1. 5. 479

1S.5

cl XXIX

Ex Libris Eruditissimi Viri Antonij Magliabechij

D. FRANCISCI
SALGADO
DE SOMOZA,
IN REGALI CANCELLARIA
VALLISOLETANA SENATORIS,

LABYRINTHVS
CREDITORVM CONCVRRENTIVM
AD LITEM PER DEBITOREM
communem inter illos cauſatam,

TOMVS SECVNDVS.

Editio nouiſſima Antuerpienſi, Veneta, & Francofurtenſi multo auctior & emendatior.

LVGDVNI,
Sumptibus LAVRENTII ANISSON.

M. DC. LXV.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

LABYRINTHVS CREDITORVM CONCVRRENTIVM AD LITEM, PER DEBITOREM COMMVNEM inter illos cauſatam.

PARS TERTIA.

CAPVT I.

Graduationis ſententia ſemel in rem iudicatam tranſlata, an debitor, vel creditor aliquid nouiter opponere valeat, quod vel creditorem infringat, vel graduum ordinem, ſeu prælationem ſubuertat, rei iudicatæ exceptione minimè obſtante?

SVMMARIVM.

Sententia graduationis in rem iudicatam tranſlata non obſtante, an aliquid nouum per debitorē, aut creditorem deductum admittatur, quod vel ius creditorum infringat, prælationem ſubuertat. num.1.

Ius denuò deductum, de quo inter eaſdem perſonas in priori graduationis iudicio fuit cognitum, rei iudicata exceptio obſtabit. n.2

De identitatibus rei iudicatæ exceptionem producentibus agitur. n.3. remiſſiuè.

Ius non deductum, nec cognitum in priori graduationis iudicio, ſi de nouo proponatur, non obſtat rei iudicata exceptio, ſiuè tunc adeſſet, ſiue nouiter ſit quæſitum. n.4.

Si inter creditores tantum de credito & an aliquis creditor ſit, vel non fuit actum exhibitis tamen totius iuris inſtrumentis, & vt creditor graduetur, an ei nouiter de iure prælationis agenti, rei iudicata exceptio obſtat. num.5. & 12.

Affirmatiua ſententia proponitur. n.6. Contraria; verior. n.14.

Expenditur text. in l. duobus 19. ff. de except. rei iud. num.7.

Expenditur Accurſ. num.8. & 9.

Ius, quod poteſt deduci per modum agendi, & excipiendi, ſi deducto per modum excipiendi reus ſuccumbat, non poteſt iterùm per modum agendi deducere, ſi tendat ad eundem finem cum exceptione n.10.

Text. in l. penult. §. Latinus Largus ff. de except. rei ind. adducitur. num.11.

Ex noua cauſa nouo in iudicio deducta, de qua in priori iudicio non fuit actum, poteſt nouiter agi. n.12. & 13.

Concurſus iudicium ad diſcutiendum iura & prælationes creditorum tam cum debitore, quam ipſis creditoribus ordinatur numero 14. & 15.

Creditor in principio concurſus verum eſſe creditorem, & potiorem aliis, deducit. n.16.

Creditor de ſuo priuilegio, aut prælatione inſtrumentis, aut probationibus docet. n.17.

Repræſentans inſtrumentum, continens exceptionem,

 eam

eam tacitè opponit. num. 19.

Exceptio, quæ in inſtrumento continetur etiamſi expreſſè non opponatur, à iudice ex officio admittitur. n.19. & 21.

Exceptio, quæ ex cauſa intrinſeca ineſt actioni, debet per actorem euacuari, etiam reo non opponente. num. 20.

Inſtrumentum obligationis ab vxore factum, in quo mariti licentia non apparet; iudex ex officio repellit, etiamſi exceptionem vxor opponat. num. 22.

Actio & exceptio quando ex eodem inſtrumento apparent ſuper eo, poteſt iudex pronuntiare, abſque expreſſa oppoſitione. n. 23.

Actori, qui in actione deducit exceptionem, incumbit onus probandi exceptionis excluſionem. numero 24.

A ſententia, qua quis declaratur creditor, eique gradus poſt alios aſſignatur, non appellans eam approbare videtur. n.25.

Sententia, à qua non eſt appellatum, tranſit in rem iudicatam. n.26.

Res iudicata facit de albo nigrum, & de falſo verum. num. 27.

D. l. ſi duobus, & d. §. Latinus Largus, diſpoſitio non procedit ſeruato ſtylo concurſus conſueto, comparendi creditores in iudicio concurſus. numero 28.

Diſpoſitio prædictorum iurium locum habet, quando creditor ſolùm creditorem eſſe in iudicio dixit ratione ſui iuris, atque hypotheca fuit controuerſum: nihil ſui prælatione tacitè aut expreſſè allegauit. num. 29.

Sententia non poteſt ferri ſuper cauſa in iudicio non deducta, etiamſi ex actis appareat. n.30.

Petens ex vna cauſa, & ex alia non deducta in iudicio probans non poteſt in eodem iudicio obtinere. num. 31.

Super noua cauſa non deducta, non eſt lis conteſtata, nec aduerſarius, vt ſe poſſit defendere, eſt inſtructus. ibid.

Affertur praxis tribunalium, circa ſupradicta. n.32.

Ioannis Gutierrez ſententia reiicitur. n. 33.

Teſtes deponentes vltra articulos nihil probant, nec ſuper eorum atteſtatione ferri poteſt ſententia. num. 34.

Creditor in iudicio concurſus omnes prælationis cauſas deducens, ſi aliquas non proſequatur, an poſt ſententiam graduationis poſſit eas proſequi, ſine metu exceptionis rei iudicatæ. num. 35.

Affirmatiua ſententia proponitur. num.36. & ſequentibus.

In actionibus perſonalibus victus ſi in vna cauſa ſuccumbat; poteſt ex alia agere. n.37.

In actionibus realibus ſimpliciter victus ex omnibus cauſis victus intelligitur, & nouiter agenti obſtat exceptio rei iudicatæ. n.38.

L. & an eadem, 14. §. 2. ff. de exceptio. rei iudic. cum aliis expenditur. n.39.

L.25. tit.2. p.3. expenditur ad ſupradicta. n.40.

Gregorij Lopez declaratio traditur, & l. licet, 2. C. de iudiciis. num. 41.

L. & an eadem, expenditur, in §. 2. num. 43. l. penult. Latinus, ff. de exceptio. rei iudic. explicatur. num. 43.

Res hypothecæ ſubiici poteſt ex pluribus cauſis. numero 44.

Res poteſt mihi ex pluribus cauſis deberi. num. 45.

Socinus Conſil. refertur. n. 46.

Res iudicata non præiudicat omnibus cauſis deductis in iudicio, quando quædam tantum ſunt proſequuta. num. 47.

Facti contingentia circa ſupradicta refertur. ibid. & num. ſeq.

Dominus directus in emphyteuſis bonis ratione penſionis præfertur omnibus creditoribus, etiam anterioribus. num. 49.

Dominus rei, penes debitorem exiſtentis præfertur omnibus creditoribus ſiue anterioribus, ſiue priuilegiatis, & hypothecariis. n.50.

Res iudicata non obſtat ſuper non proſequutis, & ſuper non petitis in iudicio. n.51.

Gloſſa, & aliorum doctrina expenditur. n. 52.

Rei iudicatæ exceptio ſemper oritur ex ſententia reſpectu eorum, quæ ſunt proſequuta. num. 53. & 54.

Refertur controuerſia inter Comitem de Alua de Liſte, & D. Didacum de Vera. num. 51. & ſequentibus,

Fundamenta Comitis de Alua proponuntur, n. 58. 59. & 60.

Fundamenta D. Hieron. de Vera, quibus intendit Comiti obſtare exceptionem rei iudicatæ, proponuntur. n.61. & ſeqq.

Facultatis regiæ verba, ad imponendum cenſus recenſentur. ibid.

Rei iudicatæ exceptionem in vim dilatoriæ opponens, ſi ſuccumbat, poteſt eam in vim peremptoriæ opponere. n. 62.

Refutatur opinio D. Ioan. de la Rea contrarium ſentientis. n. 63.

Facultas impetrata ad hypothecandum certa bona, vel certum maioratum, non extenditur ad alia. numero 65.

Facultas limitata ad certam rem, vel quantitatem, caſum, contractum, aut perſonam denegata intelligitur in aliis. n.66.

Ad exceptiones, quæ in inſtrumento ſimul continentur, & ex ipſo reſultant allegatæ cenſentur, attendere iudex debet. num. 67. & 68. vide numero 110.

Bari doctrina, ad id expenditur. n.69.

Quando iudici eſt notorium actionem non competere, debet reum abſoluere. n.70.

Iniuſtitia non eneruat vires rei iudicatæ, quæ de falſo facit verum & de nigro album. n.71.

Sententia aſſignans gradum creditori comparenti in concurſum per neceſſarium antecedens, eum eſſe creditorem, declaraſſe videtur. n. 72.

Sententia non facit rem iudicatam in præſuppoſitis in ea, niſi præſuppoſita veniant in neceſſariam conſequentiam. n. 73. vide n.98.

Sententia, quando neceſſariò aliquid ſupponit, ad illud ſe extendit. n.74.

Qualitas ſine ſubiecto eſſe non poteſt. n.75.

Sententia lata ſuper principali cenſetur lata ſuper articulo incidenti incompatibili cum principali. num. 76. & 77.

Determinatio Senatus Valliſoletani traditur in fauorem Comitis de Alua. n.78.

Comparatur deciſio, & oſtenditur nouum ius quo vtebatur D. Comes non fuiſſe deductum in priori iudicio graduationis. num. 79. & ſequentibus.

Victo ex vna cauſa, nouiter ex diuerſa agenti non

obſtat

obſtat exceptio rei iudicata. n.80.

Exceptio conſiſtens in facto per externam allegationem, & probationem debet conſtare, & ſuper ea cauſa cognitio adhiberi. n.81. & 82.

Facultatis aliqua verba ponderantur. n.83.

Duos maioratus, aut duas dignitates habens ad cognoſcendum cuius complatione actus fiat; attenditur denominatio. n.84.

Obligationis verba ponderantur, virtute facultatis regia facta. n.85.

Separationis bonorum exceptio etiam poſt rem iudicatam admittetur, cum ſit modificatiua. numero 86.

Hæres ſemel iam condemnatus ad ſolutionem crediti hæreditarij poteſt opponere de inuentario, à ſe confecto. n.87.

Diſpoſitio geſta ſub cauſa, quæ à gerente ſupponitur vera. ſi detegatur falſa; nulla redditur ob defectum conſenſus. n.89.

Tranſactio facta per conſanguineos cum aliquo tanquam filio legitimato, nulla redditur, ſi appareat filium non eſſe defuncti, de cuius bonis agitur. n.90.

Idem quando legitimatio apparet nulla, vel falſa. num. 91.

Tranſactio inita à communitate cum tertio immunem eſſe aſſeuerante, ſi conſtet de falſa cauſa, nulla redditur. n.92.

Diuiſio bonorum facta inter agnatos vigore laudi prolati, ſi detegatur non agnatus; annullatur diuiſio, & laudum. n. 93.

Contrahens cum aliquo tanquam hærede, & vigore iſtius qualitatis, ſi non ſit hæres contractus annullatur. n.94.

Tranſactio facta cum aliquo, tanquam cum fratre, ſi talis non eſſe appareat, contractus annullatur. num. 95.

Diſpoſitio annullatur, ſi ſuppoſitum detegatur falſum. num.96.

Sententia ceſſat, ſententia cauſa ceſſante. n.97.

Sententia facit rem iudicatam ſuper ſuppoſitis in ea, quando veniunt in neceſſarium antecedens, vel conſequens, ſi ſuppoſita deducantur in iudicium, & ſuper iis cauſa cognitio adhibetur. num.98.

Res iudicata vt obſtet, requiritur, vt tam ex parte actoris, & rei, quam ex parte iudicis de omnibus ſit plenè cognitum. n.99.

Diſpoſitio tunc operatur ſuper ſuppoſito veniente in neceſſariam conſequentiam, quando ſuppoſitum dependet ex mera voluntate gerentis. numero 100.

Iudex in iis, quæ in iudicium deducta non ſunt, nihil poteſt diffinire. n. 101.

Sententia abſque cauſa cognitione lata, nulla eſt ipſo iure. n. 102.

Gratiani ſententia in confirmationem adducitur. n.103. & ſequentibus.

Rei iudicatæ exceptio oritur, quando Iudex ſentententiam fert ſuper principali, quamuis non reprobauerit exceptionem, de qua plenè fuit cognitum. n.104.

Sententia lata ſuper principali tunc cenſetur lata ſuper incidenti incompatibili cum principali, quando articulus incidit in iudicium, & deducitur. n. 105.

Exceptio, quod quis non erat creditor ad bona maioratus, quæ nec fuit oppoſita, nec de ea cognitum, non potuit in ſententia graduationis tacitè comprehendi. n. 106.

Iudex, qui de exceptione appoſita non cognouit, de ea non intelligitur iudicaſſe. n.107.

Argumentis in contrarium adductis reſpondetur. n. 108. & ſeqq.

Bartol. doctrina, explicatur, adducta. num. 29. num. 106.

Exceptiones, quæ ex inſtrumento reſultant, Iudex attendere debet, etiamſi à parte non opponantur, quando eſt in fauorem ipſius, qui inſtrumentum produxit. n. 110.

Ex præſentatione inſtrumenti inducitur exceptionis oppoſitio. n. 111.

Exceptio vt operetur debet opponi à parte, aliàs omiſſa intelligitur, & in re iudicata non comprehenſa. n.112.

Si ex inſtrumento conſtat mulierem eſſe nuptam, & non interueniſſe licentiam viri, Iudex poteſt exceptionem in conſideratione habere; & ſi mulier ſit condemnata, poteſt demũ de ea opponere. n.113.

Exceptionem apparentem ex inſtrumento, ex quo actor egit, Iudex videtur non attendiſſe, ſi pro actione pronuntiauit. n.114.

Exceptio, quæ externa eget probatione, non poteſt dici ex inſtrumento conſtare. n.115.

Defenſio minus plena præſeruat ſucceſſores maioratus à re iudicata. n.116. & n.117.

Re iudicata contra tertium obtenta à creditore, vt vel ſenſum recognoſcat; vel hypothecam dimittat, an reſoluatur per aliam rem iudicatam obtentam à principali declarantem, illum creditorem iam fuiſſe ſolutum. n. 118. & numero 119.

Negatiua ſententia proponitur, ex n.120.

Sententia in Senatus, à qua ſupplicari non poteſt, eſt omnino irretractabilis, etiam per quamcunque nullitatem, etiam notoriam, & ex actis apparentem, dempto citationis defectu, num. 121. & 168.

L. 4. tit. 17. lib. recopilationis annotatur. ibid. & num.168.

Executoria dua ſi ad inuicem contraria reperiantur an in electione iudicis ſit, quam maluerit, ſequi. n.122.

Negatiuè, & verius, n.169.

Executoria duæ contraria poſſunt eſſe valida reſpectu diuerſarum perſonarum, expenditur, leg. ſi cum vno 22. ff. de except. rei iudic. numero 123.

Sententia contraria etiam ſuper eodem facto tolerantur inter diuerſas perſonas. n. 124.

L. nam etſi 15. §. ſi filius qui de inofficioſo, ff. de inofficio. teſtament. expenditur, & l. cum filius 78. ff. de legatis 2. l. cum duobus Cod. de inofficioſ. teſtament. ponderantur. ibidem.

Obligatione perſonali extincta, adhuc poteſt durare hypotheca. n.125.

L. 2. Cod. de euictione pignor. adducitur. ibid.

Solutione omnis tollitur obligatio, ac ius hypothecæ reſoluitur, n. 126.

Condictionem indebiti excludit auctoritas rei iudicata. num. 127. & 148.

Authoris iudicium proponitur circa hanc controuerſiam. n. 128.

Comprobatur. n. 129. cum ſeqq.

Solutioni eius, quod debetur, omnis tollitur obligatio, principalis, & acceſſoria, fideiuſſoria, & hypothecaria. n 130.

Principale vbi non ſubſiſtit, nec ea quæ ſequuntur locum habent. n.131.

Per ſententiam ſi quis declaratur creditor eſſe, vel non eſſe, iure vel iniuria iudicis diſſoluitur, vel ſubſiſtit hypotheca reſpectiuè. n.132.

Iura plurima ponderantur. ibid.

Extincto creditorum iure, non ſubſiſtit hypotheca penes ipſum debitorem, aut tertium exiſtens. num. 133.

Bona fides non patitur, vt ſemel exactum, iterum exigatur. n.134.

Abſque vlla iuris fallentia. n.135. & n. 146.

Semel ſoluenti, ſi iterum authoritate rei iudicatæ ſoluat, datur repetitio. n. 136.

Condictio indebiti, vel ſine cauſa etiam cum iuramento non poteſt renunciari. n. 137.

Res iudicata, cuius virtute, quod antea ſolutum habebat, quis ſoluit, non obſtat debitori repetenti. num. 138.

Condictio ſine cauſa datur ei, qui authoritate rei iudicatæ indebitum ſoluit, non condictio indebiti. num. 139. & n. 143.

L. in l. commodato 17. §. fin. ff. commodati explicatur. num.140.

Leg. 1. Codic. de re iudicata cum aliis explicantur. num.141.

Res iudicata ceſſat cauſa ceſſante, & lata ſub ſuppoſitione, quæ detegitur falſa. n.140.

Solutum indebitè per condemnatum non repetitur per condictionem indebiti ob rei iudicatæ authoritatem, ſed per condictionem ſine cauſa. numero 143.

L. ſi falſo, ff. de condictione ſine cauſa, explicatur. num.144.

Soluenti virtute rei iudicatæ, quod ſolutum habebat, datur repetitio ex condictione ſine cauſa. num. 145. & ſeqq.

Conciliantur iura adducta. n. 127. & 148.

Soluenti indebitè ex re iudicata datur condictio ex cauſa: qui ſi adhuc non ſoluit actione de dolo, impedit executionem rei iudicatæ. ibidem, & num.149.

Æquitas noui caſus, nouum inducit remedium. num. 150.

Res iudicata, per quam creditor contra debitorem obtinuit, tamquam verè creditor ceſſat, ſi poſtea detegatur, nec fuiſſe creditorem, nec debitum extitiſſe. num. 151.

Ceſſantè cauſa, in qua fundatur ſententia, ceſſant ipſius ſententiæ effectus. n.152.

Solutum virtute ſententiæ repetitur, ſi detegatur iam antea ſolutum fuiſſe. n.153.

Sententia per condictionem ſine cauſa non redarguitur iniuſtitia, aut iniquitate, ſed de cauſa ceſſante, & de ſuppoſito poſtmodum apparente falſo. n. 154. & ſeqq.

Debitor cenſuarius ad totam cenſus ſolutionem condemnatus, ſi poſtea de pacto redemptione appareat, habet redditum repetitionem. numero 155.

Per exceptionem cauſa ceſſante, vel ſuppoſito falſo, impugnatur directè res iudicata; ſed temperatur, & modificatur. n.156. & 157.

Bartol. expenditur doctrina, & aliorum. numero 158. & 159.

Gratiani doctrina traditur. n.160 & 161.

Repetitio ſi datur eius, quod ſolutum eſt, multò magis impeditur executio. num.162.

Retentio facilius conceditur, quàm actio. n.163.

Sententia graduationis lata ſub ſuppoſito, quem eſſe creditorem, ſi ſuppoſitio detegitur falſa, reſoluitur. num.164.

Sententia contra tertium poſſeſſorem obtenta, vt vel rem dimittat, vel cenſum recognoſcat, variabilis eſt, & mutationi ſubiecta. n.165.

Dimiſſio hypothecæ etiam poſt recognitionem factam à condemnato eſt admittenda. n.166.

Res iudicata ſuper iure ſui natura variabli non eſt perpetua. 167.

Argumentis in contrarium reſpondetur, at interpretatur. l. 4. tit. 17. lib. 4. recopilationis. numero 168.

Diſpoſitio dicta leg. 4. ſolum ademit cauſam nullitatis poſt ſententiam reuiſionis, non verò caſus tangentes ius partium principale, ex quibus iure communi, & regio ſententia ſolet infringi. ibidem.

Argumento ſecundo num.121. adducto reſpondetur. num. 169. & ſeqq.

Res iudicata contra rem iudicatam regulariter non tenet. num. 171.

Inuectiua contra iudices ſtricti iuris rigore iudicata contra æquitatem naturalem adhærentes, adducitur. n.172.

Refutatur iudicium exiſtimantium, primam rem iudicatam ſequendam eſſe, quando ſecunda fuit iniuſta. n.173. & 174.

Sententia, qua creditor declaratur creditorem non eſſe ſine iure, ſiue iniuria iudicis operatur effectum diſſoluendi hypothecam. n.175.

Duæ res iudicatæ ſuper eodem iure contrariæ ſuſtinentur, quando ius, & actio diuiditur inter diuerſas perſonas, & quælibet ius & actionem habet independenter ab alio. num.176.

Iura, & actiones hereditariæ diuiduntur inter hæredes ipſos iure pro portionibus hæreditariis. num. 177.

Res iudicata contra vnum non nocet, nec prodeſt quoad portionem alterius. n. 178.

Res iudicata in iuribus indiuiduis, & inſeparabiliter connexis quoad omnes operatur. n. 179.

Tertio argumento reſpondetur. n. 180.

Res iudicata vt obſtet, ſufficit, quod eadem ſit perſona verè, vel interpretatiuè. n.181.

Sententia lata pro reo principali, prodeſt fideiuſſori. num. 182.

Sententia lata ſuper principali deſtruit antea latam ſuper acceſſorie connexo, & inſeparabiliter dependenti. n.183.

Hypotheca non poteſt ſubſiſtere obligationi principali deficiente. n. 184.

Qualitas ſine ſubiecto eſſe non poteſt. n. 185.

Acceſſorium perit cum principali. n.186.

Fideiuſſore condemnato ad ſolutionem, ſi poſtea inter creditorem, & debitorem fiat concordia prodeſt fideiuſſori, re iudicata non obſtante. num. 187.

Res iudicata obtenta ſuper principali operatur ſuper acceſſoriis, & inſeparabiliter dependentibus ab ipſo iure principali. numero 188. & num.189.

Bona fides non patitur, vt ſemel exactum, iterum exigatur, etiam per rem iudicatam. n.190.

L. 2.

L.2. C.de euict.pign. interpretatur. n.125. adducta. n.191. & 192.

Præſcriptio actionem, & obligationem excludit ope exceptionis, n. 192. & ſeqq.

Præſcriptionis exceptio, ſi expreſſè non opponatur, ſequi poteſt præſcribendi condemnatio. numero 193.

Argumento adducto. n. 176. reſpondetur. n. 194.

Sententia lata contra tertium rei hypothecatæ poſſeſſorem, vt vel rem remittat, vel cenſum recognoſcat, ceſſat ob rem iudicatam ſuperuenientem, declarantem debitorem principalem iam ſoluiſſe. n.195.

Abſurda, quæ ſequerentur, quæ ſententia in dicto caſu ob nouam ſuperuenientiam non ceſſaret, referuntur, n.196. & ſeqq.

Res iudicata per creditorem obtenta in vno iudicio contra principalem debitorem, per quam creditum qualificatur, non nocet tertio rei hypothecatæ poſſeſſori. num. 200.

Res iudicata ſiue in via ordinaria, ſiue in executiua, obtenta per creditorem contra debitorem, in alio & diuerſo iudicio contra concurſum non officit cæteris creditoribus, quominus eam impugnare poſſint. num.201.

1 SÆPISSIME ſolet contingere, vt poſtquam in iudicio concurſus per debitorem communem formato, & inter ipſum, & ſuos creditores, vel inter iſtos tantum de iuribus & antelationibus, controuerſum fuit lata iam ſententia graduationis in rem iudicatam tranſlata debitorem ipſum aliquid denuo obiicere, intùs alicuius creditoris iam graduati ius tangens certantem ipſum non potuiſſe inter cæteros graduari, eo quod in rei veritate creditor non ſit, nec ius aliquod ad bona debitoris prætendere potuiſſet, necnon creditor aliquis cui inter cæteros gradus infimum aſſignauit ſententia, nunc nouiter prætendit ſibi potiorem & anteriorem locum in ea deberi, & aliis anteferri, è contrario verò alij quorum intereſt ad rei iudicatæ refugium confugiunt, rei iudicatæ exceptionem opponentes, & huic prætereà nouæ prætenſioni cuilibet debitoris, aut creditorum reſpectiuè fore audien-
2 tiam denegandam contendunt. Pro cuius difficultatis reſolutione tres erunt breuiter regulæ conſtituendæ: prima, quando de eodem iure aut exceptione qua non denuo poſt ſententiam graduationis vti vult debitor aduerſus creditorem aliquem, vel creditor aduerſus alios creditores ſimul graduatos, fuit deductum & oppoſitum, & de eo cognitum inter eaſdem perſonas in priori graduationis iudicio, quo caſu nullo modo poteſt iterum controuerti, nec admitti rei iudicatæ exceptione obſtante, nec aliter modus litium multiplicatus, ſummam atque inexplicabilem faciat difficultatem, vt inquit textus *in leg. ſingulis controuerſiis ſingulas actiones vnumque*
3 *iudicata finem ſufficere, 6. ff. de except. rei iudicatæ*, multa diximus circa tres identitates exceptionem rei iudicatæ producentes in noſtris commentariis, *de retent. Bullarum 1. part. c. 12. ex num.18. cum ſeqq.* quod vulgare eſt ex toto, *tit. ff. de except. rei iudicata.*

4 Secunda regula eſt, quando cauſa, & ius, quo nunc agit debitor, aut creditor, non fuit deductum, nec de eo cognitum inter partes, & iudicem, in priori iudicio graduationis, vt hoc caſu eiſdem nouiter agentibus, aut excipientibus, non obſtet graduationis ſententiæ exceptio, ſiue hoc ius tunc ſimul abeſſet, ſiue nouiter eis fuerit legitimè quæſitum, quia ex alia diuerſa cauſa, & diuerſo iure poteſt victus denuo agere, vel excipere; ad latiſſimè per Nos tradita in noſtris commentariis, *de retent. Bullar. 1. part. d. cap. 12. ex n. 5. & n. 10.*

Sed an huic regulæ adaptari poſſit celebris illa 5
quæſtio, an & quando formato iudicio concurſus per debitorem, conuocantem ad illud ſuos creditores, vt iura ſua, & credita deducerent, vnus ex eis inſtrumenta, ex quibus ſuum conſtabat creditum, & hypothecam, exhibuit, fuit controuerſum ſuper ſuo iure, an ſit creditor, vel non oppoſitis exceptionibus, huc dumtaxat tendentibus, tandem obtinuit, & fuit in ſententia graduationis locus poſt alios creditores aſſignatus; poſtmodum re iam ita iudicata, nouiter agit aduerſus aliquos creditores de iure prælationis, eumque illis anteriorem eſſe contendentem; an obtinere debebit, nulla rei iudicatæ eidem exceptio-
ne obſtante. Et videtur quod ſic, tum quia hæc 6
qualitas, & ius prælationis nec deductum adhuc fuit, nec inter eum, & cæteros creditores ſpecialiter controuerſum, in priori graduationis iudicio; & aliud tunc actum fuit, aliud nunc, ex *l. ſi mater, §. ſi quis inter*, ibi, *aliud videri tunc petitum, aliud nunc, D. de except. rei iud. l. ſi quis ad exhibendum.* 18. ibi. *Exceptio locum non habet, quia alia res eſt, l. ſi ex teſtamento*, 20. ibi *nec obſtaturam exceptionem, quod non ſit petitum, quod nec actor petere putaſſet, nec iudex in iudicio ſenſiſſet, & in l. ſi cum teſtamento*, 21. ibi, *quia nec litigatores, nec iudex de alio, quande argento actum intelligant. D. de except. rei iud.*

Et in noſtris teminis duo ſunt iura valdè ſingu- 7.
laria, quæ videntur expreſſa, *in l. duobus 19. D. de exceptione rei iudic.* vbi pignus duobus creditoribus à debitore diuerſis temporibus fuit datum, poſterior aduerſus priorem tẽpore egit de pignore; putà, an ſit creditor hypothecarius, an nõ, & ſic actione hypothecaria, & obtinuit; poſteà victus contra vincentem denuo mouit quæſtionem prælationis, & anterioritatis; reſpondet cõſultus diſtinguens inter hanc prælationis exceptionẽ oppoſitam, & controuerſam iam in primo iudicio; aut non oppoſitam; verba textus hæc ſunt. *Duobus diuerſis temporibus eãdem rẽ pignori dedit, egit poſterior cum priore pigneratitia, & obtinuit, mox ille agere ſimili actioni inſtituit, quæſitum eſt, an exceptio rei iudicatæ obſtaret, reſpõdi, ſi oppoſuerit exceptionem rei ſibi ante pigneratæ, & nihil aliud no-*
uum & validum adiecit, ſine dubio obſtabit, ean- 8
dem enim quæſtionem reuocat in iudicium, vbi gloſſa, & celebris, & communiter ab omnibus recepta, ibi, in verbo, *obſtaret*, ſic ait, *Reſpondi ſic, ſi oppoſuerat, ſcilicet in primo iudicio, & ſic de iure ſuo quæſitum fuit, ſed ſi victus facti ignorantia, vel iuris non oppoſuerit, exceptionem obſtabit, vt infr. eod.*
l. penult. §. Latinus, ibi, *cum autem*, &c. & eadem 9
gloſſa, verbo, *quæſtionem*, ita ait. *Ergo datur intelligi, quod ſimpliciter ſe defenderat, non oppoſita illa exceptione, quod iteratò poſſit audiri, ſed cur qui tã ſimpliciter egit, amplius non auditur, vt ſuprà eod.*

l. ſi mater , §. denique reſponde , ibi , *ſupplici-
ter agendo dominium qualecunque , & vndecun-
que in iudicium deduxit ; hic autem de pignore
diſputauit tantum , non de prelationis iure ,* &c.
Et ita Paulus Dinus , & communiter omnes
Doctores hanc legem intelligunt , & ſumunt,
10 quod quando eſt aliquod ius , quod poteſt in
iudicium deduci per modum agendi , & per
modum excipiendi , ſi primo fuit deductum per
modum excipiendi , & ſuper illo ſuccubuit reus,
non poteſt iterum deduci ab eodem per mo-
dum agendi , ſi tendit ad eundem finem cum ex-
ceptione.

11 Quod apertiùs probatur *in l. penultima §. La-
tinus Largus , D. de exception. rei iud.* ibi, *his ita-
que geſtis poſterior Titij creditor ius ſuum* (hypo-
thecari vt rectè exponit gloſſa ibi ,) *perſecutus
eſt , & obtinuit , poſt hoc autem iudicium Manius,
heres reperit in bonis auitis Chirographum euiſ-
dem Tity , ante multos annos conſcriptum , per
quod apparuit eum fundum , qui in cauſam tran-
ſactionis venerat etiam auo ſuo ab eodem Titio
fuiſſe obligatum ; cum ergo conſtet prius auo Manij
heredis in obligationem eundem fundum datum
de quo Manius ſuperatus eſt ; quæro an ius aui
ſui , quod tunc , cum de eodem fundo ageretur ,
ignorabat , nulla exceptione appoſita exequi poſ-
ſit , reſpondi , &c. non obeſſet ei exceptio , ni-
hil enim in ſuo iudicio de iure eius ſtatutum eſt ,
cum autem pigneratitia actum eſt aduerſus priorem
creditorem , poteſt fieri , vt de iure poſſeſſoris non
ſit quaſitum , quia non vt in proprietatis quæ-
ſtione , quod meum eſt , alterius non eſt ; ita in
obligatione vtique conſequens eſt , vt non ſit alij
obligatum , quod hic probauit ſibi teneri , & pro-
babilius dicitur non obſtare exceptionem , quoniam
iure poſſeſſoris quaſitum non eſt , ſed de ſola obli-*
12 *gatione ,* &c. Quare habemus iura expreſſa etiam
in fortioribus terminis , quod quando agitur
inter creditores ſuper ſimplici quæſtione hy-
pothecæ , hoc eſt , an alicui ſit etiam res hy-
pothecata , vel non , & ſic de ſola rei obliga-
tione , omiſſa qualitate antelationis , & præla-
tionis inter eos , poteſt inſuper victus aduerſus
poſteriorem obtinentem denuo in iudicium de-
ducere iſtud prælationis ius , & de ea conſtito
ſubuerteretur , & reformabitur ſententiæ gra-
duatio , & iſti aſſignabitur anterior locus , iuxta
tempus , & priuilegium ſui crediti ; cum ex noua
13 cauſa , nouiter deducta de qua in priori iudicio
nec oppoſitum , nec controuerſum fuit , & per
conſequens , nec deciſum per ſententiam gra-
duationis , agat iſte creditor.

14 Sed nihilominùs in noſtris ſtrictis terminis
iudicij concurſus , attenta eius natura , contra-
rium eſſe iudicandum arbitramur : nam licet
prædictorum iurium nempe *d. leg. duobus , &
d. §. Latinus Largus ,* diſpoſitio veriſſima ſit,
procedunt tamen in iudicio particulari , quan-
do debitor , ſeu creditor cum alio creditore.
contendit ſuper iure hypothecæ , & an ſit cre-
ditor , vel non , quod quidem facillimè ſepa-
rari poteſt à iure prælationis , & facilè omit-
ti eius controuerſia in huiuſmodi iudicio , &
in illud antelationis ius non deducit , atque ideo
nec ſequi ſuper eo condemnationem , & iudi-
cis ſententiam , quo caſu indubiè de eo poteſt
agi in nouo iudicio , cum de alia re diuerſa
omninò nouiter agatur , & in iudicium deduci
intelligatur ; At in hoc iudicio vniuerſali con-
curſus via hæc diſtinctio , & iniurium ſepara- 15
tio dari poteſt , cum ſit ordinatum ad duo ſi-
mul , nempe ad diſcutienda iura creditorum
comparentium , tam inter debitorem , & cre-
ditores , quam Inter ipſos eoſdemmet credito-
res , quorum intereſt , plures non adeſſe , ad-
inuicem ſe excludere à bonorum debitoris par-
ticipatione , vt cæteris bona eius ſufficere va-
leant , necnon ſimul vt ſinguli de ſua prælatio-
ne doceant , excluſiuè ad alios , vno quoque
prætendente aliis cæteris quibuſlibet anteferri,
& potiori loco gradum in ſententia obtinere , 16
& propterea quilibet , ſtatim quod comparet ,
hæc duo à principio deducit , ſed verum credi-
torem eſſe , & cæteris potiorem. Prout altius
oſtendimus *ſuprà 1. p. cap. 3. & num. 7. cum ſe-
quentibus , & per totum cap. & cap. 4. per totum,
&* maximè *num. 20. verſiculo, repugnat etenim na-
tura cauſa ,* &c.

Deinde vnuſquiſque creditor ſua exhibet cre- 17
diti inſtrumenta , vel aliter probat , ex quibus
ſimul de ſuo priuilegio , aut prioritate , ſal-
tim temporis , docet : ex quo poteſt Iudex re-
ctè iudicium ſuum formare. Ex doctrina Bar- 18
tol. *in l. 2. D. de except. dicens : quod is qui præ-
ſentat inſtrumentum ex quo ſua exceptio conſtat,
videtur opponere , & non eget alia oppoſitione
expreſſa ; vt Iudex ſuper ea determinare va-
leat , idem probatur ex textu in l. cum qui ita,
§. qui ita , & ibi Bartol. D. de verbor. obligat.*
per quem dicit , quod exceptio non oppoſita, 19
ſi tamen conſtat ex eadem ſcriptura , à iudice
ex officio habetur in conſideratione , ſequitur
Ioan. Antonin. Manguilius *in tract. de euictio-
nibus quæſt. 47. num. 11.* vbi enim exceptio ex 20
cauſa intrinſeca ineſt actioni deductæ , debet
per actorem euacuari , etiam reo non oppo-
nente , vt per Bald. & Alexand. *in l. filia li-
cet , in princip. Cod. de collatione ,* & poſt alios
Cumia in ritibus Magnæ Curiæ , *cap. 38. nu-
mero 39. fol.* 175. & quod quando ex inſpectiono 21
ipſius inſtrumenti apparet , de exceptione , nul-
la ſit neceſſaria exceptionis illius oppoſitio ex-
preſſa , ſed eam poteſt Iudex ex officio atten-
dere , probant ſingulariter Alexand. *in l. 4. §.
condemnatum numero 4. D. de re iud.* Hyppolit.
in pract. §. vltima quæſt. numero 4. Auendanus
cap. 16. prætorum numero 11. lib. 1. Roderi-
cus Xuarez *in leg. poſt rem pag. 330. in princi-
pio , & pag. 326. verſic. ſed pro euidentia nume-
ro* 38. quos refert, & ſequitur Azeuedus *in leg.
2. tit. 3. numero 33. lib. 5. recopilat.* vbi red- 22
dit exemplum de inſtrumento obligationis fa-
ctæ ab vxore , ſi proceſſu conſtat eo tempore
nuptam eſſe , de licentia tamen mariti non con-
ſtat , vt ſit per iudicem deneganda executio ex
officio , etiamſi vxor executionem illam non
opponat expreſsè , & in eodem caſu probat
poſt alios Ioan. Gutierrez *de iurament. confirmat.
1. p. cap. 1. ex numero 35. cum ſeqq.* & quia quan- 23
do actio , & exceptio conſtat eodem inſtrumen-
to , ſuper ea poteſt Iudex pronuntiare , abſque
alia exceptionis expreſſa oppoſitione , prout ex
plurimis Doctoribus , firmauimus in noſtris in
Commentar. *de Regia protectione , 4. part. cap. 7.
ex numero 99. cum ſequentibus , & eadem 4. part.
cap. 13.*

cap. 13. numero 48. Martſcotus *variar. reſolut. li-*
24 *bro 2. capite 1. numero* 34. vbi quod actori, qui in
actione deducit exceptionem, incumbit onus pro-
bandi excluſionem exceptionis, quia ſuo ſe ligo-
ne percutit.

25 Deſuper cum ſubſequatur ſententia, qua quis
declaratur creditor, & ſimul ei aſſignatur gra-
dus poſt alios creditores, etiam de iure poſterio-
res, & eidem ſententia intimatur, à qua ſi ip-
ſe non appellat, ſibi imputet, ei conſentire vi-
detur, & tranſit in rem iudicatam, *appellare
enim debuiſtis, ſi ſententia vobis diſplicebat*, vt in-
quit text. *in l. Cod. ſi ſapius in integ. reſtitut. po-
ſtulet.*

26 Si appellat, & fuit confirmata, iam legiti-
mè tranſiuit in rem iudicatam, quam retracta-
re non poteſt, eiuſdem exceptionis, vel actio-
nis virtute, nec eandem quæſtionem in iudi-
cium reuocare; cum omnes identitates concur-
rant, vt ei obſtet rei iudicatæ exceptio; dedu-
xit enim in iudicium prælationem, & anterio-
ritatem ſuam probauit ex inſtrumentis exhibi-
tis, aut aliter probauit, adhibita fuit cauſæ
cognitio, & ſuper toto per iudicem termina-
tio in rem iudicatam tranſlata, non eſt am-
plius de quo ſe conquerere poſſit, cum res iu-
27 dicata de albo faciat nigrum, & de falſo ve-
rum, *l. ſi non ſortem, §. heredi, D. condictione
indebiti, leg. cum putarem D. famil. hereiſcund.
l. ingenuum, D. de ſtatu homil. l. res iudicata,
D. de reg. iur. lib. 1. Codic. quando prouocare
non eſt neceſſ.* Maſcard. *de probat. concl.* 1296.
à numero 14. *cum ſeqq.* Surdus *deciſ.* 170. *nu-
mero* 15. *& deciſ.* 289. *numero* 1. *& conſil.* 35. *nu-
mero* 2. Anton. Monach. Florent. *deciſ.* 91. *nume-
ro* 1. *& ex numero* 24. Marius Antonius *variar.
reſolut. lib.* 1. *reſolut.* 76. *numero* 2. *& reſolut.* 94.
num. 11.

28 Quare ſi iudicium concurſus iuxta modum
prædictum, & ſtilum vſitatum progrediatur in-
ter creditores, non video, quo iure procede-
re poſſit diſpoſitio text. *in d. l. duobus diuerſis
temporibus, & penultim. paragr. Latinus Largus
D. de except. rei iud.* at vero ſi forte contin-
gat mutato curſu ſtili naturali, & vſitato iu-
29 dicij creditor comparens ſe eſſe creditorem dun-
taxat dixerit, & nihil ſuper prælatione ſui cre-
diti allegauerit, atque pariter debitor, & cæ-
teri creditores litem cum eo proſequantur ſu-
per ſola controuerſia, an creditor ſit, vel non,
vel an ſit pignoratitius creditor, vel nec ne:
Tunc proculdubio locum habere cenſeo diſpo-
ſitionem prædictorum iurium, quæ ad hunc
caſum expreſſiſſima ſunt, vt poſtmodum quan-
documque poſſit creditor ipſe denuo in iudi-
cium deducere ius prælationis, & anteriorita-
tis, cum de eo non fuerit oppoſitum, dedu-
ctum, aut non proſequutum, aut controuer-
ſum, non obſtante ſententia graduationis, in
qua gradum ſimul Iudex creditori huiuſmodi
aſſignauit inferiorem, qui adhuc attendi non
debet, nec facit rem iudicatam, tum quia lata
fuit vltra petita, & vltra libellum, & proſe-
quuta, nec ſuper eodem iure lis fuit conteſta-
ta, nec adhibita cauſæ cognitio, nec ſuper eo
iure creditor inſtrui potuit, nec defendi, & ſic
eidem nihil obſtat prædictæ ſententiæ, nec rei
iudicatæ exceptio, quoniam ſuper cauſa non 30
deducta, nec inter partes ventilata, etiamſi
de ea conſtet in actis per teſtium, aut in-
ſtrumentorum probationem, ferri non poteſt
ſententia, ex ſingulari textu *in l. qui habebat,
D. de inſtitor. action. l. 1. D. ſi menſ. falſ.
mod. dixer. cap. Abbate ſanè, de ſentent. & re
iud. libro* 6. per quæ iura hæc eſt communis
opinio, vt plures referens teſtatur Anton. Gom.
in l. 45. *Taur. numero* 159. Menoch. *de arbi-
trar. iud. lib.* 1. optimè poſt plures alios com-
probat Mexia *in l. Regia Toleti, de los termi-
nos, in 9. fundamento 2. part. numero* 13. *&*
14. *& numero* 15. latiſſimè & eleganter pro-
ſequitur Aluarez, Valaſcus *de iure emphy-
teus.* 1. *part. quæſt.* 6. *ex numero* 11. *cum mul-
tis ſeqq.* poſt Pinellum, Iaſonem & alios plu- 31
res abundè tractantes, & verius defendentes
contra alios, quoad etiam vbi iudicatur veri-
tate comperta, petens ex vna cauſa, & pro-
bans ex alia non deducta, non poteſt in eo-
dem iudicio ex hac ferri ſententia, nec obti-
nere, ſed debet ius ei reſeruari in aliud iudi-
cium, quia ſuper noua cauſa antea non dedu-
cta, nec lis fuit conteſtata, nec aduerſarius fuit
inſtructus, vt ſe poſſit defendere contra, eam op-
ponere, & fortè probare, & ita communiter 32
in ſupremis tribunalibus quotidie practicamos,
& paſſim ad partis ſic indefenſæ inſtantiam re-
pellere mandamus probationes huiuſmodi factas
ſuper articulis additis, non deductis in libel-
lo, nec in litis diſcurſu, & de quibus inſtrui
non potuit aduerſarius reiiciuntur, quæ ratio
inuincibilis eſt, quidquid eam velit cauillare
Ioan. Gutier. *practicarum lib.* 1. *quæſt.* 100. *per* 33
totam, qui *numero fin.* eam effugere volens per-
peram dixit, iterum ſuper eadem noua cauſa
non deducta, ſed probata, contraria probatio
ſit admittenda inſtante aduerſario, ex quo fate-
tur nouam litem, & cauſæ cognitionem adhi-
bendas ſuper noua cauſa, à quo cauendum eſt; 34
conſtat etiam quia teſtes deponentes vltra articu-
los nihil probare, nec eſſe ex eorum atteſtatione
ferendam ſententiam, vt per iura, & innumera-
biles Doctores, tenet, & latè proſequitur, per
ampliationes, & limitationes, Farinacius *de te-
ſtibus, quæſt.* 71. *ex numero* 1. *cum ſeqq.* &
pro hac vera doctrina vrgent ea omnia iura,
& doctrinæ ſcriptæ ſuperiùs à principio huius
cap.

Sed, an quando creditor comparuit in iudicio 35
concurſus, & omnes cauſas prælationis deduxit,
non tamen omnes proſequutæ fuere, an ſuper
non proſequutis poterit poſt ſententiam gradua-
tionis iterum eas deducere abſque metu rei iu-
dicatæ, & puto poſſe, prout abundè diſputantes 36
probauimus *in noſtris commentariis de ſupplica-
tione ad Sanctiſſimum* 1. *part. cap.* 12. *per totum*,
vbi ſingulariſſimas doctrinas in propoſito repe-
ries, de quibus vlterius inferius agendum erit;
quibus adde mirabilia iura diſtinguentia inter
actiones perſonales, & actiones reales, vt in
illis ſi ſimpliciter agatur, & vna cauſa deduca- 37
tur, & proſequatur, poteſt victus iterum ex
alia agere, in iſtis autem ſi ſimpliciter agat rem 38
vendicans, & ſuam eſſe dicens, omnes cauſæ,
ex quibus dominium habere, & prætendere poteſt,

deducere videtur ; & ſimpliciter victus , in omnibus cauſis victus intelligitur , & nouiter agenti ex aliqua cauſa ſpeciali generaliter proſequuta, obſtat exceptio rei iudicatæ , textus eſt *in l. &*
39 *an eadem cauſa* , 14. §. 2. *D. de exception.* cuius ſunt verba. *Actiones in perſonarum ab actionibus in rem , hoc differunt , quod cum eadem res ab eodem mihi debeatur , ſingulas oblationes ſingula cauſa ſequuntur , nec vlla earum alterius petitione vitiatur; at cum in rem ago , non expreſſa cauſa , ex qua rem meam eſſe dico , omnes cauſa , vna petitione apprehenduntur ; nec enim amplius quam ſemel res mea eſſe poteſt , ſæpius autem deberi poteſt , l. ſi mater ,* 11. §. *eandem in fine* , ibi , *alia enim cauſa fuit prioris dominij ; hæc noua nunc acceſſit ; itaque acquiſitum quidem poſtea dominium aliam cauſam facit , mutata opinio prioris non facit , vt puta opinabatur ex cauſa hereditaria ſe dominium habere ; mutauit opinionem , & cœpit putare ex cauſa donationis hæc res non parit petitionem nouam: nam qualecumque , & vndecumque dominium acquiſitum habuerit , vindicatione prima in iudicium deduxit , & in* §. *denique* , & Celſus ſcribit , *ſi hominem petiero , quem ob eam cauſam meum eſſe exiſtimaui , quod mihi traditus ab alio eſt , cum ex ius hereditaria cauſa meus eſſet ; rurſus petenti mihi obſtaturam exceptionem. D. eodem tit. de except. rei iudic. d.* §. *&* §. *ſequenti* , ibi , *ſi quis autem fundum petat ſuum eſſe eo , quod Titius eum ſibi tradiderit , ſi poſtea eum alia ex cauſa petat , cauſa adiecta , non debet ſubmoueri exceptione , & in d. l. ſi mater in fine principij* , ibi. *Ego exceptionem obeſſe ei res iudicata non dubito , ſed ex cauſa ſuccurrendum erit , qua vnam tantum cauſam egit rupti teſtamenti* , textus eſt *in cap. Abbate ſanè*, §. *cæterum , de re iud. lib.* ibi , *quia cum quis egit ex aliena certa , & ſpeciali cauſa , & poſtea ſine alia, ſiue ſimilis ei, quam expoſuit , accidit, videri non poteſt illa in iudicio deueniſſe ; cum iudex tunc proſpicere , ac attendere debeat diligenter , an ex ea omnino eadem quæ prius expreſſa extitit , vtpote quæ tunc etiam competeret , actoris intentio ſit fundata , ſecus autem cum egit , vel petiit in genere , nullius certa vel ſpecialis cauſæ faciens mentionem , videlicet , quia generaliter fortè propoſuit , aliquem obnoxium eſſe ibi , vel ad ſe iure dominij vel quaſi rem aliquam pertinere* , &c. vbi latiùs proſequitur , *in l. hereditas materteræ petita non infringit alterius hereditatis petitionem , quæ venit ex alia ſucceſſione , ſed & quæſtionis titulus prior inofficioſi teſtamenti cauſam habuiſſet , iudicata rei præſcriptio non obſtaret , eandem hereditatem ex alia cauſa vendicanti , Cod. de petit. heredit.* conſonat *l. Lucius , D. eod. l. eum qui , C. de inofficioſ. teſtam.*

40 Sed ad horum iurium , & diſtinctionis clariorem intelligentiam , præ oculis ſemper habenda eſt magiſtralis determinatio , *l.* 25. *tit.* 2. *part.* 3. in hæc mirabilia verba. *Pero muchos e de ne guardar el demandador , quando la coſa demanda por ſuya , quier ſea mueble , o raiz , que ſi lane la raçon porque hubo el ſeñorio della , aſi como por combra , o por donadio , o por otra manera qualquier, que aquella ponga en ſu demanda , e eſto tubieren que era derecho , por dos raçones ; la primera por que quando ſu pieſe ciertamento la raçon , porque es ſuya , poni en dola en ſu demanda mas de ligero lo puede deſpues probar , otro ſi mas en cierto puede ſer dado juicio ſobrella ; la ſegunda porque ſi acaecieſſe que el demandador no pruene aquella raçon, que pugo en la demanda , por que decia , que ſuya, que la puede deſpues demandar por otra raçon , ſi la ouiere , e no ſe enuargara el primer juicio , que fue dado contra el ſobre aquella coſa miſma , pues que pro otra raçon, la demanda, que no ha que ver con la primera. Eſto ſe tiende ſè y endolibrada la raçon primeramente porque decia que era ſuya , que ante no puede alogar otra. Mas ſi el demandar ficieſe ſu demana generalmente , raçonande la coſa por ſuya no poniendo alguna raçon Señalada , por que hauo el Señorio della ; ſi fuere la ſentencia dada contra el, porque ne la pudieſſe probar, no la pueda deſpues demandar en ninguna manera. Eſto es porque alli do la demando generalmente encerro todas las raçones porque la podia demandar. Pero ſi el demandador quiſieſe deçir , o monſtrar alguna nueua raçon , porque el ganara il Señorio de aquella coſſa deſpues que fueſe dada la ſentencia contra el , aſſi como ſi el fueſſe dada , comprada , o la vbieſe ganada de nueuo en otra manera qualquier , de aquel que auia podiero de darla , o de venderla , ſobre tal raçon como eſta bien puede facer ſu demanda de nueuo, & in l.* 24. *antecedenti. eod. tit. & p.*

Hanc tamen *l.* 25. mirabiliter declarat, & intel- 41
ligit Gregorius Lopez ibidem *verb. non la puede,* per dictam *leg. ſi mater in princip.* & ibi Bartol. & Paul. quando petitio fuit generalis , proſequutio fuit etiam generalis. Nam ſi proſequutio fuit ſpecialis in vna cauſa tantum , & in ea condemnatus actor , poterit poſtea ex aliis cauſis agere ſpecialiter non deductis nec proſequutis , de quibus nec fuit actum , nec cauſæ cognitio adhibita , & ſic ei nouiter agenti non obſtabit rei iudicatæ exceptio. Provt abundè probauimus *in noſtris Commentariis de ſupplicat. ad Sanctiſſ.* 1. *part. d. cap.* 12. *per totum*, & eſt text. expreſſus *in l. licet* 2. *Cod. de iudiciis.* In hæc licet iudice accepto cum tutore egiſti , ipſo tamen iure actio tutelæ ſublata non eſt, & ideo ſi rurſus eundem iudicem petieris , contra vtilem exceptionem rei iudicatæ , ſi de ſpecie de qua agis, in iudicio priori tractatum non eſſe allegas , non inutiliter replicatione doli mali vteris , & ita legem ſumunt ibidem Alexand. & Salicet. ſententia generalis lata ſuper petitione generali , reſtringitur opere replicationis ad proſequuta tantum concordat , text. *in leg. Lucius Titius* 47. §. *tutela iudicio , ff. de adminiſtrat. tutel.* firmant. Abb. *in cap.* 1. *num.* 15. *de libel. oblat.* Alexand. *conſil.* 11. *lib.* 2. Bald. *in l. cum Papinianus num.*10. *Codic. de ſent. & interlequ.* Panor. *in cap. cum Eccleſia ſub trina.* Vbi etiam Ripa *de cauſ. poſſ. & propriè.*

Et ad hanc declarationem reducenda eſt gene- 42
ralitas text. *in d. & an eadem* §. 2. vt procedat , quando generaliter actor rem vt ſuam vendicauit , nulla expreſſa cauſa , & pariter proſequutio generalis fuit , & non ſpecialis. Quia in hac materia illud ſemper præ oculis habebis , idem eſſe à princio omnes cauſas deducere , & vnam, vel alteram tantum proſequi ; quod vnam tantum à principio deducere , & proſequi , cum in non proſequutis res iudicata non obſtat , ex hactenus comprobatis.

Ex his infertur ad intellectum celebris text. 43
in leg. penultim. 30. §. *Latinus Largus D. de except.*

Except. rei ind. (quam in aliud propoſitum adduximus ſuperius *num.... verſic. quod apertius probatur* , &c.) In cuius textus diſpoſitione poſterior creditor hypothecaria actione egit aduerſus primum contendentem etiam ſibi à debitore eſſe hypothecatum fundum , & obtinuit, poſtea victus reperiit ex alia diuerſa cauſa anteriori ſibi eſſe fundum hypothecatum , mouit nouam litem aduerſus vincentem , ex hac noua, & diuerſa cauſa , & determinat primi iudicij rem iudicatam ſibi agenti ex cauſa diuerſa non deducta in primo iudicio non obſtare , cum ex
44 variis , & diuerſis cauſis poſſit quis eamdem rem habere hypothecatam , & victus in vna , poteſt obtinere alterius reſpectu , quia ſingulas obligationes ſingulæ cauſæ ſequuntur, nec vna earum alterius petitione vitiatur , vt
45 inquit text. celebris *in l. & an eadem dicta §. 2. D. de except. rei ind.* quia ex pluribus , diuerſis cauſis res poteſt mihi deberi , *d. 2. leg. non eſt D. de action. empt. leg. hereditas. Cod. de petition. heredit. §. fin. inſtitut. de legat. leg. ſi is qui D. de action. & obligat. l. eum qui Cod de inoffic. teſt. tit.*

Infertur etiam ad Socinum *conſil.* 18. proſequendo ordinem *ex numero* 42. *cum ſequentibus lib.* 1. dicentem , non præiudicare rem indica-
46 tam quoad omnia deducta in iudicio , ſi ſolum aliqua ſunt proſequuta , veluti ſi actor deduxit ſimpliciter , & generaliter actionem hypothecariam , & reus ſit abſolutus , ſi vnam rem ſolum, & hypothecam ſpecialiter eſt proſequutus, & ſuccubuit , non prohibetur eandem actionem hypothecariam quoad alias intentare , quas non eſt proſequutus , ſequitur Apoſtilla ad Felinum *in cap. aduerſario numero* 4. *verſic. res iudicata de exceptionibus.* Cardin. Dominic. Tuſcus *littera R. concluſ.* 268. *numero* 9. & 10. & nos in noſtris Commentariis *de ſupplicat. ad Sanctiſſ.* 1. *part. d. capite* 12. *numero* 28. *& ſequentibus.*

47 Hinc in facti contingentia orta fuit controuerſia, debitor ſuper ſuis bonis formauit concurſum , & vocauit ſuos creditores , comparuerunt , inter alios duo pro annuis præſtationibus decurſis ſibi debitis propter bona in emphyteuſimm ab eis recepta per debitorem communem, vnus ex iis creditoribus per ſententiam graduationis tranſlatam in rem iudicatam cæteris omnibus prælationem , & gradum obtinuit ; iſte omnia bona debitoris occupare prætendebat. Alter creditor iterum comparuit in iudicio cõcurſus dicens ipſum eſſe præferendum pro ſuis decurſis , & decurrendis reſpectu bonorum, quæ de ſua manu in emphyteuſim habet debitor opponebatur ei de re iudicata, ex ſententia graduationis, qua cuilibet gradus fuerat aſſignatus.

48 Replicabatur non obſtare , tum quia ſolum in illo iudicio actum fuit de prælatione ratione anterioritatis , & temporis ad conſequendas decurſas debitas creditoribus, ex omnib⁹ bonis debitoris , non tamen quis ſit præferendus in iſtis, vel in illis bonis , hoc enim nec fuit deductum in illo iudicio , nec de eo cognitum , nec inter partes , nec à iudice , & per conſequens nec huic in articulo nouiter in iudicium deductum obſtare rei iudicatæ exceptionem, determinauit Senatus, opponentem de re iudicata directè reſponſu-
tum, & cauſa cognita, fuit declaratum in prima, 49
& ſecunda inſtantia creditorem hunc & dominum in emphyteuſis bonis cunctis præferendum ſuæ penſionis reſpectu priuatiuè , & prælatiuè cæteros creditores quoſlibet , etiam tempore anteriores.

Tum quia dominus rei penes debitorem exi- 50
ſtentis cunctis creditoribus præfertur , ſiue anterioribus , ſiue etiam priuilegiatis , & hypothecariis , vt per *leg. ſi venerit* 8. *§. in bonis D. de priuileg. credit, & l. procuratores, §. planè D. de tributoria.* Probarunt innumerabiles penè Doctores, quos laudauimus *ſuprà* 1. *part. cap.* 8. *ex numero ſeqq. verſic. à regula tamen huius cap.* &c. *&* 2. *p. cap.* 24. *numero* 15. *& ſequentibus , verſicul. nec obſtat , quod domino pecunia* , &c. Et in terminis eſt , text. famoſus , expreſſus à nemine allegatus *in leg. etiam* 15. *D. qui potior in pignor. habeant.* ibi. *Ita tamen vt prior cauſa ſit domini, ſi non ſoluerit ei ſalarium.*

Deinde quia res iudicata non obſtat ſuper non 51
proſequutis, & multo minus ſuper non petitis, in quibus defuit cauſæ cognitio , & partium defenſio & ſic dici non poteſt, nouiter agentem victum fuiſſe ſuper hoc articulo diuerſo, prout vltra Doctores ſuprà citatos docet Bald. *in l. receptitia, C. de non numero pecun. numero* 5. vbi loquendo in iſtis terminis , ita ait, *quia in primo iudicio non potuit diſcuti iſta negatiua , & illud , quod eſt indiſcuſſum , non intelligitur ſententialiter determinatum* , ſequitur Socinus *conſil.* 94. *numero* 7. *colum.* 2. *vol.* 3. Vincentius de Anna. *allegat.* 102. *num.* 2. Ioſeph Ramon. *conſil.* 50. *num.* 11. Noguerol. *allegat.* 18. *num.* 48.

Facit etiam gloſſ. *in l. ſi quis ad exhibendum, D. de exceptione rei iud.* vbi conſtituens regulam ad 52
cognoſcendum quid fuerit per ſententiam deciſum , id percipi ex cauſa, quæ reſultat ex actis, quam gloſſ. ſequitur Bart. *ibi.* Bald. *in l. fin. verſ. & ſecundum hoc, C. de ſuſpect. tutor.* Surdus *conſil.* 312. *numero* 16. *lib.* 3. Rota per Farinacium *deciſ.* 346. *numero* 5. *part.* 2. *in poſthumis,* Capicius Galeotus *controuerſ.* 34. *numero* 45. *& ſeqq. lib.* 2. Noguerol. *allegat.* 18. *ex numero* 49. & latius *allegatione* 27. *numero* 49. & ſententia ſemper præſumitur lata ex cauſa deducta , Schrader. *de feud. tom.* 1. *part.* 1. *cap.* 6. *num.* 120. *pag.* 427. Guazinus *de defenſion. reor.* 2. *part. cap.* 7. *num.* 12. Ioannes Andr, Greg, *allegat.* 43. *num.* 43. *&* 5. Caſtillo *deciſ. Siciliæ* 61. *num.* 12. atque ideo 53
cum in noſtro caſu cauſa prælationis deducta per creditores , & proſequuta reſpiciat dumtaxat penſiones decurſas exigendas ex bonis debitoris, ſequitur quod ſententia graduationis , & prælatio per eam deſcripta nõ poſſit referri ad cauſam prælationis , ortam ex dominio in bonis emphyteuticis nouiter deductam per creditorem , ita in ſimilibus omnino terminis argumentatur Noguerol. *d. allegat.* 27. *& numero* 49. vbi ex Surd. 54
d. conſil. 312. *numero* 10. inquit , quod , exceptio rei iudicatæ ſemper oritur ex ſententia quoad ea quæ ſunt proſequuta , per textum expreſſum *in l. quoties C. de iudic.* vbi generali petitione , quæ plura capita continet , res iudicata ſolum obſtat in proſequutis , & ſimul deciſis , vbi addit plura alia per Nos *de Regia poteſt.* 4. *part. c.* 8. *ex n.* 270.

&

& idem repetit *allegatione* 15. *n.* 49. ex quibus iuſta redditur Senatus noſtri determinatio ſupradicta.

Idem in ſimili cauſa inter monaſterium Carthuſienſe, & creditores ad concurſum ſtatus de la Mora fuit in hac Pintiana Curia determinatum 4. Maij 1649. in qua, cum poſſeſſor ſtatus à principe impetraſſet facultatem ad creſcendum cenſus ab antiquo ſuper eo impoſitos, & nouos ad redemptionem antiquorum creandum, cum clauſula ſubrogandi in locum, & hypothecas antiquorum, quidam creditor (à quo monaſterium ius & ceſſionem habebat) nouos à poſſeſſore emit pro redemptione, & ſubingreſſione antiquorum, formato poſtmodum concurſu per vltimum ſtatus poſſeſſorem, inter cæteros creditores monaſterium comparuit virtute ſuæ ceſſionis, & oſtenſo inſtrumento vltimo ſimplicis ceſſionis; fuit admiſſus & per rem iudicatam aſſignatus quartus gradus attento tempore inſtrumenti ceſſionis, quod, vt diximus, tantum fuit exhibitum in illo graduationis iudicio. Et pro tempore monaſterium agnoſcens ſe læſum in gradu, ſi attendatur tempus ſubrogationis ſuis auctoris cædentis, & redimentis virtute ſubingreſſus in locum priorum, quos ſua pecunia dimiſit, virtute inſtrumenti ſui auctoris, ex quo ſubingreſſio, & primus gradus apparebant; nouiter hanc cauſam deduxit in iudicium ad ſubuerſionem aliorum creditorum, qui illud in gradu præferebant; Senatus determinauit oppoſitam rei iudicatæ exceptionem monaſterio non obſtare, eo quod nouiter ex noua, & diuerſa cauſa in iudicium comparebat, tunc nec agitata, nec deducta, nec cognita, & propterea monaſterio aſſignatus eſt prior gradus correſpondens ſubingreſſioni priorũ creditorum, & illorum creditorum tempore artèto.

55 Iis & alia non abſimilis orta fuit controuerſia in hac Regia Cancellaria inter *Comitem de Alua, de Aliſte, & D. Hieronymum de Vera Equitem Calatrauæ creditorem Comitus. Anteceſſores ſimul cum ſuo ſtatu & maioratu de Alua*, legitimè poſſidebant alium maioratum *de Villada, & Villanicencio*, ab vno tunc omnium poſſeſſore obtenta fuit facultas Regia ad imponendum cenſum redimibilem pro ſoluendo quodam ſuo creditore, ſuper Iuribus, redditibus, & gabellis *de Villada*, nominatim, atque facultas pariter fuit conceſſa nominatim ſuper ipſis redditibus *de Villada*, ibi, *por quanto por parte de vos Don Diego Enriquez de Guzman Conde de Alua de Aliſte, &c. Y porque no teneis obienes fuera de vueſtro mayorazgo, de que poder pagar la dicha deuda queriades vender para pagar la* 100000. *marauedis de renta de cenſo, y ſituar aquellos en las rentas, fuero, y derechos de la vueſtra Villa de Villada, que es de vueſtro maiorazgo, &c. Damos licencia y facultad a vos el dicho Conde de Alua de Aliſte que para efecto de pagar la dicha deuda, podais vender e vendais a qualquier perſona o perſonas, con quien os concertaredes los dichos cien mil marauedis de renta de cenſo, o la parte dellos que para ello baſtare, y ſituarſelos en las dichas rentas de la dicha Villa de villada, que es del dicho vueſtro mayorazgo, &c.*

56 Huius facultatis virtute præfatus Comes recepit in cenſum prædictam quantitatem à quodam creditore, (à quo *D. Hieronymus de Vera* cauſam, & titulum legitimum habet) impoſitam & ſituatam ſuper redditibus *de Villada*, & ſimul cum obligatione perſonali, & generali bonorum ſuorum, ſemper & libenter huius cenſus redditus ſoluti fuere per Comitem de Alua, & ſucceſſores ſuos, prædicto creditori, hæredibus, & ſucceſſoribus ceſſionariis. Poſtea mortuo ipſo *Comite D. Didaco*, per iudicium tenutæ diuiſi fuere, & ſeparati dicti duo maioratus, ſtatus *de Alua* adiudicatus fuit *D. Fadriquez Enriquez*, Maioratus verò *de Villada & Villanicencio Marchioni de Fauara*, vti eius legitimo ſucceſſori.

Pro tempore anno ſcilicet 1619. *Comes de Alua* ſucceſſor formauit concurſum creditorum ad ſuum ſtatum *de Alua*; ad quem præfatus *D. Hieronymus de Vera*, vti creditor comparuit, & exhibens omnes ſuas & ſcripturas, & inſtrumenta cum Regiis facultatibus gradum ſibi ad bona ſtatus *de Alua* aſſignari poſtulauit, currente lite inter omnes lata fuit ſententia graduationis, in qua idem *D. Hieronymus*, vti creditor inter cæteros fuit graduatus, & locus aſſignatus; & certum eſt, ſemper Comitem *de Alua* ſoluiſſe hos annuos redditus. 57

Poſtmodum *Comes de Alua*, nunc poſſeſſor *anno* 1641. mouit litem contra *D. Hieronymum* aſſerens indebitè exegiſſe annuos redditus ex bonis ſui comitatus, ipſumque & eius anteceſſores poſt factam ſeparationem maioratuum per errorem ſoluiſſe, cum facultas Regia fuerit limitata ad præfatam *Villam de Villada*; dũtaxat (cuius iam poſſeſſor non erat) quæ ſola huic cenſui erat obligata, & grauata, non tamen *Comitatus de Alua*, etiamſi expreſsè anteceſſor eum obligaſſet, cum caruiſſet poteſtate, & facultate, nec conceſſam vti limitatam, ad obligãda certa bona, excedere validè non potuit, ac propterea declarandũ fore ſuum ſtatum de *Alua* fuiſſe & eſſe liberum ab huius cenſus ſolutione, necnon delendum *D. Hieronymum de Vera* à ſententia graduationis, nihil obſtante re iudicata ſuper gradu, tum quia in illo iudicio concurſus non fuit adductum hoc ius & cauſa ex qua manifeſtè 59 detegitur, ipſum ad ſtatum de *Alua* non eſſe creditorem, nec ſuper ea fuit controuerſum, nec actum inter partes, nec ſuper hac diuerſa cauſa adhibita fuit cauſæ cognitio, atque ideo, nec obſtatutam ei exceptionem, quod non ſit petitum, quod nec actor petere putaſſe, iudex in iudicio ſenſiſſet. 58

Tum etiam quia caſu, quo res iudicata ſubſiſtat, declarandum fore ſibi nec ſtatui præiudicium generari ob minus plenam defenſionem, quam ſi adhiberet ſuus prædeceſſor, qui concurſum formauit, impoſſibile foret maioratum condemnari. 60

Reſpondebatur ex parte creditoris, rem eſſe iudicatam iam opponentis reis iudicatę exceptionẽ in vim dilatoriæ ad impediẽdum litis ingreſſum, declaratum fuit ſemel & iterum in Senatu, creditorum directè reſpondere debere, & reſpondere inſiſtit in rei iudicatæ exceptione in vim peremptoriæ, (prout licitum eidem eſt) vt in terminis probat Bald. *in l. nam & poſtea ff. de iureiurand.* Maranta *de ordin. iudic. 6. part. cap. de exception. numero* 13. *& membro 9. numero* 11. Paz *in in praxi, part.* 1. *tom.* 1. *tempore* 7. *numero* 17. D. Pichard, 61

in

in manuductlion. ad praxim, *p.1. precept. num.* 11.
Maſtrill. *deciſione* 148. *num.* 35. D. Perez de
Lara *in tractatu de vita hominis*, *cap.* 25. *num.*
28. Pareja *in tractatu de instrumentorum edition.*
tit. 4. *reſolutione vnica*, §. *numero* 54. Molina
de primogen. lib. 4. *cap.* 9. *ex numero* 39. & ibi
63 Additionator latius proſequuntur, quidquid in
contrarium voluerit D. la Rea *deciſione* 39. *num.*
37. *& deciſione* 40. *num.* 80. *&* 81. *& deciſione* 45.
num 44. cui omnium ſupremorum tribunalium
praxis vſitatiſſima reſiſtit.) Azeued. *in l.* 1. *tit.*
5. *ex num.* 37. *lib.* 4. *recopilat.* Villalobos *in Antin.*
iur. litera E, *num.* 15. Giurba *deciſione* 12. *num.* 2.
& deciſione 69. *à numero* 8. Paz *de tenuta*, *cap.* 38.
quæ res iudicata præiudicare debeat maioratui
de Alua, plenè à poſſeſſore defenſo, cum omnia
inſtrumenta, & facultates, quæ nunc in hoc
nouo iudicio reproducuntur à *Comite de Alua* in
ſuæ intentionis comprobationem; tunc in illo
cócurſus iudicio fuerant præſentata, & exhibita,
ſuper quorum inſtrumentorú omnium cognitio-
ne per partes & iudice lata fuit inſuper gradua-
tionis ſententia.

64 Alia inſuper allegabátur tendentia ad obliga-
tionem ſtatus *de Alua*, & vt facultas Regia non
appareret limitata, & propterea tunc poſſeſſor
vtriuſque maioratus, qui eam obtinuit, vtrúque
potuiſſe obligare; quæ quidem iudices in cóſide-
ratione non habuere, ob manifeſtã, & claram fa-
cultatis ipſius limitationem ad quædam bona
dumtaxat, quam excedere non potuiſſe poſſeſſo-
rem maioratus in iſtis indiuidualibus terminis la-
65 tiſſimè comprobauimus poſt magnam Doctorum
& fundamentorum cateruam ſuprà 2. *part. cap.* 9.
à princ. vbi quãdo quis poſſidet duos maioratus,
& obtinuit facultatem ad vnum hypothecandũ,
vel quado vnum poſſidens, & obtinuit facul-
tatem ad obliganda certa bona eiuſdem, & ſu-
per eis cenſum imponendum, vt minimè exten-
datur ad alium maioratum, nec ad cætera eiuſdē
bona vltra expreſſa, *& c.*10. necnon *cap.* 4 *per to-*
66 *tum*, vbi multa & ſingulariſſima reperies in pro-
poſito omnino videnda, circa facultatem limita-
tam ad certam rem, quantitatem, caſum, contra-
ctum, aut perſonam, vt denegata intelligatur vl-
tra rem, quantitatem, caſum, aut perſonam, ita vt
in exceſſu cõtractus ſit nullus ipſo iure ex defectu
poteſtatis; quapropter de exceptione rei iudicatæ
(cuius eſt ſermo noſter) erit nunc agendum dun-
taxat.

67 Et pro parte affirmatiua quod obſtet res iudi-
cata ex ſententiis graduationis orta, probatur
primò, quoniam certum eſt, quod in illo con-
curſus iudicio ad ſtatum *de Alua* comparuit
D. Hieronymus tanquam creditor, affirmans ſe
talem eſſe, & inter cæteros ſtatus creditores
præcisè graduandum, & ad ſuæ intentionis
comprobationem plura exhibuit inſtrumenta,
tam facultatem ipſam (quæ licet cantabat limita-
tionem ad redditus *de Villada*) quam alias ſcri-
pturas, per quas expreſsà apparebat, Comitem,
qui eam obtinuit, ſimul obligaſſe præfatum ſta-
tum *de alua*, quibus exhibitis, & citatis om-
nibus creditoribus, & debitore ipſo, & adhibi-
ta cauſæ cognitione latæ fuerunt graduationis
ſententiæ. Ex qua inſtrumentorum præſenta-
tione, duo reſultant effectus, primus, quod
cum apparebat ex dicta facultate limitatio ad
reditus *de Villada*, non indigebat poſſeſſor
maioratus aliam extrinſecam exceptionem op- 68
ponere, cum omnes, quæ ex inſtrumento re-
ſultant, & in ipſo continentur, appoſitæ & al-
legatæ cenſeantur, ad quas iudex attendere, &
ſuper eiſdem pronuntiare poteſt. Bartoli eſt do- 69
ctrina *in l.* 2. *D. de except. num.* 5. ibi, ſed pone,
quod non propono aliquam exceptioné, nec dico
excipio, nec ad mei defenſionem propono, ſed
produco inſtrumentum ſolutionis, vel pono ſo-
lutionem, & probo: an ſufficiat, reſpondi, tunc 70
enim iudici eſt notorium, actionem non compe-
tere, iudex debet abſoluere. *l. vbi pactum*, *C. de*
tranſact. & eſt text. *in l. eum qui ita*, § *qui ita.* & ibi
Bart. *D. de verbor. obligat.* plures doctrinas & Do-
ctores adduximus in propoſito ſuprà *ad princip.*
huius cap. ex n. 17. *& ſeqq. verſic. deinde vnuſquiſ-*
que creditor, &c. ex quo non poteſt dici maiora-
tum minus plenè defenſum.

Secundus erit effectus, quod cum ex inſtru-
mentorum productione iudicibus conſtabat no-
toriè, & euidenter de exceptionibus, & defen-
ſionibus debitoris, non poteſt dici fuiſſe cauſæ
cognitionem, nec abſque ea rem iudicatam pro-
ceſſiſſe, licet iudices ipſi contempſerint eaſ-
dem admittendo creditorem, & eum nihilomi- 71
nùs graduando in bonis Comitatus, hoc tan-
git iniuſtitiam, quæ non eneruat vires rei iudi-
catæ, facientis de albo nigrum, & de nigro
album, de falſo verum & de vero falſum, ad
iura vulgata; atque ideo *Comes de Alua*, qui
eandem exceptionem & ius nouiter reuocat in
iudicium inter eaſdem partes audiri non debet,
rei iudicatæ exceptione ibi obſtante, *ex l. cum*
quæritur, cum duobus ſequentibus, D. de exceptione
rei iudicata.

Secundo & hæc pars probatur, quia licet in 72
priori iudicio concurſus non fuerit ſignanter
controuerſum, an *D. Hieronymus* ſit creditor
ad bona maioratus *de Alba* (ſuper quo nouam
litem mouit *Comes*) ſed tantum de gradu, &
propterea videbatur; ſententiam graduationis
(quæ nihil ſuper hoc articulo, an creditor
ſit ad bona ſtatus *de Alua*, vel non, expreſ-
sè determinauit) ad eum nec referri, nec exten-
di debere; adhuc tamen ex quo *D. Hieronymus*
ad eiuſdem ſtatus concurſum comparuit, vt
creditor, & tamquam talis gradum poſtula-
uit, atque etiam eo ipſo quo ſententia illi
gradum aſſignauit, in neceſſarium antecedens
intelligitur declaraſſe, eum eſſe creditorem,
cum alias non potuiſſet ſubſiſtere ſententia ſu-
per ſola gradus determinatione, ac declaratio-
ne, atque ideo pernecеſſe ſuppoſuit ſenten-
tia, creditorem eſſe ad ſtatum *de Alua*, quo-
niam licet ſententia non faciat rem iudicatam,
in præſuppoſitis in ea: hoc non intelligitur, quan- 73
do præſuppoſitum venit in ea per neceſſarium
antecedens, vel neceſſariam conſequentiam,
Alexand Ludouic. *deciſ.* 208. *num.* 4. & ibi Oli-
uer Beltramin. *in annotation. num.* 7. Caſtillo *con-*
trouerſiar. tom. 5. *cap.* 83. quia quando ſententia 74
aliquid neceſſariò ſupponit, ad illud ſe ex-
tendit, tanquam in ea comprehenſum, vt latè nos
in noſtris Comment. *de Reg. protect.* 4 *part. cap.* 9.
ex num. 21.

Et

bona pertinentia ad ſuum ſtatum *de Alua*, qua
ſtante confuſione, & æquiuocatione, facillimè
decipi potuerunt, & debuerunt iudices ad ſentien-
dum *D. Hieron:* eſſe creditorem ab bona ſtatus *de
Alua*, ſuper quibus *Comes* poſſeſſor cócurſum for-
mauerat, cũ nec ex ſua, nec creditorum parte cõfu-
ſionem, & æquiuocatioonem allegarunt, nec diſtin-
ctiooẽ bonorum in iudicium deduxerunt, cum te-
nerẽtur allegare, excipere & probare *Villadam*, nõ
pertinere ad ſtatũ *de Alua*, provt hodie *Comes* no-
uiter deducit, & licitè propter nouam, & diuerſam
exclusiuam creditoris, & quia agit inter creditores
86 de ſeparatione bonorum, quæ eſt exceptiò modifi-
catiua, admittenda etiam poſt rem iudicatam, quá
non impugnat, ſed modificat, quia bene potuit
hæres ſimpliciter comdemnari, vt ſoluat creditori
defuncti, & poſtmodum ſeparationem bonorũ po-
ſtulare, vt cõdemnatio intelligatur dumtaxat reſ-
pectu bonorum hæreditatis, non ſuorum, ad tradi-
87 ta ſuperiùs 1.*p.c.*9. provt etiam hæres ſemel iá con-
demnatus ad ſolutionem crediti hæreditatis po-
teſt opponere de inuentario à ſe confecto, vt ſua
propria bona libera maneant, & tantum ex bonis
hæreditatis exigat creditor, vt vulgare eſt, vide in-
frà *c.*11.*n.*93. probát Bart. Bald. Angel. & alij magis
cõmuniter *in l. ex diuerſo. §. fin. ff. ſolut. matr. & in l.
Neſenius, §. fin. ff. de re iud.* Bart. *in l. penult.* per illũ
text. *ff. de cõfeſſis.* Bald. & Salic. *in l. execut. C. quorũ
appell. non recip.* Paul de Caſtr. & Iaſ. *in* 1. *C. de iur.
& facti ignor.* Petr. de Anchar. *conſ.* 6. Alex. Trenta-
cinq. *var. reſol. lib.* 2. *reſolut. de except. n.* 10.
88 Secundò hæc pars fulcitur, quoniam ſententia
graduationis in primo iudicio concurſus lata fuit
in fauorem *D. Hier.* creditoris ſub illo ſuppoſito,
quod bona *de Villada* pertinebant, & erant bona
Comitatus *de Alua*, cui ſuppoſitioni fauebant om-
nia inſtrumenta, eam indicantia, vt hactenus mon-
ſtrauimus; cum aliter ſi vel per eadẽ inſtrumenta,
vel allegationẽ & probationem debitoris docere-
tu, ea bona *de Villada*, non eſſe bona maioratus *de
Alua*; impoſſibile foret *D. Hier.* gradum obtinere
tanquá creditorem ad bona *de Alua*, quæ dũtaxat
erant in cócurſu, cũ creditor nõ eſſet, manifeſtè ſibi
obſtãte limitatione facultatis Regiæ ad ſola bona
de Villada. Docto igitur hodie de falſo ſuppoſito,
provt manifeſtè docuit *Comes de Alua*, gradus aſſi-
89 gnatio debet reſolui, & ſubuerti, quia omnis diſpo-
ſitio geſta ſub aliqua cauſa, quę ſupponitur à gerẽ-
te vera, ſi detegatur falſa, reſoluitur, & nulla reddi-
tur ex defectu cõſenſus, quẽ iudices ad actũ nõ ac-
cõmodaſſent, ſi cognoſcerent cauſá eſſe falsá, plu-
res DD. per Rot. *dec.* 373. *& dec.* 412. apud Cencium
poſt tr. de cenſib. & ex aliis quá plurimis Nos ſuprà
2.*p.c.*10. *ex n.* 21. *verſ. hinc, qui ſoluit*, &c. quibus ad-
de Pariſ. *conſ.* 12. *n.* 66. 69. *&* 97. *&* 101. Boër. *conſ. fin.*
90 *n.* 40. *cũ ſeqq.* vbi agunt de tráſactione inita per cõ-
ſanguineos cũ aliquo tanquá filio legitimato, nul-
lam reddi, eo quod apparuit filiũ non eſſe eius de-
functi, cuius bona appetebat, & idẽ quando legiti-
91 matio detegitur falſa, aut nulla, Crauetta *conſil.* 851.
n. 12. vbi reſpondet pro cõmunitate tranſigente cũ
92 tertio tanquá immuni, & immunẽ eſſe aſſeuerãte,
conſtito poſtea de falſa cauſa, & falſo ſuppoſito, vt
93 tranſactio ſit nulla. Menoch. *toto conſil.* 91. vbi lo-
quitur in diuiſione boonrũ facta inter agnatos vi-
gore laudi prolati, quia cũ aliquis detegatur non
agnatus, non tenet diuiſio, nec laudum; has omnes
doctrinas ſequitur referens Cæſar Manẽte *in cõnſ.*
157. *ex n.* 48. *cum multis ſeqq.* & iterum *in conſil.* 243.

ex n. 28. hinc contrahens cum aliquo tanquam cum 94
herede, dicitur contractus celebratus vigore illius
qualitatis, quod ſit hæres, qui ſi non ſit, cõtractus
eſt nullus. Surd. *conſ.* 106. *n.* 34. Cæſar Manente *d.* 95
conſ. 157. *n.* 85. qui *n.* 86. quod tranſigens cum aliquo
tanquam cũ fratre, qui non eſt tranſactio nulla eſt. 96
Ex Barbar. *conſ.* 10. *n.* 3. quoniã ſi ſuppoſitũ detega-
tur falſum, vel alter nõ adeſſe, corruit diſpoſitum,
provt copioſè cõprobat Caſtillo *controu. to.* 5. *c.* 83.
maximè *ex n.* 5. vbi hác doctrinam procedere indi-
ſtinctè in qualibet diſpoſitione, latiſſimè etiá per
Ioan. Gutier. *de iur. confirm.* 3. *p. c.* 3. *per totum.* Hinc 97
ſententiæ cauſa ceſſante, ceſſat ipſa ſententia, quá-
plurimos DD. & iura adduximus in noſtris Cõmẽ-
tariis *de Reg. protect.* 4. *p. c.* 7. *ex n.* 88. *cũ multis ſeqq.*
Tertiò, probatur quia licet ſententia regulariter 98
faciat rẽ iudicatam in ſuppoſitis in ea quãdo ſup-
poſitum venit in neceſſariũ antecedens, vel conſe-
quens, provt ex pluribus diximus in 2. fundamento
contrariæ partis *ex n.* 73. tamen eadẽ doctrina pro-
cedit, quando ſuppoſitũ deductum fuit in iudiciũ,
& ſuper eo adhibita fuit cauſæ cognitio, tá reſpe-
ctu partiũ, quàm iudicis, ita nos copioſè probaui-
mus, & regulá limitauimus *in d. tract. de Regia pro-
tect.* 4. *p. c.* 9. *ex n.* 31. *& per tres col.* & nos referẽs, ſe-
quitur Noguerol. *alleg.* 18. *n.* 50. *& alleg.* 27. *n.* 49. no-
uiſſimè poſt plurimos DD. cõprobat Caſtillo *cõtr.
to.* 5. *c.* 194. *ex n.* 34. *cum mult ſeqq.* Nos iterũ in Cõ-
mentar. *de ſupplicat. ad Sanctiſſ.* 1. *p. c.* 12. *ex n.* 7. *&
ſeqq.* quia res iudicata, vt obſtet, requiritur quod tá
ex parte actoris, & rei, quàm ex parte iudicis de
omnibus ſit planè cognitũ Noguer. *alleg.* 140. *n.* 25.
& quod ſuper exceptionẽ incidente tunc videatur 99
Iudex tacitè pronuntiare ſimul cũ principali, pro-
cedit quando ſuper exceptione incidente fuit ple-
nè cognitum, non aliàs, nec res iudicata ei obſta-
bit. Probant. Muſcatellus *in praxi lib.* 1. *5. p gloſſ.
reſeruatis, n.* 42. Bart. *in l.* 1. *n.* 6. 7. *&* 8, *C. de ord. iud.
& in l. à procedente n.* 3. 4. *&* 5. *C. de dilationib.* Bald.
in d. l. 1. *ex n.* 11. Paulus de Caſtro *ibid. n.* 8. *&* 9. *Pa-
cianus de probationibus lib.* 1. *c.* 58. *ex n.* 63. Farinac.
in tract. crimin. q. 200. *c.* 2. *n.* 89. *&* 90. plura per Car-
leual. *de iudiciis, to.* 2. *lib.* 1. *tit.* 2. *diſp.* 5. *n.* 30. *fol.* 61. di-
centes quod tunc obſtabit res iudicata ſuper prin-
cipali lata exceptioni incidenti, quando ſuper ea
fuit plenè cognitũ quod etiá tenet Fachineus *con-
trou. lib.* 2. *c.* 80. *verſic. ſecundò quia*, & quia ſi exce-
ptio non fuit oppoſita, non intelligitur declaratũ
ſuper ea plenè Petr. Barb. *in l. ſi Prætor. §. Marcellus
ex n.* 70. *& ſeqq. fol. mihi* 366. *in paruis, D. de iud.* latè
etiá Carrocius *de remedijs except.* 22. *q.* 8. *per totã.*
Hoc fundamentum ex eo vlterius fulcitur; nam 100
tunc diſpoſitio operatur ſuper ſuppoſito veniente
in neceſſarium antecedens, vel conſequentiam,
quando ſuppoſitum dependet ex mera voluntate
gerentis, & non aliàs. Caſtillo *controuerſ. tom.* 5.
c. 83. maximè *ex n.* 3. poſt Surdum *conſ.* 402. *n.* 26.
vbi latè proſequitur, & alios. Caſanate *conſ.* 16. *ſub
n.* 9. *&* 18. ex Bart. vnanimiter recepta *in l. ex hac
ſcriptura, n.* 3. *verſ. ſed contra prædicta, & n.* 4. *verſic.
ex his ergo, D. de donat.* Alexand. *conſ.* 104. *n.* 4. *lib.* 1.
Crauetta *conſ.* 134. *n.* 45. Sed ſic eſt quod iudex in iis
quæ in iudicium deducta nõ ſunt, nec abſque cau-
ſæ cognitione non poteſt diffinire, ſed imò ſentẽ-
tia abſque cauſæ cognitione lata ſit nulla ipſo iu-
re *l. ſi cauſa cognita, C. de tranſact. l. iudices, C. de
iud. l.* 2. *C. de ſent. ex periculo reci. l. ex ſtipulatione,
C. de ſentent. & interloq. omn. iud. cap. cum Barthol-
dus, de re iud.* Alexand. Trentacinq. *variar. reſolut.*

lib. 2. tit. de ind. reſol. 2.n.2.& ſeqq. Ergo nec ſua diffinitio ad ea ſuppoſita trahi valet, cum non dependeat à ſua mera & libera poteſtate.

103 Quæ doctrinæ mirè fulciuntur ex iis, quæ Gratianus *tom.3. diſceptat. 445. à princip.* qui *n.4.* ita ait: *Nec eſt dubitandum, quod in hoc iudicio ſummario fuerit per iudicem plenè cognitum, cum ſit ſeruatus ordo in procedendo, & multi teſtes ſint examinati tam ſuper exceptionibus oppoſitis, quàm è cõtra, quo caſu dicitur adhibita plena cauſa cognitio, quaſi tunc plenè inſtruatur religio iudicantis de veritate, per quam adducetur ad iudicandum ſuper re de qua agitur.* Congruit Alberic. *in l.5.§.cauſa cognitio, in princ. de Carbon. edict.* Nata *conſ.473.n.36.* Buttius *in cap. cauſam quæ, col.2. de teſtib.* Abbas *conſ.5.n.3. quidquid aliud ſit, quando non fuit de illis exceptionibus cognitum, quia tunc ſalue remanent in iudicio ordinario.* Caſtrenſ. *conſ. 91. in cauſa appellat. n. 8. lib.1.* Hondedeus *conſ.29.40.* &c.

104 Qui *ex n.12. & ſeqq.* ita magis ad noſtrũ inſtitutum proſequitur: *Nec aduertatur non ſufficere examinata exceptio, cum etiam requiratur, vt iudex vlterius expreſſè reprobauerit talem exceptionem, condemnando reum, non obſtante tali exceptione oppoſita.* Caſtrenſ. *in l. ſi autem, §. ſi quomodocũque, n.2. ibi.* Fulgoſ. *n.3. D. de neg. geſt.* idem Caſtrenſ. *in l.1.n.7. C. de ord. cogn.* Simon de Pretis *in conſ.107.n.11.& 12. quia prædicta procedunt. quando exceptio, ſeu incidens plenè cognitum non traheret neceſſariam conſequentiam ad principalem, ſecus vbi ſententia lata ſuper principali neceſſario ſequitur deciſio incidentis, tunc enim etiam videtur deciſum incidens, & oritur exceptio rei iudicatæ, quamuis iudex non fecerit expreſſè mentionem de exceptione, illam reprobando, & ad hoc, vt neceſſario ſequatur deciſio incidentis, ſufficit, quod appareat vt iudex de exceptione plenè cognouerit, ita poſt* Guillielm. de Cun. *& alios, benè explicat* Alberic. *in l. ſi iudex 10. col.1. & 2. verſic. ſi autem de incidenti, n.1. & 2. D. de his qui ſunt ſui, vel alien. iur.* Idem Alber. *in l. ſi autem 8. §. ſi quocumque. ad med. verſ. vnde dic, quod aut eſt certum, D. de neg. geſt. vbi quod quãdo fuit plenè cognitum de exceptione, & de illius viribus, quãuis iudex non reprobauerit in ſpecie dictam exceptionem; tamen pronunciando ſuper principali ex hoc oritur exceptio rei iudicatæ, vbi* plurimos refert, & latiſſimè procedit comprobãs.

105 Hinc ſententia latu ſuper principali, tunc cẽſetur lata ſuper articulo incidente incompatibili cũ principali, prout diximus ſuprà ſub argum.2. contrariæ partis *ex n.75. verſ. & quia gradus, & verſic. deinde quoniam hic articulus*, &c. quando ſcilicet (prout doctrina ſonat) articulus incidit in iudiciũ, & deductum fuit per partes, vt expreſsè probat text. *in d.l.2. C. de ord. cogn.* & latius explicuimus *in noſtris comment. de Reg. protect. 4.p. d.c.9. ex n.32. & ſeqq. & ex n.28. & de recent. Bullar. 1.p.c.12. ex n.7.* adde Gratian. *d. c. 445. ex 22. cum ſeqq.* vbi plures

106 allegat. Sed hæc exceptio quod D. de Vera non erat creditor ad ſtatum de Alua; nec fuit oppoſita, ne de ea cognitum, ergo impoſſibile eſt in graduatione tacitè comprehendi.

Et quod iudex qui de exceptione oppoſita non

107 cognouit, non intelligatur iudicaſſe, nec ei obſtet rei iudicatæ exceptio, probant Hugo Donell. *in comment. iur. ciuil lib.16.c.15. in fin. verbis.* Caſtillo *tom.4. contron. c.40. n.110. ante finem.*

108 Ex quibus fundamentis manifeſtè euincentibus rem iudicatam graduationis, ſimul reſponſum remanet omnibus argumentis & doctrinis in cõtrarium conſideratis. Sed vlterius illa Bart. *in l.2. D.* 109
de except. docentis per inſtrumenti præſentationẽ
excuſari ab oppoſitione exceptionis expreſſa, cum
de ea per inſtrumentũ reſultet, adhuc indiget de-
claratione, & in primis intelligitur prout loqui- 110
tur, quando exceptio eſt in fauorem ipſius, qui ſcri-
pturam produxit, cum ex facto ſuo repræſentatio- 111
nis inducatur oppoſitio, cum ad hunc, non ad aliũ
finem & effectum eam præſentare intelligatur, ſci-
licet ad ſuam defenſionem, & excluſionem inten-
tionis aduerſarij, nos autem verſamus in ſcriptu-
ris productis ab actore creditore, ex quibus reſul-
tare ſimul poteſt defenſio, & exceptio reo, qui om-
nino tenebatur ea vti, & de ea opponere, cum ex- 112
ceptionis natura, & requiſitum ſit ad hoc vt ope-
retur, quod illam opponat pars, aliàs omiſſa intel-
ligitur, & in re iudicata non comprehenſa, prout
ſuperiùs diximus, & latius probatur ſuprà *ex n.
191. cum ſeqq. verſ. nec l.2. C. de euict. pignor.* &c.

Et in terminis quando ex inſtrumento conſtat 113
mulierem eſſe nuptam, & non interueniſſe licentiã
viri, & iudicem eandem exceptionẽ à muliere non
oppoſitã poſſe habere in conſideratione, ſi tamen
inſuper mulier ſit condemnata, poſſe vlterius ean-
dem exceptionem, tamquam omiſſam opponere, &
deducere poſt condẽnationẽ; probarũt poſt plures
alios Azeu. & Io. Gutier. laudati ſuperiùs *n.21. & 22
verſ. & quando ex inſpectione ipſius inſtrumenti*, &c. 114

Et quatenus ex eodẽ inſtrumento producto re-
ſultant actio & exceptio, & poſſit iudex eam reſul-
tantem ex eodem inſtrumento habere in cõſidera-
tione ex æquitate, & officio ſuo, & iuxta eã abſol-
uere reum ab actione ex eodẽ inſtrumẽto deducta,
& intentata, benè poterit, & rectè facit iudex, vt
probãt quãplures DD. & doctrinæ, quarũ intẽtio-
nem fecimus ſuperiùs *ex n. 17. & ſeqq. verſ. deinde
vnuſquiſque creditor*, &c. hæ tamen non adaptãtur
noſtri caſus terminis, in quibus (quãdo cõſtaret de
exceptione ex inſtrumentis productis) iudices eam
non habuerunt in cõſideratione, ſed penitus omi-
ſerunt; cũ iuxta actionẽ reum debitorem condem-
narunt, & creditori gradũ deſcripſere, quem peni-
tus negarent, ſi attenderẽt exceptionem debitoris
apparentem ex eodem inſtrumento, quare ipſa ex-
ceptio (ſi fortè conſtaret ex productis inſtrumẽtis,
vt ſtatim) omiſſa intelligitur, & reſeruata debitori,
tam ex eo quod non fuit oppoſita per reum tacitè
nec expreſsè, quàm ex eo, quod illã iudex pronun-
tiando non habuit in cõſideratione, & ſic doctrina
procedit, quãdo iudex exceptionẽ reſultantẽ ex in-
ſtrumẽto habuit etiã nõ oppoſitã, in conſideratio-
ne; non verò quando eã non intẽdit, prout poterat
ex ſuo proprio officio & æquitate, quo caſu omiſ-
ſa intelligitur, quia non deducta, determinata.

Quæ omnia ex abundãti procedunt in caſu præ- 115
ſenti, in quo per inſtrumẽta præſẽtata nullo modo
apparebat exceptio in fauorem debitoris, cũ licet
ex eiſdem conſtabat de limitatione obligationis
reſtrictæ ad redditus *de Villada*; tamen non cõſta-
bat ex eiſdem, *Villadam* eſſe diuerſi maioratus &
ab alio tertio poſſeſſam. ſed potius prædicta inſtru-
menta omnia indicabant, *Villadam* pertinere ad
maioratum *de Alua* in concurſum exiſtẽtem, pro-
vt manifeſtè probauimus *ſup. ex n. 79. cum ſeq.* in
primo fundamento huius partis, atque ideo ex-
ceptio, quæ extrinſeca eſſet probatione, non po-
teſt dici conſtare ex inſtrumenti inſpectione.

Atque tandem (licet ex ſuperabundanti) etiam 116
huic parti aſſiſtit minus plena defenſio, quæ præ-

ferunt

ſeruat maioratum, & eius ſucceſſores à re iudicata, ex latè congeſtis à Molina *de Hiſpan. primog. l.4.c.8.à n.7.* & *ibi* Additionatores plena manu. Caſtillo *tom.6.c.157.* D.Perez de Lara *in compend. vlt.hom.c.10.à n.54.* Mieres *4.p.q.14.* Nos *in noſtris commont. de Reg.protect.4.c.8.n.334. & 337.* Fuſſat. *de ſubſtitut.q.622.* Gratian. *tom.5.c.869.n.16.* Scaccia *de iud.gloſ.14.q.12.n.12.* D.Franciſc.de Amaya *in C.lib.10.l.vnic.tit.9.à n.20.ex l.ſeruus plurium, §.1. & §. ſi quis ante, D.de leg.1.& ex contract. de re*
117 *iud.* nam ſi poſſeſſor maioratus allegaret, & deduceret in iudicium concurſus *Comitatum de Alua*, liberum eſſe à cenſus huiuſmodi obligatione, ob facultatem Regiam limitatam duntaxat ad bona alterius diuerſi maioratus iā euicti, & poſſeſſi per verū & legitimum ſucceſſorē, & quod prędicta bona ſpecialiter cenſui obnoxia ſui non eſſe maioratus, nec illi pertinere; proculdubio creditorem excludere, nec ad ſententiam graduationis admitteretur, prout fuit admiſſus, ex quibus *Comes de Alua*, ſententiam fauorabilem, & excluſiuam creditoris obtinuit in reuiſionis inſtantia, per octo ferè iudices vnanimiter ſic determinātes.

Et ſæpè ſæpius in hac Cancellaria Valliſoletana determinatum fuit, creditores delendos fore à ſententia graduationis non obſtante re iudicata oppoſita, quando graduati fuerunt tanquā creditores ad bona maioratus, virtute facultatis regię, quæ detegitur fuiſſe ſubreptitiā, & nullā, nec hęc ſubreptionis, ac nullitatis vitium, & exceptio fuit deducta in primo illo iudicio cōcurſus, nec ſuper ea cognitū, iuxta ea, quæ latius ſuperiùs *1.p.c. 37. & c.38.* abundè diximus, vt in cauſa Comitis de Ciruela cum ſuis creditoribus, & in cauſa Comitis de Alua de Aliſte, opponentis de hac ſubreptione, obtinentis, vt *in d.c.38.n.53. & totum cap.*

118 Nunc tractandum eſt de alia cōtrouerſia materiæ huius cap. conducibili, quā dubiam fecit Doctorum virorū varietas. Quidam debitor formauit cōcurſus iudicium, & ad illud ſuos creditores conuocauit, & omnium excuſſis iuribus graduati fuerunt, & ad eorum ſolutionē vendita fuere, & ſubhaſtata bona debitoris communis, vt ex pretio ſatisfiat creditoribus, & in effectu ſatisfacti fuere eo modo, & forma, quam copioſè ſcripſimus *in c.2.hac 3.part.* & pro tempore quidam ex eis prætendentes non fuiſſe cum effectu ſatisfactos, quæſierunt tertium cuiuſdam rei hypothecatæ poſſeſſorem, aduerſus quem actionem ſuam direxere, vt aut cenſum redimibilem recognoſceret, aut dimitteret hypothecam, proſequuta hinc inde controuerſia (debitore communi minimè citato, nec ad judicium hoc vocato) creditores aduerſus tertium obtinere rem iudicatam, vt vel recognoſcat cēſum aut hypothecam dimittat, iuxta textum *in l. ſi fundus, §. in vendicatione, ff. de pign.* tertius in executione recognouit cenſus creditorum, & eis ſoluit redditus aliquo tempore.

119 Ipſimet inſuper creditores pariter iterū conuenerunt principalem debitorem, contendentes nō fuiſſe cum effectu dimiſſos, nec obligationem extinctam: debitor cōſtanter certabat, iam fuiſſe integrè, & cum effectu ſolutos in pretium rerū ſuarum in ſubhaſtatione venditarum pro eorū ſolutione; hac lite pendente inter creditores, & debitorem, tertius ille rei hypothecatæ poſſeſſor (iam victus) comparuit, dicēs, caſu, quo creditores ſolutos fuiſſe, declaretur, ipsū liberū māſiſſe, & quatenus ſoluit indebitè redditus, à creditoribus repetit iſti verò replicabant inſiſtentes ſuæ rei iudicatæ exceptione; ex qua illa tertius fuit condēnatus ad recognitionem cēſus, vel dimiſſionē hypothecæ, & tandem debitor principalis obtinuit aduerſus creditores ſententiā abſolutoriam in vltima inſtantia, qua declaratū fuit, creditores fuiſſe ſolutos, & dimiſſos in iudicio concurſus, & pronunciata hac ſentētia, tertius ille inſtabat pro ſui abſolutione in neceſſariam conſequentiam.

120 Ex orta iuris controuerſia, quam cenſuere, rem iudicatam cōtra tertium adhuc perſeuerare, moti ex aliquibus mediis, primo ex *l.4.tit.17.lib.4. nouę recop. & ex pragmat. anni* 1615. Ex quibus conſtabat, ſententiā Senatus, à qua ſupplicari nō poteſt, 121 eſſe omnino irretractabilem, etiam per quamcūque nullitatem, quātumuis notoriam, & ex actiis apparentē, nec etiam prouenientem ex incompetentia iudicis, dēpta nullitate ex defectu citationis, quē ſuſtuliſſe, *ad. Regiam*, latè exornant Chriſtophor. de Paz *de tenut.c.14.n.6.& n. 8.* Gironda *de priuil.n.1492.* Nos *de Reg. protect.4.p.c.3.n.122.* Torreblanca *de magia, lib.3.c.30.n.9 & de iure ſpirituali, lib.15.c.12.n.34.* D. Amaya *lib. 10. C.tit.9. l.vnic.n.8.& 9.* & vide infrà *num.*168.

122 Secundò, quia cum hoc caſu duæ exequutoriæ adinuicem contrariæ reperiantur, in electione iudicis eſſe, quam maluerit ſequi, & eligere; & ideo anteriorem obtentam contra tertium ſequendam, & vltimam in fauorem debitoris contemnendam, opinantes hanc ex actis proceſſus non iuſtificari, ſed potius creditores dimiſſos nō fuiſſe cum effectu, nec eorum obligationem extinctā manere ex circunſtantiis proceſſus apparere dicere auſi fuerunt, & ideò abſolui debere creditores à petitione tertij poſſeſſoris huiuſmodi.

123 Alij, & tertio idem, licet per contrariū mediū, affirmabant, dicētes vtramque rem iudicatam reſpectiuè ſubſiſtere, & vtráque eſſe validā ratione diuerſarū perſonarum, cū prima ſit obtenta contra ſolum tertium rei hypothecatæ poſſeſſorem, in fauorē creditorum, ſecunda vero contra eos licet pro eodē credito in fauorē principalis debitoris, iuxta text. celebrē *in l. ſi cum vno, 22. D. de except. rei iud.* ibi. *Nam etſi eadem quæſtio in omnibus iudiciis vertitur, tamen perſonarum mutatio, cum quibus ſingulis ſuo nomine agitur, aliā, atque aliā facit rem*, quē text. abundè exornauimus ſupr. *2.p.c.12.ex n.117.cū multis ſeq.verſ.nec deniq; obſtat tertiū*, &c.

124 Addiderim egò; quia etiā ſuper eodem facto ſētentiæ contrariæ tolerantur inter diuerſas perſonas latæ, iura ſunt ſingulariſſima, & expreſſa, *in l. nam etſi, 15.§.filius, qui de inofficioſo, D.de inofficioſ. teſt. l.cum filius diuerſis tribunal.78. D.de leg.2.* vbi quando ſunt duo hæredes ex teſtamento inſtituti, filius, vel conſanguineus veniens ab inteſtato dixit de nullitate, aut inofficioſo teſtamēto ſeparatim cōtra ſingulos hęredes in diuerſis tribunalib⁹, & vnū ex hæredibus in vno tribunali vicit; & ab alio hærede in alio tribunali vict⁹ fuit, reſpōdent Conſulti, *vtrāque rem iudicatam, quantumuis contrariam ſuſtinendā, & filius occupat partem hæreditatis victo hæredi pertinentem, & alius hæres, qui filium vicit, ſuam retinet in qua inſtitutus eſt, & vterque pro rata & portionibus hæreditariis creditoribus hæreditatis teneri.* Idem probat text. *in l.cum duobus hæredibus inſtitutis vno ex quinque altero ex ſeptē vnciis, aduerſus eum, qui in ſeptē vnciis hæres ſcriptus fuerat, iuſta querela ſe contendiſſe, ab altero autem victū ſe fuiſſe alleges, pro ea parte qua reſolu-*

tum eſt teſtamentum (*cum iure inteſtati qui obtinuit, ſuccedat*) *nec ligata, nec fideicommiſſa debentur, quamuis libertates, & directa competant, fideicommiſſaria praſtari debeant. Cod. de inofficioſo teſtamento*, quæ & alia ſimilia iura ponderabimus *in d. c. 22. loco citato*, ergo idem dicendum erit in noſtro caſu; vt vtraque res iudicata etiam contraria, & ſuper eodem facto, & iure indiuiduo ſuſtineatur, diuerſarum perſonarum reſpectu.

125 Et hoc argumentum, & eius conſequentia inuincibilis reddi videtur ex eo, quod nullu inconueniens conſiderari poteſt in iure, & exiſtentia vtriuſque rei iudicatæ, cum etſi obligatio perſonalis ſit extincta, adhuc durare poteſt hypotheca, ex text. capitali *in l. 2. Cod. de euictione pignor.* cuius verba ſunt. *Intelligere debes, vincula pignoris durare, perſonali actione ſubmota.*

126 Quibus motiuis iterũ, & quartum longè vrgentius ego addebã, nam licet verum ſit, quod per ſecundam rem iudicatam cõtra ſuos creditores obtentam per debitorem principalẽ declaretur, creditores eſſe, & fuiſſe integrè, & cũ effectu ſolutos, & per conſequens eorũ obligationes tam ex tunc eſſe extinctas, & nec non ius hypothecæ illis cõpetẽs reſulutũ ipſo iure, quia ſolutione eius quod debetur omnis tollitur obligatio, atq; ideo indebitè, & cõtra omnem bonã fidem redditus cenſus iã extincti à tertio rei poſſeſſore exegiſſe, cui regulariter ex cõdictione indebiti repetitio datur, ad integros *tit. D. & Cod. de condictione indebiti.*

127 Adhuc tamen huic tertio ſemel condẽnato, & virtute rei iudicatæ indebitè ſoluẽti, cõdictio indebiti, & ex ea repetitio prorſus denegatur ob authoritatẽ rei iudicatæ, huiuſmodi condictionẽ excludẽtis, iura ſunt expreſſa *in l. ſi fideiuſſor conuentus, §. in omnib. 28. D. mandati*, ibi. *Vel numeratã iterum accepit, repetitio contra eum cõpetit, niſi fortè ex condẽnatione fuerit ei ſoluta; tunc enim propter authoritatẽ rei iudicata repetitio quidẽ ceſſat*, text. etiã *in l. 1. C. de condict. indebiti*, ibi, *Pecunia indebita per errorẽ non cauſa iudicati ſoluta, eſſe repetitionẽ iure condictionis, non ambigitur*, text. *in l. elegãter, §. ſi poſt rẽ indicatã, & l. Iulian. D. de condictione indebiti*, quam concluſionem veram eſſe profitentur plurimi DD. Steph. Gratian. *diſceptat. forẽſ. 417. n. 35 & 36.* Aluar. Valaſc. *conſult. 56. n. 6.* Surd. *conſil. 134. n. 9. & 10. l. t.* Fontanella *deciſ. 175. ex n. 3. & ſeqq.* & plures alij protinus referendi *ex n. 143.* ergo impoſſibile videtur huic tertio repetitionẽ dari, nec ei prodeſſe rẽ iudicatã in fauorẽ debitoris principalis cõtra creditores obtentã, ſed potiꝰ priori contra ſe expeditę perpetuò parere debere.

128 Sed iis minimè refragãtibus, ego in quæſtione propoſita nec dubius fui, vnquam, nec cogitare potui, quod in mentem alicuius docti viri aliqua dubitandi ratio cadere poſſit, vel ſtãte iuris arte, & ratione naturali, vel ſaltim iuribus expreſſis, quęſtionẽ decidẽtibus. Atq; ideo ego in ea fui, & nunc ſũ ſentẽtia, vt prior res iudicata contra tertium rei hypothecatæ poſſeſſorem, per creditores obtẽta, (qua poſſeſſor condẽnatus fuit, vt vel cenſum recognoſcat, & ſoluat in poſterũ, vel illis rem hypothecatam dimittat) finitã, extinctã, & reſolutã manere, nec obſtare in aliquo poſſe, nec effectum naturalem ſecundæ rei iudicatæ obtẽtæ per debitorẽ principalẽ cõtra ſuos creditores (ex qua declaratũ fuit, ipſos ex tunc, cum effectu fuiſſe, & eſſe dimiſſos, & ſatisfactos, ex pretio rei ad hoc ſubhaſtatæ ſibi in ſolutum dato) impedire poſſe.

Et in primis ex duobus iuris capitibus ſimul 129
cõmixtis, alterũ quod ſolutione eius, quod debe- 130
tur, omnis tollitur obligatio, tã principalis quam 131
acceſſoria fideiuſſoria, & hypthecaria, quia cum
principale non ſubſiſtit, nec ea quæ ſequuntur lo-
cũ habent, *l. creditricem 7. C. de remiſ. pign. l. Labeo*
D. de pact. l. pecun. C. de ſolut. l. ſoluitur hypotheca, l.
liberatur pignus, ſiue ſolutũ ſit debitũ, ſiue eo no-
mine ſatisfactũ eſt, *l. cum colon. 14.* cũ plurimis aliis
D. quibus mod. pig. vel hypothech. ſoluat, l. fœnerator 132
D. de naut. fœnera. quia hypotheca non datur, vbi
non adeſt prædicatũ, Rota *deciſ. 279. n. 9.* inter re-
collectas per Cencium *tom. 2. de cenſibus*, & in ter-
minis, quãdo quis declaratur per ſententiã, credi-
torẽ non eſſe, ſiue creditorẽ eſſe, iure, vel iniuria
iudicis diſſoluatur, vel ſubſiſtat hypotheca reſpe-
ctiuè, text. *eſt expreſſus in l. deferente creditore iura-*
nis debitor ſe dare nõ oportere, pignus liberatur: quia
perinde habetur atq; ſi in iudicio abſolutus eſſet, nã
etſi à iudice (quãuis per iniuriam) abſolutus ſit debi-
tor, tamen pignus liberatur, l. ſoluitur, § fin. ibi. *Sa-*
tisfactum eſſe creditori intelligitur. etſi iuſiurandum
delatum, datum eſt, hypothecæ non eſſe rem obliga-
tam, D. quib. mod pign. vel hypothec. ſoluat, ſimila l.
1. & l. iuſiurandum ſpeciem continet tranſactionis,
maiorémque habet authoritatem, quam res iudicata,
D. de iureiur. l. poſt rem iudicatam, vel iureiurando
deciſam, D. de re iud. & quod per iuſiurandum de-
latum tollatur omnis obligatio etiam naturalis,
l. Stichum, §. naturalis D. de ſolut. & eſt gloſſ. cele-
bris in l. 2, C. de euict. pignor. verb. actione ſubmota,
ad mediũ, vbi inquit quod quando obligatio per-
ſonalis tollitur pacto, ſolutione re iudicata, aut 133
iureiurando, hypothecã tunc ſimul liberari, & ius
creditoris eiꝰ reſpectu extingui. Ergo ſtãte in no-
ſtro caſu abſolutione debitoris principalis, & ex-
tincti iuris creditorũ declaratione, impoſſibile eſt
de iure quod ſubſiſtere poſſit hypotheca, non ſolũ
exiſtens penes ipſum creditorẽ, verũ multominus
ſi exiſtat penes tertiũ, qui non alio, quã ex illo de-
bito principalis debitoris tenetur, quo extincto,
& reſoluto obligationẽ tertij reſolui nõ ambigi-
tur, & quod effectus iſte procedat, ſi à tertio res
pignoris obnoxia poſſideatur, per iura, & DD. 143
probat Rodr. *de annis reddit. l. 2. c. 19. n. 33. & n. 36.*
Secundũ caput oritur ex Regula, *bona fides non*
patitur, vt ſemel exactum iterum exigatur, de regul.
iur. l. 6. quid per primã ſolutionẽ, vel ſatisfactio-
nem (quod idem eſt, vt ex iuribus, & Doctoribus
abundè probatur *infra e. ſeq.*) ius creditoris extin- 135
ctum eſt, & penitus reſolutum, non enim ei ſubeſt
cauſa, nec titulus aliquis ad iterũ exigendũ, & hęc
quidẽ regula nullam in iure patitur fallentiã, ſed
in omni caſu indiſtinctè & abſolutè procedit, & 136
ſemel ſoluenti, iterũ etiã ex re iudicata indebitè
ſoluenti datur merito repetitio, vel ex cõdictione
indebiti, vel ex cõdictione ſine cauſa, ad integros 137
tit. D. & C. de condict. indebiti, & de cõdictione ſine
cauſa, & intantũ hoc caſu exuberat bona fides, vt
condictioni indebiti, vel cõdictioni ſine cauſa nõ
valeat nec teneat renunciatio, etiã cum iuramẽ-
to, latè diſputans reſoluit Ioan. Gutierr. *de iuram.*
confirmat. 1. p. c. 27. per totum, & quia pecunia mea
(inquit Conſultus) *ad te peruenit, eã mihi à te red-*
di, Bonũ, & æquum eſt, *in l. ſi, & me, & Titium D.*
ſi cert. pet. l. hac condictio 66. D. *de cõdict. indeb.* ibi,
hac condictio ex bono, & aquo introducta eſt, quia
quod alteriꝰ apud alium ſine cauſa deprehẽditur, re-
uocari cõſueuit, leg. ſi per ignorantiam. Cod. de ritul.

l. ſeruus

l. ſeruus quem 31. ff. de act. empt. l. cum qui, C. quod cū eo. exornat latè D. Valenzuela Velazquez *in cōſil. 78. n. 18. & 19. tom. 1.* & magis ad propoſitū facit text. *in l. Stichus 67. §. fin D. de condict. indebit.* in hæc: *Titius cum multos creditores haberet, (in quibus & Seium) bona ſua priuatim venditione facta, Manio conceſſit, vt ſatis creditoribus faceret, ſed Menius ſoluit pecuniā Scio tamquā debitam, quæ iā à Titio fuerat ſoluta. Quæſitum eſt, cum poſtea reperiantur apocha apud Titiū debitorem partim ſoluta pecunia; cui magis repetitio pecuniæ indebitæ ſolutæ cōpetit, Titio debitori. an Manio, qui in rem ſuā procurator factus eſt? Reſpōdi ſecundum ea quæ proponerentur, ei qui poſtea ſoluiſſet.* Textus etiam celebris in ſui diſpoſitione *in l. cum duo 25. D. eodem tit. Cum duo* (inquit Conſultus) *pro reo fideiuſſiſſent in decem, deinde reus tria ſoluiſſet, & poſtea fideiuſſores quina: placuit eum, qui poſterior ſoluit, repetere tria poſſe, hoc merito, quia tribus à reo ſolutis, ſeptem ſola debita ſuperant, quibus perſolutis, tria indebita ſoluta ſunt.* quem textum in aliud & mirabile propoſitum ponderauimus ſuprà 2. *p, c. 4. n. 63. verſ. fulcitur opinio & reſolutio noſtra*, &c.

138 Deinde probatur, quia res iudicata, ex qua quis ſoluit qnod antea ſolutum habebat; vel aliter creditor erat ſatisfactus, & ſic indebitè iterum exegit, nihil obſtat debitori exactum denuo repetenti, ab ipſo creditore iura ſunt expreſſa, text. *in l. rem mihi 21. D. commod.* cuius verba ſunt: *Rem mihi commodaſti, eandem ſurripuiſti, deinde cum commodati ageres, nec à te ſcirem, eſſe ſurreptam, iudex me condemnauit; & ſolui. Poſtea comperi à te rem eſſe ſurreptam, quæſitum eſt, quæ mihi tecum actio ſit? Reſpondi, furti quidem non eſſe, ſed commodati contrarium iudicium vtile mihi fore*, qui textus valde
139 ſingularis eſt, vbi gloſſ. *verb. vtili* notanter aduertit, condictionem ſine cauſa dari ei, qui indebitè ſoluit ex re iudicata, non tameo condictionem indebiti propter auctoritatem rei iudicatæ, iuxta *dict. l. fideiuſſor; §. in omnibus, D. mandati*, oecnon *l. 1. C. de condict. indeb.* & alia adducta in vltimo fundamento cōtrariæ partis, de quo ſuprà *n. 127, verſic. adhuc tamen huic tertio*, &c.

140 Conſonat etiam text. *in l. in commodato 17. §. fin. D. eodem tit. commodati. Rem commodatam perdidi* (inquit textus) *& pro ea pretium dedi; deinde res in poteſtatem tuam venit, Labeo ait, contrario iudicio, aut rem mihi præſtare debere, aut quod à me accepiſti, reddere.* Qui textus licet in principio explicitè non dicat, an datum pto re perdita pretium fuerit per iudicium ſibi motum, aut extra iudicium, adhuc tamen indicat textus de condemnato ad dandum eſſe intelligendum propter textus inferiora verba, ibi, *contrario iudicio*, &c. quæ ſupponunt aliud directum præceſſiſſe, iuxta textum *in dict. l. rem mihi*, eodem loquendi modo vtentem, ibi, *ſed commodati contrarium iudicium vtile mihi fore*, iunctis præcedentibus verbis, *iudex me condemnauit, & ſolui* poſitis in primo iudicio, prout etiam *dicto §. fin.* exponit, & intelligit gloſſ. celebris *in l. 1. verb. ſed ſi probare, C. de re iud.*

141 Comprobatur iterum ex ſimili expreſſo textu *in dict. l. 1. C. de re iud. Rebus quidem iudicatis* (inquiunt Imperatores) *ſtādum eſt, ſed ſi probare poteris, eum, qui condemnatus eſt, id, quod furto amiſiſſe videbatur, recepiſſe, aduerſus iudicati agentem, doli exceptione oppoſita tueri te poteris.* Quem mirabilē textum vlterius pro alia cōſideratiooe noſtro caſui adaptibili inferius ponderabimus *ex n. 148.*

probat etiam text. expreſſus (loquens in ſoluente conuento & condemnato ad rei deperditæ valorem, pretium & æſtimationem, quæ poſt ſolutionē deuenit ad poteſtatem domini) *in l. ſi fullo, D. de condict. ſine cauſ.* ibi, *ex locato conuentus præſtitit, & poſtea qui dominus inuenit veſtimenta*, &c. quibus quidem iuribus alia ſingulariſſima conſonāt, quæ licet non loquantur in ſoluente indebitū ex re iudicata, tamen eorum ratiò noſtrum intentum roborat. text. *in l. 2. §. fin. ff. ad legem Rhod. de iactu.*

142 Quæ quidē omnia iura facilè & apertè elidunt difficultatem quæſtionis noſtræ, & rem iudicatā ortam in fauorem creditorum, eos creditore, ſupponentem, & ſub ea cauſa obtentā minimè obſtare tertio rei hypothecatę poſſeſſori, nec impedire ſecundæ rei iudicatæ obtentæ à debitore & eundem abſoluentis, effectum reſolutiuum hypothecæ, influentem inſeparabiliter, & indiſſolubiliter in priori executoria, quam ceſſare facit ob cauſam, (qua fuit lata) ceſſantem, ac propter ſuppoſitū in ea nouiter falſum declaratum, & ob nouā cauſam ſuperuenientem poſt illam primam rem iudicatam, quæ cum ſecunda nullam habet repugnantiam, ſed tantum modificationem recipit ab ea, prout expreſsè allegatis iuribus hos, & alios admirabiles valde effectus deducunt Doctores.

Primus ſit, quod licet indebitè ſolum per con- 143
demnatum minimè repetatur ex condictione indebiti propter authoritatē rei iudicatæ, cuius effectum condictio illa oon impedit, iuxta tot ſingularia iura allegata in vltimo argumēto contrarię partis ſuprà ex *n. 127.* Inpedit tamen condictio ſine cauſa, qua ioteruenieote datur repetitio, etiā contra ſenteotiam tranſactam in rem iudicatam, latā ex cauſa debiti, quæ ceſſat, quoties poſtmodum apparet, nō debitum, quia nulla ſubeſt cauſa legitima, nec titulus aliquis creditori vincēti, ex quo valeat, vel indebitè ſolutum retinere, vel in poſterum redigere, iuxta mirabilia iura hactenus allegata, cōcedeotia re iudicata non obſtante, vel repetitionem per condictionem ex eo contractu, vel condictionem ſine cauſa; & hanc diſtinctiunē communiter receptam ſequuntur gloſſ. *in l. rē mihi, verb. vtile, ff. commod. & gloſſ. in l. 1. verb. iudicati, C. de condict. indebit.* eadē gloſſ. *in l. 1. verb. ſed ſi probare, C. de re iud.* ſequuntur Bart. *in d. l. 1. in fin. C. de condict. indebit.* idem Bart. *in l. ſi fullo, in princ. per textum ibi, C. de condict. ſine cauſa.* idem Bart. *in l. Iulianus verum debitorem, de condictione indebit.* Paulus Caſtrenſ. *conſ. 157. n. 4. volum. 2.* Cæſar Barzius *deciſione 17. per totā.* Cancerius poſt Aſin. Cagnol. Didac. Perez. Capic. *deciſ. Gennenſ.* 104. Capell. Tholoſ. Antonium Fabr. Motlam, & alios, idem tenet Ceuallos *in contra comm. quæſt.* 542. Surdus *deciſione 25. n. 31. & conſ. 134. n. 10.* Ioan. Baptiſta Coſta *de remediis ſubſidiar. remed.* 10. *à n. 4.* Aluar. Valaſc. *conſ. 56. num. 6.* Fontanella *deciſione 125. ex num. 6. cum ſeqq.* Paulus & Iaſ. *in l. Iulianus, §. fin. De condictione indebit.* eleganter proſequitur Petrus Surdus *conſil. 268. num. 14. & ſeqq.* optimè Ludouicus de Auendano *in tract. de cenſibus, c. 41. n. 5.* per rationem expreſſi text. *in dict.*
l. ſi fullo, ff. de condict. ſine cauſa. Si fullo (inquit 144
text.) *veſtimenta lauanda conduxerit, deinde amiſſis eis domino pretium ex locato conuentus præſtiterit, poſtea dominus inuenerit veſtimenta, qua actione debeat conſequi pretium quod dedit? Et ait Caſſius; cum non ſolum ex condicto agere, verum & condicere domino poſſe, ego puto, ex conducto omni-*

*modo cum habere actionem, an autem, & condicere
poſſit, quæſitum eſt, quia non indebitum dedit? niſi
fortè, quaſi ſine cauſa ei datum ſic putamus condici
poſſe, & pretium veſtimenti, etenim veſtimentis in-
ventis, quaſi ſine cauſa ei datum videtur*, qui text.
ſingularis eſt ad hanc diſtinctionem, cui merito
nititur communis Doctorum opinio.
145 Idem etiam probant in terminis; quando quis
virtute rei iudicatæ ſoluit, quod antea ſolutũ ha-
bebat, vt detur repetitio *ex condictione ſine cauſſa*,
probarunt Ioan. Garcia *de nobilit. gloſſ.6.§.2. n.8.*
Hieronymus de Ceuallos *commun. contrà commun.
quæſt.542.num.3.* Aloyſius Leo *in leg. ſub ſpecie n.2.
Cond. de re iud. Capicius 52.* Fontanella *deciſ.176.*
146 *n.13. cum ſeqq.* Vbi & aliis deciſ. locis applicat *d.*
regulam bona fides non patitur, vt ſemel exactum
iterum exigatur, latiſſimè hanc rationem proſe-
quitur in noſtris terminis ipſe Fontanella *deciſ.*
147 *177. ex n.8. cum ſeqq.* & diximus in noſtris Com-
mentariis *de Reg. protect.4.p.cap.7. ex n.117.* vbi
licet promiſcuè, & indiſtinctè videamur aſſerere,
ob nouiter apparentem ſolutionem indebitam
dari contra rem iudicatam condictionem inde-
biti, & condictiooem ſine cauſa, id intellige pro-
pter promiſcuam iurium allegationem, quorum
aliqua loquuntur in repetitione indebiti ſoluti
extra iudicium, & alia ex re iudicata, & ideò re-
ſpectiuè loquimur ibidem referentes ſingula ſin-
gulis, iuxta magis explicatam diſtinctiooem, de
qua hic, quæ verè conciliat iura, quæ inter ſe re-
pugnare videbantur.
148 Ex qua pariter ſatisfit iuribus negantibus cõ-
dictiooem indebiti indebitè ſoluenti ex re iudi-
cata, pro contraria parte allegaris *ſuprà in argum.
fin. ex n.127.* cui vlterius ſatisfit, vt prædicta iura
procedant, quando condemnatus iam ſoluit vi-
gore condemnationis, at quando adhuc oon ſol-
uit, poteſt rei iudicatæ executionem liberè im-
pedire, actione de dolo, & exceptione quod pe-
tis intus habes. Provt expreſsè probat text, *in d.
l.1. Cod. de re iudicata*, & ex protinus dicendis, &
vlterius ex Gratiano, & aliis probatur *infrà ex
num.161 cum ſeqq.*
149 Quod vtrumque verificatur in terminis noſtri
caſus, in quo tertius rei hypothecatæ poſſeſſor
ad cenſus recognitionem condemnatus fuerat,
cuius virtute iam perſoluerat aliquos annos red-
ditus, & per abſolutionem debitoris principa-
lis poſtea emanatam hos repetere poteſt, licet
non ex condictione indebiti, tamen poteſt ex
condictione ſine cauſa, quaſi ea ceſſante pro-
pter quam fuerat condemnatus, ad impediendam
tamen executionem in futurum, eo quod per ab-
ſolutionem debitoris principalis ius pignoris ſit
extinctum, & ad nihil in poſterum eius reſpectu
teneatur, ex plurium exceptionum capitibus, po-
teſt tertius ille ſe tueri aduerſus rem iudicatam.
150 Secundus effectus, quem ex præfatis iuribus
conſiderant Doctores, prouenit ex iuris æqui-
tate, quando condemnatus ſoluit rei valorem,
& æſtimationem domino rei, quæ putabatur fu-
rata, vt ſi poſtea appareat, & reperiatur deuenire
in poteſtatem ipſius domini, vel quando poſtmo-
dum compertum fuit, debitorem condemnatum
ad ſoluendam pecuniam tanquam debitam, an-
tea fuiſſe iam ſolutam, vt iis caſibus, & ſimilibus
ceſſet, & impediatur ob exceptionem nouiter re-
pertam effectus, & executio rei iudicatæ, quia
æquitas noui caſus nouum inducit remedium, vt
ex d. leg.1. Cod. de re iud. probarunt multi DD. per
nos relati *in d. cap.7. n.118. & ſeqq.* Latiſſimè iſtis
terminis proſequitur Fontanella *deciſ. 177. ex
n.8. cum multis ſequentibus.*
Tertius effectus propter ſententiæ cauſam ceſ- 151
ſantem, ſe fundantis indebito, tamquam vero, quã
obtinuit creditor, tanquam verè creditor, nam ſi
poſtmodum detegatur nec fuiſſe creditorem, nec
debitum exiſtere, ceſſat ſententia, quia ſententia,
quæ fundatur in cauſa, ceſſat ceſſante cauſa. Vt
per prædicta iura probarunt quamplurimi DD.
quos ſequuti fuimus oos *in d.4.p.c.7. ex n.120. &
ex n. 88. cum multis ſeqq.* Probant text. *in l. ſi a te
9. & l. ſi rem leg. ſi quis ad exhibendum D. de ex-
cept. rei iud. leg. denique Cod. ad exhib.* text. opti-
mus *in leg.24. tit.2. p.3. gloſſ. celebris in l. ſi mater,
§. denique verb. ſi hominem, de exception. rei iud.*
noo enim obſtat res iudicata, etiam data perſo- 152
narum, iuris, & rei identitate, ſi ceſſat cauſa, ob
quam ſententia fuit lata, Intrigol. *deciſ. Sicilia 3.
ex num.157.* Gratian. *diſceptat. forenſ. 445. num.11.*
Leo *deciſ. Valenti n. 78. num.6.* Fontunella *deciſ.
126, num.29.*
Quibus adde Auendannum *de cenſibus d. c. 41.
ſub. n.5.* vbi poſt Bertol. *in d. leg. ſi fulle in fin.* Paul.
n.7. & 8. Iaſon *n.2* Petrus Surd. *d. conſil. 268. n.16.* 153
& ſeqq. in ſpecie dictorum iurium probant, quod
iterum ſolutum virtute ſententiæ repetatur,
quando detegitur iam antea ſolutum fuiſſe, cum
ſententiæ cauſa reducatur ad non cauſam, & ea
ceſſante, Fontanella *deciſ.176. n. 17. & n. 16. & in
deciſ. 177. n. 15. & 16.* & optimè Aluar. Valaſcus
conſultat. 56. n.6.
Quartus effectus erit, per hanc conditionẽ ſine 154
cauſa non redargui ſentẽtiam de iniquitate, cum
tempore latæ ſententiæ ſolutio nõ apparebat, at-
que ideo ſententia lata ſẽper iuſta remanet quoad
illud iudicium; atque inſpecto tempore, qoo lata
fuit, ſed cauſſa ceſſante, & de ſuppoſito poſtmodũ
nouiter apparente falsò, ex quo cõſurgit æquitas
concedens repetitionem, & impediens ſententiæ
prioris effectũ dependentem à cauſa, gloſſ. *in l. In-
lanus*, vbi Bart. *n.9.* Caſtrenſ. *n.9.* Iaſon *n. 12. & 17.
D. de condict. indebiti.* Baldus *in l. ſub ſpecie, n. 3.* &
ibi Salicetus *n.6. C. de re iud.* Paul. *in l. elegauter
in princip. n. 9.* vbi Alexand. *in §.1. n.7. de condi-
ctione indeb.* Ioannes Baptiſt. Coſta *remedio ſubſi-
diario 19 n. 4.* Fontanella *deciſ. 177. n. 1. & ſeqq.*
(qui per *deciſ, 365. 176. & dec. 177.* in fortiori-
bus omninò terminis materiam haoc latè proſe-
quitur, quando ſcilicet, debitor cenſuarius con- 155
demnatus fuit ad totius cenſus ſolutionem, qui
poſtmodum reperiit inſtrumentum redemptionis
certæ partis ipſius cenſus, & obtinuit, contra pri-
mam rem iudicatam, repetitionem, & reſtitutio-
nẽ reddituum ſolutorũ vigore rei iudicatæ, & ab
eo per credirorem exactorum,) idẽ Caſtrenſ. *in cõ-
ſil.257. n. 4. volum. 2.* dum loquitur in eo qui fuit
cõdẽnatus ſoluere, quod antea ſoluerat, vel quod
indebitè ſoluerat, dicit quod poteſt repetere pri-
mam ſolutionẽ, quia hoc caſu non impugnat ſen-
tentiam, ſed agit de falſa cauſa, & falſo ſuppoſito
ſententiæ. Alexand. *conſ.69. n.6. volum. 3.* Felinus 156
*in cap. ſub orta, colum.6. in fin. verſ. dicit tamen de
re iud.* Ruinus *conſil.89. n.16. volum.1.* Curtius *in
repetitione, l. admonendi, num. 21. de iureiur.* ſequi-
tur Auendan. *d. cap.41. ſub num. 5.* & per Petrum
Surdum *in d. conſil.268. n. 14. lib.4.* diximus *in d.
cap. 7. num. 119.* quod per hanc exceptionem non 157
impugnari

impugnari directè ſententiam & rem iudicatam,
ſed eam temperari, & modificari ad cauſam ceſ-
ſantē, cuius effectus terminatur cauſæ ceſſatione.
158 Et pulchra eſt in propoſito doctrina Bart. *in l. & ſi ſine n.1. verſ. nam ſi tibi, D. rem ratam haberi;*
in illis verbis *Nam ſi tibi ſui condemnatus, & ſolui,*
quia rem non reſtituebam, ſi res poſtea peruenit ad
te, tunc cauſa peruenit ad non cauſam, & agendo, nō
dico ſententiam nullam, vel malè iudicatum, imò di-
co benè iudicatum; tamen cauſa illa deuenit ad non
cauſam, &c. & pro hac ſentētia allegat Bart. *l. prætor, §. Marcell. D. iud.* & eandē ſentētiam ſequitur
159 Cuman. *ib. n.5. & in l. ſi fullo, D. de cōdict. ſine cauſa,*
vbi Paul. *n.7.* Iaſon *n.2.* Bald. *in l. ſi ſub ſpecie, n.3. C.*
re iud. vbi Salicet. *n.6.* Paul. *in l. elegāter, n.9. de cōdict. indeb.* Bart. *In l. Iulianus, n.9. eod. tit.* Surdus *d.*
conſil. 268. *n.* 15. quos ſequitur D. Paz *de tenuta, c.*
14. *n.* 18. Et per numeros ſequentes plurimas ad-
ducit doctrinas & iura, quod res iudicata obtēta
ſuper inſtrumēto falsò, annullatur, cum lata ſit ex
ſuppoſitione veri, & propterea apparente falſita-
te, res iudicata reſoluitur ex cauſa, ob quam lata
fuit, ceſſante, & quod, non propterea impugna-
tur ſententia, & res iudicata, cum agat condem-
natus ex eius cauſa ceſſante nouiter apparente.
160 Hanc difficultatē acutè etiam percalluit Gra-
tian. *diſcept. forenſ.* 3. *part. c.* 408. *per totum,* dum
agit de re iudicata obtenta per creditorem, & la-
ta ſub illo ſuppoſito, quod non aderat ſocietas
officij, de qua poſtmodum per ſcripturam appa-
ruit, & ideo impedire rem iudicatam; ex eo mo-
tus *n.2.* quod cauſa, propter quem lata fuit res iu-
dicata, deuenit ad non cauſam, ſtante productio-
ne inſtrumentorum, ex quibus colligitur adeſſe
verè ſocietatem officij, quamuis in ſententia præ-
ſupponerent, illam non extare, quod facit, vt non
attendatur ſententia, nec res iudicata, cum de ea
non agatur, ſed de ceſſatione cauſæ, & de iure ſu-
perueniente poſt ſententiā, ex quo inſurgit æqui-
tas concedens repetitionem, allegat gloſſ. *in l. Iulianus, in verb. ſolutio.* vbi Bart. *n.9. verſ. reſpondeo.*
Iaſon *n.12. &* 17. Caſtrenſ. *n.10. de condict. indeb.*
idem Caſtrenſ. *in l. eleganter, n.9. D. eodem tit.* Fe-
linus *in cap. ſub orta, num.* 21. *colum.* 8. *& n.10. & tit.*
de re iud. Ruinus *conſil.* 89. *n.* 15. *ad med. lib.* 1. Sur-
dus *conſ.* 298. *n.* 18. & latiùs *conſ.* 268. *n.* 15. Alexan-
der *conſil.* 69. *n.* 9. *lib.* 3.
161 Et *n.4. cum ſequentibus,* rectè probat, quod ſi
executio huiuſmodi ſententiæ facta fuerit, pote-
rit ſemper condemnatus repetere, per condictio-
nem ſine cauſa, rationem reddens; nam licet illa
ſolutio fieret ob cauſam ſententiæ declarantis,
& ſupponentis tale debitum; poteſt retractari di-
cta ſolutio tanquam redacta ad non cauſam, ideo
vt euitetur circuitus, poterit recta via ad impe-
diendam executionem talis exceptio *doli facti*;
opponi, adeo vt quamuis petens huiuſmodi de-
bitum non fecerit à principio dolum, quia potuit
ignorare exiſtentiam officij, nihilominus ſi ho-
die, cum ſciat, perſeueraret, dolo faceret, prout
adhuc in terminis allegat Caſtrenſ. *conſil.* 257. in
cauſa quæ vertitur Parmæ *colum.* 3. *in fin. verſic.*
remanet ergo defenſata, n.3. & 4. lib.1.
162 Qui Gratianus *n.* 7. *&* 8. concludit argumen-
tum dicens, quod cum detur repetitio eius quod
ſolutum eſt, multo magis impeditur executio, &
dabitur compenſatio, ſeu reſeruatio, antequam
163 ſoluatur; cum facilius concedatur retentio, quàm
actio, *l. per retentionem, C. de vſur. l.2. C. de fideicō-*
miſſ. prout in terminis concludit Bald. *in l. ſub*
ſpecie, 4. n.3. C. de re iud. Caſtrenſ. *conſ.* 257. *colum.*
4. in princ. n.4. ad med. lib.3 Felinus *in cap. ſub or-*
ta, colum. 8. ad finem verſ. & ſi non fuit adhuc ſolu-
ta, n.10. de ſent. & re iud. quod & probauimus ſu-
periùs *ex n.18. cum ſeqq.* ex text. expreſſo *in l. 1. C.*
de re iud. & cui damus actionem multo magis ex-
ceptionem, quia facilius datur exceptio, quàm
actio, *l.1. §. cui damus actionem, ff. de ſuperficiebus.*
Tuſchus *littera E. concl.* 374. Scaccia *de iudiciis,*
lib.2. c.2. n.121. & de commerciis, §.7. gloſſ.5. n. 98. l.
inuitus, §. cui damus, ff. de reg. iur. Palat Rubeus *in*
cap. per veſtras, §.8. n.2. de donat. inter vir. & vxor.
Surdus *conſil.* 377. *n.* 45. *Statil. Pacif. deciſione* 205.
n.5. & 6. poſt tractat. de Saluiniano interdicto.
Et *n.* 14. *&* 15. firmat ipſe Gratian. quod talis
res iudicata non obſtat, tanquam ceſſauerit cau-
ſa, ob quam ſententia fuit lata; cum appareat de
exiſtentia officij, cum ex hoc non impugnetur
ſententia, ſed aſſeratur, illam corruere ex defectu
cauſæ ſuppoſitæ, qua fundatur; ex Tiraquell. *de*
cauſa ceſſant. part.1. n.2. & n.232. & de retract. li-
gnag. gloſſ. 7. §.8. n.3. & 4. cuius Doctoris aſſertio
rectè conuenit iis omnibus; quæ hactenus con-
ſiderata ſunt.
Quæ omnia roborantur ex iis, quæ ſuperiùs 164
abundè probauimus *ex n.88. cum ſeq. verſ. ſecun-*
dò hæc pars fulcitur, quoniam ſententia graduatio-
nis, &c. vbi quod ſententia graduationis, in fa-
uorem alicuius, ſupponentis ſe creditorem, lata
ſub hoc ſuppoſito, ceſſat, poſtquam poſtmodum
detegitur ſuppoſitio falſa, & à principio non exi-
ſtens tempore rei iudicatæ, & in terminis poſt
alios probauimus *in noſtris commentariis de regia*
protect. 4. part. d. cap. 7. n.120. ex quibus, & aliis ad
reſponſionem argumentorum dicendis, indubita-
bilis, & inuincibilis noſtra redditur reſolutio, in
quæſtione propoſita.
Deinde, quoniam illa ſententia prior contra 165
tertium hypothecæ poſſeſſorem obtenta per cre-
ditores, vt vel rem dimittat, vel recognoſcat,
non eſt perperpetua, nec perpetuò afficit, ſed po-
tius temporalis, & ſui natura variabilis, & reſo-
lubilis, & variis reſolutionis accidentibus ſubie-
cta, nēpe ſolutioni, tam ex parte debitoris princi-
palis. quàm tertij poſſeſſoris, necnon huius tertij 166
dimiſſioni, quæ inſuper poſt recognitionem quā-
documque facta erit admittenda, iuxta veriſſimā
plurimorum ſententiam, quos in vnum congeſſi-
mus *cap. ſequent. n.100. verſ. & non immerito, quia*
neuter eorum, &c. Et quod ſententia, & inſtrumen-
tum crediti, quo quis tenetur ad certam quāntita-
tem, ſit temporale, & non perpetuum, dixit An-
ton. Faber. *in C. lib.2. tit. 1. diffin.8. in fin. & lib. 4.*
tit.18. diffin.15. Parcia *in addit. ad 1. tom. de inſtrum.*
ad pag.24. col.1. poſt lin.15. & in addit. cit. fol. 1. à
tergo, verſ. ſed aduerſus præfatam reſolutionē, &c.
atque ideo res iudicata lata ſuper iure, ſui natura 167
variabili, aut aliter reſolubili, non eſt perpetua,
nec perpetuò afficit; ſed variatur, alteratur, & re-
ſoluitur, variato, alterato, aut aliter reſoluto iure
ſuper quo lata eſt, latiſſimè per mirabilia iura,
& DD. in variis materiis ſcripſimus ſuprà 1. *part.*
c.25. per totum; temporalis enim eſt prior res iudi-
cata, nō perpetua, & ſic tēpore mutari, & altera-
ri potuit, per nouū accidens reſolutionē operans.
Quibus ſuppoſitis, non obſtant argumenta in 168
contrarium ab aliquibus conſiderata, & non pri-
mum de quo ſuprà *ex n.111. ex lib.4. tit.17. lib.4.*

recop. qunniam illa *l. & ſimiles*, ſolum adimit nullitates proceſſus à ſententia reuiſionis lata in cõſilio Regis, & Cancellariis ſupremis, vt probant etiam DD, iu argumento citati. *Ordenamos y mandamos que en todos y qualeſquiera negocios, en que conforme a las leyes deſtos Reynos de las ſentencias dadas por los del nueſtro conſejo y Oydores de las nueſtras audiencias, no ha lugar ſupplicacion; ſe entienda aſſi miſmo, no auer lugar a llegarſe, ni oponerſe de nullidad, aunque ſe diga, y alege ſer de incõpetenciã, o defecto de iuriſdicion, o que della notoriamente conſta del proceſo y autos del, o en otra qualquier manera, ni para impedir la execuciõ de las tales ſentencias, ui para que deſpues de executadas ſe pueda tornar al pleito y por las dichas ſentencias ſe entienda ſer acabados y fenecidos los dichos pleitos, ſin que ſe puedan tornar a mouer, ni ſuſcitar, ni tratar en manera alguna*, &c. & iterũ pluries per totã legem, *& l. fin. eiuſd. tit.* non tamen ademit caſus legitimos tangentes cauſã, & iuſtitiam principalẽ & ius partium principale, ex quibus de iure communi ac Regio infringi ſolet res iudicata, eiuſq; effectũ, & executionem impediũt, vel aliàs rei iudicatæ vires eneruant, aut ceſſare faciunt, inter quos & iſte de quo loquimur numerandus ex tot iuribus ita permittẽtibus, de quibus nec loquitur *d. l. Regia*, nec de eis aliquid diſpoſuit, nec innuuauit; idcirco nec ad eos tãquã correctoria, & limitata trahi poteſt, nec extendi, ſed intacti remanẽt ſub diſpoſitione iuris cõmunis ex iurib⁹ vulgarib⁹

Et quod iſte noſter caſus ſit exceptus, illæſus & non cõprehenſus in diſpoſitione, *d. l. 4. tit. 17. lib. 4. recop.* expreſsè probauit D. Franciſc. Carraſco *in tract.* an habeat locũ reſtitutio contra ſententiam reuiſionis, in explicatione, *d. l. 4. ex n. 41. & n. 48.* ita ait; ſed nihilominus in eadẽ concluſione, quã dixi, reſideo, & in caſu noui inſtrumenti de nouo reperti, lis moueri poteſt, & actio ſupereſt, non ad retractandam ſententiam reuiſionis, &c. ſed ex condictione ſine cauſa, vel condictione indebiti repetetur, quod ſolutũ eſt virtute ſententiæ reuiſionis; ita poſt Iaſon *in l. Imperas ff. de re iudic.* cõcludit Ioan. Garcia *de nobilit. gloſſ. 6. §. 2. n. 8.* quod remedium tanquã ordinarium, & in noua actione fundatũ competit ex noua lite ad repetendum indebitè ſolutum, nec habet iam locum retractatio ſentẽtiæ reuiſionis, de qua idẽ Garcia; quia & executioni mandanda, nec aduerſus eã ſuplicatio admittitur, &c. id ipſum pluribus comprobat idem Carraſcus *n. 43. 44. 45. & 46.* ſummã æquitatẽ hoc expoſcere ait, vt non obſtante *d. l. 4.* reperitio ex inſtrumentis de nouo repertis concedatur ei, qui victuis fuit, noua lite inchoata, poſt executionẽ ſententiæ reuiſionis, *& n. 47.* ſatis apertè reſpõdet *d. l. 4. & l 10.* verbis ibi. *Y que por las dichas ſentencias entiẽdan ſer cabados y fenecidos los dichos pleitos, ſin que lo puedã tornar a mouer, ni tratar en manera alguna*, eius verba, ita procedunt, quia loquitur de litibus iam motis, & finitis; non verò de noua lite, ex noua cauſa reperti inſtrumenti ſolutionis, vel quietationis, poſtea inuenti, quia eſt diuerſa cauſa litigandi, & ſic non obſtat rei iudicatæ exceptio, *l. cum quæritur, cum ſeqq. ff. de iudic.* & rurſus *n. 48.* ita ait, inſtrumento autem de nouo reperto, in quo continetur ſolutio, vel quietatio; ſeu tranſactio, vel collatio debiti, ad cuius ſatisfactionem quis fuit condemnatus, non impedite executionem ſententiæ reuiſionis, ſed ea facta remedium ſupereſſe, ex *l. 3. tit. 17. lib. 4. recopil.* &c. ſequitur Pareja *in tract. de inſtrum. edit. tom. 2. in addit. ad tom. 1. fol. 253. vſque ad pag. 26.. & in d. addit. ex verſ. in qua tamen ſpecie, cum ſeqq.*

Minus obſtat ſecundũ de quo ſuprà *n. 122.* cum 169
totum falſum ſit, & falſis principiis nitatur, tum
quia hæ duæ res iudicatæ non ſunt contrariæ, ſed
per ſecũdam, qua declaratur creditorum ius fuiſ-
ſe extinctum, prior mndificatur, & ceſſat ceſſan-
te cauſa finali, ob quam lata fuerat contra tertiũ
poſſeſſorem, provt latius paulo ante probauimus.

Et quatenus contrariæ forent, prior ex natura 170
rei finitur, & extinguitur, & naturaliter reſolui-
tur per ſecundam rem iudicatam ſuper cauſa re-
ſoluitur qua prior fundabatur, & naturaliter ſub-
iecta erat lata, & vtcumque ſit, ſi daremus repu-
gnantiam, ſemper falſum eſt aſſerere, in electione
iudicis eſſe, quam maluerit eligere poſſe, cum ſe-
cunda nulla ſit eo quod res iudicata contra rem
iudicatam regulariter non teneat *ex l. 1. C. quando
prouocar. non eſt neceſſ.* quapropter electio denega-
ta eſt iudici, & vide in iis terminis ſingularem in- 171
uectiuam contra iudices in hoc articuln adhærẽ-
tes ſtricto iuris rigori rei iudicatæ contra æquita-
tem naturalem, & bonam fidẽ, quæ præfertur iux- 172
ta iura expreſſa penes Fontanellam *in deciſ.* 177.
ex n. 8. cum ſequent. omnino vidẽdus in propoſito.

Nec quod in argumento dicitur, ſecundam rem 173
iudicatam latam in fauorem debitoris principa-
lis declarantem creditores fuiſſe cum effectu ſatiſ-
factos, eſſe iniuſtam, & ideo primam ſequendam:
non abſque temeritate affirmari poteſt. Cum iu-
ſtiſſima fuerit, & validiſſimis iuris principiis, nec-
non ſingularibus doctrinis roborata. Provt per te
videre eſt ad oculum in cap. ſequenti *hac 3. p.* quo
caſus ſecundæ huius executoriæ ad partes diſce-
ptatur, & inuincibilis, ac indubitabilis redditur.

Sed adhuc, quandn iniuſta foret, quomodo po- 174
teſt, quæſo, res iudicata per iniuſtitiam reſcindi,
quæ de falſo facit verum, & de vero falſum? maxi-
mè cum ſit emanata à Regali Cancellaria, cuius
iniuſtitia non niſi per ſecundam ſupplicationem
ad Principis immediatam perſonam interpoſitam
retractari valeat, & in terminis inſuper quod
ſententia, qua creditor declaratur, creditorem nõ
eſſe, ſiue iure, ſiue iniuria iudicis opeterut ſuos ef- 175
fectus diſſoluendi ius hypothecæ, text eſt expreſ-
ſus *in l. ſi deferente D. quib. mod. pignor. vel hypo-
thec. ſoluit*, de quo egimus ſuperius *ex n. 129. verſic.
& in primis ex duobus iuris principiis*, &c.

Nec obſtat tertiũ argumentum magis difficile, 176
de quo *ſuprà ex n.... cum ſeqq.* quo dicitur, duas
res iudicatas ſuper eodẽ iure contrarias ſuſtineri
diuerſatũ perſonarum reſpectu, quia reſpondetur
verum eſſe, quando ius, & actio diuiduntur inter
diuerſas perſonas, & quælibet iuris, & actionis
partẽ habet independenter ab altera, ſed vtraque
perſona æquè principaliter ius habet, & actionẽ, 177
diuiſibiliter, provt in duob⁹ heredibus, inter quos
iura, & actiones hæreditatis ipſo iure diuiduntur
proportionibus hæreditariis æquè principaliter,
& independenter ab altero, iuxta text. *in leg. 1. &
ſeqq. C. de hæred. action.* & textum celebrem in ſuo
caſu, *in l. ſi petitor. D. de iud. ſi petit.* (inquit Cõſul-
tus) *plures heredes reliquerit, vnuſq; eorum iudicio
egerit, nõ erit verum totã rẽ, quæ in priori iudicio fuit
deductã eſſe, nec enim quiſquã alienã actionẽ in iudi-
cium inuito eo herede perducere poteſt*; atq; ideo res
iudicata contra vnũ nec nocet, nec prodeſt quoad 178
portionem alterius, ad latè tradita *in noſtris com-
mentariis*

mentariis de Regia protect. 4. part. cap. 8. ex n. 27. & ſeqq. & probant expreſsè iura in argumento allegata.

179 Secus autem in iuribus indiuiduis, & inſeparabiliter connexis, quia tūc quoad omnes operatur res iudicata, prout latè probauimus *in eodem c. 8. ex n. 150.* per textum *in l. loci corpus, §. ſi fundus D. ſi ſeruit. vendic. & in l. ingenuum 25. D. de ſtatu homin.* Adde Card. Tuſch. *littera H. concluſ. 174. n. 74.* Couar. *practicarum, c. 4. n. 5.* Leo *deciſione 93. n. 4.* Fabius de Anna *conſil. 17. n. 20. lib. 1. & conſil. 97. d. n. 5.* & ex Farinacio Oſalora & aliis, D. Melchior de Valencia *ad l. ſæpè 73. D. de re iudic. n. 16.* Seſſe *deciſ. 4. n. 21. & ſeqq. & n. 35. & deciſ. 6. n. 34.* Philippus Paſchalis *de virib. patr. poteſtat. part. 4. c. 4. per totum, & à n. 76.* Dominus Perez de Lara *in compend. vita homin. c. 7. n. 51.* Fontanella *deciſ. 228. & 229.* Scobar *de purit. ſanguinis, 1. part. q. 17. §. 1. n. 4. & n. 54. & à n. 33. & ſeqq.* Dominus Valenzuela *conſil. 90. n. 112. & conſil. 92. & 61. 66. & 68.* Nos *in dict. c. 8. à n. 27.* quo quidem caſu Nos verſamur prout ſtatim dicemus; probat etiam Caſtrenſ. 236. *c. 1. lib.* 2. Ioan. Baptiſta Coſta *de ratione rata, q. 222. n. 7.* Pirrus Maurus *de fideiuſſor. ſect. 4. c. 34. n. 6. fol.* 430.

180 Secundò & notabiliter reſpondetur argumentū & iura procedere, vbi adeſt diuerſitas perſonarū, at inter debitorem principalem & tertium hypothecæ poſſeſſorem iſta perſonarum diuerſitas omnino ceſſat, cum vterque ex eodem iure, & actione teneatur, & ſunt duo rei debendi, ideo vna & eadem perſona interpretatiuè iudicantur; textus eſt expreſſus *in l. ſi plures* 10. in hæc: *Si plures ſint, qui vnam, & eandem habent actionem: vnius loco habentur; vt puta ſi plures ſint rei ſtipulandi, vel plures argētarij, quorum nomina ſimul facta ſunt, vnius loco numerabuntur, quia vnum debitum eſt. D. de pact.* vbi gloſſ. *verb. vnum debitum,* ita explicat quantū ad vnam ſolutionē, vel exactio-
181 nē, vt *l. 3. §. fin. D. de duob. reis.* Et in hac materia, vt obſtet exceptio rei iudicatæ ſufficit, quod eadē ſit perſona verè, vel interpretatiuè, prout coploſè *in noſtris comment. de ſupplic. ad ſanctiſſ. 2. part. c. 12. n. 20. cum ſeqq.* Et ideo ſentētia lata pro reo prin-
182 cipali prodeſt fideiuſſori, tenent Bart. *in l. fin.* per textū *ibi ff. de pact.* Alberic. de Roſſat. *in 1. par. ſtatu. q. 146.* Frāciſc. Marcus *deciſ. 518.* Pirrus Maurus Aretin. *in tr. de fideiuſſ. ſect. 9. §. 15. n. 14. & ſeqq. fol.* 892. & eſt text. *in l. aduerſus, D. de recept. arbitr.*

183 Tertiò reſpondetur, quod regula prædictorum iuriū non procedit, quādo vna re iudicata verſatur ſuper acceſſorio, & inſeparabiliter dependēti à iure principali, & ſaltem ſuper eodē iure principali, vt puta lata fuit ſententia cōtra fideiuſſorem contendentem eum fideiuſſorem non eſſe, vel ſuam fideiuſſionem non tenere, vel contra tertiū, vel etiam principalem debitorē ſuper hypotheca, an res ſit hypothecæ ſubiecta, an non, & declaratum fuit fideiuſſorē teneri, & rem hypothecatam fuiſſe, & eſſe; ſi poſtmodū declaretur reum principalem ſoluiſſe, & eius obligationem extinctam fuiſſe, per neceſſe hæc ſententia influit in primam ſuper fideiuſſione, & ſuper hypotheca, quæ inſeparabiliter & indiuiſibiliter vti acceſſoria depēdet ab obligatione principali, & prima res iudicata contra fideiuſſionē, aut hypothecam non eſt perpetua, ſed ad vitam obligationis principalis,
184 qua per ſolutionē extincta, & res iudicata ceſſat, quia impoſſibile eſt hypothecā ſubſiſtere obliga-
tione deficiente, quia qualitas ſine ſubiecto eſſe 185
non poteſt, & acceſſorium perit cum principali, 186
prout abūdè probauimus ſuperiùs *ex n. 129. verſ. & in primis ex duobus iuris capitibus,* &c. Conducit rectè doctrina Pirri Mauri Aretin. *in tr. de fideiuſſ. 2. part. princ. ſect. 9. §. 48. per totam, fol. mihi* 187
915. vbi firmat quod poſtquam fideiuſſor cōdemnatus fuit ad ſolutionē, ſi inter creditorem & debitorem principalē fiat concordia, & tranſactio, prodeſt fideiuſſori, & eum liberat, re iudicata cō-
tra eum non obſtante vbi latius cōprobat viden- 188
dus. Et quia res iudicata obtenta ſuper principali operatur ſuper acceſſoriis, & inſeparabiliter dependētibus ab ipſo iure principali, abundè probauimus *in noſtris cōment. de Regia protect. 4. par. c. 9. ex n. 19. cum multis ſeqq.* vbi de variis doctrinis & exemplis. Et in ſpecie de ſentētia lat. ſuper debito principali influat, & operetur in hypotheca, diximus *ib. n. 152.* & eſt text. expreſſus *in l. deferēte, D. quibus modis pign. vel hyp. ſoluit.* quē altius exornauimus ſuprà *ex n. 129. verſ. & in primis ex duob.* &c.

Deinde & ex alio capite attenta natura rei, de- 189
negandam eſſe prorſus exiſtentiam prioris rei iudicatæ reſpicientis ius hypothecæ, cum de nihilo poſſit de cætero ſeruire, nec aliquem effectum operari, cum nec iam creditor ex ea poſſit ſe iuuare, nec agere, ſibi deficiente cauſa petendi, & titulo creditoris, ad iterum exigendum, cum vtrumque ſit extinctum.

Et tandem in noſtro caſu ex natura rei, & pro- 190
pter bonam fidē minimè patientem, vt ſemel exactum iterum exigatur, permittitur iterum contra rem iudicatam in iudicium deduci ſolutionē, & obligationis extinctionem præcedentem, & iterum de falſo ſententiæ ſuppoſito controuerti, ex iuris æquitate, vt res iudicata ceſſet, ceſſante ſuppoſitione, & cauſa, ob quam lata fuit, ex tot iuribus & doctrinis hactenus adductis.

Nec *l. 2. Cod. de luit. pignor.* allegata ſupra in 191
hoc 4. argumento tollit effectus ciuiles, & naturales extinguendi vinculum pignoris attributos à iure ſolutioni: & rei iudicatæ, quibus hactenus abundè diximus: quia reſpondetur textum *in dict. l.* 2. procedere in præſcriptione, & in actione, & obligatione per eam ſublata, quo caſu præſcripta perſonali actione manet hypothecaria, quæ longioris eſt vitæ, & cum præſcriptio nō tollat naturalem obligationem, mirum non eſt, ſi adhuc durat hypothecaria, extincta perſonali, ciuili, quoniam remanet naturalis ſuper qua ſubſiſtit, & durat hypotheca. *..res hypothecariæ, D. de pignor.* quem intellectum reddit Rodriguez *de annuis redditib. lib. 2. q. 19. n. 36. & 37.*

Qui licet ſuſtineri poſſit, efficaciorem alium 192
præſtabimus *ad dict. leg.* 2. quod in caſu illius textus ideo durat vinculum hypothecæ, quia nō obſtante præſcriptione debiti, & obligationis prin-
cipalis adhuc obligatio durat ipſa quoad effect⁹ 193
ciuiles, & naturales; quoniā præſcriptio actionē, nec obligationē excludit ipſo iure, ſed ope exceptionis. *c. ad aures, de præſcript.* vbi Felin. & Ancharan. notāt, & magis cōmunem probant. Alex. *cōſil. 228. in fin. volum.* 6. Petr. Surd. *deciſ. 24. n. 2.* cōmunem dicit Boërius *deciſ. 344. n. 4.* Ioan. Gutierrez *in l. nemo poteſt, n. 445. D. d. leg.* 1. Cancerius *lib. 1. reſolut. cap. 28. num. 26.* Ponte *conſ. 48. n. 3.* Cardin. Tuſchus *tom. 5. littera F. concl. 400. n. 2. & tom. 6. littera P. concl. 565. n. 11.* Boſſius *de proclamat. quod ſit, n. 16.* Giurba *deciſ. 13. num. 6.* quam

idcirco præſcriptionis exceptionem opponi neceſſe eſt, ad text. *in l. ſi maritus, §. præſcriptionem. C. de adulter.* quem ad hoc expendit Afflict. *in conſtitut. conſuetudinem probam. not.* 5. *num.* 15. *rubric.* 31. *lib.* 3. Felin. *in d. cap. ad aures,* poſt Bald. *in l. ſi pœna D. de condict. indeb. & in l.* 1. *Codic. ſi aduerſ. creditor. l. ſi obligata. Cod. de euict. & in l. ſicut,* vbi etiam *gloſſ. Cod. de præſcript.* 30. *annor.* Balbus *de præſcript. quæſt,* 8. *p.* 1. Boërius, Cancerius, Giurba locis citatis, Ponte *conſil* 48. *n.* 1. Magonius *deciſ. Florent.* 42. *n.* 17. *& deciſ.* 145. *n.* 24. *& deciſ. Lucenſ.* 27. *n.* 20. Caldas Pereira *in l. ſi curatorem, gloſſ. infrà legitimum tempus, n.* 1. *in fin. Cod. de in integr. reſtitut.* Guido Papæ *deciſ.* 221. ita vt nec iudicis officio ſupplenda ſit, Riminald. Ion. *conſil.* 10. *n.* 26. Magon. *d. deciſ.* 42. *n.* 17. Ponte *conſil.* 48. *num.* 10. Giurba latè comprobans *ex numero* 7.

193 Adeò, vt ſi non opponatur expreſsè præſcriptionis exceptio, ſequi poteſt præſcribentis condemnatio, quia durat eius obligatio. Rebuffus *ad Reg. conſtit. tit. de mercatorib. minuta vendent. gloſſ. vlt. n.* 13. Surdus *deciſ. n.* 23. *&* Mexia *ad pragmat. taxa pœn. concluſ.* 6. *n.* 72. Gonzal. *ad regul. cancellar. gloſſ.* 56. *n.* 83. Duennas *regula* 206. *limit.* 10. Giurba *d. deciſ.* 13 *ex n.* 4 *& num.* 7. igitur nihil mirum, quod in caſu *d. l.* 2. *C. de luit. pignor.* ſubſiſtat hypotheca, cum mero iure ſubſiſtat actio perſonalis, data illius præſcriptione, ad cuius excluſionem exceptio præſcriptionis opponi debet.

194 Nec obſtat quartum, & vltimum argumentum, de quo ſuprà *ex n.* 126. quia iuribus in eo allegatis abundè ſatisfecimus per diſtinctionem, de qua *ex n.* 138. *cum ſeqq. verſ. deinde probatur, quia res iudicata,* &c. vt licet contra rem iudicatam negetur condictio indebiti, & ex præfatis iuribus, conceditur tamen repetitio ex condictione ſine cauſa, vel ex eodem contractu.

195 Quare concludendum erit, quod etſi lata ſit ſententia in fauorem creditorum contra tertium rei hypothecatæ poſſeſſorem, vt vel cenſum recognoſcat, vel rem dimittat, omnino ceſſet ob ſuperuenientem rem iudicatam in fauorem debitoris principalis, declarantem eum iam ſoluiſſe, & extinctam fuiſſe ſuam obligationem, quæ per neceſſe influit in priorem rem iudicatam, ſuper acceſſorio, & inſeparabiliter dependente ab ipſo iure debitoris principalis, ex quo non ex alio poſſunt creditores agere contra tertium hypothecæ poſſeſſorem, vt ſæpè diximus.

196 Quo caſu ex iſta re iudicata ſecunda in fauorem debitoris principalis, cui principaliter intereſt, & defenſio principaliter competit; ſi inſuper declararetur, tertium poſſeſſorem (ab eo cauſam & ius habentem) amplius inſuper teneri ex priori re iudicata, innumerabilia ſequerentur abſurda, tum quod hypotheca maneat obligata pro iure extincto, & quod iam non eſt; tum quod creditores iam ſoluti & dimiſſi iterum contra bonam fidem exigant; & quod exigant abſque titulo, & cauſa exigendi.

197 Tum quod iſte tertius ſoluens non poſſit habere recurſum contra principalem debitorem, qui ſua tutus eſt re iudicata, qua iam ſoluiſſe, & ad nihilum teneri fuit declaratum; tum etiam quia eo ipſo quod tertius hypothecæ poſſeſſor declaretur inſuper teneri agere contra debitorem permittitur vt ad euictionem rei ſibi venditæ teneatur, quam minimè tenetur, cum ipſe eo ipſo quod ſoluit, hypothecam liberauit; & ſic ceſſat euictionis cauſa ex hoc capite, cum ex ſuo facto res grauata non remanſerit, ſed penitus à pignoris nexu omninò libera, ac ſi in ſua poteſtate fuiſſet, & ſic multo magis in poteſtate tertij.

Deinde quia ſi iſte debitor principalis deſuper 198
iniquiſſimè condemnaretur ad euictionem rei, & pretium tertio poſſeſſori reddens, rem recuperet, ſtatim libera manet, & antiquam recuperat libertatem ex cauſa antecedenti, ſicut cætera bona eiuſdem debitoris, & contra creditores iterum aduerſus debitorem agentes pro hypotheca de ſua re iudicata opponit, & dicere rectè poteſt quoad te liberas; ædes habeo, ex text. *in l. loci corpus, §. competit, D. ſi ſeruit. vendic.* & iſta vltima executoria in fauorem creditorum contra tertium hypothecæ tunc poſſeſſorem obtenta euaneſcit, & inanis redditur, cum iſte rem dimittendo etiam facta recognitione liberetur, vt ex quam plurimis diximus *in cap. ſequenti, ex n.* 100. *verſ. & non immeritò, quia neuter eorum,* &c.

Ac denique ob repugnantiam rerum iudicata- 199
rum, & ob Iudicum inconſtantiam, eadem res diuerſo iure cenſeretur, contra iuris principia, & monſtrum oriretur, ridiculum eſt enim eandem, vt viduam, & vt nuptam admitti, inquit textus *in l. Titia ſi non nupſerit, D. de condict. & demonſtrat. l. iam hoc iure, D. de vulgar. & pupill. l.* 1. *C. de dot. promiſ. & l. ſi cum dies, §. penult. D. de recept. arbitr.* ibi. *Abſurdum enim eſſe, iuſſum in alterius perſona ratum eſſe, in alterius non,* hactenus de hac quæſtione.

Et pro complemento materiæ huius cap. ad- 200
notandum erit rem iudicatam obtentá per creditorem in vno iudicio contra debitorem ſuum, per qué creditum ſuum qualificatur non nocere tertio rei hypothecatæ poſſeſſori in eo iudicio non adſtanti, ſed liberum erit tertio iterum de iure creditoris controuertere, latè comprobat, Noguerol *allegat* 33. *ex n.* 77. *cum multis ſeqq.* ad quem pro latiori explicatione te libenter remitto.

Atque etiam res iudicata ſiue in via ordinaria 201
ſiue in via executiua obtenta per creditorem in alio, & diuerſo iudicio extra concurſum contra debitorem, non officit cæteris creditoribus, quominus iſti duo prætendere valeant; primum, impugnando eandem executoriam, & de ſimulatione, colluſione aut fraude inter debitorem, & creditorem docere, & creditum eſſe ſimulatum, & fictum ad cæterorum excluſionem, vel iam ſolutum, & extinctum, ſeu aliter indebitum; ſecundum, quod caſu quo creditum verum ſit & certum; quoad eius tamen exactionem debeat creditor iſte ad iudicium concurſus pendens remitti, ita vt non antea ſit ſoluendus, quam inter cæteros concurſus creditores graduetur, præcedente inter eum, & cæteros prælationis examine; circa quæ multa noua notabilia ſcripſimus ſuprà 1. *part. cap.* 4. *ex n.* 54. *verſ. ex quibus infertur primò, & ex num.* 60. *verſ. ſed quid dicendum erit, & cap.* 16. *ex num.* 21. *cum multis ſequentib. verſ. quod in tantum procedit,* &c. *eadem* 1. *part,*

§ Vnica

§. Vnic.

Creditor plures debitores in ſolidum obligatos per rem iudicatam ſimpliciter condemnauit; poſtea ad concurſum formatum per vnum, comparens pro integra quantitate conſequenda; an exceptione rei iudicatæ repellatur, ne pro tota quantitate, ſed pro data debitoris tangente dumtaxat graduetur.

SVMMARIVM.

Creditor plures debitores obligatos in ſolidum habens, ſi omnes ſimpliciter condemnauit, & ante executionem vnus concurſum formauit, an creditori comparenti pro tota quantitate, res iudicata obſtet. num. 1.

Affirmatiua ſententia proponitur. ex n. 2.

In ſolidum obligati ſi ſimpliciter condemnetur, vnuſquiſque pro rata condemnatus intelligitur, etiamſi aliquis efficiatur non ſoluendo. n. 3

L. 1. C. ſi plures vna ſenten. condemn. expenditur, & l. 4. tit. 27. p. 3. n. 4. & 5.

L. ſi qua tum totum, cum aliis, de exception. rei iud. expenditur. n. 6.

Correis ſimpliciter condemnatis, vnuſquiſque à reſiduo, & portionibus aliorum debitorum abſolutus videtur. n. 7.

Sententia ſimpliciter omnes correos condemnans innouat priorem obligationem n. 8. & 47.

Nouatio extinguit priorem obligationem, & ex ea iterum creditor non agit. n. 9.

Actio ſemel extincta iterum non reuiuiſcit. n. 10.

Inſtrumentum ſemel reprobatum, nihil amplius prodeſt, nec ad agendum, nec ad excipiendum. num. 11.

Inſtrumentum per ſententiam reprobatum ita viribus euacuatur, vt exemplar ex eo deduci nequeat inter eaſdem, aut diuerſas perſonas. n. 12.

Confeſſiones partium reprobata cenſentur atque extincta per ſententiam. n. 13.

Per ſententiam, qua dumtaxat reus condemnatus in re, inſtrumentum reprobatum an maneat, itavt ex eo iterum agere nequeat creditor ad totam quantitatem. n. 14.

Fœdere diſtinctionis quæſtio componitur. ex n. 15.

Creditor petens in iudicio concurſus rei iudicatæ iam obtenta ſimpliciter contra vnum ex correis debendi, graduari, pro tota quantitate audiri non debet, ex re iudicata, ſecus ex primæua obligatione petat. n. 16. 17. & n. 32.

Comprobatur diſtinctio iudicio Accurſij, & aliorum. n. 18. 19. 20. & 21.

Leg. 1. Cod. ſi plures vna ſententia ponderatur. numero. 22.

Res iudicata non extinguit, nec nouat primæuam obligationem. n. 23.

Nouatio, aut voluntaria eſt, aut neceſſaria. 24.

Nouatio voluntaria ſemper eſt priuatiua, & extinctiua obligationis. n. 25.

Nouatio neceſſaria non extinguit primam obligationem, imò magis eam confirmat. num. 26. & ſequentibus.

L. 63. Tauri expenditur. n. 28.

Obligatio perſonalis non extinguitur per executoriam ſuper ea per creditorem obtentam. 29.

Præſcriptio non datur, vbi non eſt actio. n. 30.

Antonij Gomez, & aliorum aſſertio traditur. n. 31. & 32.

Argumentis. n. 3. adductis reſpondetur. n. 33. 34. & ſequentibus.

Obligationem primæuam non nouari, & impediri ex ea agi, incompatibile eſt. n. 35.

In ſolidum obligati ſimpliciterque condemnati, qui pro rata condemnati intelliguntur, an pro reſiduo abſoluti dicuntur. n. 36.

Ex condemnatione in parte debiti non infertur abſolutio alterius partis, niſi expreſſè dicatur. numero 37.

Sententia in iis, quæ diſſolubilia ſunt, fertur in partes, remanente actione illæſa ad aliam partem. n. 38. & ſequentibus.

Ex ſententia lata ſuper vna ex pluribus rebus petitio non infertur ad cæterarum abſolutionem, ſed potius ad omiſſionem. n. 40.

Sententia ſuper parte rei petita non comprehendit aliam partem omiſſam. n. 41.

Creditor poteſt vnum debitum in partes ſcindere, & eas coram diuerſis iudicibus petere, ſi ei non opponatur exceptio. n. 42.

Rei iudicatæ exceptio non obſtat ei, pro quo fuit lata. num. 43.

Cancerij, & aliorum ſententia explicatur. n. 44.

Creditor habens plures correos in ſolidum obligatos, ſi ſimpliciter agat aduerſus quoſdam abſque proteſtatione ſolidi videtur creditum ſcindere, & iuri ſolidi renuntiare. n. 45.

Creditor, qui virtute ſententiæ ab vno correo ratam exegit. non poterit poſtea ab eo, nec à cæteris in ſolidum obligatis ſolidum petere. n. 46.

Nouatio extinctiua non inducitur ex re iudicata, ſed potius accumulatiua. n. 47.

Ex prima obligatione denuò agi poteſt, quæ non nouatur per rem iudicatam. n. 48.

Nouatio non intelligitur facta, quoties poſterior obligatio, quæ ſubſequitur ex interuallo; minus continet, quàm prior. n. 49.

Quod plus eſt non poteſt transfundi in id, quod minus eſt. n. 50. & 51.

Inſtrumenta cenſentur reprobata per rem iudicatam, quæ directè, & ex diametro repugnant ſententia, & eius effectui, non verò quando ſententia effectus concurrere poſſunt cum inſtrumento. n. 52.

Pars inſtrumenti non contenta in ſententia, omiſſa intelligitur. n. 53. 54. 55. & n. 56.

L. 1. 2. & ſimiles. Cod. ſi plures vna ſentent. condem. procedunt, ſiue creditor à principio ſolidum deduxerit, ſiue principaliter omnes correos ad quantitatem conuenerit. n. 47.

Denique ſe offert diſceptanda quæſtio creditor duos, pluresve debitores in ſolidum obligatos habens pro tota quantitate conuenit, & per rem iudicatam omnes ſimpliciter condemnauit, & ante executionem vnus ex eis iudicium concurſus inter ſuos creditores formauit, iſte citatus inſtrumentum obligationis exhibuit, & pro tota inſtat graduari quantitate, debitor opponit exceptionem rei iudicatæ, qua dicit ſe pro rata fuiſſe condemnatum, & ad eam dumtaxat teneri, quæſtio eſt ardua, & admodum difficilis. 1

Et pro parte debitoris multa, & fortiſſima vrgent fundamenta, vt non niſi pro rata ſua teneatur obſtante creditori rei iudicatæ exceptione. Primò quia 2 3

quia licet plures ſunt in ſolidum obligati, tamen ſi conuenti ſimpliciter omnes ad quantitarē per ſententiam condemnentur, vnuſquiſque pro rata cōdemnatus intelligitur: ita etſi aliquis efficiatur nō ſoluendo, cæteri tamen vltra ſuam ratam ſoluere
4 non cogantur, text. eſt expreſſus *in l. 1. C. ſi plures vna ſenten.* condemnari ſunt. *Si non ſinguli* (inquit text,) *in ſolidum, ſed generaliter tu, & collega tuus vna, & certa quantitate condemnati eſtis, nec additum eſt, vt quod ab altere ſeruari non poſſet; id alter suppleret, effectus ſententie pro virilibus portionibus diſcretus eſt, ideoque parens pro tua portione ſententia ob ceſſationem alterius ex cauſa iudicati conueniri non poteſt, l. 2. eodem tit* ibi. *Quoties à tutoribus ſingulis procuratoribus datis, ſequitur in omnium perſona condemnatio, periculum ſententia videtur eſſe diuiſum. Ideoque quod ab vno ſeruari non poterit, à cæteris exigi non poſſe, explorati iuris eſt.* Optima *lex 4. tit. 27. part. 3. in fin.* ibi. *Y ſi vertamen-*
5 *te no fueſſe dada ſentencia condenando a cada vno por todo: Entonce decimos, que ſe deue cumplir en los bienes de todos communalmente. Pagandolo todos por cabeças, y no pueden apremiar a ninguno dellos por todo, quando la ſentencia fuere aſſi dada, manguer ſe obieſſe obligado cada vno por toda a la ſaçon que entraron fiadores, o debdores de ſo vno.* Quæ iura plurimi exornarunt Doctores, quos in vnum congeſſimus in noſtris Commentar. *de Regia protect. 4. part. c. 12. ex n. 114. cum ſequentibus*, qui omnes vnanimiter profiteorur, reum in ſolidum obligatum ſimpliciter inter correos ſententia condemnatum pro rata dumtaxat teneri. Ergo clarè patet ab vno correo, aut confideiuſſore concurſum formante totam quantitatem exigere non poſſe. Cum tantum pro ſua rata maneat poſt ſententiam obligatus re iudicata.

6 Secundo quia creditor vlterius petens in iudicio cuncurſus totā quantitatem virtute ſuæ obligationis, & inſtrumenti, eandem proculdubio deducit quæſtionem. Quæ in alio iudicio fuit determinata, eidemque rectè obiicitur à correo exceptio rei iudicatæ, ac litis pendentis, *l. ſi qua cum eorum*, §. 1. ibi. *Et quidem ita deffiniri poteſt, toties eandem rem agi, quoties apud iudicem poſteriorem id quæritur, quod apud priorem quæſitum eſt, in iis igitur ferè omnibus exceptio nocet, & in §. generaliter, (vt Iulianus deffinit) exceptio rei iudicata obſtat, quoties inter eaſdem perſonas eadem quæſtio reuocatur l. etiam eadem cauſa petendi, cum ſuis*, §§. *de exceptio. rei iudicata.* Cum in hac exceptione apertè concurrant tres identitates, idem ius, & cauſa agendi, eadem quantitas, eademque perſona, iuxta iura, & Doctores à principio huius cap. adductos. Ergo vltra petere non poterit creditor, ſed ſua contentus eſſe debet re iudicata, qua iſte correus pro ſua rata condemnatus intellligitur dumtaxat.

Tertiò, quoniam articulus iſte, an correi in ſo-
7 lidum teneantur, vel non, omiſſus non cenſetur in ſententia qua omnes correi ſimpliciter condemnantur, cum potius virtualiter vnuſquiſque à reſiduo, & portionibus aliorum debitorum abſolutus videatur. *Vt per gloſſ. in d. l. 2. verb. virilibus. Cod. ſi plures vna ſentent.* & Cancerium *variar. reſol. lib. 3. c. 17. de ſententia n. 292.* tenet Glurba *deciſ. 46. n. 2. in fine.* Ergo creditori aduerſus vnum pro tota quantitate nouiter actionem primæuam inſtanti obſtabit rei iudicatæ exceptio.

8 Quartò, quia nec virtute eiuſdem inſtrumenti, iterum petere à quolibet in ſolidum poterit, duobus fortiſſimis iuris impedimentis illi refragantibus; vnum, quia per ſententiam ſimpliciter omnes correos condemnantem innouata remanet prior obligatio, & contractus, textus eſt expreſſus *in l. fin. §. & ideò*, ibi. *Si enim nouatur iudicati actione prior contractus, neceſſe eſt, vſurarum quidem quæ anterioris contractus ſunt, curſum poſt ſententiam inhiberi. C. de vſuris rei iudicata.* Sed per nouatio- 9
nem extincta manet prior obligatio; ergo ex ea iterum creditor agere non poteſt, quia agi nequit ex contractu nouato, ſed ex nouante, vt vtrumque latiùs probauimus *in c. 11. ex num.... cum ſeqq. verſ. hinc quando cauſa vnius contractus*, &c. quia actio ſemel extincta, iterum non reuiuiſcit, ex iuribus vulgaribus.

Alterum iuris impedimentum oritur ex eadem 10
re iudicata, per quam vires inſtrumenti prorſus eneruantur, quia reprobatum cenſetur per rem iudicatam in alio iudicio, & coram alio iudice, aut etiam eodem obtentam, ita vt tale inſtrumen- 11
tum ſic ſemel reprobatum nihil amplius proſit, nec probet, nec ad agendum, nec excipiendum, vt per text. capitalem, *in cap. ſub orta, de re iudicata*, ibi, *nimirum ſi præfati Innocentij priuilegium Alexandro fuit in iudicio præſentatum, & ipſe tulit ſententiam contra illud*, intelligitur reprobaſſe, vbi gloſſ. *verb. reprobaſſe*, ait, *tale inſtrumentum viribus euacuatum manere*; *l. Lucius, ff. de iis qui, nota. infam. l. 1. C. ſi ex falſ. inſtrumen. c. dilectus, de ordine cognitio* per quæ iura conſtanter affirmant Felinus *in cap. quoniam contra, n. 4. de probationibus.* Caſſadorus *deciſ. 8. n. 6. de reſcriptis.* Rota *deciſ. 2. de reſcriptis in nouiſ.* Paulus Æmilius *deciſ. 21. num. 40. part. 1.* Valenzuela Velaſquez *conſil. 92. ex n. 38.* Eſcobar *de puritа. & nobilita. probanda. 1. p. quæſt. 13. §. 3. ex n. 26.* nouiſſimè Pareja *de vniuerſ. inſtrumen. edition. tit. 1. reſolut. 2. ex n. 108.* quibus adde Chriſtophor. de Paz *in tract. de tenuta. cap. 32. ex n. 18. cum ſeqq.* Surdum *conſil. 135. ex n. 128.* Noguerol. *allegat. 27. ex n. 11.* obiter Fontanella *deciſ. 174.*
n. 11. idem Pareja *tit. 1. reſolut. 3. §. 4. fol. 85. n. 16.* vbi 12
quod iſtud inſtrumentum per ſententiam reprobatum in tantum ſit viribus, & fide euacuatum, vt exemplar ex eo deduci nequeat; nec inter eaſdem, neque alias perſonas compulſari, aut produci valeat, quia cum ſit reiectum; & reprobatum in vno iudicio, nullam præſtat fidem in alio; plures Doctores ad id allegat.

Provt etiam confeſſiones partium reprobatæ 13
cenſentur, atque extinctæ per ſententiam. Petrus Surdus *conſil. 135. ex n. 128. lib. 1.* Viuius *deciſ. 313. n. 5. lib. 2.* Verallus *deciſ. 197. part.* Paz *d. c. 32. n. 30. & ſeqq.* adeò, vt confeſſio ſemel per ſententiam tacitè, aut expreſsè reprobata, & contra quam fuit iudicatum, poteſt à confitente impugnari, vt per plures Doctores latè proſequitur. Surdus *conſil. 423. ex n. 23.* Farinacius 3. *tom. quæſt. 81. n. 107. & ex*
num. 92. Noguerol. *allegatione 27. num. 24.* Si 14
igitur inſtrumentum, quo debitor in ſolidum, & pro tota ſumma obligatus erat, reprobatum remanet per ſententiam, qua dumtaxat debitor condemnatur in rata, reprobatum remanet, & viribus, ac fide deſuper caret; ex eo agere iterum non poterit creditor contra debitorem ad totam quantitatem.

Sed iis, & aliis minimè refragantibus, in huius 15
quæſtionis ardua reſolutione diſtinctè procedendum erit, aut enim creditor cōparet in iudicio cō- 16
uerſus virtute ſententiæ, & rei iudicatæ iā obtētæ

contra

contra debitorem, & petat gradu ri pro tota, & integra quantitate, & tunc audiri non debet, cum eius virtute, non niſi condemnatus in rata intelligatur, quando ſimpliciter omnes correi, alias inſolidum obligati, fuerunt condemnati, non addito quod inſolidum coodemnantur. quo caſu procedunt, & loquuntur iura, & Doctores ſuprà citati in primo fundamento.

17 Aut enim creditor ipſe non ex ſententia præfata, ſed ex primæua actione, & ex priori obligatione, qua quilibet ex correis in ſolidum ſunt obligati, agit, & in coocurſum comparet, & tunc proculdubio audiri debet, & pro tota ſumma graduari, nihil ei obſtante rei iudicatæ exceptione, cum per eam non innouetur, nec extinguatur prima actio, & obligatio, ſed adhuc fortior duret.

18 Hanc diſtinctionem probarunt gloſſ. *in l. 1. C. de iudic. verb. poſſis, poſt medium*, ibi, *Si autem damnetur debitor, accedit in hoc, quia alia noua actio datur in factum, vt infrà de rebus creditis, actori, ſcilicet vbi vetus erat perſonalis, alioquin vtilis in rem ex ſententiam datur actio, vt ſuprà de arbitris. l. ne in arbitris, §. ſed & ſi vetus quoque durat. Licet quidam dicant contra. Si ergo agatur veteri, & excipiatur de ſententia; replicabitur de re ſecundum actorem iudicata, vt ff. de exceptione rei iudicatæ. l. ſi à te, §. ſi quis & ibi gloſſa marginalis ad finem, num.* 16. dicit obſtare rei iudicatæ exceptionem, ſi agatur ex ea, ſecus ſi ex primæua actione, & obligatione ſecundum Alexand. & Iaſon. Similis gloſſa *in l. 1. verb. virilibus*, ibi, *Et ſic videtur quod cum ille, qui in ſolidum, vel in parte maiori tenebatur, quod ſententia condemnatoria proficiat damnato, & ſic eſt contra, ff. de exceptio. rei iudicatæ. l. euidenter ſolutio. hic in reſiduo videtur abſolutus, & ſic abſolutoria ei ſententia proficit, non condemnatoria. Vel dic, quod actio iudicati pro partibus datur. Sed prima actio in ſolidum durat, vt prius, nec obiicitur exceptio rei iudicatæ, vt notatur ſuprà tit. 2. l. fin. in verſ. ſi enim nouatur*, &c.

19 Eamdem diſtinctionem in primis ſequitur Gregorius Lopez *in l. 4. tit. 27. part. 3. gloſſ. 3. in verb. e no pueda apremiar*, in hæc, *Intellige, ſi agatur ex ſententia · nam adhuc poſſet omiſſa ſententia agere actione primæua, qua tenebatur in ſolidum; ſecundum gloſſ. in d. l. 1. Cod. ſi plures vna ſenten. condemn. quæ communiter approbatur, vt ſic quilibet condemnetur in ſolidum, neque obſtabit ſibi exceptio rei iudicatæ ex prima ſententia, quod nota.* hactenus Gregorius.

20 Eamdem diſtinctionem ſequitur Iacob. Cancer. *variarum reſolutionum, lib. 3. cap. 17. de ſententiis, & earum execut. ex num.* 169. & ſignanter *num.* 199. vbi dicit, quod iſte creditor, vt ſolidum à quolibet conſequi poſſit, nouiter agat non ex ſententia, nec ex actione in factum nouiter conceſſa & adiecta, ſed priori obligatione, & inſtrumento, per quod omnes obligati erant in ſolidum, & via executiua ex eo aduerſus eos nouiter expedire. allegat Matthæum de Afflictis *in deciſione* 115. qui poſtmodum à principio probauit, inſolidum obligatos, & ſimpliciter condemnatos, teneri ex ſententia pro rata duntaxat, ita vt virtute ſententiæ amplius quàm ratam à ſingulis creditor conſequi nequeat: poſtmodum *num.* 4. ita ait: *Bene tamen ille nobilis creditor poſſet de nouo agere contra quem vellet in ſolidum obligatum, vt ſibi ſoluat totum integrum debitum.*

21 ſecundum gloſſ. & Paulum *in d. l. 1. C. ſi plures vna ſententia condemn.* &c.

Eamdem diſtinctionem rectè percipit Doctor Perez de Lara (licet neminem alleget) *in tract. de vita hom. c. 15. ex num.* 37. & ſignanter *num.* 41. vbi limitat regulam *dict. l. 1.* in hæc: *Et hoc quod diximus diuiſione, intellige, ſi agatur ea ſententia, non autem ſi extra ſententiæ executionem alio iudicio exequatur inſtrumentum, quia non obſtabit ſententia; nam licet in iudicio contrahatur, vt ſuprà n. 37. in contractu ſecundo non fit nouatio, niſi expreſſè agatur. l. fin. C. d nouationib. l. 15. tit. 4. p. 5.* 21

Eamdem etiam comprobat poſt Iafredum Lanfrancum *deciſ.* 327. Socinum *conſil.* 27. *n.* 17. *lib.* 4. Ioan. Baptiſta Coſta *de rata, q.* 138. *n.* 11. *&* 12. abundè Rouito *conſ.* 58. *ex n.* 1. *cum ſeqq.* qui allegat Doctores antiquos.

Et pro hac diſtinctione, & limitatione pondero text. *in d. l. 1. C. ſi plures vna ſentent. condemn.* vbi tota diſpoſitio diuiſionis inter creditores ſimpliciter condamnatos reſtricta apparet ad ſolam ſententiam, & quando ex ea creditor agit duntaxat, in illis verbis: *Ideóque parent* (id eſt obediens, vt explicat gloſſa) *pro ſua parte ſententiæ, ob ceſſationem alterius ex cauſa iudicati conuenire non poteſt, quaſi dicat, ex cauſa iudicati debitor ceusentus in ſolidum non tenetur, ſecus ſi actione primæua.* 22

Et horum omnium vna eſt, & concludens ratio, quoniam per rem iudicatam non nouatur, nec extinguitur primæua obligatio, & actio, ſed imò potius permanet, & durat ſua, prout antea text. *in l. aliam, Cod. de nouationibus l. greco, §. etiam. ff. de pignoribus, l. Græce, §. 1. ff. de fideiuſſoribus.* Et quamuis *in l. fin. § & ideo, Cod. de vſuris rei iudicat.* dicatur nouari priorem contractum per ſententiam, id communiter intelligitur de nouatione augmentatiua. 23

Nouatio enim duplex eſt, altera voluntaria, altera neceſſaria, voluntaria illa eſt, quæ fit extra iudicium, & hæc ſemper eſt priuatiua, & extinctiua prioris obligationis, neceſſaria verò eſt, quæ fit in iudicio, & hæc dicitur nouatio augmentatiua, & accomulatiua, quæ non extinguit primam obligationem, ſed potius illam magis fortificat, & robur addit, & nouatio vocatur, eo quod addit nouos effectus, & nouam actionem, quia vltra primam actionem ex contractu, quæ durat; noua accumulatur actio ex re iudicata, quæ dicitur in factum; prout latè, & pulchrè diſtinguit gloſſa *in dicto, §. & ideo, verb. ſi enim nouatur, gloſſ. in l. 1. verb. poſſis, Cod. de iudiciis, gloſſ. in l. duobus, ff. de exception. rei iudicat. gloſſ. in l. nepoti.* & ibi Bartol. *ff. de fundo inſtructo.* plenè Iaſon *in dict. l. 1. Cod. de iudiciis, num. 3. & ex num. 16. cum ſequentibus.* Idem Iaſon *in l. ſi domus, §. de euictione, num. 17. cum tribus ſequentibus, ff. de legatis* 1. optimè poſt alios. Negoſantius *de pignoribus, membro 3. part. principalis, num.* 2. Petrus Surdus *deciſione* 69. *num.* 4. Iacob. Cancerius *variarum reſolutionum, lib. 3. cap. 17. de ſentent. & earum execution. ex num.* 289. *cum ſequentibus.* D. Perez de Lara *in tractat. de vita homin. cap. 15. ex num.* 37. (licet nullum ex iis alleget) optimè Anton. Gomez *in l. 63. Tauri, ſub num.* 2. & relatiuè ad Neguſantium. Idem dicit Mantica *de contractibus, lib. 17. titul. 2. num.* 4. & plurimis citatis pro hac nouatione accumulatiua videndus ibidem *num.* 3. & ex Iaſ. *in conſil. 16. lib. 3. num. 1. & conſil. 16. num.* 15. Dilect. *de arte teſtandi, titul. 12. de adquirend. vel repud. heredit. caut. 9. tom. 8. part. 1. fol.* 143. Decius (ſic declarandus) *conſil. 299. viſa repetitione*, aliàs 300.

24 (beside "Nouatio enim duplex"), 25 (beside "tera neceſſaria"), 26 (beside "ua prioris obligationis"), 27 (beside "ctum; prout latè")

*column. 2. in fin. verſ. & hoc in notabili quæſtione, num.*8. Angelus *conſil. 31. viſo laudo , column.*2. *in fin.* & ex latè adductis per Fulgoſium *conſil.* 141. *column. 4. in princip. verſ. moues præterea, quod per ſententiam.* Socin. *conſil.* 98. *num.*4. *lib.*3 Alexander *conſil.* 186. *num.* 11. *lib.*3. Aoton. Gabriel. *conſil.* 1. *de nouationibus , num.* 62. *ad medium*, optimè , & latè Gratianus *diſceptatio. lib.* 3. *cap.* 557. *ex num.* 32. *cum ſequentibus , & cap.* 509. *num.*9. *cum ſequentibus*, vbi plures alios allegat ; qui omnes plures alios antiquiores recenſent; item tenet Carleual. *de iudiciis , tom.*2. *lib.* 1. *tit.* 2. *diſputatione* 1. *num.*1. *&* 2. firmans , quod licet in iudicio quaſi contrahatur , & per hunc quaſi contractum inducatur nouatio quædam, nouaque actio, ex *leg. aliam ,* 29. *ff. de nouationibus ,* per hanc tamen nouationem nouæque actionis ortum non periit antiqua actio , nec ideo actoris ius fit deterius, imò melioris conditionis , ad quæ plures allegat.

28 Pro qua doctrina mirabiliter ponderari poteſt, *leg.*63. *Tauri* , in illis verbis , *illa accion perſonal, y la executoria dada ſobre ella ſe preſeriba por*
29 *veinte años , y no menos* ; quæ manifeſtè indicat, obligationem perſonalem non extingui per executoriam, ſuper ea à creditore obtentam ; ex quo namque permittit obligationis eiuſdem præſcriptionem : per néceſſe eius exiſtentiam ſupponit;
30 nam priuatio præſupponit habitum. Et quia præſcriptio non datur , vbi non eſt actio, aut obligatio ; quæ præſcribi poſſet. Ludouic. Cencius *de cenſibus , quæſt.* 98. *num.* 59. ex Cornel. *in l. licet, column. 2. verſ. & hæc eſt ratio antiquorum , Cod. de iure , deliberan.* Decian. *conſil.* 13. *numero* 51. *lib.* 2. & Bartol. *in pignori. ff. de vſucapionibus.* Azeuedius *in leg.*6. *num.*8. *tit* 15. *lib.*4. *recopilatio.* nec datur præſcriptio , ſi non datur actio. *l. ſicut, Cod. de præſcriptio.* 30. *annor* . quia præſcriptio opponitur actioni Parlador. *rerum quotidian. lib.*1. *c.*1. §. 5. *n.*3.

31 Et hanc eamdem ponderationem in terminis conſiderauit Antonius Gomez *in dict. l.*63 *ſub n.*2. ibi. *Item etiam, & ſecundo poteſt iſta lex ; & commun. intelligi, quod actio, & obligatio perſonalis, & ſimiliter ius exequendi, quod ex ſententia oritur, duret per viginti annos, & vterque intellectus eſt verus , & iuridicus , quia per ſententiam latam non tollitur prima actio perſonalis. Item etiam ex ea alia de nouo oritur, vt probat. text.* & ibi. *gloſſ. ordinaria*, & communiter DD. *in l. ſi is te*, §. 1. *ff. de except. rei iudica.* text. *in l. euidenter eod. tit.* & ibi *gloſſ.* ordinaria, & communiter DD. *in l. aliam, ff. de nouationib.* text. & ibi *gloſſ. ordin. & communiter Doctores in l.* 1. *Cod. de iudiciis*, text. ibi, *ordin. & communiter Doctores, C. de vſuris rei iudicat. ex quo reſultant maximi effectus , de quib. ibid. per DD.* Hactenus Ant. Gomez, quod & idem tenet , licet non explicitè Parladorius *lib.* 1. *rerum quotidian. cap.* 1. §. 14. *num.* 10. & Azeuedius *in leg.* 6. *titul.* 15. *l.* 4. *recopilatio. num.*42.

32 Quibus ſuppoſitis firmiter tenendum erit, creditorem poſſe totam, & integram ſummam petere à correo in ſolidum obligato , quantumuis per ſententiam præambulam iſte inter cæteros fuiſſet ſimpliciter condemnatus , & quantumuis ſententia de rata intelligatur, ſi creditor graduari inſtet virtute primæua obligationis , omiſſa actione in factum orta ex priori iudicio, & ſententia nulla ei obſtante rei iudicatæ exceptione.

Nec obſtant fundamenta in contrarium pro debitore conſiderata , non primum , quia procedit 33
quando creditor vult agere contra correum ex re iudicata, quia tunc verum eſt, non poſſe conſequi ab eo niſi ratam , non tamen , quando comparet virtute prioris obligationis , quæ nouata non remanſit , & hic ſolidum à quolibet inſuper conſequi poteſt.

Nec obſtant ſecundum & tertium fundamentum , quæ in vnum tendunt, vt creditori nouiter, 34
& iterum agenti primæua actione obſtet exceptio rei iudicatæ, eo quod omnes tres identitates concurrant, & quod ſolidi condemnatio non ſit omiſſa in ſententia , ſed potius eius abſolutio ſuppoſita. Quibus reſpondetur, tunc ex communi gloſſarum & Doctorum expreſsè , ac firmiter aſſeuerantium, non obſtare hoc caſu exceptionem rei iudicatæ , quia prima actio , & obligatio in ſolidum durat abſque aliqua nouatione , incompatibile
enim eſt; obligationem primam non notari, & impediri ex ea agi, prout latiſſime diximus *inſra c.*11. 35
in vltima quæſtione , ex numero ... vſque ad finem verſicul. aut enim non animo nouandi priorem contractum.

Nec obſtat, quod in tertio argumento diximus, 36
quod quando plures correi in ſolidum obligati ſimpliciter condemnantur , pro rata condemnati cenſentur, & in reſiduo ſingulos eſſe abſolutos, atque ideo ſolidi obligationem non fuiſſe omiſſam , ſed virtualiter comprehenſam in ſententia ; & per conſequens obſtare creditori iterum ex primæua actione , & obligatione agenti exceptionem rei iudicatæ.

Quia reſpondetur, verius eſſe ex ſupradictis, re- 37
ſiduum fuiſſe omiſſum in ſententia, non enim ex condemnatione in parte debiti bene infertur ab-
ſolutionem alterius partis , & totius quantitatis 38
debitæ niſi expreſse dicatur : nam ſententia in iis,
quæ diuiſibilia ſunt, prout eſt quantitas, fertur in 39
parte , remanente actione illæſa, (quæ non nouatur) ad aliam partem , gloſſa ſingularis *l.* 1. *verbo , virilibus , in fine , Cod. ſi plures vna ſentent.* cui diſplicet ſolutio à ſe prius relata , nempe debitorem pro reſiduo eſſe abſolutum, hanc tradit vt veriorem , & communiter ab omnibus reprobatam, vt hactenus vidiſti , ibi , *Vel dic quod actio iudicati pro partibus datur , ſed prima actio adhuc in ſolidum durat , vt prius nec obiicitur exceptio rei iudicatæ.* quia ſi dicat, pro parte debiti ſequuta fuit condemnatio , ſed remanet priſtina obligatio illæſa pro toto. Et in terminis , quod plures in ſolidum obligati , ſimpliciter condemnati pro parte ſua, & pro rata condemnati , intelligantur , & non pro tota quantitate , eo quod reſiduum ſit omiſſum , cum non ſit in ſententia expreſſum. tenet per Guidon. Papæ *ſingulari* 681. *ſi plures.* & Anna *conſil.*10. *num.*2. *& conſil.*188. *num.*1. Gratianus *diſceptatio* 33. *num.*51. nec Doctores in argumento tertio allegati contrariam probant , quia loquuntur in caſu longè diuerſo , de quo protinus dicemus.

Etenim ex ſententia lata ſuper vna re, ex pluri- 40
bus peritis non infertur ad cæterarum abſolutionem, ſed potius ad earum omiſſionem. Cardin. Tuſcus *tom* 7. *littera S, concl.*126. *num.*86. Bart. *in l.*4. *C. depoſiti.* Imola & Ant. de Butrio, & Felinus *in cap. exceptionem , de excep. gloſſ. in l.*1. *Cod. ſi aduerſus rem iudic.* Ioannes Garcia *de expenſ. & melioration. cap* 6. *ſub num.*17. Menochius *conſil.* ...

*num.*6x

n.62. Nos *in comment. de Regia protect. 4. part. cap. 8. n. 52. & 53.* & quidquid enim in condemnatione non eſt expreſſum, cenſetur omiſſum, vt ex Decio, Ozaſco, Eſcobar, & aliis. Diximus *loc. cit. n. 54. & ſequentibus*, & ſuperius. *& eadem 4. part. cap. 9. n. 3.* ex plurimis diximus, quod ſententia ſuper parte
41 rei petitæ, non comprehendit aliam partem omiſſam.

42 Nec enim ex eo, quod creditor partem debiti à debitore petiit, ſibi preiudicat in alia parte, & poteſt vnum debitum in partes ſcindere, & à debitore coram diuerſis iudicibus petere, non oppoſita exceptione; nec ex hac diuiſione videtur iuri ſuo pro tota quantite competenti renunciare, copioſè egimus *ſuprà 1. part. cap. 4. ex num. 4. cum ſequentibus, verſic. verum vnus, & idem creditor*, &c.

43 Deinde, quia cum hæc ſententia ſit pro parte debiti lata in fauorem creditoris, non impeditur, quod ea omiſſa, & neglecta iterum agere poſſit in iudicio nouo ex primæua actione, non obſtante rei iudicatæ exceptione, quia ipſe replicare poteſt creditor rem ſecundum ſe iudicatam fuiſſe. text. *in l. eleganter* 16. & ibi Bart. quam ita ſummat. & cæteri, & text. *in l. ſi à te 98. §. ſi quis fundum, C. de except. rei iudic.*

44 Nec obſtant Cancerius & Giurba in eodem tertio argumento citati, dicentes, quod in reſiduo cenſetur quilibet correus abſolutus; ij enim Doctores, & alij ab eis relati, in diuerſo caſu loquun-
45 tur; nempe quando creditor habens plures correos in ſolidum obligatos ſimpliciter egit aduerſus quoſdam, abſque proteſtatione ſolidi; alios autem non conuenit, quo caſu videtur ſuum creditum ſcindere, & pro rata inter eos diuidere velle, & ſic iuri ſolidi renuntiare, iuxta *l. ſi creditores, C. de pactis*. Quare cum debitores amplius ad ſolidũ non teneãtur mediãte creditoris tacita renuntiatione; nihil mirum, vt ſinguli abſoluti cenſeantur à reſiduo, & quod iam de iure non tenentur, prout latè hunc diſcurſum proſequuntur præfati Doctores; necnon Iafredus Lanfrancus *deciſione* 327. Socinus *conſil. 27. n. 37. lib. 4.* Coſta *de ratione rata, quæſt. 128. n. 12.* mirabiliter Rouitus *conſil. 58. n. 3. & 4.* ſed melius idem Ioannes Baptiſta Coſta *de ratione rata, quæſt. 13. per totam*, & Nos *de materia, d. l. ſi creditores*, abundè egimus, *ſupra 2. part. cap. 26. ex n. 50. cum ſeqq. verſ. prout etiam certa iuris propoſitio eſt*, &c.

46 Ex hac doctrina proximè relata, vnum notabilem deduces effectum, quod ſi creditor virtute ſuæ ſententiæ, (qua ſimpliciter ſui correi aliàs in ſolidum obligati, ſimpliciter fuere condemnati, quorum ob id quilibet pro ſua rata duntaxat condemnatus intelligitur, executionem petierit aduerſus aliquem pro ſua rata, quam èxigit; non poterit poſtmodum virtute primæuæ obligationis, nec aduerſus eumdem, nec aduerſus alios correos ſolidum petere, quia iam creditori obſtabit rei iudicatæ exceptio, vt ex pluribus comprobat Iacobus Cancerius *variarum reſolutionum, lib. 3. cap. 17. num. 294. & 295.* qui proculdubio hoc voluit dicere, licet ſub aliqua confuſione; nam ex quo ratam ab vno correo exigit creditor abſque proteſtatione ſolidi, virtute taciti pacti cæteris correis inſolidum obligatis ius acquiritur, ne amplius ab eis ſolidum, ſed ratam conſequi poſſet. ex textu expreſsè *in dict. l. ſi creditores, Cod. de pactis*. quam exornant plurimi Doctores citati ſuprà *2. p. cap. 26. ex d. n. 50. & ſeq. verſ. prout etiam certa iuris propoſitio eſt.*

Nec vltimo loco obſtat quartum argumentum 47
in contrarium pro creditore adductum; quod duo iuris impedimenta conſiderantur, nec creditor vlterius poſſit agere ex priori inſtrumẽto obligationis aduerſus correos debitores inſolidum obligatos, ſemel ſimpliciter condemnatos. Et ſic pro rata iuxta iuris intellectum primum deductum ex re iudicata, per quam innouatam eſſe primæuam obligationem, & actionem aſſeritur; cui ſatisfit ex longè adductis hactenus ex communi Doctorum, nullam nouationem induci intinctiuam, & priuatiuam, ſed potius accumulatiuam, & præſertiuam prioris actionis, & obligationis ſoli-
dum continentis, ex qua omiſſa actione in fa- 48
ctum ex ſententia nouiter orta, poteſt creditor iterum agere, & correos, ſeu correum quẽlibet in ſolidum conuenire; & ſolidum exigere minime ei obſtante rei iudicatæ exceptione; de quo ſuperiùs *ex num. 15. cum multis ſequentibus, verſic. ſed iis, aliis, & minimè refragantibus, & ex num. 23. cum ſequentibus, verſicul. horum omnium vna eſt*, &c.

Quæ vlterius comprobatur; nam quoties poſte- 49
ſterior obligatio, quæ ſubſequitur ex interuallo, minus contineat, quam prior, nõ intelligitur facta
nouatio, quia id quod plus eſt, nõ poteſt transfun- 50
di in minus. *l. qui vſumfructum, ff. de verborum oblig.* Bald. *in l. reſcriptum, §. ſi pacto, n. 7. ff. de pactis.* Abbas *conſ. 24. ante n. 1. lib. 2.* Decianus *conſ. 11. n. 70. lib. 1.* Iaſon. *in l. quibus idem, n. 9. ff. de verborum obligat.* Mantic. *de contractibus, lib. 17. tit. 1. n. 9. & tit. 3. n. 19.* Sed hæc ſententia minus continet, quam præcedens obligatio: ergo ex ea induci nequit nouatio.

Secundum autem iuris impedimentum in dicto 51
quarto argumento conſideratum pariter deduci prætenditur ex eadem re iudicata limitatim iuris intellectu obtenta per creditorem contra correos, per quam omnia inſtrumenta reprobata intelliguntur. ex *d. c. ſuborta, de re iud.* & aliis iuribus & Doctoribus ibidem laudatis.

Cui reſpondetur, propoſitionem in ſe veriſſi- 52
mam eſſe, non tamen adaptabilem cui noſtro; non etenim omnia inſtrumenta indiſtinctè cenſentur reprobata per rem iudicatam; ſed ea duntaxat, quæ directo, ex diametro repugnant, ſententiæ, & eius effectui opponuntur: tunc enim inſtrumenti fides deſtructa eſt, quia illud, & ſententia ſimul ſtare non poſſunt; ſecus verò quando ſententia, & eius effectus concurrere poſſunt cum inſtrumento, aduerſus quod ſententia lata fuit, tunc enim illæſa, & intacta remanet eius fides, vt ex *l. ſi iudex 10. ff. de his, qui ſunt vel alieni iuris, l. ſi quis à liberis 5. §. ſi vel parens 8. & §. ſolent 18. ff. de liberis agnoſcendis, l. ſancimus 27. Cod. de teſtament. cap. cum renuntiatur 32. quæſt. 1.* Accurſio Bart. Abbate, Alberico, Innocẽtio, Angelo Romano, Chriſtophoro de Paz, & aliis comprobat Eſcobar *de puritate, nobilitate probanda, 1. part. quæſt. 13. §. 3. ex num. 43. cum ſequentibus*, ſequitur nouiſſimè Pareja *de vniuerſa inſtrumenti editione, tit. 1. reſolut. 2. num. final. fol. 48. & tom. 2. titul. 7. reſolut. 10. num. 22. & ex num. 20.* & ſic quando ſententia fuit lata contra inſtrumentum, & non pro eo, vt ex prædictis doctoribus patet, & ex Chriſtophoro de Paz *de tenuta, cap. 37. ex num. 27. cum ſequentibus.*

Sed in hoc caſu res iudicata fuit lata pro credi- tore,& pro inſtrumento,& contra debitores:ergo eius fides illæſa manet.

53 Nec dicatur, quod pro parte inſtrumẽti dũtaxat fiat pronunciatum,& ſic pro alia parte intelligitur reprobatum: cui reſpondetur quod alia pars non contenta in ſententia fuit omiſſa, & vt talis non comprehenſa ſub cõdemnatione, vel abſolutione, vt ſuperiòs probauimus,atque ideò nihil repugnat ſententia, quæ ſuper ea parte omnium lata fuit.

54 Deinde quia inſtrumentũ continens ſolidum, & totam quantitatem nihil repugnat ſententiæ condemnanti, & continenti partem;rata enim quæ in ſententia continetur (non reſtrictius, & taxatiuè) eadẽ pariter reperitur in inſtrumẽto maioris ſummæ,& ſolidi cõprehenſiuo,& ideo inſtrumentum, & ſententia ratæ condẽnatoria tendunt ad eundẽ finem, & ratæ reſpectu conformitas adeſt; at verò

55 reſpectu reſidui, ſicut nõ datur repugnãtia aliqua, ita nec conformitas,quod ſufficit, vt ceſſet reprobatio, quia reſiduum nec per viã abſolutionis,nec per viam condemnationis legitur, aut continetur in ſentẽtia,ſed totaliter omiſſum apparet,quapropter dici non poteſt pugnare cum inſtrumẽto reſiduum, & ſolidum continente, & tunc pugnaret, quando ratæ condẽnatio facta foret reſtrictius, & excluſiuè ad reſiduum, vel ab hoc fuiſſet abſolutus correus: quocirca ex huiuſmodi condemnatione non poteſt ſequi inſtrumenti reprobatio.

56 Simul namque ſtare,& concurrere poſſunt ſententia & inſtrumentum, quia pro parte omiſſa in condemnatione, iterum ferri poteſt ſententia,& manet inſtrumentum ſolidi in totum illæſum, prout probauimus ſuperiùs *ex num.37. verſ. quia reſpondetur verius eſſe*, &c Stant enim ſententia,& inſtrumentum, non per viam repugnantiæ,ſed per viam magis, & minus, & vtrumque in fauorem creditoris.

57 Denique pro complemento adnotabis,quod diſpoſitio *dict. l.1.& 2.Cod.ſi plures vna ſentent.condemnentur. & l 4. tit.27. part.3.* necnon ea omnia quæ hactenus diximus; procedant,ſiue creditor à principio ſolidum deduxerit aduerſus omnes correos, ſiue ſimpliciter omnes ad quantitatem conueniat, vt expreſsè poſt alios adnotauit Ioan. Baptiſta Coſta *de ratione rata, quæſt.33.n.3.* & expreſsè probant dicta iura dum ratam ſupponũt, quando iudex ſolidum non expreſſit in ſentẽtia,& eius condemnatione, non enim poſſet iudex ſuper ſolido pronunciare, niſi expreſsè aut tacitè fuiſſet per creditorem deductum, vt aliud ſit dicendum quando creditor non omnes correos couenit, ſi quoſdam ex eis dumtaxat, iuxta quæ diximus ſuprà *ex num. 44. cum ſeqq. verſic. non obſtante Canetrius*,&c.

* * *

CAPVT II.

In ſubhaſtatione bonorum concurſus licitator pretium offerens.ſub conditione, aut qualitatibus an ſit, & qualiter admittendus.

Et quid quando loco pretij offert ſe recogniturum cenſus, & creditores debitoris.

Et an per conſignationem à iudice factam creditoribus in hanc recognitionem ſic oblatam, obligatio extinguatur, & debitor liberetur.

Et an emptor pro tempore rem ſic emptam poſſit creditoribus cenſualibus à ſe recognitis dimittere; necnon creditores in primum debitorem habere recurſum. adde cap. 12. in fine.

SVMMARIVM.

Graduationis ſententia lata ad inſtantiam creditorum bona ſubhaſtantur.n.1.

Subhaſtatio per iudicem facta, & admiſſa habita fide de pretio, nulla eſt ipſo iure. numero 2.

Subhaſtatio facta habita fide de pretio opponitur ex diametro principali fini concurſus. numero 3.

L. à Diuo Pio,§. ſed ſi emptor, ff. de re iud. exornatur. numero 4.

Oblatio conditionalis,, aut licitatio in ſubhaſtatione admittenda non eſt.n.5.

Cenſus conſtitutio loco pretij ſubhaſtati non admittitur, quia eſt habere fidem de pretio.ibid.

Rota deciſio admittitur.n.6.

Subhaſtatio habita fide de pretio,aut oblatio conditionalis valet, ſi admittatur conſentientibus creditoribus. n.7.

Dict.§. ſi emptor, diſpoſitio in vtilitatem & fauorem creditorum inducta, per eorum conſenſum ceſſat.num.8.

Qui conſenſus debet immediatè prouenire ab ipſis creditoribus, non tamen ab eorum procuratoribus mandatum ſpeciale ad id non habentibus. ibidem & n.8.

Licitator ad bona debitoris ſubhaſtanda accedere non erit admittendus, ſi loco pretij offerat in ſe ſuſcipere debita debitoris.n.9.

Deciſio Alexand. Ludouiſ. affertur. n.10.

Doctrina quorundam expenditur. n. 11.

Licitator ſub conditione offerens vel loco pretij debita debitoris in ſe ſuſcipiens de conſenſu creditorum admittitur. n.12.

Licitator inde ſuſcipiens onus cenſuum liberat principalem debitorem virtute nouationis, creditorum interueniente conſenſu. n.13.

Acollatio, & recognitio cenſuum promiſſa in ſubhaſtatione per licitatorem, quando principalem debitorem liberet. n.14.

Debito

Debitoris principalis extinguitur obligatio, quando per ſententiam graduationis conſignata fuit creditori ſolatio ſortis principalis, redditum, ſubſequuta emptoris recognitione, numero 15. vſque ad numerum 22.

Extincta debitoris obligatione, nominis adiudicati periculum ad creditorem dumtaxat pertinet. num.16.

Promiſſio de acollando, aut recognoſcendo debitorem liberat, niſi cum effectu fiat.n.17.

Gratiani ſententia adducitur. num. 18. & aliorum num.19.

Deciſiones Rotæ traduntur.n.20.& 21.

Acollatio ſolutio eſt.n.23.

Promiſſio de acollando, debitorem non liberat, niſi cum effectu ſequatur accedente conſenſu creditorum.n.24.

Cenci doctrina explicatur.n.25.

Acollans in ſe ſenſum dicitur principalis debitor poſt acollationem,& recognitionem.n.26.

Acollatio valet,ſi in ipſa acollatione, verè poſtea interueniat creditorum conſenſus, aut approbatio num.27. & 28.

Cenci & aliorum doctrina adducitur, n 29.& 30.

Creditor conſentiens ſubhaſtationi conditionali, illo genere ſolutionis quietari debet.n.31.

Solutionis verbum quamlibet creditorum ſatiſfactionem continet.n.32.

Satiſfactio, ſolutio quoad finem extinguendæ obligationis à pari procedunt.n.33.

Venditor fundi mandans pretium ſolui creditori ſuo, ſi emens ſolutionem promittat, & creditor eius fidem ſequatur,debitor liberatur, & in eius fauorem nouatio inducitur. n.34.

Emptor ſi poſt promiſſionem admiſſam decoxerit, aduerſus venditorem creditor regreſſum non habet.n.35.

Campſori, aut debitori mandans,vt creditori ſuo ſoluat, & campſor partitam in libris annotauit in fauorem creditoris, eo ſciente mandantis obligatio extinguitur. n.36.

Solutionis promiſſio conſentiente creditore, idem operatur,ac ſolutio.n.37.

Mandans debitori, vt ſoluat eius creditori, cui conſentienti ſoluere promiſit, liberatur, licet mandatarius non liberetur à mandante.n.38.

Debitor delegatus acceptans litteras,ſi promittit creditori ſoluere, conſentienti, delegans liberatur. num.39.

Conſignatio in pretio conditionali approbato à creditoribus, eſt datio in ſolutum, per quem debitor principalis liberatur.n.40.& 41.

Actus à fine iudicantur.n.42.

Concurſus iudicij finis eſt,vt debitoris bona ad creditorum ſatiſfactionem diſtrahantur.n.43.

Creditores fidem licitatoris volentis in ſe onus cenſuum ſuſcipere, ſequentes; fatentur velle potius fieri licitatoris creditores, quam debitoris eſſe. num.44.

Differentia inter nomen debitoris, & ceſſum ſimpliciter creditoris, & ceſſum per viam dationis in ſolutum.n.45.

Per ceſſionem nominis ſimplicem non inducitur nouatio,niſi fiat per creditorem exactio. n.46.

Nec prior debitor liberatur, quouſque debitor ceſſus creditori ſoluat.n,47.

Vel niſi debitor ceſſus ſolutionis loco promittat ſoluere creditori conſentienti. n.48.

L.15.tit.4.part.5. explicatur.n.49.

Solutio,& promiſſio de ſoluendo de creditoris,voluntate,idem operatur. n. 50.

Superius ſolutionis genere non tam inducitur nouatio, quam extinctio prioris obligationis.n.51.

Per ceſſionem nominis per viam dationis in ſolutum ſtatim inducitur nouatio; & in creditorē acceptantem tranſit nominis periculum, n.52.& 55.

Solutio vera inducitur per dationem nominis in ſolutum.n. 53.

Petri Surdi conſil. adducitur.n.54.

Periculum nominis dati in ſolutum ſpectat ad creditorem,qui acceptauit. n.55.

Simplex nominis ceſſio non liberat debitorem cedentem.n.56.

Decij Conſil. expenditur. n.57.

Faber, & Surdus in confirmationem adducuntur. num. 58.

Conſignatio,& adiudicatio facta creditoribus in iudicio concurſus ſemper eſt intelligenda per dationem in ſolutum,per quam extinguitur obligatio. num.59.

Adiudicatio per iudicium in concurſu facta dicitur datio in ſolutum neceſſaria.n.60.

Differentia inter ceſſionem nominis factam, per debitorem creditori, & in adiudicationem factam per iudicem,traditur.n.61.

Creditorum conſenſus in obligatione pretij conditionata, an debeat eſſe expreſſus,an ſufficiat tacitus, ex num.62.

Expreſſum requiri traditur.n.6.3.

Tacitum conſenſum ſufficere,verius eſſe traditur ex n.65.& ſeqq.

Iudex licet in venditione non poſſit habere fidem de pretio, conſentientibus creditoribus facere poteſt.num.66.

Creditorum conſenſus præſumitur ex admonitione. vt ad diſtrictionem pignorum adſint.n.67

Tacens,& præſens in iudicialibus videtur conſentire. n.68.

Citatus, vt intra certum terminum apponat cōtra iura,& inſtrumenta producta,ſi intra terminum non impugnet,approbare cenſetur.n.69.

Taciturnitas in iudicio inducit conſenſum.n.70.

Taciturnitas in iudicio nocet,& conſenſum irreuocabilem inducit.n.71.

Actus præiudicialis ex iudicis decreto parti intimatus,ſi nihil apponat, tacitus exinde inducetur conſenſus,& approbatio. n.72.

Decreto iudicis vtens ſimpliciter illud acceptare videtur cum omnibus ſuis qualitatibus, conditionibus, & grauaminibus.n.73.

Qui non contradicit approbare videtur.n.74.

Conſenſus tacitus idem regulariter operatur ac expreſſus.n.75.

Taciti,& expreſſi idem iudicium.n.76

L. ſi fundum.92.ff. de legatis, expenditur,cum aliis. num,77.

Acceptatio donationis inducitur ex præſentia donatarij cum taciturnitate.n.78.

Acceptatio,& ratihabitio non ſolum fit expreſſè, ſed tacitè.n.79.

Acceptationis, & approbationis tacitæ plures referuntur modi.ibid.

Acceptatio ex actis externis inducitur, ac ſi expreſſè fieret.n.80

Procurator creditoris non poteſt renunciare iuri hypotheca abſque ſpeciali mandato.n.81.

Conſenſus,& voluntas magis factis, quam verbis declaratur.n.82.

Acceptatio non ſolum verbis expreſſis probatur, ſed etiam factis coniecturis. n. 83

Acceptans actum abſque proteſtatione, cum ſuis qualitatibus acceptare videtur, n. 84

Acceptans diſpoſitionem tantum eius grauamina acceptare intelligitur, vt nec valeat proteſtatio num. 85.

Adiudicationem ſui crediti ſimpliciter acceptans, eam approbare videtur cum omnibus qualitatibus. num. 86.

Ad promiſſionem de vendendo refertur poſſeſſio, & rei traditio ſubſequens, & contractus perfectio. num. 87.

Creditor exigens cenſum ab emptore promittente loloco pretij acollationem, cenſetur exigere vigore adiudicationis, etſi de alia acollatione non doceatur. num. 88

Leg. Imperator, §. cum vero, ff. de legatis 2. expenditur. n. 89.

Acceptatio donationis præſumitur, quando donatarius reperitur in poſſeſſione rei donatæ. n. 90.

Poſſeſſio ſubſequuta intelligitur ſemper ex titulo præambulo, n. 91.

Tacita quæuis approbatio acollationis cenſuum habet vim ſolutionis, per quam debitor principalis liberatur. n. 92.

L. à D. Pio, §. ſi pignora, ff. de re iudicata interpretatur. n. 93. & 94.

Adiudicatio rei, quæ emptorem non inuenit, ſit per iudicem creditori inuito, & renuenti, cuius conſenſus ad eam non requiritur. 95.

Pignus ſimpliciter, & inæſtimatum recipiens à iudice in ſolutum, non poteſt poſtea reclamare contra eius valorem. n. 96. & 97.

Emptor rei ſubhaſtatæ ſub conditione recognoſcendi cenſus ſuper ea impoſitos loco pretij oblati, an non obſtante recognitione poſſit dimittendo rem, à cenſus ſolutione liberari, ex n. 98.

Tertius hypothecæ poſſeſſor recognoſcens cenſum impoſitum, poteſt inſuper hypothecam dimittere, & ſe ab obligatione liberare. n. 100.

Inter tertium rei hypothecæ poſſeſſorem, recognoſcentem, & habentem titulum à debitore; & inter tertium emptorem, & in ſubhaſtatione recognoſcentem loco pretij magna eſt differentia, ex n. 101. cum ſeqq.

Res hypothecata vendita à debitore tranſit cum ſua cauſa in tertium emptorem. n. 102.

Per cognitionem tertij poſſeſſoris nec debitor liberatur, nec fideiuſſores, vel hypotheca. n. 103.

Creditor cenſus poteſt agere tam contra debitorem principalem, & fideiuſſores, quàm contra tertium recognoſcentem, n. 104.

In emptorem rei ſubhaſtatæ dominium irreuocabile tranſit per traditionem. n. 105.

Subhaſtatione perfecta, pœnitentiæ locus non eſt. num. 106.

Idem eſt pretium rei tradere venditori, vel alteri eius iuſſu. 107.

Res debitoris ad inſtantiam creditorum ſubhaſtata tranſit libera in emptorem abſque pignoris nexu. n. 108.

Conſentiens alienationi rei ſuæ, vel in qua ius habet amittit ius, & dominium. n. 109.

Conſentiens, vt alter teſtetur de re ſua, non poteſt reclamare, ſed tenet alienatio. n. 110.

Conſenſus creditoris, vt hypotheca diſtrahatur ſufficit tacitus. n. 111.

Res vendita in ſubhaſtatione ad inſtantiam creditorum libera, & ſine hypotheca tranſit in emptorem. n. 112.

Emptor rei ſubhaſtatæ pleniſſimam conſequitur liberationem, vt amplius à creditoribus concurſus non moleſtetur. n. 113.

Recognitio cenſuum loco pretij rei ſubhaſtatæ promiſſa non poteſt fieri intuitu hypothecæ, & propterea dimiſſio rei non admittitur. n. 114.

Recognitio cenſus facta per emptorem non fit reſpectiuè ad ipſam rem, ſed ad pretium à ſe oblatum, cuius loco recognitionem promiſit. num. 115. & num. 116.

Per recognitionem loco pretij promiſſam, & ſubſequutam conſenſu creditorum, prior extinguitur obligatio, & hypotheca. n. 117.

Emptoris recognitio nouus eſt contractus inter eum, & creditores. n. 118. & 119.

In re hypothecata empta abſque conſenſu creditorum durat hypothecata, & prior obligatio. n. 120.

Vtrunque ceſſat in re ſubhaſtata ad inſtantiam creditorum. n. 121.

Emptor rei ſubhaſtatæ, & loco pretij cenſus recognoſcens ad rei dimiſſionem non admittitur. n. 122. & 123.

Conditio in ſubhaſtatione per emptorem appoſita, vt creditores redempti ſibi debeant iura cedere, non impedit veram venditionem, cum ſit compatibilis. ex n. 124. 125. 126. & n. 127.

Clauſula ceſſionis iuris creditorum eſt compatibilis cum dominij tranſlatione, ex qua tuetur emptor à creditoribus inferioribus, n. 128.

Hypotheca diſſoluitur per acquiſitionem dominij ab eodem creditore. n. 129.

Creditor rei factus dominus conſeruat hypothecæ prælationem contra creditores inferiores. n. 130.

Confeſſio actionum per aditionem hereditatis, non fit quoties allatura eſt damnum heredi creditori. num. 131.

Clauſula ceſſionis facienda per creditores emptori hypotheca valida eſt, ex qua tuetur aduerſus creditores inferiores. n. 132.

Ex eadem emptor ſub intrat locum creditorum anteriorum, ad excluſionem poſteriorum. n. 133.

Pacta, quæ aliàs repugnarent tranſlationi dominij, ſuſtinentur appoſita pro cautela, & maiori emptionis ſecuritate. n. 134. n. 135.

Emptor rei ſubhaſtatæ cum pacto de recognoſcendo cenſum, non admittitur ad rei dimiſſionem, nec creditores, quorum cenſus fuerunt recogniti, amplius recurſum habent ad alia bona debitoris. n. 136.

Recognitio promiſſa, & facta eſt nouus contractus inter rei ſubhaſtatæ emptorem, & creditores cenſualiſtas. n. 137. & 138.

Res ſubhaſtata ſi emptorem non inuenit adiudicatur creditoribus inuitis taxata. n. 139. & 140.

Recognitio cenſuum promiſſa in ſubhaſtatione inducitur ex rei traditione, & ſolutione annuorũ redditunm, etiam alia ceſſante ſcriptura. n. 141.

Cenſus creatio, & conſtitutio ſcripturam pro forma non requirit, quæ in conſenſu partium dumtaxat conſiſtit. n. 142.

Poteſt tamen venditor cenſus, ſicut in cæteris contractibus cogi ad confectionem inſtrumenti. ibid.

In iudiciis quaſi contrahitur, & obligatio inter partes oritur. n. 143.

Actus iudicialis potentior eſt extraiudiciali. n. 144.

Quæ in iudicio geruntur efficaciora ſunt iis, quæ extra illud fiunt. n. 145.

Præſentia

Præſentia in iudicio abſque vocis expreſſione ſtipulationis vim habet. n.146.
L. cum oſtendimus, §.fin.ff. de fideiuſſoribus, exornatur. ibid.
Actus iudicialis habet executionem paratam. numer.147.
Confeſſio in iudicio facta habet vim publici inſtrumenti.num.148.
Et continet efficaciorem probationem publico inſtrumento ob calorem iudicij, n.149.
Inſtrumentum quodlibet in iudicio factum habet executionem paratam propter calorem iudicij.numero 150.
Per ſubhaſtationem venditio indiſſolubilis contractus efficitur, à quo recedi non poteſt.n.151.
Licitator cortione perſonali cogitur præſtare oblationem à ſe factam in ſubhaſtatione.n.152.
Actus ſubſequens factus intelligitur in executionem contractus præcedentis.n.153.
Actus in dubio potius refertur ad cauſam neceſſariam, quam ad voluntariam.n.154.
Obligatio imponendi cenſum ſi præcedat, & ſubſequatur diuturna cenſus ſolutio, probatur cenſus impoſitio.1.155.& 156.
Caſus de facto refertur, quo fuit determinatum, per recognitionem oblatam in ſubhaſtatione loco pretij, & conſignationem in illud, ac ſolutionem annorum redditAuum, eſſe ſolutos creditores, & extinctam obligationem. num.157.
Per declarationem, creditorem fuiſſe ſolutum, reſoluitur res indicata, obtenta à creditore contra
1 *tertium, vt vel hypothecam dimittas, vel cenſum recognoſcat.n.158.remiſſiuè.*

2 POST longum examen iurium omnium creditorum in iudicio concurſus formato per debitorem communem comparentium, lataque graduationis ſententia, qua ſingulis aſſignatur locus iuxta cuiuſque priuilegium, atque prærogatiuam, inſtantibus creditoribus ipſis, bona concurſus ſubhaſtantur, vt ex eorum pretio
2 quilibet graduatim ſoluatur, & dimittatur. Qua de cauſa ſubhaſtatio per iudicem facta, & admiſſa habita fide de pretio, aut aliter ſub quibuſuis conditionibus oblato nulla erit ipſo iure, nec
3 ex ea aliquod ius acquiritur emptori, cum hoc
4 modo facta ſubhaſtatio ex diametro opponatur fini, quo bona debitoris ſubhaſtari mandantur, nempe pro ſatisfactione creditorum præcisè requirente præſentem pecuniam text. eſt *in l. à D. Pio, §. ſed ſi emptor, D. de re iud.* ibi. *Oportet res captas pignori, & diſtractas præſenti pecunia diſtrahi.* Vide Bartol. Alexand. *ſub num.5.* Angel. *num.2.* Iaſon.*num.1.* Caſt. *num.2.* Imola *num.3.* Vrſill.*deciſ.358.num.4.* Surdus *conſil.168.num.14.* Damaudet.*de execution.tit. de ſubhaſtat. cap.5.num.3.* Gualterus *de tutelis, p.2.rubr.4. num.31.* Manſuet. *in praxi tit. de ſubhaſtat. num. 35.* Peregrin. *de iur. fiſci lib.6.tit.4. ſub numer.9.* Ozuſcus *deciſ. Pedemont.109.num.10.* Æynius *de execution. §.6. cap.31. numer. 47. & cap. 9.* Menoch. *de arbitr. caſu 381. num.19.& 20.* Tuſchus *littera V. concl.67.* Gauagn. *ad decreta montis Ferrati 72. §.4. num.2.* Rebuffus *ad Reg. conſtitutiones, tom.2.tit.de ſubhaſtat. art.7. gloſſ.1.num.2.* Muſcatellus *de appellat.3.p.gloſſ. vendantur, num.19.20.21. & 22.* Intrigol. *ſingulari 173. lib.2.& deciſ. 15. num. 14. & 58. practica Papienſ. tit.de execut. ſenten. gloſſ.* per publicum nuntium *num.6.* Farinacius *deciſ.3.num.1. & 2.& deciſ.247. num.5. & deciſ.105. num.5.* Alexand. Ludouic. *deciſ.23.num.1.* Gratian.*diſceptat.521. num.4.* Fontanella *de pactis nuptial.tom.2.clauſ.7.gloſſ.3. part.7. num.2.* Giurba *deciſ.93.n.1.* Ioan. Anton. Manguil. *de euiction.q.45.ex n.16.*

Nec conditionalis oblatio, ſeu licitatio in ſubhaſtatione admittenda eſt, quæ ſi fortè admittatur eſt nulla venditio, Alexand. *conſil. 78. numer.29. lib.5.* vbi dicit, *oblationem conditionalem non valere in debito puro.* Gratus *conſil.93.n.75. lib.1.* Neuizanus *conſil. 78. num.14.* Gratianus *diſceptat. forenſ. cap. 7. num. 4. & cap. 326. num. 13.* Hermoſilla *in leg.52. gloſſ.7.num.5. tit.5. part.5. tom.2. fol.352.* & ſingularis eſt Rotæ deciſ. Alexand. Ludouic.28.*per totam.* 5

Et ideo ſubhaſtat rem alterius, qui non poteſt habere fidem de pretio, nec etiam loco pretij conſtituere cenſum, & annuos redditus, quia hoc eſt habere fidem de pretio, Couar. *lib.3. variarum cap.11.num.5.* Alexand. Ludouiſ. *deciſ.113. num.8. & num.9.*

Pro quibus elegans adeſt Rotæ deciſ. Iacob. Caualleri j 24. & *deciſ.18.que numer.3.4. & 5.* ita ait, 6 *tamen in caſu noſtro Ludouicus executor non potuit vendere abſque pecunia numerata, habita fide de pretio, quia facultas vendendi, licet cum libera, non tamen fuit ſibi data ſimpliciter, ſed ob certam cauſam limitatam, vt ſcilicet animalia venderentur, & de pecuniis inde redactis ſoluerentur illius debita.* Vnde cum habita fide de pretio, prædicta cauſa non impleretur, nec debita ſoluerentur; meritò dixerunt domini, Ludouicum non potuiſſe animalia vendere habita fide de pretio, Salicet. *in l. in ciuile, n.4. verſic. quæro modo quæ ſunt, & verſic. & idem dicit ipſe, Cod. de rei vendicat.* Cuman. *in d. §. ſed ſi emptor. num. 4.* & ibi Bartol. *num. 2. & 5.* Iaſon *num.7.* Felin. *in cap. cum olim el 1. num.5. verſ. item niſi de offic. de legat.* & clauſula cum libera intelligitur pro executione contentorum in teſtamento, Ruin. *conſil.84. num 12. & 13. lib.3.* Fabianus de Monte *de empt. vendit. quæſt.3. num.2. in fin.* & ſic non videtur poſſe excuſari aliqua bona fide, quia cum tenetur præcisè adimplere voluntatem teſtatoris, non debebat habere fidem, ſed vendere præſenti pecunia, & debita teſtatoris extinguere, *&c.*

Hæc tamen concluſio vno, & ſingulari modo 7 aſſiduè contingente limitanda venit, vt procedat, quando iudex ſolus admittit ſua ſponte pretium conditionaliter oblatum per licitationem; ſecùs verò ſi admittat conſentientibus creditoribus, ad quorum inſtantiam, & pro quorum ſatisfactione, & ſolutione, bona debitoris communis ſubhaſtantur, nam tunc validè admittuntur conditiones, ſeu qualitates quibus licitator bona emit. Gratian. *diſceptat.326.n.5.* vbi pro hac opinione duas Rotæ deciſiones recenſet, Farinacius *deciſ.3.num.1.& 2. & deciſ.105.num.3.* Beltramin. *in additio.* ad Alexand. Ludouic. *deciſ. 23. num.5.* Giurba *deciſ. 53. num.7.& 8.* Hermoſilla vbi proximè *num. 6.* Manſuerius *in praxi tit. de ſubhaſtat. num.36.* Cauagnol. *ad decreta Montiſferrati 72. §.4. num. 2.* Apoſtilla ad Intrigol. *ſingulari 173.num.64. declarat.2.* & per Farinac. *dec.247. num.6.* tenet Giurb. *deciſ.53.n.7. & 8.* Caſtillo *deciſ. Siciliæ 7.num.8.* legitimè ea ra- 8 tione moti, quia diſpoſitio textus *in d. l. à Diuo Pio, §. ſed ſi emptor, D. de re iud.* Vetans debitoris bona non aliter ſubhaſtanda, quàm præſenti pecunia, & non habita fide de pretio, in vtilitatem, & fauorẽ

creditorú introducta eſt, quibus pecunia ex bonis debitori ſubhaſtatis redacta ſoluenda eſt, quia ob hanc cauſam, & ad hunc finem, non ad alium ſubhaſtatur, & venduntur. Ideo meritò è conuerſo per creditorum conſenſum omniob, *d. l. diſpoſitio ceſſare debet*; hic tamen conſenſus debet immediatè procedere ab ipſis creditoribus, noo etiam ab eorum procuratoribus, qui ad id non habeant ſpeciale mandatum, vt expreſsè declarauimus, & probauimus infrà *n.81.*

9 Ex quibus illud notabile & frequeos animaduertendum erit, quod licet regulariter licitator ad bona debitoris ſubhaſtanda accedens non ſit admittendus, dum loco pretij bonorum offert in ſe ſuſcipere debita debitoris, vt probat elegans, &
10 ſingularis Rotæ deciſio Ludouici 28. quæ in hunc modum determinat, *quoniam in deciſ. in hac cauſa facta ſecunda menſis præteriti domini reſeruarunt videre, an deliberatio, & venditio vineæ poſſit in caſu iſto dici facta præſente pecunia; ideo cum de hoc particulariter dubitaſſem, domini negatiuè reſponderunt, admittendo enim verbum pecuniæ non eſſe in hac deliberatione strictè recipiendum pro ea, quæ ad numerum datur, ſed pro ſatisfactione, iuxta l. 4. §. ais prætor, & §. ſoluiſſe D. de re iud. l. prætor, §. ſi ab eo, vbi gloſſ. in verb. ſolut. D. de iur. fiſci, tamen nec in caſu iſto poteſt dici interueniſſe ſatisfactio, cum acollatio cenſus, D. Cerrina, quæ pro ſatisfactione adducitur, nullibi legatur: Apocha enim continet promiſſionem de acollando, quæ acollatio non eſt, leg. ſi quis ſtipulatus ſit Stichum, §. fin. D. de verbor. obligat. cum aliis, per Tiraquell. de retract. conuention. in fin. num. 4. & ſequenti, & promiſſionem de acollando in genere, quæ propter incertitudinem ex tunc non poteſt dici acollatio. l. duo ſunt Titij, D. de teſtamentar. tut. & propterea. D. Ion. Baptiſta emptor inſtitit pro declaratione cenſuum acollandorum, quia propter ea D. Michaël Bone. non propterea liberatus erat à moleſtiis ſibi illatis, & poterant oriri multa controuerſiæ ſuper huiuſmodi acollatione, de quibus per informantes, & res in longius protraheretur, contra l. à Diuo Pio, §. ſi emptor, D. de re iud. viſum fuit dominis, non fuiſſe venditionem factam, & intrare nullitatem in ſuperiori deciſ. in genere firmata, nec attendendum depoſitum poſt multos dies factum, vt fuit dictum in Tiburtina Caſtri Sambec. Lunæ 27. Ianuarij 1579.*

11 Et per hanc deciſionem hoc idem probant Gratianus *diſceptat. forenſ. tom. 2. cap. 326. ex n. 14. 15. & 16.* Hermoſilla *in l. 52. gloſſ. 7. n. 9. tit. 5. part. 5. tit. 2.* id ipſum tenet Marius Giurba *in d. deciſ. 53 n. 3.* ex Prouinz. ad Bertachinum decretum, & Intrigol. *ſingulari* 173.

12 Tamen huius deciſionis doctrina intelligenda erit in caſu de quo loquitur, quando ſcilicet de acollando, & recognoſcendo cenſus, & debita debitoris ſimpliciter admittitur per iudicem, ſeu executorem, prout expreſsè loquuntur etiam DD. maximè Gratianus; atque ſic intra terminos regulæ prohibitiuæ procedere clarè patet: attamen interueniente conſenſu creditorum, quorum principaliter intereſt, tunc proculdubio códitio oblationis rectè procedit, tum ex communi DD. ſuperius relata pro limitatione regulæ prohibitiuæ *ex n. 7. verſic. hæc tamen concluſio vno modo*, &c.

13 Tum etiam quia promiſſio de acollando, & recipiendo in ſe ſenſus, & de extinguendo eos facta per tertium debitorem, tunc liberat debitorem ipſum ab obligatione, ſi in eo interuenit conſenſus creditoris, quo etenim caſu nouatur prior obligatio, quæ de vno in alterum transfunditur Rotæ *deciſ. 26. n. 5. & deciſ. 238 n. 2.* inter collectas per Cencium *poſt tract. de cenſib. tom. 2.* quarum vlterius mentionem faciemus.

Sed quando ex hac acollatione, & recognitione cenſus creditorú promiſſa in ſubhaſtatione bonorum concurſus facta per licitatorem, eorum accedente conſenſu, liberet debitorem, diſcuriamus, 14
& dicendum erit: tunc oriri liberationem, & extingui obligationem, quando per ſententiam graduatioois cóſignata fuit creditori ſolutio ſui crediti priocipalis ſortis, necnon reddituum decurſorum, in hoc pretio ſic conditionato, & cum effectu fiat, & ſubſequatur recognitio per emptorem; túc proculdubio ſubſequitur liberatio debitoris, & extinctio obligationis præcedentis, & per conſequens pignorum, & fideiuſſorum in ea cootentorum, ita vt deinceps periculum nominis adiudicati per iudicem, ad creditorem pertineat duntaxat. Hanc concluſionem in terminis concurſus probauimus abundè *ſuprà à 1. p. cap. 18.* à principio vbi loogius de hac obligationis extinctione egimus, quam per te ad ſaturitatem videre potes. 15 16

Deinde hoc idem probatur *in d. deciſ. 28.* Alex. Ludouici dicente, non ſufficere ad extinctionem obligationis, & liberationem debitoris. promiſſo emptoris in ſubhaſtatione de acollando, & recognoſcendo cenſus creditorum, quouſque cum effectu accollatio, & recognitio fiat, vt quando oon fiat ſatisfactio crediturum (quæ ex natura rei geſtæ deſideratur, & principaliter attenditur) non contiogit liberatio, ſed adhuc durat prior obligatio contra debitorem, quem interim à creditoribus moleſtari poſſe determinat. 17

Sic enim prædictam deciſ. intelligit Gratian. *d. cap. 326. ex n. 14.* In hæc. *Adde tamen his, quæ ſupradicta ſunt, quod in huiuſmodi liberationibus, & ſubhaſtationibus quamuis venditio debeat fieri, præſente pecunia; tamen iſtud verbum pecunia non erit ita strictè accipiendum pro ea, quæ ad numerum datur, ſed pro ſatisfactione, iuxta leg. 4. §. ais prætor, & §. condemnatum in fin. verſic. ſoluiſſe D. de re iud. l. ſi procurator, aliàs incipit leg. ſi curator 5. §. ſi ab eo, vbi gloſſ. in verb. ſolut. de iur. fiſc. & in materia ſubhaſtationis ita fuit deciſum per Rotam coram Rom. Pontif. D. Ludouiſ. Rom. Vinea 19. Maij 1601. dummodo tamen ſatisfactio interueniat, non autem promiſſio de acollando cenſu, aut quid ſimile, cum iſta non ſit acollatio, l. ſi quis ſtipulatus ſit Stichum, §. fin. D. de verb. de obligat. Bald. in l. ſi pupillus, 21. in fin. princ. & ibi Caſtrenſ. num. 2. D. ad l. falcid. idem Bartol. in l. iuriſgentium, in fin. princip. D. de pact. Bald. & Angel. in l. 1. Cod. de pact. pignor. Aretin. conſil. 29. in primo dubio. Tiraquell. de retract. conuention. in fin. num. 22. maximè ſi eſſet promiſſio de acollando in genere cenſus, & debita, quæ propter incertitudinem, non poteſt dici acollatio, l. ſed etſi quid, §. interdum, de vſufruct. l. duo ſunt Titij 30. D. de teſtam. tutel. l. ſi fuerit de reb. dub. l. in tempus, §. 1. de hered. inſtituend. cum etiam poſſint oriri multa controuerſia ſuper huiuſmodi acollatione, ita vt venditor propterea non ſit liberatus à moleſtiis, & ſic longius res protraheretur contra, l. à Diuo Pio, §. ſed ſi emptor. de re iud. vbi in ſpecie de ſimilibus promiſſionibus de acollando in ſubhaſtationibus reſoluit Rota coram Roman. Pontifice, D. Ludouiſio Roman. Vinea. 18. Maij 1061.* &c. 18

Et per eundem Gratian. *& d. Rotæ deciſionem,* 19
idem

idem affirmat Hermoſilla, *in d. l.52.gloſſ.7.num.9.* dum dicit, *quod loco pretij in ſubhaſtatione ad inſtantiam creditorum ſufficit ſatisfactio creditorum,* & non eſſe ſatisfactionem promiſſio ad acollando, aut redimendo cenſus facta per licitationem. ſi cum effectu non fiat, & ſubſequatur; ex quibus ſequitur vt poſtquam recognitionis ſeu accollationis effectus ſequatur, prior obligatio extinguitur, & per ſecundam factam per emptorem, quæ loco ſolutionis habetur, prioris ſequatur nouatio, ſeu extinctio, & debitoris principalis liberatio.

20 Pro qua inſuper reſolutione, mirabilis eſt Rotæ *deciſio 386.num.1.& n.fin.in fin.* ibi: *Et mediante iſta vltima acollatione, fuit ſatisfactum creditoribus, & ſic ſaltim fuit facta per eos approbatio,* &c. & eadem Rotæ *deciſ. 560. ſub n. 1. verſ. non obſtat quod adhuc, inter recollectas*, per Cencium *poſt tr. de cenſib.* in illis verbis. *Et acollatis per Bonaitam emptorem cum quictantia in eodem inſtrumento, quæ habet vim ſolutionis,* &c.

21 Huc etiam tendunt duæ illæ Rotæ deciſiones recollectæ per Cencium *poſt tractat. de cenſib. altera 26.* dum *n. 2.* ita ait, *& pro reſiduo acollauit ſibi cenſum ſupradictum, in quo erat obligatus Andrea, qui per huiuſmodi acollationem factam ſine conſenſu, & interuentu creditoris, non fuit liberatus, quin poſſit moleſtari, prout poterat ante acollationem, gloſſ. magna. in l. legaus, D. de liberat. legat. in fin. Bart. in l. ſingularia, num. 19. Iaſon num.54.D. ſit cert. petat. &c. & in d. deciſ. 238. quæ n.2.* ita ait, *quibus non obſtantibus, in dicta acellatione promiſiſſe, D. de Biſcia, iſtum cenſum ad beneplacitum Flaminij extinguere, & per conſequens videri per dictam acollationem, D. Flaminium fuiſſe liberatum; quia reſpondetur iſtam acollationem reſpicere pactum inter D. Flaminium, & dominos de Biſcia: non autem producere liberationem Domini Flaminij ab obligatione, qua Domina Clarita, & Domino Angele ipſius viro, ratione iſtius cenſus tenebatur, cum iſta acollatio cenſus non fuerit per Dominum Angelum acceptata, vnde ex illa non potuit liberari Dominus Flaminius à ſua obligatione adnotata, in l. pupillæ, §. fin. D. de ſolution. & per Decium conſil. 107.* &c.

22 Ex quibus manifeſtè colligitur, quod quando acollatio cenſus oblata, & promiſſa, ſubſequitur cum effectu, interueniente conſenſu, ſeu acceptatione, aut tacita approbatione creditoris, & domini cenſus, realem, & efficacem conſequitur liberationem prior debitor cenſus, quia per acollationem debitor conſequitur liberationem, ſiqui- 23 dem acollatio ſolutio eſt, Angel. *in l. item ſi filius, D. ad Macedon.* Bart. *in l. 3.§.fin.n.15.* & *ibi* Caſtrenſ. *n.6.D.de duob. reis.* Maſtrillus *deciſ.37.n.7.* Oliuerius Beltramin. *in annotat.* ad Alexand. Ludouiſ. *deciſ.389.litter. L.* & per Rotam *& dec.547. n. 2.* inter recollectas per Cencium *poſt tractatum de cenſib.* & per eandem deciſionem, idem dicit ipſe Cencius *in quæſt. 73. n. 16. poſt princip.* & probarunt etiam Rotæ *deciſ. 386.num.1.& num.fin.* & *ibi* Oliuerius Beltamin. probat etiam Rota *deciſ. 56. ſub n. 1.* inter recollectas per Cencium *poſt tractatum de cenſibus.* Tiraquell. *de retract. §. 1. gloſſ. 14. n. 114. & n. 125.* ſequitur Marius Giurba *deciſ. 53. num.10. ad fin.*

Quorum Doctorum, & deciſionum doctrina non ſimpliciter admittenda eſt, ſed iuxta hactenus 24 ſcripta, vt ſcilicet non ſola promiſſio de acollando, ſed acollatione effectui ſubſequuta, & accedente conſenſu, ſeu approbatione creditoris extinguat priorem obligationem, & liberet debitorem.

Et ad hos terminos reducendus erit Cencius de 25 *cenſibus, quæſt.73.n.16.* dum ſimpliciter ſic ait, *Ampliatur ſexto, vt cenſum ſoluere teneatur etiam is, qui illum in ſe acollauit, & promiſit ſoluere, licet ipſe non impoſuerit. Craueta conſil. 217. n. 7. & 8. Surdus deciſ. 32. ad fin. Felician. de cenſib. tom. 1. lib. 3. cap. 6. num. 6. & tom. 2. lib. 3. cap. 6. num. 3. verſ. circa verò. Auendan. de cenſib. Hiſpan. cap. 99. num. 10. verſ. erit tamen, & fuit declaratum in Rota coram R. P. Domino Mart. Andrea 10. Maij 1615. in vna Senogalienſi prædij, quæ eſt poſt tractatum deciſ. 191. per totam*, is enim, qui cenſum in ſe acol- 26 lauit, & aſſumpſit; dicitur principalis debitor cenſus, perinde ac ſi primordium obligationis à ſe inchoaſſet, non autem in primo ſtipulatore, vt dictum fuit in Rota coram R. P. D. Merlino, in Maceratenſi, ſeu Camerinenſi ceſſionis, 17. Martij 1632. quæ eſt poſt tractatum *deciſ. 547. num. 1.* acollando enim in ſe cenſum, æquè eſt ac ſi ipſe ab initio cenſum impoſuiſſet, & illius pretium recepiſſet, quod voluit Rota *ibid. n. 22.* dum dicit, *quod acollatio habet vim ſolutionis.*

Quæ doctrina pariter accipienda erit, quãdo in 27 ipſa acollatione antea, vel poſt interuenit creditoris conſenſus, ſeu approbatio expreſſa, vel tacita, iuxta ea quæ ipſe Cenſius *dixerat in q. 66. ſub* 28 *n. 36. 53. & 65.* vbi latè diſcutit, & reſoluit, quod quando quis emit à debitore cenſus rem hypothecatam, & loco pretij offert in ſe aſſumere, & acollare cenſum ſuper ea impoſitum: ſi poſtmodum creditor pacti, & acollationis virtute cenſus recipit ab emptore annuos redditus, videtur, pactum acollationis approbare, & ratificare.

Quo caſu procedit pariter, quod ipſe Cencius 29 *d. q. 73. ſub d. n. 16. verſic. hic autem obiter*, &c. Dum inquit, quod is qui in ſe cenſum acollauit, & illum ſoluere promiſit, tenetur ſoluere iuxta formam, & naturam cenſus, quem acollauit, & eodem modo quo tenebatur ille, qui dictum cenſum impoſuit, & vendidit, ex reſolutione Rotæ coram Pennia, in vna Rauenenſi; cenſus 27. *Ianuar.* 1610. quę eſt poſt ipſius tractatũ *deciſ. 337. n. 2.*

Non minus peritè loquutus fuit in puncto Auẽ- 30 danus *de cenſib. c. 99. ſub num. 20. verſic. erit tamen.* In hæc. *Erit tamen recognitio expreſſa quoad effectum obligandi quemquam in futurum, non ſolum ea, quæ fit recognoſcendo, ſed quæ facta virtualiter cenſetur, quando emptor rei cenſualis nominatim in partem pretij ſe onerauit eius cenſus ſolutione, quia cum in eo caſu principaliter agatur de ſuſcipiendo in ſe futuram obligationem, verè recognouiſſe cenſum dicendum eſt, vt notanter poſt Aymon Cranet. conſ. 212. num. 7. & 8. reſoluit Felician. d. lib. 3. cap. 6. num. 6. benè Petr. Surd. deciſ. 32. propè fin. & poſt Petrum Surdum Roman. Afflict. Guillelm. de Caſſan. aduerſus Felician. in 2. part. lib. 3. d. cap. 6. verſ. circa verò, ſed illud eſt intelligendum quando emptor emit non ſolum cum onere cenſus, ſed nominatim cenſum, quo res ipſa oneratur, ſoluere in partem pretij promiſit, quia ſi ſolum emit rem ſciens cenſui ſubiectam, vt quia venditor id expreſſit, ex ſola ſcientia non induceretur recognitio, licet tanquam poſſeſſor ad recognoſcendum, & ſoluendum compelli poſſet, imò ad recognoſcendum teneretur*, &c. Vide etiam Felician. loco citato, videndus *à princip. & 1. tom. lib. 3. cap. 6. à princip.* maximè *num. 5.* vide meliùs ipſum Auendan. *num. 4.* vbi quod per recogni

recognitionem non ſolum ad futuras penſiones,
verum ad præteritas obligatus inrelligitur reco-
gnoſcens.

31 Ex quo enim creditor (ad cuius inſtantiam bo-
na debitoris ſubhaſtantur, vt ex pretio ſolui poſ-
ſit) conſenſit huiuſmodi qualitati, & conditioni
pretij oblati per licitatorem in ſubhaſtatione, (ſi-
ne cuius permiſſu, bona ſic non ſubhaſtarentur,
nec potuiſſent, provt à principio huius cap. dixi-
mus) ſequitur, vt hoc genere ſolutionis contenta-
ri debeat, & tenetur creditor, cum ad eius ſatis-
32 factionem facta fuerit pretij oblatio, & ſubhaſta-
tio, quia ſolutionis verbo omnis, & quælibet cre-
ditoris ſatisfactio continetur, quantumuis deficiat
numeratio, text. optimus *in l. ſi rem, §. omnis D. de
pignorat. action.* ibi. *Satisfactum enim accipimus,
quemadmodum voluit creditor, licet non ſit ſolutum,*
&c. text. etiam *in l. ex empto. D. de action. empti.*
ibi. *Quæ res ſi quidem dominus fuit venditor, facit &
emptorem dominum, ſi non fuit; tamen euictionis no-
mine venditorem obligat, ſi modo pretium eſt numera-
tum, aut eo nomine ſatisfactum, l. generaliter. C. de
fideiuſſorib.* ibi. *nullo modo*, &c. *Liberationem me-
reri, niſi ſatisfiat creditori, ſed manere ius integrum,
donec in ſolidum ei pecunia perſoluantur, vel alio
modo ei ſatisfiat*, &c. *l. ſolutionis verbum D. de ſo-
lut. l. ſolutionis verbum 276. D. verbor. ſignificat.
l. liberationis verbum D. eodem, l. 4. §. ait Prætor,
& §. ſoluiſſe D. de re iud. l. ſolutum, §. ſolutum D.
33 de pignorat. action.* & quia ſatisfacere, & ſoluere
quoad effectum liberationis, atque obligationis
extinguendæ à pari procedunt, *l. ſatisfactio D. de
ſolution. leg. quod ſi nolit. §. illud D, de ædilit. edict.
l. ſolut. D. de verbor. obligat.* latiſſimè Pirrus Mau-
rus Aretin. *in tract. de ſolution. cap. 1. per totum, &
in c. 2. §. 2.* qui multas doctrinas congerit in propo-
ſito, quia ſibi imputare debet creditor, qui ſatis-
factionem admiſit vice ſolutionis, verba ſunt text.
*in leg. item liberator, §. qui paratus, D. quib. mod.
pignor. vel hypotheca ſoluitur.*

34 His adde, alia & ſingularis Doctorum commu-
nis opinio, quod ſi ego tibi vendo fundum, & tibi
mando, vt ex pretio quod mihi debes, ſoluas cen-
tum Petro creditori meo, licet tu non ſoluas, ſed
ei promittas, eique ad ſoluẽdum te obliges, ſtatim
ſum liberatus ab obligatione Petri, cum creditor
iſte meus ſequutus fuiſſet fidem mei debitoris, &
eo ſolutionis genere fuit contentus, quia promiſ-
ſio, & ſolutio à pari procedunt, & ſolutionis ver-
bo omnis ſatisfactio continetur, & in mei fauo-
35 rem nouatio prioris obligationis inducitur, adeò
vt ſi emptor, & debitor meus poſt obligationem,
& promiſſionem admiſſam à meo creditore deco-
xerit & non ſoluendo fiat, aduerſus me creditor
meus regreſſum non habet, vt per *l. fin. Cod. ad l.
falcid. & per l. ſingularia D. ſi cert. pet.* Probarunt
Paul de Caſtro *in leg. qui vſumfructum in fin. D. de
verbor. obligat.* Decius *conſil. 107. in cauſa, & con-
ſil. 421. in fin. & in d. l. ſingularia n. 16.* Ioan. Andr.
ad ſpeculatorem in tit. depoſito Paul. de Caſtro
in leg. cum Cornelius D. de ſolut. Angel. Alexand.
in d. l. qui vſumfructum, poſt Marian. Socinum ſin-
gulari 58. ſi dedi mandatum, latius idem Socinus
in conſil. 267. præſens p. 2. Alexand. *in conſil. 10. vol.
2.* & latiſſimè poſt alios plures DD. tenet Iaſon *in
d. l. ſingularia ex num. 24. & ſequentib. D. ſi certum
petatur*, optimè Beneuent. Strach. *in tract. de mer-
catura tit. mandati n. 3. fol. mihi* 168.

36 Qui omnes idem probant, quoties mercatori,
aut campſori debitori meo mandaui, vt ſoluat
meo creditori, & ille non ſoluit, ſed annotauit in
ſuo libro illam partitã in fauorem creditoris mei,
hoc ſciente quod ego liber remaneo, atque mea
obligatio extinguitur hoc ſolutionis modo, quia 37
volente, & conſentiente creditore idẽ eſt ſoluere,
quod promittere ſoluere *ex l. fin. Cod. ad l. falcid.
l. fin. de dotis promiſſ.* per quæ vltra relatos in ter-
minis etiam tenent Decius *in l. vt liberis n. 5. C. de
collat.* Alexand. *in l. fuit quæſtionis nota. vlt. D. de
acquir. hæredit.* Parıſ. *conſil. 35. n. 23. volum. 4.* Tira-
quell. *de retract. conuent. ad fin. titul n. 30.* Surdus
deciſ. 187. n. 8. Rota Ianuenſ. mercaturæ *deciſ. 4.
n. 9. & ſequentib.* Pirrus Maurus Aretin. *de ſolut.
cap. 2. §. 1. per totum* Facit *l. inter cauſas, §. 1. D. man-
dati.* Vide omnino Surdum per totam *deciſ. 187.*
Alexandrum Ludouiſ. *deciſ. 217. num. 5.*

Qui quidem Surdus *ex num. 3. cum ſequentibus,* 38
controuertit, & reſoluit, quod debitor meus, cui
mandaui, vt ſolueret meo creditori, & ipſi illi
conſentienti promiſerit ſoluere, quod non libe-
tatur à me, licet ego à meo creditore liber rema-
neam, huic imputandum eſt, qui loco ſolutionis
acceptauit promiſſionem, itaque in eius præiudi-
cium, & in mei fauorem eius creditum extingui-
tur, pro quo plurima adducit in comprobationem,
ex num. 8 omnino videndus.

Et quod quando is, in quem fit debiti delega- 39
tio, ſe facit debitorem pecuniæ delegatæ poſt acce-
ptationem litterarum cõſentiente creditore, ſolu-
tionis vim habeat, reſpectu principalis debitoris
delegantis, cum paria ſint ſoluere, & ſoluere pro-
mittere creditori litteras præſentanti, innumera-
biles penè DD. refert, & latè proſequitur Antoni-
nus Amat. *variar. reſolut. 47. ex n. 25. cum multis
ſequentibus.* Menoch. *lib. 3. præſumpt. 154. ex n. 50.
cum ſeqq.* Mantica *de contractib. lib. 17. tit. 7. & 8.*
Surdus iterum *deciſ. 23.* Ceuall. etiam contra *com-
mun. quæſt. 734. n. 15. 16. & 17.* optimè Gratian. *di-
ſceptat. 64. ex n. 14. & ſeqq. tom. 1.*

Cum enim in hoc genere pretij fit adiudicatio, 40
& conſignatio per vim ſolutionis creditoribus,
per ſententiam graduationis, & adiudicationis in
eo prius conſequentibus: clarè reſultat extinctio
obligationis, atque nouus contractus, priorem
nouans; plurimas ad id, & mirabiles doctrinas
congeſſimus *ſuprà 1. part. cap. 18. à principio, & ferè
per totum.*

Quod, & prouenit ex natura rei geſtæ, quoniam 41
cum à principio in iudicio agatur de ſoluẽdis cre-
ditoribus, & ad hunc dumtaxat finem vendãtur, &
ſubhaſtẽtur bona debitoris, vt ex pretio ſatisfiãt,
ſi ſubſequatur cõſignatio, & adiudicatio credito-
rum in ipſo pretio ab eis approbato, vera reſultat
in ſolutum datio, & ſatisfactio, ex qua tollitur
obligatio priori nouata, mirabiles doctrinæ vidẽ-
dæ erunt in propoſito *ſuprà 1. p. c. 10. ex num. 3.
cum ſeqq.* & quia omnis actus à fine iudicatur, *l. ve-
rum D. de furt. l. ſi is qui in aliena, verſicul. nemo
enim D. de acquir. rer. domin. l. rem non nouam C. de
iudic.* & ad finem principalis intentio dirigatur
*l. 1. D. ſoluto matrimon. l. eam quam. Cod. de fidei-
commiſſ. l. verb. D. de vulgari, & pupillari ſubſtitut.*

Quod maximè procedit in iudicio concurſus, 42
cum ad ſatisfactionem, & ſolutionem creditorum
deſtinetur dumtaxat, & ad hunc finem, & effectum
illud format debitor, & dimittit omnia bona ſua,
vt diſtrahãtur, & de pretio ſoluãtur credita, & cre-
ditores dimittãtur, vt ſæpè dixim⁹ in hoc tractatu.

Deinde

Deinde quia quando tertius licitator in ſubha-
ſtatione loco pre-ij conſenſu creditorum aſſum-
pſit in ſe recognitionem cenſuum, in quam conſi-
gnantur credita, minimè creditoribus impugnan-
tibus, detegitur voluntas, & animus eorumdem
creditorum, potius ſe velle fieri creditores empto-
ris, quàm debitoris ſui principalis, vt paulo ante
probauimus, & in terminis poſt Rotæ deciſ. Cen-
cium *de cenſibus, quæſt.*107.*num.*19 *&* 20. diximus
ſupra 1.*p.d c.*18.*n.*5.*verſic. quando enim aſſignamen-
ta*, Quod rectè comprobant *deciſiones Rotæ* 26.*n.*2.
& 238.*n.* 2. ſuperius citatæ, cum hoc caſu de con-
ſenſu ſeu acceptione creditorum fiat obligationis
tranſlatio vna perſona in aliam, prima ob noua-
tionem, & ſuæ obli ationis extinctionem ſubla-
ta, prout ſtatim ex aliis probauimus.
45 Hinc ne decipiaris, nec iuris terminos confun-
das, attendere debes diſcrimen inter nomen debi-
toris ceſſum, ſeu delegatum ſimpliciter creditori,
& nomen debitoris ceſſum, & delegatum creditori
46 per viam dationis in ſolutum. Vt primo caſu non
ſtatim inducatur nouatio, nec extinctio prioris
obligationis, niſi demum fiat per creditorem exa-
47 ctio, atque quouſque per debitorem ceſſum, ſeu
delegatum creditori ſoluatur, prior debitor non
liberatur, iuxta *l,*15.*tit.*4.*p.*5.*& l.fin Cod. de noua-
tion.* nouam diſpoſitionem quam latè exornant Ce
uall. *commun. contra commun. tom.* 3.*quaſt.*754.*per
totam, & quæſt.* 95. Parladorius *rerum quotidian. c.
fin.*1.*part.*§.12.*n.*48 *& in ſeſquicentur. different.* 2.
§.2.*fol.* 198. Aton. Pichard. *in* §.*preter ea ex n* 42.
inſtitut. quib. mod. toll. oblig. quia interuentu nouæ
perſonæ hodie non fit nouatio, niſi expreſsè dica-
tur. 1. *cap.*11. *ex n.*52.
48 Vel niſi debitor delegatus ſolutionis loco pro-
mittat, ſoluere creditori conſentienti, & admit-
tenti promiſſionem hanc, quoniam iam ſatisfactus
dicitur, & ſic reſpectu delegantis obligatio tolli-
tur, & extinguitur, ad latè t adita *ſupr. ex n.*34.
cum ſequentibus, verſic. his adde alia, & ſingulares,
&c. Quia cum ſolutionis verbo omnis ſatisfactiò
contineatur, ad latiſſimè pluries tradita, in diſcur-
49 ſu huius cap. ſequitur hoc ſolutionis genus com-
prehendi in diſpoſitione *d. l.* 15.*part.* qui tunc pri-
mam obligationem extingui ſupponit, quando de-
bitor delegatus ſoluit creditori, cui fuit facta de-
legatio; nec illius text. diſpoſitio aliquid innoua-
uit, nec immutauit circa modos ciuiles, & à iure
approbatos, ex quibus induci ſolet ſolutio, & ideo
cum creditor, cui debiti ſit delegatio, contente-
tur noua obligatione debitoris delegati; debet
50 prior obligatio delegantis extingui, cum hoc ca-
ſu, & ad hunc effectum ſolutio, & promiſſio de
ſoluendo de voluntate creditoris idem ſit, prout
tot patres probarunt *ſuprà ex d n.*34.*verſic. his ad-
de alia, & ſingulares*, &c.
51 Ex quibus ſequitur, quod ex hoc ſolutionis ge-
nere, non tam oritur nouatio, quàm verè ex- -io
prioris obligationis, cum ſolutione omnis tolla-
tur obligatio, vt in terminis ex doctrina Bald.
*conſ.*348. dixit Rota Genuenſ. *de mercaturæ deciſ.*
2.*n.*13. & poſt alios Caſtillo *tom.*5.*cap.*77.*colum.*5.
poſt medium *fol.*115. & iterum *colum.*17.*verſic. ter-
tius deinde caſus ſit*. Cum Surdo, Rota Genuenſ,
Gratiano, Maſtrillo, & pluribus aliis expreſsè
hanc ſcipſit doctrinam.
52 At quando nomẽ debitoris creditor ceditur, aut
delegatur per viam dationis in ſolutum, tunc om-
nes indiſtinctè fatẽtur, induci ſtatim prioris obli-
gationis nouationem, moxque liberati debitorem
ſic delegantem, aut cedentem nomẽ creditori ſuo,
illud acceptanti, in quem deinceps tranſit pericu-
lum nominis dati in ſolutum, *ita per l. pro debito.
Cod. de bon. author. iud. poſſid.* & Salicetum *in leg.
quamuis, §. interdum D. de Vellean.* Menoch. *lib.*3.
*præſumpt.*134.*n.* 38. Aldobrandin. *in addit. ad De-
cium in l. ſingularia n.*27. & per alios ita dicit Ce-
uall. *d. quæſt.* 754. *n.* 15. *& ſeqq.* & innumerabiles
alios nos *ſupra* 1.*p.cap.*18.*ex num.*1. *cum ſeqq.* quia
per nomen datum in ſolutum vera oritur ſolutio, 53
inducens per conſequens liberationem debitoris,
ſic cedentis, vel delegantis.
Pro qua doctrina, elegans, & conſtans Petri 54
Surdi ſtat *conſil.* 145. *lib.* 1. *qui num.* 19. poſt alios
affirmat, quod acceptans mercatorem loco debito-
ris liberat debitorem, quia acceptãdo numulariũ,
videtur ſibi ſatisfactum eſſe, *& n.*21. quod pericu- 55
lum nominis debitoris dati in ſolutum ſpectat ad
creditorem qui acceptauit, poſt Caſtrenſ. Imol. So-
cin. Gozadin. Barbat. & Decium, quos ad id alle-
Cagnolus *in l. ſingularia n.*178 *D. ſi cert. petat.* vbi
ait. *Quod ſi pro centum, quæ debeo, dederim in ſolu-
tum nomen debitoris, ſtatim ſum liberatus, licet de-
bitor decoxerit, quia apparet creditorem habere ani-
mum nouandi, eo quod acceptauit in ſolutum vnum
debitorem loco alterius, & num.* 22. ſcribit idem
Surdus, quod dati in ſolutum facta de nomine
debitoris; liberat dantem totaliter.
Et tandem Surdus ipſe *in d. conſil.* 145. pro de- 56
claratione rectè, & viriliter diſtinguit, quod ſim-
plex ceſſio nominis non liberat debitorem ceden-
tem; ſecus autem quando ceditur per viam datio-
nis in ſolutum. Nam quando nomina dantur in
ſolutum pro debito aliquo, perinde eſt, ac ſi res
ipſa debita ſolueretur, & tunc periculum contin-
gens poſt ceſſionem ſpectat ad creditorem, qui
nomina ſic in ſolutum data acceptauit, *ex l. pu-
pillus, §. ſoror D. de ſolutionibus*.
Et ita etiam declarat Decius *in conſil.*99. *n.*4. vbi 57
dicit, *quod ſimplex ceſſio non liberat debitorem ce-
dentem, at ſi nomina ſint data in ſolutum, debitor
ſtatim liberatur, quidquid inde ſequatur de nomini-
bus*. Eodem etiam modo diſtinguit, & declarat
Decius *in conſil.* 105. *n.* 35. dicens poſt DD. *aliud
eſſe cedere nomen debitoris, dare in ſolutum: aliud
vero quando ſimpliciter ſolutionis gratia, & conſi-
gnationis demonſtratiuè*. Vnde creditor poſſit exi-
gere, vt primo caſu cedens liberetur ſtatim; ſe-
cundo vero non, ſed expectatur exactio.
Eandem diſtinctionem ſequuntur Anton. Fab. 58
coniecturarum lib. 12.*cap.* 7. *per totum*. Surd. etiam
in conſil. 22. *n.*23. *lib.* 1. copioſè etiam hanc diſtin-
ctionem, & diſcrimen inter vtramque ceſſionem,
ſimplicem ſcilicet, & per viam dationis in ſolu-
tum, tenet Caſtillo *controuerſiar. tom.* 4. *cap.*59.*ex
n.*30.*& tom.*5. *cap.* 77. *per totum*, & quamplurimi
alij præter hic relatos, quos congeſſimus *ſuprà* 1.
*p.d.c.*18.*ex num.* 1. alios plures *ſuprà cap.*10.*ex n*...
*cum ſequentibus, verſic. aut enim in conſignatione
hac*, &c.
At cum executio debitoris, & iudicium cõcur- 59
ſus nihil aliud recipiat, nec ad aliud finem deſti-
netur, præter quam ad ſoluendum creditoribus, &
ad hunc finem omnia cuncta ordinentur, prout ſu-
prà annotauimus. Sequitur, quod conſignatio, &
adiudicatio nominum debitoris, facta per iudicem
in ſententia graduationis creditoribus, præcisè ſit
intelligenda pro datione in ſolutum, & per cõſe-
quens

quens extinctio obligationis, provt probant tot doctrinæ è principio huius cap adductæ, & remiſſiuè plurimi DD. in terminis loquentes.

60 Quapropter hæc adiudicatio, per iudicem facta, dicitur datio in ſolutum neceſſaria, non voluntaria, latè proſequitur Matienzo *in l. 6. tit. 1. lib. 5. recopilat. gloſſ. 1. à num. 4. & gloſſ. 2.* Hermoſilla *in*
61 *l. 52. gloſſ. 7. ex num. 13. tit. 5. p. 5. tom 1. fol. 232.* Vt ex iis poteſt aliam deducere differentiam, inter ceſſionem nominis factam per debitorem creditori, & inter adiudicationem nominis factam per iudicem creditori, vt in prima poteſt cadere dubitatio, an fuierit in ſolutum vel ſimplex, iuxta diſtinctionem præmiſſam, & hactenus comprobatam, in ſecunda autem, ſemper ex natura rei geſtæ, & iuxta ſubiectam materiam inducatur datio in ſolutum, niſi aliud expreſsè dictum ſit per iudicem, & hanc ſingularem theoricam aunotabis, quam alibi ſic Eplicitam non perleges, eam tamen ex hoc diſcurſu, & Doctorum mente facile percipies.

62 Sed an creditorum expreſſa debeat adeſſe approbatio, conſenſus, aut acceptatio huius generis pretij conditionalis oblati per emptorem in ſubha-
63 ſtatione vel ſufficiat tacitus, videamus. In quo videtur dicendum, expreſſum requiri, per textum *in l. à D. Pio, §. ſi pignora D. de re iudicata*, quem textum ad hoc ipſum allegatum vidi, vt ſi creditor non contentetur expreſsè de pignore ſibi addito in ſolutum, manet adhuc obligatio creditoris, & hypotheca in eodem pignore, vt prius.

64 Sed nihilominus firmiter tenendum, conſenſum, & approbationem creditorum in hoc caſu tacitam ſufficere, vtputa, ſi oblatio conditionalis facta per licitatoré iudici authoritate fuerit creditoribus, (quorum principaliter intereſt, & de quorum commodo, vtilitate, & intereſſe tractatur in ſubhaſtatione bonorum debitoris fuerit intimata, & nihil contra eam dixerint, nec reclament. Vel poſt modum facta addictione rei ſubaſtatæ emptori, & in pretio conditianato, ſeu ſubrogato in recognitionem cenſuum, aut debitorum conſignentur credita, vt illa exigant, iuxta conditiones, vel ſi recognoſcantur ab emptore, & nihil proteſtentur, impugnent, aut contradicant, ſeu etiam quando ipſi conſcij qualitatum, & conditionum pretij poſtulauerint, atque inſtauerint pro effectu, & executione, vel de [illegible] inter ipſos, & emptoré perfecerint conſignationem, vel deinceps ab emptore, vel partem ſui crediti exegerint, vel penſiones annuatim, & redditus intuitu acollationis, ſe recognitionis promiſſæ, & oblatæ in ſubhaſtatione, quia tunc in his caſibus, vel aliis ſimilibus actibus per creditores geſtis, ex quibus præcisè inducatur tacitus conſenſus, ſeu approbatio oblationis qualificatæ, & conditionalis: reuera idem operari, ac ſi verbaliter, & expreſsè conſenſerint, vel approbauerint, prædictum genus pretij oblati in ſubhaſtatione, necnon conſignationem in illud ſibiipſis per iudicem factam, provt de ſingulis conſtanter apparebit ex iuris principiis.

65 Quam concluſionem in terminis probarunt Imola *in l. à D. Pio, §. ſic quoque num. 29. in gloſſ. ſuper verb. cap. D. de re indicata.* Caſtrenſ. *in leg. eleganter, §. ſi vendiderit in principio, num. 2. D. de pignorat. action. & per Rotam coram Pamphilio, in vna Betana domus 5. Decembris* 1594. & coram Penia in Peruſina dotis 1. *Iuly* 1598. *in fine* tenet Ioan. Anton. Manguilius *in tract. de euictionibus,*
66 *quæſt. 45. num.* 28. dum probant, quod licet Iudex vendens bona debitoris ad ſatisfaciendum eius creditoribus, non poſſit habere fidem de pretio, fallit, quando id facit Iudex creditoribus conſentientibus, vel non contradicentibus, & ſic quod tacitus eorum conſenſus, & approbatio ſufficiat, & venditionem hanc iuſtificent. Quod ſimiliter aliæ probant Rotæ dec . de quibus inferius.

Similiter comprobatur, quia quando admonitio iudicis præceſſit, vt creditores adeſſent diſtractioni pignorum, eorum conſenſus præſumitur, & inducitur circa alienationem, niſi expreſsè contradicant, vt per *l. ſi eo tempore Cod. de diſtract. pignor.* & Bartol. *in l. fin. num. 2. D. eodem tit.* tenet Mantica *de contract. tom. 1. lib. 11. tit. 21. n. 42. & 43.* ſecus ſi iudicis monitio hæc non præceſſit, ex eiſdem Doctoribus. 67

Tum etiam, quia in iudicialibus præſens, & tacens videtur conſentire, Bartol. & alij *in l. 1. Codic. de relation. & in l. ne in arbitriu. Cod. de arbitris.* Fulgoſ. *in l. 3. Codic. quomodo, & quando iud.* Pauſ. *conſil. 113. num. 9.* Ripa *in l. admonendi num. 4 ff. de iureiurand.* Beroius *conſil. 38. vol. 4. volum. 3.* Grauet. *conſil. 1. num. 11.* qui dicit, *quod non opponens contra aſſeuerata in iudicio per patrem, videtur conſentire, & confiteri,* ſequitur Vantius *de nullitat. ſentent. tit. quibus mod. ſentent. nulla deſen. poſſ. num. 61.* optimè Petrus Surd. *conſil. 445. num. 24.* idem tenet Azor. *de partu cap 5 à princip.* per text. *in l. ſeruus ſi hered. decem, ff. de ſtatu liber. l. 2. ff fami l. hereiſcund.* 68

Et ideo ſi pars citatur ad dicendum contra iura, & inſtrumenta producta, & nihil opponat intra terminum ſignatum, ad opponendum, cenſetur tacitè illa, approbaſſe, Gonzalez *de alternatiuis gloſſ. 64 n. 22.* plures Rotæ decif. allegat Oliuerius Beltramin ad Alexand. Ludouiſ *deciſ. 192. num. 6.* vbi late proſequitur Giurba *deciſ. 103. n. 13* Maſcard. *de probat. conſil. 1300. num. 18.* Marelcotus *variar. reſol. lib. 1. cap. 81 ex num. 9. & cap. 91. num. 3.* Cancerius *variar. reſol. lib. 1. c. 18. n 14.* qui in variis caſibus loquuntur. 69

Quia in iudiciis taciturnitas inducit conſenſum, *l. cum oſtendimus, §. 1. D. fideiuſſorib.* Surdus 70
conſil. 465. num. 10. Tuſchus *litera, C. concluſ. 747. num. 3.* Gratianus *diſceptat. 4. num 22.* Giurba *de-* 71
ciſ. 99. num 4. & eſt regula iuris, taciturnitas in iudicio valdè nocens eſt, quæ quidem conſenſum irreuocabilem inducit, *l. de acceſſionib. §. fin. D. de perpet. & temporal. preſcript. l. fin.* & ibi Iaſon. *num. 1. Cod. de iud* Crauetta *conſil. 74. numer. 8.* Reginel *practic. quæſt. 17. num. 3.* Giurba vbi proximè, & quod in iudiciis idem operetur conſenſus tacitus, quod expreſſus notat Bartol. *in l. quis ad ſe fundum. Cod. ad legem Iul. de vi publica.* Ripa *in l. naturaliter, §. nihil commune numer. 72. D. de acquir. poſſ.* Decius *conſil. 84. num. 2.* Grauet. *conſil. 248. num. 3.* omnes tradunt *in l. quæ dotis*, & ibi Iaſon *num. 77. in fin. D. ſolut. matrimon* Menoch. *de recuperanda poſſeſſ. rem. 1. num 16 & ſeq.* Iacob. Cancer. *variar. reſolut. lib 1 cap. 18. de exceptionib. n. 30 & n. 17.*

Quoniam quando actus alicui præiudicialis, & damnoſus ex iudicis decreto parti, cuius intereſt, intimatur, & nihil in contrarium allegauerit: tacitus exinde eius inducit conſenſus, & approbatio, ita vt de cætero ei ſtare cogatur Mard. *de probat. concluſ. 13* . Hieronym. Gonzal. *de alternat. gloſſ. 64. ex num 22. & ſequentibus* Surdus *deciſ. 199. num. 8. & conſil. 445. num 24.* Marelcot. 72
variar.

variar.reſ.lib.1.cap.81.num.9.& n.14. Aloyſius Ricius deiſ.189.per totam qui quamplurimos alios allegant,

73 Et qui ſimpliciter vtitur iudicis decreto, inſeparabiliter illud acceptare videatur cum omnibus ſuis qualitatibus, conditionibus, & grauaminibus inſitis, multa ſingulariſſima congeſſimus ſuprà 2. p.cap.6.ex n.9.cum multis ſeqq.verſ.quæ doctrina ex eo fortior, &c.

74 Qui enim non contradicit, approbare videtur, paria ſiquidem ſunt non contradicere, & approbare, Bartholus in l.nec in arbitris, verſic. venio ad verſiculum finalem. Cod. de arbitr. latiſſimè Maſc. de probat.concl. 121. à. num.10. cum multis ſeqq. & approbare intelligitur actum, qui eo vtitur Crauet.conſil.73.num.14 Menoch.conſil.13. num.1. Petr. Surdus conſil.60.num.12. & 13.ſicut conſentire, & non contradicere idem eſt, in adoptionibus, D. de adoption.

75 Et quia regulariter, idem operatur conſenſus
76 tacitus quod expreſſus. Nos de retent. Bullar. 2.p. cap.14.ex num.49.& ſequentibus. Quoniam taciti, & expreſſi idem eſt iudicium leg. cum quid, l. ſi filiusfamilias D. ſi cert. petat. leg. vltim. D. de legat.2.l.item quia D.de pact.l.vlt.Cod.qui bon.ceder. poſſeſſ.

77 Conducunt text. in l. ſi fundum per fideicommiſſum 94. D. de legat.1.ſi fundum (inquit Conſultus) per fideicommiſſum relictum, vnus ex hæredibus excuſſo pretio ſecundum redditum eius fundi mercatus ſi propter æs alienum hæreditarium præſente, & aſſignante eo, cui fideicommiſſum debebatur, placet, non fundum, ſed pretium eius reſtitui debere, &c. l. quidam ex parte, D. de euiction. ibi Reſpondi, ſi cohæredes præſentes adfuerunt, nec diſſenſerunt, videri vnumquemque partem ſuam vendidiſſe, l. mater ſua. Cod.de rei vindicat. ibi. Sin autem poſtea de ea venditione conſenſiſti, aduerſus emptorem quidem nullam habet actionem. Conducunt quæ, ex Hieronymo Gabriele, petro Barboſ. firmat Caſtillo controu. t.5.c.89 n.112

78 Proue in acceptatione donationis, induci ex præſentia donatarij cum taciturnitate, dixerunt, Caſtillo, Ioan. Guttierres, Thomas Sanchez, Fontanella, Franciſcus Molin. & alij ſequuti per additionatores ad Molinam de primogen.lib.4.cap.2.ad num.76.

79 Nam acceptatio, ratihabitio, & & approbatio fit non ſolum expreſsè, ſed etiam tacitè, l. ſi proponas, §. 1. D. de inofficioſ. teſtament. l. ſed. Iulianus, §.fin. D.ad Macedon. l. fideiuſſor, §. pater ſocij D. de pignoribus, l. Caius De de pignorat actione, l.ſi ſeruus D. fideiuſſor. l. Paulus l. quod enim §. 1. D.rem rat. haberi, l.1. cap. ſi maior factus, quamplurimos refert. Ceuallos commun. opin. quæſt.54.
80 n.3.& plures modos tacitæ approbationis, & ratihabitionis refert Tiraquellus in tract.de conſtit. limit.30.num.12.

81 Acceptatio etiam ex actis externis inducitur, ac ſi expreſsè verbis fieret, leg.3.§.fin. D. de donat inter. leg.in Gallia. Cod.ſi cert. petat. melior text in l.ſi auia.Cod.de iure de liber. l. licet, §. quoties D. de iur.dot.latiſſimè, & valde eleganter per Thom. Sanchez de matrim. lib.6. diſput.4. per totam plura congerit Caſſanat.conſil.10.ex num.186.cum ſeqq.& per Fontanellam dec.87. cum tribus ſeqq.& dec.89. atque rectè conducunt ad hunc tacitum conſenſum inducendum, quæ per Franchis deciſ.97. numero 3. Bald. in l. nulli. Cod. de ſolution. Neguſant.

de pignor.in 3.membr.5.p.ſub.n.45. Giurba deciſ.87. n.5.theſaur.q.30.n.3.Gratian.deciſ.315.n.4. in additionibus, & alios per Anton.Amat.variar.reſol.7. n.26.& 27.

Hæc omnia quæ hactenus ſcripta sũt, & inſuper ſcribẽda præcisè intelligẽda ſunt in cõſenſu tacito vel expreſſo immediatè emanãte ab ipſo creditore, non etiam in cõſenſu præſtito per procuratorẽ ad litem concurſus datum, qui quidẽ abſque ſpeciali mãdato nequit iuri pignoris, nec prælationi creditori pertinenti renunciare, vt eſt text.expreſſus, in l.ſi conſenſu, §.videamus, &. quib.mod. pign. vel. n.3. Cartar.dec.Genuenſ.54.n.14. Mozzius de contr. tit. de mand. ordin.4. n.52. verſ.86. fol. 562. nouiſſimè Golin. de procurator. 2. p. c.5. n. 169. & ideo licet oblatio conditionalis, & qualificata intimetur procuratoribus creditorum concurſus, nihil proderit, ſiue ipſi procuratores expreſsè conſentiant, ſiue tacitè per non contradictionem.

Et inſuper quoniam conſenſus, & voluntas factis 82
magis, quam verbis declaratur, & efficacius deregitur, & operatur, l. Paulus, l. non tantum, D.rem rat. haber.l. reprehendenda. C. de inſtitut. & ſubſtitut.l. pro hærede D. de acquir. hæredit. Menoch. conſil.1. n.264.& de præſumpt.lib. 1. q.19. n. 1. Maſcard .de prob.concl.1415.n.38.Surd.dec.174. n.21.& conſ.371. n.75.Gonzal.de menſib. & altern.gl.8.§.4.proœmiali n.71.Scaccia de appell.q.17. limitat.2. ex n.23. cum ſequentibus Marcus Antonin. variar. reſolut. lib.2. reſolut.11.n.65. Caſtillo. controuerſ. lib.5. cap. 107. num.1.& ſeqq.& n.24. & 17. cum ſeqq & cap. 152. num.23.

Et non ſolum verbis expreſſis probatur acce- 83
ptatio, ſed etiam factis, aut ſignis, aliiſve cõiecturis, & adminiculis, vt poſt plures comprobat Hier. Gonzalez. de menſib. & altern.gl.26.n.25. ſequitur Caſtill.controuerſ. tom.6. c.152. n.12. vbi etiam, & n. 13. quod ad probandam acceptationem contractus, ſufficit ſola ſcientia cum taciturnitate, poſt Auend. in l.44.Tauri gl.5.n.11.& gloſſ.9.n.17.gloſſ.12.n.4.& num.5.

Et qui actum ſimpliciter acceptat abſque prote- 84
ſtatione, eum acceptare videtur, cum omnibus ſuis qualitatibus conditionibus, & oneribus inſitis, l. cum ab vno, in principio D.de legat.2. l.qui tutelam D.de teſtam.tutel.l.ſi compenſandi.C.de hered.inſtit. cap.officij de teſt.l.neminem cum l.ſequenti de legat.2. l.legatario 22.D.de.fideicommiſſ.libertat. l.36. tit.9. part.6.latè Caſtillo controu.t.5. c.107. ex n.65. cum ſeqq.& ſubiicitur legibus, & naturæ actus de eo loquentibus, Natta conſ.49. n.22. Decius conſil.35 n.11.Surdus conſil.347. num.24. & in conſil.198. numero.15.

Imò, & qui diſpoſitionem ſeu contractum acce- 85
ptat, in tantum eius onera, conditiones, & grauamina acceptare intelligitur, vt nec valeat acceptatio cum proteſtatione, vt probant Hondedeus conſil.89.ex.n.31.& n.32.lib.1.ſequitur Caſſan. conſ.24. n.31.& 32.& ſignanter n.36. Franciſc. Hier.de Leo deciſ.Valent.102.Caſtillo contr. lib.5. d.c.107. ſub. num.65.

Itaque ſimpliciter recipiens adiudicationem ſui 86
crediti, & in hoc pretij genere conditionati, & ad effectum vt recognoſcatur per emptorem, adiudicationem ipſam approbare videtur, cum omnibus ſuis qualitatibus, quod & vlterius comprobatur hæc reſolutio ex aliis quamplurimis doctrinis videndis infrà ex n.141.cum ſequentib.verſ.hinc primo vt habeamus.

87 Comprobatur deinde, quoniam ſi præcedat ſola
promiſſio de vendendo, & appareat poſtea tra-
dita res, & pretium receptum, etiam nulla facta
inter partes commemoratione pacti, & promiſ-
ſionis præcedentis, cenſetur hic actus factus in
executionem prædictæ promiſſionis, & ex effectu
inducitur perfectio venditionis promiſſæ, & ad
conſummationem promiſſæ venditionis partes cõ-
trahentes traditionem feciſſe, ita eleganter tradi-
derunt. Socinus *conſil.170. in præſenti conſultatione
lib.2. & iterum in l. ſi ante D. ſolut. matrim.* Tira-
quell. *de retract. conuention. ad fin. tit. in 8. quæſt. nu-
mer.63. cum ſeqq.* Couar. *lib.3. variar. c.4 n.8. verſic.
decimooctauo.* Laſerte *de gabellis c.17. num. 42.* Gu-
88 tierrez *eodem tit. quæſt.47. num.12.* ideoque ſi poteſt
addictionem factam emptori promittenti acollare
cenſus debitoris, conſtet creditores, exigiſſe ab eo
annuos redditus, etiamſi nõ appareat de alia acol-
lationis ſcriptura, (quæ in actu non requiritur, vt
inferius) intelligitur exactio & ſolutio facta in
executionem & effectum acollationis promiſſæ in
ſubhaſtatione, necnon conſignationem à iudice
factam ipſis creditoribus in hoc pretium ſic con-
ditionatum, & qualificatum, plenarium effectum,
& realem conſequi, & habuiſſe, de quo vlterius
apparebit *infrà ad fin.* huius cap. vbi ſingulares do-
ctrinæ in propoſito recenſentur *ex numer.241. cum
multis ſequentibus.*

89 Pro qua reſolutione facit text *in leg. Imperator,
§. cum viro, D. de legat.2.* Socin. Iun. *conſil.122. lib.1.
conſ.67. lib.3.* Bald. *in l. nec. ambig.* per text. ibi *C. de
donationib.* Afflict. *deciſ.275. n.8. & deciſ.393. n.8.*
90 Theſaur. *deciſ.40 n.12.* Qui omnes tenent, accepta-
tioné præſumi quãdo donatarius reperitur in poſ-
ſeſſione rei donatæ, ſequitur Addit ad Molin. *de
91 primog. lib.4. c.2. ad n.76.* ex eo quod poſſeſſio ſub-
ſequuta intelligitur ſemper ex titul. præambulo,
gl. in l. quadam mulier, D. de rei vindicat. Auendao.
de exequend. lib 2. c.1. n.5. Aymon Crauetta *conſ.231.
num.11.* Menoch. *lib.2. præſumpt.74. num.12.* Mie-
res *1.p. cap.36. num.9. & num.4.* Pontanus *de ſpolys
cap.15. num. 144. tom.4.* idem Menochius *de præ-
ſumptio. lib.6. præſumpt.67. per totam.*

92 Et in terminis, quod tacita quæuis approbatio
acollationis cenſuum ſufficiat ad hoc, vt habeat
vim ſolutionis, per quam liberatur debitor prin-
cipalis, probauit Rota *in deciſ. 386. numer.1. &
num. fin.* apud Alexandrum Ludou. *& in deciſ.560.
ſub num. 1. verſic. non obſtat, inter recollectas,* per
Cencium *poſt tractat. de cenſibus,* quarum ſuperius
mentionem fecimus *num.10. verſic. pro qua reſolu-
tione,* &c. Probant aliæ Rotæ deciſiones, quas ex
Manguilio *de euictionibus, quæſt.45. numer.18.* ad-
duximus *ſuprà num. 65. verſic. quam concluſionem.*
Cencius *de cenſib. quæſt.66. ſub num.36. & num.53.
& num. 65.*

93 Ex quibus doctrinis veriſſimis, non obſtat text.
in leg. a Diuo Pio, §. ſi pignora. D. de re iudicat. de
quo *ſuprà num. 63. verſic. ſed an creditorum,* &c.
Quem ponderatam audiuimus ad hoc, vt ſi rei in
ſolutum per iudicem conſignatæ, creditoris non
accedat expreſſus conſenſus, & contentus; non
extingui obligationem, quia pignoris ius tunc ad-
huc manet.

94 Cui reſpondetur, quod tantum abeſt, quod ta-
lis concluſio deducatur *ex illo text.* vt potius aper-
tè probet contrariam, probet ex eius littera mani-
feſtè patet, cuius hæc ſunt verba: *Si pignora, quæ
capta ſunt, emptorem non inueniant, reſcriptum
eſt ab Imperatore noſtro, & Diuo Patre eius, vt ad-
dicantur ipſi, cui quis condemnatus eſt: addicantur
vtique ea quantitate, qua debetur. Nam ſi creditor
maluerit pignora in creditum poſſidere, hiſque eſſe
contentus, reſcriptum eſt non poſſe eum, quod am-
plius ſibi debetur, petere, quia velut pacto tranſe-
giſſe de cætero videtur, qui contentus fuit pignora
poſſidere; nec poſſe eum in quantitatem certam pigno-
ra tenere, & ſuperfluum petere.* Ex quibus verbis
manifeſtè probatur, quod contentus creditoris, de
quo *in d. §.* non reſpicit pignoris adiudicati acce- 95
ptationem, & conſenſum creditoris, quia hoc fo-
ret abſurdum, cum adiudicatio, & datio in ſolu-
tum facta per iudicem ſit neceſſaria; fit enim à iu-
dice inuito creditore, quam nullo modo recuſare
poteſt, prout ſuperius *hoc cap. num.60. verſ. quapro-
pter hæc adiudicatio,* &c. Annotauimus, & abũdè
videre eſt *ſuprà 1.p. c.11. per totum,* ex multis Do-
ctoribus, qui ex hoc eodem §. *ſi pignora,* id pro-
bant, & ad hoc communiter allegatur.

Sed tantum, contentus creditoris, de quo in 96
caſu illius text. reſpicit, & refertur duntaxat ad
pretium, & æſtimationem rei ſibi in ſolutum da-
tæ, quia principalis diſpoſitio illius textus, ſo-
lum emanauit ad determinationem huius dubij,
an creditor ſimpliciter recipiens pignus in ſolu-
tum, intelligatur illud recepiſſe pro toto ſuo cre-
dito, ſuper quo ita decidit, quod ſi creditor con-
tentus ſit pignus adiudicatum pro quantitate ſibi
debita habere, vel etiam ſi expreſsè hoc quod di-
cat, nec de quantitate agatur, ſed ſimpliciter
pignus captum recipiat in ſolutum, intelligitur
pro tota quantitate ſibi debita rem recipere, &
acceptare, cum videatur contentus eſſe, & eo pre-
tio emere, qui expreſsè de certo pretio nihil dixit,
nec tractauit, ſic intelligunt illum textum gloſſa
Bartol. & omnes *in d. §. ſi pignora.* Farinac. Rebuff.
Pereira, Scaccia, Fabrus, & Matienzus ſequuti,
& relati ab Hermoſilla *in l. 52. gloſſ. 7. num. 14.
titul. 5. part. 5. tom. 2. fol.* 253. adeo vt contentus
creditoris ex ſimplici pignoris receptione indu-
catur.

Et ex hoc tacito contentu inducto per legem, 98
ex ſimplici pignoris in ſolutum dati receptione,
infert textus ille, quod ſit creditori præcluſa via
petendi ſuperfluum ſui crediti, quamuis tanti non
ſit valoris res addicta, & in ſolutum ſibi data, ibi.
*Non poſſe eum, quod amplius ſibi debetur, pe-
tere, quia velut pacto tranſegiſſe de cætero videtur,
qui contentus fuit pignora poſſidere,* & Ratio-
nem adducit Pinell. *de reſcind. leg. 2. 1. part.
cap. 4. num. 20.* quod quidem de iure procedit,
quoniam cum in ſolutum pro ſuo credito toto ta-
citè pignus recepiſſe, amplius pro ſui crediti re-
ſiduo agere non poteſt, cum pro toto fuerit obli-
gatio extincta, ex abundè traditis à principio
huius cap. quæ potius comprobatur ex hac cele-
bris text. determinatione apertiſſimè, tacitam, &
ſimplicem rei acceptationem inducere, & operati
pactum, & conſenſum expreſſum, & ſic con-
tentum.

Ex hactenus firmiter conſideratis per totũ hoc 99
cap. facillimè dilues controuerſiam, quæ per em-
ptorem officij venditi in ſubhaſtatione pro ſoluen-
dis, & dimittendis creditoribus concurſus, ſolet
moueri, ea occaſione motum, quod in ſubhaſtatio-
ne licitator acquieſcit, offerens certam pecuniæ
quantitatem pro dicto officio, ſub hac conditione
in ſe aſſumendi cenſus creditorum, eoſque reco-
gnoſcendi

gnoſcendi intra illius pretij à ſe oblati quãtitatem
ſub qua ſcientibus creditoribus, & tacitè, vel ex-
preſsè conſentientibus (vt hactenus dictum eſt)
tamquam plus offerens fuit admiſſus ad officij em-
ptionem, & traditionem: atque deſoper in quanti-
tatem pretij conditionalis facta fuit per iudicem
adiudicatio, & conſignatio creditoribus in ſuorum
creditorum ſatisfactionem, & ſolutionem, quos
emptor iuxta vniuſcuiuſque crediti quantitatem
recognoſcens, præſtitit annuatim redditus corre-
ſpondentes ſorti principali, tandem poſt aliquot
annos ipſe officij emptor, & nouus debitor con-
tendit, quod recognitio à ſe oblata in ſubbaſtatio-
ne, ac poſtmodum executa, atque ad effectum pro-
ducta, facta fuerit reſpectiuè ad officium vti pi-
gnus & hypothecam cenſuum.

99 Creditores contradicunt, & inſuper pro ſua in
poſterum ſecuritate controuerſiam dirigũt aduer-
ſus primum debitorem (cuius erat officium vendi-
tum) vt ex eius bonis cæteris ſint ſatisfaciẽdi pro
ſuis creditis, ex eo, quod conſignationes & adiudi-
cationes in pretio officij conditionato in non tu-
tum fuere collocatæ, cum in diminutionem deue-
nerint, quorum periculum tenetur ſubire debitor
prior principalis, cum ad eum, non creditores
ſpectet. Debitor autem tam emptoris, quàm credi-
torum intentionem impugnat.

100 Et non immeritò, quia neuter eorum iuris fun-
damento tuetur, ex abundè conſideratis in hoc c.
à principio; non emptor ad dimittendũ officium,
eo ſortè ductus fundamento, & regula generali,
quod tertius rei hypothecatæ poſſeſſor coactus
per creditores, vt vel recognoſcat cenſum, vel di-
mittat hypothecã; licet recognoſcat, poterit quan-
documque dimittere hypothecam creditoribus, vt
amplius à cenſus recognitione facta liber maneat,
quia recognitio hæc cum ſit reſpectiua, & limita-
ta ad hypothecam à ſe poſſeſſam, non amplius ter-
tium poſſeſſorem grauat, nec ad plus obligat,
quàm vt antea. Rodriquez *de annuis redditibus, lib.2.cap.9.num.56. & ſuprà, & lib.2. quaſt.9. n.11. & 12.* Couarr. *lib.3.variarum, cap.7.num.6.* D. Valenzuela *conſil.* 19 *num.* 52. quam æquiorem dicit Gutierr. *practicarum lib.2. quaſt.177. num.5.* Felician *de cenſibus, lib.3. cap.6.num.7.* Vincentius de Anna *allegatione* 16. Bald. *in pragmat. de cenſibus, lib. 5. quaſt.1.* Maſtrillus ad Petrum Gregorium *de cenſibus, quaſt.5.num.233.* & alij quamplurimi citati per Antonin. Amat. *variarum reſolutionum 21. per totam.* latiſſimè de hac re tractantem. Auendan. *de cenſibus, quaſt. 99. num.3.* Manguilius *de euiction. quaſt.82. ex num.12.* poſt Rodoan. Gutierr. & Couarruuiam.

101 Sed hoc fundamentum facilè dilues, ſi notiſſi-
mam attendas differentiam inter vtrumque ter-
tium rei hypothecatæ poſſeſſorem cenſum reco-
gnoſcentem, nempe tertium illum, qui à ſolo de-
bitore (pretium rei emptæ recipiente) mediatè, vel
immediatè titulum habet; & inter emptorem in
ſubhaſtatione, qui à debitore, iudice, & credi-
102 toribus titulum fuit conſequutus. Etenim in pri-
mo caſu res transfertur in ſucceſſorem tertium
cum ſuo hypothecæ onere, eſto quod per nullum
factum debitoris infringi poteſt ius iam quæſitum
creditoribus, prout copioſè diximus *1.part.cap.10.
ex num.43. verſic. quia cum hoc indicio*, &c. & la-
tius ſuprà *2. part. cap. 12. ex numer. 17. cum mul-
tis ſequentibus, verſicul. ſed adhuc illis atque altis*,
&c.

Nec enim per eiuſdem tertij recognitionem ex- 103
tinguitur prior obligatio, nec nouatio aliqua in-
ducitur, nec liberatur principalis debitor, ac pro-
inde nec fideiuſſores, nec hypothecæ diſſoluun-
tur, cum prior creditor adhuc non ſit ſatisfactus,
ſolutus, nec dimiſſus à ſuo debitore, quia per hu-
iuſmodi recognitionem factam à tertio rei hypo-
thecatæ poſſeſſore, additur obligatio obligationi,
& contractus contractui, niſi inter tertium reco-
gnoſcentem, & cenſus creditorem aliud expreſsè
actum ſit.

Ideoque creditor cenſus non ſolùm cõtra prin- 104
cipalem debitorem, eiuſque hæredes agere poteſt,
ſed etiam contra tertium rei hypothecatæ poſſeſ-
ſorem, ſeorſum ſe obligantem per recognitionem.
Sic tenent Salazar *de vſu & conſuet. cap. 11. n. 67.* Couarr. *lib.3.variarum reſolutionum, cap.7.num.6. in verſ. hinc etiam deducitur, in fin.* ſequitur Ioan. Gutier. *lib.2.practicarum, quaſt.177. num.5.* & itetum *in tractat. de tutel.1.part.cap.1.num.24.* Anton. Gamma *deciſione* 145. *num.* 2. Felicianus *de cenſib. lib.2.cap.6.num.7.* Hieronymus de Ceuall. *commun. contra commun. 3. tom. quaſt. 754. ex num. 29 cum ſeqq.* & per eumdem Ceuall. licet obiter idem tenet nouiſſimè Noguerol *allegat. 4. num. 34.* durat enim prior obligatio, quæ ſuos iuris effectus integrè ſortitur.

At in tertio emptore ſubhaſtante totum eſt op- 105
poſitum, & hæc omnia ceſſant, quia ad eum rei
dominium irreuocabile, & pleno iure peruenit,
traditione facta ad latè tradita per nos *in 2. part.
cap. 2. ex num. 1. cum ſequentibus*, poſt magnam, 106
Doctorum allegationem. Vbi etiam, quod in tan-
tum perfecta venditio manet, vt amplius pœni- 107
tentiæ locus non ſit, & quia quantum ad debito-
rem venditorem liber etiam adeſt, quia licet ei
pretium directè non tradidit, ſufficit iuſſiſſe id
ditioribus ſuis ſoluere, quod idem eſt per textũ *in
l.2.D.de calumn.* ibi, *nec refert, an ipſe pecuniam ac-
ceperit, an alij iuſſerit dari; nam videtur mihi data
pecunia, & à me ad te profecta*, vt inquit textus *in
l.ſingularia.ff.ſi certum petat.* Et libera ab omni pi- 108
gnoris nexu res in eum tranſit, ſaltim reſpectu cre-
ditorum, qui ad iudiciũ concurſus fuerunt ſpecia-
liter citati, & ad quorum conſenſum & inſtãtiam,
& pro eorum ſatisfactione, & dimiſſione res illa
publicè ſubhaſtatur, quia cum res pignorata cre-
ditorum conſenſu alienatur, & diſtrahitur, & ex
extinguitur hypotheca, & in emptorem libera ab
omni hypothecæ onere transfertur, vt ex integris
titulis, *C.de remiſſione pign. & D.de diſtract.pign.* &
ex text. *in l.ſi debitor 4. D.de quib.mod.pign.vel hy-
poth.ſolu.* ibi, *magis eſt, ne deſinat, niſi ex voluntate
creditoris hoc factum eſt*; text eſt *in l.ſicut, §.ſi vendit.
& §.ſi voluntate, D.quib.mod. pign. vel hypoth.ſolu.
l.1.C.de remiſſ.pign.* Menoch. *conſil.58.n.24.& mul-
tis ſeqq.lib.1.* Tiraquell. *de retract.lignag.§ 1.gloſſ....
num.239.* Beroius *conſ. 172. n.4. vol.1.* Guido Papæ
*ſingul.*481. Cephalus 12.*n.34.lib.1.* latiſſimè Manti-
ca *de contractibus, tom.1.lib.11.tit.21. per totum.* Ca-
ſtillo *controuerſiarum, tom. 5. cap. 89. num. 115. &
116.* vbi latiſſimè *ex num.* 112. poſt innumerabiles
DD. quod cõſentiens alienationi rei ſuæ, vel in qua 109
ius habet, amittit ius & dominium, & ex *n.117.* &
iterum antea *lib.2. cap.18. ex n.38.* quamplurimos 110
allegat, quod cõſentiens, vt alius teſtetur de re ſua
nõ poteſt reclamare, ſed valet alienatio, per text. *in
d.l.ſicut, §.ſi vẽditionis*, ibi, *vt ſi legare permiſit, va-
leat, quod conceſſit.* latiſſimè Mieres *de maior.1.part.*

111 *queſt.23 ex num.48.cum multis ſeqq.* & hic conſenſus creditoris, quod res hypoteca diſtrahatur, ſufficit tacitus, eius ſcilicet præſentia ſine contradictione, *ex leg.37.tit.13.part.5.*ibi. *Franquear no puede ningun home el ſieruo, ni la ſierua, que huuiere empenado a otro, a daño ni menoſcabo de aquel que la tenia apenos, demienta que fuere aſſi empeñada: mas ſi acaeſciaſe que lo aforraſe eſtando delante de aquel, que lo tenia penos y no lo contradice, valdria el aforramiento.* Quam exornat ampliſſimè Mieres *vbi proximè ex num.51.& ſeqq.*

112 Et in noſtris terminis, quod vẽdita re hypothecata authoritate iudicis in ſubhaſtatione ad inſtãtiam creditorum, pro eis ſatisfaciẽdis, extinguatur corum hypotheca, & res libera tranſeat in emptorem ſubhaſtantem, probant Gregorius Lopez, Feliciamus de Solis, Vincent. de Franchis, Hier. Leo, Tellus Fernandez, & Ceuallos relati, & ſequuti à Guzman *de euiction.cap. 34. num. 40. vſque ad 44.* qui loquuntur in ſubhaſtatione hypothecæ facta in concurſu creditorum, ad eorum inſtantiam, in quo nullum dubium verſatur.

113 In tantum, quod emptor rei ſubhaſtatæ pro ſatisfaciendis creditoribus in poſterum pleniſſimam conſequitur ſecuritatem, ita vt nullatenus poſſit amplius moleſtari à creditoribus, ad concurſum citatis, nec aliquam de cætero eidem ſuper re empta ex pignoris aut hypothecæ cauſa controuerſiam mouere, cum ipſorum reſpectu prorſus libera ad emptorem peruenit, omni pignoris nexu ſublato latiſſimè probarunt Alphonſus Guzman *de euict. queſt. 34. ex num. 35. cum multis ſequentibus.* Addition. ad Moliuam *de primogen. lib. 4. cap.4. ſub num 20. fol.* 282. latè & optimè Fontanella *de pactis nuptial. clauſ. 5. gloſſ.8. part.7. ex num. 33. & à num.41.tom.2.fol.153 & ſequenti.* Gratian. *diſceptat. foreuſ.tom.1.c.37.ex num.34 & ſeqq.* & rectè conducunt quæ mirabiliter cumulauimus *ſupra p.1.c.18. per totum.*

114 Ergo impoſſibile eſt, quod recognitio ab iſto emptore facta, & oblata habere poſſit reſpectum ad hypothecam, nec facta intelligatur hypothecæ intuitu, cum deficiat primum mobile, & præcipuum fundamentum, quo rectè nituntur DD. *ſuprà laudati, num.*100. *& ſequentibus, verſic. & non immerito,* &c. Qui in primo caſu iuridicè admittunt dimiſſionem rei pignoratæ factam per poſſeſſorem poſt eius recognitionem ab initio mediante creditorum conſenſu, eo quod fiat intuitu pignoris, & hypothecæ quæ in re per eum poſſeſſa perdurat; attamen cum in emptorem ſubhaſtantem ab initio mediante creditorum conſenſu res tranſit libera ab omni hypotheca, quæ per rei traditionem diſſoluitur, & extinguitur, ad eum nullatenus trahi valet regula illa, quod recognitio facta cenſeatur intuitu, & contemplatione pignoris, quod non durauit, ſed penitus fuit extinctum, per argumentum à ratione ceſſante. Et quia non entis nullæ ſunt qualitates, & quia ſublato fundamento, ſuperædificari non poteſt, ex axiomatibus vulgaribus.

115 Deſuper doctrina hæc vna infallibili, & conſtãti conſideratione manifeſtè, & mirabiliter probatur, quoniam hæc emptoris recognitio non fit reſpectiuè ad officium, ſeu rem, quam (vt diximus) iuſto emptionis titulo, & pleno iure ſecurè ſibi licitator acquiſiuit, quæq; omni hypothecæ onere libera ad eũ peruenit: ſed tantũ recognitio fit illis reſpectiue ad pretium à ſe conditionaliter oblatũ: cuius duntaxat debitor debitori remanſit, & affecti tamẽ ſolutioni, & ſatisfactioni creditorum,) & pro eadem quantitate, & non amplius ſe obligauit, & ad eam dũtaxat tenetur, & pecunia illa creditoribus duntaxat fuit per iudicem conſignata, & in ſolutum data ex plurimis DD. ſupra citandis
n.152.verſ.adeò vt licitator, &c. Quam quantitatẽ 116
inſuper licitator per recognitionem ſoluit creditoribus tacitè, vel expreſsè ſic conſentientibus, prout ſoluere fuit in ſubhaſtatione in hunc modũ obligatus, nec ad aliud creditores emptorem cogere poſſunt, ſed ſolùm ad genus hoc ſolutionis, per eos tacitè, vel expreſsè approbatum, & acceptatum, vt *in d.n.152.* Infrà probauimus.

Et quia ſi per adiudicationem nominis, & pretij debiti ab emptore factam per iudicem concurſus creditoribus, & ab eiſdẽ tacitè, vel expreſsè acceptatam, ſtatim extincta fuit prior obligatio, iuxta quæ latè probata manẽt à principio huius cap. per neceſſariam conſequentiã, pignora, & hypothecas diſſolui; (quæ ſine principali obligatione non ſubſiſtunt) fatendum erit. Ergo impoſſibile eſt, quod emptoris recognitio oblata, & ſubſequuta habere poſſit reſpectum ad officium liberè, & irreuocabiliter in emptorẽ tranſlatũ, prout iuribus, & Doctoribus penè innumerabilius *ſupr.2.p.c.2.à princip.*

Ex quibus pulchrè infertur, quod cum per hanc 117
conſignationem in pretium conditionaliter oblatum, & dationem nominis in ſolutum, inducatur prioris obligationis extinctio, & nouatio, atque per recognitionem cenſuum, & accollationem, quam in ſe ſuſcipit emptor de conſenſu creditorum, pariter fit, & penitus liberatur primus debitor, cum per hunc nouum recognitionis contractum prior fuerit innouatus, ex quo creditores maluerunt, emptorem in debitorem agnoſcere, & potius habere, quam primum principalem, indéque per hanc accollationem oritur ſolutio, ad quæ trahenda ſunt omnia, quæ ſcripta reliquimus à principio huius cap.

Atq; ideo hæc noua emptoris recognitio nouus 118
erit contractus, & noua cenſuum recognitorum creatio, quia cum emptor debitor remãſerit pretij perſoluendi creditoribus, fingitur ſolutum, & iterum per eoſdem creditores datum in cenſum eidẽ emptori, qui loco pretij rei emptæ conſtituit, & creat nouum cenſum, iuxta text. *in leg.2.D. de contrab.empt.* ibi. *Non pretij numeratio, ſed conuentio perfficit ſine ſcripti: habitam emptionem, l.pretij cauſa.Cod. de reſcind. vendit.* latiſſimè Rodriguez *de annuis redditibus lib.1.queſt.13.per totam.*

Et quod hæc cenſuum in ſe aſſumptio, acolla- 119
tio, & recognitio facta per emptore m rei ſubhaſtatæ, de conſenſu tacito, vel expreſſo creditorum, ſit nouus contractus diſtinctus à priori, per recognitionem, & dationem in ſolutum extincto, probamus copiosè *ſuprà ex num.31.cum multis ſequentibus, verſic.ex quo enim creditor,* &c. *Et ex num.22. cum ſequentibus.*

Et hoc ad differẽtiam alterius recognitionis fa- 120
ctæ per ſimplicem tertium poſſeſſorem hypothecæ, habentem titulum mediatè, vel immediatè à ſolo debitore, (de quo loquuntur DD. tractantes de recognitione, quos citauimus *ſuprà ex num.*100. *verſ.& non immerito,* &c.) quia cum ſuccedat in re adhuc hypotheca, & in qua durat pignus, atque etiã nullatenus ſit extincta prior obligatio creditorum, & fiat recognitio reſpectiuè ad rem hypothecatam duntaxat, ideo eius recognitio non ſolũ

non

non inducit nouationem,ſed potius tendit in augmentum prioris obligationis,& ei accedit per viã
additionis,provt probauimus *ſuprà ex num.* 100.
121 *cum ſeqq.verſ.& non immerito*, &c. At verò cum in
noſtro caſu ceſſent prædictæ rationes, de vno ad
alium non erit arguendum, nec ad hunc noſtrum
ex diuerſis iuris principiis prouenientem tanquam omnino diuerſum, & ſeparatum trahendæ
ſunt, nec valdè applicandæ, cum vtriuſque tertij
poſſeſſoris termini ſint penitus diſtincti, omnino
ſeparandi,& nullatenus confundendi, provt manifeſtè ad oculum oſtendimus hactenus.

122 Quapropter nec emptor iſte rei ſubhaſtatæ, ob
lata recognitione loco pretij, & præſentis pecuniæ, poteſt rem ſibi iam additam, & traditam dimittere creditoribus, quia perfecta venditione, nec
poteſt pœnitere, ad latè tradita per Nos *ſuprà.cap.*
3. à principio 2. *p.* niſi per viam reſciſſionis ex læſione enormi, aut enormiſſima, vel niſi à ſe fuerit
euicta, per tertium ex cauſa præcedente venditionem,& ex facto debitoris, ſed omnino tenetur cõtinuare;& perſeuerare in recognitione à ſe facta
creditoribus debitoris iuxta ſuam obligationem,
123 nec iſti poſſunt mota fortè ſibi litè ſuper dimiſſione officij, & rei emptæ ad debitorem priorem recurrere, pro eiſdem creditis conſequendis, virtute
prioris obligationis, quæ iam per conſignationem,& adiudicationem in pretium officij venditi
quacumque conditione oblati, eorum accedente
tacito, aut expreſſo conſenſu, fuerit extincta, &
radicitus ſublata, ſed ad eos deinceps rei venditæ, vel nominis adiudicatio in ſolutum, non ad
priorem debitorem periculum ſpectat, provt validè probatum remanet per diſcurſum totius huius
capitis.

124 Nec tandem intentionem emptoris huiuſmodi;
officium dimittere volentis iuuabit, ſi ſimul inter
offerendum in ſubhaſtatione vltra conditionem
recognitionis cenſuum, aliam addat, quod quando
contingat ex propria pecunia redimere cenſus à
creditoribus, à ſe recognitis, teneantur in eum cedere ſua iura, quaſi hæc conditio inducere videatur, non veram, ſed fictam,& apparentem quamdam venditionem, & non perfectam dominij tráſlationem, ratione incompatibilitatis huius clauſulæ cum dominio,& ideo quod nec ipſe emptor ſit
nouus verè debitor creditorum, ſed reſpectiuè tantùm ad poſſeſſionem, quia ſi nouus,& verus debitor immediatus fuiſſet, nulla ageret creditorum
ceſſione, cum per ſolam ſolutionem, dimiſſionem,
& ſatisfactionem per eum factam, liber omnino
remanet, quare ceſſionem factam debitori per creditorem non valere, eo quod non poteſt ſui ipſius
eſſe creditor,& debitor. *ex l. Vranius, D. fideiuſſor.*
probari videtur.

125 Tamen dicendum erit valere huiuſmodi ceſſionem factam per creditores emptori debitori,& ad
multa prodeſſe, nulla incompatibilitate exiſtente;
manifeſtè probatur; tum quia prodeſt ad liberationem conſequendam, in terminis per textus
argumentum *in l. ſi ſponſalibus*, §. 1. *D. de iure dotium*, tradiderunt Bal. *in l.* 1. *quaſt.* 11. *num.* 12. *C. de
action. & obligation.* quem ibi ſequitur Salicetus
quaſt. 21. tenet Alexand. *in l. Senatus*, §. *fin. per illum
textum D. de legat.* 1. Alexand. *conſil.* 157. *numero* 2.
lib. 7. Ruinus etiam *in conſil.* 119. *num.* 19. *lib.* 2. *&
conſil.* 17. *num.* 8. *lib.* 4. *& conſil.* 68. *num.* 6. *lib.* 5. *&*
126 *conſil.* 92. *num.* 22. *lib.* 3. Guzman *de euict. quaſt.* 35.
num. 7.& ad maiorem cautelam,& firmiorem ſecu-

ritatem ſui pretij, vel in caſu quo res à tertio euincatur, vt contra bona debitori communis habere
poſſit regreſſum cum prælatione,& ſub intratione
in locum dimiſſi creditoris, vel in caſu, quo ipſe
debitor ex enormi, aut enormiſſima læſione rem 127
vindicet, quos caſus ſibi non ſolùm proſpicere debet emptor, ſed tenetur, ne aliàs ſibi ſua negligentia imputetur, qui non proſpexit, quod euenire potuit,& ſibi non cauit. argum. textus *in l. mulier, D.
de leg. commiſſor. l. ſi. delegatio* 3. *C. de nouat. l. ſi quis
domum*, §. *hinc ſubiungi, D. locat.* optimè D. la Rea *in
alleg. fiſc.* 22. *n.* 16. *&* 28. poſt alios Doctores.

Tum etiam, quia eſt clauſula omninò compatibilis cum tráſlatione de dominij realiter facta; atque etiam licitè communiter vſitata, tanquam ſalutaris cautela, præſeruatiua contra poſteriores
creditores, eos, ſcilicet, qui non fuerunt citati ad
iudicium concurſus, nec comparuerũt, ne ad eorũ
inſtantiam,& concurſum officium hypotheca grauatum fuit diſtractum,& ſubhaſtatum, quorum idcirco Ius proculdubio adhuc præſeruatũ remanet,
& hypothecaria agere poſſunt cõtra hunc emptorem rei ſubhaſtatæ ad inſtantiam creditorum poſteriorum adſtantium in iudicio concurſus, vt probant expreſsè Guzman, Fontanella, Gratian.& cæteri laudati *ſuprà n... verſ. prædictis rectè conſonant*,
&c. *& infrà c.* 10. *per totum.*

Fulcitur ex eo ſimili, quod licet per acquiſitionem dominij diſſoluatur hypotheca creditoris ac- 129
quirentis, hoc tamen procedit, quatenus res per
alium poſteriorem creditorem non euincatur, &
auocare curauerit; at verò alio violẽter rem hypothecatam auocare, licet domino ſe tueri anterioris 130
hypothecæ exceptionem, vt per Crauett. *conſ.* 248.
& conſil. 202. Capucium *deciſione* 43. Afflict. *deciſione* 8 *& deciſione* 16. Boërium *deciſione* 47. *num.* 4.
vbi ait, *quod ne acquiſitio dominij ſit nociua creditori*, conſeruatur ei ius hypothecæ anterioris, qua
defendat rem contra hypothecas poſteriores, *l. ſi
poſteriores*, vbi gloſſ. Bart.& Salicetus, *Cod. ſi antiqui creditor.*& per Neguſantium tenet Rodriguez
de annuis redditibus, lib. 2. *quaſt.* 15. *n.* 34. Vincent.
de Franchis *deciſione* 80. *num.* 17. pro qua doctrina
poſt Neguſantium allegat textum *in l. ex ſextante*,
§. *Latinus Largus, D. de except. rei iudic.* Et quod 131
per hæreditatis aditionem factam à creditore confuſio actionum habetur pro non facta, quoties allatura eſt damnum ipſi hæredi creditori, poſt plurimos DD. probat Ioan. Anton. Manguilius *in tr.
de euict. q.* 99. *ex n.* 1. *& per totum.*

Facit ad idem, quod hypotheca primi creditoris 132
reuiuiſcit, reuocata datione in ſolutum à ſecundo
creditore offerente, vt ex Franchis *deciſ.* 12. *num.* 11.
dicit Giurba *deciſione* 63. *num.* 2. vt à principio plurimas doctrinas adducit, ad hoc quod ius ſemel
cõfuſum & amiſſum, quod quis habebat in re à ſe
empta, ſi euincatur à tertio, vel per retractum auocetur, reuiuiſcit. Vide Manticam *de contract. lib.* 4.
tit. 10. *num.* 16. *& ſeqq. ad l.* 2. §. *cum is qui debitori
ſuo, ff. de hæred. vel action. vend.* & Rodriguez *de
annuis redditib. lib.* 2. *q.* 13. *à num.* 8. & quod confuſio actionũ fiat, quando creditor ſuccedit debitori,& econuerſo procedat agendo; ſecus autẽ excipiendo, vt putà quando alius creditor poſterior,
qui haberet in eadem re hypothecam aduerſus hæredẽm, hypothecaria actione ageret ad auocãdam
rem; poteſt tunc hæres opponendo de ſua anteriori hypotheca, ſe tueri,& defendere; ita vt eidem
nec obſtet actionum confuſio propter ſucceſſio-

nem, & dominium ſuperuenientem, vt ex Rodriguez, & aliis à Rodriguez citatis, probat Anton. Amat. *variarum reſolutionum*, *tom. 2. reſolut. 56. num. 14.* ad quod inſuper allegat, Bald. *conſil. 25. quæſt. 5. volum. 1.* Rebuffum *tom. 2. ad conſtitutiones Gallic. tit. de conſtit. redditeum, art. 1. gloſſ. 8. num. 14. & 15.* & Valenzuelam *conſil. 15. num. 13.* & Beroi. *conſil. 46. num. 11. lib. 1.* & de aliis pluribus limitationibus, in quibus confuſio actionum ceſſat, accutè videbis apud ipſum Amatum *eadem reſol. 66. à principio.*

Et pro noſtra, illud etiam vrget; nam creditor, qui debitoris adiuit hæreditatem abſque inuentario cenſetur ſibi de ſuo credito ſatisfeciſſe, quia confuſio habet vim ſolutionis, vt plenè per Amatum *ibidem num. 2. & num. 19.* hoc tamen procedit ad fauorem hæredis: non tamen in eius præiudicium, quoniam ſi illa ficta ſolutio allatura eſſet aliquod damnũ hæredi; nullatenus inducitur, nec præſumitur; ita declarat Paul. de Caſtr. *in l. Stichũ, §. aditio. ff. de fideiuſſorib.* Rodrig. *de redditibus, lib. 2. q. 19. ſub num. 4.* Seſſe *deciſione 46.* Hondedeus *conſil. 58. n. 53. lib. 1.* Fontanella *de pactis nuptialibus, clauſ. 7. gloſſ. 3. p. 7. n. 46. & 48. vol. 2.* Anton. Amat. *d. reſol. 56. n. 20.*

132 Et in indiuiduo quod hæc clauſula ceſſionis faciendæ per creditorem debitori emptori ſit valida, & efficax, vt eius vigore poſſit debitor, vel eius fideiuſſor contra poſteriorem creditorem ſuperuenientem vti retentione bonorum hypothecariorum, & ex ea per iuris ſubintrationem in locum priorũ poſteriores excludere, probarunt poſt gloſſ. Bart. *in l. vſucapio, & C. de pignor.* Bart. *in l. 1. §. cum prædium, verſ. ſed quæro quale remedium. & in l. Ariſtot. 3. quæſt. D. de pign.* Neguſant. *de pignorib. 5. part. membr. 3. num. 74.* Alfonſ. de Guzm. *vbi proximè ci-*
133 *tatus, num. 101.* quod vulgare eſt, & quotidie vſitatum, in quolibet rei hypothecatæ emptore ſoluente prioribus creditoribus, ex pretio conuento ceſſionem ab eis obtinere, ſe hac cautela præmunire, & ad ſubintrandum eorum ius, & ad excludendum quoſlibet alios poſteriores creditores ſuperuenientes, & agere volentes contra emptorem ipſum pro ſua hypothecata actione, in eadem re empta; iuxta *l. 1. & toto titulo, C. de his qui in locum prior. credit. ſucced.* vbilibet paſſim per DD. maximè Anton. Amat. *variarum reſolutionum, c. 7. per totum.*

134 Et quando hæc clauſula repugnaret veræ tranſlationi dominij in ſubhaſtatione factæ, adhuc tamen ſumenda foret interpretatio pro cautela contrahentium, vt impediretur repugnantia, & vera emptio ſubſiſteret; provt in ſimilibus terminis de emptione rei ſub pacto de acollando cenſum tertio creditori debitum ſuper ea, eleganter dixit Rota *deciſione 160. n. 1. prope finem, ex n. 2.* in hæc: *Similiter præmiſſis clauſulis habilibus ad transferendum dominium prout ſunt ad habendum, &c. & conſtituti, &c. niſi pro hypotheca, & cautela reſeruatio eſſet intelligenda, implicaret contrarietatem, nempe transferre, & reſeruare, vnde ſumendo interpretationem per quam diſpoſitiones contrahentium ſaluari poſſunt, à contrarietate. Alexand. conſil. 141. num. 6. lib. 2. Decius conſil. 341. num. 7. & Couarr. variarum reſolutionum, lib. 3. cap. 11. num. 5. & Rota in allegata Romana, Afflictus, bene ſenſerint partes de reſeruatione pro cautela, non autem ad reuocandam tranſlationẽ dominij iam factam, nec repugnant deciſiones in contrarium allegata Surdi 305. num. 38. Magon 91. num. 6. & deciſione 92. num. 12. & deciſione 181. num. 18. poſt Statil. de Saluiano interdicto, quia in omnibus agebatur de reſeruatione compatibili, non autem de contraria, & continentes repugnantiam, prout in præſenti contingit, &c.*

Et quod pacta quæ alias repugnarent naturæ 135
contractus, & impedirent tranſlationem dominij rei venditæ, & traditæ ſuſtineantur, quatenus ſint appoſita pro cautela, & ſecuritate venditoris; probant ex textu *in l. procuratores, §. planè, D. de tribut. act. l. cum manu ſata, D. de contrah. empt.* Gregorius Lopez *in l. 28. gloſſ. 1. tit. 5. part. 5.* & ibi latè Hermoſilla *ſuper dict. gloſſ. 1. ex num. 40. & ſeqq.* Tiraquell. *de tract. lignag. §. 1. gloſſ. 1. à num. 36.* qui *num. 39.* plures adducit Anton. Gomez. *2. tom. variarum, cap. 2. num. 30. verſic. idem etiam.* Parlador. *lib. 2. quotid. cap. fin. 1. part. §. 9. num. 7.* & *num. 1.* Surdus *deciſione 220. num. 13.* Gratianus *tom 3. diſceptat. 523. num. 1. 2. & 3.* Caldas *de empt. & vend. cap. 23. n. 31. in fin.* Franchis *deciſione 506. ex num. 5. & cap. 5. ex num. 2.* Magon. *deciſ. Lucenſ. 31. & deciſ. florent. 91. num. 8. & 9.* Marta *deciſ. 43. num. 2.* Seſſe *deciſ. 42. à num. 23.* Surdus *deciſione 344. à num. 11.* Mantica *de tacitis, & ambiguis conuent. lib. 4. tit. 27. n. 4. & 5.* Valenzuela *conſ. 59. num. 35.* qui loquuntur in venditore tradente rem cum pacto reſeruationis dominij, donec pretium ſibi perſoluatur.

Quare firmiter concludendum erit in præſenti 136
quæſt. propoſita, quod emptor rei in ſubhaſtatione cum pacto recognoſcendi cenſus creditorum, nullatenus ſit admittendus ad dimiſſionem eiuſdem rei, nec etiam creditores (quorum credita fuerunt conſignata per viam ſolutionis in pretiũ recognitione conditionatum quantumuis in dimiſſione victi fuerint ſiue iure, ſiue iniuria) poſſunt habere recurſum ad bona primi debitoris, cum reuera per eum fuerint iam dimiſſi, & obligatio penitus extincta, debitórque liberatus, tutúſque remanſit, ita vt periculum nominis, ſeu pretij adiudicati, & recepti ad eoſdem creditores pertineat, non ad debitorem, qui verum nomen in ſolutum dedit, iudice authore, ad latè tradita ſuperius *ex n. 14. verſ. ſed quando ex hac acollatione, &c. Et ex num. 22. cum multis ſequentibus, verſic. ex quibus manifeſtè colligitur, &c.*

Tum etiam, quia ex hac dimiſſione officij præ- 137
tenſa per emptorem, creditoribus (vel etiam aliàs iniuſtè admiſſa) nihil detrahitur conſignationi factæ in pretium, quod tunc temporis firmum, & verum fuit, ad quod duntaxat tenebatur debitor cedens, nomini, *ad l. ſi nominis, D. de hæredit. vel action. vend.* cum ſimilibus. Quare hæc dimiſſio prætenſa nihil tangit, nec dependet ab illa irreuocabili vẽditione facta per ſubhaſtationem, cum libera, & abſque hypotheca tranſiſſet in emptorem, provt hactenus indiſſolubiliter probauimus; ſed prouenit ex nouo recognitionis cõtractu inito, tacitè, vel expreſſè inter emptorẽ, & creditores, diuerſo quidem, nouo, & ſeparato independenter à prima venditione in ſubhaſtatione, quæ perfecta inuariabilis, & irreuocabilis permanſit inter debitorem, (cuius erat dominium officij) & emptorem plus hoc modo licitantem, ad contentum, & ſatiſfactionem creditorum, provt abundè, & apertiſſimè probauimus per diſcurſum totius huius cap.

Periniquum etenim foret, emptorem hunc ad- 138
mittere ad dimiſſionem, & contra totius iuris regulas (vt vidiſti) ſed adhuc crudele valde, & inhumanũ admittere iterum creditores legitimè dimiſſos ad recurſum contra principalẽ debitorem,

qui

qui pro eorũ ſatisfactione,ſolutione,& dimiſſione
dominium ſui officij,& poſſeſſioné à ſe abdicauit,
& in emptorem tráſtulit.quod ſi non præſente pe-
cunia venditum fuit,ſed habita fide de pretio;hoc
non prouenit ex culpæ ſua,ſed ipſorum creditorũ,
qui eidem pretij generi aſſenſerũt,& acquieuerunt
139 tacitè, vel expreſsè, & contenti fuere hoc genere
ſolutionis.Et certè non ex ſua eorum liberalitate,
pietate,æquitate,aut charitate,ſed potius ſuæ vti-
litati conſulentes, vt ne deficiente licitatore, vel
ſtante, iuſtum non offerente pretium, cogerentur
officium,metipſum in ſolutum rigoroſo (iuſto ta-
men) pretio taxato inuiti reciperé, iuxta quæ nos
abundè 1.*p.c.*18. à principio diximus, innumerabi-
libus DD.citatis, quibus adde optimè tractantem
Hermoſilla *in l.*51.*tit.*5.*p.*5. *gloſſ.*7. *ex n.*14. *& ſeqq.*
*tom.*2. *fol.* 232. indéque debitor ipſe per adiudica-
tionem huiuſmodi in pretium obligatione in totũ
liber remaneret,*ex l.à D.Pio,§.ſi pign.D.de re iudi-*
ta, quem ſuperius interpretamur,quapropter ſi ob
eorum contentum, & conſenſum rem aliter ſub-
haſtari paſſi ſunt ſuo iuri renuntiantes, ſibi impu-
rent, nam quidquid inde euenerit ſibiipſis,& non
debitori parato eis ſatiſfacere, & ab obligatione
diſcedere,debet omnino imputari,ex iuris notiſſi-
ma regula, dammum quod quis *de reg. iur. in* 6. qui
iam ob conſignationem in pretium(tale,quale cre-
ditores approbarunt)dimiſſi fuerunt,& obligatio
prima penitus extincta, ob quam redire non poſ-
ſunt,niſi ſequuta officij venditi euictione.

140 Itaque aſſenſu creditorũ exiſtente erga pretium
conditionatum, nulla conſideratur vtilitas debi-
toris,ſed tantum creditorum,cum ille ſemper tu-
tus fuit de vero,& iuſto pretio ſuæ rei, ſi non in-
uenisſet emptorem, vel inuenisſet iuſtum pretium
tamen non offerentem,ipſis danda foret inuitis in
ſolutum creditoribus iuſto pretio taxata,ideoque
ipſi ſuam non alienam vtilitatem geſſerunt,

141 Hinc prius vt abeamus,illud animaduertendum,
quod poſtquam licitator in ſubhaſtatione rei in
inſtantiam creditorum vendendæ attulit loco pre-
tij oblati recognitionem creditorum,iſtis citatis,
& minimè impugnantibus,ſed ideo tacitè,vel etiã
expreſsè conſentiẽtibus; iuxta terminos à princi-
pio huius c.appoſitos & re tradita emptori licitã-
ti,& exinde ſoluẽti annuos redditus creditoribus,
ipſiſque recipientibus abſq;alia recognitionis ſcri-
ptura,& inſtrumẽto;ſufficere, pro extinguẽda pri-
142 ma obligatione,& inducẽda nouatione,probatur,
tum quod cenſus creatio, & conſtitutio ſcripturã
pro forma non requirit,& ſufficit inter partes cõ-
uentio,ſeu conſenſus,licet ſicut in cæteris contra-
ctibus venditor cenſus poſſit cogi ad ſcripturam
conficiendam,altiſſimè & eleganter probat Auen-
dam.*de cenſib.c.*84.*per tot.& c.*18.*n.*4.*& ſ.*5.6.*& *7.
& innumerabiles alios Doctores, *& Rota deciſio-*
nes,in comprobationé congerit Gencius *de cenſib.*
*q.*43.*per totam*,& ſignãter *ex n.*13. *cum multis ſeqq.*
vbi exactè diſputat, & ſic reſoluit in terminis mo-
tus proprij Pij V.contrariũ inſinuantis,cui mirabi-
liter Cencius, & cæteri ab eo laudati ſatiſfaciunt.

143 Tum ex omnibus fundamentis quæ adducimus
ſuprà *ex n.*62.*cum ſeqq.verſic.ſed an creditorum de-*
beat adeſſe, &c.

Tum etiam quia inter creditores, & licitatoré
fuit iam geſtus,& celebratus contractus recogni-
tionis promiſſæ in licitatione authoritate iudicis,
& calore iudicij,in quo quaſi contrahi, & obliga-
tioné oriri,non eſt dubium, *ex l.*3.*idem ſcribit, D.*
*peculio,l.*2.*D.de prætor ſtipulat.*Ioan.Beller.*diſquiſ.*
*cleric p.*1.*tit.de fauore cleric.realis,§.*1. *n.*8.*pag.*675.
Ceuall.*commun.contra commun.tom.*4.*q.*897.*n.*887.
Gonzalez *de reg.de alternat. gloſſ.*6.*n.*171. Ioannes
Maria Notarius *in praxi elect. & varia fori, q.*20.
*n.*8.*ſect.*2.*fol.*183.Giurba *deciſ.*99.*n.*4.imò actus iu- 144
dicialis potentior eſt extraiudiciali,*l.pacta nouiſſi-*
*ma,C.de pact.*Tiraq.*de retract.convent.ad finem,tit.*
*n.*154.vbi alios allegat.

Ea namque quæ in iudicio gerunt efficaciora 145
ſunt his,quæ extraiudicialiter fiunt, Barbatia *con-*
*ſil.*47.præclarè *col.vlt.lib.*2. qui ex eo ad plurima
infert, *in conſil.* 53. eiuſdem initij, *col.* 5. *verſ. etſi*
quiſpiam, *eodem lib.*2. Iaſon *in d.l.pacta nouiſſima.*
Ferro *in conſuetudinib. Burdegal.tit.de retract.§.*13.
ſequitur Tiraquell.*loco cit.*Rom.*conſil.*63.*n.*2.Cra-
uetta *de antiq.tempor.*3.*partic.n.*27.Iaſon.*in l.iuriſ-*
*gentium,§.quod ferè,col.*2. *D. de pact.*Bart.*in l.ex hoc*
*ſcriptura, n.*26.*D.de donat.* Cencius *conſ.* 305. *col.*
4.*lib.*3.Menoch.*de præſumpt.lib.*3.*præſumpt.*133.*n.*3.
pro quo facit celebris textus *in l. cum oſtendimus,*
§.fin. D. de fideiuſſ. vbi diſponitur, quod ſimplex
præſentia iudicio habet vim ſtipulationis, abſque 146
alia vocis expreſſione.Pirrus Maurus, Aret. *in tr.*
*de fideiuſſ.*2.*p.principali.ſect.*3.*n.*2.*fol.mihi* 256.*l.pa-*
cta nouiſſima,ibi, *maximè (ſicut proponis)apud acta*
præſidis aſſeueranit,&c.*C.de pact.*Et habent execu-
tionem paratam velut res iudicata,ob calorem iu- 147
dicij, plurima congerit poſt iura, & Doctores.
Mantica *de contract.l.*24. *tit* 7. *à principio.* & ſig-
nanter *n.*4.*ex verſ.ſed negari non poteſt*, &c.*cum*
*ſeqq.n.*2.quo pertinet,quod confeſſio in iudicio 148
habet vim publici inſtrumenti, *l.cum te, l.*2.*C.de*
tranſact. imò continente efficaciorem publico 149
inſtrumento ob authoritatem, & calorem iudicij,
tenuerunt quamplurimi relati,& ſequuti à Cencio
*de cenſib.q.*43.*ex n.*20.*cum ſeqq*

Et quod inſtrumentum quolibet geſtum in iudi- 150
cio paratam habeat executionem,authoritate, &
calore,fori,probat poſt Bart.*in l.tale pactum,§.qui*
prouocauit, D.de pact.& illic Paul. & Iaſon *n.* 8.&
idem Bart.Bal.& Paul.*in l.cum pro quo.D.de.in ius*
*vocand.*Alexand.*in l.à Diuo Pio,in princ, D. de re*
*iud.*Afflict.*deciſ.*387. Bald.*in l.*2. *C.de fide inſtrum.*
Roderic. Xuar.*in tit de los emplacamientos,§.ſed po-*
*ne.num.*15.Parlador,*lib.*2.*rer.quot.*1.*par.§.*10.*per to-*
tum,latiſſimè & pulchrè plurimis relatis Doctori-
bus eamdem concluſionem probat Cald. Pereira
*de renouat. emphyteuſ. q.*11.*n.*4.

Tum etiam, quia per ſubhaſtationem venditio 151
efficax eſt, & indiſſolubilis contractus, à quo per
pœnitentiam recedi non poteſt, prout abundè
probauimus 1.*p.cap.*8.*à principio.*Adeò quod lici-
tator cogatur etiã coërtionibus perſonalibus pro
implenda oblatione à ſe facta. Rebuffus *de litterar.*
*oblig.art.*5.*gloſſ.*3.*n.*16. Follerius *ſuper conſtitutioni-*
bus Regni Siciliæ in rubr.de Epiſc. & Cleric.in con-
*ſtit.ſi quis n.*20.Carpan.*ad ſtat. Mediolan.cap.*167.
*n.*14. Decius *conſ.* 158. *n.*10. Graſſis *in præludio ex-*
*cept.n.*149. Caſtill. *deciſ. n.*6. Cumia *rit.* 17. *n.*125.
Aſinius *de executione,§.*4.*c.*70.*n.*2. *& c.*87.*§.*6.*c.*2.
*n.*1.*& ſeqq.*Anton.Amat.*variar. reſol.*38.*n.*4.

Atque ideo actus ſubſequẽs ſemper in executio- 152
nem tractatus,& contractus præcedẽtis factus in-
telligitur,& præſumitur,*l.*4.*§.vnde quæri poteſt D.*
de manumiſſ.l.qui in aliena, §.ſi is,qui putabat.D.de
*acquir.heredit.*cum aliis per Maſcardum *de probat.*
*concluſ.*619.*n.*2.*& concl.*1259.*n.*6. Menoch.*de præ-*
*ſumpt.lib.*2.*q.*74.*n.*3.*& lib.*3.*q.*49.*n.*3. Surd.*dec.*325.

n.7. Tuſch. *litt. A, concl.*152. ſicut dicimus de ſolutione, ſubſequuta, quæ non poteſt referri ad aliud, quam ad titulum præambulum, *l.2. C. de acquir. poſſ.* Bart. *in l. triticum, ff. de verb. oblig.* Surd. *conſ.*16. *n* 13. *& dec.*221. *n.*3. Ozaſcus *dec. Pedemont.*57. *n.*17. Rota Ianuenſ. mercatu. *deciſ.*4. *n.*21. *deciſ.*6. *n.*10. *& deciſ.*91. *n* 4. idem Surdus *dec.* 317. *n.*19. Menoch. *de præſumpt. lib.*3. *præſumpt.*49. plura Pirrum Maur.
153 Aretin. *in tract. de ſolut. cap.*7. *per totum*, quia à primordio tituli poſterior formatur euentus *l.1. C. de impon. lucr. deſcript.* & in dubio actus cenſetur potius factus ex cauſa neceſſaria, ad quam gerens tenebatur, quam ex voluntaria. *l. Ariſt. §. de iur. delib. l. pater filium, in fin. D. ad leg. falcid. l. miles, §. fin. D. de adulter. l. proximè, D. de ritu nupt. l. ſi cum dotem, §. ſi pater, D. ſolut. matr. l. huiuſmodi, §. cum pater, D. de leg.*1. videnda erunt quæ diximus ſupeſuperius *n.*78. *verſ. comprobatur, quoniam ſi procedat ſola promiſſio de vendendo,* &c.

154 Hinc dixit Rota in vna Foroliuienſi, quam adducit Cencius *de cenſib. tom.*2. *dec.*96. *n.*24. quod quando apparet de obligatione præcedenti imponẽdi cenſum, ad quem tenebatur debitor, ſi ſequatur diutina cenſus ſolutio non poteſt dubitari de ipſius cenſus impoſitione, ſequitur Cencius *de cenſib. q.*34. *n.*34. videndus *ex n.*33.

155 Et inſuper in his terminis, quod quando pretij loco offertur cenſuum, & creditorum recognitio, vt valeat perfectè, ſi ſubſequatur effectus; probatur Gratian. Giurba, & Alex. Ludou. citati, & ſequuti per Hermoſilla *in l.*52. *gl.*7. *n.*9. *tit.*5. *p.*5. *to.*2. *fol.*232. & nos latius *ſuprà ex n.*14. *cum ſequentibus, verſ. ſed quando ex hac acollatione,* &c. Adde Manguilium *de euiction. q.*45. *ex n.* 20. quia dum finem habemus, non curamus de mediis.

156 Et cum caſus iſte in eiſdem terminis, & iuxtà præfatas omnes circunſtantias cõtrouerteretur in hac Regali Cancellaria, per ſententiam reuiſionis tranſlatam in rem iudicatam, *ita per peritiſſimos Senatores fuit determinatum, & creditores nempe cum effectu eſſe ſolutos, & propterea debitor noſter ab eis conuentus fuit abſolutus.*

157 Ex hac tamen re iudicata in fauorẽ principalis debitoris lata, alia orta fuit lis inter tertium poſſeſſorem rei hypothecatæ, & ipſos creditores, prætendentem rem à ſe poſſeſſam liberam ab omni pignoris nexu manere, accedente declaratione per rẽ iudicatã in fauorẽ debitoris eos fuiſſe cum effectu ſolutos, cum ſolutione omnis tollatur obligatio, & per conſequens ipſo iure reſolutum fuerit ius hypothecæ; necnon executoriam antea obtentam per ipſos creditores contra tertium hypothecæ poſſeſſorem, quem vel ad recognoſcendos cenſus, quibus res erat affecta, vel rem ipſam dimittendam condemnauerant, ceſſare omnino, nec in poſterum ex ea aliquid exigere poſſe, tanquam prorſus indebitum, quam quæſtionem ad partes diſputantes vtiliter abſoluimus, ſuprà *cap.* 1. *ex num.*118. *cum multis ſequentibus, verſ. nunc tractandum, & de alia controuerſia,* &c. hac 3. *p.* vbi vſque ad refectionem videbis.

CAPVT III.

Bona emphyteutica, & cenſualia, an corpus concurſus ingredi debeant, vt ſubhaſtentur, atque emphyteutæ creditoribus ſatisfiat, aut eis in ſolutum dentur.

Vel, an potius in pignus creditoribus aſſignanda, vt ex fructibus, vita debitoris durante, ſua credita conſequantur.

Et an dominus directi dominij, vel cenſuarius, ſiue tanquam talis, ſiue tanquam creditor ad concurſum comparens, ſit in prædictis creditoribus cunctis præferendus.

SVMMARIVM.

*Increpatur Auendanus ſectans, bona emphyteutica non intrare in concurſum, ab emphyteutica formatum, & per concurſum ipſo iure reſoluatur, atque deuoluatur emphyteuſis, num.*1 *& n.*2. *&* 31. *&* 63

*Emphyteuſis regulariter intelligitur conceſſa pro hæreditatibus; & ſucceſſoribus emphyteutæ, n.*3.

Emphyteuſis hæreditaria venit in concurſum ab emphyteuta motum, n. 4.

*Ius emphyteuticum ſubhaſtatur abſque domini directi licentia, n.*5. *& n.*21

*In huiuſmodi alienatione non cauſatur omiſſum, nec deuolutio ad dominum, n.*6. *&* 10

*Emphyteutica bona in defectum licitatoris poſſunt æſtimata in ſolutum dari creditoribus, ſaluo iure directi dominij, n.*7

*Dominium vtile cum melioramentis, quod debitor in emphyteuſis habet, tranſit in emptorem, num.*8. *num.*9

*Emphyteutici, iuris ſubhaſtatio pro ære alieno ſoluendo, vel adiudicatio, eſt neceſſaria alienatio, quæ non eget licentia domini, nec cauſat deuolutionem, n.*16. *&* 13.

*Emphyteuſis hæreditaria, ſicut poteſt trãſire ad extraneos; ita etiam ſubhaſtari pro ſoluendis creditoribus, num.*11

*Datio in ſolutum voluntaria non permittitur emphyteuta abſque pæna commiſſi, n.*12

*Caldas Pereira adducitur, n.*13. 14. *&* 15

*Florez de Mena adducitur, n.*16.

*Emphyteuſis hæreditaria poteſt pignori obligare, & in generali bonorum obligatione venit abſque licentia domini directi, n.*17

*Obligatio iſta durat, durante iure debitoris, quo finito reſoluitur, n.*18

*Cenſus imponi poteſt ſuper rebus emphyteuticariis, ſaluo iure domini directi, n.*19

*Emphyteutica res venit ſub appellatione bonorum, in generali bonorum obligatione, n.*20

*Emphyteutica bona poſſunt ſubhaſtari abſque domini licentia, n.*21

*Non poſſunt tamen tradi licitatori, niſi prius requiſito domino, an velit pte tam bona recipere, n.*22. *&* 24

In

In alienatione neceſſaria dominus directus præfertur licitatoribus, n.23.

L.fin.de iur.emphyt.& l.fin. tit.8. part.5. expenduntur.ibid. & n.25.

Subhaſtatio, vel adiudicatio iuris emphyteutica non tranſfert in licitatorem plus iuris, quàm apud debitorem erat, n.26.

Dominus directi dominij non tenetur emptorem admittere vltra ius, quod erat apud venditorem, num. 27

Emphyteuſis alienatio cum conſenſu domini an noua ſit emphyteuſis in perſona emptoris ita, vt cum dominus teneatur inueſtire pro tribus proprijs generationibus; affirmat Corbulus. numero 28.

Voces, & generationes emphyteuta alienantis, cum conſenſu domini attenduntur, nec emphyteuſis prorogatur ad nouat, verius tuentur Caldas, & alij, n.29.& 30.

Emphyteutam cadere in commiſſum, & bona ad dominum deuolui ob concurſum peractum inter ſuos crediteres falſum eſt, n.31.

Laudemium an debeatur dominio ex ſubhaſtatione rei emphyteutica à iudice facta pro ſatisfactione creditorum, remiſſiuè, n.32.

Emphyteuſis conceſſa pro filiis, & nepotibus, non vt heredibus, vel pro familia non poteſt ſubhaſtari, à iudice pro ſolutione creditorum. num.33.

Debitor emphyteuta non eſt abſolatè dominus dominij ſed duntaxat ad vitam. n.34.

Emphytheuta primus non poteſt contrahere debita, quorum cauſa valeat vtile dominium alienari in preiudicium ſucceſſorum, n.35.

Fructus emphyteuſis familiaris ſolum poſſunt adiudicari crediteribus vita debitoris durante. num. 36.

Commoditatem, non ius emphyteuticum familiare alienare poteſt poſſeſſor, debitor emphyteuta. num. 37.

Forma primitiua emphyteuſis ſemper ſeruanda eſt, num.38.

Brits ſententia adducitur in confirmationem, numero 39.

Gama deciſio adducitur, & Iulij Clari, n.40.

Filius ſuccedens in feudo, aut emphyteuſi paterna non tenetur ex ea crediteribus paternis, etiamſi hereditatem adierit cum inuentario, n.41.

Laudemium non debetur, quando fructus rei emphyteutica adiudicantur creditoribus durante vita debitoris, n.42.

Emphyteuſis non hereditaria, empta tamen ex pecunia patris, acquirentis, an ſaltem reſpectu pecunia poſſit pro ſolutione creditorum alienari. n. 43. remiſſiuè.

Emphyteuſim pro ſe, filiis, & nepotibus quaſitam an acquirens poſſit liberè alienare, etiam in præiudicium vocaterum, n.44. remiſſiuè.

Emphyteuſis hereditaria, qua vltra tacitam alienationis prohibitionem, expreſſam habet, nequit ſubhaſtari, aut in ſolutum creditoribus aſſignari abſque conſenſu domini. numero 45. & 46.

Emphyteuſis commoditas prohibitione expreſſa non obſtante, vita debitoris durante, poteſt creditoribus aſſignari, n.47.

Fructus emphyteuſis non prohibentur alienari, aut pignorari pro vita debitoris, n.48.

Idem in maioratu, & aliis diſpoſitionibus expreſſam prohibitionem alienationis habentibus, n.49. & n. 50.

Leges Luſitania circa alienationem emphyteuſis pro ſoluendis creditoribus explicantur, n.51. remiſſiuè.

Florez de Mena doctrina adducitur, n 52.

Melioramenta in emphyteuſi facta poſſunt obligari, pignorari, & alienari, requiſito prius domino, an velit pro tanto, n.53.

Dominus directus omni indicationi, & alienationi præfertur pro eodem pretio, n.54.

Cenſualia bona per debitorem poſſeſſa in concurſus corpus ingredi debet, n.55.

Cenſus reſeruatiui bona pleno iure in cenſuarium tranſeunt, cum onere ſoluendi penſionem in futurum, nullo dominio, apud concedentem remanente, n.56.

L.fin.C.de rerum permutatione, exornatur, &c. conſtitutus, de religioſ.domib. n.57.

Cenſuarius debitor poteſt ad libitum rem cenſuariam alienare abſque metu commiſſi, n.58.

Commiſſum in cenſu reſeruatiuo ob non ſolutam penſionem etiam per mille annos non datur, n.59.

Alienatio, ſubhaſtatio cenſus reſeruatiui, cum onere penſionis tranſit in quemlibet, n.60.

L.fin.C.ſine cenſu vel reliq. exornatur. & l. Imperatores.C.de vectigal. n.61

Dominus directus emphyteuſis, vel cenſuarius comparens in concurſu per debiterē formato an præferatur in re cenſuaria, vel emphyteutica, n.62.

Auendanus iterum increpatur, n.63.

Dominus directi dominij dupliciter poteſt comparere in concurſu formato ab emphyteuta, vel cenſuario, aut tanquam dominus, aut tanquam creditor, n.64.

Emphyteutica bona quando ſubhaſtantur, dominus præfertur pro eodem pretio, n.65.

Dominus rem emphyteuticam diſtractam ad inſtantiam creditorum iure prælationis recuperans liberè, & ſine hypotheca deuoluitur, n.66.

Pignus diſtractum ad inſtantiam creditorum liberum tranſit in emptorem, n.67.

Senſus ſi per viam donationis, legati, inſtitutionis, emptionis, aut ex quolibet actu voluntario emphyteuſis ad dominum tranſeat abſque creditorum conſenſu, quia tunc pro tempore emphyteuſis onera durant, n.68.

Res emphyteutica eo caſu ad dominum redit non tanquam ad dominum, nec iure dominij directi, ſed tanquam ad extraneum, n.69.

Dominus cenſus reſeruatiui ius prælationis in re cenſuali non habet, n.70.

Cenſuario an competat retractus, quando dominus cenſus vendit in penſionis, n.71.

Dominus directi dominij, & dominus cenſus reſeruatiui poſſunt concapere in concurſu tanquam domini rei, iure conſolidationis, & deuolutionis cauſata, n.72.

Emphyteuſis deuoluta ad dominum libera, & ſine hypotheca, & onere interim impoſito ab emphyteuta deuoluitur, n.73.

Dominus rei ratione ſui dominij præfertur in ea omnibus quibuſlibet creditoribus, n.74.

In cenſu reſeruatiuo res non cadit in commiſſum, ſiue per viam alienationis, ſiue penſionis non ſoluta etiam per mille annos. 75.

Res cenſuaria poteſt ob pactum expreſſum cadere in commiſſum, ſicuti emphyteuticaria, n.76.

In

In re cenſuaria dominus non præfertur anterioribus creditoribus,ceſſante pacto commiſſi.n.77.

In re cenſuaria,quæ virtute pacti cecidit in commiſſum præfertur dominus,eam vendicans omnibus creditoribus ſecus ſi per commiſſum ad eum non fuerit deuoluta,n.78.

Res cenſualis , quæ cecidit in commiſſum inter bona domini iudicatur, non inter bona debitoris cenſus,n.79.

Alienatio non propriè dicitur , niſi dominium plenè, & irreuocabiliter ſit tranſlatum,n.80.

In re cenſuaria , quæ in commiſſum non cadit , creditores anteriores domino cenſus præferuntur. n.81.

In re aliena,quæ reperitur inter bona debitoris dominus vindicans cunctis præfertur,n.82.

Debitor de bonis ſuis,non de alienis facere poteſt concurſum inter ſuos creditores,n.83.

L.etiam ſuperficies 16.ff.qui potior in pignor,habeant, ponderatur, n 84.

Res cenſuaria , vel emphyteuticaria , quæ cecidit in commiſſum ad dominum deuoluitur libera , & extinctio iure pignorum interim impoſito,n.85.

Ad rem domino deuolutam nullus creditor cum eo concurrere poteſt,n.86.

Iure principali ſublato , ius prælationis euaneſcit. n.87.

Dominus directi dominij, aut cenſuarias an penſionibus decurſis præferantur anterioribus creditoribus in ipſa re, n.88.

Domini directi dominij , vel cenſus reſeruatiui competit hypotheca in ipſa re pro penſionibus ſoluendis,n.89.

Et omnibus in re ipſa pro penſionibus præferuntur. n.90.

Hypotheca orta à principio acquiſitionis ipſius rei omnibus etiam anterioribus præfertur,n.91.

Dominus directi tanquam extraneus creditor comparens in concurſus pro credito ſibi debito nullam prærogatiuam habet in re emphyteutica , ſeu cenſuaria,n.92.

Emphyteutica res , ſeu feudataria hypothecata cum conſenſu domini , an ad eum deuoluatur libera,vel an etiam poſt deuolutionem duret hypotheca,n 93.

Liberam deuolui,non obſtante conſenſu,tenent plures. n.94.

Liberam non deuolui,ſed durare hypothecam poſt deuolutionem legitimè ſubſequutam , & aliquid operetur conſenſus domini,probabilior, & receptior eſt opinio,n.95.

1 IN hoc articulo incautè, & imprudenter ſe geſſit Lud. de Auendaño *in tract.de cenſibus,c.*110.*n.*10. & 11. *& in cap.*111.*ex n.*4.vbi duas propoſitiones ineptas ſine lege,& ſine auctoritate aut iuris fundamento abſolutè affirmat, tam quod bona emphyteutica non intrant in concurſum formatum per emphyteutam debitorem, cum debitoris bona non dicantur , ſed extra eius patrimonium ſint , ad quæ creditores ſui nullum ius prætendere poſſunt ; ſecunda , quod facto per emphyteutam concurſus ipſo iure reſoluatur emphyteuticarius,ſeu cenſuarius contractus ob commiſſum , & bona liberè reuerti ad dominium , & cum directo dominio conſolidari, in quibus propterea dominus in eiſdem præferatur emphyteutæ,& cenſuarij cunctis creditoribus.

Hæ abſolutæ propoſitiones ſic indigeſtè ſum- 2
ptæ falſæ ſunt,& contra communem innumerabilium Doctorum aſſertionem , & regulam in contrarium affirmatiuum , idcirco ne huius auctoris deſidia decipiamur,diſtinctè procedendum erit,& per concluſiones ſingulas examinandæ ſunt , & in primis quod attinet ad bona emphyteutica.

Prima erit,& firmiſſima,concluſio quod ſi bona 3
in emphyteuſim conceſſa fuerint pro hæredibus,& ſucceſſoribus emphyteutæ(prout ſingulariter omnis emphyteuſis conceſſa intelligitur iuxta plurimos Doctores laudatos , & ſequutos per Aluar. Valaſc. *de iure emphyt.quæſt.*49.*ſub num.*2.ante medium)in concurſum motum per emphyteutam de-
bitorem veniunt, ſubhaſtantur, & venduntur abſ- 4
que domini directi licentia,aut aſſenſu , & ex eo- 5
rum pretio creditores ſatisfiunt, cum ſit alienatio 6
neceſſaria , In qua non datur commiſſum, nec deuolutio ad dominũ, quia hoc caſu pro executione ſententiæ , & ſolutione creditorum iſtis inſtanti-
bus bona emphyteutica rectè capi valent, necnon 7
in defectũ licitatoris ea poteſt Iudex æſtimata dare in ſolutũ.Semper tamen ſaluo iure domini directi ad penſionem conſequendam , & exigendam à quolibet tertio emptore, qui eum tenetur recognoſcere,quoniam duntaxat ſubhaſtantur,& adiici poteſt ius emphyteuticum , & illud vtile domi- 8
nium,quod penes ſe debitor habet,necnon melioramenta pleno iure ſibi competentia , hanc concluſionem in terminis firmarunt gloſſa , Bartol. & communiter cæteri Doctores *in l.ſi finita , §. ſi de vectigalib.ff.de damno infecto*,teſtantur communem opinionem Iaſon *in l.fin. num.*113. *Cod. de iure emphyteut.* mirabiliter Auendan. *reſp.* 13. *num.*1. poſt Bart.& Iaſon necnon eundem Bartol. *in l.quemadmodum ad fin.Cod.de agricol.* Henſit *lib.*11. & Auarot. *in cap. imperialem de prohibit. feudi alien.* per Feder. & Ioannem de Ripam *in l.*1. *de pignoribus, num.*13.Parlador.*lib.*2.*rerum quotidian. cap.fin.*5.*p.* §.3.*num.*33.quem ſic generaliter loquentem ad terminos huius concluſionis trahere debes iuxta DD. à ſe allegato.

Eandem opinionem latè probat Aurelius Car- 9
bol.*de iure emphyteut.cap.* 14. *de priuat.ob alienat. limitat.*19.*per totam, fol.mihi* 318. *& ſeq. qui num.*1. ponit pro regula, quod pro ſolutione creditoris poſſunt capi bona emphyteutica, & poſſunt à iudice dari in ſolitum eidem creditori emphyteutæ quoad ius debitoris,ſaluo iure domini ad canoné,
laudemium , & prælationem , quia hæc venditio 10
ſubhaſtatio,& adiudicatio dicitur neceſſaria cum Iudicium reddatur in inuitum,ad quam faciendam non requiritur licentia , & aſſenſus domini directi dominij,ſed potius in ea limitatur *, l.fin.Cod de iure emphyteut.* & propterea bona nec cadunt in commiſſum, nec fit ad directum dominium deuolutio, vt per DD.*in d.l.ſi finita,§ ſi de vectigalibus, ff.de damno infecto*, & per Bald. *doctrinam in terminis in cap. imperialem in princip. num.* 11. *de prohibita feudi alien.* per Federic. Iaſon *in d. l.fin. q.*5. *num.* 113. Alciat. *conſil.* 343. *num.* 3. Afflictum *deciſ.* 192. *in dub.*1. Gratum *conſil.*333 *num.*9. *& ſeqq. vol.*1. qui teſtatur de communi opinione quam ſimul amplectitur Rodoanus *de rebus Eccleſiæ de caducita. ob rei aliena. num.* 32. *verſic. emphyteuta quoque,pag.*520. Tiraquell. *de retract.lignagier, §* 1. *gloſſ.*14. *num.*10. Decius *conſil.*160. *colum.*2. *verſic. & hoc ſaltem videtur habere locum* , &c. Et idem
Corbul. *in num.*2. hanc regulam declarat , proce- 11
dere,

dere,quando emphyteuſis eſt hæreditaria,& poteſt tranſire ad extraneos,quia tunc poteſt per iudicem dari in ſolutũ creditori vtile dominiũ illud pertinens emphyteutæ debitori abſque reatu commiſſi (ſaluo iure domini)ex Saliceto in Auth. *l. qui verſ. tertio eſt videndus,C. de bonis author. indic. poſſiden.* & Bald. *in conſ.306. verba inueſtitura, vol.* & Alex. *d. conſ.343. n.3 & ſeqq. & ex n.3. cum ſeqq.* pulchrè de-
12 clarat ipſe colluſus poſt plurimos allegat hanc regulam minimè procedere in datione in ſolutum voluntariè facta per emphyteutam creditori extra judicium cum hoc caſu ſit venditio, & alienatio voluntaria ſibi à iure prohibita abſque aſſenſu domini directi, quo caſu res cadit in commiſſum, & ad dominium deuoluitur,& directo dominio conſolidatur.

13 Hanc eandem ſententiam ampliſſimè proſequitur Caldas Pereira *in tract. de extinct. emphyteuſis, cap.6. ex num.3. cum multis ſeqq. dicens quod in alienatione rei emphyteuticalis facta per iudicem pro ſatiſfactione creditorum emphyteuta non habet locum, l. fin. C. de iure emphyteut.* qui cum ſit alienatio coacta,& neceſſaria non requirit conſenſum,& licentiam domini ex Auendano *reſponſ.* 13. Iaſon & Afflicto *quæſt.191. num.1.* Decio *conſil.160. colum.1. ad finem.* Roman. *conſil.* 280. Alexand. *conſil.* 215. *column.2.* Socin. *conſil.8. col. fin. volu. n.4.* Iaſon *in l. ſi vnus,§. pactus ne peteret, num.29. ff. de pactis.* Bruno *conſil.44. colum.3. dub.3.* Aymon *conſil.* 515. *col.* 1. *in fine*, ex celebri doctrina Baldi *in cap.1. col.3. de prohib. feud. alien.* Feder. Iaſon. *in l. cætera, §. ſed ſi parauerit, num. 10. ff. de legatis* 1. Caſſaneo *conſil. 11. num.* 79. Capecius *quæſt. 99. col.* 2. Roland. à Valle *conſ.21. num.17. vol.1.* & Cagnol. *in l.2. q.88. num.243. C. de pact. inter empt. & vend,*& ex Pinello *in l.2. C. de reſcindenda vend. 2. p. cap.3. n.42.* & poſt plures alios Doctores, in diſcurſu per eundem CaldasPereira adductos omninò vidẽdus, qui iterum *n.14.* ita ait, *ego autem vt à calumnia legiſlatorem defendam aduerto bona emphyteutica pro executione ſententia capi, vendi, & alienari rectè poſſe vt creditoribus ſatisfiat*, quod placuit Bart & aliis, *in l. ſi finita, §. ſi vectigalibus, ff. de damno infecto*, vbi Alexand. *num.18.* Iaſon *in l. fin. num.* 113. Ripa *in l.1. ff. de Pignoribus.* Petrus Aduend. *reſp. caſo 13. n.1. quod in emphyteuſi ſimpliciter conceſſa, & pro hæredibus data obtinet, quoniam vis nocere emphyteuta poteſt*, &c.

14 Idem Caldas Pereira pulchrè etiam in id ipſum affirmat *in tr. de extract. emphyt. c.14. ex n.10.* dicens quod bona emphyteutica, aut locata in recenſum pro debito ſubhaſtari, & licitatore addici poſſe plus offerenti, quæ cum pẽſione,& onere reali quibus ſunt obnoxia in emptorem tranſibunt ſi alia bona patrimonialia condemnato non ſuperſint, in quibus executio fieri poſſit quo integra ſolutio creditori, qui ſententiam obtinuit, fiat; & pro hoc vltimo conducit quod aliis probat Corbulus *de iur. emphyteut. c.14. de probat. ob alien. limit.19. n.6. fol.331.*

15 Et iterum ipſe Caldas Pereira *in tract. de poteſt. gendi, c.1. ex n.58.* vbi rectè inquit, quod quando per viam executionis ſententiæ iudex creditori emphyteuſim adiudicat, ipſe creditor vel licitator debet eſſe perſona non prohibita à lege, vel pacto ſed habilis ex Grato *conſil.133. n.10. & 11.* atque Signorol. Tiraq. Gregorius Lopez, & aliis quod ſingulariter limitat, *n.59.*

16 Et pro hac concluſione quod emphyteuſis conceſſa pro ſe, & hæredibus poteſt capi, & executio fieri in ea pro ſatisfactione creditorũ emphyteutæ abſque licentia, aut aſſenſu domini directi innumerabiles penè DD. congerit Florez Diaz de Mena *in additionibus ad dec.35.* Gammæ *n.1.* ſequitur etiam, licet obiter, Noguerol. *allegat.37. ſub num.* 39. vbi ad idem allegat Rotam *deciſ.* 581. *ex num.16. cum pluribus ſeqq. tom.1. in recent. edit. anno* 1636. latiſſimè videndus eſt poſt alios Doctores Brito *de locato in repetitione, cap. potuit, c.3. ex n.18. & ſeqq.*

Concluſio hæc ex eo comprobatur, quod em- 17
phyteuſis hæreditaria poteſt liberè per emphyteutam pignorari,& obligari,& venit in generali bonorum obligatione abſque licentia directi domini,& abſque metu caducitatis, quæ hypotheca, &
obligatio durat, duntaxat durante iure debitoris, 18
quo reſoluto, ſiue per generationem finitam, ſiue per caducitatem, pariter reſoluitur ius hypothecæ, & emphyteutica bona ad dominum directum deuoluuntur libera,& abſque aliquo onere impoſito per emphyteutam; pro hac vera reſolutione innumerabiles penè Doctores, allegant Corbulus *de iure emphyt. cap. 14. de cauſa probationis ob alienatio. limitat. 33. fol. mihi* 348. Iulius Clarus *recepta ſentent. lib.4. §. emphyteuſis, q.18. & pl.29. tit.8 p.5.* & alios plures firmat Ioan. Garcia *de expenſ. & meliorationib. cap.6. num.22.* latiſſimè Felicianus *de cenſibus, tom.1. lib.2. cap.5. ex num.15. cum ſeqq.* allegans ad id *d. l.29 & l. lex vectigali, ff. de pignor. & l. tutor. §. vltimò, ff. de pignorat. action.* Gaſpar. Rodriguez *de annis redditibus, lib.1. quæſt.3. num.7. per tres columnas*, quam plurimos Doctores in comprobationem congerit Barb. *ad c. potuit de locato, n.81.* Gratianus *diſceptat. forenſ. cap.8. n.40.* abundè poſt plurimos Doctores, & Rotæ deciſionum al-
legationem rem hac diſſerit, & reſoluit Lud. Cen- 19
cius *in tr. de cenſib. q.22. per totam*, qui tres vltimi multis aliis laudatis, probant cenſum abſque domini licẽtia imponi poſſe per emphyteutam ſuper bonis emphyteuticis ſuo iure durante,& ſaluo iure domini directi,& quod res emphyteutica veniat
ſub appellatione bonorum, & in generali bonorũ 20
obligatione, ex pluribus obſeruat Cardoſo *in praxi iud. verb. emphyteuſis, n.16.* Sed an ex conſenſu domini ſuper obligatione duret hypotheca poſt emphyteuſim deuolutam; vide inferiùs ad calcem huius cap.

Ergo eadem bona emphyteutica rectè poterunt 21
ſubhaſtari pro ſatisfactione creditorũ abſque domini licentia prout ex quamplurimorum reſolutione, ſic argumentatur de pignore, & oblatione ſpeciali aut generali, ad ſubhaſtationem in iure emphyteutico Florez de Mena *in addit. ad dec.35. Gammæ ad n.3. optima deciſ. 226. per totam*, Vincent. de Franchis, vbi multa cumulat; notandum
tamen, quod licet ius emphyteut. & melioratio- 22
nes factæ per debitorem poſſint per iudicem ſine licentia domini ſubhaſtari, in ſolutum dari creditoribus, licitatori tamen, vel creditori tradi non poſſunt, niſi prius requiſito domino, an velit pro tanto bona ipſa recipere, & pro ſe habere, cum in huiuſmodi alienatione neceſſaria ſemper ius do-
mini maneat intactum, & illæſum qui in hac alie- 23
natione præfertur omnibus emptoribus, & licitatoribus, iuxta *l. fin. C. de iure emphyteut. & 29. tit.8. part.5.* notarunt rectè Alexander in Apoſtilla ad Bartolum *in l. ſi finita, §. ſi de vectigalibus, verb. in feudatario, ff. de damno infecto.* Auend. *reſponſo* 13.

ſub

ſub num.3.verſ. aduertendum tamen, *& ſub num.4. verſic. & ſicut donante emphyteuta*, vt ponderat *l.fin. tit.8.part.5.*in illis verbis. *Tenudo es el ſeñor de la coſa de recebir en ella aquel aquien la vende*, & ibi, *e de otorgar ſola faciendo en de carta de nueuo*, & Salicet.*in Authent.ei qui,verſic.tertiò eſt videndi, C. de bonis anthorit. iudicis poſſid.* Bald. *conſil.306.verb.inueſtitura,vol.1.* quos refert & ſequitur Alexand.*conſil.343.num.3.*Corbulus *de iur. emphyteus.cap.4. limit.19. ſub num.2.* Florez de Mena
24 *in additionib. ad ſeſſ. 35. Gamma ſub num.1.* Caldas Pereira *de extinctione emphyteus. cap.6. ex num. 12. cum ſeqq. & ex num. 15. & ſeqq.* copioſè per Vincent.de Franchis *deciſ.226.per totam,*& ibi Additionatores, & melius ipſe Caldas *de extinctione emphyt.c.14. ſub num.40.* Vbi quòd ſit denunciandus dominus tempore aditionis, an fortè ipſe velit tantundem offerat, dicens fuiſſe ſententiam gl. & Bartolus *in d. §. ſi de vectigalibus*, & communem ex Iaſon *in l.fin.C.de iur.emphyt. num.113.* Ripa *in l.1.ff.de pign.num.13.* Bart.*in l.quemadmodum, ad fin. C. de agricol. & cenſ. lib. 11.* Baldus & alij *in cap.1. de prohibitione feudi*, & alij per Eederic. & ex plurimis idem probat Brito *de locato ad repetitionem,cap.potuit, §.5.ſub n.18. & n.19.verſ.infrà num.54.*

25 Et iuxta hos terminos intelliges Doctores citatos ab Auguſt.Barb.*in cap.potuit,de locato, n.58.* quos perperam contrarios cenſent, nempe Auendan.& Cald. Pereira *de extinctione, c.6.n.15. & 16.* dicentes,alienationem neceſſariam, ſit ex mandato iudicis non faciendam irrequiſito domino directi dominij, necnon Petr.Barboſa *in l.vſufructu, n.20.ff ſoluto matrim.*& Gaſpar Rodrig.*de redditib. lib.1.q.15.n.81. directum dominium non requirendum affirmantes*, vt iſti loquũtur in ipſa ſubhaſtatione, in qua licentia, & aſſenſus domini non requiritur, ea tamen facta & licitatore admiſſo, rei emphyteuticariæ traditio fieri debet prius requiſito domino, an pro tanto eam velit, & hoc caſu procedunt Doctores,Auendan.& Pereira,quos iam annotauimus hoc modo loquentes.

26 Vnum tamen notabile in hac materia alienationis & ſubhaſtationis rei emphyteuticæ aduertere debes,quod in tertium emptorem ſub haſta licitãtem nec in creditorem, cui à iudice rei emphyteuticæ datur in ſolutum;non plus iuris trãſeat,quam apud emphyteutam debitorem erat, ita vt ſi erat vltima vox,& perſona,& in emptorem non tranſit plus iuris;quoniã attendũtur linea, & voces debitoris emphyteutæ,non verò perſona ementis, hæc etenim alienatio fit abſque licentia,& aſſenſu do-
27 mini directi abſque tamẽ iuris ſui læſione,& præiudicio, qui non tenetur emptorem admittere vltra ius, quod erat apud venditorem in quo omnes Doctores citandi conueniunt.

28 Nam licet inter eos magna ſit diſcordia,an facta alienatione ex domini conſenſu, noua ſit emphyteuſis,& ius emptoris,ita vt dominus eum debeat inueſtire pro aliis tribus vocibus,& perſonis,ita vt non debeat attendi ius, & linea emphyteutæ venditoris,ſed emptoris cum domini conſenſu, prout affirmat Corbulus *de iure emphyteut.c.12.de deuolutione ob lineam finitam,ex n.78.cum ſeqq.fol.mihi 165.* & iterum *c.14. de priuat. ob alienationem limit.44. in quæſt.1.per totam,fol.mihi 462.verſ.in cap. 15. de cauſa probationis ob non ſolut.canon.amplìat. 20.fol. 448.*

29 Tamen rectiùs quæſtionem ad partes latè diſputans contrarium verius reſoluit Caldas Pereira *de extinctione emphyteut. cap.11. ex num.33. cum multis ſeqq.* vt adhibito conſenſu domini natura emphyteuſis non mutetur in tempore, vel generationibus aut vocibus;ſed ſemper attendendam eſſe perſonam,& lineam vendentis,non veró ementis, in quem plus iuris nõ transfertur, quam habebat, 30
& habere poterat vendẽs, ita vt dominus per conſenſum à ſe præſtitum non intelligatur emphyteuſim prorogare, nec in aliquo alterare, ſed ſemper ius emptoris regulandum à iure venditoris,& eodemmodo finiri apud emptorem, quod finiretur re exiſtente penes emptorem quæ opinio longè verior mihi videtur, adhuc tamen vtriuſque opinionis Doctores, non dubitant attendendum eſſe ius debitoris,quandó abſque domini aſſenſu facta fuit venditio,qui doctores contrariæ opinionis minus rectè attribuunt extenſionem, & prorogationem emphyteuſis,vt operetur vltra intentionem domini,quæ ſola fuit adhibendo conſenſum, vt eius interuentu excludatur & euitetur commiſſum, pro quo euitando, *l.fin.C.de iur emphyt. & cap.potuit, de locato*, conſenſum domini deſiderat, & ſatis eſt vt in hoc operetur, & dominus præiudicetur in iure ſuo deuolutionis,& conſolationis quam cauſaret alienatio conſenſu domini deficiente, prout latè proſequitur Caldas Pereira *loco citato*, quem vlterius,*verſ.notanter declarantem hunc articulum, in tract. de renouat. emphyt.quæſt.7. num.7.* quibus in locis plures Doctores allegat, idem poſt alios tenet Brito *de locato, in rubrica, §. 1. num. 39. & num. 40.*

Ex hactenus prælibatis facilè cognoſces, quam 31
miſere lapſus fuerit Ludouiſ. de Auend. *in tract. de cenſib. d. cap.110. ex num. 10. & cap.111. & n.4.* cuius mentionem fecimus ad principium huius c. dum ineptè firmauit, *bona emphyteutica in concurſum ab emphyteuta per actum inter ſuos creditores nõ venire & per concurſum creditorum à ſe factũ extingui emphyteuſim,& deuolui ad dominum directum in cuius bonis hunc propterea præferendum eſſe quibuſlibet creditoribus*;quæ omnia falſa ſunt ex iam comprobatis, quod imò non expectata licentia domini, & per conſequens nec in his præferendum dominium ex ſuo domino,tanquam conſolidato, vt perperam putabat Auend *ipſe in locis citatis*, licet verum ſit dominium præferri cuilibet emptori pro eodem pretio oblato,non aliàs, vt diximus ſuprà *n.22.& n.24.*& infrà *n.54.*

Sed an ex hac ſubhaſtatione per iudicẽ factam, 32
rei emphyteuticæ tanquam neceſſaria pro ſatisfactione creditorum concurrentium, quemadmodũ domini,non expectatur licentia & aſſenſus;ita pariter denegetur ei laudemium;non conuenit inter Doctores,latè tractant Auend.*d.reſponſo 13.per totum*,Caldas *de extinct.emphyteuſis,cap.6.ex n.3.cum multis ſeq.*Florez de Mena *in addit. ad Gammam d. deciſ.5.ſub n.1.* Corbulus *de iur. emphyt.c.14.de priuat.ob alienat.limit.iam ſub n.2.*& latiſſimè,& optimè quàm plures allegans Brito *de locato,in repet. c.potuit, § 5.ex n.3.*

Secunda ſit concluſio: ſi emphyteuſis conceſſa 33
fuerit non ſimpliciter pro hæredibus,ſed ſolú pro filiis, & nepotibus, ſcilicet,filiis,vt filiis licet non hæredibus,vel aliter ſit conceſſa pro familia; tunc ius ipſum emphyteuticum, & vtile dominium,nõ poteſt capi,nec ſubhaſtari, nec diſtrahi, à iudice pro ſatisfactione creditorũ,cũ debitor emphyteuta non ſit abſolutè dominus vtilis emphyteuſis;ſed 34
ad

ad vitam ſuam duntaxat;& quilibet vocatus capit
ab inueſtitura,& non a primo acquirente. Et ideo
in præiudicium ſucceſſorum ius emphyteuticum,
35 non poteſt ſubhaſtari, nec ad extraneos peruenire,
nec primus emphyteuta potuit contrahere debita,
quorum cauſa, & occaſione valeat proprietas em-
phyteutica,hoc eſt ipſum vtile dominium alienari
in damnum, & præiudicium ſucceſſorum; licet in
36 emphyteutæ ſolius præiudicium ſit,& ideò ſolum-
modo poterũt fructus emphyteuſis adiudicari cre-
ditoribus, vt ex eiſdem ſua credita exigant, vel in
pignus bona ipſa eiſdem conſignari; vt ex fructi-
bus ſatisfiant creditores durante vita debitoris dũ-
37 taxat; vti poterunt,& ſic ius ipſum non, ſed dun-
taxat cõmoditas, quæ pleno iure pertinet,emphy-
teutæ poſſeſſori, & debitori alienari liberè poteſt
eius vita durante; nam eo mortuo proprietas em-
phyteuſis,& ſic ius ipſum emphyteuticum,& vtile
dominium remanens ſemper integrum, penes de-
38 bitorem tranſibit in ſucceſſorem ſecundum primi-
tiuam naturam emphyteuſis, cuius fõrma ſeruan-
da erit. Sic in terminis probant Nicolaus Boëtius
in deciſ. ſeu quæſt. 263. Aluarotus *in cap. Imperialem,*
n. 16. de prohib. feud. alien. per Feder. Auend. *reſp. 13.*
ſub numerum 1. verſ. ſecunda concluſio, ex communi
omnium ſententia ſequuta. Bart. *in l. quod dicitur,*
ff. de verborum oblig. vbi omnes deduxit Flores de
Mena *in addit. ad deciſ. 2. Gammæ ſub num. 1.* & ea
Bart. *num. 8.* Alexand. *num. 17.* Caſtrenſ. *num. 6. in*
d. §. ſi de vectigalibus, l. ſi finita, ff. de damno infe-
cto. Alexand. *concluſ. 124. ſub num. 9. volum. 4.* & ex
aliis pluribus congeſtis à Tiraq. *de retract. lignag.*
§. 1. gloſſ. 7. num. 49. quos referens ſequitur Cor-
bulus *de iure emphy. cap. 14. de priuat. ob alienatio.*
limit. 19. num. 2. & num. 6. & cum Gamma, d. deciſ. 5.
& Corbulo., necnon Rotæ *deciſ. 381. ex n. 26. cum*
pluribus ſeqq. Innocent. *edit. anno* 1636. tenet No-
guerol. *allegat. 37. n. 99.* qui ex aliis ſimilibus com-
probat *ex num. 34.* de quibus & de pluribus aliis
latiùs videbis inferiùs optimè etiam, & latè tradit
Brito *de locato in repetitione, cap. potuit, §. 3. ex n. 18.*
39 *& ſeqq. qui, num. 20.* ita ait. *Tertia declaratio eſt, vt*
talis alienatio, authoritate iudicis facta, debeat præ-
iudicium generare ſolum ipſimet emphyteutæ, dum
viuit ac eius hæredibus quando hæreditaria exiſtit.
Si verò ſecus dicendum quando conceditur cum
pacto de prouidentia, nempe pro ſe & filiis ac cæ-
teris deſcendentibus ſeu nomine familiæ, vel pro
ſe, vxore ac filio ex vtroque naſcituro, nec poſſe
tunc fieri alienatio emphyteuſis,quoad dominium,
& proprietatem,ſed quoad fructus,& commodita-
tem, tantummodo interim,dum viuit ipſemet em-
phyt. vt contra gloſſ. *in l. ſi finita, §. de vectigal.*
ff. de damno infecto. tenent Doctores ferè omnes,vt
teſtatur Tiraquell. *de retract. lignag. de gloſſ. 7. §. 1.*
num. 47. per text. *in vltim. §. ſin autem, C. de com-*
mun. de legatis. Bald. *in authent. ſi qui rerum. C. de bo-*
nis author. iud. poſſid. volum. 5. verſ. quæro numquid.
Palat. Rub. *in repetitione, cap. per veſtras, §. 38.*
num. 8. Alexand. *in dict. §. ſi de vectigal.* & ſequi-
tur Gamma *deciſ. 5. num. 8. &c.* & latiùs proſequitur
40 comprobans, hac 3. *part. cap. penult. per totum*; &
conducit quæſtio ſingularis agitata per Iulium
41 Clarum *receptar. lib. 4. feudum. q. 45.* vbi reſoluit,
quod filius ſuccedens in feudo, aut emphyteuſi
non hæreditaria; ſed paterna, non tenetur credito-
ribus patris ſui, etiamſi eius hæreditatem adierit
cum beneficio tamen legis, & inuentarij; quia non
tenetur vltra vires hæreditatis patris creditoribus
ſatisfacere, etſi feudum ſeu emphyteuſis paterna
ex pacto, & prouidentia libera ſibi remanet, quia
non capit à patre, ſed à domino concedente ex ipſo
pacto, & prouidentia,& vide, quæ Flores de Me-
na ad Gammam *deciſ. 5. ſub num 5.* quo caſu non de- 42
beri laudemium domino; quia cum non alienetur
ius emphyteuticum, & vtile dominium: ſed tan-
tummodo fructus & commoditates debitori per-
tinentes ſua vita durante alienentur, non poteſt in
hac alienatione verificari diſpoſitio text. *in leg. fin.*
Cod. de iure emphyteus. loquentis de vtili dominio
alienato, & vendito, ita cum Afflicto obſeruat
Auendan. *reſp. 13. ſub num. 1. verſ. tertia concluſio de-*
claratiua.

Sed quid dicendũ, in emphyteuſi non hæredita- 43
ria, ſed pro ſe filiis,& nepotibus, quæ tamen empta
fuit ex pecuniâ patris acquirentis; an ſaltem quoad
pecuniam, poſſit alienari ſeu capi pro ſatisfactione
creditorum acquirentis, vide pro vtraque parte
plurimos Doctores relatos per Florez de Mena *in*
additio. ad Gammam *dicta deciſ. ſub num. 1. col. 3.*
ad medium, & Barboſa ſtatim citand. & an ipſe
primus acquiſitor, pro ſe, filiis,& nepotibus,& ſic 44
emphyteuſim non hæreditariam poſſit liberè eam
alienare, & de eâ diſponere in præiudiciũ vocato-
rum, vide latiſſimè Mareſcotum *vari. reſol. lib. 15.*
24. per totum; quam plurimos Doctores per re-
gulam, & limitationes videbis apud Barboſam *in*
cap. potuit, ex num. 153 cum ſeqq. de locato. quos con-
ſule pro articuli reſolutione, & latiſſimè etiam
per Britum *in tit. de locato, in repetitione, c. potuit,*
§. 3. per tot.

Tertia concluſio ſimilis eſt, quoad effectũ proxi- 45
mè præcedenti, quãdo in emphyteuſi hæreditaria,
vltra tacitam prohibitionem inductã, ea *l. 2. C. de*
iure emphyt. & c. potuit, de locato, adeſt expreſſa pro-
hibitio alienationis pignoris, & obligationis ius
emphyteuticum,& vtile dominium debitoris non
poteſt pro ſatisfaciendis creditoribus vendi aut
ſubhaſtari; nec eiſdem in ſolutum à Iudice dari, abſ-
que domini conſenſu; cuius ius per pactum expreſ-
ſum quæſitum, omnino præſeruatum remanet, ita
ex Ripa *in l. 1. num. 13. ff. de pignor.* tenet Petrus de
Auend. *reſponſ. 13. num. 2. & 3.* & alij protinus alle-
gandi.

Nam quemadmodum exiſtente in contractu 46
emphyteutico, expreſſa alienandi ſeu obligandi
prohibitione pignoratio, & obligatio, ſicut &
alienatio inualida eſt, vt ex plurimis probant Gra-
tian. *diſceptatio. forenſ. tom. 5. c. 907. num. 9.* Cencius
de cenſib. quæſt. 2. num. 6. cum ſequent. ita pariter ius
ipſum emphyteuticum, & vtile debitoris domi-
nium, per Iudicem ſubhaſtari, pro ſoluendis, cre-
ditoribus, nec iſti in ſolutum dari poterit abſque
domini conſenſu.

Adhuc tamen expreſſa prohibitione non ob- 47
ſtante, poteſt commoditas emphyteutæ debitori
pertinens ſua vita durante per iudicem creditori- 48
bus conſignari, quia commoditas hæc, & fructus
nullo modo prohibentur alienari, & pignori taci-
tè aut expreſsè dare per emphyteutam, nec intelli-
gitur comprehenſa in prohitione alienationis ſua
vita durante, ſic ex pluribus Doctoribus, & Rotæ
deciſionibus, pulchrè probat Ludouicus Cencius
in tract. de cenſibus, quæſt. 22. num. 10. verſ. ſecunda
verò afferri. Gratianus *tom. 5. cap. 916. num. 24.* Tira-
quell. *de retract. lignagier. §. 1. gloſſ. 7. num. 4.* Gra-
tus *conſil. 22. num. 3. lib. 1.* latiſſimè Caldas Pereira
de extinctione emphyteuſ. cap. 5. ex num. 23. cum

ſequentib. & ſuperiùs vide etiam quæ latè opti-
mè per Rodoanum de rebus Eccleſiæ non alienand.
quæſt. 79. cap. 9. ex num. 20. & ex num. 59. Franciſc.
Milanenſ. deciſione Siciliæ 7. num. 50. lib. 2. Menoch.
lib. 2. de arbitrar. caſu 560. num. 10. Roſental de feu-
dis, concl. 15. num. 7. D. Valenz. Velaſ. tom. 1. conſ. 56.
num. 8. & ex num. 13.

49 Hoc idem procedit abſque difficultate in maio-
ratu, fideicommiſſo, & aliis diſpoſitionibus, in qui-
bus adeſt expreſſa bonorum prohibitio alienatio-
nis, vt capi, & ſubhaſtari poſſint prouentus, fru-
ctus, & commoditates ex ipſis bonis prohibitis
pertinentes poſſeſſori pro executione creditorum,
& in eiſdem fructibus cadit pignus & obligatio,
necnon censûs creatio, provt abundè diximus infra
cap. 15. per totum.

50 Et in noſtris terminis, quando in contractu em-
phyteutico adeſt expreſſa alienandi prohibitio, vt
nihilominus quoad fructus & commoditatem per-
tinentem debitori ſua vita durante, poſſit per iudi-
cem fieri conſignatio creditoribus, vt ex eâ credita
ſua exigant. Probat poſt alios Caldas Pereira in
tractat. de extinctione emphyt. cap. 14. ſub num. 40.
in hæc: Et Auendan. reſponſ. 13. in princip. qui n. 4.
hanc traditionem limitat, quando in contractu em-
phyteutico fuit appoſita clauſula, quod emphyteuſis
nequeat alienari, quoniam tunc domino refragante
nec vendi, nec obligari pro debito emphyteuta, nec in
ea pignus prætorium, aut iudiciale conſtitui poteſt, ci-
tat Salicetum in Authentica ei qui, C. de bonis autor.
iudic. poſſid. num. 46. cuius etiam auctoritatem ſequu-
tus probat idem Ripa in l. 1 ff. de pignoribus, num. 13.
id enim operatur in conceſſione dominica expreſſa
prohibitio alienationis, quamobrem quod hic ſanè ſit
legiſlator, vendi emphyteuſim, poſſe & alienari ex Iu-
dicis præcepto & auctoritate pro diſſoluendo ære alie-
no vtique intelligendum eſt, quando ſimpliciter em-
phyteuſis fuit conceſſa non adiecta clauſula, quod em-
phyteuſis alienari non poſſit. Quo caſu etſi clauſula
à leg. fin. C. de iure emphyteut. adiecta, quia tamen
mitius agitur cum lege quàm cum homine, diſtrahi
nihilominus res ipſa poteſt ex auctoritate. Prætoris
ſententiam exequentis in fauorem creditoris latam,
&c. Sequitur & facit: Poteſt tamen Iaſonis ſen-
tentia defendi, vbi emphyteuſis commoditas tantùm
pro ſoluendis debitis alienabitur, vt iam ſuprà an-
notauimus cap. 5. num. 14 & videtur agnouiſſe. Bart.
in l. ſi finita, §. ſi de vectigalibus, num. 7. & ibi Ale-
xand. num. 17. ff. de damno infecto, intelligentes fru-
ctus, ſeu eorum commoditates tantum debitoris em-
phyteutæ pro tempore vitæ ſuæ poſſe alienari, non ipſam
emphyteuſim, quod etiam probat Auendan. reſponſ.
13. num. 2. & 5. ne filiis, aut domino directo aliquod
præiudicium inferatur, quod & Alciatus reſponſo
343. comprobat. Et in emphyteuſi Eccleſiaſtica, quæ
ad extraneos nequit tranſire, & conſequenter nec ad
creditores, quoniam & hoc caſu ſolum fructus poſſunt
alienari, non ipſa emphyteuſis, &c. Videndus etiam
ipſe Caldas in eodem tractatu de extinctione emphy-
51 teuſ. cap. 6. ex num. 13. vbi latiſſimè agit de intelle-
ctu legum Luſitaniæ expreſsè permittentium alie-
nationem neceſſariam auctoritate Iudicis, pro ſol-
uendis creditoribus emphyteutæ, etiam in con-
tractu emphyteutico adſit expreſſa alienandi pro-
hibitio.

52 Hanc eandem doctrinam ſequitur ex plurimis
Doctoribus Flores Diaz de Mena in addition. ad
Gammam, deciſione 5. ad num. 1. ibi, Si tamen in ea
probabilis eſſet alienatio, ſaltem ſine domini licentia,
tunc ſola commoditas capi poteſt, & ita procedunt quæ
Iaſon, Burſatus, Gamma & alij vbi ſuprà dicunt.
Et quæ notantur in dicto §. ſi de vectigalibus, & in
dicto §. diui argumento textus in l. fin. Cod. de pro-
hibita rerum alienatione, &c. & paulo inferiùs ibi,
Sed vt dixi, quando eſt prohibita alienatio; idem eſt
de alienatione voluntaria, & neceſſaria vltra tem-
pus vitæ emphyteu. & quando non eſt prohibita, poſ-
ſunt dari in ſolutum in forma dicta, &c. & iterum
ſub num. 5. ad finem

Quartana concluſio ſit reſpectu melioramento- 53
rum, quæ debitor fecit in rebus emphyteuticis;
nam cum hæ propriæ ſint ipſius regulariter ple-
no iure, eorum reſpectu libera conceditur debi-
tori emphyteutæ pignoratio, obligatio, & alie-
natio, quia proprium patrimonium iudicatur, at-
que ideo in obligatione generali, veniunt, dum-
modo prius requiratur dominus, an pro tanto ve-
lit, qui omni adiudicationi, & alienationi præfer- 54
fertur pro eodem pretio ex his, quæ poſt pluri-
mos Doctores firmat Flores de Mena in addition.
ad Gammam, deciſione 5. ad num. 4. & ad num. 5.
& ad deciſionem 4. num. 3. latiſſimè etiam per Cen-
cium in tractatu de cenſibus, quæſt. 22. ex num. 15.
& quæſt. 21. num. 16. & quæſt. 19. numero 37. plures
alios citauimus ſuprà ex numer. 22. cum ſequen-
tibus.

Ad ſecundam partem huius capitis deueniamus; 55
an ſcilicet, bona cenſualia poſſeſſa per debitorem
in concurſus corpus, & inter cætera bona libera
ingredi debeant, vt ex eis ſubhaſtandis creditores
debitoris cenſuarij ſatisfieri valeant; quam diffi-
cultatem breuibus affirmatiuè reſoluam, & aliter
de eiſdem bonis cenſualibus iudicandum, quod 56
de bonis emphyteuticis hactenus ſcripſimus, hu-
ius contractus cenſulis natura attenta, in quo
procul dubio bona dantur cenſuario cum reſerua-
tione annuæ penſionis in futurum ſoluendæ, &
in cenſuarium vtrumque dominium vtile, & dire-
ctum, poſſeſſioque ciuilis, & naturalis omnino
transfertur; ita vt verus & perfectus rei cenſua-
lis dominus efficiatur, nihilque iuris ſeu commo-
ditatis præter ius percipiendi annuam penſionem
conuentam in futurum apud concedentem rem in
cenſum reſeruatiuum remaneat ad differentiam
contractus emphyteutici. Sic per textum in leg. fin. 57
Cod. de rerum permutatione, & cap. conſtituetus, de
religioſis domibus. Affirmarunt Abbas & cæteri in
dicto cap. conſtituetus, Socinus conſil. 208. num. 5.
lib. 2. & conſil. 167. num. 6. eodem lib. Decius con-
ſil. 164. col. 3. Alexander conſil. 14. num. 8. lib. 2. di-
cit communem ſententiam Iaſon, in leg. 1. num. 28.
C. de iure emphyteut. Rebuffus 2. tom. commentario-
rum, titulo de conſtitutione redituus, gloſſ. 17. Caſ-
ſaneus in conſuetud. Burgund. rubric. 11. in prin-
cipio, Gregorius Lopez in leg. 10. titul. 30. §. 5. Iu-
lius Clarus receptar. ſentent. lib. 4. §. emphyteut.
quæſt. 1. in principio, Sotus lib. 6. de iuſtitia, & iu-
re, quæſt. 5. artic. 1. Ioannes Lupus in commenta-
riis de vſuris, comment. 2. circa l. 2. de pactis in-
ter empto. §. 2. n. 57. Ant. Gomez in l. 68. Tauri, n. 2.
& 3. vbi Palat. Rub. n. 2. Caſtill. verb. cenſ. Marienz.
in l. 1. tit. 15. lib. 1. recop. gloſſ. 1. Iacob. Menoch. con-
ſil. 291. n. 5. cum ſeqq. lib. 3. & in tract. de præſump. t.
p. præſumpt. 160. ferè per tot. Aluar. Valaſc. de iure
emphyt. quæſt. 23. num. 7. cum ſeqq. & num. 27. cum
ſeqq. & per tot. quem plenè etiam per Lud. de Auen-
dan. in tract. de cenſibus, cap. 13. per totum. omnino
videndus.

58 Igitur cum debitor ſit dominus rei cenſualis,&
in ſuo ſit patrimonio,eam poteſt ad libitum alie-
nare,& in pignus,ſeu hypothecam dare,& ſub ge-
nerali obligatione ſuorum bonorum conprehen-
dere,& in ſolutum clarè abſque metu commiſſi,
59 quod non admittitur in cenſu reſeruatiuo, etiamſi
per mille annos penſionem non ſoluat, aut ſi alie-
net rem,nec alio modo,vt inferius probabitur , &
per conſequens multo magis inter cætera eius bo-
60 na concurſus ſubhaſtari per iudicem,vel adiudica-
re creditoribus ſaluo iure domini, concedentis ad
ſuam reſeruatam penſionem, cum qua ineuitabili-
ter res tranſit in quencumque licitatorem,aut em-
61 ptorem,ſeu creditorē,ex *l.fin.C.ſine cenſu , vel re-
liquiis , l.Imperatores, C.de vectigals. & commiſſis,*
prout in terminis etiam agnouit Lud.de Auend.
*de cenſib.cap.3.n.10.in fin.*ibi , *vltimo conſiderabam,
quod cum dominium rei cenſualis transferatur in
cenſuarium,de cuius bonis formatur concurſus; poterit
ad creditores anteriores res cenſualis tranſire ; cum
onere penſionis reſeruata , quo caſu omnibus prouide-
tetur & creditoribus & dominio cenſus* , &c. in quo
quidem nulla verſatur dubitandi ratio.
62 Quoad vltimam *noſtri cap.partem*; an & quan-
do dominus emphyteuſis vel cenſuarius compa-
rens in concurſu creditorum formato per debito-
rem emphyteutam, vel cenſuarium ſit in re omni-
63 bus emphyteutica , vel cenſuaria præferendus in-
uenio Auend.*de cenſib.c.3.* ita confuſè æquiuocè,&
imperitè,loqui,vt quid certum ſit de iure vix per-
cipi valeat;conſtituit enim regulam vniuerſalem,
dominum directi dominij, necnon dominum cen-
ſus reſeruatiui,pro re emphyteutica , aut cenſuali
præferendum omnibus creditoribus , eo quod per
concurſum inter ſuos formatum ab emphyteuti-
ca , aut cenſitario reſoluitur contractus emphy-
theuticus,aut cenſuarius.Et ideo huiuſmodi bona
non ſubingredi concurſum hanc regulam genera-
lem & abſolutam comprobat ex caſu quodam
ſpeciali,& particulari quando ſcilicet, res cadunt
in commiſſum,eo quod emphyteuta,& cenſuarius
efficitur non ſoluendo nō poſſit penſionem præſta-
re,& alia huius generis imperitè inuoluit,quæ nec
iuris regulis,nec Doctorum ſententiis congruunt;
ſed penitus opitulantur,prout adnotauimus hacte-
nus per totum diſcurſum huius cap.
64 Sed vt cum claritate procedamus in tam vtili,
& frequenti articulo ; plures caſus diſtinguendi
ſunt , aut enim ad iudicium concurſus dominus
directus,ſeu dominus cenſus reſeruatiui comparet
tanquam talis,& iure directi dominij,& cenſus re-
ſeruati,comparet tanquam creditor eo modo quo
cæteri creditores.
65 Primo caſu dominus directi dominij, tanquam
talis poteſt tripliciter comparere pro auocanda re
emphyteutica,vt in ea præferatur cunctis credito-
ribus , Primo modo , quando bona emphyteutica
ſubhaſtantur pro ſatisfactione creditorum;quo ca-
ſu cum omnimo dominus directus debeat requiri,
antea quam res emphyteutica addicatur,& trada-
tur emptori licitāti,vel creditoribus pro ſuis cre-
ditis in ſolutum tradantur , (an fortè pro eodem
pretio illam velit)tunc omnibus creditoribus præ-
ferri debet in ipſa re , prout abundè pluribus Do-
ctoribus probauimus ſuperiùs *ſub prima concl. ex*
66 *n.22.& ſeqq. verſ. notandum tamen* &c.Et hoc caſu
quando dominus directus iure prælationis recu-
perat rem emphyteuticam , ſoluto pretio ad eum
libera omnibus oneribus transfertur ; ſicut etiam
liberum transfertur ius emphyteuticum ab omni
hypotheca in in quemlibet extraneum licitatorē;
vt diximus ſuprà *cap.2. ex n.* 108. *hac 3. p.* cum ad
inſtantiam ipſorum creditorum venditio fiat , vt
ibidem probetur ; quia omnes hypothecæ , & pi-
gnorum iura,per emphyteutam impoſita reſoluun-
tur,& extinguuntur,ita vt amplius dominus dire-
ctus iure prælationis rem recuperans,ſoluto pretio
non poſſit moleſtari à creditoribus emphyteutæ
debitoris,qui ſubhaſtationi conſenſerunt;hunc di-
ſcurſum ampliſſimè proſequitur , & multis com-
probat Vincentius de Franchis *deciſ.* 226. *per tot.*
vbi Additionatores,maximè Riccius , qui in com-
probationem allegat Maſtrillum *deciſ. Sicilia* 154.
*n.*73. Caualcanum *deciſ.*8. *n.*35. *in par.*à Ponte *de-
ciſ.*3. *n.* 27. & ſeipſum *in deciſ.* 58. *in fin. part.*2. *&
in collect.* 1537. cum dominus ius debitoris emat 67
propria pecunia de conſenſu creditorum, & ad eo-
rum inſtantiam ius emphyteuticum vendatur,
quapropter ſicut ius ipſum in extraneum empto-
rem tranſiret liberum , & abſque hypotheca , vt
abundè diximus *in c.*2.ſuprà hac 3.*part* ,*ex. n.*108.
cum ſeqq. pariter in dominum emptorem , qui in
emptione præfertur;ex qua ſimul oritur conſoli-
datio dominij vtilis cum directo , libera tranſit;
prout plenè videre eſt inferius *cap.*10.*per totum.*
Vt ſecus ſit,quando res deuoluitur ad dominum 68
directum,non per hanc viam prælationis, ſeu etiá
commiſſi, aut conſolidationis ob lineam finitam,
ſeu alias ex natura contractus;ſed potius per viam
donationis,legati,aut inſtitutionis, aut emptionis
permutationiſve.Et ſic ex actu voluntario,& con-
tractu inter emphyteutam, & dominum , non in-
teruениente concenſu creditorum;quia tunc adhuc
durant hypothecæ ſeruitutes,& onera impoſita in
re emphyteutica per emphyteutam, durante ſcili-
cet , iure & tempore amphyteuſis; prout ex pluri-
bus comprobat Doctoribus Vincentius de Fran-
chis *in eadem deciſ.*226. *num.*2. *& in dec.*1113. *n.*13.
& vtrobique additionatores,& ex Pinello Boërio.
Gaſpar Rodriquez, Intrigol. & Rotæ *deciſionibus,*
pulchrè comprobat Ludouicus Cencius *de cenſib.
quæſt.* 22. *num.* 9. quia tunc res non redit ad domi- 69
num tanquam ad dominum , ſed tanquam ad ter-
tium extraneum,qui rem cum ſuo onere debet ha-
bere, optimè etiam comprobat Caldas Pereira *de
renouat. quæſt.* 16. *num.* 22. & ſuperius , vbi dicit,
quod hoc caſu dominus ab emphyteuta causā ha-
bere dicitur , & non à ſe ipſo , quando ſecundum
præcepta & conceſſiones emphyteuticas ad ipſum
non reuertitur emphyteuſis. Vide etiam *num.ſe-
quentibus* , per eundem Pereitam. Rouitus *conſ.*53.
n 19.*vol.*1.Ponte *deciſ.*3.*num.*25.26.*&* 27. Duardus
de cenſibus,§.1.10. *ex numero* 10. Surdus *deciſ.* 286.
*num.*2.3.*& per totam.*Ioan.Garcia *in tractat. de hy-
poth.poſt contractum,&c. ex num.*6. quamplures re-
fert & ſequitur Carleuall.*de iudic.tom.*2.*lib.*1.*tit.*3.
putati 23.*ſub num.*20. Conſonant omnino quæ di-
ximus 2.*part.cap.*7. *ex num.*45. *verſic. quibus mirè
conſonat* , &c. & ſuperiùs *ex num.* 11. *cum ſequen-
tibus , verſic. ſed nihilominus iis non obſtantibus,*
&c.
Sed in domino cenſus reſeruatiui contrariū erit 70
dicendum, vt ei ius hoc prælationis , & retractus
penitus denegetur,attenta natura cenſus reſeruati-
ui;quia cum in cenſuarium transferatur vtrumque
dominium, & penes concedentem nihil remaneat
in ipſa re præter ius percipiendi annuam penſio-
nem,prout ex iuribus, & Doctoribus probauimus

ſupcà *ex num.56. verſic. ad ſecundam partem huius*
cap.&c. ideo nihil mirum, vt denegetur prælatio,
& retractus, quando res cenſualis ſubhaſtatur pro
ære alieno debitoris cenſuarij, vel quando credito-
ribus in ſolutum datur, ſaluo iure penſionis domi-
ni cenſus, vt rectè comprobat Auendan. *de cenſi-*
*bus, cap.*87.*num.*5. adde quæ Hermoſilla *tom.* 2. *ad*
*l.*55.*tit.*5.*part.*5.*gloſſ.*2. *ex n* 25.*fol.*252. *& ſeqq.* Sed
71 quid econuerſo, quando dominus cenſuarius ven-
dit ius penſionis ſibi reſeruatæ; an cenſuario com-
petat retractus, non conuenit inter Doctores. Vide
Hermoſil. *loco cit.* & Auendan. *in c.*88. *n.*4.

72 Secundo modo poſſunt dominus directus, & do-
minus cenſus reſeruatiui comparere in concurſu
creditorum cauſato per emphyteutam, ſiue cenſua-
rium debitorem ſcilicet petendo rem ipſam ob
commiſſum, & ob reſolutionem contractus, quia
cum ratione cõſolidationis ex cauſa commiſſi, vel
temporis finiti res pleno iure deuoluatur ad domi-
num directi dominij, (vel ad dominum cenſus re-
ſeruatiui, quando in eius reſeruatione adeſt pactũ
73 commiſſi caducitatis, vt ſtatim,) ſemper quod ex
natura rei, & ex cauſa præambula, & neceſſaria re-
ſoluitur ius debitoris; reſoluuntur etiam pignora,
hypothecæ, & onera per debitorem interim impo-
ſita, & res libera ad dominiũ reuertitur, in qua do-
minus ratione dominij præfertur omnibus credi-
74 toribus emphyteutæ, & cenſuarij, cum quo credi-
tores ipſi concurrere ad rem nullo modo poſſunt.
Et in hoc caſu rectè procedunt, & admittuntur, nõ
aliàs quæ Ludouiſius Auendan. in iis terminis fir-
mauit, (licet ſub maxima terminorum confuſione,
& iuris regularum æquiuocatione & intricatione)
*in cap.*210.*n.*10. *&* 11. & latius *in cap.*3. *per tot.* Sed
melius magiſque ordinatè dixit *in eod. tit. c.*91.*n.*8,
qui poſtquam *ex n.*7. *& à n.*1 *& in cap.*90.*ex n.*4. ex
75 pluribus DD *& c.*15.*n.*7. quod in cenſu reſeruatiuo
nullo modo ſui natura attenta, res cenſuaria cadat
in commiſſum, ſiue per alienationem, ſiue per non
ſolutionem pẽſionis, etiam per mille annos, & poſt
Couarr. Aluar. Valaſc. Gutier. & Mantic. obſeruat
76 etiam Barboſa *in cap. potuit, n.*101. *de locat.* admittit
tamen ipſe Auendan. & latè comprobat, ex pacto
expreſſo commiſſum eſſe admittendum, & rem ob
non obſeruatum pactum, & conditiones ſub pœna
commiſſi, deuolui ad dominum cenſuarium libe-
tam & eo modo, quo res emphyteutica, provt la-
tiſſimè apud eum locis relatis videre eſt.

77 Poſtmodum *in d. c.*91.*n.*8. ita ad noſtrum propo-
ſitum loquitur, *Ex qua noua interpretatione ad præ-*
dictam legem deducitur deciſio eius dubitationis,
quam ſemel vidi in facti contingentia agitatam in re-
gia Pinciana Cancellaria, an ſcilicet dato concurſu
creditorum in bonis cenſuarij, dominus cenſus emphy-
teutici, vel reſeruatiui perpetui, cui tamen eſt, condi-
tio commiſſi, præferatur cæteris omnibus creditoribus
cum eo ad petitionem rei cenſualis concurrentibus: in
qua dubitatione, cuius alibi ad longum reſolutio tra-
detur (ſcilicet in d. c. 3.) *ita aduocati Cancellariæ*
diſtinguebant. Quod ſi dominus cenſus non agat ex
conditione commiſſi, ad vendicandam rem cenſualem,
ſed ex iure prælationis (vt quia cenſus eius erat natu-
ræ, quod pœnam commiſſi non admitteret,) tunc cre-
ditores ſint præferendi, qui tempore priores, & iure
potiores eſſent, cum eo caſu res cenſualis verè, & ir-
reuocabiliter cenſuarij eſſet, & cum tota eius patrimo-
nij ſubſtantia conuerſa, & confuſa, atque ſicut reliqua
bona debitis eiuſdem cenſuarij obnoxia & ſubiecta.

78 *Sin verò dominus cenſus iure commiſſi rem cenſua-*
lem vendicare conetur, vt quia cenſus eius erat natu-
ræ, quod eam conditionem commiſſi admitteret; crede-
bant aduocati, præferendum eſſe cæteris omnibus cre-
ditoribus anterioribus, etiam expreſſam hypothecam,
& obligationem habentibus, dicentes quod cum ea
conditio commiſſi, quæ ab initio creationis cenſus re-
ſolutiua creatus eſt, efficiat, quod res cenſualis adue-
niente ea conditione commiſſi, & reſoluto per eam
contractu, ad concedentem ſtatim reuertatur, non effi-
ceretur eo caſu cenſuarius dominus rei irreuocabiliter,
licèt interim dum contractus reſoluitur, verus eius do-
minus ſit. Et quod ideo facultas vendicandi rem im-
pedit eo caſu confuſionem eius cum cæteris bonis cen-
ſuarij, quoad tunc ſaltem effectum vt reſpectu eiuſdem
rei detur concurſus, & prælatio creditorum.

Efficit enim conditio commiſſi, & reſolutio contra- 79
ctus, vt potius res cenſualis videatur eſſe inter cætera
concedentis bona, ſi commiſſum verificetur, quam inter
cenſuarij facultates, vt inde cæterorum anteriorum
creditorum prælatio iuſtificetur, ac ſi cum ea reſolu-
tiua conditione, & facultate vendicandi rem eius
vtrumque dominium reuocabiliter in cenſuarium
tranſiret; quæ noua, & eleuans reſolutio confirmatur
ex iis, quæ notanter reſoluit Tiraquell. de tract. con-
uent. §. 2. *gl.*3. *& vnic. n.*7. *cum pluribus aliis, dicens*
*num.*9. *quod alienatio non propriè dicitur, niſi quando*
dominium plenè, & irreuocabiliter eſt alienatum, &
alia conducibilia ad propoſitum adducens, quæ confir-
mantur ex iis quæ ipſe Tiraquell. in l. ſi vnquam, C. de
*reuoc. donat. verb. reuertatur, ex princip. & n.*398. *qua* 80
ratione non poterunt creditores cenſuarij præferri con-
cedenti rem in cenſum, ex quo datur nouus & verus
intellectus ad text. in cap. conſtitutus, de relig. do-
mib. vt ex eo commiſſum excludatur, & creditores ſi
forſan eorum concurſus in eiuſdem text. ſpecie detur,
priores tempore & iure domino cenſus præferantur,
quia deficit conditio commiſſi, & reſolutio contractus
per eam atque vtrumque dominium tam vtile, quam
directum in cenſuarium irreuocabiliter fuit tranſla-
tum. Hactenus Auend.

Iſta aduocatorum huius Cancellariæ determina- 81
tio multũ conformis eſt iuris regulis, & principiis,
nam comparens in concurſu creditorum rem ali-
quam vendicãdo, quæ inter cætera debitoris bona
reperitur; ſemper pro ſuo dominio omnibus credi- 82
toribus indiſtinctè præfertur, quia debitor de bo-
nis ſuis, non de alienis concurſum facere poteſt. Et
ideo ſtatim quod res agnoſcatur aliena, à concurſu
extrahitur, & vero domino traditur: provt ex plu-
rium iurium & Doctorum auctoritate ampliſſimè
probabimus ſuprà 1.*p.c.*8.*ex.n.*38. *verſ. à regula ta-* 83
men huius, c.&c. *& in* 2.*p.c.*24.*ex num.*14. *cum ſeqq.*
verſ. quarto quia domino pecuniæ,&c. pro qua reſo-
lutione allego text. famoſum *in l. etiam* 16. *ff. qui pot.*
in pign. hab. etiam ſuperficies (inquit Conſultus) *alie-*
no ſolo poſita pignori dari poteſt, ita tamen vt potior
cauſa domini ſit ſoli, ſi non ſoluatur ei ſolarium, id eſt
ſecundum vnum intellectum) ſi res in commiſſum
cadat ob non ſolutum canonem, & penſionem pro
ſoluto impoſita, & a domino ſibi reſeruata, prior
cauſa eſt, & potior domini ſolarij.

Et hæc res per commiſſum ad dominum cenſus 84
reſeruatiui, vel dominum directi dominij, libera
deuoluta intelligitur, reſoluto, extincto iure pi-
gnoris, vel hypothecæ quolibet interim impoſito
ſuper ea per debitorem, iuxta textum expreſſum *in*
l. lex vectigalis, ff. de pignoribus, iunctis his, quæ la-
tè per Nos ſuprà 2.*p. cap.* 27. *ex num.*37. *cum ſeqq.*
verſ. quoad ſecundum huius, cap. articulum, &c.
quare

85 quare ob deuolutionem reſoluto iure creditoris ad ipſam rem nullus eorum poteſt admitti ad concurſum, nec prætendere poteſt prælationem cum 86 domino, quia ſublato iure principali, pariter extinguuntur prælationis iura, etenim non entis nullæ ſunt qualitates, vt in iis terminis conſiderat Auend. *de. c.91. n.9.* & quia per deuolutionem ad dominum nullæ iuris creditorum remanent veſtigia circa rem.

87 Tertio denique modo poſſunt dominus directi dominij, & dominus cenſus reſeruatiui comparere tanquam tales in iudicio concurſus formati per emphyteutam, vel cenſuarium, nempe pro ſuis annuis duntaxat præſtationibus decurſis ſibi debitis exigendis ex bonis concurſus (nulla facta mentio-
88 ne commiſſi, neque ex eo iure rem vendicantes,) quo caſu cum iſti ipſa re habeant ius hypothecæ tacitæ impoſitæ ab initio acquiſitionis, provt latè comprobat Auendanus *d. c.3. ex num.2. & ex n.7.* & eſt textus, ſecundum aliam lecturā *in d.l.etiam ff. qui potior in pign.habeam.* ibi, *ſi non ſoluatur ei ſalarium*, &c. plurimos Doctores Allegat. Aluar. Valaſcus *de iure emphyteut. quaſt.4. & num. 6. cum ſeq.*) licet ipſe conetur debilibus rationibus communem receptam per omnes impugnare) innumerabiles penè Doctores pro hac hypotheca domino proprietis competente in re emphyteutica, pro canone refert, & diſputans reſoluit Ioan. Anton. Manguilios *in tract. de euictionibus, quaſt.124. ex num 60. & verſ. à num.50. & per totam quaſtionem,*
89 omnibus proculdubio creditoribus emphyteutæ, vel cenſuarij debitoris præferendi ſunt in ipſa re emphyteutica, aut cenſuaria provt iis in locis probat Auend. nulla tamē facta diſtinctione, an creditores ſint anteriores, vel poſteriores, provt ipſe Auend. indicare videtur proximè citato; ſed abſolutè cunctis præferēdos eſſe, aſſerit ex prædicta ratione; quoniā quando hypotheca oritur ſimul cū
90 ipſa rei acquiſitione, omnibus anteriobus iſte creditor præfertur in ea, provt latiſſimè ex innumerabilium penè Doctorum relatione comprobauimus ſuprà *2.p.c.14.ex n.108.cum multis ſeqq.verſ.imò &*
91 *quod plus eſt*, &c. vbi mirabiles valde doctrinas, ad propoſitum reperies; tandem quando iſti domini directi dominij, & cenſus reſeruatiui, non comparent, tanquam tales ad iudicium creditorum peractum per emphyteutam, aut cenſuarium, nec eo iure ius aliquod aliquod prætendunt; ſed tanquam creditores extranei, ad pecuniam ex diuerſa cauſa eis ab emphyteuta, vel cenſuatio debita; tunc ad omnia bona debitoris ius habent pro ſuo credito exigendo ſuo loco, & gradu inter cæteros creditores, attenta ſua hypotheca, aut priuilegio, ſeu anterioritate, ſi fortè habeant, & non aliàs, provt certiſſimum eſt ex iuris regulis, & principiis.

92 Et iuxta ſupradicta à principio huius c. vnū notabile omittere non libet; an hypotheca impoſita ſuper bonis emphyteuticis, vel feudatariis per emphyteutam, ſeu vaſallū, cum conſenſu domini directi dominij, duret, etiamſi emphyteuſis, vel feudum finiatur per extinctionem generationis, vel per cōmiſſum, ita vt deuoluatur ad dominū, & cum directo dominio conſolidetur, an ipſa bona ad dominum deuoluantur, & tranſeant cum ipſo onere hypothecæ, magna eſt inter noſtros controuerſia.

93 Negant Iſernia *in cap.1.§.quid ergo, n.5.in princ. de inueſtitur. de re aliena facta*, abundè diſputat pro vtraque parte Carleual. *de iudiciis, tom.2. lib.1. tit.3. diſp.23. ex n.29. cum multis ſeqq.* & ſignanter *ex n.31.* & negatiuè reſoluit, vt hypotheca impoſita ſuper bonis feudalibus, vel emphyteuticis cum expreſſo aſſenſu domini extinguatur, extincto feudo, & emphyteuſi, ita vt bona ad dominum libera deuoluantur, contendens, text. *in l. lex veſtigali, ff. de pigneribus*, procedere, etiam in conſtitutione hypothecæ interueniat aſſenſus directi domini; pro ſua opinione *num.39.* alios quam plurimos Doctores allegat, qui tamen non loquuntur, quando interuenit aſſenſus, ſed in nudis terminis, *d. l.lex veſtigali.*

Contrariam ſententiam viriliter tuentur Bart. *in l.in diem, 9. num.2. ff. de aqua pluuia arcenda*; & 94
ibi etiam Cumanus *num.1.* quia dominus per conſenſum appoſitum dum feudatarius, vel emphyteuticarius obligat ſuo creditori bona emphyteutica, & feudataria; ſibi præiudicat, atque ideo hypothecam per deuolutionem ad dominum contingentem non extingui, ſed durare, & tranſire ad dominum cum bonis deuolutis, tuentur hanc opinionem Iſernia ipſe *in d.cap.1.§.quid ergo in fin. & in c. Imperialem, n.11. de prohib. feudi alien.* per Federic. Boërius *deciſ.181. num.4. & 5.* Marius Frecia *de ſubfeudis, lib.2. authorit.29. n.6.* Harmant. Piſtor. *lib.2. q. iuris q.48. ex n.14.* Scradet. *de feudis, p.8. c.4. n.34. verſic. ſecundo hac concl.* Camerarius *in c. Imperialem, fol.50. littera L.* latiſſimè diſputat pro vtraque parte, & reſoluit Andr. Fachin. *contron. lib.7. c.56. per totum.* Cardin. Alexand. *in d.§.quid ergo n.2.* Afflictis *n.3.* Balzaranus *num.21.* Puteus *de reintegrat. feudor. c.256. pone quod Vaſall. n.7.8. & 12.* Capicius *in inſtitut. feudal. tit. feudorum deuolutio, §. hypotheca pag.159. & in tit. feudorum execut. verſic. dominus mortuo, pag.197.* & Roſental. *de feudis, c.9. memb.1. concl. 18. n.1.* & ex text. *in cap.1. §. ſi clientulus de alienatione feud.* quæ opinio probabilior, & communior eſt.

CAPVT IV.

Bona maioratûs ex facultate regia creditoribus hypothecata, an abſque noua facultate in concurſus iudicio ſubhaſtari valeant.

Et an ſemel ita diſtracta poſſint per bonorum liberorum ſuperuenientiam recuperari, ac venditionem reſcindi.

Et quid ſi tempore ſubhaſtationis, reuera libera bona aderant, quæ tamen poſtmodum reperta fuere; an poſſeſſor maioratûs poſſit illa ſemel diſtracta vendicare.

Et an caput maioratûs ſubhaſtari poſſit per iudicium concurſus.

SVMMARIVM.

Maioratus bona, quæ præcedente, facultate regia, fuere hypothecata; ſi in concurſu pro ſoluendis creditoribus diſtrahantur, in publica ſubhaſtatione diſtrahi debent, n.1.

Bona ipſa maioratus, ſi redditus non ſufficiunt ad ſolutionem, quotidie diſtrahi iubentur. ibid.

Alienatio, quæ iudicis decretum requiritur omnino in

 publica

publica ſubhaſtatione eſt facienda, n. 2.

Bona abſentis, fiſci, minoris, Reipublicæ, & quæ in executionem rei iudicatæ venduntur, ſubhaſtationem publicam requirunt, n. 3.

Idem in Iudicio concurſus ſeruatur, n. 4.

Subhaſtatio bonorum maioratûs non requirit nouam facultatem, ſed ſufficit, quæ praceſſit ad pignorandum, & hypothecandum, n. 5.

Idem ſeruatur in omnibus caſibus, in quibus ad pignorationem, & alienationem aſſenſus regius requiritur, n. 6.

L. ſi pupillorum, 7. §. ſi pupillus, ff. de rebus eorum. num. 7.

Ad venditionem bonorum Eccleſiæ, ciuitatis, & aliorum, quæ facultate regia fuerunt hypothecata, non requiritur noua ſolemnitas, n. 8.

Idem in fiſci rebus ſeruatur, n. 9.

Aſſenſus domini adhibitus in datione rei feudalis in dotem datæ, operetur, vt ad tranſlationem dominij ſoluto matrimonio nouus non requiratur aſſenſus, n. 10.

Aſſenſus regius requiſitus in compromiſſo rei feudalis, nouus in feudo non requiritur, n. 11.

Aſſenſum regius ſi præceſſit in obligandis rebus feudalibus, alius nouus non requiritur in bonis diſtrahendis pro executione, n. 12.

Aſſenſus regius, Epiſcopi, aut Iudicis licentia in bonis alienari, prohibitis aufert impedimentum iuris, vel hominis, & res permanet libera, num. 13.

Res, quæ ſemel prohibitionem euaſit; ſemper permanet libera, n. 14.

Rei natura ſemel alterata, ſemper remanet alterata, n. 15.

Maioratus bona per facultatem regiam alienari, aut hypothecari permiſſa remanent deinceps libera, n. 16.

Solemnitas, conſenſus, ſeu authoritas requiſita ad actum, ſi ſit ſemel adhibita, alia noua non requiritur in exequutione actûs, n. 17.

Actus nouus non dicitur, qui ſit pro executione antiqui, n. 18.

Conſenſus patroni adhibitus in conſtitutione penſionis ſuper beneficio cum facultate transferendi, aliàs non requiritur in tranſlatione, num. 19.

Ad diſtractionem bonorum maioratus ex facultate data ad hypothecandum deueniri nequit, niſi bonis liberis deficientibus, num. 20. 23. & num. 44.

Facultas, ad obligandum bona maioratus conceſſa ſemper intelligitur, bonis liberis deficientibus, etiamſi in ea non exprimatur, n. 21.

Maioratus obligatus quaſi fideiuſſor indemnitatis reputatur, n. 22.

Maioratus bonis ex facultate regia in concurſu diſtractis ſi poſtea ille, qui facultatem obtinuit, bona libera acquirat, ſucceſſor non poteſt diſtractionem retractare, n. 23. & ſeqq.

Alienatio ſemel perfecta ad nouam ſuperuenientem cauſam non debet retractari. n. 25.

Regula factum legitimè, de regul. iur. lib. 6. explicatur, n. 26. & ſeqq. & n. 51.

Gloſſæ doctrina adducitur. n. 27.

Dos ſemel legitimè detracta, & reſtituta ex fideicommiſſo non venit reſtituenda in reſtitutione fideicommiſſi poſtea facta. n. 28.

Dos ſemel vxori propter viri inopiam reſtituta, non eſt iterum viro reſtituenda, etiamſi diues fiat. num. 29. & 38.

Vxori quarta Auth. ſemel, C. vnde vir. & vxor. ſemel ob paupertatem aſſignata non auferatur, ſi poſtea diues efficiatur. n. 30.

Mater ad ſecundas nuptias tranſiens, ſi petat Tutorem, & detur; licèt poſtea pœniteat, reaſſumere tutelam non poteſt, n. 31.

Mater per ſola ſponſalia non amittit tutelam, n. 32.

Etiamſi Maritus ſecundus moriatur, Mater non reaſſumit tutelam, n. 33. & 34.

Idem iudicatur de editione liberorum, ac de tutela, n. 35.

Vxor, cui legatur ſub conditione ſi caſtè viuat, an ſemel legatum ablatum recuperet, ſi caſtè poſtea viuat, n. 36.

Legatum relictum ſub conditione, ſi alicui nubat, amittit alteri nubendo, etiamſi vidua effecta conditioni pareat, ibid.

Dote vxoris per rem iudicatam in tuto poſita ob paupertatem viri, res iudicata non retractatur, etiamſi diues vir efficiatur, n. 37.

Actus ſemel conſummatus, & perfectus non retractatur, etiamſi caſus veniat, à quo initium ſumere non potuit, n. 38.

Quæ ſemel legitimè conſtituta ſunt, durant, licèt caſus ſuperueniat, à quo initium ſumere non potuit, n. 39.

Res ſemel effecta alienabilis, ſemper remanet alienabilis, n. 40.

Poſſeſſor maioratûs, eiuſque hæredes an teneantur ex bonis liberis poſtea acquiſitis ſatisfacere maioratui bona alienata ex regia facultate, num. 41.

Diſtractione facta bonorum maioratus ex regia facultate, ſi appareat eo tempore poſſeſſorem habuiſſe bona libera, an ſucceſſor poſſit alienationem reſcindere. num. 42.

Negatiua ſententia proponitur ex n. 43. contraria verior, n. 47. & ſeqq.

Idem eſt non eſſe, vel non apparere, n. 45.

Idem eſt non eſſe, & non poſſe probari, n. 46.

Maioratûs bonorum diſtractio ex facultate regia ſubiecta remanet reſciſioni: quoties bona libera tunc exiſtentia, poſtea manifeſtantur, n. 47.

Hypotheca non contrahitur in bonis maioratûs, niſi liberis deficientibus, n. 48.

Maioratus bona libera remanent ab hypotheca, quoties libera adſunt, n. 49

Maioratus bona, vt indebitè alienata repeti poſſunt condictione ſine cauſa, vel indebiti, deſignatis bonis liberis tunc extantibus, n. 50.

Regula factum legitimè, de regul. Iuris in 6. interpretatur, num. 51.

Quod contingit ex cauſa præterita, ad cauſam præteritam refertur, n. 52.

Actus dependens à precedenti, præcedens actus attenditur, ibid.

Cauſa remota attenditur, potiùs quàm propinqua, quando ab ea dependet ius actûs propinquioris, n. 53.

Ius, quod omnino non eſt extinctum, ſed eliſum, & diminutum durat in eſſentia, licèt ceſſet in effectu, num. 54.

Regula factum legitimè retractare non debet, licèt caſus eueniat, à quo incipere non poteſt; fallit quando cauſa, ob factum eſt, deuoluitur ad non cauſam, n. 55.

Commodata re, aut depoſita, deperdita, & non apparente

parente, ſi poſtea apparet res iudicata reſcinditur, ex condictione ſine cauſa, n.56.

Exceptio dilatoria, quæ opponi poteſt poſt litem conteſtatam, quando reus iurat tunc, & non antea ad ſuam perueniſſe notitiam, reijcitur cum probationibus, ſi poſtea appareat, reum tunc notitiam illius habuiſſe, n.57.

Excuſſio bonorum ſemel facta præiudicat, & prodeſt alijs creditoribus in Iudicio non ſtantibus, n.58.

Excuſſionis ſententia non tranſit in rem iudicatam, quominus tertius, & fideiuſſor poſſit poſtea oſtendere, bona debitoris adfuiſſe, ibid.

Maioratus caput an alienari poſſit pro ſatisfactione creditorum, n. 59.

Negatiua ſententia proponitur, ibid. verior, & contraria, n.62.

Marchionatus, aut Comitatus, quibus iuriſdictio adhæret, pro executione capi nequeunt, n.60.

In facultate cõceſſa creditoribus cõcurſus ad vendẽdum bona maioratus ſemper reſeruatum manet caput maioratus, n.61.

Bona omnia ad ſtatum pertinentia ex facultate hypothecata alienationi, & ſubhaſtationi ſubijciuntur, etiamſi in iis caput contineatur, n.62.

Facultas regia facit omnia bona maioratus libera, n.63.

Regiis litteris confidens decipi non debet, n.64.

Caput ſtatus, licet virtute facultatis ſit alienabile, non debet ab eo initium ſumere diſtractio, niſi deficientibus alijs bonis, n.65.

Expenduntur doctrina Molinæ, Fuſarij, & aliorum, n.66. & 67.

Iuriſdictio poteſt capi in pignus pro executione, alienari, & in ſolidum dari, n.68.

Domus pretioſæ, aut magni ædificij valor quomodo taxatur, n.99. remiſſiuè.

1 BONA maioratûs, quæ facultate Regia fuere æri alieno hypotecata, ſi in iudicio concurſus pro ſatisfactione creditorum ſint diſtrahenda (prout quotidie diſtrahi mandantur quoties reditus maioratus non ſufficiunt ad eorum integram ſolutionem) in publica ſubhaſtatione diſtrahi; neceſſe eſſe firmarunt Ludouic. Molin. *lib.4. cap.3. num. 44. & 45.* vbi additionatores allegant Pater Molina *diſput. 650. num. 5.* Puteus *deciſ. 252. lib.2.* & Molina relato obiter ſequitur Mieres *de*
2 *maioratu 4. part. quæſt.3. num.17.* quia quotieſcumque ad alicuius rei alienationem authoritas, ſeu decretum Iudicis requiritur neceſſariò, res ea, non niſi in publica ſubhaſtatione diſtrahi valet. Bart. *in l.citat. num. 3. ff. de public. & vectigali.* Alberic. *in l.1. §. etſi ſine, §. 1. ff. de minoribus.* Bald. *in l.ordo, num. 4. C. de execut. rei iudicata.* Platea *in l.ſi tempora, col.1. C. de fide inſtrum. lib.10.* Matth. de Afflictis *in conſtitutio. Regni Siciliæ, lib.2. rubric.38.* Pinellus qui hæc omnia refert *in l.2. C. de reſcindend. vendit. 2. part. n.45.* cuius opinionem aſſerit communem Emanuel Xuarez *in Theſauro recepta ſentent. verb. decretum. vbi in alienatione, pag. 453.* & ideo Ludouic Molina *d.cap. ſub num.45.* firmat regulam vniuerſaliter veram, vt omne illud quod ex Iudicis decreto vendendum eſt ſubhaſtatione requirit prout in bonis abſẽtis fiſci, minoris & Reip.
3 & his bonis quæ in executione rei iudicatæ vendũtur, & aliis ſimilibus; latiùs proſequitur Molina loco citato, & quod ſubhaſtatio bonorũ quæ capiuntur à Iudice pro ſoluendis creditoribus requiratur, *l. ordo. Cod. de execut. rei iudicata*, & in bonis minorum Eccleſiæ ciuitatis vel fiſci. Quorum bona prohibita ſunt, alienari ratione publicæ vtilitatis in quibus propterea requiritur ſubhaſtatio, *l.1. Cod. de prædiis decurio, lib.10. & in authent. hic ius porrectum. Cod. de ſacroſ. Eccleſ.* Bald. *in dicta, l. ordo.* Vbi quod etiam requiritur quando venduntur bona abſentis per *l. fundus, ff. de reſcind. vendit.* de quibus latè Fabianus de Monte *de emptione & vendit. p. 5. princip.* Ioan. Anton. Manguilius *de euiction. quæſt. 45. ex num. 9. & ſequentibus, & quæſt 44. num. 1.* & hoc etiam procedit 4
ex natura iudicij concurſus, in quo bona debitoris communis non aliter diſtrahi poſſunt, authoritate, & decreto Iudicis quàm in publica ſubhaſtatione, vt ex pecunia ex eis redacta creditores gradatim ſatisfiant.

Sed an priùs vt ad hanc ſubhaſtationem, & ven- 5
ditionem bonorum maioratus deueniatur; noua requiratur licentia, & facultas Regia, communis eſt, & omnium Doctorum concors ſententia, quod non ſit neceſſaria, quia ſufficit quod à principio interuenerit ad pignoranda pro aliquo debito, quo non ſoluto, & pignore nõ luito, reſtitutionis, & ſolutionis tempore adueniente, liberè poſſunt alienari, & diſtrahi pro ſatisfactione creditorum abſque noua licentia, & regia facultate probârunt in terminis bonorum maioratus Gregor. Lopez *in l.6. tit.2. p.6. in gloſſ. verbo, que la no pudieſſe vender column. 8. verſic. et ſi data* Ludouic. Molina *de Hiſpan. primogen. lib.4 cap.5. num.1.2. & 3.* Mieres *de maioratu 4. p. quæſt. 3. ex num.1. cum ſequentib.* Pater Molina *de Iuſtitia, & Iure tract.2. diſp. 652. ex num.1.* Felician. de Solis *in tract. de cenſib. lib.2. q.21. n.22.* additio ad Molin. *dicto cap.5. num. 1. fol. 284* Hermoſilla *in l.4. tit.5. p.5. gloſſ 7. num. 33. t.2. fol.34.*

Quæ ſolutio procedit generaliter in omni caſu, 6
& materia, quibus requiritur ad pignorationem, & alienationẽ aſſenſus regius, ſiue domini, ſeu decretum Iudicis, vt ſi ſemel in pignoris cõſtitutione interuenit, poſtmodũ adueniẽte tempore ſolutionis,
& ſubhaſtationis nõ egeat creditor noua facultate, 7
aſſenſu, aut decreto, vt in minore eſt, text. expreſſus *in l. ſi pupill. 7. §. ſi pupillus dedit res pignori permiſſu Prætoris, nonnulla erit dubitatio an alienatio poſſit impediri, ſed dicendum eſt poſſe creditorem ius ſuum exequi, ff. de rebus eorum.* Bald. *ibi,* & Bart. *in Auth. hoc ius porrectum n.21. Cod. Sacroſanct. Ecleſ.* idem Bald. *in l. Papinianus, §. ſed nec impuberes, ff. de inoffi. coſ. teſtament.* Alexand. *conſil. 189. n.1. & 15. lib. 7.* Decius *in l. ſingularia num.10. ff. ſi certum petat.* vbi Cagnol. *n.75.* Fabian. à Monte *de emptione, & vendit. quæſt. 5. princip. num.98.* Capicius *deciſ.182. n.10. & 11.* Neguſantius *de pignoribus 2. part. 6. membr. n.15. ampliat.1.* Simoncellus *de decretis, lib.2. tit.3. in ſpacio 4. n.36.* Surdus *deciſ.191. num.18. & dec.278. num. 4. & 5.* Pereira *de exceptione & venditione c.8. n.12.* Caſtillo *controuerſia. lib.4 cap.61. num.25.* Benchendor *in addit. ad Seraphin. de priuil. iuram. priuileg. 45. num. 2.* Montan. *de tutel. & curat. cap. 33. n.496. cum ſequentibus.* Hermoſilla *vbi ſuprà n.52.* & probant omnes alij Doctores paulò antè citati *num.5.*

Et in bonis Eccleſiæ, & ciuitatis quæ ſemel fa- 8
cultate Regia, aut authoritate Epiſcopi fuere hypothecata, vt ad venditionem eorum, noua non requiratur ſolemnitas vel facultas, probarunt Hermo-

ſilla vbi proximè *num.* 33. Felicianus *d. cap.* 3. *n.* 20.
Mieres *d. q.* 3. *n.* 2. Caldas Pereira *in l. ſi curatorem*
habens, C. de integrum, reſtit. in verb. contractum fe-
ciſtis, n. 42 Petrus Surdus *d. deciſ.* 278. *n.* 5. Menoch.
conſil. 110. *num.* 58. *lib.* 2. & plurimi alij ab iſtis
citati.
9 *Et in feudis*, idem obſeruant, innumerabiles pe-
nè Doctores ſi ad obliganda bona, feudalia inter-
uenit aſſenſus Regis aut domini poſtmodum pro
executione, ſatisfactione crediturum in eorum
diſtractione alius nouus non ſit neceſſarius aſſen-
ſus. Molina *lib.* 4. *d. cap.* 5. *num.* 2. Mires 4 *part. d.*
cap. 3. *num.* 6. *& ſeqq.* Surdus *conſil.* 30. *in fin.* Ger-
man. Prior. *lib.* 2. *quaſt.* 15. *n.* 19. Nouarius *q.* 128.
num. 3. Scadet. *de feudis, part.* 8. *cap.* 4. *quaſt.* 7. *n.* 25.
Scipio Rouitus *conſil.* 21. *num.* 12. Imola & Lu-
douicus Roman. *in l. vſufructu, ff. de ſoluto matrim.*
10 vbi quod aſſenſus domini adhibitus in datione rei,
feudalis in dotem marito, operatur quod tranſla-
tio dominij, quæ fundata eſt ſoluto matrimonio
non requirat alium aſſenſum, quos referens ſequi-
tur Capicius *deciſ.* 182. *num.* 11. *&* 12. Matth. de Af-
flictis *in c. Imperialem, in princ. verſ. duodecimo*, no-
ta ex text. *ibi, n.* 8. *&* 9. de prohibita feudi alienat.
& deciſ. 33. *num.* 19. Molina *d. cap.* 3. *num.* 2. Ma-
reſcotus *variar. reſolut. lib.* 2. *cap.* 91. *num. fin.* probat
11 Andr. Iſernia, in conſtitut. regni, quod ſuper com-
promiſſo de re feudali debet interuenire aſſenſus
regius, & non in laudo, quia laudum deſcendit ex
compromiſſo, & eſt executio compromiſſi; ſequi-
tur plura adducens Matthæus de Afflictis *dec.* 285.
num. 15. *&* 16. idem Afflictis *in conſtitut. Neapol.*
lib. 3. *rubric.* 3. *de reuocat. alienat. num.* 55. *fol.* 264.
12 nam quando finis habet neceſſariam conſequen-
tiam à principio; non finis, ſed principium atten-
ditur, Afflictis *deciſ.* 210. Mauritius *de reſtit. in in-*
tegr. cap. 196. *colum. fin.* Caldas Pereira *in l. ſi cura-*
torem habens, verb. implorare, num. 50. Ponte *dec.* 21.
num. 19. Ancharan. *conſil.* 28. *num.* 6. *&* 7. *verſ. & per*
iſta non obſtant. Cardinal. Tuſchus *littera P. con-*
cluſ. 703. *num.* 16. 17. *& ſeqq.* Antonius Faber *in C.*
lib. 3. *tit.* 19. *de inofficioſ. teſtam. definit.* 23. *num.* 20.
Surdus *deciſ.* 297. *num.* 12. & per plures alios Anto-
nius Amat. *variar. reſolut. tom.* 2. *reſol.* 65. *ex num.* 8.
vide plurimas elegantes doctrinas infrà *ex num.* 52.
cum ſeqq. & ſupra 1. *part. cap.* 7. *ex n.* 79. *cum ſeqq.*
& idem Afflictis 335. *num.* 29. vbi dicit. *Quod ſi in*
obligatione rei feudalis praceſſit Regius aſſenſus; iu-
dex poteſt liberè interponere ſecundum decretum con-
tra eadem bona feudalia, abſque alio aſſenſu regio, &
conſenſus Regius praſtitus ſuper contractu principali,
trahitur ad omnia que ſunt neceſſaria pro illius exe-
cutione; reſoluit Amedæus Aponte *in tit.* 11. *laude-*
miorum, quaſt. 37. *colum.* 3. *&* 4. Frecia *in tract. de feu-*
dis, lib. 2. *quaſt.* 11. & alij per Burſatum *conſil.* 29.
n. 18. *& n.* 30. *n.* 26. *&* 29. Petrus Surdus *deciſ.* 22. *n.* 52.
& 53. quos omnes refert Mieres *d. quaſt.* 3. *num.* 67.
& 68.
13 Et omnium ratio eſt euidens, quia per primum
Regis aſſenſum, & facultatem ſeu Iudicis, aut Epi-
ſcopi licentiam, in bonis alienari prohibitis, ſu-
blatum fuit impedimentum iuris vel hominis, ad
latè per Nos tradita ſuprà 2. *part. cap.* 9. 10. *&* 11.
14 *& cap.* 22. quo ſemel ſublato res perpetuò remanet
libera: quia res quæ ſemel prohibitionem eua-
ſit ſemper remanet libera; & res affecta aliena-
bilis, perpetuò remanet alienabilis, *cap.* 2. *de feu-*
dis. Caldas Pereira *de renunat. emphyteuſi, quaſt.* 11.
n. 30. Ceuallos *commun. quaſt.* 897. Scaccia *de appel-*
lation. cap. 1. *quaſt.* 17. *limitat.* 47. *membr.* 1. *num.* 3.
Gonçales *ad regul.* 8. *Cancellar. gloſſ.* 6. *num.* 194.
Ioan. Franciſco Leo *in Theſauro fori. Eccleſiaſt.* 1. *p.*
cap. 15. *num.* 3. Burſat. *conſil.* 4. *num* 22. *& ſequenti.*
Menochius *de arbitrariis, quaſt.* 54. *num.* 24. Pere-
grinus *deciſ.* 2. *num.* 2. Vincentius Fuſſar. *de ſubſti-*
tutionibus, quaſt. 352. *num.* 49. Surdus *conſil.* 105.
num. 12. Matienzo *in l.* 11. *tit.* 6. *lib.* 5. *recopil. gloſſ.* 8.
num. 2. & per plura iura, & Doctores, Nos *in noſtris*
commentariis de Regia protectione 3. *part. cap.* 4. *à* 15
num 55. *& ſeqq.* vbi etiam quod rei ſemel alterata
natura, ſemper remanet alterata, *in tract. de ſuppli-* 16
catione ad Sanctiſſ. 2. *part. cap.* 19. *num.* 5. *&* 6. Ma-
ximè in maioratibus in quibus per facultatem Re-
giam bona alienari ſeu hypothecari permiſſa rema-
nent libera; provt expreſsè recitant ſimiles omnes
facultates, & adnotant Additionatores ad Molin.
in lib. 4. *c.* 5. *n.* 1. poſt principium ex Molina *lib.* 4.
c. 9. *n.* 38. alios plurimos adducimus ſuprà *hoc tr.* 2.
p. c. 9. *n.* 29. *& n.* 60.
Et quia ſolemnitas conſensûs ſeu authoritas re- 17
quiſita ad actum ſi in eo fuit adhibita; alia noua
non requiritur in executione, & complemento
ipſius actûs, quod in actionibus iudicialibus, & ex-
traiudicialibus varias & ſingulares doctrinas con-
gerit. Caldas Pereira *de empt. & vend. cap.* 8. *à n.* 10.
cum ſeqq. & ſurſum Petr. Surdus *deciſ.* 34. *ex n.* 43.
cum ſeqq. quia non dicitur nouus actus ille qui fit 18
pro executione antiqui, plurimas cumulat doctri-
nas Surdus *conſil.* 385. *à num.* 23. *cum ſequentibus,*
lib 3.
Provt ſi in conſtitutione penſionis ſuper bene- 19
ficio iuris patronatus laicalis cum facultate tranſ-
ferendi fuit adhibitus conſenſus patroni poſtmo-
dum penſionarius penſionis tranſlatione non eget
nouo patroni conſenſu. Auguſtin. Barboſa *de Iure*
Eccleſ. lib. 3. *tit. de penſionibus, c.* 11. *à n.* 103. vbi alios
allegat.
Hæc tamen noſtra firmiſſima reſolutio, vt bona
maioratus ſemel hypothecata ex facultate Regia,
liberè abſque alia noua diſtrahi poſſunt; in concur-
sûs Iudicio pro ſatisfactione creditorum vno mo- 20
do limitabis, vt ad eorum diſtractionem deuenire
non debes niſi in ſubſidiũ nempe bonis liberis eius
poſſeſſoris qui obtinuit facultatem, & ad hypothe- 21
cam peruenit deficientibus, nam quemadmodum
obligatio bonorum maioratus bonis exiſtentibus
liberis non ſubſiſtat, eo quod per facultatem ad
obliganda conceſſa expreſſa dicatur, quod prius
obligentur bona libera, ita vt bona maioratus in
ſubſidiũ deficientibus liberis non aliter intelligan-
tur hypothecata, etiamſi in facultate id expreſsè
non dicatur, tacitè ſubintelligitur, & maioratus
quaſi fideiuſſor indemnitatis, & ſubſidiarius repu- 22
tatur, provt latiſſimè ſuprà 2. *p. c.* 5. *ex num.* 16. *cum*
multis ſeq. verſ. contrariũ tamen, imò creditores, &c.
Pariformiter denegatur diſtractio bonorum ma- 23
ioratûs ex facultate Regia hypothecæ ſubiugato-
rum bonis liberis exiſtentibus, & niſi præcedente
eorum excuſſione, probant Molin. *lib.* 4. *cap.* 6. *n.* 15.
& 19. *& lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 4. Pater Molin. *tract.* 2.
diſp. 953. *ex num.* 1. Menochius *lib.* 4. *praſumpt.* 189.
num. 9. Iacob Cancer. *variar. reſolut. part.* 1. *cap.* 9.
num. 109. Oliuer. Beltramin. *in annot. ad Alexand.*
Ludouic. deciſ. 299. Vincent. ad Anna *allegat.* 115.
Camil. de Curte *in diuerſ. iuris feud. cap.* 5. *num.* 91.
fol. 224. Addit. ad Molin. *lib.* 4. *c.* 7. *n.* 1. qui loquun-
tur etiam in feudalibus, innumerabiles penè DD.
congeſſimus, ſuprà 2. *p. d. c.* 5. *ex d. n.* 16. *cum ſeqq.*

24 Ex hac limitatione duæ reſultant difficultates diſ-
ſoluendæ, prima an poſtquam bona maioratus di-
ſtracta fuere per ſubhaſtationem in iudicio credi-
torum ſuperueniant bona libera eius, qui debita
contraxit, & facultatem à Rege impetrauit, eo
quod alia bona libera acquiſiuit, an reſcindi po-
terit diſtractio præcedens, & bona ſic ſubhaſtata,
recuperare, & vendicare valeat ſucceſſor in eodem
maioratu ita vt diſtractio præcedens retractetur?
Hanc quæſtionem eleganter retigit doctiſſimus
Ludouic. Molina *primogen. lib. 4. cap. 7. ex num. 13.
& ſequentibus*, quam iuridicè reſoluit, & firmat
alienationem maioratus ſemel iuſtè, & legitimè
factam non eſſe renouandam etiamſi poſtmodum
bona libera ab alienante acquiſita fuerint; moue-
tur ex eo quod alienatio perfecta atque cõſumma-
25 ta fuit à principio, atque ideo ex defectu cauſæ ob
nouæ ſuperuenientiam retractari non debet ex re-
26 gula factum legitimè *de regul. iuris in 6.* quod in
actu ſemel perfecto, & conſummato vera eſſe pro-
fitetur, ſicque iura contraria conciliari affirmat,
nempe text. *in l. fin. in princip. Cod. vnde liber. l. qui
res, §. aream cum ſimilibus, ff. de ſolutionibus*, ex
Tiraquell. qui plura affert *in tract. de cauſa ceſſante
limitat. 12. num. 1. cum ſequentib.*

27 Et allegat in terminis gloſſ. ſingularem, & com-
muniter ſequutam ab ſcribentibus *in Authent. res
quæ l. commun. de legat. verbo obligationem*, dum in-
28 quit, *Quod ſi dos, pro qua aſſignanda fuere aliena-
ta bona fideicommiſſi, reſtituta fuerit ex eis ante fi-
deicommiſſi reſtitut.* non venit ipſa dos in reſtitutio-
ne fideicommiſſi, à quo ſemel legitimè detracta
fuit, vbi Paul. *num. 5. quod & ipſum comprobare*, di-
cit ex *gloſſ.* communiter approbata *in l. vbi adhuc
29 verbo abutatur, Cod. de iure dotium*, quod vxori
ſit ſemel dos reſtituta, propter inopiam viri, iſti
non erit iterum reſtituenda, etiamſi vir ipſe ex
poſtfacto diues efficiatur ſimul deciſ. doctrina
comprobat *in Authentica præterea, n. 23. c. vnde vir,
30 & vxor; quod ſi vxori quarta, de qua in d. Authent.*
ſemel ob paupertatem aſſignata fuit, non ſit ſibi
ferenda, etiamſi ex poſtfacto diues efficiatur, quod
etiam repetit idem Decius *in conſil. 24. n. 2. & ſeqq.*
ſequutus à Tiraquell. *de cauſa ceſſante, limitat. 4.
num. 2.* adde Fontanellam *de pactis nuptial. tom. 2.
clauſul. 5. gloſſ. 8. p. 8. ex num. 1.* quod quidem funda-
mentum aliis variis, & ſingularibus ſimilibus ex-
ornare libet, nam mater tranſiens ad ſecundas nu-
31 ptias ſi petat tutorem provt tenetur, & detur, li-
cèt poſtea pœniteat, non poteſt reaſſumere tutelam
ſemel legitimè dimiſſam, & à ſe renunciatam Gra-
tianus *diſceptat. 219. num. 13. tom. 2.* (vbi etiam *de
limitationibus*) Spino *de teſtament. gloſſ. 29. prin-
cip. num. 11.* Anton. Gomez *in l. 50. Tauri num. 35.*
32 & quid ſi per ſola ſponſalia amittat tutelam, nega-
tiuè reſoluit poſt Gutierrez, & alios, Thomas San-
chez *de matrimon. lib. 7. diſput. 88. num. 5. & per to-
33 tam*, de hac materia,) & idem procedere etiamſi
maritus ſecundus moriatur, vt nec tunc vxor recu-
peret tutelam. Spino *ubi proximè ex num. 9.* vide ta-
men Gratianum *diſput. 5. p. 1. ex n. 34.* & de vxore,
34 & de his omnibus abundè per Anton. Amat. *reſo-
lut. 24. ex num. 10. cum ſeqq.* Vbi poſt innumerabiles
Doctores diſtinguit inter rem integram, & non in-
tegram, ſcilicet antequam datus ſit tutor vel poſt-
35 quam fuit datus, quem omnino videbis. Et idem
iudicandum de educatione filiorũ, quod de tutela:
Vide Paulum Montanum *de tutelis, cap. 15. num. 81.
& Taur. & à num. 74. cum ſeqq.* conducit Gutierrez
de tutelis, cap. 3. num. 6. Vide Cabedum *deciſ. 99.
num. 8. & 10.* latè Sanchez *de matrim. lib. 7. diſp. 88.
à num. 16. & ſequentibus.* Maſtrillus *deciſ. 230.* Leo
deciſ. 211. lib. 2. idem de vxore cui legatur ſub con- 36
ditione ſi caſtè vixerit, an ſemel ablatum legatum
recuperet ſi poſtea caſtè viuat. Vide Sanchez *vbi
proximè diſput. 91. ex num. 31. cum ſeqq.* & idem de
ea cui legatur ſub conditione ſi alicui nubat, quæ
non nubit, ſed alteri; vt poſtea vidua facta, licèt
velit illi nubere, & parere conditioni, non audi-
tur, nec recuperat legatum, Molinus *de ritu nuptia-
rum, lib. 3. cap. 29. num. 83.* Caſtillo *controuerſ. tom. 6.
cap. 127. num. 25. ad fin.* & iterum *num. 58. ad fin.*
& ſimiliter idem dicendum quando dos vxoris per 37
rem iudicatam poſita eſt in tuto ob paupertatem
viri, etſi iſte poſtea efficiatur diues, nõ ideo res iu-
dicata retractabitur, nec dos viro reſtituitur in-
nitos Doctores refert, & ſequitur Petrus Surdus
in conſil. 435. à num. 6. vbi reddit rationem, & fun-
damenta *tom. 3.*

Et horum omnium vna eſt ratio, quia vbi actus 38
eſt iam conſummatus, & legitimè factus; caſus
ſuperueniens non vitiat, quæ namque ſemel vtili-
ter, & legitimè conſtituta ſunt, durant, licèt caſus
euenerit à quo initium habere non potuerint pro-
vt apertè dicitur *in l. plurib. penult. §. etſi placet*, vbi 39
Bartol. & alij, *ff. de verborum obligat.* Petrus de
Bellaper. & Bald. *in 2. lectur. in l. patre furioſo per
textum*, ibi, *ff. de his qui ſunt ſui vel alien. iuris*
Bartol. *in l. ex facto in princip. column. 2. verſic. vltim.
hac lex, ff. de vulgat. & pupillari*, de quo latè per
Dinum *in regula factum legitimè, retractari non
debet, licèt caſus poſtea euenerit, à quo non poſſit in-
choari*, & Decius *in l. non eſt nouum per text.* ibi,
ff. eodem tit. latiſſimè Tiraquell. *in tractat. de cauſa
ceſſante limitat. 12. per totam*, præcipuè *numer. 15.*
Molina *dicto libro 4. cap. 7. num. 13. in princip.* non *in
noſtris comment. de ſupplicat. ad ſanctiſſ. 2. p. cap. 19.
num. 8. l. non enim, ff. de vltim. actuque princ.* Ioan.
Baptiſta Coſta *de iuris, & facti ignoran. inſpect. 46.*
Surdus *conſil. 115. num. 11.*

Pro ſecundo fundamento dicit Molina *dicto c. 7.* 40
num. 16. dicto num. 13. comprobari ſuam reſolutio-
nem ex eo quod res ſemel effecta alienabilis ſem-
per remanet alienabilis *ex l. paterfamilias, §. qui de-
ceſſit, ff. de legat. 3.* quam regulam plurimis exorna-
uimus ſuperius *num. 12. & ſeqq. verſic. & omnium
ratio eſt euidens*, &c. Et opinionem hanc Mo-
lina deduxit ex iis, quæ in terminis reſoluit Gre-
gorius Lopez *in l. 10. tit. 26. part. 4. verb. vendiendo
column. 5.* & iterum *in l. 6. tit. 11. p. 6. in gloſſ. verb.
que la no pudieſſe vender, column. 7. verſic. quid au-
tem ſi Rex.* Patet Molina *diſputat. 658. num. 5.* Pere-
grinus *fideicommiſſis artic. 42. num. 24.* Auendan.
in tract. de cenſib. cap. 65. ex num. 1. & num. 7. Mattha
de ſucceſſ. legal. 4. part. quæſt. 11. num. 10. & 11. tom. 3.
Additionatores ad Molinam *dicto libro 4. cap. 7. ad
num. 13.*

Sed an hoc caſu poſſeſſor ipſe maioratus, vel 41
eius hæredes teneantur ex illis bonis liberis noui-
ter acquiſitis ſatisfacere maioratui, vel aliam rem
æquiualentem rei maioratus alienatæ ipſi maiora-
tui ſatisfacere agit, & diſtinguit ipſe Molina *vbi
proximè num. 16.* & Additionatores ibidem latè
agunt plures Doctores videndi.

Maior tamen difficultas verſatur, quando poſt 42
factam diſtractionem bonorum maioratus pro ſa-
tisfaciendis creditoribus ex facultate regia con-
currentibus, appareat bona libera eo tempore ha-
buiſſe,

buiſſe, vel reliquiſſe poſſeſſorem, qui obtinuit fa-
cultatem ad hypothecandum, an ſucceſſur, & poſ-
ſeſſor poterit vendicando bona iam alienata ſui
maioratus reſcindere venditionem iam factam; in
43 qua idem dicendum videbatur quod in proximè
præcedenti dubio, vt propter bona libera poſtea
reperta penes alienantem, vel eius hæredem, non
reſcindatur ſubhaſtatio, & diſtractio præcedens ac
ſemel legitimè facta; ad quod trahi poſſunt ea
omnia quæ hactenus diximus *ex num. 24. cum ſeqq.
verſic. ex hac limitatione*, &c.

44 Deinde quoniam etſi vt teneat bonorum maio-
ratus diſtractio debeant deficere bona libera, & ad
hoc præcedere diſcuſſin bonorum liberorum ad la-
tè per nos tradita *ſuprà ex n. 20. cum ſequentibus,
verſic. hac tamen, firmiſſima reſolutio*; tamen ſi di-
ſcuſſio præceſſit, & non apparuere bona libera,
nec fuere reperta, legitimè ſubſequuta dicitur di
45 ſtractio bonorum maioratus, quoniam idem eſt,
non eſſe, vel non apparere, vel non reperiri, atque
idem eſt iudicium *leg. cum vnus, §. fin. ff. de bon.
Authent. iudic. poſſiden. l. duo ſunt Titij; ff. de teſtam.
tutela, l. in leg. 77. ff. de contrahenda emptione, l.
cum res, §. itaque, ff. de legat. 1.* Bald. per *l. cum ita,
§. ſpecies, ff. de legat. 2.* Surdus *deciſ. 149. num. 2. &
deciſ. 106. num. 13. & conſil. 377.* Farinacius *deciſ. 167.
num. 35. tom. 1. p. 2.* Camil. Gallineus *de verborum ſi-
gnificatione, lib. 4. cap. 13. num. 13.* Ioan. Anton. Man-
46 guillius *de imputationibus, q. 82. n. 8.* & non eſſe, &
non poſſe probari, idem ſunt, Surdus *dicta deciſ.
149. n. 2.* ergo licèt bona libera reuera adeſſent tem-
pore diſtractionis bonorum maioratus; ſi tamen
facta diſcuſſione non apparuerunt, nec fuerunt re-
perta, legitimè diſtractio illorum facta dicitur, &
per conſequens, etſi poſtmodum appareant, iam
reſcindere poterunt.

47 Sed contraria ſententia in difficultate propoſita
verior mihi videtur vt quoties bona maioratus in
concurſu diſtrahantur, eo quod bona libera non
fuere reperta etiam facta diſcuſſione, cum tamen
reuera fuerint eo tẽpore, ſemper diſtractio præce-
dens ſubiecta remanet reciſſioni, quoties bona li-
bera tunc exiſtentia poſtmodum manifeſtentur, &
per poſſeſſorem maioratus verè indicẽtur; moueor
48 quia in bonis maioratus non contrahitur hypo-
theca, niſi in ſubſidium bonis liberis deficientibus,
49 & ideo donec hæc verè adſint, illa non obligata,
ſed omnino libera iudicantur à nexibus hypothe-
cæ. Latiſſimè Molina *lib. 4. c. 1. ex n. 17. & ſequenti-
bus*, & plurimis aliis locis quorum meminimus, &
latiſſimè exornauimus *ſuprà 2. par. cap. 5. per totum*,
& ſignanter *ex num. 15. cum multis ſeqq. verſic. con-
50 traria tamen.* Imò creditores, *&c.* Et ideo bona ma-
ioratus interim indebitè alienata dicentur, & ex
conditione ſine cauſa, vel indebiti vindicari poſ-
ſunt à ſucceſſore, deſignatis bonis liberis tunc exi-
ſtentibus.

51 Nec obſtat quod regula exornata ſuperius fa-
ctum legitimè retractari non debere, licèt caſus
poſtea euenerit à quo incipere nõ poteſt, quia Mo-
lina, & cæteri Doctores illum ſequentes proce-
dunt, quando caſus ſuperueniens ita ſubuenit, vt
omnino independens ſit à cauſa de præterito, (pro-
vt ſtatim dicemus) ſed poſtmodum nouiter ſuper-
uenit, quando ſcilicet tẽpore diſtractionis, & ſub-
haſtationis bonorum maioratus nulla reuera bona
libera exiſtebant, ſed poſtmodum ſubhaſtatione, &
diſtractione perfecta, acquiſita nouiter fuerunt ab
ipſo poſſeſſore alienante, & facultatem impetran-
te, quo caſu clarè loquuntur Molina, & cæteri Do-
ctores, in difficultate antecedenti allegati *ex n. 24,
cum ſequentibus, verſicul. ex hac limitatione duæ re-
ſultant*, &c.

At quando bona maioratus alienata fuerunt ſub 52
hoc ſuppoſito, quod bona libera deficiant cum re-
uera exiſtant, diuerſa ratio verſatur, quia ſi bona
libera poſtea reperiantur tunc exiſtentia, non po-
teſt dici nouus caſus ſuperueniens, ſed antiquus, &
præcedens alienationem, & ab eo trahens depen-
dentiam, qui ad illam priorem cauſam debet ha-
bere reſpectum, illud etenim quod nunc contingit
ex cauſa præterita, ad tempus cauſæ primæ, & præ-
teritæ referri omnino debet, *l. in oratione in princip.
§. Imperator, ff. ad legem falcidiam, l. Pomponius 2.
ff. de negotiis geſtis, l. alienationes, ff. familiæ her-
ciſcundæ*, plura exempla reddit Gaſpar Rodriguez
*de annuis redditibus lib. 2. quæſt. 17. num. 25. per to-
tum*, & multa per Lancellotum *de attentatis 2. p.
cap. 4. num. 4. cum ſeqq.* Giurba *deciſ. 69. num 7.* vbi
dicit, quod quandu actus dependet à præcedenti,
præcedens actus attenditur *ex l. 2. §. ſint autem, ff.
de minoribus.* Crotus *in l. filiuſfamilias, §. diuersum,
76. ff. de legat. 1.* & quia cauſa remota attenditur 53
potius quam propinqua, & ſecundum illam de-
bet iudicari actus, quando ab ea dependet ius actus
propinquioris, allegat *l. ex placito. Cod. de rerum
permutat.* cum aliis à Grammaro *in rubric. de rerum
permutat. num. 68. lib. 6.* origo namque rei ſemper
attenditur *l. nam origo, ff. quod vi aut clam, filiuſ-
familias, verſic. origo enim, ff. ad Macedon. ff. clam
poſſidere in princip. ff. de acquirenda poſſeſſ. l. 2. §.
paruique refert, ff. de priuileg. creditorum, l. 1. id
quod 34. ff. de donat. l. quod ſi maritus, ff. de conſtit.
pecunia, l. ſi hæres, ff. de actionibus empt. l. 3. cap. ad
Macedon. l. ſequitur, §. ex aliena, ff. de vſucap. l. &
qui originem 3. ff. de muneribus, & honoribus, l. in-
cola 29. ff. ad municipalem, l. Senatores 11. de Se-
natoribus, cap. cum nullus de temp. ordinan. lib. 6.
Gratianus diſceptat. forenſ. tom. 4. cap. 749. num. 16.*
pleniſſimè Caſtillo *controuerſ. tom. 6. cap. 155. per
totum.* Ergo ſi ad illud prius tempus, à quo cauſa-
tur, debet noua repetitio bonorum referri, omni-
no debet influere in ſubhaſtatione, vt reddatur in-
utilis, & inefficax.

Quibus conſtat, quod quando ius non eſt om- 54
no extinctum, ſed eliſum, & diminutum durat
in eſſentia, licèt eſſet in effectu, vnde cum in eo ad-
huc ſint reliquiæ, facile fit reductio ad illud. Bald.
in Authent. quas actiones, *num. 5. in fin. Cod. de Sa-
croſ. Eccleſ.* ſecus quando omnino ius fuit extin-
ctum, provt hanc diſtinctionem ex aliis latè
probat Hieronym. Gonzalez *ad regul. 8. Cancellar.
gloſſ. 7. ex n. 30.*

Comprobatur deinceps, quoniam illa regula 55
factum legitimè retractari non debet, licet caſus
poſtea euenerit, à quo principium aſſumere non
poteſt, fallit quando cauſa, ob quam factum eſt, de-
uoluitur ad non cauſam, vt per textum ſingularem
ad propoſitum *in l. ſi fullo, ff. de condictione ſine
cauſa, & l. in commodato, 9. fin. ff. commodati, l. ſi
ſine, ff. rem ratam haberi*, probat Surdus *conſil. 125.
num. 55. & num. 56.* ſequitur Aluar. Velaſco *in axio-
mat. littera E. num. 95.* ergo ſi ob cauſam deficien-
tium, vel non apparentium bonorum liberorum
bona maioratus fuere alienata, repertis poſtea bo-
nis tunc temporis exiſtentibus illorum alienatio
ad non cauſam redacta, reſcindi debet.

Et in terminis rei iudicatæ pro re commodata, 56

vel depoſita deperdita,& non apparente,vt ſi poſt-
modum res apparuerit , & fuerit reperta res iudi-
cata reſcindatur condirione ſine cauſa, quia ceſſat
ceſſante cauſa ob quam lata fuit,quamplurima iu-
ra,& Doctores congeſſimus *ſuprà hac 3. p. cap. 1.*
ex num 135. cum multis ſeqq. verſic. deinde proba-
tur , quia res iudicata ex qua quis ſoluit , &c. Et
de ſuppoſito ſententiæ quod poſtmodum apparet
falſum plura cumulauimus ibidem *ex num.88.cum*
ſeqq.verſicul.ſecundo hac pars fulcitur , &c. Quæ
omnino hanc reſolutionem mirabiliter compro-
bant,& omnino vide *ex n.87.cum ſequentibus ver-*
ſic.tertius effectus ſit propter cauſam ceſſantem , &c.
Vbi abundè quando cauſa ſententiæ reducitur
poſtmodum ad non cauſam.

57 Facit deinde doctrina Paul.de Caſtro *in l.ſi cum*
patruo. Cedic. communi vtriuſque iudicy. Socinus
*conſil.*194.incipit eleganter , & ſubtiliter *colum* 1.
Gregor Lopez *in l.9.tit.3.p.3.gloſſ. 4. verb.no deue*
ſer oyde , dicentes quod reus iurans exceptionem
dilatoriam ad ſuam notitiã peruenisse,auditur op-
ponendo poſt litis conteſtationem , ſi tamen poſt-
modum appareat reum habuiſſe notitiam illius ex-
ceptionis, erunt irritæ probationes receptæ ſuper
tali exceptione ad quam fuit admiſſus ſub illo ſup-
poſito quod de nouo ad ſuam notitiam peruenerat
cum detegatur falſum fuiſſe iuratum.

58 Nec obſtat excuſſio præcedens ex qua non adeſſe
bona libera declaratur,vt ad bona maioratus per-
ueniatur,cui ſtatuatur, quia idem eſt non eſſe , &
non apearere; quoniã reſpondetur præfatæ excuſ-
ſioni ſtandum eſſe omnino interim , dum bona li-
libera non ſint manifeſta , nam excuſſio legitimè
facta declarata prejudicat omnibus,& prodeſt aliis
creditoribus in illo iudicio ooo ſtãtibus , at hæc
ſententia nunquam tranſit in rem iudicatam quod
minus fideiuſſor, vel tertius quilibet rei hypothe-
catæ poſſeſſor,vel creditor poſſit coodemnatus eã
impugnare,docendo,& apertè indicando bona de-
bitoris ſtare,& apparere,ita vt res illa iudicata ſu-
per excuſſione legitimè facta tantum duret quan-
tum non docetur bona ſtare. At quando fuerint
reperta , ſemper retractatur ob cauſam ceſſantem
mirabiles doctrinas in iis terminis congeſſimus
omnioo videndas *ſuprà 1. p. c. 25. ex n.29. cum ſe-*
quentibus , verſic.hinc eſt , quod res iudicata non fa-
cit ius , &c. nec noo alias ſingulares videndas 1.
part.cap.23. ad fin.ex num.92. verſic. vnum notabi-
le in materia diſcuſſionis non omittam , &c. Ex qui-
bus videtur noſtra opinio probabilior,vt ad bona
maioratus alienata ob noo reperta bona libera per
excuſſionem tunc factam ius habeat poſſeſſor , &
ſucceſſor maioratus , quoties manifeſtè , & ſine
controuerſia monſtrauerit bona liberà tunc , &
nunc adeſſe libera tamen ab omni alia obligatio-
oe , & hipotheca anteriori, iuxta Molinam *lib.4.*
*cap.7.ſub num.*8.

Sed an caput maioratus alienari poſſit pro ſatiſ-
59 faciendis creditoribus,videtur dicendum quod nõ
ex iis,quæ poſt Bald.aſſerit Parladot. *lib.2. rerum*
60 *quotid.cap.fin.5 p.§.3.*quod quando iuriſdictio ali-
cui principatui adhæret putà Ducatui , Marchio-
natui,aut Comitatui ; vt hæc pro executione capi
non poſſunt , quia ſi magnati ſuæ ditionis iuriſdi-
ctionem tollas , totum eum exauthorabis honore,
titulo quatenus Dux erit,aut Marchio non erit,&
61 ideo quando in tribunalibus conceditur facultas
creditoribus io concurſu adſtantibus , vt iure ſuo
vti valeant ; & poſſint vendere bona maioratus;
ſemper reſeruatur caput ipſius, & ita ſimiliter vidi
practicatum in conſilio ſupremo in Marchionatu
de Aunon , cuius bona omnia ſubhaſtanda pro ſa-
tisfactione creditorum concurrentium iuſſit,dem-
pta,& ſpecifice excepta iuriſdictione dicti oppidi
de Aunon.

Sed reuera contrarium verius eſt , nam ex quo 62
bona omnia ad ſtatutum pertioentia fuerũt facul-
tate Regia hypothecæ ſubiecta, cuius intuitu cre-
ditores contraxerunt aliàs non cõtracturi , aliena-
tioni,& ſubhaſtationi ſubiecta ſunt abſque aliquo 63
iuris vel hominis impedimento,cũ facultas Regia
ea fecerit omnia libera,& redacta ad ſtatum liber-
tatis priſtinæ,vt ſuperius annotauimus,nulla adeſt
ratio quantumcũque apparens,quin regiæ faculta-
ti ſubiiciatur,& cedat , nec aliqua bona reſeruari
poſſint io graue damnum contrahentium ſub fide
Regis,oemo enim litteris Principis confidens , &
contrahẽs decipi debet,quamplurima iura, & Do- 64
ctores adduximus in noſtris Commentar. *de ſuppli-*
cat.ad ſanctiſſ.2. part. cap.20. ex num. 59. cum ſeqq.
Benè verum eſt,quod licet alienabile ſit caput ſta- 65
tus,aut maioratus, non tamen ſit ab eo incipien-
dum,ſed ab aliis rebus minus præiudicialibus ſta-
tui,& noo tam pretioſis,niſi demum in ſubſidium,
& aliis non ſufficientibus , & hoc eſt quod in tri-
bunalibus ſemper attenditur, vt à principio exce-
ptuetur caput ſtatus,& iuriſdictio eiuſdem capitis,
quando iubetur diſtrahi eius bona , oon tamen in
totum,& in perpetuum negatur alienandi facultas
ſi alia bona non ſufficiant,& hùc tendit quod do-
cuit Molin. *de primogen. lib.4. cap.5. numer.* 4 In 66
hæc. *Hoc tamen ita temperandum eſt , vt abſque*
dolo,& fraude venditio ipſa fiat. Si enim pro dotis
reſtitutione caſtrum.; ſeu oppidum maioratus obli-
gatum ſit. In que plura redituum membra inue-
niuntur ; quorum vnum ad ipſius dotis ſolutionem
ſufficiens eſt , non debet totum oppidum cum iuriſ-
dictione pro dotis reſtitutione vendi , nec etiam om-
nium redituum membra , ſed illud tantum quod
cum minori rerum maioratus iactura vendi poſſit , in
que boni viri arbitrium verſabitur , text. in dict. l.ſi
pupillorum , §. non paſſim , ff. de rebus eorum. Vbi
Bald. *id notabiliter declarat.* Bartol. *num.* 8. *in leg.*
alio.ff. de aliment. & cibariis lega. vbi cæteri id no-
*tant.*Gregorius Lopez *loquens in bonis maioria in*
dicta l.6. titul.11. p. 6. gloſſ. verb. que la no pudieſſe
*vender , columm.*8. *verſic. aduerte* Hactenus Moli-
na idem probat Fuſarius *de ſubſtitut. quaeſt.* 541. 67
num. 16. vbi agit à principio , quando bona fidei
commiſſi poſſunt diſtrahi pro ſatisfaciendis credi-
toribus fundatoris *n.* 16. ita ait. *Limitatur quarto,*
quando pretioſiores res eſſent alienata , nam viliores
ſemper ſunt alienanda , l. Marcellus , §. res qua , &
ibi Roman *num.7.ff. ad Trebellian.* Cæphalus *con-*
ſil. 344. *numer.* 25. &c. Et ipſe Fuſar. *num.* 14. ibi.
Sublimitatur ſecundò , quando alienaretur domus
antiqua de familia, vel locus dignus affectione fidei-
commiſſary,cũ alia bona extarent,tunc enim reſtitu-
to pretio emptori , res tota vendicari poſſet per fidei-
commiſſarium. Hieronym. Gabriel *conſi.*118. *num.*5.
*cum ſeqq. lib.*1.Peregrin.*de fideicommiſſis artic.* 40.
*num.*16.&c. Et videbis eundem Fuſarium *num.*13.
cooducit Mieres *de maioratu 4 p.quaeſt.*3. *num.* 161.
ibi. *Creditores , qui habent bona maioratus obligata*
cum regia facultate , non ſolum poſſunt petere exe-
cutionem in fructibus bonorum maioratus , prout
ordinariè fit, ſed etiam quod vendantur proprietates
bonorum maioratus in quantitate neceſſaria ad totius
debiti

debiti ſolutionem, & cum minori praeiudicio bonorum maioratus, &c.

68 Deinde quia iuriſdictiones poſſunt capi in pignus pro executione, & ſatisfactione creditorum diſtrahique, & alienari, ſeu in ſolutum, aut in pignus creditoribus, ſicut alia bona patrimonialia, prout ex quamplurimis Doctoribus probat nouiſſimè Noguerol. *allegat. 36. ex n. 20. cum ſeqq.*
69 omnino videndus, & circa domus pretioſas magnique ædificij, & quomodo earum valor taxetur; an conſideratis earum redditibus, vel æſtimatione intrinſeca; latiſſimè agit ipſe Noguerol. *allegat. 18. ex n. 39. cum ſeqq.*

CAPVT V.

Ius patronatus competens debitori, an in concurſus iudicium ſub ceſſione vniuerſi patrimonij à ſe facta veniat?

Et an ad creditores, quibus bona ceduntur, vel in poſterum adiudicantur, tranſeat?

Et an ius ſepulchrorum, ſeu Capellæ debitori pertinens pro ſatisfactione creditorum ſubhaſtari valeat?

SVMMARIVM.

Ius patronatus Eccleſiaſticum duplici modo tacitè poteſt transferri in diſpoſitione, n. 1.

Ius patronatus Eccleſiaſticum tranſit in venditione, donatione aut ceſſione vniuerſitatis bonorum, ibid.

Hæreditate vendita ius patronatus in emptorem tranſit, n. 2. & 4.

Ratio, ob quam ius patronatus tranſit cum vniuerſitate bonorum, adducitur, n. 3.

Quæ per ſe prohibita ſunt alienari, cum vniuerſitate bonorum tranſeunt, n. 4.

Expreſſio iuris patronatus principaliter facta in venditione vniuerſitatis bonorum, venditionem annullat, niſi declaratiuè ſiat. n. 5.

Ius patronatus acceſſoriè annexum, & cohærens rei ſingulari tranſit in emptorem rei, n. 6.

Ius patronatus quod habet debitor an veniat ſub ceſſione bonorum à ſe facta, negatiua ſententia proponitur, n. 7. contraria verior, n. 11.

Ius patronatus eſt ſpiritualibus annexum, nec recipit æſtimationem, nec in bonis noſtris dicitur eſſe. ibid.

Sub diſpoſitione rei æſtimabilis non venit res ineſtimabilis, n. 8.

In ceſſione omnium bonorum non ineſt vniuerſitas. num. 9.

Venditionem omnium bonorum tacitorum non eſſe vniuerſalem ratione rei, exiſtimant Lambertin. n. 10. vide n. 22.

Ius patronatus includitur in ceſſione bonorum facta per debitorem in concurſu ſuorum creditorum, n. 11. & ſeqq.

Debitor bonis vniuerſaliter cedens ex natura iudicij concurſus dimittit mobilia, immobilia, iura, & actiones ſibi competentes, n. 12.

Patrimonium, & peculium eſt quid vniuerſale, ſicut hæreditas, ac bonorum poſſeſſio, n. 13.

Ius patronatus vt tranſeat in emptorem, aut ceſſionarium requiritur, vt vniuerſitas ſit reſpectu rei, continentis in ſe corporalia, iura, & actiones. num. 14.

Dictio, omnia bona, ſeu, quæcumque bona mea, comprehendit corporalia, & incorporalia, iura, & actiones, n. 15.

Debitor in memoriali ceſſionis ſolet dicere, cedo omnia, & quæcumque bona mea, iura, & actiones quomodolibet mihi competentes, n. 16.

Verbum, ceſſio, relatum ad concurſum, etſi nihil aliud exprimatur, tacitè comprehendit omnia, & quæcumque bona, num. 17.

Concurſus iudicium eſſe vniuerſale oſtenditur, n. 18. remiſſiuè.

In venditione, ceſſione, ſeu alia qualibet diſpoſitione omnium bonorum, iurium, & actionum venire ius patronat. multorum authoritatibus probatur. n. 19. & ſeqq.

Deciſio Rotæ adducitur, & refutatur opinio dicentium appellatione bonorum in contractibus non contineri vniuerſitatem, n. 20. & 21.

Lambertini doctrina reprobatur, num. 10. adducta. num. 22.

Dictio, mea, non reſtringit, ſed demonſtrat vniuerſitatem venditionis, & qualis iſta ſit, quæ venditur, n. 23. & 24.

Diſpoſitio vniuerſalis omnium bonorum reſtricta tamen ad certum locum, deſinit eſſe vniuerſalis. ibid.

In diſpoſitione omnium bonorum, iurium, & actionum comprehenditur ius patronatus, n. 25.

Argumentis in contrarium, n. 7. adductis reſpondetur; ex num. 26.

Ius patronatus in bonis noſtris eſt, quia pro eo habemus actionem, & exceptionem, & venit appellatione bonorum, & in eo iure hæreditario ſuccedit, ibid.

Ius patronatus per ſe ſolum ineſtimabile eſt, & ſine vniuerſitate bonorum nequit cedi creditoribus, vendi, aut in ſolutum dari, n. 27.

Iuris patronatus venditio ſimoniaca eſt, n. 28.

Ius patronatus non comprehenditur in ceſſione bonorum, quando debitor aliud in bonis non habet, n. 29.

Argumento 2. num. 9. & 10. adducto reſpondetur. n. 30.

Ius patronatus incluſum in ceſſione bonorum per debitorem facta, an in creditores tranſeat. ibid.

Ex ceſſione facta per debitorem nullum ius dominij, aut poſſeſſionis acquiritur creditoribus, ſed vtrumque apud debitorem remanet, vſque ad ſubhaſtationem cum effectu celebratam numero 31.

Per ceſſionem factam adminiſtratio bonorum debitori aufertur, & in manibus curiæ eius bona ponuntur pro ſecuritate creditorum, n. 32.

Per vniuerſalem ceſſionem (nondum facta ſubhaſtatione) non tranſit ius patronatus in creditores, n. 33.

Ius patronatus per ſubhaſtationem, aut dationem in ſolutum vniuerſorum bonorum cum effectu factam, in emptores, aut creditores tranſit. num. 34.

Ius patronatus ſi ematur vniuerſum patrimonium, aut in ſolutum detur pluribus, in omnes inſolidum tranſit pro rata, n. 35.

Idem ſi detur aliqua res ſingularis, cui inhæret ius patronatus; cum qua tranſit, n. 36

Ius patron. non tranſit in emptorem quando bona ſeparatim, & diuiſim ſubhaſtantur, aut in ſolutum dantur creditoribus n.37.& 41.

Execuтio locum non habet in iurepatronatus, niſi adhæreat vniuerſitati bonorum. ibid.

Ius patronatus tranſit in creditorem. quando vniuerſalitas, cui adhæret, iure pignoris in cauſam executionis capitur. n.39.

L. cum Bertoldus, de re iudicata, interpretatur. numer.42. & ſeqq.

Ius patronatus non tranſit in creditorem, quando executio fit in rebus ſingularibus n. 41.

Ius patronatus non tranſit in creditorem, quando vniuerſitas ei datur in pignus. n.42. & n.40.

Ad iuris patronatus tranſlationem non attenditur vniuerſitas reſpectu animi vendendi, ſed reſpectu effectus acquirendi. n. 43.

Vniuerſitas reſpectu verborum, ſi reſoluatur in ſingularitates, ius patronatus non tranſit in acquirentem. n 44.

Ius ſepulchrorum, & capella, quod debitor habet, an ſubhaſtri poſſit pro ſatisfactione creditorum. n. 45. & ſeqq.

Sepulchri ius poteſt ſubhaſtari, quando in limine erectionis, & ante conſecrationem illud fundator ſibi ac ſucceſſoribus reſeruauit. n. 46.

Sepulchri ius poſt erectionem Eccleſiæ acquiſitum, quo ad ius, & proprietatem vendi non poteſt, cum ſit locus ſacer. n. 47.

Vſus ſepulchri, ſeu capella, cum ſit quid temporale, reſpiciens honorem, & præeminentiam, quocumque tempore poteſt vendi. n. 48. & 49.

Sepulchri vſus hæreditarij, ſeu capella eſt pretio æſtimabilis, & diſtrahi poteſt pro ſolutione creditorum. num. 50.

Phœbi, & aliorum deciſiones adducuntur. ibid. & num. 51.

1 DVPLICI modo transferri ſolet, ac in diſpoſitione tacitè comprehendi ius patronatus Eccleſiaſticum; vno modo quando venditur, aut ceditur, ſeu donatur vniuerſitas bonorum, nam tunc cum ea tranſire probant, & ibi communiter Doctores *in cap. cum ſeculum, cap. ex litteris de iurepatronatus l. 8. titul. 15. p.* 1. Rochus de Curt. *de iurepatronatus verbo ipſe vel is q.* 11. Lambertin. *eodem titul. 2. p. lib. 1. quaſt. 5. per totam, cum ſequentibus.* Paul. de Citadinis *eodem titul. 9. part. quaſt.* 3. Tiraquellus *de primogenitura quaſt.* 36 Bernard. Diaz *in regula* 401. & ibi Salicetus, Falcon. *in regul.* 341. Nicolaus Garcia *de benefic. 4. part. cap. 9. numer.* 10. Mieres *de maioratu 3. part. quaſt. 11. ex numer.* 3. & ferè per totam quæſtionem, plurimos refert Cenedus *in Collectan. 5. ad decreta num.* 1. Molina *de Hiſpanor. primogen. lib. 1. cap. 28. n.*8. Azeued. *in l. 7. titul. 3. lib. 7. recopilat. num.* 9. Ceruantes *in l. 9. Tauri num.* 125. Spino *in ſpeculo teſtament. gloſſ. 4. princip. n.* 3. Ricius *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ. 179. in princip.* Tuſchus *littera L. concluſ. 612. n.* 1. & plures alij citandi.

2 Hinc hæreditate vendita, ius patronatus in emptorem tranſire probant ex dictis iuribus, & ibi Hoſtienſ. quem *num.* 13. Abb. & Doctores communiter ſequuntur *in dicto cap. ex litteris.* Felinus *in cap. cauſamque num. 8. de præſcriptionibus, & in cap. cum. Bertoldus in fin. de re iudicata.* Curt. *n.*40. & Paul. de Citad. *vbi proximè num.* 11. Couarruu. *lib. 2. variarum cap. 18. num.* 8. Falcon. *n.* 5. Spino *vbi proximè*, qui à *numer.* 18. pro contraria parte multa adduxit, & à dicto *n.* 3. hanc defendit, & contrariis ſatisfacit, & Nicol. Garcia *n.* 11. & 12. pro hac opinione multos laudat, & Rotæ *deciſ.* refert Mantica *de contractibus lib. 4 tit.* 12. vbi *à num.* 1. *vſque ad* 6. pro contraria opinione arguit, & *n.* 7. hanc tuetur, & contrariis reſpondet Ceuallos *quaſt. 717. num.* 2. plurimos refert Auguſtin. Barboſ. *in Collectan. ad dictum cap. ex litteris num.* 5. Marescotus *variar. reſolut. lib. 2. cap. 85. num. 7. 8. 9. &* 10. vbi dicit rationem eſſe, quia quando fit ceſſio, ſeu venditio vniuerſalis reſpectu rei, quæ ſub ſe vniuerſitatem continet, talis vniuerſitas non reſoluitur in ſingularitates *in l. 1. C. de euictionib.* ideò nimirum ſi cum ea tranſeat ius patronatus, cum de per ſe non dicatur vendi, ſed potius venire in quandam neceſſariam conſequentiam rei venditæ incluſæ in iure vniuerſali, cui adhæret Riccius *in praxi fori Eccleſ. deciſ. 179. num.* 139. vbi ſic deciſum fuiſſe per Rotam teſtatur. conſonat text. *in l. fin. ff. de fundo dotali, l. quædam, ff. de acquirendo rerum dominio, l. in modicis,* & quæ ibi notantur *ff. de contrahenda emptione, l. operarum, ff. de opere libertó,* probantes quod ea, quæ de per ſe ſunt prohibita alienari, tranſeunt cum vniuerſitate bonorum. Fabius de Monte *de empt. q. 4. principali. n. 44 q.* 15. alia tradit Ceruantes *in l. 6. Tauri, n.* 126. Pichard. *in. §. 1. n. 16. inſtit. de inutilibus ſtipulationibus.* Hermoſilla *in l. 13 tit. 5. p. 5 gloſſ. 4. ex n. 1. & ſeqq.* qui *n.* 3. refert Garciam, & alios ab eo citatos tenentes, hanc opinionem procedere, quando in hæreditate adeſt aliqua villa, ſeu Caſtrum, cui annexum eſt ius patronatus, quo caſu tranſire cum hæreditate vendita, ſecus autem quando ius patronatus eſt perſonale, & per ſe diſtinctum, ſed veriorem rectè firmat primam opinionem vt ſufficiat, quod ius patronatus adſit in hæreditate cum qua ad emptorē tranſit, vt latè comprobant ſupra pro prima opinione citati, qui rectè contrariis ſatisfaciunt, & per Riccium *deciſ. 164. n.* 82. & alios, necnon ſingularium Rotæ deciſ. contra Nicol. Garc. & alios probat priorem opinionem nouiſſimè Viuianus *in tr. de iurepatron. p. 1. lib. 4. cap 4. ex n 16. cum ſeqq* & contrariis reſpondit, & iterum *c. 5. ex n. 1. cum ſeqq.* 3 4

5 Vnum tamen animaduertere debes, quod cum ius patronatus de per ſe vendi non poteſt; ſi fiat in venditione vniuerſitatis principaliter expreſſio iurisſpatronatus, venditio eſt nulla, quia ſimoniaca, vt puta quando coniunctiuè dicitur: vendo tibi hæreditatem, & ius patronatus, quia hoc caſu per illam copulam, &, vel, etiam, venit ius patronatus æquè principaliter cum hæreditate, ſecus quando iurisſpatronatus fiat mentio declaratiuè, vt puta vendo tibi hæreditatem cum omnibus iuribus videlicet iurepatronatu, tunc tranſire probant quamplures relati à Viuiano *de iurepatronat. 1. part lib. 4. cap. 5. num. 13. & 14.* Thomas Sanchez *in præcepta Decalogi, lib. 2. cap. 19. ſub num.* 12. Auguſt. Barboſa *in cap. cum ſeculum 13. num. 2. de iurepatronat.* & idem quando dicitur cum iurepatronatu, vt poſt alios explicat Hermoſilla *dicta gloſ. 4. num.* 9.

6 Secundo modo transfertur in emptorem ius patronatus, quando acceſſoriè connexum eſt, & adhæret alicui rei ſingulari, vt poſt alios probat Nicolaus Garcia *de benefic 5. part. cap. 9. n. 33. & 34.* quidquid alij contrarium ſectentur.

7 Quibus ſuppoſitis, primitùs quærendum erit, an ius patronatus, quod habet debitor ſuos prouo-

tans creditores ad iudicium concurſus, veniat cum
ceſſione omnium bonorum à ſe ſimul facta, & pro
parte negatiua nonnulla fortiſſima vrgent, primum
quia debitor omnibus bonis ſuis cedit, vt ſatisfiant
creditores, ſed ius patronatus res eſt ſpiritualibus
annexa, quod nec recipit æſtimationem, nec vendi
poteſt, imò quod plus eſt, ius patronatus non eſt
in bonis noſtris ſecundum Bald. *in leg. tanquam
in fin. ff. de fideicommiſſis, & in conſil. 335. co-
lum. 1. lib. 1.* & ideò dicit Abbas *in cap. querimo-
nia de iurepatronat. colum. 2.* Viuian. *cap. 4 quod pa-
tronus non poteſt cedere ius patronatus ſuis creditori-
bus*, quia nullam recipit æſtimationem, nec ſub di-
8 ſpoſitione loquente de re æſtimabili venit res in-
æſtimabilis ex Bartol. *in l. 4 §. Prætor ait in fin. ff. de
damno infecto.* Ergo ius patronatus ſub ceſſione
bonorum facta per debitorem creditoribus huius
venire non poteſt.

9 Secundò, & pro hac parte facit quia licet debitor
formans concurſus iudicium inter ſuos creditores
cedat omnibus bonis ſuis quæ habet, tamen in hac
omnium bonorum ceſſione non ineſt vniuerſitas &
ideo in venditione generali, & abſoluta omnium
bonorum ius patronatus non venire tenuerunt ex-
preſsè innocentius *num. 2.* Iuan. Andr. & Cardinal.
quæſt. 11. in cap. ex litteris de iure patronatus. Fe-
lin. *in c. cauſamque n. 8. de præſcriptionib.* Lam-
bert. *de iure patronatus lib. 1. p. 2. q. 5. art. 14.* Decius
in c. ſedes de reſtit. ſpoliator. quos referens ſequitur
10 Couar, *c. 13. n. 4* vbi aſſerit, hanc orationem: vendo
omnia bona mea, non eſſe vniuerſalem ratione rei,
id eſt, non ſignificare vniuerſitatem, Salcedus *in
additionibus, ad Bernard. Diaz regula 401. limi-
tat.* 10. Mateſcot *lib. 2. variar. c. 55. n. 12.* dicens bis
pro hac opinione Rotam iudicaſſe. Ergo impoſſibi-
le videtur quod ſub ceſſione omnium bonorum fa-
cta per debitorem in iudicio concurſus poſſit veni-
re, & comprehendi ius patronatus, quod non niſi
ſub vniuerſitate bonorum venit ex iis quæ *ex n. 1.
& ſeqq.* ſcripſimus.

11 Sed contraria opinio, imò quod ſub ceſſione bo-
norum facta per debitorem in concurſu creditorum
12 veniat, & includatur ius patronatus; verior eſt, facit
quia debitor ita bonis ſuis vniuerſaliter cedit, &
dimittit pro ſoluendis creditoribus, vt virtualiter ex
natura iudicij comprehendat bona mobilia, & im-
mobilia, iura, & actiones ſibi competentes, nihil
ſibi relicto, aut reſeruato, prout abunde diximus
ſupra 1. p. cap. 1. & ſæpè alibi, & ſic vniuerſum pa-
trimonium ſuum, & peculium à ſe abdicat, & cedit,
vt nulla dubitandi ratio poſſit adeſſe, quod vniuerſi-
tas per hæc verba ſignificetur ratione rei geſtæ, nam
13 patrimonium, peculium eſt quid vniuerſale, ſicut
hæreditas, & bonorum poſſeſſio, *l. 5 ff. de euictionib.
l. peculium naſcitur, ff. de peculio.* Mantica *de con-
tractibus, lib. 12. tit. 6. num. 24.* Guzman *de euictio-
nibus, q. 45. n. 1.* Cardinalis Tuſchus *conſil. 612. n. 12.*
14 vbi dicit. *Quod ad hoc vt ius patronatus tranſeat,
in emptorem, aut ceſſionarium, requiritur, quod vni-
uerſitas ſit reſpectu rei, & quod nomina vniuerſita-
tis ſunt ea, quæ continent in ſe corporali, & incor-
poralia iura, ſcilicet hæreditas, bonorum poſſeſſio, pa-
trimonium. peculium, territorium, & caſtrum.* Cui
iuriſdictio ineſt, refert, & ſequitur Hermoſilla *in
l. 15. gloſſ. 4. num. 10. in fin. tit. 5. p. 5. tom. 2. fol. 90.*
& quod ſub hac voce, vniuerſali, peculium, mul-
to magis comprehendatur patrimonium mihi pro-
bat Conſultus *in l. cogi 16. ff. ad Senatuſconſ. Trebel-
lian. in illis verbis*, ibi. Etſi peculium meum teſta-
tor, dixerit, quia plerumque diminutè patrimo-
nium ſuum peculium dicunt de ſucceſſione ſua &
hic rogauit, *&c.* Sed in ceſſione bonorum facta
per debitorem ea omnia iura veniunt, & vniuer-
ſum eius patrimonium, vt diximus. Ergo hæc ceſſio
vniuerſitatem ſignificare debet optimè in terminis
Parladorius, loco inferius allegandus *ex num. 38.
verſic. eleganter percipit articulum*, &c.

Hinc quando adeſt dictio vniuerſalis: omnia ſeu 15
quæcumque bona mea, veniunt iura, & actiones,
corporalia, & incorporalia, *l. bonor. 49. in fin. l. rei
appellat. 23 ff. de verborum obligat. l. ſi legat. 30. §. 1.
ff. ad Trebellian. l. nomen Codice quæ res pignori obli-
gari poſſunt.* Tiraquell. *de retract. lignagier. §. 1.
gloſſ. 7. num. 20. & 21.* latiſſimè Auguſtin. Barboſa
appellat. verborum appellatione 25. ex n. 1. Sed in 16
hac ceſſione ſuorum bonorum facta per debitorem
in iudicio creditorum ſiue per verborum expreſſio-
nem vt aſſolet in memoriali à ſe exhibito, nec non
in libello ſolet dicere, cedo omnia, & quæcumque
bona mea mobilia, & immobilia, iura, & actiones
quomodolibet mihi competentia, aut competen-
tes: ſiue ſecundum ſubiectam materiam, & naturam
iudicij, etiāſi nihil exprimat; tacitè in ceſſione ſub-
intelliguntur vniuerſaliter omnia, & quæcumque
bona ſua, & omne patrimonium, ſeu peculium.
Ergo verbum hoc ceſſio relatum ad concurſum cre- 17
ditorum per neceſſe debet connumerari inter voces
ſignificantes vniuerſalitatem, cum in hac ceſſione
verificentur omnia requiſita, quæ iura & doctores
appetunt, vt aliquid dicatur ius vniuerſale, relati.
n. 11. & Lotter. *de re beneficiar. lib. 2 q. 9. n. 48. & 49.*

Et idcirco hoc iudicium concurſus, in quod in- 18
troducitur omne, & vniuerſum patrimonium debi-
toris, eſſe vniuerſale abundè probauimus *ſuprà 1.
part. cap. 3. à principio.*

Et in noſtris terminis, quod in venditione, ceſſio- 19
ne, ſeu alia qualibet diſpoſitione omnium bono-
rum, iurium, & actionum includatur, & veniat ius
patronatus tenuerunt Bald. *in l. C. de bonis libero.*
Decius, ſibi contrarius *in conſil. 127. num. 2. 3. & 4.*
quos remiſſiuè ſequitur Gregorius *in l. 15. tit. 5. p. 5.
gloſſ. 4.* dicentes in venditione omnium bonorum
ius patronatus in emptorem tranſire, vt ſi vendi-
tor dicat, vendo omnia bona mea, iura, & actio-
nes, ſequitur Abbas *in cap. ex litteris num. 11. de
iure patronat.* Rocus de Curte *de iure patron. verbo
ipſe velut, quæſt. 23.* Ferretus *in conſil. 179. n. 2.* Car-
dinal Puteus *deciſ. 351. lib. 2.* qui loquitur in dona-
tione omnium bonorum, Rebuffus *in l. bonorum,
l. 2. ff. de verborum ſignificatione.* Seraphinus *de-
ciſ. 715.* vbi firmat ſic deciſum fuiſſe per Rotam, 20
quia vltra venditionem omnium bonorum proceſ-
ſum fuit ad iura, & actiones vniuerſas, ex quo ceſ-
ſare dixit obiectum, quod in contractibus appella-
tione bonorum non continet vniuerſitatem, &
contrariam opinionem Innocentij, (cuius memini-
mus *ſuprà num. 9. & 10. non eſſe tutam* inquit Ri-
cius *in Collectan 1731.* vbi pluries contra eam iu-
dicaſſe Rotam, teſtatur, & iterum idem Ricius *in
praxi fori Eccleſ. deciſ. 164.* refert ad literam Rotæ
deciſ. quam Seraphinus recollexit, & iterum idem
Ricius *in deciſ. 179. n. 141.*

Et hanc opinionem veriorem eſſe, & omnino 21
ſequendam affirmat Hermoſilla *ad l. 15. tit. 5. part. 5.
gloſſ. 4. ex num. 6. & 8.* & contrariis ſatisfacit
Rota per Seraphin. ac Ricium dicens, *Innocentij
opinionem non eſſe receptam*, & Decium *in dicto
cap. ſedes.* Loqui in iuribus ad certum locum re-

ſtrictis

ſtrictis, & Doctores relati à couarruuiá , & opi-
nionem Lambertini , non eſſe veram, quia fundat
ſe in illa reſtrictione(mea)quæ nihil facit nec mu-
23 tat ſignificationem vniuerſalem. Cum ſit demon-
ſtratiua vniuerſitatis venditæ , & qualis ſit quæ
venditur aut ceditur vt rectè animaduertit Re-
buff. *in d. bonorum, ff. de verb. oblig.* & notat Hermo-
ſilla *loco citato* , ſequitur Mieres *de maior. 3 p. q. 11.*
num. 5.
24 Et id ipſum affirmat Lotter. *de beneficial. lib. 2.*
q. 9. ex n. 50. vſque ad 53. In hæc. *Et denique, quomo-*
documque quis concipiat diſpoſitionem ſuam ad vni-
uerſitatem bonorum, & iurium ſuorum ſecundum ve-
riorem ſententiam, quam contra Innocentium videtur
tenere Abbas in eod. c. ex litteris, ſub n. 12. v. ſed. pro
hac opinione contrariam, etiam quod diſponens vſus
fuerit particula, (mea) *dominij expreſſiua , prout re-*
probato Innocentio , & Lambertino; cenſuit Rota,
apud Seraphinum deciſ. 725. n. 1. attollans de com-
mun. Puteus in nouis deciſ. 341. Ferretus conſil. 179.
num. 2. quidquid ſit de diſpoſitione vniuerſali , om-
nium bonorum , vel iurium , quæ quis habet in ali-
quo loco nuncupatim , in hoc enim caſu Rota tenet
nõ tranſire ius patronatus, quod etiam cenſuit Abbas
vbi ſuprà n. 11. & 14. ſequutus ibi innocent. n. 3. &
idem cenſuit Decius in c ſedes, n. 3. de reſcrip ti , vt
benè aduertit Rota dicta Seraphin. deciſ. 725. ſub
25 *num. 1. ad medium* , &c. Hanc eandem opinionem,
quod in diſpoſitione omnium bonorum, iurium, &
actionum comprehendatur etiam iuriſpatronatus;
ſequitur Viuianus *in tract. de iurepatron. p. 1. lib. 4.*
c. 4. ex n. 16. & ſequentibus , dicens veriorem , &
communem poſt alios contra innocent. Lamb. &
alios , contrarium ſectantes , & fuiſſe per Rotam
dec. in vna *Carmonenſi Hoſpitalis 4. Martij* 1586.
quam ad literam refert, & reſpondet omnibus con-
trariis , vbi de opinione Decij, loquentis de iuri-
bus ad certum locum reſtrictis , & excluditur
etiam fundamentum Lambert. in particula, (mea)
quæ nihil importat, *& n. 21.* adducit ad idem aliam
Rotæ deciſion. quæ quidem opinio longè verior
eſt, & tenenda , quæ vlterius certior apparebit ex
reſponſione ad argumenta in contrarium conſide-
rata *ex n. 7. & ſequentibus.*
26 Nec obſtat, primum ibidem, quod iuſpatronatus
non ſit in bonis noſtris, quia falſum eſt, cum pro eo
habeamus actionem, & exceptionem , ideo in bo-
nis eſſe dicitur, *l. rem in bonis, ff. de acquirend. rerum*
dominio, & notat Bartol. *in l. rem alienam col. 2. ff.*
de pigneratitia actione, & in eo ſucceditur cum hæ-
reditaria ſucceſſione , venit appellatione bono-
rum ius patronatus, & ſic in bonis noſtris eſſe, latè
comprobat Iulius Viuianus *in tr. de iure patron. 1.*
part. lib. 4. cap. 4. ex n. 34
27 Nec obſtat doctrina Abb. de qua *ſuprà num. 8.*
quod ius patronatus tanquam ineſtimabile non
poteſt cedi creditoribus, quia benè loquitur dum
dicit quod patronus qui nihil habet in bonis præ-
ter Ius patronatum, nõ poteſt illud ius cedere cre-
ditoribus, quia non recipit æſtimationẽ, & ſic pro-
cedit quando ius patronatus ſolùm datur in ſolu-
tum, quæ eſt vera venditio à iudice , & hæc vti ſi-
moniaca reprobata, imò quando debitor nõ habet
28 In bonis , niſi ius patronatus, tunc non tranſit cum
29 vniuerſali ceſſione, cũ fiat fraus legi, nec valet ven-
ditio, vt cum Salicet. & Mantic. tenet Hiermoſ. *in*
l. 15. tit. 5. p. 5. gloſſ. 5. n. 4. to. 2. fol. 91. quia ille qui ni-
hil habet in bonis quam ius patronatus, aut parum
plus ſub prætextu venditionis vniuerſalis omnium
bonorum ſeu iurium quomodocumque competen-
tium vendere poſſet ius patronatum vt poſt alios
tenet Ioan. Antun. Manguil. in titulum *de euictio-*
nibus, q. 127. num. 15. ſed non negat Abbas , quod
cum vniuerſitate bonorum poſſit vendi, & cedi, vt 30
poſtmodum ſtatim dicemus, nec obſtat ſecundum
de quo *ſupr. n. 9. &* 10. quod ex aliquorum Docto-
rum opinione dicitur , in bonorum omnium ven-
ditione , non includi ius patronatus eo quod ſub
ea generalitate non ineſt vniuerſitas, cui ſatis abũ-
dè reſponſum fuit hactenus *ex n. 11. & ſequentibus,*
ſignanter *ex n. 19. verſ. & in noſtris terminis* , &c.
Vbi contrariam opinionem veriorem eſſe oſten-
dimus, & cõtrariam ſæpe fuiſſe reprobatã à Rota. 31
Sed vlterius ſub hoc vero ſuppoſito quæritur an
ius patronatus, incluſus in ceſſione bonorum facta
per debitorem pariter tranſeat in creditores, & vi-
detur affirmatiuè reſoluendum , namque non ſolũ
comprehenditur in ceſſione omnium bonorum, &
vniuerſi patrimonij, facta creditoribus , ſed etiam
per iudicem omne illud vniuerſum patrimonium
ſubhaſtari mandatur pro illis ſatisfaciendis , ergo
in illos tranſire videtur ex iis quæ à principio hu-
ius cap. dicta fuere vt ius patronatus tranſeat in
emptorem cum vniuerſitate bonorum. 32
Sed ne decipiaris(prout deceptum vidi doctum
quendam virum) primò aduertere debes quod ex
ceſſione quam à principio facit debitor in iudicio
concurſus nullum ius in dominio aut poſſeſſione
bonorum acquiritur creditoribus ſuis , nec ipſe à
ſe abdicat , ſed potius vtrumque retinet vſque ad
ſubhaſtationem bonorum cum effectu celebratam. 33
Sola enim adminiſtratio abdicatur , bona autem
ponit in manibus curiæ vel iudicis pro ſecuritate
creditorem , nec interim lite pendente diſtrahat,
aut fraudulenter diſſipet in eorum præiudicium
prout latiſſimè probauimus *ſuprà 1. part. cap. 13.*
à principio , & cap. 14. ex num ... cum multis ſe-
quentibus , verſicul. ſed an debitor formando con-
curſum , &c. Quibus locis multa videbis applica-
bilia , ideóque ex ac vniuerſali læſione nihil in-
ferri poteſt , ad tranſlationem iuriſpatronatus in 34
creditores, neq; etiam ex iudicis decreto mandare,
omne patrimonium diſtrahi pro ſatisfactione cre-
ditorum , cum etiam comprehendat venditionem
ſingularium rerum ſeparatim & diſtinctè; quapro-
pter pro vera reſolutione noſtræ quæſtionis tres
ſunt caſus diſtinguendi.
Aut enim creditor aliquis vel aliqui in ſubha- 35
ſtatione emunt omne ius illud vniuerſale , & to-
tum patrimonium, vel peculium debitoris, aut ali-
ter eis in ſolutum datur à iudice , & tunc rectè
procedunt iura, & Doctores dicentes quod ius pa-
tronatus tranſit cum vniuerſitate bonorum , de
quibus hactenus à principio.
Et idem eſt, ſi vniuerſale hoc patrimonium ema-
tur à pluribus, ſeu pluribus creditoribus in ſolutũ
detur, nam in omnes in ſolidũ tranſire non eſt du-
bium, imò etſi aliquis partem patrimonij vniuerſi
emat, vel in ſolutũ accipiat, quia tunc ius patrona-
tus in emptorem, aut creditorem pro eadem parte
tranſibit, vt ex Card. *conſil. 48.* incipit quidam no-
bilis Lambertin. *de iurepatronatus, lib. 1. q. 5. art. 16.*
Couarru. *lib. 2. variar. cap. 18 n. 8. in fin.* Salcedus *in*
additio. ad Bernard. *in regul. 401. amplias. 1.* Hermo-
ſilla *ad l. 25. tit. 5. p. 5. gloſſ. 4. num. 5. tom. 2. fol. 90.*
aut datur creditori aliqua res ſingularis in ſolu-
tum cui acceſſoriè , & inſeparabiliter inhæret , &
eſt annexũ ius patronatus , tunc ſimiliter acceſſo-

riè,& in conſequentiam in eundem tranſit ius pa-
tronatus, vt notauimus ſuperiùs *num.* 6. aut enim
in ſubhaſtatione ſeparatim & diuiſim venduntur
ſingulæ res & bona, aut creditoribus, prout aſſo-
let æſtimata, in ſolutum traduntur; & tunc pro-
culdubio ius patronatus in emptores non tranſit;
quia vendi non poteſt, nec eſt æſtimabile, nec in
ſolutū dari poteſt creditoribus, ex iuribus vulga-
ribus. Aliud eſt etenim patrimonium alicuius vno
contractu, ac ſimul & eodem tempore & titulo
emere: aliud diuerſis,& diſparibus temporibus &
titulis comparare. *l. ſi peculium, la 2. ff. de pecul. leg.*
quam ibi notat Bart. ad legē municipalem, cauen-
tem, vt qui emit vniuerſum patrimonium alicuius,
teneatur eius creditoribus: vt non habeat locum
emendo non ſimul, ſed viciſſim, & diuerſis, ac ſin-
gulis titulis, modò vnam rem, modò aliam, ſequi-
tur Iaſon *in l. 1. Cod. de repud. hered.* Ioſeph Ma-
ſcard. *de probationib. concl. 45. n. 28.*

37 Hanc veriſſimam diſtinctionem probarunt Iu-
lius Viuianus *de iure patronatus, 1. part. lib. 4. cap. 5.*
num. 17. & 18. vbi dicit, *quod ius patronatus non po-*
teſt cedi à patrono creditoribus nihil aliud in bonis
habente cum ius patronatus nullam recipiat æſtima-
tionem, ex cap. de iure, de iure patronat. nec per
ſe poteſt dari in ſolutum, ſed ſic cum vniuerſitate
bonorum, *ex d. cap. de iure.*

38 Eleganter percipit articulum Parladorus *lib. 2.*
rer. quotid. cap. fin. 5. part. 3. ex num. 93. in hæc: *Sed*
& de iure patronatus Eccleſ. videamus an in eo exe-
cutio locum habeat. Et certum eſt in eo executionem
nullo modo ſortiri poſſe, cum res ſit ſpiritualibus an-
nexa, quam diſtrahi vendique iura prohibent. cap. de
iure. de iure patronatus, l. ſacra, ff. de rerum diuiſio-
ne, l. 8. tit. 5. part. 1. excepto eo, ſi alicui adhæreat vni-
uerſitati. Nam eo caſu cum vniuerſitate & ius pa-
tronatus in emptorem tranſit, iuxta textum vulgarem
39 *in cap. ex litteris, de iure patronatus. Atque pari ra-*
tione, ſi vniuerſitas in cauſam executionis pignori ca-
piatur, & ius patronatus illi adhærens ceſſionis iure
tranſmittit in creditorem, cui vniuerſitas addicta
fuerit, ſicut tradit. Bald. *in conſil. 32. vol. 3.* & Felinus
in cap. cum Bertoldus, de re iudicata, Rochus quoque
de iure patronatus, verb. ipſe vel is, quæſt. 32. nec nos
40 (proſequitur Parladorus *num. 35. & ſequentibus.*)
turbare debet, cap. cum Bertoldus, de re iudicata, vbi
vniuerſitate pignori data ius patronatus, illi adhæ-
rens, in creditorem non tranſit: ita enim illum tex-
tum accipiendum eſſe, communis eſt interpretum con-
ſenſus, tum illic cum alibi, vt apparet ex Abbate &
Felino eodem loci. Atque item ex Rocho loco ſuperio-
re, quæſt. 27. tradit etiam Gregorius Lopez in l. 9. ti-
tul. 15. part. 1. verb. natura, diuerſa enim cauſa eſt.
Siquidem in pignore tenetur creditor fructus omnes
reſtituere debitori, quam quidem reſtitutionem ius
patronatus, cum inæſtimabilis res ſit, nullatenus ad-
mittit, ab vniuerſitate creditori addicta non tenetur
fructus reſtituere cum ſuos mero iure faciat. l. at ſi
quis, §. 1. ff. de religioſis & ſumptib. funerum, gl. Bart.
& reliqui *in l. ſi finita, §. Iulianus, ff. de damno infe-*
cto. quamquam enim verò, vt hoc locum habeat, opor-
tet tota integraque vniuerſitas, liceat atque diſtraha-
41 *tur: nam ſi, vt fieri aſſolet, membratim res vniuerſita-*
tis vendantur, ius patronatus creditori addici non po-
terit, cum vt diximus, & manifeſtum eſt, nec pretium
recipiat, nec æſtimationem, id quod non obſcurè ſenſit.
Innocent. in dicto cap. ex litteris, cui reliquos aſſenti-
re. licèt ex Gregorio Lopez in in l. 15. tit. 15. p. 5. verb.
ad ea, & Couarr. intelligere *lib. 1. variarum, cap. 13.*
num. 3. & eſt argumento textus in l. quemadmodum,
Cod. de agricol. & cenſitis, lib 10. hactenus Parlado-
rus, quem relatiuè ſequitur Hermoſilla *in dicta*
leg. 15. tit. 5. gloſſ. 5. n. 6. tom. 2. fol. 91. qui etiam agit
de re vniuerſali, cui ineſt ius patronatus data in pi- 42
gnus creditorum, vt in hunc ius patronatum non 43
tranſeat, ex *l. 9. tit. 15. part. 1.* Cenallos *quæſt.* 740.
num. 2. Mietes 3. *quæſt.* 11. *num.* 22. Spino *gloſſ.* 4.
num. 118. non enim attenditur ad tranſlatum iuris
patronatus vniuerſitas reſpectu animi, & volunta-
tis illam vendēdi, ſed ſimul in effectu, & executio-
ne adquirendi; nam ſi vniuerſitas non ematur, nec
emptori acquiratur ius patronatus tranſire non
poteſt, & ſic debet tranſire in emptorem vniuerſi-
tas bonorū, cum qua & non aliter tranſit ius pa-
tronatus, vt probant omnia iura & Doctores ſu-
periùs à principio huius capitis laudati.

Nam quando generalitas & vniuerſitas reſpectu 44
verborum duntaxat reſoluitur in ſuas ſingularita-
tes; tunc non tranſit ius patronatus, quia idem de
ea iudicatur, ac ſi ſingulæ res venditæ & ceſſæ ſint;
innumerabiles penè Doctores refert & ſequitur
Ioan. Anton. Manguilius *in tractat. de euictionibus,*
quæſt. 127. ex num 14. *cum ſeqq.* quo caſu rectè ad-
mittuntur Doctores ſuprà citati, *num.* 9. & 10.
quos licèt *ex num. 11. & ſeqq.* reprobauimus ex ra-
tione nequam applicata caſui, de quo loquuntur,
ratio tamen in ſe vera eſt, vt quoties vniuerſitas
reſpectu verborum reſoluitur in ſingularitates, ius
patronatus non tranſeat in emptorem, ſeu acqui-
rentem.

Vltimo loco quæritur, an pro ſatisfactione cre- 45
ditorum ſubhaſtari, & diſtrahi poteſt, ius ſepulcro-
rum & capellaniæ quod quāque debitor habet, in
qua reſoluendum erit; quod ſi in limine erectionis 46
Eccleſiæ, & ante eius conſecrationem quis ſibi &
ſucceſſoribus ſuis reſeruauit iùs ſepulchri in ea, tūc
cum hoc ius dicatur, & reputetur merè tēporale,
eo quod tempore acquiſitionis non erat Eccleſia
conſecrata; licitè poteſt vendi, & ſubhaſtari, & in
executionem capi, pro ſatisfactione creditorum, vt
probant Henricus Boër. *in cap. abolendæ, num.* 8.
verſ. quandoque de ſepulturis. Lotherius *de re bene-*
ficiar. lib. 2. cap. 4. num. 9. verſ. ſic prior eſt. ſequitur
Noguerol *alleg. 36. num. 21.*

Quando autem poſt erectionem Eccleſiæ ad- 47
quirit ius ſepulchri, & tunc licèt ſepultura quoad
iùs & proprietatem vendi non poteſt eo modo, vt
is cui datur eius dominus effici poſſit, quia eſt lo-
cus ſacer, & etiam, authoritate prælati, vendi non
poteſt ex Nauarr. *de ſepult. conſ. 1. num.* 1. Lambert.
de iure patron. lib. 3. quæſt. 5. art. 4. n. 1. quæſt. 9. art. 9.
num. 1. cum ſeqq. Parladorus *in ſeſquicentur. diffe-*
rent. 66. §. 2. *num.* 7. Gregor. Lopez *in l. 1. tit. 13.*
tom. 1. Additionator *num. 4. de iudic.* Ioan Fabrum
in §. religioſum, inſtit. de rerum diuiſ. tenentes, poſſe
ſepulturam vendi pecunia ſicut alias res venales,
quod abſque labe ſimoniæ fieri poſſe, tradunt cum
Gregor. Lopez & Molina, Spino *in ſpeculo teſtam.*
gloſſ. 2. princip. 35. Garcia *de expenſ. & melior. cap. 8.*
num. 51. verſ. hodie tamen. Hermoſilla *ad l. 15. tit. 5.*
part. 5. gloſſ. 1. n. 9. Aug. Barboſa *in tract. de Parochis,*
cap. 26. n 16.

Tamen ius & vſus ſepulturæ ratione ſitus & lo- 48
ci dignioris, ſeu Capellæ rectè & licitè vendi po-
teſt. Et ratione huius vſus ſepulturæ poteſt alios
impedire ne ibi ſepeliantur, quia tunc hoc ius &
vſus ſepulturæ ſiue Capellæ eſt merè temporalis, &
poteſt vendi abſque labe ſimoniæ, quaſi hoc non
videa

videatur tangere ſpiritualitatem aliquam, ſed tantum honorem & præeminentiam, quæ poteſt pretio æſtimari & vendi tanquam verè temporalis, tenet Soto *de iuſtitia & iure*, *lib.9. quæſt.7. art.1.* Petrus de Aragon *in* 2.2. *quæſt.*100.*art.*4. Victoria *relect.*2.*de ſimonia*,*num.*10.Gregorius Lopez *in l.1. verb.vender*,*tit.*13.*par.*1. Didacus à Roſario *in addit.ad ſummam*, Caietanus *verb.ſimonia*, Molin.*de primogen.lib.*1.*cap.*24 *num.*4. Menochius *de arbitr. caſu* 277.Spino *in ſpeculo teſtament. gloſſ.*2. *princip. num.* 44. Lælius Zechius *de republ. Eccleſ. lib.* 1. *cap.*27 *de Parocho*,*num.*19.*verſ. cauſant etiam*, Toletus *in inſtructione Sacerdotis*, *lib.* 5. *cap.*8. *in fin.* Emanuel Rodriguez *in ſumma*, *part.*2. *cap.*58. *n.*2. *& quæſt. regul.tom.*3. *quſt.*58. *art.*2. Zerola *in praxi Epiſcop.part.*1.*verb. ſepultura*, §.2. Cabedo *de patronatu Regia Coronæ*,*cap.*22. Petrus de Ledeſma *in ſumma*,*part.*2.*tract.*12.*concluſ.*34. Nicolaus Garcia *de beneficiis* 5.*part.cap.*9 *num.*137. Gumada ad Gregorium *in l.*55.*gloſſ.*5.*tit.*6.*part.*1.Salazar *de vſu & conſuetudine*, *cap.*10.*num.*24. D.Petrus de Lara *de anniuerſ. & capellan. lib.*1. *cap.* 25. *num.* 17. Saa *in ſumma*, *verb. ſimonia*, *num.*2. Philiarchus *de officio Sacerd.tom.*2.*part.*2. *lib.*6. *cap.*9. Arag. 2.2. *q.*100. *art.*4.Bald.*in ſumma*,*verb.ſepultura*,*num.*8.Marcus Anton.Genuenſ.*in praxi Archiepiſcop.cap.*40.*n.*19. *in* 1.*editione*,*aliàs cap.*32.*num.*16.*in* 2.*editione*. Gratianus *deciſione* 24. *à princip. & diſceptat. forenſ. cap.*110.*num.*6. *cum ſeqq.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.*23. *num.* 208. *& num.* 226. Bellet. *diſquiſit. cleric. part.* 1. *tit. de cleric. debitor.* §.3. *à num.*27.Azor. *inſtitut. moral.part.*3. *lib.*12. *cap.* 17. *quæſt.*2. Filiucius *quæſt.moralium*, *tom.*3.*tractat.*45. *cap.* 3. *quæſt.* 11. *num.* 26. Bonacina *variar. tractat. tit. de ſimonia*,*quæſt.*4.§.6. Paul.Layman.*in Theologia morali*, *lib.*4.*tract.*10.*cap.vlt.* §.4.*num.*36.Ioan. de la Cruz *in direct.conſcient.part.*1.*quæſt.*4. *dub.*9. *concluſ.*2.Diana *reſolutionum moralium*,*part.*2. *tractat.*1. *Miſcellan. reſolut.* 57. Villalobos *in ſumma*, *part.*2. *tractat.* 37. *difficult.* 12. *num.*3. *&* 4.Hieron. Rodriguez *in compend. quæſt. regular. reſolut.* 128. *num.* 2. Auguſtinus Barboſa *in tractat. de Parocho*, *cap.*26.*num* 16.*& ſeqq.* vbi allegat.& explicat Xuarez *de religione*, *tom.* 1. *tractat.* 3. *lib.*4. *de ſimonia*, *cap.*14.*num.*19.& poſt Ioannem Garciam, Gregor. Molin. Archidiacon.Lambert.Gratian.Spinum,& Riccium;idem tenet Hermoſilla *ad l.* 15. *tit.* 5. *p.* 5. *gloſſ.*1. *num.*9. *&* 10. *tom.*2. & poſt Gutierrez *de gabellis*, *quæſt.*9. *num.*24. *&* 25. Loterium *de re beneſ. lib.*2. *quæſt.* 4. *num.* 10. *&* 11. & Rotam per Farinacium *in poſthum. deciſ.cap.*61. *num.*1. *tom.*1. & poſt alios Noguerol *allegat.*36.*num.*22.qui ſimiliter poſt Gutierrez *num.*26. Nicolaum Garciam *dicto cap* 9. *num* 137.& Lothet.*de re benefic.lib.*2 *dicta*, *quæſt.*4. *num.*13.*&* 14.loquitur in Capella,ex eadem ratione, & quia vſus Eccleſiæ hoc admiſit.

49 Hinc fit, quod ſi in prima acquiſitione licita,& abſque labe ſimoniæ ab ipſa Eccleſia, poteſt hoc ius honorificum ſepulturæ & Capellæ vendi, & pretio acquiri tanquam merè profanum & temporale, meritò magis poterit, poſtquam peruenit in
50 poteſtatem laici, vendi, diſtrahi, & in executionem capi, pro ſolutione creditorum, cum ſit res pretio æſtimabilis, & à iure non prohibitum, vt in terminis probat Melchior Phœbus Luſitanus *deciſione* 8. *num.* 8. 9. 10. *& ſequentibus*, qui *num.* 13. reſoluit, quod vſus ſepulchri hæreditarij, & pretio æſtimabilis, & diſtrahi poteſt pro ſoluendis creditoribus, vbi affirmat ita fuiſſe deciſum, quem referens ſequitur Auguſtinus Barboſa *in tractatu Parochis*, *dicto cap.*26.*num.*17. Noguerol *allegatione* 36. *num.* 23. qui *num.* 24. teſtatur ita fuiſſe per ſupremum Concilium Regium ſæpe determinatũ in caſibus occurrentibus, & ſignanter *in concurſu creditorum Marchionis de Auñon*, vbi patronatus Capellæ Maioris Monaſterij Diui Auguſtini iuſſit vendi, pro debitis fundatoris, de quo & nos etiam teſtamur.

Et quod quando ius ſepulchrorum remanet profanum, vt tunc quouis titulo poſſit alienari, & vendi, quia in commercium cadit. ex *leg. ſi monumento*, *Cod.quæ res pignori obligari poſſunt*, & ſuper eo poſſunt creditores ſatisfieri: tradit poſt Firma *de Epiſcopo*, *quæſt* 3. *lib.* 4. & Banutium *de re inuentar. partita* 6.*num.*68. *tom.*1.8,*part.*2.*diuerſor.* Gratianus *diſceptatio. forenſ. tom.* 2. *cap.* 210. *num.*8.*&* 9. 51

CAPVT VI.

De adminiſtratore non ſoluturo abſque iudicis ſpeciali decreto, ac de legatione, vulgò *libramiento*.

Et an delegationem hanc adminiſtratori directam (interim mortuo, vel remoto) adminiſtrator ſucceſſor adimplere teneatur, & eius virtute ſoluere?

SVMMARIVM.

Adminiſtrator ad bona concurſus nominatus recipit facultatem colendi, locandi, erigendi, fructus vendendi, &c. n 1.

*Adminiſtrator non poteſt expendere, nec ſoluere creditoribus abſque delegatione iudicis, vulgo li*bramiento,*n.*2.*&* 7.

*Quid ſeruandum, quando aliquid præciſè ex pecuniis concurſus expendendendum eſt, n.*3.

*Cura, cuſtodia, & adminiſtratio bonorum concurſus, ad curiam, & iudicem penes quos reſidet, ſpectat, n.*4.

Adminiſtrator concurſus eſt ſequeſter, & depoſitarius à curia, vel iudice nominatus, numero 5.

*Sequeſtrum eſt depoſitum iudiciale, n.*6.

Sequeſtrum, aut depoſitum per iudicem appoſitum, abſque eius mandato remoueri nequit, numero 7.

*Adminiſtrator fiſci abſque delegatione nec vnum denarium expendere poteſt, n.*8.

*Adminiſtratore, cui nominatim erat directa delegatio, mortuo, aut remoto, delegatione intimata, vel non, nouus ſucceſſor eam tenetur adimplere, abſque nouo iuſſu, n.*9.*& ſeqq.*

*Adminiſtrator licet mutetur, adminiſtratio non mutatur; nec variatur, n.*10.

L. proponebatur 76. *ff. de iudiciis, exornatur, numer.* 11.

*Litteras directas Officiali, reſpectu habito ad officium, ſucceſſor tenetur adimplere, n.*13.

*Auth.vt nulli iudici liceat habere, §.ex hoc verò, expenditur, n.*14.

Succeſſor, & nouus executor, mandatum directum ſuo anteceſſori poteſt exequi abſque noua commiſſione, n.15.

Preceptum directum Pretori, habito reſpectu ad munus tranſit in ſucceſſorem, eius loco ſubrogatum, n.16.

Subrogatus in alterius locum poteſt facere ea omnia, quæ poterat ille, cuius loco ſubrogatur, n.17.

Teſtes licet non probent, niſi coram iudice examinante publicentur, fidem faciunt ſi coram eius ſucceſſore ſint publicati, n.18.

1 LICET adminiſtrator nominatus ad
bona concurſus tanquã depoſitarius,
& ſequeſter vt illa cuſtodiat, faculta-
tem recipiat colendi, locandi, exigẽdi
debita, & fructus vendendi, ac ſoluẽ-
di creditoribus, omni exactaque diligentia cuſto-
diendi, & conſeruandi, prout abundè diximus *ſupr.
1.p.c.13.ex n.38.cum multis ſeqq. verſ. quam autẽ po-
teſtatem iſte adminiſtrator recipiat*, &c. *Et in c.14.*
2 Tamen non tantam facultatẽ à curia nominan-
te accipit, vt expendere aliquid poſſit ex pecuniis
exactis, vel ſoluere creditoribus quibuſlibet abſq;
Iudicis, & curiæ decreto ſpeciali cum delegatione,
vulgo dicta *liberamento* obtenta, & imperrata per
3 creditores, in caſibus in quibus præcisè aliquid ex
pecuniis concurſus expendendum, aut ſoluendum
ſit. Copiosè diximus *in dicto cap. 13. ex num. 51.*
4 *verſic. & vlterius inquit Baeza*, &c. Etenim cura,
cuſtodia, & adminiſtratio bonorum concurſus ad
iudicem, & curiam ſpectet, & apud eam principa-
liter reſideat, in cuius manibus debitor formans
concurſum bona ſua vniuerſa cuſtodienda, & mi-
niſtranda admittat pro ſecuritate, & cõmodo cre-
ditorum ne diſſipentur, & nequam diſtrahantur,
ſed vt eiuſdem curiæ authoritate, & decreto ſub-
haſtentur, & ex pecuniis redactis iudicis, & curiæ
delegationibus nominatim, & ſpecialiter expedi-
tis, & obtentis, creditores ſoluantur, & de ſuis
creditis ſatisfiant prout copiosè videre eſt, *in dicto
cap.13.in princip. & cap. 14.* ideo ratio poſtulat vt
adminiſtrator ſuam facultatem, quam valde limi-
tatam habet, excedere non valeat.
5 Deinde quoniam cum iſte adminiſtrator ſit ſe-
queſter, & depoſitarius à curia, vel iudice nomi-
natus pro cuſtodia bonorum concurſus, vt videre
6 eſt, *ſupra 1.p dicto cap. 14. per totum*, nam ſeque-
ſtrum eſt depoſitum iudiciale, *l.eius apud quem, ff.
depoſiti, l. Senatus in fin. ff. de officio Proconſulis,
l. ſi fideiuſſor, vltim.* qui ſatisdare cogantur, *l.1.
§.penult. ff. de liber. exhibend. l. intereſſe puto 39. ff.
de acquirenda poſſeſſ. l. ſequeſter 109. ff. de verbo-
rum ſignificatione cap. examinata 15. de iudiciis
cap. 1. & 2. de ſequeſtra poſſeſſion. & fruct. clem.
vnic. eodem tit. cap. 2. de dolo, & contumacia.* Petr.
Gregor. *ſintagmate iur. lib. 23. cap. 3. à num. 12.*
Rebuffus *de ſequeſtro artic.1. gloſſ. 1. num. 35. lib.4.*
Galganet. *de iure public. lib. 12. tit. 15.* Carrocius
in tract. de depoſito in princip. num.1. Paz *in praxi 3.
tom.cap.6. §.6.* Briſon *lib.4. de verborum ſignifica-
tione, verbo depoſitum.* Didacus Perez *in l.1. tit. 10.
lib. 3.* ordin. Azeued. *in rubric. tit.2. lib.4. recopil.
num.1.* D. Pichard. *in §. præterea, num. 17. inſtitut.
quib. mod. recontrahitur obligat.* Amador Rodri-
guez *de priuilegiis creditorum, art.6. num.1.* Molina
diſput.523. Hermoſilla *ad l.1. tit.3 p.5. gloſſ.3. num.3.
tom.1. fol. 178.* & alij plures per nos *in tract. de re-
gia protect. 2.p. cap.16. ex num.52. cum ſeqq.* ſequi-
tur vt ipſe nihil de bonis, & pecuniis concurſus 7
propria authoritate diſponere, aut expendere, ſol-
uere ve poſſit abſque iudicis ſpeciali decreto, &
mandato, Paulus de Caſtro *in conſil. 433. colum. fin.
lib.1.* Bart. & Bald. *in l. ſi oleum in princip. ff. de do-
lo malo.* Foller. *in praxi cenſuali verbo inſtrumen-
tum gratia, num.54.* Tiraquell. *de retractu lib.2. §.4.
gloſſ.9. num.1.* Rebuffus *3. tom. ad conſtitut. Gallicas
tract. de ſequeſtro art.1. gloſſ.1. n.17.* Gregor. Lopez
in l.1. tit.3. p.5. gloſſ.6. vbi etiam Hermoſilla *gloſſ.6.
n.1. tom.1. fol.202. & idem gloſſ.4. n.5. & 6.* vbi re-
fert Azeued. & per alios, & per totum gloſſ. Feli-
cianus de Solis *in tract. de cenſib. lib.4. tom.1. c. vnic.
n 4. verſicul. quæ reſoluto, & verſic. denique fallit.*
Nam ex quo depoſitum, & ſequeſtrum appoſitum
fuit authoritate iudicis, abſque eius mandato, &
decreto remoueri non poteſt, vt probant præalle-
gati Doctores, & Inrigol. *in tract. de cenſib. q.80.
num.3.* Auendan. *eodem tit. cap.102. num.16.* Cencius
de cenſib. q.3. ſub num.63. Surdus *deciſ.385. num.28.
& ſequentibus*, & ita communiter practicatur in
cunctis tribunalibus.
Et ita in adminiſtratore fiſci voluit Bald. *in ru-* 8
bric. Cod. de conſtituta pecun. & Patriſ. de Puteo *in
tract. de ſindicatu tit. de arbitr. eorum, num. 19.*
dicentes, quod fiſci adminiſtrator nedum denarium
ex ſuo capite, & æquilibrio ſoluere poteſt abſque
delegatione ſuperioris. Idem tenet etiam Bartol.
in l. 1. §. hæc verba, in fin. ff. ne vis fiat, quos ſequi-
tur Eſcoba *de ratiociniis, c.13. n.6. & 7.*
Sed adminiſtratore (cui delegatio hæc nomina- 9
tim directa fuit, & cum quo ſpecificè loquebatur)
mortuo, aut aliter remoto ab adminiſtratione in-
terim, & anteaquam ea fuiſſet intimata, vel forſan
iam intimata, adhuc tamẽ eius virtute non ſoluiſ-
ſet, an adminiſtrator ſucceſſor nouiter nominatus
eam poterit ſolummodo adimplere abſque nouo
iudicis, aut curiæ ſpeciali mandato, ita vt eidem
intimata delegatione expedita contra ſuum ante-
ceſſorem cogi valeat ad ſoluendum? in quo breui-
tèr affirmatiuè reſoluẽdum erit, nam licet admini- 10
ſtrator mutetur, nõ tamen adminiſtratio mutatur,
aut variatur, quoniam ſemper eſt vna, & ſemper
attenditur corpus illud bonorum concurſus quam
adminiſtrator adminiſtrat, *ex vulgari mirabili ta-* 11
men, l. proponebatur 76. ff. de iudiciis, ibi. *Cuius
rei ſpecies eadem eſt*, (hoc eſt forma vt explicat
gloſſ. fin. ibidem) *eadem res eſſe cenſetur, quan-
tumcumque circa ipſam materiam aliqua commuta-
tio contigerit*, & ibi. *Et poſtea aliqui, vel etiam om-
nes mutati fuerint; nihilominus eadem dicitur cauſa*,
& ibi. *Eadem res eſſe exiſtimaretur, ſed in multis
cæteris rebus*, &c. Quam legem multis exornaui-
mus in variis materiis nos in noſtris Commentar.
*de regia protect. 1. part. cap.3. ex num.53. cum multis
ſequentibus.*
Ideóque cum attendatur duntaxat corpus bo- 12
norum, & eius adminiſtratio, adminiſtratorũ mu-
tatio, & variatio nihil immutat delegationẽ, quia
in adminiſtratorẽ dirigitur, vt eam adimpleat no-
mine illius corporis ficti quod repræſentat, & ideo
ſubrogatus eandem repræſentationem cõtineat, &
idem eſt cum prædeceſſore in cuius locum ſubro-
gatur qui eodem modo tenetur adimplere delega-
tionem, & præceptum ſolutionis emanatũ à curia
ac ſi cum eo expreſſè, & nominatim loqueretur,
quia litteræ dictæ officiali habito reſpectu ad offi-
cium, & munus illa tenetur ſucceſſor ſubrogatus
in eadẽ adminiſtratione adimplere, & exequi text.
eſt

eſt expreſſus *in Authent.* vt nulli iudici liceat habere locis citato, *§. ex hoc vero iubemus*, ibi. *Ex hoc vero iubemus obſeruari ab omni adminiſtratore, vt ſi contigerit in ſcriptis noſtram iuſſionem fieri ad aliquem iudicem, & interea iſte quieſcat ab adminiſtratione, hinc is qui poſt illum ſuſceperit dignitatem accipiat eam, & inſinuet, & ſiquidem priuata eſt cauſa, & implere eam, & aſſequi quemadmodum ad eum promeruit reſcriptum*, text. etiam *in leg. mortuo*, ibi, *idem eum qui ſubſtitutus eſt, ſequi oportet, ff. de iudiciis*. Hinc etiam Auendan. *de exequend. mand. c. 17. ſub num. 10. verſicul. & nouus executor.* poſt Angel. *in Authent. vt nulli iudici, §. & hoc collat. 9.* & Felin. *in cap. cum contingat, de foro competent.* & per notata per DD. *in l. fundum in princip. ff. de acquirenda*
15 *poſſeſſ.* inquit, *Quod ſucceſſor, & nouus executor, virtute primi mandati dati, & directi ſuo anteceſſori poteſt illud exequi, & adimplere abſque nouo mandato.* Florez Diaz de Mena *practicarum, quaeſt 4. num. fin.*

16 Et ideo quando præceptum eſt aliquid prætori, putà vt prætori, & habito reſpectu ad munus; tranſit in ſucceſſorē eius loco ſubrogatum, qui omnino pariter præceptū illud tenetur adimplere. Bald. *in l. tale pactum, ff. de pactis, l. ſi communis ſeruus, ff. de ſtipulat. ſeruor.* Bartol. *in l. à filio in fin. ff. de aliment. & cibariis legat.* Speculator. *in tit. de inſtrument. editione, §. nunc aliquid verſic. ſed quid erit, idem tradit gloſſ. in cap. penult. de teſtament. in 6.* Rota *deciſ.* 412. in nouis pulchrè. Couarr. *pract. quaeſt. cap. 11. à num. 1.* & præcipuè *num. 2. verſic. ſecundo hoc ipſum probatur.* Optimè etiam Mantica *de tacitis, & ambiguis conuent. lib. 7. tit. 23. num. 49. & num. 50.* Marqueſan. *de commiſſionibus 1. part. cap. 29. n. 40.* nam licèt ſucceſſor, & prædeceſſor adminiſtrator diuerſi ſunt perſonarum reſpectu; eo tamen habito ad adminiſtrationem verè idem ſunt, & reputantur, vt ex Bart. *in l. ab executore num. 9. ff. de appellat.* Burgos de Paz *in l. 1. Tauri, num. 427.* & Auiles *in cap. 1. prætorum, num. 10. verſicul. ſed in contrarium diximus in noſtris Comment. de regia protect. 1. cap. 3. num. 86.* & ideo is qui in
17 alterius loco ſubrogatur poterit ea omnia facere quæ poterat ille cuius loco ſubrogatur. *l. 2. Cod. de eo qui vicem alterius gerit.* Alexand. *in l. num. 53. ff. de de officio eius*, cui mandata eſt, Petrus Barboſa *in l. ſi longius in princip. num. 43. & 44. ff. de iudiciis.* Couar. *practic. 11. ſub num. 2. ad finem, verſic. poſthum. illud.* Nos *dicto cap. 3. num. 38. & num. 58.* imò *per totum. cap.* multa ſcitu digniſſima, quæ hanc noſtram reſolutionem mirè comprobat, vſque ad refectionem repeties omnino videnda in variis articulis, & materiis.

18 Quibus addere poteris, quod licèt teſtes, de iure non probent, niſi publicentur corā eodem iudice, qui illa examinauit, vel examinare fecit, vt per text. *in l. geſta. Cod. de ſe indicata*, & per innumerabiles Doctores probat Farinacius *de teſtibus, q. 75. ex n. 12. cum ſeqq.* tamen rectè probat ſi publicentur coram iudice ſucceſſore, & ſubrogato in locum ipſius iudicis examinantis, ſiue delegato ſiue ordinario à quo benè poſſunt publicare, licèt eos non examinauerit, & fidem faciunt quia vnus, & idem iudicantur reſpectu cauſæ, & tribunalis Bald. *in dicta, l. geſta, num. 4. verſicul. aut coram iudice.* Caſtrenſ. *in l. 1. num. 24. verſicul. & idem feciſſet, tranſitum ad ſucceſſorem*, & ibi Ripa *in dicta l. 2. n. 32. Cod. de edendo.* Imola *in cap. cauſamque el. 1. colum. 2. verſicul. ſi verò ſunt de teſtib.* Aretin. ibidem *num 7. & 8.* Farinacius *d. quaeſt. 77. num. 21. cum ſequentibus.*

Quapropter praxis communis idem admiſit, 19
vt delegationem à Iudice emanatam directam vni adminiſtratori bonorum concurſus, licèt iſte remoueatur, aut interdum moriatur, aut aliter deficiat, ſucceſſor implet, & adimplere rectè poteſt, & eius virtute ſoluere, non ſpectato nouo iudicis decreto ex his, quæ hactenus dicta fuere. Benè verum eſt, quod aliqui noui adminiſtratores, ſiue ſcrupulo deteoti, ſiue malitia moti vexandi creditores cauſa, ſiue auaritia cupidi ſoluere recuſant, & adimplere mandatum ſuo anteceſſori directum cunctantur, & ideo cogunt, creditores iterum recurrere ad curiam, vel iudicem, vt delegatio præcedens cum adminiſtratore ſucceſſore intelligatur, ad eius implementum, & ſolutionem toto iuris rigore compellatur, quod abſque vlla difficultate, aut dilatione, ſed per ſimplicem relationem à iudice, & curia mandatur.

§. vnic.

Et nunquid adminiſtrator delegationem adimplere dicatur, compenſando quod ſibi, aut debitori communi per creditorem debetur?

Vel quando creditoris ceſſionario exigenti eandem compenſationem opponere intendit?

SVMMARIVM.

Adminiſtrator concurſus strictè cogitur adimplere delegationem, hoc eſt, el libramiento, *creditoribus conceſſam, n. 1.*

Adminiſtrator concurſus delegationi ſibi directæ ſatisfacit, volens compenſare, quod creditor ipſi debitori ex alia cauſa debet, n. 2.

De credito proprio ad creditum proprium ſemper admittitur compenſatio, n. 3.

Compenſans ſoluere dicitur, n. 4.

Alimentario creditori compenſationem adminiſtrator obycere non debet, n. 5.

Compenſatio non admittitur, vbi realis, naturalis, vel inconstanti numeratio requiritur, n. 6.

Compenſationē tollit pactum de ea non opponenda, n. 7.

Creditum iuratum an admittat compenſationem, non conuenit inter Doctores, n. 8. & 9.

Creditum anterius non iuratum poteſt compenſari cum debito poſteriori, etiam iurato, n. 10.

Compenſatio an admittatur in dote, depoſito, alimentis, ſalario, aut indebitis fiſcalibus, aut republica, n. 11. remiſſiuè.

Compenſatio an ſit ipſo iure, vel ope exceptionis, num. 12.

Compenſationis exceptio non expectata ſententia ipſo iure perimit obligationem ad differentiam aliarum exceptionum, n. 13.

Compenſare non poteſt adminiſtrator quod ſibi ipſi debet creditor concurſus, exigens virtute del libramento, *ex n. 14.*

L. id quod, ff. de compenſationibus, exornatur, ibid.

Adminiſtrator repræſentat duas perſonas, propriam, & Adminiſtrationis, & vtraque differunt, n. 15.

Obligationes, & Scriptura adminiſtrationis differunt à propriis adminiſtratoris, n. 16.

Et

De debito alieno, quod tertio debetur, ad debitum proprium non admittitur compenſatio, n.17.

Creditor compenſare non cogitur, quod alteri, quam debitori ſuo debet, n.18.

Adminiſtrator ſocietatis à creditore conuentus non poteſt ei compenſare, quod ipſi adminiſtratori creditor debet, n.19.

Ceſſionarius an teneatur compenſare quod cedens debet debitori ſuo ceſſo, n.20. & ſeqq.

Exceptio compenſationis, quæ poteſt opponi cedenti; poteſt etiam opponi ceſſionario, n.21.

Creditum ceſſum tranſit in ceſſionarium, cum ſua cauſa, & onere compenſationis affectum, n.22.

Exceptio reſpiciens rem ceſſam poteſt opponi contra ceſſionarium, n.23.

Declara: ſi exceptio orta iam erat contra cedentem tempore ceſſionis, n.24.

Compenſationis exceptio, quæ non erat quæſita debitori, ceſſo tempore ceſſionis, non poteſt opponi contra ceſſionarium, 25.

Creditum ceſſum iam non dicitur creditum cedentis; ſed proprium ceſſionary, n.26.

Debitor conuentus poteſt creditori agenti opponere compenſationem debiti alieni, cuius habet ceſſionem, n.27.

Ceſſionarius dicitur creditor debitoris ceſſi, n.28.

Creditum ortum contra cedentem poſt ceſſionem, non opponitur ceſſionario, cum ſit debitum alienum, & à tertio, n.29.

L. qui inuicem, ff. de conditione indebiti, ponderatur, n.30.

Ius compenſandi ſuperueniens contra cedentem, non opponitur ceſſionario, n.31.

Confeſſio, & pactum vendentis præiudicat emptori, ſi emanauerit ante venditionem, n.32.

Secus, ſi emanet poſt venditionem, quæ emptori non præiudicat, n.33.

Confeſſio cedentis præiudicat ceſſionario, ſi præcedat ceßionem, ſecus ſi eam ſequatur, n.34.

Debitor ceſſus iuri compenſandi iam quæſito renunciare videtur, ſi tempore ceßionis præſens promiſit ſoluere creditum ceſſum, n.35.

Debitor ceſſus, qui cœpit ſoluere ceßionario, an amittat ius compenſandi ſibi quæſitum ante ceßionem, n.36. & ſequentibus.

Negatiuam ſententiam qui Doctores tenuerint, n.37. & 38.

In iis caſibus, in quibus poteſt ſolui cedenti in præiudicium ceßionary, de quibus in l.3. Cod. *de nouationibus, in iis etiam ei opponi poteſt compenſatio per debitorem ceſſum, n.39.*

In caſibus, in quibus aufertur debitori ceſſo facultas ſoluendi cedenti, in iis etiam aufertur facultas compenſandi, n.40.

Intellige, ſi ante ceßionem competebat debitori ius compenſandi, n.41.

Quod ius tolli non poteſt per factum creditoris cedentis, n.42.

Debitori ſicuti auferri poteſt facultas ſoluendi ſuo creditori; ita & facultas compenſandi, n.43.

Ius compenſandi quæſitum debitori ante ceßionem, per eam ſubſequntam non tollitur, n.44.

Secus ſi ius compenſandi acquiſiuit debitor poſt ceßionem, quæ obyci non poteſt ceßionario, n.45.

Opiniones Doctorum, quæ inter ſe pugnare videntur; conſœderantur, n.46. & ſeqq.

Aliud eſt velle compenſare inter debitorem, & creditorem: aliud inter debitorem ceſſum, & ceſſionarium, n.47.

Debitori ceſſo, quibus caſibus tollatur facultas ſoluendi credito, de quibus ibi, ita & compenſandi eidem creditori, n. 48.

Solutio, quando non admittitur, ita nec compenſatio, n. 49.

Debitor ſoluendo creditori cedenti, ſi non interuenit aliquod requiſitum, de quibus in l. 3. Cod. *de nouationibus liberatur, n.50.*

Compenſationem, quæ poterat opponi contra cedentem, poſſe opponi contra ceßionarium; nullus negauit, n.51.

Ius compenſandi nondum ortum ante ceßionem non coinquinat ceßionarium, n.52.

Debitori non admiſſo compenſare contra aliquem, reſeruatur ius exigendi à ſuo debitore, n.53.

Iacob. de Graßis annotatur, non percepiſſe terminos, quibus loquuti fuère Doctores, à ſe impugnati. n.54.

Creditori exigenti ex bonis concurſus non obyicitur compenſatio eius, quod debet adminiſtrationi, niſi ſuo loco, & gradu, non antea in præiudicium anteriorum creditorum, n.55.

Creditum, quo debitor communis habet cenſuum creditorem, eſt in bonis, & de bonis debitoris, in quo præferuntur anteriores compenſationes prorſus excluſa, num.56.

STrictè cogi adminiſtrationem adimplere dele- 1
tionem obtentam à Iudice concurſus per cre-
ditorem, aut per eius legitimũ ceſſionarium, abun-
dè diximus *hoc in c. & in cap. ſequenti.* nunc quæri- 2
tur, an compenſare volens, quod ſibi, aut debitori
communi debetur ex cauſa diuerſa, audiatur? & ca-
piendo poſteriorem hanc partem, nempe quando
creditor ipſe ſimul reperitur debitor debitoris
communis, & adminiſtrationis, & tunc regula
conſtans conſtituenda erit, omnino compenſatio-
nem admittendam eſſe, ſi aliàs legitimè clarè, &
liquidè de debito, quod cõpẽſare intendit admini-
ſtrator, apparuerit. Nam ex quo adinuicem debi-
tor communis creditor eſt ſui creditoris, admitti 3
debet compenſatio, cum de credito proprio ad
creditum proprium fiat, *ex l.1. cum ſeqq. D. de com-
penſationibus.*

Ideoq; adminiſtrator cõpenſando id, quod cre-
ditor debet ipſi adminiſtrationi, proculdubio ſa-
tisfacere dicetur delegationi obtentæ à creditore
concurſus.

Nam qui compenſat ſoluit, *l. ex cauſa Cod. de* 4
compenſationib. & ibi Bartol. *D. qui potior. in pign.
habeant.* Riminaldus Iunior *conſil.* 152. *numer.* 40.
Burſatus *conſil.* 123. *num.* 20. Hondedeus *conſil.* 41.
*n.*11. *volum.*2. Sfortia *conſil.*61. *num.*7. Tuſchus *litt.*
C. *num.* 487. *& ſequenti.* Bertazolus *inſtrument. clau-
ſul.* 41. *gloſſ.*8. *num.*8. Mantica *de tacitis, & ambig.
conuent. lib.*10. *tit.*10. *num.*6. Becius *conſil.*227. *n.*25.
Seſſe *deciſ.*88. *num.* 3. Menoch. *lib.* 2. *præſumpt.* 48.
num. 35. Maſcardus *de probat. concluſ.* 334. *num.* 2.
Ozaſcus *deciſ.*92. *num.*11. *&* 35. Turretus *conſil.*10.
*num.*2. in 1. Graſſis *de exceptionibus exception.*16. *n.*9.
10. *&* 11. Cartàrius *deciſ.*77. *n.*18. Bardell. *conſil.*18.
num. 8 Surdus *de alimentis tit.*3. *quæſt.* 7. *num.* 21.
Cephalus *conſi.*374. *num.* 44. Giurba *ad conſuetud.
Meſſanenſ. cap.* 9. *gloſſ.* 9. *ex numero* 1. *cum ſequen-
tibus.*

Secus creditoris alimentario, qui ex bonis con- 5
curſus alimenta percipit, cui compenſationem
obiicere non poteſt adminiſtrator. *l. in ea* 4 *Cod.
de compenſation.* plures per Surdum *de alimentis
tit.*8.

tit. 8. *priuileg.* 53. *num.* 5. *& seqq.* Caſtillo *controuer-*
6 *ſiar. tom.* 4. *cap.* 40. *num.* 80. *&* 84. Graſſis *dict. exce-*
ptione 16. *ex num.* 46. vbi limitat poſt alios, vel niſi
ſolutioni eius debiti, cui obiicitur compenſatio,
certa data ſit forma, vel quia realem requireret, aut
naturalem, vel incontanti, numerationem. Felinus
in cap. ſub ſub ortu, num. 2. *de re iud.* Iaſon *in l. eum
qui, §. ſi iura verò, num.* 7. *de iureiur. & conſil.* 134.
volum. 4. Boerius *conſil.* 14. *ad finem.* Bardell. *con-
ſil.* 70. *num.* 9 Millanenſ. *decis.* 13 *num.* 89. *& decis.* 14.
num. 29. *tom.* 2. Tuſchus *littera, C. concluſ.* 488. *n.* 17.
Graſſis *d. decis.* 16. *num.* 62 Surdus *conſil.* 246. *n.* 19.
& decis. 191. *num.* 12. Intrigol. *conſil.* 8. *num.* 15. *&* 16.
& decis. 5. *num.* 12. *& in tract. de cenſibus, quaſt.* 22.
num. 11. Natta *conſil.* 54. *& conſil.* 60. *num.* 3. *&* 4.
Franciſc. Marc. *decis.* 148. *num.* 4. *part.* 2. Seiſe *de-
cis.* 88. *num.* 7. Crottus *conſil.* 139. *num.* 7. *part* 1. &
alij relati à Giurba *decis.* 9. *num.* 9. *& in conſuetud.*
7 *Meſſanenſ. cap* 9. *gl.* 9. *n.* 5. *part.* 1. Item ſtante pacto
de opponendo compenſationem. Giurba *dec.* 60.
ſub num. 9.

8 Sed quid quando creditor habet ſuum creditum
iuratum, admittat compenſationem maxima eſt
controuerſia inter Doctores, vt videre eſt per Ga-
briel. *de iureiur. concl.* 7. Ozaſcus *dec.* 92. Carrocius
de locato, tit. de compenſ. except. 4. *ex num.* 4. *fol.* 260.
Gutierr *de iuram. confirmat.* 3. *part. cap.* 6. Trentac.
variar. reſol. lib. 3. *tit. de compenſ. reſol.* 1. *ex num.* 7. *&
ſeqq.* Gratian. *diſcept.* 486 *num.* 33. Fachineus *contr.
lib.* 1. *cap.* 7. Ceuallos *commun. contra commun. q* 231.
& quamplurimi alij congeſti ab Anton. Amat.
9 *reſolut.* 17. *num.* 12. Giurba *decis.* 60. *num.* 9.
Et negatiuæ opinioni plures adducit limitationes
Iacobus de Graſſis *d. except.* 16. *ex num.* 19. *cum
ſeqq.*

10 In vnum tamen conueniūt quamplurimi vtriuſ-
que opinionis Doctores, quod debitum iuratum
non admittit companſationē, ſi eſt poſterius, & ſic
quando debitum quod compenſandum opponitur
ſit anterius, ſecus quando debitum hoc ſit debito
iurato poſterius, quia tunc admittitur compenſa-
tio contra anterius iuratum. Pariſius *conſil.* 121.
n. 40. *lib.* 1. Gratus *conſ.* 121 *num.* 3. Capicius *dec.* 187.
n. 7. Ozaſcus *decis. Pedemont.* 92. *n.* 30. & 34. ſequitur
Albanus *conſil.* 128 *num* 1. *&* 3. Caualcanus *decis.* 9.
n. 11. *lib.* 1. Anchar. Regienſ. *in quibus familiari. lib.* 1.
quaſt 2. *num.* 4. Afflictis *de.* 381. *num.* 3. Cotta *imme-
morabili, verb. iuramenti religio.* Anton. Gabr. *com-
mun. opinion. tit. de iureiurando, concl.* 7. *n.* 5. 6. *&* 7.
Antonius Maſſar. *de obligat. in forma Camer. part.* 4.
quaſt. 2 *num.* 9. Riminal. Iunior. *conſil.* 122. *num.* 26.
lib. 2. Hondedeus *conſil.* 18. *num.* 25. Couarr. *in cap.
quamuis pactum,* 1. *part. §.* 4. *num.* 6. *& ſeq. de pa-
ctis, lib.* 6. Findatuſa *in tract. de compenſation. art.* 7.
num. 14. Intrigol. *ſuper Bulla de cenſibus, quaſt.* 22.
num. 8. Siluanus *conſil.* 40. *num.* 22. Monaldus *con-
ſil.* 62. *num.* 14. Graſſis *de except.* 16. *num.* 22. quod
ex Tiraquello, Rolando à Valle, Pedemont. Natta
aliis indubitabile dicit Petrus Surdus *conſil.* 246.
ex num. 15. *tom.* 2. idem per Ancharranum dicit
Gratian. *diſceptat.* 129. *num.* 20. plures etiam per
Seraphinum *de priuileg. iuramenti. priuileg.* 64.
num. 130.

11 Et ad materiā compenſationis quibus in caſibus
admittatur, vel nō admittatur, an in dote, in depo-
ſito, in alimētis, in debitis Reipublicæ, vel fiſcalib.
12 in ſalario, & aliis ſimilibus. Et an compēſatio fiat
13 ipſo iure, vel ope exceptionis, & de differentia in-
ter exceptionem cōpenſationis, quæ non expecta-
ta ſententia, peremit ipſo iure obligationem, & in-
ter alias exceptiones oppoſitas quæ vt operentur,
expectatur ſententia fauorabilis; vide latiſſimè per
Caſtillum *contr. tom.* 4. *cap.* 40. *ex num.* 69. *vſque ad
finem;* necnon Iacobum de Graſſis *in tract. de exce-
ptionibus, except. per totam,* qui innumeros alios al-
legant.

Sed an adminiſtrator adimpleat delegationem 14
obtentam per creditorem concurſus obiiciendo
huic exigere volenti compenſationem alterius de-
biti proprij, quod ſibi ex perſona propria ex alia
diuerſa cauſa debet creditor concurſus, Videamus;
in quo breuiter dicendum erit, & firmiter affir-
mandum, quod quando debitum, quod compenſat
adminiſtrator, eſt, vt diximus, proprium ipſius ad-
miniſtratoris contractum inter ſe ex ſua perſona,
& inter creditoris concurſus; tunc dicendum erit
huiuſmodi compenſationem nullo modo exclude-
re exactionem creditori, prout probat textus *in l.
id quod, D. de compenſation. id quod* (inquit Conſul-
tus) *pupillorum nomine debetur, ſi tutor petat, non
poſſe compenſationem obijci eius pecuniæ, quam ipſe
tutor ſuo nomine aduerſario debet.* Anton Fab. *in* 9.
libros, C. ad titulum de compenſation. definitione 8.
Caſtillo *controuerſiar. tom.* 4. *cap.* 40. *num.* 85. & lo-
quendo in adminiſtratore poſt Baldum *in l. eius,
num.* 5. *C. de compenſation.* & Petrum de Vbald. *in
tract. de duobus fratribus, part.* 5. *num.* 35. tenet
Anton. Amat. *variar. reſolut.* 17. *num.* 3. tenet etiam
Valenzuela Velaſquez *in conſil.* 156. *num.* 89. *tom.* 2. 15
reddentes rationem, quia adminiſtrator repræſen-
tat duas perſonas propriam, & adminiſtrationis,
quæ non confunduntur, & perſona adminiſtrato-
ris differt à propria, Rota Genuenſ. *decis.* 31. *n.* 11.
& decis. 75. *num.* 3. Caball. *conſil.* 121. *num.* 13. *tom.* 2.
Giurba *ad conſuetud. Meſſanenſ. c.* 9. *gloſſ.* 9. *num.* 11.
part. 1. *fol.* 603. vbi etiam quod ſcripturæ, & obliga- 16
tiones adminiſtrationis differunt à propriis admi-
niſtratoris, ex Genuenſ. *decis.* 12. *n.* 13. *&* 14. Caball.
d. n. 13. Et ſic quod ſibi debet creditor adminiſtra-
tionis, non poteſt compenſare cum debito admi-
niſtrationis.

Conſtans eſt enim concluſio, quod de debito 17
alieno, & quod alteri tertio debetur, ad debitum
proprium non admittatur compenſatio, textus eſt
expreſſus *in l. eius, C. de compenſation. l. in rem
ſuam, l. ſi cum militi. D. compenſation. bus, d. l. id
quod,* probant Bald. *in d. l. eius.* Magonius *decis.* 44.
num. 9. Natta *conſil.* 101. *num.* 16. Beroius *conſil.* 46.
num. 7. *lib.* 2. Medicis *de compenſat. part.* 1. *quaſt.* 1.
num. 1. *& quaſt.* 31. *num.* 5. Menochius *conſil.* 195.
num. 15. *& conſil,* 781. *num.* 3. Rota Genuenſ. *dec.* 10.
num. 3. Caſtillo *decis.* 109. *num.* 48. *&* 79. *lib.* 2. Poly-
dorus Ripa *obſeru.* 199 *num.* 8. Lanat. *conſ.* 26. *n.* 26.
Ponte *conſil.* 95. *num.* 12. *lib.* 2. Surdus *conſil.* 327.
num. 39. *& conſil.* 69. *num.* 12. Schenardus *conſil.* 52.
n. 152. Anton. Amat. *variar. reſolut.* 17. *num.* 3. *&* 4.
D. Valenzuela *conſil.* 156. *num.* 68. *& ſeqq. tom.* 2. Et 18
quod creditor compenſare non cogitur, quod alte-
ri, quam debituri ſuo debet, vt ex Petro Gregorio,
& Medicis *de compenſation.* 1. *part. quaſt.* 1. *num.* 2. *&
q.* 11 *per totam,* firmat Caſtillo *controuerſiar. lib.* 4.
c. 40. *num.* 74. Giurba *ad conſuetud. Meſſanenſ. c.* 9.
gloſſ. 9. *ex num.* 8. *fol.* 603. vbi plurimos alios a-
legat.

Et quod ſocius adminiſtrator ſocietatis conuē- 19
tus à creditore ſocietatis non poſſit ei opponere
compenſationem eius debiti, quod creditor ipſi ſo-
cio nomine proprio, & non nomine ſocietatis de-
bet,

bet; nec è contra, cum de debito proprio ad debi-
tum adminiſtrationis, ac ſocietatis, & ſic alienum,
excludatur compenſatio; probant Bartolus, Bald.
num.3.& alij in l.eius, C.de compenſ. Caſtrenſ. in l.ſi
quis plus, §.fideiuſſor. num.2.D.de condit.indeb. Vbal-
dus de duobus fratribus, part.5. quaſt.35. & quaſt.32.
num.35. Caballus conſil.131.num.16.volum.2. Bardell.
conſil.79.num.18. Felicius de ſocietate, cap.30. n.67.
Caualcanus de tutore, num.220. Marcian. conſil.49.
num.21. Pinn. conſil.49.n.4. Magon. decis.1.num.21.
Pract. Papienſ. in forma libelli. reſponſ.reor.gloſſ.ſal-
uis aliis, num. 15. Iacobus de Graſſis except. 16.
n.54. Rota Genuenſ. deciſ.20. num. 30. & deciſ. 28.
num.5. Coſta ſubſidiar. remed. 40. num. 3. Medicis
de compenſat.q.31.num.5. Ripa obſeruat.199.num.18.
Ponte conſil.95.num.22.tom.2. Surdus conſ.327.n.39.
& conſil.69.n.12. Schanard. conſil.62.n.153. Petroc.
conſil.26. Menoch. conſil.746. num.45. Fontanella
de pactis nuptial. clauſ.4. gloſſ.9.part.2.num.62. &
63. Tepatus 2. variar. tit. de ſocietate, column. 14.
plures alij laudari à Giurba vbi ſuprà ex n.8. cum
ſeqq.

20 Sed quid erit dicendum, quando is, qui exigere
vult virtute delegationis ſibi à iudice concurſus
expeditæ, non ſit principalis, & immediatus credi-
tor debitoris cõmunis, ſed potius ceſſionarius ali-
cuius creditoris cõcurrentis, qui tamẽ ex alia cau-
ſa pariter ſit debitor certę quãtitatis ipſius debito-
ris communis, cui proprium creditum exigere vel-
let, ex bonis adminiſtrationis, poſſet indubiè admi-
ſtrator, vel debitor ipſe obiicere compenſationem?
an eandem pati debeat ipſius ceſſionarius? In quo
21 regulariter, & affirmatiuè reſoluendum erit; quo-
niam exceptio compenſationis, quæ poteſt oppo-
ni contra cedentem, poteſt etiam opponi contra
eius ceſſionarium, cum in poteſtate creditoris ce-
dentis non ſit cedendo tollere ius quæſitum ſuo
22 debitori, & ſimul creditori, ac ideo illud creditum
ceſſum tranſit in ceſſionarium cum ſua cauſa, &
compenſationis exceptione, & onere affectũ, aliàs
notiſſima fraus fieret debitori ceſſo, ſimul credito-
ri ſi per ceſſionem permitteretur ius ſuum compẽ-
ſandi amittere; ita notant Doctores, in l.apud Cel-
ſum, §.cum legitima, & in §.cum de antheris, D. de
except. doli & in l.doli mali, §. diuerſam. D. de no-
uationib. Bart. in l.ſi quis in rem, D. de procuratori-
bus, vbi Pariſius in additionib. littera A. Salicetus
in l.qui ſtipendia, column.1. in fin.C.de procurator.
qui de communi teſtatur. Socinus Iunior conſil.74.
num. 7. volum.3. Guida Papa deciſ. 567. num.1. &
ſingulari 564. Bruno à Sole in compen. reſolut. pro-
poſ.iuram.verb.ceſſionario agenti. (vbi more ſuo plu-
res congerit) Thom. Doct. conſil.81.num.14. Port.
conſil.74.num.4. Vrſill. de Afflict. deciſ.74.n.7. The-
ſaurus deciſ.221.num.1. Intrigol. conſil.8.n.9. Surdus
conſil.82. num. 29. lib.1. Marſilanus deciſ.31. num.3.
5.6.& 8. Franciſc. Aretinus conſil.31.96. num.3. An-
charran. conſil.224. Albanus conſil.289. num.12. &
14. Iacobus de Graſſis de exceptionibus except. 16.
num.29.

23 Et quia quando exceptio reſpicit rem ceſſam,
poteſt opponi contra ceſſionarium, Doctores om-
nes, in d.§.cum in legitima, & in d.l.doli mali. Bart.
in d. l. ſi quis in rem, num. 3. D. de procuratorib.
Salicetus & alij in d.l. qui ſtipendia. Franciſ. Are-
tinus conſil. 96. num.3. Ancharranus d. conſil.244.
Albanus conſil.289. num.12. & 14. Guido Papa de-
ciſ.567. Alexand. conſil.54. num.7.8. & 9. volum.2.
Vincentius Annibal. in additionibus ad dicta conſ.
Albani. littera F, Millanenſ. dec.1.num.1.lib.2. Ne-
uiſantius conſ 50. n. 4 Brunus à Sole q.16. Bimius
conſil.138 n.4.lib.2. Socinus iun. d.conſil.74 num.2.
& ferè omnes præcitati Doctores in id ipſum
probant.
Hæc tamen concluſio dupliciter declaranda, & li- 24
mitanda erit, primò, vt procedat, prout loquitur,
quando exceptio cõpenſationis orta erat, & com-
petebat debitori ceſſo contra cedentem antequam
ceſſio fieret, quia tunc vt diximus ius erat iam ac-
quiſitum debitori, quod ex facto creditoris ceden-
tis tolli non poteſt, imò comitatur creditum ceſ-
ſum, & opponi poteſt contra ceſſionarium.

At verò ſi tempore ceſſionis factę debitori ceſſio 25
nondum cõpetebat facultas, & exceptio compen-
ſandi, quia tunc nondum erat effectus creditor ſui
creditoris, ſed poſtmodũ facta iam ceſſione ſuper-
uenit creditum ſuum, hoc quidem caſu compẽſare
non poteſt contra ceſſionarium, verſus eum agen-
tem pro credito ceſſo, quia tunc ceſſat ratio iuris
quęſiti non tollendi, atque fraudis ex parte cedẽtis,
qui liberè potuit de credito ſuo diſponere abſque
vllo impedimẽto; & ideo exceptio, atque ius, quod
nondum erat in rerum natura, non potuit afficere
creditum ceſſum, nec id ſequi, ac concomitari, ſed
liberum in ceſſionarium tranſiuit; ita eleganter
præfatam doctrinam declarat, & diſtinguit The-
ſaurus dec.221. num.2. ſequitur Iacobus de Graſſis
in tract.de exceptionib.except.16.n.30.& 31. eandem
doctrinam Anton. Fab. in C. tit. de compenſ. diff. nu.3.
referens etiam ſequitur Caſtillo controuerſ. tom.4.
cap.40.n 82.

Quorum reſolutio eo fortiſſimo fundamento 26
roboratur; quoniam creditum ceſſum iam non di-
citur creditum cedentis, ſed proprium ceſſionarij,
ad cuius commodum facta fuit ceſſio, quia factus
fuit procurator in rem propriam, Medicis de com-
penſat. 1.part. quaſt 43. per totam. Cardin. Tuſch.
tom.2.litter. C.concluſ.491. per totam. Caſtillo con-
trouerſ. lib.4. cap. 40. num.75. Doctores in l.eius,
C.de compenſationibus. Medicis iterum 1.part. q.11.
num.2. Socinus iunior. conſ. 147. num. 4. volum.3.
Natta conſil.101. num. 16. Rota Genuenſ. deciſ 28.
num.5. Tindanus de compenſation. num. 53. & ſeqq.
Rota conſil.85.num.20.& poſt plures alios Anton-
nius Amat. variar. reſolut. 17. num.6. qui quidem 27
ex præfata ratione affirmat debitorem conuen-
tum poſſe creditori agenti opponere compẽſatio-
nem debiti alieni, quando habet iura ceſſa contra
debitorem agentem, pèr textum in d.l.eius, C. de
compenſationib. eo, quia iam non opponit compen-
ſationem de debito alieno, ſed de debito proprio
& ſibi debito virtute ceſſionis ad ſui commodum
factæ, Ceſſionarius namque dicitur creditor debi- 28
toris ceſſi, & vt talis comprehenditur in ſtatuto
loquente de creditoribus. l. ab Anaſtaſio, ibi, in
alium creditorem, C. mandati. Carauita ſuper ritu,
M.C.cap.286.num.4. Troiſi.ritu 166.num.6. Paulus
de Caſtro conſil.91. num.1. lib.1. Bald. in l.1.num.11.
vbi etiam Alexand. num.47. & Decius in 1.lectura,
num.31. dicit communem, & in lectura, num. 99.
D.ſi certum petatur. Romanus conſil. 142. num. 1.
Ancharranus in quaſt.familiar lib.2.quaſt.3.num 7.
Socinus iunior. conſil.27. num.7. lib.2. Iacobus de
Graſſis in tractatu de exceptionibus, in prælud.
num.118.

Ideoque debitor ceſſus, qui poſt factam ceſſio- 29
nem cum cedente contraxit, & creditũ acquiſiuit,
non poterit id opponere, nec compenſare ceſſio-
nario

nario, cum quo nihil contraxit, & ab eo petit debi-
tum proprium, non admittens compenſationem
debiti alieni, quod debet cedens, & ſic alius tertius,
in dict. l. eius, & iis quæ diximus ſuperius *ex n. 14.*
cum ſeqq. verſic. ſed an adminiſtrator adimpleat, &c.
Eſt enim compenſatio debiti, & crediti ab eiſdem
perſonis dependentis contributio, *l. 1. D. de compen-
ſation.* Medicis *dict. 1. part. quæſt. 1. num. 1.* Socinus
iunior *conſil. 97. num. 61. volum. 3.* Riminald. iunior
conſil. 491. num. 68. & 69. Menochius *conſil. 1121.*
30 *num. 17.* Lanati. *conſil. 44. num. 39.* & probat etiam
textus *in l. qui inuicem creditor, idemque debitor eſt,
compenſat, & vtriuſque creditorem ſuum, eundem-
que debitorem petentem ſubmouet, ſi paratus eſt com-
penſare. D. de condictione indebiti, l. 2. D. de compen-
ſationibus.*

31 Comprobatur inſuper præfata Doctorum reſo-
lutio, vt poſt factam ceſſionem ius compenſandi
ſuperueniens contra cedentem non opponatur ceſ-
ſionario, & aliis ſimilibus doctrinis in eandem ra-
tionem incidentibus; nam confeſſio, & pactum
32 vendentis præiudicat emptori, ſi emanauerit ante
venditionem, eamque præcedat, quia tunc res ven-
dita, tranſit affecta in emptorem cum illo onere, &
iure tertio quæſito; ſecus ſi confeſſio ſubſequatur
33 venditionem, quia tunc non præiudicat emptori.
Vt per Caſtrenſ. *in l. facta, §. ſi heres, ff. ad Trebellia-
num.* vbi omnes, & repentes *in l. ſi cum emptorem,
D. de pactis.* Comanus *conſil. 30. in fin. & conſil. 155.
column. 3.* Socinus ſenior *conſil. 50. num. 8. lib. 4.* Aui-
nus *conſil. 158. num. 16. lib. 2.* Riminald. iunior *con-
ſil. 514. lib. 5.* Rota *deciſione 776 n. 1. part. 1. diuerſor.*
Hondedeus *conſil. 17. num. 1. volum. 2.* Surdus *de ali-
mentis, tit. 9. quæſt. 45. num. 17.* plenè Gaitus *de credi-
to, c. 2. tit. 3. ex n. 504. cum ſeqq.* & ſignanter *ex n. 509.
fol. mihi 33.*

34 Fulcitur etiam ex eo, quod confeſſio cedentis
nocet ceſſionario, quando emanauit ante ceſſio-
nem, ſecus quando poſt ceſſionem factam, vel
quando ceſſio totaliter facta fuit ad commodum
ſolius ceſſionarij; prout indubitabile dicunt Ca-
cheranus *deciſione Pedemontana.* Farinacius *de te-
ſtibus, quæſt. 60. illatione 15. num. 358. limitatione. 4.
vſque ad finem illationis.* & de communi omnium
opinione poſt Alexandr. *conſil. 46. num. 4. volum. 4.*
teſtatur Surdus *conſil. 12. num. 10.* & idem Surdus
in tractatu de alimentis, tit. 8. priuileg. 55. num. 16.
ampliſſimè Ioann. Domin. Gaito *de credito, cap. 2.
tit. 3. num. 427. & ex num. 450.* Vide alias ſimiles
doctrinas valde ſingulares infrà *cap. 13. ex num. 30.
cum ſeqq. verſic. & eſt annotanda limitatio*, &c. Ideo-
que ſemper attenditur ius quæſitum, vel nondum
quæſitum tertio, vt ex eo reguletur eius præiu-
dicium.

35 Secunda declaratio, & limitatio erit quando tem-
pore ceſſionis debitor ceſſus præſens fuit, & promi-
ſiſſet ſoluere ceſſionario, quia tunc etiamſi eo tem-
pore haberet ius compenſandi contra cedentem, ex
hac ſimplici promiſſione, & obligatione ſubſequu-
ta, videtur non habere animum compenſandi, ſed
iuri compenſationis renuntiandi. Et ideo hanc de
cætero compenſationem, quam habebat creditor
ceſſus contra cedentem, non poterit poſtmodum
opponere contra ceſſionarium, quam declaratio-
nem, & limitationem ſcripſit Theſaurus *deciſ. 221.
num. 3. verſic. vlterius.* quem referens ſequitur Iaco-
bus Graſſis *de exceptionibus, exceptione 16. n. 32.*
pro qua ego allego textus *in l. ſi quis delegauerit 12.
D. de nouationib.*

Hic & proxima erit non leuis difficultas, an de- 36
bitor ceſſus poſſit compenſare illud creditum, quod
ante ceſſionem habebat contra cedentem, & illud
opponere contra ceſſionarium, qui iam partem de-
biti ceſſi, exegit à debitore ceſſio? Articulus eſt val-
de dubius, in cuius reſolutione variè loquuti fue- 37
runt Doctores. Affirmatiuam ſententiam licet obi-
ter, & perfunctoriè tenet Hieronymus Gabr. *in
conſil. 155. in vltimis verbis, tom. 1.* quem referens
ſequitur Franciſcus Milanenſ. *deciſione 1. numero 2.
lib. 5.* quam videtur ſequi Gratianus *diſceptation. fo-
renſ. capit. 356. num. 46.* dum ſe ad ipſos duos Do-
ctores referat, ibi, *& de exceptione quæ obſtat ce-
denti, an præiudicet etiam ceſſionario, quamuis fuerit
ſoluta pars. Gabriel. conſil. 155. in fin. num. 34.* Mila-
nenſ. *deciſione Sicilia 1. num. 5.* &c. qui Doctores mo- 38
uentur ex regula generali, vt exceptio, quæ obſtat
cedenti, opponi poſſit contra ceſſionarium, de qua
ſuperius.

Secunda opinio fuit eorum, qui affirmarunt 39
tunc poſſe fieri compenſationem cum cedente, in
præiudicium ceſſionarij, quando non interuenit
vnum de illis tribus requiſitis relatis *in l. 3. Cod. de
nouationibus*; quia ſicut quemadmodum poteſt ce-
denti, non obſtante ceſſione à ſe facta, debitor
ſoluere; ita pariter, & eidem compenſare, ſecus in
illis tribus caſibus contentis *in dict. l. 3.* ex quorum
quolibet impeditur debitor ceſſus ſoluere ſuo cre-
ditori cedenti in præiudicium ceſſionarij, atque ſi-
militer impeditur debitor eidem cedenti compen-
ſare; nam ſicuti debitori ipſi auferri poteſt facul- 40
tas ſoluendi, ita pariter facultas compenſandi, cum
compenſatio ſolutio ſit, ex iis quæ à principio hu-
ius §. adduximus, optimè diſputat, & ſic declarat
Angelus *in conſil. 259. column. 2.* ſequitur Marilian.
deciſione 31. num. 4. 5. 6. & 8. & per Angelum idem
tenet Petrus Surdus *in conſil. 81. ex num. 18. tom. 1.*
qui *num. 19.* ita ait: *Sicuti domina poſt denuntia-
tionem ſibi factam de venditione apotheca non potuiſ- 41
ſet ſoluere domino Cypris in præiudicium Tarachiæ,
qui habebat iura ceſſa, vt dicitur inferius; ita nec
poteſt compenſare, quia actio ceſſa tranſiuit in ceſſio-
narium libera, & non affecta onere compenſationis, &
ex poſt inficì, vel inquinare non potuit, facto debitoris; 42
in præiudicium ceſſionarij. Et ſicuti debitori auferri po- 43
teſt ſoluendi facultas per ea, quæ proponuntur in l. 3. C.
de nouationibus; ita eiſdem modis tolli poteſt licentia
compenſandi, vt optimè declarat Angelus in con-
ſil. 259 col. 2 qui poſtquam latè diſputauit quæſtionem
an ceſſionario opponi poſſit compenſatio; concludit
tandem eatenus licere debitori compenſare quate-
nus durat ſoluendi facultas, & in his caſibus poſſe
eum compenſare, in quibus poteſt in præiudicium ceſ-
ſionarij ſoluere*, hactenus Surdus videndus etiam *n. 8.
& ſeqq.*

Tertia fuit opinio Iacobi de Graſſis *in tractatu 44
de exceptionibus, exceptione 16. ſub num. 29. & ſeqq.*
qui relata opinione horum Doctorum, Angeli, Sur-
di, & Mariliani) non tamen meminit Doctorum
primæ opinionis) eam reprobat, & diſtinguit in-
ter compenſationem factam ceſſionario eius debiti,
quod ante ceſſionem erat contractum contra ce-
dentem, vt tunc indirectè compenſetur contra
ceſſionarium; & inter compenſationem eius debi-
ti, quod contractum fuit poſt ceſſionem, & tunc 45
non eſſe admittendam contra ceſſionarium; prout
latius probauimus ſuprà *ex num. 55. cum ſequenti-
bus, verſic. hæc tamen concluſio dupliciter declara-
tur*, &c.

Quid

46 Quid dicendum in tanta Doctorum diuerſitate? puto omnes tres opiniones veras eſſe, & inter ſe non pugnare; ſed vnamquamque in diuerſo caſu loqui; nam primæ opinionis Doctores loquuntur, inter ceſſionarium, & debitorem ceſſum habentem ius compenſandi contra cedentem, congruo ſcilicet tempore quæſitum, vt poſſit eandem compenſationem obiicere ceſſionario, etiamſi partem debiti ſimpliciter ſolueret: quæ reſolutio conuenit cum tertia opinione Iacobi de Graſſis; licet Doctores non referat.

Secundæ autem opinionis Doctores non loquun-
47 tur in iis terminis, & in compenſatione inter debitorem ceſſum, & ceſſionarium; ſed duntaxat inter debitorem ceſſum; & creditorem cedentem; quo caſu rectè ac iuridicè diſtinguunt, at interuenit aliquod ex tribus requiſitis deſcriptis *in d. l. 3. Cod. de*
48 *nouationib.* ex quibus tollitur debitori ceſſo facultas ſoluendi creditori cedenti, iſtique pariter ſit ſublata facultas recipiendi ſolutionem, ſcilicet, quando ex parte ceſſionarij proceſſit denunciatio ceſſionis, vel litiscontreſtatio contra debitorem, vel quando iſte cœpit ceſſionario ſoluere, quia tunc ſicut non poteſt ſuo creditori cedenti ſoluere debitor; ita nec compenſare, quod idem eſt, vt diximus.
49 Et quando non admittitur ſolutio, ita nec compenſatio, vt ex pluribus Doctoribus probauimus ſuprà 2. *part. cap.* 28 *n.* 27. *verſ. deinde comprobatur hæc pars*, &c. quando autem non interuenit aliquod ex
50 requiſitis *d. l.* 3. cum debitor ceſſus ſoluendo cedenti liberetur, ac rectè ſoluiſſe dicatur, *ex d. l.* 3. & ex iis quæ *alibi*, latiùs diximus, pariter, & compenſare poterit in præiudicium ceſſionarij; nam qui iure ſuo vtitur, nemini facit iniuriam; & quia idem operatur oppoſitum in oppoſito, quod propoſitum in propoſito.
51 Iſti igitur Doctores non loquuntur de compenſatione inter debitorem ceſſum, & ceſſionarium, nec negant poſſe debitorem ceſſum iſti opponere compenſationem, quam poterat opponere cedenti; qui quamuis non admittant debitorem ad compenſandum cedenti in præiudicium ceſſionarij præcedente vno ex tribus requiſitis *d. leg.* 3. non ideo excludunt compenſationem contra ceſſionarium, nec ex eo inferri poteſt, ſed vtrumque poteſt ſtare abſque vlla repugnantis, vel contradictione, cum diuerſi ſint termini, & vterque caſus à diuerſis iuris principiis reguletur, quæ in vno admittunt compenſationem contra ceſſionarium, in altero contra cedentem; & nec valet conſequentia, non admittitur
52 compenſatio contra vnum; ergo nec contra alium; nec è contra. Et ideò ſi ius compenſationis fiendæ non erat ortum ante ceſſionem, non poterit opponi contra ceſſionarium, cum creditum ceſſum tranſierit in ceſſionarium liberè, & abſque illo compenſandi onere, iuxta tertiam opinionem, & ea quæ altius comprobauimus ſuperiùs *ex n.* 20. *cum ſeqq. verſ. ſed quid erit dicendum, quando is*, &c. quo caſu intelligendus Petrus Surdus *d. conſil.* 82. *d. num.* 29. in illis verbis, ibi: *Ita nec poteſt compenſare, quia actio ceſſa tranſiuit in ceſſionarium libera, & non affecta onere compenſationis, & ex poſt inficî, vel inquinari nec potuit, facto debitoris in præiudicium ceſſionarij*; vt procedat, quando tempore ceſſionis nondum erat ius, & facultas compenſandi orta, quia tunc nec admittitur compenſatio contra ceſſionarium, nec contra cedentem concurrente ali-
53 quo ex dictis requiſitis *d. l.* 3. Sed debitori ius ſuum reſeruatur intactum, vt creditum ſuum, quod habet contra cedentem poſſit principaliter alio in iudicio ab eo exigere, textus elegans *in leg. qui inuicem*, 3. *D. de condictione indebiti. leg. cum dos*, *D. rerum amotar.* & ex Doctoribus adductis ſuprà 2. *part. cap.* 3 *ex num.* 38. *verſ. deinde vana hæc poſterior*, &c.

Ex quibus cauendum erit à Iacobo de Graſſis, 54
qui perperam percepit mentem, ac intentionem horum Doctorum ſecundæ opinionis, & inuoluens, atque confundens vtriuſque caſus terminos determinat contra dictos Doctores per præfatam diſtinctionem, quando contra ceſſionarium debitor ceſſus poſſit, vel non compenſare creditum ſibi à cedente debitum, quo caſu non fuerunt loquuti Doctores à ſe impugnati; ſed quando debitor poteſt, vel non compenſare contra cedentem poſt factam ceſſionem, qui, vt docuimus, termini ſunt diſtincti, & nullam in iure connexionem habent, nec ex eiſdem regulis deciduntur.

Supradicta à principio huius §. quibus diximus, 55
admittendam eſſe compenſationem oppoſitam creditori concurſus, vel eius ceſſionario, Vno, & mirabili modo declarabis, vt tunc poſſit eis obiici compenſatio, quando ipſi poſſunt exigere, nempe ſuo loco, & gradu, non antea, ne aliis prioribus, & 56
potioribus creditoribus concurſus præiudicium fiat; diſcreta etenim ſunt iura vtriuſque debitoris communis ſimul creditoris, & creditoris ſui ſimul, & adinuicem debitoris, & ideo creditum, quod debitor communis habet aduerſus ſuum creditorem; eſt in bonis, & de bonis debitoris communis, ad quod creditores concurſus ius habent potius, ſi anteriores ſint, & priori loco ex eo ſoluendi, ac dimittendi ſunt: creditor vero, ſimul debitor ſuum creditum poſterius conſequetur ex bonis concurſus ſuo loco, & gradu, non antea, ne fiat præiudicium aliis creditoribus anterioribus, in quorum damnum, ac detrimentum non admittitur compenſatio inter debitorem communem, & ſuum creditorem poſteriorem, ne iſte in ſolutione, & exactione præferatur aliis anterioribus contra naturam iudicij concurſus, quæ omnia, & plura alia comprobauimus ſuperiùs 2. *part. cap.* 28. *per totum*, vbi accuratè articulum hunc tractauimus.

CAPVT VII.

Adminiſtrator coactus pro complemento delegationis per creditorem à iudice concurſus obtentæ, an compulſionem euitet, adminiſtrationis rationem offerendo?

SVMMARIVM.

Adminiſtrator concurſus bona habet in depoſitum, & ſequeſtrum, vt iudicis decreto diſtribuantur inter creditores. n. 1.

Adminiſtrator concurſus tanquam depoſitarius, & ſequeſter omni iuris rigore cogitur adimplere, los libramientos. n. 2.

Adminiſtrator ſi delegationem non complet abſque legitima cauſa, per iudicem examinanda ſobre libramiento datur creditori. n. 3

Adminiſtrator ad iudicis mandatum tenetur illico bona depoſiti reddere. n. 4.

Ea

Et via executiua, celerrimaque coactione cogitur iudicis decretum complere. n. 5.

Adminiſtrator incarceratur, ſi iuſſum iudicis procraſtinet. n. 6.

Adminiſtratoris coactio temperatur pro menſura ſua obligationis reſtricta ad bona tantum concurſus, & non ad ſua. n. 7.

Adminiſtrator rerum alienarum ſolum tenetur reſpectiuè ad bona alia, de ſuis tamen ſoluere non cogitur. n. 8.

Executio non fit in bonis adminiſtratoris pro debito adminiſtratoris. n. 9.

Adminiſtratores bonorum ciuitatis pro debitis ciuitatis de iſtius bonis tenentur. n. 10.

Adminiſtratores ciuitatis non poſſunt pro eius debitis incarcerari. n. 11.

Inſtitor, procurator, aut ſyndicos contemplatione officij contrahentes, de ſuo non tenentur, nec finito officio, ſoluere coguntur. n. 12.

Quod generaliter procedit in omnibus officialibus publicis, ſeu priuatis. n. 13.

Heres cum inuentario per aditionem obligatur creditoribus hereditatis reſtrictiuè ad hereditatis bona ſuis illeſis manentibus. n. 14.

Adminiſtrator pecunias concurſus exhibere cogitur, ſi extent. n. 15. & 16.

Adminiſtratori aſſerenti, non habere penes ſe pecunias adminiſtrationis ſe legitimè expendiſſe; non facilè credendum. n. 17.

Adminiſtrator præſumitur de bonis adminiſtrationis expendere, non de ſuis. n. 18.

Maximè ſi diues non ſit. n. 19.

Adminiſtrator concurſus coactionem, ac iuris præſumptionem euitabit, ſi rationem reddere offerat. n. 20.

Ratione oblata pendente incertum eſt, an adminiſtrator debitor ſit, an creditor n. 21.

Introitus, & exitus adeo ſunt connexi, & inſeparabiles in ratione, vt nunquam præiudicet confeſſio recepti, niſi ſimul videatur expenſum. n. 22.

Adminiſtrator non tenetur, niſi prius ratiociniis diſpunctis, & ſoluto ſibi debito apparente. numero 23.

Adminiſtratorem ad ſolutionem compellere, niſi tota ratione perfecta, & examinata, inciuile eſt. numero 24.

Debitum adminiſtratoris incertum eſt, ante rationem redditam, & legitimè liquidatam. n 25.

Introitus, & exitus, accepta, & data in ratione ſunt connexa, admodum vt confeſſio recepti interim non præiudicet. n 26.

Ante calculum debitum eſt incertum, & ex eo debet conſtare, quid, quale, & quantum debeatur. numero 27.

Adminiſtrator ante ratiocinia debitor dici poteſt, nec interim exequi poteſt n 28. & 29.

Rationes ſunt indiuidua continentes in ſe datum, & receptum, introitus, & exitus. n. 30.

[illegible] etiamſi fateatur quantitas exegiſſe, cogi nequit reddere rationem connexitate calculi obſtante. num. 31.

Confeſſio adminiſtratoris ſe recepiſſe, continet qualitatem imbibitam diſpungendæ rationis. ibid.

Libro adminiſtratoris, qui ſe iuuare vult, pro eo onerando. partitas, licet diſtinctas pro exonerando admittere debet ratione connexitatis. numero 32.

Creditor, qui vult ex libro debitoris probare, partitas in fauorem debitoris admittere debet. n. 33.

Adminiſtrator concurſus coactus delegationes adimplere coactionem euitat, rationem adminiſtrationis offerendo. n. 34.

Exceptio rationis oblata legitima eſt ad impediendam executionem liberationis, in adminiſtratorem directæ. n. 35.

Adminiſtrator poteſt cogere dominum, vt à ſe recipiat rationem, quam ipſe ei offert. n. 36.

Adminiſtrator poteſt poſtulare à domino, vt quod recipiat rationem, vel eum ab ea liberet, vt in poſterum tutus ſit. n. 37.

Rationem oblatam ab adminiſtratore, ſi dominus recipere detrectet, iudex pro eo nominat calculatorem, & adminiſtratorem immunem repertum liberat, & amplius non teneri, declarat. n. 38.

ADMINISTRATOR bonorum concurſus, in quem iudicis decreto nominatione, & auctoritate bona illa cuſtodienda, atque miniſtranda depoſita fuêre, & ſequeſtrata, vt in tuto ſint, ad vtilitatem, & intereſſe creditorum, & pro illis ſatisfaciendis iudice diſtribuente, prout abundè diximus ſuprà *1. part. cap. 13. & 14.* & plurima iura, & Doctores diximus *cap. antecedenti, poſt princ. num. 5. verſ. deinde quoniam cum iſte adminiſtrator. &c.* 1

Ideò merito tanquam depoſitarius, & ſequeſter 2 omni iuris rigore cogi poteſt, vt adimpleat *delegationes, o liberamientos* ſuper concurſus bonis ab eodem iudice, & curia in fauorem creditorum expeditas, cum ad hunc finem, & effectum penes adminiſtratorem ipſum ab initiò bona de- 3 ponatur, nec ſolutiones has procraſtinare debet abſque iuſta, & legitima cauſa, & à iure approbata per curiam, & iudicem examinanda, quæ legitimè non reperta, ſecunda, & vlterior iuſſio dicta *ſobre libramiento*, datur ſub omnimoda com- 4 pulſione, & executione, tum quia adminiſtrator, & depoſitarius decreto iudicis, & ad eius manda- 5 tum tenetur illico, & abſque vlla dilatione bona depoſitata reddere, vt ex plurimorum Doctorum auctoritate probauimus *cap. antecedenti 6. à princ.* tum etiam quia rerum depoſitarum reſtitutio iudice authorizante fit ex via executiua, & celerrima compulſione; iuxta text. *in l. penult. ff. depoſit.* ibi, *illico reddere, & omnibus modis compellantur.* & ibi *quàm celerrimè*, quibus verbis ponderatis hanc veriſſimam reſolutionem poſt alios plurimos Doctores abundè ſcripſimus *in noſtris commentariis de Regia protect. 2. c. 18. ex n. 70. cum multis ſeqq. vſque ad fin.* vbi multa videnda erunt.

Et per carcerem compulſio fit ad complemen- 6 tum delegationum, quia ſequeſter, & depoſitarius pignorum iudicialium ſi non reſtituit, ſtatim ca[r]ceratur ad euitandum circuitum & procraſtinationem. Rebuffus *de litteris obligat. art. 6. gloſſ. 3. n. 18, in tom. 1.* quem referens ſequitur Vincent. de Anna *ſingul. 145* & Alexand. Trentacinq. *variar. reſol. lib. 3. tit. de compoſito, reſol. 1. num 8. fol. 148.*

Sed cum hæc rigoroſa coactio, & compulſio 7 temperetur, & reſtringatur ad ſola bona concurſus dumtaxat, quia adminiſtrator de ſuis bonis proprijs ſoluere non tenetur, eius quippe obligatio ratione officij fit contemplatione adminiſtrationis, quam gerit in bonis concurſus, quorum limites non excepit, tanquam reſtricta *l. quidquid aſtringendæ, ff. de* 8 *verborum oblig.* & propterea quilibet adminiſtrator rei alienæ ſolum tenetur reſpectu rei alienæ, cuius negotia & adminiſtrationem gerit, ſed ea domini

bonis ſoluere compelli poteſt,& non de ſuis , text.
eſt *in l.1. C. quando fiſcus , vel priuat*, contra tuto-
ris vel curatoris tanquam talis condemnati bona
non dirigitur executio,ſed in bona ſuæ adminiſtra-
tionis dumtaxat,idem probat textus *in l.1. C. quan-*
9 *do ex facto tutor. vel curat.* Et generaliter executio-
nem denegandam creditori in bonis tutoris,ſeu cu-
ratoris pro debito adminiſtrationis, & tutelæ, pro-
bat text. celebris, *in l. ſi ſe non obtulit, §. inter quo-*
que ff. de re iudicata, l.2. in princ. ff. de adminiſtrat.
tutoru,& ibi communiter ſcribentes,conſonat *l.17.*
tit 16. part.6. vbi Gregorius Lopez *gloſſa,verb. ſus*
bienes.Rebuffus *in commentar ad leges Gallicas, tit.*
de litteris obligator. art. 2. gloſſ.1. n 8. & poſt alios
Bobadilla *in politic. lib.3. cap.8 n.72. littera* S. Par-
ladotius *lib.2. rerum quotidian. cap. fin 4. part. §.3.*
num. 1. Ioannes Gutierr. *in tract. de tutelis, 2. part.*
cap. 23. per totum. Matthias Coller. *in tract. de pro-*
ceſſ. execut. 2. part. 3. ex n 244.

10 Hinc decuriones,vel alij adminiſtratores rerum
ciuitatis pro debitis ciuitatis de ſuo non tenentur,
ſed de bonis ciuitatis,& adminiſtrationis dumtaxat;
ita poſt Bald. *in l. etiam, C. de executione rei iudica-*
ta, n.12. notat. Greg. Lop. *in l.3. tit.26 part.3. verb.*
fallando bienes, ex Ioan. Andr. *ad Speculator. in tit.*
de execut. ſentent. §. quia, verſ. quod ſi vniuerſitas.
Montalu. *in l.17. tit.20. lib.3. fori gloſſ. verb. la ley,*
verſ. & an execut. Bobadilla *in polit. lib. 4. cap.8.*
num.97. Padilla *in l. præſes à n.29 vſque ad finem*,&
ſurſum, *C. de tranſactionib.* Auileſius *in cap.20. præ-*
torum, in gloſſ. verb. gracias, verſ. & an execut. Par-
ladot. *lib.2. rerum quotidian. 4. p. cap. fin. §.3. princ.*
ex n. 5. Curia Philippica *2. p. §. 9. à n.10.* Amador
Rodriguez *de execut. cap.4. à n.31.* iuxta quod in-
telligendus erit Auend. *de cenſib. cap.68. n. fin.* di-
11 cens,quod adminiſtratores , ſeu officiales ciuitatis;
& vniuerſitatis non poſſunt incarcerari pro debito
vniuerſitatis , & loquendo in tutoribus, curatori-
bus, adminiſtratoribus, aut decurionibus ciuitatis,
hoſpitalis,ſeu cuiuſlibet rei piæ vel profanæ, abun-
dè diximus *in noſtris commentariis , de Regia pro-*
tect. 4. part cap.8. ex n.159. cum multis ſeqq.

12 Hinc inſtitor , procurator, aut ſindicus contra-
hentes nomine , & contemplatione officij, de ſuo
non tenentur , nec finito officio ſoluere cogi poſ-
ſunt, vt per text. *in l. vbi, & l. fin ff. de inſtitor. actione,*
& expreſſa l.7. tit.1. p.5. & ibi Hermoſilla latiſſimè
in gloſſ.4. tom.1. fol. 66. poſt innumerabiles Docto-
res per ampliationes,& limitationes, *& ex n.15. cum*
ſeqq. quod inſtitor,procurator, aut ſindicus contra-
hentes ratione officij de ſuo non teneantur, nec fi-
nito officio,ex Gutierr. *de tutelis, 1. p. c.1. n.22. & 2.*
p. cap.13. ex n.3. cum ſeqq. Caldas Pereira *de empt. &*
vendit. cap.15. n.56. & cap.7. à n. 4. Martha *de voto*
103. à n. 17. Cauedus *deciſ. Luſit.* 80. *n.4.* Carro-
cio *dec.77.* Menoch. *de præſumpt. lib.3. præſump.49.*
n. 17. & 25. Maſcard. *de probationibus, conſ.1234.*
Bernard. *dec.273. n.... & per tot.* Hieron. Laurent.
dec. Auinionenſ.76. plurimos refert Flores de Mena
13 ad Gammam *deciſ.190 per tot.* quod *n.28.* ipſe Her-
moſilla extendit ad officiales publicos,tutores, cu-
ratores,& alios adminiſtratores, qui pariter obliga-
ti ratione officij,quod exercent, de ſuo non tenen-
tur,nec finito officio conueniri poſſunt regulariter,
ex text. *in l. cum quadam, §. inuenimus. C. de admi-*
niſtratione tutoris, vbi Accurſius,& Doctores, *l. poſt*
mortem, ff. quando ex facto tutor. l.1. C. eodem tit. &
ex Euiardo , Paulus Montanus *de tutel. & iuris.*
cap.38. n.99. cum ſeqq. qui multa congerit, & Parla-
dor. Bobadilla, Ioan. Gutier. Theſauro *quæſt. forenſ.*
lib.3. cap.27. & aliis.

Ideo videmus in hærede reſpectu creditorum 14
hæreditatis,qui mediante beneficio legis,& inuen-
tarij non intelligitur cum eis quaſi contrahere,niſi
limitate,& reſtrictiuè ad bona ſola hæreditatis,nec
vltra eius vires eis tenetur;non tamen de ſuis, quæ
libera & illæſa remanent, *ex l. fin. C. de iure delibe-*
ran. & alibi per nos ſcriptis ſuprà *2. p. cap.1.*

Quapropter ſi pecuniæ ex fructibus, nec bonis 15
concurſus redactæ reficiant, quia, puta aliter ſint
conſumptæ,adminiſtrator cogi non poteſt ſoluere,
nec adimplere delegationes eidem directas pro cre-
ditorum ſatisfactione , cum de ſuo non teneatur,
qui licet cogi poſſit omni iuris rigore, & etiam per
capturam,bona concurſui , & adminiſtrationi per-
tinentia exhibere , ſi adſint, vt ex Baldo, Parlado-
rio , Bobadilla, Azeuedo, Amatore Rodriguez , &
aliis diximus *in noſtris commentariis , de regia pro-*
tect. 4. part. cap 8. ex num. 165. & ſeqq. quo caſu non 16
procedit quod dicit Auend. *de cenſib. cap.68. n. fin.*
quod adminiſtratores vniuerſitatis non poſſunt in-
carcerari pro debitis vniuerſitatis, quod verum eſt,
cum ipſi de ſuo non teneantur , coguntur tamen
exhibere bona eius omni iuris rigore,& per carce-
rem;non tamen facilè adminiſtratori neganti pe- 17
cunias adminiſtrationis penes ſe habere , ſed eſſe
legitimè conſumptas, credendum erit,cum contra
ſe præſumptionem iuris habeamus ex receptione
bonorum in depoſitum,& ſequeſtrum, & ideò inte-
rim præſumitur ex pecuniis adminiſtrationis ſoluiſ-
ſe,non de ſuis ; cum Aymone Crauet. *conſil.* 119.
n.3. tradit Maſcardus *de probationibus, conſil.1395.*
n,6 & ſequitur Alexand. *conſ.108. lib.1.* Riminald.
iun. *conſil. 300. n. 71. lib. 2.* ſequitur Ioan. Anton.
Manguil. *in tract. de euict. quæſt.188. ex num.18.* &
cum Bald. *conſil.269. num.5. & 9. lib.1.* & Maſcard.
conſil. 53. lib. 1. idem tenet Pirrus Maur. Aretinus
in tract. de ſolutionib. c.79. per totum. Gratianus *di-*
ſceptation. forenſ. tom.2. cap.204. ex n.9. cum ſeqq.
quod maximè procedere aiunt quando adminiſtra- 18
tor non erat adeò diues , vt præſumi poſſet eam
pecuniam, quam ſoluit , habuiſſe propriam , imò
quando ipſe adminiſtrator haberet creditum con-
tra adminiſtrationem ipſam, præſumitur ſibi ſoluiſ-
ſe , & ſatisfeciſſe ex bonis debitoris , quæ admini-
ſtrat. *l ſed etſi damnum, §. peculium, ff. de peculio.*
l. quoties, §. ſicut autem ff. de adminiſtr. tutor. l. debi-
tor ff. de negot. geſt. l. Stichum, §. aditio. ff. de ſolu-
tion. plenè Mareſcotus *variar. reſolut. lib.1. cap.37.*
per totum, & lib.2. cap.121. num.68. Gratian. *tom.1.*
diſcept. 129. num.27. & tom.2. cap.214. num.5. & per
tot. Burdus *deciſ.171. ex n.1. cum ſeqq. & conſ.290.*
num.33.34. & ſeqq. Neguerol. *allegat.40. num.25. &* 19
ſeqq. Maſcard. *conſtinſ. 33. per totum.* Afflictis *de-*
ciſ. 13. num. 14. 20. & 21. Pirrus Maurus Aretin.
in tract. de ſolution. c.14. & c.77. idem Maſcard. *con-*
cluſ.983. num.16 & in adminiſtratore; idem firmat
Fontanella *de pactis nuptial. clauſul 4. gloſſ.1. part.2.*
n.67. tom.2. & clauſul 7. gloſſ.3. p.7. n.27. & 40. &
p.13. n.8. videndus Eſcobar *de ratioc. c.37.*

Quam præſumptionem , & coactionem ſimul 20
omnino euitabit adminiſtrator ipſe ſi ſimul, cum
negatione rationé reddere offerat, ex qua ſua aſſer-
tio legitimè comprobabitur;cum præfatæ præſum-
ptiones interim locum habent , dum adminiſtrator
ſuæ adminiſtrationis rationem non reddit, ex qua
apparebit , an creditor , vel debitor ſit,quam do-
ctrinam, & limitationem benè explicat, & probat

Fontanella *de pactis nuptialibus, clauſul. 4. gloſſ. 18.*
part. 5. à num. 42. & ſequentib. tom. 1. fol 494. poſt
Genuenſes plures deciſiones Menoch. & Gutier-
rez *de tutelis, 3. part. c. 1. n. 3. &* 9. abunde Menu-
chius *de arbitrar. caſu* 202. *per totum.*
Nam cum ad hunc finem & effectum ſoluendi
creditoribus, & aliter expendendi authoritate &
iuſſu iudicis bona concurſus ab initiu receperit;
poteſt facile contingere, tot ſoluiſſe delegationes,
& tot expenſas feciſſe, vt certa reddatur ſua nega-
tiua aſſertio. Et nulla via hæc clarior, & certior ap-
parebit, quàm ex ipſa ratione, quam reddere admi-
niſtrator offert, qua pendente, rigor coactionis
21 quieſcere debet. Cùm incertum ſit interim ea pen-
dente, an debitor, vel creditor ſit adminiſtrationis:
ita probarunt Eſcobar *de ratiociniis, c. 21. ex n. 12.*
vt interim, quod expenſi ratio non eſt recepta in-
troitus, & receptum ab adminiſtratore exigi non
poteſt, vt per Alexand. *conſil.* 192. *per totum, vo-
lum. 7.* Iaſ. *conſil. 10. volum. 4.* Aymon *conſil.* 231.
num. 15. verſic. vndecimò conſidera. Ancharan. *con-
ſil. 235. num.* Fanus *de pignoribus, membr. 1. 5. part.*
Auendañus *de exequendis mandatis, c. 10. n. 31.*
22 Ea ratione, quod introitus, & exitus, accepta, &
data ſunt admodum in ratione connexa & inſepa-
rabilia, vt nunquam præiudicet confeſſio accepti,
niſi ſimul videatur expenſum, quàm expreſsè red-
dunt Baëça *de decima tutor. præſtanda, c. 2. n.* 168.
Aymon Craueta *conſil. 275. n. 13 verſ. tertio prin-
23 cipaliter,* vbi dicit, quod adminiſtrator non tenetur
aliquid reddere, niſi prius in ratiociniis diſiunctis
conſtiterit de omnibus acceptis, & datis, ſoluto ſibi
prius debito ſuo, comprobat Eſcobar *vbi proximè,*
24 *n. 14. & 15. cum ſequẽtib.* qui *n. 18.* dicit, *inciuile eſſe
adminiſtratorem compellere, niſi tota ratione perfe-
cta,* hoc eſt, datis & receptis examinatis, cum Vin-
centio Carrocio *in tractatu de depoſit. forma 5. n. 5.
fol. 15.* quia exitus acta probant. *l. vt facta, §. euen-
tus ff. de pœnis,* atque ideò ratione huius connexi-
tatis inſeparabilis expectanda erit ratio completa,
ex qua reſultabit, an debitor ſit adminiſtrationis,
vel creditor; vt optimè proſequitur Eſcobar *loco
citato, ex n. 19. cum ſeqq.* & mirabiliter comprobat,
& poſt plurimos alios idem, & latius aſſerit An-
ton. Amat. *variarum reſolutionum, tom. 2. reſ. 58.
ex num. 13. cum ſeqq.*
25 Idem firmat Marius Giurba *deciſione 15. ex n. 3.
& n. 4* quod in adminiſtratione continente acce-
pta, & data, introitus & exitus debitum adminiſtra-
tionis eſt incertum, quouſque per rationis reddi-
tionem fiat reliquorum legitima liquidatio, nec
adminiſtratorem ante redditam, & hinc inde cal-
culatam rationem, compelli poſſe, quàm plures
26 Doctores ad id laudans. *Sunt enim* (inquit ipſe) *in-
troitus & exitus, accepta & data admodum in ra-
tione connexa, vt nunquam præiudicet accepti con-
feſſio, niſi videatur expenſum,* ex Craueta, & Baëça
n. 169 & 170. locis proximè citatis, & ex Menochio
conſil. 1185. n. 2 & Ripa *in l. admonendi 124. ff. de
iureiurando,* & ipſe Giurba *ſub n. 6. ad fin.* dicit quod
quando conficit debet calculus, cum non dicatur
debitum liquidum ex decio *conſil. 618. num. 5.* Me-
nochio *conſ. 746. num. 6* Graſſis *de exceptionibus,*
27 *exceptione 36. n. 4.* dicitur enim clarum, & liqui-
dum, quando ex computationibus & ratiociniis
conſtat, quid, quale, & quantum debeatur, ex Col-
ler. *de proceſſib. execut. 3. part. cap. 2. n. 3. &* 4. & ex
Socino, Baldo, Aretino, Alciato, & Couarr. Giurba
d. n. 6. ad fin. qui perlegendus erit per totam deci-
ſionem Latiſſimè etiam ſingulas has doctrinas ex
plurimis Doctoribus comprobat Anton. Amat. *va-
riar. reſol. tom. 2. ex n. 13. 14. & 15. reſol. 58.*
Eandem reſolutionem probat Ioan. Petrus Fon- 28
tanella *in deciſ.* 134. præcipuè *ex n. 8. & ſeqq.* di-
cens, quod adminiſtrator rerum alienarum dici
non poteſt debitor ante redditionem rationum &
computorum, quia interim non eſt dubium, quod
ab eo exigi non poſſit: Et idcirco prius ratio reddi,
& præcedere debet, vt appareat an debitor, an cre-
ditor remaneat adminiſtrator, quod omne à ratio-
ne computorum introitus, & exitus omnino de-
pendet; quia ſicut debitor poteſt remanere admi-
niſtrator ex rationibus, quas offert, & dabit, ſic
etiam creditor poteſt apparere. atque interim cogi,
aut exequi non poterit, nec iuſtè debebit.
Et quod adminiſtrator ante rationem redditam 29
dici non poſſit debitor, aut creditor, dixerunt Rota
Genuenſ. *deciſ. 173. n. 16.* Gaball. *conſ. 121. num. 8.
in 2.* Barzius *deciſ. 88. n. 40.* Alban. *conſ. 451. n. 1. &
conſ. 452. n. 42.* Giurba *ad ſtat. Meſſanenſ. cap. 9.
gloſſ. 6. n. 4. part. 1. fol.* 583. innumerabiles alios re-
fert Anton. Amat. *var. reſol. tom. 1. n. 15. de reſ.* 58.
Nam rationes ſunt indiuiduæ continentes in ſe 30
datum & receptum, introitus & exitus, quia datio
& receptio talem connexitatem inter ſeſe contra-
hunt, & continent, vt ſeparati, & diuidi nõ poſſint.
vt ex Franciſc. Anton. Coſta *conſ. 56. ex n. 11.* & latè
comprobatis à Capicio Galleta, *tom. 1. controuerſ.
31. n. 89. & ſeqq.* qui optimè loquitur, & ex aliis
nouiſſimè Noguerol. *allegat. 33, n. 32.* qui *n. 34.* re-
ctè inquit huc procedere, etiamſi adminiſtrator
faſſus fuerit aliquã quantitatem pecuniæ exegiſſe
ſpectantem adminiſtrationi, qui adhuc cogi non 31
poterit reddere, niſi prius reddita ſit ratio, quia con-
feſſio hæc imbibitam habet iſtam qualitatem, vt
prius debeant deſpungi rationes, ex Platea *in l. 1. in
fin. n. 9. C. de apochis publicis, lib.* 10 Baëça *de decima
tutor. c. 2. n.* 170. Guttierrez *de tutelis, 3. part. cap. 1.
n. 52.* & Eſcobar *c. 21. n 22.* & ex aliis probauimus
ſuprà, & plurimis aliis probat Anton. Amat. *va-
riar. reſol. tom. 2. de reſol. 58. n. 25.*
Ex qua rationum connexitate infertur, quòd ſi 32
aliquis creditor etiam minor vult iuuari libro ad-
miniſtratoris aut tutoris pro eo onerãdo, illum ad-
mittere debet, & non poteſt reprobare quoad ad-
miniſtratoris exonerationem, quamuis capita ſint
diuerſa, nam totum in dicto libro cõtentum debet
reprobare, vel acceptare. Sola *in conſtitut. Sabau-
dia, lib 3. tit. de minorib. c. 4. gloſſ. 3. n. 21 pag.* 167.
Rota apud Ludou *deciſ.* 377. Nicol. Genua *de ſcri-
ptura priu. lib 4 tit. de fide lib. ration. tam pro acto-
re, ex n. 13. vſque ad n. 27 pag.* 199. Rota apud Du-
rand. *deciſ. 352. n 3. vſque ad 6. p 2.* vbi etiam de
creditore, qui non poteſt aliunde creditum ſuum
probare quam ex libris particularibus, non poteſt 33
eos diuidere, ſed tenetur eis ſtare, etiam in tis, quæ
pro domino libri faciunt. Noguerol *allegat. 33.
n. 36. & ex n. 32.* Eſcobar etiam *de ratiociniis, c. 13.
ex n 10 & per tot.* quando partitæ libri, vel ratio-
nis ſint connexæ inter ſe, aut ſeparatæ
Quapropter ſi adminiſtrator, delegationibus à iu- 34
dice exeditis pro ſoluendis creditoribus, oppreſſus
cogatur præciſè ſoluere, & complere, iuſtà poteſt à
moleſtiis. & coactionibus ſe liberare, & delegatio-
nũ rigorẽ excuſare, & euitare negando apud ſe eſſe
pecunias adminiſtrationis, ſimul offerẽdo rationẽ;
vt ita clarè defectus appareat, vel ex reliquis ex eã
reſultantibus denuo ſoluere compellatur, quia dè

bonis, & pecuniis concurſus dumtaxat, & non de ſuo ſoluere tenetur, interim tamen conquieſcit compulſio,& executio liberationum,vſque ad exitus rationem, & computorum prout hactenus apertè approbauimus.

35 Et inſuper in terminis noſtris, quod hæc exceptio rationis oblatæ per adminiſtratorem compulſum ſoluere delegationes, ſit legitima, & omnino admittenda ex natura adminiſtrationis, ad impediendam, ſeu interim ſuſpendendam compulſionem,tenent Baëza *de decima tutor. c.2.n.168* Gutierrez *de tutelis, part.3.c.1. n.53.* Franciſc. Antonius Coſta *in conſil.58.n.7.* quos referens ſequitur Noguerol. *allegat.33.ſub n.33.* & idem in terminis tenet Giurba *deciſ.15.n.14* & ita communiter practicatur in adminiſtratoribus,ad concurſus bona datis,& nominatis;quamplurimos alios & idem refert,& ſequitur Antonin. Amat. *var.reſol.tom.2. reſol.58. n.13. & ſeqq.*

36 Maximè quia adminiſtrator, vel quilibet, qui aliena negotia geſſit, poteſt compellere dominum vt rationes adminiſtrationis recipiat,nam cum dominus poſſit eum ad idem compellere, ita etiam reciprocè, & eodem modo adminiſtrator cõpellere dominum poteſt,vt rationem recipiat,ex text. *in l.1 § fin ff de contraria,& vtili actio.tutor.*& in terminis Paulus Caſtrenſ.*in l.vix certis,n.4. ff.de iudiciis*,affirmans,quod illi,qui aliena negotia geſſerunt,poſſunt petere fieri calculationem,vel remiſ-
37 ſionem rationum ad hoc,vt abſoluantur ab adminiſtrationis vinculo,vt tuti ſint ſemper, neque bona ſua maneant hoc onere obnoxia,vt *in l.pro officio,C.de adminiſtr.tutor.*quam ſententiam referens ſequitur Auileſius *in c.40 pretor,n.2.& 3* Eſcobar *de ratiociniis,c.4.n.15.*vbi addit,*quod ſi dominus detrectet rationem recipere, tunc iudex calculatorem pro domino nominabit, & conſtituto, quod adminiſtrator nihil debet;iudex illum quitabit, & liberabit à nexu obligationis*, qui quidem perinde liber erit, ac ſi dominus ipſum liberaſſet,& quitaſſet,argum. *l.ob cauſam, C. de euictionib.* de quo latiùs ipſe Eſcobar *cap.6. num. fin.*

CAPVT VIII.

Adminiſtrator concurſus, qui alterata ſententiæ gradus prærogatiua poſteriori ſoluit creditori, an de ſuo prioribus ſatisfaciat?

Et an adminiſtrator regreſſum habeat contra creditorem à ſe nequam dimiſſum,& ab eo ſolutum repetere?

Vel an creditoris ſoluti gradum, & priuilegium ſubintret adminiſtrator?

SVMMARIVM.

Adminiſtrator concurſus limitatam recipit poteſtatem,vt nullam habeat in expendendo bona,abſque iudicis ſpecialis decreto: num.1.

Adminiſtrator præ oculis ſemper habet debere graduationis ſententiam,vt iuxta illam,& non aliter compleat delegationes obtentas à creditoribus. num. 2.

Adminiſtrator, qui in ſoluendo turbauerit gradus ſententia, nulliter operatur, & de ſuo tenetur anterioribus creditoribus omiſſis. n. 3.

Poteſtatis defectus ſemper adeſt in accedente decretum iudicis. n. 4.

Adminiſtrator præpoſterans ordinem,& gradus ſententia,in dolo præſumpto eſſe dicitur. n. 5.

Colluſio etiam præſumitur inter adminiſtrationem, & creditorem præmaturè ſolutum. n. 6.

Doloſus dicitur, qui ſpernit iuſſum ſuperioris, numero 7.

Qui non facit,quod facere tenetur, doloſus eſt, numero 8.

Vel quando facit,quod facere non debebat. n. 9.

Adminiſtrator,qui non ſeruata graduationi, ac forma decreti inferri in delegatione, de ſuo tenetur ſoluere anterioribus creditoribus. n. 10.

Adminiſtrator,qui contra ordinem graduationis ſoluit poſteriori, de ſuo ſoluiſſe intelligitur, non de pecunia concurſus, nec concurſus corpus exiſſe cenſetur. num.11.

Solutio anticipata facta in tertij præiudicium non liberat ſoluentem,quo minus tertio ſoluere teneatur, num.12.

Adminiſtrator regulariter de bonis adminiſtrationis dumtaxat tenetur,ad ea reſtricta, & limitata intelligitur ſua obligatio. n.13.

Adminiſtrator,procurator,inſtitor, & ſimiles excedendo mandatum, & proprio tenentur;quia in exceſſu ſe obligare cenſentur. n. 14.

Nec in exceſſu obligant adminiſtrationem, vel dominium. ibid.

Procurator ad vendendum excedens fines mandati tenetur reſpectu exceſſus. n. 15.

Contrahens alieno nomine, aſſerens habere mandatum,in eo ad quod non habebat,tenetur de ſuo, numero 16.

Et videtur hoc caſu ſuam fidem adſtringere. n. 17.

Concurſu lite pendente, debitor nequit creditori poſteriori in præiudicium anteriorum ſoluere. n. 18. & 19.

Hæres,etiam cum inuentario, ſi ſoluat poſterioribus hæreditatis creditoribus,tenetur de ſuis bonis, anterioribus ſoluere,ſciens anteriores adeſſe, n. 20. 21. & 22.

Hæres bona fide ſoluens primò venientibus creditoribus;anteriores verſus iſtos habent reuocatoriam; ſecus ſi mala fide, & ſcientia, ex qua tunc hæres tenetur. n.23. 24. 25. & 26.

Adminiſtrator, hæres, tutor, alterve alieno nomine ſoluens non poteſt ſoluendo creditoribus, ordinem graduum præpoſterare,aliàs ſciens de ſuo tenetur anterioribus. n.27. & 28.

Creditoribus anterioribus datur electio, an velint agere contra poſteriores, præpoſterè ſolutos, vel contra adminiſtratorem inordinatè ſoluentem, num. 29.

Emptor pignoris pro ſoluendis creditoribus ſi ſcienter,contra iudicis decretum, inordinatè ſoluat tenetur de ſuo anterioribus,contra quem iſti,& contra poſteriores ſolutos electiuè regreſſum habet. num. 30.

Adminiſtrator præpoſterè ſoluens tenetur de ſuo anterioribus creditoribus, ſi adminiſtratio non ſit ſoluendo propter ſuum dolum,& fraudem in peruerſione ordinis. n. 31.

Adminiſtrator peruertens ordinem ſententia, moleſtatus ab anterioribus creditoribus, non habet regreſſum contra poſteriores præmaturè à ſe ſolutos. num. 32.

Solutio

Solutio à quolibet extraneo fieri poteſt. n.33.

Creditor poſterior in mala fide eſt exigendo prius, quàm anteriores ſimul concurrentes.

Reuocatoria competit anterioribus creditoribus contra poſteriores prius ſolutos. n. 35.

Scire, & ſcire debere, idem eſt in iure, n.36.

Adminiſtratori ſoluenti gradus ſententia non datur repetitio contra poſteriores creditores, à ſe ante tempus ſolutos. n. 37.

Prælationis ius cuius virtute reuocatoria competit anteriori creditori eſt perſonale, & non communicabile debitori. n.38.

Repetitio ſolutionis factæ creditori in diem denegatur debitori, ante diem ſoluenti. n.39.

Adminiſtrator licet poſteriori creditori exigenti poſſet exceptionem ordinis, & præpoſterationis opponere; ſi emiſerit, & ſoluerit, repetitio denegatur. n.40.

Soluenti indebitum nomine alieno, non datur condictio indebiti, ſed ei, cuius nomine fuit ſolutum. n. 41. & 42.

Hæres, tutor, adminiſtrator, ſoluentes ſcienter poſteriori creditori, ſi non recipiunt abſolutionem, repetitione carent. n. 43.

Adminiſtrator concurſus ſoluendo poſteriori negotium gerit adminiſtrationis, & ſic ab eo ſolutum repetit ſuo loco, & gradu. n. 44.

Poſſeſſor maioratus, qui redimendo cenſum ſuper eo impoſitum, ceſſionem non obtinuit contra eum, habet tamen actionem negotiorum geſtorum, contra hæredes anteceſſoris, qui cenſum impoſuit. num. 45.

Solutio, & obligationis extinctio non refert, per quem fiat. n. 46.

Soluens pro debitore etiam ſine mandato, habet contra eum actionem negotiorum geſtorum. n.46.

Adminiſtrator, qui poſteriori inordinatè ſoluit, ad exigendum ex bonis concurſus ſubintrat locum, & gradum creditoris à ſe nequaquam ſoluti abſque alia ceſſione. num. 48. & ſeqq.

Adminiſtrator, qui reddita ratione, apparet creditor præfertur omnibus quibuſlibet anterioribus creditoribus, n 49.

Soluere debita, quibus onerata erat adminiſtratio concurſus, dicitur eam meliorare. n. 50.

Retentio competit pro melioramentis in eo factis. num. 51.

Adminiſtrator an ſubintret locum gradum, & prælationem illius creditoris, cui ex propriis pecuniis ſoluit. num. 52.

Extraneus, qui ſua pecunia ſoluit creditori alieno ſine ceſſione, ſolam actionem perſonalem conſequitur, n.53.

Idem in adminiſtratore ſoluente creditoribus adminiſtrationis. ibid.

Adminiſtrator inordinatè ſoluens poſteriori, mediante ceſſione, eius gradum, & prælationem ſubintrat. n. 54.

Creditor mutuans debitori, vt ſoluat priori creditori, huius locum ſubintrat, tribus concurrentibus. n. 55. 56. 57 & 58.

Creditorem anteriorem fuiſſe ſolutum ex eadem pecunia noui creditoris ad id mutuantis, ex quibus coniecturis præſumatur. n. 59.

Adminiſtrator, qui ſingulas partitas à ſe ſolutas ſine ceſſione exigere vult à concurſus corpore, inter perſonales graduabitur. n. 60.

Adminiſtrator, qui ſoluit creditori cum ceſſione, & ſubingreſſione, locum, gradum, & priuilegium, occupat eius creditoris dimiſſi, & illis præfertur, quibus creditor dimiſſus præferebatur. n. 61.

Adminiſtrator pro reliquis facto calculo, exigendis præfertur quibuſlibet creditoribus concurſus. numero 62.

Adminiſtrator dum ſoluit creditoribus, diligens ſit in petendo ab eis ceſſionem, & ſubingreſſionem pro maiori ſecuritate. n.63.

Adminiſtrator ante calculum non poteſt prætendere aliquas partitas ſoluiſſe ſua pecunia. numero 64.

Adminiſtrator in dubio ante factum calculum, de pecunia adminiſtrationis, & non de ſua ſoluiſſe, & expendiſſe præſumitur. ibid.

Adminiſtrator facto calculo creditor factus adminiſtrationis pro ſuo credito, quare cæteris omnibus concurſus creditoribus præferatur, etiam ceſſione ceſſante. num.65.

ADMINISTRATOREM concurſus à 1
iudice nominatum adeò ſtrictam, & limitatam recipere poteſtatem circa adminiſtrationem, vt nullo modo voluntate & propria ſua facultate poſſit expendere, aut de bonis concurſus ſoluere abſque iudicis, aut curiæ ſpeciali decreto ad vnguem & in ſpecifica forma per eum ſeruanda, diximus abundè ſuprà *cap antecedenti, à princip.* quapropter adminiſtrator 2
concurſus ſemper præ oculis, & penes ſe habere debet ſententiam graduationis, qua gradus prærogatiua creditorum ſcripta eſt, vt liberatio à iudice per quemlibet creditorum impetrata iuxta ſuum ordinem, & gradum, per ſententiam cuilibet aſſignatum, obſeruetur, & non aliter compleatur ab adminiſtratore, maximè quoniam ipſa delegatio ſemper expeditur ſub hac expreſſa conditione, & qualitate, vt adminiſtrator tot ſoluat creditori impetranti, ſuo loco & gradu, *en ſu lugar y grado.*

Quam formam ſi in ſoluendo prætermiſerit ad- 3
miniſtrator & gradus ſententiæ perturbauerit, ſoluẽdo ſcilicet poſteriori creditori, potioribus omiſſis, ſeu dimiſſis inſolutis, perperam & nulliter aget, & terminos limitatos ſuæ poteſtatis nec non iudicis decreti, & mandati excedere dicetur, & abſque vlla poteſtate, & facultate operatur, ac propterea de ſuo prioribus creditoribus reclamantibus, ſoluere tenetur, ſi bona concurſus non ſint ſoluendo, nec omnibus ſufficientia ſint: iuxta textum *in l ſi pupillorum, §. ſi prætor,* ibi, *& mea fert opinio eum qui aliud fecit, quam quod à prætore decretum eſt, nihil egiſſe, & ff. de rebus eorum.* textus etiam *in l diligenter,* ibi, *nam qui excessit, aliud qui facere videtur, ff. mandati. l. ſi itaque mandatum,* ibi, *aliud fecit, quam quod mandatum eſt, ff. de iureiurando l. ſed & ſi ante, ff. ad Trebellianum. l. parai, in fin. ff de receptis arbitris:* nam in exceſ- 4
ſu mandati, & decreti iudicialis ſemper adeſt defectus poteſtatis, ad illum gerendum; ampliſſimè de hoc multa diximus *in noſtris commentariis de regia protectione, 4. part. c.3 ex n.63.* & ſuprà *in hoc Labyrintho, 1. part. cap. 4. ex n. 11. cum ſeqq. verſic. quibus tamen (quæ in ſe vrgentiſſima ſunt,)* &c. *& per totum cap.*

Imò eũ ratione officij tenebatur obſeruare gra- 5
dus, & ordinem ſententiæ, nec non decreti iudicis, omittendo, & præpoſterando in dolo præſumpto eſſe dicitur *l. non poteſt dolo carere qui imperio magiſtratus non obtemperat leg. non poteſt 160. ff. de*

regulis iuris, l. vnica, ff. ſi quis iuo dicenti non obtemperauerit. Bart. in l. tutor, qui repertorium. ff. de adminiſtr. tutor. Maſcardus *de probationibus conſ.* 531. *num.* 80. Lucas de Peña *in l. quemadmodum, num* 6. *in* 6. *caſu, C. de agricol. & cenſit. lib.* 11. Farinacius *tom.* 3. *prax. crimin. quæſt.* 89. *num.* 95. Barboſa *in l. ſi morn,* 1. *part. num.* 30 *in fin. ff. ſoluto matrimon.* & eſt textus *in l. dolus* 44. *ff. mandati. l. ſi procuratorem, §. dolo ff. eodem. l.* 1. *§ fin. in fin ff. depoſitis.* Authent. *qua in prouincia, Cod. de crimin. agi oportet.* imò &
6 colluſio inter eum, & creditorem præſumitur, & mala fides; probant Larata *in conſil.* 46. *per totum* Nouarius *quæſt. forenſ.* 1. *part. quæſt.* 139. *in fin. & per totam.* præcipuè *n.* 16. Noguerol *allegation.* 7. *num.* 11. *& n.* 6. *& ſeqq.*

7 Doloſus namque dicitur, qui ſperoit iuſſum ſuperioris, vt per dictam *l. non poteſt.* & Bardell. *conſil.* 151. *num* 70. dicit Giurba *conſil.* 33. *num.* 5. vbi etiam, quod is qui non facit id, quod facere tene-
8 tur, doloſus eſt. *l. dolus, ff. mandati. l.* 1 *§. eſt autem ff. depoſiti l. dolo ff ad legem Falcidiam.* Bart. *in l. tutor, qui re, per totum, ff. de adminiſtr. tutor.* Aymon *conſil.* 175. *num.* 5 Menoch. *de arbitrar. lib.* 1. *caſu* 108. *num.* 35 facit *l.* 1. *§. permittitur, ff. de aqua quotid. & æſtiua l.* 1. *§. quid ergo, ff. de contrar. action. tutel. l. ſed & ſi hac, §. hac clauſula, ff. ex quibus cauſis maior.* Rebuffus *in l. nepos Proculo, ff. de verborum ſignific.* Burſatus *conſil.* 56. *num.* 57. *lib.* 1. Micres *de maioratu.* 4. *part. quæſt,* 40. *num.* 54. Crauetta *conſil.* 193. *n.* 2. Burſatus *conſil.* 44. *num.* 5. Maſcardus *de probationibus, conſil.* 531. *num.* 54. & 55. Menochius *de arbi-*
9 *trariis, caſu* 508. *num.* 35. vel quando facit, quod facere non debebat. Bald. *conſil.* 62. *n.* 4. Marta *deciſione* 198. *n.* 8. Menochius *lib.* 4. *præſumpt.* 15. *n.* 10. Gabriel *conſil.* 16. *num.* 4. *lib.* 1. Giurba *vbi proximè.*

10 Ideò adminiſtrator, qui contra formam ſententiæ graduationis, & decreti iudicis, inſerti in ipſa delegatione, præpoſterè, & intempeſtiuè ſoluit creditori poſteriori, omiſſis anterioribus, & magis priuilegiatis; non tanquam adminiſtrator ſoluiſſe intelligitur; ſed tanquam ipſe non reſpectiuè ad officium, & ideò non de bonis concurſus, ſed po-
11 tiùs de ſuis bonis ſoluiſſe intelligitur; ita vt illa partita & quantitas perperam & præpoſterè ſoluta creditori poſteriori intelligatur, & conſideretur, non exiuiſſe à corpore concurſus, nec de pecuniis eius ſolutam fuiſſe, iuxta textum *in l.* 1. *§. igitur præpoſitio* 15. *ff. de exercitoria action.* ibi, *vel contra modum egreſſus non obligabit exercitorem.* Etenim is qui alicui ſoluere tenetur, ſi ſoluit alteri, non liberatur, & reſpectu creditoris, cui ſoluere prius tenebatur, intelligitur, ac ſi non ſoluiſſet prout latiſſime videre eſt per Antonium Amatum *variarum reſolutionum, tom.* 1. *reſolut.* 59. *per totum.*

12 Deinde, quia anticipata ſolutio in tertij præiudicium facta non liberat ſoluentem, quominus tertio ſoluere teneatur, ex *l. cum pater, §. à filia, ff. de legatis* 2. Bart. *in l.* 1. *n.* 11. *ff. de legatis* 1. Graſſis *exceptione* 25. *n.* 240. Rota Auenionenſ. *deciſione* 117. *num.* 4. Decianus *conſ.* 81. *n.* 42. *lib.* 4. Anton. Amat. *variar. reſol.* 59. *num.* 6. *& à princip.* Ergo adminiſtrator, qui anticipatè ſoluit poſteriori creditori contra formam delegationis, & mandati iudicis non liberabitur, ſed tenebitur prioribus creditoribus ſoluere, quibus præiudicare nullo modo potuit.

13 Et inſuper quoniam licet regulariter adminiſtrator, inſtitor, & procurator non teneatur de ſuo ſoluere, & ex bonis adminiſtrationis, ad quem ſua obligatio reſtricta, & limitata intelligitur; prout latè diximus ſuprà *cap. antecedenti, ex num.* 2. *cum ſeqq. & per totum:* tamen quando exceſſerunt man- 14
datum, in exceſſu tenentur de proprio ſoluere, & in eo obligati ipſi intelliguntur, quia in exceſſu obligare non potuerunt dominum, & adminiſtrationem, quam gerunt. Sic poſt plurimorum Doctorum obligationem probat Flores Diaz de Mena *in additionibus ad Gammam, deciſ.* 190. condu- 15
cunt, quæ procuratore dato ad vendendum, excedentes fines mandati, dixerunt Matienz. *in l.* 1. *titul.* 11. *lib.* 5. *recopilat. gloſſ.* 8. *n.* 14. 15. *&* 17. Pinellus *in l.* 5. *C. de reſcindenda vendit.* 2. *part. c.* 1. *n.* 18. & Hermoſilla *in l.* 48. *gloſſ.* 3. *num.* 6. *in* 3. *part.* 5. *tom.* 1. *fol.* 517.

Cuius eſt farinæ, quod licet is, qui nomine 16
alieno contrahit, non obligetur de ſuo, vt diximus: tamen quando dicit, ſe habere mandatum, & poteſtatem, in eo ad quod non habebat, tenetur de ſuo: Socinus *conſil.* 154. *n.* 6. *&* 7. Cardinalis Franciſc. Mantica *de contractibus, lib.* 9. *tit.* 11. *n.* 6. Tuſchus *verb. inſtitor, concl.* 524. *n.* 15. 20. *&* 22. *& concluſ.* 823. Ioannes Guttierez *de tutelis,* 2. *part. cap.* 13. *num.* 18. Caldas Pereira *de empt, & vend. cap.* 15. *num.* 57. *verſic. ſeptima concluſ.* Hermoſilla *ad leg.* 7. 17
tit. 1. *part.* 5. *gloſſ.* 4. *num.* 8. *tom.* 1. *fol.* 61. quia videtur tunc ſuam fidem adſtrinxiſſe, ſecundum gloſſ. & Bart. *in l. procurator, ff. de procurator,* vbi etiam Bald. Angel. & alij, Bald. *in l. fin. ff. de inſtitoria action.* quos ſequitur Socinus ſenior *conſ.* 154. *n.* 8. Ioan. Anton. Manguillus *in tract. de euictionibus, q.* 186. *n.* 4. Sed adminiſtrator ad peruertendum & ordinē ſentētiæ graduationis, & decreti iudicis inſerti in delegatione ſibi directa; caret penitus poteſtate, & iudicis mandato, vt à principio huius capitis probauimus; ergo de ſuo ſemper tenebitur creditoribus anterioribus, quibus nullo modo præiudicare potuit in illa quantitate, à ſe nequam ſoluta poſteriori.

Comprobatur, quoniam ſi concurſu creditorum 18
ſtante, ſeu aliàs inter ipſos, lis erat contra debitorem pendēs, debitor non poteſt poſterioribus creditoribus gratificare, & ſoluere in præiudicium priorum propter malam fidem, & dolum; prout ex plurimorum Doctorum relatione probauimus ſuprà 1. *part. c.* 10. *ex n.* 64. *verſ.* 4. *etiam fingitur pecunia ſtare.* Quantumuis debitor adhuc ſuorum bo- 19
norum dominus ſit; quanto minus adminiſtrator, nullum ius ad ea bona habens poterit gratificare, & gradus ſententiæ ſubuertere ſua ſponte, & contra formam decreti iudicis expreſsè dicentis in delegationibus quibuſlibet creditoribus conceſſis, vt adminiſtrator ſoluat ſuo loco, & gradu, quam ſi non ſeruet, in dolo eſt, & fraudis particeps, vt ſuperiùs diximus *n.* 5. *verſic. imò cum ratione officij:* atque merito de ſuo debet ſatisfacere creditoribus anterioribus inſtantibus, ſi ex bonis concurſus ſatisfacere non poteſt, aſſerens pecunias præ manibus non adeſſe.

Et hæc pars fulcitur ex vera interpretatione à 20
plurimis Doctoribus tradita *in l. fin. §. & ſi præfatum. C. de iure deliberand. & l.* 7. *tit.* 7. *part.* 6. vt hæres cum beneficio legis, & inuentarij ſoluens poſterioribus creditoribus hæreditatis, teneatur de ſuis propriis bonis ſoluere aliis creditoribus anterioribus, quando ſciebat alios anteriores adeſſe propter malam fidem, quam in ſoluendo habuit, qui nō debuit, nec potuit anterioribus præiudicare. Gregorius

Lopez

Lopez *in dicta l.7.* ibi, *vel ſi ſoluiſſet creditoribus, primo venientibus, vt in dicto verſic. & ſi præfatam.* Hæc enim eſt vna ea vtilitatibus inuentarij, quod ſibi non imputatur, ſi ſoluat primo venientibus. Et intellige, quando hæres ignorabat alios creditores eſſe potiores, & ſic ſolum bona fide, aliàs ſecus, ſi cautionem non exigit, vt *in dicta l dolo ff. ad legem Falcidiam*, & tenet gloſſa parua *in dicto § & ſi præfatam*, & ibi Bart. &c. & Gregor. Lopez, ſequitur poſt alios Doctores Marienz. *in l.6. tit.4. gloſſ.1.*
21 *lib.5. recopilat.* dicens inuentarij vtilitatem eſſe, quod hæres poteſt ſatisfacere creditoribus primo venientibus, nec contra eum habere recurſum creditores potiores, licet poſſint ab iis qui receperunt repetere, ſed quando probatum fuerit, & conſtiterit; ipſum hæredem habuiſſe notitiam æris alieni, & priorum creditorum, tunc hæres tenebitur iſtis de ſuo ſoluere, aduerſus quem potiores creditores recurſum habebunt, quando hæreditas non eſſet
22 ſoluenda. Et ſic ſibi præcauere debet hæres petendo cautionem à creditoribus inferioris gradus de reſtituendo ſolutum, quod ſi gradus prærogatiuæ inter creditores dum ſolueret, non ſeruauerit, aduerſum eum, habebunt recurſum anteriores, quo-
23 ties conſtiterit de ſua ſcientia, & ſic de mala fide in ſoluendo, qua non probata creditoribus anterioribus dabitur reuocatoria contra poſteriores creditores, qui præmaturè, & inordinatè exegerunt. & ſic iuſtum articulum eſſe intelligendum, affirmat Caſtillo *controuerſ. tom 4. cap 61. ſub n. 92.* (quem malè percepiſſe, conatur, Florez de Mena *var. reſolut. lib.1. quæſt.6. §.2. à num.12. fol.59.*) allegat Monticul. *de inuentar. tit. de iure deliberandi. ex n.78. vſque ad 90. diuerſ. tract. tom.8. fol.159.* Phanut. *de inuentar. 5. parc. ex num.135. eodem tom. fol.262.* Rolandum *de confectio. inuentar. 4 part. particula, quid ſi hæres, fol.123. vſque ad fol.131.* Rebuffum *5. tom. titul. de ſentent. prouiſion. gloſſ.3. num.1.* Vincent. de Franchis *deciſ.246. & deciſ.276.* Graſſis *lib.2. art, inuentar. quæſt.20. num.4. fol 99.* Vincent. Carrocius *deciſ.109 ex num 46. vſque ad 50.*
24 vbi *num.49.* inquit, deciſionem textus, *in d.§. etſi præfatam*, procedit, quando hæres bonâ fide ſoluit, quia ignorabat alios creditores potiores, ſecus ſi ſciuiſſet; quia diceretur eſſe in dolo, idem tenet Antonius Faber *in titulum, C. de iure deliberandi; deffinitione 33.*

25 Et hac adhibita diſtinctione ſcientiæ, & ignorantiæ, bonæ, vel malæ fidei, idem dixit Gaſpar Anton. Theſaur. *quæſt. forenſ. lib.2. quæſt.16. caſu 7.* quod ſi ſolutio fiat ab hærede cum beneficio inuentarij, clarum eſſe, quod creditores potiores reuocabunt pecuniam alteri ſolutam poſteriori, &
26 text. *in d.l. fin. etſi præfatam*; ſed non habebunt recurſum contra hæredem, non tamen potuit hæres ſoluere primo venientibus, quando ſciebat adeſſe anteriores, nec tunc liberaretur propter malam fidem in ſoluendo inordinatè, & præpoſterè, provt vtrumque latiùs comprobat ipſe Theſaurus *n.16. 17. & 18.* ſequitur Caſtillo *tom.5. controu. c.78. colum.7. verſ. ſeptimum caſum eſſe qui, verſ. ſequenti;* poſt ipſum Theſaurum, agit, de hærede adeunte abſque beneficio inuentarij, & inordinatè ſoluente creditoribus hæreditariis.

27 Et iuxta hanc diſtinctionem intelligendus erit, ipſe Theſaur. *in d. quæſt.16. num 20.* loquens in tutore inordinatè ſoluente creditoribus concurrentibus pro ſuis creditis, dicens non eſſe locum gratificationi, vt prior reuocet ſolutum à poſteriore, & eſſe inquit, bonam cautelam hæredis, tutoris, vel alterius, nimirùm alieno ſoluentis, vt impetret cautionem ab eo creditore, cui ſoluit, de reſtituendo aliis creditoribus venientibus, vt intelligatur hæc doctrina iuxta præfatam diſtinctionem, vt teneatur hæres ſciens alios eſſe potiores propter malam fidem, & dolum, vt ipſe Theſaurus, *loquendo de hærede*, paulo antea dixerat, & clarè colligatur ea eo, dum in hoc caſu ſimul de hærede, & tutore, & aliis adminiſtratoribus loquutus fuit, & ſequitur Caſtillo *dict.78. colum.8. verſ. nonum caſum eſſe*; tum 28
etiam, quia ſi iſtos adminiſtratores perperam, & præpoſterè ſoluentes conſulunt cautionem pro ſua ſecuritate petere ab iis, quibus ſoluunt; ſequitur manifeſtè, eos Doctores velle, adminiſtratores te- 29
neri prioribus creditoribus de ſuis bonis; & quod creditoribus anterioribus detur regreſſus electiuè tam contra adminiſtratorem, præpoſterè ſoluentem, quàm contra creditores poſteriores, quibus intempeſtatiuè fuit ſolutum, latè comprobat Gratianus *diſceptat. forenſ. c.37. ex n.34. cum ſeqq.* & infrà hac 3. *part. in c.10. ex n.16. cum ſequent. verſ. quid de pignoribus, & hypothecis ſubhaſtatis,* &c.
vbi agitur etiam de tertio emptore pignorum, in 30
ſubhaſtatione pro ſoluendis debitoris creditoribus, vt in eum ſcienter ea pretio ſoluentem poſterioribus, detur regreſſus anterioribus, & electiuè etiam contra poſteriores præmaturè ſolutos, & dimiſſos ab emptore, & ſignanter videbis *ibidem ex n.19. & ſeqq.* vbi agitur de hac electione contra 31
emptorem, vel contra poſteriores ſolutos; & ita communiter ſeruatur in tribunalibus, vt adminiſtratores peruenertentes gradus ſententiæ, & delegationum in ſoluendo de ſuo teneantur, quando concurſus redditus ſoluendo non eſſe, nec pecunias promptas habere dicunt, & reſpondent propter ſuum dolum, & malam fidem, qui ignorare non poſſunt adeſſe alios creditores anteriores in concurſu, propter ſententiam graduationis, quam penes ſe habent, vel habere tenentur, cum idem ſit, ſcire, vel ſcire debere ex axiomate vulgari, de quo infrà *num.36.* ex quo ſuus dolus mala fides & fraus inexcuſabilis notoriè apparet.

Sed iſti adminiſtratores præpoſterantes ordinem, 32
& gradus ſententiæ in ſoluendo, dum à prioribus creditoribus pro ſolutione moleſtantur, an habeant regreſſum contra debitorem poſteriorem, cui præpoſterè, & ante tempus ſoluerunt, vt ſibi reſtituat ſolutum, non facilis eſt reſolutio. Doctores, quos videmus, non tractant; mihi autem negatiuè reſoluendum videtur. Tum, quia creditor dimiſſus 33
verè creditor erat ad bona adminiſtrationis, & corpus concurſus, & potuit ſolutionem recipere, etiam à quolibet extraneo, provt eſt miniſtrator, *l. ſolutionem, ff. de ſolut. l. ſoluendo, ff de neg geſtis, §.1. verſ. nec intereſt. inſtitut. quib mod. ſolu. oblig. l. tale pactum, §. poſt diuiſionem, ff. ſi cert. petat.* ampliſſimè Pirrus Mantus, Aretin *in tract. de ſolut. c.25. per totum* Et licet in mala fide fuerit exigen- 34
do ante tempus, & ante cæteros priores creditores ſtantes in iudicio concurſus, provt ex innumerabilibus penè Doctoribus probauimus ſuprà 1. *part. c.10 ex n.63. & ſeqq. verſ. item & tertiò mala fide, & à n.64 in verſ. quartò etiam fingitur pecunia conſumpta ſtare, & mala fide exacta, per poſteriorem creditorem,* &c.

Hoc tamen prodeſt creditoribus anterioribus in- 35
tentare volentibus reuocatoriá, vt ibidem, & ſuperius abundè probauimus, nullibi tamen hoc teme-

dium reperitur conceſſum ſoluenti; nam iſte admi-
niſtrator particeps eſt fraudis, doli, & malæ fidei;
fraus enim & dolus nemini patrocinantur, *l. itaque,*
ff. de furtis. c. dictum, 30. quæſt. 1. c. intelleximus de in-
diciis, cap. tua de clericis non reſident. cap. ſedes,
36 *cap. ex tenore de reſcriptis cum pluribus aliis* Et quia
cum adminiſtrator ſciebat, vel ſcire debebat, ratio-
ne officij, (quod idem eſt in iure, *l. quod te in fin.*
vbi gloſſ. ff. ſi certum petatur. l. ſi duo. ff. de acqui-
renda hæreditate. leg. qui fundum, §. ſeruus, ff. pro
emptore. Surdus *deciſ 150. num. 13.* Gratian. *di-*
37 *ſceptat 194 num. 1.* Farinac. *in fragm. litteræ L. 163.*)
quod non tenebatur ſoluere poſteriori, nec per-
mittere gradus ſententiæ; ſi inſuper ſoluit, non re-
petit, nec condicit, *l. 1.* ibi: *Sed ſi ſciens ſe non*
debere, ſoluerit; ceſſat repetit ff. de condictione in-
debiti.

38 Deinde quia ius prælationis eſt perſonale credi-
toris anterioris ad auocandum, & opponendum de
ſua anterioritate contra alios inferioris gradus,
ita vt nec debitor communis hac ſe iure poteſt
exceptione contra ſuos creditores ab eo petentes
ſua credita, nec poteſt eos excludere aſſerens alios
eſſe anteriores, quibus prius debet ſoluere, prout
ex pluribus doctrinis, & Doctoribus copioſè pro-
bauimus *ſupra 1 part cap. 16. ex n. 22. cum ſequenti-*
bus, & 2. p cap 3. ex n. 56. verſicul. hanc tamen no-
ſtram veriſſimam reſolutionem, &c. cum ſequentib.
Ergo nec adminiſtratori, nomine debitoris com-
munis ſoluenti, & eum repræſentanti hoc reme-
dium, & ius præſtari debet, qui colluſit, & dolo ac
fraude ſoluit.

39 Et inſuper quia iſte creditor, cui ante alios po-
tiores fuit ſolutum, verè creditor eſt, non etiam
in diem, ſed de præſenti, licet ſolutionis exactio
ſit in tempus dilata, contra quem ſoluenti ante
diem, vel tempus repetitio denegatur. *leg. nam. &*
ſicut cum moriar dare promiſero, & ante ſoluam; re-
petere me non poſſe, Celſus ait 16 & l 17. quod ſi
ea conditione debetur quæ omnino ſtitura ſit, ſolu-
tum repeti non poteſt, vel in diem debitor adeo debi-
tor eſt, vt ante diem ſolutum repetere non poſſit, ff.
40 *de condictione indebiti.* Ergo, & adminiſtratori
inordinatè, & ante tempus ſoluenti, maximè doli
participi, repetitio & auocatio deneganda erit, nam
licet creditori exigere volenti potuiſſet opponere
exceptionem præpoſterationis, & dilationis, ſi
ſimpliciter nihilominus ſoluit, repetere non po-
teſt ſolutum *leg. quod nomine mariti qui ſoluendo*
non eſt, aliàs mulieri ſoluit, repetere non poteſt,
ideo quia debitum eſt mulieri, & l. nam & maritus
ſi cum facere nihil poſſit, dotem ſoluerit, in ea cau-
ſa eſt, vt repetere non poſſit, l ſi is cum quo de pecu-
lio actum eſt per imprudentiam pluſquam, in pecu-
lio eſſet ſoluerit, repetere non poteſt, ff. de condictio-
ne indebiti.

41 Deinde quia adminiſtrator ſoluit nomine debi-
toris, ergo repetere non poteſt, nam qui alieno
nomine ſoluit indebitum, non habet condictionem
indebiti, ſed is dumtaxat, cuius nomine fuit ſolu-
tum, vt repetat. *l ſi procurator 6. §. fin. l. cum inde-*
42 *bitum 57 in princip ff. de condiction. indebit.* quæ lo-
quuntur in tutore ſoluente, vt non illi, ſed pu-
pillo, cuius nomine ſoluit, condictio indebiti de-
tur; idem in fideinſſore, & in mandatario, ad procu-
ratore *ex dicto §. fin.* & poſt Donellum, & Oſual-
dum, & alios probat D. Larea *deciſ. G. anat. 86 n. 7.*
& 8. tom 2 nec debitor ipſe poteſt repetere ob præ-
poſterationem, cum hoc ius ſit anteriorum credito-
rum, non communicabile ipſi debitori, quia non
poteſt opponere exceptionem prælationis contra
verum creditorem exigere volentem ſuum credi-
tum, prout paulo ante diximus, & ideo vtrique tam
debitori, quàm adminiſtratori denegatur repetitio
atque condictio.

Et denique hoc non obſcurè indicarunt tot Do- 43
ctores, Gregorius Lopez, Matienzus, Caſtillo,
Theſaurus, & alij hactenus relati ſuperius *ex n. 20.*
cum ſequentibus, & plures alij ab eiſdem laudati,
conſulentes hæredem, tutorem, & adminiſtrato-
rem, ſoluentes dolo, & mala fide poſteriori, vt ab
eo recipiant cautionem, de ei reſtituendo ſolutum
apparentibus anterioribus aliis creditoribus; ſup-
ponunt etenim iſti Doctores vt iſti ſoluentes aliam
actionem, aut recurſum ad repetendum ſolutum,
non habeant, ceſſante, & deficiente cautione; quæ
reſolutio vera mihi videtur.

Benè tamen verum eſt, adminiſtratorem, qui 44
non ſeruat gradus prærogatiuam, poſteriori ſoluit,
illud de ſuo refuderit anteriori inſtanti; poſſe ean-
dem quantitatem exigere, & repetere à corpore
concurſus, & eius bonis ſuo loco, & gradu. Nam
cum ſoluerit vero creditori, cui verè tenebatur de-
bitor; adminiſtrator, qui de ſuis propriis bonis
eum dimiſit, geſſiſſe dicitur vtiliter negotium de-
bitoris, & adminiſtrationis, in cuius vtilitatem
vergit eam liberando ab hac obligatione, & ideo
adminiſtrator pro quantitate ex propriis bonis ſo-
luta habet aduerſus bona concurſus actionem ne-
gotiorum geſtorum, probant Auendanus *in tract.*
de cenſibus, cap 65. per totum, & Additionatores
ad Molinam *lib. 2. de primogen. cap. 10. ſub num. 25.*
& 26 & nos *ſuprà 2. p cap. 7. ex n. 57. cum ſequenti-*
bus, verſic. vnum tamen eſt conſtans. In hac materia.
Affirmantes, quod ſi ſucceſſor in maioratu redi-
mendo cenſum ſuper eo impoſitum, non obtinue- 45
rit à creditore dimiſſo ceſſionem, licet ius ad cen-
ſum non habeat contra maioratus bona, habet ta-
men actionem negotiorum geſtorum aduerſus hæ-
redem poſſeſſoris imponentis cenſum, quem ſuc-
ceſſor propria pecunia redemit, vt ex bonis hæredi-
tatis, quæ ad huiuſmodi redemptionem obligata
erant, ſibi ſatisfiat, cum eadem bona liberauerit à
nexu obligationis huiuſmodi. Atque ideo cum ver-
geret redemptio in eius vtilitatem, is hæres ſatiſ-
facere tenetur, & cogitur actione negotiorum ge-
ſtorum, & aliis iuris remediis, ibidem in ſimili ca-
ſu ex plurimorum Doctorum authoritate probaui-
mus, *vbi proximè loco citatu, d. n. 57. verſic. prout in*
ſimili videmus, &c.

Quod & regulariter verum eſt, nam quilibet ter- 46
tius, etiam ſine mandato poteſt ſoluere pro debito-
re, & eius extinguere obligationem, quia non re-
fert per quem fiat ſolutio. Latiſſimè Surdus *deci-*
ſion. 118 num. 2. & deciſ. 513. num. 2. dum dicit. *So-*
lutionem a tertio fieri poſſe, & per eam tolli omnem
obligationem. plurima iura, & Doctores ad id con-
gerit, & ad alia ſimilia, Petrus Maurus Aretinus *in*
tit. de ſolutionibus c. 25. per totum, & Surdus *deciſ.*
171. num. 27.

Atque ideo hoc caſu huiuſmodi ſolutio ab ex- 47
traneo, & tertio facta parit actionem negotiorum
geſtorum contra debitorem liberatum, etiam abſ-
que eius mandato. Corneus *conſil. 79. n. 1. volum. 1.*
& in conſil. 79. num. 16. volum 2. Petrus Surdus *de*
aliment. titul 8. priuileg. 34 num. 11. Maurus Areti-
nus *vbi proximè num. 8. & 18.* & iterum *cap. 5.*
ex num. 34. cum ſeqq. vbi alios allegat. Nam ſol-
uendo

uendo ſi quis liberat debitorem, gerit negotium
vtile pro eo *l. ſoluendo, ff. de negotiis geſtis*, & ideo
contraria actione negotiorum geſtorum repetere à
debitore poteſt. § *igitur inſtitut. de obligationib. quæ
ex quaſi contractu naſcuntur.* Cardinalis Tuſchus,
practicarum concluſ. littera S conſil 352. Petrus Mau-
rus *dicto cap.* 25. *num.* 10. latiſſimè Petrus Barboſa *in
leg. diuortio, §. fin. num.* 3. *& ſequentibus, fol.* 586.
vbi plurimas leges allegat, & Ioannes Garcia *de ex-*
48 *penſis, cap.* 7. *per totum, & num.* 23. & plures alij
inferius allegandi. Suppoſito igitur pro conſtanti
iſtum adminiſtratorem poſſe repetere, & exigere
ex bonis concurſus, & adminiſtrationis pecuniam
à ſe ſolutam poſteriori creditori; nunc inueſti-
gandum erit, quo loco, & gradu admittendus erit,
in concurſu, & an ipſo facto acquirat ſaltim lo-
cum creditoris à ſe dimiſſi, & eius gradum, & præ-
lationem ſubintret, ad effectum exigendi prælatiuè
ad omnes alios creditores inferiores ipſo dimiſſo,
& ſoluto adminiſtratore? ardua eſt, & difficillima
quæſtio.

49 Et pro parte affirmatiua, vt vel præferatur in exi-
gendo omnibus quibuſlibet creditoribus, quomo-
dolibet anterioribus; probatur, nam iſte adminiſtra-
tor reddita ratione, pro reliquis factus creditor, ha-
bet prælationem omnibus quibuſlibet creditoribus
cum illa reliqua expendi dicatur in vtilitatem, &
conſeruationem adminiſtrationis, & ideo per di-
ſpoſitionem, *l. licet, Cod. qui potiores in pignore ha-
beantur, & l. interdum. ff. eodem*, ad latè per nos *in
c.* 9. proximè ſequenti, prælationem cæteris quibuſli-
bet creditoribus habebit.

50 Nam ſoluere debita, quibus onerata erant bona
adminiſtrationis, nihil aliud eſt, quam vtiliter rem
meliorare, Boërius *decision.* 44. *num.* 9. poſt Baldum
conſil. 303 *lib.* 1. Flamin. Rubeus *conſil.* 48. Peregrin.
de fideicommiſſis art. 50. *num.* 23. *&* 50. Surdus *con-
ſil.* 83. *num.* 4. plenè Molin. *de Hiſpanor. primogen.
lib.* 1. *cap.* 26. *à num.* 9. 10. 11. *&* 14. Caſſanat. *conſ.* 18.
per totum, præcisè *num.* 3. poſt Cagnol. & alios, quos
affert Muta *deciſ.* 12. *num.* 16. & plenius *deciſ.* 57.
51 *num.* 32. Antoninus Amat. *reſolut.* 44. *num.* 5. Ergo
ei competit adminiſtratori retentio donec de me-
lioratione facta ſibi ſatisfiat ante omnes credito-
res, ad latè tradita per Amat. *in dicta reſolut.* 44.
à princip.

52 Vel quia iſte adminiſtrator ſubintrat in locum,
gradum, & prælationem eiuſdem priori credito-
ris, cui ex ſuis propriis bonis, & pecuniis com-
pulſus ſoluit, & dimiſit, *ad l.* 1. *Cod. de his, qui in
prior. credit. locum ſucceſſerunt. l.* 1. *Cod. qui potior.
in pignore habeant, l. Ariſt. ff. quæ res pignor. obligat.
poſſunt*, & ex his quæ Antonin. Amat. *reſolut.* 7. *à
principio.*

53 Sed contraria ſententia in hoc adminiſtratore
ſimpliciter, & abſque ceſſione ſoluente, anteriori
creditori, vt nullam prælationem habeat, nec eius
locum, gradum, & hypothecam ſubintret, proba-
tur primò; quoniam extraneus (quidquid ſit in ſe-
cundo aut vlteriori creditore ex iuribus proximè
allegatis, & Additio. ad Molinam *lib.* 2. *cap.* 10. *ſub
num.* 25. *verſic. prima concluſio.* Amat. *reſolut.* 7. *ex
num.* 1. *& ſeqq.*) qui ſua pecunia dimiſit creditorem
alienum, ſolam actionem perſonalem contra debi-
torem acquirit abſque aliqua hypotheca, vt aliis
omiſſis, in terminis de eo, qui debitoris negotia
gerebat, ſi ſimpliciter ſoluerit eius creditoribus, vt
ſolam ſibi actionem negotiorum geſtorum contra
debitorem (cui rem vtilem geſſit ob debiti ſolu-
tionem, & creditoris dimiſſionem) acquirat pro
exactione; probarunt Angel. *in l.* 1. *Cod. de iis, qui
prior. locum ſucceſſerunt.* Vbi notanter Baldus Pe-
trus Surdus *conſil.* 163. *num.* 17. *& conſil.* 444. *num.* 7.
gloſſ. in leg. ſi cum pecuniam. Cod. de priuilegiis fiſci.
Gaſpar Rodriguez *de annuis redditibus, lib.* 2. *q.* 16.
num. 9. Neguſant. *de pignorib. in* 3. *membr.* 5. *partit.
num.* 43. *& ſeqq.* Gratianus *diſceptat.* 117. *num.* 17.
Antoninus Amat. *dicta reſolution.* 7. *numer.* 13. *nu-
mer.* 15. 18. *&* 24. qui innumerabiles penè Docto-
res laudat.

Si tamen iſte adminiſtrator ſua propria pecunia 54
dimittens creditorem concurſus, ab iſto in conti-
nenti ceſſionem, aduerſus debitorem, & bona con-
curſus obtineat; tunc & in perſonalem actionem,
& hypothecariam, locum, gradum, & prælatio-
nem creditoris à ſe dimiſſi ſubintraret, & iurium
tranſlatione in eius perſonam, media ceſſione, *ex
l fin. Cod. de priuilegiis fiſci.* Aſinius *de executione,
§.* 7. *cap.* 55. *num.* 4. *verſic. limitatur.* Surdus *conſ.* 444.
num. 6. *& n.* 7. 8. *&* 9. Pater Molina *de contractibus
diſput.* 536. *num.* 17. Ponte *conſil.* 6. *num.* 3. *lib.* 1. The-
ſaurus *quæſtione forenſ.* 30. *in princip. lib.* 2. Rota Ro-
mana *deciſ.* 293. *num.* 1. apud Farinacium *volum.* 4.
Barboſa *in l. poſt mortem* 4. *ſub num* 61 *ff. de ſoluto
matrimon.* Crauet. *conſil.* 582. *num* 2. Anton. Faber.
in Cod. lib. 8. *tit.* 9. *deffinit.* 4. *verſic. nec verò, & deffi-
nit.* 8. Mantica *deciſ.* 99. *num.* 3. *in princip.* Addition.
Molin. *lib.* 2. *cap.* 10 *ſub num.* 26. *verſic. ſecunda concl.
fer.* 66. Amat. *dicta reſolut.* 7. *n.* 14. *& num.* 15. *& n.* 21.
& 22. vbi alios quamplures recenſet, *& numer.* 17.
18. *cum ſeqq.* Agit de nouo creditore mutuante
debitori, vt ſoluat alteri ſuo anteriori creditori, vt 55
tunc nouus ſubintrabit locum prioris, tribus con-
currentibus. Primò pactum de ſubintrando in lo-
cum, anterioritatem, ius, & hypothecas dimiſſi cre- 55
ditoris. Secundò quod pecunia ad effectum ſoluen- 57
di creditori mutuent. Tertiò, vt cum effectu ex ea 58
pecunia ſit creditor anterior dimiſſus, & ibidem 59
num. ſeqq. optimè agit, ex quibus coniecturis præ-
ſumatur ex eadem pecunia mutuata fuiſſe dimiſſum
creditorem, & ſolutum. Sequuntur Additionato-
res ad Molinam *dicto n.* 26. *verſic. aut ſoluit de pecu-
nia aliena, &c.*

Quid deuique reſoluendum in hac difficili quæ- 60
ſtione mihi diſtinctè procedendum eſſe videtur;
aut enim agit adminiſtrator de exigendis ſingulis
partitis, & ſolutionibus à factis, & tunc ſi ſimpli-
citer eas ſoluerit, ſolam actionem perſonalem ha-
bebit, & inter cæteros creditores perſonales locum,
& gradum in exigendo habebit, cui omnes cæteri
creditores hypothecarij, & priuilegiati præferendi
ſunt, ex iuribus, & regulis vulgaribus, cum admini-
ſtratoris hoc caſu actio ſola perſonalis negotiorum
geſtorum competat.

Si verò non ſimpliciter dimiſerit creditorem, ſed 61
cum pacto ſubintrando locum eius mediante ceſſio-
ne, tunc proculdubio ius, hypothecam, gradum,
prælationem, & priuilegium creditoris à ſe dimiſſi
ſubingreditur, & præfertur cunctis aliis creditori-
bus, quibus dimiſſus præferebatur; & ſub hoc di-
ſtinctionis membro locum habent omnia, quæ dixi-
mus in hac ſecunda parte quæſtionis, & ideo cauti
adminiſtratores ſemper, dum ſoluant delegationes
conceſſas à iudice, ſingulis creditoribus, ab iſtis
tempore ſolutionis, & in continenti recipiunt ceſſio-
nes, & ſubingreſſiones, vt gradus, & prærogatiuam
eorum tutò ſubintrent.

Aut enim adminiſtrator tractat, de exigendis re-
liquis

liquis facto calculo, & ratione finali reddita, pro quibus creditor adminiſtrationis liquide euaſit, & tunc cæteris omnibus quibuſlibet creditoribus præfertur latius agendum erit, *in cap. 9. proximè ſequenti, ex num 11. vſque ad finem, cap. verſicul. ſed an*
62 *adminiſtrator facto calculo.* Vbi accuratè tractandum erit de hac difficultate. Semper tamen pro ſecuritate, & omni ſubuertendu dubio conſulerem administratores, vt quoties dimittant creditores, & ſoluant virtute delegationum, hoc eſt *de los libramientos*, petant ceſſiones, & ſubingreſſiones has, vt omnia dubia excludant. Iam enim vidi in hoc Senatu noſtro Valliſoletano, adminiſtratorem petentem reliqua ſua facto calculo finali, adminiſtrationi, quam geſſerat, & prælationem pro eis appetentem, fuiſſe ſub diſtinctione prælatum, nempe pro iis partitis, & ſolutionibus dumtaxat, in quibus ceſſionem, & ſubintrationem habebat; pro cæteris verò inter perſonales creditores locum habere in exigendo, quod apparenter iuridicum videbatur ex hactenus adductis doctrinis; cauti igitur ſint administratores in ſoluendo ne in exigendo pereant, & præpoſterentur pro tollendis aliquorum iudicum ſcrupulis.

63 Et ratio vtriuſque membri noſtræ diſtinctionis ea eſt, & concludens. Nam in primo caſu, quandu administrator pro illa partita, quam de ſuo (apparenter tamen) ſoluit anteriori creditori, certat anteferri, & impedire, ac detinere delegationes aliorum creditorum ſequentium, quouſque ipſe de hac quantitate prius ſit ſatisfactus, nullum pro ea poteſt prætendere priuilegium (ceſſante ceſſione, & pacto de ſubintrando) cum interim incertum ſit, an illa partita fuerit ſoluta ex pecuniis ſuis, an adminiſtrationis, cui ex aliis partitis poſſit eſſe debitor, quod in dubio præſumitur ante factum calculum, & rationem redditam, ſoluiſſeque, & expendiſſe non de ſuo, ſed de pecuniis adminiſtrationis, provt probauimus *ſupra cap. 7. num. 17. & ſequentibus, verſic. quapropter ſi pecunia ex fructibus,* &c. *Et num. ſequentibus,* & ideo ratione incertitudis hæc quantitas priuilegio carere debet, ſed potius cæteris creditis perſonalibus regulari.

64 An verò ſecundo diſtinctionis membro diſpunctis rationibus, quando facto iam calculo, & computo introitus, & exitus adminiſtrator apparet creditor pro certa ſumma; iam ad certitudinem redditur hanc ſummam reliquatam ſuam eſſe, & de ſuis propriis bonis eam expendiſſe pro vtilitate, & conſeruatione adminiſtrationis, quo caſu licet deficiat ceſſio, & pactum de ſubintrando; adhuc ex alio capite pro ea quantitate habet adminiſtrator priuilegium, & prælationem, inſpecta natura, & qualitate crediti, provt abundè probatur *in capit. ſequenti ex numero 11. vſque ad fin. capit. verſicul. ſed an adminiſtrator facto calculo, & rationibus diſpunctis*, &c.

* *
*

CAPVT IX.

Adminiſtrator concurſus, qui dimiſit adminiſtrationem, vel ab ea fuit dimiſſus, & reddita ratione creditor remanſit, an poſſit concurſus bona retinere, donec ſibi de reliquis ſatisfiat?

SVMMARIVM.

Adminiſtrator concurſus qui adminiſtrationem dimiſit, vel ab ea fuit repulſus, & reddita ratione creditor remanſit an poſſit retinere bona donec de reliquis ſibi ſatisfiat affirmatiua ſententia. num. 1 eos quibus negatiua verior. num. 5. Satisfactio damnatio num 9.

Adminiſtrator pro reliquis poteſt retinere bona, vel ob compenſationem, vel ob ſatisfactionem. ibid.

Tutor finita tutela ſi creditor remaneat, poteſt pro reliquis pupilli bona retinere. n. 2. & n. 9.

Tutor donec retinet bona tenetur alimenta præſtare minori, ſicut antea præſtabat. ibid.

Minori cui bona fuêre reſtituta tutor alimenta non præſtat potenti rationem adminiſtrationis. ibid.

Apothecam tacitam, & omnibus anteriorem habet adminiſtrator pro ſuis reliquis, & ſponſis factis in conſeruatione adminiſtrationis. n. 3.

Creditor poteſt retinere pignora à ſe detenta. ibid.

Adminiſtrator ſolutionibus, & expenſis factis pro exoneratione adminiſtrationis eam vtiliter meliorat. num. 4.

Pro meliorationibus in re factis competit retentio ibidem.

Adminiſtrator non poteſt retinere bona adminiſtrationis pro reliquis, ſed ſtatim tenetur ea reſtituere nouo adminiſtratori, & pro reliquis exigendis debet recurrere ad concurſus iudicium. n. 5. & 7.

Adminiſtrator depoſitarius ſequeſter, & quilibet alius, qui ratione impenſarum aut meliorationum adhuc tenetur in concurſus ea conferre. n. 6.

Ius prælationis pignoris aut retentionis non impedit quod adminiſtrator finita adminiſtratione bona nouo adminiſtratori reſtituat. n. 7.

Retinere bona adminiſtrationis, & dimittere adminiſtrationem, ſeu priuari implicat. n. 8.

Tutorem non poſſe retinere bona pro reliquis finita tutela verius eſſe traditur. n. 9.

Mater filiorum tutrix poteſt petere dotem à filiis, vel hæredibus, licet ei opponant retentionem, ex eo quod nondum reddit rationem tutelæ. n. 10.

Adminiſtrator, qui rationibus diſpunctis creditor apparet licet de ſtricto iuris rigore pro conſequendo credito non deberet creditoribus hypothecariis, & priuilegiatis præferri, ex praxi tamen vſitata omnium tribunalium præfertur. num. 11. & n. 21. & 23.

Adminiſtratoris reliquatum cum procedat ex ſolutione, & expenſis ex propria pecunia factis in vtilitatem, & conſeruationem adminiſtrationis etiam ſine ceſſione habent prælationem. num. 12. & 13.

Expenditur textus interdum cum l. ſequent. ff. qui potiores in pignor. ibid.

Alimenta, expenſa litium, ſalaria adminiſtratoris officialium, & omnium, qui neceſſarij ſunt ad bona

bona concurſus, & iuriſdictionem administrandam proferuntur omnibus creditoribus.n.14.

Salarium cuſtodis rei, & famuli ſeruitoris habet prælationem remiſſiuè.n.15.

Salarium adminiſtratoris dati ad cuſtodiam bonorum, & pro rebus pignoratis cuſtodiendis tacitam hypothecam habet cum prælatione.16.

Salarium ſeu mercedem domus conducta pro cuſtodiendis rebus pignoratis iudicis, & aliorum habere prælationem cum tacita hypotheca.n.17.

Salarium aduocatorum procuratorum qui res concurſus à litibus liberarunt præfertur in eiſdem bonis anterioribus creditoribus.n.18.

Expenſæ litium, & patrocinii aduocatorum pro rerum tutela conſeruatione neceſſaria exiſtimantur, & onus rei dicuntur, & ad eas tenentur maioratus, ſucceſſor, fideicommiſſarius, proprietarius, ſocius, & ſimiles n.19.

Soluere debita ſuper rebus impoſita, & res ipſas vtiliter meliorare.n.20.

Creditum adminiſtratoris compoſitum ex creditis priuilegiatis eorum priuilegio participat.n.21.

Creditores quibus ſoluit adminiſtrator, ideo ſunt priuilegiati; quia immediatè ſunt creditores, adminiſtrator verè, mediatè creditor, & ſine ceſſione eorum locum non ſubintrat n.22.

Prælationis priuilegium, de quo in d. l. interdum non ſolum procedit in eo qui immediatè creditor eſt adminiſtrationis, ſed etiam in tertio, qui mutuauit pro eorum conſeruatione.n.23.

Vt dicatur contractus & ſolutiones conuerſi in vtilitatem, & conſeruationem adminiſtrationis, aut Banchi non eſt præcisè, vt immediatè pecunia detur adminiſtrationi ſeu Bancho, ſed ſufficit quod detur & conuertatur in eius vtilitatem. numer.24.

Mutuum dicitur fieri in rem, in qua quis præpoſitus eſt, ſi pecunia accipiatur mutuo ad ſoluendum primo immediatè mutuanti.ibid.

In negotiationibus vniuerſalibus nihil intereſt an ex prima mercantia aliquid perueniat, vel ex ipſius re petita cum ſemper loco prioris alia ſubrogetur. num 25.

Ad idem expenditur eleganter doctrina Pauli de Caſtro & aliorum.n.26.vſque 33.

Adminiſtrator condemnatur ſoluendo anteriori propria pecunia ex quod ſoluerat poſteriori huius locum non ingreditur abſque ceſſione, nec ſubſequentium exactionem impedire poteſt.n.34.

Secus ſi creditum adminiſtratoris procedat ex ratione reddita, nam pro reliquis præfertur creditoribus anterioribus concurſus.

1 REDDITA ratione per adminiſtratorem concurſus, creditor apparet certæ quantitatis, dimiſit ſua ſponte adminiſtrationem, vel coactè fuit repulſus iuſtis de cauſis (prout alibi diximus) contendit inſuper, ſe bona retinere concurſus, donec de ſuis reliquis hoc eſt, *del alcance*, ſatisfiat, & poſſe retinere multa vrgent, primum, quia pro eo quod adminiſtrationem reliquauit, poteſt retinere eius bona propter compenſationem faciendam, vel pro ſe ſatisfaciendo de eo, pro quo adminiſtrationem reliquauit, prout probari videtur in *leg. 1. §. præterea D. de contrar. & vtil. act.* ibi. *Sic erit arbitrij eius, vtrum compenſare, an petere velit ſumptus, intereſt enim noſtra, potius non ſoluere, quàm ſolutum repetere,* vt inquit text. *in leg. ideo D. de compenſat. manifeſtum eſt, quantum intereſt promiſſoris, liberari potius, quam præſtare ex ſtipulatu. & deinde mandati agere.* Verba ſunt text. *in leg ſi debitor.12 in fin. de liberat. legat.* alia iura, & DD. per Giurbam *deciſ.55.n.fin.* ergo interim adminiſtratori licebit, bona concurſus retinere.

Et loquendo in tutore finita tutela, vt pro ſe ſatisfaciendo de reliquis, & compenſando, poſſit retinere bona minoris finita tutela; tenuerunt Dinus & Alberic. *in d. §. præterea.* Petr. Iacobin. *in ſua praxi in rub. de actione, & rationib. diſtrahend. propè finem, verſic. tutor enim.* Albericus *in l. pro officio, num.6. colum. fin. D. de adminiſtr. tut. & in l. alimenta. Cod. de negot. geſt.* Aymon. Crauet. *conſil.175. numer.13.* Molinæus *in tract. de retent num 41.* Igitur cum tutor habeat retentionem pro ſua adminiſtratione, pignoris enim interim inſtar habet, ne teneatur reſtituere, quouſque ſatisfiat, cum ei ſufficiat, interim alimenta præſtare minori ſicut antea vt ſentit Couarruu *pract. quæſt. cap.6. num.6* licet non teneretur tutor alimenta miniſtrare minori, ſi iam adulto reſtituta fuerint bona, & iſte tutori mouerit litem, ſuper adminiſtratione, & reſtitutione aliorum bonorum, vt probat text. *in l. imperatores D. de tutel. & rationib. diſtrah* quam ita intelligit Viuianus ibi, in caſus poſitione, Eſcobar *de ratiocin. c.4 ſub n.26.* 2

Secundò, quia adminiſtrator pro ſuis reliquis, & expenſis factis in conſeruationem adminiſtrationis quam geſſit tacitam, & omnibus anteriorem hypothecam acquirit in rebus adminiſtrationis concurſus, de quo protinus latius agendum erit, ſed creditor ita poteſt retinere pignora à ſe detenta, vt non cogatur ea dimittere, etiam aliis creditoribus poſterioribus, vt probat text. *in l. à D. Pio § quod ſi res 3. D. de re iudic.* late Cencius *de cenſib. q.98. ex n.62. cum ſequentibus* Ergo adminiſtrator retinere poteſt bona adminiſtrationis. 3

Tertiò, nam reliqua, pro quibus adminiſtrator fuit factus creditor adminiſtrationis; procedunt ex ſolutionibus, & expenſis neceſſariis pro exoneratione adminiſtrationis, quibus onerata erant bona, quod nihil aliud eſt, quam vtiliter eam meliorare, prout, ex plurimis Doctoribus probauimus *ſuprà cap. antecedenti 8. n.50. verſic. nam ſoluere debita,* &c. Sed pro melioramentis in re factis competit retentio ex iuribus vulgaribus, & Antonius Amat. *reſol.44. num.3.* ergo nec adminiſtratori deneganda videtur. 4

Quibus inſuper minimè refragantibus, contrarium verius eſt, vt adminiſtrator concurſus, qui vel dimiſit adminiſtrationem, vel ea priuatus fuit, non poſſit pro reliquis bona adminiſtrationis retinere, ſed ſtatim reſtituere abſque vlla dilatione, nouo adminiſtratori tradere, & ipſe pro ſuis reliquis exigendis, pro quibus creditor factus fuit, debet recurrere ad concurſus iudicium, vt inter cæteros graduetur, & iuxta ſuum gradum iudicis authoritate, & decreto de manu noui adminiſtratoris ſoluatur, hæc etenim eſt natura concurſus formati per debitorem communem, vt omnes creditores indiſtinctè ad illud concurrere debeant, pro ſui crediti ſatisfactione, authoritate iudicis bona illius diſtribuentis, & non ſua propria creditorum, prout abundè diximus ſuprà 1. *part. cap. 13. & cap. 14.* tetigimus hac 3. *part. cap 6 a princip. & cap.7. ex num.1.* 5

Et hinc etiam prouenit, quod quilibet creditor habens in pignus bona debitoris, concurſum formantis, 6

mantis, vel aliter penes ſe, in quibus ei competat
ius retentionis pro ſuis expenſis, aut melioramen-
tis neceſſariis in eis factis, debet ea omnino in con-
curſum conferre, ſaluo ſuo iure, & prærogatiua, vt
quilibet ſuo ordine, & gradu ex omnibus bonis ſa-
tisfiat; quia cum debitor ad hunc finem dimiſerit
omnia bona ſua corporalia, & incorporalia, vbi-
que, & apud quemcumque exiſtentia, omnia de-
bent intrare in corpus concurſus, & quilibet deti-
nens ea debet conferre, prout latiſſime ex variis
iuris fundamentis probauimus ſuprà 1. *part cap.* 10.
ex num. 41. *cum ſequentibus, verſic. quod primum
illud firmiter aſſeuerandum*, &c. *anto fin. cap.* 87.
verſic. ex hactenus ſatis comprobatis, *& exemp.* 15.
per totum. Vbi ſignanter de creditoribus bona de-
bitoris pignorata habentibus, & de pluribus aliis,
quibus ius retentionis in bonis debitoris, penes ſe
exiſtentibus competit, atque etiam, de depoſita-
rio, vel ſequeſtre, & de quolibet alio detentore, aut
poſſeſſore bonorum debitoris, vt in concurſus cor-
pus conferre teneatur, copioſè videbis *in dicto c.* 11.
per totum.

7 Igitur adminiſtratori quouis titulo, & prærroga-
tiua voluerit ſua reliqua exigere, nullo modo ei
proderit ad retinenda bona concurſus, ſua ſemel
adminiſtratione finita, & extincta, cum ad hoc nec
prælationis, nec pignoris, nec retentionis ius euita-
re poſſit collationem omnium bonorum in concur-
ſum, & reſtitutionem nouo adminiſtratori facien-
8 dam. Implicat enim dimittere, aut priuari admini-
ſtratione, quæ datur alteri, & retinere bona ipſius,
quia ſi ea retinere ſibi permitteretur, d quid no-
uus adminiſtrator, cum ad bona concurſus conſer-
uanda, cuſtodienda, colenda, & miniſtranda, exi-
genda, & ex eis ſoluendum adminiſtrator detur, vt
ſæpè diximus, & ſignanter 2. *part. cap.* 14. & ſi ipſe
remaneret in bonis, iam ſimul remaneret in admi-
niſtratione ab illis inſeparabili, cum de eis tenea-
tur reddere rationes. Nec enim abſque bonis nouus
adminiſtrator ſuum munus exercere poteſt, quia
qualitas ſine ſubiecto eſſe nequit; quæ opinio vera
eſt, & communiter practicatur in tribunalibus abſ-
que vlla difficultate, aut contradictione.

9 Ex quibus ſatis reſponſum remanet contrariis
argumentis, & ſignanter priori de tutore, vt poſſit
retinere bona minoris finita tutela, quouſque de
reliquis facto calculo adminiſtrationis ſibi ſatis-
faciat, efficaciter ſatisfaciat. Eſcobar *de ratiociniis
cap* 4. *ex num.* 26. *vſque ad finem cap.* vbi articulum
accuratè pro vtraque parte examinat, & contrariam
denegantem retentionem bonorum, veriorem affir-
mat, & ſequitur poſt Petrum Surdum *deciſ.* 184.
num. 9 *&* 10. ex textu *in leg. Aure·ius, §. Mania* vbi
notant gloſſ. & Bart. *D. de liber. legat.* & Alexand.
conſil. 47. *num.* 12. qui contrariis ſatisfaciunt, præci-
puè Eſcobar.

10 Fulcitur ex illa, licet controuerſa, veriori tamen
reſolutione, & magis recepta opinione, licere matri
etiam tutrici dotem ſuam a filiis & hæredibus pete-
re, & recuperare; licet ei opponant retentionem,
eamque prius reddere rationem adminiſtra-
tæ tutelæ; cum etiam non reddito adhuc compu-
to, filij, & hæredes dotem retinere non poſſunt,
quæ opinio fundatur in vulgato §. *taceat*, *C. de rei
uxor act.* Negusant. *de pignor. membro* 1. 5. *part.
num* 36. *&* 37. Canalcan. *de tutore, num.* 19. Bald.
conſil 99. *num.* 5. *lib.* 1. Fabius Turret. *conſil.* 60. *n.* 18.
& 19 *lib.* 1. Socinus *conſil.* 126. *lib.* 1. Gratianus *de-
ciſione* 179. *num.* 3. *&* 4. Puteus *deciſione* 246. *lib.* 1.
Gutierrez *de tutel lib.* 2 *c.* 9 *num.* 52. Marcus Mu-
ta *ſuper conſtit. Panorm cap.* 50. *num.* 71. Peregrinus
conſil. 100 *lib.* 1. Vincent. de Franchis *deciſione* 642.
Minadeus *conſil.* 5. *num* 15. Caſtillo *deciſione* 32 &
Maſtrillus *deciſ.* 189. Decianus *conſil.* 94. *num.* 22.
lib 2. Grammat. *conſil. cuil.* 114. Viuius *deciſ.* 317.
Intrigol. *deciſ.* 5. *num* 42. plures deciſiuo in Rota
Romana, teſtatur Seraphinus *deciſ.* 1455. & Ma-
reſcotus *lib.* 2. *variarum reſolutionum* 121. *num.* 67.
& 68 *cum ſeqq.* Eſcobar *de ratiocin. cap.* 21. *n.* 27.
28. 29. *&* 30. Philippus Paſchalis *de viribus patriæ
poteſt part.* 3. *cap.* 9. *ex num.* 43. *vſque ad* 47. Statil.
Pacific. *de Salniano interdicto, inſpectione* 304 *n.* 28.
Anton. Monachus *deciſ.* 13 Fontanella *de pact. nu-
ptial lib. clauſul.* 7 *gloſſ.* 3 *p.* 12 *n* 46 Hieron. de Leon.
deciſ. 17. *n.* 4. *& ſeq.* Anton. Aiòat. *variarum reſ* 49.
n. 103. qui *n.* 102. plures refert pro contraria parte,
ſed hanc noſtram opinionem veriorem, & rece-
ptionem firmat.

Sed an adminiſtrator, facto calculo, & rationi- 11
bus diſpunctis, ex quibus creditor adminiſtrationis
concurſus apparuit, & realiter detegitur, debeat pro
ſuo credito reliquorum (vulgariter dicto, *del alcan-
çe que haçe a la adminiſtracion*) præferri omnibus
quibuſlibet creditoribus hypothecariis, & priuile-
giatis, in qua quæſtione, ſi praxis vniuerſalis om-
nium tribunalium vſitatiſſima modeſtiam noſtram
non detineret, tot potuiſſemus aduerſus eam ſuſcita-
re iuris fundamenta, vt eandem prorſus conturba-
rent (cum in puncto iuris longè veriora ſint) ſed ne
ea, quæ certam interpretationem ſemper habuêre,
commotare videamur, praxim admittentes aliis, &
legitimis mediis per nos non ſine magno labore
conſideratis, iuſtam reddere conabimur.

Hæc igitur vniuerſalis praxis tribunalium ad- 12
mittit, vt adminiſtrator bonorum concurſus credi-
torum, facto computo, & ratione finali introitus,
& exitus redita, pro quantitate reliquata, hoc eſt,
por el alcançe, habeat prælationem omnibus indi-
ſtinctè, & quibuſlibet creditoribus eiuſdem con-
curſus; verius, & certius fundamentum ad praxis
iuſtificationem principium, & originem ſumit ex
eo, quod hæc quantitas legitimè reliquata proce-
dit ex ſolutione, & expenſis factis ab adminiſtra-
tore in vtilitatem adminiſtrationis, quam gerit,
& pro eius conſeruatione, cum ſuis propriis pecu-
niis exonerando à præciſis, & omnino neceſſariis
oneribus quibus grauatum eſt corpus illud bono-
rum concurſus, ex quibus ſaluam fecit totius pi-
gnoris cauſam, in maximum commodum credito-
rum remanentium, iuxta diſpoſitionem textus *in
l. interdum, & l. ſequenti, D qui potior in pignor. hab.*
& ea quæ in eorum iurium comprobationem . . .
exornationem in propoſito noſtro conſid . . anda
erant inferius.

Hoc enim creditum adminiſtr . . onis reſultans 13
ex calculo, & ratione reddita . . mpouitur ex variis
oneribus adminiſtrationis . . ncurſus, priuilegiatis,
& primum locum h . . ntibus in exactione, iuxta
tenorem ſenten . . graduationis, eorumque priui-
legio, & p . . ſtiua antelatione inuoluitur, quibus
ſuis propriis pecuniis adminiſtrator ſatisfecit, &
perſoluit; & propterea eorum prærogatiua, & præ-
latione gaudere, non eſt mirum, nec etiam vt hoc
creditum ſubrogetur in eorum locum, etiam ceſſio-
ne & pacto de ſubingrediendo deficiente, cum na-
turæ, & qualitati crediti prærogatiua hæc attribua-
tur, vt ſtatim.

Corpus igitur bonorum concurſus præciſis one-
ribus

ribus priuilegiatis,& omnino neceſſariis grauatū
eſt, alimentis nempe, ſalutis,tam adminiſtratoris,
quàm iudicum,aduocatorū,peccatorum, & alio-
rū,qui præciſè neceſſarij ſunt ad bona concurſus,&
iuriſdictionem eius miniſtrandū,necnō pro defen-
ſione bonorū,& pro expenſis litium,hæ omnes ex-
pēſæ,& aliæ ſimiles, quæ prætitæ ſunt & neceſſa-
riæ pro conſeruatione bonorū,necnon aliæ,quibus
bona ipſa onerata ſunt ab origine acquiſitionis,aut
poſtmodum licitè impoſitæ ſuper illis,primum lo-
cum obtinent in exactione,& præferuntur quibuſ-
libet creditoribus,atque inſuper credita alia adsūt,
quæ hypothecā,& priuilegium temporis,& prælá-
tionis continent,excluſiue ad alios creditores,qui-
bus ſui pecuniis ſatisfeciſſe reperitur in calculo
per adminiſtratorem ex quibus vt diximus , com-
ponitur iſtud adminiſtratoris creditum,y alcance.

15 De ſalario adminiſtratoris prælationē,& tacitam
hypothecā habente in bonis concurſus eo proba-
tur,quia cuſtos rei pro ſuo ſalario habet prælatiō-
nem:itē & ſalarium ſeruitoris,prout late compro-
16 bat Felic.de Solis *in tr.de cenſib.2.10.lib. 3. c.5.n.12.*
& inferiùs, *verſ. per quam certum eſt, fol.*195. quod
vtrūque verificatur in adminiſtratore dato ad cu-
ſtodiam bonorum.Itē pro rebus pignoratis cuſto-
diendis, datur pro mercede tacita hypotheca cum
prælatione,vt probat text.*in d.l.interdum,cū ſeqq.*
D.qui pot. in pign. vbi tenent Bart.*ibi,n.*2.Iaſ. *in §.*
*item Seruiana,n.*60.*inſt.de act.* Carroc. *de locat.tit.*
de vinctis & illatis, q. 21. Philip.Paſchalis *de virib.*
*part.poteſt.p.*4.*c.* 6. *n.* 68. Marius Muta *ſuper conſt.*
*Panorm.c.*34.*n.*6.Trentacinq.*var.reſ.lib.*3.*tit.de lo-*
cat. reſ. 5. *n.* 3. Mantica *de tacit. & ambig. conuent.*
*lib.*11. *tit.* 23. *n.* 2. *& vol.*1. Gratian. *diſcept.*733.*n.*1.
17 *l.*4.Ant.Amat.*var.reſol.*3.*n.* 5. *& ſeqq.* vbi latè agit
de mercede,& ſalario domus conductæ pro cuſto-
dia rerū pignoratarum,& de eius prælatione,& ta-
cita hypotheca, & in terminis de ſalariis iudicum,
& adminiſtratorū, & aliorum,tacitam hypothecā
habentibus cum prælationis priuilegio , copioſè
tractauit,& reſoluit D. Larrea *deciſ. Granaten.*85.
*per tot.tom.*2. ad quem te remitto libenter,cum de
hoc articulo egerit affluenter, & doctè.

18 Hoc idem dicimus de aduocatorum,& procura-
torū mercedibus & ſalariis qui res concurſus à liti-
bus liberaſſent, recuperaſſent,vel defendiſsēt,præ-
ferri debere in eiſdem bonis cæteris anterioribus
creditoribus velut ij,qui fuerūt in cauſa,vt res pe-
nes adminiſtrationem,ſeu debitorē perſiſteret, vel
eidem acquireretur , & ſalua eſſet totius pignoris
cauſa,non minùs quàm exemplo eorum,qui ad rem
acquirendam,vel conſequēdam mutuarunt; patro-
cinia enim labores,& ſeruitia prò rerum recupera-
tione,defenſione,& conſeruatione ſunt eiſdem re-
bus & adminiſtrationi adeò annexa,& cohærētia,
vt tanto minus in illa eſſe videatur , quantum pro
mercede,& ſalario ſoluendum ſit.Bart.*in d.l.inter-*
dum,per text.*ibi n.*4.*cū l.ſeq.D. qui pot.in pign.hab.*
Alex.*conſ.*117.*n.*2.*l.*6.Ripa *in l.prim n.*32.*&* 35.Gra-
tian. latiſſimè *in diſcept.*257. *à n.*7. *cum ſeqq. lib.*2.
Giurba *deciſ.*108.*n.*10.Amatus *reſol.*3.*n.*10.

19 Qui *n.*11.aſſerit has litium expēſas,& aduocato-
rum patrocinia pro rerum tutela,& conſeruatione
neceſſarias eſſe,& onus rei dici, exiſtimaſſe DD.in
omni materia,vt ad eas teneatur ſucceſſor maiora-
tus,fideicommiſſarius, filius, cuius pater fuit legi-
timus adminiſtrator,proprietarius ad expenſas has
factas per vſufructuarium, maritum, vaſallum,ſo-
cium,& ſimiles,remq; ipſam afficere,& ad id alie-
nabilem reddere.& ſucceſſorem ad eas obligari, ſi

fructus rerum non ſufficerent pro expenſis ſubmi-
niſtrādis. Mieres *de maio.*4.*p.q.*26.*n.*2. Surd. *cōſ.*333.
*n.*26.*conſ.*514.*n* 13.Bimius *conſ.*303 *n.*99. *&* 101.Me-
noch.*cōſ.*1239.*n.*44.Petra *de fideic.q.*15.*n* 154.*& ſub*
*n.*240.236. 238. Velazq. *deciſ.*116. *à n.* 9. Molin. *de*
*primogen.lib.*1.*c.*27.*n.*11. Pinel.*in l.*1.*p.*2.*n.*70. *C. de*
bon.mater. Ioan. Garc. *de expenſ.c.*6. *n.* 19. Phanuc.
*de inuent.p.*5.*n.*47. Peruſ.*conſ.*14.Æmilian. *conſ.* 15.
*n.*2.Petr.Greg.*de conceſſ.feud.p.*2.*q.*10.*n.* 19. Schra-
der.*de feud.p.*2.*ſect.*2.*n.*54. Peregr. *de fideic. art.*50.
*n.*8.*&* 11.Intrigol *de ſubſtit.cent.*3.*q.*74.*n.*92.*&* 102.
Gratian. *diſcept.* 257.*n.* 30. *lib.* 2. Petrus Barboſ.*in*
*l.diuortio,§.fin.n.*45. *D.ſol.matr.* & alij plurimi re-
lati à Giurba *deciſ.*308.*ex n.* 10. *& in conſuet. Meſ-*
*ſan.c.*9.*gloſſ.*2.*p.*1.*n.*46. Ant. Amat. *var. reſ.* 3. *n.*11.
& 12.Pereira *de empt.& vend.cap.*27.*n.*41.

Hinc etiam ſoluere debita ſuper rebus impoſita; 20
nihil aliud eſt, quam res ipſa vtiliter meliorare, vt
probāt Boer. *deciſ.* 43. *n.*9.poſt Bald.*conſ.*103.*lib.*1.
Flam Rub. *conſ.*48.Peregr. *de fideic.art.*50. *n.*25.*&*
50.Surd *conſ.*183.*n.*4. plenè Molin. *de primog. lib.*1.
*cap.*26.*à n.*9.10.11. *&* 14. mirabiliter Lud. Caſſado.
*conſ.*28.*per tot.* maximè *ex n.*3. poſt Cagnol.& plu-
rimos,alios quos allegat Muta *deciſ.*12.*n.*18.& ple-
nius *deciſ.*57.*n.*32.Amat *var.reſ.*44.*n.*4.*&* 5.

Quid igitur mirum praxi introduci , hoc credi- 21
tum adminiſtratoris reſultans à calculo,ex tot pri-
uilegiatis, & neceſſariis creditis , & expenſis , à ſe
ſuis propriis pecuniis ſatisfactis, & ſolutis in vti-
litatem, & conſeruationem adminiſtrationis; par-
ticipari ex eorū priuilegiis,& prælationibus abſ-
que alia ceſſione , aut pacto de ſubintrando , cum
meritò tacitam à iure ſubrogationem mereatur.

Quapropter nō obſtabit,quod illi,quibus ſoluit 22
adminiſtrator,ideò sūt priuilegiati,quia immedia-
tè ſunt creditores adminiſtrationis,at adminiſtra-
tor mediatè,quorū locum nō ſubintrat ceſsāte ceſ-
ſione,vel pacto de ſubintrando eorum locum,gra-
dum,& hypothecam,vel alias concurrāt in mutuā-
te requiſita conſiderata ſuprà *c. anteced.* §.*ex n.* 54.
verſ.ſed contraria ſentētia in hoc adminiſtratore,&c.

Quod inſuper reſpondetur text. *in d l.interdum,* 23
cū l.ſeq.D.qui pot. in pign.hab. & eius priuilegium,
& prælationem nō ſolùm procedere in eo,qui im-
mediatè creditor eſt adminiſtrationis, & nauis, vt
ſunt nautæ, & alij miniſtri nauis,ſed in ea etiā ter-
tio,qui mutuauit pro eis alēdis,& ſoluēdis,& ſimi-
libus,prout iura probāt,& latè per Amat.*reſ.*3.*n.*3.

Imo vt dicatur contractus,& ſolutiones cōuerti 24
in vtilitatem, & cōſeruationem adminiſtrationis,
ſocietatis,aut Banchi,non eſt præciſū,vt immedia-
tè detur pecunia adminiſtrationi; vel Bancho ; ſed
ſufficit,quod detur ad conuerſionē in eius vtilita-
tem,& ex ea ſoluantur debita adminiſtrationis, vt
probatur *in l.*1.*§.non autē,verſ.ſed ſi alio,D.de exer-*
*cit.act.*ibi,*Sed ſi ab alio mutuatus liberauit eum,qui*
in nauis refectionem crediderat, puto etiam huic dan-
dam actionem quaſi in nauem crediderit. Si enim Idē
reputatur,quare idem priuilegium ei denegandum,
& ideo notat Bart.*in d. §. non autem.n.*1.quod mu-
tuum dicitur fieri in rem , in qua quis præpoſitus
eſt,ſi pecuniā accipiat mutuò,ad ſoluendum primo
immediatè mutuanti,ſequitur Fulgoſ. *ibi n.*1. An-
gel.*n.*1.vbi notat , quod paria ſunt in cauſam per-
miſſam contrahere immediatè,vel in cauſam, quæ
fuerit conuerſa circa commiſſa,vnde ſiue mediatè,
ſiue immediatè conuertatur in cauſam commiſsā;
ſufficit:notauit Bald.*in l.ſi pact.n.*8. *ad fin. C.commu*
*vtriuſque iud.*dū dicit,quod in huiuſmodi negotia-
tionibus vniuerſalibus nihil intereſt vtrùm ex pri-

ma mercãtia aliquid perueniat, vel ex ſæpius repetita, quia natura huius actus eſt, vt id quod poſtea fit, ſemper loco prioris ſubrogetur; ſequitur Cor. conſ.1.n.13.li.1. Rimi.iun.cõſ.300.n.70.li.2. vbi quod in hoc caſu, pecunia quæ ſecundo loco expenditur, ſubrogatur loco primæ. Monter. deci.20.n.75. Rot. apud Pacific. dec.125.n.6.& 7. poſt tr. de Salu. interd.

26 Vbi adducit vnum notabile & cõducibile adminiſtrationi concurſus, quod taberna tamquam vnũ corpus conſideratur vniuerſale, in quo nouæ res ſubrogantur loco diſtractarum, quia creſcit, & decreſcit, prout patrimonium debitoris, depoſitum in concurſu creditorum, quod facit quid vniuerſale ad latè tradita ſup.cap.5.ex n.11.cum ſeqq.hac 3. part. creſcit enim ex bonis nouiter peruentis debitori, & decreſcit ex ſolutione, & ſatisfactione creditorum, & ex aliis variis accidentibus.

27 Et ad omnia ſupradicta pro prælatione eius qui mediatè mutauit pro dimittẽdis creditorib' adminiſtrationis, ſeu Banchi, elegãs adeſt cõſil. Pauli de Caſtr.285.l.1.& in n.2. ita ait: Præterea non minus dicuntur creditores banchi, qui contraxerunt, vt banchum conſeruaretur, & non deficeret oppreſſum creditoribus, quam ſint illi, qui directè ſuper trafico banchi contraxerunt, cum illorum pecunia totum banchum ſaluum factum fuit, D. qui pot. in pig. hab. l. interdum, cum l ſeq. & D. de exerc. act. l.1.§. non autem, coniũcto §. ſeq. quid ſi mutuam, qui beneficiũt, facit etiã l. procuratoris, §. ſi propter mercẽ, D. de tribut. vbi inſtrumentum tabernæ, ſine quo merces expediri non poſſunt computatur in merces, ſicque & iſtum creditũ, ſine quo banchum conſeruari nõ potuiſſet, cõputatur in bãcho, & in credita banchi, licet directè nõ fuerit contractũ ſecundum traficũ, & ſtylum trafici ipſius banchi, &c.

28 Paul. de Caſtro, & alios plures, ſequitur Tib. Decian. in conſ.109.n.23.l.2. ibi, quæ procedunt, non modò ſi pecunia expedita fuiſſet in re ipſa, puta in mercibus, ſed quocumque modo, dum tamen pro conſeruatione ipſius rei, vt ſi expedita fuiſſent, in alimentis miſterum, vel ſalariis, aut naulo mercium veterum, vel alio quocumque ſimili modo; quia qui dedit pecuniam expenditam in eam cauſam præfertur aliis in eadem re conſeruata l. huius, D. qui pot. & declarat Bart. & Salic. in d. l. interdum. Ergo cum pecunia dominorum de Anna fuerit expendita pro conſeruatione dictæ negotiationis Theſauri, in ea mẽſa, id eſt, in bonis exiſtẽtibus in ea apotheca, & negotiatione conſeruata præferendi ſunt, quia prædicta locum habent, non tantum in re, putà domo, naui, aut aliis ædificiis conſeruandis, ſed in quacumque alia re conſeruata, vt ibi tradunt, ſcribentes in d. l. interdum, & in l. creditor, qui ob reſtitutionem, D. ſi cert. petat. & Paul. de Caſtr. in terminis in negotiatione conſuluit in conſ.285. in 1. vol. vbi n.2. inquit, &c. vbi n.24 ipſe Decian. refert Paul. Angel. Aretin. & Strach. de decoct. n. 21. & ſeqq. idem tenentes contra Cuman. conſil. 172. veriorem dicentes opinionem Pauli de Caſtro.

29 Atque iterum ipſe Dec. in n.26. ſic ait, nec obſtat, quod ſtatum loquitur de eo qui dedit pecuniam ad cõparandas merces, iſti autem de Anna non dederunt pecuniam ad comparãdas merces, quia iam erant comparatæ, ſed ad ſoluendũ creditoribus, quia reſpondetur idẽ iuris eſſe in eo, qui dedit pecuniam pro conſeruandis ipſis mercibus, & conſeruãda menſa, & negotiatione, vt tradit Paul. d. conſ.185. & prob. fuit ſuprà, &c.

30 Et quod mutuans mediatè pro ſoluẽdis creditoribus adminiſtrationis & banchi, cenſeatur immediatè cum eo contraxiſſe ad effectum acquirendi prælationem pro ſuo credito, mirabiliter cõprobat Noguerol. alleg.16. ex n.29. & ſeqq. vbi inquit, quod quando creditum deſeruit pro conſeruatione banchi, & adminiſtrationis debet præferri aliis creditis anterioribus ipſius banchi, ex d. l. interdum, & l. huius, D. qui pot. quorũ iuriũ diſpoſitio non ſolum procedit in caſu quo loquuntur, ſed etiã aliis omnibus, in quib' eſt idẽtitas aut ſimilitudo rationis, ex latè traditis ab Ant. Amat. lib. var. reſ.3. ex n.5.9.10. & ſeqq. Gaito de credito, c.4.q.11.n.1355. cum ſeqq.

31 Et in terminis quod mutuans pro cõſeruatione bãchi, vel alterius adminiſtrationis, præferatur aliis quibuſlibet creditoribus adminiſtrationis, ſeu banchi anterioribus, per rationẽ d. l. interdum, & ſeqq. mirabiliter tradiderũt Paul. de Caſtro conſ. 285. viſis & ponderatis omnibus, n.1. verſ. breuiter hic nõ obſtantibus, & n.2. vol.1. quem refert, & ſequitur Decian. reſponſ. 109.n.23.& 24.& ſeqq. vol.2. vbi optimè de hac re latè agit. Idem tradit Thoro in compend. deciſ. p.2. litt. C. verſ. creditor licet poſterior, pa.117.118. quos ſequitur Noguerol allegat.16.n.29.30.& ſeqq. qui in puncto bene loquitur.

32 Qui etiam iterum idem dixit in alleg. 11. n. 82. & ſeq. in hac, Et cum Ioann. Baptiſta has conſumptiones feciſſet, fecit negotium ſocietatis, & ſuum patrimoniũ mutuauit, vt ea conſeruaretur, & vt effectus recepti vſque ad illam quantitatem non perderentur, & ſic acquiſiuit contra deputationem, & eius effectus, hypothecam tacitam cum prælatione, per l. interdum, l. huius, D. qui potior. quæ hanc prælationem tribuit credenti pro rei conſeruatione contra cæteros creditores, quia hæc pecunia ſaluam fecit totius pignoris cauſam, l.28. tit. 13. p.5. & quia horum iurium ratio generalis eſt, procedit indiſtinctè in quacunque materia, vt latè probat Gaito de credit. c.4.q.11. n. 1555. & 1556. cum plurib. ſeq. Ant. Amat. var. lib.1.c.3.n.19. Iurrigol. de feud. centur.1.q.9.n.283.& 284. cum ſeq. pag.104. vbi de creditore mutuante pro ſatisfaciendis oneribus feudi quod præfertur omnibus creditoribus anterioribus feudi, Chriſtophorus Martius de Medices inter deciſiones Senenſes, exam.11.n.3.& 4. p. 147. & in ſpecie (proſequitur ipſe Nogu. n.83.) qui credit. pro conſeruatione banchi, vel negotiationis quod omnib. creditorib. præferatur. Paul. conſ.285. n.1. & 2.& per tot. l.1. Dec. conſ.108.n.23.& 24 & per tot. vol. 2. hactenus.

33 Ex quibus omnibus ſatis cõprobata remanet praxis vniuerſalis tribunalium, admittens tacitam hypothecam in bonis adminiſtrationis concurſus pro credito, ſiue alcance, adminiſtrationis reſultante ex calculo, & ratione reddita, cũ prælatione omnibus aliis creditoribus, ſuam propriam pecuniam mutuanti pro ſatisfaciendis oneribus, & creditoribus adminiſtrationis, in quorum commodũ adminiſtrationẽ, & pignora conſeruauit, & ſaluam fecit totius pignoris cauſam, ex d. l. interdũ, & eius ratione.

34 Et ex hactenus deductis robur, & fomentũ recipit illa diſtinctio à nobis nõ inſubtiliter conſiderata, c.8. anteced. ex n.48. cum ſeqq. vſque ad fin. cap. vt adminiſtrator, qui compulſus, & cõdemnatus de ſuo ſoluit creditori anteriori, eo quod peruertendo gradus ſententiæ, poſteriori ſoluerat, ſi contendat cum aliis inferioribus poſt hũc anteriorem dimiſſum immediatos non poſſe hos exigere, nec exequi contra ſuas delegationes, quouſq; ipſe prius ſibi de illa quantitate de ſuo ſoluta, integrè ſatisfiat, vt non ſit audiendus (deficiente ceſſione, & pacto de ſubintrando in locum prioris)

35 vt ſecus ſit, quando creditum adminiſtratoris proceſſit ex ratione legitimè reddita, quia tũc præfertur omnibus eo quod iam clarè patet, hunc creditum prouenire ex propriis ſuis pecuniis; quas expendit pro conſeruatione corporis bonorum, ex hactenus comprobatis.

Vide

Vide elegantem rationem differentiæ inter vtrumque caſum, *d.c.8 n. 1am cuatis 48.cum ſeqq.*

CAPVT X.

Emptores rerum concurſus in ſubhaſtatione quando tuti ſint à moleſtiis debitoris, & creditorum, necnon tertij dominium in illis tendentis.

SVMMARIVM.

Emptor ſub haſta plus offerens perfecta licitatione ius irreuocabile ita acquirit, vt alius plus offerens regulariter non admittatur. num.1.

Emptor ſub haſta, tutus remanet à moleſtiis debitoris. n.2.

Iudex legitimè ſubhaſtans quoad omnes iuris effectus conſideratur ipſe debitor & venditor. ibid.

Sub haſta & fide iudicis emens non debet decipi. ibid.

Si in venditione ſub haſta interueniat læſio enormis, aut enormiſſima imperatur à iudice, vt res iterum vendatur, & iuſto pretio plus offerenti traditur, &c. n.4. & 5.

Etiamſi ſubhaſtatio decreto Senatus fuerit confirmata, ſi læſio bene probetur. ibid.

Remedium læſionis enormis, & enormiſſimæ. poteſt intentari contra emptionem, etiam à creditoribus, qui aliter creditum conſequi non valent, maximè quando in eorum fraudem alienatio facta fuit. n.6.

Remedium læſionis etiam competit ſecundo creditori, contra adiudicationem factam ad inſtantiam primi creditoris. ib.

Emptor ſub haſta quando à creditorum moleſtiis liberetur, & refertur iudicium Alphonſi de Guzman n.7.

Creditores anteriores qui non fuerunt citati ſpecialiter, ſed tantum per proclama poſſunt quandocumque emptores ſub haſta moleſtare; ſecus ſi ſpecialiter ſint citati, & non comparent. n.8. & 9.

Creditores, qui concurſui adſunt, & ad eorum inſtantiam bona ſubhaſtantur, ius omne, quod in bonis habent, amittunt, & liberè in emptorem tranſeunt. n.10.

Conſenſus creditoris in alienatione pignoris ius ſuum extinguit. num.11.

Creditori, qui confeſſus recepiſſe pretium rei ſubhaſtatæ, qui vere non recipit, datur actio contra licitatorem vt ſoluat, nec iſte auditur ſi vellet redditus ſoluere, niſi hoc pacto licitauerit. n.12.

Pretio in ſubhaſtatione oblato non ſoluto actio datur creditoribus vt ſubhaſtatio annulletur, & res vendita auocetur, & iterum ſubhaſtetur. n.13.

Emptor pignoris ad inſtantiam prioris creditoris tutus eſt à iure offerendi intentato per poſteriores. n.14.

L.1.C. ſi. anterior creditor, expenditur, & exornatur. ib.

Emptor ſub haſta non liberatur à moleſtiis tertij, & extranei, qui tanquam venditam vindicat. n.15.

Euictionis poteſtas tollit intellectum acquiſitionis. ib.

Sicut res aliena obligari non poteſt cum ſemper illæſum maneat ius vero rei domino, ita nec eius euictio impediri poteſt. ibid.

Subhaſtatis pignoribus ad inſtantiam creditorum & poſtmodum euictis, ſiue per alios creditores, ſiue per extraneos de euictione non tenentur. num.16.

Titulus C. creditorem euictionem pignoris non tenere, explicatur, remiſſiuè. ibid.

An ſaltem teneantur creditores ſubſecuta emotu pretium acceptum reſtituere. n.17.

Si ex pretio rei ſubhaſtatæ non priores creditores fuerunt ſoluti, an emptor illis teneatur. n.18.

Negatiua ſententia abſoluta. ib. contraria opinio refertur. n.19. Diſtinguitur ex n.20. Subhaſtatis bonis emptor, qui iuſſu iudicis poſterioribus creditoribus ſoluit, omiſſis prioribus, liberatur. ib. Liberatur etiam emptor ſi iuſſu iudicis depoſuit pretium, etiamſi poſtea perent, & ſoluti non ſint creditores. ibid.

Emptor cui fuit data facultas, vt ex pretio creditoribus ſolueret, ſi poſterioribus ſolueret, poterit à prioribus moleſtari, dato illi regreſſu. n.21.

Anteriores creditores habent recurſum electiuè, vel contra emptorem ordinatè ſoluentem, vel contra poſteriores creditores præmaturè ſolutos. n.22.

An creditor conſentiens alienationi rei pignori obligatæ, ſi res iterum redeat in poteſtatem debitoris recidat in ius pignoris. n.23.

Creditores anteriores ad pignorum venditionem conciati antea quàm moleſtent emptorem tenentur recurrere ad pretium ſi ſtet, vel ad creditores ſolutos, ſi ſub cautione fuerunt ſoluti. n.24.

Ad tertium rei hypothecatæ poſſeſſorem anteaquam deueniat prior creditor, prius debet conſtare debitorem ſoluendo non eſſe. n.25.

1 BONA concurſus ex natura iudicij pro ſatisfaciendis creditoribus ſubhaſtanda eſſe omnino diximus, & ſignanter *hac 3.p.cap.4 num.1. & ſeqq.* & ideo ſubhaſtatione legitimè facta, licitatori vltimo plus offerenti, extincta candela, & licitatione perfecta, ius irreuocabile acquiritur, vt alius plus offerens regulariter excludatur; cum vera, efficax, & perfecta remaneat venditio, vt pœnitentiæ amplius non ſit locus tam ex parte debitoris, quàm ex parte emptoris licitantis, cum efficiatur contractus irreuocabilis. Boër. *dec.249.* Alex. *conſ.114. ſub n.2. vol.6.* Aſtu. *de exec. §.6. c.10. n.20.* Ric. *coll.1726. in pr.* Muſc. *in praxi, p.3 gl. venduntur, ſub n.101.* Alu. Valaſc. *concl.37.* Scacc. *de iud. c.96. n.41.* Reb. *ad conſtit. p.2. tit. de preconiis, ar.4. n.33.* Card. Tuſch. *lit. H. concl.715. n.9. & lit. O con.81.* Fat. *dec.55 n.2. p.1. t.2.* Ant. Amat. *var. reſ.38. n.2.* de quo & aliis multis ſingularibus diximus latius ſuprà *2. p. c.2. ex n.1. cum ſeq.*

2 Et ideo emptor in ſubhaſtatione tutus remanet à moleſtiis debitoris vendentis, cum in hoc caſu factum iudicis ritè, & rectè ſubhaſtantis pro ſatisfactione, & ſolutione creditorum dicitur factum debitoris, qui quoad omnes iuris effectus conſideratur ipſe debitor, & venditor. *l. ſi ob cauſam,* vbi Bart. Bald. & ceteri *C. de euict.* Men. *de recup. re.8. n.44.* Surd. *dec.266. n. fin. & conſ.49. n.34. & ſeq.* vbi reddit exempla, *& dec.128. n.15. conſ.36 n.17. & conſ.49. n.1. & 37. & conſ.374. n.9.* Ioſeph Lud. *dec. Peruſ.65. n.5. p.2.* Guties. *Can. q. l.1. c.2. n.2. & 16.* Cald. Pereira *de reſol. emph. c.5. n.52. & c.6. n.5.* Tuſch. *lit. F. concl.30.* Corol. de Graſſis *de except. except.17. n.2.* Grat. *diſcept.730. n.4. & diſcep.784. n.11.* Ri. *p.7. coll.1497. verſ. & factum iudic.* Coſt. *de fact. & ſcient. ig. inſp.40. ex n.1. cum multis ſeq.*

3 Non enim ſub fide iudicis emens in ſubhaſtatione debet decipi, vt per plura iura & auctoritates in ſpecie probat Guzm. *de euict. q.34 ex n.35.* & ex text. *in l. fi. C. ſi propter publ. pen. vend. fuerit cel.* ibi, *ſub haſta diſtracta comparauerit; perpetuam emp. accipiunt firmitatem.*

4 Quod fallit, ſi in venditione ſub haſta interueniat læſio enormis, aut enormiſſima, quia *l.2. C. de reſc. vend.* habet locum in venditionibus per publicam ſubhaſtationem factis ex *l.1. tit.11. l.5. recop. l. ſi quos, C. de reſc. vend.* & ibi gloſſ. & communiter DD. Rom. *in l. ſi quis cum aliter, ff. de ver. oblig. n.8.* & ibi Alex. *n.16.* Abb. *in c. cum cauſa, n.6. de empt. & vend.* Duenas *in reg.187. n.10.* vbi duas contrarias opiniones recenſet, Ant. Gom. *l.2. var. c.2. n.23.* veram & communem dicens, Pinel. *in l.2. 2.p. c.2. an.25. cum trib. ſeq C. de reſc. vend.* qui contrariæ opinionis fundamentis ſatisfacit, & ibi Padilla *n.30.* Alex. Trentacinq. *var. reſ.1. n.4.* Matienz. *in d. l.1. gl.9. per tot.* & ibi Azeu *n.31.* Menchaca *contr. vſufreq. l.3. c.61. n.1.* qui vtriuſque opinis authores refert, & hanc veriorem dicit Ceuall. *q.536. n.2. & 3.* Canc. *var. reſ.1. p. c.13. de empt. & vend. n.14.* (vbi dicit in Principatu Cathaloniæ obſeruari

quod ſi doceatur de læſione vltra dimidiā impetra-
tur à iudice, vt res iterū vendatur, & reddito pretio
illi, qui prius eā emerat, plus offerenti tradatur, vel
emptor ſi vult iuſtum pretiū ſuppleat; quæ doctrina
proculdubio practicari debet vbique in concurſu
creditorum, quando iſti reclamant contra ſubha-
ſtationem, propter enormem aut enormiſſimam læ-
ſionem, cum iuſte poſſint, vt ſtatim probabimus.)
Molina *tit. de emp. & vend. q.* 23. contrariis reſpon-
det Gratia *diſce. c. 7. n.* 10. *& c. 96. n.* 30. Surd. *conſ.* 39.
n. 4. Maſtr. *dec.* 33. *n.* 10. P. Mol. *diſp.* 349. *verſ. etiam ſi
res aliqua* Sal. *de contr. de empt. n,* 6. Rebell. *de oblig.
iuſt. p.* 2 *lib.* 9. *q.* 3. & ſecundum hanc opinionem Se-
natum iudicaſſe, teſtatur Anton Fabr. *C. l.* 4. *tit.* 30.
diffin. 4 *de def. n.* 25. ampliat, etiamſi ſubhaſtatio de-
creto Senatus fuerit confirmata, ſi læſio bene pro-
betur. Parl. *l.* 2. *rerum quot. f. n.* 5. *p.* §. 16. *n* 10. vbi quod
apud nos hæc quæſtio deciſa eſt per *d. l.* 1. ſequitur
Hermoſill. *ad. l.* 56. *tit.* 5. *part.* 5. *gloſſ.* 4 *num.* 13. *tom.* 2.
fol. 282.
6 Quæ doctrina notabiliter extenditur ad quoſli-
bet debitoris vendentis creditores, qui ſi aliter ex
bonis debitoris ſatisfieri de ſuis creditis non va-
lent, poſſunt recte intentare hoc remedium læſio-
nis enormis, aut enormiſſimæ, contra emptorem, vt
vel ſuppleat pretium (vt ex eo ſatisfiant) vel rem
dimittat tradito pretio, vt iterum ſubhaſtetur, &
plus licitanti vendatur; ita tenet Maynard. *deciſion.
Thol.* 7. *l.* 3. vbi hoc maximè procedere inquit, quan-
do in creditorum fraudem alienatio facta fuiſſet;
idem probat Vincent. de Franc. *deciſ.* 224. *n.* 4. vbi
hoc ius competere etiam ſecundo creditori con-
tra venditionem, aut adiudicationem factam ad in-
ſtantiam crediruris, affirmat Hermoſilla *vbi proxi-
mè, n.* 70. *fol.* 286. *à tergo* quibus optimè cōducit do-
ctrina Iacob. Cancer. paulo ante relata, & ſequuta
ab Herm. *loco cit. d. n.* 13. conducunt etiam quæ ſpe-
cialiter in fauorem creditorum erga bona concur-
ſus ſubhaſtanda prædiximus ſuprà 2. *p. c.* 2. *à princ.*
7 Sed quando à creditorum moleſtiis emptor ſub
haſta tutus ſit, diſcutiamus; in quo quāuis Alphon-
ſus de guſman *in tract. de euiction, quæſt.* 34. *num.* 40.
& 41. indiſtinctè aſſerat ſecurum eſſe emptorem à
moleſtiis creditorum, quando in concurſu eorum
in ſubhaſtatione iudiciali bona emit, pro ſatisfa-
ciēdis creditoribus, etiamſi poſtea compareat alius
creditor etiā anterior, quod in rebus venditis ius
ſuū prætendere non poteſt, nec in illis fieri ei ſolu-
tio, aut executio, cum bona ipſa apud emptorē per-
ueniſſēt libera ab omni iure pignoris, & hypothecę
8 Adhuc tamen punctum non bene percepit, cum
in eo certa ſit, & conſtans diſtinctio, an creditores
anteriores non fuerunt ad concurſus iudicium, &
ſubhaſtationem citari ſpecialiter, vel fuerunt cita-
ti, ſed tantum per proclamata, & edicta generalia,
vt hoc caſu poſtea quandocumq; comparentes poſ-
ſint proculdubio emptores pignorum & hypothe-
carum in ſubhaſtatione moleſtare, & ab eis ius ſuū
hypothecarium. & anterius intentare, aliis debito-
ris bonis deficientibus, quia per factū debitoris, aut
creditorū poſteriorū iuri eorū nihil detrahi potuit,
aut minui; declara tamē ex æquitate, vt infrà *n.* 24.
Aut enim fuerunt ſpecialiter citati, & non com-
9 paruerunt, & tunc emptor ab eorum quandocum-
que comparentium moleſtiis tutus eſt, & ſecurus,
cum ad hoc vt amittant ius pignoris, & hypotecæ,
necnon prælationē in bonis concurſus pro præſē-
tibus habeatur, & ob eorum contumaciā, & negli-
gentiā iuri ſuo prælationis, & pignoris renuntiaſſe
intelliguntur, quam veriſſimam diſtinctionem in-
numerabiles penè Doctores probarunt, quos addu-
ximus ſuperiùs 1. *part. cap.* 8 *per totum,* & ſignanter
ex num. 5. *cum ſeqq. verſ. & quod in eadem tela iudi-
cij,* &c. vbi latiùs articulum hunc proſequimur
Hanc etiam diſtinctionem eruditè comprobat Car-
leual. *de iudic. tom.* 2. *lib.* 1. *tit.* 3. *diſp.* 22. *per tot.*
De iure autem creditorum, qui concurſui adfue- 10
runt, & ad quorum inſtantiā bona debitoris com-
munis fuerunt vendita, & ſubhaſtata pro eorum ſa-
tisfactione, non erit amplius curandum, cum illud
admiſerint in illis bonis, & ius pignoris, aut hypo-
thecæ fuit penitus extinctum, & ſublatū; ita vt eo-
rum reſpectu bona in emptorē libera à pignoris &
hypotecæ nexibus peruenerunt; & ideo ipſi ampli-
us moleſtare nō poſſunt emptorem, de hoc plurima
iura & Doctores adduximus latiùs proſequentes
ſuprà *hac* 3. *part. c.* 2. *ex n.* 105. *cum ſeqq. verſ. at in ter- 11
tio emptore ſubhaſtante,* &c. quia conſenſu creditoris
in alienatione pignoris ius ſuum extinguit, ibidem
abundè videbis comprobat etiam in iis terminis
Carleual. *de iudic. tom.* 2. *lib.* 1. *diſp.* 22 *n.* 8. *& ſeqq.*
Vnum tamē notabilis, quod creditori, qui faſſus 12
eſt habuiſſe pretiū rei ſubhaſtatæ, quod re vera non
recipit, & de eo docet, datur actio contra empto-
rem, vt illud pretium ſoluat, nec auditur emptor, ſi
velit detinere, & redditus ſoluere (niſi à principio
licitauerit hoc pacto recognoſcēdi cēſus ſuper re-
bus impoſitos cōſentiētibus creditorib. tacitè, vel
expreſſè; de quo late egimus ſuprà *hac* 3. *p. c.* 2. *per
tot.*) Bald. *in princ. n.* 15. quidquid in contrarium di-
cat gloſſ. quam non recipi, teſtatur, Bal. *ibid. n.* 2. *D.
de act. empt.* Aret. *in* §. *actionum, n.* 7. *in fi. de act.* Sali-
cet. *in. l. cum vendente, in fin. q.* 4. *C. de rei vendic.*
Mang. *de euict. q.* 45. *ex. n.* 13. vbi *n.* 15. poſt alios affir- 13
mat aliam etiā cōpetere creditori actionē, vt pro-
pter non ſolutum pretiū licitatum, ſubhaſtatio etiā
perfecta annulletur, & res vēditæ ab emptore auo-
cētur, & aliis vēdātur; alios plurimos citauimus
Nos 2. *p. c.* 2, *verſ. decimaquarta ſpecialitas erit,* &c.
Et hinc, & tertius emptor rei hypothecatæ ad 14
inſtantiam priorum creditorum tutus eſt à iure
offerēndi intentatio per poſteriores creditores, ad
quod in hoc caſu non admittuntur, Anton. Amat.
variar. reſ. 11. *n.* 3. Fachinæus *contr. l.* 11. *c.* 9. *ſub verſ.
poſterioris ſententiæ fundamentum.* & facit text. *in l.* 1.
C. ſi anter. cred. vbi habetur, quod ſi creditor anti-
quior iure creditoris vēdit bona debitoris, ipſe em-
ptor eſt ſecurus, vt conueniri non poſſet à ſecundo
creditore offerēte primum debitū, at ſi debitor de-
derit in ſolutum, vel dederit primo creditori, & iſte
creditor alteri extraneo vendiderit, tunc ſecundus
creditor habebit facultatem euincendi hypotecam
offerendo debitū latiſſimè proſequitur Ioan. Ant.
Manguil. *in tractat. de euiction. q.* 47. *per totam.*
A moleſtiis autem tertij extranei, qui tanquam 15
dominus rem hypothecatam, & in ſubhaſtatione
venditam pro ſatisfaciendis creditoribus euincere
velit, non liberabitur emptor, cū poteſtas euictio-
nis tollat intellectum acquiſitionis, *l. poſtulante, D.
ad Trebell.* Manguil. *in tr. de euict. quæſt.* 47. *num.* 1.
nam cum res aliena obligari non poteſt, quominus
ſemper illęsū maneat ius vero rei domino ad vin-
dicandum quocumque ierit, & à quocumque poſ-
ſeſſore bonæ, vel malæ fidei, prout ampliſſimè pro-
bauimus 2. *part. cap.* 9. *ex n.* 73. *cum multis ſeqq & ex
n.* 59. *& ſeqq.* ita pariter, nec impedire euictionem,
non enim de alienis bonis, ſed de ſuis tantum po-
teſt debitor communis formare concurſū, qui ſua
bona cedit, non aliena à ſe detenta, vt alibi diximus
2. *p. cap.* 8. *ex n.* 38. *cum ſeqq. verſ. à regula tamen hu-*

ius

ini cap.&c.& 2.p.cap.24.ex n.13. cum ſeqq. verſic. quarto,quia domino pecunia,&c.

Quid de pignorib. & hypothecis ſubhaſtatis ad inſtantiam creditoris,aut creditorum, & poſtmodum euictis,ſiue per alios creditores, priores , ſiue poſteriores , ſiue ab extraneo bona ipſa iure dominij rei vindicante,an creditor de euictione teneatur;regula ea negatiua,*ex toto tit. C.creditorũ euict. pignor.non debere.*Et multo minus in bonis ſuis ſubhaſtatis auctoritate iudicis,quia ipſe debitor alienare videtur,prout ad principium huius capitis latè diximus,& pro exornatione *dicti tituli,C. creditor.euiction. pign. non debere.* & de ampliationibus, ac pluribus limitationibus , necnon circa qualitates,quæ præcisè requiruntur,vt ille titulus locum habeat , exactiſſimè agunt Guſmán *in tract. de euiction. quæſt.*34. *per totam.*Ioan. Anton. Manguilius *eodem tractat.quæſt.*44.Caſtillo *controuerſiar.tom.*4. *cap.*42.*n.*60. *cum ſeqq.* Fontanella *deciſione* 223.*per totam,*qui alios plurimos allegant exornantes materiam,ad quos te remitto,

17 Et quando res ſubhaſtata ad inſtantiam creditorum fuit euicta ab emptore;an creditores ſaltem teneantur pretium acceptum pro ſuorum creditorum ſatisfactione reſtituere; latè arguit & ratiocinatur Fontanella *dicta deciſione* 223. *per totam.* & licet ſe inclinet in partem affirmatiuam, nihilominus in ſua opinione nunquam firmauit pedes , ſed agnoſcit communem Doctorum eſſe , regulariter creditorem non teneri de euictione , nec ad pretij recepti reſtitutionem , niſi deficiente aliquo ex requiſitis , vt creditor vel iudex ad eius inſtantiam poſſit pignus vendere , etſi quando aliàs tenetur creditor de euictione.

18 Et quando bona creditoris ſubhaſtata fuère pro ſatisfaciendis creditoribus ; an emptor qui tradidit pretium liberetur , ſi ex eo ſolutum fuerit poſterioribus creditoribus, neglectis prioribus,an ab iſtis poſſit emptor moleſtari , late agit & diſputat, & negatiuè reſoluit.Ioan.Anton.Manguil.*in tract. de euiction.quæſt.*43.*per totam,*quem conſule , & vlterius *q.*47.*ex n.*18.

19 Eandem quæſtionem mouet Gratian. *diſceptat. forenſ.*37.*ex num.*34.*cum multis ſequentibus.* & pro vtraque parte accuratè diſputauit , vt emptor teneatur ex pignore in ſubhaſtatione vendito ad inſtantiam creditorum , iterum ſoluere anteriori omiſſo creditore.

20 Sed has duas contrarias opiniones fœdere diſtinctionis compones , quod aut emptor depoſuit pretium auctoritate iudicis, vel ſoluit illud creditoribus à iudice nominatis,quantumuis poſterioribus,& iis caſibus tutus erit emptor à moleſtiis anteriorum,cum bona fide,& auctoritate iudicis , & iſta credulitate eos eſſe legitimas perſonas ad recipiendum pretium fuit ductus, & ſic fauore ſolutionis(vt alibi latius diximus,nempe 2.*part.cap.*9. *ex num.*14.*cum multis ſeqq*) rectè ſoluiſſe dicetur, & liberatus,& hoc caſu rectè procedit doctrina & reſolutio Manguilij.

Quam opinionem amplectitur Anton. faber *lib.*7. *C.tit.*22. *diffinit.*4. *n.*1.2.3. & 7. vbi ait , emptorem ſub haſta iudiciali inquietari non poſſe à creditoribus,qui elegerũt viam venditionis, etiam ſi ſatisfacti non fuerunt. & *num.* 4. ait creditores, quibus vocatis,facta fuerit venditio ſub haſta non poſſe inquietare emptorem bonorum aut poſtulare, vt iterum vendatur. & *lib.* 8. *C. tit.* 17. *diffinit.* 29. dicit ſecurum remanere emptorem,qui emit in publica ſubhaſtatione ex eo ſolo quòd pretium ſoluerit,vel depoſuerit penes eum, penes quem deponi,aut cui ſoluere iuſſit iudex. Etiam ſi contingat poſtea quod pecunia ſit deperdita,nec ex ea creditores dimiſſi , & ſoluti fuerint. Idem probant Hieronymus de Leon *deciſione* 167. *tom.* 2. Barbatus *ſuper pragmatic.de aſſiſtentia, gloſſ.*12. *n.*66. & pro hoc diſtinctionis primo membro rectè conducit doctrina Bart.*in l.alia , num.*25. *ff.de aliment. & cibar.legatis.*dicentis,quod executor teſtamenti , qui habet facultatem vendendi bona hæreditatis ad ſoluenda debita defuncti , ſi vendat ad hunc effectum,& pretium recipiat,non tamen appareat verſum in ſolutionem creditorum , ſed in ſuos vſus conuertit , emptorem tutum eſſe ſoluentem habenti mandatum vendendi , licet in aliam cauſam pecuniam conuerterit executor teſtamentarius.allegat Bart.*l.*1.§ *non autem , ff. de exercitatoria actione,verſ.vnde quærit.*vbi probatur, quod ſi præpoſitus naui mutuo pecuniam recepit pro reficienda naui , & nummos in ſuus vſus conuertat , datur creditori mutuanti actio contra dominium præponentem,licet in eius vtilitatem non ſit verſi nummi, quia imputat ſibi dominus qui talem procuratorem præpoſuit.Bart.ſequitur Ioann. Guttierr.*allegat.*2. *num.*2. & remiſſiuè ad eum Carpiu *de execut.teſtam.lib.*3.*cap* 3.*num.fin.*Quæ ſententia in hoc caſu veriſſima eſt , quidquid ab extra diſtinguat Carleual.*de iudiciis,tom.*2.*lib.*1.*tit.*3.*diſput.*22. iuxta noſtram doctrinam loquitur Cellos *commun. opin. quæſt.* 820.*ex num.* 49. Fontanella *de pactis, tom.*2.*clauſul.*5.*gloſſ.*8. *part.*7. *ex num.* 48.Tepatus *variarum , tit.* 417. *cap.*19. *verſic.emens præcedentibus.* Qui quidem dum abſolutè firmant emptorem in ſubhaſtatione facta ad inſtantiam creditorum,ſi pretium ſoluat,tutum eſſe ab eorum moleſtiis, declarabis , ſi legitimè & iuxta iuſſum iudicis pretium ſoluerint creditoribus , vel depoſuerint iudicis interuentu; quo caſu etiam ſi creditores ex ipſo pretio ſoluti non fuerint , emptor tutus eſt, vt ipſi Doctores dicunt. Et veriſſimum eſt ex hactenus comprobatis.

Aut in ſubhaſtatione emit rem hoc pacto,& hac 21
ſibi data facultate, vt ex pretio ipſe ſolueret creditoribus,debitoris,cuius res erat,& tunc tenebatur ordinem in ſoluendo ſeruare . ſcilicet præferendo anteriores in ſolutione ad latè per Nos tradita ſuprà , *cap.*8. *per totum hac* 3. *part.* & clarè colligitur ex reſolutione Doctorum omnium, quos nuper retulimus *num* 20. quo caſu rectè admittant reſolutionem Gratiani, vt emptor non ſit liberatus , ſed pati teneatur moleſtias creditorum anteriorum,vt eis ſoluat ; & quod iſti emptori detur regreſſus
contra creditores poſteriores à ſe ſolutos.Et quod 22
anteriores habeant recurſum electiuè contra emptorem, & contra creditores inordinatè dimiſſos, & ſolutos;vbi latiſſimè comprobat Gratianus ipſe, quam doctrinam intellige , data ac probata emptore ſcienti alios creditores anteriores ſtare, iuxta diſtinctionem,de qua latius ſuprà , *hac* 3. *parte, cap.*8.*ex num.*20.*cum ſequentibus , verſic. hæc pars. fulcitur ex vera interpretatione,* &c. & in terminis probat Manguilius,*de euict.quæſt.*43.*per tot.*maxime *n.*11.12. & 13.videndus.

Et de creditore conſentiente alienationem rei 23
pignori obligatæ,ſi poſtea redeat ipſa res ad poteſtatem debitoris , an reincidat in ius pignoris vt antea , diſtingue,an debitor eam reacquirat ex noua & diuerſa cauſa,& titulo , & non reincidat. *ex*

l.fin.C.de remiſſ.pignor. aut ex eadem cauſa ex qua fuit alienata, vel ex ſimili, aut connexa fuerit reacquiſita debitori, & reincidit in pignus, vt anteas textus expreſſus *in l.voluntate, D. quibus modis pignus, vel hypoth. ſolu.* vide Manguilium *quæſt.* 46. *ex num.* 9. *cum ſeqq.* quampluriinos etiam referens ſequitur Carleual *de iudic.tom.*2.*lib.*1. *tit.*3. *diſput.*22. *ſub.num* 8. Surdus *deciſione* 162. *ex num.*1. Felician. *de cenſib.tom.*1 *lib* 1.*cap.*10. *num.* 1. Gratian. *diſcept. forenſ.tom* 1.*cap* 38.*ex n.*15.

24 Ac denique attendas iuxta primum diſtinctionis membrum de quo ſuperiùs *num.* 8. quod quando creditor anterior non fuit citatus, & poſtea ſuperueniens poteſt moleſtare emptorem, ſi creditor ad cuius inſtantiam ſubhaſtata fuerunt pignora, recipit pretium ſub cautione & fideiuſſione de reſtituendo ſuperuenienti creditori melius & anterius ius habenti, vt iſte antea quam perueniat contra emptorem, & pignus ſubhaſtatum recurrat ac pretium rei ſubhaſtatæ, ſi extat, & non extante, prius recurret contra creditorem, & eius fideiuſſores, cum mediante cautione pretium dicatur adhuc extare, vt alibi latius probauimus 1.*p.cap.*10. *ex n.*68. quod mihi æquum videtur, ne moleſtetur emptor; & comprobat latè Carleual *de iudiciis, tom.*2.*lib.*1. *diſp.*22.*ex.n.*12.*cum ſeqq.* quem videbis,

25 Comprobatur, quoniam vt deueniatur ad tertium rei hypothecatæ poſſeſſorem, prius debet excuti debitor principalis, & debet prius eum ſoluendo non eſſe apparere, vt alibi latius diximus; ſed quando extat pretium quod ante ſolutionem eſt in bonis debitoris; ergo prius ad pretium extant debet creditor deuenire.

CAPVT XI.

Diminutio monetæ & onera intrinſeca, ſiue extrinſeca bonorum concurſus, ſalaria, gabella, & expenſæ ex illis deducendæ an cedant in damnum creditorum poſteriorum dumtaxat, vel potius etiam anteriorum pro rata?

Et quando adminiſtrationis ſeu adminiſtratoris periculo diminutio cedat.

SVMMARIVM.

*Onera intrinſeca & perpetua, quæ bonis concurſus inhærent, vt cenſus, collecta & alia ea ſequuntur. n.*1.

*Onera extrinſeca, quæ efficiunt concurſus bona, vt expenſæ & ſalaria prælationem in cõcurſu habent. num.*2.

*Valor rei tantum minuitur quanto oneribus ipſa eſt grauata. n.*3.4.*&* 5.

*Valor rei non cenſetur concludenter probatus, niſi expreſſis oneribus & qualitatibus, quæ minuunt, vel augent pretium. n.*6.

Deciſio Rotæ ibid.

*Diminutio patrimonij ratione onerum cedit in damnum poſteriorum creditorum ſine diſtributione inter alios. n.*7.8.*&* 13.

*Priores creditores prius ex pretio pignorum ſoluuntur, poſteriores ex ſuperfluo ſi adſit dicto n.*7.

*L.à Diuo Pio, §.quod ſi res, ff.de re iud. & l. res.*22.*ff. de iure fiſci, cum plurib. alij, & l.*38.*tit,*13.*part* 5. *exornantur, ibidem, & num.ſeqq.*

*Pignus vni obligatum, ſi alteri obligatur ſecundò obligatur conditionaliter, ſi primo ſoluto aliquid remaneat. d.n.*8.

Poſteriores creditores ſolùm ius habent, quantum eunc ex pignore ſupereſt ſolutis prioribus. ibid.

*Diminutionis diſtributio ſolùm fit inter creditores eiuſdem qualitatis, inter quos non datur prælatio num.*9.

*Creditorum controuerſia ſemper verſantur circa prælationem in exigendo. n.*10.

*Prior creditor poſſidens hypothecam, non tenetur eam dimittere poſteriori, donec integrum creditum ipſe accipiat. n.*11.

*Poſſidens anterior hypothecam ſibi & aliis idoneam, non poteſt repellere poſteriorem agentem pro reſiduo n.*12.

Gabella debetur ex datione in ſolutum voluntaria, ſecus ex neceſſaria facta à iudice. ibid.

Gabella debetur ex bonis debitoris in ſubhaſtatione venditis. ibid.

Gabella ex bonis ſubhaſtatis debita ante omnes ſoluitur & præfertur omnibus quibuſlibet creditoribus. ibid.

Gabella debita in ſubhaſtatione tanquam onus neceſſarium debitoris minuit patrimonium. ibid.

Adducitur deciſio Rotæ. ibid.

*Diminutio monetæ exiſtentis adminiſtratione concurſus cedit in damnum poſteriorum creditorum non anteriorum, qui prius ſunt ſoluendi ex bonis exiſtentibus. n.*13.

*Diminutio monetæ tunc inficit poſteriores creditores, quando cedit periculo debitoris, aut adminiſtrationis, ſecus ſi periculo adminiſtratoris, vel creditorum. n.*14.

*Mutatio monetæ, aut alterius rei exiſtentis in adminiſtratione, depoſito, aut ſequeſtro, cedit periculo debitoris n.*15.*&* 23.*& ſeqq.*

*Res ſemper domino periit. n.*16.

Debitor communis licet bonis cedat dominium & poſſeſſionem eorum lite pendente non amittit. ibidem.

*In adminiſtratore non tranſit dominiũ, nec poſſeſſio, & à periculo mutationis illæſus manet, & culpa deficiente. n.*17.*&* 18.

In depoſitarium & ſequeſtrum regulariter dominium & poſſeſſio non tranſeunt. ibid.

*Adminiſtrator recipiens ſalarium, an depoſitarius, ſeu ſequeſter dici poſſit, an potius locator. n.*19. *&* 28.

Depoſitario, ſeu ſequeſtro negotiorum geſtori, ſalarium non debetur, nec per ipſos peti poteſt. n. 20. *vide num.*29.

*In depoſitarium tranſit dominium rerum impendere, numero, & menſura conſiſtentium. numero.*21.

*Depoſitario quoties tacitè, vel expreſſè, data fuit facultas vtendi re depoſita generis debitor efficitur. num.*22.

Genus perire non poteſt. ibid.

*Res nunquam in adminiſtratorem deponuntur eo animo, vt in ſuos conuertat vſus, ſed vt eas pro ſatisfactione creditorum cuſtodiat. n.*23.

Pecunia numerata, quæ apud adminiſtratorem deponitur pro creditorum ſatisfactione, pro eo habetur, ac ſi fuiſſet ſacco ſignata. ibid.

Pragmatica anni 1628. *circa diminutionem monetæ, ponderatur. n.*14.

Pecunia numerata licet regulariter pereat periculo depoſitarij, fallit in officiali publico. ibid.

Vt

Vt depoſitum dicatur ſuffici, vt cauſa cuſtodia titulo depoſiti pecunia tradatur, uel numeretur, numer. 25.

Differentia inter depoſitum iudiciale, & conuentionale traditur, n. 26.

Hermoſilla locus circa ſupradicta refertur. n. 27.

Actus ſimpliciter geſtus ſemper cenſetur factus eo modo quo debuit, ibid.

Depoſita pecunia ea mente & intentione tradita, ut ea depoſitarius non vtatur, non venit appellatione pecuniæ, ſed ſpecies indicatur. ibid.

Ex depoſitione pecuniæ numeratæ, regulariter præſumitur dominium translatum. ibid.

Quæ præſumptio aliis præſumptionibus animum contrarium deponens declarantibus eliditur. ibid.

Et quæ ſint iſtæ præſumptiones. ibid.

Conſuetudo deponendi pecuniam numeratam iuſſu iudicis conſeruat formam veri depoſiti. ibid.

Depoſitum eſt, licet irregulare quando à principio actum fuit de depoſito, & ſimul de ſalario pro cuſtodia, num. 28.

Depoſitarius & ſequeſter recipiunt ſalarium, quando res depoſita eget adminiſtratione, n. 29.

Diminutio monetæ cedit periculo adminiſtratoris, quando fuit in mora ſoluendi habentibus delegationem ipſi intimatam, etiam coram iudice quantitatem manifeſtauerit. n. 30.

Contra confeſſionem propriam nulla admittitur probatio, niſi manifeſtiſſimè de errore doceatur. num. 31.

Adminiſtrator conſtituitur in mora per interpellationem iudicialem, & extraiudicialem. numero 32.

Is, qui ad præſtandum aliquid tenetur ſi ſit moroſus de caſu fortuito tenetur. n. 33.

Depoſitarius aut ſequeſter moroſus ad vſuras & intereſſe pecuniæ, tenetur à die moræ. n. 34.

Siue res aut pecunia eodem modo peritura eſſet apud dominum. ibid.

Diminutio monetæ ſemper imputatur moroſo, ſiue in ſoluendo, ſiue interpellatus legitimè, in recipiendo. num. 35.

Diminutio monetæ legitimè oblata & depoſita, periit creditori, qui ſine legitima cauſa recipere recuſat. ibid.

Ex alieno facto nemo debet prægrauari. n. 36.

Diminutionis patitur damnum adminiſtrator, quando rumor mutationis monetæ adfuit, & negligens fuit in manifeſtando eo iudici, vt ipſe inter creditores diſtribueret. n. 37.

Depoſitarius & ſequeſter tenentur de lata culpa, quando in re depoſita non adhibent eam diligentiam, quam communiter adhibent, qui ſunt eiuſdem profeſſionis, n. 38.

Depoſitarius tenetur etiam de leui, quando eam non adhibet diligentiam quam in ſuis. ibid.

Depoſitarius quando pro cuſtodia mercedem accipit, tenetur de leui culpa. n. 39.

Periculum quod timetur, adminiſtrator præuenire tenetur, aliàs non liberabitur. ibid.

Idem in adminiſtratione ſeruandum. ibid.

Adminiſtratores, qui quando publicantur mutationes pragmaticæ, non manifeſtant pecunias, poſtmodum non audiuntur. n. 40.

Ad euitandas fraudes aliena negotia gerentium pragmaticæ mutationes iubent, vt eorum domus ſecretè ante publicationem conquirantur. ibid.

Oblatam pecuniam, ſi creditor recipere diſtulit, quam deponi iuſſit iudex, eamque depoſitarius confeſſus fuit recepiſſe à debitore, poſtea diminutio contingens, eius periculo cedat. ex n. 41.

Depoſitarius licet realiter non recipiat pecuniam, debitor efficitur quantitatis ex ſua confeſſione, num. 42.

Ex confeſſione depoſiti tenetur depoſitarius, illúdque leuare poteſt creditor. n. 43.

Pecuniam in depoſitum confeſſatam, & quæ realiter non extitit, diminutio aut periculum ſuperueniens comprehendere nequit. n. 44.

Depoſitarius, qui ſuſtulit pecuniam depoſitam, & in ſuos vſus conuertit, eius eſt periculum diminutionis ſuperuenientis. n. 45.

Depoſitarius ex depoſito confeſſato, debitor generis efficitur. num. 46.

Ex depoſito confeſſato, licet oriatur obligatio inter contrahentes; non in præiudicium tertij. n. 47.

L. Publica Mæuia, §. fin. ff. depoſiti, explicatur. num. 48.

Depoſitum eſt contractus, qui re perficitur, ſine re conſiſtere nequit. n. 49.

Depoſitum non poteſt, vbi res verè non interuenit, licet confiteatur. n. 50.

Confeſſa dum depoſitum non habet vim ſolutionis in præiudicium tertij. n. 51.

Periculum contingens cùm cedat in damnum creditoris, qui negligens fuit in exigendâ uirtute delegationis à iudice expeditione, an in damnum adminiſtratoris. n. 52. & ſeqq.

Debitor litteras mittens alteri, vt ſuo creditori ſoluat, non liberatur quouſque cum effectu creditori ſoluatur, nec interim periculum contingens huic pertinet. ibid.

Creditoris qui litteris acceptatis diu ſtetit in exigendo periculum decoctionis compatitur. n. 53.

Doctores in hoc puncto variè & confusè loquuntur. num. 54.

Litteris delegationis intimatis, & acceptatis, ſi creditor diu fuit negligens in exigendo periculum ad ſe pertinet, adminiſtratoris. n. 55.

Fideiuſſor indemnitatis non tenetur quando creditor negligens fuit in exigendo à principali quando erat ſoluendo. n. 56.

Vxor negligens in exigendo dotem exiſtentibus bonis liberis non habet regreſſum ad bona maioratus obligata. num. 57.

Tertius hypothecæ poſſeſſor liberatur, quando creditor fuit negligens in exigendo à principali debitore exiſtente ſoluendo. n. 58.

Hypothecaria, ſeu Saluiano non poteſt agi contra fundi poſſeſſionem, quando creditor cenſus poteſt argui de negligentia in exigendo annuos redditus. num. 59.

Rebus hypothecæ poſſeſſor non tenetur ad præteritas penſiones, quando creditor eas potuit exigere anteceſſore & non exegit. n. 60.

Adminiſtrator ſeu depoſitarius, qui recipiens delegationem à creditore noniter illi cautionem pro ea quantitate ſoluenda fecit: an teneatur vt adminiſtrator ſeu depoſitarius, an vt debitor ſimplex. n. 61.

Qui tanquam depoſitarius tenetur, periculum mutationis monetæ ſibi non pertinet. n. 62.

Debitori periculum mutationis monetæ imputatur tanquam debitori generis, quod perire nequit. num. 63.

Depoſita pecunia in mutuum tranſlata partium conſenſu alteratur depoſitum & mutuum remanet. num. 64.

L. certi condictio, §. depoſiti, cum l. ſeqq. ff. ſi cert. petat. exornantur. ibid.

Cauſa vnius contractus, ſi in aliam transfundatur, prior contractus nouatur, & remanet ſecundus. num. 65.

Debitum ex cauſa mutui conuerſum in cauſa depoſiti, primus contractus reſoluitur. ibid.

Idem quando de mutuo fit contractus cenſualis. numer. 66.

Et quando mutuum conuertitur in cauſam ſocietatis. num. 67.

Ex debito ex cauſa dotis, ſi cenſus creetur, deſinit eſſe dos, nec amplius ad dotem agi poteſt. n. 68.

Contractu primo in alium transfuſo, prior amplius non conſideratur. num. 69.

Contractus transfuſi in alium, natura amplius non conſideratur. n. 70. 71.

Quando aliquid additur, vel detrahitur priori obligationi, & diſpoſitioni noua, depoſitio eſt prima nouata. num. 72.

Si additio, vel detractio conſiſtat in ſubſtantialibus diſpoſitionis, ſecus ſi in accidentalibus. n. 73.

Contractus mutatus in accidentalibus tantum, idem contractus dicitur continuatus. n 74.

Obligatio ſecunda facta animo nouandi primam, vt quia de depoſito. fiat mutuum, non ex depoſito amplius, ſed ex mutuo debitor tenetur. n. 75.

Et tunc periculum mutationis moneta debitori pertinet. num. 76.

Nouandi animus in dubio non præſumitur, niſi expreſſè dicatur à contrahentibus. n. 77.

Bis idem promittens, non eſt nouare, ſed noua cautione primam obligationem confirmare, addendo obligationem obligationi. n. 78.

L. altam 29. ff. de nouationibus, l. id quod, ff. de conſtituta pecunia, exornatur. ibid.

Nouatio non inducitur per acceſſionem cautionis. numer. 79. & 80.

Nouatio non inducitur ex eo quod poſtea fit pro executione & complemento prioris contractus. numer. 81.

Nouus actus non dicitur quod fit in executionem antiqui. num. 82.

Contractus ſecundus compatibilis cum primo, non inducit nouationem. n 83.

A priori obligatione continente priuilegium aut viam executiuam, per ſecundam non præſumitur receſſum num 84.

Donator, ſi poſtea ſe ſoluturum conſtituat, non amittit priuilegium donatoris. n. 85.

L. id quod, ff. de donationibus ponderatur. ibid.

Maritus debitor dotis, ſi poſtea ſoluturum promittat, non amittit priuilegium, ne conueniatur, niſi in quantum poteſt. n. 86.

L. quod ſi maritus, ff. de conſtituta pecunia, exornatur. ibid.

Promiſſio ſecunda einſdem quantitatis nouatio dicitur accumulatiua, non extinctiua. n. 87.

Expendens in funus ſi id deducat in ſtipulationem, conſeruat priuilegium prælationis. n. 88.

L. 2. ff. de priu. credit. & l. 4. § ſi ex conuentione, ff. ex cept. rei iud expenduntur. ibid.

Duæ obligationes factæ pro eodem debito, non nouationem, ſed maiorem firmitatem, & ſecuritatem inducunt. n. 89.

Et magis inducitur informatio prioris obligationis, quàm nouatio. n. 90.

Promiſſio accedens obligationi, eam non alterat, nec naturam mutat. n. 91.

Promiſſiones fiunt plures einſdem ſummæ, & ex eadem cauſa, nouatio non inducitur. n. 92.

Hæres promittens ſoluere legata, & credita hæreditatis, intelligitur vt antea, attento beneficio inuentarij. n. 93.

Depoſitum ſi præceſſit, & ſequatur noua promiſſio pro eius cautione, & ſecuritate, cauſa depoſiti non mutatur. n. 94.

Nouationem allegans probare tenetur. numero 95. & 96.

Nouatio hodie non præſumitur, niſi expreſſè dicatur per contrahentes. n. 97.

Non præſumitur aliquid de nouo inducere, ſed confirmare. n. 98.

Pluralitas actuum in dubio non præſumitur. n. 99.

Nec pluralitas contractuum præſumitur. ibid.

Bis qui idem promittit ſemel tantum tenetur, & ex primo contractu eſt agendum, non ex ſecundo. num. 100.

Declara, vt n. 101. & 102.

Depoſitarium ſimpliciter promittentem ſoluere los libramientos, non teneri de periculo mutatæ monetæ, ſemel & iterũ determinauit Senatus. n. 103.

Qualitas eſt priuilegium contractus nouati, quando fluant, & tranſeant in contractum nouantem. n. 104. remiſſiuè.

Adminiſtratori non onerantur partita, & nomina debitorum, quæ ipſe non exegit, ſed inexacta reddit. n. 105.

Niſi fortè ſua negligentia, & culpa etiam leuis inexacta facta ſint. ibid.

Adminiſtratori non oneranda partita, quæ ex aduerſo non probantur, eſſe exigibiles tempore ſuſceptæ adminiſtrationis. n. 106. & 107.

ONERA perpetua, & intrinſeca bonorum concurſus, & quæ pro ipſorum poſſeſſionibus debentur, vt ſunt cenſus, penſiones, gabella, laudemium, collectæ, anniuerſaria, & alia huius generis; ita bonis ipſis affecta ſunt, vt ſequantur quocumque ierint, vt latiſſimè probant multi allegati, & ſequuti à Caſtillo *in tract. de vſufruct. cap. 57. ex num. 14. vſque ad finem.* Vincentius Fuſarius *de ſubſtit. quæſt.* 523. & Ioan. Anton. Manguil. *in tractat. de euiction. quæſt. 24. per totam.* maximè *ex num. 50. & numſeqq.* 1 2

Alia etiam onera ſunt extrinſeca, quæ afficiunt concurſus bona, tanquam expenſæ omnino neceſſariæ pro ipſorum bonorum conſeruatione, & defenſione, prout ſunt ſalaria adminiſtrationis, aduocatorum, & procuratorum, necnon iudicom, & aliorum adminiſtrantium iuſtitiam in terris ſtatus, in concurſus iudicio, & iudicis, vel curiæ adminiſtratione exiſtentis, atque expenſæ litium, & aliæ inexcuſabiles, & omnino neceſſariæ, quæ omnia abſque creditorum concurſu deducuntur ex corpore bonorum concurſus, & primo loco ſoluuntur, prout ex plurimis Doctoribus probauimus *hac 3. pars. cap. 9. ex num. 12. cum ſequentibus verſic. corpus igitur bonorum*, &c. 3

Et ideo in iis oneribus bonorum nullus creditor prætendit antelationem, qui ſolum ius habent ad bona debitoris communis, quæ eius dicuntur, oneribus deductis; nam ex valore, pretio & æſtimatione eorum hæc onera deducuntur vt aliena, & bonorum valorem minuunt, tantum enim minus valent bona debitoris, quanto oneribus grauata ſunt prout probant text. *in l. generali 32. §. fin. in fin.* 4

ſin.ibi, item quæſitum eſt, tributa præterea quæ prædiis, aut mouentibus deberi, & reddi, neceſſe eſt, an eximenda ſint ex quantitate, vt reliqua dumtaxat pecunia (ſi hoc elegerit heres) reddi debeat; reſpondi, reliqua pecunia tertiam præſtandam. D. de vſu & vſufruct. legat. l. mortis cauſa 18. §. fin. D. de mort. cauſa donat. ibi. qui hominem noxæ nomine, vel aliàs obligatum mortis cauſa acceperit, tantum accepiſſe intelligendus, eſt quantum ſi homo venire potuiſſet, idem in fundo, qui obligatus eſt, obſeruari poterit, vt pretium exæſtimatum. l. fundi partes, ff. de contrahenda emptione. l. ſi fideicommiſſum, §. tractatum, D. de iudic. ex quibus gloſ. & Doctores communiter deducunt, quod rem cenſui, vel oneri ſubiectam habens, tantum in ea videtur habere, quantum deducto onere, res ipſa valet; ſequitur Ludouiſ. de Peguera de feud. verſic. 1. limitat. 21. num. 182. Tiraquell. de re. tract. lignag. §. 6. gloſſ. 1. num. 8. Laſarte de gabell. cap. 10. num. 8. Molina de iuſtit. & iur. 2. tom. diſput. 384. col. 849. Ioan. Gutier. de gabell. quæſt. 54. ex num. 23. & ſeqq. & quæſt. 53. ex num. 3. & quæſt. 52. ex num. 16. cum ſeqq. quos adduximus omnino videndos ſuprà 1. part. in cap. 21. poſt. princip. in variis materiis loquentes.

Et quod ob neceſſariam impenſá patrimonium minuatur, eſt textus optimus in l. quantitas. 72. ff. ad legem Falcidiam, in hæc: quantitas patrimonij, deducto etiam eo, quidquid explicandarum venditionum cauſa impenditur, æſtimatur. l. fin. §. in computatione, C. de iure deliberand. exornarunt Laſarte de decima vendit. cap. 7. ex num. 59. Gutierrez de gabellis, quæſt. 23. ex num. 16. Azeuedius in l. 10. tit. 21. lib. 4. recopilat. num. 2. & alij ab eis laudati.

4 Et inſuper quod ratione oneris annexi res dicatur deterior, & pretium eius, & valor minuatur, probat textus in cap. in aliquibus. & ibi Abbas in 2. notab. de decim. & in cap. cum Ioannes, num. 3. & ibi Felin. num. 4. de fide inſtrument. Decius conſil. 167. colum. 2. & conſil, 308. col. 1. Alexand. conſ. 12. num. 9. lib. 8. Beroius conſ. 169. num. 16. lib. 1. Cardin. Mantica de tacitis & ambiguis convent. lib. 4. tit. 20. n. 38. Hermoſill. ad l. 56. tit 5. part. 5. gloſſ. 6. num. 96. tom. 2. fol. 299. præter quos innumerabiles penè alios Doctores refert Anton. Amat. var. reſol. tom. 2. reſol. 61. ex num. 19. cum ſeqq.

5 Vnde ſi ſingulis annis ſolui debet penſio, vel cenſus, aut redditus quantitas pro re ipſa, vel ſi ad commodum venditoris ſeruitia aliqua ſint reſeruata, ſine dubio iſta onera minuunt rei venditæ valorem, & de eis eſt habenda ratio, quia ſunt pars pretij, & eius loco ſuccedunt. l. 1. §. ſi heres, D. ad Trebellian. l. 1. §. modus, D. de tranſact. l. fundi partem, D de contrahenda emptione. Cagnolus in l. 2. num. 243. Cod. de reſcind. vendit Boëtius conſil. 30. num. 8. Cacherian. deciſione Pedemontana. 41. n. 10. Menoch. conſil. 358. num. 30. lib. 4. Surdus conſil. 18. num. 20. vbi alios allegat. Didacus Perez in l. 2. tit. 23. lib. 2. ordinam. col. 6. verſic. illud. Gratian. diſceptat. 461. num. 9. Hermoſill. vbi proximè, ſub dicto num. 96. & ſeqq. vbi per varios caſus diſcurrit ad huius diminutionem valoris rei onere aliquo grauatæ, & per quodlibet onus, ſeu grauamē impoſitum rei, vt eius valor minuatur, poſt plurimos Doctores diſcurrit Alphonſ. Guzman de evict. cap. 33. ex num. 12. & 13. & à princip.

6 In tantum, quod tacitis oneribus & qualitatibus, quæ minuunt iuſtum rei pretium, non poſſe dici concludenter probatam iuſtitiam valoris rei. Alexander conſil. 54. n. 4. lib. 6. Crauetta conſ. 430. num. 5. Seraphinus conſil. 1317. num. 1. & 1377. n. 5. & deciſione 1462. num. 2 part. 2. Gratianus diſceptat. 461. num. 12. Alexand. Ludouiſ. deciſione 570. n. 4. & ibi Oliuer. Beltram. num. 10. vbi ex Rota dicunt, nullam eſſe habendam rationem de depoſitionibus teſtium, qui non ſciunt confines, & qualitates tam extinſecas, quàm intrinſecas, quæ minuunt, vel augent valorem rei. Farinacius deciſione 648. num. 2. in nouiſſ. 1. tom. part. 1. vbi dicit, teſtes non concludenter probare, ſi non faciunt mentionem dictarum qualitatum, refert & ſequitur Hermoſilla ad leg. 56. titul. 5. part. 5. gloſſ. 6. num. 115. fol. 301. tom. 2.

Igitur ſi hæc onera minuunt valorem bonorum concurſus, ita vt tāto minus in debitoris patrimonio eſſe dicatur, & prædicta onera, & expenſæ neceſſariæ ante omnia deducenda ſunt de bonis concurſus, & adminiſtrationis, vt ad principium huius capitis diximus; per neceſſariam conſequentiam 7
ſequitur vt hæc diminutio patrimonij debitoris debeat cedere in damnum, & detrimentū creditorum concurrentium, non omnium; ſed tantum poſteriorum, quibus defectus patrimonij deductis oneribus tangit; nam ſi bona remanentia non omnibus ſufficiunt, priores gratim in bonis, quæ remanent ſunt ſatisfaciendi; textus eſt in l. inſulam 14. ibi. ; niſi ad vtramque penſionem pignora ſufficerent, ius omnium pignorum ad me pertinere; quia nihil apertè dictum eſt, an communiter ex omnibus pignoribus ſumma pro rata ſeruetur; ſi quid ſupereſſe, ad te, ſed veriſimile eſt, id actum, vt primam quamque penſionem pignorum cauſam ſequeretur. D. qui potiores in pignor, habeant. & toto titulo, D. & C. qui potior. in pign. habeant. textus etiam in l. à Diuo Pio, §. quod ſi res, ff. de re iudic. Quod ſi res (inquit Conſultus) ſit pignorata, quæ pignori capta eſt, videndum eſt, an ſic diſtrahi poſſit, vt dimiſſo creditore, ſuperfluum in cauſam iudicati conuertatur. Et quamuis non cogatur creditor rem, quam pignori accepit, diſtrahere: tamen in iudicati executione ſeruatur, vt ſi emptorem inuenerit res, quæ capta eſt, qui dimiſſo priori creditore, ſuperfluum ſoluere paratus ſit, admittenda eſt huiuſmodi quoque res diſtractio: nec videtur deterior conditio creditoris fieri, ſuum conſequuturi, nec prius ius pignoris dimiſſuri, quam ei fuerit ſatisfactum. textus etiam optimus in l. res 22. ff. de iure fiſci. ibi, Permittitur procuratori vendere ea lege, vt in primis creditoribus ſatisfiat, & ſi quid hoc ſuperfluum eſt, fiſco inferatur; aut ſi acceperit totum fiſcus, ſoluat ipſe, vel ſimpliciter, vendit procurator, iubebit pecuniam, quam deberi creditori priuato, fuerit probatum, exolui ei. facit etiam l. 38. tit. 13. de los penos, part. 5. ibi, que bien lo puede entregar en aquella coſa miſmaque auia empeñada, ſi valieremas de aqello, que el otro auia ſobre ella. Maguer no quiera aquel, à quien era obligada primero, y debeſe vender eſtepeñe en al moneda, e del precio del ha de ſer padago el que primero la recibio en peñes, elo de mas debe dar a aquel porquien es dada la ſententia, id eſt, ſecundo creditori.

Et per textum in l. qui balneum 9. §. Titia, ff. qui potiores. ibi, tunc enim priori dimiſſo, ſequentis pignus confirmatur, cum res in bonis debitoris inueniatur, dixit Balduinus in tractat. de pignor. cap. 12. tit. qui potiores in pignor habeant. col. 4. ante fin. verſic. illud nunc dico, fol. mihi. 233. inter diuer. Deflor. quod ſi ego rem meam alicui iam in ſolidum obligatam pignori dederim, & ſi duobus creditis non ſufficientem, alteri poſtea obligem, quod huic ſecundo 8

cundo pignori ineſt duplex cōditio, ſi priori ſatiſfactum ſit, & eo ſoluto res adhuc manſit; nam eadem re pluribus creditoribus diuerſis temporibus obligata per debitorē, intelligitur obligata ſecundo, & poſterioribus, quantum remaneat ſoluta prima obligatione, & ſic de ſingulis gradatim, & nō amplius, ad communiter tradita, per DD. vt refert Neguſant. *de pignoribus, membro 2. part. 5.* latius explicat Ponte *deciſione 34. ex num. 24. & ſeqq.* Intrigol. *conſil. 26. num 25. & ſeqq. volum. 1.* Gaito *de credito, cap. 4 quæſito 11. num. 1840. fol. 433.* & eſt text. *in l. 2. tit. 15. part. 5.* ibi, *Mas ſi las deudas no fueren todas en vna guiſa, porque algunos los quales deuen hauer, o ouieſen mejoria que los otros, como ſi les fueſen obligados primeramente, o ouieſen otro derecho alguno por ſi contra los bienes, en la manera que diximos en el titulo de los peños, entonce deuen ſer pagados primeramente eſtos debdos tales, maguer que para los otros no ſin caſe ninguna coſa, de que entregaſen*, &c.

Et quod diminutio patrimonij debitoris, quod omnibus creditoribus non ſufficiat; cedat in damnum, & detrimentum poſteriorum creditorum dumtaxat, non autem priorum, qui tanquam potiores exigere debent ea bonis quæ extant, qui iſti prius in eis ſoluendi ſunt, & ſatisfaciendi, non facta diſtributione diminutionis inter omnes; ita vt creditores inferioris gradus vocentur ad reſiduum, & ſuperfluum dumtaxat ex *l. fin. §. in computatione, C. de iure deliberand.* obſeruarunt Angel. de Gambelione *in tractat. de teſtament. 112. numer. 11.* Auendan. *in l. 4. tit. de las exceptiones, num. 25.* Parladot. *lib. 2. rerum quotidian. 4. part. §. 1. ex num. 7. verſic. meminerimus*, & D. Valenzuela Velaſquez *conſ. 174. num. 75.*

9 Quæ damni diſtributio tunc dumtaxat diſtribuitur inter creditores pro rata, inter quos prælatio, ſeu anterioritas non reperitur, ſed ſunt eiuſdem æqualiter gradus, & priuilegij, & tunc ſi debitor non ſit ſoluendo omnibus integraliter de ſuis creditis, bona ſunt diſtribuenda inter omnes, non æqualiter ſed pro rata, & pro parte cuiuſque crediti, ita vt inter omnes pro rata etiam communicetur damnum, & diminutio contingens in bonis debitoris, latiſſimè probauimus ſupra 2. *part. cap. 4. per totum, & maximè ex num. 140. vſque ad finem. verſic. deueniamus ad vltimam partem huius cap.* &c. *& eadem 2. part. cap. 11. ex num. 58. verſic quibus ſic reſolutis*, &c.

10 Totus enim anhelitus creditorum concurrentium ad bona debitoris communis, ac tota & præcipua inter eos controuerſia verſatur circa antelationem, & prælationem in exigendo, ne conſumpto vniuerſo debitoris patrimonio in priorum ſolutione, cæteri inſoluti, & inanes remaneant, & ob id creditores inferioris gradus aſſiduè ſe opponere ſolent iuribus anteriorum, negantes hos eſſe creditores, vt ſic anterioribus omnino excluſis, bona non conſumantur, & ſufficiant ſolutioni inferiorum ipſorum, circa quæ in variis caſibus videnda erunt quæ abundè diximus ſuprà 1. *part. cap 3. ex num. 12. & ex num 7. cum ſeqq. & cap. 8. ex n. 29. cum ſeqq & ex num. 26. verſic ſecundo ob periculum imminens*, &c. quiquibus locis abundè videbis multa iura & doctrinas omnino conducibiles huic puncto.

11 Quibus, & addere poteris, quod quando pignus poſſidetur à creditore anteriore qui ad inſtantiam poſteriorum non tenetur rem dimittere, niſi prius prior ipſe integrè de ſuo credito ſatisfactus ſit, vt ad longum probat Ludouiſ. Cencius *de cenſibus, quæſt. 98. ex num. 42. cum. multis ſequentibus.*

Hæc tamen concluſio non procederet, quando res ab anteriori creditore poſſeſſa eſſet idonea, & ſibi, & aliis inferioris gradus creditoribus ſufficiens; Eo enim caſu poſſidens ex anteriori hypotheca non poſſet repellere poſteriorem agentem pro ſuo credito poſteriori, ſed tenetur dimittere rem hypothecatā pro eo dumtaxat, quod ſupereſt, deducto prius ſuo credito anteriori, prout fuit per Rotam reſolutum, *in vna Romana cenſus* 1624. quæ eſt *poſt tractatum de cenſibus.* Cencij *deciſione* 451. quæ ſingularis eſt, & *in num. 4. & 5.* ita ait, *& benefacit, quod quando vna res pluribus creditoribus ſucceſſiuo tempore eſt hypothecata, poteſt poſterior agere ratione ſua hypotheca, quatenus res hypothecata valor excedit creditum primi creditoris. Ronchegallus in l. 11. num. 282. D. de duobus reis. Et poſt eum Modernus de Saluiano interdicto, inſpectione 3. cap. 2. num. 438. & ſatisfacto primo creditore, poterit ſecundus agere Saluiano pro illo reſiduo, l. & qui nondum, §. qui res, D. de pignorat. action.* &c. & *num. 10. 11. & 12.* ita ait, *& hinc etiam dici ſolet, hypothecam eſſe indiuiduam, Afflictus deciſione 213. num 4. Socinus ſenior conſil. 135 num. 2. verſic. poſtremo, lib. 1. Aymon conſil. 76. num. 15. ad effectum ſcilicet, vt creditor poſſit eligere vnum ex pignoribus. l. Moſchis, D. de iure fiſci. l. creditoris arbitrio, D. de diſtract. pign. l. qua generaliter, D. qui potior. in ping. habeant. Couar. lib. 3. variarum reſolutionum, cap. 7. num. 17. Surdis deciſione 44. num. 6. & 7. non autem id procedit in præiudicium, & damnum aliorum creditorum concurrentium, quibus omnibus poteſt commodè ſatisfieri ex pignore, vt per modernum Papienſ. de ratione rata, quæſt. 18. num. 7. & facit deciſio Carrocij 21. num. 36.* &c & ad idem eſt deciſio Caualarij *deciſione 652. ex num. 4. cum ſeqq.* quam doctrinam ratè exornat Ludouiſ. Cencius *in tractatu de cenſibus, d. quæſt. 98. num. 45. per duas ferè columnas*, ex quibus omnibus manifeſtè concluditur, quod quando bona debitoris non ſufficiunt omnibus creditoribus, defectus cedit in damnum poſteriorum creditorum, qui ad exigendum non admittuntur, niſi prius prioribus ac potioribus ſolutis & dimiſſis, ita vt poſteriores non niſi ad id quod ſupereſt admittantur. 12

Hactenus ſupradicta omnia legitimè comprobantur ex notabili doctrina Laſarte *de decima vendit. cap. 7. ex num. 59. cum ſeqq.* qui poſtquam à principio egit ex datione in ſolutum voluntaria inter debitorem & creditorem deberi omnino gabella, quem & alios contra Parladorium ſequitur Ioannes Gutierrez *in tractat. de gabellis, cap. 23. à principio*, qui latè diſputarunt quæſtionem poſtmodum Laſarte *ex num. 52. cum ſeqq.* Gutierrez *ex numer. 9. cum ſeqq.* agentes de datione in ſolutum neceſſaria, quæ fit authoritate iudicis in terminis. Authent. *hoc ſi debitor, & l. ſi finita, §. poſtquam autem, ff. de damno infecto, & l. à Diuo Pio, §. ſi pignora, ff. de re iudic.* quando ſcilicet creditor in defectum ſolutionis bona debitoris executioni ſubiecta taxata ſibi adiudicat. Et tunc non deberi gabellam probat longè diſputans, & rationem reddens, gabellam non deberi ex hac adiudicatione, cum non ſit venditio, viriliter comprobans rationem reddit *ex num. 56.* ſequitur Gutierez *dict. cap 23. ex num. 9. cum ſeqq.* qui alios laudant; at verò, quando bona debitoris venduntur in ſubhaſtatione, & dantur ſiue tertio,

ſiue

ſiue creditori plus offerenti, gabella debetur. Probarunt poſt plures alios ipſi Doctores, *loco citato*.

Hinc vt ad noſtrum propoſitum accedamus firmant præfati Doctores, Laſarte *ex num.* 59. *d. c.* 7. Guttierez *d. cap.* 13. *ex num.* 16. quod in iis caſibus, quibus dicitur ex ſubhaſtatione deberi gabellam, hanc ante omnes creditores eſſe ſoluendam, & præferendam quibuſlibet creditoribus anterioribus, & quantumuis priuilegiatis, & etiam fiſco, ita vt ex pretio ſit deducenda gabella debita fiſco, aut gabellario à debitore tanquam venditore, quia factũ iudicis habetur factum partis, quæ quidem gabella cum ſit onus inens pretio rerum venditarum neceſſarium, & præciſum minuit patrimonium debitoris, & tantominus habere dicitur debitor; nam patrimonij quãtitas computatur deducto eo, quod explicandarum venditionum cauſa in proxenetis præconiis, & gabellis impenditur *ex leg. quantitas, & ibi gloſſ. & D. ff. ad l. falcid. l. quod priuilegium, verſic. planè, ff. depoſit.* & ex his, quæ à principio huius capitis ſcripta remanent. Ideo prius deducendam eſſe gabellæ debitæ quantitatem, etiam quantumcumque priuilegiatum, & hypothecarium ſit ius quorumlibet creditorum, ad quorum iſtantiam ſubhaſtatio fit, ex eo, quod ex pretio ſupereſt, ſatisfaciendi ſunt, & ſoluendi alij omnes creditores debitoris gradatim, quod ſi omnibus non ſufficiat, in damnum vergit poſteriorum, vt probant præfati Doctores *locis citatis*, & iterum ipſe Guttierez *eodem tract. de gabellis, quaeſt.* 53. *per totum* ſpecialiter diſputans reſoluit, in terminis etiam tenet Azeuedius *in leg.* 10. *tit.* 21. *lib.* 4. *recopilat. numer.* 2. latius videbis ex præfatis Doctoribus.

Et quod gabella ſit onus rei diminuens pretium, pro quo fuit vendita, probant vltra relatos Buthoſ. *de laudemiis*, 1. *p. inſpect.* 5. *n.* 22. *& p.* 2. *inſpect.* 20. *num.* 32. Maſtillus *deciſ.* 87. *num.* 16. *& ſequentibus, & num.* 19. ideo cum rei venditæ onus ſit, præfertur gabellarius, ſeu Rex omnibus quibuſlibet creditoribus. Maſtrillus *deciſ.* 112. *n.* 20. Mura *deciſ.* 24. *num.* 8. quos, & alios ſequitur Antonin. Amat. *variarum reſolut.* 67. *ex numero* 4. *cum ſequentibus, tom.* 2.

13 Et ex his doctrinis rectè comprobatur ſimplex illa aſſertio Noguerol *allegat.* 7 *num.* 47. dum dixit, quod in concurſu creditorum pecuniæ diminutio cedit in damnum poſteriorum creditorum, non autem anteriorum, qui integrè ex bonis debitoris communis ſunt prius ſatisfaciendi, ibi: *Quanto nam allegata à Doña mariana, in hoc puncto euaneſcunt, ſi animaduertitur omne patrimonium quod iniuſte pro dote retinet, eſſe proprium Ioannis Baptiſta Gallo, & affectum ſolutioni depoſitorum in primo loco, & ſic periculum fallimenti Spinola debet eſſe periculo D. Mariana, nam cum tot creditores Gallus habeat ex pecunia ſua anterioribus ſolus debet, & poſtea creditoribus poſterioribus, vt ſapè deciſum eſt in conſilio Regij patrimonij in cauſis ibi agitatis ſuper mutatione Moneta, nempe periculum cedere in perniciem poſteriorum, & non creditorum anteriorum, quibus integrè fuit ſolutum*, &c.

14 Quæ doctrina hactenus comprobata, & viriliter fulcita rectè procedit, quando pecuniæ, & rerum diminutio cedit periculo debitoris, & adminiſtrationis, prout à principio huius capitis abundè probauimus; at ſecus erit, quando diminutionis bonorum & monetæ periculum cedit in damnum, & detrimentum adminiſtratoris, vel creditorum anteriorum negligenter, aut malitiosè ſe gerentium in exactione ſui crediti poſt delegationem, (hoc eſt *libramento*,) obtentam à curia, ſeu iudice concurſus.

Qui caſus diſtinctè examinandi erunt, vt dignoſcatur cuius periculo diminutio monetæ, aut bonorum concurſus cedat; & in primis ſi quærimus de debitore communi, & corpore bonorum in adminiſtratione depoſito, & ſequeſtro appoſito, dicendum erit, periculum mutationis monetæ, & quodlibet aliud pertinere ad debitorem communem, necnon adminiſtrationem, vt tantominus in corpore bonorum ſit, iuxta ſupradicta à principio huius capitis, nam domino rei res perit. *l. pignus. Cod. de pignor. action. leg. neceſſario D. periculo, & commod. rei vendit. l. ſi quis nec cauſam, §. ſi quoque, D. de obligat. & action. gloſſ. in l. non omnes, §. ſi pupillus*, & ibi Paul. de caſtro, & Iaſon, *D. ſi certam*. Petr. Tiraquell. *de retract. conuent. ad fin. titul. num.* 36. Petrus Nicol. Mozius *de contract. tit. de mutuo num.* 15. Cardinal. Franciſc. Mantica *de tacit. & ambig. conuent. lib.* 8. *tit.* 3. *numer.* 17. Hieronymus de Zeuall. *commun. contra commun. quaeſt.* 312. *num.* 4. D. Pichard. *in §. item is cui, n.* 51. *inſtitut. quibus mod. re contrah. obligat.* Hermoſil. *ad l.* 10. *tit.* 1. *p.* 5. *gloſſ.* 2. *per totam*. At debitor communis, qui concurſum inter ſuos creditores formauit licèt cedendo bonis, vt ex eis ſatisfiant, adminiſtrationem dimiſerit, & in manus curiæ appoſuerit; nihilominus dominium, & poſſeſſionem earum rerum lite pendente non amiſit, ſed verè earum dominus eſt, & poſſeſſor, prout abundè probauimus *ſuprà* 1. *p. cap.* 14. *ex n.* 62. *cum multis ſequentibus, & ex n.* 22. *verſic. ſed an debitor formando concurſum* &c. 15 16

Et iterum verificatur hæc dominij, & poſſeſſionis retentio in debitore, cum in adminiſtratorem tanquam ſequeſtrum, & depoſitarium bonorum non tranſeat, prout latiſſimè probauimus eodem *cap.* 14. *ex. num.* 71. *cum multis ſequentibus, verſic. ſed an in ſequeſtrum tranſeat poſſeſſio*, &c. Et latiſſimè 1. *p. cap.* 13. *§. vnic. ex num.* 27. *cum ſeqq. verſic. quibus ſuppoſitis non obſtans*, &c. Et inſuper probatur, quia ſequeſtrum, & depoſitum (regulariter ſecundum ſuam naturam depoſiti) ita contrahitur, vt proprietas, & poſſeſſio apud eum, qui depoſuit permaneat, Angel. *in ſumma verbo depoſitum num.* 2. Franciſcus de Ponte *conſil.* 56. *à num.* 5. Menochius *conſil.* 37. *num.* 26. Romanus *conſil.* 12. Hondedeus *conſi.* 43. *volum.* 2. Zephal. *conſil.* 10 *num.* 3. *vol.* 1. Riminald. *conſil.* 60. *num.* 38. *volum.* 1. Carroc. *de depoſit.* 1. *p. quaeſt.* 3. *num.* 3. Mantica *de contract. lib.* 10. *titul.* 2. *num.* 10. Mozius *de contract. §. de depoſit. num.* 12. Petrus Gregor. *ſyntagmat. lib.* 23. *cap.* 3. *num.* 4. Cortazius Miſcellan. *lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 4. Petrus Barboſ. *in l. ſi mora* 10. *n.* 82. *D. ſol. matrim.* Conanus *Commentar. iuris cap.* 4. *in princip. lib.* 7. Anton. Gomez *lib.* 2. *variar. cap.* 7. *num.* 2. Caſtillo *controuerſ. lib.* 3. *cap.* 16. *numer.* 13. Fontanella *de pact. nuptial. clauſ.* 5. *gloſſ.* 8. *p.* 7. *n.* 8. *&* 16. Rodriquez *de priuileg. credit.* 1. *p. art.* 6. *num.* 9. Azor. *inſtitut. moral. p.* 3. *lib.* 3. *cap.* 1. *verſic. diffinitur que* Bonacina *de contract. diſputat.* 3. *quaeſt.* 24. *num.* 2. *& num.* 5. & alij plurimi laudati loco ſupradicto *cap.* 14. 17

Et ex iis duobus fundamentis infertur, vt diminutio monetæ, vel patrimonij debitoris non cedat in damnum, & periculum adminiſtratoris, qui verè & dumtaxat depoſitarius eſt, & ſequeſter à curia 18

nominatus

minatus,ex eis quæ nos 1.*part.cap*.14. *ex num*.271.
cum ſeqq. verſ. difficultas tamen , *& nos leuis* , &c.
Cum ipſe nec ſit bonorum adminiſtrationis domi-
nus, nec etiam poſſeſſor, & cum cedat in damnum
debitoris, atque corporis concurſus tanquam veri
domini , a periculo per conſequens illæſus maneat
adminiſtrator, mora, & culpa eius deficiente , ſed
ſolum diminutio vergat in detrimentum poſterio-
rum creditorum quorum ſolutioni bona deſunt,
ad latè tradita ſuperiùs ex *n*.7.*cum ſeqq. verſ.igitur
ſi hec onera minuunt valorem*, &c.

19 Sed contra hanc illationem fauentem admini-
ſtratori nonnulla vrgent,primum quia huic depo-
ſitario , & ſequeſtro aſſignatur à iudice ſalarium
pro cuſtodia , prout alibi ſuo loco diximus ; ergo
iam non poteſt dici depoſitarius:nam ſi pretium,&
ſalarium pro cuſtodia aſſignetur,depoſitum tranſit
in contractum locati,& conducti, *l*.2.*tit*.3. *part*.5.
§.1.*inſtit.de locato*,*§.fin.inſtit.mandati*,*§.item is cui*,
inſtit. quibus mod. re contrah. oblig. & plurimi Do-
ctores probant relati ab Hermoſilla *ad l*. 2. *tit*. 3.
part.5.*gloſſ*.1.*num*.1. Ergo regulis depoſitarij, atque
ſequeſtri adaptari non poteſt adminiſtrator bono-
rum concurſus.

20 Maximè cum ex natura muneris ſequeſtratio,
depoſitario,ſeu negotiorum geſtori ſalarium mini-
mè debeatur , nec ipſi illud petere poſſunt. *l. Lu-
cius*,*§*.1.*D.delegat*.Bald.*conſ*.185. *col*.2.*lib*.1. *Angel*.
Nicol. Roman. & Aretinus *in l.intereſſe*, *D.de ac-
quir.poſſeſſ*.Tiraquell. *de retract*.1.*part*. *gloſſ*.7. *§*.4.
& gloſſ.6. Didacus Perez *in l*.1. *quæſt*.8.*tit*.10.*lib*.3.
ordinam. Gutier.*de tutelis*, *lib*.3.*cap*.20.*n*.20. Car-
rocius *de depoſito*, *part*.1. *tit.ſi depoſitarius non alı-
ter quam nummos acceptos reſtituat*. Et plurimi alij
laudati ab Hermoſilla vbi proximè *n*.7. *&* 8. Ergo
23 adminiſtrator depoſitarius dici non poterit , ſala-
rio conuento , & recepto.

21 Secundò , quia quando adhuc diceretur ſeque-
ſter,& depoſitarius,diminutio monetæ , & aliarum
rerum pendere, numero, & menſura conſiſtentium
periculo ſuo perire debent ; nam talium rerum do-
minium in depoſitarium tranſit *l.nam*, 34.*D.loca-
ti*, *l.ſponſaliorum*, *§.qui pecuniam* , & *ibi* Doctores,
D.de depoſiti,*l.interdum*,vbi Bald.& Salic.*D.ſi cer-
tum petatur*, *& in l.ſi depoſita* , *C. depoſiti*. Anton.
Gomez 2.*tom.variar.cap*.11.*num*.49.*verſ. tertiò*. D.
Larrea *deciſ*.14.*num*.9.innumerabiles penè Docto-
res refert Hermoſilla *ad l*. 2. *tit*. 3. *part*. 5. *gloſſ*. 4.
ex num. 95. *tom*. 1. *fol*.189. nam ex numeratione in
dubio præſumitur deponentem transferre voluiſſe
22 dominium in depoſitarium , & quoties tacitè, aut
expreſsè fuit data depoſitario facultas vtendi re de-
poſita , generis debitor efficitur,& nullo caſu for-
tuitò liberatur. *l.incendium*, *C.ſi cert.petat*. *gloſſ.in
l.ſi quis vxori* , 63.*§.apud Labeonem*, *verb.actionem*,
D.de furtis. Maudellus *conſ*.3.*num*.3. Anton. Gom.
2.*tom.var.c*.7.*num*.3.Morla *in empor.iur.tit*.8.*de re-
bus creditis*, *in præmiſſis*, *num*.28. Amator Rodrig.
de priuileg.credit.art.6.*n*.40.Mantica *de tacitis*, *&
ambig. conuention. lib*. 10. *tit*.9. *num*.23. Hermoſill.
vbi proximè *ex num*.96. *& ſeqq*. Vincent. Honde-
deus *conſ*.43.quaſi per totum,*volum*.2.Caſtillo *con-
trouerſiar.lib*.3. *cap*.16. *num*.35. Fontanella *de pact.
nuptial.clauſ*.5.*gloſſ*.8.*part*.7.*n* 13.& ſuperiùs *tom*.2.
fol.150.quia res perit periculo Domini, vt ſuperiùs
diximus,*n*.15.*& ſeqq*.& cum hoc caſu ad numerum
pondus,vel menſuram res recipiat depoſitarius,ad
tantumdem,non illā rem in ſpecie reddere obliga-
tur,ideo debitor generis,nō ſpeciei efficitur,& ge-
nus perire non poteſt.*l.in ratione* 30.*§.ſi.vera*,*D.ad
leg.falcid*. & ex pluribus Hermoſill. *ad l*.10. *tit*.1.
part.5.*gloſſ*.2. *n*.2. ergo diminutio contingens non
poteſt cedere in detrimentum adminiſtrationis,
nec creditorum, ſed dumtaxat adminiſtratoris de-
bitoris generis,quod non perit.

Sed iis minimè obſtantibus , præfata reſolutio
conſtanter tenenda erit , vt regulariter res admini-
ſtrationis pereant in damnū debitoris , & admini-
ſtrationis, & per conſequens etiam creditorum,&
non adminiſtratoris,qui vt verè depoſitarius,& ſe-
queſter factus , nunquam fuit dominus earum re-
rum,quas numero,pondere,aut menſura conſiſten-
tes in cuſtodiam recepit;tum quia pecuniæ,& cæ-
teræ res prædicti generis nunquam in adminiſtra-
torem concurſus deponuntur, nec ei numerantur,
penduntur , ſeu menſurantur eo animo , vt in vſus
ſuos conuertat , nec vt in eum dominium earum
tranſeat ; ſed vt eas cuſtodiat, de prompto habeat,
& miniſtret pro ſatisfactione creditorū, & ad ho-
rum vtilitatem duntaxat,iuxta iuris,& iudicis in-
tentionem,& finē,cum præſertim,& principaliter
numeratio fiat, vt ſciatur quantitas , non tranſeat
in poteſtatem accipientis in depoſitum , Gratian.
diſceptat.174.*n*.8.*& cap*. 273. *num*.2. Et ſic quando
pecunia deponitur numerata pro ſatisfactione cre-
ditorum, habetur, ac ſi fuiſſet in ſacco ſignata , &
conſideratur depoſitum ſpecie factum,cuius domi-
nium, nec vſus non tranſit in depoſitarium,ſed re-
manet penes deponentem,cuius periculo duntaxat
perit , & diminuitur, prout latiſſimè hanc limita-
tionem, & alios plures ſimiles aggregauit Hermo-
ſilla *ad l*.2.*tit*.3.*part*.5.*gl*.3.*&* 4.*& num*.2. *cum ſeqq*.
& ſignanter *ex n*. 8. *cum multis ſequentibus* , *tom*.1.
fol.182.

Qui *num*. 9. notanter inſert, & aduertit , quod 24
quando depoſitum ſit apud depoſitarium genera-
lem,etſi pecuniæ ad numerum deponatur , cenſen-
tur depoſitæ,vt ſpecies,cum hoc officium creatum
fuerit,vt præſtet munus cuſtodię,& res apud ipſum
depoſitas in eſſe conſeruet, pro quo ponderat *pra-
gmaticam anni* 1628.qua diminutio monetæ publi-
cata fuit,& ordinatum per inſtructiones, vt pecu-
niæ apud ipſos exiſtentes,& apud alios adminiſtra-
tores numerarentur , vt diminutio contingeret in
damnum dominorum,& deponentium, *& num*.14.
& 15. quando per debitorem deponitur pecunia
numerata pro ſoluendo,& reddendo ſuo creditori
recuſanti recipere , quæ iuxta intentionem depo-
nentis,non deponitur,vt ea vti poſſit depoſitarius,
ſed vt eam leuet creditor,& ideo non perit pericu-
lo depoſitarij,ſed debitoris, vel creditoris iuſtam,
vel iniuſtam reſpectiuè habentis cauſam recuſandi
oblationem , prout alibi latiùs probauimus.

Cui adde Decium *in conſil*. 1473. relatum & ſe-
quutum ab Anton. Gabriel. *commun. concluſ.tit.de
rebus creditis* , *num*.8. dicentes quod licet regulari-
ter pecunia numerata data in depoſitum pereat pe-
riculo deponentis,hoc tamen non procedere in of-
ficiali, ſeu ſyndico , qui de caſu non tenetur , niſi
ipſius præcedat culpa.

Tum etiam , quia vt depoſitum dicatur, ſufficit 25
vt cum cauſa cuſtodiæ,titulo depoſiti pecunia tra-
datur, vel numeretur. Mantica *de contract. lib*. 10.
tit.1.*num*.6.Rodriguez *de redditibus* , *lib*.3.*quæſt*.11.
num.39. D. Pichard. *in §.præterea*, *num*.32. *inſtitut.
quib.mod.re contrah.oblig*. Hermoſilla *in d.l*.2. *gl*.2.
num. 5.

Et ideo regula in contrariū relata procedit dun-
taxat

taxat in depoſito conuentionali, quod variatur, & alteratur iuxta partium intentionem, & pacta, non tamen in iudiciali, & ſequeſtro, in quo vna ſemper eſt iudicis, & iuris intentio, vt fiat ad vtilitatem creditorum, & pro eorum ſolutione de promptu, & manifeſto adſint, imò ſimul, & hæc eſt intentio debitoris, formantis concurſum, & dimittentis adminiſtrationem, vt in tuto ſint bona, pro ſecuritate illorum, ad latè tradita *ſupra 1. part. cap. 13. & cap. 14.*

27 Et ita in his terminis loquitur, & probat Hermoſilla *ad l. 2. tit. 3. p. 5. gloſſ. 3. ex num. 14. tom. 1. fol.* 182. à tergo vbi *ex num. 8. cum ſequentibus,* inter alias præſumptiones, ex quibus elicitur dominium pecuniæ depoſitæ, & numeratæ non tranſire in depoſitarium, *d. num. 14.* ita ait: *Quinta præſumptio eſt, quando quis cauſa ſe à debito liberandi ob contumaciam creditoris iuſſu iudicis ad numerum, ſeu menſuram depoſuit: nam tunc apertè colligitur, in ea fuiſſe mente, vt pecunia, ſeu res depoſita depoſitarius non vteretur, ſed in eſſe conſeruaret, nam aliàs vim ſolutionis non haberet, nec prædictum effectum operaretur, actus enim agentium ſecundum eorum intentionem ſunt iudicandi, & ſemper quis præſumitur,* &c. Et actus ſimpliciter geſtus cenſetur factus, eo modo quo debuit, *l. Gallus §. quidam rectè, D. de liber. & poſthum. l. hæreditas, §. ſeruus alienus, D. de teſtamentar. tutel.* &c. Quod & Iſtius ex plurimis Doctoribus comprobat *ex num. 19. & ſequentibus, & num. 15.* quod pecunia in ſacculo, vel in arca ſignata, vel ea mente, & intentione tradita depoſitario, vt ea non vtatur, non venit appellatione pecuniæ, ſed potius reputatur ſpecies. Prout tradit Bartol. *in l. talis Scriptura, num. 1.* & ibi Florian. *num. 34. ff. de legat. 1.* Ioan. Igneus *in l. 3. §. ſi conditione, verſic. etſi aliud 30. ff. ad Silanian. & l. constructus 21. ff. de eodem tit.* Mendoſ. *conſil. 3. num. 5.* Valenzuel. *conſil. 64 n. 9.* Gaſpar Rodriguez *de annuis reddit. lib. 3. quæſt. 11. num. 2 & 19.* Petrus Barboſa *in l. ſi mora 10. ff. ſolut. matrimon.*

Totum hoc namque dependet ex animo deponentis; nam licet ex numeratione pecuniæ depoſitæ regulariter tranſire dominium in depoſitarium præſumatur, vt de iure Regio *ex l. 2. tit. 3. part. 5.* incipit. *Dineros contados*, prout contendit Caſtillo *in controuerſ. tom. 3. cap. 16. ex num. 72.* & Hermoſil. *in d. gloſſ. 3. & 4. n. 1. & ſeqq.* & hactenus diximus. Adhuc tamen hæc præſumptio aliis præſumptionibus eliditur, ex quibus ſi appareat deponentem non habere animum transferendi dominium, & vſum pecuniæ depoſitæ in depoſitarium; tunc proculdubio pecunia depoſita perit periculo deponentis dumtaxat, prout in exemplis, & doctrinis hactenus proximè conſideratis.

Alia præſumptio eſt, quando pecunia deponitur numerata apud diuitem, & mercatorem, qui non eget mutuò accipere. Vt ex Purpur. Pariſ. Barboſ. Anton. Gabr. Mantic. Cancer. Trentacinq. Gratian. & Farinac. probat Hermoſilla *in d. l. 2. tit. 3. part. 5. gloſſ. 3. num. 8. tom. 1. fol.* 182.

Item quando fuit expreſsè conuentum vt pecuniam depoſitam depoſitarius cuſtodiat, & conſeruet, vt ex petro Barboſa, & Mantica tenet Hermoſilla *ibidem, num. 11.* item *num. 12.* quando expreſsè actum fuit, vt eadem pecunia reddatur. Ex Ripa, Gaſpar Rodriguez, Barboſa, Mantica, & Caſtillo aliam præſumptionem addit, *num. 13.* vltra alias iam à nobis relatas, *& numer. 19. & ſeqq.*

quod hæc eſt vſitata conſuetudo in hoc Regno, quod pecunia deponatur iuſſu iudicis numerata ad ſatisfactionem creditorum, intelligitur ea fuiſſe mente, vt depoſitarius ea non vtatur, ſed in ſuo eſſe conſeruet, & cuſtodiat. *Y tenga de manifieſto*, prout ipſe depoſitarius communiter ſe obligat; & conducunt ad propoſitum noſtrum aliæ duæ præſumptiones, quas ſcribit ex aliis ipſe Hermoſilla *ibidem, num. 11. & num. 12.* quibus ſatis reſpondetur primo argumento in contrarium conſiderato ſuperius *ex num. 19.*

Nec obſtat ſecundum, quoniam, ſi principio actum fuit de propoſito, & ſimul de ſalario præſtando pro cuſtodia depoſiti, tunc non deſinit eſſe depoſitum licet irregulare. Iaſ. Alexand. & Ripa *in l. 1. D. ſi cert. petat.* ex text. *in cap bona fides de depoſito.* Cattocius *de depoſito 1. p. titul. de culpa depoſitarij, num. 10.* Didacus Perez *in l. 1. tit. 10. lib. 3. ordinam. quæſt. 8.* Gutierrez *de tutel. lib. 1. quæſt. 7. n. 12.* Mantica *de contract. tract. 10. tit. 2, num 6.* & poſt alios Hermoſilla *ad l. 2. tit 3. part. 5. gloſſ. 1 num. 5. tom. 1. fol.* 180. 28

Nec etiam obſtat quod depoſitario, & ſequeſtrario non debeatur ſalarium, quia hæc regula fallit in adminiſtratore concurſus nominato ad rerum cuſtodiam, & adminiſtrationem ſimul, nam quando res, quæ deponuntur, & ſequeſtrantur, egent adminiſtratione, tunc eſt depoſitario, & adminiſtratori aſſignandum ſalarium. Auendañ. *in cap. Prætor. num 8. lib. 1.* Ioan. Garcia *de expenſ. cap. 20. num. 14.* Azeued. *in l. 1. num. 19 tit. 12. lib. 4.* & iterum *in l. 13. tit. 9. lib. 3. de recopilat. ex num. 3.* Gutierrez *de tutel. lib. 3. cap. 7. num. 14.* Monter, *decis. 29. num. 11.* quam, & plures alias limitationes congerit Hermoſilla *vbi proximè ex num. 9. cum ſequentibus.* 29

Sed quando adminiſtratori concurſus irrogetur diminutio monetæ pertinentis ad adminiſtrationem, videamus; & tunc ſuo periculo diminutio cedit, quando fuit moroſus in ſoluendo creditori, ſeu creditoribus habentibus delegationem, hoc eſt, *Libramiento de la curia, ò del juez*, ad aliquam quantitatem, quæ ſibi intimata fuit, & ipſe eam complere renuit, friuolis, & dilatoriis exceptionibus motus, & principaliter reſpondendo (prout omnes adminiſtratores ferè aſſolent) pecuniam adminiſtrationis nullam penes ſe habere, interim pecunia penes ſe exiſtens adminiſtrationis mutationem, & diminutionem, aliudve periculum patitur; ſi iſte talis adminiſtrator feſtinet (vt aſſolent omnes) manifeſtare coram iudice quantitatem monetæ aſſerens adminiſtrationis eſſe, nullatenus admittetur ad eius diminutionem, & periculum vitandum, tum quia ſtante ſua præcedenti confeſſione pecuniam adminiſtrationis nullam habere, clara detegitur eius fraus, dolus, & malitia manifeſte, vt ſuas vel alienas pecunias ſaluare volens adminiſtrationi fraudulenter arrogat, & falſo ſupponit, vt periculo adminiſtrationis, non ſuo, nec alieni domini extranei decreſcat, & minuat. 30

Quapropter nullomodo adminiſtrator ipſe manifeſte doloſus, & fraudulentus audiendus erit, intentans pecunias illas cedere in damnũ adminiſtrationis, & per conſequens creditorum, tum quia contra ſuam præcedentem confeſſionem, & aſſertionem ad intimationem delegationis intimatæ nulla poteſt admitti probatio, quia inter principalem, & teſtes non datur concordia. Anton. Gabr. *commun. opinion. tit. de teſtibus, concluſ. 4 num. 75.* qui multos 31

refert, Rota, Alexand. Ludouiſ. *deciſ.557.num.4.* & ibi Oliuerius Beltraminius *num.7.* plurimos refert, nonnullos recenſet Ludouiſ. Poſt. *in tract. de manutent. obſeruat.19.num.136. cum ſeqq.* Idem Alex. Ludouiſ. *deciſ.435.n.14.* Surdus *conſil.6.num.2.* niſi manifeſtiſſimè de errore doceatur, prout *ex l. error. C. de iur. & fact. ignor. l. vnic. C. de confeſſ.* Gutierrez *practic. lib.1.q.100.n.6.* qui error in adminiſtratore impoſſibile probare videtur, ſaltem vt ei prodeſſe poſſit; tum etiam quoniã ſi habebat vnde ſoluere potuit, & vnde debuit adimplere delegationem à iudice ſibi directam in fauorem creditoris, vel creditorum, & intimatam prout manifeſtè detegitur ex manifeſtatione, & regiſtro pecuniarum poſtea facto coram iudice; iam adminiſtrator iſte fuit factus moroſus poſt intimationem, etiam ceſſante fraude, & pecuniæ ſuæ vel alienæ ſuppoſitione, ſed quãdo reuera ea fuiſſet pecunia adminiſtrationis, quia depoſitum perit periculo depoſitarij, ſi ſemel fuerit conſtitutus in mora regulari per interpellationem iudicialem, vel extraiudicialem Gregor. Lopez *in l.4. tit.3. p.5. gloſſ.3.* Abb. & Felin. *in cap. bona fides de depoſit.* & ibi communiter Doctores, Carrocius *de depoſit. p.1. tit. de caſu, num.5.* Mateſcotus *variar. reſolut. lib.1. cap.7.* Mozius *de contractib. tit. de depoſit. cap. de natura depoſit. num.4.* Vveſſembechius *tit. de depoſit. num.15.* Petrus Vnzol. *in practicar. artic. notariar. in rubric. de obligat. quæ recontrahit. num.11. & num.12.* Alexand. Trentacinq. *variar. reſolut. lib.3. tit. de depoſit. reſolut. num.19.* Cardin. Mantica *de contractibus, lib.10. tit.9. num.3. & 6.* Hermoſilla *ad l.4. tit.3. p.5. gloſſ.5. num.2.*

33 Et debitor, vel is, qui ad præſtandum aliquid tenetur, ſi moroſus ſit, de caſu fortuito tenetur, *l. quod te D. ſi cert. petat. l. ſi in Aſia 12. § fin. D. depoſit.* & in argumentum eſt text. *in l. in re furtiua in fin. D. de condict. furt. & in l. inter ſtipulantem, § fin. D. de verbor. obligat.* Bartol. *in l. fuit certo, § interdum, D. commodat.* Dec. & Cagnol. *in l. contractus, D. de reg. iur.* Imola *in l. propter ſterilitatem colum.2. de locat.* Corneus *conſil.108. vol.1.* Afflictis *deciſ.150.* Carroc. *de locato, & conduct. tit. de cenſibus, quæſt.11. p.4.* Pat. Molina *diſp.295. verſic. caſus fortuitus.*

34 Sn tantum mora punibilis eſt in ſequeſtro, & depoſitario, vt ad vſuras, & intereſſe pecuniæ teneantur à die moræ Dec. *in l. certi condict. § fin n.4 D. ſi cert. petat.* Bald. *in l.1. q.10. Cod. pro ſocio.* Ioan. Anania *in cap. fin. col.4. de vſuris, n.2. & 4.* Rodrig. *de annuis reddit. lib.3. q.11. n.40.* Mozius *de depoſit. cap. de accident. depoſit. n.8.* ibi. *Poſt moram in depoſito vſuræ ſemper debentur, tam in depoſito propria, quam in proprio. & in cap. qua actio oriatur ex depoſito.* Hermoſil. *vbi proximè n.3. & 4.* quod depoſitarius moroſus tenetur de caſu, & periculo, nulla adhibita diſtinctione, verum eodem modo interitura eſſet res, aut pecunia apud dominum, iuxta ea quæ dixeram abundè *ad l.9. tit.2. p.5. gl. fin. tom.1. fol.176.* quæ reſolutio conſtans eſt, & inuiolabiliter obſeruatur in omnibus tribunalibus, & in hoc Pinciano frequentiſſimè obſeruatur. Cum adminiſtrator concurſus inuiolabiliter debet adimplere delegationes ſibi à Senatu directas iuſta excuſationis cauſa carens, prout abundè diximus *ſup. hac 3. p. c.8. à princ. & per totum.*

35 Illa denique in hac materia mutationis, & diminutionis monetæ conſtans eſt, & prima regula, vt moroſo, ſiue in ſoluendo, ſiue interpellato legitimè in recipiendo imputetur detrimentum, periculum, & diminutio monetæ, vt per *l. quod eum. in principio, l. creditor 102. D. de ſolut.* vbi communiter Doctores, facit *l.1. C. de ſuſceptor. præpoſit. & arc. lib.10. gloſſ. in l. acceptam,* vbi Bartol. *Cod. de vſur.* Tiraquell. *de retract. conuent. § 4. gloſſ.6. n.34.* Bald. *in cap. quanta, colum. vlt. verſic. extra quæro de iurepatronat.* vbi Abb. *n.12.* Caſtrenſ. *in d. l. creditor. num.1.* plurimis Laudenſis *in tract. de monetis, quæſt.14. verſic. circa quartum.* Brun. *de monetis p.18. limitat.1. num.2.* & ex Conſiliis Rubei, Gabrielis, & Zabarellæ, Antonius Sola *in tractat. de monetis caſu 12.* Renerius Budelius *de re numeraria cap.26. num.6.* Anton. Gabr. *commun. opinion. lib.3. tit. de ſolutionibus, concluſ.1. num.6.* Anton. Theſaur. *deciſ.174. num.4.* Scaccia *de commerciis, §.2. gloſſ.5. n.147. & 153.* Afflictis *deciſ.150. per totam.* Foller. *in praxi de cenſibus, verb. intricatum n.30.* Felician. *de cenſib. tom.2. lib.4. cap. vnic. num.6. verſ. ſed licet depoſit.* & ex aliis, D. Larea *deciſ.19. num.7.* vbi *ex num.14. & deciſ.13. num.5.* poſt Cencium *de cenſibus, quæſt.111. num.61. & ſequentibus,* & alios, probat periculum diminutionis monetæ legitimè oblatæ, & depoſitæ, perire creditori iniuſte, & ſine legitima cauſa recipere recuſanti, eodem modo quo debitori moroſo in ſoluendo.

36 Igitur ſi diminutio monetæ culpa, & mora adminiſtratoris in non ſoluendo contingit, ſibi, & non adminiſtrationi, nec creditoribus debet damnum irrogari, & prægrauari, cum ex facto adminiſtratoris hoc acciderit damnum, nemo enim ex facto alterius debet prægrauari, *l. ſi quis in ſuo, § legis. C. de inofficioſ. teſt. cap. non debet de regul. iur. lib.6.* Surdus *conſil.11. n.29. & conſil.145. n.10. & conſil.185. n.84.* nullúſque alieno facto oneratur, *l. cauſa, D. de procurator.* & factum vnius alteri nocere non debet, *l. ſi vnus, § ante omnia, D. de pact. l. de pupillo, § ſi plurium, D. de noui oper. nuntiat. l. paterfamilias, D. de hæredib. inſtituend. l. heredes, § in illa, D. de famil. erciſcund. l. cohæred. C. eodem, l. debitorum. pactionib. C. de pact.* nec adminiſtrator de hoc poteſt conqueri, quia damnum, quod quis ſua culpa ſentit, ſibi debet, & non alij, imputare, *cap. damnum de regul. iur. lib.6.*

37 Iterum, & adminiſtrator bonorum concurſus patietur damnum diminutionis monetæ pertinentis ad adminiſtrationem, quando rumor mutationis monetæ adfuit; & idem negligens fuit in ea manifeſtanda Curiæ, vel iudici concurſus, vt eam congruo tempore diſtribuat inter creditores, qui eas poſſint proficere, & expendere in ſuos vſus, ne ipſi, atque adminiſtratio, veniente diminutione, detrimentum patiantur, qua diligentia multi adminiſtratores vti ſolent, nullus etenim eſt tam expers, ruſticus, aut ſupinus, qui rumore mutationis monetæ currente habens pecuniam non curet omni conatu, eam quomodolibet expendere, & ſeſe ſecurum reddere ab omni periculo modo, quo poſſit. Ad eandem igitur diligentiam tenetur adminiſtrator in bonis, & pecuniis concurſus, maximè cum ſibi tam facilè, & vſitatum pateat remedium, quo ſi non vtatur, vt tutus reddatur, culpa ei adhibenda erit. Nam quando quis aliquid conſequi poteſt iuris remediis opportunis, ſi illis non vtatur, dicitur per eum ſtare, & eius negligentia, & culpa arguitur, *cap. licet Epiſcop. de probat. in 6. cap. commiſſa de elect. in 6.* & per Bartol. Socinum *in conſil.274. num.6. lib.2.* Menochius *de recuperand. rem. num.24.* Maſcard. *de probat. concluſ.1092.* Mierez *de maiorat. 4. part. quæſt.40. num.54.* conducunque Seraphinus *de priuileg. iurament. priuileg. 33. num.32.*

Tum

38 Tum etiam, quia adminiſtrator concurſus tanquam depoſitarius, & ſequeſter tenetur de lata culpa, quando non adhibuit in re depoſita eam diligentiam, quam communiter adhibent homines, qui ſunt eiuſdem profeſſionis, & conditionis, l. 11. tit. 33. p. 7. l. ſupina. l. regulam. § ſed facti, D. de iur. & fact. ignor. l. ſi quis fundum, §. celſus, D. locati, §. fin. inſtitut. de ſocietate, l. cedere diem, § fin. l. lata culpa, D. de verbor. ſignificat. Bartol. in l. quod Nerua num. 17. & 18. D. depoſit. Bald. in l. quo fortuitis, n. 10. C. de pignorat. act. Petr. Greg. ſintagm. iur. ciuil. lib. 1. cap. 11. Farinac. de pœnis tempor. q. 88. n. 67. Parlador. in ſexquicent. different. 171. n. 9. D. Pichard. in §. item is, cui, n. 63. & 64. inſtitut. quib. mod. re contrah. oblig. Petrus Barboſ. in l. mora 10. num. 3. D. ſol. matrim. Rebuffus in d. lata culpa colum. 1. abundè proſequitur Hermoſilla ad l. 3. tit. 3. part. 5. gloſſ. 6. ex n. 2. per totam, tom. 1. fol. 191. qui gloſſ. 9. num. 4. teneri de leui culpa, quando rebus depoſiti non adhibuit eandem diligentiam, quam in ſuis vbi plurimos refert.

39 Es in comprobationem notanter animaduertendum eſt, quod adminiſtrator vti depoſitarius tenetur de leui culpa, ſi pro cuſtodia mercedem, & ſalarium recepit, Villalobos in antinomia iuris, litter. D. num. 8. Olanus littera. D. num. 32. & 33. Gutierrez practicar. quæſt. lib. 4. quæſt 47. num. 7. Rodriguez de annuis reddit. lib. 3 quæſt. 11. num. 36. D. Pichard. vbi proximè num. 2. Manuica de tacit. & ambiguis conuent. lib. 10. tit. 9 n. 12. & 13. Cartocius de depoſit. 5. p. tit. de culpa depoſitarij, num. 10. Farinac. de furtis, q. 169. à num. 24. Trentacinq. var. reſol. lib. 3. tit. de depoſit. reſol. 11. n. 11. Rebell. de obligat. iuſtitia. lib. 16. de contract. depoſit. cap. 11. n. 15. Azor de obligat. iuſt. p. 3. lib. 7. tit. de depoſit. c. 7. verſic. Hermoſilla ad l. 3. tit. 3. p. 5. gloſſ. 9. num. 7. tom. 1. fol. 194. quæ doctrina directè verificatur in adminiſtratore depoſitario bonorum concurſus, qui percipit pro cuſtodia, & adminiſtratione ſalarium, vt ſupra probauimus. Ergo tenebitur de prædicta culpa etiamſi leuis iudicaretur.

Deinde quia vbi adeſt periculum, adminiſtratos tenetur præuenire, quoad accidere poteſt, aliàs non liberatur, ſi præſumi poſſet, quod erat periculum in mora, vt tenet Bobadilla in polit. lib. 3. n. 42. Eſcobar de ratiociniis. cap. 19. n. 31. nam vbi præſens res ſtatus futurum indicat damnum, quilibet inſpicere debet, quod accidere ſolet, Bart. in l. inter ſtipulantem, §. ſacram ff. de verbor. obligat. & in l. ſi idem cum eod. § fin. ff. de iuriſdict. omni. iud. gl. in l. 2. verb. ſuſpectum, ff ſolut. matr. vbi Bart. n. 9. Alex. n. 19. & idem Alex. in l. ſecundam in princ. ff. qui actu dar. cogant. Eſcob. de ratiocin. c. 6. n. 69. quia culpa illi adſcribitur, qui non cogitat quod facile poteſt euenire, & non perſpexit, l. qui bona, §. cum inter & l. in has ff. de damno infecto. Surd. conſ. 391. n. 43. & 44. lib. 3. & conſ. 365. num. 30. eodem lib..... Ioan. Garc. de hypothec. poſt contr. n. 12. Gratian. tom. 4. cap. 677. num. 7.

40 Denique ſi adminiſtrator ſtatim quod ſit publicata pragmatica diminutionis, aut mutationis monetæ, coram iudice loci non manifeſtauit pecuniam adminiſtrationis penes ſe exiſtentem, ſi poſtmodum aſſerat, tot pecuniam adminiſtrationis habuiſſe eo tempore, nec creditur, nec auditur, cum exinde præſumatur fraus, ſupponere volentis ſuam, vel alienam pecuniam, vt adminiſtrationis, & creditorum periculo diminutio cedat, & ideo ad euitandas has, non inſolitas fraudes adminiſtratorum, & depoſitariorum, necnon aliorum aliena negotia gerendum, in omnibus pragmaticis mutationis monetæ, & in eorum inſtructionibus directis Cancellariis, Audientiis, & aliis iudicibus hoc exprimitur, vt ſtatim ante publicatam mutationem monetæ ſecretè conquirant domos prædictorum adminiſtrorum, vt omnes pecunias quas alienas habent, exhibeant, vt in pragmatica anni 1628. & in hac vltima anni 1642. publicata 15. Septembris, & hoc iure vtimur.

41 Hioc prius vt abeamus, vnum ſubtile dubium abſoluamus. Debitor in iudicio obtulit ſuo creditori pecuniam, iſte recuſauit, & debitor iuſſu iudicis depoſuit, non pecuniam realiter, ſed quia depoſitarius erat amicus, vel aliàs debitor deponentis eiuſdem, vel maioris quantitatis, ſolùm confeſſus ſe recepiſſe à debitore tot quantitatem in depoſitum, quot penes ſe habere fatetur. Depoſito hoc confeſſato exiſtente, publicata fuit diminutio monetæ, depoſitarius poſtmodum à creditore conuentus pro depoſiti reſtitutione replicabat, ſe paratum eſſe reddere cum ſua diminutione, an ſibi prodeſſet exceptio? Videtur quod ſic. Quia iſte depoſitarius licet realiter non receperit pecuniam, verè debitor eſt quantitatis ex ſua confeſſione de recepto, cum obligatione reddendi ad mandatum iudicis, Tiraquell. de retract. lib. 2. §. 4. gloſſ. 6. num. 19. Trentacinq. variar. lib. 3. tit. de ſolut. reſolut. 22. num. 2. Matienſo in leg. 4. gloſſ. 9. & in l. 9. tit. 11. lib. 5. recopilat. num. 7. & ſeq. Azeued. in d. l. 9. numer. 14. Hermoſilla ad l. 2. tit. 2. part. 5. gloſſ. 4. num. 69. & num. 72. qui aſſerunt poſt 43
alios teneri. Hanc confeſſionem depoſiti inter ipſos contrahentes, & ipſe Hermoſilla, cum Cencio n. 75. quod creditor poteſt recipere hoc depoſitum, & pecuniam confeſſatam. Ergo depoſitarius non amplius compelli debet vt integram, & ſine diminutione reſtituat, cum non ſuo periculo, ſed debitoris, aut creditoris abſque iuſta cauſa recuſantis leuare depoſitum, pereat, & minuatur, ad latè tradita ſuperius.

44 Sed contrarium verius eſt, quoniam in hoc depoſito pecunia non interuenit, nec vt ſpecies, nec vt numerata cuſtodienda, iuxta ea, quæ latius ſuperius dicta ſunt; ergo impoſſibile eſt, vt diminutio monetæ ſuperueniens illam comprehendat, quia non entis nullæ ſunt qualitates, nec qualitas ſine ſubiecto eſſe poteſt, & quod non eſt, rumpi nequit, & actus diminutionis præſupponit habitum, atque pecuniæ exiſtentiam, iuxta axiomata vulgaria, ſed hic deficit à principio pecunia, ergo diminutio illam tangere non potuit, iuxta text. in l. ſi certos nummos, puta, qui in arca ſunt, ſtipulatus ſim, & hi ſine culpa promiſſoris perierint, nihil nobis debetur 37. D. de verbor. obligat. l. planè, §. ſi eadem, D. delegat. 2. & l. ſed etſi certos, leg. ſi ſeruus, §. qui quinque, D. eodem, leg. in ratione, §. diligenter, D. ad leg. falcid. & in 45
ſimilibus terminis, nempe quando pecunia numerata depoſita fuit adminiſtratori aut depoſitario, & iſte ſuſtulit eandem, & in vſus ſuos conuertit, de quo conſtitit per ſuam confeſſionem, & diminutionem, poſtea contingentem ei applicandam, firmat D. Larea deciſ 14 num 38. ex præfata noſtra conſideratione, quia fruſtra quæritur de damno, aut detrimento rei, quæ non extat, nec periculum quod reſpicit, quando res periit, aut deterior reddita atſendi poteſt, quando iam res non eſt, quippe eo ipſo quod depoſitarius nummis depoſitis vſus fuerit, iam eſt ita conſumens, videtur vt amplius in ſpecie, id eſt, ea corpora in rerum natura attendi non poterant, ac per conſequens non entis qualitates conſiderari non valent.

46 Et quamuis depoſitatius ex ſua confeſſione de
recepto,& obligatione ad reddendum ſit obligatus,
vt verum eſt,debitor tamen eſt generis,non ſpeciei,
& genus perire non poteſt, provt diximus & proba-
uimus ſuprà ex *n.22.verſic.ſecundo quia quad de*,&c.
47 Deinde quia licèt inter contrahentes ex hoc de-
poſiti genere, oritur obligatio ob confeſſionem;
non tamen in præiudicium tertij, & ſic creditoris,
vt expreſsè probant omnes illi Doctores in princi-
pio huius quæſtionis citati, *n.42. verſ.hinc prius vt
abeamus*, &c. ita ſingulariter tenet D. Valenzuela
*conſ.67.ex num.47.cum ſeq.tom.1.*quod vbi requiri-
tur depoſitum reale, non admittitur per confeſſio-
nem depoſitarij ex Feliciano *de cenſibus,tom.1.lib.4.
cap.vnic n.2.* provt in noſtro caſu reale requiritur,vt
48 poſſit admittere, & pati diminutionem monetæ.
Poſtmodum ipſe Valenzuela *num.46.47.& 48.*
ita proſequitur, *Nec obſtabit dicere, quod depoſitum
reale etiam per confeſſionem probatur. l.Publia Ma-
uia.§ fin.l.Lucius, D. depoſiti, Maſcard. de probat.
concl 509. num.1. Vincemius Carrocius de depoſito,
part.1. de depoſiti probatione, n.3.& ſeqq.fol.84.*
*Quia hoc ſolum procedit, quando agitur de proban-
do depoſito in præiudicium confitentis,non quādo agi-
tur in præiudicium tertij, quo caſu non probatur per
confeſſionem,vt reſpondit Iaſ.conſil.172.num.4.lib.2.*
49 *& pluribus relatis Maſcard. vbi proximè, num.3. &
ſeq.Carrocius loco citato,num.5. Tiraquel.§.3.gloſſ 6.
num 9.& 15. Et quia depoſitum eſt contractus, qui re
tantummodo fit.Bald.conſ.218.num.8.& 256.num 2.
lib.1. Socinus conſ.243.num.3. lib.1. Maſcard. vbi*
50 *proximè, num 5. Vnde niſi res verè interuenerit, non
poteſt dici depoſitum,etiamſi interueneris confeſſio,nec
poſſet inducere depoſitum,quod nunquam fuit,vt dicit
Bald. conſ.256.num.2. lib.1. facit l.1. §.ſi mutuam,
D. ſi quid in fraudem patron. l.ſi debitorem, D.de ſo-
lution. l.non abſtulit, D. de nouat. l.Lucius.l.2. §.tu-
tela,& § fin.D.de adminiſtr. tutor. vbi talis confeſſio
non habetur pro ſolutione in præiudicium tertij. Bart.in*
51 *l.2. §.creditum, D.ſi certum petat & iſta eſt verior
opinio ex Cepola conſ.44. Ciſuentes in l.70. Tauri,
Montaluus in l.13.verb.el pretio,verſ.1.tit.10.lib.3.
fori. Matienzo in l.9.tit.11.lib.5.recopilat.gloſſ.4.
num.3. vbi Azeuedius num.14. Ioan. Baptiſta Lupus
de vſuris, commentar.2.§.4.ex num.108. Petr.Feller.
de cenſib.verb.inſtrumentum gratia conſignan. pretio,
n.48.* hactenus Valenzuela, qui benè conſonat iis
quæ diximus. Eandem ſententiam poſt Gloſſ.Paul.
de Caſtr. Iun Roland.à Valle, & Tiraq. tenuerunt
Theſaur.*deciſ.26.n.3.* Fachin.*controu. iur.lib.2.c.93.*
Cancer. *var. reſol.3. cap.8. depoſit. n.40.* Mantic. *de
contractib. lib.10. tit.10. n.14.* Caſtillo *controu.lib.3.
c.16.n.10.* Pichard. *in §.bona fidei 30.n.46. inſtit. de
action.* Giurba *deciſ.87.n.35.*Hermoſilla *ad l.5.tit.3.
gl.5.n.2.& ſeqq.p.5.tom.1.fol.*201. & ita hanc reſo-
lutionem amplexus fuit Senatus hic Valliſoletanus,
in facti contingentia.
52 Nunc tractandum de creditore, qui delegationem
à iudice obtinuit pro certa quantitate,directam ad-
miniſtratori concurſus, quando ob ſuam creditoris
in exigendo negligentiam periculum mutationis
monetæ,aut decoctionis adminiſtratoris pati tenea-
tur. In quo videtur dicendum, quod licèt per ſim-
plicem delegationem,& litteras à debitore directas
alteri, vt ſuo creditori ſoluat, primus debitor litte-
ras mittens non liberetur, quouſque cum effectu
pecuniæ exigat creditor,*ad lit.C.de ſolut.*quam latè
exornat Caſtillo *contr.tom.1.c.59.ex n.30.cum qua-
tuor ſeq.*& Anton.Amat.*var.reſol.47.per totum*,ma-
ximè *ex n.19.vſque ad fin.* & nos *ſup.hac.3.p.c.2.ex
n.45. cum multis ſeqq. verſic.hinc ne decipiaris*, &c.
Vbi quod hoc caſu ſemper periculum quodlibet in-
terim contingens pertineat ad primum debitorem,
delegantem, & litteras dantem, & non creditori,&
probant plures alij ſtatim citandi.
Hæc tamen concluſio vno modo communiter li- 53
mitatur, vt non habeat locum, quando creditor,in-
timatis delegationis litteris ei, cui erant directæ,
iſte acceptauerit, ipſe verò creditor multum negli-
gens fuit,& diu ſtetit in exigendo; nam periculum
interim contingens in decoctione ad eum,non verò
ad debitorem delegantem pertinebit,quam difficul-
tatem multos DD.tetigiſſe reperio, Rirn. *conſil.45.
ex n.3.cum ſeqq.lib.5.* Parlador.*in ſeſquicentur. dif-
ferent.50.§.1.n.8.*Cæſar Barcius *dec.72.n.5*.Gratian.
*diſceptat forenſ.lib.1.cap.64.n.23. & ex num.15.cum
ſeq.*Mareſcotus *var.reſol.lib.2.c.11.n.5.& n.8.*Garro
de credit.c.2. tit.7.n.2413. Guzman *de euiction.t.35.
ex n.34. & ſeqq.* plures Rotæ deciſiones referuntur
in propoſito per Alexand.Lodouiſ.*deciſ.217.n.6.* &
ibi Oliuer. Beltramin. Petrus Surdus *dec.23. ex n.6.*
Iacobus Cancer.*lib.2.c.6.ex n.169.cum ſeq.* Anton.
Amat.poſt Caldam Pereyram *var.reſol.cap.47.ſub
n.33.* Caſtillo qui plurimos ex iis Doctoribus non
refert *controuerſ.tom.5.c.77.caſu 7.verſ.creditor tan-
to tempore, & in verſ. & hactenus de iis*, & iterum
col.4. ad litteram refert deciſ. Farinæ. *in nouiſſ.445.*
Qui quidem alios quamplurimos allegant,omnes 54
tamen variis loquuntur linguis, & ab eis via certa
reſolutio percipi poteſt,quidam abſolutè affirmant,
quidam variis, & diuerſis diſtinctionis generibus
innodantur.
Mihi autem ea verior videtur opinio, quæ habet, 55
quod poſt delegationem acceptatam mandatario,
ſi creditor multo tempore cunctatur, & negligens
fuit in exigendo,ſibi, & non deleganti debet impu-
tari periculum,maximè in concurſu creditorum,vbi
per adminiſtrationem detinetur pecunia pro ſatisfa-
ciendis primis creditoribus, nec eam conſumere
poteſt in ſoluendo poſterioribus,provt latè diximus
hac 3.p.c.8 per totum, & ſic periculum pecuniæ in-
terim contingens debet imputari negligentiæ cre-
ditoris, qui,cum potuit diu non exegit.
Comprobatur ex iis quæ latiſſimè congeſſit No- 56
guerol *allegat.40.ex n.38.cum multis ſeqq.* vbi de fi-
deiuſſore indemnitatis, vt non teneatur, ſi creditor
negligens fuit in exigendo debito à debitore prin-
cipali, quando erat ſoluendo. Item de vxore negli- 57
gente exigere ſuam dotem defuncto marito,exiſten-
tibus bonis liberis,vt non habeat regreſſum ad bona
maioratus, ſibi pro dote obligata. Item, & de tertio 58
rei hypothecatæ poſſeſſore, vt liberetur, ſi creditor
fuit negligens in exigendo à principali debitore exi-
ſtente ſoluendo, & de aliis plurimis ſimilibus ibi-
dem apud Noguerol videbis, qui *num.58.& 59.*poſt
Theſaurum *deciſ.125. n.11.* limitat in fideiure puro,
qui poteſt æqualiter, & eodem tempore conueniri
cum principali debitore.
Et facit Cencius *de cenſib.q.98.n.64.* ibi. *Limita- 59
tur quartò, vt contra poſſeſſorem fundi non poſſit agi
actione hypothecaria,vel Saluiano,quando dominus,&
creditor cenſus poteſt argui de negligentia in exigen-
do annuos redditus cenſuales ab eo, qui ad illorum ſo-
lutionem tenebatur, Feller. in ſua praxi cenſual. in
verb.huiuſmodi, num.97.* Gabr. *conſil 47.n.16. lib.1.*
Boccacius *in tract.de cenſib. p.2.n.87. in fin.* Surdus
deciſ.32.n.9. Felician. *de cenſib.tom.1.lib.3.cap.6.ſub
n.3.& tom.2.lib.3.c.vlt.n.2.ad fin.verſ. & ad id*, &c.
Facit

60 Facit etiam Felicianus de Solis *in tract. de cenſib.*
lib. 3. cap. 6. num. 3. ibi. *Vbi vero tertius poſſeſſor re-*
cognouit, cogi poteſt, vt ſoluat præteritas penſiones.
Ancharran. *conſil. 386. col. 1.* Aymon Crauet. *conſil.*
217. Matth. de Afflictis *deciſ. 95.* Foller. *in praxi cen-*
ſus, verbo huiuſmodi cenſus ſuper rebus, num. 97. de-
clarans, hoc locum habere, quando ille, qui debet
conſequi cenſus præteritos, potuiſſet exigere præ-
teritas penſiones, & non exegit, quia tunc nouus
poſſeſſor non tenetur, ſed creditori imputandum
erit, per text. *in l. iure ciuili, D. de condition. & de-*
monſtrat. & in l. in executione, §. penult. D. de ver-
bor. obligat. & ea quæ io fortioribus terminis ſcri-
pſit Socinus *conſil. 273. lib. 2. &c.* Sequitur Ludouiſ.
de Auendaño *de cenſibus, cap. 99. n. 4.* idem tenet
Rodoanus *de rebus Eccleſiæ, quæſt. 17. num. 64.* Pe-
trus Surdus *deciſ. 32. num 9.* & Amadeus de Ponte
in tract. de laudemiis, quæſt. 45. num. 10. & Felicia-
nus de Solis *in tom. 2. lib. 3. cap. 6. verſ. aduerſus au-*
tem tertium, in fine, pag. mihi 206.

61 Nunc ſe offert ſub illis diſceptanda quæſtio, ad-
miniſtrator concurſus, aliuſve depoſitarius, qui de-
legationes ſibi directas à creditore recipiens, noni-
ter huic cautionem, ſeu obligationem fecit pro ea-
dem quantitate perſoluenda, an teneatur tanquam
adminiſtrator, & depoſitarius, vt antea, vel potius
mutata cauſa depoſiti vti ſimplex debitor?

62 Huius quæſtionis vtilitas in hoc verſatur, quo-
niam ſi tanquam depoſitarius tenetur; periculum
mutationis monetæ, aliudve interim contingens ad
ſe non pertinet, qui dominus pecuniæ non eſt, &
ideo ſufficit, mutatione monetæ contingente, mani-
feſtare pecunias depoſitas; vt ſurſum diximus.

63 At vero ſi debitor ſimplex conſideretur, pericu-
lum ſibi imputatur tãquam debitori generis, & do-
mino pecuniæ, ſi tempore congruo noo obtulit, nec
legitimè depoſuit, ad iura vulgaria.

64 Et quod depoſitarius iſte, vti ſimplex debitor
de periculo teneatur, probatur: nam per illam no-
uam debiti cautionem, & obligationem factam
creditori mutata videatur cauſa depoſiti præcedens,
& tranſlata in mutuum, quo mediante pecuniæ
dominium in depoſitarium transfunditur, ac per
conſequens periculum mutationis monetæ, aliud-
ve nociter contingens eidem, vti debitori generis,
& noo ſpeciei, non vero creditori nocet, quia res
periculo domini perit. Pro hac veriſſima doctrina
textum habemus famoſum *in l. certi condit. 9. §. de-*
poſui apud te decem, poſtea permiſi tibi vti. Nerua,
& Proculus, etiam anteaquam moueantur, condice-
re, quaſi mutua, tibi hæc poſſe aiunt; & eſt verum,
vt & Marcello videtur, animo enim cœpit poſſidere:
ergo tranſit ad eum periculum, qui mutuum roga-
uit, & poterit ei condici. Proſequitur lex ſequens
in hæc. *Quod ſi ab initio eum deponerem, vti tibi,*
(ſi velis) permiſero, creditam non eſſe, antequam
mota ſit: quoniam debitum iri non eſt certum, D. ſi
cert. petat. & text. *in d. §. depoſui.* Latè exornarunt
Aretin. *in l. 2. num. 3. D. ſi cert. petat.* & ibi Bartol.
Fulgoſ. Iaſ. *num. 6.* Ripa *num. 10.* Purpuratus *num.*
40. Cottius Iun. *num. 14.* Carroccius *num. 13.* Pe-
trus Gregor. *ſintagmat. iur. lib. 23. cap. 31 num. 10.*
Couanus *lib. 7. commentar. cap. 4. num. 3.* Mantica
de contractib. lib. 10. tit. 2 num. 19. Rodriguez *de red-*
ditibus, lib. 3. quæſt. 10. num. 22. Amator Rodri-
guez *de priuileg. credit. art. 6. numer. 42.* Pichardus
in §. 1. numer. 79. & 80. inſtitut. quib. mod. recon-
trah. obligat. Fontanella *de pactis, nuptial. clau-*
ſul. 5. gloſſ. 8. p. 7. num. 9. cum multis ſequentibus, &
Salgado de Labyrinth. creditor. Tom. II
ex num. 17. Molina *in emptoric tit. 8. num. 59.* Ca-
ſtillo *controuerſ. lib. 3. cap. 16. ex num. 27. cum ſeqq.*
Peregrinus *deciſ. 58.* qui omnes *ex d. § depoſui.*
tenent, quod ſi paulo poſt depoſiti contractum
de mutuo conueniant partes, depoſitum alte-
ratur, & in mutuum transfertur; ergo depoſitarius
per nouam obligationem ſimplex debitor conſtitui-
tur, & in ſe pecuniæ ſuſcipit periculum.

Hinc quando cauſa vnius contractus transfun- 65
ditur, & mutatur in aliam cauſam, prior nouatur,
& extinguitur primus contractus, & remanet ſecun-
dus, nam ſi debitum ex cauſa mutui conuertatur
in cauſam depoſiti, (vel è contra,) vel in pretium
emptionis, vel io cauſam ſocietatis; primus con-
tractus eſt reſolutus, vt per rationes, & fundamen-
ta probat Antonin. Amat. *lib. 1. variar. reſolut 50.*
ex num 4. cum ſeqq. Molina *de contract. diſput. 559.*
num. 12. 13. & 18. Vbi loquitur, quando de mutuo 66
fit contractus cenſualis, Bald. *conſil. 291. lib. 5.* La-
narius *conſil. 23. per totum.* Vbi quando de cambio
emitur redditus Gabriel *conſil. 81. num. 3. & 4. lib. 1.*
Vbi quando mutuum conuertitur in cauſam ſocie- 67
tatis, & *conſil. 170. numer. 3. lib. 2.* Ioann. Faber *in*
§. præterea num. 3. inſtitut. quib. mod. tollit. obligat.
vbi quando de debito fit emptio vini, Medici *de*
compenſation. quæſt. 8. in fin. Surdus *de aliment.*
tit. 5 quæſt. 1. num. 37. & tit. 3. quæſt. 1. num 70. &
in conſil. 145. numer. 14. & 25. Antonius Gabr. *de*
nouation. concluſ. 1. num. 63. & 71. Ronchegall. *in*
l. 2. num. 19. de duobus reis. Cagnolus *in l. ſingula-*
ris, num. 125. & ſeq. Decius *num. 28. D. ſi cert. pe-*
tat. Milanenſ. *deciſ 9. num. 110. lib 2.* Vbi quando
pro dote fit annuus redditus, & cenſus creatur, vt 68
noo poſſit amplius agi ad dotem, *deciſ. 13. num. 21.*
lib. 1. Maſtrillus *deciſ. 40. num. 1.* Menochius *con-*
ſil. 907. num. 26. & 27. Gregor. Lopez *in l. 13. tit. 14.*
p. 5. verbo por manera. Gutierrez *de iuram. confir-*
mat. 1. p. cap 63. num 8. Ceuallos *commun. contra*
commun. quæſt. 754. num. 1. & quæſt 755. numer. 13.
& 14. Seſſe *deciſ. 133. num. 12. volum. 2.* Cæſar Bar-
zios *deciſ. 20. num. 9.* Ponte *conſil 131. num. 151. &*
num. 134. lib 2 Rebuffus *ad conſtitutiones Gallican.*
tit de liter. obligat. art. 1. gloſſ 9. n. 21. Valenzuel. *con-* 70
ſil. 109. num. 21 & 22. tom. 2. dicens, quod contra-
ctu primo in alterum transfuſo, prior non conſide-
ratur amplius, per *l. ſingularia*, vbi Bartol. & om-
nes, *D. ſi cert. petat.* Cæſar Manerit. *in tractat.*
de contractib. libellariis, quæſt. 35. num. 31. & ſeqq.
Idem affirmat Gratianus *diſceptat. forenſ. cap. 41.*
num. 6. tom. 1. optimè Petrus Surdus *de alimentis,*
tit. 9. quæſt. 21. ex num. 12. cum ſeqq vbi, quod tunc
non attenditur natura, nec qualitas contractus trans-
fuſi, nec amplius inſpicimus qualitatem primi con-
tractus, ſed ſecundi in omnibus obſeruamus, ex
Bartol. *in d. §. depoſui, numer. 20 & 21.* Iaſon, &
Cagnolus.

Creditor igitur in noſtro caſu, qui tradens dele- 71
gationes, hoc eſt, *los libramientos*, depoſitario, ſeu
adminiſtratori recipit ab eo nouam cautionem, &
obligationem ſoluendi eandem quantitatem. nulla
alia intentione feciſſe videtur, quam animo nouan-
di priorem cauſam depoſiti, & in mutuum transfe-
rendi, conſtituendo eum debitorem, cauſa depoſiti
alterata.

Deſuper, quia quando aliquid additur, vel de- 72
trahitur priori obligationi, aut diſpoſitioni, ſiue in
qualitate, ſiue io tempore, & in aliis (ſubſtantiam
tamen prioris obligationis tangentibus,) noua
obligatio, & noua diſpoſitio eſt; prima nouata, &

extincta. Latè Decianus in cap. de cauſis num.5. de
offic. delegat. Caſſiodorus deciſ.33.num.1. Verallus
deciſ.16.num.4. & deciſ.17.num.2.p.2. Ruinus con-
ſil.38. num 10.volum.1. Hyronym. Gonzalez in re-
gul. Cancell. gloſſ.9. ex num.8. cum multis ſequenti-
bus. Menochius conſil.160. num.49. quamplurimos
refert Giurba in conſil.65.num.32. in fin. & num.33.
73 diſtinguentes inter mutationem circa ſubſtantialia
contractus, & diſpoſitionis, & inter accidentalia,
de qua diſtinctione poſt alios optimè Tiberius De-
cianus conſil.11. ex num.27. cum ſequentibus, & ex
num.32. Surdus deciſ.70. num.3. & num.15. nec-
non Petrus Barboſa in l.1. art.1. num.102. & num.
132. cum ſequentib. vbi benè, & explicitè loquitur,
D. de iudiciis. Idem Surdus conſil.243. num.19. &
conſil. 217. ex num.13. per §. præterea inſtitut. de
inutilib. ſtipulat. l.1. §. ſi quis ſimpliciter, vbi Do-
ctores, D. de verbor. obligat. l. ius ciuile, D. de
iuſt. & iur. l. denunciatio, §. quid tamen, D. de adul-
ter. cap. licet, & ibi omnes, de offic. ordinarij. Se-
cus ſi primus actus ſolum mutetur in accidentibus,
74 non tangentibus ſubſtantiam ipſius, quia tunc
idem actus dicitur continuatus, & probant præal-
legati Doctores, ac plures per Gratianum tom.4.
diſceptat.718. ex num.17. & 18. Valenzuel. con-
ſil.160. ex num. 66. cum ſeqq. & idem Gratianum
ex num.4. & ſeqq. tom.3. cap.599. ex num.34. Va-
lenzuel. conſil.160. ex num.66. & ſequentibus. Sed
in noſtro caſu per nouam cautionem, & obligatio-
nem factam ab adminiſtratore, ſeu depoſitario in
fauorem creditoris, prorſus mutatur ſubſtantia de-
poſiti, cum conuertatur in mutuum, ex iam dictis;
ergo nouata intelligitur depoſiti obligatio, ita vt
depoſitarius amplius non teneatur ex ea, ſed ex no-
tante tanquam ſimplex debitor, in quem peri-
culum quodlibet rei, & pecuniæ ſimul tranſ-
fertur.
75 Iis tamen minimè refragantibus in quæſtione
propoſita diſtinctè procedendum erit, nam ſi ſe-
cunda obligatio ſit animo nouandi priorem, prout
contingit, quando cauſa vnius contractus per par-
tium conuentionem transfunditur in alium, putà
quando de depoſito fit mutuum, & de aliis exem-
plis ſupra poſitis, tunc ſecurè procedunt ea omnia
quæ hactenus ſcripta ſunt, ex num.16. cum ſequen-
tibus, per textum capitalem in d. leg. certi conditio, §.
depoſui, l. ſingularia, ff. ſi cert. petat. & leg. ſi ma-
76 nu ſata, D. de contrahenda empt. Vt tunc periculum
pecuniæ, ſiue mutationis monetæ; ſiue aliud quod-
libet, quomodolibet contingens cedat in damnum
depoſitarij mutuo recipientis depoſitum, cum de
cætero in eum dominium pecuniæ ſit tranſlatum, &
generis fiat debitor, cum genus perire non poſſit, vt
latius ſuperius diximus.
77 Aut enim non animo nouandi priorem contra-
ctum, & obligationem, ſecunda fuit conuentio, &
promiſſio inter contrahentes, qui animus nouan-
di in dubio non præſumitur, niſi expreſsè dictum
fuerit per contrahentes, vt per text. in l. fin. Cod.
de nouationibus, & l.15. titul.4. part.5. & ex his
78 quæ abundè diximus ſuprà hac 3. part. cap.2. ex
num.45. verſic. hinc nec decipiaris, &c. Et tunc non
videntur partes recedere à priori contractu, nec
cauſam antiquam mutare, aut infringere, ſed tan-
tum eandem noua cautione, & noua obligatione
confirmare, addendo obligationem obligationi, vt
probatur in l. aliam 29. de nouationibus. In hæc.
Aliam cauſam eſſe nouationis voluntariæ, aliam iu-
dicio accepti, multa exempla oſtendunt, perit enim
priuilegium dotis, & tutelæ, & ſi poſt diuortium dos
in ſtipulationem deducatur, vel poſt pubertatem tute-
læ actio nouetur, ſi id ſpecialiter actum eſt, text.
etiam in l. id quod, ff. de conſtitut. pecunia. Hanc
diſtinctionem ampliſſimè comprobauimus in no-
ſtris Commentariis, de Regia protect. 3. part. cap.1.
per totum. Vbi multa reperies conducibilia, quibus
adde, quod nouatio non inducitur, quando pro-
miſſio non fit ex diuerſa cauſa, ſed ex eadem niſi ex-
preſsè dicatur Anton. Grab. de nouation. concluſ.1.
num.24. 25. & 69. Rota Genuenſ. deciſion.5. Paul.
Caſtrenſ. in l. quibus idem. Vbi Alexand. colum.1.
verſic. prædictis etiam adde. Iaſon colum.2. in 5. li-
mitat. ff. de verber. obligat. Caualcan. deciſ.20. ſub
num.7. lib.1. Anton. Amat. variar. reſol. tom.2. re-
ſol.57. num.16. qui num.17. idem dicit, quando ſe-
cunda obligatio illud idem, quod prima continet,
ex Menoch. lib.3. præſumpt.134. num.10. Surd con-
ſil.385. n.19.
At in noſtro caſu cauſa depoſiti præcedens non 79
transfunditur in cauſam mutui, nec id actum fuit
inter contrahentes, ſed id quod ex cauſa depoſiti
debebat depoſitarius, ſed ſoluturum promiſit, ac ſe
debitorem conſtituit, ac denuò recognoſcit adden-
do obligationem obligationi ad maiorem cautelam,
& firmitatem, ſeu ſecuritatem prioris, quo caſu
non inducitur nouatio per acceſſionem cautionis,
tenet Bald. conſil.266. in principio, & conſil.318.
num.3. & 4. volum.1. Syluanus conſil.14. num.11.
& n.12. niſi expreſsè de nouatione actum ſit, Gaill.
lib.1. obſeruat.30. num.6. Maſcardus concl.4. n.14.
& ſequentibus. Menoch. de præſumptionibus, lib.3. 80
præſumpt.134. numer.12. & ſequentibus. & quod
quando noua obligatio ſolùm continet cautionem
primæ; non inducatur nouatio. Docet Bartol. in l.
Titius, de fideiuſſor. poſt quem Angel. Imol. Socin.
Caſtrenſ. Alexand. & plures alios exornat Petrus
Surdus conſil.385. n.14. Mantica de contractib. lib.14.
tit.2. num.15.
Quiquidem Surdus num.16. addit, quod non fit 81
nouatio ex eo quod poſtea conuentum eſt pro exe-
cutione prioris contractus, vel pro eius comple-
mento, vel perfectione ex Bartol. in l. ſingularia,
num.10. verſic. quandoque præcedit. vbi Alexand. Ia-
ſon, Decius, Purpurat Belognet. & Curtius Iun. D.
ſi cert. petat. Menoch. de præſumpt 134. num.26. & 82
ſeqq. Crauet. conſil.436. num.7. dicente, non dici
nouum actum, illum qui fit pro executione antiqui,
& in conſil.666. num.5. Cephal. conſil. 351. num.23.
& ſequenti. Decianus conſil. 11. n.51. plurimos alios
refert Anton. Amat. variar. reſolut. tom.2. reſolut.57.
num.18 & ſeqq.
Deinde quia iſta ſecunda cautio, & obligatio fa- 83
cta per depoſitarium, ſeu adminiſtratorem, rectè
compatitur cum prima ex cauſa depoſiti, atque ideo
nunquam inducitur nouatio, niſi id fuerit expreſsè
dictum Bal. in l. final. in principio. Cod. de nouatio-
nib. Decius in conſil.463. num.4. Alexand. conſ.193.
num 3. volum.6. Cagnol. in leg. ſingularia, num.120.
D. ſi cert. petat. Beroius conſil.205. num.13. volum.3.
Maſcardus d. concluſ.4. num. 23. Menoch. de præ-
ſumpt. 134. num.39. Decianus conſil. 11. numer.63.
Riminald. conſil.738. num.24. & conſil.779. num.79.
at ſi adinuicem comparentur, nullo modo nouatio
inducitur, vt & ipſi Doctores probant, & innume-
rabiles alij conducti per Gratianum diſceptation.
tom.4. cap.718. num.18. & 18. vtraque etenim obli-
gatio tendit ad eundem finem, ſoluendi ſcilicet il-
lud idem quod ex depoſito debebatur, ac virtute
delega

delegationis à iudice obtentæ ſoluere depoſitarius
tenebatur.

84 Vnde conſequens eſt, vt ſi ſecunda obligatio tan-
tumdem, vel etiam plus contineat quam præcedens
habens aliquod priuilegium, vel executionem pa-
ratam; non debeat intelligi nouatio, niſi exprima-
tur. Abundè proſequitur comprobans, ex *l.4 § ſi*
ex conuentione. ff. de re iudicata, & l.minor.25. ann.
cui fidei commiſſum, ff. de minoribus, cum veriſimile
non ſit creditorem voluiſſe ab ea recedere. Mantica
85 *de contractibus, lib.17. tit.1. ex n.17. vſque ad n 21.*
allego text. optimum *in l.2. ff. de priuileg. creditor.*
in l quidquod, ff. de donationib. vbi ſi quis donauit,
& poſtea ſe ſoluturum conſtituit non inſolidum,
prout in conſtituta pecunia, ſed in quantum facere
poterit duntaxat tenetur prout in primordiali con-
tractu donationis, ex quo donans amplius non con-
uenitur; & aſſignat text. ipſe rationem ibi, cauſam
enim, & originem conſtitutæ pecuniæ, non iudicij
poteſtatem præualere placuit, text. etiam *in l. quod*
86 *ſi maritus, ff. de conſtituta pecunia*, vbi maritus de-
bitor dotis ſi conſtituat ſe eandem ſoluturum, tene-
bitur, non prout in actione conſtituta pecunia inſo-
lidum, ſed dumtaxat, in quantum facere poteſt, pro-
ut in actione de dote exornat latiſſimè Caſtillo *con-*
trouerſ. tom.6. cap.155. ex num.1. plurimos refert
Surdus *conſ.34. num.34 & 35. lib.1.* & altiùs Gra-
87 tian. *tom.4. cap.758. ex num.14 cum ſeqq.* quia tunc
poſterior promiſſio eiuſdem quantitatis potius di-
citur prioris accumulatiuè nouatio quam extincti-
ua, quamplurimos Doctores in id allegat Gratianus
diſceptat. tom.3. cap.509. ex n.9 cum ſeqq. vbi etiam
quod hæc ſecunda promiſſio, & ſtipulatio fit tan-
tum ad maiorem cautelam, & ſecuritatem prioris
88 obligationis, in quo non cadit nouatio, vbi expen-
dens ad funus habet priuilegium anterioritatis in-
ter cæteros creditores à iure, ſibi inſuper à debitore
promiſſa fuère funeris impenſa; an amittat priui-
legium. Reſpondet Conſultus in fine, ibi, quare ſi
in ſtipulatum funeris impenſa deducta ſit, dicen-
dum eſt locum eſſe priuilegio, ſi modo quis non
abiiciendi priuilegij cauſa ſtipulatus eſt. Similia ſunt
iura expreſſa, *in l. aliam. ff. de nouationibus*, quæ lo-
quitur de priuilegio dotis, & actionis tutelæ, non
amittendo in ſtipulationem deductis animo nouan-
di non interueniente, text. etiam optimus *in l.4. §. ſi*
ex conuentione, ff. de re iudicata, loquens de priuile-
gio executionis ex re iudicata poſtmodum in pactum
deducto, vt non innouetur, niſi expreſsè inter par-
tes agatur.

89 Hinc fit quod quando duæ obligationes fiunt pro
eodem debito, non inducitur nouatio prioris, cum
fiat ſecunda ad maiorem firmitatem, & ad prioris
executionem niſi de nouanda prima expreſsè inter
partes agatur, latiſſimè poſt plurimos Doctores ſe-
quitur Antonin. Amat. *variar. reſolut. lib.2. reſolut.*
57. ex num.16. cum ſeqq. & nos in noſtris commen-
tariis de ſupplicatione, *ad ſanctiſſ. 1. part. cap.10. §.*
vnic. à num.74.

90 Quemadmodum etiam quando præcedit contra-
ctus perfectus, cui licet adijciatur conuentio, quæ
poteſt cadere in nouum contractum, tamen atten-
ditur primus, ita vt magis inducatur informatio
prioris, quàm nouus contractus. Eleganter Salicet.
in l.1. §. ſi te rogauero, in princip. ff. depoſiti, quod
etiam voluit Bald *in rubric. C. eodem, tit. n.7. q 7.*
ſequitur Gratian. *tom.2. diſcept.273. n.34.* Caſtillo
controuerſ. tom 2. cap.155. ſub n.6. ante fin.

91 Nam promiſſio accedens obligationi eam non
alterat, nec eius naturam immutat, vel per *l. qui mu-*
tuam, ff. mandati, probat Gratianus *diſceptat. 33.*
num.28.29. & num. ſequenti. Si etenim fiunt plures 92
promiſſiones eiuſdem ſummæ pro eadem cauſa non
inducitur prioris obligationis nouatio, niſi expreſsè
dicatur, vt contra gloſſ. *fin. C. de nouation.* tenent
Paulus de Caſtro *in l. qui bis idem*, vbi etiam Ale-
xand. *colum.1. verſ prædictis etiam adde*, & *ibi* Ia-
ſon *colum.2. in 2. limit. ff. de verbor. obligat.* Anton.
Gabr. *commun. concluſ tit de nouationibus, concluſ.1.*
num.69 lib.3. confirmatur; nam ſi hæres promittat 93
ſoluere legata, & credita ad id idem, & eodem mo-
do, quo antea obligatus manet, id eſt cum benefi-
cio inuentarij, hæc namque promiſſio fit per mo-
dum recognitionis; latiſſimè Gratianus *diſcept.18.*
ex num.28. & ſeqq. vbi quod per hanc promiſſio-
nem non inducitur nouatio, optimè Mantica *de*
contractibus, tit 7. ex num.8.13.17. & 19. cum ſeqq.
& ex num.13 lib.3. Anton. Amat. *reſol.21. num.4 &*
n.10 Gratian. *tom.4. diſcept.718. ex num.17. tom.3.*
cap.509. ex num.9. cum ſeqq.

Et in iſtis terminis, quando præceſſit depoſitum, 94
& nouus inter partes contractus ſuperuenit, pro il-
lius maiori ſecuritate, aut cautione, in quo nihil
actum fuit de depoſito nouando; vt depoſiti cauſa
maneat illæſa; plurimas doctrinas, & fundamenta
congeſſit Petrus Surdus *in d. conſil.385. per totum,*
tom.3. qui *ex num.7. & ſeqq* quod allegans noua- 95
tionem probare tenetur, quia non præſumitur ex
Alexand. *conſil.13. in princip volum.2.* Decio *con-*
ſil 97. num 5. plures per Maſcard. *d. concluſ.1111.*
in princip. Menoch *lib 3. d. præſumpt.134. in prin-*
cipio. Socinus iun. *conſ.141. num.18.* Decianus *con-*
ſil.11. num.34. & ſeqq. volum.1. Et in ſimilibus, imò 96
& fortioribus terminis, vt non nouetur prior natu-
ra, & actio depoſiti, ſed ſemper eius origo ſit atten-
denda iuxta mentem contrahentium, multa viden-
da erunt, per Caſtellum *quotidian. controuerſ tom.5.*
cap.16. ex num.45. & ſeqq. & ſuperiùs *& ex n.65.*
& 64. cum ſeqq.

Et *num.8 & 9.* ipſe Surdus, quod cum hodiè mi- 97
nimè inducatur nouatio, niſi expreſsè dicatur, ex
d. l fin. de nouation. quando propterea ſumus in du-
bio, ſemper iudicandum eſt nouationem non fuiſſe
inductam, ex Alciato *conſil.119. in fin* & ex Bart.
in l. penult. D. de prætor. ſtipulat. dicente, procli-
uiores eſſe debere ad negandam, quam ad inducen-
dam nouationem. Idem firmant Abbas *conſil.2.*
num.10. volum.1. Maſcard. vbi proximè *num.1. in*
fine; quia pluralitas contractuum non præſumitur,
vt ex Baldo *in l. fin. in fine, C. de rebus credit.* Iaſon
in l. eum, qui §. in popularibus, num.18. D. de iureiur.
Crauetta *conſil.112. num.4.* Surdus *ibi, num 10. &*
in conſil.16. num.9. & in propoſito noſtro latè vi-
dendus Decianus *d. conſ.11. num.34. & ſeqq.*

Multa etiam in propoſito videnda erunt per De- 98
cianum *ibid. per totum, conſil.11.* qui *num 34.* quod
in dubio non præſumitur velle aliquid de nouo in-
ducere, ſed potius confirmare, & quod pluralitas 99
actuum in dubio non præſumitur, ex *l. triticum, &*
l. ſcire debemus, D de verbor. obligat. & n.37. quod
non præſumitur pluritas contractuum, etiam ex plu-
ralitate inſtrumentorum, ſi conſtat, quod eſſentia-
lia, & ſubſtantialia ſint eadem, quando ſi quidem
concordant in ſubſtantialibus, eadem præſumuntur,
& continuata, non diuerſa, quod per plura latè com-
probat, & *num.25. cum ſeqq.*

Hinc fit, quod quando quis bis idem promittit, 100
ſemel tantum tenetur, *l. qui bis idem; 18. D. de ver-*

bor. obligat. l. dari, D. eodem tit. atque ideo, ex pri-
mo agendum erit, non ex ſecundo, vt ex Bart. Bald.
Caſtrenſ. & Alexand. *in d. l. quibus*, idem tenet Pe-
101 trus Surdus *in conſil.* 217. *num.* 23. *tom.* 2. quam do-
ctrinam declarat; nam ſi ſecundus contractus plus
contineat, quàm primus, & quod additum eſt con-
tineat, & tangat ſubſtantiam, & naturam contra-
ctus, & tunc dicitur nouus contractus, niſi partes
aliter diſponant, & tunc agitur ex nouo contractu,
primo extincto, & ſublato; at ſi additio concernat
102 tantum qualitates, & extrinſeca contractus, tunc
agitur ex primo, non ex ſecundo contractu, verum
pro eo quod eſt additum datur exceptio, per textum
in l. pacta conuenta. vbi gloſſ. Bart. & omnes præci-
puè Bald qui eam legit poſt, *l. iuriſgentium, §. adeò,
D. de pact.* & pulchrè Bart. *in d. §. adeò*, vbi Bald.
Angel. Caſtrenſ. Iaſon, & alij optimè declarant.

103 Atque ex iis, in facti contingentia declarauit Se-
natus noſter Valliſoletanus, ſemel, atque iterum de-
poſitarium, qui delegationes, hoc eſt, *los libramien-
tos*, obtentas per creditorem ſimpliciter promiſit
ſoluere, non teneri de periculo monetæ, cum muta-
ta, aut alterata non fuerit per hoc cauſa depoſiti,
nec factus fuerit debitor generis, nec nouata fuit
prior obligatio, ſed potius ſecunda ad corrobora-
tionem, & firmitatem prioris emanata.

104 Sed an & quando qualitates, & priuilegia con-
tractus nouati influunt, & tranſeant in contractum
nouantem, latiſſimè egimus in noſtris commenta-
riis, *de Regio protect.* 3. *p. cap.* 1. *per totum* quæ om-
nino declarat per elegãtem diſtinctionem Petri Sur-
di *conſil.* 445. *ex num.* 57. qui mirabiliter diſtinguit,
& vide *num.* 10.

105 Et pro complemento huius cap. quantum attinet
ad periculum adminiſtratoris, illud erit adnotan-
dum, quod in rationibus adminiſtrationis reddendis
non ſunt adminiſtratori onerandæ partitæ, & no-
mina debitorum, quæ ipſe non exegit, & ſunt penes
debitores, ſeu colonos adminiſtrationis, quæque
ipſe tradit, & conſignat inexacta; ne fortè ſua ne-
gligentia, & culpa, etiam leui facta fiant inexigibilia,
eo quod facti fuerint debitores non ſoluendo, quia
tunc iuſtè adminiſtratori onerantur nomina ipſa in-
exacta, text. capitalis, *in l. 2. C. arbitrium tutelæ*, ſe-
quitur Alexand. *conſil.* 104 *lib.* 4. Socinus *conſil.* 2.
lib. 1. *& conſil.* 122 *&* 123. *lib.* 2. Monter. *de tutore,
cap.* 39. *num.* 36. latiùs etiam proſequitur Eſcobar
de ratiociniis, cap. 19. *à num.* 21. *cum ſeqq.* facit etiam
text. *in l. tutor conſtitutus, §. item reſcriptum eſt nomen*, *& §. fin. ff. de adminiſtratio. tutor.* vide etiam
Rodrig. *de annuis redditib. lib.* 3. *quæſt.* 10. *ex n.* 64.
& ſequentib.

106 Quæ quidem procedunt, quando ex parte cre-
ditorum, vel debitoris, qui formauit concurſum,
probatur quod eo tempore, quo adminiſtrator in-
greſſus fuit adminiſtrationem, debitores ſoluendi
erant, & debita exigibilia, aliàs ſi hoc per actores
non fuerit probatum hæc nomina non cedunt pe-
riculo adminiſtratoris, nec ei onerantur, ſed ſufficit
ei ea reddere non exacta, vt tenent Imola *conſil.* 75.
quem referens ſequitur Decianus *conſil.* 85. *ſub n.* 27.
lib. 2 Gutierez *de tutelis*, 3 *part. cap.* 1. *ſub n.* 98. Ma-
107 rinus de Iulian. *conſil.* 15. *num.* 38. *&* 39. inter diuerſa
Conſ. Sicula; dicens debere probari debita tem-
pore adminiſtrationis ſuſceptæ eſſe exigibilia, quia
interim culpa adminiſtratoris non præſumitur, ſe-
quitur eiuſdem *addit. ibid. num.* 38. aſſiduè tamen
apperiuntur diligentiæ factæ per adminiſtratorem in
exigendo, vt prorſus inculpabilis reddatur.

CAPVT XII.

Emptor ſub haſta bonorum concurſus ſub conditione recognoſcendi (loco pretij) cenſus ſuper eis impoſitos; an ſatisfaciat, ſi recognouerit, dum poſſederit, ita vt à ſe facta poſtmodum hypothecæ dimiſſione, prorſus à recognoſcendi obligatione liberetur.

SVMMARIVM.

Bona concurſus ſubhaſtantur ſub conditione recognoſcendi cenſus creditoribus conſentientibus. n. 1.

Emptor an ſatisfaciat obligationi recognoſcendi cenſus; ſi cognoſcat non abſolutè, ſed dum rem poſſederit dumtaxat ex n. 2. *& ſeqq.*

Obligatio reſpiciens nudum factum per factum ſatisfit. n. 3. *& n.* 4.

Promittentem vxorem renunciaturam legitima Patris, ſatisfacit, ſi de facto renunciet, licèt ex alio capite renunciatio ſit inefficax, qui dixerunt. num. 5. *&* 6.

Ius ſemel extinctum, iterum non reuiuiſcit. n. 7.

Factum legitimè retractari non debet licèt caſus poſtea eueniat, a quo non potuit inchoari. n. 8.

Emptorem ſub haſta cum conditione recognoſcendi loco pretij cenſus, non ſatisfacere recognoſcendo temporaliter, dum poſſederit rem, verius eſſe oſtenditur. ex num. 9.

Recognitio promiſſa in ſubhaſtatione, & fit animo, vt debitor perpetuò maneat ſecurus à creditoribus cenſualiſtis. n. 10.

Contrahentes reſpectum habentes ad effectum non ſufficit nudum factum. n. 11.

Promiſſio interpretanda erit iuxta finem, ad quem fuit principaliter ordinata. n. 12.

L. in omnibus, 52. *ff de verbor. obligat. ponderatur. ibid.*

Promittens minorem ratificaturum, non ſatisfacit per ratificationem factam à minore, decreto iudicis ceſſante. num. 13.

Promittens vxorem nuptam ratificaturum, non ſatisfacit, ſi ratificet deficiente conſenſu, aut licentia viri. num. 14.

Fideiuſſorem daturum promittens non ſatisfacit quemlibet preſtando ſi idoneus non ſit. n. 15.

Monaſterium promittens, nouitiam ante profeſſionem renunciatur bonis in alicuius fauorem, intelligitur de renuntiatione valida ac legitima. numero 16.

Obligatus ad factum alienum de iure Hiſpano non liberatur preſtando intereſſe. n. 17.

Promittens ſe recogniturum cenſus ſuper re empta impoſitos, factum proprium, non alienum promittit. num. 18.

In contractibus fit interpretatio promiſſionis, per quam contrahens non remaneat deceptus. n. 19.

Venditare, vt ex pretio ſoluatur creditor, ſi pretium ei tradatur, quod euinci poſſit, non liberatur debitor. num 20.

L. ſi mandato Titij, §. creditori, ff. mandati, l. ſi pignore, §. ſi, ff. de pignor. actio. & l. ſextane, § Latinus,

§. Latinus, ff de exceptione rei ind. ponderantur. ibid.

Conditio ſi rationem adminiſtrationis reddiderit, intelligitur cum effectu reliqua ſoluendo. n. 21.

L. quamuis. ff. de condit. & demonſtrat. exornatur ibid. & n. 22.

Recognitionem promittens emptor in ſubhaſtatione perpetuò tenetur. n 23.

Promittens loco pretij recognoſcere, habetur, ac ſi ipſe à principe cenſum creauerit, & pretium eius recepiſſet. n. 24.

Emptor loco pretij promittens recognitionem cenſus, ſuſcepit in ſe obligationem in futurum. n. 25.

Et tenetur ad annuos redditus futuros, verum, & ad præteritos à debitore non ſolutos. n. 26. & n. 27.

Recognitionem ſimpliciter promittens cogitur, vt abſolutè, & non temporaliter recognoſcat. numero 28.

Qui purè facere aliquid fuit obligatus, non ſatisfacit faciendo ſub conditione aut qualitate. num. 29. & num. 30.

Recognitio temporanea facta creditoribus ab emptore abſolutè ad eam obligato, nec dimiſſio rei poſtea facta, nihil nocet debitori. n. 31.

Venditori in re tradita nullum ius remanſit, ſed ſolum actionem perſonalem ad pretium. n. 32.

In ſubhaſtatione poſt pretij oblationem pœnitentia non eſt locus. n. 33.

Emptoris hypotheca recognitio eſt temporalis, quando emit priuatim à debitore, ſecus quando loco pretij, in ſubhaſtatione recognitionem promiſit, quæ eſt perpetua, ad dimiſſionem non admittitur emptor. n. 34 reuolſſinè, & n. 31.

Emptor qui in ſubhaſtatione loco pretij promiſit recognitionem cenſus, & temporaliter recognouit creditores, quibus pro tempore dimiſit rem emptam in ſuo debitore, ad huius inſtantiam fuit condemnatus in perpetuum cenſus perſoluere, & indemnem reddere debitorem. n. 36.

Recognitio in ſubhaſtatione promiſſa loco pretij perpetuam ſecuritatem debitoris reſpicit. n. 37.

Qui aliter recognouit, quam fuit obligatus, nihil feciſſe intelligitur. n. 38.

Promittens alium ratificaturum contractum non ſatisfacit per nudam ratificationem deficiente quolibet requiſito ad eius validitatem. num. 39. & num. 13.

Recognitio abſolutè promiſſa ſi temporaliter fiat, legitimè facta non dicetur n. 40. & n. 41.

Recognitio cenſus loco pretij promiſſa, & legitimè facta non admittit in poſterum dimiſſionem rei ex actu voluntario emptoris. n. 42.

1 BONA concurſus poſſe creditoribus tacitè, aut expreſsè conſentientibus addici plus licitanti ſub conditione, vt loco pretij à ſe promiſſi, & oblati recognoſcat cenſus, & credita, quibus bona ipſa affecta ſunt, & hypothecata, abundè probauimus ſuprà, hac 3. *part. cap. 2. per totum*, vbi multa ſingulariſſima in propoſito videnda erunt.

2 Nunc quærimus, an iſte emptor, cui ſub conditione, & obligatione tradita fuerunt bona ſubhaſtata ſatisfaciet conditioni, & obligationi recognoſcendi, ſi recognitionem hanc creditoribus fecerit limitatè, & contemporaneè, nempe dum bona ſibi ſic addita poſſederit; itavt pro tempore facta dimiſſione creditoribus, liber remaneat ab obligatione ſoluendi impoſterum annuos illos redditus, vel an per debitorem communem cogi poterit iterum, & abſolutè recognoſcere.

Et pro parte emptoris, vt ſufficiat quomodolibet recognoſcere, probatur primò: quoniam hæc obligatio reſpicit ſolum, & nudum factum recognoſcendi; ergo ſi de facto recognouit, amplius non tenetur, ſed ſufficit, vt ſuæ promiſſioni, & obligationi ſatisfaciat, recognitionem facere cenſuum creditoribus, non etiam vt ſemper ſit adſtrictus, nec certam, & ſecuram facere recognitionem, per textum, *in l. ſi rem tradi ſtipulamur, non intelligimur proprietatem eius dare ſtipulatori, ſed tantum tradi, 28. D. de verb. obligat.* Concordat. *l. datio, §. 1. D. de action. empt. l. ſi ita. §. fin. D. de contrahenda emptione.* 3

Secundò, quia licèt ſe obliget promittendo, alium tertium ratificaturum venditionem à ſe factam, ſufficit de facto adimplere, etiamſi illa ratificatio facta à tertio ex alio iuris defectu effectum non habeat; nam præſtando inſtrumentum Authenticum ratificationis factum ab eo, ſufficit, etiamſi illa ratificatio ex alio capite, & extrinſeca ſolemnitate effectum non habet; nec indemnis ex ea reddatur ſtipulator, cui ratificatio promiſſa fuit, ſed promittens liberatur, cum impleta videatur promiſſio, pro quo facit plenum Conſilium Rolandi à Valle 81. *per totum*, 4. *tom.* vbi concludit, per ſimplicem renun- 4
ciationem factam ab vxore de bonis paternis, & maternis liberatum fuiſſe virum, qui promiſerat ſe curaturum, & facturum cum effectu, quod vxor renunciaret bonis paternis, & maternis; quamuis compertum fuerit, renunciationem iniuſtam eſſe, ex quo non interuenerat conſenſus patris, & matris, de quorum hæreditate agebatur, ſecundum notata per Alexand. *in l. ſtipulatio hoc modo concepta de verbor. obligat.* cum multis apud eundem Rolandum *in princip. d. conſil.* 81. accedit quod determinat Capiccius *deciſ. 93. num. 6. & ſeqq.* dicens, eum, qui promiſit, quod vniuerſitas, cum effectu ratificabit, non teneri ad intereſſe, ſi vniuerſitas legitimè congregata ratificauit, licèt ratificatio eſſet nulla propter defectum decreti, ſequitur Grammat *in deciſ. 102. n. 99.* vbi ideo concludit, liberatum eſſe virum, qui promiſerat vxorem renunciaturam; ſi vxor renunciet, licèt poſtea ex alia cauſa contrauenniat, putà quia renonciatio per metum facta ſit, cum iam factum à ſe promiſſum adimpleuerit. Ergo idem dicendum erit in emptore loco pretij promittente ſe recognoſcere cenſus impoſitos ſuper re hypothecata creditoribus, ſi iſtis quomodolibet recognoſcat, cùm ad factum nudum recognoſcendi adſtrictus tantum videatur. 6

Tertiò, quia licèt recognouerit non abſolutè, ſed temporaliter, & conditionaliter, dum rem emptam in ſubhaſtatione poſſidebit. Recognitio legitima iam præceſſit, ex qua, vt diximus, iam ſuæ obligationi, & promiſſioni recognoſcendi ſatisfecit; ergo licèt poſtmodum dimittat bona creditoribus, quibus recognitionem contemporaneam fecit, & per eam dimiſſionem reſoluatur, & ad nihilum reddatur recognitio præcedens; non poteſt proinde reuiuiſcere obligatio ſua recognoſcendi iam extincta, quia ius ſemel extinctum, iterum non reuiuiſcit, ex iuribus vulgaris; nec vlterius cogi poteſt à debitore, vt recognoſcat, aut in recognitione perſeueret, & perſiſtat. Et quia factum legitimè retractari non debet, licèt caſus poſtea euenerit, à quo non potuit inchoari; prout ex plurimis, iuribus, & Doctoribus comprobauimus ſuprà *cap. 4. per totum.* 7

Ergo

Ergo prorſus liberabitur emptor à ſua obligatione
recognoſcendi tam reſpectu debitoris principalis,
in cuius fauorem promiſſa fuit recognitio, & ad
eius indemnitatem; quàm reſpectu creditorum, cui
rem emptam in ſubhaſtatione ſibi hypothecatam
dimiſit, qui emptorem vltra formam recognitionis
cum ipſis factæ, & contractæ obligatum non ha-
bent, nec amplius contra eum prætendere poſſunt;
cum obligatio ſit ſtricti iuris, ex *l. quidquid adſtrin-
genda, D. verbor. oblig. cum ſimilibus.*

9 Sed nihilominus iis minimè obſtantibus, con-
trarium de iure tenendum erit in iudicando, & con-
ſulendo; imò emptorem bonorum in concurſu cre-
ditorum, cui bona addicta fuère, & tradita ſub hac
conditione à ſe empta ac licitata, vt loco certi pre-
tij à ſe promiſſi, teneatur recognoſcere cenſus ſuper
re impoſitos per debitorem communem, vt ſemper
teneatur recognoſcere abſolutè, & perpetuò red-
ditus futuros perſoluere, quouſque à ſe rediman-
tur, & non ſatisfaciat ſuæ promiſſioni; & obliga-
tioni recognoſcendo temporaliter & conditionali-
ter, donec poſſideat bona empta; plurimis proba-
tur mediis.

Primò, quoniam in hac recognoſcendi cenſus
10 promiſſione, & obligatione, partes, & iudex non
reſpexerunt ad nudum recognitionis factum, nec
eorum talis intentio percipi debet, ſed ad effectum
omnino, vt debitor ſemper remaneat indemnis, pro-
vt manifeſtè hæc intentio colligitur ex tota lite cre-
ditorum, & venditione bonorum, ad eorum ſa-
tisfactionem, non alio fine, & intentione mota, &
facta, quam vt iſti ſoluantur ex pretio, & debitor
liberetur, ac in perpetuum à moleſtiis redimatur;
atque ideo cum bona debitoris ſubhaſtata fuerint,
& licitatori ſeu emptori tradita ſub hac conditione,
vt apud eum remaneat perpetuò, tam merces, quàm
pretium à ſe oblatum, in quod ſubrogatur recogni-
tio; inhumanum foret reſtringere ſuam recognoſ-
cendi obligationem ad nudum factum, & ad quam-
libet recognitionem inutilem, & inefficacem, &
non perpetuam referre.

11 Tum ex doctrina Bartoli *in l. quid ergo, §. cum
autem factum, D. de iis qui notant. infam.* dicentis,
quod vbi partes non conſiderarunt nudum factum,
ſed reſpectum habuerunt ad effectum, tunc non ſuf-
ficit ſimplex factum, ſed neceſſe eſt, quod id vali-
dum ſit, & producat effectum à partibus conſidera-
tum, nec verificatur niſi habeat effectum iuris, iux-
ta finem, & intentionem intrinſecam contrahen-
tium, idem dixit Romanus *in conſil. 199. n. 5. & 3.*
ſequitur Petrus Surdus *in conſil. 3. n. 19. cum ſeqq.*
vbi loquens de eo qui vendidit, & promiſit ratifi-
cationem abſentis, vt intelligatur iſta ratificatio
non de facto facta, ſed vt de iure effectum habeat,
quia non eſt veriſimile partes cogitaſſe de ſolo fa-
cto ratificandi, ſed de ratificatione habente iuris ef-
fectum, & perpetuam ſecuritatem contrahenti pro-
ducente, vt ſemper ſit liber, & ſecurus à moleſtiis,
cùm hic ſit finis, & intentio contrahentium, nec
ad alium, aliamve intentionem ratificatio petita, &
12 promiſſa intelligatur, atque ideo interpretanda eſt
promiſſio ſecundum finem, ad quem fuit principa-
liter ordinata, ex *l. 1. §. non autem omne, D. de flumi-
nibus, l. 2. § quod autem diximus, D. ſi cert. petat.* &
ex Signorolo *in conſil. 549. num. 6.* & probatur, *in l.
in omnibus, 52. D. de verbor. oblig.* ibi, *Enim vero
prætoria ſtipulationes legem accipiunt ex mente præ-
toris, qui eas proponit, denique in prætoriis ſtipulatio-
nibus nihil immutare licet, nec addere, nec detrahere.*

Hinc etiam eſt, quod venditor promittens, mi- 13
norem ratificaturum contractum venditionis, non
ſatisfacit ſuæ promiſſioni, & obligationi, ſi de fa-
cto exhibeat ratificationem per minorem factam
abſque decreto, & iudicis auctoritate; item de ra- 14
tificatione promiſſa facienda per mulierem nuptam,
vt ſola mulieris ratificatio de facto facta abſque vi-
ri licentia, non releuet promittentem, cum ex ea
non remaneat emptor ſecurus, nec indemnis, ſi-
quidem ad hunc finem dumtaxat ordinata fuerit in-
tentio contrahentium appetentium ratificationem,
& non ad alium, atque ideo dum hic finis, & in-
tentio cum effectu non conſequatur, obligationi
promittens non dicitur ſatisfeciſſe, latiſſimè pro-
ſequitur Petrus Surdus omnino videndus, *per to-
tum conſilium 3.* maximè *ex num. 9. & ex n. 136.* vbi
innumerabiles applicat doctrinas, noſtræ valdè con-
ducibiles.

Et quia qui promiſit dare fideiuſſorem, non ſa- 15
tisfacit obligationi dando quemlibet fideiuſſorem,
non idoneum, cum ex eo non reddatur ſecurus, &
indemnis ille, cui promiſſio facta fuit, *l. ſi quis ſti-
pulatus, §. ſi quis ita ſtipularetur, D. de verbor. obli-
gat.* quia ex non idoneo fideiuſſore non ſatisfit in-
tentioni ſtipulantis, plurimos Doctores adducit Sur-
dus *d. conſ. 3. ex n. 35. cum ſeqq.*

Et pro hac parte facit doctrina Lelij Caput, *ad* 16
*conſuetud. Neapolitan. ſuper conſuetudine, ſi moria-
tur, part. 3. § l. 9. num. 8. 9. & 10. pag. 326.* vbi dicit,
quod quando monaſterium promiſit, quod monia-
lis nouitia ante profeſſionem renunciabit ſuis bonis
in fauorem alicuius, intelligitur de renunciatione
alias valida, & in forma iuris, itavt omnino proſit
ei, cui promiſſio renuntiandi fuit facta per Mona-
ſterium, per gloſſ. *in l huiuſmodi in princip. D. dele-
gat. 1.* vbi Bald. eam notat, & Alexand. *colum. 3.* &
alij citati à Caput; idem latè probat Merlinus *con-
trouerſiar. iur. tom. 1. controuerſ. 3. per totam.* Barbatus
de diuiſ. fructuum, part. 5. cap. 2. n. 93. quos referens
ſequitur Noguerol. *alleg. 6. n. 21.*

Et eſt animaduertendum, quod ij omnes Docto- 17
res loquuntur in fortioribus terminis, quando qui
promiſit factum alienum, vbi de iure communi ob
implementum ſuccedat obligatio ad intereſſe, licet
hodie iure noſtro Regio, ex *l. 2. tit. 16. lib 6. recopi-
lat.* (quam latiſſimè declarauimus, & exornauimus
ſuprà a *part. cap. 29. per totum.*) qui ad factum obli-
gatur, teneatur præcisè ad factum, & non liberatur
ſoluendo intereſſe; provt notant Doctores huius
Regni, Gregor. Lopez *in l. 7. tit. 5. part. 5. gloſſ. 4. &
in l. 3. tit. 14. part. 5 gloſſ. 4.* Matienzo *in d. l. 2. tit. 16.
lib 5. recopilat. gloſſ. 6. num. 2.* Guttierez *de iuram.
confirmat. 1. part. cap. 39. num. 5.* D. Pichardus *in §.
inſtit. de verbor. obligat.* ſequitur Noguerol. *d. alle-
gatione 6. num. 55.* nam iſte emptor dum promittit 18
inter ſubhaſtandam rem, recognoſcere cenſus im-
poſitos loco pretij à ſe oblati, factum promittit, in
nihilo dependens à facto alieno, ſed à voluntate
propria promittentis, & ſic præcisè cogi, & com-
pelli debet.

Deinde probatur, quia in contractibus illa inter- 19
pretatio promiſſionis attendi debet, per quam alte-
ra pars non remaneat in damno, aut decepta, *l. 3.
§. 1. D. de arbitriis, l. 1. §. magiſtrum, D. de exercito-
ria actione.* Crauetta *in conſ. 53. num 24. & in con-
ſil. 91. num. 11.* Menoch. *de arbitrar. iudic. caſu 199.
num. 15.* Rolandus à Valle *conſil. 81. num. 10. & ex
num. 7.* atque ideo ſi hæc recognoſcendi promiſſio
intelligeretur de promiſſione nudi facti, & ſine

effectu

effectu operandi, maximum ſequeretur damnum debitoris, qui re ſua, & pretio ſimul priuatus remanet, & inſuper eadem creditorum ſuorum obligatione adſtrictus, vt antea, quod inueriſſimile valdè eſt contra principalem contrahentium, & prætoris intentionçio.

20 Et ex hac ratione oritur, quod quando res venditur, vt ex pretio ſoluatur creditor, etſi iſti traditum ſit pretium; non ideo ſtatim liberatur debitor, niſi ita demum, ſi pretium deuentum ſit ad creditorem irreuocabiliter; nam interim dum amoueri poteſt, & euinci; debitor manet in obligatione, ex textu, *in l. ſextante, §. Latinus, D. de except. rei iud.* notat Bart. *in l. eleganter, in prima oppoſitione, D. de pignorat. action.* & eſt textus elegans, *in l. ſi mandato Titij, §. creditori. D. mandati. l. ſi pignore, §. fin. D. de pignerat. act.* plura congerit Ioan. Anton. Manguillius *in tract. de euictionibus, quaeſt. 45. in principio,* vbi quod interim eſt in ſuſpenſo liberatio debitoris, & quod debitor non liberatur per ſolutionem factam de facto, ſed de iure, & cum effectu.

21 Comprobatur ex textu, *in l. quamuis, D. de condition. & demonſtrat.* vbi libertas data fuit ſeruo adminiſtratori ſub conditione, ſi rationes adminiſtrationis reddat hæredi, quam poſtquam reddidit, petiit à iudice libertatem legatam, tanquam adimpleta conditione, & reſpondit Conſultus, ibi; *Itaque cum ſeruo ſub hac conditione libertas detur, ſi rationes reddiderit, non hanc ſolam ſignificationem habet, ſi cautiones, inſtrumentaque omnia actus ſui exhibuerit hæredi, ſed etſi reliqua ſoluerit;* quem textum poſt alios altiùs exactiſſimè exornauimus, in noſtris commentariis, *de Regia, protect. 4. part. cap. 9. ex num. 140 cum multis ſeqq.* vbi etiam, quod

22 ſententia (quæ ſtrictiſſimi iuris eſt, & ſtrictè obligat) quia quis condemnatus eſt ad reddendam rationem, intelligitur etiam, & virtualiter comprehendit non factum illud reddendi rationes, ſed etiam reliqua ſoluere, cum hæc ſit partis rationis redditionem petentis, necnon iudicis intentio, & finis.

23 Secundò, & pro debitore contra emptorem ſubhaſtantem facit, quoniam ſub hac promiſſione recognoſcendi cenſus impoſitos ſuper re empta, includitur, & virtualiter ineſt, ex propria recognitionis ſignificatione, etiam aliter alio non expreſſo; perpetua obligatio emptoris promittentis, atque perpetua indemnitas, & ſecuritas debitoris, & hoc ipſum inter contrahentes virtualiter actum eſſe intelligitur de iure, cum ad hunc finem dumtaxat, & effectum tradita ſit emptori res ſubhaſtata, vt loco pretij à ſe retenti, non exburſari, nec ſoluti, creditoribus recognoſcere cenſus, & credita impoſita, debeat.

24 Finis enim, ſubſtantia, & effectus recognitionis in hoc conſiſtit, & illum ſenſum, & ſignificationem habet, vt per cenſus recognitionem is qui recognouit, aut in ſe accollauit (quod idem eſt, ex latè adductis ſuprà hac 3. *part. cap. 2. à princip.*) ita adſtrictus eſt, & obligatus, ac ſi ipſe fuiſſet primus venditor, qui pecuniam cenſus recepit, & dicitur principalis cenſus debitor, ac ſi primordium obligationis à ſe ipſo inchoaret, non tamen à primo cenſus venditore; quam concluſionem ex plurimis Doctoribus, & Rotæ deciſionibus probauit Ludouiſ. Cencius *in tract. de cenſibus. quaeſt. 73. num. 16.* & Nos ſuprà *d. cap. 2. ex num. 26. cum ſeqq. verſ. & ad hoc terminos reducendus erit,* &c. qui loquitur quando res cenſui ſuppoſita venditur in ſubhaſtatione pro ſatisfaciendis creditoribus, & ab emptore loco pretij emitur ſub hac conditione, vt loco pretij cenſus faciat recognitionem.

In quibus etiam terminis eruditè loquutus fuit 25
poſt plurimos Doctores, Ludouiſ. Auend. *in tract. de cenſibus, cap. 99. ſub num. 10. verſ. erit tamen,* in hæc. *Erit tamen recognitio expreſſa quoad effectum obligandi quemquam in futurum, non ſolum ea, quæ fit recognoſcendo; ſed quæ facta virtualiter cenſetur, quando emptor rei cenſualis nominatim in partem pretij ſe onerauit eius cenſus ſolutione, quin cum eo caſu principaliter agatur, de ſuſcipiendo in ſe futuram obligationem; verè recognouiſſe cauſam dicendum eſt; vt notanter poſt Aymon conſil. 222. num. 7. & 8. tenuit Felicianus d. lib. 3. cap. 6. num. 6. & benè Petrus Surdus deciſ. 32. prope finem. & poſt Petrum Surdum, Romanum, & Afflictum, & Chaſſaneum aduertit Felicianus in 2. part. dict. cap. 6. verſic. circa verò,* &c.

Et hoc amplius, quod hæc cenſus in ſe ſuſceptio, 26
& recognitio, non ſolum illum tertium recognoſcentem adſtringit, & obligat ad præſtationes annuas in futurum, ſed & ad præteritas à primo debitore non ſolutas; quia hæc eſt virtus, effectus, & efficacia recognitionis, Felicianus de Solis *d. lib. 3. cap. 6. num. 3.* ibi. *Vbi vero tertius poſſeſſor recognouit, cogi poteſt, vt ſoluat præteritas penſiones. Ancharranus conſil. 386. colum. 1. Aymon Crauetta d. conſil. 217. Matthæus de Afflict. deciſ. Neapolitana 95. Follerius dict. verb. huiuſmodi cenſus ſuper rebus, num 97.*

Et idem repetit Ludouiſ. de Auendan. *d. cap. 99.* 27
num. 4. ibi: *In recognitione tamen facta, certum eſt, quod tenentur non ſolum futuri, ſed & præteri annuas præſtationes ſoluere recognoſcentes, vt quia res ipſa cenſualis, pro qua recognoſcunt, ad vtrumque ſit obligata, notat Ancharran. conſ. 386. column. 1. Afflict. deciſione 95. Follerius de cenſibus, verb. huiuſmodi, num. 97. Petrus Surdus deciſ. 32. num. 6. & poſt Rodoan. & alios Felicianus, &c.* Ergo ſi ex propria ſignificatione, vi, & efficacia huius verbi, *recognitio,* omnes præfati effectus veniunt, qua ratione erit hæſitandum, vt obligatus ad recognoſcendum teneatur ſolum ad nudum factum, & non ad effectus, vt in futurum ſemper teneatur pro indemnitate debitoris, cui promiſſio facta fuit, ne de cætero à ſuis creditoribus.

Tertiò, & pro debitore, vt poſſit compellere em- 28
ptorem loco pretij promittentem recognoſcere cenſus impoſitos ſuper re ſubhaſtata, vt purè abſolutè, & efficaciter recognoſcat, non conditionaliter, nec temporaliter, dum poſſidet rem, itavt ſi hoc modo recognouerit, iterum abſolutè recognoſcere teneatur; manifeſtè probatur, quoniam emptor iſte alio modo recognitionem fecit, quam quo obligatus erat, ſua namque recognoſcendi obligatio erat pura, & abſoluta, nulla adiecta conditione, aut temporis reſtrictione, ipſe verò in complementum ſuæ obligationis recognitionem fecit creditoribus debitoris conditionalem, & temporalem, dum poſſederit, & ſic reſtrictam ad ſuam meram voluntatem, vt dumtaxat duret recognitio, quantum ipſe voluerit rem retinere, itavt ei ſit libera facultas reſeruata, quandocumque dimittere rem emptam, & euaneſcere, atque reſoluere recognitionem à ſe factam.

Et propterea hic recognoſcendi modus habetur, ac 29
ſi facta recognitio non fuerit reſpectu debitoris, cui purè, & abſolutè ad recognoſcendum adſtrictus remanſit; qui enim aliquid facere purè tenetur,

ei

& abſolutè obligatus, ſi conditionaliter aut ſub aliqua qualitate fecerit, nihil feciſſe intelligitur, nec aliquid operatur, nec obligationi ſuæ ſatisfacit, nec ab ea ſoluitur. Vt per *leg. acceptam. Cod. de vſur.* notant ibi, communiter omnes, Bartol. *in l. ſi ſolutionem, De ſolution.* Follerius *de cenſib. verbo inſtrumento gratia, nnmer.* 25. Alexand. *conſil.* 26. *colum. fin. & conſil.* 88. *num.* 18. *&* 19. *volum.* 6. Boroius *conſil.* 155 *n.* 14. *&* 16. *volum.* 1. *& conſil.* 15. *num.* 14. *&* 16. *volum.* 3. Hieronym. Gabr. *conſil.* 56. *in fin. vol.* 1. Ludouiſ. *deciſ. Peruſin.* 105. *num.* 3. Rota Genuenſ. *deciſ* 144 *num.* 15. Riminaldus Iun. *conſil.* 524. *num.* 21. Rolandus à Valle *conſil.* 63. *volum* 1. Tepatus *lib.* 2. *tit. de depoſit. col.* 4. Peregrin. *conſil.* 75. *num.* 55. *volum.* 4. Pancitolus *conſil.* 40. *num.* 24. Tuſchus *littera D. concl.* 203. *à numer.* 14. Coſta *de portione rata, quæſt.* 121. *num* 9. Apoſtilla ad Petrum Gregor. *de cenſibus, quæſt* 5. *num.* 190. Aldouin. *conſil.* 35. *num.* 55. Carrocius *de depoſit. part.* 2, *quæſt.* 5. *num* 3. & per Alexand. Iaſonem, & Crauetam, Menochios *de arbitrar. caſu* 232. *n.* 32. Marius Giurba *deciſ.* 87. *num.* 2. *& ſeqq.*

30 Ergo de primo ad vltimum ſequitur, quod iſte emptor ſemper ſit cogendus per debitorem, vt recognoſcat eo modo, quo obligatus eſt, cum per recognitionem conditionalem non ſatisfecerit ſuæ puræ, abſolutæ, atque perpetuæ promiſſioni, & obligationi, cum aliter nihil feciſſe dicatur; quæ reſolutio multo magis procedit reſpectu debitoris, poſtquam ipſe cum effectu dimiſit creditoribus rem emptam, reſpectu quorum non aliter adſtrictus erat, eo quòd eis fecerat recognitionem conditionalem, & contemporaneam poſſeſſioni rei; nam tunc ſequuta dimiſſione, iam penitus euanuit, & fuit reſoluta, & finita illa recognitio talis, qualis erat. Et per conſequens debitor, qui emptorem ad perpetuo recognoſcendum, vel redimendum habet obligatum, vt ſupra diximus, poteſt eum cogere ad nouam, & perpetuam recognitionem faciendam, ne ſui creditores eum vlterius moleſtent.

31 Hæc namque emptoris dimiſſio facta creditoribus vigore ſuæ temporalis, & conditionalis recognitionis, nihil poteſt officere debitori, qui rem illi vendidit, & tradidit in ſubhaſtatione. Iſque effectus fuit dominus rei, & potuit de ea diſponere ad ſuum libitum, & voluntatem, & periit eius periculo, non venditoris, vt per plura iura, & Doctores diximus *ſupra hac* 3. *p. cap.* 11. *ex num.* 15. *cum ſeqq.*
32 *verſic. qui caſus diſtinctè*, &c. Debitor vero, qui à ſe vendendo, & tradendo, abdicauit rei dominium, ſolum habet actionem perſonalem contra emptorem ad pretium exigendum eo modo, & conditione, quia contraxit, atque ideo ipſius debitoris reſpectu nonquam emptor habet facultatem dimittendi rem, nec pœnitendi, aut recedendi à venditione, poſtquam contractus perfectus fuit, ſed præcisè ad eius obſeruantiam, & perpetuam perſeuerantiam adſtrictus remanſit, maximè in ſub-
33 haſtatione, vbi poſt licitatoris oblationem pretij pœnitentia non admittitur, vt ex plurimis diximus *hac* 3. *part. cap.* 10. *à principio, & cap.* 2. *ex num.* 105. *cum ſequentibus, verſicul. at in tertio emptore ſubhaſtante*, &c. Vbi etiam *ex num.* 100. *verſic. & non immerito, quia neuter eorum*, &c. Singularem
34 videbis differentiæ rationem inter tertium quemlibet rei hypothecaræ poſſeſſorem, & inter tertium rei emptorem in ſubhaſtatione loco pretij offerentem recognitionem cenſus, vt illius recognitio ſit temporanea, dum poſſideat, ita vt regulariter dimittere eam poſſit: iſte vero nullo modo ad dimittendum ſit admittendus.

Quare ſi ipſe dimiſerit, ex facto ſuo, & ex ſua 35
voluntate dimiſit tanquam dominus, & non prouenit hæc dimiſſio ex facto, & cauſa debitoris, ad quem ſolum iſte tenebatur emptori, cuius liberam diſpoſitionem rei, impedire amplius non poteſt.

Et cum hic caſus in facti contingentia acciderit 36
in hac Pintiana Cancellaria, determinatum fuit per rem iudicatam, vt emptor in ſubhaſtatione, qui loco pretij promiſit cenſus ſuper ea impoſitos recognoſcere, ac cum effectu poſtea recognitionem fecit creditoribus non abſolutam, vt tenebatur; ſed conditionaliter, dum ipſe poſſideat, ac pro tempore dimiſit rem creditoribus, inſcio debitore, & non citato, ad petitionem iſtius emptor condemnatus fuit ad nouam, & perpetuam recognitionem faciendam, & in futurum redditus annuos præſtandos; necnon omnes præteritos à tempore ſuæ dimiſſionis, (cum appareret, quod vſque ad illud tempus emptor perſoluerat omnes,) atque etiam condemnatus fuit vt faceret indemnem, & ſecurum debitorem à moleſtiis creditorum, & licet in illa aliquas alias rationes excuſationis allegabat emptor, non pertinebant ad caſum, & propterea non fuerunt habitæ in conſideratione, quia reuera punctum non percutiebant.

Quibus ſuppoſitis non obſtant argumenta in 37
contrarium adducta pro emptore à principio huius cap. quibus licet ſufficienter reſponſum remanet ex iis, quæ abundè conſiderata fuerunt hactenus pro debitore. Adhuc autem ſigillatim reſpondetur, non obſtat primum de obligato ad factum, vt ſufficiat factum præſtare nudum. Tum quia in hac cenſus recognoſcendi promiſſione non conſideratur factum nudum, ſed effectus omnino, ad quos reſpexerunt contrahentes, & ad omnimodam ſecuritatem, & indemnitatem debitoris, vt apertè probauimus *ſupra in primo fundamento pro debitore ex numer.* 10. *verſic. primo, quia in hac recognoſcendi cenſus promiſſione*, &c.

Tum etiam, quia quando (quod falſum eſt) nu- 38
dum factum conſideretur, adhuc emptor per conditionalem recognitionem non erat liberatus, quia alio modo recognouit, quam quo obligatus erat, & ſic nihil feciſſe intelligitur, & remanet adſtrictus ſicut antea, provt latè probauimus *in tertio fundamento pro debitore ex num.* 18. *cum ſequentibus.*

Ad ſecundum argumentum, de quo *num.* 4. *&* 5. 39
deductum ex Rolando à Valle, Grammatico, & Capicio ſatis illis ſatisfacit Petrus Surdus *d. cap.* 3. *per totum*, & ſignanter *ex num.* 38. *& ſequentibus*, & inſuper, quia certa, & verior eſt contraria opinio, quæ habet, quod promittens minorem, aut mulierem nuptam ratificaturam contractum, vt non ſatisfaciat factum nudum præſtando, ſed tenetur præſtare ratificationem cum ſolemnitatibus à iure requiſitis, vt contrahens ſemper tutus ſit, & indemnis à moleſtiis, provt apparet ex quampluribus Doctoribus, allegatis ſuperius *ſub primo fundamento pro debitore ex num.* 13. *verſic. hinc etiam eſt, quod venditor*, &c.

Nec obſtat tertium de emptore, qui validè, & 40
legitimè recognouit à principio, licet conditionaliter, & ſic per ſuperuenientem dimiſſionem amplius non adſtringatur ad recognoſcendum, quia factum legitimè retractari non debet, licet caſus

poſtea.

41 poſtea euenerit, à quo non poſſit inchoari. Reſpondetur, negando legitimè factam fuiſſe recognitionem cum aliter eam fecerit, quam erat obligatus.
42 Et nihil feciſſe videtur; vt ſupra diximus. Et quando à principio legitima fuerit recognitio, adhuc argumentum retorqueretur contra emptorem, vt per dimiſſionem ſubſequutam, & caſum ſuperuenientem ex mero facto, & voluntate ſua, non retractaretur recognitio præcedens legitimè facta, ſed in ea perſiſtere debebat emptor ex prædicta regula iuris, ne debitor priuatus remoneat re, & pretio, quod fictione breuis manus tranſtulit in emptorem, & in perpetuum reliquit, & ſic omnem quantitatem correſpondentem ſorti cenſus principali, vt eum recognoſcendo, debitor indemnis, & tutus remaneret in poſterum à moleſtiis creditorum ſuorum, quos ſoluere, & ſatisfacere in ſe aſſumpſit emptor. Aliter atque foret velle, vt debitor priuetur re ſua, & inſuper remaneret cum onere ſoluendi creditores, quod inhumanum eſſet, & contra omnem iuſtitiam.

CAPVT XIII.

Debitor contrahendo, donando, legando, maioratum inſtituendo, confitendo, aut diuidendo ſua bona, vel patiendo præſcriptionem necnon ſententiam contra ſe latam, an, & quando, ſuis præiudicet creditoribus?

SVMMARIVM.

Iuri creditorum quomodolibet debitor de ſuis bonis diſponendo nulla arte poteſt detrahere. n. 1.

L. debitorem, C. de pignoribus, l. debitorum pactionibus, 25. C. de pactis cum aliis exornantur. ibid.

Mulier nubendo, & dotem dando marito, nequit creditores ſuos illudere, in cuius non eſt poteſtate iuri eorum detrahere. n. 2.

In promiſſione bonorum plus eſſe non intelligitur, quam quod ſupereſt deducto ære alieno n. 3.

De prælationis iure competente creditori debitor diſponere nequit nec ſubuertere, ei præferendo alterum. num. 4.

Prælationis ius eſt priuatiuum creditorum, non communicabile debitor, qui propterea nequit de prælatione anteriorum opponere inferiori exigenti ſuum creditum. n. 5.

Debitor vendens, aut donans ſua bona ſub conditione vt donatarius ſoluat creditoribus ſuis, non liberatur, ſed eodem modo eis tenetur, vt antea. numero 6.

Sed an iure Hiſpano creditoris non interuenientes prædicto pacto ius acquirant contra donatarium vel emptorem, n. 7. remiſſiuè.

Procurator abſque ſufficienti mãdato ſi obligauit rem Domini, poſtea Dominus eandem alteri obligauit & tandem obligationem Procuratoris ratam habuit, non præiudicat ſecundo. n. 8.

Debitoris bonis ab eo dimiſſis per Prouincias creditores vnius hæredem alterius prouinciæ conuenire poſſunt. n. 9.

Ius creditorum omne patrimonium debitoris, vbique exiſtens reſpicit. ibid.

Hæres ſemel aditam hæreditatem repudiare nequit in præiudicium creditorum, num. 10.

Nec ante aditionem eam alteri renunciando, vel donando, ſuis efficit creditoribus. n. 11.

Per maioratus confectionem, & alienationis prohibitionem debitor nihil detrahit iuri creditorum, quorum reſpectu bona adhuc libera remanent. n. 12.

Confeſſio debiti, aut recognitio ſchedulæ priuatæ & debiti probatio contra confitentem, aut recognoſcentem. n. 13.

Non tam operatur in præiudicium creditorum, cum ficta, fraudulenta ac ſimulata præſumatur ad tertij præiudicium. n. 14.

Recognitio ſchedulæ non præiudicat aliis creditoribus, legitimè ſua credita probantibus. n. 15.

Cum poſſit facilè diem anteponere animo alios fraudandi. num. 16.

Credita per ſolam debitoris confeſſionem tanquam fraudulenta, non præiudicat aliis in concurſu creditorum. n. 17.

Confeſſio, aut ſchedulæ recognitio emanata poſt concurſum iudicio pendente fraudulenta præſumitur, & minus, præiudicat creditoribus. num. 18. & n. 19.

Confeſſio emanata à fallito fidem non facit in præiudicium creditorum. n. 20.

Dotes confeſſata à marito non probant in præiudicium creditorum, niſi aliàs legitimè probentur. n. 21.

Confeſſio de recepto, licet tranſacto biennio probet, non tamen in præiudicium creditorum. n 22.

Confeſſio cedentis, licet ei præiudicet, non tamen ceſſionario. n. 23.

Diſtingue inter ceſſionem ad commodum cedentis, vel ceſſionarij. n. 23.

Confeſſio emanata inter perſonas prohibita aliis adminiculis adiuuatur. n. 25.

Tertius contra confeſſionem de recepto poteſt perpetuo opponere, nec biennio adſtringitur. numero. 26.

Creditor contra tertium hypotecæ poſſeſſorem agens ex confeſſione de recepto tenetur veram numerationem probare. n. 27.

Creditor ex priuata ſcriptura nullis præfertur creditoribus, niſi apocha trino teſte teſtante de loco, & tempore, ac ſubſtantia ſit munita. n. 28.

Et tunc aliis poſterioribus inſtrumenta habentibus præfertur. n. 29.

L. ſcripturas, 8. C. qui potiores, & l. 31. tit. 13. part. 5. exornantur. ibid.

Chirographum munitum requiſitis, d. l. ſcripturas, quoad pignus, & hypothecam publico inſtrumento æquiparatur. n. 30.

Chirographum continens hypothecam recognitum in iudicio præiudicat aliis creditoribus poſtea contrahentibus. n. 31.

Confeſſio, & recognitio in iudicio non præiudicat creditoribus eo tempore exiſtentibus, ſecus poſtmodum contrahentibus cum debitore. n. 32.

Sententia contra anteceſſorem non præiudicat ſucceſſori tunc temporis ius habenti. n. 33.

Item & inceſſionario. ibid.

Opinio de qua ex numero 31. fulcitur authoritate Senatus, qui eam pluries complexus fuit. num. 34.

Pignorare rectè quis poteſt rem communem quoad ſuam partem. n 35.

Diuiſione rei communis ſubſequuta ius creditoris quoad hypothecam non diminuitur n. 36.

In diuiſione ſi tota res adiudicetur ſocio debitoris, adhuc creditoris hypotheca manet. n. 37.

Eodem modo ac ſi tota adiudicaretur debitori. n. 38.

Ius reale hypotheca rem ſequitur in quocumque vadat. n. 39.

Communis res hypothecata, ſi per æquales partes fuerit cum ſocio diuiſa, durat hypotheca in dimidia dimidia, ſociam tangentis. n. 40.

Per factum debitoris diuidentis, vel aliàs alienantis rem, non tollitur hypotheca. n. 41.

Creditor cui res communis fuit hypothecata, poteſt ſocium debitoris ad diuiſionem prouocare. n. 42.

Et tunc ſi tota res fuit creditori adiudicata ſoluendi æſtimationem alterius partis, tota res manet pignori aff ecta, tam pro credito quam pro pretio à ſe ſolato. n. 43.

Annei Roberti diſtinctio in hac materia diuiſioni rei communis hypothecata traditur. n. 44.

Præſcribi rem, vel vſurpari qui patitur, ipſam alienare videtur. n. 45.

Præſcriptio rei hypothecata, quam paſſus eſt debitor, non præiudicat iuri creditoris. n. 46.

In præſcriptione hypotheca ſeparata eſt quæſtio pignoris in intentione domini. n. 47.

Præſcriptio ſicut qualibet alia rei alienatio non infringit ius hypotheca, quam comitatur quocumque vadat. n. 48.

L. 1. §. cum prædium ff. de pignoribus, l. iuſto, §. non mutat, cum aliis ponderantur & exornantur. ibidem.

In præſcribentem rem tranſit ius hypotheca, cum præſcripta, & acquiſita intelligitur. n. 49.

Res iudicata obtenta per tertium ſuper re pignorata contra debitorem, non præiudicat creditori in hypotheca non citato nec ſcienti. n. 50.

Limita quando debitor fuit contumax, aut quando aduerſario colludit, vt creditori etiam ſcienti non præiudicet. n. 51.

Item limita, vt concluſio procedat quando pignus, vel hypotheca fuit tradita creditori n. 52.

Secus quando tradita non fuit quo caſu res iudicata contra debitorem præiudicat creditori ſiue ſcienti ſiue ignoranti. n. 53.

Sententia lata ſuper proprietate hypotheca contra creditorem an præiudicet debitori ſcienti vel ignoranti. n. 54. remiſſiuè.

Sententia contra emphyteutam ob commiſſum præiudicat eius creditoribus etiam ignorantibus ſuper hypotheca in emphyteuſi habentibus. n. 55.

Sententia inter debitorem, & vnum creditorem ſuper ſuo credito, non præiudicat aliis creditoribus non citatis, quominus eam ſubuertere valeant. num. 56.

Lite concurſus pendente omnes controuerſia mota contra debitorem tractanda ſunt ſimul cum creditoribus n. 57.

Sententia lata ſuper prælatione inter vnum creditorem & debitorem, aliis creditoribus non nocet, num. 58.

Sententia lata pro vno creditore contra debitorem in alio diuerſo iudicio quoad executionem, & exactionem trahitur ad vniuerſale concurſum. n. 59.

Qui alienando, vel aliquid agendo præiudicare alteri non poteſt, minus poteſt conſentiendo, vel patiendo. n. 60.

Nec patiendo, aut tranſigendo. n. 61.

Nec omittendo rem pro derelicto. n. 62.

Per pactum in initio acquiſitionis vt tertius in re acquiſita per debitorem præferatur, debitor præiudicare poteſt ſuis creditoribus. numero 63.

Iure debitoris extincto vel annihilato ex natura rei, vel ex cauſa antecedente neceſſaria, & non voluntaria, extinguitur ius creditorum medio tempore quæſitum. n. 64.

Hæres adeundo hæreditatem, non ſoluendo quando ſuis creditoribus præiudicet. n. 65.

L. 1. §. ex contrario ff. de ſeparationibus interpretatur. ibid. & n. ſeqq.

Debitor qui ſucceſſiue pluribus bona ſua obligauit, primi ſecundis præferuntur, etiamſi iſtis bona non ſufficiant n. 66.

D. l. 1. §. ex contrario procedit in creditoribus chyrographariis, & merè perſonalibus, qui debitor adſciſcendo nouos creditores poteſt præiudicare. n. 67. 68. & 69.

IVRI quæſito creditoribus in bonis ſui debitoris, nulla arte debitor, nec modo aliquo detrahere, aut præiudicium aliquod afferre poteſt, ex facto nempè ſuo voluntario, & cauſam non habente neceſſariam, & præambulam obligationi bonorum factæ creditoribus, & horum conſenſu non accedente; cum in ſolius debitoris poteſtate non ſit illorum ius ſubuertere, vel minuere, quomodolibet de ſuis bonis diſponendo voluerit, textus eſt *in l. debitorem nec vendentem, nec donantem, nec legatum, vel fideicommiſſum relinquentem poſſe conditionem facere deteriorem creditorum, certiſſimum eſt. Vnde, ſi tibi obligatam rem probare poſſe confidis, pignora perſequi debes, 15. C. de pignoribus & hypothec. l. debitor pactionibus, creditorum petitionem nec tolli, nec mutari poteſt, 25. C. de pactis, l. ſi debitor. l. diſtractu. Auth. hoc ita, C. de pignor. l. ſi prior, §. fin. D. qui potiores, l. ſicut. §. non videtur, D. quibus mod. pign vel hypothec ſolu.* plures allegat Guzman *de euiction. quæſt. 34. n. 45. & 49.* latè Fontanella *de pact. nuptialibus clauſ. 5. gloſſ. 8 part 7. num. 29. & à num. 57. tom. 2.* Felicianus de Solis *tom. 2. lib 3. c. 2. num* 14. Giurba *deciſ* 24. *num. 4. & deciſ. 61. num. 21. & deciſ. 104. num. 5.* Antonius Bellonus *conſ. 36. num. 6.* Dominus Valenzuela Velaſquez *conſ. 56. num. 49. tom. 1.* Nos ſupra 1. *part. cap. 10. num. 41. verſ. quia cum in hoc iudicio tractetur*, &c. ac etiam 1. *part. cap. 12. ex n. 17. cum ſequentibus verſ. ſed adhuc illis, atque aliis*, &c. 1

Quo fit, quod mulier ære alieno grauata licet bona ſua poſtea in dotem viro ſuo dederit, nihilominus, nihil ex hoc detrahit iuri creditorum, qui eodem modo contra virum, & vxorem poſſunt ſua conſequi credita, & inſtrumenta exequi, ne in mulieris manu ſit, & poteſtate, nubendo creditores illudere, Gutierrez *lib. 2. pract. quæſt. 26 num* 9. Franchis *deciſ. 6. 36. & deciſ. 396.* Amatus *deciſ. 5. num. 5.* Pinellus *in l. 1. part. 2 num. 72. C. de bon mater* Anna *allegat. 33. num. 12.* Coſta *ſubſidiar. remed. 44. n. 1.* Papon. *lib. 11. tit. 5. Arreſt.* 44. Caſſan. *ad conſuet. Burg. rub. 4. §. 1.* Paleot. *de dote, cap. 1. num. 4.* Bacca, *de inop. deb. cap. 15. num. 23* Borrell. *conſ. 54.* Rebell. *de obligat. iuſt. part. 2. lib. 5. quæſt. 8. à num. 9.* Gallus *conſ. 29. num 8. 27. & 28.* Peregrin. *de iur. fiſci, lib. 5. tit. 1. n. 118.* Guido Papa *deciſ. 447. & ſingul. a* 419. Capic. *deciſ. 128. num. 4.* & *ibi* Moſcatel. *n. 1.* Cartar. *deciſ. 34 num. 8. & 9.* & alij relati, à Giurba *deciſ. 89. num. 2. & ad conſuet. Meſſanenſ. cap. 9 gloſſ. 7. n. 6. fol.* 199 quia in promiſſione bonorum plus eſſe non 2
intelligitur, quam quod ſupereſt, deducto ære alieno. 3

no, l. mulier bona ff. de iure dot. l. ſubſignatum. §. bona, ff. de verbor. ſignif. l. cum emancipatu, §. 1. ff. decollatio bonor.

4 Quod non ſolum procedit in ipſo iure pignoris principalis, ex hactenus dictis, & vlterius comprobandis verum nec in iure prælationis competente creditori, de quo in eius præiudicium diſponere debitor non poteſt, nec ſubuertere præferendo ei alterum iuxta celebrem text. *in l. 2. ff. quæ in fraud. cre-*
5 *ditor. idem erit probandum* (inquit Conſultus) *etſi pignora liberet, vel quem alium in fraudem creditorum præponat.* nam ius prælationis eſt priuatiuum creditorum, non communicabile debitori, de quo nec opponere poteſt creditori inferiori ſuum creditum exigere volenti ante potiores, vt latè probauimus *2. part. cap. 3. ex num. 52. cum ſeqq. & 1. p. cap. 16. ex num. 22. cum ſeqq.*

6 Hinc licet debitor vendens, vel donans bona ſua, vt donatarius, vel emptor ſoluat debitoris creditoribus, horum ius propterea non immutatur, nec in aliquo detrahitur, ſed eodemmodo debitorem, vt antea tenent obligatum, & in eum dirigunt actiones, nec in debitoris poteſtate eſt, aut voluntate ab obligatione reſilire, nec ſuos creditores remittere ad donatarium, vel emptorem, etiam hæreditatis, quem ipſe debitor habet obligatum, ad ſoluendum, quia nihilominus ipſe ab eis conueniri debet, de iure communi, multa in his terminis iura cumulauimus, ſuprà *2. part. cap. 26. ex num. 1. cum*
7 *multis ſeqq.* Sed an creditores virtute pacti huiuſmodi ius aliquod acquirant contrà emptorem, aut donatarium hac conditione in fauorem creditorum abſentium, ita vt eum directò conuenire valeat, abſque ceſſione, affirmatiuè reſoluimus *in eodem cap. 26. ex num. 54. vſque ad finem, verſ. ſed quid denique reſpondebis*, &c. ex nouiori diſpoſitione, *l. 2. tit. 16. lib. 5. recopilat.* & ex plurimorum Doctorum auctoritate, quos ibidem accuratè congeſſimus.

8 Hinc prouenit ſingularis doctrina Socini *in conſil. 126. in cauſa ſecundi decreti, volum.* 4. dicentis, quod ſi procurator non habens idoneum mandatum obligauit rem domini vni creditori, & poſtea Dominus ipſe eandem obligauit alteri, ac demum Dominus ratificauit obligationem factam per procuratorem, quo ratificatio valebit in præiudicium ipſius domini, non verò quoad præiudicium alterius creditoris, cui dominus antè ratificatione obligauerat, nec ratificatio retrotrahitur in præiudicium tertij, cui medio tempore fuit ius irreuocabile quæſitum, ſequitur, & aliud ſimile adducit Neguſant. *de pignorib. 4. part. princip. ex num.* 40. videndus *ex num. 35. ver. ſed inſurgit in prædictis.*

9 Hinc licèt debitor, plures habens creditores teſtando, & diuidendo hæreditatem ſuam inter ſuos hæredes per diuerſas prouincias, non propterea præiudicium faciet creditoribus ſuis, quominus hæredem vnius prouinciæ, creditores alterius poſſint conuenire, non obſtante diuiſione hæreditaris facta per debitorem, cum ius creditorum omne debitoris patrimonium reſpiciat, per plura iura & Doctores, ſuprà *2. part. cap. 12. per totum*, vbi aliàs plurimas reperies doctrinas valdè conducibiles regulæ huius cap.

10 Ex hoc etiam principio oritur, quod hæres ſemel aditam hæreditatem ſibi delatam repudiare non poteſt in præiudicium ſuorum creditorum, quibus ex aditione fuit ius perfectum quæſitum,
11 vel etiam quando ante aditionem illam renunciauit in fauorem alterius, vel alteri donauit, cum eo ipſo actu renunciationis inuoluatur aditio præcedens, & ex eo per neceſſarium antecedens eo ipſo aditio inducitur occultè, & iuris miniſterio, prout copioſè videre eſt, ſuprà *1. part. cap. 14. per totum*, necnon etiam *per totum cap. 16.* imò & per diſcurſum totius quàm plurimas reperies doctrinas originem trahentes, ex illa regula, ad principium huius cap appoſita.

Ex ea etiam prodiit alia, & notiſſima, quod de- 12
bitor, qui de ſuis bonis maioratum inſtituit, nullo modo ſuis præiudicat creditoribus, nec eorum iuri in aliquo detrahit, aut minuere poteſt; imò potius prohibitione alienandi non obſtante, pro eorum ſatisfactione, atque æris alieni ſolutione vinculum ipſum diſſoluitur; & bona ipſa ſic vinculata vſque ad creditorum quantitatem libera, & diſſolubilia remanent, libereque, & abſque aliquo impedimento diſtrahuntur, & alienantur, textus *in l filius familias, § Diui. D. de legat. 1. & l. peto, §. prædium, D. de leg. 2. & l. pater filium, D. de legat. 3. & l alienationes, D. familiæ erciſcundæ.* Et ex receptiſſima omnium ſententia, quam inter alios probauit Bart. *in d. l. pater filium*, & *ibi* Albetic. rurſus Bart. *in l. Marcellus, §. res quæ, in prima oppoſitione*, & *ibi* Romanus *num. 11 in fin.* Iaſon *verſ. intellige*, & Socinus Senior *num. 10. D. ad Trebell.* Cumanus *in d. l. peto, § prædium, D. de legat 1.* Paulus de Caſtro *in l. vltima, §. ſed quia, num 4. C commun. delegat.* Iaſon *in l. commodis, num 4. D. de re iudic. & in Authentica res quæ limitationem 6 C. commun. delegat.* Peralta *in l. 3. §. qui fideicommiſſum, num 118. D. de hæred. inſtituend.* Padilla *in l. vnum ex familia §. ſi de falcidia, num. 7. D. delegat 2.* Socinus Iun. *conſil. 28 num. 3 lib. 2.* Natta *conſil. 110. n. 13. & conſil. 145. num. 22.* Neuizan. *conſil. 61. num. 79.* Cephalus *conſil. 344. num. 7. & conſil. 393 num. 14. & conſil. 676*, Pancirollus *conſil 60. num 5.* Hieronimus Gabriel. *conſil. 118. num 6. lib. 1.* Surdus *conſil. 7. num. 23. lib. 1.* Hondedeus *conſil. 58 num 25. lib. 1.* Menochius *conſil. 145 num. 21. & lib 4. præſumptione 192. in fine.* Ludouicus de Molina *de Hiſpan. primog. lib. 1. cap. 10. num 4.* Maurica *de coniectur vltim. voluntat. lib. 9. tit. 8. num. 11.* Andreas Gail. *lib. 2. practic. obſeruat. 137. num 7* Graſſius *in §. fideicommiſſum, quæſt. 58. num. 1.* Petra *de fideicommiſſ. quæſt 8. num. 315. & quæſt. 15. num 2 & ſequentib.* Peregrinus *de fideicommiſſ. art 40. n. 18: & num. 22.* Intrigolius *de ſubſtitutionibus cent. 3. quæſt. 73. num. 417.* Surdus *deciſ. 62. n 21. & ſequent.* abundè Vincentius Fuſarius *in tract. de ſubſtitutionib. quæſt. 241. per totam.*

Nec confitendo debitor, aut recognoſcendo ſche- 13
dulam priuatam poteſt aliis ſuis creditoribus præiudicare; nam licet confeſſio debiti ſit debiti probatio; intelligitur contra confitentem, qui ſibi ex ſua confeſſione, aut recognitione poteſt præiudicium afferre, *cap. 1. & 2. de confeſſis, cap. per inquiſitionem, de elect* & ex ea debitor obligatur efficaciter, *l. vnica, C. de confeſſis, l. cum te, C. de tranſactionibus:*

Non tamen in præiudicium creditorum, ſicuti 14
nec alterius tertij, quia ſimulata, ficta, & fraudulenta præſumitur, fraudandi, & eludendi iura creditorum cauſa emanata, & idcirco in eorum præiudicio is in cuius fauorem debitor debitum faſſus fuit, inter cæteros creditores adſcribi non debet, *l. duobus, §. 1. D. de inreiur.* & *ibi* Iaſon, Afflictis *deciſ. 245. num. 11.* Tiraquell. *lib. 2. retract. §. 4. gloſſ 6. num. 9. in fine.* Natta *conſil. 438. num. 9.* Roland. à

Valle *conſil.* 58. *num.* 14. *volum* 2. Cephal. *conſ.* 101. *num.* 18. *&* 28 Cauallus *conſil.* 141. *num.* 2. Surdus *conſil.* 326. *num.* 13. Giurba *deciſ.* 88. *n.* 3. Maſcard. *de probation. concluſ.* 372. *per totam* Noguerol. *allegat.* 7. *ex num.* 24. *& allegat.* 36. *ex num.* 36. *&* 37. Ludouiſ. Sanctius *de induciis debitorum, quaeſt.* 21. *ex n.* 7. *& ſeqq.*

15 Et loquendo in recognitione ſchedulæ priuatæ facta per debitorem, vt non præiudicet aliis creditoribus legitimè aliàs probantibus ſua credita. Probant Flores Diez de Mena *lib.* 1. *practicar. q.* 6. *§.* 2. *num.* 24. *ad finem.* Bartol. *in l. repetit. de fide inſtrument.* Felinus *in cap.* 2. *eodem tit. num.* 12. Maſcard.
16 *d. concluſ.* 372. *per totam.* probans recognitionem debitoris, vel confeſſionem ſchedulæ nihil probare contra alios creditores, cum poſſet facile diem anteponere, & eos fraudare, & idem probat Tuſchus *littera R. concluſ.* 50. *num.* 19. *&* 20. Rota per Baratum *deciſ.* 9. *num.* 1. Guttierrez *practicar. lib.* 1. *quaeſt.* 125. *num.* 23. Azeuedius *in l.* 5. *tit.* 21. *lib.* 4. *recopilat. num.* 22. *&* 29. Petrus Surdus *conſil.* 547. *ex n.* 7 Decianus *reſponſ.* 81. *n.* 37. *volum.* 4. Gaito *de creditoribus cap.* 2. *tit.* 3. *n.* 512. Noguerol *d. allegat.* 36. 37.

17 Ex quo Doctores communiter tenent, quod credita, quæ ſolummodo conſtant per debitorum confeſſiones, ſimulata, & fraudulenta præſumuntur, veriſque creditis de quorum cauſa, & veritate conſtat, præiudicare non poſſunt in concurſu creditorum, Gloſſ. Bald. in Angel. *in l. diuerſis. Cod. qui potior. in pignor. habeantur.* Ripa *in l. priuileg. n.* 23. *D. de priuileg. credit.* latiſſimè Sfortia Odus *conſil.* 100. *à num.* 1. *& ſeqq.* Peregrà *deciſ.* 107. *num.* 2. Petrus Barboſ. *in l.* 1. *part.* 1. *num.* 31. *D. ſolut. matrim.* Gamma *deciſ.* 226. *num.* 1. *& deciſ.* 736. *n.* 1. Ludouiſ. Sanctius *de induciis debitor. quaeſt.* 11. *num* 13. & probant cæteri omnes Doctores hactenus allegati.

18 Quæquidem reſolutio, multo magis locum habet, poſtquam concurſus iudicium formatum eſt, & debitor ceſſit bonis; nam tunc tanquam fallitus, & decoctus, atque ideo ſuorum bonorum adminiſtratione priuatus, nec confiteri debita poteſt, nec priuatas ſcripturas recognoſcere in præiudicium, & detrimentum aliorum creditorum, quorum iura detrahere in ſua voluntate, & facultate non eſt, ſed potius ad eos fraudandos ſimulata, & ficta præſumitur confeſſio, ac recognitio, vt in terminis probant Bald. *conſil.* 432. *lib.* 1. Stracha *de deceptionibus, part vltim. num.* 17. Bald *conſil.* 249. *num.* 1. *lib.* 1. aliàs *conſil.* 400. *lib.* 5 Gratian. *diſceptat. forenſ. cap.* 391. *num.* 12. *cum ſequentibus.* Curia Philippica 1. *part. lib.* 2. *§.* 24. *num.* 6. Rebuffus *de litteris dilator. annal. artic.* 1. *gloſſ.* 1. *num.* 67. *verſ.* 5. Ludouiſ. Sanctius *de induciis, d. quaeſt.* 11. *num.* 8. *&* 9. & Stracha *vbi proximè reddit rationem* 2. *part. vltim. part. num.* 31. In hæc. *Sciendum eſt igitur, frequenter euenire, vt ſequuta alicuius de-*
19 *coctione, vel conſanguinei, vel amici decoctoris in fraudem verorum creditorum ſe creditores fingant, cum non ſint, vel ſi fortè creditores aliquando extiterunt, & creditum conſequuti fuerunt adhuc ſe in numero creditorum adiiciant, quod idem docet* 6 *part. num.* 10. & apertius hoc idem docet Angel. *conſil.* 213. *num.* 1. Guillelmus de Cuneo *in leg. & ſuum haeredem. §. hodie, D. de pactis.* Gratian. *diſceptation. forenſ. cap.* 222. *num.* 21. ibi. *Vbi tales poſſint aliis praeiudicare, debent eſſe creditores, qui habeant efficaciter obligatos ſuos debitores, vel ita vt nulla obſtet eis exceptio, quae principalem perimat, aut elidat; cum etiam debeat eſſe creditum verum, non imaginarium, aut ſimulatum, &c.*

Et idcirco talis confeſſio fidem non facit præiudicium creditorum. Eſcobar. *lib.* 2. *variar. cap.* 11. *num.* 4. Gutierrez *lib.* 1. *practicar. quaeſt.* 125. *num.* 3. Flores de Mena *lib.* 1. *d. quaeſt.* 6. *§.* 2. *num* 24. qui loquuntur in fallito, & decocto. Scaccia etiam de commerciis, *§.* 2. *gloſſ.* 5. *num.* 329. *&* 331. *& n.* 445. Gaito *de credito. cap.* 1. *tit.* 7. *n.* 2409. *& n.* 2428. eleganter Burſatus *conſil.* 119. *n.* 27. *&* 28. vbi latè fundat inſtrumentum à fallito confectum creditoribus non præiudicare, ſequitur Noguerol. *allegatione* 7. *n.* 24. 20

Hinc patet; qui confitetur ſe recepiſſe à filio pretium rei venditæ, vel alteri ſe debere, non præiudicat cæteris filiis, quod ſi confeſſio emanauerit in teſtamento, valebit in vim legati, ita tamen vt ſi fiat confeſſio in fauorem extranei ſuſtinebitur legatum intra quintum bonorum, ſi in fauorem vnius filij, valebit reſpectu tertij, *&* 5. Parlador. *lib.* 2. *rerum quotidian. cap.* 14. *per totum.* Gutierrez *de iuramento* 1. *part. cap.* 4. *ex n.* 21. *cum ſeqq. & practic. lib.* 3. *quaeſt.* 97. *num.* 5. Caſtillo *controuerſ. tom.* 5. *cap.* 111. *ex n.* 11. *cum ſeqq.* niſi is, in cuius fauorem confeſſio emanauerit, eandem adminiculis, & coniecturis adiuuet, vel aliter debitum confeſſatum probet.

Hinc confeſſio extraiudicialis ad exonerationem conſcientiæ, licèt probet in fauorem abſentis, & in præiudicium confitentis; non tamen probat in præiudicium tertij. Maſcard. *de probation. concluſ.* 147. *ex num.* 99. *cum ſeqq. concluſ.* 359. *n.* 25. 30. *&* 31. *cum ſeqq.* abundè Gaito *de credito. c.* 2. *tit.* 3. *ex num.* 270. *cum ſeqentibus*, & vide etiam Caſtillo *controuerſ. tom.* 4. *dict. cap.* 111. *ex num.* 12. *& à princip.* 21

Hinc dotes confeſſatæ à marito non probant in præiudicium creditorum ipſius; nec vxores ex ea fundant ſuam intentionem ad receptionem dotis, niſi etiam verificetur per aliud inſtrumentum, aut aliàs legitimè præcedens dotis promiſſio; quia aliàs facilis pateret via viris ſuos fraudandi creditores; de quo latiſſimè videbis Fontanellam *de pact. nuptial. clauſ.* 14 *gloſſ. vnic. part.* 1. *num.* 31. Noguerol. *allegatione* 40. *n.* 8 *& ſeqq. & allegatione* 20. *ex n.* 61. *& ſeqq.* Sanctius vbi proximè *n.* 15. *& ſequenti.* latiſſimè proſequitur Hermoſill *ad l.* 9. *tit.* 5. *part.* 5. *gloſſ.* 5. *ex num.* 38 *cum ſeqq tom.* 1. *ex fol.* 89. *& ſequenti*, vbi etiam latè agit de perſonis ſuſpectis, inter quos conf. ſſio de recepto emanata, licèt probet non oppoſita intra biennium exceptione rei, aut pecuniæ non receptæ; nihil tamen tertiò, aut creditoribus præiudicat; qui per diuerſos caſus accuratè diſcurrit. 22

Et *num* 40. rectè probat, quod confeſſio cedentis, licèt ipſi præiudicet; non tamen præiudicat ceſſionario, ex Bart. *in l. per diuerſas, num.* 12. *C. mandati* & poſt plures antiquiores, Corticus *conſil.* 139. *n.* 4. *lib.* 3. Herculanus de probanda negatiua *n.* 198. Anton. Gom. *tom.* 1. *variar. cap.* 12. *num.* 81. Afflictis *deciſ.* 163. *in fine.* Tiraquel. *de retract. lignag. §.* 2. *gloſſ.* 2. *num.* 14. Maſcardus *de probation. concluſ.* 379. *per totam, & num.* 4. probant etiam Surdus *deciſ.* 156 *num.* 8. Rolandus *conſil.* 85. *num.* 9. *lib.* 2. Noguerol. *allegat.* 22. *num.* 13. plurimos alios laudat D. Ioſeph Vela *diſcertat.* 11. *num.* 59. ſed diſtingue interceſſionem factam ad omnimodum cōmodum cedentis; qui exercitium actionis dumtaxat 23

tranſtulit

tranſtulit in ceſſionarium agentem nomine ceden-
tis, vt tunc ſemper ceſſionario noceat, qui contra
cedentem habet regreſſum, ſecus quando ceſſio fa-
cta fuit ad commodum ceſſionarij, qui aduerſus
eum regreſſum non habet, vt tunc confeſſio ceſſio-
nario non noceat. Latiſſimè examinat per diſpu-
tationem, reſolutionem, & limitationes Ioan. Do-
mio. Gail. *de credit. c. 2. tit. 5. ex num. 420. cum infi-
nitis ſeqq. & de diſtinctione ex n. 455. cum ſequen-
tibus.*

25 Quæ omnia limitantur, quando confeſſio ema-
nata, inter prohibitos aliis adminiculis adiuuatur.
Noguerol. *allegat. 32. ex num 23. cum ſequentibus,*
& vide Hermoſill. *loco citat.* abundè Caſtillo *tom. 5.
controverſiar. cap. 111. ex num. 10. cum multis ſeqq.*
vbi plenè de tota materia quando confeſſio de re-
cepto probet, vel non inter perſonas prohibitas,
vel in præiudicium creditorum, vel tertij.

26 Et idcirco tertius aduerſus confeſſionem de re-
cepto poteſt perpetuò opponere, nec adſtringitur
ad biennium. Fulgoſ. *conſil. 133. & conſil. 205.* Io-
ſephus Maſcard. *de probat. concluſ. 310. num. 3. &
concluſ. 361. num. 31. & 47.* Tiraquell. *de retract.
conſanguin. §. 1. gloſſ. 18. num. 81. & ſequentibus.*
Anton. Gom. *1. tom. variar. cap. 12 num 81.* Verſi-
culo *item infertur, quod ſi pater, & in l. 50. Taur.
num. 51.* Auendanus *in cap. prætor. cap. 29. num. 12.
lib. 2.* ex quibus Azeuedius *in l. 1. num. 90. tit. 21.
lib. 4. recopilat.* tradit, quod hæc exceptio in per-
petuum per tertium allegari poteſt. Vincentius Car-
tocius *in tract. de depoſit. 1. p. rubr. de depoſit. pro-*
27 *bat. num. 5.* vbi confeſſionem de recepto non præ-
iudicare tertio ait Felicianus *de cenſibus 2. tom. lib. 3.
cap. vlt. num. 5. verſic. quam reſolutionem.* Vbi tra-
dit creditorem, ſi aduerſus tertium pignoris poſ-
ſeſſorem agat, ex confeſſione de recepto mutuo,
opponente tertio exceptionem non numeratæ pe-
cuniæ, teneri veram numerationem probare; quem
ſequitur Barboſ. *in remiſſion. ad ordinatio. Luſitan.
in princip. num. 9.* Auendañus *de cenſibus cap. 45.
num. 22.* abundè agit, & comprobat ex variis iuris
fundamentis Hermoſilla *ad l. 9. tit. 1. part. 5. gloſſ. 5.
ex num. 37. tom. 2. fol. 87.* Vide tamen declarationes
ex num. 44. cum ſeqq.

28 Quo pertinet text. *in l. ſcripturas 8. Cod. qui po-
tior. in pignore habeantur, & leg. 31. tit. 13. part. 5.*
ex quibus firma deſumitur concluſio, quod habens
confeſſionem debiti per priuatam ſcripturam non
præfertur poſterioribus creditoribus, niſi apocha
ipſa ſit trino teſte munita, teſtantibus de tempore,
29 & loco, ac ſubſtantia ipſius. Tunc enim non ſo-
lum legitimam probationem facit, verum etiam
præferendus venit aliis creditoribus nitentibus pu-
blico inſtrumento quoad pignus, & hypothecam
contentam in dicto Chirographo, de cuius ma-
teria latè agunt Anton. Gabr. *commun opin. tit. de*
30 *probation. concluſ. 9. 10. & 11.* Gregor. Lopez *in d.
l. 31.* maximè *ex gloſſ. 1. vſque ad gloſſ. 4.* Couarr.
practicar. quæſt. 22. ex num. 5. Cæſar Barzius *deciſ.
Bononienſ. 21. n. 11.* Morla *in emporio iur. lib. 1. tit.
de fide inſtrum. quæſt. 3.* Bertazol. *conſil. crimin. 295.*
maximè *ex num. 9.* Petrus Cauallus *conſil. 121. ex
num. 3.* Alexand. Trentacinq. *variar. reſolut. lib. 2.
tit. de fide inſtrum. reſolut. 12. per totam, num. 20.*
Magonius *deciſ. Florent. 132. num. 9.* Franciſc. *de-
ciſ. 96. num. 6. & ſeqq.* Bellon. *deciſ. 13. ex num. 13.*
Rolandus à Valle *conſil. 84. ex num. 2. volum. 3.*
Thomas Triuiſan *lib. 1. deciſ. 4. num. 9.* latiſſimè
Scaccia *de iudic. cauſar. ciuil. cap. 11. ex num. 990.*

Martha *vot. 53. per totum.* Thobias Nonius *conſ. 79.
ex num. 2.* Molina *de iuſt. & iur. diſput. 534. num. 21.*
Matienzus *in l. 7. gloſſ. 5. n. 12. tit. 16. lib. 5. recopilat.*
Rodriguez *de concurſ. creditor. 2. p. art. 1. ex n. 12.
cum ſeqq.* Gratianus *diſceptat. 537. per totam,* plu-
tes allegat D. Ioſeph Vela *diſſertat. 21. ex num. 17.*
late etiam Hermoſilla *ad l. 9. tit. 5. p. 5. gloſſ. 5. ex
num. 55. cum ſequentibus, tom. 1. fol. 99.* D. Larrea
deciſ. 49 Ludouic. Sanctius *de induciis debitor. c. 11.
ex num. 18.*

Et eſt annotanda limitatio D. Ioſeph Velæ, vbi 31
proximè *num. 21.* dicentis chirographum munitum
ſolemnitatibus *d. l. ſcripturas,* reſpectu hypothe-
cæ, & pignoris publico inſtrumento æquiparari,
adeò vt ſi illud ſit anterioris datæ inſtrumento ve-
niat præferendum.

Ac per totam diſſertationem neruosè defendit 32
chirographum, in quo adeſt obligatio bonorum,
recognitum per debitorem in iudicio antequam
bona ſua aliis creditoribus hypothecaret per publi-
cum inſtrumentum, præferendum eſſe in hypothe-
ca aliis creditoribus hypothecariis poſterioribus ex
inſtrumento. refert Pareia *de vniuerſa inſtrument.* 33
edit. tit. 1. reſolut. 3. §. 5. num. 63. & 64. qui meri-
to firmarunt præſertim D. Ioſeph Vela *d. diſſert. 21.*
maximè *ex num. 23 & ex num. 56. cum ſequentibus*
quod illa regula, confeſſionem, & recognitionem
debitoris factam in iudicio non præiudicare credi-
toribus, intelligatur, de creditoribus ius habentibus
tempore recognitionis, & confeſſionis iudicialis,
non verò de iis qui poſtmodum, & poſt emanatam
recognitionem, ac confeſſionem ius, & hypothe-
cam in bonis debitoris conſequuti fuère; plurimos
etiam refert Gratianus *tom. 2. diſceptat 587 ex n. 9.
vſque ad num. 14.* vbi etiam de ſententia lata contra 34
anteceſſorem, vt non præiudicet ſucceſſori, tunc
temporis ius habenti; atque etiam de ceſſionario,
& de aliis ſimilibus.

Quorum opinio fulcitur ex authoritate huius 35
Cancellariæ Pintianæ in cauſa dotis confeſſatiæ per
maritum in iudicio, antequam alij creditores hypo-
thecarij contraxiſſent cum marito, quibus vxorem
præferendam determinauit, & poſtea bis idem iudi-
cabit Senatus noſter.

Nec diuidendo rem cum alio ſocio communem, 36
pignori per debitorem antea datam creditori, huic
præiudicat. Finge, ſi debitor habens rem commu-
nem cum alio ſocio pro indiuiſo, rectè poteſt par-
tem ſuam indiuiſam dare pignori, ad text *in l. vnic.
C. ſi communis res pignor. data ſit* & poſt Neguſant.
Fillincius *de ſocietate, cap. 28. num. 10.* Gaito *de
credit. cap. 4 quæſ. 7. n. 177.* non per ſubſequentem 37
diuiſionem inter debitorem, & ſocium ius credito-
ris in aliquo immutari poteſt, *d. l. vnic. Cod. ſi com-
munis res pignori detur, l. 2. Cod. commun. diuid.
l. 7. §. vlt. D. quibus mod. pign. vel hypothec. ſolut.
l. 3. §. fin. D. qui potior. in pignor. habeant.* Nam ſi
ſocio debitoris tota res in diuiſione adiudicata fue- 38
rit, adhuc creditoris hypotheca manet. *l. 6. ſi fun-
dus. D. commun. diuidend.* Eodem modo ac ſi tota
debitori adiudicata fuerit. Balduinus *de pignor. c. 12.
quæ res pignor. obligar. poſſ. colum. 4. verſicul. ſi
res nec planè alienæ, fol. mihi 233.* cuius rationem
reddit poſt alios Caldas Pereyra *in tract. de emptor.
& vendit. c. 9 n. 14. prope finem,* ibi: *Quamobrem
in caſu propoſita quæſtionis defendi poteſt hypothe-
ca rei communis pro diuiſo poſſeſſa non extin-* 39
*gui per adiudicationem, in diuiſione poſtea ſubſe-
quentem, quoniam per hypothecam ius reale adipi-*

ſtitur, quod rem ipſam afficit, ac ſequitur, in quemcumque transeuntem, nec diuiſione, aut alienatione ſubſequuta extinguitur, vt in l. ſi quis putans § ſi fundus, D. communi diuidund. l. 3. in fin. D. qui potiores. l. ſi conſenſit in fin. & ibi Bart. *D. quibus modis pign. vel hypoth. ſolu.* Bald. & Salicet. *in l. vnic. C. ſi communis res pignori data ſit*, &c. & vide eundem *ex n. 13.*

40 Quod & idem erit, quando inter debitorem, & ſocium fuerit per partes diuiſa, & cuilibet pars adiudicata, puta pro dimidia, quia adhuc ſuper parte dimidia tangente ſocio durabit creditoris hypotheca pro dimidia dimidiæ partis, & ſic pro quarta reſpectiuè ad totam rem, & pro alia quarta tenebitur debitor, cui ſimiliter dimidia pars rei tetigit in diuiſione. Eo quod in qualibet dimidia eſt dimidia obligata pro indiuiſo, quæ obligatio omnes rei partes, complectitur, etiam minimam; & ideo ad quemcumque ipſa res, vel rei pars transierit, ſemper dimidia totius, vel partis translatæ remanet hy-
41 pothecæ affecta, quia per factum debitoris diuidentis, & alienantis non tollitur ius creditoris habentis in qualibet rei parte quæſitum ex hypotheca præcedente rei indiuiſæ. *ad text. in l. ſi conſenſerit, § fin. ff. quibus modis pign. ſoluit.* & per Neguſant. Ioan. de Amicis *conſil. 20. num. 15.* Bart. Graunt. & alios tenet Felinus *de ſocietate, cap. 28. n. 31.* Cæſar Manent. *deciſ. 20. n. 39.* latè Gaito *de credit. c. 4. quæſt. 7. ex n. 377. & ſeqq.*

42 At ſi ſocius ad rei communis cum debitore diuiſionem, non debitorem, ſed creditorem ipſum prouocet (ſicut de iure fieri poteſt) & res tota adiudicetur creditori ſoluenti æſtimationem alterius par-
43 tis, tunc res tota erit in eadem cauſa, hoc eſt, tota res adiudicata erit obligata creditori, ita vt debitor totam luere teneatur, vt eam conſequatur, nempè ſoluto debito, pro quo pars indiuiſa fuit hypothecata, & ſimul reddito partis pretio, quod creditor dedit in diuiſionis adiudicatione *l. 7. § ſi debitor, D. communi diuid.* Balduinus *vbi proximè, verſ. quod ſi ſocius meus, &c. loco citato ſupra n. 38.*

44 Quæ omnia Annæus Robertus *rerum iudicatarum lib. 3. c. 19. per totam fol. mihi 707.* intelligit in diuiſione inter ſocios rei communis, vt per diuiſionem ſubſequutam non præiudicet creditoribus ſocij rem indiuiſam, & communem hypothecantis; ſecus autem in re communi inter cohæredes, vt ſi vnus ex pluribus hæredibus ante diuiſionem ius ſuum hæreditarium ſuo creditori hypothecauerit, ſubſequuta poſtea diuiſione inter cohæredes legitimè, & abſque colluſione facta præiudicet creditori. Differentiæ inter vtrumque caſum plures rationes reddit ipſe Robertus, apud eum videbis an concludentes ſint, & admittendæ, cum habeamus iura expreſſa in contrarium, necnon communem tantorum Doctorum, à qua recedere foret temerarium.

45 Idem dicimus in vſucapione, & præſcriptione, quoniam qui patitur rem vſucapi, vel præſcribi, videtur alienare, & alienationi conſentire; *l. alienationis, ff de verborum ſignif.* nec qui alienare prohibetur, poteſt pati rem vſucapi in præiudicium tertij. De iis latiſſimè plura cumulans ait Tiraquell. *de retract. lignag. § 1. gloſſ. 9. ex n. 249. cum multis ſeqq.* videndus etiam Petra *de fideicommiſſ. q. 11. ex n. 596. & ſeqq.*

46 Et ideò præſcriptio rei hypothecatæ, quam paſſus fuit debitor, non præiudicat creditori in ſua hypotheca. *l. 3. § certa ff. quæ in fraudem creditor* ibi: *Verùm etiam ſi fortè data opera ad iudicium non affuerit, vel litem mori patiatur, vel à debitore non petit, vt tempore liberetur, aut vſumfructum, vel ſeruitutem amiſit, & omnino qui aliquid facit, vt deſinat habere, quod habet, ad hoc edictum pertinet.* & *l. 4 eod. tit.* ibi, *in fraudem facere videtur, qui non facit, quod debet facere, intelligendum eſt, id eſt, ſi non vtatur ſeruitutibus.* Quæ iura conueniunt concur- 47
ſui creditorum pendenti, quo formato alienatio prohibita eſt debitori, & per conſequens præſcriptio, prout latè probatum fuit *in 1. tom. c. 40.* vbi ad longum diſceptatur: at concurſu extante, præſcriptio non tangit hypothecam, quoniam in vſucapione ſeparata eſſe dicitur quæſtio pignoris ab intentione dominij, & ideo dominium rei hypothecatæ poteſt vſucapi, ſaluo tamen iure pignoris, quod inſuper durare poteſt penes creditorem ad perſequendam rem ipſam quocumque vadat, ſicut contingit in 48
qualibet alienatione facta per debitorem, poſt contractam hypothecam, abſque conſenſu creditoris, qui ius ſuum inſuper conſeruat in ipſa re exiſtente penes tertium; ideoque ſi vſucapio adimit dominium à debitore, creditori non detrahit propterea ius hypothecæ, vt probant text. *in l. 1. § cum prædium,* ibi, *pignoris etenim cauſam, nec vſucapione perimi placuit, quoniam quæſtio pignoris ab intentione dominij ſeparatur. D. de pignoribus, l. iuſto, § non mutat, D. de vſucapionib. l. miſſo, D. pro emptore, l. 2. D. pro hærede. l. vſucapio, C. de pignorib.* Balduinus, *de pignor. cap. 12. tit. quod res pignori obligari poſſ. poſt princip.* vide elegantes doctrinas *in hac 3. part. cap. 1. ex num. 191. cum ſeqq. verſ. nec lex 2. C. de luitione pignoris,* &c. Et quod per vſucapionem, vel 49
præſcriptionem rei hypothecatæ, non præſcribatur hypotheca, ſed adhuc duret, & tranſit res in præſcribentem cum iure hypothecæ, ac ſua cauſa, præ cæteris explicat, & latè comprobat Sarmiento *ſelectarum, lib. 1. cap. 9 per tot & lib. 3. cap. 1. ex n. 3.*

Et idem dicimus de ſententia, & re iudicata ob- 50
tenta per tertium contra debitorem, qua condemnatur ad rei hypothecatæ reſtitutionem alteri ſe dominium aſſerenti, & probanti, & hæc ſententia, & res adiudicata non præiudicat creditori ignoranti litem agitatam inter debitorem, & tertium in re dominium prætendentem, & vindicantem, ſecus ſcienti, aut aliàs citato. text. eſt *in l. ſæpè, ff de re iudicata,* ſecundum lecturam Piſanam. text. etiam *in l. ſi ſuperatus, D. de pignor. l. ſi mater. § fin. D. de except. rei iudic. l. 3 § certa.* ibi, *verum etiam, ſi fortè data opera, ad iudicium non affuerit, vel litem mori patiatur, ff. quæ in fraudem creditorum.* Bart. gloſſ. & Doctores notant *in dictis iuribus.* Alexand. poſt alios *in dict. l ſæpè, colum. 21 verſic. circa ſecundum caſum.* Bart. *in l. ab executore, § 1. D. de appellationib.* Balduinus *in tractat. de pignorib. cap. 12. tit. quæ res pignori obligari poſſunt.* Couarr. *practic. cap. 13. ex num. 7.* optimè declarat Neguſantius *de pignorib. membr. 3. p. 6. principal. ex num. 39. cum multis ſeqq.* Caſtillo *tom. 6. controuerſ. cap. 157. num. 26.* Surdus *conſ. 189. n. 46.* Gratianus *diſceptat. foreaſ. tom. 2. cap. 287. num. 10. & 11.* Franciſc. à Ponte *conſil. 57. n. 1. & 3. & conſil. 90. num. 4 & 5.* Gregorius Lupez *in l. 20. tit. 22. part. 3. gloſ. 18.* optimè explicat poſt alios Sigiſmundus Scaccia *de appellat. quæſt. 5. num. 59* vbi limitat, 51
quando debitor fuit contumax, aut quando colludit cum aduerſario, vt tunc creditori etiam ſcienti non præiudicat res iudicata; & ideò ſi debitor plenè fuit detentus, & creditor ſcientiam habuit litis motæ, ſententia ſuper pignoris dominio nocet etiam creditori; plenè Scaccia *vbi proximè, d. n. 59.*

Secun

52 Secundò limitatur dicta concluſio, vt procedat in pignore aut hypotheca tradita creditori, & ab eo detenta; at verò quando debitor non tradidit
53 pignus creditori, tunc procul dubio ſententia lata contra debitorem ſuper dominio rei hypothecatæ præiudicat creditori, ſiue ſcienti litem agi, ſiue ignoranti; nam præfata iurium concluſio non procedit in ſola hypotheca abſque eius traditione; quia hoc caſu defenſio rei hypothecatæ non pertinet ad creditorem principaliter, ſed ad debitorem, ideo tunc ſententia lata contra debitorem præiudicat creditori in conſequentiam, ita notanter voluerunt Raphaël *in Authent. de fideiuſſoribus*, §. *ſed nec refert*, & ſequitur Alexand. *in d. l. ſæpè, colum. 30. verſ. ſecundario dicitur*, dicens diligenter eſſe notandum, ſequitur Neguſant. *de pignorib. d. membr. 3. part. 6. princip. ſub num. 39. verſ. tertio limitatur iſta concluſio.* Idem tenet Ioan. Anton. Manguilius *in tract. de euictionibus, quæſt. 177. num. 31. & num. 43.* qui omnes, & alij ab eis citari in hoc conueniunt, vt iura ſupradicta procedant (prout expreſsè loquuntur) in pignore tradito, non in hypotheca non tradita creditori.

Et per gloſſam *in leg. de vnoquoque, in verb. qui cauſa, ff. de re iudicata*, & Tiraquell. *in tract. res inter alios acta, limit. 1.* atque Surdum *in deciſ. 258. num. 1.* necnon Rotam *in deciſ. 584. num. 3. part. 2. recent.* tenuit in terminis Rota *in deciſ. 219. ex n. 3. 4. & 5.* inter recollectas per Ludouiſ. Poſt *poſt tract. de manutentione*, vbi expreſsè agit de vxore habente tacitam hypothecam in bonis mariti, vt nec debuit citari ad litem motam per creditorem contra maritum, contra quem obtinuit immiſſionem, eo quod ipſa mulier tanquam creditrix hypothecaria non poſſidebat hypothecam, ſuper qua fuit tertius creditor immiſſus. Mirabiliter conducunt, quæ Ludouiſ. Poſt. *in tract. de manutentione, obſeru. 11. n. 4. 5. & n. 12. & 13.*

54 Sed quid e contra de ſententia ſuper re pignorata lata contra creditorem, an præiudicet debitori ſcienti, vel ignoranti? Vide eundem Neguſantium *loco cit.*

55 Tertiò limitatur præfata iurium concluſio, quando propter commiſſum ſententia lata ſit contra debitorem emphyteutam, quæ præiudicat emphyteutæ creditoribus habentibus hypothecam in re emphyteutica, etiam ignorantibus litem inter dominum & debitorem, & etiam non citatis. Vrſillus ad Afflictum *deciſ. 369. n. 2.* Marius Giurba *deciſ. 91. num. 12.*

56 Deinde ſi ſententia afferatur contra debitorem concurſo pendente litigantem cum vno creditore ſuper ſuo credito, non propterea præiudicat aliis creditoribus non citatis, quominus iſti poſſint reclamare, ratione ſui iuris, & opponere de colluſione, aut alias docere de non iure creditoris, quia vel talis nunquam fuerit, vel ſi fuerit, iam eſſe ſolutum, & de aliis ſimilibus exceptionibus, tale creditum ſubuertentibus, vel contra inſtrumentum crediti, aut probationem, vt ex Vincentio de Franchis *deciſ. 523. n. 13. & deciſ. 524.* Surdo *deciſ. 256.* Franciſcus Aponte *conſil. 75. & conſil. 90.* & Molina *de Hiſpanor. primogen. lib. 4. cap. 8.* tenent Antoninus de Virgilio *in tract. de legitimatione perſonarum, c. 12. num. 28. & 29.*

57 Nam poſtquam iudicium concurſus creditorum eſt motum, & pendens, omnes controuerſiæ motæ contra debitorem ſunt ſimul tractandæ cum cæteris creditoribus, cum in iis intereſſe habeant, & ſunt partes legitimæ, & ideo citandi, & audiendi ſunt ſuper ſuis exceptionibus, & oppoſitionibus, vt per Coſtam de ratione ratæ probat Gaito *de credito, cap. 4. quæſt. 11, n. 1535. & duobus ſeqq.*

Et idem reſpectu prælationis, reſpectu ſcilicet cæterorum creditorum, de qua nec actum fuit, nec agi potuit in primo illo iudicio contra debitorem, 58
quia iſte nullum habet ius, aut intereſſe aliquod ſuper prælatione, quod ſolum competit creditoribus inter ſe ipſos, prout abundè probauimus ſupra *1 p. cap. 16. ex n. 22 cum multis ſeqq. verſ. deinde quia hoc iudicio concurſus*, &c. Et alibi pluries diximus ſuprà hoc cap. *n. 4. & 5.* & latiùs *hac 3. p. c. 3. ex n. 52. cum ſeqq.*

Adeò, vt ſi debitor communis in alio diuerſo iu- 59
dicio, & coram alio iudice, competente tamen, victus fuerit ab vno creditore ſuper credito ſoluendo, adhuc tamen pro ipſa exactione creditor vincens debet recurrere ad vniuerſale iudicium creditorum à debitore formatum, vt ibidem inter cæteros graduetur, & de ſuo iure iterum controuertatur, ſi per cæteros creditores dubitetur, & opponatur contra creditum, & ſententiam, quæ illis non præiudicat non citatis, vt dictum eſt, & latiùs videndum *dicto n. 16. ad longum.*

Et prædictorum omnium vna eſt ratio; nam qui 60
non poteſt alteri præiudicare alienando, vel aliquid agendo; minus poteſt præiudicare, conſentiendo, aut patiendo, vt aliquid fiat. Decius pulchre *conſil 445. num. 24.* Crauetta *conſil. 157.* Romanus *ſingulari 312.* Pariſius *conſil. 309. num. 36. volum. 3.* Montier. *deciſ. 38. num. 30.* Giurba *deciſ. 8. num. 13.*
nec paciſcendo, aut tranſigendo, Giurba *deciſ. 169.* 61
num. 12. Ponte *conſil. 6. num. 35. 36. & 39 & conſ. 7. num. 6.* Lancellotus *de attentatis, 2. part. cap. 12. ampliat. 14. num 8. & 9.* Caualcanus *deciſ. 5. num. 15. part. 4* Landerc. *conſil. 21. num. 3.* Bimius *conſil. 262.*
num 50. Scaccia *de appell. quæſt. 27. limit. 6. memb. 4* 62
num. 44. & 45. nec omittendo rem pro derelicto, quod fortiùs eſt. Bart. *in l. quod ſeruus, D. de ſtipulatione ſeruorum.* Giurba *d. deciſ. 8. n. 13.* & eſt text. expreſſus *in l ſed ſi rem ſuam pro derelicto habuerit, vt quis eam ſuam faciat, § ff. quæ in fraud. creditor.* alioquin facilè fieret fraus tertio, & creditoribus. Giurba *ibid.*

Principalis tamen regula, de qua à principio hu- 63
ius cap. vt per factum voluntarium debitoris diſponentis de ſuis bonis nullo modo detrahatur iuri creditorum, dupliciter limitatur; primo, quando in initio, & origine acquiſitionis rei apponitur aliquod pactum in fauorem etiam poſterioris creditoris, vt in re acquiſita per debitorem præferatur anterioribus, prout ex pluribus Doctoribus probauimus ſuprà *5. part. c. 14. ex n. 108. cum ſequentibus, verſ imò, & quod plus eſt*, &c. vbi latiùs videbis expeditam hanc ſingularem limitationem.

Secunda limitatio erit, quando ius debitoris, 64
quod habet in re hypothecata ſuis creditoribus, reſoluitur ex aliqua cauſa antecedenti, & neceſſaria, non vero voluntaria, & ex facto voluntario ipſius debitoris, aut quando aliàs reſoluitur, exteguitur ipſa res, ſeu ius hypothecatum, & annihilatur ex natura ipſius rei, vt tunc hypotheca contracta medio tempore pariter reſoluatur, & annihiletur, iuſque creditorum quoad ipſam diſſoluitur, & euaneſcit, ita poſt plures Doctores, & iura diximus ſuprà *2. part. cap. 27. ex num. 36. cum ſeqq. verſ quoad ſecundum huius capituli articulum*, &c. vbi latiùs videbis Aliano celebrem quæſtionem prædictis con-

ducibilem videbis, *in cap. ſequenti, ex num.29. cum ſequentibus, verſ. ex qua reſcintione alia ſingularis*, &c.

65 Denique pro coronide huius cap. declarandus, & interpretandus venit text. veldè ſingularis, *in leg 1.§.ex contrario ff de ſeparationibus*, qui quidem videtur refragari regulæ hactenus à principio huius cap. comprobatæ, quod debitor ex facto ſuo nullo modo poteſt ſuis creditoribus præiudicare; cum contrarium expreſſis verbis dicat text. *in dict § ex contrario*; cuius verba ſunt: *ex contrario creditores Titij ſeparationem non impetrabunt; nam licet alicui adiiciendo ſibi creditores, creditoris ſui facere deteriorem conditionem; at qui igitur adiit hæreditatem debitoris mei, non facit meam deteriorem conditionem, quia licet mihi ſeparationem impetrare, ſuos verò creditores onerauit, dum adiit hæreditatem, quæ ſoluendo non eſt, nec poterant creditores eius*
66 *ſeparationem impetrare.* Ecce apertiſſimè debitorem quaſi contrahendo per aditionem hæreditatis ſibi delatæ, quæ non eſt ſoluendo, ſuis præiudicare debitoribus, alios hæreditarios ſibi, & illis adiiciendo; qui ex omnibus hæredis bonis ſoluendi ſunt, non ſolum ex bonis hæreditatis, ſed ex ſuo proprio patrimonio. Et augetur difficultas, quoniam licet debitor ſibi diuerſis temporibus adiiciat creditores, & omnibus bona ſua obliget, ſemper priores potiores ſunt, nec per adiectionem huiuſmodi aliquod detrimentum patiuntur; ſed in ſolutione, & ex actione præferuntur, itavt ſi bona debitoris omnibus non ſufficiant, poſteriores damnum patiuntur, & inſoluti remanent, ad latè tradi-
67 ta hac *3.part.cap.11.& cap.6.& cap.14.* Sed reuera text. *in d.l.1. §. ex contrario*; nullatenus opponitur noſtræ conſtanti reſolutioni, cum text. ille non loquatur in creditoribus hæredis hypothecariis, quibus de iure debitor nouos adiiciendo creditores non præiudicat, ſed omnium anterioritas temporis ſeruatur, ex integris titulis, *ff. & Cod. qui*
68 *potiores in pignor. habeant*; ſed text. ille loquitur iuxta iuris regulas in creditoribus hæredis debitoris mere perſonalibus, & chirographariis, inter quos non attenditur temporis anterioritas, nec datur prælatio, ſed omnes ſimul pro rata admittuntur, & in tributum ad bona debitoris, quæ ſi ſoluendo non ſint, omnes pro tota, & proportionabiliter iuxta vniuſcuiuſque quantitatem ſoluuntur, itavt ſi bona omnibus non ſufficiunt, eodemmodo, & pro ſua rata inter omnes damnum diſtribuitur; prout copioſè explicuimus ſuprà 2. *part. cap.4 ex num.* 140 *verſic. deueniamus ad vltimum rem*, &c. *vſque ad fin. cap. quare hæres debitor*, per aditionem adiiciendo ſuis creditoribus perſonalibus, alios hæreditatis ſimiliter perſonales ſuis præiudicat, quoniam ſi bona debitoris ſoluendo non ſint omnibus, minus quilibet conſequitur, cum inter omnes pro rata diſtribuenda ſint; & ſèparatio bonorum, quæ conceditur hæreditatis creditoribus, quibus per aditionem, & confeſſionem bonorum hæres præiudicare non potuit, cæteris hæredis creditoribus denegatur, cum illis chirographariis præiudicare poſſit debitor abeundo, & cum aliis nouiter quaſi contrahendo, vt inquit text. *in. d. § ex contrario.*

69 Et in terminis quod iſte text. loquatur in creditoribus perſonalibus, naturaliter intellexit, & declarauit Amad. Rodriguez *de concurſu creditor.2.p. artic.3. num.1.& 2 fol 97.* ac iterum *art 4. num.13. fol.*100. licèt ſic explicitè non loquatur, quem text. in alium propoſitum interpretamur ſuprà *1.p.c.9.ex n.16.& ſeqq.*

§. Vnic.

Prior creditor qui paſſus eſt, & conſenſit alium inferioris gradus ſuum creditum prius exigere, vel rem ſibi hypothecatam ei obligari, an creditoribus intermediis præiudicet, vel an prorſus ius ſuum reale, & prælationem amittat, quoad omnes creditores?

Et de vno, & eodem creditore pro diuerſis creditis diuerſimodè, & interpolatè graduando.

SVMMARIVM.

Creditor anterior conſentiens, vt alteri pignus obligetur, an præiudicet creditoribus intermediis. n.1.

Creditor anterior cedens inferiori gradum, & prælationem ſuam dumtaxat ad exigendum, an non ſolum ſibi, ſed & intermediis etiam præiudicet creditoribus.n.2.

L.Paulus reſpondit 15.ff.quibus mod.pign.vel hypoth. ſolu.determinatio adducitur.n.3.

Creditor conſentiens, vt pignus pignori detur, pignus remiſiſſe videtur, non alium loco ſui conſtituiſſe. num.4.

Creditor conſentiendo, vt res alteri pignoretur, ius pignoris prorſus amollit, & creditor merè perſonalis remanet.n.5.

L.Lucius Titius,31.ff.quib.mod pign.vel hyp. ſolum ponderatur.ibid.

Quid inter contrahentes actum fuerit attenditur, an voluerit creditor totum ius pignoris dimittere, an ſolum gradum, & prælationem. n.6.

L.creditor, qui prior,12.§ ſi tecum.ff.qui potior.in pign. habeant adducitur.ibid.

Iuriſconſultorum varietas circa pignoris, aut prælationis remiſſionem annotatur.n. 7.

L. iubemus. Cod. ad Senat. Conſ. Velleian. reſtringens indiſtinctè renunciationem hypothecæ adducitur. num.8.

Creditorem conſentientem, vt pignus alteri obligetur non amittere prorſus ius hypothecæ quoad omnes creditores, ſed quoad illum tantum cui conſenſit, qui tenetur.n.9.

Renunciatio strictè interpretatur non extendenda ad alias res vel perſonas.n.10.

Conſenſus prioris creditoris, vt alteri pignus obligetur; quando reſtricta intelligitur ſolum tribuere prælationem, & ordinem exigendi ei, cui conſenſus accommodatur reſpectu conſentientis, non reſpectu intermediorum vtrique præferuntur.n.11.

L.Paulus.ff quib.mod.pign.vel hyp. ſolu.pro hac opinione ponderatur. n.12.& n.13.

Secunda opinio refertur tenentium creditorem ſimpliciter conſentientem, vt pignus alteri pignoretur videatur omne ius pignoris renunciare quoad omnes.n.14.& ſeqq.

Conſentire vt pignus, pignori detur idem operatur, ac ſi conſentiat, vt res alienetur, quoad pignoris amiſſionem iuxta Donellum.n.15.

Per conſenſum prioris, vt pignus alteri obligetur, iſte illius locum non ſubintrat, ſed ius ſecundi intermedij confirmatur.n.16.

D.l.Pau

D.l. Paulus, verba ad idem ponderantur ibidem, & n.17.& 18.

Tertia opinio Saliceti diſtinguentis verior, & communior eſt, n.19.& ſeqq.

Conſenſus prioris creditoris ſi ſit generalis vt debitor poſſit pignus obligare, non contemplata certa perſona; inducit amiſſionem iuris quoad omnes creditores.n.20.

Conſenſus anterioris creditoris commodatus, reſtrictus ad certam perſonam, reſtrictè operatur quoad eam dumtaxat, ita vt non quoad omnes creditor ius pigneris amittat.n.21.

Saliceti verba recenſentur.n.22.

Saliceti diſtinctionem plures alij Doctores ſequuntur, relati.n 23.& .24.

D. Lauren vtriuſque opinionis terminos, & effectus referens notatur ex n 25.

Conſenſus anterioris quando non operatur quoad omnes creditores tertius cui accommodatur, ſubintrat gradum conſentientis, huicque præfertur intermediis, creditoribus autem vtrique.n.26.

Creditores intermedij gradatim aſcendunt locum anterioris conſentientis, & ſicut præferuntur tertio, ita, & anteriori cui tertius præfertur.c.27.

Per conſenſum anterioris abſolutum pignus in totum diſſoluitur, & ſecundus primum locum occupat, ſecus quando in gratiam alicuius conſenſus fuit accommodatus.n.28.

Tertius, cui ſpecialiter accommodatur conſenſus, quoad exactionem non occupat primum gradum conſentientis.n.29.

Creditor anterior per generalem conſenſum vt debitor poſſit alteri pignus obligare, remanet creditor perſonalis, quia ius hypothecariam amiſit.n.30.

D.l.creditor, qui prior 12.§. ſi tecum, ff. qui potiores ponderatur.n.31.

Pignus, qui debitori tradit, creditum remiſiſſe non intelligitur, ſed creditor manet perſonalis. num.32.

Creditor tertius, cui anterior nominatim conceſſit, licet præferatur anterior, non tamen intermediis. num.33.

Creditores intermedij per conſenſum anterioris, gradatim aſcendunt eius gradum, & præferuntur anteriori, & ei, cui iſte conſenſit.n.34.

Tertius cui anterior conſenſit, antelationem intermediorum non conſequitur ceſſante ceſſione. numero 35.

Nec antelationem conſequitur, niſi à tempore, quo contraxit.ibid.

Medij creditores præferuntur anteriori qui conſenſit præferri à tertio.n.36.

Medius vincit tertium, à quo vincitur primus. ibidem.

Creditor nunquam ius ſuum amittit per conſenſum, quod ſpecificè reſeruauit.n.37.& n.38.

Petri Surdi locus inſignis in propoſito refertur. n.39. 40.41.& 42.

Anterior qui conſenſit ſub iuris ſui reſeruatione, quod ordine, & loco exigere poteſt. num.43. remiſſiuè.

Inter creditorem, cui anterior pignori conſenſit, intermedios, & anteriorem qui ordine fiat ex actio. n.44.& ſequentibus.

Prælatio laſa per anteriorem poſteriori creditori, multum diſtat à ceſſione quæ per primum fit poſteriori, vel tertio ſoluenti.n.45.

Prælationem licet cedat creditor anterior, creditor hypothecarius adhuc remanet.n.46.

In creditore hypothecario anteriori tria diuerſa iura concurrunt, ius pigneris, ius prælationis, ipſum creditum ibid

Ius pigneris ſi quis amiſerit, prælationis ius euaneſcit. num.47.

Prælationem qui cedit, creditor manet hypothecarius. num.48.

Hypotheca non eſt de natura, nec de ſubſtantia contractus, ex cuius exiſtentia, vel deffectu valor contractus non dependet.n.49.

Hypotheca abſque expreſſa contrahentium conuentione nequaquam contrahitur.n.50.

Nec ſubintelligitur in contractu, ſi omittatur à contrahentibus.n.51.

Poteſt quis eſſe creditor hypothecarius abſque prælatione.n.52.

Hypothecaria ius ſolum cedi, & legari poteſt ſine crediti corruptione, vel remiſſione.n.53.

Prælatio cedi poteſt, manente credito, & hypotheca. num.54.

L.creditor qui prior, §. tecum, ff. qui potiores, ad id ponderatur.ibid.& n.55.

Creditor inferior, cui anterior conſenſum ſuper hypotheca accommodauit huic ordinem exactionis tacitè renuntianti præfertur.n.56.

Per conſenſum ſpecificum creditor non amittit ius hypotheca quoad omnes, licet ius prælationis, quoad intermedios, & tertium amittat.n.57.

Conſenſus anterioris ſpecificè tertio accommodato habet vim tacitæ ceſſionis, & pacti inter vtrumque quoad prælationem.n.58.

Creditor poſterior, cui anterior prælationem ſuam ceſſit, non ſolum ei, verum, & omnibus intermediis præfertur.n 59.

Et inter eos fit reciproca transformatio, & graduum permutatio, vltimo in locum prioris, & priore in locum vltimi ſubrogato.n.60.

Saluo, & intacto manente iure intermediorum creditorum.ibid.

Creditor anterior cedens prælationem inferiori, licèt maneat hypothecarius, non exigit immediatè poſt ceſſionarium. n.61.

Sed poſt omnes intermedios creditores.62.

Creditor anterior tot gradus deſcendit quot inferior, cui ceſſit prælationem aſcendit.n.63.& n.64.

Creditor anterior licet inferiori ceſſerit prælationem, & tempus anterius non tamen tempus ſubſequens.n.65.

Anterior qui prælationem cedit inferiori non deſinit eſſe creditor hypothecarius quoad debitorem, tertium poſſeſſorem, & alios poſt ceſſionem contrahentes.n.66.& n.67.68 & 69.

Per prælationem ceſſam inferiori creditori ſolus anterior præiudicatur, non creditores intermedij, quorum gradus non variatur.n 70.

Quando ius pluribus gradatim competit vni poſt alium primus perceptionem, aut renunciationem in fauorem inferioris factam, ſibi dumtaxat, non vero intermediis præiudicare poteſt.n.71.& 72.

Prælationis ius receptum ab inferiori creditore coarctatur ad ius, quod habet anterior cedens. num 73.

Prælationis ceſſio reſtringitur ad quantitatem pecuniæ debitæ anteriori creditori cedenti, & non amplius.n.75.

Ceſſionario non plus ius competit quam cedenti.n.75.

Anterior creditor 100. cedens prælationem inferiori Creditori pro 200. ſolum pro ſua 100. transfert prælationem.n.76.

Inferior

Inferior cui prælatio anterioris ceditur, dupliciter habet hypothecam, ſuo & alieno nomine; & in quo ceſſio fuerit inefficax, ſuppletur per ius propoſitum, n.77.

Creditor duplicem gerens perſonā ſuam & ceſſionariā, licet confiteatur pecuniam recepiſſe à debitore pro reſto intelligitur pro proprio credito. n.78.

Creditor inferior ſi virtute prælationis ceſſa, ſuum etiam creditum inferioris gradus exegerit, notum faceret præiudicium intermediis. n.79.

Creditor inferior pro 200. recipiens prælationem ab anteriori pro centum dumtaxat creditore, pro hac rata parte recepiſſe intelligitur. n.80.

Creditor anterior pro 200. qui prælationē ceſſit inferiori, pro 100. creditori, necnon iſte, & intermedij creditores, quo ordine erūt graduādi. n.1. & ſeqq.

Inferior pro rata prælationis ceſſo aſcendit ad priorem gradum, æqualiter cum anteriore cedente, & pro ſuo reſto concurrente poſtpoſitis intermediis ibid.

Anterior poſt ceſſam prælationem limitatam retinet ſuum proprium gradum pro quantitate crediti ſibi remanente. n.82.

Et conuertit pro rata in eodem gradu cum inferiori cui ceſſit prælationem. ibid.

Cedens partem ſui crediti, & ceſſionarius concurrunt æqualiter in eodem gradu vnuſquiſque pro ſua rata. n.83.

Duo ceſſionarij vnus poſt alium cauſam habentes ab eodem creditore concurrentes, nullā inter ſe habent prælationem, ſed æqualiter, & eodem gradu, extingunt vnuſquiſque pro ſua rata. n.84.

Anterior qui ſolam prælationem ceſſit pro parte ſui crediti, pro ea poſtponitur intermediis creditoribus. n.85.

Vnus creditor contra eundem debitorem plura, ac diuerſa credita habens plurium & diuerſorum creditorum perſonam repræſentat. n.86.

Ita pariter pro ſingulis creditis iuxta vniuſcuiuſque gradum, ac prælationem graduatur, interpolatè inter cæteros creditores. n.87.

Plurima ad id, & mirabilia iura adducuntur, ex num.88.

L. creditor, qui prior, §. ſi idem bis ff. qui pot. ibid.

L. quærebatur 21. ff. eodem tit. quo loquitur in pulchro caſu. n.89.

Creditor pro certa ſumma hypothecarius poſt modum pro alia diuerſa ſumma eadem, & alia bona obligatis in contractu nouante, pro prima ſumma præfertur interim contrahentibus; pro ſecunda & intermediis præferuntur. n.90.

L. ſi prior. 13. cum l.3. ff. qui potiores, exornantur ex num.92.

Pignora eadem in ſecunda obligatione nouante repetita, tempus, & prælationem conſeruant, in quibus & non in aliis ſimul obligatis primus creditor præfertur intermediis. n.92.93.94.95. & 96.

Pignora pro duobus creditis eodem tempore eidem creditori obligata, ſi vendantur cedit in vtriuſque ſolutionem pro rata cuiuſlibet crediti. n.97.

Secus ſi diuerſis temporibus pignora obligentur, quia tunc prius creditum prius ſoluitur, & in reſiduo ſecundum, n.98.

L. pupilli, §. cum eodem tempore, ff. de ſolutionibus, & alia ad idem adducuntur. ibid.

Creditor inferior, cui per anteriorem fuit facta ſua prælationis ceſſio, ſi plus quàm cedenti debebatur, exegit, reſtituit ſuperfluum intermediis creditoribus. n.99.

Creditor inferior, cui per anteriorem fit prælationis ceſſio, ſub conditione vt iſte immediate poſt eum exigat an præiudicet intermediis, & an iſtis renitentibus ceſſio inefficax reddatur, ex num.100. cum ſequentibus.

Prælatio ceſſa inferiori eum anteponit omnibus creditoribus intermediis. n.101.

Et poſt eum intermedij anteriori cedenti preferuntur, num.102.

Pactum inter anteriorem, & poſteriorem nunquam officit creditoribus intermediis, qui illi non interfuerunt. n.103.

Sententia ſuper prælatione inter anteriorem & poſteriorem creditorem lata non præiudicat intermediis. n.104.

In anterioris poteſtate cum inferiore paciſcentis non eſt ius intermediorum ſubuertere. n.105.

Prælationis ceſſio ſub conditione, vt cedens immediatè exigat, ſi intermedij creditores renuunt, euaneſcit. n.106. & ſeqq.

Reſeruatio facta in remiſſione ſui iuris omnino inter contrahentes ſeruatur. n.107.

Reſeruatio conſeruat ius pignorum, quod prælationem, & priuilegium cauſæ. n.108.

Clauſula, non aliàs nec alio modo, *reddit contractum conditionalem. n.109.*

Et eſt clauſula limitatiua voluntatis & conſenſus, ac præſeruatiua iuris in caſu contrario. n.110.

Et conſenſum à contractu adimit, ita vt nihil actum videatur inter contrahentes. n.111.

Et habet vim reſolutionis contractus ab initio, numer. 112.

Conditione in ceſſione prælationis non ſequuta, ceſſa prælatio nihil prodeſt inferiori ceſſionario, qui manet vt antea in ſuo infimo loco. n.113.

Qui ſi inſuper ea vtatur, quod exegerit, reſtituet anterioribus ordinibus. n.114.

HAS quæſtiones difficiliores reddiderunt Iuriſconſultorum reſponſa, quæ varia ſunt, & intricata, quibus mehercle ceſſantibus facilè vincerentur, ex notiſſimis iuris principiis. Vt igitur clariores 1
reddantur, diſtinctè procedendum erit. Aut enim contendimus circa creditorem priorem, cui pignus fuit obligatum, conſentientem alteri tertiò etiam obligari, an præiudicet creditori, vel creditoribus intermediis? Aut enim agimus de priore creditore 2
hypothecario conſentiente, vt alius inferioris gradûs, vel alius tertius & nouus creditor prius exigat, ita vt ei tantum cedat prælationem, & gradus anterioritatem, non etiam ius pignoris; An iſta prælationis ceſſio, & conſenſus præiudicet, non ſolum ipſi priori creditori, verùm etiam aliis intermediis?

Prius diſtinctionis membrum nonnulla iura de- 3
terminarunt; variè tamen, obſcurè, & interdum contrariè; Paulus etenim *lib.5. reſponſorum*, quæ eſt *leg. Paulus reſpondit 12. D. quibus modis pignus, vel hypoth. ſoluit.* abſolutè determinauit priorem, & potiorem creditorem in pignore conſentientem, vt debitor communis alteri tertio, & nouo creditori rem eandem obliget, prorſus amittere ius pignoris, idque remiſiſſe non ſolùm quoad tertium, cui conſenſit, ſed & quoad omnes intermedios, necnon alios creditores hypothecarios poſtea contrahentes cum debitore; adeo, vt licèt tertius (cui prior conſenſit) iſto ſit potior in pignore, adhuc tamen non excludit intermedium creditorem, quia ille in locum prioris non ſubrogatur, ſed in ſuo iuxta tempus contractus, & conſenſus remanet, ita vt ſecundus

dus intermedius (& ſic de ſingulis intermedius cre-
ditoribus) aſcendat ad priorem gradum, primò iam
prorſus per conſenſum ſublato iure pignoris vni-
uerſo, & remanente creditore chirographario, &
perſonali dumtaxat, verba Iuriſconſulti hæc ſunt:
*Paulus reſpondit Sempronium antiquiorem credito-
rem conſentientem, cum debitor eandem rem Titio
creditori obligaret, ius ſui pignoris remiſiſſe videri,
non etiam tertium in locum eius ſucceſſiſſe: & ideo
mediæ creditoris meliorem cauſam effectam. Idem ob-
ſeruandum eſt, etſi reſpublica tertio loco crediderit.*
4 Quem textum ita ſummat Bartol. *Qui conſentit,*
5 *quod pignus pignori detur, videtur pignus remiſiſſe;
non alium loco ſui conſtituiſſe.* Et quod in hoc caſu
protſus ſit conſentienti creditori ius pignoris ſu-
blatum, ita vt ſimplex, & perſonalis maneat creditor,
probat expreſsè text. *in l. Lucius Titius* 11. *D. quib.
mod pignor. vel hypothec. ſoluit*, ibi: *Caiam Seiam,
quæ viro pro filia communi in dotem eadem pignora
dantis conſentit, cum communis filiæ nomine daren-
tur, remiſiſſe videtur, obligationem autem perſeue-
raſſe.* Conſonat *leg. ſi poſt pignus vero debitori reddi-
tum; ſi pecunia ſoluta non fuerit, debitam poſſe peti
dubium non eſt, niſi ſpecialiter contrarium actum eſſe,
probetur, D. de pactis.*
6 Martianus autem non ita abſolutè reſoluit, ſed
mitius ſuam reſolutionem temperauit, *in leg. credi-
tor, qui prior* 12. §. *ſi tecum, D qui potior. in pignor.
habeant.* Reducens quæſtionem ad id, quod inter
contrahentes actum fuerit, an voluerit creditor to-
tum pignoris ius remittere; an ſolum locum, &
gradum, & ordinem exigendi a debitore communi,
ita vt adhuc ius pignoris remaneat creditori ante-
riori conſentienti, qui, dimiſſo, & ſoluto ſecun-
do, cui conſenſit, & potiorem ſe fecit, poteſt in
reſiduo hypothecæ creditum ſuum conſequi, verba
text. ſic ſe habent: *Si tecum de hypotheca paciſca-
tur debitor, deinde cum alio tua voluntate: ſecun-
dus potior erit, pecunia autem ſoluta ſecundo, an
rurſus teneatur tibi, rectè quæritur, erit igitur factè
quæſtio agitanda, quid inter eos actum ſit, vtrum
vt diſcedatur ab hypotheca in totum, cum prior con-
ſenſit creditor, alij obligari hypothecam: an vt ordo
ſeruetur, vt prior creditor ſecundo loco conſti-
tuatur.*
Vides igitur, quàm variè loquuntur Iure-conſul-
7 ti. Paulus ſupponit ex ſolo conſenſu prioris credi-
toris remiſſam, & reſolutam eſſe hypothecam abſo-
lutè quoad omnes creditores. Ita vt amplius credi-
tor hypothecarius dici nequeat; Martianus autem
expreſſam remiſſionem pignoris requirit, vt abſolu-
tè intelligatur quoad omnes, ibi: *Quid inter eos
actum ſit, vtrum vt diſcedatur ab hypotheca in to-
tum*, & hunc §. hoc modo intelligit Bartol. quem ità
ſummat. *Si res obligata alteri obligetur de voluntate
creditoris, quoad illum prior hypotheca inutilis eſt;
quoad alios inſpicitur, quid actum eſt.*
8 Et per contrarium, *leg. iubemus, Cod. ad Senat.
conſult. Velleian.* expreſsè determinat, hypothecæ
renunciationem eſſe omnino reſtringendam ad per-
ſonam; cui fit; & ſic eius reſpectu dumtaxat eſſe
attendendam; non autem extendendam quoad alias
perſonas, quibus creditor conſenſum non præſtitit.
In hæc: *Iubemus licere mulieribus, & pro vno con-
tractu, vel certis contractibus, ſeu pro vna, vel cer-
tis perſonis, ſuis rebus iuri hypothecarum ſibi com-
petenti per conſenſum proprium renunciare, quodque
ita geſtum ſit, hac authoritate noſtra firmum, illi-
batumque cuſtodiri: ita tamen vt & generaliter tali
renunciatione pro vno (vt dictum eſt) contractu,
ſeu cæteris contractibus, vel ad vnam, ſeu ad certas
res, ſeu perſonas conſenſum proprium accommodan-
tes vſa ſunt, vel fuerint, eadem renunciatio ad illos
contractus, & illas res, ſeu perſonas, quibus con-
ſenſum ſuum proprium accommodauerunt, vel ac-
commodauerint, coarctetur: nec aliis quibuſdam con-
tractibus, quibus minimè in mulieres conſenſerunt, vel
conſenſerint, prætendentibus eam opponendi licentia
præbeatur*, &c.
Pro intellectu horum iurium, atque eruenda ve- 9
ra concluſione, an creditor prior, qui conſenſit, vt
res ſibi hypothecata alteri obligetur, amittat pror-
ſus ius hypothecæ, non ſolùm quoad eum, cui con-
ſenſit, ſed & vniuerſaliter quoad omnes cæteros
creditores, ita vt amplius non remaneat creditor
hypothecarius; admodum torquentur interpretes,
qui variè varia dixerunt. Gloſſ. *in d. leg. Paulus, &
quibus mod. pignor. vel hypothec. ſoluit, verbo re-
miſiſſe*, exiſtimat; tantùm videri renunciaſſe in
fauorem illius, cuius contemplatione conſenſum
præſtitit; mouetur *ex d leg. iubemus*. Sentiens nul-
lum in ea lege contineri ſpeciale fauore mulieris;
Sequitur Fulgoſ. *in d. leg. Paulus, in princip* & Iaſon
in leg. creditor. §. *ſi tecum, D. qui potior. in pignore
habeant.* eandem opinionem probauit Gloſſ. *in l.* 3.
Cod. de remiſſione pignor. Quæ habent fundamen- 10
tum in natura renunciationis, quæ eſt ſtrictè inter-
pretanda, & non extenditur ad alias res, aut per-
ſonas non comprehenſas in ea. *leg. ſi vnus.* § *ante
omnia, de pact.* vbi Iaſ. *in fin.* notat, iuxta hanc regulam
procedere *d. l. iubemus*, nec in ea contineri aliquid
ſpeciale, quod etiam tradit Gerardus *ſingulari* 32.
Crotus *in leg. non ſolum. & mortem n* 44. *D. de noui
oper nunciation.* Boëtius *deciſ.* 23. *n.* 9. quibus adden-
dus eſt Rom. *conſil.* 132. *ad fin.*
Et ideo in hac permiſſione, & conſenſu ita re- 11
ſtrictè intellecto, ſola prælatio reſpectiuè ad ante-
riorem conſentientem tranſlata intelligatur in ip-
ſum tertium, aut inferiorem creditorem, cui limi-
tate intelligitur conſenſiſſe, quoniam in ſui cedentis
præiudicium dumtaxat hoc caſu operatur conſen-
ſus quoad prælationem, & gradum, necnon ordinem
exigendi, vt ſentiunt prælati Doctores, necnon Hu-
go Donell. *de pignorib. cap.* 14. *verſic. genus enim alie-
nationis.* Anton. Negulant. *de pignorib.* 6 *p. membr.* 3.
num. 13. Anton. Faber *in ſuo Cod. Fabriano, lib.* 14.
tit. 21. *diffinit.* 15. *num.* 3. *in noſtris.* Non tamen hæc
prælatio competit creditori huic, cui ſpecialiter
conſenſus accommodatur reſpectu creditorum, qui
in medio ſunt, nam iſti aſcendunt gradatim locum
prioris conſentientis, & iſte deſcendit ad locum
eius, cui conſenſit, iſtique anterior conſentiens
poſtponitur; & ei in exactione præfertur, vterque
tamen exigit poſt omnes intermedios, licet præfe-
rantur poſtmodum contrahentibus, iuxta præfata
iura, & Doctores, atque ea, quæ poſtmodum di-
cenda erunt, & probanda.
Quibus, & addere poteris pro fundamento hu- 12
ius opinionis, vt generalitas text. *in d. leg. Paulus,
D. quib. mod. pignor. vel hypothec ſoluit*, qua ab-
ſolutè dicitur remiſſum eſſe pignus quoad omnes
creditores; ita vt medius fiat prior, & cauſa ſui
pignoris confirmetur; debeat intelligi, interpretari;
& trahi ad diſpoſitionem magis ſpecialem, & di-
ſtinguentem, *d. leg. creditor*, §. *ſi tecum, D. qui po-
tiores.* Vt ſcilicet, expectetur, & attendatur mo-
dus conſenſus, ſi expreſsè dictum fuerit, in totum
renunciatum eſſe iuri pignoris. Vt tunc ſimiliter 13
procedat

procedat *dict. l. Paulus determinatio*, & ſic vt in ea ſuppleatur conſenſus efficax ad totam pignoris renunciationem.

14 Secunda, & contraria opinio fuit Gloſſ. *in d. l. credit.* 12. §. *ſi tecum*, *D. qui potior. in pignor. habeant. in verb. ſecundo loco*, tenentis, in dubio ex ſimplici conſenſo creditoris permittentis, vt res ſibi prius obligata alteri obligetur, videatur omne ius pignoris remiſiſſe quoad omnes cæteros creditores, *ex d l. Paulus*, quam gloſſam ibidem probat Bartol. & pro conſtanti præſupponuntur Bart. & Paul. *in l. fin. ad Cod. de remiſſione pignor.* & magis receptam aſſerit Aretin. *in l qui ſuperſtitis, colum. 4. ad fin. D. de acquir. hæredit.*

15 Eandem etiam opinionem ſequutus eſt Hugo Donell. *in tract. de pignoribus & hypothec. cap. 14. & finxitul. quibus mod pignor. vel hypothec. ſoluit, columu. 5. ad medium, & columna ſequenti, fol. 220. inter tract. diuerſor. de pignoribus*, dum dicit, quod ea quæ de creditore conſentiente alienationi hypothecæ dixerat, & in eo probanda eſſe, qui conſenſit, vt res ſibi prius hypothecata alij obligatur, *ex dict. leg Paulus, D. quibus mod. pignor. vel hypothec. ſoluit.* cum pignori dari genus ſit alienationis, *ex leg. vltim. Cod. de rebus alien non alien.* atque ideo hoc modo per conſenſum huiuſmodi creditoris pignus diſſoluatur, ita vt non ſolum reſpectu illius, cui conſenſit pignori dari tollatur, ſed in totum, & quoad omnes, ac ſi pignus vendere conſenſiſſet.

16 Vnde infert Donellus metipſe, quod ſi creditor conſenſerit, vt res ſibi obligata tertio pignori daretur, tertius iſte non ſuccedit in locum prioris conſentientis, ſed ius ſecundi creditoris intermedij confirmatur, & prior in pignore, & exactione afficitur, non ſecus ac ſi quouis alio modo ius pignoris prioris creditoris extingueretur; vt expreſsè probat *d l. Paulus*, ibi: *Non etiam tertium in locum eius ſucceſſiſſe, & ideo medij creditoris meliorem cauſam effectam.*

17 Franciſcus Balduinus etiam eam ſequitur, & tuetur opinionem (& contrariis iuribus, *leg. iubemus. Cod. ad Velleianum, & leg. titius 9. §. Titius, D. quib. mod. pignor. vel hypotheca ſoluit.* conatur reſpondere) *in tract. de pignorib. & hypothec. tit. quib. mod. pignor. vel hypothec. ſoluit. ex numero 14. cum ſeqq. fol. 514. inter diuerſ tract. de pignoribus*, quo loco inſiſtit in aſoluta determinatione *d. leg. Paulus*, vt creditor prior conſentiens rem ſibi prius hypothecatam alteri tertio obligari, amittat ius pignoris in totum, & quoad omnes creditores intermedios, cum quibus nihil egit, & horum cauſam meliorem, & potiorem effectam eſſe, etiam quod in eorum fauorem nihil conſenſerat prior, ex eo, quod iſte per ſuum conſenſum tertio præſtitum prorſus amiſit hypothecam, *ex dict leg. Paulus, & d. leg. Titius, § ſi Titius*, pro qua opinione allegat Odofredum *in d. leg. Paulus.* Bartol. *in d § ſi tecum* Albericum *in d. leg. iubemus.* Paulum de Caſtro *in l. ſi vir vxori, §. 1. D. ad Trebellianum*, & Fulgoſ. ab eo non eſſe recendendum dicentem *in l. 3. in fin.* quam coniunxit *l. 2. Cod. de remiſſ. pignor.* Adhuc tamen

18 ipſe Franciſcus Balduinus *ſub. num. 15.* hanc opinionem firmiter tenere non videtur, dum dicit: *Hanc opinionem ſi teneas, facile erit reſpondere ad ea, quæ in contrarium ſunt adducta*, & ſub eadem vtriuſque opinionis dubitatione, loquuti fuerunt Neguſantius *de pignorib. 3. membr. 6. partis principalis ex num. 13.* Petrus Barboſ. *In leg. 1. p. 5. num. 7. D ſolut. matrimon.* Petrus Surdus *deciſ. 163 num. 16*, & reuera neutra opinio congruè ſatisfacit iuribus contrarijs eam impugnantibus.

Et ideo tertia opinio Saliceti *in l. fin. num. 3. C. de remiſſ. pignor.* quæ conciliare curauit iurium, & 19
Doctorum opiniones, magis plaudit, & conſonat iuris principiis: quærit igitur, vtrum creditor prior conſentiens ſimpliciter, quod res ſibi hypothecata vt alteri obligetur, quoad omnes ſibi præiudicet, & in totum ius pignoris amittat. Et diſtinguit, quod 20
ſi conſenſus ſit generalis non contemplatione alicuius tertiæ perſonæ, nec iſta ſit expreſſa, ſed ſimpliciter contemplata perſona debitoris, cui generaliter præſtitit conſenſum, vt rem alij poſſit hypothecare, non exprimendo cui, vt hoc caſu procedat diſpoſitio text. *in d. l. Paulus*, & opinio ſecunda proximè præcedens, vt tunc intelligatur remiſſa hypotheca in totum, & quoad omnes cæteros creditores, & abſolutè amittere ius pignoris.

Aut enim conſenſus anterioris creditoris fuit ac- 21
commodatus ſecundæ obligationi, vel creditori ſpecificè hoc ipſum exprimendo, & hoc caſu veram eſſe primam opinionem, videlicet vt quoad ipſum creditorem, cui conſenſum nominatim accommodauit, cenſeatur dumtaxat remiſiſſe ius pignoris, & non in totum, nec quoad omnes creditores, ibi, *num. 2. Sed eſt dubium, an reſpectu huius ſecundi creditoris tantum, aut reſpectu omnium, & dicat Barboſ. quod ſi eſt mulier, reſpectu illius tantum, non reſpectu aliorum, vt in d. l. iubemus, ſi maſculus, quod reſpectu omnium, per leg. Paulus, De quibus mod. pignor. vel hypothec. ſoluitur, ſed gloſſ. ibi, illam leg. reſtringit tantum ad eum, cui ſecundo pignorauit; ſed ego opiniones ſic concordo; aut conſenſus commodatus eſt perſonæ, cui ſecundo obligatur, & verum dicit gloſſa, aut tantum accommodatus eſt debitori, & ſimpliciter de obligando, non dico cui, & tunc verum dicit Bartol. nec in iſto caſu eſt differentia inter maſculum, & fœminam.* Hactenus Salicetus.

Hanc Saliceti diſtinctionem ſequuntur Neguſan- 22
tius *de pign. 3. membr. principalis, ſub n. 13. & 14.* ſequitur etiam Petrus Surdus Barb. *in l. 1. p. 5. ſub n. 71. & 71* & Petrus Surdus *in deciſ. 163. ex n. 11.* (qui mendosè allegat Neguſantium *3. membr. 2. partis principalis, cum ſit in p. 6.*) vbi dicit, quod quando conſenſus creditoris accommodatur ſpecificè certæ perſonæ, videtur hæc opinio carere dubio, vt conſenſus efficiatur perſonalis dumtaxat; & poſt Bart. & Neguſantium diſtinctionem Saliceti approbat, & ſequitur Ioſeph Maſcardus *de probation. concl. 1178. n 41. 42. & 43.*

Quam etiam ego libenter amplector, quia reuera 23
iuridice temperat rigorem *d leg. Paulus.* intellectæ, prout abſolutè intellexerunt Doctores ſecundæ opinionis, obſtante *d. l. creditor, qui prior. §. ſi tecum, D. qui potior. in pignor. habeant & l iubemus. Cod. ad Senat. Conſult. Velleian.* iuridicè reſtringentibus, & limitantibus conſenſum, & an, & quo caſu *d. l. iubemus*, loquens in muliere, ſit ſpecialis prouiſio in eius fauorem, & in quibus conueniat iuris communis diſpoſitionibus, videndus Petrus Barboſ. *loco cit.* necnon Franciſcus Balduinus *vbi ſuprà.*

Ex quibus declaranda venit interpretatio D. Larea 24
ad d. leg Paulus. in deciſ. 20. num. 5. dum dixit, quod conſenſus creditoris anteriori, vt res ſibi pignorata alij obligetur, non ſoluit pignus omnino; ſed tantùm quoad illum, cui dari, conſenſit creditor, ius ſuum remiſiſſe videtur, *ex leg. iubemus. Cod. ad Velleian.*

Velleian. ex Gothfredo in *d. l. Paulus*, & ſic iuxta
primam opinionem de qua *ſuprà ex n. 9. vnde vellè*
ſit (infert ipſe, & iuridicè) *vt non poſſit ille tertius*,
in locum prioris creditoris ſuccedere, nec pignus ſol-
uatur omnino, ſed quod alios, quibus poſtea pignus
26 *daretur eius duret obligatio.* Certè hæc illatio ex
ſua opinione veriſſima eſt, & prorſus conuenit om-
nibus iuribus, quibus vtraque opinio nititur con-
uenitque ſimili, & veræ illationi, quam ex primâ
opinione deduximus ex aliis Doctoribus *ſuprà*
num. 11. cum Doctores vtriuſque palàm fateantur,
quod quando ex hoc conſenſu non inducitur pig-
noris reſolutio in totum, & quoad omnes, ſed ſo-
lùm in gratiam ſolius tertij creditoris, cui conſen-
ſum ſuum ad pignus applicuit anterior, quod iſte
tertius præferatur ipſi anteriori conſentienti, & aliis
poſtmodum contrahentibus ſub hypotheca cum
debitore, neuter tamen præfertur in exactione aliis
creditoribus intermediis, qui quidem gradatim
27 aſcendunt gradum prioris conſentientis, iſtéque de-
ſcendat ad gradum eius, cui ſpecialiter, & nomi-
natim conſenſit, inſpecto ſcilicet tempore, quo
contraxit, & quo ſibi fuit per anteriorem accom-
modatus conſenſus, cum quo gradum in exigendo
permutaſſe intelligitur, ne intermedij damnum pa-
tiantur, qui cum præcisè præferantur tertio vltimo
loco contrahenti, & iſte anteriori conſentienti; per-
neceſſe anteriori, & omnibus præferendi ſunt in
exactione, & iure pignoris, prout inferius altius
declarabimus.

Ideoque licèt ex ſcriptis à D. Latra, colligatur
28 ſequi diſtinctionem Salicetì (licèt mentionem
eius non faciat) & ſic quod quando præſtatur
conſenſus videatur anterior pignus in totum re-
miſiſſe ex *d. leg. Paulus*, & quod tunc ſecundus
creditor primum locum occupet. At quando in
gratiam alicuius tertij conſenſum præſtet, ius pi-
gnoris non amittat anterior. Vt ex Cuiacio eſt vi-
dere per eum *in d. num. 25. & num. 2.* ac pariter qua-
tenus huic tertio in hoc ſecundo diſtinctionis mē-
29 bro denegat primum locum ante intermedios cre-
ditores, benè loquitur, quia vt diximus ſolum præ-
fertur anteriori conſenſum ſibi ſpecificè accom-
modanti, & vterque cæteris poſtmodum contra-
hentibus, iuxta omnium opinionem Doctorum, &
verum eſt, de quo latius nobis erit agendum, & cla-
rè patebit *ex ſeqq.*

Et ad vtriuſque membri diſtinctionem Saliceti,
30 nonnulla vtilia conſideranda ſunt, & primò reſpe-
ctiuè ad primum diſtinctionis membrum, quando
ſcilicet per conſenſum generaliter præſtitum de-
bitori, vt poſſit pignus hypothecari cum amiſſione
ſui iuris in eadem hypotheca, infertur ad ea omnia,
quæ obiter dicta fuerunt in ſecunda opinione,
nempè creditorem anteriorem per huiuſmodi ſim-
plicem conſenſum omne ius hypothecæ amiſiſſe,
& non amplius manere creditorem hypotheca-
rium, ſed ſimplicem, & perſonalem creditorem,
31 omnino carentem actione hypothecaria, vt probat
textus expreſſus *in leg. creditor, qui prior* 12. *§. ſi*
tecum, qui potior, in pignorib. habeantur. Vbi di-
citur, quod quando ex conſenſu creditoris, vt
alij pignus obligetur, inducitur pignoris extin-
ctio, itavt ei, cui ſecundo obligatur, ſoluto de-
bito, pignus non remaneat obligatum anteriori
conſentienti. Probant etiam hanc concluſionem
omnes Doctores laudati in ſecunda opinione *ex*
num. 14. & quando prior per conſenſum amittit in
32 totum ius pignoris, non propterea amittit ſuum
creditum, quia qui remittit pignus, creditum
remiſiſſe non intelligitur, ſed creditor remanet
quoad debitorem perſonalis, inter perſonales
ſoluendus, text. expreſſus *in leg. Iulianus, in prin-*
cip. D. de leg. 3. leg. grege, §. cum pignus, D. de
pignorib. leg. 3. Codic. leg. ſi pignus pignori dat.
ſit. optimus text. *in l. 3. & in leg. ſi vbi, §. de*
pignore, D. de pactis, eſtormat abundè Neguſanc.
de pignor. membr. 1. ex numero 14. cum ſequenti-
bus 3. part. princip. A. Maſcardus *de probation. con-*
cluſion. 1178. *ex num.* 43. & nos latius *ſuprà 1.*
part. cap. 19. ex numer. 1. cum ſequentibus, &
ideo poſt hypothecarios creditores omnes, etiam
poſt conſenſum contrahentes, exigere debet non
antea.

Secundo infertur, quod iſte tertius, cui de- 33
bitur ex conſenſu creditoris anterioris pignus obli-
gatur, licet exigere poſſit antè priorem conſen-
tientem, hócque ille efficiatur potior; adhuc ta-
men locum prioris conſentientis non ſubintrat,
nec in eius gradum ſubrogatur, nec præfertur credi-
toribus intermediis, ſed potius iſti gradatim aſ-
cendunt, & iura ſua potiora fiunt, ita vt ſecundus
(poſt conſennentem) remaneat primus, & tertius 34
ſecundus, & ſic de ſingulis creditoribus interme-
diis, gradatim aſcendentibus, extincto vel per-
mutato iure pignoris prioris; iuxta ea, quæ ac-
curatè conſiderata fuerunt *infrà cap. 34. & ſeq. hac*
3. part.

Iſte etenim, cui per conſenſum anterioris credi- 35
toris pignus fuit obligatum, non poteſt præten-
dere anielationem, niſi à tempore ſui contractus,
& ſuæ obligationis, cum ceſſante ſubrogatione in
locum prioris, prout ceſſat in hoc caſu, quia
ſolùm conſenſus, & permiſſio præſtatur obliga-
tioni; rectè ſequitur, vt à tempore obligationis
acquiſierit ius pţælationis, non antea. Probant
textus *in dict. leg. Paulus, dict. leg. creditor, qui*
prior, §. ſi tecum, & dict. leg. Titius, D. quibus
modis pignus, vel hypothec. ſoluit. & omnes Docto-
res in ſecundâ opinione allegati *ex num.* 14. ma-
xime Franciſcus Balduinus *de pignoribus dict. ti-* 36
tul. quibus modis pignus, vel hypothec. ſoluit. ſub
numero 15. ibi. *Nam mirum non videri debet, cum*
primus creditor conſenſit tertio obligari, meliorem
eſſe medij conditionem: licet cum eo nihil ex-
preſſum ſit actum; quia cum primus conſenſerit
poſthaberi tertio, non mirum ſi medio creditori,
qui tertio anteferetur, poſthabendus ſit; nam
medius vincit tertium, a quo vincitur primus,
&c.

Tertiò infertur ad declarationem primi mem- 37
bri diſtinctionis Saliceti, de quo *ſuprà numer.* 20.
quando in totum, & quoad omnes pignoris ex-
tinctio inducitur, & ſubintelligitur; quando cre-
ditor anterior ſimpliciter conſenſum ſuum præ-
ſtitit obligationi, contemplatione debitoris; vt ſe-
cus ſit etiam in hoc caſu quando in gratiam ſolius
tertij creditoris id facere exprimat, aut alias per
pactum ius ſuum in pignore reſeruauit, quia tunc
ſtante pacto, aut reſeruatione iuris, non in totum
pignus remittere intelligitur, ſed dumtaxat in fa-
uorem tertij, qui conſenſum reſtrictiuè accommo-
dauit anterior creditor. text. eſt expreſſus *in d. l.*
creditor, qui prior, §. ſi tecum, D. qui potior. in pign.
habeant, ibi. *Erit igitur facti quæſtio agitanda, quid*
inter eos actum ſit. &c. vbi Bart in ſummario dicit. *Si*
res obligata, alteri obligetur de voluntate creditoris,
quoad illum prior hypotheca inutilis eſt, quoad alios

inſicitur, quid actum eſt l. ſi poſt pignus, D. de pact.
ibi, niſi ſpecialiter contrarium eſſe probetur. Fulgo-
ſius *in l. iubemus, n. 2. C. ad Senatuſconſ. Velleian.* ibi,
quæſtio facti eſt, an voluerit quoad omnes, aut quoad
vnum renuntiare. pulchrè Hugo Donel. *in tract. de*
pignor. cap. 14. tit. quibus modis pign. vel hypoth. ſo-
luit. col. 5. ad med. fol. 220. inter diuerſ. tract. de pign.
38 in hæc: *Vnde ſi creditor conſenſerit, vt res ſibi obliga-*
ta tertio daretur, non tertius in loco prioris ſucceſſiſſe
videbatur, quod futurum erat, ſi illi tantum ea res
prodeſſet, ſed ius ſecundi creditoris, vt ſi quouis alio
modo ſoluta eſſet hypotheca, confirmatur. l. Paulus,
bic: planè ſi creditor id in gratiam tantum eius face-
re dixerit, cui res pignori obligabatur, nō niſi aduerſus
eum pignoris creditori nocebit, vt eſt conſtitutum in l.
iubemus, C. ad Velleian. & rectè, nam ante diximus,
ita demum creditorem conſentientem alienationi pig-
noris ius ſuum remittere intelligi, ſi non ſalua pignoris
ſui cauſa conſenſerit, quod eum facere apparet, qui in
alienius tantum gratiam pignoris obligationi conſen-
ſit, &c. qui vlterius *num. ſeqq.* proſequitur, quod &
idem ex mente Saliceti aſſerit Petrus Barboſ. *in l. 1.*
p. 5. n. 71. ad fin. D. ſolut. matrim. & melius *num. 72.*
poſt princ. ibi, *ſed ex prædictis dicendum erit, quod ſi*
conſtet, creditorem tantum reſpectu certa perſona,
vel cauſa renuntiaſſe, ſtandum eſt certo. dict. l. ſi cre-
ditor 12. §. final. D. qui potiores in pignor. habeant.
&c.

39 Petrus Surdus *in dict. deciſ. 163. ex num. 11.* & ſi-
gnanter de hac limitatione *ex num. 17.* in hæc, *ter-*
tio, quia ea renunciatio continet expreſſam reſeruatio-
nem iurium ipſi Tauro contra Prouenzalem, eiuſmo-
di autem reſeruatio conſeruat ius, quod ipſi compete-
bat, Bart. in l. penult. C. depoſiti. Oldradus conſil. 237.
in fin. Becius alios citans in conſil. 74. num. 34. & dixi
in conſ. 152. n. 39. Crauetta *in conſil. 974. n. 17. & ius*
40 *reſeruatum videtur excluſum à renunciatione, quia*
reſeruatio eſt quædam exceptio, quæ modificat actum.
gloſſ. in l. item Labeo, §. ſed ſi purè, D. famil. erciſcun-
dæ. Becius dict. conſ. 74. num. 14. dixi dict. conſil. 152.
num. 30. & ſicuti confirmat in non reſeruatis. l. nam
quod liquidè §. filia; D. de penu. legata, Archidiacon.
41 *in cap. quoniam frequenter, vt lite non conteſtata.*
Purpuratus conſil. 42. n. 14. ita conſeruat intactum
id, quod reſeruatum fuit, perinde ac nulla extaret re-
42 *nuntiatio,* &c. & per textum *in l. nouatione, D. de*
nouationib. l. ſolutum, in princip. D. de pignor. action.
l. vnica, C. ob chirograph. pecun. pign. retin. l. noua-
tione, D. de fideiuſſorib. Boëtius *deciſ. 332. ad finem*
Neguſantius *de pignor. part. 6. membr. 3. n. 2, verſic.*
tertiò fallit. Mantica *de contract. tom. 1. lib. 11. tit. 31.*
n. 21. & 22.

43 Sed quo ordine, & gradu exigere poterit iſte
prior creditor conſenſum præſtans ſub ſui iuris in
pignoris reſeruatione, protinus tractabimus ſub ſe-
cunda parte noſtri cap. quo etiam loco commodio-
ri reſeruamus tractare de ſecundo membro diſtin-
ctionis Saliceti.

44 Accedamus iam ad alteram, difficiliorem ta-
men, noſtri capitis partem circa creditorem ante-
riorem, & potiorem conſentientem, vt alius credi-
tor inferioris gradus prius exigat ſuum creditum;
quonam ordine vterque exigat, & an ex hac præ-
lationis, & prærogatiuæ ceſſione præiudicium
aliquod fiat creditoribus intermediis? Pro cuius
declaratione primò animaduertendum erit, quod
45 hæc prælationis tranſlatio in poſteriorem mul-
tum diuerſa eſt ab illa ſubintratione, quæ com-
muniter fieri ſolet, quando ſecundus creditor
ſoluendo creditum priori in eius locum ſucce-
dit, ſubintrat, & ſubrogatum, nec quando alius
tertius mutuat debitori, vt ex ea pecunia ſolua-
tur prior creditor ſub pacto de ſubintrando in
locum, gradum, & priuilegium anterioris ſic di-
miſſi, ac ſoluti, & ab ipſo facta ceſſione, quia
in his caſibus, & ſimilibus anterior cedens non
remanet amplius creditor, nec ius habet ad pigno-
ra, nec bona debitoris quia cum fuerit per ſolu-
tionem dimiſſus, omne ius ſuum fuit extinctum,
iamque deſinit eſſe creditor, nec amplius con-
currit.

In noſtro autem caſu, quamois anterior cedat 46
prælationem, & gradum potiorem quem habe-
bat; adhuc tamen remanet creditor, & retinet ius
in pignore; nam in creditore anteriori & hypothe-
cario tria iura diuerſa coocurrunt, ius pignoris,
ius prælationis ob temporis, vel priuilegij ante-
rioritatem, & creditum ipſum, & duorum prio-
rum quodlibet poteſt dimittere, & renuntiare,
aut cedere, aliis duobus remanentibus, ſcilicet iure
ad creditum, & iure ad pignus, ſi ſolam prælatio-
nem cedit, hoc addito quod ſi ius pignoris in
totum renuntiat, etiam prælationem amitte-
re intelligitur, quia prælatio cauſatur à pigno- 47
re, & eſt qualitas ei inhærens quo ſublato, præ-
lationem extingui, neceſſe eſt, vt alibi latius di-
ximus.

Quapropter ſi prior creditor prælationem, & 48
gradum dumtaxat cedat alteri inferiori creditori,
adhuc remanet creditor hypothecarius, quia qua-
litas antelationis poteſt adeſſe, & abeſſe abſque pi-
gnoris, & crediti corruptione, poteſt etenim quis
eſſe creditor abſque pignore, aut hypotheca; quia 49
hypotheca non eſt de natura, nec de ſubſtantia
contractus, quia ex eius omiſſione, & defectu non
pendet validitas contractus; vt poſt quampluri-
mos Doctores probat Gaito *de credito, cap. 4. quæ-*
ſito 11. num. 2077. cum multis ſequentibus. & ideo 50
hypotheca citra expreſſam conuentionem nequa-
quam contrahitur, nec ſubinde legitur, demptis
tacitis à iure inductis; latè Gaito *cap. 2. tit. 7. nu-*
mer. 2473. & num. 1475. nec hypotheca ſubintel- 51
ligitur in contractu, ſi omiſſa fuerit à contrahenti-
bus; abundè Gaito *cap. 4. titul. 1. quæſito 5. ex nu-*
mer. 239. vſque ad numer. 259 & melius *quæſito 11.*
ex num. 2072. cum multis ſequentibus. Et poteſt 52
etiam eſſe creditor ſub hypotheca abſque præla-
tione aliqoa, ſed infimus inter creditores hypo-
thecarios, quoniam hypotheca, & prælatio ſunt
de accidentalibus contractus, vt firmant ipſi Do-
ctores.

Et ideo quemadmodum creditor cedens hypo- 53
thecæ, remaneat creditor pecuniæ, quia renun-
tiatio limitata vltra oon extenditur, & ius hypo-
thecæ ſolum cedi, & legari poteſt ſine crediti cor-
ruptione, remiſſione, aut renonciatione, vt pro-
bat *l. Iulianus, in principio. D. de legatis 3. l. ſit ibi, §.*
de pignore, D. de pactis, l grege, §. cum pignus. & de
pignor l. 3. C. ſi pignus pignor. datum ſit, & probaui-
mus ſuperiùs *n. 32.*

Ita pariter ſi anterior creditor cedat prælationem 54
dumtaxat, manet creditor quoad cætera iura, pigno-
ris ſcilicet, & crediti; quod expreſsè probat text. *in*
l. creditor, qui prior 12. §. ſi tecū, D. qui potior. in pig.
habeant, vbi creditor, qui permiſit, vt res ſibi pigno-
rata alteri obligetur, & iſto prius ſoluto, quæritur an
pignus priori remaneat obligatū? & diſtinguit text.
inter abſolutam pignoris remiſſionem, & ſolam or-

dinis,& prælationis ceſſionem, conſenſum, & per-
miſſionem, ibi, *pecunia autem ſoluta ſecundo, an rur-
ſus teneatur tibi, rectè quæritur, erit igitur facti quæ-
ſtio agitanda, quid inter eos actum ſit, vtrum vt diſ-
cedatur ab hypotheca in totum, cum prior conceſſit
creditor alij obligari hypothecam: an vt ordo ſerue-*
55 *tur, vt prior creditor ſecundo loco conſtituatur*: Et id
ipſum DD. omnes in vtraque opinione ſuperius re-
lati aſſeruot, & ſupponunt in caſu, quo pignus in
totum, & quoad omnes non fuit per conſenſum
anterioris remiſſum, ſed dumtaxat limitatum ad ali-
quam perſonam, & in eius gratiam ſolùs.

56 Text. tamen *in d. §. ſi tecum*, non agit, quando
alij creditores ſint intermedij, nec quo tunc ordi-
ne iſti duo, conſentiens, & ille, cui accommoda-
tur conſenſus, ſint ſoluendi; ſed tantum agit inter
primum conſentientem, & ſecundum creditorem,
vt iſte in exactione ſit potior, & præferendus
priori, ordini ſolutionis per conſenſum renuntian-
ti, in quo vt diximus omnes Doctores conue-
niunt.

57 Conueniunt etiam omnes tam tertiæ opinionis
DD. quàm primæ, & ſecundæ, vt per conſenſum an-
terioris ſpecificum non amittat prior creditor ius
pignoris in totum, nec quoad omnes, iſte tertius
creditor, cui conſenſus præſtatur limitatus, conſe-
quatur ordinis prælationem reſpectu ipſius con-
ſentientis dumtaxat, ſaluo iure intermediorum, qui
vtrique præferuntur, & ante eos gradatim exigunt,
quoniam medij vincunt vltimo tertio loco contra-
hentem, à quo vincitur anterior, manente adhuc
creditore hypothecario poſt omnes prædictos exa-
cturo, & prælaturo aliis poſt ſuum conſenſum con-
trahentibus, vt ſuperius probauimus.

58 Et inſuper hunc anterioris conſenſum tacitè ha-
beri proceſſione, conuentione, & pacto inter vtrũ-
que, anteriorem ſcilicet, & vltimum, tradit Oſuald.
ad Donel. *lib. 15. c. 43. in notab. liter. G.* ex quo reſul-
tat ius fortius intermediis creditoribus, ſed quo or-
dine tam iſti, quam alij intermedij creditores ſua
credita conſequantur, non facile ex eiſdem, nec ex
iuribus percipies, in quo verſatur tota noſtræ quæ-
ſtionis difficultas.

59 In quo reſoluendum erit, quod creditor inferior,
cui per priorem ſolum ius prælationis permiſſum,
aut conceſſum fuit, conſequitur gradum potiorem,
& locum anteriorem conſentientis ſubintrat, & in
prælationem eius ſubrogatur, itavt non ſolum præ-
feratur ipſi anteriori cedenti, aut patienti, & per-
mittenti, verum & omnibus creditoribus interme-
diis, prout eis præferri debebat anterior, ſi ſuam
prælationem & locum retinuerit, non alteraſſet, nec
dimiſiſſet, itavt intermedij creditores omnes ſuum
proprium gradum, & locum incommutabiliter
conſeruent, vt antea. Quia ſolum perſonarum ante-
60 rioris, & inferioris creditoris ſit reciproca transfor-
mario, ac graduum, locorúmque permutatio inter
eos facta intelligitur, vltimo in locum prioris, &
priore in locum vltimi ſubrogato. Ex quo nul-
lum præiudicium irrogatur intermedius, qui ſem-
per habuerunt vnum creditorem anteriorem, qui
eos præferebat, & nihil ſua intereſt, ſit iſte, vel
ille, reſpectu eiuſdem quantitatis, & non ma-
ioris.

61 Nec prior creditor, qui ſuam prælationem alteri
inferiori conceſſit, licet remaneat creditor hypo-
thecarius, poteſt exigere immediate poſt illum,
quem in locum ſuum poſuit, cum impoſſibile ſit vt
in vno, & eodem loco duo ſedere videantur, atque
ideo cum prior ſuum locum dimiſit, & alteri conceſ-
ſit, iſte illum occupabit, non etiam ille; foret enim
nimium in modum graue creditoribus intermediis,
loco vnius anterioris duos præmittere. Quapropter 62
prior cedens, & conſentiens locum poſteriorẽ poſt
omnes intermedios creditores hypothecarios oc-
cupabit, à tempore ſcilicet, quo ipſe ſuam prælatio-
nẽ amiſit, & ceſſit, itavt aliis creditoribus, etiam hy-
pothecariis poſtmodum cum debitore contrahenti-
bus præferatur, non aliis. Quia prior iſte tot gradus 63
deſcendit, quot ille inferior (cui prælationem ſuam
ceſſit) aſcendit, & ex tunc computari debet ſuæ hy-
pothecæ anterioritas, ac prælatio. Nec iſta inter
cedentem, & ceſſionarium locorum transformatio
ſit ex ſola vi mutuæ, tacitæ, & ſubintellectæ ſubro-
gationis, quoniam vterque in locum alterius ex vi
cuiuſdam tacitæ permutationis ſubrogatur, ſed etiã
reſpectu anterioris ex vi proprij iuris, nam licet in- 64
ferior, cui locum ſuum, & prælationem anterior cõ-
ceſſit, in huius locum ſubrogetur, vt dictum eſt; an-
terior autem non deſcendit in locum inferioris, nec
eum occupat ex vi ſubrogationis, ſed ex vi ſui pro-
prij iuris. Qui, licet renuntiauit in fauorem infe- 65
rioris creditoris totum tempus præcedens non ta-
men ſequẽs, nec eo indigebat ille inferior, cum ſibi
ſuffecit occupare primum locum, & gradum præ-
latiuum, & priorem exactionem ante cæteros cre-
ditores intermedios. Quapropter anterior cedens,
& conſentiens, qui deſcendit, occupat poſt iſtos
virtute ſuæ hypothecæ per huiuſmodi ceſſionem
prælationis non læſæ (vt diximus) locum, & gradum
immediatum, itavt cæteris creditoribus poſt præla-
tionis ceſſionem cum debitore communi contra-
hentibus ſub hypotheca, præferatur.

Hanc locorum aſſignationem hactenus ſcriptam, 66
& graduum computationem, & transformationem
mirabiliter ſcripſit (licet non ita explicite) doctiſſi-
mus Franciſc. Balduin. *in tract. de pignorib. & hypo-
thec. tit. quib. mod. pign. vel hypothec. ſoluat. ex n. 13.
fol. 314 inter diuerſ tract. de pignor. col. 6. in princip.*
qui ſubtiliter in hunc modum loquitur. *Porro ſi cõ-
ſenſerit creditor hypothecam ſibi conſtitutam adhuc
alij obligari, l. Paulus in princ. quib. mod. pign. vel hy-
pothec. ſoluit. l. creditor, qui prior §. ſi tecum. qui po-
tior. in pignore habeantur, non facilè dixeris, quid hîc
operetur conſenſus, an remiſſionem pignoris; quoad
omnes: an vero remiſſionem tantum ordinis inter
creditores: ita ſcilicet vt is, cui obligari conſenſit,
fiat prior, & potior, eo ipſo tamen ſemper manet cre-
ditor ſub pignore, & hypotheca, quoad debitorem,
aliumve quemlibet pignorum poſſeſſorem, atque etiam
quoad creditores ſequentes ordine temporis illum, cui
ex conſenſu primi creditoris pignus obligatum eſt,
nec vlla lege ſatis manifeſtè iſtud deciſum eſt; nam
quod vno loco, ſcilicet in d. l. Paulus. in princip. dici-
tur, eum, qui ſic conſenſit, ius ſui pignoris remiſiſſe, 67
interpretantur nonnulli, Salicetus in d. l. 3. C. de re-
miſſ. pignor. non quia pignus remiſerit, ſed tantum
ius ſui pignoris, quod putant, eſſe ius prælationis ex
ordine temporis, cum ei omnium primo hypotheca eſ-
ſet obligata, reſtricta, quatenus fieri potuit. pignoris
renunciatione. l. iubemus. C. ad Velleian. &c.* Qui-
quidem Balduinus, licèt hanc doctrinam non ad- 68
mittat ad interpretationem *d. l. Paulus*, quia in to-
tum pignoris ius deciditur amiſſum per conſen-
ſum, & quoad omnes; adhuc tamen eam veram
agnoſcit, quando ſola prælatio in fauorem tertij
data eſt à priori creditore, & inter contrahentes de
ſolo ordine, & prælatione actum fuit, iuxta text.

in d. l. creditor, qui prior, §. ſi tecum. D. qui potior.
in pignor. habeant. ac iuxta tertiam opinionem Sa-
liceti communiter approbatam, de qua *ſuprà n.* 19.
cum ſeqq.

69 Eadem etiam interpretatio colligitur ex Hugo
Donello *in tract. de pignor. c.* 14. *& fin. col.* 3 *poſt me-*
dium, ibi: Vnde ſi creditor conſenſerit, vt res ſibi obli-
gata tertio daretur, non tertius in locum prioris ſuc-
ceſſiſſe videbitur, quod futurum erat, ſi illi tantum ea
res prodeſſet, &c. quod vlterius explicat ea ſequen-
tibus, quando in gratiam ſolius tertij conſenſum
fuiſſe præſtitum apparet, vt tunc iſte tertius ſubro-
getur in locum prioris, retento adhuc hypothe-
cæ iure per ipſum priorem limitatè conſentientem
amiſſa prælatione, quam per conſenſum tranſtu-
liſſe cenſetur in ipſum inferiorem.

70 Hæc noſtra graduum tranſformatio, & diſtribu-
tio inter inferiorem, & priorem creditorem ceden-
tem ſuam prælationem, necnon creditores interme-
dios, vlterius iuſta redditur, quia ex ea ſolùm ante-
rior ex facto, & conſenſu ſuo præiudicatur in ordi-
ne exactionis, non medij creditores, qui ſuummet
retinẽt locum, & gradum, vt antea illæſum, & inua-
riabilẽ; nã quando ius pertinet plurimis gradatim,
71 vni poſt alium ſucceſſiuè (prout contingit inter plu-
res creditores cõcurrentes ad bona debitoris com-
munis, ſicuti mirificè, ac plenè conſiderauimus, &
comprobauimus *in c.* 14. *proximè ſequenti*) primus
non poteſt per factum ſuum, ceſſionẽ, & renuncia-
tionem in tertium, vel in vlteriorem geſtam præiu-
dicare intermediis, ſed ſibi dumtaxat, iurique, &
commoditati ſuæ, probarunt Molin. *de Hiſpanor.*
primog. lib. 1 *c.* 51. *&* 24. *& melius lib.* 1. *c.* 6. *n.* 45. *ex*
Iaſone, Decio, Tiraq. & Burgos de Paz *in proœm.* 11.
Taur. n. 95. *&* 96. Peralta *in rubr. D. de hæredib. inſtit.*
n. 125. *pag.* 72. Idem Molin. *lib.* 3. *c.* 1. *n.* 21. Aluarad.
de coniectur. mente defunct. lib 1. *c.* 3 §. 1. *n.* 27. *&* 58.
Mieres *de maiorat.* 3. *p. q.* 18. *n.* 4. *&* 6. *&* 2. *p. q.* 3.
n. 33. Azeued *in lib.* 8. *tit.* 7. *n.* 10. *&* 11. *l.* 3. *recopilat.*
Ioan. Gutierr. *practicar. lib.* 3. *q.* 71. *n.* 13. *& q.* 79. *n.* 8.
Velaſq. de Auendañ *in l.* 45. *Taur. gloſ.* 2. *n.* 3. *&* 6.
copioſè poſt plures alios tractat, & exornat articu-
lum hunc Caſtillo *controu. tom.* 3. *c.* 12. *ex n.* 109. *cum*
72 *multis ſeqq.* & in optimo, ac ſimili caſu videndi erũt
Petr. Surd. *conſ.* 108. *ex n.* 50. *& n.* 54. *tom.* 1. Menoch.
conſ. 511. *ex n.* 129. *& ex n.* 141. *&* 146. *& in cõſ.* 245.
n. 45. *& in conſil.* 401. *n.* 42. *& in conſil.* 370. *n.* 10.

73 Ex qua doctrina, & ex ſupradictis duo vtiliſſima
inferũtur, primum quod in creditorem inferiorem,
qui ex perſona, & iure anterioris primum gradum
aſcendit, non plus ius transfertur, quam ipſe ante-
rior habebat, quia vltra ius quod habet, anterior da-
re non valet, cum nemo plus iuris in alium transfer-
re poſſit, quàm ipſe habet, ex vulgari iuris regula, &
ideo ius quod recipit inferior creditor, coarctatur
ad ius quod anterior habet, & ad eius poteſtatẽ li-
mitatam. Vnde fit, quod cum anterior non habebat
74 prælationem, & gradus prærogatiuam vltra quan-
titatem pecuniæ ſibi debitæ, vſque ad illam quanti-
tatem dumtaxat, intelligitur inferior creditor, cui
ceditur gradus anterioritatis, prælationem accipe-
re, non amplius, ex iuris regula, is, qui in ius ſucce-
dit alterius, eodem iure, quo ille vti debebit, & ar-
gumento, text. *in l. ſi potiores* 3. *C. de his qui in prior.*
locum ſucceſſiſſe, & l. eum qui 17. *D. qui potiores.* ibi.
Eatenus tuendum, quatenus ad priorem creditorem
ex pretio pecunia peruenit. Nec plus iuris competit
ceſſionario, quàm competit cedenti, *l. emptor*, vbi
75 Bald. *C. de hæred. vel act. vend.* Surd. *conſ.* 52. *n.* 16. *&*
ſeq. deciſ. 198. *n.* 11. *&* 12, & per Cencium *poſt tr.*
de cenſibus deciſ...

Fingo, anterior conſentiẽs creditor erat pro cen- 76
tum, pro quibus dumtaxat, eidem competebat præ-
latio, inferior, cui cedit prælationẽ, creditor eſt du-
centorum, pro cẽtum dumtaxat recipit prælationẽ
ante omnes creditores ſibi perſoluendis, pro aliis
autem centum acquirit gradum, & prælationem à
tẽpore, quo cum debitore contraxit ſub hypotheca.

Creditor etenim ceſſionarius iſte duplicem ha- 77
bet hypothecam; vnam nomine anterioris, & virtu-
te ceſſionis; alteram iure proprio, & ex propria per-
ſona, & in eo, in quo inutilis ſibi fuerit, aut ineffi-
cax ceſſio, non prohibetur alia vti iure proprio
Gloſſ. celebris *in l. Ariſtot.* & ibi Bartol. *n.* 7. Negu-
zant. *de pignor* 3 *p. princip. membr* 3. *n.* 43. *verſ. ſi au-*
tem vltra, ſequitur Cardinalis Mantica *de contracti-*
bus, lib. 11. *tit.* 18. *ſub n.* 16. *verſ. nec eſt omittendum.*
D. Larea deciſ. 20 *ſub n.* 16. *tom.* 1.

Faciunt tradita à Surdo *conſil* 444. *n.* 10. Coſta *de* 78
ſcientia. & ignoranti centur. 1. *diſtinct.* 20. *n.* 4. Ma-
rius Giurba *in conſuetud. Meſſan. c.* 2. *gloſſ.* 3. *p.* 1. *ex*
n. 16. dum dicunt creditorem duplicem gerentem
perſonam, propriam, & ceſſionariam, ſi confiteatur
pro reſto ſe habuiſſe à debitore, à proprij tantum
debiti petitione excludi ad text. *in l. & magis, D. de*
ſolut. ita vt creditum ceſſum petere non prohibea-
tur. Quod ſi abſque hypotheca mutuauit, ſed ſolius
prælationis limitatæ virtute agat pro reſiduo, inter
perſonales abſque prælatione, tanquam creditor
merè perſonalis occupabit gradum.

Aliter autem manifeſtum fieret præiudicium cre- 79
ditoribus intermediis, qui ante ſe non habent niſi
vnum creditum pro centum, quod exigi poſſit a bo-
nis debitoris communis, cuius patrimonium inde-
bitè minueretur, vel fortè non ſufficeret pro ſatiſ-
factione intermediorum creditorum, qui deducto
dumtaxat centum anteriori debitum, ad reliquum
debitoris patrimonium ius gradatim quæſitum ha-
bent, quod ab eiſdem per nullum factum debitoris,
vel creditoris auferri poteſt, vt ſæpè diximus, &
ſignanter ampliſſimè per totum *hoc cap.* 13. nemo
enim ex facto alterius poteſt prægrauari.

Sed quid verſa vice dicendum erit, quando ſcili- 80
cet anterior ducentorum ſit creditor, & ſuam cedit
prælationem inferiori dumtaxat creditori pro cen-
tum, qui dumtaxat conſequitur ius ad prælationem,
& hypothecas pro ea rata parte, cuius ſibi facta fuit
ceſſio à creditore anteriori, vt probarunt Prælador.
lib. 2. *rerum quotidian. cap. fin.* 4. *part.* §. 1. *in fin.* Ioan.
Baptiſta Coſta *de ratione rata, quæſt.* 115. *n.* 10 poſt
Gaſp. Rodrig. quibus relatis tenet Gaito *de credit.*
c. 4. *quæſtio* 11. *n.* 1844. *fol.* 433.

Quoniam ordine diſtribuendi erunt gradus exa- 81
ctionis tam inter iſtos duos, quàm inter creditores
intermedios; in quo breuiter dicendum erit, quod
ille inferior pro ſuis centum aſcendet ad priorem,
& potiorem gradum, ſimul æqualiter, quo anterior
ipſe conſentiens, prælatiuè ad cæteros creditores
intermedios, vt dictum eſt, & comprobatum, & pro-
batur text. argum. *in l.* 3. §. 1. *D. qui potiores.* ibi, *ve-*
rum in ea quantitate, quam ſoluiſſet. eiuſque vſuris
potiorem eſſe conſtituit.

Nam anterior conſentiens, pro aliis centum ſibi 82
remanentibus ſuum proprium gradum, & prælatio-
nem illæſam preſeruauit, quoad omnes in vniuer-
ſum creditores, tam quoad eum cui ceſſit, quàm
quoad cæteros creditores intermedios; ita vt pro
illis centum remanentibus prior, & potior iſtis ſit,
reſpectu

reſpectu autem illius, cui ceſſit prælationem æqualis in gradu erit, ita vt ambo ſimul concurrant in exactione, vnuſquiſque pro rata ſua, iuxta ea quæ latè diximus *ſupr. 2. part. c. 5. ex n. 140. cum ſequentib. verſic. deueniamus ad vltimum partem, &c. vſque ad finem.*

83 Et hanc doctrinam, vt creditor anterior, qui ex trecentis, quæ ſibi debentur; ceſſit tertio centum, vel aliquam partem, cedens, & ceſſionarius ſimul concurrunt in eodem gradu pro rata ſuper re obligata, & eius valore, atque vterque pro ſua rata pariter graduetur; tenent Vincent. de Franchis *deciſione 260. num. 4. & ſeqq.* quod ſingulariter explicat Ponte *deciſ. 34. num. 23.* ſequitur Gaito *de credito, cap. 5. quæſ. 11. n. 1835. & ſeq fol. 433.* qui quidem per varia fundamenta, vltra adducta à Franchis *loc.*

84 *cit.* latiſſimè diſputat pro vtraque parte celebrem aliam, & non minus difficilem quæſtionem, quando nempe concurrunt duo ceſſionarij ab eodem creditore cedente cauſam habentes, & ab eodem iure dependentes, qui tamen diuerſis temporibus, ceſſionem in parte credita pro rata obtinuerunt, quis eorum præferri debeat in exactione prius arguunt pro priore ceſſionario: tandem reſoluit vt vterque ſimul concurrat, pro rata, & in tributum, per lege eoſdem, & coſtam *de portio. rata, q. 215. à*

85 *princ.* maximè Gaitum; igitur creditor prior, qui prælationem ſui crediti pro parte ceſſit alteri tertio, pro ea parte, & quantitate gradum habebit poſt intermedios, provt in caſu ſuperiùs diximus ex tot Doctoribus. *ex n. 44. cum multis ſeqq. verſ. accedamus iam ad alteram.* &c. quando ſcilicet ſolam prælationem ceſſit.

Præfatam tamen reſolutionem de qua *ex n. 81. & ſequentibus.* vt ceſſionarius, cedens pro rata concurrant; vno & ſingulari modo limitabis, quando ceſſio illa partis crediti facta fuit ſimpliciter, quia tunc cum cedens non teneatur ad aliud quàm vt ius vt ceſſum ſit verùm; non tamen exigibile *ad l. ſi nomen, ff. de haered. vel actio vendita.* tamen ſi cedens ſe obliget ad euictionem iuris, & facti, nempè eſſe verum ſecurum, & exigibile, tunc cum cedens teneatur reperto non ſoluendo debitore, ad integram ſatisfactionem ad latè tradita per Giurbam *deciſ. 117. ex n. 14.* Rodriguez *de reddit. lib. 1. quæſt. 8. n. 23.* Guzman *de euictionib. q. 35. à princip. ex n. 25.* Cencius *de cenſib. q. 72. n. 23. ex verſic. cæterum quia cum ſequentibus*, qui plurimos allegant ſequitur manifeſtè, quod in bonis debitoris ſit in hoc caſu præferendus ceſſionarius cedenti concurrenti in exactione.

86 Vnus namque, & idem creditor, ſicut poteſt contra vnum, & eundem debitorem communem plura, & diuerſa habere credita; atque pro eis plurium creditorum perſonas repræſentare, argumento *l. tutorem, D. quibus vt indign.* & aliis doctrinis alibi ſcriptis *2. part. c. 7. ex n. 26. cum ſequentibus*, & conſtat ex text. *in l. ſi plures. §. cumulum debiti, D. de pactis*, ibi. *Si vni fortè multa ſumma centum aureorum debeantur, alij vero vnu ſumma quinquaginta, nam in hunc caſum expectabimus ſummas plures.*

87 Ita pariter poteſt, & debet diuerſimodè pro ſingulis graduari in iudicio concurſus, iuxta ſcilicet vniuſcuiuſque crediti tempus, priuilegium, vel anterioritatem, poteſt namque vnus, & idem creditor diuerſa credita habens, & diuerſis temporibus contracta, interpolate nempè inter alios creditores ante, & poſt alios graduari, & reſpectu vnius crediti eſſe anteriorem, & reſpectu aliorum eſſe intermedium, vel inferiorem, iura ad ſunt ſingula-

88 riſſima, quæ in variis, & mirabilibus caſibus id determinant, text. *in l. creditor, qui prior 12. §. ſi idem*, ibi, *Si idem bis, id eſt, ante ſecundum, & poſt eum crediderit; in priori pecunia potior eſt ſecundo; in poſteriori tertius eſt. D. qui potior. in pignor. habeant. l. quærebatur 21. D eodem titul.*

89 in hæc, *quærebatur ſi poſt primum contractum tuum, anteaquam aliam tu pecuniam crederes, eidem debitori Seius credidiſſet quinquaginta, & hypothecam eius rei, quæ tibi pignori data eſſet, debitor obligaſſet: dehinc tu eidem debitori crederes fortè quadraginta, quod plus eſt in pretio rei, quam primo credidiſti, verum Seio ob quinquaginta, an tibi in quadraginta cederet pignoris hypotheca ſi ege Seium paratum eſſe offerre tibi ſummam primo ordine creditam. Dixi conſequens eſſe, vt Seius potior ſit in eo quod amplius eſt in pignore, & ablata ab eo ſumma primo ordine credita vſurarumque eius, poſt ponatur primus creditor in ſummam, quam poſtea eidem debitori credidit*, &c.

90 Textus etiam *in l. ſi prior 18.* qui in mirabili caſu ita ait: *Si prior poſtea nouatione facta eadem pignora cum aliis accepit, in ſuum locum eum ſuccedere; ſed ſi ſecundus non offerat pecuniam, poſſe priorem vendere, vt primam tantum pecuniam expenſam ſeruat, non etiam quam poſtea credidit: & quod ſuperfluum ex anteriori credito accepit: hoc ſecundo reſtituat.* & in eodem tenet caſu loquitur *l. 3. D. eod. titul.*

91 *qui potior. eſt creditor acceptis pecuniis* (inquit Conſultus) *quæ in ſecunda conuentione ſecundus creditor accepit, nouatione poſtea facta, pignora prioribus addidit. Superioris temporis ordinem manere primo creditori placuit, tanquam in ſuum locum ſuccedenti.* quem textum clariorem reddit gloſſ. ibi. *verb. nouatione.* in hæc: *per quod videbatur, quod ſecundus creditor inter primum contractum, & tunc ſecundum*

92 *prima pignora erat obligata eſſet potior, quod tenatur hic, quantum eſt in primis pignoribus, & pecunia primo ſuper iis data, non autem in plus, vt hic, & infrà eadem l. ſi prior, in princip. & l. fin in 1. reſponſ. & argument. infrà de ſeparationib. l. debitor* hactenus gloſſ. celebris, quæ ita eodem modo poſt plures alios Doctores declarat, & interpretatur. D. Larrea videndus *in deciſ. 10. n. 27. & n. 12.*

93 Eiuſdem gloſſæ diſtinctionem ſequuntur Bartol. & communiter omnes Doctores, optimè Neguſant. *de pignor. 3. membr. 6. princip. n. 7.* dicens, quod quando primus creditor mutuauerat debitori acceptis ab eo pignoribus, poſtea ſecundus creditor mutuauit eidem debitori aliam quantitatem, & etiam nouauit primam obligationem, repetendo tamen pignora prioris obligationis, & addendo etiam alia noua pignora, determinari *in l. 3.* quod repetitio nouorum pignorum facta in obligatione nouante, cenſetur facta cum prælatione reſpectu ſecundi creditoris, & ſic cum prioritate temporis; provt erant in priori obligatione nouata. Et ſicut ex prima obligatione primus creditor veniebat præferendus ſecundo; ita & præferri debebit ex obligatione nouante, qua eadem pignora repetita reperiuntur.

94 Hæc tamen intelligentia, dicit Neguſant. vt hæc prælatio ſit admittenda reſpectu pecuniæ primo loco mutuatæ obligatione nouata; non autem reſpectu pecuniæ tertio loco mutuatæ in obligatione nouante, quia in iſtis ſecundus creditor erit anterior primo.

95 Eandem diſtioctionem ſequitur Cardin. Fran-
ciſcus Mantica *in tract. de tacit. & ambig. conuen-
tion. lib.11. tit.31. num. 25.* dicens, quod ſi priora
pignora in poſteriori obligatione nouante, ſunt re-
perita, illa habent etiam temporis prærogatiuam, &
ſuam antelationem conſeruant, ex *d. l.3.* quod pro-
cedere, firmat, reſpectu prioris obligationis, non
autem poſterioris nouantis, ex *d. gloſſ. in d. l. 3. in
princ.* & ex Neguſant. Barr. & aliis.

96 Eandem doctrinam, & prælationis diſtributio-
nem circa hunc creditorem ſibi ipſi ſuccedentem
ſequuti fuerunt, Bart. Bald. Albet. Angel. Salic. &
Fulgoſius *in d. l. creditor. ff. qui potiores* Balduinus
*de pignor. cap. 19 paulo poſt medium, & cap. 20.
ante medium, verſ. ſed & uenoto.* Mudeus *de pigno-
ribus, tit quib. modis pign. vel hypoth. ſoluitur, n. 76.*
Parlador. *lib.5. rer. quot. c. fin. 1. part. §.15. num. 55.*
Gaſpard. Rodriguez *de annuis reddit. lib.5. q. 16.
num.53. & 61.* Gratian. *diſcept. forenſ. tom.1. c.175.
num.13.* Caſtillo *deciſ. Sicil. 17. num. 35. & 36. lib.1.
& deciſ.5. num.5. cum ſeqq.* Mareſcotus *variar. reſol.
lib. 5. cap. 56. ex n. 18.* Carlenal. *de iudiciis, tom.2.
lib.1. tit.3. diſp.35. n.14. fol. 388.*

97 Textus etiam, *in l. primi creditoris, 15. D. quib.
mod. pign. vel hypoth. ſoluit.* ibi. *Reſpondit, cogen-
dum accipere ſoluo iure pignoris prioris contractus,*
&c. textus etiam optimus, *in l. pupilli, 96. §. cum eo-
dem tempore, D. de ſolutionibus*; quo determinatur,
quod pignus obligatum eodem tempore vni, & ei-
98 dem creditori pro duobus creditis, ſi vendatur pre-
tium inde exactum cedit in vtriuſque ſolutionem
pro rata cuiuſlibet crediti, ſi autem in diuerſis tem-
poribus fuerit obligatum pignus, & poſtea vendi-
tum, pretium prius cedat in ſolutionem debiti anti-
quioris, & quod ſuperabundat, cedat in poſterius,
verba textus hæc ſunt. *Cum eodem tempore pignora
duobus contractibus obligantur, pretium eorum pro
modo pecuniæ cuiuſque contractus creditor accepto
ferre debet; nec in arbitrio eius electio erit; cum debi-
tor pretium pignoris ſorti omni ſubiecerit; quod ſi
temporibus diſcretis ſuperfluum pignorum obligari
placuerit, prius debitum pretio pignorum iure ſolue-
tur, ſecundo ſuperfluum compenſabitur*, ad idem eſt;
*l. in iis, 5. §. imperator. & §. fin. eod. tit. & l. prætoriis,
§.1. D. de damno infecto.*

99 Ex quibus infertur, quod ſi iſte inferior, cui per
anteriorem, (minoris ſummæ creditorum) facta fuit
antelationis, & prælationis ceſſio; plus exegerit,
quam cedenti debeatur, ſecundò creditori interme-
dio competet reuocatoria actio, vt ſibi reſtituat id,
quod ſupereſt ex quantitate debita anteriori ce-
denti, cuius ius repræſentat, & cuius nomine ante
lationem habet, argumento textus *in d. l. ſi prior, 13.
D. qui potior. in pignor. habeant.* in illis verbis. *Et
quod ſuperfluum ex anteriori credito accepit, hoc ſe-
cundo reſtituat*, textus etiam, *in l. quærebatur, 51. D.
eod. tit.*

100 Denique infertur ad quæſtionem, quam in facti
contingentia vidi agitatam; anterior creditor per
pactum paſſus eſt, vt vnus ex inferioribus credito-
ribus concurrentibus, prius exigat ſuum creditum,
cedendo eidem gradum, & prælationem, hac tamen
expreſſa conditione, vt poſt huius inferioris exa-
ctionem primo loco, ipſe anterior cedens debeat
immediatè, & ſecundo loco ſolutione dimitti, &
ſuum exigere creditum, ita vt non aliàs, nec alio
modo facta intelligatur prælationis ceſſio, ſed imò
ſuum ius prælationis maneat integrum, & illæſum,
vt antea; & an hæc conuentio inter priorem, &
poſteriorem creditores aliis intermediis præiudi-
cet, vel an etiam deficiente conditione, proiit in-
ſuper inferiori prælationis ceſſio in præiudicium
ſaltem ſolius cedentis.

Difficultatis huiuſmodi reſolutionem facilè per- 101
cipies ex hactenus ſcriptis: licèt enim ſimpliciter
cedens anterior ſuam inferiori creditori prælatio-
nem; iſte aſcendat ad priorem gradum; & omni-
bus in actione præferatur; & intermedij alij credi- 102
tores immediatè poſt eum gradatim ſunt ſoluendi
ante anteriorem cedentem, vt per totum diſcurſum
huius cap. vidiſti, necnon pactum hoc de occu-
pando ſecundo gradum proculdubio validum ſit,
& operetur inter primum, & ſecundum creditorem
alio intermedio non ſtante, vt expreſsè probat tex-
tus *in d. l. creditor. qui potior. §. ſi verum, D. qui po-
tior. in pign. hab.*

Nunquam tamen aliis intermediis creditoribus, 103
qui pacto, & conuentioni inter priorem, & inferio-
rem non interfuerunt, tale pactum obeſſe poterit,
nec illorum iuri ſemel quæſito immediatè grada-
tim perſoluendos poſt priorem, & anteriorem in
aliquo detrahere; quia res inter alios acta aliis no-
cere non poteſt, nec id quod noſtrum eſt, ad alium
ſine facto noſtro tranſire poterit, *l. id quod noſtrum,* 104
D. de regul. iur. prout etiam in ſententia obtenta in-
ter poſteriorem, & anteriorem victum ſuper iure
prælationis, expreſsè determinauit textus *in leg.
Claudius Fœlix, 17. D. qui potior. in pign. habean-
tur*, vt non præiudicet intermediis creditoribus iu-
dicio non aſſiſtentibus, ibi. *Nec tertius creditor ſuc-
ceſſit in eius locum, nec inter alios res iudicata aliis
prodeſſe, aut nocere ſolet: ſed ſine præiudicio prioris
ſententiæ totum ius aliis creditoribus integrum relin-
quitur*; de cuius textus applicatione latiùs egimus
ſuperiùs hoc *c.13. ex n.58. & ex n.50. cum ſequen-
tibus.*

Nec enim eſt in poteſtate creditoris anterio- 105
ris contrahentis, cum creditore inferioris gradus iura
tollere aliorum intermediorum, interuertere, aut
in aliquo immutare, nec in minimo perturbare, in-
tegrum enim manet, & illæſum nullæ mutationi
ſubiectum, eorum deficiente conſenſu, quo ceſſan-
te, gradus ſemel ſibi ipſi quæſitus incommutabilis
eſt, prout ex iuribus, & Doctoribus apertè proba-
tum reliquimus à principio huius §. in quo dubium
nullum eſſe poterit.

Igitur ſi reſeruatiuæ qualitati, & conditioni ap- 106
poſitæ per anteriorem (vt ſcilicet, iſte cedens præ-
lationem inferiori, ſecundum locum, & gradum
occupet, in exigendo ſuum creditum, poſtquam
inferior iſte ſolutionem, & ſatisfactionem ex bonis
debitoris recipit, non aliàs nec alio modo facta in-
telligatur prælationis ceſſio) non acquieuerunt
creditores intermedij; quorum ius totaliter deduci-
tur, & inuoluitur in ipſo pacto, nec conditione:
quid operetur pactum inter inferiorem, & ante-
riorem initum, videamus, & breuiter dicendum,
nihil ex eo conſequi poſſe inferiorem iſtum.

Tum, quoniam omnia pacta præſeruatiua iuris 107
cedentis appoſita in ceſſione, & remiſſione ſui iu-
ris obſeruanda eſſe, non eſt dubium. *Quæſtio enim
facti eſt, quid inter eos actum ſit*, inquit Conſul-
tus *in d. l. creditor, §. ſi tecum, D. qui potior. leg.
ſicut, cum omnibus ſuis, §§. aliaque ll. D. quibus
mod. pignor. vel hypothec. ſoluitur*, & latius pro-
bauimus ſuperius *ex num. 37. cum ſequentibus.* &
inſuper, quia reſeruatio hæc creditoris, & proteſta- 108
tio conſeruat ius ſuum integrum, & illæſum quoad

hypo

hypothecas, prælationem, anteriorem, ſeu priuilegium cauſæ, non verificata conditione, aut qualitate, ſub qua ceſſio, aut iuris renunciatio fuit facta. Probauerunt Gozadinus *conſil.* 38. *n.* 12. Milanenſis *decif* 8. *num.* 38. *lib.* 2. Caſtilio *decif. num* 45. Vincentius de Franchis *decif.* 50. *num.* 7. & 8. Fabius de Anna *conſil.* 35. & *conſil.* 90. Anton. Amat. *variar. reſol.* 50. *num.* 10. & in variis materiis *ex num.* 8. *cum multis ſeqq.*

109 Tum etiam quoniam cum anterior cedat prælationis ius in fauorem inferioris non ſimpliciter, ſed conditionaliter, dummodo occupet ſecundum locum in exactione, *non aliàs nec alio modo.* Quod quidem pactum conditionem importat, qua deficiente, perinde erit ac ſi contractus celebratus non fuerit, Iaſon *in l. fin. Cod. de iure emphyteut. n.* 141. & *conſil.* 162. *num.* 5. *lib.* 1. Curtius Senior. *conſil.* 8. *n.* 6. Pariſ. *conſil.* 12. *n.* 104 *lib.* 2. Caputaquenſ. *decif.* 82. *n.* 3. *p.* 3. Caſſador. *decif.* 2. *n.* 7. *de Simonia* Natta *conſil.* 372. *n.* 4. & 5. Rolandus *conſil.* 62. *n.* 24. *volum.* 4. Menochius *de arbitrar caſu* 237. *n.* 34. & *conſil* 38.
110 *n.* 21. & 22. Surdus *conſ.* 268 *n.* 9. Flamin. *de reſignat. lib.* 1. *q.* 2. *n.* 12 *lib.* 9. & eſt clauſula limitatiua voluntatis, & conſenſus, & præſeruatiua ſui iuris in caſu contrario. Pariſius *conſil.* 10. *num.* 285. *lib.* 4. Verall. *decif.* 82. *n.* 3. *decif.* 84. *n.* 10. *part.* 3. Maſtrillus *decif.* 76. *num.* 10. *tom.* 3. Gratianus *diſceptat.* 587. *n.* 11. & *c.* 748 *n.* 12.

111 Et conſenſum à contractu adimit, quando contrahens ius ſibi reſeruatum non conſequitur; ita vt nihil actum videatur inter contrahentes, Gloſſa, Bald. & alij *in l. ſi quidem de except.* Neuizani. *conſil.* 87. *n.* 13. Gratus *conſil.* 128 *n.* 13. Alexand. *conſil.* 3. *n.* 4. *vol.* 1. Beneuentan. *de aſſecuration. gloſſ.* 35. *n.* 2. *fol.* 136. Gratian. *diſceptatio.* 784. *n.* 12. & 13. & alij
112 quamplurimi citati per Auguſtinum Barboſ. *clauſul.* 81. *n.* 5. *cum ſeqq.* qui *n.* 14. probat, hanc clauſulam habere vim reſolutionis contractus ab initio, ac ſi nunquam geſtus fuiſſet. Gratia. *diſcept.* 517. *à princip.* & *c.* 532. *num.* 21. *tom* 3. Socin. Senior. *conſil.* 251. *vol.* 2. Lotterius *de re beneficial. lib.* 1. *q.* 37. *n.* 60. & *quæſt.* 4 *n.* 272.

113 Igitur de primo ad vltimum ſequitur, quòd ſi huic pacto, & conditioni non accedat intermediorum creditorum, (quibus ex eo paratur præiudicium) conſenſus, vt nempe anterior poſt inferiorem ex ceſſione occupantem primum gradum, conſequatur ſecundum, nec anteriorem ſuum gradum, & prælationem, ita conditionaliter ceſſam, & reſolutam, amiſiſſe: nec etiam inferiorem ceſſionis huiuſmodi virtute aſcendere poſſe ad priorem, ſed præcisè in ſuo proprio remanere, illúmque acquiſiſſe à tempore ſui contractus cum debitore ſub hypotheca celebrati, eo quod deficiente conditione, nullius gradûs adſunt mutatio, ſed omnes vt antea manent illæſi, ac ſi ab initio nulla facta fuiſſet
114 ceſſio prælationis. Quod ſi inſuper ea vſus fuerit creditor iſte inferior, ſtatim quod reclamauerint cæteri creditores intermedij, ſoluta pecunia actioni reuocatoriæ ſubiecta ſemper remanebit, reſtituenda anteriori, aliiſve creditoribus intermediis potioribus ſe, iuxta quæ alibi latè diximus 1. *part.* *cap.* 10.

⁂

CAPVT XIV.

De creditoribus præmaturè ſolutis gradatim deſcendentibus ob reuocatoriam contra eorum primum à priori, & potiori creditore motam.

Et an prior crediter cogatur reuocatoriam prius intentare, & incipere à poſterioribus ſolutis, vel an potius poſſit ſuo arbitrio quemlibet ex iam ſatisfactis conuenire.

Et an res iudicata contra primum ſic lata ad iſtius fauorem aliis inferioris gradus non citatis gradatim præiudicet.

SVMMARIVM.

Creditores in exigendo ſua credita gradus, & ordinem ſententiæ ſeruare tenentur, ne conſumptis bonis inter poſteriores, priores inſoluti remaneant. n. 1.

Concurſus iudicium inter creditores mouetur, & deſtinatur vt vnuſquiſque ſciat, quo gradu exigere poſſit. n. 2.

Creditores potiores habent regreſſum contra adminiſtratorem ordinem graduum præpoſterantem. num. 3.

Poſſunt etiam reuocatoriam intentare contra poſteriores ſolutos, ſiue pecunia conſumpta ſit, ſiue non. num. 4.

Concurſu pendente, ſolutio, & exactio præpoſterata annullatur, ob dolum, malam fidem, & fraudem præſumptam. n. 5.

Creditoribus anterioribus datur electio in agendo contra creditores intempeſtiuè ſolutos, ſiue contra adminiſtratorem, eis perperam ſoluentem. num. 6.

Creditor qui mala fide pecuniam exegit nunquam eius ſibi fuit acquiſitum dominium n. 7.

Bona fide ceſſante, pecunia etiamſi millies commiſceatur, dominium non transfertur. numero 8.

Pecunia mala fide conſumpta creditor dicitur dolo deſinere poſſidere, qua ideo rxtus, & vendicari poteſt. n. 9.

In creditoris potioris poteſtate, & libero arbitrio an ſit, contra quamlibet ex creditoribus poſterioribus reuocatoriam intentare, vel an cogatur incipere ab vltimis, & ſic gradatim aſcendere quouſque de ſuo potiori credito ſatisfiat, ex num. 10.

Debitoris bonis alienatis creditorem teneri agere prius contra vltimum emptorem qui teneant, num. 11.

De perſona ad rem valet argumentum, & è contra. num. 12.

Si prior auocat pecuniam ſolutam à ſecundo, iſte à tertio, & tertius à quarto creditore, & ſic de ſingulis gradatim deſcendunt, & reuocant à poſterioribus ſe. n. 13.

Vendens ſua bona, cum pacto vt emptor ſatiſfaciat creditoribus, licet iſti de rigore iuris nequeant emptorem conuenire; tamen benè poſſunt vt circuitus euitentur, quia ſi

conueniunt venditorum, iſte ageret contra emptorem.n.14.

Non ſoluere melius eſt, quàm ſolutum ab alio repetere.n.15.

Quia poteſt is, à quo vult repetere, vel non eſſe ſoluendo, vel eſſe litigioſum.n.16.

Iudex eam viam amplecti tenetur qua partibus magis ſit conſultum.n.17.& n.18.

Creditorem primum liberum habere arbitrium, & electionem in auocanda pecunia à quolibet ex poſterioribus creditoribus præmaturè ſolutis, verior eſt opinio.ex n.19.

Creditor ſecundus,& conuentus reuocatoria per priorem nequit huic opponere, vt agat contra tertium,& alios inferiores iam ſolutos.n.20.& ſequentibus.

Creditor primus poteſt eligere vnum ex tertiis poſſeſſoribus & vnum ex creditoribus ante ſe ſolutis, vt ſolutio auocetur.n.21.& n.22.& 23.

Qua opinio verior probabilior, & receptior eſt. numer.24.

Concurſu pendente creditori pecunia ſoluta fingitur ſtare.n.25.

Æquitas non præualet in præiudicium tertij. n.26.

Ius propter circuitus vitandos poteſt addi creditoribus, ſed non adimi.n.27.

Melius retinere, quam ab alio repetere, procedit quando ei competit ius retinendi, & excipiendi non alias.n.28.

Res iudicata obtenta à primo creditore contra ſecundum malè ſolutum, an præiudicet tertio non citato, pariter præmaturè ſoluto,ex n.29.cum ſequentibus.

Eodem iure quo primus reuocat pecuniam à ſecundo, eodem,& ſecundus à tertio,& ſic de ſingulis ſucceſſiuè, & gradatim.n.30.

Primo creditore dimiſſo, ſecundus remanet primus,& poſterior.n.31.

Gradatim vbi plures admittuntur ſecundus primus efficitur primo de medio ſublato.n.32.

Prior & proximior ille dicitur, quem nullus præcedit. num.33.& 34.

Ius inferioris creditoris diuerſum eſt, & diſtinctum à iure prioris qui eum vicit in reuocatoria.n.35.

Res iudicata ſuper prælatione obtenta per tertium creditorem contra primum non obſtat ſecundo non citato.n.36.

L. Claudius Fœlix 16.ff. qui potiores adducitur. ibid.

Sententia lata contra ſecundum creditorem prius ſolutum obtenta à priori ſuper auocatoria exequi poteſt contra tertium,& cæteros,qui ſimiliter intempeſtiuè exegerunt.ex n.37.

Inter cæteros ſuperatos ſuper prælatione, & inter victos ſuper reuocatoria pecunia exacta maxima reperitur differentia.n.38.& ſeqq.

In iuribus ſeparatis,& dependentibus quilibet,& per ſe vinci debet,& res iudicata inter alios aliis non nocet, nec prodeſt.n.39.

Creditorum exactio graduationis ſententia lata habet dependentiam, & conſequentiam à prioribus exactionibus.n.40.

Creditores, quemadmodum gradatim aſcendunt pro legitimis exactionibus, ita gradatim deſcendunt propter exactiones inordinatas n.41.

Sententia lata ſuper deſcendentia contra ſecundum creditorem nocet tertio, & aliis creditoribus, cauſatiuè exigentibus n.42.

Qui virtute quartæ portionis optauit portionem integram ſi poſtmodum quarta collatio fuit nulla declarata etiam ex eadem ſententia priuatur quarta ad quam aſcendit.n.43.

Qui ex portione optans aſcendit ad canonicatum, alióſque, aſcendit ad portionem dimiſſam poſtmodum victus fuerit in canonicatu, hac ſententia officit portionario, vt portionem victo reſtituat.n.44.

Nam quemadmodum omnes gradatim aſcenderunt ita primo victo omnes gradatim deſcenderunt. num.45.

Defectus in primo gradu à quo cæteri ius habent, & cauſam primo reſtituto aduerſus ſecundum, iſte pariter aduerſus tertium,ac de ſingulis gradatim.n 46.

Ex vna radice quando multiplex vitium naſcitur, conſequens eſt vt pariter reſoluatur cum prima radice.n.47.

Sententia lata ſuper cauſa cenſetur lata ſuper cauſato.n.48.

L. Claudius fœlix,ff qui potiores mirabiliter interpretatur & ponderatur in propoſito.n.49.

Cauſa propter quam tertius creditor vicit priorem quando eſt communis cum ſecundo intermedio, etiam iſti præiudicat ſententia.n.50.

Secundus creditor reuocatiuè conuentus à primo tutius faciet ſi ſimul citet tertium, & cæteros præmaturè ſolutos, vt ſecurius eis noceat ſententia contra ſe lata.n.51.

Ob circuitus vitandos ſententiam obtentam contra ſecundum ſuper reuocatoria exequendam eſſe contra tertium,& cæteros, quibus nulla defenſio competere poteſt.n.52.

CREDITORES in exactione ſui cre- 1
diti gradum omnino ſeruare tenentur, &
ad hunc finem, & effectum inter ipſos in
iudicio concurſus contenditur principaliter, qui
primo loco, & gradu exigere debeant, ne tanquam
poſteriores debitoris non ſufficientibus, &
per priores conſumptis, inſoluti remaneant, ad
latiſſimè tradita ſuprà hac 3. *part. capit.* 11. *per totum*, atque etiam ad hunc eundem finem inter
omnes creditores profertur graduationis ſententia,
qua vnicuique creditorum aſſignatur gradus, vt
eo ſeruato, vnus poſt alium gradatim exigere, &
conſequi ſuum creditum valeat, prout ſæpè diximus;
quia hoc iudicium concurſu inter creditores 2
deſtinatur, & ordinatur, vt ſciatur, qui prius exigere debeant.

Si igitur gradibus præpoſteratis, poſterioribus 3
creditoribus fuerit ſolutum, omiſſis creditoribus anterioris,
& potioris gradus, iſti licèt habeant ius, &
actionem contra adminiſtratorem perperam, & inordinatè
ſoluentem, ad latè tradita ſuprà hac 3. *part. c.8.per totum*, vbi accuratè fundatur.

Poſſunt etiam liberè conuenire creditores præ- 4
maturè, & inordinatè ſolutos, & aduersùs eos reuocatoriam
intentare, & ab eis indiſtinctè, ſiue pecunia
extet, ſiue non, & ſit iam conſumpta, repetere,
& ad reſtituendum cogere; quia diſtinctio prædicta
non habet locum, vbi adeſt concurſus, ob malam
fidem, dolum, & colluſionem præſumptam tam
creditoris præmaturè exigentis, quam debitoris, vel 5
adminiſtratoris præpoſterè ſoluentis, & gradum
præpoſterantis, de quo ampliſſimè, & accuratè egimus
ſuprà 1. *part. cap.10. ex num. 64. cum multis ſeqq.verſ.his ſuppoſitis, quoad noſtram iudicium concurſus*, &c. *& ex num. 41.* ita vt prioribus credito- 6
ribus

ribus recurſus detur ſiue contra adminiſtratorem, ſiue contra creditores intempeſtiuè ſolutos, electiuè; prout latè probauimus *in d.c.8.ex n.29 & ſeqq.verſ. & hac pars fulcitur ex vera interpretatione*, &c. & ſuprà *c.10.ex n.19. verſ. eandem quæſtionem monet Gratianus*, &c. hac 3.*part.*

Nam ſi mala fide exegit creditor, nunquam do-
7 minium ei fuit pecuniæ quæſitum, vt communiter tenetur per textum, *in l. ſed & ſi pariter, in fine. D. ad Senatus Conſult. Macedon gloſſ. celebris, in l. filius, verb. conditionem, D. ſi cert. petat.* quæ dicit pecuniam mala fide conſumptam poſſe condici, & denique ad idem faciunt *l. obligari, § pupillus, 1. D. de authorit. tutor. & §. nunc admonendi, inſtitut. quib. mod. alien. licet vel non, ac l. ſi Caſſius, D. de ſolut.* quibus in locis tunc demum confirmari dicitur ſolutionem, cum bona fide recipitur.

8 Pulchrum eſt in propoſito Angeli Aretini dictum *in §. conſtituitur, num. 2. in gloſſ. permutatione inſtit. de vſufructu, quod ceſſante bona fide, etiamſi millies pecunia commiſceantur, dominium non transfertur*, quibus addit Petrus Surdus *conſil. 4. num 44.* aliam rationem ex Iaſon *in l. rogaſti, § fin. D. ſi cer-*
9 *tum petat.* quia quando pecunia conſumitur mala fide, dicitur creditor dolo deſiiſſe poſſidere, & tali caſu fingitur pecuniam extare, idemque ac ſi ſtaret, vindicari poſſe, plures refert Surdus *n.43.* Alexand. Ambroſinus *deciſ.35 n.26. part.2. & deciſ.2. num.22. part.1.* Gutier. *practicar. quæſt.101. n.12 part.3.* Fontanella *de pact. clauſ.5. gloſſ.8, p.7. ex n.1. cum ſeqq. tom.1. fol.148.*

10 Sub quibus veriſſimis ſuppoſitionibus duæ vtiliſſimæ quæſtiones examinandæ ſe offerunt. Prima (ex cuius reſolutione ſecundæ inueſtigatio pendet) an in poteſtate, electione, ac libero arbitrio creditoris prioris gradus ſit, conuenire, & reuocatoriam intentare contra quemlibet ex poſterioribus ſe ſolutis; vel præciſè cogatur à poſterioribus incipere; & gradatim aſcendere, quouſque integrè de ſuo cre-
11 dito potiori ſatisfiat? Et pro negatiua, vt non ſit in electione prioris creditoris eligere quem voluerit, ſed vt præciſè teneatur reuocatoriam intentare contra vltimos, & inferioris gradus ſolutos; Probatur primò; quia licèt creditor poſſit agendo contra debitorem eligere ſuper quare velit, quod in creditoris arbitrio eſt; tamen alienatis omnibus debitoris bonis amittit hanc electionem, & tenetur contra poſteriorem emptorem experiri, & non contra primos, prout tenent Hippolytus de Marſillis *ſingulari 290.* Amanellus *de clariu aquis, ſingulari 128.* Caſſaneus *in conſuetud. Burgund. tit. des rentes, rubr. 5. § 2. gloſſ. a n.35.* Bart. *in l. Moſchus, D. de iure fiſci.* Ægidius Magonius *in tract. de ſubhaſtationib c.41. in deciſionibus diuerſorum, & reſponſ. lib.11. Arreſto,*
12 *tit.31 Arreſt.1.* Ergo idem dicendum erit reſpectu creditorum qui præpoſterè fuerunt ſoluti, vt creditor poſterior, & ſuperioris gradus intentans reuocatoriam non poſſit eligere quem velit, ſed debet incipere ab his, qui in nouiſſimo gradu ſunt, cum validum ſit arguere de perſona ad rem, & è contra. Surdus *conſ.262. n.38. & conſ 460. num 36* Eſcobar *de ratiociniis, cap.15. num.9.* Otet. *in repetitione, cap. gratum de officio delegati. n.68.* Tuſchus *litt. A. concluſ. 502. n.4.*

13 Secundò, quoniam ſi permitteretur, quod creditor primi gradus auocaret pecuniam ſolutam ſecundo creditori, iſte haberet regreſſum contra tertium, & tertius contra quartum creditorem ſimiliter ſolutum, & ſic de ſingulis gradatim deſcenderet auocatio pecuniæ ſolutæ; quod maximum foret inconueniens, & lites ex litibus orirentur, & ideo vt circuitus vitentur, debet creditor primi gradu incipere à poſterioribus, & vltimis ſolutis, & directè contra eos agere, ne tot exburſent ſolutum, quod iterum recuperare debent ab aliis inferioris gradus ſucceſſiuè, & gradatim, prout in ſimili probant
Doctores in debitore donante, aut vendente rem 14
ſuam, cum pacto, quod donatarius aut emptor teneantur ſatisfacere creditoribus donantis, aut vendentis, vel etiam hæredis hoc pacto vendentis hæreditatem, in quibus caſibus licet de rigore iuris creditores non habeant obligatum emptorem, aut donatarium, vt hunc conuenire valeant, ſed dumtaxat debitorem; adhuc tamen æquitate actio eis datur contra emptorem, aut donatarium propter circuitus vitandos, quia ſi debitor conuentus ſoluit, habet regreſſum contra emptorem, vel donatarium, quem obligatum tenet virtute pacti ad recuperandum ſolutum creditoribus ſuis; quam concluſionem firmarunt, Boëtius *deciſ.204. n.43* quem ſequitur Ioannes Gutier. *practicar. quæſt lib.2 q.68. n.19.* Azeuedus *in l 2. tit.16. lib.5. recopilat num.39.* per quam etiam firmat Hermoſilla *ad l.13. tit.5. part.5 gloſſ. num.10. tom.2. fol.62.* & Nos ſuprà *1 part. cap.26. num.70 & 71. verſ. qua ſtante poteſt probabiliter*; &c. & ſuperiùs *num.90. verſ. hinc licet de iure communi*, &c.

Melius namque eſt non ſoluere, quàm ſolutum 15
ab alio recipere. textus *in l ſi cum legatur, §. ſi Titio.* & *ibi* Aretinus *in 3. notabili. D. de legat 1. l. ſi debitor in fine, D. de liberat. legat. 1. ſi ſtipulatum eſſes; D. de fideiuſſoribus*, vbi ita ſcribitur, *intereſt eius, pecuniam retinere potius, quàm ſolutam repetere, & l poſtulante, in princip D ad Trebellian.* ibi. *Pecuniam retinere maluit, quam petere.* Faber *in §. nouiſſimè, inſtitut. de ſuſpect. tutor. & in leg. à Diuo Pio, §. ſi poſt edictum, num.2.* vbi Iaſon *num.10. D: de re iud* Surdus *conſ. 36 num.14. & deciſ. 295. in fin.* Neuiſan. *conſ.37.* Caballin. *de euictionibus, §.2.* Cranera *conſ.845. num.12.* Carrocius *deciſ.96. n.1;* Turretus *conſ.67. num.8. vol.3.* Maſtrillus *deciſ 160. num.6.* Theſaurus *deciſ.85. num.1.* Gabriel *conſ.179. num.13. volum.1.* Rota Lucenſ. *diuerſorum deciſ.152.*
Giurba *deciſ.100. num.30. & deciſ.55. num fin.* vbi 16
addit rationem, quia tertius à quo erit recuperandum ſolutum, vel non erit ſoluendo, vel erit litigioſus, & à quo vix, vel non niſi cum maximo certamine, & detrimento ius ſuum ſoluens recuperabit, ex
Tiraquell. *lib.1. retract. § 29 gloſſa 3. num.3.* imò in 17
dubio debet iudex eam amplecti viam, qua partibus magis conſultum, & prouiſum eſſe poſſit, ex Caſtrenſi, quem alij communiter ſequuntur, *in l.1: D. ſi quis cantion.* Cabello *conſil.34. num.6. & conſil.38. num.7.* & per quam illis minus afferat præiudium, ex Caballo *conſ.84 n.8 conſ 98. num 5* Ergò
idem dicendum videtur noſtro caſu, vt nec permut- 18
tatur priori creditori reuocatoria agere contra primos alios creditores ſolutos, qui ab aliis ſequentibus gradatim pecuniam auocarent, & reſtitutam recuperare debent, ſed ab inferioribus incipere debet; ob circuitus vitandos, & ne omnes litibus inuoluantur; quæ via tutior, & æquior eſt ex Doctoribus hactenus allegatis.

Sed nihilominus contraria ſententia de iure ve- 19
rior eſt, & in praxi quotidiana obſeruata, & frequenter amplexa, vt creditor prior, & potior poſſit ſuo arbitrio eligere vnum ex aliis creditoribus poſterioribus ſe, quem maluerit; & contra ipſum in-

tentarè

tentare reuocatoriam, vt ſibi reſtituat pecuniam à
ſe præmaturè exactam, & ſibi ordinis gradu non
ſeruato ſolutam, ſiue conuentus ſit anterior, ſiue po-
ſterior inter ſolutos; nec eorum prior poteſt credi-
20 tori potiori opponere, vt prius debeat incipere, &
reuocatoriam intentare contra poſteriores, quia ad
hoc nullum ius habet, vt per textum *in l. credito-
ris arbitrio, D. de diſtract. pignor. l. Moſchis, D. de
iure fiſci, l. qui generaliter, D. qui potiores in pignore*
21 *habeantur.* Probarunt tam inter tertios poſſeſſores
rerum debitoris, quam inter creditores diuerſi gra-
dus ſolutos in præiudicium prioris, & potioris,
Guido Papæ *deciſ.* 432. Leo *deciſ.* 17. *inter deciſio-
nes diuerſ.* Franciſcus Marcus *deciſ.* 296. *& dec.* 433.
1. *part & deciſ.* 930. *part.* 2. quibus adhæret Amen-
dula *in additien.* ad Vincent. de Franchis *deciſ.* 53.
ex num 4 qui loquuntur in electione data creditori
contra quemlibet tertium poſſeſſorem rerum debi-
toris, cum in ſuo arbitrio ſit conuenire ex eis, quem
maluerit nulla data diſtinctione poſteriorum, aut
anteriorum.

22 Et loquendo in vtroque caſu, idem tenet ea *d.
leg creditoris arbitrio* Cæſar. Manente *deci.* 45 *n.* 18.
vbi dicit creditorem in reuocatoria arbitrium ha-
bere ad reuocandam ſolutionem poſteriori factam,
quamuis alij ſint inferioris gradus, nec illi de hoc
conqueri poſſunt; idem affirmat Manent. *in dec.* 62.
num 1. *&* 2. Cartarius *deciſ.* 105. Coſta *de reintegra,
diſtinctione* 56. *num.* 2. Maurus Aretinus *d. fideinſ-
ſoribus,* 2. *part. principali, ſect.* 10. §. 39. & Riccius
deciſ. 180. *part.* 2. quos referens ſequitur Noguerol.
23 *allegat.* 7. *num.* 48. vbi dicit dubitari non poſſe, ele-
ctionem, & arbitrium habere creditorem, vt liberè
poſſit eligere rem, quæ ipſi placuerit, ita vt creditor
poſterior ei opponere non valeat, quod exigat ex
aliis affectibus; atque etiam inquit creditorem in
reuocatoria habere arbitrium ad reuocandam ſolu-
tionem poſteriori à ſe factam, quamuis alij ſint in-
ferioris gradus, quibus pariter inordinatè ſolutum
fuerat; hanc inſuper opinionem ſequitur Anton.
Faber *de erroribus pragmatic. decad.* 5. *errore* 9. *per
totum.*

24 Quæ opinio longè verior eſt, & receptior con-
tra alios Doctores, quos in contrarium allegauimus
ſuperiùs *num.* 11. *verſ. quia licet creditor poſſit agen-
do,* &c. licèt loquantur dumtaxat in creditore con-
ueniente tertios rerum poſſeſſores, cum in vtroque
caſu eadem ſit iuris ratio, & communior, atque pra-
xi receptior ſententia, quam obiter retulimus 1 *part.
cap.* 17. *ex num.* 16. *cum ſeqq. verſ. certè namque du-
bitari non poteſt,* &c. *&* 2. *part. cap.* 4. *num.* 84. *&* 85.
25 *verſ. pro qua doctrina rectè conducit,* &c. Tum etiam,
quia pecunia inordinatè ſoluta creditoribus poſte-
rioribus pendente iudicio concurſus ob malam fi-
dem, & colluſionem præſumptam fingitur adhuc
ſtare, & conſideratur inter bona debitoris, attento
iure creditoris anterioris, & eius reſpectu conſide-
rato, quam ob id auocare, poteſt à quocumque, &
ſuo arbitrio, vt diximus ſuprà 1. *p. cap.* 10. *ex n.* 64.
& ſuperiùs *verſ. his ſuppoſitis quoad noſtrum iudi-
cium concurſus,* &c. & hac 3. *part. cap.* 8. *ex n.* 18.
verſ. ideo adminiſtrator, qui contra formam, &c.
& ex n. 29.

26 Atque ideo non obſtant argumenta in contra-
rium adducta, tum quia, vt diximus, contraria ſen-
tentia verior de iure, & in praxi receptior eſt, &
magis communis; tum etiam quia Doctores ibi-
dem citati loquuntur, & fundantur in æquitate, quæ
non præualet in præiudicium iuris tertij (credito-
ris ſcilicet anterioris habentis electionem, & arbi-
trium à iure quemlibet ad libitum conueniendi)
provt latiùs alibi probauimus ſuprà 2. *part. cap.* 28.
ex num. 41. *verſ. & quia compenſatio eſt facta ſolu-
tio,* &c.

Nec obſtat ſecundum, de quo ſuprà. *ex num.* 13. 27
verſ. ſecundò, quia ſi permitteretur, &c. ordinatum
ad circuitus vitandos; quia Doctores in argumen-
to allegati, eorumque doctrina, quod facta per de-
bitorem donatione, aut venditione bonorum cum
pacto de ſoluendo creditoribus quibus ius compe-
tit, & actio non contra emptorem, aut donatarium,
ſed contra debitorem ipſum, iure communi attento,
propter circuitus vitandos, addunt ius creditoribus,
vt poſſint directè conuenire emptorem; non tamen
adimunt eis ius, quod antea competebat contra de-
bitorem, ſed expreſsè creditoribus electionem attri-
buunt, vtrum velint, conueniant, quod non pro-
cedit in noſtro caſu, vbi agitur de tollendo iure cre-
ditoribus, arbitrio, & electione ſibi competentibus
de iure, ex *dict. leg. creditoris arbitrio, D. de diſtract.
pignor.* cum ſimilibus; quibus nullo modo adaptari
poteſt doctrina, & quatenus adaptatur, retorque-
tur, & noſtram fauet opinionem.

Nec obſtat quod ibidem diximus, ſatius eſſe non 28
ſoluere, quàm ſolutum ab alio repetere, ea iuribus
& authoritatibus ibidem adductis, quia rectè, & iu-
ridicè procedent, quando debitor ius habet retinen-
di, & non ſoluendi, etiamſi pro ſecuritate ſibi cau-
tio offeratur à creditore in caſu ſuccumbentiæ, non
tamen procedit doctrina, quando de iure debitor, &
retinens ad ſoluendum, & tradendum adſtrictus
eſt, & tenetur nulla exceptione opitulante; provt in
caſu, de quo agimus, in quo creditor liberè poteſt,
& habet electionem conueniendi, & auocandi pe-
cunias ſolutas poſterioribus ſe creditoribus, & in-
cipiendi à primis, ſicut ab aliis inferioris gradus, vt
communis, & praxis obſeruat.

Ea qua reſolutione alia ſingularis ſuboritur quæ- 29
ſtio; an creditor ſecundus, à quo prior, & potior
per rem iudicatam auocauit pecuniam præmaturè
ſolutam, poſſit aduerſus tertium creditorem ſimi-
liter intempeſtiuè ſolutum executionem ipſius rei
iudicatæ contra ſe obſtante petere, abſque alia con-
demnatione, & nouo iudicio, & ſic an illa res iudi-
cata ſuper reuocatoria, quam ſecundus contra ſe re-
portauit, præiudicet tertio, & ſic ſucceſſiuè aliis cre-
ditoribus inferioris gradus?

Pro qua in primis ſupponendum erit, quod quan- 30
do primus creditor auocauit pecuniam ſolutam ſe-
cundo, ſecundus eodem modo, & iure poteſt à ter-
tio repetere, & reuocatoriam intentare, & ſic de
ſingulis ſucceſſiuè, & gradatim; quia dimiſſo pri-
mo, & ſoluto, ſecundus potior, & prior remanet,
leg. qui balneum. 9. §. *Titia,* ibi; *tunc enim priori di-
miſſo, ſequentis pignus confirmatur, D. qui potiores
in pignore habeantur. leg. ſi potiores, C. de iis qui in
prior. locum ſucceſſ. l. Paulus, ff. qui potiores in pign.
habeant.* nam potiori, aut prioribus dimiſſis, ſequen-
tes gradatim ad pignus aſcendunt, & illorum locum
occupant, vide latius ſuprà 2. *part. cap.* 3. *num.* 28.
& ſequentibus, verſicul. ex quo clarè infertur, &c.
& ſuprà.

Et quod ſecundus creditor priori dimiſſo, & ſo- 31
luto incipiat eſſe primus, probant per *leg.* 2. *in fin. ff.
de pignoribus.* Caſtrenſ *in l. ſi res obligata, ff. de le-
gatis* 1. Neguſant. *de pignori part.* 5. *membr.* 3. *n.* 42.
Gratian. *deciſ.* 215. *num.* 4. Giurba *deciſ.* 87. *num.* 24.
in fin.

Nam

32 Nam vbi gradatim plures admittuntur, ſecundus primus dicitur, quando is, qui primo loco eſt, è medio tollitur; & ius ſuum fuit extinctum, cum primus dicatur is, quem nemo præcedit, *cap. nam & ego, de verbor. ſignificat. capit. fin. §. item opponitur 22. quæſt. 2.* Auchattauus, Romanus, Tiraquellus, Ruinus, & alij per Molinam *de primog lib. 1. cap. 6. num. 43.* Mantica *de coniectur. vltimar. volunt. lib. 8. tit. 10. ex num. 6. & ſeqq.* Surdus *conſil. 494. ex n. 1.* 33 *lib. 4. & per totum, & conſilio 413. num. 17.* Secundum namque iam nullus præcedit, & ideo dicitur prior, & proximior. *leg proximi, ff. de verbor ſignific. l. Iureconſultus, §. 1. ff. de gradibus.* Galliaula *conſil. 111. num. 11.* Schrader. *de feudis, part. 8. cap. 7. num. 12.* Alolpheſi *ad conſtitut. R. N.* [illegible] *queſt. 56. num 1.* Toſchus *ſlittera P conclus 955 num. 2.* Valenz. Velaſq. *conſ. 63. n. 113. & conſil. 97. n. 105* Menoch. *conſil. 1111. num 63.* Marius Giurba *de conſuetudin. Meſſanenſ. cap. 11. gloſſ. 10. num. 6. part. 1. fol. 663.* 34 & quamplurimi alij per Caſtillum *controuerſ. tom. 5. capit. 93. §. 1. per totum*, vbi abunde quod reſpectu ſequentium ſemper ſecundus dicitur primus, & primum locum occupans, primo ſublato; & eſt textus *in leg 2 §. hæreditas proximo agnato, id eſt ei, quem nemo præcedit, defertur, D. de ſuis, & legit hæred. l. lege 12. tabularum, verſ. illo proculdubio, C. de legit. hæred. § ſi plures inſtitut. de legitima. agnator. ſucceſſ.*

35 Videtur quod res iudicata obtenta per primum creditorem contra ſecundum non poſſit exequi ad huius inſtantiam contra tertium, aut cæteros ſucceſſiuè, ſed nouo iudicio vnus aduerſus alios gradatim reuocatoriam experiri debet; tum quia ius inferioris creditoris diuerſum eſt, & ſeparatum à iure ioter alios acta aliis præiudicium afferre non poteſt, *ex vulgaribus.* Ergo ſi tertius, & alij ſucceſſiuè non fuerunt citati in primo iudicio per priorem motum prioris, & ab eo nullatenus dependet, quo caſu res contra ſecundum, illis præiudicare non poteſt, cum eorum ius æque principale ſit, & diuerſum.

36 Secundò, & pro hac parte facit textus, qui videtur expreſſus *in leg Claudius Fælix, 16. D. qui potior. in pignor habeant.* vbi tribus diuerſis temporibus pignus à debitore fuit hypothecatum; tertius ſuper prælatione egit contra priorem, & hunc vincit, & obtinuit rem iudicatam; quærit textus, an hæc res iudicata præiudicet ſecundò creditori non citato, itavt tertius ſubingrediatur locum prioris victi, excluſo ſecundo, qui excluſo primo locum eius occupare intendebat? & reſoluit Iure-conſultus ſententiam ſolum præiudicare primo victo per tertium, non verò ſecundo creditori non citato, qui propterea ſuum ſecundum locum occupare debet in pignore; cui ob id ſententia contra primum non prodeſt; ſed contra eum ius prioris remanet intactum, remanente re iudicata illæſa inter tertium, & primum victum; verba textus hæc ſunt: *Claudius Fœlix eundem fundum tribus obligauerat, Eutychianæ primam, deinde Turboni, tertio loco alij creditori; cum Eutychiana de ſuo iure doceret, ſuperata apud iudicem à tertio creditore, non procurauerat. Turbo apud alium iudicem appellauerat, quærebatur, vtrum tertius creditor etiam Turbonem ſuperare deberet, qui primam creditricem expulerat, an ea remota Turbo tertium excluderet; placè eum tertius crediter primam de ſua pecunia dimiſit, in locum eius ſubſtituitur in ea quantitate, quam ſuperiori exolui; fuerunt ergo qui dicerent, hic quoque tertium creditorem potiorem eſſe debere: mihi nequaquam hoc iuſtum eſſe videbatur; pone primam creditricem iudicio conueniſſe tertium creditorem, & exceptione, alioue quo modo à tertio ſuperatam: nunquid aduerſus Turbonem, qui ſecundo loco crediderat, tertius creditor, qui primum vicit, exceptione rei iudicatæ vti poterit? aut contra, poteſt primum iudicium, in quo prima creditrix ſuperata eſt à tertio creditore, ſecundus creditor à tertio obtinuerit, poterit vti exceptione rei iudicatæ aduerſus primam creditricem? nullo modo, vt opinor: igitur nec tertius creditor ſucceſſit in eius locum, quem excluſit; nec inter alios res iudicata alij prodeſſe, aut nocere ſolet; ſed ſine præiudicio prioris ſententiæ totum ius alij creditori integrum relinquitur.* De cuius textus intellectu, & circa indiſſolubilem intricationem ex eo deductam, vide latiſſimè per Neguſantium *de pignorib. 3. membr 6. p. princip. ex num. 43. fol. mihi. 64.* Igitur idem dicendum videtur in noſtra quæſtione, vt ſententia auocationis lata contra eum, qui ſecundum gradum obtinet, nec ei proſit contra tertium, nec huic noceat, ſed nouo iudicio contra illum agi oportere.

Sed prædictis non obſtantibus contrarium de iure verius exiſtimo; imò, vt ſola ſententia lata contra ſecundum creditorem, per quam ab eo auocatur pecunia exacta, huic proſit contrarium, quartum, & cæteros non citatos, qui etiam intempeſtiuè exegerunt. 37 Si conſideres maximam verſari differentiam inter creditores ſuperatos, & victos in iure prælationis, & creditores victo in reuocatoria. 38 nam in primo caſu quando inter eos contenditur de iure prælationis; ſententia contra primum obtenta à tertio ideo non nocet ſecundo; nam citato ad illud iudicium, quia vnuſquiſque creditor ius habet in prælatione principaliter, & de per ſe independens ab aliquo, ſed ſeorſum ſeparatè quæſitum, ideo quilibet de per ſe vinci debet, itavt res 39 iudicata contra vnum priorem aliis ſubſequentibus, & inferioris gradus non noceat, nec poſſit, tanquam res inter alios acta, ex iuribus vulgaribus; quo caſu loquitur, & rectè procedit diſpoſitio textus *in d. l. Claudius Fælix*, & ea quæ in contrarium conſiderauimus.

In ſecundo verò caſu, quo verſamur, nempe in 40 reuocatoria obtenta contra ſecundum creditorem intempeſtiuè exigentem, alia, & diuerſa ratio militat, quoniam exactio creditorum gradatine facta, habet dependentiam, conſequentiam, & quandam conditionem gradualem à prioribus exactionibus, vt creditores ſecundi gradus non poſſint exigere, niſi ſequuta exactione priorum, & eorum, qui in primo gradu ſunt, & ſic de ſingulis; qui ſolutis, & dimiſſis prioribus, ſubintrant, & optant locum, & gradum ab eis dimiſſum; & ſic de ſingulis vnuſquiſque gradatim aſcendit, iuxta ſuperiùs comprobata *ex num* 30. quo caſu, quoad iuſtam exactionem, ſicut vnuſquiſque gradatim aſcendit, ita pariter propter inordinatam, & illegitimam exactionem gradatim deſcendere debet; nam exactio 41 inordinata, & illegitima antecedentis, dedit cauſam exactionibus ſubſequentium gradatim, & ſucceſſiuè. Et ſententia lata ſuper deſcendentia contra ſecun- 42 dum præiudicat cæteris inferioris gradus, qui exegerunt cauſatiuè ab exactione, & dimiſſione creditoris victi ob dependentiam vnius exactionis ab alia gradatim; & conſequutiuè, ac propter illam cauſam.

Quam quæſtionem in ſimilibus omnino termi- 43 nis diſputantes, & plurimis ac validiſſimis fundamentis ſoluimus in noſtris commentariis *de Regia poteſt.*

protect. 4 part. cap. 24. per totum, maximè *ex num.* 14. *cum* ſ 77. vbi *num.* 29. magis ad propoſitum adducimus Hieronym. Gonçalez *in regula de alternat. gloſſ.* 34. *ſub num.* 91. dicentem, quod ſi quis fuit prouiſus de aliqua quarta portione, cuius vigore optauit, & aſcendit ad dimidiam, & poſtea ad integram portionem; ſi poſtmodum victus fuit in quarta portione, & lata fuit contra eum ſententia, quâ nulla declarata fuit quartæ collatio; quod etiam huius ſententiæ virtute erit priuandus integra portione, quam nunc poſſidebat, quia proceſſit a principio iniuſto, & infecta radice.

44 Et magis in ſpecie probatur noſtra reſolutio ex iis, quæ diximus *in d. cap.* 14. *ex num* 33. vbi, quod ſi quis habens aliquam portionem, & aſcendit; atque optauit canonicatum, & in portionem dimiſſam nouus alius portionarius fuit prouiſus, & poſtmodum fuit euictus Canonicatus, primo loco optatus, & ad dimiſſionem, & reſtitutionem condemnatus
45 fuit poſſeſſor euictionis ſententia, & condemnatio efficit huic tertio nouiter prouiſo in portione, ad quam ex eadem ſententia victus redit, & tertius ea priuatur; nam ſicut omnes gradatim optauerunt, & aſcenderunt, & primus locus ſit euictus, ita gradatim omnes deſcendere debent, victo primo aſcendente, & obſtante, ſic per textum *in cap. ſi de beneficio*, 40 vbi notat Anchartanus *n.* 2. *notabili*, 8. Philippus Francus *n.* 4 *de præbendis, lib.* 6 & Hieronym. Gonçalez *In regula de menſ. & alternat. gloſſ.* 34. *à*
46 *n.* 94. *& gloſſ.* 31. *n.* 44. dicentes, quod quando adeſt defectus in principio, & in primo gradu, à quo cæteri vim capiunt, & cauſam, & ille eſt cauſa defectus, & vitij in ſequentibus gradibus ſucceſſiuè contingentibus, primo vincente, & reſtituto aduerſus ſecundum, reſtituitur, & ſecundus aduerſùs tertium, & ſic de ſingulis ſucceſſiuè, qui deſcendunt gradatim ob latam ſententiam.

47 Nam quando ex vna radice multiplex vitium naſcitur, conſequens eſt, vt eodem modo tollatur, & reſoluantur cum prima radice, à qua ius ſuum deriuatur, & cauſatur, vt ex pluribus comprobauimus
48 *d. cap.* 14. *ex n.* 19. *cum ſeqq.* itaque cum dimiſſio, & ſolutio ſecundi creditoris fuerit cauſa, vt tertius, & alij inferioris gradus exegerint, ſine cuius exactione cæteri exigere poterant, ſecundo ad reſtitutionem condemnato, hæc condemnatio influit in cæteris gradatim ſolutis; quia ſententia lata ſuper cauſa, cenſetur lata ſuper cauſato; vt ex plurimis reſoluimus *d. cap.* 14. *ex num.* 28. vbi aliæ plurimæ doctrinæ, & exempla adducuntur in comprobationem, quæ rectè conducunt huic noſtræ quæſtionis reſolutioni.

49 Congruit etiam mirabiliter ratio decidendi, ad *d. l. Claudius Fœlix, ff. qui potiores*, tradita per Hugon. Donellum *in tract. de pignor. & hypothec. c.* 13. *de iure poſteriorum creditor. ante finem*; dum aſſerit, quod ideo in caſu illius text. res iudicata obtenta per tertium creditorem contra priorem in iure pignoris non nocet ſecundo non citato, quia tertium non vicit eo quod eſſet prior illo, ſed quia prior de iure ſuo non docuit, aut aliqua exceptio illum, quamuis cæteris priorem, remouit, quæ quidem cauſæ vincendi non nocent ſecundo, nec cum eo communes ſunt; at verò quando cauſa, ex qua tertius vincit priorem communis eſt cum ſecundo, tunc ex ea à tertio etiam ſuperatur ſecundus, & ei nocet res iudicata contra primum; prout latiùs proſequitur videndus Donellus *loco cit.* at cum in noſtro caſu cauſa, ex qua ſecundus ſuperatur à primo creditore ſit communis cum cæteris inferioris gradus, manifeſtè ſequitur, quod res iudicata obtenta per priorem contra ſecundum noceat etiam tertio, cum quo caſu quia victus fuit ſecundus communis ſit omnino, & ex eadem tertius vinci debet à ſecundo.

Securiùs tamen erit, & cautius aget ſecundus creditor, qui dum conuenitur reuocatoria à priori, & potiori creditore, ſimul ipſe faciat citare cæteros creditores poſteriores ſe iam ſimul ſolutos, & aduerſus eos tamen reuocatoriam intentare, vt pari paſſu omnes condemnentur, prout quotidie fieri aſſolet, non vt de rigore teneatur hoc præcauere, cum) vt probauimus ſententiam, quam contra ſe in reuocatoria reportauit ſecundus creditor ad inſtantiam priori, poterit exequi contra tertium, & cæteros inferioris gradus iam ſolutos, quibus nocet etiam non citatis, ſed vt cautius, & ſecurius procedat, & vt omnis tollatur ſcrupulus, & dilationis cauſa. 50

Conducit etiam pro hac parte æquitas conſiderata per doctores ſuprà *ex num.* 13. *verſic. ſecundo, quoniam ſi permitteretur*, &c. vt circuitus vitentur; etenim ſi certum eſt, vt quemadmodum primus habet ius auocandi ſolutionem receptam à ſecundo creditore; pariter, & ſecundus contra tertium, & ſic de ſingulis, in quo nullus vllam humanam defenſionem habet, aut exceptione vlla vti poſſit, ad ſe à reſtitutione ſucceſſiuè, & gradatim excuſandum, ideo, nec noualis, nec noua citatio requiritur, ex vulgaribus. 51

CAPVT XV.

Mortuo debitore concurſus iudicio pendente; an bona maioratus ipſo iure à nexibus concurſus, & adminiſtratoris liberentur?

Vbi de fructibus feudatarij, vſufructuarij, emphyteutæ, aut beneficiati debitoris, an cadant in concurſum, & morte debitoris diſſoluantur?

Et quid pro rata fructuum ipſi debitori tangente; an eius reſpectu ſaltem omnium recollectio, ad adminiſtratorem pertineat, ſucceſſore excluſo.

SVMMARIVM.

Fructus maioratus, feudatarij, vſufructuarij, & beneficiati ſicuti cadunt in obligatione, ita & in concurſu creditorum, & ſub eius adminiſtratore, num. 1.

In fructibus rei prohibita alienari, fit executio, & capi poſſunt in cauſam iudicati. n. 3.

In fructibus maioratus durante vita debitoris poſſunt in pignus capi, & in illis fieri executio pro ſoluendis creditoribus poſſeſſoris. n. 3.

In fructibus feudi poteſt fieri executio. n. 4.

Maioratus pro dote reſtituenda non obligat bona maioratus,

maioratus, fructus tamen ab eo percipiendi tacitè manent obligati, n. 5.

Fructus maioratus non ſunt pars ipſius, ideo in eis fit executio. n. 6.

Confiſcatio bonorum poſſeſſoris maioratus cadit in fructibus maioratus vita poſſeſſoris durante. n. 7.

Fructus rei prohibitæ alienari cedunt in commodum creditorum, qui liberè poſſunt vendi, & obligari. num. 8.

Fructus rei prohibitæ alienari capiuntur in cauſam iudicati, & per iudicem dantur in ſolutum creditoribus. num. 9.

Fructus rei prohibitæ non cadunt ſub prohibitione, quia ſunt liberi ſiue ſimus in fideicommiſſo feudo & emphyteuſi ex pacto, & prouidentia, ſiue antiquo. num. 10.

Fructus futuri ex re prohibita alienationi obligari poſſunt à prohibito dummodo non vergat in præiudicium vocatorum. n. 11.

Etiamſi cum prohibitione legati concurrat prohibitio expreſſa teſtatoris, quæ reſpicit proprietatem rei non fructus. num. 12.

Fructuum rei prohibitæ adiudicatio creditoribus pro latione valet. n. 13.

Prohibitus alienari, non prohibetur cedere, donare, aut vendere commoditatem, & fructus ex re prohibita producendos. n. 14.

Debitor cedens bonis ſi vſumfructum habeat ius non adiudicatur creditoribus, fructus tamen ſic. n. 15.

Fructus maioratus, qui pleno iure ad poſſeſſorem pertinent poſſunt ab eo alienari, & hypotheca ſubijcere ſua vita durante. n. 16. & 17.

Fructus prouentus, & commoditates maioratus poteſt poſſeſſor cedere, locare, & quouis modo alienare ſua vita durante. n. 18.

Morte poſſeſſoris maioratus accedente ſtatim extinguitur hypoteca ceſſio, & locatio commoditatum à ſe facta viuente. n. 19

Prohibitio alienationis non extenditur ad fructus, prouentus, & commoditates rei prohibitæ quas ſuas facit prohibitus. ibid.

In obligatione, ac renunciatione omnium bonorum comprehenduntur fructus maioratus pertinentes debitori. num. 20.

Maioratus bona, feudalia, & ſimilia ſicuti prohibentur alienari, & hypotecari, aut obligari. num. 21.

Nec cenſus ſuper eis conſtitui. n. 22

Super fructibus rei prohibitæ alienari cadit hypotheca, obligatio, & cenſus conſtitutio. n. 23.

Nec per eam contrauenitur prohibitioni expreſſæ. num. 24.

Fructuum rei prohibitæ hypotheca, ac cenſus impoſitio tamdiu durat, quandiu vita poſſeſſoris obligantis; ita vt eo mortuo aut aliter priuato reſoluatur hypoteca. n. 25. & 26

Cenſus impoſitus ab herede ſuper bonis fideicommiſſi, tantum durat quantum vita grauati, & non amplius. n. 27.

Et reſoluitur adueniente caſu ſubſtitutionis. numer. 28.

In fructibus feudi, ac emphyteuſis poteſt fieri executio pro ſatisfactione creditorum durante vita debitoris dumtaxat. n. 29

Fructus maioratus poſſunt obligari, & in executionem capi, vita poſſeſſoris debitoris durante, cuius morte ius creditorum reſoluitur, etſi integrè non ſint ſoluti. n. 30.

Vſusfructuarius poteſt fructus obligare, & in cauſam iudicati poſſunt capi, ſalùo iure proprietatis: durat tamen obligatio durante eius vita cuius morte ipſo iure reſoluitur. n. 31.

Fructus beneficij, ſicut poſſeſſor poteſt obligare ſua vita durante, ita in executionem capi pro ſatisfaciendis ſuis creditoribus. n. 32.

Mortuo debitore concurſum formante ſtatim, & ipſo iure diſſoluuntur fructus maioratus, qui in concurſu ſtabant, & bona illico tradẽda ſucceſſori. n. 33.

In ſucceſſorem maioratus, & ſimilium nullum onus aut grauamen impoſitum à poſſeſſore tranſit, ſed illico diſſoluitur. num. 34.

Poſſeſſore maioratus mortuo, ius ſuum extinguitur. num. 35.

Perinde ac ſi nunquam fuiſſet in mundo. n. 36.

Succeſſor maioratus non à debitore, ſed à primo inſtitutore capit, & tot ſunt donationes, quot vocationes, vna ab altera independens. n. 37.

Succeſſor maioratus non tenetur ad debita prædeceſſorum. num. 38.

Commoditat, & fructus maioratus vel fideicommiſſi obligantur, morte debitoris, ius creditorum extinguitur. num. 39.

Etiamſi creditores ex integro non ſint ſatisfacti, & remaneant inſoluti. n. 40.

Debitor non format concurſum de bonis alienis, ſed de ſuis, alienaque in concurſu reperta, abſque eo recuperantur à domino. n. 41.

Creditores poſſeſſoris maioratus, feudi beneficij, & ſimilium eo mortuo ius habent ad ratam fructuum illi pertinentem n. 42.

Et pro ea rata continuatur adminiſtratio concurſus. ibid.

Mortuo debitore an adminiſtrator poſſit recolere omnes fructus maioratus beneficij, & ſimilium, vt ſucceſſor à concurſu petat ſuam ratam, vel an iſti omnium recollectio pertineat ex n. 43.

Inter ſequeſtrum, & ſucceſſorem maioratus eadem fit fructuum pro rata diuiſio, quæ inter iſtum, & hæredem poſſeſſoris mortui. n. 44.

Fructuum omnium recollectionem pertinere integraliter ſucceſſori maioratus adminiſtratore concurſus præſente, determinauit Senatus. n 45.

Bona maioratus nunquam ingrediuntur concurſum, nec ſuper illis formatur. n. 46.

Fructus ſequuntur dominium, & ad dominum rei pertinent. n. 47.

Fructuum recollectio ſpectat ad eum, qui maiorem partem habet in re. n. 48.

Inſtrumenta apud eum deponenda, qui maiorem partem facit in re. n. 49.

Fructuum recollectio pertinet ad ſucceſſorem, qui integram partem habet in re, ex qua producuntur. num. 50.

Maioratûs bona ſunt tradenda ſucceſſori cum fructibus pendentibus. num. 51.

FRVCTVS maioratus, feudi, vſufructuarij, emphyteuſis, ac beneficij cadunt in concurſus iudicio, atque ſub adminiſtratione, quia fructus rei prohibitæ alienari non cadunt ſub prohibitione, ſed pleno iure, & quoad dominium pertinent ad maioratus, feudi, emphyteuſis, aut beneficij poſſeſſorem, & ad vſufructuarium, & ideò ſicuti cadunt in obligatione, & hypotheca generali, ſeu ſpeciali; ita pariter capiuntur pro executione, & pro ſolutione creditorum, durante vita poſſeſſoris dumtaxat, & ſic in fructibus ad debitorem

quomodolibet pertinentibus; idcirco in iudicio concurſus inter eos formato à debitore poſſeſſore maioratus, feodi, emphyteuſis, vſufructuarij, aut beneficij fructus cadere probarunt in ſingulis innumerabiles penè Doctores.

2 Gutierrez *de Gabellis quæſt*. 117. *num*.8. vbi pluribus citatis firmat generaliter, quod in fructibus rei prohibitæ alienari poteſt, fieri executio, & capi in cauſam iudicati; allegat Tiraquellum, & plures alios.

3 Plenè tractat Mieres *de maioratu* 3.*part*.*quæſt*.9. *ex num*.106. vbi dicit, quod fructus bonorum maioratus durante vita poſſeſſoris poſſunt in pignus capi, & in illis fieri executio pro ſatisfactione creditorum ipſius poſſeſſoris maioratus ex *l. peto*,
4 *§.prædium*, *D. de legat*. 2. allegat Iaſonem, Seguram, Palacium Rubeum, & alios, *& in n*.107. dicit ipſe Mieres, quod in fructibs feudi poteſt fieri executio, ex Matthæo de Afflictis, & plurimis aliis *& in fine*. cum Palacio Rubeo *in cap. per veſtras de donation. inter*. §.38. *num*.4. *pag*.372. atque Angulo *in l*.1. *tit*. 6. *lib*. 5. *recopilat*. *gloſſ*. 12. *num*. 23.
5 quod ſi maritus habens maioratum, & receperit dotē, non videtur tacitè obligare bona maioratus pro dote, nec etiam expreſsè; benè tamen veniunt in tali obligatione fructus, & commoditas quam habiturus eſt maritus poſſeſſor maioratus; reddens rationem *num*.118. cum Matienzo *in l*.5. *tit*.9. *lib*.5. *recopil*. *gloſſ*.5. *num*.3. referente Palacium Rubeum,
6 quia fructus maioratus non ſunt pars maioratus; & quod in fructibus maioratus poſſit fieri executio ob debita poſſeſſoris, iterum reſoluit ipſe Mieres *num*. 117. poſt Auguſtinum Beroium, Palacium
7 Rubeum, Simancam, vtrumque Molinam, & alios qui etiam loquuntur in confiſcatione bonorum, condemnatione poſſeſſoris, vt in fructibus maioratus procedat, durante vita poſſeſſoris condemnati; latiſſimè hunc punctum proſequitur Gratia-
9 nus *diſceptation. forenſ*. c.580. *ex num*.18. vbi affirmatiuè, & intrepidè aſſerit, quod ad commodum creditorum debent cedere fructus rei prohibitæ alienari, cum inillis nulla conſideretur prohibitio, ſed liberè poſſint vendi, & obligari pro debitis illius,
10 qui fuit prohibitus alienare, & quod ideo rectè capiuntur in cauſam iudicati, & dantur in ſolutum per iudicem, quia fructus habentur tanquam bona allodiala, & libera, & non ſubiectata alicui prohibitioni, ſiue ſimus in fideicommiſſo, ſiue in feudo, ſiue in emphyteuſi ex pacto, & prouidentia, vel antiqua, ſeu in ſimilibus diſpoſitionibus, vt latè poſt multos ab eo adductos concludit Surdus *de alimentis*, *tit*.4.*q*.10. *ex n*.24. *vſque ad n*.34.

11 Et *num*. 19. ipſe Gratianus extendit ad fructus naſcituros ex re prohibita alienari, vt valeat obligatio per poſſeſſorem facta; cum prohibitus alienare, non cenſeatur prohibitus quoad fructus ex fundo percipiendos, quādo hoc non tendit in præiudicium vocatorum, *ex l. codicillos*, §. *inſtitut*. *D. de legat*.2. & ex latè comprobatis per Menochium. *de arbitrar. centur*.6. *caſu* 560. *n*.8. *cum ſequentibus*
12 *& in num*.21. *&* 22. Gratianus metipſe ſic ait, *Nec obſtat, quod in caſu noſtro concurrat prohibitio expreſſa teſtatoris, cum tacita legati, quæ impedit fieri alienationem, etiam quando poſſet fieri alienatio, quia procedit quoad bona prohibita alienari, non autem quoad fructus, qui ſunt liberi, & non ſubiecti fideicommiſſo, vt ſupra dictum eſt*, & ita loquitur Becanus *conſil*. 9. *num*. 11. *lib*.1. *cum aliis ex aduerſo adductis*; *nam prohibitio tunc redditur magis efficax quod bona principaliter prohibita alienari, ex Deciano*, &c. Videndus ad idem *n*.23.

Qui *ex n*.24.25. *&* 26. notanter loquitur ad no- 13
ſtrum propoſitum, ibi: *Nec facit, quod quando fundus feudalis, ſeu fideicommiſſo ſubiectus non poteſt adiudicari, nec tunc poterit fieri adiudicatio de fructibus annalibus, & aliis commoditatibus, itavt non detur creditoribus inductio in poſſeſſionem illarum, iuxta doctrinam Saliceti in puncto ex aduerſo allegatam, & videndam, in auth. ei qui iurat. col. penult. in princ. n*.48. *ad med. Cod. de bonis authorit. iud. poſſid. quia contraria opinio eſt verior, & magis communis, quod valeat talis adiudicatio in fructibus ad fauorem creditorem, vt tenet Bartol. in l. ſi finita*, §. *ſi de vectigalibus*, *n*.5. *D. de damno infecto, quam opinionem, ſequitur tanquam magis receptam*. Roland. *conſ*. 80. *n*.34. *lib*.1. Ruin. *conſ*.72. *n*.12. *lib*.5. *& receptiſſimam ſententiam, & ſequendam contra Salicetum dicit Menoch. de arbitrar. centur* 6. *caſ*.560. *n*.16. *in fin. vbi viginti quinque authoribus per eum adductis illam approbat*, quod etiam voluit ipſe Menochius *de recuperanda rem*.9. *n*.260. *vſque ad n*.164. cum aliis per Surdum *de alimentis*, *tit*.4. *quæſt*.10. *n*.29. *cum ſeqq*. &c. Marius Giurba *in conſuetud. Meſſanenſ. cap*.1.
gloſſ.2. *ex num*.109. poſt alios dicit, quod prohibitus 14
alienare non prohibetur cedere, donare, aut vendere, & quomodolibet alienare commoditates fructuum ex re prohibita percipiendorum, aut perceptorum; ex quo infert *n*.101. quod ſi cedens bonis habeat vſumfructum, licet ius vſusfructus creditoribus aſſignandum non ſit, pertinebit tamen ad ipſos pro eorum ſolutione fructuum commoditas. Bald. *in l. fin. col*.3. *C. qui bon. cedere poſſ*. Iaſ. *in* §. *fin. col. pen. in fin. inſt. de actio*. Craueta *conſ*.213. *n*.2. Anna *conſil*.51 *num*.11. itavt finito vſufructu, extingue-
tur etiam commoditas eius creditoribus applica- 15
ta. Baldus *in l*.1. *col*.2. *verſic. quæro nunquid ille*. *C. qui bon. cedere poſſ*. quem ibi ſequitur Salicetus *in quæſt*.2. Alexand. Trentacinquius *variar. reſol. lib*.3. *reſol*.27. *de ſolutionib n*.23.

D. Larrea *in deciſ*.10. *num*. 3. probat, quod licet 16
bona maioratus non poſſint obligari, vel alienari; fructus tamen poteſt poſſeſſor alienare, & hypothecæ ſubiicere, cum poſſeſſores ſint plene iure; nam alias, & libera diſpoſitio poſſeſſori maioratus prohiberetur, quod non eſt ferendum: ſed pro vita ſua poteſt fructus, & commoditates, quæ ad ſe pertinent alienare, & donare. *l. ſi is cui*, §. *heres*, *D. quemadmodum ſeruitutes amittantur*, *l. qui tabernas* 38. ibi: *Non ſolum, ſed ius vendidit*. *D. de contrahen. emption. leg. peto*, §. *prædium*, *D. delegat*.2. ibi: *Tandiu emptor retinere debet, quandiu venditor haberet, bonis non venditis, poſt mortem eius non habiturus*. Quia in eis non eſt prohibita alienatio. Menoch. *lib*.3. *præſumpt*.3. Molina *de iuſtit. & iur. tom*.1. *diſputat*.7. *in fin*. & ex Couar. & pluribus aliis Thom. Sanch. *de ſtatu Relig. lib*.7. *cap*.13. *num*.17 Gregor. Lopez *in l*.24 *gloſſ*.5. *ad fin. tit*.31. *part*.3. Gratianus *diſceptat*. 221. *num*.4. Cancerius *lib*.1. *variar. cap*.8. *à num*. 71. plurimos refert Valenzuela Velaſquez *conſil*. 56. *num*. 1. *cum ſequentibus*.

Et idem D. Laurea *num*.4. repetit, quod poſſeſſor 17
maioratus poteſt alienare, & obligare fructus, & commoditates pro vita ſua, ex Baldo, Socino, Bertrando, Caſtrenſ. & aliis per Mieres *de maioratu* 3. *part*. *quæſt*.9. *à num*.121. Mantica *de tacit. & ambig. conuentionib. lib*.13. *tit*.25. *num*.8. & Molina *lib*.2. *de primogen. cap*.10. *n*.50.

Et

18 Et quod poſſeſſor maioratus liberè valeat donare, vendere, cedere, aut locare fructus prouentus, & redditus ſui maioratus, aut quauis cauſa alienare in ſui præiudicium, non tamen in præiudicium ſucceſſoris, itavt tandiu duret ius ceſſionarij, donatarij, aut fructuum emptoris futurorum, quamdiu vi-
19 ta poſſeſſoris alienantis, & non amplius, in tantum vt accedente morte poſſeſſoris ſtatim reſoluatur, & extinguatur, tenent Mol. *lib.* 1. *c.*21. maximè *n.*24. *&* 25. Auen. *in l.*45. *Tauri gloſſ.*2.*num.*6. Gutierrez *practicar.lib.*3. *num.*12. optimè Blaſ. Diaz de Mena *in addit.* ad Gammam *deciſ.*92. Caued. *deciſ.*96.*n.*7. optimè Caſtillo *controu.tom.*3.*cap.*18. *n.*189. *&* 110. *num.*17. ex eo quia prohibitio alienationis non extenditur ad fructus, & prouētus rei prohibitæ alienari, quos ſuos facit poſſeſſor maioratus.

20 Et quia in renuntiatione, & obligatione omniū bonorum comprehenduntur fructus maioratus pertinentes ad debitorem. Probant Ruinus *lib.*1. *conſil.*112.*num.*10. Pariſ. *lib.*3.*conſil.* 71.*num.* 14. Crauet. *conſil.* 698. *num.* 14. Rolandus *lib.*4. *conſil.*34. *n.*92. Cephalus *concil.*430.*n.*49, Menoch. *conſ.*87.*num.*26. *volum.*1 Ozaſcus *deciſ.Pedemontan.*112.*num.*42. Caualcan.1.*p.deciſ.*36.*num.*17. Decianus *lib.*1. *conſ.*521. *n.*4. Peregrin. *de fideicommiſſ.art.*32. *n.* 33. Antonius Petra *de fideicommiſſ.q.*14.

21 Comprobatur, quoniam licet ſuper bonis maioratus, & aliis expreſsè prohibitis alienari, pariter cenſeantur prohibita pignora, hypothecæ, & obligationes, *ex §. alienationi, in auth.de alien. & emphyt. & ex l.fin.* & ibi Bartol. Bald. Alberic. *num.*1, & Fulgoſ. *Cod. de rebus alien.non alienand.* Bart. *in l. quorum, D de. pignorib. & in l. penult. §. instrumento, n.*4.*D.delegat.*2. Alexand. *in l. Marcellus, §. res qua, num.*3. *D.ad Trebellian.* Ioan. Nicol. *in repet. l. generaliter, num.* 139. *C. de ſecund. nupt.* Cardinal. Albanus *in l.quoniam, C.de pignor.* Ruinus *conſ.* 123. *n.*20.*lib.*2. Pancirol. *conſil.* 171. *n.*8. Menoch. *conſil.*116.*n.*15. Tiraq. *de legib. connubial. gl.* 3. *num.*101. Couar. *lib.*2.*var.c.*16.*n.*7. Rodoan. *de reb.Eccleſ.non alien.q.*1.*n.*6.*&* 11.*& q.*2.*cap.*6.*n.*9. *& ſeqq.* Fauius de Monte *de emptione, & vendit.q.*3.*art.*22.*num.*10. Maſcard. *de probat.concl.*1236. *n.*108. Petra *de fideicommiſſ.q.*8.*n.*105. Pereg. *de fideicom.art.*4. *n.* 118. & ex aliis pluribus Vincent. Fuſſar. *de ſubſtitut. q.*703. *n.*2. *& per totum,* qui, ampliſſimè tractat. Copioſè etiam Ludou. Cenc. *de cenſib. q.*19. *ex n.*1. *cum ſeqq.*
22 quia tunc hypotheca, & obligatio, vel cenſus conſtitutio ad initio eſt ipſo iure nulla. Probant ipſi DD. & innumeri alij adducti à Fuſario *q.* 706.*n.*2. *& ſequentibus, &* Cencius *n.*5.

23 Adhuc tamen hæc prohibitio non extenditur ad fructus maioratus, & rerum, quæ expreſſè prohibitæ ſunt alienari; nam in eis cadit hypotheca, & obligatio, atque etiam cenſus conſtitutio. Ita probant Follerius *in practicar. cenſual. in verbo huiuſmodi, num.*41. Aurelius Corbul. *de iure emphyt. cauſa* 14. *ob alienat. irrequiſito domino, ampliatione* 49. *num.*1. *& ſeqq.* Ferician. de Solis *de cenſib.tom.*2.*lib.*2. *c.*4. *num.*4. *verſic. ſed antequam.* Ludouic. Auendaños *de cenſib.cap.*61. *num.* 6. *& ſeqq.* & optimè *ex n.* 8. Vincentius Fuſſarius *de ſubſtitut. d. quæſt.*706. *n.*9. & pluribus adductis Rotæ *deciſ.* probat Cencius *de*
24 *cenſib. quæſt.*19. *ex num.*27. *& ſequentibus.* Vbi addit, quod regulariter per alienationem fructuum rei expreſsè alienari prohibitæ non contraueniatur prohibitioni, per rotam *dec.*333.*poſt tractatum.*

25 Hoc tamen temperamento, vt obligatio, hypotheca, & cenſus impoſitio ſuper fructibus maioratus, & rei expreſsè prohibitæ alienari tantum duret, quantum vita debitoris obligantis, & eo vſque valere, quatenus, & quamdiu imponens rem illam poſſideat, & ex ea fructus percipiat, & ſuos faciat; illo autem non poſſidente, nec fructus percipiente reſoluitur obligatio, & hypotheca, quæ contra tertium, ſucceſſorem, & poſſeſſorem non datur Vt ex Cuman. *in l. Codicillos, §. instituto. numero* 2. *verſic. mouetur, D. de legat.* 2. Corbulus *de iure emphyteutico in cauſa ob alienation. ampliat.* 49. *n.* 18. Cencius *de cenſib.d.quæſt.*19. *ſub. num.*27. *verſ. iſta autem impoſitio cenſus.*

Et loquendo in cenſu impoſito ſuper fructibus 26
rei emphyteuticæ, vt amplius non duret, quam
vita imponentis durante, plurimos refert ipſe, Cen- 27
cius *in quæſt.*22. *num.* 10. Atque loquendo in cenſu impoſito ab hærede ſuper rebus fideicommiſſo, & reſtitutione grauatis, vt dumtaxat duret, durante vita hæredis grauati imponentis, quamplurimis Doctoribus exornat ipſe Cencius *d.quæſt.*19.*ex n.*1.
& quod impoſitio cenſus reſoluatur adueniente 28
caſu ſubſtitutionis, poſt Auend. Intrigol. Foller. Benedict. Bonon. Bocac. Solis, Frederic. Martham, & multos alios probat Vincentius Fuſſarius *de ſubſtit. quæſt.*706.*n.*1. quia reſoluto iure imponentis, reſoluitur ius cenſus, & hypothecæ.

Et quod in fructibus feudi, & emphyteuſis poſ- 29
ſit fieri executio pro ſatisfactione creditorum durante vita debitoris dumtaxat. Latiſſime nos, & accuratè probauimus *ſuprà hac* 3.*p.cap.*3. *per totum,* Adde Carrocium *de exceptionibus, except,*58.*per totum,* idem poſt plurimos alios probat Gaito *de credito.cap.*4.*quæſt.*11.*ex num.*1855.*cum ſeqq.*

Et tandem quod fructus maioratus poſſint per 30
poſſeſſorem obligari, & in executionem capi pro ſatisfactione creditorum poſſeſſoris, ita tamen vt ius creditorum ſuper fructibus tantùm duret, quantum vita, & poſſeſſio debitoris, ita vt huius morte extinguatur, & reſoluatur, etiamſi integrè ſoluti non ſint, innumerabiles Doctores, & ſingulariſſimas doctrinas congeſſimus *ſuprà* 1.*p.cap.*24.*ex num.* 52. *cum ſequentibus, verſic.. in qua quæſtione, quantum attinet,* &c. Et inferius *ex num.* 55. *verſicul. non obſtat primum, quod ius publicum,* &c. Et eadem 1. *p. cap.* 10. *ex num.* 89. *vſque ad finem, & cap.* 9. *ex numero* 69. *verſicul. ex hactenus abundè comprobatis,* &c. Iis locis copioſè videbis, non repeto.

Idem procedit in vſufructuario, qui poteſt fru- 31
ctus obligare, & hypothecare ſuis creditoribus, & in cauſam iudicati, capi pro creditorum ſatisfactione, ſaluo iure proprietarij, & hæc obligatio, & executio durat durante vita debitoris, vſufructuarij dumtaxat, & eo mortuo hypotheca, & ius creditorum ad fructus extinguitur, reſoluitur, & expirat ipſo iure. Vt argumento text. *in l.neceſſario, §.fin. D. de periculo, & commodo rei vendita* Probatur, Felician. *de cenſib.lib.*2.*c.*4.*n.ad fin. & n.*5. Caſtillo *in tract. in vſuſfructu, cap.*70. *num.*9. *& ex numero* 1. latè etiam Fontanella *de pactis nuptialib.clauſul.*4. *gloſſ.*18.*part.*3.*ex num.*92. *&* 93.*tom.*1.*fol.*467.

Quod etiam admittitur in fructibus beneficij, 32
quos ſicut debitor poſſeſſor poteſt ſua vita durante obligare creditoribus ſuis, ita & in executione pro eorum ſatisfactione, & ſolutione capi, ſecus mortuo debitore, & per plures probat Auguſt. Barb. *in cap.olim.*16.*n.*3.*de reſtitut. ſpoliat.* optimè Menoch. *conſil.*105.*ex n.*88.*tom.*1. & alij plurimi per nos adducti *ſuprà* 1.*p.c.*42.*ex n.*1.*& per totum.*

33 Quibus ſuppoſitis clarè patet, quod mortuo poſ-
ſeſſore maioratus, & ſimilium, ſtatim fructus, qui
aderant in concurſus iudicio per eum peracto in-
ter ſuos creditores diſſoluũtur à nexibus concurſus
ipſo iure, & ab adminiſtratione, atque adminiſtra-
tore, atque illico tradenda ſunt bona ipſa vero ſuc-
ceſſori, cum per mortem ius debitoris annihilatum
fuit, ex quo dependebat ius creditorum ad ipſos
fructus, quod pariter annihilatum, & reſolutum
fuit ipſo iure, ex hactenus latè comprobatis.

34 Nam in ſucceſſorum præiudicium nullum à de-
bitore nec grauamen impoſitum ſubſiſtit, nec tran-
ſit nec valed. Iſernia & alij, *in cap.1.tit.an agnatus.*
Suar. *in theſauro receptar. ſententia. lit.* F. *n.*70. Ma-
ſchard. *de probationib. concl.*767. *n.*4. Franch. *de feu-
dis, rubr. ſpecial. feud. n.*112. Menoch. *conſ.*454. *n.*17.
*& conſ.*563. *n.*36. Intrigol. *de feud. centur.*1. *q.*51. *n.*44.
Bammacar. *in cap. omnes filij, n.*40. *ſi de feud. fuer.
contron.* Petrus Greg. *de conceſſ. feud. p.*3. *q.*6. *n.*3. Affli-
ctis *deciſ.*26. *n.*6. Tobias Nonius *conſil.*1. *n.*24. & ex
aliis Giurba *deciſ.*2.108. *n.*21.

35 Quia eo mortuo ius ſuum extinguitur. Iſernia
conſtit. diua memoria in princip. & *ibi* Ann. *n.*127.
Petrus gregor. *d. quæſt.*6. *n.*9. Alexand. *conſ.*51. *vol.*4.
Ruinus *conſ.*45. *n.*17. *& conſ.*90. *in fine, vol.*1. & per
36 alios infinitos, Giurba *ſub d. n.*11. per inde ac ſi nun-
quàm fuiſſet in mundo. Giurba *d. num.*11. *in fine*, ex
Ferecia *de ſubfeudis, lib.*3. *differens.*6. Thomas de
Martin. *tit. de feud. pact. & prouiden. n.*57. Intrigol.
*d. quæſt.*51. *n.*92. Camill. de Curte *de feudis*, §. *nunc
de altera, n* 5. *& ſeqq.*

37 Quia ſucceſſor non à debitore, ſed à primo inſti-
tutore capit, & tot ſunt donationes, quot vocatio-
nes, & vna non dependet ab alia copiosè Giurba *d.
38 deciſ.*108. *n.*13. *& n.*19. ac propterea ſucceſſor non
tenetur ad debita prædeceſſoris; multos citat Giur-
ba *num.*20. Molina *de primog. lib.*1. *cap.*10. *ex num.*28.
Caſtillo *tom.*6. *cap.*161. *ex n.*32. & Surdum.

39 Et quia quando commoditas, & fructus maiora-
tus, vel fideicommiſſi obligantur, aut donantur, vt
mortuo debitore reſoluatur ius creditorum, & ad-
iudicatio pro executione facta, probat ex Paulo
Caſtrenſ. *conſil.*351. *n.*4. *lib.*1. Mieres *de maioratu* 3.
*part. quæſt.*9. *n.*112. *& n* 121. vbi dicit, quod execu-
40 tio poteſt fieri in fructibus rerum feudalium; ta-
men vaſſallo debitore mortuo, ſi ex fructibus credi-
tor non fuit ſatisfactus, & maneat inſolutus reuer-
titur feudum ad dominum, vel agnatum pro ſua na-
tura; plurimos Doctores conduximus ſuprà 1. *part.
cap.*24. *ex num.*55. *cum ſeqq. verſ. non obſtat primum,
quod ius publicum*, &c.

41 Et quia, debitor non format concurſum de bo-
nis alienis, ſed de ſuis dumtaxat, & propterea ter-
tius dominus bonorum, quæ penes concurſum ſunt,
ante omnia, recuperat, abſque aliquo concurſu, pro-
vt alibi ſæpè diximus ſuprà 1. *part. c.*8. *ex n* 38. *cum
ſeqq.* & aliis in locis ibidem commemoratis, & ideo
ſucceſſor in maioratu, beneficio, feudo, emphyteuſi
de prouidentia, ac dominus proprietatis reſpectu
debitoris vſufructuarij, hoc mortuo abſque dubio
recuperat omnia bona ſua, quorum ius fuit extin-
ctum per mortem poſſeſſoris debitoris, quia ipſo
iure diſſoluuntur à nexibus concurſus, & eius ad-
miniſtrationem exeunt.

42 Bene verum eſt, quod creditores poſſeſſoris mor-
tui ius habebunt ad ratam fructuum, qui diuini de-
bent inter hæredem debitoris, & ſucceſſorem ma-
ioratus, beneficij feudi, & ſimilium, quia cum illam
ratam ſuam fecerit debitor in vita ſua, & ad eum,
pertineat, in illa poſſet continuati concurſus iudi-
cium, & ſolui creditores; & quemadmodum fiat pro
rata temporis fructuum, & emolumentorum diui-
ſio hæc, vide Eſcobar *computat.*20. *per totam*, Addi-
tionat. ad Molinam *lib.*3. *cap.*11. *num.*12. *fol.*253. Ca-
ſanate *conſ.*28. *ex n.*24.

Solet tamen mortuo debitore inter adminiſtra- 43
torem bonorum concurſus, & inter ſucceſſorem in
maioratu, aliiſve ſimilibus rebus ſupradictis con-
tentio oriri, quis eorum debeat recolere fructus
omnes maioratus integraliter, vt alter, poſtmodum
ab eo petat ſuam ratam tangentem; nam inter ſe- 44
queſtrum, & ſucceſſorem maioratus eadem fit fru-
ctuum pro rata diuiſio, quemadmodum fieret inter
ſucceſſorem, & hæredem prædeceſſoris defuncti;
vt poſt alios probant Chriſtophorus de Paz *in tr.
de tenuta, cap.*11, *ex. n.*30. *cum ſeq.* & Additionat. ad
Molinam *lib.*3. *cap.*11. *ſub n.*12. *fol.*253.

Quam controuerſiam in facti contingentia reſol- 45
uit hic Senatus Valliſoletanus, & rectè ac iuridicè,
vt omnium fructuum recollexio pertineat ad ſuc-
ceſſorem, cum aſſiſtenria tamen adminiſtratoris ſi
velit pro officio ſuo, & intereſſe creditorum adeſſe
recollectioni, vt ſciatur quot, & quanti fructus fue-
rint recollecti, & percepti, vt poſtmodum ſecurè,
& ſine fraude diuidi poſſint inter eos pro rata cui-
libet tangente; aliud enim foret abſurdum; tum
quia bona ipſa nunquam ingreſſa fuerunt concur- 46
ſum, nec ſuper eis formari vnquam potuit, ex ſu-
pradictis; & quæ ſignanter ex pluribus Doctoribus
annotauimus ſuprà 1. *p. c.*24. *n.*36. *verſ. in qua quæſt.*
&c. *& verſ. & in terminis noſtris idem probat Mat-
thæus Brunus*, &c. Et ſtatim à concurſu exeunt mor- 47
tuo debitore, & reincidunt in dominium ſucceſ-
ſoris, ad quem propterea fructuum recollectio ex-
inde pertinet, quia fructus ſunt acceſſio dominij,
& dominium ſequuntur, vt ex pluribus iuribus, &
Doctoribus probauimus ſuprà 1. *part. c.*21. *ex n.*24.
verſ. ex quo duo notabilia, &c. *&* 2 *p. cap.*20. *ex n.*20.
verſ. & quemadmodum fructus rei empta, &c.

Et quia recollectio fructuum ſpectat ad eum, qui 48
maiorem partem habet in ſe, ex *l. ſi quæ ſunt cautio-
nes, D famil. ereiſcund.* latè Tiraquell, *de primogenitis,
de præfat. à n.*126. D. Lara *de Capellanis, lib.* 1. *c.*7.
Sicuti inſtrumenta deponenda ſunt apud eum, qui
maiorem partem habet in re. Caldas Pereira *de em-* 49
*ptione, & vendit. cap.*15. *n.*61. *&* 62. qui iura, & plu-
res Doctores allegat, & conducunt quæ latè ſcribit
Pereia *de inſtrumentor. edit. lib.*5. *reſolut.* 13. *à prin-
cip. & ex n.*9. *fol.*588. facit etiam doctrina gloſſæ *in
l.*2. §. 1. vbi Bald. & Butrius *C. communia de legatis*,
quod electio ſpectat ad habentem maiorem partem
in re; & quod res aſſignanda erit habenti maiorem
patem in ea, ſequi Fabianus de Monte *de emptio-
ne, & vendit. quæſt.*20.3. *quæſt. princ. in fin.* at cum in 50
noſtro caſu bonorum non ſolum maiorem partem,
verum & omnes integraliter habeat ſucceſſor in
maioratu, & ſimilibus, proculdubio ipſi pertinebit.
omnium fructuũ recollectio, & ab eo adminiſtra-
tor, & creditores recuperare debent ratam fru-
ctuum debitori defuncto tangentem, ſicuti tenen-
tur petere, & exigere alia credito pertinentia de-
bitori. Et quia res maioratus tradendæ ſunt ſucceſ-
ſori, cum fructibus pendentibus, vt per plura iura
probat Eſcobar *d. computatione* 20. *ex n.*2. *& ſeq.*

Atque is conſors, & ſocius præfertur, qui maio- 51
rem partem habet in re Barb. *in coll. ad l. dudum n...
C. de contr. empt.* Plures relati à Gratiano *tom.* 4.
*cap.*745. *n.*16. *& ſeqq.*

CAPVT

CAPVT XVI.

De vita, & interitu iudicij concurſus quandiu pendeat, & qualiter extinguatur?

Et an in poteſtate debitoris ſit iudicium ſemel à ſe inter creditores formatum diſſoluere?

Ac quemadmodum adminiſtratio, & adminiſtratoris munus diſſoluatur?

SVMMARIVM.

Debitor communis, qui litem & concurſum formauit an poſſit ab ea liberè diſcedere inuitis creditoribus ad illum citatis. n. 1. & ſeqq.

Debitor cedens bonis, poteſt pœnitendo à ceſſione diſcedere, & bona ſua recuperare inuitis creditoribus. n. 1. ex n. 64.

Plurima iura ad idem expenduntur ibid.

Debitor cedens bonis poteſt re integra pœnitere, & impedire eorum diſtractionem; iuxta communem Doctorum num. 3.

Res integra, vt debitor poſſit pœnitere, à ceſſione diſcedere, quando dicatur. ibid. n. 4. & 5.

In iudicio quaſi contrahitur inter litigantes quorum nullus inuito aduerſario à lite diſcedere poſſit. num. 6.

Ceſſio bonorum eſt priuilegium, cui lite pendente, & ſententia prolata poteſt debitor renunciare. numero 7.

Reſtitutioni per ſententiam obtentu poteſt minor renunciare, & ea non vti, inuito aduerſario numero 8.

L. ſi iudex circumuento, ff. de minoribus exornatur. ibid.

Debitori licere à ceſſione diſcedere tanquam à iure priuilegiato, qui teneant. n. 9

Actus geſtus in iudicio, qui de per ſe non erat obligatorius, non arctat actorem, quominus ab eo libere diſcedat. n. 10.

Debitorem formantem concurſum non poſſe liberè à lite diſcedere inuitis creditoribus, verius eſſe oſtenditur ex n. 11.

Et ita obſeruat omnium tribunalium vniuerſalis praxis. n. 12.

A ceſſione bonorum facta per debitorem extra iudicium poteſt diſcedere integra, iuxta iura, & communem opinionem de qua ex n. 2. & n. 13.

A ceſſione bonorum facta per debitorem in iudicio, & per viam litis motu diſcedi non poſſe inuitis creditoribus, tenet communis Doctorum. n. 14.

At notatur Vincent. de Franchis, qui obiter & aliud agens, contrarium dixit n. 15.

Simplex ceſſio bonorum in iudicio, & extra iudicium fieri poteſt à debitore. n. 16.

Lis noſtra creditorum non niſi in iudicio formato inter creditores moueri poteſt à debitore. n. 17.

Differentia maxima verſatur inter ſimplicem bonorum ceſſionem, & litem concurſus. n. 18.

Concurſus lis non facile adaptatur regulis de ſimplici ceſſione bonorum loquentibus, ſed ſtricti iudicij ordinarij potius. n. 19.

In lite concurſus veluti inuoluitur ceſſio bonorum, principaliter tamen à iure ordinario prouenit. num. 20

Caſus ſimplex non comprehenditur ſub mixto, in præiudicium tertij. n. 21

A lite concurſus poteſt re integra debitor recedere. num. 22.

A lite, & iudicio concurſus debitor diſcedere nequit, quando res non ſit integra, puta poſt litationem intimatam creditoribus, vel poſt litis conteſtationem. n. 23

Ex citatione aduerſario intimata iſti ius quæritur, quod inuito alteri lite renunciare nequit. n. 24.

Per citationem aduerſario intimatam res deſinit eſſe integra impeditiua deceſſus à lite, n. 25.

Litis concurſus renunciandi via præcluditur debitori poſt litis conteſtationem. n. 16.

A quaſi contractu iudicij non receditur ſicuti nec à contractu celebrato altero contrahente renitente. num. 27.

Quaſi contractus oritur à litis conteſtatione non antea. num. 8.

A ſimplici bonorum ceſſione diſceſſio ad duo permittitur debitori, vt ſoluat creditoribus, vel vt denuo audiatur & defendantur. n. 29.

Per ſolutionem oblatam à debitore creditoribus admittitur debitor à lite concurſus diſcedere. n. 30.

Litis concurſus formatur vt audiatur debitor, & cognoſcatur de iuribus creditorum ac de ſuo antea quam ad bonorum diſtractionem perueniatur. n. 31.

Ad ſimplicem bonorum ceſſionem debitor non admittitur, niſi iam condemnatus, aut debitum fateatur n. 32.

Creditor formans concurſum abdicat ſe adminiſtrationi, & bona in depoſito, & ſequeſtro ponuntur. num. 33.

Depoſitum authoritate iudicis factum abſque eiuſdem authoritate deponens remouere non poteſt. numero 34

Lis creditorum extingui poteſt creditoribus, quibus intereſt ſimul conſentientibus. n. 35.

Pacta tamen & conditione appoſita in proteſtatione conſenſus ad vnguem ſeruanda ſunt. n. 36.

Iudicium concurſus diſſoluere poteſt debitor ſi ſoluat creditoribus. n. 37. & 38.

Debent tamen ſatisfieri creditores cum effectu, alias iudicium permanet. n. 39.

Adminiſtratio concurſus durat durante lite, & ea extincta extinguitur. n. 40.

Lis finitur per rem iudicatam executioni mandatam, cum effectu, ita vt interim adhuc pendere dicatur. n. 41.

Lis creditorum finita dicitur poſtquam virtute ſententiæ graduationis omnes ſint ſoluti, & integre ſatisfacti. n. 42.

Concurſus creditorum finis eſt ipſa tum ſolutio, & ſatisfactio, qua ceſſante lis, & iudicium durat. num. 43.

Finis expectandus eſt. n. 44.

Omnia à fine media regulantur. n. 45.

Lis creditorum non finitur creditoribus omnibus nondum ſolutis. n. 46.

Lex, grege 13. ſi creditor, ff. de pign. ad idem ponderatur. ibid.

Concurſus creditorum, nec per ſententiam graduationis, nec per adiudicationem bonorum factam creditoribus finitur, quouſque omnes cum effectu ſint ſatisfacti. num. 47.

Concurſus iudicium non diſſoluitur ſi aliquis creditor fuiſſet ſolutus ſub cautione de reſtituendo alteri potentius ius habenti. n. 48.

Nouus comparens potior creditor, idem ingreditur iudicium concurſus, quod non eſt extinctum etiam omnibus illi aſſiſtentibus ſolutis ſi adſit clauſula de reſtituendo potiori venienti. n. 49.

Nec noua aggreditur lis, ſed antiqua continuatur. ibid.

Iudicium concurſus non diſſoluitur quando vnus creditor inſolutus remanſit. n. 50

L. cum vnus ex creditoribus, 12. §. planè, ff. de bonis, Author, iudic. poſſid. ponderatur. n. 51.

Concurſus vniuerſitas conſeruatur, & continuatur in vno creditore nondum ſoluto, etſi omnes alij fuerint dimiſſi. n. 52.

Prælatio non cadit in vnico, ſed inter plures concurrentes, n. 53

Vniuerſitatum & ſtatum vnus, vel duo non faciunt. n. 54. & 56.

Vniuerſitas, & ſtatus non poteſt incipere niſi à tribus, conſeruatur tamen in vno. n. 55.

Concurſus creditorum dicitur creditorum cœtus ſignificans vniuerſitatem perſonarum. n. 57.

Inter vnum & alterum creditorem iudicium concurſus à principio formari non poteſt. n. 58.

Concurſus bonis inter creditores cõſumptis, vel aliter extinctis, an concurſus diſſoluatur, & lis finita dicatur, ex n. 59.

Cedens bonis, quæ omnia venduntur pro ſatisfactione creditorum licèt omnibus non ſufficiant liber debitor manet itavt amplius de nouiter quæſitis illis non teneatur. n. 60.

Concurſus iudicium non diſſoluitur, etiam venditis bonis debitoris pro creditorum ſolutione quando vnus remanſit inſolutus. n. 61.

Adhuc durat contra debitorum obligatio, & ſententia executio in ſuſpenſo manet quouſque bona nouiter debitori acquirantur, n. 62.

L. Debitoris bona, ff. de ceſſione bonorum, & l. qui. bonis, 6. antecedent, ff. eodem, tit. interpretantur. ibid.

Per defectum bonorum neque euaneſcit executio, nec diſſoluitur obligatio debitoris; ſed ius penditur, & durat in ſpe acquirendorum. n. 63.

Sententia lata contra non poſſidentem executio ſuſpenditur, atque ad effectum perducitur, quandocumque cœpit poſſidere. n. 64. & 65.

Bonis ceſſis, & diſtractis pro ſolutione creditorum, ſi omnibus non ſufficiant inſoluti conſeruant obligationem bona nouiter à debitore quæſita num. 66.

Limitatur quando ceſſio bonorum fit cum infamia, & ignominia n. 65.

Quam diſtinctionem reddunt quàm plurimi Doctores. num. 67

Concurſus iudicium motum ſuper bonis maioratus quando extinguatur. n. 68. remiſſiuè

Adminiſtratio atque adminiſtrator concurſus durat durante iudicio concurſus, & extincto extinguitur. n. 69.

Sequeſtrum ob cauſam litis motæ durat durante lite. num. 70.

Sequeſtrum, & depoſitum, vt diſſoluatur requirit executionem rei iudicatæ ſuper lite principali. num. 71.

Curatoris ad bona dati propter aliquam cauſam, officium finitur ceſſante cauſa. n. 72.

Curator datur filiofamilias minori ob patris deportationem, finitur Patre reuerſo. n. 73.

Curator bonis captiui finitur capto reuerſo. numero 74

Curator datus hereditati iacenti finitur hæreditate adita. n. 75.

Curator hereditati, tanquam iacenti datus ad inſtantiam creditorum, quæ reuera iam erat adita ad iudicium creditorum annulletur. n. 76. & num. 77.

Curator datus furioſo durat quandiu furor. numero 78.

Curator datus ventri, non tutor. n. 79.

Curatoris officium ventri dato finitur ſtatim, quod infans naſcitur. n. 80.

Curator datus ob certam, cauſam, ceſſat ceſſante cauſa. num. 81.

Solutis creditoribus, & extincto iudicio concurſus, bona quæ ſuperſunt, reſtituuntur debitori. n. 82.

PRIVSQVAM Iudicij concurſus vitam, & interitum diſcutiamus: præmittenda eſt reſolutio difficilis quæſtionis; an debitor qui litem concurſus inter ſuos creditores ſemel formauit, poſſit liberè pœnitere, & à lite diſcedere inuitis creditoribus ſuis, ad illam conuocatis.

Et pro parte affirmatiua, vt in ſua poteſtate, & facultate ſit, à lite, & ceſſione bonorum diſcedere, litem, & concurſum leuare, & bona ſua recuperare, & ab adminiſtratione, atque adminiſtratore tollere, faciunt iura expreſſa, *l. is qui bonis ceſſit, ante rerum venditionem vtique, bonis ſuis non caret. Quare ſi paratus fuerit ſe defendere, bona eius non veneunt* 3. text. *in l. quem pœnitet bonis ceſſiſſe, poteſt defendendo ſe, conſequi, ne eius bona veneant, D. de ceſſione bonor. l. ſi quantitatem, quam licet Reipublicæ condemnatus debebas; fruſtra vereris, ne verbum bonum ceſſionis temerè à te prolatum, priuare te necdum diſtractis facultatibus, iuris rationibus poſſit. Cod. qui bonis cedere poſſ.* conſonat, *l.* 2. *tit.* 15. *part.* 5. ibi. *Pero ſi el debdor, que vuieſſe aſſi deſamparado lo ſoyo, dixieſſe ante que fuſſen vendidos todo ſus bienes, que les queria cobrar, para facer paga a ſus debdores, o, para defenderſe luego con derecho contra ellos, eſtonce non deuen vender ninguna coſa de lo ſoyo, ante decimos que deue ſer oido.*

Hanc debitoris partem fouent plurimi Doctores firmiter ex præfatis iuribus aſſeuerantes, quod debitor, qui ceſſit bonis, poteſt reintegra pœnitendo impedire bonorum ſuorum venditionem, vt ſoluat, vel vt defendatur, & rem eſſe integram declarant, anteaquam bona ſint diſtracta, prout etiam exponunt iura præallegata, vel quando inter creditores nihil eſt diſtributum, poſt ceſſionem factam, ſed omnia iura, & bona ſunt in eodem ſtatu, quo erant tempore ceſſionis, notant Bartol. & Angel. *in d. l. is qui bonis, & in l. 2.* vbi etiam Bart. Bald. Salicet. & Caſtrenſ. *Cod. de ceſſio. bonor.* & eſt deciſum per *Capellam Tholoſanam, quæſt.* 134 aliàs 194. Brunus *in tractat. de ceſſione bonorum, quæſt. principal.* 15. *per totam, & quæſt.* 19. *num.* 6. & per Bald. *in l. 8. Cod. de ceſſion. bonor.* & alberic. *in rubrica, num.* 7. Socinus Iunior *conſil.* 58. *numer.* 14. *lib.* 4. Marius Muta *ſuper conſuetudinib. Panormit. cap.* 57. *num.* 4. Iaſon *in §. fin. num.* 23. *inſtitut. de actionib.* tenet Gratianus *diſceptat. forenſ. tom.* 3. *cap.* 486. *num.* 24. & 25. & ita in foro vidiſſe dubitari, & determinati affirmat Iacob. Cancer. *variar. reſolut. lib* 2. *cap.* 9. *num.* 50. idem aſſerit Sanctius à Mello *in opuſcul. de inducijs debitor quæſt.* 1. *num.* 14. & *quæſt.* 4.

quæſt. 4. *n.* 17. & ſequitur Gratianus *loco citato.* Idem
4 nouiſſimè Antonin. de Virgil. *in tract. de legitima*
perſona cap. 12. *n.* 14. dixit, quod cum debitor, li-
cèt cedat bonis, maneat eorum dominus ante-
quam eius bona ſint vendita, aut creditoribus
tradita, poteſt ſi res eſt integra, hoc eſt ſi poſt ceſ-
ſionem nihil eſt venditum, aut inter creditores di-
ſtributum, ſed omnia bona, & iura ſunt in eodem
ſtatu, prout erant ante ceſſionem pœnitere, & pro-
ſequi ſua iura agendo, & ſe defendendo re integra
vt dictum eſt.

5 Et quod debitor poſſit re integra pœnitere, &
ceſſionem reuocare, tenet cum Iaſone, Aretino, &
Cephal. Philippus Paſchalis *de viribus patriæ po-*
teſtatis, part. 2. *cap.* 9. *n.* 55.

6 Deinde & pro debitore litem, & concurſum cre-
ditorum pendentem liberè deſerente, & bona ſua
ad libitum recuperante, fortiter vrget, quod licet
in iudiciis quaſi contrahatur, à quo inuito colli-
tigante nullus diſcedere non poteſt, cum contra-
ctus, qui à principio fuit voluntarius, ex poſt facto
fiat neceſſarius, vt inferius dicemus: adhuc tamen
hæc regula fallit, in cedente bonis, qui etiam lite
pendente inter ſuos creditores à ſeipſo cauſata,
poteſt pœnitere, & ab ea liberè diſcedere inuitis
7 creditoribus. Nam cum ceſſio bonorum ſit priui-
legium extraordinarium, & ſpeciale, inductum in
fauorem debitoris, ei poteſt renuntiare lite pen-
8 dente. & etiam ſententia prolata, qua non vti po-
teſt, ſi velit. Ita per text. *in l. qui bonis, D. de ceſſione*
bonorum, iuncta ratione text. *in l. ſi Iudex circum-*
uente, D. de minor. vbi minor petitæ reſtitutioni,
& per ſententiam obtentæ poteſt iterum renuntia-
re, & ſententia non vti inuito aduerſario, quam
latè exornant Tiraquell. & alij, per Gutierr. *pract.*
9 *lib.* 2. *quæſt.* 22. Eodem modo debitorem liti inter
ſuos creditores introductæ poſſe liberè renuntiare,
& à ceſſione bonorum diſcedere, probat latè Vin-
centius de Franchis *in deciſ.* 346. *ex n.* 1. *cum ſequen-*
tibus, & ſignanter *ex num.* 9. vbi pro hac opinione,
ex præfato fundamento allegat Bartol. *in l. qui*
bonis, D. de ceſſione bonorum, dicentem, in ceſſione
bonorum in fauorem debitoris inducta poſſe de-
bitorem pœnitere, & reuocare ſuam confeſſio-
10 nem, & ſe defendere aduerſus creditores. Et ideo
dicit ipſe Franchis, quod text. *in leg. ſicut ab ini-*
tio. Cod. de action. & obligation. licet procedat tam
in contractu, quam in quaſi contractu, & ſic in iu-
dicio, vt præcisè obligentur litigantes; non ta-
men procedit, quando actus, qui fit in iudicio,
per ſe non fuit obligatorius, quia ſpeciali iure fuit
inductus in fauorem facientis, in quo caſu pote-
rit pœnitere.

11 Quibus tamen (quæ fortiſſima videntur) mini-
mè refragantibus, contrarium in noſtra diſceptatio-
ne verius eſt, & firmiter tenendum, vt ſcilicet de-
bitor communis, qui ſemel litem inter ſuos credi-
tores formauit, & citare fecit cum effectu iudicis
authoritate, vt pœnitere, & ab ea diſcedere non
poſſit inuitis, & renuentibus ſuis creditoribus pro-
12 batur. Tum ex vniuerſali omnium tribunalium
praxi, hanc veram opinionem communiter in
dies amplectentium.

13 Tum ex communi Doctorũ eandem tenentium,
& diſtinguẽtium interceſſionem bonorum factam
à debitore extra iudicium, & eã quam fecit in iu-
dicio, & authoritate iudicis, vt in primo caſu pro-
cedant iura, & DD. hactenus allegati, vt debitor
re integra poſſit pœnitere, & bona recuperare ſua,
ad ſoluendum creditoribus, vel ſe defendendum.
In ſecundo autem caſu quando in iudicio, & per 14
viam litis motæ inter ſuos creditores ceſſit; tunc
eis inuitis, & renuentibus, ab ea diſcedere non poſ-
ſe, probarunt, & ita iura præallegata limitarunt ex-
preſsè Bald. *in l. vlt. n.* 4. *Cod. qui bonis cedere poſſ.*
Gratianus *in diſceptat. forenſ. d. cap.* 486. *n.* 26. tenet
etiam Sanctius à Mello *in tract. de inducijs debi-*
tor. quæſt. 4. *num.* 18. & Antonius de Virgilio *in*
tract. de legitimat. perſon. c. 12. *num.* 14. qui omnes
ita limitant, intelligunt & declarant dicta iura,
permittentia pœnitentiam in debitore cedente ad
effectum prædictum.

Quapropter nec audiendus erit Franchis, qui *in* 15
d. deciſ. 346. *n.* 9. licet obiter, & aliud agens dixit
contrarium, motus ex doctrina Bartol. qui nihil
probat in poncto, nec loquutus fuit de ceſſione
bonorum facta in iudicio; ſed ſimpliciter dixit,
cedentem poſſe pœnitere ex iuribus allegatis, &
ſic ſecundum ea, & cum declaratione, diſtinctione
ac limitatione per tot Doctores tradita loqui in-
telligitur.

Nam ſimplex ceſſio bonorum ad libitum debi- 16
toris fieri poteſt in iudicio, & extraiudicialiter, *ex*
l. bonis cedi non tantum in iure, ſed etiam extra ius
poteſt, & ſufficit, vel per nuntium, vel per epiſtolam
id declarari, l. fin. D. de ceſſione bonor. at noſtra lis 17
creditorum non aliter fieri poteſt, quàm in iudi-
cio, & per litem, quæ vertitur inter creditores, &
debitorem, & inter eoſdem creditores inter ſe, vt
ſæpè diximus per diſcurſum huius Labyrinthi. Et 18
magna verſatur differentia, & diſcrimen inter eam,
& ſimplicem ceſſionem bonorum, prout latius an-
notauimus *ſuprà p.* 1. *c.* 1. *per totum,* quia ſolum con-
ueniunt in origine, & fine, in mediis aut penitus
differunt, & diſcriminant, quia noſtrum concur-
ſus genus noua fuit inuentio, & introductio inter
debitores, & creditores, incognita, & non inuenta
à iure communi, nec à legibus partitæ, nec ferè,
vel rarò etiam Doctores moderni illam agnoſcunt,
aut de ea tractant, quia eſt remedium quoddam
præuentiuum, vt debitores à moleſtiis creditorum
ſe tueantur, ad latè tradita *ſuprà* 1. *part. cap.* 2. *ex*
n. 5. *cum ſeqq.*

Atque ideo iſte noſter concurſus non facile ada- 19
ptari poteſt regulis de ſimplici ceſſione bonorum,
loquentibus, cum lis à debitore inter creditores
formata ſtrictiſſimis iudicij ordinarij regulis ad-
ſtringitur, & iuxta illas gubernatur, ad latè tradi-
ta *ſuprà* 1. *part. cap.* 16. *per totum.*

Licet etenim in hac lite creditorum velata mix- 20
tim inuoluatur ceſſio bonorum, & ſic remedium
extraordinarium; nihilominus tota noſtra lis prin-
cipaliter prouenit ex iure ordinario, remedio ſcili-
cet, præuentiuo, aliis etiam permiſſum, vt *ſuprà*
part. 1. *cap.* 1. *per totum,* maximè *à n.* 6. & ſic caſus
ſimplex ceſſionis non comprehenditur ſub caſu 21
mixto maximè quando diſpoſitio continet præiu-
dicium tertij, creditorum nempe, cum quibus lis
pendet, latè probat Surdus *deciſ.* 174. *n.* 13. 14. *&* 16.
Ruinus *in conſil.* 197. *n.* 20. *lib.* 1. Hieronym. Gabr.
conſil. 197. *n.* 6. *lib.* 1. eleganter Grauera *conſil.* 941.
num. 31. *tom.* 5. Caſtillo *contron. tom.* 5. *c.* 89. *num.* 160.
& ſeqq.

Quare in hoc noſtro iudicio concurſus, vt ad-
mittatur, aut negetur diſceſſio, & iudicij ac litis
creditorum renuntiatio, iuris regulę attendendę, &
tria tempora conſiderãda ſunt. Primum re integra, 22
hoc eſt, quando ceſſio bonorum conſiſtit in eius

peritione præſentata in iudicio, data iiſta bono-
rum iurata; necnon creditorum, vt *in c. 1. part.* s.
diximus, petens citati creditores, & etiam expe-
dita citatione, non tamen adhuc actualiter inti-
mata creditoribus. Et tunc non erit dubium, vt
ipſe debitor poſſit pœnitere, & reſilire à ſua peti-
tione, ac iudicio moto, re integra. Et ad hunc arti-
culum, quæ de re integra pœnitendo dixerunt Do-
ctores, & iura ſuperiùs adducta reſpectu ceſſionis
extra iudicialis, trahenda ſunt: quæ pariter pro-
cedunt, quando lis, & iudicium concurſus inte-
grum eſt; provt comprobabimus in articulo ſe-
quenti.

23 Aut iudicium concurſus non eſt integrum, &
tunc dupliciter conſiderari poteſt, vel per citatio-
nem executam, & iam intimatam creditoribus,
aut per litis conteſtationem ab eiſdem cum debi-
tore, aut inter ſe ipſos factam, & tunc neutro ca-
ſu datur facultas debitori communi pœnitendi,
aut recedendi à lite à ſe mota, renuentibus, aut
24 inuitis creditoribus. Si reſpectu citationis iam in-
timatæ, & executę, clarum eſt, locum non fore pœ-
nitentiæ, cum iam ex ea ius ſit quæſituum aduerſa-
rio, quo inuito, altera pars citans renuntiare ne-
quit, aut diſcedere à lite, ita poſt Decium, Baldum,
Cagnolum, Guillielmum Benedictum, Marcum
Antonium Colum. Menochium, Villalobos, Sua-
rez, Thom. Non. Fabrum, Ananiam, & plurimos
alios diximus & late probauimus *in noſtris Com-
mentariis de retentione Bullarum, 1. part. cap. 13. ex
n. 72. cum multis ſequentibus*, vbi mirabiles, & ſin-
gulariſſimas doctrinas in caſibus ſingularibus con-
25 geſſimus, valde conducibiles huic articulo. Et
quod per citationem aduerſario intimatam res de-
ſinat eſſe integra, ad hoc vt citans nequeat pœni-
tere, aut liti, & articulo renuntiare, inuito aduer-
ſario, cui ex citatione ius iam quæſitum fuit, exa-
ctè videre eſt *in eodem tract. 2. part. cap. 19. ex n. 23.
cum multis ſequentibus*, vbi etiam alios caſus mi-
rabiles ad propoſitum videbis; & mirabiliter etiam
*eadem 2. parte, cap. 12. ex num. 36. cum multis ſe-
quentibus*, ad quæ locare remitto libenter, non
repeto.

26 Secundo caſu, poſt litem conteſtatam, multò
magis præcluditur via debitori, liti creditorum à
ſe ſemel motæ renuntiandi; pœnitendi, & rece-
dendi ipſis inuitis; quia iam tunc duplex, & quæ-
libet fortis ratio militat. Prima, quæ oritur ex præ-
cedenti citatione executa, ex qua proculdubio
ius acquiritur creditoribus, vt dudum probaui-
mus.

27 Secunda, quæ ex quaſi contractu oritur; nam in
iudiciis inter partes contendentes quaſi contrahi-
tur: ita vt ſicut in contractibus celebratis, non ad-
mittitur pœnitentia, nec receſſus ab eis inuita al-
tera parte, ex *l. ſicut ab initio, C. de actionibus, &
obligationibus.* ita pariter in iudiciis, in quibus
quaſi contrahi, inquit textus *in l. 3. §. idem ſcribit*,
ibi, *nam ſicut in ſtipulatione contrahitur, ita in iudi-
cio contrahi*, vbi *gloſſ. verb. contrahi, D. de peculio, l. 2.
D. de prior. ſtipulation.* & communiter DD. *in dicto
§. idem ſcribit.* Bart. *n. 1. & ſequentibus.* Bald. *in vtra-
que lectura.* Angel. Salicet. Bulgoſius *in eadem l. 3.
§. ſi ſeruus, num. 3.* Paulus *ibi, in § ſi filiusfamilias,
num. 7.* gloſſ. fin. iuxta textum ibi. *in l. 2. §. vltim. ff.
de prætor. ſtipulat.* vbi Imola, Paulus & Cuman.
num. 5. Fuluius Conſtantius *in l. 5. num. 106. in fin.
cum num. ſequent. Cod pœnis fiſcal. credit. præferri.*
Felin. *in rubric. num. 23. de ſentent. & re iudic.* Gre-
gotius Lopez *in l. 25. tit. 1. part. 7 gloſſ. 5. in princip.*
Didacus Perez *in l. 1. tit. 3. lib. 3. ordinament. verb.
conteſtando el pleito*, Poſt. *quæſt. 13. col. 1866* Caſtillo
in l. 55. Tauri, verb. cruilio Thepatus *in compend.
variarum, tit. 111. cap. 4. verſic. in iudiciis.* Carleuall.
*de iudiciis, tom. 1. tit. 1. diſput. 2. num. 173. & tom. 2.
lib. 1. titul. 2. diſput. 1. num. 1. & ſequentibus.* Ioannes
Marc. Bellet. *diſquiſit. clerical. 1. part. tit. de fauore
clericorum reali, §. 1. num. 8. pag. 171.* Ceuallos *com-
munis contra commun. tom. 4. quæſt. 897. numer. 887.*
Hieronymus Gonzalez *ad regul 8. Cancellar.
gloſſ. 7. numer. 171.* Ioan. Maria Nouar. *in praxi
electionis, & variatio fori, quæſt. 20. num. 8. ſect. 2.
pag. 183.*

Et quod per litis conteſtationem oriatur quaſi 28
contractus, non antea, dixerunt Bald. *in l. error. in
quæſt. 4. verſic. aut poſt, Cod. de iuris & facti ignoran-
tia*, quem referens ſequitur Lancelot. Decius *in l. &
ita, column. 3. verſic. ſunt qui contra communem, Cod.
de edendo*, ſequitur Iacobat. *in l. de ætate, §. inter-
rogatus, ff. de interrog. action.* Vincentius de Fran-
chis *deciſ. 346. num. 6.* ergo de primo ad vltimum
ſequitur, quod debitor liti pendenti ab eo ſemel
motæ inter ſuos creditores renuntiare non poſſit,
nec pœnitendo, iterum bona recuperare illis inui-
tis, & renitentibus, provt praxis in dies tribuna-
lium obſeruat.

Deinde probatur, quoniam in ſimplici bono- 29
rum ceſſione ad duos effectus admittitur pœniten-
tia; nempe ad ſoluendum creditoribus, vel aut au-
diatur, & defendatur debitor de iure ſuo aduerſus
eos, ex iuribus ſupra citatis ad principium huius
capitis; at ſolutio oblata à debitore etiam in no- 30
ſtro concurſu admittitur, qua ſequuta poteſt à lite
debitor diſcedere, vt protinus dicemus: & ideo in
hoc caſu bene conuenit ſimplex bonorum ceſſio
cum noſtra lite concurſus, quantum verò attinet
ad ſe defendendum, nullo modo adaptatur. Cum 35
hoc nouum iudicium concurſus ad hoc deſtinetur,
vt audiatur debitor, & in eodem iure creditorum
controuèrtitur anteaquam ad bonorum diſtractio-
nem perueniatur, provt in toto hoc Labyrintho
videre eſt: at in ceſſione bonorum eſt diuerſum, 32
cum ad eam debitor non admittatur, niſi ſit iam
condemnatus, aut debitum confiteatur, ex *l. 2. D.
de ceſſione bonorum*; atque ideo miſerationis cauſa
auditur, atque ſe defendere promittitur. Et quia
etiam extra iudicium fit ceſſio ſimplex bonorum,
abſque aliqua præcedente defenſione iuris ſui, &
ideo pœnitentia ductus re integra ad eam admit-
titur debitor.

Ac denique comprobatur, quoniam cum debi- 33
tor, eo ipſo quod fecit concurſum inter ſuos credi-
tores, à ſe abdicauit ſuorum bonorum adminiſtra-
tionem, & depoſuit in manibus Curiæ, atque
adminiſtratoris ab ea nominati, penes quem de-
ponuntur bona ad latè tradita ſuprà *cap. 14. &
cap. 13. part. 1.* & ex pluribus iuribus & Doctori-
bus hac *3. part. cap. 6. ex num. 4. verſic. deinde quo-
niam cum iſte adminiſtrator*, &c. ac etiam citatis, 34
& conſentientibus creditoribus: ſequitur vt am-
plius ſibi ipſi debitori, adempta ſit facultas remo-
uendi, & petendi depoſitata bona, abſque aucto-
ritate, & conſenſu iudicis, & creditorum, provt ex
plurimis probauimus *dicto cap. 6. num. 6. verſic. ſe-
quitur, vt ipſe*, &c. & optimè tractat Tiraquellus
de retract. conuention. §. 4 gloſſ. 9. per totam. & ite-
rum *gloſſa ſequenti, & in gloſſ. antecedenti 3. ex
num. 5.*

Benè

35 Benè verum eſt, & ex ſupradictis infertur, quod conſentientibus creditoribus, quorum principaliter intereſt, & cum quibus lis mota, & introducta eſt, poſſit concurſûs iudicium diſſolui, & bona ab adminiſtratione liberari, prout in dies fieri aſſolet inter debitorem, & ſuos creditores, cum quibus debitor paciſcitur, & certo modo conuento eis 36 ſoluere promittit. Sed cautè ſemper attendendæ ſunt conditiones, & pacta conuentionalia, vt omnino ſeruentur, & compleantur ad vnguem ad iura, & innumerabiles penè Doctores laudatos per Marium Giurbam *deciſ.* 113. *num.* 17. nam ſolent creditores cautè agere, vt non ſeruatis conuentionis pactis, & conditionibus, nihil factum intelligatur, & poſſint redire ad iudicium concurſus, & litem continuare, quæ clauſula præſeruat proculdubio ius creditorum, vt antea: ex abundè comprobatis *ſuprà hac* 3. *p. cap.* 13. §. *vnic.* maximè *ex num.*100. *cum ſeqq. verſic. denique infertur ad quæſtionem*, &c.

37 Secundò etiam infertur, quod poterit debitor concurſus iudicium diſſoluere, ac adminiſtrationem leuare, ſi ſuis ſoluat creditoribus, cum ex hac ſolutione conſequatur finis ipſius concurſus, ad ſatisfactionem etenim eorum deſtinatur; vt ex ſe- 38 quentibus patebit. Imò etiam in ſimplici ceſſione pœnitentia re integra admittitur ſub hac declaratione, & limitatione, quando conſtiterit, debitorem ceſſionem reuocare volentem poſſe habere bona de præſenti, ex quibus ſoluat creditoribus; nam cum ad hunc finem admittatur eius pœnitentia, & bonorum recuperatio, ſeu potius diſtractionis impedimentum, dicendo, quod vult ſoluere. Vt probant iura, & Doctores hactenus allegati. 39 Ideo debet conſtare ſe bona ad ſoluendum ſufficientia habere de præſenti, ne aliàs debitor varius in pœnitendo doloſè ſe gerat; ita poſt Bald. Salicet. & Caſtrenſ. docet Brunus *de ceſſione bonorum q.* 14. *num.*1. D. Pichard. *in* §. *fin. n.* 26. *inſtitut. de action.* Capella Tholoſana *deciſion.* 18. Sanctius à Mello *de iudiciis debitor. cap.*4. *num.* 18. & ideo in noſtro iudicio concurſus multo magis à lite diſcedere debitor impediri debet, niſi prius ſatisfactis creditoribus omnibus.

40 Nunc tractandum de vita, & interitu huius litis creditorum, quamdiu pendeat, & qualiter diſſoluatur, in quo breuiter dicendum erit, quod concurſus, & per conſequens etiam ſequeſtratio bonorum, & adminiſtratio, durat durante lite, & extinguitur lite creditorum extincta, quapropter ad cognoſcendam durationem, & perſeuerantiam concurſus, necnon eius diſſolutionem, & extinctionem, vt prorſus ceſſent effectus, & ſpecialitates, quas ex natura huius iudicij conſiderauimus *ſup.* 1. *cap.*1. *cum ſequentib.* ac etiam 2. *p. cap.*1. *per totum*) 41 præ oculis habere debemus, quamdiu lis pendere, aut finita eſſe dicatur. Et tunc lis dicitur finita per rem iudicatam executioni mandatam, itavt non ſufficiat ſola res iudicata, vt lis dicatur finita, ſed ſimul requiritur eius effectiua, & actualis executio, antea verò adhuc lis dicitur pendere. Probant Sarnet *in regula de annali, quæſt.* 44. *num.* 4. & 5. Caputaquenſis *deciſ.*172. *p.* 2. Mohedanus *deciſ.* 8. alias 115. & *deciſ.* 14. aliàs 240. *de cauſa poſſeſſ. & propriet.* & *deciſ.*3. aliàs 180. *num.* 3. Viuianus *poſt tract. de iurepatronat. deciſ.* 25. *num.* 7. Coccinus *deciſ.* 185. *num.*3. & *princip.* Alexand. Ludouic. *deciſ.*546. *num.* 9. & 10. idem Coccinus *deciſ.* 223. *num.*4. Seraphinus *deciſ.* 937. *num.* 2. Caſſiodorus *deciſ.* 7. *de cauſa poſſeſſ. & propriet.* Paleottus *deciſ.*215. Pacificus *deciſ.* 144. *num.* 2. *poſt tractat. de Saluiano interdicto.* Rota *in recentior. deciſ.* 225. *num.*2. *p.*1. Ludouic. Poſt *de monitor. obſeruat.*12. *num.*160. & 161. & *poſt tract. deciſ.* 167. *numero* 7. optimè etiam Gratianus *diſceptat. forenſ. tom.* 1. *c.* 66. & *cap.*114. *num.* 34. Puteus *deciſ.*310. *lib.*2. latiſſimè Lancellottus *de attentat.* 4. *p. in præfatio n.* 230. Nicolaus Garcia *de benefic.*6. *p. c.*4 *num.* 42. *in fin.* & plurimi alij, quos latius comprobantes adduximus in noſtris Commentariis *de ſupplicat. ad Sanctiſſimum* 2. *p. cap.* 18. *ex num.* 9. *cum multis ſequentibus.*

Et ideo lis creditorum finita dicetur, quando 42 ſententiæ graduationis virtute omnes creditores dimiſſi fuerunt, & ſoluti, vt probant Bartol. & Iaſon *in l. fideiuſſor*, §. *ſi ſatiſdatum*, *D. qui ſatiſdare cogantur.* Alphonſus Guzman *in tractat. de euictionibus, quæſt.* 7. *num.* 64. quos nos in puncto ſequuti fuimus *in d. cap.* 18. *ex num.* 9. *cum ſeqq.* vbi latius probauimus, & ad alias illationes progreſſi fuimus.

Nam cum finis, ad quem deſtinatur iudicium 43 hoc concurſus peractum à debitore cõmuni, alius non ſit, quam ſolutio, & ſatisfactio creditorum; ideo finis attendi debet, vt lis finita dicatur, & iudicium, ita vt dum ad finem, & effectum non perueniamur, ſemper adhuc in mediis perſiſtemus, cum ſit finis expectandus, *l. diximus, ff. de excuſat. tutor.* 44 Tiraquell. *de retract. lignag. ad fin. tit.* 18. *num.* 19. Tuſchus *littera F. concl.*378. pleoè Marius Giurba *in conſuetud. Meſſanenſ. p.*1. *cap.*1. *gloſſ.* 4. *num.* 112. & à fine omnia media regulantur, Crauet. *conſ.*137. 45 *num.*14. Albanus *conſil.*52. *num.*7. Surdus *conſ.* 164. *num.*32. Caſſanat. *conſil.* 45. *num.*107. Bimius *conſil.* 171. *num.* 37. Giurba *vbi proximè.*

Atque ideo ſi nondum ſoluti fuerant creditores 46 omnes, nec lis, nec ceſſio bonorum ceſſat Vt probat text. *in l. grege* 13. §. *ſi creditor*, *D. de pignor.* ibi. *Nec enim per hoc videbitur ſatisfactum creditori, quòd habet iudicati actionem*, text. etiam *in l.* 1. *Cod. qui bonis cedere poſſunt.* ibi. *Qui bonis ceſſerint, niſi ſolidum creditor receperit, non ſunt liberati.* Et 47 quod in concurſu creditorum etiam per ſententiam graduationis, & imò, & per conſignationem factam creditoribus in bonis debitoris, vt ex eis ſoluantur, nec extinguatur concurſus, nec liberetur debitor, ſed adhuc ius integrum creditorum ſit, & illæſum, donec cum effectu ſoluti fuerint, & dimiſſi exactiſſimè probauimus *ſuprà* 1. *p. cap.* 17. & *cap.*18. *per tota*, vbi mirabiliter tractatur poſt plurimorum Doctorum allegationem.

Vnum in comprobationem mirabile in hoc arti- 48 culo annotabis, quod licèt omnes creditores ſint per iudicium concurſus ſoluti, & dimiſſi: ſi tamen aliquis, vel aliqui eorum inſoluti ſint, non ſimpliciter, & abſolutè, ſed cum clauſula, ſine præiudicio aliorum creditorum potentius ius habẽtium, vel ſub obligatione, cautione, aut fideiuſſione de reſtituendo aliis ius fortius habentibus. Vt tunc non dicatur finita lis creditorum, ſed adhuc in pẽdenti eſſe. Adeò, vt quandocumque poſtmodum 49 alius nouiter creditor comparuerit potior, corã eodẽ iudice concurſus lis tractanda ſit prælationis, & auocationis, cum hoc caſu non dicatur iſte cõparere lite creditorum finita, ſed durante, & exiſtente, & per noui creditoris comparitionem noua non aggreditur lis ſuper reſtitutione crediti ſolutis ſed potius prior lis continuatur, cum prior ſolutio

ſub

ſub hac clauſula conditionali per comparitionem noui creditoris reſoluatur, & res redeat ad priorem illum ſtatum, quo erat ante ſolutionem factam. Ac ſi nunquam ſolutio facta fuerit, prout feliciter poſt magnam Doctorum cateruam, & fundamenta probauimus *ſupra 2. p. cap. 6. ex. n. 42. cum. multis ſeqq. verſic. ad vltimam partem*, &c. *& ex numer. 50. cum multis ſeqq.*

Ergo multo magis lis dicetur adhuc pendere, quando aliquis creditor nullo modo fuit ſolutus, nec dimiſſus, nec purè, nec conditionaliter.

50 Ex quibus omnibus infertur, quod cum ad hoc, vt lis creditorum finita dicatur, ſit neceſſaria executio actualis, & omnium creditorum ſatisfactio; ſequitur quod vno non ſoluto, & ſatisfacto, lis non dicatur finita, ſed adhuc pendere, cum quo proſequenda, & continuanda erit vſque ad ſatisfactionem integram, cum ſit pars formalis illius iudicij; & æquè principalis cum cæteris, eiuſque ius independens ab aliorum iure. Pro quo inſuper eſt

51 text famoſus *in l. cum vnus ex creditoribus* 12. *§. planè, D. de bonis authorit. iud. poſſid.* ibi. *Alter atque ſi creditor, cui permiſſum eſt poſſidere, poſtea receperit debitum ſuum, cæteri enim poterunt peragere bonorum venditionem*, &c. Qui eſt text. ſingulis, maximè iuncto principio eiuſdem legis. ibi. *Cum vnus ex creditoribus poſtulat in bona debitoris ſe mitti; quæritur, vtrum ſolus is, qui petit, poſſidere poteſt? an cum vnus petit, & prætor permiſerit, omnibus creditoribus aditus ſit? commodius dicetur, cùm prætor permiſerit: non tam perſonæ ſolius petentis, quàm aliis creditoribus, & in rem permiſſum videri*, &c.

52 Et quia in illo vno creditore, cæteris iam dimiſſis, & eorum iuribus per ſolutionem extinctis, conſeruatur ſtatus, & continuatur vniuerſitas iudicij, quam conſiderauimus *ſuprà 1. p. cap. 3. ex numero 1. & hac 3. p. cap. 5. ex numer. 7. cum ſequentibus, & 2. part. cap. 2. ex nummero 12. cum ſequentibus verſicul. quæ conſideratio adhuc*, &c. quibus probauimus, concurſum creditorum formatum à debitore communi eſſe iudicium vniuerſale, & facere ſtatum &

53 vniuerſitatem, Maximè cum non poſſit à principio formari cum vno ſolo creditore, ſed inter duos, aut plures præcisè, cum prælatio non cedat in vno ſed inter plures occurrentes, prout non in eleganter probatum fuit 1. *part. dict. cap. 2. ex num. 7. cum pluribus ſequentibus*, hoc etenim iudicium dicitur concurſus creditorum, ſi igitur plures creditores non concurrunt, ſed vnus dumtaxat, non poterit vocari iudicium concurſus, nec lis creditorum.

54 Ideo ſequitur doctrina Ioannes Garciæ *de nobilitate gloſſ. 35. ex num. 51.* qui *num. 52.* ita ait, *illud bene verum eſt, quod etiamſi ad præſens non ſit niſi vnus, aut ad ſummum duo, qui non faciant ſtatum. Si tamen olim fuerunt res nobiles in eo populo, tunc benè conſtat iudicium, quia etiamſi ſtatus, & collegium non poſſit incipere niſi à tribus; poteſt tamen*

55 *conſeruari in vno, leg. ſicut eſt, §. fin. D. quod cuiuſque vniuerſitatis nomine, & notabat gloſſ. in d. leg. Neracius* 85. *D. de verbor. ſignific. & notant omnes in cap. cum omnes, de conſtitutionibus, & ibi gloſſ. & in cap. cum delicta, de reſcript. & multa vide, & optima apud Petrum de Vsario, in directorio electionum 1. part. cap. 2. num. 34. & 5.* vbi latè, &c.

56 Et iterum *in fine numer. 53.* ita ait, *quia vnus, aut ſaltem duo non faciunt ſtatum. In quo ſtatus plebeius legitimè poſſit verificari dict. leg. Neracius, ſed ſi conſtet, olim fuiſſe tres plebeios, quamuis hodie vnus dumtaxat reperiatur, rectè dicimus conſeruatum ſtatum plebeium, ex dict. l. ſicut §. fin. & legitimam eſſe diſtinctionem, ac ſubinde poſſeſſionem*, &c. Et tetigit Otero *de iure paſcendi cap. 20. num. 8.*

Et quia concurſus creditorum dicitur cœtus eo- 57
rum, vt ex pluribus Gratianus *tom. 2. diſcept. 222. num. 27.* & cœtus ſignificat vniuerſitatem perſonarum, *Leuitico cap. 19. 6. cap. ibi, loquere ad vniuerſum cœtum filiorum Iſrael, & dices ad eos*, &c. Atque ideo cum quolibet creditore inſoluto remanente continuatur lis, & executio.

Et ex iis vnum obiter elicitur forte argumentum 58
ad hoc vt nullus debitor admitti debeat à principio ad formandam litem, & iudicium creditorum, dum vnum aut alterum dumtaxat nominauit creditorem, niſi tres, aut plures nominet, cum hic præſumatur fictus concurſus, ceſſant enim creditorum moleſtiæ, quas requirunt Doctores, vt in *cap. 1. à princip. 1. p.* diximus, maximè *à numer. 7.* atque ideò magna fraudis præſumptio inducitur in debitore hoc.

Sed quid dicendum, bonis debitoris, quæ fue- 59
rant in concurſus iudicio, & adminiſtratione, iam conſumptis. Putà, quia poſt ſententiam graduationis, & in eius executionem fuère ſubhaſtata, & ex pretio prioribus creditoribus fuit ſolutum, aliis inferioris gradus inſolutis manentibus, iuxta terminos *leg. 2. titul. 15. part. 5.* & ea quæ ſcripſimus *ſuprà hac 3. part. cap. 11.* an concurſus diſſolutus, & lis creditorum finita dicatur, in quo affirmatiuè
dicendum videtur. Primò, quia debitor, qui bo- 60
nis ſuis ceſſit, & omnibus venditis pro ſatisfactione creditorum, licet omnibus non ſufficiant, liber remanet ab horum obligatione, quibus amplius non tenetur, nec amplius ab eis moleſtari poteſt, in bonis nouiter, & poſtea quæſitis. Vt per Gloſſ. *in cap. ſicut dignum, §. eos inſuper de homicidio, & in cap. peccatum in gloſſ. 1. in fin. de regul. iur. lib. 6.* quam refert Paris de Puteo *de Sindicatu, in verbo pœna cap. 5. ſub num. 3. verſic ſi tamen poſtquam fuit*, & Petrus Cauallus *in reſolutionibus criminalibus lib. 1. capit. 77. numero 31.* Philippus Paſchalis *de viribus patriæ poteſtatis 2 part. cap. 9. num. 53*, ergo idem dicendum erit in noſtro concurſu creditorum.

Sed contrarium verius eſt, imò omnibus etiam 61
conſumptis bonis adminiſtrationis, ſi tamen aliquis, vel aliqui poſteriores creditores non fuerunt ſoluti, non diſſolui concurſum, nec litem creditorum finiri, tum ex hactenus comprobatis, vt lis non finiatur, quamdiu aliquis creditor non
eſt ſatisfactus. Quoniam adhuc durat eius obliga- 62
tio, & debitor non eſt liberatus, & executio eſt in ſuſpenſo, quouſque debitor ſiue per induſtriam, ſiue per hæreditatis delationem, aut donationem alia nouiter bona quæſierit, ex quibus prorſus creditoribus ſuis antiquis ſatisfacere, & ſoluere tenetur, & ſtatim continuata executione venduntur eadem bona nouiter quæſita, text. eſt expreſſus *in leg. ſi debitoris bona venierint, poſtulantibus creditoribus, permittitur rurſus eiuſdem debitoribus bona diſtrahi, donec ſuum conſequantur, ſi tales tamen facultates acquiſitæ ſint debitori, quibus prætor moueri poteſt 7. D. de ceſſione bonorum*, iuncta etiam *leg. qui bonis ſuis 6. antecedenti.* ex quibus iuribus clarè patet, quòd in boni nouiter per debitorem quæſitis continuatur prior lis, & executio proſequitur, cum diſtrahi bona mandetur, à

quia

qua diſtractione incipi non potuiſſet,ſi noua lis re-
quireretur;ergo prima permanet,quæ durat & pen-
det vſque ad actualem executionem cum effectu,
vt ſupra diximus.
63 Nam per bonorum debitoris defectum non eua-
neſcit executio,nec diſſoluitur obligatio,ſed ſuſpé-
ditur,& durat in ſpe bonorum acquirendorum, vt
probant prædicta iura,& Doctores citati à Paſcha-
li *de iuribus patria poteſtatis,2.part. cap.9.n.52.* et-
enim licèt exceptio inopiæ impediat ac ſuſpendat
executionem ſententiæ,*cap.olim 16.de reſtitut.ſpo-
liat.cap.6.Odoardus*, vbi Doctores *de ſolutionibus.
l.nam.&,ff.de dolo* : non tamen impedit proceſſum,
qui proculdubio proſequitur, & operatur,quoties
inops peruenit ad pinguiorem fortunam , vt tunc
ſoluere compellatur.*dicto cap.Odoardus*, & Abbas
in dict. c.cum olim, Cardoſ.*in praxi iudic.& aduo-
cat.verb.exceptio,n.28.*
64 Provt videmus in ſententia lata cõtra non poſſi-
dentem, cuius executio licet interim ſuſpenſa ma-
neat , exequitur tamen contra ipſum abſque nouo
iudicio,ſi poſtea cœperit poſſidere, provt latiſſimè
ex plurimis Doctoribus comprobauimus in noſtris
commentariis *de Regia protectione,4.part.cap.9.ex
num.* 156. *vſque ad* 172. & adde Iacobum Gallum
65 *conſil.5.per totum,& maximè ex num* 20. Et eodem
modo in noſtro caſu , ſi bona concurſus deficiant
pro ſolutione aliquorum creditorum,non propter-
ea euaneſcit res iudicata , & eius executio ſemel
cœpta , ſed durat proculdubio , vt repertis bonis
aliis debitoris, ſiue occultis,ſiue nouiter acquiſitis
continuatur lis,& proſequitur executio in eis;cum
ius creditorum non ſit extinctum,ſed duret contra
debitorem,vt antea.
66 Nec obſtat quod in contrarium diximus, debi-
torem facta ceſſione , & bonis ſemel õnibus diſtra-
ctis, manere liberatum, vt amplius in bonis noui-
ter acquiſitis non teneatur ſuis anterioribus credi-
toribus,quia ipſimet Doctores citati ſupra *num* 60,
regulam in contrarium affirmant. Quam limitant
in debitore cedente bonĩs cum infamia,& ignomi-
nia,vt iſte amplius nó teneatur,admiſſa ignominię
compenſatione .At in ceſſionẽ abſque ea provt in
noſtro caſu , contrarium ipſi, & iura expreſsè affir-
mant.
67 Quam inſuper diſtinctionem & diſcrimen inter
ceſſionem factam cum ignominia,vel abſque ea,vt
in primo caſu debitor de poſtea quæſitis non tenea-
tur ſatisfacere creditoribus. In ſecundo autem ſic
probarunt inſuper quamplurimi alij Doctores.
Guido Papæ *deciſ.343.per text.in l.fin.ff de in ius vo-
cand* Roman.*ſingul.24.* Modic.*de iur.u.atur & gen.
l.2.§ plebiſcitum, dub.28.num.9.*Bald. *in dicta l.fin.*
Angel.*in l.1.ff.de ceſſio. bonorum.* Brunus *de ceſſio.
bonorum 3.quaſt.pricip.num.6.& 7.* Vitalin *de clau-
ſul.tit.an poſſit renunciari benef.ceſſio.bonorum, §.32.
verſic notandum.* Graſſis *except.17. num.6.* cancer.
2.reſolut.c.9.num.23. Carpan. *Mediolan.ſtatu.408.
num.* 140. *part.2.* Bruno à Sole *quaſ. leg.'6. num.* 8.
quaſ.7. num. 10. *& 11. quaſt. 9. num.* 38. Aufrer. *ad
Capell.Tholoſ.quaſt.61.* Rolandus *conſ.7.num.10.&
11.vol.2.* Tepatus *variarum lib.2.tit.de ceſſion.bono-
rum,column* 1.Annibal.Monter.*in ſchol.ſtatut.Bono-
nienſ.lib.2.tit.de precept.facien.ceſſion gloſſ.non libe-
retur,verſic.ſic etiã.fol.262.*Monachius *de arbitrar.
caſu.* 183. *num.* 23. Vrſillus *ad Afflictum deciſ.* 379.
num 5.plures alios refert & ſequitur Giurba *ad ſta-
tuta Meſſanenſ.cap.2.gloſſ.16.part.1.ex.num.13.cum
ſeqq.fol.263.& ſeq.*

Et quando iudicium concurſus factum ſuper bo-
nis maioratus extinguatur , vide quæ latè diximus
ſupra 1.*part.c.9.ex num.72.cum ſeqq. verſ. ex hacte-
nus abunde comprobatis,&c. hac 3.part.cap.antece-
denti 15.per totum.*
Denique videamus,quãdo adminiſtratio, atque 68
adminiſtratoris munus diſſoluatur , in quo dicen-
dum erit,quod cùm ſequeſtrum hoc, & depoſitum
fiat ex cauſa litis creditorum,à litis creditorum vi-
ta & interitu regulanda erit adminiſtratio,vt tan-
diu duret , quandiu ipſa lis, ac pèreat , & finiatur
finita lite, iuxta ea quæ hactenus ſcripta ſunt:tum
quia ſequeſtrum ac depoſitũ ob cauſam litis motæ
durat,durante lite. Gregorius Lopez *ad l.5 gloſſ.6.* 69
tit.3. part.1. & ibi Hermoſilla *eadem gloſſ.num.1.&
2.tom.1. fol.* 202. ex Paulo *conſ.* 433. Bart. & Bald.
in l. ſi oleum, in princip. D. de dolo malo. Foller. *in
praxi cenſual. verb. inſtrumentum gratie , num.* 54.
Tiraquell.*de retractu, lib.2.§.4. gloſſ 9. num.1.* Re-
buffus *3.tom.conſtitut.Gallic. tit.de ſequeſtr. artic.1.
gloſſ. 1. num.* 17. Felicianus *de cenſib. lib. 4. tom. 2.
cap.vnic.num.4. verſic.denique fallit*,innumerabiles
penè alios antiquos , & modernos laudauimus in
noſtris commentariis *de Reg.protect.2.part.cap.16.
ex num.64.*
Et quod vt depoſitum iudiciale,ſiue ſequeſtrum 70
diſſoluatur; requiratur executio rei iudicatæ, cum
aliter non dicatur lis finita. Diximus ibidem *nu-
mero* 65. ex Gratiano *diſceptatione foreuſ. tom.1.
cap.114. num.34. & 35.* & idem in noſtris terminis
cuncurſus poſt Guzman diximus *in tract. de ſup-
plicat.ad ſanctiſſ.2.part.cap.18.num.16.* Vide *ex n.9.
& ſeqq.*
Hinc curatoris ad bona dati propter aliquam 71
cauſam finitur officium ceſſante,ac finita cauſa. *fin.
C.de ſententiam paſſ.*vbi curator datus filiofamilias 72
minori propter patris deportationem,finitur patre
reuerſo.*l.muto,§.fin. D. de tutelis , l. in poſſeſſionem,
ex quibus cauſis in poſſeſſionem eatur.* vbi datio cu- 73
ratoris bonis capti ab hoſtibus ob abſentiam , fi-
nitur capto reuerſo. Et curatoris dati hæreditati 74
iacenti,finitur officium,cum hæres adierit *l.2.Cod.
de aminiſtr.tutor.* Anton. Virgil.*de legitimat. perſon.
cap.15.ſub num. 29. ad finem* vbi *ex num.* 30. tractat
ſingularem quæſtionem, quando ad inſtantiam cre- 75
ditorum concurrentium ad hæreditatem iacentem
datus fuit eidem curator, & adminiſtrator, cum re
vera adita iam fuiſſet hæreditas an iudicium con-
curſus ſuſtineatur,vel nullum dicatur.Et diſtinguit
inter ſcientiam,& ignorantiam aditionis,poſt plu-
rimos Doctores inter ſe diſcordes.Addit tamẽ cau- 76
telam,vt ante dationem curatoris fiat proclama,an
aliquis compareat hæres.Vide quod latè fuit diſce-
ptatum ſuprà.1.*part.cap.32.per totum.*
Item officium curatoris datum ob furorem, tan- 77
diu durat, quandiu durat furor.*l.tandiu.ff.de cura-
tore furioſo.*
Atque pariter ventri datur curator, non tutor, 78
quia curator datur bonis,tutor perſonæ,quæ dum
eſt in vtero ſub matris tutela eſt , plurima iura&
Doctores exactè tractans , allegat Valenzuela Ve-
lazquez *tom.2. conſil.* 192. *ex num.* 106. *cum multis
ſequentibus.* Hoc tamen curatoris officiũ dati ven- 79
tri continuò ſoluitur, & finitur,cum infans naſci-
tur.*l. 1.§.tandiu , D. de ventre in poſſeſſ. mittend.* &
voluerunt Ioan de Platea & Aretinus *in §.cum au-
tem , inſtitut.de tutelis.*Tiraquell.*de retractu lignag.
§.1.gloſſ.9. num.* 78. Aſcanius Clemens *in tractatu,
d.patria poteſt. effectu* 14. *num.* 12. Valenzuela *dicto
conſ.*198.

conſil.198.num.115. qui ponderaſt textum *in l.tutor 3.§.ſi curator, D.de ſuſpect.tutor.*

80 Atque ſic de ſingulis curatoribus datis quacumque ex cauſa, vt finita, & extincta cauſa, eius finiatur officium; prove proſequitur videndus Anton. Virgil. *vbi proximè cap.6.ex num.41.*

81 Solutis tamen creditoribus omnibus ex bonis concurſus, quemadmodum iſte, & adminiſtratio diſſoluitur ex hactenus dictis; pariter omnia bona, quæ ſuperſunt liberè redduntur, & reſtituuntur debitori; vt cum Intrigol. & aliis tradit Giurba *deciſione 53. num. 4.* & Hermoſilla *ad l.52. tit.5. part.5. gloſſ.6. num. 11. tom. 2. fol. 212.* & eſt textus optimus *in l.1.D.de curat. furioſi.* Quibus pariter finem apponimus huic Labyrintho creditorum fœliciſſima die 1. Ianuarij, anni Domini 1645. ad eius, & ſacratiſſimæ Virginis Mariæ honorem, & ſempiternam gloriam.

LAVS DEO.

INDEX

INDEX
COPIOSISSIMVS
RERVM ET VERBORVM
quæ in hoc Labyrintho Creditorum concurrentium,&c.continentur.

P. paginam denotat. n. numerum marginalem.

A

Abbas , Abbatiſſa.

Vide *Monachus.*

ABBAS quamvis non poſſit alienare abſque interuetoru Connentus, poteſt tamen ipſe ſolus abſq; eo hæreditatem,legatum,& ius delatum repudiare. pag.494. & 107.n.101 16.& 17

Abbatiſſæ ſolus conſenſus in renunciatione monialis ſufficit ad præiudicium monaſterij ibid.n.16a

Abſens , Abſentia.

Vide *Contumax.*

Abſentis bona de cuius vita dubitatur,adiudicantur proximiori in cuſtodiam & adminiſtrationem,ſub fidejuſſione de reſtituendo cum fructibus domino venienti,vel alteri,qui ad ea ius babeat.p.65.n.49

Abſentis bonis iudex adminiſtratorem dare debet, ne diſſipentur.p.507.n.2

Abſentis bonis & hæreditati iacenti, iudex ex officio admiſtratorem dare debet.ibib.n.3

Abſenti per literam non quæritur actio.p.595.n.30

Abſenti qoæritur actio & obligatio in omnibus contractibus irreoocabiliter ante aceeptationem de iure regio præter donationem. p.599.& 600. ex n.102.& ex n.80.cum ſeqq.

Acceptatio.

Acceptans creditor decretum iudicis conditionale, & eius virtute exigens non plus prætendere poteſt quam à ſuo titulo originatur.p.407.n.15

Acceptans,actum,& diſpoſitionem , eam cenſetur acceptare eum omnibus ſuis qualitatibus,& conditionibus inhærentibus.ibid.n 16.& 18

Acceptans de facto, & ſimpliciter decretum viſus eſt conſentire omnibus in eo contentis,ibid.n.17

Decretum ſcindere pro parte acceptare,&pro parte repudiare nō eſt in facultate acceptantis.ib.n.20

Acceptationem iuris delati præſentis ſupponit ipſius iuris renunciatio facta in fanorem tertij p.490.n.30.31.& ſeqq.

Acceptationem,abſentis,an requirat.pag.596. 597. n.41.cum ſeqq.

Acceptationem non requirit lucrum à lege alium delatum,quia ſtatim acquiritur.p.599.n.43

Vt in lucro & aquæſtu adiudicatio Coniugi.p.590. num.44

Acceptationem,an hodie requirat donatio facta abſenti ſtante d.lege 2.p.597.n.48.cum multis ſeq.

Secus in aliis , omnibus obligationibus abſenti factis.p.598.ex n 66.cum ſeqq.vſque ad n.73.& ex n.78.cum multis ſeqq.

Acceptationem requirit pactum de non meliorando ad ſui irreoocabilitatem , quia donatio eſt. p. 599.ex n.94.cum ſeqq.

Acceptare quis videtur decretum iudicis cum omnibus ſuis conditionibus qui eo vſus fuit.p.664. n.72.cum ſeqq.

Acceptatio donationis inducitur ex præſentia donatarij cum taciturnitate.p.665.n.75.76.77.& 78

Acceptatio & ratihabitio non ſolùm fit expreſsè, ſed etiam tacitè.ibid.n 69

Acceptationis & approbationis tacitæ plures referuntur modi.ibid.remiſſiuè.

Acceptatio ex actis externis inducitur ac ſi verbis expreſſis fieret.ibid.n.80

Acceptatio non ſolùm verbis expreſſis probatur, ſed etiam factis & coniecturis.ibid.n.82.& 83

Acceptans actū abſq;proteſtatione,videtur acceptare cū ſuis conditionibus,& qualitatibus.ibid.n.84

Acceptans diſpoſitionem in tantum eius grauaminibus conſentire videtur,vt non valeat proteſtatio contraria.ibid.n.95

Acceptans ſimpliciter adiudicationem ſui crediti, eam approbare videtur, cum omnibus ſuis qualitatibus.ibid.n.86

Acceptatio donationis præſumitur quando donatarius reperitur in poſſeſſione rei donatæ. p.666. n.88.89.& 90

Actio.

Actione reali, & hypothecaria creditores auocant rē debitoris à tertio poſſeſſam.p.89.n.29.& ſeqq.

Actio realis deducta in iudicio concurſus tendit ad prælationem, quæ idem iudicium requirit, ne continentia cauſæ dimidatur.p.97.n.116.& 117
Actiones mouendæ contra debitorem concurſu pendente in ipſum citatis creditoribus diriguntur,& eidem dantur contra.p.113.n.53.
Actio mota contra tertium rem debitoris detinentem huius nomine erit exercenda, ac etiam creditorum concurſui adſtantium.p.113.n.53.
Actiones ſeu dominium an amittat debitor per concurſum à ſe formatum. p.132.n.22. cum ſequentibus.
Actiones actiuas,& paſſiuas an amittat debitor concurſum formans. p. 132. 133. ex num.23.& ex num.50
Actiones actiuas,& paſſiuas retinere,& ei,& in eum poſſe exerceri,verius oſtenditur,p.132.n.29.cum ſeqq.
Actiones omnes mouet debitor concurſu pendente, & in eum diriguntur.ibid.n.46
Actiones ſuas dirigunt creditores ad concurſum prouocati principaliter aduerſus debitorem. p. 133.n.47
Actiones,& dominium retinet debitor in ſuis bonis concurſu formato.p.305.n.1.
Non tamen ad earum exercitium ita amplam retinet poteſtatem, quin ſubordinetur iuri creditorum nouiter acquiſito ex ceſſione bonorum.ibid. num.2.
Actiones actiuas,& paſſiuas retinet debitor concurſum cauſans, & ab eo, & in eum exercentur. p. 307.n.56.
Actionis actiuæ, & paſſiuæ exercitio an priuetur debitor,concurſu à ſe formato.p.306.n.25
Ad actionem primæuam, & etiam vtilem redit creditor à quo auocata fuit res in ſolutum data, vel pecunia & durat fideiuſſio.p.156.n.17
Actiones ſuas concurſu formato debitor an poſſit exercere contra ſuos debitores. p.133.134. n.48. 54.& 55
Quidquid tamen exigat in corpus concurſus conferre tenetur.ibid.n.49.& 64
Actiones directè licèt remaneant penes cedentem inutiles tamen ſunt & ſine exercitio. ibid.n.50. & 51
Actio,& obligatio perſonalis etſi contracta ſit reſpectu rei, nec rem ſequitur, nec in ſingularem poſſeſſorem tranſit p.202. & 203.n.111.cum ſeq. & ex n.105
Actiones directæ ceſſione facta, adhuc remanent penes cedentem.p.531.n.48.& 49
Actiones remanentes penes cedentem factâ ceſſione vtilium,& directarum,ſunt inutiles, & inefficaces ad agendum,& exigendum,p.234.n.62
Actionem ex ſuo contractu nec agendo,nec defendendo poteſt mouere monachus ſine ſuperioris licentia,ſed in monaſterium debet dirigi.p. 237. n.92.cum ſeqq
Quando actio vtilis,& directa competunt ad diuerſa,nulla præfertur in agendo.p.534.n.121.
Actio perſonalis, & hypothecaria creditore facto hærede debitoris.p.605.n.35
Actio non confunditur per aditionem hæreditatis, quando ex confuſione induceretur damnum ipſi hæredi creditori,aut etiam tertio.ibid.n.36
Actio nec obligatio oritur ex contractu imperfecto, vel conditionali.p.569.n.30.& 38
Actio negotiorum geſtorum datur tertio ſoluenti pro debitore,etiam ceſſione non habita ꝗ amiſſo creditore.p.417.ex n.56.cum ſeqq.
Actiones paſſiuas quilibet coh.ærex pati tenetur etiam tangentes cohæredi inſtituto in bonis alterius prouinciæ.p.479.n.66.& 67
Actione hypothecaria agens præcisè tenetur dominium debitoris probare p.554.o.38.& ſeqq.
Actio confeſſaria ſoli vero domino competit, & etiam ei qui in poſſeſſione eſt cum dominus præſumatur.p.559.n.80.81.82.& 83
Actiones ſpectantes maioratui poteſt mouere poſſeſſor ex ſola ſententia tenutæ. p.563.n.113.cum multis ſeqq.
Actio ex æquitate, & in ſubſidium datur domino pecuniæ contra emptorem ea æquitate,quæ contra alios trahenda non eſt.p.552.n.27
Actiones ſuas paſſiuas debitor in alium transferre non poteſt.595.n.31.
Actio, quæ tertio abſenti hodie quæritur ex leg.s. tit.16.lib.5.recopil.directa eſt,non vtilis,cum ius regni ſit ius commune.p.598.n.76.77.& 78
Imò, & ius exequendi illi tertio ſimul quæritur. ibid.n.79.
Actio ſemel extincta iterum non reuiuiſcit. p.606. ex n.45.cum ſeqq.
Actio, & paſſio in eadem perſona non concurrit. p.609.n.1.2.& 3
Actionem non competere vbi ſit notorium,debet Iudex reum abſoluere.p.639.n.70
Actio ſemel extincta iterum non reuiuiſcit. p.652. num.10.

Acceſſorium.

Acceſſorium dependet à principali non principale ab acceſſorio ſuo.p.56.n.8
Acceſſorium periit cum principali.p.649.n.186
Res iudicata obtenta ſuper principali operatur ſuper acceſſorio connexo,& inſeparabiliter dependente.p.649.ex n.183.188.189

Actor, Agens.

Actor regulariter dicitur,qui prius prouocat ad iudicium.p.16.n.12.& ex n.7
Fallit quando obſtat originalis natura cauſæ, quia tunc non inſpicitur petitio, ſed petitionis intentio. ibid.n.13
Actor aut reus,vt quis dicatur non inſpicitur quis ſit vocatus,ſed cauſæ origo.ibid.
Actori datur electio fori ex pluribus competentibus reo,etiam iſto inuito.p.27.n.2. limita.n.3. & ſeqq.
Agunt,& conueniuntur poſſeſſores maioratus,qui ex ſola ſententia tenutæ facti ſunt legitimi adminiſtratores pro rebus ad maioratum pertinentibus.p.557.558.n.72.cum ſeqq.
Agere efficaciter poteſt, & vendicare rem maioratus,& dignitatis profeſſor,quia ex ſola poſſeſſione adminiſtratori dicitur.p.559. n.82. & ſeqq. & ex num.80.& ſeqq.
Si quod ago non valet vt ago; valet vt valere poteſt.p.567.n.22
Niſi contrahentes ſe reſtringant ad actum geſtum, vltra quem deficit conſenſus ibid.n.23
Agens ex vna vna cauſa, & ex alia non deducta in iudicium probans,nequit in eodem iudicio obtinere,etiam quando veritate inſpecta iudicatur.p. 636.num.31
Agere nemo poteſt ex contractu imperfecto, & conditionali. p.169.n.30 & 35

Actus, Acta

Qui actum facit cenſetur ſe obligare,& adſtringere legibus,de eo loquentibus p.120.n.44.
Actus omnis ſecundum naturam rei geſtæ intelligitur.ibid.n.45.cum ſeqq.

Actus ſublato obſtaculo,facilius conualeſcit quàm de nouo inducitur.p.50.51.n.38.& ex n.31
Actus vt dicatur inuoluntarius,ſufficit vt quis poſſit compelli,licèt compulſio deficiat. d.135. n. 80.& 81
Actus ex neceſſitate geſtus non inducit conſenſum.p.135.136.n.82.& ſeqq.& n.87
Actus geſtus de neceſſitate iuris,& iudicij non nocet gerenti ex defectu conſenſus.p.136.n. 87
Acta ſuper validitate teſtamenti in vna cauſa geſta plenè probant in alia etiamſi inter diuerſas perſonas.p.184.& ſeqq.p.185.& à n.23.cum ſeqq.
Acta iudicij quæ temporis curſu mutantur non faciunt fidem in alio.p.213.n.26.27.& 28
Actus quilibet in iudicio geſtus præiudicialis creditoribus,ſi iſti citari non contradicunt expreſſè,illi conſentire,& approbare cenſentur.p.378. n.54.& 55
Per actum reſolutum,& annihilatum res non deſinit eſſe integra.p.409.n.54
Actus reſolutus reddit rem ad ſuum priorem ſtatum ac ſi geſtus non fuiſſet.ibid.
Actus æquiuocus, qui vni, & alteri poteſt adaptari,neutri prodeſt.p.429.ex n.7.cum ſeqq.
Acta,& geſta per eum,qui ſe gerit pro Principe, qui verè non ſit, valebunt, & poteſt confiſcare bona & aliis donare.p.450.n.144
Acta , & geſta per poſſeſſorem maioratus putatiuum , tangentia iuriſdictionis adminiſtrationem valent.ibid.n.145
Actus , qui ſine fraude geri poteſt non ſuſtinetur factus in alicuius fraudem.p.491.n.71
Actum qui purè facere poteſt, poteſt etiam illum qualificare,& conditionem apponere.p.510.n. 51.& ſeqq.
Actum,qui liberè,& purè facere non poteſt,ita neque eum qualificare aut conditionem apponere.p.511.n.55
Poteſtate , qui caret ad ſubuertendum actum ea quoque caret ad minuendum.ibid.n.56
Actus qui potuit geri nomine proprio,& alieno in dubio præſumitur nomine proprio geſtus. p. 555.n.25.& 26
Actus qui poteſt fieri vno modo licitè,& alio modo illicitè, cenſetur factus nomine , & ſub eadem perſonæ qualitate, & iure quo licitè geri potuit.p.567.n.5.6.7.& 8
Pro actos validitate,& ſubſiſtentia in dubio præſumitur.ibid.n.9
Ex duobus actibus, de quorum anterioritate non apparet,ſemper præſumitur præceſſiſſe ille,qui facit actum valere.ibid.n.10.fol.567.
Ad actus validi atem ſufficit habere poteſtatē extrinſecam,licet expreſsè nō cōmemoretur in cōtractu,& diſpoſitione.p.567.568.n.14.15.& ſeq.
Actus indifferens.& æquiuocus determinatur , & declaratur per denominationem.p.429.n.11
Actus, qui eget confirmatione, vel approbatione ſuperioris caret effectu, donec à ſuperiore confirmetur.p.269.ex n.18
Ad actus perfectionem ſi duo requiruntur,ex vltimo actus perficitur,& conſummatur.ibid.n.35
Actus non dicitur geſtus , vbi aliud remanet faciendum.ibid.n.36
Actus ſic debet interpretari vt cenſeatur prouiſum cauſæ magis neceſſariæ.p.268.n.14
Actus ſimpliciter geſtus indicatur ab intentione gerentis, contra quam etiam fauorabilis non operatur.p.571.n.50
Actus in dubio præſumitur geſtus nomine proprio.potius quam nomine alieno.p.577.num.45
Fallit in eo qui tenetur alteri emere quia in dubio alteri emere intelligitur.ibid.n.46
Quod extenditur ad quemlibet rei alienæ adminiſtratorem.ibid.n.57
Item quando quis nomine officij tenetur emere ex pecunia aliena. qui intelligitur alieno nomine emere etiamſi ſuo emiſſet.ibid.n.48.& ſeqq.
Actus à fine iudicatur p.662.n.10.cum ſeqq.
Actus præiudicialis ex iudicis decreto parti intimatus,ſi nihil opponatur,tacita reſultat approbatio,& conſenſus. p.664.665.n.71. & ſeqq. & ex num.67
Actus iudiciales potentiores , & efficaciores ſunt extraiudicialibus ob valorem iudicij p. 671. n. 144.cum ſeqq.
Actus ſubſequens factus intelligitur in executionem contractus præcedentis p.670.n.133
Actus in dubio potius refertur ad cauſam neceſſariam;quam voluntariam.p.672.n.154 & ſeqq.
Actum non incipere,& cœptum non perficere,paria ſunt.p.269.n.37.& ex n.28.cum ſeqq.
Actum qui poteſt in totum ſubuertere,poteſt eum qualificare,& modificare.p.277.ex n.23.cū ſeq.
Actus nouus non dicitur factus in executionem antiqui.p.684.n.17.& 18
Actus ſemel conſummatus,& perfectus non retractatur , etiamſi caſus eueniat à quo initium ſumere non potuit.p.685 n.38.& 39
Actus dependens à præcedenti , præcedens actua attenditur.p.686.n.52
Cenſetur factus eo modo,quo de iure fieri debuit. p.718.o.17
Actus geſtus in iudicio , qui de per ſe non erat obligatorius,non arctat actorem,quominus ab eo liberè diſcedat.3.part c.16.n.10
Actus alias legitimi ad poſſeſſionem, & præſcriptionem,ſi alio fine,& intentione geruntur,non proſunt ad poſſidendum, nec præſcribendum. p.245.246.n.16.18.19.20.& 21
Actus debet interpretari vt cenſeatur prouiſum cauſæ vrgentiori.p.250.n.8.& ſeqq.

Accumulatio.

Accumulatio cauſarum attribuitur indiuiduitati iudicij,non fori mutatio. p.15.n.3
Accumulatio plurium cauſarum concurrentiū petita ad quem iudicem pertineat.p 18.n.6.& ſeq.
Cauſæ omnes contra eundem debitorem moræ in diuerſis tribunalibus,ſimul cumulandæ ſunt coram primo iudice,qui cognoſcere de vna cœpit.p.32.n.37
Cauſæ cumulandæ ſunt priori notorio , qui primam habuit.ibid.n.38
Quod quoad cumulationem diſpoſitum eſt circa duos notarios eiuſdem tribunalis,idem intelligendum de duobus iudicibus.ibid.n.39
Accumulationis regulæ tam de notorio ad notarium, quam de iudice ad iudicem apponuntur. ibid.n.40.cum ſeqq.
Ad priorem iudicem,qui præoccupauit cauſa continens remittitur vt fiat proceſſuum accumulatio.ibid n.42
Tres regulæ apponuntur vt fiat proceſſuum accumulatio ad eundem iudicem.ibid.o.43

Aditio.

Vide *Licitator*,*Subhaſtatio*.
Aditione bonorum concurſus iam facta plus offerenti , an nouus licitator meliorem conditionem offerens admittatur. p.367.n.1. cum ſeqq.
Vide *Hæreditas*.

Adire hæreditatẽ non poteſt hæres inſtitutus ſub conditione ante conditionem impletam.p.21.n.7
Aditio per neceſſe ſupponitur ex alienatione, hypotheca,aliave diſpoſitione bonorum hæreditatis facta per hæredem.p.68.n.12
Siue diſpoſitio hæredis fiat inter viuos,ſiue in vltima voluntate.ibid.
Et etiamſi diſpoſitio nulla fiat,aut reuocetur.ibid. num.13
Per aditionẽ hæreditatis extinguitur obligatio inter hæredẽ,& defunctũ non antea.ibi.n.19.& 20
Adeò inducitur per commixtionem bonorum. ibid.num.21
Per aditionem hæreditatis quaſi contrahit hæres cum creditoribus,& legatariis.p.359.8
Non ex noua obligatione,ſed ex antiqua defuncti in hæredem tranſmiſſa.ibid.
Ante,vel poſt aditam hæreditatem fructus perceptos,an hæres reſtituere teneatur creditoribus. p.363.n.57.& 58
Vel in creditum ſuum compenſare debeat. pag. 364.num.60
Ius adeundi hæreditatem non tranſit in creditores,cum in bonis debitoris non ſit, ſed facultas mere perſonalis non tranſmiſſibilis.p.461.n.104
Ius adeundi facultatiuum,nec eſt actio,ne petitio, nec officium iudicis, nec pactum ad præſcriptionem.ibid.n.105
Ius adeundi hæreditatem, legatum, & ſimilia non eſt in bonis,nec de bonis debitoris p.488.n 11
Aditionem antecedentem ſupponit hæres deponendo in vita,vel in morte de aliqua re hæreditatis ſibi delatæ.p.490.n.33
Si ante aditionem hæres de hæreditate ſibi delata teſtetur animum adeundi manifeſtat,etiamſi poſtea teſtamentum reuocat.ibid.n.33.& n.34
Per aditionem hæreditatis oritur quaſi contractus inter hæredem,&creditores,nec non legatarios, & fideicommiſſarios. p.492.n.65.& ſeqq.
Per aditionem contrahitur,ergo per repudiationẽ diſtrahitur,non valet argumentum p. 493.n.86
Adeundi facultas,vel agnoſcendi legatum ius nondum quæſitum,nõ eſt in bonis noſtris.ibid.n.89
Adire,vel non adire hæreditatem, vel legatum liberum eſt.p.494.n.90
Nulla iuris ratio patitur,quem compelli adire,vel agnoſcere legatum,vel hæreditatem.ibid.n.92
Sicut liberum eſt contrahere,ita eſt adire, cum in alienando ius quæſitum,& non in non acquirendo præiudicium alteri fiat.ibid.n.93
Adire præſumitur grauatus reſtituere ex ſolo actu reſtitutionis factæ. p.499.9
Aditio non inducitur per conditionem impletam ab hærede,ſub qua fuit inſtitutus.p.512.n.74
Quia tunc ſolum videtur tollere obſtaculum ad effectum liberandi,& adeundi.p.512.n.75
Adire cenſetur hæres per locationem rei hæreditatis.p.525.n.14.& 15
Aditio iudicitur per rei hæreditariam diſtractionem.ibid.n.16
Aditio eſt indiuidua, & propterea ex ea infertur de parte ad totum.ibid n.21.& 22
Adire hæreditatem pro parte,& pro parte repudiare nemo poteſt.ibid n.23
Aditio hæreditatis tranſmiſſæ,vel repudiatio non denegatur ſecundo hæredi,in quem tranſmittitur.p. 86.n.74.& ex n.70
Aditio eſt indiuidua, quæ pro parte hæreditatis non admittitur.ibid.n.75.cum ſeqq.
Adire hæreditatem tranſmiſſam, an videatur hæres qui in inuentario appoſuit ius tranſmiſſum. ibid.num.78.79 & 80.
Adeundi facultas,licet communicabilis ſit hæredi, non eſt communicabilis hæredis creditoribus. ibid.n.81.& 82
Adeundi ius non venit in generali obligatione bonorum debitoris, cui hæreditas fuerit delata.p. 587.n.83
Adeundi ius non manſit id fiſcum antea quam per debitorem,per aditionem ſit quæſitum debitori.ibid.n.84.& ſeqq.
Adire hæreditatem videtur qui de tota,vel de parte diſponit.ibid.n.87
Aditio pro parte trahitur ad totum ibid.n.89
Adeundi ius poſtquam eſt trãſmiſſum dicitur eſſe in hæreditate tranſmittentis. p.588.n.95. & 96
Adeundi ius tranſmiſſum, & ius hæreditarium. ibid.num.97
Et fingitur adita hæreditas tranſmiſſa ab ipſo tranſmittente. ibid. n. 99
Adeundi ius, quo reſpectu dicatur eſſe in bonis: ibid.n.100
Adeundi ius poſtquam acceptatur cenſetur eſſe in hæreditate tranſmittentis.ibid n 104
Hæres,in quem fit tranſmiſſio non adit hæreditatem ex perſona ſua, ſed tanquam hæres repræſentans tranſmittentem.ibid n.89
Adeundi ius ante aditionem non eſt de bonis debitoris,nec ad creditores eius pertinet p.589.n. 111
Aditio hæreditatis conſiſtit in animo, & mera voluntate,& per quemlibet actum illam indicantem tacitè probatur.258.n.53

Adiectus.

Adiecto ſolutioni debitor ſoluendo liberatur. p. 237.num.102
Adiecto ne ſoluat debitor inhiberi non poteſt. num.103
Niſi creditor litẽ conteſtauerit,vel adiectus mutauerit ſtatum,aut quando ſolus adiectus,non hæres eius ſit electus ſolutioni recipiendæ. ibid.
Adiectus ad ſui vtilitatem tanquam procurator in rem ſuam agere iudicio poteſt.ibid.n.104
Adiectus licet ſpontaneam ſolutionem poſſit recipere à debitore,cum tamen in iudicio conuenire nequit.p.238.n.105
Adiectus nec exigere,nec nouari,nec acceptum facere poteſt.ibid.n.106

Adiudicatio.

Adiudicatio rei, quæ emptorem non inuenit fit à iudice creditori inuito,cuius conſenſus ad eam non requiritur.p.666.n.95.& 96

Adminiſtrator, Adminiſtratio.

Vide *Rationes,Curator.*
Adminiſtrator concurſus an depoſitatius, vel ſequeſter:ad multa ſcire conuenit.p.116.n.1
Adminiſtrator eo,quod non poſſidet an ſequeſter dici poſſit.ibid.n.2
Adminiſtrator concurſus recipit ſalarium pro ſua adminiſtratione.p.119.n.25
Adminiſtrator concurſus recipit bona,quod pondere,numero,& menſura conſiſtit, & an ob id dominium in eum tranſeat.p.117.n.9
Depoſitũ in iſtis rebus conſiſtere non poteſt.ibid.
Adminiſtratorem concurſus vere,& realiter eſſe ſequeſtrem, & per conſequens depoſitatium, probatur.ibid.n.11.& ſeqq.
In adminiſtratore concurſus concurrunt omnia, & ſingula,quæ in ſequeſtre.ibid.
Adminiſtratori omnia bona concurſus traduntur in cuſtodiam.ibid.

Admini

Adminiſtrator concurſus, non eligitur per conuentionem partium, ſed iudicis arbitrio, & electionem. ibid. n. 13

Adminiſtrator, cui commendantur bona pia, vel profana, ad certum finem diſtribuenda, dicitur depoſitarius. p. 111. n. 21. & ſeqq.

Adminiſtrator poſiti panis dicitur depoſitarius, & vt talis cogitur ad reſtitutionem depoſiti. ibid. num. 23

Adminiſtrator bonorum ciuitatis de promptu debet habere pecunias ad vrgentes neceſſitates, & tanquam depoſitarius eas reddere cogitur, per carcerem etiam nobilis. ibid. n. 24. & ſeq.

Adminiſtratori bonorum concurſus, quæ egent labore, & cura, rectè aſſignatur ſalarium abſque mutatione depoſiti. p. 119. & 120. n. 32. & 33

Adminiſtratoris appellatione continetur ſequeſter, & depoſitarius. ibid. n. 38

Adminiſtratoris nomen in Hiſpania generale eſt, & conueniens adminiſtranti aliena bona. ib. n. 39

Adminiſtrator concurſus, etiamſi nobilis ſit incarceratur pro relinquorum ſolutione. ibid. n. 41

Adminiſtratoris concurſus non imputatur monetæ diminutio ceſſante eius culpa, vel fraude. ibi. num. 42

Adminiſtrator concursûs nominatus ſe aſtringere intelligitur legibus de ſequeſtro loquentibus. ibid. n. 43. 44. & 45

Adminiſtrator quilibet alieni negotij prohibitus eſt emere rem adminiſtrationis p. 122. n. 1. cum ſeqq.

Adminiſtratores non poſſunt etiam per interpoſitam perſonam rem emere adminiſtrationis. ibid. num. 5 & 6

Adminiſtrator concurſus non recipit poteſtatem diſtrahendi bona ipſius p. 123. n. 7

Adminiſtrator ad pretium fructuum rigoroſum illius anni oneratur. ibid. n. 8

In adminiſtratore emente à debitore bona concurſus duplex reperitur prohibitio ex ſua perſona, & debitoris. ibid. n. 9

Adminiſtrator palam, & bona fide, hoc eſt, auctoritate iudicis in ſubhaſtatione non prohibetur emere bona concurſus. ibid. n. 10 & 11.

Adminiſtrator, & œconomus Eccleſiæ, etiam palam, & bona fide non poſſunt Eccleſiæ bona emere. ibid. n. 13

Adminiſtrator emens à creditore nomen debitoris, nihil de bonis debitoris emiſſe dicitur. ibid. n. 14. & 15

Adminiſtrator concurſus non prohibetur emere cenſum à creditore contra debitorem. p. 124. n. 19

Adminiſtrator concurſus non prohibetur emere iuſto pretio cenſum concurſus. ibid. n. 20

Adminiſtrationem ſui patrimonij abdicat à ſe debitor concurſus formato. p. 307. n. 30

Adminiſtrator negligens in non exigendo, vel minus debito exigendo non præiudicat debitori. ibid. n. 41. cum ſeqq. multis.

Adminiſtrator non poſſidet bona concurſus, nec alienare, nec de eis aliquo modo diſponere poteſt ceſſante iudicis decreto. ibid. n. 32

Adminiſtrator cauſæ piæ exigens cenſum in ærosa moneta per plures annos non præiudicat cauſæ piæ, quominus in argentea moneta iuxta cenſus creationem poſſit exigere. p. 308. n. 37. & 38. cum ſeqq.

Adminiſtrator, ſeu œconomus minus debito cenſum exigens per 40. annos non præiudicat domino, ibid. n. 40

Adminiſtrator ad concurſus bona nominatus, ſi reddita ratione, debitor exiuit, an pro reliquorum ſolutione ſi nobilis ſit carcerari poſſit. p. 312. n. 1. cum ſeqq.

Adminiſtrator concurſus eſt depoſitarius & ſequeſter. ibid. n 4. cum multis ſeqq.

Adminiſtrator concurſus pro reliquorum ſolutione facto calcolo, carceratur, quantumuis nobilis ſit. p. 33. n. 7. cum ſeqq.

Adminiſtrator quilibet rei alienæ pro ſolutione reliquorum carceratur, vt in tutore nobili. ibid.

Adminiſtrator poſiti panis pro reliquorum ſolutione, etſi nobilis carceratur. ibid. n. 8

Adminiſtrator bonorum ciuitatis, cui pro reliquorum ſolutione priuilegium nobilitatis non prodeſt, carceratur. ibid. n. 9

Adminiſtrator, qui pecunias adminiſtrationis de promptu habere tenetur, ſi in vſus ſuos conuertat, furtum, dolum, & fraudem committit. ibid. n. 11

Et poteſt tunc dici prædo. ibid. n. 12.

Adminiſtrator nobilis pro debito adminiſtrationis male carceratur. ibid.

Adminiſtrator, tutor, & curator ſubterfugiẽs rationem reddere, eſt in dolo, fraude, & colluſione, & ob id etiam nobilis carceratur. ibid. n. 13. & ſeqq.

Adminiſtrator non dicitur rationem reddidiſſe reliquis non ſolutis. ibid. n. 15

Adminiſtrator concurſus ſequeſter eſt, & depoſitarius, qui de promptu habere tenetur bona ad iudicis iuſſum. p. 314. n. 18

Adminiſtrator non ſeruans, quæ ad eius officium pertinent, eſt in dolo, & fraude culpabili. ibid.

Adminiſtrator concurſus ſequeſtrum non reddens delinquit. ibid. n. 10

Et eſt in dolo, fraude, & colluſione. ibid.

Adminiſtrator concurſus, licet recipiat ſalariũ non deſinit eſſe ſequeſter, & depoſitarius. ibid. n. 21

In adminiſtratorem concurſus fit depoſitũ eo animo, & intentione, vt cuſtodiat, & de manifeſto habeat ad ſolutionem creditorum. p. 316. n. 46

Adminiſtratorem concurſus, etiam nobilem pro reliquis incarcerari, firmiter tenendum. ibid. n. 47

Prout in cauſa valdè controuerſa determinauit ſenatus Pinntanus. p. 317. n. 49

Adminiſtrator bonorum ciuitatis habetur ad inſtar depoſitarij, & nobilis incarceratur pro reliquorum ſolutione. p. 315. n. 31

Adminiſtrator quoniam cogitur rationes reddere, niſi in loco adminiſtratoris, ſi patiatur alibi conueniri, non poteſt amplius reclamare. ibid. n. 64. & ſeqq.

Adminiſtratore, vel ſocio formante concurſum inter ſuos creditores, ſeparantur bona ſua ab adminiſtratione. p. 70. n. 48

Adminiſtrator duas perſonas repræſentat ſuam & adminiſtrationis. ibid. n. 43

Creditores vnius adminiſtrationis non confunduntur cum creditoribus alterius negotiationis. ibid. n. 50. & ſeqq.

Ex adminiſtrationum diuerſitate reſultat diuerſitas creditorum, & obligationum. p. 70. 71. n. 53. & ſeqq.

Diuerſitas perſonarum arguit diuerſitatem adminiſtrationum, & negotiationum, nec vnius adminiſtrationis creditores, dici poſſunt creditores alterius. ibid. n. 59. cum ſeqq.

Adminiſtratori tutori, aut curatori agenti pro debito adminiſtrationis non opponitur compenſatio eius crediti quod adminiſtrator debet. ibid. n. 65. cum ſeqq. & à n. 61 cum ſeqq.

VV v. 3 Admini

Adminiſtrator quando, & ex quibus coniecturis, appareat contrahere nomine adminiſtrationis vel proprio. p.73.n.45.remiſſiuè.

Penes adminiſtratorem concurſus vniuerſalis, omnia debitoris bona deponenda ſunt, vt vnuſquiſque ſatisfiat iuxta gradus prærogatiuam p.87. n.3.& ſeqq.& à n.1.

Concurſu facto (ceſſione mediante) debitor omnium bonorum adminiſtrationem dimittit iudici diſtribuenda inter creditores p. 109. 111. n.7.& 20.

Bona, quæ adminiſtratore carent incidunt in protectionem iudicis, vt, ad illa fidelem nominet adminiſtratorem.ibid.n.2.

Adminiſtratorem bonis abſentis iudex dare debet, ne diſſipentur.ibid.

Adminiſtrator datur prodigo bona dilapidanti interdicta illi bonorum ſuorum adminiſtratione.ibid,n.5.

Bonis debitoris adminiſtrator, & curator datur inſtantibus creditoribus, ibid.n.6.

Adminiſtrator & curator datur bonis debitoris concurſum formantis, cum debitor adminiſtratione ſit exutus.ibid.n.7.

Creditoribus intereſt, vt bonis debitoris detur adminiſtrator, qui ea diligenter & fideliter miniſtret.p.110.n.8.

Adminiſtrator boni falliti à iudice creatur pro indemnitate creditorum.p.109.110.n.9.& 7.

Adminiſtratio bonorum concurſus penes curiam reſidet, cui debitor principaliter dimiſit bona, vt creditores tuti ſint, concurſum non eſſe ſimulatum.ibid.n.10. & 11.

Adminiſtrator concurſus nominatus à curia eius nomine non debitoris nec creditorum bona adminiſtrat.ibid.n.12.

Adminiſtratorem illum debet iudex approbare, in quem maior pars creditorum (fraude ceſſante) conſenſerit.ibid.n.14.& ſeqq.& n.17.

Adminiſtrator concurſus poteſt nominari vnus ex creditoribus, in quem omnes, vel maior pars conſenſerit.p.110.111.n.18.& ſeqq.

Et quid circa hoc nouiter per Regium decretum ſit diſpoſitum.ibid.59.

Maior pars creditorum quomodo in hoc caſu conſideretur.ibid.n.19.

Adminiſtratorem, ſi creditores non eligant, iudex eligit idoneum ibid.n.20.

Adminiſtratorem ad bona concurſus ille iudex nominat, coram quo lis creditorum mota fuit. ibid.n.21.

Adminiſtratorem eum nominare iudex debet, à quo facilis ſit exactio & negotiatio creditorum, ibid.n.22.

Adminiſtratores non decet nominari officiales & miniſtros Curiæ, quod optimis rationibus oſtenditur.ibid.n.23.& 24.

Ad adminiſtrationem concurſus fœminæ eligi non debent.ibid.n.25.

Adminiſtrator concurſus non admittitur ad exercitium, donec fideiuſſionem præſtet de fideli adminiſtratione & reddenda ratione.ibid n.26.

Adminiſtratorum & negotiorum geſtorum, bona, an tacitè ſint obligata.pag.112.n.28.& ſeqq.

Adminiſtratori concurſus ſalarium debet per iudicem aſſignari.ibid.n.31.vide verb. *Salarium.*

Adminiſtrator concurſus cum certo ſalario nominatus, non poteſt adminiſtrationi imputare alium ſalarium alteri qui ſuo nomine negotia adminiſtrationis geſſit.ibid.n.23

Adminiſtrator, qui coadiutorem aſſumpſit ad adminiſtrationis curam de ſuo ſalario illi ſatisfacere debet ibid. n.34

Adminiſtratoris officium quale ſit, in quo conſiſtat, quæ ad illud pertineant.ib.n.33.37.& ſeqq

Adminiſtratori vltra ſalarium aſſignatum ſoluuntur expenſæ ab eo erogatæ pro litibus cura & cultura bonorum ibid.n.36

Adminiſtrator quam poteſtatem habeat in adminiſtratione bonorum concurſus.ibid.n.38

Adminiſtratoris & ſequeſtri officium eſt colere, fructus colligere, exigere redditus & credita ac conſeruare bona concurſus.ibid.n.39

Adminiſtrator proſequi tenetur lites tangentes exactionem bonorum, nominando procuratorem, & aduocatum cum ſalario ſub approbatione ſenatus.ibid.n.40

Adminiſtrator mouere non poteſt actiones, quæ proprietatem bonorum concurſus reſpiciunt, nec in eum diriguntur, ſed cum debitore & creditoribus ſint intentandæ & proſequendæ. p. 113.n.33.vſque ad 49.n.53

In adminiſtratorem concurſus nullum ius in proprietate nec in poſſeſſione tranſit.ibid.n.45

Adminiſtrator concurſus creditoribus ſoluere non poteſt propria, ſed ſolius iudicis authoritate.ibid.n.51

Adminiſtrator, qui poteſtatem ſibi datam excedit dignus eſt pœna.ibid.n.52

Adminiſtrator concurſus à curia nominatus vel confirmatus ſimul cum adminiſtratione iuriſdictionem recipit ad exigendum.ibid.n.54

Adminiſtrator à iudice ordinario nominatus vel confirmatus nullam recipit iuriſdictionem. p. 114.n.55

Adminiſtratores concurſus ſæpe cogi ſolent, vt, in loco ſolutionis aſſiſtant, vel ſubſtitutum habeant præſentem, ne cum eo moleſta ſit creditoribus negotiatio.ibid.n.56

Adminiſtratores malitioſe ſolent detinere ſolutiones, vt, interim ad negotiationem vti poſſint pecuniis, vel vt, creditores partem crediti amittant.ibid.n.57

Legibus regiis variis pœnis plectuntur adminiſtratores recipientes partem crediti creditoribus ſoluendi.ibid.n.58

Regio decreto nouiter diſpoſitum eſt, ne debitor, vel aliquis creditor nominetur adminiſtrator concurſus, niſi omnibus creditoribus citatis & nominatim expreſſè, vel eorum maiori parte conſentientibus.ibid.n.59

Adminiſtratione bonorum ſua ſponte priuatur debitor, qui deinceps non eſt perſona legitima ad contrahendum ſuper ipſis.p.130.n.5.& ſeqq.

Nec dominium aut poſſeſſionem in recipientem ex contractu tranſferre poteſt.p.131.n.11.& 12

Nec ea bona alienata concurſu pendente exire cenſentur à corpore concurſus ibid.

Adminiſtratio bonorum ſolum prohibetur debitori concurſum formanti, non dominium, & poſſeſſio bonorum, donec diſtrahantur cum effectu.p.133.n.27.& ex n.24

Adminiſtratio, quæ alterius nomine fit magis confirmat dominium Domini.ibid.

Adminiſtratio & alienatio debitori interdicta eſt, concurſu pendente in fauorem creditorum, in quorum vtilitatem contrahere poteſt.pag.134. n.61.& 63.

Amdiniſtratio bonorum ſuorum cui interdicta eſt acquirere non prohibetur.ibid.n.65.cum ſeqq.

Admini

Adminiſtrator bonorum concurſus non poteſt Iudices nominare, nec beneficia vacantia præſentare, nec exercere aliquid honorificum, cum penes debitorem remaneat. pag. 136. n. 86 & ſeq.
Ad adminiſtratoris officium cedentis, vel decedentis ad præſidem nominatio pertinet. pag. 138. n. 10. & 11.
Adminiſtratoris facta nominatione ſi tertius meliorem conditionem attulerit, & in contradictorio iudicio vicerit electio præciſa ad præſidem ſenatus deuoluitur. ibid n. 12. & ſeq.
Adminiſtrator, qui ſemel bona concurſus in ſequeſtrum & depoſitum admiſit, niſi cauſa ſuperueniente à iudice approbata officium dimittere non poteſt pag. 137 n. 2.
Adminiſtrator munus adminiſtrationis aſſumens quaſi contrahit ibid. n. 3.
Adminiſtrator ſemel creatus ad concurſus adminiſtrationem non niſi iuſta ex cauſa poteſt ab ea amoueri. pag. 138. n. 5.
Iuſtæ cauſæ ad remouendum adminiſtratorem iudicis arbitrio relinquuntur. ibid. n. 6
Adminiſtratoris nominatio priuatiue regulariter pertinet præſidi Cancellariæ. ibid n. 7. & ſeqq.
Adminiſtratore concurſus ante exercitium decedente, vel dimittente munus ad præſidentem deuoluitur electio, cum tunc noua non detur vacatio ibid. n. 8. 9. & 11
Adminiſtratoris facta nominatione præſes Cancellariæ præciſe tenetur expedire titulum adminiſtrationis concurſus ei, qui in contradictorio iudicio munus adminiſtrat, euicit. ibid. n. 16
Adminiſtratorem nominare qui poteſt ad cõcurſum, ſemper omnium creditorum conſenſum, vel maioris partis ſequi tenetur. ibid. n. 17.
Adminiſtrationem ſtatim à ſe abdicat, qui concurſum introducit ita vt, deinceps nec contrahere ſuper bonis nec diſponere valeat. p. 242, n. 12.
Adminiſtratione ſuorum bonorum priuatur fallitus, & ſtatus mutationem patitur. ibid. n. 13.
Adminiſtrator ab adminiſtratione remotus reuocari cenſentur procurator, & aduocatus ab eo nominati. pag. 241. n. 14. & 27.
Adminiſtratori ſolutio facta adminiſtratione finita per ignorātiā ſuſtinetur. ib n. 33. 34. 35. & 36
Penes debitorem defunctum, qui concurſum formauit nulla bona ſunt ſed penes adminiſtratorem ſequeſtrum p. 362. n. 41.
Adminiſtrator non tenetur conficere inuentariū, quamdiu bona ad eius manus non perueniunt. pag. 262. n. 43.
Adminiſtratio bonorum pupilli inter tutores diuiſa per diuerſas prouincias quilibet agit, & conuenitur pro rebus ſui territorij pag. 475. n. 22.
Adminiſtratio bonorum licet inter tutores vel curatores diuidatur per prouincias, intelligitur quoad adminiſtrationem, & non quoad iuris effectus ibid. n. 16. & ſeqq.
Adminiſtrationis diuiſio facta inter tutores per prouincias operatur in actionibus realibus motis cõtra pupillū. & tunc ille conueniendus erit tutor eius prouinciæ, qua res ſita eſt p. 476. n. 29
Secus in actionibus perſonalibus. ib. n. 30
Adminiſtrationis diuiſio inter tutores vniuſcuiuſque inter ſe poteſtatem arctat, non aliorum qui eos poſſunt conuenire pro ære alieno alterius prouinciæ. ib. n. 31.
Adminiſtratione diuiſa poteſt creditor quemlibet tutorum conuenire proprio foro cuiuſlibet tutoris pag. 477. n. 32.
Ne cogatur vnus tutor ire ad alienam regionem extra propriam prouinciam tangentem ſuæ adminiſtrationis. ibid n. 43.
Adminiſtratio interdicta cenſetur debitori formanti concurſum. pag. 492. 493. n. 61. & 78.
Adminiſtrare & alienare debitor cõcurſu formare prohibeatur, nõ ideo cogitur acquirere. ib. n. 85
Adminiſtratores legitimi dicuntur poſſeſſore maioratus ea ſola ſententia tenutæ, agunt & conueniuntur pro rebus ad maioratum pertinentibus pag. 557. 558. n. 72. cum ſeqq.
Adminiſtrator tanquam talis agens eo ipſo fatetur ſe alieno nomine agere & dominio proprio carere cuius defectus ei non obſtat. p. 560. n. 91 & ex n. 82. cum multis ſeqq.
Per adminiſtratorem maioratus repræſentatus eſt, qui agit, & conuenitur & apud quem dominiū reſidet ib.
Adminiſtratoris pro tempore limitato fideiuſſor, ſi Dominus poſt illud vti & continuare patiatur, non tenetur, 607. 608. n. 71. 72. 73. & ſeqq.
Adminiſtrator bonorum concurſus facultatem habet colendi, locandi, exigendi, & fructus vendendi pag. 694. n. 1.
Adminiſtrator concurſus non poteſt expendere nec ſoluere creditoribus abſque iudicis delegatione, libramiento. ibid. n. 2. & 7.
Adminiſtrator, quid facere debeat quando aliquid præciſè ex bonis concurſus expẽdendū ſit. ib. n 3
Adminiſtratio, cura, & cuſtodia bonorum concurſus ad iudicem & curiam penes quas principaliter reſidet, expectat. ibid n. 4.
Adminiſtrator eſt ſequeſter & depoſitarius bonorum à curia vel iudice concurſus nominatus. ibid. n. 5
Adminiſtrato fiſci abſque delegatione nec vnum denarium expendere poteſt. ibid. n. 8.
Adminiſtrator, cui nominatim erat directa delegatio; mortuo aut remoto ab adminiſtratione, delegatione intimata vel non, nouus ſucceſſor eā adimplere tenetur ſoluendo abſque nouo decreto ibid. n. 9. & ſeqq.
Adminiſtrator licet mutetur adminiſtratio non mutatur, nec variatur ibid. n. 10. cum ſeqq.
Adminiſtrator cõcurſus ſtricte cogitur adimplere delegationem ſibi directam, hoc eſt, el libramiento, creditoribus conceſſam. pag. 696. n. 1.
Adminiſtrator concurſus delegationi ſibi directæ ſatisfacit, volens compenſare quod creditor ipſi debitori debet ex alia cauſa. ibid. n. 2. & ſeqq.
Adminiſtrator nequit compenſare quod ſibi ipſi debet creditor concurſus exigens virtute delegatio. pag. 697. n. 14 cum multis ſeqq.
Adminiſtrator repræſentat duas perſonas propriā & adminiſtrationis, & vtraque differt ib. n. 15
Obligationes & ſcripturæ adminiſtrationis differunt à propriis adminiſtratoris. ibid. n. 16.
Adminiſtrator concurſus bona habet in depoſitū & ſequeſtrum, vt iudicis decreto diſtribuantur in decretores. p. 701. n. 1
Adminiſtrator concurſus tanquam depoſitarius ſequeſter omnis iuris rigore cogitur adimplere los liberamientos ibid. n 1.
Adminiſtrator ſi delegatoria non adimplet abſque legitima cauſa à iudice examinanda, ſecunda iuſſio hoc eſt ſobre libramiento. ibi. n. 3.
Adminiſtrator ad iudicis mandatum tenetur illico bona depoſita reddere. ibid. n. 4.
Et via executiua celerrima, quę coactione cogitur iudicis decretum complere. ibid. n. 5.

Administrator carceratur, ſi iudicis iuſſum procraſtinet. ibid n.6

Adminiſtratoris coactio temperatur pro menſura ſuæ obligationis reſtrictæ ob bona ſola conconcurſus, & non ad ſua. ibid. o.7

Adminiſtrator rerum alienarum ſolum tenetur reſpectiuè ad bona aliena de ſuis tamen ſoluere non cogitur ibid.n.8

Executio non fit in bonis adminiſtratoris pro debito adminiſtrationis. p.702.n.9

Adminiſtratores bonorum ciuitatis pro debito ciuitatis non de ſuis, ſed de bonis ciuitatis tenentur. ibid.n.11.ſeqq.

Adminiſtrator pecunias concurſus exhibere cogitur, ſi extent ibid.n.15.& 16

Adminiſtratori aſſerenti non habere penes ſe pecunias adminiſtrationis, ſed legitimè expendiſſe non facilè creditur. ibid.n.17

Adminiſtrator præſumitur de bonis adminiſtrationis expendere, non de ſuis. ibid.n.18

Maximè ſi diues non ſit ibid n.19

Adminiſtrator concurſus coactionem ac iuris præſumptionem limitabit ſi rationem reddere offerat. p.702.703.n.20.cum ſeqq.

Adminiſtrator non tenetur ad recepta, niſi ratiociniis diſpunctis abſoluto ſibi debito apparente. p.703.n.23

Adminiſtratorem ad ſolutionem compellere niſi tota ratione perſpecta & examinata inciuile eſt. num.24

Adminiſtratoris debitum incertum eſt ante rationem reddendam, ac legitimè liquidatam. ibid. num.25

Adminiſtrator ante ratiocinia debitor dici non poteſt nec interim exequi. ibid. n.28. & 29. & 30

Adminiſtrator etſi fateatur quantitates exegiſſe; cogi nequit reddere, obſtante ratione calculi & eius connexitate. ibid.n.31

Adminiſtrator concurſus coactus delegationes iudicis adimplere coactionem euitat rationem adminiſtrationis offerendo. p.703.-04.n.34. & 35

Adminiſtrator poteſt cogere dominum vt recipiat rationem adminiſtrationis à ſe oblatam. 704.n.36

Adminiſtrator poteſt petere à Domino quod vel recipiat rationem, vel eum ab ea liberet, vt in poſterum tutus ſit ibid.n.37.& 38

Adminiſtrator concurſus limitatam recipit poteſtatem, vt nullam habeat in expendendo bona, abſque iudicis ſpeciali decreto. p.705.n.1

Adminiſtrator præ oculis ſemper habere debet ſententiam graduationis, vt iuxta illam & non aliter adimpleat delegationes obtentas à creditoribus. ibid.n.2

Adminiſtrator, qui in ſoluendo turbauerit gradus ſententiæ malliter operatur, & de ſuo tenetur anterioribus creditoribus omiſſis. ibid.n.3

Adminiſtrator præpoſterans gradus & ordinem ſententiæ in dolo præſumpto eſſe dicitur. p.705 706 n 5.cum ſeqq.

Colluſio ſimul præſumitur inter adminiſtratorem & creditorem præmaturè ſolutum. ibid.n.6

Adminiſtrator, qui non ſeruata graduatione & forma decreti inferri in delegatione ſoluit, de ſuo tenetur anterioribus creditoribus. ibid.n.10

Adminiſtrator, qui contra ordinem graduationis, ſoluit poſteriori & de ſuo ſoluiſſe intelligitur non de pecunia concurſus, nec concurſus corpus exire cenſetur. n.11. & ſeqq.

Adminiſtrator regulariter de bonis adminiſtrationis dumtaxat tenetur, ad quæ reſtricta & limitata intelligitur ſua obligatio. ibid.n.13.

Adminiſtrator, procurator, inſtitor, & ſimiles excedendo mandatum de proprio tenentur, quia in exceſſu ſe obligaſſe intelligitur. ib n.14.

Nec in exceſſu obligant adminiſtrationem vel dominium. ib.n.15.

Adminiſtrator, hæres tutor, alterve alieno nomine ſoluens non poteſt ſoluendo ordinem & gradum præpoſterare, aliàs de ſuo tenetur anterioribus. p.707.n.27.& 28.& ex n.20

Creditoribus anterioribus datur electio an velint æquè contra poſteriores præpoſtere ſolutos, vel contra adminiſtratorem inordinate ſoluentem. ibid.n.19.

Adminiſtrator præpoſtere ſoluens tenetur de ſuo anterioribus creditoribus; ſi adminiſtratio non ſit ſoluenda. ibid.n.31.

Adminiſtratori ſcienti gradus ſententiæ non datur repetitio contra poſteriores creditores à ſe ante tempus ſolutos p.708.n.37. cum ſeqq.

Adminiſtrator licet poſteriori creditori exigenti poſſit exceptionem ordinis & præpoſterationis opponere, ſi omiſerit, & ſoluerit repetitio denegatur ib.n.40.& ſeqq p.708.& ex n.33.cum ſeq. 707.

Adminiſtrator concurſus ſoluendo poſteriori negotium gerit adminiſtrationis, à qua ſolutum repetit ſuo loco & gradu. ibid.n.44 & ſeq.

Adminiſtrator qui poſteriori inordinate ſoluit, an ad exigendum ex corpore concurſus ſubintret locum, & gradum creditoris à ſe nequam ſoluti abſque alia ceſſione p.709.ex n.48.& ſeqq.

Adminiſtrator, qui reddita ratione apparet, creditori præfertur omnibus quibuſlibet creditoribus, ib.n.49.

Adminiſtrator ſoluendo creditoribus adminiſtrationis poſterioribus ſolam actionem perſonalem habet ibid.n.53.

Adminiſtrator inordinatè ſoluens poſteriori mediante ceſſione, eius gradum & prælationem ſubintrat. ibid.n.54

Adminiſtrator, qui ſingulas partitas à ſe ſolutas inordinatè exigere vult ſine ceſſione à cõcurſus corpore inter perſonales graduatur. ibid. n. 60

Adminiſtrator, qui ſoluit creditori cum ceſſione ſubintrat gradum, & priuilegium creditoris, & præfertur aliis, quibus creditor cedens præferebatur. ibid.n.61.

Adminiſtrator dum ſoluit creditoribus diligens ſit in petenda ceſſione, & ſubingreſſionem pro maiori cautela ibid.n.62.

Adminiſtrator ante calculũ non poteſt prætẽdere aliquas partitas ſoluiſſe ſua pecunia. 710. n.64

Adminiſtrator in dubio ante factum calculum ex pecunia adminiſtrationis, & non de ſua expendiſſe præſumitur ibid.

Adminiſtrator facto calculo, creditor factus adminiſtrationis pro ſuo credito, qua ratione ſciat primus creditor, & cunctis præferatur. p. 711. num.65.

Adminiſtrator concurſus, qui dimiſſa adminiſtratione, & ratione reddita creditor euaſit an poſſit retinere bona cocurſus donec de reliquis ſatiſfiat ibid.n.1.cum ſeqq.

Et an poſſit retinere ob compenſationem, vel propter ſatisfactionem. ibid.

Adminiſtrator habet tacitam hypothecam cum prælatione pro ſuis reliquiis. & expenſis factis in conſeruationem adminiſtrationis. ibid.n.3.

Adminiſtrator ſolutionibus, & expenſis factis pro exoneratione adminiſtrationis eam vtiliter meliorare dicitor. ibid. n. 4

Adminiſtrator non poteſt retinère bona adminiſtrationis pro reliquis, ſed ſtatim cogitur reſtituere nouo adminiſtratori, & pro reliquis exigendis debet recurrere ad concurſum. p. 711. 712. n. 5. & 7

Adminiſtrator depoſitarius ſequeſter, & quilibet alius qui pro melioramento habet retentionem adhuc tenetur in corpus concurſus ea bona cõferre. p. 71. o. 6

Ius prælationis pignoris, vel retentionis non impedit, quin adminiſtrator finita adminiſtratione bona nouo adminiſtratori reſtituat. p. 712. n. 7

Adminiſtrationis bona retinere, & dimittere adminiſtrationem implicat contradictionẽ. ib. o. 8

Adminiſtrator, qui rationibus diſpunctis creditor euaſit de rigore iuris præferri non debebat aliis creditoribus, praxis tamen vniuerſalis prælationem admiſit p. 713. n. 21. & 33

Adminiſtratoris reliquatum cum procedat ex ſolutione creditorum, & expenſis neceſſariis ex propria pecunia factis in vtilitatem, & conſeruationem adminiſtrationis, etiam ſine conceſſione habet prælationem. p. 712. n. 12. & 13

Adminiſtratoris creditum compoſitum ex creditis priuilegiatis, eorum priuilegio participat. p. 713. n. 20. & 21

Creditores, quibus adminiſtrator ſoluit, ideò ſunt priuilegiati, quia immediatè ſunt creditores adminiſtrationis, adminiſtrator verò mediate creditor eſt, ſine ceſſione eorum locum non ſubintrat. ibid. n. 22

Solutiones & contractus, vt dicantur conuerſi in vtilitatem adminiſtrationis, & banchi, & pro eius conſeruatione non requiritur, quod pecunia immediatè detur adminiſtrationi, ſed ſufficit conuerſio in eius vtilitatem. ib. n. 23. & 24

Adminiſtrator condẽnatus propria pecunia ſoluere anteriori ob dolum ſoluendi poſteriori, huius locum non ſubintrat abſque ceſſione, nec ſubſequentium exactionem impedier. p. 715. n. 34

Secus ſi creditum adminiſtratoris proueniat ex rationis redditione, nam pro reliquis cunctis præfertur creditoribus concurſus anterioribus. ib. num. 35

in Adminiſtrationem concurſus non tranſit dominium, nec poſſeſſio bonorum. & ideò à periculo mutationis monetæ illæſus manet mora, aut culpa deficiente. p. 723. 17. & 18

Adminiſtrator recipiens ſalarium, an depoſitarius ſeu ſequeſter decipi poſſit, an potius locator. ib. num. 19. & 28

In adminiſtratorem concurſus deponuntur bona eo animo, vt in ſuos vſus non conuertat, ſed vt de manifeſto habeat pro ſatisfaciendis creditoribus. ib. n. 23.

Adminiſtratoris periculo cedit diminuti monetæ quando fuit in mora ſoluendi habentibus delegationem ipſi intimatam; etſi coram iudice pecuniam manifeſtauerit. p. 725. n. 30. cum ſeqq.

Adminiſtrator conſtituens in mora per interpellationem iudicialem, vel extraiudicialem. p. 726 n. 32. & ſeqq.

Adminiſtrator patitur damnum diminutę monetę, quando rumor mutationis aderat, & negligens fuit in pecuniæ manifeſtatione iudici, quam potuiſſet diſtribuere inter creditores, ib. num. 37. & ſeqq.

Adminiſtrator tenetur præuenire periculum, quod timetur. alias non liberatur. p. 727. n. 39

Adminiſtrator, qui tempore publicatæ pragmaticæ mutationis monetæ, non manifeſtat pecunias poſtmodum non excuſatur, nec auditur, ibidem num 40

Cõtra adminiſtratorem ordinem graduum præpoſteraotem regreſſum habent creditores potiores p. 756. 757. n. 12. & 3. & n. 6

Et etiam contra poſteriores ſolutas reuocatoria vti poſſunt priores. ibid, n 4

au Adminiſtrator mortuo poſſeſſore poſſit recolere fructus maioratus beneficij, & ſimilium, vt ſucceſſor à concurſu petat ſuam ratam, vel an iſtis omnium recollectio pertineat. p. 765. n. 43

Fructuũ omnium recollectiu pertinere integraliter ſucceſſori maioratus adminiſtratore concurſus præſente determinat ſenatus. ib. n. 45. & ſeq.

Adminiſtrationem bonorum abdicat à ſe debitor eo ipſo quo format concurſum, & bona in ſequeſtro, ac depoſito ponuntur p. 768. n. 33

Adminiſtratio concurſus durat durante lite, qua extincta pariter extinguitur. p. 769. num. 50. cum ſeqq.

Adminiſtratio, atque adminiſtrator concurſus durat, durante iudicio concurſus, & extinctio extinguitur. ibid. n. 69

Adminiſtratori non onerantur partitæ, & nomina debitorum quæ non exegit, & in exacta reddit p. 732. n. 105

Niſi fortè ſua negligentia, & culpa etiam leui facta fuerint inexigibilia. ibid.

Adminiſtratori non onerandæ partitæ, & nomina debitorum, quæ ex aduerſo non probantur eſſe exigibilia tempore ſuſceptæ adminiſtrationis. ibid. n. 106. & 107

Adminiſtrator præſumitur, ſibi ipſe ſoluiſſe, & ſatisfeciſſe de bonis debitoris, quæ adminiſtrat. p. 701. num. 19

Durat tamen hæc præſumptio interim dum adminiſtrationis non reddit rationem ib. d. n. m. 20, & pag. 246. o. 22. cum ſeq.

Æquiparatio.

In Æquiparatis à iure depoſitum in vno, in alio diſpoſitum cenſetur. p. 134. num. 56. & 57 p. 166 num. 5

Æquiuocum.

Æquiuocus actus, qui vni & alteri poteſt adaptari, neutri prodeſt. p. 428. 429. n. 6. cum ſ qq.

Æquiuoca probatio, & quæ non percutit locum aut tempus prohibitum, nihil releuat. ibidem, num. 8

Æquitas.

Æquitatem conſideratam à Molina, vt creditor priùs executiat bona maioratus, quam libera ſimul obligata, potiùs iniquitatem eſſe clare oſtenditur. p. 385. o. 40. & ſeqq.

Æquitas prætextu fieri non poteſt quod à iure fieri eſt prohibitum. p. 386 n. 41. & 42

ex Æquitate, & in ſubſidium datur actio domino pecuniæ in rem emptam facto emptore non ſoluendo. p. 574. n. 13

Sed non in præiudicium creditorum emptoris ex pecunia aliena p. 575. n. 20. 10. & 21

Æquitas, & iuris beneficium nunquam admittitur in præiudicium tertij ibid, n. 24

Æquitatem nunquam admittit lex in præiudicium tertij. ibid. n. 43. & 44

Æquitas noui caſus nouum inducit remedium. p. 646. n. 150. & ex p. 644. n. 16. cum ſeqq.

Æſtimatio

Æſtimatio.

Æſtimatio non recipit ius patronatus, & an in bonis ooſtris eſſe dicatur.p.689.num.7.vide p.691 num.26.& 267

Sub æſtimabilis rei diſpoſitionem non venit res inæſtimabilis.p.96.n.8

Æſtimabilis eſt vſus ſepulchri ſeu capellæ.& diſtrahi poteſt pro ſolutione creditorum.p.692.n.50.& 51.p.650.751.& ex n.45.cum ſeqq.

Æs Alienum.

Vide *Alienum.*

Aliena res penes concurſum remanens ſi à tertio vendicetur vt ſua,non ſtatim relaxatur,ſed expectatur res iudicata. p 89.90.n.24.35.36.& 44

Æs alienum non eſt de bonis debitoris ſed creditorum.ibid.n.101

Æs alienum totum patrimonium reſpicit,& minuit, p.503.n.119.& ſeqq & à n.116.

Æs alienum vniuerſum patrimonium debitoris vbique exiſtens reſpicit,& ſequitur.p.225.num. 21.& 52

Æs alienum vniuerſum patrimonium reſpicit,& ad vniuerſa debitoris defuncti bona vbique exiſteoria creditores ius habent.p.475.n.18.

Æs alienum non reſpicit vnius loci facultates tantum,ſed vniuerſum patrimonium.ibid.n.19.

Ære alieno rotum diminuitur patrimonium, quia rotum comprehendit.p.476,n.50.

Æs alienum totum cōplectitur patrimonium, onus verò ſuper vna re impoſitum rem ipſam,dumtaxat.ibid.n.21

In promiſſione bonorum plus eſſe non intelligitur quam quod ſupereſt ære alieno deducto.p. 738. num.2& 3.

Alimenta

Vide *Poſſeſſor, Maioratus.*

Alimenta in concurſu aſſignata habens debitor non excuſatur à fideiuſſione requiſita in ſecunda ſupplicatione.p.354.n.195

Alimenta habens vſumfructum, ſeu annuos redditus ad vitam pauper non eſt.ibid.

Alimenta percipiens non dicitur pauper ſolemnitaris,vt habeat caſum curiæ in prima inſtantia ib. num.196

Pro alimentis,& paſcuis retinentur animalia.in quibus expēdens præfertur cunctis creditoribus p. 91.n.64.& ſeqq.

Alimenta,an conſignanda ſint poſſeſſori maioratus eo quod potior & prior creditor ducatur ex bonis concurſus.p.97.n.152

Prior, & potior creditor eſt ergo ei alimenta debentur ex bonis concurſus arguere abſurdum eſt ibid,n.123.

Debitori concurſum formanti non creditoribus prioribus præſtantur alimentari.ibid.n.124

Alimenta non omnibus quorumlibet maioratuum poſſeſſoribus indiſtinctè præſtantur in iudicio concurſus.ibid.n.125.

Alimenta ex bonis concurſus petere poſſunt omnes illi qui vltra quam facere poſſunt non conueniuntur.p.194.n.1.cum ſeqq.

Et quales iſtæ perſonæ ſint.ibid.ex n.3.cum ſeqq.

Alimenta percipit clericus formans concurſum ex fructibus ſui beneficij.p.195.n.7

Alimenta à iudice taxanda relinquuntur iis,qui vltra quam facere poſſunt conueniri non poſſunt p.201.n.151

Debitores non cōueniri vltra quam facere poſſint & retinere ex bonis quantum ſufficiat ad ſua alimenta,ne egeant idem eſt.p.195.n.11

Iudex concurſus,quid præ oculis habere debeat in taxandis alimentis.ibid.n.12.

Alimenta præſtanda ſunt iuxta dignitatem,& qualitatem perſonæ ſiue iudicis officio,ſiue ex teſtamento debeantur.ibid.n.13.14.& 15

Patrimonium,& facultates alimentantis iudex inſpicere debet in taxandis alimentis.ibid.n.15.

Valor fructuum,& redditnum non bonorum in proprietate attendendus in taxatione alimentorum, p.195.196.n.16.& 17

Redditus ædificij ſumptuoſi dumtaxat attenduntur ad taxationem alimentorum.ib.d.n.18.

Alimenta concurſum formantis non taxantur inſpecta qualitate & dignitate, ſed iuxta indigentiam pro vitæ ſuſtentatione ſubleuanda.pag.196 num.19.

Alimenta ære alieno grauatis non debentur iudicis officio,ſed miſerationis cauſa,ne egeant.ibid. num.20

Tertia pars eorum alimentorum,quæ aliàs non inſtantibus creditoribus præſtarentur;conſignatur dumtaxat in concurſu equiribus ære alieno granatis.ibid.n.21.& ſeqq.

Et dimidiam partem eſſe præſtandam arbitratur Senatus Valentinus.ibid.n.22.& 23

Alimenta præſtanda debitori miſerationis cauſa nō tam ampla taxabuntur nobili,quanta haberet officio iudicis iure actionis,& legati.ibid.n.14.

Alimenta,quæ debitor formans concurſum conſequitur non de bonis ſuis, ſed de bonis creditorum miſerationis & clementiæ cauſa legis beneficio deducunt.ibid.n.15.

In alimentis conſignandis debitori ex corpore cōcurſus non attenditur dignitas perſonæ.ib. n.26

Ad alimenta qui tenetur non cogitur vendere domum pretioſam,ſecus ad ſatisfaciendum creditoribus enī ipſum alere,cogitur vendere debitor. ibid.n.27.

Debitorem alere ex bonis concurſus an tuta conſcientia fieri poſſit controuertitur inter Theologos.ibid.n.28.

Cum de bonis creditorum,& ſic de alienis non ſit eroganda eleemoſyna.p.197 n.29.

Alimenta præſtantur ciuitati, Eccleſiæ , alterique vniuerſati concurſum formātibus.ib.n.30.& 35

Alimenta præſtantur ex praxi omnium tribunalium comitibus,& magnatibus,& aliis potentibus.p.197.198.n.32.& 33.n.38.39.& 50.

Alimenta ratione nobilitatis maioratus ſimplicis poſſeſſori non debentur.p.198.n.54.cum ſeqq.

Alimenta magnatibus,ducibus & aliis illuſtribus perſonis debentur in concurſu ex vniuerſali conſuetudine.ibid.n.41.& n.50

Ex reditibus maioratuum.ibid.n.41

Differentia inter poſſeſſores maioratus habentis dignitatem,& iuriſdictionem,& alios iuriſdictione carentes.ibid.n.42

Alimenta præſtanda ſunt maioratuum poſſeſſoribus ob fauorem publicum,honorem,& authoritatem conſeruandam.ibid.n.45.vide n.55

Alimenta conſequi non poteſt poſſeſſor ſimplicis majoratus concurſum cauſans , quamtumuis ſit nobilis , niſi ſit Dux, Comes , &c. aut habeat Vaſſallos,& iuriſdictionem.ibid.n.43.& 54.& 55 & ſeqq.

Si concurſus iudicio adſint creditores quorum reſpectu debitor non poteſt conueniri, vltra quam facere poſſit,& alij,verius quod hoc non petitur beneficio,an debitor indiſtinctè alimenta conſequi valeat,p.500.ex n.73.& ſeqq.

Debitor,

Debitor, dum lis concurſus pendet, alimenta petere non poteſt reſpectu creditorum, à quibus non conuenitur vltra quam facere poteſt, & qua ratione. p. 201. n. 74. & 75

Incertitudo in præfato caſu impedit alimentorum deductionem. p. 200. n. 76

Vxor creditrix, filij generi, & ſimiles ſimul inter creditores in concurſu comparentes lite pendente debitori non præſtant alimenta. ibid. num. 77

Secus poſt ſententiam graduationis. ibid. n. 78

Spurius qui decreto iudicis pignus accepit, vt ex eius fructibus percipiat alimenta, eo mortuo pignus extinguitur non tranſmiſſurum ad hæredem. ibid. n. 79

Alimenta, quæ miſerationis cauſa præſtantur non tranſmittuntur ad hæredes, ſecus ſi ſubrogentur loco legitimæ. ibid. n. 80

Alimenta debitori in concurſu aſſignata; an omnibus creditoribus præferantur. ibid. ex n. 81. cum ſeqq.

Alimentarium tacitam habere hypothecam, & omnibus creditoribus præferri aſſerit Felicianus. ibid. n. 82

Alimenta præſtita in conſeruationem rei habent hypothecam cum priuilegio. ibid. n. 83

Debitor, cui de iure debentur alimenta in concurſu præferuntur quibuſlibet creditoribus indiſtinctè. p. 200. 201. n. 84. & 85

Alimentorum portio ex bonis concurſus prius deducitur præſtanda debitori qui tenetur deducto, ne egeat. ibid. n. 85

Alimentorum prælatio debitoribus non datur ratione alicuius hypothecæ, quæ cum ſuo dominio pugnat. ibid. n. 86. & 87

Tertius, qui in concurſu conſequutus fuit ex obligatione debitoris creditor eſt perſonalis, qui hypothecariis non præfertur. ibid. n. 88. & 89

Creditores Patris debitoris præferuntur filiis patri petentibus alimenta ibid. n. 90

Vxori pro alimentis debitis retardatæ dotis competit hypotheca in bonis mariti. ibid. n. 201

Pro alimentis à dote non dependentibus hypotheca non competit alimentario. p. 201. 202. n. 96. 97 & 104

Pro alimentis legatario, aut fideicommiſſario conſignatis ex aliquo fundo perſoluendis competit alimentario hypotheca in fundo. ibid. n. 99

Pro alimentis animalium expendens habet hypothecam in illis cum prælatione. ibid. n. 100

Pro alimentis animalium paſcua locans habet in his hypothecam cum prælatione. ibid. n. 101. 102. & 104

Dum non exierint animalia à paſcuo de conſenſu domini paſcuntur. ibid.

Filius pro alimentis à Patre ſibi debitis habere hypothecam in bonis patris, quaſi ſint onus reale, qui dixerint, n. 105

Contraria verior & comprobatur. pag. 202. 205. ex n. 106. & 146

Hæres patris, vel donatarius omnium bonorum, licèt ad alimenta filiorum teneatur ex ſubſtantia bonorum, id non prouenit ex eo, quod onus ſit tale. p. 203. 204. n. 108. vide n. 113. & 109. vbi de ratione.

Alimentarius non poteſt agere contra tertium poſſeſſorem, aut emptorem bonorum patris pro alimentis à patre debitis. ibid.

Pater, qui ad alimenta filiorum tenetur, liberam inſuper habet bonorum ſuorum adminiſtrationem, quæ vendere, & alienare poteſt, fraude ceſſante ib. n. 110

Pro alimentis debitis à fundatore maioratus tenetur ſucceſſor, quemadmodum, & eius debita ſoluere. ibid. n. 104

Alimenta petenti à debitore formante concurſum præferuntur omnes creditores, & quare. ibidem. p. 204. ex n. 115. & ſeqq. & n. 126

In alimentis taxandis habetur reſpectus ad bona alimentantis, & iuxta illa metienda. p. 203. num. 116

In alimẽtorum taxatione fit computatio æris alieni alimentantis quo deducto ex ſuperfluo fit taxatio. ibid. n. 117. cum ſeqq. & à n. 121

Alimenta præſtanda à poſſeſſore maioratus an ſint onus reale ipſius alendi ſucceſſores, & alios de familia diſceptatur. p. 204. ex n. 127. cum ſequentibus

Ob alimenta aut dotem præſtandam bona fideicommiſſi alienantur ex præſumpta voluntate teſtatoris. ibid. n. 128

Alimentorum præſtatio regulariter non eſt onus reale, ſed obligatio perſonalis, aut officium iudicis ibid. n. 119

Alimentatio etiam filio in bonis Patris, vel deſcendenti à teſtatore, vel ab alio, qui ad alimenta tenebatur, nec hypotheca nec actio realis datur. ib. n. 30

Alimenta minimè debentur à patruo nepoti ex fratre. p. 205. n. 134. & 135

Alendi obligatio, quæ non reperitur in fundatore maioratus viuente, non tranſmittitur ad ſucceſſores, in quos bona abſque eo onere fuerunt tranſlata. ibid. n. 136

Alimenta præſtanda, quibus tenetur poſſeſſor maioratus, bona maioratus non attẽduntur, ſed fructus, qui mero iure pertinent poſſeſſori. ibid. n. 139. & 140. cum ſeqq.

Alimenta, ſi petierit frater à poſſeſſore maioratus reſpectiuè ad obligationem maioratus non obtinebit, nec etiam ex obligatione propria poſſeſſoris, tanquam fratris diuitis, quia hoc ius in iudicium non deduxit. ibid. n. 145. & 146

Frater ex redditibus maioratus, quæ ſunt bona libera poſſeſſoris alimenta in concurſu fuerit conſecutus morte poſſeſſoris extinguitur. p. 207. n. 147 & 148

Alimenta taxata fratri habito reſpectu ad bona libera, & ſimul fructus maioratus poſſeſſore mortuo fructuum reſpectu diminuuntur. ibid. 149

Alimenta fratri, & ſimilibus taxata ex fructibus maioratus poſſeſſore mortuo, ſucceſſor, qui ex propria obligatione ſimiliter tenetur nouam taxationem petere poteſt, & quare. ibid. num. 150 & 152

Succeſſor maioratus non tenetur præſtare alimenta vxori prædeceſſoris ſui. ibid. n. 152.

Alimenta non debentur patruo ſicut nec è conuerſo. ibid. n. 154

Alendi conſanguineos eſt obligatio perſonalis poſſeſſoris maioratus non onus reale ipſius, quod ſi foret continuatur in ſucceſſorem etiam in fratrem. ibid. n. 156

Mortuo fratre, qui ad alimenta tenebatur extinguitur obligatio non tranſitura in filium, qui patrem alere non tenetur. p. 207. n. 162

Alendi obligatio conſanguineos, & deſcendentes à fundatore maioratus non eſt onus reale ipſius, neque perſonale poſſeſſoris. p. 207. 208. cum ſeqq. vſque ad n. 183. cum ſeqq.

Conuin

Conuincuntur Doctores aſſerentes alimenta deſcendentium à fundatore eſſe onus reale maioratus.208.209.210.ex n.186.vſque ad n.205

Alimenta ſemel taxata creſcunt & decreſcunt creſcentibus vel decreſcentibus bonis concurſu re iudicata minime obſtante.p.213.214.n.20.& per totum.37.vſque ad 33

Alimentorum taxatio menſuratur iuxta facultates eius à quo præſtanda.p.212.n.4

Alimentandi obligatio taxatur & regulatur arbitrio iudicis,iuxta inopiam vnius,& diuitias alterius.p.212.214.n.3 & n.34

Alimentorum obligatio & taxatio varietati & mutabilitati fortunæ ſubiicitur. ibid.num. 8.15. & 71

Alimenta commenſurantur cum ætate alimentarij, ætate creſcente,creſcunt alimenta. p.212.num.9.& 10

Alimentorum legatum,quod ſemel euanuit propter alimentarij diuitias reuiuiſcit neceſſitate & inopia ſuperueniente.ibid.n.12

Alimenta augentur propter augmentum intrinſecum bonorum.ibid.n.11

Filius qui alium ſe aluit propter inopiam patris debito facto patre conſequitur,alimenta futura non præterita.ibid n.13

Alimenta ſemel denegata ob diuitias petentis reuiuiſcunt & debentur, ob ipſius inopiam ſuperuenientem.ibid.n.14

Alimentorum cauſa finalis eſt neceſſitas, paupertas & inopia.p.212.113.n.16.& ſeqq.

Alimentorum augmentum attenditur ſiue ex integro,ſiue ex parte alimentati,vel alimentantis bona creſcunt,aut decreſcunt.p.213.n.19

Alimentans minimè tenetur alimenta præſtare quando ſibi ſufficientem victum non habet.ibid.num.20

Alimenta ſemel taxata augmentum & diminutionem recipiunt re iudicata non obſtante.p.214.ex n.37. vſque ad 44

Vulgaris regula habenti vnde ſe alat , negantur alimenta,non eſt abſolute vera.ibid.n.39

Filius qui ex officio & artificio poteſt ſubminiſtrare,non poteſt à patre petere alimenta, & quomodo hoc caſu formetur ſententia ibid.n.40

Alimenta præſtita & taxata pro litis expenſis, ſi lite durante diuitiæ ſuperueniant,alimentario ceſſant.p.215.n.49

Alimenta augendi iuſta cauſa eſt ſuperuenientia filiorum.ibid.n.51

In Alimentis augendis iudex præ oculis habet ſeruos, qui, quæve liberis ſuſceptis ſeruiunt. ibid.n.52

Aucta familia,alimenta augere neceſſe eſt.ibid.n.53

Augendi alimenta futura cauſa eſt augmentum valoris rerum.ibid.n.54

In Alimentis diſcernendis habenda eſt ratio patrimonij eius,a quo vtuntur.ibid.n.55

Augmentum vel diminutio alimentorum non fit ipſo iure,ſed miniſterio iudicis, & cauſa cognita.ibid.n.56

Refertur praxis Cancellariæ,ex qua quotidie diminouni alimenta debitoribus concurſum formantibus aſſignata , quin liſta bonorum aliqua fingunt,vel eorum valorem augent.ibid.n.57

Differentia inter alimenta miſerationis cauſa præſtanda,& ea quæ officio iudicis,vel iure actionis aſſignantur.p.216.n.62

Inter Alimentarios etiam re & verbis coniunctos, ius accreſcendi denegatur.ibid.n.65

Alimenta per mortem alimentarij extinguntur ipſo iure ibid.n.66

In alimentorum taxatione inter filios habetur ratio dignitatis,& primogenituræ.p.216.n.70

Alimentorum taxatio non ſtatim initio concurſus fieri debet , ſed differri quouſque de viribus patrimonij debituris , certiſſimè conſtet per ratiocinia primi anni.p.217.n.71.& 74

Ex inſtrumentis indicantibus bona debitoris capi non poteſt certitudo bonorum ad alimenta taxanda,& quare.ibid.n.72.& 73

Ad Alimenta per debitorem in ſuo concurſu conſequuta,an nouum alium concurſum formare poſſit in creditores ad alimenta diſceptatur.p.218.ex n.1.& per totum.

Ex Alimentis debitori in concurſu præſtitis vir creditor creditum deducere poteſt.ibid.n.3.& 14

Ex Alimentis debitori aſſignatis nouus concurſus illuſorius videtur.ibid.n.4.& 5

Alimenta cum naturaliter ſint taxata ad ſolam ſuſtentationem neceſſaria noua in his aſſignata naturæ repugnat.ibid.n.6

Alimentorum ius non cadit in confiſcatione bonorum tanquam perſonaliſſimum.p.219.n.11

Super Alimentorum iure executio ad creditorum inſtantiam facta non admittitur.ibid.n.12

Alimentorum ius cedi non poteſt.p.219.221.n.14.& 32.cum ſeqq.

Alimentorum futurorum ius renuntiari non poteſt.ibid.n.15.& 42

Tranſactio,aut pactum ſuper alimentis futuris non valet inconſulto prætore.ibid.n.16.& 43

Cedi aut vendi alimenta non poſſunt. p. 219. n.17

Cum Alimentario contrahens exponit ſe periculo amittendi creditum.p.219.222.num.18.& 43. & ſeqq.

Creditores noui nihil poſſunt conſequi à debitore alimentario, cui alimenta miſerationis cauſa fuerunt conſignata.p.220.n.25.& 26.& ſeqq.

Alimentarius cui iure actionis , vel legato ampla fuere conſignata alimenta , ſi ſuper his formet concurſum , tunc alimenta reducenda ſunt ad quantitatem ne pereat,& quod ſupereſt creditoribus relinquitur.p.220.221.n.29.34.& 39

Alimentarius , cui legis beneficium non competit ex alimentis vndequaque obtentis inſol dum tenetur creditoribus abſque vlla detractione. ibid.n.30.& 34

Debitor qui iuris beneficio caret alimentorum auxilio deſtitutus eſt.p.221.n.31

Creditores noui & creati poſt primum concurſum in ſolidum debitorem conueniunt,nullis alimentis reſeruatis,ibid,n.33.& 34

Alimentarius tenetur indiſtinctè ſoluere ea omnia quæ ipſi pro alimentis mutuata fuerunt.ib.n.37

Alimenta patiuntur ſequeſtro , quando ex eis ſatisfaciendi ſunt creditores.ibid.n.49.

Ius Alimentorum , an & quando poſſit confiſcari.ibid.n.41

Ceſſio,tranſactio,pactum,venditio,aut renunciatio alimentorum , quomodo & quando fieri poteſt.ib.n.4

Creditores intuitu alimentorũ nouiter contrahentes,quamuis ab alimentis repellantur, poſſunt in iudicio vniuerſali comparere,vt poſt omnes alias ibi aſſiſtentes ſolui.p.222.n.49. & 50

Alimentorum ius licet cedi,aut in alium transferri non poſſit commodius, tamen poteſt in executionem capi perſoluendis creditoribus. ibid.n.43.44 45.46.& 47

Alimenta

Alimenta ſemel in concurſu debitori taxata rectè poſſunt obligari,& creditoribus conſignari pro eorum ſolutione p.223.n.1

Super alimentis inter creditores ad illa poteſt debitor ſui concurſum cauſare. ibid n.2

In Alimentis conſignatis in concurſu,ſicut debitor præfertur omnibus ſuis creditoribus, ita pariter & eius ceſſionatius.p.224.n.9.cum ſeqq.

Ad Alimenta creditores pro eorum ſolutione à debitore alimentario conſignata, eundem etiam habent perſonaliter obligatum, & ad alia bona debitoris libera regreſſum habent, ſi alimenta obligata non ſufficiant.p.225.n.18

Alienatio.

Vide *Facultas Aſſenſus.*

Minor, reſpublica, vel Eccleſia an poſſint formare concurſum abſque ſolemnitatibus, alienationi requiſitis p.10.n.1.per totum.

Per concurſum minor,ciuitas, & Eccleſia bona ſua non alienat,qui retinet dominiom, & poſſeſſionem.ibid.n.6

Alienatio neceſſaria,& iudicis authoritate, & coactione facta non dicitur propria alienatio. ibid. num.7

Nec in ea decreto,aut licentia opus eſt.pag.10. et. n.8.& 9

In Alienandis bonis concurſus præcedit iuſſus, & decretum iudicis cum plena cauſæ cognitione. p.11.n.10

Bona minoris,& maioratus ſemel obligata cum decreto & regia facultate poſſunt libere alienari ad ſatisfactionem creditorum.ibid.n.11

Ceſſio bonorum licèt non ſit propriè alienatio,tamen eſt actus voluntarius.per quem facilè deuenitur ad eam.ibid.n.16.& 17

Ad actum,per quem deuenitur ad alienationem minoris ſeu populi requiritur decretum, & facultas regia ibid.n.18

Ceſſio bonorum dicitur vniuerſorum bonorum alienatio.p.12.n.19.& vide n.28

Alienantur bona minoris,& ciuitatis pro executione rei iudicatæ abſque decreto,& regia facultate.p.11.n.22

Alienatio ſpontanea abſque iuris ſolemnitatibus non permittitur minori populo,& Eccleſiæ.ibid. num 23

Alienatio bonorum concurſus,cum fiat in executione rei iudicatæ non eget ſolemnitate requiſita in bonis minoris,& Eccleſiæ p.13.n.44.& ex n.42

Alienatio inducitur ex commiſtione bonorum inſeparabili.p.68.n.23

Alienatio hæredis impedit ſeparationem poſt illam à creditoribus poſtulata.ibid.n.24

Secus in pignoris conſtitutione.p.69.n.25

Alienatio prohibita eſt debitori bonis ſequeſtratis, & ſi de facto fiat contractus eſt nullus. p. 130. n 6.cum ſeqq.

Nec dominium aut poſſeſſio rei alienatæ concurſu pendente in contrahentem transferuntur.p.132. n.11.& 12

Sed ea bona adhuc corpus concurſus exire non cenſetur.ibid.

Alienationis prohibitio propter ſequeſtrum cauſatur in bonis concurſus, non verò ipſa dicuntur litigioſa ibid.n.13

Alinationis prohibitio non requiritur à iudice expreſſa, cum ex ipſa ceſſione, & bonorum abdicatione facta per debitorem neceſſariò inducatur.ibid.n.16.& 17

Alienatio bonorum concurſu pendente prohibetur, tanquam facta in fraudem paratæ executionis. ibid.n.15

Alienandi poteſtas eſt attributum dominij. p. 132. n.vn.25

Alienare prohibitus,an actiones mouere vel rem in iudicium deducere poſſit.p.132.134.n.28.& 62

Alienationis prohibitio non inducit dominij priuationem.ibid.n.58.cum ſeqq.

Alienatio & adminiſtratio bonorum prohibita debitori fit fauore creditorum,ad quorum vtilitatem contrahere poteſt.ibid.n.62.63.& 66

Alienatio alicui prohibita abſque ſolemnitate ſuſtinetur facta ſine ea, ſi vtilis ſit perſonæ prohibitæ.ibid.n.67

Alienatio rei prohibitæ non cadit in fructibus rei, & maioratus.ibid.n.57.& ſeqq.

Maioratuum ſimplicium poſſeſſores concurſum cauſantes,an alimenta petere poſſint.pag.133.n. 43.vbi de affirmatiua,ibid.n 49.& ſeqq.negatiua verior.

Alienare prohibitus fideicommiſſarius, quod alienat computatur in ſuas detractiones.p.387.n.53

Alienare prohibitus,ſi plures alienationes fecerit, quæ ſummam detractionis permiſſæ excedant. prioris intra ſummam contentæ ſuſtinentur,exteræ excedentes vitiantur.ibid.n.54

Alienationes priores factæ à prohibito alienare,ſuſtinentur vſque ad meras detractionum,poſteriores autem,quæ quantitatem permiſſam excedunt vitiantur,ibid.n.55.56.& 57 & ſeqq.

Alienatio, vel obligatio maioratus non inducitur per ſolam facultatem regiam, niſi cum effectu alienatio ſequatur.p.403.n.52.& ſeqq.

Idem in decreto iudicis ad alienanda bona minoris,& in licentia viri data vxori.ibid.n. 53. cum ſequentibus.

Alienari bona prohibita alienantur pro ſoluendis debitis ipſius teſtatoris.p.416.n.43

Etiamſi creditor ſit ipſe hæres grauatus.ibid.n.44

Alienationes & hypothecas factas à poſſeſſore maioratus putatiuo etiam cum facultate regia maioratus euicto per verum ſucceſſorem nullas eſſe viriliter defendit Auctor.p.436.ex n.59. vſque ad finem cap.

Alienare prohibitus ſub pœna priuationis, ſi alienet cum facultate regia nihil agit nec transfert ius,aut dominium,quo iam carebat.p.437.n.65

Alienationes factæ per poſſeſſorem maioratus putatiuum etiam ſub facultate regia annullantur, nec nocent maioratui,nec vero ſucceſſori vincenti,p.441.n.85.& 86.cum ſeqq.

Alienationes factæ à Prælato intruſo in prælatia ſunt nullæ ipſo iure.ibid.n.87.& 88

Alienationes factæ à poſſeſſore maioratus putatiuo ſub facultate regia non tenent. ibid.n. 88. & ex p.447.n.227.cum ſeqq.

Alienationes & infeudationes bonorum ſpectantium ducatui, ſeu maioratui factæ per illegitimum poſſeſſorem nullæ ſunt, & per legitimum poſtea ſucceſſorem poſſunt recuperari.pag.440. n.88.cum ſeqq.

Alienationes & contractus geſti à tutore putatiuo non valent in præiudicium minoris. pag. 443. num. 104

Poſſunt tamen ex poſt facto ratificari à minore, ibid.n.105

Validitas alienationis bonorum maioratus ex duobus pendet, ex regia facultate & ex conſenſu legitimi poſſeſſoris, ſimul concurrentibus. pag. 456.n.32.& 33.cum ſeqq.

Alienatio bonorum maioratus, vt valeat duo præciſe requiruntur, dominium ex parte impetrantis, & facultas regia; quorum altero deficiente, tota ſubuertitur alienatio, & obligatio. p. 456. ex n. 36. cum ſeqq.

Alienatio facta à poſſeſſore maioratus putatiuo, virtute facultatis à ſe obtentæ eſt nulla, ſi poſtea detegatur non ad eum, ſed ad alium pertinere maioratum. p. 457. n. 50 & ſeqq.

Nec ex alienandi prohibitione, nec maioratus confectione facta per debitorem aliquid detrahitur iuri creditorum, quominus ad ſui ſolutionem poſſint diſtrahere quælibet bona debitoris. p. 476. n. 22. 23. & 24

Alienatio hypothecæ quando & quibus caſibus facta dicatur ex cauſa debitoris voluntaria, vel neceſſaria, vel præambula. p 482. n. 12. 13. 14. 15. & 16

Alienationis verbo facultas acquirendi non comprehenditur p. 487. n. 4 & 5

Non alienat qui acquirere non vult. ibid. n. 6

Alienatio voluntaria non impedit hypothecæ tranſitum in quemcumque. p. 489. n. 16

Debitor licet ex cauſa neceſſaria trahente originem ante hypothecam poſſit alienare, ex cauſa verò voluntaria nequit iuri creditorum præiudicare. p. 508 n. 14

Alienationi ſuæ rei conſentiens, ipſe alienare videtur. p. 531. n. 62. 63

Alienatio vbi prohibetur ob fauorem alicuius abſque ſolemnitate ſi iſti ſit vtilis ſuſtinetur, etiam ea deficiente. p. 323. n. 82

Alienationis prohibitio expreſſa impedit alienationem factam ab hærede ignoranti emptori, vel creditori pariter ignoranti. p. 531. n. 14 & 13

Alienatio non propriè dicitur, niſi dominium plenè, & irreuocabiliter ſit tranſlatum. p. 680. n. 80

Alienatio ſemel perfecta ob nouam ſuperuenientem cauſam non debet retractari. p. 685. num. 24. cum ſeqq.

Alienum, Aliena res.

Vide *hypotheca*

Res Aliena quæ penes debitorem formantem concurſum reperitur, non eſt de eius patrimonio. p. 95. n. 98

Debitor de bonis ſuis non de alienis concurſum format. ibid. n. 99

Æs alienum non eſt de bonis debitoris, ſed creditorum. ibid. n. 101

Bona nostra appellantur, quæ bona fide poſſidemus, etiamſi aliena ſint. ibid. n. 104

Limita dupliciter, vt ibid.

Ac aliena mihi hypothecata, & poſtea à domino alteri obligata, ac denique meam hypothecam dominus ipſe ratam habuit, non ego ſed creditor domini præfertur. p. 343. n. 52

Alienæ rei hypotheca ipſo iure nulla eſt in præiudicium veri domini. p. 352. n. 24

Alternatiua.

In alternatiuis debitori denegatur electio, quando vnum ex eis apponitur in fauorem creditoris & ad eius ſecuritatem p. 618. n. 37. & n. 35. & 36

Alternatiuè promittens intra terminum dare centum, vel fideiuſſorem, terminum tranſacto non ſatisfacit offerendo fideiuſſorem, ſed centum ſoluendo ibid. n. 38

Alternatiuè condemnatus ad triticum, vel eius valorem non ſibi, ſed creditori competit electio, cum in huius fauorem æſtimatio ſit appoſita. ibidem. n. 39

Antiquum.

Facultas aſſerens nomine talis poſſeſſoris fuiſſe impetratam, probat in antiquis etiamſi de tertij præiudicio agatur. p. 303. n. 43

Antiquum tempus quod dicatur. ibid. n. 46

Animus.

Vide *Aditio.*

Animum adeundi manifeſtat hæres, qui de hæreditate delata teſtatur, aut aliter diſponit. pag. 490. n. 32. & 33

Etiamſi poſtea reuocet teſtamentum. ibid.

Animus & voluntas etiam ex actu nullo deprehenditur & inducitur. ibid. n. 34

Anterioritas.

Vide *Prælatio, gradus.*

Appellatio.

Vide *Supplicatio.*

Apocha.

Vide *Chirographum, recognitio, confeſſio.*

Approbatio.

Approbans ſimpliciter contractum, omnia pacta, & conditiones in eo contentas approbare intelligitur nihil excepto. p. 196. n. 17. & p. 194. ex n. 4.

Argumentum.

De beneficiis eccleſiaſticis ad officia temporalia valet argumentum ſi contrarium non ſit a iure diſpoſitum. p. 138. n. 15

Argumentum valet de corpore myſtico ad corpus naturale. p. 141. 147. n. 12. & n. 47

Argumentum de parte quoad partem quod de toto quoad totum valet. p. 216. n 64

Argumentum de tempore ad rem valet. p. 390. n. 88

De contractibus ad vltimas voluntates valet. p. 393. n. 130

De caſu legis ſpeciali non eſt deducendum argumentum, & regula generalis ad alios caſus. p. 496. n. 117

De perſona ad rem, & contra valet argumentum. p. 757. n. 12

De officio ad feudum, valet argumentum. p. 269. n. 34

De officiis Roman. Curiæ ad officia Hiſpaniæ non valet argumentum. p. 273 n. 66. cum ſeqq.

De officio ad feudum, & è contra valet argumentum. ibid. n. 68

Arrha.

Arrharum promiſſio vltra decimam in exceſſu vitiatur & ſuſtinetur in decima. p. 386. n. 47. 48. 49

Pro Arrharum decima promiſſa computantur bona poſſeſſa à viro bona fide, licet poſtea euincantur à vero domino. p. 432. n. 31. & ſeqq.

In Arrharum ſponſæ promiſſarum æſtimatione non computantur bona aliena non fide poſſeſſa à viro poſtea euicta, verius eſt p. 448. n. 130. & 131

Aſſenſus.

Vide *Facultas regia.*

Ex duobus emptoribus ille præualet, qui prius obtinuit aſſenſum domini directi, etſi alteri fuerit poſſeſſio tradita. p. 385. n. 39. & ex n. 37

Inter creditores contrahentes ſuper re feudali poſterior cum aſſenſu præfertur priori abſque illo mutuanti ſub hypotheca. p. 385. n. 40

Ceſſionarius poſterior cum aſſenſu præfertur priori, cui aſſenſus deficit. p. 386. n. 41

Aſſenſus tempus, non tempus contractus, & obligationis attenditur ad validitatem. ibid. n. 42

Ex aſſenſu regio ad donandum poteſt donari in vita vel in morte. p. 420. n. 7. 8. & 9

Aſſenſus Apoſtolicus ſuperueniens mortuo alienante, an valeat abſque conſenſu noui prælati. p. 537. n. 53. & ſeqq.

Vaſallus ſi obligat omnia bona ſua aſſenſus domini ſuperueniens nihil operatur ſuper bonis feudalibus,q uæ in obligatione non comprehendebantur,p.461.n.109.& 110.cum ſeqq.
Vaſallus alienans ſub conditione impetrandi aſſenſum,an poſſit interim pœnitere.p.456.n.40.
Vaſallus alienans ſub conditione impetrandi aſſenſum excuſatur à pœna priuationis.p.541.n.39
Aſſenſus ad conſtitutionem dotis in re feudali operatur in tranſlatione dominij matrimonio ſoluto nouo aſſenſu non requiſito p. 584.& 585. n. 10.& à n.5
Aſſenſus regius requiſitus in compromiſſo rei feudalis,nouus in laudo non requiritur p.684.n.11
Aſſenſus regius ſi præceſſit in obligandis rebus feudalibus,alius nouus non requiritur in illis diſtrahendis pro executione.ibid n.12
Aſſenſus Regis,authoritas Epiſcopi,aut iudicis decretum in bonis alienari prohibitis,aufert impedimentum iuris,vel hominis,& res permanet libera ibid.n.13
Aſſenſus regius præſtitus venditioni rei feudalis continenti pactum de retrouendendo ſeorſum conuentum,an illud comprehendat,ſi de eo non fuit facta principi narratio. p.163.n.12
Vel an ſit aſſenſus nullus in totum ob connexitatem,& indiuiduitatem contractus cum pacto ipſo ibid.n.13

Aſſertio.

Aſſerenti facultati regiæ fuiſſe pro parte alicuius impetratam, an ſit ſtandum non conſtito aliunde de veritate p.299.n.8.cum ſeqq.
Aſſertioni principis, quod quis ſit procurator alterius, ſtatur, etiam quod de mandato aliter non appareat.ibid.n.9.& 10.
Aſſertionem principis in gratia,pro parte ſua , patris poſſeſſoris talis maior tus nihil probare pro parte eius fuiſſe impetratam,aliunde non conſtito veriùs probatur.p 300.ex n. 11 cum ſeqq.
Aſſertio principis in graue præiudicium tertij. nihil probat.ibid n.12.
Aſſertio principis atteſtantis de facto alieno non probat.ibid.n.13
In Aſſertione ſua non ſe fundans princeps,ſed per enunciatiuam de ea loquitur, aſſertio non probat.ibid.n.14
Clement.I de probationibus multas patitur fallentias.ibid.n.15.remiſſiuè.
Aſſertio gratiæ,gratiam fuiſſe ab aliquo impetratam non probat ,niſi aliter probetur.p.301. n. 21. & ſeqq.
Aſſertio principis pro parte tua fuit poſtulatum non probat in præiudicium tertij,quod iſte impetrauit gratiam.ibid.n.25
Aſſertioni principis aſſerentis talem eſſe procuratorem alterius non probat p.303.n.48.
Aſſertio Pontificis dicentis factam fuiſſe renunciationem in ſuis manibus per N.procuratorem,P. non probat verum eſſe procuratorem.ibid.n.49

Auocatio

Vide *Fiſcus Reuocatoria.*
Cancellaria non auocat cauſas in prima inſtantia, niſi ex legitima cauſa deuolutas.p.18.n.28.& 29 & ſeqq.
Auocata cauſa concurſus ad iudicem fiſci , ibi tantùm permanet donec de ſuo credito ſatiſfiat.indeque ad primum iudicem rediiſſe.p.50.& 48.n. 31.& ex n.18.
Auocatio concurſus , quæ fit fauore fiſci maximum affert creditoribus præiudicium.p.51.n.36
Auocatio iuriſdictionis ordinariæ ex aliqua cauſa facta ceſſat, ceſſante cauſa , redditque ad ſuum principium ibid.n.37
Creditor anterior hypothecarius poteſt auocare,& impedire exactionem nominis conſignati poſteriori , etiamſi nomen ſit ceſſum delegatum , & latum in ſolutum. p.83.n.54.55.& ſeqq.
Auocatio pecuniæ , & rei in ſolutum datæ adhuc ſtantis poſteriori,conceditur anterioribus hypothecarus ibid.n.59
Auocationis effectum pecunia dicitur ſtare, quando exacta aliud non fuit,vel fuit inuenta in arca aut ſacculo cum cedula continente nomen debitoris ſoluentis.ibid.n.61.& numeris ſeqq.
Quoad auocationem pecuniæ ſolutæ poſteriori creditori,vel nominis, in ſolutum dati ſemper dicitur ſtare in gratiam prioris creditoris.p.81.n.74
Auocandi ius non competit contra tertium niſi facta prius excuſſione in principalem debitorem, ibid.n.75
Auocare an ſeper poſſint creditores anteriores pecuniam poſteriori ſolutam conſumptam iam & commixtam bona fide.p.83.ex n.77.cum ſeqq.
Negatiua ſententia proponitur.ibid.n. 78.cum ſequentibus.
Affirmatiua verior ibid.n.80.cum ſeqq.
Authoris ſententia hic proponitur. ib.n. 82
Auocare ſolum poteſt fiſcus,& hypothecari, priuilegiati pecuniam ſolutam,ceſſam,aut in ſolutum data n,& bona fide conſumptam.ibid.n.83
Auocare pecuniam poteſt creditor hypothecarius ſine priuilegio,quando verè,vel ficte ſtat.p 83.& 84 n.84.& 85
Et quando pecunia ſtare dicatur,vide verb. *pecunia.*
Auocare pecuniam,an poſſint anteriores,quæ à tertio data fuit debitori carcerato,vel depoſuit pro relaxando, & liberando à debito pro quo carcerabatur.n.86
Quando pecunia ſoluta poſteriori poteſt per anteriores auocari,ſemper tenetur in concurſum conferri.ibid.n 87.& 88
Creditor,qui pendente concurſu tem,vel pecuniam exigit malam fidem habet , & ab eo etiam conſumpta auocari poteſt p.89.n.27
Creditor dum agit contra tertios poſſeſſores , an præcisè debeat incipere à poſterioribus, & non à prioribus p.389.n.84.& 85
Auocatoria conuentus clericus, cui in iudicio concurſus fuit ſolutum ſub cautione de reſtituendo potiori creditori , an comparere teneatur coram iudice concurſ s.p.408.n.42.cum ſeqq.
Auocatoria competit anterioribus creditoribus contra poſteriores prius ſolutos.p.707.n.35

B

Beneficium.

IN probatione beneficij omnes oppoſitores concurrere debent , vt quis dignior ſit referatur, p.25.n.8.& ſeqq.
Beneficia vnita , quæ ſub diuerſis diœceſibus ſunt, Epiſcopus confert illi in cuius diœceſi caput eorum eſt.p.30.n.28
Beneficium alicui collatum,ſi fuerit à tertio victus, iſti præciſe conferendum erit pag.138.num. 12. & 11
Beneficij vel officij collatio præciſa, & non libera dicitur,quando certæ perſonæ vocatæ,vel ex certo genere perſonarum ſit conferendum.ibid.n.14

De beneficiis Eccleſiaſticis ad officia temporalia, & è contra valet argumentum,ſi contrarium non ſit in iure diſpoſitum.ibid.n.1.15.

Ad beneficium parochiale, qui intra terminum taxatum a Conc.Trid.ſe oppoſuerunt, admittuntur,alij verò in termino a Prælato prorogato illegitimi ſunt.p.384.n.24

Beneficio à iure inducto in fauorem alicuius,iſte ſolus vti poteſt,non tertius aduerſum eum. p.401. ex num.29

Beneficij poſſeſſor ſola poſſeſſione probata poteſt exigere debita beneficij.p.436.n.59

Beneficium eo loco vacare dicitur,quo fuit facta reſignatio à procuratore,non vbi fuit conſtitutum mandatum.p.247.248.num. 20. 21. & ſequentibus.

Bona

Bona debitoris ad inſtantiam creditorum in concurſu diſtracta non eorum,ſed debitoris nomine venduntur.p.16

Ne bonis conſumptis inter poſteriores creditum periclitetur creditor conditionalis, vel in diem poteſt comparere in concurſu.p.69.ex n.19.cum multis ſeqq.

Ad bona debitoris,non ad aliena,quæ penes debitorem reperiuntur, creditores admittuntur.p.64. num.38

Bona ſua non aliena debitor cedere poteſt. ibid. num.39

Bona cuiuſque non dicuntur,niſi quæ deducto ære alieno ſuperſunt.p.203.n.116.& ſeqq.

Bona non habere ' ære alieno grauata idem eſt.p. 204.n.123.& 125

Bonis concurſus creſcentibus vel decreſcentibus alimenta ſemel taxata creſcunt,& decreſcunt, re iudicata non obſtante.p.252.ex n.2.cum.ſeqq. & per totum.

Bona & diuitiæ fortunæ ad nutum ſubiiciuntur, quæ ſubito pauperem ditat, & diuitem dimittit inanem ibid.n.62.& ſeqq.

Et eidem fortunæ ſubiicitur taxatio, & obligatio alimentorum.p.212.& 214.n.8.15.& 33

Bona debitoris nouiter reperta, an concurſu pendente inter creditores ad ſola bona maioratus, an concurſui ad ſola alimenta ſiot applicanda, p.123.n.2.& 3.& ſeqq.

Bona nouiter reperta quando applicantur primo concurſui formato per debitorem nedum inter creditores ad ſola bona maioratus, ſed & inter ſuos; quomodo inter omnes diuidenda erunt.p. 225.n.22.23.& 24

Ad hanc diſtributionem admittendi etiam erunt creditores ad ſola alimenta, & quo ordine tam ſecundi quam primi concurſus creditores ſoluendi ſint ex bonis nouiter repertis.p.226.n.25. & 23 & ſeqq.

Bona noſtra appellamus, & inter noſtra computantur,quæ bona fide poſſidemus.p.432.435.n. 50. & num 58

Bona à viro bona fide poſſeſſa computantur pro decima arrharum promiſſarum, licet euincantur à vero domino.ibid.n.31

Bona quæ ſunt in patrimonio debitoris, obligari & hypothecari poſſunt.ibid.n.32

Bona noſtra dicimus bona fide poſſeſſa quoad aliquos iuris effectus ciuiles.p.436 n.58

Bona aliena bona fide poſſeſſa proſunt ad cauſam præſcribendi & exigendi debita, ac percipiendi fructus.p.440.n.79.& ſeqq.

Bona debitoris ad inſtantiam creditorum ſubhaſtata tranſeunt libera in emptorem,pignoris vinculo diſſoluto.p.667.n.103

Dictio:omnia bona mea,vel quæcumque bona mea comprehendit corporalia, & incorporalia iura, & actiones.p.698. n.13.cum ſeqq.

Beneplacitum.

Sub Beneplacito Sedis Apoſtolicæ contractus celebratus ſuſtinetur ſine eius interpretatione,ſi aliàs non ſit neceſſarium.p.519.n.27

Niſi addatur clauſula,non aliàs,nec alio modo, quia tunc ſemper beneplacitum eſt neceſſarium, vt valeat contractus.ibid.n.28

Poſt beneplacitum Sedis Apoſt.reſeruatum, & obtentum nullus ex contrahentibus poteſt pœnitere.p.260 n.21.& 22

Bona concurſus quoad dominium, & poſſeſſionem ſemper remanent penes debitorem.p.117.n.8

Bona concurſus litigioſa dici non poſſunt.ibid.

Bona fides.vel mala.

Bona fides contrahentium nihil prodeſt ad valorem hypothecæ p.4450.n.80

Bona fides emptoris ac venditoris non.validat cõtractum ab initio nullum ex defectu dominij venditoris.ibid.

Bonam fidem in poſſeſſore maioratus putatiuo validare contractus geſtos cum regia facultate aſſerit & perperam Paz.p.550.n.37.& ſeqq.

Bonam fidem inducit error facti non iuris.ibid.n.9

Bona vel mala fides hæredis putatiui non attẽditur ad validitatem alienationis ab eo factæ.ibid.

Sed ſolum ad hoc vt teneatur reſtituere rem diſtractam,ac ſi,poſſediſſet.ibid.n.10.

Bona vel mala fides alienantis non validat alienationem,nec impedit verum dominium vendicare à quolibet poſſeſſore bonæ fidei.ibid.n.11

Bona vel mala fides venditoris, vel emptoris nihil detrahit iuri veri domini,ſed tantum vt venditor ad magis vel minus teneatur emptori agenti de euictione.ibid.

Bona vel mala fides, ſcientia vel ignorantia ſolum requiritur in emptore, vt poſſit re euicta agere ad intereſſe non ad validandam, vel inualidandam alienationem.ibid.

Bona vel mala fides operatur inter ipſos contrahentes,non in præiudicium tertij, cuius ius manet illæſum.ibid.n.11

Bona vel mala fides,ſeu ignorantia inter contrahentes ipſos,ſolum attenditur non reſpectu tertij non contrahentis. p.552.n.21

Bona fides non patitur,vt ſemel exactum iterum exigatur.p.644 .n134 .cum ſeqq.

Mala fide creditori exigenti pecuniam,quum pecuniæ dominium acquiſitum fuit.p.756.757. n. 5. & 7

Bona fide ceſſante pecuniæ,etſi millies commiſceatur,dominium non transfertur.p 757.n.8

Malâ fide pecunia conſumpta, creditor dicitur dolo deſiiſſe poſſidere, quæ ideo ſtare dicitur, & vendicari poteſt. ibib. n.9

Bona,vel mala fides,ſcientia vel ignorantia contrahentium non præiudicat iuri tertij.p.256.n.21. & 22.

Bulla.

Vide *Motus proprius.*

C

Caput.

MEmbra à ſuo capite diſcedere,& ſeparari nõ poſſunt.p.30.n.22.& 23

Caput tanquam pars corporis principalis ſemper attenditur.p.30.n.24.& ſeqq.

Homicidij facti in confinio diuerſarum iuriſdictionum Iudex competens eſt ille, in cuius territorio reperitur caput occiſi.ibid.n.26

Maioratus bona ſi ſunt in diuerſis territoriis, ad cognitionem illud attenditur territorium, in quo ſitum ſit caput maioratus ibid.n.27

Beneficia vnita, quæ ſub diuerſis diœceſibus ſunt, ille Epiſcopus confert in cuius diœceſi caput eſt eorum ibid.n.28

Cauſæ omnes contra debitorem coram diuerſis iudicibus competentibus motæ, debent incorporari, cum in iudicio vniuerſali concurſus ad quod tanquam ad caput trahi.p.30.31.n.15.& n.29

Iudicium concurſus habet ſe ad lites motas, & mouendas contra debitorem, ſicut caput reſpectu membrorum.p.143.n.18 & 19

Caput maioratus, an alienari poſſit pro ſatisfactione creditorum.p.687.n.59

Negatiua pro ponuntur.ibid.& n.ſeqq.

Contraria verior.ibid n.62

Caput maioratus ſemper reſeruatum manet in facultate data creditoribus pro vendendo maioratu ibid n.61

Caput maioratus continetur in facultate regia generali.ibid.n.62.& ſeqq.

Caput ſtatua licet virtute facultatis regiæ ſit alienabile, nõ debet ab eo initium ſumi, niſi ex defectu aliorum bonorum.ibid.n.63.66.& 67

Carcer.

Adminiſtrator bonorum ciuitatis tanquam depoſitarius etiam nobilis carceratur, pro eorum reſtitutione.p.118.n.24.& ſeqq.

Carceratur nobilis adminiſtrator concurſus pro ſolutione bonorum, & reliquorum eius.ibid.n.17. cum ſeqq.pag.120.& &num.41. & pag.312. ex num.1

Carceratur nobilis qui promiſit dare fideiuſſorem, & dare recuſat.p.315.n.34

Agricola carceratur ſi promiſit dare fideiuſſorem, & non dederit.ibid.n.35

Per carcerem compellitur quilibet obligatus, vel condemnatus ad aliquid faciendum.ibidem, numer.36

Per carcerem cogitur clericus, vel nobilis ad aliquid exhibendum ratione contumaciæ.p.316. n. 37.& 38

Caſus.

Caſus omiſſus relinquitur iuris communis diſpoſitioni.p.622.n.78.79.& ſeqq.

Cauſa & cauſa continentia.

Vide *Accumulatio.*

Cauſæ continentia diuidi nequit.p.29.n.15

Concurſus creditorum vbi adeſt, ibi continentiæ cauſæ exceptio locum habet.ibid.

Cauſæ omnes contra debitorem coram diuerſis iudicibus competentibus motæ, incorporari debẽt cum iudicio concurſus moto per debitorem.p.30 & 32.n.25.cum ſeqq.& ex n.37

Concurſus particularis per oppoſitionem creditorum inter ſe ipſos, ad executionem particularem vnius inducit cauſalem continentiam, limitatam tamen ad ſolos eos, qui ſe oppoſuerunt.pag.31.n.30.cum.ſeqq.

Concurſus particularis per ſolus creditores formatos inducit omnium cauſarum continentiam, & coram eodem iudice tractandæ.p.32.n.36

Cauſæ continentia conuenit accumulationi proceſſuum in concurſus iudicio.ibid.n.44

Continentia cauſæ prouenit, vel ratione ordinis ibid.n.45

Vel ratione actionis vniuerſalis ſub ſe plures continentis cauſas.ibid.n.46

Continentia cauſæ contingit quando iudiciale habet vt genus & ſpecies, ſub quo continentiæ genere includitur concurſus vniuerſalis.ibid.n. 47. & n.48

Continentes cauſę dicuntur etiamſi adſit diuerſitas perſonarum, identitas tamen negotij, vt ad eundem iudicem eatur.ibid.n.49

Continentes cauſæ dicuntur, quæ ab vna cauſa & ratione procedunt.p.33.n.50

Quæ continentia complectitur etiam iudicium concurſus creditorum.ibid.n.51

Annotatur Parladorius, qui confusè admodum regulas continentiæ cauſarum ſcripſit.ibid.n.52

Exceptio continentiæ cauſæ adinſtar exceptionis declinatoriæ an ſit opponenda ante litis conteſtationem, quæ ſi omittatur, iudicium ſuſtinetur.p.34.35 n.17.& ſeqq.ex n.7.& ex n.1

Continentiæ cauſæ, & concurſus pendentis exceptio in quacumque parte litis opponi poteſt, iuxta communem opinionem. p.35.n.7

Continentiæ cauſæ exceptio locum habet vbi adeſt concurſus ibid.

Cauſa priuilegij ceſſante, ceſſat priuilegium.p. 49. num.21

Cauſa ordinaria, & executiua concurrentibus in eodem iudicio concurſus vniuerſalis, an via executiua tãquam priuilegiata præualeat, ita vt totum iudicium via executiua ſit tractandum.p.142. & 147.n.14.16.& 48

Cauſa executiua concurrens cum ordinaria cedit ordinariæ.p.145.n.35

Cauſa executiua facile conuertitur in ordinariam, non è contra,ibid.n.35

Cauſarum omnium iudicium regularium eſt ordinarium, ob fauorem plenariæ cognitionis.ib,

Cauſa executiua, quæ ſemel amiſit ſuam qualitatem priuilegiatam nunquam illam recuperat.ibidem, num.36

Et ſemel facta ordinaria, ſemper remanet ordinaria & appellabilis.ibid.

Cauſæ, quæ ſemel in vno iudicio principali tractantur, omnes principali natura, & priuilegiis veſtiuntur.ibid.n.37.38.& 39

Cauſa neceſſitatis inducta durat quantum ipſa neceſſitas, & non amplius.p.212.num. 16.& ſeq. & à n.2

Cauſa paupertatis inducta, durat durante paupertate.p.213.n.18

Cauſa iuſta, & legitima ſuperueniens inducit licitum receſſum à diſpoſitione.ibid.num. 24. cum ſeqq.

Cauſa ſententiæ ceſſante, ceſſat ipſa ſententia ex noua cauſa ſuperueniente.p.114. n. 35. & n.36. & ſeqq.

Cauſa æqualis creditorum quæ inter Iuriſconſultos, refertur, tendit ad æqualitatem tituli cuiuſlibet. p.394.ex n.141.cum ſeqq.

Cauſa pignoris, qua vtuntur Iuriſconſulti, refertur ad anterioritatem creditorum.ib n.145.

Cauſa prælationis, & cauſa tituli idem eſt.ibidem, num.146

Cauſa limitata, & reſtricta ad vnum ſolum maioratum, illum non egreditur, p.430.n.16

Cauſa ſubſtantialis vbi non deficit, ſed ſolum materialis actus ſuſtinetur.p.551 n 16

Ex noua cauſa, nouo in iudicio deducta, de qua in

priori iudicio non fuit actum, poteſt de nouo agi pag.634.635.n.12.& 13
Super noua cauſa in iudicio non deducta, non eſt lis conteſtata, nec aduerſarius ſuper ea inſtructus. p. 636.n.31 cum ſeqq.
Sub cauſa actus geſtus, quæ à gerente ſupponitur vera, ſi detegitur falſa nullus redditur ex defectu conſenſus p.641.n.89.cum ſeqq.
Ceſſante cauſa qua fundatur ſententia ceſſat ipſa ſententia, & eius effectus.ib.n.151.& 152. & ſeq.
Quod contingit ex cauſa de prætetito ad cauſam præteritam refertur.p.686.n.51.& 52
Cauſa remota attenditur potius quam propinqua, quando ab ea dependet ius actus propinquioris. num.53
Cauſa vnius contractus, ſi in aliam transfundatur, prior contractus nouatur, & remanet ſecundus.p. 729.n.64.65.& ſeqq.
Super Cauſa ſententia lata operatur ſuper cauſato. 7.p.60.n.48.49.& 50.

Cautela, Cautio.

Nemó plura iura, & titulos cumulare impeditur ad maiorem totis ſui corroborationē.p.519.n.29.30
Quæ abondant non nocent ſed deſeruiunt ad maiorem cautelam.ibid.n.31.& ſeqq.
Cautio debet præſtari creditoribus etiamſi in moratoria fuerit expreſsè remiſſa.p.625.n.7
Niſi reſcriptum moratorium habeat clauſulam non obſtante.ibid.n.8
Cautio, & fideiuſſio tunc à debitore præſtanda, ſi à creditoribus petatur, non aliter.ibid.n.9
Cautionem aut fideiuſſionem ſi quis præſtare teneatur intelligitur ſi petatur.ibid.n.10. limita vt num.11.ibid.
Cautio iuratoria, an ſuppleat impoſſibilitatem inueniendi fideiuſſorem.ibid.n.11
Cautio licet à debitore conditionali peti non poſſit, ſi probabilis contra eum ſubſit ſuſpicio, ad cauendum compellitur.p.63.n.31.& 32

Cautio.

Ad Cautionem iuratoriam an, & quando pauper admittatur ob impoſſibilitatem reperiendi fideiuſſionem p.333.334.335.n.18.22. 25. n. 26. 27. & n.31
Cautionem iuratoriam excludit forma fideiuſſionis petitæ in ſecunda ſupplicatione quantumuis pauper ſit ſupplicans p.333.n.8
Cautio iuratoria, vbi aliàs ob paupertatem, & impoſſibilitatem admittitur loco fideiuſſionis: in cauſis arduis minimè procedit p.341.n.81
Cautio iuratoria, quando ob impotentiam admittitur, ea eſt ratione, ne quis ſuum radicatum, & acquiſitum amittat.p.342.n.87.& 88. cum ſeqq.
Cautio iuratoria, quoties admittitur, requirit pro forma iuramentum pauperis ſe non poſſe reperire fideiuſſionem.p.347.n.126.127.& 128
Cautio licet à debitore conditionali peti non poſſit, ſi probabilis contra eum ſubſit ſuſpicio ad cauendum compellitur.p.63.n.31.& 32
Plus cautionis eſt pignora dare, quàm fideiuſſionem.p.348.n.141.142.& ſeqq.
L.ſi conſtante.25.§.quoties ff.Solut.matrim.vbi maritus, qui ob impotentiam non poteſt cauere, cogitur ante tempus dotem reſtituere hæredibus vxoris reſeruato ſibi intereuſurio.p.350.n.154
Ita vt per illud depoſitum ſatisfiat legis intentioni, & non per iuratoriam cautionem.ibid.
Cautio iuratoria loco fideiuſſionis pro forma requiſitæ in via executiua, & ſententia arbitraria non admittitur.p.351.n.157
Admittitur tamen depoſitum, & ſequeſtrum rei executatæ ob impotentiam præſtandæ fideiuſſionis.ibid.n.158
Cautio iuratoria an ſubrogetur in locū fideiuſſionis ob impotentiā non præſtitæ.ib.n.159.& ſeqq.
Per cautionem iuratoriam non ſatisfit fideiuſſioni requiſitæ in ſecunda ſupplicatione ibid.n.160.& ſeqq.
Cautio iuratoria an denegetur cedenti bonis in caſibus aliàs permiſſa.p.353.n.184

Cenſus.

In cenſus iam creati, & nominis debitoris emptione non habere locum l.per diuerſas, & l.ab Anaſtaſio c. mandati, communis eſt opinio.p.124. 125.n.27.28.29.30.31.& 32.
Cenſum à creditore emere minori pretio non eſt prohibitum adminiſtratori concurſus.p.125.n.32
Cenſum iam creatum an minori pretio emi poſſe, duæ ſunt contrariæ opiniones.p.126.n.36
Negatiua refertur ibid.
Affirmatiua, vt cenſus iam creatus minori pretio emi poſſit, refertur.ibid.n.37
Hāc affirmatiuā approbauit declaratio Clemētis.ib.
Et eſſe in Hiſpania toleratas emptiones cenſuum minori pretio, quàm fuit à principio creati, teſtantur plures ib.d.n.38
Cenſus non tutus, vel litigioſus, aut difficilis exactionis licitè emi poteſt minori pretio. p. 126. 127.n.39.40.& n.45. 46
Contra ementem cenſum minori pretio creditores vendentis nullum ius prætendere poſſunt. p. 126.n.41.42.43.& 44
Cenſu empto minori pretio, quod ſupereſt vſque ad iuſtum pertinet venditori, & non cedit in commodum debitoris.p.127.n.47.& 48
Cenſum minori pretio emptum ſi debitor redimat, tenetur ſoluere integrum pretium, quod ipſe à principio recepit.ibid.n.49.
Et ius petendi ſupplementum pretij eſt creditoris, non debitoris, nec ſuorum creditorum. ibid. n.50.& 51
Ad cenſus iuſtitiam non ſuper pecunia numerata impoſiti, ſed ſuper credito antecedente, illud debet eſſe certum, indubitabile, & exigibile.p. 311.n.65
Præſcriptio per mille annos excluditur à cenſu iniuſtè creato, imò ſemper quod appareat de iniuſto principio, præſcriptio etiam immemorialis excluditur.ibid.n.66

Ceſſio bonorum.

Vide *Concurſus.*
Ad ſimplicem ceſſionem bonorum debitor non admittitur, niſi in carcere conſtitutus, maximè inſtante aliquo creditore.p.3.n.10
Contra in lite creditorum, quam format debitor etiam extra carcerem.ibid.n.11
Inter ſimplicem ceſſionem bonorum, & concurſum quales ſint differentiæ.p.7.n.46.cum ſeqq.
Concurſus iudicium non requirit præambulam, & actualem moleſtiam, ſecus ſimplex ceſſio.ibid. n.47.limita.n.48
Ad ſimplicem ceſſionem bonorum decocti, & falliti non admittuntur, ad noſtrum concurſum admittuntur.ibid.n.51.52
Simplex bonorum ceſſio poteſt fieri in iudicio, & extra illud per Epiſtolam aut nuntium, & in abſentia creditorum.p.8.n.55.& n.56
Ceſſio bonorum licet non ſit propriè alienatio, eſt tamen actus voluntarius per quem facilè deuenitur ad alienationem.p.11.n.17

Ceſſio

Ceſſio bonorum dicitur vniuerſorum bonorum alienatio. ibid. n.19.& 20
Ad ſimplicem ceſſionem bonorum factam per minorem, vel populum decretum, aut facultas regia requiritur. p.12.n.37. vide ex n.32. cum ſeqq.
Ceſſio ſimplex bonorum, cum fiat poſt æris alieni confeſſionem magis reſpicit dationem in ſolutum. ibid. n.39.& 40
In ceſſione bonorum vniuerſum debitoris patrimonium, mobilia, & immobilia iura, & actiones comprehenduntur. p.24.n.1
Ceſſio facta per debitorem diffinitur eſſe vniuerſorum bonorum alienationem. ibid. n.3
Ceſſio ſimplex bonorum non fit ad inſtantiam creditorum ſed debitoris in iudicio, & extra iudicium. p.28.n.10
Ceſſio bonorum debet intimari creditoribus, vt aliis præiudicet. ibid.
Ad ceſſionem bonorum nec concurſum formandum admittitur debitor fiſci ratione delicti, vel quaſi. p.46.n.2
Et quid quando debitum prouenit ex pœna pecuniaria, parti applicata. ibid. n.3
Ceſſionem bonorum illegitimam eſſe non dimiſſis bonis omnibus in manibus curiæ, declarauit Senat. Carbal. p. 130. n. 10. Vide verbo adminiſtrator.
Debitor cedens bonis abdicat à ſe eorum adminiſtrationem, & in manu iudicis ponit nominaturi adminiſtratorem. p.130.n.1
Quæ abdicatio, & dimiſſio bonorum debet eſſe effectiua, ne creditores decipiantur. ibid. n.2
Cedenti bonis ſimilis eſt decoctus, & fallitus. ibid. num.3
Cedens bonis, an amittat actiones actiuas, & paſſiuas, necnon dominium. p.132.133. n. 23. & ex num.50
Ceſſionis verbum dominij tranſlationem importat quandoque. p.132.n.26
Ceſſio facta per debitorem communem continet conditionem, ſi creditores tales in iudicio conuicti ſe eſſe oſtendant. p.133.n.35.& 36
Ceſſionis remedium pro debitoris miſeriis ſubleuandis introductum non debet eſſe vinculum iniquitatis. p.136.n.96.& ex n.91
Qui ſemel bonis ceſſit, iterum ad ceſſionem non admittitur. p.218.n.2
Ceſſio bonorum eſt actus reiterabilis. pag. 220 num.22.
Debitor, qui ſemel ceſſit bonis in noviter acquiſitis, non tenetur creditoribus vltra quam facere poteſt. ibid. n.23
Debitor, qui ad ceſſionem bonorum cogi non poteſt ſi ſponte ſuſmet concurſum admittitur. ibid. n.24
Cedens ſemel bonis, ſi iterum cedat in bonis nouiter acquiſitis non tenetur creditoribus primi concurſus, niſi in quantum facere poteſt. p. 221 num.32
Ceſſio bonorum adhæret iudicio concurſus ex ipſis natura propria. p.240.n.5
Debitor cedens bonis in miſerabili ſtatu reperitur. p.135.n.69.& 70
Ceſſio bonorum facta à debitore non releuat fideiuſſorem, nec eum liberat ab obligatione. p.626 n.37.& n.38
In Ceſſione bonorum an inſit vniuerſitas. p. 690 num.9
Ceſſio hoc verbum relatum ad concurſus iudicium, etſi nihil aliud exprimatur virtualiter comprehendit omnia, & quæcumque bona debitoris. ibid. n 17.& ſeqq.
Ex Ceſſione facta per debitorẽ nullum ius in dominio aut poſſeſſione acquiritur creditoribus, ſed vtrumque penes debitorem remanet vſque ad ſubhaſtationem cum effectu celebratam. p. 691 num.31
Per ceſſionem factam adminiſtratione bonorum priuatur debitor, quæ in manibus curiæ, ponitur pro ſecuritate creditorum ibid. n.32
Per vniuerſalem ceſſionem bonorum (nondum facta ſubhaſtatione) ius patronatus non tranſit in creditores ibid. n.33.& ſeqq.
Cedens bonis debitor communis, nec dominium, nec poſſeſſionem amittit lite pendente. pag.723 num.16
Cedens bonis ſi vſum fructum habeat ius non adiudicatur creditoribus, fructus tamen ſit. p. 762 num.15
Cedens bonis poteſt pœnitendo à ceſſione diſcedere, & bona ſua recuperare inuitis creditoribus. p.766.767.n.2. vide n.64.& ſeqq.
Debitor cedens bonis poteſt re integra pœnitere, & impedire eorum diſtractionem, iuxta communem Doctorum. p.766.n.3.& ſeqq.
Ceſſio bonorum eſt priuilegium, cui lite pendente, & ſententia prolata poteſt debitor renunciare. p.767.n.7.& 8
A ceſſione bonorum diſcedere poſſe debitorem inuitis creditoribus qui teneant ibid. n.9
A ceſſione bonorum facta per debitorem extra iudicium poteſt diſcedi re integra iuxta iura, & communem opinionem, de qua ibid. n.2. ſupra. num.13
A ceſſione bonorum facta per debitorem in iudicio, & per viam litis mota diſcedi non poſſe inuitis creditoribus tenet communis Doctorum. ibid. num.16
Annotatur Vincent. de Franchis qui obiter, & aliud agens contrarium dixit, ibid. n.15
Simplex ceſſio bonorum in iudicio, & extra iudicium fieri poteſt à debitore. ibid n.16
A ceſſione ſimplici bonorum diſceſſus ad duo permittitur debitori vt ſoluat creditoribus, vel vt denuo audiatur, & defendatur. p.768.n.19.
Ad ceſſionem ſimplicem bonorum debitor non admittitur, niſi iam condemnatus, aut debita fateatur, ibid. n.31.& 32
Cedens bonis, quæ omnia venduntur pro ſatisfactione creditorum, licet omnibus non ſufficiant, liber debitor manet, itavt amplius de nouiter quæſitis non teneatur illis. p.770.n.60.& vide n. ſeqq.
Ceſſis bonis, & diſtractis pro ſolutione creditorum, ſi omnibus non ſufficiant inſoluti conſeruant obligationem ad bona nouiter à debitore quæſita. p.771.n.66
Limitatur quando ceſſio bonorum fit cum infamia, & ignominia. ibid. n.67.& 68
Per ceſſionem bonorum factam ab aliquo, probatur eius paupertas. p.353.n.183
Cedenti bonis an denegetur iuratoria cautio in caſibus aliàs permiſſa ibid. n.184
De differentia inter ceſſionem bonorum, & noſtram litem creditorum. ibid.186
Cedens bonis ſua culpa, & dolo non admittitur, ad iuratoriam cautionem p.344.n.102

Ceſſio Iuris, Ceſſionarius, Cedens.

Vide *Prælatio*.

Ceſſio nominis debitoris duobus diuerſo tempore

ambo æqualiter exigunt abſque prælatione inter ſe.p.322.n.48.

Ceſſionarius an teneatur compenſare, quo cedens debet debitori ſuo ceſſo.p.698.n. 10. & ſequentibus.

Exceptio compenſationis, quæ poteſt opponi cedenti,poteſt etiam opponi ceſſionatio.ib.n.21

Creditum ceſſum tranſit in ceſſionatium cum ſua cauſa,& onere compenſationis affectum.ibid. n. 22

Exceptio reſpiciens rem ceſſam poteſt opponi contra ceſſionariam.ibid.n.23

Declara,ſi exceptio orta iam erit contra cedentem tempore ceſſionis.ibid.n.24

Exceptio compenſationis, quæ non erat quæſita debitori ceſſo tempore ceſſionis non poteſt opponi contra ceſſionarium.ibid.n. 25

Creditum ceſſum iam non dicitur creditum cedentis,ſed proprium ceſſionarij.ibid.n.26

Ceſſionarius dicitur debitoris ceſſi.ibid.n.28

Creditum ortum contra cedentem poſt ceſſionem non opponitur ceſſionario.p.698.699.n.29.&30

Ceſſionatio non opponitur ius compenſandi ſuperueniens contra cedentem.pag. 699. n. 31. & ſequentibus.

Cedentis confeſſio præiudicat ceſſionario, ſi præcedat ceſſionem,ſecus ſi eam ſequatur.ibid.n.34

Ceſſus debitor iuri compenſandi iam quæſito renunciare videtur, ſi tempore ceſſionis præſens promiſit ſoluere creditum ceſſum.ibid n.35

Debitor ceſſus, qui cœpit ſoluere ceſſionatio, an amittat ius compenſandi iam quæſitum ante ceſſionem ibid. ex n.36.& ſeqq.

Negatiuam ſententiam, qui Doctores tenuerint, ibid.n.37.& 38.

Iis in caſibus in quibus poteſt ſolui cedenti in præiudicium ceſſionarij, in iis etiam ei poteſt opponi compenſatio à debitore ceſſo.ibid n.39.

In caſibus in quibus facultas aufertur debitori ceſſo ſoluendi cedenti,in iis etiam ei aufertur facultas compenſandi. ibid.n.40

Declara,ſi ante ceſſionem competebat debitori iam ius compenſandi ibid.n.41

Quod ius tolli non poteſt per factum ſubſequutum creditoris cedentis.ibid.n.42.& ſeqq.

Cætera conducentia,vide *in verbo Compenſatio.*

Ceſſionario non plus iuris competit quam cedenti. p.752.n.75 & ſeqq.& ex n. 70

Cedens partem ſui crediti,& ceſſionarius concurrunt æqualiter in eodem gradu, quilibet pro ſua rata.ibid.& p.753.n.82.& 83

Duo ceſſionarij vnus poſt alium cauſam habentes ab eodem creditore concurrentes, nullam inter ſe habent prælationem, ſed æqualiter eodem gradu exigunt quilibet pro ſua rata p.753.n.84. & ſequentibus.

Cedenti facta ſolutio à debitore ceſſionem ignorante ſuſtinetur fauore liberationis p.235. n.71

A cedente,& ceſſionatio quando debitor conuenitur,cum iam ceſſionis habeat notitiam,ſoluendo cedenti non liberatur.ibid.n.72.& à n.68

Cedens ſi ſolutionem à debitore recipiat, quantumuis debitor liberetur,ſemper ceſſionariu manet adſtrictus ad obſeruantiam contractus. pag. 236.n.73

Ceſſionatio cedente,& cedentis creditore concurrentibus in exactione debiti,creditor præfertur, p.235.n.77

Ceſſionario iudicio compatenti, an poſſit opponi, de iniuſtitia ceſſionis,ſaltem ne exigat vltra vile pretium quo cenſum aut nomen comparauit,p.236.n.78

Ceſſio iuris pro minima quantitate præſumitur ſimulata, & ceſſionario poſſe opponi ſimulationem dixit, & perperam Gratianus. ibid. n. 79

Debitor cẽſus creari nequit opponere emptori vili pretio comparenti iniuſtitiam ceſſionis, ſed ad integrã ſortẽ ceſſionario tenetur.ibi.n.80.81.82

Cedenti non fit ſolutio,quando concurrit cum ceſſionario in exactione.p.237.n.101

Ceſſionarius poſterior cum aſſenſu præfertur priori,cui aſſenſus defecit.p.386.n.41.& 42

Ceſſio quibus caſibus ſit neceſſaria rertio pro alio ſoluenti, vt ſubintraret locum creditoris dimiſſi.p.417.n.53.& ſeqq.

Ceſſionem requirit poſſeſſor maioratus redimẽdo cenſum impoſitum ſuper eo, vt ſibi cenſum acquirat contra maioratum. p. 416. n. 48. cum ſequentibus.

Cedentis ius tranſit in ceſſionarium cum omnibus ſuis qualitatibus.p.520.n 52

Ceſſionarius non plus iuris habet in cenſu tranſlato, quàm cedens habebat. ibid.n.53

Differentia inter nomen ceſſum ſimpliciter creditori, & ceſſum per viam dationis in ſolutum.p. 663.n.45

Per ceſſionem nominis ſimplicem nouatio non inducitur,niſi facta exactione.ibid.n.46

Nec prior debitor liberatur quovſque creditor ſit ſatisfactus.ibid.n.47.& 48.49.50.& 51

Per ceſſionem nominis per viam dationis in ſolutum ſtatim inducitur nouatio, & in creditorem accipientem tranſit nominis periculum. ibid. n.52.53.54.& 55

Simplex ceſſio nominis non liberat debitorem cedentem.ibid.n.56.57.& n.58

Inter ceſſionem nominis factam à debitore creditori,& adiudicationem factam à iudice traditur. p.664.n.60.& 61

Ceſſionem petere poteſt emptor redimens cen[illegible] ibi impoſitos ſuper re, quæ non eſt incompatib[illegible] cum dominio rei.p.669.n.114.115. 116. & 127

Vt tutus ſit ab aliis creditoribus inferioribus.ibid. n.128

Cedente, & ceſſionario comparentibus in iudicio concurſus, quis præferatur in exactione crediti ceſſi,& quis eorum ſit citandus.p.232.n.46

Cedenti facta ſolutio legitima eſt,ſi fiat ante litem conteſtatam vel denunciationem formaliter factam debitori, ne ſoluat cedenti, & ante partam crediti exactionem.ibid.n.47

Ceſſione nominis facta,directæ actiones adbuc remanent penes cedentem p.233.n.48.& 49

Ceſſione facta ad commodum cedentis, ſolutio eidem facta nocet ceſſionario, etiamſi ſcientia debitoris proueniat à litis conteſtatione, aut per denunciationem firmiter factam.ibid.n. 50

In ceſſione ad commodum ceſſionarij quælibet ſcientia debitoris aliunde proueniens ſufficit pro impedienda ſolutione cedenti facta.ib n.51

Ceſſio dicitur facta ad commodum cedentis, quando ceſſionario remanet recurſus verſus cedentem,veluti,ſi conſignationis cauſa nomen cedatur.ibid.n.51.& n.55

Et tunc per periculum nominis ad cedentem pertinet.ibid.n.53

Ceſſio ad commodum ceſſionarij facta dicitur, quando ceſſionario præcluſa eſt via agendi contra cedentem, quia emit nomen, vel in ſolutum accepit.ibid.n.54

Ceſſionarius

Ceſſionarius non habet regreſſum contra cedentem data negligentia in exigendo contra debitorem factum interim non ſoluendo. ibid. n. 57. & 59

Niſi iam tempore ceſſionis debitor ſoluendo non erat.ibid.n.58

Periculum decoctionis ſuperuenientis ob ceſſionarij negligentiam, quando hinc ſit imputandum. ibid.n.59.remiſſiue.

Ceſſi debitoris ſcientia qualis eſſe debeat, vt ei noceat ſolutio facta cedenti.p.234.n.60

Ceſſionis intimatio ne debitor ſoluat cedenti,quando ſit facienda.ibid.n.61

Ex ceſſione actionum vtilium,& directarum actiones remanentes penes cedentem ſunt inutiles, & inefficaces ad agendum , & exigendum. ibid. num.62

Cedenti ſolutio facta tunc liberat debitorem,quando aliter conſtat, quam per confeſſionem cedentis,quæ ceſſionario non præiudicat.ibid. n.63

Ceſſionario , & cedente ſimul concurrentibus in concurſu debitoris ceſſi quis eorum præferatur in ſolutione,& ſententia graduationis. p. 235. n. 66.& 67

Ceſſionarius ſemper præfertur cedenti vtroque ad concurſum concurrente , etiam quando debitor, alias ſoluens cedenti conſequitur liberationem. ibid.n.68

Ceſſionarius poteſt impedire cedentem ne agat in iudicio contra debitorem.ibid.n.69

Scholarium priuilegium ceſſat reſpectu ceſſionis iurium, & actionum per extraneos, & conſanguineos ob fraudem iudicij mutandi ſuſpicionem.p.56.n.94

Ceſſio iurium facta ſcholari reprobatur cum ſemper in fraudem fori fieri intelligatur.ibid.n.96

Ceſſio iurium facta cæteris priuilegiatis fori ceſſante fraude permittitur , & ea ea cotam ſuo iudice priuilegiato agere poſſunt.ibid.n.97

Ceſſio iurium facta ſcholari per partem cum requiſitis l.18.tit.7 lib.1.recopil.ſuſtinetur, & poteſt ad exactionem debitores ad ſuum iudicem trahere.ibid.n.98

Conditiones & requiſita d.l.18 pro forma ſeruanda in litibus diffiniendis.ibid.n.99

Ceſſio facta à patre filio ob perſonarum coniunctionem magnam habet fraudis ſuſpicionem. ibid.n.100

Ceſſio ex quibus coniecturis fraudulenta detegatur p.57 n.108

Debito alieno ceſſo ad commodum debitoris compenſationis admittitur compenſatio. p. 71.n.66. & 67

Ceſſum debitum alienum ad commodum ceſſionarij, iam non dicitur alienum ſed proprium. p. 72. num.68

Ceſſi nominis periculum eſt cedentis ante actualem actionem, etiamſi præcedat creditoris confeſſio de recepto.p.78.n.52.& n.24

Ceſſio nominis nullum,ius tribuit ceſſionario præter perſonale.p.79.n.33

Ceſſio nominis ius reale ceſſionario tribuit , quando in conſignatione res ipſa eſt obligata,vel res, cuius fructus ad ſolutionem conſignantur antea ſit hypotheca.ibid.n.30.& 35

Ceſſionarius primus præfertur ſecundo præſertim procurator in rem ſuam.p.80.n.46.47.& 48

Etiamſi ſecundo ceſſio fiat ex cauſa neceſſaria. ibid. num.49

Creditor anterior poteſt impedire ceſſionario exactionem crediti ceſſi, cum exactione facta periclitetur ſuum creditum.p.83 n.79

Ceſſionis verbum , quandoque dominij tranſlationem importat.p.132.n.26

Ceſſio facta per debitorem non eſt abſoluta alienatio tranſlatiua dominij , donec bona concurſus diſtracta inter creditores diſtribuantur.ibid. n.33.cum ſeqq.

Ceſſio iuris facta alieni, dum ei non acquiritur ex aliquo iuris impedimento remanet penes cedentem.p.133.n.45

Actiones directæ licet remaneant penes cedentem, inutiles tamen ſunt.ibid.n.52 & 53

Ceſſionis verbum ſimpliciter prolatum ſequuta traditione dominij tranſlationem importat alias. p.134.n.61

Correus totum ſoluens creditori , an ab eo ceſſionem recipere teneatur.p.158.n 55

Ceſſio iurium iuxta formam , l Modeſtinus, ff de fideiuſſor.debet fieri per creditorem in ipſo actu ſolutionis.p.159.n.56

Cedens creditor ſi fateatur habuiſſe, & recepiſſe à fideiuſſore, an intelligatur de receptione ante ceſſionem , an ceſſio ſit inutilis propter interuallum. ibid. n. 37

Inutilem eſſe autumauit Socinus.ibid.

Vtilem tamen eſſe verior eſt opinio latè comprobata.ibid.n 38.& 39

Et eam amplexus fuit Senatus Pincianus.ibid. n.40

Alimentorum iura cedi non poteſt.ibid.n. 41. & 42. cum ſeqq.

Per Ceſſionem & repræſentationem creditoris huius gradum , & prælationem ſubintrat ceſſionarius.p.223.n.4.& 5

Ceſſionarius cenſetur vna , & eadem perſona cum cedente.quem repræſentat.p.224 n. 6

Ceſſionarius conſequitur omnia iura quæ cedens habebat.ibid.n.7

Et ſubintrat gradum & prælationem cedentis.ibid. num.8

Debitor ſicut in alimentis ſibi in concurſu conſignatis præfertur omnibus ſuis creditoribus,pariter & eius ceſſionarius ibid n.9

Priuilegium prælationis datum perſonæ propter cauſam tranſit in ceſſionarium.ibid.n.15

In Ceſſionarium virtute ceſſionis omnium iurium tranſit ne dum ius principaliter ceſſum , verùm & inter eſſe legitimè debitum cedenti currens ante & poſt ceſſionem.ibid.

Ceſſionario quando imputetur negligentia , non exigendi à debitore ceſſo interim facto fallito.p. 225.n.29

L.nomen quoque,C.quæ res pignor.oblig.poſſ. & l.3.C.de nouat. procedunt quando eodem modo facienda eſt ſolutio ceſſionario , quo cedenti, non quando ceſſioni additur noua forma,& modus ſoluendi.p.276.277.n.20.21.& 22

Cenſus.

Vide *Redemptio.*

Cenſum nulliter impoſitum ſi ſit verſus in vtilitatem minoris Eccleſiæ aut maioratus,minor & cæteri reſtituere tenentur cum redditibus vſque ad realem reſtitutionem.p.521 n.63.& 64

Et tunc intereſſe taxati intelliguntur iuxta reditus promiſſos,in cenſus creatione,nulliter celebrata. ibid.n.65.& 66

Cenſus prior nulliter creatus confirmatur à principe,ſi nullitatis ei fuerit facta relatio , in facultatis obtentione , pro cenſu exigendo,pag. 520. n.68.& 70.cum ſeqq.

Cenſus redimibilis propter dubium euentum, an redimatur, vel non perpetuus iudicetur iuxta præſentem ſtatum.p.562.n.103.& ſeqq.

Cenſui conſignatiuo nihil tam naturale eſt, quàm facultas liberè redimendi quandocumque.p.615. n.1.& ſeqq.

Cenſus creatio non requirit ſcripturam, qui in conſenſu partium ſolum conſiſtit.p.671.n.142

Poteſt tamen venditor cenſus cogi ad ſcripturam faciendam.ibid.

Cenſus poteſt imponi ſuper fructibus maioratus feudi,& ſimilium, quæ aliàs prohibentur alienari p.666.n.20.21.& 22.& ſeqq.

Cenſus ſuper fructibus rei prohibitæ alienari impoſitus tandiu durat, quantum vita poſſeſſoris imponentis, itavt eo mortuo, aut aliter priuato extinguatur ibid.n.25.26.27.& 28

Cenſus ſuper pretio officij renunciati creatus, an producat annuos redditus ante aſſenſum & admiſſionem Principis.p.266.n.1.cum ſeqq.

Cenſus ſuper pretio rei venditæ iuſto, licitè promitti poteſt ab emptore ibid.n.6

Cenſus conſtitui poteſt ſuper pretio rei venditæ cum pacto ne transeat dominium, donec cenſus redimatur.267.n.12

Cenſus ſuper pretio officij creatus ante principis licentiam,& aſſenſum non producit annuos redditus.ibid.n.16.cum ſeqq.

Cenſus vt conſtitui poſſit ſuper pretio rei venditæ, iſtud debet eſſe certum, verum,& exigibile.p.270.n.39

Cenſus tunc poteſt formari ſuper pretio, de quo fides habita fuit, quando res eſt tradita emptori, non aliter.p.270.n.40.

Ita tamen vt redditus non excedant valorem fructuum rei venditæ.ibid.n.41.& 42

Cenſus creari non poteſt ſuper pretio officij retenti à venditore.p.270.n.48

Cenſus redemptio an fieri debeat coram iudice debitoris, vel creditoris diſputatur.p.18.n.17

Cenſum redimere volens, nec exceptionem mouet nec creditori moleſtias præuenire intentat, ſed actionem ex contractu intentat ibid.

Cenſuarius creditor non eſt creditor ſortis, nec ad eam petendam vllam habet actionem.pag.177. num.10.& 11

In Cenſus redemptione, & ſortis conſignatione debitor, vt actor, ſequi debet forum creditoris rei. p.55.56.ex n.87.88.89.& 90

Cenſuarius creditor qua ratione poteſt pro ſorte,& decurſis in concurſus iudicio comparere. p.768. num.27

Cenſus non dicitur extinctus per conſignationem bonorum, facta in ſententia graduationis, non ſequuta effectiua traditione. p.153. num.32. & p.156.n.10.cum ſeqq.

Cenſus tunc extinguitur, quando bona conſignata in ſententia graduationis acquiruntur creditori irreuocabiliter.p.157.n.23

Res conſignatæ diſtractæ, vt pretium deponatur ad effectum extinguendi cenſum, non extinguitur, quouſque pretium ſoluatur.ibid.n.24

Si per creditorem ſteterit quominus tradantur bona conſignata per ſententiam graduationis, cenſus extinguitur.p.158 n.26.& 27

Et tunc ex mora creditoris ceſſat curſus redituum, & intereſſe.ibid.n.28

Et niſi nouum emergat impedimentum, ob quod creditor excuſetur à receptione rei conſignatæ, & tunc non extinguitur cenſus.ibid.n.29

Cenſus vt extinguatur ſufficit quod creditor abſque vllo impedimento poſſit creditum conſignatum extinguere.ibid.n.30.31.& 32

Cenſuarius creditor citatus ad concurſum, an valeat ſortem principalem in illum deducere, & pro eius redemptione inſtare diſceptatur.p.160. n.1.cum ſeqq.

Cenſus dominus non eſt creditor ſortis principalis, ſed redditUum.p.160.& 163.n.3.& 34

Cenſus debitor non eſt verè debitor ſortis principalis.p.160.n.4

Cenſus creditor non poteſt debitorem cogere ad redimendum.ibid.n.5

Cenſum redimendi facultas in ſola voluntate debitoris conſiſtit, quæ pacto coarctari non poteſt ibid.n.6

Cenſus creditor petens in concurſu graduari pro ſorte, & decurſis ſtatim reddituum curſum ceſſare, qui dixerunt.ibid.n.7

Et pro cenſu & decurſis iudex motu proprio creditorem graduauerit adhuc debitor non arctatur ad redemptionem.p.161.n.9.& ſeqq.

Cenſus creditorem non teneri bona in ſolutum recipere ſortis principalis, etiam non repertis emptoribus, autumat Gaſpar Rodriguez ibid. num.13.& 14.vide tamen p.162. num.32. & ſeqq.

Cenſus creditor ad concurſum vocatus poteſt ſimul ſortem,& decurſus deducere & ſaltem tacite pro redemptione inſtare.p.161.162. ex num.15. & 30.cum ſeqq.

In concurſu plura ſpecialia vrgent quæ præbent iuſtam cauſam creditori inſtandi pro cenſus redemptione, & qualia ſint. ibid. num.16. & ſequentibus.

Debitor ad concurſum prouocans creditorem cenſuarium cenſetur velle cenſum extinguere, & redimere.ibid.n.17.& ſeqq.

Cenſuarius creditor ſi in concurſu non inſtaret pro cenſus redemptione exponeretur periculo, vt totum debitoris patrimonium inter creditores poſteriores conſumeretur. pag.162. num.26. & ſeqq.

Cenſuarius creditor poteſt repetere ſortem principalem, quando timet ſortem periclitari. ibid. num.29

Cenſuarius creditor poteſt repetere ſortem principalem, quando eo inſcio cenſus conſtitutus fuit ſuper re feudali, vel fideicommiſſo ſubiecta. ibid.n.30.

Cenſualiſta licet reſpectu ſortis dicatur creditor conditionalis, poteſt tamen ſi eadem periclitetur ob concurſum formatum pro ea comparere. p.163.n.36

Conſignatio bonorum pro ſorte,& decurſis in ſententia graduationis cenſum non extinguit, niſi cum effectu bona creditori tradantur. pag.163. 164.n 44.45.& 46

Cenſualiſta ſi in concurſu petierit graduari pro decurſis debitis, & non pro ſorte principali pro ea non graduabitur, nec ad eius extinctionem peruenire debet iudex.ibid.n.51

Cenſum in concurſum deducere poſſe creditorem, & pro ea appetere prælationem, expreſsè tenuit Rodriguez ſibi contrarius.ibid.n.56

Cenſus redimibilis, aut perpetuus poteſt minori pretio emi, quam à principio fuit creatus. p.168. n.27.& 28

Attenta diſtinctione, an ſit ritè conſtitutus, vel non, ſeu litigioſus.ibid.n.29

Niſi per debitorem ſit promiſſa euictio iuris,& facti ibid.

Cenſuarius creditor in concurſum vocatus an bona debitoris taxata pro extinctione ſortis principalis cogatur,recipere. pag. 177. n.6. & ſequentibus.

Negatiuam firmauit Parlador. ſed non loquitur in iudicio concurſus vniuerſali , ſed quando priuatim debitor obtulit bona cenſuario. ibidem. num.7

Cenſus debitor an ſatisfaciat dimittendo hypothecam pro ſolutione annui redditus ibid n.8

Cenſuarium creditorem in concurſu non eſſe cogendum recipere bona taxata pro redemptione ſortis,Rodriguez exiſtimauit.ibidem.n.9. 10. & 11.& 12

Cenſus conſignatiui creditor nullo modo poteſt cogere debitorem ad redemptionem illius. ibidem.n.14

Cenſus redimibilis creditorem cogendum ad recipiendum bona concurſus pro redemptione illius plurimi amplactuntur Doctores pag.177.178.ex n.15.16.17.18.19.& n 20.& 21

Cenſus dominus creditor ſortis non eſt,nec poteſt regulariter cogere debitorem ad redemptionem. p.179.n.27.&.28

Cenſus creditor citatus ad concurſum à debitore introductum poteſt cogere debitorem ad redamptionem , quia ad hunc effectum creditorem citauit.ibid.n.29

Cenſualiſta poſtquam ad concurſum citatur poteſt liberè inſtare pro cenſus redemptione.ibid.n.32. & 33

Cenſualiſta citatus ad concurſum vt cogatur bona in ſolutum recipere pro cenſus extinctione tenetur in iudicium deducere tam ſortem quam decurſus.p.180.n.36.& ſeqq.

Pro contraria parte multa proponuntur fundamenta.ibid.n.38.39.40.41.44

Ad cenſus redemptionem non deductam in iudicium concurſus creditor cogi non poteſt.ibidem n.45

Quod amplexus fuit Senatus Valliſoletanus. ibid. n.46.& 47

Cenſus creditor antetior præfertur pro vſuris omnibus creditoribus medio tempore contrahentibus, & anteaquam annui redditus ſint cauſati. p.201.n.69.& ſeq.

Cenſus hypothecati alteri ,rectè fit redemptio creditori cenſus inſcio creditore hypothecario. pag. 232.n.44

Niſi creditor ipſe hypothecarius inhibuerit debitori cenſus ne redimat eo inſcio.ibid.

Cenſum creatum emens infimo pretio, an exigere valeat integram ſortem principalem,qua à principio fuit conſtitutus.pag.236.ex n. 78.cum ſequentibus.

Cenſus conſtitutio ex ſorte non correſpondente redditibus non eſt nulla,ſed ſuſtinetur in redditibus ſorti correſpondentibus.ibid.n.45

Cenſum impoſitum ſuper bonis maioratus ciuitatis minoris vel Eccleſiæ, poteſt nouus alius conſtitui ſuper illis abſque noua ſolemnitate aut facultate.p.413.ex n.5.cum ſeqq.

Cenſus noua conſtitutio pro antiquioris redemptiona de vno in alium transfuſio ſuper eiſdem reddisibus.ib.n.67

Cenſus in aurea moneta creatus poteſt redimi in moneta ærosa, quando in valore diſcrimen non adeſt.p.410.n.5.& 6

Ad cenſum vnum impoſitum ſuper duobus fundis iuxta Mot. Prop quilibet pro rata proportionabili ad fructus ſuos manebit obligatus pro redditibus cenſus.p.431.n.24

Quæ doctrina in Hiſpania non verificatur ſed in prouinciis,quibus motus proprius fuit receptus. ibidem.

Cẽſus impoſitio,ſuper duobus maioratibus ab vno poſſeſſore tentis ſi vnus euincatur an iſte prorſus liber tranſeat in vincentem abſque cenſus obligatione.p.432.ex n.26.cum ſeqq.

Et an ſaltim pro ſua rata parte maioratus euictus cenſum ſuper duobus impoſitum recognoſcere teneatur.ib.n.27

Cenſus ab initio legitimè impoſitus ſuper duobus maioratibus poſtmodum per legitimam ſucceſſionem diuiſis,vnuſquiſque pro rata cenſum agnoſcit.ib.n.28.& ſeqq.

Cenſum conſtituens capitulum abſque iuris ſolemnitate ſi ad eius redemptionem alium conſtituat ſolemnitate ſeruata in minori pretio, valide ſecundus creatus dicitur.p.434.n 44

Idem in cenſu modo prædicto creato ab vniuerſitate,& populo quando in ſecundo pro redemptione prioris acceſſit facultas.ibid.n.45

Creditores ſecundi ex facultate regia mutuantes pro extinctione aliorum cenſuum minus legitimè impoſitorum,tuti ſunt.p.449.n.138.& 139

Cenſus impoſiti à capitulo minus ſolemniter habent ſtatum implicitum capitulo volente contractui ſtare interim rectè ſoluuntur, & exiguntur redditus.ib n.140

Minor Eccleſia,vel reſpublica, nulliter vendentes cenſum,ſi in earum vtilitatem verſam eſſe peruniam appareat, tenentur ad ſortem cum redditibus loco intereſſe ibid.n.141.n.142.& 143

Cenſus nulliter impoſitus ſuper maioratus ſi euidenter probetur in eius vtilitatem verſam fuiſſa pecuniam ſuſtinetur.ibid.

Cenſus impoſitio ſuper bonis minoris abſque decreto nulla eſt ipſo iure.p.455.n.28

Poteſt tamen à minore facto maiore cenſum ipſum tacitè per continuationem ſolutionis.vel expreſſè per recognitionem ratificare.ibid.n.29

Et cenſum ſemel tacitè vel expreſſè ratificatum nequit vlterius aliquis impugnare.ibid.n.30

Cenſus impoſitus ſuper duobus fundis ſi vnus pereat integer ſuper alio remanet.p 465.& 466. n. 12.& ex n.7.cum ſeqq.

Cenſus impoſitus ſuper duobus maioratibus ex facultate impetrata ab vno vtrumque poſſidente.ſi vnus euincatur liber tranſit in verum ſucceſſorem; alter remanet grauatus parte cenſus pro rata p.466.n.13.& ſeqq.

In cenſus conſtitutione bona obligata habẽrut loco pignoris,& hypothecæ,& perſona principaliter obligata itavt hypothecatis peremptis integra manear obligatio perſonalis p.472.n.81.& 82

Secus ex diſpoſitione Mot.proprij,& vbi fuit receptus,vt in bonis obligatis pro cenſu hypotheca contracta ſit irregularis.ibid.n.83

Perempta re ſuper qua cenſus ex motu proprio fuit extinctus periit cenſus in totum,ac perempta rei parte,pro parte proportionabili fructibus rei manentis cenſus perdutar.ibid.n,80

Cenſus non creatio pro extinctione alterius impoſiti ſuper maioratu,an ſine noua facultate ſuſtineatur.p.517.n.2.cum ſeqq.

Cenſus ad rationem viginti ab initio creati legitimè ſuper bonis maioratus minoris,populi , vel

Eccleſiæ

Ecclesiæ an inter eos valeat reductio ad rationem triginta abſque noua facultate,& ſolemnitate.p. 517.n.9

Cenſus reductio de viginti ad triginta annuus fit contractus ex eo quod pretium mutatur.ibidem, num.11

Cenſus nulliter à principio impoſitus nequit cedi nec transferri in aliquem pag.520. num. 48. 49. & 50

Cenſum nouum creatum ex facultate regia ad extinguendum antiquum abſque debita ſolemnitate impoſitum ſuſtineri,qui teneant indiſtinctè. ibid.n.60.61.& 62

Et de vera reſolutione.pagin.521.numer. 63. cum ſeqq.

Cenſus impoſitio à poſſeſſore maioratus putatiuo cum facultate regia ab eo impetrata nulla eſt ipſo iure in iudicium veri ſucceſſoris,pag.549.n. 1.& ſeqq.

Super cenſu redimibili fundari poteſt maioratus.p. 275.n.1

Cenſus Vitalitius.

Vide *redemptio,emptio.*

Cenſus vitalitij debitorem facultatem habere demendi etiam vita emptoris durante, qui teneretint.p.166.n.1.2.& 3

Cenſum vitalitium an valeat creditor in cõcurſum deducere,& pro eius redemptione inſtare ibid. n.40

Cenſum vitalitium licet creditor in concurſum deducere poſſit, non tamen pro eius redemptione inſtare nec ſortem principalem conſequi,verior opinio eſt.p.166.n.6.cum ſeqq.

In Cenſus vitalitij contractu à principio ineſt vera & abſoluta emptio, & venditio ſine vlla qualitate redemptionem indicante.ibid.n.7

Cenſus vitalitij contractum legitimum propter incertitudinem lucri,& damni,ac incertitudinem vitæ vtriuſque contrahentis,ex communi plurimorum.ibid.n.11.& 12

In Cenſus vitalitij creatione ſi pactum apponatur vt morte ſequuta,ſors reſtituatur,illicitus,&vſurarius erit contractus.p.167.n.13.14.15.& 17

Cenſus vitalitius iuſtificatur ex incertitudine humanæ vitæ.ib.n.16

Cenſus vitalitius morte ementis prorſus extinguitur.p.167.n.18.& n.19

Increpantur Auendañus , & Noguerol. aſſerentes cenſum vitalitium eſſe redimibilem.p.167. 168. n.10.& n.ſeq.& ſeqq.& 24

Cenſus vitalitius irredimibilis eſt, & diſtinctus à redimibili.p.167.n.21

Motus proprij Pij V.prohibens cenſus perſonales ſolum loquitur in redimibili,non in vitalitio.ib. num.25

Vitalitij cenſus creditor comparens in concurſu, nullatenus poteſt pro eius redemptione inſtare. p.168.n.23

Cenſus vitalitius, ſicut nec alteri contractus perfecti diſſolutionem aut pœnitentiam non admittit abſq; e conſenſu contrahentium.n.6

Cenſum vitalitium poteſt debitor emere à creditore non eodem pretio, quo fuit ab initio venditus,ſed minori, attento temporis curſu. ibidem, num.27

Cenſus vitalitius iam conſtitutus , & per tractum temporis deterioratus ac diminutus, non poteſt vendi eodem pretio quo fuit creatus ibid.n.30

Vitalitij cenſus iam conſtituti iuſtum pretium iudicis arbitrio relinquitur.ibid.

Noguerol. conuincitur aſſertus cenſum vitalitium redimi poſſe eodem pretio,quo venditus fuit à principio,cum certum ſit vitæ curſu valorem illius quotidie minui.ibid.n.32

Cenſus vitalitij redemptio difficillima eſt, & maximam confuſionem in republica cauſaret. ibid. num.33.& 34

Cenſus vitalitij creditori in concurſu comparenti non poteſt ſuccurri per viam redemptionis.ibid. num.35

Vitalitij cenſus creditori ſuccurritur datis bonis taxatis inferiori creditori cum onere ſoluendi annuatim reditus, vita creditoris durante. ibid. n.36.cum ſeq.

Cenſus vitalitij creditori ad concurſum vocato quo modo conſulatur non repertis emptoribus bonorum debitoris.n.37

Et an ei inuito adiudicentur bona concurſus taxata pro ſort e redimenda.p.169.n.38.& 39

Cenſus vitalitij creditori conſulitur per venditionem aliquorum bonorum concurſus cum onere ſoluendi eidem annuos reditus ſua vita durante. ibid.n.40

Vitalitij cenſus valorem poteſt iudex taxare citatis citandis attenta temporis deterioritate, vt tantum ex bonis concurſus ſoluatur creditori.ibid. num.41.& ſeqq.

Vitalitij cenſus creditori aſſignari poſſunt bona concurſus fructifera quorum fructus proportionabiliter correſpondeant reditibus ſui cenſus, vt ſua vita durante quaſi in pignus habeat.p.169. 170.n.46.47.48.49

Vendito fundo cenſui vitalitio grauato , & tanto minus empto cenſus per mortem extinctio an cedat in vtilitatem emptoris,an aliorum concurſus creditorum.p.175.ex n.1.cum ſeqq.

Cenſus vitalitij valor in venditione hypothecæ eo grauatæ non æſtimatur vt onus perpetuum ſed temporale.ibid.n.10.

Cenſus vitalitij pretium ratione incertitudinis vitæ ſemper eſt iuſtum.p.173.n.11

Vitalitij cenſus quo fundus venditus grauatus erat extinctionem cedere regulariter in vtilitatem creditorum concurſus;verius eſſe oſtenditur,ib. n.18.cum ſeqq.

Ex vero valore hypothecæ venditæ deducitur exiſtimatio cenſus vitalitij,quo erat grauata,quare emptor plus recipit in re,quam ſoluit in pretio, qui ex fructibus illius partis rei,quam non emit, perſoluit annuatim cenſum.pag.172. numer. 19. & ſeq.

Cenſus vitalitij æſtimatio deducitur ex pretio , & vero valore rei oneratæ , & tanto minus ſoluit emptor in ſe ſuſcipiens ſolutionem annui reditus.p.173.n.26

Eius partis hypothecæ venditæ correſpondentis æſtimationi cenſus dominium in emptorem non tranſit cum deficiat cauſa ad transferendum.ibid n.27

Hypothecę cenſu redimibili grauatæ emptor ſuſcipiens in ſe cenſus ſolutionem : ſi redimatur libertas cedit in vtilitatem emptoris , & non creditorum concurſus.ibid.n.28

In cenſu vitalitio per mortem creditoris extincto, non ita,& de ratione differentiæ.ibid.n.29. 30. 31.& 32

Senatus cenſuit ſemel, & iterum extinctionem cenſus vitalitij cedere in vtilitatem cæterorum creditorum concurſus,& non in commodum emptoris rei cenſu grauatæ.p.174.n.42

Vita

Vitalitium ius vêditum,vt puta commoditas,vſusfructus extinguitur morte debitoris.ibid.n.46.

Vitalitij cêſus dominus ſi religionem capacem ingreditur non ſtatim extinguitur ,ſed vita religioſi durante , monaſterium redditibus fruitur. ibd.n.47

Cenſus vitalitij extinctiò tunc proderit emptori, ſi res empta non eſt fructifera.ibid.n.48.

Vitalitij cenſus extinctio proderit emptori ,ſi expreſsè à principio cauerit,vt,in ſui vtilitatem & non debitoris,cedat.ibid.n.49.50.& 51.

Cenſus reſeruatiuus perpetuus.

Cenſualia bona per debitorem poſſeſſa concurſus corpus ingredi debent pro ſatisfactione creditorum.p.678.n.53

Cenſu reſeruato bona pleno iure in cenſualiſtam tranſeunt cum onere ſoluendi penſionem in futurum,nullo alio iure penes concedentem remanente.ibid.n.56.& n.57

Cenſuarius reſeruatiuus poteſt ad libitum rem cenſualem alienare abſque metu commiſſi.pag.679. num.58

In cenſu reſeruatiuo commiſſum ob non ſolutam penſionem etiam per mille annos non cauſatur. ibid.n.53

Cenſus reſeruatiui alienatio & ſubhaſtatio cum onere penſionis tranſit in quemcumque ibid. n.60.& n.61

Cenſus reſeruatiui dominus & emphyteuſis poſſūt comparere in concurſo tanquam domini rei iure conſolidationis & deuolutionis ob commiſſum, vel lineam finitam.p.680.n.72

In cenſu reſeruatiuo res nunquam cadit in commiſſum,nullo in caſu etiam non ſoluto canone per mille annos.p.678.n.55

Cenſuaria res poteſt ex pacto expreſſo cadere in commiſſum,veluti emphyteuticaria.p.680.n.76.

In cenſuaria re dominus penſionis non præfertur creditoribus anterioribus ceſſante pacto commiſſi.ibid.n.77.

In cenſualia re,quæ vi pacti cecidit in commiſſum præfertur Dominus eam vendicans omnibus creditoribus , ſecus ſi per commiſſum ad eum non fuerit deuoluta.ibid.n.78

Cenſualis res cadens in commiſſum inter bona domini iudicatur non inter bona debitoris cenſualiſtæ.ibid.n.79

In cenſuali re,quæ in commiſſum non cadit creditores anteriores Domino cenſus præferuntur, ibid.n.81

Domino directi dominij , aut cenſus reſeruatiui competunt hypothecæ in re pro penſionibus ſoluendis.p.681.n.69

Et omnibus in ipſa re,pro penſionibus præferuntur.ibid.n.90

Chirographum.

Vide *Recognitio,Confeſſio.*

Chirographi habentis hypothecan recognitio facta per debitorem non retrotrahitur in præiudicium creditorum medio tempore contrahentium pag.640.n.17

Noua pragmatica papyri ſigillati an det prælationem priuato chyrographo , tam inter ſimplices chyrographarios,quam inter chyrothecarios.ib. num.18

Chirographum cum omnibus requiſitis,l. ſcripturas c.qui potiores quoad prælationem eoſdem habet effectus,quos ſcriptura publica.ibid.n.29

Chirographum & ſcriptura priuata quibus in caſibus plenam fidem faciat.ibid.p.541.n.30

Ex chyrographo creditor nullis præfertur creditoribus , niſi chirographum trino teſte teſtante de loco,& tempore , ac ſubſtantia ſit munitum ibid.n.28

Et tunc aliis poſterioribus inſtrumenta publica habentibus præfertur.p.741.n.29

Chirographum munitum requiſitis.l.ſcripturas, c. qui potiores,quoad pignus & hypothecam publico inſtrumento æquiparatur.ibid.n.30

Chirographum continēs hypothecam, recognitum in iudicio præiudicat aliis creditoribus poſt recognitionem contrahentibus ibid.n.31.32

Ciuitas.

vide *Vniuerſitas, Minor, Eccleſia.*

Ciuitatis bona non alienantur nec hypothecæ ſubiiciuntur abſque Regis licentia.p.11.n.20

Quod etiam procedit in populis dominorum , vt horum licentia contractus annullet poſt l.regiam.ibid.n.21

Ciuitas , populus, & Eccleſia, aliave quælibet vniuerſitas computantur inter perſonas, quæ vltra quam facere poſſunt non conueniuntur, p. 197 num.30

Quibus ob id concurſum formantibus alimenta præſtantur,ne vtilitas publica pereat , quæ priuatæ præfertur.ibid.n.31.

Citatio Citatus.

Citari debent ad concurſum per debitorem formatum cuncti creditores.p.5.n 27

Quia ad illum ſunt partes formales, cum inter eos vniuerſum debitoris patrimonium ſit gradatim diſtribuendum.p.5.& 6.n.28.& 29

Citatio creditorum facta per edictum,vel proclama an ſufficiat in iudicio concurſus.p.6.n.31

Affirmatiua ſententia ex pluribus probatur. ibid. num.32

Contraria,vt omnes creditores nominatim,& ſpecialiter ſint citandi,verior eſt.ibid.n.14

Citatio per proclama ſolum procedit quando incerti ſunt creditores non verò quandò certi ſunt ibid.n.35.36.37.& 38

Citatio per edictum & proclama in deſuetudinem, abiit in Hiſpania.ibid.n.39

In Hiſpania creditores certi nominatim citantur, ignoti verò per edicta.ibid.n.40

Citatio creditorum inſtantium contra debitorem requiritur in ceſſione bonorum ; in concurſu autem omnium creditorum indiſtinctè. pag. 8. n.53.& 54

Non citatis non currit citationis terminus,& quádocumque compareant iuxta illum comparere di cetur.p.37.n.26

Citatus à iudice iuriſdictionem licet declinabilem habente tenetur comparere,ſecus quando iudex nullam iuriſdictionem habet. pag. 54.n. 71. & ſeqq.

Citari debent creditores omnes ad concurſum vt intra certum terminum compareant de creditis ſuis,& antelationibus diſceptaturi.p.59.n.1

Citari debent creditores certi nominatim & perſonaliter.ibid.59.n.2

Citari debent incerti creditores per edicta & proclama in loco publico affixa.ibid.n.3

Citati creditores ad concurſum ſi intra terminum non compareant inter præſentes iudicium conſummatur.ibid.n.4

Citati creditores ad concurſum non comparentes, ius quod habent in pignoribus amittunt,emptoreſque eorum tuti ſunt ab illorum moleſtiis. ib. n.5.cum ſeqq.

Citandi ſunt creditores ad litem motam contra bona concurſus pendentis cum quibus pro eorum intereſſe proſequenda eſt.p.144. n.53. pag. 113. num.24

Citari debet pater non filius in eis quæ reſpiciunt bona aduentitia quantumuis ad filium ſpectantia.p.292.n.23

Citari ad concurſum, an debeat fideicommiſſarius, an hæres ſimul concurrentes pro credito hæreditario, & cui ſit facienda ſolutio, & cenſus redemptio.p.232.n.37.cum ſeqq.

Citari ad concurſum formatum à debitore ceſſo, quis debeat cedens aut ceſſionarius, & vtroque comparente, quis præferatur in exactione crediti ceſſi.ibid.n.46.cum ſeqq.

Ad inducias concedendas debitori an omnes creditores tam abſentes, quam præſentes ſint citandi vel an maior pars præſens præiudicet abſenti. p. 628.n.67.& ſeqq.

In his, quæ communia ſunt pluribus vt ſingulis, & in, quibus maior pars præiudicat minori de ſubſtantia actus eſt citatio omnium.pag.628.629.n. 68.69.& 70.

Ex citatione aduerſario intimata, iſti ius quæritur quo inuito alter liti renunciare nequit.p.768.n. 23. & n.24

Per citationem aduerſario Intimatam res deſinit eſſe integra impeditiua diſceſſus à lite. ibidem. num.25

Citandi ſunt perſonaliter omnes creditores, & eorum adeſſe, maioris partis conſenſum expreſſum vt debitor ipſe, vel aliquis creditor creari poſſit etiam grauis adminiſtrator concurſus.p.114. & 138.n.59.& n.18

Nec ſufficit conſenſus procuratorum, non habentium ſpeciale mandatum.ibid.

Clauſula.

Clauſula irritans inficit poſſeſſionem & titulum p.295.n.41.& 42.

Et operatur contra ignorantes.ibid.n.43

Per clauſulam non obſtantibus ſtatutis, non tolluntur ſtatuta à principe confirmata, ſicuti nec ab ipſo edita.ibid.n.44.& 45

Clauſularum derogatoriarum, & pœnalium, quæ à principe fuerunt confirmatæ, & eſt facienda relatio; vt facultas euitet ſubreptionem. ibidem, num.46

De Clauſulis infringentibus poteſtatem principis, tanquam nullis non eſt facienda relatio in facultatis impetratione. p.296.n.74

De Clauſulis infringentibus poteſtatem ſucceſſorum in maioratu dumtaxat eſt facienda principi relatio, ne facultas ſit ſubreptitia, ib.

Clauſula ſaluo iure alterius comparentis, quando & quibus caſibus iudex vtatur in ſoluendo creditor .p.405.ex n.1.cum ſeqq.

Clauſula ſine præiudicio tertij reddit decretum conditionale, pag 406.num.11. & num. 13. cum ſeqq.

Clauſula præſeruatiua iuris tertij ſub qua creditor fuit ſolutus, operatur quod iudicium concurſus non extinguatur.p 409.n.51.cum ſeqq.

Per clauſulam ſaluo iure res remanet integra, & in eodem ſtatu.p.411.n. o

Clauſulæ prohibitiuæ, & pœnales fundatoris licet non impediant poteſtatem principis, poſſunt tamen eum mouere ad non ita facile concedendum facultatem p.182.23

Clauſulæ fundatoris, per quas infringitur poteſtas principis ſunt nullæ, & de eis non eſt facienda relatio in impetranda facultate.p.282.n.24.cum ſeqq.

De Clauſulis prohibitiuis & pœnalib. tendentibus ad infringendam poteſtatem, & voluntatem ſucceſſorum ne impetrent facultatem, vel ne vtantur tenetur facere relationem impetrans.p. 282 num.27

Opinio Molinæ contraria refertur, & reprobatur, p.283.n.28.cum multis ſeqq.& ex num.30.cum ſeqq.

Tertius comparens virtute clauſulæ, ſaluo iure, dicitur petere in eadem inſtantia eam continuare, & non nouam incipere.p.411.n.72.& ſeqq.

Clauſula ſaluo iure poſita in ſententia plus operatur quam à iure ineſt.ibid.n.74.& 75

Clauſula ſaluo iure veſtita cum cautione aut fideiuſſione de reſtituendo potiori creditori, poſtea comparenti, reſoluit ſolutum.ibid.n.76

Clauſula non alias nec alio modo reddit contractum conditionalem.p.755.n.109

Et eſt clauſula limitatiua voluntatis, & conſenſus, ac præſeruatiua iuris in caſu contrario. ibidem. num.110

Et conſenſum à contractu adimit, ita vt nihil actum videatur inter contrahentes.ibid.n.111

Et habet vim reſolutionis contractus ab initio ibidem.n.111

Clauſulæ prohibitiuæ, & pœnales fundatoris ſubiiciuntur poteſtati principis in facultate concedenda.p.281.ex n.20.cum ſeqq.

De Clauſulis prohibitiuis, & pœnalibus tendentibus ad diminutionem poteſtatis principis tanquam nullis, non tenetur impetrans relationem facere.p.182 n.14.& ſeqq.

Clauſulæ prohibitiuæ qualificatæ poſſunt mouere principem ad difficilius concedendam facultatem.p.284.n.41.& 41.& ſeqq.

Clauſulæ prohibitiuæ impetrandæ facultatis, nec ea vtendi, directę ſucceſſoribus non minuunt poteſtatem prioris.p.285.n.50

Secus ſi dirigantur ad principem, & qui poteſt p. 286.n.51.cum ſeqq.

Clericus.

Clericus formans concurſum trahit ad ſuum iudicem eccleſiaſticum quoſlibet creditores laicos p.18.19.n.26 & ex n.23

Clericum ad concurſum creditorum non poſſe citari à iudice laico exiſtimauit Natta. pag. 41. num.12

Contrarium verius oſtenditur ibid.n.8

Marthæ argumento Reſpondetur.pag. 42. numero 19

Clericum in iudicio concurſus reum eſſe firmauit Martha.p.40.n.3

In indiuiduis, & connexis iudicijs, in quibus clerici, & laici concurrunt iudex eccleſiaſticus vti dignior competens eſt.ibid.n.5

Debitorem in multis caſibus ad concurſum peragendum non admittit, quorum diſcuſſionem ad iudicem eccleſiaſticum (quando clericus adeſt) pertinere dixit Martha ibid.n.6.& 7

Clericum creditorem ad concurſum à laico motum vocandum debere citari verius eſt.pag.41.n.8.& & ſeqq.

Clericus creditor in iudicio concurſus reus eſt, qui ſequi tenetur forum debitoris laici.p.41.42. & 48.n.14.15.& n.12

Clericus monitus à debitore laico, vt in concurſu compareat non poteſt declinare forum iudicis laici.p.42.n.19.

Clericus ad concurſum vocatus,cum non poſſideat, ſed ratione ſui intereſſe citetur,actor dicitur voluntarius,non reus neceſſarius.ibid.n.17

Clericos non poſſidens citatus ſi ſua putauerit intereſſe reus eſt neceſſarius, & ad ſuum iudicem remittendus ibid.n.18

Fallit quando lite pendente adeptus eſt poſſeſſionem ibid.

Clericus ad impediendam executionem ſententiæ, debet coram iudice laico ſuam poſſeſſionem , & declinatoriam allegare.ibid.n.19

Clericus ad concurſum vocatus non conuenitur vt reus,ſed prouocatur,vt actor ad ſua iura proponenda.ibid.n.20 cum ſeqq.

Clericus formans concurſum inter ſuos creditores, etiam laicos,coram iudice Eccleſiaſtico iudicium debet mouere,cuius iuriſdictionem declinare nequeunt laici creditores p.43.n.26.& 27

Clericus cedens bonis liberatur à moleſtia carceris. & ab excommunicatione.ibid.n.27.28.& 29

Clericus , cui in iudicio concurſus bona fuerunt conſignata , poſtea à creditoribus anterioribus conuentus coram quo iudice debeat conueniri. n.30.remiſſiuè.

Clericatus ſuperueniens lite iam cœpta coram ſæculari,non prodeſt ad fori mutationem. pag. 55. ex num.79.cum ſequentibus , vbi de variis ſimilibus.

Concurſus ad hæreditatem clerici iacentem,coram quo iudice debeat formari.p.43.n.31. remiſſiuè,

Clericus formans concurſum alendus erit ex fructibus ſui beneficij.p.195.n.7

Clerici fructus beneficij ſequeſtrantur pro ſatisfactione creditorum congrua clerico reſeruata.p. 197.n.40

Clerico emptori,& poſſeſſori rei ſubhaſtatæ ſi peracto concurſu controuerſia moueatur forus Eccleſiæ ſequi debet.pag.572. num. 33. & ſequentibus.

Clericus , cui in concurſu fuit ſolutum ſub cautione de reſtituendo,an conuentus ab alio creditore potiori teneatur reſpondere coram iudice concurſus.p.408.n.41.cum ſeqq.

Clerici forum ſequi tenetur creditor pro reuocatoria pecuniæ ſolutæ , vel rei adiudicatæ , ſi lis concurſus ſit iam extincta.ibid.n.44

Intellige quando clerico ſimpliciter fuit facta ſolutio abſque cautione,& conditione.p.409. n.45. & 46.cum ſeqq.

Clericus conuentus reuocatoria pecuniæ ſolutæ cum clauſula præſeruatiua potioris creditoris ad iudicium concurſus etiam iam extincti, redire tenetur , nec declinare poteſt ibidem. n.51.& ſeqq.

Clauſula præſeruatiua ſtante,clericus ſubmiſſus intelligitur eidem foro ibid.n.52

Clericus comparens in concurſu,cui res in ſolutum fuit tradita ſub clauſula præſeruatiua melioris creditoris ſi iſte compareat pro reuocatoria,clericus eundem concurſum ſequi debet,excluſa declinatoria.ibid.n.53. & 54

Clericum ſemel immiſſum in poſſeſſionem cum clauſula ſaluo iure , tertius comparens ad eundẽ iudicem trahit. p.411.n.77

Clerico data poſſeſſio ſub conditione reſolutiua non mutat ſtatum iudicij ſæcularis,nec res deſinit eſſe integra.ibid.n.78.& ſeqq.

Commiſſio

Commiſſio impetrata ſuper appellatione quæ non extat,nulla eſt.p.255.n.16

Commoditas.

Vide *Vſusfructus.*

Ius alimentorum licet cedi,aut in alium transferri non poſſit, commoditas tamen poteſt in executionem capi pro ſoluendis creditoribus.p.222.n. 43.44.45.46 & 47

Commoditas penſionis.poteſt vendi, cedi,& in ſolutum dari creditoribus.p.324 n.8

Commoditas fructuum beneficij poteſt cedi,vendi, & in ſolutum dari,aut conſignari creditoribus. ibid.n.8.

Commoditas vſusfructus poteſt obligari,& in fraudem creditorum nequit extingui,vel remitti. ibidem.n.10.&.11

Commoditas penſionis , ſicuti & vſusfructus obligari, cedi,vendi,& in ſolutum dari poteſt creditoribus.p.325.n. 22

Commoditas penſionis ingreditur corpus concurſus pro ſatisfactione creditorum vita penſionarij durante.ibid.n. 23

Commoditas vſusfructus ingreditur corpus concurſus, vt ex ea ſatisfiant creditores vita vſufructuarij durante.ibid.n.24

Commoditas vſusfructus poteſt vendi,cedi, & hypothecari,ſeu in ſolutum dari creditoribus, durante vita vſufructuarij.p.325. 326. n. 31. & 32. cum ſeqq.

Comparatiuum.

Comparatiuum non datur abſque ſuppoſitiuo.p.25 n.10.ex n.8.& ſeqq.

Compenſatio.

Vide *Ceſſio iuris.*

Ceſſionarius,an teneatur compenſare quod cedens debet debitori ſuo ceſſo.p.698.n. 20. cum ſeqq. Vide,verbo , *Ceſſio iuris.*

Compenſationis exceptio , quæ poteſt opponi cedenti, poteſt etiam opponi ceſſionario. ibidem, num.21

Compenſationis exceptio , quæ non erat quæſita debitori ceſſo tempore ceſſionis nõ poteſt opponi contra ceſſionarium.ibid.n.25.& 26

Debitor conuentus poteſt debitori agenti opponere compenſationem debiti alieni , cuius habet ceſſionem. pag. 698. 699. num.27. 28. 29 & 30

Compenſandi ius ſuperueniens contra cedentem non opponitur ceſſionario.ibid.n.31

Debitor ceſſus iuri compenſandi iam quæſito renuntiare videtur ſi tempore ceſſionis præſens promiſit ſoluere ceſſionario.ibid.n.35

Debitor ceſſus, qui cœpit ſoluere ceſſionario , an ius compenſandi amittat ſibi quæſitum ante ceſſionem.ibid.n.36.37.38

In iis caſibus in quibus poteſt ſolui cedenti in præiudicium ceſſionarij,in iis etiam poteſt ei opponi compenſatio à debito ceſſo.ibid.n.39

In caſibus,in quibus denegatur facultas debitori ceſſo ſoluendi cedenti in iis,etiam denegatur facultas diſpenſandi,ibid.n.43

Intellige ſi ius compenſandi erat acquiſitum debitori ante ceſſionem.ibid.n.41.& 42

Debitori ſicuti auferri poteſt facultas ſoluendi ſuo creditori , ita & facultas compenſandi ibidem. num.43

Compenſandi ius quæſitum debitori ante ceſſionem per eam ſubſequutam non tollitur, ibidem num.44

Secus ſi ius compenſandi acquiſiuit debitor poſt ceſſionem , quæ obiici non poteſt ceſſionario. p.699.700.n.45.& 46.& ſeqq.

Aliud eſt compenſare velle intẽr debitorem & creditorem; aliud inter debitorem ceſſum, & ceſſionarium. ibid. n. 47

Compenſandi facultas tollitur debitori ceſſo iis in caſibus, in quibus non poteſt ſoluere ſuo creditori cedenti. ibid. n. 48

Solutio quando non admittitur, item nec compenſatio ibid. n. 49. & 50

Compenſationem, quę poteſt opponi contra cedentem poſſe opponi contra ceſſionarium, nullus negauit. ibid. n. 51

Compenſandi ius nondum ortum ante ceſſionem non coinquinat ceſſionarium. ibid. n. 52

Debitori non admiſſo compenſare contra aliquem reſeruatur ius exigendi à ſuo debitore. ibid. n. 53

Iacob. Graſſis, annotatur in hoc puncto compenſationis inter debitorem ceſſum & ceſſionarium non percepiſſe terminos quibus loquuti fuere Doctores à ſe impugnati. ibid. n. 54

Creditori exigenti ex bonis concurſus non obiicitur compenſatio, eius quod debet adminiſtratori niſi ſuo loco & gradu, non antea in præiudicium anteriorum creditorum. ibid. n. 55

Creditum quod debitor, communis habet contra ſuum creditorem eſt in bonis & de bonis debitoris in quo præferuntur anteriores, compenſatione prorſus excluſa. ibid. n. 56

De credito proprio ad creditum proprium ſemper admittitur compenſatio. pag. 696. n. 3

Compenſans ſoluere dicitur. ibid. n. 4

Alimentario creditori adminiſtrator cõcurſus compenſationem obiicere non poteſt. ibid. n. 5

Compenſatio non admittitur, vbi realis, naturalis, vel incontinenti numeratio requiritur. p. 697. n. 6

Compenſationem tollit pactum de ea non opponenda. ibid. n. 7

Compenſationem an admittat creditum iuratum non conuenit inter. Doctores. ibid. n. 8. & 9

Creditum anterius non iuratum poteſt compenſari cum debito poſteriori, etiam iurato. ibidem. num. 10

Compenſatio an admittatur in dote depoſito, alimentis, ſalario, ac debitis fiſcalibus, aut reipubl. ibid. remiſſiuè n. 11

Compenſatio, an fiat ipſo iure, vel ope exceptionis. ibid. n. 12

Compenſationis exceptio, non expectata ſententia ipſo iure perimit obligationem, ad differentiam aliarum exceptionum. ib. n. 13

Compenſare nequit adminiſtrator quod ſibi ipſi debet creditor concurſus exigens virtute delegationis ibid. ex n. 14. cum ſeqq.

Debito alieno, quod tertio debetur ad debitum proprium non admittitur compenſatio. ibidem n. 17

Compenſare creditor non cogitur rem alteri, quam debitori ſuo debet ibid. n. 18

Adminiſtrator ſocietatis à creditore conuentus non poteſt ei compenſare quod ipſi adminiſtratori creditor debet ibid. n. 19

Debitum vnius negationis non poteſt compenſari cum debito alieno alterius ibid. n. 62.

Nec debitum adminiſtratoris compenſatur cum debito adminiſtrationis. pag. 72. n. 63

Compenſatio de debito alieno ad debitum proprium denegatur. ibid. n. 64

Tutori, adminiſtratori, curatori, agenti, pro debito adminiſtrationis non opponitur compenſatio eius debiti, quod adminiſtrator debet. ib. n. 65

De Debito alieno ceſſo ad commoditatem debitoris compenſantis admittitur compenſatio. p. 71. 72. n. 66. 67. & 68

Compenſare in creditum ſuum an hæres teneatur fructus perceptos ante vel poſt traditam hæreditatem, pag. 363. 364. n. 57. 58. 69. & 60

Creditor licitator bonorum debitoris compenſat pretium cum ſuo credito cuius partem retinere poteſt pag. 376. n. 14. 15. & 16

Creditor inferior per adiudicationem bonorum petitam vult compenſare cum ſuo credito, non verò aliquid ſoluere anteriori. ibid. n. 25

Creditor, vt maior licitator bonorum concurſus reſpectu debitoris benè poterit compenſare pretium cum ſuo credito. pag. 377. n. 30

Reſpectu autem anteriorum creditorum nullo modo compenſare poteſt ibid. n. 31

Et de ratione ibid. n. 32

Compenſatio inter debitorem & creditorem non admittitur in præiudicium creditorum anteriorum. ibid. n. 33. & 34. 35. & 36

Compenſatio regulariter non fit ipſo iure, ſed opponere neceſſe eſt. ibid. n. 37

Compenſatione ceſſante debitum, & creditum tunc inde remanent, in ſuo ſtatu diſtincto. ibidem. n. 38

Et tunc licitum eſt vtrius debitoris creditoribus ex illo nomine exigere ibid. n. 39. & 41

Creditoribus debitoris habentis nomen debitoris, an poſſet opponi compenſatio. pag. 378. n. 40. & 41. & 42

Creditor quando agit contra debitorem ſui debitoris non patitur compenſationem. ibid. n. 43. & 44

Creditor emens rem debitoris compenſato credito cum pretio dicitur rem in ſolutum recipere taxatam. p. 378

Creditor idem & debitor duas perſonas repræſentat, ideo non poteſt apud ſe ipſum compenſare in præiudicium aliorum creditorum. ibidem. n. 47. & ſeqq.

Poſſeſſor agens pro iure & nomine maioratus non tenetur compenſare quod ipſe debet ex perſona propria. ibid. n. 51. & ſeqq.

Compenſatio eius quod debet poſſeſſor maioratus non opponetur ei agenti pro creditis maioratus. n. 62. cum ſeqq.

Tutori agenti ad credita pupilli non poteſt opponi compenſatio eius quod ipſe debet. pag. 561. n. 98

Procuratori agenti ad creditum domini non opponitur compenſatio eius quod ipſe debet ibid.

Compenſatio admittitur inter partes ad inuicem creditores & debitores, pag. 610. n. 9

Per compenſationem fit ſolutio. ibid. n. 10

Compenſationis exceptio impedit præſcriptionem & eius initio opponitur ibid. n. 14

Compenſatio vt operetur ſolutionem debet opponi & factum hominis requirit, quia non operatur ipſo iure regulariter. pag. 611. n. 21

Et à die compenſationis oppoſitæ & non antea extinguit obligationem, & actionem. ibid. n. 22

Compenſatio fit ipſo iure quando defectus ſolutionis poſſet afferre damnum debitori, ibidem n. 23. & 24

Compenſatio non admittitur ipſo iure niſi ad euitandam pœnam vel commiſſum, vel curſum vſurarum. ibid n. 20

Compenſatio non admittitur ipſo iure ad euitandum curſum annuorum redditum ex contractu licito & à iure approbato dicto. ibid. n. 17.

Compenſationem admitti ipſo iure quoties defectu ſolutionis affert damnum debitori intelligitur inter debitorem & creditorem non in præiudicium priorum creditorum.ibid.n.28.& 29
Compenſare apud ſeipſum non poteſt creditor poſterior in præiudicium anteriorum potentius ius habentium in credito à ſe debito debitori communi.p.612.n.31
Creditorem poſteriorem non poſſe apud ſe ipſum compenſare in præiudicium anteriorum, qui teneant.ibid.n.34
Compenſandi facultas procedit inter debitorem, & creditorem non in præiudicium tertij.ibidem, num.35
Creditor poſterior rem debitoris emens,non poteſt compenſare ſuum creditum pretio à ſe oblato in ſubhaſtatione in præiudicium anteriorum. ibid.n.36
Compenſatio non admittitur vbi non admitteretur ſolutio.ibid.n.37
Compenſatio oppoſita per debitorem ſimul & creditorem prorſus excluditur in præiudicium anteriorum.p.613.n.48
Solutionem per compenſationem non admittit lex in præiudicium & damnum anteriorum creditorum. ibid.n.51
Compenſationis exceptionem,qui habet, tutus eſt à præſcriptione.p.ibid.n.52.& 53

Condemnatus.

Comdemnatus ad triticum vel eius valorem non elegit., ſed creditor in cuius fauorem æſtimatio appoſita intelligitur.p.618.ex n.35
Condemnatus ad reddendum inſtrumentum,ſi non reperitur, alio modo conſulitur Vincent.p.623. n.94.95.& 96

Conditio.

Conditio impoſſibilis,vel reijcitur,& pro non ſcripta habetur,vel annullat,ac vitiat depoſitionem. p.334.n 14.& à n.21.cum ſeqq.
Conditio formam inducit, & ſpecifice adimpleri debet.ibid.n.15
Dictio ſi maximè iuncta verbis futuri temporis denotat conditionem.340.n.74
Conditio inducit formam ſpecificè ſeruandam ibid.
Lex loquens per ablatiuum abſolutum inducit conditionem,& formam.p.339.n.62
Gerundium dando,finitum in do,inducit conditionem,& formam.ibid.n.63.&.64
Ex conditionali diſpoſitione, ante eius purificationem nullum ius interim competit,nec actio, nec obligatio oritur.p.342.n.89
Paria ſunt nihil fieri,vel fieri ſub conditione non impleta.ibid.
Sub Conditione promiſſum,vel conceſſum nemo lucratur conditione non impleta.p.343.n 94
Etſi Conditionis implementum impoſſibile videatur,& ſit ibid.n.95
Quia deficit conſenſus,& animus in concedente, & ſic ob conditionem impoſſibilem promiſſio vitiatur.ibid.n.95
Conditio aut eſt impoſſibilis à natura vel ob omnimodam difficultatem accidentaliter contingentem.ibid.n.96
Conditio impoſſibilis à natura vitiatur in vltimis voluntatibus,& pro non appoſita cenſetur.ibid. num.97
Et in matrimonio.ibid.
Conditio impoſſibilis à natura in contractibus vitiat contractum ipſum, ita vt ex eo nulla actio, vel obligatio quæratur.ibid.n.98
Conditio impoſſibilis ob omnimodam difficultatem,nec in vltimis voluntatibus, nec in matrimonio reijcitur.p.344.n.99
Conditio impoſſibilis ob omnimodam difficultatem contractum non vitiat, ſed non adimpleta nihil conſequitur grauatus.ibid.num.100.& ſequentibus.
Conditionalis creditor an admitti debeat ad concurſum formatum à debitore ſub die, vel conditione ampliſſimè.p.62.ex num.24.cum multis ſeqq.
Creditor ſub conditione, vel die,ratione incertitudinis,non poteſt agere.ibid.n.25
Creditor conditionalis admittitur ad iudicium ſeparationis bonorum.ibid.n.27
Prior creditor ſub die vel conditione caſuali, vel mixta præfertur adueniente conditione poſteriori interim contrahenti. ibid.n.28
Creditor conditionalis poteſt ante diem vel conditionem agere, ſi de fuga,vel inopia, vel futuro dolo debitori ſit ſuſpectus.pag.63.num.31. cum ſeqq.
Creditor in diem vel conditionem, quando conſideratur vt ius petens appellatione creditoris venit. ibid. n.35
Creditor in diem vel conditionem, etſi propriè creditor non ſit,largo tamen modo creditor dicitur.ibid.n.36
Conditionalis creditor, quibus remediis in ſententia graduationis conſulatur, cum difficile ſit miſerabilem debitorem repetere fideiuſſorem.p. 64.n.43.& ſeqq.& p.65.ex n.51
Creditori conditionali poſſunt conſignari bona concurſus proportionata ſuo credito, vt in pignus interim habeat præſtita fideiuſſione de reſtituendo deficiente conditione.p.64.n.44
Conditionali creditori anteriori, ſuccurritur in concurſu per ſolutionem faciendam poſteriori ſub fideiuſſione de reſtituendo adueniente conditione.p.65.n.32
Conditionali creditori quomodo & qua forma ſatisfieri debet ex bonis concurſus.p.145.n. 26
Conditionalis creditor poteſt in concurſu petere, vt creditum ſuum tutum ſit, ibid. num. 26. 27. & 28
Creditor cenſuarius dicitur creditor conditionalis, & poteſt in concurſu pro redemptione inſtare,ne bona debitoris periclitentur. ibid.n.26. cum ſequentibus.
Conditione pendente ſubſtantia obligationis in ſuſpenſo eſt,donec conditio verificetur. p. 185. n.58.& p.188.n.72
Conditiones quæ ex natura actus, ſeu contractus veniunt, ſemper intelliguntur rebus inſtantibus, & in eodem ſtatu permanentibus. p. 213. n.21. & 22
Contrahens cum alio, conditionem eius ſcit, vel ſcire debet. p. 384. num.19.& ex num. 27. cum ſeqq.
Contractus aliqui licet purè appareant, adhuc ex natura rei accipiunt conditionem à iure. p.372. 373.n.94.95.& 96
Quæ conditiones tacitè ſubintellectæ, pro expreſſe appoſitis habeantur.p.375.n.97.& 98
Lex vel conſuetudo, quando, ſubintelligit conditionem in actu, hæc operatur ſuos effectus reſolutiuos.ibid.n.99
Conditio tacitè à iure ſubintellecta in actu, non minus operatur, quàm expreſſa. ibidem, numer. 190

Conditione tacitè ſubintellecta pendente rei ſubhaſtatæ venditio non eſt perfecta, ſed cum tranſit affecta in emptorem. ibid. n. 101.
Conditio ſub qua res tacitè à iudice ſubhaſtatur inducit prioris iudicij continuationem & termini ſubhaſtationis prorogationem. ibid. n. 102
Creditor recipiens pecuniam ſub clauſula præſeruatiua iuris tertij ſub conditione recepiſſe dicitur. p. 507. n. 11. & ſeqq.
Conditionalis diſpoſitio quælibet; & qualificata dicitur indiuidua, & vnica cum ſuis qualitatibus, & conditionibus p. 407. n. 21. & ſeqq.
Facultas ad alienandum bona maioratus conceditur ſub expreſſa conditione, *con tanto que ſean vueſtros y de vueſtro eſtado y mayorazgo.* pag. 455 num. 44
Sub conditione conceſſum ſub contraria conditione cenſetur ademptum p. 456. n. 45. & 46
Facultas regia conceſſa ſub aliqua facultate, vel conditione ſub contraria intelligitur denegata. p. 457. n. 47
Conditione etenim, aut qualitate deficiente, deficit intentio Principis concedentis. ibid. n. 48. & ſequentibus.
Conditionalis eſt emptio pro perſona nominanda, ſi nominatio ſequatur. p. 482. n. 18.
Sub conditione voluntaria, hypotheca contracta aut poteſtatiua, etiam conditione purificata non retrotrahitur ad tempus contractus in præiudicium tertij medio tempore ius quærentis. ibid. num. 19
Secus ſi conditio fuerit caſualis, ſeu mixta. ibid. num. 20
Hypotheca ſuper maioratu ſub conditione impetrandæ facultatis, an præferatur hypothecæ, interim contractæ cum regia facultate. p. 531. n. 18 & ſeqq.
Conditio facultatis impetrandæ, an ſit poteſtatiua vel caſualis. p. 438. n. 1
Conditio poteſtatiua non trahitur retrò ad tempus contractæ hypothecæ in præiudicium tertij medio tempore contrahentis. ibid. n. 3
Conditionalis, ſeu mixta retrotrahitur ad tempus hypothecæ, & præfertur ſecundo medio tempore contrahenti. ibid. n. 4. & ſeqq.
Quoad retrotractionem hypothecæ diſtinctionem inter conditionem poteſtatiuam, & cauſalem ſeu mixtam plurimi probarunt. p. 539
Differentia inter contractus, & vltimas voluntates quoad conditiones retrotractionem in præiudicium tertij medio tempore contrahentis. ibid. num. 9
Conditio poteſtatiua illa dicitur, quæ pendet à voluntate debitoris, vel etiam creditoris ſimul. ibid. num. 10
Conditio pendens ex ſola voluntate creditoris non impedit retrotractionem. ibid. n. 11
Sub conditione poteſtatiua hypotheca non contrahitur, quouſque purificetur conditio. ibid. num. 12
Secus in conditione caſuali, vel mixta in qua tempus contractus attenditur. ibid. n. 13
Conditio poteſtatiua, quæ dicatur. ibid. n. 14
Inter conditionem poteſtatiuam, & cauſalem differentiæ ratio quoad effectum retrotractionis. ibid. n. 15. 16. & 17. cum ſeqq.
Conditione hypothecæ pendente, res alienata & poſtea purificata conditione tranſit in emptorem affecta. p. 540. n. 20
Conditio impetrandæ facultatis videtur caſualis, cum non pendeat à voluntate debitoris, ſed principis vel mixta ex vtriuſque voluntate. pag. 541. n. 33. & ſeqq.
Conditio nunquam retrotrahitur ad initium contractus quando deficit habilitas alicuius extremi ſiue in re ſiue in perſona contrahentis. pag. 543. n. 43. 44. & 45. cum ſeqq.
Debitor poteſt alienare bona acquiſita pendente conditione in præiudicium creditoris cum obligatione generali, & conditionali. ibid. n. 46
Secus ſi tempore obligationis conditionalis illa bona debitor acquiſita habeat. ibid. n. 47. 48. 49. & 50
Conditio ſi rationem adminiſtrationis reddat intelligitur cum effectu, & reliqua ſoluendo. p. 735. n. 21. & 22
Qui purè facere aliquid eſt obligatus non ſatisfacit faciendo ſub conditione aut qualitate. ibid. n. 29. & 30
Conditionalem reddit contractum clauſula, non aliàs, nec alio modo. p. 755. n. 109
Conditione in ceſſione prælationis non ſequuta ceſſat prælatio, nihil prodeſt inferiori ceſſionario, qui manet vt antea in ſuo infimo loco. ibid. num. 113.
Qui ſi inſuper ea vtatur quod exegerit reſtituet anterioribus creditoribus. ibid. n. 114
Conditionalis contractus tranſit in hæredem actiuè, & paſſiuè, ſi conditio ſit caſualis vel mixta. p. 259. n. 14. cum ſeqq.
Conditione impetrandæ facultatis pendente poſſeſſor maioratus poteſt diſcedere à contractu ſuper bonis maioratus, & pœnitere, pag. 260. n. 21 & 22

Condictio indebiti, & ſine cauſa.

Condictio repetendi non datur debitori ſoluenti ante tempus. p. 378. n. 57
Condictio indebiti, vel ſine cauſa, etiam cum iuramento renunciari non poteſt. p. 644. n. 137. & ſeqq.
Condictio ſine cauſa datur ei, qui ex re iudicata iterum ſoluit non condictio indebiti ob authoritatem rei iudicatæ. p. 645. n. 139. & 143. & ſequentibus.

Concurſus.

In concurſus iudicio vniuerſali vix deficit perſona miſerabilis, cui mala adminiſtratio piæ cæteris non officiat. p. 314. n. 17
Concurſus adminiſtrator reddita ratione pro reliquorum ſolutione, etſi nobilis ſit carceratur. p. 112. ex n. 1. & per totum cap.
Concurſum formare poteſt clericus inter ſuos creditores ad fructus ſui beneficij. p. 318. n. 1. cum ſeqq.

Conductor.

Conductores gabellarum minus debito per multos annos exigentes à debitoribus, iſti nullam poſſunt contra dominum allegare poſſeſſionem nec præſcriptionem. p. 307. n. 33
Quia ſicuti conductores non poſſident nec poterunt ob ſuam negligentiam conſtituere non ſoluentem in quaſi poſſeſſione in præiudicium domini. ibid.
Conductores, & alij ſimiles, qui non poſſident non poſſunt in alium poſſeſſionem transferre. p. 307. 308. n. 34. cum ſeqq.
Conductores redditnum regalium eorumque fideiuſſores repelluntur à ceſſione bonorum p. 47. num. 10
Conducens vectigalia, ſi poſtea alium participem
fecit

fecit in conditione, iſte reſti non tenetur. p. 598. num.74

Secus ſi inter conductorem, & ſocium pactum ineat, vt ſocius regis vel tertio teneatur, quia ex eo ius irreuocabile quæritur Regi vel tertio. ibid.num.75

Confeſſio.

Confeſſio emanata à fallito fidem non facit in præiudicium creditorum. pag. 740. num. 17. 18. 19. & 20

Confeſſatæ dotes non probant in præiudicium creditorum, niſi aliàs legitimè probentur. ibidem. num.21

Confeſſio de recepto, licèt tranſacto biennio probet, non tamen in præiudicium creditorum. ibid. num.22

Confeſſio cedentis, licèt ei præiudicet, non tamen ceſſionario. ibid.n.23

Diſtingue inter ceſſionem ad commodum cedentis vel ceſſionarij.p.741.n.24

Confeſſio emanata inter perſonas prohibitas aliis adminiculis adiuuatur. ibid.n.29

Tertius contra confeſſionem de recepto poteſt perpetuò opponere, qui biennio non aſtringitur. ibid.n.26

Ex Confeſſione de recepto augens credito contra tertium hypothecæ poſſeſſorem tenetur veram numerationem probare. ibid.n.27

Non fatetur debitum, quæ de ſolutione opponit. p.49.n.24

Qui confitetur appellationem, non fatetur eam validam.p.50.n.29.

Confitens valorem inſtrumenti, quod nullum erat, ſibi non præiudicat. ibid.

Hæres, qui fatetur teſtatorem diſpoſuiſſe, poteſt dicere de nullitate diſpoſitionis. ibid.n.30

Confeſſio falliti concurſum formantis in præiudicium creditorum facta nihil valet.p.131.n.21

Confeſſio cedentis ſe ſolutum à debitore eſſe, recepiſſe, non præiudicat ceſſionario aliter de ſolutione non conſtito.p.234.n.63

Confeſſio patris adminiſtratoris filij de recepto, debitorem filij non liberat niſi aliquibus coniecturis adminiculetur. ibid.n.64

Confeſſio monachi, filij familias, aut ſerui de recepto non liberat debitorem cum illis contrahentem, aliter de reali ſolutione non conſtito. ibid. num.65

Confeſſio aliquorum creditorum Inuentarium confectum ab hærede verum eſſe, non nocet cæteris creditoribus.p.36b.n.23

Ipſis tamen confitentibus nocet.p.363.n.56

Confeſſio & conſenſus nihil operantur quando contractus validitas non dependet ex ſola voluntate contrahentis.p.79. n.33.& 34

Confeſſiones iudiciales per ſententiam contrariam remanent reprobatæ,p.652.n.12.13.& 14

Confeſſio & pactum vendentis præiudicat emptori, ſi emanauerit ante venditionem.p.699.n.32

Secus ſi confeſſio emanauerit poſt venditionem, quæ emptori non præiudicat. ibid.n.33

Confeſſio cedentis præiudicat ceſſionario, ſi præcedat ceſſionem, ſecus ſi ſubſequatur. ibid.n.34

Confeſſio adminiſtratoris ſe recepiſſe, aut exegiſſe partitas continet qualitatem imbibitam diſpungendæ rationis.pag.703.n.31.& 32.cum ſeqq.

Confeſſio creditoris ſe recepiſſe pecuniam à licitatore ſubbaſtatore, qui verè non recepit, ſibi præiudicat, quoad debitorem, ſed datur actio contra licitatorem.p.716.n.32

Contra confeſſionem Propriam non admittitur probatio, niſi manifeſtiſſimè errore ducto p. 725. n.30.& ſeqq.

Confeſſio debiti, vel recognitio ſchedulæ priuatæ eſt debiti probatio contra confitentem, & recognoſcentem,p.739.n.13

Non tamen operatur in præiudicium creditorum, cum ficta fraudulenta, ac ſimulata præſumatur ad tertij præiudicium. ibid. num.14. & ſequentibus.

Crediti probatio per ſolam confeſſionem debitoris tanquam fraudulenta, non præiudicat creditoribus concurſus.p.740.n.17

Confeſſio, aut ſchedulæ recognitio emanata concurſu pendente fraudulenta præſumitur, & tunc minus præiudicat creditoribus.ibid.n.18.& 19

Confeſſio patris de recepto, vel de debito non præiudicat filiis aliter non adminiculata.ibid.n.20

Facta in teſtamento valet in vim legati, ſi fauore extranei intra quintum, ſi vnius ex filiis, intra tertium, & quintum.ibid.

Confeſſio extraiudicialis facta pro exonratione conſcientiæ probat pro abſente.ibid.

Non tamen valet in præiudicium tertij, ſed confitentis tantum, niſi fuerit adminiculata.ibid.

Confirmatio.

Confirmatio alienationis iam factæ à poſſeſſore maioratus, idem operatur quod facultas præcedens.p.250.n.5.& 6

Confirmatio inſtrumenti comprehendit omnia, & ſingula in eo contenta.p.251.n.13

Non tamen ea, quæ in inſtrumento, nec loquuntur, nec continentur.ibid.n.14

Confirmatio non eſt actus de per ſe ſtans, ſed alteri adhærens. ibid.n.15

Confirmatio commenſuratur cum illo quod confirmatur quæ vltra actum confirmatum non extenditur.ibid.n.16.& ſeqq.

Confirmari non poteſt actus, niſi eo tempore, quo geri poteſt.p.258.n.4.& à n.1

Princeps non intendit actum nouum facere, ſed iam factum ex nunc confirmare.ibid.n.5

Contractus ſine aſſenſu extinguitur morte contrahentis, itaut nequeat à principe confirmari. ibid. num.6.

Confirmatum quando ſumit vigorem à confirmatione, quam antea non habebat trahitur ad tempus confirmationis, non è contra.p.544.n.60

Factum quod eget confirmatione, vel approbatione Superioris caret effectu donec à Superiore confirmetur.p.269.ex n.28.cum ſeqq.

Confirmatio non probat infirmatum niſi iſtud oſtendatur,& principi exhibeatur.p.250.n.6

Confirmata à principe diſpoſitio ab ipſo cenſetur dimanata.p.295.n.44

Per clauſulam non obſtantibus ſtatutis, non tolluntur ſtatuta à Principe confirmata, ſicuti nec ab ipſo edita ibid.n.45.& 46

Confirmatio pacti de non alienando maximè cum clauſula irritante non indiget alia iudicis prohibitione confirmantis.p.298.n.66

Confuſio.

Confunditur actio perſonalis & hypothecaria creditoris facti hæredis debitoris p.415.n.35

Non confunditur actio per aditionem hæreditatis creditoris, quando ex confuſione induceretur damnum ipſi hæredi creditori, aut etiam tertio. p.415.n.36

Non confunditur hypothecaria actio per aditionem hæreditatis quando alij ſunt creditores ad

hypothecam ius prætendentes. pag.416.num.37. & ſeqq.
Confuſio actionum per additionem non fit quoties allatum foret damnum hæredi creditori.p. 669. n.130.& 131.& ſeqq.
Ios ſemel confuſum ob emptionem hypothecæ,recuperat creditor, re euicta,vel ablata per totum. ibid.n.131

Connexitas Connexum.

Connexorum idem eſt iudicium p.29.n.16.17
Connexa ſunt indiuidua ibid.n.18
Connexæ, & commixtæ cauſæ diuiſionem abſque partium diſpendio non recipientes coram eodem iudice ſunt tractandæ.ibid.n.19.& ſeqq.
Introitus & exitus adeo ſunt connexa cum ratione reddenda, vt nunquam præiudicet confeſſio recepti,uiſi ſimol videatut expenſum.pag.703.n.21 & 22.& 26.& n.ſeqq.

Correus.

Creditor poteſt conuenire quemlibet ex correis debendi,vel fideiuſſores,& lite pendente liberè ad alios redire, quamdiu integrum creditum non exegerit.pag.150.151.ex num.1. & num.10. cum ſeqq.
Vnius ex correis electio non præiudicat creditori. quominus actiones ſuas ſiue perſonales,ſiue hypothecarias(quæ penes ſe remanent)contra alios mouere poſſit.p.151.n.11
Creditor etiam ſententia contra vnum ex correis obtenta poteſt eo ludicio deſerto alios correos nouiter conuenire,quouſque ſibi ſit ſatisfactum ibid n.12.& 13
Per ſolam petitionem contra vnum ex correis , & etiam ſequuta ſententia , cæteri non liberantur niſi ex integra ſolutione.ibid.n.14
Contra vnum ex correis lata ſententia non præiudicat aliis non citatis.p.154.n.48
Correus ſoluens totum creditori ab aliis correis, & confideiuſſoribus repetit dempta ſua rata. p. 162.num 33
Et ad hanc ratam cæteri creditores correi ſoluentis ius habent.ibid.
Correus,in concurſu à ſe cauſato totum ſoluit creditori cum ceſſione iuris, poteſt id à cæteris repetere dempta ſua rata vel integrum à debitore, quod cedit in vtilitatem ſui concurſus.pag. 163. num.34
Correus totum ſoluens an adſtringatur diſpoſitione l.Modeſtinus.ff.de fideiuſſor.ibid.n.37.remiſſiue;& ſeqq.
Creditor ſi à pluribus correis inſolidum obligatis plus debito exegit diuerſis temporibus poſteriori,& non anterioribus intra ſummam contentis repetitio competit.p.388.n.63.& à n.1.& p.393. n.134
Si omnes correi ſimul ſoluerunt plus debitum,omnes ſimul pro rata repetunt.p.393.n.133
Correus ſoluens abſque ceſſione conſequitur ſolutum,dempta ſua rata à cæteris correis actione negotiorum geſtorum. p.417.n. 59. & num.56. 57.& 58

Conſenſus.

Vide *Licentia aſſenſus.*
Conſenſus cum ſit ad actum de iure naturali ſuppleri à principe non poteſt,nec à principe ſubuerti. p.191.n.15.cum ſeqq.
Conſenſus defectu,quando actus corruit , ſiue iſte ſequatur,ſiue præcedat,conualeſcit,p.302.n. 33. cum ſeqq.
Conſenſus filij præſtitus vinculo ſuper ſua legitima,an præiudicet creditoribus.pag.507.ex n.1. cum ſeqq.
Conſenſus filij in grauamine legitimæ requiritur expreſſus non tacitus per poſſeſſionem legitimæ grauatę etiam per mille annos.p.508.n.17
Quod multo magis procedit in grauamine qualitatis,putà vinculi vel fideicommiſſi.ibid.n.18.
Qui conſentit alienationi, & donationi per alium factæ, ipſe alienare,& donare,& rem perdere dicitur,p.508.514.n.19.& ex num. 84. cum multis ſeqq.
Is qui ſine ſolemnitatibus alienare nequit,alienanti conſentire abſque illis non poteſt. pag. 508. num.10.
Qui conſentit. rem ſuam alteri donare ipſe donare videtur.ibid.n.21.
Retractus datur conſanguineo eius , qui conſentit alienationi per alium factæ.ibid.n.22
Filius qui conſentit grauamen legitimæ à patre impoſitum,an ipſe vinculare dicatur. ibid. n.24
Diſtinctionem inter conſenſum filij ante aditionem & poſt aditionem legitimæ quoad præiudicium creditorum ſequuntur plures Doctores.p.509. n. 32.33. 34.& 35.
Conſenſus filij præſtitus viuo patre grauante legitimam,valet in præiudicium creditorum.p.510. num.44
Conſenſus à filio pręſtitus poſt delatam legitimam & ante acceptionem firmum reddit maioratum in præiudicium creditorum.ibid.n.46
Conſenſus filij Præſtitus ante acceptationem legitimæ quá poſtea acceptauit,validum reddit maioratum in præiudicium creditorum.ibid.n.47
Filius ſicut per conſenſum grauaminis ante acceptationem legitimæ iniuriam nullam irrogauit creditoribus , ita nec per repudiationem ſubſequutam.p.513.n.76
Conſentiens,vt alius de re ſua teſtetur ſibi præiudicat.p.514
Conſentiens grauamen mortuo patre,& adita iam hæreditate,filius vinculum condere intelligitur. ibid.n.87
Conſentiens actui ab alio geſto ſi non eſt dominus actum facere non dicitur ſed approbare.ibidem. num.88.& 89
Conſentiens vinculum in vita patris vel ante aditam hereditatem ſicut non diſponit de re ſua, ita nec vinculum ſibi adaptatur. pag.514. 515. num.90.& 91
Conſenſus contrahentium eſt de ſubſtantia cuiuſuis contractus p.552.n. 26.& 27
Conſenſus creditorom in oblatione pretij conditionata an debeat eſſe expreſſus,vel ſufficiat tacitus.p.664.n.62
Expreſſum requiri traditur.ibid.n.68
Tacitum conſenſum ſufficere:verius eſſe oſtenditur. ibid.n.64.cum ſeqq.
De Conſenſu creditorum poteſt index habere fidem de pretio in ſubhaſtatione. ibid.n.66.
Conſenſus creditorum præſumitur ex monitione quod aſſerit bonorum diſtractioni.ibid. & n,67
Conſentire videtur in iudicialibus tacens, & præſens.ibid.n.68.& n.69.& 70
Conſentiens alienationi rei ſuæ vel in qua ius habet,amitit ius & dominium.p.667.n.109
Conſentiens vt aliter teſtetur de ſua re non poteſt reclamare ſed tenet alienatio.ibid.n.110
Conſenſus, & voluntas quæ inducitur ex facto alicuius,non extenditur vltra id quod ex facto de neceſſitate inducitur.p.135.n.78 & ſeqq.

Cunſenſu

Conſenſus vſuftnctuarij tequiritur quoties res agitur etiam proprietatem reſpiciens. pag. 230 n.12

Sine cenſenſu pattis in iis in quibus ei quæritur vſusfructus, filiusſamilias non poteſt ſtare io iudicio.p.231.n.21.

Quando negotium tangit pluribus vt ſingulis oon determinatur à maiori parte,ſed omnium requirit conſenſuum delationem,oec maior pars prælu dicat minori.p.371.n.67

Secus quando tangit plures,vti vninerſos.ibid.n.68

Conſenſum veri domini requirit hypotheca ad ſui validitatem.ibid.n.71

Conſenſus cùm ptoueniat à iure naturali nou poteſt ſuppleri à Princ:pe.ibid.n.72

Contrabentes non obligantur ex facultate regià ſed ex ſuo vtriuſque conſenſu proprio.ibid.

Actus quoties corruit ex defectu cuoſenſus alicuius quandocumque ſuperueniat actus reualidatur. p.453.n.3

Defectus conſenſus veri dominl in imponenda hypotheca quandocumqoe ſuperueniat confirmatur,quoad omnes iuris effectus.p.454.0.4

Conſenſus, aue confeſſio nihil opetatur quando contractus validitas non depender à voluntate ſola confidenti p. 56.n.33.& 34

Conſenſus,& licentia mariti in contractu ab vxore celebrato ſuperueniens mortua vxore,noo tenet, ibid.n.57

Nec conſenſus patris ſuperueniens mortuo filio ratificat contractum.ibid.

Actus nullus ex defectu conſenſus conualidatur quandocumque accedentis.p.457.n.58

Actus nullns ex defectu conſenſus, & ſolemnitatis ſimul ooo validatur niſi vtrumque concurrat in ratificatione.p.457.458.n.59.& 60

Conſenſus vendendi datus vni non porrigitur ad ſucceſſotem in illa re.p.478.n.66

Cooſenſus ſolus Abbatiſſæ in renontiatione Monialis ſufficit ad præiudicium Mooaſterij.p.494. n.101.& 102

Conſenſus inducitnt ex actu præiudiciali intimato iudicij decreti,& non impugnato.p.472.n.72. & ſeqq.& à n.67

Conſenſus tacitus idem regulariter operatur quod expreſſus.p.493.& n.75.76.& 77

Conſenſus, & voluntas magis factis quam verbis declaratur.p.372.n.82.& 83

Conſenſus creditoris ad diſtractionem pignoris ſufficit tacitus.p.374.n.111

Conſenſus patroni ln conſtitutione penſionis continente transferendi facultatem adhibitos in tranſlatione facienda ſufficit abſque nouo conſenſu.p.684.n.19

Conſenſus creditoris in alienando pignote ius ſuum prorſus extinguit.p.716.n.10.& 11

Qui alienando vel aliquid agendo nequit alteri præiudicare,minus poteſt conſentiendo,vel patiendo.p.743 n.60.61.62

Conſenſus prioris creditoris vt alteri pignus obligetur quando reſtringi intelligitur ſolum tribuit prælationis ordinem exigendi, ei, cui conſenſus accommodatur reſpectu conſentientis non reſpectu intermediorum qui vtrique præferuntur.p.746.& 747.n.11.cum ſeqq ex n.1

Conſentire vt pignus pignori detur idem operatur,ac ſi conſentiat rei alienationi quoad pignoris amiſſionem,iuxta Donellum.p.740.n. 15

Per conſenſum prioris creditoris, vt pignus alteri obligetur, iſte illius locum ſubintrat ſed ius ſecundi intermedij infirmatur.ibid. n. 16. cum ſequentibus.

Conſenſus prioris creditoris ſi ſit generalis vt debitor poſſit pignus obligare, non contemplata certa perſona, inducit amiſſionem iuris quoad omnes creditores.p.696.697.n.19.& 20

Conſenſus anterioris commodatus, & réſtrictus ad certam perſonam, reſtrictè operatur quoad eam dumtaxat, itavt quoad omoes creditor ius pigooris amittat.p.698.n.21.22.23.24.25

Conſenſus anteriotis quando non operatur quoad omnes creditores, tertius, coi accommodatur, ſubintrat gradum conſeotientis vtrique præfertur, intermedij autem creditores, vtrique.ibid. n.23.& 26

Per conſenſum anteriotis abſolutum pignoris in totum diſſoluitur, & ſecundum primum locum occupat, ſecus quando in gratiam alicuius fuit conſenſus accommodatus.ibid.n.26

Tertius cui ſpecialiter accommodatur conſenſos quoad exactionem oon occupat primum gradum conſentientis.p.749.n.29

Creditor anterior per generalem conſeoſum quod deuictor poſſit alteri pignus obligare remanet creditor perſonalis cum ius hypothecæ amiſerit, ibid n.30.& 31

Per conſenſum ſpecificum creditor non amiſit ius hypothecæ quoad omoes, licet ius prælationis quoad intermedios,& tertium amittat. pag.751. n.56.& 57.& ex n.56

Conſeoſus anterioris ſpecificè tertio accomodatus habet vim tacitæ ceſſionis, & pacti inter vtrumque quoad prælationem.ibid.n.58

Conſenſus præſtitus ad actum fiendum ſufficit ad actus executionem, alio nouo oon requiſito. p.263.n.18.& 19.cum ſeqq.

Conſenſus omoium creditorum expreſſus requiritur, vel maioris partis eorum, vt debitor, vel vnus creditor poſſit etiam gratis administrator concurſus creari.p.114.& 138.n.59.& n.18

Et non ſufficit conſenſus procuratorum non habentium ſpeciale mandatum.ibid.

Conſenſus prædeceſſoris io conſtitueods perſona non arctat ſucceſſorem probantem conſentieotem non habere ius ad beneficium.ibid. n.72

Conſignatio.

Conſignatio rei vt ex eius fructibus ſeu redditibus creditor ſoluatur,ad quod contractus genus referatur.p.76.n.1.cum ſeqq.

Cooſignatio prædicta contractui emptionis, & venditioois adaptanda videtur ibid.o.2

Conſignatione facta alicuius rei in ſolutum extinguitur prior obligatio.ibid.n.3

Conſignare,verbum an importet tranſlationem dominij.ibid.n.4 & 6

Conſignatio ſolum importat admioiſtrationem quando in conſignatione nulla ſubeſt cauſa tranſlatiua dominij ibid.n.5

Aſſignatio fundi, vt ex eius fructibus ſoluatur legatum annuum non inducit ius hypothecæ,nec afficit tertium fundi poſſeſſorem.ibid.n.7

Niſi fundus ipſe aſſignetur pro aonuis alimentis legatis.ibid.n.8

Quando aſſignatur certi fundi redditus pro annua peoſione ſoluenda ex cauta demooſtratione ſola perſonalis actio naſcitur,quæ tertium poſſeſſorem noo obligat.p.76.77.n.9.& n.21

Secus quando fundus ius principale conſenſus daretur creditori in ſolum quia tunc extinguitur debitum.p.76.n.13

Conſignata res creditoris à iudice præ executione capta, ſemper in pignus data videtnr.& oblata pecunia cum vſuris.debitor rem eum fnctibus recuperat.p.76.77.n.14.& 15

Conſignatio rei creditori pIns offerenti in publica ſubhaſtatione puta venditio eſt ibid.n. 16. cum ſeqq.

Conſignara res vel ios conſenſns vt ex eius fructibus creditor ſoloatut, ſi tradatur cum inſtrumentis factus procurator in rem ſuam, pignus in ipſa re vel cenſu contrahitur.ibid. n. 18. cum ſeqq.

Simplex rei vel cenſus conſigoatio,vt ex fnctibus ereditor ſatisfiat, demonſtratio eſt, & ſolntionis deſtinatio, non pignus.pag.77.78.num. 21. 22. & 23

Conſignatio vel nominis ceſſio non extinguit debitum.niſi fiat titulo realis dationis in ſolotum. p.78.n.26

Conſignatio,aur nominis ceſſio facta commodioris ſolutionis graria,non inducit liberationem,quovſque ereditor exigat.ibid.n.27

Conſignatio ſolutionis ſuper gabellis , & introïtibus inducit hypothecam.p.79.n.35

Ex ſimplici conſignatione rei, vt ex fructibus creditor ſatisfaciat bypotheca non cootrahitur. pag.243.n.3

Ex Conſignatione rei ſimul traditæ,vt ex fructibus creditor ſoluatur hypotheca cenſetur. ibid. n. a

Conſignatio reddituum ad ſolutionem,idem dictar ad datiooem in ſolutum quantum venditio à promiſſione de vendendo.p.79.n.36. & 37

Conſignatio reddituum ad ſolutionem ſolutio eſt de futuro, & facta, ideo bypotheeam non conſtituit.ibid.n.38

Conſignationem reddituum, & fructunm nullibi reperitur hyporbecam tacitam habere. ibid. num.39

Creditor cni facta fuir redditoum conſignatio , de puro efficitur conditionalis,qui ante excuſſionem non poteſt redire ad debirorem.ibid.n.40

Conſignatarius creditor,an teneator in concurſum conferre fructus , & redditus à debitore conſignatos,tam perceptos & exactos,quam percipiendos.p.76.ex n.4.com ſeqq.

Etiam in reditibus conſignatis an præferatur cæteris creditoribus concurſus. ibid.

Conſignatarius tenetur ad concurſum pendentem trahere omnia bona,& iura ſibi per debitorem ad ſolutionem conſignata.p.80.n.42

Debitor conſignando,hypothecando,aur qnolibet alio modo alienando non præiodicat anteriorum creditorum iuri.ibid.n.43.& 44.

Conſignati redditus pro ſolutione alicuius creditoris,bona ſunt debitoris , quæ concurſuio à ſe ignotum ſequi tenentnr.ibid.n.45

Conſignatarius primus præfertur ſecundo,cui poſtea eadem res fuit conſignata.ibid.n.46.& 47

Conſignato iure adbnc ſtante,& non exacto per ſecundum conſignatarium prior creditor conſignatarius præfertur ſecundo.ibid.n.50.

Conſignatarius ſpeciali , vel generali hypotheca munitus ſi eum aliis creditoribus concurrat,ad prælationem attenditur tempus, & priuilegium. p.80.81.n.51.& 52

Etiamſi in ſolutum,& cum ceſſione ſibi facta fuerit conſignatio reddituum ibid.n.53.& 54

Conſignatarius,vel ceſſionarius in auocatione pecuniæ ei ſolutæ conuenire debet via ordinaria per creditorem anteriorem.p.77.n. 76

Et facta prius executione in debitore principali p.82.n.75

Conſignatio reddituum maioratus facta à poſſeſſore ſuo creditori conſignato extinguitur pro rata fructuum ad ſucceſſorem ſpectantium. pag. 84. n.89.& ſeqq.

Idem in fructibus beneficij conſignatis à poſſeſſore.ibid.

Conſignatarius prior cui pro ſolutione conſignata, & obligata fuit res fructifera non cogitur ad relegandam partem,etſi redditus ſint vberrimi,donec ex illis integrè ſatisfiat p.99.n.67.& 20

Conſignata licèt habeat bona in ſententia graduationis pro ſuo credito poterit creditor concurſum deferens,& ad alios correos,vel fideiuſſores, & tertios poſſeſſores redire.p.152.n.28.& 29

Conſignatio facta in ſententia graduationis concurſus facti à debitore, an creditor præcludat viam correos & fideiuſſores moleſtandi.p. 156. n.10.cum ſeqq.ibid.n.12

Ex conſignatæ, & traditæ rei (vt ex fructibus creditor ſatisfiat)redditione,& reſtitutione,an præſumatur integra ſolutio , aut partis non ſolutæ remiſſio. p. 243.n.3.4.& 5

Conſignatio in ſententia graduationis per viam dationis in ſolutum extinguit obligationem , & cenſum in concurſum deductum à creditore. p. 156.num.5

Per Conſignationem pro ſolutione creditoris quando recedatur à contractu; & nouatio inducatur.ibid.n.6

Conſignatio pro ſolutione creditoris potius inducit liberationem quam pignus.ibid.n.7

Conſignatio in verbis concurſus creditori facta per ſe ſolam non extinguit obligationem niſi ſequuta actuali bonorum traditione.ibid. n. 13. & 15.& 18

Et tuoc dominium,& periculum rei traditæ traoſit in creditorem conſignatarium.ibid.

Conſignatio ſola bonorum in ſententia graduationis non ſequuta traditione non aufert dominium,nec poſſeſſionem à debitore. ibidem.n.14. & 15. cum ſeqq.

Ex ſola conſignatione bonorum in ſententia concurſus non extinguitur obligatio,nec impeditur creditor deſerere coocurſum,& correos,vel fideiuſſores conuenire.ibid.n.18 .

Per Conſignationem factam creditori cenſuali, tum extinguitur cenſus,quando irreuocabiliter acquiruntur creditori bona conſignata. ibid.n. 13.& ſeqq.

Si per creditorem ſteterit accipere booa conſignata in ſententia graduationis extinguitur prior obligatio & cenſus.ibid.n.26.27.& 28

Niſi nouum aliquod emergar impedimentum ob qood creditor non poſſit rem conſignatam recipere,non extinguitur concurſus obligatio. ibid. num.29

Creditor ſi bona ſibi conſignata pro ſolutione integra non ſufficiant,non prohibetur ad alia debitoris bona recurrere,facta prius executione in conſignatiooe.p.225.n.19

Conſignatio in pretio conditionali approbato à creditoribus eſt datio in ſolutum per quam debitor principalis liberatur. p.662.num.40.& 41. & ſeqq.

Conſignatio & adiudicatio facta creditoribus in iudicio concurſus, ſemper eſt intelligenda pro datione in ſolutum per quem extinguitur obligatio.p.663.n.59

Conſignatio per iudicium in concurſu facta dicitur datio in ſolutum neceſſaria.p.664.n.60.& 61

Continentia cauſæ.

Vide *Exceptio cauſæ.*

Conſuetudo.

Conſuetudo vetuſtiſſima, & efficax ad tollendum ſolemnitates requiſitas in alienationem bonorum minoris, Eccleſiæ, & ſimilium.p.13.n.45.46.47.& n.48

Conſuetudo habilem reddit eum, qui eſt de iure inhabilis.ibid.n.49

Et minorem maiorem facere.ibid.n.50

Conſuetudo minuit ſolemnitates à iure requiſitas ad actum.ibid n.52

Vt in ſolemnitatibus teſtamenti. ibid. Inuentarij. ibid.n.53

De inſtrumentis.ibid.

Conſuetudo poteſt tollere ſolemnitates decreti requiſitas in alienatione minorum, & aliorum. ibid.num.54

Conſuetudo poteſt introducere, vt bona feudalia vel emphyteutica alienentur abſque aſſenſu domini.p.14.n.55.& 56

Conſuetudo potuit introducere, vt minor, Reſpublica, ſeu Eccleſia poſſit concurſum formare abſque decreto, & regia facultate.ibid.n.57

Conſuetodo non requirit actus iudiciales, ſed extraiudiciales ſufficiunt.ibid.n.58

Nec contradictorium iudicium vt contra Maſcardum tenent alij.ibid.n.59

Conſuetudo, vt emphyteuta poſſit alienare, ſolum tollit impedimentum prohibitum non aliud. p.436.n.64

Conſuetudo ne in vno loco congregentur creditores ad inducias concedendum debitori.pag. 629. n.71

Quæ conſuetudo viget in Hiſpania vbi à ſingulis creditoribus conſenſus poſtulatur.ibid.n.72

Conſuetudo deponendi pecuniam numeratam iuſſu iudicis conſeruat formam veri depoſiti.p.725. ſub num.27

Contractus, & quaſi.

Vide *Nouatio.*

Ad contractus initos inter partes ſubuertendum, principis humana poteſtas non extenditur. p. 291.n.15.16

Contractus Principi Deus non ſubiicit. ibid.

Contractus à ſe geſtos cum ſubdito princeps non poteſt infringere.ibid.n.17

Ratione concuſſua, qui eſt de iure naturali. ibid. n.15

Contractus inter partes reſcripta Principis infringentia non valent.ibid.n.17

Contractus nec etiam de plenitudine poteſtatis poteſt princeps reuocare.ibid.

Nec clauſula non obſtante pacto operatur derogationem contractus firmati conſenſu partis. ibid.

Contractus geſti cum inſtitutore præpoſito ad negociationem, reuocato iam, ſunt validi contrahente ignorante reuocationem.p.292.n.28

Ad contrahendum recepta poteſtas durat non intimata reuocationi ſecum contrahenti.p.294.n 30, & 31

Qui cum alio contrahit, ſibi imputet, ſi non perquiſiuit qualitatem, & poteſtatem eius. ibidem, num.38

Contrahentis cum muliere nupta tacente ſe nuptam, ignorantia non excuſat à nullitate contractus.ibid.

Contrahens cum poſſeſſore maioratus ſub facultate ſubreptitia, & ignorans ſubreptionem, non euitat nullitatem contractus p. 296. n.39

Contractus alicuius fauore prohibitus poteſt fieri ſi ei vtilis ſit.p.134.n.62.65.66.& 67

Quando vnius contractus cauſa transfunditur in aliam prior extinguitur.pag.155.n.4.& ſequentibus.

Contractus aliàs illicitus ratione incertitudinis, ac dubij euentus licitus iudicatur.p.169.n.44. & ſeqq.

Qui cum alio contrahit, vel ſcit, vel ſcire debet cōditionem eius cum quo contrahit.p. 219. n.19.

Contrahens cum poſſeſſore maioratus in culpa fuit, ſi facultatem regiam non examinauit. pag. 383.num.7

Et ſibi imputet ſi non vidit facultatem quam videre debuit p.384.n.18

Contrahens, & emens à procuratore non viſo mandato, in mala fide eſt, & nec præſcribit.p.385.n. 30.& 31

Plures contractus diuerſis temporibus celebrati cum poſſeſſore maioratus inter ſe nullam connexionem nec dependentiam habent.ibid.n.32

Contractus vtiles per inutiles non vitiantur. ibid. n.33.34.& 35

Contractus ille ſemper præualet, quo prius adfuerunt ſolemnitates requiſitæ. ibid.num.36.37.38. & 39

Contrahens cum poſſeſſore maioratus tenetur accuratè inueſtigare ſuam poteſtatem, & facultatem.p.391.n.105

Contractus in vltimo verbo Scripturæ perficitur ex quo nullus poteſt conſiderari Scripturæ ordo, p.395.n.15

Contractus concluſio ſemper attenditur.ibid.n.152

Contractus conſiſtit in vltimo inſtanti concluſionis ex quo non antea perficitur.ibid.n.153

Contractuum qualitates, & conditiones ſunt indiuiduæ, & inſeparabiles ab eo,p.407.n.21.22

Contractu vtens nequit reiicere aliquam eius conditionem, ſed totum tenetur reiicere, vel totum acceptare.p.406.n.23.& ſeqq.

Contractum faciens videtur ſe ſubmittere legibus, de illo loquentibus. p.408.n. 33

Contrahens cum alio ſub certa qualitate expreſſa non poteſt poſtmodum illum negare. pag. 430. num.12

Contrahens non ſimpliciter, ſed adiecto nomine procuratorio, non nomine proprio, ſed alieno contraxiſſe intelligitur.p.430.443.n.12.& 103

An cōtrahens cum aliquo teneatur qualitatem perſonæ ſcire, etiam rerum qualitatem p.434.n.43

Contractus, & tranſactiones factæ ab hærede putatiuo non tenent in præiudicium legitimi hæredis poſtea euenientis in hæreditatem. p. 442. n. 89. cum ſeqq.

Contractus geſti ab hærede putatiuo nihil detrahunt iuri veri hæredis euicta hæreditate.p.445

Contractus geſtos ab hærede putatiuo tanquam ab hærede, poteſt verus hæres hæreditate euicta ratificare.ibid.n.102.& ſeqq.

Aliud eſt putatium contrahere ſuper bonis alienis aliud verò ſuper ſuis contrahere.ibid.n.106. & ſequentibus.

In bonis alienis contractus non valent, in bonis ſuis tenent.ibid.n.107

Contrahens putatiuus ſuper bonis alienis tertio præiudicium facit, non ſibi, in rebus ſuis ſolum ſibi ipſi. ibid.n.108

Contractus geſti à Prælato putatiuo poſt depoſitionem

nem ignoratam, non valent, ſolutiones ei factæ liberant debitores c.444.n.114. & ſeqq.

Damnum quod contingit cum poſſeſſore maioratus putatiuo, ſibi nó inueſtigandi conditionem eius, cum quo contraxit imputatur.pag.446.n.120

Contrahentem teneri indagare non ſolum qualitatem, & conditionem eius, cum quo contrahit, ſed & bonorum, verior eſt opinio, ibid.n.121

In Contractu geſto cum poſſeſſore maioratus putatiuo ſub facultate regia non dubitatur de qualitate, & conditione rerum, ſed de habilitate perſonæ ibid.n.122

Contrahens cum alio an teneatur indagare, vel non qualitatem perſonæ aut rerum, ſolum attenditur inter ipſos contrahentes reſpectu tertij, cuius iuri detrahi nequit.ibid.n.123

Contrahens debet proſpicere caſuum contingentiam, quam ſi non proſpexit magis à ſeipſo quam ab alio deceptus dicitur.ibid.n.125

Contrahenti cum vaſallo, vel poſſeſſore maioratus, non indaganti facultatem, nec ſibi alio remedio præcauenti, imputatur.ibid.

Contractus geſtus ſub falſa cauſa, & ſub falſo ſuppoſito, quo detegitur falſum, non tenet pag. 3. cap.1.ex n.88.cum ſeqq.fol.641.n.20.21.& ſeqq. 2.p.c.10.n.20.& ſeqq.fol.455

Contrahere cui prohibetur patitet intelligitur prohibitum hæreditatem repudiare.p.134.ex n.61. cum ſeqq.

L. 55. Tauri qua diſponitur mulierem ſine viri licentia non poſſe contrahere, ita nec diſtrahere ibid.n.62.& ſeqq.

Quaſi contractus oritur per aditionem hæreditatis.ibid.n.65

Contractus, & diſtractus à pari procedunt, & de vno ad alium valet argumentum.ibid.n.66

Inter debitorem formantem concurſum, & creditores ad illum vocatos quaſi quidam contractus geritur.p.135.n.74.

Contractur qui non requirit ſcripturam, ſi ſub ea nulliter tamen celebretur, ſuſtinetur, & teſtibus probatur. pag.522.n.73.74.75.& 76. cum ſeqq.

Statutum anullans inſtrumentum ob non ſolutam gabellam, non ideò annullat contractum. p. 522.num.77

Contractus nulliter celebratur à minore, vel eccleſia, ſic vt ab ea poſſit reualidari: interim iuxta præſentem ſtatum, quæ à tertio poteſt opponi. p.562.n.106.cum ſeqq.

Contrahens ex qualitate inutili, cum potuerit, & vtili contrahere, ex neutra ſuſtinetur contractus. p.569.570.n.32.cum ſeqq.

In Contractibus non valet argumentum, ſi quod ago non valet, valeat vt valere poteſt.p.570.n.46

Contractus intuitu vnius negotiationis non confunditur cum alia, nec iſta obligatur.ibidem, numer.55

Contractus ſub conditione impetratæ facultatis, ſuſtinetur ſine ea, ſi aliàs ad actum non ſit neceſſaria.p.571.n.60

Contractu reſoluto reſoluuntur omnes effectus ab eo dependentes p.585.n.59.cum ſeqq.

Contractus non dicitur perfectus, & abſolutus, ſi inter contrahentes agatur, vt de eo fiat inſtrumentum, interimque quilibet poteſt pœnitere. p.597.n.63

Etiam hodie ſtante diſpoſitione.l.2.titul.16.lib.5 Recopil. l. contractus de fide inſtrumenti nihil detrahit.p.598.n.64.cum ſeqq.

In omnibus contractibus, & obligationibus abſenti factis, acceptatio non requiritur ad eorum irreuocabilitatem præter quam in donatione.p.599. ex n.86.& ex n.80

Contractus cum aliquo tamquam hærede, & intuitu huius qualitatis, ſi hæres, contractus annullatur.ibid.n.94. & ſeqq.

Contractus ſub aliqua cauſa ſuppoſita vera, ſi detegitur falſa, nullus eſt.ibid.n.89.cum multis ſeqq.

Contrahentes contẽplatione alicuius muneris vel officij de ſuo non tenentur durante, vel finito, officio.pag.701.ex n.12.cum ſeqq.pag.702.& ex num.7

Contrahens alieno nomine aſſerens habere mandatum, in eo quod non habebat, tenetur de ſuo. p.675.n.16.& ex n.13.& ſeqq.

Quia videtur hoc caſu ſuam fidem adſtringere. ibid.num.17

Vnius contractus cauſa ſi in aliam tranſfundatur prior contractus nouatur.pag.679.n. 74. 75. vt de depoſito tranſfuſo in mutuo.

Et de debito ex cauſa mutui, transfuſo in depoſitum.ibid.n.65

Idem quando de contractu mutui fit contractus cenſualis.ibid.n.66

Et quando mutuum conuertitur in contractum ſocietatis.ibid.n.67

Idem de dote ſi cenſus erectus, deſinit eſſe dos, nec amplius ad dotem agi poteſt.p.629.n.68

Contractu primo in alium tranſfuſo prior amplius non conſideratur.ibid.n.69

Contractus tranſfuſi in alium natura amplius non attenditur.ibid.n.70.& 71

Quando aliquid additur vel detrahitur priori contractui, vel diſpoſitioni nouus contractus eſt primo nouato.p.730.n.72

Si aditio, vel detractatio cõſiſtat in ſubſtantialibus contractus, ſecus ſi in accidentalibus.ibid.n.73

Contractus mutatus in accidentalibus tantum idem contractus dicitur continuatus. ibid. n.74

In Contractibus fit interpretatio, per quam contrahens non remaneat deceptus p.754.n.19

Ex quaſi contractu iudicij non receditur, ſicut nec à contractu celebrato altero contrahente remittente.p.768.n.27

Quaſi contractus iudicij oritur à litis conteſtatione, non antea.ibid.n.28

Contractus tempus, & non tempus in mandatis attenditur ad prælationem hypothecæ, & ad forum ſortiendum, & ſimilia p. 246. 247. ex n. 9. cum ſeqq.& ex n.1

Contractus executio quando confertur in futurum non attenditur tempus conuentionis, ſed executionis.p.247.248.ex num.21.& ex num. 18.cum ſeqq.

In Contractibus quidquid ſit omiſſum habetur pro omiſſo.p 252.n.23.24

Contrahentes non obligantur ex facultate regia, ſed ex ſuo contractu, & conſenſu.ibid.n.29

Contractus ſine aſſenſu regio extinguitur morte contrahentis ita vt nequeat à principe conformari p.258.n.6.& ſeqq & à n.2

Contractus mulieris abſque viri licentia nullus eſt, nec poteſt ab eo præſtari mortua vxore.ibidem, num.9

Idem in conſenſu patris requiſito in contractu filij, qui poſt mortem filij præſtitus nihil operatur ibid.n.10

Contractus conditionalis tranſit in hæredem actiue & paſſiue, ſi conditio ſit caſualis, vel mixta. ibid.num.14

In

In Contractibus innomioatis fauore dotis ſicut non admittitur pœniteotia contrahentis, ita nec eius hæredis. p.159.160.n.15.16.17.& 18
Contractus ſiue nominati, ſiue non, tranſeunt in hæredem cum ſua cauſa & natura. p.260.n.19
Contractus geſtus à poſſeſſore maioratus abſque facultate regia, mortuo poſſeſſore extinguitur. ibid. num. 20
Contractus cum omnibus ſuis pactis & conditionibus vnus eſt indiuiduus, & inſeparabilis. ibid. n.14. cum ſeqq.
Contractum ſimpliciter approbans omnia pacta & conditiones in eo contenias approbare intelligitur nihil excepto ibid. n.17
Cõtractus cũ pactis in eo cõtentis cum ſint indiuiduus & vnicus ſcindi non poteſt. ib. n.18. & ſeqq.
Contractus ſemel perfectus non recipit ex interuallo conditionem, modum, vel grauamen ab vno impoſito, altero inuito. p. 276. n. 16. cum ſeqq. & ex n.2. & per totum.
Contractus perfectus recipit nouam conditionem aut formam, ſi vtriuſque contrahentis concurrat conſenſus. p.178. n.52. & 43

Contumax.

Cootumax non comparens tempore congruo, eo elapſo excluditur à declinatoria exceptiooe. p. 64. cum ſeqq.
Contumax non debet eſſe melioris conditionis quàm obediens. ibid. n.69
Contumax qui amiſit declioatoriam ſi vltra terminum comparet, auditur, & ſuper declinatoria pronunciandum. ibid. n.70
Contra contumacem iure regio proceditur in ciuilibus vſque ad diffinitiuam ibid. n. 72. & 73
Contumax in criminalibus auditur intra annum ſuper pœna pecuniaria. ſuper corporali autem ſemper & ad declinãdum ſolutis expenſis. ib. n.74
Contumax amittit electionem fori, & quamuis purget contumaciam, non admittitur ad declinatoriam. ibid. n.75
Contumax non poteſt opponere exceptionem litis pendentis. ibid.
Nec admittitur ad recuſandum iudicem. ibid.

Concurrens, Concurſus.

Vide *Iudicium.*
Concurſus creditorum ad iudicium in nonnullis conuenit cum ceſſione bonorum. p.2. n.2
Concurſus creditorum io quatuor genera diuiditur. p.2.3. n.3.4.5. & 6
Cõcurſus iudicium vt legitimum dicatur ſex requiruntur, & qualia. p.3.4. & 7. n.7.13.22.23. ex n.41
Omnia requiſita in formando concurſum tendunt ad finem ne creditores defraudentur. p.3. n.3
Concurſus præſumitur ſimulatus ſi debitor poſt dimiſſionem bonorum, & citationem creditorum ea penes ſe retineat. p.4. & ſeqq.
Ad concurſus iudicium, omnes creditores tanquam partes formales ſunt citandi. p.5. n.24. & ſeqq.
Concurſus iudicium eſt inſeparabile & indiuiſibile, & ideo omnium ſimul creditorum præſentiam requirit. p.5. o.30
Concurſu pendente moleſtiæ creditorum conquieſcunt, donec vnuſquiſque diffinitiuè graduetur. p.7. n.42
Concurſus Iudex decimam exigere nequit. ibid. n.44. & n.58
Concurſus, quo præciſa requiſita deficiunt, vti fraudulentus contemnitur. ibid. n.45
De differentiis inter concurſum, ac ſimplicem ceſſionem bonorum. ibid. o.46. cum ſeqq.
Concurſus iudicium non requirit præambulam & actualẽ moleſtiam, ſecus ſimplex ceſſio. ibid. n.7
Niſi aliquod ſimulationis concurrat iudicium. ibid. num.48
Concurſum formare poſſunt populus, Eccleſia, ſeu quæuis alia vniuerſitas ære alieno grauata. ibid. n.49. cum ſeqq.
Concurſus iudicium nequit fieri niſi coram iudice, competente & ſolemnitatibus requiſitis ſeruatis. p.8. n.56
Concurſus licet cum ceſſione bonorum conueniat in principio & fine, io mediis multum differuot. ibid. n.57
Concurſus iudicium vniuerſale originem trahit ab ipſo debitore communi independenter ab aliqua executione. ibid. n.60
Concurſum abſque ſolemnitatibus alicoationi requiſitis, an minor ciuitas vel Eccleſia formare poſſit. p.10. per totam.
Concurſus vtilis eſt minori, populo, & Eccleſiæ ære alieno grauatis. p.11. n.12
Per concurſum debitor liberatur à moleſtiis creditorum, & decima executionum. ibid. n.13
Concurſus iudicium inuentum fuit ad euitandas moleſtias, carceres & ignominiam. p.14. n.57
Ad concurſus iudicium introducendum omnes debitores in Hiſpania diſtinctè admittontur. p 12. num.16
Ad concurſum nouiter inuentum admittuntur minores populi, & cæteri abſque decreto aut regis licentia. ibid. n.37 & 38
Concurſus iudicium ante diſtractionem bonorum requirit plenam cauſæ & iurium cognitiooem ibid. n.41
Praxis vniuerſalis Hiſpaniæ admittit minorem populum, Eccleſiam & ſimiles ad concurſum peragendum abſque aliquo decreto, aut facultate regia. p.13. n.45. cum ſeqq.
Concurſus iudicium non requirit inquietationem ſed ſufficit timor vt iudicis officium implorari poſſit. p.16. n.18.
Concurſus, an ſit caſus curiæ vt intentari poſſit in cancellaria, omiſſa iudicis ordinarij prima inſtantia. p.18. n.28. cum ſeqq.
Affirmatiuè reſoluitur ex praxi criminalium. ibid n.34. & 46
Concurſum formanti competit priuilegium miſerabilis perſonæ. p.19. n.42
Concurſus ad hæreditatem clerici iacentem formandus erit coram iodice Eccleſiaſtico. pag.20. n.47.48.49. & 50
Concurſum formare poteſt debitor in foro (ex pluribus quos habet) quem maluerit. p.27. n. 1. cum ſeqq.
Concurſus cauſatus à debitore nouum eſt iudicium, noua & diuerſa lis, iodependens ab aliis iam motis creditoribus. p.28. n.8
Concurſus creditorum vbi adeſt, ibi cauſæ continentiæ exceptio locum habet p.29. n.15
Natura concurſus non patitur coram diuerſis iudicibus tractari, cum deſtinetur ad prælationem creditorum ibid. n.20. & ſeqq.
Concurſus formatus per creditores inter ſeipſos dumtaxat adinuicem ſe opponentes executioni ab vno contra debitorem petitæ cauſat iudicium particulare, quod caret effectibus, & priuilegiis concurſus vniuerſalis formati à ſolo debitore. p.31. n.30. cum ſeqq. & ex n.42.71.72.156.148. 149
Concurſus particularis per oppoſitionem inter cre-

ditores inducit cauſarum continentiam, limitatam tamen ad ſolos eos, qui ſe oppoſuerunt, non ad alios.p.145.n.21

Ad cognoſcendum, & diſtinguendum concurſum vniuerſalem à particulari origo attenditur, an à debitore ipſo, an à creditoribus tantum inter ſe ſit formatus.p.231.n.33.p.146.& ex n. 42. cum ſeqq.& n.72 & 73

Concurſus particularis, licèt alibi tractetur, ac ſententiæ ferantur, pro executione tamen & exactione ad vniuerſalem trahuntur.p.32.n.34

Concurſus particularis, ſicut prouenit à diuerſa cauſa, & natura, ita etiam diuerſos effectus ab vniuerſali producit.ibid.n.37

Concurſus particularis inter creditores inducit omnium cauſarum continentiam, & coram eodem iudice per oppoſitioné tractantur.ibid.n.36

Creditores alibi obtinentes ſententiam contra debitorem pendente concurſu, ad illum remittendi ſunt pro exactione.p.34.n.60

Concurſu vniuerſali pendente executiones, & exactiones contra debitorem ſuſpenduntur.ib.n.61

Concurſu vniuerſali pendente nullus exigere poteſt creditum quovſque de prælatione diſceptetur, & graduetur.ibid.n.62.& ſeqq.

Concurſus alibi pendentis exceptio in quacumque parte litis opponi poteſt, abundè diſceptatur ibid.per totum. Concurſum legitimè formar clericus debitor coram ſuo iudice eccleſiaſtico, cuius forum declinare nequeunt laici creditores.p.43.n.26.& 27.vide Clericus.

Ad Concurſum debitoris laici clericus creditor citatus iuriſdictionem temporalem declinare nequit.p.40.ex n.1.cum ſeqq.

Ad Concurſum formandum non admittitur debitor fiſci ratione delicti, vel quaſi.p.46.n.2

Et quid quando debitum procedet ex pœna pecuniaria parti applicata.ibid.n.46. remiſſiuè

Concurſus iudicium omnia fori priuilegia comparentiū contēnit.p.51.& 52.n.54.& ſeqq.& à n.39

Ad iudicium concurſus creditor in diem, vel conditionem admittitur, & ex quibus fundamentis abundè.p.62.63.ex n.24.vſque ad n. 36

Concurſu pendente bona hæreditatis alienata ad concurſū reddere coguntur emptores p. 70.n.47

Concurſu ad diuerſa patrimonia per vnum debitorē formato, delegationes (libramientos) nominatim, & diſtinctè expediendæ, ſuper illo patrimonio, quem creditor habet obligatum. p.72.n.73

Eademque diſtinctio facienda erit in ſententia graduationis.ibid.n.74

Creditoribus vnius patrimonij, aut maioratus integrè ſolutis, concurſus pro ea parte diſſoluitur. ib.num.75

In Concurſum debent conferri bona conſignata, ab euictore creditori cuilibet pro eius ſolutionē, vt inter omnes diſtribuatur ſeruata gradus prærogatiua.p 80.ex n.41.cum ſeqq.

In Concurſum conferre tenetur créditor quælibet bona, quæ vel in pignus, conſignationem, aut depoſitum ab euictore recipit.p.87.n.1.cum ſeqq.

Bona deuictoris à quolibet poſſeſſa, & in concurſum vniuerſalem collata, cum ſua cauſa, & gradu conferentis tranſeunt.ibid.n.3.cum ſeqq.

In Concurſu an venire debeant bona debitoris per tertium poſſeſſa ſi per debitorem, aut creditores vendicentur, & an reus poſſeſſor iudiciū concurſus ſequi teneatur.p.89.ex n.29.cum multis ſeqq.

Ad concurſus iudicium admittuntur non ſolū perſonalem actionem habentes, ſed & omnes ius aliquod prætendentes ad bona debitoris. p. 95. n.101.p.94.& ex n.94.cum ſeqq.

Concurſu pendente debitor, nec dominium, nec poſſeſſorem bonorum amittit donec diſtrahantur cum effectu.p.13x.ex n.29.cum ſeqq.

Concurſus creditorum, vbi adeſt, duæ oriuntur lites, altera reſpicit ius debiti, altera prælationé requirētem ordinariam cognitionem.p.144.n. 23

Concurſu pendente lites motæ non ſolum cum debitore ſunt tractādæ, verum & cum creditoribus citādis, ſunt proſequēdæ.p.113. & 143.n.53.n.24

Ad Concurſum remittenda eſt ſententia, alibi obtenta contra debitorem, vt ibidem fiat ſolutio d.creditori obtenti.p.144.n.25. Extra concurſum minimè contenditur de prælatione.ibid.

Concurſus particularis, an à concurſu vniuerſali differat, traditur.pag.146.n.42. 43. 44. p. 149. & n.72.73.& n.53.cum ſeqq.

In Concurſum vniuerſalem quo plenariè agitur executiuæ cauſæ inſidentes illius naturam aſſumunt propria amiſſa, & ſuffocata.p.147.n.54 55

Concurſum formatū ab vno ex correis poteſt creditor deſerere, & ad alios correos redire quamuis ſententiam, in eo obtinuerit.p.152.n.27

Etiāſi in ſentētia graduationis ſibi bona fuerint pro ſuo credito cōſignata, & adiudicata.ib.n.28.& 29

Concurſus à debitore formatus releuat creditorem ab executione agentem contra fideiuſſorem identitatis.p.153.n.35

In Concurſum an cenſum valeat deducere creditor cenſuarius citatus ad illum, & pro eius redemptione inſtare.p.160.ex n.1.cum ſeqq.

In Concurſus iudicio multa ſpecialia occurrunt, quæ iuſtam cauſam præbent creditori inſtandi pro redemptione cenſus, & qualia ſint.p.161.ex n.15.cum ſeqq.

Concurſus formatus à debitore cenſus legitimam cauſam tribuit creditori petendi cenſus redemptionem.p.163.n.39.40.& ſeqq.

Creditore primo dimiſſo, quod ex pignore ſupereſt tenetur tradere poſterioribus, vt ex eo ſoluantur. p.174.n.41

Concurſus à debitore formatus, de quo docet creditor conueniendo fideiuſſorem, aut tertium poſſeſſorem releuat ab executione.p. 183.n. 4. cum ſeqq.p.182.& à n.1.cum ſeqq.

Concurſus iudicium multis intricationibus, & difficultatibus ſubiicitur.p.184.n.14.& ſeqq.

In Concurſus bonis quodlibet argumentū contingens conſolidatur cum corpore illius.p.216.n.58

Ex certantibus debitore, & creditoribus, vt in ſui commodum cedat augmentum, attentè procedit ſenatus vtrique parti conſulendo.ibid.n.61

Concurſum alium nouum.an poſſit formare debitor ad alimenta ſibi aſſignata in ſuo principali concurſu.p.218.ex n.1.per tot.

Concurſui cauſato per debitorem formaliter ineſt ceſſio.ib.n.13. Poſt concurſum pendentē creditores debitores mutuātes, poſt omnes quoſlibet creditores cōcurſui aſſiſtētes exigūt.p.221.n.50.51.52

Concurſui pendenti inter creditores ab bona maioratus, an concurſui ad alimenta ſint applicanda bona nouiter reperta apud debitorem.p. 223. ex n.1.cum.ſeqq.

Concurſum ſi debitor formanit inter ſuos ac maioratus creditores, bona nouiter reperta ad primum concurſum vniuerſalem non ad ſecundum ſuper alimentis trahenda ſunt.p.224.n.12

Quomodo autem inter creditores primi concurſus horū bonorū diſtributio ſit faciēda, ib.remiſſiuè.

Poſſeſſo

Poſſeſſor maioratus formans concurſum ad ſola bona maioratus per prædeceſſores obligata quælibet alia bona diuerſa non applicantur huic concurſui, ſed potius concurſui alimcutorum. ibid.n.13. & ſeqq.

Creditores ad alimenta iuſtè prætendunt ſuo concurſui,& non concurſui ad ſola bona maioratus applicanda bona nouiter reperta, vel acquiſita poſſeſſori, maioratus quæ huic non pertinent. p.225.n.20.21.& 22

Bona nouiter reperta quando primo concurſui applicantur diſtribuenda inter creditores ad bona maioratus,& inter creditores,ipſius debitoris ſimul vocatos.ibid.n.22.23.& 24

Ad hanc diſtributionem admittuntur,etiam creditores ad ſola alimenta,& quo ordine creditor eſt tam primi, quàm ſecundi concurſus ſoluendi ſunt ex nouiter bonis repertis.p.226.n.25.& 26

Concurrentia creditorum vtriuſque ab bona nouiter reperta non fit pro credito debito creditoribus alimentorum,ſed pro ea parte deficiente ex alimentis.ibid.n.27

Concurrentibus ſimul hærede, & fideicommiſſario pro credito hæreditario, quis citari debeat, & cui ſit facienda ſolutio,& cenſus redemptio. p. 232.n.47.cum ſeqq.

In Concurſu debitoris ceſſi comparentibus cedente,& ceſſionario qui præfetatur in exactione crediti ceſſi,& quis corum ſit citandus. ibid. n. 46. cum ſeqq.

Concurſus iudicio ex propria natura adhæret bonorum ceſſin.p.241.n.5

Concurſum cauſans dicitur decoctus, & fallitus iam declaratus.ibid.n.7

Concurſum formãs ſtatim à ſe abdicat adminiſtrationem omnium bonorum,itavt deinceps, nec cõtrahere,nec diſponere valeat. ib.n.12.& ſeqq.

Concurſus litem formari à defuncto,an hæres proſequi,& continuare poſſit.p.358.n. 1. cum ſeqq.

Concurſus iudicium diſſoluere non eſt in poteſtate debitoris illud formantis.p.358.n.3

Debitum non indicans omnia bona ſua,ſed reliqua occultans non admittitur ad concurſum formandum.p.359.n.14

Hæredi non conficienti inuentarium negatur facultas ,formandi concurſum.p.360.n.15

Concurſus habet ſpeciale priuilegium admittendi nouum licitatorem aſſerentem meliorem conditionem ſubbaſtatione peracta. p.359.n. 11. cum ſequentibus.

Concurſus creditorum conſideratur vniuerſitas. ibidem.n.22

Et in eo reperiuntur effectus vniuerſitatis. pag. 360.n.23.& ſeqq.

In Cõcurſu creditorum vix aliqua perſona priuilegiata deficit cũ cõpenſat reſtitutio.ib.n.25.& 26

In Concurſu multa adſunt quæ reſtitutionem integram appetunt ibid.n.17 & ſeqq.

Diuiſa per prouincias hæreditate inter duos hæredes ſic inſtitutos an creditores hæreditarij vnius prouinciæ admittantur ad concurſum factum per hæredẽ alterius prouinciæ.p.474.n.1.cũ ſeq.

Concurſu formato debitor intantum ſuorum bonorum amittit adminiſtrationem,& ſtatum mutat vt nihil agere poſſit quod præindicet creditoribus.p.492.n.61.& ſeqq.

Concurſu pendente illicita indicantur, quæ ante eum debitori permittuntur.ibid.n.67.68

Declara in iis quæ opponuntur fini concurſus non in aliis.p.494.n.103

Pendente concurſu poteſt debitor répudiare hæreditatem ſibi delatam.& non acquirere etiam renuentibus creditoribus p. 496.n.122

Concurrentibus creditoribus procuratoris,qui pecunias celatas alicui lucro dedit,& creditoribus domini ad idem lucrum, quales præferantur. p. 533.n.1.cum ſeqq.

Per Concurſum formatum quis non eſt ſoluendo. p.575.n.19

Ad Concurſum donantis, vel donatarij cum pacto ſoluendi creditores donantis, vel vendentis poſſunt creditores comparere. p.600 n.103

Vel etiam ad concurſum debitoris principalis,quem ſimul habent obligatum non obſtante pacto. ibid. n.104.& ſeqq.

Concurſus iudicium motum à debitore nihil prodeſt fideiuſſoribus, nec correis, quin minus eo pendente conueniantur.p.595.n.37.& ſeqq.

Concurſus iudicium ad diſcutienda iura,& prælationes creditorum inter ſeipſos, & debitor condeſtinatur.p.635.n.14.& 15

In Concurſus principio creditor verum eſſe creditorem,& cunctis potiorem deducit.ibid.n.16

Concurſus finis eſt,vt debitoris bona ad ſolutionem creditorum diſtrahantur.p.637.n.43.& n.46

In Concurſu formato debitor bonis vniuerſalitee cedendo iuxta naturam iudicij dimittit bona mobilia,immobilia iura,& actiones ſibi vniuerſaliter competentes.p.690.n. 11.32.& ſeqq.

Concurſus iudicium eſt vniuerſale. p. 691.n.18

Concurſus iudicium in tres creditores mouetur,ac deſtinatur,vt vnuſquique ſciat quo gradu exigere poſſit,ne conſumptis bonis inter poſteriores, priores inſoluti remaneant.p.683.n.1.2. & ſeqq.

Concurſu pendente,ſolutio,& exactio,pro poſterata annihilatur ob dolum,malum finem,ac dolum præſumptum.p.756.n.4.& 5

A concurſu creditorum ſemel formato, an debitor liberè diſcedere poſſit creditoribus renuentibus. p.766.n 1.cum ſeq.

A concurſu ſemel formato inter creditores vocatos liberè diſcedere non poſſe debitorẽ inuitis creditoribus,verius eſſe oſtenditur.ibi.n.11.cum ſeqq.

Et ita obſeruat omnium tribunalium vniuerſalis praxis,p.767.n12.

Ad ceſſionem ſimplicem bonorum debitor non admittitur,niſi iam condemnatus,aut debita fateatur.p.768.n.31.& 32

Concurſus creditorum finis eſt ipſorum ſolutio, & ſatisfactio, qua ceſſante lis & iudicium durat. p.769.n.41.43.& 44

Concurſus creditorum, nec per ſententiam graduationis,nec per adiudicationem bonorum factam creditoribus finitur,quovſqoc omnes integrè effectiuè ſint ſatisfacti ibid.n.46.& 47

Concurſus iudicium non diſſoluitur,ſi aliquis creditor eſſet ſolutus ſub cautione de reſtituendo alteri potentius ius habenti.ibid.n.48

Nouus creditor potior comparet,idem ingreditur iudicium concurſus quod non eſt extinctum, etiam omnibus illic aſſiſtentibus ſolutio ſi ceſſit clauſula de reſtituendo potiori venienti.ibidem. n.49.cum ſeqq.

Concurſus non diſſoluitur dum aliquis creditor remanſit inſolutus.p.770.n.50.& 51

Concurſus vniuerſitas conſeruatur, & continuatur in vno creditore nondũ integrè ſoluto.etſi omnes alij fuerint dimiſſi.ib.n.52. cum multis ſeqq.

Concurſus creditorum dicitur creditorum cœtus, ſignificans vniuerſitatem perſonarum.ibid.n.58

Concurſus bonis conſumptis vel aliter extinctis an concurſus diſſoluatur & lis finita dicatur.ib.n.59

Concurſus iudicium non diſſoluitur etiam venditis bonis debitoris pro debitorem ſolutione, quando vnus remanſit inſolutus.ibid.n.61

Et adhuc durat contra debitorem obligatio, & ſententiæ executio in ſuſpenſo manet quouſque bona nouiter debitor acquirat. p.770.771.n.62. & 63.cum ſeqq.

Concurſus iudicium motum ſuper bonis maioratus, quando extinguitur.p.771.n.69

Concurſus iudicium agitatum cum curatore dato hæreditati, tanquam iacenti, quæ deregitur tunc adita an anulletur.p.254.n.2.cum ſeqq.

Concurſus ſpecialia.

Speciale eſt in concurſo creditorum nuoui & interceſſurum, nonum admittere licitatorem, dummodo quod plus offert, in magna ſit quantitate. p.370.& 367.n.11

Concurſus ſola deſtinatio eſt caſus curiæ, vt in prima inſtantia adeatur cancellaria.p.370.n.50

Speciali concurſu eſt, vt creditores citati ſequantur forum debitoris prouocantis.ibid.n.51

Specialis eſt concurſus, vt ſemel aduocatus à fiſco hoc per ſolutionem dimiſſo, iterum redeat ad priorem iudicem.ibid.n.52

Scholaris ſiue ſit reus, ſiue actor, ad ſuum iudicem trahit omnes cauſas, concurſum tamen creditorum non poteſt.ibid.n.53

Cauſæ indiuiduæ, & connexæ ad vnum, & priorem iudicem remittuntur, concurſus autem, ſiue prior, ſiue poſterior ad ſe indiſtinctè trait cauſas alibi pendentes.ibid.n.54

Debitor licet ſit Dominus bonorum ſuorum per concurſum à ſe cauſatum admittit poteſtatem aſſignandi, & diſponendi necnon adminiſtrandi. ibid.n.55

Creditor conditionalis licet careat actione ad agendum concurſus tamen illum admittit.ibid.n.56

Speciale etiam eſt concurſus, vt creditorem cenſualiſtam admittat ad redemptionem poſtulandam. ibid.n.57.& 58

Concurſus pendentia releuat creditorem ab executione, vt liberè agat contra tertium ad alios correos.p.364.n.59

Ad taxanda alimenta ex bonis concurſus non qualitas ſed neceſſitas tantum inſpicitur. ibid.n.60

Per concurſum extinguitur mandatum antea à debitore datum, ad adminiſtrandum, vel contrahendum.ibid.n.61

Minor reſpublica, Eccleſia, aliáve communitas concurſum inter ſuos creditores formare poteſt abſque decreto, facultate Regia, & aliis ſolemnitatibus in eorum alienatione requiſitis. p.371.n.65

Exceptio concurſus pendentia poteſt opponi in quacumque parte iudicij ibid.n.66

Decimam executionem licet regulariter percipiat iudex, eam tamen non deducit è bonis concurſus, ſubaſtatis.ibid.

In concurſu ſpeciali eſt, vt maior pars creditorum præiudicet minori.ibid.n.67.68.69.70.71.& 72. cum ſeqq.

Concurſus ſpeciale eſt, vt creditores cogantur bona debitoris in ſolutum recipere.p.375.n.7

Ex concurſus pendentia nihil ſpeciale infertur quod poſſit impedire debitorem ius quærendum repudiare ſicut antea.p.493.n.82

Creditor, Creditum.

Vide *Concurſus, Prælatio, Hypotheca.*

Creditor prior poteſt eligere vnum ex tertiis poſſeſſoribus, & vnum ex creditoribus ante ſe ſolutis, vt ſolutio reuocetur.758.n.20.21.22.& 23

Quæ opinio verior, probabilior, ac receptior eſt. ibid.n.24

Primo creditore dimiſſo ſecundus remanet primus & poſterior.p.758.759.n.31.32.33.& 34

Creditor virtute obligationis bonorum generalis facta à poſſeſſore maioratus, confirmatæ poſtmodum à rege non eſt graduandus in bonis maioratus.p.253.n.37

Creditores in exigendo ſua credita gradus, & ordinem ſententiæ ſeruare tenentur ne conſumptis bonis inter poſteriores, priores inſoluti remaneant.p.756 n.1.& 2

Creditores potiores habet regreſſum contra adminiſtratorem ordinem graduum præpoſterantem. ibid.n.3

Poſſunt etiam reuocatoriam intentare contra poſteriores ſolutos ſiue pecunia conſumpta ſit ſiue non.ibid.n.4

Creditoribus anterioribus datur electio in agendo contra creditores intempeſtinè ſolutos vel contra adminiſtratorem poſterioribus perperam ſoluentem.ibid.n.6

Creditori qui mala fide pecuniam exegit nunquam pecuniæ fuit dominium quæſitum. p.757.n.7.& ſeqq.

Creditoris potioris libero an ſit arbitrio contra quemlibet ex creditoribus poſterioribus reuocatoriam intentare, vel ſit cogendus ab alternis incipere & gradatim aſcendere quouſque de ſuo credito potiori ſatisfiat.ibid.n.10.& ſeqq.

Creditorem primum liberum habere arbitrium & electionem in auocandam pecuniam à quolibet ex poſterioribus creditoribus præmature ſolutis, verior eſt opinio ibid.n.19

Creditor ſecundus conuentus reuocatoria à priori nequit huic opponere, vt agat prius contra tertium & alios inferiores ſe iam ſolutos. pag.758. n.20.& ſeqq.

Creditores prouocati ad iudicium concurſus debent ſequi forum debitoris prouocantis.p.17.18. n.23.24.15.& per totum c.

Creditores cum de diuidendo patrimonio debitores inter ſe tractent, iudicium communi diuidundo certare videtur.p.25.n.4

Creditores ad concurſum conuocantur non ſolum vt plura ſua deducant, ſed vt ſimul inter ſe de prælatione concordant.ibid.n.7.& ſeqq.

Certant etiam de totali excluſione inter ſeipſos. p.26.n.12.

Creditor poteſt vnum & idem creditum petere partim coram vno iudice & partim coram alio ſimiliter competente.p.28.n.4

Poteſt tamen à debitore cogi, vt coram vno totum petat, nec litibus vexetur.ibid.n.5

Creditores citati coire debent, omnes ſemel ad iudicium concurſus ob eius indiuiſibilem naturam. p.29.n.20.cum ſeqq.

Creditores qui alibi ſententias obtinuere contra debitorem concurſu pendente non poſſunt credita exigere ſeorſum, ſed ad concurſum remittendi.p.34.n.60.cum ſeqq.& per totum §.

Creditores anteriores ius habent auocandi pecuniam ſolutam poſterioribus.ibid.n.66

Creditor qui concurſo formato intempeſtiuè exigit malam fidem habet.ibid.n.67

Creditores concurſui aſſiſtentes quandocumque & vltra nouem dies poſſunt opponere de concurſus pendentia.p.36.n.23.24.& 25

Creditorum

Creditorum minor pars, quibus maior quantitas debetur, præualet maiori parti perſonarum quibus minor ſumma debetur.p.49.n.21

Creditores ſolum de ſuis creditis poſſunt diſponere,& de ſuis antelationibus,non tamen de bonis concurſus.p.48.& 50.n.16.& 18.

Creditores citati ad concurſum non comparentes ius pignorum amittunt,emptoreſque totum tuti ſunt ab illorum moleſtiis.p.59.n.5.cum ſeqq.

Et à iure auferendi excluduntur.p.60.n.11

Creditores poſteriores anterioribus citatis, non comparentibus in re, aut pecunia ſibi ſoluta tuti ſunt.ibid.n.12.ſeqq.

Creditor ad concurſum citatus, & non comparuit ſicut ius pignori diſtracti amiſit,an etiam ſuum creditum ſimul.p.61.n.15.& ſeqq.

Affirmatiua opinio proponitur.ibid.n.16.Contraria verior ibid.

Diſſoluuntur argumenta contraria.ibid.n.18

Creditor citatus tardius tamen comparens, an ius prælationis amittat.ibid.n 19

Creditor tardiùs comparens ſi ante ſententiam graduationis indubitata inſtrumẽta ſui iuris doceat admittitur,& ius prælationis conſeruat.ibi.n.20

Creditor citatus ad concurſum quando congruo tempore comparere dicatur, vt admittatur.p.62.n.21.22.& 23

Creditor in diem vel ſub conditione, an citari debeat ad concurſum.ibid.n.24 cum ſeqq.

Creditor in diem, vel ſub conditione incertus eſt, qui nec in iudicio poteſt agere antequam dies ſolutionis eueniat ibid.n.25

Creditor ſub die,vel conditione admittitur ad concurſum, & per ſententiam ſub conditione adueniente graduatur.ibid.n.26

Creditor conditionalis admittitur in iudicio ſeparationis bonorum.ibid.n.27

Creditorẽ conditionalem admittendum eſſe ad cõcurſum creditorũ determinauit,Senat.Pedem.ib.

Creditor conditionalis non impeditur agere iuſta cauſa ſuperueniente.ibid.n.29

Creditor conditionalis ante diem poteſt agere quando pignora, & hypothecæ periclitantur. ibid.n.30.& ſeqq.

Creditor conditionalis poteſt agere ante conditionem,ſi de fuga,inopia,vel futuro dolo ſuſpectus ſit debitor.p.63.n.31

Suſpicio inopiæ, & æris alieni nulla vrgentior, quam ipſum iudicium concurſus quo debitor bonis omnibus exuitur.ibid.n.33.& ſeqq.

Creditori conditionali quibus remediis conſulatur in concurſu cum difficile ſit,miſerabilem debitorem inuenire fideiuſſorem.p.65.ex n.43.cum ſeqq.& ex n.51

Creditor hæres ſui debitoris poteſt cum inuentario ſuum creditum, & ſeparationem poſtulare ſicut extraneus.p.69.n.29.cum multis ſeqq.vide inuentarium.

Creditor hæres ſui debitoris vendita hæreditate poteſt ſuum creditum conſequi, & vti retentione.ibid.n.37

Creditores vnius adminiſtrationis,non confunduntur cum creditoribus alterius in eadem perſona debitoris extinctis.p.70.n.48.cum ſeqq.

Creditor qui in publica ſubhaſtatione plus offerens rem licitauit etiam per ſuppoſitam perſonam tutus,& niſi interueniat læſio.p.77.n.16.& 17

Creditor pignus tenens non poteſt impedire venditionem,vt ſibi & aliis ſatisfaciat. pag.87.88.n.6.7.8.& n.9.cum ſeqq.

Creditor pignus habens nullum damnum patitur illud exhibendo,vt vendatur cum ad eius ſatisfactionem ordinetur. ibid.n.10

Creditor quomodolibet bona debito retinẽns, tenetur illa conferre in concurſum vniuerſalem, vt inter omnes diſtribuantur, ſeruata gradus prærogatiua.ibid.n.17

Annotatur Gaitus miſerè lapſus contrarium firmans.ibid.

Creditor propriè is dicitur qui ab alio inuito exigere poteſt.p.97.98.n.126.127.& 128

In ſtatuto de creditore loquente non comprehenditur,qui actionem realem habet.ibid.n.129

Creditor largè dicitur,qui actionem realem habet. ibid.n.130

Creditores dicuntur & habentes actionem realem iuxta ſubiectam materiam,& naturam concurſus creditorum.ibid.n.131

Creditores veri & improprij in vnum iudiciũ creditorum concurrere debent, vt quorumlibet ſimul iura examinentur,& quilibet quod ſuum eſt ex bonis debitoris conſequatur.ibid.n.132

Creditor prior hypothecam poſſidens ſi deducto ſuo credito aliquid ſupereſt,tenetur rem dimittere poſterioribus creditoribus.p.106.n.6.7.& 20

Creditor accipiens nomen debitoris in ſolutum ſemper illud tenetur in concurſum conferre inſtantibus anterioribus.p.107.n.21

Creditores per ſolam ceſſionem non acquirunt dominium in bonis debitoris; ſed ius quoddam perſonale,vt diſtrahantur.p.133.n.36.& ſeqq.& ex num.30

Creditor qui prius ſententiam obtinuit, an aliis, quorum cauſæ pendent præferatur. p.141.n.3.& num.5

Creditores perſonales,qui eodem tempore ſententiam obtinuere,æqualem habent exactionem in bonis debitoris.p.130.n.6

Creditor, qui præuenit in exequendo ſententiam ſimul pro aliis latam, an iſtis executionem non petentibus præferatur.ibid.n.7.& 8

Creditor poteſt conuenire quemlibet ex correis, vel fideiuſſoribus,& vno conuento poteſt liberè ad alios redire,quandiu integrè non eſt ſolutus. p.151.ex n.10.cum ſeqq.

Creditor electionem, & arbitrium habet eligendi, & variandi inter correos debendi,& fideiuſſores eorumque bona, adeò vt creditor poſterior non poſſit ei opponere, quod exigat ab aliquibus. ibid.n.16

Creditor in reuocatoria arbitrium habet reuocandi ſolutionem poſteriori,quamuis alij adſint inferioris gradus, quibus pariter fuit ſolutum. p.151.152.n.17.& 19

Creditor concurſum ab vno ex correis formatum poteſt deſerere,& ad alios redire etiam gradu obtento in ſententia.ibid.n.17.& 27

Creditor, cui in ſententia graduationis bona fuerunt adiudicata pro ſuo credito adhuc habet recurſum contra correos,aut fideiuſſores,& tertios poſſeſſores ibid.n.28.& 29

Creditor cenſuatius ad concurſum citatus, an valeat ſortem principalem in illum deducere,& pro eius redemptione inſtare.p.160.ex n.1.cum ſeqq.

Creditor cenſuatius ad concurſum prouocatus licitè poteſt pro cenſus redemptione inſtare.p.161. ex n.15.cum ſeqq.

Creditores poſteriores non poſſunt in re hypothecata ius prætendere, niſi in eo quod ſupereſt, ſatisfactis prioribus.p.171.n.7

Creditor agens contra fideiuſſorem, aut tertios poſſeſſores tenetur probare inopiam debitoris, ſiue ante iudicium, ſiue in eodem. pag.186.187.n.53.54.& 55

Creditores qui concurſu pendente mutuauerunt debitori, poſt omnes quoſlibet concurſu aſſiſtentes exigunt.p.186.n.49.50.& 51

Creditores ad alimenta etiam poſteriores præferuntur, aliis quibuſlibet anterioribus ad ſola bona maioratus p.223.n.3.4.& ſeqq.

Creditores ad ſola bona maioratus, an excludant creditores concurſus ſuper ſolis alimentis à bonis nouiter repertis, poſtulantes alimentorum reformationem ob nouum augmentum patrimonij debitoris.p.216.n.28.29.& 30

Cautela hæc ſub diſtinctione admittitur.ibid. n.31.32.& 33.

Creditor in ſubhaſtatione bonorum debitoris licitans præfertur omnibus licitatoribus.pag.368. n.14.& 15

Creditoribus concurſus ſuccurritur per viam reſtitutionis ex clauſula generali, vt nouus admittatur licitator ſubhaſtatione peracta ibid.n.17. & ſequentibus.

Creditor tanquam extraneus plus offerens totus eſt,& rem debitoris ſubhaſtatam accipit in emptionem, non in pignus ibid.n.16

Creditorum maior pars præiudicat minori, & in vnum congregantur omnes. pag.372. n.67. cum ſequentibus.

Et an hoc procedat in aliis ſimilibus caſibus, vltra expreſſos in certis legibus.ibid.n.73. & ſequentibus.

Verior & communior opinio eſt tenentium maiorem partem creditorum maiori præiudicare quoties tractatur de conſequutione ſuorum creditorum ex bonis falliti.ibid.n.76.77.& 78

Creditor inferioris gradus, etiam maioris ſummæ non admittitur poſtulans, vt prior recipiat bona debitoris in ſolutum.p.372.n.79

Creditorum maior pars tunc attenditur in iis quæ omnibus ſunt communia, damnum,& vtilitas proportionabiliter ad ſingulorum credita.p.372. num.80

Secus quando damnum, & vtilitas omnibus promiſcuè non communicantur.ibid.n.81.& 82

Pactum maioris partis creditorum circa bona debitoris, vt præiudicet minori parti debet eſſet æqualis fortunæ.ibid.n.83

Creditor inferior an poſſit cogere anteriorem, vt fructus bonorum concurſus detentos, aut in ſolutum recipiat, aut patiatur, quod ipſe inferior ex eis ſoluatur.p.375.n.1.cum ſeqq.

Pars affirmatiua ex variis fundamentis probatur. ibid.n.6.cum ſeqq.

Creditores inferiores plus offerentes pro bonis concurſus præferuntur anterioribus pretium currens offerentibus.ibid.n.10

Creditor poſterior offerens priori, vt vel rem concurſus recipiat vel patiatur ſibi dari nullatenus certat de vtilitate anteriorum, ſed de ſua duntaxat.p.376.n.22.23.24.25.& 26

Imò in notabile detrimentum creditorum cæterorum intentu inferioris iſta vergit.p.377. n.27

Creditorum anteriorum ius quamdiu viuit poſteriorum ius dormit, in quorum damnum redundat diminutio, ac defectus bonorum concurſus. ibid.n.28.& 29

Creditor inferior plus afferens in ſubhaſtatione bonorum debitoris, tunc præfertur anterioribus, ſi pretium ſoluat, non ſi compenſare velit. pag.738. n.50.& 51

Creditor inferior tunc excluditur ab electiona oblata anteriori, vt vel rem concurſus recipiat, vel ſibi recipere patiatur, quando creditor anterior contradicit.ibid.n.52

Secus ſi non contradicit, nec impugnat.ibid.n.53

Creditor poſterior ſcientibus, non impugnantibus anterioribus poteſt ſuum creditum exigere abſque impedimento.ibid.n.54

Creditores mutuantes poſſeſſori maioratus vltra ſummam permiſſam à facultate regia,& mutuantes intra ſummam, an pariter concurrant ad quantitatem permiſſam pro rata: vel an omnium contractus vitientur.p.382.n.1.cum ſeqq.

Creditor dum agit contra tertios poſſeſſores, an præcisè debeat incipere à poſterioribus,& non à prioribus.p.389.n.84.& 85

Creditores plures diuerſis temporibus mutuantes intra vel vltra quantitatem facultatis regiæ priores potiores ſunt,& de ratione. pag.391.n.113.& 114

Creditores plures ſimul in eodem contractu mutuantes vltra ſummam facultatis, an omnes pro rata ſint admittendi ad quantitatem permiſſam. Ibid.n.115.

Creditores plures eodem tempore,& ſcriptura mutuantes poſſeſſori maioratus, vltra tamen ſummam in facultate limitatam, omnes admittuntur pro rata ad quantitatem permiſſam.p.393.n.130

Creditor idem diuerſis temporibus mutuans ex pignore ſoluitur ſeruato ordine intereiſſe,& medio tempore contrahentes, ſecus ſi eodem tempore, quia tunc pro rata cuiuſlibet creditoris ſoluitur omnibus.p.394.n.141.& 135.cum ſeqq.

Antonij Fabri error annotatur,& conuincitur per iura expreſſa ibid.n.142.cum ſeqq.

Creditores plures ſimul mutuantes poſſeſſori maioratus vltra quantitatem permiſſam à facultate: omnes ſimul admittuntur pro rata, pro qua omnes participant de damno & diminutione. ibid. num.148

Creditores eiuſdem gradus ſimul exigunt pro rata. p.395.n.154

Inter duos creditores eadem die contrahentes de quorum anterioritate non apparet, non datur prælatio, ſed pro rata omnes ſimul.p.396.n.165

Fallit in creditore habente inſtrumentum cum die & hora, vt iſte præferatur alteri horam non habenti.ibid.n.166

Etiam contra dotem, cuius Inſtrumentum caret hora ibid.n.167.& ſeqq.

Creditor ſub cautione ſolutus conſideratur, ac ſi ſolutus non fuiſſet reſpectu effectus reſolubilis. p.405.n.45.cum ſeqq.

Creditor recipiens pecuniam ſub clauſula præſeruatiua iuris tertij ſub conditione recepiſſe dicitur.p.496.n.11.cum ſeqq.

Creditor recipiens pecuniam ſub obligatione de reſtituendo potioribus à quolibet cogi poteſt via executiua.ibid.n.41

Creditor diuerſi fori, etiam Eccleſiaſtici, cui in concurſu ſub cautione de reſtituendo fuit ſolutum, an conuentus reuocatoria ab alio potiori creditore debeat reſpondere coram iudice concurſus. p.408.n.42.cum ſeqq.

Creditor minutam monetam pro argentea mutuata recipere tenetur, quando ex hac ſubrogatione damnum, vel incommodum aliquod non patitur. p.424.n.66.

Secus ſi incommodum creditor aut damnum patiatur monetarum ſubrogatione.ibid.n.67

Creditor ſimpliciter vendens pignus cenſetur vendere purè proprio, non purè creditoris. p. 430. num.12

Vendens tamen cum denominatione creditoris, tanquam talis vendidiſſe intelligitur.ibid.

Creditores non tenentur indagare intrinſecam conditionem debitoris,nec inueſtigare titulum bonorum n.13

Creditor confidens de bonis debitoris ſibi obligatis ſæpè creditum amittit euicta hypotheca per verum dominum.p.446.n.123.& 114

Creditor non poteſt liberare vnum ex pluribus fideiuſſoribus ſimul obligatis,cum vnus aliorum contemplatione intelligatur ſe obligaſſe. p.466. n.18.& 19

Diuiſa per prouincias hæreditatis à teſtatore inter duos hæredes , an creditores hæreditarij vnius prouinciæ admittantur ad concurſum factum per hæredem alterius prouinciæ.p.524. n.1. cum ſequentibus.

Creditores ius habent ad vniuerſum patrimonium, & ad vniuerſa debitoris bona vbique exiſtentia. p.475.478.num.17.18.19.20.& 21.cum ſequentibus.

Creditores debitoris exercentis duas diuerſas artes & negotiationes,qui fuerint vnius negotiationis, non confunduntur cum creditoribus alterius.p. 478.n.52

Creditores ad bona libera non confunduntur cum creditoribus maioratus.ibid.n.53

Creditores ementis pro perſona nominanda nullo tempore acquiſierunt ius hypothecæ in re empta p.483.n.26.& 27.& ex n.22. cum ſeqq.

Creditores non fraudantur quando debitor non vult ius delatum acquirere , ſed quando acquiſitum alienat.p.487.cum multis ſeqq.

Creditores debitoris ante tempus reſtituentis maioratum fideicommiſſum,vſumfructum parti debitum, an poſſint in concurſu formato poſt reſtituentem ius prætendere ad interuſurium , & fructus à tempore reſtitutionis, vſque ad mortem debitoris perceptos. p. 499. ex n.1. & per totum.

Creditores teneri inueſtigare titulos debitoris ,firmat Paz ex Angeli doctrina.p.552.n.22

Quos perperam loquutos fuiſſe oſtenditur manifeſtè ibid.n.23. & ſeqq.

Creditori agenti Saluiano interdicto ſufficit probare poſſeſſionem eſſe penes debitorem tempore obligationis.ibid.p.554 n.39.& ſeqq.

Creditor ius ſuæ hypothecæ fundat in dominio debitoris,aliàs non obtinet.p.556.n.61

Creditores victi à poſſeſſore obtinente in tenuta ob nullitatem facultatis & hypothecæ in bonis maioratus,ſi poſſeſſor vincatur in proprietate , iura ſua & hypothecas iterũ recuperant.p.564.n.127

Creditoris hypotheca variatur & alteratur ex variatione & mutatione iuris debitoris hypothecantis.ibid.n.128.129.136.cum ſeqq.

Creditores hæredis tranſmittentis an ius habeant ad bona hæreditatis tranſmiſſæ p. 437. ex n. 66. cum ſeqq.

Creditores debitoris donantis, vel vendentis bona ſua cum pacto,quod donatarius creditoris ſoluat ad concurſum donantis, & donatarij concurrere poſſint p.592.ex n. 1. cum ſeqq.

Creditores vendentis vel donantis hac conditione vt emptor ſeu donator ſoluat creditoribus de iure communi nullum ius habent in emptorem vel donatarium.593.594.n.15. cum ſeqq. vſque ad n.22

Creditores non poſſunt recta via abſque ceſſione agere contra donatarium,vel emptorem cum pacto vt eis ſoluat.ibid.n.25.16.& 27.

Fallit quando emptor vel donatarius ſponte ſuſcepit iudicium ibid.595.n.28.29.& 34

Creditor poteſt agere contra emptorem ſuſcipientem in ſe æs alienum venditoris in quatuor caſibus relatis.ibid.ex n.31.vſque ad 39

Creditor vendens pignus iure creditoris tanquam procurator debitoris vendit.p.596.n.46.& 47

Iure communi attento, ius non acquiritur creditoribus ex pacto inter debitorem & donatarium, vt iſte ſoluat creditoribus.p.597.n.55.& 56

Secus de iure regio,ex l.2.n.16. lib 5. recop. ibid. n.57.cum ſeqq.

Creditores vendentis ſua bona cum pacto quod emptor eis ſoluat:non poſſunt de iure communi contra emptorem ſibi non obligatum agere. p. 598.n.68.ſecus de iure regio ex d.l.2.de quo erit in electione creditorum agere vel contra debitorem,vel contra emptorem virtute pacti.ibi.n.69

Idem ſeruari de iure communi ob circuitus vitandos tenent aliqui ibid.599.n.70.71.& ex n.90

Creditor cenſualiſta pro ſorte vnius præfertur creditori poſtea contrahenti cum eodem debitore ante vſuras decurſas.p.607.n.69.& 70

Creditor,qui quod ſuo debitori debet,habet ſibi hypothecatum licet contra ſe ipſum agere non poſſit,poteſt tamen à ſe debitum retinere. p.610.n.5

Ac pariter eidem competit vtilis actio virtute obligationis.ibid.n.6

Creditor de ſuo priuilegio, aut prælatione inſtrumẽtis aut probationibus docet.p.635.n.16.& 17

Creditor poteſt idem creditum in partes ſcindere, & in diuerſis iudiciis diuiſim petere ſi ei non opponatur exceptio.p.655.n.42

Creditor habens plures correos inſolidum obligatos,ſi ſimpliciter agat aduerſus quoſdam abſque ſolidi proteſtatione , videtur creditum ſcindere, & iuri ſolidi renuntiare.ibid.n.45

Creditor qui virtute ſententiæ ratam ab vno correo exegit,non poteſt poſtea ab eo , nec cæteris in ſolidum obligatis ſolidum petere.ibid.n.26

Creditor conſentiens ſubhaſtationi conditionali illo genere ſolutionis contentari debet. p. 636. n.31.cum.ſeqq.

Creditor exigens cenſum annuatim ab emptore promittente loco pretij ſcollare exegiſſe intelligitur virtute adiudicationis ſibi factæ.ibid. n.88. & ſeqq.& n.87.

Creditor factus rei Dominus conſeruat hypothecæ prælationem contra creditores inferiores.p.669. n.130. cum ſeqq.

Creditoribus anterioribus datur electio an velint agere contra poſteriores præpoſtere ſolutos , vel contra adminiſtratorem inordinatè ſoluentem. p.707.n.29

Emptor pignoris præpoſtere ſoluens ſcienter & contra ordinem iudicis tenetur de ſuo anterioribus creditoribus, quibus datur electiuè recurſus contra emptorem vel poſteriores.ibid.n.30

Creditor poſterior in mala fide eſt exigendo prius, quam anteriores ſimul concurrentes.ibid.n.34

Creditor mutuans debitori , vt ſoluat priori huius locum ſubintrat tribus concurrentibus.pag.709. n.55.56.57.& 58

Creditorem anteriorem fuiſſe ſolutum ex eadem

pecunia noui creditoris ad id mutuandi ex quibus coniecturis præſumatur.ibid.n.59
Creditores anteriores ſpecialiter non citati ad concurſum,ſed per proclama, poſſunt quandocumque comparentes moleſtare emptores.pag. 716. n.8.& 9
Creditores, qui concurſui adſunt, & ad eorum inſtantiam bona ſubhaſtantur,& ad ius omne,quod in bonis habebant amittunt,& libera ad emptorem transeunt.ibid.n.10
Priores creditores prius ex pretio pignorum ſoluuntur,poſteriores ex ſuperfluo ſi adſit.p.721.n.7
Poſteriores ſolum ius habent, quantum ex pignoris pretio ſupereſt,ſolutis prioribus ibid.n.8
Creditor prior tenens hypothecam non tenetur eam dimittere poſteriori,donec integrum creditum conſequatur. p.722.n.11
Anterior tenens hypothecam ſibi,& aliis idoneam nequit repellere poſteriorem agentem pro reſiduo,ſoluto iam anteriori.ibid.n.12

Creditum.

Creditum iuri debitor nulla arte,& quomodolibet diſponendo detrahere non poteſt.p.720. n.1.& ſequentibus.
Creditoribus ſuis,quando debitor adeundo hæreditatem non ſoluendo poſſit præiudicare adiiciendo nouos creditores hæreditarios,n. 729. ex n.65.vſque ad n.69.
Creditor anterior conſentiens vt pignus alteri obligetur, an præiudicet creditoribus intermediis.p.746.n.1
Creditor anterior cedens inferiori gradum,& prælationem ſuam dumtaxat ad exigendum, an non ſolum ſibi, ſed & intermediis præiudicet creditoribus.ibid.n.2.& 3
Creditor conſentiens vt pignus pignori detur, pignoris ius remiſiſſe videtur.p. 747.n.4
Creditor conſentiendo,vt res alteri pignoretur ius pignoris prorſus amittit, & creditor merè perſonalis remanet.ibid.n.9
Quid inter contrahentes actum fuerit attenditur an voluerit creditor totum ius pignoris dimittere,an ſolum gradum,& prælationem. p.697. n.6
Creditorem conſentientem, vt pignus alteri obligetur,non amittere prorſus ius hypothecæ quoad omnes,ſed quoad illum creditorem tantum, cui conſentit,qui teneant.ibid.n.9.& ſeqq.
Creditores intermedij gradatim aſcendunt locum anterioris conſentientis, & ſicut præferuntur. tertio,ita & anteriori,cui tertius præfertur.p.697 698.n.27.& ex.n.19.cum ſeq
Debitor,qui prius debitori tradit pignoris ius amittit non creditum,ad quod remanet creditor perſonalis.p.749.n.32
Creditor tertius,cui anterior nominatim conſenſit licet præferatur conſentienti,non tamen intermediis.ibid.n.33
Creditores intermedij per conſenſum anterioris gradatim aſcendunt eius gradum, & præferuntur anteriori, & ei cui iſte conſenſit. ibid. n. 34
Tertius,cui anterior conſenſit antelationem intermediorum non conſequitur ceſſante ceſſione, & ſubintratione.ibid.n 35
Nec antelationem conſequitur niſi à tempore,quo cum debitore contraxit.ibid.
Medij creditores præferuntur anteriori qui conſenſit præferri à tertio ibid.n.36
Medius vincit tertium,à quo vincitur primus. ibid.
Creditor ius ſuum nunquam amittit per cōſenſum, quod ſpecificè reſeruauit.p.649.750.n.37.& 38
Petri Surdi locus inſignis in propoſito refertur ibid. n.39.40.41.& 42
Anterior,qui conſentit ſub iuris ſui reſeruatione, quo ordine, & loco exigere poteſt. ibid.n. 43. remiſſiuè.
Inter creditorem, cui anterior pignorati conſenſit inter medios, & anteriorem, quo ordine fiat exactio.ibid.n.44.& ſeqq.
In creditore hypothecario anteriori tria diuerſa iura concurrunt,ius pignoris, ius prælationis, & ipſum creditum ibid.n.46 & ſeqq.
Anterior creditor 100.cedens prælationem inferiori pro 200. nullam pro ſuis centum transfert prælationem.p.752.n.76.& ſeqq.
Creditor inferior pro 200. recipiens prælationem ab anteriore creditore pro 100. dumtaxat, pro hac rata parte recepiſſe intelligitur.ibid n.80
Vnus creditor contra eundem debitorem plura, & diuerſa credita habens plurium, & diuerſorum perſonam repræſentat.p.753.n.86
Ita pariter pro ſingulis creditis iuxta vniuſcuiuſq; gradum ac prælationem graduatur interpolate inter cæteros creditores.p.753.n 88.& ſeqq.
Creditor pro certa ſumma hypothecarius poſtea pro alia diuerſa quantitate eadem bona, & alia bona ſibi fuerunt obligata, pro prima ſumma præfertur interim contrahentibus pro ſecunda ei intermedij præferuntur ibid.90 & 91
Creditor inferior,cui per anteriorem fit prælationis ceſſio, ſi pluſquam cedenti debeatur exegit; reſtituit ſuperfluum intermediis creditoribus. p.754.n.99
Creditor inferior cui per anteriorem fit prælationis ceſſio ſub conditione ſi iſte immediatè poſt eum exigat an præiudicet intermediis,& an iſtis pœnitentibus, ceſſio inefficax reddatur. p. 746. ex num.1.cum ſeqq.

Creſcere,Decreſcere.

Creſcentibus vel decreſcentibus bonis concurſos creſcunt,& decreſcunt alimenta ſemel taxata,re iudicata non obſtante.p 580.ex n.1.cum ſeqq.

Circuitus.

Ob circuitus vitandos etiam de iure communi poteſt creditor agere contra donatarium cum pacto de ſoluendis creditoribus.p. 598. 599.n.70.71. num.90

Culpa.

Culpa imputatur ei,qui ſe immiſcuit rei ad ſe non pertinenti.p.267,n.15
Ex culpa quis tenetur de caſu quando deſtinata fuit ad ipſum caſum,non aliter.p.271.n.53

Curator.

Vide *Adminiſtrator.*
Curator dari debet hæreditati iacenti cum quo poſſit formari concurſus creditorum.p.109.n. 1. & p.12.n.3.& 4
Bonis debitoris creditoribus inſtantibus datur curator.ibid.n.6.
Curator ad litem datus non aliter admittitur quam ſatis dederit.p.111.n.26.& n.17
Curatori bonorum ſola commiſſa videtur rerum cuſtodia.p.114.n.49
Curator bonorum actiones mouere poteſt in rebus tempore perituris.ibid,n.50
Curatoribus minoris, prodigi, furioſi, & aliorum dominium bonorum non quæritur ſed penes minorem,& alios remanet. p.135.n.38.& 39
Curatores bonorum, & ſequeſtri non habentur loco domini,ſed ſimplicium cuſtodum. p.133 num.40

Curator hæreditati iacenti datus poteſt ſe præſentare ad boneficia vacantia, cuius ius pattonatus hæreditati adhæret.p.136.n.90
Curator innitus niſi ex magna neceſſitate nemo creari poteſt p.137.n.1
Curator ad bona abſentis tenetur inoentarium conficere cum fideiuſtore quando bona ad eius manus peruenerunt.p.7.n.43
Curatoris ad bona dati propter aliquam cauſam officium finitur ceſſante cauſa p.771.n.73
Curator datur filio familias minori ob parris deportationem finitur patre reuerſo.p.771.n.74
Curator bonis captiui finitur capto reuerſo. ibid. num.75
Curator datus hæreditati iacenti finitur hæreditate adita ibid.n.76
Curator hæreditati tanquam iacenti datus ad inſtantiam creditorum quæ reuera iam erat adita an iudicium creditorum annulletur ibid. n.77. & 78
Curator datus furioſo durat quandiu furor. ibid. num.79
Curator ventri datur non tutor.p.772.n.80
Curatoris officium ventri datur & finitur ſtatim quod infans naſcitur.ibid.n.81
Curator ob certam cauſam creat, ceſſante cauſa. num.82
Cum curatore dato hæreditati tanquam iacenti quæ detegitur tunc adita, iudicium concurſus agitatum, an annulletur.p.254.ex n.1. cum ſeqq.
Curator datus hæreditati iam aditæ curator nullius dicitur.ibid.n.6
Curatore dato pupillo tanquam aduito datio nulla erit.ibid.n.7.& ſeqq.
Curatoris officium dati hæreditati iacenti finitur hæreditate adita.p.255.n.13
Curator dari non poteſt hæreditati iam aditæ.ibid. num.14
Curator datus tempore incongruo,& quo dari non debuit,vitiatur.ibid.n.17
Curatore dato hæreditati tanquam iacenti,quæ iam erat adita iudicium concurſus,an ſit nullum.ibid n.18.19.& 20
Curatoris datio hæreditati aditæ nullitas non prouenit ex ſcientia vel ignorantia creditorum, ſed ex ſuppoſito falſo.ibid.n.21
Geſta à curatore dato hæreditati tanquam iacenti quæ adita erat nulla redduntur ipſo iure. p.257. num.47
Geſta à curatore legitimè dato perſonæ fictæ poſſunt,& nocent perſonæ fictæ,& ius eius habenti,ibid.n.48
Curator datus prodigo, qui prodigus non erat ſed furioſus an ſuſtineatur.ibid.n.49
Curator datus alicui tanquam prodigo, qui prodigus non erat,an & quando ſuſtineatur. p.257. 258.n.50.51.52.& 53.

Cuſtodia.

Dimiſſio bonorum licet ſit de ſubſtantia, & natura concurſus ſolum tendit ad eorum cuſtodiam, & adminiſtrationem.p.135.n.77.& ſeqq.& n. 93 cum ſeqq.

D

Damnum.

Damnum infectum poſtulat vt vicinus mittatur in poſſeſſionem domus minantis ruinam.pag.91.n.58.& ſeqq.
Damnum minus eſt creditorem non exigere, eo quod debitor non eſt ſoluendo,quam permittere vt exigat ab alio,quod debitor non eſt.pag.402 n.43.44.45
Damnum contingens contrahenti cum poſſeſſore maioratus putatiuo ſibi non inueſtigandi conditionem eius imputatur.p.462.n.120. cum ſeqq.
Damnum & defectus ratæ cenſus deficientis ex maioratu euicto quomodo communicatum erit inter creditores.p.471.ex n.68.cum ſeqq.
Inter creditores eodem tempore, & inſtrumento contrahentes damnum ratæ ademptæ à maioratu euicto pro rata communicatur.ibid.n.69
Damnum contingens in bonis debitoris,ita vt omnibus creditoribus non ſufficiant in poſteriorum creditorum vergit prioribus prius ſolutis. ibid. num.70
Damnum proueniens ex facto principis nulli imputatur.ibid.n.52

Datio in ſolutum.

Datio in ſolutum regulariter transfert dominium in ceſſionarium, & procuratorem in rem ſuam. p.153.n.52.& 53
Per dationem in ſolutum prior extinguitur obligatio.p.13
Per dationem in ſolutum inducitur nouus contractus,primo extincto.p.155.n.5.& ſeqq.
Datio in ſolutum extinguit priorem obligationem ceſſante legitimo impedimento in creditore per quod recipere rem non poſſit.p.158.n.29.30.31 & 32
Bona debitoris in ſolutum à creditore in concurſu dando ſint pro cenſus redemptione,dubitat Rodriguez.p.164.n.53
Doctores tenentes negatiuam non negant poſſe ſortem principalem in concurſu deduci, nec pecunia cenſu redimi.ibid.n.54 & 55
Dationem in ſolutum debet præcedere taxatio,aliàs nec tranſibit dominium in creditorem. pag.180. num.48
Creditor poſterior an poſſit cogere anteriorem, vt fructus bonorum concurſus detentos,aut in ſolutum recipiat, aut patiatur quod ipſe inferior ex eis ſoluatur.p.375.ex n.1.& per tot.
Creditor inferior appetens fructus concurſus detentos in ſolutum recipere non agit vtilitatem communem,ſed ſuam dumtaxat.pag.376. n.12. 26.& 27
Creditores nec cogi poſſunt fructus bonorum concurſus in ſolutum recipere,nec inferiores in computum ſui crediti.ibid.n.16.& 17
Creditor licet bona concurſus in ſolutum recipere cogatur,id tamen ſit ſeruatis iuris requiſitis.ibid. n.18.& 19
Ad vnius creditoris voluntatem non poteſt creditor anterior cogi bona concurſus in ſolutum recipere.ibid.n.20
Creditor anterior etiam minoris ſummæ cogi nequit à creditore inferiori,etiam maioris ſummæ in bona concurſus recipiat in ſolutum ibidem num.21
Creditor prior non vult recipere bona in ſolutum, ergo poteſt inferior,non ſequitur ibid.22
In creditoris poſterioris intentione petentis, vt prior recipiat bona concurſus in ſolutum,vel ſibi recipere patiatur multa latent damna, fraudes & cautelæ.ibid.n.23.& ſeqq.
Appetit enim primum gradum non dimiſſo adhuc anteriore, & hac via hinc præferri vult in ſolutione.ibid.n.24

Creditor emens rem debitoris compenſato credito cum pretio dicitur rem in ſolutum recipere. p. 378. n.45

In ſolutum rem datam poſteriori creditori poteſt anterior auocare.ibid.n.46

Datio in ſolutum eſt conſignatio in pretio conditionali à creditoribus approbato, quæ liberat debitorem.p.663.n.40.41. & ſequentibus, & ex n.59& ſeqq.

Datio in ſolutum voluntaria non permittitur emphyteutæ abſque pœna commiſſi.pag.675.n.12 13.14.15.& 16

Data in ſolutum re, & euicta redit creditor ad primæuam actionem contra debitorem, & fideiuſſores.p.156.n.17

Debitor, Debitum.

Vide *Concurſus*

Debitor cedens bonis omnia ponit in manus curiæ, vt illa diſtribuat inter creditores.p.117.n.11

Debitor cedens bonis debet omnia bona ſua dimittere, & ponere in manus curiæ.p.118.n.18

Debitore rem acquirente cum pacto quod ſit tertio hypotheca, tertius præfertur omnibus anterioribus creditoris ſic acquirentis.pag.320.n. 22.& 23.& 24

Debitor ſicut potuit præiudicare ſuis creditoribus non acquirendo rem, multo magis poterit eam conditione grauatam acquirere.ibid.

Debitor in actu & initio acquiſitionis poteſt conſentire grauaminibus de conditionibus appoſitis in præiudicium ſuorum creditorum.ibid. n. 25. & num.26

Debitor in iam quęſitis non poteſt præiudicare ſuis creditoribus,ſecus in acquirendis.p.321.n.30

Debitor per factum ſuum non poteſt peruertere prælationem creditorum .ibid.n.31

Debitor in præiudicium creditorum perſonalium non impeditur ſua bona alienare ceſſante fraude p.327.n.39

Debitor, qui poſt mortem grauatur reſtituere, ſi in vita reſtituat non fraudantur creditores perſonales,qui ex interuſurio poterant ſua credita exigere.ibid.

Debitor grauatus bona poſt mortem reſtituere nequit in præiudicium creditorum habentium fructus obligatos ante mortem reſtituere.p.328. num.54

Debitor vt legitimè peragat concurſum ad quid teneatur.p.3.ex n.7.cum ſeqq.

Debitor non admittitur ad formandum concurſum cum vno, vel altero creditore, ſed cum tribus ſaltim.ibid.n.41.remiſſiuè.

Debitor format concurſum coram ſuo proprio iudice.pag.15.17. 18. num. 4. 17. & 19. vſque ad n.26

Debitor in iudicio concurſus nihil petit à ſuis creditoribus,ſed admonet ſuam ceſſionem, vt creditores compareant ſua credita petendo.p. 16. 17 n 5.14.15

Debitor concurſum formans,licet videatur actor in in effectu, tamen verè reus eſt.p.16.n.9. & ſequentibus.

Debitor in remedio, l.ſi contendat, ff. de fideiuſſo, non eſt actor ſed reus,ibid.n. 10.& 11

Debitor in hoc iudicio concurſus nihil à creditoribus petit,ſed prouocat, vt accedant ad petenda ſua credita.p.17.n.14.15.& n.16

Debitor concurſum formans cum ſit verè reus, & non actor coram ſuo proprio iudice illud formare tenetur.ibid.n.17.& ſeqq.

Debitor in hoc iudicio concurſus tanquam verè reus poteſt petere vt inſtrumenta ſibi edantur quando reo petere id licet.ibid.n.21

Et in cunctis conſeruat priuilegium rei.ibid.n. 22.

Debitor bonis cedens vtitur caſibus curiæ,ſicut, & pauper aliave miſerabilis perſona. pag. 19.n.35. & 37.

Nullus pauperior debitore cuncta bona ſua creditoribus dimittente.ibid.n.36.& 37

Debitor bonis cedens miſerabilis perſona dicitur. ibid.n.38

Debitor in diem poteſt in conſequentiam condemnari, vt ſoluat adueniente die, vel conditione. p.65.n.50

Debitum ſociale à debito proprio ſocij differt. p. 70.n.51.& 52.& à n.48

Debitor propriè is dicitur qui obligatus eſt actione perſonali.p.97.n.126.& 127

Debitor propriè non eſt,qui actione reali tenetur, atque rei vendicatione conueniri poteſt p. 98. n.128

Debitor rem emens habita fide de pretio poteſt in præiudicium anteriorum creditorum in initio contractus ſpecialem hypothecam concedere venditori,vt in re omnibus præferatur. p. 105. 107.n.2.3.4.& 15

Hoc pactum,in quo apponitur hypotheca ſpecialis in re vendita, vel in mutuante debitori ad rem emendam requiritur, quod incontinenti fiat. p.105.n.5

Debitor non poteſt vendere, nec in ſolutum dare, nec alia facere,per quæ creditorum iuri detrahatur p.106.n.12.& 13

Pactum initum in ipſa acquiſitionis origine in rebus nouiter per debitorem quæſitis præiudicat creditoribus anterioribus.ibid.n.14.cum ſeqq.

Debitor in bonis acquiſitis non poteſt præiudicare ſuis creditoribus.p.107.n.19

Debitor concurſum formans cuncta ſua bona tenetur ponere in manibus curiæ adminiſtranda, ex cuius iuſſu venduntur,vt ex pretio creditores ſatisfiant, ibid.n. 10

Debitor concurſum formans ſua voluntate bonorum adminiſtratione priuatur,& non eſt de cætero legitima perſona ad contrahendum ſuper ipſis p.130.n.4

Debitor per concurſum non habet facultatem diſponendi de bonis etiam inter creditores.ib.n.6.

Debitor bonis cedens priuatur facultate ſoluendi ſuis creditoribus.ibid.n.7

Debitor per concurſum à ſe formatum an amittat actiones,aut dominium.p.132.n.12.cum ſeqq.

Debitor bonis cedens,an amittat actiones actiuas, & paſſiuas.ibid.ex n.23.& 29.cum ſeqq.

Debitor quemadmodum patitur actiones à creditoribus motas,pariter ipſe contra alios mouere poteſt concurſu pendente.p.134.n.56.& 57

Debitor concurſum formans bona ſua ſolum dimittit ad cuſtodiam adminiſtratoris.p.135.n.76.cum ſeqq.

Debitor concurſu pendente & adminiſtratore dato, ſi ſe amplius adminiſtrationi ingerat criminaliter punitur.p.136.n.91

Debitor in adminiſtratione à ſe ſemel dimiſſa ſe ingerens,fraudem & dolum ſtellionatui,ac falſitati proximum committit.ibid.n.92.cum ſeqq.

Debitor, qui bona creditorum ſolutioni deſtinata & dimiſſa attigerit,quaſi furtiuè ſubtrahit, ac fidem præſtitam frangit.ibid.n.95

Debitor bonorum dimiſſorum adminiſtrationi ſe

ingerens

ingerens doloſè decipit & fraudat ſecum contrahentes, exiſtimantes eſſe perſonam legitimam ad contrahendum.ibid.n.97.& ſeqq.

Debitor ius prælationis nec agendo, nec excipiendo poteſt in iudicium concurſus deducere cum ſit priuatiuum creditorum inter ſeipſos non communicabile debitori.p.143.n.23.& 24

Debitor nullum intereſſe habet ad quem ſolum ſpectat omnibus ſoluere.ibid,

Debitor ſe intromittere nequit in iure priuatiuo creditorum.ibid.

Remedio.l.2.C.de pignoribus vt prior exigat prius à pignore ſpeciali,fuit introductum in fauorem creditoris poſterioris, quo vti nequit debitor ibid,

Debitor qui ad concurſum vniuerſalem prouocat creditorem cenſualem, cenſum redimere velle cenſetur. p 161.n.17

Debitor concurſum cauſans inſtare videtur pro cenſus redemptione,non creditor prouocatus, & laceſſitus,petendo graduationem.pag.163. n.40 & 41

Debitor efficitur non ſoluendo per concurſum aut ceſſionem bonorum.p.183.n.11

Debitor non eſt ſoluendo quando effectus eſt decoctus.ibid.n.12.& ſeqq.

Debitor principalis quando dicatur notoriè non eſſe ſoluendo.p.184.n.33

Debitores omnes, qui vltra quàm facere poſſunt non conueniuntur,alimenta ex ſuis bonis poſtulare poſſunt,in concurſu à ſe formato. p. 194. ex n.1.cum ſeqq.

Debitores qui non conueniuntur vltra quod facere poſſunt,referuntur.ibid.ex n.2.cum ſeqq.

Quibus debitoribus concurſum peragentibus debeantur alimenta.p.212.n. 1.p.194. ex n. 1. cum ſeqq.& per totum.

Debitoribus concurſum formantibus alimenta conſignata quotidie diminuuntur, reperta falſa ſua relatione bonorum & valore eorum.p.215.n. 57 & ſeqq.

Debitor,qui ſemel concurſum formauit,an iterum alium nouum formare valeat ſuper alimentis in primo aſſequutis.p.218.ex n.1.& per totum.

Affirmatiuè reſoluitur cum fœdere diſtinctionis.p. 220 ex n. 10.cum ſeqq.

Debitor,qui ſemel ceſſit bonis in nouiter adquiſitis,non tenetur vltra quam facere poteſt. ibid. num.23

Debitori mutuantes concurſu pendente exigunt poſt omnes creditores quoſlibet concurſui ſtantes.p.222.n.50.& 51

Debitor poſt concurſum formatum non poteſt bona nouiter grauare in præiudicium concurſui aſſiſtentium,ibid.n.52

Debitor cenſus creati nequit opponere tertio ementi viliori pretio iniuſtitiam ceſſionis,ſed ad integram ſortem ceſſionario tenetur.p.236.n.78 cum ſeqq.

Debitor idem & creditor duas perſonas repræſentat,ideo non poteſt apud ſeipſum compenſare in præiudicium aliorum creditorum.p. 377.378.ex n.47.& ex n.33.cum ſeqq.

Debitor per quamlibet bonorum ſuorum diſpoſitionem aut diuiſionem non poteſt impedire ſuos creditores vt exigant ex quibuſlibet bonis vbique exiſtentibus p.476.ex n.22.

Debitoris factum nullum poteſt creditoribus ſuis afferre præiudicium.ibid.n.23.cum ſeqq.

Debitore habente plures negotiationes,apothecas ſeu tabernas in diuerſis prouincijs,creditores intuitu vnius contrahentes,an præferantur in ea aliis creditoribus, etiam anterioribus aliarum apothecarum intuitu contrahentibus.p. 479. ex n.68

Negatiuam opinionem qui teneant.ibid

Fundamenta pro ea referuntur ex Card.Mant.ibid. & 480.n.69.70.71.& 72

Contraria opinio vt creditores vnius apothecæ præferantur creditoribus alterius,etiam anterioribus,& quod debeat fieri apothecarum,& mercium ſeparatio refertur.p.480.n.73.& 74

De reſolutione.ibid.n.75

Debitor poteſt inuitis creditoribus repudiare hæreditatem ſibi delatam,legatum,& donationem. p.487.n.2.& ſeqq.

Debitor in acquirendis poteſt præiudicare ſuis creditoribus cum de ſuo nihil alienet.ibid. n.2. cum ſeqq.

Secus poſt aditionem,& adquiſitionem iuris eidem delati.p.488.n.10.cum ſeqq.

Debitor ius ſibi delatum poteſt liberè repudiare in præiudicium creditorum. pagin. 489.num.17. & n.18

Debitor pendente concurſu non prohibetur abſolutè contrahere, ſed reſpectiuè ad ius quæſitum creditoribus.p.494 n.95 cum ſeqq.

Debitori ſi non competit aliquod interdictum ad recuperandam poſſeſſionem hypothecæ, multo minus eius creditori.p.514.n.43

Debitorem factum etiam creditorem ratione compenſationis etiam ſine hypotheca præferri in eo quod debet creditoribus ſui debitoris,etiam hypothecariis,qui teneant.p.611.n.20

Debitore facto poſtea ſimul creditore, vtrumque creditum retinet ſuam cauſam ſeparatam abſque confuſione & compenſatione.p.612.n.32

Debitor ad tempus poteſt terminum præuenire, & ſoluere inuito creditore p.616.n.5

Quia tempus in debitoris fauorem appoſitum præſumatur.p.618.n.35.& ſeqq.

Idem quando fauore vtriuſque debitoris,& creditoris ſit tempus appoſitum.ibid.

In alternatiuis debitoris denegatur eluſio quando vnum ex eis ponetur in fauorem creditoris,& ad eius ſecuritatem.ibid.n.37

Debitor promittens intra terminum dare cenſum, vel fideiuſſorem non ſatisfacit termino tranſacto offerendo fideiuſſorem, ſed cenſum ſoluendo. ibid.n.38

Debitor condemnatus ad triticum vel eius valorem non elegit, ſed creditor in cuius fauorem æſtimatio appoſita intelligetur.ibid.n.39.

Debitor in diem etiam ſi dies non ſit appoſitus in fauorem creditoris, nequit præuenire diem ſolutionis quoties præmatura ſolutio allatura eſſet damnum creditori.pag. 619.num. 40. cum ſeqq.

Et hoc caſu periculum pecuniæ depoſitę ſubit debitor non creditor,qui iuſtè recuſat depoſitum ibid.n.42.cum ſeqq.

Debitor de bonis ſuis non de alienis poteſt formare concurſum .p.680.n.81.& 83

Debitor in lite ceſſionis ſolet dicere cedo omnia, & quæcumque bona mea,iura,& actiones quomodolibet mihi competentes.p.690. num. 15.cum ſeqq.

Debitor quomodolibet diſponendo de ſuis bonis nulla arte poteſt iuri creditorũ detrahere,p.738. n.1.& per tot.

Debitor

Debitor diſponere nequit de creditorum prælatione vnum alteri præferendo.p.739.n.4

Nec poteſt de prælatione anterioris opponere inferiori ab eo exigenti ſuum creditum. ibidem, num.5.

Debitor vendens aut donans ſua bona eo pacto, vt donata re ſoluat creditoribus,non liberatur, ſed eadem obligatione vt antea manet ligatus.ibid. num.6.

Sed an de iure Hiſpano creditores prædicto pacto non interuenientes obligatum habeant donatarium vel emptorem.ibid.n.7

Debitor diuidendo hæreditatem ſuam per prouincias inter hæredes,creditores vnius hæredem alterius prouinciæ conuenire poſſunt. pag. 639. num.9

Debitor adeundo hæreditatem quæ non ſit ſoluendo,& ſimul adiiciendo nouos creditores hæreditarios quando & quo caſu ſuis creditoribus poſſit præiudicare.pag. 744. ex num. 65. vſque ad num.69

Debitor qui ſucceſſiuè pluribus bona obligauit, primi ſecundis præferuntur etiamſi iſtis bona non ſufficiant.ibid.n. 66

Debitore mortuo concurſum formante ſtatim, & ipſo iure diſſoluuntur fructus maioratus qui in concurſu ſtabant,& bona illico tradenda ſucceſſori p.759.n.33.34.& ſeqq.

Debitor non format concurſum de bonis alienis ſed de ſuis;alienaque in concurſu reperta abſque conentſu recuperantur à domino.ibid.n.41

Decima executionis,

Decimam exigere non poteſt iudex concurſus.p.7. num.44

Et de rationibus p.9.n.58

A decima releuatur debitor qui intra 72.horas ſoluit.p.9.n.61

Debitor vniuerſalem concurſum formans ab omnimoda decima liberatur,& quare.ibidem,n.62.& p.371.n.66

Declinatoria.

Vide *Exceptio,Contumax.*

Clericus monitus à debitore laico vt ad concurſum accedat nequit declinare iuriſdictionem ſecularem.p.40.n.6.& ſeqq. & à n.1

Declinatoria vtitur fiſcus, & ad ſe trahit totum concurſum alibi à debitore formatum.pag. 47. n.11.cum ſeqq.

Contumax non comparens tempore quo poteſt opponere declinatoriam,eam amplius opponere nequit.p.54.n.67.68.& 69

Declinare iudicium concurſus an poſſit poſſeſſor rei debitoris,à quo vel à creditoribus vendicatur p.89.ex n.29.cum multis ſeqq

Declinare an poſſit ſcholaris citatus ad iudicium concurſus.p.51.ex ex n.39.cum ſeqq.

Decoctus,Decoctio.

Vide *Fallitus.*

Decoctus ſimilis eſt ei, qui bonis ceſſit.pag. 130. num.3

Decoctus priuatur adminiſtratione bonorum quæ alteri datur.p.130.n.11

Decoctus & incarceratus cedens bonis in tantum adminiſtratione bonorum priuatur vt nullum deinceps contractum gerere poſſit.p.131.132. n. 16.17.18.& n.19

Decoctus poſt decoctionem non poteſt agere nec cedere.p.130.n.20

Decocti,confeſſio in præiudicium creditorum non valet.p.132.n.21

Decretum.

Decretum iudicij cum clauſula ſine præiudicio iuris tertij etiamſi cautio non ſequatur,idem operatur, quoad effectum reſtituendi pecunias creditori vincenti.p,406.n.9.& 10

Decretum iudicij reddit conditionale clauſula ſine præiudicio tertij ibid.n.11 & 12

Decretum hoc conditionale operatur non ſolum reſpectu rei principalis reſtituendæ, verum, & fructuum.ibid.n.14

Decretum iudicij conditionale acceptans creditor, & eius virtute exigens,non plus prætendere poteſt quam ſuis titulis ſibi confert.p 497.num.15. cum ſeqq.

Decretum ſimpliciter,& de facto acceptãs viſus eſt conſentire omnibus in eo contentis.ibid. 16.17.

Decretum iudicij acceptans conditionem in eo inſitam acceptare intelligitur,ibid.n.18.& 19

Decretum ſcindere,pro parte acceptare,& pro parte repudiare non eſt in facultate acceptantis. num.10

Decretum quo quælibet diſpoſitio conditionata & qualificata dicitur indiuidua, & vnica cum ſuis qualitatibus de conditionibus & qualitatibus.p.407.n.22.cum ſeqq.

Decretum& fideiuſſio limitata ad ius certi creditoris non extenditur ad alium,p.408.n.35.36

Ad crediti limites reſtringitur fideiuſſio amplior recepta ibid. n.37.& 38

Decretum iudicij præſeruantis ius tertij omnes comprehendit atque etiam fideiuſſio.ib.n.39

Decretum ſub clauſula præſeruatiua alterius melioris creditoris per iſtius comparationem reſoluitur.p.410.n.61.& ſeqq.

Delegationes iudicis dicta libramientos.

Concurſu ad diuerſa patrimonia per vnum debitorem formato,delegationes nominatim, & diſtinctæ expediendæ à iudice ſuper illo patrimonio quod creditor habet obligatum.p.72.n.63

Et eadem diſtinctio facienda erit in ſententia graduationis.ibid.n.74

Abſque delegatione iudicij adminiſtratio concurſus non poteſt expendere nec creditoribus ſoluere.p.694.n.2.& 7

Delegatio,Delegans.

Delegatione facta ante actualem exactionem periculum eſt delegantis,etiam ſi præcedat creditoris confeſſio de recepto.p.78.n.32

Delegationis materia vulgo,*librança acceiada*, traditur.ibid.remiſſiue.

Denominatio.

Impetrans facultatem poſſeſſor plurium maioratuum ſi ſe denominet poſſeſſorem vnius ſuper eo conceſſã fuiſſe intelligitur.p.429.n.10.cũ ſeq.

Sicuti de poſſeſſore maioratus actum gerente pulchre dixit Molina ibid.

Denominatio eius qui actum petit attenditur, vt cognoſcatur cuius contemplatione actum gerit, p.430.ſub n.12

Creditor vendens pignus cum denominatione creditoris,vt talis vendidiſſe intelligendus,non nomine proprio.p.429

Denominatio ſemper fit à digniori, & potentiori. p.330.n.13

Denominatio eius,qui duos maioratus aut dignitates habet attenditur vt cognoſcatur, cuius contemplatione actum geſſerit. pag 365.num.84.& ſeqq.

Denominatio determinat actum indifferentem, & æquiuocum.p.419.n.11

Denuntiatio.

Vide *Pactum.*

Denuntiatio præambula per bimeſtre ante cenſus redemptionem, an in pactum deduci poſſit, & de eius effectibus. pag. 615. & ſeqq. ex num. 1. & per totum.

Denuntiatio quæ perſonaliter vt requiritur fieri nequit, fit eo modo quo poteſt. p. 623. n. 92. 93. & ſeqq.

Denuntiatio facta debitori ne ſoluat, nec redimat cenſum hypothecatum creditori inſcio impedit ſolutionem. p. 610. ex n. 15. cum ſeqq.

Denunciatio facta per ceſſionarium debitori ceſſo, ne ſoluat ſuo creditori cedenti reddit ſolutionem illegitimam. p. 232. n. 47. & ſeqq. multis.

Per denuntiationem debitoris, ſe velle redimere cenſum, aut ad formandum concurſum ius creditoribus quæritur, vt deinceps debitorem cogere poſſit ad redemptionem. p. 161. n. 20. cum ſeqq.

Poteſtas recipiendi ſolutionem adepta à poſſeſſore maioratus denuntianda erit debitori. pag. 277. n. 31. cum ſeqq.

Denuncianda eſt debitori reuocatio mandati. ibid. n. 36. cum ſeqq.

Denuntiatio debitori ne alicui ſoluat, quomodo facienda. p. 278. n. 40

Depoſitum, Deponens, Depoſitarius.

Vide *Sequeſtrum, Adminiſtrator.*

Depoſitarius, & ſequeſter, an dici poſſit adminiſtrator concurſus. p. 116. ex n. 1. & ſeqq.

Depoſitum diffinitur, vt ſit conuentio gratis cuſtodiendæ rei, quæ traditur ſub fide reſtituendi. ibid. num. 4

Depoſitarius ſi pro cuſtodienda re recipit mercedem, depoſitum tranſit in locationem. p. 117. 120. n. 6. & 33

Depoſitum non ſubſiſtit in his, quæ pondere, & numero, & menſura conſiſtunt. p. 117. n. 9

Depoſitarius deſinit eſſe is, qui pro cuſtodia recipit mercedem, & ſalarium. p. 120. n. 33.

Re tradita ei, qui ratione officij tenetur eam cuſtodire, ad legem depoſiti obligatur. p. 121. n. 47

Vel ſi ſimpliciter rem in cuſtodiam recipiat. p. 121. num. 48

Depoſitarius ſequeſter, œconomus negligentes in exactione non conſtituunt, non ſoluentes vel minus debito ſoluentes in quaſi poſſeſſione, niſi ſciente, & patiente Domino p. 207. n. 40. cum ſeqq. & p. 308. & à n. 31. cum multis ſequentibus.

Depoſitarius depoſitum non negans pro pœna dupli non tenetur. p. 312. n. 4

Negans depoſitum delictum committit, & pro eius ſolutione carceratur. ibid.

Depoſitarius pro debito quantitatis, ſi nobilis ſit, an carceretur. p. 312. 315. 316. ex n. 5. & num. 33. & 42

Per numerationem pecuniæ datæ in depoſitum, non depoſitum, ſed mutuum iudicatur, & depoſitarius non debitor ſpeciei, ſed generis dicitur. p. 312. n. 6

Depoſitarius, qui iuſſus depoſitum non reſtituit, delictum committit. p. 314. n. 20. 21. & 22

Depoſitarius nobilis in vſus ſuos conuertens depoſitum pro reſtitutione carceratur. ibid. n. 24

Depoſitarius nobilis non reſtituens depoſitum committit delictum pro quo incarceratur. ibid. num. 25

Depoſitarius depoſitum negans ad duplum tenetur. ibid. n. 26

Depoſitarius ſi nolit reddere depoſitum, dicitur eſſe in dolo, in perfidia fidem non ſeruare, & efficitur infamis. p. 315. n. 32.

Depoſitarius nobilis non reſtituens depoſitum dicitur furtum committere, & carceratur. ibid. num. 33

Depoſitarius nobilis recuſans exhibere depoſitum per carcerem compellitur. p. 316. n. 39

Ad depoſiti reſtitutionem quando agitur, tractatur ſimul de eius exhibitione. ibid. n. 40

Depoſitum neganti imponitur pœna dupli. ibid. n. 44

Depoſitario nobili, vt carceretur pro exhibendo depoſito: nihil refert an ſit in ſpecie, vel pecunia numerata. ibid. n. 45

Depoſitum, qui integrè non reſtituit, nihil reſtituiſſe intelligitur. p. 317. n. 48

Deponere debet iudex omnia bona per debitorem ceſſa, & dimiſſa apud fidelem adminiſtratorem, vel ſequeſtrum. p. 4. n. 15

Depoſitum vt legitimum dicatur debet eſſe integrum, aliàs nullum declaratur. ibid. n. 16

Depoſitum vt legitimum ſit & ſuos operetur effectus, debet cum effectu fieri nec ſufficit ſola oblatio. ibid. n. 20

Depoſitarius tenetur rem debitoris depoſitam in concurſum conferre. p. 88. num. 18. & à num. 1. cum ſeqq.

Depoſitarius in re depoſita non habet dominium, nec poſſeſſionem, ſed nudam detentionem, p. 88. n. 19

Depoſita res ſemper manet in dominio, & poſſeſſione debitoris deponentis. ibid. n. 20. 21

Depoſiti reſtitutio ſummaria eſt, & non obſtante appellatione exequitur. p. 90. n. 41

Deponens rem, ſi ipſa extet omnibus in ea creditoribus præfertur, qua non extante, priuilegiarij creditores illi præferuntur. p. 33. n. 9. 77

Depoſitarius qui pecuniam aut rem depoſitam, & extantem vendicat, tenetur in concurſus iudicio comparere. p. 96. n. 108

Depoſitario pro re depoſita competit rei vendicatio. ibid. n. 109

Depoſitum bonorum concurſus principaliter cedit in vtilitatem creditorum cum ſint ſub fideli cuſtodia, donec an debeatur, & in quo gradu cuilibet ſoluendum ſit cognoſcatur. n. 13

Depoſitarium, & ſequeſtrum nominare ad iudicem ſpectat. p. 111. n. 20. & n. 21

Depoſita re apud duos, quilibet poteſt conueniri, nec vnius electione, ſed ſolutione alter liberatur. p. 152. n. 10

Depoſitum ſortis intimatum creditori, & ab ipſo acceptatum, amplius per debitorem reuocari non poteſt. p. 162. n. 23

Depoſitum poteſt à deponente reuocari dum res eſt integra, ſecus poſt acceptatum à creditore, vel denunciatum. p. 16x. n. 24. 25.

Vel quando depoſitum factum fuit iuſſu, & authoritate iudicis. ibid.

Deponens licèt creditor non ſit, admittitur in concurſu pro re depoſita vendicanda. p. 163. n. 38

Depoſitarius legitime reſtituit pecuniam monacho deponenti, licet ſit pecunia monaſterij. pag. 236. n. 88. & ſeqq. & ex n 83

Duobus contendentibus ſuper pertinentia rei, vel nominis; interim quod lis pendet debitor afferens debitum non eſt in mora, tutus tamen erit deponere. p. 239. n. 15

Duobus contendentibus ſuper directo dominio, & penſio

penſionem emphyteuta deponat lite pendente, non cadit in commiſſum.ibid.n.126

Ad diuerſa depoſita plures creditores ſimul concurrentes æqualiter admittuntur pro rata inter quos anterioritas non attenditur. pag. 395. numer.155

Limita niſi aliter percipiat rei depoſitæ vſuras.ibid. n.156

Depoſitum vbi aliàs ſufficit verbale, ſi fiat actuale, nulliter tamen ſuſtinetur. p.522. n.73 74.75. & ſeqq.

Ex depoſita pecunia non ſpecialiter ad aliquid deſtinata, ſi depoſitarius rem emat ſibi,& non deponenti acquirat.p.578.n.58

Non verò quando depoſitur deſtinata pro emptione prædiorum.ibid.n.59

Depoſitæ pecuniæ ante tempus ſolutionis periculum,cedit debitori,nec creditori,iuſtè recuſanti ob mutationem monetæ.pag.616. ex n.42.& ex num.40

Depoſitum intra bimeſtre in pactum deducti ad redemptionem,non arctat creditorem, nec periculum pecuniæ depoſitæ cedit in eius damnum, ſed debitoris contra formam pacti deponentis. p.620.n.56.& 57

Quod defendunt plurimi Doctores citati. ibid. & n.58.cum ſeqq.

Depoſitum ſortis cum decurſis, ac decurrendis intra bimeſtre,non extinguit cenſum, ſed viuit vt ante ibid.n.59.60.& 61

Depoſitum ſortis cum vſuris decurſis, ac decurrendis intra bimeſtre, nec liberat debitorem,nec extinguit cenſum.p.620.621.n.63.& 64

Depoſitum vt releuet,debet fieri congruo tempore. p.621.n.65

Depoſitum ſit tempore incongruo factum ante tempus adiectum fauore creditoris. ibid. n. 66. cum ſeqq.

Depoſitum iuſte recuſatum deponentis periculo cedit,ſecus ſi iniuſtè creditor depoſitum recuſet. ibid.n.69

Per depoſitum inutile creditor non eſt ſolutus, & ideo pro ſorte & decurſis graduatur in concurſus.ibid.n.70

Deponente debitore ante bimeſtre in pactum deductum eo tranſacto liberatur, & creditur arctatur leuare depoſitum ibid.n.71

Et ex tunc periculum ſequitur creditorem. ibid. num.72

Depoſitum legitimè factum habet vim redemptionis cenſus ibid.n.72.& 74

Depoſito facto ante bimeſtre conuentum poſt illud deſinit eſſe creditor,& non graduatur, ſi depoſitum ſit integrum.ibid.n.75

Depoſitum pretium rei emptæ iuſſu iudicis, liberat emptorem deponentem,etiamſi poſtea pereat, & creditores ſoluti non ſint ex eo.p.717.n.20.& ex num.18

In depoſitarium & ſequeſtrum regulariter non tranſeunt dominium , nec poſſeſſio. pag. 723, num.18

Depoſitario ſequeſtro,ſeu negotiorum geſtore ſalarium non debetur,nec ab ipſis peti poteſt. p.724. 725.n.20.vide n.29

In Depoſitarium tranſit dominium rei depoſitæ conſiſtentis in pondere, numero, vel menſura. 724.n.21

Depoſitario,cui tacitè,vel expreſsè fuit data facultas vtendi re depoſita, debitor generis efficitur ibid.n.22

Depoſita pecunia numerata penes adminiſtratorem pro ſatisfactione creditorum , pro eo habetur , ac ſi fuiſſet in ſuo conſignata. ibidem, num.23

Pragmatica anni de 1628.circa diminutionem monetæ,ponderatur.ibid.n.24

Pecunia numerata, licet regulariter pereat periculo depoſitarij,fallit in officiali,qui de caſu non tenetur.ibid.

Depoſitum vt dicatur, ſufficit vt cauſa cuſtodiæ titulo depoſiti tradatur, vel numeretur. ibidem, num.25

Inter depoſitum iudiciale & conuentionale,quanta ſit differentia.p.724.725.n.26.& 27

Depoſita pecunia ea mente , & intentione tradita, vt depoſitarius ea non vtatur; non venit appellatione pecuniæ,ſed ſpecies iudicatur. pag.624. num.27

Ex Depoſitione pecuniæ numeratæ regulariter præſumitur dominij tranſlatio.ibid.

Quæ præſumptio aliis præſumptionibus animum contrarium deponentis declarantibus eliditur. ibid.

Et quales ſint iſtæ præſumptiones contrariæ elidentes ibid. ſub d.n.27

Conſuetudo deponendi pecuniam numeratam iuſſu iudicis , conſeruat formam veri depoſiti ibid.

Depoſitum eſt,licet irregulare quoties à principio actum fuit de depoſito , & ſimul de ſalario pro cuſtodia.ibid.n.28

Depoſitarius,& ſequeſter recipiunt ſalarium,quando res depoſitæ egent adminiſtratione. ibidem, num 29

Depoſitarius aut ſequeſter ſi ſit moroſus ad vſuras & intereſſe pecuniæ depoſitæ, tenetur à die moræ.p.726.n.34

Sine pecunia, aut res eo modo peritura eſſet apud dominum. ibid.

Depoſitarius & ſequeſter tenetur de lata culpa; quando in re depoſita non adhibuit diligentiam, quam communiter adhibere ſolent , qui ſunt eiuſdem profeſſionis.727.n.38

Depoſitarius tenetur etiam de leui culpa quando eam non adhibuit diligentiam, quam in ſuis rebus.ibid.

Depoſitarius quando pro cuſtodia mercedem recipit,tenetur de leui culpa.ibid.n.39

Periculum depoſiti confeſſati an cedat in damnum depoſitarij confitentis fictum depoſitum. ibid n.41

Depoſitarius licet realiter non recipiat pecuniam, debitor efficitur quantitatis ex ſua confuſione. ibid.n.42

Ex depoſiti confeſſione tenetur depoſitarius , eamque poteſt creditor leuare.ibid.n.43

In depoſitum pecuniam confeſſatam, & quæ realiter non extitit diminutio , aut periculum ſuperueniens comprehendere nequit, ibidem, numer.44

Depoſitarius qui ſuſtulit pecuniam depoſitam , & in ſuos vſus conuertit,eius eſt periculum diminutionis ſuperuenientis.ibid.n.45

Depoſitarius ex depoſito confeſſato , debitor generis efficitur.ibid.n.46

Ex depoſito confeſſato, licet obligatio oriatur inter ipſos contrahentes , non tamen in præiudicium tertij operatur.n.47.& 48

Depoſitum eſt contractus,qui re perficitur , & ſine re ſubſiſtere non poteſt.ibid.n.47.& 48

Depoſitum dici non poteſt;vbi res verè non interuenit,licet confiteatur.ibid.n.
Depoſitum confeſſatum non habet vim ſolutionis in præiudicium tertij,ibid.n.51
Depoſitarius &adminiſtrator,qui recipiens delegationem à creditore nouiter pro eadem quantitate ſoluenda,cautionem fecit,an teneatur vt adminiſtrator,ſeu depoſitarius,an vt debitor ſimplex. p.729.ex n.61.cum ſeqq.
Qui tamquam depoſitarius tenetur,periculum mutationis monetæ ſibi non pertinet.ibid n.62.
Depoſita pecunia in mutuum tranſlata partium conſenſu alteratur depoſitum,& mutuum redditur. ib.n.64.cum ſeqq.
Depoſitum ſi præceſſit,& ſequatur noua promiſſio pro eius cautione,& ſecuritate cauſa depoſiti nō mutatur.p.731.n.94
Depoſitarium ſimpliciter promittentem ſoluere *los libramientos*,non teneri de periculo mutatæ monetæ,ſemel & iterum determinauit Senatus. p.731.num.103
Depoſitum authoritate iudicis factum,abſq; eiuſdem authoritate remouere deponens non poteſt p.768.n.33.& n.34

Deſtinati.

Vide *Pecunia.*
Ex Deſtinata, & depoſita pecunia iuſſu fundatoris pro emptione prædiorum ad augmentum maioratus res empta acquiritur maioratui. pag. 576 num.35
Deſtinata,& depoſita pecunia ad augmentum maioratus iuſſu fundatoris eſt ipſius maioratus.ibid num.36
Deſtinatio amittit ſuos effectus,& ceſſat ceſſante fine & voluntate mutata,ibid.n.37
Intellige permutationem voluntatis ipſius qui deſtinauit.ibid.n.38
Deſtinatio à principio inſita pecuniæ inducit ſubrogationem rei,ex ea emptæ.ibid.n.39.40.& 41
Ex deſtinata pecunia dotali per pactum coniugum ad emptionem prædiorum rem ſibi emptam maritus non ſibi acquirit.pag.578. num. 63. cum ſeqq.
Deſtinatio pecuniæ & obligatio emendi facit ceſſare iuris præſumptionem quod quis videatur potius ſibi emere quàm domino pecuniæ.ibid.n.67 68.& 69

Dies.

Vide *Inſtrumentum,Hora.*
Eadem die duo inſtrumenta confecta de quorum anterioritate non apparet,quod præferatur.p,396 ex n.165.cum ſeqq.
Facultas ad alienandum;& ipſa alienatio,ſi eadem die celebrentur de quorum anterioritate non apparet,præſumitur præceſſiſſe facultas.p. 568. n. 25.& 26

Dignitas.

Ducatus,marchionatus,&c.ſunt dignitates regales p.199.n.61
Dignitatem de per ſe nullam habet maioratus, & primogenitura, niſi accidentaliter ei accedat. p. 198.& 199.n.60.& 64.& n.46
Dignitatem habere dicitur,qui præeſt iuriſdictioni villæ,vel caſtri.p.199.n.62.& 63
Poſſeſſoribus maioratuum,quibus non ineſt aliqua dignitas,non competit beneficium , ne conueniantur vltra quam facere poſſunt.ibidem,n. 65. & 66

Dolus , Doloſus.

In Dolo præſumpto eſſe dicitur adminiſtrator,qui in ſoluendo ordinem,& gradus ſententiæ poſtpoſuerat.p.705.n.5.
Et ſimul colluſio inter eum,& creditorem prematurè ſolutum.ibid.n 6
Doloſus dicitur qui iuſſum ſuperioris ſpernit. p. 706.n.7
Doloſus eſt qui non facit,quod facere tenetur.ibid. num.8
Vel quando facit quod facere non debebat.ibidem, num.9

Diminutio monetæ, & bonorum.

Vide *Periculum.*
Diminutio,& defectus bonorum concurſus redundat in damnum poſteriorum creditorum.p.377. n.28.& 29
Obligatio ſi fiat pluribus eodem inſtrumento vltra quantitatem permiſſam à facultate regia,pro rata inter omnes fit diminutio,& defalcatio,ſicut in legatis.p.393.n.132
Diminutionem ſui crediti patiuntur plures ſimul contrahentes ſub vna hypotheca inſufficiente.p. 393.394.n.139.& 140
Creditoribus pluribus ſimul mutuātibus poſſeſſori maioratus,vltra quātitatem permiſſam à facultate omnes ſimul admittuntur pro ſuo rata,pro qua omnes participant de damno, & diminutione.p. 394.n.148
Diminutio patrimonij ratione onerum,vel alterius accidentis cedit in damnum poſteriorum creditorum non communicabilis anterioribus.p.721. 723.n.7.8.& 13
Diminutionis diſtributio ſolum fit inter creditores eiuſdem qualitatis,inter quos nō datur prælatio. p.721.n.9
Patrimonium debitoris diminuit gabella debita ex ſubhaſtatione quæ tanquam onus neceſſarium præfertur in pretio omnibus quibuſlibet creditoribus.p.721.n.12
Diminutio monetæ exiſtentis in adminiſtratione cōcurſus cedit in detrimentum poſteriorum creditorum;non anteriorum,qui prius ſoluuntur ex bonis exiſtentibus.p.723.n.13
Diminutio monetę tunc inficit poſteriores creditores,quando cedit periculo debitoris,ſecus ſi periculo adminiſtratoris, vel creditorum. ibidem, num.14
Diminutio monetæ vel alterius rei exiſtentis in adminiſtratione,depoſito,aut ſequeſtro regulariter cedit periculo debitoris.p.723.724.num.15.16. & 23.cum ſeqq.
Diminutio monetæ non cedit in damnum & periculum adminiſtratoris, qui dominus bonorum non eſt,mora aut culpa deficiente.p. 723. n. 17 18.19.cum ſeqq.
Diminutio monetæ cedit periculo adminiſtratoris, quando fuit in mora ſoluendi habentibus delegationem illi intimatam, etiamſi coram iudice monetam manifeſtauerit. p.725.n.30
Pecuniam in depoſitum confeſſatam,& quæ realiter non extitit , diminutio, & periculum ſuperueniens comprehendere nequit. pag. 718 num.46
Depoſitarius ex depoſito confeſſato debitor generis efficitur.ibid.n.46
Diminutio monetæ ſemper imputatur moroſo in ſoluendo,& moroſo in recipiendo legitimè interpellato.p.716.n.35
Diminutio monetæ legitimè oblatæ , & depoſitæ pretij creditori,qui ſine legitima cauſa recipere recuſat.ib.n.35.& 36

Diminutionis detrimentum patitur adminiſtrator, quando rumor mutationis monetæ aderat, & negligens fuit in manifeſtando coram iudice, vt ipſe inter creditores diſtribuiſſet. ibid. n. 37.
Diminutio monetæ imputatur debitori generis, quod perire non poteſt. p. 729. n. 63. & ſeqq.

Diſpoſitio, Diſpoſitum.

Vide *Reſeruatio*.
Quando vnum diſponitur, & aliud ſupponitur non poteſt verificari diſpoſitio niſi prius verificetur ſuppoſitum. p. 438. n. 70
Diſpoſitio quælibet loquens de aliquo non verificatur in putatiuo. ibid.
Diſpoſitio, quæ aliquid ſupponit, nihil ſuper ſuppoſito diſponit. ibid.
Diſpoſitio quælibet ſemper intelligitur rebus ſic ſtantibus, & in eodem ſtatu permanentibus. p. 213. n. 21. cum ſeqq.
Vide *Status*.

Diſtributio, Diuiſio.

Bona concurſus diſtribuuntur inter creditores, qui ob id ad iudicium ſunt vocandi. p. 5. n. 28
Diſtributio bonorum concurſus facta à iudice, abſque omnium creditorum conſenſu nulla eſt p. 6. num. 29
Diſtributio bonorum aut pecuniarum inter creditores ad concurſum comparentes facta non officit creditoribus abſentibus notis & per edicta vocatis qui poſſunt pecunias auocare. p. 60. 61. n. 13. & 14
Diſtributio bonorum debitoris inter creditores eiuſdem gradus, & prælationis pro rata, quomodo facienda erit. p. 396. n. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164
Diuiſio inter hæredes per prouincias facta à debitore non obſtante poſſunt creditores indiſtinctè agere verſus quælibet bona vbique exiſtentia. p. 478. n. 60
Non tamen poterunt ad concurſum ab vno hærede factum comparentes integra credita conſequi, ſed pro rata & portione hæreditaria. ibid. n. 61. & ſeqq.
Diuiſione rei communis ſubſecuta ius creditoris quoad hypothecam non diminuitur. pag. 741. num. 36
Ante diuiſionem poteſt quis rem communem hypothecare quoad ſuam partem ibid. n. 35
In diuiſione ſi tota res adiudicetur ſocio debitoris adhuc hypotheca creditoris manet. ibid. n. 37
Eodem modo ac ſi tota adiudicaretur debitori. ibid. num. 38
Et ex ratione. ibid. n. 39
Communis res hypothecata, ſi per æquales partes fuerit diuiſa cum ſocio durat hypotheca in dimidia dimidiæ tangentis ſocium. p. 472. n. 40. & 41
Ad diuiſionem poteſt prouocare ſocium creditor, cui et res communis fuit hypothecata. ibid. n. 42
Et tunc ſi tota res fuit creditori adiudicata ſoluendi æſtimationem alterius partis, tota ier manet pignori affecta, tam pro credito quàm pro pretio à ſe ſoluto. ibid. n. 43. & 44

Dominium, Dominus.

Dominij defectus in poſſeſſore maioratus non ſuppletur per facultatem regiam ad alienandum p. 554. n. 37
Domino pecuniæ datur actio in rem emptam in ſubſidium, ſi emptor factus ſit non ſoluendo. p. 574. n. 12. 13
Dominus rei præfertur in concurſu omnibus creditoribus, anterioribus hypothecariis & priuilegiatis. ibid. n. 14
Dominium rei venditæ ſi tranſlatum non fuit in emptorem, venditor pro re præfertur quibuſlibet emptoris creditoribus. ibid. n. 15
Secus ſi dominium in emptorem tranſlatum fuerit. p. 575. n. 16
Dominus directus emphyteuſis, vel cenſus reſeruatiui comparens in concurſu an præferatur in re cenſuali vel emphyteuticaria. pag. 679. num. 62. & 63
Dominus directi dominij dupliciter poteſt comparere in concurſu antea quam dominus, antea quam creditor pro penſionibus decurſis ibid. n. 64
Dominus directi dominij cuilibet ſubhaſtanti præfertur pro eodem pretio. ibid. n. 65
Dominus rem emphyteuticam ad inſtantiam creditorum ſubhaſtatam recuperans iure prælationis recipit omni pignoris iure ſublato. ibid. 66. 67
Secus ſi per viam donationis, emptionis abſque creditorum conſenſu aut per viam legati Dominus emphyteuſim recipiat, quia tunc pro vita emphyteotæ onera durant. ibid. n. 68
Quo caſu res ad dominum redit non iure damnationis, ſed diuerſo, & extraneo. ibid. n. 69
Dominus rei ratione ſui dominij præfertur omnibus quibuſlibet creditoribus. p. 680. n. 74. & 82
Dominus directi dominij, aut cenſuarius, an pro penſionibus decurſis præferatur anterioribus creditoribus in re emphyteutica, vel cenſuaria. p. 681 n. 88. 89. & ſeqq.
Ne dominium rei in emptorem tranſeat pactum eſt contra ſubſtantiam contractus. p. 167. n. 7
Valet tamen ſi apponatur limitate, donec pretium ſoluatur. ibid. n. 8
Dominium rei venditæ & traditæ non habita de pretio fide, non tranſit in emptorem, donec integrè ſoluatur. ibid.
Pactum ne dominium tranſeat in emptorem donec pretium ſoluatur, impedit dominij tranſlationem ibid. n. 9
Dominus rei quæ reperitur inter bona debitoris, an ad concurſum debeat citari. p. 64. n. 38. cum ſeqq. decipiatur.
Dominus rei, quæ penes debitorem reperitur præfertur omnibus creditoribus hypothecariis & priuilegiatis. ibid. n. 40. 41. & 42
Dominium rei pignoratæ remanet penes debitorem. p. 99. n. 15
Idem & poſſeſſio, quia creditor poſſidet non ſibi, ſed debitori. ibid. n. 16. & 17
Dominus rei repertæ in concurſu poteſt eam vendicare in eodem iudicio. p. 89. n. 36
Etiamſi debitor illam hypothecauerit ſuis creditoribus. ibid. n. 37
Dominus rei penes concurſum repertæ illam ab eo diſmembrare nequit ante rem iudicatam. p. 94. num. 94
Dominus rei in concurſu exiſtentis volens ei vendicare, an cogatur actionem realem in iudicio concurſus mouere. ibid. n. 95. cum ſeqq.
Negatiua opinio adducitur. ibid. n. 96. cum ſeqq.
Affirmatiua verior. p. 95. n. 100. cum ſeqq.
Dominus rei indiſtinctè præfertur omnibus creditoribus. p. 99. n. 110. 111. & 112
Dominium nec poſſeſſionem transfert debitor bona concurſus alienans. p. 131. n. 11. & 12
Nec ea bona corpus concurſus exire cenſentur. ibid.
Dominij attributum eſt poteſtas alienandi. p. 132. 134. n. 25. & 58.

Dominium,& actiones actiuas,& paſſiuas retinere debitorem concurſum formantem,verior eſt opinio.ibid.ex n.29.cum ſeqq.

Ante bonorum diſtractionem. ibid. n.33. cum ſequentibus.

Dominium perfectum abſque facultate alienandi conſiſtere rectè poteſt.p.133.n.38.cum ſequentibus.

Dominium bonorum concurſus non tranſit in curiam,& ſenatum.in quem tranſit adminiſtratio. p.132.133.n.41.& ex n.29.cum ſeqq.

Dominium non arguit protectio, & ſubmiſſio. ibidem.n.42.

Dominium bonorum concurſus penes debitorem permanere; à ſufficienti partium enumeratione. ibid.n.43

Dominium verò ſub incerto,eſſe nunquam poteſt. ibid n.44

Per ſolum mandatum de adiudicando dominium nec poſſeſſio acquiritur creditori.p. 156.& 157. n.13.14.15.16.& 18.

Ex ſolo ſecundo decreto ante realem traditionem dominium corporale non quæritur creditori.ib. n.17.& ſeqq.

Dominus cenſus non eſt,creditor ſortis principalis ſed redditnum.pag.160.ex num.3. cum ſequentibus.

Fructus ſunt acceſſio dominij, dominiúmque ſequuntur.p.173.n.24

Quod ex re mea naſcitur,mihi acquiritur.ibidem. num.25

Dominium bonorum retinet debitor formans concurſum, quovſque diſtrahantur, vel in ſolutum creditoribus dentur cum effectu. p.201.num.86 & 87

Dominij acquiſitio ne noceat creditori conſeruatur ius anterius hypothecæ,vt dominus ſe defendat ab aliis creditoribus poſterioribus. p.416. n.37. & 38

Dominium poſſeſſoria maioratus non eſt, perpetuum,ſed durat ſua vita durante.ibid.n 39

Ob Dominij acquiſitionem confuſione actionis cauſata,dominio extincto.& reſoluto reſtituuntur,& reuiuiſcunt iura.ibid.n.40.& ſeqq.

Dominium vtile reuerſum ad dominum ipſo iure conſolidatur cum directo,& reſoluitur. ibidem. num.45

Dominij defectum in impetrante facultatem ad alienandum princeps ſupplere non poteſt.p.438 num.70

Donatio.

Vide *Reuocatio*

Ex Donatione facta à debitore cum pacto,vt donatarius ſoluat creditoribus donantis,an in donatarium creditoribus actio,& ius quæratur.p.592. e a n.1.per totum.

Donatæ aut ceſſa re cum onere,vt creditoribus ſatisfiat ceſſionarius,venditio eſt ſi creditores ſint certi,cum loco pretij ſit æs alienum promiſſum. p.594.n.23.cum ſeqq.

Donatio facta abſenti ex acceptatione notarij fit irreuocabilis,etiam ante ratificationem abſentis.p 595.n,38.& ex n.35

Donatio à lege præſumpta abſenti prodeſt.p.596.& 597.n.50.51.& 52.cum ſeqq.

Donatio facta abſentia etiam hodie ſtante. l.2. §. 16.requirat acceptationem pro eius irreuocabilitate,duæ ſunt communes contrariæ.ib.ex n. 58. vſque ad 76.& ſeqq.

Nó procedit in donatione,quę ſua natura requirit acceptationem ad eius irreuocabilitatem.p.598. num.77

Donatio etiam de iure regio, vt fiat irreuocabilis requirit abſentis acceptationem; ſecus in aliis contractibus,& obligationibus p.599.600.n.86 89.& ſeqq.& 99

Donatarius ſe obligans ſoluere creditoribus, donantis abſentibus directè poteſt,conueniri à creditoribus ob circuitus vitandos.p.599.num. 90. & 91

Donatarius vniuerſalis tenetur in ſubſidium creditoribus donantis.ibid.n.92

De iure regio directè conuenitur.ibid.n.93

Donatio eſt pactum de non meliorando requirens acceptationem ad ſui irreuocabilitatem.ibidem. n.94.cum ſeqq.

Donans cum pacto ſatisfaciendi creditoribus ſuis, dirigit intentionem,& obligationem ad vtilitatem creditorum,& vult reum illis obligare. p. 610.n 109.& 110

Donans bona ſua monaſterio eo pacto, quod per tempus vitæ ſuæ alimenta percipiat, ſi ſtatim moriatur,monaſterium liberatur.p. 169.n. 44. & ſeqq.

Donatio vltra quantitatem promiſſam vitiatur, in promiſſa ſuſtinetur.p.385.n.34

Donatio abſque inſinuatione ſuſtinetur in quantitate promiſſa, vitiatur tamen in exceſſu.p.386. num.44

Donatio aut legatum à patre factum, vltra quintum vitiatur in exceſſu, & intra quintum ſuſtinetur.ibid.n.46.

Donatio bonorum valet aliquo reſeruato ad teſtandum.p.388.n.65

Si poſtmodum quod reſeruauit,donauit, non ideò prior donatio permiſſa irritatur,ſed ſecunda excedens metas facultatis à iure datæ ibidem.n.66 & 67

Donatio facta à patre etiam irreuocabilis per clauſulam reuocandi reſeruatam efficitur reuocabilis p.410.n.58 & 59

Donationem mulieri abſenti factam ipſa ſine mariti licentia repudiare non poteſt.p.492.n.64.

Donator vel rei venditor poteſt pactum incontinenti apponere quod res ſit vni poſteriori debitoris creditori hypothecata,vel alteri tertio, & vt ſic alias anterioribus præfertur.p.495.& 496.ex n. 115.& ex n.108.cum ſeqq.

Donatio inter patrem, & filium de iure communi non valet,ſed morte confirmatur. pag. 504. num.62

Valet tamen remiſſio, vſusfructus ante acquiſitionem,& acceptationem.cum pater nihil diminuat de ſuo patrimonio.ibid.n.63

Ex donatione facta patri,vt liberè de ea poſſit diſponere inter filios,ſicut poteſt inter omnes diſtribuere ita,& vni dare.p.510.n.53

Donatore reſeruante ſibi facultatem diſponendi de aliquibus bonis,an & quando creditoris reſeruantis ius habeant ad ea,pag.524.num. 1. & per totum.

Donator omnium bonorum præſentium, & futurorum cum reſeruatione aliquorum ad diſponendum debet intelligi de diſpoſitione, in vltima voluntate non inter viuos.p.516.num.33.& ſequentibus.

Donans bona ſua alicui reſeruatâ ſibi facultate diſponendi de certis rebus, ſi ea non citatur, pertinet donatario. pag. 528. num. 61. & ex num.56

Donatio reuocabilis, an & quandò ſequatur concurſum donantis, vel donatarij p.529.n.1. & ſequentibus.

Vide *Verbo reuocatio.*

Donator, ſi poſtea ſe ſoluturum conſtituat non amiſit priuilegium donatoris.p.731.núm.84.cum ſeqq.

Dos.

Vide *Mulier, Vxor.*

Dotis inſtrumento non continenti horam præfertur inſtrumentum diem, & horam continens ſi aliter de anterioritate alicuius non apparet.p.396 n.165.cum ſeqq.

Ex duobus inſtrumentis horam non continentibus præfertur inſtrumentum pro dote, etiam contra fiſcum ibid.n.169

Dos & fiſcus habentes inſtrumenta eadem die confecta, cum quibus alij creditores concurrunt hypothecarij, quis aliis præferendus.ibid.n.170.remiſſiuè.

Dos partim ſoluta ante hypothecam, & partim poſtea an tota præferatur tertio medio tempore contrahenti.p.538.n.5

Dotis remittens partem maritus tenetur pro tota, ac ſi totam recepiſſet.p.367.n.6

Idem eſt ſi dotem maritus nollet recipere, quia quoad hypothecam, idem eſt, ac ſi recepiſſet.ibid num.7

Dos ſemel legitimè detracta à fideicommiſſo; & iterum reſtituta, non venit reſtituenda cum fideicommiſſo.p.685.n.28

Dos ſemel vxori ob inopiam viri reſtituta non redditur iterum viro diuiti facto.ibid. n.29. & ſeqq.& 38

Dote vxoris per rem iudicatam in tuto poſita, ob paupertatem viri, ſi diues poſtea vir efficiatur, res iudicata non retractatur.p.759.n.37

Dotis fauore an poſſit impetrari facultas regia poſt mortem viri obligantis bona maioratus pro dotis reſtitutione.p.258.n.1.cum ſeqq.

Feudum obligatum pro reſtitutione dotis, ſi ante impetrationem aſſenſus ſit ad regem deuolutum, nihil doti prodeſt.p.260.261.n.22. 23. 24. 25.& 26

E

Eccleſia.

Vide *Vniuerſitas.*

Eccleſia, populus, ſeu quævis alia vniuerſitas ære alieno oppreſſa ad concurſum peragendum admittitur p.7.n.49.& ex p.8. num.1. cum ſequentibus.

Eccleſia & ciuitas licet carcerari nequeant, admittuntur ad ceſſionem bonorum.p.12.n.33.

Effectus.

Quando in diſpoſitione vnum exprimitur, & ad aliud effectus dirigitur, non verba, ſed effectus attenditur.p.283.n.29

Electio.

Vide *Adminiſtrator Via, Nominatio.*

Electio pertinens alicui probatur ex ſola ſua petitione iudiciali, etiam nulla. pag. 247. num.7. & 8.

Electio & collatio facta ab iniuſto, & illegitimo prælato, communiter tamen legitimo reputato, ſuſtinetur.pag.433.434. n.42. & à n.37. cum ſequentibus.

Facultatem eligendi in certum de certis tempore mortis habens eligendo in vita poteſt variare, ne fiat præiudicium iis, qui tempore mortis viuunt. p.505.n.66.cum ſeqq.

Electio in alternatiuis denegatur debitori, quando vnum ex eis ponitur in fauorem creditoris, & ad eius ſecuritatem.p.618.n.37

Promittens intra terminum dare centum, vel fideiuſſorem, termino tranſacto non eligit, ſed præciſè ad centum tenetur.ibid.n.38

Condemnatos ad triticum, vel valorem non ipſe, ſed creditor eligit in cuius fauorem æſtimatio appoſita intelligitur.ibid.n.39

Electio datur creditoribus anterioribus, an velint agere contra poſteriores præpoſtere ſolutos, vel contra adminiſtratorem inordinatè ſoluentem. p.707.n.29

Electio datur anterioribus, an velint agere contra emptorem pignoris ſoluentem poſterioribus contra decretum Iudicis, vel contra poſteriores inordinatè ſolutos.ibid.n.30

Electio datur creditoribus anterioribus in agendo, vel contra poſteriores perperam ſolutos, vel contra adminiſtratorem præpoſtere ſoluentem. pag. 756.n.3.& 6

Electio competens debitori in alternatiuis, ſi intra terminum ei aſſignatum non fiat deuoluitur creditori.p.618.n.39

Nec poſtea admittitur ad purgationem moræ.ibid.

Adminiſtratore ante exercitium cedente, vel decedente ad præſidem deuoluitur adminiſtratoris electio cum noua non detur vacatio. pag. 138. n.7.& 8

Per ſolam muneris electionem, & nominationem non acquiritur ius in re, ſed ad rem tantum.ibid. num.3

Electionem & arbitrium habet creditor conueniendi, & variandi vnum ex correis, & fideiuſſoribus, & eorum bona, cui poſterior obiicere nequit, vt alterum eligat, pag.151.n.16.& ex n.10. cum ſeqq.

Eligere poteſt creditor ad reuocatoriam, quem maluerit ex creditoribus poſterioribus, quibus prœmaturà fuit ſolutum.pag.151.152. num. 17, & 19

Electio vnius ex debitoribus, vel poſſeſſoribus rei cenſui obligatæ non præiudicat creditori, quominus ad alios redeat.ibid.n.20.& 21

Etiam lite pendente, & ſententia lata contra correum electum.ibid.n.22.

Electio vnius remedij executiui non præiudicat, nec præcludit viam aliis, ſi creditum non eſt ſolutum. p.153.n.41

Electione ſemel facta, re non tradita admittitur variatio.p.392.n 123

Secus ſi tradita ſit vere, vel fictè, cum iam variandi facultas ſit conſumpta.ibid.n.125

Emolumenta.

Vide *Officium.*

Ad emolumenta officij vitalitij conceſſi cum facultate nominandi, facta nominatione, an creditores nominantis, vel nominati ius habeant.p.603. n.1.cum ſeqq.

Emolumenta officij pertinent nominato à nominationis tempore.ibid.n.6

Vectigalibus conceſſis cum facultate nominandi facta nominatione, creditores nominantis ius nō habent ad emolumenta.ibid.n.11

Idem in emolumentis officij conceſſi per regem cum facultate nominandi.ibid. num.12.& ſequentibus.

Emolumenta

Emolumenta Officij percipit renuncians ante principis admiſſionem & nonam collationem.p.170 n.43.& ſeqq.

Emptio, emptor.

Adminiſtratores rem adminiſtrationis emere prohibentur.p.122.n.1.cum ſeqq.

Emere rem minoris prohibentur tutores, & curatores.ibid.n.2

Emere bona mentecapti prohibetur eius curator. ibid.n.3

Emere rem defuncti prohibentur executores teſtamentarij.ibid.n.4

Nec per interpoſitam perſonam.ibid.n.5.& ſeqq.

Emptio actionis minori pretio animo vexandi debitorem prohibita eſt per l.ab Anaſtaſio, & l.per diuerſas,C.mandati.p.124.n.21.& 22

Nec debitor ſoluere tenetur ceſſionario niſi pretium,quo actionem emit.idem n.23.& ſeqq.

Emptioni actionis,vel nominis in iudicium deducti non reſiſtit,l.ab Anaſtaſio,C.mandati. p.125. num.32

In emptione nominis in iudicium deducti,vel confeſſati,l.ab Anaſtaſio,non procedit.p.126.n.35

Emptor rei hypothecatæ pro melioramentis retentionem habet ſi offerat creditoribus valorem quem ante meliorationem res habebat. p.93.94. n.86.87.88.89.90.91.& 92

Debitor rem emens habita fide de pretio poteſt in præiudicium anteriorum creditorum in initio contractus ſpecialem hypothecam concedere venditori vt in re vendita omnibus præferatur. p.105.n.3.4.& 5

Requiritur quod pactum fiat in continenti.ibid.n.5

Emptio & vera venditio ineſt in ſenſu vitalitio abſque vlla qualitate redemptionem indicante. p.166.n.7.cum ſeqq.

Ab emptione perfecta nemini licet reſilire & pœnitere.ibid.n.8

Empto fundo cum onere ſenſus vitalitij ſoluendi ſenſus per mortem,extinctio an cedat in vtilitatem emptoris,vel aliorum concurſus creditorum. 171.ex n.1.cum ſeqq.

Emptor qui tempore ſubhaſtationis numerauit valorem rei,deducto onere rei in plus creditoribus non tenetur,cum pretio ſoluto ius creditorum ſit extinctum.ibid.n.8

Emptor,qui totius rei valorem ſoluit remanſit cum onere ſenſus vitalitij extincto cenſo in eius commodum cedit.ibid.n.9

Periculum & vtilitas rei venditæ ſuperueniens dominium rei ſequitur.ibid.

Emptor fundi cum onere cenſus redimibilis in parte pretij,cenſu redempto, libertatem fundi ſibi acquirit.p.172.n.12

Et quid ſi cenſus ſit vitalitius,qui morte extinguitur,an cedat in vtilitatem emptoris. ibid. & ſequenti.

Emptor fundi cum onere cenſus vitalitij perſoluendi pro parte pretij,ſi ius cenſuale emerit à creditore libertatem fundi ſibi acquirit. ibid.n.13

Quod & idem videtur ſi per mortem creditoris cenſus extinguatur.ibid.n.14.& ſeqq.

Emens hypothecam ſuſcipiendo in ſe cenſum vitalitium perſoluendum nihil emit,nec ſoluit pro parte rei cenſui proportionabili. ibid.n.20. cum ſeqq.

Exemplo hæc doctrina clarior redditur. ibid.n.21. & ſeqq.

Emptor hypothecæ percipit fructus illius partis rei,cenſui vitalitio proportionabilis, ex quibus ſoluit annuos redditus,non de ſuo,quam partem nec emit,nec aliquid pro ea exburſauit. p.172. 173.n.22.& 23

Emptor in recompenſam oneris temporalis non debet recipere ius perpetuum , atque ceſſante onere debet ceſſare & reſtitui recompenſa contemporanea.p.174.n.33.

Emptor vt totius rei & fructuum fiat dominus tenetur rei pretium venditori ſoluere.ibid.n.53

Emptor partem pretij ſoluens , fructuum partem pretio ſoluto correſpondentem acquirit, & non plus ibid.n.35.& ſeqq.

Empta re cum onere cenſus vitalitij perſoluendi ab emptore , valor oneris diminutus intelligitur à vero valore rei,& pars rei correſpondens valori oneris vitalitij vendita non dicitur,ſed ſimul tradita emptori, vt ex fructibus ſoluat penſionem, durante cenſu.ibi.n.37

Et extinctio cenſus vitalitij cedit in vtilitatem debitoris & creditorum,non emptoris ibid. n.38. 39.& 40

Emptorem non reperi, vel talem qui iuſtum non offerat pretium idem eſt.p.177.n.5

Emptor nominis,aut cenſus creati iam viliori pretio,an poſſit integram ſortem conſequi à debitore redimente.p.236.ex n.78.cum ſeqq.

Emens à procuratore non viſo mandato in mala fide eſt, & nec præſcribit. p.384. 385. n.29.30. & 31.& ex n.27.& ſeqq.

Emptores primi , qui intra metas detractionum emerunt à fideicommiſſario : tuti ſunt poſteriores vltra detractionem permiſſam reſtituere tenentur maioratui.p.387.n.58.& ex n.55.& ſeqq.

Emens vel vendens non ſimpliciter ſed adiecto nomine procuratorio non nomine proprio, ſed nomine alieno emiſſe cenſetur.p.430.ſub.n.12

Emptor condemnatus,ex l. 2. C. de reſcind.vt vel rem reddat,vel pretium ſuppleat ſi rem eligat ſuſtinentur hypothecæ ab eo impoſitæ,ſecus ſi rem reddere eligat.p.440.n.81.& 82

Res empta ex pecunia pupilli & inſuper pro pecunia & vſuris ſibi manet hypothecata.ibidem. num.83.

Vtrumque pendet ab electione pupilli,qui ſi rem eligat, ceſſat hypotheca,ſi pretium hypotheca manet.p.441.n.84

Emens vnico pretio plura prædia cenſualia plurium dominorum ſingulis pro rata ſoluere debet laudemium.p.467.n.29

Ad rem emptam pro perſona nominanda,an creditores emptoris,an creditores nominati ſeu etiam nominandi præferantur.p.481.n.1.&2

Emptori pro perſona nominanda intra factam nominationem dominium quæritur.ibid.n.4

Qui ſi non nominet totum ius in re empta acquiſiſſe videtur.ibid.n.4

Per emptorem facta nominatione ipſo iure transfertur in nominatum ius omne, ac ſi à principio ſolus nominatus emiſſet.p.482.n.11

Emptio pro perſona nominanda eſt conditionalis ſi nominet.ibid.n.18

Nominatio ſubſequuta non retrotrahitur ad tempus emptionis, nec in præiudicium creditorum emptoris,nec eorum,qui cum eo medio tempore contraxerunt qui affirment.ibid.n.21

Contrarium vt creditores perſonæ nominatæ præferantur creditoribus emptoris nominantis , defendit author.p.483.n.22.& ſeqq.

Rei emptæ pro perſona nominanda dominium, & poſſeſſio nominatione ſequuta ipſo facto transferantur

ferentur in nominatum, reſoluto iure nominantis.p.483.n.23

Facta nominatione, acquiſitio retrahitur ad tempus emptionis, ibid.n.24

Et ex eo tempore ita ius acquiritur perſonæ nominatæ, vt nec per momentum emptæ rei dominium permanſerit penes emptorem. ibid.n.25

Emptoris nominantis creditores nullo tempore, aut momento acquiſierunt ius hypothecæ in re empta.ibid.n 26.& 27

Emptor nominatione facta conſideratur contraxiſſe tanquam nudus miniſter contemplatione perſonæ nominandæ ibid.n.28

Ita vt nominans à ſolutione pretij à ſe promiſſi liberetur. ibid.

Emptio pro perſona nominanda, & ipſa nominatio vnicus eſt contractus, & non diuerſus, ibid. n.29

Et ideo gabella ſola vna debetur non duæ. ibid. n.30

Ab emptore nihil recipit perſona nominata, ſed à venditore cum quo nominatus mediante perſona emptoris contraxiſſe intelligitur. ibid. num. 31.& 32

Ab emptore nominatio facta non eſt voluntaria, ſed neceſſaria, cum ab initio ita celebrata fuerit emptio.ibid.n.33

Emptor condemnatus, vt vel rem reſtituat, vel pretium ſuppleat reſtituendo rem, omnes hypothecæ ab eo interim impoſitæ reſoluuntur. p.483. 484.n.35.& 36

Emptoris nominantis acquiſitio eſt reuocabilis, quæ facta nominatione reſoluitur, & in nominatum transfunditur p.484.n.38

Rei emptæ pro perſona nominanda fructus, facta nominatione, ſuos non facit emptor ante nominationem perceptos. ibid.n.39.& ſeqq.

Super empta re pro perſona nominanda cauſato concurſu creditores emptoris ius non habent, ſed creditores perſonæ nominatæ. ibid.num.42. & n.43

In emptoris hæredem non tranſit nominandi facultas.ibid.n.45

Nominationis approbatio requiritur vt nominatus rem acquirat, alias penes emptorem. ibid. n.46

Emptor intra quod tempus nominationem facere teneatur.ibid.n.47

Emptor ſi infra tempus à iure deſtinatum non nominauerit, ſibi acquiſiſſe videtur; & à principio ſibi dumtaxat emiſſe intelligitur.ibid.n.48

Emptiones pro perſona nominanda frequenter vſitantur apud exteros in Hiſpania commorantes. ibid.n.49

Emptio pro perſona nominanda de iure licita eſt, & à iure permiſſa.ibid.n.50

Rei emptæ ex pecunia aliena dominium quæritur ementi, non domino pecuniæ.p.534.n.17

Etſi res ſit empta per depoſitarium ex pecunia depoſita, ſibi acquiritur.p.535.n.18

Res empta ex pecunia aliena in dubio præſumitur empta pro emptore, & non pro alio. ibid.n. 19

Emptio ſimpliciter facta à poſſeſſore maioratus ex pecunia ad id depoſita ad maioratus augmentum iuxta clauſulam fundatoria, an ementi, & eius creditoribus, an maioratui applicetur. pag. 573.n.1.& n.2

Res empta ex pecunia aliena ementis eſt. ibid. n.6.& 7

Ementi ex pecunia depoſita res acquiritur, & non domino pecuniæ.ibid.n.8.& ſeqq.

In rem emptam ex pecunia aliena datur domino pecuniæ actio ſubſidiaria, ſi emptor fiat non ſoluendo.p.574.n.12.& 13

Emptori etiam re tradita quibus caſibus dicatur, habita fides de pretio. ibid.n.17

Emens ſi tenebatur emere pro domino pecuniæ, iſti acquiritur res, etiamſi emptor ſibi expreſſe emat p.577.n.42.& 43.

Emere quando quis præſumatur nomine proprio potius, quam nomine alieno ibid.ex n.44. cum multis ſeqq.

Poſſeſſor maioratus tanquam interpoſita perſona à fundatore pro emptione prædiorum, etiamſi proprio nomine emat, acquiritur maioratui.ibid. n.50.& ſeqq.

Emens ex pecunia aliena ſibi acquirit, quales patiatur fallentias p.578.n.61.62

Emptio ſubſequens cenſetur facta in executionem pacti præcedentis:ibid.n.63.& 64

Emptio facta à poſſeſſore maioratus cuius erat pecuniæ dominium propter deſtinationem in eius augmentum, & ſubrogationem acquiritur maioratui.ibid.n.70

Emptor redimens vel ſoluens per ceſſionem creditorum ſubintrat eorum gradum, & prælationem, & tutus eſt à creditoribus inferioribus.pag.669. n. 132. cum ſequentibus, & ex n. 129.cum ſequentibus.

Emptor pignoris ſi ſcienter, & contra iudicis decretum ſoluat inordinatè, tenetur de ſuo anterioribus creditoribus, contra quem iſti, & contra poſteriores ſolutos electiuè regreſſum habent. p.707.n.29.& n.30

Emptor ſubhaſta perfecta licitatione ius irreuocabile ita acquirit, vt alius plus offerens regulariter non admittatur.p.633.n.1

Emptor ſubhaſta tutus eſt à moleſtiis debitoris. p.634.n.2

Emptor ſubhaſta quando à creditorum moleſtiis tutus ſit.p.716.n.7.cum ſeqq.

Emptor pignoris ad inſtantiam prioris creditoris tutus eſt a iure offerendi intentato per poſteriores.ibid.n.14

Emptor ſubhaſta non liberatur à moleſtiis tertij, qui tanquam dominus rem vendicat. ibid.n.15

Si ex pretio rei emptæ poſteriores creditores fuerunt ſoluti, an emptor prioribus iterum ſoluere teneatur.p.717.n.18

Negatiua ſententia abſoluta refertur.ibid.

Contraria affirmatiua opinio. ibid.n.19

Sententia diſtinguens.ibid.n.20

Emptor, qui iuſſu iudicis ex pretio creditoribus poſterioribus ſoluit, liberatur.ibid.

Liberatur etiam emptor, qui iuſſu iudicis pretium depoſuit, etiamſi poſtea pereat non facta ſolutione creditoribus.ibid.

Emptor, cui fuit data facultas vt ex pretio creditoribus ſolueret. ſi poſteriori ſoluit, poteſt à prioribus moleſtari, dato illi regreſſu contra ſolutos. ibid.n.21

Anteriores creditores habent recurſum electiuè, vel contra emptorem inordinatè ſoluentem, vel contra poſteriores perperam ſolutos.ibid n.25

Creditores anteriores ad pignorum diſtractionem non citati anteaquam moleſtent emptorem, tenentur recurrere ad pretium, ſi extet, vel ad creditores ſolutos, ſi ſub cautione ſoluti fuerint. p 718.n.24

Emptor ſemper tutus eſt exceptione rei non traditæ

ditæ, & aduerſus executionem, etiam rei iudicatæ.p.272.n.63

Et eam etiam à parte non oppoſitam poteſt Iudex ex officio ſupplere ibid.n.64

Emphyteuſis, Emphyteuta.

Emphyteuta & domino directo concurrentibus in iudicio concurſus ad petendum rem emphyteuticam penes debitorem exiſtentem, quis eorum præferatur in exactione & executione. pag.239. n.19.& 26

Emphyteuta & domino directo concurrentibus ad petendam rem emphyteuticam exiſtentem penes debitorem, vterque pro iure ſuo admittitur.ibid. n.121.& 122

Emphyteuta præferendus eſt domino directo in executione, & traditione rei emphyteuticariæ. ibid.n.123.

Duobus contendentibus ſuper directo dominio, ſi interim emphyteuta deponat penſionem non cadit in commiſſum.ibid.n.125.& 126.

Emphyteuſis Eccleſiaſtica ſi vltra tertiam generationem fiat, ſuſtinetur vſque ad tertiam permiſſam.p.386.n.43.& ſeqq.vbi de ſimilibus caſibus.

Emphyteutæ agenti ad rem emphyteuticam non poteſt obiici exceptio, quod emphyteuſim perdiderit per commiſſum, cum hoc pendeat à voluntate, & declaratione domini directi. p.557. n.65. & ex n.62.& ſeqq.

Quod fallit quando dominus ſuper caducitate mouerit litem contra emphyteutam.ibid.n.66

Emphyteuta feudatarius, & vſufructuarius nequeunt mouere, aut ſuſtinere litem ſibi motam ſuper dominio, & proprietate rei in præiudicium domini directi.ibid.n.67

Emphyteuſis de prouidentia ob non ſolutum canonem deuoluitur ad dominum in præiudicium deſcendentium vocatorum.p.606.n.45.

Ac etiam in præiudicium Eccleſiæ ſi prælatus non ſoluit penſionem.ibid.n.46

Emphyteuſis an intret concurſum formatum ab emphyteuta.p.674.n.1.cum ſeqq.

Auendan.increpatur aſſeuerans quod facto concurſu per emphyteutam, emphyteuſis reſoluatur ipſo iure p.674.676& 679.n.2.31.& 63

Emphyteuſis regulariter intelligitur conceſſa pro hæredibus, & ſucceſſoribus emphyteutæ.p.674 num.3

Emphyteuſis hæreditaria venit in concurſum creditorum ab emphyteuta formatum.ibid.n.4

Emphyteuticum ius ſubhaſtatur abſque domini directi licentia. p.674.675.n.5. & 21

In hac alienatione, nec cauſatur commiſſum, nec deuolutio ad dominum.674.n.6.& 10

Emphyteutica bona in defectum licitatoris poſſunt æſtimata inſolutum dari creditoribus, ſaluo iure directi domini.ibid.n.7

Emphyteuticis bonis diſtractis vtile dominium cum melioramentis, quod emphyteuta debitor habebat, tranſit in emptorem.ibid.n.8.& 9

Emphyteutici iuris ſubhaſtatio pro ære alieno ſoluendo, vel adiudicatio dicitur alienatio neceſſaria, quæ abſque licentia domini directi poteſt fieri abſque deuolutionis timore.p.674.675.n.10. & 13

Emphyteuſis hæreditaria ſicut poteſt tranſire ad extraneos, ita etiam ſubhaſtari perſoluendis creditoribus.p.674.n.11

Datio in ſolutum voluntaria non permittitur emphyteutæ abſque pœna commiſſi.p.675.n.12.& ſeqq.

Emphyteuſis hæreditaria poteſt pignori obligari, & in generali bonorum obligatione venit abſque licentia domini directi.p.674.n.7

Et talis hypothecæ obligatio durat durante iure emphyteutico, quo finito reſoluitur.p.675.n.18

Cenſus imponi poteſt ſuper bonis emphyteuticariis ſaluo iure domini directi ibid.n.19

Emphyteutica bona veniunt appellatione bonorum in generali bonorum obligatione.ibid.n.20

Emphyteutica bona poſſunt ſubhaſtari abſque domini licentia.ibid.n.21.

Non tamen poſſunt tradi licitatori niſi prius requiſito domino, an velit pro tanto bona recipere. p.675.676.n.22.& 24.

In rei emphyteuticæ neceſſaria alienatione dominus directus præfertur cunctis licitatoribus. p.674.676.n.3.& 25

Emphyteuticæ rei limitatio non tranſfert in licitantem emptorem plus iuris, quàm apud emphyteutam erat.ibid.n.26

Nec dominus directus eum admittere debet vltra ius quod reſidebat penes emphyteutam debitorem.ibid.n.27

Emphyteuſis alienata cum conſenſu domini, an noua emphyteuſis ſit in perſona emptoris, affirmat Corbulus.ibid.n.28

Voces & generationes emphyteutæ alienantis cum conſenſu domini attendunt, nec emphyteuſis prorogatur ad nouas emptoris voces. ibid.n.29. & 30

Emphyteutam cadere in commiſſum, & bona ad dominum directum deuolui ob concurſum formatum ab emphyteuta falſum eſt.ibid.n.31

Emphyteuſis conceſſa pro filiis, & nepotibus non vt hæredibus, vel pro familia nequit ſubhaſtari à iudice pro ſatisfaciendis creditoribus. ibidem. num.33

Emphyteuta debitor non eſt abſolutus dominus vtilis dominij, ſed dumtaxat ad vitam. ibid.n.34

Emphyteuta primus non poteſt contrahere debita, quorum cauſa valeat vtile dominium alienari in præiudicium ſucceſſorum. p.677.n.35

Emphyteuſis familiaris fructus ſolum poterunt adiudicari creditoribus durante vita debitoris.ibid. num.36

Commoditatem non ius emphyteuticum familiare poteſt alienare poſſeſſor, & debitor emphyteuta, ibid.n.37.39.& 40

Emphyteuſis forma primitiua ſemper ſeruanda eſt. ibid.n.38

In Emphyteuſi aut feudo paterno ſuccedens filius non tenetur ex ea creditoribus patris, etiam hæreditate adita cum inuentario.ibid.n.41

Emphyteuſis non hæreditate, empta tamen ex pecunia patris acquirentis; an ſaltim reſpectu pecuniæ, poſſit pro ſatisfactione creditorum alienari.ibid.n.43

Emphyteuſim pro ſe filiis, & nepotibus quæſitam, an acquirens poſſit liberè alienari in præiudicium vocatorum ibid.n.44

Emphyteuſis hæreditaria, quæ vltra tacitam prohibitionem alienationis expreſſam non poteſt eius vtile dominium ſubhaſtari, aut in ſolutum creditoribus aſſignari abſque domini conſenſu.ibid. num.45.& 46

Emphyteuſis commoditas prohibitione expreſſa non obſtante poteſt creditoribus aſſignari vita emphyteutæ durante.ibid.n.47

Emphyteuticæ rei fructus non prohibentur alienari, aut pignorari pro vita emphyteutæ. ibid.n.48

Idem

Idē in fructibus maioratus expreſſam alienationis prohibitionem babentis.p.678.ex n.49.cum.ſeq.

In emphyteuſi facta melioramenta poſſunt obligari & pignorari,& alienari requiſito prius domino, an velit pro tanto.p.677.n.53

Et pro tanto dominus directus ſemper omnibus præfertur pro eodem pretio.ibid.n.54

Empbyteuſi deuoluta ad dominum, libera, & abſque hypotbeca, & onere interim impoſito ab emphyteuta deuoluitur.p.680.681.n.73.& ſeqq. & n.85.cum ſeqq.

In Emphyteuſi competit domino directa hypotheca.p.681.n.87.cum ſeqq.

Empbyteutica res vel cenſualis hypotbecata cum conſenſu domini cauſato commiſſo, an ad eum deuoluatur libera,vel adhuc etiam duret hypotheca.ibid.n.93

Liberam deuolui non obſtante conſenſu tenent plures.ibid.n.94

Liberam non deuolui ſed tranſite cum hypotheca ptobabilior eſt opinio.ibid.o.95

Ens, Eſſe.

De non ente ad ens non poteſt fieri tranſitns.p. 461.n.107.& 108.& ſeqq.

Non entis nullæ ſunt qualites, & quod non eſt rumpi non poteſt.p.494 n.87

Idem eſt non eſſe,& non apparere.p.491.n.45

Idem eſt non eſſe,& non poſſe ptobari.ibid.n.46

Exceptio.

De exceptionibus debitori competentibus poſſunt creditores concurſns opponere contra alios. p.124.n.24

Exceptiones competentes debitori poſſunt creditores concnrſu pendente opponere contra quoſlibet mouentes litem verſus debitorem. pag. 305.306.o.10.& 11

Exceptionem non numeratæ dotis competentem marito poſſunt eo inuito opponere creditores. p.306.n.12

Exceptionem, non numeratæ pecuniæ competentem debitori contra alium poſſunt opponere creditores ratione ſui intereſſe.ibid.n.13

Exceptionem præſcriptionis poſſunt creditores opponere contra tertium vindicantem rem debitoris.ibid.n.14

Exceptionem defectus titnli poſſunt vni creditores opponere contra alios prætendentes admitti ad graduationem.ibid.n.15

Exceptionem ptæſcriptionis competentem debitoei contra creditorem circa creditum,vel hypothecam poſſunt cæteri ceeditores opponere. ibid.n.17.cum ſeqq.

Creditores ex perſona ſui debitotis poſſunt vti omnibus exceptionibus tendentibus in patrimonij conſeruationem.ibid.n.19

Excepionem Dominij debitoris poteſt opponere creditor agens hypothecaria contra tertium poſſeſſorem.ibid. n.22

Maioratus immediatus ſucceſſor poteſt aſſiſtere liti contra poſſeſſorem motæ ,& opponere omnes exceptiones ſibi,& poſſeſſoti competentes.ibid. n.23

Exceptionem legitimam ſi poſſeſſor maioratus omiſerit, poteſt immediatus opponere ad ſubuertendam rem iudicatam.ibid.n. 24

Exceptione aliqua tntus poteſt illam in iudicium deducere,vt ſilentium creditoti imponatur.p.41. n.12.& p.3.n.13

Et quis ſit Iudex competens.ibid.n.13

Exeeptio dimiſſionis, aut ceſſionis bonorum legitima eſt,& à lnte approbata.pag.16.num.6

Exceptione aliqna turus debitor poteſt eam in iudicium deducere ad euitandas mdleſtias prætoris.ibid.n.7

Exceptio continentiæ cauſæ locum habet vbi adeſt concurſus creditorum.p.29.n.15

Iudicinm coram iudicibus competentibus motum contra debitorem validum eſt, non oppoſita exceptione litis concurſns alibi per debitorem formati.p.38.n.56.& p.33.n.17

Exceptio continentiæ cauſæ adinſtar exceptionis declinatoriæ an ſit opponenda ante litis conteſtationem, altàs ſi omittatur,iudicium ſuſtinetur.p.34.n.57

Exceptio litis pendentis ſi non opponarnr,ſecundum validatnr indicium.p.34.n.58

Exceptionè incompentiæ non appoſita valent geſta à iudice habente iuriſdictionem elidibilem. p.34.n.59

Exceptione prælationis vti nequit debitor conuentus à creditore poſteriori cum ſit ius priuatiuum creditotum inter ſe non communicabile debitori.ibid.n.64

Exceptio concurſns pendentis ad effectū atrahendi lites alibi pendentes contra debitorem, an termino nouem dierum præſcribatur.p 35.ex n.1.

Exeeprio pendentis concurſus nihil aliud eſſe videtur,quam exceptio litis pendentis.ibid.n.3

Iudicium particulare renet non appoſita exceptione concurſus alibi pendentis. ibid.n.4

Exceptio concurſus pendentis dupliciter conſideratur reſpectu debitoris,aut reſpectu creditorum in eo aſſiſtentinm.ibid.n.5

Exceptio concurſus pendentis oppoſita per debiterem coram iudice concurſus non coarctatur termino l.regiæ.ibid.n.6

Lex regia loquens de exceptione litis pendentis procedit in vno iudicio particulari, ad aliud ſimiliter particulare.ibid.n.7

Exceptio præſumptionis omiſſa non impedit curſum cauſarum.p.33.n.36

Exceptio continentiæ cauſæ:& concurſus pendentis opponi poteſt in quacumque parte litis,iuxta communem opinionem.p.35.ſub n.7

Concurſus creditorum vbi adeſt, ibi & continentia exceptio locnm habet.ibid.

Exceptio litis pendentis indiſtinctè opponi poteſt, tam coram iudice concurſus,quam coram iudice de cauſa particulari cognoſcente contra debitorem.p.36.n.9

Exceptio litis pendentis ſolnm opponitur de lite pendente ad litem nouiter intentatam.ibid.n.10

Exceptio concurſus pendentis indiſtinctè opponitur contra cauſas non ſolum poſtea motas, ſed ſtante concurſu cœptas.ibid.n.11

Exceptio concurſus pendentis non ſubilcitur termino,l.regiæ ibid.n. 1c

Exceptio concurſus pendentis in ipſo actu quo formatur, ſubiutelligitur incluſa iuxta naturam iudicij.ibid.n.13

Sufficit inſtrumētū deducere ex,quo ſimul inſertue exceptio.etſi expreſsè,non opponatue.ibid.n.16

L.1.tit.5.lib. 4. recop. non proceditur exceptione, quæ ineſt ſui natura ipſi actioni.ibid.n.17

Nec quando per rei euidentiam conſtat de inſtitia opponentis.ibid.n.18

Vel quando exceptio talis ſit quod Iudex ex officio ad eam attendere debet ibid.n.19

Exceptionem litis pendentis non poteſt contumax opponere.p.54.n.75

Nec exceptionem recuſationis opponens contumax auditor.p.54

Exceptio concurſus pendentis quocumque litis ſtatu opponi poteſt iuxta ſtylum tribunalium.p.36 num.20

Exceptione concurſus pendentis omiſſa ſuſtinetur iudicium particulare alibi contra debitorem pendens.p.36.n.21.p.39.n.17

Exceptio concurſus pendentis etiam in executione ſententiæ contra debitorem alibi per vnum creditorem obtentæ opponi poteſt,vt vincens graduandus ingrediatur concurſum.p.36.n.22

Creditores concurſui aſſiſtentes quandocumque & vltra nouem dies poſſunt opponere de concurſu pendente.p.37.n.23

Ad idem ponderantur verba d.legis regiæ ib.n.24.& 25

Exceptio quod alij in hæredes inſtituti,vt obſtat hæredi agenti in ſolidum.p.394.n.147

Lex regia reſtringens & exceptionis dilatorias ad nouem dies non procedit contra tertium in litem comparentem.p.37.n.27

Exceptio litis pendentis oppoſita cauſat attentatum & annullitatem.p.39.n.17

Exceptione declinatoria vti nequit ſcholaris ſtatus ad concurſum.p.51.ex num.36.cum ſeqq.v. vide Scholaris.

Exceptiones declinatorias omnes excludit concurſus p.51.n.54

Exceptionem prælationis nequit debitor obiicere creditori poſteriori contra eum agenti pro ſuo credito.p.144.n.23.& 24

Exceptione vt prior creditor prius agat contra hypothecam ſpecialem introducta in fauorem poſterioris debitoris vel nequit.p.144.n.24

Exceptio litis pendentis opponi poteſt quoties ſententia lata in vno iudicio alteri nocet. pag. 151. num.9.

Exceptio litis pendentis contra vnum eorum aut fideiuſſorum non obſtat creditori nouiter agenti contra alios.ibid.n.10.& 11.cum ſeqq.& n.15

Exceptionem excuſſionis nequit opetari fideiuſſor quando principalis formauit concurſum. p.153. num.35

Exceptio concurſus formati à principali excludit exceptionem excuſſionis oppoſitam à fideiuſſore indemnitatis conuento à creditore.ibid.n.37

Exceptio litis pendentis in executiuis locum non habet.ibid.37.38.& 39.cum ſeqq.

Exceptio qualitas & inſtrumentum informe productum in iudicio intimatum aduerſario non impugnante,cenſetur approbare.pag.180.n.42. 43. & 44

Exceptionem excuſſionis excludit creditor docendo per inſtrumentum de concurſu peracto à debitore.p.182.183.n.4.5.6.8.& 10.& à n.1

Exceptio excuſſionis oppoſitæ à fideiuſſore conuento , an ſimultaneo proceſſu cognoſcenda & determinanda eſt.p.185.n.36

Exceptio excuſſionis poteſt opponi in executione rei iudicatæ.ibid.n.43.& ſeqq.

An excuſſionis Exceptio anomala ſit,vt quocumque tempore opponi poſſit.p.186.n.44.cum ſeqq.

Exceptio excuſſionis dilatoria eſt, & opponenda ante litem conteſtatam.pag.188.189.n.76.77.78. & 79

Exceptio ordinis iudiciarij ante litis conteſtationem opponi debet,aliàs illi renunciari videtur.p.188. n.77.& 78

Exceptio excuſſionis debet opponi intra nouem dies iuxta legem Regiam p.189.n.80

Exceptionem prælationis, alteri creditori pertinentis debitor opponere non poteſt contra inferiorem creditorem ab eo exigentem ſuum creditum.p.378.n.56.

Exceptione alicui competente poteſt vti vel non vti , & tacitè vel expreſsè renunciare eam non opponendo.p.384.385.n.32.& ex n.29

Exceptio excuſſionis non oppoſita nihil operatur. ibid.n.33.

Exceptio defectus intentionis , vel facti nunquam cenſetur excluſa ab ſtatuto omnes excludente exceptiones.p.468.n.35.36.& 37

Excipiens de iure tertij, an & quando admittatur. p.556.ex n.62.cum ſeqq.

Exceptio realis prodeſt fideiuſſori.p.625.626.n.27. & 31

Exceptio competens reo non prodeſt fideiuſſori in obligationibus ſubeundi.p.626.n.32.

Exceptio moratoriæ reſpicit perſonam debitoris quam non egreditur.ibid.n.33.cum ſeqq.

Ius quod poteſt deduci per modum agendi , & excipiendi ſi deducto per modum excipiendi reus ſuccumbat,non poteſt iterum rei modus agendi deduci , ſi tendat ad eundem finem cum exceptione.p.634.n.10

Exceptio incluſa in inſtrumento præſentato tacite oppoſita intelligitur.p.635.n.18

Exceptio in inſtrumento contenta etiamſi ex parte non opponatur à iudice , ex officio admittitur. ibid.n.19.

Exceptio quæ ex cauſa intrinſeca ineſt actioni debet per actorem elidi,etiam reo non apponente. ibid.n.20

Inſtrumentum obligationis ab vxore celebratum, in quo mariti licentia non apparet,iudex ex officio repellet etiamſi exceptionem vxor non opponat.p.636.n.22.

Quando exceptio cum actione ex eodem inſtrumento conſtat,poteſt iudex ſuper ea pronunciare abſque expreſſa oppoſitione.ibid.n.23

Actori qui in actione deducit exceptionem , incumbit onus probandi excluſionem exceptionis. ibid.n.24

Exceptiones in eodem inſtrumento contentæ,& ex eo reſultantes allegatæ cenſentur,& ad eas iudex attendere debet p.639.n.68.declara,vt pag. 642. num.110.

Exceptio conſiſtens in facto per extremam allegationem & probationem debet conſtare,& ſuper ea cauſæ cognitio adhiberi.640.n.81.& ſeqq.

Exceptio ſeparationis donorum poteſt opponi poſt rem iudicatam.p.641.n.86

Inuentarij confecti exceptio competit hæredi condemnato.ibid.n.87

Exceptio quod quis non erat creditor ad bona maioratus de qua nec fuit oppoſitum nec cognitum,non poteſt in ſententia graduationis comprehendi.p.642.& ex n.104.cum ſeqq.

Exceptio ex inſtrumento reſultans tunc ſupplet expreſſam oppoſitionem ſi ſit fauorabilis producenti.ibid.n.116

Exceptionis oppoſitio inducitne ex productione inſtrumenti in eo contentæ.ibid.n.111.

Exceptio debet opponi à parte aliàs omiſſa,in ſententia non comprehenditur.ibid.n.112

Exceptionem apparentem ex inſtrumento iudex videtur non attendiſſe,ſi pro actore producente pronunciauit.ibid.n.114

Exceptio quæ externa eſt ex probatione,non poteſt dici ex inſtrumento conſtare ibid.n.115

Exceptio

Exceptio dilatoria admiſſa poſt litem conteſtatam eo quod reus iurauit nouiter ad ſuam notitiam permiſiſſe reiicitur, ſi poſtea appareat reum illius notitiam habuiſſe.p.687.n.57

Exceptio compenſationis, quæ poteſt opponi cedenti, poteſt etiam opponi ceſſionario. ibid. n. 20.& 21.& ſeqq.

Exceptio reſpiciens rem ceſſam poteſt opponi contra ceſſionarium,ibid.n.13

Declara, exceptio orta iam erat contra cedentem tempore ceſſionis.ibid.n.24

Secus ſi eo tempore exceptio non erat quæſita, p.685.n.25

Per exceptionem oblatæ rationis reddendæ,euitat adminiſtrator compulſionem ſolutionis.p.702. n.20.cum ſeqq.

Exceptio rationis oblatæ legitima eſt ad impediendam executionem liberationis in adminiſtratorem directæ.p.704.n.35.36.37.& 38

Exceptio rei iudicatæ ſuper negotio principali latę obſtauit exceptioni in cedenti, ſi ſuper ea fuerit plenè cognitum,non aliàs.p. 641.ex n. 98. cum ſequentibus.

Exceptio introducta à lege in fauorem alicuius ſubintelligitur,ſi ipſe opponat,non aliter p. 33. & 39.n.56.& 18

Exceptione quod creditor prior prius agat contra hypothecam ſpecialem introducta in fauorem poſterioris creditoris debitor vti nequit.p.143. ſub.n.14

Exceptione rei non traditæ emptor ſemper tutus eſt, etiam aduerſus executionem rei iudicatæ p.272.n.63

Et hanc exceptionem rei non traditæ non oppoſitam apertè poteſt iudex ex officio ſupplere.ibid num.64

Exceſſus.

Vide *Facultas*.

In Exceſſu facultatis ſemper adeſt defectus poteſtatis p.383.& 384.n.17.& ex n.22.cum ſeqq.

Excedenda non eſt prouiſio iuris,vel hominis facta determinato modo.ibid.n.18

Ob Exceſſum non tota executio, ſed exitus reuocatur p.389.n.86

Exceſſus in executione eſt quid diuerſum,& ſeparatum à re iudicata, quæ exequenda committitur ibid.n.87

In Exceſſu deficit facultas & poteſtas à iure conceſſa,à iure hæredi grauato,limitate tamen ad certam cauſam.p.390.n.92.& 93.& ſeqq.

Non dicitur vtiliter geſtum, quando quis excedit debitum.ibid.n.96.& ſeqq.

In Excedente decretum iudicis ſemper adeſt defectus poteſtatis.p.410.n4.

Adminiſtrator,procurator,inſtitor,& ſimilis excedendo non datum,de proprio tenentur, quia in exceſſu ſe obligare intelliguntur. ibid. num. 13 & 14

Nec in exceſſu obligant adminiſtratorem, vel dominum ibid.

Procurator ad vendendum excedens fines mandati tenetur reſpectu exceſſos.ibid. n.15. & ſequentibus.

Excuſſio.

Ad excuſſionem tunc citari debent fideiuſſor,& reus ſi aſſiſtunt liti,contra debitorem motæ vel ſint conuicti.p.189.n.84

Secus quando in lite mota contra debitorem non aſſiſtunt,quia tunc ſufficit inopiam oſtendere in iudicio contra principalem ibid.n.85.& 86

Excuſſio vbi eſt neceſſaria,an requirat ſententiam declaratoriam.p.189.n.86

Excuſſionem non fuiſſe diligenter factam ſupponat fideiuſſor, ſi interpellatur à creditore, oſtendat bona debitoris adeſſe legitimè facta iudicatur. ibid.n.88.

Sententia ſuper executione bonorum debitoris non tranſit in rem iudicatam,ſed quandocumque bona debitoris appareant,noua fit executio.ibid. num.89

Sententia executionis non tranſit in iudicatum quominus ipſe condemnatus, vel tertius poſſit quandocumque de exiſtentia bonorum docere. p.184.nom 29

Excuſſio in bonis immobilibus ſuſtinetur, ſi non probetur quod adſunt mobilia.p. 190.n.98

Excuſſio debitoris principalis ex eo probatur quod intra terminum fide poſſeſſori præfixum bona debitoris non oſtendat.ibid.n.91

Sententia lata ſuper excuſſione bonorum non tranſit in rem iudicatam, quominus ſuperuenientibus vel deficientibus iterum poſſit refricari eadem excuſſionis exceptio.p.213.n.28.& 29

Excuſſione facta contra principalem debitorem, ſi tertius poſſeſſor conueniatur,& poſt litem conteſtatam bona ſuperueniant debitoris,adhuc poteſt tertius excipere de excuſſione facienda.pag. 214.n.30

Excuſſionis exceptio eſt temporalis,& vno tempore poteſt prodeſſe debitori, & obeſſe creditori, & contra.p.213.214.n.31.& 32

Excuſſio prius facienda eſt in bonis conſignatis ad ſolutionem faciendam antequam recurratur ad alia bona debitoris p.215.n.29

Excutere an prius teneatur creditor hypothecam ſpecialem quàm generalem. pag.38.num.4. cum ſequentibus.

Excuſſio in aliis bonis non requiritur, quando ære alieno grauata monſtrantur, & adeſt concurſus creditorum.ibid n.8

Creditor ex facultate Regia non agit aduerſus maioratum niſi prius excuſſis bonis liberis.pag39. n.16.& ſeqq.

Ab Excuſſione bonorum liberorum poteſt creditor releuari,ergo poteſt cogi,vt agat contra maioratum ſemel & obligatum, non eſt bonum argumentum.p.400.n.14

Ab Excuſſione quam quis prius facere tenetur releuatur propter concurſum pendentem ex iuris beneficio. p.401.n.30

Non tamen eo vti creditorem inuitum arctat.ibid. n.31.& ſeqq

Excuſſionis exceptio non oppoſita nihil operatur. ibid.n.33

Creditor anterior prius excutere cogitur bona libera,& cum creditoribus ad ea litigare antequam perueniat ad maioratum ſimul obligatum in ſubſidium ac conditionaliter.p.401.& 402.n. 36.& 37

Et ſufficit quòd bona libera excutet, etiam litibus vexata, vt putant Doctores.ibid.n.38

Sed de veritate opinionis dubitat author.ibid.numer.39

Excuſſio bonorum reſpicit totum debitoris patrimonium,& ideo eius iudicium dicitur vniuerſale p.14.n.3

Excuſſio contra principalem debet præcedere auocationem pecuniæ ſolutæ poſteriori creditori. p.82.n.75

Creditor cui à debitore fuit facta conſignatio,eam excutere

excutere debet anteaquam reddat contra debitorem.p.79.n.40
Ad Auocationem pecuniæ ſolutæ poſteriori via ordinaria eſt agendum.p.83.n.77
Ab Excuſſione releuatur creditor conueniens fideiuſſorem identitatis facto concurſu per principalem.p.183.n.35
Ab Excuſſione an releuetur creditur docendo concurſum ſiue factum à principali debitore, dum conuenit fideiuſſores, aut tertium poſſeſſorem.p 182.n.1.& ſeqq.
Affirmatiua prupuniunt opinio.pagin.183.num. 2. & 3
De concurſu docens creditori per inſtrumentum Authenticum executionis, exceptionem excludit ibid.n.4.5.6.& 10.
Sine executione bonorum liberorum ſtatim in concurſu agi poteſt ad bona maioratus hypothecata ibid.n.7
Inopia certa & notoria releuat ab excuſſione.p.183 & 184.n.12.& 14
Excuſſione releuat quælibet difficultas conueniendi principalem.ibid.n.14
Excuſſio non requiritur quando principalis eſt abſens,& in alieno territorio,& non vbi iudicium agitur.ibid.n.15
Excuſſio in quibus caſibus releuatur.ibid. n.16.remiſſiuè
Excuſſio ceſſat, ſi principalis eſt difficilis conuentionis,quia potens rixoſus,cauilloſus,aut in ſoluendo durus.ibid.n.17.18
Excuſſio ceſſat,ſi principalis de facto, vel de iure nequit conuenire.ibid.n 19
Difficultas conueniendi principalem iudicis relinquitur arbitrio.ibid.n.20
Fideiuſſor poteſt allegare quod ſuis ſponſis principalis excutiatur quando aſſeritur difficilis eſſe conuentionis.ibid.n.21
Excuſſio ſemel facta ad inſtantiam vnius creditoris omnibus fideiuſſores conuenire volentibus prodeſt.p.185.n.32
Excuſſio debitoris principalis quando præciſa ſit, vel non,vide per ampliationes, & limitationes remiſſiuè.ibid.n.34
Excuſſio oppoſita per fideiuſſorem conuentum, an ſimultaneo proceſſu poſſit tractari, & formari. ibid.n.36.& ſeqq.
Excuſſionem debitoris præcedere debere priuſquam ad fideiuſſores.& tertios perueniatur qui teneantur.ibid.n.185.& 286.n.37.contra n.46
Excuſſionis exceptio in executione rei iudicatæ poteſt opponi ibid.n.43.& ſeqq
Excuſſionis exceptio, an anomala ſit,itave quocunque tempore opponi poſſit.p.186.ex num.44.& ſeqq.
Excuſſionis exceptionem oppoſitam à fideiuſſore conuenco ſimul poſſe cum conuentione in iudicio deduci, & ſimultaneo proceſſu tractari verius eſt.ibid.ex n.46.& ſeqq.
Excuſſio debitoris poteſt fieri pendente iudicio contra fideiuſſorem,vt tertium poſſeſſorem.ib.n 47.48.51. & 66
Aduerſus excuſſionem,exceptionem oppoſitam admittitur replicatio debitorem non eſſe ſoluendo ibid.n.49.cum ſeqq
Excuſſione non oppoſita,aut non probata ſimultanea cognitio procedit quoad condemnationem principalis, & fideiuſſoris non quoad executionem, in qua excuſſionis ordo ſeruatur, ibidem num.53
Creditor,qui in diſcurſu litis ſimultaneæ inopiam debitoris non probauit non poteſt obtinere contra fideiuſſorem ibid.n.54
Debitore & fideiuſſore in eadem ſententia condemnatis ſuſpenditur executio fideiuſſoris quouſque diſcuſiatur & exequatur principalis.p.187.188. n.55.56.& ſeqq.
Aduerſus omiſſam excuſſionem minor reſtituitur. ibid.n.61
Excuſſionis exceptio opponi non poteſt, quando excipientis non intereſt.ibid.n.62.& 63.
Excuſſionis exceptio non reſpicit ſubſtantiam obligationis,ſed actionis exercitium.ibid.n.72
Excuſſionis exceptio per viam præpoſterationis iudicij appoſita tribunalibus.ibid.n.64.& 55
Excuſſionis exceptio non obiicitur ordini iudicij, ſed ordini excuſſionis,& exactionis.ibid.n. 73.
Exceptio excuſſionis non conſideratur reſpectu iudicij ad eius præpoſterationem, ſed ad intereſſe partis.ibid.n.74
Excuſſionis exceptionem dilatoriam eſſe,& proponendam ante litem conteſtatam verius eſt.p.188 & 189.n.76.77.& ſeqq
Excuſſionis exceptio non poteſt opponi in ſecunda inſtantia.ibid.n.81.& 82
Excuſſio ſemel facta præiudicat,& prodeſt aliis creditoribus in iudicio non ſtantibus.p.34.n.58
Excuſſionis ſententia non tranſit in rem iudicatam quominus fideiuſſor,& tertius poſſit poſtea oſtendere bona debitoris ſtare.ibid.

Exhibitio.

Ad Exhibitionem condemnatus clericus,vel nobilis coguntur per carcerem ob contumaciam. p. 315.& 317.n. 36.36.38.cum ſeqq.

Executio.

Executio ſententiarum alibi,& extra iudicium concurſus vniuerſale per creditores obtentatum neglecta attractione cauſarum,an ſuſpendatur,quouſque concurſus terminetur.p. 33.n. 54. cum ſeqq.
Executiua cauſa differri non debet ob cauſam ordinariam à debitore motam,ſimul concurrentem. p.142.& 146.n.9 & 43
Executiua cauſa non retardatur per reconuentionem in eodem iudicio deductam.ibid.n.10
Executionem inſtrumenti nullitas contractus in iudicium deducta non impedit.p.142. & 146.n. 11.& num.26
Executiua cauſa,& ordinaria concurrentibus in iudicio concurſus vniuerſalis; an illa vti priuilegiata ad ſe contrahat ordinariam, ita vt totum concurſus iudicium ſit via executiua agendum. p.142.& 147.n.14.15.16 & n.48
Executiuæ cauſæ ſi iudex ordinariam præponit, grauamem hoc appellabile eſt.ibid.n..6
Executiua via in concurſu vniuerſali nihil prodeſt creditoribus,cum tractetur de vniuerſali iure eorum in proprietate ad credita irreuocabiliter conſequenda.p.141.n.20.
Executiua via non conuenit concurſus iudicio in quo nihil remanet quod alteri iudicio poſſit reſeruari.ibid.n.21
Executiua via impoſſibilis eſt iudicio prælationis, quæ præciſe requirit viam ordinariam. ibid. n. 20.& 23
Executiua via cedit ordinariæ vtraque concurrente p.145.n.34
Executiuum iudicium facile conuertitur in ordinarium non è conuerſo ibid.n.35
Executiua cauſa,quæ ſemel amiſit ſuam qualitatem

priuilegiatam nunquam illam recuperat.ibidem. num.36.
Executiua cauſa ſemel facta ordinaria ſemper remanet ordinaria & appellabilis ibid.
Cauſæ executiuæ incidentes in concurſum vniuerſalem,quo plenariè, agitur huius naturam aſſumunt propria amiſſa,& ſuffocata.pag.147.n.54. & 55
Executio inſtrumenti non impeditur ob illius nullitatem,aut contractus reciſionem motam in iudicio ordinario.ibid.n.56
In Executiuis exceptio litis pendentis locum non habet p.153.n.37.38.& 39
Executiuis poteſt creditor variare de vna re,aut perſona ad aliam non obſtante litis pendentia 153.154.n.41.n.42.& 43
In Executione rei iudicatæ poteſt apponi exceptio excuſſionis.p.185.n.43
Executio fieri poteſt in redditibus maioratus,ſi alia bona non extent.p.197.n.34.& ſeqq.
Executoria duabus ad inuicem contrariis,an index poteſt eligere quam maluerit p.643.n.122.negatiuè.p.648
Executoriales duæ contrariæ poſſunt eſſe validæ reſpectu diuerſarum perſonarum.ibid.n.123
Vbi datur repetitio eius quod ſolutum eſt, multo magis impedietur executio p.647.n.162
Pro Executione capi non poteſt Marchionatus, & comitatus, quibus iuriſdictio ineſt. pag. 683 num.60
Executio non fit in bonis adminiſtratoris pro debito adminiſtrationis.p. 701.702.n.8.9. & ſeqq.
Executio ſententiæ graduationis non euaneſcit per defectum bonorum,nec diſſoluitur obligatio debitoris, ſed ſuſpenditur & durat, in ſpe acquirendorum.p.771.n.63

Expenſæ.

Vide *Retentio.*
Expenſæ factæ in actu facit præſumere mandatum & ratificationem eius,pro quo factus eſt.p. 300. num.17
Pro expenſis neceſſariis in re euicta à creditore competit poſſeſſori retentio & creditori etiam anteriori præfertur.p.91.92.n.56.64.65. 66. 67. p.90.& ex n.45.cum ſeqq.
Limitata in expenſis vtilibus & voluptuariis.p. 91. 92.n.57 & n.79.cum ſeqq
Expenſæ factæ in refectionem domus minantis ruinam neceſſariæ dicuntur quoad prælationem & retentionem.p.91.n.61.& n.62
Ratio traditur ob quam expendens in conſeruationem rei præfertur omnibus creditoribus anterioribus etiam hypothecariis.ibid.n.64
Tertio expendenti neceſſariò in re debitoris datur hypotheca cum priuilegio prælationis ad cæteros creditores hypothecarios.p.92.num.66.67.cum ſeqq.
Expendens in rem etiamſi hypothecã habeat, creditor eſt valoris expenſarum non proprietatis ipſius rei.p. 93.n.74
Expendens ſi rem teneat debet ipſam in corpus concurſus mittere, vt ſubhaſtetur & ex pretio creditoribus ſatisfiat ſeruata gradus prærogatiua ibid.num.75
Expendens in re voluntariè creditor chirographarius & perſonalis eſt cui ſine prælatione ſoluitur,ibid.n.76
Expendens neceſſario & in rei conſeruationem habet in eam hypothecam ac prælationis priuilegium.n.80
Expenſæ factæ à tertio rei hypothecatæ poſſeſſore ſoluendæ ſunt ante creditores & ad id in concurſu res ſubhaſtatur.ibid.n.81
Expenſæ factæ in re hypothecata etiam ſubiiciuntur.ibid.n.84.& 85
Expendens in re hypothecata liberatur à creditoribus ſoluendo valorem rei attento tempore, quo res non erat meliorata.p.93.94.n.86.& 87
Expendens rem hypothecatam impedire non poteſt redditionem eius inſtantibus creditoribus. p.94.n.88
Expenſæ erogatæ per adminiſtratorem pro cultura & cum bonorum adminiſtratione ei ſoluuntur vltra ſalarium aſſignatum.p. 145.& 147.n.34. & num.56
Expendenti & mutuanti in conſeruationem rei ſocietatis aut negotiationis aut pro alendis inſtitoribus datur hypotheca cum prælatione in ipſo corpore ſocietatis.p.102.n.103.& 104
Expenſæ litium & patrocinia aduocatorum pro rerum tutela & conſeruatione neceſſariæ exiſtimantur, ac onus rei dicuntur ad quas tenentur ſucceſſor maioratus,fideicommiſſarius, proprietarius,ſocius & ſimilis.p.713.n.16.17.18.& 19
Expendens in funus licet id ducat in ſtipulationem conſeruat priuilegium prælationis.pag. 100. ex num.88.& ex n.84

Euictio.

Euictionis poteſtas tollit intellectum acquiſitionis p.716.n.15
Sicut res aliena pignori dari nequit in præiudicium Domini,ita nec eius euictionem impedire poteſt.ibid.
Euictione rei ſubhaſtatæ ad notitiam creditorum iſti non tenentur.ibid.n.16
Etiamſi ſaltim teneantur pretium receptum reſtituere emptori victo.ibid.n.17
Euicta re data in ſolutum vel pecunia aduocata,creditor redit ad priorem actionem,contra debitorem,& fideiuſſores.p.156.n.17

F

Facta, Factum, Faciens.

Nihil imputatur ei,qui non fecit quod factum non prodeſt.p.191.n.18
Ad factum nobilis obligatus per carceres cogitur. p.315.316 n.34.& 35.& ſeqq.
Faciens id ad quod ex iuris diſpoſitione præciſè tenetur,non dicitur ſponte facere.pag.135.n.81 cum ſeqq.
Facere aliquid coactè,vel metu coactionis idem eſt quando quis ſciebat cogi poſſe.p. 136.n.86.& ſeq.
Non poteſt quis per alium facere,quod per ſeipſum facere non poteſt p.241.242.n.20.& 21
Diſpoſitio omnis,quæ ad factum refertur in dubio cenſetur perſonalis.p.458.n.67
Facere aliud,eſt aliud permittere.p.460.n.93
Factum legis velocius & potentius quàm factum hominis.p.481.482.n.8.9.& 10
Regula;factum legitimè retractari non debet,licèt caſus poſtea euenerit à quo incipere non potuit explicatur p.685.n.26.& ſeqq.& n.55
Fallit,quando cauſa ob quam factum eſt, deuoluitur ad non cauſam.p.686.n.55
Ex alieno facto nemo poteſt prægrauari. pag. 726 n.35.& 36
Factum legitimè retractari nõ debet,licèt caſus poſtea euenerit à quo nõ poſſit inchoari.p.734.n.8

Contra

Contrahentes habentes reſpectum ad effectum non ſufficit nndum factum.ibid.n.12. cum ſeqq.
Factum quod eget approbatione, vel confirmatione ſuperioris caret effectu donec à ſuperiore confirmetur.pagin.269.num.33. & ſequentibus, & à num.28

Facultas.

Vide *Aſſenſus.*
Facultas an videtor non facta Principi relatione de pacto inito inter poſſeſſorem, & immediatum ſucceſſorem de non alienando bona maioratus, nec impetrando facultatem, nec ea vteodo. p.289.ex n.1.cum ſeqq.
In hoc impetrante tria conenrrunt impedimenta, prohibitio alienationis, pactum de non alienando,& pactum de non impetrando facultatem,nec ea impetrata vtendo.ibid.n.2.cum ſeqq.
Ex facultate regia ad alienandum taciro pacto de non alienando nihil detrahitur iuri contrahentis quominus contra impetrantem poſſit ius ſuum perſonale proſequi p.290 n.12
In Facultatis impetratione non tenetur impetrans facere relationem diſpoſitioois nullæ. pag. 292. num.19
In Facultatis impetratione an ſit facienda relatio de pacto de non impetrando facultatem. ibid. num.21
Facultas ad alienandum eſt ſubreptitia non facta principi relatione pacti de non alienando bona maioratus, & non impetrando facultatem, vel impetrata non vtendo,verius probatur.ibidem, n.22.cum ſeqq.
Facultas impetrata ſuper ſpurietate non facta relatione, quud ſpurietas procedit ex duplici cauſa, purà,tam ex parte patris, quàm ex parte matris. p.293.n.25.26.& 27
Ea ſtilo impetrandæ facultatis, & gratiæ moltæ poſſunt oriri fraudes & præiudicia tertio.p.299. ex n.1.& ſeqq.
Facultas & gratia à qooquam poteſt impetrari abſque mandato.ibid.n.2
Facultas impetratur ſuppoſito nomine eius,cui impetratur,qui forte ignorat impetrationem. ibid. n.34. & 35
Facultas aſſerens pro parte.P.fuiſſe imperratam,an probet,aliunde non conſtito per ipſum.P. fuiſſe impetratam.ibid.n.8.& ſeqq.
Ex Facultate aſſerente pro parte tua P. poſſeſſoris talis maioratus nihil probatur pro eios parte fuiſſe impetratam, aliunde non conſtito verius probat.p.300.ea n.11.cum ſeqq.
Facultas ad alienandum bona maioratus aſſerens pro parte.P.poſſeſſionis fuiſſe poſtulatam, nihil probat.ibid.n.16.cum ſeqq.
Facultas ad alienandum bona maioratus aſſerens pro parte poſſeſſoris fuiſſe poſtulatam,non probat in eius præiudicium.p.301.n.26
Creditores contrahentes ſub facultate aſſerente pro parte poſſeſſoris fuiſſe impetratam,nullum ius prætendere poſſunt in concurſu maioratus. ibid.num.27
Facultas impetrata à noo vero poſſeſſore maioratus nihil probatur ſe cum contrahentibus ibid.n.28
Niſi aliter conſtet,& appareat facultatem fuiſſe impetratam ab eo,qui in ea ſupponitur,& aſſeritur. ibid.n.29.cum ſeqq.
Facultatis ratificatio impetratæ abſque mandato, ſiue expreſſa, ſiue tacita ex aliquibus actibus ad ratificationem tendentibus prodeſt. pagin.302. num.34
Facultate à tertio impetrata,ſi poſſeſſor maioratus vſus fuit,reualidatur, & idem operatur, ac ſi ab ipſo fuiſſet impetrata.ibid.n.35
Facultas ad alienandum impetrata ſine mandato poſſeſſoris nihil operatur.ibid.n.36
Poſtquam tamen ea vſus fuit probat,& ratificatur. ibid.n.37
Facultas vſus operatur, ac ſi à principio ipſe poſſeſſor maioratus facultatem impetraſſet.ibid.n.38
Creditor contraheus cum poſſeſſore maioratus virtute facultatis à tertio impetratæ abſque mandato ſemper tutus eſt, vt in concurſu graduetur.ibidem,n.39
Facultatem regiam impetratam à tertio nomine poſſeſſoris in ſua vita ea non vtentis nequit ratificari à ſucceſſore.ibid.o 40
Facultas regia etiam valida ad alienandum bona maioratus, qua in ſua vita impetrans non fuit vſus, noo tranſit in ſucceſſorem. ibidem. num. 41
Facultas aſſereos nomine talis poſſeſſoris maioratus fuiſſe impetratam probat in antiquis,etiamſi de tertij præiudicio agatur.pag.303.num.45. & 46
Facultate regia,an egeat populus vt concurſum formare poſſit inter ſuos creditores, abundè. p. 10. per tot.
Facultas ad alienanda bona maioratus etiam ob cauſas.Auth.res quæ,C. commun. de legat. noo niſi ea magna cauſa concedi debet. p. 199. n. 67. 68.69.70.& ſeqq.
Creditores mutuantes poſſeſſori maioratos intra ſummam permiſſam à facultate regia, & mutuantes vltra ſummam, an pariter omues concurrant ad quantitatem permiſſam pro rata, vel an omnium contractus vitientur. pag. 382. ex n.1.cum ſeqq.
Mutua priora coutenta intra metas facultatis regiæ ſuſtineri, alia vero vltra illas eſſe irrita. verius oſtenditur.pagin. 383.ex numer.10.cum ſequentibus.
Facultas ad alienandum bona maioratus ſtrictè interpretatur iuxta verba ipſius. ibidem, numer.12
Facultas conceſſa ad certam rem, quantitatem, cauſam vel perſonam, oon extenditur ad aliam rem, cauſam, vel perſonam. ibidem, numero 13
Quod vltra facultatem ſit non tenet ex defectu poteſtatis qua poſſeſſor caret vltra facultatem. ibid.n.14
Facultas vbi in aliqoo poteſt operari non extenditur vltra tanquam ſtricti iuris. pagin. 384. num.15
Vltra facultatis limites geſta nulla ſunt ex notiſſimo poteſtatis defectu gerentis.ibid.n.16
Facultas conceſſa ad tranſlationem penſionis limitata ad certam quantitatem, vltra quantitatem facta tranſlatio non ſuſtinetur.ibid.n.19
Suſtinetur tamen quantitate permiſſa, in exceſſu autem vitiatur.ibid.n.20
Facultas Pontificis ad transferendum certam penſionem,vitiatur, ſi alia penſio transferatur.ibid. n.21.& n.22
Facultas ad diuidendum feudum inter filios ſi vltra diuiſionem fiat ſubſtitutio, quoad ſubſtitutionem facultas vitiatur.ibid.n.23
Creditores mutuantes poſſeſſori maioratos intra ſummam contentam in facultate,legitime, & irreuocabiliter contraxerunt.ibid.n.25

Cæteri verò vltra ſummam facultatis mutuantis nulliter contraxerunt, & cum perſona carente poteſtate. ibid. n. 26

Contrahens cum poſſeſſore maioratus, ſi facultatem Regiam non examinauit ſibi imputare debet. ibid. n. 27

Quantitas contenta in facultate Regia diuidua eſt. p. 385. n. 35

Facultatem habens ad alienandam rem, ſi duobus vendat, primus præfertur, etiamſi ſecundo tradat. ibid. n. 36

Quia per primam alienationem facultas conſumpta & extincta fuit, & ad ſecundam defecit poteſtas ibid. n. 37. cum ſeqq.

Ex facultate ad transferendum certam quantitatem perſonis, ſi pluribus viciſſim vltra ſummam fuerit tranſlata penſio, priores intra ſummam contenti præferuntur poſterioribus in ſummæ exceſſu p. 386. n. 50

Facultate ſemel completa in quantitate permiſſa extinguitur poteſtas ad transferendum. p. 386. 387. n. 51. & 52

Conſumpta & completa quantitate facultatis Regiæ, alienationes ſubſequutæ nullæ ſunt, & inefficaces. ibid. n. 53. vſque ad 59.

Mutua recepta per poſſeſſorem maioratus vltra quantitatem permiſſam à facultate regia ſunt irrita ex defectu poteſtatis; cætera autem ſub facultatis limitibus contenta ſuſtinentur. ibidem, n. 60

Facultas ſub conditione (quæ etiam tacitè ſubintelligitur) vt prius obligentur bona libera ſuſtinetur in reſiduo, bonis liberis excuſſis non tamen in totum vitiatur. p. 388. n. 61

Facultas regia pro certa & limitata quantitate, vltra eam cenſetur prohibere, pagina 390. numero 90

De facultate Regia pro certo & limitato tempore ad facultatem pro certa & limitata quantitate valide argumentatur, vt in vtroque exceſſus in tempore, aut in quantitate vertitur. ibidem. n. 91

Obligatio vltra modum facultatis limitatæ eodem modo vitiatur, ſiue vnica ſit, ſiue plures ſucceſſiuè & cum diuerſis perſonis factæ. ibidem, n. 97

Siue vnus ſit creditor, qui vnico contractu contraxit vltra quantitatem facultatis vel ſucceſſiuè plures, ſiue plures ſint creditores viciſſim mutuantes, quidam intra ſummam facultatis, quidam vltra eam nullus pro exceſſu, ius aut hypothecam habet. p. 391. n. 103

Quo tamen ordine iſti omnes concurrere, & exigere poſſunt ex bonis maioratus. ibidem, n. 104

Allegandi mutuatum feciſſe vltra quantitatem facultatis incumbit onus probandi. ibidem, numer. 108

Idem in aſſerente facultatem fuiſſe conſumptam tempore mutui, quod docere tenetur & ſimul obligationes priores factas fuiſſe virtute eiuſdem facultatis ibid. n. 109

Secus quando in eadem facultate, & ſimul contractu exhibitis de veritate appareat. p. 383. & 391. n. 111. & 111

Plures creditores diuerſis temporibus mutuantes intra & vltra ſummam facultatis priores, poſteriores ſunt & de ratione. pag. 392. n. 113. & 114

Plures creditores ſimul in eodem contractu mutuantes vltra ſummam facultatis, an omnes pro rata ſint admittendi ad ſummam permiſſam. ibid. n. 115

Facultas transferendi penſionem ſimpliciter conceſſam ad certam quantitatem, non prodeſt vltra eam. ibid. n. 116. & ſeqq.

Creditores in tempore ſimul pro rata admittuntur ad quantitatem permiſſam in facultate Regia. p. 393. n. 137

Facultas ad maioratum obligandum tacitam habet conditionem, bonis liberis non exiſtentibus etiamſi in facultate ſit omiſſa. p 384. n. 16

Facultate Regia vetitum eſt creditori anteriori habenti obligata bona maioratus, & libera, prius ad maioratum agere. p. 400. n. 19

Quam opinionem plurimi tenent & defendunt contra Molinam. ibidem, numero 20. 21. & ſeqq.

Nec contrariam firmiter tenet Molina; ſed ſub dubio. ibid. n. 22

Creditor qui virtute facultatis contentatur obligare maioratum negligens obligare bona libera horum reſpectu ſolum remanet creditor perſonalis. p. 401. n. 47. & ſeqq.

Niſi aliàs fuerint prius legati tacitam à iure habentes hypothecam. ibid. n. 48

Facultas Regia licet permittat maioratum obligari deficientibus liberis, hæc non manent obligata tacitè, nec expreſsè. ibidem, numero 49. & ſeqq.

Per facultatem alienandi, vel obligandi maioratum, non inducitur alienatio, vel obligatio, niſi cum effectu fiat p. 403. n. 52

In decreto iudicis ad alienandum bona minoris, & in licentia viri data vxori. ibid. n. 53.

Facultate Regia ad alienandum vel obligandum maioratum poſſeſſor poteſt vti in parte, vel in toto, vel prorſus eam vti. ibid. n. 54.

Auendanus putans per facultatem Regiam manere obligata bona libera poſſeſſori carpitur. ibid. n. 55. & ſeqq.

Facultas Regia ad mutuo recipienda mille, an comprehendat mille in aurea vel argentea moneta. p. 420. n. 1. cum ſeqq.

Facultatem ſimpliciter ad mille comprehendere monetam argenteam dixit Noguerol. ibidem, n. 3

Ex Facultate Regia ad vendendum poteſt quælibet alienatio celebrari. ibid. n. 8. & 9

Ex Facultate ad conficiendum maioratum apponi poteſt conditio, quod per electionem ſuccedatur. ibid. n. 10

Facultas Regia ſemper intelligitur iuxta naturam actus cui accedit. ibid. n. 11

Facultas pro ſecuritate dotis reſtituendæ ſuper maioratu aut feudo, comprehendit caſum reſtitutionis ob vergentiam viri ad inopiam. ibid. n. 12

Facultas ad vendendum bona maioratus operatur in creatione cenſus ſuper ipſis bonis, ibid. n. 13. & 14

Facultas ad obligandum maioratum pro ſorte principali comprehendit obligationem pro intereſſe & reditibus. ibid. n. 15

Facultas Regia comprehendit conſequutiuum & acceſſorium. p. 421. n. 20

Facultatem ad mille non comprehendere mille in aurea, vel argentea moneta, multis adſtruitur fundamentis. ibidem ex numero 22. & ſequentibus.

In

In hoc articulo Noguerol opinionem, nec Amayæ reiicit author illam abſolutè relaxantem in facultatem Regiam hanc abſolutè,& indiſtinctè, reſtringentem.ibid.ex n.16.& ſeqq.

Facultas Regia limitata ad mille,impoſſibile eſt vt extendatur ad maiorem quantitatem. ibid.num. 27.& 28

Nec poſſeſſor in exceſſu poteſt obligare maioratum.ibid.n.19.& ſeqq.

Facultatem ſimpliciter ad mille an comprehendat mille in argentea moneta fœdere diſtinctionis iuridice componitur opinionum diuerſitas. p. 422.ex n.33.cum ſeqq.

Facultates obtentæ ad mille ſimpliciter ex tempore quo monetarum intrinſecus valor æqualis permanebat, proculdubio omne indiſtinctè monetæ genus comprehendebant. ibid. numer.36. & 38

Facultatis impetratæ ſimpliciter ad mille tempore quo inæqualitas valoris inter monetas fuit cognitas; nullatenus comprehendunt argenteas monetas.ibid.n.37

Facultas generalis ad alienandum vbi præcedit,ad alienationis perfectionem alia non requiritur. p.273.n.67.cum ſeqq.

Facultas ad alienandum data in inueſtitura feudi, etiam addito quod aſſenſus petatur, validat alienationem,etiam ante aſſenſum. ibid.num.60.70. & 71

Facultas regia ad alienandum; ſiue ſequatur ſiue præcedat,æqualiter operatur.ibid.n.78

Creditores comparentes in concurſu cum facultate ſubreptitia excluduntur.p.280.n.1

Facultas ad alienandum bona maioratus eſt mera gratia,& diſpenſatio, per quam habilitatur poſſeſſor.ibid.n.2

Facultas ad alienandum eiſdem regulis regitur, quibus alia reſcripta gratioſa.ibid.num. 3. & ſequentibus.

Facultas ad alienandum eſt ſubreptitia ob non factam principi relationem omnium, quæ cum mouere poterat ad non ita facilè concedendum. ibid.n 6.7.& 8

Facultas eſt ſubreptitia, ſi principi non fiat integra relatio omnium qualitatum rei.ibid.n.9

Facultatis regiæ ſubreptio,an cenſeatur excluſa per clauſulas,ex certa ſcientia, non obſtantibus de plenitudine poteſtatis.ibid.n.10

Creditor contrahens cum facultate regia ſubreptitia anteaquam fuerit confirmata nihil agit, nec poſtea contractus confirmatur à principe. ibidem.num.11

Facultas regia eiſdem cauſis redditur ſubreptitia, quibus & cæteræ gratiæ,& ideo facienda erit relatio principi eorum omnium,quæ mouere poſſunt ad difficulter concedendum.ibid.n.12

Facultas impetrata à poſſeſſore maioratus,qui poſtea euictus fuit, reſoluitur tanquam ſubreptitia p.281.n.13

Alienatio,& hypotheca bonorum maioratus ex facultate ſubreptitia nulla eſt.ibid. n.14

Facultas,vt euitet ſubreptionem,debet principi fieri relatio ſpecifica eorum, quæ mouere poſſunt, vel ad non concedendum,vel ad difficiliùs concedendum.ibid.n.15

Nec ſufficit facta relatio ſub inuolucro verborum, quæ vitiat facultatem.ibid. num. 16. 17.18. & num.19

Facultas ad alienandum non facta mentione clauſulæ prohibitiuæ, & pœnalis, ne valeat alienatio etiam cum facultate regia,an ſit ſubreptitia.ibid. n.20.& ſeqq.

In Facultate concedenda facultas principis ſuperat omnes clauſulas fundatoris prohibitiuas,& pœnales.ibid.n.21.cum ſeqq.

Facultatis impetrandæ prohibitio, & ea vtendi directa ſucceſſoribus nec directè,nec indirectè inſtingit poteſtatē principis,p.283.n.31.cum ſeqq.

Facultatem ad alienandum bona maioratus nullus impetrare poteſt,niſi poſſeſſor,ibid.n.32

Quando plura obſtant impetranti, nihil prodeſt ſuper vno facultatem obtinere.p.285.num.43.& ſeqq.

Facultas non cadit ſuper impedimentis ignotis principi.ibid.n.45,& 46

Facultas obtenta ad mille eo tempore,quo æqualitas monetarum in valore permanebat,indiſtinctè de quolibet monetæ genere intelligenda erit, p. 612.n.39

Facultas generalis ad certam quantitatem comprehendebat eo tempore quodlibet genus pecuniæ proportionabilis quantitas. ibid.n.40

Ad quod ſingularia iure ponderantur.ibid

Facultatis terminos excedit,qui conceſſa ad mille ſimpliciter argenteam monetam recipit tempore,quo inæqualitas valoris adeſt.p.422.n.44.cum ſeqq.

Ante annum 1608. nulla erat differentia in valore vtriuſque monetæ,atque ideo omnes continentur in facultatibus ſimpliciter tunc expeditis ad certam quantitatem aliter non expreſſa certa monetæ ſpecie.p.423.n.52

Et ita hoc caſu loquutum. fuiſſe Noguerol circa facultatem obtentam,& executam anno 1602.ib. num.53

Nec poſſeſſor eo tempore argenteam monetam recipiens,& ad eam obligans maioratum exceſſit fines,& quantitatem facultatis ad mille ſimpliciter obtentæ.ibid.n.55.& ſeqq

Noguerol perperam ſolet allegari,cum limitatè loquatur in facultatibus obtentis, tempore quo monetarum valor coæqualis erat,non poſtea.p. 424.n.59.& 60

Temporum diſcrimen ante augmentum valoris monetæ argenteæ,& poſt augmentum pro facultatibus impetratis pluries attendit Senatus Pincianus.ibid.n.60. & 61

Facultas poſt annum 1612.ſimpliciter conceſſa ad mille præciſè intelligitur de mille æroſa moneta.ibid.ex n.62

Facultatem ad mille,ſi poſſeſſor maioratus recipiat mille argentea moneta poſt annum 1612. proculdubio excedere dicitur.ibid.n.63

Et pro exceſſu non manere obligatum maioratum. ibid.n.64

Sed ipſum poſſeſſorem maioratus ad exceſſum à ſe receptum manere obligatum.ibid.65

Facultas limitata ad centum deficit in præmio,quo plus æſtimatur centum in argentea moneta; cuius reſpectu maioratus non tenetur.pag.425. num.70

Niſi euidenter probetur illud plus verſum fuiſſe in vtilitatem maioratus quo caſu tenebitur etiam deficiente facultate.ibid.n.71.

Facultate generica,& indefinita ad alienandum bona vinculata poteſt impetrans duos poſſidens maioratus vti in bonis cuiuſlibet.p.427.n.2

Facultas ad alienandum obtenta per poſſeſſorem duorum maioratuum reſtricta ad vnum;ad alium nullo modo extenditur p. 428.n.3

Facoltatem & poteſtatem,qui habet in duobus,ſi ſe reſtrinait ad vnum,ex alio non ſuſtioetur actos. ibid.n.4

Facultas ad alienandum vnam rem maiotatus non exteoditur ad alias eiuſdem maioratus.ibid.

Facultas non extenditur .de parte ad totom. ibid.

Facultas ad vendendam vnam rem ex maiorla matris,non extenditur ad rem vendendam ex maioria patris.ibid.n.5

Facultas concefſa habenti penſiones diuerſas, ad vnam nominatim transferendam,aliorum tranſlatio nolla eſt ibid.

Facultas iodifferens *ſupra tuo maioratu* , coocefſa ei qui plures & diſtinctas poſſidet, vitiator incertitudinis ratinoe ibid.n.6.& ſeqq.

Facultatis regiæ iocertitudo poteſt certificari ex indiciis & demonſtrationibus legitimis , vt appareat,de qoo maiotatu ſenſerit princeps. p. 429. n.9.& ſeqq.

Facultatem impetrans poſſeſſor plurium maioratuum,ſi ſe nomioet poſſeſſor voius,ſuper eo conceſſam fuiſſe facultatem intelligitur. ibid. n.10. 11.& ſeqq.

Facultas incerta & æquiuoca, ſeu generalis declaratur à cauſa in ſupplicatione appoſita , qoæ ſoli vni ex maioratibus valet adaptari. ibid. n.14. & 15.cum ſeqq.

Facultas regis ambigoa generalis vel æquiuoca declaratur à ſupplicatiooe.ibid.o.17.& 18

Facultas generalis emanata ſuper contractu prioeipi præſentato, conceſſa intelligitur ſuper omnibus in eo contentis.p.430.n.19

Facultas regis ad alienandum ſimpliciter conceſſa præciſam habet relationem ad memoriale & preces.ibid.

Facultas ad obligandos duos maioratus ab vno legitimè poſſeſſos,ſi legitimè diuidaotur, vterque pro rata tenetur.p.432.n.33

Et inter eos fiet computatio & diſtributio iuxta valorem fructuum vtriuſque maioratus , itavt qoilibet pro ea parte fructuum recipiat partem crediti & cenſus.ibid.& n.ſequenti.

Facultas ad obligandum plures maioratus non intelligitur in ſolidum , ſed proportionabiliter pro rata ad fructus & prouentus cuiuſlibet,quando ipſi impoſterum diuidantur per legitimam ſucceſſiooem.ibid.ex n.25.& ſeqq.

Facultate regia mediante bona maioratos libera efficiuntur.ibid.n.29.& ſeqq.

Facultas ad alienandum maioratum ſolum tollit impedimeotum reale prouenieos ex prohibitione alienationis bonorum maiotatos.p.436. n.60.61. & ſeqq.

Facoltas ad alienandum vel obligandum bona maioratus ea reddit libera tollendo prohibitionem. ibid.

Facultas ad obligandum concefſa poſſeſſori maioratus putatiuo non tollit impedimentum dominij,nec poteſt.ibid.

Facultas regia ad alienandum eſt ſtricti iuris , quæ non extenditur de re ad rem de perſona ad perſonam,nec de caſu ad caſum.ibid.n.63

Facultas ad alienandum petita ſolum tollit impedimentum ortum ex prohibitione alienationis, non aliud aliunde proueniens.ibid.n.64

Facultas ſolum tollit illud impedimentum ſuper quo fuit petita & conceſſa,noo tamen alia aliunde obſtantia.ibid. n.65

Et ideo alia impedimenta præter ſoblatum à facultate poſſunt opponi contra contractum geſtum virtute facoltatis.ibid.

Facultas ad actum ſui natura reuocabilem non conſumitur per primum actum,ſi reuocetur,& aliud fiat facultatis virtute.p.385.n.36.& 37

Facultas ſuper promiſſione arrharum vltra decimam non comprehendit obligationem maioratus,niſi ſimul ſuper hoc impedimeoto diſpenſetur.p.436.ſub n.65

Facultas regia ad meliorandum filium non extenditur, vt poſſit filiam ratione dotis meliorare. ibid.

Facultas ad alienandum booa prohibita non tollit alia impedimenta prouenientia ex alio capite, vel alia iuris diſpoſitione.ibid.

Per facultatem ad alienandum princeps non intendit ſupplere defectum dominij , qoo caret poſſeſſor maioratus putatiuus.p.437.o.68

Facultas ad alienandum vel hypothecandum intelligitur ſaluo iure partiom.ibid.

Nec tollit ius tertio quæſitum.ibid.

Facultates ad alienandũ vel hypothecandum maioratum expreſſè requirunt dominium in poſſeſſore impetrante ad excluſionem intruſionis. p.438.o.69

Facultas ad alienandum conceditur ſub expreſſa hac conditione & ſuppoſitione,*con tanto que ſean vueſtros proprios*.ibid.o.70.

Facultatis illa verba:*Con tanto*, conditionem præciſam inducunt,qua deficiente facultas nihil operatur.ibid.

Facultas ad alienandum ſub conditiooe conceſſa nulla eſt,coodiriune deficiente.ibid.

Facultas ad alienandum coocefſa poſſeſſori maioratus putatiuo ſupponit eum verum domioum. ibid.

Princeps non poteſt ſupplere defectum dominij in impetrante facultatem ad alienandom bona maioratus.ibid.

Contraheotes non obligantor ex facultate regia,ſed ex ſuo vtriuſque conſenſu.ibid.ſub n.71

Facultas ad alienandom ſolum tollit impedimentum prohibitæ alienationis,à qua non dependet contractus,ſed à contrahentium voluntate ibid.

Facultas Priocipis ad tranſigendom ſeu contrahendum,non tollit impedimenta ad contrahendum aliunde prouenientia nec defectus fiendi.ibid.

Facultas ad alienandum bona prohibita ſolum habilitat perſooam ad alienandum.ibid.

Facultas ad alienandum bona prohibita non reſpicit rem,ſed diſſoluit perſonam à vincolo;& eam habilitat.ibid.n.70

Facultas ſolom tollit obſtaculom qoalitatis feodalis,ſeu maioratos , non tamen addit poteſtatem contrahenti,qoando ei aliàs deficit.ibid.

Princeps concedendo facultatem ad alienandum non alienat,nec diſponit,ſed contrahere permittit.ibid.

Facultas ad alienandom bona maioratus feudi,minoris,& populi,eſt futuræ alienationis permiſſio.ibid.

Aliud,eſt facultas ad aliqoid faciendum, aliud ipſum factum ibid.

Creditorea ſecundi,ſub legitima facultate mutoantes præ extinctione aliorum cenſuum minus legitimè impoſitorum,tuti ſunt.p.449. num.138. & ſeqq.

Facultatem io ſe nullam impetratam à poſſeſſore maioratus putatiuo ad imponẽdum cenſum,ſucceſſor legitimus qoi maioratum eiicit,an poſſit

tacitè vel expreſsè, ratificare, & approbare. p.563. num.1. cum ſeqq.
Facultate Regia ad alienandum maioratum qua impetrans vſus non fuit, an poſſit vti ſucceſſor. p.454. n.8. cum ſeqq.
Facultas faciendi conceſſa per actum nullum non conſumitur, ſed durat quouſque validè ea vtatur. ibid. n.9. & 10
Prohibitus alienare ſub pœna priuationis, ſi facultate quam impetrauit, vſus non fuit, pœnam non incurrit. ibid. n.11
Idem ſi facultate vſus fuerit, ſed nulliter, & inutiliter. ibid. n.12
Facultas & diſpenſatio tenet, etiamſi impetretur ſine mandato. p.455. n.25
Secus in reſcriptis ad lites, quorum impetratio ſpeciale requirit mandatum ibid. n.26
Facultas ad alienandum maioratum poteſt ab extraneo poſſeſſore validè impetrari, ibidem numer.27
Succeſſorem, qui à putatiuo poſſeſſore cenſum ſuperveniens, non poſſe tacitè nec expreſsè ratificare contractum abſque noua facultate verior, & certior opinio eſt, p.456. n.32. cum ſeqq.
In legitimo ſucceſſore euincente maioratum à putatiuo, licèt adſit dominium, ad ratificandum geſta à putatiuo, deficit tamen Regia facultas. ibid. num.37
Facultas ad alienandum maioratum impetrata à poſſeſſore putatiuo ſi ſub duabus qualitatibus, quæ in eo non verificantur. ibid. n.38
Facultas non trahitur ad id, quod principi fuit incognitum. ibid. n.39
Facultas ad alienandum bona maioratus conceditur ſub expreſſa conditione: *Con tanto que ſean vueſtros, y de vueſtro eſtado y maiorazgo.* ibidem, num.40
Facultas ad alienandum maioratum conceſſa ſub aliqua qualitate, vel conditione, ſub contraria intelligitur denegata. pag.456.457. n.45. 46.47. & ſeqq.
Facultas ad alienandum ſub certa forma, qualitate, aut modo continet in ſe prohibitionem alienandi extra formam, qualitatem, aut modum. ibidem, num.49
Facultate ad alienandum obtenta ab intruſo victi vti non poteſt verus ſucceſſor in maioratu cum nulla fuerit. ibid. n.51. & ſeqq.
Facultas impetrari nequit ſuper alienatione mortuo alienante in præiudicium ſucceſſoris, nec iſtius ratificatio valet abſque noua facultate. ibid. n.55 & 56
Facultas impetrata non tenet poſt mortem alienantis rem maioratus. ibid. n.57
Facultas emanata in confirmationem alienationis abſque ea antea facta non trahitur retro ad tempus contractus; ſed operatur à tempore impetrationis. p.458. n.61
Facultas ad alienandum bona maioratus non tranſit re integra in ſucceſſorem etiam immediatum. ibid. n.65
Facultas ad alienandum eſt ſtricti iuris & propterea non extenditur ad ſucceſſorem impetrantis. ibid. n.68. & ſeqq.
Facultates ad alienandum aut hypothecandum maioratus bona odioſæ & reſtringendæ. p.459. num.73
Habilitationes ad alienandum ſunt ſtricti iuris, quæ perſonam impetrantis non egrediuntur. ibid. num.74
Facultas eſt ad alienandum diſpenſatio. ibid. n.75
Facultas ad alienandum non extenditur de vna re ad aliam, de perſona ad perſonam, de tempore ad tempus, nec de caſu ad caſum. ibidem, num.76
Facultas ad alienandum eſt diſpenſatio, & ſolum habet locum in caſu expreſſo. ibid. n.76. & 77
Facultas ad alienandum non extenditur de perſona ad perſonam. ibid. n.78. & 79
Facultas ad alienandum de vno caſu ad alium non extenditur. n.80
Facultas ad alienandum non extenditur de credito ad creditum, ſeu de debito ad debitum, etiamſi militet eadem ratio. ibid. n.81
Facultas ad alienandum pro ſoluendis decurſis non extenditur ad redditus decurrendos. ibid. n.82
Facultas ad alienandum propter æs alienum vrgens non intelligitur de ære alieno contracto poſt facultatem. ibid. n.83.
Facultas ſuper alienatione iam facta non extenditur ad faciendam, nec è conuerſo. ibid. n.84. & 85
Quod intellige ignorante principe actum iam geſtum, ſecus ſi ſciente per veram & ſpecificam relationem. ibid. n.86
Facultas, qua impetrans vſus non fuit, non tranſit in ſucceſſorem feudi, emphyteuſis & maioratus. p.460. n.87
Facultas ad alienandum eſt deſtinata ad faciendum. ibid. n.89
Aliud eſt facultas ad contrahendum, aliud ipſe contractus. ibid. n.90
Aliud eſt facultas, & diſpenſatio ad contrahendum matrimonium, aliud ipſe matrimonij contractus. ibid. n.91
Facultatem princeps concedendo ad alienandum non eſt qui alienat ſed qui alienare permittit, adimendo impedimentum prohibitivæ alienationis ibid. n.92. & 93
Facultatem ad alienandum obtinens ſi non alienet, nihil actum nec impetratum intelligitur cum impetrantis libero ſit arbitrio, vti vel non vti facultate. ibid. n.94
Facultatis virtute alienans an teneatur alienare in publica ſubhaſtatione. ibid. n.95
Facultas, & aſſenſus ad alienandum, non eſt actus de per ſe ſtans, quæ deficiente contractu, nihil habet in quo figat pedem. ibid. n.96
Facultate ad alienandum maioratum vel hypothecandum, poteſt impetrans ea non vti, vel vti in totum vel in parte. ibid. n.97. & 98
Facultas regia ad certam pecuniæ quantitatem mutuò accipiendam, eſt diuidua, ibid. n.99
Doctores contendentes, an facultas, qua impetrans non fuit vſus, tranſeat in ſucceſſorem vt ea vtatur, clarè ſupponunt, facultate vti vel non vti eſſe in mero arbitrio, impetrantis. ibid. n.100
Facultas ad alienandum non tranſit in ſucceſſorem, vel hæredem, cum conſiſtat in facto. ibid. n.101 & 102
In facultate ad alienandum nihil adeſt quod tranſmitti poſſit. p.461. n.103. cum ſeqq.
Facultas ad alienandum quando contineret habilo ius aliquod ad tranſmittendum transferet in hæredem impetrantis non in ſucceſſorem maioratus qui hæres non eſt. ibid. n.106
Facultas à legitimo poſſeſſore obtenta ſi non tranſit in ſucceſſorem, multo magis tranſlatio denegabitur impetrata per intruſum. ibid. n.107
De non ente ad ens non poteſt tranſitus fieri. ibid. num.108

Facultas ſupeneniens poſt venditionem reuocatam, non tepetit materiam exiſtentem qua poſſit radicati. ibid. n. 109. & ſeqq.

Facultas realis, reſpiciens vtilitatem maioratus, an tranſeat in ſucceſſorem. ibid. n. 113.

Facultas impetrata nomine ipſius maioratus tranſibit in ſucceſſorem. ibid n. 114

Ad Facultatis tranſlationem in ſucceſſorem certa regula conſtitui non poteſt, ſed attendi debent facultatis verba, & quo nomine ſit impetrata, & aliæ circunſtantiæ conſiderandæ. pag. 461. 462 n. 115. & ſeqq.

Facultas etiam realis, & nomine maioratus impetrata à poſſeſſore putatiuo tanquam nulla, & inefficax, nequit incertum ſucceſſorem, qui maioratum eiicit tranſire ib. n. 118. & ſeqq. & n. 126

Verus ſucceſſor, qui maioratum eiicit non poteſt vti facultate impetrata, per intruſum, nec alienata eius virtute ratificare. ibid. n. 121

Afflictis contrarium autumans communiter reprobatur. ibid. n. 122

Nullitas quando ſolum conſiſtit in executione facultatis non conſumitur poteſtas, ſecus ſi nullitas verſatur in eadem facultate, & ſit in radice. ibid. n. 123

Facultatem & gratiam poteſt quis pro alio impetrare, etiam ſine mandato. ibid. n. 124

Si aliter facultas vitioſa non ſit. ib. n. 125

Facultas ad alienandum poteſt à tertio poſſeſſore maioratus impetrari abſque mandato, debet tamen ab iſto ratificari tribus concurrentibus. ib. num. 128.

Facultas ad alienandum bona maioratus non poteſt impetrari niſi per certum dominum, ac poſſeſſorem maioratus. ibid. n. 129

Molinæ & Auendani doctrina ſingularis in propoſito adducitur. ibid.

Declara, ſi facultas à tertio impetrata pro vero domino, & poſſeſſore non ſit ratificata. pag. 465. num. 130. & 131

Facultas pro cenſu imponendo ſuper duobus maioratibus, ab impetrante legitimè poſſeſſis ſuſtinetur in vtroque, etiamſi pro tempore ſeparentur, & à duobus legitimè ſucceſſoribus poſſideantur. p. 4. 5. n. 1

Facultas pro imponendo cenſu ſuper duobus maioratibus ab vno poſſeſſore tentis, quorum alter fuit euictum huius reſpectu nulla eſt à principio, & maioratus euictus liber tranſit in verum ſucceſſorem euincentem. ibid. n. 2

Et an maioratus non euictus integra cenſus quantitate remaneat grauatus ibid. n. 3. cum ſeqq.

Facultates ad alienandum, vel hypothecandum regulantur à principis intentione concedentis. ib. num. 14. cum ſeqq.

Facultas à principio ſuper duobus maioratibus conceſſa vno euicto, & liberato debet reſtringi ad quotam cenſus proportionabilem fructibus maioratus remanentis. p. 467. n. 32

Eadem ratione quo principio non valuit facultas ſuper vno maioratu per impetrantem intruſum detento, eadem etiam poſtmodum euicto debet minui pars cenſus correſpondens fructibus eiuſdem p. 468. n. 33. & 34. & ſeqq.

Ex facultatis Regiæ defectu ſæpe excluduntur creditores concurrentes ad bona maioratus. p. 517. n. 1. & 2

Facultates pro extinctione cenſus antiqui, & nouo creando minoris redditus quotidie expediuntur in conſilio cameræ ibid. n. 3. & 4

Per Facultates regias ſemper taxatur ſors cenſus principalis reſpectu partis ſuperioris, & partis inferioris, & quare. ibid. n. 7. & 8

Facultas Regia eſt ſtricti iuris quæ non extenditur de perſona ad perſonam, nec de vno contractu ad alium. ibid. n. 10

Facultas noua pro transferendo cenſu, ſuper maioratu de vno creditore in alium non eſt neceſſaria. p. 518. n. 14. cum ſeqq.

Facultas ad tranſlationem cenſus, vel nouo creando pro extinctione antiqui, licet quotidie expediatur in camera, neceſſaria tamen non eſt. ibid. n. 22

Impetrantur enim ad maiorem ſecuritatem, & vt facilius poſſeſſores maioratus inueniat qui ſecum contrahant. ibid. n. 23

Vel quia in modo transferendi cenſum aliquid poteſt accidere quod facultate egeat. ibid. n. 24

Ad maioratum conficiendum facultas non requiritur, modus autem conficiendi eam appetere poteſt. ibid. n. 25

Facultaria regiæ licet conficiens maioratus mentionem faciat, prodeſt tamen ad ea quæ ſine facultate non ſuſtinerentur de iure. ibid. n. 26

Facultas etiam actu non neceſſaria, impetrari poteſt ad maiorem iuris corroborationem, & actus confirmationem. p. 519. n. 29. & ſeqq.

Ex Facultatum impetrationibus ad tranſlationem cenſus ſuper bonis maioratus impoſiti non bene infertur ad earum præciſum requiſitum. ibi. n. 32

Ex accidentalibus tamen poteſt in tranſlatione requiri facultas. p. 517. n. 33

Et quales ſint qualitates iſtæ alterantes naturam tranſlationis. ibid. n. 34. cum ſeqq.

Facultate noua non eget creditor mutuans poſſeſſori maioratus ad extinguendum alium cenſum, & vt minores reditus ſoluat cum pacto de ſubintrando. p. 519. n. 40

Idem quando creditor minuit redditus ex eadem ſorte principali. p. 519. 510. n. 41 & 45

Noua Facultate, cogit cenſus tranſlatio quæ ſit animo non dandi priorem contractum. ibid. n. 43

Et tunc extinguitur obligatio fideiuſſorum, & hypothecarum prioris contractus. ibid. n. 44

Noua Facultas requiritur quando ſors augetur ſub eiſdem redditibus, cum nouus ſit contractus, & augmentum percipiat poſſeſſor maioratus. ibid. num. 45

Facultas impetrata ad creandum nouum cenſum pro extinguendo antiquo abſque facultate impoſito ſuper maioratu, vel ciuitate, an ſubſiſtat. ibid. n. 46. cum ſeqq.

Facultas ad aliquid faciendum conceſſa non extenditur ad alia non ſpecificata, & à Principe ignorata. ibid. n. 55. & 56

Facultas ad creandum cenſum pro aliorum extinctione non comprehendit cenſum nulliter impoſitum, ad quem maioratus non tenetur. ibid. n. 57

Facultas ad alienandum pro ære alieno extinguendo, nihil operatur, ære alieno deficiente. p. 521. num. 58. & 59

Facultas ad creandum cenſum pro extinctione antiquorum abſque ea impoſitorum, tunc & hunc complectitur, quando probetur pecuniam verſam in vtilitatem maioratus vniuerſitatis minoris, vel Eccleſiæ. ibid n. 62. & ſeqq.

Facultas ad extinguendum cenſum abſque ea creatum complectitur hunc cenſum, ad quem de iure tenebatur maioratus minor reſpublica, ſeu Eccleſia: ob curſionem pecuniæ in eius vtilitatem. ibid. n. 67

Facultas pro extinguendo cenſu nulliter creato ſuſtinetur, ſi nullitatis fuit facta principi relatio, etiamſi in maioratus populi,& Eccleſiæ vtilitaté verſus non fuerit,ibid.n.68.cum ſeqq.

Et ſecundus creditor tutus tunc erit in noua cenſus creatione.ibid.

Cenſus prior nulliter creatus ex defectu facultatis confirmatur à principe,ſi nullitatis ei fuerit facta relatio in facultatis obtentione pro illo extinguendo.ibid.n.69

Et pro ſpecifica relatione ſufficit principi præſentare inſtrumentum primi cenſus ex cuius inſpectione,defectus apparent.ibid.n.70.& 71.

Facultas ad alienandum pro extinctione cenſus à principio nulliter creati, nec verſi in vtilitatem maioratus,aut minoris non ſuſtinetur,pag. 512. num.72

Facultas ſecunda ad tranſlationem cenſus validè creati ſi aliquem patiatur defectum,qui inſuper tranſlatio ſuſtineatur.ibid.n.73.cum ſeqq.

Populus,minor,vel Eccleſia ſi in feudum, emphyteuſim,aut cenſum relevatiuum bona recipiant, nulla egent facultate, aut iuris ſolemnitate. ibidem.n.78

Si tamen inter contrahendum facultas Impetranda reſeruetur, quæ nulliter fuit impetrata, contractus adhuc ſuſtinetur.ibid n.79

Facultas , ſeu aſſenſus ſi in actu,non requiritur,impetrata tamen nulliter,actum non vitiat. ibidem num.80

Niſi addatur expreſsè,quod ſine facultate contractus ſit nullus.ibid.n.81.& 82.

Facultas ad alienandum quando cóprehendat contractus,& vltimas voluntates.p.524.525.n.32.& ex n.18.cum ſeqq.

Creditor habens hypotheceam ſuper maioratu ſub conditione impetrandæ facultatis,an præferatur ei,qui interim cum poſſeſſore maioratus cum facultate contraxit.p.538.n.1.cum ſeqq.& p.541. n 31.cum ſeqq.

Facultatis impetrandæ conditio,an poſſit eſſe poteſtatiua,vel caſualis.p.538.n.2

Facultatis impetrandæ conditio videtur caſualis, cum non pendeat à voluntate debitoris,ſed principis,vel mixta,ab vtriuſque voluntate.p. 541. num.33

Inter creditores contrahentes ſub conditione impetrandæ facultatis, poſterior prius impetrans præfertur aliis poſtea impetrantibus facultatem ibid.n,34.& 35

Facultas impetrata vim habet à tépore gratiæ, nec retrotrahitur ad tempus contractus in præiudicium tertij modo tempore legitimè contrahentis cum poſſeſſore maioratus.ibid.n.36,& ſeqq.

Maioratus pluribus, & diuerſis temporibus obligatur abſque facultate , poſterior præfertur , qui pri us facultatem impetrauit.p.544.n.55.& ſeqq.

Hypotheca ſub conditione impetrandæ facultatis ſi interim alienetur cum facultate , licet poſtea prior illam impetret, non præfertur tertio.ibid. n. 55.& ſeqq.

Etiam ſi ſecundus contractus à poſſeſſore maioratus fiat cum clauſula , ſaluo iure prioris creditoris, ibid.n.56

Atque etiam.ſi ſe conſtituat poſſidere nomine prioris contrahentis ſub conditione impetrandæ facultatis.ibid.n .59

Pluribus contrahentibus ſub hypotheca maioratus ſine facultate Regia,ſi poſtea in omnium confirmationem impetretur,omnibus ſimul prodeſt nec priores poſterioribus præferendi.p.44.6545. n.60.61.& 61

Quoniam ex eadem facultate ſimul, & eodem momento omnes hypothecæ robur & firmitatem recipiunt.ibid.n.63.cum ſeqq.

Facultatem habens alienandi rem maioratus,quam duobus vend dit,poſteriori tradidit,an iſte præferatur.ibid.n.68,

Facultas impetrata à poſſeſſore maioratus putatiuo nó validat eius alienationes in præiudicium veri ſucceſſoris.p.549.n.1.cum ſeqq.

Facultatem impetrare nequit maioratus poſſeſſor, qui verè dominus non eſt.ibid.

Recenſentur fundamenta contraria Chriſtophori Depaz & impugnantur.ibid.n.2.cum ſeqq.

Facultas Regia eſt de ſubſtantia alienationis, vel hypothecæ in bonis maioratus , ex qua poſſeſſor efficitur habilis.p.552.n.17.

Facultas impetrata à poſſeſſore maioratus putatiuo eſt nulla & ſubreptitia.p.555.n.28

Facultas ad alienandum non ſupplet defectum dominij in poſſeſſore maioratus putatiuo.pag.554. num.37

Facultas limitata ad certam quantitatem non prodeſt creditoribus mutuantibus poſſeſſori maioratus vltra illam p.565.& ſeqq.

Duas habenti facultates limitatas ad certas quantitates mutuans ſimpliciter vna iam cóſumpta, an tutus ſit ex facultate non conſumpta p.567.nu.3 & ſeqq.

Contractus ſimpliciter cum poſſeſſore maioratus habente duas facultates vna iam cóſumpta,nulla earum facta mentione,ſuſtinetur ex non conſumpta ibid.n.4

Idem ſi vnam tantum facultatem habebat cuius in contractu facta non fuit relatio,ex ea ſuſtinetur contractus.ibid.& n.ſeqq

Facultatem& poteſtatem duplicem habens,ſi actum faciat ſimpliciter & ſuſtineri non poſſit ex vna inutili , ſuſtinetur ex alia vtili tunc & exiſtenti. ibid.n.5.6.& 7

Duas facultates habens pater , ſuam & Regiam ad condendum maioratum ſi ſimpliciter faciat,non facta mentione facultatis Regiæ.ſuam excedens, ſuſtinetur maioratus ex facultate Regia. ibidem. n.14 & ſeqq.

Facultate ſibi reſeruata ad diſponendum de aliqua re,ſi illam ſimpliciter obligauit nulla facultatis facta métione,ea vti voluiſſe intelligitur.p.568. num.16

Facultate ſibi reſeruata diſponendi de aliqua re,an vti videatur,qui generaliter, vel ſpecialiter de re ſimpliciter diſpoſuit ibid.n.17.18.& 19

Facultatem habere ad alienandam ſufficit, licet in contractu non exprimatur ipſum fieri eius virtute.ibid.n.21

Facultate ad alienandum, vel hypothecandum vti cenſetur,qui ſimpliciter contraxit.ibid.n.22

Facultate ad promittendum vxori arrhas,vltra taxam legis, vti videtur qui ſimpliciter eas promiſit.ibid.n.23.

Facultas ad alienandum , & ipſa alienatio ſi in eadem die celebrentur , de quarum anterioritate non apparet,præſumitur facultatem præceſſiſſe. ibid.n.25

Maximè ſi in alienatione annuncietur facultas, & licentia.ibid.n.26

Facultatem habens ad alienandum,ſi alienet,tacendo facultatem,ſuſtinetur alienatio & hypotheca. ibid.n.27

Facul

Facultatem habens pacto ingrediendi poſſeſſionem propria authoritate ſi ſimpliciter ingrediatur facultate vti videtur.ibid n.28

Duas facultates habens pro diuerſis quantitatibus & vna iam conſumpta, ſi ſimpliciter contrahat, nullius facta mentione, ex non conſumpta ſuſtinetur contractus.ibid.n.32

Duas facultates habens ad certas quantitates, & virtute iam conſumptæ nouiter contraxit, an contractus ſuſtineatur ex alia non conſumpta negatiue reſoluitur.ibid.ex n.33

Facultatem duplicem habens, ſi ſe reſtringat ad vnam inutilem, tamen non ſuſtinetur actus ex alia valida etiam tunc exiſtente.p.569.570.n.34. & 55.cum ſeqq.

Facultate neutra iuuatur creditor non ex inualida aut conſumpta ad quàm ſe reſtrinxerunt contrahentes, nec ex valida, cum eius virtute non contraxerunt.p.570.n.43.& ſeqq.

Qui ſub facultate extincta, & conſumpta contraxit ſibi imputet qui illam non examinauit.pag. 571.n.51

Nec ius habet ad bona maioratus.ibid.numero 52. & 53

Sub facultate contrahens, ad quam ſe reſtrinxit poſſeſſor maioratus, nequit poſtmodum eligere aliam facultatem vtilem, cum hoc non ſit in eius poteſtate.ibid.n.54.

Electio eius, qui facultatem duplicem habet attenditur, qua vti voluit.ibid.n.56

Facultatem habens ad alienandum ſi alienauit ſub conditione facultatis impetrandæ, an contractus ſuſtineatur ex facultate iam obtenta, alia non impetrata.ibid.n.57.& ſeqq.

De Facultate iam obtenta contrahentes certi, ſi ei renuntiarunt, noua alia egent ad contractus validitatem.ibid.n.58

In dubio autem etſi contrahant ſub facultate impetranda contractus ſuſtinetur ex priori iam tunc exiſtente p.571.572.n.59.& 60

Facultas ad hypothecanda certa bona vel certum maioratum non extenditur ad alia, nec ad alium; p.639.n.65

Facultas limitata ad certam rem, vel quantitatem, contractum aut perſonam, denegata in cæteris intelligitur.ibid.n.66

Facultate non eget ſubhaſtatio bonorum maioratus, ſed ſufficit præcedens ad hypothecam.p.683 num.5

Idem ſeruatur in omnibus caſibus, in quibus ad pignorationem, & alienationem requiritur facultas regia.p.583.n.6.& 7.cum multis ſeqq.

Facultas ad obliganda bona maioratus ſemper intelligitur bonis liberis deficientibus, etiamſi expreſſè non dicatur.p.684.n.20.21.& 22

Facultas regia facit omnia bona libera. pag. 687. num.63

Facultas regia ad contrahendum dirigit ſuum effectum in futurum, ſi prohibitus ea vtendo contrahat.p.248.n.24

Facultas ad contrahendum diuerſa eſt ab ipſo contractu.ibid.n.25

Aliud eſt facultas recepta ad contrahendum; aliud ipſe contractus.ibid.n.26

Facultas regia poteſt præcedere, & ſubſequi alienationem, & obligationem bonorum maioratus. p.250.n.5.& 6

Facultas regia ad alienandum debet referri ad caſum magis neceſſarium.ibid num.8.& ſequentibus.

Facultas regia debet in aliquo operari ne reddatur illuſoria.p.350.& 253.n.10.vide n.36

Facultas confirmans obligationem generalem bonorum non poteſt comprehendere maioratus bona in ea non contenta.p.251.n.12.cum ſeqq.

Facultas pro rei prohibitæ alienatione nihil operatur re interim perempta, aut iure poſſeſſoris maioratus extincto.ibid.n.17

Facultas regia non extenditur ad id quod Principi fuit incognitum, nec eius facta relatio. ibidem. num.18

Facultatem à rege impetrans tenetur omnia quæ vult, regi narrare; aliàs præter caſus expreſſos non extenditur.ibid.n.19

Facultas regia corruit, ſi narratio non ſit vera.ibidem.n.20

Facultas debet operari circa contenta, & expreſſa in ſeipſa, non circa cætera non expreſſa. ibid. num.22

In facultate quidquid non eſt expreſsè conceſſum cenſetur omiſſum.p.252.n.23.& 24

Facultas ſuperueniens obligationi bonorum generali factæ à poſſeſſore maioratus, non comprehendit maioratus bona.ibid.ex num.15.cum ſequentibus.

Niſi accedat nouus contractus ex conſenſu poſſeſſoris maioratus.ibid.n.26.& 27

Facultatem, & aſſenſum princeps præſtando nihil de ſuo dat, nec de ſuo iure agitur.ibid.n.28

Ex facultate regia ad alienandum contrahentes non obligantur, ſed ſolum ex ſuo conſenſu, & contractu ibid.n.29

Facultas ſuper confirmanda generali bonorum obligatione facta à poſſeſſore maioratus, ſiue ſimpliciter poſtulata, ſiue ſpecificè petatur ad bona maioratus; iſtorum reſpectu nihil operatur, quia deficit conſenſus partium.ibid.n.30.31.& 32

Facultas regia ſuper obligatione aut alienatione bonorum maioratus, non poteſt impetrari ipſo poſſeſſore alienante mortuo.pag.258.n. 1. cum ſeqq.

Facultas regia impetrata re nō integra non reualidat obligationem præcedentem ſuper bonis maioratus, etiam Principe ſciente mortem poſſeſſoris obligantis.ibid.n.2

Facultas non operatur in præiudicium tertij, cui medio tempore fuit ius quæſitum.p.259.n.7

Sine facultate contractus in feudalibus eſt nullus, nec reualidari poteſt à Principe mortuo poſſeſſore alienante.ibid.n.8

Facultas regia ſuperueniens non retrotrahitur ad tempus hypothecæ, ſed ſolum operatur à tempore facultatis obtentæ.p.253.n.3.& ſeqq.

Facultas fauore dotis an impetrari poſſit poſt mortem poſſeſſoris obligantis bona maioratus pro reſtitutione dotis.p.259.n.11.& ſeqq.

Affirmatiuam opinionem plures tenent Doctores, ibid.n,12.& 13

Facultas impetrari nequit mortuo poſſeſſore maioratus obligante bona maioratus pro reſtitutione dotis.p.260.n.13

Facultas regia conceſſa venditioni rei feudalis continentis pactum de retrouendendo, informat pactum, & noua non requiritur facultas in retrouenditione.p.263.n.11.& ex n.18

Facultas ſuper venditione rei maioratus ſuperueniens, an comprehendat etiam pactum de retrouendendo ſeparatim conuentum inter contrahentes, de quo non fuit facta Principi relatio. ibid.n.22

Vel

Vel an ſit nulla in totum ob connexitatem, & indiuiduitatem venditionis cum pacto. ibid. n. 23

Facultas ſecunda ad obliganda bona maioratus non valet, ſi non fuit facta relatio alterius facultatis, qua eſt grauatus. p. 46. n. 32

Prohibitio alienationis cum facultate regia reſpicit diminutionem authoritatis Principis. p. 187. num. 56

Secus quando prohibitio dirigitur ad ſucceſſores. p. 470. n. 57. & ex n. 50

Fallitus.

Falliti debitoris fuga habetur pro dimiſſione bonorum creditoribus facta; & in eius abſentia concurſus formatur. p. 7. n. 52

Falliti bonis adminiſtrator creatur pro indemnitate creditorum. ibid. n. 9. & 7. & ex n. 1. cum ſeqq.

Fallitus ſeu decoctus ſimilis debitori, qui bonis ceſſit. p. 130. n. 3

Fallimentum debitoris, & natura concurſus; an attribuat creditori facultatem poſtulandi redemptionem cenſus. p. 161. n. 11. cum ſeqq.

Fallimentum debitoris nondum declaratum non eſt iuſta cauſa, vt creditor petat cenſus redemptionem, ſecus poſtquam declaratur per concurſum à ſe formatum. p. 164. n. 52

Debitor non eſt ſoluendo quando apparet fallitus. p. 183. n. 1. cum ſeqq.

Ceſſionario quando imputetur negligentia in exigendo à debitore ceſſo interim facto fallito, p. 233. n. 19. & p. 225. n. 57. 58. & 59

Per fallimentum mandantis vel mandatarij mandatum extinguitur. p. 140. ex n. 1. cum ſeqq.

Fallitus, & decoctus debitor ſtatum mutat, & pro mortuo habetur. ibid. n. 3

Quod in debitore fallito conſtituitur maiori cum ratione debet verificari in eo qui concurſum formauit. ibid. n. 4

Fallitus, & decoctus declaratus dicitur debitor cauſans concurſum. ibid. n. 7. & 8

Fallimenti iudicium eſt ſequeſtratio bonorum debitoris. ibid. n. 9

Fallitus priuatur adminiſtratione omnium bonorum, & ſtatus mutationem patitur. ibid. n. 13

Fallitus repudiando hæreditatem, maioratum, aliudve vtile, nulla alia intentione facere cenſetur quam fraudandi ſuos creditores. p. 492. n. 70. & 71

Falliti, & decocti poſſunt in præiudicium creditorum ius delatum, & quærendum repudiare. p. 49. num. 84

L. 15. tit. 5. lib. 2. recopil. & l. 5. 6. & 7. tit. 19. lib. 5. varia diſponunt circa fallitos, & decoctos cum bonis, & ſine illis fugitiuos. pag. 628. n. 64. 65. & 66

A fallito emanata confeſſio fidem non facit in præiudicium creditorum. p. 740. n. 17. 18. 19. & 20

Falſitas.

Conceſſum ſub falſa credulitate non valet. p. 456. ex n. 41. cum ſeqq.

Contractus geſti ſub falſa cauſa vel falſo ſuppoſito quod detegitur falſum non tenent. pag. 455. n. 21. & ſeqq.

Familiaris, Famulus.

Familiares ſancti Officij poſſunt alienam iuriſdictionem liberè prorogare. p. 53. n. 59

Feudum.

Vide *Maioratus.*

In feudis filius primogenitus tenetur fratribus victum, & militiam præſtare. pag. 209. n. 192. & ſeqq.

De Feudi vita, & militia ad maioratus Hiſpaniæ arguere eſt abſurdum. ibid. n. 200

Lex Feudorum obligans primogenitum præſtare vitam, & militiam fratribus non eſt vniuerſalis, ſed localis, & limitata ad certum caſum. p. 210. n. 202. 203. 204. & 205

Feudalia bona, ſeu fideicommiſſaria alienari permiſſa ob dotem ſi obligentur pluſquam neceſſitas patiatur, ſuſtinetur obligatio in parte permiſſa, & in exceſſu irritatur. p. 390. n. 91. & 93

Feudum eſt perſona ficta, quam feudatarius repræſentat, & in tangentibus feudum magis attenditur perſona intellectualis, quam propria. p. 415. n. 26. 27. & 28

Feudi poſſeſſor repræſentat feudum quod loqui neſcit. ibid. n. 29. & ſeqq.

Vaſallus ſi obligat omnia bona ſua aſſenſus domini ſuperueniens nihil operatur ſuper bonis feudalibus, quæ in obligatione non comprehendebantur. p. 461. n. 109. & 110. cum ſeqq.

In Feudalibus ſucceſſor tenetur ad debita contracta occaſione feudi; ſucceſſor in allodialibus ad debita illorum occaſione contracta. pag. 478. num. 54

Feudalia bona habent omnino naturam ſeparatam ab allodialibus. ibid. n. 55

Feudum alienans Vaſallus ſub conditione impetrandi aſſenſum excuſatur à pœna priuationis. p. 541 n. 39 & ex n. 33

Et poteſt interim pœnitere. ibid. n. 40

Feudum eſt perſona ficta, quam feudatarius repræſentat, & iſte fungitur vice duarum perſonarum, propria, & intellectuali. p. 560. n. 91. & 92

Et in tangentibus feudum magis attenditur perſona intellectualis, quàm propria adminiſtrationis agentis. ibid.

Baro repræſentat ipſum feudum quod neſcit loqui. ibid. n. 93

Feudum eſt quædam perſona ficta repræſentata, veluti homo mutus, qui, ſi poſſet, loqueretur. p. 561. n. 99

Feudum agit, loquitur, & patitur, feudo fertur ſententia, & contra feudum, nec refert quæ ſit imago, ſed quæ ſit ſubſtantia rei, in quem actus dirigitur. ibid.

Feudalia bona obligari non poſſunt abſque regis aſſenſu. p. 568. n. 10

Ad Feudum de officio valet argumentum. pag. 606. num. 54

Feudum ſemel amiſſum ob delictum ſi eidem Vaſallo iterum concedatur, nouum erit feudum, non antiquum. ibid. n. 55

Feudum nouum dicitur etiam antiquum eidem Vaſallo nouiter conceſſum. ibid n. 56.

Ob Feudum nouam conditionem refutatione præcedente omnia pacta antiqui feudi euacuantur. ibid. n. 57. 58. & ſeqq.

Feudi tanquam indiuidui vniuerſitati ſeruitium incumbit, quod feudo diſmembrato diminuitur, & ſimul diſmembratur. p. 467. n. 30

Feudum obligatum pro reſtitutione dotis, ſi ante aſſenſum impetratum ſit ad regem deuolutum, nihil doti prodeſt aſſenſus. p. 260. 261. num. 25. & 26

Fictio.

Fictio tranſlatiua nihil operatur in præiudicium medio tempore ius quærentis. p. 482. n. 17. cum ſeqq.

Fictio non operatur pluſquam veritas. p. 612. n. 38. & 40

Compen

Compenſatio eſt ficta ſolutio.ibid.n.41
Fictio non admittitur in præiudicium tertij. ibid. num.42
Fictam ſolutionem admittit lex per compenſationem ex æquitate.ibid.n.43
Fictio tranſlatiua nunquam admittitur in præiudicium tertij, qui medio tempore ius quæſiuit. p.248.num.27.& ſeqq.
Iura loquentia de caſu vero extenduntur ad caſum fictum, in quo militat eadem ratio. pag. 256. num.39

Fideicommiſſum.

Fideicommiſſi bona non poſſunt alienari pro neceſſitatibus grauati,ſi teſtator prohibuit alienationem, vel iuſſit quod perpetuo manerent in familia.p.169.n.71.& ex n.67
Auth. res, quæ permittens grauato deducere alimenta ex bonis fideicommiſſi, non opitulatur creditoribus grauati.ibid.n.72
Fideicommiſſario & hærede ſimul concurrentibus in concurſu pro credito hæreditario, quis eorum ſit citandus, & cui facienda ſolutio, aut cenſus redemptio. pag. 232. ex num. 37. cum ſequentibus.
Fideicommiſſario datur electio petendi, vel rem alienatam ab hærede, vel pretium. pag. 237. num.100
In Fideicommiſſi reſtitutione non veniunt ea,quæ hæredi competunt alio iure,quàm hæreditario, etiam proueniente ab ipſo teſtatore. pag. 532. num.38
Fideicommiſſarius non acquirit dominium, niſi poſt reſtitutam ſibi hæreditatem,verbo vel facto. p.551.num.17

Fideiuſſor, Fideiuſſio.

Ad Fideiuſſionem præſtandam qui tenetur,ſi pauper eſt, & fideiuſſionem non inuenit admittitur ad iuratoriam cautionem.p.333.n. 10. & ex n.3. cum ſeqq.
Plurima iura ad id ponderantur, & exornantur. ibid.
Fideiuſſionem quando lex requirit, intelligitur, ſi fideiuſſio reperiri poteſt.p.334.n.12
Fideiuſſionem reperiri in paupere pene impoſſibilitati compatitur. ibid. num. 13.cum ſequentibus.
Ob Fideiuſſionis defectum à lege,vel ſtatuto requiſitæ, quis iure ſuo,iam quæſito priuari non debet.ibid.n.16
Fideiuſſionem pro forma requirit lex Regia in ſecundo ſupplicante.pag.335.n.21.& p.340.n.73. cum ſeqq.
Fideiuſſio requiſita per Authent.quæ ſupplicatio, C.de precib.imper.offeren.eſt de forma ſubſtantiali. p.335.n.23
Fideiuſſionem,quando lex requirit propter paupertatem, & impoſſibilitatem contentatur cautione iuratoria.ibid.n.22
Fideiuſſio,quando à lege requiritur,non ſemper,& indiſtinctè ſuppletur per cautionem iuratoriam. pag.336.num.31. & pag. 352. ex num. 173. & ſeqq.
Fideiuſſionem,quando lex, vel ſtatutum ſimpliciter requirit ad ſolam partis ſecuritatem, regulariter ob paupertatem, & impoſſibilitatem admittitur iuratoria cautio. ibid. n.33
Fideiuſſionem quando lex requirit pro forma,nunquam admittitur iuratoria cautio ob paupertatem, & impoſſibilitatem reperiendi. ibid. num. 34.cum ſeqq.
Niſi per æquipollens, tunc fideiuſſio suppleatur. p.337.n.50
Fideiuſſionis loco, quando lex ob difficultatem reperiendi vlterius procedat impoſſibilitatis caſum præueniendo, id ſemper ſequendum erit, pag.336.num.34.& ex pag. 351. num. 165. cum ſeqq.
Fideiuſſionis loco, quando lex admittat cautionem iuratoriam ob paupertatem,vel impoſſibilitatem non facile omnes percipiunt.p.336.n.35
Fideiuſſio requiſita ad ſimplicem ſecuritatem partis,ob paupertatem,& impoſſibilitatem ſuppletur cautione iuratoria.ibid.n.36
Fideiuſſioni ſimpliciter requiſitæ à lege in fauorem alicuius,iſte renuntiare poteſt,fideiuſſionem non petendo.ibid.n.40
Fideiuſſio requiſita à lege in fauorem partis,intelligitur, ſi à parte petatur, etiamſi lex annullet actum abſque illa geſtum.p.337.n.41.& 42
Fideiuſſionem requiſitam à lege pro forma,& ſubſtantia actus,omittere non poſſunt partes. ibid. num.43
Fideiuſſio requiſita à lege pro forma, etiam parte non petente præſtanda eſt.ibid.n.44
Fideiuſſio præſtanda intra certum tempus eſt forma legis.ibid.n.46
Fideiuſſio in ſecundo ſupplicante requiſita, niſi præſtetur intra terminum legis Regiæ ſupplicatio corruit.ibid.n.48
Fideiuſſione pro forma requiſita, actus ſine illa annullatur,etiamſi pars non petat.ibid.
Fideiuſſionis loco requiſitæ ad ſimplicem ſecuritatem partis admitti cautionem iuratoriam ob impoſſibilitatem, multas patitur limitationes. ibid.n.49.remiſſiuè.
Regula,quod quando fideiuſſio requiritur pro forma,nunquam admittatur cautio iuratoria, conſtans eſt, & communis per omnes fere recepta. p.337.338.n.50.51.& 52
Fideiuſſio requiſita à lege præſtanda ab vſufructuario,an requiratur pro forma ſubſtantiali,quidam affirmant.ibid.n.53
Quidam, non eſſe de forma, & ſubſtantia vtendi vſufructu, & ideò paupertatem, & impoſſibilitatem releuare vſufructuarium, affirmant. ibid. num.54
Vtriuſque opinionis Doctores affirmant fideiuſſionem requiſitam pro forma non suppleri per cautionem iuratoriam,data paupertate,vel impoſſibilitate.ibid.n.55
Fideiuſſionem eſſe de forma acquirendi vſumfructum,receptior eſt opinio.ibid.n.56
Admittit tamen loco fideiuſſionis remedium fideiuſſioni æquipollens,p.350.n.151.& ſeqq.
Opinio Rolandi à Valle aſſeuerantis loco fideiuſſionis requiſitæ pro forma admitti iuratoriam cautionem ob paupertatem,falſa oſtenditur.ibid. num.58
Et ſibi contrarius oſtenditur.ibid.
Lex Regia fideiuſſionem requirit pro forma pro exequenda ſententia arbitraria pendente appellatione.ibid.n.60
Ab hac tamen fideiuſſione non releuat paupertas, & impoſſibilitas petentis ſententiæ arbitrariæ executionem.ibid.n.61
Fideiuſſio pro forma requiritur præſtanda per creditorem,vt ſententia de remate exequatur. ibid. n.62.cum ſeqq.
Et ab hac fideiuſſione paupertas non excuſat.ibid. num.65

Fide

Fideiuſſio poſtulata per l. regiam in ſecunda ſupplicatione, an requiratur pro forma ad ſimplicem partis ſecuritatem. p. 340. ex n. 72

Fideiuſſionem pœnæ mille quingentarum duplarum requiri pro forma, omnes regnicolæ conueniunt. ibid. n. 73

Fideiuſſio ſecundæ ſupplicationis, tanquam formalis excludit cautionem iuratoriam pauperis ſupplicantis. p. 341. n. 80. & ſeqq.

Fideiuſſio requiſita ad aliquid conſequendum, excludit iuratoriam cautionem ob paupertatem, & impotentiam. p. 342. n. 85. cum ſeqq.

Nominatus ad officium tutelæ, ab ea excluditur, ſi ob impotentiam non præſtat fideiuſſionem requiſitam. ibid. n. 86

Procurator de cuius mandato dubitatur, ſi fideiuſſionem requiſitam non præſtet ob impoſſibilitatem, non admittitur ab eius exercitio. ibid.

Fideiuſſionem ſecundæ ſupplicationis præſtare, ſi eſt impoſſibile ſupplicanti, nihil a lege regia eſt promiſſum intelligitur, quia deficit conſenſus legiſlatoris. p. 343. 344. & ex n. 94. cum ſeqq.

Fideiuſſionem præſtare, eſt impoſſibile ob omnimodam difficultatem ſuplicantis, nihil iſte conſequi poteſt ex lege regia ibid. n. 102. & ſeqq.

Fideiuſſionis loco requiſitæ pro forma nunquam cautionem Iuratoriam admitti, conſtanter tenuit Rebuffus. ibid. n. 105. & n. 106

Azeuedius idem ſemper conſtanter tenuit. ibidem, num. 107

Aluarez Velaſcus negligens in inueſtigando doctores à ſe allegatos, & naturam ſecundæ ſupplicationis, & aſſeuerans pauperem loco fideiuſſionis admitti ad iuratoriam cautionem, manifeſtè conuincitur. ibid. n. 108

Fideiuſſionis forma requiſitæ in ſecunda ſupplicatione per æquipollens adimpleta dicitur, facto depoſito quantitatis. pag. 348. & 347. n. 140. & ex n. 131. cum ſeqq.

Et per pignora ſufficientia à ſupplicante oblata. p. 348. n. 141

Fideiuſſionem dare qui tenetur, ſi pecuniam deponat, liberatur à fideiuſſione promiſſa. ibid.

Pignora dare, plus cautionis eſt, quam fideiuſſionem ibid. n. 142

Fideiuſſioni æquipollet datio pignoris. ibid. n. 143

Sub Fideiuſſione relaxatus a carcere liberatur offerendo pignus, & ſe obligando iudicio ſiſti. ibid. num. 144

Enrigius ſibi contrarius arguitur. ibid. n. 145

Fideiuſſionem mille quingentarum duplarum per æquipollens eundem effectum operans admiſit ſenatus Granatenſis. p. 349. n. 146. & ſeqq.

L. litibus 19. §. ſin autem, C. de agric. & cenſ. lib. 11. interpretatur, vt loco fideiuſſionis formaliter requiſitæ admittatur depoſitum rei. pagin. 350. num. 155

L. 1. §. fin. ff. qui ſatis cogan. cum aliis ſimilibus, interpretatur, vt loco fideiuſſionis deueniatur ad depoſitum rei, vt per æquipollens formæ ſatiſfiat. ibid. n. 156

Fideiuſſionem ſi lex requirat, etiam pro forma, ſi vltra procedat præueniẽdo caſum impotentiæ, id ſequendũ præciſè. p. 351. n. 165. 166. 167. cum ſeq.

Fideiuſſio, quando requiritur pro forma excludit cautionem iuratoriam. p. 353. 354. n. 187. 188

Fideiuſſio, quãdo requiritur pro forma nec paupertas, nec impoſſibilitas ab ea releuat. p. 355. n. 204

Ex æquitate ſtylus cancellariæ introduxit, vt pauper ſolemnitatis ſupplicans à fideiuſſione pœnæ mille quingentarum duplarum, releuetur, & ad iuratoriam cautionem admittitur. ibid.

Fideiuſſio & pignus æquiparantur in iure. p. 64. n. 5

Fideiuſſionis onus, grauius eſt debitori pignore. ib.

Fideiuſſorem, qui præſtare tenetur pro ſecuritate in futurum non poteſt pignus vel hypothecam offerre inuito creditore. ibid. n. 46

In Fideiuſſionis locum pignus ſubrogatur quando fideiuſſio fuit promiſſa. ibid. n. 47.

In concurſu creditorum ſi teneatur de futuro creditore ſoluitur præſentibus, ſub fideiuſſione reſtituendi, ſi creditum anterius ſuperueniat. pag. 65. num. 54

Fideiuſſor obligatus ad vnum genus negotiationis, non tenetur pro alio negotiationis genere. p. 72. num. 76

Fideiuſſio reſtricta ad certam cauſam non extenditur ad aliam. ibid. n. 77

Fideiuſſor pro aliqua arte, vel negotiatione non tenetur pro contractibus extra artem. ibid. n. 78

Fideiuſſor pro fidelitate cãpſerij ſi campſor efficiatur fallitus non tenetur ad debita mercantilia campſerij extra illam artem contracta. ibid. n. 79

Fideiuſſor pro pecuniis mercium non tenetur pro pecuniis Cambij. ibid. n. 80

Fideiuſſor obligatus pro mercibus habendis non obligatur pro iam receptis. ibid. n. 81

Fideiuſſor ad certum genus ſub amplis & generalibus verbis reſtringitur ad illud genus contra Noguerol. ibid. n. 82

Declara tamen vt. ibid.

Fideiuſſio præſtita per creditorem cui ſoluitur pecunia illam facit ſtare, p. 82. n. 73. & vide *Pecunia*.

Fideiuſſionem de fideli adminiſtratione, & reddenda ratione donec præſtet adminiſtrator concurſus nominatus non admittitur ad exercitium. p. 111. num. 26

Ad Fideiuſſores alios poteſt creditor redire lite pendente contra vnum, vel ſententia lata. p. 151. ex n. 10. cum ſeqq. p. 183. & ex n. 1. p. 5. n. 9

Fideiuſſorem poteſt conuenire creditor etiamſi ſententia lata ſit contra eum agentem aduerſus principalem. p. 152. n. 23

Lite pendente contra principalem adhuc poteſt fideiuſſor conueniri. ibid. n. 24. 25

Lite pendente contra principalem non impeditur executio contra fideiuſſorẽ, nec è contra ib n. 26

Fideiuſſor indemnitatis (qui non niſi prius excuſſo principali conuenitur) per concurſum principalis excuſatur ab excuſſione. p. 153. n. 35

Confideiuſſor nouiter conuentus creditori nequit opponere litis pendentiam contra alium fideiuſſorem aut principalem p. 154. n. 49

Fideiuſſoris obligatio extinguitur per nouationem, ceſſante proteſtatione creditoris nouantis. p. 156 num. 10

Et proteſtatio ad excludendam extinctionem fideiuſſoris debet apponi continenti in ipſo contractu nouante. ibidem, n. 11

Fideiuſſor ob difficultatem conueniendi principalem conuentus poteſt allegare, quod ſuis expenſis excuſetur principalis. p. 184. n. 21

Fideiuſſoris obligatio conditionem continet, ſi principalis ſoluendo non ſit. p. 185. n. 38. p. 188. vide. n. 71

Fideiuſſor niſi facta excuſſione principalis non poteſt conueniri. p. 185. n. 41

Fideiuſſio Indemnitatis conditionalis eſt, & ante excuſſionem principalis in iudicium deduci non poteſt. p. 189. n. 83

Fideiuſſor & tertius tunc ad executionem citandi ſunt, quando ſunt conuenti, vel aliàs [illegible] ti motæ contra principalem aſſiſtunt.ibid.n.84

Non tamen ſi [illegible] contra debitorem non aſſiſtunt, quia tunc ſufficit inopiam debitoris oſtendere in iudicio contra fideiuſſorem muto. ibid. n.85. & 86

Fideiuſſor apponens excuſſionem non legitimè factam, ſi interpellatus à creditore bona debitoris non oſtendat, legitima declaratur. ibid. num.88

Fideiuſſoris obligatio in pluſquam principalis non tenet p.390.n.98

Fideiuſſoris obligatio ſuſtinetur in quantitate principali, in exceſſu autem corruit. ibid. n. 99. & ſeqq.

Fideiuſſor tenetur actione primæua, quando res in ſolutum data creditori fuit euicta, vel pecunia reuocata.p.156.n.17

Fideiuſſores plures ſimul ſupra debitum ſoluentes creditori, nullus alteri præfertur in repetitione, ſed omnes pro rata admittuntur. pag. 393. num.133

Fideiuſſor identitatis poteſt dici maioratus obligatus ex facultate Regia, & ſubſidiarius cum non niſi in ſubſidium teneatur.p.400.n.17.& 18

Fideiuſſionem ſupplet qualitas, & identitas creditoris recipientis pecuniam cum propria obligatione.p 406.n.8

Fideiuſſor datus à creditore exigente virtute decreti cum clauſula ſine præiudicio tertij, an teneatur non ſolum creditoribus tunc in concurſu exiſtentibus verum, & aliis quibuſlibet poſtea comparentibus.p.408.n.34.& ſeqq.

Fideiuſſio & decretum limitatum ad ius creditoris non extenditur ad alium.ibid.n.35

Fideiuſſio reſtringitur ad limites decreti iudicis. ibid.n.37

Fideiuſſio & decretum iudicij præſeruantis ſimpliciter ius tertij omnes comprehendit. ibid.n.38. & 39

Fideiuſſio in ampliſſima forma ſoluendi iudicatum, ſemper durat etiam variato tribunali. ibid.n.40. num.19

Sequeſtrum appoſitum ad inſtantiam certi creditoris ſi relaxetur ſub fideiuſſore, iſte non tenetur aliis creditoribus.ibid.n. 36

Fideiuſſoribus pluribus ſimultatis ſinguli eo reſpectiuè ad alios intelliguntur obligati, & vnus contemplatione alterius.p.466.n. 18

Creditor non poteſt liberare vnum ex pluribus fideiuſſoribus ſimul obligatis cum vnus aliorum contemplatione intelligatur ſe obligaſſe.ibid.

Fideiuſſor obligatione prior licet ſolutione poſterior præfertur creditoribus debitoris interim contrahentibus.p.540.n.22

Fideiuſſor à principio obligatur ſub conditione ſi debitor non ſoluat.ibid.n.23

Debitor principalis fideiuſſori obligatus intelligitur ſub conditione ſi pro eo ſoluerit.ibid.n.24

Et hæc conditio caſualis eſt, & propterea ſecuta ſolutione retrahitur ad initium obligationis cum prælatione ad alios creditores medio tempore contrahentes.ibid.n.25

Si ſint fideiuſſori per creditorem, cui ſoluit ceſſione ceſſæ.ibid.n.26

Fideiuſſori acquiritur ius irreuocabile, & pacto de non petendo inter creditorem, & debitorem. p. 592.n.

Fideiuſſor officialis, vel conductoris cum termino limitato, cum pacto tamen in eodem contractu, vt poſſit tempus prorogari an pro tempore prorogato teneatur.p. 607.n.71.& 72

Fideiuſſor adminiſtratoris pro tempore limitato ſi dominus poſt illud, vti & continuare patiatur, non tenetur.ibid.n.73

Fideiuſſor pro iuuene ad officium banchi, ſi ſua induſtria aſcendat ad officium capſerij non tenetur.p.608.n.74

Fideiuſſor pro adminiſtratore alieni officij, ſi noous officij dominus eundem tolerauit in adminiſtratione non tenetur. ibid.n.75

Fideiuſſorem qui præſtare tenetur intelligitur ſi à creditore petatur, non alias.p.625.n.9.& 10

Fideiuſſorem ſi quis præſtare tenetur intra certum tempus, ad eam tenetur intra certum tempus, etiam ſi apertè non petatur.ibid.n.11

Ob impoſſibilitatem repetiendi fideiuſſorem, an quis excuſetur ſub cautione iuratoria. ibid.n.12

Fideiuſſori an proſit moratoria impetrata à debitore.ibid.n.26.cum ſeqq.

Fideiuſſori prodeſt exceptio realis p.625.626.n.17. & 31

Fideiuſſio eſt obligatio conditionalis ſi fideiuſſor ſoluat.& tunc incipit eſſe creditor ſui principalis.ibid.n.29

Fideiuſſor ſi ſoluat non habet regreſſum contra principalem, termino moratoriæ durante. ibid. num.31

Fideiuſſori non prodeſt exceptio competens reo in obligationibus ſoluendi.ibid.n.32

Fideiuſſori non competit beneficium conceſſum debitori ne conueniatur vltra quam facere poſſit.ibid.n.35

Fideiuſſoris prælatio non conſideratur à tempore quo ſoluit, ſed à tempore obligationis ad quam ſolutio retrotrahitur.ibid.n.40

Fideiuſſore condemnato ad ſolutionem, ſi poſtea inter principalem, & creditorem fiat concordia prodeſt fideiuſſori repudiata non obſtante. p. 644.n.137

Fideiuſſor indemnitatis liberatur, ſi creditor negligens fuit in exigendo à principali tempore quo erat ſoluendo.p.728.n.56.& ex n.52. cum ſeqq.

Fideiuſſorem daturum promittens non ſatisfaciat quemlibet præſtando.p.734.n.13.14.15.& ſeqq.

Fideiuſſores & hypothecæ contentæ in inſtrumento liberantur, quando creditor reddit debitori inſtrumentum.p.244.n.10.& 11

Fideiuſſor an liberetur ex redditione pignoris facta per redditorem debitori.p.244.245.n.14. & 15

Tempus appoſitum obligationi fideiuſſoris ſi prorogetur fideiuſſore non conſentiente liberatur. p.261.n.1

Non in totum, ſed pro tempore prorogato dumtaxat.ibid.n.1

Fideiuſſor tenetur pro tempore prorogato, quando non fuit appoſitum ſubſtantiæ obligationis, ſed executionis, & [illegible] ibid.n.3

Fideiuſſor an teneatur [illegible] tempore prorogato virtute pa[illegible] in e[illegible] tractu appoſiti quo facultas pr[illegible] ſt.i[illegible] d.n.4. cum ſeqq.

Negatiuam opin[illegible] ncant.p.262.n.5

Fideiuſſor p[illegible] miſſi, limitati, ad tempus non tenetu[illegible] ore prorogato illi nouiter non conſent[illegible] id.n.[illegible].& 7

Fideiuſſor non [illegible] etur pro tempore prorogato licet [illegible] eodem detur facultas prorogandi ſub c[illegible] a forma, iſta non ſeruata. p. 261. 262. n.8.11.& 12

Fide

Fideiuſſor contractus ad tempus limitati cum facultate tamen prorogandi tenetur pro tempore prorogato.pagin.162. num. 13.cum ſequentibus.

Fideiuſſor pariter principalis tenetur ad pactum initum in eodem contractu cui ſimpliciter acceſſit ex primo conſenſu.ibid.n.14.& 15

Fideiuſſor æquè obligari præſumitur ac principalis, vbi aliud expreſse non apparet. pagin. 263. numer.16

Fideiuſſor obligatus pro contractu termino limitato,continente tamen facultatem prorogandi tenetur etiam pro tempore prorogato, nouo eius non adhibito conſenſu.p.264.n.27.28

Filius.

Vide *Pater, Alimenta,Conſenſus.*

Filius cui à patre debentur alimenta non poteſt ſingularem bonorum paternorum poſſeſſorem conuenire.pag.203.ex num.110.& ex num.115. cum ſeqq.

Filiusfamilias abſque patris conſenſu non poteſt ſtare in iudicio in iis , in quibus patri quæritur vſusfructus.p.231.n.20

Filiusfamilias , citandus eſt ad concurſum, quando creditor procedit,ex bonis,quorum vſusfructus patri non quæritur.ibid.n.30

Filiusfamilias in iis , in quibus patri non quæritur vſusfructus; poteſt abſque patris conſenſu in iudicio comparere.ibid.n.31

Cum Filiofamilias communiter ſe gerente pro patrefamilias rectè contrahitur.p.454.n.40.& 41

Filius agendo,ex inofficioſo contrà duos hæredes inſtitutos, vnum vincens, & ab alio ſuperatus pro ea parte qua vicit tenetur creditoribus , & legatariis.p.468.n.38.& 39

Filius renunciata hæreditate paterna adhoc facit partem quoad hæreditatis diuiſionem inter cohæredes , licèt non admittatur ad partem. p. 570.num 54

Rotæ deciſio ſingularis in propoſito recenſetur. ibid.n.55.56.& 57

Filij creditores conſentientes vinculi grauaminian inſuper ad legitimam deductam in concurſum ius habeant.p.507.ex n.1.cum ſeqq.

Filius qui grauamen legitimæ à patre impoſitum, conſentit,an ipſe vinculare dicatur.p.508

Filius ante aditionem , & immixtionem legitimæ vinculi grauamen conſentire poteſt in præiudicium creditorum.ibid.n.25

Filius poſt agnitionem, vel aditionem nequit vinculi grauamen conſentire in præiudicium creditorum.p.509.n.26.& 27

Filij eius qui conſentit vinculi grauamen impoſitum à patre an reclamare poſſint.ibid.n.29

Creditores filij conſentientes grauamen vinculi ante aditionem , ius non habent ad impugnandum.ibid.n.30

Filius ſi ante aditionem poteſt totam legitimam repudiare in præiudium creditorum, multo magis tunc minuere, & vinculo conſentire.ibi.n.36

Filius quando poſſit conſentire vinculo impoſito per patrem in legitima quatuor caſus diſtinxit. Flor.de Mena.ibid.ex n.39.cum ſeqq.

Filius an grauamen vinculi conſentire poſſit ſi poſtea repudiauit hæreditatem , & an à patre vel filio conditus dicatur maioratus.ibid.n.40.cum ſeqq.

Filij expreſſus conſenſus viuente patre concedento maioratum , eum reddit irreuocabileio & firmum.p.510.n.41

Nec creditores filij viuo patre conſentientis poſſunt de hoc conſenſu conqueri.ibid.n.42

Nec filio conſentiente grauamen à patre impoſitum.ibid.n.43

Filius quemadmodum antè aditionem legitimæ potuit totam repudiare,ita potuit eam non liberam,ſed vinculo grauatam acquirere.ibid.n.48

Filius ante agnitionem legitimæ potuit vinculo conſentire renuentibus creditoribus,ſupponitur poſſe vinculum poſtea adire.ibid.n.49

Filius adeundo patris, hæreditatem vinculo grauatam,quod poſtea tacite vel expreſsè approbauit, à ſe factus maioratus intelligitur ad cuius bona creditores ius habent.p.511.n.60.& 61

Filius in vita patris conſentiens vinculi grauamen non intelligitur à ſe conditus maioratus, ſed à patre.p.512.n.70.71.& 72

Filius qui ante aditionem conſenſit vinculi grauamen , & poſtea hæreditatem paternam repudiauit,an à ſe, vel à patre conditus dicatur maioratus.ibid.n.73.cum ſeqq.

Filia dote contenta renunciante legitimam patri vt de ea liberè diſponere poſſit,an diſponendo poſſit aliis filiis aut creditoribus præiudicare.p.515. num.94

Filius quod lucrauit ex pecunia patris,& ex ſua induſtria, an & quando ſibi , vel patri acquiratur. p.536.n.32.& 33

Filius ſuccedens per tranſmiſſionem eodem modo quo pater ſuccedere debet.p.583.n.30.& 31

Filius ſubintrans gradum patris,ergo ex patris perſona ſuccedit,non valet argumentum. pag. 583. num.32

Finis.

Finis concurſus creditorum eſt ipſorum omnium ſolutio,& ſatisfactio,qua ceſſante lis & iudicium durat.p.769.n.42.& 43

Finis ſemper expectatur.ibid.n.44

A fine omnia media regulantur.ibid.n.45

Finis quando habet neceſſariam conſequentiam à principio, non finis, ſed principium attenditur. p.684.n.11

Fiſcus.

Vide , *Scholaris.*

Fiſcus conſideratur creditor,ſiue creditum procedat ex delicto,vel quaſi,ſiue ex contractu,vel ratione patrimonij.p.46.n.1

Fiſci debitor ratione delicti,vel quaſi non admittitur ad concurſum formandum.ibid.n.2

Quid ſi debitum procedat ex pœna pecuniaria parti applicata.ibid.n.3.remiſſiuè.

In pœna pecuniaria partim applicata, partim fiſco ſi condemnatus non eſt ſoluendo,pars fiſco præfertur.p.47.n.4

Ex duobus inſtrumentis à fiſco , & alio creditore præſentatis & quorum anterioritate non apparet,quale eorum præfetatur.ibid.n.6

Creditores delinquentis ex contractu præferuntur fiſco agenti pro pœna pecuniaria,ſecus,ſi creditores pro pœna pecuniaria ſimul concurrant. ibid.num.7

Fiſco præfertur creditor pro pœna pecuniaria ſibi applicata in re compenſanda, ni ex eadem ſententia concurrens.ibid.n.8

Fiſcus creditor pro iuribus ciuilibus concurrere tenetur in concurſu peracto à debitore. ibidem, num.9

Conductores fiſci , & redituum regalium eorumque fideiuſſores acceſſionis remedio repelluntur. ibid.n.10

Fiſcus creditor an poſſit declinare,& ad ſe trahere totum concurſum alibi à debitore formatum. ibid.n.11
Affirmatiua ſententia.ibid.n.18
Contrariis ſatisfit.ibid.ex n.18
Fiſcus habet ſuos iudices qui de ſuis cauſis priuatiuè cognoſcunt.p.47.n.11
Fiſcus ſemper vtitur iure priuati in cauſis, quibus non reperitur ſpecialiter priuilegiatus.ibid.
Fiſcus in iudicio concurſus actor eſt & an debitoris forum ſequi debeat.p.48.n.13
Fiſci procurator non tenetur coram aliis iudicibus comparere,niſi coram iis quibus ipſe aſſidet.ibid num.14
Fiſcus ſiue ſit actor,ſiue reus cauſas alibi pendentes,tangentes laicos,vel clericos ad ſuū tribunal trahit nulla habita ratione fori.ibid.n.15.16.& 18
Ius auocandi cauſas fiſcales tribunalibus ſupremis, qui de iuribus fiſcalibus cognoſcere ſolent competit.ibid.n.17
Fiſco auocare volenti concurſum creditorum maior pars conuenit, vt ex concurſu diſmembretur pars correſpondens credito fiſci, vt liber remaneat concurſus.ibid.n.18
Prælatio ceſſa fiſco per creditores concurſus nullam patitur controuerſiā, creditum tamen ipſum illam admittit coram iudice fiſci,annuere debeatur vel non.p.49.n.23
Fiſcus ex conſenſu creditorum circa prælationem ſui crediti multam conſequitur vtilitatem.p.50. num.16
Fiſcus tutus eſt per creditorum conſenſum, ne ab anterioribus ipſi ſolutum auocetur.ibid.n.26
Fiſcus per conſenſum creditorum excuſatur à mala fide quæ ex præmatura exactione poterat induci. ibid.n.27
Conſenſus creditorum circa fiſci prælationem fiſcum creditorem non efficit, ſi aliàs nihil ei debeatur.ibid.n.28
Hæc prælationis ceſſio facta fiſco coarctatur ad ſolos terminos ſuos prælationis.ibid.
Auocata cauſa concurſus ad fiſcum ibi tantum remanet,donec de ſuo credito ſatisfiat indéque reuertitur ad primum iudicem.ibid.n.31
Fiſci priuilegium vberius eſt & præſtantius priuilegio ſcholarium.p.52.n.55
Fiſcus & creditores hypothecarij & ſimul priuilegiati ſolum poſſunt auocare pecuniam ſolutam aut ceſſam bona fide conſumptam.p.83.n.84.& à n.77.cum ſeqq.
In fiſci bonis ſubhaſtatis nouus licitator meliorem conditionem offerens,quando admittatur.p.367. ex n.5.cum ſeqq.vbi de minori & Eccleſia.
Fiſco creditore ad ſe trahere volente iudicium concurſus ſolet creditorum maior pars conſentire fiſcum primo loco ſoluendum.p.369.n.84
Confiſcatis bonis debitoris & explicatis duobus diuerſis fiſcis, vnuſquiſque tenetur creditoribus ſui territorij,& non alterius.p.475.n.14
Ne fiſco alteri fraus fiat,ſi arbitrio creditoris foret; quamlibet rem perſequi.p.475.n.15.& 16
Confiſcata bona debitoris & diuiſa per prouincias inter duos fiſcos creditor libere poteſt perſequi, & quemlibet fiſcū conuenire.p.477.n.34. cū ſeq.
Patrimonium debitoris totum eſt æſtimandum, & quilibet fiſcus tenetur pro rata creditoribus condemnati.ibid.n.37
Verior ac probabilior opinio eſt creditorem poſſe quemlibet fiſcum conuenire non obſtante,inter eos diuiſione bonorum confiſcatorū.ib.n.37.& 58
Fiſcus vbi ſpecialiter non reperitur priuilegiatus vtitur iure communi.ibid.n.39
Fiſcus ſuccedens in bonis debitoris eodem modo tenetur ſatisfacere creditoribus, quo & debitor tenebatur.ibid.n.40
Doctores contrariam opinionem ſectantes limitant in ſubſidium,deficientibus bonis vnius territorij poſſe creditores recurrere ad bona fiſci alterius territorij.ibid.n.41.& 42
Fiſcus vnius territorij non poteſt remittere creditores debitoris ad fiſcum alterius territorij inter quos diuiſum ſit patrimonium debitoris. ibid. n.43.& 44
Fiſcus quilibet tenetur creditoribus ſatisficare pro rata bonorum confiſcatorum,non pro virili.ibid. num.45
Creditores hæreditatis fiſco delatæ & venditæ ius habent contra emptorem, non contra fiſcum. p.593.595.n.32.& 39
Confiſcatio bonorum poſſeſſoris maioratus cadit in fructibus maioratus,vita poſſeſſoris durante. p.762.n.7.& ſeqq.& ex p.761.n.1

Forma.

Regula, quod quando fideiuſſio requiritur pro forma nunquam admittatur cautio iuratoria, conſtans,eſt,& communiter per omnes ferè recepta. p.337.338.n.50.& ſeqq.
Gerundium *dando* finitum in *do* inducit formam, & conditionem.p.339.n.63.& 64
Lex loquens per ablatiuum abſolutum inducit formam,& conditionem.ibid.n.61
A formæ omiſſione non excuſat minor ætas,ruſticitas vel militia, quominus corruat actus.p.340. num.71
Pro forma,an requiratur fideiuſſio in ſecundo ſupplicante,vel ad ſimplicem ſecuritatem partis ſupplicatæ. ibid.ex ex n.72.cum ſeqq.
Et pro forma ſubſtantiali requiri omnes regnicolæ conueniunt.ibid.n.73
Ad quod verba plura legis Regiæ ponderantur ibid.ex n.74.cum ſeqq.
Pro forma requiritur tempus intra quod aliquid eſt gerendum. p.341. n.75
Lex,quæ poſt præceptum vlterius procedit annullando formam inducere dicitur.ibid.n.78
Formam inducit clauſula prohibitiua perpetuam cauſā habens,cuius omiſſio irritat actum,ib.n.79
Formæ fideiuſſionis requiſitæ in ſecunda ſupplicatione propter legis rationem poteſt ſupplicans ſatisfacere per æquipollens eoſdem operans effectus.p.347.& 348.& ex n.133.cum ſeqq.
Forma fide iuſſionis requiſitæ per æquipollens adimpleri dicitur facto depoſito quantitatis.p.348. num.140
Et per pignora ſufficientia à ſupplicante præſtita. ibid.n.141.cum ſeqq.
Authen.quæ ſupplicatio,C.de præc.imper.offeren. appetens pro forma fideiuſſionem ad executionem ſententiæ à qua fuit ſupplicatum,miro interpretatur.p.346.n.148.& ſeqq.
Formæ, & legis principali fini, & intentioni per æquipollens ſatisfit.ibid.n.150
Formæ autem quæ ſupplicatio non ſatisfit in caſu impotentiæ per cautionem iuratoriam, ſed per depoſitum,& aliud ſimile æquipollens.ibid.
Lex ſicut,habet poteſtatem ad indicandam formam in aliquo actu eandem habet ad illam minuendum.p.351.n.16 .& ex n.167
Formas inductas in ſecunda ſupplicatione rex poteſt reformare.ibid.n.168.cum ſeqq.

Pro

Pro forma requiritur fideiuſſio in ſecunda ſupplicatione mille quingentarum duplarum.p.335.& 340.n.21.& ex n.73.cum ſeqq.
Forma inducitur,quando lex dicit ſub hac forma, vel alias faciat mentionem de forma.ibid.n.13
Formam inducit verbum non aliter.ibid.n.14
Forma per æquipollens ſuppletur, ſi ob maximam difficultatem, aut impoſſibilitatem ſpecifice adimpleri nequit.ibid n.28.& 19
Formæ legiæ fideiuſſionem requirentis in ſecunda ſupplicatione per æquipollens ſatisfit.ibid.n.30
Pro forma quando lex requirit fideiuſſionem,nullo modo admittitur iuratoria cautio, ob paupertatem vel impoſſibilitatem reperiendi.p.336 n.34
Niſi per æquipollens tunc fideiuſſio ſuppleatur. p.337.ex n.50.cum ſeqq.
Forma non eſt omne id,quod à lege in actu requiritur nec omiſſio illum vitiat.ibid n.37
Affirmatiuè, vel negatiue,vbi lex aliquid ſimpliciter diſponit formam non inducit, niſi vlterius progrediatur actum aliter geſtum annullando. ibid.num.38
Forma per certa verba, & certa ſigna inducitur. ibid.n.39
Pro forma fideiuſſio requiſita etiam parte non petenti præſtanda eſt,aliter actus corruit.p.337.n.44
Pro forma requirit lex apponens aliquid præter ius commune ibid.n.45
Forma eſt,quod faciendum requiritur intra certum tempus.ibid.n.46
Forma,non dicitur ſeruata, ſi tempus à depoſitione præſtitum non ſeruetur.ibid.n.47
Formam inducit lex,quoties requirit in aliquo actu iuramentum adeſſe.p.347 n.127.& 128
Formæ fideiuſſionis requiſitæ in ſecunda ſupplicatione per æquipollens ſatisfit.ibid.n.131.
Forma dat eſſe rei,& ſpecificè eſt adimplenda ibid. num.132
Forma per æquipollens adimpleri non poteſt.ibid. num.133
Formæ à lege requiſitæ ad certum finem defectum ſatisfit per æquipollens operans eundem effectum.p.348.n.135
Pro forma requiritur in teſtamento ſpecifica hæredis nominatio.ibid.n 348.n.136
Si per æquipollens indubitanter apparet de nomine,& perſona hæredis legis formæ ſatisfit.ibid. num.137

Forum.

Forum creditorum debitor concurſum formans,an ſequi teneatur.p.15.n.1.cum ſeqq.
Forum Eccleſiaſticum ſequi tenentur omnes creditores laici in concurſu formato per clericum. p.18.n.26
Suo proprio foro poteſt adminiſtrator dominum conuenire,vt rationes recipiat, ne diu ſit in ſuſpenſo.ibid.n.27
In pluribus foris(quod iure,renuntiatione aut ſubmiſſione ſortitur debitor) ſolet à creditoribus conueniri.p.27.n.1.& ſeqq.
Ex pluribus foris (quos reus habet) poteſt actor, quem velit eligere,etiam reo inuito.ibid.n.2
Foros plures habens debitor poteſt in quo maluerit concurſum formare.ibid n.3
Forum debitoris concurſum formantis clericus creditor tanquam reus ſequi tenetur.p.41.42. n. 13. 14.& 15
Forum Eccleſiaſticum ſequi debent creditores laici circa concurſum à debitore clerico introductum p.43.n.26.& 27
Omnia fori priuilegia compatentium contemnit concurſus vniuerſalis. p.708.709. ex n.54.& ex n.59.cum ſeqq.
Fori priuilegio libere renuntiare poſſunt familiares ſancti officij atque etiam milites; alienam iuriſdictionem prorogando ibid.n.59.& n.6
Forus prioris iudicis non mutatur per priuilegium ſuperueniens.p.55.n.79
Forus non mutatur per ſuperuenientem viduitatem lite pendente ante eam.ibid.n.80.& 81
Clericus ſuperueniens lite pendente non prodeſt ad fori mutationem.ibid.n.82
Forus non mutatur ſi lite mota pupillus fiat adultus ibid.n.83
Item nec ſi vidua nubat.ibid.
In diſtractu,& cenſus redemptione debitor forum rei creditoris ſequi tenetur. ibid.ex n.& 87. 89. cum ſeqq.Vide *verb.Scholaris.*
Actio ex qua debitor cogit creditorem ex conſignatione pecuniæ pro cenſus redemptione eſt perſonalis, in qua forum creditoris ſequi debet. ibid.n.90
Deciſiones Senatus Pinciani.ibid.
Licitator nouus plus offerens ſubbaſtatione perfecta an comparere debeat coram iudice concurſus,& an ad idem cogatur emptor poſſeſſor.p.372. n.85. cum ſeqq.
Licitatoris forum ſequi tenetur plus poſtea offerens; quando illi fuit rei ſubhaſtatæ poſſeſſio tradita. ibid n.86.& 87
Forum Eccleſiæ ſequi debet mouens controuerſiam clerico emptori,& poſſeſſori rei ſubhaſtatæ. ibid.n.88.& ſeqq.
Solutione facta ſimpliciter creditori pro reuocatoria intentata per anteriorem,forus rei ſequendus erit p.408.ex n.42.cum ſeqq.
Si lis creditorum fuerit iam extincta.ibid.
Forum clerici ſequi debet creditor pro reuocatoria pecuniæ ſolutæ vel rei adiudicatæ,ſi lis concurſus ſit iam extincta p.44.n.44.& ſeqq.
Forus contractus geſti a procuratore non forus, quo mandatum fuit geſtum attenditur.p. 247. n.18.cum ſeqq.
Foro clerici defuncti gaudet hæreditas dum eſt iacens. p.248.n.32.& ſeqq. & ex n. 25

Frater.

Frater vtrique coniunctus non conuenitur vltra quam facere poteſt.p.195.n.8
Frater ſi ex redditibus maioratus, (quæ ſunt bona libera poſſeſſoris)alimenta fuerit conſequutus in concurſu morte poſſeſſoris extinguitur. p. 205. 206.n.146.147.148.& 149

Fraus.

Vide *Dolus.*
Non fraudantur creditores quando debitor non vult acquirere, ſed quando acquiſitum alienat. p.847.n.2.& 3
Fraudem prætendere non poſſunt creditores in non acquirendis ſed in iam acquiſitis alienatis à debitore.ibid n.4
Actus, qui ſine fraude fieri poteſt non ſuſtinetur factus in alicuius fraudem.p.492.n.70.71. & 72
Vbi contractus præcedit, aut materia quæ ex bona fide obliget ad acquirendum, qui acquirere non vult,in fraude eſſe dicitur, & tenetur. pag. 493. num.73
In condemnato ad pœnniæ quantitatem parti applicatam pro damno recepto repudiante hæreditatem ſibi delatam fraudem conſiderauit. conſil.Reg.ibid.n.79

Fraudati dicuntur creditores quando debitor ius iam radicatum & quæſitum plenè alienat.p.493. num.81

Fraus fit creditoribus ſi debitor ante tempus reſtituat maioratum, fideicommiſſum, aut vſumfructum patri debitum.p.399.n.10.cum ſeqq.

Fraus fit creditoribus in temporis præuentione & præmatura reſtitutione.ex n.51.p.502.& 58.cum ſeqq.p.500

Ad euitandandas fraudes & colluſiones gerentium aliena negotia pragmaticæ mutationis monetæ iubeor vt eorum domus ſecrete ante publicationem conquirantur.p.727.n.39.

Fructus.

Vide *Interuſurium.*

Fructus beneficij, ſicut obligari, hypothecari, & conſignari poſſunt creditoribus, ita corpus concurſus ingrediuntur.p.318.n.1.& 2

Clerici vita durante dumtaxat.ibid.

Fructus beneficij poſſunt pro executione capi, vt clerici creditores ſoluantur.ibid.n.3

C.peruenit, de fideiuſſoribus, ad idem ponderatur, & exornatur.ibid.

Ex fructibus beneficij tenetur clericus alimenta, & dotem præſtare ſorori.ibid.n.4

C. peruenit de arbitris interpretatur vt procedat, quando conſignatarius volebat retinere fructus beneficij conſignatos pro ſolutione dotis poſt mortem clerici.ibid.n.5

Fructuum beneficij conſignatio pro ſolutione creditorum durat, durante vita clerici dumtaxat. p.319.n.6.

Intellectus ad c. peruenit, de arbitris, ab aliquibus traditus, repellitur.ibid.n.7

Fructus, maioratus, feudi emphyteoſis, & vſufructuarij capi, vel conſignari pro ſolutione creditorum durat tantum, durante vita poſſeſſoris feudatarij.ibid.n.8

Etiamſi creditores inſoluti remaneant, vel ex integro non ſint ſatisfacti de ſuis creditis.ibid.

Fructuum beneficij conſignatio vel hypotheca ſolum durat durante vita clerici debitoris. ibid. num.9

Fructuum beneficij conſignatio in fauorem creditorum fit in ſubſidium, bonis patrimonialibus cleri deficientibus.ibid.n.10

De Fructibus beneficij in concurſum deductis clerico debitori aſſignantur alimenta.ibid.

Fructus beneficij capiuntur pro executione, & conſignantur creditoribus bonis patrimonialibus clerici deficientibus.ibid.n.11

In fructibus beneficij penſione grauatis, an penſionarius præferatur omnibus debitoris clerici creditoribus hypothecariis, & anterioribus diſceptatur.ibid.n.12.cum ſeqq.

Fructus maioratus, feudatarij, vſuſfructuarij, & beneficiati ſicut cadunt in obligatione, ita & in concurſu creditorum & ſub eius adminiſtratore.p.761.n.1

In fructibus rei prohibitæ alienari fit executio & capi poſſunt in cauſam iudicati. pag. 762. num.2

In fructibus maioratus durante vita debitoris poſſunt in pignus capi pro ſoluendis creditoribus poſſeſſoris.ibid.n.3

In fructibus feudi poteſt fieri executio. ibidem, num.4.

Maritus pro dote reſtituenda non obligat bona maioratus, fructus tamen ab eo percipiandi tacitè manent obligati.ibid.n.5

Fructus maioratus non ſunt pars ipſius, & ideo in eis fit executio.ibid. n.6

In Fructibus maioratus cadit confiſcatio, vita poſſeſſoris durante.ibid.n.7

Fructus rei prohibitæ alienari cedunt in commodum creditorum, qui liberè poſſunt vendi, & alienari.ibid.n.8

Fructus rei prohibitæ alienari non cadunt ſuper prohibitione, quia ſunt liberi, ſiue in fideicommiſſo, feudo, & in emphyteuſi ex pacto de prouidentia, ſiue antiquo.ibid.n.10

Fructus futuri ex re prohibita alienari obligari poſſunt à prohibito, dum non vergat in præiudicium vocatorum.ibid.n.11

Etiamſi cum prohibitione legali concurrat prohibitio expreſſa teſtatoris, quæ reſpicit proprietatem rei, non fructus.ibid.n.12

Fructus ſunt acceſſio dominij, dominiúmque ſequuntur.p.173.n.14.& 15

Fructus recompenſatiuos commenſurabiles pretio ſoluto ſemper emptor conſequitur etiam data dilatione ad ſoluendum, vel habita fide de pretio ac etiam emptore in mora non conſtituto.p.174 n.36.& t.p.c.35.ea n.40

Fructuum & redditnum valor non bonorum in proprietate attenditur ad taxanda alimenta. p. 195. n.16.& ſeqq.

In fructibus & redditibus maioratus & feudi poteſt fieri executio pro ſatisfaciendis creditoribus poſſeſſoris.p.197.n.34

Fructus maioratus & feudi iure proprio lucrantur poſſeſſores.ibid.n.35.139.& 140

Cedens bonis retinet proprietatem feudi maioratus & emphyteuſis, fructus tamen & commoditates ſuis applicantur creditoribus.ibidem, num.36. & ſeqq.

Fructus beneficij ſequeſtrantur pro ſoluendis creditoribus poſſeſſoris ære alieno grauati, relicta congrua ſuſtentatione.ibid.n.40

In fructibus maioratus nulla cadit alienationis prohibitio.p.199.n.56.& 57

Aſſignatio ſolutionis in fructibus maioratus non eſt perpetua, ſed pro vita poſſeſſoris dumtaxat. ibid. num.58

Ad fructus hæreditatis perceptos ante vel poſt aditam hæreditatem, an hæres etiam confecto inuentario teneatur creditoribus.p.363.num.57 & 58

Et an in creditum ſuum compenſare illos fructus perceptos teneatur.p.364.n.60.& 61

Fructuum perceptorum per hæredem antea quàm intrarent creditores rationem iſtis reddere non tenetur.ibid.n.62.63.& 64

Fructus pertinent poſſeſſori dignitatis putatiuo communiter reputato legitimo. pag.449.n.134. & ſeqq.

Collatio, præſentatio, & electio ſunt fructus iuris compatendi, & patronatus, quos percipit is Prælatus, qui ſit in quaſi poſſeſſione conferendi, vel præſentandi.ibid.n.135

Priuatus dignitate, lite pendente percipit fructus. ibid.n.136

Fructus rei emptæ pro perſona nominanda ſuos non facit emptor nominatione facta. pag. 484. num.39

Fructuum acquiſitio ſequitur dominium. ibidem, num.40

Quando aliquid fit à lege ipſo iure fructus ab eodem die debentur.ibid.n.41

Fructus maioratus fideicommiſſi vſuſfructus parti

debit

debiti, aut rei præmaturè & ante tempus reſtitutæ, an iudicentur bona debitoris reſtituentis, & ſuis debita creditoribus. p.765. ex n.1. & per totum.

Qui negatiuam teneant. p.762. n.23

Fructuum remiſſionem in ſe includit præmatura reſtitutio, non admittenda in præiudicium tertij. p.763. n.32

Fructus medij temporis donat debitor, qui ante tempus reſtituit maioratum. p.764. n.33

Grauatus reſtituere poſt mortem poteſt reſtituendo in vita grauamen imponere commenſurabile fructibus medij temporis. ibid. n.34

Fructus ſuos faciunt hæres, & poſſeſſor maioratus et acceptationem, qui ante tempus reſtituant non ius quærendum, ſed ius quæſitum dimittunt. ibid. n.35

Ad fructus maioratus poſſeſſi à debitore ius habent creditores eius durante vita. p.770. n.50

Fructus ſequuntur dominium. p.535. n.20. & 21

Fructus ſunt acceſſio domini, & dominium ſequuntur. p.605. n.33

Fructus & commoditates emphyteuſis familiaris poſſunt alienari, in ſolutum dari creditoribus, atque hypothecari, vita emphyteutæ durante. p.741. 742. n.36. 38. 40. & 48. cum ſeqq.

Fructuum rei prohibitæ alienari adiudicatio creditoribus pro ſolutione valet. p.762. n.13. & ex n.1. cum ſeqq.

Prohibitus alienare non prohibetur cedere, donare, aut vendere commoditates, aut fructus ex re prohibita producendus. ibid. n.14

Fructus maioratus, qui pleno iure pertinent ad poſſeſſorem poſſunt ab eo alienari, & hypothecæ ſubiici, ſua vita durante. ibid. n.16. & 17

Fructus prouentus, & commoditates maioratus poteſt poſſeſſor cedere, locare, & quouis modo alienare ſua vita durante. p.763. n.18

Et morte eius accedente ſtatim reſoluitur contractus. ibid. n.19

Prohibitio alienationis non extenditur ad fructus, prouentus, & commoditates rei prohibitæ, quas ſuas facit prohibitos. ibid.

Fructus maioratus comprehenduntur in qualibet obligatione, vel renunciatione omnium bonorum, quia ſunt debitoris pleno iure. ibid. n.20

Super fructibus rei prohibitæ alienari cadit hypotheca, & cenſus conſtitutio. ibid. n.21. 22. & 23

Nec per eam contrauenitur prohibitioni expreſsè. ibid. n.24

Fructuum rei prohibitæ, hypotheca & cenſus impoſitio tandiu durat quoadiu vita poſſeſſoris obligantis, itaut eo mortuo, aut aliter priuato reſoluatur hypotheca. ibid. 25. & 26. & ſequentibus.

In Fructibus feudi, & emphyteuſis poteſt fieri executio pro ſatisfactione creditorum durante vita debitoris dumtaxat. ibid. n.29

Fructus maioratus poſſunt obligari, & in executionem capi vita durante poſſeſſoris debitoris, cuius morte ius creditorum reſoluitur, & ſi integrè non remaneant ſoluti. ibid. n.30

Fructus beneficij, ſicut poſſeſſor poteſt obligare, ſua vita durante, ita in executionem capi pro ſatisfaciendis creditoribus ſuis ibid. n.32

Mortuo debitore concurſum formante ſtatim, & ipſo iure diſſoluuntur fructus maioratus, qui in concurſu ſtabant, ac bona illico tradenda ſucceſſori. p.764. n.33. cum ſeqq.

Creditores poſſeſſoris maioratus feudi, beneficij, & ſimilium, eo mortuo ius habent ad ratam fructuum illi pertinentem. ibid. n.42

Et pro ea rata continuatur adminiſtratio concurſus. ibid.

Mortuo debitore, an adminiſtrator concurſus poſſit recolere omnes fructus maioratus, beneficij, & ſimilium, vt ſucceſſor à concurſu petat ſuam ratam, vel an iſtis omnium recollectio pertineat, ex n.43. cum ſeqq.

Fructuum omnium recollectionem pertinere integraliter ſucceſſori maioratus adminiſtratore concurſus præſente determinauit Senatus. ibid. n.45 & 46

Fructus ſequuntur dominium, & ad dominum rei pertinent. ibid. n.47

Fructuum recollectio ſpectat ad eum, qui maiorem partem habet in re, ibid. n.48. & ſeqq.

Fructuum recollectio pertinet ad ſucceſſorem, qui integram partem habet in re, ex qua fructus producuntur. ibid. n.50. & 51

Fruſtra.

Fruſtratorij actus, & circuitus ſunt vitandi. p.185. num.42

Fruſtratorios ſuos actus nemo facere præſumitur. p.517. n.5

Fruſtra precibus impetratur, quod à iure communi conceditur. ibid. n.6

Futura.

Sufficit incertum eſſe, ſitne futurum dominium temporale, aut perpetuum, vt perpetuum iudicetur. p.562. n.103. & 104.

Omnis actus qui ex futuro euentu poteſt reſolui conſtans iudicatur iuxta præſentem ſtatum quoad omnes iuris effectus. ibid. n.105

Ius incertum & dependens à futuro euentu non eſt in conſideratione quouſque per euentum declaretur certum ibid. n.107. & 108

Iudicium certum capi nequit ex iis, quæ pendent à futuro euentu, ſed debet euentus, à quo declaratio pendet expectari. ibid. n.109

Futura, quæ poſſunt abeſſe, & adeſſe non ſunt in conſideratione ibid. n.110

Futurus euentus non attenditur, ſed preſens rei ſtatus. p.563. n.111

Futura quæ ſperantur, & contingere poſſunt, non attenduntur, niſi ſint certa, & infallibilia. ibid. n.115. & ſeqq.

G

Gabella.

Vide *Onus.*

GAbella an debeatur ex bonis hæreditatis clerici iacentis venditis in concurſu creditorum. p.26. ex n.50. cum ſeqq.

Exemptio clerici à gabella eſt perſonalis, & an cum perſona extinguatur. p.21. & 53. 56. p.256. ex n.28 & ſeqq.

Ex duabus rebus vno pretio venditis ſi vna ſit exempta à gabella, ſingularum valor taxatur, vt pars gabellæ vni correſpondens oneretur, & exempta maneat libera. p.43. 1. n.24

Duabus rebus, eodem pretio venditis altera exempta à gabella altera, non ſit vtriuſque æſtimatio, vt ex pretio correſpondente non exemptæ gabella ſoluatur dumtaxat. p.469. & 470. n.51. 52. 53. 54. 55. 56

Gabella debetur ex cenſu conſignatiuo redimibili eo in loco, quo bona ſpecialiter hypothecata ſita ſunt. p.470. n.38

Quæ hypothecæ ſi in diuerſis locis ſitæ ſint, ſingularum ſit æſtimatio, & pro cuiuſlibet rata ſors principalis diſtribuitur, & cuilibet gabellario ſoluitur illa pars gabellæ correſpondens fundo exiſtenti in ſuo diſtrictu.ibid.n.58

Quod ſi vnus locus ſit exemptus illam ratam partem gabellæ correſpondentem fuodo ſibi exiſtenti amittit gabellarius in tantum vt aliis bonis non oneretur.ibid.n.60

Gabella ſola vna debetur non duæ exemptione pro perſona nominãda nominatione ſequuta.p.483.n.29.& 30

Gabella debetur ex præmatura rei reſtitutione reſpectu interuſurij durante vita reſtituentis ante tempus.p.501.n.42

Gabellam, an debeat is, qui conſentit venditioni rei ſuæ ab alio factæ.p.508.n.23

Gabella debetur ex datione inſolutum voluntaria, ſecus ex neceſſaria facta à iudice.p.722.n.12

Gabella debetur ex bonis debitoris in ſubhaſtatione venditis ibid.

Gabella ex bonis ſubhaſtatis debita ante omnes ſoluitur, & præfertur omnibus quibuſlibet creditoribus.ibid.

Gabella debita in ſubhaſtatione tanquam onus neceſſarium, debitoris minuit patrimonium. ibid. núm.12

Gabellæ exemptio communicatur hæreditati clerici iacenti, non tamen hæredi p.256.n.34

Bona hæreditatis Clerici iacentis ſi diſtribuantur aut diſtrahantur à gabella ſunt exempta. ibid. num.35.& n.36

Gradus.

Eodem iure, quo primus creditor reuocat pecuniã à ſecundo, eodem, & ſecundus à tertio, & ſic de ſingulis ſucceſſiuè gradatim.p.758.n.30

Si prior auocat pecuniam à creditore ſecundo, iſte à tertio, tertius à quarto, & ſic ſinguli gradatim deſcendunt, & reuocant poſterioribus &c.p. 757. num.13

Creditore primi gradus dimiſſo, ſecundus remanet primus, ac potior.p.758.n.31

Gradatim, vbi plures admittuntur, ſecundus primus efficitur, primo de medio ſublato.p.759.n.32

In Gradu prior, & proximior ille dicitur, quem nullus præcedit ibid.n.33.& 34

Creditores, quemadmodum gradatim aſcendunt pro legitimis exactionibus, ita gradatim deſcendunt propter exactiones inordinatas, & reuocatas.ibid.ex n.41.cum multis ſeqq.

Quemadmodum omnes gradatim aſcendunt, ita primo victo omnes gradatim deſcendunt.p.760 num.45

Defectus in primo gradu, à quo cæteri ius, & cauſam habent primo reſtituto aduerſus ſecundum, iſte pariter aduerſus tertium, ac de ſingulis gradatim.ibid.n.46.& 47

Gratia.

Gratiam poteſt quis pro alio impetrare etiam ſine mandato.p.461.n.124

Si aliter gratia vitioſa non ſit ibid.n.125

Gratia à tertio impetrata non habente ius nomine proprio, nec ſibi, nec alteri prodeſt.ibid.n.126.

Gratia per tertium impetrata nomine alterius ſine mandato nihil operatur, quovſque ſequatur ratificatio.ibid.n.127.& ſeqq.

Grauamen.

Vide *Filius. Conſenſus.*

Grauamen vinculi conſentiens filius, an præiudicet ſuis creditoribus.p.507.ex n.1.cum ſeqq.

Grauamen quodlibet à patre impoſitum legitimè ipſo iure ab eo reiicitur, non ſpectata reclamatione filij.p.508.n.16.

Grauaminis tacita filij approbatio legitimæ impoſiti, & etiamſi poſſidendo ipſe, & eius hæredes per mille annos tacuerint, non inducitur filij conſenſus qui expreſſus requiritur, vt grauamen ſuſtineatur.ibid.n.10

Quod multo magis procedit in grauamine qualitatis, puta vinculi aut fideicommiſſi.ibid.n.18

H

Humilitas, Habilis, Inhabilis

Geſta per eum, qui communiter reputabatur habilis ſuſtinentur ob publicam vtilitatem. p.434.n.46

L.Barbarius Philipus, ff. de officio prætor. exornatur.ibid.

Hæreditas.

Vide *Hæres, vſufructuarius, Inuentarium.*

Ex hæreditate delata nepoti, an creditores patris præmortui, ac de medio ſublati ſua exigere credita poſſint.p.480.n.1.& ſeqq.

Hæreditas proximiori gradatim defertur cæteris interim excluſis.p.581.n.5.& 6

Hæreditas delata nepoti, patre mortuo nunquam fuit patri, ſed auo, à quo nepos capit non apiata. p.582.n.17.18.& ſeqq.

Hæreditas aui patre præmortuo defertur nepoti iure proprio independenter à patre.p.584.n.49

Hæreditas adita efficitur proprium patrimonium hæredis.ibid.n.50

Hæreditas duplex in vno hærede deueniens duo diuerſa, diſtractáque patrimonia dicuntur, reſpectu creditorum vtriuſque, & reſpectu ipſius hæredis.ibid.n.51

Quæ hæreditates inter ſe non confunduntur ne detrimentum fiat creditoribus.ibid.n 52

Et quemadmodum creditores cuiuſlibet hæreditatis, & vtriuſque patrimonij ſint ſoluendi.ibid.

Ex pluribus hæreditatibus concurrentibus in eadem perſonã, an promiſcuè debitor ſoluat creditoribus.ibid.cum ſeqq.

Hæreditas tranſmiſſa an ſit proprium patrimonium tranſmittentis, ita vt is, in quem tranſmittitur dicatur hæres tranſmittentis, & non primi defuncti.p.585.n.68

Hæreditas non adita tranſmittitur in hæredem adeunda vel repudianda.ibid.n.69.& ſeqq.

Ad Hæreditatem tranſmiſſam, non venit qui hæres non ſit tranſmittentis.p.586.n.77

Hæreditatis partem qui repudiat, an totam repudiare dicatur.p.586.589.n.75.76 & 89

Hæreditatem, quando ius contemplatur, acquiſitio ſit hæreditati p.589.n.109

Hæreditas tranſmiſſa debet apponi in inuentario hæreditatis tranſmittentis.ibid.113.& ſeqq.

Hæreditati iacenti curator datur ad inſtantiam creditorum, cum quo formatur concurſus.pag. 254. num.1

Hæreditati tanquam iacenti curator datur ſi detegatur iam adita, an concurſus iudicium cum eo geſtum ſit nullum.ibid.n 2

Hæreditas iacens eſt perſona ficta repræſentans perſonam defuncti non hæredis futuri.ibid.n.3.

Hæreditas iacens ſicut repræſentat perſonam defuncti, ita adita repræſentat hæredem, & non defunctum.ibid.n.4

Hæreditati

Hæreditati perſonæ fictæ dum viuit datur à iudice curator.ibid.n.5
Curator datus hæreditati iam aditæ, curator nullius dicitur.ibid.n.6
Hæreditas iacens efficacius repræſentat perſonam defuncti,quàm hæres p.256.n.30
Hæreditas dum iacet ipſe defunctus viuere fingitur repræſentatus in perſona ficta hæreditatis iacentis.ibid.n.31
Hæreditas iacens gaudet priuilegio fori clerici defuncti.ibid.n.32
Hæres tamen clerici non gaudet.ibid.n.33
Bona hæreditatis iacentis clerici ſi diſtribuantur, aut diſtrahantur,iudex Eccleſiaſticus competens eſt non ſæcularis.ibid.n.35.
Hæreditati clerici iacenti bona diſtracta non debent gabellam, ſicut nec defunctus iuxta magis communem.ibid.n.34.& 35
In hæreditatem iacentem tranſit priuilegium,quodlibet perſonale defuncti clerici, pupilli,& minoris quia repræſentat defunctum minorem,non hæredem maiorem ibid.n.37
Hæreditas iacens fingitur ipſe defunctus minor, & gaudet omnibus priuilegiis defuncti.ibid.n.38 & 39.cum ſeqq.
Ad hæreditatem clerici iacentem ſi inſtantibus creditoribus,concurſus formetur, iudicium Eccleſiaſticum adeundum erit. p.20. 21. n.47. 48. 49.& 56
Ex Hæreditatis clerici iacentis bonis gabellam non deberi venditis in concurſu creditorum opinatur Gutierrez. ibid.n.50. reprobatur. ibid.n.54. & ſeqq.
Hæreditas clerici iacens priuilegium clericale retinet.p.257.n.41
Gabella deberi præfato caſu verius oſtenditur. ibid.ex n.50.& ſeqq.
Hæreditas iacens defuncti perſonam non hæredis poſtea adeuntis repræſentat.ibid.n.51
Hæreditati iacenti datur curator cum quo concurſus creditorum formari poſſit.p.22. num.1. cum ſeqq.
Hæreditas an iacens dicatur,cuius vſusfructus fuit vni relictus,& per eius mortem hæres inſtituitur.ibid.n.2
Et hoc caſu dandum eſſe curatorem hæreditati tanquam iacenti tenet Mateſilla.ibid.n.3
Hæreditati cuius vſusfructus fuit vni relictus, & poſt eius mortem hæres alter inſtitutus curator tanquam iacenti non datur. ibid. n.7. cum ſeqq.
Quo caſu hæres purè inſtitutus,& ſtatim adire poteſt.ibid.
Plures hæreditates aut patrimonia, in eadem perſona concurrentia, ſeparata & diſtincta iudicantur & ideo vel à creditoribus, vel à debitore ſeparatio poſtulatur.p.67.n.3.& ſeqq.
Hæreditatis creditores,ſiue hypothecarij ſint, ſiue Chirographarij, præferuntur quibuſlibet creditoribus hæredis anterioribus, & hypothecariis, ſiue priuilegiatis.ibid.5.6.7,& 8
Hæreditatis ſemel aditæ bona confunduntur cum bonis hæredis, & omnium ſit vnum patrimonium hæredis.p.68.n.15
Aditio perneceſſe ſupponitur ex alienatione,hypotheca, aliave diſpoſitione bonorum hæreditaria facta per hæredem.ibid.n.12
Siue per diſpoſitionem inter viuos, ſiue in vltima voluntate.ibid.
Etiamſi ipſa diſpoſitio nulla ſit,aut reuocata.ibid. num.13
Inter hæreditatis repudiationem, & renunciationem qualis ſit differentia.ibid.n.14
Hæreditaria bona poſtquam commixta ſunt cum bonis hæredis ſeparatio denegatur.ibid.n.15
Hæreditatem aut legatum monaſterio delatum poteſt prælatus renunciare abſque aliqua ſolemnitate.p.107.n.16
Secus in rebus iam acquiſitis.ibid.n.17
Hæreditatis poſſeſſor putatiuus in reſtitutione tenetur pretium rei venditæ,ſi ſit poſſeſſor bonæ fidei, non ad ipſas res alienatas.p.70.n.48.& 49. & ſeqq.
Diuiſa per prouincias,hæreditate inter duos hæredes ſic inſtitutos,an creditores hæreditarij vnius prouinciæ,admittantur an ad concurſum factum per hæredem alterius prouinciæ.p.537.& ex n.5. cum ſeqq.
Hæreditate à debitore diuiſa per prouincias inter ſuos hæredes creditores hæreditatis promiſcuè concurrere ad concurſum formatum per hæredem vnius prouinciæ;verius defenditur. p.475. ex n.17.cum ſeqq.
Hæreditatis creditor non cogitur eo loco petere quo maior hæreditatis pars ſit.p.476.n.55
Hæreditatem diuidens ſtatuum, vt vnus ſuccedat in patrimonio paterno alter in materno nihil immutat reſpectu creditorum.p.477.n.36
Hæreditatem, legatum, vel donationem delatam poteſt debitor repudiare inuitis creditoribus. p. 487.ex num.1.cum ſeqq.
Debitor Condemnatus ad pecuniam fiſco applicatam, poteſt repudiare hæreditatem delatam. p.496.n.121
Hæreditatem,qui præmaturè,& ante tempus reſtituit,non transfert iura in ſubſtitutum authoritate.p.484.n.38
Nec is,cui reſtituit præmaturè hæreditas, poſſidet tanquam ceſſionarius vita hæredis durante.ibid. num.39
Et tanquam donatarius hæredis.ibid.n.40.cum ſeq.
In hæreditatis reſtitutione non veniunt ea, quæ hæredi competunt alio iure, quàm hæreditario, etiam prouenіente ab ipſo teſtatore. p.532.n.38

Hæres.

Vide *Hæreditas,Inuentarium.*
Hæredes ſub conditione ante conditionem impletam adire non poſſunt.p.22.n.7
Hæres inſtitutus in re certa alio non dato eo hærede intelligitur in tota hæreditate detracta fundi mentione.p.23.n.17
L.1.§.ſi ex fundo,l.ſi quis,ita hæres inſtitutus ſit ex certo fundo,ff.de inſtit. l.quoties, eodem exornantur.ibid.
Quorum iurium diſpoſitionem etiam procedere, ſtante.l.1.tit.4.§.16.5.recop. ibid.n.18
Hiſpano iure poteſt quis decere pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus.ibid.n.19
Vſusfructuarius inſtitutus poteſt tanquam hæres totam adire hæreditatem,licèt poſt eius mortem alius ſit datus hæres.ibid.n.20
Hæres inſtitutus vita ſua durante, verè hæres eſt, poſt cuius mortem ſuccedet hæres ab inteſtato. ibid.n.21
Hæres inſtitutus in vſufructu, donec vixerit, alio mandato hærede,aut inſtituto hæres eſt; & tenetur hæredibus ab inteſtato.ibid.n.23
Et etiam de iure regio.ibid.n.24.remiſſiuè.
Hæredi inſtituto in vſufructu & viuente ſi decedat inſtitutus,poſt eius mortem non tranſmittit hæreditatem.p.24.n.25

Hæres

Hæres qui fatetur teſtatorem diſpoſuiſſe poteſt dicere de nullitate diſpoſitionis.p.50.n.29. & 30
Hæredis creditores non concurrunt cum creditoribus hæreditatis etſi poſterioribus,& chirographariis, ſed iſti illis præferuntur in bonis hæreditatis.p.67.n.5.& ſeqq.
Hæres virtute inuentarij ſuum creditum & ſeparationem tanquam extraneus poſtulare poteſt. p. 69.num.29.cum ſeqq.
Vide, *Verbo inuentarium.*
Hæres vt conſequatur ſuum creditum debet petere defenſionem hæreditati, cum quo & aliis hæreditatis creditoribus debet agere.p.69.n.38
Hæredis bona à teſtatore obligata pro ſolutione legati per inuentarium confectum libera manent.p.70.n.39
Hærede & fideicommiſſario ſimul concurrentibus in concurſu pro credito hæreditario,qui eorum ſit citandus,& cui facienda erit ſolutio, aut cenſus redemptio,p.232.n.7.cum ſeqq.
Hæredi grauato rectè ſoluitur creditum hæreditarium,ibid.n.39.& 40
Hæres grauatus tenetur præſtare cautionem pro pecunia redempti cenſus.ibid.n.41
Hæres grauatus ſolus citandus eſt ad iudicium concurſus pro credito hæreditario.ibid.n.42
Hoc fallit quando hæres ad inſtantiam fideicommiſſarij fuit inhibitus.ne cenſum redimat niſi eo citato, vel quando hæres ſic fuerit grauatus. ibid.n.43.& ſeqq.
Hæres debitoris concurſum cauſantis poteſt eandem litem continuare & proſequi p.358.num.1. cum ſeqq.
Hæres repræſentat perſonam defuncti & ſuccedit in vniuerſum ius.ibid.n.2
Hæres non poteſt infringere factum defuncti p.359.n.4
Inſtantia cepta cum defuncto tranſit actiuè & paſſiuè in hæredem. ibid.n.5
Hæres debitoris ſicut cogitur concurſum continuare,non confecto inuentario an inſolidum,& vltra vires hæreditatis creditoribus teneatur,ib.n.6
Hæres non conficiens inuentarium tenetur creditoribus hæreditariis & legatariis vltra vires hæreditatis.ib.n.7.& ſeqq.
Per aditionem hæreditatis, hæres quaſi contrahit cum creditoribus & legatariis.ib.n.8
Non ex noua obligatione,ſed ex antiqua defuncti in hæredem tranſmiſſa.ibid.
Hæres an ſe iuuare poſſit ceſſione bonorum per defunctum debitorem facta. ibid.
Ad Hæredem non tranſit beneficium ne quis conueniatur vltra quam facere poteſt tanquam merè perſonale.ibid.n.10
Hæredem eius,qui bonis ceſſit, ſi adiuit abſque inuentario, non admitti ad proſequutionem iudicij concurſus,qui tenuerunt.ibid.n.11
Et an ad nouum concurſum formandum admittatur.ibid.n.12
Hæres immiſcens ſe hæreditati abſque inuentario præſumitur doloſus & bona ſurripuiſſe. ibid.
Et eſt præſumptio iuris & de iure non admittens probationem in contrarium.ibid.n.13
Hæredi conficienti inuentarium denegatur facultas formandi concurſum p.356.360.n.14.& 15
Hæres debitoris decedentis concurſu pendente,an ſit adſtrictus conficere inuentarium.p.360.n.16
Hæres,qui adiuit abſque inuentario,an creditoribus teneatur inſolidum etiamſi aliàs appareat quanta bona in hæreditate manſiſſe.ib.n.17.& 18
Hæres an excuſetur à pœna legis ob liſtam bonorum datam à debitore defuncti,tempore quo formauit concurſum.ibid.n.19
Hæredem defuncti continuare litem concurſus etiam non confecto inuentario nec vltra vires hæreditatis creditoribus teneri verius eſt & neruosè defenditur.ibid.n.24.cum ſeqq.
Hæres debitoris formantis concurſum excuſatur, ab inuentario ob liſtam bonorum à debitore datam.p.361.n.36
Hæres debitoris formantis concurſum legitimo iuris & facti impedimento excuſatur nouum conficere inuentarium.p.362.n.39
Hæredi non currit tempus ad conficiendum inuentarium,durante impedimento iuris vel facti. ibid.n.42
Lite pendente ſuper bonis hæreditariis ſicut hæres illis non poteſt immiſcei,ita nec tenetur ad inuētarij confectionē,nec ad proteſtationē.ib.n.43
Hæres debitoris mortui pendente concurſus lite, illam pro qua tenetur nec ab eà diſcedere poteſt creditoribus inuitis.ibid.n.44
Hæres ſuccedens,lite creditorum pendente nec tenetur ad inuentarium,nec vltra vires hæreditatis p.362.363.n.45.& 46.& ſeqq
In Hæredem tranſeunt bona concurſu affecta, & cum ſuis vitiis,& onere ceſſionis impoſito per defunctum ad fauorem creditorum.ibid.n.49
In Hæredem continuatur beneficium ne quis teneatur vltra quam facere poſſit ſuccedentem,in lite qua defunctus exceptionem oppoſuit.ib.n.50
Secus ſi defunctus non oppoſuerat, & hæres ex perſona defuncti velit opponere, ex ſua tamen opponere poteſt.ibid.n.51
Hæres,qui ad inuentarium tenetur ſi omiſit non admittitur ad ceſſionem bonorum ob doli præſumptionem.ibid.n.52
Hæres excuſatur ab inuentarij confectione ſi factum ſit ab alio,qui conficere tenebatur,ib.n. 53
Hæres debitoris concurſu pendente impedimento iuris, & facti excuſatur ab inuentarij confectione,ibid.n.54
Hæres à iudicio concurſus formato per defunctum diſcedere non poteſt,niſi integrè ſolutis creditoribus.ibid.n.55
Hæres debitoris etiam confecto inuentario an teneatur ad fructus perceptos ante vel poſt aditam hæreditatem.ibid.n.57.& 58
Hæres grauatus reſtituere poteſt deducere creditū ſuum etiam non confecto inuentario.p.364.n.59
Et an fructus hæreditatis in creditum ſuum compenſare teneatur.ibid.n.60
Hæres qui non confecto inuentario ſoluit creditoribus poteſt ex corpore bonorum credita deducere,& non cum fructibus à ſe perceptis illa compenſare.ibid.n.64
Hæres non tenetur creditoribus reddere rationem fructuum à ſe perceptorum ante factam inſtantiam creditorum.ibid.n.62.63.& 64
Hæres licèt non confecto inuentario poſſit ſuum creditum deducere,non tamen deſinit teneri creditoribus hæreditatis inſolidum.ibid.n.65.& 66
Inter Hæredes,& ſocios tractantes de diuidenda re communi, plus offerens aliis cohæredibus, præfertur.p.3 5.n.10,& 11
Hæredes plures inæqualiter inſtituti æqualem cauſam,& titulum habent ad petendum,non tamen exigitur æqualiter,ſed pro rata & proportionibus hæreditariis,p.394 n.147.& ſeqq.& ex num.147

Hærede

Hærede agenti in ſolidum obſtat exceptio quod alij hæredes adſint mittitur. ibid. n. 7
Hæres ſui debitoris grauatus reſtituere hæreditatem, ſuum creditum retinet & deducit. pag. 416 num 41
Etiamſi non conficiat inuentarium. ibid. n. 42.
Hæres putatiuus ante hæreditatem euictam a vero hærede, poteſt alienare & tranſigere ſuper bonis hæreditariis. p. 435. n. 49
Hæres putatiuus an poſſit cum creditoribus hæreditariis tranſigere. p. 441. num. 52. 53. 54. & 55 & p. 435. de reſolutionibus. ex n. 86. cum ſeqq.
Hæres ſimpliciter grauatus pendente conditione poteſt alienare cum retineat dominium. p. 437. num. 66
Secus poſt purificatam conditionem ex qua tranſlatum fuit dominium in fideicommiſſarium etiam ignorantibus hærede, & emptore. ib. n. 67
Maximè quando dominium recta via tranſit in fideicommiſſarium abſque reſtitutione. ibidem, num. 86
Ab Hærede putatiuo factæ alienationes, & tractationis non tenent in præiudicium legitimi hæredis poſtea euincentis hæreditatem. p. 441. n. 89
Hæres legitimus hæreditate euicta an poſſit ratificare alienationes, & tranſactiones geſtas ab hærede putatiuo maxima eſt controuerſia inter Doctores. p. 442. n 90. & 91
Proponitor opinio negatiua ibid.
Affirmatiuam ſemper ſecuta fuit. ibid.
Rota in tribus deciſion. ſub diſtinctione. ibid. n. 92
Nempe quando putatiuus tanquam hæres ſuper re hæreditatis contraxit vt tunc hæres legitimus poſſit ratum habere. ibid.
Secus ſi non vt hæres ſed de re non pertinente ad hæreditatem, vt non poſſit ratificare legitimus hæres. ibid. n. 93
Si tibi decem, §. fin. ff. de pactis probans pactum ab hærede putatiuo, nec nocere, nec prodeſſe hæredi vero, interpretatur, vt ex hoc non ſit impedita ratificatio iſtius. ibid. n. 94. & 95
Contractus geſti à putatiuo hærede nunquam nocent, legitimo poſtea euincenti ſiue admittamus negatiuam opinionem, vt ei noceat poſt ratificationem. ibid. n. 96. & 97
In voluntate hæredis veri conſiſtit vel pretium rei venditæ à putatiuo, recipere, vel ipſam rem ab emptore auocare. ibid. n. 98. & 99
Hæres verus recipiendo pretium rei hæreditariæ venditæ à putatiuo videtur venditionem approbare, & ratam habere. ibid.
In Hæredis legitimi arbitrio eſt, vel pretium rei alienatæ a putatiuo recipere, vel rem vindicare ab emptore. p. 443. n. 100
Idem admittitur in fideicommiſſario. ibid.
Electio ſi datur fideicommiſſario petendi, vel rem alienatam ab hærede vero, vel pretium, multo magis dabitur vero hæredi in alienatis per putatiuum cui nullum ius ad hæreditatem competat. ibid.
Contractus geſti ab hærede putatiuo nihil detrahunt iuri veri hæredis euicta hæreditate. ibid. num. 101.
Contractus geſtos ab hærede putatiuo tanquam hærede, poteſt verus hæres hæreditate euicta ratificare. p. 454. n. 102. & p. 443. n. 14 & 15
Si quis contrahendo aſſerat ſe hæredem, præſumitur contraxiſſe ſub qualitate hæredis. pag. 443. n. 103. & ſeqq.
Contractus, & alienationes factæ ab hærede putatiuo, non tenent in præiudicium veri hæredis. p. 454. n. 6
Hæres tamen legitimus poſt euictam hæreditatem, poteſt contractus a putatiuo geſtos intuitu hæreditatis ratificare, & approbare. ibid. n. 7
Hæres putatiuus contrahens ſuper re ad hæreditatem pertinente, tanquam hæres contraxiſſe intelligitur. p. 454. 455. n. 14. 15. & 16. cum ſeqq.
Partitio bonorum cum hærede putatiuo non tenet p. 455. n. 20. 21. 22. 23. & 24. cum ſeqq
Obligatio ab vno defuncto facta pro rata diuiditur inter cohæredes, quorum altero effecto fallito, cæteris non oneratur pars deficiens. p. 468 n. 42
Si vnus ex pluribus hæredibus deponentis pecuniam ſuam ratam exegerit, aliis non communicauit etiamſi cæterorum partes perierint. ibidem, n. 43. & ſeqq.
Hæres conuenitur actione hypothecaria, rem obligatam poſſidens. p 479. n. 64
Hæres nomina debitorum tangentia ſuæ prouinciæ exigere poteſt. ibid. n. 66
Actiones autem paſſiuas quilibet hæres pati tenetur etiam tangentes cohæredi alterios prouinciæ. ibid n. 67
Hæres non poteſt præmature, & ante tempus reſtituere in præiudicium ſubſtituti. p. 500. 505. n. 26 & ex n. 5. cum ſeqq.
Nec in præiudicium creditorum. p. 499. ex n. 1. & per totum cap.
Hæres grauatus poſt mortem reſtituere primo ſubſtituto, non poteſt ante mortem reſtituere in præiudicium ſecundi ſubſtituti. p. 505. ex n. 66. cum ſeqq.
Hæres ſub conditione ſubſtitutus, ex conditione, hac impleta non cenſetur adire. p. 512. n. 74
Quia tunc ſolum videtur tollere obſtaculum, ad effectum deliberandi, & adeundi. ibid. n. 75
Hæredis induſtria lucrum acquiſitum ſuum facit licet ex cauſa hæreditatis. p. 534. n. 9
Quod hæres ex cauſa hæreditatis ſua induſtria quæſiuit, ſuum facit, nec tenetur creditoribus hæreditatis, aut legatariis communicare. ib. n. 10. & 11
Hæres reddens hæreditatem pretio executiuo propter ſtultitiam emptoris ſoluto tenetur de iuſto pretio. ibid. n. 13
Hæres non tenetur creditoribus de eo quod alij ſibi remiſerunt p. 368. n. 14
Idem admittitur in ſocio. ibid. n. 15
Si Hæres grauatus ex pecunia exacta fundum emat, non fundum, ſed pecuniam reſtituere tenetur ibid. n. 16. & ſeqq.
Hæres ſua induſtria quærens occaſionem hæreditatis, non ſibi, ſed hæreditati quærit ſi nomine hæreditatis fecit. p. 58 . n. 31
Hæredis iuſta ignorantia confirmat alienationem rei per fideicommiſſum alteri relictæ. pag. 551. n. 12. & ſeqq.
Hæres verus ignorans fideicommiſſum adeſſe vendens alteri ſimul ignoranti ſolum ad pretium tenetur fideicommiſſario. ibid. n. 14
Niſi hæres ſoluendo non ſit quo caſu poteſt fideicommiſſarius rem ab emptore euincere. ibid.
Alienationis prohibitio expreſſa ignoranti emptori vel creditori pariter ignoranti. ibid. n. 15
Hæres grauatus reſtituere verus eſt dominus bonorum hæreditatis. ibid. n. 16
Hæres ſuccedens alteri per tranſmiſſionem omni modo, & qualitate, qua ille ſucceſſit. pag. 576. num. 32. & ſeqq.

Hæres ſub inuentario non tenetur vltra vires hæreditatis.p.584.585.n.52.& 54

Secus ſi ſine inuentario adierit vel non poſtuletur à creditoribus ſeparatio.p.585.n.55

Hæres repræſentat defunctum pro ea dumtaxat parte,pro qua eſt hæres: in cæteris extraneus iudicatur.p.585.n.63

Nec tenetur ex iure non formato radicato, nec creato tempore mortis teſtatoris.ibid.n.64

Hæres in quem hæreditas non adita tranſmittitur poteſt eam adire,vel repudiare.p.585.586.n.69. & 70.cum ſeqq.

Hæres tranſmittens an teneatur ponere inuentario illud ius tranſmiſſionis ſibi à defuncto delatum.p.586.n.78

Hęres iure tranſmiſſionis excludit cohęredem iuxta magis communem.p.589.n.110

Hæres cum inuentario per aditionem obligatur creditoribus hæreditatis, reſtrictiuè tamen ad bona hæreditatis, ſiue illæſis manentibus. pag. 702.num.14

Hæres etiam cum inuentario, ſi ſoluat poſterioribus hæreditatis creditoribus; tenetur de ſuis bonis anterioribus ſoluere, ſciens anteriores adeſſe.p.706.707.n 20.21.22

Hæres bona fide ſoluens primò venientibus creditoribus, anteriores aduerſus iſtos habent reuocatoriam,ſecus ſi mala fide & ſcientia ſoluerit p.707.n.23.24 & ſeqq.

Hæres,tutor,adminiſtrator, ſoluentes ſcienter poſteriori creditori, ſi non receperunt ab eo cautionem,repetitione carent.p.708.n.43

Hæres promittens ſoluere legata,& credita hæreditatis intelligitur obligatus, vt antea,contenta inuentario.p.731.n.93

Hæres ſemel aditam hæreditatem repudiare nequit in præiudicium creditorum.p.539.n.10

Nec ante aditionem eam alteri renunciando, vel donando ſuis officit creditoribus.ibid.n.11

Hęres adeundo hæreditatem non ſoluendo quando ſuis creditoribus præiudicet.pag. 744.num 65. & ſeqq.

L.1.ex contrario.ff. de ſeparationibus procedit in creditoribus chirographariis quibus debitor hæres adeundo & adiiciendo noſtros hæreditatis creditores poteſt præiudicare.ibid.num.67 68.& 69

Hæres inſtitutus perquirendus eſt à creditoribus hæreditatis, an velit adire vel non. pag. 255. num.23

Et per.proclama.p.256.n.24

Hæres comparens poſt iudicium cœptum cum curatore hæreditatis iacentis illud aſſumit in eodem ſtatu.ibid.n.25

Quemadmodum lis cœpta cum defuncto tranſit in hæredem,ita cœpta cum hæreditate iacente defunctum repræſentante.ibid.n.27

Hypotheca.

Vide *Prælatio.*

Hypothecam adquirit penſionarius in fructibus beneficij grauati.p.319.n.15.cum ſeqq.

Inter Hypothecarios creditores præfertur tempore anterior.ibid.n.14

Hypothecam in fructibus beneficij adquirit penſionarius à tempore reſeruatæ penſionis.p.321. num.32

Hypotheca eiuſdem rei conſtituta duobus diuerſis temporibus habet tacitam conditionem, vt ſecundo ſit pro reſiduo hypothecata,primo integrè prius ſoluto.ibid.n.33

Hypotheca orta in ipſo actu adquirendi præfertur omnibus hypothecis anterioribus.pag.320.321. n.22.23.& ſeqq.

Secus quando impoſita fuit ex interuallo, & re iam acquiſita per debitorem.pag.321.n.35. cum ſeqq.

Hypothecari poteſt penſionis commoditas, ſicuti cedi,& vendi,vel in ſolutum dari.p.324.num. 8. & 9.

Hypothecari,& obligari poteſt commoditas vſusfructus,qui extingui, vel remitti nequit in fraudem creditorum.ibid.n.10.&11

Hypotheca ſuper re extinguitur re perempta ſui natura.ibid.n.14 & 15

Hypotheca perit extincto iure debitoris ex cauſa præambula & neceſſaria.ibid.n.16

Hypotheca rei non perit, quando ius debitoris extinguitur ex cauſa ſua voluntaria.ibidem,nu. 17. & 18

Hypothecata res, vel ius non poteſt remitti, aut renunciari in præiudicium creditoris. ibidem, num.19

Hypothecatus vſusfructus nequit remitti, vel renunciari in præiudicium creditoris.p.325. n.20 & 21

Hypotheca ſpecialis requiritur, vt pactum de non alienando impediat tranſlationem dominij, & alienationem irritet.p.327.n 41

Hypothecæ & pignoris iuri renuntians non cenſetur credito renunciare. pag. 61. n. 16. & 17. cum ſeqq.

Hypotheca tacita non inducitur niſi à lege ſit expreſſè data.p.79.n.39

Creditor prior hypothecam poſſidens ſi deducto ſuo credito aliquid ſupereſt, tenetur rem dimittere poſterioribus creditoribus.p.106,107.num. 6.& 20

Contra hypothecam ſpecialem poteſt cogi prior creditor prius agere ad inſtantiam poſterioris. eo tamen iure vti nequit debitor.pag.143.n.23. & 24

Hypothecæ tamen tertium poſſeſſorem poteſt creditor conuenire alibi deſerens concurſum à debitore formatum.pag. 154. & 152.num. 44.28. & 29

Creditores in hypotheca non amplius appetere poſſunt vltra rei æſtimationem, dempto valore oneris cum minus valeat, quanto magis res ſit grauata.p.171.n 2.cum ſeqq.

Hypotheca diſtracta ad inſtantiam creditorum libera tranſit in ſubhaſtantem.p.172.n.15

Hypotheca vendita ad inſtantiam prioris creditoris emptor tutus eſt à moleſtiis cæterorum.ibid. num.16

Hypothecam habet vxor pro dote,pro alimentis, vſuris & intereſſe dotis retardatæ.p.201.n.91.92 & 93.& ſeqq

Hypotheca cum prælatione datur mutuanti, vel ex pendenti in conſeruationem rei,vel ſocietatis ipſo ſocietatis corpore.p.102.n.103.& 104

Hypothecati cenſus redemptio rectè fit concurſus creditori inſcio creditore hypothecario. p. 232 num.44

Niſi creditor ipſe hypothecarius inhibuerit debitori cenſus,ne redimat, eo inſcio,& non monito.ibid.n.232

Hypotheca cum prælatione datur mutuanti ad rei refectionem,& conſeruationem. pag. 390, nume.94

Pro quantitate tamen correſpondente neceſſitati rei

rei non pro exceſſu, pro quo hypotheca, & prælatio creditori negatur. p.390.n.95
Hypotheca pluribus obligatis præfertur qui prius contraxit. p.393.n.138
Sub eadem hypotheca plures mutuantes omnes ad illam ſimul admittuntur pro rata cuiuslibet crediti. ibid.n.139
Etſi omnibus hypotheca non ſufficiat omnes pro rata diminutionem patiuntur. p.394.n.140
Hypothecam ſpecialem, & generalem habens creditor cogetur ab habentibus generalem tantum, vt prius tentiat ſpecialem p.397.ibid.
L.2. de pignoribus exornatur. d.l. diſpoſitio inducta eſt in fauorem creditorum poſteriorum, & non in fauorem debitoris, qui nequit contra anteriorem de ea opponere. p.399.n.5
Hypothecam maioratus cum facultate Regia eſſe ſpecialem, & bonorum allodialium obligationem eſſe generalem, aſſerit Molina. ibid.n.6
Hypotheca in bonis maioratus ſtatim contrahitur non pendet ab exiſtentia, vel defectu bonorum liberorum ſecus quoad ordinem exigendi. ibid. num.7
D.l.1. diſpoſitio procedit, quando vtraque hypotheca ſpecialis, & generalis eſt pura, non conditionalis. p.400.n.23.& 24
Hypotheca bonorum omiſſa in inſtrumento nunquam ſubintelligitur niſi in caſibus à iure tacitam inducente. p.402.n.47.4 .49.& 50
Hypotheca auget obligationem, & perſonali addit realem, quæ niſi expreſsè apponatur nunquam ſubintelligatur ibid.n.51
Ad Hypothecæ valorem requiritur conſenſus veri domini. p.438.n.71.& ſeqq.
Hypotheca rei alienæ abſque domini conſenſu non tenet. p.439.n.73
Differentia inter rei alienæ venditionem, & hypothecam, vt illa mero iure teneat, hæc nulla eſt ipſo iure. ibid.n.74
Hypothecaria agens contra tertium poſſeſſorem tenetur probare dominium debitoris aliàs non obtinebit. ibid.n.73
Ad Hypothecæ valorem nihil poteſt bona fide contrahentium p.440.n.80
Reſoluto dominio debitoris reſoluitur hypotheca interim impoſita. ibid.n 81
Condemnatus emptor ex l.2.C. reſcind. vend. vt vel rem reddat, vel pretium ſuppleat ſi rem eligat, ſuſtinentur hypothecæ, ab eo impoſitæ, ſecus ſi rem dimittat. ibid.n.82
Pupillo eligente rem ſua pecunia emptam ceſſat hypotheca ſibi data à iure, ſi hypotheca maneat. p.440 441.n.83.& 84
Dominio deficiente in poſſeſſore maioratus putatiuo hypothecæ interim ab eo contractæ ex facultate regia nihil operantur, nec vero ſucceſſori euincenti nocent. p.441.n.85
Hypothecæ, qualitatem tenetur creditor indagare, alias ſibi imputatur. p.446.n.110.& ſeqq.
Creditor, qui accepit hypothecam debuit naturam & qualitatem eius proſpicere, & ſibi cautius cauere alio iuris remedio. ibid.n.125
Et imputet ſibi, qui legitima cautela non ſe muniuit. ibid.
Hypothecam in bonis maioratus duo ſuſtinent, regia facultas, & dominium ex parte impetrantis, & imponentis. p.453.n.2.& ſeqq.
Hypothecam rei alienæ ſi debitor conſequatur dominium confirmatur, & conualeſcit. p.454.n.5 & ſeqq.
Hypotheca à principio conſtituta ſuper duobus fundis vno poſtmodum euicto, aut perempto, alter totũ obligationis pondus ſuſtinet. p.475.n.4
Hypothecæ ius eſt indiuiduum. ibid.n.11
Hypothecæ ius eſt indiuiduum, licèt res hypothecatæ diuiduæ ſint. ibid.n.6
Hypothecatæ ſi fuerint plures res, aut plures fundi quilibet inſolidum obligatus intelligitur. ibid. num.7
Soluta ſi ſit pars debiti adhuc pro reſiduo etiam minimo omnes res manent hypothecatæ. ibid. num.8
Ac tota res pro debiti reſiduo diſtrahi poteſt. ibid. num.9
Hypothecæ obligatio eſt tota in tota re, & tota in qualibet rei parte, ac qualibet obligationis pars in tota re. ibid.n.10
Ex duabus rebus ſimul hypothecatis, vna extincta, altera toto debito manet grauata. pag. 471. numer.72
Fallit quando ipſius crediti pars ſimul extinguitur cum ipſa re. ibid.n.73
Hypotheca generalis vt operetur, ſufficit quod dominium rei fuerit per momentum quæſitum debitori. p.481.n.7.& ſeqq.
Hypotheca extinguitur extincto an reſoluto dominio debitoris medio tempore impoſita; quando reſolutio fit ex cauſa de preterito. p.482.n.12
Secus ſi reſolutio contingat ex cauſa debitoris voluntaria. ibid n.13
Quia hoc caſu durat adhuc ius hypothecæ medio tempore contractæ. ibid.n.14
Hypothecæ alienatio quando, & quibus caſibus facta dicatur ex cauſa debitoris voluntaria, vel neceſſaria, & præambula. ibid.n 15.& 16. remiſſiuè.
Hypotheca contracta ſub conditione voluntaria, vel poteſtatiua, etiam purificata conditione non retrotrahitur ad tempus contractus in præiudicium tertij, medio tempore ius quærentis. ibid. num.19
Secus ſi conditio fuerit caſualis, aut mixta. ibid. num.20
Hypotheca & alia onera impoſita ab emente pro perſona nominanda nominatione facta reſoluuntur, nec tranſeunt in nominatum. p.483.n.32 & ſeqq.
Actus vt inuoluntarius dicatur, ſufficit quod habeat originem anteriorem hypothecis medio tempore contractis. ibid.n.34
Emptor condemnatus, vt vel rem reddat, vel pretium ſuppleat ſi rem reddat, omnes hypothecæ ab eo interim impoſitæ reſoluuntur. p.483.484. n.35.& 36
Poſterius in vendita re: & donata pactum incontinenti apponere, vt res ſit hypothecata vni poſteriori debitoris creditori, vel alteri tertio, vt aliis anterioribus præferatur. pag.496.n.115. & 116.p.495.ex n.108.cum ſeqq
Hypotheca cadit ſuper iure de futuro iure in ſpe, atque ſuper actione competente ad rem. p. 524 ex n.6.& 8
Hypotheca non cadit in rebus ad diſponendum reſeruatis à donatore anteaquam debitor declaret ſe vel velle facultate. ibid.n 9.& 10
Per Hypothecam ſpecialem eorum bonorum, quæ ſibi ad diſponendum reſeruauit debitor, an cenſeatur vti facultate. ibid.n.11.cum ſeqq
Affirmatiuè reſoluitur. ibid.n.12 cum ſeqq.
Hypotheca ſpecialis bonorum reſeruatorum, licèt non deſtinetur expreſse ad vtendum facultate; de

ſtinatur tamen tacitè velle debitorem acceptare & facultate vti.p.525.n.13
Hypotheca rei alienæ ipſo iure non tenet. ibidem, num.17
Per Hypothecam ſpecialem bonorum reſeruatorum à debitore ad diſponendum, inducitur acceptatio.ibid.n.18
Hypotheca medio tempore contracta poſt partem dotis ſolutam,& ante alterius partis ſolutionem an præferatur.doti.p.538 n.5
Hypotheca contracta ſub conditione impetrandæ facultatis,an præferatur medio tempore contrahenti cum poſſeſſore maioratus cum facultate. ibid.n.1.cum ſeqq
Hypotheca tacita incipit à tempore.promiſſæ dotis.ibid.n.5
Hypotheca expreſſa ſicut purificata conditione poteſtatiua , vel mixta retrotrahitur: ita & hypothecata.p.539.n.18.& 19.cum ſeqq.
Hypotheca pro euictione promiſſa ſi alienetur ſequuta poſtmodum euictione remanet obligata & tertius tenetur.p.540.n.20.& 21
Hypothecarius omnium bonorum,creditor ſob conditione retrotractiua , an habeat hypothecam in re medio tempore acquiſita per debitorem,& eodem tempore iterum alienata,ibid.
Negatiuè reſoluitur.p.542.n.42
Hypotheca ſeconda non præiudicat primæ legitimæ contractæ.p.543.544
Hypotheca ſob conditione aſſenſus impetrandi, ſi interim alienetur cum aſſenſu,licet poſtea prior impetrauerit,non præfertur tertio.p. 544. n.56.& 57
Etiamſi ſecundus contractus à feudatario vel poſſeſſore maioratus fiat cum clauſula , ſaluo iure prioris creditoris.ibid.n.58
Et etiamſi ſe conſtituat poſſidere nomine prioris contrahentis ſub conditione impetrandæ Facultatis.ibid.n.59
Hypothecata re pluribus,vni poſt alium ſub conditione , ſi dominium conſequatur conditione completa,omnes ſimul admittuntur abſque alterius prælatione.pag.545.num. 64. & ex n. 60. cum ſeqq.
Hypothecæ poſſeſſionem fuiſſe penes debitorem tempore obligationis,quando creditori ſufficiat probare.p.554.n.54
Hypotheca rei alienæ Domino non conſentiente nulla eſt ipſo iure.ibid.n.36
Hypotheca rei alienæ conualeſcit per acquiſitionem dominij,poſtea conſequuti à debitore.p.557 num.68
Hypothecati poteſt res propria ab alio poſſeſſa & conualeſcit hypotheca recuperata poſſeſſione per dominium.ibid.n.69
Hypotheca datur pupillo,mulieri , & militi in re empta ex pecunia eorum.p.575.n.22
Hypotheca ſuper officij renuntiabili reſoluitur officio amiſſo ob defectum renunciationis.p. 605. n.36.& ſeqq.
Hypotheca ſuper iuribus regalibus impoſita an reſoluatur per venditionem eorum factam alteri à debitore.ibid.n.39
Qualitatem reſolubilem rei ſibi hypothecatæ debet proſpicere creditor & alio iuris remedio ſibi præcauere.ibid.n.40
Hypotheca ſuper emphyteuſi per commiſſum deuoluta ad Dominum reſoluitur.ibid.n.41
Et Hypotheca medio tempore contracta reſoluitur. ibid.n.42.
Hypotheca reſoluitur,reſoluto contractu ex cauſa præcedente neceſſaria.ibid.n.43
Et quæ dicatur cauſa neceſſaria præcedens vel voluntaria.ibid.n.44.remiſſiuè.
Hypotheca ſuper molendino,ſi iſtud prorſus ſit dirutum diſſoluitur , etiamſi ex eiſdem molis & cæmentis alium nouum conſtruatur.p.603.604. num.50
Quia non eſt idem molendinum,ſed aliud nouum. p.606.n.51
Hypotheca , quæ ſemel ceſſauit & omnino euanuit , amplius non reuiuiſcit.ibid.num.52. 53. & ſeqq.
Hypotheca ſuper nomine debitoris durat quantum ipſum nomen,quo extincto & illa extinguitur. p. 609.610.& 613.n.46.& 47
Hypotheca extinguitur extincta re.p.610.n.12
Hypotheca,an extinguatur nomine debitoris per compenſationem ipſo iure extincto.ibid.num.13. & ſeqq.
Hypotheca ſuper cenſu,ſeu nomine debitoris non impedit redemptionem , & ſolutionem faciendam Domino cenſus etiam inſcio creditore hypothecario.ibid.n.15
Et per redemptionem aut ſolutionem extinguitur hypotheca.ibid.& ſeqq.
Hypothecæ poteſt res ſubijci ex pluribus ac diuerſis cauſis.p.637.n.44
Hypotheca non ſubſiſtit obligatione principali deficienté.p.649.n.184.& ſeqq.
Hypotheca diſſoluitur per acquiſitionem dominij in ipſa re per creditorem.p.669.n.129
Hypothecæ orta in ipſo acquiſitionis inſtanti præfertur quibuſlibet anterioribus.p.681.n. 89. 90 91.& 92
Hypotheca non contrahitur ſuper bonis maioratus,niſi liberis deficientibus.p.686.n.48.& ſeqq.
Hypothecam tacitam,& omnibus prælationem habet adminiſtrator pro ſuis reliquis & expenſis factis in conſeruationem adminiſtratoris. p. 11. num.3
Hypothecam rentam prior creditor dimittere non tenetur poſteriori,donec integrum creditum accipiat.p.722.n.11
Hypothecam poſſidens prior ſibi & aliis idoneam nequit repellere poſteriorem agentem pro reſiduo.ibid.n.12
Hypotheca non eſt de natura nec de ſubſtantia cõtractus, ex cuius exiſtentia vel defectu valor contractus non pendet.p.750. 753. n. 48. & 44 & à n.46
Hypothecam res iterum repetita in obligatione nouante conſeruat tempus,& prælationem.ibid. n.92. & cum ſeqq.
Hypothecam ſuper re empta à minore proprio ſoluendo , an valeat ſi fiat incontinenti,& non ex interuallo.p.495.n.11 .cum ſeqq & ex n.508
Hypotheca abſque expreſſa contrahentium conuentione nequaquam contrahitur.p.750.n.50
Nec ſubintelligitur in contractu,ſi cõmitatur à cõtrahentibus.ibid.n.51
Poteſt quis eſſe hypothecarius creditor abſque prælatione.ibid.n.52
Hypothecæ ius ſolum cedi vel legari poteſt ſine crediti corruptione,vel remiſſione.ibid.n.53
Hypotheca contracta virtute mandati nequit retrotrahi ad tempus mandati.p.248.n.27.& ex n. 9. num 1.cum ſeqq.
Hypothecam contractam virtute mandati non retrotrahi ad tempus mandati , qui Doctores teneant.

teneant.ibidem, pag. 9. num . 30. cum ſequentibus.

Ius hypothecæ ſemel extinctum per acquiſitionem rei, recuperat creditor re euicta, vel ablata, p.669 num.131

Hora.

Vide *Dies, Inſtrumentum.*

Inter duos creditores eadem die contrahentes, de quorum anterioritate non apparet prælatio non datur, ſed pro rata ſimul admittuntur. pag. 396. num.165

Fallit in creditore habente inſtrumentum cum die, & hora vt iſte præferatur alteri horam non habenti. ibid. n.166.

Etiam contra dotem, cuius inſtrumentum caret hora, ibid. n.167

Et in quocumque actu præfata ſententia locum habet iuxta communem, ibid. n.168

Ex duobus inſtrumentis horam non habentibus præfertur inſtrumentum pro dote, etiam contra fiſcum. ibid. n.169. & 170

I

Ignorantia.

IGnorantia eius, qui inueſtigare tenetur, illum non excuſat, ſed potius inducit ſcientiam. p.391. n.106. & à n.104

Scire, & ſcire debere, paria ſunt. ibid. n.107

Ignorantia hæredis iuſta confirmat alienationem rei per fideicommiſſum alteri relictæ. pag. 551. num.12

In poſſeſſore maioratus putatiuo impetrante facultatem ad alienandum non poteſt cadere ignorantia fideicommiſſi perpetui. ibid. n.13

Ignorantia veri hæredis fideicommiſſum adeſſe, vendens alteri ſimul ignoranti ſolum ad pretium tenetur fideicommiſſario. ibid. n.14

Niſi hæres ſoluendo non ſit, quia tunc poteſt fideicommiſſarius rem ab emptore euincere. ibidem, num.15. & ſeqq.

Alienationis prohibitio expreſſa impedit alienationem factam ab hærede ignorante emptori, vel creditori pariter ignoranti, quæ ipſo iure nulla eſt. ibid. n.15

Impedimentum.

De omnibus impedimentis, an ſit neceſſaria relatio principi in impetratione facultatis ad alienandum bona maioratus. pag. 289. num. 1.2 & 3

Impedimenta quando plura obſtant, nihil prodeſt impetranti, de omnibus eſt facienda principi relatio, vt facultas proſit. ib. n.4

Quando impetranti plura impedimenta obſtant nihil prodeſt pro ſingulis ſingulas facultates impetrare, ſed de omnibus facienda eſt relatio ibid. num.5

Impedimentum narratum coniunctum cum tacito reddit difficiliorem impetrationem. p.289. n.90. num.6. & 7

Duplex impedimentum difficilius tollitur quàm vnum. pag.292. num.25. cum ſeqq. & ex p. 293. num.22

Impetrare.

Impetrans facultatem ad alienandum, an de omnibus impedimentis concurrentibus relationem principi facere teneatur. pag. 289. num. 2. cum ſequentibus.

Impetranti ſi plura obſtant impedimenta nihil prodeſt pro ſingulis ſingulas facultates ſeparatim impetrare, ſed de omnibus in vna tenetur facere relationem. ibidem, num 4. 5. & ſequentibus

Fruſtra precibus impetratur, quod à iure communi conceſſum eſt. p.291. n.13

Indiuiduum, & Indiuiduitas.

Indiuiduitati cauſarum non attribuitur fori mutatio, ſed accumulatio, p.55. n.3

Indiuiduum eſt iudicium, concurſus, quod inſeparabilem connexitatem inter creditores producit. p.15. n.6. & ſeqq.

Indiuiduitas eſt iudicium concurſus. p. 36. n.31. & p.40. n.4

Indiuiduis, & connexis iudiciis in quibus clericus & laicus inſunt, iudex Eccleſiaſticus, vel dignior competens eſt. ibid. n.5.

Si ob indiuiduitatem iudicij concurſus via executiua à via ordinariâ cócurrente ſeparari nequeat, an via executiua vti priuilegiata ad ſe trahat ordinariam, ita vt totum iudicium executiuum efficiatur. p.142-147. n.14.16. & 48. & ex n.9. cum ſequentibus,

In Indiuiduis cauſa, & perſona priuilegiata trahit ad ſe cauſam, & perſonam non priuilegiatam. p.141. n.15

Indiuidua & vnica dicitur quælibet diſpoſitio conditionalis, & qualificata cum ſuis conditionibus, & qualitatibus inſitis. pag. 43. num.21. & ſequentibus.

Indiuiduum eſt ius hypothecæ. p.87. n.5

Hypothecæ ius eſt indiuiduum, licet res hypothecatæ diuiduæ ſint. ibid. n.6. & ſeqq.

Indiuiduæ ſunt rationes reddendæ continentes in ſe datum, & receptum introitus, & exitus. pag.703. n.30. & ſequentibus, & ex ibid. n.22 cum ſeqq.

Indiuiduus & vnicus eſt contractus cum omnibus ſuis pactis, conditionibus & qualitatibus eo inſitis. p.162. n.13. cum ſeqq

Incertitudo.

Incertitudinis & dubij euentus ratione contractus alias illicitus, licitus iudicatur pag.169. n.44. & ſequentibus.

Facultas regia indifferens ſuper tuo maioratu conceſſa ei, qui plures & diuerſos poſſidet, ratione incertitudinis vitiatur. p.437. n.6

Incertum & nullum æquiparantur. ibid.

Maioratus inſtitutor ſi ſe referat ad alium maioratum, & plures reperiantur contrarij ratione incertitudinis, neuter attenditur. pag. 429. numer.7

Incertitudo facultatis regiæ certificari poteſt ex iudiciis & demonſtrationibus legitimis. ibid. n.9. cum ſeqq.

Ob incertitudinem lucri, & damni data paritate futuri contingentis iuſtificatur. pag.445. numer.119

Indotatia.

Vide *Mulier, Vxor.*

Circa indotationem vxoris ob obligationes pro marito vltra dimidiam dotis, Vide. p.388. n.68 cum ſeqq.

Ad Indotationis læſionem, ſicut & quorumlibet contractuum attendi debet tempus contractus, non quod poſtea euenit. p.389. n.77. & 78

Ad Indotationem mulieris tempus indotationis debet attendi. ibid. n.79

Indotationis exceptio quibus in caſibus denegetur mulieri. ibid. n.80

Ad Indotationem non ſunt attendenda bona mulieris paraphernalia, nec patrimonialia, ſed dotalia tantum. ibid. n. 81

De Indotationis materia qui tractent. ibid.

Inducia.

Vide *Moratoria.*

Inſolidum.

Pluribus in ſolidum obligatis, ſi vtilitas ad vnum dumtaxat ſpectet, iſte dicitur principalis, cæteri fideiuſſores inter ſeipſos, non reſpectu creditoris. p. 431. ex n. 20. cum ſeqq.

Inſolidum pluribus obligatis & ſimpliciter condemnatis, an creditors inſuper agenti contra vnum, non pro ſua rata, ſed pro toto, obſter res iudicata. p. 651. n. 2. & ſeqq.

Inſolidum obligatis, & ſimpliciter condemnatis vnuſquiſque pro rata intelligitur condemnatus, etiam ſi aliquis efficiatur non ſoluendo. pag. 651. 652. n. 3. 4. 5. 6. & 7

Et an à reſiduo preter ſuam ratam, videtur quilibet abſolutus. pag. 652. & 654. num. 7. & num. 36 cum ſeqq

Creditor, qui virtute ſententiæ ratam ab vno correo exegit non poterit poſſe ab eodem, nec à cæteris in ſolidum obligatis ſolidum petere. pag. 655. n. 46

L. 1. 2. & ſimiles C. ſi plures vna ſent. procedunt, ſiue creditor à principio ſolidum deduxerit ſiue ſimpliciter omnes correos pro quantitate conuenerit. p. 656. n. 57

Inſtantia.

Creditore (cuius ius fuit præſeruatum in decreto comparente eadem continuatur inſtantia. p. 411. num. 11

Tertius comparens virtute clauſulæ ſaluo iure, dicitur petere in eadem inſtantia, eamque continuare, non nouam incipere. ibidem, numero 72

Maria contrarium ſectans reprobatur cuius fundamentum falſum oſtenditur. ibidem, num. 73. & ſeqq.

Inſtitor.

Inſtitor præpoſitus ad certum genus negotiationis vel artis non obligat dominum contrahens extra negotiationem vel artem. p. 72. 73. num. 38. & ex n. 76. cum ſeqq.

Præpoſitus negotiationi non tenetur adminiſtratione finita, & quando ſecus. p. 73. n. 84

Inſtitor quando finito officio teneatur per regulas & limitationes. ibid. n. 87. remiſſiuè.

De variis dubiis inter inſtitorem præpoſitum, & præponentem. ibid. n. 88. remiſſiuè.

L. ſi quis mancipiis 17. §. ſi impubes ff. de inſtitoria, actio diſponens contractus cum inſtitore ſciente mortem domini præponentis, valere in præiudicium hæredis interpretatur. pag. 449. 450. ex n. 11. cum ſeqq. & ex n. 146

Inſtitoris mandatum non extinguitur morte domini præponentis, ſed durat quouſque ab hærede reuocetur. p. 444 n. 112

L. eius qui in prouincia verſiculo placebat, ff. ſi certum petatur contrarium ſupponens interpretatur ibid. n. 113

Inſtitor procurator, vel ſyndicus contemplatione officij contrahentes de ſuo non tenetur, durante vel finito officio. pagin. 702. num. 12. ex num. 7. cum ſeqq.

Quod generaliter procedit in omnibus officialibus publicis vel priuatis ibidem, num. 13. & ſequentibus.

Inſtitoris mandatum finitur per mutationem ſtatus domini præponentis. p. 241. n. 10

Interuſurium.

Vide *Fructus, Reſtitutio.*

Interuſurium & fructus hæreditatis maioratus & vſusfructus patri debiti, ſeu rei ante tempus reſtitutæ, an iudicentur bona debitoris reſtituentis p. 499. ex n. 1. cum ſeqq

Diſtinctio traditur intra reſtitutionem præmaturam iuris iam quæſiti & radicati & iuris delati, & quærendi reuocabilis & reſolubilis. p. 500. ex n. 18. cum ſeqq.

Creditores ius habent ad interuſurium medij temporis facta præmatura reſtitutione. pag. 501. n. 28 cum ſeqqq.

Interuſurium donat debitor, qui ante tempus reſtituit maioratum. p. 502. n. 33. & ſeqq.

Inſtrumentum.

Inſtrumenta producta & parti intimata, non impugnata, approbata remanent. pag. 664. ex num. 69. cum ſeqq. 3. p. c. 2. ex n. 69. fol. 664

Inſtrumentum quodlibet in iudicio factum habet executionem paratam propter calorem iudicij pag. 671. num. 150. & ſeqq. & ex num. 144. cum ſeqq.,

Inſtrumenta apud eum deponenda, qui maiorem partem facit in re. p. 764. n. 49. & ſeqq.

Inſtrumento crediti reddito debitori, creditum remiſiſſe cenſetur creditor. p. 244 n. 9

Secus hypotheca reddita. ibidem, ex num. 3, cum ſeqq.

Inſtrumento crediti reddito debitori creditum, & hypotheca in eo contenta remiſiſſe creditor cẽſetur. ibid. n. 10

Inſtrumento crediti reddito debitori, fideiuſſores in eo contenti liberantur. ibid. n. 11

Ex inſtrumenti, quo duo erant obligati redditione vni adiudicatur remiſſio debiti, & ſimul actionis ceſſio contra correum. ibid. n. 12. & n. 13

Ex duobus inſtrumentis à fiſco & alio creditore præſentatis, de quorum authoritate non apparet quale eorum præferatur. p. 47. n. 8

Inſtrumenti habentis executionem paratam effectus non impediuntur ob nullitatem ipſius aut reſciſſionem contractus in via ordinaria motam pag. 147. n. 56

In eodem inſtrumento ſimul contrahentes, & eodem tempore non poſſunt ad inuicem anterioritatem prætendere. p. 393. n. 135

Nec etiam ij, qui prius nominati repetiantur in eodem inſtrumento. pag. 385. & ex num. 150. cum ſeqq.

In eodem inſtrumento prius poſterius non datur cum eodem momento ius omnium ſimul naſcatur. p. 393. n. 136. & ſeqq.

Inter duo creditorum inſtrumenta de quorum anterioritate non apparet nulli datur prælatio, ſed pro rata ſimul omnes admittuntur. pag. 396. numer. 165

Inſtrumentum continens diem & horam præfertur alteri horam non habenti. ibid. n. 166

Etiam contra dotem, cuius inſtrumentum caret hora. ibid. n. 167

Et in quocumque actu præfata ſententia locum habet iuxta communem receptam. ibidem, numer. 168

Ex duobus inſtrumentis horam non cõtinentibus, nec apparente anterioritate, præfertur inſtrumentum pro dote, etiam contra fiſcum, ibidem, num. 169

Dos

Dos & fiſcus habentes inſtrumenta eadem die confecta cum quibus alij ereditores concurrant habentes tacitam,vel expreſſam hypothecam quis alij præferendus.p.396.n.170.remiſſiuè

Inſtrumento aliquo qui iuuatur totum recipere tenetor ,nihil eiecto.pag.407.num.24.& ex n. 16. cum ſeqq.

Inſtrumentum exhiberi petens totum approbare videtur.ibid.n.25

Item in libro exhibendo.ibid.n.407

Item,& qui iuuatur aliqua partita libri exiſtentis penes aditum ibid.

Inſtrumentum producens videtur fateri omnia in eo contènta.ibid.n.29

Etiam ſi proteſtetur,vno dumtaxat capitulo vtriuſque. ibid n.30

Et de pluribus huius Regulæ ampliationibus & limitationibus. ibid.n.31.remiſſiuè,

Inſtrumentum producens videtur fidem eius approbare,etiã ſi non ſit ſolẽnis.p.408.0.32.p.407

Niſi ſit ſuſpectum de falſo.ibid.

Inſtrumentum exhibitum principi ex quo conſtat defectus,& nullitas validat principis coofirmario.p.521.n.69.& 70.

Ex Inſtrumento exhibito ſi apparet defectus,exceptio,& oppoſitio partis non eſt neceſſaria. ibid. num.71

Inſtromentum annullatum ob non ſolutam gabellam non ideo anoullatur contractus.p.522.n.77 & ex n.73.cum ſeqq.

Inſtromentum producens cootinens exceptionem eam tacitè oppoſuiſſe videtur.p.717.0.18

Ioſtrumẽtum obligationis factum ab vxore in quo mariti licentia non apparet,iudex ex officio repellit,etiamſi vxor non opponat.ibid.n. 22.. & ſeqq.& ex n.18

Inſtromentum per ſententiam reprobatum intelligitur,& amplius nec ad agendum nec ad excipiendum prodeſt. p.652.655.n.11.&51

Nec ex eo poteſt exemplar dedoci nec inter eaſdẽ nec inter diuerſas perſonas.p.652.n. 12.& .ſeqq.

Ea Inſtrumenta cenſentur reprobata per rem iudicatam quæ ex diametro repugnat ſententiæ,non vero quãdo concurrere poſſunt in effectu.p.655 num.52

Inſtrumenti ea pars,quæ non cootinetur in ſententia,omiſſa intelligitur. p.656.n.53.54.55. & 56

Inuentarium.

Vide *Hæres*, *Aditio*

Inuentarium impedit bonorum commixtionem, imò illa conſeruat ſeparata. p.69.n.26

Inuentarij confectio quoad hæredem creditorem idem operatur quod ſeparatio per extraoeos creditores poſtulata. ibid.n.27.& 28

Inuentarij virtute hæres ſuum creditũ & ſeparationem tãquam extraneus poſtulare poteſt.ib.n. 29

Inuentarij virtute hæres creditor hæreditatis poteſt ſuum creditũ in concurſum conſequi ib.n.31

Iouentarij cõfectio reddit hæredẽ illæſum.ib.n.32.

Inuentarij beneficio hæreditas fingitur non adita, ibid.n.14

Hæredis bona obligatio per teſtatorem ad ſolutionem legati per inuentarium ſubſequutum obligata oon remanent.p.70.n.39

Abſque Inuentario hæres ſe immiſcens præſumitur doloſus.& bona ſurripuiſſe.p.359.n.12

Et eſt præſumptio iuris & de iure quæ non admittit probatiunem io contrarium.ibid n.13

Inuentarij confectio perſonalis eſt,itavt confectum à tertio non prodeſt hæredi.p.360.n.20

Inuentarium à matre confectum filiis non prodeſſe qui teneant.ibid.n.21

Inuentarium à matre confectum an filij poſſint ratificare.ibid.n.22

Inuentarium confectum à legatario an proſit hæredi.ibid.

Confeſſio quorundam creditorum inuentarium confectum ab hærede verum eſſe cæteris creditoribus non nocet. ibid.n.23

Iouentarium ab alio legitimè confectum hæredi prodeſſe receptior eſt opinio.ibid n.25

Per inuentarium ab vno ex hæredibus coofectum probatur,quot bona defunctus reliquerit. ibid. num.26

Inuentarium confectum à pupillo prodeſt ſuo ſubſtituto.ibid.n.27

Inuentarij beneficium tranſmittitur ab hærede in ſucceſſorem,tanquam in rem ſcriptum.pag. 361. num.28

Inuentarium confectum à patre prodeſt filiis aliud non conficientibus.ibid.n. 29

Inuentarium fit vt hæres bona defuncti non occultet.ibid. 0.30

Inuentarium factum ab vxore de bonis mariti ad effectum diuidendi hæreditatem prodeſt hæredibus mariti.ibid.n.31

Inuentarium factum ab eo, cuius intererat bona, non occultari, prodeſt etiam illi qui conficere tenebatur.ibid.n.32

Inueotarium confectum à tutore prodeſt ſubſtituto,ac fideicommiſſario.ibid.n.33

Donatarius omnium bonorum reſeruata donanti certa quantitate ad teſtandum nun tenetur facere inuentarium.ibid.n.34

Inuentarium confici,fuit iotroductum,ne bona occultentur.ibid.n.35

Hæres debitoris formantis concurſum excuſatur ab inuentario ob liſtam bonorum à defoncto datam.ibid.0.36

Inuentarium factum à iudice ex officio ſuo prodeſt hæredi abſenti p.361.n.362.n.34.& 38

Hæres debitoris formantis concurſum legitimo iuris,& facti impedimento excuſatur nouum conficiendi inuentarium.p.362.n.39

Tutoribus,curatoribus,& adminiſtratoribus, qui ratione officij tenentur conficere inuentarium noo prodeſt aliud à tertio confectum.ibid.n.40

Hæres illius,qui ceſſit bonis nulla inuentarij confectione indiget.ibid.& ſeqq.

Hæredi non currit tempus conficiendi inuentarium durãte impedimento iuris vel facti.ib.0.42

Lite pendente ſuper bonis hæreditariis,quibus ſicut immiſcere non poteſt hæres,ita non tenetur ad inuentarij confectiouem,nec ad proteſtationem.ibid.n.43

De inuentario à ſe confecto poteſt hæres condemnatus opponere poſt rem iudicatam. p.641.0.87

Iudex.

Vide *Requiſitoria*, *Clericus*.

Iudex infamando concurſu is competens dicitur qui ſit iudex debitoris non creditorum. pag.3. num.13

Iudex concurſus non exigit decimam.p.7.n.44. & 58.cum ſeqq.

Iudex idem debet eſſe cauſæ præparantis,ac cauſæ præparatæ.p.17.& 43.n.19.& n.24

Iudex Eccleſiaſticus eſt competeos concurſus formati ad hæreditatem clerici iacentem inſtantibus creditoribus.pag.20.num.47.cum multis ſeqq.

Debitor poteſt noulter formare concurſum vniuerſale coram quolibet ſuo iudice competente ſiue ſit ea iam electis per creditores,ſiue non.p.27.28 n.3.& 14

Coram vno iudice Inuentndæ ſunt omnes cauſæ ratione Indiuiduitatis concurſus, ne continentia cauſæ diuidatur.p.29.n.13.& ſeqq.

Homicidij facti,in confinio diuerſarum iuriſdictionum iudea competens eſt ille, in cuius territorio repertus eapot occiſi.p.30. num.26.& à o.25 cum ſeqq.

Iudea concurſus priuatiuè cognoſcit de omnibus cauſis,ab ao depeodentibus.p.38.n.1

De concurſu per ſoios creditores formato ille iudex priuatiuè cognoſcit, qui præuenerit cauſam ad petitionem vnius creditoris ibid.n.2

Iudea concurſus ad ſe trahit omnes cauſas coram aliia iudicibus pendentes per requiſitorias & inhibitionem.ibid.n.3

Competentia orta inter duos iudices ad Inuicem inhibentes,ille præualet, qui iuriſdictionem haber ibid.n.4

Iudea iuriſdictionem habens poteſt etiam in partem habenti.ibid.n.5

In connexis.& indiuiduis iudiciis in quibos clericus & laicus concurrunt iudex Eccleſiaſticus,vel dignior competens eſt.p.40.41.43.n.5.11.12.21.& 22

Iudea Eccleſiaſticus ſæcularem citantem clericum ad concurſum inhibens vim facit.p.41.n.10

Idem ſeruatur in delatione quinquennali per creditorea debitori præſtanda.ibid.

Iudex eaequens debitorem in iudicio particulari cognoſcit de Domion rei repertæ inter bona debitoris deductum pretium.p.97.n.118

Iudea non debet impertire officium ſuum inter partas non petente p.180.n.37.& ſaqq.

Coram iudice concurſus ſubhaſtante dependet comparare nouus licitator plus offerens ſubhaſtationa perfecta.p.372.ea n.85.cum ſeqq.

Præuentione iudicis Eccleſiaſtici,ac præuentione iudicis ſæcularis concurrentibus in eadem die de qua non anterioritate non apparet, præſumitur pro præſumptione ſæcularis.p.396.n.171

Iudicis animus ſoluentia ſub cautione fuiſſe præſumitur conſulere voluiſſe omnibus ius habentibus.p.408.n.37.38.& ſeqq.

Coram iudice concurſus an comparere teneatur clericus cui ſolutum fuit ſub cautione de reſtituendo poſteriori,ſi ab iſto conueniatur reuocatoria p.408.ex n.42.cum ſeqq.

Iudex concurſus cognoſcit de reuocatoria intentata contra creditorem etiam clericum,dum iudicium concurſus extinctum non eſt.p.409.n.48.& 49

Solutionis virtute liberè ſed ſub clauſula præſeruatiua iuris tertij reuocatoria mota ad eundem iudicem redire debet creditor,nec clericus declinat etiam extincto concurſu ibid. ea num. 51. cum ſeqq.

Commiſſarium Iudicij tanquam Iudici , ſi iudex ſit extinguitur.p.456.n.40.41.42.& ſeqq.

Iudex legitimè ſubhaſtans quoad omnes iuris affectus repræſentat debitorem ac ſi iſte vendidiſſet p.715.n.2

Iudicium vniuerſale,& particulare.

Vide *Concurſus.*

Iudicium concurſus vt legitime formetur ſex requiruntur,de quibus. p.3.4.5. & n.7.13.22.27.31.& ex n.42

Iudicium concurſus eſt inſeparabile,& Indiuiſibile quare omnium creditorum præſentiam requirit. p.6.n.30

Iudicium vniuerſale concurſus originatur ab ipſo debitore independenter ab aliqua executione.p.8 num.60

In iudicio creditorum vniuerſali quilibet eſt author & reus.p.15.n.2

Iudicium concurſus præparatorium eſt ad iudicium contradictorium ſuper iuribus & titulis creditorum p.17.n.18.& 19

Iudicium concurſus vniuerſale eſſe traditur & variis iuris fundamentis probatur.p.24.ex n.1.cum ſeqq.

Iudicium vniuerſale continet vnum corpus ſub ſe complectens plura iura.ibid.n.3

Excuſſio bonorum reſpicit totum debitoris patrimonium cuius propterea Iudicium dicitur vniuerſale.ibid.

Iudicium concurſus indiuiduum eſt & inſeparabilem connexitatem inter creditores inducit.p.23. n.6.& ſeqq.

Iudicium concurſus non fit vniuerſale ex concurſu creditorum ſed immediatè ceſſione bonorum facta à debitore.p.26.n.16.& 17

Iudicium concurſus vniuerſale diuerſum eſt ab aliis iam motis per creditores contra debitorem quæ ſunt particularia.p.28.n.13

Iudicium concurſus indiuiſibile eſſe probatur.p.29 n.20.cum ſeqq.

Iudicium concurſus eſt corpus integrale compoſitum ex iure debitoris,& iuribus creditorum,quæ vt membra illius iudicantur.p.30.n.22.& 23

Iudicium concurſus motum per creditorea inter ſe ipſos & ſe inuicem opponentes ad executionem contra debitorem ab vno petitam eſt particulare & caret effectibus, ac priuilegiis concurſus vniuerſalis formati à ſolo debitore. p.31.n.30. cum ſeqq.

Inter iudicium concurſus particularis & vniuerſale originem trahens à facto debitoris diſcrimen multi ignorarunt.p.33.n.53

Iudicij mutatio quæ fit fauore fiſci maximum affert creditoribus præiudicium.p.33.n.36.vide p.48.ex n.18.& verbo fiſcus p.51.& n.30

Iudicium concurſus deſtinatur ad cognitionem prælationis,& iurium creditorum.p.61.n.17

Ea tamen cognitio fit incidenter.ibid.& n.ſeqq.

Iudicium concurſus an ſeparatim ſit tractandum, quando aliqui creditores via executiua, alij via ordinaria agunt.p.141.n.1.cum ſeqq.

Vel an omnium creditorum cauſæ veſtiantur via executiua,vt pari paſſu ambulent.ibid.n.2

Iudicium concurſus vniuerſale an totum reddatur ordinarium concurrentibus in eo via executiua & via ordinaria.p.142.n.9.cum multis ſeqq.

Iudicium concurſus totum efficitur ordinarium concurrentibus creditoribus partim agentibus via exequutiua & partim ordinaria, p.142. & 144.n.17.& 28

In iudicio concurſus tanquam indiuiduo omnes creditores ſimul concurrere tenentur. pag.143. num.18

Iudicium concurſus habet ſe ad lites motas & mouendas ſicut caput reſpectu membrorum. p.143. num.19

In iudicio concurſus diſceptatur de totali iure creditorum in proprietate,an perpetuo & irreuocabiliter conſequendum ſit,vel in perpetuum excludendi à credito poſtulato. ibid.n.20.21.& 22

Iudicium vniuerſale concurſus diuerſum eſt à particulari

ſicolaribus alibi per ſingulos creditores motis. ibid.ſub n.14

In iudice vniuerſali concurſus agitur de totali iura creditorum,& de prioritate crediti.ibid.ſub n.24

Iudicium concurſus, quo concurrunt creditores, quidam habentes viam executiuam,alij viam ordinariam totum efficitur ordinarium. pag. 144. num 28

Iudicium concurſus ex omnium creditorum iuribus componitur,& vnum continens indiuiſibile conficitur, ideo omnium vna debet eſſe natura ibid.

Vnumque Iudicium eodem tempore non poteſt eſſe ordinarium,& executiuum.ibid.n.34

Sed ſi concurrat via executiua cedit ordinariæ,vt potentiori.ibid.n.35

Iudicium regulariter, & ordinarium ob fauorem plenariæ cognitionis.p.145.n.35

Iudicium concurſus vniuerſale dicitur pars principalis ad ſe trahens omnia alia cuiuſcumque qualitatis.ibid.n.37.cum ſeqq.

Inter iudicium concurſus vniuerſalis,& concurſus particularis qualis ſit differentia.p.146. ex n.42. p.148.149. & num.72.& 73. ex num.53. cum ſeqq.

Iudicium concurſus vniuerſale plenam exigit cauſæ cognitionem in via ordinaria. p.146.147. n.45. 46.& 47.cum ſeqq.

In iudicium deducta, & à parte non impugnata videtur fateri, continere & approbare.p.180.n.42 & à n.38.cum ſeqq.

In iudicio ſiue agedo ſiue defendendo Monachus p.233.& 237.n.29.& n.100.cum ſeqq.

Actus quilibet in iudicio geſtus præiudicialis creditoribus,ſi iſti citati non contradicunt expreſsè illi conſentire,& approbare cenſentur. pag.378. num.55

Iudicium concurſus vniuerſale,vt eius ceſſent effectus quomodo, & quando extinctum dicatur. p.409.n.50.remiſſiuè.

Sub clauſula præſeruationa iuris tertij, ſolutio facta operatur, vt iudicium concurſus non extinguatur.ibid.n.51.cum ſeqq.

Iudicium certum capi non poteſt ex iis,quæ pendent à futuro euentu,ſed debet euentus, à quo declaratio pendet expectari.p.562.n.107.108. & 109.& ſeqq.

In iudiciis quaſi contrahitur,& obligatio inter partes oritur.ibid.n.143

Iudicialis actus potentior eſt extraiudiciali. p.671. num.144

Quæ in iudicio geruntur efficaciora ſunt iis, quæ extra illud fiunt.ibid.n.145

Præſentia in iudicio abſque vocis expreſſione ſtipulationis vim habet.ibid.n.146

Iudiciales actus habent executionem paratam.ibid. num.147

In iudicio facta confeſſio habet vim publici inſtrumenti.ibid.n.143

Et ob iudicij calorem continet efficaciorem probationem publico Inſtrumento.ibid.n.149

Inſtrumentum quodlibet in iudicio factum, habet executionem paratam propter calorem iudicij. ibid.n.150

Iudicium concurſus, non finitur creditoribus omnibus inter non ſolutis. p. 769. num. 42. vſque ad 47

Iudicium concurſus non diſſoluitur ſi aliquis creditor fuiſſet ſolutus ſub cautione de reſtituendo alteri potentius ius habenti.ibid.n.48.

Et tunc nouus compatens potior creditur,idem iudicium concurſus ingreditur,quod non eſt extinctum etiam omnibus illic aſſiſtentibus ſolutis, ſi adſit clauſula de reſtituendo potiori venienti ibid.n.49

Iudicium concurſus non diſſoluitur quoties vnus creditor inſolutus remanet.p.770.n.50.& 51

Iudicium concurſus agitatum cum curatore dato hæreditati tanquam iacente, quæ detegitur iam adita,an reddatur nullum. pag.254. n.2. cum ſequentibus.

Iuramentum requiſitum ex lege regia in ceſſione facta per patrem filio ſcholaſtico,qui aliter nequit citationem expedire.p.56.n.101

Iuramentum requiſitum ex lege debet præſtari coram iudice, & non ſufficit coram notario non habente ſpecialem commiſſionem.p.57.n.102

Hoc iuramentum debet præſtari in iudicis manibus,nec ſufficit actuarij præſentia.ibid.n.103

Iuramentum de quo in l.Regia non reſpicit validitatem ceſſionis factæ ſcholari,ſed fundamentum iuriſdictionis ſcholaſticæ.ibid.n.104

Per iuramentum præſtitum in contractu ceſſionis factæ filio ſcholari iudice abſente, non ſatisfit formæ,l.Regiæ quæ præciſè requirit, vt coram iudice fiat.ibid.n.105

Aſſertur deciſio Senatus Pintiani.ibid.n.107

In iuramento contractus confirmatorio præſeruata eſt authoritas ſuperioris, qui poteſt abſoluere ad effectum agendi.p.285,n.48

Tenetur tamen impetrans facere relationem de pacto non petendi abſolutionem.ibid.n.49

Iuriſdictio.

Ad iuriſdictionem fundandam ſolum attenditur quantitas principalis petita non quantitates petitæ à tertiis oppoſitoribus.p.8.n.59

Super iuriſdictione inter duos formatam competentiam dirimit iudex ſuperior vtriuſque. p. 39. num.11.

Iuriſdictio ordinaria eſt naturalis. p.51.n.37

Ad iuriſdictionis fundatæ ratione loci exercitium, ſufficit loci qualitatem in libello deduci quouſque reus opponendo de veritate doceat. pag.57. num.110

Iuriſdictionem habentes in aliquibus dicuntur clariſſimi.p.199.n.62.& ſeqq.

Iuriſdictio poteſt capi in pignus pro executione & alienari,inſolutum dari.p.688.n.68

Ius,& Ius Accreſcendi.

Ius nouiter introductum in iudicio, noua eget & diuerſa inſtantia coram alio iudice competente proponendum.p.28.n.14

Iura plurium in eadem perſona ſimul concurrentia diſtincta,& ſeparata iudicantur. pag.68. ex n.11. cum ſeqq.

Ius alienum cenſum dum eidem non acquiritur ob aliquod iuris impedimentum remanet penes transferentem.p.133.n.44

Iura plurium perſonarum in eadem vna perſona concurrunt, actiones vnius qualitatis non confunduntur cum actionibus alterius. p.141.n.136.

Iura creditorum in iudicium concurſus incorporantur,& ſimultaneo proceſſu ratione indiuiduitatis terminantur.p.146.n.40.& 41

Ius accreſcendi inter alimentarios etiam re,& verbis coniunctos,non admittitur.p.216.n.66

Ius alimentorum licet cedi, & transferri in alium nequeat,poteſt tamen commoditas in executionem capi pro ſoluendis creditoribus.p.222.n.43. & 44.& ſeqq.

Ius in iudicio deductum ſi per mortem litigantis extinguitur.p.241.n. 24.& ſeqq.
Iura actiones eius loci eſſe iudicantur quo exigi poſſunt.p.474.n.2
Iura & actiones quoad exactionem,an loco circunſcribantur.ibid.
Quid in ſtatutis prohibitiuis,& pœnalibus. p.474. 475.n.5.& 11
Iura & actiones loco non circunſcribuntur.p.474. num.2
Ius ſemel incorporatum in patrimonium debitoris renunciari non poteſt in præiudicium creditorum pag. 487. 488. cum ſeqq. & ex num.2. & ſeqq.
Ius quærendum & nondum radicatum debitor poteſt repudiare in præiudicium creditorum p.507. n.1.cum ſeqq.
Ius tamen quæſitum,& in ſuo patrimonio radicatum debitor diſtrahere non poteſt in præiudicium creditorum.ibid.n.4.& 5
Ius alicui delatum ipſo iure ante acceptionem eſt variabile , & conditionale, itavt ſecuta repudiatione retro fingatur non delatum.p.513.num.77. & 88
Ius quod nunquam fuit,extingui non poteſt.p.520. n.51.& à n.46.cum ſeqq.
Ius delatum acquirere , vel non acquirere in mera facultate debitoris eſt , etiam inuitis creditoribus p.527.n.44.& 45
Poſtquam tamen debitor ius acquiſiuit,& acceptauit repudiare,aut renuntiare nequit in detrimentum creditorum.ibid.n.46
Debitor diſponendo de iure ſibi delato per contractum,vel teſtamentum in fauorem tertij eo ipſo acquirere illud videtur.ibid.n.47.& 48
Ius dubium non poteſt eſſe melioris conditionis, quàm ius certum.p.555.n.45.& 46
De Iure tertij excipiens regulariter non auditur. p.556.n.62
Ius tertij quando ſit excluſiuum iuris agentis poteſt opponi.ibid.n.63
Ius tertij quando dicatur excluſiuum ipſo iure iuris agentis.ibid.
De Iure tertij poteſt allegare quicumque habens intereſſe.p.557.n.66. cum ſeqq.
Ius incertum,ac pendens ex futuro euentu non eſt in conſideratione quovſque per euentum declaretur certum. p.562.n.107
Et interim nullum ius adeſt,quod in iudicium moueri poſſit.ibid.n.108
De Iure tertij poteſt dare reus ſi ſit excluſiuum iuris agentis ipſo iure.p.563.n.117
Si ſit radicatum in tertio.ibid.n.119
Reus poteſt dare de iure tertij,quod iuxta præſentem ſtatum conſtans ſit. ibid. num.118.119. & 120
Tertius conuentus non poteſt excipere de iure tertij,quod pendet à voluntate & declaratione tertij antequam declaret.ibid.121.& 122
Voluntas hæc ſatis detegitur per litem motam à tertio ſuper extinctione illius,qui non conuenitur ab alio.ibid.n.123
Iuri creditorum anteriorum per factum debitoris detrahi non poteſt.p.613.n.45
Iure creditorum extincto reſoluitur ius hypothecæ exiſtentis penes debitorem,aut tertium. p. 644. n.153
Ius quod omninò non eſt extinctum,ſed eliſum, & diminutum,durat in eſſentia,licèt ceſſet in effectu.p.686.n.54
Ius ſemel extinctum iterum non reuiuiſcit. p.733. num.7
Iuri debitorum quomodolibet debitor de ſuis bonis diſponendo nulla arte detrahere poteſt.p. 738.n. 1. & ferè per totum.cap.
De Iure prælationis competente creditori debitor diſponere nequit,nec ſubuertere alterum ei præferendo.p.739.n.4
Ius prælationis eſt priuatiuum creditorum non communicabile debitori,qui ob id de prælatione alterius nequit opponere creditori inferiori exigenti ſuum creditum.ibid.n.5
Ius creditorum omne patrimonium debitoris vbique exiſtens reſpicit.ibid.n.9
Iure debitoris extincto , vel annihilato ex natura rei , vel ex cauſa antecedente neceſſaria , & non voluntaria , extinguitur ius creditorum medio tempore quæſitum.p.751.n.64
Quando ius pluribus gradatim competit vni poſt alium,primus per ceſſionem , aut remiſſionem, ſeu renuntiationem in fauorem inferioris factam ſibi dumtaxat , non vero intermediis præiudicari poteſt. pag. 752.num.70. 71. 72. & ſequentibus.
Ius propter circuitus vitandos non poteſt addi creditoribus,ſed adimi.p.758.n.27
Ius renuntiatum , aut ceſſum alicui ſi iſti non acquiratur ex aliquo iuris impedimento non abdicatur à renuntiante.p.271.n.56
Ius ſemel extinctum ob emptionem,vel acquiſitionem rei,reuiuiſcit re euicta,vel ſublata. p. 669. n.131

Ius offerendi.

Ius offerendi denegatur poſteriori creditori contra emptorem pignoris ad inſtantiam prioris.p. 176. num. 24

Iuſpatronatus.

Vide *Patronatus.*

Ius,Sepulchri,& Capellæ.

Vide *Patronatus.*

L

Laudemium.

Vide *Gabella* , *Onus.*

LAudemium ſoluendum ex venditione rei feudalis onere cenſus grauatæ & legatæ,debetur dempta æſtimatione cenſus. p. 171. n. 5. cum ſeqq.& ex n.2
Plura prædia cenſualia diuerſis dominis pertinentia ſi quis emerit vnico pretio ſingulis dominis debet laudemium pro rata. p. 467.n.29
Laudemium debetur ex venditione ſemel perfecta licèt poſtea à contrahentibus diſſoluatur.p.593. num.8
Laudemiũ an debeatur ex bonis emphyteuticis diſtractis pro ſatisfactione creditorum emphyteutæ p.676.n.32
Laudemium non debetur quando fructus rei emphyteuticæ adiudicantur creditoribus durante vita debitoris.677.n.42

Legatum,Legatarius.

Legatum alimentorum quod ſemel euanuit propter diuitias legatarij reuiuiſcit neceſſitate & inopia ſuperueniente.p.212.num.12.& ex num. 2.cum ſeqq.
Legatum alimentorum eſt naturaliter taxatum tam ratione temporis,quàm ratione rei ipſius.p.216. n.68.& 69

Legata

Legata diuerſa excedentia vires hæreditatias reducuntur ad eas pro rata cuiuſlibet legati p.382.n.2

Legatarius ſi integrum legatum fuerit conſequutus vltra vires patrimonij tenetur cæteris reſtituere exceſſum. ibid.n.3

Hæc diminutio, & defalcatio pro rata ſimiliter procedit in contractibus, ſicut in legatis. ibid.n.4

Legata relicta vltra vires hæreditatis ad eas reducuntur omnia pro rata.p.461.n.113

Dominium rei legatæ ipſo iure tranſit in legatarium, etiam ignorantem quod ante acceptationem poteſt debitor repudiare inuitis creditoribus.p.489.n.31

Dominium rei legatæ tranſit in legatarium ipſo iure. ibid.n.22

Etiam ſine traditione.ibid.n.23

Legati repudiatione ſequuta fingitur retrò nihil acquiſiſſe.ibid.n.24.& 25

Legatarius, qui ex legato commodum non conſequitur, grauari nequit, ſecus ſub die aut à conditione, ratione interuſurij, quod percipit medij temporis conditione pendente.p.502.n. 34. 35. 36.& ſeqq.

Per legatæ rei alienationem inducitur legati ademptio.p.531.n.15

Sub diſtinctione inter alienationem voluntariam, & neceſſariam factam à teſtatore.ibid.n.16

Per hypothecam, & obligationem rei legatæ legitimum ademptum non intelligitur.ibid.n.19

Sed hæres tenetur rem luere,& tradere legatario, ibid.n.20

Inter alienationem rei legatæ pleno iure factam,& pignorationem vel obligationem diſcrimen quoad legati ademptionem.ibid.n.21

Legatum relictum vxori ſi caſte viuat an ſemel ablatum recuperet caſte poſtea viuendo.pag.685 num.36

Legatum ſub conditione ſi alicui nubat amittit mulier alteri nubendo etiamſi vidua effecta conditioni parere velit.ibid.n.36

In vim legati valet confeſſio partis de recepto, aut debito, quoad extraneum in quinto, quoad filium in tertio,& quinto.p.740.ex n.20

Legitima.

Vide *Filius, Grauamen.*

Ad legitimam filij cui pater vinculum impoſuit, de filij conſenſu, an inſuper ius habeant creditores p.766.n.1.cum ſeqq.

Legitima filio acquiritur ipſo iure ac etiam legitimæ ſupplementum.p.767.n.6

Et etiam filio ignoranti.ibid.n.7

Quod ſpeciale ſit in filio non in cæteris hæredibus.ibid.n.8

Legitima debetur filio ipſo iure, & abſque eius effectu, ſicut, & ius agendi ad ſupplementum. ibid.n.9

Filius adhuc viuo patre quodammodo dominus legitimæ exiſtimatur.ibid.n.10

Legitimam delatam repudiare non poſſe debitorem in præiudicium creditorum etiam ante acceptationem, qui tenuerunt.ibid.n.11

Nec etiam legitimæ ſupplementum renunciare poteſt in præiudicium creditorum.ibid.n.12

Legitima continetur ſub generali hypotheca bonorum filij.ibid.n.13

Legitimæ vinculum appoſitum ex ſola voluntate filij dependet.ibid.n. 15

Maioratum condere poteſt pater ex legitima filij expreſsè conſentientis in ſuorum creditorum præiudicium.p.768.n.31

Legitimam delatam poteſt debitor repudiare in præiudicium creditorum.p.771.772.n.79. & 80

Si totam legitimam poteſt filius repudiare, multo magis grauatam, & diminutam acceptare poteſt in præiudicium creditorum.p.772.n.82

Legitimum.

Legitimum vendicatur iudicium concurſus quæ requirantur.p.3.n.13.cum multis ſeqq.

Legitima perſona non eſt amplius debitor poſt concurſum ad contrahendum, & contractus eſt inualidus.p.130.ex n.4.cum ſeqq.

Legitimum dicitur quod à lege approbatur.p.618. num.30

Quæ ſemel legitimè conſtituta ſunt durant, licet caſus ſuperueniat à quo initium ſumere non potuiſſet.p.685.n.38.39.& ſeqq.

Læſio.

Læſio enormis vel ignominioſa habet locum in ſubhaſtatione.p.711.n.4.& 5

Læſionis remedium enormis, vel enormiſſimæ, poteſt intentari à creditoribus pro ſuo intereſſe maximè quando fraudem interueniſſe probetur. ibid.num.6

Læſionis remedium etiam competit ſecundo creditori contra rei adiudicationem factam primo creditori.ibid.

Lex.

Lex requirens fideiuſſionem, etiam pro forma, ſi vltra procedat, præueniendo caſum impotentiæ, id ſequendum præcise.p.351.n.165 & 166

Lex ſicut habet poteſtatem inducendi formam in aliquo actu, eandem habet ad illam minuendam. ibid.n.167.& ſeqq.

Lex prohibitiua inducens formam, & nullitatem actus ſi vltra procedat, imponendo pœnam contrauentioni, à forma nullitatis recedit. ibid. n. 168, etiamſi annullet act.165.& r.p.c.14.ex n.62. & 66.& c.17.n.82

Lex ſimpliciter ad ſecuritatem partis requirens iuratoriam cautionem, trahitur ad leges ſimpliciter requirentes fideiuſſionem. p.352.n.170

Leges loco fideiuſſionis requiſitæ prouidentes caſum impotentiæ, non trahuntur ad leges ſimpliciter pro forma fideiuſſionum apparentes. ibidem, n.171.& 172

Lex Regia admittens pauperem recuſantem Senatores ad iuratoriam cautionem loco pecuniæ deponendæ nihil continet, quod indicet formam. p.358.n.57

Cui legi aliæ duæ interpretationes aſſignantur. p.346.352.n.124.& n. 172.

Lex pontificia non recepta, nec ligat, nec obligat. p.617.n.22

Poteſt tamen adduci in vim authoritatis,& doctrinæ magiſtralis.ibid.n.23

A Legis correctæ ratione, vel reuocatæ rectè argumentatur.ibid.n.26

Lege quidquid fieri poteſt,& pacto fieri poteſt. pag.618.n.27

A Lege probatum, legitimum dicitur.ibid.n.30

Leges Imperatorum in Hiſpania legis vim non habent, allegantur tamen, in vim rationis ac doctrinæ magiſtralis.ibid.n.43

Lex quando aliquid inducit in fauorem alicuius ſubintelligitur, ſi ipſe petat,& opponat.pag.56. n.56.p.337.ex n.41

Lex.

L.nomen quoque C. quæ res pign. oblig. poſſ. adducitur contra Cencium.pag.610.ex n.15.& ſequentibus.

L.vniuerſa reſcripta.C.de precib. imperat. offeren. exornatur.p.626.& ſeqq.

L. duobus 19. ff. de except.rei iudicatæ pendera-tur.p.614.n 6

L.penult.§. Latinus Largus, ff. de except. rei iud. adducitur.p.634.n.11

L.nam etſi 15, §. filius quidem officioſo, ff. de inoffic.teſtam. & l. cum filius 78. ff. delegat. 2. & l. cum duobus. C. de inoffic. teſt. ponderantur, p.643.ex n.123

L.2. C. de luitione pignor. mirabiliter interpretatur.p.649.n.191.cum ſeqq.

L.à Diuo Pio, §. ſi pignor. ff. de re iudicata interpretatur.p.666.ex n.93.cum ſeqq.

L.proponebatur, ff. de iudiciis exornatur. p. 694. ex n.9.cum ſeqq.

L.id, quod ff.de compenſationibus, exonatur p.695.ex n.14.cum ſeqq.

L.qui inuicem, de conditione debiti ponderatur. p.699.n.36

L.interdum, cum l. ſi quo ff. qui potior. in pign. exornatur.p.712.ex n.12.cum ſeqq.

L. certi conditio. §. depoſ. cum l. ſi quis ff. ſi cert. pet.exornatur.p.821.ex n.64.cum ſeqq.

L.aliam 29.ff.de caution. l. id quod ſi. de conſtit. pecun.exornatur.p.730.n.78.cum ſeqq.

L.qui id quod ff. de donation. ponderatur. p. 731 n.85.& ſeqq.

L.quod ſi maritus,ff.de conſtitut pecun. exornatur. ibid.ex n.86

L.debitorem. C. de pignorib. l. debitorum pactionibus 25. C. de pactis, exrnatur. pag. 738. ex n.1. cum multis ſeqq.

L.ſcripturas 8. C. qui potiores, & l. 31. tit. 13. p. exornatur.p.741.ex n.18.cum ſeqq.

L.1.§.cum prædium,de pignoribus,& l.iuſto §.non mutat.cum aliis,ponderantur,& exornantur.ex p.742.n.45.cum ſeqq.

L.1.§.ex contrario, ff. de ſeparationibus interpretatur.p.744.ex n.65.vſque ad n.69

L.Paulus reſpondit 12.ff.quib.mod. pign. vel hyp. ſolui enucleatur,& interpretatur.p.746. ex n.1. & per totum.

L. Lucius Titius 11.ff.quib.mod.pign.vel hypoth. ſolu interpretatur.p.747.ex n.5

L.creditori, qui prior 12.ſi recum,ff. qui potiores. declaratur,& conculcatur cum aliis.ibid.ex n.6. & ſeqq.

L.Iubenus.C.ad Senat.conſtit.Vellcian.interpretatur.ibid.ex n.8

L.Claudius Felix,ff.qui potiores in pign.hab. mirifice interpretatur. p.764 ex n.36.& ex n.48.3. p.c.13.ex n.58.& n.50.cum ſeq.& §.1.ex n.103. meliùs.3.p.c.14.ex n.36.fol.759.& n.49

L.greg. 13. §. ſi creditor. ff. de pignoribus ponderatur.ibid.n.46

L.ſi ego 10. §.ſi res, ff. de iure dotium, exornatur, & interpretatur.p.214.ex n.14.cũ ſeqq.& ex n.1

L.Labeo, §. ſi, ff. de recept.arbitris, interpretatur, & declaratur.p.264.ex n.24.25.26. p. 262. & ex n.11.cum ſeqq.

L.fideicommmiſſum 50. §. tract. ff.de iudicis ponderatur,& exornatur.p.735.ex n.25.cum ſeqq.

L.1.ſi minor.ff.de rebus eorum exornatur.p.495.ex n.7.cum ſeqq.& ex n.108.& ſeqq.

L.qui autem 6.ff.quæ in fraud.cred.l.non fraudantur 177.ff.de reg.iuris,l.1.§. ff. de collat. bonorum ſimilibus ponderatur, & exornatur.p.487. ex n.14.cum ſeqq.

L.ſi auia. C. de iure delib.l. Pantonius, §.ſi, ff. de acquir.hæreditat.exornatur.ex n. 30. cum ſeqq.

L.3.§.ſi de donat.inter l.l.in alia.C. ſi certum pet. licet, §. quoties, ff. de iure dotium exornatur. ibid.n.35.& n.ſeqq.

L.hæc ratio iuſſi,ff.de donat.inter.l.idemque 4.ff. eodem concillantur, cum l.ſed & ſi vir.§. ſi via, ff.eodem.ibid.n.40.cum ſeqq.

L.in fraudem,ff. de iure fiſci, & l. eum quidem, ff. eodem conciliatur.p.493,496.n.75.& n.77.& ex num.121

L. partem, ff. de iis, quæ infra cit. credit. ponderatur.p.499.n.7. & 10.& ex n.9.cum ſeqq.

L.poſt mortem. C. de fideicommiſſo ponderatur, p.509.n.9.& ex n.23.p.499.501.cum ſeqq.& ex n.69.& ſeqq.

L.Sed etſi ante,ff.ad Trebell.l.hæres meus in princ ff.de cond.& demonſtrat.illuminatur.p.502.n.41

L.1.§.ſi minor,cum l.ſeqq.ff. de rebus eorum, interpretantur,& declarantur,quando, & quomodo loquantur.p.495.ex n.113.& ſeqq.& ex n.108

L.cum oporter,§.ſin autem.C.de bonis, qui liber. ponderatur, in parte renuntiante vſumfructum ante acceptationem.p.503.n.50.& 52.cum ſeqq.

L.cum hic ſtatus 33.§.3.ff.de donat. inter. ponderatur,& exornatur.p.531.n.18

L.ſequens quæſt.ff.de legat.2.exornatur p.532.n.38

L.idemque 10. §. ſi procurator, ff. mandati ponderatur.p.533.n.1.& 2

L.Scripturas. C. qui potiores in pign.hab.exornatur p.540.ex.n.27.cum ſeqq & n.29

L.Barbaric. Philippus, ff. de offic. Prætoris, ſolùm procedit in iuriſdictionibus,& officiis publicis authoritate,& vtilitate non in negotiis priuatis, p.550.n.6

L.1.C.de iure fiſci 16.10.interpretatur, & exornatur.p.553.n.28.& ſeqq.

L. id quod, ff. compenſationibus exornatur. p.560.ex n.97.cum ſeqq.

L.Claudius Felix, ff.qui potior.in pign.hab.mirabiliter ponderatur.p.564.ex n.132.cum ſeqq.

L.habebat.13.ff.de inſtito.actio.ponderatur.p.571. n.54.& ſeqq.

L.ſi curator.C.arbitr.tutelæ,& l.49.tit.5.p.5.ponderantur.p.576.n.42.& 43

L.ſi ex ea pecunia.C.de rei vendicat.ponderatur. p.577.n.54.cum ſeqq.

L.ſi.C.de pactis exornatur. p. 592. & 596.n. 3. & à n.45

L.2.tit 16.lib.5.recopil.mirabiliter, & nouiter interpretatur,& exornatur.p.593.594.595.ex n.13. & ex n.54.& n.40

L.cum venderet, ff. de pignorat. actio. interpretatur.p.586.n.46.& ſeqq.

L.contractus,Cod.de fide inſtrument. exornatur. p.591.n.63.& cum ſeqq.

L.2.tit.16.lib.5.recopil. verus, & ſingularis intellectus reſtituitur.p.594.& 601.n.19.& 110

L.3.C.qui bonis ceder.poſſ.l qui autem,§.apud Labeonem,ff. quæ in fraude credit. l. 2. tit. 15.p.5. explicantur. p.5 n.29

L.ſi eo tẽpore.C.de diſtract.pig.expéditur.p.6.n.33

Authent.vt determin.ſit n.cler.§. ſi quis autem adiecerit exornatur.p.10.ex n.2.& ſeqq.

L. ſi contendat, ff. de fideiuſſoribus enucleatur. p. 16.ex n.6.& à princip.

L.1.C.quando imper.interpel.& vide.abundè exornatur.p.19.ex n.34.cum ſeqq.

L. 1.§. ſi ex fundo, l. ſi quis ita hæres inſtitutus ſit ex certo fundo,ff.de hæred.iuſt.quoties. C. eodem exornatur.p.23.n.27.cum ſeqq.

L.vnic.

L. vnic. §. ſin autem, aliquid, C. de caducis ioll. exornatur.p.24.n.25
L.2.ff.qui potiores,l.vtrum,la.2. ff. de aſſignan. liber.ponderantur.p.375.n.9 & 10
L.1.ff.de ſeparationibus, & tit. ff. & C. qui potiores ponderantur.p.375.n.12
L.iuris gentium,§.ſi,l.maiorem, ff. de pactis, cum aliis ponderantur.p.376.n.14
L.1.& 2.ff.de quib.reb.adeund.iudic.eatur. exornatur p.ibid.n.15.& ſeqq.
L.cum io diuerſis. 44. ff. de relig. & ſump. funer. & l.2.tit.5.lib.2.recopil. ponderantur. p. 30. ex n.25.cum ſeqq.
L.1.tit.5.lib.4.recopil.interpretatur & declaratur. p.69.per totum.
L vnica,C.de pœnis fiſcalibus creditores præferri, lib.10.abunde exornatur.p.47.n.5
L.pecuniam,C.de iure fiſci declaratur.p.50.n.25
L.vbi ceptum,ff. de iudiciis declaratur & interpretatur.ibid.n.32
L.18.& 20.tit 7.lib.1.recopil.explicantur. pag. 51. num.40
L.1.C.quando imper.inter pupill.& vid. ponderatur.ibid.n.45
L.in ſacris,la 2.C.de proximis ſacror.ſcrinio. ponderatur.ibid.n.58.& 59
L.vbi ceptum,ff.de iudiciis explicatur.p.55. o. 77. 78.& 85.
L.cum quædam puella, ff. de iudicis cum aliis interpretatur.ibi.n.79.cum ſeqq.
L. 1. C. vbi de ratiociniis agi oportet exornatur. p.56.n.93.cum ſeqq.
L.18.tit.lib.1. recopilation.cum aliis interpretatur. ibid.n.95
L.ſi eo tempore.C.de remiſſio.pagin.& l. cum pro patre,C.de his qui prior.loc.ſucceſſ.exornatur. p. 59. 60. ex n. 6.7.8.cum ſeqq.
L.1.ff.de priuil.cred. cum aliis explicatur. pag. 64. num.89
L.1. §. ſciendum, ff. de ſeparationibus exornatur. ibid.num.6. & 7
L.1.§. ex contrario, ff. de ſeparationibus cum aliis declaratur.ibid.n.36.cum ſeqq.
L.ſi,§. ſi, ff. de contrahenda emptio. exornatur & explicatur.p.76.77.n.9.& 21
L.nihil propoui 129.ff. de legatis 1. explicatur. p. 76.num.1
L.Codicillis alias totius 88.§.inſtitoto, ff.de legatis 2.interpretatur.p.77.n.22
L.literarum,C. de ſolutionibus exornator.pag.78. num.32
L.inſulam 14. ff. qui potiores in pig. hab.exornatur.ibid.
L.vnica, C. de priuilegiis fiſci interpretatur. ibid. num.78.cum ſeqq.
L.9.tit.15.p.5. ponderatur. pag. 84.num. 87. cum ſeqq.
L. à Diuo Pio,§.quod ſi res, ff.de re iudicata ponderatur & exornatur.p.87.& ſeqq.
L.depoſiti,59.ff.depoſiti exornatur.pag.88.ex n.20. cum ſeqq.
L.ſi pater,C.de ceſſione bonorum mirabiliter ponderatur p.89.n. 34. & 35.cum ſeqq.
L.Paulus.§.dnmus,ff. de pignoribus,& l. cum poſtulaſſem 44.§.damni infecti, ff.de damno infecto, inter ſe valde pugnantes interpretantur & conciliantur.p.90.ex n.49.cum multis ſeqq.
L.ſi ventri 8.§.in bonis,& l.ſi homines,§.quoties, ff. depoſiti, & l. ſi pater de ceſſione bonorum exornatur.p.65.96.n.106.& n.107
L.ſi licet,C.qui potiores declaratur.p.105.n.5
L.ſi,C.qui bon.cedere poſſ.l. maiorem 8.ff.de pactis.& l.5.tit.5.exponuntur.pag.110.n.18. cum ſeqq.
L.item ſi vnus 17.ff.de receptis arbit.& l. 4. ff. de ceſſione,bonor.exornatur.pag.132.133.num.50. cum ſeqq.
L.ait prætor. §. quid ſi tantum, ff. de iure delib. p.132.134.n.28.& n.62
L. is qui bona 3. ff. de ceſſio. bono. & l.2.tit. 15. p.5.ponderantur.p.132.n.31.& 32
L.licet 17.§.rei depoſitæ,ff. depoſiti explicatur & exornatur.p.155.n.10.cum ſeqq.
Et conciliantur cum l.inter ſe puto 39.ff.de vſucapio.ibid.n.74.& ſeqq.
L.2.C.de pignoribus exornatur.pag. 144. num. 23. & 24
L.11.tit.14.p.5.interpretatur.p.147.ex n.51
L.12.tit.16.lib.5.recopilationis abundè interpretatur & enucleatur.p.147.ex n.55.cum ſeqq.
L. ſi liberum 16.l.reos principales, C. de fideiuſſoribus,l. 2.ff.de duobus reis exornantur & declarantur.p.150.ex n.5.cum ſeqq.
L.vbi cœptum, ff. de iudiciis non procedit in via executiua.p.153.n.37.cum ſeqq.
L.Titio.55.ff.ad leg.falcid.ponderatur.p.169.n.41. & ſeqq.
L. curauit, C. de actionib. empti, exornatur cum materia.p.174.ex n.33.cum ſeqq.
Authen.hoc niſi debitor,C.de ſolutio,& l.1 tit.14. p.5.exornatur.p.176.n.3.& ſeqq.& an renuntiari poſſit iuramentum.ibid.n.3
L.2.tit.9.p.4.exornatur.p.195.n.13.14.15
L.29.tit.16.p.6.exornatur.ibid.n.16
L.ſi,tit.1.p.4.ponderatur.p.196.n.21.& ſeqq.
L.Lucius, ff.qui potiores,exornatur.p.201.n. 94. & ſeqq.
L.ſi fundus,§.in vendicatione,ff.de pignorib.exornatur.p.224.ex n.16. cum ſeqq.
L.creditor qui non idoneum,ff.ſi certum pet. cum aliis exornatur.p.225.n.18
L.ſi legis, C. de pactis cum ſimilibus exornatur. p.367.ex n.5.cum ſeqq.
L.ſi pupillorum,§.prætor.ff.de rebus eorum exornatur.p.383.ex n.13.cum ſeqq.
L.2. C. de pignoribus exornatur & interpretator. p.397.400.n.4.& 5.& n.23.cum ſeqq.
L.patrem filium,ff.de legatis 3.l.ſi pupillorum,§.ſi, ff.de rebus eorum, ponderantur & exornantur. p.413.ex n.4.cum ſeqq.
L.bonorum 49.ff.de verbor. ſignif. interpretatur. p.440.ex n.78.cum ſeqq.
L.cum filius diuerſis tribunalibus 78.ff.de legatis 2. & l.nam etſi 15.§.filios,ff.de inoffic.teſtam.ponderantor.p.468.n.38.& 39
L.ſi in emptione,§.fin.ff.de contrah. emptio. cum aliis exornatur.p.122.ex n.1.& ſeqq.
L.23.tit. 11. lib.5. recopil. interpretatur.pag.123. num.12
L.per diuerſas,& l.ab Anaſtaſio,C. mandati interpretantur.p.124.n.25.26
L.ſi fundum,ff.de fundo dotali exornatur.p.328.ex n.43.cum ſeqq.
L. 3. §. tutores qui repertorium, ff. de adminiſtratio.tuto.interpretatur, & exornatur. p. 313. num.12
L.ſi conſtante 25.§. quoties,ff.ſolut matr.interpretatur.p.350.n.154
L.litibus 19.§. ſin autem, C. de agricol. & cenſ. l.11.interpretatur.ibid.o.155

L.1.§. fin. ff. qui ſatis cogan.cum aliis pluribus interpretatur ibid.n.156

Authent.quæ ſupplicatio.C.de precib.impera.offeren.declaratur.p.338.n.57 p.349.& ex num.148. cum ſeqq.p.354.vide ex n.17

Libellum.

Libellum fidele cum liſta bonorum iurata,& dimiſſione omnium nihil reſeruato tenetur debitor præſentare concurſum formans. p. 3.4.n.13.14. & n.22

Et debet in eo nominare creditores debitor & quantitates. p.4.n.21

Et an in concurſu de quo vtimur expreſſio affirmatiua creditorum & quantitatum ſit neceſſaria. ibid.num.23

Liber Rationum.

Vide *Rationum redditio.*

Librum qui exhibere petit,totum approbare tenetur.p.407.n.26

Libri relationem iuratam qui petit debet vel totam approbare, vel totam reſpicere. ibid. numer.27

Libro quo reperitur vnam partitam recepti,& alteram ſolutionis an creditor ſtare tenetur. ibidem,num.27

Libro adminiſtratoris , qui ſe iuuare vult pro exonerando partitas etiam diſtinctas pro eius exoneratione admittere debet,ratione connexitatis. p.703

Creditur,qui vult ex libro debitoris probare, admittere debet partitas in fauorem debitoris.ibid. n.33

Liberatio, Libramiento.

Vide *Solutio,Satisfactio.*

Liberatio facilius inducitur,quàm obligatio.p.237 n.91.cum ſeqq.

In Liberatione fauor,in obligatione rigor iuris attenditur.p.444.445.n.114.& 115

Liberari ab obligatione quodammodo reipublicæ intereſt.ibid.

Publica vtilitas verſatur in liberatione debitorum. ibid.

Liberationis fauore latior fit interpretatio cum reducat debitorem ad priſtinam libertatem, & extinguat obligationem. ibid.

Fauorabilior cauſa eſt liberationis quàm obligationis.p.445.n.116.& ſeqq.

Liberationis fauor ceſſat quando oſtenditur debitori mandatum falſum; licèt apparenter verum. ibid.n.119

Liberationis fauore admittuntur ſolutiones factæ poſſeſſori fidei bonæ putatiuo , ſecus in alienatione ab iſto facta.p.448.n.132

Emptor,qui ex iuſſu iudicis ex pretio creditoribus poſterioribus ſoluit,liberatur.p.717.ex n.10. & ex n.18

Liberatur etiam emptor , ſi iuſſu iudicis pretium depoſuit , etiamſi poſtea pereat , & ſoluti non ſint creditores.ibid.n.20

Licentia.

Vide *Facultas, officium,*

Abſque ſuperioris licentia monachus ex ſuo contractu nec agit in iudicio,nec conuenitur.p.237. ex n.91.cum ſeqq.

Licentia à Patre filio data ad teſtandum , an comprehendat legitimam patri debitam.pagin. 515. num.92

Licentiam conceſſam filio ad teſtandum,an reuocare pater poſſit ibid.n.93

Licentia petita & conceſſa ad aliquod faciendum, arguit dominium & ius concedentis.pagin.268. num.17.

Licentia principis accedente officium renuntiari, & vendi poteſt.p.266.n.2.cum ſeqq.

Licitator.

Vide *Subhaſtatio.*

Licitator nouus poſt bona concurſui addicta meliorem conditionem offerens , an admittatur.p. 367.n.1.& ſeqq.

Licitator nouus poſt peractam ſubhaſtationem bonorum minoris fiſci,vel Eccleſiæ,quando & quibus conditionibus admittatur.ibid.ex n. 5. cum ſeqq.

Licitatorem nouum meliorem conditionem afferentem eſſe admittendum ob ſpeciale priuilegium concurſus,probatur.ibid.ex num.11. cum ſeqq.

Licitatorem nouum poſt ſubhaſtationem peractam in bonis concurſus praxis frequenter admittit. p. 369.n.33.& 34

Licitator primus quando per ſecundum offerentem plus liberetur,vel non.ibid.n.35

Duo licitatores ſimul & eodem inſtanti concurrentes,eandem offerentes quantitatem , de quorum anterioritate non apparet quis præferendus. ibid.n.36

Argumentis contra admiſſionem non licitatoris in bonis concurſus reſpondetur. ibid. num.37. & ſeqq.

Plus licitanti , an poſſit offerri præmium, hoc eſt *prometido*, in ſubhaſtatione bonorum concurſus. 370.ex n. 44

Debitor in concurſus bonorum ſubhaſtatione non poteſt plus licitanti offerre præmium. ibidem, n.44

Nec adminiſtrator bonorum concurſus. ibidem. num.45

Nec iudex,vel apparitor ſubhaſtationi aſſiſtentes. ibid.n.46

Nec creditoribus hoc licet.ibid.n.47

Niſi accedat creditorum , & debitoris conſenſus. ibid.n.48

Speciale eſt in concurſu creditorum nouum adminiſtratorem,dummodo, quod plus offert in magna ſit quantitate.ibid.n.49

Licitator nouus plus offerens in ſubhaſtatione perfecta , an comparere debeat coram iudice concurſus,& an ad id cogatur emptor poſſeſſor.pag. 372.n.85.cum ſeqq.

Licitatoris forum ſequi tenetur plus poſtea offerens , quando illi ſuit rei ſubhaſtatæ poſſeſſio tradita.ibid.n.86.& 87.& ſeqq.

Licitatoris noui admiſſio plus offerentis, non prouenit ex iure ordinario, ſed priuilegiato reſtitutionis in integrum.ibid.n.89.& 81

Licitatoris non admiſſio ad bona concurſus iam ſubhaſtata debet poſtulari coram iudice concurſus etiam aduerſus poſſeſſorem , cui res addicta fuit, verius eſſe oſtenditur ex n.92. cum ſequentibus.

Concurſus bona ſubhaſtata traduntur plus tunc licitanti ſub tacita conditione niſi alius meliorem conditionem attulerit.ibid.n.93

Et alio licitatore nouiter comparente ad idem iudicium concurſus recurrere tenentur omnes. ibid.n 94.& 95

Pro licitatore nouo admittendo , ac reſcindenda prima ſubhaſtatione recurrere debent omnes ad iudicem concurſus pagin. 373. numer. 104. & 105

Licitator nouus ad bona minoris Eccleſiæ,& ſimilium priuatim ſubhaſtata recurrere debet ad iudicem poſſeſſoris,cui fuerunt tradita ibid.n.106. 107.108.109.& 110
Creditor licitator bonorum debitoris compenſat pretium cum ſuo credito, cuius partem retinere poteſt.p.376.n.14.& 15
Licitator extraneus cogitur præciſè ad pretij oblati in ſubhaſtatione ſolutionem.ibid.n 13
Licitatio,& oblatio conditionalis non admittitur in ſubhaſtatione.p.659.n.5.& 6
Niſi accedat creditorum conſenſus.ibid.n.6.& ſequentibus.
Debet tamen conſenſus prouenire immediatè à creditoribus,non tamen à procuratoribus ad id carentibus ſpeciali mandato.p.665.& n.81
Licitator ad bona debitoris ſubhaſtanda accedens non admittitur ſi loco pretij offerat in ſe ſuſcipere debita debitoris.p.660.n.9.10.& 11
Licitator ſub conditione offerens , vel loco pretij debita debitoris in ſe ſuſcipiens de conſenſu creditorum admittitur.ibid.n.12
Licitator in ſe ſuſcipiens onus cenſuum liberat debitorem ſi accedat conſenſus creditorum. ibid. n.13.& ſeqq.
Licitatoris fidem ſequuti creditores admittentes pretium conditionale, fatentur velle potius eſſe creditores licitatoris,quàm debitoris. pag. 663. num.44

Lis.Litis pendentia.

Lis licèt non adſit in bonis concurſus,adeſt tamen, qualis qualis controuerſia ſuper illis inter creditores.p.320.n.36
Lites motas contra debitorem concurſu pendente ſimul ſunt cum creditoribus tractandæ.pag.305 num.4
Lites motæ contra debitorem ſiue ante concurſum ſiue poſt,trahuntur ad concurſum vniuerſalem. ibid.n.5
Lites motæ contra debitorem concurſu pendente ſi cum creditoribus non tractarentur ſimul facilè foret illos fraudare,& cum obligantibus colludere.ibid.n.6
Lites omnes ante & poſt concurſum formatum motæ per creditores ad concurſum trahuntur. p.7.n.42.& 43
Aliud eſt lis creditorum vulgò dictum *pleyto de acreedores*,aliud concurſus creditorum.pag.31. num.31
Nec de vno ad aliud valet argumentum.ibid.num. ſequenti.
Lite pendente nullus eſt ſua poſſeſſione priuandus p.32.n.29.& ſeqq.& n.46
Lite pendente nemo rei ſuæ adminiſtratione priuatur.ibid.n.92
Lite concurſus pendente creditum exactum à creditore poſteriori,ſi de eo apparet,ſtatim reſtituitur concurſus.p.90.n.41.& 43
Ad litem motam contra bona concurſus pendentem,creditores,quorum intereſt citandi ſunt , & lis ſimul proſequenda.p.134.n.64
Litigioſam non facit rem ſequeſtrum ſuper illa appoſitum.p.131.n.13.& 14
Litigioſa res non efficitur per actionem perſonalem,ſed realem.ibid.
Litigioſam non facit rem actio hypothecaria à creditore intentata.ibid.n.14
Litem eandem executiua, & ordinaria via tractari ſimul impoſſibile eſt. p.142.& 145.n.17.& n.34
Litis motæ concurſu pendente non ſolum cum debitore,ſed etiam cum creditoribus ſunt tractandæ,& proſequendæ.p.144.ſub n.24
Lite pendente contra vnum correum vel fideiuſſorem ,an creditor poſſit contra alios redire,quouſque primus conuentus reperiatur non ſoluendo.p.150.ex n.1.cum ſeqq.
Negatiua opinio.ibid.
Affirmatiua.p.151.ex n.10.cum ſeqq.
Litis pendentis exceptio opponi poteſt quoties ſententia lata in vno iudicio alteri præiudicat. ibid.n.9
Lite pendente cum debitore principali adhuc poteſt fideiuſſor conueniri.p.152.n.24
Lite pendente contra vnum ex fideiuſſoribus , vel principalem vel vnum ex correis poteſt creditor contra alium agere.ibid.n.25
Lite pendente contra principalem non impeditur executio contra fideiuſſoré,nec è contra.ib.n.26
Litis pendentis exceptionem opponere,nec allegare poteſt contumax.p.54.n.75.
Litis pendentis exceptio in executiuis locum non habet.p.153.n.37.38.& 39.& ſeqq.
Lite pendente inter duos ſuper dominio directo emphyteuticæ,emphyteuta deponendo penſionem excuſatur à commiſſo.p.239.n.125.& 126
Lis.& inſtantia extinguitur perſona agentis extincta & annihilata.p.242.p.25
Item quando ius in iudicio deductum, per mortem litigantis extinguitur.ibid.n.26
Lite pendente ſuper bonis hæreditatis, quibus immiſceri non poteſt hæres,non tenetur ad inuentarij confectionem,nec ad proteſtationem.p.362 num.43
Lite concurſus pendente,& non extincta reuocatoria intentata contra creditorem etiam clericum cui fuit ſolutum ſub cautione de reſtituendo,coram iudice concurſus tractari debet. pag.408.ex n.42.cum ſeqq.
Tertium audire ſuper ſua prælatione, ac meliore iure non eſt noualis,ſed antiquæ continuatio.p. 409.& 140.n.55.& 56
Lis creditorum extinguitur per omnium creditorum dimiſſionem;durat & pendet aliquo creditore non ſoluto.ibid.n.67
Etiamſi bona concurſus ſint conſumpta inter exteros creditores.ibid.n.68
Lis creditorum continuatur per comparationem noui creditoris cuius fuit præſeruatum non noua intentantur.p.411.n.71.cum ſeqq.
Lis mota ſuper proprietate contra obtinentem in tenuta nihil impedit poſſeſſori agenti ad exigenda iura maioratus.p.563.n.124.& ex n.113.cum ſeqq.
Lite concurſus pendente omnes controuerſiæ motæ contra debitorem tractandæ ſunt ſimul cum creditoribus.p.743.n.57
In iudicio quaſi contrahitur inter litigantes quorum nullus inuito aduerſario à lite diſcedere poteſt.p.767.n.9
A lite pendente ſuper ceſſione bonorum tanquam iure priuilegiato diſcedere poſſe , qui teneant ibid.
Debitorem formantem concurſum non poſſe liberè à lite diſcedere inuitis creditoribus verius eſſe oſtenditur p.767.ex n.11.cum ſeqq.
Lis noſtra creditorum qua viuimur non niſi in indicio formato inter creditores moueri poteſt à debitore.ibid.n.16.& 17
Differentia maxima verſatur inter ſimplicem ceſſionem bonorum,& litem concurſus ibid.n.18.

Concurſus lis,non facilè adaptatur regolis de ſimplici ceſſiune bonorum loquentibus ſed regulis ſtricti iuris ordinarij potius.ibid.n.19
In lite concurſus velata inuoluitur ceſſio bonorum,principaliter tamen à iure ordinario prouenit.ibid.n.20
A lite concurſus poteſt debitor re integra recedere.ibid.n.22
A lite,& iudicio concurſus debitor diſcedere nequit quando res non ſit integra, puta poſt citationem intimatam creditoribus , vel poſt litis conteſtationem.ibid.n.22.cum ſeqq.
Liti concurſus renuntiandi via præcluditur debitori pſt litis conteſtationem.p.768.num. 26. cum ſeqq.
A lite concurſus diſcedere permittitur debitori, quando ſolutionem offert creditoribus.ibid.n.30
Lis concurſus formatur vt audiatur debitor,& cognoſcatur de iuribus creditorum, ac de ſuo anteaquam ad bonorum diſtractionem perueniatur ibid.n.31.& ſeqq.
Lis creditorum extingui poteſt creditoribus(quorum intereſt) ſimul conſentientibus.pag. 769. num.35
Pacta tamen,& conditiones appoſitæ inter debitorem leuantem litem concurſus, & creditoribus conſentientes ad vnguem ſeruandæ ſunt. ibid. num.36
Litem & iudicium concurſus diſſoluere poteſt debitor,ſi ſoluat creditoribus.ibid.n.37.38
Debent tamen creditores ſatisfieri cum effectu,aliàs lis & iudicium permanet.ibid.n.39.
Lite durante durat adminiſtratio qua extincta,pariter extinguitur.ibid.n.40
Lis finitur per rem iudicatam executioni traditam cum effectu,ita vt interim adhuc pendere dicatur ibid.n.41
Lis creditorum finita dicitur poſtquam virtute ſententiæ graduationis omnes ſint ſoluti,& integrè ſatisfacti.ibid.n.42
Lis creditorum non finitur creditoribus omnibus nondum integrè ſolutis.ibid.num.46. 47. & ſequentibus.
Lite pendente ſuperueniens mutatio qualitatis non mutatur iudicium legitimè cœptum.p.256.n.25 & 26.& 1.p.c.7.ex n.78
Quemadmodum lis cœpta cum defuncto tranſit in hæredem:ita pariter cœpta cum hæreditate iacenti defunctum repræſentante.p.185.n.17

Litis Conteſtatio.

Lite conteſtata coram ordinario an miſerabilis perſona poſſit adire Principiſ curiam. p.20.n.16
Lis non dicitur conteſtata ſuper noua cauſa in iudicium non deducta,nec aduerſarius inſtructus vt poſſit defendi.pag.636.num. 31.cum ſequentibus.

Locatio,Locator.

Locator paſcuorum pro alimentis animalium habet in bis hypotheeam cum prælatione.n. 100. & 101
Locati paſcua datur animalium retentio, & durat hypotheca, dum non exeunt à paſcuis de conſenſu locatoris.ibid.n.102.& n.104
Concurrentibus locatore pro mercede tacitæ reconductionis , & creditoribus contrahentibus cum conductore ante eam iſti præferuntur in hypotheca.p.607.n.67.& 68
Locator pro ſuis annis penſionibus omnibus præfertur creditori interim contrahenti cum conductore.ibid.n.69.& ſeqq.

M

Maior.

Vide *Creditor.*

MAior pars creditorum quando,& quibus caſibus præiudicet minori,latè,ex n.67.cum multis ſeqq.

Maioratus.

Vide *Poſſeſſor,Facultas, Alienatio,Alimenta, Feudum.*
Maioratus bona,in diuerſis diſtrictibus ſi ex ſtant ad fundandam iuriſdictionem diſtrictus ille attenditur,quo caput maioratus exiſtet.p.30.n.37
Maioratus poſſeſſor format concurſum ad bona maioratus , & libera fit bonorum ſeparatio ad petitionem creditorum vtriuſque patrimonij.p. 72.num.69
Satisfactis creditoribus antiquis maioratus,creditores ad bona libera habentes poſſeſſorem obligatũ,ſunt ſoluẽdi ex fructibus maioratus.ib.n.70
Maioratus antiqui creditores cuius bona non ſufficiunt,non habent recurſum,ad libera poſſeſſoris p.52.n.71.& p.72.per totum.
Maioratum duorum poſſeſſor formans concurſum, vtriuſque bona ſeparantur,& quilibet maioratus ſuos agnoſcit creditores ne confundantur illorum iura.p.72.n.72
Maioratus poſſeſſor cedendo, vel locando fructus ipſius,tantum perſonale ius transferent in ceſſionarium,& locatorem , duraturum dumtaxat per vitam poſſeſſoris.p.78.n.14
Maioratus redditus conſignari per poſſeſſorem ſuo creditori decedentem pro rata reſtituuntur ſucceſſori maioratus.p.84.n.89
In beneficio quolibet Eccleſiaſtico idem obſeruatur.ibid.n.90
Conſignatarius qui anticipatè ſolutiones à poſſeſſore maioratus mortuo recepit,reddere tenetur. ibid.n.91
Maioratus poſſeſſores eius bona in feudum vel emphytheuſim dare nõ poſſunt,ſub conditione ſiue cauerint,vacatione contingente mortuo poſſeſſore.p.84.n.92
Maioratus poſſeſſor non poteſt ſupplantare ſucceſſorem conferendo officia ſi vacarent , ſi in vita ſua non vacat.ibid.n.93
Maioratus ſucceſſor dicitur potior , & antiquior creditor reſpectu bonorum ipſius maioratus. p. 96.n.110
Maioratus poſſeſſor ratione dominij potior eſt qui buſlibet creditoribus ſui prædeceſſoris exigere volentibus ſua credita ex bonis maioratus abſque facultate regia vel cum illa inefficace,& inutili.p.97.n.120
Creditoris anteceſſoris maioratus cum facultate Regia;an poſſint prius exigere ex bonis maioratus,quàm ex liberis.ibid.n.121
Maioratus cuiuſliber poſſeſſori concurſum formanti,in alimenta conſignanda ſint,eo quod potior, & prior creditor eſt ad bona maioratus.ib. n.122.& n.ſeqq.
Maioratus poſſeſſor prior creditor eſt, ergo ex bonis concurſus debentur ei alimenta arguere abſurdum eſt.ibid.n.23. cum ſeqq.
Maioratus poſſeſſor etſi prohibeatur bona alienare eorum tamen integrum dominium habet.p.134. num.58.cum ſeqq.
Maioratus bona poſſunt conuenire ſi cõſtat,ſuper liberis adeſſe cõcursũ formatũ.p.183.n.7.& à n.2

Maioratus cuiuſlibet poſſeſſor, necnon Ducis, Marchionis, & Comitis, aliæve nobiles, & potentes perſonæ ære alieno grauatæ, & concurſum formantes, an indiſtincte vltra quàm facere poſſint, conueniantur. p. 197. ex num. 32. cum ſequentibus.

In Maioratus, feudi, & emphyteuſis fructibus poteſt fieri executio pro ſatisfaciendis creditoribus poſſeſſoris. ibid. ex n. 54. cum ſeqq.

Maioratus ſimplicis poſſeſſori alimenta non debentur in concurſus iudicio. p. 198. n. 54. cũ ſeqq.

Creditores inſtantes pro maioratus bonis diſtrahendis nihil gerunt, quod tendat in vinculi deſtructionem, ſed curant ex fructibus maioratus ſatisfieri. p. 199. n. 56

Differentiam inter poſſeſſores maioratuum habentium iuriſdictionem, & dignitatem, & alias iuriſdictione carentes p. 198. n. 42

Maioratuum Hiſpanorum inſtitutiones in bonum publicum fuerunt introductæ, & in eorum ius publicum conſeruatione verſatur. ibid. n. 44

Maioratus an per ſe ſit dignitas, affirmatur. ibid. n. 46 contra. n. 60

Maioratus poſſeſſor propter dignitatem quo poti tur cauſaos concurſum conſequi debet alimenta ne egeat in dedecus dignitatis, & honoris. p. 198. num. 47

Maioratus bona an propter inopiam poſſeſſoris, & eius alimenta an alicoari poſſint. ibid. num. 48. & num. 67

Maioratus ſimplicis poſſeſſor nullibi reperitur priuilegiatus in iure, ne conueniatur vltra quàm facere poſſit. ibid. n. 51. & ſeqq.

Maioratus ex propria natura nullam in ſe dignitatem publicam continet quamuis ex accidente eam poſſit habere p. 199. n. 64. & ſeqq.

In Maioratibus Hiſpaniæ diſpoſitio, Auth. res quæ, C. commun. de leg. et. locum non habet, ceſſante facultate Regia. p. 199. & 204. num. 67. 68. & 69. & 130. & ſeqq.

Maioratus ſucceſſor tenetur ad alimenta ad quæ fundator tenebatur, quemadmodum, & debita ipſius ſoluere. p. 203. n. 114

Maioratus bona an ſint affecta onere traſſalendi ſucceſſores, & alios de familia diſceptatur, & oſtenditur error vulgi. p. 204. ex num 127. cum ſequentibus.

Maioratus diſpoſitio cum facultate Regia ſub conditione de conſignandis prius alimentis cæteris filiis, ſuſtinetur, etiamſi tunc non ſint conſignata, dummodo poſtea conſignentur. p. 388. n. 62

Ad maioratus bona, & ad libera, creditores an cogantur prius agere contra maioratum ne creditores ad ſola libera conſumpta per anteriores, ius ſuum amittat. p. 398. ex n. 5. cum ſeqq.

Affirmatiuam partem, æquiorem tuetur Molina, tribus potiſſimum fundamentis. ibid. n. 3

Creditores, qui maioratum, & bona libera habent obligata, æquius videtur prius exequere maioratum, ne conſumptis liberis, aut creditores poſteriores maioratuum recurſu carentes, amittant ſuum creditum. p. 399. n. 10. cum ſeqq.

Maioratus creditores nullum damnum patiuntur prius exigendo, ex maioratu, quod cum illis deficiat, poſſint exigere ex allodialibus, quæ ſimul habent obligata. ibid. n. 12. & 13

Et huic opinioni magis inclinari videtur Molina. ibid. n. 14

Molinæ opinionem plurimi Doctores forenſes ſequuntur. ibid.

Contraria opinio contra Molinam in maioratibus Hiſpaniæ longè verior oſtenditur. ibid. ex n. 15. ibid. & ex n. 19. cum ſeqq.

Maioratus obligatio ex facultate Regia eſt ſubſidiaria, & nihil operatur niſi in defectu bonorum liberorum ſiue tempore obligationis, ſiue exactionis. p. 400. n. 17

Maioratus obligatus ex facultate Regia dici poteſt fideiuſſor indemnitatis, & ſubſidiarius qua non niſi in ſubſidium tenetur. ibid. 18

Ad Maioratum an creditor peruenire poſſit propter æs alienum, quo grauata ſunt bona libera. p. 401. n. 15. & ſeqq.

Creditor quemadmodùm excuſatur ab executione bonorum liberorum, ære alieno grauatorum, pariter excuſari in bonis maioratus propter dominium poſſeſſoris, qui dicant. ibid n. 26

Impugnatur præfata Doctorum reſponſio ad Molinam creditorem poſſe releuari ab executione bonorum liberorum ob æs alienum; ergo poteſt cogi vt agat contra bona maioratus, ſibi etiam hypothecata, non eſt bonum argumentum. ibid. n. 29

Ad Maioratum & ad bona libera creditor cogi nequit à creditoribus poſterioribus ad ſola libera vt prius à maioratu exigat. p. 401. n. 46

Maioratus ſucceſſor non habet bona anteceſſoria cenſum ex facultate, imponentis maioratus obligata, nec hypothecata, vt redimat, ſed perſonalem tantum. p. 403. n. 58. & 59

Maioratus eſt perſona ficta; & diuerſa à poſſeſſore illius. p. 415. n. 30. & ſeqq. & ex n. 36. cum ſeqq.

Maioratus nomine & iure agens poſſeſſor non tenetur compenſare quod ipſe debet ex perſona propria. ibid. n. 31

Maioratus poſſeſſor agendo nomine maioratus non attenditur, ſed perſona maioratus ficta, quam ipſe repræſentat. ibid. n. 32. & ſeqq.

Maioratus, vt acquirat libertatem ex redemptione cenſus facta per poſſeſſorem propria pecunia duo requiruntur. p. 417. n. 54. & ſeqq.

Ad cenſum impoſitum ſuper maioratu in argentea moneta ex facultate Regia non diſtinguente genus monetæ; tenetur imponens, quæ ad exceſſum non maioratus. p. 421. n. 24

Nec conuentionem imponentis poſſe nocere ſucceſſori maioratus aſſerit Amaya. ibid. n. 25

Qui, ita praxi receptum fuiſſe, teſtatur. ibid.

Cauſa, negotium, & vtilitas ad vnum dumtaxat maioratum ſpectans ad alios trahere facultatem impetrans nihil agit. p. 431. n. 21

Maioratus obligatus virtute facultatis habetur pro fideiuſſore. ibid. & num ſeqq.

Pluribus maioratibus obligatis ex facultate Regia, pro cauſa & negotio ad vnum dumtaxat tangente ſolus iſte tenebitur, cæteri liberi remanent ibid. n. 21. & 22

Maioratus duo ſimul obligati ab vtriuſque poſſeſſore legitimo, ſi legitimè diuidantur, vterque tenetur pro rata. ibid. n. 15

Et inter vtrumque fit computatio crediti ſeu cenſus diſtributio iuxta valorem fructuum vtriuſque maioratus, ita vt quilibet pro ſua parte fructuum recipiat partem cenſus annuatim perſoluendi. ibid. & num. ſeqq.

Cenſus impoſito ſuper duobus maioratibus, ab vno poſſeſſore tenris, ſi vnus euincatur, an iſte prorſus liber tranſeat in vincentem abſque cenſus obligatione. pagin. 451. num. 16. cum ſequentibus.

Et an ſaltim pro ſua rata parte maioratus euictus cenſum ſuper duobus impoſitum recognoſcere teneatur.p.432.n.23.& ſeqq.

Maioratum euincens verus ſucceſſor in tenuta à poſſeſſore putatiuo imponente cenſum ſub facultate Regia ſi poteſt creditores euertere, multo magis poterit qui in proprietate maioratum euicit.pagin.447.450.numer.128. numer.151. & 152

Maioratus ſucceſſorem qui à putatiuo poſſeſſore, (cenſum ſuper maioratu ex regia facultate) maioratum euicit non poſſe tacitè nec expreſsè contractum ratificare abſque noua facultate verior & certior opinio eſt. pagin. 456. & ex num.1

Super duobus maioratibus ab vno legitime poſſeſſus cenſus ex facultate impoſitus ſuſtinetur in vtroque etiamſi pro tempore ſeparentur,& à duobus legitimis ſucceſſoribus poſſideantur. p. 465. num.1

Super duobus maioratibus cenſus impoſitus ex facultate ab vno poſſeſſore tentis quorum alter fuit euictus huius reſpectu euaneſcit,ita vt maioratus euictus liber tranſeat in verum ſucceſſorem euincentem.ibid.n.2

Et an maioratus non euictus integra cenſus quantitate remaneat grauatus.ibid.ex num.5.cum ſequentibus.

Onus cenſus impoſitum à principe ſuper duobus maioratibus & habito reſpectu ad vtrumque vno deficiente iniquum foret alterum ſuſtinere totum pondus.p.466.num.14.15.16.& 17. cum ſequentibus.

Maioratum vnum plus debitum grauare principem foret inhumanum, cum onus debeat fructibus correſpondere.p.467.n.30

Pars cenſus deficiens impoſiti ſuper duabus maioratibus,eo modo computanda vt ſciatur quanto minus maioratus remanens ſoluere debeat.p.469 ex n.48.cum ſeqq.

Computationis exemplo clare monſtratur pars cenſus qua grauatus remanet maioratus non euictus.p.469.n.49

Maioratus euictus licet à cenſus obligatione liberetur,eius tamen fit fructuum taxatio vt ſciatur quanta cenſus parte maneat grauatus alter maioratus relictus.p.470.n.62.& ſeqq.

Ratæ cenſus deficientis ex maioratu euicto damnum & defectus quomodo communicandum erit inter creditores.pagin.471.ex n.6.9.cum ſequentibus.

Reſpondetur argumentis tenentibus vt pars deficiens correſpondens maioratui euicto ſit oneranda remanenti,ſimul obligato. ibid. ex n.71. cum ſeqq.

Maioratum delatum debitori an in præiudicium creditorum poſſit repudiare.p.488.ex n.12. cum ſeqq.

Maioratus poſſeſſio ſtatim mortuo poſſeſſore transfertur in ſucceſſorem etiam ignorantem.ibidem, num.14

Maioratus dominium ſine apprehenſione transfertur & ante acceptationem.ibid.n.15

Maioratus delati, acquiſitio ante acceptationem ius eſt quoddam informe variabile,& reſolubile.p.489.n.19

Maioratus delati repudiatione ſecuta nullus conſideratur ſtatus,quo creditoris ius poſſit ſubſiſtere ibid.n.26.& ſeqq.

Diſpoſitio,l.45. tauri Inducta fuit in fauorem ſucceſſoris maioratus qua vti poteſt, in ſui vtilitatem,non in ſui damnum.ibid.n.29

Ita vt tertius contra ſucceſſorem,ea diſpoſitione ſe iuuare non poſſit,ibid.n.28

Maioratum an poſſit reſtituere ante tempus contradicenta vxore,p.500.n.14

Maioratum ante acceptationem poteſt debitor renunciare in præiudicium creditorum ſecus poſt acceptationem.p.503.n.43.& 44

Maioratus poſſeſſor pro tempore vitæ ſuæ & in ſui præiudicium poteſt commoditatem maioratus cedere, etiam in præiudicium filiorum ſi non excedat quintum.ibid.n.45

Maioratum quærendum poteſt debitor repudiare in præiudicium creditorum, quæſitum autem non poteſt,ibid.n.46

Maioratus poſſeſſor poteſt in vita renunciare maioratui in præiudicium vxoris cui ex l.regia debetur medietas fructuum.ibid.

Filius adeundo patris hæreditatem vinculo maioratus grauatam quod grauamen poſtea tacitè vel expreſſe approbauit à ſe factus maioratus intelligitur ad cuius bona creditores ius habent. p.511.n.60.& 61

Maioratũ condere nequit debitor in præiudicium creditorum quorum reſpectu bona libera manent p.511.512.n.64.65.66

Filius tẽpore approbationis grauamen vinculi non habens, creditores iſti poſtea contrahentes nequeunt maioratum impugnare.ibid.n.67

Maioratus grauamen impoſitum à patre cui filius poſt mortem conſenſit an à patre factus an à filio conditus maioratus dicatur.ibid.n.68.69. & ſeqq.

Maioratus familiæ relictus extinguitur extincta omni familia & in vltimo bona remanent libera,p.526.n.49

Non tamen iſte vltimus poteſt aliquid de bonis ipſis diſponere in præiudicium ſuorum creditorum,p.527.n.50

Maioratum debitor condere non poteſt quin eius bona libera remaneant pro ſolutione creditorum p.527.n.51

Maioratus ſucceſſor verus,qui in tenuta vicit poteſt ſubuertere cenſus impoſitos cum facultate regia per poſſeſſorem putatiuum victum. p.555. n.45.46.& ſeqq.

Maioratus nomine & dignitatis non nomine ſuo agit poſſeſſor pro iuribus ad maioratum & dignitatem pertinentibus,cui defectus dominij obiici nequit. p.559.560. n.87.88.89.& n.90. cum ſeqq.

Maioratus per adminiſtrationem repræſentatus eſt, qui agit & conuenitur, & penes quem dominium reſidet.p.560.n.61.cum ſeqq.

Maioratus eſt dignitas, & perſona ficta diuerſa à perſona poſſeſſoris.ibid.n.93

Maioratus poſſeſſoris ius diuerſum eſt à iure ſpectante ipſi maioratui.ibid.n.94

Maioratus perſona ficta attenditur non perſona poſſeſſoris agentis & repræſentatis maioratum. ibid.n.96.cum ſeqq.

Maioratus dignitas, & Eccleſia tanquam perſona ficta & repræſentata habet dominium, & poſſeſſionem iurium ad eam ſpectantium; adminiſtrator autem agit,& conuenitur nomine ipſius,quam repræſentat.p.461.n.99

Maioratus & dignitatis mortuo creditore non vacat poſſeſſio iurium ad eam ſpectantium, ſed penes perſonam fictam remanet,ibid.

Maioratus eſt quædam perſona ficta repræſentata veluti homo mutus, qui ſi poſſet loqueretur ibid.n.99.cum ſeqq.

Maioratus poſſidet omnia iura necnon priuilegia, & effectus ſucceſſionis, tanquam perſona ficta poſſeſſor autem nomine ipſius poſſidet, miniſtrat, agit.ibid.

Maioratui non datur hypotheca pro deteriorationibus contra hæredes prædeceſſoris.p.573.n.7

Maioratus re vendita ex facultate regia, vt ex pretio alia emenda ſubrogetur, an & quando empta vinculo ſubiiciatur.p.575.n.18

In quo tres caſus diſtinguit Molina relatus.p.574.n.29.30.31.32.33.& 34

Maioratus in re ſibi à poſſeſſore empta ex pecunia deſtinata in maioratus augmentum præfertur omnibus poſſeſſoris ementis creditoribus. pag. 577.num.54.55.56.& ſequentibus,& ex num.42. cum ſeqq.

Ad maioratus ſucceſſionem deſcendens repræſentat locum,& gradum aſcendentis præmortui,& tamen nihil ab eo capit,ſed iure proprio ſuccedit fundatori.p.582.n.40. & p.584. & ex num. 21.cum ſeqq.

Maioratus bona ex facultate hypothecata ſi diſtrahi contingat in ſubhaſtatione publica ſunt diſtrahenda.p.683.n.1.& 2 & ſeqq.

Maioratus bona,ſi redditus non ſufficiunt ad ſolutionem diſtrahi quotidie iubentur.ibid.

Maioratus bona per facultatem regiam alienari, & hypothecari permiſſa,libera remanent deinceps. p.684.n.16

Ad Maioratus bonorum diſtractionem non peruenitur, niſi prius facta excuſſione bonorum liberorum.p.684.& 686.n.20,23. & 44

Maioratus obligatus fideiuſſor indemnitatis,aut fiduciarius reputatur,p.684.n.22

Maioratus bonis ſemel legitimè diſtractis ſi bona libera poſtea poſſeſſor acquirat,ſucceſſor nequit diſtractionem retractare.p.658.n.24.& ſequentibus.

Maioratus bonis ſemel diſtractis ſi poſteà appareat eo tempore bona libera adeſſe, an diſtractio retractetur. ibid. ex n.42.

Negatiua ſententia proponitur.p.686.n.43,& ſeqq. verior contraria.n.27

Maioratus bona libera manent ab hypotheca,quoties libera reperiantur.ibid.n.49.

Maioratus bona vt indebitè alienata reperi poſſunt ex conditione ſine cauſa vel indebiti deſignatis bonis liberis tunc ſtantibus.ibid.n. 50

Per maioratus confectionem,& alienationis prohibitionem debitor nihil detrahit iuri creditorum, quorum reſpectu bona libera remanent.pag.675. num.12

Maioratus bona feudalia, & ſimilia, ſicuti prohibentur alienari,ita hypothecari,vel obligari. p. 765.num.21

Nec cenſus ſuper eis conſtitui.ibid.n.22

Secus ſuper fructibus.ibid.n.23.& 24

In Maioratus ſucceſſorem nullum onus aut grauamen impoſitum à poſſeſſore tranſit, ſed illico reſoluitur.p.764.n.34

In Maioratu ſucceſſor non à debitore, ſed à primo fundatore ius capit.& tot ſunt donationes,quot vocationes,vna ab altera independens, ibidem. num.37

Maioratus ſucceſſor non tenetur ad debita prædeceſſorum.ibid.n.38

Maioratus bona ſunt tradenda ſucceſſori cum fructibus pendentibus.ibid.num.51.& ex n.43.cum ſeqq.

Mala fides.

Vide *Bona fides.*

Mandans, Mandatum.

Vide *Procurator*

Mandatum Procuratoris in rem ſuam reuocari non poteſt à mandante.p.235.n.74

Mandatum in rem ſuam,etiam re integra per mortem mandantis non reuocatur. ibid. num. 75. & 76

Mandatum à debitore conſtitutum ad adminiſtrandum, exigendum, & alienandum extinguitur per iudicium concurſus ſubſequutum. pag. 240. num.1

Mandatum per mutationem prioris ſtatus,& ſic per concurſum mandantis,aut mandatarij extinguitur.ibid.n.2

Ipſo iure .p.241.n.10.& 11

Mandatum reſpiciens adminiſtrationem ſtatim finitur dempta, finita aut renuntiata adminiſtratione.ibid.n.14

Mandatum intuitu adminiſtrationis conſtitutum ceſſante adminiſtratione per mortem,ceſſionem, renunciationem,priuationem,aut promiſſionem extinguitur etiam re non integra.ibid.n.15

Etiam mandatario effecto domino litis. ibidem, num.16

Mandatum ab impubere cum patris conſenſu, pubertate adueniente,extinguitur.ibid.n.17

Mandatum extinguitur etiamſi ratione rei,vel cauſæ mandans conditionem mutauerit vt ſi liti ceſſerit,vel beneficio renuntiauerit.ibid.n.18

In Mandato intelligitur conditio deducta ſi res,& perſonæ in eodem ſtatu permaneant. ibidem, num. 19

Sicut debitor per concurſum amittit adminiſtrationem ſuorum bonorum,ita & mandatarius,cui per adminiſtrationem fuit commiſſa, ibid. n.20. & ſeqq.

Mandatum ad negotia,an per ſuperuenientem concurſum mandantis cenſeatur reuocatum, & an ſolutio eidem poſtmodum facta vel cum eo geſti contractus validi ſint.p.242.n.28.cum ſeqq.

An contractus,& diſtractus geſti per mandatarium debitoris concurſus ignorantem mutationem ſtatus validi ſint.ibid.n.31.& 33.& 35

Mandati extinctio per mutationem ſtatus conſtituentis non operatur,in antea geſtis per mandatarium,ſed in poſtea gerendis,ibid.n.36

Cum procuratore non viſo mandato in mala fide eſt,& nec præſcribit. p. 384. 381. num. 28.29. 30.& 31

Mandatum ſpeciale vbi requiritur ad tranſigendum non eſt neceſſe præiuiſſe in eo tractationis modum.p.420.n.7

Mandatum inſtitutoris non extinguitur morte domini præponentis,ſed durat quouſque ab hærede reuocetur.p.444.n.111.& 112

L. eius qui in prouincia verſ.placebat, ff. ſi certum petatur. contrarium ſupponens interpretatur. ibid.num.113

Abſque mandato poteſt quis pro alio facultatem, & gratiam impetrare, ſed non operatur niſi ſequuta ratificatione. pag. 461. num. 124. cum ſequentibus

Qui mandato non oſtenſo pro alio in iudicio comparuit ac ſuſtinetur, ſi vere illud habebat, & ſufficit quandocumque mandatum oſtendere. p.569.n.29

Niſi mandati oſtenſio fiat poſt oppoſitam exceptionem defectus mandati ibid.n.30
Mandatum qui habet ad emendum fundum ſi ſimpliciter emat intelligitur virtute mandati emiſſe. ibid.n.31
Mandatum ſpeciale ſi quis habet ad ſundum emendum, licet ſibi emat procuratorio nomine emiſſe dintelligitur.577.n.50.& 51
Mandatarius vſque compellitur cedere mandati ſoluto ſibi pretio.ibid.n.52
Mandans pretium rei venditæ ſolui creditori ſuo liberatur, ſi creditor recipiat promiſſum à mandatario cuius fidem ſequitur. pagin.662.num.34 & 35
Mandans campſori, aut debitori vt ſuo creditori ſoluat ſi campſor partitam in libris adnotauit de conſenſu creditoris mandati, obligatio extinguitur.ibi n.36
Mandans debitori, vt ſoluat cui conſentienti ſoluere promiſiſti liberatur, licet mandatarius adhuc maneat obligatus mandati.ibid.n.38.& 39
Mandatum cenſetur habere creditor à debitore ad vendendum pignus, & nomine debitoris, & tanquam debitoris procurator vendere intelligitur. p.596.n.47.& 48
Contrahens alieno nomine aſſerens habere mandatum, in eo in quo mandato carebat tenetur de ſuo.p.706.n.16.ex n.13.cum ſeqq.
Et videtur hoc caſu ſuam fidem adſtringere ibidem, num.17
Mandati tempus ad hypothecæ prælationem, & non tempus contractus attendendum, qui teneant. p.246.n.1.& 2
Ex mandato ad adeundam hæreditatem aditio ipſo iure inducitur.ibid.n.3
Ex mandato ad contrahendum matrimonium inducitur ratificatio iam antea contracti nomine mandantis.ibid.n.4
Conſenſus patroni requiſitus ad actum per viam ſimplicis conſenſus probatur ex conſtitutione mandati etiam inualida.p.247.n.5.& ſeqq.
Ad relationem hypothecæ non tempus mandati ſed tempus obligationis attenditur.ibid.num.9.cum ſeqq.
Tempus contractæ hypothecæ non retrotrahitur ad tempus mandati.ibid.n.10
Ex ſolo mandato ad contrahendum non probatur contractus, ſed ex mandati effectu & executione. ibid.n.11
Mandatum ad diſpenſandum non eſt diſpenſatio. ibid.n.12
Mandatum ad contrahendum matrimonium non eſt contractus matrimonij ibid.n.13
Mandatum ad vendendum non eſt venditionis contractus.ibid.n.14
Mandatum recipiens ad obligandum mandantem eum non obligat quouſque mandato vtatur.ibid. n.15.& 16
Mandatum non probat id quod fuit mandatum, niſi effectuatio probetur.ibid.n.17
Contractus non cenſetur factus in loco mandati, ſed in loco quo procurator contraxit. ibidem, num.18
Mandati forus, & locus non attenditur, ſed locus quo delictum mandatum fuit perpetratum, ibid. num.20
Mandatum ad contrahendum dirigit ſuam diſpoſitionem in futurum.p.248.n.25
Ea quæ conſiſtunt in mera & nuda voluntate mandantis probantur ex mandato.ibid.n.32
Mandatum continens obligationem prout ex tunc, an attendatur, an tempus executionis. ibidem, num.33
Mandati defectus, vbi adeſt deficit conſenſus partis nullo modo aliter ſupplendus.p.254.n.11
Et includit defectum citationis.ibid.n.12
Mandatum. Inſtitoris finitur per mutationem ſtatus domini præponentis.p.241.n.10

Maritus.

Vide *Vxor, Mulier*.
Maritus debitor dotis ſi poſtea ſoluturum promittat non amittit priuilegium ne conueniatur vltra quam facere poſſit. p.731.num.84.85.86. & ſeqq.

Mater.

Mater, & auia tutrices filij, vel nepotis ex ſpeciali prærogatiua excipiuntur à regula, vt tutores pro reliquis tutelæ carcerentur.p.313.n.10
Mater tutoris incarceratur ob contumaciam exhibendi inuentarium ac cætera inſtrumenta. p.316 num.41.
Mater ad ſecundas nuptias tranſiens & detur tutor, licet poſtea pœniteat non poteſt reaſſumere tutelam.p.685.n.31
Mater per ſola ſponſalia non amittit tutelam. ibid. num.32
Et etiamſi maritus ſecundus moriatur mater non reaſſumit tutelam.ibid.n.33.& 34
Idem iudicandum eſſe de educatione liberorum ac de tutela.ibid.n.35
Mater filiorum tutrix poteſt petere dotem à filiis vel hæredibus, licèt ei opponant retentionem eo quod nondum reddit rationem tutelæ. pag.712. num.10

Melioramenta.

Vide *Expenſa*.
Soluere debita quibus onerata adminiſtratio concurſus dicitur eam meliorari. p.707.n.50. & p. 706.num.20

Miles.

In Milite caſtrenſia & pagana bona faciunt duo diuerſa, & ſeparata patrimonia.p.478.n.48
Et vtriuſque patrimonij bona non confunduntur ſed à creditoribus vtriuſque ſeparatio poſtulatur.ibid.n.49
Militibus permiſſum eſt hæredem inſtituere in bonis Caſtrenſibus nullo inſtituto in patrimonialibus.ibid.n.50.& ſeqq.
A milite duo inſtituti hæredes alter bonorum vnius prouinciæ, alius ad bona alterius, an hæres vnius prouinciæ cogatur ſoluere creditoribus alterius.p.475.ex n.10
Miles per prouincias diſtribuens hæreditatem, inter duos hæredes nullus tenetur creditoribus alterius prouinciæ, quia duo patrimonia ſeparata intelliguntur.ibid.n.9
A Milite duobus hæredibus inſtitutis altero in caſtrenſibus bonis, altero in patrimonialibus ſpeciale eſt, vt creditores ad vna bona non exigant ab aliis.p.477.n.46.& 47

Minor.

Vide *Alienatio*.
Minor, ciuitas, vel Eccleſia an abſque iuris ſolemnitatibus poſſint concurſum formare inter ſuos creditores abundè p.10.per totum.
Minores iuris beneficio etiam maioribus deſtinato probari non debent.p.11.n.12.13.& 14
Contractus vtilis minori ſuſtinetur abſque decreto. ibid.n.15
Minori pupillo, vel Eccleſiæ non permittitur alienatio

natio voluntaria abſque decreto, aut facultate Regia.ibid.n.23.

Nec inſolutum ſua bona dare creditoribus.ibid.

Minor, & ſimiles non poſſunt bona diſtrahere, vt ex pretio dimittant creditores ſuos ibid. n. 24. & 25

Minores non admitti ad ceſſionem bonorum abſque decreto, qui teneant. p.12. n.26. & ſequentibus.

Opinio tenentium minorem 14. annis, non admittendum ad ceſſionem bonorum non habet locum in noſtro concurſu creditorum. ibid.n.34. & ſeqq.

Ad diſtrahenda bona minoris, & Eccleſiæ in concurſu creditorum præcedit cauſæ cognitio, & decretum iudicij.p.13.n.43.& 44

Et ſit alienatio neceſſaria pro executione rei iudicatæ, quæ alia iuris ſolemnitate non eget. ibid.

Minor curatorem habens poteſt abſque eius auctoritate, vere debebitum ſoluere p.137.n.95

Minor, Reſpublica, nec fiſcus, nec Eccleſia habent priuilegium admittendi nouum licitatorem, ſemel ſubhaſtatione perfecta.pag.367.num.5.& ſeqq.

Minor, Reſpublica, vel Ec[illegible] reſtituuntur aduerſus emptorem in ſubhaſtatione ob læſionem pretij oblati, ibid.n.7

Reſtitutio hæc non conceditur ex leui & modica adiudicatione noui licitatoris.ibid.n.8

Sed ſaltim in ſexta parte plus oblata.ibid.n.9

Reſtitutio minori, & ſimilibus contra ſubhaſtationem peractam conceditur iure ſpeciali, non iure communi.ibid.n.10

Minor formans concurſum habet reſtitutionem, vt nouus admittatur licitator, p.369.n.39

Minori comparenti in concurſu intereſt vti creditori augmentum bonorum debitoris, ibidem, num.40

Cuius reſtitutio prodeſt aliis maioribus in concurſu ſtantibus.ibid.

Maior ratione intereſſe commixti cum minore, etiam non litigante poteſt inſtitutionem petere. ibid.n.41 & 42.

Cum minore ſe communiter gerente pro maiori rectè contrahitur.p.434.n.40.& 41.

Minor, reſpublica, vel Eccleſia nulliter vendens cenſum ſi in eorum vtilitatem verſam eſſe pecuniam appareat, tenetur ad ſortem cum redditibus loco intereſſe. pag. 449. num. 141. 142 & 143

Idem in cenſu ſuper maioratu, ibid.

Minor factus maior poteſt abſque vlla iuris prohibitione ratum habere, quod in minore ætate inutiliter geſſit.p.463.n.131

Minor poteſt reſtitutioni obtentæ per rem iudicatam renunciare, & ea non vti, inuito aduerſario. p.767.n.7.8.& ſeqq.

Minor hæres an reſtituatur aduerſus geſta per curatorem legitimè datum hæreditati iacenti.p.256 n.28.cum ſeqq.

Minoris priuilegium tanquam perſonaliſſimum non tranſit ad hæredem.ibid.n.29

Minor hæres non habet reſtitutionem aduerſus geſta per curatorem datum hæreditati iacenti. ibid.n.40

Geſtum pro Minore, & pupillo illum non obligat niſi quatenus fiat locupletior.p.257.n.41

Geſta pro hæreditate maioris iacente obligant inſolidum minorem, & pupillum futurum hæredem.ibid.n.42

Abſque ſpe reſtitutionis.ibid.n.43.& 44

Minor an poſſit apponere pactum, vt res à ſe empta ſit pro pretio obligata, ſiue incontinenti, ſiue ex interuallo, pag.495.num.113.cum ſeqq. & ex n.108

Vbi abunde agitur de intellectu, l.1.§.ſi minor.cum l.ſeqq.ff.de rebus eorum.p.495

Miſerabilis perſona.

Vide *Perſona.*

Momentum.

Hypotheca generalis vt operetur ſufficit, quod dominium rei fuerit per momentum quæſitum debitori.p.481.n.7

Eodem momento & inſtanti quo dominium rei ſit quæſitum minori prohibitio hypothecandi operatur.ibid.n.8

Concurrentibus in eodem momento & inſtanti diſpoſitione iuris, & diſpoſitione hominis, illa vt velocior prius operatur.p.481.n.9.& 10

Rei emptæ pro perſona nominanda dominium ex tempore nominationis, nec per momentum permanſit penes emptorem pag.483. num.23.& ſequentibus.

Plures hypothecæ diuerſis temporibus contractæ ſuper maioratu abſque facultate regia, ſi poſtea in confirmationem earum impetretur, omnes eodem momento robur, & validitatem recipiunt abſque prioris prælatione.pag.544.num.60.cum ſeqq.

Moneta.

Vide *Diminutio.*, *Pecunia*, *Facultas.*

Ea facultate regia ad mille mutuo recipienda ſi poſſeſſor maioratus in aurea, vel argentea moneta recipit, an creditor in concurſu hanc ſpeciem monetæ conſequatur.pag.420. num.1. cum ſeqq.

Et teneri maioratum ad hanc ſpeciem monetæ, & in eadem annuos redditus perſoluere neruosè tuetur Noguerol.ibid.n.2

Anno 1602.nullam eſſe differentiam inter valorem monetarum, atque ideo omnium genus in facultate comprehendi, ſine maioratus detrimento. ibid.n.4

Cenſus in aurea moneta creatus, poteſt redimi in moneta ærosa, quando in valore diſcrimen non adeſt. ibid.n.5.& 6

Ærosa moneta non habet proportionabilem valorem cum argentea, p.421.n.21.& 23

Ad cenſum impoſitum ſuper maioratu in argentea moneta ex facultate regia non diſtinguente genus monetæ tenetur imponens ad exceſſum non maioratus.ibid.n.24.& ſeqq.

In hoc articulo opinionem Noguerol. nec Amayæ recepit author illum abſolutè relaxantem facultatem regiam, iſtam abſolutè & diſtinctè reſtringentem, ibid.n.26.& ſeqq.

Moneta argentea quando virtualiter continetur in facultate ſimpliciter ad mille, redditus in eadem ſpecie rectè ſtipulantur ea natura contractus, ibid.n.30.& 31

Amayæ opinio abſolutè negatiua incluſionis monetæ argenteæ in facultate ſimpliciter ad mille rigoroſa oſtenditur.p.422.n.32

Monetarum omnium intrinſecus valor in Hiſpania fuit conſeruatus vſque ad annum 1612.ibidem, num.34

Ab anno 1612.ob abundantiam monetæ ærosæ, & regnis extraneis introductæ vileſcere cœpit valor huius monetæ, ac in dies creſcere valorem extrinſecum monetæ argenteæ, ibid.n.35.& ſeqq.

Monetanon tam ex ſubſtantia, quàm ex quantitate, id eſt æſtimatione debet iudicari.ibid.n. 41

Monetæ eſſentia ex valore,non ex metallo admittitur.ibid.n.42

L.6.tit.21.l.5.recopilat. & l. 6. tit. 14. permittentes creditoribus debita ſoluere in qualibet moneta minuta & ærosa editæ, fuerunt tempore, quo monetarum æqualitas aderat in valore, non tamen hodie procedunt,p.413.n.45.& 46

Generalis diſpoſitio ad monetam relatam quamlibet comprehendit,cum conſtet ex auro,argento & ære.p.421,n.52

An,& quando debitor teneatur præcisè ſoluere in argentea moneta promiſſa & recepta,& excludatur à præmij oblatione.p.425.n.72

Et de variis quæſtionibus reſpicientibus pragmaticas taxantes præmium argenteæ monetæ.ibid.

Ad certam monetæ ſpeciem annuatim perſoluendæ obligatus,ſi pluribus annis in diuerſa ſpecie soluit,an præſcriptione iubeatur.ibid. num.73 & 74.cum multis ſeqq.

Monetæ ſpecies in obligatione deducta præcisè ſoluenda,vel eius æſtimatio.p.426.n.85

Et ad hoc pactum obligatur debitor præcisè.ibid. num.86

Maximè ſi eadem monetæ ſpecies data fuerit debitori.ibid.n.87

Pragmaticæ nouæ taxantea valorem præmij argenteæ monetæ, qua ſpecie ſoluendi ſint annui red. ditus,& quando debitor admittatur ad præmij obligationem,vel præcisè cogatur in argentea moneta ſoluere & circa alia enucleantur. ibid. n.88.vſque ad.95

Monetæ mutatio quando timetur debitor nequit præuenire ſolutionis tempus & ante tempus ſol uere p.619.n.40.& ſeqq.

Molendinum.

Molendinum hypothecatum,ſi penitus ſit dirutū, hypotheca diſſoluitur,etiamſi ex eiſdem molis, & cæmentis, aliud nouum conſtruatur. p.606. num,50

Quia non eſt idem molendinum, ſed aliud diuerſum & nouum.ibid.n.51

Mora, Moroſus.

Moræ purgatio aliquando admittitur ex æquitate p.575.n.25

Non tamen in præiudicium tertij.ibid.n.26

Moroſi adminiſtratoris concurſus in ſoluendo habentibus delegationem ſibi intimatam cedit periculum diminutæ monetæ, etiamſi eam iudici manifeſtauerit.p.725.n,30.& 31

In Mora conſtituitur adminiſtrator per interpellationem iudicialem, vel extraiudicialem. p.726. num. 32

Is qui ad præſtandum aliquid tenetur,ſi ſit moroſus tenetur de caſu fortuito.p.726.n.33

Moroſus depoſitarius,aut ſequeſter ad vſuras, & intereſſe pecuniæ tenetur à die moræ.ibid. n.34

Siue pecunia aut res eodem modo peritura eſſet apud Dominum.ibid.

Moroſo ſemper imputatur periculum mutatæ monetæ ſiue mora ſit contracta in ſoluendo, ſiue in recipiendo legitimè interpellato. ibid. n. 35 cum ſeqq.

Moroſo tenenti rem non imputatur interitus,ſi eodem modo peritura erat apud Dominum,ſiue in actionibus realibus,ſiue perſonalibus.p.272.n.61

Moram debet præcedere culpa.ibid.n.57

Mora non committitur,ſine die,vel interpellatione.ibid.n.272

Et an iſta interpellatio debeat eſſe iudicialis, vel ſufficiat extraiudicialis.ibid

Monachus, Monaſterium.

Vide *Abbas.*

Prælatus monaſterij poteſt renunciare hæreditatem,vel legatum relictum monaſterio abſq; vlla ſolemnitate.p.107.n.16.& p.494.n.101.& 102

Prælatus poteſt præiudicare monaſterio in acquirendis,non tamen in iam quæſitis.p.489.n.17

Monaſterium fruitur redditibus cenſus vitalitij durante vita monachi Domini cenſus.p.175.n.47

Monacho filiofamilias,& ſeruo facta ſolutio debet eſſe vera & realis non ficta & per confeſſionem, vt debitor liberetur.p.234.n.66.

Monacho & monaſterio,ſeruo & Domino concurrentibus in iudicio concurſus pro pecunia, quā monachus,vel ſeruus mutauit debitori,quis in exactione & ſolutione præferatur.p.236. n. 83 & ſeqq.

Monacho & ſeruo mutuantibus,licet ſtatim actio quæratur monaſterio & Domino, rectè tamen monacho & ſeruo fit ſolutio.ibid.n.84

Monacho,ſeruo,aut filiofamilias cum quibus contrahitur,rectè ſoluitur,& plenam liberationem conſequitur debitor.ibid.n.85.86.& 87

Monacho pecuniam deponenti rectè reſtituit depoſitarius:licèt pecunia ſit monaſterij. ib.n. 88

Monacho,vel ſeruo mutuantibus rectè fit ſolutio, facto contractu conſenſu ſuperiorum non interueniente.ibid.n.89.& ſeqq.

Suprà dicta procedunt quando monacho,aut ſeruo debitor ſponte ſoluit,aliter ſi in iudicio concurſus compareat ſimul monaſterium,vel Dominus p.237.n,91.& ſeqq.

Monachus & ſeruus non poſſunt in iudicio comparere ,ſiue in agendo, ſiue in defendendo abſque ſuperioris licentia.ibid.n.97.& 100

Monachus ratione contractus non poteſt conuenire,neq conueniri , ſed monaſterio proponenda eſt conuentio.ibid.n.98

Monachus non poteſt agere in iudicio ſine ſuperioris licentia.ibid.n. 100

Monachus comparens in iudicio concurſus abſque licentia,vel aliter conueniatur,non oppoſita exceptione ſententia fauorabilis ſuſtinetur.ibidem num.115.

Si Monacho agenti non opponatur defectus licentiæ,valet iudicium.ibid.n.116

Monachus,ſi abſque licentia ſolus comparet in iudicio , & non obſtante oppoſitione iudex de facto ſolui iubet,legitimatur ſolutio.p.238.239 n.117.& 118

Monaſterium promittens,nouitiam ante profeſſionem renunciaturam bonis in alicuius fauorem, intelligitur de renunciatione valida & efficaci. p.734.n.16

Moratoria.

Moratoriæ vel à principe impetrantur vel à creditoribus debitori indulgentur.p.624.n.1

Moratoriam ex iuſta cauſa poteſt princeps debitoribus concedere, ne per aliquod tempus à creditoribus moleſtentur.ibid.n.2

Moratoriæ ſolum à principe concedi poſſunt. p. 625.num.3

Moratoria eſt priuilegium mere perſonale & vni conceſſa, nec hæredibus,nec aliis ſucceſſoribus prodeſt.p.625.626.n.5.& ex n.33.cum ſeqq.

Moratoria debitor vti nequit niſi præſtita creditoribus cautione de ſoluendo termino finito.ibid. num.6

Quan

Quantumvis in reſcripto moratoria cautio fuerit remiſſa, adhuc præſtanda erit creditoribus. p. 625 num. 7

Niſi reſcriptum habet clauſulam, non obſtante. ibid num. 8

Moratoriam impetrans debet ea omnia narrare, quæ principem poſſunt retrahere à conceſſione. ibid. num. 13

Moratoriam impetrans debet narrare qualitatem debiti an ſit iuratum. ibid. n. 14

An proueniat ex cauſa delicti. ibid. n. 15

An debitum ſit regium, vel fiſcale. ibid. n. 16

An ſit cauſa locationis, & conductionis. ibidem, num. 17

An debitum ſit Eccleſiæ, vel pupilli. ibid. n. 18

An proueniat ab emptione domus. ibid. n. 19

An aliam Moratoriam impetrauerit ab eodem principe. ibid. n. 20

An lis pendeat ſuper debito. ibid. n. 21

Moratoria generalis quibus in caſibus non valeat. ibid. n. 22

Item ſi debitum procedat ex cauſa dotis, depoſiti ſalarij, vel annonæ, ſeu adminiſtrationis panis, vel ex cauſa alimentorum. ibid. n. 23

Moratoriæ impetrandæ, an pactum renunciari poſſit. ibid. n. 24

Moratoria impetrata non prodeſt ad debita poſtea contracta. p. 625. 626. n. 25. & 30

Moratoria per debitorem impetrata an proſit fideiuſſoribus, quidam affirmant. pagin. 625. ex numer. 26

Moratoriam poſſe debitorem allegare in fauorem fideiuſſoris conuenti, qui teneant ibid. n. 28

Moratoria non afficit creditores futuros. p. 625. 626. n. 25. & 30

Moratoriæ termino durante fideiuſſor non habet regreſſum contra debitorem principalem. ibid. num. 31

Moratoriæ exceptio reſpicit perſonam debitoris quàm non egreditur. ibid. n. 33

Moratoria ſi fieret realis multo magis tranſiret in hæredem quàm in fideiuſſorem. ibid. n. 34

Moratoriam impetratam à debitore fideiuſſoribus regulariter non prodeſſe quamplurimi tenent Doctores. ibid. n. 41

Maximè ſi non ſunt in ſupplicatione, & gratia expreſſe nominati, ibid. n. 42

Moratoria prodeſt fideiuſſoribus quando redundaret in præiudicium debitoris principalis. pag. 627 num. 43

Vt in exemplis appoſitis, ibid. num. 44. 45. 46. 47. & num. 48

Moratoriæ dilatione pendente currunt vſuræ & redditus cenſuum. ibid. n. 49. & 50. cum multis ſeqq.

Moratoriæ, & induciæ conceſſæ à creditoribus debitoribus ex quibus cauſis fiant. ibid. n. 53

Per moratorias, & inducias conceſſas à creditoribus ceſſant vſuræ ratione lucri ceſſantis. ibidem, num. 15

Non tamen redditibus cenſuum nec intereſſe damni emergentis ceſſant per inducias. ibid. n. 52

Ad moratorias creditorum concedendas quomodo computandus erit creditorum numerus quando per numerum perſonarum, aut cumulum debitorum. ibid. n. 54. & ſeqq.

Et an computentur vſuræ, & redditus debiti in quantitate. ibid. n. 56

Moratoriæ conceſſæ per creditores præſentes quando obligent abſentes. ibid. n. 57

Ad moratoriam concedendam maior pars quantitatis inter creditores prævalet minori. pag. 628. n. 58. & 59

Æquali & pari quantitate reperta præfertur maior numerus creditorum. ibid. n. 60

Data æquali quantitate ac numero perſonarum illius partis ſententia prævalet quæ humanior ſit. ibid. n. 61

L. 5. & 6. tit. 15. p. 5. plures caſus ſingulares determinant circa moratorias conceſſas à creditoribus. ibid. n. 62. & 63

Ad moratorias, & inducias concedendas, an omnes creditores tam præſentes quàm abſentes ſint citandi, vel an maior pars præſens præiudicet minori abſenti. ibid. n. 67. & ſeqq.

In iis quæ communia ſunt pluribus vt ſingulis, in quibus maior pars præiudicat minori de ſubſtantia actus eſt omnium citatio. pag. 628. 629. num. 68. & 70

Conſuetudo ne in vno loco congregentur creditores ad moratoriam concedendam. pag. 629. num. 71

Quæ conſuetudo vincit in Hiſpania, & ſic à ſingulis creditoribus conſenſus præſtari ſolet. ibid. n. 72

Ad confirmationem moratoriæ, & induciarum faciendam à iudice, minor pars creditorum ſufficit. ibid. num. 73

Proſunt etiam correo. ibid. n. 75. & 76

Et Moratoria creditorum proſunt etiam fideiuſſoribus. ibid. n. 74

Ad moratoriam, & inducias concedendas credita debent eſſe vera non ficta non per confeſſionem debitoris nec per recognitionem ſchedulæ priuatæ. ibid. n. 77

Moratoriæ conceſſæ à creditoribus, & per ſententiam ſenatus confirmatæ an proſint hæredi debitoris adeunti cum beneficio Inuentarij. ibidem, num. 78

De pacto de non impetrando moratoriam facienda erit principi relatio, ne ſit ſubreptitia. pag. 284. n. 47. & ſeqq.

Mors, Mortuus.

Per mortem vel dimiſſionem electi ad officium, vel beneficium non dicitur noua vacatio, ſed prioris vacationis continuatio. pag. 138. num. 9. & 10. & ſeqq.

Poſt mortem qui reſtituere grauatus eſt an poſſit præuenire mortem reſtituendo præmaturè in præiudicium creditorum reſtituentis. p. 499. per totam.

Hæres grauatus reſtituere poſt mortem primo ſubſtituto non poteſt ante mortem reſtituere in præiudicium ſecundi ſubſtituti. p. 505. n. 69. & ſeqq. & ex n. 66

Facultatem eligendi incertum de certis tempore mortis habens ante mortem eligens, poteſt variare ne præiudicium fiat eis, qui tempore mortis viuunt. ibid. n. 72

Facultatem habens præſtandi eleemoſynam tempore mortis an poſſit præuenire tempus in præiudicium exiſtentium tempore mortis. ibid. num. 73. & ſeqq.

Mortuo poſſeſſore maioratus qui ſuper prouentibus & fructibus, qui contraxit ſtatim extinguitur contractus. p. 763. n. 18. & n. 1. cum ſeqq. pag. 761. & ex n. 25

Mortuo poſſeſſore maioratus conuentum formante ſtatim, & ipſo iure diſſoluuntur fructus maioratus in conuentu ſtantes, & bona illico tradenda ſucceſſori. p. 764. n. 33

Mortuo poſſeſſore maioratus iura ſecum extinguitur.ibid.n.35.

Perinde ac ſi nunquam fuiſſet in mundo.ibid.n.36. & ſeqq.

Motus proprius Pij V.

Vide *Cenſus, Pactum.*

Motus proprius, Pij V. de forma creandi cenſus in Hiſpania non fuit receptus, ſed imò ab eo ſupplicatum.p.472.n.81

M.P. expreſsè agnouit diſcrimen inter pactum de non redimendo intra tempus, & pactum de non redimendo ante monitionem.p.616. 617. n.11. 12, 13.14.& 15.cum ſeqq.

Pactum de non redimendo niſi præmiſſa monitione ante bimeſtre licitum eſſe in creatione cenſua expreſsè determinat M.P.p. 615.n.7

M.P.Pij V.de forma creandi cenſus non fuit receptus in Hiſpania, ſed ab eo ſupplicatum.p.617. num.19

Reprehenditur Auendanna contrarium ſectans, & ſibi contrarius manifeſtè arguitur.ibid.n.20.21. & ſeqq.

M P.non receptos licet, vt obliget non allegetur, adduci tamen poteſt in vim auctoritatis, & doctrinæ magiſtralis.ibid.n.22.23.& 24

Ratio M.P. requirentis denuntiationem ante redemptionem comprehendit omnes caſua redemptionis.p.622.n.86.& ex n.77.cum ſeqq.

Mulier.

Vide *Vxor, Indotatio.*

Mulier de iure ciuili, & Regio pro debito more ciuili carcerari non debet. p. 313.n.10

Mulier obligata ratione adminiſtrandæ tutelæ pro reliquorum ſolutione carceratur.ibid.

Mulier non poteſt, in vita mariti repetere dotem niſi ſit dilapidator, poteſt tamen quando formauit concurſum creditorum qui licet poſteriores poſſunt omnia bona mariti conſumere. pag. 65. n.29.cum ſeqq.

Mulier vidua retinens bona mariti tenetur ea exhibere, vt ſibi & aliis creditoribus iuxta gradus prærogatiuam ſatiſfiat.p.87.num.8. & a.num. 1. cum ſeqq.

Mulier cui bona mariti ad inopiam vergentis tradita ſunt, ea ſatisfacta tenetur reſiduum creditoribus dimittere. p.88.n.12.& 13.cum ſeqq.

Mulier habet hypothecam pro dote, & pro vſuris intereſſe, & alimentis dotis retardatæ.pag. 101. n.91.92.& 93

Mulier ſe vni creditori pro marito obligauit vltra dimidam dotis, ex quo remanet indotata & læſa, an tota obligatio reſcindatur, vel pro parte p.389.n.74.& p.388.n.68.cum ſeqq

Ex pluribus obligationibus mulieris pro marito ſucceſſiuè factis non priores intra dimidiam dotis contentæ, ſed poſteriores vltra eam cauſarũt læſionem, & indotationem pag.386.num. 75. & ſeqq.

Quæ verior eſt opinio in dies practicata in ſenatu Valliſoletano.ibid.n.76

Noguerol defendens omnes indiſtinctè obligationes factas a muliere pro marito eſſe reſcindendas ob indotationem communiter à ſenatu Pintiano contemnitur.ibid.n.82.& 83

Mulier quæ pro marito vnita obligatione cauſante in dotationem ſe obligauit, an in totum reſcindatur, an ſolum pro dimidia parte dotet, contenditur inter aliquos pag.391.num. 101. cum ſequentibus.

Qui totam reſcindi volunt fundãtur in ratione externa complectenda totam obligationem. ibid. n.102.& ſeqq.

Obligationes plures ſi ſucceſſiuè pro marito à muliere factæ ſimul iunctæ inducant indotationem an omnes reſcindantur diſtinctè.pag.393.n.125, & 127

L.55.tauri, qua diſponitur mulierem non poſſe diſtrahere ſine licentia viri, ſicut nec contrahere. p.492.n.62

L.44.quæ prohibet ne mulier abſque licentia viri poſſit hæreditatem repudiare, exornatur. ibid. num.63

Mulier abſque viri licentia nequit donationem ſibi abſenti factam repudiare.ibid.n.64

Mulier dans bona in dotem, vt maritus ſatisfaciat creditoribus, iſti ex pacto non agunt contra maritum niſi notario pro eis ſtipulante. pag. 595. num.36

Mulier nubendo, & dotem tradendo marito nequit creditores ſuos illudere in cuius non eſt poteſtate iuri eorũ retrahere.p.738.n.12.& ſeq.

Mulieris contractus abſque licentia viri non valet. nec poſt mortem vxoris prælio tenet.p.258.n.9. & 10

Mutatio.

Vide *Status, Qualitas, Moneta.*

Mutatio qualitatis & conditionis rerum, aut pœnarum producit varios effectus, & diuerſa iuris miniſteria.p.213.n.21.22.23.& à n.2

Pactum relatum ad rem habentem naturam mutabilem rei mutabilis natura veſtitur. ibidem. num.25

Res iudicata non facit ius in iis quæ tempore mutantur.ibid.n.26.& ex n.3.cum ſeqq.

Mutationis monetæ periculum, vbi adeſt debitor non permittitur ſoluere ante tempus.p. 619. n. 40.cum ſeqq.

Mutuum, Mutuans.

Mutuans pro refectione, vel reparatione alicuius rei, an in ea acquitat hypothecam cum priuilegio.p.94.n.93

Et an teneatur eſſe ſolicitus de conuerſione mutui. ibid.

Et an conuerſio mutatæ pecuniæ in rem reficiendam probetur coniecturis.ibid.remiſſiuè.

Mutuanti, vel expedienti in conſeruationem rei ſocietatis, vel negotiationis datur hypotheca cum prælatione in corpore ſocietatis p. 202. n.103. & 104

Mutuantes poſſeſſori maioratus intra ſummam permiſſam à facultate Regia, & mutuantes vltra illam, an pariter concurrant ad quantitatem permiſſam pro rata, vel an omnium contractus vitientur.p.382.n.1.& per totum.

N

Natura, Naturalia.

Natura iudicij concurſus non patitur, vt coram diuerſis iudicibus tractetur cum deſtinctur ad prælationem creditorum.p.36.n.14

Naturalia contractus in ipſo veniunt, licèt non exprimantur.ibid.n.15

Quæ veniunt ex natura contractus debent ſuppleri quamuis fuerint omiſſa.ibid.

In qualibet diſpoſitiòne ſtrictæ interpretationis ſubintelliguntur comprehenſa quæ veniunt ex natura actus p.60.61.n.11.& 16

Natura contractus tranſfuſi in alium amplius non attendi

attenditur.p.729.n.70.cum ſeqq.& ex n.64.cum ſeqq.

Negligentia.

Negligentia in nó exigendo à debitore ceſſo.quando imputetur ceſſionario debitore interim facto fallito,p.125.n.19.fol.p.718 ex n.52 & ſeqq.

Negligentia arguitur is qui opportunis remediis vti potuit, & non fecit.p.393.num.125.& ſeqq.

Nepos.

Vide *Hæreditas.*

Nepos ſublato patre de medio ſuccedit auo ex propria perſona.p.580.n.2.& 3

Nepos ad ſucceſſionem aui concurrens cum patruo repræſentatione eget, & locum ſui patris præmortui occupat.p.581.n.4

Patre exhæredato præmortuo, nepos ſuccedit auo ex propria perſona,& iure.ibid.n.10

Siue nepos ſuccedat auo ex propria perſona, ſiue repræſentatiuè concurrente patruo.ibid.n. 11

Nepos ad hæreditatem aui renunciatam à patre præmortuo cum iuramento vocatur ex propria perſona & iure etiam ſtante repræſentatione. ibid.n.12 & ſeqq.

Nepos ex filia præmortua ad ſucceſſionem aui veniens an teneatur computare dotem à matre receptam.p.581.n.15.& 16

Nepos quomodolibet ſuccedens auo patre mortuo ſuam facit hæreditatem,qui aui creditoribus tenetur,non creditoribus patris qui nunquam ius aliquod in ea habuit.ibid.n,17.cum ſeqq.

Nepos quomodolibet ſuccedat auo ſuccedet iure proprio independenter à patre præmortuo etiamſi per repræſentationem,gradum & locum ſui patris ſubintret.ibid.n.19

Non ſequitur;nepos aſſumit locum, & gradum patris;ergo ſuccedit ex perſona patris. p.582.583. n.20.& 32

Nepos ſuccedens auo etiam repræſentando locum & gradum patris præmortui ſemper proprio iure ſuccedit.ibid.n.21.22.23.& 24

In gradum alterius nepos ſuccedit per priuationem vel per tranſmiſſionem.ibid.n.25.& 26.

Nepos auo ſuccedit ſemper ex propria perſona etiam repræſentatione data.p.583.n.28.& 29

Nepos ſuccedit auo mortuo patre per priuationem,& remotionem.ibid.n.30

Nepoti miniſtrat lex locum patris, non ius eius quod iam extinctum erat per mortem vel renunciationem.ibid.n.33.34.& 35

Nepos quomodolibet ſuccedat auo nunquam creditores patris poterunt prætendere ius ad hæreditatem aui.ibid.n.36.37. & 38

Nepos nec ius ad hæreditatem aui nec gradum capit à patre.ibid.n.39

Nepos ſuccedit in portione, quàm pater habiturus eſſet,ſi ue ſuperſtes,non tamen ſuccedit in illius iure, quod numquam acquiſiuit p.584.n. 41

Patre præmortuo priuato hæreditate patris ſiue exhæredatione ſiue propria renunciatione nihil detrahit iuri nepotis ex propria perſona,& iure venientis.ibid.n.42

Nepos veniens ad hæreditatem aui tanquam hæres patris præmortui & in vita renuntiantis hæreditati, an cogatur ex ea ſolutione creditoribus patris ſui.ibid.n.43.& ſeqq.

Nepos hæres patris tenetur ſtare renuntiationi patris,ibid.n,45.46.& 47

Nepotem ex hæreditate aui ſibi delatæ præmortuo patre renuntiante hæreditati non teneri creditoribus ſui patris,verius oſtenditur. ibid. ex n. 48. & num.ſeqq.

Patre mortuo renuntiante hæreditatem nepos auo ſuccedit iure proprio,qui etiam hæres patris non tenetur creditoribus ſui patris ex hæreditate aui.p.585.n. 58

Nec pacto cuilibet reſpicienti hæreditatem aui renuntiatam per patrem præmortuum nepos etiam hæres patris tenetur ſtare ex hæreditate aui. ibid.num.59

Et de ratione fundamentali.ibid.n.60.& ſeqq.

Nepos ex hæreditate aui ſibi delata ob præmaturam mortem patris;in nihil tenetur tangenti patri.ibid.n.62

Etiamſi ſit hæres patris cum beneficio tamen inuentarij ibid.& n.ſeqq.

Nepos hæres matris renuntiantis hæreditatem, & præmorientis non tenetur niſi pro ea parte, pro qua hæres ſit matris, non pro hæreditate aui. ib. n.63.64. & 65

Negotiorum Geſtorum Actio.

Vide *Actio.*

Negotiorum geſtorum actio datur tertio ſoluenti pro debitore,etiam ceſſione ceſſante.pag.417.ex n.56.cum ſeqq.

Adminiſtratori ſoluenti poſteriori negotium inſuper fecit adminiſtrationis contra quam datur actio negotiorum geſtorum ſuo loco,& gradu. p. 8.& n.44

Poſſeſſor maioratus qui redimendo cenſum ceſſionem non obtinuit contra maioratum, habet tamen actionem negotiorum geſtorum contra hæredes anteceſſoris, qui cenſum impoſuit. p. 707.num.35

Soluens pro debitore etiam ſine mandato contra eum habet actionem negotiorum geſtorum. ibid.num.47

Nobilitas,Nobilis.

Nobilis adminiſtrator concurſus carceratur pro reſtitutione reliquorum.p.129.ex n.27.cum ſeqq.

Nobilis panetarius,qui recepto triticо non reddit panes coctos conuentos carceratur.p.129.n.25. & 26.& p.315.n.28.& 30.& 31.

Nobilis pro debito ciuili non carceratur iuxta leges regias.p.321.n.2

Nobilis pro debito ciuili præter duos caſus à lege regia exceptos non carceratur.ibid.n.3

Nobilis non in publico carcere,ſed alio honeſtiori carcerari debet.p.313.n.12

Nobilis,& mulier pro debito diſcedente ex delicto carcerantur.p.314 n.16

Nobilis promittens dare fideiuſſorem pro obſeruatione contractus, ſi non dederit, carceratur. p. 315.n.34.& 35

Nobilis, & clericus iuſſus exibere pro contumacia cogitur per carcerem ad exhibendum.pag.315. num.37

Nobilis ob contumaciam, & quiliber priuilegiatus per carcerem cogitur.ibid.n.38.& ſeqq.

Nobilis pro occultatione bonorum, ne ſoluantur ſui creditores,carceratur.ibid.n. 42

Nobilis pro debito ciuili admixto crimine carceratur ex legibus regiis.ibid.n.43

Nobilitas licet liberet à carcere pro debito cuiuſlibet;non tamen attribuit priuilegium,ne conueniatur nobilis vltra quam facere poſſit.pag.198. n.52.& ſeqq.

Nomen.

Vide *Nominatio.*

Nomen cuiuſque rei qualitatem probat, & ex nomine eſſentia rei colligitur.p.117.n.10

Nomen adminiſtratoris in Hiſpania generale eſt, & conueniens omni aliena bona adminiſtranti, p.120.n.39.

Nomen nunquam attenditur, nec de eo curatur, quando conſtat de natura rei.ibid.n.40

Conceſſio facta contemplatione nominis,puta imperatori,hæredi, & ſimilibus extinguitur extincto nomine.p.456.n.40.41.42.& 43

Ad rem emptam pro perſona nominanda à creditore emptoris,an creditores nominati, ſeu nominandi præferantur.pag.481.ex n.1.cum multis ſeqq.

Nominandi facultas non tranſit in hæredem. p. 126.num.45

Nomine,proprio & alieno qui actum gerere potuit in dubio præſumitur nomine proprio geſtus. p.535.n.25.& 26

Nomine proprio potius quàm nomine alieno in dubio præſumitur actus ſimpliciter geſtus, p. 577.num.45

Fallit in eo qui tenetur alteri emere, qui in dubio emere alteri intelligitur.ibid.n.46.& ſeqq.

Conceſſio facta contemplatione nominis puta hæredi,imperatori, ceſſat extincto nomine. p. 254. n.7.cum ſeqq.

Nomen debitoris.

Nomen debitoris minori pretio licite emi poteſt, propter periculum exactionis,& expenſas.p.124. n.27. & 28

In Nominis, & cenſus iam creati emptione non habere locum,l.ab Anaſtaſio, & l. per diuerſas, C.mandati communis opinio tenet.pag. 126. & 125.n. 29.30.& 31

Nominis periculum non tranſit in ceſſionarium, quando ſolutionis gratia fit conſignatio,& datur ceſſionario regreſſus in debitorem non ſequuta exactione.p.78.n.24

Nominis ceſſi ſolutionis à gratia dominium ſemper remanet penes debitorem, in quo creditur nullum acquiri ius reale.p.78.n.25

Nomen accipiens creditor titulo veræ & realis ſolutionis, debitor liberatur ipſo iure qui nec de periculo tenetur.ibid n.28

Nominis ceſſio ſimplex debitorem non liberat, datio verò inſolutum ſic.ibid.n.31

Nomina debitorum non ſunt in matrimonio debitoris.p.204.n.122.& 124

Nominis ceſſi ad commodum ceſſionarij periculum pertinet cedenti.p.253.n.52.cum ſeqq

Nomina debitorum eius loci eſſe cenſentur,vbi de iure & de facto exigi poſſunt. p. 474.475.1.2.3. & 11

Nomen debitoris ipſimet debitori ex diuerſa cauſa creditori poteſt hypothecari.pag.609.num.1.& ſeqq.

Nomen debitoris non eſt in bonis nec de bonis debitoris,ſed de bonis creditoris.p 610.n.4

Super nomine debitoris hypotheca tantum durat quantum ipſum nomen,quo extincto & illa extinguitur.ibid.n.11.& 12

Nomine debitoris per compenſationem ipſo iure extincto an extinguatur hypotheca.ibidem, num.13

Nomine hypothecato extincto ſoluitur hypotheca.p.611.n.18 & ſeqq.

In Nomine hypothecato eidem debitori poſtea facto ſimul creditori non præferri aliis anterioribus creditoribus verius oſtenditur. p.611.n.25. cum ſeqq.

Nomen debitoris pluribus hypothecatum non extinguitur per compenſationem, & ideo ſemper durat hypotheca in qua antiquiores præferuntur. 612.n.30

Nominatio,& Nominare.

Vide *Emptio,Officium.*

Ad officij vitalitij emolumenta conceſſi cum facultate nominandi, an creditores nominantis facta nominatione, vel creditores nominati plus habeant.p.603.n.1.& ſeqq.

Nominante condemnato iam facta nominatio,an fiſcus poſſit in fructibus rei exequi condemnationem in præiudicium nominati.ibid.n.2

Ex nominatione pro ſecunda vita nominatus conſequitur ius ſeparatum a nominante.ibid.n.3

A Nominationis tempore ius fuit radicatum in perſona nominati acceptantis.ibid.n.4

Nominatos non a nominante, ſed a primo concedente cum facultate nominandi ius recipit.ibid. num.5

A Nominationis tempore nominatus,recipi emolumenta officij.ibid.n.6

Nominatus non capit ad eligente nudo tantum miniſtro, ſed à mandante à quo recipit facultatem nominandi.ibid.n.7

Iudicium & condemnatio nominantis non affert præiudicium iam nominato. ibid.n.8

In Nominatione & electione neceſſaria non cadit grauamen, nec valet appoſitum à nominante. num. 9

Nominato quando ius irreuocabile adquiratur. p.604.n.16

Nominandi facultas competens ex contractu reſtricta ad tempus mortis nominatio etiam contractu geſta eſt variabilis, vſque ad mortem. ibid.n.17

Quo caſu ſi non fuerit reuocata in vita nominantis; nominatio tenet reſpectu contrahentium. ibid.n.18

Secus reſpectu creditorum nominantis præmaturè & ante mortem eligentis qui ius habent ad emolumenta officij durante vita debitoris.ibid.n.19. 20.& 21

Nominati & electio præmatura non præiudicat creditoribus nominantis quoad emolumenta & fructus ſua vita durante.ibid.n.22

Nominationem & electionem datam patri pro nominando vnum filium ad emphyteuſim poſt ſuam mortem pater præuenire nequit eligendo in vita in præiudicium cæterorum filiorum reſpectu fructuum ſua vita durante.ibid. n.23

Et fructus medij temporis filius ita nominatus conferre tenetur inter fratres.ibid.n.24

Et pater nominans in vita,& tradens emphyteuſim poteſt grauamen apponere nominato reſpectiuè ad interuſurium.ibid.n.25

Nominandi tam in vita quàm in morte facultas conceſſa per contractum ſemel variari poteſt. ibid.n.26

Secus ſi ex teſtamento quia tunc nominatio facta per contractum irreuocabilis fit.ibid.n.27

Debet tamen concurrere nominati acceptatio, & traditio vt nominatio fiat irreuocabilis.pag.705. num.18

Aliàs nominato ſola actio perſonalis adquiritur quæ non impedit aliam nominationem ceſſante pacto de non alienando cum hypotheca ſpeciali. ibid n 29

In Nominatione procedit,l.quoties,C.de rei vendicat.ſicut in cæteris contractibus.ibid.n. 30

Nominatus ad officium conceſſum alicui cum facultate nominandi in vita vel in morte ſi acce-

ptauit nominationem, & poſſeſſionem rei; non tenetur creditoribus nominantis.ibid.n.31

Secus, ſi res, ad quàm nominatur non fuerit ei tradita.ibid.n.32

Nominantis creditores qui rem non tradidit, ius habent interim ad fructua qui pertinent ad nominationem tanquam dominium. ibid. num. 33. 34.& 35

Nominatio & electio facta in teſtamento nullo, vel reuocato tenet.p.247.n.6.7.& 8

Nouatio, Nouum.

Vide *Feudum, Officium.*

Nouandi obligationem animus inducitur per dationem inſolutum. p.78.n.30

Per nouationem extinguitur obligatio fideiuſſorum primi contractus ceſſante proteſtatione creditoris nouantis.p.156.n.10

Per nouum contractum prior nouatur, & ſimul hypothecæ ac fideiuſſores liberantur.pag.151.n.12. & ſeqq.

Nouum dicitur quod nunquam fuit, vel fuit, & poſtea non iure acquiritur.p.606.ex n. 58. & a n. 50.cum ſeqq.

Nouum officium dicitur ad tempus conceſſum protogatum poſtea poſt tempus.ibid.n.59

Ex noua cauſa nouo in iudicio deducta de qua in priori non fuit actum poteſt denuo agi.pag.634. 635.n.12.& 13

Nouatio an cauſetur ex iudicio, & ſententia, ita vt ex priori obligatione amplius agi nequeat.p.657. n.8.& de veritate.p.655.ex n.47.cum ſeqq.

Nouatio extinguit priorem obligationem, ita vt ex ea creditor iterũ agere non poſſit.p.651.n.9.& 10

Per rem iudicatam nec nouatur primæua obligatio nec extinguitur.pag.653.num.13.& ex num.17. cum ſeqq.

Nouatio aut voluntaria eſt aut neceſſaria. ibidem, num.24

Nouatio voluntaria ſemper eſt priuata, & extinctiua prioris obligationis.ibid.n.25

Nouatio neceſſaria non extinguit primæuam obligationem, imo magis illam confirmat.p.653.654 n.26.27.& 28

Non nouari primæuam obligationem, & ex ea non poſſe agi, incompatibilia ſunt.p.654 n.35

Nouatio extinctiua non inducitur ex re iudicata, ſed potius accumulatiua.p.655.n.47

Ex primæua obligatione non nouata per rem iudicatam poteſt nouiter agi.ibid.n.48

Nouatio non intelligitur facta quoties poſterior obligatio minus continet quàm anterior. ibidem,n.49.& 50

Nouandi animus in dubio non præſumitur niſi expreſſè dicatur à contrahentibus.pagin.730.n.77

Bis idem promittens, non eſt nouare, ſed noua cautione primam obligationem confirmare addendo obligationem obligationi.p.730.n.78

Nouatio non inducitur per acceſſionem cautionis ibid.n.79.& 80

Nouatio non inducitur ex eo quod patefaciat pro executione, & complemento primi contractus. ibid.n.81

Nouus actus non inducitur, qui fit in executionem antiqui.ibid.n.82

Contractus ſecundus compatibilis cum primo non inducit nouationem. pag. 730. 731. num. 83. & 84

A priori obligatione continente priuilegium aut viam executiuam non cenſetur receſſum, nec nouatum.p.731.n.74.cum ſeqq.

Promiſſio ſecunda quidem eiuſdem quantitatis nouatio quæritur accumulatiua non extinctiua. ibid.n.87

Duæ obligationes factæ pro eodem debito non nouationem, ſed maiorem firmitatem, & ſecuritatem inducunt.ibid.n.89

Et magis inducitur informatio prioris obligationis, quàm nouatio.ibid.n.10

Plures promiſſiones eiuſdem ſummæ ex eadem cauſa nouationem non inducunt.ibid.n.91.& 92

Nouationem allegans probare tenetur. ibid.n. 95. & 96

Nouatio hodie non præſumitur niſi expreſſè dicatur à contrahentibus.ibid.n. 97

Non præſumitur aliquid de nouo inducere ſed confirmare.ibid.n.98.& ſeqq.

Qualitas & priuilegium contractus nouati quando influant & tranſeant in contractum nouantem, p.732.n. 104. remiſſiuè.

Pignora eadem in ſecunda obligatione nouante repetita, tempus & prælationem conſeruant in quibus, & non in aliis ſimul obligatis primus creditor præfertur intermediis. p. 753.754.n.91. 93.94.95.& 96

Nullitas, Nullum.

Sententia declarata nulla ad inſtantiam vnius conſortis prodeſt aliis.p.178.179

Dummodo non procedat à iure ſpeciali obtinentis nullitatem.ibid.n.24

Nullitas inſtrumenti ad inſtantiam vnius declarata prodeſt aliis inſtrumento contentis.ibid.n.25

Nullitas actus per ſententiam declarata præiudicat omnibus intereſſe habentibus.pag.179.num.26 & ſeqq.

Nulla eſt alienatio bonorum maioratus facta ex facultate ſubreptitia.p.280.281.n.34.& ex num. 1. cum ſeqq.

De diſpoſitionibus nullis, vel aliqua exceptione credibilibus non eſt facienda principi relatio. p.282.n.25.cum ſeqq.

Nullitas actus inducta à lege in fauorem alicuius intelligitur ipſo volente, & opponente. 1.p.c. fi. ea n.41.& c.14.ex n.60.& 66

O

Oblatio, Offerens.

Vide *Licitator.*

OBlatio bonorum inſolutum ad extinctionem cenſus admittitur in iudicio concurſus cum ſit neceſſaria, & non voluntaria.p.178. num. 30. & ſeqq.p.179.& ex n. 22. cum ſeqq.

Auth.hoc ſi debitor C.de ſolution.habet locum in concurſum creditorum cenſualium. p.179.n.31 & ſeqq.

Offerens debet integrũ debiti emptori offerre etiã viliori pretio ementi.p.236 ex n.78. cum ſeqq.

Per obligationem ſortis, & vſuris bimeſtri deducti in pactum nullatenus conſulitur creditoris indemnitati iuſte depoſitum recuſantis,p.620. & ex n.48.cum ſeqq.

Obligatio, Obligatus.

Vide *Inſolidum.*

Obligatio tacite induci ſolet ex aliquo actu extra id, quod agitur.p.348.n.147

Obligationis extinctio inter defunctum, & hæredem inducitur per aditionem non antea. pag. 64.n.19 cum ſeqq.

Obligatio cenſus extinguitur per morã creditoris nolentis recipere ſortem ſibi conſignatam.p.158

Obligatione deficiente deficit actio, ſine qua nemo in iudicio poteſt comparere.p.185.n.38.39

Obligationes factæ ab vxore pro marito ſi excedant dimidiam partem dotis ex quo vxor remanet indotata,& ceſſa,an annulletur.p.383.n.7

Obligationes diuerſis temporibus factæ per vxorem præ marito, etſi priores non inducant læſionem omnes ſimul annullari defendit Noguerol.p.393.n.8. & 9. & p. 385. vide ex num. 126. cum ſequentibus.

Obligatio vltra modum facultatis regiæ limitatum eodem modo vitiatur in exceſſu ſiue ſit vnica ſiue plures ſucceſſiuè,& à diuerſis perſonis factæ. p.390.n.94.& ſeqq.

Obligatio maioratus ex facultate regia eſt ſubſidiaria,& nihil operatur niſi in defectu bonorum liberorum ſiue tempore obligationis ſiue exactionis.p.384.n.16.17.& ſeqq.

Obligatis pluribus inſolidum, ſi vtilitas ad vnum dumtaxat pertineat, iſte dicitur principalis,cæteri inter ſeipſos fideiuſſores non reſpectu creditoris.p.431.n.20.& ſeqq.

Obligatio diuiditur pro rata inter plures ſimul obligatos etiamſi in perſona vnius deficiat obligatio, quia alter vltra ſuam ratam nun tenetur. pag.468.n.40

Obligatio ſuper duobus maioratibus ſequuta diuiſione iuridica per euictionem vnius partis correſpondens euicto prorſus fuit extincta. pag. 468.num.41

Obligatio orta ab vno defuncto pro rata diuiditur inter hæredes quorum vun effectu non ſoluendo cæteris non oneratur pars deficiens. ibid. n. 42. & ſeqq.

Obligatio ad quantitatem diuiditur inter hæredes pro rata etiamſi aliquis efficiatur non ſoluendo nec ad ratam alterius deficientem tenentur. p.469.n.44.& 45.& ſeqq.

Obligationes facta diuiſione inter plures quilibet agnoſcit ſuam ratam partem,& non partes aliorum,etiamſi fiant non ſoluendo.p.471.n. 74. & ex n.71.cum ſeqq.

Obligationis parte perempta, & extincta ſimul cum fundo hypothecato cæteræ hypothecæ non tenentur ad integram obligationem, ibid. num.79.& 67. cum ſeqq.

Quando obligatio, quantitas ſimol perit cum re hypothecata,cæteræ res hypothecatæ ſolum ad reſiduum obligationis tenentur.p. 472.n.85.86. & 87

Secus ſi vna hypothecata pereat integra manente obligatione,vt tunc cæteræ hypothecæ pro tota obligatione manent obligatæ.ibid.num. 87. 88. & 89

Obligare ea bona poteſt debitor, quorum habet dominium.p.481.n.5

Obligatio bonorum generalis bona præſentia, & futura comprehendit.ibid.n.6

Oblgatus non eſt debitor creditoribus acquirere. p.494.n.90.cum ſeqq.

Priori obligationi quando aliquid additur vel detrahitur noua intelligitur contracta obligatio. p.518.n.15

In generali bonorum obligatione venit ius ſibi ad diſponendum reſeruatum à donatore.p.524. num.3

Negatiuè reſoluit, quando iuris reſeruati diſpoſitio fuit reſtricta ad vitam debitoria reſeruantis. ibid.n.4

In obligatione bonorum generali non veniunt bona ad diſponendum reſeruata,niſi ſpecificè exprimantur ibid.n.5

Obligari poſſunt ea bona, quæ nondum noſtra ſunt,ſed eſſe ſperantur.ibid.n.6

In obligatione generali bonorum futura quoque comprehenditur.ibid.n.7.& ſeqq.

In obligatione generali bonorum non veniunt bona in quibus debitor habet ſpem de præſenti niſi ſpecificè exprimantur.p.525.n.19

Per ſpecialem non per generalem obligationem bonorum reſeruatorum, ius acquiritur creditoribus.ibid.n.20.& ſeqq.

L.2.tit.16.5.recopilat. vt quoties appareat ſe alteri abſenti voluiſſe obligari, remaneat obligatus, non procedit ſi appareat ſe alteri non voluiſſe obligari.p.597.num. 40. & pag. 595. declara ex num.54

D. l. 2. an procedat, & requirat acceptionem abſentis vt quis ei maneat obligatus.p.596.597. n. 41.& ex n.54

Intentio ſe alteri velle obligari,vel acquirere ſi deficit;non procedit.d.l.2.diſpoſitio.ibid.n.62

D.l.2. locum habet in cunctis obligationibus prterquam in donatione ob eius ſpecialitatem. p.598.n.65.& 66

Ab omnibus obligationibus præter donationem abſenti factis nequeunt contrahentes pœnitere.ibid.n.69.& n.ſeqq.

In omnibus obligationibus, & contractibus præterquam in donatione, acceptatio non requiritur vt irreuocabiles fiant ex d.l.2.pag.599.n. 87. & ex n.80.cum ſeqq.

Obligatus manet vt antea debitor donans vel vendens cum pacto ſoluendi creditoribus,& ſimul donatarius tanquam conſtitutor.pag.600.n.103. 104.& 105

Vna tamen ſolutione contentari debent creditores.ibid.n. 106

D.l.2.tit.16.lib. 5. recopil. procedit quando apparet, quod quis ſe alteri voluit obligare. ibidem, num.107

Per d.l.2.alteri per alterum valet obligatio, & ſtipulatio p.601.n.108

Et eiuſdem,l.verus,& ſingularis intellectus redditur.ibid.n.109.& 110

Obligatio eadem pluribus creditoribus ſi competit inſolidum omnes repræſentant vnam perſonam.p.627.n.55

Obligatione perſonali extincta an poſſit durare hypotheca.p.461.n.125

Pluribus obligatis,inſolidum, & ſimpliciter condamnatis quilibet tenetur pro rata dumtaxat etiamſi aliquis efficiatur non ſoluendo p.651.ex n. 1.cum multis ſeqq.

Obligatio perſonalis non extinguitur per rem iudicatam,& executoriam ſuper ea à creditore obtentam. pag. 653. ex numer. 26. cum ſequentibus.

Ex primæua obligatione denuo agi poteſt cum non noniter per rem iudicatam.pag.655.numer. 47.& 48

Obligatio extinguitur, quando per ſententiam conſignator creditori ſolutio in re ſubhaſtata ſequuta recognitione emptoris.p.660.n.14.15.& vſque ad 22

Obligatio ſecunda facta animo nouandi primam vt quia de depoſito fiat mutuum non ex depoſito amplius,ſed ex mutuo debitor tenetur.p.10.n.75

Et tunc periculum mutationis monetæ debitori pertinet.ibid.n.76

Duæ

Duæ Obligationes factæ pro eodem debito non nouationem, ſed maiorem firmitatem & ſecuritatem inducunt.p.731.n.89 & à 085.& ſeqq.
Et magis inducitur informatio prioris obligationis quam nouatio ibid.n.90.& ſeqq.
Obligationi accedens promiſſio eam non alterat, nec naturam mutat.ibid.n.91.& 92.cum ſeqq.
Obligatio reſpiciens nondum factum per factum ſatisfit.p.733.n.3.& 4
Obligatus ad factum alienum de iure Hiſpano, liberatur præſtando intereſſe.pag.734.num.16.17.& ſeqq.
In Obligatione ſeu renunciatione omnium bonorum comprehenduntur fructus maioratus pleno iure pertinentes debitori.p.763.num.10.& ſeqq.& p.761.n.1.cum ſeqq.
Bonis concurſus diſtractis pro ſolutione creditorum ſi omnibus non ſufficiant inſoluti conſeruant ſuam obligationem ad bona nouiter à debitore quæſita p.771.n.69.& ſeqq.
In generali bonorum obligatione non veniunt bona prohibita alienari.p.249.n.1.& 2.cum ſeqq.
Verbo vniuerſali omnia bona mea conueniunt quæ debitor ſpecialiter non obligauit.p.249.252.n.3.& ex n.33.cum ſeqq.
In Obligatione generali tunc comprehenduntur iam bona quæ vere ſimiliter debitor non obligaret,quando alia non habet.p.249.n.4.p.253.num.35
In Obligatione generali bonorum facta à poſſeſſore maioratus, maioratus bona non comprehenduntur.p.250.n.11.cum ſeqq.
Obligatio primæua, & fideiuſſoria durat,euicta re in ſolutum data,vel pecunia auocata.p.156.n.17

Officium, Officialis.

Vide *Nominatio, Emolumenta.*

Super Officij renunciati pretio cenſus impoſitus an producat redditus ante aſſenſum principis.p.266.n.1.cum ſeqq.
Officium renunciabile vendi & alienari poteſt principis licentia accedente.ibid.n.2.& 4
Et cadit ſub partitione & diuiſione bonorum,ſicut quælibet alia res patrimonialis. ibid.
Et cogitur debitor officium renunciare in fauorem emptoris pro titulo conſequendo à principe.ibid.n.3
Officia Romanæ curiæ renunciari & alienari poſſunt ſub beneplacito Papæ.ibid.n.5
Officij venditor poteſt pactum apponere ne dominium tranſeat in emptorem donec pretium ſoluat.p.267.n.10
Officij titulus poteſt eſſe apud vnum,& dominium penes alium.ibid.n.11
Officij venditor nequit titulum, poſſeſſionem aut exercitium in emptorem transferre.ibid.num.17.& 18
Officij renuntiati titulum confert ſolus princeps.p.268.n.19
Officij ſucceſſor virtute renunciationis non capit titulum & poſſeſſionem à renunciante,ſed à ſolo principe.ibid.n.20
Ad Officium nominatus ab vno & à Rege confirmatus, à Rege prouiſus intelligitur. ibidem, num.21
Officia renunciata principis ſequuta licentia à principe & non ab alio tenentur. ibidem, num.22
De Officiis temporalibus ad beneficia valet argumentum, & contra. ibidem,num.23.& ſequentibus.
Officiales & miniſtri curiæ non debent nominari adminiſtratores concurſus.pagin.111. num. 23.& 24
L.Barbarius Philippus.ff.de offic. prætorio. procedit in officiis publicis non in priuatis.pag.450.num.144
In Officiis vitalitiis prorogatione poteſt rex apponere conditiones & qualitates quas voluerit.ibid.n.51.& 52.cum ſeqq.
Ad officij vitalitij emolumenta conceſſi à Rege cum facultate nominandi,facta nominatione an creditores nominantis ſeu potius nominati ius habeant.p.603.n.1.cum ſeqq.
Officij emolumenta recipit nominatus à tempore nominationis.ibid.n.6.& ſeqq.
Officium conceſſum à Rege cum facultate nominandi quæſitum à patre pecunia vel meritis,an grauari poteſt per patrem eligentem.ibidem,numer.10
Ad officij emolumenta conceſſi à Rege cum facultate nominandi facta nominatione creditores nominantis ius non habent.ibid.n.11.& 12
Officium conceſſum à Rege cum facultate nominandi vnum ex filiis, filius nominatus habet iure proprio,qui non tenetur creditoribus patris.ibid.13.& ex n.5
Niſi in facultate filius nominetur cum qualitate hæredis facta,vel expreſſa p.604 n.14
Ad officium nominatus alicui conceſſum cum facultate nominandi, in vita, vel in morte, ſi acceptauit,contractum,& poſſeſſionem officij non tenetur creditoribus nominantis. pag.605. numer.31
Secus ſi officium ad quod nominantur, ei non tradatur.ibid.n.32
Officium renunciabile cum regio aſſenſu hypothecari & obligari poteſt.ibid.36
Officium hypothecatum amiſſum & regi deuolutum alterique conceſſum non tranſit cum hypotheca ſemel reſoluta.ibid.n.37
Officium ſuper quo conditus fuit maioratus amiſſum ob defectum renunciationis liberè,& abſque vinculo deuoluitur ad principem.ibid.num.38.& ſeqq.
Officium amiſſum & ad regem deuolutum ſi iterum debitori conferatur extinctæ manent antiquæ hypothecæ.p.606.n.47
Officium ſicut ad regem liberum deuoluitur, ita pariter liberum tranſit in eum cui rex nouiter concedit.ibid.n.48.& n.ſeqq.
De officio ad feudum valet argumentum. ibidem, num.54
Officium ad nouum dicitur ad tempus conceſſum & prorogatum poſt tempus. ibidem, num. 58.& 59
Officio ſemel extincto, & nouiter conceſſo, aliud nouum conceſſum dicitur.ibid.n.60
Officium prorogatum poſt terminum nouum eſt.ibid.n.61
Officium durante termino prorogatum idem perdurat officium.ibid.n.62
Si verba prorogationis ſint apta ad nouum officium vt puta,eligimus te pro aliis ſex menſibus;nouum eſt officium.ibid.n.63.& 64
Officij prorogatio operatur inter officialem diligentem ſed non quoad fideiuſſores officialis.p.607.n.68.& ſeqq.
Fideiuſſor pro adminiſtratore officij alieni ſi nouus officij Dominus eundem tolerauit in adminiſtratione non tenetur.p.606.n.55

Nouum officium dicitur noua perſona ſuperueniente in officio.p.606.n.76

Etiamſi à principio officium ſit conceſſum duabus perſonis ſucceſſiuè.ibid.n.77.78.& 79

Officium nouiter prorogatum eidem debitori licet liberetur ab antiqua hypotheca, ſubingreditur tamen hypothecam generalem.ibid.n.81

Officium vitalitium ſi fuit hypothecatum, hypotheca durat durante vita debitoris.ibid.n.82

Officio hypothecato extincto creditores, quandoque obtinent à Rege, vt eum eadem hypotheca transeat ad nouum ſucceſſorem.ibid.n.83.& 84

Officialis literas decretas habito reſpectu ad officium tenetur ſucceſſor adimplere.p.694.n.9. cum ſeqq.

Officij renuntiatio debet præcedere mortem renuntiantis per viginti dies.p.268.n.25

Officiorum dominium & proprietas reſidet penes principem.ibid.n.26

Officij renunciatio nihil valet, nec operatur quouſque ſit à Rege admiſſa.p.269.n.31.& ſeqq.& ex num.28

De officio ad feudum valet argumentum. ibidem, num.34

Officium renuncians nullum ius, titulum, poſſeſſionem aut exercitium poteſt in emptorem transferre.p.270.n.43.

Ante officij renunciationem admiſſam à principe renuncians illud, retinet, continuat, & emolumentis fruitur.ibid.

Officium renuntians titulum retinet,& exercitium continuat, quia non vacat ante principis admiſſionem, & nouam collationem factam. ibidem, num.44

Officij conſumptio & redemptio permiſſa populo ineſt in ipſo officio à natura, & nemini culpa imputatur.p.271.n.50

Impedimentum ne quis nanciſcatur poſſeſſionem officij renuntiati cauſatum à tertio non imputatur reſignatario.ibid.n.51

Officium renuncians debet eligere & quærere perſonam habilem.ibid.n.54.& 55

Officij renunciatio debet principi præſentari intra triginta dies, aliàs annullatur. p.272.n.59. & 60

Officium publicum tenere prohibetur Dardanarios Victualium, non merces aliàs exercens. ibid. num.62

Onus.

Vide *Alimenta, Maioratus.*

Onus reddituale ſuper fructibus fundi impoſitum non expreſſa hypotheca (quæ non præſumitur) in tertium poſſeſſorem non tranſit.p.76.n.11

Oneris diminutio, ſeu ſeruitij in fundatione beneficij appoſita facta ob diminutionem redditûum ceſſat redditibus poſtea auctis.p.215.n.48

Onera intrinſeca & perpetua, quæ bonis concurſus inhærent; vt cenſus reſeruatiuus collectæ,& ſimilia bona ſemper ſequuntur.p.87.n.1

Onera extrinſeca, quæ afficiunt concurſus bona, vt expenſæ, ſalaria, prælationem in concurſu habent ibid.n.2

Valor rei tanto minuitur quanto oneribus ſit grauata.ibid.ibid.n.3.4.& 5

Onus ſeruitij incumbens vniuerſitati feudi tanquam indiuiduì diſmembrato feudo diminuitur n& diſmembratur p.89.n.30

Penſio eſt onus reale inhærens fructibus beneficij. p. 19.n.17

Onus rei illam diminuit in Valore, & tanto minus ab ea creditores conſequuntur.p.320.n.18

Ordo.

In notoriis ordo eſt ordinem non ſeruare.p.90.n.44

Origo.

Origo iudicij concurſus attenditur an à debitore ſit formatus, an à ſolis creditoribus inter ſe, vt illud ſit vniuerſale, iſtud particulare & diſcrimen inter vtrumque.p.33. per totum.

Origo ſemper attenditur.p.51.n.34

In origine acquiſitionis, an poſſit minor apponere pactum, vt res empta maneat pro pretio obligata, ſiue ex interuallo.p.495.n.213

Vbi accuratè agitur de vera interpretatione.l.1.§.ſi minor cum l.ſeqq.ff.de reb.eorum.p.495.

P.

Pactum

De Pacto inter poſſeſſorem maioratus, & eius immediatum ſucceſſorem de non alienando bona maioratus, nec ad id impetrandam facultatem Regiam, nec ea vſurum, ſi principi non ſit facta relatio, an vitietur.p.289.n.1.cum ſeqq.

In hoc impetrante tria concurrunt impedimenta pactum de non alienando,& pactum de non impetrando facultatem,& prohibitio fundatoris alienandi bona maioratus.ibid.n.2

Pactum de non alienando non impedit tranſlationem dominij, nec irritat alienationem. p.290.n.8

Licet prohibitus teneatur alteri ad intereſſe ibid.

Pactum de non alienando decreto iudicis confirmatum, an impediat tranſlationem dominij.p.290 & 297.n.9.cum ſeqq.& n.62

Pactum ſemel perfectum non niſi vtriuſque contrahentis conſenſu diſſolui poteſt.p.291.n.14. & ſeq.

Pactum de non alienando operatur, vt contrauenien s teneatur ad intereſſe non ad aliud. p.292. num.20

Pactum de non alienando cadens ſuper re aliàs de iure prohibita alienari impedit tranſlationem dominij.ibid.n.23

Pactum de non alienando cadens ſuper feudo inalienabili impedit tranſlationem dominij, etiam in caſibus, in quibus feudatario permittitur alienare.ibid.n.24

Pactum de non alienando res dotales factum à muliere cum iuramento irritat alienationem ſequentem, etiam iuratam.p.293.n.25.& ſeqq.

Prohibitio alienationis maioratus veſtita cum pacto de non alienando vitiat facultatem non facta vtriuſque prohibitionis principi relatione. ibid. num.26

Pactum de non alienando præcedens, an præiudicet tertio ignoranti,& contrahenti cum prohibito. ibid.n.28.& ſeqq.

Pactum de non alienando factum à poſſeſſore maioratus redundat in fauorem maioratus perſonæ totæ, cuius ſunt bona,& ipſa maioratus. p. 294. n.36.& 37

Pactum de non alienando cum hypotheca ignoratum à tertio contrahente, non impedit nullitatem alienationis ſubſequutæ.p.295.n.39

Pactum ſimplex de non alienando, vt impediat alienationem requirit ſcientiam tertij contrahentis.ibid.n.40

Pactû ſimplex de non alienando continens clauſulam irritantem impedit alienationem.ibid.n.41

De pacto de non impetrando facultatem ſi principi non fiat relatio facultas eſt ſubreptitia,& nulla. p.296.n.47.& 48

Contra

Contra pacta, & conuentiones contrahentium princeps diſpenſare non poteſt.ibid.n.51

Pactum ſimplex de non alienandu initium cum tertio,cui inte eſt, & veſtitum iuris prohibitione impedit tranſlationem dominij.ibid.n. 53

Is cum quo geſtum fuit pactum de non alienando habet vetius contra venientem ius ad intereſſe, & pœnam appoſitam.ibid.n.54

De pacto de non alienando impediente tranſlationem dominij,eſt facienda principi relatio,ne facultas ſit ſubreptitia.p.297.n.56

Pactum ſimplex de non alienando, tenet,& operatur intereſſe partis,& pœnæ commiſſum.ib.n.57

Pactum de non alienando abſque ſpeciali hypotheca non impedit tranſlationem dominij,nec alienationem irritat.p.327.n.41

Pactum tacitum inducitur ex aliquibus actis ſtrenuis.p.349.n.147

Pactum de non redimendo vel redimendo cenſum intra vel vltra aliquod tempus eſt nullum & vitiatur,licet non vitiet p.615.n.1.& 2

Pactum de non redimendo niſi prius monito creditore ante bimeſtre appoſitum in creatione cenſus eſt inductum in fauorem creditoris,pag.616. & ſeqq.

Pactum ne debitori liceat per bimeſtre redimere niſi prius creditore monito eſſe licitum & depoſitum ſortis cum vſuris iuſte recuſare creditorem ſæpe determinauit ſenatus.ibid.n.8

Pactum de non redimendo niſi per bimeſtre præcedat monitio non eſt contra iuſtitiam cenſus conſignatiui nec grauoſum debitori.ibid.n.9

Per pactum de præmittenda monitione ante redemptionem non infringitur libertas debitoris libere quando vellet redimendi.ibid.n.10

Aliud eſt pactum de non redimendo niſi ad tempus de alio redimendo quando vellet monitione præcedente.p.611.n.11

Illud eſt illicitum, hoc verò permiſſum in cenſus creatione.p.616.617.n.12.& 13

Inter pactum de non redimendo intra tempus, & pactum de non redimendo ante monitionem diſcrimen expreſsè agnouit Motus prop.Pij V.p. 617.n.14.& 15

Pactum de non redimendo vel redimendo intra vel extra certum tempus, reprob. M. Prop.ibidem.num.16

Pactum de non redimendo niſi præmiſſa monitione ante bimeſtre,licitum eſſe,& poſſe apponi in creatione cenſus expreſsè determinat M. Pro. ibid.num.17

M Pro.non dedecet pro forma præambula ad monitionem ſi in aliquo infringeret redimendi libertatem.ibid.n.18.& ſeqq.

Pactum de non redimendo ante monitionem futuræ redemptionis non contioer onus debitoris, ſed præſtat indemnitatem creditori.ibid. n. 25

Pacto fieri poteſt quidquid lege fit.ibid.n.27

Per pactum fit quidquid poteſt fieri per conſuetudinem.ibid.n.28

Pacto licitum eſt quidquid, & præſcriptione. ibidem.num 29

Pactum quod lege cenſus non reprobatur permiſſum intelligitur.ibid.n.35

Pactum quod in lege cenſus expreſsè non approbatur,non propterea prohibetur.p.619.n.33

Pactum de non redimendo niſi præmiſſa monitione ante bimeſtre eſt in fauorem creditoris,non debitoris.ibid.n.47.& ſeqq.

Pactum ne valeat redemptio non præmiſſa monitione futuræ redemptionis ante bimeſtre, licitum eſſe,verior eſt opinio à Ruta, & Senatu canonizata.p.620.n.56.& ſeqq.

Pacta ſeruari naturali æquitati conuenit. pag. 105. num.1

Pactum inter debitorem & creditorem quod bona ſibi conſignata præſeruata erunt à concurſu à ſe formando ſeruari.p.106.contrarium verius n.8

Pactum initum in initio contractus inter creditorem poteſt cæteris creditoribus anterioribus præiudicare.p.105.n.2.3.& ſeqq.

Debitor rem emens poteſt in præiudicium creditorum pactum apponere in initio contractus quod res ſit ſpecialiter obligata venditori,in qua præfertur anterioribus.p.105.107.n.4.& n.15

Pactum per quod apponitur ſpecialis hypotheca in re vendita vel mutuante debitori ad emendum requiritur quod incontinenti fiat. ibid.n.5

Pactum initum inter creditorem & debitorem quod non formauit concurſum vel ab eo erunt præſeruata bona conſignata non eſt ſeruandum. p.107.n.8.22.& 23

Pactum quo renuntiatur ceſſio bonorum eſt contra bonos mores & charitati naturali contrarium.p.106.n.9.10. & 11

Pactum appoſitum in conſignatione vt conſignatarius non teneatur in concurſum venire, nec bona conſignata conferre,tendit in præiudicium anteriorum creditorum.ibid.n.12

Pactum initum in ipſa acquiſitionis origine in rebus nouiter per debitorem acquiſitis,officit creditoribus anterioribus.ibid.n.14.& ſeqq.

Pactum, quo creditor poſterior in re acquirenda per debitorem præferatur anterioribus valet. p. 107.num.18

Secus circa bona iam acquiſita.ibid.n.19

Pactum partium litigantium ſemper debet eſſe grata iudici.n.14.& n.15

De pacto non petendi abſolutionem iuramenti in contractu appoſiti debet fieri relatio, quando petitur ad effectum agendi.p.285.n.48.& 49

Pactum & conuentionem partium ſua intereſſe pnantium debet iudex ſequi in pronuntiando p.110.n. 16

Per pactum non poteſt coarctari facultas debitoris cenſus redimendi.p.160.n.4 5.& 6

Pactum appoſitum in creatione,cenſus vt ob debitoris fallimentum ſuperueniens poſſit creditor ſortem repetere non valet.p.162.n.12

Pactum ad rem habentem naturam mutabilem rei mutabilis natura veſtitur.pag.213. num. 25. & ſeqq.

Pactum maioris partis creditorum circa bona debitoris vt præiudicet minori parti debet eſſe æqualis fortunæ.p.372.n.80.81.82.84

Pactum debitoris cum aliquo vt æs alienum deducatur ex certis bonis,vel quod vnius hæres ſoluat, non nocet creditoribus quominus exigant ex vniuerſo patrimonio. p.479.n.62

Et ſi inter legitimum hæredem,& inſtitutum paciſcatur vt vnus grauetur ære alieno adhuc vterque proportionalibus hæreditatis tenetur creditoribus. ibid.n.63.& 64

Pacta quæ aliàs repugnant tranſlationi dominij appoſita pro cautela, & ſecuritate ſuſtinetur. p. 670.n.134. & 135

Pactum incontinenti appoſitum inter emptorem,& venditorem quod res empta ſit obligata pro credito alienius, vt præferatur quibuslibet creditoribus anterioribus valet.p 495.n.110. & 111

In ipſo acquiſitionis initio poſſunt pacta apponi, & conditiones, quæ poſt rei acquiſitionem non admitterentur ſine iuris ſolemnitatibus. ibid. n.112.113.& 114

Pactum in initio acquiſitionis, vt res ſit obligata alteri tertio valet, & iſte præfertur omnibus debitoris contrahentis creditoribus. p.496. num. 115. & ſeqq.

Pactionem poteſt apponere venditor, vel donator incontinenti, vt res vendita, vel donata ſit hypothecata vni poſteriori debitoris creditori, vt aliis anterioribus præferatur. ibid. n.116

Ex Pacto creditoris vendentis pignus, vt illud debitor poſſit redimere debitoris ius acquiritur & actio. p.592. n.4

Pactum inter emptorem & venditionem, ne colonus expellatur huic abſenti prodeſt. ibid. n.11

Ex pacto tacito à lege inducto tertio ius acquiritur irreuocabile. p.596. n.50.51.& 52

Ex pacto tacito inducto à lege in tertio ius acquiritur, vt per pœnitentiam contrahentium non reuocetur. p.597. n.53

Pacto de non meliorando cum vno geſtum, quando proſit omnibus filiis irreuocabiliter. p.599.600. n.94.95

Ex pacto inter contrahentes ſi tertio reſultat ius, & tot eſſe hodie ei acquiritur actio, & obligatio etiam abſenti, vt ex eo agere poſſit. ibid. n.96

Pactum de non meliorando, quando tertio prodeſt requirit acceptationem, vt irreuocabile fiat. ibid. num.97

Pactum de non meliorando donatio eſt. ibid. n.98. & 99

Pactum de non meliorando, vt irreuocabile fiat reſpectu abſentis requirit acceptationem. ibid. n.100.101.& 102

Pactum de non redimendo ante monitionem per bimeſtre nullus Doctor reprobat. p.620. n.62. & à n.57. cum ſeqq.

Pactum de non redimendo niſi monitione præmiſſa ante bimeſtre non infringit libertatem liberè, quandocumque redimendi. p.621. n.76

Pactum de non redimendo niſi præmiſſa denuntiatione ante bimeſtre comprehendere debitorem ſtatim redimere volentem intra bimeſtre à tempore creationis cenſus, & expectare teneri bimeſtri probabilior opinio videtur. p.622. n.85. cum ſeqq.

Pactum inter anteriorem creditorem, & poſteriorem nunquam officit creditoribus intermediis. p.754. n.103, 104.& ſeqq.

Ad pactum initum in eodem contractu cui fideiuſſor ſimpliciter acceſſit pariter tenetur, ac principalis ex primo conſenſu pag.262. num.14.15.& ſeqq.

Pactum ne dominium tranſeat in emptorem eſt contra ſubſtantiam contractus. p.267. n.7

Valet tamen ſi opponatur limitate donec pretium ſoluatur. ibid. n.8

Pactum quod res empta à minore ſit pro pretio obligata, an teneat, ſiue appoſitum incontinenti, ſiue ex interuallo. pag.495. num.113. & ex num.108

Pars.

Partem quis facere poteſt licet non admittatur, ſed excindatur à parte. p.470. n.63. cum ſeqq.

Ponderantur ad id mirabilia iura. ibid. n. ſeqq.

Filius renonciata hæreditate paterna adhuc facit partem quoad hæreditatis diuiſionem inter cohæredes, licet non admittatur. ibid. n.64

Rotæ deciſio ſingularis in propoſito recenſetur, p.470.471. n.65.66.& 67

Pater, Patrimonium.

Pater legitimus adminiſtrator filij circa bona, in quibus habet vſumfructum cuncta poteſt peragere, tam in iudicio, quàm extra illud. pag.219. num.19

Pater legitimus adminiſtrator filij poteſt pro eo omnia agere, etiam requirentia ſpeciale mandatum. p.220. n.20

Pater in bonis filij, in quibus vſumfructum habet maiorem recipit poteſtatem, quàm cæteri adminiſtratores. p.235. n.21

Abſque patris conſenſu filiosfamilias ſtare non poteſt in iudicio, in iis, in quibus pater quærit vſusfructus. ibid. n.22

Pater non filius debet citari, in iis quæ reſpiciunt bona aduentitia, quamtumuis ad filium ſpectantia. ibid. n.23

Pater in aduentitiis poteſt agere, & conueniri abſque filij interuentione. ibid. n.24

Etiam in cenſus exactione ad redemptionem filij pertinentis. ibid.

Patri habenti adminiſtrationem in bonis filij aduentitiis, ſolutio eſt facienda non filio. ibidem, num.25

Pater non habet vſumfructum, nec legitimus dicitur adminiſtrator in bonis Caſtrenſibus fructibus beneficij, penſionibus Eccleſiaſticis, nec in aduentitiis, & aliis in quibus prohibitio adeſt à iure, vel ab homine tacita, vel expreſſa. ibid. num. 32. & 35

Pater etiam prohibita adminiſtratione à iure, vel ab homine legitimus eſt adminiſtrator, quando filius eſt minor quatuor annorum p.231.232. n.34 35.36.& ſeqq.

Patris adminiſtrationis filij confeſſio de recepto non liberat debitorem filij, niſi aliter adminiculetur. p.234. n.64.& ſeqq.

Si pater vltra tertium & quintum plures meliorationes fecit diuerſis temporibus priores contentæ ſub tertio & quinto ſuſtinentur, cætera in exceſſu vitiantur. pag.368. n.64.& ex num.1. cum ſeqq.

Patris conſenſus ſuperueniens mortuo filio non ratificat contractum. p.457. n.57

Idem in licentia & conſenſu mariti ſuperueniente vxore mortua ſuper contractu geſto ab vxore, ibid.

Pater poteſt reſtituere filio maioratum ante tempus creditorum concurſu non obtinente. p. 493. num.83

Pater in quærendis poteſt præiudicare filiis. p.495. n.109

Pater habens vſumfructum in aduentitiis filij poteſt illum remittere, & ante tempus filio relinquere. p.500. n.15.& 16

Pater vſumfructum ſibi pertinentem in aduentitiis filij poteſt acceptationem remittere, non poteſt in præiudicium creditorum ad illud interuſurium medij temporis ius habentium pag.503 num.52

Pater vſufructum ſibi delatum, & ante acceptationem liberè poteſt repudiare, & remittere filio in præiudicium creditorum qui ius non habent ad interuſurium. ibid. n.51

Pater ante acceptationem remittendo filio vſumfructum non dicitur donare, ſecus poſt acceptationem. p.503.504. n.52.& 54

Pater ante acceptationem poteſt vſumfructum remittere

mittere filio in præiudicium creditorum ſecus poſtquam illum acquiſiuit.p.514.n.54.55

Pater remittendo vſumfructum iam acquiſitum, proprium diminuit patrimonium. ibid.n.56.57.58.& 59

Pater inuitis creditoribus poteſt admittere ad ſucceſſionem ſororem ab ſtatuto excluſam. p.510. num.54

Pater cui facta eſt donatio vt liberè de ea poſſit diſponere inter filios,ſicut poteſt inter omnes diſtribuere,ita & vni dare.p.511.n.53

Pater cui filia renunciauit legitimam vt liberè de ea poſſit diſponere ,an diſponendo poſſit aliis filiis,aut creditoribus præiudicare.p.515.n.94

Patris voluntas mandantis alienare eatiam rem filij ſupplet omnes iuris ſolemnitates.p.476.n.20

Patre excluſo ab hæreditate aui & præmortuo,nepos excluſus an ſit.p.581.n.7

Pater ſi in vita aui renunciauit hæreditati eum in teſtamento , ab ea an excluſus intelligatur nepos patre præmortuo.ibid.n.8

Patre exhæredato præmortuo,nepos ſuccedit auo ex propria perſona & iure. ibid.n.10.& ſeqq.

Pater faciens vinculum tertij & quinti omiſſa forma.l.7.Tauri reducitur ad formam.l.& vtrumque pertinet ei,quem forma legis vocat , nec vocato pertinet quintum, quod pater extraneo dare poterat ratione indiuiduitatis.p.29.n.17

Patri qui ad alimenta filiorum tenetur non prohibetur bonorum ſuorum libera adminiſtratio,quæ vendere & alienare inſuper poteſt fraude ceſſante p.503.n.110.& ex n.115.eum ſeqq.

Patrimonium vniuerſale reſpicit æs alienum, illud quoque diminuit.ibid.n.120

Patrimonialis res ſimul vendita eum non patrimoniali,taxatur iudicis arbitrio,vt ſola retrahi poſſit à conſanguineo.p.90.91.n.57.& ex n.51. eum ſeqq.

Patrimonium vniuerſum reſpicit æs alienum & ad vniuerſa debitoris bona abſque exiſtentia creditores ius habent.p.475.476.n.18.19.20.& ar

Patrimonia diuerſa & ſeparata faciunt in milite bona caſtrenſia, & bona pagana.p.477.478.n.46 47.& 48

Et vtriuſque patrimonij bona non confunduntur ſed à creditoribus vtriuſque ſeparatio poſtulatur.p.478.n.49.eum ſeqq.

Vnius & diuerſi patrimonij creditores non confunduntur cum creditoribus alterius. ibid.n.51. & ſeqq.

Bona caſtrenſia & bona pagana concurrentia in milite ſicut ſunt diuerſa patrimonia , ita pariter operantur diuerſos effectus.ibid.n.56

Patrimoniorum diuerſitas continuatur in hæredibus mulris ſeparatim ad ſingula inſtitutis , deficit tamen quando iure accreſcendi in vnum eorum deueniunt.ibid.n.58

Et iſte indiſtinctè tenetur omnibus militia creditoribus.ibid.n.59

De ſuo patrimonio nihil debitor diminuit non acquirendo ius delatum, ſed repudiando ius etiam quæſitum.ibid.

Creditores patris præmortui nullum ius habent ad hæreditatem aui delatam nepoti,ſiue nepos ſuccedat,ex propria perſona, ſiue repræſentando patrem.p.581.n.9 eum ſeqq.

Patrimonium & peculium eſt quid vniuerſale ſicut hæreditas & bonorum poſſeſſio.p.690.n.12.& 13

Patrimonium omne debitoris vbique exiſtens ius creditorum reſpicit,& exigere poſſunt.p.739.n.9

Patris conſenſus vt requiſitus in contractu filij non poteſt præſtari poſt mortem filij.p.559.n.9.& 10

Patris confeſſio an & quando præiudicet filiis , vel valeat in vim legati.& quomodo.p.460.n.20

Patronatus,Patronus.

Patronus Eccleſiaſticus dupliei modo poteſt transferri in diſpoſitione.p.689.n.1

Iuſpatronatus tranſit cum venditione,ceſſione aut donatione vniuerſitatis bonorum.p.691.n.56

Iuſpatronatus tranſit in emptorem hæreditatis. p.689

Iuſpatronatus quæ ratione tranſeat cum vniuerſitate bonorum.ibid.n.3

Expreſſio iuſpatronatus principaliter facta in venditione vniuerſitatis bonorum vitiat venditionem niſi fiat declaratiuè.ibid.n.5

Iuſpatronatus acceſſoriè annexum & cohærens rei ſingulari tranſit in emptorem rei.ibid.n.6

Iuſpatronatus quod habet debitor,an conueniat ſub ceſſione bonorum à ſe facta inter creditores.ibid num.7

Negatiua ſententia proponitur.p.690.n.7.

Contraria verior.ibid.n.11

Iuſpatronatus eſt ſpiritualibus annexum non recipiens æſtimationem,nec in bonis noſtris eſſe dicitur.p.689.690.n.7.& 8

Iuſpatronatus includitur in ceſſione bonorum facta per debitorem in concurſu ſuorum creditorum.p.690.n.11.& ſeqq.

Iuſpatronatus vt tranſeat in emptorem vel ceſſionarium ſequitur quod vniuerſitas adſit reſpectu rei & contineat in ſe corporalia & incorporalia iura & actiones.ibid.n.14

In venditione,ceſſione,ſeu alia qualibet diſpoſitione omnium bonorum iurium,dationum venire iuſpatronatus, multorum authoritate probatur. p.690.691.n.19.20.21.22.& ſeqq.

In diſpoſitione omnium bonorum iurium,& actionum comprehenditur iuſpatronatus. p.691.n.25. & ſeqq.

Iuſpatronatus in bonis noſtris eſſe dicitur,quia pro eo habemus actionem & exceptionem,venitque appellatione omnium bonorum , & hæreditatio iure ſuccedit ur.ibid.n.26

Iuſpatronatus per ſe ſolum inæſtimabile eſt,& ſine vniuerſitate bonorum nequit creditoribus vendi aut inſolutum dati.ibid.n.27

Iuſpatronatus venditio ſimonia ea eſt.ibid.n.28

Iuſpatronatus non comprehenditur in ceſſione bonorum quando debitor amplius in bonis ius non habet.ibid.n.29

Iuſpatronatus incluſum in ceſſione bonorum facta per debitorem an in creditores tranſeat. ibidem, num.31

Proponitur affirmatiua ſententia.ibid.

Iuſpatronatus non tranſit in creditores per vniuerſalem debitoris ceſſionem ſubbaſtatione non facta ibid.n.33

Iuſpatronatus per ſubhaſtationem aut dationem inſolutum vniuerſorum bonorum cum effectu factam in emptorem,vel creditorem tranſit. ibid. num.34

Iuſpatronatus, ſi emanet vniuerſum patrimonium, aut inſolutum detur pluribus creditoribus , & onus in ſolidum tranſit , ſed ſi pro parte patrimonium emanet, pro parte tranſit. ibidem, num.35

Idem quando datur in ſolutum aliqua res particularis, cui iuſpatronatus inhæret. pag. 692. num.36

Iuſpatronatus non tranſit in emptorem, quando ſingulares ſeparatim, & diuiſim ſubhaſtantur, aut inſolutum dantur creditoribus. ibid.n.37.39 & 41

In iurepatronatus non habet locum executio niſi adhæreat vniuerſitati bonorum ibid.n.38

Iuſpatronatus tranſit in creditorem quando vniuerſitatis, cui adhæret iure pigno is in cauſam executionis capitur.ibid.n.39.40.& 42

Iuſpatronatus non tranſit in creditorem quando executio fit in rebus ſingularibus.ibid.n.41

Iuſpatronatus non tranſit in creditorem quando eidem vniuerſitas datur in pignus.ibid.n.42.& 40

Ad iuriſpatronatus tranſlationem non attenditur vniuerſitas reſpectu animi, & voluntatis deſtinatæ vendendi vniuerſale ius, ſed reſpectu executionis.& effectus acquirendi ibid.n.43

Vniuerſitas reſpectu verborum, ſi reſoluatur in ſuas ſingularitates, ius patronatus non tranſit in acquirentem.ibid.n.44

Ius patronatus ſepulchrorum aut capellæ quod habet debitor, an ſubhaſtari pro ſatisfactione creditorum poſſit.ibid.n.45.& ſeqq.

Ius ſepulchri poteſt ſubhaſtari quando in limine erectionis, & ante conſecrationem, ſibi, & hæredibus reſeruauit fundator.ibid.n.46

Ius patronatus ſepulchri poſt erectionem Eccleſiæ acquiſitam, quoad ius, & proprietatem vendi non poteſt, cum ſit locus ſacer.ibid.n.47

Vſus ſepulchri, & capellæ cum ſit quid mere temporale reſpicitne honorem, & præeminentiam quocumque tempore poteſt vendi.pag.692.693 n.48.& 49

Vſus ſepulchri, & capellæ eſt pretio æſtimabilis, & diſtrahi poteſt pro ſolutione creditorum.p.693. n.50.& 61

Pecunia

Vide *Moneta, Auocatio.*

Pecunia redacta ex fructibus maioratus deſtinat ad emptionem prædiorum pro maioratus augmento, iuxta præceptum fundatoris; eſt ipſius maioratus.p.573.n.4

Pecunia redacta ex fundo maioratus vendito pro alio vtiliori emendo, ipſius interim maioratus eſt ibid.n.5.& ſeqq.

Res empta ex pecunia aliena ementis eſt. ibidem, num.6

Ex pecunia depoſita res empta acquiritur ementi & non domino pecuniæ.ibid.n.8

Pecunia deſtinata ad emptionem prædiorum ex præcepto fundatoris habetur pro re empta.p. 575.num.9

Si tamen permaneat deſtinationis finis, non ſi deſtinationis mutetur voluntas, quia tunc nihil operatur deſtinatio.ibid.n.10

Ex pecunia dotis iuxta pactum coniugum deſtinata ad emptionem prædiorum ſi vir ſibi tantum emat an ſibi an doti acquirat. pag. 578.num.11.Vide ex n.63

Pecuniæ dominus ex qua quis rem ſibi emit actionem habet ad pecuniam, non realem ad ipſam rem.ibid.n.12

Pecuniæ domino datur actio aduerſus rem emptam in ſubſidium quando emptor factus ſit non ſoluendo.ibid.n.13

Pecuniæ domino datur actio in rem emptam in ſubſidium ex æquitate ſed non in præiudicium creditorum emptoris.p.575.n.20.& 21

Pupillo, mulieri, & militi datur hypotheca in re empta eorum pecunia.ibid.n.22

Ex pecunia maioratus deſtinata iuſſu fundatoris ad ipſius augmentum res empta à poſſeſſore efficitur, acquiritur maioratui.p.576.n.35

Pecunia iuſſu fundatoris depoſita, & deſtinata ad emptionem prædiorum pro augmento maioratus, eſt ipſius maioratus.ibid.n.36.& ſeqq.

Pecunias Eccleſiæ, & minoris tenetur Prælatus, & curator vertere in emptionem prædiorum. p. 577.n.44.& ſeqq.

Pecunia maioratus quando principio eſt deſtinata pro emptione prædiorum in maioratus augmentum poſſeſſor etiam ſibi expreſſè emens non ſibi ſed maioratui acquirit ibid.n.53

Et in ea re empta maioratus præfertur omnibus poſſeſſoris ementis creditoribus. ibid. ex n.54. cum ſeqq.

Ex pecunia depoſita non ſpecialiter ad aliquid deſtinata ſi depoſitarius rem emat, ſibi, & non deponenti adiecerit.p.578 n.58

Non verò quando deponitur deſtinata pro emptione prædiorum ibid n.59.& 60

Ex pecunia totali, ſi vir ſibi emat ſtante pacto inter coniuges, vt ſit deſtinata ad emptionem prædiorum vir ſibi non acquirit.ib n.63.& 64

Pecunia ſoluta creditori concurſu pendente fingitur ſtare, etiam ſi millies fuerit commixta vel conſumpta.p.758.n.25

Pecunia ſoluta per debitorem adhuc ſtare dicitur dum exacta non eſt.p.81.n.61

Vel quando exacta inuenitur in arca exigentis vel in ſacculo poſita cum ſchedula continente nomen ſoluentis.ibid.

Stare dicitur quando in creditore poſteriori adeſt mala fides in exactione, & conſumptione. ibid. num.62

Stare dicitur pecunia ſi ab anteriori creditore fuit exigentis interpellatus ne ſui præiudicium exigat.ibid.n.63

Et quo requiſito interpellatio hæc ſit facienda. ib.

Stare dicitur pecunia quando debitor lite pendente vel concurſu formato ſoluit poſteriori creditori inſtanti in priorum præiudicium.p.82.n.64. & num.65

Pecunia exacta concurſu pendente refunditur, in corpus concurſus propter dolum, fraudem, & malam fidem poſterioris exigentis.ibid.n.66

Stare dicitur pecunia quando ſolutio fuit facta procuratori anteaquam iſte domino reſtituat.ibid. num.67

Stare dicitur pecunia ſoluta creditori ſub obligatione reſtituendi alteri anteriori comparentis ibid.n.68

Creditor promittens pecuniam ſibi ſolutam habere depoſitum anteriori creditori reſtituendum adhuc in bonis debitoris dicitur ſtare.ibid.n.69

Stare dicitur pecunia ſi Iudex eam ſoluit cum qualitate vt penes recipientem eſſet depoſita. ibid. num.70

Etiamſi per creditorem recipientem non ſit præſtita cautio, ſed quod pecuniam teneat donec per ipſum iudicem aliud ſit prouiſum.ib.n.71

Stare dicitur pecunia quando adiudicatur creditori ſub cautione.ib.n.72

Stare dicitur pecunia ſi ſoluta fuit creditori ſub fideiuſſione.ibid.n.73.

Stare verè vel ficte ſemper dicitur pecunia quando data fuit inſolutum vel nomen debitoris adiudicatum poſteriori creditori, vt per priorem poſſit auocari.ibid.n.74

Pecunia ſoluta ſub cautione qualibet d. reſtituendo

de portione ſequitur ſtare & non eſſe conſumptam p. 406. n. 6. 7. & ſeqq.

Penſio, penſionarius.

Penſionum ſolutiones factæ per multos annos à non habente titulum beneficij non conſtituunt exigentem in quaſi poſſeſſione. p. 307. 308. n. 36. & ſeqq.

Creditor mandatum habens ad exigendam penſionem, vt ſibi ſoluat, ſi per multos annos exigat in pecunia ærosa, cum penſio ſit conſtituta in argentea non inſtituit ſoluentem in quaſi poſſeſſione ad præſcribendum. ibid. n. 37. cum ſeqq.

Penſionem ſoluens alicui ſequeſter ſpolij prælati mortui non præiudicet dignitati, nec exigens conſtituitur in qua poſſeſſione. ibid. n. 41

Penſionarius pro decurſis an in fructibus beneficij penſione grauatis præferatur omnibus debitoris clerici creditoribus hypothecariis, & anterioribus. p. 319. ex n. 12. cum ſeqq.

Penſionarius pro penſione habet hypothecam in fructibus beneficij, & actionem realem contra quoſlibet illos percipientes. ibid. n. 15

Penſionarius mortuo Epiſcopo præfertur Eccleſiæ Cathedrali in pontificalib. & ornamentis, quæ ſua prætendit, Eccleſia. ibid. n. 16.

Penſio eſt onus reale inhærens fructibus beneficij ibid. n. 17

Penſionarius pro ſuis decurſis an ſit præferendus duo Doctores attigerunt, ſed non reſoluerunt. p. 320. n. 20

Reſoluitur quæſtio ſub diſtinctione ibid. ex n. 21

Penſio impoſita eodem tempore, quo facta fuit gratia, & collatio beneficij clerico debitori præfertur omnibus creditoribus clerici. ibid. n. 22. cum ſeqq.

Penſionarius pro ſua penſione impoſita in actu, & initio collationis acquiſiti beneficij præferri debet quibuſlibet debitoris creditoribus anterioribus, ibid. n. 25. 26. & 27

Dominus proprietarius, & cenſuarius ideo pro ſuis penſionibus præferuntur creditoribus emphyteutæ, & cenſualiſtæ quia penſio fuit impoſita ab initio, & in ipſo actu acquirendi rei. ibid. n. 28. & 29

Penſionarius pro penſione reſeruata ſuper beneficio iam obtento per debitorem de eius conſenſu, non præfertur creditoribus anterioribus & hypothecariis. p. 321. n. 30. cum ſeqq.

Penſionarius acquirit hypothecam in fructibus beneficij à tempore reſeruatæ penſionis. ibid. n. 31. & ſeqq.

Penſio acquiſita ex interuallo, & beneficio iam obtento per debitorem non præfertur creditoribus anterioribus hypothecariis. ibid. n. 35

Penſionarius pro decurſis præfertur creditoribus clerici anterioribus chirographariis, & perſonalibus. ibid. n. 36

Niſi manifeſte conſtet, clericum debitorem conſenſiſſe in penſione reſeruata ſuper beneficio iam obtento cauſa fraudendi creditores. ibid. n. 37

Penſionariis duobus concurrentibus ſuper fructibus eiuſdem beneficij prior potior erit. ibidem, num 37

Pro penſionibus ſuper Epiſcopatu reſeruatis à Papa pro perſonis à Rege nominandis, facta perſonarum nominatione, & penſionum diſtributione, in [illegible] ſpolij qualis penſionarius præferendus. ibid. ex n. 29

Penſionarium nominatione facta à Rege in eodem decreto, nullus alteri præfertur. ibid. n. 40. & 41

Pro penſionibus ſi fuerunt à Rege plures nominati diuerſis temporibus an prior in tempore alius præferatur. p. 322. n. 42

Varius reſoluitur nullum penſionarium alteris præferri, ibid. n. 44. cum ſeqq.

Penſionario, & proprietario titulari concurrentibus ad exactionem fructuum beneficij titularis penſionario præfertur. p. 323. n. 49

Gratia penſionis pro perſonis à Rege nominandis dubia, & obſcura declaratur per nominationes ſubſequutas. ibid. n. 45. & ſeqq.

Penſionarius, qui commoditatem penſionis conſignauit ſuo creditori, an in iſtius præiudicium poſſit penſionem extinguere vel caſſare. p. 323. ex n. 1

Penſionarium in præiudicium creditoris cui penſionem conſignauit cum mandato in rem propriam, poſſe penſionem extinguere determinauit Rota. ibid. n. 2

Penſio extinguitur ex natura rei per mortem, matrimonium, vel profeſſionem religionis. ibid. n. 3

Penſionarius vſufructuario comparatur, & aſſimilatur. p. 324. n. 4

Penſio licet poſſit gratis extingui, & remitti, non tamen cedi, & transferri abſque Papæ auctoritate. ibid. n. 6. & 7

Penſionis commoditas poteſt vendi, cedi, & inſolutum dari creditoribus. ibid. n. 8. & 9

Contra Rotam tenentem, penſionarium, qui commoditatem conſignauit ſuo creditori cum mandato in rem propriam poſſe extinguere penſionem, multa inſurgit Auctor. ibid. n. 12. cum ſeqq.

Penſionis ceſſatio non prouenit ex natura rei, ſed ex cauſa mere voluntaria penſionarij ibid. n. 13. & 14

Penſio ſicuti vſusfructus, perit ex natura rei per mortem, matrimonium, & ſimilia. ibid. num. 15. & ſeqq.

Penſio extingui non poteſt ex cauſa voluntaria penſionarij in præiudicium creditorum habentium illam hypothecam. ibid. n. 18. cum ſeqq

Penſionarius non poteſt remittere, vel extinguere penſionem, cuius commoditatem obligauit creditori. p. 325. n. 21

Penſionis commoditas, ſicuti, & vſusfructus, obligari, cedi, & inſolutum dari poteſt. ibid. n. 22

Penſionis commoditas ingreditur corpus concurſus pro ſatisfactione creditorum, vita penſionarij durante. ibid. n. 23

Penſionarius ſicuti vſufructuarius nequit cedere ius penſionis, cõmoditatem verò poteſt. p. 336. n. 36

Penſionarius an poſſit in præiudicium creditorum extinguere, remittere, vel caſſare penſionem, tres caſus diſtinguuntur. ibid. ex n. 37. cum ſeqq.

Ex ſola penſionis conſignatione vt inde creditor ſoluatur non impeditur penſionarius extinguere, & caſſare penſionem. ibid. n. 38

Penſionis caſſatio & extinctio facta in fraudem creditorum perſonalium, & fraude probata illis non præiudicat. p. 32[illegible]. n. 42. & 43

Penſionis commoditate conſignata creditori cum mandato in rem propriam, penſionario impediri remiſſionem penſionis, expreſsè determinauit Rota. ibid. n. 44. & ſeqq.

Penſionis commoditas in commercio noſtro eſt, ſicuti alia res temporalis, quæ vendi, cedi, & hypothecari poteſt. ibid. n. 47

Penſionarius in præiudicium creditoris habentis ius quæſitum ex mandato in rem propriam non poteſt penſionem extinguere, & caſſare. pag. 328 num. 48. & 49

Penſio

Penſionis reſeruatæ in caput vnius ad f[illegible]rem alterius recipientis à fiduciario mandatum in rem propriam, tota vtilitas in mandatarium transfertur, & penes fiduciarium ſolæ actiones directæ inefficaces remanent. p. 328. n. 49. & 50

Fiduciarius penſionarius in præiudicium eius, ad cuius commodum reſeruata fuit penſio habentis mandatum in rem propriam, non poteſt conſentire caſſationis, & extinctioni penſionis. ibid. n. 51

Penſionarius non poteſt remittere, vel ceſſare penſionem in præiudicium creditoris habentis hypothecam in penſionis commoditate. ibid. n. 52

Penſionarius, qui penſionis commoditatem hypothecauit creditori ſua vita durante, non poterit ante mortem extinguere, aut remittere penſionem in creditorum præiudicium. ibid. n. 56

Penſionarius habens facultatem transferendi penſionis certam quantitatem ſi ſuam tranſtulerit pluribus & diuerſis temporibus, an omnes ſimul ad quantitatem permiſſam admittantur pro rata. p. 383. n. 5. & 6

Facultas Pontificia ad transferendum penſionem limitatam ad certam quantitatem vltra quantitatem facta tranſlatio non ſuſtinetur. p. 384. numer. 19

Suſtinetur tamen in quantitate permiſſa, in exceſſu vitiatur. ibid. n. 16

Facultas ad transferendum certam penſionem vitiatur ſi alia diuerſa penſio tranſlata fuerit. ibid. n. 21. & 22

Circa facultatem pontificiam transferendi penſionem in vita vel in morte late agitur. pag 462. ex n. 117. cum ſeqq.

Et an tunc ſi plures ſint tranſlatarij vltra quantitatem penſionis permiſſam an omnes pro rata in ea concurrant. ibid. n. 110. & 121

Facultas pontificia ad tranſlationem penſionis regulatur ab actibus inter viuos. ibid. n. 121

Ex facultate ad transferendam penſionem in vita vel in morte non argumentatur ad facultatem regiam non habentem certam & limitatam quantitatem. ibid. n. 123

Vna penſio impoſita ſuper duobus beneficiis ab eodem vno beneficiato poſſeſſis ſi iſto mortuo ſeparantur & duobus conferantur quomodo penſio ſit inter nouos poſſeſſores diuidenda & vtrique oneranda. p. 431. n. 25. & ſeqq.

Penſio ſemel reſoluta & conſolidata cum titulo beneficij ob defectum conditionis non reualida ne ex conſenſu partium nec ex continuatione ſolutionis, niſi noua accedat gratia Papæ. pag. 458. num. 63

Penſionarius obtinens à Papa facultatem transferendi penſionem poteſt illam in toto vel in parte transferre. p. 460. n. 98

Penſio eadem ſuper duobus beneficiis ab vno poſſeſſis impoſita ſi beneficia ſeparantur & duobus conferantur non cuilibet tota penſio inſolidum oneratur ſed diuiditur pro rata fructuum vniuſcuiuſque. p. 4[illegible]. n. 24. 47

Quia principis intentio à principio defuit voluiſſe quemlibet inſolidum, & pro tota penſione grauare. ibid. n. 2[illegible]

Penſio reſeruata ſuper pluribus, & diuerſis redditibus pro rata diſtribu[illegible]ior igitur, ita vt pro parte eorum diſ[illegible]mbrata penſio quoque diminuenda ſit pro ſua rata. ibid. n. 26

Pro penſione beneficium grauatum competit penſionario actio hypothecaria etiam con[illegible] tertium quemlibet poſſeſſorem. ibid. n. 27. cum ſeqq

In conſtitutione penſionis ſuper beneficio cum facultate transferendi conſenſus patroni adhibitus ſufficit in tranſlatione poſtea facta abſque alio nouo conſenſu. p. 684. n. 19. p. 163. & n. 20. p. 262. & ex n. 13. cum ſeqq.

Penſio ſecunda impetrata non facta mentione alterius qua beneficium erat grauatum eſt nulla, & ſubreptitia. p. 467. n. 31.

Penſio conſtituta, de conſenſu poſſeſſoris ius non habentis ad beneficium nulla eſt ex defectu conſenſus, nec arctat ſucceſſorem. p. 438. n. 72

Periculum.

Vide *Diminutio. ceſſio iuris, moneta mutatio.*

Periculum rei venditæ regulariter etiam ante traditionem pertinet emptori. p. 167. n. 13

Si venditor non ſit in mora, vel culpa. ibid. n. 14

Periculum rei venditæ pertinet venditori ſi venditio ſit imperfecta, & conditionalis non emptori. p. 271. n. 49

Periculum rei non imputatur tenenti moroſo ſi eodem modo eſſet peritura apud dominum tam in actionibus realibus quam perſonalibus. pag. 272. num. 61.

Periculum nominis delegati ante exactionem eſt delegantis, etiam ſi creditori præceſſerit confeſſio de recepto. p. 78 n. 32. & n. 29. & 10

Si periclitentur bona debitoris conſumenda inter poſteriores creditores, creditor cenſuarius poteſt cenſus redemptionem poſtulare. p. 162. n. 26. cum ſeqq.

Idem in creditore conditionali. ibid. n. 17

Creditor, qui de præſenti agere non poteſt ſi videat creditum ſuum periclitari per diſtributionem patrimonij debitoris inter cæteros creditores poſteriores admittuntur ad concurſum. pag. 260. n. 4 & 163. n. & 42. & 43

Periculum & vtilitas rei venditæ ſuperuenieus ad dominium rei ſequitur. p. 171. n. 9

Periculum nominis ceſſi ad commodum ceſſionarij pertinet cedenti. p. 23[illegible]. n. 52. cum ſeqq.

Periculum nominis ceſſi ob negligentiam ceſſionarij ſuperuenientis, quando ceſſionario imputetur p. 225. 233. n. 57. 58. & 59

Periculis maioribus ſubmittitur contrahens ſuper bonis maioratus ex facultate regia quam ſuper liberis. p. 44[illegible]. & ex n. 120

Periculoſum valde eſt ſuper bonis maioratus contrahere. p. 517. n. 10

Periculum mutationis monetæ, vbi adſit debitor non permittitur ſoluere ante tempus. p. 615. n. 40 & ſeqq.

Periculum pecuniæ depoſitæ ante terminum ſolutionis ce[illegible]it [illegible] d[illegible]um debitoris, non creditoris iuſtè recuſantis depoſitum & præmaturam ſolutionem ſtante periculo mutationis monetæ. p. 6[illegible]9. n. 40. 41. & 42. & ſeqq.

Periculum nominis adiudicati quando pertineat creditori. p. 6[illegible] & ſeqq.

Res [illegible] ſemper peri[illegible]lo domini. pag. 723. cum ſequentibus.

G[illegible] p[illegible] non p[illegible] p. 724. [illegible]

Periculum pecuniæ [illegible] & depoſitæ iudicis decreto ac depoſito co[illegible] pertinet cuius [illegible] depoſitum [illegible] antis. [illegible]g. 727. ex n. 41 cum [illegible]

Periculum contingens ſoit in [illegible] igendo [illegible] b admioiſtratore v[illegible] tuto [illegible] ga[illegible]onis ſibi à iudice expeditæ, an ſit damnum adminiſtratoris pag. 728. ex n. 30. cum ſeqq.

Periculum

Periculum decoctionis, an patiatur creditor qui literis delegationis acceptaris distulit exigere ibid. num.55

In hoc puncto variè, & confusè loquuti fuere Doctores. ibid. n.54

Litteris delegationis intimatis, & acceptatis, ſi creditor diu fuit negligeos in exigendo, periculum ſibi pertioet non admioiſtratori. ibid. n.55

Ne periclitetur creditum conſumptis bonis concurſus inter poſteriores creditores, creditur conditionalis admittitur ad iudicium concurſus. p. 62. ex n.24. cum ſeqq.

Ne periclitetur cenſus conſumptis ſemel bonis cōcurſus inter creditores poſteriores, creditor cenſualiſta admittitur in concurſu poſtulans cenſus redemptionem. p.162. ex n.25. cum ſeqq.

Perſona

Vide *Priuilegium*.

Per interpoſitam perſonam adminiſtrator rei alienæ prohibetur rem emere adminiſtrationis. p. 122. n.5

Perſona, cui acquiritur, non per quam acquiritur, attenditur. ibid. n.6

Poſſeſſor maioratus quoad bona ipſius poteſt repræſentare duplicem, diuerſam perſooam propriam, & repræſentatiuam tanquam maioratus poſſeſſorem. p.415. n.26

Quæ duo iura inter ſe non confonduntur, ſed vnumquodque de per ſe, & independenter ab alio operatur. ibid. n.27

Feudum eſt perſona ficta quam feudatarius repræſentat in tangentibus feudum magis attenditur perſona intellectualis quam propria. ibid. n.28

Maioratus eſt perſooa ficta, & diuerſa à poſſidente eu. n. ibid n.29. & 30

Maioratus poſſeſſor agendo nomine, & iure maioratus non attenditur, ſed ficta perſona maioratus per eum repræſentata. ibid n.32

Quidquid agit perſona repræſentans videtur fieri á perſona repræſentata. ibid. n.33

Perſonalis cenſetur omnis conceſſio quæ ad factū refertur. p.454. n.67

Nec ad hæredes tranſmiſſibilis. ibid. n.88

Peculiis duorum in eadem perſooa concurrentibus ex vno periculo non tenetur creditoribus alterius. p.475. n.13

Feudum eſt perſona ficta quam feudatarius repræſentat, & iſte fungitur viduarum perſonarum propria, & intellectuali. p.560. n.92

Et in tangentibus feudum magis attenditur perſona intellectualis quam propria adminiſtratoris agentis. ibid. n.93

Maioratus eſt perſona ficta diuerſa à perſona poſſeſſoris. ibid. n.94

Perſona ficta maioratus attenditur non perſona poſſeſſoris agentis nomine maioratus quam ipſe repræſentat. ibid. n.94. 95

Perſona repræſentans quidquid facit, videtur fieri à perſona repræſentata. ibid. n.96. & ſeqq.

Perſona repræſentans licet deficiat, nunquam deficit perſona ficta repræſentata, in qua principaliter & intrinſecè iura reſident p.561. n.99

Maioratus eſt quædam perſona ficta repræſentata veluti homo mutus, qui ſi poſſet, loqueretu . ib.

Ex perſonarū diuerſitate & ob earum conditionis mutationem hypothecæ diuerſa iudicia pariuntur, & diuerſæ ſententiæ ferri poſſunt. pag.564. n. 130. 131. & 132. cum ſeqq.

Ex perſonæ mutatione rei, natura, & ſtatus mutatur. ibid. ex n.136. & ex n.127. & ſeqq.

Perſonarum diuerſitas diuidit ac diuerſificat factum quod aliàs vnum eſt. p.565. n.141

Perſona miſerabilis dicitur debitor qui omnia bona ſua creditoribus cedit, & habet caſum curiæ formando cōcurſum abunde. p.19. ex n.34. cum ſeq.

Miſerabiles perſonæ an poſſint adire curiam ſiue rei ſint actores. ibid. et n.43

Miſerabilis perſona quæ dicatur. ibid. n.39. 40. & 41

Miſerabilis perſona adit curiam, ſiue agendo, ſiue defendendo. p.20. n.44

Perſonæ miſerabiles ſi in curia conueniantur, habent priuilegiū reuocandi ſuum forum. ib. n.45

Cui multo magis competit priuilegium quando eſt reus. ibid. n.46

Et an lite iam conteſtata coram ſuo iudice poſſit adire principis curiam. ibid remiſſiuè.

Miſerabiles perſonæ dum inſtant pro conſeruando concurſum in foro, quo pendet, tractant de damno vitando. p.52. n.50

Miſerabilem perſonam comparentem coram ordinario poſſe variare, & ad curiam redire, qui teneant. p.54. n.65

Negatiua verior eſt praxi admiſſa ibid. n.66

Perſonalitatem quando verbi natura requirit à perſona non poteſt recedi. p.57. n.106. & à. n.102

Perſonarum diuerſitas arguit diuerſitatem negotiorum & adminiſtrationum, nec vnius adminiſtrationis creditores poſſunt dici creditores alterius p.71. n.59

Perſona legitima non eſt debitor poſt concurſum formatum ad ſoluendum creditoribus. p.90 n.43

Perſona legitima ad contrahendum non eſt debitor qui bonis ceſſit p.130. n.4

Perſonæ quæ non conueniuntur vltra quod facere poſſunt recenſentur. p.194. ex n.1. cum ſeqq.

Perſona agentis extincta & annihilata, lis, & inſtantia extinguitur. p 242. n.25

Idem quando per mortem litigantis iudicium deductum extinguitur. ibid. n.26

Creditor idem & debitor duas perſonas repræſentat, ideò non poteſt apud ſeipſum compenſare in præiudicium aliorum creditorum. pag.378. n.49. cum ſeqq.

Habens duas dignitates diſtinctas, duas etiam perſonas repræſentat, itavt geſta per eum intuitu vnius confundantur cum geſtis nomine alterius p.429. n.10. cum ſeqq.

Et tunc diſtinguitur cuius contemplatione actus ſit quando agens ſe nominat poſſeſſorem talis dignitatis, & à quo denominationem aſſumpſit. ib. n.12 cum ſeqq.

Perſona ficta nullum per ſe præſtare poteſt conſenſum in actibus iudicialibus vel extraiudicialibus. p.257. n.45

Poteſt tamen per curatorem vel adminiſtratorem illum præſtare ex quo perſona ficta obligatur. ib. num.46

Pignus.

Vide *Hypotheca*

Pignus quando creditor vendit iure creditoris, nomine debitoris vendere intelligitur. p.16. n.5

Non quando venditur in concurſu, quia nomine debitoris diſtrahitur. ibid.

Pignoris ius amittit creditor, qui citatus ad concurſum non venit, emptoreſque ſunt tuti ab illorum moleſtiis. p.59. n.5. cum ſeqq.

Et à iure offerendi excluditur. p.60. n.11

Pignoris iuri, qui renuntiat, non intelligitur renunciare credito. p.61. n.17

Pignus & fideiuſſio æquiparantur in iure. p.64. n.45

Fideiuſſionis onus grauius eſt debitori pignore. ibid.& n.47
Pignus ſubrogatur in locum fideiuſſionis debitæ vel promiſſæ ibid.n.48
Pignus recipere non prohibetur, qui fideiuſſionem accipere eſt prohibitus.p.65.n.51
Pignus conſignatum à iudice creditori ſemper reſti tuendo debitori offerenti pecuniam cum vſuris. p.76.77.n.14.& 15
Pignus contrahitur in re vel iure cenſus, vt ex eius redditibus ſoluatur creditor factus procurator in rem ſuam tradita re, vel inſtrumento cenſus. p.77.num.18
Pignoris datio deducitur ex præſumptionibus inducentibus voluntatem contrahentium.ib.n.19.
Pignus tacitè contrahi intelligitur quando licet expreſsè non dicatur, ex mente tamen contrahentium colligitur.ibid.n.20
Pignus retineri nequit à creditore, ſed in concurſum vniuerſalem conferri.p.88.n.1.cum ſeqq.
Pignus in iudiciis particularibus creditor retinet, nec tenetur illud dimittere poſterioribus creditoribus ibid.n.2
Pignus à creditore in concurſum vniuerſalem collatum retinet ſuam cauſam, & anterioritatem.ib. n.33.4.& 5
Pignus tenetur creditor exhibere, & in concurſum vniuerſalem mittere, vt ſibi & aliis ex eo ſatisfiat iuxta graduum prærogatiuã.ib.n.6. cum ſeqq.
Pignus vendere debitori licitum eſt, vt ex pretio debitores ſatisfiant, nec id creditor impedire poteſt.ibid.n.9.& ſeqq.
Pignorata bona à creditore retenta remanent adhuc in dominio debitoris.ibid.n.15
Pignus creditor poſſidens non ſibi ſed debitori poſſidet.ibid.n.16
In pignore tradito poſteriori creditori præfertur anterior.ibid.n.17
Pignus vel hypotheca rei alienæ non tenet.p. 89 n.36.& 37
In pignore pluribus obligatio is præfertur, qui prius contraxit.ibid.n.38.& ſeqq.
Pignore à pluribus ſimul contracto, an priùs nominatus præferatur.ib.ex n.145.& ex n.135.cũ ſeq.
Pignore vendito à creditore cum pacto quo illud debitor poſſit redimere debitori ius, & actio quæritur, p.591.n.4
Pignus vendens creditor iure creditoris tanquam procurator debitoris vendit p.596.n.46.& 47
Pignus & hypotheca in re propria non ſubſiſtit. p.611.n.1.& 6
Pignus recipiens à iudice inſolutum ſimpliciter & inæſtimatum, nequit poſtea reclamare contra eius valorem.p.666.n.96.& 97
Ex pignoris pretio prior prius ſoluitur, poſterior ex reſiduo, ſi adſit.p.721.n.7
Pignus vni obligatum, ſi alteri obligetur iſti conditionaliter obligatum intelligitur, ſi primo ſoluto aliquid remanet.p.721.n.8
Pignus pignori dati creditor anterior conſentiens quando ius pignoris in totum amittat, vel prælationem tantum, & quando creditores intermedij primum locum gradatim occupentur, ac præferantur vtriq; abundè diſſeritur p.746.per.tot.
Pignoris ius ſi quis amiſerit, ius prælationis euaneſcit.p.750.n.46.& 47
Pignor eadem in ſecunda obligatione nouamè repetita tempus & prælationem conſeruant; in quibus & non aliis ſimul obligatis primus creditor præfertur intermediis.pag.753. & 754.
num.91.93.94.& 96
Pignora pro duobus creditis eidem creditori obligata, ſi vendantur, cedit pretium in vtriuſque ſolutionem pro rata cuiuſlibet crediti.ibid.n.97.
Secus ſi diuerſis temporibus pignora eidem obligentur, quia tunc prius creditum prius ſoluitur. & in reſiduo ſecundum ibid.n.98
Pignus reddens creditor debitori, ius pignoris remiſsè intelligitur, non tamen, creditum ipſum. p.243.n.3.4.& ſeqq.
Pignus eſt quid accidentale crediti, quod poteſt eſſe & abeſſe abſque crediti corruptione.ibid.n.5
Pignore & fideiuſſore ſublato, obligatio principalis ad creditum durat.ibid.n.6
Aliud eſt pignus dare ad ſecuritatem, aliud tradere, vt eius fructibus creditor ſatisfiat.p.244.n.7.& 7
Pignus & fideiuſſores contenti in inſtrumento liberantur, ſi creditor inſtrumentum crediti reddat debitori ibid.n.10.& 11
Pignore reddito principali debitori, an fideiuſſor liberetur.ibid.n.14.& 15
Pignore alio fine, & intentione reddito debitori, quàm ius remittenti, non operatur pignoris remiſſionem.p.245.n.16.& 17
Pignus redditum debitori ad certum vſum non operatur remiſſionem pignoris p.246.n.18
Pignoris traditio, vt eo tandiu debitor vtatur quandiu creditor voluerit non operatur pignoris remiſſionem ibid.n.19.& ſeqq
Pignus traditum creditori, vt ex eius fructibus ſatisfiat, ſi pro tempore reddat præſumitur, vel creditum remittere ibid.n.22
Vel iam integre ſatisfactum eſſe creditorem. ibid. n.23.& num.ſeqq.
Pignus, qui recepit vt ex eius fructibus ſatisfiat præſumitur adhuc tenere donec probet ſe reddidiſſe.ibid.n.26

Pluralitas.

Pluralitas actuum in dubio non præſumitur.p. 731. n.99.& à n.84.cum ſeqq.
Nec pluralitas contractuum præſumitur.ibid.n.99

Poſſeſſio, Poſſeſſor.

Poſſidens rem à quo in concurſu vendicatur, eam poſſidet quovſque per rem iudicatam vincatur. p.726.727.n.38.& n.30.cum ſeqq.
Poſſidentis in dubio res eſſe præſumitur.ibid.n.29.
Contra poſſeſſorem à quo in concurſu res vendicatur, via ordinaria non executiua erit agendum. ibid.n.40
Poſſeſſor rei dominus præſumitur donec contrarium probetur.p.732.n.101.& 103
Poſſeſſionem aut dominium non amittit debitor, concurſum formans.p.135.ex n.68.cum ſeqq. p. 134.& ex n.54.& ſeqq.
Poſſidere non poſſunt creditores bona concurſus ibid.n.69
Poſſeſſio rei pignoratæ remanet penes dominum. ibid.n.70
Poſſeſſio rei depoſitæ apud ſequeſtrum ex voluntate partium tranſit.ibid.n.71
Poſſeſſio non tranſit ſequeſtrum apud quem iuſſu iudicis res deponitur, niſi ex dictis appareat animus dimittendi.ibid.72
Poſſeſſio bonorum concurſus, an in adminiſtratorem, ſequeſtrum, depoſitarium tranſeat. p. 135. n.75.cum ſeq.
Poſſeſſio tranſlatiua de qua in l.45.Tauri fuit introducta in fauorem legitimi ſucceſſoris, contra quem alius eo vti non poteſt.p. 08.n.23.& 24
In poſſeſſionem mittitur ex primo decreto non impeditur

aturali fideiuſſoris,& ius ad bona redire. p.153. num.40

Poſſeſſio naturalis rei emphyteuticæ pertinet domino vtili,ciuilis vero remanet penes dominum directum.p.139.n.114

Poſſeſſor rei ſubhaſtatæ priuatim, ſi præmaturè cõqueratur de capitulo,iur:,& ſimilibus volentibus admittere nouum licitatorem, debet tanquam actor ſequi forum.p.373.n.106.cum ſeqq.

Poſſeſſionem apprehendens virtute decreti habentis clauſulam præſeruatiuam eam apprehendiſſe videtur ſub eadem clauſula reſolutiua. p.406. n.19.& ſeqq.p.407.& ex n.11.cum ſeqq.

Poſſeſſio data clerico ſub conditione reſolutiua non mutat ſtatum iudicij ſecularis, nec res deſinit eſſe integra.p.411.n.77.& ſeqq.

Poſſeſſio ciuilis, naturalis, & dominium ſtatim transfertur in verum ſucceſſorem maioratus miniſterio,l.45.tauri.p.436.n.62

Poſſeſſor rei alienæ non poteſt alienare in præiudicium veri domini, cui bona vel mala fides poſſidentis nihil detrahit. pag.440.num. 80.& ſeqq.

Sine Poſſeſſione debitoris Saluianum interdictum non datur creditori ad hypothecam p.554.n.39. & 40.& n.41

Poſſidere aliud eſt,aliud in poſſeſſione eſſe. ibidem, num.49

Poſſidere & tenere diuerſum eſt.ibid.n.50

Poſſeſſionis effectus eſt bona maioratus recuperare. ibidem.52.& 53

Poſſeſſor mouere nequit iudicium proprietatis regulariter.ibid.n.54

Poſſidens ex ſententia iuſtam titulum habet, & bonam fidem ad fructuum perceptionem,& ad præſcribendam rem. p.558.n.74. & n. 75

Iuſtam Poſſeſſionem habens fundat interim in rei proprietate.ibid.

Poſſeſſor bonæ fidei rem ſuam dicere poteſt quoad plures iuris effectus.ibid.n.76

Poſseſsor bonæ fidei dicitur, quaſi dominus cui competit rei vendicatio publiciana. ibid.

Poſseſsor beneficij ex ſola poſseſſione poteſt exigere ac vendicare bona ſuæ dignitati pertinentia.p.558.559.n.77.& 78

Poſseſsori agenti de libertate rei ſufficit præſumptio dominij, quod ducitur tunc in iudicium. ibid.n.80.& 81

In Poſseſſione,qui reperitur maioratus & dignitatis poteſt efficaciter agere pro iuribus ipſius recuperandis, nec debitores poſsunt apponere defectum tituli.ibid.n.82.& ſeqq.

Poſseſſio ſubſequuta ſemper intelligitur ex titulo præambulo,& ad eum refertur.p.66.n.88.89.90. num.91

Actus poſitiui ſubſequentes facti intelliguntur in executionem contractus,& tituli præcedentis. p.672.n.133

Actus aliàs legitimi ad poſſidendum & præſcribendum,ſi alio fine & intentione ſint facti amittunt ſua attributa poſseſſionis & perſcriptionis. p. 246.n.19.& 20

Poſseſſio reſtringitur ad metas actuum poſitiuorum,& attenditur quo fine & intentione gerantur.ibid.num.21

Poſſeſſor, Maioratus.

Vide *Maioratus.*

Poſseſsor ſimplicis maioratus nullibi reperitur priuilegiatus, ne conueniatur vltra quàm facere poſſit.p.198.n.52.& ſeqq.

Poſſeſſor ſimplicis maioratus concurſum formans non conſequitur alimenta.p.192.ex num.42.cum multis ſeqq.

Poſſeſſor maioratus ſua vita durante poteſt alienare & hypothecare fructus maioratus, in quibus etiam fit executio.ibid n.59

Poſſeſſoribus maioratuum,quibus non ineſt aliqua dignitas, non competit beneficium,ne conueniantur vltra quam facere poſſint. p. 199. n.64. 65.& num.66

Poſſeſſorem maioratus eſſe priorem, ac potiorem, creditorem in bonis vinculatis quomodo intelligendum,ibid.n.71

Poſſeſſor maioratus tenetur ad alimenta ad quæ fundator in ſua vita tenebatur non actione reali,ſed perſonali. p.204.n.132

Nec tenetur ad alimenta eorum,qui ſtatuti fuerunt poſt mortem fundatoris. ibidem,num. 133. & ſeqq.

Poſſeſſor maioratus ad alendum aliquem adſtrictus non tenetur tanquam poſſeſſor,nec habito reſpectu ad maioratum, ſed ad propriam & perſonalem obligationem. pag. 205. num. 137.138. & ſeqq.

Poſſeſſori maioratus pertinent fructus mero iure. ibid.n.139.& 140.& ſeqq.

Poſſeſſor maioratus non ſolum alere tenetur fratres & ſorores deſcendentes à fundatore, ſed etiam non deſcendentes, nec eius conſanguineos, quoniam non obligatio maioratus, ſed perſonæ poſſeſſoris tanquam diuitis attenditur. ibid.n.141

Poſseſsor maioratus licet teneatur alere ſorores, fratres & ſimiles, intelligitur tanquam diues obligatione propria & perſonali,qua ſemper tenetur quilibet & non tanquam poſseſsor maioratus. ibid.n.145.& ſeqq.

Poſseſsor maioratus non tenetur alere nepotes ex fratre, nec patruos, vel amitas. p. 206. n. 154. & 155.& ſeqq.

Poſseſsor maioratus ſi ex fructibus ipſius tenetur alere fratrem,& dotare ſororem,etiam non conſanguineam fundatoris, manifeſtè ſequitur obligationem ſuam non eſse realem maioratus, ſed mere perſonalem.p.207.ex num.184.p.108. & ex n.164.cum omnibus.ſeqq.

Poſseſsor maioratus quantum ad alendos fratres & ſorores eodem modo conſideratur quo clericus, qui ex fructibus beneficij ſuas alere & dotare tenetur,p.108.n.185.cum ſeqq.

Poſseſsore maioratus formante concurſum ad ſola bona maioratus per prædeceſsores obligata, quælibet alia bona diuerſa non applicantur huic concurſui,ſed potius concurſui alimentorum. p. 224.num.13

Creditores ad ſola bona maioratus qui cum prædeceſsore contraxerunt obligatum non habent poſseſsorem nec eius bona. ibidem, num.14.& num.15

Poſseſsor maioratus qui bona maioratus non obligauit, nulla obligatione perſonali tenetur, ſed hypothecaria tanquam tertius poſseſsor. ibidem.num.16

Cauendum à Noguerol indiſtinctè aſserente ſucceſsorem ad debita maioratus obligati teneri actione perſonali,& reali non diſtinguente inter obligationem trahentem originem à fundatore, vel ab aliquo intermedio ſucceſsore.ibid.

Poſseſsor per concurſum & dimiſſionem bonorũ maioratus hypotheca grauari amplius non tene-

tur,ſed omnia aliàs bona libera & illæſa remanent.p.124.225.ex num.17.& n.14

Poſſeſſori maioratus rectè ſoluitur creditum etiam proueniens ex redemptione cenſus non obſtante prohibitione alienationis rerum maioratus.p.262 num.45

Poſſeſſor maioratus licet in ſua vita ſit dominus alienandi,tamen poteſtate caret, regia facultate ceſſante.p.383.n.11

Cum poſſeſſore maioratus contrahens in culpa fuit ſi facultatem regiam non examinauit. pag.384. num.27

Contrahens cum poſſeſſore maioratus ſibi imputet, ſi non vidit facultatem; quam videre debuit p.384. num.28. cum ſeqq.& p.391.ex n.104.cum ſeqq.

Poſſeſſori maioratus alleganti mutuum fuiſſe vltra quantitatem facultatis regiæ incumbit onus probandi.p.391.n.108

Idem eſt in aſſerente facultatem fuiſſe conſumptam tempore mutui,de quo docere tenetur, & ſimul priores obligationes factas fuiſſe virtute eiuſdem facultatis.ibid.n.109.& n.111

Defectus poteſtatis in poſſeſſore maioratus annullat contractus,& obligationes vltra quantitatem limitatam à facultate regia. p.393.n.129

Poſſeſſor maioratus poteſt vti vel non vti in parte vel in toto facultate regia à ſe impetrata. p. 403. n.51.53. & 54

Poſſeſſor maioratus licet virtute facultatis teneatur prius obligare ſua bona libera ſi non obligauit, obligata non remanent.pag.402.n. 55.56.& 57.& p.403.ex n.47.cum ſeqq.

Mutuum poſſeſſori maioratus pro redimendo cenſu impoſito ſuper eo ſubintrat prioris creditoris ſoluti gradum, & ſub eiſdem hypothecis. pag.413 num.1

Poſſeſſor maioratus propria pecunia redimens cenſum ab antiquo impoſitum ſuper eo non ſibi acquirat ius cenſus ſuper eodem maioratu, ibidem, n.1.& ſeqq.

Poſſeſſor maioratus poteſt redimendo cenſum propria pecunia, ſuper eo impoſitum nouum alium conſtituere abſque noua facultate.ibid.n.3

Et an hæc noua cenſus creatio poteſt fieri in fauorem ipſius poſſeſſoris maioratus ſicut potuit cõſtituere fauorem tertij abſque noua facultate;DD. non aperiunt.ibid.n.4

Poſſeſſor maioratus an cenſum ſuper eo impoſitum redimens propria pecunia poſſit in locum dimiſſi creditoris ſubintrare ac ſibi,ſuiſque hæredibus quærere.ibid.n.8.& ſeqq.

Poſſeſſor maioratus non poteſt ſui ipſius creditor, & debitor eſſe.p.414.n.10

Poſſeſſorem maioratus propria pecunia vel induſtria redimentem cenſum ſuper eo impoſitum cum ceſſione dimiſſi creditoris gradum eius ſubintrare,& ſibi cenſum,ſuiſque hæredibus acquirere verius eſſe oſtenditur.ibid. n.11.cum ſeqq.

Poſſeſſor rem acquirens,niſi ea intentione vt maioratui aggregetur,ſibi,& hæredibus ſuis quærit. ibid.n.12

Idem ſeruatur in redemptione cenſus facta per poſſeſſorem maioratus.ibid n.15.& n.14

Bona per poſſeſſorem maioratus quæſita non veniunt in reſtitutione maioratus,ſed ſuis hæredibus reſeruata ſunt.ibid.n.16

Niſi aliud a poſſeſſore maioratus acquirente expreſſis verbis dictum ſit.ibid. n.17.

Poſſeſſor maioratus poteſt redimendo cẽſum alium denuo ſub eiſdem hypothecis tertio,vel ſibi creare.ibid.n.18

Ludouic.Caſſanat.locus valde ſingularis in propoſito refertur, quo plurima ſcitu digniſſima cumulauit p.414 415.n.19.20.21.& 21.& 23.& 24

Poſſeſſor maioratus redimens cenſum, quantitas hæc non eſt vinculata, nec ex bonis maioratus. p.415.n.25

Poſſeſſor maioratus quoad bona ipſius poteſt repræſentare duplicem,& diuerſam perſonam propriam, & repræſentatiuam ipſius maioratus tanquam poſſeſſorem.ibid.n.26.cum ſeqq.

Poſſeſſor agens iure, & nomine maioratus non tenetur compenſare, quod ipſe debet ex perſona propria.ibid.n.31

Poſſeſſor maioratus agendo iure, & nomine maioratus,non attenditur, ſed ficta perſona maioratus repræſentata per poſſeſſorem.ibid.n.32

Quidquid agit perſona repræſentans videtur fieri à perſona repræſentata.ibid.n.33

Poſſeſſor maioratus propria pecunia redimens cenſum ſuper eo impoſitum repræſentat perſonam creditoris dimiſſi,cujus locum ſubintrat.ibidem, num.34

Quia non vt poſſeſſor, ſed tanquam ipſe contrahit, ad quod plurima iura ponderantur.ibid.

Poſſeſſor maioratus ſi emat vtile dominium ab emphyteuta maioratus eiuſdem vel ſibi donetur, vel alio diuerſo titulo acquirat, non conſolidatur cum maioratu,ſed ſibi, & ſuis hæredibus acquiritur, durante iure emphyteutico. pagin. 416. num.46

Vſufructuarius rei maioratus, ſi poſſeſſori donec vendat,aut renunciet vſumfructum ſibi acquirat poſſeſſor, vita vſufructuarij durante,& non conſolidatur cum maioratu.ibid.n.47

Poſſeſſor maioratus propria pecunia redimens cenſum ſuper eo impoſitum ſuis,& ſibi acquirit cenſum exigendum ex bonis maioratus.ibid.n.48

Poſſeſſor maioratus, vt ſibi quærat ius cenſus ſua pecunia redempti, & locum creditoris dimiſſi ſubintrat.,requiritur vt à primo creditore ſibi cedantur actiones, ante vel in ipſa ſolutione non aliter.ibid.n.49

Nam abſque hac ceſſione nihil acquiritur poſſeſſori maioratus,cum apud creditorem dimiſſum nulla actio primæua remaneat, quæ cedi poſſit.p.417. n.50.51.& 52

Poſſeſſor maioratus redimendo cenſum propria pecunia deficiente ceſſione ac ſubingreſſione nullum ius acquirit contra maioratum, qui ex hoc defectu libertatem acquiſiuit.ibid. n.55

Poteſt tamen ſortem principalem exigere ex bonis liberis ſui anteceſſoris,qui ex regia facultate cẽſum impoſuit.ibid.n.56.& 57

Poſſeſſor maioratus, qui ex facultate regia cenſum impoſuit ſuper maioratus,eiúſque hæredes tenẽtur ad redemptionem ipſius.ibid.n.58

Poſſeſſor maioratus redimens cenſum ſuper eo impoſitum,in dubio præſumitur propria pecunia,& non ipſius maioratus ſoluiſſe ibid.n.60

Ex quibus coniecturis inducatur potius ex pecunia maioratus quam ex propria ſoluiſſe poſſeſſorem. ibid.n.61.remiſſiuè.

Poſſeſſor maioratus propria pecunia redimens cenſum, & ſubintrans locum dimiſſi creditoris tanquam creditor admittitur ad concurſum formatum ſuper eodem maioratu.ibid.n.62

Et quibus caſibus hoc procedat declaratur. ibidem. n.63.& n.64

Poſſeſſor

Poſſeſſor maioratus promittens in argentea pecunia ſoluere redditus potuit vſque ad annum.ibidem, n.162. æruſam ſoluere ob æqualitatem æſtimationis extrinſecæ tunc exiſtentis.p..... n.54. 55. & 56

Poſſeſſor cum ab initio contractus potuit licitè argenteam pecuniam recipere abſque vlla ceſſatione maioratus damnum pati debet maioratus ſuperueniens,non creditor.ibid.n.57.& 58

Poſſeſſor,qui hodie pro mille contentis in facultate mille receptis in argentea moneta , tenetur pro exceſſu creditori, pro autem mille in æroſa moneta tenetur maioratus.ibid.n.62.cum ſeqq.

Hodie ſtante æqualitate valoris inter vtramque monetam , mediante pretio à lege taxato , an poſſeſſor virtute facultatis ad mille poſſit libere in argentea moneta mille recipere.p.424.num.69.&. ſeqq.

In poſſeſſore maioratus putatiuo duo reperiuntur impedimenta ad effectum alienandi,alterum perſonale,alterum reale.p.436.n.60.&ſeqq.

Poſſeſſor maioratus putatiuus alienando virtute facultatis dominium quod non habet , emptorem transferre non poteſt. ibid.n.65

Poſſeſſor putatiuus nunquam habere poteſt dominium,aut poſſeſſionem in bonis maioratus.p.437 num.68

Nec princeps vult per ſuam facultatem defectum domini ſupplere, quo caret poſſeſſor maioratus putatiuus.ibid.

Poſſeſſor duorum maioratuum,quos ſimul ex facultate obligat,licet teneat obligatio , ſiue maioratus,reſpectu tamen alieni non tenet.p.439.440. n.76.& 77.cum ſeqq.

Damnum quod contrahenti cum poſſeſſore maioratus putatiuo , ſiue non inueſtiganti conditionem eius cum quo contraxit imputatur.pag.446. n.120.& ſeqq.

Poſſeſſorem maioratus putatiuum,aut intruſum non poſſe alienare,vel obligare bona ipſius tenet expreſsè Gregorius Lopez ibid.num. 126. tenet Noguerol.ibid.

Grammaticus relatus.p.447.n.127

Tenuit Alexander.ibid.

Chriſtoph.de Paz.ibid.n.128

Item Molina affirmans facultatem ad alienandum maioratum non poſſe impetrari, niſi per verum maioratus dominium,& poſſeſſorem.ibid.

Recenſentur aliqui caſus in quibus ita declaratum fuit per concilium, & cancellarium Valliſoletanum.ibid.

Poſſeſſor maioratus propria pecunia redimens cenſum impoſitum ſuper eo,quando ius.& annuos redditus ſibi & hæredibus acquirat ſuper eodem maioratu.p.519.n.37

Poſſeſſor maioratus putatiuus nunquam fuit dominus,nec poſſeſſor.p.551.n.17

Poſſeſſor maioratus putatiuus nullo tempore potuit eſſe habilis ad alienandum. p. 553.n.31

Poſſeſſor maioratus titulo & poſſeſſore carens intruſus dicitur.ibid.n.33

Vt detentor eſt dumtaxat.ibid.

Succeſſor maioratus obtinens in tenuta iuſtus poſſeſſor eſt ex vi ſententiæ.p.555.n.51

Ad quem fructus pertinent maioratus.ib.& n.ſeqq.

Poſſeſſores maioratus ex ſola ſententia tenutæ fiunt legitimi adminiſtratores , & agunt , & conueniuntur pro rebus ad maioratum pertinentibus. p.557.n.72

Senatus pluries determinauit in fauorem poſſeſſoris tenutarij ſubuertentis cenſus impoſitos à poſſeſſore putatiuo victo etiam cum facultate regia.p.558.n.73

Poſſeſſor maioratus obtinens in tenuta iuſtus,& legitimus poſſeſſor eſt.ibid.n.74

Poſſeſſor ex ſententia tenutæ dum in proprietate non vincitur , dicitur dominus maioratus iuris præſumptione.p.559.n.79.& ſeqq.

Poſſeſſor maioratus,vt dicatur adminiſtrator, & vt poſſit agere,& vendicare bona ipſius ſufficit eſſe in poſſeſſione maioratus,ibid.n.82

Nec ei poteſt obiici defectus tituli,ibid.

Poſſeſſor maioratus ex ſola poſſeſſione præſumitur dominus,& poteſt agere,& conueniri pro rebus & iuribus maioratus.ibid.n.84

Poſſeſſor maioratus putatiuus poteſt exigere non obſtante exceptione defectus dominij.ibid.n. 85. & 86

Examinatur aſſertio Alba, Velaſ.dicentis poſſeſſorā maioratus tanquam adminiſtratori vendicanti rem emphyteuticam ob commiſſum poſſe obiici defectus dominij.ibid.n.87

Poſſeſſor maioratus putatiuus reputatus legitimus adminiſtrator pro iuribus dignitatis maioratus nomine, non ſuo agit , cui defectus dominij obſtare non poteſt.p.559.560.n.88. 89. & 90. cum ſeqq.

Ius poſſeſſoris maioratus diuerſum eſt à iure ſpectante ipſi maioratui.ibid.n.94

Poſſeſſor maioratus repræſentat perſonam fictam ipſius,& quidquid agit,videtur fieri à perſona repræſentata.ibid.n.95.& 96

Poſſeſſori agenti pro creditis maioratus non opponitur compenſatio eius , quod ipſe debet poſſeſſor.ibid.n.97

Poſſeſſore maioratus,vel dignitatis mortuo,non vacat poſſeſſio iurium ad eam ſpectantium , ſed penes perſonam fictam remanet.p.561.n.99

Poſſeſſori maioratus , vti adminiſtratori,rem maioratus vendicanti non obiicitur defectus dominij proprij,cum maneat dominium maioratus penes quem ſemper reſidet,& cuius nomine agitur. ibid.n.100.& 101

poſſeſſor maioratus obtinens in tenuta,dominus interim præſumitur ad agendum,& defendendum, nec attenditur quod poteſt vinci in proprietate, cum id ſit incertum, & pendens à futuro euentu, ibid.n.102.cum ſeqq.

Poſſeſſor maioratus, qui in tenuta obtinuit poteſt ſubuertere hypothecas , & credita impoſita à putatiuo poſſeſſore, victo etiam ex facultate regia. p.563.n.113

Nec impedit quod maioratus ab eo poſſit in proprietatis iudicio euinci,cum iudicetur dominus iuxta præſentem ſtatum.ibid.n.114.& ſeqq.

Poſſeſſor maioratus obtinens in tenuta,poteſt mouere actiones ſpectantes maioratui,verius eſt de iure.ibid.n.116

Poſſeſſori maioratus aſſerenti vltra ſummam facultatis fuiſſe mutuatum, incumbit onus probandi, p.567.n.1.& 2

Idem quando aſſerit mutuatum fuiſſe facultate completa,& conſumpta.ibid.

Poſſeſſor maioratus tanquam interpoſita perſona à fundatore pro emptione prædiorum,etiamſi proprio nomine emat,acquirit maioratuj. pag. 577. n.50.& ex n.42.cum ſeqq.

Poſſeſſor maioratuum acceptare intelligitur cum omnibus ſuis grauaminibus, conditionibus , & qualitatibus,p.578.n.65

Poſſeſſor maioratus, vel cohæredes an teneantur ſatiſfacere maioratui vel æquiualentis alienatæ.p.685.n.40

Poſſeſſor cenſum redimens, & ceſſionem non obtinuit contra maioratum,adhuc habet actionem negotiorum geſtorum contra hæredes anteceſſoris,qui cenſum impoſuit.p.708.n.44 & 45

Poſſeſſore maioratus mortuo, extingi iam cenſus ſuper fructibus eius impoſitus.ibid.num.20.cum multis ſeqq.

Poſſeſſore maioratus mortuo, ita ius ſuum extinguitur,ac ſi nunquam fuiſſet in mundo.p. 764. n.35.& 36. cum ſeqq.

Poſſeſſor maioratus pendente conditione impetrandæ facultatis poteſt pœnitere,& diſcedere à contractu ſuper bonis maioratus à ſe obligatis. p. 760.n.21.cum ſeqq.

Præiudicium.

Præiudicium ne inferatur crediteribus lex ſemper curat.p.51.n.35

Prælatio.

Penſionarius in fructibus beneficij penſione grauatis,an præfetatur creditoribus hypothecarij, & anterioribus.p.319.n.12.cum ſeqq.

Dominus proprietatis, & cenſuarius præferuntur in ipſa re emphyteutica,vel cenſuata pro penſionibus decurſis omnibus emphyteutæ,vel cenſualiſtæ creditoribus anterioribus.p.320.n.19

In re per debitorem acquiſita cum pacto, quod ſit, tertio hypothecata tertius præfertur omnibus creditoribus debitoris,ſic acquirentis.ibid.n.14. & ſeqq.

Prælationem creditoris impoſſibile eſt iudicem ſecure agnoſcere,niſi omnium ſimul creditorum iuribus viſis recognitis.p.25.n.7.& ſeqq.

Prælatio in vno ſolo cadere non poteſt, niſi cum alio detor concurſus.ibid.n.9.& 10

In diſpoſitione per quam vnus alteri præfertur eo ipſo incluſus etiam cenſetur , ob prælationem quæ in vno ſolo non cadit.ibid.

Creditor,qui alibi creditorem vicit in credito, non ex eo vicit in prælatione, de qua ſolum in concurſu inter ipſos creditores (quorum principaliter intereſt)diſceptatur.p.34.n.62.63.& 69

Prælationis ius eſt priuatiuè creditorum non communicabile debitori, qui de ea opponere non poteſt contra poſteriorem creditorem exigere volentem.ibid.n.64

In pœna pecuniaria partim parti applicata, partim fiſco,ſi debitor non ſit ſoluendo, pars fiſco præfertur.p.47.n.4.& 5

Et pro aliis ſimilibus prælationibus.

Vide *Fiſcus.*

prælatio ceſſa fiſco per creditores concurſus ad euitandam auocationem ad ipſum nullam patitur controuerſiam, creditum tamen ipſum illam admittit coram iudice fiſcl.pag.49.n.23.cum ſeqq. vide.p.48.ex n.18

prælationis ius & hypothecæ diſtractæ amittit credi or,qui citatus non comparet in concurſu,creditum autem ſuum minimè.pag. 61.n. 61. cum ſeqq.& p.59.n.3

Ad Prælationis & iurium creditorum cognitionem deſtinatum eſt iudicium concurſus.p.61.n.17. & ſequentibus

Id tamen eſt incidenter.ib.& n.ſeqq.

Creditores cambij præferuntur aliis creditoribus extra cambium contrahentibus.ibid.

Creditores ſocietatis præferuntur creditoribus ſocij.p.71.n.56.57.&.58

Conſignatarius primus præfertur ſecundo.cui poſtea eadem res fuit conſignata.p.80.n.46.& 47

Ceſſionarius prior præfertur ſecundo maximè,ſi ſit factus procurator in rē ſuam. ibid.n.48. & 49

Dominus rei indiſtinctè præfertur omnibus quibuſlibet creditoribus.pag.96.n.108.cum ſeqq.

Prælatio abſq; concurſu dari non poteſt,cum prælatio ſupponat concurſum ibid n.116

Creditor , qui prius ſententiam obtinuit an aliis quorum cauſæ pendent,præferatur.p.145.1.um. 3 & 5

Creditor qui præuenit in executione ſententiæ præ aliis ſimul latæ,an iſtis executionem non petentibus præferatur.ibid.n.7.& 8

Prælationis iudicium,inter creditores requirit viam ordinariam cum via executiua ſit illi impoſſibilis,deficiente inſtrumētu,ex quo cauſetur p.143. n.23.& ex n.21

Prælationis ius nec agendo,nec excipiendo poteſt debitor in iudicium concurſus deducere,cum ſit priuatiuum creditorum inter ſeipſos non communicabile debitori.ibid.n.23.& 24

Prælationis priuilegium in fauorem creditorum inter ſeipſos non debitoris introductum fuit.ib.

Prælatio non datur inter creditores perſonales,ſed ille præfertur in ſolutione qui prius obtinuit,& exequitur ſententiam.p.147.n.49

Quod ſecus eſt in iudicio concurſus vniuerſalis, cum ſimul in eadem ſententia omnes creditores graduentur.ibid.n.50

Creditores perſonales ex ſententia graduationis nō præferuntur aliis eiuſdem gradus, etiamſi prius exequantur ſententiam,ſed inter omnes diuidatur pro rata.ibid.n.51

Alimenta debitori, & aliis aſſignata in concurſu an præferantur quibuſlibet creditoribus,abunde p.201.n.81.cum ſeqq.

Cēſualiſta anterior præfertur pro decurſis omnibus creditoribus medio tempore contrahentibus & ante redditus cauſatos.ibid.num.94.& ſequentibus.

Petenti alimenta à debitore formante concurſum præferuntur omnes creditores & quare.pag.203 n.115.cum ſeqq.

Creditores ad alimenta etiam poſteriores præferuntur aliis quibuſlibet anterioribus ad ſola bona maioratus.p.223.n.3.& 4.& ſeqq.

Debitor, ſicut in alimentis ſibi in concurſu conſignatis præfertur omnibus ſuis creditoribus, ità pariter,& eius ceſſionatius.p.224.n.9

Prælationis priuilegium datum perſonæ propter cauſam tranſit in ceſſionarium.ibid.n.10

Prælatio creditorum ad alimenta reſtringitur , & coarctatur ad ſolam quantitatem eorum, ad alia vero debitoris bona creditores concurſus , illis præferuntur,ſicut & debitori alimentario præferebantur.ibid.n.11

Creditores inferiores plus offerentes pro bonis concurſus præferuntur anterioribus pretium currens offerentibus.p.375.n.10

Sicuti etiam præfertur extraneus plus offerens ib.

Inter ſocios , & cohæredes agentes de re communi diuidenda, plus offerens aliis præfertur cohæredibus. ibid. n. 11

Creditor inferior tunc præfertur poſterioribus plus offerens in bonis debitoris ſub haſtatis, pretium offert,& ſoluit non quando vult compenſare cum ſuo credito.p.378.n.50.& 51

Prælationis iuri poteſt creditor anterior renuntiare & alteri cedere.ibid.n.53

Prælationis exceptionem alteri creditori pertinentibus debitor opponere nequit creditori inferiori, ſiue creditum ab eo petenti. p.5.. n.56

Prælationis ius non eſt debitoris, ſed alienum nempe creditorum inter ſe ipſos, & ideo de illo non poteſt opponere poſteriori contra eum agenti. p.579. n. 68. & 59

De Prælationis iure competente creditori debitor diſponere non poteſt, nec ſubuertere alium eidem præponendo. ibid. n.60.

Prælationem inter ſe ipſos non poſſunt prætendere plures ſimul contrahentes eodem tempore, & eadem ſcriptura. p.595. n.134. & ex n.135

Nec etiam is, qui prius nominatus fuit in inſtrumento. ibid. n.136

Inter duos creditores eadem die contrahentes de quorum anterioritate non appareat, non datur prælatio, ſed pro rata omnes ſimul admittuntur. p.596 n.165

Fallit in creditore habente inſtrumentum cum die & hora, vt iſte præferatur alteri non habenti horam. ibid. n.166

Etiam contra dotem cuius inſtrumentum caret hora. ibid. n.167. cum ſeqq.

Creditores vnius apothecæ, ſeu tabernæ, an præferantur in ea creditoribus anterioribus contrahentibus intuitu alterius diuerſæ apothecæ, diſceptatur. p.479. n.68. vſque ad 75

Pactum appoſitum in ipſo initio acquiſitionis, vt res vendita vel donata debitori ſit tertio obligata, valet, & iſte tertius præfertur cæteris anterioribus creditoribus debitoris acquirentis. pag.495.496. num. 100. cum ſequentibus & ex num.115

Poteſt quis in re vendita vel donata pactum incontinenti apponere quod res ſit hypothecata vni creditori debitoris poſterioris vt aliis anterioribus præferatur. ibid. n.116.

Creditor prior cui obligata fuerunt bona maioratus ſub conditione impetrandæ facultatis an poſtea impetrata præferatur aliis medio tempore cum facultate contrahentibus. pag. 541. ex num.31. cum ſeqq. pag.538. & ex num.1. cum ſeqq.

Pluribus maioratus obligatus ſub conditione facultatis impetrandæ poſtea in omniū confirmationem impetrata ſimul prodeſt abſque alterius prioris prælatione. p.544.545. n.60.61.62. & 63

Pluribus vni poſt alium res obligata ſub conditione ſi debitor conſequatur dominium conditione complexa omnes ſimul & abſque prælatione admittuntur. p.545. n.64

Duobus vni poſt alium facta obligatio generalis in nouiter per debitorem quæſitis prior præfertur. p.565. n.65

Limita reſpectu fiſci. ibid. n.66

Quæ doctrina procedit quando prior obligatio fuit valida non ſi nulla ex defectu facultatis quæ poſtea impetrata omnes ſimul & eodem momento reualidat hypothecas. ibid. n.67

Dominus rei præfertur quibuſlibet creditoribus hypothecariis & priuilegiatis. p.574. n.14

Dominium rei venditæ ſi tranſlatum non fuit in emptorem, venditor pro re vendita præfertur quibuſlibet emptoris creditoribus. ibid. n. 15

Secus ſi dominium in emptorem tranſlatum fuerit. p.575. n.16

Præfertur maioratus omnibus poſſeſſoris creditoribus in re empta per poſſeſſorem, & pecunia maioratus deſtinata ad emptionem prædiorum pag.198.199. num.54.55.56. & ſeqq. & ex n. 42. cum ſeqq.

Concurrentibus locatore pro mercede tacitæ reconductionis, & creditoribus contrahentibus cum conductore ante eam vter præferuntur in hypotheca. p.607. n.68

Locator pro ſuis omnibus annuis penſionibus præfertur creditori poſtea contrahenti cum conductore ante decurſas penſiones. ibid. n.70

Creditor cenſualiſta pro ſorte, & vſuris præfertur creditori poſtea contrahentium cum eodem debitore ante cauſatos reditus & vſuras. ibidem, num.70

Si debitor ſimul, & creditor qui ſibi hypothecatum habet quod ipſe debet an in eo præferatur aliis creditoribus anterioribus. pag.610. ex numer.8

Partem affirmatiuam vt omnibus præferatur qui teneant. ibid. n.9. & ſeqq.

Prælatio cauſata ab hypotheca, ac extincta reſoluitur. p.611.613. n.19. n.46. & 47

Prælatio fideiuſſoris non conſideratur à tempore quo ſoluit ſed à tempore obligationis ad quam ſolutio retrotrahitur. pag.627.626. num.41. n.29. & 31

Creditor omnes prælationis cauſas in iudicium deduceris ſi aliquas non proſequatur an poſt ſententiam graduationis poſſit eas proſequi rei iudicatæ exceptione non obſtante. pagin. 636. num.35

Affirmatiua ſententia proponitur. ibidem. num.36. & ſeqq.

Prælationis ius cuius virtute reuocatoria competit anteriori, & perſonali & non communicabile debitori. p.708. n.58

Prælatio cum tacita hypotheca competit adminiſtratori in bonis concurſus pro reliquis ex calculo reſultantibus. pag.712. ex n.11. cum ſequentibus.

Prælationis priuilegium de quo in lege interdum procedit non ſolum in eo qui immediate creditor eſt adminiſtrationis ſed etiam in tertio mutuante pro adminiſtrationis conſeruatione. p.713. n.23. cum ſeqq.

Circa prælationem in exigendo controuerſiæ creditorum precipuè verſantur. p.721. n.10

De Prælationis iure competente creditori debitor diſponere nequit, nec ſubuertere alterum ei præferendo. p.739. n.4

Prælationis ius eſt priuatiuum creditorum non communicabile debitori, & ideo nequit de prælatione anterioris opponere inferiori exigenti ſecum creditum. ibid n.5

Prælatio ceſſa per anteriorem poſteriori creditori multum diſtat à ceſſione quæ per primum fit poſteriori vel tertio ſoluenti, pag.750. num. 44. 45. & ſeqq.

Prælationem licet cēdat creditor anterior, creditor hypothecarius adhuc remanet. ibid. n.46. cū ſeq.

Prælationem qui alteri cedat manet creditor hypothecarius. ibid. n.48. & ſeqq.

Prælatio cedi poteſt manente credito & hypotheca. p.750.751. n.54.55

Creditor inferior cui anterior conſenſum ſuper hypothecam accommodauit huic ordinem exactionis tacitè renuncianti præfertur. p.751. n.56

Per conceſſum ſpecificum creditor non admittit ius hypothecæ quoad omnes, licet ius prælationis quoad intermedios ac tertium admittat. p. 751 num.57

Creditor poſterior cui anterior prælationem ſuam ceſſit non ſolum ei, verùm & omnibus intermediis præfertur. ibid.n.59
Et inter eos fit reciproca transformatio & graduum permutatio vltimo in locum prioris, & priore in locum vltimi ſubrogato. ibid.n.60
Saluo & intacto manente iure intermediorum creditorum ibid.60
Prælationem cedens creditor anteriori inferiori licet maneat hypothecarius non exigit immediatè poſſeſſionarium.ibid.n.61
Sed poſt omnes intermedios creditores.ibid.n.62
Creditor tot gradus deſcendit quot inferior cum ceſſit prælationem. ibid.n.63.& 64
Creditor anterior licet inferiori ceſſerit prælationem & tempus anterius, non tamen tempus ſubſequens.ibid.n.65
Creditor qui prælationem cedit inferiori non deſerit eſſe creditor hypothecarius quoad debitorem tertium poſſeſſorem & alios poſt ceſſionem contrahentes.p.751.752.n.66.67.68.& 69
Per prælationem ceſſam inferiori creditori, ſolus anterior præiudicatur, non creditores intermedij quorum gradus non variatur, pag.752.n.70. 71.72
Prælationis ius receptum ab inferiori creditore coarctatur ad ius quod habet anterior cedens.ibid, num.73
Prælationis ceſſio reſtringitur ad quantitatem pecuniæ debitæ anteriori cedenti & non amplius. ibid.n.74
Inferior cui prælatio ab anteriori ceditur duplicem habet hypothecam proprio & alieno nomine, & in quo ceſſio fuerit inefficax ſuppletur per ius proprium.ibid.n.75
Creditor inferior ſi virtute prælationis ceſſæ ſuum etiam creditum inferioris gradus exegerit notum faceret præiudicium intermediis. ibid.n.79
Creditor anterior pro docientos, qui prælationem ceſſit inferiori pro ciento creditori necnon iſte & intermedij creditores quo ordine erunt graduandi.ib.n.81.cum ſeqq.
Inferior pro rata prælationis ceſſæ aſcendit priorem gradum æqualiter cum anteriore cedente & pro ſuo retrò concurrente poſtpoſitis intermediis.ibid.
Anterior poſt prælationem ceſſam limitatam retinet ſuum proprium gradum pro quantitate crediti ſibi remanente.ibid.n.82
Et concurrit pro rata in eodem gradu cum inferiore cui ceſſit prælationem limitatam. ibid. & n.ſeqq.
Anterior qui ſolam prælationem ceſſit pro parte ſui crediti pro ea poſtponitur intermediis creditoribus.p.753.n.85
Prælatio ceſſa inferiori iſtum anteponit omnibus creditoribus intermediis.p.754.n.101
Et poſt eum intermediis anteriori cedenti præferuntur.ibid.n.102
Prælationis ceſſio ſub conditione vt cedens immediatè exigat, ſi intermedij creditores renuunt euaneſcit.ibid.n.100.106.& ſeqq.
Super Prælatione ſententia lata inter anteriorem & poſteriorem creditorum non præiudicat intermediis.ibid.n.104
Prælatio non cadit in vnico, ſed inter plures cõcurrentes.p.773.n.53.& ſeq.& p.769.n.41.cum ſeqq.
Ad prælationem hypothecæ non tempus mandati ſed tempus obligationis attenditur.p.247.n.9.& ex num.t
Prælationem & anterioritatem conſeruat pignus iterum repetitum in obligatione nouante.p.753. n.92.cum ſeqq.

Prælatus.

Vide *Abbas, Monachus.*
Prælatos putatiuus etiam communiter reputatos verus, nunquam poteſt alienare vel hypothecare p.555.n.42
Prælato putatiuo rectè fit ſolutio fructuum eique præſtatur obedientia.p.558.559.n.76.77. & 78
Prælatus cuius titulus contra peruertitur, poteſt exercere quæ pertinent dignitati cuius dicitur adminiſtrator.p.559.n.78
Commiſſio impetrata ſuper rebus prælaturæ, vel Eccleſiæ non expirat morte Prælati contra quem fuit impetrata, ſed continuatur in ſucceſſorem repræſentantem prælaturam.p.561.n.100 & 101

Præſcriptio.

Præſcriptionem competentem debitori poſſunt creditores obiicere tertio vendicanti rem debitoris.p.306.n.14
Præſcriptionem poſſunt obiicere creditores contra alium creditorem circa creditum, vel hypothecam.ibid.n.16
Præſcriptio contra debitorem an poſſit incipere pendente concurſu diſceptatur. ibid.ex num.25. cum ſeqq.
Præſcriptio non currit impedito agere. pag. 307. num. 26
Præſcriptionem contra debitorem concurſu pendente, initium aſſumere non poſſe, oſtenditur. ibid.n.28. cum ſeqq.
Cui prohibita eſt alienatio, prohibetur præſcriptionem pati.ibid.n.28
Præſcriptio non poteſt incipere, nec currere contra eum, cui eſt prohibita alienatio.ibid.n.29. & ſeqq.
Præſcriptio legitimè cœpta contra debitorem ante concurſum cauſatum an inſinuari, & perfici poſſit concurſo pendente.p.308.n.42
Præſcriptio cœpta ante prohibitionem alienationis, perficitur prohibitione ſuperueniente.ibid. num.43
Præſcriptio legitima currit contra poſſeſſorem maioratus.p.309.n.44
Præſcriptio immemorabilis requiritur contra ſucceſſores omnes maioratus.ibid.n.45
Præſcriptio legitimè inchoata contra fundatorem maioratus tempore ordinario perficitur contra omnes ſucceſſores prohibitione alienationis interim ſuperueniente non obſtante. ibidem, numero 46
Maioratus reuocabilis nihil obſtat præſcriptioni cœptæ tempore fundatoris.ibid.n. 47
Præſcriptio cœpta contra laicum non perficitur tempore ordinario contra Eccleſiam ſucceſſorem, ſed quadragenaria requiritur.ibid.n.48
Præſcriptionem cœptam ante concurſum creditorum, non perfici concurſu pendente, verius oſtenditur.ibid.n.49
Præſcriptio contra debitorem cœpta requirit ſcientiam creditorum qui ex concurſo nouum ius & intereſſe quæſierunt quibus ob probabilem ignorantiam reſtitutio conceditur.ibid.n.50
Præſcriptio exceptionis non numeratæ pecuniæ contra debitorem non præiudicat creditoribus ignorantibus ſeu abſentibus, quibus reſtitutio conceditur. ibid.n.51
Etiamſi creditores contraxerint cœpta iam præſcriptione contra debitorem. ibid.n.52

Præſcriptio rei hypothecæ contra debitorem non præiudicat creditori in hypotheca, quæ tranſit in præſcribendum. p. 309 310. n. 53. & 54
Creditores, ac tertij poſſeſſores ad concurſum citati non proſequuntur præſcriptionem per litem motam interruptam. p. 310. n. 55.
Præſcriptio inchoata quomodo interrumpatur, & quod per actus iudiciales, non per extraiudiciales interrumpatur. ibid. n. 56. remiſſiuè.
Præſcriptio viæ executiuæ per quem iudicij actum interrumpatur. ibid. n. 57
De præſcriptione etiam immemoriali deducitur tempus litis pendentis. ibid. n. 58
Caſus de facto circa præſcriptionem continuatam pendente concurſu proponitur. ibid. n. 60
Præſcriptio interrupta per litis conteſtationem continuatur poſt rem iudicatam in fauorem præſcribentis. ibid. n. 59
Præſcriptio quadragenaria cum titulo ſufficit ad reducendum bona libera ad maioratum. ibidem, num. 61
Præſcriptio quadragenaria cum titulo non ſufficit quando agitur de extrahendis, & præſcribendis bonis maioratus, ibid. n. 62
In reducendis bonis liberis ad maioratus vinculum nulla adeſt iuris, vel fundatoris prohibitio, nec is contra quem præſcribitur prohibetur alienare. ibid. n. 63.
Secus contra. p. 311. n. 64
Præſcriptio per mille annos excluditur à cenſu iniuſte creato, quia ſemper quod apparet de iniuſtò principio, præſcriptio etiam immemorialis excluditur. ibid. n. 66
Regula non valenti agere non currit præſcriptio, explicatur. p. 63. n. 37.
Præſcriptio non poteſt effici vt ex bonis maioratus præſtet alimenta poſſeſſor deſcendentibus quibus præſcriptione ceſſante, non tenebatur. p. 205. num. 144
Non præſcribit putatiuus poſſeſſor maioratus, nec ſuos facit fructus nec ſua poſſeſſio, ſeu detentatio aliquos iuris effectus producit, pagin. 186. n. 41. 42
Præſcriptionem impedit compenſationis exceptio, & eius initio opponitur. p. 241. n. 24
A præſcriptione tutus eſt qui compenſationis exceptionem habet. p. 613. n. 52
Præſcriptio in negligentia domini fundatur qua ceſſante præſcriptio ceſſat. ibid. n. 53
Præſcriptio contra principalem debitorem non obſtat tertio creditori in hypotheca. ib. n. 54
Præſcriptio actionem, & obligationem excludit ab exceptionibus. p. 649. n. 192
Præſcriptionis exceptio ſi expreſsè non apponatur ſequi poteſt præſcribentis condemnatio. ibidem, num. 93
Præſcriptio non datur vbi non eſt datio quæ præſcribi poſſit. p. 654. n. 29. 30. & ſeqq.
Præſcribi rem vel vſucapi qui patitur, ipſam alienare videtur. p. 742. n. 45
Præſcriptio rei hypothecatæ quam paſſus eſt debitor non præiudicat iuri creditoris. ibid. n. 46
In præſcriptione hypothecæ ſeparata eſt quæſtio pignoris ab intentione domini. ibid. n. 47
Præſcriptio ſicut, & quælibet rei alienatio non infringit ius hypothecæ quam comitatur quocumque vadat. ibid. n. 48.
In præſcribentem rem tranſit ius hypothecæ, cum acquiſita intelligatur titulo præſcriptionis. ibid. num. 49

Præſumptio

Res eius eſſe præſumitur apud quem inuenitur, quouſque per rem iudicatam vincatur. p. 95. n. 103
Poſſeſſor rei, illius dominus præſumitur, donec contrarium probetur. ibid. n. 104
Quilibet de iure præſumitur eſſe ſoluendo. p. 188. num. 69
Præſumitur hæreditatem eſſe ſoluendo, & hæredi contrarium aſſerenti incumbit onus probandi. ibid. n. 70
Præſumitur, quilibet eſſe ſoluendo, & contrarium affirmanti incumbit onus probandi. p. 445. n. 117 & 118
Præſumitur in dubio pro actus validitate, & ſubſiſtentia. p. 567. n. 9. & ex n. 5. & ſeqq.
Ex duobus factis de quorum anterioritate non apparet, ſemper præſumitur præceſſiſſe quod facit actum valere. ibid. n. 10. & ſeqq.
Nemo præſumitur eligere viam per quam iudicium ſuum ſubuertatur. ibid. n. 11
Facultas ad alienandum, & alienatio ipſa, ſi in eadem die celebrentur, de quarum anterioritate non apparet præſumitur facultatem præceſſiſſe p. 568. n. 25
Maximè ſi ipſa alienatione annuntietur facultas, & licentia, quæ ob id præcisè præſumitur. ibid. num. 26
Præſumitur in dubio actus ſimpliciter geſtus nomine proprio, potius quam alieno. p. 577. n. 45
Fallit in eo, qui tenetur alteri emere qui in dubio præſumitur emere alteri. ibid. n. 46. & n. ſeqq.
Deſtinatio pecuniæ, & obligatio emendi facit ceſſare præſumptionem, quod quis videatur potius ſibi, quam domino pecuniæ emere. p. 578. n. 67. 68. & 69
Præſumitur adminiſtrator ſolutus qui ſibi ſatisfacere integrè potuit. p. 246. n. 22. 23. & 24
Quæ præſumptio tamdiu durat, quamdiu adminiſtrator non reddat rationem adminiſtrationis. ibid. n. 25

Pretium.

Pretium rei venditæ, qui exigit approbare venditionem cenſetur. p. 429. n. 50
De pretio fides habita quando dicatur vel non, etiam re tradita emptori. p. 575. n. 17. remiſſiuè.
Pretium non ſuccedit loco rei, nec res empta loco pretij. ibid. n. 23
Idem eſt pretium rei tradere venditori vel alteri eius iuſſu. p. 667. n. 107
Si ex pretio rei ſubhaſtatæ non priores creditores ſed poſteriores fuerunt ſoluti, an emptor illis teneatur. p. 717. n. 18
Negatiua ſententia abſoluta. ibid. contraria opinio abſoluta refertur. ibid. n. 19
Diſtinguens refertur. ibid. ex n. 20
Venditate vt ex pretio ſoluatur creditor ſi pretium ei tradatur, ſed euinci poteſt non liberatur debitor. p. 735. n. 20

Præuentio, Præuentiuum.

Præuentione iudicis Eccleſiaſtici, & præuentione iudicis ſæcularis, concurrentibus eadem die, de quorum anterioritate non apparet, præſumitur pro præuentione ſæcularis. p. 396. n. 171

Princeps.

Vide *Facultas, Aſſenſus.*
A Principe ſuppleri nequit conſenſus ad actum neceſſarius, cum ſit de iure naturali. & gentium. p. 291. n. 15
Principis humana poteſtas non extenditur ad ſubmittendum contractus inter partes. ibid. n. 16

Principi decus non ſubiicir contractus.ibid.

Princeps non habet poteſtatem infringendi contractus à ſe geſtos cum ſubdito.ib.n.17

Ratione conſenſus,qui eſt de iure naturali, & gentium.ibid.

A principe reſcripta emanata infringentia contractus inter partes non valent.ibid.

Nec etiã de plenitudine poteſtatis poteſt princeps contractum reuocare.ibid.

Nec clauſula,non obſtante pacto operatur derogationem contractos firmatr conſeoſu partium.ib. num.17

Principi eſt facienda relatio eorum omnium , quæ ipſum poſſunt dubium, & difficilem reddere ad concedendum,vel non ita facile concedendum. p.296.n.46.& 49

Princeps contra pacta,& conuentiones contrahentium diſpenſare non poteſt.ibid.n.51

Princeps caret poteſtate infringendi contractus initos inter partes,& altera in vita diſpenſandi,ibid num.55

Principis aſſertioni ſtandum erit. pag.299. num.8. & ſeqq

Principis aſſertioni , quod quis ſit procurator alterius,ſtatur,etiam quod de mandato aliter non appareat.ibid.n.9.& 10

Principis aſſertionem in grarla pro parte tua.P.poſſeſſoris talis maioratus, nihil probare pro eius parte fuiſſe impetratam, aliunde non conſtito, verius reſoluitur.p.300.ex n.11.cum ſeqq.

Principis aſſertio in graue præiudicium tertij nihil probat.ibid.n.12.

Principis aſſertio atteſtantis de facto alieno nihil probat.ibid.

Princeps non fundans in aſſertione ſua , ſed per enunciatiuam de illa loquitur aſſertio non probat.ibid.n.14

Clement.I.de probationibus multas patitur fallentias.ibid.n.15.remiſſiuè.

Principis verba aſſertiua non probant in iis,in quibus ipſe diſponere non poteſt provt de alterius conſenſu.p.301.n.22

Etſi adſint clauſulæ.de plenitudine poteſtatis ex certa ſcientia.& motu proprio.ibid. n.23.& 24

Princeps quãdo alicui certos iudices priuatiuè concedit non adimit facultatem prorogandi alterius iuriſdictionem.p.53.n.58.59.& 60

Princeps,qui conceſſit facultatem ad certam quantitatem ſuper duobus maioratibus non habuit intentionem totam cuilibet grauare,ſed ratam proportionabilem fructibus cuiuſlibet. p.466. n. 13. & 14

Princeps ſi ſciret alium maioratum eſſe alienum, & iniuſtè poſſeſſum ab impetrante facultatem , illum non grauaret in præiudicium veri ſucceſſoris.p.466.n.15

In principe concedente facultatem ad alienanda bona maioratus deficit intentio diſponendi de alieno,inuito domino.ibid.n 16

Princeps imponens onus cenſus ,habito reſpectu ad duos maioratus,vno deficiente iniquum foret alterum ſuſtinere totum pondus.ibid.n.17

Princeps onerando duos maioratus ab impetrante poſſeſſos, ſi ſciret vnum pro tempore liberum manſurum,non concederet facultatem in tanta quantitate ſuper ſolo.vno.pag.467. num.20. & ſeqq.

A principis intentione regulantur facultates conceſſæ,ad alienandum,ſeu hypothecandum. ibid. num.21

Principi ſi fuiſſet facta narratio,vnum maioratum fore alienum,& liberum à cenſu manſurum,non concederet facultatem in tanta quantitate ſuper alio.ibid.n.30.& 31.& ſeqq.

In principe defectus intentionis vitiat gratiam. p.468.n.35

In principe defectũ intentionis non tollit clauſula motu proprio,nec operatur contra præſumptam, aut veroſimilem intentionem principis.ib.n.36. & ſeqq.

Principi an ſit facienda relatio clauſularum pœnalium & prohibitarum impetrandæ facultatis , & ea vtendi ,p.258.ex n.1.cum ſeqq. ibid. & ex n. 15.cum ſeqq.

Princeps ſupplere non poteſt conſenſum partis,qui eſt de iure naturali.p.538.n.72

Priuilegium,Priuilegiatus.

Priuilegio non vtitur fiſcus vbi non reperitur ſpecialiter à iure priuilegiatus.p 47.n.11

Priuilegij cauſa ceſſante, ceſſat priuilegium. p. 48. num.21

Priuilegium ſemper interpretandum vt minus lædat.p....n.36

Priuilegio miſerabilium perſonarum gaudet creditor cedens bonis.ibid.n.43

Priuilegium habent miſerabiles perſonæ & ne extra ſuum territorium conueniantur.ibid.n.45

Priuilegiatus contra pariter priuilegiatum ſuo non vtitur priuilegio.ibid.n.46

Priuilegium miſerabilium tanquam clauſum in corpore iuris fortius eſt priuilegio ſcholarum.pag.52 n.47.& 48

Priuilegium miſerabilium ſpecialem derogationem appetit.ibid.n.48

Priuilegium miſerabilium expreſſè & litteraliter non reperitur derogatum per Bullas Apoſt. nec leges regias.ibid.n.49

Priuilegium ciuitatibus conceſſum, ne earum cauſæ alibi quam in proprio foro moueantur , non ideo derogat miſerabilium ſpecialiter conceſſo. ibid.n.53

Priuilegia fori omnia contemnit concurſus vniuerſalis.p.51.52.ex n.64.& 39.cum ſeqq.

Priuilegium fiſci vberius eſt priuilegio ſcholarum. ibid.n.55

Per priuilegium ſuperueniens non mutatur forus prioris iudicis.p.55.n.79.& ſeqq.

Priuilegio ſuo pupillus non iuuatur ſuccedens maiori cepta iam lite.ibid.n.81.

Diſtinctio inter priuilegium ſuperueniens , lite mota,motu proprio , vel ad inſtantiam priuilegiati, reiicitur quoad mutationem fori.ib.n.84.& 85.

Priuilegium prælationis non eſt communicabile debitori, in cuius fauorem non fuit introductum ſed creditorum.p 143.n.23.& 24

Priuilegium.,l. milites , ff. de iudicata ne miles conueniatur vltra quam facere poſſit,ſolum comprehendit milites armatæ militiæ.p.109.n.52. & ſeqq.

Priuilegium nequis conueniatur vltra quam facere poteſt perſonaliſſimum eſt,& illi proficit tam in primo quam in ſecundo concurſu ſuper alimentis,formato.p.22 ex n.26.cum ſeqq.

Priuilegium prælationis datum perſonæ propter cauſam tranſit in ceſſionarium. .124.ex num. 9. cum ſeqq.

Priuilegium ſpeciale habet concurſus admittendi nouum licitatorem afferentem meliorem conditionem ſubhaſtatione peracta.p.367.ex n.3 .cum ſeqq.

Priuilegium reſtitutionis conceſſum minori, an extendatur ad bona ſui debitoris, pro admittendo nouo licitatore. p.367.n.38.& ſeqq.

Priuilegium conceſſum Eccleſiæ S.Franciſci, ſi ibidem dax ſiat Eccleſiæ S. Franciſci vitiatur, ſi non appareat de qua ſenſerit princeps p.419.n.7.& ſeqq.

Priuilegia conceſſa à principe potius perſonalia, quam realia præſumuntur, & ideo nec tranſibilia. p.460.n.101.cum ſeqq.

Priuilegium & qualitates contractus nouati, quando influant, & traſeant in contractum nouantem.p.732.n.104.& p.731.num.84.cum pluribus ſeqq.

Probatio.

Probandi onus incumbit aſſerenti bona eſſe ſoluendo. p 187.188.n.68.69.& ſeqq.

Poſteriori creditori (à quo per priorem pecunia ſoluta auocatur) aſſerenti alia bona eſſe debitoris incumbit onus probandi.p.188.n.71

Probandi onus incumbit alleganti mutuatum fuiſſe vltra quantitatem permiſſam à facultate regià p.391.n.108

Idem eſt in aſſerente facultatem eſſe conſumptam tempore mutui, quod probare tenetur & oſtendere priori obligationes factas fuiſſe virtute eiuſdem obligationis. ibid. n. 109

Secus, quando ex eadem facultate & contractu ſimul exhibitis apparet de exceſſu, vel non exceſſu.ibid.n.110

Probandi onus incumbit aſſerenti alienationes fuiſſe factas vltra modum & facultates, & quantitatem.ibid.n.111

Probatio actus æquiuoci, qui vni & alteri poteſt adaptari nihil relenat.2.p.c.9.n.9

Si vna pars fundi ſit vetita, & altera permiſſa paſculari, non ſufficit probare paſculum in fundo, niſi probetur in parte vetita. ibid.

Idem in tempore, ſi vna pars menſis ſit vetita, & altera permiſſa paſculari non ſufficiet probatum paſculum in tali menſe.ibid.

Onus probandi alia bona libera ſtare, vt perueniatur, ad maioratum obligatum an creditori, an poſſeſſori maioratus incumbat.p.351.n.111

Procurator.

Vide *Mandatum.*

Geſta cum Procuratore reuocato valent non intimata reuocatione ſecum contrahenti.p.293.n.29

Procuratore ſemel per ſententiam declarato legitimo amplius de mandato diſceptandum non eſt.p.185.n.28

Procuratore in rem propriam, & Domino concurrentibus in petendo debitum, procurator præfertur.p.215.n.70

Procurator in rem propriam reuocari non poteſt à mandante. ibid. n.74

Nec etiam re integra.ibid.n.75

Procuratori reuocato rectè ſoluit debitor cum quo contraxit ignarus reuocationis.p.238.num.108.& 109

Procurator reuocatus nequit in iudicio agere ob defectum p.236.n.10

Procurator conſtitutus ab impubere cum patris conſenſu adueniente pubertate reuocatus cenſetur.p.241.n.17

Procurator aduocatus conſtituti ab adminiſtratore concurſus ſi ab adminiſtratione remoueatur reuocati cenſentur.p.241.n.24 & 27

Procuratori falliti & decocti ſolutio facta, an valeat & liberet debitorem.ibid.n.27.& ſeqq.

Emens à procuratore non viſo mandato in mala fide eſt.& non præſcribit.p 384.n.27.28 & 29

Contrahens cum alio nomine alieno in culpa eſt non petendo, ſiue oſtendere mandatum, aut tutelæ inſtrumentum & in mala fide, & dolo eſt, nec lucratur fructus.p.385.n.30.& 31

Procurator ſimpliciter conſtitutus ad fideiubendum poteſt renunciare beneficium cedendarum.p.421.n.16.& 17

Procurator ad vendendum poteſt Dominum obligare ad euictionem.ibid.n.28

Procurator ad mutuum accipiendum poteſt ad cambium & intereſſe mutuum accipere.ibidem.num.19

Contrahens non ſimpliciter, ſed adiecto nomine procuratorio, non nomine proprio ſed alieno contraxiſſe intelligitur.p.340.n.12

Concurrentibus creditoribus procuratoris qui pecunias exactas alicui libero dedit & creditoribus Domini ad illud lucrum quales præferantur.p.533.n.1. cum ſeqq.

Procurator ad credendum Titio pecunias ſine vſuris, & is ſub vſuris mutuauerit, eas Domino reſtituit.ibid.n.3

Procurator ad vendendam rem certo pretio ſi in plus vendat, an illud plus ſimul reſtituat. ibid. num.4

Vbi vna opinio refertur, contraria adducitur. ibid. n.5.& 6

Opinio diſtinguens verior & ſequenda refertur. p.534.n.7.& 8

Lucrum ex induſtria procuratoris, vel hæredis adquiſitum licèt ex cauſa hæreditatis ſuum facit. ibid.n. 9

Procuratori pertinere lucrum ex pecunia exacta proueniens.& ſufficere eam Domino reſtituere, qui ſimpliciter teneant.p.535.n.22. & 23

Procedit quando procurator ſuo nomine & periculo pecunias exactas lucro dedit. ibidem, num.24

In dubio ſub nomine procuratoris & periculo præſumitur emere ex pecunia aliena & lucro ponere.ibid.n.25

Procurator ad vendendum certo pretio ſi in plus vendat periculo ſuo illud plus ſibi adquirit.ibid. num.27

Procurator ad exigendum ſi pecunias lucro dedit nomine & mandato Domini, huic lucrum pertinet.ibid.n.28

Secus ſi nomine Domini, periculo tamen ſuo pecunias ſub vſuris dederit procurator.ibid. n. 29

Procurator tradendo altri ſub lucro pecunias exactas, non ſuo ſed nomine Domini, huic quæritur. ibid.n.30

Lucrum pecuniæ exactæ quando procuratori pertineat aut quando Domino adducitur, Rotæ deciſio p.536.n.34.vſque ad 38

Creditores procuratoris lucrum conſequentis ex pecunia exacta, ius habent ad illud.ibid.num.38. & 39

Procurator duo diuerſa habens mandata, videtur illius virtute contrahere, quo vſus fuit.p.570.n.47.& p.569.n.32.cum ſeqq.

Et ex mandato etiam inutili, quo vſus fuit contractus regulatur quamuis corruat. p.570.n.48

Tanquam procurator debitoris vendit creditor pignus iure creditoris p.596.n.46.& 47

Procurator creditoris non poteſt renunciare iuri hypothecæ abſque ſpeciali mandato pagin.665. num.81

Procurator, inſtitor, & ſimiles regulariter de ſuo non tenentur.p.706.n.13

Teneotur tamen de ſuo excedendo mandatum, quia exceſſu ſe obligari intelliguntur.p.705.n.4

Procurator ad vendendum excedens fines mandati tenetur reſpectu exceſſus.p.706.num. 15. & ſequentibus.

Procurator abſque ſufficienti mandato ſi obligat rem domini, poſtea dominus eandem alteri obliget, qui tandem obligationem procuratoris ratam habet, non præiudicat ſecundo. pagin. 739. num.8

Procuratores creditorum non habentes ſpeciale mandatum non poſſunt conſentire, vt adminiſtratio concurſus detur debitori, vni creditori offerentibus gratis adminiſtrare, ſed requiritur creditorum perſonalis citatio, & conſenſus. p. 138.n.59.& p.114.n.18

Producens ſcripturas.

Vide *Inſtrumentum.*

Promiſſio.

Secunda eiuſdem quantitatis nouatio dicitur accumulatiua, non extinctiua.p.731.ex num.87.& ex n.84.cum ſeqq.

Promiſſio accedens obligationi eam non alterat nec naturam mutat.ibid.

Promiſſionis plures eiuſdem ſummæ, & ex eadem cauſa nouationem non conducunt, ſed confirmationem.ibid.num.89.90.91.& 92.cum ſequentibus.

Promiſſio hæredis ſoluendi legata, & credita hæreditatis non alterat priorem obligationem, ſed ad eam reducitur, & intelligitur iuxta inuentarium. ibid.n.93

Bis, qui idem promittit ſemel tantum tenetur cum ex prima promiſſione agitur non ex ſecunda. ibid.num.100

Declara, vt p.732.n.101.& n.102

Promittens vxorem tenuneiaturam legitimæ patris ſatisfacere, ſi de facto renunciet licet ex alio capite renunciatio ſit inefficax, qui dixerint.p.733. n.5.&6

Promiſſio interpretanda ſi erit iuxta finem ad quem fuit principaliter ordinata.p.734.n.12

Promittens minorem ratificaturum non ſatisfacit per ratificationem factam à minore decreto iudicium deficiente.ibid.n.13

Promittens vxorem nuptam ratificaturam non ſatisfacit, ſi ratificet, deficiente licentia viri.ibid. num.14.& 15

Proprietas.

Proprietas earum rerum, quæ vſu conſumuntur, quotidie alienari, & pedetentim conſumi, neceſſe eſt.p.220.& 221.num.31.& ex num. 21. cum ſeqq.

Prohibitio, Prohibitum.

Vide *Alienatio.*

Adminiſtrator quilibet prohibetur emere rem adminiſtrationis.p.121.ex n.1.cum ſeqq.

Prohibitio reſtricta ad certos caſus, & perſonas, illa non egreditur. p.123.n.16

Prohibitum quod non reperitur, permiſſum cenſetur.ibid.n.17

Interpretatio eſt facienda, vt actus ſit permiſſus, quando non reperitur expreſsè prohibitus.p.124 num.18

Prohibetur fideiuſſor emere bona debitoris, non verò aduerſus eum recipere ceſſionem.ibid.

Quod vna via prohibetur alicui ad id alia non admittitur, p.241.& 242.n.10 22.& 23

Prohibitio nulla inducitur, niſi in caſibus à iure expreſſis.p.618.n.12

Res quæ ſemel prohibitionem euaſit ſempet remanet libera.ibid.n.14.& 15.cum ſeqq.

Quæ per ſe prohibita ſunt alienari tranſeunt cum vniuerſitate bonorum.p.689.n.4.& ex n.1

Prohibitus alienare, non prohibetur cedere, donare, aut vendere commoditates, & fructus ex re prohibita producendos ſua vita durante.p.761. n.14.& ex n.1.cum ſeqq.

Prohibitum ſi eſt vna pars fundi, & altera permiſſa, non ſufficit probare, quod quis ingreſſus fuit fundum niſi probetur ingreſſus in partem vetitam.p.419.n 8

Idem eſt in tempore ſi pars menſis ſit prohibita paſeulari, & pars permiſſa non ſufficit probare paſeulationem in menſe. ibid.

Prorogatio.

Vide *Fideiuſſor*

Prorogatum officium intra vel extra terminum, quando nouum, vel antiquum officium dicatur. p.606.ex n.59.cum multis ſeqq.

Prorogatio officij operatur inter nominantem, & officialem, ſed non quoad fideiuſſores officiales. p.607.n.65

Prorogatio tacita operatur continuationem hypothecæ in bonis conductoris non in aliis bonis à tertio hypothecatis.ibid.n.66

Prorogatio conductionis tacita non conſeruat prælationem hypothecæ conductoris, ſed operatur à die tacitæ reconductionis.ibid.n.67

Prorogatio contractus limitati ad tempus operatur inter contrahentes non etiam fideiuſſores. p. 606.num.64

Fideiuſſor officialis, vel conductoris cum termino limitato cum facultate tamen in eodem contractu, vt poſſit terminus prorogari, an pro tempore prorogato teneatur.p.607.n.71.& 72

Tempus appoſitum obligationi finiendæ, ſi prorogetur, fideiuſſore non conſentiente liberatur. p. 161.ex n.1.cum ſeqq.

Non in totum, ſed pro tempore prorogato dumtaxat.ibid.n.2

Ad tempus quando non eſt appoſitum ſubſtantiæ obligationis, ſed executioni & ſolutioni prorogatum tenetur fideiuſſor.ibid. n.9.

Inter terminum prorogatum primo iam finito, vel eo durante differentia traditur.p.162.n.8. & 9

In prorogandi facultate data in eodem contractu ſub certa forma, ſi forma non ſeruetur, fideiuſſor non tenetur pro tempore prorogato.ibid.n.10. 11.& 12

Priuatio.

Priuatio & extinctio præſupponit vitam, habitum, & exiſtentiam rei.p.520.n.47.& ſeqq.

De priuatione ad habitum non fit regreſſus.ibidem n.48.& 49.& ſeqq.

Proteſtatio.

Per nouationem extinguitur obligatio fideiuſſoris ceſſante proteſtatione creditoris nouantis.p.156 num.10

Proteſtatio ad excludendam fideiuſſionis extinctionem, debet apponi in ipſo contractu nouante in continenti.ibid.n.11

Proteſtatio præcedens de non contrahendo, vel fideiubendo non irritat contractum geſtum cum ignorante, & conſentiente proteſtationi p. 294. num 30

Putatiuus.

Vide *Facultas, Poſſeſſor, Maioratus, hæres.*

Contractus

Contractus & alienationes factæ à tutore putatiuo non valent in præiudicium minoris.p.443.n.104 & 105
Alienationes factæ à poſſeſſore maioratus putatiuo ſub facultate regia non tenent,nec nocent maioratui.p.436.n.59.cum multis ſeqq.
Contractus & alienationes factæ ab hærede putatiuo non tenent in præiudicium legitimi hæredis euincentis hæreditatem. pag. 441. num. 89. cum ſeqq.
Aliud eſt putatiuum contrahere ſuper rebus ſuis, & aliud contrahere ſuper alienis.p.443.n.106
Super bonis alienis contractus non valent , ſuper ſuis tenent.ibid.n.107
Putatiuus in rebus alienis contrahendo de tertij præiudicio agit,in rebus ſuis ſolum ſibiipſi præiudicat.ibid.n.108.& 109
Cum putatiuo contrahens ſciens defectum participat de dolo,& ſic valet contractus ,etiam in eius damnum.p.444.n.110
Fallit in muliere contrahente cum alienigena & affirmante ſe ſolutum aut viduam , vt adhuc non valeat contractus ob præiudicium mariti ibid.
Contractus geſti à prælato putatiuo poſt depoſitionem ignoratam non valent ; ſolutiones ei factæ liberant debitorem.ibid.n.114.cum ſeqq.
Diſcrimen inter putatiuum contrahentem ſuper ſuis bonis,& contrahentem ſuper alienis.p. 443. 449.n.106.& 133
Putatiuo poſſeſſori non competit libera adminiſtratio reſpiciens ſubſtantiam & proprietatem rerum.p.449.n.137
Per putatiuum maioratus poſſeſſorem certa tangentia iuriſdictionis adminiſtrationem valent.p.450 n.144.145.& ſeqq.
Putatiuus hæres nequit alienare in præiudicium legitimi hæredis.p.450.n.149.& p.441.442.nu.86. & ex n.98
A putatiuo poſſeſſore maioratus hypothecam impoſitam etiam ſub facultate regia nullam eſſe minus ciuilis opinio eſt.p.450 n.150
A putatiuo poſſeſſore maioratus res alienata cum facultate Regia à ſe impetrata non tenet. p.549 n.1.cum ſeqq.
Putatiuus poſſeſſor maioratus nunquam repertus fuit,quod valdè alienare potuiſſet , cum dominio,& poſſeſſione ab initio careat.p.553.p.31
Putatiuus prælatus , & poſſeſſor maioratus , etiam communiter reputatus , verus nunquam poteſt alienare,vel hypothecare.ibidem,num. 32. cum ſeqq.
Putatiuus maioratus poſſeſſor, cum prorſus careat poſſeſſione, interdicto nullo agere poteſt.p. 554. n.39.40.& 41
Nec præterbit,nec ſuos facit fructus,nec illa putatiua poſſeſſio , ſed detentatio aliquos iuris effectus producit.ibid.n 42
Putatiuus fieri poteſt ſoluto fauore liberationis,cæteri verò contractus,& alienationes,ei ſunt prorſus prohibitæ.ibid.n.44.& ſeqq.
Putatiuus maioratus poſſeſſor,caret poſſeſſione. p. 555.n.48.& ſeqq.

Pupillus.

Vide *Maior.*
Pupillus prodigus,& furioſus,licet alienandi poteſtate priuentur,ſuorum bonorum dominium retinent.p.134.n.58.59.& 60

Q

Qualitas

Qualitates diuerſæ concurrentes altera cedit potentiori,& ſic via exequutiua cedit ordinariæ.p.145.n.34
Qualitates ſeparatæ in vna perſona concurrentes non confunduntur.p.148.n.57
Qualitates ſeparatæ in vna perſona concurrentes non confunduntur.ibid.
Qualitas vix executiuæ accidentalis eſt quæ poteſt adeſſe, & abeſſe ſine principalis ſubſtantiæ corruptione.ibid.n 59.& ſeqq.
Duabus qualitatibus ad inuicem pugnantibus potentior vincit.ibid.n.65
Qualitate & ſtatu mutato rerum, extinguitur omnis effectus prioris qualitatis , & ſecundum præſentem ſtatum iudicandum.p.213 n.21.& 22.
Qualitatis & conditionis rerum mutatio aut perſonarum , producit varios effectus & diuerſa iuris miniſteria operatur.ibid.n.23
Qualitas & idoneitas creditoris ſe obligantis ſuppler fideiuſſionis præſtationem.p.41.n.8
Diſpoſitio omnis facta ſub aliquâ qualitate reſtringitur ad qualitatem expreſſam.pag.361. num.40. cum ſeqq
Qualitas rei præſens non mutatur ex eo quod contingere poteſt. pag. 563. num. 114.cum ſequentibus
Qualitas rei non attenditur,ſed perſonæ conditio penes quam repetitur.p.565.n.158
Duplex & diuerſa qualitas ſi concurrat in eadem perſona,actus ex vna qualitate geſtus nihil influit in aliam.p.570.n.49.& ſeqq.& p.569. n.32. cum ſeqq.
Qualitas hæredis ex quibus inducatur ex diſpoſitione. 604. n.14. & 15
Datio ſub qualitate ceſſat,ceſſante qualitate.p. 254. n.9.cum ſeqq.
Qualitatis mutatio lite pendente ſuperueniens,non mutat iudicium legitimè coeptum.p.256. num.26 & 17
Qualitatis quæ grauat facienda erie principi relatio in impetranda facultate.p.281.n.17

Quantitas.

Quantitas in facultate Regia contenta diuidua eſt. p.685.n.33

Quod.

Quod tibi non nocet,& mihi prodeſt præſtare teneris.p.399.n.9.10.11.& p.402.n.43
Quod non potuit noluit,quod voluit adimplere nequiuit.p.570.n.45.& ſeqq. & p. 569. n.32. cum ſeqq.

R

Rata.

Rata proportionabilis inter creditores eiuſdem gradus & prælationis in bonis debitoris diſtribuendis quomodo facienda.p.387.n.57.58.59 p.395.396.n.160.161.162.163.& 164
Et qualis creditoris,& quando pro rata ad pignora non ſufficientia ſint admittendi.p.393. n. 130. cum multis ſeqq.

Ratificare.

Ratificatio,& approbatio gratiæ eius qui ſupponitur impetraſſe validat gratiam,etiam ſi ipſe ignorauit impetrationem.p.301.302.n.31.& 32

Ratificatio

Ratificatio facultatis impetratæ ſine mandato, ſiue expreſſa, ſiue tacita prodeſt. pagin. 302. numer. 33. & 34

Ratio.

Rationem reddere ſubterfugiens adminiſtrator, tutor, vel curator, eſt in dolo, fraude, & colluſione, & ob id etiam nobilis carceratur. p. 313. n. 13

Iuratur in litem propter dolum aduerſus tutorem non reddentem rationem, nec ſoluentem reliqua ibid. o. 14

Rationem reddere non dicitur adminiſtrator, qui reliqua non ſoluit. p. 314. n. 15

Ratione reddita pro ſolutione reliquorum quilibet adminiſtrator, etſi nobilis carceratur. ibid ex n. 1. & per totum cap.

Ratio mot. proprij requirentis denunciationem ante redemptionem comprehendit omnes caſus redemptionis. p. 621. n. 86

Et multo magis quando ſtatim poſt cenſus creationem debitor vult redimere. ibidem, num. 87 & 88

Ratio legis generalis attenditur ad incluſionem omnium caſuum emergentium ſub ea comprehenſorum. ibid. n. 89

Rationum, Redditio, ſed *Oblatio,*

Vide *Adminiſtrator.*

Rationes reddere licet non cogatur adminiſtrator, niſi in loco adminiſtrationis, ſi paſſus eſt alibi conueniri amplius reclamare nequit. p. 53. n. 64. cum ſeqq.

Scholares & alij priuilegiati ſuo fori priuilegio vti nequeunt in reddendis rationibus adminiſtrationis, tutelæ & ſimilium pag. 56. numer. 92. cum ſeqq.

Rationes eo in loco in quo bona adminiſtrantur reddi debent, non obſtante quocumque fori priuilegio. ibid. n. 95

Agricolæ non obſtante pragmatica fori ſibi fauorabili rationem adminiſtrationis reddere debent, vbi bona adminiſtrarunt. ibid.

In rationibus reddendis per adminiſtratorem concurſus citari debent creditores. p. 112. n. 29

Adminiſtrator concurſus coactionem ac iuris præſumptionem contrarium euitabit, ſi rationem reddere offerat. p. 702. n. 20

Ratione oblata pendente incertum eſt, an adminiſtrator debitor eſt, an creditor ibid. n. 21

Introitus & exitus adeò ſunt connexa, & inſeparabilia in ratione, vt nunquam præiudicet confeſſio recepti, niſi ſimul videatur expenſum pag. 703 num. 22

Adminiſtrator oon tenetur ad recepta niſi ratiociniis diſpunctis, & ſoluto ſibi debito a patente. p. 703. n. 23

Adminiſtratorem ad ſolutionem compellere niſi tota ratione perſpecta, & examinata ineuitabile eſt. ibid. n. 20. & ſeqq.

Ante rationem & calculum debitum eſt incertum, quia ex eo debet conſtare, quid, quale, quantum debeatur. ibid. n. 27

Introitus & exitus, accepta & data in ratione ſunt connexa admodum, vt confeſſio recepti interim non præiudicet. ibid. n. 26

Adminiſtrator ante ratiocinia debitor dici non poteſt. n. 28. & 29

Exceptio rationis oblatæ legitima eſt ad impediendam executionem liberationis in adminiſtratore directæ p. 704. n. 35. & ſeqq.

Rationem oblatam ab adminiſtratore ſi dominus recipere detrectet, iudex pro eo nomine calculatorem, & adminiſtratorem immunem repertum liberat, & amplius non teneri declarat. ibid. n. 36. 37. & 38

Conditio, ſi rationem adminiſtrationis reddat, intelligitur eum effectu reliqua ſoluendo. p. 735. n. 21. & 22

Ratihabitio, Ratificare.

Ratificare, an poſſit hæres legitimus contractos geſtos ab hærede putatiuo. p. 442. ex num. 90. cum ſeqq.

Ratificare tacitè vel expreſsè cenſum impoſitum ſuper maioratu ſucceſſor legitimus poteſt, qui maioratum euincit. p. 453. ex n. 1. cum ſeqq.

Ratificatio actus admittitur, dum res eſt integra, ſecus ſi integra non ſit. p. 454. n. 13

Hæres legitimus, qui hæreditatem euincit, nequit ratificare contractum à putatiuo geſtum nomine proprio. ibid. n. 14

Ratum quis habere non poteſt, quod ſuo nomine non eſt geſtum. ibid. n. 15

Ratificare poſſum, quod meo nomine oon eſt geſtum in mei præiudicium. p. 455. n. 17

Ratificatio non tantum verbis, ſed fortius factis fieri poteſt. ibid. n. 18

Intellige ſi factum ſit determinatum, & concludens ad conſenſum inferendum; ſecus ſi indifferens, nec præciſè concludens. ibid. n. 19

Ratificans, ignorans nullitatem contractus, etiam per mille actus approbatiuos à ſe geſtos illum ratificare, non intelligitur ex defectu conſenſus ibid. n. 20. & ſeqq.

Cenſus minus ſolemniter conſtitutus tacitè, vel expreſsè ſemel ratificatus nequit vlterius impugnari ibid. n. 28. 29. & 30

In ratificatione cenſus debet concurrere ſcientia nullitatis, aliàs ratificatio non tenet. ibidem. num. 33

Succeſſorem, qui à putatiuo (cenſum ſuper maioratu imponente ex regia facultate) maioratum euicit, non poſſe tacitè, nec expreſsè ratificare abſque noua facultate, verior & certior opinio eſt p. 456. n. 32. cum ſeqq

Nullitas contractus ſi pendeat ex defectu ſolemnitatis iuris ratificatio nihil operatur. p. 457. n. 50. 51. & 52

Succeſſor in maioratu non poteſt ratificare alienationem factam à prædeceſſore nulliter, niſi accedat noua valida facultas. ibid. n. 55. 56. & 57. cum ſeqq.

Alienatio nulliter à prælato facta vt ratificari valeat omnes iuris ſolemnitates debent nouiter adhiberi. p. 458. n. 62

Ratificatio quatenus validet actum nullum hypothecæ medio tempore contractæ remanent infectæ, ibid. o. 64

Ratificatio & confirmatio non cadit ſuper non ente; & ideo non obligatio requiritur p. 561. n. 109 1 0. 111

Ratificatio, confirmatio, vel approbatio ſcripturæ plus non operatur, quàm in ea expreſsè, aut virtualiter continetur. p. 461. n. 112. p. 251. ex n. 13. cum ſeqq. & per totum cap.

Redemptio.

Vide. *Cenſus, Pactum.*

Redemptio cenſus an fieri debet coram iudice debitoris, vel creditoris ampliſſime diſputatur. p. 55 ex n. 87. cum ſeqq. p. 18. ex n. 17. & latius

Et coram iudice creditoris fiendam oblationem ſortis cum vſuris, vel ot reſoluitur, & fundatur. ibid.

Redimens

Redimens cenſum, nec exceptionem mouet, nec moleſtias creditoris præuenire intendit, ſed actionem, ex contractu. ibid.

Scholaris, ſeu vniuerſitas matriculata volens redimere cenſum, ſortem cum decurſis conſignare tenetur coram iudice creditoris. p. 55. n 87

Secularis in redemptione cenſus, cum actoris vices ſuſtineat, nequit conuenire creditorem coram iudice ſcholaſtico, vltra duas dietas. ibid. n. 88

Deciſio Senatus Pintiani adducitur. ibid.

Redemptus non dicitur cenſus per conſignationem rei factam creditori in ſententia graduationis, non ſequuta effectiua traditione. pag. 153. n. 32. & p. 156. n. 10. cum ſeqq.

Niſi per creditorem ſteterit quominus ſibi tradantur, ceſſante legitimo impedimento. p. 158. n. 29. cum ſeqq.

Pro redemptione cenſus, an poſſit in concurſu vniuerſali inſtare creditor cenſuarius ad illum vocatus. p. 160 n. 1. cum ſeqq.

Redimendi cenſum facultas in ſola voluntate debitoris conſiſtit, nec valet pactum, per quod illa coarctatur. ibid. n. 4. 5. & 6

Ad redemptionem cenſus debitor condemnatus adhuc non cogitur redimere. pag. 161. n. 9. & 10. & p. 164 n. 48

In concurſu plura occurrunt ſpecialia quæ iuſtam cauſam præbent creditori inſtandi pro redemptione cenſus, & qualia ſint. ibid. n. 15. cum ſeqq.

Redimere cenſum velle cenſetur debitor, qui creditorem cenſuarium ad concurſum vniuerſalem prouocat. ibid. n. 17. cum ſeqq.

Debitor cenſus ſi creditori denuntiauit ſe velle cenſum redimere, poteſt ſaltim intra annum cogi ad redimendum. ibid. n. 20. cum ſeqq.

Redemptionem cenſus petendi in nonnullis caſibus permittitur creditori. p. 163. n. 39

Concurſus formatus à debitore mutante ſtatum, legitima cauſa eſt petendi redemptionem cenſus. ibid. n. 40. cum ſeqq.

Diuerſimodè iudicandum erit de creditore voluntariè petente redemptionem cenſus, ac de eo, qui coactè venit ob euitandum periculum amittendi ius ſuum. ibid. n. 43

Iudex in iudicio particulari nequit arctare debitorem ad cenſus redemptionem, ſecus in iudicio concurſus vniuerſali. ibid. n. 48. & 49

Pro cenſus redemptione dantur creditori in iudicio concurſus bona debitoris taxata. ibid.

Ad adiudicanda bona concurſus pro extinctione cenſus requiritur, quod ſors cum decurſis petatur. p. 164. n. 50. & ſeqq.

Pro redemptione cenſus vitalitij & conſequenda ſorte principali non poteſt inſtare creditor in concurſu licet ad illum debeat citari. 166. n. 6. & à n. 1. cum ſeqq.

Redemptionis effectu & facultate caret cenſus vitalitius, iuxta communem huius cenſus diffinitionem. ibid. n. 1 cum ſeqq.

Redemptio non eſt noua emptio, ſed prioris reſolutio. p. 168. n. 25

Redemptio cenſus vitalitij difficillima eſt. quæ admiſſa maximam confuſionem in republica cauſaret. ibid. n. 33. & ſeqq. & ex n. 27

Per viam redemptionis nequit ſuccurri creditori cenſus vitalitij in concurſu comparentis. ibidem, num. 35

Et quo remedio conſulatur. ibidem, num. 36. cum ſeqq.

Debitor ſi voluntariè offerat bona ſtabilia in ſolutum ad effectum redimendi cenſum, creditor recipere non cogitur. p. 178. n. 22. & p. 176. n. 1. cum ſeqq.

Creditor in concurſum comparens tenetur recipere bona ſtabilia taxata pro redemptione cenſus concurrentibus requiſitis. Auth. hoc ſi debitor. C. de ſolutionibus. p. 178. n. 23. & ſeqq.

Quod procedit ob ſpecialitatem iudicij concurſus, & ceſſionis bonorum. ibid. n. 24. & 25

Ratio differentiæ inter oblationem bonorum voluntariam ad redemptionem cenſus & neceſſariam per iudicium concurſus redditur. ibid. n. 26. & ſeqq.

Redimi an cenſus poſſit per oblationem bonorum ſtabilium, etiam conſentiente creditore. pag. 179. num. 34

Affirmatiue reſoluitur. ibid. n. 35

Creditor prouocatus ad iudicium concurſus vt cogatur bona in ſolutum recipere pro cenſus extinctione, debet in illud deducere tam ſortem principalem, quàm redditus decurſos. ibid. num. 36. cum ſeqq.

Ad redemptionem cenſus in concurſu faciendam, an vſufructuarius, an proprietarius citari debeat. p. 229. n 5. cum ſeqq.

Redemptio cenſus eſt quædam contractus reſolutio, quæ magis in voluntate abſoluta debitoris conſiſtit quàm creditoris, quo inuito redemptio fieri poteſt. ibid. n. 7

Contraria opinio proprietarij ſoluit interuentu, non etiam vſufructuarij, faciendam eſſe cenſus redemptionem, ex Gratiano proponitur. ibid.

Redemptio cenſus non eſt facienda hæredi grauato, niſi accedente iudicis authoritate. pag. 232. n. 37. cum ſeqq.

Contrarium verius. ibid. n. 32

Redemptio cenſus eſt alienatio neceſſaria, & nullatenus incluſa in prohibitione alienationis. ibid. num. 40

Cum cautione præſtanda ab hærede rectè fit hæredi redemptio cenſus. ibid. n. 41

Redemptio cenſus alteri hypothecato, rectè fit debitori creditori cenſus etiam creditore hypothecario inſcio. ibid. n. 44

Niſi creditor hypothecarius inhibuerit debitori cenſus ne redimat debitori eo non monito. ibid.

Redemptio cenſus rectè fit poſſeſſori maioratus non obſtante prohitione alienationis rerum maioratus. ibid. 45.

Redimens cenſum viliori pretio à tertio emptum an teneatur ad integram ſortem, vel ad pretium, quo tertius emit. p. 236. n. 78. cum ſeqq.

Mutuans pro redemptione cenſus conſtituti ſuper maioratu ſubintrat prioris creditoris ſoluti gradum ſub eiſdem hypothecis. p. 413. n. 1. & ſeqq.

Redemptionem cenſus hypothecati debitor admittere poteſt inuitis creditoribus niſi in tribus caſibus. p. 613. n. 50

Redemptio cenſo hypothecato extinguitur hypotheca. ibid. 49

Pactum de redimendo vel non redimendo intra vel vltra aliquod tempus eſt nullum, vitiatur, licèt non vitiet. p. 615. 616. n. 1. & 2

Redemptio cenſus non valet, niſi monitio redemptionis fiendæ præcedat per duos menſes antea ex motu proprio. p. 616. n. 3

Quæ motus proprij forma in Hiſpania nunquam fuit obſeruata, ſed liberè debitor poteſt redimere quando maluerit. ibid. n. 4

Pactum de non redimendo,niſi prius creditore monito ante bimeſtre appoſitum in cenſus creatione eſt inductum in fauorem creditoris.ibid.n.6

Per Redemptionem cenſus intra bimeſtre cum vſuris decurrendis intra illud conſuli videtur principali creditoris intentioni & fini. ibid.n. 7. negatiuè.p.620.n.55.cum ſeqq.

Bimeſtre in pactum deductum, non apponitur redemptioni, ſed monitioni ante redemptionem. p.619.n.50

Redemptionem creditor recuſans ante bimeſtre in pactum deductum nequit vſuras recipere, niſi bimeſtri tranſacto.p.620.n.54.& ſeqq.

Cenſus ſub pacto præambulæ monitionis ante bimeſtre,an intra illud à tempore contractus redimi poſſit bimeſtri non expectato.p.621.n.77. cum ſeqq.

Hunc caſum non fuiſſe præuentum à M. P. atque ideo in eius forma non comprehendi, nec eſſe expectandum bimeſtre,fuit opinio doctoris Veri.p.622.n.78.& ſeqq.

Redemptio liberè permittitur debitori quandocumque,& ad ſuam liberam voluntatem.ibidem, num.80

Nouam formam redimendi cenſum, an fundator maioratus poſſit imponere debitori.pag.275.n. 2.cum ſeqq.

Opinio Molinæ, & ſequacium recenſetur. p. 275. n.3.cum ſeqq.

Redemptio cenſus vinculati rectè fit poſſeſſori maioratus.ibid.n.4

Hermoſilla errore notatur adſtringens debitum cenſus vinculati, vt redimat per depoſitum auctoritate iudicis.ibid.n.5.& 6,

Fundatorem maioratus non poſſe nouiter grauare debitorem cenſus in modo redemptionis,verius oſtenditur.ibid.n.7.cum ſeqq.

Redemptio cenſus vt fiat per depoſitum auctoritate iudicis, licitè in pactum deducitur in ipſa cenſus creatione.ibid.n.8.& 9

Cum huc pactum non ſit grauoſum debitori.ibid. num.10

Noua redimendi forma impoſita per creditorem debitori cenſus,non adſtringit debitorem.ibid. cum ſeqq.

Et contra Molinam contrarium ſectantes plures inſurgunt.p.276.277.n.12.14.15.& n.22

Redemptio cenſus facta à debitore contra nouam formam,& conditionem appoſitam à fundatore maioratus,valida eſt & debitorem liberat. p. 276.num.13

Forma redemptionis appoſita in initio contractus cenſualis ſeruatur.ibid.n.14.& 15

Fundator maioratus poteſt circa redemptionem cenſus imponere ſuis ſucceſſoribus quaſlibet conditiones & formam.ibid.n.17

Non tamen tangere poteſt ius liberum debitoris redimendi iuxta formam contractus. ibid.num. 18.cum ſeqq.

Fundator maioratus poteſt adimere poteſtatem à ſucceſſoribus recipiendi redemptionem cenſus. p.277.n.23.& ſeqq.

Poteſtas redemptionem recipiendi adempta è ſucceſſore maioratus intimari debet debitori,aliàs rectè ei ſoluit.ibid.n.31

Redemptio cenſus rectè fit poſſeſſori maioratus, tanquam legitimæ perſonæ.ibid.n.32

Recognitio.

Recognitio chirographi cum hypotheca non retrotrahitur in præiudicium creditorum cum eodem debitore medio tempore contrahentium. 540.num.27

Poſt recognitionem factam à tertio poſſeſſore condemnatus poteſt dimittere hypothecam. p. 647.num.366

Recognitio & accollatio cenſuum promiſſa in ſubhaſtatione per licitatorem, quando debitorem principalem liberet.p.660.n.14.cum ſeqq.

Promiſſio de recognoſcendo & accollando cenſum,non liberat debitorem,niſi cum effectu fiat ex conſenſu creditorum.p.660.661. n. 17. 18.& ſeqq.vſque ad 25

Recognoſcens & accollans in ſe cenſum dicitur principalis debitor.ibid.n.26

Recognitio & accollatio valet ſi in ipſa recognitione,vel poſtea interueniat conſenſus creditorum ibid.n.27.cum ſeqq.

Emptor rei ſubhaſtatæ ſub conditione recognoſcendi cenſus loco pretij oblati,an non obſtante ſua recognitione poſſit dimittendo rem à cenſus ſolutione liberari.p.666.n.98.cum ſeqq.

Tertius recognoſcens cenſum ſuper re à ſe poſſeſſa, poteſt inſuper rem dimittere, & ab obligatione liberari.ibid.n.100

Inter recognitionem tertij rei poſſeſſoris,& recognitionem tertij emptoris in ſubhaſtatione loco pretij oblati magna eſt differentia.ibid.num.101. cum ſeqq.

Per recognitionem tertij poſſeſſoris, nec debitor liberatur,nec fideiuſſores & hypothecæ.ibidem, n.102. & 103

Creditor cenſus recogniti poteſt agere tam contra debitorem principalem, quam contra tertium recognoſcentem.ibid.n.104

Recognitio cenſus loco pretij promiſſa,nequit fieri intuitu & contemplatione hypothecæ. & ideò dimiſſio rei nihil prodeſt.pag.668.669.num 122. cum ſeqq.

Recognitio cenſus promiſſa loco pretij facta per emptorem non fit reſpectiue ad rem,ſed ad pretium à ſe oblatum.p.668 n.115.& 116

Per recognitionem loco pretij promiſſam, ac ſubſequutam ex conſenſu creditorum,prior extinguitur obligatio & hypotheca.ibid.n.117

Recognitio emptoris nouus eſt contractus inter eum & creditores.ibid.n.118.119.& ſeqq.

Recognitio promiſſa & geſta nouus eſt contractus inter emptorem rei ſubhaſtatæ & creditoris concurſus.p.676.n.137.& 138

Recognitio cenſuum promiſſa in ſubhaſtatione inducitur facta ex rei traditione & ſolutione annuorum redituum, etiamſi aliud non fiat inſtrumentum.p.671.n.142

Bona concurſus ſubhaſtari ſolent ſub conditione recognoſcendi cenſus creditoribus conſentientibus. p.733.n.1

Et an emptor ſatisfaciat obligationi ſi recognoſcat dum poſſederit.ibid.n.2.cum ſeqq.

Negatiua ſententia verior.p.734.n.9.cum ſeqq.

Recognitio promiſſa in ſubhaſtatione eo fit animo, vt debitor perpetuò maneat ſecurus a creditoribus cenſualiſtis.ibid.n.10.& ſeqq.

Recogniturum cenſus impoſitos ſuper re empta promittens,factum proprium non alienum promittit.ibid.n.17.& 18

Recognitionem promittens in ſubhaſtatione emptor perpetuò tenetur.p.735.n.23

Promittens loco pretij recognoſcere,habetur ac ſi ipſe à principio cenſum creauiſſet, & pretium eius recepiſſet.ibid.n.24

Emptor recognitionem loco pretij promittens ſuſcipit in ſe obligationem in futurum. ibid.n.25
Et tenetur ad annuos redditus futuros & præteritos a debitore non ſolutos.ibid.n.26.& 27
Recognitionem ſimpliciter promittens cogitur abſolutè & non conditionaliter recognoſcere. p. 735.736.n.28.29.& 30
Recognitio contemporanea facta creditoribus per emptorem abſolutè ad eam obligatum dimiſſio rei poſtea facta nihil nocet debitori.ibid.n.31
Emptor, qui in ſubhaſtatione loco pretij promiſit recognitionem cenſus; temporaliter recognouit creditores, quibus pro tempore dimiſit rem emptam inſcio debitore ad huius petitionem fuit condemnatus in perpetuum cenſum perſoluere, ac indemnem reddere debitorem.ibid.n.36
Recognitio in ſubhaſtatione promiſſa loco pretij perpetuam ſecuritatem debitoris reſpicit. ibid. num.37
Qui aliter cognouit quàm fuit obligatus nihil fecisse intelligitur.ibid.n.38
Recognitio abſolute promiſſa, ſi temporaliter fiat legitimè facta non dicitur.p.736.737.n.40.& 41
Recognitio cenſus loco pretij promiſſa & legitimè facta non admittit in poſterum dimiſſionem rei ex actu voluntario emptoris.ibid.n.42
Recognitio ſchedulæ priuatæ, vel debiti confeſſio eſt debiti probatio contra recognoſcentem vel confitentem.p.739.n.13
Non tamen operatur in præiudicium creditorum, cum ficta, fraudulenta & ſimulata præſumatur ad tertij præiudicium machinatum. ibid.n.14
Recognitio ſchedulæ non præiudicat aliis creditoribus legitime ſua credita probantibus.pag.740. num 15
Cum poſſit facilè dies anteponi animo alios fraudandi.ibid.n.16
Recognitum in iudicio chirographum continens hypothecam præiudicat aliis creditoribus poſt recognitionem iudicialem contrahentibus. p. 751.num.31
Recognitio in iudicio non præiudicat creditoribus eo tempore exiſtentibus, ſecus poſt recognitionem contrahentibus.ibid.n.32.& n.34

Reconuentio.

Reconuentionis cauſa naturam conuentionis aſſumit, licet illa ſit ſummaria, & executiua, ſi conuentio eſt ordinaria, & vtraque plenaria cognoſcitur.p.145.n.38.39.& ex n.37
Reconuentio oppoſita viæ executiuæ ſeorſum tractatur, ne fiat præiudicium actori habenti executionem.p.147.n.53
Reconuentio, quæ eſt ſummaria concurrens cum ordinaria iſtius natura veſtitur & in ordinariam conuertitur.ibid.n.54.& 55
Prælatus agens nomine ſuæ Eccleſiæ non poteſt reconueniri pro re ad ſe, & non ad Eccleſiam ſpectante.p.560.n.98

Referens, & Relatum.

Fundator maioratus ſi ſe referat ad alium maioratum & plures adſint contrarij, neuter attenditur ratione incertitudinis.p.429.n.7

Relatio.

Vide *Facultas.*

Religio.

Vide *Monaſterium.*

Repræſentatio.

Vide *Nepos.*

Repudiatio.

Inter Repudiationem hæreditatis & renunciationem, quæ ſit differentia pag.487.n.1. cum ſeqq.
Debitor poteſt inuitis creditoribus repudiare hæreditatem ſibi delatam, legatum & donationem. ibid.num.2
Repudiare abſolutè aliud eſt, aliud verò cedere ſua in alium, cum ſe gerere actum tanquam hæres videatur p.490.n.36
Aliud eſt repudiare legatum, aut donationem ſibi delatam, aliud iubere donationem ſibi paratam & oblatam vxori fieri. ibidem, num. 40. cum ſeqq.
Repudians, refutans, & ſimpliciter renuncians ius delatum non eſt author adquiſitionis, quæ ex repudiatione alteri prouenit.pag.491. num. 57. & 58
Concurſu formato & pendente, an debitor poſſit repudiare hæreditatem, maioratum, donationem & ſimilia ſibi delata, vel vſumfructum eidem tanquam patri delatum.ibidem, ex num.59.cum ſeqq.
L.qui autem 6.ff.quæ faciend. permittens debitori repudiare ius quærendum, procedit alio iuris impedimento non ſtante.p 491.n.60
Cui prohibetur contrahere, pariter intelligitur hæreditatem repudiare.ibid.n.61.& 62
Repudiare hæreditatem nequit mulier abſque licentia mariti.ibid.n.62.& 63
Concurſu pendente poſſe debitorem libere repudiare hæreditatem ſibi delatam, maioratum legatum aut vſumfructum, ante acceptationem tertius de iure defendit author.p.493.n.80.cum ſeqq.
Repudians ius delatum nihil agit, ſed tollitur de medio & remouet obſtaculum, vt proximior ingrediatur.p.494.n.94
Repudiare hæreditatem non prohibetur qui contrahere prohibetur abſque alterius licentia, & interuentu.ibid.n 96
L. 54. tauri dum prohibet mulieri repudiare hæreditatem abſque viri licentia, eſt ſpecialiſſima, quæ ad alios actus trahi nequit. ibidem num.97
Iure communi, qui prohibetur contrahere non prohibetur repudiare hæreditatem.ibid.num.98.99. & 100
Prælatus poteſt repudiare legatum, hæreditatem, ac ius delatum, abſque conuentus interuentu. ibid.n.101.& n.102
Repudiare hæreditatem ſibi delatam poteſt condemnatus ad pecuniam fiſco applicatam. p.496. num.121
Concurſu pendente poteſt debitor hæreditatem ſibi delatam, aliáve iura repudiare, & non adquirere etiam renunciantibus creditoribus. p. 496. num. 122
Fallit quando ex legitimis præſumptionibus deducitur ficta & ſimulata repudiatio. pag. 497. num.123
Fraus in repudiatione arguitur ex eo quod debitor bona ſuo nomine locauit.ibid.n.124
Vel prædia coluit.ibid.n.125.
Et ex fructuum perceptione.ibid.n.126.& 127
Item quando repudiatione facta debitor in poſſeſſione remanſit. ibid. n. 128
Niſi alia extrinſecus iuſta ſubſit retinendi cauſa. ibid.num.129
Item ſi ob debitoris repudiationem bona deueniant ad vxores vel filios.ibid.n. 130. & ſeqq.
Repudians partem hæreditatis, an totam repudiare dicatur.p.586.587.n.75.76 & 89

Rei vendicatio.

Vendicans rem, quæ penes concurſum ſit in ipſo, debet actionem ſuam mouere.p.94.ea n.95.cum multis ſeqq.

Vendicans rem ſuam omnibus quibuſlibet creditoribus præfertur.pag.96.num.110.cum ſequentibus.

Facultate reſeruata ſibi diſponendi de aliqua re,an vti intelligatur reſeruans per generalem diſpoſitionem ſuorum bonorum.pag.527.& 528. n.52. & 53

Ad reſeruata bona de quibus tacitè intelligitur diſponere reſeruans per generalem diſpoſitionem creditores ius habent contra hæredem.pag.528. n.54.& 55

Reſeruatam facultatem habens diſponendi de aliquibus rebus, & non diſponens ſuis hæredibus relinquere intelligitur.ibid.n.56.& 57

Niſi aliter in reſeruatione dictum ſit,& diſpoſitum. ibid.n.58

Vel niſi reſeruans ſibi facultatem dominus rerum non ſit,nec plenum ius habeat in bonis reſeruatis.ibid.n.59.& 60

Donans bona ſua alicui , reſeruata ſibi facultate alienandi,aut diſponendi de aliquibus,ſi ea non vtatur pertinet donatario.ibid.n.61

Per rei reſeruatæ tacitam, vel expreſſam diſpoſitionem , res acquiritur debitori diſponendi , ad quam ius habent creditores ſui.ibid.n.62

Renunciatio, Renunciare.

Vide *Officium.*

Renunciatio ſimplex,& generica hæreditatis , aut maioratus,quædam eſt iudicatio,& refutatio per quam locus fit proximiori.p.491.n.56

Renuncians ſimpliciter,repudians,& refutans non eſt author acquiſitionis,quæ ex repudiatione alteri prouenit.ibid.n.57

Secus in renunciante, aut cedente alteri , quia iſte ab illo ius habet.ibid.n.58

Renunciatio,ſicut & donatio facta in fraudem creditorum,reſcinditur.p.492.n.71

Renunciatio iuris quærendi connexi cum iure quæſito non admittitur in præiudicium creditorum p.502.n.60

Nemo poteſt iuri ſuo renonciare in præiudicium tertij.p.575.n.74.& 75.& ex n.66.cum ſeqq.

Renunciatio hæreditatis delatæ, an præiudicet patri,vt ex propria perſona poſſit adire. pag. 509. num.28

Iuri ſupplementi legitimæ poteſt filius in vita patris renunciare in præiudicium ſuorum creditorum.p.510.n.45

Renunciatio hæreditatis paternæ intelligitur ſub conditione,ſi ipſe filius eam acquirat,quo præmortuo renunciatio euaneſcit.p.581.p.582.n.13 & 14.cum ſeqq.

In renunciatione hæreditatis,donationis delatæ,& ſimilium occultatur vnus actus,nempe acceptatio tanquam præciſa actui.p.490.n.35.& à n.30 cum ſeqq.

Renunciatio hæreditatis delatæ debitori non admittitur in præiudicium creditorum. ibid.n.38.

Renonciatio iuris iam quæſiti mera eſt donatio , & alienatio.n.39

Renunciatio hæreditatis delatæ & ſimilium, tunc ſupponit acquiſitionem præcedentem, quando fit extraneo,cui dempta renunciatione, ſibi hæreditas non defertur.p.491.n.45

Secus ſi renunciatio fiat ei,qui ſtante debitoris repudiatione,iuris diſpoſitione ſuccederet,vel alio legitimo titulo hæreditas , vel maioratus eidem defertur.ibid.n.46

Renunciatio ſucceſſionis delatæ facta ei , qui aliàs ad eam ſit vocatus,potius dicitur refutatio , & repudiatio,& non donatio.ibid.n.47.48.49.& 50 cum ſeqq.

Reducuntur ad præfatam diſtinctionem plurimi Doctores abſolutè loquentes. ibid.n.51.52.53. 54.& 55

Renunciatio matris præmortuæ non nocet filio. p.583.n.27

Siue nepos auo ſuccedat repræſentatiuè ſtantibus patruis,ſiue non ibid.n.28

Renunciatio Patris hæreditatis aui nepoti venienti iure proprio non præiudicat. ibid.n.43. & ſeqq.

Renunciatio Patris viuentis habet tacitam conditionem,ſi ei fuerint delata,& non præmoriatur. p.585.n.57

L. iubemus,C.ad Vellcian. reſtringens indiſtinctè renunciationem hypothecæ interpretatur.p.747, ex n.8.cum.ſeqq.

Renunciatio ſtrictè interpretatur non extendenda ad alias res vel perſonas.ibid.n.10

Renunciatio beneficij in fauorem dicitur conditionalis,cum pendeat ab approbatione Papæ.p.269 ex n.28.cum ſeqq.

Renunciatio & venditio officij nihil valet,nec operatur,quouſque ſit à Rege admiſſa.n.32.& ſeqq.

Renunciatio ſtrictè interpretatur, vt minus præiudicet renuncianti p.50.n.28

Renunciatio reſtringitur ad poteſtatem renunciantis.ibid.n.50

Renunciare tacitè videtur ſuo priuilegio fori ſcholaris, qui citatus coram iudice ordinario paſſus fuit litem conteſtari.p.53.cum ſeqq.

Renunciare ſuo priuilegio fori liberè poteſt tacitè, aut expreſsè renunciare ſcholaris.p.53.54.n.58.& 59.& 72

Renunciare ſuo fori priuilegio poſſunt familiares, S. Officij alienam iuriſdictionem prorogando. ibid.n.59.& 60

Item miles.ibid.

Renuncians iuri pignoris, non intelligitur renunciare credito ſuo.p.61.n.17

Inter renunciationem , & repudiationem hæreditatis,qualis ſit differentia.p.68.n.14

Renunciari non poteſt ceſſionis bonorum beneficium,quo non obſtante debitor formare poteſt concurſum.p.106.n.9

Etiamſi interueniat iuramentum.ibid.n.10.& 11

Renunciare abſque ſolemnitate poteſt prælatus legatum, aut hæreditatem delatam monaſterio, & Eccleſiæ p.107.n.16

Secus in iam acquiſitis.ibid.n.17

Renunciare an poſſit debitor remedio Auth.hoc ſi debitor,C.de ſolut.p.176.n.3. & quid cum iuramento.ibid.

Renunciari non poteſt iuri alimentorum futurorum.p.219.n.15.& ſeqq.p.221.& n.42. cum ſeqq.

Qui renunciauit beneficio ne conueniatur niſi deducto ne egeat, poteſt in ſolidum à creditoribus conueniri,nec conſequitur alimenta ibid.n.36

Renonciare poteſt creditor prior iuri ſuæ prælationis,& alteri cedere.p.378.n.53

Inter renunciationem hæreditatis , & repudiationem quæ ſit differentia.p.382.n.1.cum ſeqq.

Rénunciatio hæreditatis,maioratus,legati donationis, & ſimilium ante acceptationem factam in fauorem tertij reſcinditur ob præiudicium tertij p.384.n.29.cum ſeqq.

Quia

Quæ eſt iuris quæſiti alienatio.p.385.n.30
Renuntiatio quærendi ſupponit antecedentem acceptationem,ac dominij acquiſitionem.ibid.n.31 & ſeqq.
Renuntiare poteſt quis iuri priuilegiato iure lite pendente, ac ſententia prolata.p.767.n.7
Renuntiare poteſt minor reſtitutioni per ſententiam obtentæ,& re iudicata non vti, inuito aduerſario.ibid. n.8.& ſeqq.

Res.

Res petit periculo domini.p.120.n.42
Vna eademque res non debet diuerſo, nec contrario iure cenſeri.p.768.n.29
Res mobiles,an perſonam domini ſequantur, an locum,in quo exiſtunt.p.474.n.6
Res,quæ ſemel effecta fuit libera, ſemper libera remanet.p.606.n.48.& ſeqq.
Res poteſt hypothecæ ſubijci ex pluribus cauſis, p.637.n.44
Res poteſt mihi ex pluribus cauſis deberi. ibidem. num.45
Res,quæ ſemel prohibitionem euaſit,ſemper remanet libera, & alienabilis,p.684.685.n. 14. & 40
Rei ſemel alterata natura, ſemper remanet alterata. p.684.ibid.& ſeqq.
Res ſemel effecta alienabilis, ſemper remanet alienabilis.p.685.n.40

Res integra.

Vide *Mandatum.*
Per actum nullum res non deſinit eſſe integra. p. 409.n.54
Per actum reſolutum & annihilatum rès non deſinit eſſe integra.ibid.
Clauſula præſeruatiua iuris tertij facit, vt res ſit adhuc integra, ac ſi nihil attentatum fuerit per iudicem.p.410.n.69
Per clauſulam *Saluo iure*, res remanet integra, & in eodem ſtatu.p.411.n.70.& ſeqq.
Res non deſinit eſſe integra per actum nullum.p. 454.n.9.& 10
Dum res eſt integra, ratificatio actus admittitur, ſecus ſi non integra.ibid.n.13
Re integra poteſt debitor, qui bonis ceſſit pœnitere & impedire eorum diſtractionem.p.766.n.3
Et quando hoc caſu res dicatur integra.p.767. n.4. & 5
Re integra poteſt debitor à lite concurſus diſcedere. ibid.n.22
Secus ſi res non ſit iam integra,puta poſt citationem intimatam creditoribus,vel poſt litis conteſtationem.p.768.n.23,cum ſeqq.
Res deſinit eſſe integra per citationem aduerſario intimatam, impeditiuam diſceſſus à lite. ibidem n.24.& 25
Electione ſemel deuoluta ad creditorem ob moram debitoris in eligendo inter alternatiua, debitor moram non purgat, quia res iam non eſt integra.p.618.n.39
Re iam non integra nequit impetrari facultas regia ſuper obligatione bonorum maioratus, etiam principe ſciente mortem poſſeſſoris obligantis p.258.n.1.& ſeqq.

Res iudicata.

Res iudicata obtenta contra poſſeſſorem maioratus fratrem pro alimentis, non obſtat ſucceſſori, etiamſi obligatione propria ſtare vincenti teneatur.p. 199. n.57.& ſequentibus,& p.106.n.153. cum ſeqq,
Cum omnes tres identitates requiſitæ deficiant, p.207.n.160.cum ſeqq.
Re iudicata non obſtante creſcunt, & decreſcunt alimenta ſemel taxata creſcentibus, vel decreſcentibus bonis concurſus.p. 212.n.2 per totum.
Res iudicata in taxatione alimentorum variabilis eſt & mutabilis ibid.n.3
Res iudicata non facit ius iis, quæ tempore mutantur.p.213.n.26
Res iudicata nihil operatur in iis,quæ ſuapte natura mutationem recipiunt.ibid.n.17.& ſeq.
Sententia ſuper excuſſione bonorum declarans bona debitoris extare,vel non extare non tranſit in rem iudicatam, quominus bonis ſuperuenientibus vel deficientibus, iterum poſſit reſtricari eadem excuſſionis receptio.ibid. n.29
Sententiæ tranſlatæ in rem iudicatam cauſa ob quam fuit lata ceſſante, ceſſat ipſa ſententia, p.214.n.35
Nec tunc obſtant identitates rei iudicatæ,ibid.n.36. & 37.vſque ad 44
Res iudicata ſæpè mutatur ob mutationem ſtatus rerum vel perſonarum.p.565.n.139.& ſeqq.
Rei iudicatæ exceptio non obſtat in iis quæ ſui natura ſtatum mutant tam reſpectu rerum, quam perſonarum.ibid.n.142
Sententia graduationis in rem iudicatam tranſlata non obſtante,an aliquid nouum deduci poſſit, quod vel ius creditorum infringat vel prælationem ſubuertat.p.633.n. 1.& ſeqq.
Iuri denuo deducto, de quo inter eaſdem partes in priori graduationis iudicio fuit cognitum,rei iudicatæ exceptio obſtat.p.634.n.2
Res iudicata obſtat tribus identitatibus concurrentibus.ibid.n.3
Res iudicata non obſtat iuri non deducto, nec cognitio in priori graduationis iudicio,ſiue tunc adfuerit,ſiue tunc de nouo ſit quæſitum.ib.n.4
Si inter creditores tantum actum fuit,an quis ſit creditor,vel non,exhibitis tamen totius iuris inſtrumentis,vt creditor graduetur, an ei nouiter de iure prælationis agenti res iudicata obſtet ibid.n.5.& 12
Affirmatiua ſententia proponitur.pag.635. n. 6. & ſeqq. contraria verior.n.14
In rem iudicatam tranſit ſententia à qua non appellatur.ibid.n.26
Res iudicata facit de albo nigrum, & de vero falſum.p,636.n.17.& ſeqq.
Res iudicata nõ obſtat nouiter controuertenti prælationem,de qua non fuit actum, ſed tantum decreto & hypothecæ iure.ibid.n.28.& 29
Res iudicata non cadit ſuper cauſa in iudicio non deducta,nec ventilata, etiamſi ex actis conſtet. ibid.n.30
Res iudicata ex vna cauſa in actionibus perſonalibus non obſtat, poſtea agenti ex alia diuerſa ibid.n.37
In actionibus realibus ſimpliciter victus, ex omnibus cauſis victus intelligitur, & nouiter agenti obſtat res iudicata pag.636.637.num. 38. & 39. vſque ad n.46
Res iudicata non præiudicat omnibus cauſis deductis in iudicio, quando aliquæ ſolum ſunt proſequutæ.ibid.n.46.cum ſeqq.
Res iudicata non obſtat ſuper non proſequutis, nec ſuper non petitis in iudicio.p.639.n.53.& 52
Rei iudicatæ exceptio ſemper oritur ex ſententia reſpectu eorum,quæ fuerunt proſequuta.ib.n.54.
Rei iudicatæ exceptionem, in vim dilatoriæ apponens,ſi ſuccumbat,poteſt eandem in vim peremptoriæ proponere.p.639.n.62

Refertur doctrina D.Ioan.de Larrea contrarium ſe-
ctantis.ibid.n.63
Rei iudicatæ virtus non eneruat iniuſtitia, quæ de
falſo facit verum, & de nigro album. ibid. n.71
Res iudicata non obſtat victo nouiter agenti ex cau
ſa diuerſa.p.640.n.80.& ſeqq.
Poſt rem iudicatam poteſt hæres condemnatus ap-
ponere de inuentario à ſe confecto. pagin. 641.
num.87
Res iudicata, vt obſtet incidenti,requiritur, quod
tam ex parte actoris, & rei quam ex parte iu-
dicis, de omnibus ſit plenè cognitum. ibidem.
n.88.& 80
Res iudicata lata ſuper principali operatur in exce-
ptione oppoſita, de qua fuit plenè cognitum. p.
642.n.103.104 & ſeqq.
A re iudicata præſeruat minus plena defenſio ſucceſ-
ſoris maioratus.ibid.n.116.& 117
Res iudicata contra tertium obtenta à creditore, vt
vel cenſum recognoſcat, vel hypothecam dimit-
tat,an reſoluatur per aliam rem iudicatam obten-
tam à principali declarantem illum creditorem
fuiſſe in concurſu ſolutum.p.643.n.118
Negatiua ſententia proponitur.ibid.n.120
Rei iudicatæ auctoritas excludit conditionem in de-
bitis.p.644.n.127.idem. p.646.ex n.148
Res iudicata cuius virtute quis ſoluit quod antea
ſolutum habebat non obſtat debitori repetenti,
p.644.645.n.136.& 138.& ſeqq.
Res iudicata ceſſat,ceſſante cauſa, & ſuppoſitione,
quæ detegitur falſa.ibid.n.142
Res iudicata, quam quis obtinuit tanquam vere
creditor,ceſſat,ſi poſtea detegatur,nec fuiſſe cre-
ditorem, nec creditum exiſtere. pagin. 646.
num.141
Res iudicata per conditionem ſine cauſa non redar-
guitur de iniuſtitia, ſed cauſa ceſſante, & de ſup-
poſito poſtmodum apparente falſo.ib. n.153.cum
ſeqq.
Ex re iudicata condemnatus ad totius cenſus ſolu-
tionem, ſi poſtea inſtrumentum redemptionis
inueniat habet redditiuum repetitionem. ibid.
num.155
Res iudicata non impugnatur directè per exceptio-
nem cauſa ceſſante, vel ſuppoſito falſo, ſed
temperatur, & modificatur.p.646.647.n.157. &
ſeqq.
Res iudicata in iudicio graduationis obtenta ſub
ſuppoſito,quem eſſe creditorem,ſi ſuppoſitio de-
tegitur falſa reſoluitur ibid.n.164
Res iudicata contra tertium hypothecæ poſſeſſo-
rem, vt vel rem dimittat, vel cenſum recogno-
ſcat, variabilis eſt, & mutationi ſubiecta. ibid.
num.165
L.4.tit.17.lib. 4. recop. ſolum ademit caſus nullita-
tis,per quos res iudicatur, & redarguitur nulla,
non vero caſus legitimos tangentes ius partium
principale, per quos de iure communi ſententia
ſolet refringi, & reſolui, aut modificari,ibidem.
num.158
Res iudicata declarans aliquem creditorem non
eſſe ſiue iuſta, ſiue iniuſta, operatur diſſolutio-
nem hypothecæ.p.648.n.173.174.& 175
Duæ res iudicatæ ſuper eodem iure contrariæ ſuſti-
nentur,quando ius & actio diuiditur inter diuer-
ſas perſonas,& quælibet independenter ab alia.
p.644.n.136.& 133
Res indicata contra vnum, nec nocet, nec prodeſt
nec ad portionem cohæredis.p.648. 649.n. 177.
& 178
Res iudicata in iuribus indiuiduis, & inſeparabili-
ter connexis quoad omnes operatur,ibid. n. 179.
& 180
Res iudicata vt obſtet,ſufficit, quod eadem ſit per-
ſona vere,vel interpretatiue.ibid.n.181
Res iudicata pro eo principali prodeſt fideiuſſori.
ibid n.182
Res iudicata ſuper principali deſtruit antea latam
ſuper acceſſorio connexo, & inſeparabiliter de-
pendente.ibid.n.183.& ſeqq.
Res iudicatæ contra fideiuſſorem pactum ſuperue-
niens inter principalem, & creditorem, & exe-
cutionem impedit.ibid.n.187
Res iudicata in vno iudicio qualificans creditum,
non nocet tertio hypothecæ poſſeſſori.pag. 650.
n.200
Res iudicata contra debitorem extra concurſum
non obſtat creditoribus in concurſu ſtantibus.ib.
n.201
Res iudicata contra plures inſolidum obligatos, an
creditori poſtea agenti contra vnum nõ pro rata,
ſed pro tota quantitate obſtet.p.651. num. 1.cum
ſeqq.
Affirmatiua ſententia proponitur.ibid num. 2.cum
ſeqq.
Fœdere diſtinctionis componitur quæſtio.ibid.nu-
mer.15
Ex re iudicata ſi agat creditor contra vnum pro to-
to debito obſtat ei exceptio rei iudicatæ, ex qua
omnes correi pro ſua rata tenentur. p.652. 653.
654.n.16.17.& ſeqq.& n.32
Secus ſi creditor iterum agat ex primæua obligatio-
ne,qua omnes in ſolidum tenentur, cui non ob-
ſtat res iudicata.ibid.
Res iudicata non nouat, nec extinguit primæuam
obligationem.pag.653.num.18.19. 20. 21. 22. &
23.cum ſeqq.
Res iudicata non obſtat ei, pro quo fuit lata.p.655.
n.43.& ſeqq.
Rei iudicatæ virtute creditor exigens ratam ab vno
correo, non poterit poſtea ab eodem, nec à cæ-
teris in ſolidum obligatis petere ſolidum.ib n.46
Ex re iudicata non inducitur nouatio extinctiua,
ſed potius accumulatiua.ibid.n.47.& 48
Res iudicata obtenta à creditore contra tertium, vt
vel rem dimittat, vel cenſum, recognoſcat, re-
ſoluitur declaratio poſtea non eſſe creditorem.
p.672.n.158
Res iudicata reſcinditur ex conditione ſine cauſa,
quando res,ob cuius defectum fuit obtenta,po-
ſtea appareat.p.686.n.56
Res iudicata obtenta à tertio ſuper re pignorata,cõ-
tra debitorem non præiudicat creditori in ſua
hypotheca non citato,nec ſcienti.p.742.n.50
Limita quando debitor fuit contumax, aut quando
cum aduerſario colluſit,vt creditori etiam ſcienti
non præiudicet.ibid n.51
Item limita vt concluſio procedat quando pignus,
vel hypotheca fuit tradita creditori.ibid.n. 52
Secus quando tradita non fuit, quia tunc res iudi-
cata contra debitorem præiudicat creditori, ſiue
ſcienti, ſiue ignoranti.ibid.n.53
Res iudicata ſuper proprietate hypothecæ contra
creditorem, an præiudicet debitori ſcienti, vel
ignoranti.ibid.n.54
Res iudicata contra emphyteutam ob commiſſum
præiudicat ſuis creditoribus, etiam ignorantibus
hypothecam in emphyteuſi habentibus. ibidem.
num.55
Res iudicata inter debitorem, & vnum creditorem

ſuper

ſuper credito non præiudicat aliis creditoribus non citatis quominus eam ſubuertere valeant. ibid.n.56.& 57

Res iudicata ſuper prælatione inter vnum credito- rem,& debitorem aliis creditoribus non nocet. ibid.n.58

Res iudicata pro vno creditore contra debitorem in alio diuerſo iudicio quoad executionem, & exactionem trahitur ad vniuerſale concurſus. ibid.n.59

Res iudicata obtenta à primo creditore contra ſe- cundum malè ſolutum an præiudicet tertio non citato pariter præmaturè ſoluto.p.758.ex n.29. & ſeqq.

Res iudicata ſuper prælatione obtenta per tertium creditorem contra primum,non obſtat ſecundo non citato.p.759.n.36

Res iudicata obtenta contra ſecundum creditorem ſuper reuocatoria exequi poteſt contra tertium, & cæteros,qui ſimiliter intempeſtiuè exegerunt. ibid.n.37.cum ſeqq.

In iuribus ſeparatis quilibet de per ſe vinci debet, & res iudicata contra vnum aliis non nocet nec prudeſt. ibid. n. 39

Res iudicata ſuper deſcendentia ex reuocatoria contra ſecundum nocet tertio,& aliis creditori- bus cauſatiuè exigentibus.ibid.n.42

Qui virtute quartæ portionis optauit portionem integram, ſi poſtmodum quartæ collatio fuit nulla declarata per rem iudicatam, etiam ex ea- dem re iudicata priuatur quarta, ad quam aſcen- dit.ibid.n.43

Portionarius, qui optauit canonicatum aliúſque portionem poſtmodum euicto canonicatu, hæc res iudicata officit portionario, vt portionem victo reſtituit.p.760.n.44

Nam quemadmodum omnes gradatim aſcendunt, ita primo victo, omnes gradatim deſcendunt. ibid.num.45

Res iudicata ſuper cauſa cenſetur obtenta ſuper cauſato.ibid.n.48.& 49

Cauſa propter quam tertius creditor vicit prio- rem, quando eſt communis cum ſecundo inter- medio,etiã iſti præiudicat res iudicata.ibid.n.50

Secundus creditor reuocatoria conuentus à primo, tertius fauet ſi ſimul citet tertium,& ſequentes vt eis obſtet res iudicata contra ſe ſolum ob- tenta.ibid.n.51

Res iudicata ſuper reuocatoria obtenta contra ſe- cundum exequitur contra tertium,& alios infe- riores, quibus nulla defenſio competere poteſt. ibid, n.52

Res iudicata ſuper negotio principali tunc obſtabit incidenti, quando de eo fuit plenè cognitum, non alias.p.641.ex n.93.cum multis ſeqq.

Requiſitoriæ.

Vide *Iudex.*

Litteras requiſitorias,ſi concurſus legitimè ſit for- matus,Iudex adimplere tenetur,& ad illum pro- ceſſus remittere.p.7.n.44

Iudex inhibens ſimul expedit requiſitorias,vt ſibi remittantur acta originalia, quibus ſtatim pare- re debet requiſitus.p.58.n.6.& n.7

Requiſitorias complere recuſantem ſuperior cau- ſa cognita obedire compellit.p.38.39.n.8.& 9.& 10.& 11

Requiſitæ vt legitimæ ſint requiritur vt requirens ſit competens,& quod ritè,& rectè requirat. p. 39.n.12

Si ex requiſitoriarum inſpectione appareat concur- ſum non legitimè formatum, requiſitus eis non obtemperat.ibid.n.13.& 15

Requirens tenetur ſaltem ſummariè actorum fidem in litteris facere, vt requiſitus deliberet an te- neatur parere,vel non.ibid.n.15

Requiſitus ex iuſta cauſa,ſolet aduerſarius certio- rare, vt requiſitorias impugnet coram ſe. ibid. n.16

Reſolutio, Reſolutum.

Reſolutio actus reddit rem ad ſuum priorem ſta- tum,ac ſi geſtus non fuiſſet.p.409.n.54

Reſolutio dominij debitoris,extinguit hypothecam medio tempore impoſitam quando reſolutio contingit ex cauſa de præterito.p.482.n.12

Secus quando reſolutio dominij contingit ex cau- ſa voluntaria debitoris.ibid.n.13

Quia hoc caſu durat adhuc pignoris ius. ibidem, n.15

Reſpublica.

Vide *Minor, Eccleſia, Vniuerſitas.*

Reſeruatio.

Reſeruata ſibi bona ad diſponendum non ſubintel- ligi ſub obligatione generali bonorum, nihil commune habet cum vſu facultatis, & expreſſa vel tacita diſpoſitione bonorum reſeruatorum. p.527.n.45

Cum de vno agatur de iure quærendo,quo debitor non vtendo præiudicat creditoribus in alio de iure iam quæſito.ibid.n.44.cum ſeqq.

Reſeruata facultate reuocandi donationem irreuo- cabilem,reddit eam reuocabilem. p. 410. n. 58. & 59

Reſeruatum ius alterius in decreto illæſum, & in- tegrum permanet.ibid.n.62

Reſeruatum ius non eſt comprehenſum in condem- natione.ibid.n.63

Reſeruationis natura eſt, nec tribuere nec auferre ius.ibid.n.64

Reſeruatio nil operatur contra deciſum in eadem ſententia.ibid.n.65

Declara vt in n.66.remiſſiuè.

Reſeruatum ius per ſententiam tribuit iuriſdictio- nem eidem iudici reſeruanti.p.411.n.79

Ad quantitatem reſeruatam per donatorem ad diſ- ponendum creditores eius, an ius habeant. p. 524.n.1.cum ſeqq.

Diſtinguitur, an ante diſpoſitionem iuris,& quan- titatis reſeruatæ vel poſt.ibid.n.2

In generali bonorum obligatione an veniat ius ſi- bi ad diſponendum reſeruatum à donatore.ibid. num. 3

Negatiuè reſoluitur, quando iuris reſeruati diſpo- ſitio fuit reſtricta ad debitoris vitam reſeruantis ibid.n.4

In generali bonorum obligatione non veniunt bo- na ad diſponendum reſeruata,niſi ſpecificè ex- primantur.ibid.n.5

De reſeruatis ſibi bonis ad diſponendum, an ſer- uans diſponere intelligatur per eorum ſpecia- lem hypothecam.ibid.ex n.11. cum ſeqq.

Reſeruata facultate ad diſponendum de certis bo- nis, qui vſus fuit in parte ad tota bona non ex- tenditur.p.525.n.22.& 23

Reſeruata facultate ad diſponendum de certis bo- nis in vltima voluntate,inter viuos reſeruans vti nequit,nec ſuis præiudicare creditoribus, etiam expreſsè.ibid.n.24

Reſeruatam facultatem diſponendi vno modo,qui ſibi reſeruauit, alio modo ea vti non poteſt. ibid.n.25. & 26

Reſeruans. qui expreſsè facultate reſeruata vno modo vti nequit, ita nec tacite. ibid. n. 27

Reſeruata ſibi facultate diſponendi in vita & in morte poteſt reſeruans vti inter viuos, & in morte. ibid. n. 28

Reſeruans ſibi facultatem diſponendi ſimpliciter vtroque tempore, poteſt ea vti. ibid. num. 29. cum ſeqq.

Creditores eius, qui ſibi reſeruauit bona ad diſponendum, an ad ea ius habeant, poſtquam reſeruans tacitè vel expreſsè diſpoſuit. p. 26. n. 35

Negatiuè reſoluit Caſtillo vt debitor de bonis reſeruatis poſſit liberè diſponere in præiudicium creditorum. ibid. n. 36. 37. & ſeqq.

Reſeruans per æs alienum poſtmodum contractum non videtur obligare bona aliunde ſibi ad diſponendum reſeruata. ibid. n. 38

Nec bona reſeruata in generali bonorum obligatione venire intelliguntur. ibid. n. 39

Impugnatur Caſtillo. ibid. n. 40. & 41

Per reſeruatorum bonorum diſpoſitionem bona ipſa efficiuntur de patrimonio reſeruantis, affecta creditoribus. ibid. n. 42

Reſeruatio facta in remiſſione ſin iua omnino inter contrahentes ſeruatur. p. 754. n. 107

Reſeruatio conſeruat ius pignorum quoad prælationem & priuilegium cauſæ. ibid. n. 108

Reſtitutio.

Reſtitutio in integrum datur perſonæ priuilegiatæ aſſiſtenti concurſui creditorum contra tranſitum nouum dictum ad opponendas declinatorias. p. 37. n. 28

Contraria opinione communiter exploſa. ibid. num. 29

Reſtitutio conceſſa minori prodeſt conſortibus maioribus non priuilegiatis in cauſa indiuidua. ibid n. 37. & ſeqq.

Reſtitutio, quando concedenda minori Eccleſiæ & reipublicæ, vt nouus admittatur licitator meliorem offerens conditionem peracta ſubhaſtatione. p. 367. ex n. 5. cum ſeqq.

Reſtitutione ex clauſula generali ſuccurritur creditoribus concurſus vt nouus admittatur licitator ſubhaſtatione perfecta. p. 368. ex n. 17

Reſtitutio in integrum, an competat prodigo; variant Doctores. ibid. n. 18

Reſtitutio in integrum datur prodigo poſt interdictam adminiſtrationem. ibid. n. 19

Quia tunc æquiparatur minori. ibid. n. 20

Reſtitutio competit debitori cedenti vti miſerabili perſonæ, cui ſuorum bonorum adminiſtratio eſt interdicta. ibid. n. 21. & ſeqq.

In concurſu creditorum vix aliqua perſona priuilegiata deficit, cui competit reſtitutio. ibid. n. 25. & 26.

In concurſu creditorum multa adſunt quæ reſtitutionem in integrum appetunt. ibid. n. 27

Vniuerſitati, villæ, & caſtro, quæ per adminiſtratores reguntur, competit reſtitutio. p. 369. num. 29

Quid in collegio. ibid. n. 30

Vniuerſitas licet per ſeipſam regatur, tamen cum in ea adſint pupilli, viduæ ac ſimiles perſonæ, beneficium habet reſtitutionis. ibid. n. 31

De reſtitutione miſerabilium perſonarum, qui tractent. ibid. n. 32

Reſtitutionis priuilegium conceſſum minori pro admittendo nouo licitatore an extendatur ad bona ſui debitoris. ibid. n. 38. & ſeqq.

Debitur forum ius concurſum ratione minoris ætatis haber reſtitutionem vt nouus admittatur licitator. ibid. n. 39

Reſtitutio conceſſa minori prodeſt aliis creditoribus maioribus in concurſu ſtantibus. ibidem num. 40

Maior ratione intereſſe commixti cum minore non litigante poteſt reſtitutionem petere. ibid. n. 41. & num. 42

Reſtituta hæreditate, maioratu & vſufructu patri debito præmaturè, & ante tempus, an creditores reſtituentis ius habeant ad fructus perceptos à reſtitutionis tempore vſque ad mortem debitoris reſtituentis. pag. 499. ex num. 1. & per totum.

Reſtituere poſt mortem grauato permittitur reſtituere ante mortem. ibid. n. 7. & 8

Reſtituere grauatus ſi reſtituat ex hoc actu aditio hæreditatis præcedens, tacite inducitur. ibid. n. 9

Præmaturè reſtituere in præiudicium creditorum non poteſt poſſeſſor maioratus, hæres grauatus, nec pater vſumfructuum poſt acceptationem & ius radicatum. p. 501. n. 27. cum ſeqq.

Præmatura reſtitutio valet in præiudicium ſolius reſtituentis, non in præiudicium tertij. ibid. n. 25. cum ſeqq.

Grauatus reſtituere poſt mortem, poteſt reſtituendo in vita grauamen imponere commenſurabile fructibus medij temporis. p. 502. n. 34

Reſtituens ante tempus fructus medij temporis donat. ibid. n. 32. 33

Et ius quæſitum ac radicatum, non ius quærendum dimiſit. n. 35. & ſeqq.

Ex reſtitutione præmatura, quæ donatio dicitur, debetur gabella reſpectu interuſurij attenta vita reſtituentis. ibid. n. 42

Iura & Doctores non infringunt præmaturam reſtitutionem propter præiudicium tertij. p. 505. n. 66. & 67

Reſtitutio præmatura nemini eſt permiſſa in præiudicium tertij. ibid. n. 68

Reſtituere poſt mortem hæres grauatus primo ſubſtituto nequit ante mortem reſtituere in præiudicium ſecundi ſubſtituti. ibid. n. 69. & 70. & 71. cum ſeqq.

In reſtitutione fideicommiſſi non veniunt ea, quæ hæredi competunt alio iure, quam hæreditario etiam prouenient ab ipſo teſtatore. p. 532. n. 38

Reſtitutio in integrum competens principali, non competit fideiuſſoribus. p. 626. n. 39. & à n. 34

Reſtitutio denegatur minori hæredi aduerſus geſta per curationem datam hæreditati iacenti. p. 256. ex n. 40. cum ſeqq.

Reſtrictio. Reſtringere.

Poteſtatem qui habet ad duo ſi reſtrinxit ſe ad vnum ex alio, non ſuſtinetur actus. p. 533. n. 34. & ſeqq.

Cauſa reſtricta & limitata ad vnum ſolum maioratum, illum non egreditur. p. 430. n. 14. 15. & n. 16

Qui reſtrinxit ſe ad poteſtatem delegatam, qua carebat, non ſuſtinetur proceſſus ex iuriſdictione ordinaria, qua vſus non fuit. p. 569. 570. ex n. 34. 35. 36. & 37

Ex poteſtate valida, qui potuit actum facere, & fecit ex inutili, ad quam ſe reſtrinxit, nullus eſt actus. p. 570. n. 38

Poteſtatem validam & ſimul vtilem, qui habet, ſi actum ſimpliciter fecit non ſe reſtringens ad aliquem, ſuſtinetur actus ex poteſtate valida. ib. n. 39

Secus ſi ſe reſtrinxit ad poteſtatem inutilem. ibid. n. 40. 41. & 42

Creditor nulla facultate regia iuuatur non ex inualida ad quam ſe reſtituerunt contrahentes, nec ex valida, qua vſi non fuerunt. ibidem, num.43

Retentio.

Vide *Expenſa.*

Rem debitoris auocatam à poſſeſſore vt ingrediatur concurſum, an poſſeſſor pro expenſis retinere poſſit.p.9n.n.45.cum ſeqq.

Et an pro expenſis præferatur anterioribus concurſus creditoribus.ibid.n.47.& ſeqq.

Rem retinet poſſeſſor conuentus hypothecaria pro expenſis neceſſariis,in quibus præfertur creditori anteriori hypothecario.p.91.& 92.n.56.64.65.66.& 69

Retentio & prælatio ceſſat pro expenſis vtilibus & voluptasis.p.91.92.& n.57.& 70.cum ſeqq.

Retentio non datur creditori, cui res pro ſuo credito fuit adiudicata, niſi pro expenſis neceſſariis. p.91.n.61.& ſeqq.

Tertius retinet animalia aliena pro paſcuis,& alimentis eorum, & in eis aliis creditoribus præfertur.ibid.n.64

Retentio rei pro expenſis rei hypothecatæ licet competat expendenti, impedire tamen nequit eius ſubhaſtationem creditoribus inſtantibus. num.88

Ad cuius effectum rem exhibere tenetur expendens. ibid.

Retentio animalium datur locanti paſcua pro eorum alimentis.p.102.n.100.101.& 102

Retentio facilius conceditur quam actio. pag.647. num.163

Retentio competit pro melioramentis in re factis. p.709.n.51

Retinere bona concurſus, an poſſit adminiſtrator, qui dimiſſa adminiſtratione, & ratione reddita creditor euaſit: donec de reliquis ſatisfiat.p.711 n.1.cum ſeqq.

Retinere,an poſſit tutor bona pupilli finita tutela, ratione reddita pro reliquis ſatisfaciendis.p.711 712.n.2.& 9

Donec retinet bona tutor continuare tenetur alimenta præſtanda minori.ibid.

Retentio datur pro meliorationibus in re factis. p.711.n.4

Retinere non poteſt adminiſtrator pro reliquis bona concurſus, ſed ſtatim cogitur reſtituere nouo adminiſtratori, ille autem ad concurſum debet recurrere pro reliquis exigendis pag.711.num.5. cum ſeqq.

Retinere melius eſt,quam ab alia repetere, procedit quando competit ius retinendi,& excipiendi,non aliàs.p.758.n.18

Retrotractio.

Vide *Conditio.*

Nominationes factæ per Regem ad penſiones pro perſonis ab eo nominatis retrotrahuntur ad gratiam,ex qua omnes nominati ius obtinent.p.322 n.44.cum ſeqq.

Re empta pro perſona nominanda nominatio ſubſequuta retrotrahitur,ad tempus emptionis,ac ſi perſona nominata ab initio contraxiſſet.ibidem, num 47

Declaratio ineſt actui declarato, & retrotrahitur ad tempus actus declarati.ibid.n.45.& 46

Retrotractio in contractibus conditionalibus, & hypothecis,quando admittenda,vel non in præiudicium tertij medio tempore contrahentis. cum p.538.n.1. ſeqq.

Differentia inter contractus & vltimas voluntates, quoad conditionis retrotractionem in præiudicium tertij medio tempore contrahentis. p.539. num.9

Retrotractio conditionis locum habet quando contractus ab initio erat validus, non quando nullus ex defectu facultatis.p.541.num.37. cum ſeqq.

Retrotractio conceſſa, vel denegata à iure ſubilcitur pacto contrahentium contrario. pag. 543. num.51

Hypotheca contracta virtute mandati an retrotrahatur ad tempus mandati. p. 246. n.1. cum ſeqq.& p.248.n.27

Qui ſoluere promiſit,quod ſuus procurator reciperet ad cambium hypotheca non retrotrahitur ad tempus promiſſionis.p.248.n.31

Fictio retrotractiua nunquam admittitur in præiudicium tertij medio tempore ius quærentis.ib. n.28.& 29

Reuocatio,Reuocabile.

Ad bona reuocabiliter donata per debitorem,reuocatione tacita vel expreſſa ſubſequuta creditores ius habent.p.529.n.1.cum ſeqq.

Si reuocatio tacita vel expreſſa non ſequatur, ea bona donata ſequuntur concurſum donatarij. p.530.n.2

Reuocatio donationis reuocabilis poteſt induci tacitè ex aliquibus præſumptionibus manifeſtam pœnitentiam reddentibus ac per actus indirectos.ibid.n.3

Melioratio, & maioratus reuocabiliter geſtus à patre,irreuocabilis remanet, non ſequuta tacita vel expreſſa reuocatione.ibid.n.4

Quod pariter procedit in quibuſlibet aliis donationibus,ſeu natura reuocabilibus.ibid.n.5

Reuocabilis donatio reuocata non dicitur per diſpoſitionem generalem omnium bonorum factam à donante.ibid.n.6

Idem procedit in melioratione irreuocabili facta à patre vt minimè reuocetur per generalem diſpoſitionem.ibid.n.7.& 8

Idem in maioratu reuocabiliter facto à patre in fauorem vnius filij.ibid.n.9

Ad reuocationem donationis reuocabilis debent concurrere actus concludenter illam inducentes. ibid.n.10

Reuocata non cenſetur donatio inter virum & vxorem per generalem bonorum coniugis depoſitionem.ibid.n.11

Reuocatio inducitur ſi donator de bonis reuocabiliter donatis vel eorum parte ſpecialiter diſpoſuit.ibid.n.12

Quid ſi donator non in totum de omnibus bonis diſpoſuit,ſed eius de vſufructu tantum, an eius reſpectu moderaſſe donationem reuocabilem videatur.ibid.n.13

Reuocabilis donatio reuocata remanet per bonorum ipſorum alienationem. ibid.n.14. & ſeqq.

Reuocatur donatio cauſa mortis per alienationem ſpontaneam, aut neceſſariam factam. pag. 531. num.17

Reuocabilis donatio an per obligationem & pignorationem rerum donatarum reuocata cenſeatur.ibid.n.18

Reuocatur donatio cauſa mortis per plenam alienationem rei donatæ, non ita per ſolam obligationem.ibid.n.22

Reuocatur donatio inter coniuges per ſolam rei donatæ pignorationem.ibid.n.23

Secus in alijs donationibus reuocabilibus. ibidem. n.24.25.& 26

Reuocabilis donatio per obligationem, & hypothecam non dicitur reuocata ibid.n.29

Reuocabilis donatio licèt tacitè reuocari poſſit, hypotheca tamen reuocationem non inducit ibid. num.28

Non reuocatur donatio inter coniuges per generalem bonorum obligationem, niſi ſpecialiter res ipſa donata obligata fuerit.p.532.n.29

Si facultas ad condendum maioratum contineat clauſulam, quod fundator poſſit ad libitum reuocare, per æs alienum poſtmodum contractum à fundatore non inducitur reuocatio, vt contra Realtam reſoluitur.ibid.n.30

Reuocabiles donationes ſicut à donatore contrahêdo non reuocantur, ita nec per bonorum confiſcationem reuocantur,ibid.n.31

Reuocabilis donatio per delictum commiſſum non trãſit reuocata in fiſcum, & de ratione. ibidem, num.32

Ad bona reuocabiliter donata quoties taciti vel expreſſa inducitur reuocatio, creditores donantis ius habent.ibid.n.33

Secus quando non reuocatur, quia tunc creditores donatarij ex bonis donantis credita ſua exigunt. ibid.n.34

Irreuocabilis donatio illam paritur irreuocabilitatem, ex quacumque diſpoſitione donantis. ibid. num.35

Nec per æs alienum poſtmodum à donante contractum aut per cenſus impoſitionem.ibid.

Irreuocabilis donatio tertij, & quinti patitur diminutionem per æs alienum poſtmodum à patre contractum.ibid.n.37

Ad actum ſui natura reuocabilem data facultas non conſumitur per primum actum,ſed durat toties quoties reuocari poſſit.p.385.n.36.& 37

Procuratori reuocato ſoluens reuocationem ignorans liberatur.p.278.n.33.& 34

Reuocatio mandati non præſumitur.ibid.n.35

Reuocatio mandati intimanda erit debitori. ibid. num 36

Et ante reuocationem ſibi intimatam ſoluens dicitur eſſe in bona fide.ibid.n.37.& 38

Reuocatoria Actio.

Vide *Auocatio.*

Reuocatoria conuentus clericus, cui in concurſu fuit ſolutum ſub cautione de reſtituendo potiori creditori, an teneatur comparere coram iudice concurſus p.408.n.42.cum ſeqq.

Pro reuocatoria intentata per creditorem anteriorem forus rei ſequentibus erit.ibid.n.43

Si lis creditorum ſit iam extincta.ibid.& ſequentibus.

Reuocatoria vti poſſunt priores creditores contra poſteriores ſolutos,ſiue pecunia conſumpta ſit, ſiue non p.756.n.4

Et electiue poſſunt agere contra adminiſtratorem, ordinem, gradum,in ſoluendo præpoſterantem. ibid.n.3

Reuocatoriam,an teneatur creditor anterior intentare prius contra poſteriores ſolutos incipiendo ab infimis, & gradatim aſcendere quouſque de ſuo credito potiori ſatisfiat.pag.757.ex n.10.cum ſeqq.

Reuocatoriam, an creditor intentare teneatur inter tertios hypothecarum poſſeſſores, ab vltimo incipiendo in quem fuerunt alienatæ. ibidem, num.11

Et ab vltimo poſſeſſore incipere debere deargato creditori arbitrio,qui teneant. ibidem, num.11. & 12

Contraria opinio verior.ibid.ex num.19.& ſequentibus.

Si prior reuocat pecuniam ſolutam ſecundo,iſte à tertio, & tertius à quarto creditore, & ſic ſinguli gradatim deſcendunt auocantes à poſterioribus ſe.ibid.n.13

Reuocatoria conuentus ſecundus creditor à primo nequit,iſti opponere vt prius agat contra tertium, & alios inferiores ſe,ſimil.ter ſolutos.pag.758.n. 20.cum ſeqq.

Eodem iure quo primus creditor reuocat pecuniam à ſecundo, eodem,& ſecundus à tertio, & ſic de ſingulis gradatim.& ſucceſſiuè.ibid n.30

Ius inferioris creditoris diuerſum & diſtinctum à iure prioris, qui eum eicit in reuocatoria.p.759. num,35

Reus debendi,& credendi.

Vide *Actor.*

Debitor formans concurſus iudicium reus eſt origioarius,& non actor,abundè.p.13.& 41.num.14. & ſeqq.

S

Salarium.

Vide *Adminiſtrator.*

Salarium competens debet adminiſtratori concurſos aſſignari à iudice.p.125.n.30

Salarium etiam non conuentum debet aſſignari depoſitario,& ſequeſtri.ibid.n.31

Salarium ſemper aſſignatur à iudice adminiſtratori concurſus, pro laboribus,& oneribus perſonalibus.p.126.n.35

Salarium procuratoris aduocato, & adminiſtratoris habent hypothecam cum prælatione in bonis concurſus,ibid n.40.& 41

Salaria,patrocinia, & aliæ neceſſariæ expenſæ adeò bonis ſunt cohærentia, vt tantominus valete dicantur.ibid.n.42.& 43

Salarium adminiſtratoris, & aliorum officialium expenſæ litis,& alimenta famulorum admodum dicuntur neceſſariæ expenſæ, præferuntur omnibus creditoribus concurſus.p.712.n.14

Salarium cuſtodis rerum,& famulorum habet prælationem. p.713.n.15

Salarium adminiſtratoris dati pro cuſtodia bonorum, & pro rebus pignoratis cuſtodiendis tacitam habet hypothecam cum prælatione.ibidem, num.16

Salarium ſeu mercedem domus conductæ pro cuſtodiendis bonis pignoratis, iudicis, & aliorum habet hypothecam tacitam cum prælat.one.ibid. n.17.& ſeqq.

Salarium recipiens adminiſtrator concurſus an depoſitarius, ſeu ſequeſter, dici poſſit vel potius locator.p.727.n.19.vide.p.724.n.18

Salarium non debetur depoſitario, ſequeſtro, aut negotiorum geſtori ex natura muneris, nec per ipſos peti poteſt.pag.725.n.20.& pag. 724. vide num.29

Salarium recipiunt depoſitarius,& ſequeſter, quando res depoſitæ egent adminiſtratore. pag.725. num,29

Scientia.

Scientia debitoris ceſſi qualis eſſe debeat vt ei non proſit ſolutio facta cedenti.pag.234.n.60.61

Contra

Contrahens cum poſſeſſore maioratus, ſcire & inueſtigare tenetur eius facultatem, & poteſtatem. p.384.num.105.& p.385.n.27.28. & p.391 n.30

Ignorantia, qui inueſtigare tenetur non excuſat, ſed potius inducit ſcientiam. p.391.n.106

Scire, & ſcire debere paria ſunt. ibid.

Qui cum alio contrahit vel ſcit, vel ſcire debet conditionem eius. ex n.19

Scire, & ſcire debere idem eſt in iure. p.422.n.36

Vt ex ſcientia quis obligetur debet habere plenam, & perfectam ſcientiam totius negotij cum omnibus ſuis qualitatibus. p.278.n.41

Scholaris.

Scholaris citatus ad concurſum ſi declinans petit totius cauſæ remiſſionem ad ſuum iudicem, an audiatur. p.51, ex n.39.& ſeqq.

Scholaris gaudet fori priuilegio ſiue conueniat, ſiue conueniatur. ibid.n.40

Scholaris in iudicio vniuerſali concurſus, an ex identitate rationis gaudeat priuilegiis, quibus, & fiscus. p.51.52.n.41.& 55

Scholares habent priuilegium, vt eorum cauſæ remittantur ad ſcholæ iudicem. p.51.n.42

Scholaris ad concurſum vocatus in eo tenetur reſpondere contempta remiſſione petita. ibid.n.44. & ſeqq.

Scholaris in concurſu concurrit cum debitore communi, ac creditoribus, vt plurimum pupillis, & viduis. ibid.n.45

Priuilegium miſerabilium fortius eſt priuilegio ſcholarium. p.52.n.47.& 48.& n.49

Scholaris plerumque agit ex ceſſione patris, miſerabilis verò perſona ex proprio iure, qui illi præualet. ibid.n.51

Scholaribus conuentis à pupillo, & miſerabilibus pluries denegata fuit cauſarum remiſſio ad ſuum iudicem. ibid.n.52.& ſeqq.

Scholarium priuilegio vberius eſt priuilegium fiſci. ibid.n.55

Scholaris ſui fori priuilegio vti nequit contra miſerabiles perſonas. p.53.n.56

Scholaris, qui litem conteſtauit actor vel reus coram iudice ordinario non oppoſita declinatoria, ſeu tacitè priuilegio renuntiauit. p.53.54.n.57. & n.62.& n.72

Scholaris liberè poteſt tacitè vel expreſsè priuilegio fori renuntiare iuriſdictionem ordinariam prorogando. ibid.n.58.59.& 72.

Argumentis impedientibus ſcholares prorogatione iudicij ordinarij, ſatisfit. pag.53.num. 60. remiſſiuè.

Scholarium exemptio eſt odioſa, & contra naturalem iuriſdictionem ordinariam, & ad cuius naturam tanquam ſuam facilè reuertitur. ibid.n.61

Scholaris citatus à iudice ordinario ſi declinatoriã omiſit, amplius de ea apponere non poteſt. ibid. n.61.& ſeqq.

Scholaris conuentus coram ordinario ſi non comparet tempore, quo opponat declinatoriam, poſt illud non auditur. p.54.n.67.cum ſeqq.

Scholaris citatus à iudice ordinario tenetur comparere, & de ſua declinatoria opponere, aliàs in eius contumaciam proceditur. ibid.n.72

Scholaris, qui cœpto iudicio coram ordinario fuit matriculatus, excluditur à fori declinatoria. ibid. n.76.& ſeqq.

Scholaris, ſeu vniuerſitas matriculata redimere volens cenſum, ſortem cum decurſis conſignare tenetur coram iudice creditoris. p.55.n. 87. cum ſeqq.

Scholaris redimens cenſum, cum actoris vices ſuſtineat, nequit conuenire creditorem ad cenſus redemptionem coram iudice ſcholaſtico vltra duas dietas. ibid n.88

Et ibidem traditur deciſio Senatus Pintiani. ibid.

Scholares, aliíve priuilegiati, fori priuilegio vti prohibentur in reddendis rationibus adminiſtrationis. p.56.n.92.cum ſeqq.

Scholarium priuilegium ceſſat quando eo vtuntur in iuribus, & actionibus ſibi ceſſis per extraneos, & conſanguineos. ibid.num.94.& 95

Scholari facta ceſſio iurium reprobatur cum in fraudem fori, facta intelligatur. ibid. num. 96. & ſequentibus.

Scholari facta ceſſio à patre ſub requiſitis poſitis in l.18.tit.7.lib.1.recopilat. ſuſtinetur, & poteſt pro exactione debitores coram ſuo iudice ſcholaſtico conuenire. ibid.n.98.cum ſeqq.

Magiſter ſcholæ non poteſt virtute ceſſionis citationem expedire, anteaquam conſtet aduerſarium intra dietas habitare, & explicantur verba, l.regiæ. p.57.n.109

Limitationes plures ad priuilegium ſcholarium traduntur. ibid.n.111.remiſſiuè

Scriptura.

Vide *Inſtrumentum, Chirographum.*

In eadem Scriptura pluribus nominatis nullus etiã primo ſcriptus poteſt prætendere anterioritatem p.321.n.40.& 41

Scriptura priuata, quibus in caſibus plenam fidem faciat. p.541.n.30

Scriptura priuata continens hypothecam recognita per debitorem; an præferatur aliis publicis medio tempore celebratis quoad hypothecam. ex n.27.cum ſeqq.

Sententia.

Vide *Res iudicata.*

Sententia contra debitorem lata in aliis iudiciis concurſui non præiudicat, nec illi inducit exceptionem rei iudicatæ. p.306.n.11

Et de ratione. ibid.n.12

Sententiæ extra iudicium vniuerſale per creditores obtentæ, quando attractio litium fuit omiſſa, an ſint exequendæ, non ſpectato fine concurſus. p.39.ex n.54.& ſeqq.& p.33.n.18

An ſaltim ſint exequendæ ſub fideiuſſione. pag. 33 n.55

Sententia quando non poteſt exequi in ſpecifica forma, ſub qua diſponit, debet exequi eo modo quo poſſit indemnitati creditorum conſuli p.65. n.53

Sententiarum anterioritas, an præferatur anterioritati temporis. p.141.n.3

Creditor, qui prius ſententiam obtinuit in exactione præfertur aliis eiuſdem generis creditoribus, quorum cauſæ nondum ſunt finitæ. ibid.n.5.& 6.

Creditor, qui præuenit in executione ſententiæ, ſimul pro aliis creditoribus latæ in iſtis præfertur. p.141.142.n.7.& 8

Sententia per vnum creditorem contra debitorem communem obtenta poteſt à cæteris impugnari, & de fraude aut colluſione apponere. p. 143. ſub num.24

Sententia obtenta ab vno creditore contra debitorem cæteris non citatis minimè præiudicat ibid.

Sententia graduationis, an ſit exequenda quoad omnes, non obſtante appellatione per aliquos creditores emiſſa, & quando prima ſententia poteſt exequi. p.148.ex n.64.cum ſeqq

Prima ſententia graduationis in ſupremis tribunalibus

bus exequitur non obſtante ſupplicatione, tum fideiuſſione depoſita.ibid.n.67
Et procedit ſiue prima ſententia feratur in tribunali in prima inſtantia, ſiue per viam appellationis à ſententia lata per inferiorem. p. 148.n. 69. cum ſeqq.
Sententia graduationis, caſu quo ſuſpenditur per appellationem quoad omnes ſuſpẽſa intelligitur, quando vero exequitur ſupplicatione non obſtante, quoad omnes creditores executioni mandatur.p.149.n.76
Sententia contra vnum ex correis non præiudicat aliis non citatis.p.114.n.48
Senetẽtia declarata nulla ad inſtantiam vnius ex conſortibus prodeſt aliis.pag.184.& 185.numer. 22.23. & 30
Dummodo non procedat ex iure ſpeciali petentis nullitatem.ibid.n.14
Sententia nullitatem inſtrumenti declarans præiudicat omnibus intereſſe habentibus.ibid.n.25
Sententia inter aliquos obtenta ſuper comprehenſione, aut excluſione alicuius caſus in priuilegio aliis obſtat, & prodeſt tunc non litigantibus. p. 185.n.26.& 27
Sententia ſemel lata ſuper legitimatione perſonæ procuratoris ad litem (de quo inter partes dubitabatur,) amplius de mandato diſceptandum non erit.ibid.n.28
Sententia ſuper legitimatione perſonæ lata ad vnius inſtantiam in vna lite prodeſt aliis in alio iudicio, & lite diuerſa, & tanquam realis facit ius quoad omnes.ibid.n.29
Sententia, qua debitor ad inſtantiam vnius declaratur fallitus, & non ſoluendo aliis prodeſt. ibid. num.30
Sententia ſuper excuſſione bonorum non tranſit in rem iudicatam, ſed quandocumque bona debitoris appareant noua fit excuſſio.ibid.
ſententia excuſſionis non tranſit in iudicatum, quominus tertius, vel condemnatus ipſe poſſit quandocumque de exiſtentia bonorum docere.p.199 n.92.& p.213.n.29.& 30
Sententia contra fratrem poſſeſſoris maioratus ad alimenta præſtanda fratri, mortuo poſſeſſore, an præiudicet eius filio ſucceſſori.p.206.n.153.cum ſeqq.
Sententiæ causa ceſſante ex noua ſuperueniente causa, ceſſat ipſa ſententia tranſlata in rem iudicatam.p.214.n.35
Ceſſante cauſa ob quam latæ ſunt ſententiæ, non obſtant. identitates rei iudicatæ.ibid.n.36
Sententia, quæ fundatur in cauſa ſui natura inconſtanti, variabili, & communicabili, variatur & cõmutatur per cauſam.pag. 214. & 215.n.45. 46 & 47
Sententiam taxantem alimenta conſentiens filius, adhuc ex noua cauſa augmentum poteſt petere. ibid.ſub.n.50
Quod etiam obtinet in pacto ſuper taxatione alimentorum iuramento firmato.ibid.
Sententia lata contra proprietarium vſufructuario non citato non nocet.nec è contra.p.131.n.13
Sententia lata contra intruſum in prælaturam non nocet vero prælato.p.441.n.88.& ſeqq.
Plures in eadem ſententia ad quantitatem condemnati, pro rata tenentur etiamſi aliquis efficiatur non ſoluendo.p.469.n.44.46.& 47
Sententiæ diuerſæ ferri poſſunt ex diuerſitate perſonarum.p.564.ex n.127.cum multis ſeqq.
A ſententia qua quis declaratur creditor, & vt talis graduatur non appellans eam approbare videtur. p.635.n.25
Sententia aſſignans gradum creditori comparenti in concurſu per neceſſarium antecedens eum eſſe creditorem declaraſſe videtur.p.639.n.72
Sententia non facit rem iudicatam in præſuppoſitis in ea; niſi præſuppoſita veniant in neceſſariam conſequentiam. p.640. num. 73. declara vt num.98
Sententia quando neceſſariò aliquid ſupponit ad illud ſe extendit.ibid.n.74.& ſeqq.
Sententia lata ſuper principali cenſetur lata ſuper articulo incidenti incompatibili cum principali, ibid.n.77& ſeqq.
Sententia lata ſub cauſa ceſſat, ceſſante cauſa.p.641. & 660.& ex n.84.cum ſeqq.
Sententia facit rem iudicatam ſuper ſuppoſitis in ea quando veniunt in neceſſarium antecedens, vel conſequens, dummodo deducta fuerint in iudicio, & adhibita cauſæ cognitione, pag. 641 num.98
Sententia abſque cauſæ cognitione lata nulla eſt ipſo iure. p. 141.n.101.& 102.cum ſeqq.
Sententia lata ſuper principali operatur ſuper articulo incidenti deducto incompatibili cum principali.ibid.n.105
Exceptio, quod quis non erat creditor ſuper maioratu, de quo nec fuit oppoſitum nec cognitum, non poteſt in ſententia graduationis comprehendi. ibid.n.106.cum ſeqq.
Sententia Senatus à qua nequit ſupplicari, irreuocabilis eſt per quamcumque nullitatem, etiam notoriè apparentem ex actis.p.643.& 647.n.121 & 168
Niſi adſit citationis defectus.ibid.
Sententiæ contrariæ etiam ſuper eodem facto tolerantur inter diuerſas perſonas.n.123.& 124
Ex ſententia declarante aliquem eſſe, vel non eſſe creditorem diſſoluitur, vel ſubſiſtit hypotheca reſpectiuè.p.644.n.132
Sententia per conditionem ſine cauſa non redarguitur de iniuſtitia, aut iniquitate, ſed cauſa ceſſante & de ſuppoſito poſtmodum apparente falſo.p.646.n.154
Ex ſententia condemnante ad partem debiti, non infertur abſolutio alterius partis omiſſæ. p. 654 n.36.& 37
Sententia in his, quæ diuiſibilia ſunt ferri poteſt pro parte remanente actione illæſa ad aliam partem.ibid.n.38.cum ſeqq.
Ex ſententia lata ſuper vna ex pluribus rebus poſitis non infertur ad cæterarum abſolutionem, ſed potius ad omiſſionem.ibid.n.40
Sententia ſuper parte rei petitæ non comprehendit aliam partem omiſſam.p.655.n.41
Sententia contra anteceſſorem non præiudicat ſucceſſori tunc emptoris ius habenti formatum. p. 741.n.33
Idem & in ceſſionario.ibid
Sententia ſuper prælatione inter anteriorem, & poſteriorem creditorem lata non præiudicat intermediis.d.754.n.104
Sententiæ latæ contra non poſſidentem executio ſuſpenditur, quæ ad effectum perducitur quandocumque cœperit poſſidere.p.771.n.64.& 65

Separatio.

Separatorum natura eſt diuerſitatem inducere.p.49 n.20
Ad ſeparationis bonorum iudicium admittitur creditor in diem, ſub conditione.p.62.n.27

Separatorum ſeparata eſt ratio.p.67.n.1
Separata iudicantur iura plurium in vna perſona concurrentia.ibid.n.2
Separatæ cenſentur plures hæreditates, aut patrimonia in vna perſona concurrentia,& ideo vel à creditoribus,vel à debitore ſeparatio poſtulatur.ibid.n.3
Separatio plurium maioratuum,hæreditatum, aut ſocietatum poſtulatur per ſingulos creditores facto concurſu per debitorem ſimul poſſidentē, ne omnium iura confundantur.ibid.n.9
Separatio an poſtuletur hæreditate ſemel adita per creditores hæreditaris diſceptatur.ibid.num.10 cum ſeqq. 8
Separatio denegatur poſtquam bona hæreditaris commixta ſunt cum bonis hæredis.p.68.n.15
Separatio bonorum rectè poſtulatur, etiam poſt aditam hæreditatem.ibid.n.16.cum ſeqq.
Separatio bonorum admittitur hæreditate adita.ib. num.18
Separationem impedit alienatio facta per hæredē poſt illam à creditoribus poſtulata.ibid.n.24
Secus conſtitutione pignoris.p.69.n.25
Separationem & ſuum creditum poteſt hæres tanquam extraneus poſtulare confecto inuentario. ibid.cum multis ſeqq. Vide *Inuentarium*.
Separationem amittunt creditores qui nouiter cū hærede contraxerunt recipientes cautionem,aut pignus pro ſecuritate ſui crediti.p.70.n. 40
Separationem poſtulantes creditores excluduntur à bonis propriis hæredis,iſtius tamen creditores ius habent ad reſiduum hæreditaris ſolutis eius creditoribus.ibid.n.41.42.& 43
Separatione non poſtulata, creditores hæreditarij concurrunt cum creditoribus hæredis ſeruata gradus prærogatiua.ibid.n.44
Separationis poſtulandæ terminus ſolum currit hæredibus,non creditoribus.ibid.n.45
Quod maximè procedit,ſi debitor viuens formauit concurſum.vel dum cum hærede,lis pendet ſuper creditis.ibid.n.46
Poſſeſſore maioratus formante concurſū ad bona maioratus,& libera fit bonorum ſeparatio ad poſtulationem creditorum cuiuſlibet patrimonij ibid.n.99.
Poſſeſſore duorum maioratuum formante concurſum,vtriuſque bona ſeparantur,& quilibet maioratus agnoſcit creditores ſuos ne confundantur.ibid.n.72
Separatio fit æris alieni à bonis remanentibus debitoris,vt ex iſtis tantum taxentur alimentariis, quibus debitor dare tenetur.p.203.n.121.& ſeq. & à n.116.cum ſeqq.
Inter creditores ad bona maioratus, & ad libera poſſeſſoris formantis concurſum ſolet de ſeparatione vtriuſque patrimonij contendi.p.398.n.8. & ſeqq.
Separantur duo,vel plures maioratus ab vno poſſeſſore tenti,duobus modis,aut per viam legitimæ ſucceſſionis,aut per viam euictionis,& vendicationis.p.427.n.1,cum ſeqq.
In ſeparationem maioratuum ab vno poſſeſſore vtroſque obligatos factam per legitimum ſucceſſorem, & ſeparationem contingentem per euictionem ex defectu tituli poſſeſſoris magna verſatur differentia p.448.n.128
In Separatione maioratuum per ſucceſſionem ſuſtinentur hypothecæ ſuper vtroque impoſitæ in ſeparatione per euictionem, nullo modo in maioratu euicto.ibid.
Separatio patrimoniorum in vna debitoris perſona concurrentium conceditur, ne iura creditorum vtriuſque confundantur.p.499.n.5. cum ſeqq.
Separatio fit bonorum liberorum à bonis maioratus creditoribus poſtulantibus.p.573.n.3
Separatione poſtulata à creditoribus quomodo iſti ſint ex diuerſis patrimoniis ſoluendi. p. 585. n.55.& 56
Separationis bonorum exceptio, cum ſit modificatiua,poſt rem iudicatam admittitur.p.641.n. 86. & ſeqq.

Sepulchrum.

Vide *Patronatus*.
Ius Sepulchri, vel capellæ quod habet debitor quando in limine erectionis,& ante conſecrationem fundator ſibi & ſucceſſoribus reſeruauit,an ſubhaſtari poſſit pro ſoluendis creditoribus. p. 692.n.45.& 46
Ius Sepulchri poſt erectionem Eccleſiæ acquiſitum quoad ius, & proprietatem vendi non poteſt cum ſit locus ſacer.ibid.n.47
Sepulchri vſus, cum ſit quid temporale reſpiciens honorem, & præeminentiam quocumque tempore poteſt vendi.p.692.693.n.48.& 49
Vſus Sepulchri hæreditarij.ſeu capellæ, eſt pretio æſtimabilis,& diſtrahi pro ſolutione poteſt creditorum.ibid.n.50.& 51

Sequeſtrum.

Sequeſter,& depoſitarius,an adminiſtrator concurſus dici poſſit.p.116.n.1
Sequeſter an dici poſſit adminiſtrator, qui bona concurſus non poſſidet.ibid.n.2
Sequeſtratæ rei poſſeſſio,an in depoſitarium tranſeat.ibid.n.3
Sequeſter dicitur apud quem res deponetur lite pendente reſtituenda vincenti iudicio finito. p.117.n.7
Sequeſtrum in triplici eſt differentia.ibid. n. 13
Sequeſtrum aut eſt iudiciale,aut conuentionale inter litigantes ſuper re,apud fidum cuſtodem deponenda,quouſque lis finiatur.ibid.
Sequeſtrum neceſſarium dicitur, quod iudicis decreto fit, veluti quando res de qua controuertitur ponitur ſub fida cuſtodia, donec finiatur lis. ibid.num.14
Sequeſtrum iudiciale fit,quando timetur de dilapidatione poſſidentis.ibid.
Sequeſtrum neceſſarium probat poſſeſſorem ſua poſſeſſione,& in ſequeſtrum transfert.ibid.n.15
Sequeſtrum mixtum dicitur,quando fit magiſtratus imperio ad partis petitionem,vel ſine illa. ibid. num.16
Et hoc ſequeſtri genus magis conuenit adminiſtrationi bonorum concurſus.p.118.n.19
Sequeſtrum,& depoſitum idem eſt.ibid.
Sequeſtrum dicitur depoſitum iudiciale.ibid.n.20
Sequeſtrum à depoſito differt, quantum genus ab ſpecie.ibid.
Ex Sequeſtro neceſſario tranſit poſſeſſio rei depoſitæ,ſi iudex habuit animum transferendi,non aliàs p.119.n. 29
Quia totum pendet à voluntate iudicis deponentis.ibid. n.30
In Sequeſtrum nominatum à iudice non dominium,nec poſſeſſio tranſit, ſed manet penes debitorem concurſum formantem.ibid.n.31
In Sequeſtrum cauſa cuſtodiæ nunquam tranſit poſſeſſio.ibid.n.32
Sequeſtrum fit à iudice iuſta,& legitima cauſa interueniente iudicis officio.p.120.n.35

Ad ſequeſtrem deponendum in bonis debitoris concurſum formantis iuſta cauſa eſt controuerſia inter creditores,& timor dilapidationis.ibid. n.36.& 37
Es Sequeſtro appoſito in bonis concurſus prohibitio alienationis oritur in fauorem creditorum. p.305.n.3
Sequeſter, œconomus, vel depoſitarius non exigentes,vel minus debito exigentes non conſtituuntur in quaſi poſſeſſione non ſoluentes in præiudicium Domini.p.308.n.40.& p.307. num.31. cum ſeqq.
Sequeſter ſpolij prælatorum ſoluens penſiones alicui,non præiudicat dignitati, nec exigens conſtituitur in quaſi poſſeſſione.ibid.n.41
Sequeſtrum à iudice factum eſt verè depoſitum. p.306.n.19.& 20
Sequeſter bona ſequeſtrata in concurſum conferre tenetur ad petitionem creditorũ.p.89.n.22.& 26
Sequeſtratæ rei poſſeſſio licet in ſequeſtrum tranſeat dominium illius remanet penes debitorem. ibid.n.23
Exequutio pendens coram iudice ſequeſtrante ad iudicium concurſus eſt trahenda,vt per ſententiam graduationis,cui debetur,tradatur.ibid.n.24
In ſequeſtrato per iudicem nomine debitoris ad petitionem plurium prius ſequeſtrum non præfertur poſteriori habenti potiorem hypothecam. p.81.n.56.
Sequeſtrum rei debitoris alibi factum ad iudicium vniuerſale concurſus reduci debet.p.89.n.26
Sequeſtrum à iudice ad inſtantiam vnius creditoris appoſitum ceſſat per inhibitionem iudicis concurſus vniuerſalis; apud cuius adminiſtratorem reducitur, alterata cauſa primi ſequeſtri. p.90. num.42
Sequeſtratis bonis concurſus debitori prohibita alienatio eſt, quæ ſi de facto fiat contractus eſt inualidus.p.130.n.8
Sequeſtratis bonis quoad nullitatem alienationis idem operatur,quod iudicis interdictio. ibid.n.9
Nec in emptorem transferi debitor proprietatem, nec poſſeſſionem.p.130.131.n.10.& 11
Sequeſtrum licet cauſet prohibitionem alienationis, non tamen litigium in bonis ſequeſtratis.p.131. num.13
Sequeſtrum in iure promiſcuè appellatur depoſitum p.235.n.71
In ſequeſtrum apud quem de voluntate partium res deponitur:poſſeſſio tranſit.Ibid.n.72.& 73
In ſequeſtrum apud quem iuſſu iudicis res deponitur non tranſit poſſeſſio niſi euidens appareat animus dimittendi.ibid.n.74
In ſequeſtrum poſſeſſio non tranſit,quando fit ad cuſtodiam ſolam ibid.n.79
Sequeſtrum bonorum concurſus non fit de voluntate debitoris, ſed iudicis officio eum adſtringentis.ibid.n.80
Sequeſter poſſeſſionem bonorum habens poteſt iudices nominare,& ad beneficia vacantia præſentare & omne ius honorificum exercere.p.136. num.88
Sequeſtrum violans à iudice appoſitum grauiter punitur.ibid.n.93
Et priuatione beneficij puniri poteſt.ibid.
Sequeſtro appoſito,parti non licet attingere bona ſequeſtrata.ibid.n.94.& ſeqq.
Sequeſtrum & adminiſtrationem concurſus ſemel acceptans non niſi iuſta cauſa ſuperueniente illam dimittere poteſt.p.137.n.2.& ſeqq.
Sequeſtrum & depoſitum acceptare quilibet cogi poteſt niſi habeat legitimam cauſam ſe excuſandi.ibid.n.4.& ſeqq.
Sequeſtrari licet fecerit creditor aliqua bona,poterit ea dimittere, & ex alijs exigere. p.151.152. n.18.& à n.10.
Sequeſtrantur fructus beneficij pro ſatisfaciendis creditoribus,relicta congrua poſſeſſori ære alieno grauato.p.197.n.40
A ſequeſtratione bonorum incipit concurſus.p.219 num.7
Sequeſtrum non patiuntur alimenta debitori aſſignata.p.219.221.n.8.& 40
Ex ſequeſtris bonis Dominus ali debet ibid.num.9 & n.41
Mercator cuius bona extra forum exiſtentis fuerunt ſequeſtrata ex his ali debet.p.219.n.10
Sequeſtrum patiuntur alimenta quando ex eis ſatisfaciendi ſunt creditores.p.221.n.40
Sequeſtratio, quæ in bonis debitoris concurſum introducentis fit fallimenti proprium eſt argumentum.p.241.n.9
Sequeſtrum appoſitum ad inſtantiam certi creditoris, ſi relaxetur ſub fideiuſſore iſte non tenetur aliis creditoribus.p.408.n.35.& 36
Sequeſtrum eſt depoſitum iudiciale.p.406.n.6
Sequeſtrum & depoſitum à iudice appoſitum abſque eius mandato remoueri non poteſt.ibid.n.7
In ſequeſtrum & depoſitarium regulariter dominium vel poſſeſſio non tranſeunt. pag.723.724. n.18.& 19
Inter ſequeſtrum & ſucceſſorem maioratus eadem fit fructuum pro rata diuiſio,quæ inter iſtum,& hæredem poſſeſſoris mortui.p.764.num 43.44.& ſeqq.
Sequeſtrum ob cauſam litis motæ durat durante lite.p.771.n.71
Sequeſtrum & depoſitum vt diſſoluatur requirit exequutionem rei iudicatæ ſuper iudicio principali.ibid.n.72

Simulatio.

Simulatio præſumitur,ſi donans aut cedens bona dimiſſa retinet p.4.n.17
Simulatio præſumitur,ſi donans aut cedens bona reperitur in poſſeſſione maximè concurrente cauſa ad ſimulationem fingendam.ibid.n.18.& 19
Simulata & ficta debitoris repudiatio ex quibus præſumptionibus inducatur. p.496. n.122. cum ſeqq.
Simulatio requirit cauſam ad ſimulandum, & fingendum,qua deficiente præſumptio ceſſat.p.497. num.131
Sufficit tamen pro cauſa ſufficienti ſola partis opinio,etſi non appareat vera.ibid.n.132

Socius,Societas.

Socij creditores non concurrunt cum creditoribus, ſocietatis in bonis ad ſocietatem pertinentibus, p.70.72.n.51.52.53.54.55
Societatis creditores præferuntur creditoribus ſocij.ibid.n.56
Etiamſi creditores ſocij hypothecarij ſint.p.71.n.57
Et etiamſi contraxerint cum ſocio ante ſocietatem initam.ibid.n.58.
Creditores ſocij etiam anterioris plus prætendere non poſſunt ex bonis ſocietatis,quam id, quod tangit ſuo debitori ibid.n.60
Societatis debitum & creditum eſt diuerſum à debito & credito ſocij.ibid.n.61
Societate contracta ſuper duobus officiis,vno reſoluto, etiam ſocietas extinguitur pro ea parte

correſpondente fructibus & emolumentis officij extincti.p.92.93.n.8n. & ſeqq. & ex n.67

Solemnitas.

Solemnitas ad actum non requiſita ſi adhibeatur, nulliter tamen, & inutiliter, actus in uper ſuſtinetur.p. 2 . . n . . n.. multis ſeqq.

Alienatiu vbi prohibetur abſque iuris ſolemnitate ob fauorem alicuius, ſi iſti ſit vtilis ſuſtinetur etiam ſolemnitate deficiente. bid.n.81

Solemnitas à iure requiſita ſi adhiberi non ſit poſſibile, actus abſque ea valet. ibid.numer. 81. 82. 83

Solemnitas certa vbi à lege requiritur ſubintelligitur ſi adhiberi poteſt, ſecus ſi non poſſit.ibid. n.84

Solemnitas requiſita ad actum ſi in ſpecifica forma adhiberi nequit, debet adhiberi commodo quo poſſit.p.623.n.91.cum ſeqq.

Solemnitas, ſi præceſſit in pignorandis bonis Eccleſiæ, reipublicæ, & minoris ſeu fiſci, diſtractio eorum alia noua ſolemnitate non eget.p.683. n. 5 cum multis ſeqq.

Solemnitas conſenſus, ſeu authoritas requiſita ad actum, ſi ſit ſemel adhibita, alia noua non requiritur in executione actus.pag.684. num.17. & ſeqq.

Solutio.

Vide *Ceſſio Iuris.*

Qui excipit de ſolutione debitum non fatetur.p.49 num.14

Solutis integre creditoribus vnius patrimonij, vel maioratus, concurſus pro ea parte diſſoluitur.p. 72.n.75

Solutio facta creditori poſt iudicis interdictum nihil operatur.p.130 n.9.& 10

Nec in emptorem tranſit proprietas nec poſſeſſio. p.131.n.11

Solutione eius, quod debetur extinguitur principalis fideiuſſorum, & correorum obligatio. p.156.n.8

Idem operatur datio inſolutum.ibidem, num. 9. & 10

Vnum pro alio ſolui non poteſt.p.176.ex num. 1. cum ſeqq.

Et quinque requiſita referuntur, vt debitor recipiat bona debitoris, inſolutum.pag.176.177.n.2 & 4

Solutio & cenſus redemptio facienda eſt patri.non filio in iis, in quibus pater eſt legitimus adminiſtrator.p.231.n.25.& 26

Solutio facta patri de rebus & pecuniis pertinentibus ad filium, nulla eſt, quando in eis non eſt legitimus adminiſtrator, nec habet vſumfructum. ibid.n.27

Coniunctio ſola ſiue paterna, ſiue materna abſque qualitate adminiſtrationis legitimæ, non ſufficit ad recipiendam ſolutionem.ibid.n.28

Solutio facta matri ex defectu legitimæ adminiſtrationis, nulla eſt.ibid.n.29

Solutio & cenſus redemptio, an hæredi, an fideicommiſſario ſit facienda, concurrentibus ſimul in concurſu pro credito hæreditario. pag. 232. n.37.cum ſeqq.

Soluitur legitime hæredi grauato creditum hæreditatis ibid.n.39

Solutio facta cedenti legitima eſt, & liberat debitorem, ſi fiat ante litem conteſtatam, ante partis exactionem, & niſi debitor denuntietur, ne cedenti ſoluat.ibidem, num.47. cum ſequentibus.

Solutio confeſſata à patre adminiſtratore filij, non liberat debitorem filij, niſi aliter ſit adminiculata.p.234.n 164

Solutio facta cedenti, de qua non conſtat aliter quam per confeſſionem cedentis non præiudicat ceſſionario.ibid.n.63

Solutio facta monacho, ſeruo, aut filiofamilias cum quibus fuit contractum debet eſſe vera, & realis non ficta nec per confeſſionem, vt debitor liberetur. ibid n.65

Solutio facta cedenti debitore ceſſionem ignorante ſuſtinetur fauore liberationis.p.235.n.71

Solutio recte fit ei, cum quo ſit contractum, etiam ſi non ſit dominus, ſed actio alteri ſit quæſita. p.236.n.84.75.89 &77.& ſeqq.

Solutio facta ſeruo aut monacho ſuſtinetur, ſi mutuum fuerit contractum abſque conſenſu ſuperioris.p.236.n.89.& 90

Procedunt prædicta in ſpontanea ſolutione facta per debitorem, ſecus in iudicio concurſus, quo ſimul concurrunt monaſterium, vel dominus. p. 237.n.91.cum ſeqq.

Soluenti magis fatetur, quàm aliter contraheoti. ibid.n.91.cum ſeqq.

Solutio rectè fit adiecto ſolutioni, & quando ſecus ibid.n.101.cum ſeqq.

Et quando ſolutio legitima ſit.ibid.

Solui licet poſſit apparitori exequenti iudicio, tamen comparere non poteſt.p.238.n.107

Solutio facta procuratori reuocato, cum quo debitor contrahit. ſuſtinetur ignarus reuocationis. ibid.n.108

Soluens ante ſcientiam reuocationis ſibi intimatæ in bona fide exiſtit, vt recte ſoluat.ibid.n.109.

Soluens iuſtam credulitatis cauſam habens ei, qui ſolutionis tempore, iam priuatus erat, liberatur. ibid.n.111

Solutio facta poſſeſſori hæreditatis deinde ea priuato, aut donatario cuius poſtea ob defectum conditionis, donatio fuit reſoluta, ſuſtinetur. ib. num.112

Solutio licet poſſit fieri ei, qui tempore ſolutionis priuatus erat, ipſe tamen in iudicio ad petendum non poteſt comparere.ibid.n.114

Ad ſolutionis iuſtificationem ſufficit conditionem extrinſecam veram eſſe, nec debitor cogitur intrinſecam, & latentem diuinare.ibid.n.113

Solutio facta mandatari in ipſo iure per ſtatus mutationem conſtituentis reuocato; ſi ignoranter fiat, ſuſtinetur.p.242.n.33.& n.35

Idem in ſolutione facta adminiſtratori finita adminiſtratione ſeruatur.ibid.n.34.& 36

Solutio quando in concurſu fiat creditori ſub cautione, obligatione aut fideiuſſione, de reſtituendo alteri comparenti potioris iuris p.405.ex n.1

Et ex quibus cauſis iudex moueatur ſoluendi cum clauſula præſeruatiua iuris alterius.p.406 n.2

Iudex ſoluens creditori, ſemper quod ſuſpicatur alium eſſe creditorem potiorem vtitur clauſula (ſalvo iure alterius melioris creditoris.) ibid.n.3

Solutio facta creditori ex decreto iudicis ſub clauſula præſeruatiua iuris melioris, non eſt ſtabilis & perpetua ſed reſolubilis comparente alio potentius ius habente.ibid.n.4

Creditor ſolutus ſub cautione conſideratur, ac ſi ſolutus non fuiſſet reſpectu reſolubilis effectus. ib.n.5

Soluta pecunia ſub cautione qualibet de reſtituendo potiori fingitur ſtare, & non eſſe conſumptam p.406.n.6

Solutio recepta, etiam ſub ſimplici cautione, vel obligatione, vel promiſſione, de habendo in depoſitum facit pecuniam ſtare.ibid.n.7

Solutio ſub clauſula præſeruatiua iuris tertij eſt conditionalis.ibid.n.11.& 13.cum ſeqq.

Solutio ſub clauſula præſeruatiua non eſt abſoluta. libera,& irreuocabilis. ibid.n.12

Nec per eam inducitur cenſus extinctio ſubſequuta conditione,& euictione.ibid.

Solutione ſimpliciter facta creditori pro reuocatoria intentata per auctiorem, ſotus rei ſequendus erit.p.408.n.42.& n.43

Si lis creditorum fuerit iam extincta.ibid.

Solutionis virtute non liberè, ſed cum clauſula præſeruatiua,pro reuocatoria mota ad eundem iudicem redire debet clericus,etiamſi iudicium concurſus fuerit exornatum.pag.409.num.51.& ſeq.

Solutio ſub clauſula iuris tertij præſeruatiua operatur, quod iudicium concurſus non extinguatur.ibid.

Solutio facta ſub clauſula præſeruatiua conditionalis & reſolubilis quæ tantum durat, dum creditor nouus non comparet. pagin.410. numer.57

Solutio ſub clauſula præſeruatiua eſt conditionalis reſolutiua. ibid.n.60

Debitor qui recepit pecuniam auream poteſt ſoluere, in qualibet minuta & æroſa:p.423.n.47.48 vide.p.424.ex n.66.cum ſeqq.

L.paulus,ff.de ſolutionibus exornatur. p.423. & n.ſequenti.

Debitor obligatus ad quantitatem in genere & nõ ad certam ſpeciem monetæ poteſt in qualibet ſoluere.ibid.n.49

Pro aurea pecunia poteſt ſolui ærosa & minutiſſima, dummodo idem ſit valor & quantitas. ibid. num.50

Doctores, qui in ſolutione admittunt quamlibet monetam,etiã pro argentea fundantur inæqualitate valoris:non ſi in earum valore extrinſeco adſit inæqualitas.ibid.n.51.cum ſeqq.

Qui in Hiſpania hodie pro argentea pecunia ſoluit ærosam,minus ſoluit,ſicut, qui pro ærosa recipit argenteam plus debito recipit.pag. 424. numer.67

An & quando debitor teneatur præciſè ſoluere in argentea moneta promiſſa & recepta, ita vt excludatur à præmij oblatione.p.425.n.71

Et de variis quæſtionibus reſpicientibus pragmaticas taxantea præmium argenteæ monetæ.ibid.

Soluens ei,qui communiter reputabatur procurator creditoris liberatur, quamuis verè procurator non ſit.p.432.n.33

Soluens hæredi putatiuo, qui fuit hæreditate priuatus,vel donatario, cuius donatio fuit reſoluta, rectè ſoluit.p.433.n.34

L.ſtatuliber à cæteris.§.Quintus Murius,ff.de ſtatulib.ponderatur ad idem.ibid.n.47

Solutio facta Prælato intruſo liberat debitorem habentem iuſtam cauſam credendi eſſe verum & iuſtum prælatum.ibid.n.36

Debitores qui contraxerunt cum prælato intruſo liberantur ei ſoluentes.ibid.

Secus ſi non contraxerunt.

Solutio facta tutori, qui ſolemnia non fecit, ſi tamen debitor cum eo contraxit liberatur,& ſi lis pendeat ſuper nominatione ibid.

Prælato putatiuo & intruſo communiter tolerato, rectè fit ſolutio,etſi debitor cum anteceſſore legitimo contraxerit.ibid.n.37.& n.38.vbi de veriori opinione.

Poſſeſſor beneficij poteſt cogere debitores beneficij vt ei ſoluant,qui poſſeſſori nequeunt mouere quæſtionem veri tituli.ibid.

Solutio facta falſo prælato exiſtenti in poſſeſſione liberat ſoluentem.ibid.

Soluens prælato intruſo,etiam iniuſtè electo, atque iniuſtè confirmato,reputato legitimo poſſeſſori liberatur,ſiue cum illo debitor contraxerit, ſiue cum anteceſſore.ibid.

Soluens poſſeſſori malæ fidei ignoranter liberatur, ſecus ſi ſcienter ibid.

Soluens poſſeſſori intruſo iuſtam habens cauſam credendi verum eſſe poſſeſſorem, liberatur. ibid.

Soluens canonem ei,qui publicè ſe gerebat,vti procuratorem domini liberatur.ibid.n.38

Soluens iniuſto poſſeſſori maioratus iuſtam cauſam habens credendi,tempore tamen ſolutionis iam realiter priuato liberatur.p.434.n.39

Sufficit enim debitori ſoluenti conditionem extrinſecam eſſe veram nec cogitur intrinſecam,& latentem ordinare.ibid.

Solutiones factæ prælato putatiuo poſt depoſitionem ignoratam liberant debitores, contractus autem ab eo geſti non valent.p.444.n.114

In Solutione & liberatione fauor, in obligatione rigor iuris attenditur.pag.445.num. 115. & numer.116

In Soluente,ſi adeſt bona fides,ac iuſtus error præſtat liberationem.ibid.

Contrarium verſatur in contrahente cum putatiuo. ibid.

Solutione facta putatiuo parum aut nullum infertur præiudicium vero domino,cum poſſit ſolutum repetere.ibid.n.117

Soluendo quilibet præſumitur & contrarium aſſerenti incumbit onus probandi.ibid.n.118

Soluens,vel faciens aliquam partitionem credens ad id teneri,non præiudicat iuri ſuo,qui errauit. ibid.n.20.& 21

Idem de recognitione erronea.ibid.n. 22

Solutionem recipiens creditor pro rata tangenti eū qui inter alios ſit inſolidum obligatus, quoad omnes correos ſibi præiudicat, qui deinceps pro rata tenentur dumtaxat. p.47 n.n.75

Et facta ſic obligationis diuiſione vnus reus pro alio facto non ſoluendo non tenetur. ibidem, num 77

Diuiſione,quæ ſit facta à iure inter obligatos inſolidum operatur, ac ſi à principio ſinguli pro rata fuiſſent obligati ibid.n.77.& 78

Debitor in diem poteſt ante diem ſoluere nec ſemel ſolutum poteſt repetere.p.500.n.17

Solutum ante diem debitor in diem repetere non poteſt, poterit tamen interuſurium condocere, p.504.605.n.64.& 65

Soluens domino putatiuo bona fide debitor liberatur.p.554.n.35

Soluere promittens creditoribus alterius, illis tamen abſentibus acquiritur obligatio, & actio. p.599.n.88.& 89.& ex n.80.cum ſeqq.

Soluere creditoribus donantibus promittens donatarius directè poteſt à creditoribus conueniri,ob circuitus vitandos.ibid n.90.& 91

Solutio nominis hypothecati rectè fit creditori hypothecanti, inſcio hypothecario, niſi debitorem denuntiauerit,ne ſuo ſoluat creditori.p.604 n.15.16.17

Soluens quod debet, non prohibetur petere quod ſibi ab eodem debetur.ibid.n.33
Solutio, vbi non admittitur, nec etiam compenſatio admittetur.p.611.n.37
Solutio non fit poſteriori in præiudicium anteriorum.ibid.n.39
Solutionem factam per compenſationem admittit lex ex æquitate.ibid.n 43.& 44
Debitor ad tempus poteſt terminum præuenire, & ſoluere ante tempus, etiam inuito creditore. p. 616.n.5 & quando ſecus.p.618.n.35.cum ſ qq.
Soluere ante tempus conuentum debitori non permittitur vbi adeſt periculum mutationis monetæ.p.619.n.40
Solutionis tempus præuenire nequit debitor, quãdo præmatura ſolutio allatura eſſet damnum creditori.ibid.n.31
Et iuſte tunc recuſat depoſitum creditor.ibid.n.43.& 45
Solutio præmatura in damnum alterius non admittitur.ibid.n.44.
Solutionem ante tempus perperam deſiderat creditor, quantumuis ſua interſit.ibid.n.45
Nec in præiudicium tertij.ibid.n.46
Solutionem anticipatam nequit prælatus vel poſſeſſor maioratus recipere in præiudicium ſucceſſorum.ibid.n.47
Solutio redditunm anticipata in cenſus contractu reprobatur.p.619.620.n.52.& 53
Solutione omnis tollitur obligatio ac ius hypothecæ reſoluitur.p.644.n. 126
Solutione eius quod debetur omnis tollitur obligatio principalis fideiuſſoria, & hypothecaria.ib n.130.& 131
Semel ſoluenti, qui iterum ex re iudicata ſoluit, datur repetitio.ibid.n.136.& ſeqq.
Solutum indebite ex re iudicata non repetitur ex conditione indebiti, ſed ex conditione ſine cauſa p.645.n.143.& ſeqq
Soluenti ex re iudicata datur repetitio ex conditione ſine cauſa.p.645.646, num.144.& 145.cum ſeqq.
Soluenti indebitum ex re iudicata datur conditio ex cauſa, ſi adhuc non ſoluit actione doli impedit executionem rei iudicatæ.p.646.n. 149. & ſeqq. & n.153
Solutionis verbo, quælibet ſatisfactio creditorum continet.p.662.n.32
Solutio & ſatisfactio quoad effectum extinguendæ obligationis à pari procedunt.ibid.num.33.34.& 35
Solutionis promiſſio conſentiente creditore, idem operatur, quod ſolutio.ibid.n.37
Solutio anticipate facta in tertij præiudicium non liberat ſoluentem, quominus tertio iterum ſoluere teneatur p.706.n.11.& 12.cum ſeqq
Concurſu pendente nequit debitor ſoluere poſteriori in præiudicium anteriorum.ib.n.18.& 19
Solutio à quolibet extraneo fieri poteſt.pag. 707.num 33
Soluenti ante diem creditori in diem denegatur repetitio.p.708.n.39
Soluenti indebitum nomine alieno non datur condictio indebiti ſed ei cuius nomine fuit ſolutũ. p.708.n.34.& 42
Solutio & obligationis extinctio non refert per quem fiat.n.46
Soluens pro debitore etiam ſine mandato habet contra eum actionem negotiorum geſtorum. ibid.n.44.45.& 47
Extraneus qui ex ſua pecunia ſoluit creditori alieno ſine ceſſione ſolam actionem perſonalem conſequitur.p.700.n.53
Soluere debita ſuper rebus impoſita eſt res ipſas vtiliter meliorare.p.713.n.20
Solutio ex pretio rei emptæ facta poſterioribus creditoribus, an noceat emptori, vt prioribus inſuper ſoluere teneatur.p.717.n.18
Negatiua opinio abſoluta.ibid.
Contraria abſolute affirmans proponitur. ibidem, num.19
Sententia diſtinguens & verior ib.n.20.& ſeqq.
Soluendi prius ſunt priores creditores ex pretio pignorum poſteriores ex ſuperfluo, ſi adſit.p.721. num.7
Soluto primo creditore ex pignore ſi aliquid remanet, ſoluitur ſecundus.ibid.n.8
Soluere idem bis promittens ſemel tantum tenetur, & ex primo contractu agitur, non ex ſecundo p.731.n.100
Declara vt in p.731.n.103.& 102
Solutio & exactio concurſu pendente præpoſterata annullatur ob malam fidem, dolum, ac fraudem præſumptam.p.756.n.5.& ex n.1.cum ſeqq
Non ſoluere melius eſt, quam ſolutum repetere. 757.n.15
Quia poteſt is, à quo vult ſolutionem repetere, vel non eſſe ſoluendo, vel eſſe litigioſum. ibidem, num.16.
Solutis creditoribus, & extincto iudicio concurſus bona, quæ ſuperſunt reſtituuntur debitori.p.773. num.83
Solutio ſubſequens in dubio refertur ad titulum & obligationem præambulam.p.672.n.153.
Soluiſſe ſibi qui totum potuit integraliter ſolutus præſumitur.p.245.n.22.23.& 24
Quæ præſumptio tandiu durat quandiu creditor, qui bona debitoris adminiſtrauit rationem non reddat.246.n.25
Creditor quando ex reſtitutione pignoris præſumitur ſolutus non graduatur in concurſu.ibid. numer.29
Solutio ſimpliciter facta intelligitur facta in cauſam duriorem.p.260.n.9
Solutio vt legima ſit debet fieri creditori vel alteri habenti ſpeciale vel generale mandatum cum libera.p.177.n.27
Soluens ſcienter vel ignoranter errenti mandato non liberatur.ibi.n.28
Si non adeſt perſona, cui ſoluat, debitor ponendo ſortem cum vſuris liberatur, & ceſſant exinde redditus.ibid.n.29.& 30
Soluens alicui tempore ſolutionis iam priuato ob iuſtam ignorantiam liberatur.p.278.n.33
Soluens procuratori reuocato, reuocationem ignorans liberatur.ibid.n.34
Soluens ante ſibi intimatam reuocationem mandati dicitur eſſe in bona fide.ibid.n.37.& 38
Ad ſolutionis iuſtificationem ſufficit conditionem extrinſecam eius cui fit eſſe veram, nec cogitur debitor latentem diuinare.ibid.n.39

Sors.

Vide *Cenſus, Redemptio*

Species, Specialia.

In concurſus iudicio ſpecialia quædam occurrunt quæ iuſtam cauſam præbent creditori ad inſtandum pro redemptione cenſus, & qualia ſint. p. 361.n.15.cum ſeqq.

Stare pecuniam.

Vide *Pecunia.*

Status.

Conditiones, quæ ex natura actus ſeu contractus inſunt, ſemper intelliguntur, ſic ſtantibus, & in eodem ſtatu permanentibus. p. 213. n. 21

Statu & qualitate rerum mutata extinguitur omnis effectus ſtatus prioris, & ſecundum præſentem ſtatum iudicantur. ibid. n. 22.

Impedimento ſemel ſublato res redit ad ſuum priorem ſtatum cum priſtina qualitate p, 216. n. 59. & ſeqq.

Per Status mutationem mandantis, vel mandatarij mandatum extinguitur. p. 240. n 1. cum ſeqq.

Status mutatione debitor fallitus pro mortuo habetur p. 140. & 241. n. 3. & 13

Status quo quis repetitur, ſemper attenditur. p. 556 num. 59

Status rei præſens, etiamſi eius ſolutio pendeat à futuro euentu, ſemper attenditur. p. 562. ex n, 103 cum multis ſeqq.

Status rerum mutatur mutata conditione perſonarum. p. 564. n. 136. & ex n. 127. & ſeqq.

Statum & vniuerſitatem vnus vel duo non faciunt p. 770. n. 50 & 56

Status & vniuerſitas non poteſt incipere niſi à tribus, conſeruatur tamen in vno. ibid. n. 55. 56. 57. & 58

Statutum.

Statuta humana variantur ob temporis varietatem 215. ſub n. 50

Stellionatus

Stellionatum committit debitor ſe ingerens adminiſtrationi bonorum concurſus ſemel à ſe dimiſſæ p. 136. n 92. cum ſeqq.

Stellionatus pœna habet locum in quolibet actu geſto, in quo quis dolum committit in alterius præiudicium. ibid. n. 97. & 98

Stellionatus pœna locum habet quoties materia contractus ordinatur potius ad ſolum committendum, quam ad nulliter contrahendum. ibid n. 99. & n. 100

Stipulatio.

Alteri per alterum ſtipulare nemo poteſt de iure communi; ſecus de iure regio. p. 594. & 597. n. 13 14. & ex n. 54. cum ſeqq.

Stipulatio notarij pro abſente valet, & iſti ante acceptationem quæritur ius & actio. p. 594. n. 35. 36 37. & 38

Iure Regio. l. 2. tit. 16. lib. 5. recopil, innouatur ius commune, & alteri per alterum ſtipulatur, & abſenti quæritur ius irreuocabile & obligatio. ibid. ex n. 55. 56. 57. & ſeqq.

Iure regio alteri per alterum acquiritur irreuocabilis actio, & obligatio efficax ante acceptationem abſenti. p. 597. n. 75

Stipulanti creditori, vt debitori tertio ſoluat intereſt, vt ei ſoluatur, & tertio quæritur actio, & obligatio. ibid. n. 76. & ſeqq.

Per d. l. 2 alteri per alterum valet ſtipulatio, & obligatio p. 601. n. 108 & 109

Et eiuſdem, l. verus & ſingularis reſtituitur intellectus. ibid. n. 110

Subhaſtatio.

Vide *Licitator.*

Poſt Subhaſtatam ſemel rem, & addictam licitanti nouus non admittitur licitator meliorem conditionem offerens. p 367. n. 1. & 2

Et quæ dicatur melior conditio oblata. ibid.

Et etiamſi ſtatim, & eodem momento poſt extinctam candelam nouus licitator accedat, non admittitur. ibid. n. 3

Subhaſtatione peracta, & extincta candela, emptio manet perfecta, in qua amplius non admittitur pœnitentia. ibid. n. 4

Subhaſtatione peracta, nec minor, reſpublica, nec fiſcus habent priuilegium admittendi nouum licitatorem. ibid. n. 5

In Subhaſtatione bonorum fiſci nouus admittitur licitator de iure Hiſpano. ibid n. 6

Aduerſus licitationem ſemel peractam, an & quando minori, reipublicæ, & Eccleſiæ detur reſtitutio. ibid. n. 7. & ſeqq.

In Subhaſtatione bonorum concurſus ſemel peracta nouum licitatorem plus offerentem non admittendum tenet Hermoſilla. ibid. n. 11

In Subhaſtatione facta nouum licitatorem meliorem conditionem afferentem eſſe admittendum ob ſpeciale priuilegium concurſus verius probatur. p. 368. ex n. 12. cum ſeqq.

In Subhaſtatione bonorum debitoris præfertur cognatus extraneo licitatori, & vterque creditor ipſe. ibid. n. 14 & 15 & ſeqq

Subhaſtationem ſemel factam poteſt iudex reintegrare ob dolum, fraudem, aut colluſionem interuenientem. p. 369. n. 34

A ſubhaſtatione facta ob non ſolutum pretium recte diſcedi poteſt, & vlterius ſubhaſtari. p. 370. num. 64

Conditio ſub qua res tacitè à iure, vel à iudice ſubhaſtatur, inducit prioris iudicij continuationem, ac prorogationem termini ſubhaſtationi affixum. p. 373. num. 102. p. 372. & à num. 95. cum ſeqq.

Subhaſtationis terminus poteſt à iudice, & iuſta cauſa prorogari. ibid. n. 103

Subhaſtatæ rei poſſeſſor, ſi præmaturè conqueratur de capitulo, rutore & ſimilibus volentibus admittere nouum licitatorem, debet tanquam actor ſequi forum rei. ibid ex n. 106. cum ſeqq.

Creditor inferiùs in ſubhaſtatione bonorum debitoris plus offerens, tunc præfertur anterioribus ſi pretium ſoluat, non quando illud compenſare vult cum ſuo credito. p. 378. n. 50. & 51

Subhaſtantur bona concurſus ad inſtantiam creditorum obtinentium ſententiam graduationis. p. 659. n. 1

Subhaſtatio à iudice facta admiſſa, & habita fide de pretio, nulla eſt ipſo iure. ibid. n. 2

Subhaſtatio facta habita fide de pretio, ex diametro opponitur principali fini concurſus. ibid. n. 3. & 4

In Subhaſtatione admittenda non eſt licitatio, & oblatio conditionalis. ibid. n. 5.

In Subhaſtatione non admittitur cenſus conſtitutio loco pretij oblati, quia eſt habere fidem de pretio. ibid.

Niſi accedente conſenſu creditorum, ſed non procuratorum ad id non habentium ſpeciale mandatum. ibid. n. 7. cum multis ſeqq.

In ſubhaſtatæ rei emptorem tranſit dominium irreuocabile traditione ſequuta. p. 667 n. 105

Subhaſtatione perfecta, pœnitentiæ locus non eſt. ibid. n. 106

Subhaſtata bona debitoris ad inſtantiam creditorum libera tranſeunt in emptorem pignoris vinculo diſſoluto. p. 667. 668. n. 108. & ex n. 122. & ſeqq.

Subhaſtatæ rei emptor pleniſſimam conſequitur liberationem, vt amplius nequeat moleſtari à creditoribus. p. 668. n. 115

Subhaſtata res ſi emptorem non inuenit adiudicatur taxata creditoribus inuitis. p. 671. n. 13. & 140

In

In ſubhaſtatione publica vendenda ſunt bona maioratus diſtrahenda, perſoluendis creditoribus. p.683
In ſubhaſtatione publica diſtrahenda ſunt omninò bona, quæ iudicis decretum requirunt. ibid n.2
Bona abſentis, fiſci, minoris, reipublicæ. & quæ in executionem rei iudicatæ venduntur ſubhaſtationem publicam requirunt ibid n.3
Idem in bonis concurſus diſtrahendis ſeruatur. ibid. num.4
Subhaſtatio bonorum maioratus non requirit nouam facultatem, ſed ſufficit quæ proceſſit ad hypothecandum. ibid. n.5
Idem ſeruatur in omnibus caſibus in quibus ad alienandum, & pignorandum aſſenſus regius requiritur Ibid. n. 6. & 7
In ſubhaſtatione interuenit læſio enormis, vel enormiſſima reiteratur ſubhaſtatio, & plus offerenti datur. p.715.n.4. & 5
Etiamſi ſubhaſtatio decreto ſenatus fuerit confirmata, ſi læſio bene probetur. ibid.
Subhaſtatio annullatur ob pretium oblatum non ſolutum, & iterum res ſubhaſtatur. p.739.n.13
In ſubhaſtatione poſt pretij oblationem pœnitentię non eſt locus. p.736.n.33

Subintratio.

Extraneus ſoluens pro debitore ex quibus requiſitis ſubintret locum & gradum creditoris ſoluti, & ex ſua pecunia dimiſſi. p.709.n.53. cum multis ſeqq. vbi diſtinguntur varij caſus.

Subreptio.

Vide *Facultas.*
Creditores comparentes in concurſu cum facultate ſubreptitia excluduntur p.280.n.1. & ſeqq.
Subreptio facultatis regiæ, an cenſeatur excluſa per clauſulas ex certa ſcientia non obſtantibus, & ex plenitudine poteſtatis. ibid. n.10
Subreptitia eſt facultas regia ad alienandum ob non factam principi relationem omnium, quæ eum mouere poterant ad non ita facile concedendum. ibid n.6.7. & 8. cum ſeqq. vſque ad 15.
Subreptitia eſt gratia principis, ſi ei non fiat relatio omnium qualitatum rei. ibid. n.9
Subreptionis vitium gratiam principis reddit nullam, ibid. n.4
Subreptio vt euitetur debet fieri clara relatio, & non ſub inuolucro verborum. p.281.n.16

Succeſſor.

Vide *Facultas, Maioratus, Poſſeſſor,*
Succeſſor verus euincens maioratum in tenuta à putatiuo imponente cenſus ſub facultate regia, ſi poteſt creditores euertere, multo magis poterit, qui in proprietate maioratum euicit. p.447. ſub n.128. cum ſeqq.
Succeſſor in adminiſtratione concurſus tenetur adimplere delegationes iudicij directas ſuo anteceſſori mortuo, vel remoto. pag.694. num.9. cum ſeqq.
Succeſſor in officio tenetur adimplere literas directas ſuo anteceſſori habito reſpectu ad officium p.695.n.13. & 14
Succeſſor & nouus executor mandatum directum ſuo anteceſſori poteſt exequi abſque nouo mandato, ibid. n.15
Præceptum directum prætori, habito reſpectu ad munus tranſit in ſucceſſorem eius loco ſubrogatum. ibid. n.16. & 17
Teſtes licet non probent, niſi coram iudice examinante publicati, fidem faciunt ſi coram ſucceſſore in officio publicentur. ibid. n.18

Suppoſitio.

Vide *Tranſlatio.*
Suppoſitio cauſæ tanquam veræ quæ detegitur falſa, irritat contractum & diſpoſitionem quamlibet p.641.n.89. cum ſeqq. vbi de varijs exemplis ex n.88.3.p.c.1. & 2.p c.10. ex n.20. fol.455
Super ſuppoſitis, vt ſententia operetur, plena eorum cauſæ cognitio eſt adhibenda. ib. n.98. & 99
Super ſuppoſito veniente in neceſſarium conſequens, tunc operatur diſpoſitum ſi pendet ex mera voluntate gerentis. ibid. n.100. & ſeqq
Depoſitum ſub aliquo ſuppoſito quod detegitur falſum, reſoluitur & annullatur. p.251. num. 15. vſque ad. n.21

Supplicatio.

Principis ſubſcriptio, & conceſſio generalis regulatur a ſupplicatione limitata, reſtricta, ſeu generali. p.430.n.17
Ex pluribus in ſupplicatione petitis, ſi aliqua princeps conceſſit, cætera negare videtur. ibid. n.18
Facultas regis ambigua, generalis, vel æquiuoca declaratur a ſupplicatione. ibid. & n. ſeqq.
Facultas ad alienandum ſimpliciter conceſſa præciſam habet relationem ad ſupplicationem & preces. ibid. n.14

Supplicatio ſecunda.

Vide *Fideiuſſor. Pauper.*
Supplicationem ſecundam cum pœna mille quingentarum duplatum amittens in diuerſa cauſa debitor, an propter concurſum à ſe formatum tanquam pauper excuſetur à fideiuſſione requiſita à lege Regia, p.333.n.1. cum ſeqq.
Supplicans ſi pauper ſit, & fideiuſſionem non inueniat ad iuratoriam cautionem admittitur. ibid. n.9. & ex n.3
Authen. quæ ſupplicatio C. de precib. imper. offer. vt ſupplicatione pendente exequi poſſit ſententia victrix, fideiuſſioné præſtare tenetur. p.334.n.17
Si tamen pauper ſit, & fideiuſſionem non inueniat admittitur ad iuratoriam cautionem. ibid. n.18
Supplicans in terminis Authen. quæ ſupplicatio admittitur ob impoſſibilitatem ad iuratoriam cautionem loco fideiuſſionis. p.335.n 25
In ſecundo ſupplicante fideiuſſio requiſita niſi præſtetur intra terminum legis Regiæ, ſupplicatio corruit. p.337.n. 48. cum ſeqq. & à n.43
Intellectus ad Authen. quæ ſupplicatio C. de precib. imper. offer. p.338.349.n.57. & 148. cum ſeqq.
Supplicatio ſecunda non admittitur, niſi cauſa ſit ardua. p.341.n. 81. & 82
Supplicationis ſecundæ remedium eſt exorbitans à iure ibid. n.83
Quod non patitur cautionem iuratoriam loco fideiuſſionis requiſitæ. ibid. n.84
Supplicatio ſecunda non eſt ius competens condemnato, de iure, niſi illud ſua pecunia, ac periculo pœna comparauerit. p.341.n.87.88. & ſeqq.
Secundam ſupplicationem minori committenti non datur reſtitutio, quia de ſuo iure nihil amittit. p.331.n,90. p.341.n.90
Supplicanti ſecundo datur reſtitutio, ex legitimo impedimento aduerſus lapſum termini ſe præſentandi cum Rege p.343.n 91
Poſſeſſor maioratus qui per rem iudicatam condénatus, omiſit ſecundam ſupplicationem, vel ſemel interpoſitæ intra terminum renunciauit, nullum ius nec maioratus indefinitus di iiur. ibid. n.92.
Supplicationem ſecundam interponens ob impoſſibilitatem inueniendi fideiuſſionem non admittitur ad iuratoriam cautionem. p.344.n.103

Doctores regnicolæ admittentes ex ſtylo pauperem ſupplicantem ad cautionem iuratoriam, declaratur. ibid. n. 104. & ſeqq.

In Francia ex ſpeciali conſtitutione pauper ſecundo ſupplicans loco diſponendæ pecuniæ, admittitur ad iuratoriam cautionem. ibid. n. 105

Declaratur. ibid. & n. ſeqq.

Authen. quæ ſupplicatio, C. de precib. impert. offer. apparent fideiuſſorem pro forma in executione ſententiæ, pendente ſupplicatione mirè interpretatur p. 349. n. 148. & ſeqq.

Pauper victor in caſu d. Autheo. quæ ſupplicatio, an loco fideiuſſionis admittatur ad iuratoriam cautionem duæ ſunt contrariæ opiniones. ibid. num. 49

Tertia opinio verior, & receptior, vt per æquipollens, nempe per ſequeſtrum, & depoſitum rei, vel pecuniæ executiuæ conſulatur impoſſibilitati reperiendi fideiuſſionem ibid. & n. ſeqq.

In ſupplicatione ſecunda fideiuſſio debet exhiberi intra terminum legis poſtea nec tanquam æquipollens admittitur. p. 351. n. 162. cum ſeqq.

Supplicans, qui formauit iudicium concurſus inter ſuos creditores an pauper ſolemnitatis dici poſſit vt à fideiuſſione releuetur & ad iuratoriam cautionem admittatur, diſceptatur. pag. 353. ex n. 181

Debitorem concurſum formantem adeo pauperem eſſe ſolemnitatis, vt ſupplicans admittatur ad iuratoriam cautionem, vt verius reſoluitur. p. 359. ex n. 189. cum ſeqq.

Debet tamen concurſus eſſe verus, & legitimè formatus non fictus, & ſimulatus. ibid. n. 193

Et debet per debitorem formari ad vniuerſum patrimonium non ad partem. ibid. n. 194

Supplicanti ſi ex ſuis bonis fuerunt in concurſu creditorum aſſignata alimenta, non excuſatur à fideiuſſione, quia pauper non eſt. ibid. n. 195. cum ſeqq.

Supplicans per concurſum affectatum non dicitur pauper, nec à fideiuſſione mille quingentarum duplarum releuatur. ibid. n. 197. cum ſeqq.

Ex mera æquitate ſtylus curiæ introduxit, vt pauper ſolemnitatis ſupplicans à fideiuſſione releuetur, & ad cautionem iuratoriam admittatur. p. 355. n. 204. & 205

T

Taxatio, taxatiuè.

Vide *Alimenta.*

Taxare poteſt iudex valorem cenſus vitalitij, attenta temporis deteriorationc, & vitæ curſu. 169. n. 41. & ſeqq.

Si in Taxatione cenſus vitalitij creati partium adſit conuentio, an iudex ſequi teneatur. ibid. n. 43

Bona Taxata, quæ non reperiunt emptorem iuſtum pretium offerentem, quando & quibus caſibus ſunt danda inſolutum creditoribus. p. 176. ex n. 1. cum ſeqq.

Et an Taxata debeat creditor cenſuarius recipere pro extinctione cenſus pag. 177. ex num. 6. cum ſeqq

Remedium Authent. hoc niſi debitor fuit introductum ad euitandas moleſtias creditorum vrgentium debitoris. ibid. n. 13. & ex n. 1.

Taxata ſemel aliments creſcunt & decreſcunt, creſcentibus vel decreſcentibus bonis concurſus, re iudicata minimè obſtante. p. 212. ex num. 3. & per totum.

Contra Taxationem infimam bonorum concurſus debitor communis reclamare poteſt. p. 378. n. 61.

Tempus.

Vide *Terminus, Prorogatio.*

Tempus antiquum, quod dicatur. p. 303. n. 45. & 46

Tempus à lege appoſitum, intra quod aliquid eſt gerendum, requiritur pro forma. p. 337. n. 46

Si tempus à diſpoſitione præſtitum non tenetur, forma non dicitur ſeruata. ibid. n. 47

Tempus appoſitum à lege, vt intra illud actus fiat, pro forma appoſitum intelligitur. p. 341. n. 75

Temporis taxati negligentia tacitam inducit renunciationem. p. 351. n. 163. & ſeqq.

In Tempus legis ſi ſupplicans non exhibuit fideiuſſionem, poſtea nec tanquam æquipollens admittitur. ibid. n. 162

Imputandum eſt ei qui ſe in nimis tempora arctauit, & ſe in neceſſitate poſuit. ibid. n. 164

Tempus appoſitum obligationi finiendæ ſi prorogetur, fideiuſſore non conſentiente liberatur. p. 161. n. 1. & ſeqq.

Non in totum ſed pro tempore prorogato dumtaxat. ibid. n. 2

Tempus quando non eſt appoſitum ſubſtantiæ obligationis, ſed executioni & ſolutioni prorogatum, fideiuſſor tenetur. ibid. n. 3

Tempus aſſenſus regij, non tempus contractus & obligationis attenditur ad validitatem. p. 385. 386. ex n. 31. cum ſeqq.

Permiſſum ad tempus poſt tempus cenſetur prohibitum. p. 390. n. 89

Ad læſionem & indotationem attenditur tempus contractus, non quod poſteà euenit. p. 389. n. 77. & 78

In Temporis præuentione fraus fit creditoribus. p. 502. n. 31. & ex n. 18. cum ſeqq. p. 500. num. 43. p. 619. & ex n. 40. cum ſeqq

Tempus ſolutionis poteſt debitor ad tempus præuenire, & ante tempus ſoluere inuito creditore. p. 618. n. 34

Tempus appoſitum in fauorem creditoris debitor præuenire nequit inuito creditore. ibid. n. 36

Idem quando fauore vtriuſque debitoris & creditoris tempus appoſitur. ibid.

Intra Tempus promittens dare centum vel fideiuſſorem non ſatisfacit termino tranſacto fideiuſſorem offerendo, ſed ſoluendo centum. ibid. n. 38

Tempus diſpoſitionis & contractus qui non ſeruat formam non ſeruare dicitur, p. 621. n. 64. & ſeqq.

Tempus quando & quibus caſibus appoſitum dicatur fauore creditoris vel vtriuſque. ibid. n. 67

Theſaurarij.

Theſaurarij, & triptores bonorum regalium ſunt depoſitarij, & vt tales coguntur reſtituere pecunias, & adimplere liberationes ſenſtos. p. 118. n. 21. 22.

Tenuta.

Tenutarius ſi admittatur ad ſubuertendum cenſus impoſitos à putatiuo victo datetur occaſio fereodi ſententias contrarias ſuper iure creditorum, p. 557. n. 68. reſpondetur, & n. ſeqq.

Tenutarius qui contra creditores maioratus obtinuit ſi in proprietate vincatur, creditores iterum ius hypothecæ recuperant in maioratu. ibid. n. 70 71. & ſeqq.

Tenutarius interim quod in proprietate non vincitur dicitur dominus maioratus iuris præſumptione. p. 559. n. 79. & ſeqq.

In tenuta vincens non poſſit ſubuertere cenſus impoſitos

impoſitos ſub facultate regia à poſſeſſore potati- uo maioratus victo.pag.447.450. ſub num.128. & n.153

Tenutæ iudicium ius præſtat variabile, & reſolubile,in proprietate autem ius conſtans & perpetuum.pagin.549.555.num.50. & ex num.2. cum ſeqq.

In tenute obligatione poteſt ſubuertere cenſus poſitos ſupra maiorem cum facultate regia per poſſeſſorem potatiuum victum. p.55.n.47. cum ſeqq.& à n.45

In tenuta obtinens iuſtus poſſeſſor eſt ex vi ſententiæ,ibid.n.51

Ad quem fructus maioratus pertinent.ibid.& num. ſeqq.

In tenuta obtinens poteſt impedire creditores exigere annuos redditus ſimiliter impoſitos ſuper maioratu.p.556.n.56

In tenuta obtinens.& ſubuertens cenſum impoſitũ ab anteceſſore victo ſi in proprietate vincatur conualeſcent iura creditorum quoad hypothecas.ibid.n.57.& 58

In tenuta obtinens caret dominio & proprietate hypothecatum,reſeruate iudicio plenario.ibid. num.60

Terminus.

Terminus citationis non currit non citaris,& quandocumque compareant intra illum comparere dicitur.p.37.n.26

Terminus ad ſeparationem bonorum poſtulandam ſolum currit hæredi,non creditoribus hæreditatis.p.70.n.41.& 46

Diſceſſio eo ipſo probatur quod intra terminum fideiuſſori præfixum bona debitoris non oſtendit.p.189.190.n.91.& n.88.

Terminum ſubhaſtationis,poteſt Iudex ex iuſta cauſe prorogare.p.373.n.102

Tertius.

Lex regia reſtringens exceptionis dilatoriæ intra nouem dies, non procedit contra tertium à lite comparentem.p.37.n.27

Tertius poſſidens rem debitoris à quo in concurſu per creditores, aut debitorem vendicatur non eſt interim ſua poſſeſſione priuandus quouſque vindicantur.p.102.n.30.cum ſeqq.

Tertio poſſeſſore rei debitoris victo,res euictæ cedit ad corpus concurſus.ibid.n.33

Tertius rei dominus ad concurſum repertæ eam vendicare volens audiri debet in concurſu.ibid. num 36

Etiamſi debitor eam ſuis hypothecauerit creditoribus.ibid.& n.ſeqq.

Tertius poſſidens vnam ex pluribus rebus hypothecatis, vel vnius rei partem ad integri cenſus reditus tenetur.p.465.num.11.& ex num.7.cum ſeqq.

Tertij intereſſe vbi intermediat deficit regula l. ſi quis in conſ.exhibendo.C.de pactis.p.505.n.75

In præiudicium tertij nemo poteſt renunciare iuri ſuo. ibidem,num.74.pag.503.& ex num.50.cum ſeqq.

De iure tertij, an & quibus caſibus opponens admittatur vel non.p.556.& 563.ex n.62.cum ſeqq & ex n.117.cum ſeqq.

Tertio ſi ex contractu ius & intereſſe reſultet,tertio acquiritur actio,& ex eo agere poteſt. p. 592. n.2.cum ſeqq.

Tertio ius quæſitum ex contractu inter principaliter contrahentes ab eo iſti recedere non poſſunt in tertij præiudicium.ibid.n.6

Etiamſi à contractu diſcedant ante traditionem niſi deceſſio fiat in continenti.ibid.n.7.& ſeqq.

Tertio ius quæſitum ex contractu nequit à contrahentibus tolli.p.593.n.9

Tertio ius quæſitum ex contractu conditionali poteſt per contrahentes tolli conditione pendente. ibid.n.10

Tertio ius quæritur & actio ex pacto inter contrahentes ſi pro eo abſente ſtipuletur notarius. pag.595.n.37

Tertio abſenti quæritur ius reuocabile ex pacto inter contrahentes quando ius eſt perfectum,vel ſi ea iuris diſpoſitione defertur ius alicui. p. 596. n.41.45.& 44.& ſeqq.

Tertio ius acquiritur ex pacto tacito inducto à lege irreuocabile.p.596.597.n.50.51.& 52

Ex pacto tacito ita tertio ius acquiritur, vt per pœnitentiam contrahentium non reuocetur. p. 597.num.53

Tertio abſenti de iure regio quæritur actio & obligatio.p.598.n.76.& 77.cum ſeqq.

Et hæc actio,quæ tertio abſenti hodie quæritur, ex d.l.2.directa eſt non vtilis cum ius regni ſit ius commune ibid.n.78

Imò & ius exequendi tertio illi etiam acquiritur p.599.n.79

Ad tertium pignoris poſſeſſorem antequam creditores deueniant prius debet conſtare debitorem non eſſe ſoluendo.p.718.n.25

Tertius hypothecæ poſſeſſor liberatur, ſi creditor fuit negligens in exigendo à principali debitore tempore quo erat ſoluendo.p.718.num.58.& ex num.52

Contra tertium hypothecæ poſſeſſorem negatur hypothecaria: ſi creditor conſenſus poteſt argui de negligentia in exigendo annuos reditus.ibidem, num.59

Tertius hypothecæ poſſeſſor non tenetur ad præteritas penſiones, quando creditor eas poterit exigere ab anteceſſore,& negligens non exegit. p.749.num.60

Fundatoris poteſtas quantumcumque pleniſſima nunquam extenditur ad præiudicium tertij. p. 282.n.21.& ſeqq.

Teſtamentum.

Teſtamenti clerici inſinuatio, & publicatio an ad iudicem ſæcularem,vel Eccleſiaſticum pertineat. p.19.n.43.remiſſiuè.

Teſtis.

Teſtes deponentes vltra articulos nihil probant nec ſuper eorum poteſt affectatione ferri ſententia.p.636.n.34

Tranſmiſſio.

Vide *Hæreditas. Hæres.*

Creditores hæredis tranſmittentis an quid habeant ad bona hæreditatis tranſmiſſæ.p.585. num.66. cum.ſeqq.

Tranſmiſſio hæreditatis fit ex capite iuris deliberandi,& potentia ſeuitatis, & ſanguinis,ibidem, num.67

Tranſmiſſa hæreditas an ſit proprium patrimonium tranſmittentis,ita vt in quem tranſmittitur dicatur hæres tranſmittentis,& non primi defuncti. ibid.n.68.& ſeqq.

Tranſmiſſio & ſucceſſionis prorogatio ſub eadem natura,& qualitate.pag.585.586. num.71. & ex num.69

Tranſmittenti an aliquod ius fuit acquiſitum in hæreditate non adita ſed tranſmiſſa. ibidem, num.72

Tranſmiſſa hæreditas nunquam fuit commixta cum patrimonio tranſmittentis.ibid.n.73.& ſeqq.
Ad tranſmiſſam hæreditatem non venit qui hæres non ſit tranſmittentis.ibid.n.75
Tranſmiſſionis illud ius ſibi a defuncto delatum an hæres tranſmittentis teneatur apponere in inuentario.ibid.n.78
Tranſmiſſam hæreditatem,an adire videatur hæres qui in inuentario appoſuit ius tranſmiſſionis. ibid. n.79.& 80.cum ſeqq.
Hæreditatem non eſſe tranſmittentis ante aditionem, ſed primi defuncti qui teneant. pag. 587. num.88
Ex tranſmiſſionis iure ſuccedi tranſmittenti, & non primo defuncto plurimi tenent. p. 588. n. 101.102.103.& ſeqq.
Tranſmiſſionis ius potentius eſt, iure ſubſtitutionis.p.589.n.106
Tranſmiſſum, ius deliberandi, & adeundi ius eſt hæreditarium tranſmittentis,& vt tale,in hæredem tranſmittentis tranſit.ibid.n.107
Ex tranſmiſſione, is venire non poteſt cui qualitas hæredis deficit.ibid n.108.& ſeqq.
Tranſmiſſum ius acceptatum ab hærede eſt de hæreditate tranſmittentis, & huius creditores ad hæreditatem tranſmiſſam, ius habent. ibidem, n 112
Ius,de nouo quæſitum poſt mortem tranſmittentis etiam ex cauſa de præterito quando acquiratur hæreditate vel non. ibid.n.114
Tranſmittentis hæres tenetur ponere in inuentario bona hæreditatis tranſmiſſæ.ibid.n.115
Quia eſt quid hæreditarium,& de bonis tranſmittentis.p.590.n.116
Tranſmiſſa hæreditas tranſit vt adeunda non vti adita, & liberum eſt hæredi acceptare vel repudiare.ibid.n.117
Tranſmiſſum ius habet originem à tranſmittente ac ideo eius inuentario deſcribere debet hæres in quem tranſmittuntur.ibid.n.118
Ex tranſmiſſa hæreditate adita tenetur hæres ſatisfacere creditoribus,& legatariis tranſmittentis. ibid. n.119.120. 121
Et vtriuſque hæreditatis creditores poſſunt petere ſeparationem,ne iura omnium confundantur.ib. num.122

Tranſactio.

Tranſactio continens pactum de non alienando ſimplex confirmata per iudicem an impediat tranſlationem dominij.p.297.ex n.60.diſceptatur.
Referuntur plures Doctores affirmatiuam tenentes, alienationem eſſe nullam, & per plura iura comprobantes.ibid.n.61.vſque ad n.64
Reſpondetur Doctoribus tenentibus pactum ſimplex de non alienando confirmatum à iudice non impedire tranſlationem Dominij. pag.298. num.65.& 66
Tranſactiones,& alienationes factæ ab hærede putatiuo an valeant,& an ratificari poſſint per verum hæredum hæreditate euicta. p. 441.ex n.89 cum ſeqq.
Tranſactio facta per conſanguineos cum aliquo tanquam filio legitimo, nulla redditur ſi appareat non eſſe filium defuncti de cuius bonis tranſigitur.ibid.n.89.& 90
Idem obſeruatur quando legitimo apparet nulla vel falſa.ibid.n 91
Tranſactio inita à communitate cum tertio in meum eſſe aſſeuerante, ſi apparet de falſa cauſa, nulla redditur.ibid.n. 92
Tranſactio facta cum aliquo tanquam cum fratre ſi talem non eſſe appareat,tranſactio annullatur. ibid.n.94.& 95

Tranſlatio.

Vide *Cenſus,Penſio,Facultas.*
In tranſlatione cenſus impoſiti in re feudali maioratus minoris,aut Eccleſiæ, & de vno in alium creditorem mutuantem ad cenſus redemptionem nouam facultatem eſſe neceſſariam qui dixerunt p. 518.n.14
Et qui diſtinxerunt.n.15.& de ratione.n.16.ibid.vt ad n.20
Cenſus ſemel legitimè conſtitutus in bonis maioratus populi, vel minoris, Eccleſiæ poteſt in alium creditorem transferri, multo magis ſi minorentur vſuræ abſque noua facultate. p. 518. num.21.cum ſeqq.
Ex accidentalibus poteſt in tranſlatione cenſus requiri facultas regia.p.519.n.32.& 33
Et quales ſint qualitates iſtæ alienantes naturam ſimplicem tranſlationis.ibid.n. 34. cum ſeqq.
Tranſlationis contractus conuentus in ſui iuris terminis vnus dicitur contractus cũ antiquo,qui nouanon eget regia facultate. ibid.n.35. & 36
Tranſlatio facta animo nouandi priorem contractum nouus contractus eſt,& noua eget facultate.p.510.n.43.cum ſeqq.
Tranſlatio fit,de priuatione ad habitum.p. 520. n. 47.50.& ſeqq.
De non ente ad ens,non poteſt fieri tranſlatus.ibid. n.48.& 49
Tranſlatio iuris fit cum omnibus ſuis qualitatibus ac ſua cauſa.ibid.n.52. & 53
Tranſlatio fit cum eo onere ſua cauſa, & qualitate ibid.n.54
Tranſlatio cenſus an ſuſtineatur ſi facultas ſecunda aliquem defectum patiatur.p.522.ex n.73. cum ſeqq.
In tranſlatione penſionis an nouus requiratur conſenſus patroni præſtitus iam in penſionis conſtitutione conueniente facultatem transferendi.p.684.n.19

Tutor.

Tutores, & curatores rem minoris emere prohibentur.p.122.n.2.& 3
Tutor poteſt rem minoris ſemel legitimè hypothecatam iterum obligàre pro eadem ſumma ſine decreto.p.519.n.38
Tutor ficta tutela debet continuare alimentorum præſtationem minori.p.721.n.2
Tutor finita tutela ſi creditor remanet an poſſit pro reliquis bona minoris retinere.ibid.
Minori qui bona fuerunt reſtituta tutor alimenta non præſtat petenti rationem.ibid.
Tutorem non poſſe retinere bona finita tutela pro reliquis verius eſſe oſtenditur.p.712 n 9
Tutore dato alicui tanquam pupillo, qui iam pupillus non ſit,datio nulla erit p.254.num.7.cum ſeqq.

Tutus.

Vide *Emptor.*

V

Vacatio.

Vide *Adminiſtrator.*

VAcare vt antea quando dicatur officium.& beneficium per vſum vel deceſſum electi,& nominatim re integ a.p.138.n.8.cum ſeqq.

Vacat

Vacare eo loco dicitur beneficium quo procurator reſignauit, non in loco vbi maioratum fuit datum.p.157.& 248

Valor.

Ad Valorem rei hypothecatæ meliorem à tertio poſſeſſore attenditur tempus, quo res non erat meliorata p.94.ex n.91.multis ſeqq.

Valor oneris cenſualis quo res ſit grauata minuit valorem ipſius rei.p.171 n.2.cum ſeqq.

Valor fructuum, & redditunm non bonorum in proprietate attenditur in taxandis alimentis. p.196.n.16.& ſeqq.

Valor rei tanto minuitur quanto oneribus ſit grauata.p.720.-21.n.1.4.& 5

Valor rei non cenſetur concludenter probatus niſi expreſſis oneribus, qualitatibus augentibus vel minuentibus rei valorem.p.721. n. 6. & ſequentibus.

Venditio, Venditor.

Venditor in re debitori vendita non habita fide de pretio, ſi extat, omnibus præfertur creditoribus. p.59.& 63.n.4.& 41

Venditio de præſenti cum ceſſionario aut traditione perfecta eſt facta vere de futuro ſolum ius perſonali tribuit.p 79.n.36.& 37

Vendens rem & tradens habita fide de pretio creditor dumtaxat perſonalis manet. p. 92.n. 78

Vendens rem habita fide de pretio etiamſi res extet hypothecam non habet in ea.ibid.n 79

Vendens & ſimpliciter rem tradens habita fide de pretio dominium transfert, qui tanquam creditor perſonalis omnibus hypothecariis poſtponitur in concurſu p.96 n.114

Secus ſi tradat cum præſeruatione ſui dominij, vel non habita fide de pretio, vel cum pacto aliquo ex quo retineat dominium, & tunc cunctis in re præfertur.ibid.n.116

In re vendita poteſt habitor conſtituere ſpecialem hypothecam venditori, vt præferatur cæteris anterioribus p.105 & 107.n.1.2.& 4.& 55

Dummodo hypotheca & pactum apponatur initio contractus p.105.n.5

Venditor habita fide de pretio licèt creditor non dicatur poteſt tamen in concurſu comparere pro ea vendicanda.p.163.n.57

Venditione perfecta nemini contrahentium licet pœnitere.p.370. n. 62

Venditæ rei traditæ quibus in caſibus dicatur facta habita vel non habita fide de pretio. p. 370. num.63

A Venditione facta in ſubhaſtatione ob non ſolutum pretium recte diſcedi poteſt, & vlterius ſubhaſtari.ibid.n. 64

Venditis pluribus rebus ſub eodem pretio, pretium inter eas diſtribuitur iuxta cuiuſlibet valorem. p.411.n.15.& ſeqq.

L.ædiles,§.ſi, in ſin ff. de ædilitio edicto ponderatur.ibid.

Ex duabus rebus vno pretio venditis ſi vna ſit exempta à gabella ſingulatum valor taxatur, vt pars gabellæ vni oneretur, & exempta libera maneat venditæ rei pretium, qui exigit, venditionem approbare cenſetur.p.455.n.50

Differentia inter rei alienæ venditionem, & hypothecam, vt illa mero iure teneat, hæc nulla eſt ipſo iure.p.419 n.71.& 74

Venditio rei alienæ tenet dumtaxat contrahentium reſpectu, non domini ipſius rei.ibid.n.75

Venditio rei alienæ non præiudicat vero domino. ibid.

Vendens rem alienam in emptorem transferre dominium non poteſt, quantumuis emptor credat venditorem eſſe dominum. p 440.n.80

Venditis pluribus rebus ſimul pro pretiis cuiuſlibet correſpondentibus tot venditiones dicuntur ſeparatæ, & ſuper qualibet ſeparatim poteſt intentari reſciſſio.p.467.n.22

Fallit quando vna non venderetur ſine altera, & quando pretium vnius ſit infimum, licet in alia ſit exceſſiuum cum videantur omnes correſpectiue venditæ. ibid. n. 23

Venditor non citatur ad nominationem perſonæ pro qua empta fuit res.p.284.n.44

Venditor pro pretij ſecuritate poteſt ſibi incontinenti cauere de hypotheca ſuper eadem re, vt omnibus anterioribus præferatur.p.495. n 112. cum ſeqq.

Venditor poteſt incontinenti pactum apponere, vt res vendita ſit hypothecata ſibi debitoris poſteriori creditori, vt aliis anterioribus præferatur. ibid.n.116

Venditio rei alienæ tenet reſpectu tantum contrahentium, non tamen veri domini cuius reſpectu venditio nulla eſt.p.550.ſub n.12

Venditio rei alienæ tenet de facto non de iure.ibid.

Venditor, vt præſeruet ſuum dominium, & in re vendita præferatur creditoribus emptoris quibus muniatur cautelis.p.196.n.17

Venditione facta per debitorem, vt creditoribus emptor ſoluat, ſi ſoluat vni iam à debitore ſoluto, non illi ſed emptori repetitio competit. p. 592.num. 5

Ex venditione ſemel facta,& poſtea à contrahentibus diſſoluta, debetur laudemium. p. 591.n.8

Ceſſa vel donata re cum onere, vt creditoribus ſatisfaciat ceſſionarius, venditio eſt, ſi creditores ſint certi, cum loco pretij ſit æs alienum promiſſum p 594.n.21 & 24.

Venditis vel donatis bonis, vt emptor ſoluat creditoribus iſtis de iure communi non quærebatur actio niſi cederetur à venditore.p.599.n.80

Hodie tamen de iure regio creditoribus actio quæritur abſque ceſſione.ibid n.87

Ita vt nec à contrahentibus reuocari poſſit tertiis ipſis creditoribus inuitis.ibid.num.82.83.84. & num.85

Venditor mandans pretium ſolui creditori ſuo, ſi emptor ſolutionem promittat cuius fidem creditor ſequatur, debitor liberatur.p 662.n.24

Etſi interim emptor decoxerit, creditor non habet regreſſum contra debitorem mandantem. ibid. n.53.& ſeqq.

Ad promiſſionem de vendendo præcedente refertur poſſeſſio, & rei traditio ſubſequens. p. 666. n.87. cum ſeqq.

Venditio rerum maioratus ex facultate Regia ſubiecta remanet reſciſſioni quoties bona libera tunc exiſtentia manifeſtantur pag.686.num. 47. ſequentibus.

Vendi poteſt vſus ſepulchri, & Capellæ cum ſit ius temporale, & pretio æſtimabile, p.692. & 693. ex n.41.cum ſeqq.vſque.vſque ad n. 51

Venditori in re tradita nullum ius remanet præterquam actio perſonalis ad pretium.p.736.n.32

Vendens bona ſua cum pacto quod emptor ſatisfaciat creditoribus, poſſunt vti, & ob circuitus vitandos emptorem directè conuenire. pag. 757. num.14

Venditæ rei periculum regulariter pertinet ad emptorem.p.267.n.13

ſi

Si venditor non ſit in mora vel culpa.ibid.n. 14
Venditio dicitur imperfecta,& conditionalis,etiam de rei pretio conuentum ſi aliquid remaneat faciendum.p.169.n.18
Venditio eſt imperfecta ſi inter partes ſit conuentum de conficiendo inſtrumento, & interim eſt locus pœnitentiæ.ibid.
Et ex tempore confecti inſtrumenti non antea venditio operatur effectus.ibid.n.29
Ex venditione imperfecta, & conditionali neuter agere poteſt.ibid.

Verbum.

Verba ſimpliciter prolata intelliguntur ſecundum ſubiectam materiam,& naturam actus. pag. 121. n.46.& ſeqq.
Verbum *no pueda*, inducit præciſam neceſſitatem, priuat potentia, & continet decretum irritans. p.141.n.77.& ſeqq.
Verba directa quibus caſibus obliquantur,& ad fideicommiſſum trahuntur.p.23.n. 22
Verbi natura quando perſonaliter requirit à perſona non poteſt recedi.p.57.n.105.& 106
Verba, ceſſit,dedit, tradit,dimiſit, tranſtulit, conſignauit, relaxauit, reſtituit, ſingula tranſlationem dominij quandoque ſignificant.p.132.134. n.26.27.& n.61
Verbum, ceſſio, ſimpliciter prolatum ſequuta traditione dominij tranſlationem importat, aliàs, non.p.134.n.62
Valorem cenſus Vitalitij poteſt Iudex taxare citatis citandis ante temporis deteriorationem, & vitæ curſu.p.133.n.41.& ſeqq.
Verba regiæ facultatis, con tanto, conditionem præciſam inducunt,qua deficiente facultas nihil operatur.p.438.n.70
Per illa verba, iuribus Curiæ, & alienis ſemper ſaluis appoſita in facultate an princeps ius ſuum videatur remittere.ibid.
Verba enunciatiua tunc diſpoſitionem inducunt quando proferuntur ſuper iis,quæ dependent à ſola partium voluntate.pag.456.n.33. 34. 35. & ſeqq.
Alienationis verbo facultas acquirendi non continetur. p.487.n.5
Verbum *iubere*,importat neceſſitatem. ibid. n. 42. cum ſeqq.
Verbum diſponere aptum eſt comprehendere contractum, & vltimam voluntatem vt contra Caſtillum ſibi contrarium,rectius probatur.p.526. n.30.cum ſeqq.
Verba *omnia bona*, vel *quæcumque bona mea* comprehendunt corporalia iura,& actiones. p. 690. n.14.15.& ſeqq.
Verbum *Ceſſio* relatum ad concurſus iudicium et ſi nihil aliud exprimatur tacitè comprehendit omnia. & quæcumque bona debitoris. ibid .n. 17. & ſeqq.
Verbum *mea* non reſtringit,ſed demonſtrat vniuerſitatem rei venditæ,& qualis iſta quæ venditur. p.691.n.22.23.& 24
Quando in diſpoſitione verba ad vnum,& effectus ad aliud diriguntur, non verba, ſed effectus attenditur.p.283.n.29

Vetitum.

Vetita ſi ſit vna pars fundi; & alia permiſſa,non ſufficit probare ingreſſum fundi, niſi probetur in partem vetitam. p.419.n.8
Idem in tempore ſi pars menſis ſit vetita, & pars permiſſa non ſufficiet probare paſculaſſe in menſe niſi probetur in parte menſis vetita. ibid.

Via Ordinaria, & Executiua.

Vide *Executio.*
Viæ executiuæ incidentes in concurſum vniuerſalem an totum iudicium fiat executiuum, aut totum ordinarium.p.141.ex n.53.cum multis ſeqq. & p.147.ex n.1.& per totum cap.
Viæ executiuæ qualitas eſt accidentalis quæ poteſt adeſſe, & abeſſe abſque principalis ſubſtantiæ corruptione.p.148.n.60
Via ordinaria in omnibus cauſis, eſt naturalis ob plenam cauſæ cognitionem,& via executiua eſt accidentalis.ibid.n.61
Cauſa ſemel effecta ordinaria ſemper remanet ordinaria.ibid.n.62
Via ordinaria totaliter imponit finem omni controuerſiæ.ibid.n.63
Viam quàm quis ſibi ſemel elegit ſequi tenetur. p.150.151.n.6.& à n 1
Via vna electa ad aliam recurri non poteſt.pag.151. num.7
Via vna electa alteri renunciari videtur. ibidem, num.8
Iudex eam viam amplecti debet qua partibus magis ſit conſultum.p.757 n.17.& 18

Victus,Vincere.

Si vinco vincentem,à fortiore vincam te.p.567 ex n.133.cum ſeqq.
De eius limitationibus.ibid num.135. remiſſiuè.
Inter creditores victos ſuper prælatione, & inter victos ſuper reuocatoria pecuniæ ſolutæ maxima reperitur differentia. p. 490.n.38. & ſequentibus.
In iuribus ſeparatis, & independentibus quilibet per ſe vinci debet, res iudicata inter alios aliis non nocet,nec prodeſt.ibid.num.39. & ſequentibus.

Vinculum.

Vide *Maioratus.*

Vnio, Vnitum, Vnum.

Vide *Indiuiduum.*
Vnitorum vnum eſt iudicium, vna inſtantia, pari paſſu ambulant, & vna ſententia terminatur. p.145.n.36. & 37
Vnitum alteri tanquam principali huius naturam aſſumit propria amiſſa.ibid.n.32
Quod accedat alteri, illius pars dicitur verè vel fictè, & illius ſequitur naturam, & iudicium. ibid.n.33
Vna determinatio reſpiciens plura determinabilia, debet pariformiter determinare.p.148.n. 70
Via ordinaria,vel executiua,qui agere cœpit contra vnum ex correis, alios ſine meta litis pendentis poteſt recurrere.pag.152.n.29. cum ſequentibus.
Vnitas cauſæ efficientis comprehendit omnes caſus.p.393.n.128
Vnica, & indiuidua dicitur quælibet diſpoſitio conditionalis cum ſuis qualitatibus,& conditionibus.p.407.ex n. 21
Vnicus indiuiduus, & inſeparabilis eſt contractus cum ſuis pactis,conditionibus, & qualitatibus. p.195.ex n.13.cum ſeqq.

Vniuerſitas, Vniuerſale.

Vide *Iudicium.*
Vniuerſitas,populus, Eccleſia admittuntur ad concurſum formandum inter ſuos creditores.pag.10. ex n.1. cum multis ſeqq.
Quantum ad ſatisfactionem creditorum non quantum ad ignominiam ſunt ſtatuti formam. ibidem, num.1

Vniuer

Vniuerſitas facilius admittitur ad concurſum formandum, quàm ad ceſſionem bonorum.p.10.n.3. & 4
Vniuerſitas, minor, vel Eccleſia, an poſſit abſque ſolemnitatibus alienationi aliàs requiſitis concurſum formare.ibid.n.5.cum ſeqq.
Vniuerſitas, minor, Eccleſia per concurſum bona ſua non alienant, cum retineant poſſeſſionem, & dominium.ibid.n.62
Vniuerſalitas iudicij concurſus non cauſatur à concurrentia creditorum, ſed immediatè à ceſſione bonorum facta per debitorem.p.26.n. 16. & 17
Vniuerſale eſt iudicium creditorum cauſarum à debitore.p.24.ex n.1.cum ſeqq.
Vniuerſale iudicium concurſus a particulari formato per ſolos creditores inter ſe ipſos opponentes, quomodo diſtinguatur, & cognoſcatur: & de vtriuſque diuerſis effectibus, abundè. p.31 per totum, vide concurſus.
Concurſu creditorum conſideratur vniuerſitas. p.368.n.22
Et vniuerſitatis effectus in concurſu creditorum reperiuntur.ibid.n.24.& ſeqq.
Vniuerſitati Villæ & Caſtro, quæ per adminiſtratores reguntur competit reſtitutio in integrum. p.369.n.28
Vniuerſitati, cui adſunt pupilli, viduæ, pauperes, & ægroti competit reſtitutio.ibid.n.29
Quid in collegio.ibid.n.30
Vniuerſitas licet per ſeipſam regatur, tamen cum in ea adſint pupilli, viduæ & ſimiles, habet beneficium reſtitutionis.ibid.n.31
Negotium quando tangit pluribus vti vniuerſis, maior pars præiudicat minori, ſecus quando tangit pluribus, vt ſingulis, quia tunc omnium requiritur citatio, & concurſus, p. 371.n.67. cum ſeqq.
Cum vniuerſitate bonorum tranſit iuſpatronatus Eccleſiaſticum in quacumque diſpoſitione. p. 689.cum ſeqq.
Vniuerſitas an ſit in ceſſione omnium bonorum, p.690.n.9
Vniuerſalitatem non eſſe venditionem omnium bonorum meorum ratione rei, exiſtimat Lambert.p.690.691.n.20.vide n.12
Patrimonium & peculium, ſicut hæreditas eſt quid vniuerſale.ibid.n.12.& 13
Vniuerſalis diſpoſitio omnium bonorum reſtricta ad certum locum, deſinit continere vniuerſalitatem.p.691.n.13.& 24
Vniuerſitas reſpectu verborum ſi reſoluatur in ſingularitates, iuſpatronatus non tranſit in acquirentem.p.693.n.44
In Vniuerſalibus negotiis nihil intereſt an ex prima mercatia aliquid proueniat, vel ex ſæpius repetita, cum ſemper loco prioris alia ſubrogetur. p.713.714.n 23.24.& 25.& ex n.25.vſque ad 33
Vniuerſitas concurſus conſeruatur & continuatur in vno creditore nondum ſoluto, etſi omnes alij fuerint dimiſſi.p.769.770.num.52.& à n.46. cum ſeqq.
Vniuerſitatem, & ſtatum vnus vel duo non faciunt. ibid.n.54.& 56
Vniuerſitatis ſtatus non poteſt incipere niſi à tribus, conſeruatur tamen in vno.ibid.n.55
Concurſus creditorum dicitur creditorum cœtus ſignificans vniuerſitatem perſonarum.ibid.n.57

Voluntas, Voluntarium.

Quod à principio fuit voluntarium ex poſtfacto fit neceſſarium.p.161.& 162.n.22.& ex n.17
Voluntas & animus deprehenditur ex acto reuocato vel nullo.p.490.num.32.33.34.& p. 68. n. 12. 13.p.247.ex n.5.cum ſeqq.

Vſusfructus, Vſufructuarius.

Vide *Pater, Filius.*
Vſufructu relicto alicui, & poſt eius mortem alio inſtituto hærede, an vſufructuarius reputetur hæres vel legatarius.p.12.ex n.2.cum ſeqq.
Vſufructuarium vniuerſalem creditores conuenire non poſſunt, niſi hæredem in quem tranſeunt actiones actiuæ, & paſſiuæ ibid.n.3
Et quomodo tunc ſit facienda ſolutio æris alieni. ibid. n.6. remiſſiuè.
Vſufructuarius relictus & poſt eius mortem altero inſtituto hærede dicitur mere legatarius.ibidem, num.9
Hæres inſtitutus poſt mortem vſufructuatij tranſmittit hæreditatem: ſi viuente vſufructuario decedat.p.23.n.10
Vſufructu relicto alicui per viam legati & poſt huius mortem alter hæres inſtitutus, ille dicitur legatarius hæreditaſque non eget curatore.ibidem,num.11
Vſufructu relicto per viam inſtitutionis, & poſt eius mortem alius inſtituatur hæres, priorem inſtitutionem reſolui in legatum, qui teneaor. ibid.num.12
Vſufructuarium vniuerſalem eſſe verè hæredem, & poſt eius mortem hæredem inſtituatur eſſe fideicommiſſarium, verior tenet opinio.ibid.num.13. 14.15.& 16
Vſufructuarius ſua vita durante poteſt fructus creditoribus obligare, & hypothecæ ſub iure.p. 197.n.37.& à.n.34
Vſufructuarius debita exigere poteſt, & ſoli illi rectè ſoluitur, non proprietario.p.4 .n.70
Vſufructuarius ſiue vniuerſalis ſiue particularis à iure exiſtit procurator in rem ſuam in quem exercitium omnium actionum tranſit.p.46.47.n. 2.& num.9
Vſufructuarius ſolus ad concurſum citari debet. ibid.n.3
Proprietarius ſi velit in concurſu comparere, auditur eum poſſit pecuniæ traditionem impedire quouſque vſufructuarius caueat de ea reddenda finito vſufructu.p.47.n.4
Vſufructuarius an proprietarius citari debet ad cenſus redemptionem in concurſu faciendum. p.229.n.5
Vſufructuarium ſolum abſque interuentu proprietarij poſſe recipere pecuniam redempti cenſus, debitoremque liberare, exiſtimaut Rodriguez.ibid.n.6.& ſeqq.
Vſufructuarius habet mandatum in rem propriam in iis, quæ reſpiciunt vſumfructum, non proprietatem.ibid.n.9
Debitorem cenſus redimere volentem tam vſufructuarium quàm proprietarium interpellare teneri, ſecutius eſt, & verius.p.230.n.17
Eandem opinionem amplectitur Gratianus ſibi contrarius.ibid.11
Vſufructuatij conſenſus requiritur quoties res agitur proprietatem reſpiciens.ibid.n.12
Vſufructuario non citato non nocet ſententia lata contra proprietarium, nec contra.ibid.n.13
Vſufructuario debet tradi pretium cenſus redempti, vt eo vtatur, & fruatur.ibid.n.14
Ab Vſufructuatio poteſt contrarius petere cautionem de reſtituendo pretium cenſus redempti finito vſufructu.ibid.n.15

Proprie

Proprietarius poteſt ſortem redemptam reſpicere & ſoluere vſufructuario redditus correſpondentes, ſi idoneam cautionem offerat. ibid.n.16

Vſufructuarij nihil intereſt habere redditus cenſuarios à proprietario vel ab alio dum non turbetur in vſufructu.ibid.n.17

Filio & extraneo hæredibus inſtitutis, & mater omnium bonorum vſufructuaria relicta ex rata portione filij alimenta conſequentur ex portione extra rei vſufructum ei correſpondentem. p. 470 n.61

Vſumfructum habens pater in aduentitiis filij poteſt filio reſtituere ante tempus ius. pag. 500. nu10.15

Et talis Vſusfructus à patre repudiatus erit aduentitius filij & non profectitius à patre. ibidem, num.16

Vſumfructum ad patrem pertinentem in aduentitiis filij poſt acceptationem ipſe remittere non poteſt filio in præiudicium creditorum ad illud interuſurium medij temporis ius habentium. pag.503.num.50

Vſumfructum patri delatum ante acceptationem libere poteſt repudiare & remittere filio in præiudicium creditorum, qui ius non habent ad interuſurium.ibid.n.51. & 52

Vſumfructum remittendo pater filio ante acceptationem non dicitur donare, ſecus poſt acceptationem.p.504.n.53

Vſumfructum poteſt pater remittere filio ante acceptationem in præiudicium creditorum, ſecus poſtquam illum acquiſiuit. ibidem, numer. 54. & 55

Remittendo pater vſumfructum filio iam acquiſitum proprium diminuit matrimonium.ibid.

Quia tunc remittit ius quæſitum & non ius quærendi.ibid.n.57.58

Diſtinctionem an pater remittere poſſit filio vſumfructum ante vel poſt acceptationem ſecutus fuit Gratianus.ibid.n.59 & 60

Vſumfructum percipiens filius ſiue remiſſum viuente patre non tenetur communicare fratribus patre mortuo.ibid.n.61.& ſeqq.

Vſufructuarij & emphyteutæ ius eſt certum ac limitatum qood in agendo egredi non poſſunt. p 562.n.105

Debitor cedens bonis habens vſumfructum ius non adiudicatur creditoribus, ſed fructus tantum. p.761.n.15

Vſufructuarius poteſt fructus obligare, & in cauſam iudicati poſſunt capi ſalvo iure proprietatis cuius obligatio durat ſua vita durante, cuius morte ipſo iure reſoluitur.p.763.n. 41

Vſusfructus eſt in commercio noſtro, & an poſſit vendi, cedi, & hypothecari. p.324.n.5

Vſufructuarius penſionariis comparatur, & aſſimilatur. p.324.n.4

Vſusfructus commoditas poteſt obligari & in fraudem creditoris non poteſt extingui, vel remitti. ibid.n 10.& 11

Sicut Vſusfructus perit ex natura rei per mortem; ita & penſio.ibid.n.15.cum ſeqq.

Vſusfructus hypothecatus non poteſt remitti, vel renuntiari per debitorem in præiudicium creditoris.p.326.n.20.cum ſeqq.

Vſusfructus ius an poſſit vendi, cedi, vel hypothecari, magna eſt diſcordia inter Iuriſconſultos, & Doctores.ibid.n. 25

Multa iura expenduntur, vt ius vſusfructus cedi, & alienari non poſſit, imò per alienationem factam in extraneum contingat conſolidatio cum proprietate.ibid.n. 26

Opinio Doctorum contraria refertur tenens quod ius vſusfructus libere vendi, hypothecari, & alienari poſſit abſque metu conſolidationis.ibid. n. 27

Quamplurima iura recenſentur ad id. ibid. n. 28. & 29

Tertia opinio diſtinguens inter alienationem, venditionem, & hypothec. ipſius iuris vſusfructus principalis & inter alienationem ſolius commoditatis certior, & verior eſt ibidem, num.30.cum ſeqq.

Vſusfructus, & iuris principalis alienatio vel hypotheca, aut ceſſio non tenet, quia cohæret perſonæ.ibid.

Doctores tenentes hanc diſtinctam opinionem recenſentur.p.329.n.32

Vſufructu ſimpliciter vendito, vel hypothecato intelligitur de ſola commoditate, quæ permiſſa eſt vſufructuario. ibid. n.33

Secus ſi Vſufructuarius non ſimpliciter; ſed vniuerſum ius vſusfructus vendat.ibid.n.34

Et in hoc articulo cauendum eſſe a Caſtillo, annotatur. ibid. n. 35

Vſufructuarius ob paupertatem, & impotentiam præſtandi fideiuſſionem, an admittatur ad iuratoriam cautionem, duæ ſunt aduerſæ opiniones. p.350.n.151.152

Tertia opinio verior, vt deponantur fructus pro ſecuritate proprietarij, ex quo per æquipollens ſatisfit formæ iuris fideiuſſionem appetentis.ibid. ex n.153.cum multis ſeqq.

Vſura.

Vſuræ & redditus cenſus licèt per depoſitum pecuniæ ceſſent, non tamen per bona depoſita. p. 161.n.13.& 14

Vſuræ & intereſſe dotis retardatæ habent hypothecam in bonis mariti.p.201.n.91.92.& 93

Vxoris bona vel alterius qui dotem promiſit ſunt obligata viro pro vxoris dotis retardatæ. ib.n. 95.& ſeqq.

Vſus.

Vſus ſepulchri ſeu capellæ cum ſit qoid temporale recipiens onus & præeminentiam quocumque tempore poteſt vendi. pagin.692.693. num.48. & 49

Vſus ſepulchri hæreditarij ſeu capellæ eſt pretio æſtimabilis & diſtrahi poteſt pro ſolutione creditorum.p.693.n.50.& 51

Vxor.

Vide *Mulier, Vxor, Indotatio.*

Vxori pro alimentis debitis pro dote retardata competit hypotheca in bonis mariti. pag. 201. num.91

Vxor habens hypothecam pro dote eam habet pro vſuris & intereſſe dotis retardatæ.ibid.n.92.93. & ſeqq.

Vxoris bona vel alterius dotem promittentis viro ſunt obligata pro vſuris dotis retardatæ.ibidem, num.95

Hypotheca pro alimentis dotis retardatæ viro competit aut vxori, quia ſunt vſuræ & acceſſiones dotis quæ ſunt ſortis principalis fruuntur priuilegio.ibid.n.96

Obligationes factæ ab vxore pro marito ſi excedant dimidiam partem dotis ex quo vxor remanet indotata & læſa, annullantur.p.185.n.7

Obligationes diuerſis temporibus factæ per vxorem pro marito, etſi priores non inducant læſionem

nem omnes ſimul annullari defendit Noguerol.ibid.n.8

Vxor pro marito pluries,& ſucceſſiuè ſe obligauit quæ omnes obligationes ſimul iunctæ reddunt vxorem indotatam,priores obligationes intra dimidiam dotis contentæ ſuſtinentur:cæteræ ſeſſionem inducentes reſcinduntur.p.368.n.68.69.70.71.72.& 73.cum ſeqq.

Vxor contrahendo cum alienigena, & affirmante ſe ſolutam aut vidoam adhuc contractus non valet ob præiudiciom mariti.p.444.n.110

Ab vxore communiter reputata ſoluta facti contractus ſunt nulli in præiudicium mariti.ibid.

In vxoris præiudicium poteſt poſſeſſor maioratus in vita ſua renunciare maioratui non obſtante dimidietate fructuum eidem debita. pag. 503. num 47

Vir in acquæſtu liberam habet alienandi facultatem vxore renunciante.ibid.n.48.& 49

Vxori quarta ob pauperiatem aſſignata ex hæreditate viri non auferrur,etiamſi poſtea diues efficiatur.p.685.n.29.30.& 38

Vxor cui legatum fuit ſi caſte viuat,an ſemel ablatum legatum recuperet,ſi poſtea caſtè viuat.ibid.num.36

Vxor negligens in exigendu dotem ſtantibus bonis liberis non habet regreſſum ad bona maioratus obligataia.p.728.n.57.cum ſeqq.

F I N I S.

S. ROTÆ ROM.

DECISIONVM CENTVRIÆ DVÆ,

QVARVM PRIOR IAMPRIDEM EDITA EST;

POSTERIOR

Ex Recentiſſimis ſelecta nunc primùm prodit.

VTRAQVE

Materiam Labyrinthi Creditorum illuſtrat.

LVGDVNI,

Sumptibus LAVRENTII ANISSON.

M. DC. LXV.

S. ROTÆ ROM.
DECISIONVM CENTVRIÆ DVÆ.

Materiam Labyrinthi Creditorum Concernentium.

EMINENTISSIMO ET REVERENDISSIMO D. CARDINALI OTHOBONO.

Bononien. Pecuniaria.

Luna 10. *Ianuarij* 1650.

ARGVMENTVM.

Adminiſtratio bonorum ex quibus probetur: ſtatutum Bononiæ de probation. non comprehendit rationem adminiſtrationis.

SVMMARIVM.

1 *Adminiſtratio probatur per Inſtrumentum locationis.*
2 *Et per teſtes.*
3 *Dicta teſtium coadiuuantur, ex adminiculis Inſtrumentorum.*
4 *Statutum Bononiæ de probationibus verſ.* poſſit etiam probari per teſtes, *declaratur non habere locum in ratione adminiſtrationis.*
5 *Et in verſ.* poſſint tamen Teſtes: *nec minus comprehendere ea, quæ probantur partim ex teſtibus, partim ex Inſtrumentis.*
6 *Præterita arguunt continuationem in futurum, concurrente aliqua coniectura.*
7 *Adminiſtrationis continuatio præſumitur ceſſante cauſa occaſionali.*
8 *Redditio rationum non excludit continuationem adminiſtrationis.*
9 *Cauſa de præterito nō excuſat ab adminiſtratione. Secùs verò, cauſa de nouo ſuperueniente, ibid.*
10 *Podagra non eſt legitima cauſa excuſandi aliquem ab adminiſtratione.*
11 *Teſtes examinati criminaliter, nō probāt in ciuili.*
12 *Teſtium maior numerus attenditur.*
13 *Teſtes adminiculati ab Inſtrumentis præualent.*
14 *Adminiſtrationis præſumptio bonorum extradotalium, eſt contra Viros.*
15 *Inſtrumentis potiùs ſtandum eſt, quàm Teſtibus.*
17 *Adminiſtratio concipit tacitum pactum de ratione reddenda.*
17 *Vir tenetur reſtituere fructus perceptos bonorum extradotalium, Vxore diſſentiente.*
18 *Adminiſtratione admiſſa, ac perceptione fructuū in genere, reſpectu quātitatis ſufficiunt cōiectura.*
19 *Fructuum quantitas probatur à conſuetis percipi in præcedentibus Annis.*

DECISIO I.

SOLVTIS à Carolo Beccadello hærede Laur. Bonſignorij *lib.* 32400. in cauſam adminiſtrationis bonorum extradotalium Geſiæ Baldæ ab eo perceptis ab anno 1602. vſque ad annum 1621. iuxtà formam Inſtrumenti à Laurentio tunc viuente confecti, vt paret ex ſententia confirmatoria mandati A. C. & decreto ſuper executione rei iudicatæ RR.PP.DD. meorū Rojas, & Bichij præuiis Deciſionibus coram iiſdem emanatis, ſcilicet coram D. Rojas ſub die 27. April. 1644. & coram D. meo Bichio ſub diebus 26. Maij 1545. & 19. Ianuarij 1646. ſubinde quia Laurentius continuauit adminiſtrare eadem bona extradotalia Geſiæ vxoris non ſolum vſque ad annum 1621. vt apparebat ex dicto inſtrumento ab ipſo confecto, ſed etiam vſque ad annum 1637. quo ipſe deceſſit, ideo fuit hodie diſputatum, An, & quæ ſumma ſit reſtituenda per Beccadellum Laurentij hæredem, & DD. dixerunt eſſe reſtituendas libras 30. mil,

Siquidem adminiſtratio bonorum extradotaliū Geſiæ facta à Laurentio Bonſignorio marito, & continuata vſque ad annum 1637. ac diem 23. Decemb. quo ipſe obiit, probatur ex duobos Inſtrumentis, quorum alterum celebratum de anno 1622. continet locationem ad nouennium bonorum extradotalium Geſiæ factam à Bonſignorio viro; Alterum verò emanauit de anno 1626. ſupra eàdem locatione, quo mediante fuit Conductori permiſſum, quod penſio quæ vigore dicti Inſtrumenti ſolui debeat vnica vice anticipatè ſolueretur in futurum in duobus terminis, *vt in Summ. Geſiæ n.* 3. Verum locare bona, & cum Conductore paciſci eſt actus indebitatæ adminiſtrationis, *l. Codicillis* 91. *§. Inſtituto filio, ibi DD. ff. de legat.* 2. & probant plures relati à Modern. Tudert. *de locat. & conduct. tit. quibus locar. lic. vel non quaſt.* 6. *num.* 1 *fol.* 68. Rot. *in Romana Domus* 17. *Martij præteriti coram R.P.C. meo Bichio.*

Eacem verò adminiſtratio probatur per ſex Teſtes pro Geſia examinatos diſertiſſimè deponentes de admioiſtratione Bonſignorij viri vſque ad obitum, qui etiam coarctant negatiuam excluſiuam adminiſtrationis Geſiæ excepto tantum quodam Hutto nuncupato di Calamoſco, & cum prædicti Teſtes ſint numero plures, & deponant de certa ſcientia, proinde ex eis reſultat euidentiſſima probatio, Rota *dec.* 243. *n.* 12. *p.* 6. *& dec.* 270. *n.* 1. 2. *& dec.* 283. *n.* 2. *p.* 7. *recent.* præſertim quia Teſtium dicta corroborantur, & ſi opus eſſet ſupplerentur

etiam defectus qui tamen non adſunt ex eorum
numero,& ex adminiculis Inſtrumentorum, Alex.
conſ.149.n.6.lib.5.Rota coram Caſar de Graſſ.dec.5.
num.8.& 9.de ſponſal.in recent. deciſ.147.n.3.p.1.&
coram S.M.Greg.deciſ.340.n.6.
4 Nec eorundem Teſtium dicta debilitat Sta-
tutum Bononiæ ſub Rubr. de prob.dum vetat de-
bitum vltra ſummam centum libratum probari
per Teſtes, quia huiuſmodi Statutum in corpore
excipit debitum ratione adminiſtrationis, vt ibi
Poſſit etiã probari per Teſtes vbi petatur reddi ratio
adminiſtrationis alicuius ſuper quibuſcũq;ipſam ad-
miniſtrationem tangentibus ab vtraq;parte vel ab al-
5 tera tantũ, & certè ſtatuti diſpoſitio non extendi-
tur ad caſum probationis mixtæ reſultantis par-
tim ex Teſtibus, & partim ex inſtrumentis, vt in
eodem Statuto diſponitur in verſ poſſint tamen Te-
ſtes vltra dictas Summas,&c. & tradit Iaſ.in l.certi
condictio 6.§.quoniam igitur, n.9.ff. ſi cert.pet. Surd.
dec.174.n 14.Rota coram RR.Vergell. deciſ.36.n.6.
Inſuper adminiſtratio Laurentij probatur ex
ipſiuſmet confeſſione emiſſa in publico Inſtru-
mento de Anno 1621. optimè vindicato à ſimu-
latione à Beccadella obiecta in deciſione R. P. D.
mei Royas quo fatetur ſtatim mortuo Socero
ſuſcepiſſe bonorum adminiſtrationem cum pa-
cto reddendi rationem, & fructus reſtituendi
6 Geſiæ Vxori, ab adminiſtratione etiam geſta in
præteritum ducitur validum argumentum conti-
nuationis in futurum, quando, provt in præſenti
caſu, eiuſdem continuationis aliqua coniectura
cócurrit ad leg. eum qui 22. ff. de probat. Honded.
conſ.20.n.12.lib.Rot.dec.237.n.2. & dec.321.num.4.
p.1.rec.
Neque dici poteſt mandatũ ad adminiſtrandum
in præfato Inſtrumento 1621. à Bonſignorio con-
feſſatum expiraſſe, vel quia ceſſauerat tenera ætas
Geſiæ, ob quam ſuſceptum videbatur, vel ex eiuſ-
dem tacita voluntate elicita eo, quod in dicto
Inſtrumento narratur velle illam ſtatum ſuum re-
cognoſcere, & in poſterum de eo deliberare, vel
tandem, quià ab Anno 1621. Bonſignorius magno
ære alieno,ac podagra cœpit grauari.
Nam quod ætatem animaduertebant Domini,
quod Geſia longè ante annum 1621. erat maturæ
ætatis.Siquidẽ in dicto Inſtrumẽto aſſeritur,quod
tempore mortis illius Patris ſequutæ de anno
1603. illa agebat decimum quartum annum, ad-
eoque de Anno 1620. agebat annum trigeſimum
ſecundum, cum itaque etiam lapſa tenera ætate
vxoris Bonſignorius bona adminiſtrauerit; patet
7 quod tenera ætas Geſiæ non fuit cauſa finalis, aut
conſeruatiua adminiſtrationis, ſed occaſionalis,
& proinde ea ceſſante non expirauit mandatum
Bald.in l.1.§.1.in fin.ff. de off.eius. Ripa in l.ex facto
43.n.17.de vulgar.& pupil. Dec. conſil.24 num.1.&
per tot. Tiraquell. in tract. ceſſante cauſa limit. 35.
Rot.dec.733 n.8.p.2.recent.
Nec tacita voluntas Geſiæ reuocandi manda-
tum adminiſtrationis reſultat perneceſſe ex eo
quod in Inſtrumento enuncietur ſe velle de ſuo
ſtatu deliberare,imò verba Inſtrumenti, ibi,Si non
ad reddendum rationem totalem ſaltem ad declaran-
dam ſummam, potius innuunt continuationem,
8 quia ex non redditione rationum totali, & perfe-
cta adminiſtrationis, præſumitur ea continuata
potius quam finita Corn. conſil.61.lib.1. Pariſ. 82.
n.37.ante fin.lib.1.Soccin.ſen.conſ.87. n.13.lib.1.
Æs alienũ Bonſignorius contraxerat ante annũ
1621. vt deponunt Teſtes Beccadelli Sum. nu. 3.
provt etiam ante dictum annum cœpiſſe illius in-
firmitatem, & podagram deponunt tres Teſtes
dari in eodem Summ. n. 4. ideò ſicuti neutra ex
his cauſis induxit reuocationem mandati admi- 9
niſtrationis vſque ad annum 1621. ita nec po-
ſtea cum ad huiuſmodi effectum requiratur, quod
cauſa de nouo ſuperueniat Gabr. conſ.51. num. 30.
verſ.Tamen id non obſtante lib.1.Mant.de tac.& am-
big.lib.7.tit.22.n..46.& ſeqq.Rot. coram Pur.deciſ- 10
287.num.4.lib.3.& inter diuerſ.dec.200.num.22. &
ſeqq. p.1. & quod Padagra non impediat admi-
niſtrationem probatur ex text.in l.podagræ 3.C.qui
morb. ſe excuſ. lib. 10. hic enim morbus impedit
munia corporalia non autem patrimonialia. vt
dicunt relati per Pariſ.de reſignat.lib.5. q.3. n.42.
Neque obſtant Teſtes pro Beccadello inducti, 11
nam illos octo examinatos in iudicio criminali
iam nihil releuare reſoluit Rota coram R.P.D.
meo Bichio 19.Ianuarij. 1646. ſuc §. minus vrgens, 12
quæ deciſio de ſtylo Tribunalis eſt ſupponenda;
Alij vero Teſtes cedere debent probationi Geſiæ
cum ſint numero pauciores cap. in noſtra de teſti-
bus, præſertim quia non ſolum Teſtes actricis 13
ſunt adminiculati ab Iinſtrumentis ſupra pon-
deratis Aym. conſ.73.num.41.Ruin.conſ.35. num.19.
lib.4.Rot.dec.245. num.3.& dec.315. num.8. p.1. re-
cent.ac à ſolito quod Viri adminiſtrant bona ex-
tradotalia Crauet. conſ.91. num.7. Rot. deciſ. 343. 14
num.3.part.4.recent.& ponderauit dec.R P. D. mei
Bichy 26.May 1645. ſub §.& vxori, ſed etiam quia
Teſtibus Beccadelli repugnant confeſſio Bonſi-
gnorij de adminiſtratione ab ipſo geſta vſque ad
annum 1621. cum illi contrarium deponant,
nempè quod Geſia cœpit admiſtrare ante an-
num 1620. vt in Sommar. Becadelli n.5. magiſque 15
ſtandum eſt Inſtrumentis quam Teſtibus. l. cenſus
10.ff.de prob.gloſſ. in c.tertio loco verb. Teſtium eod.
tit.Rota dec.91.n.9.& dec.582.n.6.p.1. recent. & in
Romana Succeſſionis 9.Maij 1644.in §.ſecundo teſtes
cor.R.P.D.meo Bichio;& in Placentina Beneficij 29.
Maij 1648. in §. maior enim coram R. P. D. meo
Celſ.
Prædicta autem nedum probant continuatam 16
adminiſtrationem Bonſignorij Viri vſque ad eius
obitum,ſed etiam pactum reddendi rationẽ Vxori
de omnibus fructibus perceptis, quod vſque ab
initio ſuſceptæ adminiſtrationis ſtipulatum fuiſſe
faſſus fuit Maritus in ſæpe memorato Inſtrumen-
to Anno 1621. cum non appareat reſtrictum ad
certum tempus, complectitur omnem adminiſtra-
tionem formando ſequentem euentum à primor-
dio titul. vt debet leg. vnic. & ibi Gloſſ. in verb.
primordium & Cod.de imponend.lucratiua deſcript.
l.10. Ancharan.conſ.4.n.3. Socin. ſen. conſ.87.n.14.
l.1.Rota deciſ.376.n.3.p.1.recent.
Atque ideo probata adminiſtratione vſque ad 17
obitum Bonſignorij is tenetur omnes fructus
perceptos reſtituere, cum vxore diſſentiente per-
ceperit, l.de ijs 17.C.de donat.inter vir.& vxor.l.fin.
C.de pact.conuent.Bart.in l.filio, & filio,& filia 93.
§.maritus num.3. ff.ad d.l.falcid. Dec.conſ.521. n.4.
Socin.ſen.conſ.82.num.9. verſ. aliquando lib4.Cra-
uett.conſil.193.num.15.Surd.conſ.290.num.42. Hon-
ded.conſil.91.num.61.lib.1.& ſicuti maritus teneba-
tur de eis rationem reddere ita tenetur Beccadel-
lus eius hæres Bero. conſil.44 n.17. lib.1. & firmat.
dicta prima deciſio Dom.mei Bichy,vbi etiam oſten-
ditur ſtatutum Bononiæ allegatũ idem approbare

Admiſſa vero ex prædictis adminiſtratione Bonſignorij, ac perceptione fructuú in genere reſpectu quantitatis ſufficiunt coniecturæ vt in *ſecunda deciſione R. P. D. mei Bichij in § tandem.* Quantitas igitur benè deſumitur ex prænarrato Inſtrumento anni 1621. quo inter cætera idem Laurentius
19 faſſus fuit fructus perceptos ſpatio plurium annorum, quibus bona coluerat aſcendiſſe ad libras 2. mille annuas, vnde fructus poſtea percepti præſumuntur aſcendere ad ſolitam quantitatem librarum duarum millium Rot. *coram Reuerendiſſ. Vrgellen. dec.307. n.5. in Bononien. liquidationis fructuum 30. May 1642. coram bo. mem. Merlino. extenſa per R.P.D. meum Cerrum, in Bononien. pecuniaria, ſeu dotis* 18. *Iun. præteriti coram Reuerendiſſ. D. meo Decano, & in Romana domorum in Burgo* 12. *Nouēbris præteriti in §. ex quibus coram Me.* Quantitas enim fructuum probatur à conſuetis percipi in præcedentib. annis Achil. *dec.22. de reſt. ſpol.* Seraph. *dec.1397. n.3.* Burat. *dec.173. n.6. & dec.722. n.4.*

Fuit itaque reſolutum eſſe reſtituendas libras 30. mill. vtraque parte informante, &c.

R. P. D. Royas.
Auenionen. Pecuniaria.
Veneris 25. Iunij 1649.

ARGVMENTVM.

Danda eſt remiſſoria in prophanis, data aliquali Articulorum releuantia. Vnus articulus continens materiam obiectiuam, non valet impedire remiſſoriam quo ad alios.

SVMMARIVM.

1 *Remiſſoria conceditur in prophanis, data aliquali articulorum releuantia abſque vllo fumo.*
2 *Releuātia articulorū optimè reſultat, vbi probatū, quod articulatur, cōferret ad victoriā cauſæ.*
3 *Solutio facta in moneta reprobata & tonſa, non ſuffragatur, nec liberat ſoluentem, cum debeat de pecunia currenti & vſuali.*
4 *Imò facta in pecunia: quæ licet adhuc non ſit reprobata, illa tamen de proximo probanda eſſet ſciente debitore, non valet.*
5 *Articulus vnus in plurium numero, continens materiam obiectiuā, ſine fumo admittendus non eſt. Secus ſi alij ſint releuantes.*
6 *Articuli vnius obiectum non valet impedire remiſſoriam quo ad alios.*
7 *Releuantia vnius dūtaxat articuli, ſine fumo, ſufficit vt ſuper omnibus ſit cōcedenda remiſſoria.*
8 *In teſtibus ceſſat timor ſubornationis, vbi examen aliorum Teſtium in eadem cauſa examinatorū non eſt publicatum.*
9 *Et eo maximè quando petitur examinari Teſtes ſuper diuerſis articulis.*
10 *Calumnioſa protelatio Cauſæ non præſumitur in credito petente remiſſoriam, cum in eo ceſſet ſuſpicio vt faciat ad effugiendam ſolutionem.*
11 *Remiſſoria in Sac. Tribunali Rota, per ſolius calumniæ præſumptionem, in vlteriori inſtantia, non ſolet denegari.*

DECISIO II.

1 Dandam eſſe remiſſoriam reſolutum fuit; quia in prophanis data aliquali articulorum releuantia abſque vllo fumo conceditur Caputaq. *dec.68. p.3.* Put. *dec.212. n.3. lib.1. in correct.* Coccin. *dec.149 n.1. cum aliis relatis in Anconitana pecuniaria 13. Maij 1647. coram R.P.D. meo Arguelles; & coram me in Neapolitana pecuniaria 3. Iu.1645.*

Releuantia enim illorum optimè reſultat, ex eo quia articulatur, quod pecuniæ ſolutæ per Oliuerium de Blanchis Laurentio filio Henrici Creditoris erant defectiuæ, & tonſæ, ac quod de tempore d. ſolutionis Oliuarius bene ſciebat, ipſas de proximo per edictum reprobandas eſſe prout ſucceſſiue euenit ob promulgationem huiuſmodi Edicti; Vnde hoc probatum valde releuaret, & 2 conferret ad victoriam cauſæ, vt admittit *dec. Reuerendiſſ. D. mei Decani emanata 15. Ianuar. 1648.* 3 *in §. non obſtat*, nam ſolutio facta in moneta reprobata, & tonſa non ſuffragatur, nec liberat ſoluentem, cū fieri debeat de pecunia currenti, & vſuali ad *text. expreſſum in l. eleganter. §. Qui reprobos, ff. de pig. act.* 4 Purp. *conſ.169. n.7. verſ. & maximè,* Dec. *cōſ. 668. per tot.* latè Tiraq. *de retract. lign. §. gl.20. n.14. & 15.* Imò neque valet ſolutio in pecunia, quæ licet adhuc non ſit reprobata, illa tamen de proximo reprobanda eſſet, ſciente ipſo debitore Bald. *in l. acceptam q.17. in fin. n.28. C. de vſur.* Calcan. *conſ. 14. n.8. verſ. quantū ad tertiam.* Neuiz *conſ.49 n.16.* Brun. *in tr. de augm. monet in 3. p. col.1. verſ. eſt verū,* quod Bald. Gabr. *de ſolut. concl.2. n.24.* Menoch. *de arbitr. caſ.232. n.25. & 26.* Grat. *diſcept.260. n.19.*

Nec refert, quod ſeptimus articulus contineat 5 materiam obiectiuam, tanquam tendens ad pro- 6 bandam antidatam quietantiæ; quo caſu ſine fumo admittendus non eſt; Quia ſat eſt, quod cæte- 7 ri alij ſint releuantes, obiectū enim reſpectu vnius non valet impedire remiſſoriam quoad alios, præſertim quia in prophanis ſufficit releuantia vnius dumtaxat articuli etiam ſine fumo, vt ſuper omnibus illa ſit concedenda Rotà *dec.667. n.1. part.1. &* 8 *dec.661. n.4. p.2. recent.* Greg. *dec.124. n.3. ac dictum fuit coram me in d. Neapolitana Pecuniaria in pr.*

Non obſtat, quod in partibus fuerint alij Teſtes 9 examinati tum quia non conſtat illorum examen fuiſſe ſolemniter publicatum, quo caſu ceſſat timor ſubornationis, vt firmauit Rota *in Auenion. delapidationis 7. May 1646. coram R.P.D. meo Cerro*; Tum etiam quia non petitur examinari teſtes ſuper eiſdem articulis, ſed ſuper nouis Burat. *dec. 163. n.3. & 6.* Gregor. *dec.497. n.2. cum aliis allegatis in d. Anconitana Pecuniaria 13. Maij 1647. coram R.P. D. meo Arguelles.*

Demum ſuſpicio calumniæ adducta attendi non 10 debet cum illa prorſus corruat ex eo quia petens remiſſoriam eſt actor, & creditor, in quo non 11 præſumitur protelatio cauſæ ad effugiendam ſolutionem Burat. *dec.816. n.5.* Duran. *dec 462. n.13.* Vltra quod dum verſamur in tertia inſtantia per ſolius calumniæ præſumptionem remiſſoria in hoc Sac. Tribunali non ſoleat denegari, vt conſiderauit *dec.177. n.3. p.6. recent.*

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. Bichio.
Romana Dotis.
Mercurij 31. Ianuarij 1652.

ARGVMENTVM.

Confeſſio dotis de recepto, à Viro poſt decoctionē emiſſa, vbi clara eſt obligatio de reſtituendo, probat quoque ad præiudicium tertij, concurrentibus coniecturis; & quæ coniecturæ ſuffragentur: Remiſſio hypothecæ non inducitur per actum factum ab eo, qui duplicem re-

præſentat perſonam, quando poteſt actus ex vno capite, abſque ea ſuſtineri.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio dotis de recepto, à Viro, poſt ipſius decoctionem emiſſa, in præiudicium creditorum fidẽ non facit, quamuis promiſſio præceſſerit.*

2 *Conſenſus præſtitus venditioni fundi hypothecati, non præiudicat reſpectu actionis ſuper pretio competentis.*

3 *Niſi iam conſenſum fuerit etiam diſtractioni pretij exinde redigendi.*

4 *Hypothecæ remiſſio facta debitori, ab anteriori in concurſu creditorum præiudicat remittenti, quo ad potioritatẽ, ita vt anterioritas ſibi remaneat inofficioſa contra creditores hypotecarios.*

5 *Confeſſio dotis de recepto, à Viro etiam poſt decoctionem emiſſa, vbi habetur obligatio de reſtituendo, probat quoque ad præiudicium creditorum concurrentibus coniecturis.*

6 *Quæ maximè reſultant ex præcedenti promiſſione: diuturna alimentorum præſtatione: & iuramento confeſſionibus adiecto.*

7 *Et ex ſucceſſiuis ſolutionibus reſidui ipſius dotis.*

8 *Et demum ex ſententia abſolutoria ad fauorem promiſſoris, non obſtante allegata ex aduerſo huiuſmodi exceptione.*

9 *Sententia contra vnum ex concreditoribus lata, & in iudicatum lapſa, vel os claudit aliis, vel ſaltem magnum præbet in re dubia, veritatis adminiculum.*

10 *Coniectura ſimulationis eliditur ex contrariorum probatione.*

11 *Defectus inueſtimenti doti promiſſi, licet releuet ipſam malè ſolutam Viro, non tamen ipſum recipientem liberat à reſtitutione.*

12 *Facultas impugnandi actum ex aliquo defectu cõpetit illis ſolum, ad quorũ cõmodũ fuerit geſtus.*

13 *Stipulatio pro omnibus quorum intereſt, contenta in obligatione camerali, non ſuffragatur niſi illis, de quorum commodo agitur, vel ab illis cauſam habentibus.*

14 *Inducta in alicuius commodum, non debent in ipſius odium retorqueri.*

15 *Nemo propria culpa inuari debet.*

16 *Culpa, vel negligentia Viri, vel non inueſtiendo, vel etiam in non exigendo dotem, mulieri præiudicare non poteſt, maximè quando fuit ab alio, quam ab ea, promiſſa. Et Vir quomodocumque ſemper dotem reſtituere tenetur.*

17 *Actus geſtus ab eo, qui duplicem repræſentat perſonam, interpretandus eſt pro ea parte, in qua minus læditur.*

18 *Iura dotalia per tranſactionem factam à Viro alio nomine, nec ex voluntate, ſed ex mera neceſſitate, non cenſentur ſublata.*

19 *Litis merita in tranſactione expreſſa, cauſam ipſius demonſtrant. & à narratiua præmij totu regulatur, ac reſtringitur tranſactio.*

20 *Cauſa in tranſactione dignoſcitur ex tenore litis expreſſo, etiã ſi in ea legantur clauſulæ vniuerſales, pro omni & toto eo, & ex quacumq; cauſa.*

21 *Verba in executionem præmiſſorum in inſtrumento appoſita, ſubſequentes clauſulas, quantumuis alias vniuerſales, ad præmiſſum titulũ coarctãt.*

22 *Dictio, prædicta, eſt repetitiua.*

23 *Modus loquendi diſcretiuus magni eſt momenti ad eliciendam voluntatem agentis.*

24 *Conſenſus alienationi bonorum communis debitoris præſtitus ad fauorem aliorum creditorum non operatur niſi remiſſionem iuris tunc temporis competentis, & exercibilis.*

25 *Nec operatur remiſſionem crediti, cuius dies nondum ceſſerat.*

26 *Priuilegium mulieri competens, Viro vergente ad inopiam, agendi vt dos ponatur in tuto pro alimentis ſuis, & familiæ, perſonaliſſimum eſt, & nec ad filios tranſit.*

27 *Ius creditori competens agendi ante diem, ſi debitor conditionem deteriorauerit, exercibile non eſt ad effectum exigendi.*

28 *Contractus initus à Pupillo, licet cum ſolemnitatibus ſtatuti, quando nihil ex eo lucratur, ſed potius ius ſuum remittit, reſoluitur in meram donationem, & eſt prorſus nullus.*

29 *Remiſſio iuris, quæ importat donationem, facta à filio ad fauorem Patris, eſt prohibita, & maximè in terminis hypothecæ.*

30 *Conductor agnouit poſſeſſionem ex parte locatoris.*

31 *Clauſulæ vniuerſales in fine contractus poſitæ reſtringuntur ad cauſam ſuperius expreſſam, ita vt nihil amplius comprehendant: Et maximè quando ſunt in executiua Inſtrum.*

32. *Clauſulæ ſolitæ apponi de ſtylo Notariorum contractum non extendunt.*

DECISIO III.

CReditores Gaſparis Martholi, qui pecunias eis debitas receperunt ex pretio Caſalis nuncupati Centocelle data cautione de reſtituendo prioribus, & potioribus, & contra quos Franciſc. Gaſparis filius tanquam creditor anterior occaſione dotis Cleriæ matris petiit in vim dictæ cautionis relaxari mandatum executiuum duo obiecerunt. Primo, quod pro rata ſcut. bis mille, ſine 1333. de quibus hodie agitur, Gaſpar eóq; defuncto illius hæreditas dotis debitrix non ſit, cum non probetur à Gaſpare recepta, niſi ex confeſſionibus de recepto emiſſis, poſtquam decoxerat, 1
quæ propterea in præiudicium creditorum fidem non faciunt, quamuis dotis promiſſio præceſſiſſet Menoch. *præſumpt. 13. num. 24. verſ. eſt hic diſtinguendum, lib. 3.* Grat. *diſcept. 489. n. 22.* Rot. *dec. 239. n. 9. & n. 15. p. 4. tom. 2. recent. deciſ. 306. n. 42. p. 7. deciſ. 23. n. 5. & ſeqq. inter impreſſ. apud. Modern. Forolinienſem de pign.*

Secundò, quod Franciſc. in concordia de anno 1611. inita cum Gaſpare patre conſentiendo, quod nedum præfatum Caſale pater venderet, quo caſu ſalua ſibi actio foret ſuper pretio ex traditis ad fauorem fideicommiſſarij à Lader. *conſ. 73. ſub n. 11.* 2
Fuſar. *de ſubſtitut. q. 560. n. 31.* Cyriac. *contr. 15. n. 1. & per tot. contr. 495. n. 28.* Rot. *dec. 788. n. 11. p. 1. diuerſ.* 3
ſed etiam quod pretium exinde redigendum creditoribus patris ſolueretur ſuper eodem pretio, remiſerit hypothecam dotalem fauore creditorum *ac text. in l ſicut, §. ſed ſi permiſerit, ff. quibus mod. pign. vel hypoth. ſolu. l. 2. Cod. remiſſ. pign* Caual. *dec. 528. num. 3.* & propterea pecunias ipſis ſolutas 4
vindicare non poſſit, quia etſi adhuc remaneat creditor anterior patris, tamen ob præiudicium remiſſionis hypothecæ concreditoribus hypothecariis potior non eſt, vt ad hunc effectum requiritur *Caual. dec. 492. n. 1.*

His non obſtantibus contra illos relaxandum 5
eſſe mandatum pro ſcutis 1333. Rota cenſuit, quia clara eſt obligatio Gaſparis patris de reſtituendo dotem Cleriæ vxoris, & reſpectiuè matris Franciſci, quodque illam etiam pro hac rata receperit

ſupra

ſupra memoratæ confeſſionis, eſtò poſt decoctio-
nem emanaſſent, probant quoque in præiudicium
creditorum concurrentibus coniecturis Surdus
*conſ.*498.*n.*4 Mareſcot.*var.reſol.lib.*1.*cap.*8.*n.*9. *&*
10.Coccin.*dec.*499.*n.*3. Rot.*inter recent. deciſ.*335.
*n.*2.*p.*6. *dec.*24 *n.*19.*p.*7. reſultantibus in caſu no-
ſtro tum ex præcedenti promiſſione dotis Sera-
phin.*dec.*795.*n.*1.*Greg.XV.*62.*n.*6. Rot.*inter recēt.*
*deciſ.*533.*n* 1.*part.*4.*tom.*3.*deciſ.*335.*n.*5.*part.* 6. *& in*
Romana dotis 14.*February* 1642.*coram Reuerendiſſ.*
D.meo Decano,in Arimin. dotis 4 *May &* 27.*Iun.*
1649. *coram R.P.D. meo Verospio, in Romana Sal-*
uiani 17.*Mart.*1649.*coram R P.D.meo Rojas.*
6 Tum ex diuturna alimentorum præſtatione, &
iuramēto confeſſionibus adiecto Surd. *d.conſ.*489.
*ſub n.*16.*verſic.quinto concurrit.*Ioſeph. Ludou.*dec.*
Peruſina 66.*n.*11.Rota *dec.*24. *n.*8.*p.*7. *recent. & in*
Anconitana bonorum 1. *Iul.* 1643. *coram me,in An-*
7 *conitana dotis* 17.*Iun.*1647.*cor.bon.mem. Arguelles,*
tum ex ſucceſſiuis ſolutionibus reſidui dotis, quas
pars aduerſa non negat, & ad hunc effectum pon-
derauit Rot.*deciſ.*593. *num.*7.*&* 8.*part.*4.*tom.*3. *re-*
*cent.dec.*62 *n.*7.*coram ſan.mem.Greg.XV.& in aliis*
relatis in dicta Anconitana dotis, §.2.*coniectura co-*
8 *ram bo. me. Arguelles.* Tum tandem ex ſententia
abſolutoria anno 1635. lata ab A. C. ad fauorem
promiſſoris de non obſtante quòd Franciſc. etiam
tunc actor allegaſſet confeſſiones de recepto à pa-
tre decocto factas fidem non mereri, vt nouo
9 Summ. Franciſci *n.* 1. hæc enim ſententia in iudi-
catum lapſa,vel os claudit creditoribus patris, vt
eaſdem confeſſiones hodie impugnare non va-
leant, *quatenus illorum procuratori in illo iudicio ci-*
tatus fuiſſet,& comparuiſſet,l.ſæpè, vbi Caſtr.*n.*1. *&*
*& ſeqq.*Alex.*n.*16.*& in ff.de re iudic. cap.quamuis,*
& ibi gl.verb.res inter alios, eodem tit. Rimin. ſen.
*conſ.*344.*n.*10.Rot.*deciſ.*230.*n.*4.*p.*1. *recent.* vel ſal-
tem præbet veritatis adminiculum Surdus *dec.*325.
*n.*11.Rota *dec.*334.*n.*6 *part.*1.*recent.*
Non obſtat, quod Gaſpar pecunias dotales à
ſocero ſoluendas non inueſtiuerit pro rata, de qua
agitur in locis montiū,vel ſtabilibus, vt ex forma
inſtrumenti dotalis tenebatur, vtque de reliqua
10 dote fecit. Quia vel exinde educitur coniectura
ſimulationis confeſſionum, & ea elicitur ex tot
contrariis ſupra ponderatis,vt reſpondit Rot.*dict.*
*dec.*62.*n.*11.*coram Greg.XV.d.dec.*24. *n.*20.*p.*7. *re-*
*cent.*vel exinde infertur, quod dos fuerit malè ſo-
luta viro ob non factum inueſtimentum promiſ-
ſum, & hoc non liberat virum,qui verè recepit, à
11 reſtitutione. Cúmque inueſtimentum in capitulis
12 matrimonialibus conuentum non fuerit fauore
ipſius viri, ſed ob ſecuritatem ſoceri ſoluentis,
ac ſponſæ,eiuſque filiorum *Rot.dec.*49.*n.*6.*part.*4.
tom. 2. *recent.* illis ſolum competit facultas dandi
de nullitate ſolutionis ex capite non facti inueſti-
menti, non autem creditoribus viri, quibus non
ſuffragatur ſtipulatio pro omnibus,quorum inter-
13 eſt contenta in obligatione Camerali, cum non
habeat cauſam ab illis,quorum commodo inueſti-
mentum promiſſum fuit, vt oportere declarauit
Rota *dec.*27.*n.*13.*coram bon.mem.Vrgellen.dec.*267.
*num.*13.apud Zach.*de obligat.Camer. & in Ciuitatis*
Plebis Saluiani 9.*Iuny* 1647.*coram me.*
14 Alioquin ſi vxor, eiuſque filij repellerentur ex
15 hoc capite à receptione dotis contra virum, qui
recepit, retorqueretur in eorum odium, quod pro
ipſa conuentum fuit,& viro propria culpa in non
inueſtiendo ſuffragaretur, quod ferendum non eſ-

ſe;dixit *Rota dec.*210. *n.*15.*dec.*312. *n.*41.*p.*6. *recent.*
& in terminis *in Romana fructuum dotis* 21.*Aprilis*
1651.§.*Quoniam in fin.coram R.P.D.meo Cerro*,quin 16
potius quia dos non fuit promiſſa à muliere, ſed
à patre, culpa, & negligentia viri, vel in non
inueſtiendo, vel etiam in non exigendo dotem
mulieri præiudicare non poteſt, & vir ſiue non in-
ueſtiuerit, ſiue etiam non exegerit, reſtituere do-
tem tenetur *leg.ſi extraneus* 33. *cum ibi notat.ff. iur:*
dot.l.ob res,ff.pact.dot. Fontanell.*pact.nupt.clauſ.*6:
*gl.*1.*p.*2.*n.*77.Cyriac.*contron.*110.*n.*5. Rota *dec.*203.
*n.*6.apud Zach.*de oblig.Camer. & in Ciuitatis Ve-*
tulæ dotis 27.*Februarij* 1643.§.1.*verſ.vel in omnem;*
coram R.P.D.meo Cerro. Eo magis,quia ex eius fa-
cto, hoc eſt confeſſione de recepto Franciſc. Cle-
riæ filius, & hæres per ſententiam A.C.reiectus vt
ſupra fuit ab exactione dotis contra auum mater-
num illius promiſſorem.
Alterum obiectum ceſſat, quia Franciſc. dupli- 17
cem perſonam repræſentabat, vnam debitoris tā-
quam fideicommiſſarius Scipionis aui obligatus
hoc nomine reſtituere Gaſpari hæredi grauato le-
gitimam illi debitam in bonis fideicommittentis,
alteram creditoris eiuſdem Gaſparis, vti filius, & 18
hæres ſuæ matris cuius iura dotalia per tranſactio-
nem fideicommiſſario tantum nomine,nec ex vo-
luntate,ſed ex mera neceſſitate, vt infra dicam fa-
ctam ſublata non cenſentur Ang. Aretin. *conſ.* 71.
*ſub n.*10.*Rimin.ſen.conſ.*71.*n.*26.*li.*1. Buratt.*conſ.*32.
*n.*38.Surd.*conſ.*365. *n.*21.*in fin. & n.ſeqq.* Rota *dec.*
235.*n.*6.*& ſeqq.part.*6.*recent.*facit Tiraq.*de retract.*
lig.§.1.Gloſſ.9.*n.*141. Gabr.*de rer.alienat.concluſ.*2.
*n.*1.*& ſeqq.*idem Surd.*dec.*153.*n.*17.
Factam verò fuiſſe tranſactionem ex neceſſitate, 19
& fideicommiſſario nomine tantum conſtat ex to-
to tenore tranſactionis ponderando, primo quod
ſola lis occaſione legitimæ Gaſpari debitæ ſuper
bonis fideicommiſſi pendens inter illius credito-
res ex vna,& Franciſc.fideicommiſſarium ex altera
causā dedit tranſactioni,vt narratur in eius proœ-
mio,à quo tota tranſactio regulatur, ac reſtringi-
tur Bart.*in l.fin n.*2.*de hered.inſtit.*Decian.*conſ.*72.
*n.*49.*lib.*2 Buratt.*dec.*543.*n.*11.*Greg.XV. in his ter-*
*minis dec.*158.*n.*2.necnon à controuerſia, quæ cau-
ſam dedit tranſactioni *l.ſi de certa,C.tranſ.*Menoc.
*conſ.*319.*n.*20.Surd.*conſ.*418.*n.*14. Rota *dec.*29.*n.*4.
*p.*1.*recent & in Recanaten. Pradij* 14.*Aprilis* 1614.
*coram Sanctiſſ.D.N.*vbi quod hoc procedit,etiam-
ſi in tranſactione adſint clauſulæ vniuerſales pro
omni,& toto eo, & ex quacumq; cauſa Mant.*dec.*
233.*n.*3.*Add.ad ſan.mem.Gregor.XV.dec.*158 *n.*8.
Secundo,quòd nuſquam in tranſactione fit ver- 20
bum de dote materna Franciſci, niſi ad effectum
calculandi integrum valorē fideicommiſſi, & per
conſequens tertiam partem pro legitima filij, non
obſtante prohibitione fideicommittentis detrahen-
hendam, cúmque præuia narratiua, quod Gaſpar
in vim Cōmiſſionis Sāctiſſimi obtinuerat ab A.C.
ſententiam ſuper detractione legitimæ,ac eius ſe-
paratione à bonis fideicommiſſi ad effectum ali-
qua corpora vendendi, & ex pretio ſoluendi cre-
ditoribus ſuis,ac pariter obtinuerat à Sāctiſſimo,
quod facto depoſito ſcutorum 4. mill. & aſſigna-
tis creditoribus ſuis aliis annuis ſcutis 300. à cre-
ditoribus amplius non moleſtaretur, nec dictum
depoſitum ſe facere poſſe, niſi per vēditionem ali-
cuius membri fideicommiſſi:ideoque cum Frāciſco
filio ad fideicommiſſum vocato intēdere conueni-
te;cū inquam præuia narratiua huiuſmdi Frāciſcus

ad faciendam rem gratiã patri, & in executionem
præmiſſorum conſenſerit venditioni prædij nun-
cupati Centocellæ, euidens exinde fit eius volun-
21 tas reſtricta dumtaxat ad titulum fideicommiſſi,
quod ſolum narratum fuerat obſtare alienationi,
attentis præſertim tum verbis *in executionem præ-
miſſorum*, quæ ſubſequentes tranſactionis clauſulas
quantumuis alias vniuerſales coarctant ad præmiſ-
ſum titulum fideicommiſſi, & legitimæ Rota *dec.*
114.*n.*4.*p.*1.*recent.* & *in Romana legati de Mareſcot-
tis* 22. *May* 1627. *coram bon.mem. Merlino*, & in
terminis tranſactionis Franc. Aret. *conſil.*161.*n.*4.
Surd.*conſil.*418.*ſub.n.*14.Cyriac.*contr.*213.*n.*7.Rota
*dec.*428.*ſub n.*6.*p.*5.*recent.* Tum ſubſequentib. ibi,
*hanc autem aſſignationem, & omnia alia in præſenti
instrumento contenta idẽ Franc.facere declarauit in
fauorem Gaſparis eius patris pro reſiduo legitimæ di-
ctum Gaſparem tangen.& pro omni.& in toto eo quod
quomodolibet prætẽdere poſſe,&c. ſuper hæreditate &
bonis & iuribus prædictis*; & ſic ſuper bonis fideicõ-
miſſi ſuperius nominati, & per dictionem illã *præ-
22 dictis* repetiti Aym. *conſ.*929.*n.*8. Barboſ. *dict.*276.
*n.*20.& hic aduertendum eſt, quod licet Franciſc.
aſſignationem facere declarauit pro omni,& toto
eo,quod Gaſpar prætendere poſſet,non tamen di-
23 xit ſe eam facere pro omni, & toto eo quod ipſe-
met Franciſc.poſſet prætendere;magnique eſt mo-
mẽti ad eliciendam voluntatẽ agentis diſcretiuus
modus loquendi ex alleg.*in Romana fideicomm. ſeu
Saluiani* 28.*Apri.*.1615.*coram R.P.D.meo Celſo.*

Tertiò,quòd ſtante ſtatuto Vrbis deferente ma-
rito vxore mortua lucrum totius dotis,quã tamen
liberis communis matrimonij reſeruare teneatur,
non habebat Franciſcus de tempore tranſactionis
quo viuebat Gaſpar actionem aliquam contra
24 ipſum exercibilem pro reſtitutione dotis; con-
ſenſus autem alienationis bonorum communis
debitoris præſtitus ad fauorem aliorum credito-
rum operatur quidem remiſſionem proprij iuris
competentis tempore præſtiti conſenſus, non au-
tem iuris, quod tunc temporis non competebat,
& exercibile non erat Caſtr. *conſil.* 375. *n.*5. *vol.*1..
Gabr.*conſ.*72 *n.*5.*lib.*1. Laderch. *conſ.*73. *n.*7.*ver.*2.
reſpondeo,Surd.*conſ.*70.*n.*4. & *ſeqq.* Dec. *conſ.*105.
n. 14. *lib.*3. & in puncto quod non operetur remiſ-
ſionem crediti, cuius dies nondum ceſſerat. Gom.
25 *var.reſol.tom.*1.*c.*12.*n.*82. *verſ. idem adde il* 3.Vinc.
de Franch.*dec.*80.*n.*24.poſt Bald.*in l.ſi ita ſcripſiſ-
ſet in* 2.*notab ff.l.*2.

26 Et gratis dicitur actionem dotis fuiſſe tũc exer-
cibilem propter decoctionem patris quia priuile-
gium mulieri cõpetens viro vergente ad inopiam
agendi, vt ponatur in tuto pro alimoniis ſuis, &
familiæ perſonaliſſimum eſt,& nec ad filios tranſit
Curt.ſen.*conſ.*57.*n.*2.Anch.Regien.*p.*1. *q.familiar.
q.*22.*n.*4.& *ſeqq.*Grat. *diſcept.*427. *n.*15. & 16. *alij-
que relati* à moderno Panorm.*var. reſol.tom.*2. *reſ.*
86.*n.*9.Rota *dec.*607.*n.*53 & 54.*par.*4.*tom.*3.*recent.*
& *in ciuitatis Caſt.Bon.*7.*Iun.*1651.*coram R.D.meo
27 Decano*;Quod vero ius cuicumque creditori com-
petit agendi ante diem, ſi debitor conditionem
deteriorauerit exercibile non eſt ad effectum exi-
gendi Iaſ.*in l.pecuniam n.*10.*ff. ſi cer. per.* Strac.*de-
coct.p.*3.*num.*56.& 57.Ioſeph.Ludou.*concl.vnica de
ſolut.lim.*3. Caual.*dec.*653.*n.*5. & 6. Rot.*in Romana
ſpelij domus* 29.*Ian.*1629.*coram bo.m. Merlino.*

Quartò,quod contrahentes adeò enixè curarũt,
vt contractus eſſet vt validus ob id adhibuerint
ſolemnitates ex parte Franciſci tunc pupilli à Sta-
tuto Vrbis 15.lib.1.requiſitas: nullatenus ergò ve-
riſimile eſt voluiſſe cõprehendi iura dotalia, quo-
rum comprehenſione contractus eſſet prorſus nul- 28
lus,eo quod cum nihil ex eo Franciſcus lucraretur,
ſed ius ſuum remitteret, reſolueretur cõtractus in
meram donationem ad fauorem patris prohibitam
ex diſpoſitione *text.in l.ſicut* §. *an paciſci,ff.quibus
mod. pign. vel hypoth. ſolu.*vt in terminis remiſſio- 29
nis hypothecæ notat Neguſ. *de pign.p.*6. *membr.*3.
*n.*29.relatus à Modern. Foroliuienſi *de pign. lib.*4.
*tit.*3. *q.*109. *n.*92. necnon abſque ſubſcriptione do-
nationis(quæ hic non adeſt) à Stat.Vrb.li.1.c.149.
quod habere locum etiam in remiſſionibus dona-
tionem importantibus, ac inter patrem & filium
dixit Rota *in deciſionib.allegatis* à moder.Berſigel-
lenſi *in annot.addictum Statutum n.*10.& *ſeqq.*

Suppoſitum namque partis aduerſæ quod Fran-
ciſcus mediante hoc contractu acquiſiuerit bona
fideicommiſſi quæ illi ex tunc pater ceſſit, cum ta-
men cedere non teneretur, niſi poſt mortem erro-
neum detegitur, quia ceſſio huiuſmodi operata
ſolum fuit extinctionem iurium competentium
Gaſpari cedenti ad diminutionem fideicommiſſi
puta occaſione legitimæ,dotis Hieronymæ vxoris
fideicommittentis, melioramentorum à Gaſpare
factorum,de quibus ſupra facta fuerat mentio, &
ſimilium, non autem tranſlationem bonorum fi-
deicommiſſi ex tunc in Franciſcum vt ipſa obſer-
uantia ſucceſſiua demonſtrauit; nam etiam poſt
hunc contractum creditores Gaſparis remanſerũt,
vt prius in poſſeſſione bonorum fideicommiſſi ad
effectum ſibi ex eius fructibus donec Gaſpar viue-
ret ſatisfaciendi, & deſuper manutentionem ob-
tinuerunt ab A. C. quin & ea bona locarunt ipſi 30
Franciſco qui ſic, non ſe, ſed creditores poſſidere
agnouit Bart. *in l.quadam mulier n.*1. *ff. rei vend.*
Gabr. *de locat.concl.*4.*n.*14. Caual.*dec.*446. *n* 1. Et
hæc locatio, ac manutentio referri non poteſt ad
effectum exigendi annua ſcuta 300. quæ in eodem
contractu Gaſpar aſſignauerit creditoribus, quia
manutentio reſpicit poſſeſſionem omnium bono-
rum,ac fructuum indefinitè à creditoribus captam
ante contractum, & ipſa locatio non eſt reſtricta
ad ratam annuorum ſcut. 300. ſed facta fuit pro
penſione ſcut. 370. & quod plus eſt ex hac annua
penſione fuerunt aſſignata ipſi Franciſco annua
ſc.200.pro eius alimentis,quæ ſanè ſi aliorum bo-
norum fideicommiſſi ceſſionem trãſlatiuam à par-
te reportaſſet,eáque vt ex aduerſo aſſeritur in gen-
tis eſſet redditus illi debita non fuiſſent *l. ſi quis à
liberis*,§.1.*verſ.ſed ſi filius,ff.li.agnoſc.*Molin.*de pri-
mog. lib.*2. *c.*15.*n.*6. Peregr. *de iur. fiſc. lib* 3. *tit.* 18.
n. 74.*aliique relati* à moder.Forol.*de leg.lib.*2 *tit.*2,
*q.*30.*n.*15.Ioſeph.Seſſe *dec. Arag.*45.*n.*10.Rota *corã
bo.m.Vrgell.dec.*76.*n.*37.*dec.*274.*n.*5. *in fin.p.*2.*rec.*

Quibus poſitis non obſtant clauſulæ vniuerſa- 31
les in fine contractus poſitæ ibi, *quam donationem
&c.Franciſcus promiſit ſeruare, &c.contra eam non
facere,* &c.*quouis prætextu, titulo, ingenio, vel cauſa
etiam enormis, vel enormiſſimæ læſionis,* &c.*nec alio
quouis prætextu hic non expreſſo, & de neceſſitate ex-
primendo.* Quia quicquid ſit in aliis caſibus, de
quibus agunt ex aduerſo allegati, & alij cumulati
in *Romana recenſionis contractus* 15. *Iun.*1648.*coram
R. P. D. me Corrado*, reſtringuntur ad cauſam in
tranſactione expreſſam concurrentibus ſuperius
adductis; ita vt ius dotis, quæ tunc exigi non po-
terat,nullatenus comprehendãt:Surdus *conſil.* 418.
*n.*22. & *ſeqq.* Cançer. *var.reſol.tom.*3.*cap.*15.*n.*271.
&

& ſeqq. præſertim quia appoſitæ ſunt in fine inſtrumenti, & ſic in executiuis vt bene ad propoſitum Rota *dec.624.n.*8. vbi vltro ponderatur, quod ſunt clauſulæ ſolitæ apponi de ſtylo Notariorum, ideoque contractum non extendunt *p.2.recen.*

Tanden non obſtat, quod Franciſcus præſumatur ſatisfactus de dote ex fructibus bonorum fideicommiſſi viuente Gaſpare decurſis, vel ex quo habuit ratam bonorum, quæ ad Gaſparem occaſione legitimæ ſpectaſſet, ſi in calculanda legitima fuiſſet in debitum fideicommittentis relata dos Cletiæ ſolum in ſcutis 4000. non autem in ſcutis 6000. vt factum fuit. Quia iam fuit ſupra demonſtratum non adfuiſſe fructus, quibus Franciſcus poſſet ſatisfieri, & ad euitandum ſecundum obiectum non relaxatur mandatum pro tota ſumma ſcut. 2000. quæ hæreditas Gaſparis ex cauſa dotis Cleriæ debet, ſed ſolum pro ſcutis 1333.

Et ita deciſum vtraque parte informante.

R. P. D. Meltio.

Romana Pecuniaria.

Veneris 1. Iulij 1650.

ARGVMENTVM.

Cambia debentur vti damna & intereſſe, ex capite non adimplementi, ab eo, qui mandatum ad cambiandum ſuſcepit, quando nõ docuit ſe feciſſe debitas diligentias, & ad rationem Nundinarum currentium de eo tempore, quo peti poſſunt; de quibus ſtatur atteſtationi mercatorum. Quo modo probetur dominium: Et quando mutetur cauſa poſſeſſionis.

SVMMARIVM.

1 *Validitas mandati executiui probatur quando ex reuolutione Actorum conſtat de ſolitis citationibus, legitimatione Perſonarum, Iuriſdictione Iudicis, & ſic ſer. ſer. illud fuiſſe relaxatum.*

2 *Validitas actus ſemper in dubio præſumitur.*

3 *Adminiſtratio alicuius negotij cum annua reſponſione, ſeu preuiſione, eſt omninò ſeparata à dominio directo, & vtili, cæteriſque iuribus realibus particularium dominorum, ita vt Adminiſtrator prorſus excludatur.*

4 *Cambia, uti damna & intereſſe, poſſunt prætendi ab eo, qui, cum mandatum ad cambiandum ſuſceperit, illud non adimpleuit, nec minus docuit ſe feciſſe debitas diligentias pro recipiendis perſonis, quæ pecunias ad cambium acciperent.*

5 *Damna intereſſe paſſa per deciſionem cambiorum ne defectu implementi cambiare debẽtis, optimè iuſtificantur ex atteſtationibus mercatorum nõ defeciſſe occaſiones cãbiandi. Et liquidantur ex partitis, ac giratis cambiorũ ſingularũ feriarũ.*

6 *Deciſio in eadem cauſa facta, de ſtylo Rotæ non poteſt oppugnari in alia diſputatione, ſed præſupponi debet.*

7 *Venditio probat dominium in Venditore: & procedit in quolibet contractu, in quo bona accipiuntur ab alio.*

8 *Obligatio ſimpliciter facta à debitore de ſatisfaciendo Creditoribus, Creditoris, extenditur etiam ad non expreſsè nominatos.*

9 *Exceptio de Iure tertij reijcitur.*

10 *Mandatum dicitur ritè relaxatum, præcedente citatione.*

11 *Obligatio magis attenditur in cauſis executiuis, & ſummariè commiſſis, quam ipſa petitio: vnde non quid actor petierit, ſed quod ei deberi probatum fuerit, conſideratur.*

12 *Ceſſionarius ſuccedit in locum cedentis, eodemque iure vti poteſt in re ceſſa, ac facere potuiſſet cedẽs.*

13 *Ius dominij ſuperueniens Adminiſtratori, illicò mutat cauſam poſſeſſionis ex iure adminiſtrationis, in ius proprij dominij, &, & poſſeſſionis.*

14 *Dominium non poteſt in dubium reuocari, vbi apparet de confeſſione, & recognitione facta per Aduerſarium.*

15 *Confeſſio adeo plenè probat contra confitentem, vt illa impugnanda non veniat.*

16 *Exceptiones dominij, ad executionem mandati impediendam, in continenti, clarè, & concludenter ſunt probandæ.*

17 *Exceptiones extrinſecæ altiorem indaginem requirentes, non valent retardare executionem obligationis cameralis.*

18 *Mandatum relaxatum ad effectum deponendi pecunias, pro illis poſteà cõſignandis cuius de Iure, cõſulit vtriq; parti, & omnibus intereſſe habentibus.*

19 *Mandatum executiuum vigore obligationis cameralis relaxatum, vbi per ſententiam, vel decretum eſt vulneratum, non extenditur ad vulnerandam ipſam obligationem cameralem.*

20 *Sententia abſque Actis non probat.*

21 *Notoria iniuſtitia ſemper probata dicitur, quando ex Actis ſententia non remanet iuſtificata, cum Acta ipſa faciant notorium.*

DECISIO IV.

PEr binas deciſiones corã me emanatas ſub die 14. Maij 1646. & 23. Mart. 1648 fuit reſolutum non eſſe exequendum mandatum de conſignando pro ſcut. 1500. relaxatum ab A.C. ad fauorem DD. de Collettis contra D. Laurẽtium Catolium debitorem Gulielmi Roncalli obligati in cambio contracto pro maiori ſumma ad fauorem dictorum de Collettis, ſed conceſſa poſtmodum noua audientia ad inſtantiam eorundem de Collettis, & diſputato dubio ſub die 15. Martij 1649. An eſſet recedendum à deciſis, mandarunt Domini quod prius diſputaretur aliud dubium, An mandatum relaxatum contra D. Roncallum, ac alios principales debitores eſſet exequendum, quo propoſito & affirmatiuè reſoluto ſub die 28. Iun. eiuſdem anni 1649. fuit ſub hac die, reaſſumpta prima diſputatio, An ſit recedendum à duabus primis deciſionibus ſuper denegatis executionis mãdanti de conſignando contra d. Laurentium Catolium debitorem debitoris, & ex nouiter deductis ex parte illorum de Collettis ſuis affirmatiuè reſolutum ſtante validitate, & Iuſtitia d. mandati.

Validitas non controuertitur cum ex reuolu- 1
tione actorum conſtet de ſolitis citationibus, le-
gitimatione perſonarum, Iuriſdictione Iudicis, &
ſic ſer. ſer. illud fuiſſet relaxatum, *iuxta deciſionem*
Vetalli 260. p.2. Rota *deciſ.678. n.1. & 708. num.1.*
p.2. & deciſ.318. part.6. in recent. & nihilominus il- 2
la præſumi deberet, cum in dubio ſemper validi-
tas præſumatur ſecundum doctrinam Gloſſ. *in l. ſi*
poſt. C. de iur. & fact. ignor. Menoch. *conſil.* 110. *n.6.* 3
lib.2 & de præſumpt. lib.2. præſumpt.67. n.1. & ſeq.

Viſa fuit etiam ſatis probata iuſtitia, Nam licet in deciſionibus quæ reuidentur fuerit firmatum non eſſe exequendum mandatum de conſignando relaxatum contra Catolum emptorem rationis fundacalis cantantis, ſub nomine Secundini & Roncalli pro credito illorum de Collettis creditorum Venturæ Mazzantis, & eiuſdem Roncalli, tum quia creditum prædictum in ſc. 1500. viſum fuit

fuit ſatisfactum ex pecuniis ab ipſis receptis in
cauſam cambiorum, quæ verè non debebantur, &
3 ideo illæ teſſerunt in ſatisfactionem crediti. Tum
quia dicta retio fundacalis nullo modo ſpectabat
ad eundem Roncallum, cum fuerit tantum de-
putatus adminiſtrator negotij cum annua reſpon-
ſione ſcutorum 300. quæ adminiſtratio eſt omni-
no ſeparata à dominio directo, & vtili cæteriſque
Iuribus realibus particularium dominorum ad
tradita per Bart. *in l. 1. propè fin. ff. de iuriſd. omn. Iud.* Natt. *conſil.* 3131. *colū.* 1. *verſic. aliud eſt enim* Ro-
ta *dec.* 64. *n.* 22. *part.* 4. *to.* 2. *recent. cū alus relatu in*
2. *dec. quæ renidetur emanata ſub. die* 23. *Mart.* 1648.
§. *poſtremo caſſat.* Quod primum fundamemtum
illud remanet prorſus deſtuctū ex allegata *vltim. deciſione in cauſa facta ſub die* 28. *Iun.* 1649. *ſub* §.
4 *verum quia, & ſeq.* vbi firmatur quod Colletti præ-
tendunt cambia, vti damna, & intereſſe, eo quia
Mazzantes, qui mandatum ad cambiandum ſuſ-
ceperat ſub fideiuſſione Roncalli, illud non adim-
pleoerat, nec docuerat, feciſſe debitas diligen-
tias pro reperiendis perſonis, quæ pecunias ad
cambium acciperent, nec illas repertiiſſe. Vnde
ex tali non adimplemento tam Mazzantes quam
Roncallus eius fideiuſſor tenentur ad omnia
damna, & intereſſe, quæ paſſi fuerunt ipſi Collet-
5 ti, & optimè per eos fuerunt iuſtificata talia dam-
na, & intereſſe, cum ex fide nonnullorum Vrbis
mercatorum conſtare fecerint non defeciſſe oc-
caſiones plures cambiandi, atque ex partitis, ac
giratis cambiorum ſingularium feriarum cambia
nedum aſcendiſſe, ſed exceſſiſſe ſcuta ſex pro quo-
libet centenario ad quam ſummam inter partes
illa conuenta fuerunt, & ſic in eadem deciſione
firmatur dubitari non poſſe de reali exiſtentia cre-
diti dictorum de Collettis, quæ quidem deciſio
tanquam facta in cauſa in iſta diſputatione de
6 ſtylo Rotæ non poteſt oppugnari, ſed præſuppo-
ni debet Rota *dec.* 354 *n.* 3. *&* 8. *part.* 4. *& dec.* 604.
n. 4. *p.* 6. *recent. tom.* 2. *& alibi paſſim.*

Tota igitur difficultas reducebatur ad ſecun-
dum caput reſpiciens pertinentiam bonorum
fundacalium quæ pro rata ſc. 6250. ad Roncallum
ſpectaſſe clarè demonaſtratum fuit dum illa fue-
runt vendita ſub die 27. Maij 1641. Laurentino
Carolio pretio ſc. 13. m. tam à filiis, & hæredibus
q. Antonij Secundini, quàm à filiis, & hæredibus
ipſius Roncalli vt in ſumm. illorum de Collettis
num. 1. Vnde negari non poteſt illius dominium
pro dicta ſumma ad *Text. in l. ſi quis conductionis. C.*
7 *locat.* quæ procedit in quolibet contractu, in quo
bona accipiuntur ab alio, Crauett. *conſ.* 157. *n.* 2.
Maſtrill. *dec.* 287. *n.* 29. Caual. *dec.* 171. *n.* 2. & in-
de ſequitur quod ipſi Colletti vti Creditores
Roncalli poſſunt pretium exigere à Carolio tan-
quam debitore debitoris, ſtante illius obligatio-
ne in forma Cameræ de ſoluendo infra qua-
driennium præfatis hæredibus, & pro eis Credi-
toribus dictæ hæreditatis q. Antonij Secundini,
& Gulielmi Roncalli vt in eodem Summario
8 ſub num. 1. nec releuat, quod dicta obligatio Ca-
rolij fuerit facta ſolum ad fauorem Creditorum
in liſta deſcriptorum; quia nihilominus prodeſt
tam deſcriptis, quàm non deſcriptis, vt bene de-
clarauit Rota *deciſ.* 48. *n.* 3. *& ſequent. par.* 2. *recent.*
Dum igitur Carolius verè, & realiter eſt debitor
pretij dictorum bonorum fundacalium & Iudex
mandauit illud pro rata credit. dictorum de Col-
9 lettis conſignari ad effectum deponendi non eſt
quod ipſe conqueratur, nec poteſt exipere de Iure
Tertij, vt in terminis ſimilis mādari reſpōdit Rot.
dec. 312. *n.* 3. *verſ. minus obſtat, & n.* 4. *coram Cenal.*

Nihilque refert, quod Colletti ſequeſtraue-
rint pecuniam tanquam debitam Mazzanti,
quia ad hunc effectum ſufficit, quod mandatum
de conſignando fuerit relaxatum contra Caro-
lium citatis hæredibus tam Roncalli, quam Se-
cundini ad videndum relaxari mandatum vt
illud ſuſtineatur contra debitores ipſius Roncal- 10
li, ritè enim, ac rectè ad mandati relaxationem
contra aliquem deuenitur, quotieſcumque præce-
dit illius citatio. Clem. *ſæpè vbi Gloſſa in verbo ad id de verbo ſignific. l. de vnoquoque. ff. de re iud.* Rota
deciſ. 363. *num.* 5. *part.* 4. *recent. tom.* 2. & dum Col- 11
leti actores obtinere voluerunt ex obligatione
per Carolium facta, vt apparet ex proſecutis, iſta
in Iudiciis executiuis magis attenduntur, quam
ipſa petitio, quare non habetur in conſideratio-
ne ſequeſtrum factum fuiſſe pro credito aduer-
ſus dictum Mazzantem, Alex. *conſil.* 114. *num.* 6.
lib. 6. Surd. *conſ.* 12. *n.* 74. *& deciſ.* 284. *num.* 14. Rota
deciſ. 611. *num.* 5. *verſic. vltra quod part.* 1. *recentior.*
Gregor. XV. deciſ. 176. *n.* 2. *vbi Add. n.* 12. *refert concord.* qui omnes concludunt in cauſis ſummariè
commiſſis non attendi quid actor petierit, ſed
quid ei deberi probatum fuerit.

Non obſtat quòd Gulielmus Roncallus dicatur
tantūmodò electus Adminiſtrator fundaci ab An-
tonio Secundino cum reſeruatione annuæ prouì-
ſionis ſcutorum 300. vt apparet ex tenore teſta-
menti ipſius Antonij dati in ſummario DD. de
Secundinis, & Roncallis *num.* 1. & ex Inuentario
per dictum Roncallum facto, ex qua adminiſtra-
tione excludatur prorſus illius dominium in dicto
fundaco, adeo vt illud in totum ſpectet ad hære-
des Secundini; vt firmatur in deciſione emanata
in cauſa ſub die 23. Martij 1648. §. *poſtremo ceſſat*, quia reſpondetur, quod licet ex teſtamento
Antonij Secundini ipſe fuerit relictus Admini-
ſtrator, tamen poſtea illi ſuperuenit ius dominij
pro rata dictorum ſcutorum 6250. ſolutorum
Hippolytæ filiæ dicti ſecundini ad effectum, vt
facilius nubere poſſet, cum ab ea de Anno 1632.
ceſſionem reportauerit omnium iurium ſibi quo-
modolibet competentium in hæreditate paterna
vt in Summario illorum de Collettis *num.* 2. ex 13
qua quidem ceſſione ipſe ſucceſſit in locum di-
ctæ Hippolytæ cedentis pro rata ei ſoluta in hæ-
reditate Secundini, & in illius ratione fundacali,
eodémque iure vti potuit, ac facere potuiſſet ip-
ſa cedens *l. emptor*, vbi Bald. *in* 1. *notab. C. de hered. vel action. vend.* Surd. *dec.* 308. *n.* 1. *cum alus per Caſar. de Graſſ. de except. in prælud. n.* 182. *& ſequent.* & 14
illico mutata fuit cauſa poſſeſſionis iure admini-
ſtrationis in ius proprij dominij & poſſeſſionis
Achill. *dec.* 4. *de cauſ. poſſeſſ. & proprietat.* Mantic.
dec. 245. *n.* 4 Coccin. *dec.* 130. *num.* 6. Rota *deciſ.* 145.
n. 4. *part.* 2. *diuerſ.* & fuit reſolutum in Bonon. Bo-
norum 17. Iunij 1648. coram R. P. D. meo Certo.
Vnde ſtante tali dominio bene potuit Roncallus
de Anno 1643. deuenire ad venditionem fundaci
pro illa rata, quæ ad eum ſpectabat.

Tale autem dominium magis comprobatum
remanet nedum ex prædicto inſtrumento vendi-
tionis factæ à filiis, & hæredibus ipſius Roncalli
bonorum fundacalium pro eorum contigenti ra-
ta, verum etiam ex inuentario facto mortuo Ron-
calli nomine illius filiorum, ac hæredū bonorum,
& iurium fundaci tanquam ad ipſos hæredes, &
hæredes Secundini ſpectantis dicto Summario eo-
rundem

eiuſdem de Collettis *num.* 3. necnon ex obligatione Cæciliæ Secuncinæ hæredis Antonij Secundi facta vna cum curatore hæredum Roncalli de ſtando iuri ad fauorem Creditorum rationis
14 fundacatiæ Secundini, & Roncalli eodem Sum-
15 mario *num.* 4. ex qua patet de geminara confeſſione, & recognitione dominij itavt eo minus poſſit in dubium reuocari, cum confeſſio contra confitentem adeò plenè probet *Alex. conſ.* 71. *num.* 4. *lib.* 3. *Gabr. de confeſ. concluſ.* 1. *num.* 12. *Honded. conſ.* 52. *num.* 30. *lib.* 1. *Greg. X V. deciſ.* 385. *n.* 3. *&* *dec.* 408. *n.* 1. vt illa impugnanda non veniant *Gregor. XV. dec.* 452. *num.* 2. *vbi* Add. *n.* 22. qui plures alias cumulat Rotæ deci-
16 ſiones. Et ex his cum ſublatæ remaneant exceptiones dominij; quæ ad executionem mandati impediendam incontinenti probandæ fuiſſent clarè, & concludenter, ideò dicti mandati non
17 eſt retardanda executio: maxime accedente obligatione Camerali Carolij de ſoluendo debitum, de quo agitur, à qua reiiciendæ etiam eſſent huiuſmodi exceptiones, tanquam requirentes altiorem indaginem, ſi dominium non remaneret concludenter probatum. Rota *dec.* 200. *n.* 6. *dec.* 212. *n.* 1. *&* *deciſ.* 255. *n.* 5. *&* *ſeq. poſt. Modern. de oblig. Camer.*

Minus releuat ad impediendam executionem dicti mandati, quod non fuerit aliqua reddita ratio adminiſtrationis factæ de dicto fundaco per Roccallum. Quia huiuſmodi expreſſio minimè competit Carolio obligato in forma Cameræ ad ſoluendum dictũ debitũ, maxime cum hodie nõ poſſit controuertere dominium eiuſdem Roncalli pro dicta rata ſcutorum 6250. & per conſequens pertinentiam pretij ad illius hæredes, quibus ſoluere promiſit, & ex quo exceptio huiuſmodi extrinſeca eſt, ac requirit altiorem indaginẽ, præſertim quia ex bilanciis, & ex aliis actibus prædictis potius apparet Roncallum eſſe creditorem, minus ea eſt apta ad retardandum executionem obligationis Cameralis ex ſupra allegatis, tantoque magis quia reſpicit alium articulum nempe redditionis rationis faciendæ hæredes dicti Roncalli ad fauorem hæredum ſecundini, qui valdè differt ab illo de quo nunc agitur reſpiciens ſolum conſecutionem pretij promiſſi cum obligatione in forma Cameræ à Crollio emptore fundaci communis hæredibus Roocalli, ac
18 hæredibus Secundini, & in omnem caſum ceſſat omnis difficultas; quia mandatum fuit relaxatum non ſimpliciter ad effectum ſoluendi pecunias Collettis, ſed vt deponerẽtur pro illis poſtea cõſignandis cui de iure, atque ita conſultum remanſit tam dictis Collettis, quàm Secundinis, & Roncallis, vt benè in ſimilibus terminis declarat Caualet. *deciſ.* 312. *n.* 3. *&* 4.

Demum non obſtat ſententia bon. mem. Citadini per quam fuit declaratum Colettos non eſſe creditores rationis fundacariæ, ſed tantum Roncalli, & propterea mandatum relaxatum cõtra bona hæreditaria Roncalli non eſſe exequendum contra perſonas, ac bona Cæciliæ Secundinæ, & Carolij. Quia reſpondetur, vt cum ex ſupradictis dicta ſententia ſit notoriè iniuſta ea non vulneret viam executiuam maximè
19 quia percutit tantummodo mandatum relaxatum non autem ipſam obligationem Cameralem, & quotieſcumque mandatum executiuum vigore obligationis Cameralis relaxatum eſt vulneratum, non extenditur ad vulnerandam ipſam obligationem Cameralem vt firmauit *Rota coram Penia dec.* 700. *num.* 4. *cum duobus ſequentibus.* Addito etiam, quòd dicta ſententia tan- 20
quam ſine actis non probat Rota *diuerſ. dec.* 196. *num.* 5. *part.* 2. *Seraph. deciſ.* 615. *num.* 5. *&* 6. Caſſador. *dec.* 3. *de Procur.* Mobed. *dec.* 3. *num.* 1. *&* 2. *de teſtibus*, & ex hoc reſultat notoria iniuſtitia, quæ
ſemper probata dicitur, quando ex actis ſententia 21
non remanet iuſtificata, cum acta ipſa faciant notorium Innoc. *in c. ex inſinuatione in fi. de appell.* Soc. *conſ.* 38. *n.* 15. *vol.* 1. Pariſ. *conſ.* 111. *n.* 7. *vol.* 4. Decian. *conſ.* 10. *n.* 19. *vol.* 1. Ceph. *conſ.* 57. *n* 33.

Et ita fuit reſolutum vtraque parte informante, &c.

Reverendissimo D. Dvnozet Decano.
Romana Pecuniaria.
Luna 21. *Iunij* 1649.

ARGVMENTVM.

Mandato de conſignando quando ſit locus. Quomodo ex partita pecuniarum deſcripta in libro per Banchetium, transferatur dominium. Solutio, in quam cauſam cedat. Et quando in Apocá habeat locum præſumptio *l. ſcripturas, C. qui potior. in pig. hab.*

SVMMARIVM.

1 *Validitas mandati inſurgit ex reuolutionẽ Actorum, in quibus apparet interueniſſe omnia ad validitatem neceſſaria, de quibus* ex vulg. deciſ. Caputaq. 260. p. 2.
2 *Mandatũ de conſignãdo denegari nõ poteſt, quotieſcumq; cõſtat pecunias ſpectare ad debitorẽ.*
3 *Pecuniæ in Banco, dicuntur eſſe in dominio illius, ſub nomine cuius ſunt deſcripta.*
4 *Deſcriptio pecuniæ in Banco ad fauorem alicuius de ordine Domini, habet vim ſolutionis.*
5 *Deſcriptio pecuniarum ad fauorem eius, qui nõ habet titulũ, vel cauſam habilẽ ad acquirendum, non transfert in ipſum recipientem dominium, ſed reſoluitur in ſimplicem traditionẽ.*
6 *Solutio pecuniæ abſq; expreſſione cauſæ, præſumitur facta ex cauſa, quæ de proximo procedit.*
7 *Solutio pecuniarum facta Agenti, ſeu Procuratori, non eſt ex cauſa habili ad transferendum in eam pecuniarum ſolutarum dominium.*
8 *Pecunia etiam pignori dari poſſunt.*
9 *Præſũptio* l. ſcripturas, C. qui pot. in pig. hab. *ex pluribus colligitur ad infirmandã Apocã.*

DECISIO V.

Mandatum de conſignando ab A.C. relaxatum ad inſtantiam hæreditatis bon. mem. Cardinalis Spinulæ contra Hieronymum Viualdum in vrbe Mercatorem, citato etiam pro ſuo iure, & intereſſe Paulo Iordano, tanquã validum, & iuſtum exequendum eſſe DD. reſponderunt.

Quoniã validitas patet ex reuolutione Acto- 1
rum, in quibus apparet interueniſſe omnia ad validitatem neceſſaria, de quibus *ex vulg. deciſ. Caputaq.* 260. *p.* 2.

Iuſtitia verò deſumebatur ex eo, quod cum dictus Cardinalis viuens eſſet creditor D. Epiſcopi Mazzariæ in notabili pecuniarũ ſumma ex cauſa cuiuſdã penſionis reſeruatæ ſuper Archimandritatu Eccleſiæ Meſſano per eundem Epiſcopũ

alias

alias poſſeſſo, ac pro dicta ſumma ſibi debita obtinuiſſet mandarũ executiunm, cuius vigore fuerunt ſubinde ſequeſtrata ſcuta 3006. ſpectãtia ad
7 dictum Epiſcopum debitorem in Banco dicti viualdi exiſtentia, iuſtum erat quod ſucceſſiuè ad dictam inſtantiam hæreditatis iacentis dicti Cardinalis interim vita functi, relaxaretur mandatum de conſignando, quòd denegari non poteſt quotieſcumque provt hic, conſtat pecunias ſequeſtratas ſpectare ad debitorem ad *text. in l. & quanondum 15. §. quod dicitur in fin.* vbi gloſſ. *in verb. oblig. ff. de pign.* Carroec. *de ſequeſt. p. 3. n. 1.*

Quòd autem in præſenti pecuniæ ſequeſtratę ſpectent ad D. Epiſcopum conuincitur ex eo quia, illæ fuerunt ipſi tranſmiſſæ à quibuſdam Merearoribus Panormi per litteras Cambij directas d. Viualdo, qui prædictas litteras recipiendo creauit in ſuis libris creditorem d. D. Epiſcopum qui propterea ſtatim euaſit illarum Dominus, cum pecuniæ dicantur eſſe in Dominio illius ſub nomine cuius ſunt deſcriptæ, vt tradunt Anchar. *conſ. 32. n. 2.* Socin. ſen. *conſ. 6. n. 3. l. 4. Maria conſ. 183. n. 16.* Rota *poſt tr. de Cenſ. dec. 547. n. 13. & ſeq.*

Non obſtat, quòd tempore ſequeſtri pecuniæ prædictæ reperirentur deſcriptæ ſub nomine d. Pauli Iordani; Quia licet deſcriptio fuerit facta de ordine Domini Epiſcopi, & habeat vim ſolutionis ex Theor Bald. *in l. fin. num. 3. C. de nouat.* quem ſequitur Sociſ. ſen. *conſ. 64. num 7. per tot. lib. 3. Mant. de tac. lib. 17. tit. 6. num. 7. per tot.* Gait. *de cred. cap. 2. n. 2414. & ſeq.* Seac. *de Camb.* §. 2. *gloſſ. 5. n. 45.* non tamen in hoc caſu valuit transferre dominium pecuniarum in Paulum ex quo in eo deficit titulus, vel cauſa habilis illud acquirendi, vnde dicta deſcriptio reſoluitur in
8 ſimplicem traditionem per quam non cenſetur tranſlarum in recipientem dominium pecuniarum niſi ſimul concurrant cauſæ habiles, vel legitimus titulus acquirendi *l. nunquam nuda 13. ff. de acq. rerum domin.* Gloſſ. *in l. traditionibus 20. C. de pact.* Ruin. *conſ. 148. n. 9. lib. 1.* optimè Surdus *conſ. 4. n. 41.* & benè comprobatum fuit in *Rom. legati ſent. 50. n. 1. 1. April. §. vnde ſequitur, verſ. & facit coram R. P. D. meo Cerro.*

Deficere autem in Paulo titulũ, ſeu cauſam habilẽ, acquirendi has pecunias colligitur non ſolum ex ordine ſoluendi ab Epiſcopo ſimpliciter concepto abſque vlla expreſſione cauſæ propter quã debuiſſet fieri talis ſolutio, cũ non ſit veriſimile quòd Dominus Epiſcopus mãdauerit ſolui Paulo adeò cõſiderabilẽ pecuniarũ ſummã abſq; eo, quòd in ordine exprimeretur cauſa ſolutionis, quæ tamen ſolet communiter ab omnibus exprimi, ſed etiam, quia tam ex cauſis præcedentibus, quàm proximis dictæ deſcriptioni, penitus excludi videtur earumdem pecuniarum acqui-
9 ſitio; Regulare quippè eſt huiuſmodi actus præſumi geſtos ex cauſa quæ de proximo præcedit *Bart. in l. triticum 94. n. 2. ff. de verb. oblig. à Titio 108. n. 2. verſic. ſecundo limita, ff. eodem* Corn. *conſil. 205. n. 4. in fin. verſic. nec obſtant lib. 1. cum concordantibus relatis in eadem Romana legati ſcutorũ 50. n. 26. Iun. 1641. §. 1. verſic. non ſolum, & 1. Aprilis 1644. allegato §. vnde ſequitur, verſic. & quod is, coram R. P. D. meo Cerro*, & fuit dictum in *Romana locorum Montium coram bon. memor. Rembeldo §. non obſtat quòd Zalus.*

Ponderantes igitur DD. cauſas præcedentes dicebãt in Paulo nõ concurrere niſi cauſam Agentiæ ſeu muneris Procuratoris, cum nòn controuertatur ipſum quandoq; ſe pro tali geſſiſſe in negotiis D. Epiſcopi, & ſignanter tanquam Procuratorem pluries ſoluiſſe bon. mem. Cardinali Spinulæ ſupradictam penſionem ab eodem Domino Epiſcopo debitam, vnde hæc ſolutio præſumitur facta Paulo tanquam Agenti, ſeu Procuratori, quæ cauſa non eſt habilis ad transferendum in eum pecuniarum ſolutarum dominium *Rot. dec. 520. n. 4. p. 3. recent.* & in terminis Surdus *conſ. 4. n. 40. in. fin. hic ſed pecuniæ, & n. 41.*

Cauſa verò proxima viſa fuit reſultare ex quadam cedula banearia vnciarum 1114. quam fecerat Viualdus ad fauorem eiuſdem Epiſcopi ſoluendarum in tabula Panormi, & ratione huius cedulæ Paulus eundem Viualdum indemnem conſeruare promiſerat, vnde cum pro Domino Epiſcopo Viualdus reperiretur obligatus erga tabulam Panormi, Paulus verò erga Viualdum, præſumendum eſt, quod quilibet ipſorum propriæ indemnitati eo meliori modo quo potuit præcauere curauerit hac occaſione tàm opportuna dum debitor communis habebat has pecũnias in eodem banco Viualdi; Et ideò Paulus obtinuit ab Epiſcopo ordinem illas deſcribendi in ſui faciem, Viualdus verò poſt deſcriptionem eaſdem ad ſui fauorem vinculauit addendo in fine partitæ hæc verba, *Si doueranno tenere per ſicurezza di quello potesſe patire per la mia cedola bancharia di onze 1114. di moneta &c.* Et ſic clarè dignoſcitur prædictam deſcriptionem non fuiſſe ordinatam titulo, cauſa, aut animo transferendi ſtatim pecuniarum dominium in ipſum Paulum, ſeu Viualdum, ſed vt illas haberent loco pignoris, & tali pacto redderentur vndique ſecuro caſu quo foret neceſſaria ſolutio vnciarum per Viualdum promiſſarum ſub fideiuſſione Pauli, nam etiam pecunias pignori dari poſſe clarè infertur *ex textu in leg. idemque 7. §. ſi ſibi in fin. ff. qui pot. in pign. habean.* & tradit Anton. Fab. *in ſuo C. lib. 4. tit. 26 def. 25. n. 2.* ac proinde ſub prætextu huiuſmodi deſcriptionis impediri non poteſt exequutio ſuper illis proſequenda ad inſtantiam dictæ hæreditatis creditricis anterioris ex congeſtis *in dicta Romana locorum Montium 9. Februarij 1614. coram bon. memor. Remboldo*, eum præſertim occaſione dictæ cædulæ, nec Viualdus, nec Paulus ſe aliquod detrimentum paſſum fuiſſe doceant.

Nec quicquã releuat Apoca ſolidationis computorũ confecta inter D. Epiſcopum, & Paulũ 20. Martij 1648. in qua Paulus conſtituendo ſe debitorem Domini Epiſcopi in ſcutis 485. 95. monetæ pro reſiduo pecuniarum ad eius manus peruentarum fuit quietatus, & abſolutus de omnibus, & ſingulis partis vſque tunc per eum exactis cum ordinibus eiuſdem Epiſcopi, vnde prætenditur partitam controuerſiam comprehendi ſub hac ſolidatione, & ſic conſtare de titulo, vel cauſa habili eiuſdem Pauli ad acquirendum, quia contra prædictam apocam viſa fuit non leuiter vrgere præſumptio *leg. ſcripturas, Cod qui pot. in pign. habean.* non ſolum quia Paulus citatus in iudicio conſignationis pro ſuo iure, & intereſſe, illam non exhibuit ſtatim poſt tot dies, quibus illa ſibi tranſmitti potuit à Domino Epiſcopo tunc apud ſuam Eccleſiam reſidentem, ſed etiam quia maximè inueriſimile redditur, quod Paulus in generali ſolidatione computorum conſtituerit ſe debitorem ſcutorum 485. illaque

perſol

perſoluerit œconomo Epiſcopi ſui creditoris priuſquam ingens partita ſcutorum 5000. in bancho Viualdi vinculata pro eodem Domino Epiſcopo diſcuteretur, ac exitus illius negotij expectaretur, & abſque eo quòd in ſol datione de tali partita fuerit facta aliqua mentio, cum tamen eſſet ſpeciali nota digna, tum propter magnitudinem ſummæ, tum propter vicinitatem temporis effluxi à die deſcriptionis, ad diem ſolidationis computorum, tum denique propter complicationem negotij in qua inuoluta erat dicta partita, & attento quòd res agebatur inter perſonas accuratas, & iuris peritos. Signum euidens, quòd illa non comprehendebatur in dicta apoca, quia non fuit deſcriptio ordinata animo transferendi dominium in Paulum, ſed vt illud remaneret penès eundem D. Epiſcopum; prout ſemper apud eum remanſiſſe ex ſupradictis arbitrati ſunt DD. qui propterea concluſerunt mandatum A. C. eſſe exequendum.

Et ita vtraque, &c.

Reverendissimo D. Dunozet Decano.

Bononien. Pecuniaria, ſeu Dotis.

Veneris 18. Iunij 1649.

ARGVMENTVM.

Fructus debentur, à die motæ litis: & illorum perceptio, ac liquidatio, ex quibus deducatur.

SVMMARIVM.

1 *Fructus dotalis debentur pro tempore, quo lis per mulierem inſtituta pro aſſecuratione, & ſucceſſiuè reſtitutione ſuæ dotis, contra Virum, ſeu eius Creditores durauit.*

2 *A die videlicet, quo contradictum fuit in Iudicio, habita per Aduerſarium intimatione libelli, & ſic à die litis conteſtata.*

3 *Fructuum liquidatio fit, habita ratione annuæ penſionis, ſeù Affictuum in locatione ſemel facta; quæ tam ex diſpoſitione Iuris communis, quàm ſtatuti Bononien. præſumitur renouata, & continuata.*

4 *Fructus præſumuntur, à detentoribus bonorum, percepti in illa quantitate, ad quam aſcendit annua penſio locationis per aliquod temporis ſpatium continuata.*

5 *Per locationem, & litis ſubſtentationem ſicuti probatur poſſeſſio, ita etiam remanet iuſtificata perceptio fructuum, qui præſumuntur ab ipſo locatore percepti, & in quantitate ſolita.*

DECISIO VI.

INterjecta appellatione pro parte creditorum q. Alexandri Serpæ à mādato de immittendo relaxato ad fauorē DD. de Calderinis pro ſcutis 7045. auri ad bona prædicti Alexandri per eōſdem Creditores poſſeſſa pro reſtitutione dotis Thadeæ Calderinæ vxoris dicti Alexandri ſcutorum 5500. auri, necnon pro alimentis, & fructibus dotalibus conſtante, ac ſoluto matrimonio vſque ad obitum eiuſdem Thadeæ decurſis, ad quæ dicti creditores, necnon ad reſtitutionem fructuum à die motæ litis, eaque pendente perceptorum condemnati fuerunt; Signatura Iuſtitiæ reſcripſit quod ad ſcuta 5500. auri, parito iudicato, in reliquis vero alteri, qui ad vlteriorem exequutionem, &c. Iuxta formam huiuſmodi reſcripti DD. Calderini ſubhaſtari curarunt quædam bona pro ſatisfactione dd. ſcut. 5500.

Verum quia bona ſubhaſtata non aſcendunt niſi ad ſcuta 3335. auri, dicti de Calderinis pro complemento dictæ ſummæ ſcut. 5500. auri conuerterunt ſe contra dd. creditores pro reſtitutione dd. fructuum ad quos, vt ſupra dictum eſt, fuerunt condemnati. Vnde propoſui dubium. An, & ad quam ſummam dicti fructus eſſent liquidandi, & Domini reſponderunt illos eſſe liquidandos pro 1
tempore, quo lis per Thadæam inſtituta pro aſſecuratione, & ſucceſſiuè reſtitutione ſuæ dotis contra dictos creditores Alexandri eius viri durauit, ſequendo tenorem ſententiarum, in quibus prædicti creditores fuerunt condemnati ad reſtitutionem dd. fructuum, quæ fecerunt tranſitum in iudicatum, vt firmatum fuit coram Me ſub 26. Maij 1645. & coram R. P. D. meo Bichio ſub die 27. Aprilis 1646.

Itaque quoad illos de Lignanis liquidandi videntur à die 11. Auguſti 1606. quo Procurator il- 2
lorum, & aliorum creditorum habita intimatione libelli pro parte Thadeæ producti contraxit, *iuxta diſpoſitionem text. in l. rem non nouam. §. Patroni in princ. C. de iudic.* Rot. *penes ſa. mem. Greg. XV. deciſ. 17. n. 2. vſque ad diem 8. Auguſti* 1647. quo DD. de Calderinis prædictæ Thadeæ hæredes realem poſſeſſionem adepti fuerunt bonorum per dictos de Lignanis occupatorum; & quidem ad rationem librarum 650. monetæ Bonon. ſingulis annis vſque ad diem 25. Septembris 1627. abinde vero vſque ad dictam diem 8. Auguſti 1647. ad rationem librarum 800. ſimilium, quia conſtat de locatione 3
facta per eos anno præcedenti 1605. ſub 10. Maij prædij nuncupati *la Chiuſa*, & alterius nuncupati *la Pianta* cuidam Franciſco de Caſalis ad annos ſeptem pro annua penſione dd. librarum 650. quæ ſanè tam ex diſpoſitione iuris communis, quam Statuti Bononien. præſumitur renouata, & continuata, vt firmauit Rot. in Bononien. liquidationis fructuum 30. Maij 1642. coram bon. mem. Merlino extenſa per R. P. D. meum Cerrum, in §. *idemque fuit*, vſque ad diem 25. Septembris 1627. quo incepit alia locatio ad ſeptennium pariter facta Martino de Campagnolis ſub annua penſione dd. librarum 800. quæ continuata probatur vſque ad diem 12. Decembris 1641. quo idem Martinus in ea perſeuerans recognouit in Dominos dictos de Calderinis tunc immiſſos, vt conſtat ex publicis inſtrumentis, ex quibus benè oſtenditur continuatio eiuſdem locationis licet poſtea poſſeſſioni tunc captæ, tanquam nullæ fuerit renunciatum per dictos de Calderinis; abindè verò vſque ad dictam diem 8. Auguſt. 1647. quo Calderini habuerunt immiſſionem in vim mandati Rotalis, attenta continuatione locationum per tanti temporis ſpatium
ſub eadem annua penſione librarum 800. fructus 4
præſumuntur in ſimili quantitate percepti à dictis de Lignanis eorundem bonorum poſſeſſoribus.

Quæ vero ad illos de Ninis, & Borellos eorum ſucceſſores videntur liquidandi à die 16. Septembris 1611. quo fuit per eos oppoſitum petitioni Thadeæ vſque ad eundem diem 8. Auguſti 1647. quo dicti de Calderinis actualem poſſeſſionem nacti fuerunt, ad rationem librarum 180. ſingulis annis; quoniam tanti conſtat fuiſſe ab Vrſina eorum hærede, & reſpectiuè Gaſpare de Borellis eius viro locata bona per eos detenta, vt patet ex publicis Inſtrumentis locationum ad ſeptennium, & quinquennium reſpectiuè factarum Petro de Ruſſis ſub diebus

23.& 24.Februarij 1628.& 12.Februarij 1633. quæ ſimiliter renouatæ, & continuatæ cenſentur ex ſupra deductis, Imò probatur ex eo, quod tempore apprehenſæ per dd. de Caldetinis poſſeſſionis in eadem conductione perſeuerabat idem Petrus de Ruſſis, vt legitur in inſtrumento adeptæ poſſeſſionis.

Demum quoad Antonium Greppium arbitrati ſunt DD. fructus eſſe liquidandos à die 7. Ionij 1622. quo lis fuit cum eo pariter conteſtata vſque ad diem 23. Aprilis Anni 1644. ad rationem librarum 220. ſingulis annis, cum conſtet ex publicis documentis pro eadem penſione bona fuiſſe locata per hæredes dicti Græppij, & cauſam ab eis habentes, primum ſub die 2. Aprilis 1615. Ludouico de Gardis ad ſeptennium, & deinde 24. Decembris 1631. Ioanni de Tartagliis ad aliud ſeptennium; quæ locationes pariter continuatæ cenſentur ſicuti firmatum eſt ſupra de aliis vſque ad dictam die 23. Aprilis 1644. quo Rocchus Lucatellus vir Antoniæ hæredis Camillæ Bombaſariæ hæredis dicti Græpij eadem bona locauit ad quatuor annos Marino de Campagnolis pro annuis libris 280. in quibus DD. dixerunt liquidandos eſſe fructus perceptos ab eodem Lucatello à dicta die 23. Aprilis 1644. vſque ad d. diem 8. Auguſtini 1647. de quo tempore dicti de Calderinis poſſeſſionem eorundem bonorum apprehenderunt.

5 Ex quibus equidem locationibus, ac litis ſuſtentatione ab eo tempore citra per prædictos creditores reſpectiuè factis ſicuti probatur illorum poſſeſſio: ita etiam remanet iuſtificata perceptio fructuum, qui præſumuntur ab ipſis locatoribus exacti, Rot. *penes RR. Vrgellen. deciſ. 307. ſub n. 4 &*
4 *5. verſic ex quibus locationibus, & ſub n 8. verſic. & ideo præſumitur, & n. 12. verſic. & licet, ac in aliis relatis in Romana reintegrationis 23. Iunij 1642. coram Reu. Patauino in §. idcirco in debitum Monaſterij, & 22. Iunij 1643. coram RR. Salamantino in primis etiam dixerunt, & in Maceraten. redditionis rationis 27. Martij 1645. coram R.P.D. meo Meltio in § quo vero ad Palatium.* Et ſucceſſiuè percepti in quantitate ſolita, Rot. *penes* Acchill. de Graſſ. *deciſ. 2. de reſtit. ſpol. & bon. men.* Card. Seraph. *deciſ. 1245. ſub num 6. verſ. quantum vero ad quantitatem* & Caual. *deciſ. 17. ſub n. 1. verſ. à ſolito enim & deciſ. 86. verſ. unde etiam, ac in recent. dec. 263. ſub n. 4. verſ. quæ locationes cum ſeqq p. 7.*

Non obſtat, quod clauſula, Parito iudicato, in reſcripto Signaturæ appoſita, reſpiciat ſolum ſcuta 5500. auri Thadeæ debita pro reſtitutione dotis, non autem fructus, & alia in ſententiis compreheuſa; quia fructus à prædictis poſſeſſoribus percepti modo petuntur in quantitate concurrenti pro congrua ſatisfactione reſidui dd. ſcutorum 5500. auri pro quibus exequenda eſt res iudicata eorundem fructuum reſtitutionem comprehendens, vt legitur in eiſdem ſententiis.

Fructus igitur, quoad illos de Lignanis à prædicto anno 1606. vſque ad 1647. aſcendunt ad libras 29650. Et quoad illos de Ninis, & Botellus eorum ſucceſſores ad libras 4500. Quo vero ad Antonium Greppium, & ab eo cauſam habentes ad libras 5380. & in ſummis reſpectiuè illos eſſe liquidandos Domini reſponderunt.

Et ita dictis de Calderinis, ac illis de Lignanis & Lucatellis informantibus, &c.

REVERENDISSIMO D. DUNOZET DECANO.
Romana Pecuniaria.

Lunæ 14. Iunij 1649.

ARGVMENTVM.

Cambia iniuſtè percepta, extenuant ſortem. Debentur ab eo, per quem ſtetit non cambiari, quando ſuſcepit mandatum ad cambiandum, loco damnorum & intereſſe: & ad quam rationem debeantur. Facultas in obligatione ad commodum creditoris, non ponit conditionem in ipſa obligatione, & ſuffragatur creditori, licèt non declarauerit ſe vti velle.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio in forma Cameræ paratam habet executionem.*
2 *Cambia iniuſtè ſoluta, ſortem extenuant.*
3 *Obligatio præciſa & coactiua, non ſuſpenditur, nec minuitur, per facultatem, commodum creditoris reſpicientem, licèt abſque illa, ſe velle vti, declaratione*
4 *Continuatio non eſt primus actus, ſed ſucceſſiuus.*
5 *In cambiorum materia mercatorum atteſtationibus eſt deferendum.*
6 *Teſtes ad aliquid deponendum requiſiti, ſi vlterius ſuper negotium iudicium ferant, tanquam affectati, reijci debent.*
7 *Obſeruantia in quacumque materia eſt adeo efficax in declarando. & interpretando, vt etiam propria verborum ſignificationi præferri debeat.*
8 *Secus ſi ſit æquiuoca, quia tunc non releuat.*
9 *Solutiones, ad cauſam enunciatam, & veram, non autem ad aliam nullibi apparentem, nec veram, referendæ ſunt.*
10 *Teſtis vnicus non probat.*
11 *Nec de inuerisimili deponens.*
12 *Confeſſio, ac declaratio partis, quæ ex obſeruantia ſubſequuta deprehenditur, in materia probationis, Teſtis depoſitioni præualet.*
13 *Cambia non debentur niſi ex pecunia numerata, effectiua, quæ ſuper cambiis negotiari poſſit.*
14 *Creditor in ſtatu exigendi pecunias à ſuo debitore, qui ſit mercator publicus in Nundinis, cambia exercere ſolitus, quando non exigit illas penes eundem debitorem, concurrente aliqua conſenſus coniectura, in Nundinis cambiorum exercendas, dimittere cenſetur.*
15 *Eoque maximè ſi debitor in Nundinis, ære, vel credito, eam ſummam reperire, ac paratam habere poteſt.*

DECISIO VII.

MAndatum Rotale ad inſtantiam Hieronymi Roſolini relaxatum contra Ioannem Antonium Pagninum exequendum eſſe DD. reſponderunt; Illius enim validitas non controuertitur, & iuſtitia manifeſtè patet ex apoca per dictum Pagninum ſubſcripta die 30. Decembris 1631. in qua ipſe ſoluere Roſolino ſcuta bis mille ſe obligauit in forma Cameræ Apoſtolicæ, quæ paratam habet executionem Rot. *penes ſan. mem. Greg XV. deciſ. 234 n. 1*, Buratt. *deciſ. 383. n. 1. ac in aliis congeſtis in prima deciſione huius cauſæ edita ſub die 18. Iun. 1646. coram R.P.D. meo Corrado in princip.* 1

Neque

2 Neque obſtat exceptio compenſationis cambiorum iniuſtè, vt prætenditur, ſolutorum, quæ proinde ſortem extenuant, vt dixit Rot. *in Romana cambiorum 17. Februar. 1642. coram R.P.D. meo Bichio,* quia illa non ſubſiſtit, nam cum Pagninus ſe obligauerit dictas pecunias Roſolino debitas continuare in cambiis nundinalibus, ita quod nunquam ob eius defectum ceſſarent, prout legitur in eadem apoca, idque non præſtiterit, iure merito tenebatur Roſolino ad damna, & intereſſe, quæ fuerunt ab ipſo Pagnino iuſtè ſoluta ad rationem octo pro centenario, ad quam eo toto tempore aſcendiſſe iuſtificatur, vt latè probatum fuit in deciſionibus huius cauſæ *coram R. P. D. Corrado emanatis de anno 1648. ſub 5. Iunij §. neque obſtat quod cambia, & ſub 31. Iul. § prætereà non obſtat.*

Minus ſubſiſtit repetita interpretatio prædictæ apocæ, cuius vigore prætenditur Pagnino fuiſſe iniunctum onus continuandi tantummodo dictas pecunias ſuper cambiis, poſtquam Roſolinus illas ab aliis eo titulo recepiſſet iuxta facultatem ipſi in eadem apoca prius conceſſam; Quoniam obligatio Pagnini præciſa fuit, & coactiua, ideoque ſuſpendi 3 non potuit per meram facultatem in præcedenti, atque diſtincta periodo, Roſolino pro maiori eius fauore conceſſam, licèt Roſolinus ea vti velle non declarauerit Dec. *conſ. 652. viſo puncto ſub n. 7. in fi. verſ. alterius conſideratum eſt cum ſeq.* quem ſequitur Rot. *in Plac. Cambior. 19. Ian. 1634. coram bo. me. Merlino in § tertio opponebatur.*

Neque repugnat ponderatio illorum verborum apocæ *Prometto, &c. di continuar lui medeſimo queſta girata di detti cambij, &c.* quæ præceden- 4 tem receptionem pecuniarum ſuper eis videntur ſupponere, cum continuatio non ſit primus actus, ſed ſucceſſiuus, vt inquit Rip. *in rubr. ff. ſi cert. pet. n. 16.* Cagnol. *in rub. ff. de orig. iur. num. 1. ad med.* Menoch. *conſ. 848 num. 4.*

5 Tum quia obiectum procedit, quando talia verba referuntur ad creditorem, qui pecunias exburſauit, nam ſi ipſe velit huiuſmodi facere continuationem, neceſſe vtique habet illas prius ab alio ſuper cambiis recipere, vt ſubinde continuare valeat, cum illis enim pecuniis, quas alteri ſoluit & amplius non habet, continuare non poteſt, vt explicat Moder. Ianuen. *in eius tr. de camb. diſp. 3. q. 12 ſub num. 9. verſic. illa namque facultas.* Non autem quando referuntur ad debitorem, qui pecunias ſibi creditas habet, quas per ſe, vel per alium ad nundinas tranſmittere; ac in illis cambium exercere poteſt, nam hoc caſu verba illa verè includunt, atque præſeferunt non ſolum progreſſum, ſed etiam principium actus, ac totum ipſum negotium perinde, ac ſi dictum fuiſſet, *di tenere, ò girare luy medeſimo queſta ſumma ſopra detti Cambij,* in quo ſenſu congruè verificantur eadem verba etiam in debitore *iux. trad. per d. Moder. loc. præc. ſub n. 10. verſ. retinere in fin.* Ac in terminis ſuper apoca de qua agitur ſpecialiter atteſtantur mercatores ſupra triginta tàm Vrbis, quam aliarum inſignium Italiæ Ciuitatum, vt legitur in Summar. Roſolini ſub num. 6. & ſeq. quibus eſt deferendum, vt latè firmatum fuit in prædicta *dec. edita ſub 5. Iun. 1648. coram R. P. D. meo Corrado, §. ſecundo quia illæ, &c.* Non attentis contrariis atteſtationibus exhibitis pro parte Pagnini, quia Mercatores, qui illas confecerunt non atteſtantur ſimpliciter de ſignificatione dd. verborum inter Mercatores recepta, quales erant illorum partes, ſed incautè iudicium profeſſum, quod non debeantur cambia neque ratione damnorum, & intereſſe, atque ita ſi caſus contingeret ſeruaretur, quod ſpectat ad Iudices, 6 ideoque reiici debent, vt fuit dictum in *Romana iuſtificationis creditorum 13. Iun. 1635. coram bon. me. Pirouano in rec. deciſ. 52. n. 11. verſ. in præſenti autem, & ſequ. part. 7.*

Tum etiam quia ſubſequuta ſtatim obſeruantia, & continuata per annos circiter tredecim quibus Pagninus abſque vlla contradictione ſoluit Roſolino intereſſe cambiorum, manifeſtè declarat, atque interpretatur, quod ſub verbis illis dictæ partes voluerunt onus cambiandi d. pecunias ad Pagninum alio non expectato ſimpliciter pertinere quouſque Roſolinus non declararet illas ab aliis 7 pro maiori ſua commoditate, vel indigentia iuxta facultatem ſibi conceſſam, velle recipere; hic enim proprius effectus eſt obſeruantiæ, vt re ipſa præſeferat præcedentis conuentionem, ac declarationem adeò in quacumque materia efficacem, vt etiam propriæ verborum ſignificationi præferri debeat; ex ſuprà *alleg. in dd. deciſionibus coram P. P. D. meo Corrado de anno 1648. emanatis ſub die 5 Iun. in §. tum etiam ex obſeruantia. & ſub die 31. Iulij in §. fin.*

Nec dicatur quod dicta obſeruantia ſit æquiuoca, ex quo ſolutiones æquè benè referri poſſunt tàm ad cambia realia, quàm ad neglecta per Pagni- 8 num, idcirco non releuet Rota *deciſ. 120. n. 2. p. 2. recent.* Quia verba ipſarum partitarum in libris Pagnini deſcriptarum remouent obiectum, cum referantur expreſsè ad damna, & intereſſe, quæ magis propriè conueniunt omiſſis per Pagninum contra tenorem ſuæ obligationis, ideoque dictæ 9 ſolutiones ad hanc cauſam enunciatam, & veram, non autem ad aliam nullibi apparentem, nec veram referendæ ſunt, vt fuit dictum in *Caſenaten. cenſus 3. Iunij 1644. coram R. P. D. meo Corrado in §. Non etiam obſtat.*

Ex quibus manifeſtè patet non aduerſari votum morale à pluribus Theologis ſubſcriptum ſentientibus Pagninum non teneri ad vllum intereſſe Roſolino, Quia fuit redditum cum ſuppoſito, quod Pagninus non obligatus dictas pecunias in nundinis exercere antequam illæ fuiſſent per Roſolinum ab aliis receptæ, cambia ſoluerit credens illas fuiſſe verè receptas; Quæ protſus aliena ſunt à veritate; cùm & ille ſimpliciter obligatus eſſet, & ſolueret ratione intereſſe Roſolini, eo quia ipſe pecunias non exercebat, prout tenebatur, vt dictum eſt.

Minus etiam attendi debet depoſitio vnius Teſtis pro Pagnino examinati, deponentis Pagninum ſe obligaſſe continuare exercitium dictarum pecuniarum ſuper cambiis, quando Roſolinus illas ad cambium ab aliis recepiſſet, ibi, *dico che il Pagnino diede facoltà al Sig. Roſolino di poterli pigliare à cambio, e quando l'haueſſe preſi il Sig. Roſolini, il Sig. Pagnini promiſe lui di continuare lo girata di detti cambij;* Quia vltra quod eſt vnicus, & non concludit, vt demonſtrant ſequentia verba, ibi, 10 *& promiſe conforme reſtorno d'accordo, & non sò poi come reſtaſſero d'accordo, ma mi rimetto al ſaldo come hò detto, &c.* nec veriſimiliter poteſt re- 11 miniſci verborum inter alios per decem; & octo annos antea prolatorũ in facto minus notabili, nec ad ipſum pertinente *iux. trad.* per Crau. *conſ. 54. ſub n. 15. verſ. quinimo,* Rota *penes ſa. me. Greg. XV. deciſ. 194. n. 7. verſ. præſertim, & fuit dictum in Senogall. ſaluiani 3. Iun. 1647. coram R.P.D. meo Corrado*

12 *in §. altera pariter*; Eius depoſitio eliditur, ex dicta obſeruantia ſubſecuta, quæ contrariam præſefert partium confeſſionem, ac declarationem omnino præferendam *Roman. conſil. 391. ſub n 8. verſ. tertio probatur.* Rota *penes ſa me. Gregor. XV. deciſ. 357. num. 3. verſ. ſed voluit, & deciſ. 434. n. 14. verſ. & clarum eſt.*

13 Poſtremo non obſtat quod creditum Roſolini præceſſerit ex pretio mercium, non autem ex pecunia numerata & effectiua, quæ ſuper cambiis negotiari poſſet, & propterea cambia non debeantur Rota in Romana cambiorum 18. Aprilis 1644. coram R.P.D. meo Peutingerio; Quia cum Pagninus illas biduo ante, vt aſſerit, accepiſſet in ſolutum à Bonettis, & Bonettallis nomine Roſolini creditoris illorum pro ſumma ſcutorum 2225.74. cuius creditorem in propriis libris Roſolinum deſcripſit, nihil impediebat quominus Roſolinus, qui pecunias
14 ſibi debitas exigere poterat, illas pœnas eundem Pagninum debitorem in nundinis cambiorum exercendas dimitteret, vt fuit dictum in prædictis *deciſionibus huius cauſa de anno 1648. coram R.P.D. meo Corrado cmanasis ſub die 5. Iun. in § præterea, & ſub die 31. Iul. in §. minus releuat.*

15 Eoque magis cum Pagninus eſſet publicus mercator in nundinis cambia exercere ſolitus, vt notum eſt, qui vel ære, vel credito proprio benè complere poterat quod promittebat, eamque ſummam in nundinis reperire, ac paratam habere Riminald *iun. conſ. 152. n. 3. verſ. accedit.* Lopez *de contract. lib. 2. c. 10. ſub princ. verſ. tertium autem genus.* Molfeſ. *de contract. c. 7. ſub n. 44* Filliuc. *tr. 35. p. 2. ſub n. 344. & ſub n. 432. verſ. tertia ratio, & ſub n. 344. Eminent. Cardin. de Lugo diſp. 28. ſub n. 8.* de quibus circumſtantiis non conſtabat in illa Romana Cambiorum pro Pagnino in contrarium allegata.

Et ità vtraque, &c.

Emin. & Reu. D. C. OTTHOBONO.

Romana Pecuniaria.

Luna 28. Iunij 1649.

ARGVMENTVM.

Apoca mutui ſimulata, nullam meretur exequutionem, licèt ſit obligatione Camerali munita. Ad conuincendam ſimulationem, ſufficit cauſa ſimulandi, & concurſus ſaltem duarum coniecturarum. Quid accipiatur pro tali cauſa Et quæ habeantur tales coniecturæ. Simulatio eſt licita de Perſona ad Perſonam, vel de contractu ad contractum, data validitate primi contractus.

SVMMARIVM.

1 *Apoca mutui ſimulata, nullam meretur exequutionem, licet ſit obligatione Camerali munita.*
2 *Simulatio contractus conuincitur ex cauſa ſimulandi, & concurſu ſaltem duarum coniecturarũ.*
3 *Cauſa ſimulandi ſatis deducitur quando Apocam mutui præceſſit contractus nullus, & inefficax.*
4 *Ad ſimulationis cauſam arguendam, ſufficit ipſam ſimulandi cauſam fuiſſe à partibus opinatam, & veriſimilem.*
5 *Simulationis coniectura oritur ex actuum proximitate.*
6 *Et ex inueriſimilitudine.*
7 *Et ex pactis inſolitis appoſitis in Inſtrumento.*
8 *Depoſitio Teſtis, licet nulliter examinati, cum ſit pluribus adminiculis fulcita, & ſit veriſimilis, plurimum inſeruit ad inducendam ſimulationis probationem.*
9 *Simulatio, quid licita ſit, & permiſſa de perſona ad perſonam, vel de contractu ad contractũ, declaratur procedere, data validitate primi contractus; ſecus autem quando contractus eſt nullus, quia tunc deficit prima obligationis ſubſtantia, qua omnino ad hunc effectum requiritur.*
10 *Contractus nullus, non conualidatur per ſubſequentem ratificationem contrahentis, niſi probetur prius in ipſo plena ſcientia nullitatis, nedum facti, ſed etiam Iuris.*
11 *Actus ratificatio, ſemper continet in ſe conditionem, ſi aliàs firmus ſit & validus.*
12 *Et ea ratione, quia ratificans potuit credere obligationem fuiſſe validam.*

DECISIO VIII.

FVit reſolutum mandatum A.C. relaxatum ad fauorem Hieronymi Viualdi pro ſumma ſcutorum 1890. b. 40. eſſe infirmandum ob Iuſtitiæ 1
defectum, nam apocha mutui cuius vigore egit Viualdus tanquam ſimulata nullam meretur exequutionem licet ſit obligatione Camerali munita Galleſ. *de obligat. Camer. q. 18. num. 5.* Farinac. *de ſimulat. q. 162. num. 64.* Rota poſt Zacch. *de oblig. Camer. dec. 206. n. 1. & 207. num. 6. & in recent. deciſ. 61. n. 9. part. 5. & deciſ. 259. num. 8. part. 6. & in Romana Cambij 30. Ianuar. 1643. in §. Inſpecto pariter credito coram Reuerendiſſimo Domino meo Decano.*

Ad conuincendam verò ſimulationem contra- 2
ctus ſufficit cauſa ſimulandi, & concurſus ſaltem duarum coniecturarum, Bart. *in leg. poſt contractum 14. numer. 2. cum ſequentibus ff. de donation.* Rota *in recentior. deciſ. 283. num. 13. part. 5. & in deciſ. 11. num. 3. part. 7. & in Firmana Prædij 14. Maij 1640. in §. & quod attinet ad caput coram R. P. D. meo Peutingero.*

In hoc verò caſu clara adeſt cauſa ſimulandi, 3
nec deſunt plures coniecturæ quæ eidem cauſæ famulantur, cauſa itaque ſatis deducitur, quia apocham mutui inter Benedictum & Aſdentem præcedebat alius contractus cambij nulliter geſtus inter Bonanum, & Benedictum tunc filiumfamilias ſine Patris conſenſu contra formam ſtatuti Vrbis, *lib. 1. cap. 152.* prout bis pro nullitate ſimilis obligationis Benedicti reſoluit Rota *in Romana Societatis officij 10. Ianuar. 1643. & 27. Ianuar. 1644. coram R P. D. meo Peutingero*, Vnde cum creditum ſtante nullitate prædicta non poſſet Viualdo ſuffragari, is induxit Benedictum ad ſimulandum mutuum.

Quæ cauſa ſimulandi ex eo etiam corroboratur, quia Viualdus creditor eiuſdem Bonanni conſequutus eſt creditum Cambij, iam initi cum Benedicto in ſumma ſcutorum 2620. pro ſcutis 1310. dumtaxat, & ſic obſtare Viualdo poterat læſio enormiſſima, & poterant etiam ſuperuenire alij Creditores anteriores Bonanni, & vindicare cambium ſubhaſtatum, quæ omnia demonſtrant Viualdum voluiſſe Cambium de medio tollere, mutuumque contraxiſſe ſimulando, cum Benedicto iam
ſui iuris effecto; ſufficit enim cauſam ſimulandi 4
fuiſſe à partibus opinatam & veriſimilem, Hond. *conſ. 46.*

*conſ.46.n.28. lib.*1. Farinac. *d.quæſt.*162. *num.*138. Rota *coram Buratt.deciſ*901.*num.*7. *& in recen deciſ.*11. *n.*4.*&* 5.*part.*7. *poſt* Zacch.*de.oblig.Camer. deciſ*181. *n.*9. *& in Lauretana prady* 22. *Aprilis* 1641. *in* §.*neque oportet probare coram* R.P.D.*meo Bichio.*

Pro coniectura vero plurium eſt conſideranda
proximitas contractuum, nam ſub die 24.Ianuarij
Cambium præfatum fuit deliberatum Viualdo. &
die 25.ſubſequenti fuit contractum mutuum, quod
5 intra menſem fuit eidem Viualdo ceſſum, vnde
oritur ſimulationis coniectura ex tot actuum pro-
ximitate, Decian. *conſil*,62 *num.*83 *lib.*3. Farin. *d.
quæſt.* 62.*n.*146 Rota *in Romana Cambij* 27.*Aprilis* 1640. § *Alia autem coram bon. mem. Merlino*
Cyriac. *contron.*219.*n.*68.

6 Vrgens etiam eſt coniectura quia io mutuo in-
gentis ſummæ ſcutorum 1890. nulla fuit adhibita
cautela aut reportata ſecuritas, vnde oritur inueri-
ſimilitudo quæ plurimum attenditur ad detegen-
dam ſimulationem, Rota *dec* 61.*n.*10. *& dec.*181.
*n.*18.*par.*3. *recent.poſt* Zacch. *de oblig.Camer.deciſ.*
18 .*n.*19. *& in Romana Cambij* 30.*Ianu.*1643.§ *Secunda quia coram Ren.D.meo Decano*, & hæc con-
iectura fortius ſtringit, quia Viualdus eſt diligens,
& accuratus, & Benedictus fuit à Patre exhæreda-
tus, & prohibitus adminiſtrare aut vſumfructum
percipere ex bonis filij hæredis Inſtituti, vt io
Summ. Benedicti n.7.

Præterea Aſdeus creditor mutui illud ceſſit pro
eodem pretio Viualdo tale quale erat abſque ali-
qua obligatione de faciendo bonum, ac exigibile
creditum ceſſum, vt fieri ſolet. Imò cum promiſ-
ſione euictionis ex dato, & facto ipſius cedentis
tantum, & non alias, vt In Summ. Benedicti num.3.
7 Vnde cum inſtrumentum prædictum contineat pa-
cta inſolita, bene arguit ſimulationem, Pariſ. *con-
ſil* 55.*n* 51. *&* 57. Ioſeph. Ludou. *concl* 51. *verſic.*
32. *coniectura eſt* Deciao *conſ* 2. *n.*37. *lib.*1. Me-
noch. *de præſumpt.præſumpt.*122. *n.*67.*lib.*3. Farin.
*qui plures congerit d q.*162.*n.*164. Rota *dec.*24.*n.*6.
part 3. *recent. & in d. Romana cambij* 30. *Ianuarij*
1643. *in* §. *quarta quia coram Reuerendiſſimo Domino meo Decano.*

8 Demum ponderanda eſt depoſitio Teſtis in apo-
cha mutui ſubſcripti qui rem palam detegit, & li-
cet ſit nulliter examinatus, tamen cùm eius atteſta-
tio ſit pluribus adminiculis fulcita, & ſit veriſimi-
lis plurium inſeruit ad iodacendam ſimulationis
probationem, Mant. *dec.*324. *n.*2. Rota *in recent.
dec.*122 *n.*7 *p.*1. *& coram Buratt. dec* 306. *n.*6. *&
poſt* Zacch. *de oblig Camer.d.dec.*181. *n.*16.

Non obſtat quod ſimulatio ſit permiſſa, & licita
de perſona ad perſonam, vel de contractu ad con-
9 tractum, vt per Gratian.*diſcep.*311.*n.*9 *& ſeqq* quia
hoc procedere poteſt data validitate primi contra-
ctus: ſecus autem quando contractus eſt nullus
provt hic cum celebratus fuerit cum filiofamilias,
hoc enim caſu deficit primæ obligationis ſubſtan-
tia quæ omnino ad hunc effectum requiritur, vt de-
clarat Bald. *in l.ſi ex pretio* 6. *n.*2. *verſ. quadam eſt
ſimulatio Cod. ſi cer pet.* Surdus *conſ.*150.*n.*78. Fa-
rinac. *de ſimulat. q.*162. *n* 43.

Neque euitari poteſt huiuſmodi nullitas ex eo
10 quod Benedictus ſui iuris factus ratificauerit Cam-
bium mediante mutuo celebrato, vt illud extin-
gueretur, quia non poteſt dici inducta conualida-
tio ſeu ratificatio præcedentis contractus nulli non
probata prius in Benedicto approbante ſcientia
plena nullitatis nedum facti, ſed etiam Iuris, Gab.
*conſ.*36 *n.*60.*li.*1. *& conſ* 62.*n.*26.*&* 27.*lib.*2. Rot.
*dec.*406 *n.*25.*p.*4.*to.*2. *& dec.*260.*n.*12. *p* 6.*recen.
coram Caual. dec.*612. *n.*28. *coram Buratto dec.*410.
*n.*10 *& ſeq.& in Rauennaten.dotis* 11. *April.*1644.
in §.*quia fuit reſponſum cor.R.P.D.meo Corrado*, & 11
in ratificatione ſemper ſubintelligitur conditio ſi
actus alias firmus ſit, & validus, Valenzuel.*conſ.*177. 12
*num.*53.*lib* 2. ea ratione, quia ratificans potuit cre-
dere obligationem fuiſſe validam, *Rota poſt Cenc.
de cenſibus deciſ.*278.*n.*23.*& ſeq & in Romana pecuniaria* 23. *Martij* 1648. §. *Nec dictum prætenſum creditum coram R.P. Dom. meo Melito.*

Et ita fuit reſolutum, vtraque parte informan-
te, &c.

Eminentiſſ. & Reuerendiſſ. D. Card. Otthobono

Romana pecuniaria.

Lunæ 5. *Iunij* 1649.

ARGVMENTVM.

Fideiuſſor Adminiſtratoris, pro reliquatu fideiuſſiſſe cenſetur, & maximè vbi verba continent expreſſam obligationem reddendi rationem.

SVMMARIVM.

1 *Fideiuſſor Adminiſtratoris, pro reliquatu fideiuſſiſſe cenſetur.*

2 *Et eo magis, vbi verba continent expreſſam obligationem reddendi rationem; clare conuincunt promiſſionem quod Adminiſtrator reliquatum reſtituet.*

3 *Fideiuſſor reliquatus, tenetur ad reſiduum quouſque creditori fuit integrè ſatisfactum intra ſummam in fideiuſſione præſtitam.*

4 *Solutionis cauſa colligi debet à veriſimili mente ſoluentis, & recipientis.*

5 *Solutio in Adminiſtratione, debet in dubio referri ad obligationem ſoluendi pecunias exactas, non autem ad obligationem ſoluendi reliquatum.*

DECISIO IX.

POſtquam reſolutum fuit coram me ſub die 15. Martij præteriti relaxan. eſſe mandatum pro ſumma ſc 3.mill. ad fauorem D.Matthæi Sacchetti contra R.P.D. Honoratum tamquam fideiuſſorem Alexij, qui remanſerat debitor D. Matthæi vltra prædictam ſummam, dum Rotam conſulerem, vt moris eſt pro expeditione cauſæ ad Deciſionis præſcriptum Agentes, & Procuratores Domini Honorati inſtiterunt, vt denuò ſuper iiſdem audirentur & cum Domini eorum petitionibus annuerint fuerunt ſæpiſſimè citati, moniti, & vſque ad hanc vltimam Rotam expectati, ſed ipſis informare recuſantibus Domini perſtiterunt in deciſis.

Viſa enim ſunt ſubſiſtere Deciſionis iam editæ fundamenta, quæ cum non fuerint impugnata, alio ea robore fulciri non oportuit, ideo fuit reſtricta ad ubiectum in deciſione non examinatum, & ab Agentibus D. Honorati vociferatum in eo conſiſtens, quod tres partitæ poſitæ ab Alexio in Banco eorum de Valentibus in creditum Dom. Matthæi ſub die 23. Martij 1644. Summ. num. 14 Conſtituentes ſummam ſcutor. 1000. ceſſerint in extinctionem obligationis, & fideiuſſionis D.Honorati,

notati, & pro prædicta ſint deducen. ex ſumma ſcut.3. mill. cum adminiſtratio Alexij eſſet finita per renunciationem ab ipſo Alexio factam ſub die 21. dicti menſis Martij, vt in Sumario D.Mathæi n.2. Pro huiuſmodi obiecti ſolutione fuit conſideratum, quod fideiuſſio R. P. D. Honorati non eſt concepta ſimpliciter pro certa ſumma, ſed pro reliquatu vſque ad ſummam ſcutorum 3.mill. quod apertè colligitur, tum ex natura negotij, quia ſcilicet fideiuſſor Adminiſtratoris pro reliquatu fideiuſſiſſe cenſetur Rota *dec.301.n.6.p.4.tom.2.recent.*
1 tum quia D.Honoratus promiſit, quod Alexius Adminiſtrator *Darà buono, e fedel conto della ſua eſſattione, e di tutto quello, che gl' entrarà in mano del detto Signor Matteo, a fauore del quale promette, a farciola ſicurta per detto Salaati ſi no alla ſomma diſſudi 3. mila, e voglio eſſer tenuto à pagarli a Sua Signeria Illuſtriſſima qui in Roma liberamente ſenza eccetione alcuna ſempre che reſtaſſe debitor per la ſuddetta cauſa*, quæ verba vti continentia expreſ-
2 ſam obligationem reddendi rationem elatè continent promiſſionem, quod Adminiſtrator reliquatum reſtituet *l. cum ſeruus* 81. *ff. de cond. & demonſtr.* Socin.ſen. *conſ.*149. *n.*3. *lib.*1. Afflict. *dec.*157. *n.*2. Rota *dec.*370 *n* 4 *p.*2. *& dec.*301. *n.*2. *p.*4. *tom.*2. *recent. & coram ſa.mem.Greg.*554. *n.*2.

Ideoque cum prædictæ tres partitæ inſimul conſtituentes ſummam ſcutorum mille ab Alexio ſolutæ fuerint die 23.Martij 1644. Antequam ab ipſo computa ſolidarentur, quod factum non fuit niſi ſub die 2?. Nouembris 1644. cedere prædictæ ſolutiones non poſſunt in cauſam fideiuſſionis, quamuis alias grauiorem; nam fideiuſſor reliquatus te-
3 netur ad reſiduum quouſque Creditori fuerit integrè ſatisfactum intra ſummam fideiuſſione præſcriptam, *vt eſt textus ad litteram in L. in fraudem 45. §. ſi principalis*, ibi, *niſi forte minus idonei ſint, & in reliquum non ex ſoluta quantitatis acceſſerint, ff. de iure fiſci ibique* Cuiac. & Gothofr. §.11. & ponderauit Rota *in Romana fideiuſſionis coram Cardinali Lancellote ſeniori in fine impreſſ. apud Marcheſ. de Commiſſ. part.1. folio 770. ſub n.3. & n.8. coram Caual. deciſ.139. n.1. & deciſ.155. n.1. & in fi. quarum prima Caual. eſt repetita inter impreſſ. paſt.1. vel. conſ.* Farin. *dec.*304.

Et certè remouetur omnis difficultas ex eo, quod Alexius huiuſmodi tres partitas ſummam ſc. m. conſtituentes adſcripſit in computis adminiſtrationis eiuſdem, & multo poſt conſtituit ſe debitorem reliquatus in ſumma ſc.3656. b.90. *per ſaldo di quanto reſta debitore per maneggio d'entrata & vſcita*, quapropter nec Alexius met principalis debitor voluit dictorum ſcutorum mille ſoluere in cauſam reliquatus, nec in eam Dominus Mathæus
4 recipere, quia nondum conſtabat Alexium fore debitorem, cauſa verò in quam ſit facta ſolutio colligi debet à veriſimili mente ſoluentis, & recipientis Corn. *conſil.* 295. *num.*2. *lib.*3. Gratian. *diſce-*
5 *ptat.*224. *num* 95. & aſſertæ ſolutiones referri debent ad obligationem ſoluendi pecunias exactas prout eas retulit Alexius, non autem ad obligationem ſoluendi reliquatum, vt benè ad propoſitum Rota *in d. deciſ.*554. *num.*4. *& 5. coram ſan. mem. Greg.*

Et ita fuit reſolutum informante tantum Domino Matthæo.

R. P. D. MELTIO.

Romana Pecuniaria.

Luna 28. *Iunij* 1649.

ARGVMENTVM.

Cambia, quæ non debentur vti cambia, quando de eorum realitate non conſtat ex literis expeditionis. Et reditus Nundinarum iuxta ſtylum Mercatorum; debentur ſaltem vti damna & intereſſe, quando illi, qui mandatum ad cambiandum ſuſceperat non docuit ſe feciſſe debitas diligentias de inueniendo Perſonas, quæ ad cambium pecunias acciperent. Et quomodo ſit facienda talis liquidatio.

SVMMARIVM.

1 *Inſtrumentum obligatione camerali vallatum, habet executionem paratam, etiam contra fideiuſſorem inſolidum obligatum.*

2 *Mandatum executiuum dicitur validum, quando ex reuolutione Actorum apparet interueniſſe omnia neceſſaria requiſita pro validitate Iudicij: iuxta* deciſ. Capiuaqu.260. part.1.

3 *Cambia non debentur vti cambia, niſi quando de eorum realitate conſtat ex literis, quæ vocantur expeditionis, ſiue* dell'andata, *ad nundinas tranſmiſſis, & ex aliis literis, quæ nuncupantur redditus de Nundinis, ex quibus illorum iuſtitia ſufficienter probatur.*

4 *Cambia quando non conſtat de iſtis ſubſtantialibus cambiorum non debentur, & exacta cedunt in extinctionem ſortis.*

5 *Cambia debentur vti damna & intereſſe, ab eo, qui, cum mandatū ad cambiandum ſuſceperit. non adimpleuit quod debuit pro inueniēdis perſonis, quæ pecunias ad cambium reciperent.*

6 *Cambia vti damna & intereſſe, debentur ad illam rationem, ad quam demonſtratur aſcendiſſe giratas cambiorum ſingularum feriarum temporis, quo cambia petuntur.*

7 *Compenſationis exceptio non poteſt admitti in praiudicium illorum, quorum non probatur aliquod creditum.*

8 *Probatione non admittuntur in illa inſtantia, vbi cauſa commiſſa fuit cum clauſula* ſi quid exequendum.

*Limitatur n.*10.

9 *Debitor condemnatus, quotieſcumque facit nouas probationes, non impeditur creditor, quin nouis iuribus, & probationibus vti valeat, ad elidendam probationem iam factam.*

10 *Probationes nouæ paſſim ſunt admittendæ ad elidendas nouas probationes ex aduerſo factas, etiam in terminis clauſula* ſi quid exequendum.

11 *Citatio ad dicendum contra, in productione Iurium, omninò requiritur.*

12 *Iura producta, abſque citatione, non dicuntur de Actis.*

13 *Ampliatur quamuis illorum exhibitio facta fuerit coram Notario, & Teſtibus.*

14 *Iura producta abſque citatione, tanquam de Actis non exiſtentes, nullam probationem faciunt.*

15 *Exceptio ad effectū vt pro reuelanti ſit admittenda, opponēda eſt ſpecifice, non autem in genere.*

DECI

DECISIO X.

IN duabus deciſionibus coram me in hac cauſa emanatis ſob die 14. Maij 1646. & 23. Martij 1648. reſolutum fuit mandatum de conſignando non eſſe exequendum ſtante quod aliud mandatum contra Venturam Mazzantem. & Gulielmum Roncallum, ſiue eius hæredes principales Debitores relaxatum ab Auditore Cameræ pro ſcut. 1500. ad fauorem Dominorum de Collettis pro rata ſortis, non ſuſtinetur, quia cambia ſoluta non debentur, & ſic ex illis ſors extincta remanſit, vnde diſputato dubio ſub die 15. Martij præteriti. An eſſet recedendum à deciſis, dilata fuit reſolutio, & Domini ordinarunt quod diſputaretur dubium, An mandatum relaxatum ſit exequendum contra principales debitores, quo hodie propoſito, affirmatiuè fuit reſponſum. Dubitatum enim non fuit de credito dictorum de Collettis aduerſus Venturam Maxxantem debitorem, cum illud probatum remaneat ex publico Inſtrumento obligatione Camerali valiato, vt in Summ. præteritæ poſitionis n. 1. cui obligationi tanquam fideiuſſor acceſſit Gulielmus Roncallus qui vti principalis principaliter, & inſolidum ſe obligauit de omnibus, & ſin-
1 gulis in d. Inſtrumento contentis eodem Summ. num. 2. quod vt habeat exequutionem paratam tradit Ang. *in l. 4 §. condemnandum n. 4. ff. de re iudic.* Gabr. *conſil 67. n. 7. lib. 1.* Galleſ. *ad formam obligat.* Cam. *p. 1. q. 1. n. 11. & 18. & q. 2. n 9. & ſeq.* Rota *dec. 273. n. 4. p. 1. recen. & alibi paſſim.*

2 Quod verò ad mandatum illius validitas controuerti non poteſt quia ex reuolutione actorum apparet interueniſſe omnia neceſſaria requiſita pro validitate iudicij iuxta *dec. Caputaq. 160. p. 2.* Rota *dec. 173. n. 2. p. 5. rec.* Iuſtitia etiam benè deprehenditur ex dicto Inſtumento cambij ſtipulato ſub die 25. Martij 1635. in quo Ventura Maxzantes ſe obligauit in forma Cameræ reſtitoere eiſdem Collettis ſc. 2016. nempè quolibet anno ratam partem conſiſtentem in ſc. 250. vnà cum cambiis, & intereſſe, cui obligationi, vt dicebatur, quia acceſſit Gulielmus Roncallus principaliter, & inſolidum, eo defuncto iuſtè obtinuerunt Colletti mandatum contra eios bona hæreditaria pro pagbis decurſis in ſumma ſcutorum 1500. ad computum & in extinctionem dictæ ſortis.

Non obſtat quòd in dictis duabus deciſionibus in hac cauſa factis firmatum fuerit aſſertum mandatum relaxatum non eſſe exequendum, eo quia ſors extincta remanſit ex fructibus à Collettis, vt aſſeritur perceptis in ſumma ſc. 2798. quia cambia non debentur, Nam vltra quod Colletti docent partem dictarum pecuniarum ceſſiſſe in aliam cauſam particularem, ceſſat obiectum, quia tunc Rota cenſuit, quod cambia vti cambia peterentur, quæ certum eſt non deberi niſi quando de eorum realitate conſtat ex litteris, quæ vocantur expeditionis,
3 ſiue *de l'andata* ad nundinas tranſmiſſis, provt etiam ex aliis litteris, quæ nuncupantur redditus de nondinis, ex quibus illorum iuſtitia ſufficienter probatur, vt per Nauarr. *in ſuo manuali tit. de ſeptimo præcepto non furtum facies num.* 289. Lauren. de Rodulph. *de vſur. part. 3. q. 1. num. 1.* Rota *Ianuen. deciſ. 37. n. 11.* Seraphin. *dec. 946. num. 1.* At quia tunc non fuit doctum de iſtis requiſitis neceſſariis, & ſic de ſubſtantialibus cambiorum, merito
4 dictum fuit fructus à Collettis exactos cedere in extinctionem ſortis, cum cambia nullo pacto ab illis prætendi potuerint, vt vltra allegata in prædictis deciſionibus declarauit etiam Rota *in Mediolan. pecuniaria 27. Maij 1602. coram Litta, & deciſ. 711. n. 6. verſic. cum illa nulle iure debeantur p. 3. & dec. 304. n. 2. p 4. recentior.* & fuit etiam dictum *in Licien. Pecuniaria 29. Maij 1643. coram R. P. Domino meo Bichio.*

Vtrum quia poſtea Colletti ſeſe melius declararunt, quod cambia prætendunt vt damna, & intereſſe ex quo Mazzantes, qui mandatum ad cam-
biandum ſuſceperat cum fideiuſſione Roncalli, il- 5
lud non adimpleuerat, nec docuerat feciſſe debitas diligentias ad effectum reperiendi perſonas, quæ pecunias ad cambium acciperent, nec illas repetiiſſe ex tali non adimplemento tam eum, quam eius fideiuſſorem teneri ad omnia damna, & intereſſe, quod prouenit ipſis Collettis declarat *text. in l. ſi quis alicui 27. §. qui ſuſcepit. ff. mand.* Rota *dec. 479. n. 9. & 10. apud Cenc. de cenſ Romana, ſeu Iannen. pecuniaria 1. Iul. 1644 § aut petit coram R P. D. meo Bichio, Romana pecuniaria 5. Iun. 1648. § quia cum Paguinus, & 1. Iul. eiuſdem anni §. quia certum eſt, & ſeq. coram, R P. D. meo Corrado.*

Damna autem, & intereſſe ex parte illorum de Collettis concludenter probantur ex fide, quæ data fuit in eorum Summario præteritæ poſitionis num. 13. ſubſcripta ab octo ex principalibus Vrbis Mercatoribus, ex qua optimè demonſtratur adfuiſſe plures occaſiones cambiandi, & ex partitis, & giratis cambiorum ſingularum feriarum cambia nedum aſcendiſſe, ſed exceſſiſſe ſcuta ſex pro quolibet centenario toto illo tempore, quo à Collettis cambia petuntur cum illa fuerint inter partes conuenta ad dictam rationem ſcutorum ſex, vt
in eodem Summario num. 1. & vt illa ſufficiant ad 6
iuſtificationem prætenſorum damnorum, & intereſſe admittit Rota *in d. Romana pecuniaria 1. Iul. 1648. §. quia certum eſt ibi iuſtificatur ex intratis
Mercatorum atteſtationibus coram R. P. D. meo* 7
Corrado, ſtante hac igitur probatione damnorum, & intereſſe ceſſat compenſatio in ſortem, quia compenſationis exceptio non poteſt admitti in præiudicium illorom de Collettis, dum non probatur aliquod eorum debitum, vt declarauit Rota *deciſ 224. n. 3. p. 5. rec.*

Minus refragatur replicatio in d. deciſionibus data quod damna, & intereſſe non fuerint iuſtifi-
cata in prima inſtantia coram A. C. à quo fuit re- 8
laxatum mandatum, quæ hodie ex nouiter deductis probari nequeant, ſtante quod cauſa commiſſa fuit in Rota cum clauſula ſi quid exequendum, Rota *dec. 64. n. 1. & 3. dec. 162. n. 1. & dec. 260. n. 5. inter impreſſas penes Pacif. de Saluian. iuxta nouam impreſſionem, & alias ſæpè.* Quia cum à Roncallis, & ſociis reis conuentis non fuerint exhibitæ ante relaxationem mandati ſolutiones, quæ prætenduntur in ſortem imputandæ, ſed poſt quod benè probatum remanet, nam d. ſolutiones fuerunt productæ ſub die 4. Decembr. 1645. Summario de Collettis num. 14. mandati verò relaxatio præceſſit, cum decretum fuerit factum ſub die 9. Iulij 1644. & 2. Decembris 1245. vt in eodem Summ. num. 6. & 7. ſicut exceptio dictorum de Roncallis impugnatiua mandati iuſtificatur ex nouis probationibus, ita poteſt ea nouis iuſtificari replicatio eorundem de Collettis pro obtinenda eiuſdem mandati executione, nam quotieſcumque debitor condemnatus facit nouas probationes, non impeditur creditor quin nouis iuribus, & probationibus vel

 valeat

valeat ad elidendam probationem iam factam be-
nè Rota *dec.168 n.10. inter impreſſas pariter apud*
eundem Pacific. de Saluian. Auconitana bonorum
10 *22. Maij 1603. coram bo.me. Iuſto, & in Papien.pen-*
ſionis 19. Nouemb.1608. coram Ortembergo, & paſ-
ſim ſunt admittendæ nouæ probationes ad eliden-
das nouas probationes ex aduerſo factas, & hoc
optima ratione, ne aperta remaneat via Reo de no-
uo deducendi totum, & omne illud quod ſibi ma-
gis proficuum exiſtimauerit ſibi ſpe quod Actor
exhiberi non poſſit nona iura ad excluſionem eo-
rum quæ ab ipſo reo fuerunt producta, & ſic exe-
cutiuam viam elidendi, vt in terminis clauſulæ ſi
quid exequendum, explicat Add. *ad Greg XV. de-
ciſ.272. ſub num 9 verſ. ſicut etiam quae admittitur*
Rota *in Eugubina dotis 12. Februarij 1642. coram
Salamantino.*

11 Eoque magis dicebant Domini non eſſe atten-
dendam d. ſolutionum exhibitionem, quia ema-
nauit abſque citatione ad dicendum contra, quæ
omninò requirebatur ſecundum Bald. *in l.1. in fi.
C. de ſent. ex breui recitand.* Caſſador. *dec. 1. n.5. de*
12 *exceptiou.* Caputaq. *dec.99. p 2.* quæ quidem ſolu-
tiones, nec poſſunt dici de actis ex ſolo defectu di-
13 ctæ citationis, Honded. *conſ.75. n.34. lib.2* Cæſ. de
Graſſ. *dec.3. n.7. de reſtit ſpoliat.* quamuis illarum
exhibitio facta fuerit coram Notario, ac teſtibus
Barboſ. *in c. contingat num.2. de fid. inſtrum Roman.
conſ.519. num.14. & ſeq. cum aliis relatu in dec.361.
ſub n.3. coram Penia.*

14 Nec releuat quod dum facta fuit exhibitio ſo-
lutionum repetita appareant alia iura & ſolutiones
exhibitæ de anno 1643. quia per huiuſmodi repe-
titionem non ſuppletur defectus d. citationis ad di-
cendum contra, qui ſolus operatur, vt tales ſolu-
tiones licet productæ nullam probationem faciant
tanquam de actis non exiſtentes, vt vltra iam alle-
gata explicat etiam Felin. *in c. quoniam contra n.40.
de prob.* Rot. *dec.1. n 3 de fid inſtr. in nou.* Caputaq.
dec.117. n.6. p.3. Cæſ de Craſſ. *dec.16. n 4. de prob.*

Omitti neque debet, quod dum rei conuenti
nunquam exceperunt ſpecifice de imputatione in
ſorte ſolutionum alias ab ipſis factarum pro inter-
eſſe, necnon huiuſmodi intereſſe es iam deductis
15 verè, & realiter Collettis ſit debitum ex cauſa non
adimpleti mandati ſuſcepti à Mazzante pecunias
ei traditas ab ipſis Collettis Cambiandi attenden-
da hodie non ſit generalis ſolutionum exhibitio fa-
cta, quia exceptio ad effectum vt pro releuanti ſit
admittenda opponenda eſt ſpecificè, non autem in
genere iuxta *text. in l. ſcire, §. ſcire autem oportet,
ff. de excuſat. tutor. cap. vt circa de elect. in 6.* Clem.
Conſtit. eodem tit. Felin. *in c. Paſtoralis n.13. de ex-
cept.* Bald. *in l.1. n.44. C. vnde vi*, Manen. *deciſ 15.
n.45. & fuit dictum in Beneuentana Canonicatus 8.
Februar. 1647. §. ac ſemota corā R P. D. meo Bichio.*

Et ita vtraque parte informante fuit reſolu-
tum, &c.

R.P.D. Meltio.

Brunduſina Bonorum.

Sabbathi 23. Ianuarij 1649.

ARGVMENTVM.

Poſſeſſio probatur tum ex ceſſione quali-
ficata partis, tum ex præcepto de exhi-
bendo & dimittendo. Et plura de poſ-
ſeſſione, & ſequeſtro.

SVMMARIVM.

1 *Poſſidere dicitur ad effectum manutentionis, qui detinent rem controuerſam.*

2 *Confeſſio qualificata partis recipitur in poſſeſſorio Iudicio fauore poſſidentis abſque vlla qualitate vitij.*

3 *Poſſidere dicitur qui exhibere, vel dimittere rem, mandatur.*

4 *Præceptum de diſcedendo è domo, ſupponit poſſeſſionem in præceptum.*

5 *Probationes leniores ſufficiunt in poſſeſſorio Iudicio, ad conſequendum mādatum manutentionis.*

6 *Poſſeſſio titulata, non titulata præfertur in Iudicio poſſeſſorio.*

7 *Sequeſtrum Iudicis, ritè & rectè procedentis, turbat poſſeſſionem naturalem, & ciuilem.*

8 *Citationis omiſſio, vitiat ſequeſtrum.*

9 *Sequeſtrum vt odioſum regulariter eſt prohibitū, nec conceditur, niſi iure expreſſo permittente.*

10 *Sequeſtrum permittitur contra ſuccumbentem in cauſa, non tamen in Iudicio poſſeſſorio.*

11 *Poſſeſſor, lite pendente, non eſt remouendus à ſua poſſeſſione.*

DECISIO XI.

DOmini dixerunt Ioan. Mariæ Monetæ dan- 1
dum eſſe mandatum de manutenendo in poſ-
ſeſſione bonorum hæreditariorum q. Franciſci eius
fratris, quia de illius poſſeſſione ſatis conſtat ex 2
confeſſione Theodori, & litis Conſortium ex li-
bello per eos porrecto Reuerendiſſ. Archiepiſc.
Brunduſino Summ Ioan Mariæ n.2. in quo dictus
Ioannes Maria enunciatur habitator Domus, ac
detentor bonorum mobilium hæreditariorum dicti
q. Franciſci, ex tali enim aſſertione probari poſſeſ-
ſionem ad effectum manutentionis reſpondit Aym.
conſ 150 num.5. & ſæpius firmauit Rota, ac ſignan-
ter *deciſ.802. part.1. diuerſ. & coram ſan. memor.
Greger. XV. dec.200. n.2. ibique Adden. n.5. littera
A.* etiamſi pars aſſerat aliquem occupatorem, quia
tunc quamuis confeſſio videatur qualificata, ex
quo non fatetur poſſeſſorem ſimpliciter, ſed cum
qualitate vitij. nihilominus recipitur confeſſio re-
ſpectu poſſeſſionis, reiecta qualitate vitij, quæ habet
præſumptionem iuris contra ſe. Bart. *in l.* Aurelius
§. idem quæſiit ff de liber. legat Rota *coram ſan. me-
mor Greg. XV. dec.358. n.1. vſque ad 6. & coram
bo. me.* Buratto *dec.100. n.18.*

Idque facilius in propoſito caſu, in quo cum aſ-
ſertione partis enoncianiis Ioan. Mariam habita-
torem, & detentorem; concurrit etiam decretum
Archiepiſcopi Brunduſini mandantis eidem Ioan-
ni Mariæ quod bona hæreditaria Franciſci eius fra-
tris exhiberet, domumque vacuam, & liberam re-
linqueret, vt in eodem ſummario n.3 Exhibitio 3
enim, ac dimiſſio in neceſſarium antecedens ſup-
ponit poſſeſſionem penes debentem illam exhibe-
re, ac dimittere non ſecus ac priuatio habitum, per
ea, quæ in ſimilibus terminis dixit Rota *in recent.
dec.347. n.1. p.2. & coram bon. mem. Buratto dec.160.
ſub n.5. verſic. qua clarior redditur, & dec.491. n.2.
verſic. comprobatur eadem poſſeſſio.* Et clarum eſt
quod petens, vt alius dimittat, fatetur non ſe, ſed
alium poſſidere, Rota *coram Card. Caualcatio dec.
106. n.1. verſ. anterioritas autem poſſeſſionis, & deciſ.
619. n.4. verſic. reſpondebatur, ac coram Buratto d.
deciſ.160. n.4. nouiſſimè in Alexandrina Canonica-
tus 9. Decembris præteriti coram R.P.D. meo Cerro* 4
in

4 *in §.etenim probat, &c.* & interminis præcepti ob-
tenti de diſcedendo ex domo, eamque dimittendo,
vt illud probet poſſeſſionem præceptari Modern.
Peruſ. *tr. de manuten. obſerv.* 19.*n* 30. *verſic. vel ob-*
tinuerit præceptum. Rota *in Ferrarien. bonorum* 2.
Martij 1616. *coram bo. mem. Buratto.*

Ex his cum poſſeſſio remaneat ſufficienter pro-
bata ad effectum manutentionis, illa negari non
debet Ioan.Mariæ Monetæ *vulg. §.retinendo inſtit.*
de interd. l.prodia, vbi Bart. *de acquir. poſſeſſ.* Rota
*coram bon.mem. Ceccino dec.*486.*n.*2. *coram Dura-*
no dec 330.*n.*1. *coram R.P.D. meo Rojas, in Spole-*
tano bonorum 7.*Febr.*1648.*in princ.* præſertim dum
dicta poſſeſſio recipit etiam non modicum admi-
niculum ex præcedenti titulo aditionis hæredua-
tis cum beneficio l. & inuentarij factæ per eundem
5 Ioann. Mariam vti hæredem proximiorem dicti q.
Franciſci eius fratris Summar. num.3. in iudicio
enim ſummariiſſimo manutentionis quamuis ſuffi-
ciant leuiores probationes, Menoch. *de retin. rem.*
*vlt. n.*34 Rota *coram ſanct.mem. Greg dec.*324 *n.*5.
*coram Cardin.Caual. dec.*75.*num.*4. etiam ſine iu-
ſtificatione alicnius tituli *l.*1. *§.ſicut interdicti ff. vti*
poſſidetis, Rota *coram Greg. dec.*275.*num.*12. &
*dec.*9.*num.*9. nihilominus poſſeſſio titulata eſt ma-
gis manutenebilis, & ſemper præfertur poſſeſſio-
6 ni non titulatæ, Menoch. *de retin. remed.*5.*n* 733.
Grat. *diſcept. for. cap.*402. *num.*1. & 2.*Adden. ad*
Gregor.XV. dec 323.*n.*4.

Neque releuat quod dictus Archiepiſcopus
Brunduſinus mandauerit apponi ſub ſequeſtro bo-
7 na hæreditaria dicti q. Franciſci, & ita prætenda-
tur ex facto Iudicis Ioann. Mariam perdidiſſe om-
nem poſſeſſionem tam naturalem, quàm ciuilem,
Ang. *in l.clam poſſidere §.qui ad nundinas n.*2.*in fin.*
vbi etiam Iaſ. *num.*2. *ff. de acquir. poſſeſſ* Rota *pe-*
nes Mohedan. deciſ 4. *n.*4. *verſic. quinta auctoritas*
Iudicis do eſſ. ſpol. & *dec.*802. *part.*1. quia obie-
ctum procedit in Iudice ritè, & rectà procedente,
ſecus ſi nulliter & iniuſtè, tunc enim non priuat
poſſeſſione, ex quo videtur procedere tanquam
priuatus, Corn. *conſ.*293 *n.*4. *lib.*3. Rota *penes Bu-*
*ratt. dec.*158.*n.*5. & latius probauit *in Romana de*
Bembellis 31.*May* 1613 *coram bo.me. Sacrate apud*
Modern. de manut. dec 9.*n.*20. *verſ proinde ſicut,* &
*penes Martin. Andream deciſ.*29.*n.*7. & *in Cemen.*
iurispatronatus 25. *Iun.*1646. *coram R. P. D. meo*
Corrado in § non obſtet vltime, & poſt alios com-
probat Grat. *diſcep. forenſ.c* 950. *n.*30.

8 Nullitas autem ſequeſtri viſa fuit patens tum ex
defectu citationis d.Ioan.Mariæ, qui citari debebat
prout in terminis ſequeſtri firmauit Rota *bon.mem.*
*Buratto deciſ.*186. *num* 8. tum etiam quia factum
fuit pendente tempore ad appellandum à ſententia
graduatoria lata per dictum Archiepiſcopum ad fa-
uorem præfati Theodoti, vt colligitur eodem *ſum-*
*mar.n.*2. & 3. *cap. non ſolum de appo. in* 6. imò
poſt appellationem ab eo interpoſitam *ſummar. d.*
*n.*2. Rota *dec.*168.*n.*1. *part.*4. *n.*2.*recent. cum aliis*
allegatis in Calaguritana beneficij 23. *Iun.*1645. *co-*
ram R.P.D.meo Arguelles, & *alibi paſſim.*

9 Conſtat etiam de iniuſtitia ex Regula iuris vul-
gata, quod ſequeſtrum tanquam odioſum regula-
riter eſt prohibitum *l. vn. Codic. de prohib.ſequeſt:*
per tot. & *ibi gloſſ. in verb. ſequeſtrari,* & *ibidem*
*Abb. n.*7. & *ſeqq. de ſequeſtr.poſſeſſ* & *fruct.* Rota
*deciſ.*464.*num.*2. *part.*1. *recen.deciſ.*324.*num.*1. *co-*
ram Card.Caualerio nouiſſime in Mediolanen.Cano-
nicatus, ſeu præbendæ 8. *Iuny præteriti coram R.P.D:*
meo Bichio in princ. & vt concedatur debet dari
caſus exceptuatus in quo iura illud permittant Ro-
ta *deciſ.*168.*num.*2. *p.recent.tom.*2. *coram ſan.mem.*
*Gregor.XV.dec.*118. *num.*1. & 2. caſus autem exce-
ptus probandus venit ab eo, qui petit ſequeſtrum,
Pariſ. *conſ.*41. *num.*22. *verſ.vt igitur part.*1. & *co-*
*ram Card. Caual. d.deciſ.*324.*num.*1.

Neque alicuius releuantiæ viſum fuit quod poſt 10
latam ſententiam ſequeſtratio permittatur contra
eum, qui in cauſa ſuccubuit, licet à d. ſententia ap-
pellauerit *ad text.in l. Imperatores § vlt. ff de ap-*
pell. l. ſi fideiuſſ. §.vltimo, ff. qui ſatiſd.cogan. Natt.
*conſ.*584.*n.*1. & 2. Pariſ. *conſ.*41.*num.*45. & *ſeqq.*
*lib.*1. Put. *dec.*162. *lib.*2. Quia dictæ doctrinæ lo-
quentes de ſequeſtratione fructuum, quæ fieri ſo-
let poſt latam ſententiam quando adeſt timor dila-
pidationis non ſunt applicabiles in ſequeſtratione
poſſeſſionis, de qua nunc agitur, poſſeſſor enim li-
te pendente non eſt remouendus à ſua poſſeſſio- 11
ne, vt declarat Bald. *in l.quidam exiſtimauerunt,* &
ibi Iaſ. *num.*4. *verſic. iſtud vltimum ff. ſi certum pe-*
tat. Bald. *in d.l.vnic. ſub n.*3. *verſic.* & *alia eſt*, C.
de prohib. ſequeſt. Dec. *in l.vltima n.*7. *C.de edict.*
D.Adr. tollen Pariſ. *d.conſ.*41.*n.*17. *cum ſeqq.* Ro-
ta *coram Card.Caual.dec.*324.*n.*3. & 4.

Et ita informante tantum Ioann. Maria Moneta
fuit reſolutum, &c.

R.P.D.Cerro:

Romana de Luraghis.

Veneris 14. Iuny 1647.

ARGVMENTVM.

Aſſignatio, & receptio in ſolutum pro
credito in poſterum declarando, nul-
lum habet reſpectum ad hoc, vel illud
creditum.

SVMMARIVM.

1 *Scriptura id continere videtur quod continet illa, ad quam refertur.*
2 *Decretum, vigere cuius ſit Inſtrumentum explicatur ab ipſo inſtrumento.*
3 *Aſſignatio crediti declarandi, ſe habet indeterminatè ad hunc, vel illam declarationem.*
4 *Declaratio facienda mutat titulum ipſo iure, ſi ſequatur in poſſidente.*
5 *Aſſignatio rei, cum declaratione facienda, transfert dominium temporaneum & reuocabile.*
6 *Breue Pontificium habet vim legis.*
7 *Voluntas quandoque metitur à poteſtate.*
8 *Mandatum generale ſufficit ad electionem, in quam cauſam cedat ſolutio, quando creditum eſt determinandum.*
9 *Moleſtia iudiciales ab vna parte ceſſantes, indicant ratificationem partis; & quod amplius acta impugnari nequeant.*
10 *Ratificatio idem operatur, ac mandatum, licèt ſpeciale in actu requiratur.*
11 *Sorte extincta, ceſſant fructus debiti.*

DECISIO XII.

DOmum de qua agitur, traditam Ven. Con-
gregationi Lateranen. ceſſiſſe in computum
primi partiti Anni 1585. non autem ſecundi An-
ni 1588. & ſic ſententiam A. C. eſſe infirman-
dam, reſolutum fuit die 4. Iunij 1646. & in hac

reſolutione etiam hodie Domini permanſerunt cauſa quinquies propoſita, & acerrime diſcuſſa. Dum enim dicta domus aſſignata, & recepta fuit pro ſcutis 13.mil.compenſandis in ſumma,& quantitate pecuniarum, in qua eadem Congregatio fuerit declarata creditrix Ioan. Baptiſtæ, & hæredum q.Pompilij,ſatiſfit euidens aſſignationem non fuiſſe factam determinatè pro vno credito magis,quam pro alio, ſed indeterminatè pro credito in futurum declarando, & proinde dum poſtea per ſubſequutam ſententiam bon.memor. Iuſti Congregatio de Anno 1601. fuit declarata creditrix vigore primi partiti, conſequens eſt, vt in hanc cauſam ceſſerit aſſignatio vſque ab initio, perinde ac ſi ab eo inſtanti facta fuiſſet declaratio, cum per relatio-
1 nem ad declarationem faciendam, eadem declaratio videatur à principio ineſſe ipſi aſſignationi, vt ſequendo diſpoſitionem *Text. in leg. aſſe toto ff. de hered. inſtit firmatum fuit in præcedenti deciſione §. hinc autem.*

Nec obſtat, quod in Decreto Congregationis Deputatorum ſub die 25.Iun.1596. in cuius executionem celebratum fuit inſtrumentum aſſignationis, & dationis in ſolutum Deputati decreuerint domum præfatam Congregationis, & Canonic. Lateran. in ſolutum tradere *a conto del lor credito* nulla adiecta qualitate faciendæ declarationis.

Quia dum in eodem Decreto reſeruata fuit Inſtrumenti confectio ad dictamen ſapientis,ibi, *ſi dia in ſolutum a conto del lor credito allo Padri della Pace, &c. & con el clauſule, & cautele da ſtenderſi nella ſtipulatione dell' Inſtrumento ad dictamen Sapientis, & iuxta ſtylum, &c. ſumm. impreſſ. Primicery n.8.* Licitum fuit in ipſo Inſtrumento explicare, & addere per verba explicita, quæ fuerunt de mente, & voluntate contrahentium tempore decreti, vt aliis omiſſis reſponſum fuit in *Romana quarti dotalis 27. Aprilis 1646. coram me §. animaduerterunt.* Et ſicut decretum antea factum inſeruit
2 pro declaratione Inſtrumenti ſubſequentis,ita etiam ſubſequens Inſtrumentum præcedens Decretum declarat ex congeſtis ad propoſitum per Alexand. *conſ.52.n.24.& 25. lib.4.*

Provt nec ſubſiſtit quod tempore decreti, & aſſignationis creditum primi partiti non eſſet in ſubſtantia certum, ſed à Deputatis, aliiſque creditoribus acriter controuerſum. Nam contrarium conuincitur ex ſequenti facti ſerie, Decretum enim factum fuit die 25.Ianuarij, ac aſſignatio die 9.Aprilis 1596. d. Summat. n.8.& 9. Et tamen Congregatio ſub die 14. & 24. Februarij 1595. obtinuit extrahi omnes, & ſingulas partitas deſcriptas in libris Luraghi, provt in illius executionem extractæ fuerunt incipiendo ab Anno 1585. quo primum partitum initum fuit eodem Summ. num.3. & 4. ac ſuper illis electi fuere Periti, & Calculatores Summ. Congregationis num.5. Et denique die 1. Martij eiuſdem anni 1595. contra Deputatos, & alios creditores ipſa Congregatio produxit Inſtrumentum cenſus ſcutorum 9000. venditi Caſſarello, quem Luraghi in primo partito extinguere promiſerant, & die 3. eiuſdem illos citauit ad docen. Luraghos præfatum cenſum extinxiſſe, ac 1. Octobr. ſequentis ipſimet Deputati conſenſerunt, vt Caſſarellus redderet ad primæua iura cenſus non extincti d. Summ. Primicerij n.6.7. & 19. Ex his enim clarè patet creditum vtriuſque partiti eodem tempore fuiſſe in iudicium deductum, & pro vtriuſque ſatisfactione pariformiter inſtatum, adeo vt ſicuti creditum ſecundi partiti erat in ſubſtantia certum, ita pariformiter erat certum creditum primi: Quod autem dicitur fuiſſe controuerſum à Deputatis, aliiſque creditoribus tollitur ex deciſione in Romana erroris calculi 16. Nouemb. 1601. coram bo.me.Iuſto, vbi apparet quæſtionem,& controuerſiam pependiſſe dumtaxat ſuper certis erroribus nonnullarum partitarum in calculo illius commiſſis. Hinc enim fortius conuincitur aſſignationem nec decretam,nec factam fuiſſe determinatè pro vno magis, quam pro alio, ſed indeterminatè pro credito in futurum declarando, cum vtrumque eodem modo in ſubſtantia certum futuram tamen declarationem, & liquidationem expectaſſet.

Et nihil releuat, quod prius declaratum fuerit creditum ſecundi partiti in ſententia ſcilicet lata Anno 1600. quam primi per aliam ſententiam anni 1601. quia cum aſſignatio, vt dictum eſt, fuerit indeterminatè concepta non reſpicit magis tempus
3 primæ, quam ſecundæ declarationis ex *Theoric. Socc. in l. ſolemnus n.6 ff. de cond. & demonſtr.* quam ſequuti fuerunt Caſanat. *conſ.4.n.105.* & 106. aliique *relati in altera deciſione §. ſimiliter.* Non obſtante quod ſequuta ex prima ſententia declaratione crediti ſecundi partiti, impleta fuerit conditio, & contractus remanſerit perfectus ad *text. in l. bonus, §. hoc ſermone ff. de verb. ſignif.* Quia cum dicta prima ſententia non fuerit ſimpliciter prolata, ſed cum expreſſa reſeruatione declarandi aliud creditum eiuſdem Congregationis proueniens ex cauſa primi partiti,ibi, *Item Ven Congregatione Lateran. vigore primi partiti, & Inſtrumenti anni 1585. & alias quomodolibet, quarum cauſarum cognitionem, & declarationem, ac finalem ac executionem nobis etiam reſeruamus, &c. Sum. Primicerij veteris poſitionis n.8.* Dum idem Iudex inhærendo d. reſeruationi ſubinde illud declarauit graduando Congregationem ſuper omnes in antecedenti ſententia nominatos tempore poſteriores, perinde eſt ac ſi in eadem prima ſententia illud quoque creditum declaratum, & graduatum fuiſſet, vt præter deductos in *d. dec.* firmauit Rota *dec.1. in fi. vt lit. penden. in nou.*
4 Et ſtatim emanata ſecunda declaratione mutatus fuit ipſo iure titulus primæ, & conuerſus in hanc ſecundam habentem cauſam anteriorem, incœptuſque remanſit contractus,qui ex prima declaratione reuocabilem perfectionem habuerat ipſaque Congregatio ex anteriori credito primi partiti cœpit dominium poſſidere per *text. in l.3.§ qui fideicommiſſum. ff. de hered. inſtit. & in l. fundo ff. ad l. falcid.* Bald. *in l.2. ſub n.63. v. ſed pone. C. de ſeru. & aqu.* Caſtr. *conſ.345. ſub n.5. v. per quod patet. & conſ.390 ſub n.11. v. quinimo l.1.* aliiſque relatis firmauit Rot. *dec.97.n.7. & dec.108.n.2. cum ſeqq. par.5. recent.*
5 Attenta præſertim expreſſa proteſtatione ſpecialiter amiſſa in dicto Inſtrumento aſſignationis, ibi, *ſine tamen præiudicio quorumcumque iurium aliis creditoribus ſi qui ſint prioribus, & potioribus competen. in euentum, in quem de tali prioritate, & potioritate vllo vnquam tempore legitimè conſtet, & non alias, &c.* Hinc enim ſtatim, ac declaratum fuit creditum anterius euanuit, titulus poſterioris crediti,qui dominium in Congregationem tranſtulerat temporaliter ſolum, & reuocabiliter, donec ſcilicet, & quouſque conſtaret de credito anteriori, vt reſpondit Rota *deciſ.161. num.6. part.4. diuerſ. in Romana pecuniaria 30. Aprilis 1629. coram bon. mem. Merlino, & in Lucana ſucceſſionis*

21. Iunij

21. Iunij 1630. coram R.P.D. meo Ghiſilerio, in rec. deciſ. 270. n. 19. & dec. 394. ſub n. 27. verſ. praterea part. 5.

Sed vlterius hodie Domini exiſtimarunt aſſignationem vſque ab initio factam fuiſſe in cauſam primi partiti, cum ex forma Breuis ſanct. mem. Clementis VIII. Motu proprio emanati, ſatisfieri deberet creditoribus illorum de Lutaghis iuxta ipſorum proprietatem, & potioritatem, ibi, *& mandamus Dilecto filio noſtro Cam. Apoſtol. Auditor. ſine, &c. quod ſtatim, &c. poſſeſſionem, ſeu quaſi omnium, & ſingulorum bonorum iurium, actionum, &c. ad dictum Ioann. Baptiſtam &c. ſpectan. &c. ad ſe auocet, illaque vnicuique ex creditoribus iuxta tamen prioritatem, & potioritatem ipſorum, & iuxta aſtimationem, &c. in extinctionem ſuorum creditorum aſſignet recepta ab illis cautione ſub obligatione de reſtituendo prioribus, & potioribus, &c. dicto Summ. impreſſ. Primicerij n. 11.* Dum ergo Deputati in illius executionem Domum de qua agitur Congregationi aſſignarunt, aſſignatio præſumitur facta in cauſam primi partiti, vt
6 cautum fuerat in Breue; quod vim legis habet *leg. fin. Codic. de legib.* Gabr. *conſ 151. in princ. lib. 2.*
7 Potius quam in cauſam ſecundi contra formam Breuis, & intentionem Pontificis metiendo voluntatem à poteſtate, *ad Text. in leg. I acias §. Imperatores. ff ad municip. & in l. ſi quaſita. ff. de condition. & demonſtrat.* Rota *in recentior. deciſ. 682. num. 31. part. 8.*

Et hoc etiam clariùs conuincitur ex ipſa aſſignatione. Præmiſſo enim pro conſtanti, quod in primo partito ſimul, & inſolidum ſe obligauerint, tam Ioann. Baptiſta, quam Pompilius de Lutaghis, in ſecundò vero partito Ioann. Baptiſta dumtaxat, Dum aſſignatio facta fuit pro ſcutis 13. mil compenſandis in ſumma, & quantitate, in qua Congregatio fuerit declarata creditrix Ioan. Baptiſtæ, & hæredum Pompilij, ac eodem modo ipſamet Congregatio illam acceptauit, & compenſare promiſit, ibi, *qua ſcuta 13. mil. idem Reuerendiſſ. P. D. Don Vrbanus Procurator pradicto nomine, &c. bona facere, & compenſare promiſit, prout ex nunc compenſauit, & bona fecit eiſdem DD. creditoribus abſentibus &c. in ſumma, & quantitate pecuniarum, in qua d. Ven. Congregation. fuerit declarata Creditrix d. Ioann. Baptiſta Lutaghi, & ſeu haredum q. Pompilij Lutaghi &c.* Conſequens eſt neceſſarium, quod facta fuit in extinctionem crediti primi partiti, in quo Pompilius, vt dictum eſt obligatus reperiebatur, non autem in extinctionem ſecundi, in quo ipſe nec interuenit, nec obligatus fuit.

Comprobantur prædicta. Primo ex ſubſequutis declarationibus, Congregatio enim mediante ipſius Procuratore iteratis vicibus in iudicio declarauit ſe retinere domum, de qua agitur, ex cauſa eius crediti prouenientis ex dicto primo partito, & vigore iſtarum Declarationum ſe defendit in eius poſſeſſione aduerſus alios creditores anteriores ſecundo partito *d. Summ. Primicerij num. 20.* Nec huiuſmodi declarationes impugnari poſſunt
8 ex defectu mandati procuræ, Tum quia ad effectum eligendi in quam cauſam cedat ſolutio ſuffi-
9 cit generale mandatum, ex deductis in *dicta deciſione 5. ex ſubſequentis*; Tum quia dum Congregatio aduerſus dictos creditores ſecundò partito anteriores retentionem obtinuit, & ceſſarunt moleſtiæ ab ipſa tacitè ratificatæ cenſentur, itavt amplius impugnari non valeant Rot. *deciſ. 39 num. 1. de procurat. in nou. & deciſ. 208. num. 4. part. 4. diuerſ.* Tum denique quia ſuperuenit expreſſa ratificatio Abbatis Monaſterij Sanctæ Mariæ de Pace Procuratoris generalis ipſius Congregationis, qui ratificando omnia, & quæcunque geſta per dictum Procuratorem, eundem ſpecialiter ſubſtituit in omnibus cauſis motis, & mouendis, actiuis, & paſſiuis *dicto num. 20.* quæ ratificatio idem operatur, ac mandatum etiamſi illud ſpeciale requireretur, *l. quod ſi de ſpeciali 27.* vbi Bart. *Digeſt. de minor. lib. 3. §. ſi Procurator*, vbi Dec. *num. 2. in 2. notab. Digeſtis quod quiſque iur. ſan. me. Gregor. dec 525.* 10
num. 5. & bon. mem. Buratt. deciſ. 301. num. 8. ibique Addon. n. 19. & ſeqq.

Secundo principaliter ex ſententia prolata à bon. mem. Merlino 7. *Iulij* 1627. in qua Congregatio Lateranen. declarata fuit creditrix Ioann. Baptiſtæ Lutaghi in ſcutis 13935. & bon. 32. ac damnorum, & intereſſe occaſione ſecundi partiti, & pro illorum ſatisfactione illi adiudicata fuerunt rubra 149. Caſalis Capicottæ ad rationem ſcut. 90. monetæ pro quolibet rubro, ibi, *Dicimus &c. conſtare de credito ipſius Ven. Congregationis Lateranen. cum Ioann. Baptiſta Lutagho in ſumma, & quantitate ſcutorum 13935. & bon. 32. pro quibus in ſententia graduatoria per bon. mem. Reuerend. P. D. Iuſtum latam in duodecimo loco occaſione conuentionis, ſeu ſecundi partiti, &c. graduata reperitur, & pro eadem ſumma &c. fuiſſe, & eſſe debita, & eidem Congregationi deberi damna, & intereſſe ad rationem fructuum cenſuum non extinctorum, &c. Item Dicimus &c. ad computum ſumma &c. ac damnorum. & intereſſe fuiſſe, & eſſe eidem Congregationi pro concurrenti quantitate adiudicanda rubra dicta 149. ſcut. 14. & quart. 9. partis, & de parte dicti Caſalis Capicotta pro indiuiſo ad rationem ſcutorum 90. moneta pro quolibet rubro iuxta aſtimationem &c. prout illa adiudicamus, & adiudicari, & pro adiudicatis haberi mandamus &c.* Hinc igitur ampliùs controuerti non poteſt aſſignationem factam anno 1596. ceſſiſſe in extinctionem crediti primi partiti, alias enim ſi domus tunc temporis aſſignata fuiſſet in cauſam ſecundi vtique illud pro concurrenti rata ſcut. 13. mill. extinctum remanſiſſet, adeo vt pro illius ſatisfactione nullatenus adiudicari valuiſſent dicta rubra 149. quorum æſtimatio præfatam ſummam excedit, multoque minus declarari potuiſſet deberi damna, & intereſſe, cum ea ſtatim extincta, & reſtituta ſorte tanquam illi acceſſoria ceſſaſſent *l. debitor. Digeſt. de vſur. leg. ſi creditrici, & leg. ſi per te. Codice eod. leg. fin. ibique notant gloſſ. & DD. Digeſtis de eo quod cert. loc.* Rota *Iannen. deciſ. 61. num. 1. verſ. nec per ſe*, Rot. *in recent. deciſ 660. ſub numer. 2.* 11
verſ. & ideo part. 3. aliiſque ad propoſitum egregiè relatis dictum fuit in Romana pecuniar. 18. Iunij 1646. coram Reuerendiſſ. R. P. D. meo Corrado §. praterea.

Ex his itaque ſteterunt Domini indeciſis omiſſo alio fundamento compenſationis, de quo in hac diſputatione non fuit opus iterum diſſerere, cum rationes ſupra deductæ ſufficiant ad reſolutionem cauſæ, vtraque &c.

R. P. D. Verospio.

Bononien. Literatum Cambij.

Mercurij 19. Iunij 1647.

ARGVMENTVM.

Breui numeratione recenſentur requiſita habilia ad ceſſionem crediti, vt ſolutionem in emptione importet.

SVMMARIVM.

1 *Quid requiratur ad hoc, vt ſolutio crediti habeat vim ſolutionis in emptione, & inducere poſſit nouationem.*

2 *Delegatio, ad hoc, vt vim ſolutionis habeat, requirit ſtipulationem formalem inter debitorem ceſſum, & ceſſionarium.*

3 *Alia vſque ad finem, circa materiam ponderantur.*

DECISIO XIII.

REpropoſito per me dubio ſuper valida litte-
ratum ceſſione in venditione prædij Potterio
facta per Chriſtophorum, An inde potuerit ceden-
tis liberatio contingere: Et ex eodem præteritæ
deciſionis fundamento fuit iterùm hodie negatiuè
reſponſum, Quia ſcilicet tunc nulla fuit facta ven-
ditio, nec expreſſa datio in ſolutum; nec demum
delegatio interceſſit, ſine quibus, nec ceſſio noua-
tionem inducere potuit, neque idcirco vim ſolu-
tionis obtinere, ac conſequenter, nec cedentis li-
berationem operari, iuxta diſpoſitionem *text. in*
l.3. Cod. de nouat. vt præter relatos in dicta præte-
1 rita tradit Dec. *conſ.99.n.4.* Beroi. *conſ.105.num.35.*
Surd. *conſ.145. n.28. & 29. idem* Dec. *in conſ.421.*
num.15. & 16. Soccio. ſen. *conſ.37. num 20. & 21.*
lib.4. Rota *coram Reuerend. Vrgell. deciſ.266. n.17.*
& 20 cum ſeqq.

Nulla enim poteſt in hac ceſſione ponderari de-
legatio, dum eius requiſita non interfuerunt, for-
malis ſcilicet ſtipulatio inter Debitorem ceſſum, &
2 ceſſionarium, nec cedentis mandatum directum
Debitoribus ceſſis, vt ceſſionario perſoluerent, iux-
ta diſpoſitionem *text. in l.1. C. de nouat. & in l.3. §.*
quod ſi ff. eod. tit. vt aduertit Alexand. *in conſ.173.*
n.3. & 4 lib.7. Gabr. *conſ.155. num.14. & de nouat.*
concl. n.21. & 26. Nec vlla legitur facta venditio,
3 nec datio inſolutum verbis expreſſis, qualia requi-
runtur ante ceſſionem, vt illa dicatur interceſſiſſe,
prout aduertit Surd. *conſ.145. num.19.* Pariſ. *conſ.69.*
num.10. lib.1. Cartar. *dec.19. n.2.* quos ſequuta fuit
Rot. *coram Reuerendiſſimo Vrgellen. in adducta de-*
ciſ.266. num 23.

Neque dici poterit, inſolutum litteras acceptaſ-
ſe Potterium in exactione Cambiorum per eundem
facta poſt ſubſequutam ceſſionem, præterquam
enim prædicta exactio fieri potuit mandatario no-
mine, prout factam fuiſſe demonſtrat comparatio
Chriſtophori in foro Mercatorum contra Debito-
res ceſſos, vt debitum ceſſum conſequi poſſet, &
in omnem caſum cambia prædicta poterit Potte-
rius retinere loco damnorum, & intereſſe, ad ra-
tionem fructuum eiuſdem prædij, iuxta diſpoſitio-
nem *text. in leg. curabit Codice de act. empt.*

Non obſtant duæ exceptiones oppoſitæ à Chri-
ſtophoro, quod ſcilicet proceſſus cauſæ penes Pot-
terium exiſtat; Et Teſtium depoſitiones, quibus
innititur præterita deciſio, non fuerint in actis
productæ. Quia DD. viſæ fuerunt irreleuantes, &
ad retardandam cauſæ reſolutionem emendicatæ,
dum eundem proceſſum in actis exiſtere, ac Te-
ſtium Summarium conſtat ex fide Notarij, præter-
quam, Teſtium depoſitiones ab informantibus pro
Chriſtophoro fuiſſe viſas, & ponderatas, iuſtificant
exceptiones contra eoſdem adductæ in deciſione
præterita.

Et ita vtraque parte informante, &c.

R. D. Terraginen.

Romana lucri dotis.

Veneris 5. Aprilis 1647.

ARGVMENTVM.

Quartum dotale, iuxta ſtatuta detrahendam, quando detrahi debeat; & an detrahi poſſit, præmortua iuſtè, nondum ſoluta dote.

SVMMARIVM.

1 *Stipulatio committitur; purificata conditione, quæ cauſam ſuſpendebat.*

2 *Dote promiſſa poſt mortem matris, ſi filia prædecedat, an extinguatur promiſſio.*

3 *Conditio, quando cenſeatur appoſita executioni, non obligationi.*

4 *Statutum loquens de dote ſimpliciter, tam promiſſam, quàm datam comprehendit.*

5 *Dos, ad effectum lucri, pro ſoluta habetur, licet peti non poſſit antequam dies ſolutionis cedat.*

6 *Lucrum dotale non debetur, ante tempus ſolutione dotis præſtitutum.*

7 *Solutio dotis ad tempus dilata, non operatur, quod purè non ſit promiſſa.*

8 *Promiſſio diſtinguitur formaliter à re promiſſa.*

9 *Conditio omnino extitura, non habetur pro conditione.*

10 *Particula copulatiua, & quam naturam habeat, & quomodo diſtinguatur à particula ſiue.*

11 *Dictio aliàs facit diſpoſitionem contrariam diſpoſitioni præcedenti.*

12 *Promittens factum alienum, de iure pontifico, cenſetur promittere operam, & diligentiam ſuam.*

13 *Creditor ex cauſa onèroſa in iudicio ſubſidiario, deficientibus aliis bonis, poteſt auocare bona à creditoribus poſterioribus etiam cauſa lucratiua, vt ſibi ſatisfiat, & n.15.*

14 *Auocatio bonorum, nulla excuſſione hæreditatis facta, fauore dotis valet.*

15 *Creditor ex cauſa oneroſa, poteſt auocare à poſteriore, ex cauſa lucratiua, etiam pecunias bona fide conſumptas.*

DECISIO XIV.

BOnæ mem. Card. Lenus in executionem capitulorum matrimonialium in Inſtrumento dotis promiſſæ D. Semideæ eius Nepti vxori deſtinatæ R. D. Bentiuolo tunc temporis laico in ſumma ſcutorum quindecim millium in contanti mediante ordine directo Banco illorum, de Palagis ſoluit ſcuta decem millia, alia verò ſcut. quinque millia pro reſiduo d. dotis promiſit, quod Cleria mater Semideæ tempore ſui obitus relinquet d. Semideæ, ſeu futuro Viro, aliàs ipſe Card. ad illorum ſolutionem de ſuo proprio, vti

principi

principalis, principaliter, & ſolidum teneri voluit cum pacto lucrandi hinc inde quartum dotale loco donationis propter nuptias iuxta formam Statutorum Vrbis. Cum mortua Semidea ſine filiis ante obitum Cardinalis, & Cleriæ fuerit factus locus reſtitutioni dotis retento quarto dotali, fuerunt reſtituta ſcut. 10000. vt ſupra in dotem ſoluta; deinde fuit actum Iudicio ſubſidiario pro quarto ſcut. 5000. reſidui dotis non relictorum per d. Cleriam contra loca 48. montis Fidei empta ex bonis hæreditariis d. Cardinalis, quorum vſumfructum reliquerat Lucretiæ, & Antoninæ eius ſororibus monialibus Monaſterio SS. Dominici, & Sixti, proprietatem verò cum cæteris ſuis bonis Eccleſiæ S. Caroli ad Cathinarios cum oneribus, de quibus in Teſtamento, & A. C. Sententiam tulit fauorabilem, à qua interpoſita appellatione, cauſa commiſſa fuit in Rota, vbi examinata illius iuſtitia, cum de validitate non dubitaretur, fuit dictum illam eſſe confirmandam.

Ratio reſolutionis fuit, quia cum Cardinalis promiſerit ſub forma Cameræ, quod Cleria tempore ſui obitus relinquet ſcuta 5000. pro reſiduo dotis ſcut. 15000. per ipſum promiſſorum, & aliàs teneri voluerit ad illorum ſolutionem de proprio, vti principalis, principaliter, & inſolidum, &
1 ad omnia damna; dum Cleria aliquam ſummam non reliquit, commiſſa fuit ſtipulatio contra Promiſſorem, eiuſque hæreditatem ad ſolutionem pro quarta parte ſcut 5000. pro quarto dotali ob prædeceſſum Vxoris ſine filiis acquiſito iuxta diſpoſitionem ſtatut. Vrbis *lib. 1. c. 131. verſ.* liberis non extantibus, fuerunt promiſſa pro complemento dotis iuxta obligationem eiuſdem Card. in capitulis matrimonialibus, & in Inſtrumento deſuper celebrato *l. huiuſmodi, l. ſi quis ſtipuletur, & leg. à Titio Digeſtis de verb. obligat.* Rota *in Romana Palatij 5. Iulij 1624. coram bon. memor. Coccino.*

2 Non obſtat, quod cum Semidea prædeceſſerit Cleriæ matri, euanuerit promiſſio Cardinalis, quod alia ſcut. 5000. pro reſiduo dotis Cleria illi tempore ſui obitus relinquet, & ex deficientia perſonæ cui erat relinquendum, defecerit extremum habile relinquendi *l. vnica §. 1. C. de caduc. toll.* ideoque ſoluto matrimonio, antequam Cleria decederet, cum euanuerit conditio promiſſionis, lucrum non potuerit prætendi, vt in puncto tradit Rimin Iun. *conſ. 600. num. 1. & pluribus ſeqq. & n. 22.* & ferè per totum, & ſignanter *n. 31. 39. & 52.* Hartm. Piſtor *q. iur. lib. 3. q. 8. num. 47. verſ. nam ſi quis verba, & num. 48. & ſeqq.* quia cum tota dos à Cardinali fuerit conſtituta, & promiſſa purè, & ſimpliciter in capitulis matrimonialibus, & in inſtrumento ſuper eis confecto in ſumma ſcutorum 15000. ibi, *con dote, e nome di dote de ſcudi*
3 15000. deindeque fuerit inter partes conuentum, quod ſcuta 10000. ſoluerentur in actu deſponſationis, & alia ſcut. 5000. relinquerentur à Cleria tempore ſui obitus cum promiſſione de proprio facta ab eodem Cardinali de illis ſoluendis, quatenus per Cleriam relicta minimè forent dictæ D. Semideæ, vel D. Bentiuolo viro pro reſiduo dictæ dotis, vt ſupra; Conditio ineſt executioni, non obligationi, & ex tali promiſſione ſtatim ab ipſo inſtanti, quo fuerunt in eſſe deducta capitula matrimonialia fuit orta actio ad fauorem D. Bentiuoli, licèt delata executio, & exactio
4 ad tempus mortis Cleriæ, quæ omninò expectari debebat pro conſecutione dicti reſidui, cum etiam ſi lucrum iuxta dictum ſtatutum Vrbis debeatur de dote promiſſa non ſoluta; eo quia non loquitur de dote data, ſed ſimpliciter de dote, ibi, *dotem lucretur*, ſicque comprehendat etiam dotem promiſſam, quæ ad effectum lucri habetur pro ſoluta *l. ex morte in fin. de pact. comment. §. dotes verſ. ſi vero* vbi Angel. *aut. de nupt.* Mant. *lib. 12. tit. 4. num. 12.* Rota *coram ſanct. mem. Greg. XV. deciſ. 5. num. 11. in Cluſina dotis 12. Ianuarij 1598. coram peregr. & in Senogallien. dotis 23. Ianuarij 1606. coram Sanct. D. N.* quia ratio, quæ locum habet in dote ſolu- 5
ta, deſeruit etiam in dote promiſſa, attamen peti non poteſt, ante quam dies ſolutionis cedat, ſed ſupereſt tenetur expectare tempus præfixum ad ſoluendum dotem; quo finito; & non priùs debebitur lucrum, vt latè Rota *coram Mantic. deciſ. 337. per tot. qui idem firmat in tractat. de tacit. lib. 20. tit. 5. n. 24. & 25.* Adden. *ad deciſ. bon. mem. Buratt. 432. num. 11. cum notat. per Fenzon. add.* 6
ſtatutum cap. 131. Nam pendente dilatione in promiſſione dotis appoſita ex conuentione partium lucrum, dotis peti minimè poteſt *l. cum qui Kalendis §. fin ff. de verb oblig.* Guido pap. *dec. 470. numero 3.* Etenim abſurdum eſſet eo caſu lucrum 7
dotis deberi, quo dos peti non poterat. Bald. *conſ. 467. num. 1. verſ. item iſtud lucrum lib. 4.* Iaſ. *in l. ſi donaturus §. 1. ff. de condit. ob. cauſ.* ſed ante diem dos peti non poteſt, ergo nec lucrum dotis ante tempus ſolutioni præſtitutum peti poteſt. Ita Rota *coram Mant. d. deciſ. 337 n. 1. & 12.* ita quod, cum dies ſolutionis dd. ſcutorum 5000. minimè venerit, quando diſſolutum fuit matrimonium per obitum Semideæ, non poteſt ex illius dilata ſolutione in dubium reuocari, quin tota dos ſcutorum 15000. fuerit purè promiſſa, quamuis factum promiſſum debeat ſortiri effectum poſt mortem Oldrad. *conſ. 114. verſic. ſic dico ſub n. 3.* 8
Cyn. *in l. extraneum ſub num. 2. verſ. in contractibus Codice de hæred. inſt.* cum ipſa promiſſio diſtinguatur formaliter à re promiſſa; vnde dicimus, quod aliud eſt promiſſio, aliud factum promiſſum *leg. ſi quis ſtipulatus ſit Sticum §. fin. ff. de verb. oblig.* Tiraq. *de retract. conuen. in fin. num. 4. & ſeq.* Surdus *conſ. 52. num. 13.* Roland. *conſ 69. num. 17. lib. 3.* Rota *coram ſanct. mem. Gregor. XV. deciſ. 28. num. 2.* vbi Adden. *num 4. & ſeq* Eoque magis dicendum eſt pura promiſſio Cardinalis; quia in euentum, in quem Clerica non legaret, voluit Cardinalis teneri ad eandem ſummam de proprio; Et ſic eſto, quod incertum eſſet, an Clerica eſſet legatura, & quando moritura, certiſſima tamen erat obligatio Cardinalis, vel de faciendo lagatum à Cleria, vel de ſoluendo de proprio, pro-
vt certiſſimum erat, quo D. Bentiuolo d. ſumma 9
ſolueretur, vel à Cleria, vel à Cardinali, quia certitudine ſtante, nedum dies incerta, ſed nec ipſa conditio facit actum conditionalem, quia conditio omnino extitura non habetur pro conditione *leg. ſi pupillus §. 1.* ibi, *qui ſub conditione ſtipuletur, quæ omnino extitura eſt, purè videtur ſtipulari ff. de nouat. & in leg. ea conditio ff. de conditio. indeb. leg. in illa ſtipulatione in fin. ſi. de verb. oblig.* tradit Piccard. *in §. ſub condit. num. 7. inſtit. de verb. oblig.* Ant. Fab. *de coniect. lib. 15. cap. 8. num. 17. in fin. & lib. 18. cap. 5. ſub n 4. verſ. cuiuſmodi.*

Nec prædictis obſtant tradita per Rimin Iun. *d. conſ. 600.* cum procedat in terminis longè diuerſis; ibi enim agebatur de promiſſione facta

copulatiuè Hieronymo, & Catharinæ Notario pro ea ſtipulante, quæ ad hoc, vt verificaretur, opportebat vt Hyeronimus, & Catharina ſimul tunc viuerent de tempore mortis Ioan. Antonij quia copulæ natura eſt inter duo oppoſita, quod requirat concurſum vtriuſque copulati, ſed in hoc caſu id. ſcuta 5000. per Cardinalem fuerunt promiſſa Semideæ, ſiue D. Bentiuolo eius Viro, & ſi alternariuè; ita vt ſufficiat pro illius
10 conſecutione præexiſtentia ſolius D. Bentiuoli, cum promiſſio non fuerit facta per verba coniunctiua, ſed diſiunctiua *iuxta textum in lege* 1. §. *ſublata ff. ad Trebellianum* quin imò Rimin. Iun. *d, conſ.* 600. diſtinguendo firmat, in promiſſione facta per verba coniunctiua oportere vtrumque ſuperuiuere tempore obitus illius de cuius bonis erat dos præſtanda, *vt ſub num.* 8. *ſub. num.* 25. *&* 27. In promiſſione vero facta per verba diſiunctiua contrarium omnino procedere, *vt ſub num.* 28. *ad fin.* ibi *quod defecit conditio, ſub qua perſonaliter, & copulatiuè ſimul, & non diſiūctim vocati fuerunt.* Vnde cum non fuerit facta promiſſio ſimpliciter D. Semideæ, & : Bentiuolo, & ſic copulaiuè, vel coniunctiuè, ſed per verba diſiunctiua, hoc eſt eidem D, Semideæ, vel D. Bentiuolo, ſatis eſt, quod alter eorum ſuperuiuat de tempore purificatæ conditionis, qoo adueniente, & non antea potuerunt peti à Cleria, vel in illius defectum à Cardinali dd. ſcut. 5000. pro reſiduo totius dotis promiſſis purè, licet quoad ſolutionem dd. ſcutorum 5000. Cardinalis promiſerit, quod Cleria illa relinquet tempore ſuæ mortis, cum ſemper verum ſit dicere promiſſionem Cardinalis eſſe parum, quamuis factum promiſſum debeat ſortiri effectum poſt mortem Cleriæ animaduertendo, quod capitula matrimonialia duo continent, nempe promiſſionem Cardinalis dotantis, & legatum ſcut. 5000. à Cleria faciendum; dies autem mortis adiecta ſolum ei legato, ibi *che la Sig. Cleria, li laſcier. à al tempo della ſu morte*, cæterum promiſſio Cardinalis nullam habet idem ibi, *promette detto Illuſtriſſ. Sig. Card. Leni, de detta Sig. Semidea &c. ſpoſar à detto Sig. Annibale &c. con dote en no me di dote, diſcudi* 15000. *di moneta di Roma &c.* & ideo cum pateat dotem fuiſſe promiſſam purè in ſupradicta quantitate ſcut. 15000. non autem ſub aliqua conditione, & ſolum dilatam ſolutionem pro ſcutis 5000, vſque ad tempus mortis Cleriæ, & ſic ſuſpenſum ſolum exercitium actionis ad petenda dd. ſcuta 5000. vſque ad obitum Cleriæ, eo ſequuto factus fuit locus quarto dotali ſuper illis fauore D. Bentiuoli, qui ſatis eſt, quod ſuperuixerit Cleriæ ad hoc, vt contra Cardinalem, & eius hæreditatem pro ſolutione lucri dd. ſcut. 5000. commiſſa fuerit ſtipulatio fauore ſui ipſius.

Neque vlla actio competit pro conſequutione d. quarti contra bona Cleriæ, cum illa nunquam ſe obligauerit, ſeu promiſerit relinquere ſcut. 5000. ſed tantum Cardinalis, quod ipſa tempore ſui obitus relinquet Semideæ, alias ad illorum ſolutionem de ſuo proprio vti principalis, principaliter, & in ſolidum teneri volui, quatenus per Cleriam relicta minimè forent; quo ſit, vt cum Cleria nihil relinquerit, intret obligatio Cardinalis, & dicatur commiſſa ſtipulatio dictæ promiſſioni adiecta; illa enim dictio *alias*, facit diſpoſitionem contrariam diſpoſitioni præceden-
11 ti, ſicuti dictio, alioquin, & reſoluitur in ſi non relinquerit Bart. *in l.* 1. *n.* 12. *ff. de condit. & demonſtr.* Corn. *conſ.* 253. *num.* 5. *verſ. & maxime vol.* 2. *& conſ.* 313. *num.* 2. *verſ. nam huius vol.* 4. Socin. ſen. *conſ.* 51. *n* 9. *lib.* 1.

Non obſtat, quod ſupradicta promiſſio Card. Leni reſpectu dictorum ſc. quinque mill. intelligatur, & interpretetur perinde, ac ſi promiſiſſet ſe facturum, & curaturum, quod Cleria tempore ſui obitus relinquet ſcut. quinque mill. & cum de iure Pontificio, quod in Tertiis Eccleſiæ eſt obſer- 12
uandum, ille, qui promittit factum alienum, cenſeatur promittere ſe facturum, & curaturum; quòd ille faciet, adeo vt promiſſor liberetur, ſi adhibuerit omnem diligentiam, Gabr. *conſ.* 131. *n.* 5. *lib.* 2. Mantic. *de tacit. lib.* 14. *tit.* 35. *numero* 43. *& ſeq.* ſupradicta clauſula, *alias de proprio*, non ſignificet, quòd Cardinalis voluerit ſimpliciter, & abſolutè teneri de proprio, quatenus Cleria non relinqueret, ſed ſolùm operetur, quod Cardinalis teneatur de proprio eo caſu, quo non adhibuerit omnem diligentiam in curando, quod Cleria relinqueret; Quia non probatur Cardinalem aliquas feciſſe diligentias apud Cleriam, vt dictam ſummam legaret, prout facere tenebatur, ſed quatenus etiam illas feciſſet, adhuc non releuarent; quia cùm Cardinalis alia voluerit teneri de proprio, veriſimiliter contrahentes voluerunt, quod factum alienum omnimodo adimpleretur ſaltem per præſtationem intereſſe ipſius Cardinalis promiſſoris, aliàs dicta verba eſſent omninò ſuperflua, vt fuit deciſum *in Anconitana ſinctuum dotis* 14. *Iuny* 1624. *coram Manzanedo, & coram ſanct. mem. Gregor. X V. dec.* 241. *n.* 1. *& ſeq.* & ibi latè Adden. diſtinguunt hanc materiam promiſſionis facti alieni ſub *num.* 8. quod intereſſe ex ipſa promiſſione ſcut. quinque mill. non eget alia liquidatione.

Minus facit, quod ſtante Motuproprio fel. record. Vrbani V I I I. ſuper locis Montium non poſſit conſtitui hypotheca ſine licentia Papæ, vel Protectorum, aut Officialium in litteris patentibus exprimenda, cum D. Bentiuolus non egerit in Saluiano ſuper locis Montium, de quibus agitur, ſed pro conſequutione pecuniarum in ſatisfactionem crediti retrahendarum ex pretio locorum Montium emptorum ex pecuniis hæreditariis Cardinalis debitoris, & & in ſententia ad eius fauorem latâ fuit, pronunciatum, eidem D. Bentiuolo eſſe ſatisfaciendum de ſcutis mille ducentis quinquaginta monetæ pro lucro dotali debite ex pecuniis rertahendis ex pretio locorum 48. montis Fidei, & quatenus differrent, & negligerent illum ſatisfacere in eadem ſententia pronunciatur eſſe danda in ſolutum libera tot ex dictis locis Montium, quot iuxta concurrentem illorum valorem de tempore dationis in ſolutum ſatis fuerit ad omnimodam ſatisfactionem dictorum ſcutorum 1250. ad effectum ad ſui libitum diſponendi; Vnde patet non fuiſſe actum in Saluiano, & ſic non applicari, quæ dicuntur de defectu hypothecæ non cadentis ſuper locis Montium, ex quo ſententia non eſt lata in hypothecaria, ſed in iudicio ſubſidiario, quò creditor ex cauſa oneroſa, qualis eſt D. Bentiuolus, poteſt deficientibus aliis bonis debitoris auocare à creditoribus poſterioribus ex cauſa lucratiua, & conſequenter à ſupradictis Lucretia, & Antonina, ad
quas fructus dictorum locorum Montium earum 13
vita durante ſpectant ex legato per dictum Card.
Lenum

Lenum facto, pecunias, quas receperunt, ſiue bona, ſiue mala fide conſumpſerint ex allegatis per Rotam *deciſ.* 595. *n.* 2. *& ſeqq. & deciſ.* 760. *num.* 3.
14 *par.* 2. *recent.* latè Coſt. *de remed. ſubſid. remed.* 55. *n.* 1. *& ſeq.* & cum agatur de lucro dotis, ſpeciale eſt, vt fiat auocatio nulla facta excuſſione, an aliud extaret in hæreditate, quàm loca montium, de quibus agitur, quando, vt in hoc caſu, res debitoris peruenit in tertium ex cauſa lucratiua, vt diſtinguendo poſt alios tradunt Coluer. *de aquir. lib.* 1. *cap.* 34. *num.* 15. *& ſeqq.* Coſt. *vbi ſupra remed.* 37. *illat.* 2. *n.* 30. Gutier. *pract. quaſt.* l. 5. *q.* 100. *n.* 1. 2. *& per tot.* Anton. de Marin. *quotid. reſol. cap.* 71. *n.* 3. & in iſtis terminis Rota *in ſupradictis deciſionibus* 595. *&* 760. admiſit creditores ad aduocandas pecunias etiam bona fide conſumptas, quando titulo lucratiuo habitæ fuerunt.

Ex quibus fuit reſolutum vtraque parte audita, D. Bentiuolo deberi lucrum etiam pro rata dictorum ſcutorum quinque mill. & proinde ſententiam ad eius fauorē latam eſſe confirmandam.

R.P.D. Meltio.

Romana affictus Ferreriæ.

Veneris 25. *Iunij* 1649.

ARGVMENTVM.

Retentio rei locatæ ex parte conductoris, & exactio penſionum ex parte locatoris, important tacitum vtriuſque partis conſenſum ad continuandam, renouandam locationem, & alia circa materiam tacitæ continuationis, ſeu renouationis locationis; præcipuè ad releuandum partium conſenſum: & maximè in pupillo, & hæreditate iacente; vbi etiā agitur de importantia ſolemnitatum.

SVMMARIVM.

1 *Sententia, & decreta, quò ad telam iudiciariam & ordinem proceſſus, inſtificātur ex legitimatione Perſonarū, & ex citationibus ad omnes actus ſubſtantiales, concurrente Iudicis iuriſdictione.*
2 *Clauſula* ſummariè; ſimpliciter, ſine ſtrepitu, & figura Iudicij, *& huiuſmodi, in commiſſionibus appoſita, important facultatem procedendi executiuè.*
3 *Inſtrumentum facit probationem probatam.*
4 *Et habet pro ſe omnem iuris præſumptionem.*
5 *Retentio rei locatæ ex parte conductoris, & exactio penſionem ex parte locatoris, important tacitum vtriuſque partis conſenſum ad continuandam, ſeu renouandam locationem.*
6 *Et dicta reconductio intelligitur facta cum eadem penſione, & ſub eiſdem pactis, & obligationibus poſitis primo contractu.*
7 *Conſenſus continuatur. in locatore etiam defuncto per ſolam exiſtentiam hæredis habitualiter.*
8 *Conſenſus, & voluntas defuncti antequam, hæreditas adeatur, conſeruetur in hæreditate iacente, quæ perſonam defuncti repræſentat.*
9 *Obligatio pupilli oriens ex contractu, quando non eſt noua, ſed proueniens ex cauſa præcedentis obligationis, nullis indiget ſolemnitatibus.*
10 *Defectus ſolemnitatum non habetur in conſideratione in actu pupillo vtili, & quando ipſe non dat de nullitate: imò agit pro obſeruantia contractus.*
11 *Minor, quamuis regulariter non teneatur ex contractu nulliter geſto; volens tamen poteſt compellere contrahentem ad illius obſeruātiam: ex quo ſolēnitas ſtatutaria fuit illius fauore inducta.*
13 *Receptio ſolutionis ab alio, quàm à debitore, regulariter non inducit liberatione ipſius debitoris, deficientibus requiſitis neceſſariis ad delegationem inducendam.*
Quod procedit etiam in receptione nouæ obligationis deficientibus requiſitis neceſſariis ad nouationem inducendam; ex quo tunc cenſetur potius facta cumulatiuè.
13 *Clauſula* ſine præiudicio *eſt præſeruatiua iurium prius competentium.*
14 *Primus conductor, quando poſt ſolutionem pecuniarum in cauſa penſionis, factam à ſecundo conductore, continuat retinere rem locatam, poteſt condemnari ad ſolutionem penſionum poſtea decurſarum.*
15 *Actus diſpoſitiuus ad aliud, ab aliquo intentatus quando ille poſtea abſtinuit deuenire ad actum ſecundum, non inducit aliquam præſumptionem contra ipſum, quæ illi præiudicare poſſit quò ad alia inde obuenientia.*
16 *Et eò magis vbi primus actus potuit aliàs verificari, & fuit munitus clauſula præſeruatiua, ne ſibi quò ad alia præiudicaret.*

DECISIO XV.

FRanciſcus Lenius titulo locationis duratæ ad triennium tradidit Sancto Officio, & pro eo Patri Comiſſario Caſale Campi Leonis cum Ferreria, & arboreto pro annuo affictu ſcutorum 200. & cum pacto, quod finito dicto triennio reſtitueretur *tutij ſuoi ordegni, andante, & lauorante*, vt conſtat ex publico Inſtrumento locationis rogato ſub die 29. Octobri 1636. *Summ. Franciſca Antonia Lenæ num.* 1. dictum Caſale fuit deinde à S. Officio ſublocatum; Maij 1638. Alexandro Laureto, vt habetur ex reſponſionibus ad poſitiones datas pro parte dictæ Franciſcæ Lenæ eodem *Sum. n.* 3. qui vice dictæ ſubconductionis ceſſit ſub die 15. eiuſdem menſis Octauio Bagaratto, & Bagarottus Ioanni Baptiſtæ, ac Alexandri fratribus de Siris, vt ex declarationibus, de quibus in *Summ. eorundem de Siris n.* 3. *&* 4. Finito dicto triennio in locationem conuento, cum dictum Caſale non fuerit reſtitutum, ſed longo tempore in eodem affictu poſtea ſemper continuatum, Franciſca Antonia de Lenis filia, & hæres dicti Franciſci primi locatoris egit contra S. Officium pro affictibus decurſis etiam poſt conuentum triennium, & pro illis obtinuit à R.P.D. aſſeſſore dicti S. Officij relaxari mandatum, ſimiléque mandatum fuit executiuè expeditum pro S. Officio contra Lauretum, & pro Laureto contra illos de Siris pro liberatione à dictis moleſtiis, quæ mādata in ſecunda inſtantia fuerunt reuocata per ſententiam R.P.D. Paulutij Conſultoris, & Iudicis iſtarum cauſarum deputati. Prætendente autem d. Franciſca Antonia de Lenis huiuſmodi ſententiam laborare vitio tam nullitatis ex defectu Iuriſdictionis, & citationis, quam notoriæ iniuſtitiæ, porrexit preces Sanctiſſ. in quibus petiit hanc cauſam committi in Rota omni appellatione remota, & Sanctiſſimus annuit, vndè fuit expedita Commiſſio, ad cuius formam dubitaui, An decretum R.P.D. Aſſeſſoris ſit exequendum, & Domini affirmatiuè reſponderunt.

Nam validitas mandatis ſatis probatur; ex

quo de Iuriſdlctione d. Aſſeſſoris nou dubitatur,
& conſtat de legitimatione perſonarum ex man-
1 datis procuræ, ac de citationibus ad omnes actus
ſubſtanriales, ex quibus ſententias, & decreta quo-
ad relam iudiearium, & ordinem proceſſus iuſtifi-
cari, firmat vulg. deciſio Caputaq. 260. par. 2.

Neque illa valet impugnari ſub prætextu quod
actum fuerit via execuriua, quæ prætenditur non
potuiſſe competere, ex quo obligatio Cameralis
appoſita iu locatione, non cenſetur repetita in
renouatione, ſeu relocatione tacita poſt lapſum
triennij, ex traditis per Felic. de ſociet. cap. 41. n. 42.
Barz. deciſ. 60. n. 8. quia circumſcripta etiam obli-
gatione Camerali potuit executiuè procedi tam
ex diſpoſitione iuris iuxtà text. in l. Præſes C. locat.
& conduct. vbi diſponitur, ea quæ ex locatione
debentur exſolui debere ſine mora, quam vigore
Statuti Vrbis lib. 1. cap. 88. mandantis in cauſis
penſionem prædiorum, & Caſalium procedi ſum-
mariè, ſimpliciter, ſine ſtrepitu, & figura iudicij, &
2 ſola facti veritate inſpecta, quas clauſulas im-
portare facultatem procedendi executiuè tenent
Bart. in extranag. ad reprimendum in verb. figura in
fine Nart. in clement. ſæpe §. non ſic tamen verſ. viſis
ſupra ſcriptis n. 95. Marant. in ſpecul. de ord. in iudic.
par. 4 diſt. 9. n. 8. & firmauit aliàs Rota poſt Zac-
chium de oblig. camer. deciſ. 170. n. 3. in vltima impr.
& in recent. deciſ. 446. n. 1. par. 2. & in Romana pecu-
niaria 29. Maij 1641. coram R. P. D. meo Roias §.
Nec obſtat.

Iuſtitia patiret dicti mandati euidenter de-
ducitur ex dicto Inſtrumento locationis Fer-
teriæ Campi Leonis per Franciſcum Lenium
S. Officio factæ pro annua reſponſione ſcu-
3 torum 200. quod Inſtrumentum facit probatio-
4 nem probatam, iuxta doctrinam Bart. in l. Impe-
rator num. 3. ff. de ſtat. homin. & in intereſt. in vltimo
notab. C. de ſolut. & habet pro ſe omnem iuris præ-
ſumptionem, ex latè adductis in Cremen. ſeu Ia-
nuen. pecuniaria prima Iulij 1648. coram R. P. D.
meo Roias, § hac ſunt.

Opponi neque poteſt quod locatio expirave-
rit per lapſum triennij in dicta locatione conuen-
ti. Nam dum S. Officium finito triennio non re-
5 ſtituit Caſale ad formam ſuæ obligationis, ſed
perſtitit in re conducta, & vlterius locator petiit
penſiones decurſas poſt lapſum dicti triennij; ex
his reſultat ſufficientes vtriuſque partis conſen-
ſus pro continuatione, ſeu reuocatione locatio-
nis, ad text. expreſſum in l. Item quæritur 14. §. quo
impleto ff. locat. & in l. legem. C. eod. Angel. in l. cum
ſatis §. caueant. C. de Agricol. & conſ. lib. 11. Alex.
conſ. 28. in fin. lib. 4. Soccin. iun. conſ. 63. n. 20. lib. 2.
Peregr. conſ. 74 ſub num. 19. lib. 1. Mat. Anguiſc conſ.
6 213. n. 13. vol. 1. Bim. conſ. 51. num. 5. & volum. 1.
Intrigol. conſ. 25. numero 29. & dicta reconductio
intelligitur facta cum eadem penſione, & ſub
eiſdem pactis, & obligationibus poſitis in pri-
mo contractu, Maluaſ. conſi. 87, numero 39. volum.
primo Cancer. variar. reſol. lib. 1. cap. 14. n. 65.

Nec releuat, quod ex quo deceſſit Franciſcus
Lenius relicta Fanciſca Antonia poſthuma, non
potuerit eo tempore dari iſta continuatio, vel
renouatio tacita ex defectu ſimultanei conſen-
ſus omnino requiſiti ad dictam renouationem in-
ducendam, Mant. de tacit. & ambig. lib. 5. tit. 15.
7 num. 10. Trantacinq var. reſolut. vol. 1. libr. 3. reſo. 2.
ſub. numero 12. Quia ad effectum continuationis
conſenſus in locatore ſufficit exiſtentia hæredis
habitualiter ad tradita per Alciat. in tract. de præ-
ſumpt. reg. 3. præſumpt. 17. n. 3. verſ. relictis hæredibus,
Mantic. de tacit. lib. 14. tit. 46. num. 21. verſ. Item eſt
aduertendum, Menoc. de præſumpt. l. 3. præſumpt. 85.
numero 27. verſ. Extenditur ſeptimo. Cancer. vbi 8
ſupra num. 64. Et antequam hæreditas adeatur,
voluntas, & conſenſus defuncti conſeruatur in
hæreditate iacente, quæ perſonam defuncti re-
præſentat, Mantic. loco ſuperius citato num. 22,
Oſaſch. deciſ. 34. n. 20. Rota deciſ. 520. n. 80. par. 1.
diuerſ. & in Romana hæreditatis de Crocelis coram
bon. mem. Card. Millino, relata poſt Poſth. de manu-
ten. deciſ. 375. n. 3.

Minorem releuantiam habet quod tacita con-
tinuatio, vel reuocatio non poſſit præſumi in
propoſito caſu in quo cum ageretur de contractu
populi imo infantis, vltra patientiam requireba-
tur ſolemnitas decreti Iudicis, & conſenſus pro-
pinquorum, quia contrarium, vt nempe tacita
hæc reconductio potuerit fieri abſque ſolemnita-
tibus viſum fuit verius, tum ex eo, quia quando
obligatio oriens ex contractu non eſt noua, ſed 9
prouenit ex cauſa præcedentis obligationis nul-
lis indiget ſolemnitatibus, vt docent Caſtr. conſ.
183. num. 2. lib. 1. verſ. nec obſtet ſtatutum. Tiraq.
ad l. connubialem glo. 8. num. 8. 196. Pic. ad ſtatut.
vrb. gloſ. 7. num. 218. verſ. & quod ſtatutum. Tum 10
quia defectus ſolemnitatum non habetur in con-
ſideratione in actu pupillo vtili, & quando ipſe
non dat de nullitate, imo agit pro obſeruantia
contractus, vt poſt alios probat Pignarell. contr. 21.
numero 12. Surdus deciſ. 179. num. 17. & 18. Hodiern.
ad eundem Surdum deciſ. 70. numero. 10. Capic. 11
Latro deciſ. 19. n. 6. 7. & 8. regulariter enim quam-
nis minor non teneatur ex contractu nulliter ge-
ſto, volens tamen poteſt compellere contrahen-
tem ad illius obſeruantiam, ex quo ſolemni-
tas ſtatutaria fuit illius fauore inducta, Abb.
in cap. 1. ne ſed. vacant. Ruin. conſ. 11. num. 6, lib. 4.
Gratian. diſcept. forenſ. cap. 27. num. 41. verſ. in
electione.

Neque prætendi poteſt quod hæres Franciſci
exigendo pecunias depoſitatas à Lautero pro
dictis penſionibus videatur agnouiſſe illum in
Conductorem, & conſequenter liberaſſe Sanctum
Officium à futura præſtatione. Nam vltra quod 12
receptio ſolutionis ab alio, imo etiam receptio
nouæ obligationis regulariter non inducit libe-
rationem debitoris deficientibus requiſitis ne-
ceſſariis ad delectationem, & nouationem indu-
cendam, ex quo tunc cenſetur potius facta cumu-
latiuè, quàm animo debitorem liernabdi, Gait. de
credit cap. 2. titul. 3. num. 2381. vſque ad num. 2388.
Muta deciſ. 2. num. 20. cum duobus ſeqq. Rota diuerſ.
deciſ. 445. num. 1. part. 4. & penes Gregor. XV.
deciſ. 217. num. 1. Ceſſare videtur omnis difficul-
tas in propoſito caſu, in quo dictæ pecuniæ ex-
actæ fuerunt ſine præiudicio reſidui, & quorum-
cumque iurium, & præcipuè competentium
contra Sanctum Officium Summario Franciſca 13
Antonia de Lenis, n. 8. ex qua quidem præſeruati-
ua manifeſtè conſtar locatorem per receptionem
partis ſolutionis à ſecundo conductore noluiſſe
amittere ius, & actionem ſibi competentem aduer-
ſus primum conductorem, Anton. Fab. in ſuo Cod.
lib. 4. tit. 42. effect. 28.

Quidquam non facit quod ab Alexandro Lau-
reto depoſitata fuerint in Sacro Monte Pietatis
de anno 1642. ſcuta 400. pro tempore, quo ab eo
fuerat

fuerat retenta ferreria, & pro toto eo, quod contra eius perſonam prætendere potuiſſet hæres dicti Franciſci Leni: Quia de facili hoc tollitur, dum partita non cantat pro reſiduo penſionum debitarum à Sancto Officio, nec pro tempore quo retinuit ferreriam Sanctum Officium, ſed dumtaxat pro reſiduo debiti, & temporis quo eam retinuit ipſe Alexander Lauretus. Quod melius comprobatum remanet ex eo, quia ad inſtantiam Franciſcæ Antoniæ de Lenis non fuit ſimpliciter petita conſignatio dictarum pecuniarum, ſed ad bonum computum, & ſine præiudicio reſidui, &
14 quorumcumque iurium competentiam. Vndè cum etiam poſt exactionem dictarum pecuniarum Sanctum Officium continuauerit retinere ferreriam, iure quidem merito illud condemnari potuit ad ſolutionem penſionum poſtea decurſarum ſecundum Bald. *in l. 1. §. in pro tutela iudicio ff. de eo, qui pro tut.* Iaſ. *in l. ſi ex legati cauſa ſub n. 14. in 6. limitat. de verb. oblig.*

Minuſque aduerſatur quod per Tutorem dictæ Franciſcæ Antoniæ aditus fuerit Iudex ad effectum obtinendi licentiam pro faciendis neceſſariis laboreriis in dicta ferreria, & ſic ille videatur recedere voluiſſe à continuatione locationis, nec
15 aliquam tacitam, & præſumptam relocationē feciſſe. Quia tali licentia minimè fuit vſus Tutor, & propterea non videtur habuiſſe animum recedendi à locatione, Alex. *conſ. 1. n. 13. verſ. non obſtat li. 2.* Menoch. *præſ. 85. n. 42. verſ. cæterum.* Tum etiā quia obtenta fuit huiuſmodi licentia ſine præiu-
16 dicio iurium ſuorum, ex qua etiam præſeruatiua optimè arguitur, cum animum non habuiſſe ſibi præiudicandi in dicta locatione, ſed tantummodo vtendi licentia pro reparandis damnis ædificij ferreriæ; cuius ruina imminebat, ne in totum corrueret, ex adductis per Maſtr. *deciſ. 48. n. 6. part. 1.* Caſtill. *deciſ. 5. n. 40. part. 1.*

Et ità vtraq; parte informāte fuit reſolutū, &c.

R. P. D. BICHIO.

Romana Cenſus.

Mercurij 26. Iunij 1647.

ARGVMENTVM.

Alienatio, ſeu diſtractio Bonorum fideicommiſſo ſubiectorum, quando ſit facienda in defectum liberorum ad dotandam mulierem ſubſidiariè vigore *Authent. Res quæ C. communia de legatis.* Agitur de vigore clauſulæ conſtituti, & de aliis contractibus apponi ſolitis.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula conſtituti ad fauorem cenſuarij, ſuffragatur ad obtinendam aſſociationem.*

Declaratur procedere, non quia in cenſuarium transtulerit dominium, aut poſſeſſionem fundi cenſualis, cum hoc reſpectu non reſpiciat rem cenſitam, ſed cenſum.

2 *Clauſula conſtituti oppoſita in Inſtrumēto Cenſus, videtur inepta, quia venditor cenſus non vendit rem cenſuariam, nec minus eam poſſidet, tam poſt venditum cenſum, quàm antea; & cenſum, quem vendidit, nullo modo poſſidet ipſe, ſed emptor.*

3 *Clauſula conſtituti ad fauorem cenſuarij, præbet ipſi facultatem capiendi propria auctoritate fructus rei cenſuatæ, ad effectum ſibi ſatisfaciendi de fructibus cenſus.*

4 *Et illius vigore facultatis, cenſuario competit aſſociatio contra tertiū poſſeſſorē fundi cenſualis.*

5 *Clauſulæ cæteræ in Inſtrumentum appoſitæ, recipiunt extenſionem iuxta formulariam Inſtrumentor. ſiuè clauſularum loci, vbi Inſtrumenta ſtipulantur.*

6 *Clauſula,* Dans, & concedens, &c. *appoſita in Inſtrumento cenſus in Vrbe, ſeu eius diſtrictu ſtipulato, continet in ventre explicitam licentiam capiendi poſſeſſionem fundi cenſualis propriâ auctoritate.*

7 *Et hæc ſola facultas in omni contractu ſufficit pro obtinenda aſſociatione.*

8 *Clauſula conſtituti amittit virtutē, vbi Hæres cōſtituentis occupat poſſeſſionē fundi, ſuper quo cadit conſtitutum, non reclamante conſtitutario.*

9 *Quod ampliatur etiam procedere quò ad poſſeſſionem naturalem occupatam per modicum tempus, ſciente conſtitutario.*

10 *Limitatur nō procedere, vbi conſtitutarius nititur facultati capiendi poſſeſſionē propria auctoritatē.*

11 *Poſſeſſio conſtitutarij, compatibilis eſt cum poſſeſſione alterius; imò aliam poſſidere ſupponit.*

12 *Nec amittitur ex ſola patientia, & negligentiâ modici temporis, ſed ex præſcriptione triginta Annorum.*

13 *Immiſſio ex vtili Saluiano Interdicto, obtinetur, probatis extremis neceſſariis in poſſeſſione in Reo conuento; nec non credito cum hypotheca.*

14 *Immiſſio hæc conceditur etiā ſuper fundo cenſuali, nō obſtāte cōſtituto in inſtrumēto cēſus appoſito.*

15 *Conſtitutum non excludit, quin ſuper eodem fūdo oriatur hypotheca ad fauorem emptoris cenſus; cui ideo competit etiam Saluianum interdictū.*

16 *Saluianum interdictum hodie poteſt intentari etiam ſuper locis montium in locum fundi ſubrogatis; quia perinde eſt, ac ſi ſuper ipſis locis montium fuiſſet ab initio impoſitus cenſus.*

17 *Cenſus, vbi imponitur ſuper fundo ſubiecto fideicommiſſo, vel eſt nullus, quia ab initio non naſcitur hypotheca, vel per mortem impoſitoris exſpirat cum ipſa hypotheca.*

18 *Limitatur quando cenſus imponitur pro ſolutione dotis ſubſidiariæ alicui fœminæ fideicommittentis deſcendenti, vigore* Auth. Res quæ C. communia de legatis.

19 *Regula quæ aſſiſtit fideicommiſſario, quod bona fideicommiſſi non poſſint creditoribus hypothecari vel ab illis capi, ita vt dicenti ſe eſſe in caſu limitationis, fundamentum ſuæ exceptioni probare incumbat: non habet locum in creditore ex cauſa dotis, negante adeſſe bona libera, cum imò ſufficiat ei ſimpliciter allegare, ex quo pluralitas de Iure non præſumitur.*

20 *Fideicommiſſarius, qui vult dotationem, ſeù alienationem ex cauſa dotis infringere, allegādo potuiſſe dotem conſtitui, aut ſolui in bonis liberis: illorū exiſtentiā, in qua ſe fundat, probare debet.*

21 *Et eò magis, quando pro negatiua concurrit aliqua præſumptio, vt quando Pater puellæ dotatæ erat pauper: & ſimilia.*

22 *Impoſitio cenſus, eſt ſpecies alienationis.*

23 *Dos non debet conſtitui in creditis ex ſocietatibus officij, & ſimilibus, cum vt plurimum ſint difficilis exactionis; & ideo in his terminis habentur, ac ſi non exiſterent.*

24 *Exceſſus in dote, eſt probandus ab eo, qui illum prætendit, quia dos ſemper congrua præſumitur.*

Et firmatur in terminis contra fideicommiſſarium.

25 *Verſio pecuniarum cenſualium in ſolutione dotis,*

Ad hoc vt ſuſtineatur cenſus contra fideicommiſſum, probanda eſt à creditore cenſus.

26 *Expreſſio cauſæ in Inſtrumento cenſus, præbet coniecturam verſionis pecuniarum in cauſam expreſſam.*

27 *Confeſſio de recepto non coarctata ad certum tempus, refertur etiam ad ſolutionem factam de præterito tempore.*

Et in terminis dotis, quando præcedit conuentio quod pecuniæ ſoluerentur in actu celebrationis matrimonij, præſumptio eſt quod tunc fuerint ſolutæ incontinenti.

28 *Probatio verſionis pecuniarum in cauſam in Inſtrumento cenſus expreſſam, reſultat ex vicinitate contractus cenſualis, & actus, de quo fuit cauſa expreſſa.*

Quam ſufficit eſſe veriſimilem, & coniecturis probari.

29 *Diuerſitas ſummæ non excludit verſionem ex aliis coniecturis probatam.*

30 *Alienatio bonorum fideicommiſſi, tenet ſolùm pro concurrenti quantitate æris alieni ex bonis fideicommiſſi detrahendi.*

31 *Immiſſio creditoris in bonis, quæ prætenduntur fideicommiſſo ſubiecta, ſemper datur vbi exceptio fideicomiſſi non eſt omninò clara.*

DECISIO XVI.

ASſociandi pro fructibus Cenſus decurſis ad
loca montium ſubrogata loco domus Cen-
ſualis & poſſeſſa à 10. Franciſco Atauante ſiue in
earum poſſeſſionem immittendi an ſint R. P. D.
Amadeus & felix frater dubitauit, & quoad aſſo-
ciationem ponderatum fuit, inſtrumento Cen-
ſus adeſt clauſula conſtituti ad fauorem Cenſua-
1 rij, quæ ſuffragatur ad obtinendam aſſociationem:
non quia in Cenſuarium tranſtulerit dominium
aut poſſeſſionem fundi cenſualis, cum hoc reſpe-
ctu non recipiat rem cenſitam; ſed cenſum vt di-
xit Rot. *in Interamnen. manutentionis 3. Aprilis*
1620. *coram V baldo Seniore, & in Romana Domo-*
rum de Scandeleris 4. Aprilis 1636. *coram Eminen-*
tiſſimo Domino Card. Panzirolo impr. part. 7. recent.
2 *dec.* 114. *num.* 20. & videatur inepta, quia venditor
cenſus non vendit rem cenſuatiam, nec minus
eam poſſidet poſt venditum cenſum quam antea,
& cenſum quem vendidit nullo modo poſſidet
ipſe, ſed emptor vt bene aduertit Nauar. *in Com-*
mentar. de vſur. num. 137. quem ſequitur Gratt. *diſ-*
cep. 420. *n.* 7. Cinc. *de Cenſib. quæſt.* 98. *n.* 24. Mauſon.
de cauſ. execut. l. 1. *ampl.* 6. *n.* 82. idem Grat. *deciſ.* 20.
num. 8. Rota Marchiæ *inter deciſ. impreſſ. poſt Cinc.*
deciſ. 499. *n.* 13.

3 Sed quia Cenſuario præbet facultatem capien-
di propria auctoritate fructus rei cenſuatæ ad
effectum ſibi ſatis faciendi de fructibus cenſus ve-
notat Cenc. *de cenſib. qu.* 194. *num,* 13. Mauſon. *d. am-*
pliat. 6. *num.* 86. vbi ponderat quod dicta clauſu-
4 la non eſt inepta reſpectu fructuum, ac dictæ fa-
cultatis cuius vigore cenſuario competit aſſocia-
tio contra tertium poſſeſſorem fundi cenſualis vt
in his terminis dixit Rota *deciſ.* 338. *numer.* 1. *verſ*
conſtat etiam par. 1. *recent. & inter impreſſ. apud*
Moder. Manicalciatorum poſt comment. in extra-
uag. Pij V. de cenſib. dec. 146. *num.* 2. *&* 3. *deciſ.* 150.
num. 1. quas licet loquuntur ad fauorem fideiuſ-
ſoris, æque prodeſſe emptori Cenſus aduertit
Cenc. *d. quæſt.* 94 *num.* 13. *& ſeqq.* & in puncto pro
emptore cenſus fuit deciſum *in Romana* Cenſus 5.
Iulij 1627. *coram bo. me. Merlino quæ eſt inter im-*
preſſ. poſt Cenc. de Cenſib. dec, 542. *num.* 2. *&* 3. *in alia*
Romana Cenſus 5. *Martij* 1636. *coram R. P. D. Ca-*
rillo & in Reatina Cenſus 23. *Iunij* 1642. *coram Il-*
luſtriſſimo De Epiſcopo Pauino.

Quo magis in caſu noſtro quo vltra clauſulam
conſtituti & alias tranſlatiuas omnium iurium, ac
procuræ irreuocabilis in rem propriam adeſt 5
clauſula *dans & concedens. &c.* quæ iuxta formula-
rium inſtrumentorum Vrbis à quo clauſulæ ce-
teratæ in inſtrumentis ibidem ſtipulatis appoſi-
tæ recipiunt extenſionem. Menoch. *conſ.* 844. *n.* 18.
Corn. *conſ.* 225. *in fin. lib.* 3. Rota *apud Pacif. de ſa-*
lu. deciſ. 137. *n.* 2. continet in ventre explicitam ca- 6
piendi poſſeſſionem fundi Cenſualis propria au-
ctoritate vt in puncto inſtrumenti Cenſualis tra-
dit Saluſt Tiber *in formular. Inſtr. lib.* 3. *fol.* 296. *in* 7
princ. & prius lib. 2. *cap.* 2. *num.* 14. nec dubitari po-
teſt quin hæc ſola facultas in omni contractu
ſufficiat pro obtinenda aſſociatione Alex. *conſ.* 131.
n. 3. *&* 6. *l.* 4. Menoch. *de adip. remed.* 6. *n.* 6. *& ſeqq.*
Afflict. *dec.* 326 *n.* 1. Nagon *dec. Lucen.* 87. *n.* 13. Rot.
dec. 129. *n.* 6. *part.* 5. *recens. deciſ.* 247. *n.* 20. *verſ. cum*
præterea apud Moder. Peruſin. *de Manuten.*

Nec obſtat quod poſt mortem impoſitoris
Cenſus aduerſarius ceperit poſſeſſionem fundi
Cenſualis, nec Cenſuarij reclamauerint, quod 8
ſufficere ſolet vt virtus Conſtituti dicatur amiſſa
Tiraquell. *de Iur. Conſt par.* 3. *limit.* 21. *n.* 9. *vbi poſt.*
Bart. *in l. ſi de eo* §. 1. *ff. neque poſſeſſ.* ſubdit ad hunc 9
effectum ſufficere quod Conſtitutarius ſciat ab
hærede Conſtituentis occupatam poſſeſſionem
naturalem per modicum tempus Pacif. de Salu.
Inſpect. 3. *cap.* 2. *num.* 1026. *&* 1027. Rota *dec.* 694.
ſub. n. 8. *quæ. loquitur in term. ad effectum denegandi*
aſſociationem par. 1. *recen. & in Camerinen. Donatio-*
nis de Calcaris 7. *Aprilis* 1631. *coram bon. mem.*
Coccino. Nam præter quod ex facto tollitur ne-
gligentia Cenſuarij; illa noceret quidem ſi aſſo-
ciatio peteretur ratione ciuilis poſſeſſionis alias
in petitorem per Conſtitutum tranſlatæ, quo
caſu intrat ratio ponderata in *d. deciſ.* 694. &
in aliis quod Conſtitutarius aſſociari non poteſt
quia patiendo ab alio rem naturaliter poſſideri
amiſit ciuilem poſſeſſionem ex quo videtur ſuſ-
picatus ſe poſſe repelli & in his terminis loquun- 10
tur quotquot ex aduerſo allegari poſſent. Secus
vero quando vt in caſu noſtro petens aſſociatio-
nem nititur facultati capiendi poſſeſſionem pro- 11
pria auctoritate, quia hæc compatibilis eſt cum
poſſeſſione alterius, imo alium poſſidere ſupponit 12
Rot. *dec.* 96. *n.* 4. *apud* Moder. *de Manut.* nec amit-
titur ex ſola patientia, & negligentia modici
temporis, ſed præſcriptione triginta annorum
Rota *dec.* 398. *n.* 3. *& ſequentibus apud* Cenc. *de cen-*
ſibus ſecundum vltimam impreſſ. dec. 5. *num.* 5. *coram*
Cardinali Canaler. dec. 300. *n.* 10. apud pacif. *de Sal-*
man. & & in puncto fuit dictum in Bonon. Cenſus 4.
Maij 1643. *coram R. P. D. m. Ghiſilerio.*

Quo vero ad immiſſionem ex vtili Salniano
interdicto non negantur extrema poſſeſſionis ex
parte impoſitoris Cenſus & rei conuenti quibus 13
probatis nec non credito cum hypotheca ſolet
concedi immiſſio vt pluribus relatis tradit Me-
noch. *de adipiſc. remed.* 3. *n.* 61. *& ſeqq.* & dixit Rot. 14
dec. 407. *n,* 1. *par.* 5. *recentior.* etiam ſuper fundo cen-
ſuali non obſtante conſtituto in Inſtrumento cen-
ſus oppoſito quia cum non transferat in Cenſua-
rium poſſeſſionem fundi cenſiti, vt ſup. probabam 15
non excludit quin ſuper eodem fundo oriatur
hypotheca ad fauorem Emptoris cenſus vt bene

declarat

declarat Cenc. de cenſib. quæſt. 98 num. 34. & ſeqq.
16 vbi concludit emptori Saluianum interdictum,
quod hodie intentari poteſt ſuper locis Montium
in locum fundi ſubrogatis quia perinde eſt, ac ſi
ſuper ipſis locis Montium fuiſſet ab initio impu-
ſitus cenſus, Grat. diſcept. 43. n. 24. & ſeqq. Rot.
coram S. M. Gregor. XV. deciſ. 60 n. 1.

Solùm excitata fuit difficultas circa hypothe-
cam, quia domus cenſualis, ſeu loca Montium ſub-
17 rogata arctiſſimo fideicommiſſo ſubiacent, ita vt,
vel ab initio reiecerint omnem hypothecam, &
cenſus ſit nullus, Felician. de cenſibus tom. 2. l. 2. c. 4.
n. 4. Grat. diſcept. 175. n. 14. & ſeqq. Seraph. deciſ.
257. n. 5. deciſ. 785. n. 1. vel per obitum Dominici im-
poſitoris hypotheca, & cenſus expirauerit l. lex
vectigal. ff. pignoribus & in his terminis Rota apud
Cenc. deciſ. 15. n. 10. deciſ. 41. n. 4. & 5.

28 Sed fuit reſponſum quod cenſus fuit impoſitus
pro ſoluenda filię impoſitoris, & reſpectiuè neptis
fideicommittentis parte dotis pro qua validè po-
tuit imponi ſuper bonis fideicommiſſo ſubiectis
in ſubſidium vigore Auth. res quæ C. commun. de
legat. vt in terminis cenſus Grat. diſcept. 43. n. 31.
& ſeq. diſcept. 420. ſub num. 14. verſ. putarem. Cinc.
de cenſib. quæſt. 19. num. 31. & ſeqq. Cancer. var.
reſol. part. cap. 9 num. 185. & ſeqq. Coccin. deciſ. 244.
num. 3. Neque emptor cenſus probare debet non
adfuiſſe alia bona libera idonea ſolutioni dotis,
nam quicquid an ſit an Creditori agenti pro con-
ſecutione ſui crediti ſuper bonis fideicommiſſi ſub
prætextu quod pecuniæ creditæ fuerint verſæ in
cauſam neceſſariam dotis, vel aliàs ſibi ex bonis
fideicommiſſi creditum exigere liceat, incumbat
onus probandi quod tempore contractus non ad-
eſſent bona libera, in quo articulo affirmatiuam
ſententiam ſequitur Natt. conſ. 199. num. 8. &
ſeqq. & conſ. 248. n. 6. & ſeq. quia fideicommiſ-
ſarius habet regulam pro ſe quod bona fideicom-
miſſi non poſſit creditoribus hypothecari, vel ab
illis capi, & qui excipiendo dicit ſe eſſe in caſu
limitationis, eo quod bona libera, non adſunt,
hanc negatiuam tanquam ſuæ exceptionis funda-
mentum probare tenetur, Molin. de primogenit.
lib. 4. cap. 7. num. 34. & 35. quem refert. Fontanell.
de pact. nupt. clauſ. 5. gloſ. 1. par. 2. num. 18. Io. Franc.
à Ponte conſ. 45. num. 4. alioſque allegat. Quæſad.
.9 in addit. ad Molin d. c. 7. num. 32. verſ. primus ca-
ſus, Caualer. deciſ. 246. n. 3. Contrariam verò ſen-
tentiam quod imo creditori ſufficiat allegare non
adeſſe bona libera; quia pluralitas de iure non præ-
ſumitur, tuetur in puncto creditoris ex cauſa do-
tis Cancer. var. reſolut. lib. 1. cap. 9. n. 174. verſ. cen-
ſeo tamen: per gloſſ. in l. cum de lege, verſ. hæredis
probatio ff. probat. Hieron. Leo deciſ. Valent. 171.
num. 7. & 2. ſeqq. vbi allegat plures concord. &
dicit iuxta hanc opinionem fuiſſe iudicatum in eo
Senatu lib. 2. Rota Mantic. deciſ. 152. ſub num. 5.
deciſ. 66. num. 4. part. 1. recent. & in Auximana Do-
tis 6. February 1623. coram bo. me. Remboldo in
Romana dotis de Montorius 31. Martij eiuſdem an-
ni coram eodem.

Conueniunt ferè omnes ſcribentes in hanc vlti-
mam ſententiam quando iam fuit deuentum ad
20 dotationem ex bonis fideicommiſſi ſiuè eorum
alienationem, quia tunc non agitur de dote con-
ſtituta & fideicommiſſarius qui vult dotationem,
ſed alienationem infringere allegando potuiſſe
dotem conſtitui, aut ſolui in bonis liberis illo-
rum exiſtentiam, in qua ſe fundat, probare, debet,
vt poſt Socin. Cur. ſen. & alios tradit Petra de fi-
deicom. q. 83. num. 460. in fin. verſ. non omitto Peregr.
eod. tract. art. 42. num. 73. Molin. ex aduerſo allegat.
de primogenit. lib. 4. c. 7. n. 36. Garbt. conſ. 138. n. 40.
& ſeqq. lib. 2. Cyriac. contron. 5. num. 49. & ſeqq. &
num. 110. & ſeqq. Raudenſis deciſ. Piſan. 29. n 177.
Milanen. deciſ. Sicilia 5. n. 56. lib. 1. Hieron. Leo
deciſ. Valentia 171. num. 10. & 11. lib. 2. Rot. coram
bo. me. Buratt. deciſ. 910. num. 7. & in Bononien. fi-
deicommiſſi de Rubeis 15. Ianuarij 1620. coram bo.
me. Vbaldo Seniori in Romana fideicommiſſi de Vi-
ctoriis 2. Iunij 1627. coram bo. me. Merlino impreſſ.
apud Cenc. de cenſib. dec. 494. n. 1. in Romana Ca-
ſalis Auzzani 27. Iunij 1640. coram R. P. D. meo
Roias §. detractio in Romana hæreditatis 14. Decem- 21
bris 1646. coram R. P. D. meo Arguelles §. & licet,
Quo magis quando pro negatiua concurrit aliqua
præſumptio Caual. in ex aduerſo allegat. deciſ. 246.
n. 3. Cyriac. d. contr. 5. n. 115. & ſeqq.

Qui eſt caſus noſter, quia ex teſtibus examina-
tis conſtat Patrem Puellæ dotatæ fuiſſe paupe-
rem, & mulier iam dotata fuit, & dotem habuit
ex bonis fideicommiſſi mediante impoſitione cen-
ſus, quæ eſt ſpecies alienationis, Buratt. d. 410. 22
num. 3. Rot. inter recent. deciſ. 677. num. 2. part. 1.
d. 456. num. 5. in fin part. 2. deciſ. 309 n. 3. apud Cenc.
de cenſib. Nec allegari poteſt exiſtentia quarum-
dam ſocietatum officij aut exceſſus dotationis;
quia vel Societates officij erant difficilis exactio- 23
nis & habentur, ac ſi non extitiſſent, cum dos non
debeat conſtitui in huiuſmodi creditis Caſtr.
conſ. 219. ad fin. lib. 1. Mantic. deciſ. 152. n. 5. Re-
uerendiſſimus Vrgellen. deciſ. 145. num. 42. & fuit
dictum in Bononien. fideicommiſſ. de Maluetiis 10.
Martij 1642. coram R. P. D. meo Peutingero in Ro-
mana dotis 23. Iunij 1645. coram R. P. D. meo Otthe-
bono, vel fuerunt exigibiles, cumque Aduerſarius
illas penes ſe retineat, & forſan exegerit, dolere
non poteſt, quod ex illis non fuerit dos conſtitu- 24
ta. Exceſſus verò dotis non probatur, vt debet ab
Aduerſario, quia congrua præſumitur, Fontanell.
dec. 560. num. 22. & in terminis contra fideicom-
miſſarium reſpondit Seraph. deciſ. 666. ſub n. 4.
Rot. in impreſſ. apud Modern. Forolivien. de legit.
deciſ. 10. ſub num. 5. verſ. & demum, & in d. Romana
Caſalis coram D. meo Roias §. minus obſtat.

Verſio autem pecuniarum cenſualium in ſolu- 25
tionem dotis, quæ probanda eſt à Creditore;
Cenc. de cenſib. quæſt. 19. ſub num. 33. Fuſar. de ſubſt.
quæſt. 531. num. 175. Rot. Bononien. fideicommiſſo de
Formagliaris impreſſ. apud Gionagn. reſp. 22. n. 21.
& 22. ſatis probatur attenta ſerie facti; nam cen-
ſus fuit impoſitus die 22. Auguſti cum expreſſio- 26
ne quod imponebatur pro ſoluenda parte dotis,
quæ expreſſio præbet coniecturam verſionis in
eam cauſam quia ſatis eſt conſonum veritati,
quod cum pater pecunias ceperit ad cenſum cum
expreſſione, quod accipiebat ad effectum ſoluendi
partem dotis, quam poſtea ſoluit, ſoluerit de iſtis
pecuniis, & emptor cenſus curauerit de illis ſolui
pro maiori ſua cautela vt bene ratiocinatur Grat.
diſcept. 897. num. 10. poſt Alex. conſ. 84. n. 4. lib. 7.
Seraphin. deciſ. 1093. num. 1. Buratt. deciſ. 920. n. 4.
Ibi duo poſt fuit celebratum matrimonium, de
quo tempore iuxta capitula matrimonialia debe-
bant ſolui ſponſo ſcut. 300. in pecuniaria nume-
rata, quot ſunt, quæ ex cenſu retracta fuerunt,
& ſoluta tunc præſumantur licet poſt menſem
ſponſus fecerit confeſſionem de recepto, quia
talis

talis confeſſio non coarctata ad certum tempus refertur etiam ad ſolutionem factam de præterito tempore celebrati matrimonij, & ſtante præcedenti conuentione, quod pecuniæ ſoluerentur quando matrimonium celebrabatur præſumptio eſt quod tunc fueriot ſolutæ, perindeque eſt ac ſi confeſſio explicaret quod pecuniæ fuerunt ſolutæ incontinenti in actu celebrationis matrimonij ad *text. in l. Modeſtinus,ff. ſolut*. Ancharan. *conſ.7.ſub num.2.teſte deciſ. Aragon.* 252.*n*.7. *&* 8. præſertim quia ſub eadem confeſſiooe de recepta Sponſus cooſeſſus fuit recepiſſe pretium perlarum pro ornatu vxoris promiſſum quod ſane quis negauerit fuiſſe traditum in actu matrimooij, vnde attenta vicinitate contractus cenſualis, & matrimooij reſultat plena probatio verſionis Menoch. *de arbitr.caſ.*432.*n*.38.*& præſ.* 53. *n*.8.*lib*.3. Grat. *d. diſcept*.897.*n*.11. Rota *deciſ*.335. *n*.2.*par*.4. *recent. deciſ*.114.*n*.6.*&* 7.*par*.5.*deciſ*.31.*n*.3. *coram S.m. Greg. XV. quam ſufficit eſſe veriſimilem, & coniecturis probari ex allegat. per Grat. d. diſcept*.897.*num*.14. Add.*ad Gregor. d.deciſ*.31.*n*.11.Buratt.*dec*.546.*n* 4. Rereodiſſimus Vrgellen. *dec*.256. *n*.6. Quo magis, quia vt ſupra dicebam, per teſtes probatur dotantem fuiſſe pauperem vt per gloſſ.Bald. & alios *alleg. ab Add.ad Buratt.deciſ*.546.*num*.9.

Nec obſtat quod ſumma confeſſata ſit ſcut.450. cenſus vero ſcutorum 500. quia diuerſitas ſummæ non excludit verſiouem ex aliis coniecturis probatam Alex. *conſ.* 84. *n*.4.*lib*. 7. Grat. *d.diſc*.897. *n*. 15. & aduertendum eſt quod accidit ſolui pro dote ſolum ſcuta 450. non quia à principio non fuiſſet conuentum de ſoluendo dd. ſcuta 500. in contanti, ſed quia bonorum ſtabilium, quæ in ſolutum reliquæ dotis tradēda erant pretium præter contrahentium opiniooem creuit de tempore traditionis. Vnde minus dici poteſt quod cenſus, vt impoſitus ſuper bonis fideicommiſſi alienari prohibitis vltra ſummam verſam in dotem ſit nullus in totum, vt per Cenc. *in add.ad tract.de cenſ.p*.1. *c*.2.*q*.1. *art*. 6. *n*. 15.*& ſecundum vlt. impreſſ. q*.19. *ſub n*. 33. *verſ. ad hoc autem*, quia vt dicebam ab initio nullus aderat exceſſus, ſed contingit poſtmodum ex cauſa mox adducta, ſentiebat tamen vnus ex DD. cenſum ſuſtineri ſolum pro rata ſcut. 450. verſa in ſolutionem partis dotis quia alienatio bonorum fideicommiſſi tenet ſolùm pro concurrenti quantitate æris alieni ex bonis fideicommiſſi detrahendi Gabr. *conſ*. 118. *n*. 5. *verſ*. 2. *lib*.1. Dec.*conſ*.493.*n*.18. Bellon. *dec. Gen*. 4. *n.vlt*. Hieron.Leo *in reſponſ.Iur. impreſſ. poſt deciſ. Valent*.173.*n*.179.*lib*.2.

Ex quibus reſolutum fuit vtraque parte informante dandam eſſe immiſſionem maximè quia ad huoc effectum ſufficit exceptionem fideicommiſſi non eſſe omnino claram, Seraph. *deciſ*.1200.*n*.6.Buratt.*dec*.853.*n*.4.Fontanell. *deciſ*.165. *n*.7. Rota *inter recentior. deciſ*.704.*num*.1. *ad med. part*. 3.

* * *

EMINENTISS. ET R.P.D.

CARDINALI CORRADO.

Bituntina Cenſus.

Veneris 24. Maij 1647.

ARGVMENTVM.

Intendens gaudere beneficio ſcripturæ amiſſæ debet ante omnia probare, illam in rerum natura extitiſſe, eaque forma, ac tenore conceptam vt, ſi realiter exhiberi poſſet, illi omnino profutura eſſet, deinde caſu amiſſam fuiſſe. Et plura circa materiam, & probationem amiſſionis ſcripturæ.

SVMMARIVM.

1 *Hæres abſque Beneficio Inuentarij, tenetur ſatisfacere eam de proprio creditoribus hereditariis.*
Licèt aliud ſit quo ad fideicōmiſſarios vniuerſales.
2 *Inuentarium allegatum non relenat Hæredi, quando non fuit exhibitum, quia tunc allegauti non poteſt ſuffragari.*
3 *Inuentarium non confectum congruo tempore; & cum omnibus ſolemnitatibus, iuxtà formam à lege præſcriptam, vel municipali iure, ſeu legitima conſuetudine approbatam, vt neceſſarium eſt non prodeſt Hæredi, perinde ac ſi nunquam factum fuiſſet.*
4 *Beneficio ſcripturæ amiſſæ ad hoc vt quis poſſit gaudere, debet ante omnia probare, illam in rerum natura extitiſſe, eaque forma, ac tenore conceptam, vt, ſi realiter exhiberi poſſet, illi omnino profuturu eſſet; deinde verò caſu amiſſam fuiſſe.*
5 *Teſtes deponentes Inſtrumentum fuiſſe factum, exprimere debent ſic fuiſſe ſcriptum; & ſic fuiſſe lectum: aliàs non facerent fidem.*
6 *Teſtes huiuſmodi, neceſſarium eſt, quòd ſint valdè periti, qui defectum Inſtrumentorum & literas Notarij rogati cognoſcant, & n.15.*
7 *Teſtis affectatus non eſt integra fides.*
8 *Teſtes rem ipſam dumtaxat prout geſta fuit, diſtinctè exponere debent: aliàs enim quando depoſitionibus interferunt talia, quorum cognitio, ac definitio ad Iudicem ſpectat, & ſic videntur potius aliquod iudicium ferre, confuſa eiuſmodi depoſitio nihil concludit.*
9 *Præſumptio pro ſolemnitate actus non iuuat, quando controuertitur adhuc illius ſubſtantia.*
10 *Solemnitates extrinſecæ ad ſcripturam requiſitæ, non præſumuntur niſi lapſu temporis triginta annorum.*
Et præſertim cum agatur de graui præiudicio tertij.
11 *Amiſſum dici non debet illud, quod peti, ac recuperari poteſt.*
12 *Damnum ſentienti competit actio aduerſus eum, cuius facto, & culpa, damnum euenerit, pro releuatione damni.*
13 *Originale Inſtrumenti publici, veriſimile eſt, penes Notarium de illo rogatū vt par erat remanſiſſe.*
14 *Amiſſio ſcripturæ non præſumitur in eo, apud quē nulla apparent facta diligentia, nulluſque cōtigiſſe probatur caſus, quo perierint eius ſcripturæ; & ideo ſic allegata, non poteſt dici iuſtificata.*
15 *Amiſſio Inſtrumenti non probatur, ſi ſimpliciter teſtes*

teſtes deponant ſe illud vidiſſe ; ſed neceſſe eſt probare amiſſionem originalis, & quod illi teſtes ſint valdè periti, qui litteras illius Notarij cognoſcant.

16 *Teſti deponenti de re ab ipſo acta, deferendum eſt.*

17 *Copia Inſtrumenti in forma probanti extracta, deficiente originali, poteſt, aliis concurrentibus, ſuffragari.*

18 *Damnum ſentienti ex propria culpa, ſiue inexcuſabili negligentia, quod facilè poterat euitare, non eſt ſubueniendum.*

19 *Aditio hereditatis, ex quolibet actu Iudicis declaratiuo, & ex actu per ipſum Heredem ſimpliciter geſto, qui citra Ius & nomen heredis fieri non poſſit; plenè probatur, tum re ipſa, tum expreſſis verbis.*

DECISIO XVII.

RESolutio in hac cauſa facta die 27. Nouembr. 1645. coram me, hodiè denuò diſcuſſa, fuit per Dominos confirmata. Quia concurrunt omnia requiſita pro aſſociatione petita ab Adminiſtratoribus Montis familiæ de Labinis ad bona obnoxia Cenſibus impoſitis, ac venditis eidem Monti per q. Scipionem Bouium anno 1597. & Franciſcum eius filium anno 1619. ad effectum illis ſatisfaciendi de fructibus decurſi, & non ſolutis, vt latè probatur in præcedenti Deciſione.

Neque viſa fuit obſtare repetita pro parte Octauij, & fratrum de Bouiis retentionis exceptio ratione crediti anterioris dotis & antephati q. Virgiliæ eorum matris, cuius ſunt hæredes.

Quia cum pariter ſint hæredes Scipionis, & Franciſci debitorum abſque beneficio Inuentarij non poſſunt eiuſmodi exceptione tueri aduerſus
1 Creditores hæreditarios, vel quia hæreditates præſumuntur ſoluendo, vel quia ipſi in omnem caſum tenentur etiā de proprio illis ſatisfacere *iuxt. text. in l. fin. §. ſin verò poſtquam adierint, C. de iur. delib. & in §. Hinc nobis verſ. Si vero non fecerit, in Auth. de hered. & falcid.* licet aliud ſit quoad fideicōmiſſarios vniuerſales, in quibus terminis procedūt notata per Bald. *in l. debitori tuo ſub n. 5. v. extra oppono.* vbi Dec. *ſub n. 4. verſ. dicit tamē* Bald. ac ſeqq. & Soccin. *n. 9. verſ. quid Iuris, C. de pactis (relat. per Franch. dec. 39. n. 3. v. nō enim & ſeq.)* vt benè declarat Caſtr. *in conſ. 77. Viſa facti narratione ſub n. 1. v. concluſ. eſt ergo p. 2.* Soccin. iun. *conſ. 170. n. 4. verſ. & cum in caſu iſto ac ſeqq. li. 2.* Pariſ. *conſ. 48 n. 8. v. non obſtabit dec. Bald. lib. 3.* Crau. *conſ. 506. n. 13. verſ. non obſtat altera Peregr. de fideicomm. art. 36. n. 141. verſ. Igitur, & conſ. 72. ſub n. 1. verſ. cum hereditatem adiuerint lib. 4. cum aliis in præcedenti deciſione relatis in §. Non obſtat denique verſ. Domini dixerunt & nuper in Ranenn. bonorum 1. Febr. huius anni coram me in §. poſtremò verſ. in hoc autem caſu.*

2 Nec releuat allegatum Inuentarium hæreditatis præfati Scipionis. Quia cum non fuerit exhibitum illis ſuffragari non poteſt. Bald. *in d. l. fin. §. & ſi præfatam ſub n. 3. verſ. tamen ſi producat C. de iur. delib. & conſ. 219. Statuto Ciuitatis Papiæ n. 4. v. Additur in puncto lib. 1.* Rota *dec. 751. n. 1. v. dictum fuit p. 3. lib. 3. diuerſ. & in Ceſenat. bonor. 13. Iun. 1608. corā S. D. N.* & ex aliis probat Moder. Roman. *diſc. 981. n. 24. v. non obſtat prætenſa indicatio Inuentarij ſeqq.*

Minus releuat, quod Inſtrumentum d. Inuentarij ablatum, atque amiſſum fuiſſe dicatur.

3 Primò quia non conſtat illud fuiſſe confectum congruo tempore, & cum omnibus ſolemnitatibus iuxta formam à lege præſcriptam, vel municipali iure, ſeu legitima conſuetudine approbatam, vt neceſſarium eſt, aliàs hæredi non prodeſt, perinde ac ſi nunquam factum fuiſſet per textus *in d. l. fin. §. & ſi præfatam* ibique gloſſa in verbo *cenſuerint*, ac DD. *C. de iur. deliber. & in d. §. Hinc nobis verſ. ſi vero non fecerit in Auth. de hered. & falcid.* Rol. *conſ. 73. n. 28. verſ. cum non confecerit & ſeqq. lib. 2.* Alb. *conſ. 764. ſub num. 47. verſ. nec obſtat ſi dicatur & ſeqq.* Natt. *conſ. 574 n. 6. verſ. ex prædictis concluditur & ſeqq.* Bertazzol. *conſil. ciu. 107. n. 32. verſic. ſed hæc difficultas ceſſat, & ſeqq.* Surdus *deciſ. 222. a. verſ. quia paria ſunt*, Rota penes *Verall. deciſ. 119. n. 4. verſic. nam quando part. 2,* & ſanct. mem. Gregor. *deciſ. 496. n. 2. verſ. quia aliàs &c.* Quando enim quis intendit gaudere benefi- 4
cio ſcripturæ amiſſæ, debet antè omnia probare illam in rerum natura extitiſſe, eaque forma, ac tenore conceptam, vt ſi realiter exhiberi poſſet, illi omninò profutura eſſet, deindè verò caſu amiſſam iuxt. text. *l. teſtium §. ſin verò facta Codic. de*
teſtib. & in cap. cum olim il primo, vbi DD. *extr. de* 5
priuil. Batt. *in auth. ſi quis in aliquo ſub num. 6. verſ. quæro quid ſi ſint plures teſtes &c.* dicens non ſufficere, quod teſtes deponant Inſtrumentum fuiſſe factum, ſed exprimere debent ſic fuiſſe ſcriptum, & ſic fuiſſe lectum, alias non facerent fidem, infertque ideò neceſſarium eſſe, quod illi ſint valdè periti, qui defectum Inſtrumentorum, & litteras
Notarij rogati cognoſcant Iaſon *ſub num. 2. Verſ.* 6
ſubdit tamen Batt. *Cod. de edend.* Alb. *conſ. 101. n. 7. verſ. Et quatenus* Crau. *conſ. 411. n. 12. verſ. tertiò principaliter reſpondeo,* Anguil. *conſ. 14 n 104. verſ. Et oportet probare,* Decian. *conſ. 18. n. 13. verſ. quod etiam comprobo lib. 2.* & latè explicat Surdus *conſ. 109. num. 8. verſ. ad hæc omnia reſpondetur & ſeqq. vſque ad fin.* Honded. *conſ. 39. n. 60. verſ. aliud de probatione & ſeq. lib. 2.* Franc. Viu. *deciſ. 165. per totum.* Rota *penes Card. Caualer. deciſ. 532. n. 4. verſ. præterea,* & Buratt. *deciſ. 505. n. 10. verſ. Tum quia acta iudicialia, &c.*

Nec obſtat quod duo ex teſtibus pro Bouiis examinatis nempè Io. Donatus Flotellus, & Io. Iacobus Henricus deponant d. Inuentarium fuiſſe ſolemniter confectum.

Quia (præter quàm quod alter ex eis aſſerit ſe 7
fuiſſe Procuratorē hæredum ad illum actum, in cuius ideò validitate propriam veriſimiliter affectat, atque tuetur peritiam, & laudem, ac proinde non eſt integræ fidei *cap. fi. de teſtibus in 6. leg. fi. ff. de teſtibus* Bart. *in l. deferre ſub num. 2. verſ. ſi verò ad eum non pertinet, ff. de iur. fiſc.* Felin. *in c. cum à nobis num. 13. verſ. ex prædictis & num. 14. verſ. & in effectu extr. de teſtibus* Crau. *conſ. 281. ſub num. 4 verſ. ſed ratione affectionis,* Rim. iun. *conſ. 26. n. 42. verſ. quinimmò,* Ceph. *conſ. 65. num. 24. verſ. accedat;* Olaſc. *deciſ. 79. num. 40. verſ. nam ipſi* Maſcard. *de prob. concl. 1317. ſub num. 1. & ſeq.* & alij relati per Farinac. *de teſtib. q. 60. n. 17. verſ. ſit in ſimili & ſeq. ac ſub n. 21. & 29.*) Fuit reſponſum non ſufficere ad hunc effectum, quod teſtes genericis illis, atque confuſis verbis deponant Inuentarium fuiſſe ſolemne, niſi facti ſeriem enarrent, ac ſolemnita-
tes in eo adhibitas ſpecialiter enumerent, vt dein- 8
dè iudicari poſſit, an omnes ritè, rectèque fuerint ſeruatæ. Nam huius rei cognitio, ac definitio ad Iudicē ſpectat, non ad teſtes, qui rem ipſam duntaxat prout geſta fuit diſtinctè exponere debēt, aliàs enim confuſa eiuſmodi depoſitio nihil concludit

ad

ad l.ætate §.*nihil ff.de interrog. act. l. ita fidei ff. de*
iur.fiſc. Alber.*in l.ſciendum n.6.verſ. Vnum eſt ta-*
tamen, circa hoc valdè notandum, & ibi Iaſon. *ſub*
n.14. verſ. Limita iſtam doctrinam ff.de verb. oblig.
Io.Fab. *in* §.*fin.ſub n.4. verſ.quid ergo & ſeq.inſtit.*
*de fideiuſſer.*Sociu. *conſ.24.ſub n.31.verſ.quia paria*
*ſunt lib.*1.Afflict. *dec.274.ſub num.1. verſ.primò de-*
bet probari ac ſeqq.

9 Nec iuuat adducta præſumptio pro ſolemnita-
te actus; Tum quia controuertitur adhuc ſenten-
tia,Decian.*conſ.45.n.46.verſ.tertio reſpondeo lib. 5.*
Tum quia ab anno 1613. de quo Teſtes deponunt
vſque ad tempus inchoati iudicij primùm contra
Camillum alterũ ex dictis fratribus de ann. 1640.
10 & ſucceſſiuè de anno 642. contra Octauium, non
ſunt lapſi triginta anni, quod tempus requiritur
in præſumendis ſolemnitatibus extrinſecis ſcri-
pturam requirentibus ex ſententia Rotæ, vt penes
Caſſador.*dec.3.n.1.verſ.nam,licet,& ſeq. de procur.*
Put.*dec.152.l.2.in correct.* ac penes Burat. *dec. 120.*
n 37.verſ.nec præſumi poteſt ac ſeq. & in recent.dec.
18 *n. 26. verſ. minus obſtat p. 7.* Et præſertim cum
agatur de graui præiudicio tertij, Menoc. *præſ. 4.*
n 55.ver.declaratur oct.lib. 6.

Secundò non probatur allegata Inſtrumenti
amiſſio ex eo quod teſtes deponant Antonium
Gentilem dd.fratrum Contutorem illud abſtuliſ-
ſe,ac penes ſe retinuiſſe, Tum quia dum repeti ac
recuperari poteſt, amiſſum dici non debet *l. labeo*
la 1.§.*amiſiſſe* ibique gloſſa *in verbo actionem*, &
11 exornat Rebuff. *l.id apud ſe l.bonorum appellatio la*
1.§.*fi.ff. de verb. ſignif. l. rem in bonis ff.de aqu.rer.*
dom.l.q. actionem ff.de reg. iur. Bertazz.*conſ.crim.56.*
n.52.verſ.cum illi; Tum quia in omnem caſum eiſ-
dem fratribus competit actio aduerſus d.tutorem,
12 ac eius hæredes, vt conſeruentur indẽnes à quo-
cumque damno ex eiuſmodi eius facto, & culpa
in eos proueniente *l.1.in princ.& l.2.in princ. ff.de*
tutel. & rat.diſtr.l.1.C.ſi tut.vel cur. interuen. & in
d Auth.de hæred.& falc.§.illud quoque & §.pupillus
autẽ Rot.*dec.67.n.5.v.& certum eſt ac ſeq.p.5.rec.*

13 Tertiò quia præſupponitur d.Inuentarium vnà
cum proceſſu(vt inquiunt) præambulo fuiſſe con-
fectum per acta publici Notarij, nec ſatis conſtat
illud à præfato Gentile receptum fuiſſe ipſum ori-
ginale, quod veriſimilius eſt penes Notarium de
illo rogatum remanſiſſe (vt par erat *c. quoniam*
contra v.& omnia extr.de prob. Rim.iun. *conſ.821.*
n.8.v.cum originale) apud quem nullæ prorſus ap-
parent factæ diligentiæ, nulluſque contigiſſe pro-
14 batur caſus,quo perierint eius ſcripturæ; Ideoque
meritò dici non poteſt aſſerta amiſſio iuſtificata,vt
notat *in d. c. cum olim in primo de priuileg. & in d.*
15 *l.teſtium C.de teſtibus* Ruin. *conſil.179.n.5.verſic.&*
quia non ſufficit, &c. dicens non ſufficere, quod
teſtes deponant vidiſſe inſtrumentum, ſed neceſſe
eſt probare amiſſionem originalis, & quod illi te-
ſtes ſint valdè periti; qui litteras illius Notarij
cognoſcant: *iux. theor. Bart.ſupra cit.* Seraph. *de*
priuil.iuram priuil.37.n.9.verſ. & eſt aduertendum,
Rota penes Burat. *d.dec.505.n.12.verſ.atque ita,&*
in recent.d.dec.18.n.22.verſ nec præſumptio p.7.

Quartò comprobantur præmiſſa; Quia præfa-
tus Ioan. Donatus Florellus teſtis pro ipſis Bonijs
examinatus,& reproductus deponit, *che ha viſto li*
atti del perambulo del l'heredità del q. Scipione Bo-
nio, li quali ſono ſtati in ſuo potere portategli dal q.
Gio: Franceſco Vacca che ne haueſſe fatto copia, &
eſtratto come già la fece,e l'autenticò di ſua mano co-
me Notaro Regio, ch'era all'hora, e li conſegnò, e re-
ſtitui al medeſimo. E queſto fu nell' Anno 1613. ſe
mal non ſi ricorda del meſe d'Agoſto, e detto preani-
bulo era con le ſolennità,& inuetario fatto &c. Hinc
enim apparet duplicem aſſerti inuentarij confe-
ctam fuiſſe ſcripturam, alteram ſcilicet origina-
lem, alteram verò ex ea in forma authentica ex-
tractam ab eodem teſte, cui circa hoc ab ipſomet
actum deferendum eſt præſertim contra partem
illum inducentem, ac eius depoſitione vtentem 16
Crauet. *conſil.112.n. 17. verſic. nec poteſt excuſare.*
Rota penes Cardinal.Seraphin. *dec.1163.n. 6. ver-*
*ſic. & licet,*ſanct.memor.Gregor.XV.*nec.531.n.10.*
verſic. nam quoad Sebaſtianum & ſeq. &.in recent.
dec.622. num.3.verſic.non obſtat, & dec.726.num.3.
verſic.primò quia & ſeq. part. 3. & deciſ. 554. n. 3.
verſic. quibus ac deciſ.594. n.17.verſic.cum,& vni-
co teſti ac ſeq. part. 5. Cum autem vna tantum ex
eis ad manus d. Gentilis perueniſſe probetur, ſiuè
illa fuerit originalis, ſiuè copia extracta, (quod
magis conſonat veritati) tamen ſuperat altera,
quæ perquirenda, & exhibenda erat. Nam etiam 17
copia ſic extracta, deficiente originali,poſſet(aliis
concurrentibus)ſuffragari iuxt. Gloſſ. *in leg. ſicut*
iniquum in verb. facile in fin. Cod.de fid.inſtrument.
& ibi Iaſon. alij DD. Bero *conſil. 92.num.24. ver-*
ſic.& poſito etiam lib. 3. Alb. *dicto conſil. 101. n. 5.*
verſic. ſed pro ſuſtinendo exemplo, & ſeqq. Bertaz-
zol. *conſil.crimin.147.num.11. verſic. & quod etiam*
exemplum, Maſcard. *de probat. concluſ. 711. n. 87.*
verſ. decimo quarto limita, & in ſpecie reſpondit
Honded.*d. conſ. 39. ſub n. 62. verſic. clarè apparet*
prætenſos teſtes lib.2.

Accedit prædictis, quod poſtmodùm iidem-
met fratres anno 1626. & 1627. perſonaliter com-
parentes coram M.C.V. petierunt etiam remedia
reſtitutionis in integrum, & obtinuerunt admit-
ti ad confectionem Inuentarij hæreditatis pater- 18
næ, ac aliorum conſanguineorum, vt apparet ex
publicis actis exhibitis pro parte Adminiſtrato-
rum Montis; Et tamen nullum deinde etiam ma-
iores effecti confecerunt inuentarium, quare ipſis
imputandum eſt quodcunque damnum ex propria
geminata,& inexcuſabili negligentia proueniens,
quod facilè poterant euitare, vt reſpondit Rota
penes Coccin. *dict. deciſ. 59.num. 6. verſicul. nec*
excuſari poteſt, & in Romana fideicomm. de Capi-
te ferreo 19.Februarij 1646. coram Me in §.*nec de-*
mum releuat excuſatio ac ſeq. & in §. *ſed ceſſant om-*
nes obiectiones.

Prætereà non obſtat, quod reſpectu Franciſci
eorum fratris nullum quidem allegetur inuenta-
rium, ſed abſolutè negentur hæredes.

Quia contrarium plenè probatur ex Decreto
Regiæ Curiæ Bituntinæ die 15. Decemb. 1422,
quo fuerunt declarati hæredes ſimpliciter d.
Franciſci eorum fratris ex teſtamento vnà cum
Virgilia communi matre, ac pro eius quota co-
hærede; Et ex publico inſtrumento recepto per
Bartholomæum Maiolanum publicum Nota-
rium Bituntinum Anno 1627.1. Septembris in
quo ipſi perſonaliter tanquam tales expreſſis ver-
bis agentes promiſerunt ſoluere debitum eiuſ-
dem hæreditatis ſummæ duc. 1380. circiter pro
reſiduo dotis, antephati, & alimentorum Lauræ
prædicti Franciſci q. Vxori; Ex quibus ſanè cer- 19
tum eſt aditionem hæreditatis plenè probari
tum re ipſa, tum verbis expreſſis *leg.2.Codice de*
iur. deliber. Bartol. *in leſi. gerit ſub numero 14.*
verſic.

verſic. aut illa verba, & ſub n.21. verſic. ſi verò non poterat facere, D. de aqu. hered. Crauet. *conſil.* 148. *num.*10. *verſic. modò cum rei declarauerint ſe heredes & ſeq.* Surdus *conſil.* 576. *num.*34. *verſic. quod autem & ſequent.* Rota *deciſ.* 393. *part.* 4. *diuerſ.* & penes Reuerendiſſim. Vrgellen. *deciſ.* 189. *ſub n.*5. *verſ. quod verò,* Palma, & Coccin. *deciſ.*168. *ac in recent. deciſ* 360. *num.* 29. *verſ. ex illa enim ceſſione, & ſeq. deciſ* 474. *num.*1. *verſ. quæ verba & ſeq. p.*5. & in aliis relatis in præcedenti *deciſ. in* §. *Quod autem fuerint heredes, &c.*

Poſtremo non obſtat, quod etiam ceſſante inuentarij beneficio dicti fratres non teneantur de proprio ſecundùm ius canonicum.

10 Quia contrarium verius, atque receptius eſt in foro iudiciali, cum in hac parte ſacri Canones non ſolum legibus ciuilibus non aduerſentur *iuxta regulam cap.*1. *de non. oper. nunc.* Sed bene conueniant, vt habetur in *cap. Raynaldus in fine* ibi, *Saluo nihilominus ei ex iure inſtitutionis beneficio legis falcidiæ in reſtitutione præfati legati, ſi infra tempus legitimum voluntati paruerint Teſtatoris, cum inuentarium fecerint, & contra voluntatem teſtatoris lex falcidia inducatur* ibique gloſſa *in verbo inuentarium extr. de teſtament.* Hoſtienſ. *in ſumma de teſtament. ſub numero* 23. *verſic. Ad quid hæres,* ibi, *quid ſi non ſufficit hæreditas ad debita perſoluenda? Diſtingue ſecundum lege. Verum fecerit inuentarium, & tunc non tenetur vltra vires hæreditatis, vel non fecerit, & tunc tenetur. Cod. de iur. deliber. leg. ſcimus. Et idem videtur ſecundum ius Canonicum infrà eodem capite, Raynaldus* §. *penult. in fin. & cap.* Baldus *in dicta lege final. ſub numero* 12. *in verſiculo ſecundo caſu, verſic. aut loquimur in obligationibus deſcendentibus in heredes, & in* §. *ſin verò poſtquam num.* 1. *Codice eodem,* Cardinalis *in capito* 1. *ſub numero* 4. *verſic. ſed hoc & cap.* vbi etiam alij Doctores *extr. de ſolut.* Abbas *in repetitione cap. Eccleſia ſanctiſſimæ Mariæ numero* 18. *verſic. Et ex his infere de conſtitutione,* & latiùs probat *in conſilio* 73. *Circa primum dubium ſub num.* 9. *verſic. Nec obſtat ſi dicatur, & ſequent. lib.* 2. Barbat. *in capite* 1. *in fine, verſic. Tertio probo de teſtament.* ibique Didac. *in relect. ſub numero* 14. *verſ. Niſi dixerimus & ſequenti,* Rolandus *in tractatu de inuentar. diuerſ. quæſtione* 30. *&* 215. Monticul. *in eodem tractatu, quæſtione* 226. *numero* 8. *verſicul. ſecunda ſuccedat dubitatio, & ſequentibus, & quæſtione* 228. *num.*12. *verſic. Alioquin & ſub numero* 39. *in verſic. duodecimò excipitur verſic. quod falſum eſt,* Phanuc. *in eodem tractatu, quæſt.*245. *num.* 1. *verſic. contrarium de iure.* Craſſ. *in* §. *inuentarium quæſt.* 22. *num.* 2. *verſic. Sed an hæres,* Vaſquez *de ſucceſſ. creat. lib.*1. §.1. *num.* 27. *verſic. illud autem,* Rob. Marant. *in diſputatione* 8. *num.* 21. *verſic. quarto adducitur,* & latè probat Menoch. *conſil.* 89. *à numero* 156. *verſic. Non obſtat vltimum ac ſeqq.* Rota *deciſione* 72. *à numero* 49. *verſic. contraria tamen & ſequentibus vſque ad finem,* vbi concluditur hanc ſententiam eſſe de iure veriſſimam, & magis communiter receptam *part.* 2. *diuerſ.* & ſequitur Fachin. *contr. lib.*6. *cap.* 23. *verſ. ſed valde ac alij.*

Atque ita fuit reſolutum vtraque parte informante, &c.

R.P.D. ALBERGATO.

Romana lucri dotis.

Veneris 24. *Aprilis* 1650.

ARGVMENTVM.

Quartum dotale ſtatutarium, debetur etiam ex portione dotis non ſoluta actioni ſubſidiariæ quando ſit locus. Quando poſſit auocari pecunia ſoluta, poſteriori creditori, ab anterius creditum habente. Et multa de excurſione debitoris.

SVMMARIVM.

1 *Statutum verbis* c.131. lib. 1. *ſimpliciter loquens quartum dotale deberi intelligitur de dote, tam data, quàm promiſſa. Et non ſoluta.*

2 *Dos promiſſa, & non ſoluta, ad effectum lucri habetur perinde ac ſi ſoluta fuiſſet.*

3 *Loca montium, ex conſtitutione Vrbana, non cadunt ſub hypotheca.*

4 *Anterior creditor, ſolam perſonalem habens, regulariter non poteſt auocare pecunias poſteriori ſolutas.*

5 *Lucrum dotale, ſicut ipſa dos, eſt priuilegiatum.*

6 *Creditor anterior; etiam cum ſola perſonali, poteſt auocare pecunias poſteriori ſolutas, ex cauſa dotis, & lucri.*

7 *Pecuniæ ſolutæ poſteriori creditori ex cauſa onerosa, poſſunt retrahi per anteriorem, vt de communi opinione teſtatur à pluribus.*

8 *Cauſæ lucratiuæ, & onerosæ diſtinctio, non poteſt applicari ad effectum repetendi ſolutum poſteriori creditori quando agitur de locis montium adhuc extantibus.*

9 *Cauſa onerosa non concurrit in vſufructuario, qui habet meram cauſam lucratiuam ex legato, abſque vllo onere.*

10 *Idem eſt in proprietario quantitatis ex legato cum onere, vbi valor legati relicti, iniunctum onus excedit.*

11 *Inſignia benefactoris, ſeu alterius, exculpta in fabrica Eccleſiæ à Regularibus, vel aliis Eccleſiaſticis conſtructa non faciunt, quin ad ipſos ſtet adhuc pertineat.*

12 *Bonorum alicuius exiſtentia non præſumitur vbi, facta diſcuſſione, fuit relatum ab exequutore deputato, & per diligentias, non fuiſſe adinuenta.*

13 *In excuſſione facienda contra pecunias depoſitas in Banco notoriæ decoctionis, non eſt neceſſaria vlterior executio.*

14 *In excuſſione bonorum hereditariorum neceſſaria eſt citatio heredis, & deputatio duorum executorum cum iudicis decreto, excuſſionem eſſe legitime factam declarantis.*

15 *Hæreditas non dicitur adita à muliere, ex ſolò mandato per eam ad adeundum date ſine ſolemnitatibus ad obligandum mulieres, & minores neceſſariis.*

16 *In excuſſione, ſufficiunt etiam diligentiæ per vnum executorem facta.*

17 *Tutius tamen eſt duos executores deputare.*

18 *In Tribunali A.C. forma iudicij non attenditur in rigore. Ideò in excuſſione, ſi vnus tantum ibi deputetur executor, non tamen præuertitur excuſſionis forma.*

DECI

DECISIO XVIII.

COram Reuerendiſſimo Terracinen. die 5.
Aprilis 1647. & 30. Martij 1648. fuit reſolu-
tum, quòd quemadmodum R.P.D. Bentiuolo ob
prædeceſſum Semideæ eius vxoris licuit retinere
quartum dotale ex ſcutis 10. m. in limine matri-
monij ſolutis, ita & modo illud petere liceat ex
aliis ſcutis 5000. quæ bon. memor. Cardinalis
Lenus in capitulis matrimonialibus, Cleriam
eiuſdem Semideæ matrem eſſe relicturam poſt
mortem ſpoponderat, pro iſtoque conſequendo,
ex quo Cleria promiſſis per Cardinalem defecit,
potuiſſe agi ſubſidiario iudicio contra loca 48.
Montis Fidei hæreditaria præfati Cardinalis
quorum vſusfructus Lucretiæ & Antoninæ eius
ſororibus profeſſis in monaſterio ſanctorum Do-
minici, & Sixti, proprietas verò Eccleſiæ ſan-
cti Caroli ad Cathinarios iuxta ipſius diſpoſitio-
nem ſpectabat.

Quibus cùm Patres ſancti Caroli non acquie-
ſcerent, obtinuerunt coram me in locum eiuſdem
reuerendiſſimi Terracinen. ſuffecto iterum audiri,
cauſaque bis propoſita, & prima vice dilata, ea-
que repropoſita, Domini ſteterunt in deciſis.

1 Siquidem non fuit per informantes controuer-
ſum huiuſmodi quartum dotale deberi etiam ex
dote promiſſa vigore ſtatuti vrbis cap.131. lib.1.
ſimpliciter loquentis, quod propterea compre-
2 hendit dotem tam datam, quàm promiſſam, &
non ſolutam, quæ ad effectum lucri habetur, per-
inde ac ſi ſoluta fuiſſet, vt ſæpius reſpondit Rota
penes Achill. *deciſ.15. n.1. & 4. de conſt. coram ſa.
me. Gregor. deciſ. 5. num. 1.* & ibi. Addit *num. 11.
deciſ.21. num.* 1. cum aliis in vtraque deciſione hu-
ius cauſæ congeſtis.

Et Domini habuerunt pro indubitato licuiſſe
Domino Bentiuolo pro tali lucro aſſequendo di-
rigere actionem in ſubſidium ad loca Montium
3 prædicta, licet enim illa ex Conſtitutione Vrbana
non cadant ſub hypotheca, & anterior creditor
ſolam perſonalem habens regulariter non poſſit
4 auocare pecunias poſteriori ſolutas, vt *ex textu
in lege pupillus, D.quæ in fraud. credit.* tradit Mo-
dern. Mediolanen. *de æquit. lib.1.quæſt. 34. num.2.
verſic. ſi vero, & num.70.* hoc tamen non procedit,
quando agitur de aliqua cauſa priuilegiata, qualis
eſt nedum dos ipſa, ſed etiam dotale lucrum *lege
5 etiam, Cod. de iur. dot. leg. ſi conſtante. Cod. de donat.
ante nupt.* Menochius *conſil.155. num.* 5. Tiraquell.
in l. ſi vnquam verbo donatione largitus num. 226.
Cod. de reuocat. donat. Franciſcus Molina *de ritu
nupt. lib.3. quæſt.33. n.* 16. Rota *in Romana cenſus* 8.
Nouembris 1616. *coram bon. mem. Cardinali Sacra-
to,* nam iſto in caſu poſſe anteriorem creditorem
pecunias poſteriori ſolutas auocare, firmant Bar-
boſa *in lege 1. part.6. num* 21. *verſic. & retenta, D.
ſolut. matrim.* quem ſequitur Theſaur. *quæſtionibus
forenſ. lib. 2. quæſt. 16. ſub num.* 6. Mareſcott. *va-
riar. reſolut. lib. 2. cap. 36, num.*5. Coſt. *remed. ſub-
ſid. 37. illat.2. num.3.* Gait. *de credito cap.4. n.*1303.
Peregrinus *de iur. fiſc. lib.6. tit.* 6. cum congeſt. per
modern. Foroliu. *de pignor. lib.4. tit.1. quæſtione* 29.
*num.*25.

6 Neque Patres ſancti Caroli, & litis conſortes
tueri ſe poſſunt ex prætenſa cauſa oneroſa, quia
7 quidquid ſit de illa quæſtione, an ſoluta poſteriori
creditori ex cauſa oneroſa, poſſint retrahi per an-
teriorem, quod affirmat, communemque aſſerit
opinionem Barboſ. *dict. leg.1. num.24.* poſt Couarr.
*pract. qq. cap.29. num.*2. Guttierrez *ad legem Tauri*
32. *Gloſſa 1. n.7. in fin.* Capic. *deciſ.78. ſub num.5. &
ſequentib.* cum per aliis per modernum Foroliuien.
de pignor. dicta quæſt.29. num. 25. *&* 24. ceſſare vi-
deatur in præſenti difficultas, ex quo loca Mon- 8
tium, de quibus agitur, adhuc extant, ac proinde
diſtinctio cauſæ lucratiuæ, & oneroſæ nullatenus
applicari poteſt, Menoch. *conſil.25. num.* 17. *& ſeq.*
Trentacinq. *variar. lib. 3. reſol.* 23. *num.* 7. *&* 17.
Fontanell. *de pact. nupt. clauſul.* 5. Gloſſa 8. *part.6.
num.*32. *&* 37. cum cæteris cumulatis per Anton.
de Amat. *part.2. reſol.51. num.* 21. Rota *in Romana
pecuniaria 2. Iun.* 1631. §. *neque applicatur, coram
Reuerendiſſ. Pampilonen.*

Sed ex abundanti fuit etiam conſideratum, nec 9
huiuſmodi cauſam oneroſam hic concurrere. Nam
reſpectu Monialium res dubio caret, quod ipſam
meram cauſam lucratiuam habeant in vſufructu
eis abſque vllo onere legato *ad l. legatum 57. D.
de legat. 2. §. legatum, ſi res aliena iuſtitui. eo.* Quod 10
& idem eſſe, quod Patres ſancti Caroli proprieta-
rios viſum eſt, quia valor legati ipſis relicti iniun-
ctum onus excedit *leg. in ratione, §. vendere D. ad
legem falcid.* Alex. *conſil. 135. num. 4. in fin. & n.5.
lib.5.* Mareſcott. *variar. reſolutionum, lib.1. cap.74.
ſub num.5 verſic. ſecus,* Ludouic. à Peguer. *dec.*271.
num.28. in fin.

Quod autem valor legati iniunctum onus ex-
cedat, patet manifeſtè, quoniam legatum aſcendit
ad ſcuta 57 mill vel ſaltem ad 27. mill. quatenus
detrahantur ſcuta 10. mill. à creditoribus Cardina-
lis euicta, onus autem verſatur tantum circa de-
molitionem domorum ad Patres ſpectantium,
quam ipſi pro ornamento fabricæ ex præcepto
eiuſdem Cardinalis pati debuerunt, aſcenditque
ad ſcuta 22. mill. Summario Patrum num. 3. ne-
que enim alia ſcuta 8000. quæ per ipſos fuerunt
erogata pro confirmandis lateribus Eccleſiæ ad
euitandam ruinam ob nimium Cupolæ pondus
ſuſpicatam, in computum oneris ſunt referenda,
cum huiuſmodi expenſa non reſpiciat fabricam à
teſtatore demandatam, ſed Eccleſiam iam prius à
Patribus conſtructam, & quæ ad ipſos pertinet, 11
quamuis in ea inſignia Cardinalis fuerint inſcul-
pta, vt probatur in *lege fin.* ibi manentibus prio-
rum titulis, qui ea opera feciſſent *D. de oper. publ.*

Neque prædictis obſtat potiſſimum obiectum,
cui ex aduerſo præcipue inſiſtebantur, nempe
actioni ſubſidiariæ non eſſe locum niſi prius ex-
cuſſis bonis Cardinalis Leni dotis promiſſoris,
quàm Cleriæ matris Semideæ.

Quia vt animaduertit vltima deciſio in §. *tan-
dem non obſtat*; bonorum Cardinalis excuſſio bis
iudicialiter facta fuit; primo ſcilicet ab excellen-
tiſſimo Principe Burgeſio, vt in extract. A. C.
fol. 33. & 35. Secundò à D. Bentiuolo, qui, citato
curatore hæreditatis iacentis, necnon prædictis
Patribus, & aliis omnibus intereſſe habentibus
ad indicandum dicta bona hæreditaria, ex quo ni-
hil releuans deduxerunt, obtinuit deputari execu-
torem, qui retulit nulla alia bona interueniſſe
præter loca Montium præfata, vt in eodem extra-
ctu fol. 291. & ſequent. quare illorum non exi-
ſtentia præſumitur, Bart. *in lege in illa num.5. & ſub* 12
num. 11. D. de verborum obligat. Baldus *in lege 2.
num.9. Cod. quando Fiſcus, vel priuat.* Pacian. *de pro-
bation. lib.1. cap.45. num.* 10. *& cap. 46. num. 17. in
fin. & num.* 18. *Cyriacus contr. 5. num.* 142. Rota *in*

Bono

Bononien. Pecuniaria 17. Iunij 1641. coram reuerendiſſimo Salamantino.

Nec releuat, quod fuerit indicatum depoſitum
ſcutorum 1000. factum in Banco illorum de Pela-
13 gijs. Quia ſtante ipſorum notoria decoctione non
eſt neceſſaria vlterior executio, Gloſſ. *in lege niſi
hoc actum. D de pactis*, Iaſ. *in lege decem n. 27. D. de
verb. obligat.* Roland. *conſ. 9 n. 20 lib.* Pacific. de Sal-
uiano *inſpect. 2. c. 2. n. 20.* Neguſant. *de pign. part. 8.
membr. 1 n. 14.* cum aliis congeſtis per modern. Foro-
liuien. *eodem tract. lib 5. tit. 2. q. 68. n. 7.* & per Ro-
tam *in dict. Bononien. pecuniaria coram Reuerendiſſi-
mo Salamantino.*

14 Minus officit, quod in dicta excuſſione citatus
non fuerit Marchio Martinenghus Cardinalis hæ-
res mediatus, & vnicus tantum fuerit deputatus
executor, cum duo eſſent neceſſarij vna cum Iudi-
cis decreto excuſſionem eſſe legitimè factam de-
clarantis, iuxta deducta in Romana de Capit 4.
Februarij 1608. coram bonæ memoriæ Lancel-
lotto.

Quoniam præfati Marchionis neceſſaria non
erat citatio, ex quo non conſtat hæreditatem fuiſ-
15 ſe aditam per Liciniam ipſius matrem ex ſolo man-
dato per eam dato ad adeundum ſine ſolemnitati-
bus ad obligandum mulieres, & minores neceſſa-
riis Caſtr. *in leg minimum in fine 8. D de acquir. ha-
red.* Pic *ad ſtatut. Vrb. gloſſa 7. n. 108* & alias reſpon-
dit Rota *deciſ. 73. num. 17. part. 5 recentior. & in Lu-
teram. bonorum 1. Februarij 1641. coram R. P D. meo
Cerro* Gratis verò obiicitur, quod diligentiæ non
fuerint factæ duobus executoribus, cum contra-
rium conſtet ex datis coram reuerendiſſimo Tetra-
cinen. Summario Domini Bentiuoli num. 11. licet
per vnum etiam factæ ſufficerent, prout aliàs ad-
16 miſit Rota *deciſ. 14. num 2. in fin. part. 2. recentior.*
licet enim tutius ſit duos executores deputare, ni-
17 hilominus ſi tantùm vnus deputetur, non ideo
18 præuertitur excuſſionis forma, maxime in Tribu-
nali A. C. in quo rigor non attenditur, vt in pun-
cto conſiderat Ludouic. à Peguer. *deciſ. 271. n 43.
part. 1.* quem ſequitur Fontanell. *deciſ. 198. n. 13.*
Rota *dicta deciſ 14 num. 1. part. 2. recentior.* Et ſa-
tit eſſe ad hunc effectum ſententiam & declarationem
tacitam reſultantem ex proceſſu iudicis ad vlterio-
ra viſum eſt ex allegatis per modern. Tudert. *in
tract. de excuſſ part. 2. q. 33. n. 12. 13. & 14.* modern.
Foroliu. *dicta q. 69 n. 5.*

Quod autem bonorum Cleriæ excuſſio ſit fa-
cienda per Dominum Bentiuolum, caret omni
ſubſiſtentia, quia cum ipſe non habeant neque
obligationem dictæ Cleriæ, neque eius hæredis,
non tenetur contra tertios non obligatos ſuas
actiones dirigere *leg vel à debitoribus, D. de relig.
& ſumptibus funer.* Rota *in Imolen. bonorum 4. Iulij
1639. coram bon. mem. Coccino*, nec bona litibus in-
uoluta (qualia fuiſſe iſta Cleriæ conſtat ex fidibus
exhibitis) excutere, Marin. Mur. *dec. Sicil. 24. n. 38.
& 39. coram reuerendiſſ. Vrgellen. dec. 212. n. 16. in
recent. dec. 167. n. 51. & ſeqq. p. 5. & in Forolinien.
cenſus 29. Maij 1626. coram bon. mem. Patriarcha
Hieroſolymitano.*

Et omnis tollitur amaritudo, quia onus dotan-
di Semideam non ſpectabat ad Cleriam, ſed ad
Cardinalem, qui cum fuerit hæres Hieronymi pa-
tris, & aui paterni reſpectiuè, vt conſtat ex ſolu-
tione hoc nomine facta vnius cenſus hæreditarij
Hieronymi *ad leg parentibus, §. qui autem agnouit,
Cod. de inoff teſtament.* Mantica *de coniect. vlt. vol.
lib. 12. tit. 12. n. 13.* Vtrique tenebatur etiam Semi-
deam neptem dotare, cum hoc onus, quod prius
incumbebat patri, vel auo paterno *leg qui liberos, ff.
de iur. nupt. leg fin. Cod. de dot. prom.* eis defunctis
non tranſierit ad Cleriam matrem, quæ tantum te-
nebatur in ſubſidium ad *leg. neque mater, Cod. de
iur. dot.* ſed ad Cardinalem ipſius aui hæredem *leg.
ſi quis à liberis. §. iterum reſcriptum, D de liber. agno-
ſcend.* Mantic. *de tac. & amb. lib. 12. tit. 18. num. 7.*
Fontanell. *deciſ. 560. num. 11.* cum aliis *in Bononien.
Legati de Manſcotis 15. Aprilis 1617. coram bon.
memor. Merlino, in Camerinen. datis 16. Decembris
1838. coram reuerendiſſimo Terracinen. & in Vrbe-
uetana legati 4. May 1648. coram R. P. D. meo Bi-
chio, & in Romana Saluiani 23. Martij proximè præ-
teriti. § cum non ageretur, coram R. P D. meo Vero-
ſpio*, quique cum hæreditatem abſque beneficio le-
gis, & inuentarij adierit, debet etiam de proprio
hoc, & alia debita perſoluere, *leg. fin. §. fin. autem,
Cod de iur. deliber. § hinc nobis §. ſi vero non fecerit,
Auth. de hered. & falcid.* Vincent. de Franch. *dec. 80.
n. 7.* Rota *coram Buratto dec. 521. n. 6. in recentiores
dec 19. n. 8 part 6. & in Bituntina cenſus 12. Decem-
bris 1649 § minus attento quod Boni, coram R. P. D.
meo Arguelles.*

Non obſtant teſtes dari in ſummario reſponſio-
nis ad probandum, quod Cleria promiſit filiæ in te-
ſtamento relinquere ſcuta 5000. quæ Cardinalis
ipſam eſſe relicturam pollicitus fuerat.

Quia de hoc deponit vnicus tantum teſtis in di-
uerſa cauſa examinatus, & de auditu à Cleria, qui
propterea non probat, *cap. licet, eap. veniens de
teſtibus leg. vbi numerus. D eodem*, & in omnem ca-
ſum, cum talis promiſſio Cleriæ, de qua teſtis de-
ponit, facta fuerit Cardinale, & Semidea abſenti-
bus, & nemine pro ipſis acceptante, non peperiſſet
aliquam obligationem, quæ ſaltem reuocabilis non
eſſet iuxta naturam teſtamenti in quo adimpleri
debuiſſet, vt ad propoſitum aduertit Ioann. *Fabr.
in §. 1. ſub num. 1. inſtitut. de legat. Natt conſil. 73.
num. 3 & ſeqq.* Surdus *deciſ. 127. n. 6. & n 7.* Rota
*in Romana hæreditatis de Scarſellis 17. Nouembris
1645. prout neque, coram reuerendiſſimo D. meo
Decano, & eadem 27. Iun. 1646. §. prout nec rele-
uat, coram R P. D meo Celſo.*

Et ita vtraque, &c.

Emin. & Reuered. D. Card. Corrado

Romana Saluiani.

Veneris 18. Februarij 1650.

ARGVMENTVM.

Hypotheca extinguitur quando res hypo-
thecata iam peruenit ad manus credi-
toris iure dominij, etiam ſi poſtea ca-
dem res denuo redeat ad debitorem, ſi-
ue eius hæredem vigore redemptionis.
Et multa de reſolutione hypothecæ.

SVMMARIVM.

1 *Iniuſtitia ſententiæ, impendit conſtitutionis Ægi-
diana effectum, ac in ea ſpecialiter excepta lo-
gitur.*

2 *Saluianum interdictum, non datur abſque hypo-
theca.*

3 *Saluianum, licet ſit interdictum adipiſcendæ*

poſſeſſionis, eſt tamen de pigneribus, i. de poſſeſſione rerum obligatarum.

4 *Hypotheca ceſſat per tranſlationem dominij rei hypothecatæ in creditorem.*

5 *Ampliatur etiam ſi reuocetur dominium à creditore, mediante retrouentione, quia tunc, non ſolum non reconualeſcit, ſed efficacius extinguitur n.6.10.& 12.*

7 *Textus* in leg. fin. Cod. de rem. pignor. & ibi gloſſa in verbo indignum, & textus in leg. voluntate creditoris, D. quibus modis pig vel hypoth ſolu. declarantur.

8 *Actus idem non poteſt contrarios producere effectus.*

9 *Creditor, recepto pretio rei hypothecatæ, eiuſdem rei commodum ſubſtantialiter conſequutus eſt, perinde ac ſi illam penes ſe haberet, ita quod finalem adiudicationis effectum obtinuit*

10 *Hypotheca, reſoluto contractu, tunc ſolum reintegratur, quando eadem ratio, ob quam contractus reſoluitur, æquè viget pro conſeruatione, ac reintegratione hypothecæ, ſecus ſi non vigeat.*

11 *Et hoc fortius ſi ratio reſolutionis contractus præceſſerat extinctionem hypothecæ.*

12 *Hypotheca ſemel extincta, non poſſunt cauſam habentes a debitore in re iam hypothecata, ex lucri cauſa amplius moleſtari.*

13 *Niſi expreſſo partium conſenſu fuerit reuocata.*

14 *Ceſſio iurium operatur illorum tranſlationem integrè in ceſſionarium.*

15 *Cedens iura, non poteſt eis amplius vti ſuper re ceſſa, in præiudicium ceſſionarij, & cauſam habentium ab eo.*

16 *Clauſula*, ita quod non retorqueatur, &c. & *alia ſimiles appoſita in ceſſione, non comprehendunt caſum, quo ab ipſo cedente inferuntur moleſtiæ ſuper eadem re, cuius pretium illi ſolutum fuit.*

DECISIO XIX.

PRæuia ſententia Rotali bon. memb. Pirouano obtinuerunt DD. de Taurinis, & Montagutis mandata contra bona hæreditaria q. Franciſci Zeccadori pro ſumma ſcutorum 3076. & baioc. 80. præter damna, & intereſſe vſque ad integram ſatisfactionem in eadem ſententia comprehenſa. Quæ fuerunt ſucceſſiuè executa ſuper domo nunc controuerſa, illis demum adiudicata pro pretio ſcut. 2300. reſeruato iure Michaëli Angelo fratri, ac hæredi dicti Franciſci cum beneficio legis ac inuentarij eam recuperandi infra terminum ſex menſium, prout ab illo recuperata fuit ſoluto dicto pretio præfatis DD. de Taurinis, & ſubinde dotis titulo tranſlata in D. Catharinam eius filiam, ac eius virum. Contra quos inſtituto nuper coram A.C. iudicio pro eiuſdem DD. de Taurinis prolata fuit ſententia immiſſionis in poſſeſſionem eiuſdem domus ex remedio vtilis ſaluiani interdicti pro ſatisfactione reſidui prædicti eorum crediti. Verùm commiſſam mihi cauſa appellationis pro parte dd. coniugum interpoſitæ cum clauſula,
2 *Conſtito quod ſit locus Ægidianæ*, &c. Hodie propoſui dubium iuxta formam reſcripti. Cui Domini negatiuè reſponderunt ſtante iniuſtitia ſententiæ, quæ impedit illius conſtitutionis effectum, ac in ea ſpecialiter excepta legitur *lib. 6, cap. 2. iuxta gl. communiter receptam in cap. ex conqueſtione in verba poſt appellationem, &c. de reſt. ſpoliat.* Gabr. *conſ. 36. num. t. lib. 2.* Rota penes Card. Seraphin. *dec. 603. in princ.* Card. Mantic. *dec. 33. ſub n. 2. verſ. neque ad rem pertinere*, &c. & *n. 11. verſ. quod autem*, & ſan. mem. Greg. *dec. 491. n. 5. verſ. quoniam autem*, &c. Burat. *deciſ. 152. n. 10. verſ. ex quibus*, &c. & *in recent. deciſ. 88. num. 2. verſ. ad effectum autem*, &c. *part. 6. ac in aliis relatis in Bonon. fideicommiſſ. de Rubeis 23. Maij 1644. coram me, in § hincque pariter euitatur*, &c.

Iniuſtitia verò Dominis viſa fuit manifeſta ob de- 2
fectum hypothecæ dd. DD. de Taurinis, qua ceſ- 3
ſante certum eſt propoſitum ſaluiani remedium eis non competere, quod licet ſit interdictum adipiſcendæ poſſeſſionis, eſt tamen de pignoribus, id eſt de poſſeſſione rerum obligatum *l. 2. §. Saluianum*, vbi hoc explicat Gl. *in verb. pigneribus, D. de interd* & probatur *ex l. 1. ac 2. D. de ſalu. interd.* & plene Rota *deciſ. 34. ſub num. 26. verſ. quo circa ſtante remiſſione pignoris*, &c. *cum ſeq. part. 1. diuerſ* & penes Burat. *dec. 257. num. 14 verſ. & conſequenter*, &c. & *deciſ. 774 n. 7 verſ verum dixerunt*, &c. Coccin. *deciſ. 50. num. 2. verſ. nihilominus* &c. *ac in recent. dec. 385. n. 3. verſ. data autem nullitate cenſus*, &c *p. 1. ac ſæpè in aliis.*

Cum enim domus hæc fuerit illis in cauſam eo-
rum crediti adiudicata die 16. Martij 1635. vt ap- 4
paret ex publico inſtrumento, certum eſt quod ex ea die, qua illius dominium in ipſus tranſlatum fuit extincta remanſit quæuis hypotheca eis prius acquiſita *leg. ſi quis ades, D. de ſeru. vrb. præd. leg. eleganter, in princip. D. de pign. act. l. Titius, D. quibus modis pign. vel hypoth. ſolu. l. neque pignus, D. de reg. iur. leg ſi prædium. Cod. de euict.* Surdus *deciſ. 51. n. 3. verſ. hinc eſt cum ſeq. & dec. 266. ſub n. 3. verſ. credidit tamen ſenatus; & ſeqq. per totum*, Rota penes Card. Seraph. *dec. 1333. n. 2. verſ. vnde cum caſale*, &c. *ac ſeq. & in recent. dec. 347. num. 6. verſ. & in re propria*, &c. *part. 5.* cum aliis relatis per Statil. *de ſalu. interd. inſpect. 3. c. 2. ſub n. 368. verſ. & ſic non poteſt dici*, &c. *cum ſeq.*

Nec obſtat, quod tranſlatio dominij non fuerit ex eo contractus irreuocabiliter facta in creditores ob facultatem redimendi dicto Michaëli Angelo conceſſam, & re ipſa completam.

Quia cum domij reuocatio in propoſito caſu fieri deberet, prout facta fuit iuxta formam etiam præſcriptam à Statut. vrbis *lib. 1. capit. 194. verſic. poſſit tamen illa bona*, &c. mediante retrouenditione, ac ſolutione pretij ab eiſdem Doctoribus de Taurinis recepti, vt apparet ex publicis inſtrumentis ſub die octaua Iulij 1636. & ſub die decima quinta Maij 1638. Ex hoc ſane non ſolùm inua- 5
leſcere, ac reintegrari non potuit hypotheca dictorum Dominorum, ſed efficaciùs extinctæ fuerunt omnes eius reliquiæ *lege ſi debitor, §. ſi in venditione*, vbi Fulgoſius *ſub numero 2. verſiculo nota creditorem*, &c. *lege item liberatur, in princip. lege ſi conſenſit in principio legis ſicut, § ſi voluntate, & lege penultima, D. quibus modis pignor. vel hypoth. ſolu. lege 2. lege cum te à debitore, Codice de remiſſ. pignor.* Cran. *conſil. 298. ſub numero 10. verſiculo ratio igitur*, &c. Gabr. *conſilio 155. ſub numero 11. verſiculo ſecundò quia*, &c. *libro 1.* Rota penes Durandum, *deciſione 445. numero 57. verſic. tamen quia creditor*, &c. & *deciſ. 449. num. 3. verſ. imò Sforzia ea ipſo*, &c. *cum ſeq.*

Minus obſtat, quod reſoluta per huiuſmodi retrouenditionem vigore reſeruationis in ipſo inſtrumento factæ adiudicatione, domus in priſtinam

cauſam ad hæredem Franciſci redierit, ac proindè eiſdem hypothecis præcedentibus obnoxia, vt reſpondit I.C. *in leg voluntate creditoris, D. quibus mod.pign.vel hypot.ſolu.* Gloſſ. *in l.fin in verb.indignum eſſe.verſ.vel refert an ex eadem, vel ſimili cauſa,&c.& Cod.de rem.pig.& iuxta theor* Bart.*in l.in diem, ſub num.1. verſ. tum die contingit, &c. D.de aqua pluv.arcend.*

Quoniam eſto (illæſa veritate) quod domus per Michaëlem Angelum hæredem Franciſci dictæ facultatis vigore recuperata penes eum ſubinde fuerit eodem hæreditario titulo, quo ad ipſum antea peruenerat, non tamen in eandem hypothecam Dominis de Taurinis prius competentem reinicidiſſe cenſeri poteſt, quæ in ipſo recuperationis actu mediante illorum conſenſu retrouenditioni præſtito, & facto receptionis pretij remanſit prorſus extincta (prout dictum eſt) ita vt amplius reuiuiſcere non potuerit, licet futura quoque bona comprehenderet *iuxta text in dict. l. fin* vbi DD. omnes, *Cod. de remiſſ. pign.* Neguſ. *de pignor.in 3. membr.6 part.ſub num.21.verſ.neue amplius* &c. Didacus *reſolut.12. ſub num.1. verſ.nam res ipſa, &c. lib.3.* Aſin. *de execut.§ 6 cap.102. ſub num.2 verſ. nec minus prædicta procedunt,* &c. Surdus *de ſ.163. ſub num.1. verſ extat enim textus,* &c. Mantic. *de tacit.lib.11.tit 31 ſub num.60. verſ. ſed hoc loco aduertendum eſt, &c.& deciſ.146.ſub n.8. verſ. neque etiam obligatio, &c.*

7 Neque repugnant leges pro limitatione adductæ, cum gloſſa *in dict leg fin.* quam DD. communiter ſequuntur.

Siue quia procedunt in caſu quo contractus cum creditore, vel alio, ipſo conſentiente ſuper bonis hypothecatis celebratus, aut non fuit re ipſa completus, aut ita facto partium, ſeu iudicis reſolutus, vt nullum habuerit effectum. Tunc enim iuſtum, & æquum eſt, quod ſicut debitori, ita & creditori ius priſtinum reſtituatur, vt reſpondit I.C. *in d l.voluntate. D.quibus mod.pign.vel hypoth. ſolu.* & comprobatur in præcedenti *leg. ſicut §. ſi voluntate, cum § ſequent. D. eodem tit.* in quibus termini loquitur Gloſſ. *in d.l. final.* ac ibidem Placentin. Iacobus de Aren. Cyn. Bart. Bald.& Angel. & poſt alios explicat Hugon. Douell. *ſub n.7. verſ. remiſſionis pignoris hæc vis eſt,* &c. Franc Conan. *in commentar. iur. lib.4. cap.19. ſub num.3. verſ. quid autem ſi voluntate creditoris venditum eſt pignus, &c. cum ſequent.* Non autem quando verè, & bona fide initus, atque perfectus fuit, licèt deinde debitor bona ipſa ſoluto pretio ex eadem, vel alia cauſa redemerit, vt ex generalibus verbis, ac ratione *text in dict. lege finali, Cod. de remiſſ. pignor.* ſentiunt ibid. poſt Franc. Accurſ. Alberic. *ſub n.1.verſ. & licèt gloſſ.* &c. Hug. Donel. *in fin. verſ. ſic autem non carere ſuſpicione.* &c Franc. Conan. *dict cap.19. ſub num 4.verſ. aliud eſt dicendum, &c.* & ſequitur Aſin. *de execut.§.6.c.102. ſub num.2.verſ. Id autem intellexit. &c.*

Siue quia certè intelligi debent prout loquuntur, quando res per debitorem creditoris conſenſu in tertium alienata ab eodem ex pacto à principio conuento recuperatur. Sicque ad priſtinam cauſam redit, à qua temporaliter non perpetuo fuerat extracta & ſeparata; non autem quando ab ipſomet creditore ſoluto illi pretio redimitur, quia
8 non poteſt idem actus contrarios producere effectus extinctionis nempe, ac præſeruationis hypothecæ *contra legem. qui hominem, § fin.* vbi Gloſſa *in verbo liberatur,* adducit concord. *D. de ſolut.* Alexand. *conſil. 66. in cauſa, & lite ſub num.17. verſ quinimò,&c. lib.3* Nec creditor iure conqueri 9
valet, qui recepto pretio eiuſdem rei commodum ſubſtantialiter conſequutus eſt perinde ac ſi illam penes ſe haberet, ita quod finalem adiudicationis effectum realiter obtinuit *ad textus in lege labeo, §. item ſi Dominus, D. de verb. ſignif.* vbi Gloſſa *in verb. pretium abeſt.* & Doctores Surdus *deciſ 306. n.12.verſ ſecundo reſpondeo,* &c Caualer. *deciſ.579. num.4.verſ.vtique tale pretium,* &c. Pen. *dec.603. num 14 verſ. ſecundo reſpondebatur, &c.* Ideoque 10
meritò non poteſt hoc caſu reuiuiſcere hypotheca per ſolutionem extincta, vt dictum eſt, & probatur *ex textu in dicta leg eleganter in princip. D. de pignor.act & in leg ſi prædium, Cod.de euict.* Gloſſa *in leg.libert. in verbo non prohiberis in fine Cod. de ſem & interloc. omn. iud.* & bene explicat Mantica *de tacit.lib.11.tit 31 ſub num 48. verſ. & quidem, &c. cum ſeq.* dicens quod tunc demum reſoluto contractu reintegratur hypotheca quando eadem ratio, ob quam contractus reſoluitur æquè viget pro conſeruatione, ac reintegratione hypothecæ. Secus autem ſi non vigeat. Vnde fortius ſi ratio reſolutionis contractus præſeferat extinctionem hypothecæ, vt in hoc caſu.

Poſtremò non obſtat, quod ſaltem comprehenſa 11
fuerit ſub hypotheca futurorum bonorum dicti Michaëlis Angeli ad fauorem dictorum Doctorum de Taurinis, vel diui Ioannis alterius ex eis pro ſatisfactione eiuſdem debiti contracta in inſtrumento ſub die 29. Martij 1630. celebrato.

Quia per adiudicationem, retrouenditionem, 12
ac ſolutionem pretij (vt dictum eſt) ſubſecutas extincta fuit quæcumque præcedens hypotheca ſuper d. domo ex quauis cauſa competens DD. de Taurinis, ita vt Michaël Angelus, & cauſam habentes ab illo non poſſint amplius ex huiuſmodi cauſis moleſtari *ad leg & ſi ii, D de diſtr.pignor.* & ſpecialiter deducitur *in dicta leg final.Cod.de remiſſ. pignor.* vbi Cyn. *in fine, verſ.poſtremo, &c* & Baldus *ſub n.1. verſ.nota quod obligatio habens duo capita,* &c. Salyc. *ſub num.4. verſ. quare cur in caſu noſtræ legis,* &c.& Albericus *ſub num.1 verſ alia ratio eſt,* &c. Neguſant. *de pignor.in membr.6.part. ſub n.41. verſicul. aduerte tamen, &c.* Niſi expreſſo partium conſenſu fuerit reuocata (in quibus terminis DD. 13
in contrarium adducti loquuntur, & intelligi debent) *iuxta textum in dicta leg cum te à debitore Cod. de remiſſion.pignor.* & probatur *ex textu in dict leg. ſi quis ædes, verſ & ſi rurſus, D de ſeru. vrb. præd.* ac explicant *in dict.leg.final.* Iacob Cuiac. *in fine verſ. ſemel remiſſa hypotheca, &c.* & Hugon. Donell *ſub dicto numero 7. verſiculo remiſſionis pignoris hæc vis eſt, &c.*

Præterea Domini conſiderârunt domum hanc retrouenditam fuiſſe Michaëli Angelo hæredi beneficiato Franciſci, ſoluto ipſum Doctores de Taurinis integro pretio, quo fuerat illis adiudicata; cum ceſſione iurium, vt legitur in prædictis inſtrumentis, cuius vigore, ſi quæ adhuc ſuper dicta 14
domo iura creditoribus competebant non extincta, tranſierunt integrè in dictum emptorem, ac ceſſionarium *iuxta textum in lege ſoluitur, ſi conuenerit, verſ. aliud eſt,* &c. *ibique gloſſa in verbo integrè, D.quibus modis pignor. vel hypoth ſolu.* Decius *conſilio 104. & diligenter ſub numero 2. verſiculo, ſed prædictis non obſtantibus, &c. cum ſequentibus* Rota penes Durandum, *dec.310. ſub num.2. verſ.*

 cum

*cum in eum vigore d.ceſſionis & deciſ.*401.*n.*4 *verſ. quia ceſſionario, &c. ac in recent. deciſ.*208 *ſub n.*3. *verſ cum enim, &c. & deciſ* 248. *num.*1.*verſ. quia fuit reſponſum, &c. part.*4. ac proinde non poſſunt modò cedentes eis vti ſuper eadem re in præiudicium illius, & cauſam habentium ab eo *leg. quæritur, §. ſi venditor, D. de ædilict. edict.* Surdus *conſil.*5 · 3.*ſub n.*5.*verſ. ſecundò repellenda videtur, &c. & ſequentibus*, Rota *deciſ.*336.*ſub n.*1.*verſ. non poteſt denuò redire, &c. ac deciſ.*382. *ſub n.*1.*verſ. quantum attinet, &c. part.*1 *& deciſ.*373.*ſub n.*22. *verſ. atque hoc præſertim, &c. part.*4.*recentior*, & in ſpecie bene probat Crauett. *in dicto conſil.*298. *n.*10. *verſ. ratio igitur, &c. cum ſequen.* dicens, quod vel hypotheca per adiudicationem, ac venditionem ſucceſſiue factam communi iure venditoris ſoluta, & extincta fuit, vel ſi ſuperſit eo quia res vendita fuerit iure creditoris tranſiit in emptorem, ita quod nullo caſu poteſt amplius creditor ad eandem rem experiri.

16 Nec eiuſdem ceſſionis efficaciam ad hunc effectum offendunt clauſulæ, *ita quod non retorqueatur*, &c. & aliæ ſimiles.

Quia non comprehendunt caſum, quo ab ipſo cedente inferuntur moleſtiæ ſuper eadem re cuius pretium illi ſolutum fuit. Hoc enim ab omni iuſtitiæ, ac æquitatis ratione prorſus abhorret *l. bona fides, D. de reg. iur. c. bona fides eod. tit. in* 6. Decius *d. conſ.*104. *ſub n* 4.*verſ. tertio hoc probatur, &c. cum ſeq.* & reſpondit Rota in Romana officij notariatus 26.*Iunij* 1641. *coram bon. mem. Merlino in §. neque obſtat quod Paradiſus cum ſeq. & rurſus in eadem coram R.P.D. meo Pentingero* 20. *Nouembris* 1655. *in §. nec refert, quod hæc ceſſio, &c. confirmata* 27. *Iunij* 1646 *&* 20. *Februarij* 1647. *coram eodem.*

Atque ita fuit reſolutum vtraque parte informante, &c.

Emin. & Reuerend. D. Card. CORRADO

Romana legati.

Mercurij 22. *Iunij* 1650.

ARGVMENTVM.

Legatum ſatis probatur ad effectum executionis, ex teſtamento hæredis legantis, & eo maximè vbi verſamur in cauſa per plura de confeſſione facta in teſtamento, & parte non acceptante, & de fauore piæ cauſæ.

SVMMARIVM.

1 *Legatum, etſi oretenus diſpoſitum, ſatis probatur abſque ſcriptura, & teſtium depoſitione, ſi per teſtamentum ab hærede confirmetur ad effectum vt à ſucceſſoribus debeatur & executioni mãdetur.*

2 *Eoque magis cùm huiuſmodi diſpoſitio ad piam cauſam ſit ordinata, & præſeferat, non ſolùm ſuffragium animæ legantis, qui legauit ea lege vt ſacrificia diuina celebrentur, verum etiam exonerationem conſcientiæ ipſius hæredis, qui diutiùs defecit, atque diſtulit adimplere.*

3 *Confeſſio alicuius, non poteſt impugnari à ſuis ſucceſſoribus, & cauſam ab eo habentibus.*

4 *Confeſſio extraiudicialis ad fauorem abſentis, pro quo nemo fuit ſtipulatus, legitimam non inducit probationem.*

5 *Declaratur non procedere ſecundum æquitatem canonicam & n* 7.

6 *Æquitas canonica in cauſis piis ſeruari debet in vtroque foro.*

7 *Æquitate canonica attenta, confeſſio etiam extraiudicialis ad fauorem abſentis, pro quo nemo eſt ſtipulatus, plenam facit probationem; & Rota ſemper ſequuta fuit hanc opinionem.*

8 *Confeſſio in teſtamento facta, regulariter non ſufficit ad probationem debiti, quando non concurrit etiam confitentis diſpoſitio.*

9 *Limitatur non procedere in confeſſione facta ob exonerationem conſcientiæ, quæ attenta æquitate canonica bene probat.*

10 *Et ſic facta, reuocare non poteſt, niſi erronea probetur, perinde ac ſi fuiſſet iurata, vel ex tunc ab ipſis, quorum intereſt, acceptata.*

11 *Animæ ſalutis fauore, actus etiam alias de rigore iuris imperfectus, ſuſtineri debet, omni meliori, & efficaciori modo.*

12 *Quod conceditur fauore religionis iuſiurandi iuramento, pariter concedi debet fauore animæ, pro cuius ſalute, conſcientiæque exoneratione, iuramentum ipſum relaxari, & moderari ſolet.*

13 *Pia diſpoſitio finaliter ordinatur in Deum, ac illius acceptionem præſefert.*

14 *Veriſimilitudo operatur vt confeſſio attendi debeat in illis etiam caſibus, in quibus alias non probaret.*

15 *Opinio, per quam conſulitur ſaluti animæ, tanquam tutior, ſemper eſt amplectenda, reiectis iuris apicibus.*

16 *Declaratio teſtatoris de ſolutione legati facienda ex certis redditibus, non reſpicit ſubſtantiam legati prius facti, ſed illius executionem per viam demonſtrationis, non autem conditionis, vel taxationis.*

17 *Hæres non poteſt ex aliquo ſuo actu, præiudicare legatario in iuribus illi competentibus, tam in bonis legantis, quam etiam ipſius hæredis.*

DECISIO XX.

IMmiſſionem pro parte Eccleſiæ, ac Hoſpitalis Immaculatæ Virginis de Horto nuncupatæ petitam pro ſatisfactione legati ſcutorum ducentorum à q. Leonello de Leonellis eidem facti cum onere perpetuo celebrari faciendi diuina ſacrificia. Cenſuerunt Domini concedendam.

Nam illud probatur ex teſtamento Antonij eiuſdem Leonelli filij ac hæredis condito die 7. Februarij 1627. in quo id ore tenus à parte diſpoſitum fuiſſe fatetur atque ipſe confirmat, quod ſufficit ad illius probationem, & executionem, non 2
aliter ac ſi teſtium depoſitiones, vel ſcriptura exhiberetur *l. cum te, C. de tranſ.* & ſpecialiter deciditur *in leg. fin. C. de fidicomm.* vbi Bart. *n.*3. *verſ. nota multum iſtam legem, &c.* Bald. *n.*26. *verſ. adde huic legi, &c.* Caſtr. *ſub num.*5. *verſ. & ſecundum hanc lecturam, &c.* Alberic. *ſub n* 3. *in fi. verſ. alij moderni, &c. & num.*4. Iaſ. *n.*14. *verſ. ſecundo nota, &c. & in cap. indicante*, ibique Gloſſa & Doctores *in verb. nudo verbo, &c. de teſtament.* Ripa *in leg. nemo poteſt num.*30. *verſ. nota hanc ſolutionem, D. de l.*1. Surdus *deciſ.*10. *num.*12. *verſ. ſecundo reſpondetur, &c. cum ſequen.* Rota penes Mantic. *deciſ.* 57. *ſub num.*9. *verſiculo, & ita vim habet ſcriptura, &c.* ac ſa. mem. Gregor. *dec.*434 *num.*14 *verſ. & clarum eſt, &c. & in rec dec.*157.*ſub n.*4.*verſ. ac omnem denique ſuppleat, &c. part.*4.

Eoque

2 Eoque magis cum huiuſmodi diſpoſitio ad piam
cauſam ſit ordinata, quia præfefert non ſolùm ſuf-
fragium animæ Leonelli, qui legauit Eccleſiæ, ac
loco pio, ea etiam addita lege vt ſacrificia diuina
perpetuò celebrentur iuxta textum in cap. anima de-
functorum 13. quæſt. 2. Abbas conſ. 99. Videtur primò
ſub num. 2. verſ. nam animabus defunctorum, &c. &
ſequentibus per tit. lib. 2. Alexand. conſil. 38. viſo the-
mate ſub num. 3. verſ. poteſt tamen ad hoc reſpondere
lib. 1. Nauarr in tractat. de reddit. Eccleſiaſt. quæſt. 13.
monit. 26 ſub num. 1. verſ. verum conſideratis om
nibus, & ſequentibus. Verum etiam exoneratio-
nem conſcientiæ ipſius Antonij, qui diutius defe-
cerat, atque diſtulerat illud ſoluere, ac adimplere
vt tenebatur leg. nulli, Cod. de Epiſc. & Cler. leg. 2.
ibi, cum non ex ſola ſcriptura, ſed ex conſcientia re-
licti fideicommiſſi defuncti voluntati ſatisfactum eſſe
videatur, &c. ac dicta lege fin. in fin. Cod de fideic. &
in auth. de hæred & falc. in §. his igitur à nobis præor-
dinatis, & in dict. cap. indicamus, &c. nos quidem, &c.
ſi hæredes, de teſtament. Baldus in dicta lege fin. ſub
n. 26. dicens quod plus peccat ille, de quo plus con-
fidit teſtator, Cod. de fideicomm. Franc. Arc. conſ. 93.
viſo legato, ſub n. 1. verſ. ita quando aliquis ſcit ſe ex
lege conſcientiæ, &c. & comprobatur ex traditis per
Modern. Rom. diſc. 8; 1. n. 1. verſ. ideo talis recognitio
eſt facienda, &c.
Neque in alterius præiudicium tendit, quàm
eiuſdem Antonij ac eius ſucceſſorum, & cauſam
habentium ab illo, qui huiuſmodi confeſſionem
3 impugnare non poſſunt Bec. conſ. 21 ſub. n. 19 verſ.
nam reſpondetur lib. 2. Rota penes Buratt. deciſ. 243.
n. 3. verſ. confeſſio autem, &c. Coccin. deciſ. 152.
n. 1. verſic. & hæ confeſſiones, ac deciſ. 184. num. 1.
verſic. quæ aſſertiones, &c. & in rec. deciſ. 119. ſub
n. 1. verſ. ſed etiam part. 2. & dec. 578. ſub n. 2. verſ.
quod autem, &c. p. 4.
4 Nec obſtat, quod confeſſio extraiudicialis ad fa-
uorem abſentis, pro quo nemo fuit ſtipulatus, legi-
timam non inducat probationem.
5 Quoniam hoc non procedit ſecundùm æqui-
6 tatem canonicam, quæ in cauſis piis ſeruari debet
in vtroque foro Bart. in repet. l. 1. in fin n. 84. verſ ex
quibus concludo, C. de ſacr. ſan. Eccl. & alij DD. relati
per Tiraq. de priu. pia cauſ. priu. 163. Bec. conſ 130.
ſub num. 28. verſ. & æquitas, &c. Alexand. Mon. de
commut. vlt. volunt. cap 20. ſub num. 150. verſic. in
quibus. &c. Nam illa attenta, huiuſmodi etiam
7 confeſſio plenam facit probationem Gabr. conſ. 71.
n. 18 verſ. hac etiam confeſſio lib. 1. & conſ. 40. n. 57.
verſ. verum in terris Eccleſiæ, &c. lib. 2. Put. dec. 12.
dicens, ſub num. 2. quod Rota ſemper ſequuta fuit
hanc opinionem, 9. deciſ. 33. n. 1. verſ. quia confeſſio
&c. lib. 1. in correct. & ſanc. Greg. deciſ. 408. num. 2.
verſ. quæ etiam ſi emanaſſet, &c. ac in rec. deciſ. 158.
ſub num. 11. verſ quod ſaltem procedit, &c. p. 1. & de-
ciſ. 404. n. 2. verſ. quæ innantur, &c. p. 2. & dec. 124.
n 9. verſ. unde licet iſta cõfeſſio, &c. dec. 136. n. 4. verſ.
ſatis eſt, &c. ac dec. 256. num. 2 verſ. quæ confeſſio, &c.
p. 5. & in terminis noſtris probant Bald. in auth ſi-
militer ſub n. 1. verſ. reſponde, &c. C. ad falc. Felyn.
in c ſi cautio, ſub n. 27. verſ. fallit ſecundo, de fid. inſtr.
Corn. conſ. 215. ſub num. 5. verſ. quinimo, &c. lib. 2.
Marſil. ſing. 202. tuſcu regulam, &c. ſub num. 2. poſt
med. verſ. eſt & alius caſus, &c. Afflict. dec. 164. ſub
n. 5. verſ. & inter ſpecialitates, &c. Tiraq. in d tract.
priuil. 116. Gabr. com. concl. lib. 1. tit. de conf. concl. 1.
num. 68. verſ. decimo octauo limita. Maſcard. de prob.
concl. 347. num 99. verſ. decimo tertio limita, &c. &
concl. 1171. num. 61. verſ. decimo fauore piæ cauſæ,
cum ſeq. Franc. Viu. dec. 486, n, 1. ac ſeqq. & Carroc,
deciſ. 90. num. 4. verſ. contrarium videtur verius, &c.
cum ſequent.
Minus obſtat quod confeſſio in teſtamento facta 8
regulariter non ſufficiat ad probationem debiti, ſed
magis conferat ad petitionem legati, quando con-
fitentis diſpoſitio concurrit iuxta textum in leg.
Lucius Titius, §. quiſquis, ff. de leg. 2. l. Lucius
§. Sempronia mulieri mea, D. de l 3. Aurelius §. fin.
D de lib legat. Bart. in leg. cum quis decedens, § codi-
cillis, ſub n 3. verſ hæc faciunt, cum ſeqq. D. de l. 3.
Ac proinde reuocari poſſit, vt factum fuit in alio
poſteriori teſtamento ab eodem Antonio condito
die 29. Iunij eiuſdem anni.
Quia non procedit obiectio in confeſſione fa- 9
cta ob exonerationem conſcientiæ, quæ attenta
eadem æquitate canonicâ bene probat. Ideoque 10
reuocari non poteſt (niſi erronea probetur) perinde
ac ſi fuiſſet iurata, vel ex tunc ab ipſis quorum in- 11
tereſt acceptata, ſic namque magis conſulitur ſa-
luti animæ, cuius fauore facta cenſetur, & ſuſtineri 12
debet omni meliori: ac efficaciori modo. Hoc
enim quod Bar. in d §. Codicillis ſub n. 5. verſ. prædi-
cta vera, &c. n. 8. verſ. fallit ſi interuenit iuramentum,
&c. concedit fauori religionis iuſtitiæ iuramento;
ac præſentiæ, & acceptationi partis, vel alterius
pro ea; pariter concedi debet fauori animæ, pro
cuius ſalute, conſcientiæque exoneratione iura-
mentum ipſum relaxari, & moderari ſolet cap. 1.
& cap. debitores. in vlt. reſp. de iur. iurand. Ac piæ 13
diſpoſitioni, quæ finaliter ordinatur in Deum, ac
illius acceptionem præfefert, vt inquit Baldus in
dict. auth ſimiliter, ſub dict. num. 1. Cod ad leg falcid.
Atque in ſpecie probant idem Baldus in leg. gene-
raliter num. 32 verſ. tamen de æquitate canonica, &c.
Cod. de non num. pecun. Angelus in dict. leg. cum
quis decedens, §. Codicillis, D. de l. 3. quem ſequitur
Barbat. in repet. l. cum acutiſſimi, n. 283. verſ. & ideo
ſingulariter dixit Angel &c. Cod. de fideicommiſſ.
Felyn. in dict. cap ſi cautio, ſub num 27. in 2. fallent.
ad fin. verſ. & indubitanter. &c de fid inſtrum. 20. n.
ium conſ 90. ſub num. 4. verſ. cui confeſſioni, &c lib. 2.
Pariſ. conſil. 10. ſub num. 134. verſ & verè ſine ali-
quo dubio, &c. lib. 2. Guglielm Benedict. in cap.
Raynutius, in verbo ſi abſque lib. 2. il primo ſub n. 26.
verſ. ad hoc facit, &c. cum ſeq. & ſub num. 28. verſ. ad
prædicta facit, &c. & ſeq. de teſtam. Cattel. Cotta in
memorab. in verb. abſenti poteſt acquiri, &c. verſ.
confirmo etiam. &c. & in verb apices iuris, verſ. ex
his inferebat, &c. Franc. Marc. dec. Delphin. 461. ſub
num. 2. verſ. tamen iſtud fallit, &c. part. 1 Hercull.
de prob. negat. ſub num. 197. verſ. & vbi ſit pro exo-
neratione conſcientiæ, &c. Afflict. dict deciſ. 164 ſub
num. 5. verſ. item dicta confeſſio, &c. Sebaſt. Med.
in eius Opuſcul. 4. ſub num. 10. verſ. tertio confeſſio
facta, &c Durant. de art teſtand tit. de legat. cautel. 6.
ſub num. 4. verſ & ignorandum non eſt, &c. Tira-
quellus de priuileg. pia cauſa priuileg. 117. vbi idem
comprobant Modern. in addit Maſcardus de pro-
bat. dict concluſ. 347. ſub num. 101. verſ. & ratio
poteſt eſſe, cum ſequentibus; ac numero 25. verſ.
quarto limitare poteris, &c. cum ſequenti, & dicta
concluſ. 1171. num. 68. verſ. ad hæc, &c. Marant.
in prax. part. 6. art. 5. de confeſſione ſub num. 26.
verſ. quarto limita, &c. Antonius Faber. in eius
C. lib. 4. tit. 24. de vſur. defin. 36. verſ. nec voluntatis
ſecunda, &c. dicens nihil eſſe indecentius, quam
propriis auribus audire hæredes, qui ne defuncti
conſcien

conſcientiam exonetent propriam onerare non ti-ment, & ſequuntur plures ex DD. Recentioribus ſcribentibus.

Leges autem, & auctoritate pro contraria opinione relatæ, vel non loquuntur in his terminis, vel procedunt quando teſtator confeſſus fuit debitum quod verè non erat tale, vt in *d.leg. Lucius Titius §. quiſquis D. de leg.2.& in leg.Lucius Titius§. Sempronia*, ac ibi explicat Cuiac.*D de leg.3. ac in d.l. Aurelius § fin. ea fine D.de liber. legat.* vel in aliis caſibus, in quibus ſiue incidenter, ac inconſulto abſque vlla cauſæ expreſſione ſiue in fraudem legis, aut hominis emiſſa præſumi poteſt, aut re ipſa redundat vt in *leg. qui teſtamentum, ff. de probat l cum quis decedeat § penult. D.de l.3.leg. rationes cum Auh.quodobstinet, Cod.de probat. & in Auth.de in.iurand.a morient.præſtit. vbi gl.* & conſiderat Bartolus *in dicto §. codicillis num.4. verſic. præterea, &c.* & ibidem Albericus *ſub num 9. verſ. Adducunt etiam eam ſequent.* & comprobat Ioan. Crot. *conſil.194. lib.2.* Quæ omnia ceſſant in hac facti ſpecie, in qua de ſolo ipſius confitentis, ac eius ſucceſſorum agebatur præiudicio, & ex propoſito ac matura deliberatione emanauit cum expreſſione cauſæ, & qualitatis facti, ac oneris iniuncti, & cum ſpecifica declaratione ſummæ, quam ipſemet Antonius legare voluit, vltra legatam à patre. Ex quibus omnibus redditur adeo veriſſimilis huiuſmodi confeſſionis veritas, vt non videatur in dubium reuocanda, eſto quod in inſtrumento, vel teſtamento nullo ſeu reuocato emanauerit.

14 Id enim operatur veriſimilitudo, vt confeſſio attendi debeat in illis etiam caſibus, in quibus alias non probaret, Surdus *deciſ.325.à n.5.verſ.quia veriſimilitudo.&c.cum ſeq.*Rota penes Buratt.*dec.100. ſub n.17.verſ.tanto magis,ac in recent.deciſ.209.n.7. verſ.quæ omnia,&c.part.6.* & fuit in ſpecie conſideratum *in Romana fideicommiſſ. de Capite ferreo 19. Februarij 1646. coram me, in §. hæc autem viſa fuerunt Dominis, verſ.cum præſertim,&c.*

15 Et hæc quidem ſententia tanquam tutior, atque animæ fauorabilior viſa fuit Dominis in propoſito caſu amplectenda reiectis iuris apicibus *ad leg. ſunt perſonæ in fine, D.de Religioſ.& ſumpt. funer.* Archidiacon.*in cap.ſcriptam num.1.verſic. ſecundum alios 6. quæſt.3.* & plures adducti per Tiraquell. *de priuileg.piæ cauſæ priuileg.164.*& Corr.*in memorab. dicto verbo apices iuris*, Viu. *dicta deciſ.486.num.9. cum ſeqq.* & alij ſupra relati *in verſic. quoniam hoc non procedit, &c.*

Poſtremo non obſtat quod in prædicto teſtamento Antonius iuſſerit dictum legatum ſolui ex pretio, ſeu penſionis cuiuſdam domus, vt in eo legitur, verſic. *li quali ſcudi ſecento laſcio che ſi paghino, &c*

16 Quoniam verba illa non reſpiciunt ſubſtantiam legati prius ſimpliciter facti, ſed illius executionem per viam demonſtrationis non autem conditionis, vel taxationis *leg. quidam teſtamenta*, vbi explicat Bartolus *ſub princip. verſic. aliud enim eſt dicere,&c. D.de leg.1.leg. Lucius Titius, D. de alim. & cib.legat.*& Caſtr.*conſil.338. quia exceptiones ſub num.3.verſ.pro intellectu huius dubij,&c.lib.1.*Bero. *conſil.17.num.23. verſ.& ad ſic concludendum lib.1*, Laderch. *conſil.159. per totum*, Mantica *de coniect. lib.9.tit.3.ſub num.20.verſic.ſciendum eſt etiam,&c.* Menoch. *conſil 1162. ſub num.15. verſ. reſpondetur, &c. cum ſequent.* & cum aliis relatis per modern. Roman. *diſceptat.256. ſub num.1. & ſub num.59. verſic. decimoquinto, &c.* & in ſpecie legati ad pias cauſas facti proba Tiraquell. *de priuileg. piæ cauſæ priuileg.63. verſ. & hoc expreſſè, &c.* & ſequuta fuit Rota *deciſ.662.ſub n.2 verſ his accedit, &c.* &
prius *à.n.1.cum ſeq.part.1. diuerſ.* Quòd certius fir- 17
mandum eſt quoad ſummam à Leonello legatum Hoſpitali, cum non poſſet Antonius præiudicare iuribus illi competentibus tam in bonis legatis *iuxta legem 1.Cod commun.de legat.*Rota penes *Cardinal. Seraphin. deciſ.1494.n 3. verſ.vnde cum pro huiuſmodi legato, &c.* Duran. *dec.185.n.4. verſ. hypothecariam autem,&c. cum ſeqq.* Buratt.*deciſ.286. n.14.verſ.cum ipſa, &c. & in recentiores deciſ.359. n.1.cum ſeqq. parte prima.* Quàm etiam ipſius hæredis iuxta terminos,*leg.1e cui.§.ſi hæres,verſ.Imperator Antonius. D.vt in poſſeſſ.legat.& fideicommiſſ. & leg.certa ex forma, Cod.eodem, gloſſa in dict l.1. in verbo ipſius hæredis*, & Bart. *ſub.n.4.verſ. oppono vltimo,&c.Cod.commun.de legat.*& alij.

Et ita fuit concluſum vtraque parte informante, &c.

Emin.& Reuerend. D. Card. OTTHOBONO.

Romana, ſeu Spoletana redditionis rationis.

Lunæ 31. Ianuarij 1650.

ARGVMENTVM.

Relatio Periti non debet excedere fines ſui officij. Suſpectus de fuga non dicitur qui habet fideiuſſorem, ac proinde vti talis, non poteſt carcerari. Obligatio facta ab exiſtente in carceribus, non valet.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum executiuum corruit, corruente eius fundamento.*

2 *Obligatio, & alij actus præiudiciales, facti per carceratum, nullius ſunt roboris.*

3 *Adminiſtrator, ante diſcuſſas rationes, non poteſt adhuc dici debitor occaſione adminiſtrationis per eum geſta.*

4 *Carcerari non poteſt debitor, vti de fuga ſuſpectus, liquido non exiſtente debito.*

5 *Carcerari multo minus poteſt exiſtente fideiuſſore, quo ſufficienter ſit cautum creditori, abſque debitoris carceratione.*

6 *Obligatio non valet, neque ſubſcriptio, neque recognitio, neque actus conſimilis factus à debitore in carceribus exiſtente.*

7 *Peritus ad certam peritiam electus, excedendo fines officij ſui, nullam reddit ſuam peritiam.*

8 *Peritus non poteſt aſſumere ſibi partes Iudicis, cognoſcendo, & declarando.*

9 *Inueriſimilitudo debiti oritur ex longa dilatione exigendi creditum facta à creditore inope, & pecuniis, etiam in exiguis ſummis, indigente.*

10 *Inueriſimilitudo magna, & euidens, facit oriri præſumptionem contra veritatem.*

11 *Præſumptio valida plurimum operatur ad mouendum animum iudicis.*

12 *Mandatum etiam executum, vbi deprehenditur iniuſtum, in nulla ſui parte poteſt ſuſtineri.*

DECISIO XXI.

Relaxato per A. C. mandato contra Pantaleonem Lucalbertum tanquam benedicti debitorem ratione adminiſtrationis per eum geſtæ in ſcutis 3072. 32. & confirmato per R. P. D. meum Peutingerum præuiis duabus deciſionibus emanatis 5. Martij, & 30. Maij 1646. eoque executo pro ſecutis 2. mill. ſine præiudicio reſidui, dum Benedictus inſtabat pro ſubhaſtatione pignorum, ſignatura mihi reſcripſit, vt procedentem ab vlteriorem legitimam executionem. Itaque ad formam commiſſionis dato dubio DD. hodie vtraque parte in formante reſponderunt non eſſe procedendum ad vlteriorem executionem.

Viſum enim fuit conſtare de iniuſtitia mandati A. C. vtpote fundati ſuper relatione tertij Periti, 1 vt in extractu fol. 579. qua quidem ruente corruit etiam ipſum mandatum, Butr. *in cap. cum cauſa num. 6. de ſent. & re iudic.* Felin. *in cap. inter cæteras num. 2. eodem tit.* Afflict. *deciſ. 47. num. 3.* cum alijs per Vant. *de nullit. ex defect. proceſſ. num. 129.* Rota *coram Cardin. Seraph. deciſ. 251. num. 1. coram Penin dec. 549. n. 2. & in Meleuit. domus 15. Ianuarij anni præteriti in §. iniuſtitia coram me.*

Periti autem relatio iniuſta euidenter probatur, quia innititur libro computorum per Panthaleonem ſubſcripto eo tempore, quo adhuc reperiebatur in poſſe curiæ carceratus ad inſtantiam Be-2 nedicti, vnde ſubſcriptio, recognitio, & obligatio quæcumque per eum facta pro dicto Benedicto nullius erant roboris, vel momenti *leg. qui in carcerem 22. D. de eo quod met. cauſ.* Roland. *conſil. 2. num. 51. cum ſeq. lib. 1.* Rota *deciſ. 295. num. 1. poſt 2. volum. conſ. Farinacij in recentior. deciſ. 490. num. 1. & num. 2. part. 1. in Neapolitana domorum 13. Maij 1641. in princip. coram Eminentiſſimo D. meo Card. Veroſpio, in Baren. ſeu nullitas pecuniaria 1. Iulij 1644. & 26. Maij 1645. coram reuerendo Præſide Domino meo Cerro, & in Rom. Saluiani 12. Ianuarij 1646 coram R. P. D. meo Arguelles Præſide Gruniterſi.*

Quæ Pantaleonis carceratio tanquam de fuga 3 ſuſpecti nulla, & iniuſta fuit tunc quia incertum adhuc erat an ipſe remaneret debitor occaſione adminiſtrationis per eum geſtæ ante diſpunctas rationes Alexand. *conſil. 192. num. 2. & 3. lib. 7.* Cephal. *conſil. 768. num. 14.* Facchin *contr. iur. lib. 8. c. 58. verſic. ſed hoc fundamentum*, Fontan. *dec. 234. num. 10.* Rota *coram Buratt. deciſ. 880. num. 4.* 4 & tamen liquidum omnino creditum eſſe debuiſſet ad hunc effectum tam de iure communi Baldus *in lege apertiſſimi 14. num. 11. Cod. de Iudic. & in leg. conſentaneum 5. num. 15. Cod. quomodo, & quando index*, Ioſeph. Ludou. *dec. Peruſina 41. n. 3.* Fontanell. *dictu deciſ. 134. n. 12. Theſaur. deciſ. 220. num. 2.* Rota *coram Buratt. deciſ. 531. num. 1. & deciſ. 595. num. 3. & deciſ. 653. num. 5.* quam ex diſpoſitione reformationis ſa. me. Pauli V. *ſub. rubr. de iudic. in cauſ. ciuil. in §. mandata ſuſpicionis* 5 *fuga.* Tum quia aderat fideiuſſor, adeo vt Benedicto prætenſo creditori eſſet cautum ſufficienter abſque Pantaleonis carceratione, Roman. *conſil. 320. num. 2.* Catthar. *deciſ. 127. num. 1. in fine*, Rota *in recentior. deciſ. 654. num. 5. & 6. & deciſione 727. num. 4. part. 2. & coram Buratt. deciſ. 908. ſub num. 8.*

Neque obſtat, quod Pantaleo tempore ſubſcriptionis non reperiretur intra ſepta carcerum ſed ductus fuiſſet ad domum Hieronymi Florananantis Patrui Benedicti, quia etiam tunc reperiebatur in manibus Birruariorum, ideò perinde eſt, ac ſi in ipſis carceribus ſubſcripſiſſet, cum ad hunc 6 effectum non ſit curandum de loco, ſed videndum, an ibi obligans ſe, haberet plenam libertatem diſcedendi ad libitum, Natt. *conſil. 451. num. 16.* Burſatt. *conſil. 72. num. 34.* Rota *deciſ. 26. num. 41. part. 6. recentior.* & fuit deciſum *in dicta Baren. ſeu Nullitas Pecuniaria 1. Iulij 1644. § final. coram R. P. Domino meo Cerro. & in dicta Romana Saluiani 26. Februarij anni præteriti coram Rev. P. Domino meo Arguelles.*

Inſuper peritus declarauit Pantaleonem debitorem notabilis ſummæ ex cauſa augmenti grani ob differentiam menſurarum in eo colligendo, & 7 vendendo adhibitarum, & ex alijs cauſis, vt ipſe Peritus aſſerit, ideo in hac parte exceſſit fines officij ſui, quod verſabatur circa diſpungendas, & calculandas partitas adminiſtrationis, nec poterat alias addere, aut minuere iuxta not. in cap. *cum dilecta de reſcript.* Alexand. *conſil. 21. num. 4. lib. 7.* Gabr. *conſil. 43. num. 18. cum ſequentibus, lib. 1.* Rota *in recent. deciſ. 759. num. 2. part. 3. quæ eſt penes Buratt. deciſ. 165. num. 5*

Nec minus obſtat, quod partitæ à Perito calculatæ videantur iuſtificatæ ex teſtibus examinatis pro parte Benedicti, quia cum pro parte Pantaleonis controuertantur, ex depoſitione aliorum teſtium ad eius fauorem examinatorum neceſſaria omnino erat iudicis cognitio, ac declaratio, ad quem ſpectat iudicare, & cuius partes non potuit 8 peritus aſſumere Cephal *conſ. 104 num. 28.* Rimin. Iun. *conſ. 810. num. 31.* Rota *coram bon mem. Coccin. deciſ. 422. num. 7. & in recent. deciſ. 526. num. 2. part 4. & in Meleuitana redditionis rationis 14. May præteriti in fine coram reuerendiſſimo D. meo Decano.*

Corroborantur prædicta ex eo, quia omnino inverſimile eſt Pantaleonem modicæ adminiſtrationi præfectum remanſiſſe debitorem ingentis ſummæ ſcutorum 4072. 32. prout retulit peritus, præſertim ſpatio decennij ab anno videlicet 1631. vſque ad annum 1641. & abſque vlla vinquam ſolutionis, vel rationum inſtantia fuiſſe toleratum à Benedicto, quem conſtat eodem tempore exiguis etiam pecuniarum ſummis indiguiſſe, ac de illis ſollicitum vehementer fuiſſe, ipſumque Pantaleonem pluries enixè rogaſſe, vt illas ab alijs quoquo modo inueniret, & conſequenter non eſt credendum tandiu ſui crediti exactionem diſtuliſſe, Alexand *con-* 9 *ſil. 183. num. 17. poſt medium verſ. & hanc partem lib. 6* Menoch. *conſil. 457. num. 1. & 6. & num. 12. & de præſumpt. 135. n. 9 lib. 3.* Pedroch. *conſ. 3 n. 71.* Simon de Præt. *conſil. 68. n. 1.* Surdus *dec. 105. n. 3.* Rota *in Romana pecuniaria 10. Iunij 1614. coram bon. mem. Mertino impreſſ poſt Fenzon. ad ſtatut. vrb. dec. 152. 5 in propoſito vero.*

Et ex hac quidem inuerſimilitudine tam magna, & euidenti reſultat præſumptio contra veritatem prætenſi crediti *iuxta tradita per Baldum in lege 1. num. 16. Cod. de ſeru. fugit.* Cyriac. *contr. 318. num. 10.* Surdus *deciſ. 23. num. 15.* Rota *deciſ. 40. num. 14. part. 4. tom. 2. recent.* & hanc plurimum operari ad mouendum animum Iudicis dixit Rota *penes rec. mem. Coccinum, deciſ 413. num. 2.* 10 11

Stante itaque mandati iniuſtitia, & executione eiuſdem facta in nulla ſui parte mandatum poteſt ſuſtineri, Bart. *in l. ſi non ſortem 26. §. ſi centum in* 12

 princip.

princip. & num.6 ff de condition. indeb. Pariſ. *conſ.* 81. *n.* 36. *lib.* 2. Rota *coram ſanct. memor. Gregor. XV. dec.* 198. *n.* 1. *& deciſ.* 485. *n.* 4. *coram Buratt. deciſ.* 91. *n.* 2. *coram Cavaller. dec.* 84. *n.* 1. *&* 2. *& in Bononien. Legat.* 29. *May* 1648. *coram R.P.D. meo Royas.*

Et ita fuit reſolutum non eſſe procedendum ad vlteriorem executionem vtraque parte ter acerrime informante, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. CORRADO.

Romana Dotis.

Veneris 21. *February* 1650.

ARGVMENTVM.

Confeſsio Viri de dote recepta, aliàs non iuſtificata, non probat dotis numerationem: ac proinde nulla datur actio mulieri de dutereperenda, ſed in tutum collocanda. Donatio inter Virum, & Vxorem, & de Iure prohibita, & etiam ex diſpoſitione Statuti Vrbis, quod vlierius, implicito: ac aliquo apparenti prætextu factas, irritat. Voluotas donandi iuſtificatur ex legitimis coniecturis, ex factis circunſtanriis, Iudicis arbitrio penſandis. Plures coniecturæ ſimulationis enumerantur.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio ſimplex facta à Viro, aliunde non iuſtificata, non probat dotis numerationem.*

2 *Simulatio præſumitur ſub colore quæſito, ac apparentis ſolutionis dotis prætextu: vel ob quandam honorificentiam, ad coæquandam coniugum diſparitatem, non rarò iactari ſolitam, nullam habendi veritatis ſubſtantiam. Vel vt donandi animus occultetur.*

3 *Donatio inter Virum, & Vxorem, prohibita eſt de iure communi.*

4 *Donatio inter Virum, & Vxorem prohibita eſt per Statutum Vrbis, lib.* 1. *cap.* 135. *cuius diſpoſitio extenditur etiam ad palliatas, & quolibet prætextu veſtitas, vbi procedit irritando.*

5 *Donandi voluntas, quæ eſt facti circumſtantiis apparet legitimis coniecturis, Iudicis arbitrio penſandis, ſatis iuſtificatur.*

6 *Confeſſio dotis facta à Viro, præſumitur ſimulata, quando non iuſtificatur aliundè, concurrente maximè pro coniectura, inveriſimilitudine ſummæ, reſpectu inopia, & exigui ſtatus mulieris.*

7 *Paupertas ſatis dicitur probari, cum Iuris communis præſumptioni conueniat, & veriſimilis admodum ſit: ac proinde ad perſuadendum Iudicis animum, ſufficienter iuſtificatur.*

8 *Paupertas mulieris præſefert magnum inveriſimile, quod notabilem ſummam ſuum ſtatum excedentem, in dotem ſolverit. Vnde arguitur ſimulatio promiſſionis.*

9 *Pacta inſolida appoſita, & cautionum ſolitarium omiſſio in contractu, dat cauſam magnæ inveriſimilitudinis, quæ plurimum obtinet vt ipſe contractus claudicet.*

10 *Quæ fortiùs vrgent ad coniecturandam ſimulationem, vbi partes, ſiue ipſarum altera, fuit aliter ſtudioſa, ac ſollicita in ſe præcauendo.*

11 *Animus contrahentium, etiam ex actu nullo, deprehenditur, ac probatur.*

12 *Inſtrumentum ſecundum ſuper eadem re diverſum à primo, voluntatem partium circa primum declarat; quod ſ. vel partes non intenderunt id verè agere, quod in præcedenti fuerat expreſſum, ſed ex cauſis tunc eis benè viſis ſimulare; vel ſaltem voluerunt ab illo poſtea recedere, ac illud reformare.*

13 *Inſtrumentum ſecundum diverſum à primo ſuper eadem re, auget præcedentem ſimulationis præſumptionem.*

14 *Malitia propria cuique ſuffragari non debet.*

15 *Interpretatio qualibet benignior eſt facienda, vt malitia occurratur.*

16 *Promiſſio precedens dotis, ſequentis veritatis confeſſionem comprobare ſolet.*

17 *Declaratur procedere, quando præcedens promiſſio legitur, vel in antecedenti ſeparato inſtrumento, vel Apocha matrimoniali, ſeu aliis aliundè legitimis iuſtificetur probationibus, alias enim facile nimium legum diſpoſitio illuderetur, cum eadem proclinitate fieri poſſet dotis promiſſio, quæ eiuſdem ſolutionis confeſſio.*

18 *Simulatio oriens ex confeſſione dotis de recepto facta à Viro, non eliditur per iuſtificationem exiguæ illius partis ſolutionis: & maximè vbi fiat à diverſa Perſona quam ab ea, ad cuius fauorem facta eſt promiſſio, aliter ſuſpecta.*

19 *Donatio inter ſponſos, ante contractum matrimonium, non eſt prohibita.*

20 *Donatio inter ſponſos quæ ſimulatæ receptæ dotis prætextu intenditur fieri, a lege maximè improbatur, ac ſpecialiter irritatur, licèt matrimonij contractum præceſſerit, & n.* 28.

21 *Donatio inter Sponſos, cuius effectus confertur in tempus ſequentis matrimonij, ſpecialiter eſt interdicta.*

22 *Statutum Vrbis lib.* 1. *cap.* 135. *ex particulari diſpoſitione, prohibet expreſsè donationes, non ſolùm inter Virum, & Vxorem, verùm etiam inter ſponſum, & ſponſam, præterquam in caſibus à Iure permiſſis.*

23 *Augmentum dotis Iure permiſſum eſt, etiam conſtante matrimonio.*

24 *Procedit, quando dotis augmentum eſt explicitè factum ex iuſta cauſa, iuxtà formam in legibus de hac diſponentibus conſtitutam.*

25 *Non autem quando ſimulata dotis receptione, donandi animo facta fuit.*

26 *Donatio propter Nuptias, etiam matrimonio conſtante, eſt à lege permiſſa.*

27 *Donare licèt ſocrui.*

29 *Dos, quæ apparet non data, non poteſt repeti.*

30 *Inſtrumentum, quod iuſta veritatis eſſentiam, ac ſubſtantiam, obligationis in partium conſenſu poſitam, non habet, non eſt executioni demandandum.*

31 *Inſtrumentum ſimulatum, licèt ſuperficialiter appareat Inſtrumentum, tamen ſubſtantialiter, & intellectualiter non eſt tale.*

32 *Inſtrumentum, ſimulatum, non poteſt curſu temporis convalidari, quia ſimulationis exceptio non tollitur, quæ perpetua eſt.*

33 *Neque iuramento poteſt confirmari, quando partes nihil, vel aliquid prohibitum agere voluerunt, quia tunc, vel deeſt conſenſus, vel poteſtas agentium.*

34 *Statutum Vrbis lib.* 1. *cap.* 135. *præſumit huiuſmodi*

modi iuramentum, dolo ac metu extortum quo caſu niſi operatur.

35 *Statuta Vrbis fuerunt auctoritate Apoſtolica, id bis etiam caſibus, in quibus iuramenti validitatem reſtringunt, ſpecialiter confirmata.*

DECISIO XXII.

PRæcedente Inſtrumento ſponſalium inter Ceciliam de Comitibus, & Ioannem Iaccium die 9. Ianuarij 1629. celebrato cum Dotis conſtitutione ſcu. mille ſeptingentorum, quorum mille quadringentos quadraginta quinque tunc confeſſus fuit recepiſſe à Lucretia eius ſocru, quæ alios ducentos quinquaginta quinque ſoluere promiſit modo ibidem conuento. Contractum fuit matrimonium die 30. eiuſdem menſis; Et cum plures poſt annos exactos maritus ad inopiam vergeret obtinuit Cecilia ſeruatis ſeruandis ab A. C. mandatum pro aſſecuratione dd. ſcutorum 1445. ſine præiudicio reſidui, ac ſubinde illius executionem ſuper nonnullis bonis poſſeſſis per DD. Iacobum Zoncham, & Laurentium Laurentinum ſingolares ipſius Ioannis ſucceſſores titulo emptionis conſtante matrimonio. Verùm his appellantibus cauſaque Rotæ commiſſa Dubitaui. An d. mandatum ſit exequendum. Et Domini negatiuè reſponderunt ratione Iniuſtitiæ illius.

1 Quoniam ſimplex illa Ioannis confeſſio aliundè non iuſtificata non probat Dotis numerationem *leg. 2. vbi gloſſa in verbo Inſtrumenti C. de Dot. caut. non numerat gloſſa in leg. 1. verbo auxerit C. de*
2 *donat. ante nupt.* ſed præſumitur ſub eo quæſito, ac ſimulato ſolutionis prætextu. Vel apparens quædam honorificentia, ad coæquandam Coniugum diſparitatem (qualis in propoſito caſu inter ſponſum honeſtæ conditionis virum: ac ſponſam humilioris gradus mulierem, vt ex proceſſu apparet, vigebat) non rarò iactari ſolita nullam habens veritatis ſubſtantiam ad *leg. 3. § fin. cum leg. ſeq. vbi DD ff commodat,* Angelus *in leg. 1. ſub princ. Verſ. in textu C. de donat. ante nupt.* Roman. *conſ. 445. ſub num. 8. verſ. quare dicta confeſſio, &c.* & latè probat Pariſ. *conſ. 86. à num. 20 verſ. Verum iſtis non obſtantibus cum ſeq. lib. 3.* Conſtant. Rugger. *de Dot. § V. num. 1. verſic. primo caſu, &c.* Gab. *conſ. 163. num. 40. verſ. nam omnes in hoc conueniunt &c. lib. 2.* Aluar. Valaſc *conſult. 5. ſub num 21. verſic. quintus caſus &c.* P. Mulin. *de iuſtitia, & iure tom. 2 diſp. 439. ſub num. 8. Verſic. & quid tenendum &c.* Sanchez, *de matrimon. lib. 6 diſp. 9. ſub num 2. verſ. prima concluſio ſit, &c.* Rota *penes Burat. deciſ. 775. ſub princ. verſ. Veritas autem &c. n. 1.* Duran. *deciſ. 98. n. 14. verſ. & non eſt nouum &c. & in Maceraten. Cenſus 15. Februarij 1641. coram R. P. D. meo Royas in §. Præcipuum Reſolutionis fundamentum &c.*

3 Vel donationis animus occultari, quod legibus aduerſatur tam communibus, *totum tit. ff. de don. inter Vir. & Vxor. leg. ſi non verum & l. creditor Cod. eodem leg. 1. Cod. de donat. antè nupt.* Gabriel. *conſil. 163. ſub num. 30. verſ. præterea lib. 2.* Menoch. *præſumpt. 22. ſub num. 5. Verſic primus eſt, &c. lib. 3.*
4 Quam municipalibus Vrbis lib. 1. cap. 135. Cuius diſpoſitio non ſolum donationes expreſſo titulo, verum etiam ſub huiuſmodi conceſſionibus, ac aliis prætextibus implicito factas æquè comprehendit, ac irritat, ne alias facilè illudatur eius diſpoſitio Put. *deciſ. 55. num. 2. verſic. & ſtatutum &c. lib. 3. in Correct.* Gabriel. *conſil. 142. num. 22. verſic. nec obſtat, lib. 2.* & in ſpecie firmauit Rota *in Romana Domus de Regardis 13. Ianuarij 1649. coram Reuerendiſſimo Domino meo Decano in §. Præterquam quod. Verſic. quod habere locum, &c.*

Nec obſtat quod confeſſiones huiuſmodi ante matrimonium contractum ex receptiori DD ſcotentia regulariter factæ cenſeantur non quidem animo donandi affectionis ardore, ac blandimentis allecto, ſed veriùs ſub ſpe futuræ ſolutionis, cuius non ſecutæ exceptio ex pluribus adductis per informantes pro Cecilia ceſſare in hoc caſu prætenditur.

Quia non procedit obiecta concluſio, quando 5
ex facti circumſtantiis donandi voluntas apparet quę legitimis coniecturis Iudicis arbitrio penſandis ſatis iuſtificatur, Caſtr. *conſil. 58. viſis his, ſub n. 3. verſic. reſtat reſpondere, &c. lib. 2.* Anchar. *conſil. 90. in fine verſic. quia igitur ſumus in materia &c* Pariſ. *conſil. 55. num. 26. verſ. nam ſimulatio &c. cum ſeq. lib. 1.* Bece. *conſil 52. num 47. verſ. vltima eſt concluſio &c lib. 1.* Gabriel. *conſ. 74. num. 5. verſic. ſtandum igitur eſt arbitrio Iudicis &c. lib. 1* Mantica *de tacit. lib. 11. tit. 20. ſub num. 16. in fine verſ. licet ideo &c.* Cæſar Viſil. *de aff. &. deciſ. 402 ſub num. 7. in fine verſ. tandem, &c.* Valaſ. *dicta conſultat 5. ſub n. 21. verſic & probatur,* Rota *penes Cardinal. Seraph. deciſ. 660. ſub num. 3. verſic. & excuſationis, &c ac eundem Mantica deciſ. 325. num. 3. verſic & ad probandam ſimulationem, &c.* Buratt. *deciſ. 108 num. 6. verſ. prædicta autem &c deciſ. 802. num. 1. verſ. nam vulgare eſt &c. p. 4. diuerſ. ac in Romana pecuniaria 9. Iunij 1636. coram bon. me Nerlino* apud Modern. *de Cameral. obligat. deciſ. 181. ſub num. 23. in fine & ſeq. verſ. Cumque vim & pondus coniecturarum, & deciſ. 283. num. 13 verſ. cum propter probationis difficultatem &c. parte 5. recent.* & in aliis relatis *in Anconitana Donationis 27. Ianuarij 1648. coram Me in §. Coniectura vero, &c.*

Plures autem Dominis viſæ fuerunt in hac facti ſpecie concurrere, id omninò conuincentes, ac apertè demonſtrantes.

Primo ſcilicet ex qualitate perſonæ Cæciliæ, ac 6
Lucretiæ illius matris, à qua ſummam prædictam recepiſſe Ioannes confeſſus fuit. Nam pauperes erant ambæ, ac humilioribus exercitiis (honeſtis quidem) tenuem ſibi victum quærebant, vt Teſtes examinati deponunt, itavt Lucretiam per Vrbem quæſtuantem interdum vidiſſe ſe quidam affirmet. Quorum depoſitiones corroborantur ex eo, quod pro ipſa Cecilia dotanda ad piorum largitiones, & Confraternitatum ſubſidia pauperibus virginibus præſtari ſolita, confugiſſe conſtat tam ex prædicto, quàm ex alio ſequenti Inſtrumento die 1. Februarij eiuſdem anni celebrato. Vnde magis detegitur earum inopia, vt conſiderauit Rota *in Romana Dotis, ſeu Reſtitutionis in Integrum 27. Iunij 1629. coram bon. mem. Merlino* apud Modern. Foroliuien *poſt tractat. de pignorat. deciſ. 23. in §. minus obſtat Inſtrumentum, &c. ſub num. 15. verſ. ex quo arguitur potius ſimulatam fuiſſe promiſſionem, &c.* Quæ viſa fuit Dominis ex 7
prædictis etiam ſecundum dotationis tempus ſatis probari cum iuris communis præſumptioni conueniat, & veriſimilis admodum ſit, ac proindè ad perſuadendum Iudicis animum ſufficienter iuſtificetur *cap. ſicut 47. diſt.* Rota *dec. 140. num. 3. verſic. ex quorum dictis, ac ſeq. par 4. diuerſ. & in Fauen. dotis 20 Nouembris 1641. coram R. P. D. meo Cerro §. paupertas viſa fuit ſufficienter probata &c.*

Ideoque

8 Ideoqoe inueriſimile omnino eſt, quod notabi-
lem illam ſcutorum mille quadringentorum ſum-
mam haberent, ac ſoloerint, vt benè probant Sa-
lic. in l. 2 ſub n. 3. verſ. & Ideò &c. C. de Dot. cau.
non numerat. Gabriel dicto conſ. 142. ſub. n. 15. verſ.
imo ex qualitate mulieres lib. 2. Menochius de præ-
ſumpt. 12. n. 16. verſ. Hac tamen opinio, &c. lib. 3.
Rota penes Buratt. dicta deciſ. 108. ſub n. 7. verſic.
ſecundo conſiderabant &c. Duran. deciſ. 98. num. 13.
verſ. quia d. dotis conſtitutio, &c. & in his terminis
in dicta Romana dotis ſeu Reſtitutionis in integrum
27. Iuny 1629. coram bon. mem. Merlino ſub dicto
num. 5. dicto verſ. ex quo arguitur potius ſimulatam
fuiſſe promiſſionem &c. ac ſeq. & in Macerat. cen-
ſus 15. Februarij 1641. coram R. P. D. meo Royas
in §. tertia elicita fuit ex paupertate, &c.

9 Secundò ex qualitate facti in ſolito, ac inueri-
ſimili modo geſti. Si quidem aſſeritur in eo In-
ſtrumento, quod prædictæ quantitatis numeratio
præceſſit illus celebrationem, ac ipſum ſponſa-
liorum contractum tunc initum, nullaque peni-
tus exhibetur, cautio, ſeu publica, ſeu priuata, qua
nedum illius aſſecuratio, ſed ne quidem numera-
tio iuſtificari valeat, quod ſanè nullius prudentis
iudicio admitti poteſt, pauperes nempè mulieres
natura timidas, ſuſpicioſas, atque tenaces notabi-
lem huiuſmodi pecuniarum ſummam tot labo-
ribus, ac ærumnis (vt aſſerunt) longo tempore
conquiſitam, viro iuueni, extero, ac nondum pro-
batæ fidei, qui facilè poterat illarum receptionem
negare, vel à propoſito ipſam ducendi in vxorem
diuertere, & in alienas partes ſecedere, ac deinum
illas reſtituendi, vel aſſecurandi facultate carere,
vltro crediderint, vt fuit conſideratum in dicta
Romana dotis ſeu Reſtitutionis in integrum coram
bon. mem. Merlino apud dict. Modero. de Pignor. di-
cta dec. 23. n. 10 verſ qua videatur, &c. & in Roma-
na nullitatis contractus 18. Iuny 1651. coram Re-
uerendiſſimo Terracinen. in recentiores dec. 55. n. 22.
verſ. ſed magna inſurgit inuariſimilitudo, &c. ac ſeq.
part. 6. & prius deciſ 239. num. 11. verſ. tertio non
videtur veriſimile, &c. ac ſeq. parte 4. tomo 2. & de-
ciſ. 61. ſub num. 9. verſ. prima enim coniectura ac di-
cta deciſ. 283 ſub. n 8 verſ. & ex pactis etiam inſoli-
10 tis cum ſequentibus parte quinta. Quæ fortius vr-
gent in propoſito caſu inquo tanta fuiſſe digno-
ſcitor in ſubiecta materia Lucretiæ ſollicitudo, vt
longe leuiores ſummas, ac exigui valoris mobi-
lia non anteà illi credere voluerit, quam matri-
monium cum filia contraxiſſet, prout legitur in
vtroque inſtrumento. Vnde magis redditur inue-
riſimile quod aliter exegerit, vbi maior vigebat
præcauendi ratio Rota dicta dec. 239. n. 13. verſ. ma-
ximè quia &c. part. 4 tom. 2. inter recentiores.

Textio quia expreſsè renuntiauit d. Ioannes in
ipſo actu exceptioni non ſolutæ, ac numeratæ
quantitatis prædictæ, vt apparet ex eodem Inſtru-
11 mento in quo etiam legitur iuramentum, Quo
caſu non cenſetur confeſſio facta ſub ſpe futuræ
numerationis cui ſpecialiter fuit renunciatum,
ſed verius animo donandi, qui ex actu etiam nul-
lo probatur l. fin. ff de rebus eorum. Soccin. in leg. 1.
num. 100 verſ. quarta concluſio ſol. ff. ſolut. matrimo-
nio. Gabriel. dicto conſil. 163. num. 42. verſic. Prima
coniectura eſt, &c. cum ſequent. lib. 1. Mantica de ta-
citis lib. 11. tit. 20. ſub num. 20. verſic. & hac confeſ-
ſio, &c. Rota penes Buratt. deciſ. 825. num. 2. verſ.
quæ opinio &c. abſque difficultate procedit, &c. &
in aliis.

Quarto ex poſtea geſtis. Nam celebrato (vt
præmiſſum eſt) dicto Inſtrumento die 9. Ianuarij
1629. Aliud ſubſecutum fuit die 1. Februarij eiuſ-
dem anni, in quo denuo fuerunt contracta ſpon-
ſalia, & dos conſtituta d. Ioanni in ſumma ſcuto-
rum ducentorum quinquaginta monetæ modo
ibidem conuento ſoluenda, pro cuius reſtitutio-
ne (quando caſus contigiſſet) ac lucri dotalis ſo-
lutione iuxta formam ſtatut. Vrbis ſe obligauit
ſub hypotheca bonorum, forma Camerali, & iu- 12
ramento, vt in eo legitur, quod maximè attendi
debet, cum ex eo declaratur partium voluntas,
quæ vel non intenderunt id verè agere, quod in
præcedenti fuerat expreſſum, ſed ex cauſis tunc
eis benè viſis ſimulare, vel ſaltem ab illo volue-
runt poſteà recedere, ac reformare iuxta leg. pacta
nouiſſima C. de pact. Baldus in leg. ab Anaſtaſio ſub
num. 10. verſ. item hac lex, &c. & ib. Salyc. ſub. n. 4.
verſ item præſtat aliud argumentum &c. Cod. mād. dat.
Caſtr in lege penult. § ſi vir vxori ſub n. 2. verſ. ego
neſcio ibi. quia probat numerationem non fuiſſe fa-
ctam, &c ff. ſolut. matrimon. Roman. conſil 445. ſub
num. 4. verſic ſecundum quod aliquando, &c. Dec.
conſ 421. Plenè, & ſubtiliter, &c. ſub numero 13.
verſ. & ſpecialiter facit &c. cum ſeq. Curt. ſenior
conſ. 54. ſub num. 11. verſ. fortius ad prædicta com-
probanda &c. Soc. ſen. conſil. 27. ſub num. 24. verſ.
Tamen in terminis noſtris, &c. & Verſ & probatur
iſta concluſio &c. cum ſeq. lib. 4. Vrſil. ad Afflict.
dicta dec 402. n 8. Verſ. verum in prædictis, Mantica
de tacitis lib. 11. dicto tit. 20. n. 7. Verſ. item hac exce-
ptio n. 24. Verſ. cæterum &c.

Nec obſtat quod poſterius hoc inſtrumentum
fuerit iuxtà aſſertum quendam abuſum confi-
ctum ad extorquenda huiuſmodi ſubſidia dotalia
à Miniſtris Confraternitatum Virginibus tantùm
pauperibus, & aliam congruam dotem non haben-
tibus elargiri habentibus.

Quia prætorquam quod nec id iuſtificatur, nec
eſt veriſimile in hoc præſertim caſu; in quo ſi
vera fuiſſet præcedens dotis conſtitutio in quan-
titate prædicta; Deteſtabilis atque illicita omninò
eſſet huiuſmodi ſimulatio, qua mediante bona
in opum neceſſitatibus deſtinata ſurripiuntur, ac
piæ Teſtatorum diſpoſitiones fraudantur, & exa-
cta (qualis expoſcitur) ac illibata executorum fi-
des, ſolertia integritas, & vigilantia, ſeu decipitur
ſeu redarguitur.)

Non ideò eliditur quinimo augetur præcedens 13
ſimulationis præſumptio ad l. non omnes §. A Bar-
baris ff. de re militar. cap. illo vos in fine vbi gloſſa in
verbo conſueuerunt, & DD. de Pignor. cap. ſemel ma-
lus de regul. iuris in 6. Menoch. præſump. 122. n 100.
verſ. vigeſima ſecūda præſumptio, &c. lib. 3. Maſcard.
de probat. concluſ. 445. à n. 5, verſicul. Probari etiam
poterit ſimulatum contractum cum ſeq. Rota dec. 179.
d. n. 21. verſ ſexta coniectura eſt &c. p. 4. tom. 2. & de-
ciſ. 594. n. 12. verſ in hac autem materia p. 5. recent.
& in Romana pecuniar. 9. Iany 1636. corā bon. mem.
Merlino in §. ſecunda inſurgit coniectura &c. in dicta
Anconitana donationis coram Me in §. Decima quia.
Nam illa præſumptio, quæ ex ſolito ſimulandi de-
duci ſolet in hac materia vrget ſanè validius con-
tra eos, qui in tantam propriæ conſcientiæ perni-
ciem, ac proximi detrimentum id agere conſue- 14
uerunt, & in eos acrius detorqueri debet, ne pro-
pria illis ſuffragetur malitia contra text. in cap. ex
tenore, §. non igitur de reſcrip. & in c. 2. verſ. verum
quoniam de dol. & contum. Vt igitur hæc omnia 15
ceſſent

ceſſent potius cenſeri debet dictum ſecundum In-
ſtrumentum ad veritatis declarationem, ac præce-
dentis reformationem, celebratum fuiſſe, provt iu-
ſtitiæ, ac æquitati congruebat leg. merito, ff. pro ſoc.
leg. quoties la 2. ff de rebus dub. Rota penes ſanct.
mem Gregor. dec 493. n 5. verſic. & eſt regula genera-
lis: Burat. dec. 316. n. 5. verſic. tamen præſumi debet,
&c. cum ſeqq. ac in recent. dec. 254. n. 8. Verſ. vnde ſi
aliquid percepit, &c. part. 5. & ſæpè in aliis.

16 Neque releuat aſſerta præcedens dotis promiſ-
ſio, quæ ſequentis confeſſionis veritatem com-
probare ſolet. Quia in eodem ipſo Inſtrumento,
ac verborum periodo facta legitur, quo illius rece-
ptio in ſumma prædicta fuit confeſſata, ibi, (Lu-
cretia &c. dedit in legitimam ſponſam Cæciliam,
&c. quæ conſenſit, & promiſit matrimonio cum
eo contrahere cum dote, & dotis nomine ſcut.
1700. monetæ modo infraſcripto, videlicet ſcut.
1445. d. Ioannes confeſſus fuit habuiſſe, & rece-
piſſe à dicta Lucretia, &c. de quibus &c. per pa-
ctum exceptioni renunciauit &c. Reliqua vero
ſcut. 255. dicta Lucretia promiſit ſoluere, &c.)
17 Ideoque effectum operari non poteſt, niſi aliundè
ex antecedenti ſeparato Inſtrumento, vel apocha
matrimoniali, ſeu aliis legitimis probationibus
iuſtificetur; aliàs enim facilè nimium legum di-
ſpoſitio illuderetur cum eadem prolixitate fieri
poſſet dotis promiſſio, qua eiuſdem ſolutionis
confeſſio, ad leg. qui teſtamentum ff. de probation.
Gratian. conſil. 30. ſub. n. 11. verſic. quia in caſu no-
ſtro, &c. cum ſequentibus lib. 1. & fuit dictum in
Romana Caſalis 13. Iun. 1635. coram Reuerendiſ-
ſimo Salamantino, in §. final. & iudicatum refe-
runt Antonius Fabr. in ſuo Cod. lib. 5. titul. 10. de-
finit. 9. & alij recentiores.

18 Nec pariter releuat, quod iuſtificetur in ea par-
te, in qua ſubſidia dotalia per Confraternitates
ſoluenda promiſſa fuerunt. Quia nec illæ in om-
nibus congruit poſteriori inſtrumento, vt patet
ex vtriuſque lectura, nec ſufficit pro iuſtificatio-
ne alterius partis, tum quia exilem continet ſum-
mam reſpectu confeſſatæ, tum quia a diuerſis per-
ſonis ſolutam, non autem ab ea cuius fauore fa-
cta fuit confeſſio aliis ſuſpecta, vt in his terminis
reſpondit Rota in d. Romana Dotis, ſeu reſtitutionis
in integrum 17. Iunij 1629. co. bo. m. Merlino in d. §.
minus obſtat Inſtrumentum ſolutionis ſub n. 13. & ſeq.
19 Præterea non obſtat, quod licet dicta confeſſio
præſeferat donationem, illa tamen inter ſponſos
ante contractum matrimonium non ſit prohibita
iux. text in l. 1. l. cum in te, leg. ſi ante matrimonium,
l. de rebus, cum ſeq. C. de don. ante nupt.

Tum quia concluſio procedit in donatione
palam, ac bona fide facta, non autem in ea, quæ
ſimulato receptæ dotis prætextu intenditur fieri,
20 Hanc enim lex maximè abhorret, ac ſpecialiter
irrita, licèt matrimonij contractum præceſſerit
d. l. 1. in verſ. an vero donandi animo, &c. vbi gloſſa
in verbo auxerit, & in verbo nihil actum eſt, &c. di-
21 cit rationem, quia in tempus ſequentis matrimo-
nij confertur eius effectus, quo ſpecialiter eſt inter-
dicta l. quod ſponſæ, C. eod. tit. & concordes notant
in d. l. 1. Cyn. in princ. verſ. ſecundo caſu, & ſub n. 1.
verſ. modo quæritur &c. Angel. in principio, verſ. in
ſecundo, Fulg ſub n 2. verſ. aliquando confitetur ani-
mi donandi, &c. Alber. ſub n. 1. verſ. ſi vero &c. Si-
card. ſub n. 2. verſ. quicquid autem &c. & alij, Cod. de
don. ant. nupt. Iaſ. in leg. ſi diuortio ſub num. 8. verſ.
ſubdit Bart. &c. D. de verb. oblig. Menoch. præſ. 12.
ſub n. 1. verſ. & hæc quidem opinio, &c. lib. 3. Trentac.
reſol. 7. ſub n. 5. verſ. in primo caſu &c. ſub tit. de iur.
dot. lib. 3. Valaſc. conſult. 5. n. 4. verſ. & primus caſus
eſt, &c. Surd conſ. 196 ſub n. 27. in fin. verſ. tamen di-
cunt &c. cum ſeqq. P. Molin. d. diſcept. 459. ſub n. 8.
verſ. quando autem de confeſſione dotis receptæ, &c.
Sanchez de matrim. lib. 6. diſc. 9. ſub n. 3. verſ. ſecunda
concluſio &c.

Tum quia ex particulari diſpoſitione Stat. Vr- 22
bis d. lib. 1. c. 135. prohibentur expreſsè donatio-
nes non ſolùm inter virum, & vxorem, verum
etiam inter ſponſum, & ſponſam præterquam in
caſibus à iure permiſſis, qualis non eſt prædictus,
imò expreſsè prohibitus, vt dictum eſt.

Nec poteſt ex eo ſuſtineri, quod cum facta fue-
rit in ipſo Inſtrumento dotali vim habeat augmen-
ti dotis, quod iure permiſſum eſt etiam conſtante 23
matrimonio iux. l. ſi conſtante. & l. cum multa, C. de
donat. ante nupt. & alias fuit dictum in Albanen.
donationis 27. Nou. 1613. coram bon. mem. Merlin.
impreſſ poſt tr. Modern. de Camer. oblig dec. 245.

Quoniam id procederet quando dotis augmen- 24
tum fuiſſet explicitè factum ex iuſta cauſa iuxtà
formam in præfatis legibus conſtitutam, & in in l.
fin. C. de donat. propter nupt. in Auth. de æqualit. dot.
collat. 7. quæ eſt Nouell. 7. c. 1. & ſpecialiter in d. l.
cum multa in §. ſimplices etenim donationes, ibi, &
hoc ipſum ſignificauerit, &c. provt expreſſum fuerat
in d. Alban. coram bon. mem. Merl. vt in ea legitur 25
in §. neque obſtat quod donatio prædicta &c. verſ ſed
imo potius, &c. Non autem quando ſimulata dotis
receptione donandi animo facta fuit, vt probatur
ex text. in l. creditor, ibi, cum tam ea quæ ſimulatè
aguntur, quàm quæ in vxorem à marito donationis
cauſa tempore matrimonij procedunt propter iuris cē-
ſulis interdictum pro infecti habeantur &c. Cod. de
donat. inter vir. & vxor. Imo hoc etiam titulo ſpe-
cialiter prohibetur in d. l. 1. ibi, An vero donandi
animo dotem auxerit, vt videatur accepiſſe quod non
accepit &c. ibique gloſſa in verb. auxerit &c. C. de
donat. ante nupt. Cyn. Alber. & alij præc. DD. Atquè
ideo in d. Alban. coram bon. mem. Merlino fuit de-
clarata valida illa donatio, quia tanquam expreſ-
sè facta in Inſtrumento dotali pro augmento, ac
iuſta dotis recompenſatione importabat in effectu
donationem propter nuptias etiam matrimonio
conſtante à lege permiſſam vt in ea legitur in §. ne-
que obſtat quod donatio prædicta, &c. ac per tot.

Poſtremò non obſtat quod in omnem caſum
nihil præfatus Ioannes donauerit Cæciliæ ipſius 26
ſponſæ, ſed Lucretiæ ſocrui à qua dictam ſummam
recepiſſe confeſſus eſt, quod licuiſſe videtur l. 3. §.
ſocrui ff. de donat. inter vir. & vxor. & leg. ſi te in va-
cuam, C. eodem tit.

Quia conſtat ex ipſo Inſtrumento donatio- 27
nem principaliter factam fuiſſe Cæciliæ cuius
nomine tanquam mater, & legitima adminiſtra-
trix Lucretia interuenit, cuique nominatim reſti-
tutio in caſibus contingentibus tàm conſtante,
quàm ſoluto matrimonio promiſſa fuit, vt ibi legi-
tur. Vnde remouetur obiectum. Quod etiam præ- 28
miſſis ſimulationis præſumptionibus eliditur, leg.
Sulpitius, §. ſi color, ff. de don. inter Vir. & Vxor. l. filia
mea, ff. ſolut. matrim. l. data, Cod. de don. Bald. Nouel.
de dot. p. 10. ſub n. 14. Verſ. nam tunc, &c. Menoch.
de arb. iud. caſ. 459. ſub n. 28. verſ. ita etiam non po-
teſt, Rota dec. 683. ſub n. 2. verſ. quod etiam DD. di-
xerunt, &c. part. 2. recent. & penes Burat. deciſ. 612.
n. 2. & in aliis.

Quare

29 Quare cum ex prædictis appareat nullo pacto
iuſtificari prætenſæ dotis ſolutionem, non eſt con-
cedenda illius repetitio *l. pen. §. mulier ff ſol. matr.* &
concluditur *in d. l. 1. in fin.* ibi, *& quod in dotem da-*
tum non eſt repeti non poteſt, *C. de don. ante nupt. &*
in d. l. 1. ibi, *ita demum te ad petitionem dotis admit-*
ti poſſe, ſi dotem a te re ipſa datam probatura es, &c.
C. de dot. caut. non n. l. ſi quis poſt hac, in princ. verſic.
dos etiam, ibique gloſſa *in verbo dotalium, C. de bon.*
30 *praſcr.* Nec exhibiti Inſtrumenti executio, quod
iuſtæ veritatis eſſentiam, ac ſubſtantiam obliga-
tionis in partium conſenſu poſitam non habet,
Bald. *in l. ſi § in computatione ſub n. 17. in fin. verſ de*
31 *illo non eſt dubitandum*, &c. *cum ſeq.* dicens quod In-
ſtrumentum ſimulatum licet ſuperficialiter appa-
reat inſtrumentum, tamen ſubſtantialiter, & intel-
lectualiter non eſt tale, *C. de iur. delib.* & in his ter-
minis probat Socc. *d. conſ. 27. ſub n. 24 verſ & quia*
iniquum eſſet, &c. n. 25. verſ. ex quibus ſequitur, &
plur ſeqq. lib 4. Pariſ. *conſ* 54. *ſub n. 19. verſ. iſtis tamē*
non obſtantib. cum ſeqq. lib 1. Becc. *conſ.* 51 *ſub. n. 35.*
verſ tertia concluſ. cum ſeqq. lib. 1. Rota *dec. 741. n 3.*
verſ hoc tamen non obſtante, &c. *p. 3 rec.* & fuit reſo-
lutū *in d. Rom. pecun co. RR. D. meo Decano dec. 61.*
n. 8. verſ. qua adminicula, &c. *cum ſeqq p. 5. dec. 259.*
ſub n. 7. verſ. neque obſtat &c. *cum ſeqq. p. 6 dec. 11.*
n. 10. verſ nam contractus ſimulatus, p. 7. earundem.
32 Neque potuit eo curſu temporis conualidari,
quia ſimulationis exceptionem non tollit, quæ
perpetua eſt vt notant Bart. Bald & alij DD. *in l. ſi*
ſub ſpecie, C. de poſtuland. Soccin. *in d. l. 1. ſub n. 102.*
in ſecunda limitatione, Verſ. ſed contraria opinio &c.
ff. ſol. matr. Pariſ. *d. conſ.* 86 *n. 35. verſ. & magis iſta*
ſuadentur, &c. *lib.* 3. Ceph. *conſ.* 163. *ſub n. 21. verſ.*
qua concluſio, &c *cum ſeq.* Mant *de tac. lib. 11. tit. 10.*
n. 19. verſ. ſecundò extēditur, &c. Rota *penes Buratt.*
d. dec. 108. n 17. Verſ & ex prædictis. cum aliis rela-
tis per Modern. Rom *diſc. 693. n. 12. verſ minus ob-*
33 *ſtat lapſus temporis*, &c Neque iuramento confir-
mari, quando partes nihil vel aliquid prohibitum
agere voluerunt, quia tunc vel deeſt conſenſus,
vel poteſtas agentium, vt per Pariſ. *d. conſ. 54. n. 41.*
verſ. hinc. poſtremò. cum ſeqq. lib. 1. ac. d. conſ. 86. *n* 49.
verſ. prout & ſecundò, &c. *cum ſeq. lib. 3.* & latè pro-
bat Gabr *conſ.* 142. *ſub n. 6. verſ verum hoc caſu* &c.
cum ſeqq. vſque ad fi. lib. 2. Valaſc. *d. conſult.* 5. *ſub*
n. 21. v. quintus caſus principalis etiam eſt, &c. Rota
penes Buratt. dec. 873. *ſub n. 3. verſ. nec obſtat, ac ſeq.*
dec. 925 *n. 6. verſic. non obſtat præcipuum, & vnicum*
fundamentū, &c. *cum ſeq. ac in rec. dec.* 55 *n. 13. verſ.*
nec quidquam facit, &c. *cum ſeqq. & d. dec.* 259. *n* 9.
verſ. & operatur, p 6. Et hæc quidem concluſio ma-
34 gis procedit in hoc caſu ſtante diſpoſitione d. Sta-
tuti lib. 1. c. 135. præſumentis huiuſmodi iura-
mentum dolo, ac metu extortum, quo caſu nihil
operantur Bart. *in l. omnes populi ſub n. 25. verſ ſed ſi*
ſtatutum, &c. *ff. de inſt. &*, Bald. *in auth ſacramenta*
puberum, ſub n. 5. verſ & ideo in multis locis &c. ac
ibidem Caſtr. *n. 11. verſic. ſed ſi quaritur. C. ſi aduerſ.*
vend. Honded *conſ. 5. ſub n. 40. Verſ. vltimum de iu-*
ramento, cū ſeqq. lib. 2. Rota *penes Buratt. d dec.* 612.
ſub n. 6. Verſ. tum quia quidquid ſit, &c. *cum ſeqq. ac*
in Romana donationis de Cupis 5. Iun. 1602. coram
rec. mem Card. Pamphilio in § nec huic concluſioni
obſtat, & penes Duran dec. 18. ſub n. 2. verſic. quod &
ſine dicto ſtatuto, &c. ac ſeq ac in recent. d. dec. 11. ſub
n. 17. verſic. nec relevat. &c *cum ſeqq. par.* 7. Eoque
certius cum Statuta Vrbis fuerint auctoritate Apo-
ſtolica in his etiam caſibus, in quibus iuramenti
validitatē reſtringunt ſpecialiter confirmata, vt pa-
tet ex litteris ſa. me. Gregorij XIII. Dat. Kal. Iunij
1588. in princ. eiuſdem Voluminis regiſtratis, ac
notat Galganet. *ad d. c. 135. in fi. verſ. nam & ſi ſta-*
tuta diſponentia circa iuramentum, &c. & compro-
bant Pariſ. *d. conſ.* 86. *ſub n. 53. verſic. & eo magis iſta*
procedunt, &c. *lib.* 3 Gabr. *d. conſil.* 142. *ſub num.* 10.
verſ verum ſtatutum, &c. *cum ſeqq. lib.* 2.

Et ità fuit concluſum vtraque parte informante, &c.

EMINENT. ET REVERENDISS.
D. CARD. CORRADO.

Romana Dotis.

Sabbatib. 26. *Nouembris* 1650.

ARGVMENTVM.

Plura de ſimulatione reſultante ex confeſſione dotis de recepto facta, à Viro, abſque quod aliunde appareat eius ſolutio, & de cauſis ipſius ſimulationis. Et de Iuramento contractu ſimulato appoſito.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio ſimulata dotis ſolet eſſe, vel ad cohoneſtandam, ſpecioſa dotis prætextu, inæqualem ſponſæ conditionem, vt matrimonium cum illa honorificentius appareat.*

2 *Vel ad celandam ſub eo titulo donationem, etiam inter ſponſos prohibitam ex diſpoſitione Statuti Vrbis lib. 1. c. 135.*

3 *Confeſſio dotis ſimulata non habet executionem.*

4 *Confeſſio dotis, etiamſi facta ante contractum matrimonium, non probat veram numerationem, niſi ex præcedenti promiſſione, vel aliis probabilibus coniecturis iuſtificetur.*

5 *Coniectura ſimulationis, cum ex variis cauſarum figuris, & occultis partium machinationibus multipliciter reſultent, non poſſunt certa omninò lege determinari, ſed prudentis arbitrio, in ſingulis ſpeciebus æſtimari debēt, ponderatis circūſtantiis facti, qualitate perſonarum, & talius rei geſta ſeriis: ac præcipuè veriſimilitudine.*

6 *Paupertas, ad effectum arguendæ colluſionis in Inſtrumentis dotalibus, ſatis dicitur probata ex leuioribus probationibus, etiā multis adminiculis conſtantibus, quæ iuris communis præſumptioni conueniant, & maximè veriſimiles ſint.*

7 *Paupertatis iuſtificatio à communiter ac regulariter contingentibus benè deducta, non eliditur ex contrariis aſſertionibus de iis quæ rarò, & in quibuſdam ſpecialibus caſibus, & non promiſcuè accidunt.*

8 *Paupertas mulieris, & non Viri, facit ſuper inueriſimili præſumere, cōfeſſionē dotis eſſe ſimulatā.*

9 *Alimenta præſtita à Viro Vxori, non ſolum ad maritalē affectionem ſed etiam ad conuenta, & ſoluta dotis quantitatem referri poſſunt: & debēt.*

10 *Cauſa ſimulandi, ſufficit quod ſit probabilis, & ex coniecturis iuſtificetur.*

11 *Regis ſententiam offendens, nihil validè gerit.*

12 *Cauſa ſimulationis, quæ ſub honorifica dotis velamine, coniugij celat diſparitatem, vel donationis animum, legibus cōmunibus, ſeu municipalibus aduerſantem obducit, non eliditur, ſi Confeſſio dotis recepta facta per Virum, emanauerit tem-*

pore

non ſuſpecto, quo non erat alieno ære grauatus; cum talis animaduerſio excludat ſolum ſimulationem, qui fraudem, ac præiudicium creditorum præſeſerret: quoniam ex diuerſis cauſis proueniunt, diuerſaſque præſeferunt qualitates.

13 *Lapſus temporis ad opponendum non numeratæ dotis exceptionem, non reiicit ſimulationem ex coniecturis validis reſultantem.*

14 *Simulationis præſumptio validè reſultans in actu, non eliditur per interuentum perſonæ diuerſæ; illa tamen cum quo ſimulatur coniunctiſſima.*

15 *Commodum cuius reſpiciat promiſſio dotis, licèt ſit facta diuerſæ perſonæ, ad hoc vt cognoſcatur colluſio, potiſſimum attendi debet.*

16 *Iuramentum pro obſeruantia, appoſitum contractui ſimulato, non poteſt actum ſimulatum confirmare, cum deficiat totalis partium conſenſus, ac veritatis eſſentia, ex quo partes non intendunt, quidquam verè efficere, ſed oſtentare.*

17 *Statutum Vrbis lib. 1. cap. 131. tollit omnem Iuramenti vigorem, vbi detegitur ſimulatio in contractu; præſumens illud dolo, ac metu extortum, & nihil, vnde omnino operari.*

18 *Cuius ſtatuti diſpoſitio comprehendit vtique tam donationes expreſſas, quàm etiam tacitas, ac palliatas confeſſionum prætextu, quæ legibus aduerſantur etiam inter ſponſos.*

DECISIO XXIII.

RESolutionem in hac cauſa factam die 21. Februarij præteriti coram Me. hodie denuo exactè diſcuſſam Domini confirmarunt.

Quia confeſſio dotis in ſumma ſcutorum 1445. receptæ à Ioanne Iaccio, facta in inſtrumento
1 ſponſalium inter ipſum, & Ceciliam de Comitibus celebrato ſub die 9. Ianuarij 1629. non ſolum non iuſtificatur, ſed potius ſimulata dignoſcitur vel ad cohoneſtandam ſpecioſæ dotis
2 prætextu inæqualem ſponſæ conditionem vt matrimonium cum illa honorificentius appareret *iuxt. leg. ſi quis poſt hac. ver Dos etiam, C. de bon. præſcrip.* & gloſſ. *in l. ſi voluntate in verbo petendæ. C. de dot. promiſſ.* vel ad celandam ſub eo titulo donationem etiam inter ſponſos prohibitam ex
3 diſpoſitione Statuti Vrbis *lib. 1. cap. 135. iux. l. 1. C. de donat. ante nupt.* Ac proinde petita pro ea ſumma exequutio contra bona poſſeſſa per Zoncam, & Laurentinum ſingulares eiuſdem Iaccij poſſeſſores titulo emptionis concedi non debet *leg. penultim. §. mulier, ff. ſoluto matrimon. l. 1. C. de dot. caut. non n. l. 1. C. de donat. ante nupt.* & fuit latius probatum *in præcedenti deciſ. ſub die 21. Febr.* emanata, cuius fundamenta viſa fuerunt in concuſſa vigere.

4 Si quidem certum eſt quod huiuſmodi confeſſio etiam ſi facta ante contractum matrimonium non probat veram numerationem, niſi ex præcedenti promiſſione, vel aliis probabilibus coniecturis iuſtificetur *leg. 1.* ibique gloſſ. final. *in fin. ibi etiam ſi ante matrimonium, &c. C. de dote caut. non numeranda d. l. ſi quis poſt hac C. de bon. præſcript.* Bart. *in l. ſi diuortio ſub n. 3. in fine, Verſ. quæro quid ſi ante matrimonium, &c. ff. de Verb. oblig.* Io. Andreas *in addit. ad ſpeculat. part. 4. ſub rubr. de donat. inter Virum & vxor. ad finem verſ. ſecundo caſu, &c.* Port. *in §. 1. n. 14. verſ. & idem eſſet, Inſtit. de litterarum obligat.* Gabr. *con. 163. n. 11. ver. Et in Dubio, &c. cum ſeq. n. 15. ver. in dubio autem, &c. cum ſeq. lib. 2.* P Molin. *de iuſt. & iure tom. 2. diſp. 439. num. 8. verſ. his ita conſtitutis &c. cum ſeqq.*

Neque ſub ea ſpe facta cenſetur quando contrariæ vigent coniecturæ ſimulationem præſeſe- 5
rentes, quibus illa benè probatur, & ſatis conſtare cenſetur, quæ cum ex variis cauſarum figuris, & occultis partium machinationibus multipliciter reſultent, non poſſunt certa omnino lege determinari, ſed prudentis arbitrio in ſingulis ſpeciebus æſtimari debent ponderatis circumſtantiis facti, qualitate perſonarum, & totius rei geſtæ ſerie, ac præcipuè veriſimilitudine (prout in hoc caſu) cenſuerunt Domini validas, & ſufficientes ad demonſtrandam inueriſimilitudinem, atque ſimulationem dictæ confeſſionis relatas in eadem præcedenti deciſione Dec. *con. 644. viſo, & perlecto eleganti conſilio ſub n. 4. ver. circa primum, cum ſeqq.* Didacus *pract. quæſt. lib 3. cap. 7 ſub n. 3. in fine ver. modo,* Valaſc. *conſult. 5. ſub. n. 21 verſ. & probatur,* Menoch. *de Arbitr. Iudic. caſu 247.* Becc. *con 52. ex. n. 41. ver. ad probandam ſimulationem,* & aliis relatis reſpondit Rota *in Auen. Simulat. 29. Ianuarij 1635. coram Eminentiſſimo D. meo Card. Panzirolo in rec. deciſ. 11. ſub n. 13. verſ. & ſaltem ex omnibus, &c. cum ſeqq. p. 7. ac in Romana pecuniaria 9. Iunij 1636. coram bon. mem. Merlino* apud Moder. Rom. *de obligat. Camer. deciſ. 181. ſub num. 23. in fin. verſ. cumque vim et pondus coniecturarum, cum ſeqq.* & aliis relatis in præcedenti deciſione in § *nec obſtat quod confeſſiones huiuſmodi, &c.*

Neque obſtat quod paupertas præfatæ Ceciliæ, ac Lucretiæ eius Matris, ex qua potiſſimùm redditur inueriſimilis dicta confeſſio, & veritas illius excluditur, non fuerit ſufficienter probata; Quia non ſolum ex depoſitionibus teſtium pro parte D. Zonchæ, & Laurentini examinatorum illarum conditionis notitiam tempore matrimonij contracti, & longè antea tanquam vicini habentium verum etiam ex inſtrumento producto iuſtificatur, in quo reſiduum dictæ dotis pro ſumma ſcutorum 255. & confraternitatum ſubſidiis pauperibus virginibus præſtari ſolitis, & ex piorum largitionibus redigendum promittitur, prout ex alio Inſtrumento ſub die prima ſequentis Menſis Februarij, factum apparet.

Quæ omnia cum Iuris communis præſum- 6
ptioni conueniant, & maximè veriſimilia ſint neque contrariis aſſertionibus genericis, ac informibus, nullaq; concludenti ratione fulcitis, vllatenus elidantur, ſatis vtique probant ad hunc effectum paupertatem iux. gloſſ. *in Auth. præterea, in verbo locuples, verſ. vel verius, C. vnde Vir, & Vxor,* Bart. *in l. ſi conſtante ſub n. 14. verſ. in caſibus vero. ff. ſoluto matrimonio,* Didacus *reſol. 6. ſub numero 8. verſ. qualiter paupertas probetur lib. 2.* Beuincaſ. *in tract. de paupert. q. 6. ſub. num. 14. cum ſeqq. verſic. & ibi perfecta & plena probatio haberi non poteſt, cum ſeqq.* Io. Lup. *in repet. c. per veſtras §. 18. ſub num. 37. verſ. Bonus ergo Iudex ex diuerſitate caſuum hoc poterit cognoſcere, ſ. mihi* 211. Rota *deciſ. 233. ſub n. 6. verſ. & ita arbitrati ſunt DD. in hac materia paupertatis,* ac proinde elidunt præfatæ confeſſionis vigorem Salycet. *in l. 2. ſub n. 3. ver. & ideo ſolum mihi videtur conſiderandum, C. de dos. caut. non n.* Io. Campeg. *de dote p. 1. q. 52. ſu num. 6. ver. limita tamen,* Rot. *dec 683. ſub. n. 6. ver. & reſpectu Iulij p. 2. recent. ac in aliis.*

Et licèt admitteretur quod honeſtioris etiam gradus puellæ dotem ex proprio patrimonio, vel

aliunde habentes, huiuſmodi tamen ſubſidia interdum à confraternitatibus conſequantur; id tamen paſſim ac promiſcuè fieri non ſolet, ſed tarò, & in caſibus ſpecialiter adeò qualificatis, vt eandem, ac forte maiorem attenta perſonarum conditione paupertatis rationem præſeferant, nec illæ ab aliis priuatis perſonas, quæ puellarum ſtatum, & inopiam exactius inquirunt, eleemoſynas quæritant; Ideoque ex his, quæ tarò, ac in
7 quibuſdam ſpecialibus caſibus, & non promiſcuè accidunt, non eliditur paupertatis iuſtificatio à communiter, ac regulariter contingentibus benè deducta *c.* 1. & ibi notant, DD. *de Cler. non reſid. l. nam ad ea, & l. ideo quia antiquiores ff. de legibus l. quadam §. nummularios, ff. de edend. l. ea quæ rarò, ff. de reg. iur.* Gloſſ. *in l. neque natales, verſ. & notat. hic argumentum &c. C. de prob.* cum concord. penes Nicol. Euerard. *in loco à communiter accidentibus,* Rota *dec.* 484 *n.* 11. *verſ. nam reſpondebant, &c. dec.* 485. *n.* 7. *verſ. quia à communiter accidentibus &c. p.* 3. *lib.* 3. *diuerſ.*

8 Hincq. apparet non releuare diuitias & qualitatem ſponſi eam doris quantitatem promerentis, cum ad hunc effectum conſiderari debeant faculiares, & poſſibilitas mulieris ad *l. quæro & l. cum poſt §. gener. ff. de iure dotium,* nec alimenta
9 longo tempore præſtita vxori, quæ non ſolum ad maritalem affectionem, ſed etiam ad veram conuentæ, ac ſolutæ doris quantitatem in ſumma ſcutorum 255. referri poſſunt, & debent. Soccin. *in l.* 1. *n.* 94. *verſ.* 7. *limita &c. ff. ſoluto matr.* Did. *reſol.* 1. *ſub n* 6. *§. ſic ex confeſſione recepta dotis &c. verſ. addit. tamen Baldus &c. lib.* 1 Menoch. *præſ.* 12. *ſub n.* 23. *Verſ. & hæc poſterior opinio &c. ſub n.* 73. *verſ. extendit ſecundò &c.* & ita vtrique obiecto reſpondit Rota *d. dec.* 683. *n.* 6. *verſ. ex quibus, &c. ſub n.* 13. *verſ minus præſumi poteſt &c. p.* 2. *ac in Romana dotis ſeu reſtit. in integrum* 27. *Iunij* 1629. *coram b. m. Mellino* apud Modern Foroliuien. *de pignoribus deciſ.* 23. *n.* 18. *verſ. quoniam reſponſum fuit &c. cum ſeq. & ſæpè in aliis.*

Minus ſubſiſtit obiectus defectus cauſæ ſimulandi, cum ante matrimonium contractum licuerit ſponſo palam ſponſæ donare ac: proinde dotis receptæ color neceſſarius non fuerit.

Nam illa honorificentiæ ratione humilioris conditionis vxorem redarguerunt à notis, &
10 conſanguineis cum tenuiſſima Dote duxiſſe, & etiam iuris municipalis prohibitio *d. lib.* 1. *c.* 135. veriſimilem præbuerunt ſimulandi cauſam quam ſufficit fuiſſe probabilem, & coniecturis iuſtificari vt in ſpecie tradit Valaſc. *de conſult.* 5. *ſub n.* 21 *in* 5. *caſu verſ. & probatur d. cauſa ſimulationis* Socin. *in d. l.* 1. *ſub n.* 101. *verſ. reperio etiam, &c. & in verſ. quia datur modicum, &c. ff. ſol. matr.* Hond. *conſ.* 46. *n.* 28. *verſ. & quia cauſa illa &c. lib.* 1. P. Mol. *de iuſt. & iure d. diſp.* 439. *ſub num.* 8. *verſ. vt quid tenendum ſit,* Rota *in Romana reſidui pretij Appalt.* 25. *Iun. &* 4. *Iul.* 1584. *coram Robuſterio inter Criminal. Ferin. & in d. Mutinen. ſimulat.* 29. *Ian.* 1635. *coram Eminent. D. Card. Panzirolo in rec. dec.* 11. *n.* 4. *verſ. quæ quidem ſufficiens cauſa fuit ſimulandi &c. cum ſeq. p.* 7. *recent. & in d. Romana pecun.* 9. *Iunij* 1636. *coram bo. me. Merlino deciſ.* 181. *n.* 8. *verſ. quod propriè cum ſeqq.* apud Modern. *de Camer. oblig.*

Nihil enim tunc ſponſus tradidit, donauitque ſponſæ, ſed quæſito Dotis colore (vt præmiſſum eſt) verè realiter ſi quid agere intendit illud ſanè, eo titulo contulit (pro vt ipſi vtilius erat ratione commodi, ac etiam lucri dotalis municipali iure conſtituti *eodem lib.* 1. *c.* 132. (in tempus matrimonij, quo traditionem ſub prætextu reſtitutionis promiſit *iux. l. cum hic ſtatus §. oratio, verſ. ſi ſponſus ſponſæ donauerit &c.* vbi gloſſ. *in verbo pertinere, & l. ſi quis vxori,* ibiq; Gloſſ. *in verbo in dotem ff. de donat. inter Vir. & vxor.* ac 11
proinde legis ſententiam offendens, nihil valide geſſit; nam ſi quod potuit, noluit, & quod voluit facere nequiuit *d. l.* 1. & ibi Gloſſ. *in verbo nihil actum eſt &c.* Cyn. Angel. Fulgoſ. Alber. Sicard. & alij, *& quod ſponſa in verbo ſine effectu C. de donat. ant. nup. l. crediter,* ibi, *cum tam ea, quæ ſimulatè aguntur quam quæ in vxorem à marito, &c. pro infectis habeantur, &c. C. de donat. inter Vir. & Vxor.* Surdus *conſ.* 169. *ſub n.* 28. *verſ. & procedit etiam ſi fiat ante matrimonium cum ſeqq.* Menoch. *de præſ.* 12. *ſub n.* 1. *verſ. & hæc quidem opinio, &c. lib.* 3. Sanch. *de matrim. lib.* 6. *diſp.* 1. *ſub. n.* 6. *verſ. ſecunda concluſio cum ſeq. & diſp.* 9. *ſub n.* 2. *Verſ. prima concluſio ſit ſit, & ſeq.* cum aliis relatis *in præcedenti deciſione in §. præterea non obſtat, verſic. tum quia concluſio.*

Deinde non obſtat quod huiuſmodi confeſſio emanauerit tempore non ſuſpecto, quo præfatus Ioannes alieno ære oppreſſus non erat.

Quoniam hæc quidem animaduerſio cauſam 12
illam ſimulationis excludit, quæ creditorum fraudem, ac præiudicium præſefert de qua in *l. ait prætor §. ſi eum mulier ff. quæ in fraud. cred. & in l.* 2. *de reuocand. his, quæ in fraud. cred. & in Auth. ſed iam neceſſe,* ibiq; Gloſſ. *in verbo ſuſpicio C. de don. ante nup.* & de hac modo non agitur; non autem illam in præſentia vigentem, quæ ſub honorificæ dotis velamine coniugij cœlat diſparitatem, de qua in *d. l. ſi quis poſt hæc, verſ. dos etiam,* & Gloſſ. *in d. l. ſi. voluntate in verbis petendis C. de dotis prom. vel donandi animũ legibus, communibus, ſeu municipalibus aduerſantẽ obducit vt in l. ſi non verum, & d. l cred. C. de don. inter Vir. & Vxor.* quoniã ex diuerſis cauſis proueniunt diuerſaſque præſeferũt qualitates, vt habetur in DD. ll. & explicant Bart. *in vulg. conſ.* 65 *factum tale eſt.* Petr. Nic. *ſub n.* 3. *Verſ. circa ſecundũ cũ ſeq.* Bald. *conſ.* 249. *ſuper libris Theſaurariæ ſub n.* 2. *verſ. etiã ad euidẽtiã præmitto lib* 1 Socin. ſen. *conſ.* 264. *ſub n.* 3. *verſ. circa ſecundã Quæſtionẽ, cum ſeq. lib.* 2. & in ſpecie declarauit Salyc. *in d. l.* 2. *ſub n.* 3. *verſ. & ideo ſolũ mihi videtur conſiderãdũ C. de dot. caut. nõ numerãda* Bald. *Nouel de dot. p. prin.* 10. *vlt. n.* 12. *verſ. ſi autem dicerent, & alleg.* P. Mol. *d.* 439. *ſub d. n.* 8. *verſ. vt quid tenendũ cum ſeqq.*

Qua ratione ub lapſum tẽporis ad opponendũ 13
non numeratæ dotis exceptionẽ, hæc nun reiicitur, Soc. *in leg.* 1. *n.* 102. *verſ. ſed contraria opinio indubitanter eſt vera, ff. ſoluto matrim.* Didac. *d. reſol.* 7. *ſub n.* 4. *verſ. quarto uidem conſtat lib.* 1. Sanchez *de matrimon. lib.* 6. *dicta diſp.* 9 *n.* 9. *verſ. quando autẽ hæc confeſſio habet vim donat,* Rota *penes ſan. me. Greg. dec.* 67. *n.* 6. *verſ. non obſtat lapſus biennij & d. dec.* 683. *ſub n.* 11. *verſ. & ex prædictis p.* 2. *recent.*

Præterea non obſtat quod confeſſio facta fuerit ad fauorem Lucretiæ matris Ceciliæ, à qua Ioannes ſummam ſupradictam aſſeruit dotis nomine recepiſſe; non autem ab ipſa vxore; ideoque ceſſet ſuſpicio. Tum quia interuentus perſonæ adeo coniunctæ non elidit, ſed magis, confo- 14
uet alia concurrentes præſumptiones ſimulationis, quæ facilius hoc modo molliri potuit *l. ſi*

ſponſus

ſponſus §.generaliter tenendum eſt , l. Sulpitius §. ſi color ff.de donat.inter vir. & vxor. leg. filia mea ff. ſoluto matrimon.l.data, ibi, ſi quidem clandeſtinis ac domeſticis frandibus facile quid vis pro negotij opportunitate confingi poteſt, vel id quod verè geſtum eſt, aboleri, *C. de donat.* & declarat Bald.*Nouel de dot. p.10. de priuileg. vlt. ſub n. 14. verſic. nam tunc ratione ſanguinis ſubeſt ſuſpicio fraudis*,Pariſ.*conſ.143.ſub.n.22.verſ. praterea lib.4.* Alua.Valaſc.*d.conſult.5.ſub. n.14. verſ. quinto quidam limitant,&c.*Sanchez.*de matrim.d.lib.6.diſp.1. ſub n.8.verſ.tertia concluſio*,Rota *penes Comitul.deciſ.86.n.15.verſ.idque perſuadetur*, cùm aliis adductis *in pracedenti deciſione in §. Poſtremò non obſtat, cum ſequ.& in dicta Romana pecuniaria coram bon. mem. Mellino n.12. verſ. penderando etiam qualitatem conſanguinitatis.*

Tum quia Lucretia in dicto Inſtrumeuto tanquam mater, & legitima adminiſtratrix Ceciliæ, cui etiam nominatim promiſſa fuit dictæ ſummæ reſtitutio, vt in eo legitur & conſequenter illa confeſſio in commodum, ac beneplacitum
15 eiuſdem Cæciliæ principaliter emanauit, quod maximè attendi debet, vt probatur ex *tex. in dicta leg.Sulpitius in princip.verſ. ſic color, ff. de donat. inter.vir.& vxor.*Claud.Seyſſel,*in l.1.ſub n.35. verſ.ſextò limitat*,Bald.& ibi declarat Barboſ. *p.6. ſub n.49.verſ.ſed cauendum eſt,&c.cum ſeqq. ff. ſoluto matrim.*& comprobat Lup.*in Rubric.de donat. inter Vir.& Vxor. §.30.ſub.n.12. in fine verſ. ſed in caſu dubij,cum ſequentibus*, quem ſequitur Menoc. *de praſumpt.lib.3.praſumptione 12.n.85. verſ.quarta eſt coniectura.*

Non obſtat denique iuramentum promiſſorium in fine dicti inſtrumenti adſcriptum pro
16 obſeruantia omnium in eo contentorum. Tum quia certum eſt quod confirmare non poteſt actum ſimulatum, per quem non intenderunt partes quidquam verè efficere,ſed oſtentare,quia tunc deficit totalis earum conſenſus,ac veritatis eſſentia *iuxt. text. in cap. animaduertendum 22. quaſt.2. leg.emptione*,ibiq.gloſſ.*in fin.verſic.quid autem &c.* Bald.Salyc.& alij *in leg.final. Cod. plus valet quod agitur*.Ruin.*conſ.130.n.4.verſ.& dato,lib.1. & conſil.132.ſub n.4. verſ.primo caſu, & infra lib.4.* Pariſ. *conſ.54.ſub n.41.verſ.hinc poſtremo dicimus,&c.cum ſequentibus lib.2.& conſ.86.ſub n.49. verſ. prout & ſecundò,cum ſequentibus lib.3.*Gabr. *conſ. 142. n. 15. verſ.nec obſtat quod in hoc inſtrumento lib.2.* Valaſc. *dicta conſultat.5.ſub.n.21.verſ. quintus caſus principalis etiam eſt.*Laderch.*conſ.189.n 8.in fino verſ.ſanè tamen in hac ſpecie,cum ſequentibus* , & Mantic. *de tacit.& ambigu.lib.21.titul.8.n.55. verſ.praterea contractus ſimulatus,&c.* Seraphin. *de priuileg. Iurament. 71.ſub.n.36. verſ.vel poteſt dici, & priuileg. dicti,& priuileg.73. verſ. ſecundò limita , &c.* Rota *penes Buratt.deciſ.612.ſub n.6.verſ. tum quia quidquid ſit , cum ſequentibus deciſ.873.ſub n.3. verſ.nec obſtat cum ſeq.& deciſ.925.ſub n.6. verſ. non obſtat pracipuum,& vnicum fundamentum cum ſeq.* Marescott.*reſ.61.n.4.verſ.quia aliàs,lib.1.*

17 Tum quia eliditur omnis Inſtrumenti vigor ex prædicto Statuto auctoritate Apoſtolica ſpecialiter confirmato *lib. 1. cap.* 131. præſumente illud dolo, ac metu extortum, & nihil omnino operari. Pariſ. *dicto conſil.86. ſub numer. 53. verſic. & eò magis iſta procedunt lib. 3.* Gabr. *conſil. 142. ſub n.19. verſic. verum Statutum Vrbis cum ſequentibus lib. 2.* & notat ibidem Galganett. *in Comment.ad finem verſ.nam etſi ſtatuta diſponentia circa iuramentum.* cuius quidem Statuti diſpoſitio
comprehendit vtique tam donationes expreſſas 18
quam etiam tacitas, ac palliatas huiuſmodi confeſſionum prætextu, quæ legibus aduerſantur, etiam inter ſponſos, *dicta leg. prima verſic. an verbo donandi animo, &c.* vbi gloſſa *in verbo auxerit,& in verbo nihil actum eſt.Cod.de donation. ante nupt. non concord.ſupra relatis in §.nihil enim tunc ſponſus tradidit* , ne alias huiuſmodi machinationibus facile nimis iuſta, prudenſque ſtatuentium illudatur intentio, vt latè probat Soccin. *conſil.66.ſub n.10.verſic. poſtremò pradicta concluſio cum ſequentibus lib.1.*Gabriel.*dicto conſil.142. num.22.verſic.nec obſtat, lib. 2.* Mantica *de tacitis lib.21.titul.1.ſub. num.18. & verſic. Porrò non ſolum donationes expreſſa* , & reſpondit Rota *penes Creſcent.deciſ.2.de confeſſion.*Puteus *deciſ.7.& deciſ.55. ſub n.2.verſic. & Statutum, lib. 3. in correctis , & in his terminis in Romana Domus de Beguardis, XIII. Ianuarij M. DC. XLIX. coram Reuerendiſſimo Domino meo Decano in §.praterquam quod verſ.quod habere locum.*

Cæteris (quæ ſunt leuiora) bene reſpondent Informantes pro reis conuentis.

Quare fuit reſolutum perſiſtendum eſſe in deciſis vtraque parte informante,&c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS.

D. CARD. CORRADO.

Romana Reſciſionis Tranſactionis.

Veneris 29. May 1648.

ARGVMENTVM.

Tranſactio inita à filio cum matre ratione Adminiſtrationis bonorum, ex cauſa læſionis enormiſſimæ reſcinditur, Læſio enormiſſima, quæ de Iure communi,eſt vltra dimidiam, ex diſpoſitione Statuti Vrbis deſignatur vltra tertiam partem.Multa capita læſionis enumerantur.Et luculenter agitur de competentia, ac congruitate dotis filiæ conſtituendæ.

SVMMARIVM.

Bilancium, ſeu calculus informe, confuſum, non integrum, nec iuſtificatum,& continens partitas, qua ex ipſa lectura dignoſcuntur erroneæ, nullius eſt releuantia pro redditione rationum.

2 *Tutor,cui à teſtatore Patre pupilli,eſt ſimpliciter remiſſa confectio Inuentarij, & redditio rationum,non poteſt excuſari à deſcriptione bonorū.*

3 *Nec ab omnimoda rationum redditione, ac reliquorum reſtitutione,ſed tantum ab exactiſſima, & ſcrupuloſa,vt aiunt, inquiſitione:nam aliàs facilimum praberetur occaſio delinquendi ac pupillos fraudandi.*

4 *Adminiſtrator,qui ſit creditor,& ad cuius manus magna pecuniarum ſumma ex opulenti patrimonij adminiſtratione peruenerunt: praſumitur facta etiam legitimarum,ac veriſimiliū expenſarum detractione,ſibi ſatisfeciſſe de ſuo credito in bonis adminiſtrationis, donec, redditis rationibus,aliter conſtet.*

Et hac expreſſius in terminis mulieris adminiſtratricis, legitimam rationem non reddentis, Rota multis deciſionibus comprobat.

5 *Legitima debetur filio ex bonis matris defunctæ etiā cū teſtamēto, vel illo prædefuncto, eius filiis.*

6 *Legitima, quæ debetur filiis, eſt tertia pars bonorum defuncti.*

7 *Legitima non debetur filiabus fœminis iam dotatis ex diſpoſitione Statuti Vrbis lib. 1. c. 145.*

8 *Legitima debet eſſe libera ab omni grauamine, & fideicommiſſo.*

9 *Aeſtimatio bonorum minuitur, onere fideicommiſſi adiecto.*

10 *Valor. bonorū ratione iniuncti fideicōmiſſi, minuitur pro quantitate Iudicis arbitrio declarāda, quādo nō eſt ſpeciali conſtitutione determinata.*

11 *Lucrum dotale ſpectat ad mulierem, ſuperſtitibus liberis, quò ad vſumfructum tantum, ex diſpoſitione ſtatuti Vrbis lib. 1. c. 131.*

12 *Et licet filij poſtea deficiant, non tam proprietatem acquirit mater ſuperſtes, quam ſolùm conſequi vſumfructum, voluerunt ſtatuentes.*

13 *Euentus congruo ordini naturæ repugnans, ac inuerisſimilis, non eſt magni faciendus.*

14 *Vſufructu per mortem vſufructuarij finito, reuertitur ipſo iure proprietas ad proprietarium, ſeu eius Hæredem.*

15 *Proprietas aliquādo aſſignatur vſufructuario, quaſi loco pretij iuris vſusfructus, ſ. proprietatis portio.*

16 *Proprietas ſubiecta fideicommiſſo cum expreſſa prohibitione alienationis, non poteſt aſſignari, neque ipſi vſufructuario.*

17 *Mater tutrix, quæ in dotandis filiabus, exceſſerit modum à Teſtatore præſcriptum, ipſiq; benè notum, & diſpoſitioni ſtatutariæ loci conſonum, tenetur de proprio ſatisfacere, vel quia ratione, naturalis coniunctionis, pietatis, & affectionis cenſeatur erga illas liberalis eſſe voluiſſe. Vel quia non erat profectò à filio releuanda.*

18 *Læſio enormiſſima, iuxta diſpoſitionem Statuti Vrbis lib. 1. cap. 54. deſignatur vltra tertiam partem veræ importantiæ.*

Ex diſpoſitione auth. Iuris communis in l. 2. Cod. de reſc. vend. vltrà dimidiam veri valoris.

19 *Læſio enormiſſima in tranſactione etiam iuramento firmata, attendi debet, quando læditur altera pars in magno exceſſu vltra dimidiam, nam illa præfert dolum re ipſa, qui ſemper cenſetur exceptus.*

Et hanc ſententiam ſequitur Rota.

20 *Læſionis modus, quando in tranſactione non eſt clarus, Iudicis arbitrio, conſideratis conſiderandis, eſt remiſſus.*

21 *Vtilitas, quæ prouenit ex tranſactione parti aliter læſa, non impedit reſciſionem ipſius tranſactionis ex capite læſionis, quando eadem poterat ei alio, etiam meliori titulo competere.*

Nec ideo inde recepta tenetur reſtituere, donec altera pars iuſtificet, legitimo iure ad ſe rē aſſignatā ſpectare, ex qua vtilitas fuit alteri percepta,

22 *Verba,* ſaluis prædictis. *in Teſtamento appoſita vbi filius eſt prius Hæres vniuerſalis inſtitutus, modificant vſumfructum matri licet primâ facie plenis verbis relictum in bonis hæreditariis, vt non plenum ſed potius alimenta ipſius matris præſeferant, iuxta conſuetudinem Bulgari vbique ferè receptam.*

23 *Ampliatur etiam ſi mater, relicta inſimul Tutrix, Curatrix, & pro tempore Adminiſtratrix: fuerit à Teſtatore liberata à confectione Inuentarij, & redditione rationum: quoniam hæc liberatio congruiùs refertur, ac reſpicit adminiſtrationem bonorum, & magis excludit inſtitutionē in vſufructu, quàm ampliet, & alteret legatum illius.*

24 *Dos dicitur cōgrua, quādo cōſtituitur in legitima*

25 *Teſtator, qui reliquit filiabus dotes competentes, cenſetur ſe voluiſſe conformare quantitatem taxatam per conſtitutiones loci: & eò maximè ſi ſint à Summ. Pontif. confirmatæ.*

26 *Dos exceſſiua, ad iuſtam quantitatem, iuxtà vires patrimonij moderanda, ac reducenda venit.*

27 *Dos promiſſa in exceſſu per minorē, poteſt pro ſūma excedēti, non ſoluta retineri, & ſoluta repeti.*

28 *Fideicommiſſum, in congruitate dotis potiſſimum debet conſiderari.*

29 *Dos congrua, aliquando maior, quàm ſit præſcripta legitimè quantitas, attenta dignitate viri, & aliis circumſtantiis, prudentis arbitrio, poteſt conſtitui.*

Declaratur tam vt moderatè fieri debeat, quouſque patitur ratio.

30 *Dos non poteſt conſtitui in immoderato exceſſu ad præiudicium minoris, ac euerſionē fideicommiſſi, habita etiam ratione dignitatis, & meritorū viri quādo mulier poteſt alteri nubere æqualis ſibi conditionis viro, licèt minus qualificato.*

31 *Mulier magis expetit habere dotes ſuas inueſtitas in Cenſibus, vel locis montium, ſeu ſimilibus bonis, quàm in domibus, licèt pluris æſtimatis, periculis tamen, ac impenſis continuis, expoſitis.*

32 *Pactū de retrouendēdo, tanquam onus ac ſeruitutē. quandoq; præſeferens, minuit verum rei valorē.*

33 *Contractus, vbi ſunt plures, licèt ſuper eadem re debent ſinguli cum eorum effectibus, & conuentionibus, diſtinctè conſiderari.*

34 *Pactum de retrouendendo, vbi non eſt abſolutum, ac indefinitè, conuentum, ſed ad certum tempus reſtrictum, non ſolet ipſius rei æſtimationem minuere vltra ſextam partem, ex ſententia Rotæ.*

35 *Probatio oriens ex Inſtrumento adminiculis, & Iuris præſumptione pro actus veritate munito, præualet teſti, ipſum eſſe ſimulatum deponenti.*

36 *Status hæreditatis firmatus à partibus in ſimul conuenientibus ex decreto Iudicis, & cum ipſius præſentia, vbi apparent facta commodè diligētia de omnibus bonis ibi diſcribendi, ita vt arbitrio Iudicis, ſi quid aliud ſuperfuiſſet, veriſimiliter etiam deduxiſſent; omninò attenditur.*

Et proteſtatio facta ab altera ex partibus, quod non ideò intendit approbare, alia bona præter ibi relata non extare ſuffragatur ſolùm proteſtanti ad effectum vt poſſit adhuc aliorum bonorum exiſtentiam probare, non autem vt elidatur ſtatus ſic firmatus,

37 *Probationes, in arduis cenſentur ſufficientes, quæ haberi poſſunt, ac Iudicis animum inducere ad credendum talem eſſe veritatem. Procedit concluſio, etiam ſi agatur de probatione negatiua.*

DECISIO XXIV.

DEfuncto Balthaſſare Bonadies inſtituto Hærede vniuerſali Domino Bartholomæo eius filio, eiuſque filiis legitimis, & naturalibus ex vero, ac legitimo matrimonio naſcituris cum prohibitione alienationis, bonorum ſtabilium, cenſuum, & locorum Montium amplis verbis concepta, relictiſque competentibus dotibus Lucretiæ, Catharinæ, & Orinthiæ filiabus fœminis; Et

Et Domina Laura vxore Tutrice, & Curatrice, bonorumque omnium adminiſtratrice, ac vſofructuaria, donec viduitatem ſeruaret, & cum filiis cohabitaret. Hæc filiorum nomine hæreditatem adiuit, ſuſceptumque tutelæ munus quatuordecim circiter annos exercuit, & bona adminiſtrauit, nullo prorſus confecto Inuentario, & Lucretiam alteram ex prædictis filiabus conſtituta dote ſcutorum vigioti quatuor millium in non nullis Domibus, ac locis Montium Hæreditariis Domino Hippolyto Vitelleſco nuptui tradidit, duabus aliis vitam Monaſticam profitentibus. Alia verò plura loca ſimilia eiuſdem hæreditatis ſibimetipſi pro ſatisfactione dotis, & lucri, ac interuſuriorum dotalium à die matrimonij ſoluti, ac nuptialis donationis, & legati à marito facti aſſignari curauit inſolutum. Deinde verò à præfato Bartholomæo ſuper prædictis, ac redditione rationum conuenta fuit vna cum Genero pro eius intereſſe, ratione prætenſæ nullitatis, & exceſſus dictæ Conſtitutionis Dotis Anno M. DC. XXV. vigore commiſſionis ſanct. memor. Vrban. VIII. coram Rota pluribuſque emanatis pro actore Deciſionibus coram bonæ memoriæ Coccino ſub diebus XXV. Maij, X. Iunij, & X. Decembris M. DC. XXVI. in recentiores *deciſ.* 14. & *deciſ.* 25. *part.* 5. & penes Fenzon. ad Statuti Vrbis *deciſ.* 138. inita fuit inter eos Tranſactio Anno M. DC. XXIX. XIII. Auguſti. Cuius reſciſſionis inſtantia ex ſpeciali Reſcripto Sanctiſſ. Domin. N. Rotæ, nuper commiſſa, & hodie plenè diſcuſſa. Viſa fuit Domiois admittenda.

Quia conſtat de læſione enormiſſima dicti Bartholomæi tam in ea parte, quæ reſpicit Dominam Lauram matrem, quam in ea quæ Lucretiam ſororem, & Dominum Hippolytum eius Cognatum concernit. Nam matrem abſoluit, & liberauit (nulla reddita ratione) ab adminiſtratione per eam geſta ab Anno 1611. vſque ad Annum 1625. bonorum hæreditatis paternæ, cuius redditus, aliaſque pecunias eo tempore ad illam delatas ſummam ſcutorum quinquaginta ſeptem millium octingentorum circiter conſtituiſſe apparet ex calculo, ſeu bilancio pro eius parte tunc compoſito, & in proceſſu producto, licet informi, confuſo, non integro, nec iuſtificato præſertim in partitis ad debitum filij deſcriptis, quarum nonnullæ ex ipſa lectura dignoſcuntur erroneæ, ita vt nullius eſſet releuantiæ pro redditio-
1 ne rationum, *leg. ſi cui libertas, leg. cum ſeruus, verſic. ſed illud, ff. de condition. & demonſtrat*, Corn. *conſil.* 196. *ſub numero* 9. *verſic. facit quia lib.* 3. Rimin. iunior *conſil.* 338. *num.* 32. *verſic. item reperitur.* Menoch. *de Arbitr. Iudic. caſu* 109. *num.* 20. *verſic. ſecundo obſeruandum eſt*, Rota *penes Burattum deciſ.* 14. *num* 22. *verſic. exhibita verò bilantia, cum ſequent & deciſ.* 29. *ſub. num.* 14. *verſic. erant etiam, &c.* & Coccin. *deciſ.* 381. *ſub n.* 4. *verſic. & cum redditio rationis &c.* & aliis relati per Modern. Roman. *diſceptat* 529. *à num.* 29. *verſ. neque in bilanciis, ac ſeq.*

Nec enim ex eo quod fuiſſet illi à marito in eius teſtamento ſimpliciter remiſſa confectio in-
2 uentarij, & redditio rationum poterat excuſari à diſcriptione bonorum, vt ex æquiori Doctorum ſententia probauit Rota *in Romana fideicommiſſi*
3 *de Capite ferreo* 19. *February* 1646. *coram me, in §. ideo merito, verſic. & proinde*, nec ab omnimoda redditione ac reliquorum reſtitutione, ſed tantùm ab exactiſſima, & ſcrupuloſa (vt aiunt) inquiſitione, nam alias facilis nimium præberetur occaſio delinquendi, ac pupillo fraudandi, *leg. quidam decedens, in princip.* & ibi Bald. *l. qui plures, verſic. quoniam*, ibique gloſſa *in verbo n n eſt relicta & in fine ff. de adminiſtrat. tutor leg. ſi ſeruus vetitus* ibique gloſſ. & DD. *ff de leg.* 1. *l. non ſolum, la* 2. *§. pen. l. ſi quis rationes, in princ. l. Aurelio, § Caius ff. de liberat. legat.* gloſſa *in l. cum neceſſitatem, in verbo rationis*, ibique late Saiyt. *ſub num.* 1. *verſ. ſed. caue*, & Iaſon *ſub num.* 1. *verſ. nota tamen quod in tutoribus, C. de fideicomm* & benè explicat Angel. *in conſ.* 144: *reuocatur in dubium per tot* Caſtr. *conſ.* 445. *circa primum, ſub num.* 3. *verſ. ſuper ſecundo quæſito, lib.* 2. Iaſon *conſ.* 253. *à num.* 5. *verſ. ſed præmiſſis non obſtantibus, cum ſeq. per tot. lib.* 3. Signor. *conſ.* 110. *Teſtator. in teſtamento dedit tutores.* Natt. *conſ.* 115. *ſub. n* 9. *verſ alias iſta permiſſio.* Did. *reſol.* 14. *num.* 3. *verſ. ſecunda concluſio, lib.* 2. Menoch. *preſ.* 164. *numero* 1. *verſ. primus eſt, cum ſeq. lib.* 4 Galgan. *de tut. & curat. lib.* 3. *q.* 58. *num.* 22. *verſ. ſed potius, cum ſeq.* Io. Gutierrez *in ſimil. tract. p.* 3. *cap.* 1. *num.* 32. *verſ. Adeo eſt neceſſaria rationis redditio* Rot. *in Romana redditionis rationis* 12. *Maij* 1603. *coram litta in §. imo quod etiam ſi eis fuerit legata liberatio &c. & in Romana tutela Boncompagn.* 13. *Nouembris* 1615. *coram bon. mem. Vbaldo in recent. deciſ.* 762. *n.* 8. *verſ. non obſtat liberatio, p.* 2. *& in aliis.*

Præterea eidem dimiſit, aſſignauit, ac relaxauit cenſus, & loca Montium non vacabilium hæreditatis pro ſumma ſc. ſexdecim millium, & vltrà nempè pro reſtitutione dotis patri ſolutæ ſcutorum octo millium, pro lucro dotali duorum millium ſeptingentórum quinquaginta, pro donatione nuptiali, ſiuè ſponſalitia largitate ſcutorum mille ſexcentorum, pro legato ſcutorum duorum millium, & loca duo de viginti pro vſufructu à marito illi relictis, vt legitur in dicto Inſtrumento in *verſ. Et ex capite. & cauſa huiuſmodi Tranſactionis. &c.* Quorum tamen reſpectiuè ſatisfactionem ex opulenti patrimonij admi- 4
niſtratione, magnaque pecuniarum ſummâ (vt præmiſſum eſt) inde redacta, facta etiam legitimarum, ac veriſimilium expenſarum detractione facilè antea conſequi potuit, atque præſumitur donec redditis rationibus aliter conſtet *l. peculium autem, §.* 1. *verſ. ſanè cum ex cæteris cauſis, ff. de pecul.* Afflict. *deciſ.* 13. *an.* 16. *verſ. imò præſumitur, & ſeq.* Surd. *conſ.* 299. *numero* 33. *verſ. nam creditor* & in his terminis quando apparet notabiles pecuniarum ſummas ex bonis debitoris ad manus mulieris, vel alterius adminiſtratoris perueniſſe, nec alia redditur de illis legitima ratio firmauit Rota *in Romana adminiſtrationis tutel.* 2. *Aprilis* 1590. *coram Pema, penes Marcheſan. de commiſſ. tom.* 1. *fol.* 828. *n.* 1. *verſ. nam Domini firmarunt &c. & deciſ.* 407. *in princ. verſ. cum enim conſtet p.* 4. *diuerſ. & penes Card. Caualer. deciſ.* 171. *num.* 7. *verſ. & ideo, deciſ.* 452. *num.* 3. *verſ. inſuper, & in recent. dec.* 391. *ſub. numer.* 7. *verſ. ſemper obſtabit, cum ſeq. deciſ.* 547. *num.* 1.7 *verſ. ſed ſaltem, par.* 5. *& penes Reuerendiſſ. Vrgellen. deciſ.* 258. *n.* 14. *verſ. tertia de Trebellianica, & dote Rêtæ, & in hac ipſa cauſa ſub dict. die.* 25. *Maij* 1626. *coram Coccino in rec. d. deciſ.* 14. *num.* 8. *verſ. nam & ſi quando agitur &c. cum ſeq ead. p.* 5.

Demùm eam releuare, atque indemnem ſeruare

promiſit à quauis obligatione per ipſam contra-
cta ad fauorem d. Dom. Vireleſchi, & cuiuſcun-
que alterius pro manutentione, defenſione, ac
euictione, dotis prædictæ illi conſtitæ, & aliis pro-
vt legitur in *verſic. prædictam D. Lauram ſuam
matrem &c.*

Illa verò è contra aſſenſit, atque conuenit,
quod cenſus, & loca montium ipſi aſſignata pro
ſatisfactione eius dotis ſcutorum octo millium,
& legati ſcutorum duorum, duorum millium (de-
tractis ſcutis quatuor millibus, de quibus liberè
diſponere poſſet) poſt eius mortem reuertantur
& ſpectent ad d. Bartholomæum eius filium do-
nec naturaliter vixerit, eoq. defuncto ad filios
maſculos primùm legitimos, & naturales & dein-
de fœminas eiſq; omnibus deficientibus vel non
extantibus liberè perueniant pro duabus ex tri-
bus partibus ad Lucretiam vxorem præfati D.
Hippolyti, eiuſque filios maſculos, & fœminas,
5 vt legitur in *verſ. conuertunt inuicem puncto expreſ-
ſo &c.* Hic autem eſt obſeruandum, quod mortua
Laura cum teſtamento debita erat ex legis diſpo-
ſitione ſaltem legitima Bartholomæo eius filio
*§. 1. in auth. de trien. de ſemiſſ. §. aliud quoque capitu-
lum in auth. vt cum de appellat. cognoſ.* Vel illo præ-
defuncto eius filiis *§. neque illo in auth. de trient.
& ſemiſſ. & §. 1. in auth. de hered. ab inteſt.* Gloſſ. in
l. omnimodo in verbo aliis perſonis, C. de inoff. teſtam.
Rota *dec. 543. ſub num. 1. verſ. eſt enim certum p. 4.
rec.* Eaque erat tertia pars dd. ſcutor decemmil-
6 lium, conſtituens ſummam ſcut. 3333. $\frac{1}{3}$ *tex. tex.
in d. § 1. in auth. de trien. & ſem.* vnde ſumpta eſt
7 *auth nouiſſ. C. de inoff. teſt.* (ſororibus iam dotatis
excluſis ex diſpoſitione Stat. Vrb. *lib. 1. cap. 145.
in fi. verſ. quæ filiæ*, Rota penes Card. *Seraph.
deciſ. 963. num. 2. verſ. non enim debetur legitima,
dec. 415 p. 4 diu.* Burat. *dec. 922. n. 5. verſ. clariſſima
namque eſt concluſio, in rec. dec. 572. n. 4. verſ. neque
8 poterit petere legitimam p. 5. ac. alibi.*) Et quidem li-
bera ab omni grauamine, & fideicommiſſo *l. quo-
niam in prioribus l. ſcimus, in princ. §. cum autem, C.
eod. tit.* Dec. *conſ. 17. n. 14. verſ. quæ quidem dos, &c.
lib. 2.* Ita vt quicquid ſuper eſt vſque ad quantita-
9 tem ſcut. 6000. ferè abſorbetur ex adiecto onere
fideicommiſſi, quod minuit æſtimationem *tex.
l. 1. §. ſi heres*, vbi Bart. *n. 2. verſ. ſecundò nota, & ſeq.*
Iaſ. *n. 9. verſ. tertiò nota.* Rip. *n. 25. verſ. ſecundo nota
& ſeqq. ff. ad S. C. Treb.* Alex. *in l. pretia rerum, ſub
n. 3. verſ. in gloſ. 2. ff. ad l. Falc.* Cagn. *in l. 2. num. 243.
verſ & in hac materia, C. de reſc. vend.* & ib. Ari.
Pin. *n. 3. c. 4. n. 18. verſ. pretium aliquando augetur, ali
quando minuitur, &c.* Crau. *conſ. 435. num. 17. verſ.
cuius oneris ratione* Dec. *conſ. 7. n. 96. verſ. iſta num.*
10 *pacta lib. 1.* pro quantitate Iudicis arbitrio decla-
randa quando non eſt ſpeciali Conſtitutione de-
terminata, vt reſpondit I. C. *in l. ſi ſeruus furtiuus
in fi. pr.* ibi, *quod ſi pendente conditione iudicaretur
Iudex æſtimare debebit quanti emptorē inuenerit, &c.
ibique gl. in verb. inuenerit*, DD. *C. de cond. furt.* Ideo-
que cenſus, & loca prædicta valoris ſ. 6000. hu-
iuſmodi fideicommiſſo grauata vix pluris æſti-
māda videntur, quam libera valoris dd. ſc. 3333. $\frac{1}{3}$

Deinde conuenit quod loca montium eidem
aſſignata pro lucro dotali, ſponſalitia largitate,
& vſufructu a marito relicto quoad proprietatem
ſpectent ad eundem Bartholomæum, eiuſque hæ-
redes, ac ſucceſſores, quibus ea defuncta pleno
iure reſtitui debeant in *verſ. quorum quidem om-
nium, & ſingulorum locorum montium, &c.* Hic pariter
obſeruandum, quod cum Balthaſſar maritus Lau-
ræ deceſſerit ſuperſtitibus liberis, lucrum dotale 11
ſpectabat ad eam quoad vſumfructum tantum ex
diſpoſitione Stat. Vrbis *lib. 1. c. 131.* ita quod licet 12
filij poſtea deficiant, non tamen proprietatem ac-
quirit mater ſuperſtes, quàm ſolum conſequi vſū-
fructum voluerunt ſtatuentes, vt fuit dictū in *Ro-
mana donationis propter nupt. 14. Iunij 1540. coram
Put. inter impr. dec. 17. de conſt. & in Rom. quart. do-
tal. 16. Mart. 1618. co. bo. me. Remboldo penes Fenzon
ad Stat. Vrb. dec. 74. in §. nec refert quod dicti Ioan-
nes, & Marius prædeceſſerunt Virginiæ matri. &c.* &
comprobatur in *Romana de Canaler. 22. Mar. 1632.
coram bon. me. Coccino ibid. deciſ. 79. in §. ratio deci-
ſionis fuit, &c.* Donatio autem illa ſponſalitia
(præterquod non erat liquida, nec ſatis iuſtifica-
ta) fuerat etiam ſub eadem expreſſa conditione
concepta, quod filiis extantibus ſolus vſusfru-
ctus ad eam ſpectaret, vt in ea legitur. Et licet in
euentum eorum prædecedentiæ mater eiuſdem
donationis vigore proprietatem quoque lucrari
deberet; Huiuſmodi tamen euentus non fuit vi- 13
ſus Dominis in propoſito caſu magni faciendus,
quippe qui congruo ordini naturæ repugnat, ac
inueriſimilis eſt *l. nam & ſi parentibus*, ibiq. Gloſſ. *in
verb. tamen, ff. de inoff. teſt. l. qui duos, §. cum in bello,*
ibiq. Gloſſ. *in verb. patris, ff. de reb. dub.* Bart. *in l. in-
ter ſtipulantem, §. ſacrā ſub n. 7. verſ. aut reſpicit fu-
turum, ff. de verb. oblig.* Rot. *dec. 365. n. 2. verſ & futu-
rus euentus p. 4. diuerſ.* Mand. *ad reg. de infirm. q. 6. à
n. 6. ver. redeundo igitur, ac ſeq.* vſus fructus etiam
eius morte finiebatur, ob quam ideo loca montium 14
eo titulo aſſignata ad hæredem ipſo iure (circun-
ſcripta d. conuentione) reuertebantur *l. 3. §. fi.
ff. quib. mod. vſuſ. amit. l. vſumfructum cum moriar. ff.
de vſufr. l. corruptionem, de vſufr. & habit. §. fini-
tur, inſtit. eod. tit.* Rot. *dec. 653. ſub n. 1. in fi. verſ. cu-
ius natura eſt p. 2. & deciſ. 340. n. 10. verſ. vnde ſta-* 15
tim. p. 5. rec. Nec enim quoad proprietatem aſſigna-
ta fuiſſe probantur, quaſi loco pretij iuris vſus-
fructus iuxta terminos *l. hereditatem, ff. ad l. falc.*
Nec aſſignari potuerunt obſtante fideicommiſſo 16
cum expreſſa probatione alienationis aliiſque
conditionibus in teſtamento Balthaſſaris appo-
ſitis *l. fi. C. com. de leg. & in auth. de reſtit. & ea quæ
parit. in §. quamobrem in princ.* ibique gl. *in verb.
alia, etc.*

Vitellius in *verſ. item pacti fuerunt, &c.* aſſumpſit
in ſe onus ſoluendi debita contracta cum Merca-
toribus, Artificibus, & familiaribus tempore eius
adminiſtrationis ad quod iam tenebatur, cum fru-
ctus omnes, ac effectus hæreditarios recepiſſet,
Necnon annuos ſcutos ſexaginta ſingulis filia-
bus Religionem profeſſis promiſſos vltra ſum-
mam ſcutorum ter mille ob cauſam profeſſionis
cuiuſlibet earum impenſam, vt apparet ex calculo
prædicto. Hinc etiam obſeruandum, quod Balthaſ-
ſar earum pater in d. eius teſtamento diſpoſuit il-
lis eo caſu perſolui dotes, ac eleemoſynas ſolitas
in *verſic. item vtre, ac titulo inſtitutionis, &c.* Ideoq; 17
cum in omnibus præmiſſis D. Laura ſcienter ex-
ceſſerit modum à teſtatore præſcriptum, ipſique
benè notum, atque omninò ſeruandum, etiam ex
diſpoſitione Stat. Vrb. *lib. 1. c. 141.* iuri ſatis con-
ſonum erat, quod de proprio ſatisfaceret, vel quia
ratione naturalis coniunctionis, pietatis, & affe-
ctionis cenſeatur erga illas liberalis eſſe voluiſſe.
Vel quia non erat profecto à filio releuanda *l. cum
poſt mortem §. præterea ff. de adm. tut.* Lup. *in rub. d.*
don-

don.§.66.ſub n. 14. verſ. in conſtituenda tamen dotẽ;
ac ſeqn. Bald. *Nouel. de dot.p.6.priu.45.ſub num.1.*
verſic.& hoc niſi talis mater &c. Barboſ. *in l.1.p.4.*
ſub num. 149. verſ. quinimo ſi mater tutrix filia, ff.
ſolut.matrim. Ant. Gomez. *ad leg. 50. Tauri ſub*
n.24. verſ.ſi verè mater, Galganet.*de tut. & curat.*
lib.3.q.50. num.5.verſ. in matre vero. Gutierrez *in*
ſimul. tract. part. 2. cap. 11.ſub num. 6. verſ. ſi verò
mater.

Inſuper eidem Bartholomæo pro decentiori ſu-
ſtentatione promiſit menſtruos ſcutos duodecim
ſoluere donec ipſa viueret in *verſ. & vlterius ſal-*
uis præmiſſis, &c. Quæ ſanè habita etiam aliorum
præmiſſorum ratione, viſa fuit Dominis longè
minus ſufficiens retributio, quam huiuſmodi
18 tranſactionis poſtularet validitas vt ceſſet læſio
enormiſſima, vel vltra tertiam partem importan-
tiæ eius quod fuit ab eo remiſſum atque promiſ-
ſum iuxta diſpoſitionem Stat. Vrbis d.l.1.cap.154.
Vel vltra dimidiam iuxta diſpoſitionem iuris
19 communis in *l.2. C. de reſcind. vend.* quæ in tran-
ſactione etiam in iuramento firmata ſeruari de-
bet, quando continet læſionem alterius partis in
magno exceſſu ſupra dimidiam, nam illa præſefert
dolum re ipſa, qui cenſetur ſemper exceptus, vt
benè probat Corn.*conſil.27.à num.5.verſ.his tamen*
non obſtantibus, cum ſeqq. per tot. lib. 4. Cephal.
conſ.496.n.9.verſ.& nedum venditio,cum ſeqn. Sur-
dus *conſ 480 num.13.verſic.certum eſt enim,* Molin.
de primog.lib.2.c.3.ſub n.18.verſ.quod temperandum
eſt, ac ſeq. & hanc ſententiam ſequitur Rota *vt*
per Chiſan.dec.192. incip. tranſactio reſcinditur, &
deciſ.102.vbi num.3. verſ. & dixerunt Domini, &c.
dicitur læſionis modum in hoc caſu Iudicis arbi-
20 trio remiſſum eſſe, conſideratis conſiderandis *p.t.*
diuerſ. & in Romana reſciſſ. inſtrum. 26. Nouem-
bris 1612.coram bo.mem.Vbaldo penes Cenc. de cenſ.
dec 275. cum relatis per Reuerendiſſimum Vrgell.
dec.121.ſub n.16. verſic. ea tamen, ac ſeq. & verſic.
prædicta autem læſione probata, &c. cum plur. ſeqq.
& in rec.deciſ. 189. ſub n. 4. verſ. n 4. verſ.ex quo
iſta tranſactio p.4. deciſ. 315. ſub num. 9. verſ. vnde
reſultat, ac ſeq. p.5.& in aliis.

Nec obſtat quod illæ teneantur ante omnia re-
ſtituere pecunias ex ea cauſa exactas *iuxta l. ſi di-*
uerſa, C. de tranſact.

Quia cum D. Laura priùs conſequuta fuerit ex
bonis hæreditariis mariti loca montium quadra-
ginta ſeptem & alia comprehenſa in Inſtrumento
celebrato ſub die 23. Septembris 1617. ob aſſer-
tam ſatisfactionem d.eius dotis, & lucri, ac in-
teruſuriorum dotalium poſt ſolutum matrimo-
nium, vt in eo legitur quod deinde concordi Do-
minorum ſententia fuit declaratum nullum in di-
ctis Deciſionibus co. b. me. Coccino 25. Maij, &
10.Dec.1626.in *rec.d. deciſ.* 14. & 25. *p.* 5. Ac præ-
terea non reddiderit rationes adminiſtrationis
ſuæ, cuius occaſione iam conſtat longe maiores
pecuniarum ſummas ad eius manus perueniſſe;
Sentiantque Domini liberationem prædictam à
21 filio elicitam ipſi non ſuffragari, non videtur iu-
ſtum, neque æquum eſſe illum adſtringere ad re-
ſtitutionem huiuſmodi pecuniarum, quas in effe-
ctu tanquam exactas de fructibus, eorundem lo-
corum montium hæreditatis paternæ matri ex
cauſis prædictis nulliter aſſignatorum poteſt eo
titulo retinere donec congruè redditis per eam
rationibus eius credita melius iuſtificentur, vt
reſpondit Rot.*d.dec.102.ſub num.3.verſ. non obſtat*
quod teneatur recepta, ac ſeq.p. 1. diuerſ. & penes
Card. Seraph. dec. 922. num. 8. verſ. hic autem, &
benè comprobatur *ex trad.in d.dec.391. ſub n.7.v.*
ſemper obſtabit.cum ſeq.d.dec.547.n.17.ver. ſed ſal-
tem p.5.rec.

Minus obſtat, quod eadem Nomina tanquam
hæres vſufructuaria à marito inſtituta liberè poſ-
ſet de fructibus bonorum hæreditatis diſponere,
detractis alimentis filiorum, annuiſque neceſſariis
expenſis. Quia Bartholomæus fuit inſtitutus hæ-
res vniuerſalis, ipſa verò relicta *ſaluis prædictis*
(ſunt verba teſtatoris) Tutrix, Curatrix, & pro
tempore adminiſtratrix, & vſufructuaria filiorum, 22
ac bonorum omnium reſpectiuè, quæ ſanè verba
filio ſic inſtituto non plenum vſumfructum ſed
alimenta præſeferunt, iuxta conſuetudinem Bul- 23
gari vbique ferè receptam de qua Gloſ. *in auth.*
Hoc locum in verb. derogari, C.ſi ſecund. nup. mul.
Rom. conſ. 118. *Quoad primum num.1. ac ſeqq.* Soc.
iun. *conſ.74. ſub n.12 verſic. Demum non diſplicet,*
cum ſeq.lib.4. Mant.*de coniect. lib.9. tit.7.n.1.verſ.*
nam ex generali conſuetudine,& plur.ſeqq. Menoch.
præſ.139.n 4.verſ. ſecundus eſt caſus, & ſeqq. lib. 4.
Surd.*de alim.tit.2.q.15.in princ.n.1. ac ſeq.* Peregr.
d fideic.art.12.n.28. verſ. ſed contra prædicta, Rota
dec.748.per tot.p.4.diu. & penes RR. Vrgell.d.dec.
258 *n.4.verſ. qua mater iis inſtitutio, & ſeq. cum aliis*
relatis per Mareſc. reſol. 29. n.1. verſ. primus caſus
eſt,&c.& ſeqq.lib.1. Caſtill. *de vſuf.c.45 n.6. verſ.*
ſecundo conſtituendum eſt,ac ſeq. Licèt fuerit (vt di-
ctum eſt) liberata à confectione inuentarij, &
redditione rationum, quoniam hæc liberatio con-
gruiùs refertur, ac reſpicit adminiſtrationem bo-
norum, provt tamen ſupra fuit declaratum in §.
Nec enim ex eo, &c. Et magis excludit inſtitutio-
nem in vſufructu, quàm ampliet, & alteret lega-
tum illius, Ang *d.conſ.144. ſub n.1.verſ. in contra-*
*rium eſt veritas,*Ruin.*conſ.17. n.13. verſ. & in caſu*
noſtro lib.2. Soc. iun. *d. conſ. 74. n 12.verſ.demum*
non diſplicet ac ſeq.lib.4. Pariſ. *conſ. 21.n. 16. verſ.*
provt etiam lib.2. Rim.ſen.*conſ.116.ſub n.31.verſ.&*
ſimiliter reſpectu eius, &c. ac ſeq. quos ſequitur
Mant.*de coniect.d.tit.7.ſub num.26.verſ.ſed ſi teſta-*
tor non expreſſit, &c.

Quo verò ad aliam partem eiuſdem tranſactio-
nis ſpectantem ad DD. Lucretiam, & Hippoly-
tum; Viſa fuit euidentior læſionis probatio, quo-
niam Bartholomæus approbauit, & confirmauit
in verſ. Nec ad potiorem cautelam, &c. prædictam
conſtitutionem, & aſſignationem dotis pro ſum-
ma ſcut. 24000. in Domibus, & locis montium
non vacabilium anteà factam per publicum in-
ſtrumentum ſub die 24. Nou. 1623. nulliter qui-
dem, & maximè exceſſiuam habita ratione valoris
hæreditatis paternæ, vt fuerat priùs reſolutum *co.*
b.me. Coccin. ſub die 10. Iun. 1626. apud Fenzon.d.
deci. 138. *in §. Nec dicatur contractum non fuiſſe læ-*
ſiuum, in verſ. Provt nec etiam poteſt euitari, & in §.
fi. Nam eſto etiam quod aſcenderet (vt aſſerunt
Informantes pro eis) ad ſc. 74000. legitima tamen
debita Lucretiæ alteri ex quatuor filiis Balthaſſa-
ris non excedebat quartam partem trientis *iux.*
tex.in d.auth.nouiſſim. C.de inoff. teſt. ſumpta ex c.t.
in auth. de trient. & ſemiſſ. & ſic duodecimam to-
tius Aſſis conſtituentem ſummam ſc. 6. 66. circi- 24
ter ad quam præcipuè referri debet quantitas
congruæ dotis, quam Pater ipſe reſpexit, dum fi-
liabus in ſeculo nubentibus dotes competentes
reliquit, vt legitur in prædicto *Verſ. Item iure, ac*

titulo inſtitutionis &c. Alex. conſ. 83. n. 2. Verſ. Et
hoc tanto magis procedit &c. per tot. lib. 4. Dec conſ.
275. Proponitur quod D. Iacobus, ſub n. 1. verſ. ſe-
cundo etiam reſponderi poteſt, verſ. & à fortiori &c.
Crau. conſ. 236. verſic. Congrua autem dos, Ceph.
conſ 668 n. 23. verſ. non obſtant, cum ſeqq. Dec. d.
conſ. 17. ſub num. 18 verſ. ſecundò quando etiam, &c.
cum ſeqq. lib. 2. Gabr. conſ. 116. n. 8. verſ. quia ſicut
ſtatutum, & ſeq. lib. 1. Surdus de alim. tit. 3. q. 1. n. 60.
verſ. Rurſus, Mant. de tac. lib. 12. tit. 22. n. 31. verſ.
ego vero, Rota penes Buratt. dec. 844. n. 11. verſic.
prædicta dos, & fuit dictum in Rom. Dot. 18. Iunij
1618. co. bo. me. Card. Sacr. in rec. dec. 41. num. 4. ver.
quia longe excedit legitimam p. 4. tom. 2. Mareſc. re-
ſol. 19. a n. 26. verſ. quintò limita, cum ſeqq. lib. 2.
25 Vel ad quantitatem taxatam per Cunſtitutiones
Vrbis confirmatas per S.M. Siat. V. in eius Bulla
incip. Cum in vnaquaque, ſub rubr. Moderation.
delle Dut. in ordine 32. cui cenſetur voluiſſe ſe
conformare teſtator iua. theor. Bart. in l. heredes
mei, §. cum ità n. 4. verſ. Et pro hoc dico, & ibi Alex.
ſub n 9. verſic. Et eadem ratione cum ſeqq. & cæte-
rî DD ff ad S.C.T. Terb. Socc. conſ. 51. ſub n. 21.
verſ. ſecundè principaliter iſta op. nio confirmatur, &
plur. ſeqq. lib. 4. Mant. de conieEl. lib. 11. tit. 14. ſub n.
15. verſ nam teſtator præſumitur, & alij adducti à
Menoch. præſ 202 ſub n. 10. verſ. extenditur primò
26 &c. lib. 4. Ac proindè ad iuſtam quantitatem mo-
deranda, & reducenda erat ad l. ſi ex cauſa, §. in
dotis quoquomodo, vbi gloſ. in verb. Vltrà vires in
fi. verſ. Vndè maiori, ff. de min. & l. V. vbi gloſ. in
verb pert. nuit in fi. DD. C. ſi aduerſ. Rot. Rom. conſ.
27 314. n. 3. ver. poſtremò, cum ſeq. Licebatque ſummam
promiſſam in exceſſu retinere, & quatenus fuiſſet
ſoluta repetere Caſt. conſ. 468. Ad primum quo
quæritur ſub n. 3. verſ. præterea, verſ. ex quo quæritur,
p. 1. Siluan. conſ. 13. n. 7. verſ his ſic præſuppoſitis, ac
ſeq. Natt. conſ 658. per tot. Gabr. conſ. 20. n. 56. verſ.
fateri oportet, cum ſeqq. lib. 2. Menuch. conſ. 813.
n. 7. verſ. attamen ſi frater promiſit, &c. Odd. de
reſt. in integ. q. 59. art. 5. per tot. quibus cum aliis
relatis idem comprobat, & iudicatum refert mo-
der. Mantu contr. 507. 508. 509.

Et licet D. Hippolytus ob eius nobilitatem,
inſigneſque animi dotes, & facultates, ampliores
promeruerit fortunas, eas tamen validè aſſequi
28 non potuit ea patrimonio minoris paterno fidei-
commiſſo grauato, quod principaliter in hac ma-
teria conſiderandum eſt l. cum poſt §. 1. ff. de iur. do.
l. ſi filia pater ff. de l. 3. Nam licet conſideranda
29 etiam ſit dignitas viri & ob eiuſmodi circumſtan-
tias dus aliquando maior, quam præſcripta legi-
timæ quantitas prudentis arbitrio conſtitui poſ-
ſit, id tamen moderatè fieri debet, quovſque pati-
tur ratio, vt reſpondit I. C. in l. quæro. ff. de iur.
30 dot. nulloque pacto permitti poteſt in tanto ex-
ceſſu ad præiudicium minoris, ac euerſionem fi-
deicommiſſi, dùm mulier alteri nubere valet
æqualis ſibi conditionis viro licèt minus qualifi-
cato Bald. in Auth. res quæ, ſub num. 18. verſ. vlti-
mò nota. C. comm. de legat. Dec. conſ. 26. diligenti
pro totius noſtra facultate, ſub n. 4. verſic. ſi verò mu-
lier cum minori dote, Corn. conſ. 3. ſub num. 3. verſ.
nam primo, & principaliter lib. 3. Decian. d. conſ. 17.
ſub n. 24. verſ. neque eſt in facultate mulieris &c.
Rota penes Comitul. deciſ. 45. num. 22. verſ. cum
non ſit in facultate mulieris, Cardin. Mantica de-
ciſ. 329. ſub n. 5. verſ. nam dos congrua, & latè de ta-
cit. lib. 12. tit. 21. ſub n. 26. verſ. neque enim debet eſſe
in poteſtate mulieris, & in d. deciſ. 41. ſub num. 2.
verſ. & ſignanter, ac ſeq. p. 4. tom. 2. recent. Peregr.
de fideicomm. art. 4.. ſub num. 78. verſ. non tamen
conceditur &c.

Porrò D. Hyppolytus pro remiſſione huiuſmo-
di exceſſus ac dotis approbatione nihil aliud in ea
tranſactione retribuit D. Bartholomæo, quam
facultatem recuperandi infra decennium duas
Domos prædictas ad computum eiuſdem Dotis
iam aſſignatas pretiu ſcutorum vigintimillium,
pro ſcut. ſexdecim millibus in totum. Quæ ſanè
facultas, vel inutilis illi erat qui eam pecuniatum
ſummam, nec habebat nec veriſimiliter habitu-
rus, vel ab aliis recepturus erat ad dictum effe-
ctum. Vel eiſdem coniugibus magis proficua, quo- 31
rum fortè plus intereat eam pecuniatum quanti-
tatem in cenſibus, locis montium, vel aliis bonis
maioris æſtimationis, ac redditus inueſtiendam.
quàm Domos illas licet pluris æſtimatas periculis
tamen, ac impenſis continuis expoſitas habere, vt
fuit dictum in Romana dotis de Iacobellis 19. Iunij
1626. coram Reuerendiſſim. Vrgellen dec. 41 ſub
n. 14. verſ. tum quia magis expedit mulieri, cum ſeq.
Et in omnem caſum ſub incerto futuro reputatio-
nis euentu dotem prædictam pro ſola quantitate
ſcutorum quatuor millium minuebat, quæ non
æquiualet tanto exceſſui, adeo vt ceſſare faciat
læſionem prædictam ad effectum, de quo agitur
ſufficientem.

Hincque patet non aduerſati, quod pactum de 32
retrouendendo tanquam onus, ac ſeruitutem
quandam præſeferens minuat verum rei valorem.
Ideoque dictæ dotis conſtitutio eo minoris quan-
titatis cenſeri debeat.

Quoniam obiectio procedit quando in vno, eo-
demque contractu bona cum eo pacto, ac ſerui-
tute traduntur. Non autem quando in vno liberè
tradita, in alio verò deinde celebrato ex noua
partium conuentione pactum appoſitum fuit, vt
factum apparet in propoſito caſu poſt plures an-
nos, tunc enim ſinguli contractus, ac eorum 33
effectus, & conuentiones diſtinctè conſideran-
tur, vt fuit dictum in Romanâ domorum 19. Iun.
1611. penes ſan. me. Gregor. dec. 492. ſub num. 9. verſ.
videbatur etiam Dominus, cum ſeqq. & in Romana
fideicommiſſi de Columna 26. Iunij 1623. coram bo.
m. Vbaldo in recent. dec. 492. num. 20. verſ. præ-
terea, &c. par. 4. tom. 2. & ea aliis comprobat
modern. Roman. diſcep. 786. ſub num. 16. verſic.
præterea, cum ſeqq.

Præter quod pactum illud vbi non eſt abſolu- 34
tum, ac indefinitè conuentum, ſed ad certum
tempus reſtrictum non ſolet ipſius rei æſtimatio-
nem minuere vltra ſextam partem ex ſententia
Rotæ penes Card. Seraph. dec. 1063. ſub num. 5.
verſ. quod in Rota ſolet æſtimari &c. & in Romana
domus de Montegat. 29. Nouembris 1591. coram
Orano, §. 1. verſic. merito in pacto temporali, poſt
controu. Cyriac. 261. & in Romana Domus 14. De-
cembris 1618. coram bon mem. Card. Sacrato in re-
cent. dec. 64. n. 13. verſ. quod ſolet æſtimari, vbi aliæ
referuntur concord. ac dec. 344. n. 13. verſ. quando
autem eſt temporale, par. 4. tom. 2. ac ſæpe alias.
Quæ ſi detrahatur ex pretio ſcutorum viginti-
millium, quo duæ domus fuerunt in cauſam dotis
aſſignatæ remanet ſumma ſcut. ſexdecium millium
ſexcentorum ſexaginta ſex circiter, qui cum aliis
ſcutis quatuor mille in locis montium aſſigna-
tis conſtituunt ſummam ſcut. vigintimillium
ſexcento

ſexcentorum, & vltrà longè adhuc exceſſiuam, vt dictum eſt.

Minus obſtat quod prædicta dotis conſtitutio In ea ſumma ſcutorum viginti quatuor millium fuerit ſimulatè, ac apparenter pro ampliori honorificentia conuenta, cum tamen realiter non excederet ſcutos viginti mille.

Tùm quia aſſertio hæc noo probatur ex depoſitione quinti teſtis, qui frater germanus eſt D. Lauræ, & agit de ſuſtinendo contractu eius opera, & auctoritate geſto, vt apparet ex dicto Inſtrumento dotali, repugnantique pacta in eo appoſita, quibus earundem domorum perpetua manutentio, & conſeruatio pro ea ſumma vigintimillium ſpecialiter promiſſa fuit earumque defenſio pariter, & euictio, ac demùm lucrum dotale iuxta formam Statut. Vrbis ex parte vtriuſque coniugis ſuper tota ſumma ſcutorum vigintiquatuor millium conuentum fuit, quæ profectò ſubſtantiam veritatis conuincunt, cuius probatio validior ex ipſo Inſtrumento prædictis adminiculato, &
35 iuris præſumptione pro actus veritate vigente munito, quàm ex illius teſtis depoſitione reſultat ad *l. cenſius ff. de probat. l. optimam, C. de c. utr. & committend. ſtipulat.* ibique gloſſ. & DD. gloſſ. *in cap. 1. in §. poſtquam autem in verbo uſcriptis, in fin. verſ. ſit tamen probatio, de cenſ. in 6.* Bart. *in l. ſi duo patroni. ſub n. 3. verſ. nota ergo, ff. de iur. iur.* Innocent. *in cap. cum Ioannes, ſub n. 6. verſ. ſi vero teſtes contradicant Inſtrumento, cum ſeq. de fid. inſtrum.* Crau. *conſ. 54. ſub n. 15. verſ. quinimo.* Surd. *decis. 105. num. 13. verſ. ita quod Iudex, & fuit dictum in Vrbeuetana dotis 3. Aprilis 1609. coram ſanct. mem. Greg. deciſ. 409. & penes Card. Caualer. deciſ. 206. ſub n. 1. verſ. & propterea, cum ſeq. ac dec. 294. ſub n. 1. verſ. quibus non obſtabant dicta teſtium & in rec. dec. 91. ſub n. 9. verſic. non obſtant teſtes, & deciſ. 582. ſub n. 6. verſ. ex quibus part. 1. & deciſ. 146. n. 14. verſ. quibus probationibus p. 5. & deciſ. 185. n. 10. verſ. huiuſmodi autem probationes p. 6.* Tum quia licèt ea conſtitutio dotis ad ſummam ſcutorum vigintimille redigeretur, adhuc tamen magnus ſupereſſet exceſſus iuxta prædicta.

Denique non obſtat quod Bartholomæus non iuſtificauerit concludenter ſtatum hæreditatis paternæ probando tot, & talia bona, & non alia in ea remanſiſſe, vt neceſſarium videbatur pro fundamento intentionis ſuæ ad conuincendum exceſſum, ac ſubinde læſionem prætenſam.

Quia cum Rota mandauerit ſub die 14. Ianuarij 1647. firmari ſtatum dictæ hæreditatis, & partes ipſæ in executione dicti reſcripti ad hunc effectum pluries conuenerint coram Me, ac quæcunque exquiſitis diligentiis ad illum ſpectantia reperire potuerunt deduxerint, & ſi quid ſuperfuiſſet veriſimiliter deduxiſſent. Eaque in calculo in actis exhibito, & earum ſubſcriptione munita deſcripta
36 fuerunt. Hinc Domini cenſuerunt ſatis probari ſtatum ab eis ordinatum, & tot laboribus conſtitutum, non obſtante proteſtatione in eo appoſita pro parte D. Hippolyti, quod non intendit ideo approbare alia bona præter ibi relata in eadem hæreditate non remanſiſſe, quæ illi quidem ſuffragatur ad effectum, vt poſſit adhuc aliorum bonorum exiſtentiam probare, non autem, vt elidatur ſtatus iuxta eorum mentem atque Decretum firmatus iux. notata per Soccin. *in l. pecuniam, ſub n. 6. verſ. vltimò nota cum ſeq. ff. ſi cert. pet. & in l. quibus diebus §. quidā Titio, n. 10. verſ. & ex præmiſſa, ac ſeq. ff. de cond. & demonſtr.* Bertazzol. *clauſul. 38. gloſſ. 2.* Rota *penes Burat. deciſ. 546. num. 6. verſ. non obſtat clauſula in dicta ſubſcriptione appoſita;* Eoque magis, quia comprobatur etiam ex alio ſupradicto calculo, ſiue bilancio per Dom. Lauram aliàs producto, & ex culpa illius (quæ inuentarium, vel ſaltem deſcriptiooem bonorum dictæ hæreditatis facere omninò neglexit) noo autem filij, procedit exactiorum probationum difficultas. Ideoque merito illæ ſufficientes cenſeri debent quæ haberi poſſunt ac Iudicis animum inducere ad credendum talem eſſe veritatem iux. tex. 37
in l. 3. §. ideoque Diuus, ff. de Teſtib. & theor. Bart. *in l. admonendi n. 15. verſ. pro cuius declaratione, ff. de iur. iur.* Soccin. ſen. *conſil. 11 num. 6. verſ. illa autem &c. lib. 3.* Soccin. iunior. *conſ. 32. n. 10. verſ & ad hoc demonſtrandum ac ſeq. & conſil. 167. n. 18. verſ. ſicut etiam de probatione, lib. 2.* Gabr. *conſ. 138. ſub n. 20. verſ. nam ſicut præſumptio quæ oritur ex inuentario, cum ſeqq. lib. 2.* Rota *penes ſan. mem. Gregor. deciſ. 245. à n. 3. verſ. & vltimo, cum ſequ. & in recent. deciſ. 198. ſub n. 2. verſ. & licet par. 1.* Etiam ſi agatur de probatione negatiuæ, vt benè comprobat Franc. Herculan. *de negat. proband. ſub n. 314. verſ. quinquageſimus tertius modus, cum ſeqq. & ſub n. 317. verſ. quinquageſimus quartus modus &c.*; Et ita fuit cōcluſum vtraq; parte informante, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS:

D. CARO. CORRADO.

Romana Reſciſſionis Concordiæ.

Lunæ 15. Iunij 1648.

ARGVMENTVM.

Concordia verbis generalibus, & ampliſſ; quamlibet litis etiam futuræ, & incogitatæ renuntiationem præſeferentibus pollens: non poteſt reſcindi, ſeu poſtponi ſub prætextu Inſtrumenti, ſeu Iuris non memorati. Plura de Perſonarum legitimatione circa natalium reſtitutionem, ac de firmitate, & obſeruantia tranſactionis.

SVMMARIVM.

1 *Concordia, litibus, controuerſiis, ac prætenſionibus finem imponit.*

Et tàm pendentibus; quàm futuris, prout partes conueniunt.

Prohibetque illas inſtaurari, & ad trutinam iudicialem reduci, ac proinde impedit litis ingreſſum, vlteriorem proceſſum, non ſecus ac res iudicata.

2 *Concordia præſefert virtutem rei iudicatæ.*

3 *Tranſactio, atque concordia, ſemper poteſt iniri, vbi adſit quæuis probabilis dubitandi ratio, quæ calumniam euidentem excludat actoris.*

4 *Legitimatio omnem prorsùs illegitimitatis, maculam abolet.*

5 *Legitimatio facta Principis auctoritate, legitimatū ad primæuum naturalem, quo omnes liberi, ac legitimi naſcebatur, remotis iuris poſitiui obſeruationibus atque impedimentis. validè reſtituit.*

6 *Clauſula, ſine præiudicio venientiū ab inteſtato, & c in Inſtrumento legitimationis appoſita, plenam legitimationem perſonæ non impedit, ſed effectum ſucceſſionis dumtaxat moderatur.*

7 Legi

7 *Legitimitas perſonæ dimetitur à tempore conceptionis, ac natiuitatis.*
8 *Verba* eundem & prædictum. *ſunt perſonalia.*
9 *Prohibitio reſtricta ad certam perſonam, non porrigitur ad alias, vbi etiã concurrit eadem ratio.*
10 *Fideicommiſſum conſtitutum in tranſactione, validum eſt illis pactis, & conuentionibus, quibus initum eſt inter partes.*
11 *Verba in Tranſactione concepta adeo ampla, atque prægnantia, vt comprehendant quaſcunque cauſas, prætenſiones, & iura non expreſſa & in iudicium non deducta; eludunt exceptionem non producti in iudicio, ſeu non memorati alterius Inſtrumenti.*
12 *Verba ampliſſima & maximè complectentia, in Inſtrumento tranſactionis appoſita, declarant partium ipſarum volũtatem fuiſſe augere præcedentia, & alia etiam omnia comprehendere.*
13 *Verba ampla appoſita in tranſactione, per quæ remiſſa fuit omnis Cauſa, & omne Ius, quod competere poſſet cõprehendunt etiam iura ignorata.*
14 *Verba generalia in Tranſactione appoſita, non patiuntur reſtrictionem, ſalua ratione recti ſermonis, quando conuentum fuit, quod liberatio eſſet generalis, & plena.*
15 *Pactum comprehendens etiam incognita, plenam parat ſecuritatem.*
16 *Generalitas prolata per verba, vel ſigna vniuerſalia,* omnia, &c. quæcunque, &c. *& ſimilia; non poteſt reſtringi (alia non apparente partium voluntate) ſed generaliter ac vniuerſaliter intelligenda eſt, ac operari debet.*
17 *Dictio* occaſionis, *appoſita in inſtrumento, ampliat verba, aliter ampla: vt comprehendant, non ſolùm cauſas immediatas, & proximas; ſed etiam remotiſſimas.*
Et ſub verborum vniuerſalitate facit cõprehendere etiam illam diſpoſitionem, ex qua reſultaret idem effectus, ſi verè caſum comprehenderet.
18 *Conſenſus defectus non poteſt opponi, vbi ex ipſis verbis ampliſſimis manifeſtè apparet.*
19 *Cogitata cenſentur omnia, quando conſtat ex verbis, quòd voluerunt partes, conuentionem, ac tranſactionem extendi etiam ad incognita; & imputandum eſt illi, qui non cogitat, ſub eiuſmodi verbis generalibus, omnia comprehendi.*
Et hoc fortiùs procedit, ſtante iuramento quod magis deliberatam demonſtrat partium voluntatẽ.
20 *Iuramento poteſt renunciari formæ rei præſcriptæ.*
21 *Pactum reſolutiuum, cui appoſita eſt aliqua limitatio, modificatur ab ea.*
22 *Pactum reſolutiuum non operatur, deficiente, conditione, ſub qua conceptum fuit.*
23 *Concordia non poteſt impugnari, re non ampliùs integra, poſtquam partes, ſiuè partium altera, ex ea commodum percepit.*

DECISIO XXV.

PEndente iudicio in Rota coram bon. mem. Cccino inter DD. Marcellum, & Horatium filios Io. Baptiſtæ actores, & DD. Tiberium, ac Iacobum filios Pauli primi hæredis q. Cæſaris de Alberinis reos conuentos ſuper fideicommiſſo primogeniali ordinato per d. Cæſarem ad fauorem lineæ maſculinæ legitimæ, ac naturalis præfati Io. Baptiſtæ inita fuit inter eos Concordia, cuius vigore reſeruato dicto fideicommiſſo ſuper Caſali nuncupato Campo di Merlo, & Palatio in via Vallis, & quatenus opus ſit ex tunc communi conſenſu ſpecialiter conſtituto in caſu quo deſcendentes omnes maſculi legitimi & naturales ex eodem Tiberio, & Iacobo deficerent, cætera omnia hæreditatis bona fuerunt eorum liberæ diſpoſitioni dimiſſa, his additis verbis.

Quam concordiam, tranſactionem, compoſitionem cum omnibus, & ſingulis in Inſtrumento contentis, prædicti DD. Tiberius, & Iacobus, & Horatius, ac Marcellus ſemper & perpetuo ratas, validas, atque firmas habere, tenere inuiolabiliterque, obſeruare, & attendere promiſerunt, & nunquã ſub quouis prætextu etiam Inſtrumentorum, ſcripturarum, probationum ac iurium de nouo repertorum, ſeu reperiendorum, & ex quauis alia cauſa & ratione, iure, titulo, & modo cogitatis, & incogitatis, etiam ſub prætextu doli, reſtitutionis in integrum ex quocunque capite etiam enormiſſimæ læſionis, & ſi qua mihi iuſta cauſa &c. Renunciantes cum iuramento, &c. dicto beneficio &c. & diſpoſitioni, l. de his, & l. cum his ff. de tranſact. & ſimilibus legibus &c. & omni iuris, Legum, Statutorum, & Conſtitutionum auxilio &c. & cuicunque diſpoſitioni &c. atque reſcripto &c. ſiue ad petitionem partis &c. ſiue motu proprio, & ex officio tam per viam gratiæ, quam iuſtitiæ, & cum quibuſuis clauſulis derogatoriis etiam ampliſſimis contra præmiſſa quomodolibet concedendo &c. repetito iuramento, &c.

Cum autem D. Iacobus Tiberio fratri ſuperſtes prætendens ſubſtitutionem lineæ prædicti Io. Baptiſtæ eo caſu à Cæſare Teſtatore ordinatam, quo Paulus primus hæres ſine filiis maſculis legitimis & naturalibus decederet proculdubio expiraſſe per ſuperexiſtentiam ipſius, ac Tiberij fratris. Ac inſuper d. Caſale, ac Palatium non potuiſſe comprehendere vti hæreditaria q. Rutilij eiuſdem Cæſaris patris, qui teſtamento expreſsè illi prohibuit diſponere ad fauorem perſonæ illegitimæ, & procreatæ ex patre, aut matre illegitimis, cuius diſpoſitionis nullam aſſerit in ea Concordia habitam fuiſſe rationem ſiue notitiam, & propterea illam ſortiorti non poſſe. Obtinuerit ſuper eius nullitate, ac reſciſſione commiſſionem, Articuluſque ſucceſſiuè produxerit ad probandam aſſertam illegitimitatem matris, & Aui paterni dd. DD. Marcelli, & Horatij qui non ſolum prædicta conſtanter negarunt, verum ad euitandam litem expenſa, atque moleſtias dictam Concordiam principaliter oppoſuerunt. Ideò re maturè diſcuſſa hodie DD. reſponderunt illam obſtare.

Hæc enim litibus, controuerſiis, ac prætenſio- 1
nibus finem imponit, *l. actione, l. fratres tui, l. ſub prætextu Inſtrumenti leg. ſub prætextu ſpecierum l. tranſactione, C. de tranſactione.* Tam pendentibus, quàm futuris prout partes conueniunt, *leg. 2. C. eodem* Alex. *conſ. 40. ſuper præmiſſo themate n. 17. verſ. non obſtat lib. 1.* Rota *penes Card. Seraph. dec. 737. n. 7. verſ. præterea, ac ſanct. mem. Gregor. decif. 286. n. 6. verſ. & tam à lite futura,* Coccin. *decif. 337. n. 8. verſ. quia concordia & tranſactiones, & in rec. decif. 715. ſub n. 5. verſ. tamen ſatis eſt, p. 2. & decif. 466. num 1. verſ. iſta tranſactio part. 4. tom. 2.* Prohibetque illas inſtaurari, & ad trutinam iudicialem reduci, *l. cum mota, l. cauſas, l. ſi maiores. l. tranſactione, l. quamuis, Cod. eodem* ſanct. memor. Gregor. *decif. 354. n. 2. verſ. quia tranſactio, cum ſeq.* Card. Caualer. 550. *n. 2. verſ. quia obſtabit.* Ac proinde impedit litis ingreſſum, vlterioremque 2
proceſſum non ſecus ac res iudicata, cuius virtutem præſefert. *d. l. fratres tui,* vbi hoc notant Bart. Salic. Alex. & alij *l. non minorem, C. eodem,*

C. eodem Roland. conſ.28. n. 17. verſ. quarto acce-
dit, lib.4. Surdus conſ. 451. n. 16. verſ. quia tranſa-
ctionis exceptio, cum ſeq. Rota penes Verall. deciſ.
51. par. 3. Seraph. deciſ. 1157. n. 1. Mantica deciſ.
241. n. 7. verſ. vnde cum tranſactio cum ſequ. & de
tacit. tit. 26. tit.7. num. 6. verſ. quarte deducitur, &
ſanct.memor.Greg. deciſ.184 n.2. verſ.quia obſtant
ſententia, & dict. deciſ.286. ſub n.4. verſ. quibus non
obſtantibus cum ſequ. & Card. Caualer. deciſ. 276.
n.1. verſic. tranſactio autem, ac in recent. deciſ. 539.
ſub n.1. verſ. qua propterea, part. 1. deciſ.414. per to-
tum deciſ. 447. per tot part.2. & deciſ 402. num.4.
verſ. & impedit litis ingreſſum, par. 5. & deciſ. 86.
n.1. verſ. quia cum tranſactio, par. 6. & deciſ. 161.
n.1. verſ. & ex qua tranſactione, & deciſ.218. n.1. ver-
ſic. quia illa cum ſeq. p. 7.

Nec obſtat, quod ſubſtitutio à Cæſare ordinata
ad fauorem primogenituræ ex linea Io. Baptiſtæ
iam expiraſſet per exiſtentiam filiorum Pauli pri-
mi eius hæredis.

Quia contrarium conuincitur non ſolum ex
pluribus coniecturis ab ipſo Teſtamenti, & Co-
dicillorum contextu per informantes benè dedu-
ctis; ſed ex depoſitione bon. mem. Cardinalis
Creſcentij Teſtatoris conſanguinei, ac vltimæ il-
lius voluntatis executoris tunc ſolemniter exa-
minati affirmantis lineam præfati Ioann. Baptiſtæ
fuiſſe lineæ Pauli quandocumque deficienti in dd.
Codicillis ipſo, ac Marchione Ioann. Baptiſta eius
fratre præſentibus ordinatis ſubſtitutam. Quæ ſa-
nè exuberabant ad reddendam rem dubiam, ita vt
validè iniri poſſet inter partes tranſactio, atque
concordia, cum ad hunc effectum ſufficiat quæ-
uis probabilis dubitandi ratio, quæ calumniam
3 euidentem excludat actoris, leg. in ſumma in princ.
verſ. & quidem, ibique gloſſ. in verbo nulla, cum
ſeq. ff. de condit. indeb. & d.l.2. vbi gloſſa in verbo
nulla, C. de tranſact. Pariſ. conſ. 32. ſub numer. 17.
verſ. ad ide dicendum, cum ſeq. lib.1. Decian. conſ.
56. num. 29. verſic. nam ſufficit, cum ſequ. lib. 4. latè
Becc. conſil. 109. ſub num. 8. verſ. nam eo ipſo, &c.
Rota deciſ. 104. ſub num.2. verſ. & propterea par. 2.
deciſ.263. num.2. verſ. attamen, cum ſeq. par.3. & de-
ciſ.348. ſub num. 4. verſ. & ideo non mutat. p. 4. &
dicta deciſ. 161. num.5. verſic. ad effectum enim. &c.
p. 7. recent. ac in bonorum. Tranſactionis 25. Februa-
rij 1639. coram bon. mem. Merlino in §. illudque plu-
rimum faciebat Rota, & ſæpè in alijs.

Minus obſtat adducta prohibitio Rutilij his
verbis concepta, Prohibens expreſſè eundem D.
Cæſarem hæredem prædictum, quod in euentum, in
quem voluerit condere aliquod Teſtamentum, ſeu de-
uenire ad aliquam donationem de bonis hæreditariis
prædictis in totum, vel in partem, quod non poſſit in-
ſtituere, & nominare, nec aliquam donationem facere
ad fauorem perſonæ illegitimæ, & naturalis, & pro-
creatæ ex patre illegitimo, & naturali, aut ex matre
illegitima & naturali &c.

Quia (prætermiſſis nunc aliis) non applicatur
DD. Marcello & Horatio, quos conſtat fuiſſe
progenitos ex vero, & legitimo matrimonio à
Dom. Ioann. Baptiſta eorum patre contracto
cum Cinthia filia Franciſci de Caluis Patritij
Romani, eundemque Ioann. Baptiſtam ſuſce-
ptum ex vero, legitimoque matrimonio à Mar-
cello eius patre contracto cum Laura de Maxi-
mis. Obiecta verò eiuſdem Marcelli eorum Aui
illegitimitas præter quod impertinens eſt in
propoſito caſu, in quo Rutilius Teſtator illegiti-
mitatem perſonæ inſtituendæ propriam, atque pa-
ternam non Auitam reprobauit, excluditur etiam
ex Teſtamento Ioan. Baptiſtæ ſenioris illius con-
dito de Anno 1527. die 1. Auguſti à quo fuit hæres
vniuerſalis inſtitutus tanquam filius legitimus &
naturalis, & ex aliis iuribus per eoſdem fratres
exhibitis. Illa pariter dictæ Cinthiæ eorum ma-
tris omninò refellitur ex publico Inſtrumento in
quo legitur ipſam patre inſtante fuiſſe à Collegio
Archiuij Apoſtolica auctoritate plenè legitima-
tam & ad omnia iura legitimorum, ac ſi de legiti-
mo Thoro genita fuiſſet, reſtitutam Anno 1576.
die 3. Aprilis. Ac proinde quando matrimonium 4
contraxit cum d. D. Ioan. Baptiſta die 31. Augu-
ſti 1577. non erat illegitima, cum eiuſmodi ma-
cula iam fuiſſet per legitimationem præcedentem
penitus abolita, §. ſi quis igitur in primo in Au-
then. quibus mod. nat. effic. ſui. ibi, legitimus mox
fiet naturalium iure omnino liberatus. Alciat. conſ.
14. num. 6. verſ. ſecundum fundamentum lib. 9. Pe-
regr. conſ. 7. num. 22. verſ. conſtat autem, cum ſeq.
lib.2. Lup. de illegitim. com.3. §. 1. n.41. verſic. vt-
cumque ſit, Rota deciſ. 505. ſub numer. 5. verſ. nam
reſpondetur, par.1. diuerſ. & penes Reuerendiſſim.
Vrgellen. deciſ.95. ſub num. 8. verſ. vnde ceſſat etiam
in eo omnis macula &c. Ipſaque ex tunc verè effe-
cta legitima Principis auctoritate, qua ad pri- 5
mæuum naturæ ius quo omnes liberi, ac legitimi
naſcebantur remotis iuris poſitiui obſeruationi-
bus, atque impedimentis validè potuit reſtitui,
l.2. ibi, illis enim vtique natalibus reſtituitur in qui-
bus initio omnes homines fuerunt, &c. & ibi gloſſ. in
verbo initio, ff. de natal. reſtituend. & in Auth.
quibus mod. nat. fil. effic. legitim. in §. ſi quis ſanè.
verſic. liceat igitur, & in §. ſit igitur licentia, ibi,
nihil à legitimis filiis differentes, & in Auth. qui-
bus mod. nat. effic. ſui. in §. & quoniam variè ibi, ni-
hil diſſimilis à legitimis &c. gloſſ. in cap. per vene-
rabilem in verbo adulterinus, ibique Doctores extr.
qui fil. ſint legit. Bart. in l. ſi quis pro emptore ſub
numer. 29. verſic. pone ergo, ff. de vſucap. Decian.
conſil. 365. ſub numer. 7. verſic. ad quorum, & ſe-
quenti, latè Decian. conſil. 9. à numer. 46. verſic.
quarto cum ſequenti lib. 4. Beccian. conſil. 139. ſub
numero 13. verſic. quæ concluſio cum ſequenti & con-
ſil. 179. numero 8. verſic. nam legitimati, cum ſe-
quenti Gabriel. conſil. 21. numero 36. verſic. ſicut
in ſimili, cum ſequent. lib. 1. & conſil. 97. nu-
mer. 11. verſic. ſequitur cum ſequent. lib. 2. & ex-
plicat doctè Laderech. in conſil. 23. numero 10. ver-
ſic. ego planius, cum ſequent. Surdus conſil. 75. nu-
mero 1. verſic. legitimatus enim, Lup. de illegitim.
in d. com. 3. §. 1. à numero 36. verſic. ratio autem,
cum ſequent. Rota penes Achill. deciſ. 5. qui fil.
ſint legitim. & Comitul. deciſ. 37. numero 47. verſ.
hac enim, &c. & deciſ. 662. numero 4. verſic. &
quamuis part.1. diuerſ. & in recent. deciſ. 5. per tot.
& 600. ſub numer. 1. verſ. & ratio eſſe poteſt, p. 3.
Non obſtante clauſula, ſine præiudicio venientium
ab inteſtato &c. in Inſtrumento appoſita. Quo- 6
niam hæc plenam legitimationem perſonæ non
impedit ſed effectum ſucceſſionis dumtaxat mo-
deratur, vt latè poſt alios explicat Lup. d. com. 3.
§. 1. à num. 48. verſic. ſed vbi illegitimas, Eugen.
conſ. 32. ſub num. 47. verſ. primo quoad clauſulam,
lib.1. Rota penes Achill. deciſ. 6. qui filij ſint legi-
tim. & Seraph. deciſ.880. num. 5. verſ. quantum ad
alteram obiectionem, & ſan. mem. Gregor. deciſ.
201. n. 5. verſ. vnus tamen ex Dominis, vbi de ve-
ſtori,

6 rioti, & receptiori opinione, & in Rota recepta,
& alijs relatis dec. 200. n. 3. verſic. qui omnes. part. 7.
recentior. Ideoque veriſſimum eſt quod præfati
Marcellus & Horatius ex ea poſtea nati, fuerunt
legitimi, & naturales, & ex vtroque parente legi-
timo & naturali progeniti inſpecto eorum con-
7 ceptionis ac natiuitatis tempore iux. l. emancipa-
tum in fin. princip. & in §. 1. ibique gloſſ. in verbo
antequam, & in verbo tempus conceptionis, ff. de Se-
nator. leg. ſi iuſta in fin. verſic. & is quem, Cod. ſi
mancip. ita fuerit alienat. vt manumitt. l. commu-
nium, §. 1. verſ. illo videlicet obſeruando, Cod. de na-
tural. liber. §. 1. verſic. ſufficit autem, Inſtit. de ingen.
cap. 2. ibique gloſſ. in verbo concepti fuerant, & in
verbo ante latam ſententiam, Extr. qui filij ſint le-
gitim. & comprobatur ex regula leg. in delictis, §. ſi
extraneus, ff. de noxal. act. Rota dec. 100. n. 51. verſic.
vt clarè probatur, part. 5. recent.

Præterea dicta prohibitio reſtricta fuit ad per-
ſonam Cæſaris filij, ac hæredis ipſius Rutilij, vt
patet ex illis verbis, Prohibens expreſsè eundem D.
8 Cæſarem hæredem prædictum, &c. quæ ſont perſo-
nalia, vt de verbo (eundem) Burſattus conſil. 64. à
n. 20. ver. ſecundo, cum ſeq. & in ſpecie Surd. dec. 125.
n. 1. verſic. dictio enim (eidem) Rota dec. 316. ſub n. 6.
verſic. cum ſit facta eidem, part. 1. & dec. 707. ſub
num. 2. ver. quod autem teſtator. par. 2. recent. &
de verbo (prædictum) Alex. in conſ. 140. viſo dicto
teſtamento ſub num. 3. ver. item etiam, lib. 6. Ripa
in leg. filiusfamilias, §. Diui, ſub num. 111. ver. vt ſi
teſtator dixerit, ff. de leg. item Surdus conſil. 123.
num. 13. ver. illa enim dictio (prædicta,) & conſ. 394.
num. 4. ver. illa enim dictio, ac ſeq & de aliment. tit. 8.
priuil. 31. num. 4. ver. nam & verba Rota dec. 47. ſub
num. 2. ver. ponderando maximè par, 3. recentiores.
Atque ideo non afficiebat Tiberium & Iacobum
9 §. nos igitur ibi gloſſ. in verbo voluiſſe, in Auth. de
reſtitut. fideicomm. Bart. in d. l. filiusfamilias, §.
Diui. num. 20. Verſ. quæritur, Dyo. cum ſeq. ac vbi
Iaſ. num. 150. verſic. limita iſtam communem conclu-
ſionem, & Ripa ſub d. n. 111. verſic. ſecundo reſtrin-
ge ff. de leg. 1. Bald. conſ. 304. nobilis vir num. 1. Verſ.
& breuiter lib. 5. Alex. d. conſ. 140. per tot. lib. 6.
Alb. conſ. 501. n. 11. Verſ. ſed re diligenter conſide-
rata, cum ſeq. Menoch. conſ. 85. n. 116. verſ. cum hæc
prohibitio. & ſeq. Surdus d. deciſ. 125. per tot. Pere-
grin. conſ 109. n. 15. verſic. prohibitio autem, &c. lib. 3.
Rota d. dec. 316 n 6. verſic. non obſtat prohibitio p. 1.
& dec. 397. n. 17. verſ. quia d. prohibitio p. 5. & dec. 15.
num. 11. Ver. quæ omnia verba p. 7. rec. Ac proinde
d. Concordia cum illis inita, & fideicommiſſum
ſuper bonis prædictis particularibus, pacto, &
conuentione ſpeciali ex integro quatenus opus
eſſet in ea conſtitutum, vt ibi legitur in verſ. item
conueniunt quod deficientibus dd. DD. Tiberio, &
Iacobo, ibi, & quatenus opus ſit ex nunc, & vt ſu-
pra dictum eſt, conſtituerunt ad fauorem d. lineæ per-
inde ac ſi illa fuiſſet ſimpliciter, & ſine dubio voca-
ta in defectum lineæ prædicti bon. mem. Pauli quia
ſic actum &c. validum vtique fuit ad l. quoties, C.
10 de donat. quæ ſub mod. Caſtr. conſil. 347 quia circa
donationem factam, ſub n. 2. Ver. videlicet vt Por-
tius l. b. 1. Dec. conſil. 63. pro tenus facultate n. 4. Ver.
& primo videtur dubitandum, Bero conſil. 84. ſub
num. 4. Ver. ſed præmiſſis non refragantibus, cum ſeq.
lib. 2. Crauet. conſil. 19. n. 8. Verſic. in quo dubio bre-
uiter reſpondeo, Alb. conſil. 361. ſub n 1 Ver. nam facta
fuerunt, cum ſeq. Menoch conſil. 325. n. 1. Ver. quæ ſa-
ne ſubſtitutio, cum ſeq. & conſil. 1154. num. 12. Ver.
& fideicommiſſum, Surdus con. 247. num. 3. ver. cæ-
terum, cum ſeq. Odd. con 39. num. 13. Ver. & pro fun-
damento huius concluſionis, & firmauit Rota penes
Cardin. Seraph. dec. 258. num. 7. Ver. non obſtat quod
agatur de ſucceſſione, ac ſeq. & deciſ. 828. ſub num 1.
ver. receptiſſimum autem eſt &c. cum ſeq. & in re-
cent. dec. 580. ſub num. 1. Verſ. cum enim fideicommiſ-
ſum, p. 4. & in alijs.

Ex quibus infertur nihil officere, quod Teſta-
mentum prædictum non fuerit productum, nec
de illo actum in eo iudicio, nullaque eius habita
mentio In Inſtrumento Concordiæ.

Tum quia nullum (vt dictum eſt) faceſſit ne- 11
gotium; Tum quia verba inſtrumenti ſupra rela-
ta ſunt adeo ampla, atque prægnantia, vt compre-
hendant quaſcunque cauſas, prætenſiones, & iu-
ra etiam non expreſſa, & in iudicium non dedu-
cta, Bart. in l. ſi de certa ſub n. 2. ver. verius puto,
cum ſeq. & num. 5. ver. ſi vero loquimur, C. de tran-
ſact. latè Alex. conſil. 42. ſuper themate, à num. 8. ver.
tertio quia generalis fuit, & per tot. lib. 1. & conſil. 11.
Viſo, ac vt oportet conſiderato themate ſub n. 6. ver.
ſed præmiſſis non obſtantibus, cum ſeq. per tot. lib. 2.
Caſtr. conſil. 333. Dubium videtur facere, ſub num. 3.
verſic. ſic etiam occaſione vnius litis lib. 2. Crau. con.
290 ſub num. 3. ver, octauo conſidero, cum ſequ. & con.
638 num. 14. ver. ſexto, Natt. con 410. n 6. verſic. fuit
etiam liberatio facta, cum ſeq. Decian. conſil. 39. à
n. 51. ver. quarto & ſeq. lib. 2. & conſil. 11. n 11. ver &
cum in caſu præſenti, ac ſeq. lib. 3. Becc. conſil. 108.
n. 13. ver. nam obiectum facile diluitur & ſeq. Surdus
con 167. ſub n. 5. ver. cæterum & ſeq per tot. & dec.
176. n. 1. verſic. quia generalis tranſactio & ſeq. per
tot. Hond. con. 49. n 8. verſic. primò quia, & n. 34.
ver. quartum minus reſiſtit, cum ſeq. vſque in fin. li. 1.
Mantica de tacit. lib. 26. tit. 6. ſub n. 16. ver. ſed eſt
aduertendum, ac ſequ. Rota penes Card. Seraphin.
dec. 520. num. 4. ver. & adeo verba ſunt prægnantia,
& ſanct. memor. Gregor. dec. 354 n. 12. ver. maximè
attentis verbis generalibus, & in recent. dec. 447.
ſub num. 1. ver. tum ex vi generalis renunciationis,
& deciſ. 724. num. 3. ver. quibus concurrentibus, &
ſeq. p. 2.

Ac proinde reſtringi non poſſint ad cauſas in
eodem Inſtrumento expreſſas, ſcilicet ex teſta-
mento, & codicillis Cæſaris, ſuper quibus lis pen-
debat, prouenientes.

Quia id congruè non patitur amplitudo dd.
verborum, quaſcunque alias cauſas, titulos, ac iu-
ra, etiam de nouo reperta & reperienda, cogitata,
& non cogitata expreſsè complectentium, vt le-
gitur in d. verſic. quam concordiam, &c. Hoc
enim caſu non admittitur eiuſmodi reſtrictio,
ſed ipſa verba ſecundum proprium, ac latiſſi-
mum eorum ſignificatum intelliguntur. Quia ex 12
illis clarè conſtat partes voluiſſe augere præce-
dentia, & alia etiam omnia comprehendere, vt
explicat Cyn. poſt Petr. in d. l. ſub prætextu ſpe-
cierum ſub numero 3. ver. tamen, vbi eſt generalis
tranſact. C. de tranſact. Bart. in l. Aurelio, §. Ca-
ius, ſub numero 10. verſic. ſi vero, dicens ſub nu-
mero 11. verſic. prædicta vero &c. quod compre-
henduntur etiam iura ignorata quando remiſſa 13
fuit omnis cauſa, ſiuè omne ius quod compe-
tere poſſet, ff. de liber. l. & in l. ſi de certa ſub
numero primo, verſ. quandoque verba generalia &
ſequent. Cod. de tranſactione & ibi etiam Salicetus
ſub numero ſecundo, verſic. ſed in tranſactione, & in
l. age cum Geminiano, ſub numero quarto, verſ. aut
ratio

ratio, &c. in d. l. ſub prætextu ſpecierum ſub num. 2.
ad fin. verſ. aut alterum tantum eſt generale, Cod.
eod. tit. Angel. in l. tres fratres, ſub n. 5. verſ. ſequitur
in gloſſ. verb. hoc limita, &c. dicens quod verba ge-
14 neralia non patiuntur reſtrictionem ſalua ratione
recti ſermonis quando conuentum fuit quod libe-
ratio eſſet generalis & plena, ff. de pact. & in leg. qui
15 iure militari in princip. Verſ. & ignorans ius ſuum,
&c. vbi ponderat pactum comprehendens etiam
incognita, &c. ex quo plenam inquit parari ſecu-
ritatem, ff. de teſtam. militar. Alex. d. conſ. 42. ſub d.
n. 8. verſ. quarto quia, & v. quinto pondero. & ſub
n. 16 v. ſecundo reſpondeo, leg. 1. & rurſus idem latè
comprobat d. conſ. 11. ſub n. 10. verſ. confirmo, &c.
ponderans verba illa, & alia quacumque ratione,
vel cauſa, &c. & illa, cognita & incognita, &c. quæ
ſalua ratione recti ſermonis reſtringi non poſſunt
ad præmiſſa, & ſub n. 14. v. ſecundo non obſtat d.
leg. ſi de certa, &c. lib. 2. ac plenè Caſtr. d. conſ. 333.
ſub n. 2. verſ. ſi verò, &c. dicens generalitatem pro-
latam per verba, vel ſigna vniuerſalia omnia, &c.
quæcumque, &c. & ſimilia non poſſe reſtringi (alia
16 non apparente partium voluntate) ſed generaliter,
ac vniuerſaliter intelligendam eſſe, ac operari de-
bere, p. 1. & latius Soccin. conſ. 103. ſub n. 4 verſ.
ſed tamen his non obſtantibus, ac ſeq. lib. 3. Guid.
Panciroll. conſ. 62. ſub n. 5. v ſecundo reſpondetur, &
plenè ſequitur Surdus d. conſ 267. ſub n. 12. verſ.
non obſtat itaque cum ſeq. & ſub num. 15. verſ. nec
mouet, ac ſeq. & conſ. 303 ſub n. 15 Verſ & in ſpecie,
cum ſeq. vbi ponderat dictionem (aliâ) & admittit
etiam in conſil 418. ſub n. 26. in fin. verſ. tum etiam
quia, Menoch. conſil 335 à num. 18 verſ ſecundo per-
pendo, & pluribus ſeq. & conſ. 401. à num. 71. verſ.
ſeptimo confirmatur præmiſſa, cum ſeq. Honded. d.
conſ 49 ſub num. 10. verſ. ſecundo quia, &c. cum
ſeq. & ſub n. 24. verſic. ſecus ſi promiſerit, ac n. 28.
verſic. nec obſtant ea, & per tot. lib. 1. & reſpondit
Rota in dec. 149. ſub num. 2. v. primo tamen ſublimi-
tatur, p. 1. diuerſ. & penes Seraph. dec. 317. num. 2.
verſic. tamen ſublimitatur, cum ſequent. à ſanct. me-
mor. Gregor XV. dec. 286. num. 7. Verſic. Vlterius
quando, &c. & dec. 714. num. 4. verſic. neque viſum
fuit, ac ſequent. part. 2. & dec. 141. num. 3. Verſicul.
ſecundo ac ſeq. & n. 6. verſic. maximè pare. 5 recen.
cum aliis deductis per Modern. Roman. diſceptat.
568. ſub num. 33. verſic. neque aliqua reſtrictio ac
ſequent.

Nec repugnant verba illa in fine narratiuæ d.
Concordiæ, ſuper quibus differentiis, litibus, & aliis
prætenſionibus, quæ inter dd. partes ortæ ſunt, & quo-
modolibet oriri poſſunt prædicta occaſione, &c. & in-
fra in Verſic. Hinc eſt, &c. ibi, & ratione huiuſmodi
perpetuæ concordiæ, tranſactionis, & compoſitionis,
& alias omni meliori modo, &c. partes ipſæ ceſſerunt,
& cedunt, &c. omnibus & ſingulis litibus, & cau-
ſis, quæſtionibus, & prætenſionibus quibuſcumque,
&c. vel alias quomodolibet ortis, & introductis, &c.
& quæ introduci, & naſci poſſent cauſa, & occaſione
ſupranarrata, & infradicenda, &c.

Quia comprehendunt non ſolum cauſas imme-
diatas, & proximas, ſed etiam remotiſſimas ſub il-
la (occaſionis) dictione, leg. qui occidit. §. 1. verſic.
nam ſi die, Digeſt. ad l. Aquil. leg. fori, Cod. de ad-
uoc. diuerſ. iud. leg. final. §. ſed cum in ſecundum,
Codic. de furt. & ſeru. corrupt. Decian. conſil. 47.
n. 51. verſic. quod nomen lib. 5. Menoch. conſil. 335.
num. 35. verſic. hæc dictio, Barz. deciſ. 27. num. 17.
verſic. neque refert, Cæſ. Mancin. conſil. 128. num. 22.
verſic. quia occaſio, &c. Rota deciſ. 744. num. 17.
verſic. quod verbum occaſio part. 4. tom. 3. re centiores.
Quibus prædicta Cæſaris diſpoſitio ad fauorem li-
neæ Ioan. Baptiſtæ, ac eiuſdem confirmatio, ac vni-
ca conſtitutio ſuper bonis conuentis quomodoli-
bet impugnari poſſet, etiam extraneas, & diuerſas
ab expreſſis, ac prorſus incognitas, vt inferiùs d.
verſic. quam concordiam, &c. latiùs explicantur;
Quare cum idem reſultaret effectus ex diſpoſitione
Rutilij ſi vere caſum hunc comprehendiſſet, ideò
illa quoque ſub verborum vniuerſalitate vtique
comprehenſa fuit, vt benè concludit Caſtr. d. conſ.
333 ſub d. num. 2. verſ. ſed omnia, & verſ. nam oc-
caſio ſignificat. p. 2.

Deinde non obſiſtit diſpoſitio leg. de his Dig.
de tranſact. Quia præter quod nulla vigebat neceſ-
ſitas legendi d. teſtamentum Rutilij perſonas
tranſigentes non afficiens, ſufficit enixa, & delibe-
rata partium voluntas ex verbis præmiſſis apparens
comprehendi quodcumque ius, cauſam, & titulum
etiam incogitatum, & ex iuribus, quæ de nouo re-
periri poſſent reſultantem, cum expreſſa renuncia-
tione doli, reſtitutionis in integrum, læſionis
etiam enormiſſimæ, ac eiuſdem legis de teſtamen-
tis explicitè diſponentis, iureiurando firmata. Nam 18
hoc caſu opponi non poteſt defectus conſenſus,
cum ex ipſis verbis ampliſſimis manifeſtè appa-
reat. Bart. in d. leg. ſi de certa ſub numero 4 verſ.
hic aduerte, & d. numero 5. verſic ſi vero loqui- 19
mur, &c. dicens quod cenſentur partes de omni-
bus cogitaſſe quando conſtat ex verbis, quod vo-
luerunt conuentionem, ac tranſactionem extendi
etiam ad incognita. Bald. in d. leg. ſub prætextu
ſpecierum numero 2. in verbo ſolmio. dicens impu-
tandum eſſe illi qui non cogitauit ſub eiuſmodi
verbis generalibus omnia comprehendi, & ibidem
Salyc. ſub numero 2. verſ. ſol. quod licet, &c. Codic.
de tranſact. Alexander d. conſil. 42. ſub d. numero 8.
verſ. quinto pondero, dicens ſub numero 17 verſ.
nam propter iuramentum, &c. hoc fortius proce-
dere ſtante iuramento in tranſactione præſtito,
quod magis deliberatam demonſtrat partium vo-
luntatem, lib. 1. & dict. conſ. 1 . ſub numero 15. ver-
ſic. nec obſtat, & in fin. verſic præterea poſito lib. 2.
Ruin. conſil 156 ſub numero 7. verſ quinimo lib. 3.
Idémque in ſpecie comprobat Soccin. d. conſ. 103.
ſub dicto numero 5. in fin. verſic. præterea, & ſecun-
do, ac numero 6. lib. 3 Natt. conſ 145. ſub nume-
ro 4. verſ & iuramentum appoſitum, &c. & dicto
conſ. 410. ſub numero 8. verſic. quia reſpondetur,
&c. Becc. conſ. 198. numero 11. verſ. & cum vni-
uerſalibus, & tam amplis verbis, cum ſequent. De-
cianus dicto conſ 39. numero 56. verſ. nam per ver-
ba generalia lib. 2. Honded. dicto conſ. 49. n nume-
ro 30. verſ. quod tertio loco dicebatur, cum ſequent.
lib. 1. Mantica de tacit. lib. 26. dicto titulo 6. ſub
numero 27. verſic. admonendi ſumus, & verſ. quod
ſi actio ſit particularis, &c. Maſtril. dec. 65. ſub nu-
mero 10. verſ. in tantum, Rota dicta deciſ. 714.
ſub dicto numero 7. verſ. ſtante etiam dicta genera-
litate verborum part. 2. & deciſ. 498. ſub nume-
ro 3. verſ. generalis verò, part. 3. recent. & per
Modern. Roman. dicta diſcept. 568. numero 41.
verſ. & ſtantibus verbis vniuerſalibus, &c. Neque 20
defectus formæ in ea lege præſcriptæ, cui potuit
validè renunciari cum iuramento, vt ſpecialiter
factum fuit. Ioann. de Imol. in cap. cum contin-
gat ſub numero 96. verſic. circa ſextum & vlti-
mum extr. de iureiur. Alexander in leg. qui Romæ;

F §. duo

§. duo fratres, ſub num. 55. poſt medium verſic. videtur vno ſaltem caſu. ff. de verb. oblig. & d. conſ. 11. ſub n. 13. in fine. verſ. poteſt & tertiò reſpondere, ac ſeq. lib. 2. Iaſ. *in d. l. de his ſub n. 11. verſ. concludo ergo,* Ruin. *dicto conſ. 156. ſub d. num. 7. verſ. nec etiam obſtat præmiſſis, lib. 3.* Soccin. *d. conſ. 103. ſub d n. 5. & 6. verſ. præterea & ſecundò,* &c. *lib. 3* Natt. *de conſil. 145. num. 5. verſ clarum eſt autem, cum ſeq.* Becc. *d. conſ. 198. n. 13 verſic. & ideò per iuramentum,* &c. Surdus *d. conſ. 167. ſub n. 10 verſic. ſed ex alio quoque, ac ſeq.* & latè probat Mantic. *de tacit. lib. 26. tit. 2. ſub n. 25. verſic. nam iuramento, ac verſ neque videtur ac n. 31. verſ Vtrum cum ſeqq.* & hanc ſententiam probauit Rota *in Vuerbien. tranſactionis 5. Martij 1572. coram Gopper. in manuſcript. dec. 374. in § prima videtur difficultas, & dec. 714 ſub n. 7. ver. vlterius p. 2 & d. dec. 598 ſub n. 4. verſ. nam cum in caſu noſtro. p 3. recent.* & proſequitur Moder. Romã. *d. diſ cp1 568. n. 4. verſ amplius non obſtabit, ac ſeq.*

Poſtremo non obſtat pactum reſolutiuum ad fauorem dd Tiberij, & Iacobi in caſu cuiuſcunque impedimenti, ac moleſtiæ ſuper libera diſpoſitione aliorum bonorum hæreditatis Cæſaris à quauis perſona inferendæ vt legitur in *v. hinc eſt*, &c. ibi, *Cum hac tamen declaratione*, &c.

Quia non fuit ſimpliciter conuentum, ſed cum limitatione, *Dummodo tamen impedimentum non proueniat ex dato & facto dd D D. Tiberij, & Iacobi eorumque heredum, & ſucceſſorũ quorumcunque*, &c.
21 Quæ illud modificat, *l. cum ab eo ff de contrah. empt.*
Menoch. *de arbitr. Iud. lib. 1. q. 86 n. 28. verſ. attamen.*
Quare cum moleſtiæ per D. Erſiliam de Alberinis,
ac eius hæredes illatæ D. Iacobo proceſſerint ex
contractu cum eo celebrato, ac ſpeciali etiam obli-
gatione per ipſum facta inueſtiendi annuos ſcutos
quingentos in Montibus Cameralibus pro reinte-
gratione d. fideicommiſſi vſque ad ſummam ſcu-
torum 3500. pretij Cenſus venditi d. D Erſiliæ vt
apparet ex publicis Inſtrumentis celebratis altero
ſub die 29. Nouembris 1635. per acta Columnæ
Not. A. C. & altero ſub die 15 Iulij 1641 per acta
22 Conſtantioi Not. Capitol. &c Non poteſt equidem
inde Concordiæ reſolutio deduci vigore dicti pacti,
quod hoc caſu illi non ſuffragatur cum damnum ex
facto, & culpa eius propria prouenerit, & propterea
defecerit conditio ſub qua illud conceptum fuit,
Ioan. Andr *in cap. ex tuarum n. 7. in verbo dummodo*
extr. de auctor. & vſu pal. Ruin. *conſ. 102. ſub n. 4.*
verſ. & ex illa dictione (dummodo) lib. 1. Rota *penes*
Cardin Serap. dec. 1017. n. 4. verſ. nam dictio (dummo-
do) & Buratt. *dec. 110. n. 11. verſ. ſecundo quia*, &c.

Prædicta verò fortius procedunt ſtante longa
obſeruantia d. Concordiæ per ſexdecim circiter
annos, pluribus interea factis per dd. DD. Tibe-
rium, & Iacobum alienationibus, ac Cenſuum
impoſitioonibus ſuper aliis dict. hæreditatis bonis
etiam cum conſenſu dd. Marcelli, & Horatij in exe-
23 cutione, & pro adimplemento illius præſtito, ita vt
res non ſit amplius integra, & propterea abſurdum
videtur poſtquam pars altera commodũ ex ea per-
cepit mediante libera diſpoſitione bonorum etiam
ipſius Cæſaris, modo conuentum ſuper his de qui-
bus agitur onus ſubire recuſet, Decian. *conſ. 28. n. 11.*
v. præterea cum ſeq. lib. 3. Rota *penes Card. Cana-*
ler. dec. 407. n. 9. v. accedabat præmiſſis, & in recen.
dec. 86. n. 7. verſ. maximè in præſenti caſu, &c. *p. 6.*
& fuit dictum in Firmana prædij coram R. P. D. meo
Peutingero *30. Ian. 1640. §. penult. Verſ. Hic vera*
reſolutio, & 14. Maij eiuſdem Anni in §. ad hæc
fuit reſponſum in fin. verſ. quod conditiones litis, &c.

Et ita fuit reſolutum vtraque parte informante, &c.

EMINENT. ET REVEREND.
D. CARD. CORRADO.

Romana Reſciſſionis Concordiæ.

Lunæ 14. Martij 1650.

ARGVMENTVM.

Articuli irreuelantes, vel ſuſpecti, non admittuntur contra Inſtrumentum; & nonnullorum irreleuantia in hac hypotheſi trutinatur. Concordia ſatis roboratur verbis generalibus, & amplis, ad hoc vt comprehendatur etiam non expreſſa Teſtatoris voluntas magis elicitur ex verbis Teſtamenti, quàm ex aliis probationibus extrinſecis. Communis vſus loquendi, an habeat locum in Inſtrumento: & quomodo probetur. Et an legitimati veniant ſub nomine legitimorum, ſeu baſtardorum attento communi vſu loquendi.

SVMMARIVM.

1 *Articoli regulariter in Curia admitti ſolent, etiam parte opponente, cum clauſulis præſeruatiuis, quoquomodo ad cauſam conferant.*

2 *Limitatur, non procedere quando ſunt omnino irreuelantes, vel aliter ſuſpecti, tunc enim præmiſſa cognitione, parte præſertim inſtante, ſunt omninò reijciendi.*

3 *Litigantes, expenſis, ac dilationibus inutilibus fatigari, ſicque eorum iura periclitari, non decet.*

4 *Et hoc eſt à Iudice, etiam parte non aduertente, apprimè conſiderandum, & ex officio prouidendum.*

5 *Verba generalia, & Vniuerſalia in Tranſactione appoſita; cum ſint adeo ampla, atque prægnantia, vt quaſcumque Cauſas, Prætenſiones, & Iura, etiam in eo Inſtrumento non expreſſa, ac in illo Iudicio non deducta, complectantur, conſiderata propria cuiuſlibet natura: valeat finem imponere cuicumque inde occurrenti obiectioni; in viro pacti, & conuentionis.*

6 *Verba reſtrictina,* cauſa & occaſione narrata, & infra dicenda, &c. *poſita in Inſtrumento Tranſactionis; comprehendum quicquid ordinatur per ſe, vel per accidens, ſiue ordinatur ab aliquo per ſe, vel per accidens.*

7 *Præcognitio, & animaduerſio generalis, ac intellectualis, explicata verbis ampliſſimis, & generalibus, omnium, quæ poſſunt turbare concordiam; ſofficit ad hoc vt habeantur, ipſius fauore, pro expreſſis; ne ipſa cõcordia vllo caſu periclitetur.*

Et ſtantibus generalibus huiuſmodi verbis in Inſtrumento appoſitis, comprehenduntur etiam incogitata, & in iudicium non deducta: & hæc opinio dicitur communis.

7 *Ignorantiæ prætextus non ſuffragatur vbi varia pro notitia, ac ſcientia concurrunt argumenta.*

Et vt elidatur ignorantia, ſufficit generalis notitia, & cogitatio, quæ reſultat etiã ex renunciatione iurata cuiuſcumque iuris, contingentis, incogitati, ac ſuperuenientis, ac inſtrumenti de nouo reperti.

9 *Inſtrumentum clariorem, ac certiorem facit veritatis probationem, quàm Teſtes, qui, vel obliuione, vel alio defectu, facile labi poſſunt. Ideoque illis eſt praeferendum.*

10 *Articulus Inſtrumento publico aduerſatiuus, ſuſpectus admodum redditur; ac proinde iure merito eſt reiiciendus.*

11 *Iactatio Teſtatoris circa ſuam voluntatem, ante conditum teſtamentum, nihil operatur, dum ipſe mutato conſilio, alias poſtmodum in ipſo condendo diſpoſuerit.*

12 *Teſtator, qui literas, ac Rethorum artes non callet, id tantum cenſetur voluiſſe, quod in Teſtamento verbaliter exprimitur: itavt qualibet verborum circumſcriptio non ſit apta inducere, ipſum non palam, ſed in figuris locutum fuiſſe.*

13 *Conſenſus, & approbatio contractus praeſumitur ex praeſentia, interuentu, ac fideiuſſione illius, de quo agitur.*

14 *Filius cenſetur habere certiorem notitiã intentionis ac voluntatis Patris, quàm alij. Et ideò veriſimile eſt, eum in Teſtamento mentem ipſius inſecutum eſſe, ac praecepto eius obtemperaſſe.*

15 *Memoria in homine decrepitae aetatis adeò labefactatur ac ruit, vt eius Teſtimonium de auditis ab alio in iuuentute, de re ad ipſum non pertinenti, magna veritatis ſuſpicione laboret: ac quo plus exactè deponit, eo magis ab omni veriſimilitudine, & prudentis iudicio alienum ſuum dictum reddit.*

16 *Communis vſus loquendi non probatur, niſi pluribus concurrentibus.*

17 *Legitimati, cum ſint verè legitimi, & naturales, ſecundum Iuris interpretationem, appellatione legitimorum ac naturalium comprehenduntur.*

18 *Legitimati in forma ampla, ac ad omnia legitimitatis iura plenè reſtituti, ac reintegrati, ſunt atq; cenſeri debent verè legitimi, ſublata penitus omni genitura macula: ita vt communis loquendi vſus de illegitimis, ad ipſos non poſſit referri.*

19 *Concordia longo tempore ſeruata, & executa cum ad tollenda partium diſſidia ſit inita, ne ſopita litium flamma vllatenus excitentur, ac reuiniſcant: aequum eſt in poſterum ſummoperè ſeruari.*

DECISIO XXVI.

Litem iam diu vertentem coram bon. mem. Coccin. inter DD. Marcellum & Horatium filios Ioann. Baptiſtae Actores, & DD. Tiberium, & Iacobum filios Pauli primi haeredis q. Caeſaris de Albertinis reos conuentos ſuper fideicommiſſo per dictum Caeſarem ordinato ad fauorem lineae maſculinae legitimae, & naturalis praefati Ioan. Baptiſtae mediante concordia perpetua inter eaſdem partes pro communi quiete, & conſeruatione, atque augmento ſtatus, ac dignitatis eorum familiae de Albertinis inita die 19. Iun. 1632. terminatam, atque ſopitam cenſuerunt Domini me proponente ſub die 15. Iunij 1648. non eſſe inſtaurandam ſub praetexto nullitatis, ſeu reſciſionis per dictum D. Iacobum modo deductae ob praetenſam incapacitatem dd. DD. Horatij, & Marcelli ſuccedendi in bonis controuerſis nempè Caſali nuncupato Campo di Merlo & Domo in Vrbe ſita, ſtante praecepto, ac prohibitione praedicto Caeſari iniuncta à q. Rutilio eius patre (ex cuius haereditate proueniunt) in teſtamento condito die 10. Aprilis 1590. quod negat ſub ea tranſactione fuiſſe comprehenſum. Verum quia poſtea exhibitis pro parte eiuſdem Dom. Iacobi nonnullis articulis inſtabatur pro illorum admiſſione ad effectum examinandi Teſtes in Curia; quam altera pars impugnabat. Hodie conſulti Domini reſponderunt non eſſe admittendos.

Quia licet articuli regulariter admitti ſoleant in 1
Curia etiam parte opponente cum clauſulis praeſeruatiuis quoquomodo ad cauſam conferant *iuxt. dec. Verall. 47. praxi 1.* & refert Veſtr. *in prax. lib. 5. cap. 14. ſub num. 6. verſic. ideo eadem ferme ratione, &c.* Id tamen fieri non debet, neque procedit 2
quando ſunt omninò irreuelantes, vel aliter ſuſpecti, tunc enim praemiſſa cognitione parte praeſertim inſtante ſunt omnino reiiciendi, cum expenſis, ac dilationibus inutilibus litigantes fatigari, eorumque iura periclitari non deceat 3
leg. ſi duo patroni. §. item Iulianus, in fin. vbi Bart. *Digeſt. de iur. leg. ad probationem*, vbi gloſſ. fin. & Bart. *n. 1. verſ. nota ex fine, &c. Codic. de probat.* gloſſ. *in cap. cum contingat, in verbo nihilominus, verſic. cum proponeretur*, ibique Bald. *ſub num. 6. verſic. vel niſi poſitio, &c. de offic. delegat. ſpecul. part. 2. ſub titul. de poſitionibus §. 10. ſub num. 1. verſ. ſed quid ſi pars, &c.* dicens hoc eſſe ab ipſo Iudice etiam parte non aduertente apprimè conſiderandum, & ex officio prouidendum Neuiz. *conſ. 30. num. 15. verſ. item quia, &c. ac ſeq.* Pariſ. *conſ. 97. n. 131. verſic. & conſequenter, cum ſeq. lib. 1.* Roland. *conſil. 34. ſub numero 12. verſic. ſed praemiſſis non obſtantibus, cum ſeqq. lib. 3.* Bellamer. *decis. 725. in princ. & numero 1.* latè Gram. *dec. 45. à numero 4. verſ. & quod grauauerit Commiſſarius, &c. cum ſeqq. per totum*, Nicol. Anton. Grauat. *ad Veſtr. dicto cap. 6. ſub numero 14. in verbo ſed cum proteſtatione, verſ. quae quidem clauſula, & in fin. verſic. & ſi periti Iudices*, vbi declarat praxim Curiae, Rota *penes ſanct. mem. Gregor. XV. decis. 147. num. 7. verſic. cum etiam, &c. & in recent. decis. 661. numero 1. verſic. vera eſt enim concluſio, &c. part. 4. & decis. 34. num. 25. verſic. vnde meritò, eadem part. 4. tom. 2. & decis. 176. ſub numero 2. Verſic. & articulos, &c. ac ſequent. part. 7.* idemque ſeruat Rota etiam in Curia, vt patet *ex dec. 216. numero 3. Verſic. ideoque, &c. ac ſequent, & latius in decis. 321. à num. 10. Verſic. neque dixerunt Domini, &c. cum ſeqq.* vbi ſtylus obiectus declaratur, *part. 5. recent. & in Forosempronien. bonorum 28. Ianuarij 1641. coram Reuerend. Patr. Dom. meo Royas in §. 1. & in Romana cenſus 1. Iulij eiuſdem Anni coram R. P. D. meo Bichio in §. cumque intrarent, ac in Valentina parochialis coram R. P. D. meo Cerro 25. Ianuarij 1647 in §. ratio reſolutionis fuit, &c.* in quibus aliae referuntur, & comprobat modern. Roman. *diſcept. 803. num. 14. verſ. quamuis enim, &c. cum ſeq.*

Irrelevantia verò viſa fuit Dominis manifeſta. Nam primus articulus continens partes ipſas in celebratione dicti Inſtrumenti tranſactionis, ac antea, & poſtea ſaepiùs propriam expoſuiſſe intentionem illam ineundi ſuper declaratione tantum voluntatis praefati Caeſaris, an ſcilicet in caſu ſolius obitus Pauli eius primi haeredis ſine filiis, vel abſolutè deficiente illius linea, alteram Ioann. Baptiſtae ſubſtituerit, nec caetera iura ipſis alinnde competentia ſub ea comprehendiſſe, ibi, *hauno dichiarato, & eſpreſſo, che intendeuano di fare detta tranſattione, & che la faceuano, & reſpettiuamente, che l'haueuano fatta ſolamente ſopra la interpretatione della volontà, ſenſo, &*

intentione, che detto q. Ceſare Alberini haueua hauuto in fare detto fideicommiſſo, e diſpoſitione. E di non volere in detta Tranſattione comprehendere altre raggioni, che poteſſero per altra ſtrada hauere eſſi Tranſigenti, &c.

Repugnat expreſſè ipſius Inſtrumenti tenori, ac verbis tàm in parte narratiua, vbi in verſic. inter ipſos, &c. aſſeritur iudicium inter partes generaliter fuiſſe inſtitutum de, & ſuper hæreditate dicti Cæſaris, in quo licet DD. Tiberius, & Iacobus prætenderent fideicommiſſum Cæſaris ob mortem Pauli eorum patris ipſis ſuperſtitibus expiraſſe. Tamen DD. Horatius & Marcellus intendebant ſibi ipſis, ac deſcendentibus reſpectiuè ſuffragari. Ac proinde ſuper prædictis litibus, & aliis prætenſionibus, quæ inter partes exortæ erant ac quomodolibet exoriri poſſent prædicta, & infraſcripta occaſione pleniſſimè concordarunt, & tranſegerunt; Quàm etiam in diſpoſitiua, vt legitur ibi,, & è conuerſo ex parte dd. DD. Horatij, & fratris prætendebetur in euentum mortis dd. DD. Tiberij, & Iacobi abſque filiis legitimis, & naturalibus ſuccedere debere in dicta hæreditate vti vocatos cum eiuſdem Horatij primogenitis in d. fideicommiſſo ex forma prædicti teſtamenti, & Codicillorum, &c.

& ibi,,.

ſuper quibus differentiis, litibus, & aliis prætenſionibus, quæ inter dd. partes ortæ ſunt, & quomodolibet oriri poſſent prædicta occaſione, dum pro parte D. Horatij inſtruebatur proceſſus, tractata perpetua concordia, & compoſitione tandem vniuerſo ſtatu rerum, & aliis prudenter, & maturè conſideratis mediante interpoſitione, &c. Pro amoris inter eos, & familiæ de Albertinis ſtatus & dignitatis conſeruatione concluſa, & ſtabilita fuerit modo, & forma infradicendis, &c. Hinc eſt, &c. pro ſe ipſis, ipſorumque hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcunque, &c. ſub pactis; & conditionibus infradicendis, &c. diligenter, & maturè toto ſtatu rerum, & prætenſionum inter ipſas partes vertentium conſiderato, ad hanc Tranſactionem, & perpetuam concordiam tractatam, & concluſam pro communi quiete, modo & forma infradicendis deuenerunt, & ratione huiuſmodi perpetuæ concordiæ, tranſactionis, & compoſitionis & alias omni meliori modo, &c. partes prædictæ ceſſerunt, & renunciarunt dd. omnibus, & ſingulis cauſis, litibus, & quæſtionibus, ac prætenſionibus quibuſcunque, vel alias quomodolibet ortis, introductis, & indeciſis pendentibus, *& quæ introduci, & moueri poſſent cauſa, & occaſione ſupra narrata, & infra dicenda*, illaque cum omnibus ſuis incidentibus annexis, & connexis, totoque negotio principali perpetuò extinxerant, &c. eiſque perpetuum ſilentium, & finem, &c.

& infr.

Et inſuper per viam tranſactionis, compoſitionis, & concordiæ, *& alias omni meliori modo deuenerunt ad infraſcriptas conuentiones*, &c. videlicet, quod liceat dd. DD. Tiberio, & Iacobo non obſtantibus quibuſcunque vinculis, & prohibitionibus in dictis teſtamento, & codicillis reſpectiuè appoſitis liberè diſponere de omnibus bonis hæreditariis, &c. excepto Caſali nuncupato Campo di Merlo rubr. 170. circiter, & domo poſita ad Val... , &c. Caſale autem, & domus prædicta reſeruata conuenerunt, quod ſubiaceant, & ſubeſſe debeant fideicommiſſo per dictum Cæſarem facto, &c. & omnibus vinculis in eo contentis.

Volentes partes ipſæ fideicommiſſum in dicto Teſtamento ordinatum deficiente linea maſculina dicti Paoli comprehendere debere lineam dicti Ioannis Baptiſtæ, illamque intelligi debere ſubſtitutam lineæ dicti Pauli, &c.

& infr.

Item conuenerunt, quod deficientibus dd. DD. Tiberio, & Iacobo, abſque filiis maſculis legitimis, & naturalibus, vel eorum deſcendentibus pariter ſine filiis maſculis legitimis, & naturalibus ſuccedere debeat in dict. Caſali, & Domo ſupra reſeruata abſque vlla detractione legitimæ, ac Trebellianeæ cum reſeruationibus antedictis d. Horat. Albertinus, eiuſque primogeniti in infinitum, ac ſi d. Paulus deceſſiſſet abſque filiis legitimis, & naturalibus, & eſſet factus locus fideicommiſſo d. Cæſaris, &c.

Quod fideicommiſſum dd. Tiberius, & Iacobus declararunt, & voluerunt comprehendere lineam dict. Ioann. Baptiſtæ modo, & forma quibus ſupra, *& quatenus opus ſit ex nunc. & vt ſupra* dictum eſt conſtituerunt ad fauorem d. lineæ perinde ac ſi illa fuiſſet ſimpliciter, & ſine dubio vocata in defectum lineæ prædicti bo. mem. Pauli, &c. *quia ſic actum*, *&c.*

Quam concordiam, tranſactionem, compoſitionem cum omnibus & ſingulis in Inſtrumento contentis, prædicti DD. Tiberius, & Iacobus, & Horatius, ac Marcellus ſemper, & perpetuo ratas, validas, atque firmas habere, tenere, inuiolabiliterque obſeruare; & attendere promiſerunt, *& nunquam* ſub quouis *prætextu* etiam inſtrumentorum, & ſcripturarum, probationum, ac iurium *de nouo repertorum*, ſeu reperiendorum, & ex *quauis alia cauſa*, & ratione, iure, titulo, & modo cogitatis, *& incogitatis* etiam ſub prætextu doli, reſtitutionis in integrum ex quocumque capite etiam enormiſſimæ læſionis, & ſi qua mihi iuſta cauſa, &c directè, vel indirectè in iudicio, vel extra contrafacere, dicere, opponere, vel venire, nec vnquam excipere, vel in contrarium experiri. Renunciantes cum iuramento, &c. dicto beneficio, &c. diſpoſitioni *l. de his, & leg. cum hi ff. de tranſact. & ſimil. legibus, &c.* & omni Iuris, Legum, Statutorum, & Conſtitutionum auxilio, &c. & cuiuſcunque diſpoſitioni, &c. atque reſcripto, &c. ſiue ad petitionem partis, &c. ſiue motu proprio, & ex officio, tam per viam gratiæ, quàm iuſtitiæ, & cum quibuſuis clauſulis derogatoriis etiam ampliſſimis contra p... quomodolibet concedendis &c. repetito iuramento, &c.

Quibus ſanè verbis tam generalibus, quam vniuerſalibus comprehenditur vtique propoſita modo pro parte d. Dom. Iacobi contra prædictos DD. Horatium, ac Marcellum incapacitatis obiectio ad effectum illos excludendi à fideicommiſſo in dd. Codicillis, ac Teſtamento ordinato & in eadem tranſactione pacto ſpeciali denuo conſtituto ad fauorem Horatij, ac eius primogenitorum in infinitum; ſunt enim adeò ampla, atque prægnantia, vt quaſcunque cauſas, prætenſiones, & iura, etiam in d. Inſtrumento non expreſſa, ac in illo iudicio non deducta, quibus conuenta inter partes quouis modo impugnari, & controuerti valerent, complectantur in vim pacti, & conuentionis Bartol. *in leg. ſi certa ſub num. 2. verſ. tertiò puto*; &c. *cum ſeq. & ſub numero 5. verſ. ſi*

vero

vero loquimur, &c. C. de tranſact. Caſtr. *conſ.*335. *dubium videtur facere, ſub num.*2. *v. ſi verò. cum ſeq. lib.*2. Alexand. *conſ.*42. *ſuper themate à num* 8 *verſ. tertio quia generalis fuit, &c. cum ſeqq. per totum lib.*1. *& conſ.*21. *viſo ac vt oportet conſiderato themate, ſub n.*10. *verſ. confirmo, &c. & prius à n.*6. *verſ. ſed præmiſſis non obſtantibus, &c. cum ſeqq. per totum lib.*2. Surdus *conſ.* 257. *ſub num.*5. *verſ. cæterum, cum ſeqq. per totum & conſil* 303 *à num.*35. *verſ. & dum dixis, &c. cum ſeqq.* latè ponderans dictionem (aliàs) *& dec.*176. *ſub num.*1. *cum ſeqq. ac ſub num.*7. *verſ. Senatus perſiſtendo, &c.* dicens ita iudicatum ab illo Senatu, Honded. *conſ.* 49. *à num.*8. *cum ſequentib. per totum lib.*1. *vbi ſup. numero* 10. *verſic ſecundò quia, &c. cum ſequentib.* benè ponderat verba illa: *& alia quacunque cauſa, &c.* Mantic. *de tacit. & ambigu. conuent. lib.* 26. *titul.*6. *ſub num.*16. *verſ. ſed eſt aduertendum, &c. cum ſeq.* Rota penes Cardin. Seraphin. *dec* 317. *ſub num.*2. *verſic. tamen ſublimitatur. &c. cum ſequentibus* vbi ponderantur verba illa, *& alia quacunque cauſa, &c* & ſanct. mem. Gregor. XV. *deciſ.* 286. *n.*7. *verſ vlterius, &c. & in recent. deciſ.*447. *ſub num.*5 *verſ. vnde cum partes, &c. part.*2. *& deciſ.* 211. *ſub num* 3 *verſ. & in omnem euentum, &c. part.*4 cum aliis latè adductis in præcedenti deciſione in §. *ex quibus infertur.*

Neque poſſunt (vt prætendit D. Iacobus) congruè reſtringi ad ſolam controuerſiam ſuper defectu, vel duratione conditionis, qua Paolus fuit à Cæſare teſtatore grauatus in iudicio tunc deductam ob ea verba præcedentia in principio appoſita, ibi, quæ inter dictas partes ortæ ſunt, &c. &
„ quomodolibet oriri poſſent prædicta occaſione,
„ &c. & infr in *verſic. hinc eſt, &c.* ibi, quæ intro-
„ duci, & naſci poſſent cauſa, & occaſione ſupra nar-
„ rata, &c. & infra dicenda.

„ Quoniam eſt aduertendum litem inter partes tunc vertentem non fuiſſe vnicam illius concordiæ, & omnium in ea conuentorum cauſam finalem, ſed aliam quoque, & quidem præcipuam concurriſſe, ſcilicet conſeruationis, & augmenti dignitatis, ac honorificentiæ familiæ de Alberinis. Ideoque illam non fuiſſe reſtrictam ad ipſam litem, imò nec ad eas, quæ in poſterum eius occaſione introduci, ac ſuſcitari valerent; Sed cæteras quoque ex pacto, comprehendere, quæ ex alio quocunque titulo iurè, & cauſa etiam incogitata quomodolibet excitari, ac promoueri poſſent occaſione infra dicenda cum explicita renunciatione *l. de his, ff. de tranſact. & alias*, vt patet ex ipſo inſtrumenti contextu ſupra relato in parte diſpoſitiua in *verſ. hinc eſt*, ibi, *cauſa, & occaſione ſupra narrata, & infra dicenda*, &c. Inferius autem noua, ac peculiari diſpoſitione in *verſic. & inſuper*, &c. non ſolùm per viam tranſactionis ſed concordiæ, & aliàs omni meliori modo, &c. inter alia plura declarationem voluntatis Cæſaris non concernentia ſpecialiter fuit conuentum, quod fideicommiſſum ab illo ordinatum comprehendat lineam maſculinam d. Ioann. Baptiſtæ patris Horatij, ac Marcelli, quodque ipſi, ac primogeniti prædicti, deficientibus dd. Tiberio, & Iacobo eorumque deſcendentibus maſculis legitimis, & naturalibus, ſuccedere debeant in d. Caſali, & Domo tanquam comprehenſi, & vocati in d. fideicommiſſo, quod ex nunc quatenus opus ſit pacto ſpeciali fuit in eorum fauorem conſtitutum, vt legitur in *verſic. volentes partes, &c. & in verſ. quod fidei-commiſſum*, &c. Et propterea cum omnia modò deducta pro parte D. Iacobi ad probandum Cæſarem noluiſſe ſubſtituere lineam Ioann. Baptiſtæ eò modo, quo prætenditur. Neque id facere potuiſſe ob aſſertam incapacitatem, quam negat fuiſſe in dicto Inſtrumento comprehenſam; eo tendant; vt excludantur à fideicommiſſo ibidem expreſsè conſtituta ac reperita conuentione firmato, vt legitur expreſsè in Commiſſione in Proceſſu producta. Negari ſanè non poteſt hæc ipſa verbis dicti Inſtrumenti fuiſſe comprehenſa non ſolùm inſpecta propria natura, & ſignificatione illorum, quæ adducuntur pro reſtrictione, *cauſa, & occaſione ſupra narrata, & infra dicenda*, &c. quæ latiſſimè patent, vt inquit Bald. *in conſ.*319. *ſtatuto cauetur num.*7. *verſ. ſed contra hoc*, &c. *lib.*2. 6
dicens ſub eis comprehendi quicquid ordinatur ad aliquid per ſe, vel per accidens, ſiue ordinatur ab aliquo per ſe, vel per accidens, & in hac materia probat Caſtr. *d. conſ.*335. *dubium videtur facere, ſub num.*2. *verſic. ſed omnia de quibus dixi, & ſupra, ac infra per totum lib.*2. Verum etiam attentis pactis, *in verſ. & inſuper*, &c. & aliis ampliſſimis ſequentibus (ad quæ referuntur) quibus conſtat partes voluiſſe augere præcedentia, & alia etiam omnia comprehendere, quæ præcipuam illius concordiæ cauſam, ſcilicet quietem, ac pacem inter eas; & familiæ, ac bonorum conſeruationem apprimè contemplatam turbare poſſent; quorum omnium generalis, ac intellectualis animaduerſio, & præcognitio ad hunc effectum ſufficiens eſt iuxt. theor. Bart. *in d. l. ſi de certa ſub d.* 7
*num.*5. *verſ. ſi vero loquimur in fin. Cod. de tranſ.* dicentis, quod ſtantibus generalibus huiuſmodi verbis in inſtrumento appoſitis comprehenduntur etiam incogitata, & in iudicium non deducta; eiuſque opinionem dicit eſſe communem Surdus *conſ.*267. *ſub num.*19. *verſic. verba igitur*, &c. *& prius à num.*6. *& ſeq. per tot.* Honded. *d. conſ.*49. *ſub n.*35 *verſic quartum minus reſiſtis lib.*1. Mantica *de tac. d lib.*26. *tit.*6. *ſub num.*17. *verſ. vnde Tabelliones*, &c. Seraph. *d. dec.*317. *num.*3. *verſ nec ſalua ratione recti ſermonis*, &c. ponderantes verba illa: *cauſa, & occaſione*, &c. ac cætera generalia ſupra relata Menoch. *conſ.*335. *ſub n.*24. *verſ. ſextò renunciauit, & ſeqq. per tot* Barz. *dec. Bonon.*27. *n.*17. *verſ. neque referi*, & alij in præcedenti deciſione relati in §. *Ac proinde reſtringi non poſſunt*, &c.

Minus excludi poteſt prætextu ignorantiæ diſpoſitionis Rutilij, vel qualitatis perſonarum: 8
Quoniam hæc ex ſanguinis coniunctione, ac promiſcua domeſticarum rerum notitia, ſcripturiſque, & adnotationibus penes ipſum D. Iacobum exiſtentibus, ac per eum exhibitis; Illa vero ex repetita dicti teſtamenti Rutilij mentione in Codicillis Cæſaris eius filij, ſuper quibus ſpecialiter tranſactum fuit pluries ſeriò habita, eiuſdemque retentione, atque exhibitione pariter facta prorſus eliditur *ad leg. qui cum alio ff. de reg. iur.* Dec. *conſ.*266. *non excedit a memoria, ſub n.*1. *verſ. nam talis notitia, cum ſeq.* Surdus *conſ.*82. *num.*34. *verſ. & ex quo*, &c. Peregr. *de fideicomm. art.*52. *ſub num.*104. *verſ. octauus*, &c. Rota *deciſ* 281. *ſub numer.*2. *verſ nempe ex mentione facta cum ſeq. & deciſ.*341. *ſub n* 4. *verſ. ex mentione enim*, &c. *p.*1. *recent.* Et ob ſpecialem, atque iuratam renunciationem *d. l. de his, ff. de tranſact.* ac cuiuſcumque iuris etiam contingentis, incogniti, & ſuperuenientis; ac inſtrumenti de nouo reperti (vt præmiſſum

eſt) ſuffragari non poteſt, cum ſufficiat (vt dictum eſt) generalis ad hunc effectum notitia, & cogitatio Bart. *in l. Aurelius, §. Canis, ſub n.11. v. prædicta vero ff. de liber. legat. & in d. l. ſi de certa ſub. num. 4. verſic. hic aduerte, & n. 5. v. ſi verò loquimur, C. de tranſ.* Rota *penes ſanct. mem. Greg. dec. 192. nec facit,* &c. *& dec. 714 ſub n. 7. v. vlterius, p. 2. & dec. 598. ſub num. 3. verſic. quibus non obſtant* &c. *p. 3. recem.* cum alits præcedenti deciſione adductis, *& in Romana fideicommiſſi de Coſcuaris 16. Martij 1648. coram me, in §. ac proinde non aduerſatur.*

Quare ea prædictis noo ſolùm conuincitur irreuelantia dicti primi articuli expreſsè aduerſantis verbis, & pactis coouentis in dicto instrumento.
9 Quod clariorem, ac certiorem facit veritatis probationem quàm teſtes, qui vel obliuione, vel alio
10 defectu facilè labi poſſunt, ideoque illis eſt præferendum. Imò ſuſpectus admodum redditur, Ac proinde iure merito eſt reiiciendus, vt reſpondit Rot. *in dec. 582. ſub num. 6. verſ. ex quibus, part. 1. & deciſ. 589. ſub numero 1. verſ. & eo minus, part. 2. ac dec. 772. ſub num. 3. verſ. ſextus articulus, part. 3. & dec. 305. num. 2. verſ. ſecundus verò, & ſub num. 4. verſ. ſextus articulus, part. 4. & d. dec. 521. ſub num. 5. verſ. cum enim, ac ſeq. part. 5. & dec. 232. n. 2. verſ cum enim part. 7. recem. & in dicta Valentina Parochialis 23. Ianuary 1647. coram R. P. D. meo Cerro, in § nihil ergo refert, ac in Barchinonen. Parochialis, ſeu Vicaria 13. Iunij 1644. in §. primus enim articulus, verſ. vnde meritò,* &c. *cor. me, & ſæpè in aliis.*

Secundus verò Articulus in quo deducitur præfatum Rutiliom paulò aote cooditum ab eo teſtamentum propriam declaraſſe voluntatem inſtituendi Cæſarem eius filium hæredem vniuerſalem, ea tamen lege, vt booa eius hæreditatis præfato Ioanni Baptiſtæ, ſiue dd. Horatio & Marcello illius filiis relinquere minimè poſſet. Idemque poſt eooditum teſtamentum, & mortem ipſius publica voce, ac fama confirmatum fuiſſe. Nullius pariter eſt releuantiæ.

Tùm quia illud attendi debet, ac obſeruari, quod in teſtameoto diſpoſuit, oon autem, quod antea ſe diſpoſiturum iactauit, nam plora ſæpè iactantur, quæ deinde mutato conſilio ad diſpoſi-
11 tionis, ſeu executionis actum non deducuotur. Ac proinde cum in teſtamento deinde condito hoc non expreſſerit, neque prædictos excluſerit, vt facilè poterat, id vtique io ipſo actu noluiſſe cenſetur *ad leg. quidam cum filiumfamilias, verſ. reſpondi,* vbi Bald. *in 3. not.* ac cæteri DD. *ff. de hæred. inſtit.* Gabr. *conſ 103. ſub num. 31. verſic. nec obſtat, cum ſeq. lib. 2.* Sord. *conſ. 129. ſub n. 18. verſi. etiam ſi aliquando teſtator, cum ſeq. & deciſ. 283. num. 4. verſ. & per aliam, & ſub num. 14. verſ. quartò, cum ſeq.* Peregrin. *de fideicommiſſ. art. 11. ſub n. 35. verſ. idcirco,* &c. & reſpondit Rot. *penes Card. Seraph. dec. 1358. num. 11. verſ. Tertiò quintus teſtis de voluntate teſtatoris deponens,* &c. *ac in recent. dec. 264. num. 6. verſ. non obſtant teſtes adducti,* &c. *part. 4. & dec. 550. ſub num. 13. verſ. quartus deponit,* &c. *& ſeq eadem p. 4. tom. 3.*

Neque eooſiſtit, quod per quandam verborum circumſcriptionem hoc indicauerit in teſtamento dum eidem Cæſari filio, ac hæredi inſtituto prohibuit de bonis hæreditariis diſponere ad fauorem perſonæ illegitimæ, & procreatæ ex patre, aut ex matre illegitima. Quia nec huiuſmodi circumſcriptio Ioann. Baptiſtæ, vel Horatio, ac Marcello eios filiis conueniebat, qui legitimi, & naturales, & ea parentibus legitimis, & naturalibus progeniti ſuot ex latè deductis io præcedenti deciſiooe ſubd. die 15. Iunij 1648. io §. *minus obſtat adducta prohibitio cum ſeqq.* Nec illa vſus fuiſſet teſtator, qui miles erat, nec Rhetorum artes callebat, ſed palàm noo in figuris illud idem expreſſiſſet, quod paulò antea (ſi verum fuiſſet) publicè declaraſſe proponitur io hoc Articulo, quare id tantùm voluiſſe cenſetur, quod verba ſonant *leg. labeo, verſ. cæterum, ff. de ſuppellect. legat. leg. vnic. § ſin autem ad deficientis in fin. C. de cadut. tollend* Gabr. *d. conſ. 103. num. 33. verſic. quod*
cum non fecerit, &c. *lib. 2.* Peregrin. *de fideicommiſſ. cit. art. 11. ſub d. num. 35. verſ. & cum facilè fuerit Teſtatori.* 12

Tùm quia in omnem caſum præceptum illud probibituum ipſi Cæſari iniunctum fuit, & ad eius perſonam ſpecialiter relatum, vt in dicto teſtameoto legitur, ibi, *Prohibens expreſsè eundem D. Cæſarem hæredem prædictum, quod in euentum in quem voluerit condere aliquod teſtamentum, ſeu deuenire ad aliquam donationem de bonis hæreditariis prædictis in totum, vel in parte, quod non poſſit inſtituere, nec nominare, &c.* Ideoque non afficiebat DD. Tiberiuo, & Iacobum cum quibus inita fuit d. conueotio cuius vigore pro communi quiete, ac conſeruatione, & augmento ſtatus, & dignitatis familiæ de Albetinis, fuit ex pacto ſpeciali renouatuo, ac conſtitutum fideicommiſſum ſuper dictis bonis particularibus ad fauorem dicti D. Horatij, ac eius deſcendentium ſecundum ordinem primogeoituræ, vt conſtat ex verbis ſupra relatis, *iuxt. text. in §. his igitur,* vbi gloſſa, *in verb. voluiſſe, in auth. de reſtitut. fideicommiſſ.* Bart. *in leg. filiusfamilia, §. diui ſub num. 20. verſ. quærit. Dyn. cum ſeq. ac ibid.* alij DD. *Digeſt. de legat. 1.* Decian. *conſil. 26. num. 22. verſic. tertiò non poteſt, lib 2.* Riminald. iun. *conſil. 536. num. 53. verſ. ſed vlterius cum ſeq.* Surdus *deciſ. 123. per tot.* Peregrin. *de fideicommiſſ. artic. 32. ſub num. 69. verſ. & idem generaliter eſt,* &c. Rota *penes Cardin. Seraph. deciſ. 482. num. 2. verſ. quia huiuſmodi prohibitio,* &c. *deciſ. 24. verſic. ac propterea part. 4. tom. 2. & deciſ. 397. ſub numero 16. ad fin. verſ. quia dicta prohibitio, cum ſequentibus part. 5. recem.* cum aliis adductis in præcedenti deciſione in §. *propterea dicta prohibitio reſtricta fuit.*

Præterea neque hic articulus ſuſpicione caret, Nam repugnat ooo ſolùm teſtamento Ioao. Baptiſtæ ſeniotis coodito die prima Auguſti 1527. in quo hæredem vniuerſalem inſtituit Marcellum patrem dicti Ioann. Baptiſtæ Iunioris eius filium legitimum, & oaturalem, ex quo certior, ac efficacior videtur reſultare veritatis probatio, quam ex altero illo aſſerto condito die 13. Martij anno 1521. in quo inſtituti leguntur Horatius, & Marcellus filij legitimati relicta dote nonnullis filiabus pariter legitimatis, quorum omnium oulla penitus facta fuit mentio in d. poſteriori condito de anno 1527. ſed tantùm ipſius Marcelli legitimi, ac naturalis. Præter quod iſtud conuincitur prorſus erroneum etiam in denominatione Æmiliæ vxoris Teſtatoris, cum qua matrimonium contraaiſſe conſtat Anno ſequenti 1524. menſe Martio ex publico Inſtrumento ſuper eo celebrato. Verum etiam repugnat Inſtromeoto ſponſalium, ac dotali celebrato die prima Auguſti 1577.

intee

inter dictum Marcellum nobilem Romanum tan-
quam patrem, & legitimum adminiſtratorem præ-
fati Ioannis Baptiſtæ ex vna, & Franciſcum Cal-
uitum nobilem Romanum tanquam patrem, & le-
gitimum admioiltratorein Cynthiæ vxoris eiuſ-
dem Ioannis Baptiſtæ, ac matris dictorum Horatij,
& Marcelli cum præſentia, interuentu, ac fideiuſ-
13 ſiooe ipſiuſmet pro cautione, ac reſtitutione par-
tis dotis Cynthiæ. Vnde iofertur eiuſdem con-
ſenſus, & approbatio dicti contractus, vt reſpon-
dit I. C. in leg. Pomponius alias ſi gratuitam, §. ſi
quis fideiubeat, D. in quibus cauſ. pig vel hyp. ta-
cit.contr. leg. exceptione, Cod. de euict. Soc. conſ. 200.
n.2. verſ. quod autem ex caſu noſtro, &c. lib.2. cum
aliis relatis per Tiraquellum de retract. lign. §.1. gl.9.
ſub n.268. verſ. poſtremo, &c. & ad l. connubiul. 15.
gloſſ.7. n.25. verſ. nec ub his diſſentit. Atque inde
reſultat præſumptio amoris, & affectiooıs erga di-
ctum Marcellum, ac Ioannem Baptiſtam, eiuſque
deſcendentes ex eodem matrimonio, cui ipſe pro-
pria etiam obligatione cooſenſerat; eliditúrque
omnis odij, & commerentiæ ſuſpicio, quam arti-
culatæ declarationes præſeferunt. Repugnat quo-
que teſtamento Cæſaris, qui paternæ voluntatis
exactiſſimus fuit executor, vt ex eo conſtat in verſ.
Item voglio & ordino, &c. vbi Palatij in Platea
Columnæ ſiti recuperationem ſeriò iniunxit eius
hæredibus, vt patris intentioni ipſi ore tenus inſi-
nuatæ obtemperaret. Et tamen nobilis eius fami-
liæ cooſeruationem, & propagationem extincta
propria deſcendentia in hac linea Ioannis Baptiſtæ
conſtituit, cum qua etiam proprias deſcendentes
fœmioas legitimas, & oaturales matrimonio iungi
14 diſpoſuit. Quæ ſanè veriſimiliter non ordinaſſet
contra mentem, expreſſumque patris præceptum,
ſi (provt aſſeritur) verè præceſſiſſet, cum illius
certiorem notitiam habuiſſe cenſeatur l. ſi quis à
filio, §.1. D. de l. 1. Bart. in l. gerit, ſub n.17. verſ.
& ſi ipſe mortuus eſſet, D. de acquir. hered. cum
aliis in ſpecie relatis penes Menoch. d. conſ.459.
ſub num.17. verſ. tertia aſſurtur coniectura, &c. cum
ſequentibus.

Augetur demum ſuſpicio ex atteſtatione exhi-
bita pro aliquali iuſtificatione, ſeu fumo (vt aiunt)
veritatis dicti articuli, perſonæ ſeptuagenariæ refe-
rentis verba præciſa dictæ declarationis, quæ ipſe
impubes adhuc ab eodem Rutilio cum alio ipſios
teſtis conſanguineo colloquente in Eccleſia imma-
15 culatæ Virgiois ſupra Mineruam anno 1588. ſeu
1589. aſſerit audiuiſſe. Hæc cum ita exactè, ac te-
naciter poſt ſexaginta circiter annos in negotio ad
ipſum nullatenus ſpectante eius memoriæ hæſiſſe,
illaque adeo pollere hominem decrepitæ iam æta-
tis, in qua maximè labefactatur, & ruit, vt habetur
Eccleſiaſtes cap. vlt. quod explicat Diu. Ant. in eius
ſum. part. 1. tit. 5. cap. 1. §. 6. ver. circa primum, &c. ab
omni veriſimilitudine, & prudentis iudicio alie-
num eſt. Corn. conſ.63. ſub num.3. verſ. ex maximè
quia elapſis pluribus annis lib.1. Rol. conſ.33. ſub
n.12. verſ. & maximè, &c. cum ſeqq. lib.2. & latiùs
Bertazz. conſ.398. ſub n.6. verſ. tertio iſti teſtes, cum
ſeqq. lib.2. crimin. Hieronym Laurent. deciſ. Aue-
nion.91. ſub n.6. verſ quod non videtur veriſimile,
&c. & alij relati per Farinac. conſ.110. ſub num 2.
verſ & quoad inſtrumentum, &c. & conſ.172. ſub
n.70 verſ adhuc dicitur, &c. cum ſeqq.

Tertius denique articulus in quo deducitur vſus
loquendi in vrbe tempore conditi per dictum Ro-
tilium teſtamenti anno 1590. & antea, quo filij il-
legitimè nati licet ex Principis reſcripto, vel alte-
rius facultatem habentis decreto legitimati, adhuc
illegitimi, naturales, & baſtardi communiter ap-
pellabaotur, & adhuc (vt aſſeritur) appellantur.
Irrelenans omoino eſt.

Quia (præter animaduerſiones facti ſupra rela- 16
tas in §. prætetea, nec hic articulus) huiuſmodi aſ-
ſertus communis loquendi vſus non fuit articula-
tus cum requiſitis neceſſariis, tam reſpectu tempo-
ris præcedentis teſtamenti, quàm ſpeciei, ſeu qua-
litatis negotij, ac perſonarum, de quibus agitur,
ſcilicet teſtamentorum, ac teſtantium iuxta doctri-
nam Bart. communiter receptam in d. l. labeo ſub
n 6. verſ. ad declarandum autem communem vſum
loquendi, & n.9. verſ. articulus formaliter ſic, &c.
D. de ſupellect. legat. & tradita per Rim. iun. conſ.540.
num.28. verſ. quinimo, &c. Becc. conſ.1. ſub num.31.
verſ vel ſaltem, &c. Menoch. conſ.266. ſub num.63.
verſ. reſpondetur primò, &c. & conſ.459. ſub num.15.
verſ. reſpondetur primo, &c. ac præſ.79 ſub num.39.
verſ. cæterum, &c. lib.4. Ioſeph. Maſcard. de prob.
concl.329. n 5 verſ. quod verò, &c. cum ſeq. per tot.
cum aliis relatis per Alderan. Maſcard. de ſtat. inter-
pret. concl.3. ſub num.50. verſ. primo amplius, Rota
deciſ.174. ſub num.22. verſ. maximè cum opus fuiſ-
ſet, &c. part.4. recent.

Secundò quia non attenditur in teſtamentis la-
tino ſermone exaratis, quæ ſecundum iuris inter-
pretationem intelligi debent, ac proinde ſub ex-
cluſione illegitimorum comprehendi non poſſunt
legitimati, qui verè ſunt legitimi, & naturales & 17
appellatione legitimorum, ac naturalium compre-
henduntur, vt in Auth. quib mod. nat. effic legitim.
§. ſit igitur licentia, vbi Gl. in verbo tali ſolatio. &
in auth. quib. mod. nat. effic ſui in §. illud tamen,
verſ. ſit igitur licentia, & in fin. verſ. nam ſicut in cæ-
teris ab initio legitimis, &c. Bald. in l. Imperialis ſub
n.4. verſ. & ex hoc quod dicitur, &c. Cod. de nupt. &
ita obiecto bene reſpondit Alex. in conſ.2. viſis co-
dicillis, legitimatione, & aliis, ſub n.17. verſ. ſecundò
quia quotieſcunque verba, &c. cum ſeqq. lib.1. & latè
comprobat Dec. conſ.257. in cauſa D. Franciſci de
Cuſano, ſub n.3. verſ. ſed tamen prædictis non obſtan-
tibus, cum ſeqq. qui ſub n.6. verſ. ſecundo non obſtat,
& ſeq. reſpondit huic obiecto Rol. conſ.83. ſub n.21.
verſ. ſecundò reſpondetur, cum ſeq. & prius à n.11.
cum ſeqq per totum lib 3. Rim. iun. d. conſ 540. n.29.
verſ. tertiò reſponderi quoque poteſt, &c. & prius à n.
17. cum ſeqq. per tot. plenè Ladereh. conſ.23. ſub n.
13. verſ. verba itaque, & ſupra, ac infra per tot. Me-
noch. d. conſ.266. ſub n.63. verſ. reſpondetur ſecundò,
ac ſeqq per tot. & d. conſ.459. ſub n.15. verſ. reſponde-
tur ſecundò, cum ſeqq. per tot. & præſ.79. ſub n.39.
verſ. & ibidem, cum ſcd. lib.4. & generaliter probant
Paler. de not. & ſpur. c.62. dec. conſ.365. viſo conſi-
lio, ſub n.4 verſ. in contrarium autem, cum ſeqq. per
tot. Cephal. 194. ſub n 30. verſ. circa vltimum, &c.
cum ſeqq. Becc. d. conſ.1. ſub n.32. verſ ſecundò, Gabr.
conſ.21. n.30. verſ. ſicut in ſimili lib.1. & conſ.97.
n.11. verſ. ſequitur, ac ſeq. lib.2. & Peregr. de fideic.
art.23 ſub n.26. verſ. in terminis autem iuris commu-
nis, Rot. penes Card Seraph 325. n.19 verſ. ſeptimus
& vltimus, ac ſeq. & in ciuitat. Caſtel. ſupplem. legi-
tim. 1. Februarij 1609. & 19. Martij 1610. coram
bo. me. Card. Lancell. apud modern. Farolin. poſt tr.
de legitim. dec.77. ſub n.4. verſ. & propterea, &c. cum
ſeqq. & latius in Romana legitim. 2. Iunij 1614. co-
ram bo. me. Card. Veroſpio in recent. dec.653. ſub n.14
verſ. cum enim Robertus part.1. rec. & in Romana de

Iauellis 20. Iunij 1614. coram bo. mem. Vbaldo dec. 600. per tot. p. 3. comprobatam in dec. 667. ſub num. 1. verſ. veri enim iuris eſt p. 1. & dec. 578. ſub n. 4. verſ. non obſtant p 4. & dec. 100. ſub n. 4. verſ. circa ſecundum inſpectionem, &c. cum ſeqq. p. 5. & alios refert modern. Rom. *diſcept. 247. n. 72. verſ. cum tales legitimati, &c. & diſcept. 496. n. 10. verſ. vnde legitimatus, &c.*

28 Tertiò, quia aſſertus loquendi vſus non refertur ad eos, qui fuerunt adeo amplè legitimati, & ad omnia legitimitatis iura plenè reſtituti, ac reintegrati, ita vt ſint, atque cenſeri debeant legitimi ſublata penitus omni genituræ macula non obſtantibus quibuſcumque ſtatutis, conſtitutionibus & conſuetudinibus contrariis, vt in propoſito caſu factum legitur in inſtrumento legitimationis Cynthiæ vxoris dicti Ioannis Baptiſtæ ſub die 5. Aprilis 1576. prout reſpondit Gozad. *conſ. 6. n. 73. verſ. non obſtat quod communis vſus loquendi, &c. & verſ. vel & ſecundò, &c.* & comprobatur ex traditis per Surd. *conſ. 1. ſub n. 97. verſ. & quamuis regulariter, ac ſeq.* & per Card. Seraph. *d. dec. 323. ſub num. 16. verſ. qua clauſula, &c.* & modern. Rom. *diſcept. 496. n. 14 verſ. maximè quia, &c. cum ſeqq.*

Et denique quia prohibitio diſponendi in illegitimos (quicunque illi intelliguntur) à Rutilio facta fuit ſoli Cæſari ipſius hæredi, non autem præfatis DD. Iacobo, & Tiberio, à quibus ex pacto & conuentione ſpeciali admiſſa fuit linea Io. Baptiſtæ, ac nominatim D. Horatius cum eius deſcendentibus ad dictum fideicõmiſſum particulare pro conſeruatione, & augmento ſtatus, quietis, & dignitatis
29 huius familiæ (vt dictum eſt) conſtitutum; quibus equidem iuſtis, ac maximè commendandis rationibus, ſicut concordia, & conuentio prædicta iam diu inita, & longo ſexdecim annorum, & vltra ſpatio ſeruata, & executa fuit; eiſdem pariter illam impoſterum ſeruari, ac cuſtodiri, grauioraque inter coniunctos diſſidia, ac ſopitas litium flammas altius non excitari, ſed prorſus extingui iuſtum, ac æquũ eſſe Domini cenſuerunt iuxta text. *in cap. 1. de tranſact. l. cauſas l. ſub prætextu la prima. C. eod. tit.* Bald. *in d. c. cum contingat ſub d. n. 6. verſ. vel ſit poſito de eo, quod ſopitum eſt, & de offic. de leg.* Rota *penes ſan. mem. Greg. d. dec. 286 ſub n. 9. verſ. accedit, &c. cum ſeqq. & dec. 334. ſub n. 1. cum ſeq. & in recent. dec. 713. ſub n. 6. verſ accedit etiam, &c. part. 2. & d. dec. 231 ſub. n. 4. in fin. verſ. qua tamen, &c. par. 4. ac dec. 86. ſub n. 3. verſ. ideo cum ſeq. p. 6 ac ſæpè in aliis.*

Et ita fuit concluſum vtraque parte informante, &c.

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISS. D. CARD. CORRADO.

Romana Reſciſſionis Tranſactionis,

Veneris 16. Iunij 1651.

ARGVMENTVM.

Tutor tenetur reddere rationem adminiſtrationis, & partitas diſtinctas in calculo deſcribere. Tranſactio reſcindi debet ex capite enormiſſimæ læſionis.

SVMMARIVM.

1 *Tutor tenetur reddere rationem adminiſtrationis & conficere inuentarium, etiam ſi teſtator hæc omnia ei remiſerit.*

2 *Calculus probat contra ipſum confitentem, n. 53. Et ab eo cauſam habentem, n. 54.*

3 *Debet ritè & rectè confici, ponendo in eo partitas diſtinctas, iuſtificandas per iuramentum confitentis, ſi modicæ ſint; ſi verò magnæ, arbitrio iudicis.*

4 *Etiam ſi omnia in eo poſita, connexa dici poſſint, tanquam ſub eadem adminiſtratione comprehenſa.*

5 *Nec debet genericas, & confuſas, inuerisimiles, & erroneas continere partitas; aliàs rationes dicuntur in folle.*

6 *Quod exemplificatur.*

7 *Partita ſolutionum debitorum ſimul iuncta, notabilem ſummam continentes, debent habere ſpecificatam cauſam, ac quietantias debitorum.*

8 *Soluto matrimonio, mulieri non debentur fructus dotis, niſi interpellatis hæredibus.*

9 *Tutor debet expendere ſecundum qualitatem, & conditionem pupilli.*

10 *Nec formam à teſtatore præfixam tranſgredi.*

11 *Aliàs calculus ab eo factus non attenditur, indeque doli, & læſionis pupilli præſumptio reſultat.*

12 *Et remiſſio, ſeu tranſactio ſuper tali calculo facta, non attenditur.*

13 *Nulliuſque eſt momenti.*

14 *Remiſſio iurium præſupponit eorum præcedentem acquiſitionem, & ſcientiam.*

15 *Mater tutrix præſumitur ſatisfacta de ſuis dotibus, lucris dotalibus, & ſponſalitiis largitatibus quando adminiſtrauit pingue patrimonium, ex cuius fructibus potuit ſibi ſatisfieri.*

16 *Et ſatisfacta præſumitur etiam admiſſa detractione legitimarum, ac veriſimilium expenſarum.*

17 *Quod procedit in excipiendo contra mulierem, vel eius hæredes dotem petentes, n. 18.*

19 *Item ad probandum interueniſſe læſionem in tranſactione ſuper hac facta cum muliere.*

20 *Filius non tenetur approbare conſtitutionem dotis per matrem factam filiæ vltra ſummam per patrem in teſtamento ordinatam, imo debet ab hoc onere releuari per matrem. n. 24.*

21 *Vſusfructus morte vſufructuarij finitur.*

22 *De ordine naturæ filius præſumitur ſupraviuere matri.*

23 *Debita ſoluere tenetur adminiſtrator bonorum, qui fructus hæreditatis percepit, nec ſufficientem de illis aſſignat rationem.*

25 *Tempus tranſactionis attendendum in iuſtificanda tranſactionis iuſtitia, vel iniuſtitia.*

26 *Vita hominis conſtituenda atque æſtimanda eſt ſecundum diſpoſita* in leg. hæreditatum ff. ad l. falcidiam.

27 *Legitima debetur filio, & eo defuncto, eius filiis, num. 28.*

29 *Dilatio ſolutionis, ac detractio fructuum reſeruatorum, donec conditio euenerit, minuit legatum.*

30 *Item & onus fideicommiſſi, quantum prudens iudex arbitrabitur.*

31 *Diſpoſitio* legis 2. Cod. de reſcind. vendit. *attenditur in tranſactione, ſtante magna læſione.*

32 *Læſionis modus iudicis arbitrio remittitur.*

33 *Donatio exiſtens in tranſactionibus, non transfundit tranſactionem in aliam ſpeciem, nec alterat eius naturam, ſed ab ea dependet.*

34 *Maxi*

34 *Maximè attenta magna læſione, quæ dolum præſefert.*

35 *Petens reſciſionem tranſactionis, tenetur reſtituere quod habuit.*

36 *Quod non procedit, attenta magna læſione, cum detur recentio, donec appareat quid verè debeatur.*

37 *Patris mandatum de filiabus dotantis, intelligitur de dote congrua conſtituenda iuxta earum conditionem, ſtatuta, & loci conſuetudinem, numero 41.*

38 *Quod dignoſcitur in ordinatione perpetui fideicommiſſi, cum prohibitione alienationis bonorum ſtabilium ob quamcunque cauſam priuilegiatam, & vrgentiſſimam, & ex aliis adductis. 39. 40.*

42 *Et minus quàm fieri poſſit, detrahi debet de fideicommiſſo pro dotibus conſtituendis.*

43 *Etiamſi mulier nobiliori nubat.*

44 *Cum pari ſit nubendum.*

45 *Publicum inſtrumentum, quod in ſe habet repetitas, ac qualificatas partium confeſſiones iuramento formatas, præfertur depoſitioni vnius teſtis.*

46 *Æſtimatio de communi partium conſenſu facta pro litibus dirimendis, non excludit veritatem æſtimationis conſuetæ; & iuramento firmata.*

47 *Contractus factus poſt aliquem contractum, debet diuerſo iure cenſeri, & idem contractus cum primo non debet repu ari.*

48 *Actio ad rem, non tanti æſtimari debet, quantò ipſa res.*

49 *Imo inutilis reputatur, ſi eam habeat perſona pauper, vel qui niſi cum magna impenſa aliquid conſecutus ſit.*

50 *Læſio, quando clara apparet, non eſt opus alia diſcuſſione.*

51 *Status hæreditatis probatur ex calculo ſuperinde communi partium conſenſu, præuia exactiſſima bonorum inquiſitione facto.*

52 *Bona alia non fuiſſe in hæreditate, quam ea, quæ in inuentario deſcripta ſunt, præſumitur.*

55 *Vel ſaltem contrarium aſſerenti incumbit onus probandi.*

56 *Ampliatio* l. cum d. l. in verb. hæredis probatio, ff. de probat.

57 *Præſumptio probabilis reſultans ex veriſimilitudine, bene prob.*

58 *Impeditus aliquid facere, eſt excuſandus.*

DECISIO XXVII.

TRanſactionem inter D. Lauram, & D. Hippolytum Vitelleſcum ex vna, ac D. Bartholomæum Bonadies ex altera parte initam an. 1629. 13. Auguſt. cenſuerunt DD. reſcindendam ob enormiſſimam eiuſdem Bartholomæi læſionem die 19. Maij 1648. Verum quia illa reſolutio multipliciter impugnabatur. Ideo cauſa denuò propoſita, & maturè diſcuſſa. Hodie fuit concluſum eſſe in decisis.

20 Nam læſio viſa fuit patens, & ineuitabilis tam in ea parte, quæ D. Lauræ, quàm in ea, quæ D. Hippolyti intereſſe concernit. Illa ſiquidem primo loco dictæ tranſactionis vigore fuit abſoluta ab adminiſtratione tutelæ, ac curæ præfati Bartholomæi eius filij, & vniuerſæ hæreditatis patris ipſius, quam quindecim circiter annos ſcilicet à menſe Iulij 1611. per totum annum 1625. geſſerat nullo confecto inuentario, nullaque reddita ratione prout tenebatur non obſtante remiſſione mariti 1
leg. quidam decedens, D. de adminiſtr. tut. l. ſi ſeruus vetitur, vbi gl. §. fin. & DD. D. de l. 1. Rot. dec. 762. n. 8. verſ. non obſtat, liberatio, &c. part. 2. rec. cum aliis relatis in præcedenti dec. ſub die 29. Maij 1648. in §. nec enim ex eo, & prius in Romana fideicomm. de Capiteferr. 19. Febr. 1646. coram me in §. ideo merito, verſ. vt proinde, &c.

Nec enim releuat calculus, ſeu bilancium per eam productum in iudicio redditionis rationum. Tum quia non iuſtificatur, vt neceſſarium erat, cum contineat erogationem, ſeu magis profuſionem ſcutorum quinquaginta ſeptem millium octingentorum circiter, quos ad eius manus huiuſmodi adminiſtratione durante ex redditibus, ac aliis effectibus hæreditatis peruenisse conſtat. Licet enim 2
in hac parte plenè probet contra ipſam, quæ propria confeſſione conuincitur. In ea tamen, qua referuntur impenſæ non aliter attendi debet, quam ſi fuerit ritè, & rectè confectum, & explicitas, atque diſtinctas indicet cauſas, & partitas; quæ proprio etiam iuramento (ſi modicæ, ac veriſimiles,) vel aliis legitimis probationibus (ſi magnæ ſint) iudicibus arbitrio iuſtificentur *l. Publia, § fin. D. depoſ. l. qui ſub conditione rationum reddendarum*. vbi explicat Bart. *n. 1. verſ. tunc credo quod non ſufficeret, D. de adm. tut. l. ſumptus*. vbi Gloſſa *in verb. probabuntur, Cod. eod. tit.* rurſus idem Bart. *in l. 1. §. officio ſub nu. ver. quadam vero ſunt, ff. de tutel. & rat. diſtrah.* Bald. *in rub. Cod. de fid. inſtrum ſub num. 61. ver. ſequitur videre, &c. cum ſeqq.* Bert. *conſ. 236. lib. 1. part. 2.* P. Benint. *dec. 43 n. 12. ver. non obſtat libercul.* &c. Iodoc. Damouder. *de patroc. pupill. tit. de tut. & curat. ration. iuſtificat. cap. 5. ſub n. 37. verſ. ex ſuperioribus autem habitis,* Maſcard. *de prob. concl. 973. n. 60. verſ. quintò amplia,* &c. *cum ſeqq.* & latè comprobat Gaiz. *de expenſ. cap 20. n. 23. ver. hic autem expenſarum codex, &c. vſque in fin* Rota *dec. 743 part. 4. diu. & in Signina Salniani 16. Aprilis 1639. in §. quia cum iuſtificetur, coram R. P. D. meo Cerro.* Eſto quod omnia tanquam ſub eadem adminiſtratione comprehenſa generaliter connexa dici 4
poſſint, vt probat *textus in leg. etiam, §. ex cauſa, D. de min.* gloſſa *in leg. ſed & cum aliquis, in verb. contractu, D. de neg. geſt* Rom. *conſ. 146 n. 1. per tot. n. 5.* Paciaη. *de prob. lib. 1. cap. 28. à n. 29. verſ. ſextò quæro, &c. per tot. n. 23.*

Tum quia dictus calculus non fuit ea, quæ decebat legalitate, compoſitus, atque deſcriptus, quippe grauiores impenſarum partitas non claras neque diſtinctas (vt dictum eſt) ſed genericas, atque confuſas, pluresque inueriſimiles, ac erroneas præſefert, neque redditus, ac effectus hæreditatis integre refert itaut congrue dici poſſint rationes in 5
folle oblatæ, vt inquit I. C. *in l. cum ſeruus, verſ. nam non vtique,* vbi Gloſſ. *in verb. in folle, D. de cond. indeb.* & de qua exponit inter alios Alciat. *de verb. ſign. lib. 4. col. mihi 8. verſ. in folle offerre. &c.* Namque deficit inuentarium, vel ſaltem deſcriptio bonorum dictæ hæreditatis tam mobilium, quam immobilium, & creditorum ac aliorum effectuum, vnde illorum quantitas, qualitas, & valor reſpectiuè dignoſci poſſit. Deficiunt etiam in d. calculo bona ſita in territorio Ariminen. quorum nulla in eo facta fuit mentio, neque redditunm ex eis perceptorum niſi confuſè in quadam partita his verbis deſcripta ſub anno 1615. *Dà Monte Fiore per tutti li anni à dietro* (ſcilicet ab anno 1611. per totum dictum annum 1625.) *in diuerſe volte*

volte ſcudi 300. *in circa.* Præterea deſcribuntur ad
creditum hæreditatis ſingulis annis pariformiter
redditus vinearum in territorio Albani in ſumma
ſcutorum quingentorum abſque vlla protſus al-
teratione. Ad debitum verò eiuſdem hæreditatis
in creditum ipſius tutricis ſingulis annis ab anno
1612. per totum annum 1622. pro expenſis, ac
gubernio (vt dicitur) domus ſcut.2000. pro anno
1623. ſcut.1700. pro anno 1624. ſcut. 1200. pro
anno 1625. ſcut. 1200. quæ partitæ conſtituunt
ſummam ſcut.26800. nulla facta cauſarum ſpeci-
ficatione, vnde illarum veritas facilius iuſtificari
valeat. Et tamen maxima nedum repugnat veriſi-
militudo, quod pro ſuſtentatione, atque gubernio
domus, ac familiæ huius conditionis tanta ſumma
ſingulis annis erogaretur, eoque minus cum filij
patri ſuperſtites impuberes eſſent, & matri viduæ,
ac tutrici parſimonia ſummopere deceret. Verum
etiam aduerſantur depoſitiones teſtium domeſti-
corum, ac eiuſdem expenditoris de quotidianis
atteſtantis. Deinde pariter refertur ad debitum hæ-
reditatis ſingulis annis ab anno 1612. per totum
annum 1616. vnica partita ſcut. 11297. pro an-
nuis debitis ſolutis, & ſingulis ſequentibus annis
vſque in finem adminiſtrationis ſimili modo vnica
partita minoris reſpectiuè ſummè deſcribitur, quæ
7 omnes cumulatæ conſtituunt ſcut. 11161. circiter,
nulla facta cauſarum, ac debitorum ſpecificatione,
nulliſque relatis quietantiis, vt illarum veritas,
quantitas, & cautio apparere valeat Rota *dict. de-
ciſ.*743. *ſub numero* 5. *verſ. & tantò magis*, &c.
*cum ſeqq. part.*4. *diuerſ.* Amplius inter eadem an-
nua debita calculantur fructus, ſeu interuſuria
donationis propter nuptias, lucri dotalis, ac etiam
pretij cuiuſdam lineæ margaritarum, quæ fuit per
Lauram tradita in dotem dicti Balthaſſari eius viro
æſtimata ſcut. 1500. quorum ſane fructuum ra-
tione à viri hæreditate exegit, extraxitque ſupra
ſummam ſcut. 2000. monetæ, vt apparet ex publi-
co inſtrumento ſub die 23. Decemb. 1617. cele-
brato, & ex eodem calculo reſpectiuè, quæ nullo
pacto ei debebatur, neque ad debitum hæreditatis
referenda erat, cum deficeret legitima hæredum
interpellatio, & ipſa D. Laura ex eadem hæreditate
alimenta pleno iure perceperit vltra peculiares pro-
priæ dotis redditus, quibus honeſtiſſimè viuere po-
terat, vt in hac ipſa cauſa bis Rota reſpondit *co-*
8 *ram bon.mem.Cocc. ſub die* 25. *May, &* 10. *Decem-
bris* 1626. *in rec. deciſ.*14. *n.*11. *verſ. præterea fuit
conſideratum cum ſeqq. & deciſ.*25. *in fin. verſ. &
ita concluſum part.*5. *rec.* Rurſus de anno 1613.
deſcribitur ad debitum hæreditatis hæc partita *Per
finire la fabrica delli appartamentò, che ſi è appi-
gionata al Sig. Conte di Carpegna ſcudi* 1300. Et
alia de anno 1614. huius tenoris, *Per la fabrica di
Albano ſcudi* 5000. &c. nulla facta ſpecificatione
rerum, materiarum, mercedum, nec perſonarum
quibus pecuniæ fuerint ſolutæ, nulloque enuncia-
ta iuſtificatione, vel quietantia. Quinimo ex rela-
tionibus peritorum, quorum opera dictæ fabricæ
conſtructæ fuerunt apparet impenſam illius in vr-
be aſcendiſſe ad ſcut.650.77. circiter. Et alterius in
loco Albani ad ſcut. 3000. circiter, vt in eis legi-
tur in ſumma præcedentium poſitionum Bartholo-
mæi ſub num.8.& 9.& in regiſtro Rotali à fol.449.
cum ſequentibus ad fol. 480. Deinde referuntur
ad debitum dictæ hæreditatis de anno 1623. ſcut.
3000. & de anno 1624. alij ſcut. 3000. in totum
ſcut. 6000. qui aſſeruntur impenſi pro collocandis in
Monaſterium duabus eiuſdem Balthaſſaris filiabus
vltra annuos vſus ſcut. 60. ſingulis aſſignatos. Et
tamen pater diſpoſuit in teſtamento illis eo caſu
ſolitas dotes, ac eleemoſynas ſolui, & ex publicis
inſtrumentis ſubinde celebratis ſub diebus 14. Iu-
nij 1621. & 15. Martij 1622. apparet dotes, & elee-
moſynas ſingulis conſtitutas fuiſſe de ſcutis mille, 9
quibus additis etiam moderatis impenſis accon-
cij, ac aliis ſolitis perſonarum qualitati decenti-
bus, adhuc conſtat nimium exceſſiſſe tutricem
contra *textum in leg. cum plures, §. cum tutor. verſ.
nam ſi honeſtè*, &c. *ac in ſeq. §. fin. D. de adm. tut.
& l. ſi curatores*. vbi Gloſſa *in verb. moderatum,
Cod. eodem tit.* in grauem pupilli hæredis iacturam
tam in quantitate impenſa, (ſi vera fuit) quàm in
modo, cum ob eam cauſam non ſuppetentibus, (vt
ipſa aſſeruit) hæreditariis pecuniis diſtraxerit me-
liores effectus, nempe loca montium, vt patet ex
dicto eius calculo, ſeu bilancio. Quod ſi præce-
ptum teſtatoris ſeruaſſet, ac rem pupilli accuratè,
vt tenebatur, geſſiſſet prudenter agendo modicis
impenſis filiarum conditioni bene congruentibus
contenta, poterat vtique ex redditibus bonorum
hæreditatis, abſque vlla proprietatis læſione eiuſ-
modi oneri commodiſſimè ſatisfieri, & tam grauis
pupilli iactura euitari, cuius patrimonium ex ſolu-
tione, ac reſtitutione dotium, aliorumque prætenſ-
ſorum iurium matris, ac ſororum, profuſaque tutri- 10
cis adminiſtratione (neglecta teſtatoris diſpoſitio-
ne) videtur abſumptum contra textum in *l. tute-
lam, Cod. de adm. tut.* Ac proinde non tantum nul-
lum ſuper eo calculo, ſeu bilancio fundamentum
pro tutrice conſtitui poteſt, ſed magna inde reſul-
tat iuris præſumptio doli, atque læſionis pupilli,
ad leg. qui ſua conditione, vbi Gloſſa & Doctores, 11
D. de cond. & dem Bart. *conſ.*150. *cum prædicta exa-
minarem ſub n* 9. *verſ. quare qualiter debeat eſſe com-
poſitum*, &c. *lib.*1. Socc. *conſ.*46. *ſub n.*4. *verſ. tenet* P.
de Anchar. *&c. lib.*1. *& conſ.*159. *ſub n.*3. *verſ. primò
quia*, &c. *& infra lib.*2. Rol. *conſ.*49. *ſub n.*22. *verſ.
& in quo*, &c. *lib.*1. Gabr. *conſ.*148. *ſub n.*5. *verſ. ergo
fuit in dolo* &c. *cum ſeqq. lib.*1. Rota *dicta deciſ.*743.
*n.*4. *verſ. hæc tamen non procedunt*, &c. *part.*4. *diuerſ.*
Dur. *dec.*380 *ſub n.*27. *verſ. quia etiam*, &c. *& in
Macerat. redditio. ratio.* 13. *May* 1642. *coram b.
m. Merl. in §.*1. *verſ. quia ex illorum omiſſione*, &c.
Quæ pariter influit in ſequentem remiſſionem, ac 12
tranſactionem, vt bene probat Cran. *& conſ.*142.
*n.*13. *verſ. rurſus iſta quietatio, &c.* & in ſpecie Rim.
iun. *conſ.*338. *ſub n.*65. *verſ. tertiò conſiderandum eſt*
&c. *& ſub n.*70. *verſ. tertiò dici poteſt*, &c. *cum ſeq.*
Ac proinde nullius eſt momenti *l. actione, Cod. de
tranſact.* & in hac materia, *gloſſ. in l.*5. *verb. libera-* 13
tionem, D. contr. & vtil. action. tutel. & plene probat
Socc. ſen. *conſ.*159. *ſub n.*10. *verſ. quibus præmiſſis*,
&c. *cum ſeqq. conſ.*190. *per tot. lib.*2. Rol. *d. conſ.*49.
*per tot. lib.*1. Rota *dec.*843. *n.*2. *& infra verſ. non ob-
ſtat*, &c. *part.*4. *diu.*

Neque ſubſiſtit quod Bartholomæus in maiori
ætate conſtitutus dictum calculum, ac partitas in
eo deſcriptas approbauerit in præfato inſtrumen-
to tranſactionis. Quinimo illum, ac illas expreſsè
impugnauit, oppoſuit, & contradixit, vt apparet
in regiſtro fol.149. & ſeqq. Poſtea vero per viam
tranſactionis remiſit iura ipſi contra matrem com-
petentia pro legitima redditione rationum aſſe-
quenda, vt legitur in dicto inſtrumento in verſ. &
è contra prædictus Ill. D. Bartholomæus, &c.
Quod ſanè approbationem dd. partitarum iuris 14
ſui

ſui excluſiuam præſeferre non poteſt, dum contra-
rium ſupponit quod tranſactionis titulo matri rela-
xat l. ſi quis, ibi, quoniam remittere exceptionem
videtur, &c. D de nouat. l. ſi mulier dotem in prin-
cip. D. de l. 3. Socc. conſ. 103. ſub n. 1. verſ. ſed tamen
præmiſſis non obſtantibus, &c. lib. 2. Surdus dec. 14.
n 3. verſ. præſupponitur enim, &c. Rota dec. 428 ſub
n. 10. verſ. alter vero oppoſitum exceſſus, &c. part. 5.
& dec. 12. ſub n. 1. ver. quia finis, & dec. 223. n. 1. ver.
ſi verò agitur de renunciatione part. 6. recent.

Præterea ſecundo loco eidem Lauræ aſſignati,
& relaxati fuerunt prædictæ tranſactionis vigore
cenſus, & loca montium reſpectiuè ex melioribus
bonis hæreditariis pro ſcutis ſexdecim mille ducen-
tis, & vltra in cauſam ſatisfactionis prætenſi reſi-
dui eius dotis, lucri dotalis, ſponſalitiæ largitatis le-
gati, & vſusfructus vt legitur in dicto inſtrumento
pag. 7. in princ. verſ. vt eadem illuſt. D. Laura, do-
nec tamen, &c. & quovſque naturaliter vixerit;
&c. cum ſequentibus, licet de his omnibus ex fru-
ctibus, & effectibus eiuſdem hæreditatis ad eius
manus durante adminiſtratione delatis in ſumma
prædicta ſcut. 57000. & vltra, vt apparet ex dicto
eius calculo, ſeu bilancio, quorum legitimam ac
ſufficientem rationem non reddiderat vt iam fue-
rat contra eam reſolutum coram bo. mem. Cocci-
15 no ſub dicto die 21. Maij 1626. in rec. dec. 14. part. 5.
ſatisfieri potuerit iuxta leg. debitor meus, D. de ne-
16 got. geſt. l quoties, §. ficut, D. de adm. tut. ac ſatisfa-
cta præſumeretur admiſſa eius legitimarum, & ve-
riſimilium expenſarum detractione l. peculium la
2. § præterea, verſ. nam vt eleganter, vbi not. An-
gel. referens illam ſub leg. ſed ſi damnum n. 3. ver. in
textu, D. de pecul. Afflict. dec. 13. n. 6. ver. imo præ-
ſumitur, &c. & reſpondit Rota penes Cardinalem
Seraph. dec. 1445. Cardinalis Caualer. dec. 171. n. 7.
ver. & ideo, & plenius in Romana adminiſtrationis
tutelæ 2. Aprilis 1590. coram bo. me. Penia dec. 78.
per tot & in hac eadem cauſa dicta dec. 14 n. 8. verſ.
nam. & ſi quando agitur, &c. cum ſeqq. ead. p. 5 rec.
& ſæpè in aliis.

Nec obſtat quod huiuſmodi præſumpta ſatiſ-
factio prodeſſe quidem poſſit excipienti aduerſus
mulierem, vel eius hæredes dotis reſtitutionem
17 petentes, non autem agenti contra eam, vel eos ad
repetitionem iam reſtitutæ.

Quia non illam in præſentia deducit Bartholo-
mæus per viam principalis actionis condicendo
ſummas prædictas tanquam indebitè ſolutas, in qui-
18 bus terminis teneretur per certas, ac concludentes
probationes indebitum iuſtificare iuxta l. cum de
indebito D. de probat. cap. is qui conqueritur de ſo-
lut. Rota dec. 145. n. 2. ver. primò, quia, &c. part. 3.
rec. & reſpondit eadem Rota in allegat. Rom. pe-
cun. 14. Ianuarij 1629. coram bo. mem. Pirouano
dec. 130. ſub num. 14. ver. ſecundò principaliter op-
ponebatur, &c. part. 3. earundem, ſed ad probandum
ſe fuiſſe in hoc etiam grauiter læſum, quod legiti-
mam exceptionem ſibi competentem aduerſus di-
ctum D. Lauram, qua poterat illam excludere à con-
ſecutione dictorum eius prætenſorum creditorum
donec ſaltem ſufficientem reddidiſſet eius admini-
19 ſtrationis rationem remiſit, ac renunciauit abſque
vlla congrua retributione, vt infra dicetur dict. leg.
ſi quis ibi, quoniam remittere exceptionem videtur,
&c. vbi Bart. ſub n. 2. ver. nota textum D. de Noua-
tion: l ſicut, §. an paciſci, vbi gloſſa in verbo pro
actione D. quibus modis pignor. vel hyp. ſolu. Soccin.
conſ. 20. n. 8. ver. ſed etiam alio, & ſecundo funda-
mento, &c. lib. 3. Gabr. conſ. 62. ſub n. 21. ver. clariſſi-
mum eſt, ac ſeq. lib. 2. Ioan. Vinc. de Anna alleg. 9.
ſub num. 1. verſ. tertio, &c. Cæſ. Man. conſ. 142. ſub
n. 20. ver. quia ex omnibus, &c. & ſeq.

Poſtremò eiuſdem tranſactionis cauſa Bartho-
lomæus conuenit, atque promiſit matrem releua-
re, ac perpetuo indemnem conſeruare ab obliga-
tionem per eam facta ad fauorem d. D. Hippolyti
Viteleſchi pro manutentione, defenſione, ac eui-
ctione dotis Lucretiæ alterius filiæ in ſumma ſc. vi-
ginti quatuor millium conſtitutæ, vt legitur in di-
cto inſtrumento fol. 17. pag. 1. in verſic. Prædictam-
que D. Lauram ſuam matrem ibidem præſentem,
&c. Licet ad id nullo pacto teneretur ob magnum 20
exceſſum, & incongruitatem dictæ dotis etiam con-
tra Balthaſſaris eius patris diſpoſitionem conſtitutæ
per text. in leg. qui aliena §. libertos, vbi gloſſa in ver-
bo erogatum D. de negot. geſt. & in l. ſiue generalis D.
de iur dot. cum concord. & fuerat iam antea per Ro-
tam reſolutum ſub die 10. Iunij 1626. coram bon.
memor. Coccino vt patet ex deciſione impreſſ. pe-
nes Fenz. in fin. Comentar. ad Statuti vrbis dec. 138.

Pro congrua verò prædictorum omnium retri-
butione Laura conſenſit. Primò quod loca mon-
tium quinquaginta quinque ipſi ad vitam aſſignata
pro ſponſalitia largitate, lnero dotali, & vſufructu
à marito relicto poſt eius mortem ad filium reuer-
tantur, vt legitur in inſtrumento d. p. 7. verſ. vt ea-
dem illuſt. D. Laura, &c. & in verſ. quorum qui-
dem omnium, & ſingulorum locorum montium,
&c. Quod ſanè nullius prorſus momenti eſt; nam
hæc omnia quoad proprietatem ſpectant ad hære-
ditatem mariti, ac proinde ad filium hæredem, ad
quem ideo illa defuncta ipſo iure redire debent
l. 3. § fin. D. quibus modis vſufruct. amittat l. vſum- 21
fructum cum moriar, D. de vſufruct. legat. l. corru-
ptionem Cod. de vſufruct. Nec præcedentia filij in
inſtrumento d. ſponſalitiæ largitatis ſcut. 1600. re-
ſeruata, viſa fuit dominis in præſentia conſidera-
bilis, cum repugnet congruo naturæ ordini, ac in-
uerisſimilis ſit leg. qui duos §. cum in bello, & § fin. 22
ac vtrobique gloſſa D. de reb. dub. l. nam, & ſi pa-
rentibus in princip ibique gloſſa in verbo tamen D.
de inoff. teſtam. leg. ſcripto in fin. D. vnde liber. Bart.
in l. inter ſtipulantem §. ſacrum. ſub n. 7. ver. aut reſpi-
cit futurum D de verb. oblig. Mandoſa ad reg. de in-
firm. quæſt. 6. à n. 6. ver. redeunda igitur, &c. cum ſe-
quentibus Olaſc. dec. 108. n 4. ver. ſecunda ratio, &c.
ſub n. 15. ver. nos autem ſumus, &c. Menoch. præſ.
46. n. 50. ver. Hinc etiam dicimus, &c. cum ſequenti-
bus lib. 6. Rota dec. 365. n. 2. ver. & futurus euentus
part. 4. diuerſ. & latius probatum fuit in præce-
denti dec. coram me in §. deinde conuenit quod loca
montium, &c.

Secundò promiſit d. D. Laura ibidem pag. 8.
verſ. item pacti fuerunt, &c. ſoluere debita eius ad-
miniſtrationis tempore cum mercatoribus, artifici-
bus, & familiaribus contracta. Quod nihil releuat
ad effectum, de quo agitur, tum quia non conſtat 23
quæ, & qualia ſupereſſent ſoluenda & ad Bartho-
lomæum ſpectantia. Tum quia ipſa ad id tenebatur,
quæ fructus, ac effectus hæreditatis percepe-
rat, neque ſufficientem de illis rationem reddide-
rat, vt fuit dictum in præcedenti deciſione in verſ.
vlterius, &c.

Tertiò conuenit eadem pag. 8. in verſ. atque
etiam in ſe ipſam ſuſcipere, vt ex nunc ſuſcepit
onus, &c. ſoluere eius vita durante annua ſcuta
ſexaginta ſingulis duabus filiabus monialibus
vltra

vltra d. dotem ſcutorum mille cuilibet earum pro-
miſſam. Quod quidem de iure facere tenebatur
cum profuse nimium exceſſerit congruum expen-
ſarum modum tam attenta conditione filiarum,
quàm voluntate, ac diſpoſitione d. Balthaſſaris ca-
rum patris, prodigendo notabilem pecuniarum
ſummam vt dictum eſt occaſione ingreſſus, ſeu pro-
feſſionis earum ex alienatione locorum montium
hæreditatis redactam, cuius fructus ad ſolutionem
24 d. annuæ ſummæ ſatis ſuperque fuiſſent. Ideo iure
merito onus hoc ipſi adſcribendum erat, non au-
tem pupillo hæredi, qui ad ea releuari debebat *d. l.
qui alienam §. libertos*, vbi Gloſſ. *in verbo erogatum
D. de neg. geſt. l. ſi creditor §. ſi ſeruo tuo D. de pe-
cul. l. cum poſt mortem § præterea D. de adm. tut. l.
ſive generalis D. de iur. dot.* Bald. Nouel. *de dot. p. 6.
privil. 45. ſub n. 2. verſ. Et hoc niſi talis mater.* Bar-
boſa *in l. 1. part. 4. n. 149. verſ. quinimo ſi mater tu-
trix filij*, &c. *D. ſol. matrim.* Galg. *de Tut. & Cu-
rat. lib. 3. quæſt. 50. ſub n. 5 verſ in matre vero*, &c.
Gutierrez *in ſimil. tract. part. 2. cap. 11. ſub num. 6.
verſ. ſicut mater*, &c. cum aliis relatis *in præcedenti
deciſione in §. vlterius.* Et in omnem caſum huiuſ-
modi annua ſolutio ſcut. centum viginti in totum
illi ad tempus eius vitæ accolata non excedit pro
nouem annis ſummam ſcut. mille octingentorum,
nam cum de tempore d. tranſactionis, quod in indi-
canda illius iuſtitia vel læſione attendi debet *l. ſi vo-
luntate in fin.* vbi Gloſſa pen. *Cod. de reſcind. vend.*
25 *& tit.* DD. communiter *in l. 2. Cod. eodem tit.* Cran.
conſ. 11. n. 17. verſ. ego autem, &c. *cum ſeqq & conſ.
114. n. 16. verſ. quartò reſpondeo*, &c. *& conſ. 161.
num. 7. verſ. ſecundò profuppoſito*, &c. Rimin. Iun.
conſ 97. ſub n. 14 verſ. nam in læſione, &c. Rot. *pe-
nes ſa. me. Greg dec. 406 n. 15. verſ. hic autem*, &c.
& in rec. dec. 87. n 4. verſ. non obſtat quod modo, &c.
*part. 1. dec. 199. ſub n. 4. verſ. tum quia per tranſa-
ctionem*, &c. *part. 4.* D. Lauta in quinquageſimo ter-
tio eius ætatis anno eſſet conſtituta prædicta obli-
gatio ad vitam ipſius facta ad dictum nouennium
referenda, ac æſtimanda erat *iuxta legem heredita-
tum d. ad legem falcidiam* quæ in quacunque huius
26 generis materia ſeruatur, Gloſſa *in lege cum hic,
§. vult igitur oratio verſ. modus autem*, &c. vbi gloſſ.
in verbo cum iuuene, ac Doctores *D. de tranſact. &
in l. omnium bonorum in verb. omnium verſ. Item no-
ta D. de vſufruct.* & latè ad rem noſtram explicat
Gabr. *in conſ 168. à n. 97. verſ. erat autem Cardina-
lis*, &c. *cum ſequentibus lib. 1.* Rim. Iun. *conſ. 170.
num. 54. verſ. Hancque ſententiam*, &c. Peregrinus
conſ. 94. n. 14 verſ. nam ex illa lib. 1. & aliis relatis
bene comprobat Surdus *de aliment. tit 9. q. 11. à
n. 56. verſ. & aduerte quod in calculanda iuſtitia
contractus*, &c. *cum ſeqq.*

Quartò conſenſit pag. 10. in *verſ. quo verò ad do-
tem propriam*, &c. & infra quod ex ſcutis decem
millibus illi aſſignatis pro reſtitutione partis dotis
ſcut. 8000. & ſolutione legati ſcut. 2000. à præfato
Balthaſſare marito ei facti poſt eius mortem ſex
mille reſtituantur Bartholomæo cum onere fidei-
commiſſi ad fauorem eius filiorum, eiſque deficien-
tibus præfatæ Lucretiæ vxoris D. Vitelleſchi, & fi-
27 liorum illius, reſeruata ſibi facultate diſponendi de
reſiduo. Ex ea verò ſumma ſcut. 6000. detrahenda
eſt primùm tertia pars dd. ſcut decem millium,
quæ eſt ſcut. 3333. pro legitima eo tempore debi-
ta eidem Bartholomæo *iuxt. text. in §. 1. in auth. de
triem. & ſemiſſ. & in §. aliud quoque capitulum*, in
28 Auth. *vt cum de appellat. cognoſc.* Vel ipſo tunc
præfuncto eius filiis, *§ neque illo*, in eadem auth.
de triem. & ſemiſſ. §. 1. in Auth. *de hæred. ab inteſt.*
Gloſſa *in l. omni modo, in verbo alius perſonis, C. de
inoff teſtam.* abſque vllo onere, *l. quoniam in priori-
bus*, vbi Gloſſa *in verb. tollatur, verſ. item nota hic,
& in l. ſcimus, in princ. & §. cum autem, C. eod. tit.*
Qua detracta remanet de ſcut. 2666. Hæc autem
certè tanti æſtimari, & in præſenti calculo accepto
ferri non debet habita relatione (vt dictum eſt) ad
tempus dictæ tranſactionis cum nulla facta fuerit
dictæ quantitatis ſolutio, ſed quanti minoris eam
reddunt æſtimationis. Tum dilatio poſt mortem
Lauræ, ac proinde detractio fructuum illi donec
vixerit reſeruatorum, qui calculati habita ratione
ætatis prædictæ in qua tunc erat conſtituta ad no-
uem annos, vt ſupra dictum eſt ad rationem cen-
ſuum, ſeu locorum Montium reſpectiuè, in quibus
fuerant aſſignati dd. ſcut. decem mille, vt patet ex
dicto inſtrumento, & ex alio præcedenti ſub die
23. Septembris 1613. conſtituunt ſummam ſcut. 29
1197. circiter *iuxt. text. in l. circa legem.* ibi, *ſi de-
cem ſub conditione alicui fuerint relicta, eaque con-
ditio poſt decennium fortè exſtiterit, non videntur
decem huic legata, ſed minus decem, quia interual-
lum temporis, & interuſurium huius ſtatus minorem
facit quantitatem decem*, &c. ibique gl. *in verbo
quantitatem, & in l. quantitate. §. magna, v. in diem
relicta*, ibi: *In diem relicta legata alterius eſſe iuris
palam eſt, cum ea omnimodo tam ipſi legatario, quàm
heredibus eius deberi certum ſit. Sed tanto minus
erogari ex bonis intelligendum eſt quantum interea
donec dies obtigerit hæres lucraturus eſt ex fructi-
bus, vel vſuris*, &c. *ac in lege qui in quadringenta
§. fin. ad fin.* ibi: *quare ſtatuendum erit tanto minus in
eo legato eſſe, quantum ex fructibus eius hæres perce-
perit, D. ad legem falcidiam* Ar. Pinel: *in lege 2. part.
3. cap. 4. ſub num. 34 verſ. in prædictis*, &c. Tum 30
etiam onus fideicommiſſi ſuper impoſiti quod mi-
nuit æſtimationem, quantum prudens iudex arbi-
tratur, *iuxt. text. in l ſi quis vxori, in fin.* ibi: *pendente
autem conditione tanti æſtimandus eſt, quanti empto-
rem poteſt inuenire, D. de furt. & in lege ſi ſeruus fur-
tiuus in fin. princip.* ibi: *quod ſi pendente conditione
iudicetur, iudex æſtimare debebit, quanti emptorem
inuenerit*, &c. ibique gloſſa *in verb. inuenerit*, & Do-
ctores *D. cond. furt.* & comprobatur *in lege fundi
partem, ad finem verſ. nam hoc ipſum, D. contrah.
empt.* Caualcan *dec. 36. n. 5. verſ. nam bona fideicom-
miſſa, part. 1.* Lup. *de vſur. com. 2. §. 5. ſub n. 127. verſ.
& aduertendum eſt, cum plur. ſequentibus.* Rota *pe-
nes Buratt. dec. 668. n. 5. verſ. & quæ habent*, &c. *&
in Romana fideicomm. ſeu Salnian. 15. Iunij 1650.
coram reuerendiſſimo D. meo Decano, in §. conuinci-
tur vlterius*, &c. Quibus omnibus detractis ad exi-
guam redigeretur quantitatem.

Quintò denique obligauit ſe donec pariter vi-
tam ageret pag. 10. in princ. *verſ. & vlterius ſaluis
præmiſſis*, &c. ſoluturam dicto Bartholomæo eius
filio menſtruos ſcutos duodecim. Quæ quidem
ſumma, & longè maior illi debita erat tam ratione
dictorum locorum Montium à matre, ac tutrice
perperam diſtractorum, quam ex aliis prædictis, &
in omnem caſum calculata per dictum tempus no-
uennij iuxta præmiſſa conſtituit ſcut. 1296.

Quare facta collatione, & ſupputatione eorum,
quæ Bartholomæus Lauræ remiſit, atque promiſit
cum his, quæ illa retribuit, habitaque etiam ratio-
ne litis, manifeſtè probatur læſio; ſiue attendatur
diſpoſitio iuris communis *in lege 2. Codice de
reſcind.*

reſcind. vend quæ pariter in tranſactione ſtante ma-
31 gna læſione locum habet, vt ibi notat Bartol. n. 7.
verſ. quaro verum hac lex, & prius in lege ſi quis
cum aliter, verſ. quare quodſi in contractu tranſactio-
nis, D. de verb. oblig. Rota dec. 102. n. 2. verſ. neque
obſtat, & dec. 732. n 1. verſ. nam licet, cum ſequenti,
part. 1. diuerſ. vbi ſub n 3. verſ. & dixerunt Domini,
32 &c læſionis modus in huiuſmodi cauſis Iudicis ar-
bitrio remittitur, & in Romana reſciſſion. inſtrum.
26. Nou. 1612. coram bon mem. Vbald apud. Cenc.
poſt tr. de Cenſibus, dec 276 ſub n. 1. & ſequenti cum
aliis relatis penes Durandum deciſ. 121. n. 12. verſ.
prædicta autem, &c. in præcedenti deciſione in §. inſu-
per eidem Bartholomæo, &c. fine ſtatuti vrb. lib. 1.
c. 154. ſub rubr. de læſione.

Non obſtat, quod læſio quæcumque in præfato
inſtrumento tranſactionis remiſſa fuerit etiam ti-
tulo donationis inter viuos.

Nam verba illa non important puram, & abſo-
lutam donationem ex mera liberalitate prouenien-
tem, ſed ſunt acceſſoria, & conſecutiua principa-
lis contractus tranſactionis, & contemplatione
illius appoſita, vt in eo legitur part. 15. ibi: (Et è
contra prædictus illuſtriſſimus dominus Bartholo-
mæus contemplatione præſentis contractus, & at-
tentis, ac ſaluis ſemper præmiſſis, & infra dicen-
dis, illiſque ſemper firmis, & inuiolabiliter ma-
nentibus, & non aliàs, aliter, nec alio modo, de
quo expreſsè proteſtatur, &c. ceſſit, & renuncia-
33 uit, &c.) Ideoque non transfundunt illum in aliam
ſpeciem, nec alterant eius naturam, ſed ab ea mo-
derantur, ac dependent, vt probat Decius cõſ. 2. pro
tenui facultate mea, ſub n. 16. verſ. nam iſta clauſula,
&c. Rota penes ſan. mem. Greg. deciſ. 311. n. 5. verſ.
non obſtant clauſula, &c. & plenius declaratur pe-
nes Durandum dicta dec. 121. ſub n 20. verſ. nec ob-
ſtat contraria, &c. cum ſequentibus in recent. dec. 318.
n. 23 verſ. neque releuare videbantur verba illa, &c.
cum ſeq. part. 4. tom. 2. & in Baren ſeu Neapolit po-
cun. 21. Dec. 1642. coram RR. P. D. meo Rotas, in §.
nec obſtat quod in eodem inſtrumento dicatur, &c.
34 Præſertim ſtante magna læſione, quæ dolum re
ipſa præſefert Gabr. d. conſ. 62. ſub n. 20. verſ. ex his
concludo, &c. lib. 2. Cæſ. Man. d. conſ. 142. n. 19. verſ.
ſecunda certa erat victoria, &c. Rota penes Durand.
dicta deciſ. 121. n 29 verſ. & ratio eſt.
35 Minus obſtat quod Bartholomæus tranſactionis
reſciſſionem petens teneatur ante omnia reſtituere
dictas menſtruas pecunias ipſi illius vigore ſolutas
iuxt. l. ſi diuerſa, C. de tranſact.

Quia ſtante læſione prædicta iam per Rotam co-
gnita, & bis firmata, non videtur Dominis teneri
illas reſtituere, ſed iuſtè poſſe eas retinere tanquam
36 ex bonis hæreditatis paternæ ad ipſum ſpectantis
perceptas, donec legitimè redditis per Lauram ad-
miniſtrationis rationibus appareat, an, & quæ ſum-
ma illi pro prætenſis eius creditis verè debeatur, vt
reſpondit Rota deciſ. 102. ſub n. 3. verſ non obſtat
quod teneatur reſtituere recepta, &c. cum ſeq. part. 1.
diuerſ & penes Cardinalem Seraph. dec 922. n 8.
verſ. hic autem ſubeſt cauſa, &c. ac in recent. dec. 315.
n. 17. conſ. tum etiam quia cum bona recepta, &c. p §.
& in aliis in præcedenti deciſione adductis in §.
non obſtat quod ibi teneatur.

Altera verò tranſactionis pars concernens in-
tereſſe D. Hippolyti eodem prorſus defectu eui-
denter laborat. Nam illi conſtituta fuit ſumma
ſcutorum viginti quatuor millium pro dote Lu-
cretiæ filiæ præfati Balthaſſaris viri curialis cauſas
& negotia in vrbe agentis, qui dictam Lucretiam,
ac Orinthiam, & Catharinam eius filias compe-
tenter dotari iuſſit, hæredem verò vniuerſalem di-
ctum Bartholomæum filium maſculum inſtituit
cum onere fideicommiſſi, atque ampla prohibi-
tione alienationis bonorum, immobilium, Cen-
ſuum, & locorum Montium in hæreditate reman-
ſorum vt legitur in teſtamento. Ac proinde huiuſ-
modi dotis amplitudo longè excedebat iuſtam
quantitatem, tam attenta patris diſpoſitione, qui
dum iuſſit filias competenter dotari procul dubio
intendit de dote congrua earum conditioni iuxta
ſtatuta, & conſuetudinem vrbis, vt bene declarat
Pariſ. conſ. 16. n. 77. verſ. oſtenditur clarè &c. cum ſe- 37
quentibus lib. 2. Rol. conſ. 85. ſub n. 15. verſ. & con-
gruam, &c. cum ſequenti lib. 1. Menoch conſ 251,
n. 10. verſ. quartò, & vltimò, &c. de arb. iudic. lib. 2.
caſ. 149. ſub num. 18 verſ. conſiderabit etiam index,
Mantica de coniect. lib. 11. tit. 23. n. 38 verſ quartò,
&c. Rota penes eundem, deciſ. 329. ſub n. 8. verſ. nec
dubium eſt, &c. ſan. mem. Gregor. deciſ. 63. n. 11 verſ.
facit etiam; &c. cum ſequenti Rota Bonon. apud
Barz. deciſ. 127. ſub n 6 verſ. dos congrua ea eſt, &c.
ſub n. 10. verſ. potiſſimam vero. &c. Quæ ſanè illius
intentio inde etiam clare conuincitur, quod filio
maſculo hærede vniuerſali inſtituto perpetuum
ordinauit fideicommiſſum cum ampliſſima (vt di-
ctum eſt) alienationis bonorum ſtabilium, cen-
ſuum, & locorum Montium prohibitione ob quam- 38
cumque cauſam, & occaſionem quantumuis priui-
legiatam, vrgentem, vrgentiſſimam, & neceſſa-
riam, vt bene aduertunt Decianus conſil. 17. ſub
n. 47. verſ. octauò, & vltimò. &c. cum ſequenti lib. 2.
Menoch. verſ. 737. ſub n. 19 verſ. eſt dubitatio. &c.
conſ. 852. ſub n. 5. verſ. quartò, & vltimò. Rota penes
Cardinalem Seraphin. deciſ. 440. ſub n. 4 verſ hanc
ſententiam, &c. fuit dictum in Romana dotis de
Paluzzis 13. Iunij 1631. coram bon. mem. Merman.
dec. 49. ſub n 9. verſ. quia imo, &c. cum ſequenti p. 6.
recent Quam etiam attenta conditione eius per- 39
ſonæ, ac familiæ. Ac demum patrimonij quantita-
te. Habitaque ratione, quod aliæ duæ extabant
filiæ fœminæ, quæ ampliſſimam iam fecerant re-
nunciationem ad fauorem fratris, vt apparet ex
prædictis publicis inſtrumentis per acta Gargarij
ſub diebus 14. Iunij 1621. & 15. Martij 1623. Et
dictus Bartholomæus filius maſculus in minori
ætate conſtitutus hæres vniuerſalis huiuſmodi fi-
deicommiſſo grauatus. Quæ omnia pro iuſta do- 40
tis conſtitutione omninò conſideranda erant iuxt.
textum in lege ſi filia pater, ibi: Labeo quærit quem-
admodum appareat quantam dotem cuique filia viri
boni arbitratu conſtitui oporteat, & ait id non eſſe
difficilè ex dignitate, ex facultatibus, & ex numero
liberorũ teſtamentum faciẽtis æſtimare, &c. D. de l. 3.
gloſſa in lege ſi curatores, in verbo moderatum, Cod.
de admiit. tut. & bene explicat Pariſ. conſil. 63. ſub
n. 49 in fin. verſ. nec obſtat ſi diceretur, &c. cum pluri-
mis ſequentibus lib. 2. dicens congruam eſſe dotem, 41
quæ correſpondet legitimæ, moribus regionis, &
qualitati patris, ac filiæ arbitrio boni viri, quod-
que hæc præualent ſoli qualitati viri, Rol. dicta
conſ. 85. à n. 15. verſ & ideo ſequitur, cum ſequenti
lib. 1 Becc. conſ. 112. n. 6. verſ & in hoc, &c. Menoch.
de arb. iudic. dict. caſ 149. n. 34. verſ. tertia eorum
fuit opinio, &c. cum ſequentibus & Peregrinus de fi-
deicomm. art. 42. ſub n. 78 verſ cum autem ex cauſa
dotis, &c Barz. dicta deciſione Bonon. 127. ſub n. 10.
verſ. cum non ex facultatib. mariti tantum, &c. cum

aliis relatis per Fuſar. conſil. 38 n 51. verſ. concludo igitur, &c. cum ſeq. Rota penes Cardinalem Mantic am dict. dec. 329. ſub n. 5. verſ. ex quibus, &c. cum ſequenti. Durandus dec. 26. num. 15. verſ quo vero ad ſecundam partem, &c. Non autem ad diſtractionem bonorum ſtabilium, ac locorum Montium facilè adeo, ac improuidè deueniri poterat contra ex-
42 preſſum teſtatoris præceptum, quod licet legis diſpoſitioni ob vniuerſale Reipublicę bonum inductæ cedat, ac neceſſariam filiarum, & deſcendentium dotationem non excludat, efficit tamen, vt parcius agendum ſit, itavt (illæſa quo magis fieri poteſt teſtatoris voluntate ſeruata) id tantum ex bonis fideicommiſſo ſubiectis in eam cauſam erogetur, quod præfatis circunſtantiis iudicio prudentis bene penſatis honeſtum ac neceſſarium eſſe dignoſcitur, vt probatur ex tex n in dict. Auth. res quæ, ibi: permittitur res prædictas in eam cauſam alienare, & obligare pro modo honeſtati perſonarum congrue, &c. vbi Baldus n 18 verſ. vltimò nota, &c. Codice commiſſ. de legat & in Auth. (vnde ſumitur) de reſtitut & ea quæ parit in § quamobrem, ibi: ſi non ſuffecerit legitima pars ad dotis, aut antenuptialis donationis oblationem. honeſte, & ſecundùm perſonarum qualitatem, & merita, &c. ex reliqua ſubſtantia parte excipere, &c. & ibi gloſſa in verbo ſi non ſuffecerit, &c ac in verb mer ta, &c & concludit Franciſcus Aret. conſil. 17. Conſideratis diligentiſſimè, ſub num. 10. in fine, verſ. fateor tamen, &c dicens, quod iudex bonus debet omninò arbitrari minorem dotem eſſe conſtituendam, vt quanto minus fieri poſſit filio, ac fideicommiſſo præiudicetur, idemque probat Præd. de fideicomm. quæſtione 8. ſub n. 465. verſ. ſecundo qualitatem perſonæ, & familiæ, &c. Decian. dict. conſ. 17. ſub n. 21. verſ. tertiò præſuppoſito, &c. cum pluribus ſequentibus lib. 2. & Peregr. de fideicomm. art. 42. ſub dicto n. 78. verſic. cum autem ex cauſa dotis, Rota penes Cardinalem Mantic. dicta deciſ. 329. ſub n. 1. verſ. nec enim bona ſubiecta fideicommiſſo, & ſub n. 6. verſ. vnde ſi dos, &c. ac ſub n. 7 verſ. ſed ex deductis, &c. & in aliis mox allegandis, &c.

Nec alius ſundere valet præſtantior D. Hippoliti qualitas, & præclarum virtutis meritum, Quo-
43 niam hæc quoque conſiderari quidem debent, ſed cum moderamine rationis, quantum ſcilicet teſtatoris diſpoſitio, mulieris conditio, patrimonij quantitas, liberorum numerus, aliæque facti circumſtantiæ, diſcreti viri iudicio patiuntur, lege quæro, ibi, modus facultatibus, & dignitate mulieris, maritique ſtatuendus eſt, quouſque ratio patitur, &c. D. de iur. dot. & in dicta lege ſi curatores, ibi, vt quod moderatum eſt honeſta perſona præſtare cogantur, &c. vbi gloſſa in verbo moderatum, &c. Codice de adminiſtratione tutor. Non enim licuit, vt mulier nobiliori, ditiori, ac magis accepto nuberet viro paternum euertere fideicommiſſum, tantamque hæreditatis partem, eamque meliorem abſumere, neque ille iuſte conqueritur, quod inæqualis fortè conditionis mulierem, ſeu aliquo corporis defectu affectam, qui formæ venuſtati detraheret, acceperit in vxorem, ſed vtique imputandum
44 eſt mulieri ſcilicet, quod maioris conditionis virum potius, quàm ſibi æqualem elegerit. Viro autem quod ſpecioſam magis dotem, quam formoſam mulierem concupiuerit, dum ambo poterant, & debebant nubere pari iuxta illud Ouidianum, &c. vt bene reſpondit Baldus, in dict. auth. res quæ n. 18. verſ vltimò nota, &c. Codice communi de legat. Pariſ. dict. conſ. 63 n. 55. verſ. nec conſideranda eſt, &c. cum ſequenti, lib 2. Rol. dicto conſ 63 n 55. verſ. & ſimiliter, &c. lib. 1. Cephal. conſ. 668. ſub n. 13. verſ non obſtant, quæ videbantur oppoſita, &c. cum ſequenti Decian. dicto conſil. 17. num. 54. verſ. neque eſt in facultate mulieris, &c. lib. 2. Peregr. de fideicommiſſ. dicto art. 42. ſub n. 78. verſ. non tamen conceditur, &c. Fuſar. conſ. 117. n 6 verſ. & quamuis, &c. & probauit Rota in deciſionibus præallegatis, & latius in Romana hæreditatis 14. Decembris 1646. coram bon. mem. Arguelles in § & ſupradicta communis doctrina, &c. cum ſequenti & in Romana Caſulæ Aguzzoni 26. Nouembris 1649. coram Reuerendiſſimo Domino meo Decano in §. Præterea ſubdebant Domini, &c. cum ſeq.

Neque obſtat, quod dos verè, ac ſubſtantialiter fuerit de ſcut. viginti millibus aucto apparenter pretio domorum hæreditatis pro ſolutione partis illius aſſignatarum ad alios ſcutos quatuor mille ob ſolam honorificentiam.

Quia huiuſmodi aſſertio non probatur ex depoſitione vnici teſtis fratris germani D. Lantæ contra publicum inſtrumentum dotale, in quo partes iureiurando aſſeruerunt illam vere eſſe quantitatis prædictæ ſcut. 24. mil. & dicti Doctores Lanta, & Bartholomæus ſpecialiter conuenerunt manutenere dictas domos, atque illarum euictionem præſtare pro dicto pretio ſcutor. viginti millium, e contra vero D. Hippolitus expreſsè promiſit quartum dotale totius ſummæ prædictæ in caſu ſoluti matrimonij iuxta diſpoſitionem ſtatuti vrbis lib. 2. cap. 131. vt in eo legitur ſub die 24. Nouembris 1623. celebrato. Quod cum tot præ- 45
ſeferat repetitas, & qualificatas partium confeſſiones, etiam iureiurando roboratas, & corroborentur vlterius ex eadem repetita dotis quantitate, & confeſſione in alio ſequenti inſtrumento tranſactionis, de qua agitur, præferendum omnino eſſe præfati teſtis depoſitioni Domini exiſtimarunt iuxta legem. 3. in princip. & §. 1. D. de teſtibus, lege optimam, §. & ſi inter præſentes, Codice de contrah & committend. ſtipulat lege generaliter, Cod. de non num. pecun. Innoc. in capite cum Ioannes ſub n. 6. 46
verſ. ſi vero teſtes contradicant inſtrumento, &c. de fid. inſtrument. Rota penes ſanct. mem. Gregor. deciſ. 459 n. 5. verſ & tamen teſtes, &c. Card. Caual. deciſ. 206. ſub num. 1 verſ & propterea, &c. cum ſequenti dec 294. ſub num. 1. verſ. quibus non obſtant &c. & dec. 375. num 6. verſ. ſed eſto, &c. Burati. deciſ. 567. n. 5. verſ & tanto magis, &c. in recent. deciſ. 91. n. 9. verſ. non obſtant teſtes, &c. ac deciſ. 736. num. 6. verſ. ſed eſto, &c. part. 3. & deciſ. 146. n. 14. verſic. quibus probationibus, &c. part. 5 ac dec. 185. num. 10. verſicul. huiuſmodi autem probationes, &c. part 6. Præter quod etiam in aſſerta ſumma viſa fuit Dominis attentis prædictis exorbitans, & exceſſiua, vt fuit conſideratum in præcedenti deciſione §. minus obſtat quod prædicta dotis conſtitutio, &c in fine.

Nec obſtat appretiatio facta in calculo coram me initio alterius ex dictis domibus de ſcutis ſex millibus, quæ fuerat in dicto inſtrumento dotali aſſignata pro ſcut. ſeptem millibus. Nec hæc fuit communi partium conſenſu in ea ſumma concordata ad reſcindendas controuerſias, quæ nimium protrahebant concluſionem ſtatus hæreditaris dicti Balthaſſaris; ideoque non excludit veritatem præcedentis æſtimationis in dicto inſtrumento dotali conuentæ, ac iureiurando firmatæ, Rota

dec. 228.

deciſione 228. ſub numero 1. verſu primo quia, ſub
numero 7. verſ. ſed contrarium, &c. deciſione 724 nu-
mero 5. verſu quia confeſſio, &c. parte 4. diuerſ. Car-
dinalis Seraph. deciſione 733. ſub numero 4. verſu
quo enim ſit, &c. & apud Pen. deciſione 668 ſub nu-
mero 13. verſu cum confeſſio, & in recent. dec. 481.
numero 15. verſu confeſſio enim, & declaratio, &c.
part. 5.

Vlteriùs non ſubſiſtit detractio, quæ moltipli-
citer fienda prætenditur ex pretio dictarum do-
morum ob facultatem illas recuperandi infra de-
cennium pro ſcutis ſexdecim millibus in pecunia
numerata conceſſam Bartholomæo in tranſactio-
ne prædicta.

Quia cum illæ fuerint in inſtrumento dotali
liberè aſſignatæ pretio conuento ſcut. viginti
millium abſque vllo onere, ſeu pacto reluendi.
Licet poſt ſexennium circiter facultus huiuſmodi
ex noua cauſa, in alio ſeparato, ac diuerſo inſtru-
47 mento conceſſa fuerit, nullo pacto minuere po-
teſt æſtimationem in præcedenti iam diu firma-
tam, ſed vterque contractus tanquam diuerſus, ac
ſeparatus diſtinctè conſiderari, ac iudicari debet ad
legem iuriſgentium. §. vt puta poſt diuerſium. ibi. Ea
enim pacta inſunt, quæ legem contractui dant, id eſt
quæ in ingreſſu contractus facta ſunt, &c. item re-
ſponſum ſcio à Papiniano, & ſi poſt emptionem ex in-
teruallo aliquid extra naturam contractus conueniat
ob hanc cauſam agi exemplo non poſſe, &c. D. de
pact. & lege fundi partem in fine, ibi, nam hoc ipſum
pretium fundi videtur, quod eo pacto venditus fuerit,
eoque iure vtimur, &c. ibique Gloſſa fin. & Docto-
res de contrahenda emptione Cephal. conſ. 370. nu-
mer. 95 verſ. vbicumque enim eodem tempore, &c. &
fuit dictum in Romana domorum 19. Iunij 1611. pe-
nes ſanct. mem. Gregor. deciſione 492. ſub num 9.
verſiculo videbatur etiam Dominis, &c. Gratian. diſ-
ceptatione 786 ſub numero 16. verſic. præterea, &c. cũ
ſequentibus, cum aliis relatis in præcedenti deciſio-
ne in § quoniam obiectio, &c. Ac proinde facultas
hujuſcemodi tantummodo eſt conſideranda tan-
quam retributio quædam ex parte Viteleſchi data
Bartholomæo pro remiſſione exceſſus dotis ab eo
facta mediante dicta tranſactione. Atque ideo in-
quirendum, an æquiualens, vel ſaltem talis fuerit,
quæ læſionem ab ipſo actu excludat, qualis pro-
48 fectò viſa fuit Dominis cenſeri non poſſe. Non
ſolum quia tanti æſtimari non debet quanti ſi
Bartholomæus eas cum effectu recuperaſſet, ac
ſcutos quatuor mille ſuperlucratus fuiſſet ad leg.
minus eſt, D. de reg. iur. Corn. conſil 263. ſub num. 7.
verſ. item licet actio competat, &c. libro 3 Nauarr.
in manual. capite 23. ſub numero 231. verſ. nobis ta-
men videtur verum, &c. Cum præſertim domus vt
plurimum ad rigoroſam æſtimationem non ven-
dantur, ac ideò pretium ſcut. ſexdecim millium
in pecunia numerata benè congruum commuti-
ter eſſe poſſit illius rei, quæ viginti millibus in
cauſam dotis iuſte fuit æſtimata. Præterquod nota
erat ipſius Bartholomæi conditio, qui facultatem
non habebat, nec veriſimiliter habiturus erat, ſeu
ſaltem non niſi ſub grauibus vſuris, damno, atque
diſpendio eam pecuniarium ſummam ſoluendi,
49 vt recuperationis commodo frueretur, atque ideò
illi erat planè inutilis, & apparentem potius
contractus honeſtatem, quàm realem, ac ſubſtan-
tialem præſe ferebat eius vtilitatem Caſtr. conſ 393.
pro eadem in dicendorum ſub numero 2. ad finem
verſ. ſed etiam ſine, &c. part. 1. Loffred. conſil. 52.

ſub num. 29. ad fin. verſic. & quia hoc differentia,
&c. Verum etiam, quia ſi tanti æſtimaretur, & dos
ipſa ad ſcutos viginti mille reduceretur, non ideò
ceſſaret læſio, vt fuit conſideratum etiam in dicta
præcedenti deciſione in § porrò D. Hippolytus, &c.
cum ſeqq.

Non obſtat demum quod pro parte D Bartho-
lomæi non fuerit plenè iuſtificatus hæreditatis pa-
ternæ ſtatus cum negatiua exiſtentiæ aliorum bo-
norum pro concludenti probatione læſionis.

Quia præterquod læſio etiam ex conditione
mulieris, ac patris diſpoſitione, & aliis facti cir-
cumſtantiis ſupra deductis bene reſultat, itavt il-
lam, abſque vlla patrimonij diſcuſſione tanquam
certam, ac inenitabilem firmauerit Rota coram 50
bon. mem. Coccino ſub dicto die 10. Iunij 1626.
in § nec dicatur, verſ. quia hoc eſt verum, &c. & in
fin. § & eo magis, &c. apud Fenzon ad ſtat. vrb. dict.
deciſ. 138. Satis etiam viſus fuit Dominis in hoc
caſu probari hæreditatis prædictæ ſtatus ex calcu-
lo ſuperinde communi partium conſenſu præuia
exactiſſima bonorum omnium per anni ſpatium,
& vltra inquiſitione coram me eorum iuſſu firma- 51
to, atque ſubſcripto, & in actis producto non ob-
ſtante proteſtatione in ſubſcriptione D. Hippoly-
ti adiecta, vt reſpondit Rota coram R. P. Domino
meo Bichio in Montis faliſci ſuplementi legitimæ
18. Iunij 1642. in § valor autem hæreditatis paternæ,
&c. & in Romana, ſeu Veliterna, Afflict. 24 Iunij
1647. in §. nec obſtat quod Marcellus, &c. Quæ
non elidunt, ſed magis confirmant probationes
nuper factæ per D Hippolitum ſuper exiſtentia, 52
& valore bonorum eiuſdem hæreditatis in terri-
torio Ariminen. Nam bona omnia in illa Flami-
niæ prouincia exiſtentia relata fuerunt in dicto
calculo coram me firmato, cum expreſſione pretij
ſcut. 475. quo fuerunt à dicto Bartholomæo ven-
dita, vt ex publico inſtrument apparet, quod li-
cet à Diuino Hyppolyto tunc controuerſum mo-
do vere probaretur aſcendere ad ſcut. 1106 (vt
ille prætendit) non tamen exceſſum, ac læſionem
excluderet; ſed hæc quidem exacta prædictorum
indagatio magis corroborat, atque confirmat præ-
ſumptionem, quod ſi alia ſuperfuiſſent bona ipſe
D. Hypolytus illa veriſimiliter non prætermiſiſ-
ſet, iuxta theor. Innoc. in cap. auditis ſub num. 3.
verſic. ſed præſumptio eſt contra eum, &c. de in integr.
reſtit. Bellamer. dec. 38. ſub num. 1. verſ & quia præ-
ſumitur, &c. Crau. conſil. 134. ſub num. 3 verſ. præte-
rea veriſimile eſt, &c. Rota penes ſan. mem. Greg.
dec 414. ſub num. 1. verſ credendum eſt enim. &c. &
in ſpecie conſiderauit Iaſ. dict. conſil. ſub num. 34.
verſic. quia ſi alij fuiſſent, &c. lib. 1. & comprobant
Alciat. dict. pruſ 10. ſub num. 3. verſ. vnde intellige,
&c. reg. 3. Gabr. dict. conſ. 138 ſub num. 20 verſ. nam
ſicut præſumptio, &c. cum ſeqq. lib. 2. Barboſa in loco
ſupra cit. Præterea concurrunt duo calculi, ſeu
bilancia pro eadem D Laura in iudicio redditionis 53
rationum coram bon. mem. Coccino producta ſub die
26. Februarij, & 17. Maij 1626. in regiſtr. fol.
& fol. 203. cum ſeqq. quæ non ſolum probant
contra illam ad l. fin. in princ. verſ ſin autem, ibique
gloſſ & DD. C. arb. tut. ſed etiam contra D. Hippo-
lytum ab ea quoque in præfata dotis conſtitutio-
ne cauſam habentem d. l. Publia §. fin. D. depoſit.
Crau. conſ. 29 ſub n. 1. verſ. ex quib. verbis, &c. Rota
dec. 594. num. 5. verſic. quæ confeſſio, &c. p. 1. diuerſ.
& in recent. deciſ. 349. ſub num. 3. verſic. quæ confeſſio,
&c. part. 2. & dec. 131. num. 4. verſ. quæ confeſſio, &

dec.261.n.7.verſ.quam confeſſionem,&c. *part.7.* & fuit dictum in Anconitana bonorum 4.*Iuly* 1614. *coram bon.mem.Manzanedo,in recent.dec.612.n.5. verſic. vlterius*, &c.*p.3.* Ex quibus omnibus ſimul ionctis probabilis reſultat, efficaxque præſumptio
55 non exiſtentiæ aliorum bonorum, vt ſaltem contrariæ probationis onus transferatur in ipſum D. Hypolytum iuxta gloſſam *in lege cum de lege in verbo hæredis probatio eſt*,&c.*D.de probat.*quæ procedit non ſolùm quando pro negatiua viget præſumptio reſultans ex inuentario per hæredem le-
56 gitimè confecto, verum etiam ſi alia concurrat iudicis arbitrio conſideratis ſingulorum caſuum circumſtantiis ſufficiens,Alexan.*conſil.54.conſideratis verbu ſub n.6 verſic.& ſatis erit*,&c.*lib.2.*Iaſ.*d.conſ. 34.ad motiua data ſub n.11.verſ.ego denuò dico*,&c. *& infra verſic.& puto ſine ſcrupulo aliquo* &c.*lib.1.* Gabr.*comm concl.lib.1.de probat concl.7.n.7.verſic. amplia vt idem ſit*,&c.Didac.*var reſ. lib.2. c.6.ſub n.3.verſic.ego ſane*,&c.*lib.2.* Maſc.*de prob.cõcl.205. ſub n.22. verſic. idem eſt ſi alia præſumptio*, &c. Pacian.*in ſimil.tr.lib.1.c.46.ſub n.49 verſic.ex quibus ſuccedit*,&c.*cum ſeq & infra ſub n.54.verſic ex quo poſſumus concludere*, &c. *ac ſeq.* Gabr.*d.conſil.138. ſub n.20. verſic. nam ſicut præſumptio quæ oritur ex inuentario*, &c.*cum ſeqq.* vbi bene probat ſufficere
57 præſumptionem probabilem reſultantem ex veriſimilitudine *lib.2.*& idem ſentit Alciat.*de præſumpt. 20.ſub n.3. verſ. vnde intellige*, &c. & Barboſ.*in l. maritum 12.ſub n.25.verſ.ego autem*,&c.*cum ſeq. D. ſolut.matrim.* Qualis profectò ea eſt,quæ ex prædictis omnibus in propoſito reſultat pro D.Bartholomæo,cui ob culpam matris,quæ durè nimis inuentarium, vel ſaltem deſcriptionem bonorum dictæ hæreditatis facere renuit, & noluit prærepta fuit
58 exactioris probationis facultas, ideo iure merito ſuccurri debet *iux.l.non exigimus §.1.D ſi quis caut. l.ſi cum ipſe,D.de excuſ.tut.& l.vlt.in fin.Cod.ad l. Iul.de Adulter.*& in propoſito bene probat Peregr. *conſ.64.ſub n 20.verſ.in ſpecie autem noſtra negatiua hæc lib.3.* &c. Rota 308. *n.22. verſ.vel eſt excuſandus*,&c.*p.5.recent.*

Et ita fuit concluſum vtraque parte informante,*&c.*

R.P.D. MELTIO.

Callien. Bonorum.

Luna 8. Aprilis 1647.

ARGVMENTVM.

Stante Bulla fælic. recordat. Vrban. VIII. de qua in Bullario nouo in ordine 51. §. 2. vetante alienationem bonorum iuriſdictionalium abſque beneplacito Apoſtolico;ſi Eccleſia,defunctis omnibus illis, quibus facta erat inueſtitura, promittat fœminæ deſcendenti ex inueſtitis facere inueſtituram, quatenus beneplacitum Apoſtolicum obtineatur,poſſit,eo obtento,alterum inueſtire & fœminæ detur reſtitutio in integrum aduerſus inueſtientes.

SVMMARIVM.

1 *Reſtitutio in integrum non denegatur aduerſus ſententiam nullam,& iniuſtam.*
2 *Nullitas ſententiæ probatur,quando lis eſt contra minorem,nulla præuia citatione, neque deputatione curatoris.*
3 *Et minor reſtituitur vt inueſtituram conſequi poſſit.*
4 *Et nunquam ſententia tranſit in iudicatum.*
5 *Inueſtitura non poteſt denegari, quando cum iuramento eſt promiſſa,& legitimè fuit petita.*
6 *Et ſufficit inueſtituram eſſe petitam, vt dicatur facta,& n.21.*
7 *Proceſſus factus cum procuratore pupilli à tutoribus conſtituto ante litem conteſtatam, ſine iudicis decreto non valet.*
8 *Inueſtitura tam æquitate attenta concedi debet proximiori ſuperſtiti.*
9 *Quàm ex conſuetudine Eccleſiaſtica,quæ attendi debet.*
Maximè quando Eccleſia, non vult pro ſe retinere emphyteuſim,& n.12.
10 *Aliàs fit iniuria quatenus denegatur.*
11 *Magis attenditur conſuetudo contrahentium, quàm regionis.*
13 *Fœmina dicuntur excluſæ,quando emphyteuſis eſt conceſſa pro maſculis.*
14 *Quod procedit,ipſis tantum exiſtentibus, ſed eis deficientibus,fœmina proximior admittitur ad petendam renouationem, quæ ex æquitate petitur,non vigore inueſtituræ.*
15 *Maximè quando Eccleſia non vult pro ſe retinere, fœmina, tam ex ordine charitatis, quàm affectionis debet præferri.*
16 *Signatura gratiæ ſemper attendi, ac ſeruari debet.*
17 *Et in reſcriptis Papæ merè gratioſis nunquam attenditur ſignatura regentis.*
18 *Reſcriptum Papæ intelligitur ſecundum poſtulata,ita vt correſpondeat omnibus in commiſſione petitis.*
19 *Facultas à Sanctiſſimo conceſſa Eccleſiæ renouandi,non dicitur data contemplatione perſonarum etiamſi ſolum attendatur vtilitas Eccleſiæ.*
20 *Annus conceditur ad petendam inueſtituram.*
21 *Inſtantia facta de renouando, eſt ſufficiens ad conſeruandum ius competens inſtanti, cùm dicatur tunc renouatio conceſſa quatenus de iure concedenda ſit, maximè contra extraneum poſtea inueſtitum.*
22 *Annus inueſtituræ petendæ non currit, niſi à die recuperationis bonorum, & adepta poſſeſſione per dominum directum.*
23 *Imo quando inueſtitus eſt extraneus,facultas petendi renouationem durat 30. annis.*
24 *Gratia Papæ ſubreptitia nihil operatur, cum non cenſeatur velle ius alteri tollere, & maximè quando iuris alieni notitiam non habuit.*

DECISIO XXVIII.

CAſtra Rocchæ Leonellæ Guerrini,& alia bona illis annexa fuerunt à Capitulo, & Canonicis Eccleſiæ Callien. ab immemorabili in emphyteuſim conceſſa maioribus Philomenæ Brancaleonæ, prout de anno 1450. renouata fuerunt Octauiano Brancaleono pro Canone vnius arietis pinguis pro ſe,cuiuſque filiis, & nepotibus maſculis,vſque in eius tertiam generationem, quæ cum fuerit finita ex cauſa obitus q. Ioannis Franciſci Brancaleoni, fuit ab eodem Capitulo, & Canonicis Callien. facta renouatio quoad bona allodialia tantum ad fauorem Philomenæ eiuſdem Ioannis Franciſci vltimi inueſtiti ex filio prædefuncto

neptis

neptis, & hæredis pro ſe, eius filiis, & nepotibus
maſcolis, quæ vlterius mediante obligatione Ca-
merali, & iuramento promiſerunt renouationem
quoque dd. Caſtrorum facere non obſtante con-
ſtitutione ſanct. mem. Vrbani VIII. in nouo Bul-
lario in ordine 51. ſub §.1. quæ prohibet aliena-
tionem bonorum iuriſdictionalium abſque bene-
placito Apoſtolico, cuius naturæ ſunt dicta caſtra,
quàm tamen obligationem, atque promiſſionem
locum habere voluerunt ſtatim ac à Sede Apoſto-
lica licentia renouandi eadem caſtra fuiſſet ob-
tenta, vt ex inueſtitura, & Inſtrumento conceſſio-
nis datis in ſummario Philomenæ n 1. & 2. Verùm
qui fuerunt poſtea dd. caſtra per Cameram Apo-
ſtolicam occupata ſub prætextu quod vna cum
ſtatu Vrbani poſt obitum Ducis Franciſci Mariæ
fuiſſent ad eandem Cameram deuoluta, vano
poſtmodum reperto huiuſmodi prætextu, fuerunt
illa eiſdem Canonicis reſtituta, qui vigore licen-
tiæ obtentæ ab eodem Vrbano dicta caſtra con-
ceſſerunt qui Hieronymo Martinorio, pro ſe ipſo,
eiuſque filiis, & nepotibus maſculis pro eodem
Canone vnius arietis pinguis dicto ſummario nu-
mer.4 & ab eo fuit illorum adepta poſſeſſio; cum
autem ad ipſius inſtantiam, vigore commiſſionis
iactationis iactationum, fuerit in Camera cauſa
commiſſa, & contra eandem Philomenam mino-
rem ſententiam obtinuerit, ſequuto deinde obitu
dicti Hieronymi ſine filiis maſculis, prædicti Ca-
nonici renouarunt inueſtituram de dictis Caſtris
Petro, & Ioſepho de Martinotiis, eiuſdem Hiero-
nymi Agnatis, adhuc eadem Philomena in mino-
ri ætate conſtituta, quæ adita ſignatura ſanctiſſi-
mi, obtinuit cauſam reſtitutionis in integrum
Eminentiſſ. Dom. Cardin. Procamerario de voto
Rotæ committi aduerſus dictam ſententiam, &
immiſſionis in poſſeſſionem; propoſito igitur ſub
hac die dubio, an conſtaret de cauſis reſtitutionis
in integrum, fuit per dominos reſponſum ad fa-
uorem eiuſdem Philomenæ, ſcilicet ipſi eam com-
petere, cum non denegetur aduerſus ſententiam
nullam, & iniuſtam *cap.1.* vbi Abbas *de reſtitutio-*
1 *ne in integrum.* Ruta *dec.1. eod. titulo in nouis*, Ri-
minaldus iunior *conſ.747.n.121.* Gratianus *diſcept.
forenſ.c.133.n.7.*

Nullitas enim ex eo reſultat, quia ſententia
fuit lata contra Philomenam minorem nulla præ-
uia citatione, neque deputatione curatoris in hac
cauſa, quæ propterea non ſuſtinetur vti lata con-
2 tra minorem indefenſum, *lege & minores, Cod. ſi
aduerſus rem iudicatam,* vbi Bartolus *in Summ n. 3.*
Baldus *n.1.* Angelus *n.2.* Salic. *in lege ſi Præſes, Cod.
quomod. & quand. iudic* vbi gloſſa *in verſic. Audito-
re* Becc. *conſ.12. num.35. & 36.* Ruin. *conſ.36.n.4.
lib.5* Menoch. *conſ.100 num.121.* Cæſar de Graſſis
dec.9. de ſent. & re iud. Gregorius *deciſ.43.num.11.
deciſ 485. n.5* Caual. *deciſ.585.n.1. & in recent. de-
ciſ.406.n.4. in princ. part.4.* Burattus *dec.657.n.7.*
3 Vnde aduerſus talem ſententiam danda eſt reſtitu-
tio ad effectum, vt minor poſſit inueſtituram con-
ſequi Clar. *in §. feudum quaſt.49. verſ. ſed quæro,*
Odd *de reſtitut. in integr. quæſtione 77.n.5.28 & 29.*
Menoch. *conſ.757. num.13.* Becc. *conſ.12.num.61.*
Decian. *conſ 4.n.13. cum ſequentibus lib 4* Peregri-
nus *conſ 94.n.53. cum ſequent. lib.2.* Rota *dec.459.
num. 2. coram Papa Gregorio & in rec. deciſ. 492.
n.1. part.1. 307. part.1. part. 2. 516. eodem n.1. part 5.*
quo caſu nunquam tranſit in iudicatum Mantic.
4 *de tacit. & amb. lib.3. tit.11. n.6.* Menoch. *de arbitr.*

caſ.484.n.8. Cæſar de Graſſis *deciſ.2. n.6. cum. ſe-
quentibus de ſolut.* Caualer. *deciſ.270 n 5. & in rec.
dicta deciſ.507.n.1. in fine, & deciſ.516.n.2. part.5.*
Quæ quidem inueſtitura non poterat à Canonicis 5
denegari, dum fuit legitime petita, necnon cum iu-
ramento eidem Philomenæ promiſſa, Bald. *in lege ne
cui in 2. lectura Cod de locat. & conduct.* Caſtr. *con-
ſil.338. circa finem,* ibi, ſed petiit ſe inueſtiri *lib 2.*
Berou. *conſ 77.n.34. verſ. quoad Sigiſmundum, &c.* 6
& paulo inferiùs declarat ſufficere ad hoc, vt dica-
tur, & cenſeatur inueſtitura facta, quod quis à Do-
mino illam petierit, &c. vſque ad finem. vol. 1. Rota
in Mutinen. emphyteuſis 7. Maij 1631. coram Re-
uerend. D. meo Decano.

Non obſtat, quod in cauſa fuerit citatus Anto-
nius Amatorius, qui habebat à tutoribus Philome-
næ mandatum generale procuræ in Curia; quia
cum iſte Procurator fuerit ab illis conſtitutus ante
litem conteſtatam abſque iudicis decreto, pro illius
validitate requiſito ex forma ſtatuti iuxta *text in l.
neque tutores, Cod. de procurator.* & nullas fecerit de- 7
fenſiones, dicta conſtitutio non attenditur, & pro-
ceſſus cum eo factus corruit ad tradita per Bald.
*in lege 1. ſub n.3. verſ. & eſt ratio, Cod. de bon ma-
tern.* Myſinger *obſeruat.38. cent.2* Simon. *de de-
cret. in præfat n.81. in fine*, Baldus *conſ.417. num.5.
lib 2.* Honded. *conſ 45.n.15. & 5. lib 1.* Rota *dec.473.
num.1. coram Papa Gregorio Peruſina expenſarum
coram Penia per Pic. ad ſtatuti vrbis dec.3 n 40.*
Grat. *dec. Marchiæ 15. per totam, in rec. dec.406 n.4.
verſ vltra quod, p.4*

Iniuſtitia dictæ ſententiæ etiam patet, quia dum
de deſcendentia ipſius Philomenæ non dubitatur
mediante perſona Ioann. Franciſci eius patris, qui
fuit filius Octauiani inueſtiti de anno 153c. de di- 8
ctis caſtris, ac ſibi tanquam proximiori ſuperſtiti
conceſſa fuit à Capitulo renouatio inueſtituræ alio-
rum bonorum, vt apparet ex dicto inſtrumento,
erat pariter eidem concedenda etiam quoad dicta
caſtra tam ex æquitate legis, Bartolus *in lege per-
mittitur ſub num.1. verſ & hoc nota pro emphyteuſi,
D de aqu. quot. æſtiu. in lege 1. num.1. priuileg cred.*
Cald. *de emphyteuſi concluſ.9. num.5.* relati per Ful-
gineum *de iur. emphyt. in tit. de re nou quæſt.1. n.24.
& in tit. de ſucceſſ. in bon emphyt. q.2. num.10* Papon.
conſil.25.n.54. Decius *conſil.131. num.1. verſic & in
Eccleſia maior.* Roman. *conſ.22.n.5. verſ quod vl-
timum Brixien. feudi 16. Maij 1583. coram Bubalo*
penes Fenzun. *dec.67. Ferrarien. de Schianchis 10.
Aprilis 1617. coram S.D.N & in rec. dec.176.n.28.
pars.5 dec.74 num.11. part.6. deciſ.198.n.2. part.2.
diuerſ. Rauennaten. emphyteuſis 6. Martij 1637. § pro
autem aſſirmatiua coram reuerendiſſimo Domino meo
Decano Eugubina renouationis emphyteuſis 7. Iunij
1641. coram reuerendiſſimo Patre Domino meo Bi-
chio*, quam ex conſuetudine ipſius Eccleſiæ in 9
principio eiuſdem inſtrumenti enunciata, quæ in
hac materia attendi debet, vt per Baldum *in auth.
ſi quas ruinas ſub n.6. verſ. ſecundo, C. de Sacr Eccl.
laſ. in l fin ſub n.33. verſ. tertio fuit renouatio, Cod. de
iur. emphyt.* Fulgineus *d. tit. de renou. d.q 1. n.31 &
61. q 4. n.3.* Mant. *de tac. & amb. lib.22. tit.30. n.19.
verſ. quod intelligitur.* Berou. *conſil.116.n.4. verſ ta-
men ſtante loci conſuetudine lib.1.* Cephal. *conſ.725.
n.15. lib 5.* Corn. *conſ 250. num.3.* ibi tamen ſtante
conſuetudine *lib.3.* Curt. ſen. *conſ.49.n 91.* Gozad.
conſ.73. num.18. Alias enim fieret iniuria quatenus 10
denegaretur talis reformatio emphyteuſis, Bart. *in
d §. permittitur,* Bald. *in l. ne cui. C. de loc. in c. an præ-*

G 3 *ſentia*

ſemia in 9.col. de prob. Iaſ. *conſ.217.n.26.lib.2.* At-
que ita conſuetudo in contrarium allegata per illos
de Martinotiis ſcilicet, quod d. Eccleſia non ſo-
leat renouare fœminas eliditur, dum capitulum
de bonis allodialibus Philomenam renouauit, vn-
de magis eſt attendenda conſuetudo contrahen-
11 tium, quàm regionis *text.in l. cum vniuerſornia, D.
de piga act.l.haredes palam,§.ſi quid poſt in fine*, ibi
ex conſuetudine patrisfamilias, vel regionis, *D.de
12 teſtamen.* Mantica *de tac.& ambig.lib.3.in 13 n 27.*
maximè cum Eccleſia in præſenti caſu noluerit
hanc emphyteuſim pro ſe retinere, dum eandem
illis de Martinotiis extraneos conceſſit, Ripa *in d.
lege 1. D.de priuileg.credit.* Alciat. *in lege ſi mihi,&
Titio n 31. D. de verborum obligatione*, Mareſcotus
*variarum reſolutionum, lib 1.cap.3.num.11.verſ.nec
eſt verum circa fin.* Gozadin. *conſil.39.n.21.* Mantic.
decis.10 n 9.

13 Nec obſtat, quod talis emphyteuſis fuerit reno-
uata Octauiano pro ſe, & eius filiis, & nepotibus
maſculis, & ſic fœminæ dicantur excluſæ, Baldus *in
c.1 a 2.de his, qui feud.dar.poſſ.*

Quia hoc procedit quatenus extent maſculi ex
primo inueſtito deſcendentes, ſed his deficienti-
bus, admittitur etiam fœmina proximior illius de-
ſcenden. ad petendam renouationem, licet inue-
ſtitura ſit per ſolos maſculos, cum renouatio pe-
14 tatur ex æquitate, non autem vigore inueſtituræ,
Bartolus *in dicta lege 1. §. permittitur, D. de aqua
quot. & æſtiu.* Angelus *in eodem §. permittitur ad
med.* Mareſcotus *variarum reſolutionum, lib.1. c.3.
num.6.* Fulginat. *dicto titulo de renouat.quæſtione 1.
num.14 per totum,* Berou. *conſ 98.num.6.lib.1.* Gio-
uagius *conſil.44. n.115. cum ſequentibus 121. lib.1.*
Pariſ. *conſil.22.n.36.lib.1.* Seraph. *deciſ.610.n.6.de-
ciſ.241. n.13. verſic. non obſtat dicto tantum part.1.
diuerſ. dicta deciſ.67.* apud Fenzon. Durandus *de-
ciſ.334.n.2.verſ.non obſtat, cum ſequentibus, & in
rec.dec.176.n.30.part.5. Matinen. emphyteuſis 26.
Iunij 1630. coram reuerendiſſimo Domino meo De-
cano, d.Ferrarien de Schianchis 28. Aprilis* 1617. cum
æquitas ſuadeat, vt dummodo Eccleſia nolit pro ſe
15 retinere, fœmina proximior, vt eſt Philomena, præ-
feratur tam ex ordine charitatis, quam affectionis,
Bartolus *in dicto § permittitur,* Anchar. *conſ.171.
n.5.6. conſ 134.n 2.ad med.* Rom. *conſ.22.n.5.verſ.
contrarium tamen,* Clarus *in §. emphyteuſis q.41. in
princip.* Gabriel. *de iur.emphyt. concl.1.n.1. Imolen.
bonorum 18 Iunij 1618. coram bon. mem. Coccino
in ordine 66. verſical. quo verò ad ſecundum* apud
Fenzon. *ad ſtatutum vrbis.*

Minùs obſtat conſtitutio Vrbani Octaua; quæ
eſt in Bullario 51. incip. Humanæ ſalutis auctor in
§.2. Quia hæc bulla nullibi tollit ius competens
Agnatis proximioribus vltimi inueſtiti petendi
renouationes ab Eccleſia, ſed tantum prohibet il-
las fieri niſi obtento prius beneplacito Apoſtoli-
co, quod quidem in præſenti caſu fuit à Philome-
na obtentum, ſtante ſanctiſſimi reſcripto Eminen.
D. Cardinali Procamerario directo, cuius vigore
conceſſa illi fuit ſpecialis facultas renouandi, cu-
ius ſufficientia reuocari non poteſt in dubium,
16 cum tale reſcriptum emanauerit in ſignatur. Gra-
tiæ, ac fuerit ſimplex, & abſolutum, & reſpiciat me-
rè gratioſa; vnde abſque vlla reſtitutione conten-
torum in commiſſione intelligi, ac ſeruari debet,
Seraph. *deciſ.928.n.4. verſic. & ſemper* Adden. ad
Buratt. *dec.611. n.26 in fine.* quia in reſcriptis Pa-
pæ merè gratioſis nunquam attendi ſolet ſigna-

tura Regentis, Rota *dec.339.n.7.fin.4.recent.tom.3.* 17
& illius extenſio attenditur ſolùm in reſcriptis ſi-
gnaturæ iuſtitiæ, Creſc. *dec.1. de reſcript.* Seraph.
*deciſ.123.n.4. & in recentior deciſ.330.n.15.& 16.
part.5.* atque ita reſcriptum Sanctiſſimi intelligen-
dum venit ſecundum poſtulata, ita vt cui reſpon-
deat omnibus in commiſſione petitis, Cosm. *con-
ſil.233 num 2. lib.4.* Biſign. *deciſ 2. num.5.in fine,*
Rota *deciſ.162. num.2. part.3. recentior.* Et in om- 18
nem caſum poſſet etiam ſuffragari facultas con-
ceſſa illis de Martinotiis, cuius vigore ad illorum
fauorem fuit à Capitulo facta renouatio, cum talis
facultas data non fuerit reſpectu perſonarum, ſed
contemplatione actus, ſcilicet renouationis huius
emphyteuſis; nam in conceſſione beneplaciti pro
alienatione rerum Eccleſiæ Papa conſiderat vtili-
tatem Eccleſiæ non autem perſonas, quibus con-
ceditur, tali caſu huiuſmodi beneplacitum atten-
ditur etiam de perſona ad perſonam, Camer. *in cap.* 19
*Imperialem fol.44. conclaſ 2. littera S. de prohibi-
tione feud. alien.* Lupanel. *ad Iſerniam eodem titulo,
columna 6.verſic. Sempronio, ante med.verſic. quod
tamen eleganter, Bonon. tranſactionis 8. Iunij 1637.
coram eminentiſſimo D. Card. Veroſ. in ordine 228.
n.31. p.7. rec. confirmata ſub 26. Febr.1639. coram
bon.mem. Merlino.*

Ceſſat pariter aliud obiectum, ſcilicet, quod
Philomena non petierit inueſtituram infra annum,
qui ad hunc effectum datur, Cald. *de renouat. em-
phyt. quæſt.2.num.34. lib.1.* Fulgin. *dicto tractatu in
titulo de renouation. quæſt.1.num.20. cum ſequenti,*
Gozzadin. *conſ.7.num.3.* Rota *deciſ.756.n.3.part.4.
diuerſ.*

Quia non ſolum contrarium probatur ex lectura 20
publici inſtrumenti inueſtituræ bonorum allodia-
lium, ex qua apparet de inſtantia, & petitione per
eam facta ad effectum illam obtinendi etiam in iſtis
Caſtris ſtatim mortuo eius patre ob deficientiam
maſculorum, quæ ſufficiens fuit pro conſeruatio-
ne iuris illi competentis, cum ab eo tempore cen-
ſeatur conceſſa quatenus de iure concedenda foret,
maximè contra extraneum, deinde inueſtitum,
Cald. *de renou emphyt. quæſt.10.n.17.verſ.ex quibus* 21
lib.1. Caſtr. *conſil.338. in fine, verſ. & prædicta duo
lib.2.* Berou. *conſil.77.n.34 & conſil.98.n.4.cum ſe-
quenti lib.1.* Riminaldus iun. *conſil.444. n.50.* Rotæ
dec.198.n.5.part.2. diuerſorum, Seraph. *deciſ.610.
n.8.deciſ.630.n.1.ac in rec. deciſ.791. in fine part.4.
dec.73.n.31.part.5. Imolen. bonorum 18. Iunij 1618.
§ non obſtat, quod res non ſit integra coram bon.mem.
Coccino, & in Mutinen. emphyteuſis 26. Iunij 1630.
§.nec obſtat quod res, 7. Maij 1632. coram R.P.D.
meo Decano.*

Imo quia eidem Philomenæ fuit conceſſa inue-
ſtitura tantum in bonis allodialibus, & Caſtra ſu-
prađicta fuerunt per Cameram Apoſtolicam oc- 22
cupata ſub prætextu deuolutionis ob mortem Du-
cis Vrbani, ex hoc annus non cœpit currere niſi à
die recuperationis bonorum, & adeptæ poſſeſſio-
nis per Dominum directum, Tiraquellus *de re-
tract. conſanguin. §.1. gloſſa 10.n 36. cum ſequenti,*
Caldas *dicta quæſt.7.num.15.* Roſent. *de feud.cap.6.
concluſ. 52. num 3.* Grat. *diſcept. forenſ. cap. 707.
num.20.& 21.* Abbas *conſil 67. ad fin.lib.2.* Anchar.
conſil.174.ſub num.6. Felin. *conſil.32.num.17.& 18.*
Menoch. *conſil.759.num.12.* Surdus *deciſione 189.
num.26.* Imo cum fuerit inueſtitus extraneus, fa- 23
cultas petendi talem renouationem durabat ſpa-
tio 30. annorum, Mareſcottus *variarum reſolut.
lib.1.*

lib.1.c.3.n.12. Titaq. de retract. lignag §.1.gloſſ.10. n.9. Fulgin. dict. tit. de renouat. part.1.n.10. Gratian. diſceps. forenſ.c.758 n.6. Garbr. de iur. emph. concl.1, n.12. Iaſon. conſ.7 in fine lib.3. Dec. conſ.395. pariter in fine, Seraph. dec.610.n 8 & dec.630 n.1.d. Ferrarien de Schianchis coram Sanctiſſim. D N.

Tándem nihil refert, quòd illi de Martinotiis fuerint inueſtiti ex ſpeciali licentia eiuſdē Vrbani VIII, cum derogatione prædictæ Bullæ; Quia cum Pontifici nulla fuerit facta mentio de iure Philomenæ, non cenſetur illud tollere voluiſſe, cuius notitiam Pontifex non habuit, nec in illius præiudicium
24 Martinotiis talem emphyteuſim concedere, & per conſequens talis gratia tanquam non carens vitio ſubreptionis nihil operatur, Lanar. conſ.15.n.23. cum ſeqq. Dec. conſ.142.n.5. verſ. non obſtat, quod cum auctoritate Papæ, Ruin. conſ 157.n.4.11. lib.1. verſ. nec dici poteſt, Rota deciſ.65.n.2. p.2. diuerſ. Buratt. dec.576.n.4. verſ. preſertim quia.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. Maltio.

Collien. Bonorum.

Veneris 24. Ianuarij 1648.

ARGVMENTVM.

Habetur ſupra in deciſione in hac cauſa facta 8. Aprilis 1647.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia, cui ob lineam finitam obuenerunt bona, poteſt ad ſui beneplacitum alterum inueſtire, nec tenetur inueſtire proximiores defuncti.*

2 *Quod procedit, quatenus vellet Eccleſia pro ſe retinere, quo caſu non tenetur ad fauorem proximiorum renouare.*

3 *Secus, quando non vult retinere, quia tunc tenetur proximiores inueſtire.*

4 *Et licitum eſt proximiori appellare, & petere vt extraneus inueſtitus remoueatur.*

5 *Etiam ſi proximior eſſet fœmina.*

6 *Licet prima Inueſtitura de ea non loquatur, cum ſufficiat vt pacta prima inueſtitura, in renouatione non alterentur, neque immutentur.*

7 *Inueſtitura conceſſa proximioribus, ob lineam finitam non cenſetur noua conceſſio, nec nouus titulus, ſed renouatio prioris tituli iam conceſſi.*

8 *Cum iterùm concedi dicatur.*

9 *Emphyteuſis deuoluta ad Eccleſiam ob alienationes factas, & Canones non ſolutos, & ab Eccleſia acceptata, ampliùs non debet concedi proximioribus.*

10 *Sed hoc intelligitur quando deuolutio eſt clara, & patens, & nullo modo poteſt controuerti, & n. ſeq.*

11 *Secùs quando etiam probabiliter poteſt de ea dubitari.*

12 *Promiſſio de inueſtiendo inducit contractum, & idem operatur ac ſi inueſtitura facta fuiſſet.*

13 *Et importat ſtipulationem.*

14 *Caducitas qua prætenditur incurſa per inueſtitum, ſi eo viuente non declaratur non poteſt declarari poſt illius mortem per ſucceſſorem.*

15 *Tutor tenetur conficere Inuentarium.*

16 *Alias omnia geſta ante confectionem, ſiue cum procuratoribus pupilli, in eius præiudicium, nulla ſunt.*

17 *Sententia lata contra pupillum indefenſum, eſt ipſo iure nulla.*

18 *Fœminæ ſuperſtiti ex inueſtito deſcendenti de æquitate concedenda renouatio, imo etiam de conſuetudine, n.19.*

21 *Stante pacto iuito de fœmina proximiore inueſtienda, ſi alius inueſtiatur, inueſtitura redditur inefficax.*

22 *Intra annum inueſtitura petenda, & concedi poteſt proximiori emphyteutæ inueſtiti, etiam emphyteutica viuente, ſub conditione quod locum habeat ſecuta morte vltimi emphyteutæ inueſtiti, dum bona ob illius mortem ad Eccleſiam reuertebantur.*

23 *Pupillus tamen ſi eam non petat, & tempus labatur, habet reſtitutionem in integrum.*

24 *Conſtitutio Vrbani Octaui mandat inueſtituras non fieri de iuriſdictionibus, niſi obtento beneplacito Apoſtolico.*

25 *Signatura Papæ potius attendenda, quam extenſio Regentis Cancellariæ, ſiue agatur de materiis mere gratioſis, ſiuè Iuſtitiæ, cum ſufficiat, ipſum Pontificem reſcripſiſſe, & ſignaſſe.*

26 *Inueſtitura conceſſa pro maſculis tantùm intelligitur, ipſis extantibus, ſed ipſis deficientibus, & fœminis concedi poteſt.*

DECISIO XXIX.

IN hac cauſa ſub 8. Aprilis præteriti coram Me fuit pèr Dominos reſolutum bona de quibus agitur eſſe renouanda Philomenæ Brancaleonæ nepti, & hæredi Ioannis Franciſci Brancaleoni vltimi inueſtiti, quia nulli extant maſculi ab illo deſcendentes, cui reſolutioni non acquieſcentibus Dominis 1
de Martinotiis fuit ſub hac die dubitatum, An 2
eſſet à deciſione emanata recedendum, quam non obſtantibus in contrarium deductis Domini confirmarunt.

Primùm enim contra fundamenta dictæ deciſionis obiiciebatur quod bona, de quibus agitur, fuerint deuoluta ob mortem Ioann. Franciſci Brancaleoni vltimi inueſtiti ad Capitulum, iſtud potuerit illa alteri ad ſui beneplacitum concedere, nec teneretur Philomenam proximiorem inueſtire iuxta text. in leg. ne cui, Cod. loc. Petra conſil.112. in princip. cum pluribus cumulatis per Honded. conſ.32. num.13. lib.2. Sed hoc procedere poſſet, quatenus voluiſſet Eccleſia pro ſe retinere, quo caſu cogi non poſſet ad proximiorem renouandum, Abb. in cap. beneil a num.28. verſic. in gloſſ. fin. de poſtul. Prœl. Imol. in l. ſi mihi & Titio 100.n.2. verſ. ſed ad aduerte. ff. de verb. oblig Rota in Foroſempron. bonorum 4. Mart. 1641. coram R. P. D. meo Royas, & alibi paſſim quod tranſit ſine controuerſia. Secùs verò, dum noluit pro ſe retinere quia Marti- 3
notios inueſtituit, quod facere non potuit excludendo dictam Philomenam proximiorem dicti Ioann. Franciſci, quam tenebatur Inueſtire, Bart. in leg.1.§. permittitur D. de acq. poſſ. quotid. & aſt. & in l.1.n.1. ff de priuil. credit. Cald. de emphyt. concl.8. n.5. Fulg. eodem tractat. tit. de renouat. quæſt.1.n.69. Rota in Mutin. emphyt. 26. Iunij 1620. & 28. Maij 1638. coram R.P.D. meo Dec. Eugubina renouationis 7. Iunij 1641. coram R.P.D. meo Bichio & in recẽt. dec.101.n.17.p.5.§. tom.2. qua renouatione denegata, benè potuit Philomena appellare, & petere, vt extraneus inueſtitus remoueretur. Iuxtà doctrin. Bart. in dicta l.1.§. permittitur, Caſtr. conſil.412.n.1 .lib.2. Pariſ. conſil.22. num.36. lib.1.

 Honded.

Honded.*conſil.*51.*num.*6.*lib.*1.Tob.Non.*conſ.*3.*per*
totum Seraph. *deciſ.*610.*n.*1.*cum ſeqq.& deciſ.*176.
5 *num.*31.*part.*5.*recentiores* Quod procedit etiam ſi
proximior non ſit maſculus, ſed fœmina; Quia ſi
Eccleſia nolit pro ſe retinere, iniuriam faceret
proximioribus etiam fœminis ſi non renouaret vt
inquit idem Fulgoſ. *loco ſupracitato num.*69.*verſic.*
attamen, &c. Roman. *conſ.*52.*num.*5. Alexander
conſil 80.*n* 10 *& n* 10 *lib.*1. Dec. *conſil.*131. Pariſ.
*conſ.*29.*n.*1. *lib.*1. Seraphin. *deciſ.*610. *n.*1.*& dicta*
*deciſ.*176 *num.*29. nihilque facit, quod prima In-
ueſtitura non loquatur de fœmina cum pro illius
comprehenſione ſufficiat, vt pacta dictæ Inueſti-
turæ primæ non remaneant alterata, ſiue immuta-
6 ta in renouatione, Bero.*conſil* 98.*n* 99. *lib.*1. Ma-
reſcott *var reſol.lib.*1.*cap.*3 *n.*5. Fulgin. *loco citato*
diction 69 *verſ. etiam ſi non ſint comprehenſa in In-*
ueſtitura, Rota *dec.*176.*n.*30.*p.*5.*recentior.* Imolen.
bonorum, ſeu emphyteuſis 18. Iunij 1618. coram
Coccino, quia Inueſtitura conceſſa proximiori-
bus ob lineam finitam non cauſetur noua conceſſio,
nec titulus nouus, ſed prioris tituli iam conceſſi
7 renouatio, Bart *in leg. ſi mihi & Titio num.*7. &
ibi Alexander, *ff de verb. obligat.* Valaſc.*de iur.em-*
phyt quæſt 11.*n* 16. *ad finem* Cald. *de renouat.em-*
phyt quæſt 3.*n.*1.*&* 2. qui poſt infinitos, quos alle-
gat dicit, vt renouatio emphyteuſis regulanda ſit,
iuxta terminos Inueſtituræ antiquæ non noua, ſed
antiqua emphyteuſis dicatur, Fulgin. *in tit. de re-*
*nouat.d.q.*1 *n* 75.*cum ſeqq.* Curt.ſen. *conſ* 48.*n.*46.
Crott.*conſ.*18.*n.*1.& licet Aret.*in ſuo conſ.*41.*n.*13.
his non obſtantibus vocet nouam Inueſtituram;
tamen in puncto quod non ſolum conceſſio, ſeu
locatio renouata dicatur ſemper vna cum prima,
etiam ſi illa iam fuerit finita, atque extincta, cum
iterum concedi dicatur, vel ipſi inueſtito, vel con-
8 ſorti, vel filiis, eſt textus,& ibi gloſſ. *in c.*2.*de feud.*
Imol.& alij per per gloſſ. *in cap.non ſatis* 34 *q.*2. *&*
*c.*1.*de donat. & in c.cum venerabiles de cenſ.* Bero.
*conſ.*116 *n.*5. *col.*5. Cald. *de renou. emph.q.*2.*n.*16.
Rota *d.dec.*176.*n.*33.34.*&* 35.

Alia obiectio deducebatur ex eo, quod talis em-
phyteuſis fuiſſet ad Capitulum deuoluta, ex quo
non fuerint pacta prioris Inueſtituræ ſeruata.& ob
9 alienationes factas ab anteceſſoribus Philomenæ
ſine conſenſu Capituli, & ob Canones non ſolu-
tos, ex quibus cum Capitulum deuolutionem ac-
ceptauerit, nunc non ampliùs licet Philomenæ pe-
tere hanc renouationem, vt inquit Honded. *con-*
*ſil.*32.*n.*10.*cum ſequent. vol.*2.Rimin.iun.*conſ.*157.
*n.*101.*& n.*110.

10 Verùm ad effectum, vt deuolutio ſit inducta
debet illa eſſe adeo clara, & patens, vt nullo mo-
do poſſit conuerti, Franchin. *contron. iur.lib.*1.*ca-*
*pit.*95. *in fin.* Gratian. *diſceptat. forenſ. cap.*716.
num 8. Modern. Peruſ. *de manut. obſeruat.*16.*n.*47.
Rota *deciſ.*359. *num* 4.*p.*5.107 *&* 409 *part.*7.*re-*
*cent.& deciſ.*105.*num.*15.*coram Papa Gregor. XV.*
Hoc tamen dici nequit quando etiam probabiliter
11 poteſt de ea dubitari, vt in præſenti caſu. Imò pro
priuando emphyteuta, ſiue eius ſucceſſore debet
concludenter conſtare illos deſtitutos eſſe omni
auxilio, ac emphyteuſim fuiſſe finitam, Caual *de-*
*ciſ.*316 *num.*7.*verſ.quia hoc procedit dec.*16.*num.*2.
*& deciſ.*26 *num.*8.*p.*3.*recem.* Fanen. ſeu Senogal-
lien. bonorum ſuper Immiſſione 14. Mart. 1646.
coram Me § *quia cum Magna Duciſſa.* Hic au-
tem nulla poteſt conſiderari deuolutio, cum illa
non iuſtificetur, & quatenus etiam iuſtificatur ob-

eſſe neque poſſet Philomenæ cum ei de Anno
1626. ſub 12. Decembris per Capitulum, & Ca-
nonicos ex cauſa obitus dicti Ioannis Franciſci de
Brancaleoniibuss fuerit facta renouatio reſpectu
bonorum allodialium, & Inſuper in eodem In-
ſtrumento fuit quoque facta promiſſio renouatio-
nis reſpectu Caſtri, & bonorum Iuriſdictionalium,
obtenta tamen licentia Apoſtolica cum obſtaret
Conſtitutio Vrbani VIII. in nou. Bullar. in Or-
dine 51. §.2. vt narratur in proœmio primæ deci-
ſionis huius cauſæ. Vnde obtento poſtea Benepla-
cito Apoſtolico dd. Canonici vigore dictæ pro- 12
miſſionis tenebantur ad conceſſionem dictæ reno-
uationis, & cum per ipſos ſteterit, quo minus illa
fuerit facta, in qua ſola voluntas contrahentium
ſufficiebat huiuſmodi promiſſio parit exceptionem
aduerſus eoſdem Canonicos pari modo, ac ſi re-
nouatio fuiſſet facta, cum inducat contractum Bu-
ratt. & Angel. *in l.ſi intra.ff.de pact.* Aret.*in l.*1.*n.*1.
ff de pignor.act. Mantic. *de tac. & amb.lib.*3. *tit.*16.
*n.*27.*& tit.*3.*n.*14.*lib.*4. Valaſc. *de iur.emphyt.q.*24.
n 11.§ *quid item.* Roſentall. *de feud.c.*3. *concl.*1.*n.*1.
verſ. ſed inueſtitura, Caroc. *de excuſſ bonorum p.*2.
*q.*545.ibi,& importat ſtipulationem, Fulgin.*de em-*
*phyt.tit.de alien.q.*1.*n.*227.*cum ſeqq.* Burl.*conſ.*100. 13
*n.*11.*verſ.confirmatur,&c.lib.*1.Corn.*conſ.*25.*n.*25.
*vol.*5.*& conſ.*246.*vol.*2. maximè cum aſſerta cadu-
citas prætendatur incurſa per dictum Ioann. Fran-
ciſcum contra quem quia non fuit declarata ipſo
viuente, minus declarari potuit poſt illius mortem
contra illius ſucceſſorem ad *text. in leg fin.* vbi Bald.
Salic.& alij *C.reuoc.donat.* gloſſ.& DD.*in cap.fin.de* 14
don. Mantic.*de tac.lib.*22.*tit.*27.*n.*14.Marc.Anton.
*var.reſol lib.*1.*reſ.*98.*n.*10. Fulgin.*in d.tract.de em-*
*phyt.tit.de var.caduc.q.*8.*num.*1. Honded. *conſ.*55.
*n.*50.*lib.*1. Bero. *conſ* 98.*n.*27. *lib.*1. Rim.iun. *con-*
*ſil.*752 *n.*21. Caſſad.*dec.*5.*n.*2.*de locat.* Mart. Andr.
*dec.*63 *n.*3 Rota *dec.*529 *n.*27. *coram Papa Greg.*
Romana prætenſæ deuolutionis 18.Februarij 1636.
coram Reuerendiſſimo Domino meo Decano, &
in Mantuana feudi 17. Iunij 1641.coram R.P.Do-
mino meo Royas.

Nullitas verò ſententiæ latæ in Camera con-
tra Philomenam citato Amatorio Procuratore
conſtituto per illius Tutores Teſtamentarios pa-
tet non ſolum quia per eoſdem Tutores de tem-
pore Conſtitutionis dicti Procuratoris confectum
non fuerat aliquod Inuentarium, vt neceſſarium
erat, dum talis confectio illis non erat à Teſtato-
re remiſſa, vt colligitur ex Teſtamento relato in 15
Summario illorum de Martinotiis *num.*9. *ad text.*
in leg.vltim.§.*fin. ibique nos.* Bart. *Cod.arbitr.tut.* &
declarat Afflict.*deciſ.*362 *n.*6.*verſic.& benè potuit*,
& ſic ante talem confectionem quicquid in præ-
iudicium Pupillæ geſtum fuit ſiue cum eiſdem Tu-
toribus, ſiue cum Procuratore ab illis conſtituto
nullum prorſus fuit *leg. fin.C.arbitr.tut.* Guttier. *de* 16
*tutel.p.*2.*cap.*1.*n.*1.*cum ſeq.* Mont. *de tutel. c.*52.*&*
*reg.*51.*n.*1.*&* 2.Caſtr.*conſ.*463.*poſt n.*1.*verſ. At iſto*
*actus lib.*2.Rota *dec.*530.*n.*1.*coram Papa Greg. XV.*
*& in recent.deciſ.*104.*n.*1.*&* 6.*p.*4. *tom.*2. *dec.*378.
*n.*15. *p.*7. Verum etiam quia dicta Philomena in
dicto Iudicio, Imò fuit defenſa ab aſſ. Procuratore,
à quo non fuerunt oppoſitæ exceptiones renoua-
tionis ex legis æquitate, & ex promiſſione Capi-
tuli iurata delatæ ac propterea dicta ſententia con.
d. Pupillam lata non defenſam eſt ipſo Iure nulla
l contra Pupillum.ff.de re iud. Breſc.*dec* 9.*de re iud.* 17
Gregor. *deciſ.*43.*numero* 9.*&* 10.*& deciſ.*487.*n.*5.

Cuall.

Cauall. *deciſ.* 585. *num.* 1. Ruin. *conſil.* 36. *num.* 4. *lib.* 1.

Iniuſtitia pariter dictæ ſententiæ patet, quia
cum Philomena deſcendat mediante perſona Ioan-
nis Franciſci eius Patris à Co. Octauio Inueſtito
de Anno 1530. de hoc Caſtro illi ſoli ſuperſtiti erat
concedenda renouatio non ſolum ex æquitate le-
18 gis approbata per Bart. *in leg.* 1. *§. permittitur n.* 1.
verſ & hoc nota pro emphyteuſi, ff. de aqu. quot. aſt.
Rom. *conſ.* 22. *n.* 5. *verſ. quoad vltimum*, quæ procedit
etiam in bonis feudalibus Eccleſiaſticis licet fuerint
conceſſi *tit. emph.* vt fuit reſolutum in Brixien. feu-
19 di 26. Maij 1583. co. Bubalo penes Fenxon. *ad Stat.*
dec. 67. & in Ferrar. de Schiauchis 20. Aprilis 1617.
coram S. D. N. *ac in rec deciſ.* 176 *n.* 3. *cum ſeq. p.* 5.
quam ex conſuetudine illarum partium admiſſa in
20 Breue S. D. N. Vrbani VIII. Datum ſub die 10.
Sept. 1642. relato in primo Sum. n. 3. quæ conſue-
tudo in ſimili materia, vt valde ſit attendenda, Te-
ſtat. Bald. *in auth. ſi quas ruinas n.* 5 *verſ. ſecundò, C.*
de Sacr. Eccl. Iaſ. *in l. fi. n.* 33. *verſ. tertio. ſi renouatio,*
C. de iur. emphyt. Bero. *conſ.* 216. *n.* 4. *verſ. tenens ſtan-*
21 *te loci conſuetudine lib.* 1. Verùm etiam ex pacto, &
promiſſione ſupraſcript. cuius vigore, conceſſio ſub-
inde facta illis de Martinozziis nulla, & inefficax
reddita fuit. Bald. *in l. ne cui in princip. verſ. & eſt*
valde notabile & n. 1. *verſ bene valdè, C. od de locat.*
& poſt alios probat Franc. Cald. *de iur. emphyt. lib.* 1.
q 5 *n.* 89. *verſ caeterum.*

Neque obſtat quod talis renouatio non fuerit
per Philomenam petita intra annum poſt mor-
tem Ioann. Franciſci vltimi Inueſtiti, iuxta *text. in*
22 *cap. Titius filios ſi de feud. ediſſ cont. tit. In dom.*
& Vaſſal. in Vſib feud. quia contrarium euidenter
apparet ex iam deductis cum talis renouatio fuit
petita imminente periculo mortis Ioann. Franciſci
tam quoad Caſtrum, quam quoad alia bona allo-
dialia, & pro parte dd. bonorum fuit ab eiſdem
Canonicis d. Philomenæ facta renouatio, quo ve-
rò ad Caſtra fuit facta promiſſio renouationis ob-
tento tamen prius beneplacito Apoſtolico, vt ex
Inſtrumento ſupra relato demonſtratur, & decla-
ratur in deciſione, quæ reuidetur ſub §. quia non
ſolum, & in §. Imò quia quæ ſanè petitio, ſeu
conceſſio non poteſt impugnari, ex quo fuerit
facta, dum Ioann. Franciſcus in extremis labora-
bat cum adhuc in ipſo duraret præcedens Inue-
ſtitura, nec bona emphyteutica eſſent tunc deuo-
23 luta. Quia Canonici viuente etiam Ioanne Fran-
ciſco emphyteuta eiuſdem dict. Emphyteuſis poſ-
ſeſſore potuerunt Philomenæ, quæ ei erat ſucceſ-
ſura nouam Inueſtituram concedere ſub conditione
quod locum haberet ſecuta morte vltimi inueſti-
ti, dum d. bona ob mortem illius ad Eccleſiam re-
uertebantur, Iuxta *text. in cap.* 1. *verſic. ſed ſi ille,*
qui ſucceſſor feud dar. teneantur, & cap. 1. *§ omnibus*
d. tit. de feud. cont. ſit inter Domin & Vaſſal. in Vſib.
feud. Hern. *de feud. tit. de feud. dato inuicem cap. ſi*
quis inſtituit ur verſ. ſed Mediol. & Cremonen. n. 1.
fol. mihi 75. Mareſcot. *variar. reſolut. lib.* 1. *reſol.* 39.
num. 10. *verſ. quarto amplia*, &c. Bald. *conſil.* 431.
ad euidentiam præmitten. num. 6. *verſ. vbi eſt impreſ-*
ſum lib. 2. Sed eſto etiam citra veri præiudicium
quod elapſum fuiſſet tempus petendi renouatio-
nem. Attamen præiudicio Philomenæ conſultum
optimè fuit beneficio reſtitutionis in integrum
cum de illo tempore in pupillari ætate Ipſa reperi-
retur, vt per Clar. *in §. feudum quaeſt.* 49. *verſ. ſed*
quaro pone, Cald. *de iur. emphyt. quaeſt.* 5. *n.* 21. *verſ.*
diximus ſupra cum ſeq. lib. 1. Menoch. *conſil.* 757.
n. 13. *verſ. præterea*, Peregrin. *conſil.* 94. *n.* 53. *verſ. de-*
cimo, & vltimo lib. 2.

In contrarium neque facit diſpoſitio Conſtitu-
tionis S. M. Vrbani VIII. editum de Ann. 1625. Kal.
Nouembris incip. Humanæ ſalutis auctor in ordi-
ne 51. Bullar. p. 4.

Quia non tollit Ius renouationis competens
Agnatis proximioribus vltimi inueſtiti, ſed tan-
tum prohibet illas fieri non obtento beneplacito
Apoſtolico, vt in eo legitur in § 2. in fine. Vnde 24
illo obtento cenſetur quoque permiſſa renouatio
Text. in leg quibus diebus § quidam Titio ff. de con-
ditio. & demonſtrat. Decian. *conſ.* 10. *n* 14 *verſ.* 2. *cum*
ſeqq. num. 19. *verſ. non obſtat, & lib.* 4. Burat. *de-*
ciſ. 359. *n.* 6. *verſ. ad primam namque ac ſeqq.* cum
aliis adductis in Sarſinaten. feudi coram Reueren-
diſſimo Domino meo Decano 22. Iunij 1645. § 4.
coniectura & 18. Decembris eiuſdem anni §. *ſuc-*
ceſſiuè ponderabatur prohibitio alienationis, nec du-
bitare contingit in propoſito caſu datum fuiſſe ta-
le beneplacitum cum illud probetur ex Commiſ-
ſione directa Eminentiſſimo Domino Cardinali
Procamerario S. D N. manu ſignata cuius Tenor
potius attendi debet, quam extenſio quibuſlibet
clauſulis facta per Regentem Cancellariæ, ſiuè 25
agatur de materiis mere gratioſis, ſiue Iuſtitiæ cum
ſufficiat ipſum Summum Pontificem reſcripſiſſe ac
ſignaſſe, vt benè declarat Seraph. *dec.* 922. *n.* 4 *verſ.*
& ſemper Romana Domus ad Peregr. 17 *Febr.* 1610.
coram bo. me. Coccino in Ordine 181. *n.* 13. *p.* 4 *tom.* 2.
recent.

Quæ autem denuò replicantur ſcilicet quod talis
emphyteuſis non poſſit concedi Philomenæ tan-
quam fœminæ dum Octauianus fuit inueſtitus pro
ſe, ac eius filia, & nepotibus maſculis tantum tol-
luntur ex eadem deciſione, quæ reuidetur ſub §.
quia procedit, &c. & vltra DD. ibi congeſtos, idem 26
quoque firmat Mareſcot. *variarum reſol. lib.* 1. *c.* 3. *n.* 4.
Gratian. *diſcept. forenſ. c* 88. *n* 52 Caſtr. *conſ* 159. *in*
fin. verſ. non obſtat quod debuit lib. 2. Giourg. *conſ* 44.
n. 115. *n.* 121. *lib.* 2. Rota *deciſ.* 198. *n.* 2. *p.* 2 *diuerſ &*
in recent. deciſ. 60. *n.* 1. *& dec.* 176. *n* 40. *p.* 1. & fuit
etiam reſolutum in Farfen. bonorum 9. Decembris
1644. coram R. P. D. meo Corrado.

Atque ita fuit reſolutum vtraque parte infor-
mante, &c.

R. P. D. Ghislerio.

Romana Societatis de Rotignis.

Lunæ 10. Februarij 1648.

ARGVMENTVM.

Socius tenetur ad debita ſocietatis, etiam
inita poſt diſſolutionem ſocietatis,
quando contrahentibus cum ſociis non
eſt notificata diſſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Socius complimentarius poteſt obligare ſocieta-*
tem, & omnes ſocij ex eius facto in ſolidum te-
nentur, & n. 2.

2 *Etiam diſſoluta ſocietate, quando mercatoribus,*
cum quibus negotiatio, non eſt denunciata ſolu-
tio ſocietatis.

Inter mercatores bona fides ſeruanda, & fauor pu-
blici commercij non patitur, vt inter ſe decipiãt.

3 *Etiam*

3 *Etiam ſi tacita renouatio contingat per mortem alterius ex ſociis, quando complementarius palam negotiatur.*

4 *Limitatur ſi mors ſit notoria. Sed fallit, n.22.*

5 *Vel lapſum temporis, quo duratura eſt ſocietas.*

6 *Cum denuntiatio ſolùm requiratur, quando diſſolutio euenit durante ſocietate ſecus ea finita, vel per lapſum temporis.*

7 *Cum tempore finito, debeant creditores inueſtigare, cum quo negotiantur.*

8 *Prout etiam pacta, vigore quorum inita eſt ſocietas, & pro quanto tempore duret alias ſibi imputandum.*

9 *Inſtitor vſque ad certum tempus præpoſitus, eo finito, non obligat præponentes, licet contrahentes ignorent finitum eſſe officium.*

10 *Contrahentes cum aliquibus ſociis, non debent attendere capitula, & conuentiones initas inter ſocios, ſed litteras oblatorias ipſis contrahentibus tranſmiſſas.*

11 Conſ.Caſtr.104.p.1.declaratur.

12 *Societate contracta inter duos mercatores ſimpliciter etiam ſi poſteà diſſoluatur, alter tamen tenetur ex contractibus ab altero celebratis, niſi faciat proclamare, & omnibus notificare diſſolutionem ſocietatis.*

13 *Mandati fines ſunt diligenter cuſtodiendi.*

14 *Diſſolutio ſocietatis non præſumitur, ſed continuare creditum quando contrarium non demonſtratur ſtantibus litteris oblatoriis indefinitè prolatis, & n.27.*

15 *Societas contracta cum heredibus, verificatur in vno tantùm ſuperſtite; & per vnius mortem non finitur.*

16 *Actus ſociales, an probent ſocietatem, quæ nunquam appares contracta remiſſiue.*

17 *Sed & præexiſtente probant continuationem, vel illius præſumptionem.*

18 *Et dicitur continuata, ſi omittantur computa, rationes, & ſolidationes.*

19 *Probatur, & inducitur, quando conceditur facultas exercendi illos actus, qui citrà nomen ſocietatis fieri nequeunt.*

20 *Res inter alias acta, ſi ei, cuius intereſt, non denuncietur, non præiudicat.*

Maximè quando iuſtam habet cauſam aliter credendi.

22 *Plus eſt facto, quàm verbis aliquid facere.*

23 *Omne ſolui debet eo vinculo, quo ligatum eſt.*

DECISIO XXX.

CAuſa per duas vices vtraque parte informante propoſita, Domini, vt in deciſionibus ſub diebus 19.Iunij 1645.& Martij 1646.iterum dixerunt, Ioannem Mariam teneri ad debita Societatis ab ipſo initæ, cum Hæredibus q.Ioannis Andreæ Rotigni etiam contracta poſt mortem Ioannis alterius ex dictis Hæredibus.

Fundamentum reſolutionis fuit, quia cum in litteris oblatoriis in apertione Rationis Bancariæ, in Vrbe, de Anno 1638. ſub nomine dict. Ioann. Mariæ, & Hæredum q.Ioann. Andreæ Rotigni iuxta ſtylum, qui ſeruatur à Mercatoribus tranſmiſſis in diuerſis partibus fuerit expreſsè cautum, quod præſtari deberet fides litteris ſociorum, quouſque contrarium non eſſet notificatum, ibi, *à quali preſtarete ſolamente fede, ſin che in contrario viſara detto*, notificatione non ſequuta, remanſit obligatus Ioannes Maria, ac ſi duraret
ſocietas, debebat enim, vt ſe eximeret ab omni
præiudicio, & obligatione erga Creditores, qui
vigore complimenti Franciſco fratri Ioannis, &
cohæredi Ioann. Andreæ conceſſi, adſtrictus erat 1
erga Creditores, cum potuerit obligare ſocieta-
tem, & omnes ſocij, qui eum propoſuerunt ex
eius facto inſolidum teneotur ad tradita per Bart.
in l eandem in princip. & ſi ff de duobus reis, vt per
Rot.Genuen. *diuerſ dec.13. num.19. & 30. dec.135.*
in princ. verſ. in primis enim, ac deciſ.185. ſub 1.
verſic. ſecundum dubium, illis pariter notificare ſo-
lutionem eiuſdem ſocietatatis, ac negotiationis,
ne alias ſub fide eius nominis, cui maximè credi-
derunt deciperentur, quod repugnat bonæ fidei in-
ter Mercatores præcipuè ſeruandæ, ac publici com-
mercij fauori ad *leg.1. §. Magiſtrum autem, ff. de* 2
exercit.act.leg quicumq; § fin.ff.de fid inſtr.l.ſed etſi
pupillus §.de quo palam, l. ſi quis mancipiis §. ſi im-
pubes ad fin.verſ.non enim imputandum ei eſt, leg. in
eam §. ſi Dominus, ff.de inſtit.act. tradit.Cin. *in leg.*
mandatum ſub n.6.verſ.aut aduerſarius erat contem-
platione Domini geſturus, D. infra C.mand. Bald. *in*
d l ſed etſi pupillus d §. de quo palam n.3. verſ. nota
quando ibiq.Caſtr. *n.2.verſ. nota primo, ff. de inſtit.*
act. quorum ſententia procedit etiam in tacita reuo-
catione contingente per mortem, quando compli-
mentarius palam negotiationem proſequitur, vt ha- 3
bent in *d.leg ſi quis mancipiis d. §. ſi impubes*, ibi,
non enim imputandum ei eſt, qui ſciens Dominum de-
ceſſiſſe cum Inſtitut. exercente mercem, contrahit. ff.
de inſtitut.actio. vel mors ignoratur, leg. inter caſus in
princip ff mandat & leg actione §. morte, verſ. Item
ſi alienius, ff. pro ſoc. Cin. *in d l.mandatum ſub num.4.*
verſ. Item in ſecunda, Cod. mandati, quas obligatorias
fuiſſe ſcriptas de conſenſu Ioannis Mariæ conſtat
non ſolum, quia fuerunt ſubſcriptæ à Compli-
mentario Rationis, ſed etiam ex epiſtola, quam
ſcripſit Ioannes Maria nepotibus ſub die 18. No-
uembris 1638. ex qua probatur illius ſcientia præ-
dictarum litterarum oblatoriarum, ibi, *è ben vero,*
che habbiamo inuitato tutti gli amici per negotiar
con quella realtà, o termini mercantili con loro, che
ſi deue, &c.

Non obſtat, quod ex quo ſocietas prætenditur
totaliter diſſoluta ob mortem Ioannis vnius ex
ſociis ſequutam de menſe Octobris 1641. noto- 4
tiam propter facinus eius, qui mortem violen-
tam intulit, *§. ſoluitur inſt. de ſociet. leg. ſocietat.*
coire, § diſſociamur, leg. actione, §. morte, ff. pro 5
ſociet. necnon per lapſum temporis cum de anno
1638. fuerit inita ſocietas duratura ad triennum, vt
in capitulis ſocialibus initis ſub die 26. Iunij 1638.
ibi, *che detta Compagnia deua principiare dal proſ-*
ſimo meſe di Luglio come ſopra, & habbia da du-
rare per anni tre, quam terminata de conſenſu par-
tium Anno 1640. Namque alias inſpectis capitu-
lis ſocietas fuiſſet duratora etiam poſt tempus, quo
facta fuerunt noua capitula, fuit de nouo alia in-
cœpta die 30. Decembris eiuſdem anni duratura
ad annum proximum, vt pariter in ſubſequentibus
capitulis ſocialibus, ibi, *che il detto negotio deua*
principiare ſotto li 30. Decembre 1640. & ſeguitare
per vn'anno ſolamente da finir ſi per tutto Decem-
bre 1641. excludatur neceſſitas denunciationis
diſſolutionis ſocietatis finitæ, & per mortem alte-
rius ex conſociis, & per tempus finitum, quæ re-
quiritur quidem quando diſſolutio intercedit du-
rante ſocietate, ſecus vero poſt ſocietatem finitam
vel per mortem, vel per lapſum temporis, Caſtr.

in

in l.1.§.non autem n.3.ff. de exercit.act. idem Caſtr. *conſ.*104 *num.2.verſ. poſito ergo quod ceſſarent , &* *conſ* 415. *num.2.verſ. conſtat parte.* quem ſequitur Straçc.*de mercat.tit. de contract.n.*13,*& ſeq.* ſiquidem reſpectu temporis debebant creditores inueſtigare de qualitate , & conditione Franciſci,
7 cum quo contrahebant , ex allegatis per Caſtr. *d conſ.*104 *n.*1. & conſequenter pacta,cum quibus inita fuerat ſocietas , & pro quanto tempore duraret, alias ſibi imputare debent , vt in puncto be-
8 nè diſtinguendo declarat Gomeſ. *var. reſol.tom.*2. *cap.*5.*de ſociet ſub n.*6.*col penult . verſ. tertio modo , vſque ad finem* , vbi loquitur in terminis ad effectum, vt vnus ex ſocijs non teneatur ad debita poſtea contracta, Menoch. *conſ.*121.*n.*67. vbi allegat concordantes, Decian.*conſ.*60.*n.*31.*in princ &* 32. *lib.*2. & ſignanter quod non excuſentur contrahentes , ſi ignorent ſub forma , & ſub qua lege fuerit inſtitor præpoſitus , & quod ſi fuit præpoſitus vſque ad tempus , finito illo tempore non obliget præponentem , licet tunc contrahentes
9 ignorent officium finitum,notat Caſtr. *in l ſed. & ſi pupillus,§.conditio autem præpoſitionis in 1.notab. n.2.ff.de inſt.act.* Pariſ. *conſ* 94 *num* 24. *in fin.lib.*1. *& conſ.*93.*n.*52.*lib.*5. Surdus *conſ.*32.*n.*13 *verſ.nec ſiſtit cum ſeq.*Felic.*de ſoc.c.*30 *num* 7 8.*&* 9.Franc. Ant. Coſt. *conſ.*55.*n.*6. *lib* 1. reſpectu verò mortis, cum eſſet notiſſima , nulla alia requirebatur intimatio. Quia cum non ſint attendenda ſupradicta capitula , & conuentiones inter ſocios priuatim factæ tam de anno 1638. quam de anno 1640. noper io actis pro parte Ioannis Mariæ productæ , ſed ſint attendendæ litteræ oblatoriæ in apertitione rationis banchariæ *d. l & ſi pupillus* , §. *de*
10 *quo palam ff.de inſt.action.* Caſtr.*d.conſ.*104 *num.* 1. *ad med verſ quod ergo dicitur p.*1. vt in punct.dixit Rota in Ianuen. ſeu Romana cambij 12. Decembris 1644. coram RR.D.mco Decano in §. quemadmodum ad eundem effectum abſque vlla temporis limitatione , & cum qualitate quod contrahentes credere debebant *alla mano del noſtro S. Gio. Maria , &c. & aquella del S. Gio. e Franceſco Rotigni ſuoi nepoti.&c. a quali preſtarete ſolamente fede , ſia che in contrario vi ſara detto* nulla habita relatione ad ſupradicta capitula , & conuentiones ; & nulla eorum facta mentione nun poterant contrahentes diuinare limitationem temporis in capitulis ; quæ nunquàm prodierunt in lucem contentam , ſed credere debuerunt litteris oblatoriis , quod ſocietas ſine præfixione temporis inita fuiſſet

Neque obſtat Caſtr. *d. conſ.*104. *part.* 1. cum in illo caſu ageretur de mandato à principio limitatò vſque ad certum tempus , vt ſub *num.* 1. *verſ.* mandatum tamen iſtud : in hoc autem caſu non ſolum ab initio non fuit mercatoribus notificata limitatio , ſed potius datum mandatum liberum , & generale , quod tutò , & bona fide poterant contrahere cum vnoquoque ex nominatis *ſin che in contrario vi ſarà detto*,& propterea Caſtr.in ſuo caſu firmat , quod ex quo limitatio fuit appoſita ab ipſo principio , debet imputari contrahentibus ſi vltra tempus præfixum crediderunt , & in pluribus locis in eodem conſilio declarat ſuam. concluſionem procedere quando limitatio temporis fuit appoſita ab ipſo principio , vt ſub *num.*1. *in verſ.* prima ratio eſt, ibi , quia tempore contractæ ſocietatis prædictæ fuit appoſitum tempus trium annorum , & ſex menſium , inferiùs ſub eodem *num.*1. *verſ.* reſpondeo,ibi,ex quo fuit appoſita ab ipſo principio debuit eſſe nota , & ibi , ſicut in qualibet lege , vel conditione appoſita ab ipſo principio io mandato , & clariùs *n.*2. ibi , non ergo pertinet ad præponentem manifeſtare formam , vel limitationem appoſitam à principio ; ſicut quando apponitur ex poſt facto , & ante *n* 3. ibi , ſed quando viuente mandante finiretur mandatum ex cauſa , vel reuocatione ſubſequuta ex poſt facto , tunc notificanda eſſet reuocatio. Alias admittit , quod debeat fieri notificatio quotieſcumque mandatum fuit factum à principio ſimpliciter, & ſine temporis præfinitione , tunc enim cum contrahentes ſciant , vel ſcire præſumantur quod ſimpliciter , & quandocumque poterant contrahere ſecundum formam mandati , & manerent ſub bona fide decepti , niſi eis notificaretur diſſolutio , vt tradit Caſtr *eòd. conſ* 104 *num.* 1 *ad med.verſ quod ergo dicitur in leg. ſed & ſi pupillus.*
12 Hac diſtinctionem inter ſocietatem ab initio contractam limitatè , libere ſequitur idem Caſtr. *in d. leg.* 1. §. *non autem num* 3. *verſ. ſecus ſi fuiſſet , ff. de exerc. act.* vbi , quod contractà ſocietate inter duos mercatores ſimpliciter , non autem ad certum tempus , alter ipſorum tenetur ex contractibus celebrans cum altero , licet poſtea eſſet diſſoluta , niſi feciſſet proclamare , & notificare omnibus , quod erat diſſoluta, idem repetit in *d.l.ſed & ſi pupillus §.conditio n.*2 *verſ.quod ergò dicitur* , dicens continuo mente tenendum reuocationem publicè , & palam debere notificari quando inſtitutor fuit conſtitutus ſimpliciter ſine præfinitione temporis,alias ſecus Gomeſ. *var reſol. d.tom* 2 *c.*5. *de ſociet.ſupradicto verſ.tertio modo*,firmat neceſſariam eſſe notificationem quando ſocietas ab initio ſimpliciter fuit contracta, Menoch. *conſ.*121 *allegatum in contrarium n.* 66. *verſ.* verè cum Petro de Vbaldis diſtinguit , quòd aut eſt contracta ſocietas ad tempus incertum , & tunc ſi vnus ſociorum vult recedere , id facere debet mediante renunciatione, aut contracta eſt ad tempus certum , & tunc non eſt neceſſaria denunciatio , Decian *verè conſ.*60. *n.*31. *& num.*31. *lib.*2. refert eandem doctrinam Petri de Vbald.Pariſ. *conſ.*94. *n.*23.*in fin.* retorquetur, dum iuxta conſil.Petri de Ancarano 331. dicit, reſpiciendum eſſe tenorem ſocietatis contractæ, & quid ſit inuicem à conſocijs demandatum , quapropter habuerunt creditores iuſtam cauſam credendi ſocietatem duraturam vſquequo contrarium fuiſſet eis notificatum,vt in ſupra relatis verbis litterarum oblatoriarum.

Stante autem hac infinita oblatione , ſeu 13
mandato ad contrahendum donec contrarium notificaretur , non debuerunt creditores inquirere capitula particularia ſocietatis inter ſocios inita , ſed neceſſaria fuit ex forma ipſius mandati, cuius fines obſeruandi ſunt *leg. diligenter, ff. mand.* denunciatio diſſolutionis ſocietatis etiam ſi ſecuta fuerit mors vnius ex ſocijs eamque creditores non ignorauerint , cum ſtante dicto mandato exiſtimare potuerint quod ſocij , quia non denunciarunt , diſſolutam eſſe ſocietatem , voluerint eam poſt mortem inter ſe continuere vt potuerunt Me-
noch.*dict.conſ.*121.*n.*73.*verſ.primus itaque eſt caſus,& præſ.*57.*n.*4.*lib.*3. Rim.iun. *conſ* 711.*num.*17. 14
Mantic. *de tac.lib.*6.*tit.*24.*n.*28. Giurb. *ad conſuet. Meſſan. c.*1.*gloſſ.*6.*n.*40.*& cap.*9. gloſſ.12.*num.*80. Ratio eſt , quia cum ſocietas non fuiſſet contracta cum Franciſco & Ioanne , ſed cum hæredibus Ioann.

Ioann. Mariæ, etiamſi obierit Ioannes, cum nomen hæredum Ioannis Andreæ vti collectiuum, ſatis verificetur in Franciſco ſuperſtite, non inde ſequutus fuit effectus diſſolutionis ſocietatis, pro-
15 vt indiuidualiter tenet Pariſ. *conſil. 82. num. 15. & num. 32. lib. 1.* quem ſequitur Felin. *ſociet. cap 35. num. 14. in fin. verſic. ſed hoc non procedit*, & Blaſ. Machalor. *de fratr. p. 2. cap 40. n. 4.* eoque magis,
16 quia etiam poſt mortem Ioannis dantur plures actus ſociales, qui quicquid ſit an ſufficerent ad probandam ſocietatem, quæ nuſquam contracta appareret, in quibus terminis procedunt deciſ. in Tudertina Societatis 21. Iunij 1638. coram Eminentiſſ. Card. Panzitolo, & in Roman. prætenſæ ſocietatis 12. Iunij 1645. & 10. Decembris 1647.
17 coram R.P.D. meo Otthobono, ſanè præexiſtente vera ſocietate, ſufficiunt ad probam illius continuationem, vel præbuerunt ſaltem iuſtam cauſam creditoribus opinandi illius continuationem poſt mortem, dum ipſis non fuit contrarium notificantum, prout promiſſum fuerat in dictis litteris oblationis, & in caſibus prædictarum deciſionum, omnes actus, qui prætendebantur extra ius, & nomen ſocietatis fieri poterant, tanquam æquiuoci ſocietatem non inducebant, differuntque plurimum ab hoc caſu quia poſt obitum Ioannis remanſit indiuiſum lucrum, & nullæ fuerunt factæ rationes, computa, aut ſolidationes, quarum omiſſio, iunctis aliis ſupra deductis citra ius, & nomen ſocietatis nullo modo fieri poteſt, Soccin. *ſen. conſ 87. n. 12. & 13. lib. 1.* Menoch. *præſumpt. 57. n. 1. lib 3.*

18 Nec relenat quod Ioann. Maria diſſenſerit, ac reuocauerit facultatem in apoca cum Franciſco celebrata poſt mortem Ioannis ſub die 12. Nouembris 1641. tribus teſtibus munita, in qua Franciſcus promiſit in poſterum nolle vllo pacto vti nomine Ioann. Mariæ in ſcripturis, & negotiis, ac ſucceſſiuè die 21. eiuſdem menſis, & anni regiſtrata in Archiuio Vrbano, ac demum obtinuerit ſub die 10. Martij 1643. inhibitionem ab A. C. contra Franciſcum, ne amplius illius nomen expenderet in negotio: Quoniam hæc acta cum Franciſco pariter erant notificanda Mercatoribus, eodem modo quo à principio inſtitutæ rationis fuerunt inuitati ad effectum, vt cauere poſſent à fraudibus, ne deciperentur, dum his non attentis idem Franciſcus publicè continuauit negotia ſub eodem nomine vſque ad decoctionem, ſciente, & patiente eodem Ioann. Maria, vt firmat vtraque deciſio, & euidentiſſimè probat apocha in qua ſub die 19. Nouembris 1641. Ioan. Maria dat facultatem Franciſco vendendi, hypothecandi, &c. *qualſiuoglia effetti di mercantia, & crediti d'ogni ſorte ſpettanti alla ragione di Gio. Maria & heredi di Gio. Andrea Rotigni per la ſomma, & quantità di ſc. 4 m d'oro ſtampe*, continens confeſſionem ipſius Io. Mariæ, quod tunc temporis extabat ſocietas, de quâ ex ſupradictis capitulis in actis productis amplius nequit dubitari, ita quod cum talis licentia ſit vnus ex illis actibus, qui citra nomen ſocietatis fieri non poſſunt, non ſolum probat ſocietatem, ſed etiam illam inducit Corn.
19 *conſ. 54. v. tacitus etiam lib. 1.* Sim. de Præt. *conſ. 24. n 7. lib. 1.* Palm. *conſ. 100. n. 9.* Rota *deciſ. 214. n. 15. p 6. rec.* Alias geſta inter ipſos non poterant præiudicare Mercatoribus, qui ex publica eiuſdem nominis continuatione iuſtam habuerunt cauſam credēdi eiuſdem quoque ſocietatis continuationem *tex. text. d. l. ſi quis mancipiis, §. ſi impubes, in fi verſ.*
non enim imput. ei eſt ff de inſt. act. & poſt Cin. ſenſit Bald. *d § de quo palam*, & ibid. explicat Caſtr. *d. n. 2. verſ nota primo, & ſeq.* Ant. Gomeſ. *variar. reſol. tom. 2. tit. de ſociet. c. 4. ſub n. 6 verſ verum tamen eſt*, ac ibi Add. & comprobatur *ex leg. ſed & ſocius, §. 1.* vbi gloſſ. *in verb. ſcierit ff pro ſoc.* 20

Neque loco denunciationis d. ſolutionis ſocietatis deſeruire poſſunt litteræ ſcriptæ reſponſalibus ſuper morte Ioannis, quia præter illas ſcriptas Mercatoribus Fulginei ſub die 23. & 30. Nouembris 1641. in quibus ſe excuſant, ſi ipſis non crediderint, tanquam occupati nel fardello ſtralcio, reliquæ continent ſolum ſuſpenſionem, ſeu verius excuſationem, ſi tunc litteris Cambij non ſatisfaciebant, eò quod ſequuta fuerat mors Ioannis, & aberat Franciſcus conſocius, vt patet, ibi
ſtante la morte del noſtro Sig Giouanni, & per eſſer 21
aſſente il Sig. Franceſco ſi ſono ſoſpeſi li ſcudi 1163. che ne hà tratto Giouanni Petrichi di Venetia, & in alia, ibi. *ſtante la morte del noſtro S. Giouanni, che li giorni adietro reſtò aſſaſſinato, e morto. compatirete il trattenimento delli noſtri intereſſi.* & demum in alia, ibi *ſtante la morte del noſtro S. Gio. non trouandoſi qui il noſtro S. Franceſ. non habbiamo potuto ſeruirui*, quaſi quod ſi adfuiſſet Franciſcus litteræ ſuum habuiſſent complementum. Ex prædictis itaque litteris ſolum reſultat, quod mercatores habuerint ſcientiam mortis Ioannis, ſed non ſufficit talis ſcientia ſtantibus ſupradictis litteris oblatoriis, & actibus continuatiuis; Attento etiam quod ex dictis litteris dum ſolum occaſione obitus Ioannis, & abſentiæ Franciſci excuſant ſuſpenſionem negotiorum elicitur animus continuandi non diſſoluendi.

Minus releuant particulares declarationes conqueſtiones, & proteſtationes factæ à Ioann. Maria cum diuerſis perſonis, de quibus deponunt teſtes examinati tam in Vrbe, quam Anconæ, cum ſemper deficiat denunciatio promiſſa in d. litteris oblatoriis, & tanquam actus geſti; vel intra priuatos parietes, vel particulariter non afficiunt mercatores qui magis credere debuerunt actibus ſocialibus geſtis poſt mortem Ioannis, de quibus deponunt teſtes creditorum, quam ipſius Ioann. Mariæ verbis; dum eis non obſtant. videbant nomen Ioann. Mariæ publicè expendi, ac eandem ipſam rationem bancariam per Franciſcum publicè continuari, quæ facta verbis ipſius ſunt præferenda, plus enim eſt facto, quam verbis aliquid facere *leg. Paulus reſpondit, ff. rem ratam haberi c. delicti 2.* ibiq. gloſſ. *in verb. facto prouocare de opp.* Rota *cor. Caual. dec. 100 n. 7. & coram bo. mem. Bur.*
dec. 113. n 10. Et quemadmodum in ſcriptis mer- 22
catores fuerant inuitati ad contrahendum, donec contrarium denunciaretur par erat, quod ita in ſcriptis mandatum in litteris oblatoriis contentum reuocaretur, cum æquum ſit vnumquodque eo vinculo diſſolui, quo ligatum fuit *leg. nihil tam naturale, ff. de reg. iur. cum vulgaribus* vltra quod teſtes examinati Anconæ non concludunt & is,
qui fuit examinatus Romæ tanquam varius, & men- 23
dax in ſubſtantialibus non deſinit eſſe de falſo ſuſpectus.

Et ita cum ex d. litteris oblatoriis in partibus tranſmiſſis appareat, nedum ſocietatem fuiſſe initam inter eundem Ioann. Mariam Rotignum, ac Franciſcum, & Ioannem hæredes Io. Andreæ, ſed ampliùs illā eò fuiſſe duraturā, quo mercatoribus,

quibus

quibus litteræ fuerant admiſſæ, in contrarium ſcriberetur, Domioi non ſequuta notificatione ſolutionis ciuſdem ſocietatis cenſuerunt fundamenta ſupradictarum decisionum ſuſtineri, & Io. Mariam teneri ad omnia debita ſocietatis.

EMINENTISS. ET REVERENDIS.
D. CARO. CORRAOO.
Romana Succeſſionis.
Lunæ 24. Ianuarij 1650

ARGVMENTVM.

Statutum Vrb.lib.c.131.quo cauetur, vxori ſuperſtiti deberi lucrum dotale prædefuncto Viro, quomodo intelligatur extantibus liberis eiuſdem matrimonij. Impenſa funeris vxoris, quando facienda. Contractus filij familias validus redditur, interueniente Patris conſenſu. Exceptio requirens altiorem indaginem, non impedit reſtitutionem dotis.

SVMMARIVM.

1 *Lucrum dotale quòd per St.Vrb.lib.1.131. defertur vxori ſupeſtiti, viro prædefuncto, intelligitur quo ad vſumfructum tantum.*
Ideò ad ſuos heredes non tranſmittit Vxor.
2 *Impenſa funeris vxoris detrahitur de ipſius dote, quando nulla alia extant bona.*
3 *illius quantitas arbitrio Iudicis moderatur.*
4 *Attenta qualitate perſonæ, & quantitate dotis.*
5 *Debitum, quod habet heres cum defuncto, computatur in Hæreditate defuncti.*
6 *Ex Statuto Vrbis lib.1.cap.47. maiores 20. annis habebantur pro maioribus 25. annis.*
7 *Patris conſenſus validum reddit contractum filij familias.*
8 *Exceptio firmat regulam in caſu excepto.*
9 *Dilatio conceſſa debitori ad ſoluendum, ceſſat, ſi debitor ſuccedat creditori.*
10 *Contra declarationem ſolemniter factam in Inſtrumento, non admittitur probatio vnius teſtis, nec teſtium de auditu.*
11 *Legatum non probatur ex depoſitione legatariorum nec aliorum ſingularium teſtiũ de auditu.*
12 *Exceptio requirens altiorem indaginem, non poteſt impedire reſtitutionem in bonis matris faciendam, multis deciſionibus declaratam.*
13 *Quæ reſtitutio comprehenditur, quando maritus ſtipulatus eſt in Inſtrumento dotis, eam reſtituere illis, quorum intereſt.*
14 *Quo caſu, nullo modo retardanda.*

DECISIO XXXI.

POſtquam Rota pluries reſoluit Lelio Bariſciano de Perintiis legitimam in bonis Imperiæ matri, ac dimidiam vſusfructus per eam relicti D. Com. Fabio Carandino ſecundo viro, necnon tertiam partem proprietatis æqualiter cum Camillo, & Anna Maria filiis ex ipſo Com. Fabio progenitis hæredibus vniuerſalibus ab illa inſtitutis, vt apparet ex deciſionibus ſub diebus 18. Maij 1646. & 14. Iunij 1647. & 17. Maij 1649. emanatis coram Me. Plura fuerunt pro parte d. D. Comitis, ac filiorum reſpectiuè deducta ex eiſdem bonis (vt prætendebatur) priùs detrahenda, quibus hodie diſcuſſis cenſuerunt Domini detrahendam eſſe dumtaxat ſummam ſc. mille præfatæ Imperiæ ob cauſam lucri dotalis iuxta diſpoſitionem Stat. Vrbis *lib.* 1. *cap.* 131. ſolutam de bonis Iulij Perintij primi viri & in conſtitutione Dotis Com. Fabio aſſignatam, ac poſt eius mortem eidem Lelio patris hæredi reſtitutam. Et aliam ſcut. 156. b. 55. in Funus illius impenſam.

1 Nam lucrum dotale quod ex diſpoſitione Stat. Vrb. *lib.* 1 *d. cap.* 131. debetur vxori viro prædefuncto ſuperſtiti quando extant eiuſdem matrimonij liberi, acquiritur ipſi quoad vſumfructum tantum, vt ibi legitur in verſic. ſi vero maritus &c. Ideoque ex inſtanti mortis mulieris conſolidatur cum proprietate apud hæredes viri exiſtente, nec remanet in bonis illius, nec ad hæredes tranſmittitur, vt fuit dictum in Romana quarti dotalis 16. Martij 1618. coram bon. mem. Remboldo apud Fenzoo. ad Statut. Vrbis *deciſ.* 74. §. 1. *verſ. fundamentum autem dictæ reſolutionis* &c. & in Rom. de Caualer. 22. Martij. 1632. coram bon. mem. Coccino ibi *deciſ.* 79. §. 2. *verſ. ratio deciſionis fuit* &c. & infrà ac in Romana hæreditatis 26. Aprilis 1632. coram bon. mem. Cardinal. Vbaldo, ibid. *deciſ.* 80. *ſub princ. verſ. ſi igitur, ac infrà quæ eſt deciſ.* 117. *p.* 6. *recent.* & in aliis relatis in Romana reintegrationis 31 Maij 2649. Coram R.P.D. meo Otthobono, in §. *neque obſtat quod Paulus*, &c quare cum fuerit à Com. Fabio iam reſtitutum in ſumma dd. ſcut. mille præfato Lelio tanquam patris hæredi vigore mandati A.C. per Rotam confirmati præuiis Deciſionibus coram R. P. D. meo Cerro ſub diebus 27. Aprilis 1646. & 11. Martij 1648. iure merito detrahi debet.

2 Impenſa vero funeris detrahenda eſt integrè ex ipſa dote cum nulla extent alia imperiæ bona *leg. in eum*, vbi gloſſ. *in verb. conferre, l. ſeq. ac in l. Celſus, cum l. ſeq. ff. de Relig. & ſump. fun. l. ſi vir. ff. ad l. falc. l. quod in uxorem. §. in funus, C. de negot. geſt.* Io. de Camp. *de dot. p.* 2. *q.* 61. *n.* 1. *verſ. cuius autem expenſi, Rol. de luc. dot. q.* 90. Matth. Brun. *conſ.* 139. *n.* 44. *verſ. de quibus omnibus* &c. *& ſeq.* Franc. Viu. *dec.* 307. *per tot.* Garz. *de exp. c.* 8. *n.* 15. *verſ. itaq; funeris ſumptus, ac n.* 41. *verſ. hactenus diximus* &c. *& ſeqq.* Rot. penes Greg. *dec.* 573. *n.* 9. *verſ. expenſæ funerum &c.* Imol. *leg.* 1. *Iulij* 1644. *co. RR. D. meo in fin.* At quantitas illius arbi-
3 trio Iudicis moderanda *l. ſi quis ſepulchrum, §. ſumptus* vbi gl. & DD. *de rel. ſump. fun.* Surd. *dec.* 255. *n.*
4 28. *verſ. quæ autem, & quanta impenſa* &c. *cum ſeq.* Maſtr. *dec.* 203. *n.* 23. *verſ. & ſic in caſu prædicto*, &c. Viſa fuit DD. ſatis congrua vſque ad d. ſumm. ſc. 156. *p.* 55. quam idem Co. Fabius in eam cauſam erogauit, attenta qualitate perſonæ, & quantitate dotis *iux. tex. in d. §. ſumpt. in l. & ſi quis, in §. æquum ff. eod. tit.* Garz. *de exp. d. c.* 8. *n.* 16. *verſ. quæ quidem admittenda ſunt* &c. Ioſeph. Lud. *dec. per* 79. *n.* 15. *verſ. dixi quod impenſa*, &c. *& ſeqq. p.* 2. Rbt. *dec.* 399. *n.* 17. *V. cum in illarum* &c. *p.* 5. *rec.*

Verùm alia partita ſcut. mille, Com. Fabius conſtante matrimonio reſtituit vxori vna cum ſcutis tercentis, ſeu alia veriori ſumma pro
5 interuſuriis recompenſatiuis damni emergentis inter partes conuentis, non eſt detrahenda ad dimiuuendam portionem debitam Lelio in bonis & hæreditate matris. Quia cum fuerint ea lege reſtituti, vt cederent in extinctionem æris alieni quo dictus Camillus filius communis ipſorum coniugũ opprimebatur, attento quod ipſe conuenit, ac ſe obligauit illos matri reſtituere vna cum interuſuriis, ipſamq; omnioo indemnem conſeruare, vt legitur in Inſtrumento ſolemniter celebrato

ſub die 6. Maij 1641. recenſeri debent in hæreditate Imperiæ *l. maritus in princ. ff. ad l. falc.* Ac imputari in partem eiuſdem Camilli penes ipſum Comitem Fabium eius patrem, & legitimum adminiſtratorem remanentem *l. 1. §. id quod natura, verſ. ſi debitor creditori hæres* ibiq; gl. *in verb. computetur,& DD. ff. ad l. falc. l. Neſen. verſ. quid enim &c.* vbi gl. & DD. *ff. de neg. geſt. l. alimenta, verſ. ſi quid autem,* vbi gl. *in verb. materna pietate &c. in fin. verſ. aliis autem expenſis,& in verb. oſtenderis &c.* alia gl. *in l. 1. verb. non admittit &c. in fin. C. eod. tit.* Cuch. *in tract. de legit. ſub rub. dat. inter. viu. non imputar. in legit n. 20. verſ primo limitatur, &c. & n. 55. in fin. verſ. ſed tamen &c.* Surd. *de alim. tit. 6. q. 8. num. 64. verſ. limitatur ſecundo,& ſeq.* Peregr. *de fideic. art. 36. n. 138. verſ. aut voluntarie ſoluit &c.* cum aliis relatis per mod. Piſaur. *de imput. q. 40. n. 33. verſ. aut filius erat inops,* Rot. penes Seraph. *dec. 568. n. 3. verſ. huic argumento,* & ſ. m. Greg. *dec. 368. n. 3. verſ. minus etiam, &c. & in aliis.*

Neque ſubſiſtit obiecta nullitas obligationis Camilli, ſeu quia in minori ætate, ſeu quia in patria poteſtate conſtitutus eſſet ex Stat. Vrbis lib. 1. c. 151. & 152.

6 Quoniam vterque defectus ex facto eliditur. Conſtat enim, quod ille ſacro fonte lauatus die 12. Iulij Anno 1618. tempore celebrationis dicti Inſtrumenti vigeſimum ſecundum exceſſerat, quæ (peracto vigeſimo) legitima erat Ciuis Romani ætas, vt ſpecialiter cauetur Stat. Vrb. *lib. 1. c. 47.* Rota penes Card. Seraph. *dec. 746. n. 2. verſ. & ex forma Stat. Vrb. &c dec. 751. n. 2. verſ. ſed difficultas tollitur &c. in rec. deciſ. 431. ſub n. 3. verſ. quia fuit reſponſum &c. p. 1.* ac ſæpè in aliis.

Præterea cum in eodem Inſtrumento Pater ipſe interuenerit dd. pecunias in extinctionem æris alieni per filium contracti erogandas reſtituens vxori illas ſub ea lege recipienti attenta
7 reſtitutionis obligatione per filium vnico contextu facta, vt ibi legitur. Hinc ſanè reſultat patris conſenſus pro validitate huiuſmodi actus ſufficiens, *l. ſed Iulian §. quanquam in fin. verſ ſed ſi ſcis &c. l. ſi tamen ff. ad S.C. Mac. l. 4. C. eod* Soc. *conſ. 200. n. 2. V. & hoc etiam &c. lib. 2.* Mant. *de tac. lib. 10. n. 43. verſ. ſi verò pater, &c.* Barb. *in l. 2. §. fin. n. 29. verſ. nam qui præſes eſt &c. ff. ſol. mat.* Rot. *dec. 811. n. 23. verſ. & quamuis, ac ſeq. p. 1. diu.* & in his terminis fuit d. in *Rom. null. cont. 20. Nou. 1613. cor. m. Seluc. in rec. 527. n. 4. verſ. idque tanto magis p. 1.*

Quod euidenter demonſtrat declaratio ab eodem Com. Fabio facta in principio dicti inſtrumenti, ibi, (quod per eius aſſenſum, ſeu præſentiam infradicendo contractui adhibendum &c. non cenſeatur dictus Camillus liberatus à patria
8 poteſtate &c. nec illi iuuet quoad alios contractus per ipſum forſan fiendos &c.) Quæ ſanè verba tam explicitè, quàm etiam implicitè dum excludunt patris conſenſum ab aliis contractibus per filium ineundis illum vtique in ipſo tunc celebrato Præſeferunt *l. cum prætor, ff. de iud. c. nonne,* vbi gl. *in verb. tacendo, verſ. item argumentum &c. de præſ.* Crau. *conſ. 214. n. 13. verſ. rurſus reſeruatio. &c. cum ſeq.* Rot. penes ſa. m. Greg. *dec. 257. n. 4. verſ. hac. n. exceptio, dec. 579. n. 2. verſ. item cum D. &c.*

9 Minùs obſtat pendentia decennalis dilationis ad reſtituendam dictam ſummam Camillo conceſſæ. Quia per ſubſequentem obitum matris, ac ſucceſſionem in bonis illius ceſſauit cauſa dilationis, ac proinde ipſa dilatio *ad leg. aliquando §. fin. ad S.C. Velleia & l. A filia, §. alumno, ff. ad. S. C. Trebell. l. continuus, §. cum ita; ff. de verb. obligat.* Bald. *conſil. 212. eundo ad veritatem iuris, lib. 4.* Alex. *conſil. 34. viſo Intrumento ſub n. 5. verſ. non obſtat ſi dicatur, &c. cum ſeqq. lib. 2.*

Altera ſumma ſcutorum centum per d. Com. Fabium ſoluta Io. Baptiſtæ Capannæ aſſerto Imperiæ creditori non eſt detrahenda. Quia in fine Inſtrumenti ſuper eo credito celebrati rogato per acta Paciuchelli Not. Cap. ſub die 17. Sept. 1642. legitur illius ſatisfactio, & caſſatio rogat. eodem Not. die 6. Martij 1643. enunciata etiam in alio per Com. Fabium exhibito. Neque adducta d. moliaris confeſſio pro exoneratione conſcientiæ ipſi Com. Fabio oretenus facta probatur eius aſſertione, ſeu famulæ extraiudicialem Imperiæ enunciationem referentis, ſeu aliorum de 10
auditu ab eadem famula, & à creditore, vel aliis deponentium dum agitur de præiudicio dicti Lelij, quo caſu plenè iuſtificari debet præſertim contra prædictam eiuſdem creditoris declarationem antea ſolemniter in d. Inſtrumento factam, quo caſu efficacior requiritur probatio *c. cum Ioãnes §. porrò* ibique gloſſ. in *verbo quodlibet Inſtrumentum, de fid. inſtr.* Soccin. ſen. *conſ. 189. n. 62. verſ. nam licet aliàs, &c. l. 2.* Rota penes ſa. me. Greg. *deciſ. 375. n. 3. v. & aduerſus inſtr. &c. & deciſ. 409. n. 3. v. & probationes &c. ac in Maceratẽ pecuniaria 27. Ian. 1645. coram R. P. D. meo Ottobono in §. & ea, quæ fuerunt pro parte Monaſterij deducta &c. in fin.*

Eademque ratione non ſunt detrahenda nonnulla legata, quæ à prædicta Imperia facta dicuntur. Quia non iuſtificantur ex depoſitione dictæ Famulæ, vel alterius legatariæ, nec aliorum ſingularium teſtium de auditu de deponentium *iuxt. 11
reg. l. nullus; ff. de teſtibus l. omnibus* vbi fulgoſ. *ſub n. 3. verſ. de legatario dic,* &c. *C. eodem titul. cap. licet cauſam,* vbi gloſſ. *in verbo ſingulares, de probat.* Maſcard. *de prob. concl. 970. n. 4. verſ. primo limita* &c. *& concl. 1357. n. 7. verſ. atque adeo* &c. Rota penes ſan. mem. Greg. *deciſ. 310. n. 6. verſ. tamen in hoc* &c.

Poſtremo demum adducta pro parte dd. Camillæ, & Annæ Mariæ valoris partis domus in conſtitutione dotis Imperiæ comprehenſæ, quæ poſt eius mortem ex alio particulari titulo fideicommiſſi per. Marſilium Bariſcianum ad eos ſpectare prætenditur. In præſentia non poteſt admitti. Quia teſtatoris diſpoſitio, Inſtrumenti dotalis contextus, & obiectarum detractionum releuantia ſuper quibus Lelius dum vixit, & nunc eius hæredes vehementer inſiſtunt, altiorem in competenti iudicio diſcuſſionem expoſcunt, ac dubiam reddunt huiuſmodi prætenſionem donec fuerit legitime definita *l. 1.* & ibi gloſſ. ac Iaſ. *ſub n. 19. & ſeqq. & l. poſt rem iudicatam, ff. de tranſact.* Caſtr. *conſil. 464. viſo laudo ſub n. 1. verſ. præterea etiam, &c. ac verſ. præterea illa dicuntur, l. 1.* Oſaſch. *deciſ. pedem. 129. ſub n. 7. verſ. & licet* &c. Rota penes Card. Seraph. *deciſ. 275. ſub. n. 5. 12
verſic. non obſtat* &c. & *ſub n. 6. verſ. ex his* &c. Ac proinde portionis debitæ Lelio in bonis, & hæreditatem matris tot deciſionis iam declaratæ reſtitutionem impedire non valet *l. fin. C. de compenſ.* Afflict. *deciſ. 381. n. 5. verſic. ad ſecundum dubium* &c. *cum ſeq.* Rota penes Seraph. *deciſ. 1455. n. 3. verſ. ſecundo quia,* &c. *cum ſeq.* Mantic. *deciſ. 349. n. 6. verſ. quia autem* &c. ſanct. mem. Gregor. *deciſ. 220. numer. 5. verſ. interim non eſt differenda*

executio

executiſſe &c. Buratt. *deciſ.803. n.9. verſ. & prædicta &c.* Duran. *deciſ.113.n.7. verſ. quia quicquid ſit &c. deciſ.197. ſub n.1. verſ. quia ad hoc &c. ac in recent. deciſ.679. ſub num.5. verſ. & denique &c. cum ſeq. p.1. deciſ.743. num.11. verſ. non. obſtat. denique exceptio, &c. retentionis &c. p.3. deciſ.254. ſub num.1. verſ. nam quoad primum, &c. ac deciſ. 411. num. 24. verſ. neque creditum &c. p. 5. & in Interam. Cenſus 24. Maij 1628. coram bon.me. Priuato apud Moder. Peruſin. de manut. deciſ.487. n.9. verſ. tamen in hoc omnes conueniunt &c. cum ſeq.* Quæ ſub obligatione Camerali per Com. Fabium in inſtrumento dotali contracta pro omnibus quorum intereſt benè comprehenditur, vt fuit dictum coram R. P. D. meo Cerro ſub die 27. Aprilis 1646. & 1. Maij 1648. Ideoque minùs eſt retardanda, vt aliàs ſimili exceptioni Reſpondit Rota *in deciſ. 641. n.16. verſ. quo verò fideicommiſſum cum ſeqq. vſque in fin. p.1. diuerſor. dec.536. ſub n.9. ad fin. verſ. maximè cum agatur &c. ac deciſ.947. n.8. verſ. non. obſtat quod dicta bona &c. p. 4. recent. ac in Romana Cenſus coram R.P.D. meo Meltio 10. Febr. 1645. in §. exceptiones vero &c. & 14. Iunij eiuſdem anni, in §. neque ad impendium &c.*

Et ita fuit concluſum vtraque parte informante, &c.

R. P. D. Cerro.

Eugubina Prædij.

Luna 14. Iunij 1649.

ARGVMETVM.

Statutum fori, vnde emanauit prima ſententia, debet attendi etiam in curia in gradu appellationis. Venditor, qui promiſit rem liberam & immunem, poteſt cogi in caſu detecti grauaminis, ad deponendum pretium, donec liberatio ſequatur Pacta inter emptorem, & venditorem, circa modum ſolutionis pretij, non poſſunt præiudicare creditoribus nec graduationem turbare.

SVMMARIVM.

1 *Cauſa appellationis per biennium non proſequuta, efficitur deſerta, niſi prorogata ſint fatalia: & ſententia in rem iudicatam tranſit, perinde ac ſi nunquam ab ea fuiſſet appellatum.*

2 *Statutum Eugubinum prohibet appellationem à ſecunda ſententia, quæ concordet cum prima.*

3 *Sententia dua, quando vna confirmat alteram, vtique ſecunda, tam in ſubſtantia, quam in qualitate concordare videtur cum prima, & dicuntur conformes.*

4 *Et ſubſequenter intrat diſpoſitio ſtatuti de duabus conformibus, ad effectum rei iudicatæ, vt ſecunda executioni demandetur.*

5 *Et ſic pluries decidit Rota in terminis ſimilis ſtatuti.*

6 *Secunda ſententia confirmatoria primæ, etiamſi ſit lata, in Curia tamen comprehenditur ſub diſpoſitione ſtatuti fori primæ quod proinde ſtatutum ſeruari debet etiam in Curia, & n.9.*

7 *Appellatio dicitur de Appendicis illius inſtantiæ, cuius eſt ſententia, à qua interponitur.*

8 *Illiuſque cauſa cenſetur eadem in ſecunda inſtantia, prout etiam in prima.*

9 *Ita vt proinde ſemper ſubiaceat ſtatutis illius fori, in quo prima ſententia prolata fuit.*

10 *Appellationis delatio ſimplex, efficit vt Iudex, à quo, non poſſit amplius in ea cauſa ſe ingerere.*

11 *Non autem vt cauſam inappellabilem, reddat appellabilem in præiudicium partis.*

12 *Reſponſio de Apoſtolis reuerentialibus in forma, continet etiam refutatorios, quatenus cauſa non competat appellatio.*

13 *Venditor aſſerens rem liberam, ipſamque talem ſeruare promittens, poteſt in caſu detecti oneris condemnari ad deponendum pretium, pro cautione, & indemnitate emptoris donec liberatio ſequatur.*

14 *Imo emptor iuſtam habet cauſam agendi pro reſciſione contractus, & compellendi venditorem, cæteroſque obligatos ad reſtitutionem pretij, quamuis euictio ſequuta non fuerit.*

15 *Relatio Periti, & calculatoris de conſenſu partium electi, facit probationem probatam, & omninò debet attendi, donec de errore, plenè & concludenter doceatur, & n.17.*

16 *Exceptio tertij appoſita, non releuat, niſi concludenter probetur.*

17 *Modus ſolutionis inter emptorem, & venditorem variatus, nullum poteſt creditoribus præiudicium inferre, neque illorum gradum, & participationem vllo pacto turbare.*

DECISIO XXXII.

Vendiderunt Anno 1635. Aloyſius, & Ioan. Carolus de Maggis quaſdam Terras ſitas in territorio Eugubij, Petro, & Septimio de Becchetis pretio ſcutorum 2786. ſub expreſſa aſſertione illas eſſe liberas, & expeditas ab omnibus iuribus, & actionibus, & aliis non eſſe datas, ceſſas, nec quouis modo alienatas; cui venditioni, & aſſertioni acceſſerunt vti principales, principaliter, & in ſolidũ Sebaſtianus, & Ioãnes Baptiſta de Sebaſtianis, Summ. de Becchettis *n.3.* Verùm habita notitia per emptores, quòd dictæ Terræ reperiebantur grauatæ nonnullis cenſibus ſortis principalis ſcutor. 1865. Ideò inſtiterunt coram Prætore Eugubij pro relaxatione mandati contradictos Venditores, alioſque obligatos ad effectum deponendi in monte Pietatis quantitatem illis correſpondentem, donec dictas Terras liberas præſtiterint, & ſententiam fauorabilem reportarunt, quæ deinde in grado appellationis confirmata fuit ab A. C. ſed cauſa mihi commiſſa cum clauſula conſtito de re iudicata, exequatur. Propoſui dubium; An conſtet de re iudicata, quæ veniat exequenda, vel potius de cauſis reſtitutionis in integrum; & Domini affirmatiuè quo ad primam partem, negatiuè verò quo ad ſecun-
dam reſponderunt. Cum enim appellatio inter- 1
poſita fuerit 19. Decembr. 1646. & toto ſequenti
biennio nihil actum in cauſa, nec prorogata fa-
talia, ipſa remanſit deſerta, & ſententia in rem iu-
dicatam tranſiuit, perinde ac ſi nunquam ab ea
fuiſſet appellatum. Auth. *ei qui, C. de tempor. appell.*
cap. Cum ſit Romana extr. de appellat. Clem. *ſi ap-*
pellationem eodem titul. Scac. *de appellat. quæſt.15.*
art.8. num.119. cum ſeqq. Veſte. *in prax. lib.3. cap.5.*
n.2. cum aliis plenè adductis in Caurien: iuriſpa-
tronatus 13. Martij 1645. coram R. P. D. meo Ro-
yas, in Aquilana iuriſpatronatus 4. Iunij 1646. co-
ram R.P.D. meo Corrado §. *quia cum ab eo tem-*
pore, in Caietana bonorum 3. Decembris eiuſdem
anni, & in Ianuen. fructuum dotis, 8. Februarij
1647. coram Me.

2 Et inſuper ineuitabilis viſa fuit res iudicata
ob diſpoſitionem Statuti Eugubini prohibentis
appellationem à ſecunda ſententia, quæ concor-
det cum prima, dicto Summ. *num.* 6. Vnde cum
3 in caſu noſtro vna confirmet alteram eodem Sum-
mar. *n.* 4. & 5. Vtique ſecunda tam in ſubſtantia,
quàm in qualitate concordare videtur cum pri-
ma, & dicuntur conformes Gloſſ. & DD. *in clem.*
1. *de re iudicat.* Rota *in recent. deciſ.* 491. *n.* 1. *part.* 5.
cum concordantibus adductis in Senogallien.
4 ſuplementi legitimæ 17. Maij. 1645. §. *conformi-
tas* & in Romana domorum de Regardis 15.
Ianuarij præteriti §. *ſi quidem conformitas*, coram
Reuerendiſſimo Domino meo Decano Et con-
ſequenter intrat diſpoſitio dicti Statuti, quod
prohibendo vlteriorem appellationem, opera-
tur, vt præfatæ ſententiæ habeant vim trium, &
5 conſtituerint rem iudicatam exequutioni de-
mandandam vt terminis ſimilis Statuti reſpon-
dit Rota *coram ſa. me.* Greg. *deciſ.* 492. *n.* 1. *coram
Card. Canaler. deciſ.* 387. *num.* 1. ac dictum fuit in
Romana Saluiani 13. Aprilis 1646. coram R. P. D.
meo Otthobono.

6 Idque etiam ſi hæc poſterior prolata fuerit in
Curia per Authorem Cameræ. Quia cum ema-
nauerit in gradu appellationis interpoſitæ à
Priore lata in partibus, vtiq; comprehenditur ſub
diſpoſitione præfati ſtatuti, quod proinde ſeruari
debet etiam in curia, vt in proximis terminis te-
nuit Rota in Bononien. ſucceſſionis 22. Maij
7 1609. coram bon. mem. Sacrato penes Pacific. *de
Saluian. deciſ.* 54. *n.* 10. *verſ. quod quidem ſtatutum*,
& in Bononien. adminiſtrationis de Linis 1. Iu-
lij 1620. coram recol. me. Coccino. Appellatio
enim dicitur de Appendicis illius inſtantiæ, cu-
ius eſt ſententia, à qua interponitur, *leg. in iu-
dicus*, vbi DD. *C. de procurat.* Caſtr. *in leg. ab exe-
quutore*, §. *ſi procurator n.* 2. *ff. de apell. & in l. inui-
8 tus n.* 4. *ff. an per alium dari appell. agi poſſ.* Scacc.
de appellat. quaſt. 5. *n.* 12. *verſ. ratio eſt*, *& quaſt.* 18.
num. 2. *verſ. primo quia*, Achill. de Graſſ. *deciſ.* 4. *n.* 1.
de appell. Rota *diuerſ. deciſ.* 330. *num.* 1. *p.* 2. repe-
tita penes eundem Pacific. *deciſ.* 148. *num.* 2. & di-
ctum fuit in Bononien. legati 3. Iulij 1645. co-
ram me §. *prout etiam, verſic. hic auctoritate*; Illiuſ-
que cauſa cenſetur eadem in ſecundâ inſtantia,
prout etiam in prima gloſſ. *in l. ſi ita demum, verbo
9 agitur* ibiq; Salycet. *in fin. & in d. l. inuitus num.* 15.
C. de procurat. Ioan. Petr. Ferrar. *in practic. Pa-
pien. de form. apponen. contr. teſt.* gloſſ. *ſuntque pu-
blica. ſub num.* 3. *verſic. aut enim*, hæc noua Rota
Bononien. diuerſ. deciſ. 138. *num.* 116. *& coram recol.
mem. Coccin. deciſ.* 42. *num.* 6. *verſ. nam cauſa.* Itavt
proindè ſemper ſubiaceat ſtatutis illius fori, in
quo prima ſententia prolata fuit, vt probat Scacc.
dicta quaſt. 18. *per tot.* & ad propoſitum reſpon-
dit Rota *diuerſ. dicta deciſ.* 330. *num.* 2. *p.* 2. & penes
Pacific. *de Saluian. dicta deciſ.* 154. *ſub n.* 10. *verſ. &
fuit ponderatum*, *& dicta deciſ.* 248. *d. n.* 2. *verſ. &
ideò ſubiacet.*

Nec refert, quòd A C. detulerit appellationi,
dùm pro reſponſione de Apoſtolis, dedit *Reue-
rentiales.*

10 Quia, preterquod ſimplex appellationis dela-
tio afficit quidem vt Iudex, à quo, non poſſit am-
plius in ea cauſa, ſe intromittere *cap. cum appella-
tionibus friuolis, de appellat.* non autem vt cauſam
11 inappellabilem reddat appellabilem in præiudiciũ
partis, vt late probat Gabr. *conſ.* 35. *n.* 4. *&* 5. *lib.* 1.
Rota *in Romana damnorum & itereſſe* 10. *Iunij* 1591.
corã bo. me. Penia inter eius impreſſ. dec 179. *n.* 4. *verſ.
ſed Domini*, *cum ſeq.* Add. *ad bo. me. Burat. deciſ.*
556. *num.* 17. dùm A. C. non dedit Apoſtolos re-
uerentiales ſimpliciter, ſed in forma, dicto Sum-
mario *n.* 7. ex indè non cenſetur detuliſſe appella- 12
tionis niſi ipſa competenti, cum ſub huiuſmodi
reſponſione, quando cauſa (prout hic) non eſt
amplius appellabilis contineantur etiam refuta-
torij, ad tradita per Veſtr. *in proœm lib.* 7. *cap. vlti-
mo n.* 2. Caſſad. *deciſ.* 7. *n.* 5. *de appell.* Rota *in Anco-
nitana de Cdzzis* 1. *Iulij* 1592. *coram clar. memor.
Cardinali Hieronymo Pamphilio* relata per Adden.
ad bon. mem. Burattum dicta deciſ. 556. *n.* 16. idem-
que his adductis, firmatum fuit in Volaterrana
Prioratus 15. *Decembris* 1645. *coram R. P. D. meo
Bichio §. final.*

Et prædicta indubitanter procedunt, concur-
rentibus validitate, & iuſtitia ſententiarum, qua-
rum prima reſultat ex reuolutione proceſſuum;
ſecunda verò probatur ex publico Inſtrumento
ſupradictæ venditionis in quo, poſt emiſſam aſſer-
tionem, quòd terræ venditæ, erant expeditæ ab
omnibus iuribus, & actionibus nulliſque datæ,
ceſſæ, nec quouis modo alienatæ; Venditores,
illorumque fideiuſſores in ſolidum ſe ſe obliga-
runt illas conſeruare liberas, & vacuas ab omni-
bus oneribus, & ipſos emptores indemnes peni-
tus manutenere ad quamlibet eorum ſimplicem
requiſitionem, vt io Extract. *fol.* 42. & dicto Sum- 13
mario *n.* 3. Vnde cum deinde detectum fuerit,
venditores ſuper illis anteà impoſuiſſe plures
cenſus ſortis principalis ſcutorum 1865. Iure
meritò condemnati fuerunt ad deponendam di-
ctam ſummam in Monte Pietatis pro cautione,
& indemnitate ipſorum emptorum, donec dictæ
terræ ab illorum oneribus fuerint liberatæ, vt 14
eleganter probat *text. in leg. ex iis prædus. Cod. de
euict.* quem ſequuntur Surdus *conſil.* 13. *n.* 15. *&* 16.
Mangil. *de euict. quaſt.* 122. *num.* 20. *cum pluribus
ſeqq.* Cacher. *deciſ. pedemon.* 24. *num.* 4. & firma-
tum fuit coram Card. Ceraph. *deciſ.* 321. *num.* 19.
& 20. Quinimò emptores iuſtam habebant cau-
ſam agendi pro reſciſione contractus, & com-
pellendi Venditores, cæteraſq; obligatas ad re-
ſtitutionem pretij, quamuis euictio actualiter
ſequuta non fuerit, vt tenuit Rota *diuerſ. deciſ.*
304 *n.* 1. *&* 2. *part.* 4. repetita penes Cencium
de Cenſibus deciſ. 46. *num.* 1. *cum pluribus ſeqq. in
Bononien prædij* 27. *Iun.* 1639. *coram RR. D. meo
Terracien.* §. *quæ dicuntur*, *& in Vrbenetana bono-
rum* 4. *Febr.* 1643. 23. *Maij* 1644. *& Iun.* 1645. *co-
ram R. P. D. meo Rojas.*

Nec obſtaret, quòd Becheti aſſignauerint
venditoribus pro parte pretij conuenti, cenſum,
quem habebant cum illis de Brunis ſortis princi-
palis ſcutorum 1350. & ſub ea expreſſa lege quod
in euentum in quem ipſi non intrarent in concur-
ſu, & ſententia graduatoria ferenda ad fauorem
omnium creditorum præfatorum de Brunis, tene-
rentur ad ſolutionem dictorum ſcutorum 1350. at-
que ideo cum ipſi non intrauerint in præfato con-
curſu conueniri poſſint ad dictam ſolutionem &
conſequenter præfatam ſummam imputare de-
beant in quantitate per ipſos petita.

Difficultas enim viſa fuit penitus remoueri,
tum ex ſententia graduatoria in qua ipſi de Bec-
chettis poſiti, & graduati fuerunt in loco deci-
monono, dicto Summario *num.* 2. Tum etiam

ex

ex relatione Periti, & Calculatoris ab A. C. de conſenſu partium electi ex qua apparet, integrum debitum dictorum de Brunis non excedere ſummam ſcutor. 16307. eodem Summ. *num.* 8. & ideò cum valor bonorum ad ipſos ſpectantium, & per eoſdem maggios emptorum, aſcendat ad ſcuta 18000. vtique ipſi de Becchettis neceſſario intrant in concurſu, & & graduatione dictorum creditorum. Relatio enim Periti, & Calculatoris de conſenſu partium electi facit probationem probatam, & omninò debet attendi, donec de errore plenè, & concludenter do-

15 ceatur, iuxt. gloſſ. *in l. item ſi vnus §. principaliter, verbo autheritati in fin. ff. de recept. arbitr.* Bart. *in l. inſtari n.* 6. *Cod. de iur. fisc.* Angel. *in leg. aduerſus, C. de vſur. & fruct. legat.* Neuiz. *conſil.* 94. *n.* 18. Pariſ. *conſil.* 96. *num.* 3. *lib.* 1. Scacc. *de appellat. lib.* 3. *cap.* 2. *quæſt.* 17. *limit.* 35. *ſub n.* 1. ſanct. mem. Greg. *dec.* 220. *n.* 4. Rota *in recent. dec.* 354. *n.* 1. *p.* 1. *deciſ.* 533. *num.* 1. *verſic. & propterea part.* 3. *deciſ.* 129. *num.* 6. *part.* 5. *deciſ.* 47. *num.* 7. *part.* 7. & dictum fuit in Romana ſupplementi legitimæ 6. *Iulij* 1646. *coram Me §. nec dubitari.*

Et hinc etiam ceſſaret prætenſio quod creditores anteriores ratione fructuum cenſuum eis debitorum aſſumerent integram ſummam dictorum ſcutorum. 18000.

16 Quia, prætterquod huiuſmodi exceptio opponi non poterit à maggis, qui ſunt tertij, niſi concludenter per ipſos probetur ad notata per Ioan. Andr. *in cap. ſuper his* 16. *n.* 7. *verſic. quia ſi obijciatur, de accuſation.* Lapp. *allegat.* 94. *n.* 4. *propè finem verſic. nam ſi accuſo Titium* Cephal. *conſil.* 47. *num.* 5. Amat. *deciſ. March.* 61. *num.* 13. & 14. Tollitur omnis ſcrupulus, ex dicta relatione, cum ex ipſa appareat, integrum debitum dictorum de Brunis non excedere ſupradictam ſummam ſcut. 16307. cui proinde omninò ſtandum eſſe videtur,

71 vt præter ſuperiùs allegatos dixit Rota *dec.* 10. *n.* 12. *part.* 6. *rec.*

Provt nec ſubſiſteret, quod in dicto concurſu ſit habenda ratio de ſcutis dumtaxar 12. mill. in pecunia numerata perſolutis, non autem de aliis ſcutis ſex mille aſſignatis in tot bonis.

Quia cum creditores dictorum de Brunis haberent obligata, & hypothecata omnia ipſorum bona, & ſignanter præfata vendita dictis de maggis, atque ideò in iudicio concurſus pariformiter deducta, & in ſententia graduatoria pro dicta quantitate ſcutorum 18. mill. ad ipſorum fauo-

81 rem comprehenſa fuiſſent; modus ſolutionis inter emptores venditores variatus, nullum potuit ipſis creditoribus præiudicium inferre, neque illorum gradum, & participationem vllo pacto turbare, vt probat *tex. apert. in leg. debitorum pactionibus Cod. de pact.* Surdus *deciſ.* 132. *num.* 8. *verſ. & pactum.* Ac per conſequens ſiuè dictum pretium promiſſum, & perſolutum fuerit in quantitate, ſiuè in bonis, de eo integraliter erit habenda ratio. Quod etiam ipſimet emptores, & debitores agnouiſſe videntur, dùm Inſtrumento dictæ venditionis cõuenerunt, quòd ſi creditores deſcribendi in ſententia graduatoria excederunt ſcuta 18000. venditio haberetur pro non facta ſignum euidens quòd ipſi creditores participare debebant de integro bonorum pretio, non autem de ſolis ſcutis 12. mill.

Et ita vnica tantùm, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS.
D. CARD. OTTOBONO
Beneuentana Domus.
Lunæ 10. *Maij* 1649

ARGVMENTVM.

Immiſſio ex remedio vtilis Saluiani interdicti conceditur concurrentibus extremis Quæ enumerantur multa de præſcriptione, & ſcientia, quæ ibi requiritur. Minor poteſt agere contra Tutorem, ex cuius ſcientis negligentia paſſus eſt præſcriptionem.

SVMMARIVM.

1 *Extrema Saluiani ſunt. Creditum cum hypotheca. Poſſeſſio debitoris de tempore obligationis. Et poſſeſſio præſens detentoris, contra quem dirigitur actio quibus concurrentibus, immiſſio eſt concedenda.*

2 *Hæredum omiſſa mentio in contractu, vbi agitur de re ſui natura ad Hæredes. tranſitura, non excludit, quin in dubio cenſeantur comprehenſi; cum omnia pacta tam actiua, quàm paſſiua, tranſeant in Hæredes.*

3 *Maximè dum agitur vigore obligationis cameralis, quæ ipſos indubitanter comprehendit.*

4 *Pacti de retrouendendo natura eſt, quod tranſeat ad Hæredes.*

5 *Obligatio Cameralis continet hypothecam, abſquè nulla dubitatione.*

6 *Præſcriptio ſtatutaria non habet locum in actione reali.*

7 *Reſtitutio in integrum aduerſus præſcriptionem competit ex capite probabilis ignorantiæ.*

8 *Scientia tutoris ſufficit ad præſcribendum contra pupillum.*

9 *Quo caſu datur actio minori contra tutorem.*

10 *Curator in teſtamento relictus non attenditur, niſi à minore petatur, & à Iudice confirmetur.*

11 *Scientia tutoris in vlla re cuius implementi durat tempus poſt finitam tutelam, non debet illi in negligentiam imputari, ſi finita tutela, inde ſequatur minori, aliquod præiudicium; & maximè in terminis præſcriptionis.*

Et num. ſeq.

12 *Minores nullam habent actionem contrà tutorem non negligentem, pro releuatione damni ex præſcriptione paſſi, cum præſcriptio non potuerit tribui negligentiæ tutoris, dum poſt tutelam adhuc tempus ad agendum ſupereſt.*

13 *Remedium ſubſidiarium reſtitutionis in integrum eatenùs competit minori, quatenus habere non poteſt recurſum contra tuterem ſcientem, & negligentem, occaſione paſſæ præſcriptionis.*

14 *Scientia tutoris poſt finitam tutelam, vti perſona priuata non nocet minori.*

15 *Cohabitatio inducit. præſumptionem ſcientiæ actuum ſucceſſiuorum, qui fiunt domi, & patet ex oculari inſpectione. ſecus eſt in actibus momentaneis, & his, qui continentur in inſtrumentis & contractibus.*

16 *Tutor relictus filiis maſculis nominatim, non extenditur ad fœminas.*

17 *Scientia in fœminis non præſumitur ex retentione ſcripturarum. Et maximè in terminis reſtitutionis aduerſus præſcriptionem.*

18 *Scientia Litis conſortium non nocet ad effectum præſcriptionis.*

19 *Statutum Beneuentanum excludit fœminas pro-
pter maſculos.*
20 *Excluſio ſtatutaria fœminarum propter maſculos,
habet tacitam conditionem, quatenus ſoli maſ-
culi velint ſuccedere, & fœminas dotare.*

DECISIO XXXIII.

DOmini perſtiterunt in deciſis coram Me
ſub die 13. Nouembris proximè præteriti,
qua die firmatum fuit Catharinæ, & aliis de Ca-
riſſimis agentibus, ac hæredibus Bartholomæi, &
Antonij concedendam eſſe immiſſionem ex reme-
dio vtilis Saluiani interdicti in domo, de qua agi-
tur in vim pacti de reſtituendo eandem domum
ſub obligatione camerali appoſita in apocha con-
fecta per Lutium Muſtum authore Claudiæ.

1 Ratio reſolutionis fuit eadem, quæ aliàs fuit
deducta, nempè quia concurrunt omnia extrema,
quæ in Saluiano requiruntur. Creditum cum hy-
potheca poſſeſſio Lutij debitoris de tempore obli-
gationis, & poſſeſſio Claudiæ contra quam hodie
dirigitur actio, his vero concurrentibus immiſſio
ex Saluiano eſt concedenda Menoch. *de adipiſ-
cend. remed. 3. n. 161. cum ſeq.* Rota *deciſ. 491. num. 6.*
penes ſa. me. Gregor. X V. *& in rec. deciſ. 407. n. 1.
part. 5. & alibi ſæpiſſime.*

Neque dici poteſt, quod creditum deficiat, ex
quo pactum de reſtituendo domum vti conce-
ptum ad fauorem qq. Bartholomæi, & Antonij
abſque vlla mentione hæredum non egreditur
perſona eorum ad quorum fauorem fuit conce-
ptum; Ideoque non tranſeat ad eorum hæredes *l.
ſi tibi 18. §. ſi quis, ff. de pact.*

Quia in propoſito licet nulla ſit facta mentio
2 Hæredum; tamen cum expreſsè actum non fue-
rit, vt contractus non tranſeat ad hæredes, nec
agatur de re de ſui natura ad illos non tranſito-
ria, hæredes in dubio cenſentur comprehenſi;
Nimis enim certum eſt, quod omnia pacta tàm
actiua, quam paſſiua tranſeunt ad hæredes *l. ſi
pactum 9. ff. de prob. l. ſi neceſſarius 8. §. de vendendo
ff. de pignor. act.* Surdus *conſ. 540. n. 31. cum ſeqq.* Rota
deciſ. 659. n. 4. part 4. tom. 3. rec. maxime dum agi-
tur de vigore obligationis Cameralis; quæ ipſos
3 indubitanter comprehendit Rota apud Zacch.
de oblig. Camer. deciſ. 93. n. 23. & deciſ. 153. num. 2. &
eſt de natura pacti de retrouendendo, quod tran-
ſeat ad Hæredes, Gloſſ. *in l. ſi fundum 2. in verbo*
4 *ſiue hæredes, C. de pact. interemptor. & vend.* Man-
tic. *de tac. lib. 4. tit. 32. n. 17, & 18.* Couarr. *pract.
quæſt. cap. 39. ſub. n. 2. verſ. 4. aduerſus communem,*
Dec. *conſ. 614. n. 11. cum ſeq.* Surdus *dicto conſil. 540.
num. 32.* Ioſeph. Ludou. *deciſ. Peruſ. 23. num. 39.* Fon-
tanell. *deciſ. 86. n. 6.* Rota *in recenſiores deciſ. 502
n. 2. p. 2. & deciſ. 525. num. 2. part. 4. tom. 3. & coram
Buratto deciſ. 937. n. 1.*

Hypotheca omninò clara reſultat ex obliga-
5 tione camerali, quæ ipſam continet abſque vlla
dubitatione Grat. *diſc. 391. n. 48.* Rota *deciſ. 141.
n. 5. deciſ. 187. n. 3.* penes Zacch. *& coram Buratt.
deciſ. 687. num. 4. & in Auenion. Sauſani 8. Iuny
proximè præteriti in §. creditum autem coram R. P.
D. meo Bichio.*

Neque obſtat præſcriptionis exceptio, ſuper
6 qua informantes pro Claudia acriter inſtiterunt,
quia ſtatutaria tàm Vrbis, quam Beneuenti, non
habet locum in actione reali, Gabr. *concl. 4. num.
17. de præſcr.* Rota *deciſ. 727. num. 5. p. 1. diu. &
deciſ. 9. numero. 5.* poſt Pacific. *de Salu.* cum aliis
relatis in deciſione huius cauſæ *in §. neque releuat.*

Alia verò legalis etiamſi completa cenſeri
poſſet adhuc tamen non obſtaret Cariſſimis
agentibus, quia ipſis vti hæredibus qq. Bartholo-
mæi, & Antonij, quibus fuit facta promiſſio, com- 7
petit reſtitutio in integrum in actis iam petita
ſaltem ex capite probabilis ignorantiæ, quàm in
his terminis competere firmat Mareſc. *variar.
reſol. cap. 98. n. 7. lib. 2.* Natt. *conſ. 492. n. 4. & ſequen.*
Raud. *deciſ. Piſa. 12. n. 52. & ſeq. part. 1.*

Huiuſmodi verò reſtitutio in integrum exclu- 8
di non poteſt ex eo, quia Spicio tutor. eorum de
Cariſſimis, pacti, de quo agitur, ſcientiam habue-
rit, hanc verò eſſe ſufficientem ad præſcriben-
dum, contra pupillum eſt text. in *leg. 3. §. fi. ff. de
tribun. act. leg. ſi. tutoris 23. Cod. de adm. tutor.* Natt. 9
dict. conſ 492. n. 6. & ſeqq. vbi quod eo caſu mi-
nor debet agere contra tutorem, idemque dicit
Bero. *conſ. 121. n. 19. & ſeq. lib. 3.* Rota *in Bonon.
prædij 27. Ianuarij 1642. §. fi. coram R. P. D. meo
Cerro.*

Quia obiectum ex facto corruit animaduer-
tendo, quod tutela incipere non potuit niſi ab
Anno 1631. quo Bartholomæus inſtantium pa-
ter deceſſit. vt in Summario primæ poſitionis *n.*
4. & completa fuit ad ſummum de Anno 1634.
quo nedum Octauius natus Anno 1606. & Io-
ſeph. natus Anno 1613. filij maſculi dicti Bar-
tholomæi, ſed etiam filiæ fœminæ, nempè Ioanna
Anno 1617. Leonora Anno 1610. & Catharina
Anno 1622. orta pubertatem exceſſerant, vt ex
fidibus Baptiſmatis hodierno Summario *num. 2.*
& 3. Ideò tutela verificari non poteſt ſaltem reſ-
pectu Octauij, Ioſephi, & Ioannæ cohæredum,
qui de tempore obitus Bartholomæi erant mi- 10
nores, non verò pupilli, quibus tutor non datur,
nec minus curator, cum hic detur petenti, vt in
terminis curatoris in Teſtamento relicti, quod
non attendatur, niſi à minore petatur & à iudice
confirmetur, Gabr. *conſ. 25. n. 9. cum plurib. ſeqq. lib.*
2. Rota *deciſ. 470. num. 2. p. 1. recent. & in Romana
Saluiani 17. Martij præteriti ſub §. ſubſiſtere
etiam viſum fuit. & ſeq. coram Me.*

Sed, & eo magis reſtitutio in integrum Cariſ- 11
ſimis venit concedenda, quia præſcriptio obiecta
non habuit ſuum complementum de tempore
tutelæ, ſed longè poſt, quapropter quatenus tu-
tor legitimus extitiſſet, & pactum ſciuiſſet; atta-
men ex hoc negligens reputari non poſſet, cum
in præſenti adhuc tempus poſt tutelam ſupe-
reſſet ad redimendam domum, idemque duraret
per decem annos *l. ſicut. 8. §. non videtur ff. quibus
mod. pign. &c.* Surdus *conſ. 45. n. 46. & in deciſ. 62.
n. 13. & deciſ. 302. n. 13.*

Ideo ſicuti minores nullam habent actionem 12
contra tutorem non negligentem pro releuatio-
ne damni ex præſcriptione paſſi, cum præſcriptio
non potuerit tribui negligentiæ tutoris, dum
poſt tutelam tot anni ad agendum ſupererant, 13
ita ceſſante negligentia eiuſdem tutoris ſubin-
trat remedium ſubſidiarium reſtitutionis in in-
tegrum, quod eatenus priuantur minores, quate-
nus habere poſſunt recurſum contra eorum tu-
torem ſcientem, & negligentem Bart. *in l. qui duos
10. n. 6. ff. de rebus dub* Natt. *dicto conſil. 492. num. 6.
cum ſeq.* Bero. *dicto conſil. 121. num. 20. lib. 3.* Odd. *de
reſtitut. in integr. quæſt. 86. n. 37. & 44.* Surd. *conſ. 226.
n. 15. cum ſeq.*

Nec poſt tutelam ſcienti à tutore perſonæ 14
priuatæ

15 priuatæ Cariſſimis noceret, Gratian. *diſcept.957. n.4.* Rota *deciſ.508.n.2.p.1.recent.*

Itaque nullo modo ſcientia Scipionis tutoris potuit præiudicare Cariſſimis, quorum ſcientitiá, nec minus æquum eſt inducere, eo quia cum Scipione ſimul cohabitauerint, nam ex cohabitatione præſumitur quidem ſcientia actuum ſucceſſiuorum, qui fiunt domi, & patent ex oculati inſpectione, ſecus verò dicendum eſt in actibus momẽtaneis, & his continentur in inſtrumentis, & contractibus, Burdus, *d. conſ. 45.n.51.*Rota *deciſ.541. n.42.& ſeq.p.5.deciſ. 262.n.3.p.6.recent.*

16 Et in omnem euentum viſa fuit ceſſare omnis amaritudo reſpectu Ioannæ, Eleonoræ, & Catharinæ filiarum fœminarum Bartholomæi, quæ nunquam fuerunt ſub tutela Scipionis relicti tutoris filiis maſculis nominatim *l. ſi quis ita 16. §.1.ff.de*

17 *teſtam.tutor.*Ioan.Harprecht. *in §.ſi quis filiab. ſub n.5.verſ.aliud verò inſtit. qui teſtam. tutor. dar.poſſ.* & penes quas ex retentione ſcripturarum nõ præſumitur ſcientia earundem vt in puncto reſtitutionis aduerſus præſcriptionem, Maſcard. *de prob.*

18 *conſ.*1080.*n.*19. Barz.*dec.*101. *ſub n.* 16. nec ſcientia aliorum litis conſortium illis nocet Couar.*pract. quæſt.cap.13.n.7.*Rota *dec.426 n.15.coram Vrgellen.*

Non obſtat, quòd in Teſtamento Bartholomæi patris, non fœminæ, ſed ſoli maſculi fuerint Hęredes inſtituti;, quia quicquid ſit de hæreditate pa-

19 terna, dictæ mulieres agunt etiam vti Hæredes q. Antonij eorum patrui ab inteſtato defuncti, cui pariter competebat pactum prædictum, & licet vigore Statuti Beneuentani eſſent propter maſculos excluſæ, cum tamen maſculi illas admiſerint

20 ſecum ad adeundam hæreditatem illius; eamque vna cum ipſis adiuerint, ceſſat excluſio; quippe quæ vti inducta maſculorum fauore habet tacitã conditionem, quatenus ſoli maſculi velint ſuccedere, & fœmina dotare Tort.*ad ſtat.Papiæ rubr.95. in ciuil.num.153.fol.* 547. Honded. *conſ.1 n.85.lib.2.* Gabriel.*conſil.139.n.32.lib.2.* Rota *deciſ. 375.n. 14. par.4.tom.2.recent.& in Interamn.dotis 27.Ianuarij 1648. in §.non obſtat alterum ſtatutum coram Reuerend. Terracinen.*

Quæ facilius procedunt, quia huiuſmodi admiſſio fœminarum non eſt doloſa pro obtinenda reſtitutione in integrum, cum de tempore aditionis de Anno M. DC.XL. non eſſet completa præſcriptio, ideoque cohæredes maſculi non indigebant eorum auxilio pro reſtitutione in integrum obtinenda.

Perſtiterunt itaque DD. in iam deciſis vtraque parte, &c.

R. P. D. CERRO.

Romana Dotis.

Lunæ 27. Maij 1647.

ARGVMENTVM.

Teſtator non poteſt derogare Teſtamento facto iam perfecto per Epiſtolam, vel aliquem ſimplicem actum, abſque ſolemnitatibus ad Teſtamentum requiſitis. Per Epiſtolam duobus Teſtibus munitam poteſt à Teſtatore declarari diſpoſitio Teſtamenti dubia. Legatarius in re legata præfertur Creditoribus non habentibus hypothecam; quando Hæreditas eſt ſoluenda.

SVMMARIVM.

1 *Teſtator per Epiſtolã, vel alium ſimplicem actũ voluntatis declarationem, diuerſimodè diſponẽdo, non poteſt derogare diſpoſitioni in Teſtamẽto facta, & perfecta, non adhibitis ſeptem Teſtibus, aliiſque ſolemnitatibus adhiberi ſolitis.*

2 *Textus* in leg. Epiſtola 75.ff. ad Trebell. *diſponens quod liceat Teſtatori voluntatem ſuam per Epiſtolam declarare, vbi duo tantùm Teſtes ſufficiunt; declaratur procedere vbi diſpoſitio eſt dubia, ſecus vbi omnino eſt clara, & perfecta; non. n. recipit declarationem.*

3 *Non poteſt fieri declaratio continens nouã diſpoſitionem, niſi adhibitis ſeptem teſtibus, aliiſquè ſolemnitatibus in Teſtamento requiſitis.*

4 *Oblatio, & exhibitio, niſi ad actum perducatur; nihil ponit in eſſe.*

5 *Teſtator, qui nouam diſpoſitionem non fecit, in eadem permanſiſſe cenſetur: Epiſtola ſuperinde ab ipſo ſcripta, reſoluitur in ſimplex ratiocinium: ita vt haberi debeat perinde ac ſi ſcriptã non fuiſſet.*

6 *Bona hereditaria, ſtatim poſt hereditatis acceptationem, cadunt ſub hypotheca ad fauorem creditorum heredis.*

7 *Legatum non debetur legataria, niſi priùs deducto ære alieno grauantiũ.*

9 *Et creditoribus competit aduersùs eum retentio.*

9 *Legatarius in re legata præfertur cæteris Creditoribus Teſtatoris, quando Hæreditas eſt ſoluenda: ſecùs autem ea reperta non ſoluendo: declaratur. n. 12.*

10 *Quo caſu eiſdem creditoribus incumbit onus probandi inopiam hereditatis.*

11 *Creditores teſtatoris non tenentur diſcutere res admodum intricatas, & litibus inuolutas, ſed poſſunt ſe dirigere in rem legatam, etiam ad præiudicium legatarij.*

12 *Legatarius præfertur in re legata creditori chirographario non habenti hypothecam.*

13 *Secus verò habenti hypothecam ex obligationẽ Camerali: quod procedit etiam ſi Hæreditas ſit ſoluenda.*

14 *Creditor ſub obligatione Camerali poteſt eligerẽ vnum ex pignoribus debitoris ſibi benè viſum pro ſatisfactione ſui crediti.*

15 *Et Teſtator non poteſt hoc Ius creditoribus impẽdire.*

16 *Legatarius non valet exercerẽ tacitam hypothecam ſibi pro legato competentem, niſi in eo, quod remanet, ſatisfactis creditoribus.*

17 *Debita Teſtatoris de iure ſunt ſoluenda ab Hærede abſque mandato Teſtatoris.*

DECISIO XXXIV.

POſtquam his reſolutum fuerat Inſtrumentum dotale, de quo agitur non eſſe exequendum, Repropoſito iterum eodem Articulo idem pariter deciſum fuit pro tertia vice, non obſtante quod etiam hodie Informantes pro Anna acriter contenderent, repetendo ipſam non fuiſſe hæredẽ Creſcentij, ſed Lauræ, cum hoc abundè ſublatum fuerit ex reſponſionibus latè deductis in deciſionibus ſub diebus 15. Iunij 1643. & 2. Decembris 1644. cum quibus etiam hodie Domini tranſierunt.

Nec releuat Epiſtola nouiter producta poſt conditum Teſtamentum tranſmiſſa Creſcentio; in qua Laura declarauit ſuæ voluntatis eſſe, quod Creditores non poſſent conſequi ſatisfactionem ſuper bonis à ſe illis relictis, ſed quod Creſcentius poſſet ex illis extinguere aliquod debitum magis ſibi bene viſum, ibi, *e queſte è contro la mia volontà, che e ſtata, & è, che della robba mia V.S. ſe ne poſſa ſeruire per pagare qualche ſuo debito proprio che à lei più parer a, ò per altro ſuo biſogno, ma che non poſſi mai eſſer forzato da neſſuno ſopra la mia heredità, nè, V.S. ne chi hauer à da lei, ò in vita, ò in morte.*

Quia omiſſa exceptione non factæ recognitionis, de qua valde poterat dubitari, & hæc ſola interim ſufficeret fuit animaduerſum huiuſmodi Epiſtolam aduerſarij teſtamentariæ diſpoſitioni, vbi Laura conceſſit eidem Creſcentio hæredi inſtituto ampliſſimam facultatem diſponendi de bonis ſibi relictis tàm in vita, quam in morte, ibi. *In tuti, è ſinguli miei beni*, &c. *Inſtituiſcono mio vniuerſale herede il Sig. Creſcentio Creſcentij mio fratello, al quale laſcio l. vniuerſa mia heredità* &c. *li concedò facoltà ampliſſima di poter diſporre del reſtante di ſuo arbitrio in vita, & in tempo di morte*, &c. Dum enim voluit poſſe Creſcentium ad libitum ſuæ voluntatis diſponere etiam in vita, cenſetur etiam voluiſſe quod poſſet illa hypothecare, vel vendere pro ſatisfacien. Creditori-
1 bus, & ſic non potuit Laura diſpoſitioni in Teſtamento factæ, & perfectæ derogare per ſimplicem Epiſtolam aliter diſponendo non adhibitis ſeptem Teſtibus, aliiſque ſolemnitatibus adhiberi ſolitis *l. heredes palam §. ſi quid poſt factum*, vbi Gloſſ. & Bart. *num.* 4. aliique communiter *ff. de teſtam.* idem Bart. *in l.2. in quaſt.5. princ. verſic. quæro ergo, & reuoce ff. de vulg. & pupill.* Bero. *conſil.* 127. *n.*1. *lib.*2. Hood. *conſ.*51. *n.* 76. *lib.*2. Surdus *conſil.* 129. *n.*29. Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib.* 12. *tit.*16. *n.*10. *&* 11. Rota *in rec. deciſ.* 604. *n.*21. *p.*5.

2 Nec facit quod liceat Teſtatori voluntatem ſuam per Epiſtolam declarare *l. Epiſtola* 75. *ff. ad Trebell.* & duo tantum Teſtes ſufficiant ad notata per gloſſ. *in d. l. heredes palam d.§. ſi quid poſt factum de teſtam.* quam ſequuta fuit Rota *in Romana ſucceſſionis* 21. *Iunij* 1641. *coram RR. D. Præſide Valliſoletano §. Quoniam obiectum.* Procedit enim vbi diſpoſitio eſt dubia, ſecus vbi eſt omnino clara, & perfecta, hæc enim non recipit declaratio-
3 nem, nec poteſt fieri declaratio continens nouam diſpoſitionem, niſi adhibitis ſeptem Teſtibus, aliiſque ſolemnitatibus in Teſtamento requiſitis, vt præter allegatos tradunt ad propoſitum Io. de Anan. *conſil.* 84. *n.*1. *verſic. Præterea licèt communiter*, & Surd. *conſil.*380. *n.*51.

Præterea dicta Epiſtola continet potiùs quandam oblationem, & exhibitionem aliter diſponendi; ſi Creſcentius voluerit, quam nouam actualem diſpoſitionem, vt clarè indicant verba illa, *hò mandato preciò a V. S. la copia del mio Teſtamento, che vedeſſe ſe era di ſuo guſto, perche altrimente ne farò vn'altro*, & ibi, *ſe poi vuol che ſpecifi-*
4 *chi più chiaro me l'auiſi, che ne farò vn'altro.* Oblatio autem, & exhibitio niſi ad actum producatur nihil ponit in eſſe, *Arg. text. in l. qui decem §. Idemque reſponſum eſt*, ibique Bart. *ff. de ſolut. & in l. ſeruus ſi heredi in fin. ff. de ſtat. liber.* Ideò dum Laura nouam diſpoſitionem non fecit, in eadem
5 permanſiſſe cenſetur, & Epiſtola reſoluitur in ſimplex ratiocinium, itavt haberi debeat perinde ac ſi ſcripta non fuiſſet, ad *tex. in l. ſi quis ſub conditione* 8. *ff. ſi quis omiſſ. cauſ. teſtam. l. pecuniam* 36. *in fi. ff. ſi cert. pet.* Menoch. *conſ.*660. *n.* 3. *cum aliis in Arboren. Canonicatus* 24. *Ianuar.* 1633. *Merlino in rec. dec.*173. *n.*2. *p.*6.

Provt etiam nihil releuat quod Anna fuerit tantummodo inſtituta hæres particularis, proindeque non intret exceptio *l. vindicantem, ff. de euict.* Quia dum omnia bona, actiones, & Iura dotalia Lauræ ſequuta acceptatione hæreditatis affecta fuerunt proprium matrimonium Creſcentij hæredes inſtituti, illicò ceciderunt ſub hypotheca ad fauorem ſuorum Creditorum: vnde licet Anna fuerit tantummodo hæres particularis, quæ habetur loco legatarij, adhuc tamen vindicare non poteſt hæreditatem Lauræ à Creditoribus Creſcen-
tij, cum legatum non debeatur legatario niſi prius 6
deducto ære alieno legantis *l. vniuerſa Cod. de leg.* Bald. *conſil.* 222. *num.* 1. *lib.* 4. Alex. *conſil.* 5. *ſub num.*2. *lib.*6. Et Creditoribus competit aduer-
ſus eum retentio *leg. ſi non ſortem* 26. *§. ſi centum*, 7
vbi Bart. & alij, *ff. de condit. & demonſtrat.* Rota *in Fauentina bonorum* 27. *Iunij* 1586. *cor. Platto* apud Marcheſan. *commiſſ. par.* 1. *fol.*976. *num.*2. &
coram ſanct. mem. Greg. *dec.* 254. *num.*13. ibique 8
Add. *num.* 7. *& in rec. dec.* 612. *numero* 5. *par.* 3. *& in Maceraten. Saluiani, ſeu ſpolij* 12. *Maij* 1608. *coram Manzanedo* poſt Zacch. *de oblig. Cam. deciſ.*130. *n.*6.

Nec obſtat quod legatarius in re legata præ- 9
feratur cæteris Creditoribus Teſtatoris, quando hæreditas eſt ſoluendo, licet ſecus ea reperta non ſoluendo, vt tradit Cin. *in l.2. circa medium*, ibique Alberic. *num.*2. *Cod. qui pot. in pig. hab.* quem
ſequitur Bart. *in l. is cui, §. poſtquam circa fin. ff. vt in poſſ. legat.* Nart. *conſil.*199. *n.*8. Surdus *deciſ.*316. 10
num. 12. eiſdemque Creditoribus incumbat onus probandi inopiam hæreditatis, ex alleg. per Surd. *deciſ.*316. *num.*14. *cum concordan.*

Quia præter quod (ſi verum provt dicebant Informantes pro Creditoribus) ex Inuentario ab hæredibus vniuerſalibus confecto apparet in hæreditate Creſcentij nulla alia bona adeſſe præter iura dotalia Lauræ, & mobilia Vrbis ipſi Annæ relicta. Prætenſiones verò, Palatium, Domus ad
vſum ſalſamentariæ ad Rotundam, de quibus me- 11
minit Rota in Romana Saluiani 7. Maij 1646. coram R.P.D. meo Peutingero, cum ſint admodum intricatæ, & inuolutæ litibus diſcuti non debent à Creditoribus, vt probat *tex. in l. vel à debitoribus ff. de relig. & ſumpt. funer.* & firmauit Rota *coram RR. Vrgellen. deciſ.*212. *n.*12.

Concluſio procedit in Creditore Chirogra- 12
phario non habente hypothecam, in quibus terminis loquitur Gloſſ. huius opinionis magiſtra *in d. leg. is cui §. Poſtquam in verbo non habebitur ff. vt in poſſeſſ. leg.* Secus vero vbi, provt hic, Creditor ex obligatione Camerali habet hypothecam.
Tunc enim præfertur legatario in re legata, 13
etiamſi hæreditas ſit ſoluendo, & in his terminis egregiè firmauit Rota in Aſculana Domus 3. Iunij 1602. coram bon. mem. Coccino, inter eius *impreſſ.*67. *n.* 7. *cum pluribus ſeqq.* & in Venuſina, Legati 28. Iunij 1623. coram eodem in *rec. deciſ.* 493. *n.* 26. *&* 27. *part* 8. Creditor enim ſub obli-
gatione Camerali poteſt eligere vnum ex pigno- 14
ribus debitoris ſibi bene viſum pro ſatisfactione Crediti *leg. qui generaliter ff. qui pot. in pig. hab. & leg.*

leg. Creditoris ff. de diſtract. pig. Surdus *dec.44.n.6.* Rota *dec.741.n.1.par.3.recentiores, & ceram bon.me. Coccino dicta dec. 67. n. 9.* ponderans pro ratione
15 quod Teſtator non poteſt hoc ius Creditoribus
16 impedire, legatarius verò exercere non valet tacitam hypothecam ſibi pro legato competentem niſi in eo quod remanet ſatisfactis Creditoribus, vt monuit Bart. *in leg. Creditoribus n.3. ff. de ſeparat.*

Quod dicitur facultatem diſponendi fuiſſe conditionaliter datam Creſcentio, ſub conditione ſcilicet quod infra biennium à die obitus Teſtatricis tenetur extinguere omnia debita quibus eadem Teſtatrix reperiebatur obnoxia, ibi, *Con obligo però, e peſo preciſo di ſodisfare in termine di due anni doppo la mia morte tutti li mie debiti, nelli quali mi trouo obligata,* Domini non habuerunt in conſideratione aduertentes inſtitutionem fuiſſe puram, & verba ſuperiùs relata non fuiſſe apposita ad ſuſpendendam diſpoſitionem ſed ſolum pro maiori
17 declaratione, & ad inducendum in Hærede obligationem, & onus ſoluendi debita Teſtatoris quæ de iure inerat, ex deductis in Viterbien fideicommiſſi 17. Februarij 1617. coram Manzauedo *in recent. deciſ. 401. n 1. p. 4.*

Et ita vtraque parte &c.

R.P.D. PEVTINGERO.

Romana Domus.

Luna 20. Maij 1647.

ARGVMENTVM.

Agitur latiſſimè de alienatione emphyteuſis ex pacto, & prouidentia.

SVMMARIVM.

1. *Emphyteuſis conceſſa pro ſe, filiis, ac nepotibus, eſt ex pacto, & prouidentia.*
2. *Et proinde talia Bona emphyteutica ſunt inalienabilia.*
3. *Clauſula.* Ad habendum. *in Inueſtitura appoſita, facit emphyteuſim hereditariam.*
4. *Limitatur quando clauſula,* Ad habendum *aliquo modo per aliqua verba reſtringitur, quia tunc non reddit emphyteuſim ex pacto, & prouidentia, hereditariã in præiudiciũ vocatorum.*
5. *Conceſſio pro filiis, & Nepotibus,* &c. *facit emphyteuſim pactionatam.*
6. *Verba,* prout quilibet ſimilis emphyteuta de re ſimili conducta facere, & diſponere poteſt: *appoſita in contractu emphyteutice immediatè poſt clauſulam.* Ad habendum, *vires ipſius clauſulæ eneruant.*
7. *Bona emphyteutica etiam ex pacto & prouidentia, poſſunt alienari à primo acquirente.*
8. *Declaratur, ſi primus acquirens habeat deſcendentes vocatos in poteſtate, aliàs ipſis præiudicare non poteſt.*
9. *Primus acquirens dicitur ſolus ille, qui inueſtituram ſtipulatus eſt, eo verò mortuo, eius filius non habetur tanquam primus acquirens.*
10. *Primus acquirens, quod poſſit alienare emphyteuſim, intelligitur de primo acquirente ex cauſa onerosa, non verò ex cauſa lucratiua.*
11. *Filij, & alij inueſtiti in cauſa onerosa, dicuntur habere bona illa à primo acquirẽte; ſed in cauſa lucratiua, illa recipiunt ex liberalitate emphyteuſim concedentis, & ex propria perſona, tanquam ad illa vocati ſub nomine collectiuo filiorum, vel deſcendentium.*
12. *Et hoc ſecundo caſu, bona filius aliundè habet, quàm à Patre.*
13. *Vnde ſicut Pater aduentitia filij bona in eius præiudicium alienare non poteſt, ita neque pariter ad eius præiudicium de eiuſmodi emphyteuſi diſponere valet.*
   Præſertim ſine conſenſu domini directi.
14. *Emphyteuſis ex cauſa lucratiua, eſt cum annuus canon eſt ſatis tenuis reſpectu valoris rei, neque primus acquirens aliquam pecuniam domino directo, pro habenda Inueſtitura dederit.*
15. *Cauſa onerosa non reſultat in emphyteuſi, ex quo acquirens promiſit bona meliorare: Bona. n. Eccleſiæ ſemper conceduntur ad meliorandum.*
16. *Et dum melioramenta non fuerunt promiſſa in quantitate notabili. adeoque gratia concedentis præponderet, tanto magis dicuntur eſſe ex cauſa lucratiua conceſſa.*
17. *Alternatio bonorum emphyteuticorũ valet, quando de præiudicio ſolius domini directi agitur.*
18. *Domini concedentis emphyteuſim non intereſt quòd bona citius ad remotiorem tranſeant, ad quem aliàs quandocunque ſunt tranſitura, & ab initio erat notus concedenti, ac ſecundum eius voluntatem ſuccedit.*
19. *Alienatio nullo modo tenet, etiam ſi fiat inter cõprehenſos in inueſtitura quando per eam fit præiudiciũ aliis anterioribus in gradu cõprehenſis.*
20. *Et intra defectus poteſtatis in alienante, qui neque cum conſenſu domini ex comprehenſis, in præiudicium aliorum comprehenſorum, qui ex lege inueſtituræ priùs ſuccedere debuiſſent, diſponendo gratificare potuit.*
21. *Dotis priuilegio Bona emphyteutica alienari poſſunt, talique modo alienata, mortua muliere, transferuntur ad heredes.*
22. *Procedit quando ſolùm conſideratur præiudicium domini directi, quia ſi dominus prætendit caducitatem, vel laudemium: quia dos eſt cauſa neceſſaria, præſertim quando aliundè mulier dotari non poteſt.*
23. *Quando autem agitur de præiudicio Inueſtitorum in gradu proximiorum alienatio ex cauſa dotis non tenet, quia in hac in iure dos non reperitur, ſpecialiter priuilegiata.*
24. *Et tali caſu alienatio durat ſolùm ad vitam emphyteutæ dotantis, eo verò mortuo, bona reuertuntur ad comprehenſos in Inueſtitura.*
25. *Niſi fortè quando dotans ex ipſa lege Inueſtituræ facultatem habuiſſet, comprehenſis in inueſtitura præiudicare.*
26. *Statutum Vrbis cap.22. lib.1. diſponens, bona emphyteutica dari poſſe in dotem, cum non habeat verba vniuerſalia apta etiam comprehendere bona Eccleſiæ, alia bona non comprehendit.*
27. *Et talia ſtatuta, quamuis auctoritate Apoſtolica condita, non comprehendunt bona Eccleſiæ, niſi fuerint ſaltem ibi implicita, & ſub vniuerſalitate verborum ſpecificata.*
28. *Filiæ plures matri pro virili ſuccedunt.*
29. *Emphyteuſis vnius lineam ingreſſa, in eius deſcendẽtia permanere debet, excluſis illis alterius lineæ, donec aliquis de illa linea ſuperſit.*
30. *Pignora, pecunia ſoluta, ipſo iure, ad dominum reuertuntur.*
31. *Heredibus vltimi inueſtiti, etiam non comprehenſis in inueſtitura, immiſſio danda eſt, donec*

de

de eorum iure cognoſcatur.

32 *Melioramenta de re emphyteutica non debentur, donec pleniſſimè probatum fuerit, quid impenſum vt melioratum fuerit.*

DECISIO XXXV.

MArgarita Conſtantina vti filia, & hæres Fuluiæ ab A.C. ſententiam fauorabilem ſuper
Immiſſione in poſſeſſionem Domus, de qua agitur contra Margaritam Grappolinam eam poſſidentem obtinuerat, quam Rota ſub die 4. De-
1 cembris 1643. coram Me dixerat eſſe confirmandam, ſed hodie ad inſtantiam eiuſdem Grappolinæ cauſa repropoſita, Domini receſſerunt à deciſis, quia compertum fuit hanc Domum conceſſam fuiſſe Alexandro Ianotto de anno 1549. pro ſe, & ſuis, ac nepotibus, & ſi ex pacto, & prouidentia ad tradita per Clar. *in §. feudum q.9.n.5.* in his ter-
2 minis Rota *deciſ.483.n.1.par.4. recent.tom.2.& deciſ. 74.n 1.par.6. recent.* Reuerendiſſim. Vrgellen. *deciſ.410.n.5.& 431.n.5.* Capic. Latro *deciſ.70.n.41.* Vndè huiuſmodi bona emphyteutica ſunt inalienabilia, Bart. *in l. patroni n.3.ff. ad Trebell.* Honded. *conſ.55.n.21.lib.1.* Surd. *deciſ.324. num.2.* cum pluribus allegatis per Modern. Fulgin. *in tract. de iur. emph. tit. de alien.q.1.n.1.& ſeq.* Rota *dec.403. n.1.p.1. & deciſ. 211.n.2.p. 6. rec.* Et ideò reſultat non ſubſiſtere alienationem primo factam in Martiam filiam primi acquirentis, deindè in Fuluiam eiuſdem acquirentis neptem ex cauſa dotis, in qua ratione ſe fundabat deciſio, quæ reuidetur.

3 Neque obſtat prima reſponſio adiecta in deciſione §. quia dato nimirum, quod vigore clauſulæ ad habendum in Inueſtitura appoſitæ, emphyteuſis effecta ſit hæreditaria, Curtiun. *conſ.4.n.1.* Crau. *conſ.256.n.4.* Caualer. *dec.293. n.2.* Quia quicquid
4 ſit quando hæc clauſula appoſita eſt in Inueſtitura non pactionata, nec aliquo modo eſt reſtricta, in quibus terminis loquuntur Doctores ex aduerſo allegati, ſed certum eſt apud omnes, quod quando emphyteuſis eſt ex pacto, & prouidentia, & clauſula ad habendum aliquo modo per aliqua verba reſtringitur, tunc ipſam clauſulam non reddere emphyteuſim hæreditariam in præiudicium vocatorum, Menoch. *conſ.61.n.20.& conſil.545.n.5.cum ſeq.* Gratian. *diſcept.344.n.11.* Rota *dec.11.n.1. cum ſeq.par.1.diuerſ. deciſ.415.n.21.p.4. recent.tom.3. &*
5 *deciſ.74.n.8.cum pluribus ſeqq. part.6.recent.* Attamen in hæc inueſtitura non ſolum præcedit conceſſio pro filiis & nepotibus, quæ facit emphyteuſim pactionatam, ſed & mox immediatè poſt clauſulam ad habendum iuxta extenſionem in contractibus emphyteuticis fieri ſolitam, de qua
6 per Saluſt. *de contract.rei emph.lib.1.cap.19.n 9.* Sequuntur verba reſtrictiua. *Prout quilibet ſimilis emphyteuta de re ſimili conducta facere, & diſponere poteſt,* quæ verba vires clauſulæ ad habendú eneruant, cum ſimiles emphyteuræ ſcilicet ex pacto, & prouidentia bona emphyteutica alienare non poſſint, vt in puncto Seraph. *dec.794.n.8.& dec.1290. n.12.* Rota *deciſ.310.n.18.19. par.5.recent.*

7 Nec releuat ſecunda reſponſio in eadem deciſione allata, quod videlicet primus acquirens potuerit alienare bona emphyteutica etiam ex pacto, & prouidentia, Rota *dec. 435. n. 13.p.1. recent.* RR. Vrgell. *deciſ.295.n.2.* Quia alienatio non fuit facta ab Alexandro primo acquirente, ſed ab
8 ipſius vxore, ipſo iam defuncto, quæ tamen deſcendentibus in Inueſtitura vocatis, quos in poteſtate non habebat nullo modo Domum alienando præiudicare potuit, vt diſtinguendo inter alienantem habentem comprehenſos in poteſtate, nec ne tradit Bald. *in l.1. ante fi. C.per quas perſonas nobis acq.* & in Auth. *ſi quas ruinas ſub n. 10. verſ.ſed tu dic. vt dixi C. de Sacroſ. Eccleſ.* Natta *conſil. 475. ſub n.4.& 5.* Grat. *diſcept. 405.n.2.cum*
ſeq. & primus acquirens dicitur ſolum ille, qui 9
Inueſtituram ſtipulatus eſt, eo vero mortuo eius filius non habetur tanquam primus acquirens, Rouit. *deciſ.94.n.22.* Modern. Fulginat. *tit. de renon.q.1.n.67.* Cyriac. *controu.23.n. 30.* Imò vlterius
animaduertendum eſt, quod Doctores admitten- 10
tes primum acquirentem poſſe alienare emphyteuſim, loquuntur de primo acquirente ex cauſa oneroſa, non verò ex cauſa lucratiua ex optima di-
uerſitatis ratione, quia in cauſa oneroſa filij, & 11
alij inueſtiri dicuntur habere bona illa à primo acquirente, ſed in cauſa lucratiua illa recipiunt ex liberalitate emphyteuſim concedentis, & ex propria perſona tanquam ad illa vocati ſub nomine
collectiuo filiorum, vel deſcendentium, vt benè 12
diſtinxit Bald. *in d.auth. ſi quas ruinas num.5.verſ.* 13
ſecunda ratio, & n. 6. quem ſequitur Aret. Crot. & alij plurimi relati à Mareſc. *variar. reſol. lib.1. cap.74. num.2. cum ſeq.* Gabr. *de iure emphyt. quæſtion.2.num.45.* Rota *dec. 366. num.2.part.4.& deciſ.50.num.1.& 2.par.6.recent.* & Adden. ad Burat. *deciſ. 822. num. 6.* & vltra hos tradit Surdus *conſil.351.n.28.* vbi addit. quod hoc ſecundo caſu bona filius aliundè habet quam à Patre, vndè ſicuti Pater aduentitia filij bona in eius præiudicium alienare non poteſt, ita pariter neque ad eius præiudicium de huiuſmodi emphyteuſi diſponere valet, Rota *deciſ.741.n.31.& 32. part. 4.tom.3.recent.* præſertim ſine conſenſu Domini directi, Capicc. *deciſ.70.n.42.*

Emphyteuſis verò huius Domus eſt ex cauſa lu- 14
cratiua, cum annuus Canon ſit tantùm ſcutorum ſeptem, neque primus acquirens aliquam pecuniam Domino directo, pro habenda Inueſtitura dederit iuxta theoricam, quam tradit Mantica *de tacit.lib.22.tit.6.n.23. & tit.24.n.18.* Mareſcott. *d. cap.74.n.1. & n.5.* Add. ad Gregor. XV. *dec. 529. ſub n.23. verſic. Quæ opinio,* cum aliis allegatis per Fulginat. *de iur. emphyt. in præludio quæſt. 16.n.2. in tit de contract.emphyt. quæſt. 1. ſub n. 24.* Nec ad effectum, vt conceſſio huius Domus cenſeatur eſſe facta ex cauſa oneroſa ſufficit acquirentem promiſiſſe bona meliorare, Bona enim Eccleſiæ ſem-
per conceduntur ad meliorandum, Modern. Ful- 16
ginaten. *ſub tit. de var. caducit. quæſt. 1. num. 11.* & dum melioramenta non fuerunt promiſſa in quantitate notabili, adeoque gratia concedentis præponderet tantò magis dicuntur eſſe ex cauſa lucratiua conceſſa vt per Socc. Baldus Rolandus alleg. à Mareſcott. *d.cap. 74.ſub n.5. verſ. ſecus ſi gratia.*

Nec contrarium ſuadet, quod alienatio priùs fuerit facta in Martiam & deinde in Fuluiam, quæ
ambæ in Inueſtitura comprehenſæ ſunt, nam ex 17
hoc capite non ità indiſtinctè alienatio ſuſtinetur, ſed duo caſus diſtinguendi ſunt, vnus eſt
quando de præiudicio ſolius domini directi agi- 18
tur, & tunc valet alienatio facta in comprehenſos in Inueſtitura quamuis remotiores quia videtur potius refutatio, quàm alienatio, Domini enim intereſt, quod bona citius ad remotiorem tranſeant, ad quem alias quandocumque ſunt

transi

tranſitura, & ab initio erat notus concedenti, ac
ſecundum eius voluntatem ſuccedit, *vt ex text. in*
19 *c.1. ſi & ſi Clientulus, de feud. alien.* Surdus *conſil.*
505.*n.* 33. vbi alleg. Concord. Maſt. *deciſ.* 81 *n.*38.
Rota *deciſ.*741. *ſub num.* 16. *par.* 4. *tom.* 3. *recent.*
Alter caſus eſt quando per alienationem aliis an-
terioribus in gradu comprehenſis fit præiudicium;
tunc enim alienatio nullo modo tenet, quia ratio
20 refutationis ſupra conſideratæ in proximè ſucceſ-
ſuro ceſſat, vt diſtinguendo vtrumque caſum be-
nè aduertit Camillus de Medices *conſil.* 104. *n.*20.
& intrat defectus poteſtatis in alienante, qui ne-
que cum conſenſu Domini vni ex comprehenſis
in præiudicium aliorum comprehenſorum, qui ex
lege Inueſtituræ prius ſuccedere debuiſſent diſpo-
nendo gratificare potuit. Pariſ. *conſil.*10.*n.*5. Beto.
*conſil.*70.*n.*36. *lib.*1. Menoch. *conſil.* 975.*n.*19. *cum
ſeq.* Cephal. *conſ.*23.*n.*47. *cum ſeq.* Rota *in Bonon.
bonorum emphyteuticorum* 18. *Aprilis* 1597. *coram
clar. mem. Card. Hieronymo Pamphilio, & in Bonon.
fideicommiſſi de Lucio* 9. *Decembris* 1619. *coram
Card. Sacrato.*

Similiter nec tertia reſponſio deciſionis appli-
catur, quod videlicet alienatio facta ſit ex cauſa
21 dotis, cuius priuilegio bona emphyteutica alie-
nari potuerunt, talique modo alienata mortua
muliere transferuntur ad eius hæredes ex allegatis
per Grat. *diſcept.* 511. *n.* 9. & 10. Rota *in Romana*
22 *Domorum* 9. *Decembris* 1641. *coram R. P. D. meo
Royas §. minus obſtare.* Quia videlicet eadem ſu-
pradicta diſtinctio locum habet, quod aut Do-
minus directus ob alienationem factam ex cauſa
Dotis ſine ſuo conſenſu ipſemet prætendit cadu-
citatem, vel laudemium, & huiuſmodi caſu alie-
natio in præiudicium Domini valet abſque ſolu-
tione laudemij, quia dos eſt cauſa neceſſaria, præ-
ſertim quando aliundè mulier dotari non poteſt,
& in his terminis loquitur Cald. *de emph. lib.* 4.
*cap.*10.*n.*24. *cum ſeq.* Rota *in Romana Domorum* 9.
Decembris 1641. *coram R. P. D. meo Royas §. pe-
nultimo, & in eadem* 18. *Aprilis* 1644. *coram R. P. D.
meo Ghiſilerio, §. ſecundum, quòd & in Romana
Vineæ* 27. *Aprilis* 1646. *coram R. P. D. meo Cor-
rado §. altera verò.*

23 Aut verò vt in caſu præſeruati concurrunt in-
ueſtiti in gradu proximiores, & tunc in iſtorum
præiudicium alienatio ex cauſa Dotis non tenet,
24 quia in hoc dos in iure non reperitur ſpecialiter
priuilegiata vt benè aduertit Ruin. *conſ.* 165. *n.* 3.
lib. 1. vbi quod alienatio durat ſolum ad vitam
emphyteutæ dotantis, eo vero mortuo bona re-
25 uertuntur ad comprehenſos in inueſtitura Caſtr.
*in l. vſufructu. n.*6. *ff. ſolut. matrim.* Corbul. *de cauſ.
priuat. ob alien. lib.*1. *Limit.*20. *n.* 4. aliique relati à
Modern. Fulginaten. *de iur. emph. tit. de alienat.
quæſt.* 1. *n.* 262. Niſi fortè quando dotans ex ipſa
lege Inueſtituræ facultatem habuiſſet, compre-
henſis in inueſtitura præiudicare, vt benè idem
Corbul. *declarat. d. limit* 20. *ſub n.* 4. ibi ſi dotans
ſit talis, & allegati per Fulgin. *dict. quæſt.* 1. *n.* 263.
in fin. in quibus etiam terminis loquitur Corn.
*conſil.*51. *n.*16. *lib.*3. quem ſequitur Mantica *de ta-
cit. lib.* 22. *tit.* 28. *n.* 41. Grat. *diſcept.* 511 *n.* 10. ibi
quando iis potuit præiudicari per primum acqui-
rentem, vel niſi alij comprehenſi ſint hæredes do-
tantis, iſque etiam in comprehenſorum præiu-
dicium voluerit bona pro dote alienari.

26 Neque Conſtantinæ ſuffragatur Statutum Vrbis
cap. 22. *lib.* 1. diſponens bona emphyteutica dari
poſſe in dotem, quia cum non habeat verba vni-
uerſalia apta etiam comprehendere bona Eccle-
ſiæ talia bona non comprehendit, prout in termi-
nis ſimilis ſtatuti loquentis de bonis emphyteuti-
cis fuit dictum in Romana relationis Domus 13.
Martij 1595. coram Gipsio, & in Romana reloca-
tionis Caſalis 16. Maij 1615. coram Cardinali Sa-
crato. Et generaliter de Statutis Vrbis, quamuis
auctoritate Apoſtolica conditis, quod non com- 27
prehendant bona emphyteutica Eccleſiæ, niſi fue-
rint ſaltem ibi implicita, & ſub vniuerſalitate
verborum ſpecificata fuit dictum nouiſſimè *deciſ.*
58. *num.* 28. *cum ſeq. part.* 9. *recent.* vbi contraria
concilientur, & in aliis citatis per Adden. ad Bu-
ratt. *deciſ.* 880. *ſub num.* 6. nec in contrarium po-
teſt allegari Romana Dotis 20. Aprilis 1643. co-
ram Reuerendiſſ. D. Cirillo nunc Præſide Valliſo-
letano, quia ibi loquitur de emphyteuſi hæredita-
ria, vt patet in §. *Ideoque procedit.* Prout neque
facit deciſio in Romana Vineæ 27. Aprilis 1646.
coram R. P. D. meo Corrado §. *altera*, quia ibi
incidenter tantum fit mentio de Statuto Vrbis
dict. cap. 122. illaque deciſio intelligenda eſt iuxta
alias ibi allegatas in ſupradicta Romana Domo-
rum coram R. P. Dom. meis Ghiſilerio, & Royas,
quæ loquuntur in terminis iuris communis in præ-
iudicium comprehenſorum in Inueſtitura. 28

Sed dato denique etiam, & non conceſſo, quod
alienatio huius Domus valeat pro dote Martiæ,
quia tamen ipſi non ſolum Fuluia auctrix Con-
ſtantinæ, ſed etiam Grappolina, & Septima ſoro-
res hæredes extiterant, vtique per hoc ſententia
dans Conſtantinæ immiſſionem in totam Domum
remanet eo ipſo exceſſiua, cum plures filiæ matri
pro virili ſuccedant ex allegatis per Cancer. *var.
reſolut. lib.* 3. *cap.*2. *n.*197.

Similiter nihil refert eandem Domum Fuluiæ
quoque fuiſſe datam in dotem, quia ex ipſo In-
ſtrumento dato in Summario Grappolinæ num. 4. 29
apparet fuiſſe datam in pignus, & ad vſufructuan-
dum, donec ipſi reſiduum Dotis ſcutorum 100.
ſoluerentur, nec non alia ſcuta 200. ipſi ex aliis
cauſis debita, quæ poſtmodum cum fuerint ſoluta
ſaltem in ſcutis 266. exceſſus ſententiæ euitari non
poteſt; cum ac ſi nihil reſtitutum fuiſſet condem-
natio facta fuit, & immiſſio in totam Domum
Conſtantinæ conceſſa, ſic ſatis patet huiuſmodi
caſui malè applicari concluſionem, quod emphy-
teuſis in lineam Fuluiæ ingreſſa, in eius deſcen-
dentia permanere debeat excluſis illis alterius li-
neæ, donec aliquis de linea Fuluiæ ſuperſit, vt ex 30
pluribus dixit Rota in Romana Domus 25. Iunij
1615. coram Cardinali Sacrato, & in Ceſenaten.
emphyteuſis 14. Decembris 1635. coram bon. mem.
Merlino quia rectè procederet quando titulo em-
phyteuſis in lineam Fuluiæ ingreſſa fuiſſet. Cæte-
rum quia ingreſſa eſt dumtaxat iure pignoris, vel
antichreſis per dict. ſolutionem pecuniarum, pro
quibus ad manus Fuluiæ peruenerat reſolutum
fuit, pecunia enim ſoluta, pignora ipſo iure ad
Dominum reuertuntur, *l. debitor §. fin. ff. pignor.
actio.* Neguſ. *de pign part.*7. *in princ. membr.* 2. *n.* 4.
Pariter denique nec Conſtantinæ ſeruit aſſertio,
quod hæredibus vltimi inueſtiti Immiſſio danda
ſit etiam non comprehenſis in Inueſtitura, donec
de eorum iure cognoſcatur, vt latiſſimè dixit Ro-
ta in Fanen. ſeu Senogallien. bonorum 14. Martij
1646. §. *exhibuit* coram R. P. Dom. meo Melzio.
Quia in præſenti cauſa Conſtantinæ Fuluiæ hæres
non

non negat bona eſſe emphyteutica, ſed allegat titulum maternum, qui ex d. ſolutione debiti incontinenti probatur reſolutus, & ſic etiam de bono iure apparet; Quæ vlterius Domus huius poſſeſſionem de conſenſu Conſtantini dictæ Conſtantinæ fratris tunc viuentis Summario Grappolinæ n. 10. & n. 20. cum ſeq. ingreſſa fuit prius quam ſucceſſio Fuluiæ ad fauorem Conſtantiæ aperiretur, adeo quod cum ſine vitio, & cum titulo hanc Domum poſſideat, vtique eſt legitima Contradictrix: ad impediendam ipſi Immiſſionem.

Melioramenta tandem à Conſtantina prætenſa non obſtare Domini dixerunt, eo quia Domus huius ſtatus anterior, non fuit probatus, neque quid impenſum, aut melioratum fuerit, vt opus eſſet ex pleniſſimè, & eleganter allegatis in Romana fideicommiſſi de Spiritibus 12. Decemb. 1644. coram R.P.D. meo Bichio §. *ex quibus reſolutum cum ſeq.*

Quare pro receſſu à deciſis reſolutum fuit vtraque parte informante, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS.

D. CARD. CORRADO.

Romana Vineæ.

Veneris 7. Iunij 1647.

ARGVMENTVM.

Hæc deciſio latè tractat de emphyteuſi Eccleſiaſtica; eius clauſularum natura, caducitate, identitatis rei probatione, aſſociatione domini directi: illius iudicio, & cauſis: ſpolio, ac reintegratione inde occurrente, ac aliis fusè ad materiam facientibus, & obiter incidentibus: adeò vt plenior horum tractatus vix deſiderari queat, prout magis diſtinctè per Summarium.

SVMMARIVM.

1 *Identitas fundi, variata quantitate, & qualitate confinium, quibus prius inuenitur deſcriptus, ſufficienter non probatur generalibus demonſtrationibus, quæ aliis aquè poterant congruere.*

2 *Et in terminis bonorum, emphyteuticorum, latè probauit, Rota.*

3 *Quod maximè procedit, vbi nulle pacte conſtat poſſeſſores bonorum à primis inueſtitis cauſam habuiſſe.*

4 *Caducitas cenſetur remiſſa ex petitione mandati, expeditione ac illius executione pro Canone per biennium non ſoluto; vbi hæc geſta fuerint antè declaratam, vel agnitam caducitatem, petitamque ex ea cauſa immiſſionem.*

5 *Et ex his omnibus diligentiùs reſultat efficax præſūptio actualis ſolutionis, ac ſatisfactionis: quæ etiam ex aliis corroborata, & adminiculata inducit iuſtam cauſam excuſandi a caducitate.*

6 *Caducitas in emphyteuta Eccleſiæ, non poteſt declarari niſi per defectum ſolutionis Canonum per biennium continuum ante intentatum ſuper ea iudicium.*

7 *Nec proinde abſque eo poteſt prætenſa iuſtificari.*

8 *Fundus emphyteuticus poteſt dari in dotem à fœmina ſub nomine filiæ, & heredis in Inueſtitura comprehenſa, ſine alio domini directi conſenſu.*

9 *Dominus directus, recipiendo annuos Canones à tertio fundi emphyteutici poſſeſſore, abſque vlla proteſtatione, vel contradictione: dicitur contractum cum eo per emphyteutam geſtum, approbaſſe, & in eum conſenſiſſe.*

10 *Locatio ad ſeptennium poteſt validè fieri ab emphyteuta abſque domini directi conſenſu.*

11 *Alienatio facta per emphyteutam, non pura, ſed conditionalis, & ſic ſuſpenſa ſub expreſſo pacto, ſeu reſeruatione conſenſus ſuperinde obtinendi in tempus illius præſtandi à directo domino; ad nullam dirigitur caducitatem, ipſo non interueniente; ſed contractus reſoluitur, vel pro non facto habetur.*

12 *Clauſula* omni meliori modo, *in contractu appoſita talis efficacia expenditur, vt æquipolleat alij clauſulæ magis præciſæ, quæ ibi de natura contractus deſideratur, modo aliunde declaretur animus contrahentium conformis.*

13 *Clauſula*, aliàs, &c. *præſefert conditionem aduerſatiuam antecedenti proteſtationi, atque diſſenſum proteſtationis in caſu contrario ſuprà expreſſo, perinde ac ſi dictum fuiſſet: & aliter habeatur pro non facto.*

14 *In iudicio poſſeſſorio aſſociationis àd bona emphyteutica ratione caducitatis per emphyteutam incurſa: quæ probari requirantur.*

15 *Contumacia poſſeſſoris, ſiue detentoris bonorū ſatis excuſatur ob quamlibet cauſam, etiam probabilem, & coloratam, quam haberet contradicendi.*

16 *Mandatum poſtquam fuit executum in præiudicium partis, conquirentis ſe fuiſſe illius vigore iniuſtè ſpoliatam, non iuſtificatur ex probationibus, quæ in prima deficiebant; in ſecunda inſtantia adductis: ſed debet in priſtinum ſtatum ante omnia reponi, ac reintegrari.*

17 *Deciſiones plures S. Rotæ, quæ videntur obſtare huic concluſioni, declarantur iuxtà particulares rationes, ac circunſtantias in illis caſibus vigētes.*

18 *Sententia ex nouis probationibus poteſt iuſtificari, quando agitur de illius confirmatione, non autem ſi agatur de manutentione eius, qui de tempore inſtituti iudicij poſſidebat.*

19 *Eâdemque ratione idipſum dicitur quando agitur de reintegratione illius, qui iniuſtè fuit ſpoliatus.*

20 *Nec aliud conſtitui debet in iudicio aſſociationis.*

21 *Mandatum de aſſociando in bonis emphyteuticis, quod à Iudice petitur extrà iudicium ad euitandas rixas, & ſcandala, nec citationem partis, nec cauſæ cognitionem requirit.*

22 *Quæ citatio & cognitio cauſæ, ac proinde iuſtificatio, neceſſario debent præcedere Iudicis decretum in eo, quod petitur in forma iudicij, & quando poſſeſſor ſe opponit, & prætenſam caducitatem impugnat.*

23 *Sententia, & decreta iuſtificari debent ex iiſdem actis.*

24 *Admitti tamen ſolent probationes & adiuuatiua antecedentium.*

25 *Concluſio hæc quomodo intelligenda ſit.*

26 *Probationes poſteà, ex culpa vel tarditate vnius partis ſuo tempore omiſſæ, facta in alio iudicio, ad iuſtificandam ſententiam, ſeu decretum, non debent parti officere.*

Et quæ ſit ratio.

27 *Poſſeſſio ad effectum reintegrationis expoliati, ſatis probatur ex ipſo Iudicio, contra eūper expoliātes inſtituto, mandatoq; petito, ac relaxato.*

28 *Spolia*

28 *Spoliatus dicitur ille, penes quem verè erat poſſeſ-
ſio, ac proinde redintegrari debet.*
29 *Ius prætenſi ſpoliantis, ad effectum impediendi re-
integrationem iniuſtè ſpoliati, debet euidenter
conſtare per confeſſionem partis, vel rem iudica-
tam, aut aliam æquè indubitatam probationem:
alias enim dici non poteſt conſtare de iure, vel
non iure alterius partis, quandiu contrarium
probari valet.*

DECISIO XXXXVI.

CVm informantes pro RR: Monialibus non
acquieſcerent reſolutioni in hac cauſa factæ
27. Aprilis 1646. coram Me: prætendentes adhuc
mandatum de aſſociando illis conceſſum contra
D. Alphonſum Ferrum, & q. Portiam eius vxorem
ex eodem proceſſu, vel ſaltem ex nouis probatio-
nibus coram Rota productis iuſtificari, atque
ideo ſententiam Rotalem pro reintegratione
eiuſdem ferri prolatam non eſſe confirmandam;
Volui conſulere iterum Dominos qui cauſa de-
nuò, quia ſolent maturitate diſcuſſa, ſteterunt in
deciſis.
1 Quia certum eſt, quod coram Iudice à quo
non fuit probatum (vt neceſſarium erat) Vineam
de qua agitur eſſe eandem, quæ inueſtituris, tunc
exhibitis pro parte Monialium fuerat de an. 1367.
1568. vel q. Antonio de Libertariis, vel q. Nico-
lao Caldetario reſpectiuè conceſſa, quinimò dif-
ferebat ab vtraque in quantitate, qualitate, &
confinibus, vt apparet ex lectura dd. Inueſtitura-
rum, & monitorij, ac articulorum in illo iudicio
productorum; Neque generales demonſtrationes,
quæ aliis æquè poterant congruere ſufficiebant,
vt explicat Bart. *in leg. demonſtratio ſub numero 15.
verſ. vel quod alius eſt*, & ibi Caſtrenſ. *ſub num. 6.
verſ. vel niſi eſſet, alias res Dig. de cond. & demonſtr.*
2 & in his terminis latè probauit Rota penes bon.
mem. Buratt. *deciſ. 132. numero 8. verſ. nec ad pro-
bandam identitatem*, &c. *ac per tot. & in recent. de-
ciſ. 295. ſub num. 8. verſ. & tamen ad probandam*
3 *identitatem, ac per tot. p. 1.* Nec vllo pacto conſta-
bat reos conuentos à præfatis inueſtitis cauſam
habuiſſe, vt fuit conſideratum in Romana Deuo-
lution. 17. *Martij* 1621. *coram bon mem. Card. Vero-
ſpio in rec. dec. 281. n. 4. verſ. prout nec ſimiliter*, &c.
& per tot. p. 4. tom. 2.

Minuſque fuerunt Iuſtificatæ cauſæ prætenſæ
caducitatis; Nam illa deducta ex non ſolutione
canonum per biennium eliditur potius ex parti-
4 tis exhibitis librorum ipſius Monaſterij, ex qui-
bus conſtat illos fuiſſe ſolutos vſque ad annum
1615. & ex petitione facta pro non ſolutis de an-
no 1616. pro quibus non ſolum fuit relaxatum
mandatum, ſed executum, ac conſummatum per
captionem pignorum, ſubhaſtationem, ac delibe-
rationem, deputatuſque præterea ad inſtantiam
Monialium Cuſtos Vineæ ad percipiendos illius
fructus vſque ad integram ſatisfactionem, vt ap-
paret ex eodem proceſſu per acta Lucatelli ſub
diebus 30. Auguſti 13. Septembris, & 8. Octobris
dicti anni 1616. tranſportato ad Rotam, ex qui-
bus ſanè ante declaratam, vel agnitam caducita-
tem, petitámque ex ea cauſa immiſſionem, vel aſ-
ſociationem geſtis cenſetur remiſſa caducitas, ſi
quæ ideo fuiſſet incurſa. Surd. *dec. 317. ſub num. 1.
& num. 14. verſ. tota ergo difficultas*; & in his ter-
minis reſpondit Rot. *in Romana Domus* 17. *Iunij*
1619. *coram bon. mem. Mazan. in recept. deciſ.* 708.
num. 5. verſ. vltra quod & ſeq. part. 4. tom. 3. com-
probat modern. Rom. *diſcept. 633. num. 39. verſ. Ita
vt ac ſeq.* Eoque magis quia ex prædictis omni- 5
bus diligentiis reſultat efficax præſumptio actua-
lis ſolutionis, ac ſatisfactionis, quæ etiam corro-
boratur, & adminiculatur ex aliis publicis actis, &
atteſtationibus reſpectiuè ſub diebus 7. Octobris
1616. & 21. Maij 1617. & 8. Nouembr. 1641. pari-
ter productis, ex quibus apparet notabilem vini
quantitatem ex eadem vinea ad Moniales eo an-
no perueniſſe; ac proinde, vel ſatis inde iuſtifica-
tur illarum ſatisfactio; vel ſaltem inducitur iuſta
cauſa excuſandi dd. Coniuges à caducitate, vt
fuit dictum in Florentina prætenſ. deuolut. 18.
Maij 1622. penes Burat. *deciſ. 624. num. 7. verſ.
quæ probabilis credulitas, & ſeq.* & poſt alios idem
Roman. *d. diſcept. 633. ſub num. 4. verſ. cum etiam,
& ſeqq.* Atque ideo quando facta fuit declaratio 6
caducitatis, ac inſtitutum ſuper ea iudicium de
anno 1617. die 22. Iunij non vigebat defectus
ſolutionis canonum per biennium continuum,
qualis requirebatur ad d. effectum in emphyteuta
Eccleſiæ iuxt. *text. in c. potuit, §. emphyteuta quoque
extr. de locat.* & Auth. *Hoc ius porrectum in §. qui
rem. C. de Sacr. Sanct. Eccleſ.* & in Auth. *De non alie-
nand. §. ſcire autem*, nec proinde ex eo poterat iu-
ſtificari prætenſa caducitas, vt fuit concluſum, 7
*in dicta deciſ. 708. part. 4. tom. 3. recent. & ſæpè in
aliis.*

Alia verò deducta ex alienationibus factis à
Portia, quæ iure dotis Vineam hanc tranſtulit pri-
mùm in Ioan. Baptiſtam Guidum, & deinde in d.
Alphonſum Ferrum eius ſecundum virum nul- 8
lius erat conſiderationis, cum non fuerint proba-
ta, atque exhibita inſtrumenta dotalia, ex quibus
conſtaret, quod illius dominium fuiſſet in eoſ-
dem viros ſimpliciter tranſlatum, An potius tra-
dita in fundum dotalem quod (præſuppoſita
etiam identitatis probatione) Portiæ licuiſſet abſ-
que alio Domini directi conſenſu, tanquam filiæ,
ac Hæredi Alexandri Caputi, & conſequenter
comprehenſæ in conceſſione illi facta ab eiſdem
Monialibus ex Inſtrumento ſub die 27. Febtuarij
1595. celebrato, ac per ipſa in eo iudicio produ-
cto, Specul. *in tit. de emphyt. §. nunc aliqua, n. 133.
verſ. centeſimo nono quæritur*, Iaſ. *in l. fin. ſub n. 107.
verſ. primo ergo, Cod. de iur. emphyt.* Crau. *conſil.
215. numero 3. verſ. in contrarium eſt veritas, cum
ſeq.* Corbul. *de cauſ. priu. ob alien. limit. 20. ſub
num. 1. verſ. ampliatur*, Paſch. *conſil. 53. ſub num. 2.
verſ. & de donatione in dotem, & fuit dictum in Ro-
mana Domorum coram R. P. D. meo Royas 9. De-
cembris 1641. in §. minus obſtare dicebant Domini,
& 16. Ian. 1643. in fin. §. & coram R. P. D. meo Ghi-
ſilerio 18. Aprilis 1644. in §. ſciendum verſ. Et li-
cet vtſam deducantur*; Idémque admiſerunt Mona-
niales recipiendo annuos Canones à præfatis 9
Guido, & Ferro eorum, ac Portiæ nominibus, abſ-
que vlla proteſtatione; vel contradictione, vt ap-
paret ex dictis partitis, quo pacto dicuntur con-
tractus cum eis geſtos approbaſſe, & in eos con-
ſenſiſſe ad *l. Paulus, ff. rem ratihab.* Rom. *conſ. 103.
ſub num. 5. verſ. His tamen non refragantibus, ac ſeqq.*
Rim. *ſen. conſ. 26. ſub num. 23. verſic. quæ idem opera-
tur*, & Rimin. iun. *conſ. 22. à num. 8. verſ. iſtis tamen
non obſtantibus ac ſeq.*

Quatenus autem adducebantur venditiones
ſucceſſiuè factæ per dd. Coniuges Carolo Anto-
nio Braſchæ die 18. Auguſti 1617. & Io. Franciſco

Rochæ 24. Maij 1618. neque ex eis iuſtificatur
caducitas; Nam (præter quod poſterior non fuit
in iudicio probata) in vtraque fuit reſeruatus in
primis, & ante omnia conſenſus Monialium, &
non alias, &c. Ac vlterius conuentum, quod do-
minium, ac poſſeſſio Vineæ remaneret penes ven-
ditores, nec eſſet in emptores tranſlata donec
pretium integrè fuiſſet ſolutum infra ſeptem-
nium quo pendente illis conceſſa fuit titulo lo-
cationis ſub annua penſione conuenta, vt legitur
in Inſtrumentis pro parte Monialium exhibitis,
& neutra habuit effectum, nam prima poſt ſex cir-
citer menſes fuit reuocata ob non implementum
Braſchæ, altera verò reſoluta ob mandatum de aſ-
ſociando ad fauorem Monialium de menſe Se-
ptembri eiuſdem anni relaxatum, & executum,
& nouam conceſſionem ab eis factam prædicto
Rochæ die 4. Februar. 1619. In quod nulla ex hu-
iuſmodi contractibus deduci potuit caducitas
10 contra dd. Coniuges, non quidem ratione loca-
tionis, quæ abſque Domini directi conſenſu pro
eo tempore validè fieri potuit, Specul. *in titul. de
Emphyteuſ. d. §. nunc aliqua n.149. quæſt.*113. Clar.
in §. Emphyteuſis, quæſt. 19. Franc. Cald. *de iur. emph.
lib. 4. c. 1 num. 14. verſ. quo argumento, & ſeqq.* neque
11 ratione alienationis, quæ non fuit pura, ſed condi-
tionalis, & ex vi, ac amplitudine d. reſeruationis
ſuſpenſa in tempus præſtandi per Dominum di-
rectum conſenſus, ita vt antea haberentur pro
non factis, ob idque nulla ex eis fuit incurſa ca-
ducitas, ſecundum receptiorem, & æquiorem DD.
ſententiam, quàm ſæpiùs Rota probauit in deci-
ſionibus relatis in antecedenti ſub die 27. April.
1646. coram Me in §. *Præterea, cum ſeq.* vbi in §.
nec demum obſtat, fuit plenè reſponſum pacto in
eiſdem Inueſtituris appoſito.

Nec releuat, quod in primo Inſtrumento cele-
brato cum Braſcha non legantur poſtea verba, re-
ſeruato in primis, & ante omnia conſenſu prædi-
ctarum Monialium, &c. Clauſula, & non alias, &c.

Quia loco illius leguntur aliæ æquipollentes
ſcilicet, de quo proteſtatus fuit, &c. omni, &c.
alias, &c. quæ ſanè manifeſtè declarant animum
contrahentium, eorumque enixam demonſtrant
voluntatem reſeruandi conſenſum, ac iura Domi-
ni directi, eo meliori modo, quo expediebat pro
validitate contractus, ponderando clauſulam il-
12 lam (omni meliori modo) Crau. *conſil.* 141. *num.* 3.
verſ. & iſtud ſine dubio procedit, Rota penes Veral.
dec. 91. num. 5. verſ. præſertim p. 1. ac dec. 366. num. 11.
verſ. præſertim, part. 1. diuerſ. & penes Sanct. Mem.
Gregor. *dec. 204. num. 19. verſ. Sed etiam addit, &
in recent. deciſ. 643. ſub num. 4. verſic. licèt autem
part. 4. & deciſ. 692. num. 6. verſ. cum in contractu
13 eadem part. 4. tom.* 2. Ac etiam excludunt eorum
voluntatem, & conſenſum aliter contrahendi,
ponderandi ſequentem Clauſulam aliàs, &c. quæ
præſefert conditionem aduerſatiuam antecedenti
proteſtationi, atque diſſenſum proteſtantis in ca-
ſu contrario ſupra expreſſo, perinde ac ſi dictum
fuiſſet, & aliter habeatur pro non facto *leg. Alias*
ibique gl. 1. *ff. de iur. iur.* gloſſ. *in l. diuortio in verb.
alias, ff. de negot. geſt.* Bart. *in l. 1. num. 12. verſ. quintò
quæro*, &c. *ff. de cond. & dem.* Iaſ. *in §. in perſonam
ſub num. 8. verſ. in textu & ſub num. 23. verſ. non ob-
ſtat etiam textus noſter, Inſtit. de Action.* & poſt alios
probat Tiraq. *de retract. lignag. §. 8. gloſſ. 6. ſub n. 1.*
Rota *dec. 192. ſub num. 7. verſ. Iuxta reſponſum & ſeq.
part. 5. rec.*

Quare ex prædictis infertur nõ obſtare, quod in
iudicio poſſeſſorio leuiores ſufficiãt probationes.

Quia (præter quod ex proceſſu ipſo ſatis appa-
ret Iudicium per Moniales intentatum, ac proſe-
cutum non fuiſſe purum, ac ſimplex poſſeſſo-
rium.) Eſto quod fuiſſet eiuſmodi, attamen neceſ- 14
ſarium omninò erat probare tria illa requiſita in
antecedenti *deciſ. deducta in §. fuit reſponſum, quod
etiam in poſſeſſorio*, & in Deciſionibus repertis per
Informantes pro Monialibus *in rec. dec. 290. n. 9.
verſ. in quo ſufficit part. 1. & dec. 325. ſub num. 5. verſ.
Et nihilominus, part. 3. & dec. 79. num. 8. verſ. præſer-
tim part. 5. deciſ. 163. num. 1. & 3. verſ. Dubitatum ſo-
lum fuit de extinctione ipſius emphyteuſis, part. 7.
& latius in Portuen. ſtagn. 27. Aprilis 1640. coram
Eminent. D. meo Card. Panzirolo ad fin. princip. verſ.
cum igitur ad obtinendum in hoc iudicio*, &c. nempe
conceſſionem emphyteuticam, quæ in hoc caſu
non fuit iuſtificata ob defectum legitimæ pro-
bationis identitatis, vt ſupra dictum fuit. Illiuſ-
que extinctionem, ad finem, vel ob deficientiam
comprehenſorum in ea, vel ob aliam legitimam
cauſam. Et demum contumaciam poſſeſſoris, vel
detentoris bonorum in eorum reſtitutione, quæ
neque fuerunt probata, nam extinctio emphy-
teuſis non fuit deducta ob lineam finitam, cùm
viueret adhuc Portia filia, & hæres Alexandri in-
ueſtiti, (cuius etiam ſuperſunt filij) ſed ob cano- 15
nes non ſolutos, & alienationes factas, quæ qui-
dem non conſiſtebant, vt ex præmiſſis apparet.
Ideoque ceſſabat etiam contumacia poſſeſſorum,
cum iuſtam haberent contradicendi cauſam licet
probabilis, & colorata ſufficiens eſſet pro illorum
excuſatione ad *leg. igitur, & generaliter*, vbi DD.
ff. de libert. cauſ. & firmauit Rota penes Card. Se-
raph. *dec. 794. num. 20. verſ. & cauſa dubitabilis*, &
ſa. mem. Gregor. *deciſ. 388. num. 4. verſ. ex quibus*,
ac Burat. *d. deciſ. 624. num. 8. verſ. prout etiam, & in
recent. dec. 261. num. 5. verſ. cum adhuc qualibet cau-
ſa part. 1. & deciſ. 232. num. 2. verſ. Accedit, p. 2. & d.
deciſ. 281. n. 5. verſ. Et proinde p. 4. tom. 2. & dec. 293.
n. 23. verſ. Tum quia agebatur, p. 6.*

Deinde non obſtat, quod probationes defi-
cientes in eo iudicio suppleantur ex productis
coram Rota, quibus mandatum D. Iudicis a quo
benè poſſit iuſtificari.

Quia neque ex productis coram Rota iuſtifi-
cantur adductæ caducitatis cauſæ, vt hactenus 16
fuit probatum: Neque etiam ex his poſſet iuſtifi-
cari mandatum poſtquam fuit executum in præ-
iudicium partis conquerentis ſe fuiſſe illius vi-
gore iniuſtè ſpoliatum, ſed debet in priſtinum ſta-
tum ante omnia reponi, ac reintegrari *iuxt. deciſ.
Chiſonen.* 172. quam Rota ſequitur, vt apparet ex
Deciſionibus relatis in antecedenti in §. *Nam
equidem attendere*, &c. & in Romana fideicomm.
Vineæ de Alexiis 18. Maij 1590. coram bon. me.
Penia *in §. Cæterum Domini & ſeq.* & penes Comi-
tol. *dec. 87. num. 8. verſ. quamquam*, & Coccin. *de-
ciſ. 73. n. 2. verſic. & cum agatur*, ac Burat. *dec. 848.
ſub num. 6. verſ. quia ſententia*, &c. & latè compro-
bat aliis relatis Modern. Rom. *diſcept. 734. à n. 5.
verſ. præterea, & num. 22. verſ. & quicquid alij te-
neant*, refert Deciſiones concordantes.

Neque ab hac concluſione Rota receſſit in De- 17
ciſionibus allegatis pro Monialibus, ſed iuxta par-
ticulares rationes, ac circumſtantias in illis caſi-
bus vigentes reſponſum fuit; Nam in caſu *dec. 156.
p. 3. lib. 3 diuerſ.* fuerat apprehenſa poſſeſſio nomine
Cameræ

Cameræ vigore Breuis remouentis vitium ſpolij,
vt ibi legitur *n.1.verſ. præterea & n.5. verſ. & omnium votis , ac ſeq.* & comprobatur penes Verall.
dec.180.part.3. In caſu dec. eiuſdem Verall. 114 &
115. *p.5.* non agebatur de iuſtificatione ſententiæ
exequutæ , ſed exequendæ , & de illius confirmatione, vt ex eis apparet, & fuit animaduerſum pe-
18 nes Cocc. *dec.417.n.8.verſ. quia ſuis reſponſum*, &
RR.Vrgell.*dec.133.n.6.verſ. præterea & ſeq.* In caſu *dec.353.part.2.rec.* præceſſerant tot probationes
19 coram primo Iudice,quæ ſufficere poterant etiam
pro iuſtificatione illius ſententiæ , vt in ea legitur *ſub n.3.verſ.accedit* , &c. Et menſuratio poſteà
producta non tantum reddebat magis perſpicuam eius iuſtitiam , verum & iniuſtitiam poſterioris ſententiæ reintegratoriæ A.C.conuincebat,
quòd , etiam ex nouis probationibus ad effectum
impediendi illius executionem fieri poterat, vt
ibi *ſub num.4.Verſ. nam cum hodie agatur*,& penes
Verall.*d.deciſ.*114.*n.2.verſ.& ſicut ſententia.part.3.*
& Cocc.*dec.56.ſub n.3.Verſ.Et licet hæc instrumenta*.In illa verò coram eod. Coccin. 417. *ſub d.n.8.
Verſ.neque releuat*,&c.dicitur ſententiam ex nouis
probationibus poſſe iuſtificari , quando agitur de
illius confirmatione , non autem ſi agatur de manutentione eius, qui de tempore inſtituti iudicij
poſſidebat, vt in ea legitur , eademque ratione idipſum dicitur , quando agitur de reintegratione
illius, qui iniuſte fuit ſpoliatus , vt reſpondit Rota in d.Romana fideicomm. Vineæ de Alexiis coram Penia,& penes Card.Seraph.*dec.179.n.5.Verſ.
Nam ſi ad effectum exequutionis*,&c. in aliis præallegatis.

20 Nec aliud conſtitui debet in iudicio aſſociationis ex traditis in Romana Domus ad Imag.
Pontis coram bon. mem. Cardin. Lancell. relata
per Theod.*de Rub.in eius ſing.part.1. fol. mihi 347.
in §.limitatur iſta concl.num.9.Verſic.Tametſi talis
expulſio ac ſeq.*

21 Quia concluſio ibi firmata procedit in mandato de aſſociando , quod à Iudice petitur extra
iudicium ad euitandas rixas & ſcandala , in quo
nec citatio,nec cauſæ cognitio requiritur de quo
loquitur dicta deciſ. & alia in Velitern. Caſalis
31. Decembris 1579. coram eodem quæ eſt *deciſ.* 806. *n.3. Verſ.non obſtat Decretum Iudicis cum
ſeq.part.4.diuerſ.*& declarat Alex.*conſ.131.In cauſa
inter Vniuerſitatem,n.4.Verſ.Tamen ſecus eſt lib.4.*
Iaſ. *in l.2. ſub num. 113. verſ. Si autem proprietarius
C.de iur.emphyt.*Neguſ. *de Pign. part.4.ſub num.23.
verſ. Tertia decima concluſio , & ſeq. & verſic. ſecundo modo*, Vrſill.ad Afflict. *deciſ.326. ſub num.1.
& ſeq.* in eis allegati , & diſtinguendo explicat
Rota in Regien.bonorum 20. Decembris 1613.coram bon. mem. Seleucien. *in §. non obſtat* , quod
vbi petitur per Iudicem aſſociatio , & nuper in
Romana ſeu Velitern. teſtit. in integr.17. Decembris 1646. coram R. P. D. meo Bichio *in §. Hæc
verò nullitas euitari non poteſt* , & latè Cald. *de iur.
emphyt.lib.4.cap.17.n.42.Verſ.Verum & ſub n.59.*
22 *Verſ. quorum ego ſententiam ac ſeq.* Non autem in
eo quod petitur in forma iudicij , vt factum fuit
in hoc caſu , & fieri debet quando poſſeſſor ſe opponit, & prætenſam caducitatem impugnat, tunc
enim citatio,& cauſæ cognitio , ac proinde iuſtificatio neceſſaria præcedere debet Iudicis Decretum iuxta ſententiam Spec. *in titul. de emphyt. §.
Nunc aliqua ſub n. 62. verſ. Tu dic,ac ſeq.*& Bart.
*in leg.2.num.3.verſ.mihi videtur & ſeq. Cod. de iur.
emphyt.& in l.3.num.14. verſ. Si enim non præceſſit,
& num.26.verſ.mihi autem videtur , & infr.Cod.de
pign.*Corn.*conſ.163.ſub num.3. verſ. Aut emphyteuta recognoſcit Dominum , lib.3.* Afflict.*deciſ.97.n.2.
verſ. & pro deciſione ac ſeq.* Gabr. *conſ.* 67. *à n.17.
verſ.Illa etiam ratione lib.2.*Corbul.*de cauſ.priu.ob
non ſolut.canon. quæſt.12. ſub num.3. verſ. tertia fuit
opinio.* Rota penes Mantic.*dec.194.ſub num.2.verſ.
quia Domini conſueuerunt,& ſeq. & in Bonon.de Carnalib.11. Ian.1602. coram bon.mem. Card. Pamphil.*
penes Marcheſ. *de commiſſ. part.2.fol.mihi 545. ſub
num.1.verſ.neque obſtare, quod dicebatur, & in Ariminen.Deuolut.bonorum coram bo.mem.Card.Sacrato 27.Iunij* 1608.penes modern. Peruſin. *de Manuten. dec.111.à num.7. verſ. non obſtat , ac ſeq. & 16.
Februarij* 1609. apud eundem Marcheſ. *part.1. fol.
566. ſub num. 1. verſ. quibus non obſtare viſum fuit*,
& bon.mem.And.*deciſ.36.num.6.verſic.Hinc ceſſat
aliud obiectum, & ſeq.ac deciſ.61. num.7. verſic.nec
releuat , & in d. Regien. bonorum coram Seleucien.
in §.Præterea conſiderabant Domini, & in recent. dicta deciſ.409 ſub n.7. verſ. quia Reſpondebatur p.2.*
& ex aliis probat Modern. Roman. *dicta diſcept.
633. ſub numero 1. verſ. tamen iſtud pactum & plur.
ſeqq.*

Præterà non obſtat , quod etiam poſt ſenten- 23
tias, & Decreta, quæ ſpecialiter iuſtificari debent 24
ex eiſdem actis admitti ſoleant probationes coadiuuatiuæ antecedentium.

Quia concluſio hæc intelligenda eſt ſano mo- 25
do , quando ſcilicet ſententiæ,ſeu Decreta huiuſmodi impugnantur ex nouis ; Vel præceſſit ſubſtantia probationum ad inſtruendum animum Iudicis neceſſaria , licet pro formalitate iudicij, vel
pro maiori illarum elucidatione aliquid deſideretur,vt declarauit Rota in Cæſarauguſtana Portionis 16. Nouembr. 1605. coram bo me. Iuſto penes
Marcheſ. *de Commiſſ.p.1.fol.340. ſub n.4. verſ. quoniam præmiſſa*, idemque ſenſit *in dec.479. num.2.§.
non obſtat verſ. ſecus autem vbi ageretur p.4 diuerſ.*
& per Add.ad S.M.Gregr.*dec.272 num.9.verſic.ſed
tamen*,&c.Non enim decet ex culpa, vel tarditate 26
vnius partis , tam graue alteri præiudicium inferri, quæ vbi præcedentes probationes ſufficere cognouiſſet, poterat à lite deſiſtere, ac celeri ſatiſfactione Iudicis ſententiam,& mandatum præuenite , poſſeſſioniſque & fructuum ac maioris diſpendij, vel alias grauiores fortè euitare iacturas,
quas illis non præcedentibus iniuſtè paſſa fuit, vt
ſenſit etiam Rota in hac eadem cauſa coram Reuerendiſſimo Domino Carrillo 27. Nouembris
1641. *in §. nec ad tollendum primum fundamentum,*
& *in §. fin. verſic. & ideo.* Quare non applicatur
caſui noſtro in quo probationes factæ coram Iudice à quo non erant proculdubio ſufficientes,
aliæ vero exhibitæ coram Rota ex parte quidem
ſunt cointegrales, non autem ſimpliciter adminiculatiuæ,& ex parte omninò nouæ.

Non obſtat demum quod reintegratio non
competat Alphonſo , vel quia poſſeſſio huius Vineæ non eſſet penes illum eo tempore quo fuit
per Moniales apprehenſa ſed in dictos Braſcham,
vel Rochum prius tranſlata ; vel quia in præſentia conſtet de bono Iure Monialium , quod longo
etiam eius ſilentio fuit comprobatum.

Quia poſſeſſio illius non ſolum ſatis probatur 27
ex ipſo iudicio per Moniales contra eum principaliter inſtituto mandatoque petito , ac relaxato,vt fuit dictum penes *S.M.Greg.dec.458.num.2.*

verſ.de qua conſtat, & in Romana Domus 16. Februarij 1632. coram bon.me. Pitouano penes Modern. *de Manut.dec.336. n.2. v.qua petitio*; Verum etiam ex d. Inſtrumento cum Bratcha celebrato per eas tunc, & ex alio cum Rocha modò exhibito, in quibus dominium, & poſſeſſionem ſibi ſpecialiter reſeruauit, ac prædictis Vineam locauit pro tempore ſolutioni pretij ſtatuto; ideoque cum penes eum eſſet verè poſſeſſio, ipſe principaliter dicitur fuiſſe ſpoliatus, ac proinde reintegrari debet ad *l.3.§.quod ſi ſeruus leg.ſi colonus, & l.ſeq.§.ſi conditio ff.de acquir.poſſ.& l.fin.ff.de vi & vi armat.* Soc.*conſ.49.n.3.v.ex quibus omnibus, lib.3.* Gabriel. *comm.concl.lib.5.de reſtitut.ſpoliat.concl.5.n.2.verſ. Decim. quarto amplia*, Menoch. *de recup. rem. 1. n.62.verſ.quæro quarto, & ſeq.ac remed.15.num.49. verſ.quæro octauo,& ſeq.*

Ius autem RR. Monialium non eſt clarum, ſed controuerſum, & quoad prætenſam caducitatem ex hactenus deductis eliſum, cum tamen ad hunc effectum impediendi reintegrationem iniuſtè ſpoliati neceſſarium eſſet, quod de eo euidenter conſtaret per confeſſionem partis, vel rem iudicatam, aut aliam æquè indubitatam probationem aliàs enim dici non poteſt conſtare de iure, vel non iure alterius partis, quandiu contrarium probari valet. Gabr. *conſ. 51. n.17.v.quia hæc exceptio & ſeq.lib.1.* Rota penes Ægid. *dec.103.* Non videtur conſtare Verall.*dec.175.n.4.verſic.& quia conſtat notoriè p.3.*& Coc.*dec.389.ſub num.1.verſ.& in omnem euentum, ac in recent.d.dec.409.n.5.v.Tertiò opponebatur,& dec.537.ſub n.5. verſ. Secuti licet dicatur p.1.& dec.229.n.4.v.& propterea, ac dec.741. num.5.v.& propterea non dicitur, p.2.*& fuit etiam conſideratum *in d.Regien. bonor.20. Decembr.*1613. *coram Seleucien. in §. nec releuat. exceptio*, & aliis relatis probat modern. Rom.*d.diſcept.734. à n.23. verſ.non obſtat prætenſa retentio,& plur.ſeqq.* Neque obiectus temporis curſus legitimam præſcriptionem non attingens illi poteſt præiudicare, vt fuit reſponſum in *d.dec.409. n.8. verſ. non obſtat taciturnitas,part.1.rec & in aliis*,&c.

Et ita fuit concluſum vtraque parte informante, &c.

REVERENDISS. D. DVNOZET DECANO.
Verulana Bonorum.

Lunæ 5. Iulij 1649.

ARGVMENTVM.

Attentatorum materia, ſecundùm præcipuas inſpectiones ad terminos Iudicij enucleatur.

SVMMARIVM.

1 *Attẽtata purgãtur mediante manutẽtione ſpoliati.*
2 *Depoſitum ritè & rectè factum, vel à parte approbatum, parit effectum liberationis.*
3 *Attentata petuntur reuocari via priuilegiata.*
4 *Veniens autem ex alia via, neglecta via attentatorum, non gaudet illius priuilegio.*
5 *Attentatorum purgationis prætextus quoad expenſas, damna & cætera, quæ ſunt purganda, non poteſt retardare proceſſum negotio principali, quando de illis non conſtat ſaltem in genere & attentans poteſt ſupplere mediante depoſito vnius Iulij, cum oblatione ſoluendi reſiduum, facta liquidatione.*

DECISIO XXXXVII.

ATtentata commiſſa per Communitatem Verulanam Domini dixerunt eſſe purgata, nam poſſeſſio capta intra terminum ad appellandum in vim mandati de redintegrando relaxari à Iudice commiſſario ſuſpecto allegato cum appellatione ab vlteriori proceſſu fuit dimiſſa, ac plenariè reſtituta Antonio, & aliis de Spanis mediante manutentione eis à Rota in gradu appellationis conceſſa, vnde reſpectu huiuſmodi attentati nil aliud remanet purgandum, cum manutentio benè deſeruiat pro illius reuocatione ad trad. per 1
Cancer. *variar.reſol.c.14.num.74.p.3.* Ioan. Petr. Fontanell.*de pact.nup. clauſ.7.* gloſſ.3.*part.*10 *n.*10. *tom.vltim.*Rota *dec.15.n.5.*poſt Pacific. *de Salum. dec.1176.n.6.coram Seraphin. & dec.380. n.3.* penes bon.mem.Coccin.

Reſpectu fructuum nulla afferebatur probatio illos fuiſſe perceptos à Communitate, imo tantum abeſt quod hoc probetur quin potius conſtat de contrario, quandoquidem ſimul ac illa ingreſſa fuit poſſeſſionem bonorum controuerſorum, Spani obtinuerunt à bon. mem. Cardinali Virili tunc Signaturæ Iuſtitiæ Vicepræfecto nonnullas litteras prouiſionales directas Ordinario Verulano, quarum vigore ipſe mandauit deponi, prout in effectu fuerunt depoſiti omnes fructus penes idoneam perſonam, quemadmodum benè probant inſtantiæ iudiciales poſtmodum factæ ab eiſdem de Spanis contra depoſitarium pro recuperandis dictis fructibus; Quare cum depoſitum tanquam factum ad inſtantiam dictorum de Spanis, fuerit ab eis approbatum Communitas remanſit totaliter liberata ex vulgata regula, quod depoſitum ritè, & rectè factum, vel à parte approbatum parit effectum liberationis; Surd. *conſ.86. n.12.* Crau.*conſil.106.n.2.* Rota *dec.291. num...* poſt 2
Cen. *de cenſib. dec.339.n.19. p.4.tom.2.rec.* Add.ad ſanct.mem.Greg.XV.*dec.480.n.7.*

Quod verò ad expenſas iudiciales videlicet tranſportationis actorum, regiſtri, ac mandati de manutenendo, animaduertentes DD. quod illæ fuerunt factæ pro iudicio manutentionis petitæ ex capite nullitatis, & iniuſtitiæ, vt patet ex deciſione edita coram Reuerendiſſ. Tarracinen. 21. Februarij 1628. dixerunt nil eſſe purgandum; Nam priuilegium recuperandi expenſas in cauſa attentatorum factas antequam proſequatur negotium principale, competit petenti reuocationem attentatorum per viam extraordinariam Iuſtitiæ, implorando ſcilicet officium Iudicis mercenarium principaliter, quoniam hæc vocatur via priuilegiata, vt docet Lancell. *de attent.part.3.* 3
c.21.quibus & quot mod. attent.reuoc. num.15.in fin. verſ.& iſta eſt via,& in fin.c.30.de priu.attent.n.2. Alex.*conſ.89.lib.1. in fin.*

Non autem ſuffragatur ei qui penitus negle- 4
cta via attentatorum reuocationem obtinet per viam alicuius actionis beneficio nullitatis, vel iniuſtitiæ, cum huiuſmodi via non proueniat ex priuilegio attentatorum, vt trad. Lancell.*dict.tr. de attent.d.p.3.c.21.quib.& quot.mod.attent. reuoc. n.38.verſ.quamuis enim*, nec ſit priuilegiata, vt via attentatorum, idem Lancell. *d.titul.de priu.attent.*, cum aliis ibi relatis.

Aliæ autem expenſæ extraiudiciales, damna, & 5
intereſſe quæ prætenduntur à dictis de Spanis, nullo modo probantur, propterea ſub prætextu

purga

purgationis attentatorũ non poteſt retardari proceſſus in negotio principali, cum huiuſmodi exceptio ſolummodo illum retardet, quando con-
14 ſtat ſaltem in genere de eo quod venit purgandum, quo caſu attentans, quia eſt aliquo modo certus, ſi vult procedere ad vlteriora tenetur liquidare, ſiue ſaltem impetrare Commiſſionem, in
15 qua præfigatur terminus aduerſario ad liquidandum expenſas, damna & cætera quæ ſunt purgan-
16 da; ſed quando prout hic de prædictis non conſtat ſaltem in genere attentans poteſt ſupplere, prout ſuppleuit Communitas mediante depoſito vnius Iulij, cum oblatione ſoluendi reſiduum facta liquidatione, vt bene explicat Add. ad ſa. mem. Greg. XV. *dec.* 403. *ſub num.* 6. & fuit nouiſſimè di-
17 ctum in Ciuitatis Caſtellanæ attentatorum 5. Maij 1649. co. Me.
18 Et ita vtraque parte, &c.

R. P. D. Meltio.
Ceſenat. Emphyt.
Veneris 15. *Martij* 1652.

ARGVMENTVM.

Emphyteuſis ex pacto & prouidentia, per ſuos articulos latè expenditur, ad inferendum præcipuè circa renouationem, quid iuris ſit de comprehenſis in Inueſtitura, & quid de proximioribus. Plura de alienatione: ac ipſius tranſlatione; graduum prorogatione; linearum ratione, & conſimilibus.

SVMMARIVM.

1 *In emphyteuſi hæreditaria, inſtantia cœpta per defunctum, tranſit in Hæredem.*

2 *Quod ſecùs eſt in emphyteuſi conceſſa ex pacto, & prouidentia, vbi, vt ſuffragetur inſtãtia defuncti, debet hæres eſſe de comprehenſis in Inueſtitura.*

3 *Repræſentatio nõ admittitur in emphyteuſi Eccleſiaſtica ſub hac forma, pro ſe filiis, & Nepotib.*

4 *In tali enim caſu non defertur iure hæreditario, ſed iure contractus, & ita filius non aſſumit locum Patris.*

5 *Et hac de cauſa, quia in emphyteuſi ſub tali forma conceſſa, vnuſquiſque ex propria perſona, cenſetur vocatus.*

6 *Et ea ratione, quod in tali caſu ſuccedatur, non Iure hæreditario, ſed Iure ſanguinis.*

7 *Emphyteuſis vt duret, non ſolùm requiritur quod extent vocati, ſed vlterius quòd ipſi etiam ſint intra tempus in Inueſtitura limitatum, aliàs ſemper dicitur emphyteuſim expirare, & dominium vtile conſolidari cum directo.*

8 *In emphyteuſi, prorogatio gradus conceſſionis in perſonas non approbatas, ſine conſenſu, non eſt admittenda.*

9 *Sententia, quæ dat immiſſionem non habenti requiſita copulatiuè neceſſaria, tam temporis, quam vocationis, ad bona emphyteutica, vti iniuſta, eſt reuocanda.*

10 *Pactum de reuocanda appoſitum in Inueſtitura, operatur vt proximiori debeat inueſtiri emphyteuſi extincta ex quadam æquitate deſumpta ex doctrina Bart. tam de Iure, quàm ex Indulto Pontificio.*

11 *Ex quibus oritur quidem actio perſonalis competens contra Eccleſiam pro conſequenda renouatione emphyteuſis, ſed non inde acquiritur ius reale, quo agi poſſit contra tertios, in quos bona cum conſenſu domini fuerunt alienata.*

12 *Deciſiones Sacræ Rotæ, quæ prima facie videntur aduerſari huic concluſioni, non obſtare declarantur: ex quo in diuerſis terminis loquuntur.*

13 *Remiſſio iuris futuri inducitur per promiſſionem factam inter contrahentes de habendo perpetuò rato contractu, iuncta promiſſione de euictione, & aliis clauſulis ampliſſimis reſpicientibus, non ſolùm ius præſens, ſed etiam ius futurum.*

Et probatur de magis communi.

14 *Reſeruatio iuris tacita, in cõtractu non inducitur, vbi alterius iuris in eodem contractu eſt facta renunciatio expreſſa: quia id pariter, ſi voluiſſent, partes expreſſiſſent.*

15 *Obſeruantia ſubſecutiua contractus, declarat contrahentium intentionem.*

16 *Emphyteuſis, tranſlatione ſemel facta valida in alios, nõ attenditur ampliùs linea primi acquirentis, nec illius proximitas, ſed eueniente caſu renouationis, illabetur proximioribus eius, in quem facta fuit alienatio.*

17 *Inſinuatio in contractibus minorum requiſita à conſtitutione Ægidiana, præſumitur ex curſu triginta annorum cum obſeruantia interueniſſe.*

18 *Agnati acquirentes, & primi inueſtiti, qui, lapſo tempore, renouationem ex æquitate prætendunt, nullum ius quæſitum habent in re, ſed tantùm in ſpe, quod ad effectum inficiendi alienationẽ emphyteuſis aliàs validè factam, non cenſetur conſiderabilem.*

19 *Renouationi emphyteuſis vt ſit locus, res debet ad dominum directum eſſe reuerſa.*

20 *Emphyteutica res legitimo iure manet penes illos, in quos fuit validè facta alienatio, accedente noua inueſtitura à domino directo: ad præiudicium eam proximiorum primi acquirentis, Ampliatur n. 24. & 25.*

21 *Emphyteutica res titulo diuiſionis, vnius lineam ingreſſa, in ea continuare debet vſque ad totalem illius extinctionem.*

22 *Et in hac, dicta in feudo, habent etiam locum in emphyteuſi.*

23 *Et in emphyteuſi Eccleſiaſtica.*

24 *Emphyteutica res vni ex hæredibus inueſtiti in partem obuenta, donec ſupereſt aliquis ex dicta linea, alij de diuerſa linea, etiam ſi ſint in inueſtitura comprehenſi, non admittuntur.*

25 *Et ita ſi emphyteuſis peruenit ad aliquem, durat in eo eiuſque deſcendentibus, non ſolùm maſculis, ſed etiam fœminis.*

DECISIO XXXVIII.

EPiſcopus Ceſenaten. ann. 1569. titulo emphyteuſis inueſtiuit pro ſexaginta futuris annis ad renouandum, de quadam domo in dicta Ciuitate exiſten. Gaſparem Argentinum ſeniorem pro ſe, eiuſque filiis, & nepotibus maſculis ex recta linea maſculina tantum deſcendentibus, prout ex inſtrumento dictæ conceſſionis Summ. Argentinæ *num.* 1. Dicta domus ex diuiſione deinde ſecuta anno 1599. poſt obitum dicti Gaſparis primi acquirentis inter Ioannem Franciſcum, & Gaſparem iuniorem eius filios peruenit ad Ioannem Franciſcum qui anno 1600. de conſenſu Epiſcopi eam vendidit Dominis de Bandis, qui nouam inueſtituram obtinuerunt, Defuncto poſtmodum dicto Ioanne Franciſco, & ex eo ſuperſtite

tantum Hippolyta vnica eius filia, Gaſpar iunior
tanquam in inueſtitura comprehenſus inſtituit
de anno 1628. iudicium immiſſionis coram Vica-
rio Cæſenæ contra illos de bandis, ſed poſt non-
nullos actos, cum tempus ſexaginta annorum in
inueſtitura præfixum expiraſſet, non fuit cauſam
vlterius proſecutus, & dictum iudicium ſemper
ſiluit vſque ad annum 1650. quo tempore reno-
uata inſtantia ac proſecuto immiſſionis iudicio
per Siluiam Gaſparis iunioris ex Argentino filio
neptem, emanauit ſententia abſolutoria ad fauo-
uorem dictorum de Bandis, quæ in ſecunda inſtan-
tia fuit ab A.C. reuocata, concedendo Siluiæ pe-
titam immiſſionem, ac, remouendo illos de Ban-
dis ab inueſtitura, Ab hac ſententia commiſſi mi-
hi cauſa appellationis, Dubitaui an dicta ſenten-
tia A.C. eſſe confirmanda vel infirmanda, & Do-
mini pro infirmatione reſponderunt ex vtroque
vitio tam nullitatis quam iniuſtitiæ.

Nullitas viſa fuit reſultare ex eo, quod Siluia
proſequuta fuit iudicium immiſſionis introdu-
ctum de anno 1628. à Gaſpare iuniore tanquam
in inueſtitura comprehenſo, quod facere non po-
tuit, nam ipſa eſt tantum proneptis Gaſparis ſe-
nioris primi acquirentis, & ſic non eſt de com-
prehenſis in inueſtitura, quæ gradum nepotum
non egreditur.

Neque inſtantia, & iis cœpta per dictum Ga-
ſparem potuit Siluiæ, eſto quod ipſa fuiſſet dicti
Gaſparis hæres, ad hunc effectum ſuffragari, quia
cum verſemur in emphyteuſi non hæreditaria
quo caſu inſtantia cœpta per defunctum tranſit
in hæredem *l. ſi petitor 31. in figuratione caſus, ff. de
iud.* Bart. *in l. Lucius 78. §. rogatus ad fin. ff. ad Tre-
bell.* Mohed. *deciſ. 1. de iudic.* ſed in emphyteuſi con-
2 ceſſa pro filiis, & nepotibus, & ita ex pacto, &
prouidentia, inſtantia vt in tali caſu tranſeat in
hæredem debet is eſſe de comprehenſis in inueſti-
tura, & in his terminis loquitur Peregr. *de fideic.
art. 53. n. 26. verſ. limita, &c.*

3 Neque comprehenſionem pretendere valet
Siluia ex eo quod prætendat ſubingredi locum
Argentini eius patris, ſiquidem repræſentatio non
admittitur in emphyteuſi Eccleſiaſtica facta ſub
hac forma pro ſe, filiis, & nepotibus, ex commu-
niori ſententia, quam ſequitur Bart. *in auth. poſt
fratres, C. de legit. hæred.* Cuman. *in leg. cum ita, §. in
fideicommiſſo. ff. de legat. 2.* Socc. iun. *conſil. 73. n. 17.
& 31. lib. 1.* Menoch. *conſil. 498. num. 19. & 20. &
conſ. 999. num. 12.* Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 22.
tit. 18. n. 9. cum ſeq.* vbi quod in tali caſu non de-
fertur iure hæreditario, ſed iure contractus, & ita
filius non aſſumit locum patris hoc idem defen-
4 dit Cap. Latr. *deciſ. 124. per totam lib. 2.* vbi in ter-
minis ſimilis conceſſionis factæ pro ſe filiis &
nepotibus, tenet non dari repreſentationem, eo
5 quia vnuſquiſque cenſetur ex propria perſona vo-
catus, & hanc opinionem vti veriorem approba-
uit etiam Rota *dec. 219. n. 4. verſ. tamen in emphyteu-
6 ſi p. 4. diuerſ.* ex ea ratione, quod in tali caſu ſucce-
datur non iure hæreditatis, ſed iure ſanguinis.

Non etiam viſum fuit poſſe vim aliquam fieri
in prætenſa ceſſione facta à filiabus Gaſparis iu-
nioris adhuc viuentibus, & quæ ſunt neptes pri-
mi acquirentis, ac fauorem Siluiæ, quia cum em-
7 phyteuſis, de qua nunc agitur, iam diù expirauer-
rit per lapſum ſexaginta annorum in inueſtitura
præfixorum, vtique nullum ius in eis remanſit
cenſibile eſto quod eſſent de lineæ in inueſtitura
comprehenſa, quia vt emphyteuſis duret non ſo-
lum requiritur, quòd extent vocati, ſed vlterius
quod ipſi etiam ſint intra tempus in inueſtitura
limitatum, aliàs ſemper dicitur emphyteuſim ex-
pirare, & dominium vtile conſolidari cum dire-
cto, Ioan. Andr. in addit. ad Specular. *in tit. de
locat. §. nunc aliqua n. 172. quæſt. 145.* Ruin. *conſ. 167.
num. 12. vol. 1. verſ. ſecunda ratione,* Bero. *conſ. 119. in
præſenti cauſa, n. 1. & 2. vol. 1.* vbi loquitur de con-
ceſſione facta ad certum tempus cum pacto de
renouando, Gorb. *de iur. emphyt. tit. de cauſ. priu. ob
tempus finitum num. 9. cum tribus ſeqq.* & firma-
uit Rota in Ceſen. bonorum 20. Maij 9. Decemb.
1588. co. Bubalo, multo minus ceſſio fieri pote-
rat ad fauorem Siluiæ, quæ cum ea non eſſet de
vocatis non poterat dicta ceſſio ſuum operari ef- 8
fectum ſine conſenſu Domini, alias ipſo incon-
ſulto daretur prorogatio gradus conceſſionis in
perſonas non approbatas, quod non eſt admitten-
dum *iuxta text. in l. fi. C. de iur. emph.* cum aliis co-
pioſè relatis per Mod. Fulgin. *tract. de iur. emph. tit.
de alien q. 1. n. 1. & ſeq.*

Ex capite etiam iniuſtitiæ DD. cenſuerunt d.
ſententiam eſſe reuocandam, quia in ea concedi-
tur immiſſio Siluiæ, quæ non eſt de comprehen-
ſis in inueſtitura, cum ea ſe extendat tantum ad
nepotes, & vlterius illa finita fuit per lapſum
temporis limitati in inueſtitura 60. annorum,
proptereaque deficiente in dicta Siluia, vtroque 9
requiſito, tam temporis, quàm vocationis ad con-
ſequendam immiſſionem copulatiuè neceſſario
Corbul. *de iur. emphyt. titul. de cauſ. priu. ob tempus
finitum, num. 9.* nullo iure dicta ſententia ſuſtineri
poteſt, prout in his terminis firmauit Rota in Ce-
ſen. emphyteuſis 23. Ianuarij 1651. coram R. P. D.
meo Albergato.

Neque talis iniuſtitia euitari poteſt prætextu 10
quod, & quatenus extincta fuiſſet dicta emphy-
teuſis, nihilominus illius renouatio Siluiæ vti
proximiori deberetur, tum ex æquitate deſumpta
ex doctrina Bart. *in leg. 1. §. permittitur, ff. de aqua
quot. & æſtiua.* quam ex Indulto fa. me. Innoc. VIII.
emanato ſuper bonis emphyteuticis Cæſenæ, ac 11
etiam ex pacto de renouando in inueſtitura poſi-
to, quia ex his oritur quidem actio perſonalis
competens contra Eccleſiam pro conſequenda
renouatione emphyteuſis, ſed non inde acquiri-
tur ius reale, quo agi poſſit contra tertios, prout
ſunt Domini de Bandis in quos bona cum con-
ſenſu Domini fuerunt alienata iuxta veriorem
opinionem, quam tuentur Gab. *conſ. 68. n. 12. & 13.
verſ. quia res non eſt integra lib. 2.* Angel. *conſ. 184.
num. 3. verſ. & illa verba ad renouandum,* Alexander
conſ. 65. num. 3. verſ. nec prædictis vol. 2. Mantic. *de
tac. lib. 22. tit. 23. n. 5. verſ. tertio deducitur,* Rota. co.
Greg. dec. 348. num. 3. verſ. & per iſtud pactum, & ibi
Add. *litt. B. dec. 567. num. 2.* & nuper in puncto fir-
matum fuit in Cæſen. emphyteuſis 23. Ian. 1651. co.
R. P. D. meo Alberg.

Neque contrarium deciſum fuit coram Durano 12
deciſ. 431. quia ibi non fuit diſcuſſus articulus,
An proximiori liceret agere iudicio immiſſionis
contra tertium inueſtitum ante obtentam reno-
uationem, ſed tantum an ius ei competeret peten-
di renouationem poſtquam Dominus directus
alterum inueſtierat, ſic etiam non contradicunt
deciſiones in Cali. bonorum 8. Aprilis 1647. &
24. Ianuarij 1648. coram Me. Quia in eo caſu
Dominus directus ſub iuramento, & obligatione

Camerali

Camerali promiſerat inueſtire proximiorem vlti-
mi inueſtiti, ſtatim atque obtinuiſſet beneplaci-
tum Apoſtolicum, vnde cum illud deinde obten-
tum fuiſſet, iure merito reſolutum fuit pro im-
miſſione ad fauorem proximioris, cum haberet ius
in re quæſitum ex præcedenti promiſſione cum
iuramento, & hypotheca quæ hic prorſus deficit.

Prætere a petitæ, & à Siluia obtentæ immiſſioni
valde obſtare etiam Domini dixerunt diuiſionem
factam de anno 1599. inter Ioannem Franciſcum
& Gaſparem iuniorem, à quo Siluia prætendit ha-
bere cauſam; etenim cum dicta diuiſio concepta
13 legatur verbis, & clauſulis ampliſſimis reſpicien-
tibus non ſolum ius præſens, ſed etiam futurum,
provt colligitur, tum ex pacto appoſito, nullo vn-
quam tempore litem, & quæſtionem inferendi
ſuper bonis in parte obuentis, quod omne tem-
pus includit, tum ex promiſſione per diuidentes
facta habendi dictam diuiſionem perpetuo ratam,
iuxta etiam promiſſioné euictionis ex quibus in-
duci remiſſionem iuris futuri firmant communi-
ter Doctores in *l.qui Romæ, §.duo fratres, D.de verb.
oblig.* Curt.ſen.*conſil.64.col.17. verſ. quartò princi-
paliter lis,* Curt.iun. *conſil. 49. columna penultima,
verſic.omiſſa.* Pariſ. *conſil.71.numero* 8.*&* 9.*verſ. eo
magis lib.* 3. Hondedeus *conſil.* 33. *num.* 15. *lib.* 1.
Gabr.*de fideicomm. concluſ.*1.*num.*23. vbi de magis
communi, aliique plures, quos refert, & ſequitur
14 *Ciouagnon. conſil.*100. *num.*72. *lib.*1. Tum ex ſola
reſeruatione iurium paterni fideicommiſſi, quæ
indicat, vt ſi diuidentes voluiſſet reſeruare iura
emphyteuſis, id pariter expreſſiſſent *lege vnica, §.
ſin autem ad deficientes, Cod.de caduc.tollend.* Rota
*in recent.dec.*669. *num.*2. *part.*1. *verſ. & confirma-
tur,* & bene Giouagn.*dict.conſil.*100. *num.*72. *lib.*1.
15 Gabr.*de fideicomm.concluſ.*1.*num.*40. Tum demum
ex ſubſecuta obſeruantia ex eo deducta, quod
vterque ex diuidentibus bona emphyteutica ſibi
in diuiſione obuenta liberè alienauit, ſignum eui-
dens eſt, quod intellexerunt per dictam diuiſionem
iura emphyteuſis remittere, ac quemlibet eorum
effici ſuæ portionis dominum irreuocabilem ad
tradita per Ruin. *conſil.*119.*num.*21. *verſic. quinimo
videtur lib.*2. Rota *in Romana fideicommiſſi de Spi-
ritibus* 17. *February* 1645.*§.non partis, verſic.accè-
dit pactum coram R.P.D.meo Bichio*; inde ſequitur,
vt Ioannes Franciſcus alter ex diuidentibus po-
tuerit controuerſam domum de conſenſu Domi-
ni directi alienare, provt alienauit in illos de Ban-
dis, qui nouam inueſtituram reportarunt, atque ita
male contra eos conceſſa fuerit immiſſio ad fauo-
rem Siluiæ, quæ nullo modo ei competere pote-
rat, neque iure comprehenſionis, quia ipſa non eſt
16 de vocatis, neque iure renouationis, quia ſemel
facta valida tranſlatione emphyteuſis in alios, non
attenditur amplius linea primi acquirentis, nec il-
lius proximitas, ſed eueniente caſu renouationis
illa debetur proximioribus eius in quem facta fuit
alienatio, ad tradita per Corn. *conſil.*250. *num.*3.
*lib.*3.*v.& ideo cenſeatur conceſſa emphyteuſis.* Gabr.
*conſ.*68. *n.*13. *lib.* 2. Mantica *de tac. lib.*2 2. *tit.*23.
*n.*5. Rota *coram ſan.mem Gregor. XV.dec.*348. *n.*2.
& ſeqq. vbi Adden. *ſub littera D.* allegat plures
concordantes, Benint.*dec.*87.*per totam.*

Neque pro releuanti habita fuit obiecta nulli-
tas diuiſionis deducta ex defectu inſinuationis in
contractu minorum, quales erant diuidentes de
tempore contractus diuiſionis requiſitæ à conſti-
tutione Ægidiana, quia illa præſumitur ex curſu
triginta annorum cum obſeruantia, Ruin. *conſil.* 17
23. *num.*1. *lib.*5. Felin. *conſil.* 2. *num.* 22. Rota *dec.*
122 *numero* 5. *&* 6. *dec.* 447. *numero* 2. *part.* 1. *re-
centiores.* Et licet Gaſpar litem de anno 1628. mo-
uerit, de quo tempore à die diuiſionis elapſi tan-
tum fuerant 29. anni, non exinde excluditur alle-
gata præſumptio ſolemnitatis, quia lis à dicto
Gaſpare introducta non fuit ſuper nullitate diui-
ſionis ex defectu ſolemnitatum, ſed ex eo, quia
prætendebat per obitum Ioannis Franciſci ſine
liberis maſculis bona emphyteutica ad ſe reuerti
debere.

Nec etiam obſtat, dictam alienationem, provt
etiam nouam inueſtituram non potuiſſe valide
fieri in præiudicium nepotum ex propriis eorum
perſonis vocatorum, quia quidquid dici poſſet
reſpectu comprehenſorum, tamen reſpectu Ag- 18
natorum; qui lapſo tempore renouationem ex
æquitate prætendunt, alienatio ſuſtineri videtur,
quia nullum ius quiſitum habent in re, ſed tan-
tum in ſpe, quod ad hunc effectum non cenſetur
conſiderabile & vlterius, quia vt ſit locus renoua-
tioni, res debet ad Dominum directum eſſe reuer- 19
ſa, quod hic dici non poteſt. Non ſtante alienatio- 20
ne, & noua inueſtitura conceſſa ab Epiſcopo ad
fauorem illorum de Bandis, domus hodie penes
ipſos reperitur, vt in his terminis firmat Ruin.
*conſil.*45 *numero* 20.*verſic.nec prædictis, vol.*1 Gabr.
*de iur.emphyt.concluſ.*1.*num.*26. Caldas *de renouat.
emphyteut. lib.* 1. *quæſt.* 9. *in princip.* Gabriel. *con-
ſil.* 30. *numero* 21. *libro* 1. *& conſil.* 78. *numero* 12.
*lib.*2.

Demum tollere quamcumque difficultatem
hoc vnum poſſe videtur, quia admiſſa etiam nul-
litate alienationis, & nouæ inueſtituræ cum con-
trouerſa domus titulo diuiſionis peruenerit in Ioã- 21
nem Franciſcum, atque ita ingreſſa fuerit eius li-
neam, in ea continuare debet vſque ad totalem il-
lius extinctionem *ad textum expreſſum, in cap.*1.
in fine de natura ſucceſſ. feud. vbi Baldus *numero* 1.
Afflict.*num.*77. qui licet loquatur de feudo, habet 22
locum etiam in emphyteuſi, vt voluit Ruin. *con-
ſil.*166.*num.*10.*& conſ.*9.*num.*5.*lib.*1. *verſic. quinimo
videtur.* Corn. *conſil.* 263. *num.* 10. *lib* 1. Honde-
deus *conſil.* 36. *num.* 35. *lib.* 1. loquens de emphy- 23
teuſi Eccleſiaſtica, Natt.*conſil.*22.*num.*1.*lib.*1. cum
aliis latè cumulatis in *Caſenaten. emphyteuſis* 14.
Decembris 1635. *§. ſecundo quia coram bon. memor.
Merlino,* & per modernum Fulginaten. *de emphyt.
ſub titulo de ſucceſſore in bon.emphyt. quæſt.* 2. *n.*28.
vbi conciliando deciſiones Rotales firmat, quod 24
quando res emphyteutica vni ex hæredibus inue-
ſtiri in partem obuenit, provt in terminis caſus
noſtri donec ſupereſt aliquis ex dicta linea, alij de
diuerſa linea etiamſi ſint inueſtitura comprehenſi,
non admittuntur, & ita ſi emphyteuſis peruenit
ad aliquem durat in eo, eiuſque deſcendentibus
non ſolum maſculis, ſed etiam fœminis vt præter 25
ſupra allegatos conſuluerunt Bero. *conſil.*93. *n.*26.
lib. 1. Decian. *conſil.* 98. *num.* 13. *lib.* 3. Mantica
*de tac. lib.*23.*tit.*27.*num.*18. & in ſpecie eodem *lib.*
23.*tit.*33. *num.*17. Cum itaque ex Ioanne Franciſco
ſuperſtes adhuc ſit Hippolyta filia nullo modo
controuerſa domus emphyteutica redire potuit
ad lineam Gaſparis Ioannis Franciſci fratris à quo
deſcendit Siluia, quæ immiſſionem reportauit, ſed
illa in omnem caſum, quo prædicta ceſſarent,
provt bene ſubſiſtunt, remanere deberet in dicta
Hippolyta.

Atque ita reſolutum fuit vtraque parte informante,&c.

R. P. D. Rovai.

Meleuitana Hæreditatis.

Luna 17. Decembris 1646.

ARGVMENTVM.

Agitur de materia donationis inter viuos, quæve potiſſimum ad illam concurrant. Item aliqua, ex quibus arguatur donatio cauſa mortis. Item, & de materia Spolij reſpectu bonorum Eccleſiaſticorum. Itèm, & de conſtituto donationi appoſito.

SVMMARIVM.

1 *Donatio vniuerſali omnium bonorum competit immiſſio poſt mortem donantis contra tertium, tam ex remedio,* lege fin. Cod. de Edict. Diu. Adrian. tollend. *quam ex Siluiano.*

2 *Donatio acceptari poteſt etiam poſt mortem donantis, ſi modo donator medio tempore bona in alium non tranſtulerit titulo ſingulari.*

3 *Bona Eccleſiaſticorum præſumuntur acquiſita ex redditibus Eccleſiæ, & ideò cadunt ſub ſpolio, num. 14.*

4 *Donatio inter viuos reputatur, ſi quis id claris verbis, & iiſdem id expreſſerit.*

5 *Spolium non intrat in his, quæ transferuntur etiam in infirmitate, ſi ex ea infirmitate diſponens non decedat, etiam quod effectus tranſlationis collatus ſit in tempus mortis.*

6 *Donans inter viuos tenetur ſibi reſeruare certam quantitatem cauſa teſtandi.*

7 *Clauſula conſtitut. clauſula ad habendum, inſinuatio, ac promiſſio rati, conueniunt naturæ donationis inter viuos, n. 8 & 9.*

10 *Reſeruatio facultatis reuocandi donationem, tam in vita, quàm in morte, eſt vehemens conjectura donationis cauſa mortis, niſi vrgeant potentiores coniectura in contrarium.*

11 *Per reſeruationem facultatis reuocandi donationem, adhuc donatio dicitur irreuocabilis inter viuos, reſolubilis, tam quatenus donans diſpoſitio, n. 12.*

13 *Bona donata reuocabiliter cadunt ſub ſpolio. In quibus terminis intelligatur, n. 14.*

15 *Teſtes, licet deponant de proprio iudicio, tamen ſi reddant optimam rationem ſcientiæ, probant.*

16 *Eccleſiaſticus ſiue Clericus, quidquid impendit in victu, & veſtitu, præſumitur impendere de rebus Eccleſiæ.*

17 *Clericus, de quæſitis aliunde, quàm ex redditibus Eccleſiæ, poteſt teſtari.*

18 *Fructus bonorum patrimonialium, ac laicalium non cadunt ſub ſpolio.*

19 *Exceptio turbida, & requirens altiorem indaginem, non impedit immiſſionem.*

20 *Donatarius vniuerſalis reputatur loco hæredis.*

21 *Conſtitutum ceſſat ſi ſit ſtipulatum pro abſente, & conſtitutarius in vita conſtituentis non acceptauerit, nec ad effectum poſſeſſionis ſufficit ſtipulatio Notarij, n. 23.*

Aut iuramentum, n. 24.

22 *Animus requiritur ad acquirendam poſſeſſionem.*

24 *Iuramentum reſpicit perſonam donantis, non ſupplet conſenſum donatarij abſentis.*

25 *In donatione mere lucratiua acceptatio non eſt neceſſaria, ſecus in aliqualiter oneroſa.*

26 *Medium impedimentum impedit retrotractionem.*

DECISIO XXXIX.

Dictum fuit coram me ſub die 19. Februarij præteriti eſſe concedendam manutentionem, necnon immiſſionem Andreæ Vaſſallo tunc ſolum informanti in boniſque Bartholomæi Vaſſalli Decani Eccleſiæ Meliten. eius Germani fratris vigore donationis inter viuos ei factæ per dictum Bartholomæum, ſubſequuta hæredis inſtitutione; qua deciſione hodie reuiſa (informante etiam Camera magiſtrali eminentiſſimi magni Magiſtri, quæ ſpolij prætextu poſſeſſionem bonorum, de quibus agitur, dicto Bartholomæo vita functo apprehendit) Domini ſteterunt in deciſis quoad immiſſionem; quo verò ad manutentionem à deciſis receſſerunt.

Nam quoad immiſſionem bene ſubſiſtunt illius fundamenta, cum verum ſit dicere, præfatum
Andream Vaſſallum eſſe donatarium vniuerſalem
bonorum dicti Bartholomæi fratris, quam dona- 1
tionem remanſiſſe confirmatam dicebant Domini
per ſucceſſionem ei delatam ex teſtamento, quibus omnibus in caſibus immiſſio fuit meritò conceſſa ex remedio, *l. final. Cod. de edict.* Diui Adrian. tollen. vel ex Saluia. dum bona extant penes tertium ob hypothecam in donatione appoſitam pro obſeruantia donationis, Menoch. *de adipiſcend. remed. 3 num. 55.* Rota *deciſ. 44 num. 4. part. 1. diuerſ. & deciſ. 539. num. 1. part. 4. rec. & part. 5. dec. 578. in princip.* & poſt Pacif. *de Salu. dec. 98. n. 4.* Ad quem effectum exuberat acceptatio donationis etiam poſt mortem Bartholomæi donatoris, quando medio tempore donator dominium in alium non
tranſtulit titulo ſingulari, vt in caſu noſtro, & ra-
tio eſt in promptu, quia per ſtipulationem Notarij 2
donatio remanſit ab initio perfecta ex parte donatoris, & irreuocabiliter tranſlata in Donatarium actio pro obſeruantia donationis; Dydac. Couar. *de teſtam. part. 3. num. 13.* Molin. *de Primog. lib. 4. cap. 2. num. 77.* Iacob. Cancer. *var. reſol. tom. 1. c. 8. de donat. num. 43.* Caſtill. *controu. iur. lib. 4. cap. 57. num. 45. & ſequentibus.* vbi latè exornat, & adducit concordantes Marcabtun. *conſ. 10. num. 15. & ſeqq.* Surdus *deciſ. 111. num. 5. 10. & 11.* Modern. *Aſſiſten. dec. form. Eccleſ. 81. num. 25. verſ. quia reſpondetur,* Rota *dec. 683. n. 5. part. 1. diuerſ.* quidquid in contrarium dixerit, Cephal. *conſil. 440. numero 44.* dum communis opinio ſtat contra eum ex ſupradictis Doctoribus, ac deciſionibus ſupremorum Tribunalium.

Nil obſtat, quod bona controuerſa vti priùs
ſpectantia ad Bartholomæum Decanum Eccleſiæ
Meliten. cadant ſub ſpolio ad fauorem Cameræ 3
magiſtralis, cum ea præſumantur acquiſita ex redditibus Eccleſiæ, vt per Didac. *in cap. 1. num. 6. cum ſeqq. de teſtam.* Surdus *conſil. 333. num. 41.* quia ſat eſt dicere quod agatur de bonis donatis à Clerico beneficiato mediante donatione inter viuos, dum Bartholomæus præfatus dixit, ſe donare irreuocabiliter inter viuos, vnde talis reputatur, *lege non*
aliter de leg. 3. leg. Labeo de ſuppellect. legat. Barthol. 4
Imol. Caſtrenſ. Alexand. & Iaſon. *in l. ege qua dotis, D. ſolut. matrimon.* Menoch. *præſump. 35. numero 2. lib. 3.* Iaſon. *conſil. 5. column. penult. lib. 3. & conſil. 169. column. vltim. lib. 4.* Decian. *conſil. 305. per tot.*

&

& 470. num.1.& 6. nec inde inferat ſpolium, licet
donatio facta legatur ab infirmo, dum ex illa iu-
5 firmitate non deceſſerit Iaſon. *in l.quæ dotis, n.* 28.
D.ſolut.matrim. Io.Franciſc.à Ponte *conſ.83.num.5.
lib.* 1. etiamſi effectus donationis fuerit collatus
poſt mortem, Baldus *in l.2.C.de iur.dot.* Io.Franc.à
Ponte *d. conſil.83. n.61. & ſequentibus, lib.1.* Rota
dec.9.n.24.& ſequentibus, part.7.recent. præſertim
dum idem Bartholomæus ſibi reſeruauit certam
quantitatem cauſa teſtandi, quæ reſeruatio fuiſſet
6 ſuperflua, niſi donaſſet inter viuos: cum tunc de
omnibus bonis potuiſſet diſponere; Ruin. *conſil.
582.n.7.lib.1.* Baldus *conſ.107. num.2. lib.2.* Socc.
ſen.*conſ.53.n.3 & ſeqq.lib.* Panzir.*conſil 59. num.93.
& 94.* Menoch. *præſumpt.33.lib.3.* Maſtr.*decis.211.
n.23.*Rota *dec.9.n.2.p.7.rec.*

7 Quibus accedit quod donator appoſuit clauſu-
lam, conſtituti, & clauſulam, ad habendum, quæ
alioquin eſſent ineptæ vt per Rol. *conſil. 61. n. 45.
& 48.lib.2.*Surdus *conſ.45.num.26.* Cyriac.*contro.
314.num.15.* Rota *deciſ.9. num.25. part.7. rec.* & in
8 Lauretana donationis 20. Februarij 1641. coram
Eminentiſſimo Cardinale Veroſpio, voluitque
donationem inſinuari infra tres dies, alias haberi
pro inſinuata, quæ inſinuatio congruit donationi
inter viuos, Mantic.*de coniect.lib.1.num.16.* promi-
ſitque omnia in donatione contenta, rata, & grata
habere, quæ verba operantur pariter, vt donatio
cenſeatur inter viuos Alex.*conſ.14 num.5. volum.5.
9 & conſil.78.num.4. vol.4.conſ.7. n.14. vol.6.* Natt.
*conſil.104 num.6.*Rol.*conſ.8.num.26.vol.1.conſil.61.
n.45.vol.2.*Bell.iun.*conſ.8. n.6. & 7.* Gabr. *concl.9.
n.7.tit.de iur.iur.*

Minus obſtat, quod donator voluerit ſibi licere,
donationem reuocare tam in vita, quàm in morte,
10 quem eſſe vehementem coniecturam pro reputan-
da præfatata donatione cauſa mortis inculcabant
informantes pro Camera magiſtrali; cum tale pa-
ctum repugnet illius ſubſtantiæ Doct.*in l. Seia §.
vltimo, D. de don. cauſ. mort.* latè Bell. iun. *dicto
conſil.8. numero 22.& ſequentibus*, Menoch. *conſil.
1092.num.27.* Matt. *vot.77. num 1.*Molin. *de prim.
lib.4.cap.2.num.40.& 52.*Rota *deciſ 9.num.13.p.7.
recent.*

Sed fuit per Dominos reſponſum, præfatam
coniecturam non ſufficere, quando, vt in caſu no-
ſtro vrgent potentiores coniecturæ in contrariũ,
vt in præſenti, quibus concurrentibus dicta do-
natio ſic concepta reputatur inter viuos, reſolubi-
lis tamen quatenus donator alienet, ſiue aliter di-
11 ſponat de bonis donatis, Mantica *coniect. vltim.
vol.lib.5. tit.13. num. 20.* Natta *conſil. 270. num.4.*
Seraph. *deciſione 559. num. 21.* Rota *deciſione 456.
num.26.part.4.tom.3.recent.* Quæ coniecturæ non
12 concurrebant in caſu Doctorum adductorum in
contrarium.

Nec pariter obſtat, quod bona donata reuoca-
biliter cadant ſub ſpolio. Port. Imol. *conſil. 514.*
13 Molin. *de primog. lib.2. cap. 10. num. 31.* quia fuit
animaduertendum, Port. Imol. non loqui in ter-
minis reuocabilitatis, prouenientis ex diſpoſitio-
ne magis accedente vltimæ voluntati, quàm con-
14 tractui inter viuos, & quando conſtat bona fuiſſe
acquiſita ex redditibus Eccleſiæ, vt in ſpecie Grat.
diſc.381.n.6.

Sed ceſſat omnis difficultas, ex quo bona, de
quibus agitur nullo modo poſſunt cadere ſub
ſpolio, quatenus etiam ſpolium dictæ Cameræ
magiſtrali competeret, quia cum redditus Decana-
tus non excederent ſcuta 200. vel 300. vt teſtes
comprobant, & ex teſtibus conſtet, quod Decanus,
defunctus pro ſui ſeruitio detinebat tres famulos,
duas Aſellas, & mulam, ciuiles veſtes induebat, & 15
cibis melioribus veſcebatur, qui teſtes hoc bene
comprobant, licet deponant de proprio iudicio,
dum reddunt optimam rationem ſcientiæ Farin.
de teſtibus, quæſt. 68. num. 111. Burat. *deciſ. 430.
num.2.*Rota *part.1.diuerſ. deciſ.73. num 2.*quæ om-
nia minori impendio, quàm ſcutorum 300. quin-
imo 500. fieri valuiſſe non eſt hæſitandum, inde
ſatis dicitur probatum, quod quidquid acquiſiuit
dictus Bartholomæus Vaſſallus decanus, non ac- 16
quiſiuit ex bonis Eccleſiæ, ſed ex propria induſtria
licita, & permiſſa, cum eſſet Iuriſconſultus, quid-
quid verò fuit impenſum in victu, certè præſumi-
tur impenſum ex redditibus Eccleſiæ. Innoc. *in
capite cum in offic. num.4. de teſtament.* Menoch. *de
arbitr. cap.195.num.5.7. & 8.cum ſequentibus*, Ca-
putaq. *dec.303. lib 1. in manuſcript.* vnde ſequitur;
quod redditus Decanatus fuerunt conſumpti in
victu, & veſtitu dicti Bartholomæi Decani; de ac-
quiſitis verò aliundè, quam ex dictis redditibus 17
Eccleſiæ, valuit certè idem Decanus teſtari etiam
ex diſpoſitione iuris communis, Auth. licentiam
*Cod.de Epiſcop. Cler. cap. relatum il 2.§. Cæterum;
cap.quia nos de teſtam.* Cuuarr. *in cap.1.num.11.ver-
ſic. & Presbyteris eodem titulo.* Rota *in Forolimen.
de Menſignanis 26. February 1603.coram Penia.*

Accedit omnibus, quod hodie eſt in cauſa di-
cta Camera magiſtralis, quæ ſolùm prætendit ac-
quiſita ex fructibus dicti Decanatus, cuius præten-
ſio remanet eliſa, nedum ex impenſis ſupra pon-
deratis, verum etiam quia dictus Bartholomæus,
defunctus plura bona patrimonialia ac merè lai-
calia habuit, & antequam Decanatum aſſequere-
tur poſſidebat Archipreſbyteratum eiuſdem Ec-
cleſiæ annui redditus ſcutorum 250. cuius fru- 18
ctus nullo pacto cadunt ſub ſpolio ob conſtitu-
tiones felic. record Pij Quarti, & Pij Quinti, quo-
circa remanſit clarum, acquiſitiones factas non eſ-
ſe ex redditibus Decanatus, merito dictum fuit,
Andreæ Vaſſallo dandam eſſe immiſſionem vti hæ-
redi, ſiue ex teſtamento remedio *leg. fin.* ſiue ab
inteſtato remedio quorum bonorum, ſiue donata-
rio defuncti; ad quem effectum ſufficit poſſe du-
bitari, an dictæ Cameræ magiſtrali competat ius
ſpolij, & an tali iuri fuerit derogatum in dictis in-
dultis Pianis conceſſis Clero Meliten. dum exce-
ptio defectus proprietatis non valet retardare im-
miſſionem ſi non eſt clara, & requirit altiorem in- 19
daginem, vt in hoc caſu, Roland.*conſil.2.num.38.&
ſequentibus, lib.3.* Rota *deciſione 186. num. 4. poſt 2.
vol. conſ.* Farinac. & Foroliu. *de Menſignanis 26.
Februarij 1603. coram Penia*, & latè comprobat
moder. Bonon. *de acquir. poſſ. quæſt. 3. num. 1023.*
Rota *p.7.rec.dec.110.n.12.*

Demum non obſtat, quod aliqua corpora fue-
runt donata aliis perſonis quia dum alij Donata-
rij non comparent, omnia debentur eidem An- 20
dreæ, quia eſt hæres, ac Donatarius vniuerſalis,
qui reputatur loco hæredis, Rota *dec.207 num.9.
part.6.recent.& dec.377.num.7. & 8.p.4.tom.3.rec.*
legatarij etiam particulares debent capere de ma-
nu hæredis, Duran.*dec.62.n.8.*

Quò verò ad manutentionem conceſſam An-
dreæ donatario in vim clauſulæ conſtituti in *dec.*
19. Februarij præteriti, hodie reuiſa, fuit à deciſis
merito receſſum, ex quo effectus conſtituti, à quo 21
ſumi

ſumitur poſſeſſio dicti Andreæ Donatarij ceſſat in caſu noſtro, quia conſtitutum, & ipſa donatio legitur concepta ad fauorem abſentis, neque conſtat de acceptatione conſtitutarij in vita donantis, eo autem defuncto, dum Camera magiſtralis poſſeſſionem bonorum dicti Bartholomæi accepit non comperit manutentio aduerſus eam dicto Andreæ hæredi, qui priùs poſſeſſionem non apprehendit, *retinendæ inſtit. de interdict.* Redoan. *de ſpolus, quæſt.15.num.24.verſ.& Eccleſiam, vel Cameram*, quin imo nec conſtat de animo eiuſdem Andreæ acquirendi, & tamen ad hunc effectum
22 requiritur animus acquirentis, & tradit Tiraq. *de iur.conſt.limit.30. num.1.& ſequentibus, per textum in l.3.in princip.& leg.quemadmodum l.quod meo,§. ſi furioſo l.ſi ſeruus communis, primo, D. de acquir. poſſeſſ.l.ſi ego,D.de negot.geſt.*

Nil releuat, quod pro Donatario abſenti Notarius fuerit ſtipulatus, quia licet ob dictam ſtipulationem donatio ex parte donantis fiat irreuocabilis, & donatario abſenti acquiritur ab initio actio
23 perſonalis ad rem donatam conſequendam, non tamen acquiritur rei donatæ poſſeſſio ante acceptationem donationis ea ratione, quia poſſeſſio non niſi animo acquiritur Tiraquell. *de iure conſtit.d.limit.30 num.7.& ſeqq.& n.58.59.*Ruin. *conſ.219.num.8.verſ.antequam conſ.126.num.10. verſ.rati ergo habitio, conſ.172. n 16.lib.1.* Laderch. *conſil.76. n.1.*Mant. *de tacit.lib.13.tit.7.num.15.* Cyriac. *contr. 322. num.8. & ſeqq. controu.425. num.22. cum ſeqq.* Oſaſch. *dec.33. n.12.* Ant.de Amat. *reſol.30. num.6.* Rota *dec.683.n.4.part.1 rec. & dec.70.n.10.part.4. tom.3.rec.* non obſtante quocunque iuramento appoſito in d.donatione, dum illud dicitur reſpicere perſonam donatoris, non autem valet ſupplere conſenſum donatarij. Abb. *in cap.ſicut el.3.n.5. de iure iur.*Gutier. *in cap quamuis, num.55.de pact.in 6.* Rota *dec.27.n.11.& ſeqq.part.7. rec. & in Romana cenſus 25.Iunij 1641. coram reuerendiſſimo P. D. meo Bichio.*

Animaduerſum etiam fuit, quod in præſenti, viuente dicto Batholomæo donatore, donatio nullo modo legitur acceptata, præſertim cum in ea diuerſa legantur onera; nec ſufficit, quod deuenerit ad notitiam donatarij ad effectum præſumendi acceptationem licet ſecus eſſet ſi donatio mere lucratiua extaret, Rota *dec.174. n.4.p.6.rec. dec.27 n.21.& ſeqq.* vbi in terminis donationis iuratæ *part.7.rec.* acceptatio verò dictæ donationis poſt mortem dicti donatoris in præiudicium Cameræ eiuſdem magiſtralis; quæ ſtatim defuncto dicto Bartholomæo poſſeſſionem bonorum illius
26 apprehendit, nil prodeſt ad effectum raportandi manutentionem, quia de tempore acceptationis poſſeſſio non reperiebatur penes Bartholomæum conſtituentem; ſed penes dictam Cameram magiſtralem, & medium impertinens impedit retrotractionem, Mantic. *de tac.lib.13.titulo 7.numero 9.* Rota *deciſione 627. num.1. part. 4. diuerſ. relat. per moder.* Petiſ. *de manut. obſeru.55. numero 150.* & in terminis Anton. de Amat. *reſolut. 16. num. 6.* Tiraq. *de iur.conſtit.limit.30.numero 2.& 8.* Caſtill. *controuerſ. iur. libro 4. capite 37. ſub numero 39.columna vltima, verſiculo vſque adeo*, Rota *dec.683. n.4.p.1.diuerſ.*

Et ita fuit reſolutum vtraque parte informante, &c.

R.P.D. Cerro.
Bononien. de Teſtinis.
Lunæ 31. Maij 1649.

ARGVMENTVM.

Tranſactio habet in ventre exceptionem litis finitæ. Emanata ex falſa cauſa, eſt ipſo iure nulla; debet tamen per tres ſententias conformes declarari. Suſtinetur ex quauis probabili dubitandi ratione. Fideicommiſſarius, quando poſſit impedire immiſſionem hærede ſcripto.

SVMMARIVM.

1 *Tranſactio omnibus controuerſiis, & prætenſionibus finem imponit, & agentem a limine iudicij repellit: ex quo obſtat exceptio litis finitæ.*

2 *Iura ceſſa adeo irreuocabiliter acquiruntur ceſſionario, & eius hæredibus, ac ſucceſſoribus, vt cedens ad illa amplius regreſſum habere non valeat.*

3 *Tranſactio emanata ex falſa cauſa, eſt ipſo iure nulla, nec aliquem operari poteſt iuris effectum.*

Declaratur procedere ſolum in cauſa finali numero 5.

4 *Dictio forte, quando reſpicit factum, dubitationem præſefert.*

6 *Minori non ſolum licitum eſt denuò cum beneficio adire, ſed hæreditatem totaliter repudiare.*

7 *Tranſactio, quæ prætenditur nulla, ſeu inualida ex falſitate cauſæ, remanet in ſtatu validitatis, donec, & quouſque per tres ſententias conformes reſcindatur.*

8 *Ad tranſactionem ſuſtinendam, quæuis probabilis dubitandi ratio ſufficit, dummodo calumniam euidentem excludat.*

9 *Reſeruatio iurium*, prout de Iure, &c. & non aliter, &c.

10 *Fideicommiſſarius non poteſt impedire immiſſionem hæredi ſcripto, niſi tribus copulatiuè concurrentibus. Quod doceat incontinenti de iure ſuo. Quod nihil ſit detrahendum, & quod poſſideat ſine vitio.*

11 *Contradictor legitimus quis dici non poteſt, non docto incontinenti de iure ſuo.*

DECISIO XL.

PEr ſententiam Rotalem pronunciatum fuit dandam eſſe immiſſionem Alexandro Vitali hæredi ſcripto per Guidonem de Teſtinis ſuper omnibus bonis in eius hæreditate repertis, quam hodie coram me in gradu appellationis confirmandam eſſe reſponſum fuit, quia illius validitas non reuocatur in iudicium, iuſtitia verò probatur ex deciſionibus emanatis coram reuerendiſſimo P.D.meo Peutingerio 2. Decembris 1647. & 5.Iunij 1648.

Nec obſtat exceptio fideicommiſſi pro parte ſororum de Teſtinis iterum deducta ex teſtamento Philippi.

Quia cum ipſæ in inſtrumento tranſactionis celebratæ 4. Februarij 1604. impliſſimè ceſſerint, & renunciauerint eidem Guidoni omnia, & quæcunque iura eis quomodolibet competentia, ac competitura, & ſignanter vigore inſtitutionis & ſubſtitutionis ad earum fauorem factarum per eundem Philippum ipſarum ſum. *num. 6.* vtique

eis

1 eis obſtat exceptio litis finitæ, cum tranſactio om-
nibus controuerſiis, & prætenſionibus finem im-
ponat, & agentem repellat à limine iudicij, *cap. 1.
de lit. conteſt. in 6. l. cauſas, & l. fratris, Codice de
tranſactione*, & præter auctoritates deductas in
præcedentibus deciſionibus, reſponſum fuit in
2 Romana ſucceſſionis de comitibus 26. Iunij
1647. coram Reuerendiſſimo dicto Terracinen. §.
Ratio quæ mouit, & in Romana reſciſionis concor-
diæ 15. Iunij 1648. coram Reuerendiſſimo Patre
Domino Cotrado §. *Hæc enim*. Dictaque iura irre-
uocabiliter acquiſita fuerunt ipſi Guidoni ceſſio-
nario, eiuſque hæredibus, & ſucceſſoribus, itavt
dictæ ſorores amplius ad illa regreſſum habere
non valeant, vt plenè probant reiectis contrariis
Peregrinus *conſil. 54. num. 16. lib. 5.* Franch. *deciſ.
375. num. 1.* Rota *in rec. deciſ. 587. num. 9. part. 1.
dec. 109 n. 1. cum ſequentibus, & dec. 241. num. 12 p. 5.
coram bon. mem.* Buratt. *dec. 310. n. 5. verſ. quo vero ad
Margaritam ac n. 6. & 7.* in Romana fideicomm.
de incoronatis 5. Nouembris 1639. coram bon.
mem. Pirouano, aliiſque pluribus relatis dictum
fuit in Romana fideicommiſſi de Colciatis 16.
Martij 1648. coram R. P. D. meo Cotrado §. *firma-
ta igitur*.

Nec ſubſiſtit quod tranſactio emanauerit ex
falſa cauſa ex eo ſcilicet quod Guido non appro-
bauerit teſtamentum paternum cuius tamen con-
trarium appareat ex inſtrumento ipſius approba-
3 tionis confecto 23. Iulij 1602. dicto Sum. *num.* 2.
& ideo ſit ipſo iure nulla nec aliquem operari
poſſit iuris effectum, *l. ſi ex falſis Codice de tranſ-
actione*.

Dupliciter enim reſponſum fuit, & primo
quod huiuſmodi defectus approbationis fuerit
quidem, in dicto inſtrumento narratus, ſed ſub
dubiis, non autem certis, & determinatis verbis,
ibi, provt ſic non fuit fortè per ſolemne inſtru-
4 mentum approbatum. Dictio enim illa fortè quã-
do, provt hic reſpicit factum, dubiationem præ-
ſefert, Ruin. *conſil. 170. num. 5. lib. 2.* Pariſ. *conſil. 29.
num. 18. lib. 2.* Menoch. *conſ. 759. n. 4.* Et nihil cer-
tum ineſſe ponit, vt poſt alios dixit Rota *coram
bon. mem.* Buratt. *dec. 530. n. 2.* Ideoque huiuſmodi
defectus dici non poteſt cauſa finalis ipſius tranſ-
actionis, dum, nec narratus, nec habitus fuit pro
5 conſtanti, vt ponderauit Rota *dec. 104. n. 1. part. 2.
rec.* & conſequenter non ſuffragatur pro illius in-
ualiditate quia ad iſtum effectum ſola cauſa finalis
attenditur ad *not. in leg. domus, Cod. de condit. & de-
monſtrat.* Rota *dicta dec. 104. num. 1. in fin. verſ. qua
vt cauſa*.

Secundo quod ibidem non fuit ſimpliciter nar-
ratum Guidonem non approbaſſe teſtamentum
paternum, ſed quod illud non approbauerat ſal-
tem, vt voluerat Philippus eius pater ex quo illius
hæreditatem adiuerat cum beneficio legis, & in-
uentarij ibi, ob non factam per eundem Guido-
nem approbationem expreſſam dicti teſtamenti
ſaltem provt diſpoſitum à dicto teſtatore fuerat,
&c. & ibi provt ſic non fuit fortè per ſolemne in-
ſtrumentum approbatum per dictum Dominum
Guidonem, vt voluerat d. D. Philippus eius pater,
ſed tantum adeundo hæreditatem cum beneficio
legis, & inuentarij, &c. vt in regiſtr. fol. 176. à ter-
go cum ſequentibus. Quæ quidem narratiua tan-
tum abeſt quod ſit falſa, quinimò eſt veriſſima,
qui Guido vltra dictam approbationem ſimpli-
citer factam 23. Iulij 1602. Summario dicto *n.* 2.
eadem die vel vt reſpondendo in contrarium ad-
ductis firmatur in vtraque deciſione R. P. D. mei
Peutingerij, vel vt altera pars prætendit 27. eiuſ-
dem præuia curatoris deputatione hæreditatem
paternam iterum adiuit cum dicto beneficio leg. 6
& inuentarij, ac cum proteſtatione quod ſi quid
ab eo factum fuerit nomine vel iure hæreditario
id ſemper fore, & eſſe factum ſaluo, ac reſeruato
ſibi dicto beneficio, & non alias aliter, nec alio
modo eodem ſummario *num.* 3. Huiuſmodi enim
aditio & noua approbatio omnino eſt attendenda
cum facta fuerit legitimo tempore, & verſamur
in minore cui licitum eſt non ſolum denuo cum
beneficio adire, ſed hæreditatem totaliter repudia-
re, vt per *textum in l. ſicut maior, Codice de repud. &
abſtin. hæred.* dictum fuit in Romana fideicommiſſi
de maximis 11. Ianuarij præteriti coram me, § *pe-
nultimo, verſ. quam minoribus* cum aliis deductis in
prima deciſ. huius cauſæ §. *Præterea quamuis*. Ac 7
per conſequens prætenſa falſitas cauſæ penitus
excluditur, & tranſactio remanet in ſtatu validi-
tatis ſaltem quouſque per tres ſententias confor-
mes reſcindatur ex probatis in vtraque præceden-
ti deciſione, & ſignanter in prima §. *fin*.

Et vlterius Domini ponderabat quod tranſi-
gentes principaliter deuenerunt ad huiuſmodi
tranſactionem ob varias prætenſiones hinc inde
extraiudicialiter deductas; nam dictæ ſorores præ-
tendebant à Guidone libras 8. mill. & apparatum
Leonæ promiſſum à prædicto Philippo, necnon
legatum annuorum ſcutorum centum ab eodem
ipſis relictum; pro parte vero Guidonis replica-
batur ad nihilum teneri, quia ſe vocatum dicebat
ad antiquius fideicommiſſum q. Hieronymi Pa-
trui eiuſdem Philippi, quodque illius vigore om-
nia bona ab eius patre relicta poſſidebat, vt proin-
de, nec dicta promiſſio ſibi obſtaret, nec Philippus
in eius præiudicium præfatum legatum illi relin-
quere valuiſſet, & quatenus aliquid adeſſet pro-
prium dicti Philippi illud ſibi deberi prætendebat
pro reſtitutione dotis Angelæ eius matris, vt clarè
habetur in eodem inſtrumento dictæ tranſactio-
nis ſub illis verbis, hincque ideo orta cum ſe-
quentibus; vnde cum ex his appareat cauſam fina-
lem dictæ tranſactionis fuiſſe controuerſias ſuper
præmiſſis extraiudicialiter deductas, & litium oc-
caſiones, quibus partes cautè occurrere voluerũt,
vtique hoc ſuperabundat, vt de illius nullitate, &
falſa cauſa apponi non valeat, cum pro ſuſti-
nenda tranſactione quæuis probabilis dubitandi
ratio ſufficiat dummodo calumniam euidentem 8
excludat, *leg. in ſumma*, ibique gloſſa, *& verbo nulla
D. de condition. indebit.* Pariſius *conſil. 32. num. 17.
lib. 1.* Decian. *conſil. 56. num. 29. & lib. 4.* Becc. *conſil.
109. n. 8. verſ. nam eo, ipſo*, Rota *in recentior. deciſ.
263. n. 2. part. 3. & deciſ. 348. n. 4. verſ. etiam ſi modi-
ca part. 4* ac dictum fuit in Bonouien. tranſactio-
nis 25. Februarij 1639. coram bon. mem. Merlino
§. *illudque*, plurimi faciebat cum aliis latè conge-
ſtis in dicta Romana reſciſionis concordiæ coram
Reuerendiſſimo Patre D. meo Cotrado, §. *quia con-
trarium*.

Denique minus releuat reſeruatio iurium ſuper
bonis ex hæreditate eiuſdem Hieronymi.

Quia non fuit facta ſimpliciter, ſed ſub his
verbis, ibi, reſeruatis iuribus ſuis in bonis hæredi-
tatis dicti Hieronymi, &c. poſt mortem dicti Gui-
donis ſine filiis, &c. ſi tamen, &c. & provt de iure,
&c. & non aliter, &c. Et ideo cum adhuc conclu- 9
dentes

denter doctum non fuerit, ipſis aliquod ius competere, vtique vigore iſtius reſeruationis petitam immiſſionem hæredi ſcripto nequeunt impedire ex *notat in lege filium fratribus*, ibique Gloſſa *verbo metu placuit*, & Doctores, *Codice ad Senat. Conſult. Trebell. & ex lege 2. Codice de Edict. Diu. Adrian. Toll.* Bartolus *in lege finali, num. 22. verſic. quæro vbi fideicommiſſarius, D. eodem*, & comprobat Angelus *de legitim. contrad. quæſt. 10. art. 15. n. 215. cum ſequentibus.* Et licèt reperiantur in poſſeſſione authore Prætore nihilominus quia ad iſtum effectum tria copulatiuè requiruntur, nempe quod fideicommiſſarius doceat incontinenti de iure ſuo, quod nihil ſit detrahendum, & quod poſſideat ſine vitio ex plene deductis in Bononien. bonorum 31. Ianuarij M. DC. XLVI. coram reuerendiſſimo Domino meo Decano §. *nec ad impediendam.* Non docto incontinenti de ipſarum iure non dicuntur legitimæ contradictrices, quamuis poſſeſſio non videretur vitioſa, vt reſpondit Rota coram bonæ memoriæ Buratto *dec. 544. num. 1. & num. 2. & melius deciſione* 589. *num.* 2. ac in aliis latè relatis in eadem Bononien. bonorum §. *nam primo.* Vltra quod ex perſona eiuſdem Guidonis competūt detractiones legitimæ, & dotis maternæ ponderatæ in ſecunda deciſione coram Reuerendiſſ. P. Dom. meo Peutingerio in fine.

Atque ita vtraque, &c.

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISSIMO D. CARD. CORRADO.

Peruſina Bonorum.

Veneris 29. Maij 1648.

ARGVMENTVM.

Fatalia appellationis, ſpatio triginta annorum intereunt; quod limitatur in ſac. Tribun. Rotæ, ſtante iniuſtitia ſententiæ: & plura de materia rei iudicatæ. Exceptio illiquida requirens, altiorum indaginem non valet impedire immiſſionem iudicati. Plura de præſcriptione, ac temporis lapſu; & de ſtylo Rotæ circa executionem.

SVMMARIVM.

1 *Tempus triginta annorum facit interire omnia fatalia cauſa appellationis.*

Et ideo ſententia tranſitum fecit in iudicatum, n. 3.

Limitatur in ſacr. Tribunali Rota, ſtante iniuſtitia ſententia, quia tunc lapſus fatalium attendi non debet, n. 7.

Ac proinde exequi debet, n. 4.

Etiam inſtante herede illius, pro quo lata fuit, n. 5.

Eoque facilius quando ex deciſionibus Rotalibus plene iuſtificatur, n. 8.

2 *Cauſa reſtitutionis in integrum, infrà quadriennium eſt terminanda.*

8 *Res inter alios, acta, vel iudicata, alteri nocere non debet.*

9 *Alienationis probatio non deducitur ex inſtrumento non effectuato, cum nullius ſit ad hunc effectum conſiderationis perinde ac ſi celebratum non fuiſſet.*

10 *Legitima ex legis diſpoſitione debetur nepotibus, ex filia prædefuncta, primum locum obtinentibus tempore mortis auia.*

11 *Et eſt tertia pars bonorum.*

12 *Et debet eſſe libera prorſus ab omni grauamine, ac fideicommiſſo.*

13 *Dos filiæ cenſetur conſtituta ex bonis paternis, prout fieri debet.*

14 *Dos materna non imputatur in legitimam ex bonis auia, matre prædefuncta, debitam Nepoti ex propria perſona, cum illam ipſe conſequatur vigore ſtipulationis adhibita in inſtrumento dotali, vti heres matris.*

15 *Exceptio illiquida, & requirens altiorem indaginem, appoſita per detentorem rei, non valet impedire immiſſionem, qua venit in executionem iudicati.*

16 *Eoque minus concurrente perceptione fructuum à die litis conteſtata regulariter conſtituendorum vnde augetur illiquiditas, magis excluditur obiecta retentio.*

18 *Per lapſum annorum triginta, actio, tam in factum, quàm iudicis officium competens pro executione iudicati, regulariter præſcribitur.*

18 *Præſcriptio contra heredem, non inchoatur, niſi ab aditione hereditatis.*

19 *Proſcriptionem opponens, tenetur principium, ac finem temporis neceſſarij pro eius complemento probare.*

20 *Heredi ſubſtituto non poteſt præiudicare negligētia primi inſtituti, cum antea non poſſet agere, quàm purificaretur eius vocationis conditio.*

21 *Præſcriptio interrumpitur ex actis, & inſtantiis iudicialiter factis, & ſimilibus.*

22 *Præſcriptioni detrahendum eſt tempus pupillaris ætatis illius, contra quem prætenditur.*

23 *Rota obſeruat, relaxare litteras executoriales pro executione ſententia loco mandati executiui, poſt ſententiam.*

24 *Et executio ſic cœpta, impedita curſum præſcriptionis ſecundum opinionē, quam ſequitur Rota.*

DECISIO XLI.

INſtituto alias iudicio coram gubernatore ciuitatis Peruſiæ nomine Monaſterij, ac RR. Monachorum S. Petri Ordinis S. Benedicti Congregationis Caſſinen. contra D. Andream à Cornea, prolata fuit die 6. Maij anni 1568. ſententia decernens illos vti hæredes Panthaſileæ vxoris q. Hieronymi Vibij manutenendos eſſe in poſſeſſione bonorum d. hæreditatis excepto prædio nuncupato, *il Palazzo di Madonna Pantha*, & duodecim ſeminis alterius prædij nuncupati *del Teuerone*, in quorum poſſeſſionem præfatum Andream, ſiue illius prædefuncti Procuratorem dominum litis effectum immittendum declarauit. Hæc autem in ea parte, quæ reſpiciebat manutentionem Monachorum ſuum obtinuit effectum, alterius verò partis concernentis immiſſionem Andreæ, ac eius hæredum cum peteretur executio coram gubernatore eiuſdem ciuitatis anno 1580. die 16. Aprilis nominibus Guidonis à Cornea hæredis inſtituti, ac Hieronymi Martinelli ſubſtituti à præfato Andrea, fuit impedita mediante inhibitione Rotali per Monachos exhibita; quare habito mox recurſu ad ſignaturam cauſa fuit à S. mem. Greg. XIII. ad eundem gubernatorem remiſſa per Breue expeditum die 5. Iulij 1580. & deinde à S. mem. Clemente VIII. ad Card. Legatum per aliud Breue expeditum ſub die 26. Nouembris 1601. Et demum poſt plura acta fuit Rotæ commiſſa, vt apparet ex ipſis Breuibus productis in proceſſu coram bon. mem.

Ottero

Ottembergo fol.56. & ſeq. à quo præuiis pluribus
deciſionibus ſub diebus 24. Nouembris 1608. 14.
Ianuarij 18. Martij, & 6. Iunij 1611. confirmata
fuit ſub die 4. Iulij eiuſdem anni ſententia dicti
Gubernatoris, ac denuò decreta immiſſio in poſ-
ſeſſionem eorundem bonorum ad fauorem dicti
Hieronymi Martinelli hæredis ſubſtituti à præfa-
to Andreà (præmortuo tunc Guidone primo in-
ſtituto) & relaxatum mandatum de immittendo.
Verùm exhibita die 6. Septembris eiuſdem anni
1611. commiſſione cauſæ reſtitutionis in inte-
grum inſtantibus Monachis bo.mem. Lugdunen.
ac deinde die 5. Nouembris ſequentis bon. mem.
Coccino ſubrogato, coram quo fuerunt reiectæ
nullitates quædam pro eorum parte oppoſitæ, vt
apparet ex deciſionibus ſub diebus 24. Februarij,
& 3. Maij 1612. Obiit die 24. Octobris eiuſdem
anni dictus Hieronymus, cuius filius, ac hæres
Conſtantius cum modo inſtaret pro executione
d. mandati vigore ſpecialis commiſſionis executo-
rialis à ſignatura obtentæ. Dubitaui an conſtet de
re iudicata quæ ſit exequenda. Et Domini affirma-
tiue reſponderunt.

1 Quia cum ab eo tempore citra (elapſis iam tri-
ginta annis, & vltra (interierint omnia fatalia, ne-
2 dum cauſæ appellationis, verum etiam reſtitutio-
nis in integrum infra quadriennium terminandæ
iuxt. l. final. C. de tempor. in integrum reſtit. & ibi Gl.
in verbo finiendamque litem, c. 1. de reſt. integr. in 6.
Clem. vnica, *eodem tit.* Rota penes Card. Seraph.
*dec. 945. ſub n. 4. verſ. hac autem inſtantia, & in rec.
dec. 13. ſub n. x. verſ. vltra quod, & dec. 592. ſub n. 6.
verſ. & quatenus, p. 2. & dec. 233. ſub n. 4. verſ. imo
quod fuerit lapſum omne tempus, p. 7. & in Tiburtina
hæreditatis 22. Iunij 1637. coram reuerendiſſimo
Salamantino in §. tum etiam quia, verſic. imo quod
3 fuerit lapſum omne tempus* Certum eſt; quod ſen-
tentia Rotalis tranſitum fecit in iudicatum *iuxta
cap. cum ſit Romana, de appellat. lege final. §. illud
etiam, ac ſequenti,* & Auth. *ei qui Codice de tempor.
& repar. appellat.* Rota penes Buratt. *deciſione* 741.
*per tot. & dicta deciſione 592. numero 6. parte 2. re-
4 centior. & in aliis.* Ac proinde exequi debet *lege poſt
rem iudicatam, D. de re iud. lege 1. C. eodem leg. 2. l.
final. Codice de execut. rei iudic.* Rota *deciſione* 601.
*numero 2. verſiculo & conſequenter, parte 4. tomo 3.
& deciſione 176. numero 3. verſic. & ideo, & dec. 229.
numero 16. verſiculo ideoque, parte 5. & deciſione 68.
numero 3. verſiculo venit exequenda, parte 6. & dec.*
168. *numero 9. verſiculo quia cum mandatum A. C.
p. 7. recentior. & in dicta Tiburtina hæreditatis in §.
ex quibus res iudicata venit omnino exequenda, &c.*
5 Etiam inſtante hærede dicti Hieronymi pro quo
lata fuit *leg. ſi à te, §. Iulianus ſcribit. leg. ſi mater, §.
idem Iulianus, leg. exceptio rei iudicata, D. de except.
rei iudic.* Gloſſa *in lege & an eadem, in verbo perſo-
narum, quod large eodem titulo* Innoc. *in cap. quam-
uis, ſub num. 2. verſic. aliàs autem res iudicata,* ibi
etiam Imol. *ſub num. 1. verſic. & aduerte, de ſent. &
re iudic.* Alexand. *in lege ſæpe, num. 69. verſ. vna eſt,
D. eodem,* Pancirol. *conſil. 13. ſub num. 9. verſiculo &
licet amplius non viuant. & ſequenti,* Surdus *conſil.
6 312. num. 12. verſic. & ratio eſt, &c.* Eoque facilius
quia ex prædictis deciſionibus Rotalibus plenè
iuſtificatur Rota *deciſ. 84. num. 1. verſic. nam licet,*
Rota, *part. 1. diuerſ.* & penes ſan. mem. Gregor *dec.
524. numero 4. verſic. & pro bono iure, &c. ac in re-
cent. dec. 647. ſub num. 2. verſ. iuſtitia vero, parte 1. &
dec. 628. ſub n. 1. verſ. iuſtitia pariter, p. x. & dec. 223.
n. 12. verſ & ex deciſionibus, parte. 5.*

Neque viſa fuerunt releuantia quæ obiicieban-
tur pro RR. Monachis ad probandam iniuſtitiam 7
eiuſdem ſententiæ, qua ſtante lapſus fatalium in
hoc S. Tribunali attendi non ſolet.

Nam quod primo loco deducitur ex ſententiis
bo. mem. Gropperij, & Orani prolatis de anno
1570. & 1590. pro ipſis Monachis in cauſis tunc
vertentibus inter eos, & quoſdam de Signorellis
ſuper eiſdem bonis, obeſſe non poteſt præfato An-
dreæ à Cornea, & Mertinellu eius hæredi, quibus
ſententiæ prædictæ nullum potuerunt præiudi-
cium inferre, cum à diuerſis perſonis, diuerſiſque 8
prorſus cauſis, ac titulis ius ſuum deducant, de
quibus in illis iudiciis non fuit actum, nec cogni-
tum, minuſque ipſi citati, licet emanaſſet de anno
1568. d. ſententia Gubernatoris Peruſiæ ad fauo-
rem præfati Andreæ, ac eius hæredum, *l. ſæpe,
re iudic. l. 1. cum quæritur, & l. ſi cum vno hærede, ff.
de except. rei iud. l. 1. & tot. tit. Cod. quibus res iudic.
non noc. l. 1. Cod. res inter alios act. cap. dilecte fili,
in vlt. verbis,* ibique Gloſſa *in verbo non obſiſtat,
verſ. ſed ſecus eſt hic, &c. de præb.* Alexand. *in dicta l.
ſæpe n. 6. verſ. ex quibus habes, & n. 23. verſ. vltimò
nota, & n. 77. verſ. circa primam, D. de re iud.* Did.
*PP. quæſt. cap. 13. ſub n. 5. verſ. nec enim dubium eſſe
poteſt, & verſ. quod ſi lis, ac infr. verſ. cuius rei ea eſt
potiſſima ratio, & verſ. hæc ſane ratio,* Surdus *deciſ.
256. à n. 4. verſ. in contrarium tamen, & ſequentibus
vſque in fin.* Rota penes Manticam, *deciſ. 66. num. 2.
verſ. neque obſtat, cum ſeq. & in Reatin. cenſ. 6. Febr.
1626. coram bo. me. Remboldo* apud modern. Peruſin.
*de manut. dec. 504. verſ. & inter alios, ac ſeq. & ſæpe
in aliis.*

Minus obſtat quod deducitur ex aſſertis aliena-
tionibus bonorum hæreditatis dictæ Panthaſileæ
factis per Sebaſtianum Vibium ab illa inſtitutum
pro dimidia atque grauatum fideicommiſſo ad fa-
uorem Monachorum cum prohibitione cuiuſcun-
que detractionis; & per dictum Andream à Cor-
nea eius hæredem, pro quorum reintegratione
prætenditur ipſis Monachis competere retentio-
nem eorum, de quibus agitur, contra Martinellum
ab illis cauſam habentem.

Quia (prætermiſſis aliis) non ſatis iuſtificantur;
nam inſtrumentum celebratum anno 1556. die 9.
Aprilis inter dictos Sebaſtianum ex vna & An-
dream ex altera parte, non continet realem diui-
ſionem bonorum dictæ hæreditatis ſed verbalem,
puramque enuntiationem quod pro dimidia parte
ad ſingulos eorum ſpectaret, cum ceſſione iurium,
quæ Sebaſtianus habebat, & habere ſperabat ſuper
dimidia parte cuiuſdam horti olim dictæ Pantha-
ſileæ, vt in eo legitur. Nullibi autem conſtat ad
actum fuiſſe deuentum, nec quicquam eius con-
uentionis vigore traditum vnquam Andreæ, vel
ab eo poſſeſſum quinimo manifeſtè repugnat
præcedens inſtrumentum de anno 1550. 4. April.
ex quo apparet poſſeſſionem eorundem bono-
rum præuio decreto iudicis fuiſſe apprehenſam
communi nomine dictorum Monachorum, ac
eiuſdem Sebaſtiani in executione teſtamenti Pan-
thaſileæ, in quo ſpecialiter fuerat diſpoſitum
quod ab eis communiter pro indiuiſo poſſideren-
tur; ideòque ipſis Monachis inſciis, ac diſſentien-
tibus in alios transferri, neque diuidi poterant;
quare nulla reduci valet concludens alienationis
probatio ex eo inſtrumento quod non fuit effe- 9
ctuarum, cum nullius ſit ad hunc effectum con-

derationis perinde ac ſi celebratum non fuiſſet
Baldus *in l.cum precibus, ſub n.1. verſ. nota quod il-*
lud,C.de probat. Cephal.*conſ.*441. *n.* 106. *verſ. nec*
*conſtat,cum ſeqq.*Becc.*conſ.*6.*n.*3.*verſ. & non refert,*
& reſpondit Rota penes Verall.*dec.*11. *n.*4. *verſ.&*
*cum reus,ac ſeqq.p.*1.*& in rec.dec.*723.*ſub.n.*5. *verſ.*
*& conſequenter,ac ſeq. p.*4.*& dec.*460. *n* 15. *verſic.*
*quia d.diuiſio non habuit effectum,ead.p.*4 *tom.*2.*dec.*
460.*n.*6.*verſ.& ſequenter.p.*5.

Alterum verò celebratum anno 1551. 7. No-
uembris, quo Bernardus, & d. Andreas filij Pro-
ſperi à Cornea vendiderunt Orlandino de monte
Vibiano tertiam partem omnium bonorum mo-
bilium, ſe mouentium & immobilium, quæ poſ-
ſidebantur per dict. Panthaſileam, ac in eius hæ-
reditate remanſerant in locis ibi enunciatis;& al-
terum de anno 1560. quo idem Orlandinus, præ-
uia narratione dict. emptionis vendidit Aurelio
de Monte Vibiano duas ex tribus partibus bono-
rum ab eo vt ſupra emptorum exiſtentium in Ca-
ſtro Cibotulæ, ac eius pertinentiis, &c. Præter
quod eiſdem reſponſionibus eliduntur, alia etiam
ratione non vrgent, quia ſcilicet præfatis Bernar-
10 do,& Andrea tanquam nepotibus Panthaſileæ ex
Marguarita filia prædefuncta primum locum ob-
tinentibus tempore mortis Auiæ debita erat ex-
legis diſpoſitione legitima §.*neque,illo*, *in auth. de*
trien.& ſemiſſ. & §.1.*in auth. de hered. ab inteſt.*Gl.
in l.omnimodo in verb.aliis perſonis,Cod.de inoff.teſt.
Rota *deciſ.* 543. *ſub num.* 1. *verſic. eſt enim certum,*
11 *part.* 4. *rec.* Quæ eandem tertiam bonorum par-
tem comprehendebat *iuxta textum in* §. 1. *in dict.*
auth. de trien.& ſem. vnde ſumpta eſt auth. nouiſſi-
12 *ma,Cod.de inoff.teſtam* Liberam prorſus ab omni
grauamine,ac fideicommiſſo, *l.quoniam in priori-*
bus,& l.ſcimus in princip.& in §.*cum autem, C. eod.*
tit. Nec minui poterat ob dotem Margaritæ eo-
rum matri aſſignatam per Balleonum,& Raphæ-
lem eius fratre,ac hæredes Hieronymi communis
patris;tum quia ex bonis paternis (prout fieri de-
13 bebat)conſtituta cenſetur iuxta Theor. Bald.*in l.*
*fin.ſub n.*17.*verſ. ſed hic poſſe quod frater dotauit ſo-*
rorem.& ſeq.Cod. de dot. promiſſ. Ruin. *conſ.* 200. *à*
*n.*4.*verſ.ſed præmiſſis non obſtantibus, & ſeq. lib.*1.
Menoch. *de arbitr. iud. caſ.*88. *ſub num.*46. *ac* 47.
verſic.ſic in fratre,& fuit dictum in Romana pecu-
niaria 4.Iulij 1618. coram bon. mem. Cardin. Ve-
roſpio in *rec.deciſ.*44.*num.*7.*verſic.quod eo fortius,*
14 *& ſeq.part.*4. *tom.*2. Tum quia in legitimam ipſis
nepotibus ex propria perſona debitam(matre præ-
mortua)non imputatur, cum eam conſecuti fue-
rint vigore ſtipulationis adhibitæ in inſtrumento
dotali tanquam hæredes matris *iuxta legem ſcimus*
ſub piſce verſ.repetitionem autem, Codice de inoffic.
teſtament. Bartolus *in lege poſt dotem, ſub num.* 32.
*verſiculo nam ſi vera eſſet,D.ſolut.matrim.*quem ſe-
quitur Caſtr.*in .lege,illam, ſub numero* 10. *verſiculo*
nam etiam ipſe,Bartol. & ibi Alexand.*ſub num.*11.
*verſ.niſi auus,Codice de collat.*Surdus *conſil.*206.*ſub*
numero 16.*verſic.ſed quia difficile, ac ſeqq. vſque in*
*fin.*Theſaur.*dec.* 237. *ſub num.* 11. *verſ. fallit primo,*
cum ſeqq.& alij relati per Moder. Piſaur. *in tract.*
*de imput.& detract.quæſt.*18.*num.*32.*verſic.quoniam*
præter id, &c. Ideoque non probantur hinc con-
cludenter prætenſæ alienationes bonorum ſubie-
ctorum fideicommiſſo Panthaſileæ pro quibus
Monachi reſtaurati debeant.

Quare cum huiuſmodi Monachorum præten-
ſio certa,& liquida dici non valeat, ſed pleniores
probationes,exactioremque cognitionem, ac iu-
dicis declarationem expoſcat,non poteſt ea ratio-
ne illis concedi retentio ad impediendam iudica- 15
ti executionem *ad legem fin. Cod. de compenſ.* Ro-
ta penes Card. Mantic.*dec.*349. *n.*6. *verſ. quæ au-*
*tem &c.*ſan.mem.Gregor.*dec.*220 *n.*5. *verſ.interim*
non eſt differenda executio dec. 254.*n.*3. *verſ. ſed ta-*
men non procedit, & Burat.*dec.* 803. *n.* 9. *verſic. &*
*prædicta,in recent.dec.*679.*ſub num.* 5. *verſ. & deni-*
que,&c. part. 1. *& deciſ.* 411. *num.* 24. *verſ. neque*
creditum;cum ſeq. Eoque minus concurrente per- 16
ceptione fructuum à die litis conteſtatæ regula-
riter reſtituendorum,vnde augetur illiquiditas, &
magis excluditur obiecta retentio, vt fuit dictum
in Bononien. cenſus 24. Nouembris 1627. coram
reuerendiſſ. Vrgell. *dec.*113.*num.*7. *verſ. quia quic-*
quid ſit, & in rec. dicta dec. 433. *ſub num.* 4. *verſic.*
*præterea, part.*2. *& deciſione* 391. *num.*6. *verſic. ſed*
*præterea,p.*5.*& dec* 249.*ſub n.*20. *verſ.reliquæ vero*
*detractiones,ac ſeq.part.*6. ac in aliis relatis in Ro-
mana fideicommiſſi de Palatiis 28. Iunij 1647.
coram Reuerendiſſ. P. Domino meo Arguelles in
§.*pen.& fin.*

Poſtremò non obſtat lapſus annorum triginta, 17
& vltra,quibus tam actio in factum,quàm iudicis
officium competens pro executione iudicati regu-
lariter præſcribitur per *l.ſicut*,vbi gl.*in verb.perſe-*
*cutione,C.de præſcr.*30.*vel* 40.*an.*

Quia,ſi opponitur aduerſus ſententiam Gu-
bernatoris Peruſiæ anno 1568. prolatam nullius
eſt releuantiæ; tum quia cum eo tempore obiiſſet 18
Andreas à Cornea,vt in ea legitur, non potuit in-
choari præſcriptio contra eius hæredes, niſi ab
aditione hæreditatis *l. ſi ſeruus hæreditarius, D.de*
ſtipul.ſeruor.l.fin.§.*fin.D.de vſuc.cap. l.ea quæ,* §.*fi-*
*nal.*ibique gl.*in verbo cum fuerit adita hæreditas,C.*
*de tempor.in integr.reſt.*pet.Bald.*in l.licet n.*13. *verſ.*
quinto quæro, C. de iur. deliber. Nat. *conſ.*488. *n.*7.
*verſ.& contra hæreditatem,ac ſeq.& n.*19. *verſ nam*
iſtud procedit,&c. Rota *dec.*372.*num.* 8. *verſ. vnde*
*part.*4.*tom.*2. *recent.* Quæ non probatur vt par eſ- 19
ſet;nam præſcriptionem, opponens tenetur prin-
cipium, ac finem temporis neceſſarij pro eius
complemento probare,Bart.*in leg.ſi poſt acceptam,*
*num.*1.*verſ. & propter hanc legem. D. de rei vend.*
Bald.*in rep.leg.Celſus à num.*153.*verſ. ſexta elicitur*
*concluſio.ac ſeqq.& num.*164.*verſ.ſed conceſſio, D.de*
vſucap. Hond. *conſ.* 82. *ſub num.* 45. *verſ. allegans*
*enim præſcriptionem lib.*1.Rota *dec.*610. *ſub. num.*1.
*verſic.& præſcriptionem probare debent.cum ſeq.p.*1.
*rec.*Eoque minus in præiudicium Hieronymi, cui 20
tanquam ſubſtituto per fideicommiſſum condi-
tionale præiudicare non potuit negligentia Gui-
donis primi inſtituti,cum antea non poſſet agere,
quam purificaretur eius vocationis conditio *iuxt.*
leg.cum notiſſimi, §. *illud C.de præſcriptione* 30. *vel*
40.*ann.leg.*1.§.*final. Cod. de annal. except. & auth.*
niſi triennale,Cod.de bon.mater. Alciat.*in l.filiusfa-*
milias,§.*Diui,ſub num.*54.*verſ.ſed,& cum proximio-*
*res,&c.*vbi & alij DD.*D. de leg.*1. Alexand. *conſil.*
tot.*ſuper primo dubio, ſub num.*27.*verſ.quia regula*
*& ſeq. lib.*7. Natt. 437.*ſub num.* 5. *verſ. ſin autem*
loquimur. Rim. iun.*conſil.*514. *ſub num.* 43. *verſic.*
tertio tanto minus, Menoch. *conſi.*904. *numero* 60.
*verſic & certum eſt ,ac ſeq.*Molin.*de primog. lib.*4.
*cap.*10.*ſub num.*3. *verſ.tertia concluſio*, & pluribus
relatis probat Peregr.*de fideicom.art.*41.*n.*16. *verſ.*
*quinta concluſio.*Tum quia in omnem caſum fuit
interrupta exactis, & inſtantiis iudicialiter factis 21
nomi

nominibus eorundem Guidonis, & Hieronymi
an.1580. 16. Aprilis pro executione eiuſdem ſen-
tentiæ, ac releuatione mandati de immittendo in-
timatis die 18. RR. Monachis, ac per eorum Pro-
curatorem die 20. eiuſdem menſis contradictis, &
ex aliis ſucceſſiuè geſtis tam coram Gubernatore,
quàm coram Legato, & V. Legato d. Ciuitatis,
(quæ omnia iuſtificantur tam ex illo proceſſu,
quàm etiam ex ſupradictis commiſſionibus ob-
tentis per martinellum an. 1580. & 1601. & aliis
etiam productis prò parte Monachorum cor. bo.
me. Gipſio an. 1584. in d. proceſſu f. 1. & ſeqq. ac
deinde repetitis cor. eod. Orremb. f. 34. ac ſeqq.) *d.
l. cum notiſſimi in princ.* ibique gl. *in verbo ſolam, C.
de praſcr. 30. vel 50. ann.* Rot. *dec. 86. n. 1. verſ. nam
quoad praſcr. iuris communis, p. 1. diuer.* & penes Bu-
rat. *dec. 8. n. 1 verſ. ex quo ſequitur ac ſeqq. & deciſ.
457. n. 3. verſ. & nihilominus,* ac R R. Vrgell. 426.
*n. 22. verſ. quinimo, & ſeqq. ac in recent. dec. 245. ſub
n. 3. verſ. accedat, p. 3. dec. 191. num. 18. verſ tum etiam
quia apparet, ac dec. 216. n. 47. verſ. ſed etiam per li-
tem motam, ac ſeqq. p. 7.*

Si verò opponitur aduerſus ſententiam Rota-
lem latam die 4. Iulij. 1611. nec pariter releuat,
22 quia præter quod detrahendum eſſet tempus pu-
pillaris ætatis Conſtantij *iux. d. l. ſicut, §. quæ ergo
antea verſ. ſed pupillari atate dumtaxat, &c. C. de
praſcr. 30. vel 40. an & l. fin. in fin.* ibique gloſſa *in
verb. in ſuo ſtatu, C. in quib. cauſis in integr. reſt ne-
ceſſ. non eſt, &c.* Rot. *d. dec. 610. n. 2. verſ. quia detra-*
23 *cto tempore, p. 1. rec. dec. 372. n. 9. verſ. ab anno verò,
p. 4. t. 2.*) fuit cœpta executio per relaxationem lit-
terarum executorialium loco mandati executiui
poſt ſententiam iuxta obſeruantiam Rotæ, de qua
penes Mant. *dec. 219. n. 3. verſ. & maxime, & in Pe-
ruſina benor. de Seraph.* 10. *Maij.* 1600. *cor. Corduba*
apud Mateh. *de comm. tom. 1. f. 431. n. 3. verſ. & dici-
tur. cœpta executio, & in Pampil. benefic. 13. Martij
1617. co. bo. me. Scleuc.* apud moder. Piſaur. *de ſub-
haſt. dec. 58. n. 2. verſ. quod autem executio tam ſit cœ-
pta, & in Lunen. Sarzan. iur. p. 26. Febr. 1625. cor.
eod. in princ. verſ. quod maxime procedit in hoc caſu,*
& penes Burat. *d. dec. 268. ſub n. 4. verſ. & quia poſt
relaxationem,* vbi Add. alias referunt, & Andr. *dec.
85. n. 3. verſ cœpta autem, ac in rec. dec. 545. n. 5. verſ.*
24 *nec facit, p. 1. dec. 138. ſub. n. 2. verſ. vnde p. 2.* Quo ca-
ſu non procedit obiecta præſcriptio ſecundum
opinionem quam ſequitur Rota, vt per Verall.
dec. 365. n. 3. verſ. quia ſumus in caſu, & ſeqq. part. 2.
Achil. *dec. 5. de praſcr.* Burat. *d. dec. 268. n. 3. verſ nec
obſtat, cum ſeqq.* & comprobat modern. Rom. *diſc.
403. n. 8. verſ. qua magis procedunt, ac ſeqq. & diſ-
cept. 994. n. 13. verſ. praſertim cum ſeqq.*

Quare fuit ita concluſum, vtraque parte informante, &c.

R.P.D. BICHIO.

Foroſempronien. Bonorum.

Lunæ 14. Martij 1650.

ARGVMENTVM.

Matri debetur legitima ex bonis filij præ-
defuncti limitatur in binuba quoad bo-
na à patre prouenientia. Excutiuntur
textu, in leg. fœminæ §. illud Cod. de ſe-
cund. nupt. in §. cum igitur, Auth. de
non eligen. ſecund. nub. & in §. hinc nos
Auth. de nupt. & in propoſito agitur
de pœnæ matris ſecundò nubentis.
Item, & non petentis à iudice tutorem
filio impuberi. Et quomodo intelliga-
tur, & de aliis ad ſpeciem facientibus.

SVMMARIVM.

1 *Supplementum legitima debetur matri ex bonis fi-
lij pradefuncti.*
2 *Cui debito non officit mors matris ante illud ag-
nitum.*
3 *Quia cum ipſo iure à lege deferatur, tranſmitti-
tur ad quoſcunque heredes, etiam extraneos,
licet non agnitum.*
4 *Et firmatur in puncto matris.*
5 *Neque praſcribitur minori ſpatio triginta anno-
rum.*
6 *Textus in leg. fœmina §. illud Cod. de ſecund. nupt.
reſtringit matris binuba ſucceſſionem in bonis
filij pradefuncti ad ſolum vſumfructum, donec
vixerit reſeruata proprietate aliis filiis prioris
matrimonij.*
7 *Quæ matre mortua, etiam vſumfructum ad ſe
trahit.*
8 *Quod procedit etiam in legitima alioquin matri
debita.*
9 *Mater, quæ tranſiens ad ſecundas nuptias, tuto-
rem filio impuberi à iudice dari non petierit, ex-
cluditur ab illius ſucceſſione; etiam quoad
vſumfructum.*
10 *Et in terminis legitimæ firmatum.*
11 *Textus in leg. fœmina § illud Codice de ſecund.
nupt. declaratur non loqui de bonis aliunde
quam ex paterna ſubſtantia, filio defuncto quæ-
ſitis, & n. 16.*
12 *Quo caſu binubatus non obſtat matri quoad ſuc-
ceſſionem pleno iure, & per conſequens quoad le-
gitimam, ac ſi ſecundò non nupſiſſet.*
13 *Textus diſpoſitio in dicta lege fœmina corrigitur
per textum in §. cum igitur Auth. de non elig.
ſecund. nub.*
14 *Legitima ſupplementum debetur matri in bonis
filij pradefuncti, ſiue cum teſtamento, ſiue ab in-
teſtato.*
15 *Diſtinguitur ex mente Menochij conſil. 327. n. 12.
inter bona paterna, & alia: vbi videatur di-
ſtinctio.*
16 *Pœna ſecundò nubentium quoad ſucceſſionem in
bonis filij, non habent locum, niſi in prouenienti-
bus ex paterna ſubſtantia, & n. 19.*
17 *Legitima ſupplementum filius non poteſt prohibe-
re matri, quæ ſecundò non nupſit.*
18 *Neque ſi ſecundò nupſit, ex bonis aliunde, quam
ex paterna ſubſtantia ſibi quæſitis.*
20 *In propoſito legitimæ, non eſt conſiderabilis diffe-
rentia, an contra voluntatem, vel ſecundum vo-
luntatem filij mater veniat, ſed tantum ſpectan-
dum eſt, an matri ſit debita legitima.*
21 *Legitima debita matri, etiā inuitis filiis, debetur.*
22 *Textus in §. hinc vos, Authent. de nuptiis, Decla-
ratur, n. 30.*
23 *Legitimæ ſupplementum eſt contra teſtamentum.*
24 *Legitima extraneo, aut eius ſupplementum non
debetur.*
25 *Legitima relinqui debet titulo inſtitutionis.*
26 *Textus in §. cum igitur Auth. de nō elig. ſec. nupt.
corrigitur per textum in §. hinc nos Auth. de ſe-
cund. nupt. contrarium n. 37. 38. & 41.*
27 *Tranſitus mulieris ad ſecunda vota, infert iniu-*

riam, tam marito, quàm filio prædictit.

28 *Quam iniuriam filius poteſt remittere quò ad ſuã ſucceſſionem.*

29 *Sed remiſſio operatur taxatiuè in eo, quòd matri reliquit, cum prohibendo ne plus petat, declarauerit quod in reliquo noluit remittere.*

31 *Mater binuba non ſuccedit filio ab inteſtato in bonis paternis niſi quo ad vſumfructum.*

32 *filius moriens non prohibetur teſtamento relinquere pleno iure bona ſua, ſiue paterna, ſiue aduentitia matri ſuperſtiti ſicuti ea relinquere & poteſt extraneo.*

33 *Filij morientis voluntas eſt ſeruanda quatenus fauet matri, & iura legitima eius, ſiue ex paterna ſubſtantia, ſiue aliunde prouenientia non minuit.*

34 *Legitima aſcendentibus, etiam titulo Legati poteſt relinqui.*

35 *Legitima petendæ ius, nunquam cenſetur à lege, vel ſtatuto prohibitum, vbi in lege, vel ſtatuto non legatur dictio aliqua taxatiua, aut nominatim excluſiua.*

36 *Mater conſequendo partem relictam per teſtamentum in bonis filij, non prohibetur quia poſſit etiam, ſi quid legitimæ deeſt obtinere authoritate legis, condictione ex lege.*

37 *Textus in §. hinc nos Auth. de ſecund. nupt. reſeruauit expreſsè leges fauorabiles matri in bonis aliunde; quàm à patre filio obuentis.*

38 *Et per hunc textum præſeruatur potius quàm corrigatur diſpoſitio textus in §. cum igitur Auth. de non eligen. ſecun. nub.*

39 *Textus correctio nunquam cenſetur inducta, niſi expreſſim.*

40 *Aut neceſſaria legis poſterioris incompatibilitate id ſuadente.*

41 *Textus in § hinc nos Auth. de ſecund. nupt. non corrigit, §. cum igitur Auth. de non eligen. ſecun. nub. ſed cum ipſo concordat.*

42 *Mater binuba, non capit ex bonis profectitiis filij morientis, niſi quod ei filius relinquit, quia cenſetur agnita ſeu inſtituta, vel quilibet extraneus, & hoc ob iniuriam filio illatam, ob quam excluditur à plena ſucceſſione inteſtati.*

43 *Quæ iniuriæ ratio non habetur in bonis aliunde quæſitis, in quibus poteſt pleno iure ab inteſtato ſuccedere.*

44 *Pœna ſecundo nubentium fauore filiorum inducta non militant in bonis aliunde quam ex patre quæſitis.*

45 *verbum, rogo. aptum eſt quandoque importare præceptum, ac prohibitionem in vltimis voluntibus.*

46 *Reſoluitur tamen in ſimplices preces, ſic ſuadente teſtatoris voluntate ex aliis teſtamenti partibus elicita.*

47 *Verba quatenus de iure debeatur in teſtamento filij appoſita, nõ important prohibitionem legitimæ per matrem prætenſæ ſed tantum ſeruari diſpoſitionem legis: ac proinde imputationẽ legati eius fauore, in illam pro concurrenti quantitate.*

48 *Legitimæ detractio facta per matrem ex hæreditate filij, dicitur ſecundum tacitum eius voluntatem vbi non adeſt expreſſa illius prohibitio.*

49 *Tutor non datur pupillo exiſtenti in poteſtate aui paterni, & proinde ſuperflua eſt eius petitio.*

50 *Mater, quæ tranſiens ad ſecunda vota, non petiit à iudice tutorem filio impuberi, dicitur redintegrata ad eius ſucceſſionem, ſi filius maior factus, dum viueret, matri huiuſmodi exceptionem non poſuit.*

51 *Ad legitimæ ſupplementum agi non poteſt ante firmatum ſtatum hæreditatis*

52 *Intelligitur quando dubitari contingit illam deberi.*

53 *Legitima iure debita in ſucceſſione ſtatuitur in triente bonorum ex quibus debetur.*

DECISIO XLII.

PEti à comitiſſa Camilla Paciotta hęrede Aſca- 1
nij filij, & hæredis Dianę ſupplementum legiti-
mæ in bonis Antonij alterios filij prædefuncti ei-
dem Dianæ debitum, §. *primum itaque* Auth. *de hæ-
red. & falc.* Peregr. *de fideicom. art. 49. in fin.* Seraph.
dec. 1331. *n.* 15. nec mors Dianæ ante illud agni-
tum, nec lapſus temporis vetat; ſiquidem quia ipſo 2
iure à lege defertur, tranſmittitur ad quoſcunque 3
hæredes etiam extraneos, licet non agnitum, Aym.
conſ. 142. *num.* 2. Mant. *de coniect. lib.* 7. *tit.* 8. *num.* 10.
Grat. *dec. March.* 4. *n.* 2. & 3. & in puncto matris
Mart. *conſ.* 151. *n.* 2. Neque præſcribitur minori ſpa- 4
tio 30. annorum, vt reprobato Bartol. declarat 5
Bald. *in l. ſi quis filium n.* 6. *in fin. C. de inoff. teſtam.*
Galuan. *conſ.* 13. *n.* 108. Neguſ. *q.* 535. *n.* 6. Rota *dec.*
489. *n.* 1. & *ſeqq. coram fa. mem. Greg. XV. dec.* 256.
n. 5. *coram bon. mem. Card. Caualer.*

Vtique tamen vetare videbatur eiuſdem Dianæ
tranſitus ad ſecunda vota Antonio filio adhuc vi-
uente, ob claram diſpoſitionem *text. in l. fœminæ, §.
illud, Cod. de ſecund. nupt.* reſtringentis matris bi- 6
nubæ ſucceſſionem in bonis filij prædefuncti ad
ſolum vſumfructum donec vixerit, reſeruata pro-
prietate aliis filiis prioris matrimonij, quæ matre
mortua etiam vſumfructum ad ſe traxit *leg. ſi quis
prioris, §. illud, C. ſec. nupt. § finitur inſtit. de vſufruct.* 7
Rota *dec.* 209. *num.* 2. *part.* 1. *rec.* Idque procedere 8
etiam in legitima alioquin matri debita tradit
Bald. *in Auth. ex teſtam. ante n.* 1. *verſ. pone ergo, Cod.
ſecund. nupt.* Peregr. *conſ.* 78. *n.* 5. *lib.* 1. & *conſ.* 17.
n. 4. *li.* 3. Menoch. *conſ.* 237. *n.* 7. *cum ſeqq.* Sanchez
de matr. diſp. 89. *n.* 19. *lib.* 7. Rota *dec.* 80. *n.* 7. & 9.
part. 6. *recent.*

Imo cum Diana Antonio tempore dicti tran- 9
ſitus impuberi tutorem à iudice dari non petiit,
ei nec quoad vſumfructum ſuccedere ab initio
potuit *l. omnem, C. ad Sen Conſult. Tertull.* Gottier.
de tutel. part. 1. *cap.* 16. *n.* 32. & *ſequentibus*, & magis 10
in terminis quod priuetur penitus legitima tradit
Bald. *conſ.* 140. *ſub n.* 1. *verſ. iſta igitur mater lib.* 1.
poſt Bart. *in l.* 2. *n.* 13. *D. qui per tutor.* Gabr. *de tutel.
concl.* 1. *n.* 15. Neguſ. *q.* 627. *n.* 5.

Verum quia ſupplementum legitimæ hodie
petitur in bonis aliunde quam ex paterna ſub-
ſtantia Antonio quæſitis, de quibus exaduerſo al-
legatus *text. in l. fœmina* non loquitur, binubatus 11
non obſtat, debeturque in illis matri ſucceſſio, & 12
per conſequens legitima pleno iure, ac ſi ſecundo
non nupſiſſet, vt probat *text. in l. mater ibi, extrin-
ſecus quidem quæſita filio filiæve, ſimili firmitate poſ-
ſideat, Cod ad Tertul. §. cum igitur.* Auth. *de non elig.
ſec. nub.* per quem corrigi diſpoſitionem *de l. fœmi-
na* aduertit Alba *conſ.* 349. *n.* 1. Caſtr. Bald. Ioann. 13
de Garronib. Craſſ. & alij, plures quos refert, & ſe-
quitur Rota in *fauentina bonorum* 5. *Iulij* 1649. §.
alia verò & §. *ſeqq. coram R. P. D. meo Celſo*, quibus
additur Sichard *in auth. ex teſt. n.* 3. *C. ſec. nup.* Aug.
Barb. *ib. n.* 4 & 5. Gom. *in l.* 14. *Tauri ſub n.* 2. Mar-
thien. *recop. lib.* 5. *tit.* 1. *l.* 3. *gl.* 2. *ſub n.* 15. Azeued.

recop.

*recop.lib.5.tit.1.lib.4.n.43.*Facch. *conſ.*81. *n.*2. *lib.*1.
Bellon.iun.*conſ.*59.*n.*54.*& ſeqq.*Neguſ. *q.*367. *n.*51.
Fontanell.*dec.*52.*n.*19.

14 Siue filius deceſſerit inteſtatus, ſiue cum teſta-
mento, itavt ſi in eo minus legitima matris reli-
querit, agere matri liceat ad legitimæ ſupplemen-
tum, Baldus *in dict.auth.ex teſtament.ante numer.* 1.
*verſic.pone ergo & num.*2.*& conſil.*314.*num.*3.*lib.*4.
Caſtr.*conſil.*416.*in princip. & num.*2. *lib.*1. Soccin.
15 ſen.*conſ.penult.numero* 4.*lib.*4. Menoch.*conſil.*237.
*num.*12.vbi diſtinguendo inter bona paterna, &
alia; ait, in illis ſi filij primi matrimonij ſuper-
ſunt, & defunctus cum teſtamento deceſſit matri
non deberi legitimam; in illis vero deberi, prout
deberetur ſucceſſio, ſi inteſtatus deceſſiſſet, quia
ius petendi legitimam metimur à ſucceſſione ab
inteſtato, Rim. iun *conſ.*305. *n.*17. *& ſequentibus,*
Peregrinus *conſ.*80.*n.*22.*lib.*1.*conſ.*417.*num.*3. *lib.*3.
Facchin.*contr.iur.lib.*3. *cap.*63. *verſ. quibus non ob-
ſtantibus* Matt.*de ſucceſſ.legal.part.*2. *quæſt.*4.*art.*1.
*n.*28.cum aliis quos refert, & ſequitur, Modern.
Piſaur.*de imput.q.*6.*n.*6.*cum ſequentibus,*&]Moder.
Vrbinaten.*in tract.de fratr.part.*3.*cap.*13. *n.*51. *cum
ſequentibus.*

16 Etiamſi in teſtamento prohibuiſſet matri, ne
plus peteret, quia cum in bonis aliunde quæſitis
locum non habeant pœnæ ſecundo nubentium
17 ex ſupra allegatis, ſicuti filius prohibere ſupple-
mentum legitimæ non poteſt matri, quæ ſecundo
non nupſit, Suar.*in l.quoniam in prioribus ampliat.*
16.*num.*5.*Cod.inoffic.teſtam.* Gomeſ. *variar. reſolut.
tom.*1.*cap.*11.*ſub n.*24.Axeued. *recopil. lib.* 5. *tit.* 8.
*leg.*1.*ſub.num.*493.Ita nec poteſt matri binubæ, vt
18 probat *text.in* §.*cum igitur*,ibi, ſed etiam contra
teſtamentum ei datis allegationibus, ſi fortè filius
eam prætermiſerit, aut irrationabiliter exhæreda-
tam fecerit, Auth.*de non eligen.ſec.nub.*confirmatur
in §.*hinc nos infra med.*ibi, in reſiduis verò omni-
bus rebus quæ aliunde erant filio præter paternam
ſucceſſionem, veniant ſecundum vocationem no-
ſtram, & in fine ibi, aliis omnibus, quæ de ſucceſ-
ſionibus dicta ſunt parentum in filiis intactis re-
manentibus, Auth. *de nupt.* & tradit Ioannes de
Garronibus in dict.Auth.*ex teſtament. num.* 29. *in
fine*, vbi ſignanter dicit rationem, quia ad hæc bo-
na non extenditur pœna ſecundarum nuptiarum,
19 *Cod. eodem tit.* & reprobata contraria ſententia
Soccin.& Bero.quos ſequutus eſt Laderch.*conſ.*33.
numero 5.*cum ſequentibus*, Modern. Foroliuien. *de
legitim.lib.*4.*titulo* 2. *quæſtione* 2. *numero* 6. *cum ſe-
quentibus* tradit remiſſiue Rimin.iunior, *dicto con-
ſilio* 305. *n.* 17. *cum ſequentibus per tot.* vbi reſpon-
det omnibus contrariis Peregrinus *dicto conſil.*80.
20 *num.*26. vbi ait quod in propoſito legitimæ non
eſt conſiderabilis differentia, an contra volunta-
tem, vel ſecundum voluntatem filij mater veniat,
ſed id tantum ſpectandum eſt, an matri ſit debita
21 legitima, & ſi debita ſit, inuitis filiis debetur *lib.*1.
Caſtr.*conſil.*416.*in princip.verſ.nec excluditur lib.*1.
Ancharan.*conſil.*421.*num.*3.*verſ.ſecundo caſu.* Mo-
dern. Vrbinaten. *deciſione forenſ.Eccleſ.*33 *ſub.n.*1.
verſ.contrarium,& num.ſeqq.per totum, qui omnes
Modern. ſequendo Rim. iun.*loco alleg.* reſpondet
cunctis aduerſantium obiectis.

22 Quorum duo præcipua ſunt, nempe *text.in d.*§.
Hinc nos, Auth. *de nupt.*ibi, *ſi igitur legitimè filius
teſtatus fuerit, & reliquit matri ſubſtantiam, ſiue
partem eius aliquam, hanc illa accipiat per ſcriptu-
ram; quia vbique cuſtodiri morientium volumus vo-
luntates, & habeat quod dimiſſum eſt, aut datum, &
ſecundum proprietatem, & ſecundum vſum, ſicut enim
licebat relinquere alicui extraneorum, ita & matri
relinquens ſiue inſtitutionem, ſiue legatum, recte relin-
quat dominium, & vſum, ſiue ex rebus quæ extrinſe-
cus aduenerunt, fuerit facultas, ſiue ex paternis, nihil
ex hoc fratribus condicere valentibus*, ponderando
tum verbum, *per ſcripturam*, hoc eſt teſtamentum
& ſic non contra teſtamentum, prout eſſe ſupple- 23
mentum legitimæ voluit Dec.*in leg. precibus,
numero* 24. *Codice de impub.*& aliis ſubſtit. Socc.
Curt.iunior Ruin. & alij relati à Peregrino, *dicto
conſilio* 80.*numero* 24. Tum præceptum quod ſer-
uetur voluntas morientis, tum æquiparentem 24
matri cum extraneo, cui ſane legitima, aut eius
ſupplementum non debetur, Rota Bononien. *in
conſil.vnic.impreſſ.poſt deciſionem Barz.numero* 74.
Tum tandem verba illa, *ſiue inſtitutionem, ſiue le-
gatum*, per quæ datur intelligi, quod Imperator
voluit teſtamentum filij ſeruari, quamuis legiti-
mam non reliquerit, ſed aliam ſuæ ſubſtantiæ par-
tem titulo legati; quod in legitima non verifica-
tur, quia illa relinqui debet titulo inſtitutionis, 25
vt in terminis legitimæ aſcendentium Baldus *in
l.omni modo, Codice de inofficioſ.teſtament.* cum alis
allegati à Matthien. *recopilat. libro* 5. *titulo* 8. *l.* 1.
Gloſſa 7.*numero* 2. vbi quod licet Bartolus con-
trarium ſenſerit, nemo eum ſequutus fuit. Purpur.
conſilio 164. *num.* 16. ex quibus corollariè con-
cludunt contrariæ opinionis Aſſeclæ, quod per 26
hunc textum loquentem in ſpecie etiam de bonis
aliunde quæſitis, corrigitur alter in §. *cum igitur*
Auth.*de non eligen.ſecund.nuben.*

Secundo in id expendunt rationem, propter 27
iniuriam videlicet illatam, & marito, & filio mor-
tuo per tranſitum ad ſecunda vota §. *proſpeximus*;
Auth *de non eligen.ſecund.nuben.*§.*ſoluto*,§.*quæ ve-
ro*, vbi gloſſa, *verbo & defuncto*, Auth. *de nupt. Rota* 28
deciſione 171. *numero* 3. *parte* 3.*recent.*quam potuit
filius remittere, ſed remiſſio operatur taxatiuè in 29
eo quod matri reliquit, cum prohibendo ne plus
petat declarauerit quod in reliquo noluit remitte-
re, vt in proximis terminis contra matrem ratio-
cinatur, Marcabrun.*conſil.*79.*n.*182.

Cæterum ad educta ex textu in §. *Hinc nos* re- 30
ſpondetur, quod imperator ibi non intellexit iura
matri competentia reſtringere, ſed ampliare, man-
dando quod eius fauore ſeruetur filij voluntas,
plenumque ius, id eſt proprietatem, vſumfru-
ctum mater acquirat, totius, vel patris ſubſtantiæ,
quam quouis titulo ei filius reliquerit, tam de
aliunde quæſitis, quam de paternis quamuis, in 31
his ab inteſtato non niſi quoad vſumfructum ſuc-
ceſſiſſet, vt bene aduertit Facchin. *controuerſ. dicto
lib.*3.*cap.*63.*verſ. ad primum*, & exemplo extranei
vtitur imperator, non vt illi matrem penitus æqui-
paret, ſed ne illo mater ſit deterioris conditionis,
redarguendo in hoc conſtitutiones anteriores,
nempe, ne prohibitum ſit filio morienti relinque- 32
re matri in teſtamento bona ſua paterna, aut ad-
uentitia pleno iure, cum ea relinquere non prohi-
beretur extraneo, vt ponderat Rimin. Iunior. *dicto
conſ.*305.*n.*97.*cum ſeqq.* Peregr.*in conſ.*80. *num* 22.
*verſ.nec.text.lib.*1.

Itaque ſeruanda eſt voluntas filij, ſed vt ait Pe- 33
regrin.*dicto conſil.*80. *num.*26. *in fine*, quatenus fa-
uet matri, & iura legitimæ ei ex aliis iuribus pro-
uenientia non minuit, & ſic quatenus legitimam 34
(quam aſcendentibus, quidquid ſit in deſcen-

dentibus titulo legati poſſe relinqui voluit Bartolus *in Authent. nouiſſima n.4. Codice de inoſſicioſ. teſtament.* Ioannes Franciſcus à Ponte *conſil. 66. n 3. l.1.q.1.* Rouit. *deciſione 22. ſub. n.12.*) pars illi à filio relicta adæquet, vt ſuppoſuiſſe Imperatorem colligitur: tum quia loquutus fuit de filio qui legitimè teſtatus fuerit ibi; *ſi igitur filius legitimè teſtatus fuerit*, qualis non eſt qui matri legitiman non reliquit, Seſſe *deciſione Aragon. deciſione 270. numero* 6. Hieronymus Leo *in reſponſ. poſt. deciſionem* 210. Valent. *numero* 78. *& numero* 79. in puncto Faccin. *dicto capite 63. verſiculo ad primum in fine* Rim. iunior *dicto conſilio* 105. *numero* 51. *& num.* 53.

35 Tum etiam quia vſus non fuit dictione aliqua taxatiua, aut nominatim excluſiua, ſine qua ius petendi legitimam nunquam cenſetur à lege, vel ſtatuto prohibitum Ruin. *conſilio 97. numero 2. libro* 1. Franciſcus Molina *de rit. nupt. lib. 3. quæſtione 37. numero* 8, Theſaur. *deciſione* 184. *numero* 3.

36 Barz. *deciſione* 97. *numero* 46. & ſtant ſimul quod mater per ſcripturam, hoc eſt teſtamentum conſequatur partem relictam, ſi quid vero legitimæ deeſt obtineat authoritate legis condictione ex lege Soccin. *in lege ſi ex toto num. 3. in. 2. notab. D. d. legat.* 1. Ripa *in lege in quartam numero* 115. *D. ad legem falcidiam*, Ruin. *conſilio* 55. *numero* 7. *lib.* 2. Peregrinus *dicto conſilio* 80. *numero* 25. Neguſant.

37 *quæſtione* 424. *numero* 6. Tum tertio quia, in bonis aliunde quam à patre filio obuentis, reſeruauit expreſsè leges fauorabiles matri; atque hinc gratis dicitur fuiſſe ex hoc textu correctam diſpoſitio-

38 nem *text. in §. cum igitur.* Auth. *de non eligen.* cum

39 imo præſeruetur, Neguſant. *quæſtione* 450. *ſub nu-*

40 *mero* 36. & correctio nunquam cenſeatur inducta

41 niſi expreſſim Cephal. *conſil.* 535. *numero* 19. Neguſant. *quæſtione* 265. *ſub numero* 18. aut neceſſaria legis poſterioris incumpatibilitate id ſuadente *leg. ſed & poſteriores, D. legibus*, Gloſſa *in lege ſciendum in princip. D. ſatiſd. cogant.* Cancer. *variarum reſolutionum, tom. 3. c.14. num.7. n.8.* & in puncto quod *textus in §. hinc nos non corrigat, ſed cum §. cum igitur* concordet, obſeruat Bellon. iunior. *conſ. 59. n.* 21.

Ad rationem limitatæ remiſſionis iniuriæ, reſpondetur applicari quidem in bonis profectitiis filij, in quibus lex punit iniuriam filio illatam, & propterea mater excluſa à plena ſucceſſione inteſtati, licet agnita in teſtamento filij non capit niſi

42 quod ei filius reliquit quia cenſetur agnita, ſeu inſtituta vt quilibet extraneus, Baldus *conſilio* 49. *numero* 1. *in fine lib.* 5. Barbat. *conſil.* 50. *columna* 6. *verſic. capio nunc volum.* 2. Alexand. *conſil.* 3. *num.* 10. *& ſequentibus libro* 7. Azeued. *recopilat. lib. 5. tit.* 1.

43 *lege 4. numero* 39. Rota Bononien. *diuerſ. deciſione* 11. *numero* 5. Secus verò in bonis aliunde quæſitis, nam quoad hæc non eſt opus remiſſione iniuriæ, cum nec iniuriæ ratio habeatur, vt egregiè ponderat Bellon. iunior *dicto conſilio* 59. *ſub numero* 21. *verſiculo ad ſecundum, & numero* 22. vbi id probat ex quo lex eorum etiam proprietatem matri binubæ defert, Marchabrun. *conſil. 79. n.62. & n.63.* poſt Salycet. *in auth. ſed & ſi quis colum. 2. in princip. Cod. ſecund. nupt.* alioſque ibi allegatos, vnde etiam di-

44 cimus, quod in huiuſmodi bonis, pœnæ ſecundo nubentium fauore filiorum inductæ, non militant, vt ſupra probatum fuit.

Sed præterea in caſu noſtro filius non prohibuit matri ne plus peteret, ſed rogauit, ibi *La prego contentarſi per tutto quello, che poteſſe pretendere della mia heredità*, & verbum rogo, aptum quando- 45
que importare præceptum, ac prohibitionem in vltimis voluntatibus *lege 2. Codice de legat.* Fuſar. *de ſubſtitut. quæſtione* 243. *numero* 2. reſoluitur in ſimplices preces, ſic ſuadente teſtatoris voluntate 46
ex aliis teſtamenti partibus elicita Caſtr. *in lege peto* 71. *numero* 2. *D. lege* 2. quæ hic euidens colligi videtur ex ſuperiori parte teſtamenti, vbi filius quatenus mater legitimam prætenderet, & ei de iure deberetur, quod non credit grauauit hæredem certo onere fauore cuiuſdam Monaſterij erigendi, id enim demonſtrat, quod filius noluit addere prohibitionem, ſed tantum ſeruari diſpoſi- 47
tionem legis, & in puncto, quod verba illa quatenus de iure debeatur, non importent prohibitionem legitimæ, ſed ſolum imputationem legati in illa pro concurrenti quantitate, Corn. *conſilio* 200. *ſub numero* 5. *verſiculo & illa habet & 3. cum ſequentibus libro* 3. quem refert, & ſequitur Ripa *in lege in quartam, numero* 154. *in fine, D. ad legem falcidiam*, Rota *in Romana hereditatis de Fabiis IV. Aprilis M. DC. XLII. §. antepenultimo in fine coram me*, quodque vbi non adeſt expreſſa prohi- 48
bitio filij, legitimæ detractio fieri dicatur ſecundum tacitam eius voluntatem, Ioannes de Garronibus *in dicta Auth. ex teſtamento ſub n.29. verſ. ſed in caſu, Cod. ſecund. nupt.*

Negligentia vero matris in petendo tutorem filio impuberi, euitatur, quia tunc viuebat auus paternus, in cuius poteſtate cum filius eſſet, ſuperflua erat tutoris petitio Alexander *conſilio* 185. *num.* 12. *libro* 6. facit Soccin. ſenior. *conſilio* 153. *numero* 38. 49
verſiculo ſed clarum eſt, lib. 2. Fulgoſius *conſilio* 137. *ſub numero 3. verſiculo in quare*, Robertus Ma- 50
rant. *conſilio* 51. *numero* 4. Gabriel. *de tutel. concluſione* 1. *numero* 66. Gutterez *eodem tractatu, parte* 1. *capite* 16. *numero* 99. & in omnem euentum quia filius non deceſſit in pupillari ætate, ſed maior factus; nec viuus huiuſmdi exceptionem matri oppoſuiſſe probatur, re integrata diceretur mater ad legitimam filij ſucceſſionem, vt ad litteram diſponit textus in *lege matris, Codice Tertullianum* & notant Gloſſa, & Doctores *in lege ſciant, Codice hered. legat.* Caſtrenſis *conſilio* 416. *ſub numero 1. libro* 1. Corn. *conſilio* 234. *numero 2. verſiculo ſi autem deceſſerint puberes, libro* 4. Nicolaus de Vbald. *de ſucceſſion. ab inteſtat. parte 2. in tertia limitatione*, Gabriel. *dicta concluſione* 51. *numero* 45. Gutterez *dicto capite* 16. *numero* 77. *verſiculo ſecus ſi factus pubes*, Gomeſius *in lege decimâ quarta Tauri, ſub numero decimo octauo, verſiculo ſecus vero ſi moriantur puberes*, Cyriacus *controuerſia* 567. *numero trigeſimo, & numero trigeſimo primo*, Rot. *deciſione* 479. *numero nono, verſiculo vltra quod part. 1. recent.*

Non obſtat, quod ante firmatum ſtatum hære- 51
ditatis agi non poſſit ad ſupplementum legitimæ iuxta theoricam Barthol. *conſil. 17. libro primo* quia ex datis in Summario Comitiſſæ numero decimo ſeptimo cum ſequentibus; ſatis conſtat quod legatum ſcutorum vigintiquinque Dianæ matri ab Antonio relictum minus eſt legitima, cumque propterea dubitari non contingat. An 52
ſupplementum debeatur, in quibus terminis loquitur Bartolus, ſed de eius quantitate; firmari poterit ſtatus hæreditatis, quando determinanda erit certa quantitas ſupplementi, ſtatuendo interim legitimam in triente medietatis bonorum aliunde quàm à patre acquiſitorum, 53
quia

quia alia medietas ſpectat ad Ludouicum Antonij fratrem vtrinque coniunctum juxta textum in Auth. *deſuncto, C. ad Tertullian.* ac tradita à Negu. *q.* 512. *n.* 36. Gabriel. *conſil.* 94. *num.* 20. *lib.* 1. Theſaur. *dec.* 172. *n.* 6. *in fine* Rota *dec.* 39. *n.* 18. *inter impreſſ.* poſt Modern. Fotoliuien. *de legitim.* cum aliis allegatis ab eodem Modern. *lib.* 1. *tit.* 4. *quaſt.* 7. *n.* 13. *&* 14. Hector Felic. *allegat. iur. pars.* 3. *allegat,* 22. *n.* 1. *&* *n.* 3. *in fin.* Rouit. *dec.* 22. *num.* 13. Rota in Imolen. *legitima* 20. *Nouembris* 1645. *coram Reuerendiſſimo D. meo Decano.*

Et ita deciſum vtraque parte, &c.

R. P. D. Ghiſiletio.

Romana Cenſus.

Veneris 22. *Maij* 1648.

ARGVMETVM.

Virtus Clauſulæ conſtituti latè inſpicitur: vbi facultas capiendi poſſeſſionem propria auctoritate, inde reſultans, non modicum expenditur: Et quid ſingularius in cenſu operetur. Hinc ſumpta occaſione. Aſſociationis materia dilucidatur: & termini poſſeſſionis ciuilis, ac naturalis in propoſitum ſuaptè veniunt.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula, conſtituti, continet facultatem capiendi poſſeſſionem propria auctoritate.*

2 *In contractu cenſus appoſita, præbet facultatem capiendi poſſeſſionem propria auctoritate fructus rei cenſita ad effectum ſibi ſatisfaciendi de fructibus cenſus.*

3 *Clauſula dans, & concedens in cenſu appoſita, ſecundum formularium Inſtrumentorum Vrbis, habet in ventre explicitam facultatem capiendi poſſeſſionem propria auctoritate.*

4 *Quæ ſola de per ſe ſuffragatur pro obtinenda aſſociatione.*

5 *Virtus dictarum clauſularum non expirat per mortem conſtituentis.*

6 *Minuſque ex negligentia conſtitarij in apprehenſione naturalis poſſeſſionis.*

7 *Limitatur, clauſulam conſtituti non procedere, quando poſt mortem conſtituentis ipſa res fuit ab eius herede apprehenſa, & poſtmodum conſtitutarius neglexerit apprehendere poſſeſſionem naturalem.*

8 *Aſſociatio petita ratione ciuilis poſſeſſionis, non datur conſtitatario, qui patiendo ab alio rem naturaliter poſſidere, amiſit eiuſdem poſſeſſionē.*

9 *Petita verò vigore facultatis capiendi poſſeſſionem propria auctoritate datur, quia hæc eſt poſſibilis cum poſſeſſione alterius, & n.* 12.

10 *Quinimò alium poſſidere ſupponit.*

11 *Ciuilis poſſeſſio, quæ reſultat ex pacto conſtituti, ſemper amittitur vbi conſtitutarius patitur alium poſſidere, & negligit capere naturalem poſſeſſionem.*

12 *Aſſociatio, quæ fundatur in facultate capiendi poſſeſſionem propria auctoritate, non amittitur ex ſola patientia, & negligentia modici temporis, ſed præſcriptione triginta Annorum.*

13 *Et non perit, niſi quò ad effectum retinendæ tantùm, ſecus quò ad alios.*

14 *Conſtituti virtus, quòd expiret per decennium, procedit ad effectum obtinendi manutentionem, non autem immiſſionē ex alio Iudicio poſſeſſorio.*

15 *Conſtitutarius, qui agit contrà tertium, debet, docere de dominio conſtituentis de tempore pacti conſtituti.*

16 *Poſſeſſio probatur ex teſtibus.*

17 *Et ex locationibus effectuatis cum perceptione penſionum.*

18 *Mandatum de immittendo ſupponit poſſeſſionem in Aduerſario.*

19 *Poſſeſſio probatur per ſuſtentationem litis illius, qui vti poſſeſſor conuenitur.*

20 *Filius exercendo actionem hæreditariam in bonis paternis, cenſetur ipſius Patris hæres, vbi agitur de eius commodo.*

21 *Tutor, vbi pupillus ſit maior infante, & fari poſſit, habeatque aliquod animi iudicium, non poteſt ſolus contrahere, ſed requiritur vt pupillus præſens cum auctoritate Tutoris contrahat.*

22 *Contrarium probatur, & n.* 23.

23 *Huius ratio duplex aſſignatur.*

24 *Aſſociatio petita, per exceptionem nullitatis ſuper articulo Iuris controuerſo, vt per opinionum diſcrepantiam, non poteſt retardari.*

26 *Exceptio Iuris dubij, in quo hinc inde adſunt opiniones, æquiparatur exceptioni facti altiorem indaginem requirenti, & n.* 28.

27 *Exceptio requirens altiorem indaginem facti, debet ad merita reſeruari.*

28 *Exceptio requirens longam, & dubiam iuris altercationem ob varias DD. opiniones, reuciitur ad merita cauſæ.*

29 *Fructus dotis liquidantur à Statuto Vrbis lib.* 1. *cap.* 138. *ad rationem ſeptem cum dimidio.*

30 *Fructus cenſus taxantur ad rationem ſex cum dimidio.*

31 *Exceptio fideicommiſſi, admitti non debet ad retardandam executionem Iudicij poſſeſſorij.*

32 *Cenſus ad effectum ſoluendæ dotis mulieri à fideicommittente deſcendenti, validè poteſt imponi ſuper bonis fideicommiſſo ſubiectis in defectum liberorum ex diſpoſitione Auth. Reſque C. communia de legatis, cuius remedium eſt ſubſidiarium.*

33 *Exiſtentia bonorum liberorum pro ſatisfactione dotis ſufficientium, ad effectum excludendi remedium Auth. Reſque C. communia de legatis, debet ab allegante, tanquam fundamentum ſuæ intentionis probari.*

34 *Et quod talia eſſent bona de tempore reſtitutionis dotis, vt ex illis ſine lite, & controuerſia, dos debita cum effectu poſſet reſtitui.*

35 *Verba. coram Me Notario &c. manualiter, &c. habuit & recepit ab N. præſenti, dant, &c. in tot Iuliis, & Teſtonibus, & duplis aureis, &c. in contractu appoſita; ſiue ſimilia verba verba in Inſtrumento appoſita, numerationem probant.*

DECISIO XLIII.

PLacuit DD. concedere filiis, & hæredibus q. Renati Materij aſſociationem ad Caſale Aguzzani pro fructibus decurſis, & non ſolutis, ac in futurum decurren. cenſus annui redditus ſcutorum 65. in ſorte principali ſcutorum 1000. ſuper eo impoſiti de anno 1625. per Carolum Franciſcum Rebibam ad fauorem dicti Renati cum clauſula conſtituti, tam ad fauorem ipſius Renati, quàm hæredum, pacto adiecto inter partes,

quod dicta ſcuta mille ſoluerentur Camillæ Ricciæ matri ipſius Caroli Franciſci ad computum reſtitutionis ſuæ dotis, dictaque Camilla teneretur cedere Renato omnia, & ſingula iura, omneſque actiones, & priuilegia etiam prioritatis; & potioritatis, & dotalia ſibi quomodolibet competentia contra quoſcunque tranſlatiuè, & non extinctiuè pro dicta ſumma ſcutorum mille, prout effectiuè in inſtrumento ſub die 11. Aprilis dicti anni 1613. tam ſolutio, quam ceſſio ad formam dicti pacti factæ fuerunt.

Ratio reſolutionis fuit, quia cum ſucceſſiuis temporibus hæredes dicti Caroli Franciſci defeciſſent in ſolutione fructuum dicti cenſus, intentato iudicio per dictos de Materiis ſuper aſſociatione ad fundum cenſuatum dubitari nequit, quin clauſula conſtituti in contractu cenſus, de quo
1 agitur, appoſita, quæ continet facultatem capiendi poſſeſſionem propria auctoritate, ſuffragetur, & præbeat facultatem capiendi propria auctori-
2 tate fructus rei cenſitæ ad effectum ſibi ſatisfaciendi de fructibus cenſus, vt in terminis diſcuſſo articulo plenè firmauit Rota in Romana Cenſus 26. Iunij ſuperioris Anni coram R. P. D. meo Bichio, vbi aliæ concordantes deciſiones referuntur, ex cuius ſola lectura deciſa penitus remanet præſens controuerſia. Et vlterius in ea firmatur clauſulam (necnon dans, & concedens) appoſitam in
3 cenſu ſecundum formularium inſtrumentorum Vrbis habere in ventre explicitam facultatem capiendi poſſeſſionem propria auctoritate quæ ſola
4 de per ſe ſuffragaretur pro obtinen. aſſociatione, vt benè per Rotam in dicta Romana cenſus, §. *quo magis in caſu noſtro, &c.* dictæ clauſulæ ſicuti præbent facultatem capiendi propria auctoritate fructus rei cenſitæ ad effectum ſibi ſatisfaciendi de fructibus cenſus, ita cenſuario, ac illius hæredibus plenè ſuffragantur ad obtinen. aſſociationem, vt habetetur in *leg. 3.* ibique gloſſa *in verbo non videntur, Cod. de pignorat.* Menoch. *de adipiſcend. remed.* 5. *num.* 107. Rota *deciſ.* 887. *num.* 5. *coram bon. memor. Buratto in Bituntina cenſus* 27. *Nouembris* 1645. *coram Reuerend. P. Domino meo Corrado, & in dicta Romana Cenſus coram Reu. P. Do-*
5 *mino meo Bichio*, quarum virtus non expirauit per
6 mortem dicti Caroli conſtituentis, minuſque ex eo, quod Materij neglexerint apprehendere naturalem poſſeſſionem à Maximis, vti tertiis occupatam, Rota *in Romana Domus* 4. *Decembris* 1615. *coram Franciſco Vbaldo*, apud Cencium *de cenſibus deciſ.* 253. *num.* 10. *& num.* 12. *cum ſequent.* vbi
7 limitatur, clauſulam conſtituti non procedere; quando poſt mortem conſtituentis ipſa res fuit ab eius hærede apprehenſa, & poſtmodum conſtitutarius neglexerit apprehendere poſſeſſionem naturalem, quia vt fuit dictum ſupra deciſione R. P. D.
8 mei Bichi in ſupra allegata Romana Cenſus in §. *non obſtat.* plenè tollitur vtrumque obiectum diſtinguendo, quod aut petitur aſſociatio ratione ciuilis poſſeſſionis, & illa non datur, ex quo con-
9 ſtitutarius patiendo ab alio rem naturaliter poſſideri, amiſit ciuilem poſſeſſionem, aut petitur, vt in hoc caſu, vigore facultatis capiendi poſſeſſio-
10 nem propria auctoritate, & tunc datur aſſociatio, quia hæc eſt compatibilis, cum poſſeſſione alterius: quin imò alium poſſidere ſupponit ex qua
11 diſtinctione ceſſant deducta per Rotam in ſupradicta *deciſ.* 253. *poſt Cenc.* cum procedat, quando cenſuarius peteret aſſociationem innixus in ſola ciuili poſſeſſione, quæ ſemper amittitur, vbi patitur alium poſſidere, & negligitur accipere naturalem poſſeſſionem; ſecus verò quando, vt dictum 12
eſt, aſſociatio fundatur in facultate capiendi poſſeſſionem propria auctoritate, quæ non amittitur ex ſola patientia, & negligentia modici temporis, ſed præſcriptione triginta annorum, vt in puncto diſtinguit Cyriacus *controuerſ.* 258. *num.* 39. *& num.* 40. vbi quod non petit, niſi quoad effectum 13
retinendæ tantùm, ſecus quoad alios. Grat. *deciſ. March.* 15. *num.* 3. Pacific. *de Saluian. inſpect.* 3. *c.* 2. *num.* 1029. Rota *in Romana Saluiani* 29. *Ianuarij* 1618. *coram Remboldo, & in Bononien. Cenſus* 4. *May* 1643. *coram Me, in §. nihil enim facit, in fine*, cum quod virtus conſtituti expirauerit per decennium procedat ad effectum obtinendi manu- 14
tentionem non autem immiſſionem ex alio iudicio poſſeſſorio, vt in d. Bonon. cenſus coram Me.

Nec dubitari poteſt, quin doceatur de dominio, & poſſeſſione Caroli Franciſci impoſitoris 15
cenſus de tempore impoſitionis, vt requiritur, quando non agitur, contra conſtituentem, vel habentem ab eo cauſam, ſed contra tertium, Soccin. ſenior *conſil.* 106. *n.* 2. *verſic. concurrit, lib.* 3. Tiraq. *de iur. conſtit. limitat.* 1. *num.* 23. Rota *deciſ. num.* 11. *part.* 3. *diuerſ.* quales ſunt DD. de Maximis hæredes fideicommiſſarij Franciſci, qui non veniunt ex Iure dicti Caroli Franciſci, qui cenſum impoſuit, ſed poſſident ex fideicommiſſo, quia illa non ſolum probatur ex eodem inſtrumento impoſitionis cenſus; ſed ex teſtibus examinatis, ac locationibus effectuatis cum perceptione penſionum, vt agnouit, & firmauit aliàs ſuper hoc Caſale Aguzzani, Rota coram Reuerend. Vrgellen. 16
dec. 269. *n.* 1. illamque negare non poſſunt, dum 17
poſt mortem dicti Caroli Franciſci citato illius hærede intentarunt iudicium adipiſcendæ, & in idem, vti ab eo poſſeſſum fuerunt immiſſi, quod nullatenus obtinuiſſent, niſi teneret Carolus Fran- 18
ciſcus Caſale huiuſmodi in vita poſſediſſe, aliàs non fuiſſet conceſſum mandatum de immittendo cum per illud ſupponatur poſſeſſio Caroli Franciſci *leg. vnica Cod. de alien. mut. iud. cauſ. fact.* Rot. *coram Seraph. dec.* 1074. *in princ. in recent. dec.* 613. *num.* 14. *part.* 4. *tom.* 3. Poſſeſſio verò illorum de Maximis, qui fuerunt in hoc iudicio conuenti non controuertitur, & probatur ex eo, quod ipſi ſuſtinent litem tanquam poſſeſſores iunctis aliis adminiculis deductis per informantes.

Quod autem Materij tunc agentes ſint hære- 19
des Renati emptores cenſus, probatur ex eo, quod iuſtificatur, eos eſſe Renati filios; Nam hoc caſu cum ipſi agant, & agatur de eorum commodo, 20
cenſentur etiam eiuſdem Renati hæredes Rota *deciſ.* 302. *part.* 3. *recent. & in Bononien. Spolij* 16. *Martij præteriti coram R. P. D. meo Otthobono.*

Neque hanc aſſociationem impedire poteſt oppoſita nullitas cenſus impoſiti à curatore dato à Iudice loco matris tutricis, & ſuæ dotis creditricis eidem Carolo Franciſco pupillo, annorum ſcilicet decem vt aſſeritur in eodem inſtrumento, qui nec fuit præſens inſtrumento, etiamſi eſſet maior infanti, quia cum in hoc Doctores non conueniant, abſque eo quod in præſenti firmatur, quæ ex opinionibus verior ſit, an affirmatiua, quod vbi pupillus ſit maior infante, & fari poſſit, habeatque aliquod animi iudicium, non poſſit 21
ſolus tutor contrahere, ſed requiratur, vt pupillus præſens cum auctoritate tutoris contrahat vt notat

eat Caſtr. *in l.neque tutores,num.5.Cod.de procurat.*
Socc.24.*num.*45.*lib*,1.Peregrin.*conſ.*74. *ſub num.*4.
*lib.*3.Gomeſ.*variar.reſolut.tom.*2. *cap.*14.*num.*1. &
dixit Rota *in Bononien. de Berois* 28.*Iunij* 1641. *coram R.P.Domino meo Carillo*, §. *nullitas*, ſeu potius
negatiua contraria ſententia, nempe, quod non
requitatur præſentia pupilli etiamſi maior ſit in-
22 fante, quam tuetur Ant.Pinel.*in leg.*1.*par.*2.*Cod.de bon.patern.num.*66.*verſ. ego autem,& infra, verſ.vi-*
23 *deretur que ridiculum*, Iacob. Mandel. de Alb. *con-*
24 *ſil.*205.*n.*38. *cum ſeq.*vbi quod ſolus tutor ſine præ-
ſentia pupilli poteſt alienare cum decreto, etiamſi
pupillus ſit maior infante, quia præterquam quod
iura dirigunt verba in tutores adeſt ratio omnino
concludens, videlicet, quod durante tutela tutor
cenſetur habere adminiſtrationem cum libera, er-
go poteſt alienare, dummodo non dilapidet, hanc
opinionem multis comprobat, & reſpondet om-
nibus contrariis, eandem amplexa fuit Rota *in*
25 *recentior. deciſ.* 296. *num.*8. *cum ſeq. p.*4. *tom.*2.*recen.* ipſa controuerſia, & opinionum diſcrepantia
in hoc iuris articulo ſufficit, vt huiuſmodi exce-
26 ptio nullitatis petitam aſſociationem retardare
non poſſit, quia exceptio iuris dubij, in quo hinc
27 inde adſunt opiniones, æquiparatur exceptioni fa-
cti altiorem indaginem requirenti, & ſicut exce-
28 ptio requiren. altiorem indaginem, facti debet ad
merita reſeruari *leg.*3.§.*ibidem, ff.ad exhib.leg.ille à quo*,§. 1. *ff. ad Trebell.* ita & requirens longam, &
dubiam iuris altercationem ob varias Doctorum
opiniones, Capicc. *dec.*10.*n.*19. *&* 20. Rota *coram Seraphin. deciſ.*271.*ſub num.*6.*deciſ.*64.*num.*6.*inter impreſſas* apud Pacif. de Saluian. *in Bononien. bonorum, ſeu fideicommiſſi de Sanctis* 17. *Maij* 1647. §.
*final.coram R.P.Domino meo Bichio.*Eoque facilius
eſt reiicienda hæc exceptio, dum cenſus fuit ne-
ceſſarius pro reſtitutione dotis & vtilis pupillo,
29 quia fructus dotis liquidantur à Statuto Vrbis
30 lib.1. cap. 138. ad rationem ſeptem cum dimidio,
fructus vero cenſus taxantur ad rationem ſex cum
dimidio.

31 Tandem non obſtat altera exceptio deducta ex
antiquiſſimo fideicommiſſo, cui dictum Caſale
ſubiectum prætenditur, quia vltra quod redditur
turbida, cum pro non exiſtentia fideicommiſſi ad-
ſit ſententia Rotalis, & adhuc lis pendeat indeci-
ſa coram me, admitti non debet ad retardandam
exequutionem iudicij poſſeſſorij vt benè per Ro-
tam in dicta Romana cenſus coram R. P. D. meo
Bichio, in fin.& antea coram bon.memor.Buratt.
*deciſ.*853.*n.*4. & in aliis relatis *dec.*704.*n.*1.*part.*5.
recentior. cum cenſus, de quo agitur fuerit impoſi-
32 tus pro ſoluenda dote dictæ Camillæ Ricciæ ma-
tris Caroli Franciſci impoſitoris, ac deſcendentis
Franciſci de Salomonibus fideicommittentis vali-
dè potuit imponi ſuper bonis fideicommiſſo ſub-
iectis in defectum bonorum liberorum ex diſpo-
ſitione Auth. *reſque, C.comm.de legat.* Cencius *de cenſibus q.*19.*n.*32.*cum ſeq.* Duard. *eodem tract.* §.1.
*q.*7.*n.*33. Rota *coram bo.mem.Coec.deciſ.*244.*n.*3.&
ita paſſim, cuius remedium, licet ſit ſubſidiarium,
ſuffragatur Mareriis, donec ex aduerſo probetur,
quod exiſterent bona libera reſtitutioni dotis ſuf-
ficientia, cum non agatur de dote conſtituenda,
ſed de reſtituta, & de alienatione iam facta me-
diante cenſus impoſitione, quam cum ex capite
exiſtentiæ aliorum bonorum liberorum ſufficien-
tium pro ſatisfactione dictæ dotis infringere præ-
tendant, illam probare debent concludenter, tan-
quam fundamentum propriæ intentionis, vt pro- 33
bant relati per R. P. Dominum meum Bichium in
ſæpe allegata Romana cenſus, in §.*conuenimus ferè omnes*, cum quibus tranſierunt DD. quamuis
alias Rota, dum agebatur de dote Victoriæ, dixe-
rit, adfuiſſe bona libera, hoc tamen ad effectum,
de quo agatur, non ſufficit, quia probanda eſſet
huiuſmodi bonorum exiſtentia de tempore impo-
ſitionis cenſus pro reſtitutione dotis Camillæ, & 34
quod talia eſſet, vt ex illis ſine lite, & controuer-
ſia dicta dos cum effectu poſſet reſtitui vt dixit
Rota in Romana Dotis 23. Ianuarij 1645. coram
R.P.Dom.meo Otthobono.

Obiectum denique in alia propoſitione ſub
die 27. Iunij 1646. deductum, quod ageretur de
dote confeſſata ceſſat ex facto, quia ex inſtrumen-
to dotali pro rata ſcutorum 1558. pro integro
complemento ſcutorum 3000. monetæ dotis præ-
dictæ, quæ rata maior eſt cenſu, apparet dotem
fuiſſe ſolutam in contanti, ibi coram Me Notario,
&c. manualiter &c. habuit, & recepit ab eiſdem
DD. Alexandra & Camilla præſentibus, dantibus 35
&c. in tot Iuliis, & Teſtonibus, ac ſcutis, & du-
plis aureis &c. quæ verba veram numerationem
probant, Bart. *in l. ex cautione num.*1. *verſic.ſi verò Notarius, Cod. de non num. pecun.* Roman. *in leg. prædia ſub n.* 4.*Digeſt.de acqu. poſſeſſ.* Bertaz *clauſul.*34. *gloſſ.*8. *num.* 1. Rota *deciſ.* 310. *& deciſ.*382.
*n.*4.*part.* 4. *recent.* & conſequenter, dotem prædi-
ctam fuiſſe verè, & realiter ſolutam in longè
maiori ſumma, quam importat cenſus, de quo
agitur.

Ex quibus fuit reſolutum filiis, hæredibuſque
Renati Marerij eſſe dan. aſſociationem ad poſſeſ-
ſionem Caſalis Aguzzani pro fructibus decurſis,
& non ſolutis, ac in futurum decurren. denegata
petita dilatione, cum intereſſe habentes pluribus
laceſſiti citationibus neglexerint informare.

EMINENTISS. ET REVERENDISS.

D. CARD. OTTHOBONO.

Romana Reintegrationis.

Lunæ 31. Maij 1649.

ARGVMENTVM.

Immiſſio in Saluiano ceſſat ex ſatisfactio-
ne crediti: & illius continuatio prouo-
cat ad actionem ſpolij. Calculus probat
contra ſcribentem. Variæ illius inſpe-
ctiones circa legitimum creditum in
hac ſpecie perpenduntur vbi ea magis,
de lucro, & Interuſuriis dotalis ape-
ritur.

SVMMARIVM.

1 *Immiſſionis cauſa ceſſante in Saluiano ex ſatiſ-
factione crediti, qui paſſus eſt immiſſionem, re-
integrandus eſt ad priſtinam poſſeſſionem.*
2 *Et cõtra denegantẽ reſtitutionẽ datur actio ſpolij.*
3 *Calculus probat contra producentem.*
4 *Nec valet amplius, impugnari.*
5 *Quartum dotale, quod ſuper lucratur, Cõiux ſu-
perſtes ex diſpoſitione Statuti Vrbis lib.*1.*c.*131.
*ſuperextantibus filiis communis matrimonij, de-
betur mulieri quo ad vſumfructum tantùm &
acquiritur*

acquiritur filiis uti hæredibus Patris; non autem ex propria perſona.

6 *Interuſuria dotalia non debentur mulieri, pendente mora reſtitutionis dotis, viro prædefuncto facta per ipſam interpellatione, ex diſpoſitione Statuti Vrbis lib.1. c.137. non debetur, niſi interpellatio ſit iudicialis.*

7 *Et interpellatio non prodeſt, ſi fiat alij, quod propriis hæridibus illius de cuius bonis agitur.*

8 *Retentio pro interuſuriis dotalibus, etiam reſeruatis in ſententia, non competit, niſi facta ipſorum liquidata, ratione incertitudinis.*

DECISIO XLIV.

FVit per DD. reſolutum dandam eſſe reintegrationem ad poſſeſſionem Domus, de qua agitur Ioann. Baptiſtæ, & aliis de S. Petro, quia Paulus Querrus filius, & hæres Septimiæ, quæ vigore Saluiani interdicti per A. C. immiſſa fuit in poſſeſſionem dictæ Domus, quouſque ex illius penſionibus ſatisfieret in ſumma ſcutorum 900. pro reſiduo ſuæ dotis eſt ſatisfactus, vt conſtat ex calculo exhibito, quo mediante Paulusmet faſſus fuit exegiſſe poſt immiſſionem ab Inquilinis Domus, & Apothecarium ſubitus domum ſcuta 1431. 64. ceſſante itaque immiſſionis cauſa ex ſatisfactione crediti illi de Sancto Petro ſunt proculdubio reintegrandi ad eorum priſtinam poſſeſſionem, & contra denegantem reſtitutionem datur actio ſpo-
1 lij, Pacific. *de Saluian. inſpect. 4. c. 1. n. 216. & n. 220.* Rota *coram Buratt. dec.* 160. *n.* 10. *coram Sanct. Me-*
2 *mor. Gregor. deciſ.* 254. *num.* 1. vbi Adden. *num.* 6. *in Romana ſpolij 9. Iunij 1627. coram bon. memor. Merlino. & in Tiburtina Caſtri S. Angeli 27. Iunii 1642. coram R. P. Dom. meo Peutingero, & in Bononien. ſpolij 16. Martij 1648. in §. quod ſpolium coram Me.*

3 Calculus autem prædictus cum fuerit exhibitus per Paulum contra ipſum producentem, benè probat Baldus *in leg. ſcriptura* 14. *num.* 2. *Cod. de fid. inſtrum.* Alex. *conſ.* 30. *num.* 1. *lib.* 1. Rota *coram ſan. mem. Gregor. deciſ.* 238. *num.* 5. & ibi Adden. *n.* 15. *& in recent. dec.* 29. *num.* 46. *part.* 7. nec valet hodie amplius impugnari *cap. cum venerabilis, vbi omnes de except.* Felyn. *in c. imputari num.* 7. *de fid. inſtrum.*
4 Add. ſan. mem. Gregor. *d. deciſ.* 238. *num.* 15. cum aliis relatis per Rotam *in Milenitana canonicatuum* 15. *Nouembr.* 1647. *in princ. coram Me.*

Neque obſtat, quod Paulus adhuc prætendat retinere dictam domum quouſque ex illius penſionibus ſatisfiat de quarto dotali debito Septi-
5 miæ eius matri ex diſpoſitione Statuti Vrbis lib. 1. c. 131. quia huius ſtatuti vigore quartum dotale fuit ſuperlucratum à Septimia quoad vſumfructum tantum cum ſupereſſent filij cōmunes ex Thoma eius viro prædefuncto, & acquiritur tunc filiis vti hæredibus patris, non autem ex propria perſona, vt dixit Rota *in deciſ.* 117. *n.* 3. *& ſeq. p.* 6. *recent. in Romana de Caualeriis poſt Fenz. dec.* 79. *per tot.* in Ro-
6 mana fideicom. de Cæſareis 24. Nou. 1638. coram Reuerendiſſim. Terracinen. & in Romana Saluiani 1. Iulij 1643. coram R.P.D. meo Peutingero.
7 Nec minus Paulo poteſt competere retentio ob interuſuria dotalia eidem Septimiæ debita occaſione prætenſæ moræ à die interpellationis incurſæ ob non reſtitutionem dicti reſidui dotis iuxta diſpoſitionem Statuti lib. 1. c. 137. quia in hoc caſu non fuit facta iudicialis interpellatio provt Statutum requirit ad hoc, vt interuſuria debeantur, Rota *in recent. dec.* 106. *n.* 5. *part.* 3. *in Romana fructuum dotis* 13. *Nouembris* 1624. *coram Remboldo impreſſ. poſt Gilian. ad Statut. Peruſ. deciſ.* 72. *n.* 9. *coram ſan. memor. Gregor. deciſ.* 269. *n.* 1. & ibi Adden. *n.* 7. *& in Romana dotis* 18. *Februarij* 1647. *in §. nam cum à prædicta die coram Me.*

Neque ſuffragari poteſt interpellatio facta Paulo; quia cum idem conuentus fuerit tanquam hæres Thomæ viri, non potuerunt ex ea in mora conſtitui hæredes Stephani, de cuius bonis hodie agitur *l. mora* 32. *§. in bona fides, ff. de vſur. leg. in condemnatione* 134. *§. vnicuique*, ibique gloſſ. *ff. de regul. iur.* Roland. *conſ.* 58. *n.* 10. *ad fin. lib.* 2. Honded. *conſ.* 50. *n.* 34. *lib.* 1. Rota *deciſ.* 182. *n.* 6. *& n.* 7. *part.* 4. *tom.* 2. *rec. & in Romana dotis* 81. *Febr.* 1647. *ſub §. & hinc profecto coram Me.*

Et in omnem caſum cum huiuſmodi credita 8
ratione interuſuriorum non eſſent adhuc liquida, ſed tantum reſeruata in ſententia A.C. nec deinde fuerint declarata, aut liquidata ratione incertitudinis, aut illiquiditatis Paulo non poteſt competere retentio, Rota penes Buratt. *dec.* 160. *n.* 13. & ibi Add. *n.* 20. poſt Zacch. *de oblig. Camer. deciſ.* 130. *num.* 8. *in Recanaten. manutentionis* 28. *Iun.* 1642. *in fin. coram R. P. D. meo Cerro, in Tuſculana Saluiani* 17. *Iunij* 1647. *in §. non tamen viſa fuit coram R.P.D. meo Verofpio, & in Romana domus* 4. *Maij anni præteriti in f. n. cor. R.P.D. meo Bichio.*

Fuit itaque reſolutum reintegrationem eſſe concedendam Ioann. Baptiſtæ, & aliis de S. Petro, vtraque parte informante, &c.

D. R. P. MELTIO.

Romana ſupplementi Legitimæ.

Luna 21. Iuny 1649.

ARGVMETVM.

Supplementum legitimæ debetur filio, & pro eo eius Hæredibus in bonis Patris, Status hæreditatis concordatus à partibus coram Iudice attenditur, donec de errore concludenter probetur. Ipſius deterioratio, quomodo probetur. Legitima debetur iuxta valorem ſtatus de tempore obitus Patris. An imminuatur diminutione bonorum, quæ contingit eſt poſt. Diminutio, pendente mora ſoluendi ſupplementum, ſequitur hæredem poſſeſſorem.

SVMMARIVM.

1 *Supplementum legitimæ debetur filia, & ex eius perſona, illius hæredibus, in bonis Patris prædefuncti.*

2 *Status Hæreditatis coram Iudice à partibus concordatus, eſt attendendus, donec de errore concludenter probetur.*

3 *Status hæreditatis deterioratio, cauſata ex bello, peſte, & aliis accidentibus, quomodo probetur remiſſiuè.*

4 *Legitima debetur filiis de omnibus bonis, iuxtà eorum valorem, & ſtatum, de tempore obitus Patris.*

5 *Diminus an valeat, diminutione rerum, & bonorū contingenter poſt mortem Patris: remiſſiuè.*

9 Dimi

6 *Diminutio pretij hæreditatis, quæ contingit, pendente mora contumaciali Hæredis ad ſoluendum ſupplementum legitimæ filio debitæ, cedere debet ad damnum ipſius poſſidentis.*

DECISIO XLV.

STterunt Domini in deciſis coram Me ſub die 2.
1 Decembr. 1647. ſub qua fuit reſolutum ſententiam Rotalem eſſe confirmandam Supplementum autem legitimæ deberi Mariæ, & ex eius Perſona illis de Cherubinis eius hæredibus in bonis Riccardi Rotigni eius Patris, probat expreſsè *text. in l. omni modo Cod. de inoff. teſt.* & fuit abundè firmatum tam in d. deciſ. quæ reuidetur, quàm in aliis emanatis cor. R.P. Domino meo Cerro. Vnde ſuper hoc non eſſe amplius inſiſtendum ordinarunt Domini, & reſtricta fuit tota difficultas ad ſolam quantitatem huius ſupplementi, quæ vt ſit ſc. 8215. ba. 88. iuxta liquidationem factam in d. ſententia, & comprobata in eadem deciſ. cõr. Me emanata ſub d. die 2. Dec. 1647. viſum fuit non poſſe amplius in dubium reuocari.

Nam ex ſtatu hæreditatis d. Riccardi concordato cor. me de ordine Rotæ, præſentibus partibus ac earum Procuratoribus & Calculatoribus conſtat, quod factis bonis omnibus erroribus, & om-
2 nibus creditis prætenſis inexigibilibus ab Anna Rotigna, nihilominus d. ſumma remaneat liquida, & indubitata, cui ſtatui ſic firmato, vt ſtandum ſit donec de errore concludenter probetur, tradit Soc. *in l. qui pecuniam n. 10. ff. ſi cer. pet. & in l. quibus diebus §. quodam Titio num. 10. ff. de cond. & dem.* Vrſil. ad Affl. qui in computis ſocialibus *deciſ. 105 n. 7.* Bertaz. *clauſ. 38. gloſſ. 2. num. 1.* Rot. *cor. Burat. deciſ. 546. n. 6. verſ. non obſtat clauſula, & in Romana Reſciſionis Tranſactionis 29. Maij 1648. coram R. P. D. meo Corrado, §. vlt. verſ. hinc DD. cenſuerunt.*

Dici neque poteſt quod ſupplementum ſit diminuendum attenta diminutione pretij bonorum
3 ſtabilium in hæreditate repertorum cauſata ex bello, & peſte, quia vltra quod talis deterioratio non probatur provt requitur ſecundum Gloſſ. & DD. *in l. 2. Cod. de reſc. vend. c. 3. de emp. & vend.* Natt. *conſ. 650. n. 8.* Mod. Peruſ. *de ſubb. inſp. 60. n. 1. & 2.* Rota penes Buratt. *dec. 538. n. 1. verſ. nam dictæ mulieres,* quatenus etiam probaretur illam non
4 releuaret. Nam quidquid ſit (ex quo legitima debetur filiis de omnibus bonis iuxta eorum valorem & ſtatum de tempore obitus Patris ad *text. in*
5 *l. omni modo in fi. Cod. de inoff. teſt.* Rot. poſt Merl. *dec. 113. n. 1. dec. 62. n. 73. p. 5. rec.*) an rerum, ac bonorum diminutiones, quæ contingunt poſt mortem Patris valeant diminuere legitimam filij, de quo latè dixerit Peregr. *de fideic. artic. 36. n. 16. vſque ad n. 35.* Merl. *de legit. lib. 5. titul. 3. q. 7. n. 12. cum ſeq.* Quia in propoſito caſu concurrit mora Annæ hæredis, quæ ſæpius requiſita, & interpellata fuit ad ſoluendum dictum ſupplementum, ac ſemper recuſauit, provt hodie etiam pertinaciter recuſat, diminutio pretij ſi quæ contingit pendente tali mora contumaciali, certum eſt quod cedere debeat in damnum hæredis poſſidentis, vt de-
6 clarat Rim. iun. *conſ. 227. n. 73.* Capyc. Latr. *conſult. 78. num. 22.* & fuit dictum in Romana fideicommiſſi de Epiſcopis 29. *Nouembris* 1634. *coram Eminent. D. Card. Hieronymo Veroſpio*, & in eadem confirmata 22. *Iunij* 1643. *coram R.P. Domino meo Veroſpio.*

Et ita informantibus tantùm Dominis de Cherubinis, altera tamen parte ſæpius monita, & expectata, ac ſemper informare recuſante, fuit reſolutum, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS.

D. CARD. CORRADO.

Romana ſucceſſionis.

Lunæ 17. Maij 1649.

ARGVMENTVM.

Diſpoſitio leg. hac Edictali Cod. de ſecund. nupt. vbi occurritur præiudicio filiorum primi matrimonij ſedulò perpenditur & coniecturæ contemplationis habitæ ſecundi Viri à muliere binuba teſtante, luculenti ratiocinio recenſentur, & latè de materia.

SVMMARIVM.

1 *Diſpoſitio teſtamentaria mulieris binubæ intuitu, & contemplatione ſecundi mariti, extantibus filiis primi matrimonij, fieri prohibetur ex leg. hac Edictali C. de ſecund. nupt.*

2 *Probationes in materia difficilis probationis, ſiunt coniecturis, ac præſumptionibus Iudicis arbitrio penſandis.*

3 *Præſumptio, quod diſpoſitio teſtamentaria ſit facta contemplatione alterius, non tollitur ex eo quod commodum ipſius referatur in alterum, concurrentibus aliis, quibus ea rectè percipitur, demonſtrationibus.*

4 *Et in terminis filij inſtituti hæredes ad commodum Patris, textus expreſſus.*

5 *Datum illis videtur, cuius conſenſu, contemplatione, ac opera, alteri quid conceditur.*

6 *Legiſlator in l. hâc Edictali Cod. de ſecund. nupt. apprimè intendit occurrere induſtriis, ac machinationibus, quæ in fraudem ipſius legis, ac in præiudicium filiorum præcedentis matrimonij, moliri ſolent, vbi referuntur verba legis.*

7 *Participatio commodi proprietatis in Hæreditate filiis relicta, ſatis reſultat, & euidenter probatur in Patre, ex inſtitutione ipſius in vſufructu, cum plena bonorum adminiſtratione, ac ab omni redditionis rationum, ac confectione Inuentarij plena liberatione.*

8 *Diſtinctio Inſtitutionis filiorum in proprietate, & Patris in vſufructu, apertè conuincit, Teſtatoris vxorem nullum proprietatis commodum marito tribuere voluiſſe.*

9 *Vſusfructus hæreditatis relicta filiis, ex legis diſpoſitione acquiritur Patri, ſiue ſint abſolutè inſtituti, ſiue in proprietate, non alio addito. Nullum autem Ius proprietatis ipſi regulariter acquiritur.*

10 *Teſtator inſtituens filios alterius, poteſt prohibere vſumfructum Hæreditatis Patri.*

11 *Contemplatio mariti, reſultat ex inſtitutione filiorum facta per Vxorem, quæ non prohibuit ipſi vſumfructum.*

12 *Vſusfructus ſemper in propoſita ſpecie cenſetur ex tacita diſponẽtis volũtate prohibitus, ad ſuſtinẽdã diſpoſitionẽ, quæ aliter redderetur inualida.*

13 *Clauſula, quò magis adhibetur in rebus ſuſpectis,*

co

eo magis præſumitur fraus, ac doli.

24 Decius acriter & iure merito inuehit contra DD. excogitantes, & approbantes cautelas in fraudem leg. hac Edictali Cod. de ſecund. nupt. ac præiudicium filiorum primi matrimonij.

15 Et dicit illas eſſe verbales, & reijciendas.

16 Commodum, quod ex amplitudine verborum inſtitutionis, ac tota teſtamenti ſerie, intenditur Teſtatricem voluiſſe, conferre marito, qualecunque ſit, ſufficit ad hunc effectum.

17 Vſusfructus debetur Patri ex Hæreditate filij à matre obuenta ex diſpoſitione Statuti Vrbis lib. 1. c. 131. ſub rub. ad lucr. dot.

18 Declaratur hoc Statutum procedere, & diſponere, quando extant ſoli filij communis matrimonij, non autem quando concurrunt alij ex præcedentibus nuptiis ſuſcepti.

19 Statuto ceſſãte, attẽditur diſpoſitio Iuris cõmunis.

20 Leg. hac Edictali fauet filiis primi matrimonij.

21 Repudiatio ſeu renunciatio commodi Hæreditatis Vxoris, facta à Victrice, non poteſt tollere Ius filiis primi matrimonij ex leg. hac Edictali proueniens, quibus, expectata alia ipſius acceptatione, ſtatim illud defertur.

22 Repudiatio huiuſmodi præſumitur facta in fraudem filiorum primi matrimonij ad priuandum illos lucro à lege delato.

23 Subſtitutio facta in teſtamento, licet in futurum, ac incertum euentum collata, eſt conſiderabilis ad effectum, vt præſumatur contemplatione illius, cuius linea in propria, & deſcendentium perſonis vocatur.

24 Et facultas ſpecialis à teſtatore cõceſſa hæredibus inſtituti diſponendi ad fauorem certæ perſonæ deſcendentis illius, de cuius contemplatione dubitatur & illius deſcendentium ad ſolam eius contemplationem referri poteſt.

25 Contemplatio ſecundi Viri præſumitur habita fuiſſe à muliere binuba in odium filiorum primi matrimonij, quando in caſu contradictionis ipſorum ſuæ odioſæ diſpoſitioni, impoſuit caducitatem alieni portioni, & illi reliquit executorem primum ſecundum virum, deinde ſuos filios hæredes inſtitutos, cum pleniſſima liberatione à redditione rationum.

26 Pariterque ad onus portionis, tunc iis adiudicanda, detractionem caducatæ, & legata etiam annua referri voluit.

27 Exoneratio grauaminum in Hæreditate, non ſolius proprietarij, ſed vſufructuarij etiam commodum, & contemplationem præſefert.

28 Iudicium idẽ prorſus reſultat inſtitutionis vnius, vbi ex antecedentibus, & ſequentibus inſtitutionis de eius filiis partibus apparet teſtantẽ præ oculis habuiſſe, & contemplatur fuiſſe illum.

29 Ad formandum huiuſmodi iudicium totius Teſtamenti contextus, non autem ſingula illius partes disiunctim, omneſque ſimul præſumptionis vndique reſultantes conſiderari debent, cum vicisſim adminiculentur.

30 Contemplationis prædictæ nulla maior certitudo adduci poſſe videtur, & quæ ipſius teſtatoris ore prolata fuit.

31 Legatum annuli pretioſi ob memoriæ conſeruationem, cæteris iunctis, ex eodem teſtamento coniugis morientis inſurgentibus, adminiculis, eſt præſtantior probatio amoris, quàm ſit qualibet contraria ex teſtibus elicita, odij, ac diſcordiæ, qui eſſent intèr Coniuges.

32 Ratio prima in periodo teſtantis, licèt addita ſit ſecunda ad eius corroborationem, præſefert contemplationem teſtatoris, ac diſpoſitionis finalem, & præcipuam cauſam.

33 Licèt ad hunc effectum ſufficeret, quòd eſſet æquè principalis, & coniunctim adiecta.

34 Imò & ſecundaria.

35 Eoque maximè vbi ſunt commemorata merita filiorum, meritorum ob ætatis tenuitatem non compat. niſi Patris contemplatio ſuppleuiſſet.

36 Diſpoſitio mulieris ſecundò nuptæ, ex qua filij ex primis nuptiis ſuſcepti neque legitimam conſequantur tanquam iniqua, ac iniuſtis artibus extorta, penitus reprobatur.

37 Tempus teſtamenti attendi debet, quando inquiritur teſtatoris intentio circa diſpoſitam eo.

38 Cauſæ odij filiorum debent eſſe graues, quæ inducant matrem ad diſponendum in illorum præiudicium: aliàs ſic diſponens, præſumitur extraneis artibus, ac ſuaſionibus circumuenta.

39 Rationes expreſſæ, & cumulatæ in teſtamento facto à muliere, cenſentur deducta ad obtegendam, & colorandam mariti contemplationem, quando alia fortiores pro ea vigent coniectura, ac verba, quæ non ſolùm ſuadent, ſed demonſtrant, principium, medium, & finem, ac totius diſpoſitionis ſubſtantiam, fuiſſe in præſcripta contemplatione conſtitutam.

40 Et propterea, licèt aliàs vera forent, cum tamen ſic adiecta cenſeantur in fraudem, ac circumſcriptionem legis, attendi non debent, ſed ſunt reijcienda.

41 Forma relicti non eſt conſideranda, ſed effectus rei.

DECISIO XLVI.

VOluerunt Domini tertia vice audire D. Com. Fabium. Verum cauſa denuò exacto ſtudio diſcuſſa, nulla demum viſa fuit pro eius parte deduci releuans ratio, ob quam ſit recedendum à reſolutionibus coram Me factis ſub diebus 18. Maij 1646. & 14. Iunij 1647.

Nam ponderato, vt fieri debet, toto contextu teſtamenti Imperiæ illius vxoris clarè dignoſcitur quod eius intuitu, & contemplatione condi- 1
tum fuit contra diſpoſitionem *l. hac edictali, C. de* 2
ſecund. nupt. Hoc enim in ſubiecta materia difficilis probationis benè probatur coniecturis, ac præſumptionibus Iudicis arbitrio penſandis, *ad leg. licet Imperator.* cum ibi not. per DD. *ff. de l. 1. l. dolum. C. de dol. c. 2. de renunciat. in 6.* Bart. *in l. ſi filiofamilias, n. 1. verſ. ſi apparet, ff. de donat. cauſ. mort.* Ang. *in l. fi. ſub n. 2. verſ. & ideo, C. de vſufruct.* cum aliis latè adductis per Maſcard. *de probat. concluſ.* 815. *ſub num. 1. verſ. quæ iure, &c.* & in ſpecie tradunt Soccin. iun. *conſ. 16. n. 4. verſ. & ante omnia præſupponendum eſt, &c. ac ſeqq. lib. 4.* Rim. iun. *conſil. 243 n. 34. verſ. & cum in fraudibus, & ſeqq.* Lancellott. Gall. *conſil. 18. à n. 25. verſic. & hæc quoad iuris præſumptionem, cum ſeqq. & ſub n 53. verſ. nec obſtat, ac ſeq.* Card. Bardellon. *conſ. 4. ſub n. 66. verſic. ſtandum igitur eſt coniecturis, ac ſeq.* Fachin. *controu. lib. 3. cap. 66. in fin. verſic. ex variis porrò cauſarum figuris, &c.* & confert Lup. *de illegitim. com 1. §. 5. ſub num. 158. verſic. vnde ſecus eſt, &c.* Quæ in præcedentibus Deciſionibus fuerunt plenè deductæ, & comprobatæ.

Nec obſtat, quod ex Inſtitutione communium filiorum ſecundi matrimonij, quam fecit Imperia in proprietate bonorum eius hæreditatis, nullum reſultet

reſultet commodum dicto Com. Fabio eorum
patri, quo circumſcripto, ceſſare videtur in ea
parte (ſuper qua inſiſtebant informantes) eius
contemplationis præſumptio.

Quia præter quod illa quidem efficax eſt con-
templationis huiuſmodi demonſtratio, ſed non
vnica, nec excluſiua aliarum præſumptionum
quibus eadem rectè percipitur, licèt diſpoſitio-
4 nis commodum referatur in alterum, vt probat
littera *text.* & explicat ibi Goffred. & Fulgoſ. *in
leg. fideicommiſſa, §. pen.* ibi, *plerumque autem intelli-
gendum eſt priuati cauſa hoc feciſſe, licet emolumen-
tum publicano quæratur*, &c. *ff. de leg. 3.* & melius ad
5 rem noſtram in *leg. pen. in fin. princip.* ibi *faciliorq;
ſuſpicio per filium ſcriptum heredem quamuis eman-
cipatum adeuntem, liberi hereditatem ipſum patro-
num habere. cum omnia quæ noſtra ſunt, liberis no-
ſtris ex voto paremus* &c. ibique gloſſ. *in verb. pa-
6 tronum habere, ff. de bon. libertor.* Nam illi datum
videtur cuius conſenſu, contemplatione, ac ope-
ra alteri quid conceditur *leg. ſolutum, ff. de pignor.
act. leg. ſi ſponſus, §. generaliter, ff. de donat. cum ſimil.*
Rip. *conſil. 1. ſub num. 9. verſ. ad fundamentum Baldi*
&c. *de ſecund. nupt.* Quæ ſanè concluſio facilius
procedit in hac materia, in qua Legiſlator appri-
mè intendit occurrere induſtriis, ac machinatio-
nibus, quæ in fraudem ipſius legis ac præiudi-
cium filiorum præcedentis matrimonij moliri
ſolent, vt legitur in *d. l. hac edictali, in princip.
verſ. ſin. verò* ibi, *omni circumſcriptione, ſi qua per
interpoſitam perſonam, vel alio quacunque modo fue-
rit excogitata ceſſante*, &c. *& in §. optime*, ibi, *nulla
machinatione neque per ſuppoſitas perſonas, neque per
aliquam aliam cauſam interponi valente*, &c. in
Auth. *de nupt.* Præſertim inter domeſticos quibus
ſunt faciliores, ac frequentiores, *leg. data, Cod.
de donat.* & in ſpecie probant Caſtr. *in conſil. 150.
viſo puncto ſub n. 2. ad fin. verſ. nec obſtat, quod ſal-
tem proprietatem, lib. 2.* & prius Ioann. de lignan.
Franc. Aret. & Riccard. de Salyc. inter conſil. eiuſ-
dem Caſtr. *conſil. 261. ac 263. & poſt conſ. 264.
lib. 1.* Ruin. *in conſ. 112. ſub n. 8. verſ. & iſto caſu, lib. 1.*
Menoch. *conſ. 511. ſub numero 11. verſiculo & quæ qui-
dem cautela*, &c. Rim. iun. *conſ. 241. ſub numero 46.
verſ. mouentur etiam, cum ſeqq. & dicto conſ. 243. n.
27. verſ. ſubiungens, & ſeqq.* Theſaur. *deciſ. 170. ſub
num. 33. verſ. ideo cautelam*, Eugen. *conſ. 1. ſub n. 27.
verſic. contrarium tamen cum ſeqq. lib. 2.* Honded.
conſ. 14. ſub num. 32. verſ. quintum. lib. 1. Lancellott.
Gall. *conſil. 18. ſub num. 42. verſ. ſed quando pater*,
Mantic. *de tacit. lib. 12. tit. 33. ſub num. 10. verſ. aliud
autem dici poteſt, & verſ. neque eſt omittendum*, &c.
Rouit. *deciſ. 12. ſub n. 4. verſ. rationem aſſignans*, &c.
*cum ſeqq. & ſub numero 9. verſiculo ex quibus pa-
ter*, &c.

Ex facto etiam remouetur obiectum, cum ip-
ſe com. Fabius fuerit in vſufructu eiuſdem pro-
prietatis hæres pariter inſtitutus, cum plena bo-
norum adminiſtratione, ab omni redditione ra-
tionum, ac inuentarij confectione expreſsè libe-
ratus, ex quo euidenter probatur commodi illius
7 in eadem proprietatis filiis relicta participatio,
Caſtr. *dicto conſ. 150. ſub. num. 2. verſ. nos loquimur*,
&c. *& verſ. ſed hic vltra proceſſit*, &c. *lib. 2.* Rim.
iun. *dicto conſ. 241. ſub. num. 49. verſic. & certè.* &c.
Theſaur. *d. dec. 170. numero 28. verſiculo ampliatur
tertio*, &c. dicens hoc eſſe indubitatum, La-
derch. *conſ. 147. ſub numero 1. verſiculo ſecunda eſt
ſuſpicio*, Mart. *Vet. 39. ſub numero 15. verſiculo ex his
ſequitur, & ſeq.* Maſtrill. *deciſione 175. num. 21. verſic.
item quia patri, & ſeq.* Rouit. *d. deciſione 12. num.
3. verſic. prout ſi in eadem diſpoſitione*, & fatetur Bel-
lon. iun. *in obiecto conſil. 82. ſub n. 26. verſic. ad ſecun-
dum vero, &c.* ſententiam prædictam in his ter-
minis veram eſſe.

Nec releuat contraria illatio ex eo deducta, 8
quod diſtincta huiuſmodi diſpoſitio, qua filiis
proprietas, viro autem, ac patri eorum vſusfructus
ſeparatim fuit relictus, apertè conuincat Teſtatri-
cem nullum proprietatis commodum marito
tribuere voluiſſe, vt ſenſit Dec. *in conſ. 462. viſa
legitimatione ſua numero 20. verſic. ad remouendum
iſta*, &c.

Quinimmò contemplationem illius euiden- 9
tiùs demonſtrat. Nam ſi hæredibus ſimpliciter,
vel etiam in proprietate alio non addito filiis
poſterioris matrimonij inſtitutis deceſſiſſet Im-
peria, quo caſu ex legis diſpoſitione idem vſus-
fructus, nullum autem ius proprietatis regulari-
ter acquiritur patri *leg. cum oportet, Cod. de bon. quæ 10
liber.* Attamen id cenſeretur mariti contempla-
tione feciſſe, ea ſola ratione, quia cum illum ex-
preſsè, vt poterat Auth. *excipitur eodem tit.*) non
prohibuerit, dicitur ideo filios inſtituiſſe, vt per 11
eos patri acquireretur ab *l. cum filiofamilias, in
princip.* vbi gloſſ. *in verb. patri, & ſeq.* ac DD. *ff. de
leg. 1. & l. ſi ita quis, in 2. §. ea lege, ff. de verbor. obli-
gat.* & probauit Bald. *in conſil. 161. quædam Nobilis
Domina, lib. 1.* recedens à contraria opinione,
quam prius tenuerat in *conſ. 22. quædam Domina
Nicolina, per tot. lib. 5.* & inter conſ. Caſtr. *conſilio
226. viſis punctis, & conſilio 264. ego Baldus, libro 1.*
idem Caſtr. *dicto conſilio 150. ſub numero 2. verſiculo
ſed hic vltra proceſſit, libro 2.* Surdus *conſilio 250.
ſub numero 33. verſiculo præterea.* Laderch. *d. conſil.
147. ſub numero 1. verſiculo prima eſt quia mater*,
&c. Mantic. *de tacit. libro 13. titulo 37. ſub numero 29.
verſiculo illud etiam*, latè Maſtrill. *dicta dec. 175.
ſub numero 14. verſiculo contrarium tamen*, &c.
cum ſeqq. Eugen. *dicto conſilio 1. numero 30. verſiculo
ſecundo principaliter*, &c. *libro 2.* & alij. Quorum 12
ſententiam non aliter euitant ſectatores contra-
riæ, ac ipſa Rota penes ſanct. mem. Gregor. *deci-
ſione 173. & 443.* niſi quia vſusfructus eo caſu cen-
ſeri debeat patri ex tacita diſponentis voluntate
prohibitus ad ſuſtinendam diſpoſitionis validita-
tem per *leg. quod ſeruus, ff. de acquir. poſſeſſ.* vbi
notat Bart. *& in dicta lege ſi filio familias, ſub nu-
mero 1. verſiculo ſi verò poteſt quæri ipſi filio*, &c. *ff.
de donat. cauſ. mort.* Dec. *dicta conſilio 462. ſub n. 20.
in fine verſiculo non obſtat quod in caſu, &c.* Paleot.
*de noth. & ſpur. capite 53. ſub numero 8 verſiculo do-
cuitque Bartolus*, &c. *& legitur in dicta deciſione
173. numero 6. verſ. nec facit, & d. deciſ. 443. ſub
numero 4. verſic. nec eſt inferendum, ac ſeq.* ſanctæ
mem. Gregorius Bellon. iun. *dicto conſilio 82. ſub
numero 19. cum ſeqq.* Multo magis idem eſt iudi-
candum, vbi eandem eius voluntatem ad
fauorem mariti expreſſis verbis declarauit,
quibus dum legis ſcopulos præmeditata il-
la diſtinctione ſolertiùs euitare ſategit,
eo magis illis ſe inuoluit, quippè non
tantùm legem circumuenire, ſed etiam il-
lius interpretationem detorquere curauit,
vt reſpondit I. C. *in lege ita fides here-
dis commiſit, verſiculo imo in priori ſpecie,
Digeſtis de iure fiſcali*, Baldus *conſilio 487.
aparet quoddam inſtrumentum, ſub numero 1.*

verſic. quanto plus, lib. 1. dicens, quo maior cautela in rebus ſuſpectis adhibetur, eo magis præſu-
13 mitur fraus, ac dolus, Cun. conſil. 217. n. 2. verſ. in iſtis autem terminis, cum ſeq. & n. 7. verſ. itaque ratione, lib. 3. Bero conſil. 58. ſub num. 14. verſ. ex aliis
14 etiam, lib. 3. Theſaur. dicta deciſ. 170. ſub n. 17. verſ. ad Decium, &c. vbi acriter, & iure quidem merito inuehit contra DD. excogitantes, & approbantes huiuſmodi cautelas in fraudem dictæ, legis ac præiudicium filiorum primi matrimonij, & ſub
15 dicto n. 28. ac 33. verſ. ſed vt ſupra dicebam, &c. dicit illas eſſe verbales, reiiciendas, Rim. iun. dicto conſil. 241. ſub n. 49. verſ. & certè, ac ſub n. 57. verſ. ſed ille caſus, &c. Bardellon. dicto conſil. 4 ſub
16 n. 74. verſ. nec vim facit, &c. vbi reſpondet argumento Decij. Quod certius eſt in propoſito caſu in quod ex amplitudine verborum inſtitutionis mariti, ac tota teſtamenti ſerie conſtat Teſtatricem verè intendiſſe commodum etiam proprietatis illi viuenti conferre, quod qualecumque ſit, ſufficit ad hunc, effectum iux. leg. Sulpicius ibi, ſi hoc egit vxor, vt aliquid ex ea re interim commodi ſentiret maritus, &c. ff. de donation. inter vir. & vxor. Rimin. iun. dicto conſil. 243. ſub n. 43. verſ. & in caſu noſtro, &c. cum ſeqq. & comprobat Facchin, dicto cap. 66. verſ. ſic, & ipſe ſtatuo, &c. ibi: & id actum tacitè, vel expreſſè, vt Vitricus emolumenti aliquid ſentiret &c.

17 Minùs releuat, quod vſusfructus prædictus pariter deberetur Com. Fabio ex diſpoſitione Statut. Vrbis lib. 1. cap. 131. ſub Rubr. de lucr. Dot. qui propterea eum repudiauit, ac declarauit nolle conſequi ex teſtamento vxoris.

18 Quia ſtatutum illud diſponit, atque procedit, quando extant ſoli filij: communis matrimonij, non autem quando concurrunt alij ex præce-
19 dentibus nuptiis ſuſcepti. Atque ideo caſus iſte remanet ſub diſpoſitione iuris communis, ac proindè dicta lege hàc edictali comprehenſus, vt alias fuit reſolutum in Romana prætenſ. dotis 25. Decembris 1594. coram Corduba p. 4. diuerſ. deciſione 255. & latiùs probatum in prædictis coram Me, ſub die 18. Maij 1646. in §. prædictus verò non aduerſatur, cum ſeq. & ſub die 14. Iunij 1647, in §. 1. & ſeqq.

Repudiatio autem, Declaratio, & Proteſtatio facta per com. Fabium die 30. Decembris 1648. poſt dictas reſolutiones Rotales. Viſa fuit Domi-
20 nis non ſufragari. Quia (præter ea quæ ex præ-
21 ſtatione legatorum, ac aliis in facto deductis, pro illius præcedenti acceptatione reſultant) ius filiorum primi matrimonij procedit ex ipſa diſpoſitione, leg. hac dictali, &c. quæ ex inſtanti obitus matris cum eiuſmodi teſtamento defunctæ operata fuit effectum ſuum deferendo ſtatim ius eiuſdem filiis non expectata acceptatione Vitricis, cuius ideo ſubſequens renunciatio, ſeu repudiatio illud tollere non potuit ad text. in leg. fin. ff. de pact. leg. ſi poſt mortem, §. fin. ff. de bonorum poſſeſſ. contr. tab. & in his terminis bene probat Steph. Bertrand. in repet. dict. legis, in verb. ſi vero plus, ſub n. 19. verſ. ſed pro clariori intellectu, &c. Rip. in leg.
22 1. ſub n. 88. verſ. & per illum textum, & ff. de vulg. & pupillar. ſubſtit. dicens, quod huiuſmodi repudiatio præſumitur facta in fraudem filiorum primi matrimonij ad priuandum illos lucro à lege delato &c. Boër. deciſ. 201. ſub num. 6. colum penult. in princip. verſ. quod ſi Vitricus, Surdus dicto conſ. 250. ſub n. 22. verſic. quinto eo ipſo, cum ſeqq. Hond. dicto conſil 14. ſub num. 30. verſ. nec reſiſtit quartum cum, ſeq. lib. 1. Rouit. d. deciſ. 12. ſub n. 26. verſ. nec poterat eſſe in conſideratione, &c. & fuit dictum in Romana quarti Dotal. 15. Maij. 1635. coram eminentiſſimo Domino meo Card. Veroſpio, in §. neque viſum fuit verſ. præſertim ad effectum, de quo agitur.

Præterea plura concurrunt alia commoda ex eo teſtamento Com. Fabio reſultantia, quibus eius contemplatio in vniuerſa illa diſpoſitione conuincitur; tum ex eo, quia ipſe, ac alij eius 23
deſcendentes fuerunt immediatè ſubſtituti prædictis eius filiis hæredibus inſtitutis, eorumque deſcendentibus, quod licèt in futurum, ac incertum euentum deficientis illorum lineæ collatum tamen eſt conſiderabile, vt in ſpecie tradit Caſtr. dicto conſil. 150. ſub numero 2. d. verſ. ſed hoc vltra proceſſit, lib. 2. & latè probat Landerch. conſ.
27. num. 9. verſ. nunc. aliqua de ſpe ſubſtitutionis, 24
cum ſeq. & latius conſil. 18. ſub n. 10. verſ. nunc aliqua de ſpe, &c. & plur. ſeqq. & ſenſit Eugen. dicto conſ. 1. ſub num. 30. verſ. tertiò. fortiùs, cum aliis adductis in præcedenti Deciſione ſub die 14. Iunij 1647. in §. quia contraria, verſ. vlterius, &c. Tum ex eo, quia tam ipſi, ac hæredibus inſtitutis, quam deſcendentibus præfatis conceſſa fuit ſpecialis facultas diſponendi de bonis hæreditatis Teſtatricis ad fauorem Franciſcæ ipſius Comitis Neptis, ac deſcendentium ex ea, quod ad ſolam eius
contemplationem referri poteſt iuxtà text. in leg. 25
ſed ſi plures, §. in arrogato, ff. de vulg. & pup. ſubſt. Theſaur. dicta deciſ. 170. n. 5. verſ. tertio facit, Rim. iun. de conſ. 243. n. 27. verſ. ſubiungens, &c. Trentacinq. var. reſol. lib. 3. tit. de matrimon. reſolut. 5. colum. antepenul. ſub num. 35. verſ. hinc infertur, &c Menoch. de arbitr. Iud. caſ. 459. ſub n. 28. verſ. iſta etiam &c. Honded. d. conſil. 14. n. 17. verſ. & propterea, cum ſeqq. lib. 1. & alij in dicta deciſione allegati in loco mox citato. Deindè quia diſpoſitionis decimæ partis eius dotis in caſu contradictionis D. Lilij ex præcedenti matrimonio filij ad opera pia ordinatæ, executorem primum reliquit Com.
Fabium à quacumque rationum redditione ple- 26
niſſimè liberatum, ac ſucceſſiuè eius filios hæredes inſtitutos; Pariterque ad onus portionis
tunc eidem Lelio adiudicandæ detractionem 27
dictæ decimæ partis, & legata etiam annua referri voluit, quod non ſolius proprietarij, ſed vſufructuarij etiam commodum, & contemplationem præſefert l. Aurelius, §. Lucius, ff. de liberat. legat. Corn. dicto conſ. 217. ſub numero 2. verſ. liberatio à redditione rationis, &c. lib. 3. & ponderauit Lancellot. Gall. dicto conſ. 18. ſub numero 65. verſ. quia etiam hæc verba, &c. cum ſeq. Maſtrill. dicta deciſione 175. numero 22. verſiculo item quia fuerat relictus, &c. & comprobat Mart. d. Vot. 39. ſub numero decimoſexto, verſiculo tamen vbi &c.

Et licet hæc non videantur immediatè ex 28
ipſa filiorum inſtitutione procedere, demonſtrant tamen Teſtatricem præ oculis ſemper habuiſſe, & contemplatam fuiſſe Com. Fabium eius virum, tam in partibus præcedentibus, inſtitutionem filiorum, quàm in ſequentibus, vnde idem prorſus reſultat ipſius inſtitutionis iudicium iuxta gloſſam in lege apud Celſum, in verbo cauſa, ff. de dol. exceptione & in lege ille à quo, §. 1. in verbo verba verſiculo item ex præcedentibus, & ſequentibus ff. ad S. C. Trebel.

Crauet

Crauet. *conſ.* 143. *ſub. n.* 9. *verſic. fraus enim argui-*
tur, &c. Maſcard. *de probat. dicta concluſ.* 815. *n.* 16.
verſ. ſexta coniectura &c. Rot. *deciſ.* 11. *n.* 41. *verſic.*
cum talia &c. & ſeqq. part. 5. *recent.* Nam ad for-
mandum huiuſmodi iudicium totius teſtamenti
contextus (prout dictum eſt) non autem ſingulæ
illius partes diſiunctim, omneſque ſimul præ-
ſumptionos vndique reſultantes conſiderari de-
bent, cum viciſſim adminiculentur, vt in his ter-
minis concludit Caſtr. *d. conſ.* 150. *ſub. n.* 2. *verſic.*
ſed hic vltra proceſſit, vſque ad fin lib. 2. Soccin. iun.
conſil. 59 *numero* 33. *verſ. ex his tribus, lib.* 3. *& dicto*
conſ. 16. *ſub n* 9. *verſic. præterea &c. lib.* 4. Lancell.
Gall. *d. conſ.* 18. *ſub: n.* 128. *verſic. ſexta huic proxi-*
mè inſurgit coniectura, & ſub n. 131. *verſ. vnde in*
cauſa, cum ſeqq. Laderch. *dicto conſ.* 14. *ſub n.* 1.
verſic. quarta eſt, Maſtrill *d. deciſ.* 175. *ſub numero* 19.
verſ. eoque magis in caſu iſto, cum ſeqq. cum aliis
relatis in *Romana fideicommiſſi de Coſciaris* 16.
Martij 1648. *coram Me, in §. hac autem Teſtatricis*
voluntas, &c. & in præcedenti deciſione huius cauſa
ſub die 24. *Iunij* 1647. *in §. quia contraria, verſ. ac*
demum totius teſtamenti contextus, & cum ſequent.

Demum hanc veritatem Teſtatrix ipſa his
verbis exhæredationem D. Lelij immediatè ſe-
quentibus patefecit, *Dichiarando di volere, che la*
mia roba reſti nelli infraſcritti miei heredi, non ſolo
per l'amore, che li porto, ma per gratitudine delli ſer-
uigi, e benefici fatti dal Sign. Conte Fabio mio marito
à me, & à mia Madre, & in recompenſa delle ſou-
uentioni dateli, & ſeruigi rileuanti da lui fatti al
Sign. M. Antonio Incaſati mio Zio, per riſpetto
30 *mio anche al medeſimo Signor. Lelio mio, figliuolo, del*
primo matrimonio &c. Inferius autem hæredes
ſcripſit primum Com. Fabium in vſufructu, dein-
de filios in proprietate, ac illis eorumque deſ-
cendentibus eundem Com. Fabium, ac alios deſ-
cendentes ex eo ſubſtituit; quare nulla maior
certitudo dictæ contemplationis adduci poſſe.
videtur, ea quæ ipſius Teſtatricis ore prolata fuit
ad *l. filius familias, § Diui Seuerus, & Antoninus, l.*
2. *verſ. quod ſi liberus, ff. de l. t. l. labeo §. id Tubero,*
verſ. & quidem non arbitr. ff. de ſupp. leg. c. per tuas,
de probat. gloſſ. *in l. non aliter in verb. Teſtatorem,*
ff. de l. 3. Menoch. *conſ.* 497. *n.* 16. *verſ. nam vbi du-*
bitamus de intentione &c. & in his termini probat
Carol. Bardell. *d. conſ.* 4 *n.* 66. *ad fin. verſ. prout cer-*
tò ſtaretur &c.

31 Hincque prorſus eliditur obiectio diſcordiæ,
ac odij inter præfatos Coniuges; Quia (præter
exceptiones adductas tam contra perſonas, quam
contra dicta Teſtium ſuper eo deponentium) cer-
tum eſt, quod non iuſtificatur (vt neceſſarium
erat) de tempore conditi teſtamenti prædicti,
quinimò ex eius lectura omninò refellitur, &
contrarium apparet, cum vltra inſtitutionem vi-
ri in vſufructu, & alia plura in eius commodum
ac contemplationem ordinata, legauerit etiam il-
li annulum pretioſum ob eius memoriæ conſerua-
tionem, quod eximij amoris eſt argumentum; Vn-
de reſultat probatio longè præſtantior huiuſmo-
di teſtium depoſitione *leg. ſi inſtituta, §. fin. ff. de*
inoffic. teſtam. l. fin. vbi Bart. *ſub n.* 3. *verſ. & ſic ha-*
bes Imol. *ſub n.* 4. *verſ. item nota quod præfationes, &*
infr. ff. de hæred. inſt. Rota penes Buratt. *dec* 616. *ſub*
num. 16. *verſ. nec enim ſufficit &c.* & plenè, ac do-
ctè probatum in *Romana ſucceſſ.* 9. *Maij* 1644.
cor. R.P.D. Bichio. in §. ſecundò Teſtes non probant,
& ſeqq.

Poſtremo non obſtant aliæ rationes adductæ
ſiue amoris, ac benemerentiæ filiorum poſterio-
ris matrimonij, ſiue odij, & commerentiæ alterius
ex præcedenti ſuſcepti, ſiue amplioris huius for-
tunæ.

Nam (prætermiſſis exceptionibus contra teſtes 32
ſuper eis examinatos, eorumque depoſitiones, &
præcipuè Octaui plenius deponentis de anno
1637. & ſic poſtquam conditum fuerat teſtamen-
tum anno 1630. 5. Octobris) Prima ratio ex amo-
re filiorum ſecundi matrimonij addita fuit in
eadem Periolo ad corroborandam alteram con-
templationis, & gratificationis viri efficacioribus 33
verbis expreſſam, quibus vtique aparet hanc
fuiſſe diſpoſitionis illius præcipuam, atque fina-
lem, Alciat. *de præſ. reg.* 1. *præſ.* 30. *ſub n.* 4. *verſ. vnde*
putarem, & infr. Menoch. *præſ.* 29. *ſub n.* 64. *verſ. ve-*
rum reſpondetur, lib. 3. Licet ad hunc effectum 34
ſufficeret, quod eſſet æquè principalis, atque con-
iunctim adiecta ex theor. Bart. *in l ambitioſa, ſub*
n. 19 *verſ. hoc præmiſſo, ff. de decr. ab ordin. faciend.*
Rot. Penes Put. *dec.* 246. *n.* 1. *verſ. quia aut omnes,*
lib. 1. *in correct. & deciſ.* 589. *ſub n.* 5. *verſ. tum & ſe-*
cundo, p. 1. *diuerſ.* & Pen. *deciſ.* 162. *n.* 17. *verſ. nec*
refert. cum ſeqq. Imò, & ſecundaria Eugen. *d.*
conſ. 1. *ſub n.* 33. *verſ. quia reſpondetur, & ſeqq. lib.* 2.
Bardell. *d. conſ.* 4 *num.* 78. *verſ. ſi quidem ad hoc, vt*
quid dicatur &c.

Eoque certius, quia tempore conditi teſtamen- 35
ti præfati filij hæredes inſtituti maſculus nempè
in ætate duodecim, fœmina verò ex annorum
circiter erant conſtituti. Ac proinde nondum
compotes meritorum, niſi patris contemplatio
ſuppleuiſſet, Bald *in d. l. cum oportet, ſub n.* 4. *verſ.*
quod præſumitur, C. de bon. quæ liber. Menoch. *præſ.*
28. *ſub n.* 9. *verſ. hinc colligitur, lib.* 3. Peregr. *de iure*
fiſc. lib. 3. *tit.* 18. *n.* 48. *verſ. coniectura autem notabi-*
lis eſt, &c. Io. Bapt. Lup. *de illeg. com.* 1. *§.* 5. *ſub n.* 158. 36
§. vnde ſecus eſt, verſ. & hanc notabilem, &c. præter
quod nec eo caſu licèt tantum inæqualitatem in-
ter filios inducere, vt ex primis nuptiis ſuſcepti
neque legitimam conſequantur; aliàs enim hu-
iuſmodi diſpoſitio tanquam iniqua, ac iniuſtis ar-
tibus extorta penitus reprobatur. Rim. iun. *conſ.*
241. *n.* 52. *verſ. ſi tamen habeas vnum, ac ſeq. & con-*
ſil. 428. *n.* 7 *verſ. ſi tamen, &c. cum ſeqq.* & compro-
bat Cancer. *var. reſ. lib.* 3. *cap.* 15. *ſub n.* 339. *verſ. ſed*
vbi apparet &c.

Illa verò odij alterius filij ex prioribus nuptiis, 37
non fuit iuſtificata tempore teſtamenti, quod at-
tendi debet, quando inquiritur teſtatoris inten-
tio circa diſpoſita in eo *l. ſi ita, & l. fi. in princ. ff. de*
aur. & argent. legat. cum concord. penes Manric.
de coniect. lib. 3. *tit.* 11. *ſub n.* 11. *verſ. decimò, lib.* 5.
tit. 15. *n.* 21. *verſ. ſed. adhuc.* &c. Bardell *d. conſ.* 4. *n.*
70. *verſ. quinimo* &c. Rota *deciſ.* 111. *n.* 39. *verſ. &*
in ſimili &c. *p.* 5. *recent. ac in d. Romana ſucceſſ.* 9.
Maij 1644. *coram R.P.D. meo Bichio, in §. & quate-*
nus attendi debeant, verſ. quæ omnia &c. cum teſtes 38
de poſteriori deponant. Præterea nec cauſas refe-
runt graues, quæ præualeant pietati maternæ, vt
neceſſarium eſſet, nam aliàs præſumitur extraneis
artibus, ac ſuaſionibus circumuenta, vt inquit I.
C. *in leg.* 4. *vbi gloſſ. in verb. in linimentis. ff. de inoffic.*
teſt. & comprobatur *ex l. lex, quæ tutores, §. lex enim*
non ſolum, C. de adm. tut. Cagnol. *in d. l.* 4 *quã comẽ-*
tatur cũ l. 2. *n.* 7. *v. ſexto nota* &c *ff de inoff. teſt.* Rim.
iun. *d. conſ.* 241. *n.* 48. *v. quinimo,* &c. & aliis relatis
Lãcell. Gall. *d. conſ.* 18. *an.* 19. *verſ. vbi infert, ac ſeqq.*

*ſub n.130.verſ.quare ad hæc &c.*Eug.*d.conſ.1.n.28. verſ.quod autem,& ſeqq.lib.1.*Maſtr.*d.dec.174.n.19. verſ.item quia lex præſumit,&c. & ſub n.24. verſ.in tantum* Rot. *in Romana domus* 12. *Nouembris* 1638. *coram.RR.Salamant.in §.minus releuat.&c.*

39 Tertia denique ratio nec plenè ſubſiſtens viſa
fuit,nec iuncta etiam cum aliis prædictis ſuffra-
gari. Quoniam omnes cenſentur expreſſæ , & cu-
mulatæ colorandam , & obtegendam mariti
contemplationem , quando aliæ fortiores vrgent
coniecturæ,ac verba ſupra relata , quæ non ſolùm
ſuadent , ſed demonſtrant principium , medium,
40 finem,ac totius præfatæ diſpoſitionis ſubſtantiam
fuiſſe in eâ conſtitutam. Et propterea licèt veræ
forent , cum tamen in propoſito caſu adiectæ cen-
ſeantur in fraudem , ac circumſcriptionem legis
attendi non debent, ſed ſunt reiiciendæ , *l. ſi quis*
41 *ſub conditione,*ibique gloſſ. Bald. & alij *ff. de cond.
inſtit.l.ſi libertus minorem,ff. de iur.patron.d.l.ita fi-
des heredis, verſ. imo in priore ſpecie ,ff. de iur. fiſc.*
& deciditur *in d.§.optimè,*in Auth.*de nupt.& ind.
l.hac edictal.ſub princ.in d.verſ.ſi in verò,*vbi Bald.
ſub n.19. verſ.iuxta hæc &c. dicit , quod non eſt
conſideranda forma relicti,ſed effectus rei, & cæ-
teri DD. ſequuntur *C.de ſecund. nupt.* Rip. *conſ.1.
n.4.verſ.præmiſſis,& ſimilibus non obſtantibus &c.ac
ſeq.de ſec.nupt.*& comprobat Theſaur. *d. dec.* 170.
*n.17.verſ.ad Decium &c.cum ſeqq.& ſub n.33. verſ.
ſed vt ſupra dicebam.&c.*Menoch. *conſ.* 314. *ſub n.
31.verſ hac itaque cauſa,*Rim. iun. *d. conſ.* 241. *ſub
n.49.verſ.& certè cum ſeq.ac ſub n.57. verſ. ſed ille
caſus,*Lancell.Gall.*d.conſ.18.ſub n.64. reſpondeo,&
plur.ſeqq.*Mant.*de tac.lib.12.tit.33. ſub n. 10. in fin.
verſ.neque eſt omittendum,*Hond.*d.conſ.14.ſub.n.21.
verſ.cum in fraudem legis fiat, & ſeq. lib.1.* Bardell.
*d.conſ.4.ſub.n.59.verſ.quis modus teſtandi , ac ſeq. &
ſub n.79.verſ nec obſtat expreſſio &c.* & latius fuit
probatum in præcedenti Deciſione 18. Maij 1646.
in *§.altera vero ex eo deducta.*

Quare fuit concluſum vtraque parte informāte ſtandum eſſe in deciſis. Reſeruata cognitione ſuper aliis detractionibus à Fabio prætenſis &c.

R.P.D. ROYAS.

Aueniouen. Hæreditaris.

Mercurij 9. Iunij 1649.

ARGVMENTVM.

Ægidiana conſtitutio, quando habeat locum, effectum reiiciendi appellationem ſaltem ſuſpenſiuam interpoſitam à ſententia in Iudicio poſſeſſorio lata. Agitur de mixtura Iudicij: & quando ex Iuribus poſt ſententiam deductis, exequutio illius ſit retardanda. Et quando competat retentio creditori.

SVMMARIVM.

1 *Immiſſio in bonis hereditariis debetur Heredi ſcripto,iuxta diſpoſitionem* leg. final. Cod. de Edict. Diu.Andrian.tollend.

2 *Ægidiana conſtitutio reiiciens appellationem ſuſpenſiuam,locum ſibi vindicat quotieſcunque ſententia lata in iudicio poſſeſſorio, eſt valida.*

3 *Verba in ſententia prolata , quæ nullam habent clauſulam taxatiuam , non ſunt taxatiua , ſed ſimpliciter demonſtratiua.*

4 *Et reſpicientes quantitatem , ſunt ſolummodò ennunciatiua quantitatis , hactenus in eo iudicio probata.*

5 *Liquidatio ſummæ ad effectum poſſeſſorij in ipſo iudicio poſſeſſorio,non facit ſententiam continere mixturam.*

6 *Exequutio ſententiæ retardanda eſt , quando ex iuribus poſt eam deductis, appareat de eius iniuſtitia.*

7 *Retentio non competit pro credito illiquido.*

8 *Retentio in tantum denegatur,in quantum præſumitur creditor ſatisfactus.*

9 *Excipitur in dote,in qua , vti priuilegia , nulla conſiderari poteſt præſumptio ſatisfactionis ex fructibus perceptis, niſi conſtet,ad manus creditoris tot fructus peruenisſe, ex quibus probabiliter ſatisfieri potuerit.*

10 *Eoque magis vbi non interceſſit tempus adeò conſiderabile,vt tot fructus percipere potuiſſet , ex quibus integram ſatisfactionē conſequutus fuiſſet.*

DECISIO XLVII.

DVæ emanarunt in hac cauſa deciſiones , Altera ſub die 10.Iunij 1648. vbi dictum fuit eſſe locum Ægidianæ Conſtitutioni ad effectum reiiciendi appellationem ſaltem ſuſpenſiuam interpoſitam a Sententia per A. C. in Iudicio poſſeſſorio lata ad fauorem Honorati Iaques , ex quo illa detegebatur valida , & iuſta ; Altera 17. Martij præteriti in qua licet non reuocaretur in dubium iuſtitia, & validitas prædictæ ſententiæ , attamen DD. opinantes, illam continere mixturam, & complicationem petitorij cum poſſeſſorio , ex eo quia in ea liquidatur dos Ioannæ Sauinæ in ſcutis 600.dum A. C. mandauit quod ſoluantur per dictum Honoratum ſcuta 300. pro reſtitutione medietatis dictæ dotis ; ex hoc ſolum capite dictam deciſionem reuocarunt ; vt ex fundamentis in vtraque deciſione deductis prætermiſſo tamen ſemper articulo , ad quem aliàs reſtricta fuerat diſputatio ; An dictæ Ioannæ competeret retentio bonorum , ſuper quibus conceſſa fuit prædicto Honorato immiſſio ; pro creditis ab eo de nouo productis,ac iuſtificatis, & repropoſita hodie cauſa , reſolutum fuit , competere retentionem Ioannæ in bonis hæreditariis Ioſephi Viri pro creditis dotalibus , firmis tamen remanentibus fundamentis primæ deciſionis ; cum mixtura in 2. deciſione conſiderata videtur euaneſcere.

Etenim iuſtitia & validitas A. C. nullam patitur controuerſiam ; dum in ea conceditur im-
miſſio eidem Honorato ; non ſolum ſuper bonis,
quæ proueniebant ex fideicommiſſo q. Bartholo-
mæi ad illius fauorem purificato , ſed etiam ſuper
medietate bonorum hæreditariorum prædicti 1
Ioſephi in qua fuit hæres ſcriptus iuxta diſpoſitionem *l.fin. C.de Edict. D. Adr. tollen.* vt firmatus in prima deciſione ſub *§.iuſtitia pariter,& ſeq.*

Quapropter ambigendum non eſt , dictam
Ægidianam Conſtitutionem in præſenti locum
ſibi vendicare , quotieſcumque enim ſententia 2
lata in Iudicio poſſeſſorio eſt valida , & iuſta intrat diſpoſitio dictæ Conſtitutionis reiicientis appellationem ſuppenſiuam,Rota *deciſ.445. in fin. part.diuerſ.& deciſ.80.n.15. cum ſeq. part. 4. tom.2. recent.* cum aliis congeſtis in principio primæ deciſionis.

Mixtura vero in ſecunda deciſionem conſiderata;quæ efficit cauſam appellabilem ad vtrumque

effectum

effectum non obſtante prædicta conſtitutione prorſus corruere viſa fuit; Quia quamuis in ſententia concedatur prædicta immiſſio ſolutis ta-
3 men dictæ Ioannæ ſcutis 300. pro medietate ſuæ dotis;hæc,tamen verba non inducunt mixturam ſeu complicationem peritorij cum poſſeſſorio; quoniam cum ex parte Ioannæ iuſtificatum non fuerit coram A. C. eius creditum dotale excedere ſummam ſcutorum 600. Iudex mandauit, vt ſoluerentur ſolum ſcuta 300. pro medietate; Exinde enim non infertur fuiſſe dictam dotem in præ-
4 dicta ſumma taxatam; quia dd. verba non ſunt
5 taxatiua dotis: ſed ſolum demonſtratiua illius; dum nullam habent clauſulam taxatiuam, vt poſt Iaſon. *inl. ſi quidem n.4. C. de tranſact.* & alios bene aduertit Altograd. *conſ.34. n.42. & 43.* eoque magis quia in eadem ſententia præcipitur præſtari cautionem in forma depoſiti de ſoluenda medietate aliorum Creditorum, quorum adducta non fuerat ſufficiens iuſtificatio; Vndè reſultat, non fuiſſe in prædicta ſumma liquidatam, & taxatam huiuſmodi dotem; cum illa verba ſint ſolum enunciatiua quantitatis hactenus in eo Iudicio probatæ, quæ obſtare poterat immiſſioni; Vlterius prorſus excluditur prætenſa mixtura ex eo,quia principaliter agebatur ſuper poſſeſſorio, ad cuius effectum, dum ſequuta fuit liquidatio in prædicta ſumma,dicendum non eſt, huiuſmodi ſententia continere mixturam, vt notat Dec. *conſ.28.* quem Rota ſæpe ſequuta eſt, coram Seraph. *deciſ.452.n.4.& 5.* Buratt. *deciſ.625. num. 10.* Greg. *dec.232. n.6. in addit. & in Romana melioramentorum 24. Nouembris. 617. coram Verili, ac in Iuramen. prædij. de Tomaſſonis 31. Ianuarij. 1642. coram Me §. nec pariter obſtat.*

Quamobrem licet dicta liquidatio dotis vti non inducens mixturam retardare nequeat effectum Ægidianæ conſtitutionis; nihilominus ad exequutionem prædictæ ſententiæ procedi non debet, reſpectu tamen bonorum dumtaxat Ioſe-
6 phi; cum Ioannæ ſuper illis competat retentio pro eius Creditis dotalibus de nouo productis, quamuis ſententia in hoc caſu iuſtificari debeat
7 ex eiſdem actis, per regulam, quod quando ex Iuribus poſt ſententiam deductis appareat de illius iuſtitia retardanda eſt eius exequutio ad relata per Caputaque *dec.114.n.12. p.2.* cum aliis adductis *in prima dec ſub §. alia verò Credita in fine.*

Nec dicatur, huiuſmodi Credita illiquida remanſiſſe ex fructibus dd. bonorum per Ioannam perceptis; ſicq; nulla competere poteſt retentio ex firmatis per Rotam *dec.679.n.5.p.1.dec.433. n.2. p.2.dec.743.n.11.p.3.& p.5.rec. dec.411. n.27.* Buratt. *dec.160.n.14.* vbi Add. *n.20.& 21*

8 Quoniam in tantum denegatur retentio, in quantum præſumitur ex fructibus Creditor ſa-
9 tisfactus; ſed cum huiuſmodi Credita proueniant ex cauſa dotis in illis vti priuilegiatis nulla conſiderari poteſt præſumptio ſatisfactionis ex fructibus perceptis;niſi conſter,ad manus Ioannæ tot fructus perueniſſe,ex quibus probabiliter ſatisfieri potuerit iuxta veriorem,& communem opinionem,quam firmat Neguſ. *de pign. p.1. mem.5. n.36.* Guttier. *de Tutor.p.2.c.9.n.52.* Viu. *dec.317. n.1. & ſeq.lib.2.* Gramm. *conſ. ciuil. 114. n.11.* Ricc. *collect. dec.p.3.collect.1317.ad fin. verſ. quartò An retentio,*& reiecta contraria opinione firmauit Rota *in Sancti Seuerini dotis 16. Decembris 1619. coram Vbaldo, & in Romana ſeu Viterbien, reſtitutionis dotis 8. Februar. 1627. coram Virili, & in Fan. dotis 17. Martij 1642. coram R.P.D. meo Cerro. ac coram R. P. D. meo Veroſpio in Ariminen dotis 22. Iunij 1646.* eoque magis quia non interceſſit tempus adeo conſiderabile, vt tot fructus Ioanna percipere potuiſſet, ex quibus integram ſatisfactionem conſequuta eſſet; vt conſideratum fuit in dicta Rota ſeu Viterbien. 10
reſtitutionis dotis ſub §. *in caſu de quo agitur.* Idcirco ſuper bonis ſolum Ioſephi Viri eidem concedenda eſt retentio; non autem ſuper bonis fideicommiſſariis quorum reſpectu retardari non poteſt exequutio prædictæ ſententiæ ex fundamentis adductis in deciſ. 11. Martij præteriti.

Et ita vtraque parte, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS.

D. CARD. OTTOBONO.

Meleuitana Territorij.

Veneris 3. Decembris 1649.

ARGVMENTVM.

Fideicommiſſarius quando debeat poſſeſſionem bonorum fideicommiſſo ſubiectorum obtinere. Agitur de poſſeſſione defuncti continuatiua in hæredem. Termini donationis nonnulli inſpiciuntur. Exceptio requirens altiorem indaginem, reintegrationem aduersùs ſpolium, retardare non poteſt.

SVMMARIVM.

1 *fideicommiſſarius non poteſt poſſeſſionem bonorum de facto apprehendere, ſed tenetur citare Hæredem, de cuius manu erat capienda poſſeſſio, vel eo citato, ſer. ſer. ex decreto Iudicis.*

2 *Poſſeſſio continuat in Hæredem defuncti, vigore conſtitutionis Regis Ferdinandi.*

3 *Et proinde ſpoliato, & eius Hæredi debita eſt reintegratio, prout expreſsè in eadem conſtitutione diſponitur.*

4 *Statutum, ſeu conſtitutio de capienda poſſeſſione, non intrat in bonis fideicommiſſo ſubiectis, quæ non ſunt tranſitoria ad Hæredes.*

5 *Intelligitur quando fideicommiſſum eſt omninò clarum, & apertum, & in nulla ſui parte controuerſum; quia tunc intrat conſtitutio, ſeu ſtatutum, & hæredi competunt remedia poſſeſſoria.*

66 *Verba totum: integrum: & indiminutum, & ſimilia, appoſita in donatione, totalitatem ſignificant, & voluntatem donandi totum efficiunt, vt totum comprehendatur adeò vt veniat etiam ea pars, quæ ad donantem non ſpectabat, & quam ad ſe non ſpectare donator ſciebat.*

7 *Et probatur in terminis verborum ſine aliqua diminutione.*

8 *Donatio facta coniuncta perſonæ, & contemplatione matrimonij, latè eſt interpretanda.*

9 *Donans verba donationis, quatenus eſſent dubia, declarare etiam ex interuallo poteſt.*

10 *Donatio in dubio cenſetur comprehendere ſolùm ius donatori competens.*

11 *Verba poſteriora limitant, & coarctant amplitudinem, & prægnantiam antecedentium.*

12 *Donans eo modo, quo ipſe poſſidet, non cenſetur voluiſſe includere, niſi partem, quæ ſua erat.*

13 *Exceptio reſpiciens merita cauſæ, & requirens*

altiorem indaginem, reintegrationem aduerſus
ſpolium retardare non poteſt.

DECISIO XLVIII.

PRopoſui cauſam ſuper reſolutis Coram Me
die 17. Maij præteriti, & DD. cum informantes
hinc inde acquieſcerint primo deciſionis funda-
mento, ſed contra ſecudum luculenter ſcripſiſſent,
adhuc ex ſecundo perſtiterunt in déciſis Certum
eſt enim, quod cum Catharina Manducá, & alij li-
tis Conſortes prætenderent Territorium Diaraz-
zanum, de quo agitur vigore ſubſtitutionis, ac fi-
1 deicommiſſi ordinati per olim Franciſcum Xerri
non poterant poſſeſſionem de facto apprehendere
vigore d. fideicommiſſi vt fecerunt, abſque vitio
ſpolij, ſed tenebantur citare Imperiam hæredem
Gregorij iunioris, de cuius manu erat capiēda poſ-
2 ſeſſio, vel ex citata ſeruatis ſeruandis ex decreto
Iudicis *l. 1. ff. quorum legatorum*, Rot. coram Seraph.
dec. 271. *n.* 2. *dec.* 1065. *n.* 3. coram ſa. me. Greg. *deciſ.*
206. *n.* & in aliis relatis in ſecunda deciſione huios
3 cauſæ *in §. verum his emiſſis*. Atq; Ideo eidem Im-
periæ, in cuius perſonam vigore Conſtitutionis
Regis Ferdinandi continuauit poſſeſſio tanquam
hæredem Gregorij Iunioris, debita erat reintegra-
tio, provt expreſſe in eadem Conſtitutione diſpo-
nitur, ac idem profecto competebat, & competit
Cumulo eiuſdem Imperiæ hæredi Pontan. *de*
ſpol. lib. 1. *n.* 130. *cum ſeqq.* Rot. cor. Creſc. *deciſ.* 1.
de reſt. ſpoliat. coram ſa. me. Greg. *deciſ.* 542. *n.* 2. *&*
in Rom. Domorum in Burgio 18. *Maij* 1648. *in fin.*
coram. Me.

Nec releuat, quod agatur dé bonis fideicom-
miſſo ſubiectis, quæ non ſunt tranſitoria ad hæ-
4 redes, quo caſu non intrat Conſtitutio, ſeu ſtatu-
tum de continuanda Poſſeſſione, Menoch. *conſ.*
159. *n.* 18 Mareſc. *var. reſol. lib*, 2. *c.* 116. *num.* 7. Rot.
5 *dec.* 716. *n.* 2. *p.* 4. *diu.* quia huiuſmodi obiectum
procedere poſſet quando fideicommiſſum eſſet
omnino clarum, & apertum, & in nulla ſui parte
controuerſum, ſecus, veró eſt dicendum, quotieſ-
cumque fideicommiſſum non eſt omnino clarum,
quia tunc intrat continuatio poſſeſſionis in hære-
dem per conſtitutionem, ſeu Statutum indu-
cta, ac ipſi hæredi competunt remedia poſſeſſoria
Rot. pen. Andr. *dec.* 36. *n.* 3. *in Terrac. fideic.* 14. Dec.
1643. *in §. nec ſtatutum corām me.*

Quod veró nos verſemur in fideicommiſſo
non omnino claro colligitur, quia inſtrumen-
tum fideicommiſſi, & donationis acriter à Cu-
mulo impugnatur, dum prætendit nón eſſe com-
prehenſam medietatem Territorij Diarazzani, de
qua agitur tanquam acquiſitam per Gregorium
filium Franciſci donatoris nomine proprio, vt
patet ex Inſtrumento celebrato ſub die 23. Mar-
tij 1585. dato in præcedenti poſitione Summ. Cu-
muli *n.* 6.

Et licet pro comprehenſione tótius, & integri
Territorij ponderentur verba Prægnantia dona-
tionis ibi, In toto, & Integro Territorio & in-
fra ibi, quod totum, & integrum Territorium ap-
6 pellatum Diarazzanum integrum, & indiminu-
tum, quæ verba cum totalitatem ſignificent, &
voluntatem donandi totum efficiunt, vt totum
comprehendatur, adeovt veniat etiam ea pars,
quæ ad donantem non ſpectabat, & quam ad ſe
non ſpectare Donator ſciebat, vt ex *l. Iulianus*
7 66. *ff. de leg.* 3. tradit Ceph. *conſ.* 773. *n.* 25. *&* 28.
Menoch. *conſ.* 1145. *n.* 15. *&* 16. qui loquitur in
terminis verborum ſine aliqua diminutione. Sa-
lon. de Pace *conſ.* 25. *n.* 22. Rot. *dec.* 118. *n.* 23. *&* 26.
in fin. p. 6. *rec.*

Et inſuper ſuadeat comprehenſionem totius 8
Territorij tum donatio facta coniunctæ perſonæ,
& contemplatione Matrimonij, quam late eſſe
interpretandam dixit Rot. *dec.* 282. *num.* 7. *p.* 1. *rec.*
Tum etiam quia Imperia, quæ vna cum Franciſco 9
donauit aſſeruit poſtmodum in ſuo teſtamento
totum, & integrum Territorium fuiſſe donatum,
vt in Summ. Teſtaſerratæ *n.* 5. littera D. & benè
potuit donans verba donationis quatenus eſſent
dubia declarare etiam ex interuallo. Decian. *conſ.*
7. *n.* 99. *lib.* 1. Rot. *coram Seraph. deciſ.* 837. *n.* 14. *in*
recens. deciſ. 238. *n.* 5. *part.* 3. *in Bononien. ſucceſſionis*
4. *Maij* 1646. *§. quæ opinio coram R. P. D. meo Bi-*
chio, & in Piſauren. donationis 26. *Iulij* 1647. *in §.*
releuantia autem coram me. 10

Tamen in contrarium pro non comprehenſio-
ne totius Territorij adducitur regula, quod in
dubio cenſetur ſolum comprehenſum ius dona-
tori competens, *l. ſi domus* 74. *§. fin. ff. de leg.* 1. *c. Pa-*
ſtoralis de don. Surd. *dec.* 172. *num.* 7. & verborum
prægnantia ſæpius ponderata plurimum releua-
ret, niſi in parte diſpoſitiua donationis limitare-
tur à verbis, adiectis, ibi, & ſint donata cum om-
nibus, & ſingulis eorum oneribus, & grauitiis, & 11
provt illa d. Franciſcus tenet, & poſſidet, ac tene-
bat, & poſſidebat, & non alias, nec alio modo,
quæ ſanè verba poſteriora limitant, & coarctant
amplitudinem, & prægnantiam antecedentium 12
Bart. *in l. generali* 32. *§. vxori num.* 4. *ff. de vſufr. leg.*
Rot. *cor. Buras. dec*, 621. *n.* 7. *& in rec. dec.* 194. *n.* 94.
& ſeqq. dec. 560. *num.* 12. *p.* 5. *in Lauden. penſionis* 14.
Martij 1646. *in §. quia Domini, & in Tiraſon. vnio-*
nis 26. *Febr. præteriti in §. ex quibus coram me.* Et
quod donans eo modo quo ipſe poſſidet non
cenſeatur voluiſſe includere niſi partem, quæ ſua
erat dixerunt Rim. ſen. *conſ.* 124. *n.* 10. Rot. *dec.* 143.
n. 16 *p.* 5. *dec.* 118. *n.* 21. *& ſeqq. p.* 6. *rec. & facit deciſ.*
in Romana Caſalis Aguzzani 7. *April.* 1644. *in §.*
præterea coram RR. Terracin.

Ideo parum releuat, quod agatur de donatio-
ne facta coniuncto, & contemplatione matrimo-
nij, quia cum voluntas donatoris ſit reſtricta ad
ius ſibi competens, inhærendum eſt illius volun-
tati, ſed quatenus etiam ambiguum eſſet an in
prædicta donatione comprehendatur medietas
Territorij de qua eſt quæſtio, & ſic an illa ſubia-
ceat fideicommiſſo nec ne, pendente hac dubie-
tate interim iudicandum eſt de medietate Terri-
torij tanquam de re libera, & nulli fideicommiſ-
ſo ſubiecta ad effectum vt dicatur continuata
poſſeſſio defuncti in Imperiam; nam quod con-
tinuationi poſſeſſionis in hæredem locus non ſit
in bonis fideicommiſſi id intelligendum venit,
ſi fideicommiſſum ſit vndequaque clarum, ſecus
vero ſi adſit dubium an bona cadant ſub fideicom-
miſſo, vt ſupra viſum eſt.

Quibus ſic ſe habentibus non poterat, nec
poteſt denegari Cumulo vti hæredi Imperiæ
reintegratio non oſtante exceptione euictionis,
quam donator, & imperia omnibus donatariis
promiſerant, quia hæc promiſſio amplectitur dum-
taxat bona donata, cumque ex prædictis medie-
tas Territorij de qua agitur ſub donatione, aut
fideicommiſſo non comprehendatur, vel dubita-
bile hoc ſit, remanet pari modo illiquidum, & 13
incertum, an intret promiſſio euictionis reſpectu
eiuſdem

eiuſdem medietatis, & per conſequens huiuſmodi exceptio tanquam reſpiciens merita cauſæ, & requirens altiorem indaginem reintegrationem retardare non poteſt *cap. in litteris de reſt. ſpoliat.* Rota coram Seraph. *decis.* 804. *n.*1. *in rec. dec.* 307. *n.*14. *dec.*408. *n.*5. *p.*1. & coram ſan. mem. Gregor. *dec.*500. *n.*9.

Perſtiterunt itaque Domini in deciſis vtraque parte acerrimè informante, &c.

R. P. D. Cerro.

Romana, ſeu Albanen. diuiſionis.

Lunæ 1. Februarij 1649.

ARGVMENTVM.

Diuiſionis ſtabilium, facultas deſuper peritorum in imponenda ſeruitute, & illius verba in ſcriptura qualitas duorum Inſtrumentorum coram eodem Notario, Teſtibus, & incontinenti celebratorum, attenta correſpectiuitate, ſeù dependentia, vel non, contractuum: ipſorum ſucceſſiuitas, & continuatio, ſeù diuerſio, & alia his cognata ſuaptè ponderantur.

SVMMARIVM.

1 *Diuiſio, quæ pro iuſta, & valida à partibus accepta fuerit, non poteſt poſtea ab altera earum ex parte impugnari.*

2 *Imò in omnibus eius partibus, ſecundùm illius validitatem, & ſequutam acceptationem, debet ſuſtineri.*

3 *Et omnia, quæ continentur in eodem Inſtrumento, & coram eiſdem Notario, & Teſtibus facta fuerint, dicuntur pars illius contractus, & ex omnibus vnicus duntaxat reputatur, tot diuerſiſque partibus compoſitus.*

4 *Et in fortioribus terminis, ſi duo Inſtrumenta eodem die, & loco, & coram eiſdem Notario, & teſtibus confecta videntur vnum alteri ineſſe, & perinde habentur, ac ſi vnico Inſtrumento peracta fuiſſent.*

5 *Clauſula. Actum. in Inſtrumento appoſita, regulariter indicat conſummationem actus, & contractus perfectionem.*

6 *Concluſio huiuſmodi procedit, quando appoſita fuit in fine ipſius contractus, & inſtrumenti.*

7 *Secus autem vbi appoſita legitur in principio, vel in medio; n. caſu, quia poſt eam deuentum fuiſſe apparet ad vlterius negotium, & terminationem actus iam incepti, nullatenus importare poteſt perfectionem contractus.*

8 *Subſcriptio partium denotat actus perfectionem, & complementum contractus.*

9 *Succeſſiuitas, & continuatio ſine aliqua diuerſione, in contractu, denotat contrahentes non habere contractum pro perfecto.*

10 *Periti in diuiſione, poſt adiudicatas vnicuique ſuas portiones, non poſſunt imponere ſeruitutem.*

11 *Procedit quãdo ſeruitus imponitur ex internallo.*

12 *Secus autem vbi appoſita fuit in continenti; tunc n. ſeruitus imponi poteſt.*

13 *Verba in diuiſione appoſita. mandatum eſſe liberam, diuiſam, & exemptam, &c. intelliguntur de libertate, & exemptione à conſortio dominorum, non autem de libertate ſeruitutis, ſi etiam poſteà reſeruarunt.*

14 *Regulare eſt, einſmodi declarationes intelligi de libertate alterius oneris, quam expreſſi, ne incontinenti inducatur correctio.*

15 *Correſpectiui dicuntur illi contractus, quorum vnum ſine alio partes non fuiſſent.*

16 *Proindeque non applicatur quòd in eodem Inſtrumento contineri poſſint plurès contractus diſtincti, & ſeparati, ac inter ſe non correſpectiui.*

17 *Contractus in eodem Inſtrumento contenti, ſunt ad inuicem independentes, & non correſpectiui quando vnus non venit ad determinationem alterius, ſecùs autem è conuerſo.*

18 *Contractus plures in eodem Inſtremento, tunc dicuntur ad determinationem vnus alterius, quando aliàs ad alterum illorum contrahentes non deueniſſent.*

DECISIO XLIX.

SEquuta Diuiſione anno 1645. Caſalium, de quibus agitur (iuxta votum traditum per bo. mem. Pirouannum) à Conſulibus Artis Agrariæ, & Peritis deſuper electis, illaque à Partibus acceptata, quia tamen D. Dux Cæſarinus prætendens ſe grauatum in ea parte, qua reſeruatur legitur Dominis 1
de Caffarellis antiquus tranſitus per medium Tenutæ nuncupatæ Piancimino, ab ipſa appellationem interpoſuit, ideo delata Mihi cauſa per Signaturam Sãctiſſimi dubitaui, Diuiſio ſuſtineatur, 2
& ſuſtineri, etiam quo ad reſeruationem tranſitus Domini exiſtimarunt; Cum enim eius validitas à neutra partium controuertatur, ſed ab omnibus pro iuſta, & valida acceptata fuerit, non poteſt hodie D. Dux Cæſarinus illam pro parte (quo ad dictam ſcilicet reſeruationem) impugnare, ſed in totum acceptare tenetur *l. nam abſurdum, ff. de bon. liber. l. ſi ita ſtipulatio in fin. ff. de oper. lib.* Ac proinde ſecundum illius validitatem, & prædictam acceptationem Diuiſio in omnibus debet ſuſtineri ad *tex. in l. Pomponius ſcribit, ff. de neg. geſt.*

Dictam autem reſeruationem eſſe partem huius Diuiſionis apparet ex lectura, & toto contextu ipſius Inſtrumenti, cum appoſita fuerit immediatè poſt menſurationem, & poſitos confines, ac poſt aſſignatam vnicuique metã ſuæ portionis in vnaquaque Tenuta contingentem, ibi, (Et quia in Tenuta Piancimini adeſt via, ſeu ſtradellum per quam, ſeu quod itur ad Tenutam Caſtagnolæ reſeruarunt dictis D. de Caffarellis tranſitum, ſeu ius 3
tranſeundi per illam, ſeu illud &c. & verſa vice D. de Caffarellis teneantur præſtare patientiam, & dare tranſitum belluis aſſidatis in portionibus Gognæ d. D. Ducis Cæſarin. ad effectum abbeuerãdi in piſcinà magna &c.) Hinc enim dum ea omnia in eodem Inſtrumento, coram eiſdem Notario, & Teſtibus facta fuerunt, huiuſmodi mutua hinc inde reſeruatio dicitur pars ipſius Diuiſionis, & ex omnibus vnicus contractus duntaxat reputatur tot, diuerſiſque partibus compoſitus *l. iuris* 4
gentium, §. quinimo, ff. de pact. l. lecta, ff. ſi cert. pet. Bald. *in l. Sempronius* 48. *ff. de leg.* 2. Tiraq. *in l. ſi vnquam ver. donatione largietur n.* 117. *C. de reuoc. don.* Nat. *conſ.*115. *n.*2. inquiens in fortioribus terminis, quod ſi duo Inſtrumenta eodem die, & loco, & coram eiſdem Notario, & Teſtibus fuerint confecta, videantur vnum alteri ineſſe, & perinde habeantur ac ſi vnico Inſtrumento peracta fuiſſent, ſequitur Surd. *conſ.* 551. *n.* 10. idemque firmatum

fuit in Romana pecuniaria, 17. Martij 1645. coram
R.P.D. meo Corrado, §. *quia cum vtraque*.
5 Nec obſtat, quod poſt diuiſam, & vnicuique
aſſignatam ſuam portionem in Tenuta della Go-
gna, & ante prædictam reſeruationem appoſita
fuerit clauſula Actum, quæ regulariter indicat
conſummationem actus, & contractus perfectio-
nem, ex theoric. Bald. induth. *quod ſine n.1. verſ. &
ideo tabelliones, C. de teſtam.* Rota *dec.* 714. *n.*1. *p.*1.
*deciſ.*628. *n.*3. *p.*2 *rec.*
6 Quia concluſio procedit, quando appoſita fuit
in fine ipſius contractus, & inſtrumenti, vt de-
clarat Natt. in add. ad Alexand. *conſ.* 14. *litt. S.
lib.*6. Purpur. *conſ.* 581. *num.*6. Surd. *conſ.*187. *nu-
mer.* 22. Simon de Præt. *de interpr. vlt. volunt.*
7 *lib.* 2. *interpetr.* 1. *dub.* 2. *ſol.* 2. *n.* 34. Mart. *de
clauſ.* 3. *num.* 3. Secus autem vbi, provt hic, appo-
ſita legitur in principio, vel in medio. Hoc enim
caſu, quia poſt eam deuentum fuiſſe apparet ad
vlteriorem diuiſionem, & terminationem actus
iam incæp. nullatenus importare poteſt perfectio-
nem contractus, vt benè ad propoſitum reſpon-
dent Pariſ. *conſ.* 27. *num.* 17. *lib.*2. Roland. à Vall.
*conſ.*32. *num.*33. *verſ. ratio eſt vol.*2. Mar. *d. clauſ.*4.
*d. n.*3. *verſ ſecus ſi in principio*, Rota *d. deciſ.* 628.
*n.*5. *p.*2. *rec.* Sed potius videtur poſita ad deſignan-
dum, dumtaxat locum vbi fiebant ſingulæ aſſigna-
tiones, & confinium appoſitiones, quia cum ob
Caſalium diuerſitatem, & diſtantias in quinque
corporibus conſiſtentium diuiſio vnica ſeſſione,
& vnica die expleri non potuerit, ideo ad oſten-
den. diſtinctè loca diuerſa, diſtinctè pariter di-
ctam clauſulam appoſitam fuiſſe dicendum eſt,
vt commodè dignoſci poſſet locorum diuerſi-
tas, & Tenutarum ibidem comprehenſarum
ſituatio.
Eoque fortiùs, quia poſt huiuſmodi clauſulam
Conſules, & Periti diuidentes in recompenſam bo-
nitatis portionis obuentæ D. Duci Cæſarino aſ-
ſignarunt DD. de Caffarellis rubra 23. in Tenuta
nuncupata la Caſtagnola, & ſubſequenter deuene-
runt ad dictam reſeruationem; Vnde multo ma-
gis excluditur, quod Diuiſio antea fuiſſet perfecta,
& ſicuti non attenta dicta præcedenti clauſula à
Partibus non controuertitur huiuſmodi recom-
penſationem eſſe comprehenſam in d. Diuiſione,
tanquam partem illius, ita pariter controuerti
non poteſt, præfatam reſeruationem inde ſubſe-
quentem eſſe eiuſdem naturæ, & qualitatis, ac
ibidem omnino comprehendi.
Comprobantur prædicta ex noua clauſula
Actum, appoſita poſt dictam reſeruationem cum
ſubſequuta ſubſcriptione eorundem Conſulum,
Peritorum, & Aſſeſſoris, licet enim diuidentes
incipiendo à Prædio Coguæ ſingula prædia diui-
8 ſerint, Diuiſionem tamen non ſubſcripſerunt, niſi
poſt omnium corporum partitionem, & dictam
reſeruationem; Hinc igitur huiuſmodi ſubſcri-
ptio verè denotat actus perfectionem, & comple-
mentum contractus, atque exinde arguitur, tunc
ſolum, & non anteà perfectam fuiſſe Diuiſionem
ad notata per DD. *in leg. contractus, Cod. de fid.
inſtrument.*
Idque clariùs conuincit ſucceſſiua continua-
tio negotij, abſque alia diuerſione ad actus ex-
trinſecos: A principio enim cœptæ Diuiſionis,
vſque ad vltimam ſubſcriptionem ſemper conti-
nuatum fuit idem negotium per verba ſucceſſiua,
ibi, & proſequendo terminationem, ibi, & proſe-
quendo Diuiſionem, ibi, ſucceſſiuè, & inconti-
nenti, & ibi ſucceſſiuè proſequendo Diuiſionem,
& ſimilia; Hinc enim ſucceſſiuitas, & continua-
tio ſine aliqua diuerſione, vſque ad prædictam re- 9
ſeruationem manifeſtè indicat, nec diuidentes,
nec Conſules habuiſſe prius contractum pro per-
fecto, ſed omnia incontinenti facta fuiſſe, vt ad-
uertit Alex. *in l. in bona fidei* 13. *ſub n.* 12. *verſ. ſed
in dubio, C. de pact.* Gabr. *conſ.* 65. *n.*3. *lib.*1. Card.
Mant. *de tac. lib.*3. *tit.*15. *n.*47.
Nec obſtat, quod Periti poſt adiudicatas vni- 10
cuique ſuas portiones non potuerint imponere
ſeruitutem per *text. in l. item Labeo* 23. *ff. famil.
herciſcund.* Procedit enim quando ſeruitus impo- 11
nitur ex interuallo, vt explicat gloſſ. *ibidem, verb.
adiudicando, verſ. & dic.* Secus autem vbi, provt
hic, appoſita fuit incontinenti, & in ipſa reparti- 12
tione, tunc enim ſeruitutem imponi poſſe probat
idem text. ibi, ſed etiam cum adiudicauerit, po-
terit imponere aliquam ſeruitutem vt alij alium
ſeruum faciat, &c. idemque tradit Alberic. *ibi-
dem n.*1. *verſ. dic. ſecundum.*
Nihilque refert, quod diuidentes declaraue-
rint portiones aſſignatas debere eſſe liberas, & 13
exemptas: Quia præter quod intellexerunt de li-
bertate, & exemptione à conſortio condomino-
rum, vt litteraliter paret, ibi, Mandarunt eſſe li-
beram, diuiſam, & exemptam, & pro diuiſa habe-
ri, & teneri voluerunt à portionibus, & ratis ſpe-
ctantibus ad dictum D. Ducem Cæſarinum, &c. 14
Non autem de libertate ſeruitutis, quam ſtatim
reſeruarunt: Regulare eſt huiuſmodi declaratio-
nes intelligi de libertate alterius oneris, quam
expreſſi, ne in incontinenti inducatur correctio
vulg. iurib.
Et in hanc ſententiam eo libentiùs inclinarunt
Domini, quia ex tota facti ſerie apparet huiuſ-
modi mutuam reſeruationem fuiſſe correſpecti-
uam omnibus aliis in Diuiſione appoſitis, vt præ
cæteris indicat proteſtatio facta à Dominis de 15
Caffarellis, quod abſque dicta reſeruatione no-
lebant Diuiſionem acceptare vt deponit primus
teſtis eorum Summar. num. 3. Correſpectiui enim 16
dicuntur illi contractus, quorum vnum, ſine alio
partes non feciſſent, vt pluribus relatis probant
Giurb. *deciſ.* 85. *ſub n.* 20. *verſ. sine correſpectiui.*
Proindeque non applicatur, quod in eodem in-
ſtrumento contineri poſſint plures contractus di-
ſtincti, & ſeparati, ac inter ſe non correſpectiui 17
ex deductis in Romana cambij, ſeu pecuniaria 22.
Iunij 1639. coram Reuerendiſſimo D. meo Deca-
no, & in Romana, ſeu Veliterna reſtitutionis in
integrum 17. Decembris 1646. coram R.P.D. meo
Bichio. Quia vt eædem deciſiones optimè decla-
rant, tunc contractus in eodem inſtrumento con-
tenti ſunt ad inuicem independentes, & non cor-
reſpectiui, quando vnus non venit ad determina-
tionem alterius, ſecus autem è conuerſo: In caſu
autem noſtro reſeruatio tranſitus venit ad deter-
minationem ipſius Diuiſionis, dum Domini de
Caffarellis alias ad illam non deuenniſſent, ac pro-
pterea neceſſario dicitur correſpectiua cum diui- 18
ſio ab ipſa penitùs dependeret ex iuribus ſupra al-
legatis.
Et ita reſolutum vtraque &c.

R.P.D.

D. R. P. Cerro.

Interamnen. Vſusfructus.

Veneris 18. Iunij 1649.

ARGVMENTVM.

Agitur de ſtatuto, fœminarum propter maſculos, à ſucceſſione excluſiuo. De cautione ab Vſufructuario præſtanda, beneficio Legis & Inuentarij De Iure accreſcendi circa legata Et de melioramentis, quando habentur in conſideratione.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Ciuitatis Interamnæ lib. 2. ſub ſol. 40. Rubr. quòd mul. dotat. nunc ſucced. eſt fœminarum excluſiuum.*

2 *Ac proindè filius defunctæ ab inteſtato ſuccedit, excluſis ſororibus.*

3 *Vſusfructus, in quo vniuerſaliter Vxor à Viro inſtituitur, in totum ei acquiritur in eius Hæreditate, ſicut in totum ipſa bona relicta, vt proprium eius patrimonium, ad eum ſpectabant.*

4 *Statutum Interamnen. ob ſolam maſculorum exiſtentiam, excludit fœminas etiam indotatas, iniucto fratribus onere dotandi pro viribus patrimonij.*

5 *Statutum, quando excludit fœminas, ſi fuerint dotatæ, requirit expreſſam & formalem dotationem; quæ cenſetur cauſa finalis ſtatuentium.*

6 *Quando tamen illas excludit propter maſculos, & mandat ipſas dotari, niſi fuerint dotatæ non eſt neceſſaria pro ipſarum excluſione, cum fauor maſculorum & agnationis conſeruatio, cauſa finalis, & principalis in ſtatuentibus reputetur.*

7 *Dotatio actualis in fœminis; non eſt neceſſaria de tempore ſucceſſionis, ad effectum ſtatutariæ ipſarum excluſionis.*

8 *Dos non debetur, niſi matrimonium, & nuptiæ actualiter contrahantur.*

9 *Virilis portio hæreditatis paternæ videtur condecens dos pro muliere.*

10 *Statutum Interamnen. videtur excludere fœminas tantummodo ab hæreditate dotantis, dum, numerando perſonas, à quarum ſucceſſione illas excludit, procedit per dictiones alternatiuas.*

11 *Procederet ſi dictum ſtatutum, tàm in parte dotationis, quàm in parte excluſionis, vteretur verbis, & dictionibus alternatiuis.*

12 *Secùs vbi procedit per dictiones alternatiuas duntaxat in parte dotationis, in parte verò excluſionis vtitur verbis, & dictionibus coniunctiuis, & copulatiuis.*

13 *Tunc n. non cenſetur excluſiſſe fœminas ab Hæreditate ſolius dotantis, ſed vnica dotatio ſufficit, vt ab omnibus hæreditatibus perſonarum. ibidem ſpecificatarum illæ dicantur excluſæ.*

14 *Statutum excluſiuum fœminarum propter maſculos, non eas excludit perpetuò, ſed temporaliter, quouſque ſ. adſint maſculi de Agnatione, ipſis verò defunctis, fœminæ ad ſucceſſionem reintegrentur.*

15 *Non procedit in Statuto Interamnen., quod fœminas expreſsè excludit, non ſolùm ad fauorem fratrum, ſed etiam eorum Hæredum, aliorumque ab eis cauſam habentium: & recenſentur ibi eiuſdem Statuti verba.*

16 *Statutum, cum à longiſſimo tempore citrà appareat obſeruatum, etiam in Iudiciis contentioſis, & ſignanter in Sac. Trib. Rota, etiam ſi non probetur Apoſtolica auctoritate confirmatum; tamen confirmatio Apoſtolica interueniſſe præſumetur.*

17 *Aditio hæreditatis in maſculo requiritur ad effectum huiuſmodi excluſionis in fœmina.*

18 *Pater retinendo bona dotalia vxoris vſque ad eius obitum, cenſetur hæreditatem illius prædefunctæ, nomine filij, cui delata fuit, adiiſſe.*

19 *Hæc concluſio procedere videtur in ſolis filiis infantibus, ſecùs verò in maioribus infante.*

20 *Limitatur quando filius poſt mortem Patris eadem met bona poſſedit, & ſua vita durante, de illis diſpoſuit, vtique faciendo ſe illorum dominum, & poſſeſſorem, cenſetur enim paternam aditionem ratificaſſe, vel dictam hæreditatem iterùm ſufficienter adiuiſſe.*

21 *Aſſertio facta in Inuentario hæreditatis, probationem, niſi aliunde iuſtificetur, non concludet.*

22 *Aditio, quæ deſumitur ex poſſeſſione Patris bonorum hæreditariorum nomine filij, intelligitur ad fauorem ſolius maſculi, licet adſint & fœminæ, ſtatuto fœminarum excluſiuo.*

23 *Admiſſio ſororis ad hæreditatem, & renunciatio ſtatuti ex ea reſultans: requirit per neceſſe ſpecificam expreſſionem, cum non poſſit ex alio inferri.*

24 *Cautio Mutiana non eſt præſtanda, niſi in inſtitutione, non autem in legato vſusfructus temporaliter duraturo.*

25 *Cautio de vtendo & fruendo arbitrio boni viri, ſufficit quòd præſtetur ab vſufructuario in actu pacifica conſequutionis vſusfructus.*

26 *Vxor relicta vſufructuaria, quamuis teneatur ad debita mariti prædefuncti: Attamen deduci non poteſt vſusfructus ſibi relictus, niſi prius ex ſubſtantia totius hæreditatis æs alienum illius integrè perſoluatur.*

27 *Solutionem æris alieni deducenti contrà bona hæreditaria debitores, ſufficit vera & actualis ſolutio, vt proindè abſque alia ceſſione ſuper illis ſatisfieri debeat de concurrenti quantitate ſummæ perſoluta.*

28 *Hæredi cum beneficio Legis, & Inuentarij impediri non poteſt integra ſatisfactio eius crediti, in bonis hæreditariis.*

29 *Aditio hæreditatis cum beneficio Legis, & Inuentarij præſeruat actiones ſeparatas, ne confundantur,*

30 *Imaginaria ſolutio, & confuſio actionum, quæ reſultant ex aditione hæreditatis abſque beneficio Legis, & Inuentarij, procedunt tantummodò reſpectu crediti penes hæredem exiſtentis tempore aditionis, ſecùs autem reſpectu crediti, quod ipſe deinde acquiſiuit, adita iam hæreditate, præuia ſolutione debitorum defuncti, propriis pecuniis peracta.*

31 *Voluntas teſtatoris legantis, ad vnguem ſeruari debet, aliàs legatarius legatum amitteret.*

32 *Legatum in parte vacante accreſcit collegatario*

33 *Quomodo in propoſito procedat.*

34 *Et redditur ratio.*

35 *Melioramenta, quæ non iuſtificantur neque in ſpecie, neque in genere, non habentur in conſideratione.*

DECI

DECISIO L.

DEfuncto Ioann. Alexandro Paciòno, inſtitu-
tis hæredibus proprietariis Lucia, & Dora-
lice ſororibus vſufructuaria Catharina Campia
vxore, inter iſtas mulieres variæ ortæ fuerunt
controuerſiæ tam ſuper hæreditate dicti Io. Ale-
xandri fratris, & mariti reſpectiuè, quàm ſuper
hæreditatibus Fuluij, & Alcidæ illius Parentum.
Ideoque coram Reuerendiſſimo Dom. Ghiſilerio
tunc S.Rotæ Auditore, nunc vero Epiſcopo Ter-
racinen. ſuſcepta diſputatione ſuper hæreditati-
bus Fuluij, & Io. Alexandri tantum reſolutum
fuit Doralici, & Luciæ dandam eſſe manutentio-
nem in duabus partibus bonorum Fuluij, Catha-
rinæ in alia tertia parte eorundem bonorum, &
in omnibus bonis Io. Alexandri eius viri, titulo
tamen ſolius vſusfructus, & cum oneribus con-
tentis in deciſ. 27. Ianuarij 1648.

Acquieuerunt præfatæ mulieres huic reſolu-
tioni, ſed proſequentibus coram Me in locum
dict. Reuerendiſſim. Terracinen. particulariter
ſubrogato diſputationem ſuper hæreditate Alci-
dæ ibidem non comprehenſa, ſub die 31. Maij
præteriti propoſui dubium, An in bonis Alcidæ
ſit danda manutentio Catharinæ in totum, ſed
Domini ordinarunt, quod videretur de bono iu-
re, quo dubio hodie propoſito conſtare exiſtima-
runt de bono iure vtriuſque partis.

Catharinæ ſcilicet, & quidem in omnibus præ-
fatis bonis quoad vſumfructum ſibi relictum à d.
1 Ioan. Alexando eius viro, Cum enim ex diſpoſi-
tione Ciuitatis Interamnæ *lib. 2. ſub fol. 40. rubr.*
quod mul. dotat. non ſucced. relati in eius Summa-
2 rio n. 2. fœminarum excluſiui, ipſe ſolus tanquam
maſculus ſucceſſerit d. Alcidæ ab inteſtato defun-
ctæ excluſis penitus Lucia, & Doralice ſororibus,
prout etiam reſolutum fuit in Interamnen. hære-
ditatis de Paradiſis 12. Decembris 1605. coram
S.D.N. *in recentior. deciſ.* 104 *p.*1. confirmata co-
ram eodem 6. Martij 1606. & admittitur in d. de-
3 ciſione edita coram Reuerendiſſ. Dom. Terraci-
nen. *§. non obſtat alterum.* Sicut hæreditas d. Alci-
dæ in totum ſpectauit, & effecta fuit proprium
patrimonium ipſius Io. Alexandri, etiam eius vſuſ-
fructus in totum ſpectare debet ad Catharinam
ab ipſo vniuerſalem vſufructuariam in teſtamen-
to ſcriptam ad *text. in l. vxori meæ. 37. ff. de vſu-*
fruct. legat.

Idque etiam ſi d. ſorores expreſſæ dotatæ non
4 fuerint. Cum enim præfatum ſtatutum in verbis
ſpecificè excludat non ſolum dotatas, ſed etiam
indotatas iuncto fratribus onere dotandi pro vi-
ribus patrimonij, ſola exiſtentia maſculorum ſuf-
ficit pro ipſarum excluſione vt reſponſum fuit in
dict. Interamnen. hæreditatis de Paradiſis 6. Mar-
tij 1606. *§. non obſtat dum dicebatur,* & in ſimilibus
terminis dixit Rota *deciſ. 540. per tot. & ſignanter*
ſub n. 1. verſic. non enim propter dotem part. 1. diuerſ.
in recentior. deciſ. 405. n. 22. cum ſeqq. part. 5. & ple-
5 nius in Romana ſupplementi legitimæ 18. Maij
1640. 15. Aprilis 1644. & 26. Ianuarij 1646. co-
ram Me. Licet enim, quando ſtatutum excludit
fœminas, ſi fuerint dotatæ expreſſa, & formalis
requiratur dotatio, quæ cenſetur cauſa finalis ſta-
6 tuentium. Quando tamen, prout hic, illas exclu-
dit propter maſculos, & mandat ipſas dotari, niſi
fuerint dotatæ, dotatio non eſt neceſſaria pro
ipſarum excluſione, cum fauor maſculorum, &
agnationis conſeruatio cauſa finalis, & principa-
lis in ſtatuentibus reputetur iuxta diſtinctionem
Caſtr. *communiter approbatam in leg. Titio, cen-*
tum, §. Titio genero n. 8. verſ. ego pluries, ff. de condit.
& demonſtr. & in conſil. 276. n. 2. lib. 1. quem ſequun-
tur Soccin. ſen. *conſ. 75. n. 8. vſque in fin. lib. 3.* alii-
que relati per Rotam *d. dec. 540. n. 1. & ſeqq. part. 1.* 7
diuerſ. in Peruſina fideicommiſſi de Alſanis 17. Ma-
ij 1621. coram clar. mem. Coccino penes Merlin. *de*
legitim. deciſ. 106. num. 7. in Tiburtina hæreditatis 13. 8
Febr. 1634. coram Eminentiſſim. D. Card. Hieronymo
Veroſpio penes Benzon. *ad Statut. Vrb. deciſ. 113.*
ſub verſic. & licet. Præſertim quia d. ſorores nun-
quam nuptæ fuerunt; & ideo obiicere non poſ-
ſunt defectum dotationis, cum ad iſtum effectum
non ſit neceſſaria actualis dotatio de tempore
ſucceſſionis Card. Seraph. *deciſ. 112. n. 1. & per to-* 9
tam. Et dos non debeatur, niſi matrimonium, &
nuptiæ actualiter contrahantur, vt probat Caſtr.
d. conſ. 276. n. 2. verſ. vnde. & tunc relictum lib. 1. Ro-
ta *d. deciſ. 540. n. 1. verſ. diſtinctio autem part. 1. di-*
uerſ. & d. deciſ. 405. n. 26. verſ. neque eius obligatio
part. 5. rec. Tum etiam, quia ſatis condecentem do-
tem habuiſſe videntur, dum ipſemet Ioan. Ale-
xander illas admiſit vna ſecum pro æquali por-
tione ad paternam hæreditatem, & eas vniuerſa-
les hæredes proprietarias in omnibus ſuis bonis
inſtituit.

Nec obſtat, quod d. ſtatutum videatur exclu- 10
dere fœminas tantummodo ab hæreditate dotan-
tis dum enumerando perſonas à quarum ſucceſ-
ſione illas excludit, procedit per dictiones alter-
natiuas, vt dixit Rota in Narnien. ſucceſſionis 7.
Februarij & 29. Nouembris 1629. coram bon. me-
mor. Merlino *recentior. deciſ. 247. n. 19. verſic. ve-*
rum quando part. 5. & deciſ. 329. n. 26. cum ſequenti-
bus parte 6.

Obiectum enim procederet, ſi d. ſtatutum tàm 11
in parte dotationis, quàm in parte excluſionis
vteretur verbis, & dictionibus alternatiuis, in
quibus terminis loquuntur præfatæ deciſiones
Narnien. ſucceſſionis. Secus autem vbi, prout hic, 12
procedit per dictiones alternatiuas dumtaxat in
parte dotationis, in parte verò excluſionis vtitur
verbis, & dictionibus coniunctiuis, & copulati-
uis, ibi, Nec actionem habeant, nec petere poſſint
contra patrem patruum, nec fratres carnales, vel
eorum hæredes, nec ab eis cauſam habentes, &c.
Tunc enim non cenſetur excluſiſſe fœminas ab
hæreditate ſolius dotantis, ſed vnica dotatio ſuf- 13
ficit, vt ab omnibus hæreditatibus perſonarum
ibidem ſpecificatarum illæ dicantur excluſæ, vt
declarant Baldus *conſil. 73. circa medium verſ. &* 14
eſt conſiderandum lib. 4. Becc. *conſil. 53. num. 3. verſ.*
non reſpondetur, Alciat. *conſil. 5. ſub num. 11. verſ.*
item quando ſtatutum loquitur lib. 2. Menochius
conſ. 873. ſub num. 12. Verſ. quintus eſt caſus, Sur-
dus *conſil. 100. n. 9.* Bello. iun. *conſil. 74. n. 48.* Theſ-
ſaur. *deciſ. Pedemont. 62. n. 7. verſ. imò ſi ſtatutum,*
idemque admiſit Rota *in dd. Narnien. ſucceſſionis, vt*
in deciſ. 247. n. 18. & n. 19. part. 5. & dec. 329. num. 15.
& num. 16. part. 6. ac reſponſum fuit coram Car-
din. Seraphin. *deciſ. 1291. num. 1. in Balneoregien.*
bonorum 16. Maij 1594. coram recol. memor. Car-
din. Hieronymo Pamphilio, & in Romana hæreditatis
de Stellis 16. Ianuarij 1608. coram bon. memor. Oi-
tembergho penes Fenzon. *ad Stat. Vrb. deciſ. 115. &*
deciſ. 116. per tot.

Minuſvè obſtat, quod huiuſmodi fœminarum 15
excluſio

excluſio non ſit perpetua ſed temporalis, quovſ-
que ſcilicet adſint maſculi de agnatione, ipſis verò
defectis fœmininæ ad ſucceſſionem reintegren-
tur ad tradit. per Brun. *in tract. quod ſtant. maſcul.*
art. 10. *n.* 12. *& n.* 23. cum aliis relatis *in d. deciſ. Re-*
uerendiſſim. Terracinen. §. non obſtat alterum verſic.
tum quia. Quoniam in caſu noſtro tollitur ex fa-
cto hæc difficultas, cum ſtatutum fœminas expreſ-
sè excludat non ſolum ad fauorem fratrum, ſed
etiam eorum hæredum aliorumque ab eis cauſam
habentium ibi, nec actionem habeant, &c. nec
fratres carnales, vel eorum hæredes, neç ab eis
cauſam habentes, &c.
16 Nec facit, quod d. Statutum non probetur
Apoſtolica auctoritate confirmatum: Quia cum
à longiſſimo tempore citra appareat obſeruatum
etiam in iudiciis contentioſis, , & ſignanter in
hoc Sacro Tribunali confirmatio Apoſtolica in-
teruenifſe præſumitur ad notat. per DD. *in cap. il-*
lud de præſumpt. & in cap. ſicut. de re iudic. Card.
Seraphin. *deciſ.* 507. *n.* 3. *& deciſ.* 536. *n* 5. cum aliis
in Barchinonen. Statuti III. Martij M. DC.
XXXVI. coram Eminentiſſim. Dom. Cardin.
Hieronym. Veroſpio in *recent. deciſ.* 107. *num.* 24.
part. 7.
17 Prout nec ſubſiſtit, quod non doceatur Ioan.
Alexandrum adiuiſſe maternam hæreditatem, pro-
vt ad effectum requiritur.
18 Cum enim huiuſmodi hæreditas conſiſtat po-
tiſſimùm in bonis dotalibus, quæ Fuluius maritus
per quatuordecim annos vſque ad eius obitum
penes ſe retinuit, ex præfata retentione adiuiſſe
cenſetur dictam hereditatem nomine Ioann. Ale-
xandri communis filij, cui ipſa delata fuerat, vt
probat. *textus in leg. qui in aliena, §. ſed, & ſi non*
adiuerit, ff. de acquir. heredit. Bartol. *conſil.* 129. *n.* 2.
ſub 1. Natt. *conſ.* 74. *num.* 11. Surdus *conſ.* 253. *n.* 32.
Paſchal. *de viribus patr. poteſt. part.* 1. *cap.* 2. *n.* 35.
verſic. imò etiam, Rota *deciſ.* 259. *num.* 3. *& deciſ.* 723.
num. 14. *verſ. & in propoſito part.* 2. *& deciſ.* 527.
19 *num.* 4. *part.* 8. *recent.* Et licèt hæc concluſio pro-
cedere videatur in ſolis filiis infantibus ad tradita
per Alexand. *conſil.* 20. *n.* 1. *lib.* 7. Surd. *conſ.* 244.
num. 2. *ſecus verò in maioribus infante,* idem Surdus
20 *deciſ.* 140. *num.* 11. Nihilominus quia ipſemet Ioan-
nes Alexander poſt mortem Fuluij patris eadem-
met bona poſſedit, & ſua vita durante de illis diſ-
poſuit, vt probatur ex inuentario confecto à di-
ctis ſororibus eodem Summario n. 5. vtique fa-
ciendo ſe illorum dominum, & poſſeſſorem, cen-
ſetur paternam aditionem ratificaſſe, vel dictam
hæreditatem iterum ſufficienter adiuiſſe *leg. pro*
herede, & leg. gerit Cod. de acquir. heredit. leg. ſi fi-
liusfamilias, Cod. de petit. heredit. leg. C. ad S.C. orfi-
cian. §. penultim. inſtitut. de hered. & qualit. & diffe-
ren. Caſtr. *in leg. potuit n.* 4. *C. de iur. deliber.* Baldus
conſil. 272. *ſub n.* 2. *verſ. tertia ratio eſt lib.* 5. Ammon.
conſil. 33. *n.* 14. Honded. *conſ.* 61. *n.* 58. *lib.* 2. Surdus
conſ. 253. *n.* 31. Card. Mant. *de coniect. vlt. volunt. lib.*
12. *tit.* 12. *n.* 8. *& dec.* 245. *n.* 11. ſanct. mem Gregor.
deciſ. 7. *n.* 2. *deciſ.* 98. *n.* 1. *& deciſ.* 136. *n.* 2.
Nihil obſtante, quod in dicto Inuentario præ-
fatæ ſorores aſſeruerint bona ibidem deſcripta
poſſeſſa fuiſſe per Ioannem Alexandrum pro indi-
uiſo, & in communi cum ipſis.
21 Quia præter quod huiuſmodi aſſertio eis ſuf-
fragari non poteſt, niſi concludentibus probatio-
nibus aſſertam communionem iuſtificent ad *textus*
in leg. 1. *Cod. de probat.*

Cum præfata hæreditas deberetur ſoli Ioanni 22
Alexandro maſculo ob prædictam ſtatuti diſpo-
ſitionem ex dicta poſſeſſione ad eius dumtaxat fa-
uorem, non autem ſororum, quibus illa delata
non fuerat, deſumi poteſt aditio, vt declarant
Surdus *dicto conſil.* 253. *d. n.* 31. Card. Mantic. *d. tit.*
12. *dicto n.* 8. *verſic. quod ſcilicet probatio,* Boër. *de-*
ciſ. 33. *num.* 25. *verſic. aliàs ſi eſſet*; cum cæteris
ſupra allegatis. Minuſvè præſumi poteſt, quod
dictus Ioann. Alexander voluerit ipſas admittere
vna ſecum ad maternam hæreditatem, ex quo eas
admiſerat ad hæreditatem paternam, ideoque re-
nunciaſſe videatur dictæ ſtatutariæ diſpoſitioni, 23
vt firmatum fuit in dicta præcedenti deciſione.
Quia cum præfata admiſſio expreſsè facta, & re-
ſtricta fuerit ad bona paterna, exindè inferri non
poteſt, quod voluerit eas pariter admittere ad
materna, cum admiſſio, & renunciatio ex ipſa re-
ſultans eandem ſpecificam expreſſionem perne-
ceſſe deſiderent ex probatis ferè in terminis per
Gabriel. *conſil.* 60. *num.* 2. *&* 3. *& num.* 6. *per tot.*
lib. 1. Surd. *conſ.* 445. *num.* 58. *&* 59. Morot. *conſil.* 3.
num. 19. *cum ſeqq.*
Denique non obſtat, quod Catharina nullam
præſtiterit cautionem, ſiue Mutianam, ſiue de
vtendo, & fruendo arbitrio boni viri.
Reſpectu enim Mutianæ reſponſum fuit eam 24
non eſſe præſtandam, dum non verſamur in in-
ſtitutione, ſed in legato vſusfructus temporaliter
duraturo, donec ſcilicet legataria viduitatem
ſeruauerit, vt diſtinguendo firmant Natt. *conſil.*
459. *n.* 17. *verſ. tamen ſecus eſt,* Gratian. *diſcept. fo-*
renſ. cap. 696. *n.* 11. Thomat. *deciſ. Maceraten.* 105.
n. 7. *&* 8. Bart. *deciſ. Bonon.* 73. *n.* 29. *cum ſeqq.* Reſ-
pectu verò cautionis de vtendo, & fruendo arbi- 25
trio boni viri, ob litem poſtea moram, acriter
agitatam viſum fuit Dominis ſufficere, quod
præſtaretur in actu pacificæ conſequutionis præ-
dicti vſusfructus iuxt. Theoric. Bald. *in l.* 2. *ſub*
n. 11. *& circa fin. Cod. comm. de legat.* quam pluri-
bus adductis ſequuta fuit Rota *in Auenionen. vſuſ-*
fructus 4. *Februarij* 1637. *coram Reuerendiſſi. Dom.*
meo Decano, & 1. *Iulij eiuſdem Anni, coram Emi-*
nentiſſimo Dom. Card. Panzirolo in recent. deciſ.
195. *num.* 19 *& num.* 20. *& deciſ.* 238. *num.* 11. *part.* 7,
ac 29. *Aprilis* 1641. *coram Reuerendiſſ. Dom. Ter-*
racinen. §. final. & nouiſſimè in Firmana codicillo-
rum 1. *Martij præteriti coram Me §. quia ſub ea-*
demmet die.
Quo verò ad præfatas ſorores exiſtimarunt
Domini conſtare de ipſarum bono iure, tum pro
ſumma ſcut. 850. Tum etiam pro tota vſusfructus,
quam Catharina tenetur illis communicare.
Pro ſumma ſcilicet dictorum ſcutorum 850.
quæ ab eis perſoluta fuerunt eidem Catharinæ
pro reſtitutione dotis ſibi debitæ à dicto Ioann.
Alexandro Teſtatore eius viro, vt apparet ex pu-
blico Inſtrumento ipſarum, Summario numer. 1. 26
Quamuis enim vxor relicta vſufructuaria non te-
neatur ad debita mariti prædefuncti; Attamen de-
duci non poteſt vſusfructus ſibi relictus, niſi prius
ex ſubſtantia totius hæreditatis æs alienum illius
integrè perſoluatur per *textus in leg. fical. ff. de*
vſufruct. legat. & in leg. vſufructu bonorum. ff. ad
leg. Falcid. Gabriel. *conſil.* 114. *n* 8. *lib.* 1. Gall. *pract.*
obſer. lib. 2 *obſeru.* 146. *n.* 7. Menoch. *de præſumpt.*
lib. 4 *præſumpt.* 143. *ſub n.* 13. *verſ. altera fuit opinio,*
Cardinal. Mantica *de coniect. vlt. volunt. lib.* 9. *tit.* 6.
num. 14. plenè Maſtrill. *deciſ.* 3. *ſub n.* 4. *cum pluribus*
ſeqq.

*ſeqq. part.*1. & dictum fuit in dicta præcedenti deciſione Reuerendiſſ. Domin. Terracinen. §. *neque poteſt verſ. & iuxta.*

Nec refert, quod Catharina in actu exactionis dictæ dotis ceſſerit iura talia qualia, dummodo
27 contra ipſam retorqueri non poſſint: Quia dictæ ſorores non vtuntur huiuſmodi ceſſione, nec agunt contra cedentem pro repetitione ſoluti, ſed deducunt huiuſmodi ſolutionem æris alieni contra bona hæreditaria debitoris, ad quem effectum ipſis ſufficit vera, & actualis ſolutio, vt proinde abſque alia ceſſione ſuper illis ſatisfieri debeant de concurrenti quantitate ſummæ perſolutæ *l. qui à debitore, ff. qui pot. in pignor. hab. l. ſi potiores*, ibique gloſſ. *C. de his, qui in prior. cred. loc. ſucce.* Card. Mant. *deciſ.*69. *num.* 3. *verſ. diuerſum eſt autem.*

Et parum releuat, quod ſint hæredes dicti Io. Alexandri debitoris.

28 Quia præter quod illæ hæreditatem adiuerunt cum beneficio legis, & inuentarij, proindeque eis impediri non poteſt integra ſatisfactio ipſarum crediti ad tradita per Bald. *in l. fi. §. in computatione n.* 3. Ibique Iaſ. *n.* 5. *C. de iur. deliber.* Pariſ. *conſ.* 69. *n.* 161. *lib.* 1. Rota *in rec. deciſ.* 528.
29 *n.*1. *p* 2. *deciſ.* 127 *n.*10 *p.*7. *deciſ.* 46. *n.*6. *& deciſ.* 513. *num.* 12. *p.* 8. Ea ratione, quia per aditionem cum dicto beneficio actiones non confunduntur, ſed ſeparatæ præſeruantur *d. l. fin. d. §. in computatione, verſ. ſi vero ipſe, C. de iur. delib.* Bald. *in l. ſi vxor n.*2 *C. de bon. auth. iud. poſſ.* Caſtr. *conſ.*186. *in princ. verſ. ſiue dicamus, quod facto inuentario l.* 2. Surdus *conſ.*7. *n.* 31. Rota *dec.* 63. *n.*2. *in fin. p.* 3. *deciſ.* 114. *num.* 12 *p.*7. *deciſ.* 145. *num.*7. *p.*8 *rec.* Cum tempore aditionis dictæ ſorores non eſſent creditrices, ſed tales effectæ fuerint poſt aditam hæ-
30 reditatem perſoluendo de proprio huiuſmodi debitum dotis Catharinæ, vtique etiam ſi non eſſent hæredes beneficiatæ, adhuc ipſis prædicta ſatisfactio denegari non poterit; Imaginaria enim ſolutio, & confuſio actionum, quæ reſultant ex aditione abſque dicto benficio, procedunt tantummodo reſpectu crediti penès hæredem exiſtentis tempore aditionis, ſecus autem reſpectu crediti, quod ipſe prout hic, deinde acquiſiuit adita iam hæreditate prænia ſolutione debitorum defuncti propriis pecuniis peracta, vt in puncto diſtinguendo firmauit Rota *coram Card. Caual. deciſ.* 367. *n.*1.2. *&* 3. *& in Benon. fideicommiſſi de Cattaneis* 10. *Martij* 1617. *coram bon. mem. Pirouano in rec. deciſ.* 432. *num.* 10. *verſ. quia creditum p.*4.

Pro rata verò vſusfructus, quia teſtator eidem
31 Catharinæ legatariæ expreſsè mandauit, quod illud communicaret cum præfatis ſuis ſororibus; Voluntas enim teſtatoris in propoſito ad vnguem ſeruari debet, aliàs legataria legatum amitteret, vt firmatum fuit in Spoletana alimentorum 24. Maij 1593. coram Card. Gyptio in Florentina alimentorum 20. Nouemb. 1630. coram Eminent. D. Card. Hieronymo Veroſpio, & in Romana legati cibi, & potus 23. Iul. 1635. co. RR. D. meo Decano relatis in *d. dec. d. §. neque poteſt.*

Nec obſtat, quòd cum ipſæ ſorores inſtitutæ
32 fuerint hæredes proprietariæ, huiuſmodi legatum ad ipſarum fauorem non ſuſtineatur, ſed accreſcat Collegatariæ ex diſpoſitione *text. in l. planè* 34. §. *ſi duobus, ff. de leg.* 1. appròbata in Recanat. manut. 27. Iunij 1642. coram Me §. *& huic intellectui, verſ. tum prælegatum.*

Concluſio enim procedit quando hæres à ſemetipſo legatam conſequi debet, vt clarè legitur in d. text. ibi. *A ſemetipſo ei legatum inutiliter videtur, &c.* ſecus autem vbi, prout hic, illud capere debet è manibus Collegatariæ propter onus communicandi illi iniunctum, tunc enim legatum tanquam validum ſuſtinetur, nec ipſi Collegatariæ accreſcit, vt declarat gloſſ. *in d. verb. inutiliter, verſ. item à legatario*, quam ſequuntur Alex. *in d. §. ſi duobus, n.*2. *verſ. quia ſicut quando*, aliique relati per Bellon. *de iur. accreſc. cap.*7. *q.* 29. *n.*14. *&* 15.
& 16. vbi reddit optimam rationem, quia ſcilicet 34
huiuſmodi legatum nullam continet obligationem ipſius hæredis, ſed illius tantummodo, qui fuit grauatus & n.90.

Cæterum prætenſa melioramenta, vt aſſeritur 35
facta per Fuluium in bonis controuerſis, Domini non habuerunt in conſideratione, quia non iuſtificantur, neque in ſpecie, neque in genere.

Atque ita reſolutum fuit vtraque parte informante, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS.

D. CARD. CORRADO.

Romana Vineæ.

Veneris 27. Aprilis 1646.

ARGVMENTVM.

Agitur de deuolutione rei emphyteuticæ ad directum, ob alienationem factam ab emphyteuta, ipſo irrequiſito, & quando habeat locum, & ob defectum ſolutionis Canonum per biennium, & quando habeat locum: & vbi dominus teneatur probare ſuum dominium: & de pactis in Inueſtitura appoſitis; de alienatione conditionati; & aliis conſimilibus.

SVMMARIVM.

1 *Validitas ſententiæ probatur ex reuolutione Proceſſus, in quo fuerunt ſeruata ſeruanda.*

2 *Mandatum de aſſociando, quod non iuſtificatur ex actis iniuſtum eſt.*

3 *Ac proinde reſultat iuſta cauſa reſtitutionis in integrum aduersùs illud, ac cætera omnia in eius exequutione geſta.*

4 *Dominus directus, qui vult deducere deuolutionem bonorum emphyteuticorum ob alienationes irrequiſito domino factas, Canones non ſolutos, dominium directum plene ac concludenter probare debet.*

5 *Et identitas rei emphyteuticæ cum ea, quæ in Inueſtitura comprehenditur, per probationes concludentes, & non æquiuocas, iuſtificanda eſt, ita quod de illa dubitari non poſſit.*

6 *Acquiſitio dominij directi, quando agitur de illius probatione, ad effectum rei emphyteuticæ deuolutionis, non autem ſimplicis recognitionis, eſt directò iuſtificanda ſecundum ius gentium, vel ciuile.*

7 *Confeſſionem fictam Rota non attendit.*

8 *Eoque*

8 *Eoque minus, quando non fuit ſeruata forma.*

9 *In iudicio poſſeſſorio, leuiores probationes ſufficiunt pro iuſtificatione dominij, cum de illo tunc non agatur principaliter ſed incidenter.*

10 *Iudicium non videtur ſimplex, ac purum poſſeſſorium, quod principaliter fundatum eſt in deuolutione, tanquam præſeferēs dominium directum penes actorem*

11 *Actor probare debet fundamentum ſuæ intentionis.*

12 *In Iudicio poſſeſſorio per dominum directum inſtituto, tria ſunt neceſſario probanda. Primo ſcilicet, quod conſtet de Inueſtitura, ſeu conceſſione ipſius rei, de qua agitur identicè, Secundo, quod illa ſit finita. Tertiò, quod adſit contumacia non reſtituentis.*

13 *Iura in ſecunda inſtantia producta ad iuſtificandum mandatum primæ inſtantiæ, non attendi ſolent ex ſententia Rotæ, poſt exequutionem mandati: ſed pars, quæ facto iudicis, ex proceſſu non iuſtificato nulliter, ac iniuſtè procedentis, ſpoliata fuit, ante omnia in priſtinum ſtatum reſtitui ac de cauſæ meritis cognoſci debet.*

14 *Alias enim iuſtus iudiciorum ordo peruerteretur, ſi prius exequerentur ſententiæ, deinde verò probationes fierent.*

15 *Canonum ſolutionis defectus per biennium continuum requiritur ad effectum vt emphyteuta Eccleſiæ, ex eo capite expelli poſſit.*

16 *Biennium huiuſmodi ſuppleri non poteſt ex tempore decurſo pendente lite.*

18 *Inſtrumenta in Iudicio debent exhiberi, ad hoc vt de eis habeatur ratio.*

18 *Dotes poſſunt conſtitui mulieribus ex bonis emphyteuticis, ſine conſenſu domini directi, etiam aliter ex pacto conuento, ex ſpeciali diſpoſitione Statuti Vrbis lib.1 c.122.*

19 *Contractus venditionis bonorum Emphyteuticorum, cum expreſſa reſeruatione eius dominij, ac poſſeſſionis vſque ad integram pretij ſolutionem, & interim locatio ſub annua penſione, non requirit domini directi conſenſum, alias in alienatione neceſſarium.*

20 *Verba importantia reſeruationem conſenſus directi domini, cum clauſula, & no alias, &c. appoſita in contractu venditionis fundi emphyteutici, reddunt huiuſmodi contractum conditionalem, eiuſque conferunt perfectionem in tempus præſtiti per dominum directum conſenſus, ita quod antea habeatur pro non facto; & propterea nulla ex eo inducitur caducitas, quia ceſſat eiuſdem domini contemptus, ex quo prouenit huiuſmodi pœna.*

21 *Ampliatur hæc concluſio vt procedat eſto quòd deuentum fuerit ad traditionem rei alienatæ ante petitum & obtententum domini conſenſum; quia ſtante huiuſmodi clauſula, eadem cenſetur meſſo ipſi traditioni conditio.*

22 *Intelligenda eſt tamen concluſio cum temperamento æquitatis, vt ſcilicet eo pacto contrahentes teneantur, deinde abſque mora contractum huiuſmodi domino denunciare, ac eius conſenſum legitimè requirere, ne aliter in eorum ſit facultate illum debito laudemio, ac iuſta recognitione fraudare.*

23 *Emphyteuta, qui requiſierit dominum directum de ſuo conſenſu, & negatum fuerit, alienatio non eſt impugnanda.*

24 *Pactum ſpeciale conuentum in Inueſtitura conſenſum domini directi interuenire debere ante alienationem, vel in actu alienationis faciendæ, ſub pœna deuolutionis, intelligendum videtur de alienationibus puris, & abſolutis non autem de illis, quæ factæ fuerunt ſub expreſſa reſeruatione dominij, & conſenſus domini directi, cum clauſula & non alias, &c.*

25 *Alienatio facta cum huiuſmodi clauſula reſeruationis, non eſt perfecta, ſed conditionalis, & remanet in ſuſpenſo, vt habeatur pro non facta, donec huiuſmodi conſenſus interuenerit.*

26 *Emphyteuta vendens, irrequiſito domino pro pretio declarando per tertium, illo non declarante, non cadit à iure ſuo, quia negotium eſt imperfectum.*

27 *Pacta huiuſmodi, in hac præſertim materia odioſa, & præiudiciali, ſtrictè intelligi debent, & in dubio, contra ſtipulantem.*

28 *Notitia pacti deuolutionis requiritur ad hunc effectum in emphyteuta, certa, explicita, & indubitata, ita quòd nullo modo excuſari poſſit.*

29 *Notitia Authoris primi inueſtiti non probata de aliquo pacto inueſtituræ, præſumitur ignorantia in illis, qui ſucceſſerunt in locum illius.*

DECISIO LI.

SEntentiam Rotalem in hac cauſa prolatam 1
hodie Domini confirmandam eſſe cenſuerunt; Nam illius validitas probatur ex reuolutione Proceſſus in quo fuerunt ſeruata ſeruanda iuxta vulg. *Deciſione Verall.262. part.2.* Iuſtitia vero ex Deciſionibus emanatis coram RR. PP. DD. meis Carillo, & Otthobono, ex quibus conſtat mandatum de aſſociando ad poſſeſſionem Vineæ de qua agitur Reuerendiſſ. Mooialibus conceſſum à Reuerendiſſ. P.D. Locum tenente Eminentiſſimi Domini mei Cardinalis Vicarij, contra Dominum Alphonſum Ferrum, & quondam Porriam eius Vxorem non iuſtificari ex actis coram eo. Vnde reſultat illius iniuſtitia,
vt fuit dictuni in Burgen. *Quinden. XVI. Martij* 2
M. DC. XVII. coram bon. memor. Andrea deciſ. 23. & numero 10. Verſicul. fuit reſponſum, & bon. memor. Buratt. *deciſ. 363. numero 2. verſicul. nam prædictum mandatum, cum ſequentibus*, ac Reuerendiſſim. Vrgellen. *deciſ. 50. numero 12. verſic. & quamuis, & deciſ.81 numero 1. verſicul. fuit reſponſum, cum ſequentib. & in recentiores, deciſ.659. ſub numero 15. verſic. demum part. 2.* Ac proinde
iuſta cauſa reſtitutionis in integrum aduerſus 3
illud, ac cætera omnia in eius executione geſta, Rota *deciſ. 1. de Reſtitution. in integrum in nouiſſ.* & peues Cæſ. de Graſſ. *de deciſ. 10. num.12. verſic. nam ad hunc effectum, cum ſequentibus de ſentent. & re Iudicata*, & Verall. *deciſ 94. part.3.* & Cardin. Seraphin. *deciſ.251. numero 12. verſic. tamen in hoc conuenerunt cum ſequent.* & Sanct. Memor. Greg. *deciſ.209. ac in Recentior. deciſ.492. ſub num.1. verſ. ſed hodie part.1.*

Primo ſiquidem, quia non proceſſit probatio directi dominij monaſterij ſuper hac ipſa Vinea, vt neceſſarium erat, cum fuerit deducta illius deuolutio ob alienationes irrequiſito Domino factas, & Canones non ſolutos,
quo caſu dominium prædictum plenè, ac con- 4
cludenter probari debet, *iuxta leg. officium, & leg. In rem, Digeſtis de rei vendit. leg. cum res*, vbi Gloſſa, & Doctores *Codic. de probat.* Specul. *lib.4.*

titul. de Emphyteut. §. nunc aliqua ſub numero 194. verſic. centeſimo ſexageſimo octauo quaritur, Rota penes Verall. deciſ. 280. part. 1. & Card. Seraph. deciſ. 1453. ſub numero 1. verſic. Verum in caſu iſto, ac ſec. & Andr. deciſ. 63. numero 1. cum ſequentibus per tot. ac in Recentiores dec. 606. num. 1. part. 1. & in aliis infra citandis.

Nec enim releuabant binæ Iouestituræ productæ, Altera ſcilicet facta de Anno M. D. LXVII. XVIII. Maij Antonio de libertariis de ſex petiis terræ, & tribus quartis, & altera facta Nicolao Calderatio de Anno M. D. LXVIII. XVII. Nouembris de aliis petiis oouem. Quia neutra conueniebat, nec in quantitate, nec in qualitate, nec in confinibus, cum Vinea petita petiarum quatuordecim cum Domo, & aliis Ædificiis, vt legitur in monitorio, & articu-
5 lis pro parte Monialium tunc exhibitis; Certom eſt autem quod identitas illius, cum iis quæ in dictis Inueſtituris comprehendebantur omnino iuſtificanda erat per probationes concludentes, & non æquiuocas, ita quod de illa dubitari non poſſet, Specul. in loco mox citato ſub numero 75. verſic. Item Eccleſia qua conceſſit, cum ſequent. Alban. conſil. 244. ſub numero 34. verſic. quarto videtur, cum ſequent. Rota penes Cardin. Seraphio. deciſ. 869. in princip. & in fine & Butatt. deciſ. 132. numero 4. verſic. & ſic quod doceretur, & deciſ. 393. numero 10. verſic. ſecundo, ac deciſ. 424. numero 3. verſic. & tamen, ac numero 5. verſic. nec etiam, & in recentior. deciſ. 407. numero 1. verſic. tum quia part. 4. & plenè in Peruſin. Emphyteut. XIII. February M. DC. XL. & XXI. Iuny M. DC. XLI. coram Reuerendiſſimo Domino meo Decano, ac in Romana Domorum IX. Decembris M. DC. XLI. coram Reuerendiſſ. P. Domino meo Royas.

6 Non etiam ſufficiebat aſſertio Coniugum de Ferris in Inſtrumentis celebratis cum Carolo Antooio Braſcha, quod Vinea dotalis Portiæ petiarum quatuordecim in eis deſcripta eſſet directi Domioij dd. Monialium, quia cum ageretur de illius probatione non ad effectum ſimplicis recognitionis, ſed deuolutionis erat directo iuſtificanda illius acquiſitio ſecuudum Ius gentium, vel Ciuile, iuxt. dicta leg. in rem, Digeſtis de Rei vendit. & theoric. Bartol. in leg. penultim. numero 4. verſic. primo caſu, Digeſtis de condit. infert, Abb. in cap. cum ad ſedem numero 2. verſicul. ſed ſic extra de reſtit. ſpol. Rota penes Verall. dicta deciſ. 280. numero 5. & ita fuit tentum parte prima, & Card. Seraphin. deciſ. 1453. numero 1. verſic. & confeſſio, ac in recentiores dicta deciſ. 606. numero 3. verſic. tum quod dicta confeſſio, part. 1. penes Reuerendiſſimum. Vrgellen. deciſ. 431. à numero 8. verſic. vlterius, cum ſequentibus, cum aliis relatis in hac eadem Cauſa coram Reuerendiſſ. Domino meo Carillo X. Iunij M. DC. XXXIX. in §. nam ſe fundarunt, & XXVII. Nouembris M. DC. XLI. n. §. 1.

Neque vis fieri poterat ſuper poſitionibus productis pro parte Monialium, quæ fuerunt habitæ pro confeſſis contra dd. Coniuges non reſpondentes nam huiuſmodi fictam confeſ-
7 ſionem Rota non attendit, vt fuit dictum in in Romana Vinea 1. Februarij 1613. coram Sanctiſſimo Domino Noſtro in §. final. apud Fenzon. ad Statut. Vrb. deciſ. 41. & penes Sanct. Memor. Gregor. XV. deciſ. 460. numero 14. verſic. quia vltra alias reſponſiones, & Card. Canalet. deciſ. 562. numero 1. verſiculo quamuis enim ac in recent. deciſione numero 6, verſic. in venditione capſarum, & deciſione 556. num. 8. verſic. Praterea part. 3 idemque fuit reſponſum in dicta deciſione 10. Iunij. 1639.
in §. quod eo facilius coram præfato Domino meo 8
Carillo. Eoque minus quando non fuit ſeruata forma cap. 2. de confeſſ. in 6. vt eſt neceſſarium iuxta not. ibi, per Franch. ſub numero 9. verſiculo nam dicit. Bald. & infr. Rota deciſione 3. de Confeſſ. in Antiq. & penes Card. Seraphin. deciſ. 408. numero 4. verſiculo tum etiam quia, ac bon. memor. Coccin. deciſione 470. numero 6. verſic. neque eſt verum, cum ſequentibus.

Nec obſtat quod fuerit per Moniales inſti- 9
tutum iudicium poſſeſſorium, in quo leuiores probationes ſufficiunt pro iuſtificatione dominij, cum de illo tunc nou agatur principaliter, ſed iocidenter.

Nam præter quod Iudicium illud non vi- 10
detur fuiſſe ſimplex, ac purum poſſeſſorium, quia fuit principaliter fundatum ſuper deuolutione Vineæ ob Canones non ſolutos ac alienationes irrequiſitis Domiois directis factas, vt apparet ex concluſione Monitorij & petitione, & poſitionibus prædictis, ac cæteris in eo Proceſſu actis ſolum dominium Monialium, ac deuolutionem reſpicientibus, quo caſu conclu-
dentet probari debet, tanquam fundamentum 11
intentionis agentis. Innoc. in cap. ex parte, Abbatiſſa, ſub numero 1. verſic. Hoc tamen teneas, extr. de priuileg. Caſtrenſ. in leg. interpoſitas, ſub numero 7. verſ. ſed Innocentius, ibique Iaſon. ſub num. 6. verſic. limita ex eo, Codice de Tranſact. Eoque magis vbi non fuit facta petitorij ſuſpenſio, vt diſtinguendo fuit dictum in Orclana Sanctiſſ. Trinitat. 15. Iunij 1577. coram bon. memor. Rubeo penes Statil. de Salu. Interdict. deciſ. 230. numero 2. verſic. In euentum vero, quod petitorium non fuiſſet ſuſpenſum & in Terracinen. bonorum 6. Iunij 1623. coram bon. mem. Merlin. in recentiores part. 4. tom. 2. dec. 405. n. 16. verſ. Vel denique.

Fuit reſponſum, quod etiam in Iudicio poſ- 12
ſeſſorio per Dominum directum inſtituto, tria ſunt neceſſario probanda, primo ſcilicet, quod conſtet de inueſtitura, ſeu conceſſione ipſius rei de qua agitur indentificè, ſecundo quod illa ſit finita; Tertio, quod adſit contumacia non reſtituenti. Menochius de recup. remed. 11. numero 31. verſ. quaro quartò cum ſequent. Rota penes Seraphin. deciſ. 1458. numero 4. verſic. & ita procedunt ac per tot. & fuit dictum io Ariminen. bonorum 4. Februarij 1611. coram bon. memor. Card. Marcemen. in recent. deciſione 325. numero 5. verſiculo & nihilominus parte 3. & in Portuen. ſtagni 27. Aprilis 1640. ſub princip. in §. cum igitur ad obtinendum in hoc iudicio coram Eminentiſſimo Domino meo Caldinali Panzirolo, quæ in propoſito non fueruot probata, vt dictum eſt.

Minus viſa fuerunt Dominis obſtare Iura in hoc iudicio producta, ex quibus prætendunt informantes pro monialibus prædicta omnia iuſtificari.

Nam equidem attederentor ſi ageretur de confirmatiooe d. mandati antè factam illius exe-
cutionem. At poſtquam facta fuit attendi non 13
ſolent ex ſententia Rotæ, ſed pars quæ facto Iudicis ex proceſſu non iuſtificato nulliter, ac iniuſtè proce

procedentis, ſpoliata fuit antè omnia in priſtinum ſtatum reſtitui, ac de cauſæ meritis deinde cognoſci debet ad text. *in cap. conquerente, extr. de*
14 *reſtitut. ſpoliat.* aliàs enim iuſtus iudiciorum ordo perverteretur, ſi prius exequerentur ſententiæ, deinde vero probationes fierent, atque ita fuit reſolutum penes chiſan. *deciſ.* 172. *ſententia nulla, & in Romana de Pinellis* 20. *Februar.* 1598. *coram bon. memor. Oran. deciſ.* 102. *numero* 9. *verſiculo num. executio*, apud Zacch. *de obligat. Camer.* & penes Sanct. Memor. Gregor. XV. *deciſ.* 105. *num.* 10. *verſic. potuit iſta immiſſio*: vbi aliæ referuntur, *ac deciſ.* 209. & Card. Caualer. *deciſ.* 632. *numero* 6. *verſ. ſecus tamen eſt*, & Buratt. *deciſ.* 584. *numero* 6. *verſic. & nihilominus, ac Reuerendiſſ. Vrgellen. dicta deciſ.* 81. *numero* 1. *verſic. fuit reſponſum ac in recent. deciſ.* 346. *ſub numero* 1. *verſic. & eſt receptum ac per tot & part.* 2. *& in hac eadem cauſa coram eodem Domino meo Carillo. dict.* 27. *Nouembris.* 1641. *in* §. *nec ad tollendum primum fundamentum.*

Secundo principaliter, quia non fuerunt probatæ cauſæ deuolutionis eiuſdem Vineæ, Nam illa deducta ob Canones non ſolutos concidit ex partitis librorum monaſterij exhibitis ex quibus conſtat de illorum ſolutione vſque ad annum 1615. & ex petitione, atque executione facta pro debitis de Anno 1616. per acta Lucatelli, ita, quod de tempore declarationis factæ per moniales, ac inſtituti earum nominibus iu-
15 dicij ſuper deuolutione ſub die 22. Iunij 1617. non fuerat defectum in eorum ſolutione per biennium continuum provt requiritur ad effectum, vt Emphyteuta Eccleſiæ ex eo capite expelli poſſit *iuxt. text. in cap. potuit in* §. *Emphyteuta quoque, extr. de locat.* & in Authent. *Hoc ius porrectum*, §. *qui rem Codice de Sacroſanct. Eccleſ.* &
16 Auth. *de non alienand.* § *ſcire autem relat. in cap.* 2. 10. *quæſtione* 2. Neque ſuppleri potuit ex anno decurſo lite pendente, quia (prætermiſſis aliis) requirebatur ſuper hoc noua declaratio, ſiue petitio pro parte Monialium, quæ facta non fuit, Rota penes Achill. *deciſ.* 1. *numero* 9. *verſic. Primo quod dicta deciſio, &c. de locat. & bon. memor.* Cardinal. de Mantic. *deciſ.* 336. *numero* 5. *verſic. quod autem & deciſ.* 187. *num.* 4. *verſic. Nec obſtat, part.* 2. *diuerſ.*

Altera vero deducta ex alienationibus irrequiſitis Monialibus factis non iuſtificatur ex allegatis Inſtrumentis dotalibus inter Portiam, ac Ioannem Baptiſtam Guidum primum, & d. Alphonſum Ferrum ſecundum eius maritum celebratis; quia non fuerunt exhibita, & propterea non eſt de illis habenda ratio., vt fuit reſpon-
17 ſum coram præfato Domino meo Carillo dicta deciſione 10. Iunij 1639. in §. *Præterea, verſiculo* & de aliis, præter quod in huiuſmodi conſtitu-
18 tionibus dotis non requiritur conſenſus Domini directi, etiam alias ex pacto conuentus, vt ſpecialiter cauetur *Statut. Vrbis libro* 1. *cap.* 122. & in his ipſis de quibus agitur fuit dictum in prædicta Romana Domorum coram Reuerendiſſ. Patre Domino meo Royas dicta die 9. Decembris 1641. in §. *minus obſtare dicebant Domini*, & 16. Ianuarij 1643. in §. *fin.* & coram Reuerendiſſ. Patre Domino meo Ghiſilerio 18. Aprilis 1644. in §. *ſciendum quod, Verſiculo & licèt etiam deducantur.*

Minus probatur ex dd. Inſtrumentis celebratis cum Braſcha, quia non continent perfectum,
ac abſolutum contractum venditionis Vineæ, 19
ſed cum expreſſa reſeruatione eius dominij, ac poſſeſſionis vſque ad integram pretij ſolutionem ad fauorem dd. coniugum, à quibus interea illi locata fuit à ſeptennium ſub annua penſione ſcutorum centum, vt in eo legitur; quo caſu non requiritur Domini directi conſenſus, alias neceſſarius in alienatione, *iuxt. leg. fin.* vbi gloſſ. *in verb. alius vendere*, & Iaſ. *ſub numero* 112. *verſiculo quartò quæro, Codice de iure Emphyteut. ſpecul. lib.* 4. *titul. de emphyteut. in* §. *nunc aliqua ſub numero* 149. *quæſtione* 123. Imol. *in cap. potuit ſub numero* 22. *verſ. item poteſt quæri, extr. de locat.* Surdus *deciſione* 305. *numero* 39. *verſ. nam pactum, cum ſequentibus*, Corbul. *de Emphyteut. de cauſ. priuat. ob alienat. limitat.* 24. Valaſc. *in ſimil. tractat. quæſtione* 20 *ſub numero* 9. *cum ſequent.* Pariterque Reſpondetur alteri Inſtrumento celebrato cum Ioanne Franciſco Rocha ſub die 24. Martij 1618. quod in illo iudicio neque productum fuit.

Præterea in præfatis omnibus Inſtrumentis cum Braſcha, & Rocha celebratis reſeruatus fuit
in primis, & ante omnia conſenſus monialium, 20
& non alias, &c. quæ verba reddunt huiuſmodi contractus conditionales, eorumque conferunt perfectionem in tempus præſtiti per Dominum directi conſenſus, ita quod antea habeantur pro non factis, & propterea nulla ex eis inducitur caducitas, quia ceſſat eiuſdem Domini contemptus, ex quo prouenit eiuſmodi pœna Bald. *in cap.* 1. §. *denique ſub numero* 5. *verſic. ſed pone Pater ita dicit, &c.* quæ fuit prim. cauſ. beneſ. amittend. Alberic. *in leg. final. ſub num.* 10. *verſiculo quærit*, Alb. Papien. *Codice de iur. Emphyt.* Luc. de Pen. *in leg. nulli ſub numero* 1. *verſiculo poteſt quidem alienari Cod. de fund. patrim. lib.* 11. Felin. *in capite quia in Eccleſiarum ſub numero* 85. *verſic. ſaluatur tamen & ſub num.* 86. *verſic. tertius caſus eſt extr. de Conſtit.* Afflict. *in cap. Imperialem, in trigeſima octaua quæſtione ſub numero* 54. *& ſequent. fol. mihi* 165. *de prohibit feud. alien.* per Feder. Roland *conſilio* 51. *ſub numero* 30. *verſ. Verum lib.* 2. *& conſil.* 63. *à numero* 16. *verſic. verum maturius, plur. ſequentibus lib.* 4. Burſatt. *conſil.* 181. *numero* 14. *verſiculo Verum.* vbi hanc dicit æquiorem, & receptiorem DD. ſententiam, Cephal. *conſ.* 118. *à num.* 9. *verſic. nam venditio, cum ſequentibus*; Franc. *deciſione* 267. *ſub numero* 2. *verſic. Dicebatur pro conuento, cum ſequentibus*, Franc. Cald. *de Iur. Emphyteut. lib.* 4. *cap.* 6. *à numero* 33. *verſiculo Imo, & alia iuſtificatur*, Rota penes Andream *deciſ.* 63. *ſub numero* 3. *& ſequent. verſiculo Aut verò caducitas prætenditur: & coram Reuerendiſſimo Domino meo Carillo, d.* 10. *Iun.* 1639. *in* §. *Præterea. &* 27. *Nouembris* 1641. *in* §. *alterum, & ſecundum, & in* §. *penultim. & in dicta Romana Domorum* 9. *Decembris* 1641. *coram Reuerendiſſ. Petr. Domino. meo Royas in* §. *final. & latius in Romana Deuolutionis Domus* 17. *Iunij.* 1641 *in* §. *ſecundo euitatur etiam, & in* §. *ſed ceſſat difficultas, & rurſus*, 20. *Nouembris eiuſdem anni in* §. *Tertiò. eſto etiam, ac ſequentibus coram bon. memor. Merlino* io quibus fir-
matum fuit hanc concluſionem procedere eſto 21
quod deuentum fuerit ad traditionem rei alienatæ antè petitum, & obtentum Domini conſenſum, quia ſtante huiuſmodi clauſula eadem cenſetur ineſſe ipſi traditioni conditio, & coram Reuer. P. Domino meo Ottobono 27. Iunij. 1644.

in §. *Final.* quod probant etiam DD. citati, & alij
relati per Modern. Roman. *diſceptat. 633. ſub n. 27.*
verſic. neque etiam cum ſeq. hoc autem certius eſt
in propoſito caſu, in quo traditio facta fuit ex-
preſſo locationis titulo pro annua conuenta pen-
ſione, vt dictum eſt.

22 Et licet prædicta concluſio videatur cum tem-
peramento æquitatis intelligenda, vt ſcilicet eo
pacto contrahentes teneantur deinde abſque mo-
ra contractum huiuſmodi Domino denuntiare,
ac eius conſenſum legitimè requirere, ne alias in
eorum ſit facultate illum debito laudemio, ac iu-
ſta recognitione fraudare ad tradita per Salycet.
in leg. final. ſub num 5. verſic. ſed nihilo minus, Codic.
de Iur. emphyteut. & in ſpecie probat Burſat. *dicto*
conſil. 181. num. 15. verſic. dico ſecundò, cum ſequent.
& ſub num. 18. verſic. propterea, ac ſequent. Carol.
Bardellon. *conſil. 14 num. 75 verſic. Reſpondetur ſe-*
ptimò, & conſil. 100. num. 22. verſic. ſecus intra cer-
tum tempus, & comprobat Surdus *conſil. 372. ſub*
num. 4 verſic. quarto addo cum ſequentibus & con-
ſil. 437. num. 35. reſponderi etiam poteſt. Et in dicta
Romana deuolutionis Domus coram bon. mem.
Merlino agebatur de mora vnius menſis, vt legi-
tur in dicta deciſione 20. *Nouembris* 1641. *in §.*
nec obſtat quod Ianuarius diſtulerit, & fuerat peti-
tus conſenſus, ac depoſitum laudemium ante ac-
ceptatam legitimè caducitatem, vt habetur in an-
tecedenti ſub dicta die 17. Iunij eiuſdem Anni in
§. nec obſtat quod fuerit iam deuentum, verſic. quia
non conſtat. Non tamen in hoc caſu videtur lon-
gior mora conſiderari poſſe, quia Braſcha, & Ro-
cha ſolius locationis titulo Vineam poſſederunt,
& ille quidem nouem circiter menſes, & non vl-
tra; Iſte vero poſt contractum cum eo initum de-
cem circiter menſes fuit à Monialibus inueſti-
tus, vt apparet ex Inſtrumento Inueſtituræ ſub
die 4. Februarij 1619. Petrus autem in actu auo-
cationis, & deliberationis illius earundem con-
ſenſum requiſiuit, qui fuit illi negatus, vt appa-
23 ret ex publica atteſtatione eiuſdem Notarij Lu-
carelli exhibita, ita quod nihil ipſi poteſt impu-
tari ad *leg. qui Romæ §. coheredes Digeſt. de verbo-*
rum obligat. leg. final. in fin. Cod. de iur. Emphyteut.
Baldus *in cap. 1. in §. Aut ſi libellario. numero. 3. verſ.*
quod intelligo. Quibus mod. feud. amitt. Dec. *in dicto*
cap. quia in Eccleſiarum ſub num. 137. verſic. & hoc
intelligendum videtur, extr. de Conſtitut. Menoch.
de Arbitr. Iud. caſ. 182. num. 11. verſic. quod ſi eam
licentiam is concedere recuſat, cum ſeq. lib. 2. & fuit
dictum coram præfato D. meo Carillo ſub d. die
27. Nouembris 1641. in §. *ſi.* vbi alia etiam adduci-
tur reſponſio.

Nec demum obſtat quod ex pacto ſpeciali
conuento in prædictis Inueſtituris factis de an-
no 1567. Antonio de Libertariis, de anno
1568. Nicolao Calderatio conſenſus Monialium
requiri, atque interuenire deberet ante alienatio-
nem, vel in ipſo actu alienationis ſub pœna de-
uolutionis.

24 Tum quia pactum illud intelligendum vide-
tur de alienationibus puris, & abſolutis, non au-
tem de illis, quæ factæ fuerunt ſub expreſſa reſer-
uatione dominij, & conſenſus Domini directi,
& non alias, &c. quæ tanquam conditionales non
25 ſunt perfectæ, ſed remanent (vt dictum eſt) in ſuſ-
penſo, & habentur pro non factis donec huiuſ-
modi conſenſus interuenerit per *textum in leg. hac*
venditio, in principio ibi, *conditionales autem vendi-*
tiones tunc perficiuntur cum *impleta* fuerit *condi-*
tio, &c. Digeſt. de contrah. empt. per quem textum ibi-
dem Baldus *in tect. nouiſſ. ſub num. 3. verſic. dico quod* 26
ſi emphyteuta notat quod ſi emphyteuta vendit
irrequiſito Domino pro pretio declarando per
tertium, illo non declarante non cadit à iure ſuo,
quia negotium eſt imperfectum, in *lege cum*
manuſata in fin. ibi, *nemo poteſt videri eam rem ven-*
didiſſe de cuius dominio id agitur ne ad emptorem
tranſeat, ſed hoc aut locatio eſt, aut aliud genus con-
tractus Digeſtis de contrahend. emption. & in leg.
neceſſario in princip. verſic. quod ſi ſub conditione, &
infra verſic. quod ſi pendente conditione res tradita
ſit, Digeſtis de peric. & commod. rei vend. & compro-
batur ex leg prima §. Annus autem, Digeſtis de iur.
dot. & leg. Bouem, §. final. verſ. ſi ſub conditione, Dig.
de edilict. Ædict. & leg. cum notiſſimi §. illud Codice
de præſcription. triginta, vel quadraginta annorum,
Curt. ſen. *conſil. 8. num. 6. verſ. ſecundò moneo, cum*
ſequentibus. Nam huiuſmodi pacta in hac præſer- 27
tim materia odioſa, & præiudiciali ſtrictè intelli-
gi debent; Et in dubio contra ſtipulantem *leg. vete-*
ribus Digeſtis de pact. leg. Labeo Digeſtis de contra-
hend. emption. leg. quicquid adſtringendæ in princ. Di-
geſt. de verborum obligation. Bart. *in leg. ſi extraneus*
n. 2. verſ. & iſta lex. digeſtis de cond. cauſ. dat. Alex.
conſil. 140. Circa primum dubium, n. 4. verſ. ſecundò
lib. 5. Ruin. *conſ 187. n. 7. verſic. & ideo lib. 1.* Socin.
iun. *conſil. 103. ſub n. 3. verſ. quia ſumus, & n. 4. verſic.*
& confirmatur lib. 3. Natt 676. *n. 31. in fin. verſ. ſi igi-*
tur & ſeq. Mant. *de tacit. lib. 2. tit. 4. ſub n. 64. verſ.*
ſimiliter, & alij..

Tum quia non fuit probata notitia huiuſmo- 28
di pacti in præfatis Coniugibus, quæ ad hunc
effectum requiritur certa quidem explicata, & in- 29
dubitata, ita quod nullo modo excuſari poſſit,
Alias enim præſumitur illius ignorantia in eo-
rum perſonis, quæ ſucceſſerunt in aliorum,
quinimmo nec adhuc conſtabat habuiſſe cau-
ſam à prædictis primis inueſtitis, cum quibus ta-
le pactum initum fuit ad *Reg. leg. qui in alterius lo-*
cum, Digeſtis de Reg. iuris capite præſumitur eodem
titulo in 6. leg. verius Digeſtis de probat. leg. vltima in
fine digeſtis pro ſuo, Gloſſa final. *in dicta leg. vltima*
in verbo ſed qui ſi ille qui ſolo iure debuit ignorauit,
ac ibi Doctores, *Cod. de iur. emphyt.* Rota penes
Cadinal. Caualer. *deciſ. 94. num. 1. Verſic. Viſum*
enim fuit, ac ſequentibus, & reuerendiſſimo Vrgellen.
dec. 426. num. 9. verſic prima exceptio fuit, & plu-
ribus ſequentibus, & in recentiores dec. 95. numero 1.
verſic. quo caſu, cum ſeqq. part. 1. & deciſione. 593. ſub
num. 4. verſic. ſecundum fundamentum part. 2. & de-
ciſione 559. n. 5. verſic. nec quod de ea part. 5. & in his
terminis fuit deciſum in Romana Caſalis *X I X.*
Martij M D. XC. coram bon. memor. Gypſio in
§. quod maximè, ac per tot. & in Romana deuolu-
tionis domus *II. Maij M. DC. XVI. coram bon.*
memor. Andrea dicta deciſ. 63. n. 4. verſic. nec facit,
& ſeq.

Et ita fuit reſolutum, vtraque parte Informan-
te, &c.

R.P.D.

R.P.D. Veroſpio.

Romana ſeparationis bonorum.

Lunæ 25. Iunij 1646.

ARGVMENTVM.

Dominium locorum montium, quomodo oſtendatur. Confeſſio emanata in Iudicio, eſt quibuſdam aliis efficacior. Plura de confeſſione, Negatiua, Errore Aditione Hæreditatis; ac de Statuto Veronen. circa exterorum ſucceſſiones in ſtabilibus.

SVMMARIVM.

1 *Locorum montium dominium oſtenditur ex literis patentibus, vbi deſcriptio vim habet traditionis ficta, vera æquiparabilis.*

2 *Confeſſio emanata in Iudicio, preferri debet alteri extraiudicialiter emiſſa in teſtamento.*

3 *deſcriptio nominis dominium concludere nō valet inter conſanguineos, inter quos nomen adhiberi ſolet in re ad alterum conſanguineum ſpectāte.*

4 *Confeſſio erronea defuncti facta in teſtamento poteſt ab hærede reuocari, non ſecus ac ab ipſomet defuncto, ſi adhuc degeret in humanis.*

5 *Confeſſio relatiua ad aliquid ex quo ipſius error dignoſcatur, tanquam erronea, poteſt ab ipſomet confitente impugnari.*

6 *Clauſula ſalutaris,* quòd habeatur pro non appoſito quod deſcribendum non foret *in ſcriptura validè operatur.*

7 *Poſſibilitas non erroris, non admittitur contra habentem fundatam intentionem in errore.*

8 *Ad conuincendum deſcriptionis errorem, admittuntur etiam coniectura moraliter certa.*

9 *Negatiua debet concludenter probari ab eo, qui ſe fundat in ea.*

10 *Aditio hæreditatis inducitur ex ceſſione facta per hæredem iurium ſibi competentium.*

11 *Declaratur intelligi de ſimplici ceſſione facta fauore extranei præſuponente præcedentem aditionem, ſine qua locum ſibi vendicare non poſſet eadem ceſſio. ſecùs verò ſi hæc fiat fauore proximioris in gradu, cum tunc repudiationem oſtendat, vt ſubſequens gradu iure ſuo ſuccedat.*

12 *Statutum* Veronen. *denegat in bonis ſtabilibus ſucceſſionem exteris, qui onera ciuilia non ſoluerint.*

13 *Hæreditas ſemel repudiata ex ceſſione adiri denuò non poteſt.*

14 *Error iuris præſumptus iuſtam errandi cauſam præbere potuit.*

15 *Et proinde actum in eo fundatum plus in opinione, Quam in veritate conſiſtentem annullat.*

16 *Error debet probari ab eo, qui ſe fundat in illo.*

17 *Etiam quod alicuius actus cauſa extiterit.*

18 *Renunciatio hæreditatis facta ab eo, ad cuius proximiorem poſtea deferatur, cenſetur facta vt alteri quæreretur.*

DECISIO LII.

DEciſum fuerat coram Me ſub die 20. Aprilis proximè præteriti loca decem Montis Vrſini ſpectaſſe ad Fabritij hæreditatem, eamque Iulio Cæſari, non autem Horatio fuiſſe quæſi-

tam, quam deciſionem hodie Domini confirmarunt approbando illius fundamenta.

Reſpectu enim locorum montium hæc empta probantur de pecuniis hæreditariis Fabritij in perſona Iulij Cæſaris illius hæredis ab inteſtato,
provt patet ex ipſis patentibus litteris ab Hora- 1
tio approbatis, ex quibus Iulij Cæſaris dominium oſtenditur, cum deſcriptio vim habeat traditionis fictæ, veræ æquiparabilis, vt prætet relatos in alia deciſione notat Angel. *in leg. 2. num. 2. Cod. de dot. caut. non num.* Socc. ſen. *conſil. 6. num. 9. lib. 4.* Berous *conſil. 178. num. 8. & 9. lib. 2.* Modern. Rom *diſcept for. 252. num. 1.* Rota *dec. 262. num. 3. part. 1. diuerſ.* Concurrit atteſtatio Butelli publici Mercatoris de facto proprio deponentis, ac repetita eiuſdem Horatij confeſſio in exactione fructuum ad Iulium Cæſarem, vti hæredem ab inte-
ſtato ſpectantium. Quæ dum etiam emanauit in 2
iudicio, debet alteri præferri extraiudicialiter emiſſæ in teſtamento, vt notat Bart. *in leg. rura n. 2. Cod. de omni agr. de ſolis* §. 11. Menoch. *conſ. 275. num. 12. & 13.* Marant. *de ord. iud. part. 9. titul. de confeſſ. num. 20. fol. 394.* & alij relati in *dec. 337. n. 14. coram Reuerendiſſ. Vrgell.*

Ex his verò tollitur obiectio repetita contra 3
deſcriptionem, quod illa dominium concludere non valeat inter conſanguineos, inter quos nomen adhiberi ſolet in re ad alterum conſanguineum ſpectante, vt notat Anch. *conſ. 32. n. 4.* Rom. *conſ. 291. n. 10. in fin. verſ. ſin autem*, Rota *in Romana de Torniellis 17. Martij 1617. in* §. *viſum enim fuit coram Remboldo* penes Poſt *dec. 136. n. 1.* cum prædicti Domini loquantur in terminis ſimplicis deſcriptionis nullis adminiculis fulcitæ.

Ceſſant etiam, quæ repetuntur circa confeſſionem Horatij emanatam in vltima voluntate, & ipſius Iulij Cæſaris in inuentarij confectione emiſſam ſuper hæreditate Horatij; Prima enim probatur erronea tam ex atteſtatione Butelli, quam ex ipſis patentibus litteris, vbi legitur nomen tantum Iulij Cæſaris, & pro eo, ac de pecuniis hæreditariis Fabritij loca prædicta empta fuiſſe, quamuis in teſtamento nomen Iulij Cæſaris, & proprium enuncietur. Ideóque prædicta
confeſſio poteſt à Iulio Cæſare Horatij hære- 4
de reuocari, non ſecus ab ipſomet Horatio ſi adhuc degeret in humanis ex notat in *leg. poſt diuiſionem Cod. de iur. & fact. ignor.* & in his terminis Menoch. *conſil. 89. numero 18. verſic. ſexto adducebantur, & in conſil. 1094. numero 38. & 39.*
Altera verò Iulij Cæſaris ab eodemmet poteſt 5
impugnari, dum relationem habet ad litteras patentes, ex quibus error ipſe dignoſcitur, vt notat Bald. *in leg. 2. Cod. de error. Aduoc. numero 4.* Bart. *in leg. 1. numero 2. Codice de error. calcul.* Alexand. *Conſil. 83. numero 1. verſic. modus autem lib. 1.* Curt. iuo. *conſil. 192. numero 21. lib. 3.* Dec. *reſp. 35. numero 25. volum. 3.* Rota *coram Buratt. deciſion. 282.*
numero 2. & coram RR. Vrgell. deciſ. 337. num. 34. 6
& adeſt clauſula ſalutaris, vt habeatur pro non oppoſito, quod deſcribendum non foret *Rota dec. 287. n. 3. p. 3. rec.*

Non obſtat ad excludendum deſcriptionis errorem adducta poſſibilitas præcedentis conuentionis inter Horatium, & Iulium Cæſarem, vt proprio nomine deſcriberentur loca montium, licet ad ipſum non ſpectarent. Quia non admittitur hæc poſſibilitas contra eundem Iulium Cæſarem habentem fundatam intentionem in

M 3 paten

parentibus litteris, etiam referentis teſtamenti
errorem oſtendentibus vt cenſuit Rota in Caual-
licen feudi 16. Aprili 1613. & in Aquitanien.
Prioratus 11. aprilis 1622. coram bon. mem. Pi-
rouardio inter impreſſas *part. 4. recent tom. 2. de-*
8 *ciſ.375. num. 5. & coram RR. Vrgell. deciſ.337. n. 36.*
vbi etiam admittuntur coniecturæ moraliter cer-
tæ ad conuincendum deſcriptionis errorem.

Non obſtat nullam fuiſſe redditam Iulio Cæ-
ſari rationem de fructibus horum locorum mon-
tium exactis, & quod hinc conſurgat veriſimili-
tudo excluſiua dominij penes eum, qui fructus
9 non percepit; Quia talis negatiua vti propriæ
fundamentum intentionis non iuſtificatur ex ad-
uerſo, prout concludi debuiſſe notant DD. com-
muniter *in leg. penultim. §. docere ff. quis eum*, vbi
Bart. & Bald. *n. 2.* Ang. *in* . *2. notab.* Caſtr. *n. 5.* aliique
per Pacian. *de prob. lib. 1. c. 51. n. 28.*

10 Quò verò ad alteram deciſionis partem ſuper
hæreditate Fabritij, eam ad Iulium Cæſarem ſpe-
ctaſſe, iterum Domini reſponderunt ex pluribus
actibus, in præterita deciſione deductis in §. *quo*
verò, ex quibus in Horatio elici, cenſuerunt vo-
luntatem repudiandi Hæreditatem, vt Iulio Cæ-
ſari, licet gradu remotiori deferretur.

11 Neque eiuſdem hæreditatis aditio inducitur
ex ceſſione iurium ſibi competentium facta per
Horatium, ex qua eam concludunt Corn. *conſ. 58.*
num. 9. lib. 2. Pariſ. *conſ. 19. num.* 118. *lib.* 2. Surdus
conſ. 249. num. 18. Cum prædicti DD. loquantur
de ſimplici ceſſione facta fauore extranei, præſup-
12 ponente præcedentem aditionem, ſine qua locum
ſibi vindicare non poſſet eadem ceſſio; ſecus ve-
rò, ſi hæc fiat fauore proximioris in gradu cum
tunc repudiationem oſtendat, vt ſubſequens gra-
du iure ſuo ſuccedat, cardinal. Mantic *de coniect.*
vlt. vol. lib. 12. tit. 12. n. 17. verſ. aut vero renunciatio,
aliique in præterita deciſ. adducti *ſub §. vltim.* at-
tenta præſertim diſpoſitione Statuti Veronen. de-
negantis in bonis ſtabilibus ſucceſſionem exte-
ris, qui onera ciuilia non ſoluerint, & ſententia
Venetiis prolata deferente ab inteſtato Iulio Cæ-
ſari hæreditatem Fabritij, qua vſus eſt Horatius
in iudicio ad fauorem Iulij Cæſaris, tanquam
hæredis ab inteſtato, pluribuſque aliis actibus
repudiationem neceſſariò importantibus, nam ex
ceſſione adiri denuò non poteſt hæreditas ſemel
13 repudiata iuxta text. in *leg. Octau. 9. ff. vnde cogn. &*
in l. pro herede 20 ff. de acq. hered. Fulg. *in l. vlt. n. 5.*
Ang. *n. 3. Cod. de repud. hered.* Aymon. *conſ. 959. n. 2.*

14 Nec repudiatio tollitur ab errore iuris præ-
ſumpto, quæ dum iuſtam errandi cauſam præbe-
re potuit Horatio, vt notat Bald. *in l. ſi ex pecunia*
15 *n. 28. Cod. de furt.* Dec. *conſil.* 282. *num.* 9. Surdus
conſ. 149. *num.* 14. eiuſdem etiam repudiationem
annullat plus in opinione, quam in veritate con-
ſiſtentem, vt notat *gloſſ. in legis qui putant verb.*
16 *certus, ff. de acqu. hered.* Imol. *in l. recuſari num.* 2.
ff. eodem ciuil. Tard. Mant. *de contract. vlt. vel. lib. 12.*
tit. 14. *num.* 27. Talis enim error. non ſolum pro-
bari debuiſſet, vt notat Bart. *in l. 2. num. 2. in fin. &*
17 *num. 12. ff. de confeſſis* Butr. *in cap. grauis n.* 10. *verſ.*
debet tamen probari, Imola *num. 3. de reſtitut. ſpoliat.*
Maſcard. *de prob. concluſ. 78. n. 7.* & alij relati per
Lambertengum *de contract.* Gloſſ. 1. *num.* 131. ſed
etiam, quod repudiationis cauſa extitiſſet, vt no-
tat Bart. *in l. inter omnes §. rectè num. 3. circa fin. ff. de*
furt. Rim. iun. *conſ.* 612. *num.* 58. Surdus *conſil.* 149.
num. 9. & conſ. 349. n. 53. Tiraq. *in tract. de pen. tem-*
perandis cauſ. 43. num. 9. & tamen excluditur ex
tenore ſententiæ Iulium Cæſarem ab Inteſtato
hæredem declarantis; & tot multiplicatis acti-
bus in præterita deciſione deductis, ex quibus
excluditur error, & Horatij voluntas manifeſtè 1
conuincitur, quod noluerit ſibi hæreditatem quæ-
rere, vt Iulio Cæſari nepoti ſuo deferretur, iuxt.
notat in *leg. ſi mulier in 2. Cod. ad Vellei.* Dec. *con-*
ſil. 185. n. 13. Rot. *dec. 387. n. 4. part. 5. rec.* cum aliis
per Gallet. *de renunc. lib. 5. c. 5. n. 14.*

Et ita vtraque parte, &c.

R.P.D. ARGVELLES.

Mediolanen. bonorum.

Mercurij 19. Ianuarij 1650.

ARGVMENTVM.

Fructus reſtituendi ſunt à die motæ litis, & vlteriùs. Cauſa appellationis eſt eadem cum prima, licèt inſtantia ſit diuerſa. Plura de materia, & de mala fide reſpectu poſſeſſoris. De locatione circa probationem: ac de melioramentis tam circa liquidationem, quàm circa reſtitutionem.

SVMMARIVM.

1 *Fructus rei litigioſæ reſtituendi, ab initio litis ſunt computandi.*
Et exinde conſtituitur poſſeſſor in mala fide.
2 *Nec debet condemnatio reſtringi ad diem motæ litis in Rota, ſed de eius initio in partibus.*
3 *Cauſa per appellationem non mutatur, ſed continuatur.*
4 *Mala fides non tollitur ex ſententia in prima inſtantia fauorabili.*
5 *Quia per appellationem extinguitur iudicatum, vel ſuſpenditur.*
6 *Et appellans reponitur in eo ſtatu, quo erat tempore litis conteſtatæ.*
7 *Et ſic nullum poteſt effectum producere.*
8 *Nec propter eam fructuum reſtitutio impeditur.*
9 *Et ſententia non purgat malam fidem poſſeſſoris.*
10 *Nec intereſt quod lis fuerit conteſtata à poſſeſſore.*
11 *Fructus reſtituuntur ratione malæ fidei, quæ per controuerſiam motam inducitur.*
12 *Imo & poſt litis denunciationem debentur.*
13 *Mala fides, cum propter motam controuerſiam inducatur, nihil intereſſe poterit, an victor pulſet, aut pulſetur, cum vtroque modo controuerſiam faciat.*
14 *Mala fides, & fructuum reſtitutio inducitur per ſolam denunciationem factam emptori, quòd venditor dominus non erat.*
15 *Ad fructuum reſtitutionem, non ſolùm à die motæ, aut denunciatæ litis, ſed ab ipſa occupatione; ſufficit declarari titulum fuiſſe iniuſtum, per quod, titulus reducitur ad non titulum.*
16 *Fructus ex aliqua re vigore tituli inualidi percipiens, regulare eſt, quod omnes reſtituere tenetur perceptos etiam ante litem.*
17 *Titulus, quando reſolubilis eſt, facta reſolutione fructus omnes interim percepti reſtituuntur.*
18 *Sententia, cuius cauſa quis poſſidebat, reuocata, res cum fructibus, eſt reſtituenda.*
19 *Inſtantia non tranſit in ſingularem ſucceſſorem.*
20 Deciſio 240. poſt Cenc. de cenſib. *declaratur*

loqui

loqui de fructibus petitis acceſſoriè ad mandatum de manutenendo, vt omnes alia in hac allegata.

21 *Quæ loquitur in petitorio, & in poſſeſſore mala fidei.*

22 *Locatio probat fructuum perceptionem, & quantitatem in locatore.*

23 *Et probatur iuris præſumptione perceptio fructuum vſque ad diem reſtitutionis.*

24 *Clauſula.* Donec. *appoſita in locatione, eſt repetitiua, itavt finita, locatio repetita cenſeatur.*

25 *Et extendit locationem ad beneplacitum partium, itavt duret, donec appareat reuocata.*

26 *Imo ex ipſa contractus natura, ex quo perſeueratum eſt in conductione, præſumitur eodem pretio, & conditionibus renouata.*

27 *Et præſumitur perſeueraſſe, niſi contrarium probetur.*

28 *Et ſufficit ad effectum, de quo agitur, quod bona prædicta tanti fuerint ſolita locari.*

29 *Valor in futurum probatur, ex valore præcedentis decennij.*

30 *Valor locationum non apparentium regulatur ex locationibus, quæ apparent.*

31 *Probationes exactiſſimæ non requiruntur in materia liquidationis, ſed leuiores ſufficiunt.*

32 *Rota non onerat malæ fidei poſſeſſores in fructibus, qui percipi potuerunt quando violenti non ſunt.*

33 *Vel aliquo titulo colorato ſe defendunt.*

34 *Iudex nulliter & iniuſtè procedens, dicitur ſpoliare.*

35 *Poſſeſſor malæ fidei eſt condemnandus ad fructuum etiam non exactorum, & qui poterant exigi, reſtitutionem, quando debitores minus idonei reperiantur.*

36 *Excomputantur tamen remiſſionis facta colonis cauſa, tempeſtatum.*

37 *Teſtes loquentes ex ſuo capite, nulla reddita ratione, non debent attendi.*

38 *Melioramenta ſunt probanda ſecundum formam traditam à Rota* in Romana hæreditatis 14. Decembris 1646. à §. nec magis, vſque ad §. minus ſuffragatur coram eodem Arguelles.

39 *Impenſæ in melioramentis cepta lite mala fide inductis, à poſſeſſore in re facta, nullo modo poſſunt conſeruari, nec per retentionem.*

40 *In melioramentorum æſtimatione ineunda, multum iudicis arbitrium verſatur & ideo Rota mediam viam eligit.*

41 *In melioramentis, quando res meliorata reſtitui debet à malæ fidei poſſeſſore, & impenſa turbidæ, ac illiquidæ apparent, fieri debet reſtitutio, data cautione de reſtituendo facta liquidat.*

42 *Sumptus facti in plantatione arborum, & vitium, quia cedunt ſolo, non reſtituuntur poſſeſſori, nec pro illis habet retentionem, & multo magis malæ fidei.*

43 *Neque pro palis ad vitium ſuſtentationem poſitis.*

44 *Collecta, & Tributa, quæ ſoluerentur ratione rei controuerſæ à victore, ſi non ſoluta fuerint, ratione particularis exemptionis, ſeu priuilegij, à victo detentore, non debentur illi in reſtitutione fructuum condemnata excomputari.*

45 *Locupletari cum aliena iactura, eſt contra naturam.*

46 *Nec fortè intereſſet ſi detentor ſic immunis, ſpontè ſoluiſſet.*

DECISIO LIII.

FRuctus, quos Domini Vicecomites debent Dominis Buſtiis reſtituere ex ſententiis Rotalibus ab initio litis computandos, ipſæ decreue- 1
runt ſententiæ, prout iuris eſt *l. ſed & ſi res §. ſi ante litem 7. ff. de petit. hered. l. Iulian. 17. §. 1. iuncto principio D. de rei vind. facit l. 3. D. de interd. l. partiunto. D. de vſur. l. certum 22. Cod. de rei vind. l. 2. Cod. de fruct. & lit. expenſ. §. 2. Inſtitut. de off. ind. Baſilic. tom. 1. lib. 9. tit. 3. cap. 66. pag. mihi 515. ex impreſſ. Pariſien. an.* 1647. in quibus iuribus, Gloſſa & omnes communiter, Rota *coram ſanct. memor. Gregor. XV. dec. 74. n. 1. & in Camerinen. ſpolij 4. Iulij 1646. in princ. coram Reuerendiſſimo Patre Domino meo Otthobono, & in Seguntina beneficij 1643. §. caterum coram R. D. meo Decano.*

Nec debet condemnatio reſtringi ad diem mo- 2
tæ litis in Rota, ſed de eius initio in partibus Seraph. *dec.* 1245. *n.* 4. *&* 5. (vbi in fortioribus terminis, nempe, quia lata ſententia, & in iudicatum tranſacta per multos annos ſiluerat cauſa, vt ibi *n.* 1. *&* 2.) Burat. *dec.* 568. *n.* 17. *&* 337. *n.* 16. *& in Romana domorum* 25. *Iunij* 1646. *coram R. P. D. meo Bichio* (vbi etiam in fortioribus) *& in Romana fideicommiſſi de Marianis 3. Iunij 1647. coram R. P. D. meo Roias, & dec.* 19. poſt Modernum, *de manutent. n.* 1. *&* 8. & iura ſupra allegata indiſtinctè loquuntur, nempe fructus deberi ab initio litis, & ex inde conſtitui poſſeſſorem in mala fide.

Nec obſtat, quod Dominus Primicerius habuerit ſententiam fauorabilem in prima inſtantia, quia per appellationem cauſa non mutatur, ſed
continuatur. Rota in d. Romana fideicommiſſi de 3
Marianis in princ. coram R. P. D. meo Roias.

Nec mala fides tollitur ex ſententia in prima 4
inſtantia fauorabili, Burat. *d. dec.* 568. *n.* 16. *&* 17.
quia per appellationem extinguitur iudicatum *l.* 5
2. *§. fin. D. ad Turpill. vel ſuſpenditur l. furti 6. D. de his qui not. infam. intelligenda cum diſtinctione,* Bald. *in rubr. Cod. de appellat.* Scacc. *in eodem tr. q.* 3. *n.* 82. *verſ. concordari*, qui eo non citato ſequitur eius
diſtinctionem, & appellans, reponitur in eo ſtatu, 6
quo erat tempore litis conteſtatæ *ibi n.* 84. & ſic 7
nullum poteſt effectum producere, vt bene *d. l. furti l. 2. Cod. de execut. rei iud.* Baſylic. *tom.* 1 *lib.* 9.
tit. 3. *cap.* 87. *pag. mihi* 518. nec propter eam fru- 8
ctuum reſtitutio impeditur, vt in allegatis deciſio- 9
nibus 1245. coram Seraph. 568. penes Buratt. & 19. poſt Modern. *de manut.* Et ſententiam non purgare malam fidem poſſeſſoris, probat Roman. *in l. ſi per errorem, C. de vſucap.* & notabiliter proſequitur Lambertengus *de contract. ſine ſolemnit. fact. gl.* 1. *à n.* 320. Barboſ. *ad l. ſicut. 3. Cod. de præſcript. 30. vel 40. an. num. 125. cum ſeqq. vbi explicat. l. generaliter D. de noxalib.*

Nec intereſt quod lis fuerit intentata à dicto 10
Primicerio; nam etiam in ſimili caſu loquuntur dec. Seraph. & dec. poſt Modern. *de manut. & dec.* 220 *n.* 7. *&* 8. *part.* 7. *rec.* intelligenda eſt, quando
non inter victum, & victorem fuit lis agitata, ſed 11
inter alios, fructus namque reſtituuntur ratione malæ fidei, quæ per controuerſiam motam inducitur *d. l. ſed & ſi 28. d. §. ſi ante litem,* ibi, *Quamquam enim litis conteſtata mentio fiat in Senatus Conſultos, tamen, & poſt motam controuerſiam omnes poſſeſſores pares fiunt, & quaſi prædones tenentur, C. de petit. hered.* Imo, & poſt litis denunciationem 12
l. item veniunt 22. §. præter 6. in fin. verſ. petitam, ibi,

Quo primum ſcierit quiſque eam à ſe petiid eſt, cum
primum aut denunciatum eſſet, aut litteris, aut edicto
euocatus eſſet, ff. cod. tit. de petit. hæred. Gotthofr. d. §.
ſi ante litem lit. P. vbi alia iura adducit, Barboſ. ad
13 l. ſicut. 3. Cod. de præſcriptione, numero 275. Nam ſi
propter motam controuerſiam mala fides induci-
tur, quid intereſſe poterit an victor pulſet, aut
pulſetur, cum vtroque modo controuerſiam faciat
& optimè facit text. in l. fundum 17. C. de rei vind.
14 vbi per ſolam denuntiationem factam emptori,
quod venditor Dominus non erat, inducitur mala
fides, & fructuum reſtitutio,
15 Præterquam quod ad iſtam fructuum reſtitu-
tionem, non ſolum à die motæ, aut denunciatæ li-
tis, ſed ab ipſa occupatione ſufficit declarari titu-
lum fuiſſe iniuſtum per quod, titulus reducitur ad
nun titulum elegans text. in lege 2. Cod. de fide, &
iur. haſta fiſcal. alias de fide & inſtrum. & iur. haſta
fiſcal. lib. 10. tit. 3. Tiraq plures referens in leg. ſi vn-
quam Cod. de reuocand. donat. Rom. conſ. 454. ſub
num. 27. Natta conſ. 535. num. 12. Gonzal. regul. 8.
gloſſ. 15. n. 150. Oſaſch. dec. 160. n. 12. Surd. dec. 163.
n. 16. & conſ. 268. n. 29. cum ſeqq. Burat. d. dec. 568.
n. 17. Rota deciſ. 693. n. 1. p. 1. rec. & in Meleuitana
fructuum 8. Februarij 1649. §. nec illos prætendere
16 coram RR. D. meo Decano, & regulare eſt quod per-
cipiens fructus ex aliqua re vigore tituli inualidi
omnes reſtituere tenetur, perceptos etiam ante li-
tem cap. ſi quis presbyterorum 6. de rebus Eccl. non
alien. vbi Gloſſa & DD. l. 1. Cod. de fid. & iur. haſta
fiſcal. Valenz. Valaſc. conſ. 196. num. 27. verſ. vnde,
Rom. tom. 2. Vnde quoquo ſe vertant Domini Vi-
cecomites effugere non poſſunt fructuum reſtitu-
tionem, & ſaltem negari non poteſt titulum illum
per ſententiam inductum manere reſolubilem
17 propter appellationem; at quando titulus reſolu-
bilis eſt, facta reſolutione fructus omnes interim
percepti reſtituuntur l. 4. in princ. cum aliis §§. l. nō
quod 6. l. Imperator 16. ff. de in diem addit. l. is qui 11.
§. ſi fundus 10. ff. quod vi aut clam. l. fin. D. de iure
fiſc. l. cum autem 23. §. cum redhibetur, D. de ædilit.
edict. l. videamus 38. §. item ſi 2. D. de vſur. l. 1. C. de
18 his qui vt indign. Et reuocata ſententia cuius cauſa
quis poſſidebat, rem cum fructibus eſſe reſtituen-
dam, eſt text. formalis in l. filio 16. §. fin. D. de inoff.
teſt. (vbi notandum eſt litem cum alio factam fuiſ-
ſe, & contra eum ſententiam obtentam, & tamen
per aliam ſententiam condemnari ad fructus ab
initio perceptos) quam omnes extollunt Abb. in
cap. cum cauſam vlt. notab. de off. deleg. & aliis rela-
tis, Garz. de expenſ. c. 23. n. 24 Rauden. de Analog.
c. 37. n 209. Gutierr. conſ. 15. n. 11. & 12. Rim. iun. con-
ſil. 333. n. 19. Surd. conſ. 14. n. 16. & conſ. 113. n. 11. & con-
ſil. 168. n. 20. & conſ. 372. n. 21. Peregr. conſ. 3. n. 71.
vol. 1. Menoch. de recup. remed. 15. n. 638. iterum
Surdus dec. 45. n. 10. cum ſequentibus dec. 25. à n. 21.
& de alim. tit. 1. quæſt. 124 n. 8. Giurb. dec. 89. per tot.
Maſtr. dec. 29. n. 4. Gratianus diſcept. forenſ. c. 157.
num. 27.
Parum iuuat, litem cœptam non eſſe cum ipſis
19 Buſtiis, quia inſtantia non tranſit in ſingularem
ſucceſſorem ex allegatis à Burat. dec. 337. n. 1. &
num. 2. quia ipſe optime reſpondet n. 3. & n. 4. ſan.
mem Gregor. dec. 121. n. 2. Rota dec. 189. n. 4. p. 6. re-
cent. vbi multi citantur, & à Grat. diſcept. forenſ c.
459. n. 4. tom. 3.
20 Non obſtat etiam dec. 240. poſt Cenc. de cenſ.
quia loquitur de fructibus petitis acceſſoriè ad
mandatum de manutenendo, vt omnes aliæ ex ad-
uerſo allegatæ, nos ſumus in petitorio, & in poſ-
ſeſſore malæ fidei ex ſupra allegatis. 21
Fuit autem lis cœpta de menſe Februarij 1618.
& poſſeſſio capta die 8. Decembris eiuſdem, & in-
de fructus reſtituendi ex ſupradictis.
Liquidatio autem facilis eſt, quia conſtat ex
publicis inſtrumentis, quæ ne controuertunt Do-
mini Vicecomites ab anno 1619. fuiſſe bona lo-
cata pro annuis libris 1275. vltra appendices aſ-
cendentes ad annuas libras 18. à quo die vſque ad
XII. Iunij M.DC.XLI. quo videtur facta reſtitu-
tio bonorum, calculo ducto, ſumma aſcendit ad
libras 29136. & 3.
Nec Domini Vicecomites negant per nouen-
nium de quo locationes cantant, dictas libras per-
cepiſſe, & ſatis per eas probatur, & conſtat de ap- 22
pendicibus Rota dec. 61. in fin. part. 2. diuerſ. & 481.
n. 5. part. 3. recent. & penes Vrgell. dec. 307. n. 4. &
in Neapolitana liquidationis fructuum 21. Iunij
1610. coram Lancellot. apud Marcheſ. de commiſſ.
part. 1. fol. 104. n. 3. & in d. Camerinen. ſpolij 4. Iulij
1646. & in Romana fideicommiſſi de Maſſimis 20.
Nouembris 1644. coram R. P. D. meo Otthobeno, &
in Meleuitana optionis 16. Aprilis 1649. §. tertiò
concluſum coram R. P. D. meo Peutingero, in quibus
multi Doctores, & deciſiones adducuntur, & in
Bonon. Pecuniar. ſeu dotis 14. Iunij 1649. §. itaque in
princip. coram R. D. meo Decano.
Nec poſſunt etiam negare vſque ad dictum an-
num, quo reſtitutio facta apparet, fructus perce- 23
piſſe, quia hoc iuris præſumptione probatur. l. Iu-
lianus 13. §. ex vendito, verſ. poſſeſſionem autem eſt, §.
poſſeſſionem 21. D. de action. empt. Rota dec. 25. de
præb. in nou. & coram ſan. mem. Gregor. XV. dec. 50.
n. 2. & Caual. dec. 138. n. etiam 2. & dec. 586 n. 1. latè
Rota in d. Bononien. pecuniaria, ſeu dotis §. ex qui-
bus coram R. D. meo Decano.
Non etiam vſque ad ſummam locationum,
quia prima facta eſt ad nouennium cum clauſula 24
Donec, quæ eſt repetitiua, itavt finita locatio repe-
tita cenſeatur arg. l. ſicut 3. in princip. verſ. inde tra-
ctum eſt D. quibus modis vſusfruct. amitt. Cenc. ſin-
gul. 46 n. 7. Et extendit locationem ad beneplaci- 25
tum partium itavt duret donec apparet reuocata
Baldus in cap. 1. n. 9. de feud. Guardia, Surdus conſil.
524 n. 3. in fine. Imo ex ipſa contractus natura, ex 26
quo perſeueratum eſt in conductione, præſumitur
eodem pretio, & conditionibus renouata l. lege
16. Cod. de legat. l. item quæritur 14. §. qui impleto, &
l. qui ad certum 15. D. eodem, vbi omnes, Gotthofr.
lit. C. F. E. Mantic. de tac. lib. 5. tit. 15. n. 19. Catoſ. de
locat. p. 3. ſub tit. de renouat. locat. q. 30. n. 1. Picchard.
inſtit. de locat. & cond. ad rubr. n. 32. Rota in citata
Bonon. pecuniaria, ſeu dotis d. §. itaque ad medium co-
ram R. D. meo Decano. Et præſumitur perſeueraſſe, 27
niſi contrarium probetur, Rota in Romana integra-
tionis 23. Iunij 1642. coram R. Patauino, §. cumque
Antonius, confirmata 22. Iunij 1643. in princip. co-
ram R. Salamatino, & in Maceraten. redditionis 27.
Martij 1645. §. quo verò coram R. P. D. meo Meltio, 28
in quibus multi adducuntur, & ſufficit ad effe-
ctum de quo agitur, quod bona prædicta tanti
fuerint ſolita locari, Surdus conſ. 293. n. 31. Acchil.
de Graſſ. dec. 22. de reſtitut. ſpoliat. Caual. dec. 17. n. 1.
& 586. n. 2. Coccin. dec. 439. n 3. Rota dec. 343. n. 5.
p. 1. recent. & in Bononien. bonorum 26. Februarij
1649. coram R. P. D. meo Otthobeno, & in Bononien.
manutentionis 28. Iunij eiuſdem anni coram R. P. D.
meo Peutingero, & in mox alleg. Bononien. pecuniaria,
ſeu

ſtin dotis dicto §. itaque in fine, & dicto §. ex quibus
ad finem coram Reuerendiſſimo Domino meo Decano,
29 facit optimè quod ex valore præcedentis decennij
probatur valor in futurum, Garz. *de benef. parte* 5.
cap.3.num. 228. *cum ſequentibus*, Pitt. *dec.* 374. *n.*3.
*lib.*3. *in correct.* Rota *in Cæſaraugustana penſionis* 31.
Martij 1645. *coram Reuerendiſſimo Patre Domino*
Bichio, vbi exornatè. Et ex locationibus quæ appa-
30 rent, regulari valorem non apparentium, Eſcobar.
*de ratiocin.cap.*16.*num.*40. *ex text. ſingulari in lege*
ſi fundum 35. *cum lege ſeq. D. mandat.* Nec in mate-
31 ria liquidationis requiruntur exactiſſimæ proba-
tiones, ſed leuiores ſufficiunt, Rota apud Seraph.
*dicta dec.*1245. *num.*7. *& in dicta deciſ.* 19. *num.* 19.
poſt Modern. *de manutent. & in Romana de Caſa-*
reis 50. *Maij* 1639. *coram Reuerendiſſimo Domino*
meo Terracinen.

Ex qua Summa ſupra calculata deducendas eſſe
annuas libras 125. pro canone in confeſſo eſt apud
partes, ſed & libras 4292. quas Domini Vicecomi-
tes aiunt non exactas, ſed adhuc à Colonis debe-
ri deducen. (dum tamen ipſi probent verè debe-
ri, & actiones cedant inſtrumentis conſignatis)
dixerunt Domini, ſumma quidem benignitate.
32 Nam licet Rota non oneret malæ fidei poſſeſſo-
res in fructibus, qui percipi potuerunt, quando
violenti non ſunt, vt *dec.*11. *de reſtitut. ſpoliat. in*
33 *antiq.* Menoch. *de recuper. remed.* 15. *num.* 11. vel
aliquo titulo colorato ſe defendunt, vt *dec.* 552.
*n.*1.*cum ſequentibus, part.* 5. *diuerſ.* & penes Creſ-
cent. *dec.*8. *de cauſ.poſſeſſ. & propr. ſic temperando*
text. in d.l. domum 5. *C. de rei vind.l.*1.*verſ.poſt li-*
*tem, C.de petit. hæred.l.*2.*C.de fruct. & lit.expenſ.d.*
l.ſed & ſi 28.*§.ſed & fructus* 4.*de petit.hæred.* Quod
temperamentum amplexus eſt etiam Amaya *ad*
leg. 1.2. 4. *num.* 15. *Cod.de fide, & iure haſtæ fiſcal.*
*lib.*10. poſt alios congeſtos à Picchard.§.2. *inſtit.de*
off.iud. num. 66. *pro concordial.*17.*C.de rei vind.ſta-*
tim citanda, Baſyl. *tom.*1.*lib.*9. *cap.*66.*fol. mihi* 513.
lege preterea 20. *lege ſi uanus* 63.*§.fin.D. de rei vind.*
lege apud Iulianum 40. *alias l. cum ſeruus, §. apud*
Iulianum, D.de lege 1. & alia multa iura, & DD *per*
*Picchard.congeſta in dicto §.*2.*num.* 1. & multi alij
per Harpprecht. *in §. ſi quis à non Domino* 35. *n.*93.
cum ſequentibus inſtit. de rer. diuiſ. qui ad legem ſi
fundum 17. *Cod. de rei vind.* ſequitur intepretatio-
nem Piccard. *vbi ſuprà* eo non citato.

Tamen Dominis Vicecomitibus non ſolum de-
ficit titulus coloratus; ille enim decreti, vt per
appellationem extincti, vel ſuſpenſi (vt ſupra di-
ctum eſt, & nulli & iniuſti, & ſpoliatiui ſuffraga-
ri non poteſt, quia iudex nulliter, & iniuſtè pro-
34 cedens dicitur ſpoliare, Bartolus *in l.meminerint* 6.
*num.*2. *in fine, Codice de rei vind.* & alij multi per
Larream *dec. Granat.*2. *num.* 15. Poſt. *de ſubhaſt.*
*inſpect.*50. *num.* 12. & poſt eundem *in tr. de manut.*
Rota *dec.* 643.*num.*29.541.*num.*1.*part.*5. *tomo* 2. *re-*
cent. & paſſim. Nec coloratus fortè dici poteſt,
ſed & apparet de eorum negligentia in exigendo;
35 cum debito locationis ab anno 1643. & antea, di-
cant non exactum anno 1650. & ſaltem condem-
nandos (dicebat vnus ex Dominis) ſi debitores mi-
nus idonei reperiantur ad *textum in lege finali, tu-*
*tor de conſtitution.*15.*l.ſi ſine hærede* 32.*§.modeſtinus,*
admin.tut.l.fin.§. item reſcripſerunt nominum 9.*ff.de*
*administr.rer.ad ciuit.pert.l.*2. *Codice arbitr. tutel.*
per arg. à fortiori Eſcob. *de ratio.cap.*16.*num*,1.*cap.*
19. *num.* 21.
36 Iuſſerunt identidem excomputari libras 600.
pro remiſſionibus factis Colonis cauſa tempeſta-
tum (quibus

Sternuntur ſegetes, & deplorata colonis
Vota iacent, longéque perit labor irritus anni

vt ait Ouid. *lib.*1. *Metamorph.* & latius Virgilius
*Greg.*1.*verſu* 311.) *ad l.licet* 8.*Cod.de locat. & cap.*
propter ſterilitatem extra eod. tit. & latè tradita
innumeris congeſtis Neothericis, & antiquiori-
bus, Amaya *lib.*3.*obſeru.cap.*3.*num.*12.*per tot.* (qui-
bus adde Greueam, ad Gail. *lib.*1.*obſeru.*23. *p. mihi*
67.) vbi multis etiam humanioris litteraturæ au-
thoribus. Non enim in ampliori ſumma factam
remiſſionem probatur, nam licet aliæ duæ videan-
tur factæ ſummatio Vicecomitum num.6. vna pro
anno 1620. cuius quantitas non explicatur, & alia
pro anno 1628. calculata anno 1630. tamen iſtæ
videntur comprehenſæ in calculo anni 1632. vt in
liberculo cuius partita cantat *più por la pretenſio-*
ne della tempeſta, e ogn'altro di a queſto giorno à die-
tro lire 600. *d n.*6.

Melioramenta verò, quæ prætenduntur facta in
domibus Coloni, licet dicantur neceſſaria à teſti-
bus Dominorum Vicecomitum num. 1. non ta-
men probatur, quid fuerit impenſum, & licet n.3.
deponant primus, & ſecundus teſtis fuiſſe impen-
ſas lib. 6203. & quartus libr. 6000. & vltra, lo- 37
quuntur ex ſuo capite nulla reddita ratione, & ſic
non debent attendi. Hondedeus *conſ.* 7. *n.* 37. *&*
38. *lib.* 1. Rota apud Verall. *dec.* 278.*n.*1.*part.*3.*de-* 38
ciſ. 136. *n.*1. *part.*1.*recent.* Sunt enim probanda ſe-
cundum formam traditam à Rota *in Romana hæ-*
reditatis 14. *Decembris* 1646. *à §. nec magis vſque*
ad §. minus ſuffragatur coram me, vbi iura, & Do-
ctores poſſunt videri, & eas impenſas confundunt
cum expenſis factis in domo nobili, quas nullo
modo aſſerunt neceſſarias, nec vtiles, nec quid in 39
vnaquaque ſit impenſum, aut melioratum, cum ta-
men lite iam cœpta, & mala fide inducta ex ſupra
allegatis appareant factæ, quapropter vtiles nullo
modo poſſunt conſeruari, nec per retentionem *d.*
lege domum 5.*Cod.de rei vind.* Garz. *de expenſ. c.*2.
à num. 2.*cap.*5.*n.*1. *cum ſequentibus, & n.* 16. & alia
plura congerit Donell. *lib.*20.*comment.cap.*7. *verſ.*
vtilium, mihi venti impreſſ. Francofurtenſi 1595.
pag. 432. & multos Doctores antiquos, & moder-
nos Oſuald. *ibi littera E.* Harpprecht. *in §. ex di-*
*uerſ.*30.*à n.*30. *inſtit. rer.diuiſ.* Picchard.*d.§.*2.*n.*32.
inſtit. de offic. iud. Rota penes Seraph. *dec.*898.*n* 3.
dec. 695.*num.*2. *part.*3.*&* 130.*num.*18.*part.*7 *recent.*
Domini tamen mediam viam eligentes, vt in ſimi- 40
li caſu Rota apud Seraph. *dict. dec.* 1245. *num.* 7.
& quia in æſtimatione melioramentorum ineun-
da multum iudicis arbitrium verſetur, vt ait *tex-*
tus in lege in fundo 39. *in princip. D. de rei vind.*
ibi *bonus iudex variè ex perſonis cauſiſque conſti-*
tuet. Agias *lib.*1.*var. cap.* 49. *n.* 29. Statuerunt, vt
excomputarentur libræ 3000. vt facilius res expe-
diatur, aliàs cum impenſæ turbidæ, & illiquidæ
appareant fieri deberet reſtitutio, data cautione
de reſtituendo facta liquidatione, Rota aliis con- 41
geſtis *in dicta Romana hæreditatis §. præcipuè Ciam-*
pinus in fin. coram me.

Eodem modo reſponſum eſt ad prætenſam de-
ductionem pro plantatione vitium, & arborum,
quia nec probantur neceſſariæ, nec vtiles, imo ex
ipſis teſtibus apparet plures vites, & arbores ad-
fuiſſe de tempore, quo Dominus Primicerius in-
truſus fuit in poſſeſſione bonorum, & in puncto
vitium eſt optimus text. *in Cod. Gregoriano lege* 1.
di

de rei vind. cuius hæc ſunt verba. *Vineas in alieno agro inſtitutas ſolo cedere, etſi à mala fidei poſſeſſore id factum ſit ſumptus eo nomine erogatos per retentionem ſeruari non poſſe incognitum non eſt.*

43 Eadem reſponſio adaptatur ad prætenſionem ſumptuum pro palis ad vitium ſuſtentationem poſitis vocabulo patrio dicti manegge Theophraſtus *lib.* 2. Hiſtoriæ nominat palum, & ſunt hæ fortè de quibus *Virgil.Georgic.lib.2.verſ.*358.

Tum leues calamos, & raſa haſtilia virga
Fraxineaſque aptare ſudes, furcaſque bicornes:
Viribus enit quarum, & contemnere ventos
Aſſueſcant.

44 Nec magis admiſſa fuit excomputatio pro collectis, & tributis, quæ Buſtij ſoluerent, ſi poſſediſſent, cum ipſi Domini Vicecomites clericatus priuilegio non ſoluerint, vt in terminis diſputata quæſtione reſoluit Tiraquell. cum aliis inde petendis *de retract. lignag.* §. 29. *gloſſa num.* 20. & facit elegans text. *quem ipſe non adducit in lege final. C. de fruct. & lit. expenſ. Quoniam non eſt ferendum eos, qui præfatas prærogatiuas (vt iam ante latum eſt) prætendunt aliquid plus ab aduerſariis ſuis quærere concedi, quam ipſi ab aliis pulſati facere putantur:* Baſylic. *dicto tom.*1. *lib.*9. *tit.*3. *pag. mihi* 515. *cap.*70. *Non enim æquum eſt, ei, qui ſcit ſe in minores condẽnandum, mercedes ab aduerſario refundi propter rationes à gloſſa adductas dicta lege finali verbo cum quidam* Bald. *n.*4 *verſ. item nota*, Gotthofred. *littera*
45 *B.* & eſſet contra naturam aliena iactura locupletari, quia Buſtius cogetur à communitate ſoluere ex Tiraq. *vbi ſupra n.*3. *in fine*, nec Domini Vicecomites dicent ſe ſoluiſſe, nec fortè intereſſet, ſi
46 ſponte ſoluiſſent, Baldus *dicta lege fin. n.*7. & 11.

Et ſic vtraque parte, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS.

D. CARD. CORRADO.

Peruſina bonorum.

Veneris 18. *Iunij* 1649.

ARGVMENTVM.

Res iudicata in terminis luculenter demonſtratur. Hæredi fideicommiſſario, aduerſus immiſſionem ex aduerſo petitam competit retentio pro valore bonorum fideicommiſſo ſubiectorum ab hærede grauato alienatorum. Plures recenſentur fideicommiſſi in propoſito legitimæ detractionis. Statutum Peruſinum fœminarum propter maſculos excluſiuum, perpenditur, & quando exceptio fideicommiſſi valeat impedire exequutionem rei iudicatæ.

SVMMARIVM.

1 *Validitas ſententiæ probatur ex ipſo proceſſu, in quo conſtat de iuriſdictione, mandatis, & citationibus, ac obſeruantia terminorum ſubſtantialium* iuxta dec. Verall. 262. part. 2.
2 *Fatalia appellationis intereunt ſpatio 30. annorum.*
3 *Et reſtitutionis in integrum.*
4 *Et propterea exequi debet ſententia.*
5 *Sententia, quæ tranſiit in iudicatum, & ſuam habuit executionem, non poteſt per aliam ſententiam reuocari.*
6 *Limitatur non procedere, quando ſententia eſt in diuerſa cauſa, etiam cum diuerſis perſonis.*
7 *Contradictor legitimus ille dicitur ad quem cauſa ipſa, eiuſque defenſio principaliter ſpectat.*
8 *Sententia non poteſt tranſire in iudicatum contra non citatos, & ſuper articulo indiſcuto intereſſe non habentes, nec illis vllum poteſt inferre præiudicium.*
9 *Hæredi fideicommiſſario aduerſus immiſſionem ex aduerſo petitam non competit retentio pro valore bonorum fideicommiſſo ſubiectorum ab hærede grauato alienatorum.*
10 *Legitima, quæ debetur Nepotibus ex filia prædefuncta, eſt tertia pars hæreditatis auiæ.*
11 *Quæ fideicommiſſi onere grauari non poteſt.*
12 *Et quota hæreditatis alienata, cenſetur ab eis electa fuiſſe.*
13 Statutum Peruſinum lib. 2. Rub. 45. *ab hæreditate matris ab inteſtato excludit fœminas dotatas, ac deſcendentes ab eis ſtantibus maſculis, & maſculina deſcendentia.*
14 Statutum præſcriptum in §. item ſi aliquis receperit, verſ. & intelligatur dos, &c. *ponit caſum, dotem poſſe eſſe conſtitutam de bonis mulieris dotatæ.*
15 *Filia debet dotari de bonis paternis, & ex diſpoſitione dicti* Statuti in §. item ſi aliquis Pater: *& ex diſpoſitione iuris communis.*
16 Statutum prædictum *refertur expreſſe ac ſucceſſionem, & hæreditatem dotantis.*
17 *In terminis eiuſdem ſtatuti firmatur quòd filia fœmina admitti debeat vnà cum fratre, ad ſucceſſionem matris, niſi probetur ab ea fuiſſe dotatam.*
18 *Pater per ſuperiorum legitimationem non poteſt priuare legitimam ſobolem debita portione.*
19 *Legitima non imminuitur ob legatum factum ab auia nepotibus, nec vllum ipſis inferri poteſt præiudicium.*
20 *Et illius ſpecifica approbatione non probatam, illam integre petere, ac conſequi non prohibentur.*
21 *Fideicommiſſi iuribus non poteſt detrahi contra tenorem teſtamenti fideicommittentis, neque dominiorum bonorum ſub eo comprehenſum, in alios transferri.*
22 *Manutentio non tradit poſſeſſionem, ſed illam prius traditam, ſiue habitam fuiſſe, declarat, atque confirmat, etiam abſque alia executione facti, quam ipſa præſefert implicitam.*
23 *Clauſula* conſtituti *operari non poteſt tranſlationem poſſeſſionis eorum bonorum, quæ non apparent penes ipſum conſtituentẽ realiter extitiſſe.*
24 *Legitima debetur filio naturali in bonis auiæ, patre prædefuncto, quæ firmiter aſſeruit, illum fuiſſe, ipſa inſtante, legitimatum, & pro tali haberi voluit, atque diſpoſuit.*
25 *Hæres grauatus poteſt commoditatem fructuum bonorum fideicommiſſi, validè cedere, & alienare pro tempore vitæ ſuæ.*
26 *Compromiſſum non poteſt extendi ad aliam, quam in eo expreſſa.*
27 *Actus non poteſt impugnari per eum, qui approbauit vtendo.*
28 *Exceptio retentionis prætextu fideicommiſſi iure admitti non debet ad impediendam ſententia, & rei iudicatæ exequutionem, ſi apparet, vel non ſubſiſtens,*

ſubſiſtens, vel ſaltem turbida, & illiquida.

29 *Eoque minus attenta perceptione fructuum ex eiſdem bonis à die litis à longo tempore conteſtata.*

DECISIO LIV.

CONſtare de re iudicata ſententiæ Rotalis à bonæ memoriæ Ottembergo prolatæ de ann. 1611. ad fauorem Hieronymi Martinelli hæredis Andreæ à Cornea contra Venerab. Monaſterium, ac Monachos ſancti Petri ciuitatis Peruſiæ, eamque ideo exequendam inſtãte Conſtantio illius filio, ac hærede fuit reſolutum die 29. Maij 1648. coram me. Verùm quia informantes pro Monachis inſiſtebant adhuc vehementer ſuper nullitate, ac iniuſtitia dictæ ſententiæ. Ideo cauſa denuò propoſita, exacteq; diſcuſſa Domini ſteterũt in deciſis.

1 Quia validitas eiuſdem ſententiæ probatur ex ipſo proceſſu in quo conſtat de iuriſdictione, mãdatis, & citationibus, ac obſeruantia terminorum ſubſtantialiũ *iux. dec. Verall.* 261. *p.* 2. & ex deciſionibus ſuper ea emanatis coram bon. mem. Coccino diebus 24. Februarij, & 3. Maij 1612. iuſtitia vero ex aliis præcedentibus coram eodem Ottembergo diebus 24. Nouembris 1608. 14. Ianuarij, &
2 18. Martij ac 6. Iunij 1611. Ex tempore autem trigiota annorum, & vltra decurſo planè conuincitur interitus omnium fatalium tam appellationis *l. fin. §. illud etiam, & Auth. ei qui, C. de tempor. & reparat. appellat. cap. cum ſit Romana, de appellat.* Quàm reſtitutionis in integrum *l. fin.* ibique gloſſa *in ver. finiendamque litem,* &c. DD. *C. de temper. in*
3 *integr. reſt. cap.* 1. *de reſtit. in integr. in* 6. Clement. vnic. *eodem tit.* Rota penes Burat. *dec.* 77. *n.* 8. *verſ. & quatenus,* &c. *& dec.* 741. *per tot.* Et propterea exequi debet *l. poſt rem iudicatam, D. de re iudicat.*
4 *l.* 1. *C. eodem l.* 2. *& l. fin. C. de execut. rei iudic.* Rota *in Tiburtina hereditatis* 22. *Iunij* 1637. *coram R. Salamantino in §. ex quibus res iudicata venit omnino exequenda,* &c. cum aliis relatis in præcedenti dec. §. 1.

Neque ſubſiſtit obiecta nullitas ex eo deducta, quod ſententia fuerit prolata contra alias præce-
5 dentes bon. mem. Gropperij anno 1570. & bon. memor. Orani 1590. ad fauorem Monaſterij, & Monachorum prædictorum ſuper eiſdem bonis tam in iudicio poſſeſſorio, quàm petitorio contra quoſdam de Signorellis, quæ in iudicatum iamdiu trãſierant, plenamque obtinuerant executionem *controuerſ. lege* 1. *Cod. quand. prouoc. non eſt neceſſ.*

Quoniam concluſio non procedit, quando ſententiæ fuerunt inter diuerſas perſonas, & ex diuerſa cauſa prolatæ vt in propoſito caſu, in quo Monachi vel hæredes in effectu Panthaſileæ vxoris q. Hieronymi Vibij egerunt primum contra illos de Signorellis iudicio poſſeſſorio manutenendæ, ac reſpectiuè reintegrandæ ob moleſtias, turbationes, ac ſpolia per eos illatas, & illata. Deinde vero petitorio pro canonizatione iuris proprij contra illorum iactationes ex prætenſis antiquorum fideicommiſſis, vel aliis cauſis, Et in vtroque ſententias contra illos obtinuerunt non interuenientibus neque citatis Andrea à Cornea, ſiue Guidone, & Hieronymo Martinello eius hæredibus pro quibus emanauerat ſententia immiſſionis in poſſeſſionem Prædij nuncupati il Palazzo di Madonna Pancha, & terrarum de quibus agitur à Gubernatore Peruſij in alio iudicio, & ex diuerſis cauſis, nempè donationis eiuſdem Prædij, & terrarum facta per dictam Panthaſileam q. Roſato. à quo fuit legatum Sebaſtiano Vibio, cui ſucceſſit ex teſtamento d. Andreas, & Dationis in ſolutum terrarum per filios, ac hæredes dicti q. Hieronymi Vibij Marguaritæ eorum ſorori, ac matri præfati Andreæ pro reſiduo dotis illi debitæ, vt apparet ex inſtrumentis proceſſu, ac deciſionibus Rotalibus prædictis. Ideoque nulla ratione prætendi poteſt, quod ſententiæ, ac res iudicata ſuper diuerſa 6
cauſa cum Signorellis præiudicium intulerint alteri cum his verſanti, ac nullitatem ſententiæ in ea prolatæ potuerint inducere per *text. & in l. & an eadem, D. de except. rei iudic.* & bene declarat Bartolus *in dicta lege* 1. *verſ. nam ſecundum quod intelligo, & ſequenti.* Salycet. *ſub num.* 5. *verſ. tertio caſu,* &c. ac alij. *Cod. quando prouoc. non eſt neceſſ.* Innocent. *in cap. cauſam quæ il.* 2. *ſub num.* 7. *verſ. ſed quæris,* & ibi Butr. *ſub n.* 14. *verſ. non obſtat quod ſententia contra ſententiam,* &c. *qui fil. ſint legitim.* Felyn. *in cap. inter Monaſterium, ſub n.* 24. *verſ. limita nono,* &c. *de re iudic.* & reſpondit Rota *in Leodien. fruct.* 30. *Aprilis* 1632. *in recent. dec.* 119 *ſub numero* 1. *verſiculo quia vltra quod cum ſequenti, part.* 6.

Minus ſubſiſtit quod iudicium, & ſententiæ latæ cum Signorellis eorundem bonorum tunc poſſeſſoribus, ac proinde legitimis contradictoribus, alios etiam afficiant.

Quia nec in facto iuſtificatur obiectio, quandoquidem ſententia bon. mem. Gropperij in iudicio poſſeſſorio prolata fuit ad fauorem Monachorum, qui medietatem bonorum tunc poſſidebant alterius verò medietatis poſſeſſione fuerant à dd. Signorellis iniuſtè ſpoliati, & executa anno 1570. Alia vero bon. mem. Orani in petitorio anno 1590. Monachis ipſis poſſidentibus, & ab eorum iactationibus ſe liberari ſatagentibus, vt patet ex proceſſu, nec congruit caſui propoſito, nam ille dicitur ad hunc effectum legitimus contradictor, ad quem cauſa ipſa, eiuſque defenſio principaliter ſpectat, Alexand. *in lege ſæpe num.* 77. *verſic. circa primum, D. de re iudic.* Rota penes Mohed. 7
dec. 8. *de ſent. & re iudicat.* & Comitul. *dec.* 133. *n.* 10. *verſ. legit. contradictor,* &c. Didac. *PP. quæſt. c.* 13. *ſub n.* 2. *verſ. & legitimus contradictor.* Quare potuerunt quidem Signorelli legitimi appellari contradictores reſpectu cauſæ, ac intereſſe proprij, non autem reſpectu cauſæ, ac intereſſe Andreæ à Cornea, eiuſque hæredum nullam cum eis connexionem, ac dependentiam habentis, ſed omnino ſeparati, & ex diuerſis perſonis, & cauſis prouenientis de quibus cum in illo iudicio nec actum, nec ipſis citatis cognitum fuerit nulla ſane inde deduci poteſt ſuper eis res iudicata, nullumque eorum præiudicium *leg. de vnoquoque, D. de re* 8
iudicat. leg. cum quæritur. cum duabus ſequentib. leg. ſi cum vno hærede, D. de except. rei iudic. leg. 1. *& ſeq. Cod. quibus res iudic. non noc. leg.* 1. *cum ſequenti, Cod. res inter alios act. cum ſuper de re iudic. c. dilecto filio, in finalibus verbis,* ibique gloſſa *in verb. non obſiſtat, verſ. ſed ſecus eſt hic,* &c. *de preb.* Caſtr. *conſ.* 76. *in facto iſto, in fin. verſ. vlterius, lib.* 2. Didac. *PP. quæſt. dict. cap.* 13. *ſub num.* 5. *verſ. nec enim dubium eſſe poteſt,* &c. *& infr.* Molin. *de primog. lib.* 4. *cap.* 8. *ſub num.* 11. *verſ. non enim cum illo,* &c. Surdus *dec.* 256. *à numero* 4. *verſ. in contrarium tamen,* &c. *cum ſequentibus & conſ.* 418 *num.* 13. *verſ. at ſententia,* &c. Rota penes Card. Seraphin. *dec.* 1477. *num.* 2. *verſ. nam ſententia,* &c. *& num.* 6. *verſ. neque obſtat,* &c.

&c.Card.Mantic.*dec.66.n.ſub n.1. cum ſeq.*& Pen.
dec.2.n.11.verſ nec aſſiesebant, &c.*ac ſeq.* cum aliis
relatis in præcedenti dec.*in §. nam quod primo loco
deducitur*, &c.

9 Præterea non obſtat exceptio iniuſtitiæ eo quia
aduerſus immiſſionem à præfato Andrea à Cor-
nea, eiuſque hæredibus petitam competeret Mo-
nachis vti hæredibus, ac fideicommiſſariis dictæ
Panthaſileæ retentio pro valore bonorum eidem
fideicommiſſo ſubiectorum, quæ fuerunt à Seba-
ſtiano Vibio eorum cohærede grauato, ab ipſoque
Andrea Cornea illius pariter hærede alienata, vt
aſſeritur probari ex inſtrumentis celebratis anno
1551. die 7. Nouembris, & anno 1556. 9. Aprilis,
anno 1560. die . . . . &
anno 1562. die 20. Aprilis iuxta tradit à Peregrin.
*conſilio 35. ſub numero 11. verſiculo itaque lib. 3. &
in Romana legati XXV. Maij M.DC.XLVIII.
coram Reuerendiſſimo Patre Domino meo Ratas in §.
in caſu autem noſtro*, &c. Quæ tamen illis non
fuit conceſſa.

Quia primum inſtrumentum celebratum anno
1551. die 7. Nouembris continet quidem vendi-
tionem factam à dicto Andrea à Cornea, & Ber-
nardo eius fratre, ac Orlandino de Monteuibio
tertiæ partis omnium bonorum, quæ remanſe-
runt in hæreditate Panthaſileæ in locis ibidem
nominatis, vt in eo legitur in Summario Mona-
chorum ſub numero 11. ſed vel illa non habuit
effectum, nam dicta bona poſſidebantur à Mona-
chis, & à Sebaſtiano Vibio eius hæredibus, vt ap-
paret ex præcedenti inſtrumento illorum appre-
henſionis auctoritate iudicis factæ die 4. Aprilis
1550. in eodem Summario ſub numero 2. in qua
quidem poſſeſſione iidem Monachi mortuo Seba-
ſtiano cohærede obtinuerunt manuteneri ex ſen-
tentia Gubernatoris Peruſij anno 1568. Ideoque
non ſatis hinc probatur realis diſtractio fideicom-
miſſi ſuper qua prætenſa per Monachos reinte-
gratio fundatur. Vel ſi habuit effectum, nihil ta-
men ex ea detractum fuit iuribus dicti fideicom-
10 miſſi, cum eadem tertia pars debita eſſet ratione
legitimæ in bonis Panthaſileæ teſtatricis ipſis
Andreæ, & Bernardo eius nepotibus ex Marguari-
ta filia tunc prædefuncta §. *neque illo*, in Auth. *de
Trinit. & ſemiſſ.* §. 2. in auth. *de hered. ab inteſt.*
11 gloſſ. *in lege omnimodo in verbo aliis perſonis, C. de
inoffic. teſtament.* quæ fideicommiſſi onere grauari
12 non potuit, *lege quoniam in prioribus, lege ſcimus, in
princip. & in §. cum autem, Cod. eodem titulo.* Atque
ideo in ea quota alienata cenſetur ab illis electa
fuiſſe *lege Marcellus §. res qua*, & ibi Doctores *D.
ad S.C. Trebell.* Cephal.*conſ.189.n.19.verſ.ſecundò,
&c.cum ſeqq.* Hondedeus *conſ. 72. n.5. verſ. verum
prædictis non obſtantibus*, &c. *lib.1.* Rota *deciſ.429.
num.1.verſ. quemadmodum enim*,&c.*part.4.diuerſ.*
& penes ſan.mem.Gregor. *dec.580 num.2. verſ. &
clarum eſt*, &c. *cum ſeq.* Andr.*dec.80.ſub n.1.verſ.
& cum dicta vinea*, &c. *& ſeq. & dec. 105. ſub n.8.
verſ. præterea, ac ſeq. & in recent. dec. 215.n.1.verſ.
quibus præſuppoſitis part. 2.* & alij relati per Sfort.
Odd. *de prohibit. alienat. q.34. ſub n.4. verſ. ad pri-
mum*, &c. *cum ſeqq. & in Romana fideicommiſſi de
Capiteferreo coram me ſub die 11. Martij 1645. in
§. neque ſubſiſtit*, &c. *& 19. Ianuarij 1646. in §.
nam hoc procedit*, &c. *& alibi ſæpe.*

Nec obſtat quod legitima non deberetur dict.
Marguaritæ, nec proinde filiis eius, quippe non
poterat matri ab inteſtato ſuccedere, tum quia
fuerat dotata, tum quia ſupererat dictus Sebaſtia-
nus teſtatricis nepos legitimatus ex Raphaele fi-
lio legitimo prædefuncto, quibus caſibus exclu- 13
duntur fœminæ, ac deſcendentes ab eis ex diſpo-
ſitione *ſtatut. Peruſin. lib.2. rub.45.*

Quia fuit illa quidem dotata, ſed à Raphaële,
ac Balleono eius fratribus, vt conſtat ex inſtrumé-
to anno 1529. die 2. Ianuarij celebrato. Ideoque 14
vel ex propriis bonis ipſius mulieris dos illa con-
ſtituta fuiſſe cenſetur, vt in dicto ſtatuto cauetur
in §. *item ſi aliquis receperit, verſic. & intelligatur
dos fuiſſe de bonis mulieris dotata*, &c. Vel ſaltem ex
bonis paternis, (vt tenebantur etiam vigore dicti 15
ſtatuti in §. *item ſi aliquis pater.*) iuxta theoric. Bal-
di *in lege finali, ſub num. 17. verſiculo ſed hic pone,
quod frater dotauit ſororem*, &c. *cum ſequenti; Co-
dice de dot. promiſſ.* Menoch. *de arbitr. iud. caſ.88.
ſub num. 46. verſiculo ſic in fratre*, &c. *ac ſequenti,
lib.2.* Rota *deciſione 44. ſub num.7. verſiculo quod
eo fortius.* &c. *cum ſequent. parte 4. tomo 2. recent.*
cum aliis allegatis *in præcedenti deciſione in §. alte-
rum verum*, &c. Ideoque hac ratione non erat ex-
cluſa ab hæreditate, & ſucceſſione matris, cum ſta-
tuti diſpoſitio referatur expreſsè ad ſucceſſionem,
& hæreditatem dotantis, vt in eo legitur in prin- 16
cipio, & fuit reſponſum in Peruſina *bonorum 27.
Iunij 1597. coram Gypſio* apud Moder. Peruſin. *ad
ſtatut. eiuſdem ciuitatis deciſione 14. num.6. verſicu-
lo quoniam reſponſum fuit*, &c. *& ſequenti*, vbi in
terminis illius ſtatuti firmatur, quod filia fœmi- 17
na admitti debet vna cum fratre ad ſucceſſionem
matris, niſi probetur ab ea fuiſſe dotata & com-
probatur in *recent. deciſione 180. n. 2. verſiculo nec
obſtat dictum ſtatutum*, &c. *ac ſequentibus, & deci-
ſione 213. numero 3. verſiculo quantum attinet ad
primum*, &c. *cum ſequenti, parte 4. tomo 2. & de-
ciſione 247. numero 6. verſiculo aliud vero ſtatutum*,
&c. *& deciſione 321. numero 13. verſiculo & huiuſ-
modi ſtatuto*, &c. *& ſequentibus, & numero 23. verſi-
culo neque ſat fuiſſe, & ſequenti, parte 5.* Ob exi-
ſtentiam vero dicti Sebaſtiani (quatenus validè
probaretur legitimatus, ſeu diſpenſatus) excluſa
quidem fuiſſet ab hæreditate, ſed non à legitima
ex iuris diſpoſitione debita, quam eiuſdem ſtatu-
ti verba præſeruant, dum maſculos legitimatos,
ſeu diſpenſatos admittunt ad ſuccedendum ſecun-
dum tenorem, & valorem legitimationis, ſeu
diſpenſationis, ac voluntatem, & diſpoſitionem
Domini bonorum ad cuius inſtantiam fuerint le-
gitimati (iuri tamen non contrariam.) Nam iuris, 18
ac æquitatis rationi aduerſaretur ſi parentes legi-
timam ſobolem debita portione per eiuſmodi ſpu-
riorum legitimationes priuare poſſent contra le-
gum diſpoſitionem *lege omnimodo lege qua nuper,
lege quoniam in prioribus, lege ſcimus, §. cum au-
tem, & §. ſancimus, Codice de inoffic. teſtament. ac in
§. aliud quoque capitulum*, in authen. *vt cum de ap-
pellation. cognoſc.* & probatur ex textu *in §. quo-
niam variè*, in Authen. *quibus modis nat. effic. ſui.*
Menoch. *conſ.19. ſub numero 25. verſiculo quocirca
ſi pater. &c.* Rota penes ſanct. memor. Gregor. *de-
ciſione 134.* cum aliis relatis per Modern. Piſauren.
*de impub. quæſtione 83. numero 5. verſiculo quod am-
pliatur*, &c. *cum ſequentibus*, & fuit dictum in Pe-
ruſina bonorum de Vbaldo 5. *Maij* 1586. *coram
bonæ memoriæ Orano*, apud dictum Modernum *ad
ſtatutum Peruſiæ deciſione 106. ſub numero 4. ver-
ſiculo neque repugnat ſtatutum Peruſiæ cum ſe-
quenti.*

Minus

Minns releuat legatum florenorum 2000. cum onere plus non petendi, & alijs in eo adſcriptis à Panthaſilea factum dd. eius nepotibus.

19 Quia nullum ex eo potuit inferri præiudicium, nec quicquam detrahi legitimæ ipſis competenti *dicta lege omnimodo*, ibique gloſſa *in verbo exigere, & dicta lege quoniam in prioribus, Codice de inoffic. teſtament.* Cephal. *conſ. 93. ſub numero 8. verſiculo ratio eſt*, &c. *ac ſequentibus*, Rota *Romana legitimæ 25. Iunij* 1618. *coram bonæ memoriæ Remboldo in §. nec obſtat prohibitio Brigida facta*, &c. *& ſæpe in* 20 *alijs.* Ideoque non probata illius ſpecifica approbatione illam integre petere, ac conſequi non prohibentur Crauett. *conſilio 312. ſub numero 4. in §. tertiò principaliter quære, verſiculo tunc enim agendum eſſet*, &c. Anthonius Fab. *in eius Codice, ſub tit. de inoffic. teſtament. def. 9.* Rota penes ſanct. mem. Gregor. *dec. 489. n. 21. verſ. reſpondetur, cum ſequentibus, & in recent. dec. 368. n. 3. verſ. tertia reſponſio fuit*, &c. *& dec. 543. n. 2. verſ. non obſtant prohibitionei*, &c. *p. 4.* cum aliis relatis per Modern. Brixienſ. *de ſubſtit. q. 296. ſub n. 496. ſub. n. 47. verſ. ampliatur decimo quartè*, &c.

Aliud autem inſtrumentum celebratum anno 1556. 9. Aprilis continet ſimplicem conuentionem inter dictos Sebaſtianum, & Andream initam, quod hæreditas Panthaſileæ equis portionibus ad vtrumque ſpectaret cum reciproca iurium ceſſione ſpecialiter per Andream facta ad fauorem Sebaſtiani ſuper dimidia parte bonorum dotaliũ Marguaritæ matris, & viciſſim per Sebaſtianum ad fauorem illius pro dimidia parte jurium ad ipſum ſpectantium ſuper quodam horto ibi diſcriptio, vt legitur in dicto ſummario num. 12. ſed nec inde probatur alienatio, atque diſtractio bonorum fideicommiſſi, quæ realiter habuerit effectum. Tum quia non conſtat bona tunc fuiſſe penes Andream, imo probatur dictam hæreditatem ex teſtamento delatam Monachis, ac Sebaſtiano, eoſque illam realiter adeptos fuiſſe ab anno 1550. citra, & ſpecialiter dictum hortum in inſtrumento eorum immiſſionis deſcriptum, cum expreſſa prohibitione cuiuſcunque alienationis amplis verbis concepta, ac etiam diuiſionis, vſque quo idem Sebaſtianus filios maſculos ex legitimo matrimonio ſuſcepiſſet, vt legitur in dicto teſta-
21 mento, contra cuius tenorem nihil detrahi potuit iuribus fideicommiſſi, neque dominium bonorum ſub eo comprehenſum in alios transferri *lege finali*, ibique Gloſſa, & Doctores, *Codice de rebus alien. non alienand.* Gloſſa *in lege cum pater, §. libertis, in verbo ne id alienarent, verſiculo item his, D. de legat. 2. & not* Doctores *in lege filius familias, §. Diui D. de legat. 2.* Gratianus *conſ. 17. n. 16. verſ. imo impetitur*, &c. Rota penes Cardinalem Seraph. *deciſ. 321. num. 13. verſ. ſed etiam prohibitio alienationis, & dec. 512. numero 1. verſiculo quod multo magis, parte 4. diuerſorum*, Cardinalis Caualer. *dec. 81. num. 6. verſ quia ſtante expreſſa prohibitione alienandi*, &c. *& dec. 108. num. 1. verſ. quia cum teſtator, & ſequent.* Coccin. *dec. 166. num. 1. verſ. hæc prohibitio*, &c. *ac infr.* cum aliis relatis per dict. Modern. Brixienſ. *de ſubſtitut. quæſtione 717. à numero 1. cum ſequentibus, & numero 18. verſiculo infertur ex prædictis cum ſequentibus.* Tum quia Sebaſtiano ſine filiis defuncto Monachi eius cohæredes, ac pro indiuiſo cum eo omnia dictæ hæreditatis bona poſſidentes iuxta teſtatricis diſpoſitionem continuarunt eorundem poſſeſſionem in ſolidum, & in ea fuit illis contra dictum Andream conceſſa manutentio per dictam ſententiam Gubernatoris Peruſij, ex qua iuſtificatur illorum præcedens poſſeſſio, cum manutentio non tradat poſſeſſionem, ſed il- 22
lam prius traditam, ſiue habitam fuiſſe declaret, atque confirmet etiam abſque alia executione facti, cum ipſa præſefert implicitam, Menoch. *de retinend. remed. vltim. numero 57. verſiculo præterea*, &c. & in ſpecie fuit reſponſum in Auximana Cenſus 23. *Iunij* 1636. *coram Reuerendiſſimo Terrac.* apud Modern. Peruſin. *de manutent. deciſ. 647. n. 33. verſ. & ſi non deceatur de executione*, &c. *cum ſequent.*

Alterum verò celebratum anno 1560. die nil plus releuat alio præcedenti ſub die 7. Nouembris 1551. de quo actum fuit ſupra in §. *quia primum inſtrumentum*, &c. Continet enim venditionem factam ab illo Orlandiuo de Monte Vibio cuidam Aurelio eiuſdem tertiæ partis bonorum ipſi prius venditæ mediante dicto inſtrumento præcedenti ab Andrea, & Bernardo Fratribus à Cornea; Ac alterius etiam tertiæ partis ad Cleopham, eius vxorem ſpectantis. Et licet in eo legatur clauſula conſtitutionis, *&c.* Hæc tamen 23
operari non poteſt tranſlationem poſſeſſionis eorum bonorum, quæ non apparent penes ipſum conſtituentem realiter extitiſſe, Gloſſa *in lege 2. in verbo tradita ſit, Codice de ſequeſtr. poſſeſſ.* Angel. *in lege quædam mulier ſub numero 2. verſiculo item attende.* &c. *D. de rei vendic.* Franciſcus Aret *in lege interdum in fin. princ. verſiculo & vide omnino*, &c. *D. de acquirend. poſſeſſ.* Alexander *conſilio 10. viſo proceſſu*, &c. *ſub n. 2. verſ nec obſtat conſtitutum*, &c. *lib. 4.* Rota penes Cardinalem Seraph. *dec 302. n. 6. verſ. ſequitur quod quemadmodum*, &c. Burat. *deciſ. 136. n. 11. verſ. vnde nec conſtitutum*, &c. cum aliis Relatis per Modern. Roman. *diſceptatione 954. ſub numero 3. verſiculo ſecus autem reſpectu tertij.* &c. *cum ſequent.*

Poſtremum denique celebratum anno 1562. die 20. Aprilis in dicto ſummario numero 17. continet venditionem nonnullorum bonorum (quæ propria erant dicti Andreæ) factam per ipſum præfato Sebaſtiano, cui venditor accepto tulit ad computum pretij florenos octingentos quadraginta duos ab ipſo debitos emptori pro iuribus eidem competentibus ſuper bonis in hæreditate dictæ Pantaſileæ remanſis, ac prædicto Orlandino de Monte Vibio de eius conſenſu vt ſupra venditis. Verum nec ex eo probatur intentio Monachorum, quia non dicitur ibi, quod Sebaſtianus alienauerit, vel conſenſerit alienationi bonorum fideicommiſſi, ſed iurium ſibi competentium in dictis bonis, quæ duplicis erant ſpeciei fideicommiſſi oneri obnoxia. Scilicet ratione legitimæ 24
ipſi debitæ in bonis auiæ (Raphaele patre prædefuncto) quæ firmiter aſſeruit illum fuiſſe ipſa inſtante legitimatum, & pro tali haberi voluit, atque diſpoſuit Gloſſa *in authent. ſi qua mulier in verb. liberos, Codice de Sacroſanct. Eccleſ.* Alexander *conſilio 139. eleganter fuit concluſum, in princip. verſiculo ſecundo concludo*, &c. *libro 1.* Rolan. *conſ. 96. numero 51. verſiculo quia concluſione præmiſſa, cum ſequentibus, libro tertio*, Rimin. iunior, *conſilio 156. numero trigeſimo ſexto, verſiculo, quoniam legitimato filio*, &c. *cum ſequentibus* Ladcrch. *conſil. 170. num. 2. verſ. hinc fit*, &c. *cum ſeq.* Rota penes Card. Seraph. *dec. 801. num. 8. verſ. tamen cum Simon.* &c. *dec. 355. ſub n. 1. verſ. & moti ſunt Domini part. 1.*

diuerſorum ac in recent. dec. 653. num.3. verſ. prout
etiam part.1.confirmata decıſ.368. part.4. & ſæpe in
25 aliis. Et ratione fructuum eorundem bonorum,
quorum commoditatem valide potuit cedere, &
alienate pro tempore vitæ ſuæ lege ſi vſuſfructus,
D.de iur.dot. leg. vſuſfructu vbi Bartolus & alij D.
ſolut.matrimon. Baldus in lege codicillis, §. inſtituto
ſub num.1.verſ.& per hoc induco,&c.D. de legat.2.
Iaſon.in lege filiusfamilias, §. diui ſub numero 11. in
vndecima limitatione, D. de legat 1. Molina de pri-
mog.lib.1.cap.20.ſub num.12. verſ. quo fit, &c. cap.
21.ſub numero 25.verſ.in tertia,& vltima ſpecie,&c.
Peregrinus de fideicommiſſ. art.4.ſub num. 110.verſ.
attamen poterit, &c.num.117. verſ. quamuis autem,
&c.Menoch.conſ.777.num.8. verſ.& quod is, &c.
cum ſequentibus, Præd.de fideicommiſſ. quæſt.8. num.
102.verſ. ſexto limitatur, &c.cum aliis relatis per
dict.Modern.Brixienſ.de ſubſtit quæſt.525. num.17.
verſ.porro.&c.& quæſtione 527.num.5. verſiculo ſed
aduerte,&c.

Non obſtat denique compromiſſum de anno
1558. à præfatis Andrea, Sebaſtiano, & Orlandino
factam in M. Antonium Eugenium inſignem I.C.
Nec laudum ſubſecutum.

Quia reſpicit tantum bona hæreditatis Hiero-
nymi Vibij, autem dictæ Panthaſileæ. Quini-
mo referuntur in eodem laudo alienationes ab illa
indebitè factæ, vt legitur in dicto Summario ſub
26 num.18. & 19. Ideoque ad effectum de quo agitur
induci, neque extendi poteſt lege penultima, D. de
his qui ſui vel alien. iur. leg. paulus la 1. D de re
iudic. Bartolus in lege Iulianus, num. 5.verſ. probo
etiam, D.de condit.indebit. Alexander conſ.18. circa
dubia, n 3.verſ. & ſententia arbitri, &c.lib.7.Ruin.
conſ. 116. num. 6. verſ. quia ſententia, vel laudum
&c.lib.4. Pariſ. conſil. 5. ſub num 19. verſ. & etiam
quia verba,&c.lib.2. Rolandus conſ 79. à num. 10.
verſ.nam indubitati iuris eſt, &c. cum ſequentibus,
lib. 3. Surdus conſ. 313. numero 14. verſ. nos autem
ſumus, &c.Rota penes Cardinalem Manricam
dict.dec.66.ſub n.3.verſ.accedit etiam, &c. dec.145.
27 n.5.verſ.& cum laudum,&c.part.5. dec.76. num.13.
verſ.Et laudum, ac ſequentibus, part. 7. rec. Neque
illud poteſt per Monachos impugnari, quando
ipſo vſi fuerunt, ac vtuntur.l.Publica, §. fin. D. de-
poſ.Rota penes Burat.dec.602.n.6.verſ.ex quo & in
recent. dec. 360. n 3. verſ. & ideo cum ſequentibus,
part.5.& dec.88.ſub n.21. verſ.& quamuis productio
cum ſeqq.part.6.

28 Quare cum ex prædictis obiecta retentionis ex-
ceptio appareat vel non ſubſiſtens, vel ſaltem tur-
bida, & illiquida iure admitti non potuit coram
bon.memor.Ottembergo. Minuſque poteſt in præ-
ſentia ad impediendam illius ſententiæ, ac rei iudi-
catæ executionem, lege finali, Cod.de compenſ.leg.2.
& lege 4.Cod.de re iudic.leg.2.leg fin.Cod.de execut.
rei iudic. & fuit dictum in peruſina bonorum de
Balleon. 26. Iunij 1591.coram bon. memor. comitulo
dec.167 ſub n.3.verſ. nullam habet, &c. cum ſeq. &
penes ſanct.memor.Gregor.dec.220.n.5.verſ. inte-
rim,&c.ac dec.254.n 3.verſ.ſed tamen non procedit,
&c.Burat.dec.260.n.14. verſ. quia cum à dicta ſen-
tentia,&c. Reuerendiſſimus Vrgell. dec.113.num.7.
verſ.quia quidquid fit.&c.& in recent.deciſione 433.
ſub n.4.verſ.præterea,&c. part.2. & dec. 743. n.11.
verſ non obſtat denique exceptio retentionis,&c.par-
te 3. & deciſione 411. n. 4. verſiculo neque creditum,
parte 5.ac ſæpe in aliis. Eoque minus attenta perce-
29 ptione fructuum ex eiſdem bonis,) de quibus agi-
tur) per Monachos poſſeſſis à die litis tandiu con-
teſtatæ citra, vt reſpondit Rota in Romana domus
de Barbarel. 26. Aprilis 1591. coram eod. Comitulo
dec.145.n.11.verſiculo quia nil morantur, &c.ac pe-
nes Reuerendiſſimum Vrgell.deciſione 360. ſub nu-
mero 6.verſiculo & in omnem caſum,&c.& in recen-
tior. deciſione 249. ſub numero 20. verſiculo reliquæ
verò detractiones,&c.ac ſequenti, parte 6: atque in
aliis relatis in Arimin. Saluiani 19. Iunij 1648. co-
ram Reuerendiſſimo Patre Domino meo Bichio in §.
non obſtat retentio, &c. & in præcedenti deciſione
coram me, in § quare cum huiuſmodi Monachorum
prætenſio,&c.

Et ita fuit reſolutum vtraque parte informan-
te,&c.

EMINENTISSIMO ET REVERENDISSIMO

D. CARD. CORRADO.

Mediolanen. bonorum.

Lunæ 31. May 1649.

ARGVMENTVM.

Saluianum interdictum: Clauſulæ apprehenſionis bonorum, & pacta exequutiua inſtrumentorum euictionis remedium, ac iudicium Prohibitio alienationis. Subſtitutio. Fideicommiſſum Detractiones. Incapacitas ſucceſſionis: & conſimilia facti ſpeciem ſuapte contingentia, ſummo ſtudij calculo per ſuas inſpectiones digeruntur.

SVMMARIVM

1 *Validitas ſententiæ probatur ex reuolutione proceſſus, iuxta dec. Veral. 262. p. 2.*

2 *Iuſtitia ſententiæ Rotalis probatur ex deciſionibus*

3 *Extremum primum in iudicio Saluiani, eſt creditum cum Hypotheca.*

4 *Pacta exequutiua appoſita in inſtrumento venditionis, iuxta formularium, ac ſtylum Notariorum ciuitatis Mediolani, continet facultatem apprehendendi bona venditoris, eaque etiam iure pignoris retinendi pro defenſione, ac obſeruantia conuenta.*

5 *Clauſulæ promiſſionis, defenſionis, ac pacta executiua, ſeu ſimiles, apprehenſionem bonorum importantes, appoſita in inſtrumento contractus, & diſtincta & multò magis coniuncta, præſeferunt hypothecam bonorum partium pro plena obſeruantia illius contractus, & conuentorum in eo.*

6 *Obſeruantia contractus debetur ex voluntate contrahentium, quibuſcumque verbis, etiam generalibus, atque indefinitis apparente.*

7 *Quinimo ex veriſimili, atque probabili ratione deducta, etiamſi verba oporteat extendere, ac plenius interpretari.*

8 *Et ex iuramento præſtito ſuper obſeruantia promiſſorum in inſtrumento.*

9 *Quod pleniorem obligationis formam, ac proinde cum hypotheca bonorum importat.*

10 *Et ex communi vſu, & obſeruantia vbique ferè recepta circa formam contrahendi in ſimilibus negotiis.*

11 *Clauſulæ generales, quæ in fine inſtrumenti apponuntur ad omnia in eo conuenta congruè referuntur.*

12 Eu

22 *Euictionis remedium competens pro reſtitutione pretij ſoluti, extenditur etiam ad damna, & intereſſe.*

23 *Obligatio defendendi, &c. in forma communi, &c. & iuris, &c. comprehendit etiam litis ſuſceptionem, refectionemque damnorum ac intereſſe, &c. Et plenam indemnitatis conſeruationem.*

24 *Confraternitates, & aliæ Cogregationes Laicorum, non fori exemptione, ac priuilegio Eccleſiæ fruuntur niſi Epiſcopi, vel alterius facultatem habentis auctoritate inſtituta fuerint; Et alia ad hunc effectum neceſſaria concurrant.*

15 *Alienatio bonorum fideicommiſſo ſubiectorum ſuſtinetur ſaltem ratione legitimæ, & aliarum detractionum, venditoribus in bonis debitarum*

16 *Prohibitio alienationis realis, & verbis ampliatiuis particulari oratione principaliter ordinata, continet abſolutum, atque perpetuum fideicommiſſum inter illos, quorum fauore facta cenſetur, vt eadem bona inter eos perpetuò conſeruentur.*

17 *Diſpoſitio ſubſequens certas perſonas comprehendens, ac grauans, præcedentem illarum vocationem comprobat.*

18 *Subſtitutio perſonarum ordine ſuperius expreſſo facta, certiorem reddit teſtatoris intentionem pro illarum in caſu, ſucceſſiua vocatione in præcedenti parte teſtamenti.*

19 *Teſtamenti omnes partes coniungi debent, ac inſimul conſiderari, ad conuincendam voluntatem teſtatoris.*

20 *Profeſſionem ſolemnem emittens in aliqua religione prohibita in teſtamento ſuccedere, perinde habetur ac ſi mortuus fuiſſet, ad effectum purificationis ſucceſſiuæ ſubſtitutionis.*

21 *Bona fideicommiſſi, viuentibus naturaliter profeſſis, regulariter remanent penes monaſteria aliter capacia, & retinendi in communi, intereaque ſubſtituti non admittuntur.*

22 *Limitatur concluſio non procedere, quando repugnat teſtatoris voluntas, expreſſis verbis illa excludendis, quæ ceſſante religionis odio, maximè attendi, atque ſeruari debet;*

23 *Monaſteria aliter bonorum capacia, ex diſponentium tamen ipſorum voluntate à ſucceſſione excluſiua, perinde afficiuntur, ac ſi ex propriis regulis, ſeu conſtitutionibus, talium bonorum eſſent omnino incapacia,*

24 *Declaratio facta à teſtatore in vna parte teſtamenti aliter inualida, & ſine effectu, eſt tamen efficax ad eius intentionem demonſtrandam, & certiorem voluntatem reddendam.*

25 *Vocatus in fideicommiſſo, non ſolum in caſu mortis, verum etiam in caſu alienationis, ſtatim poſt alienationem ſequutam, poteſt agere ad vindicanda bona alienata, non expectata morte alienantium.*

26 *Etiam ſi alij adhuc extarent præuocati capaces, qui tamen non agerent, nec velle agere declararent pro illorum reuocatione.*

27 *Detractione, ex fideicommiſſo legitima, per alienationes ſequutas cenſentur facta; & in ſuppellectilibus, mercibus, ac aliis hæreditatis effectibus, ad eas prætendentem delatis, alio non conſtito, cenſentur conſumpta,*

28 *Horum valoris liquidatio probatur per ſententias conformes, ac in iudicatum tranſactas cum legitimis contradictoribus ſcientibus etiam, ac intimatis intereſſe habentibus, latas, donec aliud appareat.*

29 *Citatio non coactiua, nec vllius roboris contra tertium facta non infieit proceſſum, ac ſententias, contra alios pro eorum particulari, ac diſtincto intereſſe, legitimè latas.*

30 *Euictionis iudicium eſt maximè bonæ fidei*

DECISIO LV.

SEntentia Rotalis per Reuerendiſſimum Patrẽ
Dominum meum Bichium prolata in remedio
vtilis Saluiani interdicti ad fauorem DD. Priorum
ac deputatorum Confraternitatis, ſeu Scholæ immaculatæ
Virginis apud S. Satyrum contr RR.
Præpoſitum, & Clericos Regulares Collegij ſancti
Barnabæ Ciuitatis Mediolani viſa fuit Domi- 1
nis confirmanda. Nam ex proceſſu probatur eius 2
validitas, iuxta vulgarem deciſionem Verall. 262.
parte 2. Iuſtitia verò ex duabus deciſionibus pleno
doctoque calamo exaratis ab eodem Domino
meo ſub die 26. Iunij 1647. & 18. Maij 1649.

Primum enim (vt aiunt) extremum in hoc iudi- 3
cio neceſſarium, ſcilicet creditum cum hypotheca
conſtat ex publico inſtrumento celebrato die 3.
Iulij anni 1601. quo mediante Nicolaus etiam
vti hæres Deſiderij, & Octauianus fratres, filiíque
Ioannis Pauli de Beſutiis iure proprio vendiderunt
præfatis Prioribus, & Deputatis dictæ Scholæ
nonnulla bona pretio libr. duodeuiginti millium
ſexcentarum vigintitrium, & ſolid. quatuor,
ad denar. vnius Imperialium cum mutua, & ſolemni
ſtipulatione (ſunt verba eiuſdem inſtrumenti)
ac obligatione (non tamen bonorum dictorum
Priorum, ſed ipſius Scholæ tantùm.) Atque
obligatione defendendi, &c. in forma communi,
& iuris, &c, Ac pactis executiuis, &c. (quæ
iuxta formularium, ac ſtilum Notariorum dictæ 4
Ciuitatis continent facultatem apprehendendi
bona venditoris, eaque etiam iure pignoris retinendi
pro defenſione, ac obſeruantia conuenta)
& cum promiſſione iurata non contrauueniendi,
&c. etiam ſub refectione, &c. Quæ ſanè clauſulæ,
& diſtinctæ, & multò magis coniunctæ præſefe- 5
runt hypothecam bonorum partium pro plena
obſeruantia illius contractus, & conuentorum in
eo, cum ad hunc effectum ſufficiat contrahentium 6
voluntas quibuſcunque verbis etiam generalibus,
atque indefinitis apparens *iuxta textum in lege cõtrahitur*,
ibi, *nec ad rem pertinet, quibus ſit verbis, ſicuti
eſt in his obligationibus, quæ conſenſu contrahuntur,
&c. D. de pignor. lege finali, Codice quæ res pignor.
obligar. poſſ.* Neguſantius *de pignor. parte 3. memb. 1.
ſub numero 3. verſiculo item contrahitur, &c.* Burſat.
*conſilio trigeſimo nono, numero trigeſimo ſeptimo,
verſiculo primo, quia ex ſola voluntate, &c.* Cephal.
*conſilio quadrageſimo primo, numero decimo nono,
verſiculo præcipuè cum ſimplici voluntate*, &c. &
aliis relatis, Mantica *de tacit. libro vndecimo
titul. ſub numero quinto, verſiculo, tertio deducitur.*
Quinimo ex veriſimili, atque probabili ratione
deducta, etiam ſi verba oporteat extendere, ac ple- 8
niùs interpretari, *lege tertia, §. finali,* vbi gloſſa &
Doctores *D. qui pot. in pignor. hab. lege ſecunda, &
dicta lege finali* ibi, *cum iuſtum ſit voluntatem contrahentium
magis, quàm verborum conceptionem inſpicere,*
&c. *Codice quæ res pignor. obligat. poſſ.* ibique
Bart *ſub num. 1. verſ. ſecundo nota*, &c. Bald. *num. 1.
verſ. nota quod verba inſtrumentorũ*, &c. Angel. *ſub
num. 2. verſ. voluntates contrahentium*, &c. Salycet.

ſub num. 1. verſiculo item quod voluntas, &c. ac. alij & ruſus idem Baldus in lege 3. verſ. quia mutuaui Titio, &c. Codice de pigner. vbi loquitur de huiuſmodi pactis, & clauſulis apprehendendi bona, & ſimil. ac ſequuntur Baſtr. conſ. 336. dubium facit, ſub numero 2. verſiculo hoc important illa verba, &c. parte 2. Fulgoſius conſiculo 83. Bonacurcius condidit teſtamentum, ſub numero 2. verſiculo & ſic pro eâ etiam competat hypotheca, &c. Neguſantius de pignor. dict. membr. 1. ſub numero 4. verſiculo item conſtituitur, ac ſeq. Rim. ſenior, conſ. 299. ſub n. 18. verſiculo & iſtud oſtenditur euidenter, ac ſequentibus, Surdus conſ. 243. ſub numero 10. verſ. ſeptimò facit, &c. Mant. de tacit. dict. titul. 3. num. 15. verſ. præterea cum ſeq. Rota penes Reuerendiſſimum Vrgell. dec. 40. ſub n. 20. verſ. ſed vnum eſt, &c. cum ſeq. & latius in Rom. Saluiani de Caſalibus 21. Iunij 1641. coram Reuerendiſſimo Patre Domino meo Cerro in §. & in hanc ſententiam, verſ. quæ veriſimilis mens ac ſeq. cum aliis relatis per Modern. Rom. diſcept. 683. à
9 n. 2. verſ. accedit, ac ſeq. Et ex iuramento præſtito
9 per obſeruantia promiſſorum in inſtrumento, quod pleniorem obligationis formam, ac proinde cum hypotheca bonorum importat, vt probant Cæphal. dicto conſ. 41. ſub n. 18. verſ. quibus infertur, &c. cum ſeq. Seraphin. de priuileg. iuram priuil. 158. per totum Surdus dec. 225. ſub n. 9. verſ. ad ſe-
10 cundum dicebant, ac ſequentibus, & alij. Ac demum ex communi vſu, & obſeruantia vbique fere recepta ſub hac forma contrahendi in huiuſmodi negotiis, vt bene aduertit Burſat. dicto conſ. 39 num. 4. verſ. idem ergo debet importare, &c. & reſpondit Menoch. conſ. 104. ſub n. 70. verſ. id quod pro more, &c. Surdus dec. 213. ſub n. 4. verſ. certum eſt autem, &c. Quibus equidem eliditur prorſus obiectio, quod clauſula illa (pacta executiua, &c.) reſpiciat ſolã conuentionẽ ſuper fructibus correſpectiuis, tum quia contrarium apparet ex lectura inſtrumenti, in cuius fine legitur inter clauſulas generales Renunciantes, &c. pluri pretio, &c. & iurauerunt
11 habere ratum, & non contrauenire, &c. quæ ad omnia in eo conuenta congruè referuntur, vt patet ex earum verbis, ac iuri conſonum eſt l. talis ſcriptura, §. fin. D. de leg. 1. cap. ſecundò requiris, in princip. c. inquiſitioni, de apell. Rota deciſione 378. ſub numero 1. verſiculo vt patet ex illa clauſula part. 4. diuerſ. & penes Cardinalem Manticam deciſione 52. numero 2. verſiculo quia clauſula. cum ſequenti, Buratt. deciſione 161. numero 12. verſiculo & ideo dicta clauſula, &c. Tum quia pro iuſtificatione hypothecæ cætera præmiſſa ſatis, ſuperque ſufficiunt.

Ideoque ſecura dictorum bonorum euictione licuit emptoribus præfato remedio experiri contra dictos Clericos poſteriores poſſeſſores aliorum, quæ tempore dicti contractus, ſeu poſtea venditorum fuiſſe, ex ipſo proceſſu probatur, pro
12 reſtitutione pretij ſoluti, vt ex publicis inſtrumentis apparet, ac pro damnis, & intereſſe paſſis iuxta iuris diſpoſitionem leg. edicta re, D. de euict. leg. non dubitatur, l. ſi cum quæſtio, Codice eodem, Myſinger. obſeruatione 54 numero 1. centuria 1. & in ſpecie reſpondit Rota deciſione 9. numero 1. verſiculo hypotheca enim, & per tot. deciſionem 13. numero 2. verſ. cum ex natura euictionis, &c. parte 4. diuerſ. & deciſione 407. numero 8. verſiculo & demum cum ſequenti, parte 5. recent. Eſto quod ſola legatur obligatio defendendi, &c. in forma communi, &c. & iuris, &c. nam illa eque comprehendit litis ſuſceptio-
13 nem, refectionemque damnorum, ac intereſſe, &c. & plenam indemnitatis conſeruationem per text. in lege pater dotem, D. de dot. præ legat. Ruin. conſil. 187. ſub numero 1. verſiculo ſed promiſſis non obſtantibus, cum ſequentibus, lib. 1. Pariſ. conſil. 16. num. 125. verſ. ad quod etiam facit, lib. 2. cum aliis relatis à Modern. Piſauren. de euiction. q. 2. n. 13. verſ. nam purificantur.

Nec obſtant quæ repetuntur, impugnando iuſtificationem credit Actorum, quos proprie negligentia, & culpa euictionem paſſos fuiſſe prætenditur; cum quia conſenſerunt in iudices laicos quorum iuriſdictioni dicta Schola, ſeu Confraternitas non eſt ſubiecta; tum quia fuerunt ab eis prætermiſſæ exceptiones, quibus facile poterant euincentes excludi.

Siquidem obiectus iuriſdictionis defectus ex hactenus deductis non probatur, vt neceſſarium eſſet, alias enim huiuſmodi Congregationes Laicorum à quibus reguntur, & gubernantur, licet locum habeant in quo conueniunt, & Capellam ſiue Altare in Eccleſia Sancti Satyri, ac opera pietatis exerceant, eaque ratione ſint permiſſæ, ac plurimum commendandæ, non tamen loca Eccleſiaſtica cenſeri poſſunt, vt fori exemptione,
ac priuilegio fruantur, niſi Epiſcopi, vel alterius 14
facultatem habentis auctoritate inſtitutæ fuerint, & alia concurrant ad hunc effectum neceſſaria, iuxta textum in capite ad hæc, cum ibi not. per DD. de relig. domib. Bartolus in lege cum ſenatus, ſub numero 4. verſiculo quæro quid ſi relinquitur, &c. D. de rebus dubiis, & in lege finali, ſub numero 6. verſiculo quædam Collegia approbantur, D. de Colleg. illicit. Baldus in lege, ſi quis ad declinandum, §. in omnibus, ſub numero 19. verſiculo reſpondeo, &c. Codice de Epiſc. & Cler. & explicat Innocentius in cap. dilecta, ſub num. 2. verſ. ſocietas eſt, & ſub num. 4. verſ. item videtur, cum ſequenti de exceſſ. Prælat. Imol. in cap. officij ſub numero 20. verſ. circa primum, &c. ſub num. 21. verſ. circa ſecundum, &c. verſ. vnde aduerte pro iſta parte, &c. verſ. ſed aduerte quia vt dicit Baldus &c. verſ. aduerte quia pro opinione D. Card. &c. de teſtam. Felin. in c. de quarta, ſub num. 11. verſiculo ſecunda declaratio, &c. de præſcr. Calder. conſilio 4. de relig. domib. Card. Florent. conſilio 11. pro enucleatione omnium, ſub numero 2. verſiculo oppoſitum de iure cenſeo, cum ſeq. & conſil. 13. pro elucidatione dubiorum ſub numero 2. verſ. contrarium eſt verum, &c. ac ſequenti per tot. Fed. de Sen. conſilio 130. factum eſt tale, quædam domus, ſub numero 2. verſiculo ſed contra videtur, Abbas conſilio 31. ad claram deciſionem, ſub numero 1. verſiculo ſed his non obſtantibus, &c. cum ſequentibus per tot. parte 1. Caſtrenſis conſil. 301. prædicta dubia, ſub numero 2. verſiculo nec poſſunt decere illi de Schola lib. 2. Alexand. conſ. 120. ſuper eo quod quæritur ſub num. 3. verſ. prout etiam reſpondet, lib. 1. Iaſon. conſil. 118. quoniam vt inquit Philoſophus, ſub numero 1. verſiculo vltra ergo, &c. cum ſequentibus libro 2. Pariſ. conſilio 34. à num. 9. verſ iſtis tamen non obſtantibus, cum ſequentibus, lib. 4. Antonius Gabr. commun. concluſ. lib. 6. titulo de pia cauſ. concluſ. 1. & numero 7. verſ. tenendo primam opinionem, & num. 13. verſic. quartò infertur, ac ſequentibus, Hieronymus Gabriel. conſil. 162. num. 2. verſic. primò quia, &c. cum ſequentibus, lib. 1. Magdalen. de num. teſt. in teſtament. requiſit. part. 1. cap. 13. num. 21. verſic. prout in propoſito, & parte 2. cap. 2. num. 24. verſ. prout etiam, &c. cum pluribus ſequentibus Ioſeph. Ludou. deciſione Perusin. 90. ſub num 9. verſ. primò quia, &c. Magon. dec. Lucen. 19. num. 15.
verſ.

verſiculo ad ſecundam, cum ſequenti Valaſc.*conſult.*
105.*numero* 5.*verſiculo ſed hoc eſt intelligendum,' cum*
ſequentibus,ſub numero 47.*verſiculo ſi verò, cum ſe-*
quenti per 101.*numero* 54. Maſtrill. *deciſione* 110.*ſub*
numero 16.*verſiculo & controuerſia,*Monet. *de com-*
miſſ. vltim. volunt.Capite 4.*ſub numero* 26. *verſiculo*
ex hoc facile erit,&c. Rota penes Comitul. *deciſio-*
ne 94. *numero* 3.' *verſiculo cum enim.* &c. *& latius*
*dec.*117.*numero* 13.*verſic. Eccleſiaſtica tamen,cum ſe-*
*quentibus,num.*37.*verſic. & ſane.* &c. *ac deciſ.* 574.
*ſub num.*5.*verſiculo ideo ſi debet attendi,*&c. *cum ſeq.*
*part.*1.*diuerſor.* Coccin. *dec.*210. *num.* 1. *verſ. nam*
*licet confraternitas cum ſequentibus,*Caſtill. *deciſ.*2.
*num.*12.*verſ.nec poterat,*&c. *lib.*1. & alij relati per
Carolum de Graſſis *de effect.Clericat. effect.*1. *n.*122.
verſ. quia dixi,cum ſequentibus & Reuerendiſſi-
mum Epiſcopum Vgentin. *de offic. Epiſcop. alle-*
*gat.*75.*num.*24.*verſ.verum hæc reſolutio* , &c. *& de*
*iur. Eccleſiaſtic.lib.*2.*cap.*11.*ſub num.*78. *verſ.quare*
circa vtrumque, & ſub n. 80. *verſ. ſi de ipſis confra-*
ternitatum corporibus,cum ſequent. Neque proteſta-
tio facta pro parte Fiſci ſæcularis coràm Vicario
Archiepiſcopali iudice Remiſſoriali ſub die 3. De-
cembris 1648. vllum conuincit impedimentum
examini,ac proſecutioni proceſſus dictorum Cle-
ricorum verè præſtitum fuiſſe,ſed verbalem nulli-
tatis oppoſitionem in forma,qua non attenta pro-
cedi poterat ad vlteriora ſtante repetita inſtantia
pro eiſdem Clericis die 17.Martij 1649.& expreſſo
conſenſu confraternitatis ipſamet die præſtito vt
patet ex actis exhibitis.

Exceptiones autem pro parte Clericorum ad-
ductæ,quibus prætenditur euictionem euitari po-
tuiſſe ad duo præcipuè capita redigũntur;alterum
ſcilicet quod fideicommiſſum per Ioannem Pau-
lum ſeniorem de Buſutiis ordinatum ad fauorem
eius filiarum , & deſcendentium ab eis , in caſu
quo Nicolaus, & Deſiderius filij maſculi hæredes
inſtituti decederent ſine filiis maſculis legitimis
& naturalibus, & de legitimo matrimonio natis,
& procreatis , cuius vigore bona per eius filios
vendita confraternitati fuerunt euicta , defecerit
per exiſtentiam Iaonnis Pauli , & Felicis filiorum
15 Nicolai ſuperſtitum tempore mortis patris. Alte-
rum verò, quod alienatio illa ſaltem ratione legi-
timæ,& aliarum detractionum venditoribus debi-
tarum in bonis patris fideicommittentis ſuſtine-
retur *per textum in lege Marcellus.§.res quæ D. ad.*
S.C Trebell. quorum neutrum ſubſiſtere Domini
cenſuerunt.

Quoniam fideicommiſſum à Ioanne Paulo in-
ſtitutum eſt ſucceſſiuum inter maſculos primum
ac ſubinde fœminas earumque deſcendentes in
perpetuum,vt apparet tam ex prohibitione alie-
nationis in eodem teſtamento,ibi,,, *Et vlterius*
etiam prohibeo bona mea vſque in perpetuum quouis
modo alienari,obligari,hypothecari , & ſi fieret alie-
natio,vel obligatio,quod ſit nulla,& inualida & pars
alienata,vel obligata applicetur alteri non alienãti,
16 *nec obliganti,*&c. quæ cum fuerit realis , & verbis
ampliatiuis in particulari oratione principaliter
ordinata , continet abſolutum atque perpetuum
fideicommiſſum inter prædictos , quorum fauore
facta cenſetur,vt eadem bona inter eos perpetuò
conſeruentur , nam aliàs eiuſmodi prohibitionis
perpetuitas inanis eſſet , ac verificari non poſſet,
lege filiusfamilias. §. *Diui il* 2. *D. lege* 1. Bartolus
in lege qui Romæ,§.coheredes,ſub numero 3.*verſiculo*
quod puto verum,&c.*D. de verb. obligat.* Decianus
*conſ.*41. *ſub num.* 36. *verſ. quia concluſio indubitatè*
procedit,&c. *lib.*1. Rota *dec.* 112. *num.*4. *verſ. tum*
quia part. 2. *diuerſ.* & penes Cardinalem Caual.
*dec.*167.*num.*1. *verſ. de fideicommiſſo autem* &c. *&*
in recent.dec 14 *part.*1.*& deciſ.*357.*num.*2.*verſic.ex*
iſta enim annullatione alienationis,&c.*part.*4.*tom.*2.
deciſione 284. *ſub numero* 7. *verſiculo & in hoc*
caſu ceſſat omnis difficultas,&c.*cum ſequentibus,par-*
te 6. cum aliis per Modern. Roman. *diſceptat.*828.
*num.*7.*verſ.aliud eſt quando,*&c.*ac ſequentibus* , &
latius probatur in vtraque deciſione coram Reue-
rendiſſimo Patre Domino meo Bichio. Quam
etiam ex ſubſequenti diſpoſitione in caſu delicti, 17
vel fideicommiſſi, ac obligationis bonorum , &
fructuum, in quibus ipſos filios maſculos inſtitu-
tos , eorumque pariter deſcendentes comprehen-
dit,eoſque grauauit,vnde præcedens illorum vo-
catio comprobatur *lege ab eo Codice de fideicomm.*
Soccin.iun.*conſ.*136.*ſub n.*24. *verſ. ex quibus omni-*
*bus lib.*3.Decian.*dict.conſ.*41.*ſub. n.* 33. *verſ. quinta*
*coniectura,cum ſeq.lib.*1. Ac demum proprias filias
ſœminas,& deſcendentes ex eis eodem ordine ſu- 18
periùs expreſſo ſubſtituit,ex quo pariter certior
redditur eius intentio pro illarum ſucceſſiua vo-
catione poſt deſcendentes maſculos filiorum ſuo-
rum in præcedenti parte teſtamenti *ad legem qui*
filiabus,in princip.lege ſi ſeruus plurium, §.*fin. D. de*
*leg.*1. Rota penes Sanct. memor. Gregor. *dec.* 315.
*ſub n.*2. *verſ.longè magis , cum ſeq. & in recens.dec.*
10.*n.*9. *verſ.minus facie,* &c. *& dec.*14. *ſub. num.*5.
verſ.quia vulgare eſt,&c.*part.*1. *& dec* 4. *n.*7. *verſ.*
quod propterea , &c.*part.*4.*tom.*2. cum aliis relatis
per Fuſ.*conſ.*41.*ſub n.*102.*verſ.his accedat.& n.*122.
verſ. & proinde, &c. Et ex aliis partibus eiuſdem 19
teſtamenti optimè ponderatis in præcedenti de-
ciſione coram Reuerendiſſimo Patre Domino meo
Bichio ſub die 18.Martij 1648. Quæ ad conuin-
cendam teſtatoris voluntatem coniungi debent,
ac in ſimul conſiderari,Rota penes ſan.mem.Gre-
gor *dict.dec.*315.*n.*9.*verſ.quæ coiectura, ac in recent.*
*dec.*266.*n.*19.*verſ nam coniectura,* &c. *p.*1. *dec.* 21.
*n.*16.*verſ.& coniectura ſingula,cum ſeqq.p.*5.& ſæpe
in aliis.

Quare cum præfati Felix , & Ioannes Paulus 20
perfectiorem vitam eligentes ſolemnem profeſ-
ſionem emiſerint ; ille ſcilicet in congregatione
Clericorum Regularium ſancti Pauli , iſte verò in
religione Patrum minorum Conuentualium ſan-
cti Franciſci,quas teſtator non quidem in religio-
nis odio (quod ab intentione Chriſtiani hominis
prorſus alienum cenſeri debet) ſed fauore deſcen-
dentium ex proprio ſanguine , inter quos voluit
eius bona perpetuò conſeruari, vt clare conuincit
prædicta ſubſequens alienationis prohibitio , ab
eius bonis excluſit, vt legitur ibi: *Et ſi omnes deceſ-*
ſerint ſine filiis legitimis. & vt ſuprà(ſcilicet de le-
gitimo matrimonio natis,& procreatis)ita quod ſpu-
rij etiam legitimati non ſuccedant , vel aliquod Mo-
naſterium,quod tunc ſuccedant filia mea , & earum
filij legitimi,& vt ſupra,in ſtirpes , & non in capita,
ſine detractione,&c.Et tunc purificata fuit ſucceſ-
ſiua ſubſtitutio,filiarum ac deſcendentium ex eis
perinde ac ſi illi naturaliter præmortui fuiſſent,
quales ad hunc effectum, ſtante expreſſa Monaſte-
rij excluſione reputantur, ad textum *in capite pla-*
cuit il 2.vbi gloſſa *in verb. mortuus* 16. *quæſtione* 1.
& theor.Bartol.*in lege Deo nobis , numero* 1. *verſic.*
item ingreſſus,cum ſequent. ibique Baldus *ſub nume-*
ro 10.*verſiculo ſol.dicit.Cyn.* &c. & Caſtrenſis *ſub*

num.5.verſic vbicumque ergo apparet,&c.C.de Epiſcop.& Cler.& in Auth.niſi rogati,ſub num.3. verſ. ſi ergo appareat de contraria intentione,Cod. ad S.C. Trebell.& rurſus idem Baldus in capite in præſentia, ſub numero 41.verſiculo in contrarium,&c.vbi Dec. ſub numero 229. verſiculo ſed mihi nullo modo conſonat,&c.de probat.& iterum Dec. conſilio 258.viſis his quæ nouiſſimè ſcripta ſunt, &c. ſub numero 3.verſiculo circa primum, &c.cum ſequenti prope finem, verſiculo & ideo cum bona de quibus agitur, conſilio 426.in duobus dubiis,numero 2. verſiculo circa primum arbitror.&c.Decian.conſilio 41.ſub numero 30. verſiculo quarta coniectura, cum ſequenti, libro 1. conſ.61.ſub numero 2. verſic quia reſpondetur, cum ſequenti,libro5.Oſaſch.deciſione 126.ſub numero 19. verſ.quare cum dicendum non ſit, ſub num. 24.verſ. ex prædictis igitur, &c. cum ſequentibus,Maizat.de fideicommiſſ. quæſtione 31. Menoch. præſumpt. 83. num.3.verſic,& dicendum eſt,&c.lib.4.Franch. dec. 29.ſub num.5.verſ.nec obſtat textus cum ſeqq. Sfort. Odd.de compend part.6.art.vltim.in ſecund.dub.ſeu quæſt.n.22.verſ.limita decimo,&c.cum ſeqq. Didac. reſol.19.ſub num. 11.verſic. quartum verum eſſe cenſeo,lib.1.Mantic.de coniect.lib.8 tit.12. ſub num.25. verſ.ſed ego puto,num.28.verſ ſed certè,&c.cum ſeq. lib.11.tit.7.ſub num.18. verſ.decimo debet reſtringi, cum ſequent. Ioannes Guttierrez canon. quæſt. c. 32. num. 26. verſ. ſecundo.eadem recepta ſententia, &c. cum aliis relatis per Sanchez. ad præcept.decal.lib. 7.cap.15.ſub num.19.verſ.& confirmatur,&c.cap.16. ſub n.22.verſ ſed multo veriùs exiſtimo, &c. Mareſc. reſol.21.num.65.verſ. vndecima limitatio, &c. cum ſeqq lib.3.

21 Neque applicatur obiecta concluſio regulariter vera,communique DD.ſententia recepta,quod ſaltem viuentibus naturaliter profeſſis bona remaneant penes Monaſteria alias capacia ea retinendi communi, intereaque ſubſtituti non admittantur.

22 Quia non procedit,quando repugnat teſtatoris voluntas expreſſis verbis illa excludentis. Hæc enim ceſſante (vt dictum eſt) regionis odio, maximè attendi,atque ſeruari debet §.diſponat.in Auth.
23 de nupt.cap.vltima voluntas 13 quæſt.2. Ac proinde ſtatim patet aditus ſubſtitutis,non aliter, ac ſi ipſi Monaſteria ex propriis regulis, ſeu conſtitutionibus eſſent omninò incapacia,prout in effectu in huiuſmodi caſibus ex voluntate diſponentium efficiuntur,vt bene probat Didac. dicta reſolutione 19.ſub numero 11. verſ.quartum verum eſſe cenſeo, lib.1 & declarat Peregrinus de fideicomm. art.28. ſub numero 82 verſiculo intellige niſi teſtator.Nicol. Intrigliol. de ſubſtitut. centuria 3. quæſtione 63. ſub numero 42.verſiculo & tunc excluſio,&c.ac aliis relatis Mareſcott.dicta reſolutione 21. numero 81. verſiculo rurſus intelligi debent, &c. cum ſequentibus, libro 3. & reſpondit Rota Bononien. fideicomm. 21. Maij 1636.coram Reuerendiſſimo Domino meo Terracinen.in recentior. deciſione 135. ſub numero 15. verſiculo nec facit quod cum Ioannes, &c. cum ſeq. vbi dictum fuit ſecundum hanc diſtinctionem intelligendos eſſe DD. pro Monaſterio adductos part.7.Et hæc quidem teſtatoris voluntas certior redditur adhuc ex præcedenti parte eiuſdem teſtamenti,in qua legauit Horatio alteri filio iam profeſſo in Monaſterio Montis Oliueti annuas tantùm liberas duodeuiginti donec naturaliter vixerit cum expreſſa declaratione, quod nullum ſuper eis ius,vel actio dicto Monaſterio acquiretur,quæ declaratio(quicquid ſit de illius validitate,& effe- 24
ctu) efficax tamen eſt ad demonſtrandam eius intentionem excludendi Monaſteria etiam durante vita filij ingreſſi,vt bene in ſpecie aduertit,& probat Decian.conſ.61.ſub num.4.verſ.addo etiam,&c. cum ſeqq.lib.5.

Præterea ceſſare videtur omnis difficultas;quia filiæ teſtatoris, & deſcendentes ex eis fuerunt vocatæ non ſolùm in caſu mortis maſculorum, verùm etiam cuiuſcumque alienationis,obligationis & hypothecæ bonorum hæreditatis, vel eorum fructuum,vt legitur in dict. verſ. & vlterius etiam prohibet &c. & inferiùs in verſ. prohibeoque etiam dictis filiis, & deſcendentibus, meis &c. proculdubio euenit, tam ob alienationem dictorum bonorum per Nicolaum primum hæredem venditorum dictæ Confraternitati, quàm pe vniuerſalem donationem, ac diſpoſitionem reſpectiuè factas à dictis Felice,ac Ioanne Paulo in perſonas, & loca ſub dicto fideicommiſſo non comprehenſa, quinetiam prohibitas nempe Octauianum,& monaſte-
ria prædicta;ideoque ex hoc quoque capite ſta- 25
tim agere potuerunt ad ea vindicanda, non expectata morte alienantium lege peto.§ fratres,leg.cum pater,§.ſi liberis,D.de legat.2.leg. cum fidei hæredis, lege quidam,& lege rogo, D. de fideicommiſſ. liberto Molina de primogen.libro 1.capite 16.numero 32. verſiculo vnum tamen, &c. Rota deciſione 379. numero 2.verſiculo nam teſtator parte 1. diuerſor. & in ſpecie declarant Petr. de fideicommiſſ. quæſtione 8. ſub numero 516.verſiculo declaratur modo, &c. Didac Spin.in ſpecul. teſtament. gloſſa 27. princip. ſub numero 27. verſiculo quid autem erit in Monaſterio capuc.&c.cum ſequenti & Fuſar.de ſubſtitut.quæſtione 430. numero 6. verſiculo declaratur quarto, &c.
Etiam ſi alij adhuc extarent præuocari capaces, 26
qui tamen non agerent, nec velle agere declararent pro illorum reuocatione, Cephal. conſil. 318. numero 33. verſiculo cum igitur omnes, &c. cum ſequentibus Rota deciſione 73. pagina 1.recentior. cum aliis relatis per Modern. Brixien. de ſubſtitut. quæſtione 318.numero 115. verſiculo ampliatur tertiò,&c. cum ſequentibus.

Altera verò exceptio detractionis legitimæ,ſiue 27
aliarum competentium filiis teſtatoris, qui bona prædicta vendiderunt, non poterat impedire euictionem ſtantibus præcedentibus alienationibus per eos factis, ac ſupellectibus, & mercibus, cæteriſque effectibus hæreditariis ad eos delatis,quibus(alio non conſtito)cenſentur abſumptæ, Peregrinus de fideicommiſſ. articulo 39. ſub numero 4. verſiculo effectus autem eſt,&c. Rota penes Cardinalem Seraphin.deciſionem 321.ſub numero 17.verſiculo ideo cum exceptio,ac ſequenti,in recentiores, deciſione 462. ſub num. 6. verſiculo & in omnem euentum,&c.cum ſequent part.4.ac deciſ.542.ſub num.8. verſ.quia Dominis placuit reſponſio,&c. part.5.& in aliis relatis in Romana fideicommiſſi de Capite ferreo coram me ſub die 10. Martij. 1645. in §. non obſtat, quod hæc portio,cum ſequenti ſub die 19. Februarij 1646.in §.altera verò detractio, &c. verſiculo pro ea vero parte &c. Prout fuit etiam declaratum per ſententias conformes iudicum eiuſdem ciuitatis ſub die 30. Iunij 1613. & 22. Martij 1627. in executione aliarum duarum conformium præcedentium ſuper meritis prolatarum in iudicatum tranſactas, & euictioni mandantes; quæ tanquam latæ cum legitimis contradictoribus, ſcilicet cum Priore, & Deputatis dictæ

Scholæ

Scholæ poſſeſſoribus, ac reis principaliter conuentis, ſcientibus etiam, ac intimatis Auctoribus, ſiue eorum hæredibus, ac ſucceſſoribus ſufficiunt ad probandam huiuſmodi liquidationem donec aliud appareat *leg. auctore laudato*, vbi Bald. *in princip. & num.1. Verſicul. nota ergo quod ſufficit, Cod. de euict.* Natt. *conſil.* 300. *ſub num.1. Verſicul. & ita cum dicto Termino*, &c. Didac *PP. Quæſt. cap.13. ſub num.5. Verſicul. nec enim dubium eſſe poteſt*, Rota *deciſ.162. ſub numero 4. verſic. idem probatur ex ſententia Magiſtratus Mediolani, part. 2. deciſ.739. num.19. Verſ. maximè quia* &c. *cum ſeqq. part. 4. tom. 3. ac deciſ. 340. num.8. Verſ. attamen ſententia*, &c. *part.5. recent.*

Neque ſubſiſtit quod dd. ſententiæ fuerint latæ contra dictos Clericos Sancti Barnabæ in illo iudicio citatos; Quia licet ab initio fuerit illis intimatus Actorum libellus cum citatione ſi ſua putarent intereſſe, nihil tamen contra ipſos actum fuit neque fuerunt in dictis ſententiis
29 nominati, vel comprehenſi, Ideoque citatio illa non coactiua, nec vllius roboris aduerſus eos non inficit proceſſum, ac ſententias contra laicos pro eorum particulari ac diſtincto intereſſe legitimè latas, iuxta theoric. Bartol. *in leg. iuriſperito §. final. Verſic. Et ſi eſt cauſa, Digeſtis de excuſat. tut.* Felyn. *in cap. cum inter, ſub num. 10. Verſic. ſimiliter*, &c. *& infr. de ſentent. & re iudicat.* Marian. Soccin. *in cap. 1. ſub numero 18. Verſ. decimaquinta declaratio eſt*, &c. *de fer. compet.* Gabr. *conſil. 56. num. 16. Verſic. quia concluſio ſupradicta non procedit*, &c. *cum ſequent. lib.1* Rota *deciſ.451. ſub numero 7. Verſ. Et è conuerſo.* &c. *p.2. recent.*

Cum itaque ex prædictis, & aliis pleniùs adductis in præcedentibus Deciſionibus coram præfato Reuerendiſſ. Patre Domino Bichio iuſtificetur euictio, quam paſſa fuit Schola, ſiue Confraternitas, iure meritò fuit illi conceſſa immiſſio pro reſtitutione pretij, ac refectione damnorum, & intereſſe, prout conuenit bonæ fidei, quæ ma-
30 ximè attenditur in his iudiciis, vt reſpondit I. C. *in leg. exempto, in princip. & leg. empterem*, vbi Bartol. & DD. *Digeſtis de actio. empt. leg. Herennius Modeſtinus, verſ. quæritur cum emptrix. Digeſtis de euiction.* Alexander. *conſil.63. Diligenter inſpectis, & conſideratis his, ſub num.12. Verſicul. fortius dico*, &c. *lib.6.* Didac. *variarum reſolut. lib.3. cap. 17. ſub num. 6. Verſicul. ſextò quamuis*, &c. Surdus *deciſ. 22. ſub num. 7. Verſ. nec dicatur, cum ſequent.* Rota *in Tuſculan. releuat. indemnitat. 20. Iunij 1614. coram Sanctiſſimo Domino Noſtro in recentior. deciſ. 630. ſub num. 4. Verſ. minus refragari*, &c. *part.1. & deciſ.18. num.36. Verſic. & aliàs certum eſt, part. 4. tom. 2. & deciſ.390. num.1. verſic. admittunt enim DD. ac ſequent. part. 5.* & penes Coccin. *deciſ. 27. num. 3. Verſic. Sed tollitur omnis ſcrupulus*, &c. & in aliis.

Et ita fuit reſolutum vtraque parte Informante, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS.
D. CARD. CORRADO.

Bononien. Prædij.

Lunæ 21. Iunij 1649.

ARGVMENTVM.

Remedium euictionis, ad quæ extendatur quando illi ſit locus: & quæ in eius Iudicio deducantur. Valor bonorum quis attendatur, & quomodo probetur, & quomodo hæc procedant in permutatione, vbi *Statutum Bononiæ ſub Rubr. Pactum conſtituti, & libelli in permutatione conſideratur.*

SVMMARIVM.

1 *Obligatio de euictione ſe extendit etiam ad reſtitutionem fructuum paſſam per euictum, n.7.*

2 *Et hoc procedit etiam in Bonorum permutatione.*

3 *Et non tam de Iure communi, quam vigore Sta*tuti Bononien. ſub Rubr. Pactum conſtituti, & libelli in permutatione, *quando in Inſtrumento ibi celebrato adeſt pactum ſpeciale pro defenſione*, &c. *& euictione*, &c. *& conſtituti*, &c. *ac alia executiua latiùs extenſa in formulario dictæ Ciuitatis Inſtrumentorum, inter contrahentes viciſſim conuenta leguntur.*

4 *Mandatum poteſt relaxari contra eum, qui ſuſcepit in ſe Iudicium, ac defenſionem cauſæ cum propria obligatione penes acta, ex eodem Proceſſu, pro indemnitate ſuccumbentis.*

5 *Valor rei probatur ex Inſtrumento venditionis, in quo legitur illius æſtimatio.*

6 *Valere tanti cenſetur res, quanti fuit empta, niſi aliud probetur quia emptor non præſumitur ſtultus.*

7 *Intereſſe, quod paſſus eſt euictus ob euictionem, attendi debet, ac proinde præſtari ab eo, qui eſt de euictione obligatus, vigore ſuæ obligationis.*

8 *Procedit etiam vigore pacti ſpecialis refectionis damnorum, & intereſſe in Inſtrumento conuentitur, iuxtà extenſionem formularij Inſtrumentorum Bononiæ.*

9 *Materia hæc claré explicatur per* Rot. in Ferrarien. decimarum coram bon. mem. Vbald. in recent. deciſ.227. & in dec.710. p.4. to.2. & 3. alibi.

10 *Liquidatio fructuum bonorum immobilium, fit ad rationem quinque pro centenario & anno, quia ex præſumptione legali tanti regulariter huiuſmodi fructus, æſtimari ſolent.*

12 *Iactare voluiſſe ſuum, plus debito ſoluendo, non poteſt cenſeri diligens, ac prudens Pater familias, vt ſucceſſu temporis litibus, atque diſpendiis ab eius Auctoribus recuperaretur.*

13 *Liquidatio fructuum in materia euictionis ſtante ipſius, ac temporis ecrtitudine, leuiores probationes requirit, arbitrio Iudicis.*

14 *Et ad hunc effectum, ſufficit etiam æſtimatio, ſeu calculus etiam inter alios factus.*

14 *Et ſola coniectura Iudicis animum perſuadentes, ſufficiunt.*

15 *Detractiones poſſunt eximere bona è fideicommiſſis.*

16 *Bona à fideicommiſſo poſſunt eximi, mediante aliorum liberorum ſubrogatione, concurrente Apoſtolica derogatione.*

17 *Actio pro liberatione à moleſtiis contrà Authorem, non competit priuſquam ipſa moleſtia ſint illata.*

18 *Eoque minus ſtante facultate emptori attributa pleniorem procurandi ſecuritatem.*

19 *Obligatus inueſtire certam ſummam pro euictione, excuſatur à non implemento, quando ex defectu illius nullum damnum ſenſerit alteri ex contrahentibus, ac illi nihil deperierit.*

20 *Et eo magis quando in contractu permutationis paſſus eſt imò ipſe mea moleſtias pro euictione reciprocè ab altero promiſſa.*

DECISIO LVI.

FActa nonoullorum bonorum immobilium in
Agro Bononien. exiſtentium permutatione
inter Co. Franciſcum Matiam Boſchettum ex vna,
& Marcbionem Ioannem Matiam Fontanam ex
altera patte, alienauit Marchiu Prædium ex ea receptum
in loco nuncupato Bagnarolæ Ioſeph, &
Ludouico Fratribus de Ghellis pretio libr. triginta
quatuot millium monetæ illarum partium; A
quibus cum nonnullos poſt annos fuerit per Ludouicum
filium Alphonſi de Sabatinis euictum
vigore præcedentis Fideicommiſſi primogeniralis
qu. Marci Antonij eius patrui magni, condemnatus
fuit idem Marchio eorum author ad teſtitutionem
pretij vnà cum fructibus, quos dd. Fratres
ex bonis euictis percipere non potuerunt loco
damnorum, & intereſſe, & ſatisfecit, vt apparet
ex publico Inſtrumento inter eos celebrato die 5.
Iunij 1642. in quo dd. fructus annorum octo, &
dierum ſexdecim, quibus præfati de Ghellis remanſerunt
ob eam cauſam ipſis bonis priuati, fuerunt
concorditer liquidati ad ſummam libr. treſdecim
millium ſexcentarum ſeptuaginta quinque,
& ſolidum vndecim, inito calculo ad rationem
quinque pro centenario d. pretij conuenti, vt legitur
in d. Inſtrumento, Quare inſtante modo
Marcbione cootra Co. Claudium filium, & hæredem
d. Com. Franciſci Mariæ Boſcherti, ac de euictione
obligatum ex d. contractu permutationis
pro refectione, ac reſtitutione huiuſmodi damnorum,
& intereſſe Dubitaui. An, & pro qua ſumma
Comes teneatur, & ſit contra eum relaxandum
mandatum. Et Domini pro Actore informante
reſponderunt.

Quia cum ex proceſſu conſtet Prædium à q.
Com. Franciſco Maria d. permutationis titulo
traditum Marchiooi Fontanæ iam diù realiter euictum,
atque ablatum fuiſſe à dd. de Ghellis ab ipſo
Marchione cauſam habentibus, illumque ſubindè
coactum præuiis deciſionibus coram R. D. meo
Terracinen. ſub die 27. Iunij 1639. & 13. Febr. 1640.
ac ſententia Rotali interpellato, cauſæque aſſiſtente
d. Com. Buſchetto prolata ad reſtitutionem pretij,
& fructuum prædictorum. Hinc pariter ſequi-
1 tur Com. Claudium Patris hæredem teneri ad eorum
omnium reſtitutionem ratione intereſſe Marchionis,
tam ex diſpoſitione iuris communis per
text. in *l. ſi venditione, & l. euictare la 2. Digeſt. de
euict. l. ſi controuerſia l. ſi enim queſtio l. cum ſucceſ-
2 ſores, Cod. eod. tit.* quarum legum diſpoſitio procedit
etiam in permutatione *l. 1. Cod. de rer. permut.
l. ſi permutationis Cod. de euict.* Menoch. *praſ.* 118.
n. 18. verſ. atque in permutatione, &c. *lib. 3.* Cabal. *de
euict. §. 4 n. 43. verſ. quid in contractu permutationis,*
&c. cum aliis relatis per Muder. Piſauren. *in ſimil.
tract. de euict q. 140. ſub num. 1. cum ſeq.* quàm ex
pactis ſpecialibus pro defenſione, &c. & euictione,
&c. bonorum permutatorum, &c. & Conſti- 3
tuto, &c. ac aliis executiuis, &c. inter contrahentes
viciſſim conuentis; quæ leguntur in d. Inſtrumento
in proceſſu ſul. 18. p. 2. & ſeq. latius extenſis
in Formular. Ciuitat. Bonon. vbi fuit celebratum,
in fin. ſecund. Volum. ſtatutorum fol. 18. ac ſeq. ſub
Rubr. Pactum Conſtituti, & Libelli in permutatione,
&c. *l. ſecundum ff. de euict.* Franch. *deciſ. 34.
num. 2. verſ. ſed quia in Inſtrumento permutationis,*
&c. *ac ſeq.* Rota penes Cardinal. Seraph. *dec. 787.
num. 1. verſ. vnde cum habeamus expreſſum pactum,*
&c. & ſanct. mem. Gregor. *deciſ. 25. per tot in rec.
deciſ. 552. ſub num. 10. verſ. ſecundum part. 3. dec. 281.
ſub num. 1. verſ. fundamentum deciſione fuit,* &c. *cum
ſeq. part. 4.* Et demùm ex peculiari obligatione
ipſius Comitis Claudij ab eius Procuratore ſpecialiter
coostituto per Inſtrumentum mandati
celebratum die 3. Martij 1639. facta in actu ſuſceptionis
d. Iudicij, ac defenſionis cauſæ per acta
Franciſci Poccobelli Notarij Rotalis ſub die 14.
eiuſdem menſis, quo caſu poteſt contra eum relaxari
mandatum ex eodem Proceſſu pro indemnitate
Marchionis, iuxtà text. in *leg. minor. 25. an- 4
nis in fin princip. verſ. nam ſi ei fundus. Dig. de euict.*
Caſtr. *in leg. cum vendente ſub num. 3. verſ. Imò, &
per viam executiuam C. vbi cauſ. Fiſcal.* P. Barboſ.
*in leg. Venditor, ſub num. 188. Verſic. quinimo, ff. de
Iudic.*

Pretium autem in ea ſumma librarum triginta
quatuor millium comprobatur non ſolum ex
Inſtrumento Donationis eiuſdem Prædij per d. q.
Marcum Antonium de Sabatinis factæ ann. 1591.
die vltima Octobris Alphonſo eius ex Patre Nepori
ac eius primogenitis, cum perpetuo inter eos
fideicommiſſo in quo fuit particulariter aſſertum
valoris ſcutorum circiter ſeptem millium ſeptingentorum
d. ſummam propè attingentibus, qui
ſucceſſiuè probabiliter augeri potuit. Verùm etiam 5
ex inſtrumento alienationis per Marchionem factę
in dd. de Ghellis anno 1628. 22. Octobris in quo
tanti fuit æſtimatum, Bald. *in leg. cum fundus, §.
quanquam ſub n. 1. in fin. verſ. in gloſſ. ſi fundus,* &c.
dicens quod emptor non præſumitur ſtultus, &
ideò res tanti valere cenſetur, quanti vendita fuit
niſi aliud probetur *ff. de reb. eorum,* Cephal. *conſ. 26.
ſub n. 15. Verſic. Poſtremo, &c. ac ſeq.* Menoch. *conſ.* 6
358. ſub n. 22. verſ. quinto conferi, &c. *cum ſeq.* Surd.
conſ. 181. ſub n. 21. verſ. tamen fallit, &c. Maſtrill. *deciſ.
280. n. 52. verſ. Et res tanti dicitur valere,* &c.
cum ſeq. Et ex alio ſub die 5. Iulij 1642. in quo eandem
ſummam ipſis Emptoribus à Marchione reſtitutam
fuiſſe apparet præcedentibus dictis Deciſionibus,
ac Sententia Rotali ita expreſsè declarantibus,
ipſumque Marchionem condemnãtibus.
Quæ ideo attendi, ac Marchioni reſtituenda eſt 7
ratione intereſſe, quod paſſus eſt ob d. euictionem,
atque præſtari debet tam ex natura contractus *leg.
euicta la 1. & la 2.* vbi gloſſ. & DD. *l. ſi cum venditor,
§. final. ff. de euict.* cum aliis ſupra citatis, quàm
ex pacto ſpeciali refectionis damnorum, & intereſſe
in dicto Inſtrumento explicitè conuento, ac
plenius in præcitato formulario extenſo, Caſtr. 8
*in leg. Titius enim decederet n. 3. verſic. ex deciſione
vero,* &c. *ff. de Action empt.* Peregr *de fideicommiſſ.
art. 52. ſub num. 55. verſ. punctus,* &c. & reſpondit

Rota

Rota in deciſ.13. numero 1. verſic. qui debet attendi, &c. cum ſeq. ac deciſ. 378. numero 1. verſ. & quod huiuſmodi tempus, &c. part. 4. diuerſ. & latius in
9 Ferrarien. Decimarum coram bon. mem. Vbald. in recent. deciſ.127. à num.3.verſ.quia huic obiecto fuit reſponſum, &c. cum ſequent. ac deciſ. 710. part.4. tom. 2. & 3. in quibus clarè explicatur hæc materia, & in aliis relatis per Mareſc. reſolut. 79. ſub n.5.verſ.& eſt ſciendum, &c.cum ſeqq. lib.2. & per Modern. Piſauren. in d.tract.de cult. quæſt. 179. à n.20.verſic. At contra, &c.cum ſeqq.

10 Liquidatio vero fructuum in d. ſumma librarum tredecim millium ſexcentarum ſeptuaginta quinque, & ſolidorum vndecim calculata ſuper eodem valore ad rationem librarum quinque pro ſingulis centenariis, & annis ab euictione re ipſa ſecuta, & ablatione bonorum vigore executionis factæ anno 1639. Viſa fuit Dominis proportionabilis, & ſatis iuſtificata tam ex præſumptione legali, ſecundum quam fructus bonorum huiuſmodi immobilium tanti regulariter æſtimari ſolent iuxtà gloſſ. in Auth. perpetua in verb. iuſta Cod. de Sacroſanct. Eccleſ. & in his terminis reſpondit Rota in d. Ferrarien. Decimarum coram bon. mem. Vbald. in recent. deciſ.718.numero 1.verſ.qui valor. apparet taxatus, &c. part. 4. tom. 3. Theſaur. Iun. quæſt. forenſ.3. in fin. verſ.item fructus, lib.3. Quam ex dicto Inſtrumento die 5. Iulij 1642. celebrato
11 inter dd. de Ghellis, & Marchionem qui ſanè maximè prudens, ac diligens paterfamilias cenſeri non poteſt proprium iactare voluiſſe, vt ſucceſſu temporis, litibus, atque diſpendiis ab eius Auctoribus recuperaretur ad leg.cum de indebito verſ. qui enim ſoluit, &c. Digeſt. de probat. In hac enim
12 materia ſtante certitudine euictionis, ac temporis, quo Prædium fuit à Ghellis ablatum, leniores probationes pro liquidatione fructuum arbitrio Iudicis admittuntur vt in ſpecie reſpondit Rota deciſ. 317. num. 21. verſ. & in conſueto ac ſub numero 24. verſicul.ſed in caſu noſtro ac ſeq.part.4. tom. 2. & deciſ. 718. num. verſ. & ſupradicta cum ſeqq. eadem p.4. tom 3. & in deciſ. 521. ſub num.10. verſ. ſuper quantitate, &c. cum ſeq. p. 5. recentior. vbi num. 16. verſic. Id quod etiam; &c. dicitur ad hunc effectum ſufficere æſtimationes, ſeù calcu-
13 los etiam inter alios factos, poſt Alciat.conſil.116. à num.3. verſic. dico igitur, &c. cum ſequent. lib.5. loquentem de huiuſmodi liquidatione in tranſactione inter alias perſonas facta, quia ſolæ coniecturæ Iudicis animum perſuadentes ſufficiunt.

14 Nec obſtat, quod bona quoque per Marchionem Fontanam cum Com. Boſchetto permutata fideicommiſſis maiorum ſubiecta dicantur.

15 Tum quia nec id probatur attentis præcipuè detractionibus quæ in omnem caſum illa potuerunt ab eis (ſi quæ apparerent) eximere leg. Marcellus, §.Res quæ Digeſt.ad S.C.Trebell.leg.quoniam in prioribus, & leg. omnimodo, Codice de Inofficioſ. teſtament. Oſaſc. deciſ. 148. ſub numero 13. verſic. ratio pariter, &c. Decian. conſil.85.ſub num 1.cum ſequent. lib.2.Peregrin.de Fideicommiſſ. articulo 36. num.27.verſ.Preterea,Rota deciſ.342.num.4. verſ. ceſſare viſa fuit p.5.recent.

Tum quia hoc ſpecialiter fuit narratum in dicto Inſtrumento ex parte Marchionis, quod non fecit Comes ex parte ſua, Imò idem Comes pro abundantiori cautela conſtitutus fuit Procurator ad petendam, & impetrandam Apoſtolicam derogationem, & aliorum Marchionis bonorum ſubrogationem, quo magis ſecurus eſſet, vt in eo legitur in Proceſſ. fol. 22. pag. 2. Verſic. Conuenientes, &c. iuxta tradita per Rotam penes bon. 16
memor. Cardin. Millin. deciſ. 116. num. 2. verſic. de quo dicebant Domini, &c. cum ſeq. & in recentior. deciſ. 402. numero 14. Verſic. Hodie tamen, &c. part. 4. tom. 2. Quare cum nullæ adhuc fue- 17
rint ob hanc cauſam Comiti bene notam, ac ſpecialiter inſinuatam illatæ ipſi, vel eius ſucceſſoribus moleſtiæ, non poteſt vtique Marchio ea ratione conueniri pro liberatione, vel aliis, ſiue in exercitio Iuris ſui impediri leg.1. §.venditorum, in fine ff.de act. empt. Surdus deciſ.265.ſub numero 27. verſic. Et quamuis, ac ſequentibus, & reſpondit Rota penes ſanct. memor. Gregor. XV. deciſ. 90. à numero 8. verſic. præterea non procedit, cum ſequent. ac in recentior. deciſ. 753. ſub numero 2. verſic. ſecundò, &c. part. 3. & dec.207. num.13. Verſic. Ideoque cum iuuari non valeret, &c. cum ſequent. part.5. Eoque minus ſtante facultate Comi-
ti attributa pleniorem procurandi ſecuritatem ad 18
leg. debitor meus Digeſt.de Negot.geſt.leg. quoties §. ſicut autem, Digeſtis de adminiſtr. tutor. Roman. conſil.187.num.5.verſic. Aut non ſoluit, &c. Alban. conſil. 217. num. 23. verſic. Ad prædicta, Surdus conſil. 290. ſub num. 33. Verſic. Verum ego, &c.cum aliis relatis per Hering. de fideiuſſor.cap.27 part.1. ſub numero 264. Verſicul. Decimotertio quando bona debitoris, &c.cum ſeq.

Minus obſtat, quod Marchio non inueſtiuerit libr. quatuor mille ſibi ſolutas à Com. Boſchetto pro adæquatione contractus, vt tenebatur ex pacto ibidem conuento in dict. Proceſſu fol. 21. pagio. 1. verſic. Conuenerunt partes prædictæ, &c.

Quia cum nullum ob id damnum ſenſerit Co- 19
mes, neque eius Hæredes, ac ſucceſſores, nihilque prorſus illis deperierit, excuſatur Dominus Marchio, vt probat Surdus dicta deciſ. 265. n.39. verſicul. & defectus implementi, &c. & reſpondit Rota penes Cardinal. Seraphin. deciſ.1243. num.5. verſicul. non obſtat quod emptor poſſit agere, &c. & in Romana Palatij ſeu Cenſus VII. Maij M. D. XC. coram Bubalo apud Marcheſan. de Commiſſ. part. 1. folio 747. ſub numero 5. verſicul. non obſtat quod qui promiſit, &c. Pen. deciſ.531. n.2. verſicul.cum Bartholomeus emptor.& ſeqq. ac ſanct. memor. Gregor. XV. deciſ. 247. numero 21. verſ. Itavt propterea, vbi Add. numero 20. verſicul. exceptio non implementi, &c. referunt concordantes.
Et magis etiam ſtantibus prædictis moleſtiis, liti- 20
bus, ac euictionibus, quæ poſteà ſuperuenerunt, Satiſque opportunè præfatæ conuentioni in effectu parebit eandem quantitatem inueſtiendo ex ſummis illi, vt dictum eſt, per Dominum Com. Boſchettum reſtituendis iuxta dicta deciſ. Card. Seraphin. 1243. Verſicul. ſufficit enim, &c. cum ſimilibus.

Atque ita fuit concluſum informante tantum D. Marchione Fontana. Sed D. Com. Boſchetto ſæpè ſæpiùs citato, & diu expectato, &c.

R.P.D.

R. P. D. PEVTINGERO.

Romana quatuor domorum.

Luna 21. Iunij 1649.

9

ARGVMENTVM.

Extrema in Saluiano requiſita, quæ ſint. Obligatus inueſtire pecunias, in caſu non implementi, ad quæ teneatur Præſcriptio, quando detur.

SVMMARIVM.

1 *Extrema requiſita in Saluiano, ſunt, poſſeſſio bonorum, de quibus agitur, in obligato de tempore obligationis, moderna poſſeſſio illius, cum quo Iudicium intentatur.*

2 *Obligatio Cameralis dat executionem paratam.*

3 *Obligatus ad inueſtimentum pecuniarum in cenſibus, ſeu locis montium in caſu non adimplementi, tenetur ad fructus, qui ex hac capitali percipi potuiſſent, facto inueſtimento.*

4 *Præſcriptio non datur contra actionem non natã.*

5 *Neque intrat in vita illius, qui eſt in mala fide.*

DECISIO LVII.

IVdex ab A. C. deputatur inter Sor. Feniciam Creſcentiam, & D Franciſcum Serlupium, pronunciauit Sor. Feniciæ Creſcentiæ Moniali dandam eſſe immiſſionem in quatuor domos, de quibus agitur in Saluiano pro ſcutis mille donec de earum penſionibus ipſi ſatisfiat in hac ſumma ſibi ſolui promiſſa per bon. mem. Octauianum Creſcentium eius Patrem, & pro ſcutis 367. † pro fructibus decurſis ab ipſa prætenſis; Cauſa appellationis ad Rotam delata Domini immiſſionem pro ſorte ſcutorum mille approbarunt; ſed de fructibus mandarunt ſeparatim videri; Nam quoad ſortem ſcutorum mille monetæ inueſtien. in aliquo cenſu, ſeu locis montium infrà tres annos proximos, quorum dominium ipſa conſequeretur, & de iis ad libitum diſponere poſſet, vt ipſum Inſtrumentum oſtendit, & interim quolibet anno ſoluere ſcuta 40. per Inſtrumentum obligationis factæ ab Eq. Octauiano die 5. Maij 1600. res caret difficultate, haberque executionem paratam, dum omnia in ſaluiano requiſita extrema
1 obligatio nempè Octauiani omnium bonorum, intra quæ tunc aderant hæ quatuor domus, earùmque moderna poſſeſſio Franciſci cum hypoteca ad fauorem Monialis ſatis fuerunt iuſtificata, vt in ſimili fuit dictum in Romana Saluiani de Caſalibus 21. *Iunij* 1641. *coram R. P. D. meo Cerro & in eadem* 11. *Mart.* 1643. Rota poſt Cenc. *de cenſ. dec.* 48. *n.*1. & apud Moder. *tract. de manut.*
2 *deciſ.* 219. *n.* 4. Dur. *dec.* 401. *n.* 3. maximè ſtante obligatione Camerali Seraph. *dec.* 935. *n.*1.

Non obſtat quad pecunia regulariter non pariat pecuniam, quia Octauianus non ſimpliciter promiſit ſcuta mille, ſed inueſtienda ad fauorem monialis in cenſibus, ſeu locis montium, de quo inueſtimento cum non doceatur intrat obligatio ad fructus, qui ex hoc capitali percipi potuiſſent ea pluribus allegatis per Pacific. de Salu. *dec.* 39. *per tot.* apud Cenc. *de cenſ. deciſ.* 479. *n.* 11. poſt modern. Foroliuien. *tr. de legit. dec.* 29. Rota *dec.* 85. *n.* 14. *p.* 4. *tom.* 2. *rec.* cum aliis cumulatis in Bonon. de Lambert 3. *Iulij* 1647. *coram R. P. D. meo Bichio.*

Nec Serlupius contra Moniales exceptione præſcriptionis ſe tueri poteſt non ſoluen. dictam 3
ſortem ſcut. mil. ſeu Capitale. Quia præſcriptio ante triennium datum ad inueſtiendum currere non potuit vſque ad diem 5. Maij 1603. cum con- 4
tra actionem non natam non detur præſcriptio *l. cum notiſſimi* 7. *C. de preſcr.* 30. *vel* 40. *ann.* §. *illud*, neque in vita Octauiani propter eius malam fi- 5
dem dum iuramento inueſtire promiſit.

Et ita vtraque parte, &c.

R. P. D. VBROSPIO.

Romana retentionis domorum.

Sabbathi 23. Ianuarij 1649.

ARGVMENTVM.

Ægidiana non habet locum, ſtante iniuſtitia ſententiæ Bona fideicommiſſi debent contribuere ad ſolutionem legatorum extinctio crediti, quomodo inducatur inter ſocios. Probationes poſt ſententiam, cuius ſint valoris. Legata de quo ſoluantur, an de ſubſtantia, an de fructibus Hæreditatis: attento fideicommiſſo, & modo legandi Teſtatoris.

SVMMARIVM.

1 *Ægidiana conſtitutio excluſiua appellationis in Iudiciis omninò ſummariis, non habet locum, attenta iniuſtitia ſententiæ.*

2 *Bona fideicommiſſo particulari obnoxia debent contribuere ad ſolutionem legatorum ab eodem fideicommittente relictorum, dum patrimonij vires legatorum onera non ſuſtinebant.*

3 *Creditum inter ſocios ſuper aliquo negotio, ex aſſignatione totius negotij cũ clauſulis pleniſſimis tranſlationem dominij importantibus, ac omnibus iuribus actiuis, & paſſiuis, facta ab altero ex ipſis, vel remanet extinctum.*

4 *Vel ſaltem præſumitur ſolutũ, quia in præcedētẽ ſatisfactionem crediti prius debuerat imputari.*

5 *Iniuſtitia ſententiæ, ad effectum excludendã Ægidianam, ex eiſdem Actis reſultare debet.*

6 *Relatio ſecunda peritis, & ſi poſt ſententiam, conformis primæ ante ſententiam in Proceſſu exiſtenti, non vti noua probatio, ſed conualidatio eiuſque primæ dilucidatio reputatur.*

Adeoque pro coadiuuanda probatione iniuſtitiæ ſententiæ admitti debet, ac ſi tunc temporis, fuiſſet in Actis producta.

7 *Clauſula.* Ad habendum. *in contractu appoſita, in ſtipulantem transfert dominium, dum pro ipſius tranſlatione habilis cauſa præceſſit.*

8 *Fideicommiſſarij, & legatarij à Teſtatore, attenta Iuris exæquatione, cenſentur æq. delecti.*

9 *Prohibitio facta à Teſtatore de alienandis bonis, quæ fideicommiſſo ſuppoſuit, non extenditur ad præiudicium legatariorum in eodem Teſtamento, ſed videtur potius adiecta ex erronea pinguioris fortunæ credulitate, quam teſtator in ſuo patrimonio ſperauerat.*

10 *Dilatio conceſſa heredi pro legatorum implemento, in ſolam ipſius vtilitatem, à teſtatore attributa cenſetur, quando ex temporis curſu, non decurrat tot ex redditibus hereditatis, quos pro ipſorum*

ipſorum implemento ſufficiat: quo caſu de fructibus, abſque diminutione Hæreditatis, ſolui deberent.

11 *Et eo magis, vbi illa, non annuali ſolutione, ſed vnica erant vice præſtanda, quæ proinde ex ſubſtantia hereditatis ſtatim exſolui poterant, & ſi fuerint de proprio patrimonio per hæredem perſoluta, ſuper hæreditariis corporibus legitimè retineri.*

12 *Nec vllo modo debent compenſari cum fructibus medio tempore retractis, quos hæres beneficiatus facit ſuos, vbi cum legatariis, ſeu fideicommiſſariis particularibus inſurgit quæſtio.*

13 *Fructus hæreditatis ad fauorem creditorum ſunt computandi.*

DECISIO LVIII.

IN ſententia A. C. fuerat attributa facta retentio Domorum, de quibus agitur, D. Nereo Scarlatto poſſeſſori pro ſumma ſcutorum 8550 ſibi debita per Laurentium, & Ioſephum de Carpianis hæredes inſtitutos in teſtamento Iacobi, ac in controuerſis corporibus particulari erga propriam familiam fideicommiſſo grauatos, qui Hæreditatis prædictæ creditores extiterant in ſumma longè maiori diuerſis Iacobi legatariis perſoluta; Hæc autem retentio cum poſtmodum per alteram ſententiam fuiſſet denegata D. Scarlatto ad huius inſtantiam delata mihi cauſa dubitaui, An Ægydiana Conſtitutio excluſiua appellationis in Iudiciis omninò ſummariis interpoſitæ prouocationi reſiſtat, & Domini negatiuè reſponderunt ex iniuſti-
1 tiæ fundamento ipſius vim Conſtitutionis eludente, iuxta opinionem Corn. *in conſ.* 10. *num.* 2. *lib.* 4. & Conrard. *in leg. vnica Codice de mon. poſſ. lim.* 9. *num.* 22. ſemper in hoc Tribunali receptam, & atteſtatur Rota *in Auenion. hæreditatis* 20. *Iunij* 1648. *coram R. P. D. meo Royas in principio, & antea in deciſ.* 324. *num.* 3. *part.* 2. *recent. & coram Buratto deciſ.* 630. *num.* 1. *&* 850. *n.* 4.

2 Huius verò iniuſtitia ſententiæ beneficiatis hæredibus, ac eiuſdem hæreditatis creditoribus retentionem denegantis in bonis ſtabilibus particulari fideicommiſſo ſuppoſitis eluceſcit ex relatione Damiani Periti in actis prioris inſtantiæ producta, vna cum infraſcripta aſſignatione, comprobata ex altera Fuſci relatione nouiter de communi partium conſenſu à Rota deputati, ex qua conſtat nihil in Patrimonio Iacobi de tempore obitus remanſiſſe, præter adducta ſtabilia particulari fideicommiſſo obnoxia, quorum contributio excludi non poterat à Iudice prioris inſtantiæ, dum patrimonij vires legatorum onera per fideicommittentem relicta non ſuſtinebant, ex notatis in *leg. Pater filium Digeſtis de leg.* 3. & ibi Bart. & Alberic. *n.* 1. *cæteroſque communiter*, Iaſ. *in l. commodis n.* 4. *ff. de re iud.* Cuman. *in l. peto §. Prædium n.* 3. *ff. de l.* 2.

3 In ſua enim relatione oſtendit idem Fuſcus creditum Iacobi in ſcutis 13. m. cum Laurentio hærede contractum occaſione negotiationis ſecum antea initæ prouenire ex cauſa vulgo *di vtili,*
4 *e diſauanzi*, iuxtà mercatorum ſtylum inexigibili, adeoque concludit in ipſius hæreditate imputari non poſſe, tanquam aëream, attenta præſertim aſſignatione totius negotij cum omnibus iuribus actiuis, ac paſſiuis, ſinguliſque effectibus, debitis, ac creditis per eundemmet Laurentium facta Iacobo vſque ab anno 1603. ſub ampliſſimis clauſulis dominij tranſlationem importantibus, ex qua prædictum creditum, vel remanſit extinctum ex diſpoſitione Iuris relata in *leg. debitori Codice de pact. & leg. quod de bonis, §. quod Auus, Digeſtis ad l. falcid.* & notant vtrobique Doctores Rota *in Firmana legitimæ* 16. *Februarij, &* 22. *Iunij* 1618. *coram bon. memor. Vbaldo, & in Viterbien. Caſtrorum* 9. *Iunij* 1626. *coram bon. mem. Coccino in §. quod autem*, vel ſaltem præſumitur ſolutum ex aſſignatione prædicta, quæ in præcedenti ſatisfactione crediti priùs debuerat imputari, ſecundùm Gloſſ. *in leg. Marcellus, §. res quæ*, à DD. ibidem communiter approbatam, *Dig. ad Trebell.* & ibi per Bart. *in princ.* Ang. *num.* 2. Iaſ. *num.* 6. cæteroſque relatos in *Romana fideicommiſſi de Capiteferreo* 19. *Febr.* 1646. *in §. deinde concluſio coram R. P. D. meo Corrado.*

Non obſtat, quod ad excludendam Conſtitu- 5
tionem Ægidianam iniuſtitia ſententiæ ex eiſdem debeat actis reſultare, vt notat idem Corn. *in adducto conſil.* 10. *numero* 2. *verſ. cum igitur lib.* 4. Contard. *in adducta leg. vnica limitat.* 9. *numero* 22. & ponderauit Rota *coram Seraphino deciſ.* 772. *numero* 2. *& coram Buratto* 630. pariter *numero* 2. *&* 850. *numero* 4. adeoque conijci non valeat ex noua relatione Periti Rotalis in actis prioris inſtantiæ non producta. Quia dum iniuſtitia ſen-
tentiæ reſultabat ex præcedenti relatione Damia- 6
ni in actis tunc exiſtente, & ex infraſcripta aſſignatione, hæc ſecunda relatio non vti noua probatio, ſed conualidatio primæ, eiuſque dilucidatio reputatur, ſecundum Baldum *in cap.* 1. *de fide instrument. numero* . .... Dec. in Auth. *ſi quis in aliquo numero* 3. *Codice de Eden.* Rota *coram Cæſar. de Graſſ. deciſ.* 20. *de probat. numero* 11. Adeoque pro coadiuuanda iniuſtitiæ probatione admitti debet, ac ſi tunc temporis fuiſſet in actis producta, vt reſpondit Rota in Cæſarauguſtana portionis 16. Nouembris 1605. coram Iuſto, poſt Marcheſ.
de commiſſ. part. prima cap. 1. *folio* 340. *ſub num.* 4. 7
& n. 5. Præſertim quia de tempore prioris inſtantiæ, adhuc producta fuerat aſſignatio totius negotij per Laurentium facta Iacobo ſub clauſula, *ad habendum*, adiecta facultate liberè diſponendi, ac pacto capiendi poſſeſſionem propria auctoritate nullo iure aſſignanti reſeruato, quæ proindè à Laurentio ſtipulata cenſetur, vt totius negotij dominium, ac proprietatem in Iacobum creditorem in extinctionem proprij debiti transferret dum habilis cauſa pro tranſlatione dominij præceſſit, vt notat Bart. *in leg. ſi conſtante n.* 98. *ff. ſolu. matrim.* Gozad. *conſil.* 38. *num.* 11. Becc. *conſ.* 10. *n.* 19. Rota *coram Buratto deciſ.* 574. *n.* 4. *& in Romana ſubhaſtationis de Alexiis* 12. *Decembris* 1644. *coram R. P. Domino Cerro, & in Regien. bonorum* 23. *Februarij* 1646. *coram R. P. Domino meo Corrado*; Ac conſequenter ſubſecutam ſententiam oſtendit iniuſtam, quæ denegauit contributionem particularis fideicommiſſi ſub falſo ſuppoſito crediti adhuc in Hæreditate exiſtentis, quod tamen ex aſſignatione prædicta extinctum fuiſſe dignoſcitur.

Neque adducta contributio potuit euitari, vel ex arctiſſima alienandi prohibitione eidem fideicommiſſo per teſtatorem adiecta, quaſi ipſius inde voluntas arguatur deferendi integrum fideicommiſſum in ſpecialiter grauatos. Cæteros verò legatarios priuandi re legata, quatenùs legati onus patrimonij vires non ſufferent, vel ex dilatione quinquennali Hæredibus attributa pro

adimi

ad implendis legatis, quaſi inde præſumatur deſti-
nata legatorum ſolutio per Teſtatorem in fructi-
bus, non autem in ſubſtantia hæreditatis.
8 Quia ex ea prohibitione argui non poteſt re-
ſiſtentia voluntatis ex Teſtatore, qui æqualiter
fideicommiſſarios prædilexiſſe cenſetur, ac lega-
9 tarios ex iuris diſpoſitione in omnibus exæqua-
tos, de qua in *l. prima ff. de leg. 1. & in l. 1. & 2. Cod
communia de lega.* ſed ea potius prohibitio vide-
tur adiecta ex erronea pinguioris fortunæ credu-
litate, quàm Teſtator in ſuo patrimonio ſperaue-
rat, *vt* inquit textus in *§. in fraudem Inſtitut. quibus
ex cauſis manum. non licet*, & ponderauit Franc. *in*
10 *deciſ.* 236. *n.* 11. Dilatio vero quinquennalis con-
ceſſa pro legatorum implemento in ſolius vtili-
tatem hæredis attributa cenſetur, dum legata præ-
dicta ſcuta 16. Mill. excedebant nec intra ſpatium
quinquennij perſolui poterant ex fructibus hæ-
reditatis non excedentibus redditum ſcutorum
650. ex notatis per DD. *in leg. vltima § ſin autem
legata C. de bonis, quæ lib.* Couarr. *var. lib. 2. cap. 2.
n. 7. §. tertiò conſiderandum.* Craſſ. *in §. legatum q. 35.
num. 2.* Fuſar. *conſ. 67. n. 3.* Peregr. *de fide inſtrument.*
11 *art. 5. n. 24. in fine.* Nec illa annuali ſolutione ſed
vnica erant vice præſtanda, quæ proinde ex ſub-
ſtantia hæreditatis ſtatim exſolui poterant, & ſi
fuerint de proprio patrimonio per heredem per-
ſoluta ſuper hæreditariis corporibus legitimè re-
tineri iuxta textus in adducta *l. vltima §. ſin autem
legata C. de bonis quæ liber.* & notat ibi Bart. *& in
l. vltim. ff. de vſufruct. legat. n. 6.* Alex. *in leg. vſufructu
ff. ad leg. falcid. n. 3* Iaſon. *in leg. 1. n. 14. colum 2. ff.
ad Trebell.* Couarruu. *variarum lib. 2. cap. 2. n. 7. §.*
12 *cæterum*, Fuſarius *de ſubſtitution. quæſt. 665. n. 1.* Rota
deciſ. 399 num. 38. part 5. rec. nec vllo modo debent
compenſari cum fructibus medio tempore retra-
ctis, quos hæres beneficiatus facit ſuos, vbi cum
legatariis, ſeu fideicommiſſariis particularibus,
prout hoc caſu contingit, inſurgat quæſtio, iux-
ta textus in *leg. in ratione in principio, & leg. in
quantitate ff. ad l. falcid. & in §. quantitas Inſtitut. eo-
dem titul.* Fuſar. *de ſubſt. q. 665. n. 7.* Rota poſt Merl.
de legat. deciſ. 20. n. 12. & latè comprobat Peregr.
de fideic. art. 48. n. 74. diſtinguendo inter legata-
rios, ac creditores, ad quorum tamen fauorem
fructus hæreditatis fauore computandos firmauit
Rota in Romana quarti dotalis 19. Iun. 1645. co-
ram R. P. D. meo Cerro.

Et ita vtraque, *&c.*

EMINENTISS. ET REVERENDISS.
D. CARD. CORRADO.

Anconitana Saluiani.

Lunæ 19. *Iunij* 1651.

ARGVMENTVM.

Poſſeſſio ex decreto Iudicis capta eſt ma-
nutenibilis in præiudicium anterioris
Aduerſarij. Saluianum cuius ſit naturæ.
Poſſeſſio, quæ prouenit ex aditione hæ-
reditatis, eſt merè ciuilis. Exceptiones
illiquidæ non impediunt immiſſionem
in Saluiano, & plura de manutentione.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſio Iudicis auctoritate adepta, iuſtam præbet manutentionis cauſam.*

2 *Atque Aduerſarij anteriorem elidit, ac excludit, ita quod illa non eſt manutenibilis.*

3 *Sententia Iudicis præſumitur iuſta.*

4 *Et probatur valida ex proceſſu, in quo fuerunt rectè ſeruati termini, & cætera omnia Iudicij ordinem concernentia,* iuxtà dec. Verall. 262. pag. 2.

5 *In Saluiani interdicto neceſſaria ſunt, creditum Actoris cum hypotheca omnium bonorum debitoris præſentium, & futurorum. Et quod de tempore inſtituti Iudicij poſſiderentur ab Aduerſario quod probatur etiam per ſuſtentationem litis. Quæ ad obtinendam in hoc Iudicio immiſſionem plenè ſufficiunt.*

6 *Saluiani interdicti remedium, cum ſit in rem ſcriptum, ſequitur poſſeſſorem bonorum.*

7 *Exceptio appoſita à Reo in Saluiano, ſe non poſſidere: vbi mediantibus Inſtrumentis locationum cum receptione penſionum, vel aliis ſimilibus probetur, non eſt attendenda, niſi iuſtificetur.*

8 *Proteſtatio aſſerens aliquid cum careat aſſerti iuſtificatione, nullius eſt momenti ad effectum impediendi executionem ſententiæ iam antea prolatæ.*

9 *Aditio hæreditatis, non transfert in adeuntem, naturalem bonorum poſſeſſionem, antequam fuerit actualiter apprehenſa.*

10 *Eoque minus quando alter ex hæredibus poſſidet ſolus, ac de bonis ad libitum diſponit.*

11 *Solutio debiti liberat fundum ab hypotheca.*

12 *Exceptiones illiquidæ, ac diſcuſſionem requirentes, non valent impedire immiſſionem in Saluiano interdicto, cum eius Iudicij ſummarij natura admittat ſolùm quæ certa ſunt, & liquida, nullamque probabilem recipiunt controuerſiam, & num. 13.*

14 *Fideicommiſſum, vbi hæres grauatus ſub conditione deficientia illius filiorum, ipſis de tempore eius mortis ſuperextantibus, euaneſcit.*

15 *Interpretatio voluntatis Teſtatoris ex coniecturis adducta, ſubdubia eſt, ac plurimum controuerſa, ita vt conſtans, ac certa dici non poſſit, antequam fuerit per rem iudicatam approbata.*

16 *Ideoque admittenda non eſt in poſſeſſorio, ſummarioque Saluiani Iudicio.*

17 *Neque in ſummariiſſimo manutentionis attendi debet.*

18 *Eoque minus cum obiecta detractiones, alienationes, ac alia pro exceptione deducta, longiorem diſcuſſionem expoſcunt, quàm ſubiecta materia poſtulat ratio.*

16 *Manutentionis remedium contra Iudicis ſententiam ac eius auctoritate immiſſum quibus caſibus concedi ſoleat: & quomodo procedatur.*

DECISIO LIX.

FRatres de Lanfranchis creditores fructuum cenſuum q. Æneæ Ferretti in ſumma ſc. 1280. immiſſi fuerunt vtilis Saluiani remedio ex ſententia Locumtenentis Ciuitatis Anconæ in poſſeſſionem nonnullorum bonorum debitoris contra Anton. illius filium, & hæredem, qui prætendens nulliter, ac iniuſte proceſſum petebat manutentionem. Verum hæc (hodie cauſa diſcuſſa) viſa fuit Dominis concedenda Lanfranchis.

Quoniam

1 Quoniam illi poſſeſſionem adepti fuerunt Iu-
dicia auctoritate, quæ iuſtam præbet manuten-
tionis cauſam *leg inſte poſſidet, ff. de acq. poſſeſſ. l. 1.
& 2. ff. ne vis fiam ei*, Rota penes ſan. mem Greg.
deciſ. 580 n. 5. verſ. tanto magis, &c. Cardin. Caual.
deciſ 42 ſub n. 1. Durand. *deciſ. 141. n 1. verſ. quia
cum ille, & in rec deciſ. 513. ſub n. 2. verſ. præſertim
accedente decre Iudicis*, &c. *par. 1. & deciſ. 148. n. 1.*
2 *verſ. ideoque*, &c. *part. 4. tom. 5. & deciſ. 219. ſub n. 1.
cum ſeq. part. 5.* cum alijs relatis in Romana Sal-
uiani 18. *Februar. 1647. in princ. coram R. P. Dom.
meo Royas*, *ac in Lauretana Salniani* 28. *Ianuarij*
1650. *coram Reuerendiſſ. D meo Decano in § ſi qui-
dem conſtat*, &c. Atque aduerſarij anteriorem
elidit, ac excludit, ita quod illa non eſt manute-
nibilis *l. qui vniuerſas, §. item cum prætor*, vbi Odo-
fred. Cuman. Ang. Alex. & alij, *ff. de acq. poſſeſſ.*
Rota *deciſ. 805. ſub num 6. verſ. idem enim operatur
immiſſio*, &c. *cum ſeqq. part. 1 diuerſ.* & penes ſanct.
mem. Greg. *d deciſ 582 ſub num. 3. verſ. nec obſtat*,
&c. *cum ſeq.* Card. Caual. *d. dec. 42. num. 2. verſ. nec
obſtat poſſeſſio*, &c. *& in rec. dec. 644. ſub n. 5. verſic.
ſecundo principaliter*, &c. *n. 1. & d. dec. 148. ſub n. 2.
verſ. & non eſt habenda in conſideratione*, &c.
part. 4. tom. 2. & ſæpè in alijs.

Neque obſtat quod Iudex præfatus nulliter, ac
3 iniuſtè proceſſerit.

Quia contrarium probatur non ſolùm ex iuris
præſumptione, quæ pro illius ſententia viget. *dict.
leg iuſtè poſſidet, ff. de acqu. poſſeſſ. l. 2.* vbi not. DD. *C.
de offic. ciuil. Iudic.* Rota penes Mantic. *deciſ. 272.
num. 3. verſ. neq obſtat*, &c. ſan mem. Greg. *dec. 336.
num. 14. verſic. cum poſſeſſio*, &c. Durand. *deciſ. 7.
num. 19. verſ. & ratio eſt*, &c. *ac dec. 65. num. 1. verſ.
ſententia enim*, &c. *& in recem. deciſ. 94. num. 1. verſ.
ſententia enim*, &c. *deciſ 654. ſub n. 6. verſ. tam ma-
ximè*, &c. *part. 1. ac dec. 314 ſub num. 2. verſic. nam
cum cenſus*, &c. *dec. 646. ſub num 5. verſic. tum alias
pro Iudice*, &c. *part. 2. & dec. 489. ſub num. 2. verſic.
ii enim regulariter*, &c. *part. 3. dict. deciſ. 148. n. 4.
verſic. attamen Iudex in dubio præſumitur*, &c. *p 4.
tom. 2* Sed ex ipſo proceſſu, in quo fuerunt re-
4 ctè ſeruati termini, & cætera omnia Iudicij ordi-
nem concernentia *iuxt. deciſ. Verall 262. p. 2.* Et
plenè iuſtificata quæcumque in hoc interdicto ne-
ceſſaria, ſcilicet creditum Actorum cum hypothe-
ca omnium bonorum debitores præſentium, &
futurorum ex duobus publicis Inſtrumentis cen-
ſuum, Altero ſub die 23. Aprilis 1597. & altero
ſub die 18. eiuſdem menſis 1598. celebratis per
Æneam Ferretrum ad fauorem Curtij Lanfran-
chi, cuius ſunt in effectu hærede Carolus, &
Franciſcus Fratres prædicti, vt Teſtes plures legi-
timè recepti deponunt. Quodque res de quibus
agitur, fuerint in bonis præfati Æneæ poſt con-
tractam huiuſmodi hypothecam conſtat ex plu-
ribus Inſtrumentis actis, ac etiam confeſſioni-
bus Iudicialibus ipſius Antonij in proceſſu produ-
ctis. Et quod demùm tempore Iudicij huius in-
ſtituti ab ipſo Antonio poſſiderentur apparet ex
eodem quoquè proceſſu, & ſpecialiter ex publi-
cis Inſtrumentis locationum cum exactione pen-
ſionem, ac cenſuum reſpectiuè, longáque litis
ſuſtentatione; Quæ ad obtinendam in præſenti
Iudicio immiſſionem planè ſufficiunt, Batt. *in l. 1.
ſub num. 3. verſ quæro quæ eſt differentia*, &c. *ff. de
ſalu. interd & in l. 1. ſub n. 1 verſ. quæro quid differt*,
&c. *C. eod tit.* Rol. *conſil. 14 num. 13. verſic. primo re-
quiritur*, &c. *lib. 1.* Neguſ. *de pignor. part. 8. memb. 3.*

ſub num. 10. verſ. ſeptima concluſio eſt, &c. Menoch.
*de adipiſc. rem. ſub num. 160. verſicul. quæro vi-
geſimo nono, &c. cum ſeqq.* Rota *deciſ. 186. in prin-
cip. & numero. 1. part. 4. diuerſ.* & penes ſanct.
memor. Gregor. *deciſ. 318. deciſ. 491. num. 6. ver-
ſic. iuſtitia ſententia*, &c. apud Pen. *deciſ. 601. nu-
mer. 1. verſ. cum enim*, &c. *deciſ. 623. per tot.* Bu-
ratt. *deciſ. 728. numero 14. verſic. quibus concur-
rentibus, per tot.* Durand. *deciſ. 40 num. 1. verſic.
quibus concurrentibus, &c. ac deciſ. 461. ſub n. 1.
verſ. iuſtitia verò*, &c. *ac in recent. deciſ. 294. ſub
num. 1. verſ. quia de credit.* &c. *cum pluribus ſeqq.
part. 1. deciſ. 775. ſub num. 1. verſ. quibus ſtantibus*,
&c. *part. 2. & deciſ. 560. ſub num. 1. Verſ. Domini
affirmatiuè reſpondendo.* &c. *part. 3. ac deciſ. 512. &
dec. 513. eadem part. 4 tom. 3.*

Non enim ſubſiſtit obiecta nullitas ob defectum
citationis Domini Franciſci Equitis Hieroſolymi-
tani Fratris Antonij, atque cohæredis Æneæ com-
munis eorum Patria.

Quia non fuit actum perſonali actione, ſed vti- 5
lis Saluiani remedio, quod cum ſit in rem ſcri-
ptum ſequitur poſſeſſorem bonorum qualis erat
Antonius, ac proinde ille ſolus iure merito fuit
conuentus, & condemnatus *leg. 1.* vbi gloſſa *in
verbo competit, ff. de Precar. & ſalu. interd. leg.
fin. Cod. ſi vnus ex plur. hæred.* Gloſſa *in leg. 1. in
verbo non prohiberis, Cod. de hæred. action.* Menoch.
de adipiſc. d. rem. 3. num. 55. verſic. quæro ſeptimò,
&c. *cum ſeq.* Surdus *deciſ. 174. ſub num 8. verſic.
primum eſt*, &c. *conſ. 192. ſub num. 9. verſ. hoc au-
tem non habeo pro abſoluto*, &c. Peregr. *de fideic.
art. 53. num. 53. verſ. quæ optimè corroborantur*, &c.
& reſpondit Rota *deciſ. 179. ſub num. 1. verſ. quam-
uis enim*, &c. *cum ſeqq. ac deciſ. 186. num. 5. verſ.
non obſtat quod dicitur*, &c. *cum ſeq. p. 4. diuerſ.* &
ſanct mem. Gregor. *deciſ. num. 4. verſ. Et reme-
dium Saluiani*, &c. *ac deciſ. 152. ſub num. 5. verſ.
Et ſic D. Carolus*, &c. *part. 4. rec.* & fuit dictum
*In Æſina Saluiani 18. Iunij 1627. coram RR. D.
meo Decano, in Feretran. Paroch. 18. Februarij*
1628 *cor. bon. mem. Card. Viril.* apud Moder. Peruſ.
*de manut. deciſ. 219. num. 3. verſicul. nam reſpondo-
tur*, &c. *deciſ. 518. num. 16. verſic. defectus nulli-
tatis*, &c.

Nec releuat aſſertio eiuſdem Antonij in eius 6
ſcriptura oppoſitiua libello actorum, ac reſpon-
dendo poſitionibus, quod poſſideret dicta bona
pro indiuiſo cum eius fratribus, & ſpecialiter cum
d. Eq. Franciſco.

Quia cum ex prædictis, & ex publicis Inſtru- 7
mentis tam locutionem, eorundem bonorum
cum penſionem exactionibus, quàm diſpoſitio-
nis, ac alienationis illorum mediante aſſerta do-
natione facta cæteris eius filiis conſtet quod ipſe
ſolus ea poſſidebat, non eſt attendenda huiuſmo-
di exceptio, niſi iuſtificetur *leg. 1. ff. de except. l. 5.
ff. de prob.* Match. *part. 2. de comm. quod terr. ad
cauſ. admitt. folio mihi 260. num. 54. verſ. vndè ſi
aliquis*, &c.

Minus releuat proteſtatio eiuſdem Equitis Fran-
ciſci ad impediendam executionem d. ſententiæ
iam antea prolatæ facta cum Inhibitione A. C. 8
obtenta. Quia cum illa pariter careret iuſtifica-
tione aſſertæ illius poſſeſſionis nullius erat mo-
menti ad affectum impediendi executionem, ideo-
que iure merito præfata Inhibitio fuit moderata
ad *leg. 1.* vbi gloſſa *in verbo reſtituantur, C. de pri-
uil. Fiſc.* gloſſ. *in l. ob maritorum, in verbo probaueris.*

C. ne vxor. pro marit. Imol. in l. à. Diuo Pio, § ſi ſuper
rebus ſub n. 15. verſ. Et an incūbat ei onus probandi,
&c. infr. verſ. ſed debebit probare, &c. & benè de-
clarat ibid. Alb. n 1. verſ. Ex iſto, §. colligitur quod
nullus poteſt impedire executionem, &c. ſub num. 5.
verſ. quia dato quod referens controuerſiam &c. ff de
re iud. Bart. in d. l. ob maritorum ſub n. 1. verſ. ſecus ſi
ipſa vxor, in lect. antiq. ſub n. 2. verſ. ſecundò quæro,
&c. Bald. ſub n. 1. verſ. ſufficit ergo proteſtanti, &c.
C ne vxor pro marit. Specul. part. 2. ſub. rub. de prim.
9 & ſecundo Decreto, §. reſtat 3 ſub n 4 verſic. quid ſi
apud eum, &c. iuncto n. 5. verſ. ſed qualiter probabit,
&c. infra, Rota deciſ. 100. ſub n...... verſ præterea non
ſufficit, &c. cum ſeq. p. 1. & d. deciſ. 197. ſub num. 2.
verſic. quamuis enim, &c. p. 4. diu. & penes Cardin.
Seraph. deciſ. 314. num 2. verſ quo ſtante. &c cum
10 ſeq. dec. 804 ſub num. 1. verſ. nam ad hunc effectum,
&c. Caual. dec. 429. num. 1. verſ. non enim videbatur,
&c. Buratt. dec. 206. num. 5. verſ. ſicut non retarda-
tur, &c. in rec. dec. 335. p. 1. Siquidem aditio hære-
ditatis paternæ à ſingulis fratribus pro eorum por-
tionibus facta non æquè in eos tranſtulit natu-
ralem bonorum poſſeſſionem antequam fuerit
actaliter apprehenſa l. cum hæredes l. qui vniuerſas,
§ quod per colonum. ff de acq. poſſ. Baldus, in leg. fin.
num. 2. verſic. item ex hoc, &c. C. de Edict. Diu. Adr.
toll. Crau. conſ. 212. num. 35. verſic. nam dominum.
Eóque minus dum conſtat alterum ex eis ſolùm,
nempè Antonium conuentum, & condemnatum
poſſidere, ac de illis ad libitum diſponere iuxt.
theor. Cyn. in d. l. ob maritorum ſub n. 1. verſ. aut res
in quibus fit executio ſunt penès conuentum, & con-
demnatum, &c. C. ne vxor pro marit. Bart. in d. §. ſi
ſuper rebus. ſub num. 4. verſ. aut iſtam rem poſſidebat
ille, &c. & ibi Cuman. ſub n. 3. verſ. ſed quando poſſi-
debatur ab illo, &c. & cæteri ſcribent. Oſaſ. dec. 38.
per tot. Rot. d. deciſ. 100. num. 33. verſiculo, præterea
non ſufficit, &c. part. 5. diu. & penès Buratt. de-
ciſ. 186. ſub num. 14. verſ. tandem viſum fuit non ob-
ſtare, &c.

Præterea minus ſubſiſtit iniuſtitia eiuſdem ſen-
tentiæ ex eo deducta, quod Actorum petitio eli-
deretur exceptione anterioris hypothecæ præfato
Antonio, ac eius fratribus competentis ratione
dotis maternæ, ac iurium cenſuum, ſeu creditorum
anteriorum per eos reſpectiuè ſuper Æneæ patris
acquiſitorum, pro quibus illis retentionem de iure
competiiſſe prætenditur.

Nam dos materna pro ea parte, quæ conſiſte-
bat in fundo dotali fuit reſtituta. Pro ſumma ve-
11 rò ſcut. 3500. expreſſa in Inſtrumento dotali ſub
die 27. Nouembris 1588. celebrato fuit ſatisfacta
mediante illius prædio Montis Torti ex publico
Inſtrumento ſub die 2. Iulij 1615. quod poſt mor-
tem d. Æneæ eius viri ab illa fuit alienatum pre-
tio ſcut. 5000. ipſi realiter ſoluto, vt conſtat ex
alio publico Inſtrumento ſub die 16. Aprilis 1636.
Ideoque extinctum fuit prædictum creditum, &
quæuis hypotheca pro illo competens leg. item li-
bera, ff. quibus mod. pignor. vel hypothec. ſol. &
leg. Stichum aut Pamphilum, §. naturalis, & leg.
pen. ff. de ſolut. & habetur in princ. tit. inſt. quibus
mod. toll. oblig. Surd. deciſ. 113. ſub n. 1. verſic. ſenatus
autem, &c. Rot. penes Card. Mantic. deciſ. 146. ſub
num. 1. verſ. nam ſolutione, &c. Burat. dec. 283. ſub
n. 1. verſ. & ſic ſolutione debiti, &c. in Romana Do-
morum de Regardis 12. Iunij 1651. coram RR. D.
meo Decano, in §. poſt hanc poſtremam reſolutio-
nem, &c.

Cenſus autem, & debita hæreditatis paternæ à
præfatis Doctores de Ferrettis ſoluta, & reſpectiuè
acquiſita pluribus exceptionibus probabiliter im-
pugnantur, quibus illorum validitas, ac releuan-
tia in dubium efficaciter reuocatur, ita vt maio-
rem diſcuſſionem requirant, quam admittit ſum-
marij huius iudicij natura, in quo ea tantum, quæ
certa, & liquida ſunt, nullamque probabilem re-
cipiunt controuerſiam impediunt immiſſionem,
leg. fin. Cod. quorum bonorum, Natt. conſ. 352. num. 4. 12
verſ. ex prædictis ſequitur, &c. Menoch. de adipiſ-
cend. poſſeſſ. d. remed. 3 ſub num. 180. verſ & eſt huius
ſententia ratio, &c. Rota deciſ. 34. ſub num. 11. &
n. 23. & part. 2. diuerſ. & in Bononien. Dotis 3. Iunij
1065. coram Litta apud Statil. de Saluian interdict.
deciſ. 61. per tot. & penes ſan. memor. Gregor. de-
ciſ. 563. num. 15. verſ. licet ſufficeret dicere, & de-
ciſ. 411. num. 24. verſ. neque creditum, &c. ac ſeq. p. 5.
recent. & in aliis adductis per eundem Statil. de
Saluion. interd. inſpect. 2. cap. 1. ſub num. 71. verſic.
aliud autem ſeruatur in Saluiano, &c. & cap. 2. n. 42.
verſic. in iudicio Saluiani, &c. cum ſeqq. inſpect. 5.
cap. vnic. ſub num. 9. verſ. quod tamen intelligendum
eſt, &c. & fuit dictum in d. Lauretan. Saluian. 28.
Ian. 1650. coram Reuerendiſſ. D. meo Decano in §.
ſed omnis ceſſare viſa fuit difficultas, &c. cum aliis
relatis in Peruſina Bonorum 18. Iunij 1649. coram
Me in §. fin.

Accedit etiam quod cum Antonius ſit hæres 13
Æneæ patris, eoque titulo plura bona hæreditа-
ria ad ipſum peruenerint vt apparet ex Inuenta-
rio ab eo confecto, teneaturque ideo in prætenſa
eius credita computare quidquid ex hæreditate
recepit. Hinc etiam exceptiones prædictæ ma-
gis redduntur illiquidæ, ac proinde non erant in
d. iudicio admittendæ. Rota penes Card. Seraph.
deciſ. 1178. Buratt. deciſ 429 num. 4 verſ. Et alte-
rius, &c. deciſ. 852. num. 3. verſ. Et hæc exceptio, &c.
in recent. deciſ. 559. ſub num. 3. verſ. ſed ad hoc fuit
reſponſum, &c. cum ſeqq. ſub. n. 6. verſ. alia ſunt cre-
dita, &c. part. 1. & deciſ. 61. numero 4. verſiculo
accedit, &c. ac deciſione 377. numero 7. verſiculo
ex quibus, &c. part. 2. & deciſione 704. part. 3. &
deciſ. 381. ſub numero 4. verſ. ad quem effectum, &c.
part. 4.

Eadem ratione concedit exceptio Auiti fidei-
commiſſi per d. Antonium oppoſita.

Quia ex lectura teſtamenti non probatur, quin
potius excluditur. Cum dict. Æneas eiuſdem Te- 14
ſtatoris filius grauatus ſub hac conditione, quod
ſi. d. Æneas decederet, ſeu deceſſerit ſine filiis le-
gitimis, & naturalibus, ſiue in pupillari ætate, ſi-
ne poſtea quandocumque portio illi obueniens hæredi-
tatis ipſius Teſtoris pleno iure, & ſine aliqua dimi-
nutione deueniat ad ſupradictos Iulium, Alexan-
drum, & M. Antonium eius filios æquis portioni-
bus, &c. obierit pluribus ſuperſtitibus filiis legiti-
mis, & naturalibus, leg. ex facto, §. ex facto. ff. ad S.
C. Trebell. leg. iubemus, §. pen. Cod. eodem tit leg. 1.
& ibi gloſſ. in verb. deficere, Cod. de cond. inſert.
Oldrad. in eius vulg. conſil. 21. thema tale eſt num. 1.
verſic. Et mihi videtur cum ſeqq. Craſſ. in §. fi-
deicommiſſum quæſt. 34. Mantic. de coniectur. vltim.
volunt. lib. 11. titul. 6. ſub num 8. verſ. hoc amplius,
&c. Peregrin. de fideicomm. artic. 28 ſub num 5.
verſic quod ſi ſecundum iura ſcripta, &c. cum ſeq.
Ruſtic. ad leg. cum auus lib. 6. cap. 6 & cap. 7. Fuſar.
conſil. 64. numero 6. verſicul. ſecundo facit, &c.
Rota penes Buratt. deciſione 280. ſub numero 1.
verſ.

verſ. & ideo, &c. Interpretatio verò ex coniecturis
adducta ſubdubia eſt, ac plurimum controuerſa. Ita
15 vt conſtans, ac certa dici non poſſit antequam fue-
rit per rem iudicatam approbata, Rota *deciſ. 477.
n. 5. verſ. quinto dicebatur, &c. p. 2. rec.*

16 Ideoque admittenda non erat in poſſeſſorio,
ſummarioque Saluiani iudicio, vt reſpondit Rot.
penes Card. Seraph. *deciſ. 1200. n. 6 verſ. Et fidei-
commiſſum, &c. & in Romana Saluiani 3. Martij
1608. coram Pen.* apud Staiil. *de ſaluian. interd. de-
ciſ. 59. n. 1. verſ. tum etiam quia, &c. deciſ. 107. ſub
n. 1. verſ. non obſtabat, &c. cum ſeqq. & in recentior.
deciſ. 587. n. 3. verſ. quibus non obſtat receptio fidei-
commiſſi, &c. deciſ. 559. ſub n. 7. verſ. exceptio autem,
17 &c. part. 1. deciſ. 456. n. 6. verſ. Et in omnem euen-
tum part. 2. & deciſ. 587. n. 5. verſ. non obſtat exceptio
fideicommiſſi, &c. part. 3. ac in Romana Cenſus 26.
Iun. 1647. in fin. coram R. P. D. meo Bichio.* Neque in
hoc ſummariſſimo manutentionis debet Rota pe-
nes Buratt. *deciſ. 623. n. 9. verſ. quæ dicebantur de
prætenſo fideicommiſſo, &c & in recentior. deciſ. 396.
18 ſub n. 3. verſ. cum aliud, &c. part. 3. ac in Romana
Domus 16. Februar. 1629. coram Reuerendiſſ. Terra-
cinen.* apud Moder. Petuſ. *de manut. deciſ. 521. n. 12.
verſicul. nec obſtat, &c.* Eoque minus enim obie-
ctæ detractiones, alienationes, ac alia ex vtraque
parte deducta longiorem diſcuſſionem expoſcant,
quam ſubiectæ materiæ poſtulat ratio. Rota penes
Burat. *deciſ. 853 ſub num. 3. verſic. nam omiſſa re-
19 ſponſione, &c. cum ſeqq. d. deciſ. 559 ſub num. 8.
verſ. Et licet concluſio, &c cum ſeq. part. 1. rec.* cum
aliis relatis in d. *Romana Domus coram Reueren-
diſſ. Terracinen. & in Romana ſucceſſionis 24. Ian-
uar. coram me in §. fin.*

Poſtremò eſt aduertendum propoſitum manu-
tentionis remedium contra Iudicis ſententiam, ac
eius auctoritate immiſſum facile nimium viſurpari;
Nam in illis demum caſibus concedi ſolet, quibus
conſtat Iudicem de facto potius inſtar priuati, quàm
iudicialiter proceſſiſſe (quod ſanè dici non poteſt
in propoſito caſu.) Non autem quando legaliter
proceſſit eſto quod intellectus errore captus iniu-
ſtè, vel nulliter iudicauerit, tunc enim ordinario
appellationis, ſeu nullitatis, atque aliis competen-
tibus iuris remediis, quidquid nulliter, vel in-
iuſtè actum fuit reuocatur, ac præiudicium parti
illatum reparatur, nec congruus iudiciorum ordo
confunditur, vt explicat Rota penes Buratt. *de-
ciſ. 185. ſub num. 5. ad fin. verſic. ex hac tamen, &c.
cum ſeq.* & latius in *Romana de Bombel. coram bon.
mem. Card. Sacrato* apud Modern. Petuſ. *poſt tract.
de manut. deciſ. 9. à num. 19. verſ. ſuper hoc conſi-
derarunt Domini, &c. cum pluribus ſeqq & in Bo-
nonien. de Gozzadin. 23. Iunij. 1624. coram bon. mem.
Cardinal. Veroſpio,* apud eundem Moder. *de ma-
nut. deciſ. 465. num. 4. verſ. ita multo minus, &c. cum
ſeq & in recent. deciſ. 674. ſub num. 3. verſ. inter ea
ſtante turbiditate, &c. part. 1. & deciſ. 646. n. 2. verſ.
talis autem iniuſtitia, &c. cum ſeq. part. 2. & dec. 503.
n. 17. verſ. quia ad effectum notoria iniuſtitia, &c. ac
ſequent. part. 4. tom. 2.*

Et ita fuit reſolutum vtraque parte infor-
mante, &c.

R. P. D. PEVTINGERO.

Anconitana Cambiorum.

Lunæ 2. Auguſti 1649.

ARGVMENTVM.

Quando debeantur cambia illi, qui ha-
buit facultatem recipiendi pecunias ad
cambia: Et quomodo intelligatur illa
facultas: & cambia, quando debeantur
vti damna, & intereſſe.

SVMMARIVM.

1 *Facultas conceſſa cum hoc verbo:* biſognando: *non eſt ſimplex, & abſoluta. ſed conditionalis.*

2 *Dictio.* parimente. *repetit conditionem appoſitam in alio caſu immediatè præcedentem, eamque parificat, atque connectit cum ſequenti.*

3 *Iunctis præſertim aliis verbis relatiuis* come di ſopra, *quæ item referunt omnia in præcedenti caſu expreſſa.*

4 *Eoque magis cum eadem conditio vtrique caſui bene conueniat, & æqualiter adaptetur.*

5 *Facultas conceſſa ſub conditione, non poteſt priùs exerceri, quam purificata ſit huiuſmodi conditio, dum non aliter, nec priùs ipſi conſeretur conceſſa.*

6 *Facultate recipiendi pecunias ſub intereſſe cambiorum conceſſa ſub aliqua conditione: purificatio conditionis, & facultatis executio debet concedenti intimari, tùm pro iuſtificatione mandatarij, tùm pro indemnitate mandantis, vt ille poſſet, vel pecunias aliundè ſub lenioribus fortè vſuris, vel aliter prouidendo. grauiores cambiorum onerare, vel ab eis demum ſe eximere, & liberare.*

7 *Nec ſcientia mandantis præſumpta ſufficiens eſt, ſed certa, & indubitata requiritur ad effectum vt ad intereſſe cambiorum teneatur.*

8 *Librorum inſpectio inter ſocios poſt finitum negotium, non ſuffragari poteſt pro iuſtificatione cambiorum priùs minùs legitimè receptorum, quæ à conſenſu, & voluntate partium non pendent.*

9 *Cognoſcere prætenſa poſt litem cum Aduerſario conteſtatam cambia, quando non debentur vti cambia, an, debeantur ſaltem ratione damnorum, & intereſſe, cadit ſub illa inſpectione. An, conſtet de credito liquido Actoris.*

10 *Et an Reus conuentus iuſtam habuerit contradicendi cauſam: & alia concurrant, quæ traduntur à Rota in deciſionibus hic allegatis.*

DECISIO LX.

AVditis denuò partibus, relatiſque in Con-
gregatione memorialibus per eas exhibitis, 1
cenſuerunt Domini non eſſe differendam vlte-
riùs traditionem voti. Quia licèt Sturano con-
ceſſa fuerit per Angelum de Orimaldis facultas
recipiendi pecunias ſub intereſſe cambiorum non
ſolum pro ſoluendo pretio olei à Betto empti,
verùm etiam alterius cuiuſcumque quantitatis ne-
ceſſariæ pro ſeruitio appaltus ab eodem Angelo
comparandæ, vt legitur in inſtrumento inter eos
celebrato ſub die vltima Decemb. 1630. illa tamen
non fuit ſimplex, & abſoluta, ſed conditionalis
ſcilicet, (*biſognando*) Rot. penes Card. Seraph.

dec.593. n.1. verſ. & cum illa facultas; Nam verbum illud adiectum in primo caſu ſoluendi pretij
2 olei à Berto empti, fuit repetitum in ſequenti, in quo agitur de ſoluendo pretio ab aliis per Angelum comparandi mediantibus illis verbis (*con pigliare parimento denari à cambio, o altro intereſſe, che ſi potrà come ſopra*;) Quæ ſanè dictio (*parimente*) eandem repetit conditionem appoſitam in alio caſu immediatè præcedenti, eumque pariſi-
3 cat, atque connectit cum ſequenti ad text. in *cap. venerabilem, § quod autem extr. de elect.* Rebuff. *in l. Paries 157. in fin. princ verſ. de aduerbio, pariter ff.*
4 *de verborum ſignif.* Præſertim iunctis aliis verbis relatiuis (*come di ſopra*) quæ item referunt omnia in præcedenti caſu expreſſa, Rota *dec. 168. ſub n. 8. verſ. præcipuè p. 2. rec.* Eoque magis cum eadem conditio vtrique caſui benè conueniat, & æqualiter adaptetur, cum non ſit veriſimile Angelum voluiſſe in alterutro caſu latiorem concedere facultatem, quatenùs pecuniæ ex reuenditione olei retrahendæ ſupereſſent, vel aliter prouideri poſſent, ſed vrgente tantùm neceſſitate vt in his terminis reſpondit Rot. *deciſ. 711. ſub n. 1. verſ. cum in eo tantum caſu, & ſub n. 2. verſ. non obſtat, ac ſeq. p. 3. rec.*

5 Atque ideò non poterat Sturanus illam antea exercere, quàm purificata eſſet huiuſmodi conditio, eum non aliter, nec priùs ipſi cenſeretur conceſſa *l. pecuniam. ff. ſi cer. pet. l. grege. §. ſi ſub conditione, ff. de pig. l. ſi quis ſub conditione, ff. ſi quis omnis cauſ. teſt.* Bald. *conſ. 149. iſti executores lib. 4.* Surdus *conſil. 91 n. 11. verſ. & conditio*, cum aliis adductis per Galgan. *de condit. & demonſtrat. part. 1. cap. 88. ſub n. 1 cum ſeq.*

6 Quare iuſtum, & æquum erat, quod tam conditionis purificatio, quàm facultatis executio Angelo intimaretur, tùm pro iuſtificatione mandatarij, tùm pro indemnitate mandantis, vt ille poſſet, vel pecunias aliundè ſub leuioribus fortè vſuris, vel aliter prouidendo grauiores cambiorum euitare, vel ab eis demùm ſe eximere, ac liberare, vt benè probat Rota Genuen. *diuerſ. deciſ. 14 ſub n. 93. verſ. quartò conceſſis prædictis*, & fuit reſolutum in Mediolan. *pecuniaria 27. Mart. 1602. coram Litta deciſ. 775. ſub n. 1. verſ. ſecundum eſt*, vbi aliæ plures referuntur concordantes *p. 4. diuerſ. & in Romana Cambiorum 4. Iul. 1618. coram bon. mem. Manzanedo in princ.* ac in aliis relatis in præcedentibus deciſionibus in hac cauſa emanatis. Et propterea cum in his omnibus Sturanus defecerit, non poſſunt illi cambia deberi, eſtò quod cætera requiſita, quæ deſiderantur, fuiſſent plenè probata.

Nec releuans viſa fuit præſumpta illius notitia ex eo deducta, quod ſciuerit pecunias in negotio collocatas non reperiri, ac libros Sturani viderit.

7 Quia nec ſcientia præſumpta ad hunc effectum ſufficiens erat, ſed certa, ac indubitata requirebatur, Rot. penes Card. Seraph. *deciſ. 991. ſub n. 2. verſic. cum enim ſimus*, & ſanct. memor. Greg. XV. *deciſ. 425. num. 5. verſic. quæ tamen cum ſeq. & deciſ. 525. num 8. verſ. & requirebatur certa*, & in his terminis in *d. Romana cambiorum 4. Iul. 1614. coram Manzanedo in fine princ. verſ. de qua intimatione*, Eoquè magis quia cum pecuniæ ex reuenditione olei redigendæ ad manus Sturani peruenire deberent, vt ſpecialiter conuentum fuit in d. inſtrumento, ibi, (*che tutto il denaro, che giornalmente entrar a di detto olio che ſi venderà à minuto vadi in mano del detto Sig. Sturano per ſua ſicurezza come ſopra, è à eſſo S. Sturano ſtia tutto il maneggio del detto ratatto per pagare li ogli, che occorreranno*,) non poterat Angelus eſſe certus, quod pecuniæ ad negotium ſpectantes non reperirentur penes Sturanum adminiſtratorem, niſi ſpecialiter admoneretur.

Nec illa librorum inſpectio poſt finitum negotium ſatis iuſtificatur, neque ſuffragari poteſt pro iuſtificatione cambiorum priùs minùs legitimè receptorum, quæ à conſenſu, & voluntate partium non pendent, vt fuit reſponſum in *dicta deciſ. 775. n. 2. verſ nec facit part. 4. diuerſ. & in d. dec. 711. ſub n. 6. verſ. obſtat part. 3. rec. & in d. Romana Cambiorum coram Manzanedo in § quibus non obſtat.* 8

An autem cambia per Sturanum prætenſa debeantur ſaltem ratione damnorum, & intereſſe 9
poſt litem cum Dario Scalamonte Angeli fideiuſſore conteſtatam, alia eſt inſpectio pro cuius reſolutione videndum eſſet; An conſtet de credito liquido Actoris, vt fuit dictum in Lauretana bonorum 31. *Februar. 1618. coram bon. mem. Card. Sa-* 10
crato in rec. dec. 12. p. 4. tom. 2. cum aliis relatis per Moder. Rom. *diſcept. 42. n. 23. verſ. quintò an debitum ſit liquidum, cum ſeq.* Et an Reus conuentus iuſtam habuerit contradicendi cauſam *l. lecta ad fin. verſ. non enim in mora eſt, ff. ſi cer. pet. leg ſi quis ſolutionis, ff. de vſur. cap. non eſt de reg. iur. in 6.* Card. Mat. *dec. 68. n. 5. verſ. nam ſicut, deciſ. 13. n. 3. verſ. quoniam mora cum ſeq.* inter conſilia Farin. Et an alia concurrant tradita per Card. Seraph. *dec. 946. n. 5. verſ. ideoq. & ſeq.* Cocc. *dec. 256. n. 4. verſ. circa intereſſe, ac dec. 362.* inter conſilia Farin. Scac. *de camb. §. 1. q. 7. p. 2. amplia. 8. n. 100. verſ. accedo ad primum, cum ſeq.* quæ ex hactenùs deductis non videntur ſatis iuſtificari, ideò Domini voluerunt de iis particulariter videre.

Et ita, &c.

R. P. D. Verospio.

Romana fructuum Cenſus.

Mercurij 24. Nouembris 1649.

ARGVMENTVM.

Accollatio facta ab emptore, non extenditur vltrà expreſſa in venditione. Diſpoſitio *leg. curabit, Codic. de actio. empt.* exornatur; & declaratur. Euictionis periculum, ſi excuſat emptorem retinentem pretium à mora, non excuſat à fructibus compenſatiuis.

SVMMARIVM.

1 *Accollatio facta in venditione ab emptore, ad aliam cauſam, præter ibi expreſſam, referri non poteſt.*
2 *Æquitas* leg. curabit. *ſemper admitti ſolet fauore domini rei venditæ, ac ipſius hæredum, quoties conuentum pretium cum graui eiuſdem iactura penes emptores, vel in totum, vel in aliqua ſui parte remanſerit.*
3 *Diſpoſitio* leg. curabit, *declaratur obtinere locum in caſu, quo pretium penes emptorem pro ſecuritate euictionis remanſiſſet.*
4 *Euictionis periculum, ſolum excuſat emptorem retinentem*

uentem pretium, à mora, autem à fructibus compenſatiuus.

5 *Emptor fundi, obligatus in aliquem caſum, pretium inueſtire pro ſubroganda euictione in locum rei vendita: eueniente illo caſu, eiuſdem obligationis vigore, iure poterit conueniri loco damnorum & intereſſe, pro fructibus, qui ex inueſtimento percepti fuiſſent.*

DECISIO LXI.

FVerat coram Me pro duabus vicibus reſolutum indebitos eſſe fructus à Margarita, & Aurelia petitos ex capita ſcut. 500. olim pro dote Lucretiæ ipſarum auctricis aſſignato, ac cauto ſuper vinea extra portam Angelicam conſiſtente quam ſommam in eiuſdem venditione vineæ conuentum fuit, vt Petrus Emptor tenetur in caſu reſtitutionis dotis inueſtire in locis Montium, cenſibus, ſeu ſtabilibus, interim vero pro ea perſoluere eidem venditori annuum redditum ſcut. 37. cum dimidio ab eodem Emptore in eam cauſam accollatuoi, & a ſucceſſinis ipſius vineæ emptoribus promiſſum, eos proinde fructus exigi non poſſe reſponſum fuit, ſiuè ex iure dotali Lucretiæ, poſtquam per ipſum obitum fuerat matrimonium diſſolutum, ſiuè ex re propria, ſeu fundo dotali, dum dos ipſa fuerat conſtituta in pecunia, & ſolom aſſecurata in eadem vinea, ſiue ex titulo cenſuali, cum ipſius creatio neque per inſtrumentum, neque per teſtes exaduerſo iuſtificetur, ſiuè demum ex diſpoſitione text. in *leg. curabit* Domino rei venditæ fructus attribuentes, donec integrè pretium conſignetur, ex quo per accollationem integra pretij ſolutio præceſſerat; quo dubio ad diſputationis trutinam hodie reuocato, animaduerterunt Domini tria prima deciſionum fundamenta in ſuo robore perſiſtere, vltimum vero ex facto corruere, adeoque à deciſis receſſerunt.

1 Ex ipſo enim venditionis Inſtrumento conuincitur annuum redditum ſcut. 37. cum dimidio ab ipſomet Emptore fuiſſe tantum accollatum ſub expreſſa declaratione, vt in quocumque caſu reſtitutionis dotis illud teneretur reſtituere, quæ proinde accollatio ad aliam cauſam præter ibi expreſſam referri non poterit, ſiuè extinctionem capitalis operari iuxt. conſ. Socc. 65. *n* 5. *lib.* 4. Rota Ianuen. *dec.* 1. *n.* 8 Rota *coram Card. Caual. deciſ.* 165. *n.* 2. *&* 520. *n.* 5. & in aliis relatis in *Romana pecuniaria* 18. *Iun.* 1646. *coram R. P. D. meo Corrado in* §. 2. *partita, & in* §. 4. *demum* nec ipſis proinde mulieribus, hæredibus Ioannis Baptiſtæ Baccij primi venditoris, ac Domini eiuſdem vineæ obeſſe quin beneficio *leg. curabit*, vti puſſint, cum ea legis æquitas ſemper admitti ſoleat fauore Domini rei venditæ, ac ipſius hæredum, quoties conuentum pretium cum graui eiuſdem iactura penes emptores, vel in totum, vel in aliqua ſui parte remanſerit, vt ex verbis eiuſdem
2 textus manifeſte colligitur, & in *leg. fructus, Cod. eodem tit* notat gloſſ. *in leg. Iulianus* §. *ex venditio. ff de act. empt.* Bald. *in leg.* 2. *n.* 7. *C. de vſur* Caſtr. *n* 1. Honded. *conſil.* 30. *n.* 34. Rota *in Romana Caſalens* 20. *Iun.* 1616. *coram Sacrato, & cor. Merlino inter impreſſ.* 378. *n.* 3. *& in Romana pecuniaria* 17. *Iunij* 1641. *coram Eminentiſſimo D. Card. Veroſpio*, confirmata, deinde coram Me *de anno* 1646. *ſub die* 8.
3 *Iunij* & pluribus comprobant moder. Rom. *diſcept. forenſ. c.* 939. *n.* 17. *&* 18. vbi præterea declarant diſpoſitionem eius legis obtinere locum in caſu, quo pretium penes Emptorem pro ſecuritate euictionis remanſiſſet prout in propoſito caſu contingit, quia euictionis periculum ſolum excuſat à mora,
non autem à fructibus compenſatiuis. Quos ſanè 4
fructus eo facilius admittendos eſſe in caſu propoſito Domini reſpondetunt, quo ipſemet Emptor eueniente caſu reſtitutionis dotis prædicta ſcuta 500. erogare promiſerat in cenſus, ſtabilia,
vel loca montium pro euictione ſubroganda in lo- 5
cum venditæ vineæ, cuius vigore obligationis idem iure poterit conueniri loco damnorum, & intereſſe pro fructibus, qui ex inueſtimento percepti fuiſſent, iuxtà textus in *l. Tutor* § *ſi poſt. ff de adm. tutor. leg. ſi Procuratorum*, § *mandati actio ff mand.* Honded *conſ* 139. *n.* 3 *cum ſeqq. lib* 2. Rota *in Romana multiplici* 25. *Februarij* 1619. *coram Vbaldo inter impreſſ. deciſ.* 85. *part.* 4 *tomo* 2. *recent. n.* 14 vbi concluſionem ampliat etiamſi requiſita, Caſtr. *in leg.* 3 *ff de eo quod certo loco non ſatisficentur, & in Bononien. de Lambertinis* 3. *Iulij* 647. *in* § *ratio prima partis cum ſeq coram R. P. D. meo Bichio; & in Romana quatuor domorum* 21. *Iun. prateriti coram R. P. D. meo Pentingerio.*

Et ita vtraque parte deciſum, &c.

R. P. D. ARGVELLES.

Romana Cambij.

Mercurij 9. Iunij 1649.

ARGVMENTVM.

Obligatio conditionalis mandatur executioni, impleta conditione: concipitur etiam, per aduerbium futuri temporis: Demonſtratio eſt quid diuerſum à conditione Sententia lata cum legitimo contradictore, afficit etiam non citatum, in conſequentiam Pupillus, ſicut obligari, neque ſine tutore conditionem implere poteſt Non creditur procuratori, niſi mediante exhibitione mandati. Mandatum aliquando probatur coniecturis, & præſumptionibus, & quocumque legitimo modo probatum, validum reddit iudicium. Plura huius generis habentur; vt in Summario.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio concepta per aduerbium futuri temporis, eſt conditionalis.*

2 *Aduerbium*, quando, vel quandocumque, *eſt futuri temporis*

3 *Verbum.* quandoque *accipitur etiam pro* quandocumque *& importat conditionem.*

4 *Res iudicata valet declarare, quem verum alterius crediterem.*

5 *Obligatus ſub conditione, poteſt cogi vigore obligationis, impleta conditione.*

6 *Puri, & purificati eadem eſt conditio.*

7 *Obligatio cameralis habet paratam executionem; & ideo eius vigore agitur executiuè.*

8 *Demonſtratio conditionem non inducit.*

Et nihil intereſt, an vera ſit, aut falſa, dummodo conſtet de demonſtrato.

9 *Demonſtratio nihil aliud eſt, quàm ſignum adie-ctum præ maiori declaratione.*

10 *Demonſtratio, & conditio inter ſe differunt, re-miſſiuè.*

11 *Verba demonſtrationem inducentia, in dubio po-tius demonſtratiuè, quàm diſpoſitiuè ſunt ac-cipienda.*

12 *Verba demonſtratiuè prolata non diſponunt.*

13 *Conditio eſt futurus euentus, in quem diſpoſitio confertur.*

Et ideò ad caſum præteritum referri non poteſt.

14 *Nec etiam conuentio.*

15 *Verba ſunt intelligenda ſecundum ſtatum, & ma-teriam, ad quem partes ſe præparant.*

16 *Verba in dubio, de futuro ſunt intelligenda.*

17 *Et ſecundum magis veriſimile.*

18 *Sententia non afficit non citatum, ad vulg. reg.* Res inter alias acta, &c.

19 *Sententia lata cum legitimo contradictore ad quem cauſa defenſio primo loco pertinet, nocet etiam non citatis (licèt non vt exequi poſſit contra eas) ſaltem in conſequentiam.*

20 *Ad Iudicium, & litis examinationem tantùm vo-candus eſt ille, quem negotium principaliter tangit, non autem quos in quandam conſe-quentiam litis defenſio poteſt attingere.*

21 *Dies obligationis conditionalis, ceſſit, & venit, impleta conditione.*

22 *In conditionis implemento non requiritur præſen-tia, aut ſcientia diſponentis.*

23 *Nec grauati.*

24 *Conditio in Teſtamento eo, à quo relictum eſt, etiam inuito, impleri poteſt.*

23 *Et abſente.*

26 *Præſentia, vel ſcientia contrahentium generaliter in implemento conditionis non eſt neceſſaria.*

27 *Damnum nullum infertur contrahentibus ſub con-ditione, ex ipſo conditionis implemento.*

28 *Actio, vel obligatio in contractu conditionali, non oritur ex conditionis implemento, ſed ex præambula conditionali diſpoſitione.*

29 *Pupillus ſine Tutoris auctoritate, conditionem implere poteſt.*

30 *Pupillus obligari non poteſt ſine Tutoris auctori-tate.*

31 *Quoties quid venit ad implementum alterius, non agitur ex implente, ſed ex impleto.*

32 *Proteſtatio*: neminem audiri, niſi docto de le-gitimo mandato: *nullum reddit quidquid actum fuerit abſque eo.*

33 *Nec tunc ſufficit eſſe verum procuratorem, & adeſſe mandatum, niſi oſtendatur & in actis producatur.*

34 *Neque etiam tunc ſufficit probare mandatum per coniecturas.*

33 *Procurator in iudicio non creditur quiſquam, niſi mandatum proferatur ita vt legi poſſit.*

36 *Nec etiam ſufficit probari per Teſtes.*

Ratio penes Caſtr. in l. 1. n. 1. C. de procur.

37 *Mandatum, ex conſuetudine, imo ex lege pro-mulgata Cathaloniæ non admittitur in Iudicio, niſi fuerit ſubſcriptum ab Aduocato, declaran-te eſſe ſufficiens.*

38 *Quid ſeruetur in variis locis, & ex variis ſtatutis.*

39 *Communis opinio ſubſcribitur à multis, quod poſſit probari per Teſtes.*

40 *Mandatum in ſcriptis debet produci, & vix, poſſet obtineri, niſi produceretur cum mul-ta ſubſtantialialia requirantur, quæ non poſ-ſunt probari per Teſtes.*

41 *Probatio mandati facta per Teſtes nihil operate-tur, niſi ad excuſandum Procuratorem à pœna falſi, & expenſis.*

42 *Probatio mandati facta per Teſtes Reum innare non poteſt ſi quando is caperit poſtea à domino conuenire.*

43 *Et ſic eluderetur iudicium, & Reus parta victo-ria frui non poſſet.*

44 *Mandatum, quando eſt dubium, iubetur vt procu-rator caueat ſatiſdatione de rato.* Pichar. inſt. tit de ſatiſd. §. 2. num. 9. cum ſequentibus, *non modicam lucem huic concluſioni præfert.*

45 *Producens Inſtrumenta debet ſatiſdare de rato: probatur in puncto.*

46 *Probatio Teſtium, circa exiſtentiam mandati ſi ſufficiens non eſt, vt ſecurus maneat Reus, multominùs probatio præſumptiua.*

47 *Præſumptio mandati ex productione Inſtrumen-torum, eſt præſumptio ſemiplena,*

Et non admittitur ex ea Procurator, niſi cum cau-tione de rato.

48 *Sed eſto eſſet plena, nec ſufficeret.*

49 *Ratificatio geſtorum à Procuratore, facta prote-ſtatione nullius momenti eſt poſt ſententiam.*

Etiam ſi proteſtatio non proceſſerit n. 51.

50 *Et ante ſententiam.*

52 *Rota aquiorem ſententiam amplexa, voluit ſuffi-cere etiam ſtante proteſtatione, mandatum probari coniecturis, & præſumptionibus, & va-lidum eſſe Iudicium.*

53 *Coniectura potentiſſima mandati ſunt, productio Inſtrumentorum, & expenſa in litigando facta.*

54 *Et eis mandatum probari ſentit Rota.*

55 *Mandatum quocumque legitimo modo probatum, validum reddit Iudicium.*

Imò & à cautione de ratione de rato excuſatum procuratorem ac ſi per Inſtrumentum in actis productum, & per formam ſi Procuratorem 63. ff. de Procurat. probatum eſſet.

56 *Legitimus modus probandi mandatum, eſt etiam per præſumptiones, ſecundum Rotam.*

57 *Doctores, qui deteſtantur probationem mandati per Teſtes, declarantur: non dicunt, quod man-dato ſic probato, iudicium ſit nullum, ſed quod tunc etiam debeat procurator cauere de rato.*

58 *Quod æque negant alij.*

DECISIO LXII.

PRomiſerat Hyppolitus Coccapanius ſcuta 2069. ſibi debita, & ſoluta à Marchione Pallauicino reſtituere ſacro Montis Pietatis, vel Ioanni Mancino, quandocumque d. Mancinus fuiſſet declaratus verus, legitimus creditor d. Marchionis, quam conditionem impletam fuiſſe per rem iudicatam coram R.P.D. meo Peutingerio contendens, Ioannes obtinuit mandatum ab A. C. executiuum contra Hyppolitum, ob cuius appellationem cauſa commiſſa, Mandatum eſſe exequendum Domini reſponderunt.

Certum eſt enim obligationem iſtam fuiſſe con- 1
ditionalem, vt potè conceptam per aduerbium futuri temporis ſcilicet. *Ogni volta che ſarà dichiarato.* 2
quod latinè reddit, quando, vel quandocumque declarabitur, & ſic intrat regula Bart. *in l. 1. n. 13. & n. 22. ff. de cond. & dem.* ibi, *ſubjicio tamen hic regulam, quod omne aduerbium quod diſpoſitionem ſuſpendit in aliquem futurum euentum facit conditionem.* Galgan. *de cond. & demonſtr. part. 1. c. 3. n. 2. & part. 2.*

part.1.c.1.q.1.n.5.& melius d.part.1.c.89.n.8. Et de
verbo quando, ſeu quandocumque Alberic. Spie-
3 gel. *& Calvin. in Lexicon. in verbo quando, & in*
verbo quandoque, vbi multis adductis iuribus pro-
bat verbum quandoque accipi pro quandocumque,
& importare conditionem, & de verbo quando,
Barb. *cum aliis iuribus, & Doctoribus dict.* 307.

4 Fuiſſe autem Ioannem declaratum verum credi-
torem Marchionis, conſtat ex re iudicata, Alberic.
in l. qui Roma 122. §. *Agerius n.1. ff. de verb. obligat.*
Iaſon. ex Iacob. de Aren. Rayner. Imol. Aret. *per leg.*
primam, ff. de re iud. leg. res iudicata 207. *ff. de reg.*
iur. & per eadem iura Alex. *ibi n.3.* (quibus poſſunt
addi vulgaria iura per Velaſc. *axiom.* 87.) Mantic. *de*
tacit. lib.2. tit.1. n.45. faciunt tradita per Bolognett.
ad d. leg. 122. §. *dico frates n.* 21. 35. 37. 40. *cum ſeqq.*
Surd. *deciſ.* 218 *n* 8.

5 Impleta vero conditione Hyppolitum cogi poſ-
ſe ad reſtitutionem non minus clarum eſt *vulg.*
text. in leg. credere diem 213. *ff. de verb. ſignif. l.*
Bonem, 43. §. *ſi ſub conditione, ff. de cond & demonſtr.*
ibi expleta conditione *l. grege* 13. *ff. de pign. l. quo-*
ties la 1. *in ordine* 5. *ff. de verb. oblig.* & alus citatis
Rota *deciſ.* 34. *n.1. part.4. & dec.* 109. *n.1. part.7. re-*
cent. Seraph. *deciſ.* 1396. *num.2. & num.3.* Verall. *de-*
ciſ. 272. *n.1. part.1.* & poſt Zacch. *de oblig. Camerali*
6 *dec.* 160. *num.2.* Quia puri, & purificati eadem eſt
conditio *leg. final.* §. 1 *ff. de vulg. leg. ſed, & ſi de ſua*
34. §. 1. *ff. de acq. hered. cum alius* per Velaſc. *littera*
P. axiom. ſi. Galgan. *cum pluribus de condit. & de-*
7 *monſtr. p.2. cap.1. quaſt.66. n.14.* & executiuè, cum
obligatio Cameralis ſub qua ſe obligauit Hyppo-
litus paratam habeat executionem, vt eſt vulga-
tiſſimum, & mille teſtantur apud Zacch. *de oblig.*
Camer. q.1. num.5. & in puncto deciſ. 52. *num.1. & 2.*
p.3. rec.

Non obſtat exceptio, quod non appareat de-
claratum per Iudicem Criminalem, ſed ſolum per
ciuilem, quia verba illa *ſuper quo pendet controuer-*
8 *ſia tam ciuilis, quam criminalis*, non ſtant conditio-
naliter, vt vtriuſque Iudicis quærenda ſit decla-
ratio, ſed demonſtratiuè, vt oſtenderetur de quo
cambio loquebantur contrahentes, ſic enim ſunt
verba concepta. *Sarà obligato reſtituirli, &c. à al Si-*
gnor Giouanni Mancini ogni volta che ſarà dichia-
rato ſia vero, & legitimo creditore di noi infraſcritti
Pallauicini del campio ſopra il quale verte contro-
uerſia, &c. tanto ciuile quanto criminale. Demon-
ſtrationem autem conditionem non inducere ſatis
9 conſtat, ex eo quod nihil intereſt, an vera ſit, aut
falſa, dummodo conſtet de demonſtrato vulgaria
iura in *l. demonſtratio* 17. *l. falſa* 33. *leg. quibus* 40. §.
dotalem leg. cum talo 72. §. *falſam cum ſeqq. ff. de*
10 *condit. & demonſtr. l nominatim* 34. *l. ſi ſit legatum*
78. §. 1. *ff. de leg.1. l. Quintus* 10. *l. ſcribit.* 34. §. *item*
ſcribit. ff. de aur. & arg. leg §. *huic proxima* 80. *Inſti-*
tut. de leg. & multis aliis, Gotthof. *d.l.* 33. *littera X.*
Gomez. 1. *tom. var. cap.* 12. *n.*74. Cuiac. Petr. Greg.
& alij penes Pichard. *d.* §. 30. *num.1. vbi Theoph.*
reddit rationem; quia demonſtratio nihil aliud
eſt, quam ſignum adiectum pro maiori declara-
tione, & facit Vlpian. *in l. quoties,* 9. §. *ſi quis nomen,*
ff. de hered. inſtit Petr. Greg. *ſyntagm. lib.42. cap.32.*
*num.*53. vbi differentiam inter demonſtrationem,
& conditionem ſcribit, & optimè Iuriſc. Floren.
in dict leg nominatim 34. §. 1. *& leg. ſticum* 6. *& leg.*
quidam teſtamento 96 *ff. de leg.1.* rectè Cuiac. *in re-*
11 *citation. ad eundem titulum d.l.6. mihi, qui vtor. im-*
preſſione Lugdunenſi anno 1606. *tom.2. col.798. ſub*
littera C. & faciunt benè tradita per Martam *con-*
ſil. 106. *n.7.* Galganet *vbi ſupra de condit & demon-*
ſtrat. p.1. c.91. & quod notat iuribus, & Doctori- 12
bus *num.11.* quod in dubio potiùs demonſtratiuè;
quam diſpoſitiuè ſint accipienda, Mart. *vbi ſupra*
cum aliis num. 13. Durand. *deciſ.* 341. *num.4. &*
409. *n.3.* Et quod verba demonſtratiuè prolata
non diſponant præter relatos Galganet. *vbi proxi-*
mè cap.90. n.7. Rota *deciſ.* 505. *n.3. part.4. num.3. &*
514. *n.14. part.5. recens.* qui multos congerunt, &
fauent pro reſponſione huius obiecti, quæ dicen-
tur in §. ſequenti.

Nec aduerſatur fuiſſe cambium vſurarium de-
claratum per ſententiam Locum tenentis Crimi-
nalis A. C. quia contractus fuit factus non ſolum 13
poſt eam, ſed etiam poſt ſententiam reuocatoriam
à Senatore ſecundæ inſtantiæ in cauſa criminali
Iudice prolatam, quæ tranſitum fecerat in iudica-
tum; Vnde apparet contrahentes ſenſiſſe de ſen-
tentia Rotæ in qua pendebat per appellationem
cauſa ciuilis; quia ad caſum præteritum referri 14
non poſſet conditio, cum ſit futurus euentus in
quem diſpoſitio confertur *leg. inſtitutio talis* 10.
§. *final. ff. de condit. inſtitut. leg. itaque* 39. *ff. de* 15
reb. cred. d.l. nominatim. 34. §. *fin. ff. de condit. & de-*
monſtrat. & præter Ordinarios *in dictis iuribus, &* 16
in leg.1 ff. de condit. & demonſtr. Galganet. *d. cap.1.*
part.1. num.12. Pichard. *in Rubr. Inſtitut. de vulg.*
num.15. Faber *d.l.39.* Gotthof. *littera N & O.* Nec 17
etiam conuentio, vt ex Bartol. Mant. benè ad pro-
poſitum Altogr. *conſ.95. numero 62.* Præterquam
quod verba ſunt clariſſimè concepta in tempus
futurum, vt *in* §. *proximè præterito*, imo verba
eſſe intelligenda ſecundum ſtatum, & materiam
ad quem partes ſe præparant, ait Surd. ex Natt.
& aliis *conſil.* 395. *numero* 33. Imo in dubio ver-
ba, de futuro eſſe intelligenda *leg ſolemus* 9. & ibi
Bart. *leg. ſi. vir.* 61. *de cond. & demonſtr.* & ſecundum
magis veriſimile Fontanell. *deciſ.* 76. *num.* 11. *ex*
l. nuptura 58. *ff. de iur. dot.* Et ſic nec conditio, nec
conuentio potuit referri ad ſententiam crimina-
lem iam tranſactam in iudicatum, nec intereſt
quid fuerit in ea dictum, cum partes verbis expreſ-
ſis in futurum prolatis conuenerint de ſententia
ferenda.

Non remoratur quod Hyppolitus non fuerit 18
citatus ac cauſam, per quam Ioannes fuit decla-
ratus legitimus creditor, *ex vulg. regulares inter*
alios acta &c. tot. titul. Cod. cum mille vulgatis per
Gotthofr. *ibi*, & Velaſc. *littera R. axiom.* 104: Quia 19
præterquam quod ſententia (vt reſpondebant in-
formantes pro Ioanne) lata cum legitimo contra-
dictore ad quem cauſæ defenſio primo loco per-
tinet, nocet etiam non citatis (licet non vt exequi
poſſit contra eos) ſaltem in conſequentiam, Co-
uarruu. *pract. cap.* 13. *numero 2. verſic. nec obe-*
runt, & numero 6. verſ. hoc ipſum cum aliis penes
Coccin. *deciſ.* 216. *num.4.* regiſtrata apud Mar- 20
cheſ. *de commiſſ. part.1. cap.5. fol.234. & in Romana*
Saluiani 15. *Ianuarij* 1644. §. *cum enim coram R.P.*
Dom. meo Vereſpio: Quia ad iudicium & litis exa-
minationem tantum vocandus eſt ille, quem ne-
gotium principaliter tangit, non autem quos in
quandam conſequentiam litis defenſio poteſt at-
tingere, inſignis Gloſſ. communiter recepta ſe-
cundum Couarr. *vbi ſupra*, qui multos congerit,
& vltra eos, & alios à Rota ſupra congeſtos fa-
ciunt optimè verba Alex. *conſil.86. viſis dubitatio-*
nibus numer. 13. *lib.2.* ibi, *Licet ſententia poſſit in*

conſequentiam facere præiudicium alicui, tamen non
debet citari niſi illud præiudicium de ſui natura ten-
deret principaliter in damnum ipſius tertij, &c. &
ponit exemplum in terminis fortioribus & alios
citat, quos ſequitur Hippolytus de Marſil. *in re-*
petit. l. de vnoquoque 47. ff de re iud. numer. 116.
& fere idem num 71. Hippolyto verò non nocet
ſententia, nec ea iure & viribus rei iudicatæ; imò
nec in conſequentiam, quia nihil ex his, quæ
in illa lite, vel ſententia continentur petitur con-
tra eum, nec vlla actio, aut exceptio, vel ius,
21 quod ea illa oriatur, aut formetur, contra inten-
tetur, aut vlla euictio ob quam ipſe teneatur, ſed
22 tantum obligantur ex ſua ſtipulatione, ſcilicet con-
ditionali, cuius dies ceſſit & venit impleta con-
23 ditione *d. l. 113. ff. de verbor. ſignif.* in cuius im-
24 plemento, nec requiritur præſentia, aut ſcientia
diſponentis *l ſi ita 45. alias 46 §. fin ff. de leg. 2.*
25 *l. quidam relegatus 6 ff. de reb. dub l. hac conditio 10.*
26 *§ fin. cum l. ſeq ff. de condit. & demonſt.* nec grauati
l. mortuo 15 l ſi peculium 20. §. 1. ff. de ſtat. lib quia
eo à quo relictum eſt, etiam inuito impleri con-
27 ditio poteſt *l ſtatu liberos 3 ff. de ſtat. lib. & abſen-*
te, l. cum hæres 4 ff eod. & generaliter præſentia,
vel ſcientiam contrahentium neceſſariam non eſſe
in implemento conditionis, tenuit Bart. *in l. ſi quis*
28 *arbitratu 43. num. 7 verſ. præterea. ff de verb. oblig.*
& ibi Donell. *num 20.* quia nullum damnum in-
fertur ex ipſo conditionis implemento *opt. text. in*
l. conditio 5. ibi, *Nam hoc iure poteſtatis fieri non*
conditionis expleta, & ibi Gotthofr. *littera Z. l. ſi*
29 *pupillus 26. ff. de condit. inſtit.* Non enim ex con-
ditionis implemento oritur actio, vel obligatio,
ſed ex præambula conditionali diſpoſitione, vt
benè aduertit Bald. *in l. ex placito 3. num. 7. C. de*
30 *rer. permut.* Caſtr. *in d. l. 3. ff. de condit. & demonſtr.*
num. 2. Gothof. *littera E.* & ibi etiam Bald. Natt.
conſ. 176. num. 1. Galganet. *de condit. demonſtrat.*
part. 2. cap. 1. q. 53. num. 4. & q. 98. num 1. Alias pu-
pillus ſine tutoris auctoritate conditionem imple-
re non poſſet, contra *d. l. 5. & 26.* Cum ſine ea obli-
gari non poſſit *l. obligari 9. ff. de auct. tut. princ.*
inſtit. eod. vbi latè Pichard. & omnes & Bar. *in d.*
31 *l. 3. num. 4.* regulam conſtituit, quod quoties quid
venit ad implementum alterius, non agitur ex im-
plente, ſed ex implero *ex l. ſi ita ſtipulatus 6. §. 1.*
cum l ſeq. ff de nouat.

32 Magis vrgere videbatur defectus mandati, cum
ſemper fuerit poteſtatem neminem audiri, niſi do-
cto de legitimo mandato, qua ſtante proteſtatio-
ne eſſe nullum quicquid actum fuerit, Buccafer.
reſponſ 104. num. 18. & ſeqq. Rota penes ſan. mem.
Greg. XV. *deciſ. 264. num. 1.* & multis iuribus, &
33 Doctoribus *in Maceraten. cenſuum 22. Iunij 1646.*
§. quarta nullitas coram me, quæ eſt deciſ. 254. nu-
mer. 22. poſt Zacch. *de oblig iuxta nouiſſ. impreſſ.*
Nec tunc ſufficere eſſe verum procuratorem, &
adeſſe mandatum, niſi oſtendatur, & producatur
in actis, firmatum plurimi apud Poſth. *de manut.*
obſeru. 86. num 4. Barboſ. *in collect. ad l. licet 24.*
num. 7. C. de procur. Rota *deciſ. 105. num. 2. part. 1.*
diuerſ. & deciſ. 3. num. 1. poſt Mangill. *de ſubhaſt.*
& deciſ. 118. n. 1. poſt Zacch. *de obligat. Camer.* &
ſan. mem. Greg XV. *deciſ. 330. n. 1* Buratt. *deciſ. 296.*
n. 1. & multas alias congerit Rubeus *ſingul part. 2.*
34 *verba mandatum fol. 69. col. 1. num 4.* Nec tunc
ſufficere mandatum probare per coniecturas. Gra-
tian. *diſcept. foren. cap 573. num. 51.* Rota apud
clar. mem. Cardin. Millin. & ſatis clare *deciſ. 22.*

num. 10. ibi, *Nam licet ex præſumptionibus* (ait) *de-*
ductis per informantes pro Collegio præſumatur man-
datum, tamen cum eſſet oppoſitum a Procuratore D.
Cæſaris neminem audiri niſi docto de legitimo man-
dato ad effectum, vt acta ſubſequuta ſuſtineantur 35
erat neceſſaria realis productio mandati in actis, Man-
tic. *de tacit. lib. 7. tit. 4. num. 10.* ibi, *Neque etiam*
quiſquam debet credere aliquem eſſe procuratorem 36
niſi mandatum proferatur, itant legi poſſit. & alios
citat. Imò nec ſufficere probari per teſtes dixit
Caſtr. *in l. 1. num. 1. C. de procur.* non inſubtili ra-
tione ibi videnda, Ioan. Andr. *in addit. ad ſpecul.*
tit. de procur. §. ratione autem n. 2. ſuper littera A,
quam doctrinam ſequuntur Hiſpani, & legibus 37
apud eos cautum inuenitur, vt refertur in dicta
Maceraten. cenſuum. 22. *Iunij 1646. coram me d.* 38
§ quarta nullitas, & alij poſſunt dici apud Rodrig.
ibi citatum Cancer. *var. part. 2. tit. 14. de procur.*
num. 193. vbi benè diſtinguit, & ſeruari ex con-
ſuetudine omnium Tribunalium ex Caſtr. & ex
conſuetudine Cathaloniæ teſtatur, licet fallitur,
quatenus dicit hoc eſſe de conſuetudine Caſtel-
læ, quia non eſt conſuetudo, ſed lex expreſſa, ſci-
licet *l. 3. tit. 2. lib. 4. recopil.* & ibi Azeued. *n. 4. &*
l. 5. tit. 17. d. lib. 4 & l. 55. tit. 1. lib. 3. (Imò amplius
iubetur *l. 24 tit. 16. lib. 2. recopil.* quod non admit-
tatur mandatum, niſi fuerit ſubſcriptum ab Ad-
uocato declarante eſſe ſufficiens, Paz. *in prax tom. 1.*
annot. 4. num. 7. cum ſeqq. alter. Paz. *ad ll. ſtyli l. 16.*
num. 4. & 6. fol. 107. qui *num. 3.* ait non vidiſſe in
Cancellariis, nec inferioribus Tribunalibus ob- 39
ſeruare dictarum ll. tenorem, ſed notandum, quod
ſcripſit antequam fuiſſet factus auditor Regiæ Val-
liſoletanæ Cancellariæ, vbi hoc ſine dubio vidit 40
obſeruari, vt vidimus, & alij nam ibi ll. exactiſſi-
mè obſeruantur, maximè cum inter ſpeciales ipſius
Cancellariæ conſtitutiones radiat hæc etiam; Ve-
rum eſt quidem quod in Tribunalibus inferiori-
bus non ita exactè ſeruatur) dictas ll. exornat
etiam Carleual. *de iud. tom. 2. lib. 1. tit. 2. diſput. 4.*
num. 27. pag. 49. & 50. & teſtatur idem cautum no-
uiori iure Neapolitano loco ibi citato, idem cau- 41
tum Statuto Bononiæ ſcribit Barz. *deciſ. 46. n. 56.*
& de ordinatione Luſitaniæ fidem præſtat Cardoſ.
in prax. Aduocatorum verbo procurator num. 8.
fol. 300. colum. 2. Qui tamen omnes cum Iaſon, & 42
aliis de iure communi fatentur poſſe probari per
teſtes, & eſſe magis communem Oſuald. aliis ci-
tatis ad Donell. *lib. 18. comment. cap. 13. littera T.*
pag. 111. colum. 1. ad fin. ſed benè occurrit Ioſeph.
Ludouic. *comm. opin. de mandato concl. 2. verſ. in*
practica verò (ait:) *Vix poſſet obtineri, niſi pro-*
duceretur mandatum in ſcriptis cum multa ſubſtan-
tialia requirantur, quæ non poſſunt probari per teſtes, 43
& dicta probatio mandati facta per teſtes nihil ope-
ratur, niſi ad excuſandum procuratorem à pœna fal-
ſi, & expenſis: Non enim multum hæc probatio 44
reum iuuare poteſt, ſi quando is cœperit poſtea à Do-
mino conueniri, Donell. ait *d. lib. 18. comment.*
cap. 13. verſ. altero modo in meis, impreſſionis Fran-
cofurten. anni 1593. pag. 208. ſub num. 10. in fin.
vbi latè diſputat, & ſic eluderetur iudicium, &
reus partæ victoria frui non poſſet, Caſtr. *vbi ſup.*
Pichard. *de ſatiſd. §. 2. n. 5. in fin. & num 15.* & ideò
quando dubium eſt mandatum, iubetur, vt pro-
curator caueat ſatisdatione de rato *lib. 1. C. de pro-*
cur. l. ſeruum 33. §. ait Prætor 3. l non ſolum 19. § qui
alieno, ff de procur. & ibi Gotthofr. *littera M*, Pi-
chard. cum multis *loco mox citato numero 9. cum*
ſeqq.

ſeqq. (viden. quia non modicam lucem huic con-
cluſioni præfert) Faber *d.* §. *qui alieno*, Donell. *d.*
lib. 18. *comment. c.* 12. *verſ diuerſa fol.* 190. *ſub. n.* 10.
cum ſeqq. Vueſembec. *in Paratitla ad tit. de procur.*
ff. n. 6. *verſ. ſin autem in impreſſione Baſileen anni*
1598. *fol.* 131. *in princ.* Cuiac. *obſeruat lib.* 7. *c.* 26.
colum. 1511. *ſub littera E*, & eſt text. expreſſ. *in d* §.
ſin. autem inſtit. de ſatiſ. vbi additio Gloſſæ *littera L*,
45 *verbo confirmauerim*, & præter iura, & DD. ibi à Pi-
chard. cógeſtos *n.* 1. probat rotundus text *in l. ſiu à*
quo 3. *ſi procurat. ff. vt in poſſeſſ. leg.* quod in præſen-
ti factum non eſt, & in puncto de eo, qui inſtru-
menta produxit debeat ſatiſdare de rato, eſt clarus
46 *text. in cap. coram* 34. *de offic & pot. iudic. deleg.* &
ibi Innoc. *n.* 1. Bart. *in l. vulgo* 24. *n* 4. *ff. de adminiſtr.*
tutor. & alios iungit *littera C*, Ioſeph. Ludou. *deci-*
47 *ſione* Peruſ. *deciſ.* 110 *part.* 2. Veſter. vel potius eius
Add. *lib* 4. *c.* 5. *n.* 19. ſi ergo probatio teſtium ſuffi-
ciens non eſt, vt ſecurus maneat reus, multò minus
48 probatio præſumptiua, maximè cum dicat Mantic.
d. lib. 7. *tit.* 9. *n.* 9. Præſumptionem ex productione
inſtrumentorum eſſe præſumptionem ſemiplenam,
& ſic non admitti ex ea procuratorem niſi cum cau-
tione de rato. Sed eſto ſit plena, nec ei ſufficere
dixit Donell. *vbi ſupra verſ. quando p. mihi* 209. *in*
fin. vidend. per tot. & in fine ibi. Cum videamus pro-
bationem mandati non ſtatui quamlibet, ſed nomina-
tim ad certas ſpecies inſtrumentorum referri, puta eo-
rum, quorum & fides certa ſit, & poteſtas penes reum
vti eum his cum volet : & inferius *non aliam ob*
cauſam quam quod alia probatio non eſt in poteſtate
rei vt ſe quandóque ea aduerſus Dominum tueri
poſſit, & efficere ne iterum iure ab eo conueniatur Pi-
chard. *vbi ſupra à n.* 13. & benè faciunt tradita per
Buccafer *dict reſponſ.* 104 *n* 15.

Addebatur his non obſtare reſponſionem, quod
49 Ioannes poſt ſententiam ratificauerit geſta à Pro-
50 curatore, quia facta proteſtatione ratificatio nullius
momenti eſt, nec ante ſententiam Barboſ. *in collect.*
C. de procurat. l. licet 24 *n.* 1. Vant. *de nullit. ex defect.*
inhabilit. & mand. n. 116. Cardoſ. *vbi ſupra n* 11. *in*
fin. verſ. quarto decimo fol. 301 *col.* 1 *in fi.* Bucaf. *d. re-*
ſponſ. 104. *d. n.* 11. & 12. & 17. *latè* Rota Bonon. *di-*
51 *uerſ. dec.* 85. *n* 20. & *ſeqq.* Gratian. *deciſ. Maceraten.*
105. *n.* 16. cum multis ibi citatis Rota *d. deciſ.* 105.
n. 2. *part.* 1. *diuerſ. & d. deciſ.* 3 poſt Mangill. *n.* 3. Poſt
ſententiam autem ratificationem nullius momenti
eſſe, etiam ſi proteſtatio non præceſſerit Crauett.
conſ. 108. *n.* 1. Chriſtoph. de Paz. *d l.* 16. *n.* 13.

52 His tamen omnibus facillimo negotio reſpon-
ſum, nempè iure optimo Rotam amplexam fuiſſe
æquiorem ſententiam videlicet ſufficere etiam
ſtante proteſtatione mandatum probari coniectu-
ris, & præſumptionibus, & validum eſſe iudicium
ita mille apud Poſth. *d. obſeru.* 86. *n.* 6. Seraph. *de-*
ciſ. 933. *n* 2. & *dec* 725 *n* 4. *part.* 3. & *dec.* 441. *n.* 2.
rec. regiſtrata penes Poſth. *de manut dec.* 109. Add.
ad ſanct. mem. Greg. XV. *deciſ.* 111 *n.* 17 *littera A*,
& *deciſ.* 350. *n.* 5. *littera etiam A.* Add. ad bon. mem.
Buratt. *deciſ.* 296. *n.* 10. Rota *in d Maceraten. Cen-*
ſuum 22. *Iunij* 1646 §. *ſed tamen coram me* Ioſeph.
Ludouic *deciſ. Peruſin deciſ.* 110. *in fine parte* 2. qui
omnes, & Mantica, & Rubeus ſupra citati millies
teſtantur innumeris adductis productionem inſtru-
53 mentorum, & expenſas litigando factas eſſet ad
54 hoc potentiſſimas coniecturas, eis mandatum pro-
bari, & ipſa Rota, & aliis citatis Oſuald. *d. lib.* 18.
cap. 13. *ſub littera B*, *verſ. caeterum in Lugdunenſ.*
impreſſ. anni 1619. *part* 12. *column.* 1. *poſt princip.*
Vueſembec. *vbi ſupra n.* 17. *in fine*, qui multos re-
fert *littera L*, & quotidie in Rota.

Ad rationes, & Argumenta Donelli benè re-
ſpondet Oſuald. *in notis d. cap.* 13. *littera T*, ex Bart.
viden. d l. 1. & *l. licet, C de procur.* & multis citatis,
explicando etiam *text. leg ſi procuratorem* 65. *ff. de*
procur. quam Donell. affert, & præter citatos ab 55
eo, & à Vaſquez. Menchac. ibi relat. qui multos
congeſſit. Bald. *ad leg. prohibitum* 5 *num.* 10 *C. de* 56
iure fiſci lib. 10. & quocumque legitimo modo
probatum ſit mandatum, tam validum eſſe iudi-
cium, imò tam à cautione de rato excuſatum pro-
curatorem, ac ſi per inſtrumentum in actis produ- 57
ctum, & per formam *d. l. ſi procurator* 65. probatum
eſſet Oſuald. *ſupra pag* 1111. *col.* 2. *poſt princ. verſ.*
quia enim, &c. Legitimum autem modum pro ban-
di mandatum per dictas præſumptiones eſſe ex 58
Rota ipſo Oſuald. & *multis aliis ſupra ſatis proba-*
tum eſt. Præterquam quod Donell. & Caſt non di-
cunt, quod probato mandato per teſtes iudicium
ſit nullum, ſed quod tunc etiam debeat procurator
cauere de rato, quod æquè negant Bart. & Oſuald.
vbi ſupra qui multos congerit.

Et ita vtraque parte audita, &c.

R. P. D. MELTIO.

Romana fructuum Cenſus.

Lunæ 12. Decembris 1650.

ARGVMENTVM.

Cenſus impoſitus à minore abſque ſolemni-
nitatibus eſt nullus, nec iuramentum
conualidatur: præſumitur enim à Sta-
tuto Vrbis dolo, & metu exortum; Ra-
tificatur tamen ab ipſo facto maiore, &
ſoluente fructus, nullitatem non igno-
rante. Priuilegium minoris executio-
nis, & ratificationis materia tangitur:
obligatio naturalis ligat ſolam con-
ſcientiam. Promiſſio facta de ſoluendo
debito intelligitur de debitis legitimis.
Procurator excedendo fines mandati,
principalem non obligat: Iudex in iu-
dicando debet attendere factum cum
circumſtantiis.

SVMMARIVM.

1 *Cenſus impoſitus à minori, non adhibitis ſolemni-*
tatibus ſtatutariis, eſt nullus ipſo iure. Et pro-
inde nulla oritur obligatio, neque ciuilis, neque
naturalis ad fauorem creditoris.

2 *Priuilegium minoris qui agit de damnò vitando,*
praualet priuilegio mulieris, quæ agit de lucrò
captando.
Probatur in puncto cenſus venditi per minorem
mulieri.

3 *Ratio damni; quando ex vtraque parte vigeat,*
melior cauſa reputatur eius, qui conuenitur, &
partes Rei ſuſtinet.

4 *Cenſus nulliter impoſitus à minore, non poteſt*
conualidari ex iuramento in venditione appo-
ſito, & redditur ratio.

5 Iurd

5 *Iuramentum à minore in cenſu nulliter impoſito præſtitum à Statuto Vrbis præſumitur dolo, & metu extortum, & nihil operatur, n.7.*

6 *Statutum Vrbis eſt auctoritate Apoſtolica confirmatum, prout conſtat ex litteris ſanct. mem. Gregorij XIII. in principio appoſitis.*

8 *Ratificatio cenſus à minore nulliter impoſiti, inducitur ex ſolutione fructuũ ab eo maiore facto.*

9 *Limitatur non procedere per ſolam acquieſcentiam, imò neque ex alio actu poſitiuo, non probata prius in huiuſmodi ratificante ſcientia plena nullitatis, & non ſolum facti, verùm etiam iuris.*

10 *Ratificatio actus nulli non inducitur ex ſcientia præſumpta, ſed certa, atque explicita requiritur cum omnibus ſuis qualitatibus.*

Ratio autem eſt, quia alias in ratificatione ſemper intelligitur illa conditio, ſi actus firmus ſit, & validus.

11 *Dolus in contractu minoris abſque ſolemnitatibus, à ſtatuto præſumptus, excludit omnem ratificationem ex lapſu temporis deductam.*

Firmatur in puncto ratificationis inducta ex l. fin. c. ſi maior, &c. *& eſt cõmunis opinio à DD. atteſtata, & magis in praxi recepta & cõſeruata.*

12 *Teſtator legans aliquam ſummam pro extinctione omnium eius debitorum, cenſetur per huiuſmodi diſpoſitionem intellexiſſe de quibuſcumque debitis, & ſic etiam de iis, quæ obligationem ciuilem non habent, ſed ſolum naturalem.*

13 *Teſtator, qui in vltima voluntate mandat ſolutionem omnium debitorum intelligit principaliter ſaluti animæ proſpicere, propriamque conſcientiam exonerare.*

14 *Conſcientia non minus obligatur ex debito naturali tantum, quàm ex naturali, & ciuili ſimul iuncto.*

15 *Contractus nullus, nullam producit obligationem, neque ciuilem, neque naturalem.*

16 *Solemnitates ſtatutaria inducta fuerunt fauore publicæ vtilitatis, & proinde illarum defectus magis impediunt ortum obligationis naturalis.*

17 *Conſcientia non obligat, quos natura non ligat.*

18 *Contractus geſtus cum minore abſque ſolemnitatibus, aptus eſt parere obligationem naturalem, quæ obliget contrahentem in foro conſcientiæ, declaratur in quibus terminis procedat.*

19 *Contractus cum minore geſtus, cõtra formam ſtatuti, vbi non concurrunt circunſtantia, ex quibus tollatur ſuſpicio præſumpta fraudis, & doli, nullum producit ortum obligationis, neque naturalis, neque ciuilis: teſtatur DD. de veriori & receptiori ſententia.*

20 *Promiſſio hæredis facta de ſoluendo omnia debita, & legata teſtatoris, intelligenda venit reſpectu debitorum legitimorum.*

21 *Fideiuſſor obligatus remanet eodem modo, & forma, quibus obligatus erat eius principalis.*

22 *Obligatio fideiuſſoris acceſſoria eſt obligationi principalis, cuius proinde naturam induit.*

23 *Maximè attenta expreſſa relatio à fideiuſſore in ſua obligatione facta ad obligationem ipſius principalis, operatur, vt omnia contenta in obligatione principalis, cenſeantur inſerta atque repetita etiam in propria.*

24 *Mandatum factum à muliere ad vendendum cenſum debet, vt valeat inſinuari ex conſtitutione* Ægidianæ lib. 5. c. 25.

25 *Nec etiam ſufficit decretum Iudicis quòd habeatur Inſtrumentum pro inſinuato.*

26 *Mandatum factum ad vnam rem, non poteſt à Procuratore, ſeu ſubſtituto extendi ad alium, maximè quando exceſſus tendit ad præiudicium principalis.*

27 *Procurator non poteſt in exequendo mandatum, recedere à forma, ſeu conditione ipſius.*

28 *Et ex hoc defectu principalem ſuum obligare non poteſt, dum eius conſenſus ſic prorſus deficiat.*

29 *Et ſi actum fecit perinde eſt ac ſi nihil actum fuiſſet.*

30 *Declaratio facta ab aliquo, ſe in contractu non ſeruire, niſi de nudo nomine, ſubſtantiam verò totius commodi, & incommodi, ſpectare ad alterum, operatur, quod nullam ex eo ſibi quæſiuerit actionem, nullumque Ius, quod alteri ſoli fuit quæritur.*

31 *Secus verò quando in eadem apocha declarationis ſibi reſeruauit facultatẽ agendi nomine proprio.*

32 *Declaratur tamen procedere diuerſitas, quando actio primo loco fuiſſet dicto declaranti originaliter acquiſita, ac in eius perſona radicata: tunc enim in ceſſione poſtea alteri facta de dicta actione potuit facultatem agendi nomine proprio ſibi præſeruare.*

33 *Iudex in iudicando debet attendere propoſitas caſuum ſpecies, atque circunſtantias.*

DECISIO LXIII.

PLacuerunt Dominis fundamenta deciſionis in hac cauſa emanatæ coram me ſub die 24. Iunij 1647. in qua ex capite iniuſtitiæ reſolutum fuit mandatum relaxatum ad inſtantiam Sacconarij contra hæredes q. D. Tiberij Aſtalli Senioris non eſſe exequendum. Iniuſtitia ſiquidem adhuc viſa fuit patens ex eo quod dictum mandatum fuit relaxatum pro fructibus cenſus impoſiti à Ioanne Baptiſta Ponciallo in minori ætate conſtituto, nul-
lis adhibitis ſolemnitatibus à Statuto Vrbis *lib. 1.* 1
cap. 151. requiſitis, quocirca dictus cenſus nullus fuit ipſo iure, & propterea illius vigore nulla oriri potuit actio ad fauorem creditoris reſiſtente ſtatuto natiuitati vtriuſque obligationis tam naturalis,
quam ciuilis, iuxta theoricam Bartol. *in leg. cum.* 2
lex n. 4. ff. de fideiuſſ. quem ſequuntur Imola *in capite cum contingat de iure iurand.* Couarruu. *in cap. quamuis pactum in 2. parte §. quarto num. 6. de pactis in 6.* Gabr. *conſil. 20. n. 44. verſ. & quod cum ſequent. lib. 2.* Carcer. *var. reſ. part. 2. cap. 1. n. 59.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 122. num. 1.* Rot. *coram Durano deciſ. 18 n. 13. & ſeqq. Anconitana nullitatis concordia 16. Aprilis 1646. coram bonæ memoriæ Arguelles, & in Anconitana cenſus 9. Maij præteritò coram R. P. D. Otthobono,* idque procedit non obſtante quod impoſitio, & venditio cenſus facta fuerit ad fauorem Cæciliæ Marchæſiæ mulieris; Quia etiam in tali caſu præualet priuilegium minoris, qui dicitur agere de damno vitando, quam-
uis pecunias receperit, niſi ſimul probatur dd. 3
pecuniæ verſas fuiſſe in euidentem minoris vtilitatem, textus expreſſus *in leg. verum 12. §. item quæritur leg. ſi minor. 35 ff. de minor.* Lambertengh. in terminis pecuniæ traditæ à muliere *de contract. mulier. in finen. 125.* Perug. *conſ. 77 n. 59 lib. 1.* Rota *coram ſan. mem. Greg. XV. d. 473. n. 13. & in Romana Saluiani 27. Ianuarij 1640. §. finali coram Reuerendiſſ. D. meo Decano*, & in puncto cenſus venditi per minorem mulieri fuit dictum *in Romana ſeu Peruſina cenſus 23. Iunij 1645. §. adeo quod, coram*

R. P.

R. P. D. meo Bichio, & in Ancoitana cenſus prima
3 Iunij 1649. coram R. P. D. meo Cerro §. quia eam
probatum non fuerit, vbi etiam dictum fuit hoc
procedere, quamuis ex vtraque parte ratio damni
vigeret, nam adhuc melior cauſa reputatur eius,
qui conuenitur, & rei partes ſuſtinet, Lamber-
thengh. vbi ſupra n. 122. & 125. Peregr. d. conſ. 77.
num. 39. lib. 1. Rota coram Greg. XV. dec. 473. n. 14.
& in Romana pecuniaria 27. Aprilis 1637. coram
bon. mem. Merlino.

4 Nec potuit dictus cenſus conualidari ex iura-
mento in eo appoſito, quia cum ſtatutum intro-
ductum fuerit ob publicam vtilitatem ad obuian-
5 dum, nempè fraudibus quibus de facili minores
decipi poſſunt, eaque ratione iuramentum in hu-
iuſmodi contractibus præſtitum dolo, & metu ex-
6 tortum præſumat, dictoſque contractus, & obli-
gationes nullius roboris, ac momenti eſſe decla-
ret, ac dictum ſtatutum auctoritate Apoſtolica
confirmatum etiam fuerit, prout conſtat ex litte-
7 ris ſanct. memor. Gregor. XIII. in principio dd.
Statutorum appoſitis, vtique iuramentum ſuper
eis interpoſitum, nihil operatur Bartol. in leg. om-
nes populi ſub numero 25. verſical. ſed ſi ſtatutum,
ff. de inſtit. & iure, Bald. in authent. Sacramenta
Puberum ſub num. 5. verſicul. & ideo in multis lo-
cis, &c. vbi Caſtrenſ. ſub numero 11. verſicul. ſed
ſi quaritur, &c. Cod. ſi aduerſus venditionem. Hon-
ded. conſil. 5. num. 40. verſicul. vltimum de iura-
mento, & ſequenti lib. 2. Rota deciſ. 54. numero 2.
part. 1. recent. & in Romana donationis de Capis 5.
Iunij 1602. coram bon. memor. Cardinal. Pamphi-
lio, ac inter impreſſas apud Pich. ad Statut. Vrbis
deciſ. 22. num 5. verſical. nec huic concluſioni ob-
ſtat cum ſequentibus, & penes Vrgellen. dict. de-
ciſ. 18. ſub num. 2. verſic. quod & ſi in dicto ſtatuto,
&c. cum ſequentibus, & per totam, & in Rauenna-
ten. dotis coram me 11. Aprilis 1644 ſub §. non etiam
obſtat, &c. Mar. Anton. var. reſol. lib. 2. reſol. 3. n. 8.
verſ. caterum, &c.

8 Minus ſubſiſtere viſa fuit præſuppoſita ratifi-
catio dicti cenſus alias deducta ex eo quod Ioan-
nes Baptiſta maior factus ſoluerit ſpatio longi
temporis fructus, nec vnquam de nullitate dicti
cenſus aliquid dixerit ad textum in leg. final. C. ſi
maior. fact. alienation. fact. ſine decret. rat. habuer.
Quia ſolutio fructuum non fuit hactenus iuſtifi-
cata neque per ſimplicem acquieſcentiam, imò ne-
9 que ex alio actu poſitiuo indoci potuit ratificatio
cenſus nulliter contracti non probata prius in Ioan-
ne Baptiſta ratificante ſcientia plena nullitatis non
ſolum facti ad textum expreſſum in leg. final. ibi
per ignorantiam facti, ff. ad Senat. Conſil. Mace-
donian. Gloſſ. in leg. Zenodorus var. nouatione. C.
eodem titulo, ſed etiam iuris, Bald. in l. mater, C. de
rei vendic. Surd. conſ. 49. à n. 32. verſ. ſecundò re-
ſpondeo, &c. & ſequentibus, & ſub. n. 45. verſ. dum
verò, &c. Gabr. conſ. 62. n. 27. & 28. lib. 2. Gratian.
diſcept. foren. c. 449. n. 32. Rota deciſ. 282. n. 6. verſ.
neque obſtat, &c. part. 4. diuerſ. & recent deciſ. 295.
n. 17. part. 1. Vrbeuetana cenſus 7. May 1646. cor.
10 bon. mem. Motmanno, qua eſt deciſio 260 part. 6. re-
cent. n. 22. & ſequ. & in Anconitana cenſus 7. Maij
1646. coram R. P. D. meo Peutingerio confirmata 7.
Martij 1647. & 19. Iunij 1648. coram eodem. Ne-
que pro ratificatione actus nulli ſufficit ſcientia
præſumpta, ſed certa atque explicita requiritur
cum omnibus ſuis qualitatibus ad tradita per Bu-
ratt. deciſ. 410. num. 11. vbi Add. n. 15. & fuit reſo-
lutum in Romana pecuniaria 28. Ianuarij præteri-
ti coram R. P. D. meo Ottbobono. Ratio autem eſt,
quia alias in ratificatione ſemper intelligitur illa
conditio ſi actus firmus ſit, & validus Valenſ. con-
ſil. 177. num. 53. lib. 2. Rota in Romana pecuniaria 11
23. Martij. 1648. §. nec dictum prætenſum creditum
coram me, quæ etiam facilius procedunt ſtante
dolo, qui à Statuto Vrbis interueniſſe præſumi-
tur in contractu cum minore geſto abſque ſolem-
nitatibus, qui dolus quamuis præſumptus ſecun-
dum veriorem, & receptiorem Doctorum ſenten-
tiam excludit omnem ratificationem ex lapſu tem-
poris deductam, Natt. conſil. 162. num. 34. verſic.
demum reſpondetur, Maluaſ. conſil. 86. ſub num. 15.
verſic. ſed vbi, &c. cum ſeqq. Surd. conſ. 49. num. 37.
verſic. tertiò reſpondetur cum ſeqq. Verall. deciſ. 1.
num. 1. part. 3. Buratt. deciſ. 410. num. 10. & in pun-
cto ratificationis inductæ ex lege fin. C. ſi maior,
&c. conſulaerunt Roman. conſ. 54. in fine, Curt. ion.
conſ. 50 n 6. & 7. Ruin. conſ. 170. num. 29. Gratian.
diſcept. forenſ. c. 824. n. 50. & firmauit etiam Rota
deciſ. 102. num. 12. part. 2. diuerſ. coram ſan. mem.
Greg. XV. dicta deciſ 473. num. 18. & in Romana
donationis de Cupis coram bon. mem. Cardinali Pam-
philio 5. Iulij 1602. ſub n. 7. verſ non obſtat, quod
Alexander, & ita etiam ſenſit Mar. Anton. hanc
quaſtionem ad partes diſputans dicta reſolut. 3. ſub
n. 20. verſ. articul igitur erit, qui in verſ. in hac con-
trarietate, &c. hanc eſſe teſtatur communiorem
DD. opinionem, & magis in praxi receptam, &
obſeruatam.

Nec etiam elici poteſt ratificatio ex eo, quod
cum Ponciallus in teſtamento per eum iam in ma-
iori ætate conſtitutum, atque proximum condi-
tio legauerit duas vineas Propertio Fontanellæ 12
cum onere ſoluendi pro earum pretio ſcuta biſ-
mille ducentum in extinctionem omnium eius
debitorum, & legatorum cenſeatur per huiuſ-
modi diſpoſitionem intellexiſſe, de quibuſcum-
que debitis, & ſic etiam de iis que obligationem 13
ciuilem, non habent, ſed ſolum naturalem ex ra-
tione aſſignata tam per Aretin. conſil. 93. num. 3.
quam per Dec. in Authent. præterea numero 21. 14
Cod. unde vir, & vxor. quæ eſt quod vbi quis
in vltima voluntate mandat ſolutionem omnium
debitorum intelligat principaliter ſaluti animæ
proſpicere propriamquè conſcientiam exonera-
re, quæ non minus obligatur ex debito naturali 15
tantùm quam ex naturali, & ciuili ſimul iuncto,
& ita etiam firmauit Rota deciſ. 62. numero 2. de-
ciſ. 81. numero 1. & deciſ. 119. numero 5. part. 7. re- 16
cent. Verum huic obiecto fuit ſufficienter ſatiſ-
factum cum reſponſione iam data in præcedenti
deciſione ſub §. non obſtat quod Ponciall. vt nempè
cum verſemur in contractu nullo ex defectu ſo-
lemnitatum, cui ſtatutum expreſsè reſiſtit nulla
exinde oriri potuerit obligatio nec ciuilis, nec na- 17
turalis leg. ſancimus, Cod. de donat. leg. ſed & ſi ſer-
ui. ff. de fideiuſſ. & leg. antiqua § fin. Cod. ad Vel-
leian. Bald. in leg. non dubium col. fin. verſ. ſecundo
quaro numero 29. Cod. de legibus. Roman. conſ. 12.
num. 4. & conſil. 37. in primo dubio, eoque magis
quia dictæ ſolemnitates inductæ fuerunt fauore
publicæ vtilitatis, quo caſu illarum defectus ma-
gis impediunt ortum obligationis naturalis, Rot.
coram Duran. dict. deciſione 18. numero 17. & 18.
cum aliis allegatis, in deciſione coram me emanata
ſub dicto §. non obſtat, quod Ponciallus ad med.
deficiente autem obligatione naturali certum eſt
quod

quod quis in foro conſcientiæ obligari non poteſt eſt recepta Bartoli traditione quod natura non obligat conſcientia non ligat, Nauarr. *conſil. 9. de empt. & vendit. num. 6. & 7. libr. 3. volum. 3.* Ioannes Valeſius *de differentia inter vtrumque forum libr. 1. verb. ad præludia num. 25.* Durand. *diſta deciſ. 18. n. 14.*

Quare non obſtant firmata per Rotam *in deciſ. 62. n. 2. & deciſ. 81. num. 2. part. 7. recent.* quod nempè contractus geſtus cum minore abſque ſolemnitatibus, aptus ſit parere obligationem naturalem, quæ obliget contrahentem in foro con-
19 ſcientiæ; nam illa procedunt ſecundum diſtinctionem à Rota approbatam in *dict. dec. 81. & dec. 119. num. 7. eadem parte 7. recent.* quando ſcilicet contractus initus fuit cum bona fide, & cum probabili credulitate quod ſolemnitate ſtatutariæ non requirentur, vel cum vtilitate, ac locupletatione minoris, & ſic quando ceſſat fraudis, ac deceptionis ſuſpicio, cuius correctio eſt cauſa finalis eiuſdem Statuti. Secus autem quando non concurrunt circumſtantiæ, ex quibus tollatur ſuſpicio præſumptæ fraudis, & doli in contractu cum minore geſto contra formam Statuti. Nam tunc ex eo nullam oriri obligationem naturalem, nec ciuilem communiter tenent Doctores, qui hanc veriorem, & receptiorem ſententiam dicunt, & vltra ſuperiùs citatos tradit etiam Romanus *conſil. 437. num. 1. verſ. videndum igitur*, Oſaſch. *deciſ. 165. num. 16. verſ. hinc ſequitur benè*, Menoch. *de præſumpt. lib. 1. præſumpt. 80 ſub num. 16. verſ. diuerſum eſt, &c. & num 37. verſ. infertur ſeptimo*, Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib. 21. tit. 1. num. 4. verſ ſed hæc ratio, &c.* & ita declaratum etiam fuit in *deciſ. 373. n. 1. verſ. & in primis, &c. ac deciſ. 177. num. 12. verſic. non obſtat denique part. 1. recent.* & ſequitur Modet. *de cenſ quæſt. 15. ſub num. 15. verſ. quæ concluſio, &c.* Sanchez *de matrim. lib. 1. diſput. 7. ſub num. 16 verſ. tertiò, &c.* Cancer. *var. reſol. part. 2. cap. 1. de minor. 25. annor. num. 109. verſic. neque allegata, & ſeqq.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 692. num. 14. verſ. nam ex contracta geſto, & cap. 13. numero 66. verſ. ideò videmus.*

Firmata igitur ex prædictis nullitate impoſitionis cenſus, ac obligationis Ioannis Baptiſtæ Poncialli iuſtè conueniri non potuit Fontanella eiuſdem Ioannis Baptiſtæ legatarius, nam promiſſio per eum facta de ſoluendo omnia debita, & legata intelligenda venit reſpectu debitorum legiti-
20 morum, *ad leg. ſi his cui, §. Flauius Iannarius, ff. de ſolut.* & iuxta theoricam Bartol. *in leg. legumi numero 3. verſicul. vltimò nota. ff. de liber. legat.* ac ibi Caſtr. *ſub num. 2. verſic. ſi teſtator. ff. de condition. & demonſtration.* Bald. *in lege ſi creditori ſub numero 1. verſiculo & ideo teſtator. Digeſtis de legatis 1.* Caſtrenſ. *conſilio 50. viſo Codicillo ſub numero 2. verſiculo conſtat autem, &c. lib.* Cephal. *conſilio 14. numero 19. verſiculo & proptereà ſi fiat mandatum heredi*, Surd. *deciſion. 38. numero decimotertio, verſiculo & facit deciſio 269. ſub numero duodecimo, verſiculo adeò quod voluit*, Bartol.
21 *conſilio tertio, ſub numero 14. verſiculo & verba cum ſeqq.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 713. numero 68. verſiculo cum etiam*; & ita etiam ſe declarauit idem Fontanella, dum ſuam obligationem expreſſis verbis reſtrinxit ad debita de iure ſoluenda, ibi, *de valore ſeu pretio ſoluere omnia, & ſingula debita, & legata dicti Ioannis Baptiſta, quæ de iure venirent ſoluenda*, ex quo ſequitur quod nec minus conueniri potuerit hæreditas quondam Din. Tiberij Aſtalli, nam dum fideiuſſit 22
pro Fontanella obligatus tantum remanſit eodem modo, & forma quibus obligatus erat dictus Fontanella eius principalis, *lege grege, §. illud, & lege ſicut de fideiuſſione* Surdus *deciſione 218. numero 9.* & ita concludit Iaſon. *in lege ſi non ſortem* 23
in principio numero ſecundo, verſiculo quarto nota de condit. indebit. Soccin. *conſilio 173. in præſenti conſultatione column. prima, libr. primo* obligatio enim fideiuſſoris acceſſoria eſt obligationi principalis cuius proinde naturam induit maximè attenta expreſſa relatione facta ad obligationem ipſius Fontanellæ principalis, quæ operatur, vt omnia contenta in obligatione principalis cenſeantur inſerta atque repetita etiam in obligatione fideiuſſoris, Authent. *ſi quis in aliquo. Codic. de edend.* Pariſ. *conſilio 79. num. 10. lib. 3.* Ruin. *conſilio 84. numero 4. lib. 1.* Caputaquen. *deciſ. 204. n. 4. part. 1.*

Præterea addebant Doctores, quod admiſſa etiam non tamen conceſſa pro valida impoſitione dicti cenſus, adhuc nulla competere poterat actio Saceonario pro conſecutione dictorum fructuum pro quibus obtinuit mandatum ab A. C. nam venditio, ac ceſſio dicti cenſus, cum fructibus viginti duorum annorum decurſis; & non ſolutis ad eius fauorem facta per Franciſcum Berghignum Procuratorem conſtitutum, & reſpectiuè ſubſtitutum à Ioanne Bapti-
ſta Ridulphetto tam nomine proprio, quàm no- 24
mine Lucretiæ, Antoniæ, ac Cæciliæ filiarum, ac cohæredum dictæ Cæciliæ de Marcheſiis viſa fuit nullius momenti, tum quia mandatum per dd. mulieres factum in perſonam dicti Ridulphetti ad vendendum cenſum, caret inſinuatione, quæ omnino neceſſaria erat ex Conſtitutione Ægidianæ *libro quinto, capite vigeſimoquinto*, ad tradita per Boccat. *in commentar. ad eandem* gloſſ. 8. *numero decimoquinto, verſiculo tertiò extenditur*,
& fuit dictum in Auximana bonorum 15. *Apri-* 25
lis 1603. *coram bonæ memoriæ Cardinali Melli-* 26
no, quæ inter impreſſas eſt *deciſio* 368. vbi firmatur: vt nec etiam ſufficiat decretum Iudicis, quod habebatur inſtrumentum, pro inſinuato. Tum quia cum dictæ mulieres feciſſent mandatum in perſonam Ridulphetti ad vendendum cenſum in ſorte ſcutorum 400. ac ad petendum fructus decurſos in ſumma ſcutorum 700. vtique non potuit Berghignus Procurator à dicto Ridulphetto deinde ſubſtitutus excedendo fines dicti primi mandati vendere cenſum, & cedere fructus decurſos vnico pretio ſcutorum octingentorum in graue præiudicium & damnum mulierum conſtituentium, vt deciditur *in leg. non abſtulit*, & ibi Bald. *ſub numero primo, verſiculo gloſſ. dicit, &c. ac ſeqq. Codic. de nouat.* Roman. *conſilio 352. ſub numero ſecundo, verſiculo pro hac concluſione, &c. cum ſeqq.* Surd. *deciſione 229. ſub numero 27. verſiculo & addunt ſimile.* Rota penes ſanct. memor. Gregor. X V. *deciſione 311. numero quinto, verſiculo ex quibus conſtat, &c.* Buratt. *deciſio 374. numero octauo, verſiculo & ideo, &c.* & ſequitur Moder. Peruſin. *de cenſ. quæſtione 109. numero 47. verſiculo quia ſicut ii, & ſub numero 53. verſic. pro qua etiam concluſione cum ſeqq.*

Accidit defectus alterius formæ, ſiue conditio- 27
nis appoſitæ per Ridulphettum in ſubſtitutione,

per

per eum facta in perſonam Berghigni, vt nempe ex pretio à venditione dicti cenſus redigendo per emptores ſoluerentur in manibus Gaſparis Morelli ſcuta 700. ad effectum exequendi voluntatem ipſius Domini Ioannis Baptiſtæ, quæ tamen conditio, & forma præſcripta, cum neglecta fuerit ex quo dictus Berghignus vendidit, ac ceſſit dictum cenſum, ac fructus Sacconario nulla per eum facta ſolutione præfato Gaſpari, ſed tantum promiſſione de ſoluendo infra annum quæ nunquam facta fuiſſe probatur, imò neque ſimpliciter, ſed ſub conditione ibi *ſecuta, & facta tamen prius ratificatione à ſupradictis DD. Cæcilia, Laurnia, Antonia, & Ioanne Baptiſta, &c.* quod facere non potuit Bald. *in d. leg. non abſtulit ſub numero 2. verſic. contrarium eſt verum, Cod. de nouat. & eſt textus in leg. qui Romæ, §. Callimachus*, vbi Iaſon *numero 9. verſic. quinto nota, &c. Digeſtis de verbor. obligat.* Berou. *conſil. 174. ſub numero 7. verſic. quibus tamen non obſtantibus cum ſeqq. lib. 1.* hinc ſequitur quod ex hac etiam ratione Berghignus nulliter egerit, nec ſuos principales obligare potuerit dum eorum conſenſus in præmiſſis prorſus deficiebat *l. diligenter, l. ſi quis pro eo, Digeſtis mandat.* Oldrad. *conſil. 126. numero 9. verſic. quarto*, &c. Pariſ. *conſil. 47. num. 41. verſicul. quibus ſtantibus*, &c. *& ſeqq. lib. primo*, Surdus *deciſ. 209. ſub num. 5. verſic. & propterea cum ſeqq.* Rota Genuen. *deciſ. 174. ſub numero quinto, verſicul. in contrarium conſideratum fuit, cum ſeqq.* & perinde eſt ac ſi nihil actum fuiſſet, Rota *co-*
29 *ram Reuerendiſſ. P. Domino Durano deciſ. 146. n. 47. verſ. vnde*, &c.

Subſiſtere etiam viſum fuit illud fundamentum quod neque Sacconario vlla actio competeret ex quo ipſemet declarauit nudum nomen tantum in dicto contractu preſtitiſſe, ſubſtantiam, verò totius commodi, & incommodi ſpectaſſe ad Thomam Berghignum prout legitur ex apocha confecta ſub eadem die celebrati contractus nempe ſub die 26. Aprilis 1644. qua ſtante declaratione nullà illi quæri potuit actio nullumque ius quod quæſitum fuit ſoli prædicto
30 Thomæ, de quo partes ſenſerunt *l. 4. §. ſi ab ignota, ff. de manumiſſ. leg. ſi non verum, l. ſi filij tui, Codice de donat. inter virum, & vxorem, l. cum propria, & l. militum intereſt, Cod. ſi quis, alteri, vel ſibi*, Rota penes Cardinalem Seraph. *dec. 660. n. 8. verſ. ſed acquiritur ius.*

Nec obſtat, quod in eadem apoca reſeruata fuerit præfata Fuluio Sacconario facultas agendi
31 nomine proprio vſque ad conſecutionem tam ſortis principalis quam, fructuum decurſorum vnde intret diſpoſitio *text. in leg. apud Celſum, §. ſi quis pupillo, verſic. quod ſi is, cui pecunia debe-*
32 *batur, Digeſt. de dol. mal. & met. except.* quia poſſet ſibi locum vindicare ſi actio primo loco fuiſſet d. Sacconario originaliter acquiſita, ac in eius perſona radicata, tunc enim in ceſſione poſtea alteri facta de dicta actione potuiſſet facultatem agendi nomine proprio ſibi præſeruare, at cum in hoc caſu Sacconarius nudum tantum nomen in contractu habuerit, ac nullam actionem ſibi acquiſiuerit, ſed tantum illi ad quem negotium ſpectabat fruſtra conſentiſſe videtur, quod eius nomine ageretur *ad leg. traditio, Digeſtis de acquirend. rerum dominio. leg. Modeſtin. Digeſt. de ſolutionibus*, cum concordan. penes Buratt. *dec. 438. n. 2. verſ. & hoc caſu.*

Atque ex his apparet non aduerſari, quæ dicto more plene, & luculenter deducta fuerunt in deciſionibus extenſis in hac cauſa coram Reuerendiſſ. Patre Domino meo Cerro. Nam illis ſuppoſitum fuit, quod Poncialius maior factus per plures annos ſoluerit fructus cenſus, ſicque nouo conſenſu contractum legitimè ratificauerit prout legitur in deciſion. 11 *Decembr 1645. ſub §. quo vero ad iuſtitiam*; Quodque Borghignus fines mandati ſeruauerit, vt in poſteriori deciſione emiſſa ſub die *7. Maij 1646. in §. ſecundum.* Demum quod primæua actio fuiſſet acquiſita Sacconario, quæ deinde valide, potuerit exerceri in iudicio proprio eius nomine, *vt in eadem deciſione ſub §. quia cum*, &c.

Quia hæc omnia in præſenti diſputatione iuſtificata minimè fuerunt, ac reſpectiuè eliduntur ex facto ideoque nil mirum imò iuſtitiæ maximè eſt conſonum, ſi ſecundum propoſitas caſuum ſpecies, atque circunſtantias prior ſententia reformetur *leg. ſi ex plagis, § in cliuo. verſ. reſpondi, Digeſtis ad leg. Aquiliam. leg quidam referunt. verſic. in propoſito igitur. Digeſtis de iur. codicil.* Bald. *conſ. 304 non eſt nouum in princip. lib. 1. & conſil. 52. obligatio prima facta ſub numero ſecundo verſ. pridie conſului*, cum aliis allegatis in Feſulana beneficij, ſeu Oratorij 14. *Martij præteriti coram Reuerendiſſ. P. Domino meo Corrado in fine principij.* Et ita informante D. Marchione Aſtallio altera tamen parte citata, & expectata.

R. P. D. VEROSPIO.

Romana Subhaſtationis.

Veneris 10. Iunij 1650.

ARGVMENTVM.

Nullitas mandati extenditur ad inde ſequentia. Et inſurgit ex relaxatione contra minorem abſque curatore. Citatio ipſiuſmet abſque curatore, quomodo ſit conſideranda. Actio pro certa ſumma non competit, non liquidata ſumma. Retentio pro ſumma debita in ſpolio non admittitur, ne iudicium reddatur eluſorium.

SVMMARIVM.

1 *Nullitas mandati, in ſubſequuta etiam ſubhaſtationis influit nullitatem.*
2 *Mandatum contra minorem curatore non deputato, relaxatum eſt nullum.*
3 *Minor, etiam nullo aſſignato curatore, validè conueniri poteſt.*
4 *Declaratur concluſio, vt ſcilicet adultus exiſtens in loco Iudicij, citari quidem poſſit ad effectum, vt legitimè compareat, & Iudicium cum Curatoris interuentu ſuſtineat.*
5 *Quem tantum ſi non habeat, Iudex eidem, licet inuito, decernat.*
6 *Cum alias quidquid in eius tanquam indefenſi præiudicium geſtum fuerit, irritum ipſo iure reddatur: ac nullum.*
7 *Sin autem adultus abſit à loco Iudicij, non niſi citato curatore, poſſit valide conueniri.*
8 *Actio pro certa ſumma experiri non poteſt ante-*

tequam ipſius liquidatio præceſſerit.

9 *Hæres non poteſt condemnari niſi pro hæreditaria portione.*

10 *Limitatur in actione ad factum indiuidua, cuius virtute tenentur hæres vnuſquiſque inſolidum.*

11 *Intereſſe ob aliquod non adimplementum de ſui natura diuiduum, ac proportionibus tantummodo hæreditariis proinde à cohæredibus præſtandum.*

12 *Actio à principio intentata ad factum contra vnum ex hæredibus, diſtinguitur ab actione æquè principaliter contra eandem excitata ad ſoluendum intereſſe, vt primo caſu teneatur in ſolidum, ſecundo verò tantum pro virili.*

13 *Retentio pro ſumma debita in ſpolio præſertim iudiciali non admittitur à Sac. ritibus Rota, ne iuſtus iudiciorum ordo peruertatur admittendo probationes poſt ſententiam executioni demandatam.*

DECISIO LXIV.

DIſſoluta inter Ioannem Paulum de Piſentibus, & Ludouicum Bracceum Societate inter vtroſque fuit ſtipulata tranſactio, vt ſociales libri, donec Ioannes Paulus ex ſcut. 5. mill. ſui capitulis 4. mill. reciperet, ac inſuper quantitatem ſcutorum 1136. vti creditor ſocietatis conſequenter penes ipſum remanerent; quos tantum quoties requiſitus, Ludouico teneretur exhibere, vt reſiduorum partem ſibi tangentem poſt completam in prædicta quantitate conſocij ſatisfactionem, poſſet exigere, hic verò triginta poſt annos, cum inter cæteros Ioannis Pauli mediatos hæredes Oliuam, Honeſtam pupillas ab Vrbe abſentes pro exhibitione librorum citationis edicto vocaſſet, eaſque loco damnorum, & intereſſe, quæ ex præfata cauſa ſubierat, ad ſcuta 1000. pro nunc perſoluenda ex reliquo capitalis obtinuiſſet condemnari, executione quoque peracta mediante ſubhaſtatione trium, ac decem locorum montium ad eaſdemmet pupillas ſpectantium. Ad quarum inſtantiam commiſſa mihi cauſa dubitari, An prædicta ſubhaſtatio poſſit ſuſtineri, & ex vtroque nullitatis, ac iniuſtitiæ fundamento corruere fuit hodie reſponſum.

1 Siquidem nullitas mandati quæ in ſubſequutæ etiam ſubhaſtationis influit nullitatem ſecundum Bartol. *in leg. ſi non ſortem, §. ſi centum Digeſtis de condit. indebiti* ibique Iaſon *numero ſecundo.* Rota *in Aſſiſien ſubhaſtationis 15. Nouembris 1596. coram Orano poſt Marcheſ. de commiſſ. part. 3.*
2 *fol 47.* in dubium reuocari non poteſt in caſu propoſito, quo mulieribus pupillis, curatore non deputato, ac ipſis proinde indefenſis fuerat relaxatum contra *text. in leg. dicta. §. finali. Dig. de re iudic. & in leg. cum, & minores. Codice ſi aduerſus rem iudicatam.* notat Cald. *in l. ſi curatorem habens in princip. ſub num. 8. Codice de in integrum reſtit. minorum.* Vantius *de nullitat. ex defectu mandati numero 28.* Roland. *conſil. 85. numero 28. volum. 2.* Oſaſch. *deciſ. 36. numero 25. & 26.* Giurba. *deciſ. 109. numero 5.* Rota *coram Puteo deciſ. 306. numero 7. libr. 2. & in Maceraten. hæreditatis. 2. Decembris 1639. coram Reuerendiſſ. P. Domino meo Royas, & in Vrbeuetana legati 4. Iulij 1646. in §. ſententia prima, & in §. hanc opinionem coram Reuerendiſſ. P. D. meo Bichio, & in Romana Saluiani 1. Iulij 1648. & 17. Martij 1649. coram R. P. Dom. meo Otthobono.*

Et licet præfatæ mulieres exceſſiſſent ætatem 3
pupillarem, adeoque potuiſſent validè nullo etiam
aſſignato Curatore conueniri per *text. in leg. 1.*
§. ſufficit, ibique Bartol. *numero primo, Digeſtis*
de adminiſtrat. tutorum Gratianus *deciſione Marchia 73. numero 1.* Rota *deciſ. 674. numero 6. part. 1.*
recent.

Hæc tamen concluſio non debet ſimplici- 4
ter, ſed cum ſequenti declaratione admitti. Vt
ſcilicet adultus exiſtens in loco Iudicij citari
quidem poſſit ad effectum, vt legitimè com- 5
pareat, & iudicium cum curatoris interuentu
ſuſtineat, vt declarat Iure Conſult. *in dict. ſuffi-* 6
cit, quem tantum ſi non habeat Iudex eidem li-
cet inuito decernat *iuxt. text. in §. Item inuitu in-*
ſtitut. de curat. Cum alias quidquid in eius tan-
quam indefenſi præiudicium geſtum fuerit, irri-
tum ipſo iure reddatur, ac nullum *per text. in*
dict. leg. acta §. vltim. Digeſtis de re iudicand. &
leg. cum & minores, vbi poſt gloſſ. notant com-
muniter, *Codice ſi aduerſ. rem iudicatam.* Baldus 7
in dict § ſufficit num 7. & 8. Digeſtis de adminiſtr.
tutor. Decius *conſil. 509. numero 1.* Caldas *in addit.*
l. ſi curatorem habens numero 15. in fino. Sin autem
adultus abſit à loco iudicij nonniſi citato Cura-
tore poſſit validè conueniri, vt ſubdit idem Iure
Conſult. *in dict. leg. 1. §. ſufficit, verſic. in abſentibus*
autem. Digeſt. de adminiſtr. tutor. & notat ibi Bar-
tol. *num. 3. & in leg. 2. Digeſt. de curat. bon. dand.*
num. 1. & in leg 3. § ſi quidem, Digeſtis qui pet. tu-
tor. vel curator. num primo, Angel. *conſil. 103. nu-*
mero primo, Alexander *conſil. 100. in fin. lib. 5.* Mon-
tan. *de auct. tutor cap. 30. num. 28.* vbi de commu-
ni teſtatur ac praxi. Adeoque præfatæ mulieres,
nec in Vrbe præſentes, ſed in patria longè remotà
commorantes, nec aliter in iudicio defenſæ nul-
liter ibidem condemnatæ cenſentur, vt reſpondit
Rota *in adducta Vrbeuetana legati in §. & quidquid*
ſit de prædictis coram Reuerendiſſ. P. Domino meo
Bichio.

Alterum iniuſtitiæ fundamentum quo manda- 8
tum ipſum, ſubhaſtatio eiuſdem conſecutiua la-
borat, apertè conuincitur dum ex inſtrumento
tranſactionis, cuius vigore tam ipſe, quam Ioan-
nes Paulus conſocius conuenerant, quod ſatisfacto
prius ipſo Ioanne Paulo de quantitate ibidem ex-
preſſa, reſiduum effectuum ſocietatis inter eos de-
beret æqualiter diuidi. Quare non antea validè
potuit idem Ludouicus actionem pro certa ſum-
ma experiri, quam illius liquidatio præceſſiſſet, *ad*
text. in l. tertia, Codice, de ſententiis, quæ ſine cer-
ta quantitate, Bartol. *in leg. proinde, §. notandum,*
Digeſtis ad leg. Aquil Bald. *in leg. 2. Codice de*
execut. rei ind. Surdus *conſil. 248. numero 11.* Rota
coram Seraph. deciſ. 1168. numero 5. & deciſ. 689.
numero 3. part. 1. recent. Tum etiam ex relaxata 9
condemnatione inſolidum contra mulieres pro
integra ſumma ſcutorum 1000. loco damnorum
& intereſſe, contra quam tamen vti hæredes pro
tertia parte Antonij Aui hæredis pro dimidia præ-
fati Ioannis Pauli poterat pro hæreditariis tantum
portionibus decerni, ad *text. in leg 2. Codice de*
hæredit. act. vbi gloſſ. & Doctores, *& in leg pacto,*
Codice de pactis, Surd. *conſil. 415. num. 14.* Craſſ.
in §. hæreditas quæſt. vltim. numero 12 Rota *coram*
bon. mem. Vrgell. deciſ. 68. num. 1. & in Tudertina

redditionis

redditionis rationis 28. *Iunij* 1645. *in princip. coram R.P.D. meo Ottebono.*

10 Non obſtat, quod actio ad factum exhibitionis librorum intentata per Ludouicum, exiſtat indiuidua, cuius virtute teneatur hæres vnuſquiſque inſolidum, ſecund. Alciat. *in leg.* 4. *§. Cato num.* 41. Soccin. iun. *num.* 84. *Digeſt. de verbor. obligat.* Craſſ. atteſtans de communi *in dict. §. hereditas, quæſt.* 12. *n.* 17.

Ex mulierum enim ſummario conſtat ipſas æquè principaliter fuiſſe conuentas, & condem-
11 natas ad ſolutionem intereſſe de ſui natura diuiduum, ac pro portionibus tantummodo hæreditatis proinde præſtandum, *ad text. in l. in executione, §. inſolidum, & l. cum ex cauſa, ff de verb. obligat.* notat Bart. *in l.* 2. *§. ex his numero* 9. *&* 10. diſtinguendo inter actionem à principio intentatam ad factum contra vnum ex hæredibus & æquè principaliter contra eundem excitatam ad ſoluendum intereſſe, vt primo caſu teneatur inſolidum, ſecundo verò tantum pro virili, & ibi
12 etiam Alexander *num.* 6. Caſtr. *num.* 3. *verſ. ſed ſi æſtimatio petatur iure actionis.* Imol. *num.* 22. *Digeſt. de verbor. obligat.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 323. *num.* 7.

Hinc ceſſat obiecta retentionis exceptio ſaltem pro ſumma debita; Tum quia creditum ex aduerſo prætenſum dignoſcitur eſſe illiquidum; tum quia retentio ab hoc Tribunali non admittitur in ſpolio præſertim iudiciali, ne iuſtus iudiciorum ordo peruertatur admittendo probationes poſt ſententiam executioni demandatam, *iuxt. deciſ. Chiſanen.* 172. *Gregorij* 105. *num.* 10. Buratt. 584. *num.* 6. & aliorum quos ſecuta fuit Rota *in Romana Vineæ* 27. *Aprilis* 1646. *in §. nam equidem attenditur, & §. quia neque ex productis coram R.P.D. meo Corrado.*

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. Peutingero.

Romana redditionis rationis.

Lunæ 14. *Iunij* 1649.

ARGVMENTVM.

Emergentia circa rationum redditionem in Adminiſtratore neceſſariam hic breuiſſimo contextu valdè perſpicua cadunt, & notatu digna, prout in Summario.

SVMMARIVM.

1 *Standum eſt peritis in arte.*
2 *Solidatio & redditio rationis inter partes habentes principale intereſſe in aliqua re abſque interuentu creditorum fieri poteſt.*
3 *Redditio rationis præbendi non poteſt ab eo, ad cuius manus non apparet, rem rationi obnoxiam perueniſſe.*
4 *Redargutio partitarum tanquam inſufficienter deſcriptarum non poteſt fieri, vbi non probatur ad manus deſcribentis, rem in rationis quantitate perueniſſe, ac deſcriptum inueniatur.*
5 *Frumenti nomine veniunt etiam ſegetes.*
6 *Liberatio à redditione rationis Adminiſtratori per Teſtatorem in Teſtamento legata operatur vt rigoroſa redditio ab eo exigi non poſſit, nec circa dolum condemnari.*

DECISIO LXV.

DOmini ſub die 10. Decembris anni 1646. coram me firmarunt Claudiam de Fortis Tutricem; & pro tempore Curatricem filiorum à Franciſco Baratello viro deputatam non teneri pro quinque partitis, ad quas diſputatio tunc fuit reſtricta rationem reddere ſed eſſe legitimè redditam, & obtenta à Creditoribus noua Audienda, cauſaque ſæpiùs propoſita tandem Domini ſteterunt in deciſis.

Quia quoad primam partitam herbarum ex Caſali Vaccareccíæ à Claudia perceptarum à Creditoribus appoſitam, quod in rationibus ab ea redditis non legatur ad debitum ipſius, ſeu Felicis eius filij adnotata, res caret difficultate; nam eaſdem herbas pro nutrimento 53. equarum, & 33. boum circiter, qui in hæreditate Franciſci viri remanſerant apparet fuiſſe conſumptas, cum longè maiori quantitate indigerent quam ex dict. Caſali rubr. 160. Circiter percipiebatur, quemadmodum affirmarunt plures Periti dati pro parte Claudiæ, & vt firmatum fuit in deciſione, quæ hodie reuidetur *ſub §. petitæ eam herbarum*, adeo quod in eadem pabuli dd. animalium cauſam vlterius ſcuta 375. circiter fuerint impenſa, vt ex partitis inter partes concordatis reſultat, & prout in eadem deciſione deductum fuit.

Et ſic non obſtat aſſertio creditorum Baratelli, quod admiſſa etiam venditione herbarum facta per Felicem, adhuc ſupereſſent in Caſali tot herbæ, quæ pro paſcendis animalibus prædictis ſufficerent; nam hoc ex ipſa quantitate rubr. eiuſdem Caſalis 297. vt conſtat ex Inſtrumento locationis, & ex Peritorum atteſtatione de quantitate paſcuorum in ſimilibus Caſalibus aſſignari ſolita, omnino eliditur, cum in hoc ſtandum ſit relationi Peritorum, vt firmat dict. deciſio 1
in hac cauſa facta, Rota *dec.* 526. *n.* 5. *in fin. p.* 4. *dec.* 151. *n.* 14. *p.* 6. *recent.*

Ita etiam corruit exceptio creditorum, quod dicta animalia toto tempore triennij adminiſtrationis Claudiæ in hæreditate Franciſci non extiterint, dum contrarium probatur ex Inſtrumento venditionis eorundem animalium de anno 1622. factæ.

Sed quamuis etiam pretium herbarum venditarum perueniſſet ad manus Claudiæ, cuius contrarium ex prædictis apparet, dum ipſa annis 1619. 1620. & 1621. emit herbas pro animalibus hæreditatis in tenuta Campi Mortui, Praticæ, & Porciliani pretio ſcutor. 375. vt fuit dictum, & iuſtificatur ex quietantiis, illud veniret compenſandum cum dd. ſcut. 375. vt deducitur *in deciſione, quæ reuidetur dict. §. partita enim herbarum.*

Quò verò ad ſalmas 108. fœni dicitur conſumptas fuiſſe pro aliquibus animalibus hæreditatis, videlicet equo, quo vtebatur Felix, vt præeſſet culturæ Caſalium, & conſeruationi animalium, & aliis equis venientibus ad Vrbem ad effectum tranſportandi panem, & ſimilia pro victu agricultorum, & paſtorum, & aſportandi caſeum, lanam, & alios fructus Maſſariæ pecudum.

Quoad ſecundam partitam concernentem fructus Caſalis Turris nouæ de anno 1618. Pariter cenſuerunt Domini firmam remanere deciſionem

ſtante Inſtrumento ſolidationis rationum ſub die 24. Nouembris eiuſdem anni initæ inter Bixzarum principalem ipſius Caſalis Conductorum, & Felicem Baratellum filium Franciſci, & Claudiæ, à quo fuerunt adminiſtrati, vt habetur in Summariis Claudiæ, & vt ponderatur in *deciſione qua reuidetur ſub §. neque partita.*

Cui reſolutioni non obſtat quod fructus d. Caſalis (detractis prius expenſis, ac penſionibus debitis DD. de Aldobrandinis) vigore conuentionis initæ inter Bixxarrum, & Franciſcum de anno 1618. die 24. Nouembris per acta Octauij Capogalli Notarij, & dum de intereſſe creditorum Bixxari ageretur, pro quibus Franciſcus Baratellus fideiuſſerat, in horum ſatisfactionem impendi debuiſſent. Ideoque d. ſolidatio abſque creditorum interuentu fieri non potuerit.

Quia ſemper ſubſiſtit, quod principale intereſſe ſpectabat ad Bixaarrum principalem Conductorem eiuſdem Caſalis, & verum Dominum eius fructnum ac Baratellum eius fideiuſſorem, pro cuius indemnitate dicta conuentio facta fuit,
2 & conſequenter ex tali conuentione nullum tale ius creditoribus acquiſitum fuit, quin inter partes ad ſolidationem, & redditionem rationis validè poſtea deueniri potuerit, vt ritè factum fuit, Rota *in Narnien. Societatis* 19. *Februarij* 1619. *coram bon. memor. Pirouano impreſſ. deciſ.* 77. *numero quarto, & ſeqq. p. 4. tom. 2. recent.*

Sed ceſſet inſuper obiectum, conſiderando quod ex ſolutionibus ſcutor. 2300. dd. Aldobrandinis ab ipſo Felice factis pro affictu d. Caſalis Turris nouæ vſque per totam diem 24. Nouembris 1618. quo tempore per ſolidationem computorum factam cum Bixzarro expirauit illius mandatum, & ex aliis ſolutionibus factis diuerſis Creditoribus eiuſdem Bizzarri, de quibus in ſecundo Summ. Claudiæ, apparet ad eius manus maioris valoris fructus non perueniſſe, & propterea d. redditio rationis prætendi non poteſt ad tradita per Bartol. *in l. 1. num. 9. & ſeqq. ff. de eden.* Crauett. *conſil.* 231. *num.* 14. Rota apud Greg. XV. *dec.* 220. *n.* 3.

3 Nec refert quod in compendio rationum Claudiæ ad debitum hæreditatis Franciſci ſui viri deſcripta fuerit partita ſcutor. 820. ſoluta piſtoribus die 4. Nouembris 1618. ante confectionem d. Inſtrumenti ſolidationis computorum. Ideoque pariter redditus ex d. Caſali percepti eſſent deſcribendi ad eius debitum.

Quia vltra quod ſemper creditoribus reſiſtit d. ſolidatio facta cum Bizzarro Conductore Caſalis, & vero Domino frumenti, vt in alia deciſione firmatum fuit, reſpondetur nequaquam conſtare, quod iſta Piſtoribus facta ſolutio ſit reſpectu Caſalis Torris Nouæ, quod tamen eſſet pro parte creditorum concludenter probandum, maximè dum verba quietantiæ repugnant, & aliæ partitæ à die 23. Iulij vſque ad d. diem 3. Nouembris ſolutionum factarum nedum DD. Aldobrandinis, ſed etiam aliis creditoribus Bizzarri in vltimo compendio rationum Claudiæ non fuerunt deſcriptæ vt in hoc partes conueniunt, ſed fuerunt adductæ pro maiori iuſtificatione ſolidationis rationum in d. Inſtrumento factæ.

4 Similiter placuit DD. eandem deciſionem confirmare quoad tertiam partitam concernentem fructus Caſalis Turris Nouæ de anno 1619. eo ipſo quod à creditoribus non probatur concludenter maiorem quantitatem fructuum, quàm in rationibus Claudiæ deſcripta fuit, ad eius manus perueniſſe, quæ tamen probatio neceſſaria erat ad condemnandum Claudiam, & ad conuincendam partitarum ab ipſa deſcriptarum inſufficientiam, Alexander *in leg. numero* 22. *verſ. in ea, Digeſtis de eden.* Soccin. ſen. *conſil.* 24. *num.* 55. *lib.* 1. Rota *in Nepeſina Tutelæ* 22. *Aprilis* 1622. *coram bon. mem. Vbaldo impreſſ. deciſ.* 380. *numero* 3. *verſ. & in omnem euentum part.* 4. *tom.* 2. *recent.*

Non obſtat quod ratio de herbis ex d. Caſali eodem anno perceptis reddita non fuerit, quia ſufficit pro huiuſmodi anno ad creditum hæreditatis Baratelli appoſitam fuiſſe quantitatem ſcutorum 2830. quæ retracta fuerunt ex venditione lanæ, & agnorum, quæ lanæ, & agni non extitiſſent niſi ex herbis d. Caſalis oues bis mille nutritæ fuiſſent, cum nulla alia pro alendis ouibus impenſa facta in iſtis rationibus adnotata legatur, vt ex vltima Giribaldi Periti electi relatione in 6. partita reſeruata apparet.

Pariter Domini dixerunt deciſionem confirmandam quoad quartam partitam frumenti de anno 1620. in prætenſa Rubric. 800. quantitate collecti. Nam vltra quod à Claudia tanta quantitas recollecta negatur, & talis negatio ex atteſtatione officialis Annonæ in eiuſdem Claudiæ Summ. *numero* 5. aliàs relata adminiculatur, ſi ex dicta quantitate Rubrorum 800. Rubror. 80. pro ſeminibus neceſſaria deducantur, & iuxta Peritorum aſſertionem decem rubra à quolibet centenario ob rationem diuerſitatis menſurarum demantur, atque hordeum, & blada, cum
etiam ſegetes ſub nomine frumenti compre- 5
hendantur, Gloſſ. *in leg.* 1. *§. de eo opere Digeſtis de aq. pluu. arc. & in leg. triticum* 94. *verbo. triticum, Digeſtis de verbor. obligat.* Rebuff. *in leg. frugem* 77. *verſ. frumentum dicitur, Digeſtis de verbo. ſignif.* Forcatul. *in pen. iur. ciuil. cap.* 6. *per tot.* vtique partita hæc in rationibus ad creditum hæreditatis in Rubr. 539. † eo anno venditis deſcripta ſuſtinetur, vt ex Periti relatione in 31. partita reſeruata dignoſcitur, & vt in alia deciſione deductum fuit *ſub §. quamuis etiam.*

In eandem ſententiam quoque Domini deſcenderunt quoad quintam partitam redditionis integræ rationis equarum 53. nam boues 12. fuerunt lanionibus venditi, & alij 23. Camillo Bonauenturæ vt in Summ. Claudiæ docetur, prout etiam de 20. equabus pro ſcutor. 15. pro qualibet Michaëli Angelo Riofredo venditis, vt ex relatione ſupradicti Periti in quinta partita reſeruata demonſtratur; ita quod pro 33. equabus deficien. ad d. pretium valutatis valoris ſcutorum 495. poterit hoc debitum Claudiæ, quæ ex eiſdem rationibus in longè maiori quantitate creditrix remanſerat, cum hoc eius credito compenſari, prout in deciſione quæ reuidetur fuit ponderatum, *in §. fin.*

Quæ omnia eò facilius videbantur Dominis eſſe admittenda, cum hic agatur de muliere Franciſco Baratello eius viro quoad fidem, 6
& integritatem optimè cognita, adeo vt, eam ab huiuſmodi rationum redditionum onere, vt in eius teſtamento legitur, plenè liberauerit, & ſic ab ea rigoroſa redditio exigi non poſſit, nec

citra

citra dolum condemnari *l. Aurelio* 21. §. *Caius*, ff. *de lib. leg. l. cum necessitatem* 18. vbi Gloſſ. fin. & Doct. *C. de fideicommiſſ.* Crauet. *conſil.* 193. *num.* 9. Rota *deciſ.* 762. *num.* 8. *part.* 2. *deciſ.* 331. *num.* 1. *& ſeq. part.* 3. *& deciſ.* 409. *n.* 2. *&* 6. *part.* 4. *recent.*

Præſertim aduertendo quod ipſa de geſtis per Felicem filium pariter à patre Franciſco liberatum poſt rationem de vtraque adminiſtratione iam diu ſolemniter redditam, moleſtatur, poſtquam fuit per ſententiam Iudicis liberata, & creditrix declarata, vt ex ſententia, aliiſque iuribus in Summ. eiuſdem Claudiæ apparet; vnde merito ab omni ſiniſtra ſuſpicione immunis habenda eſt, vt deciſio firmat quæ reuidetur, in qua propterea Domini permanſerunt vtraque, &c.

R.P.D. Meltio.

Ianuen. prætenſæ ſeparationis Thori.

22. *Iunij* 1650.

ARGVMENTVM.

Nullitas exceſſus valdè inficit adiudicationem, & exequutionem. Exequutio quomodo fiat in annuis pręſtationibus? Læſio vltra dimidiam datur in ſubhaſtatione; & proinde remedium, *l. fin. C. de reſcind. vend.* contra eã habet locum Fructus dotales veniunt in Iudicio dotis. Præſentia partis ſupplet defectum intimationis. Pignoris natura, & neceſſitas in executione examinatur. Stylus fori eſt attendendus: & quomodo probetur. Læſio, quomodo probetur Res ciuili vinculo alligata, pretio minuitur. Manutentio non datur ſine ſpoliato.

SVMMARIVM.

1 *Adiudicatio notoriè nulla non priuat quemquam ſua anteriori poſſeſſione.*
2 *Exceſſus in adiudicatione ſufficit vt detur in aliqua parte, effectum, vt executio adiudicationis in totum annullata remaneat.*
3 *Poſſeſſor eſt citandus in Iudicio immiſſionis.*
4 *Exequutio in annuis præſtationibus fieri debet eodem modo, quo fit in immobilibus.*
5 *Exequutio pignoris prætorij, etiam in annuis præſtationibus, debet præcedere adiudicationem.*
6 *Læſio vltra dimidium iuſti pretij reſcindit ſubhaſtationem, ſiue adiudicationem.*
7 *Remedium* l. 2. C. de reſcind. vend. *habet etiam locum in ſubhaſtatione.*
8 *Confeſſione de recepto emiſſa de tempore, quo nulla aderat ſuſpicio, valde attendi debet.*
9 *Crediti dotalis nomine venit creditum alimentorum dotalium.*
10 *Iudicium quodlibet factum pro repetitione dotis, comprehendit de ſui natura fructus dotales, quamuis illi in libello expreſsè non fuerint.*
11 *Fructus dotis tanquam acceſſorij ad eandem dotem; illam adeo concomitantur vt comprehendantur ſub iudicio vniuerſali facto pro dotis reſtitutione; quamuis de illis de nulla facta fuerit expreſſio.*
12 *Exceſſus ex quo penditur iniuſtitia adiudicationis, debet eſſe adeò euidens, ac clarus, vt nullo modo poſſit de eo dubitari.*
13 *Probatio, quæ reſpectu temporis dubia redditur, attendenda non eſt.*
14 *Tempus, quotieſcumque eſt de ſubſtantia eius, quod agitur, clarum eſt, quod præcisè probari debet, alias probatio non ſuffragatur.*
15 *Præſentia partis ſupplet defectum citationis.*
16 *Intimatio non neceſſaria, ſed facta ex abundanti cautela, licet nulliter ſit facta, non eſt apta ad deſtruendum proceſſum, & ad inferendum præiudicium.*
17 *Executio mediante captione pignorum, non eſt neceſſe quod præcedat ex primo decreto adiudicationem, quotieſcumque bona adiudicata reperiuntur iam ſuppoſita pignori, & hypothecæ ad fauorem creditoris.*
18 *Aliud dici poteſt reſpectu adiudicationis pignoris Prætoris.*
19 *Pignore conuentionali ceſſante, præcedere debet executio, ex qua formatur pignus prætorium.*
Quod neceſſarium non eſt, ſi præcedat pignoris conuentio.
20 *Stylus Ciuitatis Neapolis eſt, quod ad venditionem fiſcalium, ſiue illorum adiudicationem procedatur, nulla præcedente executione, ſi illi ſequeſtrati ſint ad inſtantiam creditorum.*
21 *Stylus fori alicuius loci ſatis probatur per atteſtationes Curialium, ac Notariorum loci.*
22 *Stylus, & conſuetudo contraria vbi vigent, inducunt tacitam derogationem ſolemnitatibus à iure in ſubhaſtationis iudicio requiſitis.*
23 *Et talis ſtylus eſt omninò attendendus.*
24 *Læſio debet probari ab eo, qui ſe fundat in ea.*
25 *Et quidem plenè & concludenter.*
26 *Et percutere debet tempus ſecutæ adiudicationis circa probationem valoris rei adiudicatæ.*
27 *Læſio excluditur ab adiudicatione facta per Iudicis decretum, attenta vel ſola præſentia Iudicis.*
28 *Teſtis deponens de facto proprio etiam ſi eſſet vnicus, pluſquam ſemiplenam facit probationem.*
29 *Et eius dictum adminiculum aliis duabus depoſitionibus facit plenam probationem.*
30 *Pretium certum rei omninò requiritur ad effectum probandi læſionem.*
31 *Bona ſubhaſtata, minori pretio illorum veri valoris, vendi ſolent.*
32 *Præſertim quando illa ſunt vocabilia per mortem debitoris.*
33 *Vincula impoſita alicui rei, tendunt ad diminutionem valoris illius. Et redditu um.*
34 *Incertitudo valoris rei, excludit læſionem.*
35 *Læſio & illius ſuſpicio ceſſat per oblationem retinentis rem, ſuper qua illa prætenditur ad illam retrocedendum.*
36 *Quando agitur de ſolutione pro rata, creditoribus facienda, conſideranda eſt quantitas, quæ à quolibet fuit contributa.*
37 *Manutentio non datur contra decretum adiudicationis executioni ad hominem demandatum.*
38 *Scientia adiudicationis, & acquieſcentia facit cenſeri quem pro ſpoliato vade non intrat præſumptio continuata poſſeſſionis; & ad hunc effectum, ſufficiens etiam eſt ſpatio paucorum dierum.*

DECISIO LXVI.

POſt reſolutionem coram me emanatam ſub
die 28. Iunij 1649. fauore Dom. Marchionis
ab Auria, io qua fuit dictum illi dandum eſſe
mandatum de manutenendo in redditibus Fiſca-
libus, de quibus agitur, eo quia adiudicatio te-
portata dd. reddituum Fiſcalium per Dominam
Barbaram Spinolam vxorem d. Domio. Marchio-
nis à Regio conſilio Neapolis pro reſtitutione
ſuæ dotis erat nototiè nulla quæ propterea D.
Marchinnem ſua anteriori poſſeſſione noo priua-
uit, inſtetit pro noua audientia d. D. Barbara, qua
illi cunceſſa ſub hac die fuit reſolutum dandum
eſſe mandatum de manutenendo D. Barbaræ pro-
rata ſcut. 48. mill. tantum, & ſic recedendum à
deciſis

2 Nullitates in deciſione ponderatæ d. adiudica-
tionis fuerunt tres, quarum prima dicebatur ra-
tione exceſſus, cum dos Dominæ Barbaræ aſcen-
dat in totum ad ſummam ducatorum 48. mill.
monetæ Neapolis, adiudicatio autem ſecuta fuit
pro ducatis 50. miii. vnde apparet de exceſſu in
ducatis 2000. qui ſufficit vt detor in aliqua parte
ad effectum, vt executio adiudicationis in totum
annullata remaneat ad *text. in leg.* 1. §. *hac verba*
ff. nec vis fiat ei, Bartol. *in l. ſi non fortem*, §. *ſi centum*,
ex qua etiam omnes idem notant, *ff. de condit. in-*
deb. num. 7. Put. *deciſ.* 323. *num.* 2. *lib.* 1. Gregor. XV.
deciſ. 198. *n.* 1. cum aliis relatis *in deciſ.* 682. *num.* 1.
& 4. *p.* 4. *recent. tom.* 3.

3 Secunda nollitas deducebatur, ex quo in Iudi-
cio adiudicationis prætendebatur citatum non
fuiſſet D. Marchionem, nec aliquem eius legiti-
mum Procoratotem, & tamen ipſe tanquam poſ-
ſeſſor dd. reddituum fiſcalium citandus erat, dum
per adiudicationem immittenda erat in illorum
poſſeſſionem D. Barbara, ad hoc vt priuatus re-
maneret ſua poſſeſſione ad *text. in l. de vnoquoque*
ff. de re iudic. Rota *deciſ.* 802. *numero* 7. *&* 8. *part.* 1.
diuerſ. & deciſ. 267. *numero* 12. *part.* 4. *recent.*
tom. 2.

Tertiam nullitatem in eo conſiſtere firmatum
fuit, nam ad adiudicatiooem fuit proceſſum, non
captis prius pignoribus Prætoriis, mediante exe-
quutiune, quæ io annuis præſtationibus fieri de-
bet eodem modo quo fit in immobilibus ex iuri-
bus allegatis *in dict. deciſ. ſub* §. *oritur etiam.* vbi
4 pariter firmatur talem execurionem debere præ-
cedere adiudicationem.

5 Ex capite etiam læſionis dicta fuit nulla adiu-
dicatio, & læſio deducebatur, quia D. Barbara ad
effectô ſibi ſatisfaciendi de duc. 50. mil. adiudica-
tionem obtinuit, ac ad eius creditum in iibris
Regiæ Cameræ Neapolis deſcribi curauit omnes
redditus fiſcales ſpect. ad D. Marchionem conſti-
tuentes capitale ducator. 107. mill. ex quibus re-
trahebantur annui fructus ducator. 8000. quæ
quidem læſio tanquam vltra dimidium iuſti pre-
6 tij reſcindit ſubhaſtatiooem, ſiue adiudicationem
cum ex hoc conſtet de illius iniuſtitia iuxta ter-
minum *l.* 2. *Cod. de reſcind. vend.* cuius remedium
vt habeat etiam locum in ſubhaſtatiooe declarat
Cornel. *conſil.* 56. *num.* 2. *lib.* 3. Rebuff. *in comment.*
tom. 2. *de reſcind. contract. art. vnic.* gloſſ. 15. *n.* 38. *&*
in tit. de pracon. art. 7. gloſſ. vo. *in fin.* Cagnol. *in l.* 2.
num. 161. & ibi Pinell. *numero* 25. *Cod. de reſcind.*
7 *vend.* Gabr. *de empt. & vend. concluſ.* 1. *ſub num.* 61.
verſicul. contrarium. Seraphin. *deciſ.* 1478. *ſub*
numero 1. *verſic. neque iſta deliberatio.*

Hæc autem fundamenta deciſionis ex nouiter
dedoctis per Dominam Barbaram viſa fuerunt
non ſubſiſtere, Nam allegatus exceſſus ducator.
2000. redditur valdè turbidus, ex quo adiudica-
tio pro dote d. D. Barbaræ cantat ſimpliciter pro
ducatis 48. mill. ſumma autem ducatur 2000. li-
berata fuit in aliorum cauſa à Regio conſilio
Neapolitano nempe in cauſam alimentorum, &
fructuum dotalium vt apparet ex pluribus actis
datis in vltimo ſumm. d. D. Barbaræ *num.* 1. & hu-
iuſmodi adiudicationem fuiſſe factam pro vtroque
credito comprobatur nedum ex ſequeſtro, ac de-
creto facto pro alimenti fauore Dominæ Barba-
ræ, vt in d. eius ſumm. eodem *numero* 1. verum
etiam ex reiteratis atteſtationibus Notarij Actua-
rij factis de ordioe Iudicis explicitè id affirman-
tibus primo ſum. ipſiuſmet Dominæ Barbaræ *nu-*
mero 8. & 11. quibus accedunt etiam confeſſio-
nem eiuſdem Dominæ Barbaræ, quia adiudicatio
facta fuit pro dote ducatorum 48. mil. & pro aliis
ducatis 2000. in cauſam alimentor. vt in dicto
eius primo Summario *num.* 9. & 10. quæ cum
fuerint emiſſæ poſt adiudicationem, & de tem-
pore quo nulla aderat ſuſpicio, vt ex hoc capite
exceſſus adiudicatio impugnaretur ac iudiciali-
ter appareant factæ, valdè attendi debent *l. gene-*
raliter. Cod. de non num. pecun. cap. ac ſi clerici, vbi
Abb. & Dec. *in* 4. *notab. de Iudic. l. cum te, Cod. de*
tranſact. Bald. *conſ.* 142. *colum.* 2. *lib.* 2. cum aliis re- 8
latis per Surd. *conſil.* 60. *numero* 1. *& deciſ.* 326.
num. 28.

Ponderatum etiam fuit quod poſt emana-
tum decretum adiudicationis ad fauorem D. Bar-
baræ procurator D. Marchioois longè poſt con-
tra iiiod oppoſuit quatuor nullitates, vt in pri-
mo Summario d. D. Barbaræ *numero* 14. nulla
de iſta reſpectu exceſſus habita ratiooe, quæ
certè inter illos fuiſſet connumerata tanquam
valdè ſubſtantialis, niſi procurator agnouiſſet,
quod adiudicatio comprehendebat tam credi-
tum dotis, quam creditum ratione alimentorum,
ex quibus concludendum venit verba decreti ad-
iudicationis comprehendere, nedum creditum
dotis, ſed etiam creditum alimentorum dota-
lium, maximè quia ſub nomine crediti dotalis
venit creditum alimentorom dotalium, ad trad. per
Bart. *in leg. item veniunt*, §. *item non ſolum num.* 3. *Di-*
geſtis de petit. heredit. vbi Bald. *num.* 1. qui con-
cludunt in quolibet iudicio facto pro repetitio- 9
ne dotis venire de ſui natura fructus dotales
quamuis illi io libello expreſſi non fecerint, &
hoc ea ratione, qoia fructus dotis tanquam ac-
ceſſorij ad eandem dotem *leg. marito*, §. *fin.* & ibi 10
Roman. *num.* 31. *Digeſt. ſolut. matrimon.* illam adeo
concomitantur, vt comprehendantur ſub iudicio
vniuerſali facto pro dotis reſtitutione quamuis de 11
illis nulla fuerit facta expreſſio, Mantic. *de tacit.*
& ambig. lib. 11. *titul.* 19. *num.* 15. Surdus *de ali-*
ment. lib. 8. *priuileg.* 49. *numero* 1. vbi allegat plu-
res concordantes, Rota inter impreſſ. apud Fen-
zon. *ad Statut. Vrb. deciſ.* 85. §. *nihil etiam ob-*
ſtare. At in omnem caſum ſufficit, quod ex iſtis
ſaltem reddatur dubius prætenſus, vt Domino
Marchioni competere nequeat manutentio. Cum
ad hunc effectum requiratur, vt exceſſus ex quo
penditur iniuſtitia adiodicatioois ſit adeò eui- 12
dens, ac clarus, vt nullo modo de eo poſſit dubi-
tari. Rota *dec.* 646. *n.* 2. *part.* 2. *recentior. & dec.* 182.
n. 8.

*n.8.deciſ.*236. *num.*2. inter impreſſ. apud Modet. *de deciſ. manuſcript. cum vulg.*

Non obſtat, quod per Dominum Marchionem
dentur nonnullæ ſolutiones in eius ſummario
reſponſionis *num.* 12. quæ factæ apparent Dom.
Barbaræ à Cornelio Spinola in ſumma ducatorum
10575. ex quibus præſupponitur dictam Dom.
Barbaram remanere ſatisfactam de prædictis du-
catis 2000. ei debitis ratione alimentorum, quia
dictæ ſolutiones factæ apparent vſque de anno
1633. alimenta autem in ſcutis 2000. fuerunt aſ-
ſignata de anno 1637. & ſic valde poſt, vnde cum
probatio huiuſmodi reſpectu temporis dubia ad-
datur, attendenda non eſt, Natta qui alios allegat.
13 *conſ.* 170. *num.* 9. quotieſcumque enim tempus eſt
de ſubſtantia eius, quod agitur, clarum eſt, quod
14 præciſè probari debet, alias probatio non ſuffra-
gatur, Gloſſ. fin. *in lege cum actum*, vbi Bartolus
num.6.D.de negot.geſt. & poſt alios Surdus *deciſ.*75.
*num.*10. Rota *deciſione* 73. *numero* 20. *part.*4. *recent.*
*tom.*2.

Secunda nullitas ex defectu citationis in ea-
dem deciſione ponderata hodie ceſſat, ſtante quod
ex facto appareat decretum adiudicationis fuiſſe
factum ſub die 24. Decembris 1637. præſente, &
contradicente Bartholomeo Criſcolo procuratore
D. Marchionis, qui in illius perſonam fecit man-
datum ſub die 31. Maij 1636. ac ab eo fuit acce-
ptatum, vt in ſummario *numero* 1. Dominæ Bar-
baræ *numero* 16. & ſequenti, & ſic perperam de-
ſideratur citatio, vbi habetur præſentia, quæ ſup-
plet huiuſmodi defectum, Iaſon *in lege nequic-*
15 *quam, numero* 26. *verſ.* 2. *limita, D. de offic. Proconſ.*
& legat. & in lege 1. *num.*1. *D. de in ius vocand. & in*
*rubric. num.*3. *verſ. veritas eſt, Codice eodem titulo,*
Marant. *in prax. part.* 6. *membr.*1. *num.* 12. Vant.
de nullitat. quibus modis ſentent. nullitat. defend.
poſſeſſ. num. 116. cum aliis copioſè ſatis relatis *in*
*deciſ.*274. *num.*7. *part.*4. *recentior. tom.*2. Nec pro-
curatoris mandatum dici poteſt, quod fuiſſet ex-
piratum de tempore dicti decreti ſuper adiudica-
tione emanati, quia vt dicebatur dictum decretum
factum fuit ſub die 24. Decembris 1637. & de il-
lo tempore adhuc durabat mandatum cum reſtri-
ctum fuerit ad totum, & integrum annum 1647.
Quare non obſtat, quod poſtea de menſe Ianuarij
1638. & ſic de tempore quo Criſcoli mandatum
iam fuerat expiratum ei decretum adiudicationis
fuerit intimatum; nam cum intimatio huiuſmodi
non requireretur ex forma dicti decreti ſimplici-
ter, ac abſolutè loquentis, nec ex diſpoſitione iu-
ris, cum procurator habuiſſet notitiam illius, ex
quo factum fuerat ex præſente, vtique intimatio
factum fuerat eo præſente, vtique intimatio iſta
dici debet facta ex abundanti cautela, quæ pro-
pterea licet nulliter facta apta non fuit ad de-
ſtruendum proceſſum, & ad inferendum præiudi-
cium *lege teſtamentum, cum ibi not. Cod. de lege qui*
16 *mutuam, D. mand. cum concordand. congeſtis*, per
Roman. *conſilio* 343. *numero* 7. Rota *deciſione* 319.
*num.*9. *part.*1. *& deciſione* 715. *num.* 6. *part.* 4. *recent.*
*tom.*1.

Poſtrema nullitas ex eo deducta, quod executio
17 non præceſſerit ex primo decreto adiudicationem
mediante captione pignorum pro irreleuanti ha-
bita etiam fuit, nam ex iuris diſpoſitione executio
iſta non requiritur quotieſcunque bona adiudica-
ta reperiuntur iam ſuppoſita pignori, & hypo-
thecæ ad fauorem creditoris, prout in præſenti
caſu redditus fiſcales; de quibus agitur ſuppoſiti
reperiebantur pignori, ac hypothecæ ad fauorem 18
Dominæ Barbaræ, quidquid aliud dici poſſit re-
ſpectu adiudicationis pignoris Prætoriis, in qui-
bus terminis intelligendæ ſunt doctrinæ allegatæ
in deciſione quæ reuidetur *ſub* §. *oritur*, & tertia
nullitas, & cum hac diſtinctione in ſimili materia
procedendum eſſe declarat Fenzon. *ad ſtatut. vrb.*
cap. 194. *num.* 13. cuius opinionem ſequitur Mo-
dern. Peruſin. *de ſubhaſtatione, inſpect.* 13. *num.*75.
& latius *inſpect.*11. *num.*1. *cum ſeq.* vbi dat formam
procedendi in vtroque caſu ſub ea diſtinctione, 19
vt ceſſante pignore conuentionali præcedere de-
beat executio ex qua formatur pignus Prætorium,
quod neceſſarium non ait ſi præcedat pignoris
conuentio, vt reaſſumendo firmat *ſub n* 17.

At circa hoc tollit quamcunque difficultatem 20
ſtylus vigens in ciuitate Neapolis, qui per tres te-
ſtes firmiter examinatos eſſe probatur, vt ad ven-
ditionem Fiſcalium, ſiue illorum adiudicationem
procedatur nulla præcedente executione ſi illi
ſequeſtrati ſint ad inſtantiam creditorum, & de-
ponunt, quod videtur ita practicari, vt in vltimo
ſummario Dominæ Barbaræ *numero* 14. quod ſe- 21
queſtrum hic fuiſſe factum non controuertitur li-
cet ad probandum huiuſmodi ſtylum ſatis eſſent
etiam arreſtationes plurimorum Curialium, ac
Notariorum datæ in primo ſummario Dominæ
Barbaræ *num.*19. vt declarauit Rota *deciſione* 255.
num. 2. inter impreſſ. ad Modern. *de manut.* &
apud eundem *de ſubhaſt. dec.*34. *num.*18. cum aliis
congeſtis per Mangil. *eodem tract. quæſt.*59. *num.*15.
qui ait cenſeri derogatum ſolemnitatibus à iure
requiſitis in iudicio ſubhaſtationis quotieſcum- 22
que viget ſtylus, & conſuetudo contraria, & quod
ſimilis ſtylus omnino ſit attendendus declarat 23
Guido Pap. *dec.*22. *num.*1. *in fin. verſ. ſed contrarium.*
Rota *dicta deciſ.*34. *num.*17. apud eundem Modern.
de ſubhaſtat.

Quo verò ad læſionem in qua D. Marchio val- 24
de ſe fundat clarum eſt, quod eam probare tene-
tur, Bart. & alij *in l. nam, & poſtea,* §. *ſi minor. D. de*
iurand. Gozal. *conſ.*44. *num.*8. & quidem plenè, & 25
concludenter, Abb. *in in cap.*1. *in* 2. *notab. de reſtit.*
in integrum. Dec. *conſil.*474. *num.*11. & percutere 26
debet tempus ſecutæ adiudicationis circa proba-
tionem valoris prædictorum fiſcalium, *iuxta text.*
in lege voluntate in fin. Cod de reſcind. vend. Gloſſæ
& Doctores *in lege* 2. *eodem tit. & in lege pretia re-*
rum. D. ad legem falcid. Buratt. *dec.*578. *n.*9. *& dec.*
278. *num.*4. *part.*4. *recent. tom.*2. Ad effectum autem
illam probandi datæ fuerunt plures venditiones
horum redituum fiſcalium factæ de anno 1637.
& 1638. ad rationem ſeptem pro quolibet cente-
nario abſque vlla diminutione, vt in eius primo
ſummario *numero* 12. cum duobus ſequent. quæ
cum percutiant tempus adiudicationis factæ de
dicto anno 1637. omnium fiſcalium ad D. Marchio-
nem ſpectantium, quæ conſtituebant capitale du-
cat. 107. mil. pro ducatis 50. mil. ad fauorem Do-
minæ Barbaræ propterea dicitur, vt illa ſaluari
non poſſit à manifeſta læſione.

Hoc tamen minime obſtante conſideratum fuit, 27
vt cum huiuſmodi adiudicatio fuerit facta per iu-
dicis decretum, ſola iudicis præſentia ſufficiat ad
excludendam læſionem Crauet. *conſil.* 114. *num.* 2.
Dec. *in lege ſingularia ſub n.*13. *D. ſi cert. petat.* Bu-
ratt. *deciſione* 783. *n.* 14. vbi aliæ referuntur deci-
ſiones.

Præterea eo magis ceſſare videtur læſio dum ex depoſitionibus trium teſtium inductorum per Dominam Barbaram claré apparet quod redditus fiſcales ad forenſes ſpectantes, venditi fuerunt de anno 1657. & 1638. etiam ad rationem 30. vel 40. pro centenario, vt in vltimo ſumm. Dominæ
28 Barbaræ *num.* 15. Imo ſecundus teſtis deponit ſe illos emiſſe pro tali pretio à particularibus; & à Bartholomæo Aquino, qui nomine Regiæ Cameræ vendebat, ac inſtrumentum ſuper tali emptione celebratum fuiſſe, ſtipulatum per Maximum Paſſetum eiuſdem Regiæ Cameræ Notarium; qui tanquam deponens de facto proprio etiamſi eſſet vnicus, pluſquam ſemiplenam faceret probationem, Achil. *dec.* 31. *de prob.* Cæſar de Graſſis, *deciſ.* 2. *de empt. & vendit.* Caputaq. *deciſ.* 281. *part.* 3. Seraph. *deciſ.* 889. *num.* 3. Rota *deciſ.* 252. *num.* 2. *part.* 2. *in rec.* quare adminiculato illius dicto ex
29 depoſitionibus aliorum duorum teſtium, vt ille faciat plenam probationem tradit Caſtrenſis *in l. quicunque in fin. Codice de ſeru. fug.* Crot. *in tract. de teſt. numero* 209. Soccinus iunior *conſil.* 61. *in fin. lib.* 1. Cephal. *conſil.* 432. *num.* 31. maximè iuncta fide Proxenetæ ante adiudicationem exhibita ex qua apparet non ſemper hos redditus fuiſſe venditos pretio contento in inſtrumentis venditionum per D. Marchionem productis; ſed aliquando longè minori, & propterea ex his colligitur non poſſe in illis conſtitui certum pretium quod omnino requiritur ad effectum probandi læ-
30 ſionem. Quibus additur etiam quod bona ſubha-
31 ſtata minori pretio illorum veri valoris, vendi ſo-
32 lent, præſertim quando illa ſunt vocabilia per mortem debitoris, vt accidit in hoc caſu, ex quo dd. redditus pro rata ducatorum 22. mill. circiter empti fuerunt ſub periculo vitæ eiuſdem D. Marchionis, & quod decreta adiudicationis facta fuerint ſub duplici vinculo, vnum videlicet, quod capitalia non valeant reemi inconſulto regio con-
33 ſilio, alterum quod fructus dd. capitalium pro rata ducatorum mille annuorum, non liceat Dominæ Barbaræ exigere, ſed remaneant ſequeſtrati pro alimentis, quæ à filiis petita fuerunt, quæ quidem vincula dubitari non poteſt, quin tendant ad diminutionem valoris dictorum redditnum, Pinell. *in lege* 2. *part.* 3. *cap. vlt. num.* 22. *cum ſeqq. Codice de
34 reſcind. vendit.* Rota *deciſione* 44. *num.* 9. apud Modern. Peruſin. *de ſubhaſt.* Gregor. XV. *deciſione* 553. *num.* 14. ex quibus cum ſaltem incertitudo valoris fiſcalium oriatur, læſio remanet excluſa, Baldus *in lege finali*, § *ſed ſi quis*, *Codice commun. de legat.* Rolandus *conſilio* 28. *numero* 24. *libro* 4. Gratianus *diſceptatione forenſ. capite* 861. *num.* 6. & 7. Rota *in Gerunden. anniuerſariorum* 14. *Nouembris* 1586. *coram Orano.*

Sed videbatur etiam Dominis, quod Domina Barbara magis excludat quamcunque ſuſpicionem læſionis, dum ea ſeſe obtulit paratam prout de præſenti quoque ſe offert ad retrocedendum omnes redditus fiſcales ei reſtituta ei tamen à D. Marchione ſua dote ducatorum 48. m. vel retentis ex dictis fiſcalibus tot quorum valor aſcendat ad ſummam dd. ducator. 48. mil. ei debitorum, quam retroceſſionem facto acceptare Dominus Marchio nunquam voluit, & per huiuſmodi oblationem
35 ceſſare læſionem firmauit Rota *coram Merlino deciſione* 236. *numero* 2. quapropter reſolutum fuit dictæ Dominæ Barbaræ eſſe dandum mandatum de manutenendo pro rata ducat. 48. mill. tantum in dictis fiſcalibus, quæ quidem dictio pro rata intelligi debet, vt fiſcalia penes Dominam Barbaram remanſura eſſe debeant talis valoris, vt importent illam quantitatem, in qua D. Barbaræ fuit conſtituta dos, & quæ D. Marchioni fuit conſi-
gnata dos, vt declarat Rom. *conſ.* 89 *n.* 1. vbi quod 36
quando agitur de ſolutione pro rata creditoribus facienda conſideranda eſt quantitas, quæ à quolibet fuit contributa.

Vltimo denique cum cauſa pendeat in gradu 37
reſtitutionis in integrum, ac decretum adiudicationis factum fauore Dominæ Barbaræ longè ante petitam reſtitutionem in integrum à D. Marchione fuerit executioni ab homine demandatum, non poteſt dari aliqua manutentio Domino Marchioni, vt diſtinguendo inter executionem factam ab homine, & à lege, bene declarauit Rota penes Burat. *deciſ.* 604. *num.* 16. & 17. & *in Sipontina penſionis* 8. *Aprilis* 1647. §. *fin.* 1. *Iuly eiuſdem anni*, §. 1. & 8. *Iuny* 1648. §. *quia*, *coram Reuerendiſſimo Patre Domino meo Peutingero*, & ratio eſt quia cum Dominus Marchio ſcientiam habuerit prædictæ adiudicationis, ac per ſpatium plurium annorum diſtulerit hoc iudicium promouere ceſſat quæcunque præſumptio continuatæ poſſeſſionis in eo, qui propterea cenſeri debet, vt ſe habuerit pro ſpoliato, & ad hunc effectum ſufficiens etiam fuiſſet ſpatio paucorum dierum vt explicat Crauet. *conſilio* 235. *numero* 1. *verſiculo & dicitur negligere*, & plures Rotæ deciſiones cumulando tradit etiam Modern. *de manutent obſeruat.* 58 *ſub n.* 21.

Et ita vtraque parte informante fuit reſolutum, &c.

R. D. P. Celso.

Romana Domus.

Lunæ 25. Februarij 1647.

ARGVMENTVM.

Agitur de deuolutione rei emphyteuticæ ob finitam lineam, & canones non ſolutos; vbi plura, ſecundum propoſitam facti ſpeciem, congeruntur ad materiam; & in ſpecie de facultate Domino directo competenti, capiendi poſſeſſionem rei propria authoritate: de probatione deponentis de facto proprio, & de emphyteutæ excuſatione ob non ſolutos Canones.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſio emphyteuta probatur ex locutionibus rei emphyteutica continuatis, & effectum ſortitis.*
2 *Confeſſio ſuperat quamcunque probationem.*
3 *Mandatum de manutenendo conceditur exiſtenti in poſſeſſione, ipſa probata.*
4 *Poſſeſſio apprehenſa propria auctoritate, & ſine citatione, dicitur clandeſtina, & turbatiua.*
5 *Et nullum vero poſſeſſori infert præiudicium.*
6 *Domino directo non permittitur exercitium propriæ authoritatis in capienda poſſeſſione rei emphyteuta prætextu deuolutionis, & caducitatis ob non ſolutos Canones, dum non verſatur in claris, & indubitatis.*
7 *Sed iudicio petitorio contra poſſeſſorem agendum eſt.*
8 *Qui interim debet ſua poſſeſſione manuteneri.*

9 Ampli

9 *Ampliatur procedere, etiam attenta facultate capiendi poſſeſſionem propria authoritate.*

10 *Clauſula* ad habendum & quicquid voluerit faciendum, &c. *adiecta inueſtituræ conceſſæ, pro ſe heredibus, & ſucceſſoribus quibuſcunque in perpetuum, comprehendit heredes etiam extraneos.*

11 *Relationis ad instrumenta natura eſt, quod relatum habeatur in referente.*

12 *Hæredes & ſucceſſores extranei neceſſariò debent intelligi in conceſſione inueſtituræ concepta pro heredibus, & ſucceſſoribus quibuſcunque in perpetuum comprehenſi, quando primus inueſtitus erat Clericus de tempore inueſtituræ, & talis enunciatus in ea.*

13 *Conceſſio emphytentica non poteſt dici eſſe finita, ob lineam vacatorum finitam, dum dominus directus per ſpatium longi temporis tertios in emphyteutas recognouit, recipiendi ab eis laudemium, deinde Canones.*

14 *Deuolutio rei emphyteuticæ ob non ſolutos Canones aliquo tempore, non poteſt à domino directo prætendi contra mulierem minorem.*

15 *Et abſentem.*

16 *Sequeſtrum à domino directo contra inquilinos fundi emphyteuticis facit ceſſare deuolutionem contra emphyteutam ob non ſolutos de eo tempore Canones.*

17 *Sicut etiam aſſignatio talium penſionum, cum obligatione inquilini de illis ſoluendis, acceptata ab ipſo domino directo.*

18 *Teſti atteſtanti aliquam rem vti mediatori, tanquam de negotio ab ipſemet geſto, cum alias, ſit notæ integritatis, plurimum deferendum venit. Iuncta præſertim alia atteſtatione.*

19 *Credulitas probabilis in emphyteuta, Canones fuiſſe ſolutos, ſufficit ipſi ad euitandam caducitatem.*

20 *Cauſa qualibet, etiam fatua, & iniuſta, excuſat à deuolutione, & à pœna.*

21 *Manutentio non datur poſſeſſionis nulla, & attentata.*

22 *Manutentio, ſicut ceſſat quando non conſtat de poſſeſſione, ita etiam quando poſſeſſio eſt nulla, improba, vel infecta.*

23 *Manutentio data proprietario vigore poſſeſſionis ciuilis per extinctionem lineæ inueſtiti, & caducitatem: ſuſtineri non valet, dum non fuit de eis doctum quæ per allegantem probari debent.*

24 *Deuolutio, vbi non eſt clara, non poteſt procedi per viam manutentionis.*

25 *Et ſic conſtat de iniuſtitia mandati de manutenendo.*

26 *Virtus primæ ſententiæ, & illius effectus remanet ſuſpenſus per appellationem.*

DECISIO LXVII.

PRætendens modernus rector Sanctorum Simonis, & Iudæ ob lineam finitam, & Canones non ſolutos, deuolutam eſſe ad eius Eccleſiam domum aliàs ſub die 17. Octobris 1547. in emphyteuſim conceſſam Vincentio de Ferrariis, & per Franciſcam Felicem poſſeſſam; ſub die 23. Ianuarij 1643. de facto illa non citata, poſſeſſionem præfatæ domus accepit.

Vnde introducta à principio cauſa coram reuerendiſſimo Vrbis Viceſgerente, qui Rectori mandatum de manutenendo conceſſit, & per definitiuam ſententiam, nullum ius dictæ Franciſcæ Felici competere, pronunciauit, & deinde per viam appellationis, mihi commiſſa, propoſui dubium, cui eſſet dandum mandatum de manutenendo, & domini ad fauorem Franciſcæ Felicis reſponderunt, ex quo conſtat de anteriori poſſeſ- 1
ſione illius, non ſolùm ex pluribus locationibus eiuſdem domus continuatis, & effectum ſortitis, iuxta Gloſſam *in lege quis vniverſas, §. qui per Colonum, in verb. Colonum,* ibique Aret. *num.* 6. *D. de acquirend. poſſeſſ.* Bartolus *in lege ad probationem, verſ. pone enim Cod. locat.* Gabr. *de locat. concluſione 4. numerò 2. cum ſeqq.* Rota *coram Andrea deciſione* 61. *num.* 3.

Sed etiam ex confeſſione propria ipſius Rectoris, qui in inſtrumento publico ſub die 8. Decembris 1636. declarauit recepiſſe ſcutor. 28. b. 80. pro canonibus decurſis, & non ſolutis præfatæ domus emphyteuticæ per dictam Felicem poſſeſſæ, quæ 2
confeſſio ſuperat quamcunque probationem, Felin. *in cap. olim num. 10. verſ. limita ſecundo, de reſcr.* Menoch. *de retin. remed. 3. n. 596. verſ. rurſus,* Rota *dec. 708. n. 1. p. 4. tom. 3. rec.*

Et propterea debet illi concedi mandatum de 3
manutenendo, vt in his terminis firmauit Rota *coram Andrea d. deciſ. 61. n. 4. in Bonon. de Carualibus 11. Ianuarij* 1602. penes Marchel. *de comm. tom. 2. fol. 545. per tot. & in recent. dec. 420. n. 3. & 23. p. 4. tom. 3.*

Nec obſtat poſſeſſio poſterior Rectoris capta 4
28. Februarij 1643. quia vti apprehenſa propria auctoritate, & ſine citatione dicitur clandeſtina, 5
& turbatiua, nullúmque Franciſcæ Felici præiudicium inferre potuit *cap. licet cauſam, de prob. cap. licet Epiſcopus de præbend. in 6.* Bartolus *in l. ſi duo num. 4. verſ. ſi verò teſtes, D. vti poſſidetis,* Rota *deciſ. 366. num. 2. part. 1. rec.* Burat. *dec. 263. n. 3.* & penes Poſth. *de manut. dec. 330. n. 21. cum ſeqq. cum aliis in Imolen. beneficij 23. Iun. 1645. coram R. P. D. meo Conrado.*

Prætenſio verò, quod ob lineam finitam, & Canones non ſolutos, licuerit de facto Rectori poſſeſſionem accipere, ceſſat ex eo, dum deuolutio & caducitas non erat clara, & indubitata, prout requiritur ad hunc effectum, ſed plures patiebatur difficultates, & probabiliter controuerti poterat, quo caſu non permittitur Domini directo exercitium propriæ authoritatis, ſed iudicio petitorio 6
contra poſſeſſorem agendum eſt, qui interim de- 7
bet in ſua poſſeſſione manuteneri, iuxta doctri- 8
nam Speculat. *in tit. de emphyt. §. nunc aliqua q. 48. num. 62. verſ. in dic.* Cuen. *conſil. 193. num 3. lib. 3.* Gabr. *conſil. 67. num. 17. lib. 2.* Corbul. *de cauſ. priu. ob non ſolu. can. quæſt. 12. num. 3. cum ſequentibus,* Fachin. *controuerſ. Iur. lib. 1. cap. 95. in fin.* Gatianus *cap. 726. num. 7. & 8.* Thomat. *deciſ. 16. n. 16.* relati à Poſth. *de manut. obſeru. 16. num. 46. cum ſeqq.* Rota *poſt eundem, deciſ. 111. num. 7. cum ſeqq. dec. 168. eod. num. deciſ. 283. num. 7. dec. 293. n. 3.* & apud Pacific. *de Salu. deciſ. 141. n. 9. cum ſeqq.* & penes Marcheſ. *de comm. part. 1. fol. 566. num. 1. & per tot.* Audr. *deciſ. 36. num. 6. deciſ. 61. num. 7. & in recent. dec. 409. num. 7. part. 1. deciſ. 420. num. 22. & 23. part. 4. tom. 2. deciſ. 359. num. 4. & 5. part. 5. & in Vladiſlauien. Villæ d. Hoppembruch. 13. Aprilis 1646. coram R. P. D. meo Cerro.*

Quàm opinionem procedere etiam attenta facultate capiendi poſſeſſionem propria auctoritate, probat Mant. *de tac. lib. 22. tit. 22. num. 14. verſic. cum autem, & dec. 194. num. 2. cum ſeqq.* Add. ad Ian.

mem

mem.Greg.*deciſ.*105.*lit.A.* & penes Poſth. *de manut. dec.* 336. *q.* 8. & latè firmatum fuit in Fanen. ſeu Senogall. bouorum ſuper immiſſione 14. *Martij* 1646. *coram Reuendiſſimo Patre Domino meo Melteo.*

Quatenus enim deuolutio deducitur, ob finitam lineam Vincentij de Ferrariis, & illa non po-
10 terat dici clara, dum conceſſio fuit facta Vincentio ac eius hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcunque in perpetuum, cum clauſula ad habendum, & quicquid voluerit faciendum, quo caſu venire hæredes, etiam extraneos, probat Cald.*de iur.emphyt.lib.*2.*quaſt.*23.*num.*52. *&* 53. Clar. § *emphyteuſis,quaſt.*28. *num.*4.Caualer.*deciſ.*290.*num.*1. *& deciſ.*263.*per tot.Benon.emphyt.*16.*Iun.*1597.*coram Penia, Romana V mea* 22. *Martij* 1602. *& in Papien. bonorum* 10. Maij *eiuſdem anni coram, clar. mem. Cardinal Pamphilio, cum pluribus in Sarcinat.feudi* 22.*Iunij &* 18.*Decembris* 1645. *coram R.D.meo Dunozetto Decano.*

Et licet in ſupplicatione, & precibus ſanctiſſimo porrectis non legantur verba quibuſcunque, & ſimilia nihilominus cum in eadem ſupplicatione habeatur relatio ad inſtrumentum prædictum, ibi, & prout plenius dicitur contineri in
11 ipſo inſtrumento conceſſionis, potuit Franciſca Felix, vigore præfatæ relationis iuſtè prætendere, quod omnia contenta in inſtrumento cenſerentur repetita in ſupplicatione, Baldus *in lege* 2. *num.*4. *Cod.de error. Aduoc.* & in his terminis Rota *deciſ.*14.*num.*42.*& ſeqq.part.*6.*deciſ.*549. *num.*13.*p.*4. *tom.*3.

12 Maximè cum idem Vincentius eſſet eo tempore Clericus,& talis enunciatus, tam inueſtitura, quam in conformatione Apoſtolica, & paulo poſt ad Epiſcopatum promotus, itavt dicta verba ad eius filios, & deſcendentes nullo modo adaptari poſſent, & propterea de hæredibus, & ſucceſſoribus extraneis neceſſario deberent intelligi, vt notat Curt.*de feud.*2 *part.*3.*part.n.*40. *Clar.*§.*feudum quaſt.* 79. *num.*4. Cald. *quaſt.* 20. *num.*23. *&* 37. *& quaſt.* 23. *num.* 69. Socin. *conſilio* 13. *num.* 1. *lib.* 3. cum aliis per Fuſar. *de ſubſtitutione, quaſt.* 339. *num.*42.

Quod comprobauit etiam obſeruantia ſubſecuta, nam idem Rector præſtitit conſenſum alienationi prædictæ domus factæ de anno 1605. ad fauorem Virginij Martini authoris Franciſcæ Felicis, recipiendo ab eo laudemium, & Canones, prout etiam eoſdem Canones recepit à prædicta
13 Franciſca, adeo vt non poſſit dicere conceſſionem eſſe finitam, dum præfatos de Martinis per ſpatium quadragiota anoorum in emphyteutas recognouit,Corbul.*de cauſ.priuat.ex eo quod emphyteuta non oſtendit Domino inſtrum. renouationis numero* 2. Rota *deciſ.*261.*numero* 4.*part. prima recentiores.*

Quatenus autem deuolutio prætenditur ob Canones non ſolutos,ab anno 1639. vſque ad tem-
14 pus apprehenſæ per Rectorem poſſeſſionis, & re-
15 ſiſtit non ſolum minor ætas Franciſcæ Felicis, illiuſque abſentia ab vrbe, prout de muliere, & minore, Mantic. *de tacit.lib.*22.*tit.*27:*num.*42. Ruin. *conſil.*150.*n.*7.*lib.*1. Speculat. *tit. de emphyt.* §. *nunc aliqua q.*14.*num.*24. *& ſeqq.*Et de abſente Corbull. *de cauſ.priu.ob non ſolut. can. limit.*10. *num.*5. Dec. *conſ.*338.*n.*9.Rota *deciſ.*509. *n.*3. *& dec.*719. *n.*8. *&* 9.*p.*4.*tom.*3. *rec.*

Verum etiam ſequeſtrum factum contra inquilinos ſuper penſionibus eiuſdem domus, Rota d. *dec.*719.*n.*10. *&* 11.*p.*4. *tom.*3. *recent.* Et quod ma-
gis eſt aſſignatio dictatum penſionum, cum obli- 17
gatione inquilini de illis ſoluendis acceptata ab
ipſo Rectore, vt deponit Ioanoes Palumbus Cu- 18
rialis notæ iotegritatis,cui tanqoam mediatori,& atteſtanti de negotio ab ipſomet geſto, plurimum deferendum venit, iuncta præſertim atteſtatione Bizozari,eius iuramento recognita,Bartolus *in l.*1. §.*idem Cornelio,n.*2.*verſ.vltimo vides, D.de quaſt.*.., Rota *coram ſan.mem. Gregor. dec.*204.*n.*3.*dec.*247. *n.*6.*& ſeq.dec.*521.*num.*2. *& dec.*544. *num.*18. *&* 19. cum aliis per Add. ad Burat.*dec.*116.*n.*16.

Ex quibus apparet Franciſcam Felicem, vel Canones perſoluiſſe, vel ſaltem iuſtè potuiſſe crede-
re illos fuiſſe ſolutos,& Rectorem de eius ſatisfa- 19
ctum,quæ probabilis credulitas ſufficit ad eoitandam caduciratem, Iaſon *in lege* 2. *num.*53. *quaſt.*16. *verſ.limita tamen, Cod.de iure emph.* Caputaq. *deciſ.*180.*n.*4.*part.*1.ſan.mem.Greg.*deciſ.*388.*n* 4 Burat.*dec.*624.*n.*7. *cum ſeqq. Romana pratenſa deuolutionis* 22.*Iun.*1624. *coram Remboldo,* Grat. *cap.*633. *n.*24. *cum ſeqq. &* 675. *n.*33.

Cum quælibet cauſa etiam fatua, & iniuſta ex- 20
cuſet à deuolutione,& à pœna *l.igitur,* §.*poteſt.D. de lib.cauſ.* Corbul.*de cauſ.priuat.ob non ſolut.c.*.*n. limit.*17. *num.*2. *Romana deuolutionis* 12. *Nouembris* 1610. *coram Coccino, & in alia Romana pratenſa deuolutionis* 22.*Iun.*1624.*coram Remboldo, & in recentiores,dec.*281.*n.*15.*p.*4.*tom.*2.

Minus obſtat alia poſſeſſio capta per eundem Rectorem ſub die 22. Ianuarij 1644. vigore mandati de manutenendo obtenti à R. Viceſgerente,
oam cum prior poſſeſſio fuerit nulla, & atteotata 21
in vim illius manutentio dari non poterat,nam ſi- 22
cut illa ceſſat quando non conſtat de poſſeſſione. §. *retinenda inſtitut. de interdict.* ita etiam quandò poſſeſſio eſt nulla, improba, vel infecta, Rota *in Columbricn. praſtimoniorum* 18. *Iun.* 1632. *coram R. D.meo Decano,*apud Poſth.*dec.*330.*n.*18.

Nec dicatur, quod ſaltem eadem manutentio potuerit concedi vigore poſſeſſionis ciuilis, quæ
remanet pedes proprietarium, nam illa ſuſtineri 23
non valet, dum non fuit doctum de extinctione lineæ,& de caducitate,quæ per allegãtem probari debet Speculat.*in tit.de emphyt.*§.*nunc aliqua n.*66. Rota *coram Buratto deciſ.ſub num.*5. *verſ.iniuſtitia verò,& numeris ſeqq.& in recent. deciſ.*25. *n.*1.*cum ſeqq.part.*6.

Et ex his patet reſponſio ad deciſionem io contrarium adductam io Romana de Bombellis 31.
Maij 1613. coram Sacrato, nam dum deuolutio 24
non erat clara, non poterat procedi per viam ma-
nutentionis,& ſic conſtat de iniuſtitia mandati de 25
manutenendo,Rota *in Romana domus* 16. *Februar.* 1632.*coram Pirouano,* apud Poſth. *deciſ.*336. *num.*5. cum aliis ſupra allegatis.

Non obſtat ſententia lata in petitorio, in qua dictum fuit nullum ius competere Franciſcæ Feci, quia cum ab ea fuerit appellatum,& appellatio ſimpliciter per ſignaturam admiſſa, interim poſſidens, oon poterat ſua poſſeſſione priuari,ſed io ea. debebat manuteneri, quia virtus primæ ſententiæ,
& illius effectus remanebat ſuſpenſus per appel- 26
lationem, Abb. *conſ.* 99. *numero* 2. *verſiculo ſed in caſu noſtro lib.*1. Alexander *conſilio* 189.*num* 6.*lib.*2. Add.ad Buratt. *deciſione* 436. *numero* 12. & in terminis, Rota *dicta deciſ.* 336. *num.* 9. *&* 10. penes Poſth.*de manut.*

Et hæc dixerunt Domini ad effectum manutentionis tantummodo partibus hinc inde informantibus.

R.P.D. Pevtingero.

Romana prætenſæ reſtitutionis dotis.

Luna 27. Iunij 1650.

ARGVMENTVM.

Actio ſpolij non competit aduerſus ſententiam ſimplicitet iniuſtam, quando iniuſtitia non eſt valde notoria. Competit ſpoliato ex mandato ex falſa cauſa relaxato pro omnibus, etiam inde ſequutis: Læſio enormis datur etiam in ſubhaſtatione rei facta viliſſimo pretio citra omnem proportionem. Executio iudicis à quo, iniuſta, poteſt reuocari à iudice, ad quem per viam attentatorum.

SVMMARIVM.

1 *Reintegratio non competit ſpoliato ob ſententiam iniuſtam, quando iudex, licet iniuſtè, non tamen notoriè iniuſtè proceſſit: quo caſu debet ſpoliatus ordinariis iuris remediis agere.*

2 *Mandatum ex falſa cauſa relaxatum eſt iniuſtum, cum omnibus in executionem illius geſtis: & proinde ſuffragari non poteſt obtinenti, quin teneatur ad plenam habitorum vigore, illius, reſtitutionem.*

3 *Procedit etiam in caſu ſubhaſtationis, facta mandato iudicis.*

4 *Læſio enormis inſurgit etiam ex re, viliſſimo pretio citra omnem valoris proportionē ſubhaſtata.*

5 *Locupletari quis non debet cum alterius iactura, vel longa defatigatione iudiciorum.*

6 *Executio iudicis, à quo, quando eſt iniuſta poteſt optimè reuocari per iudicem, ad quem, etiam per viam attentatorum.*

DECISIO LXVIII.

Domini hodie iterum approbando reſolutionem ſub die 4. Februarij præteriti coram me datam ad duo capite dubij propoſiti in hac cauſa, videlicet an mandatum A. C. ſit infirmandum ita vt ſit danda reintegratio hæredi q. Antimi Vrſini ad bona ſubhaſtata contra D. Emilium Canaletium D. Cleriæ Sanneſiæ maritum deliberatarium dictorum bonorum, de quibus agitur, reſponderunt iniuſtitiam in primis ſententiæ ſubhaſtationis A.C. conſtare ex abundanter ſatis dictis in deciſione in hac cauſa emanatis ſub diebus 15. Ian. & 21. Iunij 1649. & dicto die 4. Febr. huius anni,
1 prout etiam non competere d. hæredi Antimi reintegrationem ad bona ſubhaſtata, ſed ordinariis ei iuris remediis agendum eſſe, quia iudex licet iniuſtè, non tamen notoriè iniuſtè proceſſit, vt in §. *quod verò locus non ſit dicta deciſione quæ reuidetur.*

Nihilominus tamen DD. cenſuerunt ex capite ſummæ læſionis d. Emilium teneri d. hæredi q. Antimi reſtituere quicquid ad inſtantiam eius vxoris pro ſumma nequaquam debita ad ipſum peruenit de bonis d. Antimi, qui vt omnes ſupradictæ de-
2 ciſ. iuſtiſſimè firmarunt, iniuſtum erat d. mandatum A. C. ex falſa cauſa relaxatum cum omnibus in executionem illius geſtis ad text. *in l. ſi non fortem, §. ſi centum. D. de cond. indeb* ideo ſuffragari non poteſt d. Emilio, ſed tenetur ad reſtitutionem dd. bonorum *l. 2. l. pen. Cod. ſi vend. pig. agatur.* Folg. *conſ. 190. viſis toto proceſſu, num. 3. ad fin verſ. contra emptores verò,* Negul. *de pig. memb. 1. part. 6. num. 28. verſiculo ſed dubitatur*, & in his terminis fuit reſolutum *in Romana ſpol. 21. Februarij* 1600. *coram Iuſto deciſ. 36. co. Sac. in Ancon. ſpol. 9. Iun. eod. anno deciſ. 282. per tot. part. 3. recent.* ac etiam probatur in *deciſ. 506. n. 7. verſ. nec obſtare viſum fuit, & ſeq. p. 5. rec. tom. 2.* latiſſimè proſequitur Giurb. *dec. 89. ſub n. 1. verſ. etiam contra tertium, & ſeq.* & concurrit ſtat. vrb. lib. 1. cap. 154. Mod. Petuſ. *in tract. de ſubhaſt. inſp. 49. num. 69.* vbi in terminis dicit procedere etiam in caſu ſubhaſtationis factæ mandato 3
iudicis.

Enormis autem læſio ex eo manifeſta, & palpa- 4
bilis apparet quod dicta bona Antimi in ſorte ſc. 14800. ex d. mandato ex falſa cauſa relaxato ſubhaſtata viliſſimo pretio ſc. 4600. & cum maxima læſione, conſideratis etiam oneribus, quibus ſubiecta reperiuntur, à d. Emilio empta fuerint, vnde reſultat damnum hæredis d. Antimi *l. ſi vxor 3.* ibique Gloſſa *in l. 1. in verbo mala fide, Cod. ſi vend. pign.* agatur, & aliis relatis probat Mod. Piſaur. *de ſubhaſt. quæſt. 45 num. 14. verſ. nec iſto caſu*, quare 5
iuſtum non eſt, vt hoc pacto cum alterius iactura, vel longa defatigatione iudiciorum locupletetur *d. l. 1. ad med. verſ. quod ſi de bonis, & d. l. ſi vxor, C. vend. pignor. agatur,* & vtrobique notatur per Gloſſam, & Doctores.

Non obſtat doctrina Baldi in Auth. *& qui iurat ſub n. 47. in fin. verſ. ſed quid ſi fuit proceſſum, C. de bon. auth. iud. poſſ.* Franch. *dec. 120. num. 8. verſ. item quod eſt fortius; & dec. 660. per tot.* cum pluribus allegatis.

Quia iſta iura non procedunt quando iudex à quo mandatum relaxauit, & executio facta eſt pro ſumma maiori quam ſit debitum, & ſic longè fortius pro ſumma nullo modo debita, vt hic Rota *d. dec. 282. n. 2. verſ. non obſtat. p. 3. rec. & in Senogallien. bonorum 14. Aprilis* 1617. *coram bon. mem. Remb.* Etenim quando executio judicis à quo eſt iniuſta poteſt optimè per iudicem ad quem reuocari, etiam per viam attentatorum, vt pluribus allegatis firmant Add. ad Greg. *deciſ 91. n. 13. & dec. 232. n. 4. in fin.* Burat. *deciſ. 185 n. 6. & prius dec. 171. num. 8.* & fuit dictum *in Meleuitana attentatorum 20. Iunij* 1639. *§. fin. coram Reuerendiſſ. Domino meo Decano.*

Et ita vtraque, &c.

R. D. P. Verospio.

Romana ſupplementi legitimæ.

Luna 20. Iunij 1650.

ARGVMENTVM.

Sententia probatur valida ex reuolutione Actorū, & Rotalis, iuſta ex deciſionibus. Exceſſiua, eſt iniuſta. Dos filię imputatur in legitimam. Legitima filiis debita, eſt tertia pars hæreditatis. Exceptio partitæ non iuſtificatæ, non valet retardare executionem ſentētiæ. Legitima non minuitur ex legatis hæreditatis etiam debentis. Diſtractiones, ac deductiones quales admittantur, & quo-

modo

modo iuſtificentur, ad præiudicium legitimæ.

SVMMARIVM.

1 *Sententia validitas reſultat ex reuolutione Actorum.*

2 *Deciſio* Verall. 260. p. 2. *huiuſmodi decernens ſemper in Sac. Trib. Rota fuit recepta.*

3 *Sententia Rotalis iuſtitia deducitur à Rota ex deciſionibus in ea cauſa factis.*

4 *Sententia exceſſiua, eſt iniuſta.*

5 *Dos filiæ imputatur in legitimam, de iure communi.*

6 *Et eo magis ſi ab ipſomet Patre demandata fuit imputatio, quæ ideo exequi debet.*

7 *Legitima de vniuerſo Patrimonio, ſupputatis etiam dotibus eſt detrahenda.*

8 *Legitima filiis debita, eſt tertia pars hæreditatis.*

9 *Exceptio partitarum non iuſtificatarum non valet retardare ſententiæ executionem.*

10 *Præiudicium præſeruatum, reſultare non poteſt ex partitis, de quarum veritate principaliter diſputari contingat.*

11 *Patrimonium defuncti, ex legatis in teſtamento relictis, in præiudicium legitimæ non poteſt.*

12 *Etiamſi legata per teſtatorem ad pios vſus eſſent deſtinata.*

13 *Neque diſtractio ſtabilium ex cauſa peſtis, ac belli, ex longo poſt caſus tempore facta.*

14 *Diſtractio cauſa peſtis, ac belli ſolummodo approbatur in illis bonis, quæ tunc temporis, vel paulò poſt diſtrahebantur.*

15 *Inſtrumentum venditionis bonorum, quæ ex cauſa in iure admiſſa, prætenduntur detrahi in diminutionem patrimonij defuncti; dato quod aliàs eſſet iuſtificata; non concludens verum eorundem valorem, in præiudicium hæredis non approbatur.*

16 *Et eò maximè ſi diſtractio eſt facta, pendente lite, & poſt moram incurſam.*

17 *Nec expenſæ factæ pro creditorum exactione, ſi non iuſtificentur.*

DECISIO LXIX.

POſt editas ſuper legitimæ ſupplemento ex bonis Riccardi Patris taxato fauore Mariæ, ac illorum de Cherubinis eiuſdem hæredum in ſcutis 7215. & obulis 88. ſuper earum executione conformium commiſſa mihi cauſa dubitaui, an locus eſſe poſſit vrbis ſtatuto de duabus conformibus exequendis; & ex ea ratione potiſſimum affirmatiuè Domini reſponderunt, quod requiſita per ſtatutum in caſu propoſito non poſſunt in dubium reuocari,
1 ſiue inſpecta perſonarum qualitate vtrinque admiſſa, ſiue validitate ſententiarum exaduerſo non
2 impugnata, ac exactorum reuolutione reſultante
3 iuxta deciſionem Verall. 260. *part.* 2. ſemper in hoc Trib. receptam; ſiue demum earundem iuſtitia abunde iuſtificata ex deciſionibus coram reuerendiſſimo Patre Domino meo Cerro in prima inſtantia, in altera vero coram reuerendiſſimo Patre Domino meo Melrio luculenter extenſis, prout aliàs iuſtitiam ſententiarum exinde Rota in pluribus deciſionibus relatis in Rauennaten. ſeu Ferrarien. Decimarum 24. Ian. 1650. & in Anconit. dotis 30. Maij eiuſdem anni coram me.

Non obſtant repetita errorum obiecta ad excludendum legitimæ ſupplementum in præfata quantitate taxatum in præcedentibus inſtantiis ex qui-
bus ſententiæ tanquam exceſſiuæ iniuſtitiæ exad- 4
uerſo ſupponuntur obnoxiæ, per textus in *leg. in hoc iudicio, D. fam. herc.* Rota *coram Put. dec.* 315. *n.* 1. *cum ſequentibus, lib* 1. *&* *coram Buratte* 216. *num.* 11 Quia prædictarum ſententiarum exceſſum ex facto contrarie apertè demonſtrant tum diuiſionis inſtrumentum, tum ipſius negotij libri, ex quibus valor hæreditatis, detractis debitorum partitis, deprehenditur in ſummâ ſcutorum 111946. & obulorum 37. ſupplementum verò legitimæ conuincitur æquare valorem ſcutorum 8657. & obulor. 72. cum dimidio, prout melius ex calculo inferius recenſendo conſtabit.

Supputatis ſiquidem debitis atque detractis aliis detrahendis, hæreditaria Riccardi credita ad ſcuta 67764. & obulos 17. non ſolum oſtendunt adducta iura, ſed etiam ipſa Farſetti Periti relatio ab hoc Tribunali iudicialiter deputati.

Alia quoque credita in eadem relatione non calculata, vt patet, ad debitum Capſæ conſtituere ſummam ſcut. 8942. & obulorum 27. cum dimidio; loca præterea montium, nec in Farſetti relatione comprehenſa æquare valorem ſcutorum 21890. prædicta quoque iura conuincunt, ac horum fructus viuente Riccardo decurſos, & non exactos ducentorum ſcutorum numerum explere, ac obulorum 77. Et demum tum Bergomenſis territorij ſtabilia ab ipſamet Anna, pendente lite diſtracta conficere ſummam ſcutorum 17585. & obulorum 30. ſi ratio monetæ earum partium habeatur, ſecundum verò æſtimationem monetæ Romanæ quantitatem ſcutorum 12169. & obulorum 50. (vt Anna prætendit) ex inuentario, ac diuiſionis inſtrumento dignoſcitur, tum ſolutas denique dotes in vita Patris ſummam ſcutorum
20000. conficere, dotalia inſtrumenta iuſtificant; 5
quam tamen ſummam dotis occaſione receptam in filiæ legitimam imputandam eſſe Domini cenſuerunt, vel quia imputatio iuris diſpoſitioni conformis exiſtit. *lege quoniam nouella, Cod. de inoff. teſt.* vbi inter cæteros Iaſon. *num.* 29. Bartolus *in leg. in quartam n.* 10. *D. ad legem falcid.* ibique Ripa *numero* 148. Soccinus iunior. *n.* 242. Pic. *num.* 382. & de communi teſtatur Craſſ. *in* §. *legitima, quæſt.* 23. *num.* 1. *&* 15. Peregrinus *de fideicomm. articulo* 36. *numero* 131. Cyriac. *contron. in,* 385. *num.* 7. Rota *in ciuitatis Caſtelli ſupplementi legitimæ* 11. *Martij*
1526. *coram Maxanedo*, vel quia ab ipſamet Pa- 6
tre demandata fuit imputatio, adeoque exequi debet per textus in *lege ſi quando*, §. *generaliter, Cod. de inoff. teſtament.* Picus *in adducta, lege in quartam numero* 187. *Digeſtis ad legem falcididiam,* vbi de communi Ferdin. Vaſquez *de ſucceſſione creat.* §. 30. *n.* 258. Craſſ. *in adducto* §. *legitima, quæſt.* 22. *num.* 2. Rota *coram Greg. dec.* 568. *num.* 2. *& in Romana legitimæ* 25. *May* 1600 *coram Iuſto,* poſt Pacif. *de Salu. deciſ.* 153. *n.* 8. *& in hac eadem cauſa* 6. *Iunij* 1646. *coram reuerendiſſimo Patre Domino meo*
Cerro. Prout etiam eandem ſummam decreuerunt 7
eſſe computandam in calculanda legitima, de vniuerſo Patrimonio, ſupputatis etiam dotibus, detrahenda, vt tradit Gabr. *conſil.* 132. *num.* 3. *lib.* 2. Crinell. *deciſione Dolan.* 97. *numero* 8. Petra *de fideicommiſſione, quæſtione* 25 *numero* 148. in §. *Tertiò re-*
tento eodem themate, & in §. *Quod autem attinet,* 8
Fontanell. *de pact. napt. clauſula* 9. *gloſſa vnica p.* 2. *num.* 36.

Ex hoc autem Riccardi ære, æquante valorem
ſcutorum 128948. & obulorum 71. cum dimidio,
infraſcriptas ſolummodo partitas detrahendas eſſe
Domini cenſuerunt ſcuta ſcilicet 9929. & obulos
ſeptem cum dimidio, pro totidem aſſignandis ex-
rorum cauſa ad creditum Capſæ, alteram ſc. 98 &
obulorum 53. pro errore in libris eiuſdem Capſæ
deprehenſo; ſcuta 5434. & obulos 74. in diuer-
ſarum vtilitatem perſonarum inſumpta; ad deni-
que ſcuta 1540. pro totidem locis Montium, quæ
duplicatis vicibus deſcripta probantur in iiſdem
8 libris. Quibus proinde detractis, Riccardi hæredi-
tatem in ſcutis 111946. & obulis 57. responde-
runt eſſe taxandam, ac tertiam partem pro filiorum
legitima debitam ex diſpoſitione Auth. *nouiſſima,
C. de inoff. teſt.* calculandam in ſcutis 57315. &
obulis 45. cum duobus tertiis, eiuſque ſupplemen-
tum ſummam ſcutorum 8657. conſtituere, & obu-
lorum 72. cum dimidio.

Hinc verò ſententiarum iuſtitia reſultat exad-
uerſo perperam impugnata, quæ nec ex ſequenti-
bus partitis ab Anna prætenſis poterit eliſa cen-
ſeri. Altera enim ſc. 13168. & obulorum octo ex
cauſa debitorum ſiue inexigibilium, ſiue præſcri-
ptorum exaduerſo petita, corruit ex ſententiis in
vtraque inſtantia hactenus editis, ex quarum teno-
re conuincitur legitimæ ſupplementum conſtitu-
tum fuiſſe in bonis hæreditariis deductis in pro-
ceſſu iuxta eorum aſſignationem in executione fa-
ciendam.

Reliquas verò partitas, pro rata, videlicet ſcut.
2175. in cauſam alimentorum, ac dotis Paulæ de
Giannellis inſumpta; ſiue ſcutorum 4134. pro
totidemque Aſcornio aſſignatis; ſiue ſcutorum
1210. & & aliorum 440. in excomputationem lo-
corum Montium, quæ ſupponuntur duplicata, &
denique aliorum ſc. 1700. pro reductione valoris
eorumque locorum Montium exaduerſo præten-
9 ſa, ob iuſtificationis defectum non eſſe accepto
ferendas DD. reſponderunt ad longius retardan-
dam ſententiarum executionem, prout alias ſimi-
les partitas non iuſtificatas reiecit Rota *in vna ci-
uitatis Caſtelli iuris percendi* 1. Dec. 1623. *coram
Vbaldo, inter impreſſas, part. 4. tom. 2. rec. dec.* 498.
n. 12. cum ſeqq.

Neque poterit iuſtificatio deſumi ex calculo
coram R.P.D. meo Meltio in præcedenti inſtantia
extraiudicialiter acto, quo partitæ ſupra reiectæ ab
hæredibus Mariæ exaduerſo dicuntur acceptatæ:
etenim, vt calculi lectura demonſtrat, non per
viam declarationis, ac diffinitiuè, earum partita-
rum tunc fuit habita ratio, ſed ſolùm ſuppoſitiuè,
repetita ſæpius declaratione expreſſa, vt ex eo nul-
lum parti poſſet præiudicium inferri, dum ſolum
ad conuincendam iniuſtitiam contractionis An-
næ, ipſius licet prætenſionibus non impugnatis
10 ab hæredibus Mariæ admittebatur; adeoque cum
de illarum veritate partitarum nunc principaliter
diſputari contingat, præſeruatum expreſsè à dictis
hæredibus præiudicium exinde ipſis reſultare non
debet, vt tradit Lotther. *de re benefic. lib. 1. quæſt* 40.
n. 287. Rota *coram Puteo, dec. 32. lib. 2. & dec.* 61.
n. 2. lib. 3. cor. Greg. dec. 332. n. 4. & ibi Addent. *n. 6.*
referunt concordantes.

11 Non etiam poterunt Riccardi Patrimonium in
adducta ſuperius quantitate taxatum, in præiudi-
cium legitimæ minuere, ſiue legata diuerſis per-
ſonis in teſtamento relicta, ex notatis in *leg. ſi quis
antea, C. de inoff. teſt.* ibique DD. communiter, & in
Auth. *ſi qua mulier, C. de Sacroſ. Eccleſ. & in l. ſi quis
ad declinandam, C. de Epiſc. & Cler.* Iaſ. *in l. Mar-
cellus, §. res quæ n. 17. D. ad Treb.* Gabr. *conſ.* 137. *n.* 6.
& 14. lib. 2. Ruin. *conſ. 52. n. 23. lib.* 1. & plures alij
relati per Metlin. *de legit. lib. 2. tit. 1. q. 10. n. 10.* Ro- 12
ta *co. Greg dec. 539. n. 6.* vbi concluſionem firmat 13
in caſu fortioris ſi legata per teſtatorem ad pios
eſſent vſus deſtinata, ſiue diſtractio ſtabiliũ Bergo-
menſium, quæ ex cauſa peſtis, ac belli de proprio
valore decreuerant; ac pro ſolis ſc. 9500. ex in-
ſtrumento venditionis oſtenditur ſtipulata; non
enim iuſtificatur quid, & quantum ob huiuſmodi
caſus (breui temporis curſu Deo propitio extin-
ctos) fuerit de communi bonorum ſtabilium va-
lore, in illis partibus diminutum; quæ licet proba-
ta fuiſſent, nec releuarent. Tum quia præfata dimi-
nutio, vti temporali exiſtens, non autem perpetua
in hac venditione, duodecim poſt annos à die,
quo belli caſus, ac peſtis contigerant ab hæredi- 14
bus Ricchardi peracta, non videtur admittenda;
cum in iis ſolummodo bonis, quæ tunc temporis,
vel paulo poſt belli caſus, ac peſtis, diſtrahãtur, ap-
probetur in iure relato in *l. pretia rerum, § vlt. D.
ad l. falcid.* ibique poſt Gl. tradit Imol. & Alex. *in
vltimo notabili.* Cremen. *numero* 233. Angel. *in §. ſi
quis agens numero 1. & 4.* ibique Iaſ. *numero 6. inſt de
act.* Caſtr. *in conſil. 109. numero 2. in §. nec obſtant te-
ſtes, libro 2.* Cætar Manent. *de contr. libelli quæſtio 5.
numero 66. verſiculo quia bellum, ac peſtis,* &c. Rota
decis. 65. numero 7. parte 2. diuerſ. Tum quia inſtru-
mentum venditionis voluntariæ ab Anna peractũ;
(præterquam nec videtur integram præſeferre Ber-
gomenſium bonorum venditionem, dum vt ipſius
lectura demonſtrat, ſolius prædij vulgò Palatij cõ-
tinet diſtractionem, non autem aliorum corporum
deſcriptorum in inuentario, ibique conſiſtentium) 15
neque concludit verum eorundem valorem in Ma-
riæ ſororis præiudicium, ac eius hæredum, vt no-
tat Bart. *in l. cum emptor, §. 1. in fine, D. de damno in-
fect.* Alex. *in l. falcid. §. corpora numero 2. D. ad l. fal-
cid.* Dec. *in l. quatenus, num. 6. D. de regul. iur.* idem 16
Alex. *conſ. 28. n. 5. libro 5.* Rota *co. Burat. dec.* 850. *n.* 5.
Dum maximè pendente lite fuit facta diſtractio, &
poſt moram ab ipſamet Anna incurſam, vt ponde-
rauit Rota in hac eadem cauſa coram R.P.D. meo
Meltio ſub die 21. Iunij 1649. in vltimo §.

Denique hæreditatis diminutionem in præiu-
dicium legitimæ operari non poterunt expẽſæ pro
creditorum exactione prætenſæ; earum enim reſ-
pectu, quæ adhuc negantur exactæ, nulla videtur
aſſignationis adeſſe neceſſitas; cum in iis quoque
proportionabiliter iuxta tenorem ſententiæ, hæ-
redes Mariæ aſſequi debeant ſupplementum; reſ-
pectu vero item exactorum, dum nec quantitas,
nec impenſæ in eam cauſam factæ iuſtificantur, vt
neceſſarium foret, accepto ferri non debent, ad
textus in *l. in bello, §. facta, D. de capt. & poſtlim. re-
uerſis,* Peregr. *de fideicomm. art. 35. n. 9. in §. dubium
tamen eſt,* Rota *co. Canaler. dec. 476. n. 1. & 126. n. 23.
p. rec.* Et omnem caſum cedere debuiſſent damno
ipſius Annæ, quæ adhuc vſque recuſauit partẽ ſuã
aſſignare Mariæ, eiuſque hæredibus, à quibus for-
ſan nunc exacta fuiſſent; vel ſaltem prædictæ im-
penſæ; ſi quæ veræ extitiſſent, poterunt compenſa-
ri cum commodo ex creditorum exactione rece-
pto, ſiue cum mobilibus, atque pecuniis hæredita-
riis Riccardi, de quibus nulla fuit reddita ratio.

Et ita vtraque parte, &c.

R.P.D. MELTIO.

Romana hæreditatis de Gratianis.

Veneris 11. Decembris 1648.

ARGVMENTVM.

Via executiua non habet locum contra tertium. Limitatur in ſuccedente in re litigioſa. Interdictum *quorum bonorum*, eſt actio perſonalis. Res litigioſa, ex cauſa dotis, legati tranſactionis, & diuiſionis, ſine vitio alienari poteſt. Colluſio, & ſi regulariter non præſumatur cum tamen ſecrete ſoleat committi, etiam ex coniecturis, & ſuſpicionibus probatur, plures enumerantur in caſu coniecturæ. Quinquennium non tollit colluſionem, niſi ingenuitatis. In alienatione facta in fraudem, vbi exiſtant alia bona penes alienantem, non poteſt agi recta via contra tertium poſſeſſorem, ſed prius agendum eſt reuocatoria ad reſciſionem contractus.

SVMMARIVM.

1 *Via executiua contra tertium procedi non poteſt.*

2 *Tranſlatio rei Religioſæ non ſuſtinetur ad præiudicium collitigantis.*

3 *Et ſuper ea poteſt executiuè procedi, non ſecus ac ſi dicta tranſlatio ſequuta non fuiſſet.*

4 *Res ſemel effecta litigioſa, tranſit cum ſuo onere, & cum eodem vitio litigioſi.*

5 *Succedens in re litigioſa ſuſtinet omnimodam perſonam eius, in cuius locum ſucceſſit, adeo vt ſententia lata contra principalem, ſi is poſſideret, pari modo ſit exequenda contra illius ſucceſſorem*

6 *Interdictum quorum bonorum eſt actio perſonalis.*

7 *Super actione perſonali non contrahitur vitium litigioſi.*

8 *Executio ſententiæ contra principalem, vt intret contra intruſum, lite pendente, ſufficit litem motam fuiſſe ſuper poſſeſſorio.*

9 *Ex huiuſmodi intruſione redditur litigioſa poſſeſſio quæ, valide acquiri ac in alium transferri non poteſt in præiudicium actoris,*

10 *Bona in litem deducta, poſſunt ex cauſa dotis, legati, tranſactionis, & diuiſionis, ſine vitio litigioſi alienari.*

11 *Ex cauſa dotis, ampliatur, ſiue agatur de conſtitutione, ſiue de reſtitutione.*

12 *Ratio finalis eſt publica vtilitas, ne. ſ. mulieres innuptæ remaneant.*

13 *Cauſa legis ceſſante, ceſſat ipſa legis diſpoſitio.*

14 *Diſpoſitio legis, fin. Cod. de litigioſ. declaratur non procedere, in alienatione facta colluſiuè. & non bona fide, & in fraudem executionis, & iudicialis auctoritatis.*

15 *Colluſio regulariter non præſumitur.*

16 *Cum tamen ſoleat ſecrete committi, probatur etiam ex coniecturis, & ſuſpicionibus.*

17 *Imo ex ſolis præſumptionibus, & coniecturis plenè illa probatur.*

18 *Colluſionis huius coniectura, ac præſumptiones enumerantur vſque ad numerum.*

19 *Coniectura colluſionis deſumitur ex arctiſſima ſanguinis coniunctione.*

20 *Sanguinis coniunctio, licet de per ſe non ſufficiat, iuncta tamen cum aliis, vrgentiſſima conſiderari ſolet coniectura colluſionis.*

21 *Colluſionis adminiculum oritur ex ſuſtentatione longa litis illius, qui poterat ab ea ſe eximere.*

22 *Simulatio, ac colluſio naſcitur ex inſolitis, & ex inuerisimilitudine.*

23 *Scientia non exigit exactam probationem, ſed ſatis eſt quod illa colligatur ex indiciis, & præſumptionibus.*

24 *Maximè dum agitur de probanda ſcientia, quæ dolum, & alienandi fraudem infert.*

25 *Scientiam talem, Rota, & DD. deducere vt plurimum ſolent ex ſubhaſtationibus, quæ præceſſerint alienationem rei litigioſæ.*

26 *Scientia hæc aliunde etiam probari poteſt, & ſufficit quod de ea quomodo conſtet, licet, nullæ appareant factæ ſubhaſtationes.*

27 *Ad effectum præſumendi fraudem in hac materia, duo copulatiuè requiruntur, nempe ſcientia litis in tertio poſſeſſore de tempore alienationis, & quod alienans, non haberet alias res, præter alienatas, declaratur n. 29.*

28 *In alienatione facta in fraudem: data exiſtentia aliorum bonorum penes alienantem, non poteſt agi recta via contra tertium poſſeſſorem, ſed prius agendum eſt reuocatoria ad reſciſionem contractus.*

29 *Quod duo concurrerere debeant, vt ſupra ad præſumendam fraudem: declaratur procedere in creditore agente ſimpliciter actione perſonali ſolutionem æris alieni, tunc enim habet neceſſe probare vtrumque requiſitum, nempe ſcientia, tam litis pendentis, quam inopia debitoris.*

30 *Secus autem eſt, quando agitur reſpectu certæ rei, & ad rem aliquam petendam, atque ad illius traditionem.*

31 *Nam tunc, quamuis dicta res petatur actione perſonali, & vltra rem petitam exiſtant alia bona, nihilominus alienatio dictæ rei facta, pendente lite, & cum ſcientia pendentia litis, dicitur facta in fraudem executionis, & iudicialis auctoritatis.*

32 *Alienatio rei facta, pendente lite, & cum ſcientia pendentia litis, & ſic in fraudem executionis, & iudicialis auctoritatis, non impedit, quin abſque nouo iudicio, & abſq; vlla reuocatoria poſſit executiuè procedi contra tertium poſſeſſorem*

33 *Obtinens mandatum immiſſionis in bonis vnius, ad illa tantum, & non ad propria alterius agere poteſt.*

34 *De colluſione, lapſo quinquennio, amplius opponi non poteſt.*

35 *Declaratur procedere in colluſione ingenuitatis, casus ſpeciali fauore ſancitum videtur, vt contra eam exceptio colluſionis non perpetuetur, ſed limitate intra quinquennium tantum opponi poſſit.*

36 *Remedium* quorum bonorum *non competit niſi in bonis poſſeſſis per defunctum de tempore ipſius obitus.*

37 *Sub vniuerſali iudici hereditatis contra aliquem intentato, ac ſententia ſubinde prolata comprehenditur etiam res, prius alienata, & poſtmodum, ad hereditatem reuerſa.*

38 *Filiatio, & legitimitas alicuius regulariter probatur per communem reputationem.*

Et quod pro filio fuerit habitus, & tractatus; cum in hac materia ſufficiant.

DECI

DECISIO LXX.

COnceſſo per Rotam mandato de immittendo
Franciſco Gratiano in poſſeſſionem medieta-
tis omnium bonorum q. Octauij eius patrui aduer-
ſus Lælium alterum patruum eorum occupato-
rem ex fundamentis deductis in deciſione coram
R P.D. meo Royas emanata ſub die 7. Febr. 1642.
reſolutum etiam poſtea fuit illud eſſe exequen-
dum ſuper quadam domo ſita in campo Martio
poſſeſſa à Io. Franciſco Attauante, quam eſſe hære-
ditariam d. Octauij partes non controuertunt, &
probatur ex inuentario bonorum hæreditariorum
eiuſdem Octauij Sum. Franciſci Gratiani *n.* 1. Ad
cuius reſolutionis formam facto decreto, ab eo ap-
pellauit d. Attauantes, & adita Signatura iuſtitiæ,
reſcribi mihi obtinuit cum facultate procedendi
ad legitimam executionem. Vnde ſub hac die ſu-
per hoc propoſito dubio, DD. affirmatiuè reſpon-
derunt, moti ex eo quod licet contra tertium exe-
1 cutiua via procedi non poſſit, Felin. *in c. cum ſuper
n. 15 de ſent. & re iud.* Caſtr. *in l. à Dino Pio §. ſi ſu-
per rebus, n. 2.* & ibi Bart. Ang. *n. 1.* Alex. *n. 28. verſ.
& pro hoc bene facit, D. de re iud.* Ruin. *conſ. 87. n. 1.
cum ſeq. lib. 4.* Rota *co. ſanct. mem. Greg. XV. dec. 22.
n. 1. & 2. & in Romana computorum* 18. *Mart.* 1594.
co. bon. mem. Card. Millino, & in Romana V mea 20.
Octob. 1617. *co. bon. me. Manzanedo* Tamen ex quo
domus, de qua agitur tranſlata fuit per Lælium
Gratianum in d. Io. Franciſcum Attauantem lite
pendente, & poſtquam poſſeſſio d. domus vitio li-
tigioſi affecta fuerat per interdictum quorum bo-
norum intentatum ad inſtantiam præfati Franciſ-
2 ci Gratiani, talis tranſlatio non ſuſtinetur, *toto tit.
D. C.* & in Authen. *de litigioſ.* Abb. *in cap. Eccleſ. il.
2. n. 9. vt lit. pend. l. 2.* vbi Gl. DD. *C. de litig.* Bart.
in l. 1. D. eodem Alex. *conſ. 45. n. 5. lib. 3. verſ. quia res
litigioſa,* Rim. *conſ. 89. n. 5. vol.* 1. Burſat. *conſ. 100. n.
23. verſ. quod nec pars contraria negat lib.* 1. Afflict.
3 *dec.* 396. Guido pap. *dec.* 337. adeovt ſuper dicta
domo poſſet executiue procedi non ſecus, ac ſi d.
tranſlatio ſecuta non fuiſſet, vt præter relatos in
dec. R. P. D. mei Royas *text. eſt in l. Chyrographus §.
final. D. de adminiſtrat. tut. & l. final. Cod. de litigioſ.*
& ibi Bald. *n. 1.* Bart. *in l. 1. D. eodem,* Iaſon. *inſtit. de
act. §. omnium, n. 84.* Surdus *conſ.* 355. *n.* 13. *verſiculo
accedat quod vbi alienatio,* Bero *conſ. 155. n. 40. vol.*
2. Ruin. *conſ. 34. n. 12. lib. 5. verſ. quantum vero ad ſe-
cundum,* Neguſ. *tract. de pignor. in 1. membr. 8. parte
ped. n. 17. verſ. 3.* fallit Cancerius *var. reſolut. cap. 15.
4 num. 17. cum ſeq.* Res enim ſemel effecta litigioſa
tranſit cum ſuo onere, & cum eodem vitio litigio-
5 ſi Grat. *diſcept. forenſ. cap. 502. n. 36.* qui ad hoc plu-
res alios cumulat; & ſuccedens in re litigioſa,
quod ſuſtineat omnimodam perſonam eius, in
cuius locum ſucceſſit, adeovt quemadmodum
ſententia immiſſionis lata contra Lælium princi-
palem, ſi is poſſideret, contra eum exequenda eſſet,
pari modo ſit exequenda contra Attauantem illius
ſucceſſorem tradit Menoch. *conſ. 319. num. 13. lib.* 4.
& firmauit ſæpius Rota *ſignanter dec. 392. num. 39.
part. 5. recentiores.*

6 Obſtare neque viſum fuit, quod interdictum
quorum bonorum intentatum per Franciſ. Gratia-
7 num ſit actio perſonalis, ſuper qua non contrahi-
tur vitium litigioſi, Soccio. iunior. *conſ. 13. n. 1. lib.*
4. Rolandus *conſ. 5. n. 8. lib.* 2. Hondedeus *conſ.* 20.
n. 42. lib. 1. Menochius *conſ. 1187. n. 2. lib.* 13. cum
aliis adductis à ſcribentibus pro parte Attauantis.

Quia placuit DD. reſponſio data in dicta deciſio-
ne Reuerendiſſimi Patris Domini mei Royas *ſub
§. nec dicatur,* quod nempe vt intret executio con- 8
tra intruſum lite pendente ſufficit litem motam
fuiſſe ſuper poſſeſſorio; nam ex hoc redditur liti- 9
gioſa poſſeſſio, quæ valide acquiri, ac in alium
transferri non poteſt in præiudicium actoris, &
vltra adductos in dicto *§. nec dicatur,* declarat tex-
tus in *lege Dinus,* ibique Gloſſa *D. de petit. heredi-
tate, leg. alienationes, D. familiæ hercisc. lib. 2. Codice
de litigioſ.* Lancell. *de attent. part. 2. cap 4. in præfa-
tione, numero* 181. *verſiculo quamuis autem,* Pariſ.
conſilio 108. *numero 4. verſiculo & quia quæſtio erat
ſuper poſſeſſorio, libro* 1. bene Ceph. *conſil. 19. numero
15. verſiculo verum eſt, tomo* 2. Afflict. *deciſione* 396.
num 8. *in fine, & 9.* Rota *deciſione 3. vt lit. pend. in
nouis,* & in terminis litis ſuper immiſſione, *de-
ciſ. 557. num. 20. & 21. parte 5. tomo 2. rec. & coram
bon. mem. Burat. dec. 917. num. 2. verſ. tum quia; cum
ſequentibus.*

Neque vllius eſt releuantiæ, quod dicta domus
peruenerit in Attauantem ex cauſa dotis Caſſan-
dræ filiæ Lælij Gratiani, ex qua prout etiam ex 10
cauſa Legati, Tranſactionis, & diuiſionis bona in
litem deducta poſſunt ſine vitio litigioſi alienari,
iuxta limitationem, de qua in *lege finali, Codice de
litig. ibi exceptis,* &c. Angel *in Authent. de litig. n. 7.* 11
verſ. item ex cauſa, vbi ampliando declarat, dictam
limitationem procedere ſiue agatur de conſtitu-
tione ſiue de reſtitutione dotis refert, & ſequitur
Natt. *conſ. 401. num.* 1. Crau. *conſ* 481. *num. 2. libro* 3.
Decianus *conſil. 109. num. 10. lib.* 3. Lancel. *de attent.
parte 2. capite 4. numero* 548. Cancer. *variarum re-
ſolutionum, parte 2. capite* 12. *numero* 51. & 52. Quia
vltra reſponſiones datas in dicta deciſione Reue-
rendiſſimi patris Domini mei Royas adhuc obie-
ctum tollitur ex eo, quod ratio finalis dictæ limi- 12
tationis in caſu dotis eſt publica vtilitas, ne ſcili-
cet mulieres innuptæ remaneant ad tradit. per
Coiac. *ad tit. Cod. de litigioſ. colum. 3. in fin.* & per
Caſtill. *deciſione* 110. *numero* 4. *verſiculo ne rema-
neant indotata contra fauorem publicum, libro* 2. In
propoſito autem caſu cum Caſſandra filia dicti 13
Lælij de tempore motæ litis iam nupta, & dotata
reperiatur deficit dicta cauſa finalis, qua ceſſante,
ceſſat diſpoſitio legis, *leg. adigere, §. quamuis de iure
patr. cap. cum ceſſante de appellat.* Gloſſ. ſingular. vbi
Bartolus *in lege 1. in princip. verb. prouidentia, D. de
legit. tut.* Decianus *in cap. 1. concl. 5. verſ. tertia con-
cluſio de conſtit.* Gratianus *diſcept. forenſ. cap. 546.
n. 21. verſ. qua ceſſante.*

Vlterius neque dictæ domus alienatio DD. viſa
fuit facta bona fide, ſed potius colluſiue, & in
fraudem executionis, & iudicialis auctoritatis, 14
quo caſu diſpoſitionem d. *legis finalis,* non proce-
dere tradit Innocen. *in cap. Eccleſia il. 1. ad finem,
verſ. ſed opponens vt littera pend.* Angelus *in dicta
lege finali, num. 3. in fine, verſiculo tranſactione facta
bona fide non in fraudem.* Farinac *in fragm. verb. liti-
gioſa, numero 257. verſiculo declara dummodo,* Caſt.
deciſione 110. *numero* 4. *libro* 2. *verſiculo & illi qui
loquuntur,* Giurb. *deciſione* 62. *numero* 11. *verſiculo ſi
ex cauſa onerosa dotis.*

Et quamuis colluſio regulariter non præſuma- 15
tur, cum tamen ſoleat ſecretè committi, probatur 16
etiam eis coniecturis, & ſuſpicionibus, *lege quia
autem §. non ſimpliciter ibi,* ſi tamen nulla ſuſpicio
colluſionis religionem prætoris inſtruxerit, *D. ſi
quis omiſſ. cauſ. teſtament.* Baldus *in lege 1. in fine, ff.*

eodem Corn. *conſil.* 29. *num.* 17. *verſ. tamen dolus*
ipſe vol. 3.Crau.*conſ.*997.*numero* 16. *lib.*6. Bellam.
17 *deciſione* 614.Gigas *de penſionibus, quaſt* 42. *num.*4.
& vt ex ſolis præſumptionibus,& coniecturis ple-
ne illa probetur firma Caſt.*deciſione* 89. *numero* 19.
Mut.*dec.*75.*num.*25. & dixit Rota apud Caputaq.
*dec.*143.*part.*1.*& dec.* 23.*n.* 3.*part.* 1. *rec. & coram*
*Mant.dec.*246.*n.*5.
18 Præſumptiones autem, & coniecturæ hic non
19 deſunt,& prima deſumitur ex arctiſſima ſanguinis
20 coniunctione, quæ licet de per ſe non ſufficiat,
iuncta tamen cum aliis vrgentiſſima conſiderari
ſolet coniectura colluſionis,*text.in leg. data. Cod.*
de donat.& in leg.pen.l.in princip. de bon. liber. &
notat Bartol. *in leg non ſolum,D.de rit nupt.*Iaſon.
in §.*ſi quis in fraudem num.* 55. *inſt. de act.* Anchar.
*conſil.*251.Dec. *reſponſ.* 11. *num.* 116. *libro* 1. Caſan.
*conſ.*28.*n.*23. Papp. *conſ.*63. *num.*11. *&* 25.Menoch.
de præſumptione, præſ. 26. *num.*11. *verſiculo quinta*
eſt,Giurb.*dec.*62.*num.*5.Burat. *dec.* 365. *n.*6. *verſ.*2.
autem ex eo.

Alia, eaque fortis coniectura elicitur ex eo
quod cum dos Caſſandræ eſſet conſtituta, ac iam
ſoluta pro ſcut 2000 in domo ſita ad viam Ba-
buini ſub prætextu, quod dicta domus non aſcen-
deret ad dictum valorem, ſed deficeret ſcut. 500.
loco illius aſſignata fuit domus litigioſa, quæ
quidem aſſignatio apparet colluſiuè facta ad elu-
dendum, nempe iudicium contra ipſum intenta-
tum, quandoquidem non fuit prius iuſtificatum
provt opus erat,dictam domum non fuiſſe valoris
conuenti, & cum neque etiam negetur alia bona
libera potuiſſe pro dicta dote aſſignari mala fide
videtur alienata domus litigioſa de qua agitur,
quam coniecturam valde ponderauit, ac admiſit
Rota in hoc caſu *dicta dec. coram R.P.D. Royas* §.
nihil obſtat in fin.

Nec autem colluſio euidentius concluditur
alia vrgentiori præſumptione ex eo deducta, quia
Attauantes quamuis potuerit expeditè, & execu-
tiuè ab huiuſmodi moleſtiis ſe eximere ſtante
promiſſione ſub obligatione Camerali ad ipſius
fauorem à Lælio facta de faciendo conſentire
21 omnem,& quamcunque perſonam intereſſe haben-
tem, tamen magis voluit & vult longam litem
ſuſtinere, quod præbet magnum adminiculum
colluſionis, & manifeſtè demonſtrat totum id
fieri in gratiam, & ſumptibus Lælij eius ſocri ex
traditis per Mutam *dec.*6. *num.* 20. *& dec.* 35. *n.*17.
Surdus *dec.*259. Viuian. *dec.*530. *libro* 4.Simulatio
enim,ac colluſio naſcitur ex in ſolitis, & ex inue-
22 riſimilitudine Caſtr. *conſ.* 74. *in cauſa mota co-*
*lum.*2.*libro* 2.Crau.*conſilio* 256.*n.*9.Decian.*conſ.*62.
*num.*72.

Prædicta facilius procedunt ſtante ſcientia litis
in Attauante bene deducta ex coniecturis in deci-
ſione Reuerendiſſimi Patris Domini mei Royas
ponderatis,ſcilicet ex diuturnitate litis, continua
cohabitatione, & ſanguinis coniunctione inter
eundem Attauantem & Lælium, iſtæ enim ſimul
23 iunctæ ſufficienter probant ſcientiam,ſiquidem in
ea probanda non exigitur tam exacta probatio,
ſed ſatis eſt, quod illa colligatur ex indiciis, &
præſumptionibus, Cran.*conſ.*193.*num.*7. *verſ. qua*
ſcientia,Rimin.iun.*conſ.*234. *n.*326. Alb. *conſ.* 281.
24 *num.*4.Coſt.*de ſcient.& ignor.inſp* 64. *num.*2. Rota
Ianuen.*dec.*72.*num.*9.*verſiculo ſiquidem in ſcientia.*
Maximè dum agitur de probanda ſcientia, quæ
dolum, & alienandi fraudem infert. Mar. An-
guiſciol. *conſ* 16.*num.*10. Et quamuis talem ſcien-
tiam,Rota,& Doctores deducere,vt plurimum ſo- 25
leant ex ſubhaſtationibus, quæ præceſſerint alie-
nationem rei religioſæ,tamen non inde ſequitur, 26
quod aliunde etiam probari non poſſit, & ſufficit
quod de ea quomodolibet conſtet, licet nullæ ap-
pareant factæ ſubhaſtationes,Giurba *dicta dec.*62.
*n.*13.*verſ.illud tamen.*

Nec refragatur,quod ad effectum præſumendi 27
fraudem in hac materia duo copulatinè requiran-
tur, nempe ſcientia litis in tertio poſſeſſore de
tempore alienationis,& quod alienans non habe- 28
ret alias res præter alienatas alias data provt hic
exiſtentia aliorum bonorum, nequaquam poſſit
agi recta via contra tertium poſſeſſorem,ſed prius
agendum ſit reuocatoria ad reſciſionem contra-
ctus ad tradit.per Bar.*in l.creditores n.*23.*verſ.vide-*
mus ergo,§. *de pign & in l.ſi quis miſſum*, §. *Iudex*
*n.*3.*verſ.quæro quid ſi ante ff.de dam. infect.* Couar. 29
*pr.q.c.*15.*n.*7. *verſ.imo cu hac ſcientia*, Rota *coram*
*Burat.dec.*231.*n.*5.*verſ.& ideo.*Quia opinio Bartoli
procedit in creditore agente ſimpliciter actione
perſonali ad ſolutionem æris alieni, tunc enim
habet neceſſe probare vtrumque requiſitum,nem-
pe ſcientiam tam litis pendentis, quam inopiæ
debitoris,nam eo ſolo quod tertius poſſeſſor ſciat
pendentiam litis, nun inde reſultat fraus,ſi credi-
tor potuit in aliis bonis ſatisfieri, provt nec ſuffi-
cit ſola ſcientia inopiæ, quia ex illa deducitur
quidem fraus contra creditorem, ſed non contra
iudicem.Secus autem eſt, quando, provt hic agi- 30
tur reſpectu certæ rei, & ad rem aliquam peten-
dam,atque ad illius traditionem,nam tunc,quam- 31
uis dicta res petatur actione perſonali,& vltra rem
petitam exiſtant alia bona,nihilominus alienatio
dictæ rei facta pendente lite, & cum ſcientia pen- 32
dentiæ litis, dicitur facta in fraudem executionis,
& iudicialis auctoritatis,& ita non impedit,quin
abſque nouo iudicio, & abſque vlla reuocatoria
poſſit executiue procedi contra tertium poſſeſſo-
rem,Bald.*in l.ob maritorum,C.ne vxor pro marito,l.*
certa forma,C.vt in poſſ.leg.& in l.executionem,C.de
*exec.rei iud.n.*26. Caſtr.& alij DD. *in la Diuo Pio,*
ſuper rebus, D. de re iudic. & in terminis Couar.
*d.c.*15.*n.*7.*verſ.ſed ſi actione perſonali*, Giurb.*d.dec.*
62.*n.*11.Cancer.*var.reſol.c.*17.*de ſentent. & execut.*
*n.*467.Idque ſine difficultate procedit, ſi conſide-
retur,quod exiſtentia aliorum bonorum penes Læ-
lium nullo modo ſuffragari poteſt Franciſco Gra- 33
tiano, cum ipſe obtinuerit mandatum immiſſio-
nis ad medietatem bonorum hæreditariorum q.
Octau.ad illa tantum,& non ad propria Lælij age-
re poteſt.

Non obſtat pariter, quod à die alienationis d. 34
domus lapſum ſit quinquennium, & ita de collu-
ſione amplius opponi non poſſit, ad textus in *leg.*
colluſione detegere, D. de colluſionibus. Quia omiſſis
aliis reſponſionibus, & præſertim, quod d.lis lo- 35
quitur de colluſionibus ingenuitatis,cuius ſpeciali
fauore ſancitum videtur, vt contra eam exceptio
colluſionis non perpetuetur, ſed limitate intra
quinquenium tantum opponi poſſit, iux. Gl. *in d.*
l.coll.detegere, v. aliter obiectum tollitur ex facto,
nam alienatio domus fact fuit de an. 1639. prima
autem deciſio in hac cauſa coram R. P. D. meo
Royas emanata legitur ſub die 29. Maij. 1643. &
ſic ante quam effluxerit dictum quinquennium.

Non obſtat poſtremo, quod actum fuerit ex re-
medio quorum bonorum, quod non competit ni-

36 ſi in bonis poſſeſſis per per defunctum de tempore ipſius obitus, & domus, de qua agitur, non fuerit poſſeſſa per Octauium tempore mortis illius ſecutæ anno 1627. ex quo vendita iam fuerat Marco Antonio durante eius vita, qui obiit de anno 1633. Quia cum per obitum dicti Antonij reuerſa fuerit ad hæreditatem, eoque titulo delatā ad Lælium prætenſum hæredem vniuerſalem, à quo ſucceſſiue poſſeſſa fuit, ac demum anno 1639. tranſlata in Ioannem Franciſcum Attauantem;
37 ideo iure merito comprehenſa fuit ſub illo iudicio vniuerſali contra eum inteotato, ac ſententia ſubinde prolata ſumm. Franciſci ſub *numero* 2. vt bene Menoch. *de adipiſc. poſſeſſione, rem* 1. *ſub num.* 71. *verſiculo verùm opinor, & verſiculo hic caſus fortius procederet, per textum, in lege* 4. *D. pet. hæred.* quem etiam in hoc remedio locum habere affirmat.

Quæ opponuntur per Attauantem legitimationi perſonæ Franciſci fuerunt alias reiecta præuia approbatione deciſionis ſuper ea emanatæ 7. Februarij 1841. coram Reuerendiſſimo Patre Domino meo Royas, cuius fundamenta viſa fuerunt adhuc iocoocuſſa vigere, cum præſertim ille reperiatur in quaſi poſſeſſione filiationis, noo ſolum quoad Horatium eius patrem, ſed etiam quoad Octauium, de cuius hæreditate agitur, & Lælium eius patruum, à quibus ſemper fuit habitus & tractatus pro tali tam in iudicio, quam extra. Regulariter enim filiatio alicuius, & legitimitas probatur per communem reputationem, & quod pro filio fuerit habitus, & tractatus, cum iſta in hac materia ſufficiant, iuxta textus in *cap. per tuas de prob.* Menoch. *conſilio* 490. *numero* 18. Cæſar de Graſſis *deciſione* 6. *numero* 2. *qui filij ſint legit.* Rota *deciſione* 406. *numero* 5. *& deciſione* 434. *numero* 7. *parte* 1. *recent.* & cum plura alia ad iſtum effectum in dictis deciſionibus Reuerendiſſimi Patris Domini mei Royas fuerint ponderata, quæ deficiunt in Farſen. bonorum 23. Ianuarij 1647. coram Reuerendiſſimo Patre Domino meo Corrado, pro Attauante allegata, vtique illa Franciſco Gratiano non aduerſatur.

Et ita vtraque parte informante, *&c.*

R. P. D. B e c h t o.

Romana hæreditatis de Gratianis.

Lunæ 28. *Iunij* 1649.

A R G V M E N T V M.

Vitium litigioſi, quando afficiat poſſeſſionem. Et quomodo in actione perſonali cōtrahatur. Alienatio dotis nomine, poteſt fieri. Non obſtante vitio litigioſi. Nonnulla afferuntur de priuilegio dotis. Contractus ſimulatus redditur nullus, Actus iudiciales non nocent non citato. Via executiua competit cōtra tertium, attento vitio litigioſi, & fraude.

S V M M A R I V M

1 *Vitium litigioſi non contrahitur per ſolam litis pendentiam in iudicio poſſeſſorio, vigore interdicti.* Quorum bonorum, *non enim afficitur dominium rei.*
2 *Poſſeſſio litigioſa non poteſt in alium, lite pendente transferri.*
3 *Ratio eſt, quia licet non agatur dominio rei, agitur tamen de dominio poſſeſſionis, quàm ideo non licet in alium transferre, lite pendente.*
4 *In actione etiam perſonali, ſi contenditur de ipſa re, efficitur litigioſa ipſa res, & actio.*
5 *Iudicio pendente in actione perſonali, ſi actum fuit ratione certa rei, poteſt proceſſus exequutiuus completus contra principalem, conſummari aduerſus tertium poſſeſſorem, qui, lite pendente, acquiſiuit.*
6 *Ratio aſſignatur, ne alioquin eueniat, vt Victoris durior conditio fiat per factam ſine ſe in ſua alienationem.*
7 *Alienatio dotis nomine poteſt fieri, non obſtāte vitio litigioſi, ob priuilegium doti conceſſum ab Imperatore Iuſtiniano in* l. fin. Cod. de litigioſ.
8 *Ideoque non poteſt executiuè procedi contra tertium poſſeſſorem, ad quem ex cauſa dotis bona litigioſa transierunt.*
9 *Ignorantia quod res ſit litigioſa, quæ alienatur ob dotem reijcitur in dicta* l. fin. C. de litig.
10 *Alienatio ex cauſa dotis eſt neceſſaria.*
11 *Et eſt publicæ vtilitatis.*
12 *Reipublicæ intereſt dotibus fauere, quia propter dotes faciliùs nuptiæ contrahuntur, & iuſti liberi procreantur.*
13 *Hæ rationes, neceſſitatis, & publicæ vtilitatis ceſſant in muliere iam nupta & dotata.*
14 *Priuilegium dotis, vt pro ea conſtituenda, vel reſtituenda alienari poſſint bona fideicommiſſi, non habet locum, ſi poſt nuptias ſecutas, ac dotem ſolutam, aliquid ampliùs nomine dotis detur.*
15 *Facultas conceſſa Patri legandi filia ſpuria dotem, ceſſat, ſi ſpuria cum alia dote iam nupſit.*
16 *Priuilegium non ſuffragatur vbi priuilegij ratio non applicatur.*
17 *Valor rei data in dotem, aliundè, quàm ex aſſertione partium emiſſa conſtante matrimonio, non iuſtificata, non probat in præiudicium tertij*
18 *Priuilegia dotis non militant, quando probatio deſumitur ſola aſſertione emiſſa conſtante matrimonio.*
18 *Titulus dotis non ſufficit ad euitandam executionem contra tertium poſſeſſorem, lite pendente poſſeſſionem nactum, vbi interuenit fraudis ſuſpicio.*
20 *Contractus ſimulatus eſt nullius momenti, & ipſo iure nullus.*
21 *Fraus, & colluſio coniecturis probantur.*
22 *Actus iudiciales etiam coniecturis ſuſpecti redduntur.*
23 *Actus iudiciales non poſſunt nocere non citato.*
24 *Via executiua competit contra tertium poſſeſſorem ex prætenſo titulo oneroſo: tam ratione vitij litigioſi, quam fraudis.*
25 *Quoad fraudem, requiritur ipſe fraudis euentus; videlicet quod alia bona debitoris non adſint; quando alienatio fuit facta titulo oneroſo.*
26 *Fraudis euentus dicitur adeſſe in alienatione rei facta pendente lite, niſi alia extent bona apud alienantem, dum lis erat non ſuper quantitate; quæ ex aliis bonis debitoris poſſit recuperari; ſed ſuper ipſa re alienata conſequenda.*
20 *Rota aſſignatur.*

D E C I S I O LXXI.

NE ſuper Domo hæreditaria Octauij Gratiani pendente lite Inter Franciſcum, & Lælium; à Lælio in Attauantem tranſlata titulo dotis;

in l.2.numero 8. Codic. ne vxor pro marit. Parlador.
rerum quotid. libro ſecundo, cap. fin. part. 4 §. 5. nume-
ro 10. vbi dicit rationem, quia contractus ſimu-
latus eſt nullius momenti, & ipſo iure nullus,
20 cum aliis allegatis in *deciſione coram R. P. Domino*
Meltio §. Vlterius.

Simulatio autem, ſeu fraus, vt ſcilicet immi-
nentem exequutionem Lælius reus conuentus
in iudicio tunc pendente eluderet alienando
hanc domum in Attauentem, qui imminentiæ
exequutionis conſcius erat, apparet ex pluribus
coniecturis in deciſ. bis editis in hac cauſa co-
ram *Reuerendiſſ. Patre Domino meo Royas* 29. *Mar-*
tij 1643. *§. Et nihil, & coram Reueredìſſ. Patre Do-*
21 *mino meo Meltio* 11. *Decembris* 1648 *§. præſumptio-*
nes, & §. ſeq. adductis, quibus fraudem & col-
22 luſionem probari vltra ibi allegatos dixit Rota
penes Buratt. *deciſ.* 724. *numero* 3. *deciſ.* 928. *nume-*
ro 2. Aduertendo quod eædem coniecturæ ſuſpe-
ctos reddunt, etiam actus iudiciales, qui poſt li-
tem à Franciſco motam facti aſſeruntur coram
A. C. ſuper extimatione domus ad Babuinum in-
ter eoſdem Lælium, & Attauantem, vt per Mant.
de tacit. lib. 8. titul. 25. ſub numero 37. verſicul. Quam-
obrem, Rota *in Romana domus ad Transtiberium* 18.
Iunij 1638. *§. final. coram Eminentiſſimo Domino*
Cardinali Panzirolo, & in Roſſanen. decimarum 28.
Iunij 1641. *§. probata in fine coram Me*, & nocere
23 non valent Franciſco ibi non citato, *leg. ſi ſeruus*
plurium, § 1. Digeſtis leg. 1. Menoch. *conſil.* 311.
numero 25. cum aliis allegatis in *Romana fideicom-*
miſſi de ſpiritibus 12. *Iannarij* 1643. *§. penul. in fine*
coram Me.

24 Adeo, quod tam ratione vitij litigioſi, quàm
fraudis, vt initio dicebam, quæ ſola ſufficeret
compétit via executiua contra Attauantem licet
tertium poſſeſſorem ex prætenſo titulo oneroſo
ex allegatis à Papponio *conſil.* 63. *numero* 18. *&*
ſeq. vbi ſignanter numero 19. ait, quod ſi acquirens
ſciuit litem pendere, dicitur particeps fraudis,
Giurba *deciſ.* 62. *num.* 12. *&* 13. *num.* 15. *cum ſeq.* Co-
ler. *de proceſſ. exequutiuo part. 2. cap. 3. num.* 418. Ro-
ta *coram Reuerendiſſimo Vrgellen. deciſ.* 364 *num.* 58.
25 *& num.* 65. *cum ſeq.* vbi & ſi vlterius ad hunc effe-
ctum requiratur euentus frandis, videlicet, quod
alia bona debitoris nun adſint, quando alienatio
fuit facta titulo oneroſo, quod neceſſarium eſſe
dixit etiam Couarruu. & alij relati ab Add. ad
Buratt. *deciſ.* 917. *num.* 10. vtique, & hoc requiſi-
tum adeſt in caſu noſtro, in quo non fuit actum
pro quantitate, quæ ex aliis bonis debitoris poſſit
recuperari, ſed pro hac ipſa domo conſequenda
tanquam hæreditaria Octauij, quæ niſi è mani-
bus tertij poſſeſſoris recuperari poſſet executiuè,
euentus fraudis, ac damnum actoris euidens eſſet,
quia Franciſcus actor breuiorem rei ad ſe pleno
iure ſpectantis captum amitteret, neque illi æquè
vtile eſt ipſius rei pretium couſequi actione, quæ
compereret contra alienantem, ex quo deſierit do-
lo poſſidere iuxta tradita per Menoch. *de adipiſc.*
remed. 1. *num.* 65. Peregr. *deciſ. Patauin.* 120. *num.* 2.
& 4. alioſque plures, quos ſecuta eſt Rota *in Ciui-*
tatis Caſtelli ſupplementi Legitima 23. *Martij* 1640.
coram bon. mem. Merlino.

Et ita informante ſolum Franciſco, præuiis ta-
men octo citationibus aduerſario præſentatis,
&c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS.
D. CARD. OTTHOBONO.

Romana Domorum in Burgo.

Veneris 12. *Decembr.* 1649.

ARGVMENTVM.

Fructus etiam in Iudicio ſpolij debentur à die motæ litis, quando ſpolium non eſt attentatum, vel violentum; non debentur tamen qui percipi potuerunt Spolium iudiciale, quando dicatur attentatum, aut violentum. Fructus ciuiles non præſumuntur in ſimplici poſſeſſione rei penes aliquem. Fructus domus veniunt ex habitatione, & ex locatione. Ex vltima locatione infertur ad alias reſpectus penſionum domus. In ſpolio Canones ſoluti à ſpoliatore, debent refici per ſpoliatum.

SVMMARIVM.

1 *Fructus in omni iudicio liquidari ſolent à die mota litis.*
2 *Lis quò ad Reum mota intelligitur, à die, qua fuit executum, ac reproductum monitorium.*
3 *In iudicio ſpolij etiam veniunt fructus à die mota litis, quando ſpolium non eſt attentatum, vel violentum.*
4 *Spolium iudiciale non dicitur attentatũ, aut violentum, niſi fuerit commiſſum cum vi expulſiua.*
5 *In ſpolio non violento, nec attentato non debentur, à die mota litis fructus, qui percipi potuerunt, ſed dumtaxat illi, qui fuerunt à Reo conuento percepti.*
6 *Contrarium aliqui DD. ſenſerunt: tamen maior pars in hac ſententia reſidet, quam deinde perpetuò ſeruauit Rota.*
7 *Fructuum perceptionis præſumptio non intrat ex poſſeſſione ſimplici ſubſequuta Rei, quotieſcumque ſumus in fructibus ciuilibus, quales ſunt fructus domorum.*
8 *Domus vt ſint fructifera, requiritur aliquod extrinſecum, vltrà poſſeſſionem, nempe locatio, vel ſimile.*
9 *Fructuum perceptio in domo, reſultat ex habitatione, non ſecùs ac à locatione, ad effectum reſtitutionis ratione ſpolij.*
10 *Paria ſunt ad hunc effectum, quòd quis inhabitauerit, vel quod locauerit.*
11 *Teſtis dictum à cauſa ſcientia regulatur.*
12 *Teſtis vnicus in Iudicio liquidationis non probat, quando probatio non verſatur ſimpliciter circa quantitatem fructuum, ſed circa perceptionem.*
13 *Actus plenè probatur ex diſpoſitione duorũ teſtiũ.*
14 *Ex vltima locatione domus infertur ad præcedentes, & ſubſequentes Annos, vt totidem fuerint penſiones perceptæ, & exactæ.*
Et multò magis infertur ad minorem ſummam.
15 *Canones ſoluti à ſpoliatore, debent refici per ſpoliatum.*

DECISIO LXXII.

OBtenta per Franciſcum de Alexandris ſententia reintegratoria ad poſſeſſionem quarundam Domorum in Burgo præuia deciſione

coram Me emanata die 18. Maij 1646. executa
ſententia ſubinde cœpit prætendere fructus per-
ceptos à Mauritio, & aliis de Fabiis ſpoliatori-
bus. Propoſito itaque per me dubio ad quam
ſummam eſſent liquidandi fructus DD. dixerunt
eſſe liquidandos in ſumma ſcutorum 1433. & 25.
exceptis canonibus, & reaptationibus Domorum
quatenus à Mauritio iuſtificentur quod adhuc fa-
ctum non fuit.

1 In liquidandis enim fructibus initium ſumi
debet à die motæ litis, prout in omni iudicio li-
quidari ſolent *leg. certum* 22.*Cod.de rei vendic.l.*2.
C.de fruct.& lit. expenſ.l.ſed & ſi lege 28. *§.ſi ante*,
vbi gloſſ.& Bart.*ff.de petit.hared*.Caputaq.*dec*.27.
num.1.*cum ſeqq.part*.2.ſan.memor.Gregor.*dec*.74.
num.1.*in recent.deciſ*.740. *num*.3.*part*.4.*tom*.3 *& in*
Camerinen. ſpolij 4. *Iulij* 1646. *in princip. coram*
2 *Me*. lis verò quoad reum mota intelligitur à die,
qua fuit executum, ac reproductum monitorium,
vt dicta Rota *coram Buratt. deciſ*.652.*num*.2.*& in*
Romana Fideicommiſſi de Maximis 20. *Nouembris*
1647.*in §. vt vero coram Me*.

Neque obſtat quod verſemur in ſpolio, quia
etiam in tali iudicio veniunt fructus à die motæ
litis, quando ſpolium non eſt attentatum, vel vio-
3 lentum Rota *coram Canal. deciſ*.586.*num* 4. *coram*
recol.mem.Coccino dec.439.*num*.1.*in recent.dicta de-*
ciſ.740.*num*.3.*part*.4.*tom*.3. *& deciſ*. 187. *num*. 17.
part.7. *& in Romana Domorum* 25. *Iunij* 1646. *co-*
ram R.P.D. meo Bichio vbi in §. nos autem, ſubdi-
tur ſpolium iudiciale non dici attentatum, aut vio-
4 lentum niſi fuerit commiſſum cum vi expulſiua.

Inſuper ex quo verſamur in ſpolio non violen-
5 to, nec attentato non debentur à die motæ litis
fructus qui percipi potuerunt, ſed dumtaxat illi,
qui fuerunt à Reo conuento percepti, Bellamer.
in cap.grauis num.40 *verſ. & iſto iuſtificatur de re-*
ſtit.ſpol.& ibidem gloſſa *in verbo fructus*, vbi etiam
Abb. *num*. 7. Biſignett. *eodem tit. dec*. 11. vbi licet
6 aliqui ex DD. contrarium ſenſerint, tamen ma-
ior pars in hac ſententia reſedit, quam deinde
fuiſſe perpetuo ſeruatam fuit dictum in *Romana*
fructuum,ſeu ſpolij.Domus,& hypotheca coram Litta
impreſſ. apud Marcheſ.*de comm p*.2 *fol*.204. *num*.1.
vbi allegat concordantes, *& in deciſ*. 100. *n*. 20.
apud Modern. Peruſin.*de ſubhaſt*.

Tempus etiam à quo fructus reſtituendi ſunt
liquidandi non eſt ſimpliciter deſumendum ab
actu litis conteſtatæ, vel poſſeſſionis domorum
per Fabium ſpoliatorem apprehenſæ, quia cum
agatur de fructibus ciuilibus, quales ſunt fructus
7 Domorum non intrat præſumptio perceptionis
ex poſſeſſione ſubſecuta, de qua in *l. Iulianus* 14.
§. ex vendito, ff.de Act. emptio. Natta *conſ*.384.*nu-*
mero 2. Sed requiritur aliquod extrinſecum, nem-
8 pè locatio, vel ſimile ad hoc vt Domus ſint fru-
ctiferæ, Rota *deciſ*.259.*num*.32.*& deciſ*.304 *nume-*
ro 15. *part*.5. *recent. in Romana laudi, ſeu Domus* 1.
Iulij 1643.*§. quia hoc, coram R. P. Domino meo Bi-*
chio,& in Romana legitima del Nero 22.*Iunij* 1644.
ſub §.fructus autem Domus, & 29.Maij 1645.*ſub §.*
ex nouiter coram Me.

Elicit igitur Franciſcus ſpoliatus perceptio-
nem fructuum Domus magnæ, ex quo ſpoliator
ipſam inhabitauit, perceptio enim reſultat ex ha-
bitatione non ſecus, ac inciperet à locatione,
9 cum ad hunc effectum paria ſint, quod quis inha-
10 bitauerit, vel quod locauerit, Baldus in *l. in ſum-*
ma 65. *§. in frumento, Dig. de cond.indeb*.Surdus *de*
alim. tit.6.*quæſt*.8. *num*. 22. Rota *in Auximana fi-*
deicommiſſi 26.*Maij* 1642. *§. quoad tertiam partem*
coram Reuerendiſſimo D. meo Decano, & in Romana
de Archiles 27. *Nouembris* 1643. *coram Reueren-*
diſſimo Salamantino.

Ad probandam vero habitationem Ioan. Lucæ
ſpoliatoris dantur duo teſtes quorum alter depo-
nit Ioann. Lucam cœpiſſe domum inhabitare poſt
menſem circiter à die captæ poſſeſſionis, ſecun-
dus verò dicit cœpiſſe Ioann. Lucam cognoſcere
ab anno 1620. quo ipſe teſtis domum vicinam in-
habitabat, vt in Summ.Actoris vltimæ poſitionis
num.6. & ſic ſecundus teſtis concludit de habita-
tione ſpoliatoris ab anno 1620. cum de tempore
anteriori nihil deponat, & teſtis dictum à cauſa
ſcientiæ reguletur, Rota *dec*.7.*n*.3. *dec*.167.*n*.8.*&*
dec. 324. *n*.1.*p*.13.*rec*.

Quapropter neceſſe eſt exordiri liquidationem 11
fructuum Domus magnæ ab anno 1620. quia circa
tempus anterius vnicus adeſt teſtis, qui nec in iu-
dicio liquidationis probat quando probatio non
verſatur ſimpliciter circa quantitatem fructuum, 12
ſed circa perceptionem, vt declarando doctr.
Bald. *in l*.1.*num*.21.*C.de fruct. & lit.expenſ*. diſtin-
guit in puncto liquidationis fructuum ratione
ſpolij, Rota *deciſ*.439.*num*.2.*coram rec. me. Cocci-*
no,& in dict.Romana laudi, ſeu domus 1.*Iulij* 1643.
§. quia hoc, §.fin. coram R.P.D. meo Bichio, & fa-
cit Acchill. *dec*. 22.*n*.3.*de reſt.ſpol*.

Quod vero Ioann. Lucas cum Helena ſorore 13
vſque ad eorum mortem habitauerint domum
magnam concludunt duo teſtes dati in penultim.
Summ. Franciſci num. 3. & in vltim. Summ. eiuſ-
dem num.6. & 7. & quod ſtatim defunctis Ioann.
Luca, & Helena domum conduxerit Eques Com-
pagnonus deponit primus teſtis iuxta 5. cuius di-
corroboratur ex ſecundo teſte, qui iuxta 3. depo-
nit non vidiſſe poſt mortem Ioann. Lucæ, & He-
lenæ habitari ab alio, quam ab Equite Compa-
gnono, quem habitaſſe vſque ad annum 1646.
deponunt ambo teſtes ſuper primo, & coadiuua-
tur ex relatione executoris mandati de reinte-
grando à me relaxati, qui in fine teſtatur reperiiſ-
ſe in domo Equitem Compagnonum Inquili-
num, ab eoque fuiſſe Franciſcum in Dominum
recognitum, vt in penult. Summ. Franciſci n.4.
Itaque prædicti actus remanent plenè probati ex
depoſitione duorum teſtium *vulg. l. vbi numerus*
12. *ff. de teſtibus*.

Ex quibus probatum remanet, quod ex domo
magna fuerunt percepti fructus à ſpoliatore ab
anno 1620. vſque ad diem 20. Auguſti 1646.
Quantitatem vero fructuum perceptorum ex do-
mo ſtatuerunt DD. in ſcutis 54. annuis concur-
rentibus in id, tum atteſtatione ipſius Equitis
Compagnoni, tum paritis extractis ex Monte
Pietatis ſolutionum ab Equite factarum de anno
1646. vt in vlt. Summ. Franciſci n. 5. tum etiam 14
vltima locatione facta Eminent. Card. Capponio
pro penſione ſcut. 75. annuatim, ex quo quaſi in-
fertur ad præcedentes, & ſubſequentes annos, vt
totidem fuerint penſiones perceptæ, & exactæ
Rota *coram RR. Vrgellen. dec*. 307. *n*.5. multo ma-
gis inferri poteſt ad minorem ſummam ſcut. 54.
prout prætendit ſpoliatus, eandemque quantita-
tem ſtatuerunt DD. pro tempore quo ſpoliatores
habitarunt ex ſupradictis motiuis.

Quoad domunculam ex partitis datis in mo-
derno Summario Franciſci num. 9. conſtat ab
Inquillinis

Inquilinis fuiſſe ſoluta ſcut. 95. 25. quibus addendo ſcut. 1338. pro domo magna ad rationem ſc. 54. annorum pro annis vigintiquinque, & menſibus octo vt viſum eſt cunflatur ſumma ſcut. 1433. 25. ad quam ſummam liquidandos eſſe fructus hodie fuit reſolutum.

Quoad canones per ſpoliatores ſolutos cum nulla adſit iuſtificatio, nec minus quoad reaptationes Domus DD. non potuerunt figere pedem, cum alioquin canones ſoluti à ſpoliatore debeant refici per ſpoliatum iuxta deducta in d. Romana de Archileis 27. Nouembris 1643. coram Reuerendiſſimo Salamantino. Quo vero ad diſcuſſionem partitarum quarum compenſationem ſpoliator prætendit nihil fuit firmatum, cum hoc ſit alterius inſpectionis.

Et ita fuit reſolutum vtraque parte informante, &c.

R. P. D. ARGVELLES.

Bituntina Cenſus.

Luna 5. Iuny 1649.

ARGVMENTVM.

Inſtrumenta babent viam executiuam. Pacta fiunt ad libitum partium, modò licita, & honeſta clauſula guarentigia, ſiue obligatio Cameralis, non eſt neceſſaria vbi adeſt publicum Inſtrumentum obligationis. A Statuto ad pactum valet Argumentum. & è contra, ſaltem affirmatiuè. Hæres, & defunctus, vna & eadem perſona cenſentur. In via executiua licita eſt variatio. Statuta laicorum non comprehendunt Clericos. Limitatur, in Clerico hæredi ratio rei hæreditariæ, conuenitur tamen in ſuo foro, & coram ſuo Iudice.

SVMMARIVM.

1 *Rota deciſiones ſemper ſupponuntur, nec licet eas in dubium reuocare.*

2 *Mandatum executiuum relaxatur vigore Inſtrumenti, vbi legitur pactum executiuum, licèt non fuerit expreſſa clauſula guarentigia, aut obligationis Cameralis, & de Iure communi.*

3 *Obligari vnuſquiſque poteſt, vt voluerit.*

4 *Pacta, quæ contra Ius, & bonos mores non ſunt, debent ſeruari.*

5 *Quid poſſit per pactum fieri vt creditor propria auctoritate valeat capere, & in carcerem detrudere debitorem non ſoluentem, diſputatur remiſſiuè.*

6 *Clauſula guarentigia non eſt neceſſaria, vbi adeſt publicum Inſtrumentum obligationis.*

7 *Ius exequendi Iudicis auctoritate, & partium conuentione æquiparatur.*

8 *Lex, & contrahentium pacta, æquipollent.*

9 *Paciſci poteſt vt quis in carcerem pro debito detineatur, ſed per hoc pactum executiuum paratur executio.*

10 *Statuto fieri poteſt, vt omnia Inſtrumenta publicà habeant paratam executionem.*

11 *A ſtatuto ad pactum valet argumentum, & è contrà ſaltem affirmatiuè.*

12 *In regno Neapolitano ſemper intelligitur appoſita clauſula* per viam ritus.

13 *Inſtrumentum Cenſus executionem paratam habere, ſæpiſſimè tenuit Rota.*

24 *In Regno Neapolitano hac lege ſpeciali Regis Alphonſi cautum eſt.*

15 *In Hæredem dari eaſdem actiones ciuiles, quæ competebant contra defunctum vulgatiſſimũ eſt.*

16 *Quia eſt vna perſona cum defuncto.*

17 *Et ad omnia iura paſſiuè, & actiuè ſuccedit.*

18 *Si ſtatutum diſponat, quem poſſe in carcerem detrudi, etiam hæres detrudi poteſt.*

19 *Obligationis conditio non ex perſona hæredum immutatur.*

20 *Citandus ille non eſt, quem conſtat nullam habere defenſionem.*

21 *Executione facta in vna re, poteſt ad aliam fieri tranſitus, vbi non eſt creditor plenè ſatisfactus.*

22 *In vna executiua poteſt variari.*

23 *Creditorem, vſque quo probetur plenè ſatisfactum, etiam poſt executionem, ſeu immiſſionem, aut aſſecurationem ſuper vna re factam, poteſt variari, & Iudex, & Iudicium, & remedium, & captura perſonæ.*

24 *Statuta concedentia publicis Inſtrumentis executionem, nullo modo comprehendunt Clericos.*

25 *Opinio* Couarruuiæ *tenentis, hoc non procedere Statutis conditis à Principe, habente Iura Imperij, cum ſint licita, & honeſta, reijcitur.*

26 *Clericus, quando ſuccedit laico executiuè obligato, ſubijcitur diſpoſitioni ſtatuti laici in eo, in quo ſucceſſit.*

27 *Obligatio defuncti, ex perſona hæredis immutari non poteſt.*

28 *Hæredes, adeundo ſe obligant, & quaſi contrahunt cum creditoribus defuncti.*

29 *Forum tamen mutatur, nam Clericus hæres conuenietur coram ſuo Iudice.*

DECISIO LXXIII.

EX latè, & luculentiſſimè deductis in Bituntina cenſus 27. Nou. 1645. & 24. Maij 1647. coram R.P. Dom. meo Corrado, deciſa penè remanet præſens controuerſia Firmatur enim ibi multis iuribus, & Doctoribus Bouios teneri inſolidum, quia conſtat, quod ſunt hæredes, nec vllibi apparet, quod confecerint inuentarium, optimè reiectis omnibus tunc ab eis latiſſimè deductis, & partim licèt breuius, nunc fruſtra inculcatis; Tum quia pleniſſimè ſatisfactum, Tum etiam Rotæ deciſiones ſemper ſupponuntur, nec licet eas in dubium reuocare, Rota apud Butatt. *deciſ.* 596. *num.* 2. *&* 857. *num.* 4. poſt Zacch. *de oblig.* Cam. *dec.* 275. *num.* 1. *in Mediolanen. penſionis* 27. *Iunij* 1646. *§. fuiſſe, coram R.P.D. meo Bichio, in Bonon. fideicom. de Guidottis* 23. *Ianuarij præſentis anni in princ. coram Me.* Tum denique quia earum virtuti fuit data aſſociatio, quam habuiſſe effectum contendunt, & ipſi de Bouiis, & eam ſeruare vouent.

Agitur nunc de executione ipſorum Inſtrumentorum, quorum validitas nec tunc controuertebatur, in quibus cum adſit pactum executiuum, non poteſt negari mandatum executiuum, (quod eſſe relaxandum contra bona, & perſonas dictorum Rota decreuit) licet non fuerit expreſſa clauſula guarentigia, aut obligationis Cameralis, etiam de iure communi, nam vnuſquiſque poteſt obligari, vt voluerit cum pacta quæ contra ius, &

bonos

bonos mores non ſunt, debeant ſeruari *l.1.§. ſi conuenerit, ff. depoſit. 1. extra de pact.* & aliis vulgatibus. Velaſc. *litt. P. axiom. 1.* Azeu. *ad l.2. tit.16. l.4.*
5 *recop.* Vela *diſſertat. Hiſpal. 12. n.86.* Aſin. *de exec. §.9. n.3. in fin.* & fieri vt creditor propria auctoritate poſſit capere & in carcerem detrudere debitorem non ſoluentem diſputat idem Azeu. *contra Queſ. l.2. tit.13. lib 8. recop. n.205.* & faciunt rationes
6 Azeued. *in l.2. tit.21. lib.4. recop. n. 54.* quibus probat, non eſſe neceſſariam clauſulam guarentigiam, vbi adeſt publicum inſtrumentum obligationis,
7 faciunt tradita per Abb. *in c. de cauſis 4. de offic. & poteſtate iud. de leg.* quia ius exequendi Iudicis auctoritate, & partium conuentione æquiparatur
8 *l. pen. C. de pig. act. l. cum creditorem, Cod. de furt.* & quia lex, & contrahentium pacta æquipollent *l. fin. Cod. de reb. alien. non alien. leg. cum quaſi §. ſi plures, ff. de fideic. libert.* vt iſtis iuribus probat Aſin. *ſup. c.15. n. 2. & 3.* & proſequitur aliis rationibus, & Doctoribus; Et licet hoc limitare velint nonnulli ad executionem realem, non vero perſonalem, vt per relatos à Zacch. *de obl. Cam. q.2. n.41.* & à Canc. ibi non citato *lib.2. var. c.3. n.4.* contrarium tenet Boët. *deciſ. 295. n.10.* Aſin. vbi proximè *n. fin.* Azeu. *d. l.2. tit.13. lib.8. recop. n.205.* dum aiunt poſſe paciſci, vt quis in carcerem pro debito detineatur, ſed per hoc pactum executiuum, parari executionem,
9 tenuit Rota *dec.172. num.2. 173. n.6. & 177. num.9.* poſt Zacch. *de oblig. Cam. in Baren. ſeu nullius pecuniaria 26. Maij 1645. coram R. P. D. meo Cerro,* quod nullo modo poſſunt negare, vel ipſi ſupra relati, cum teneant ſtatuto fieri poſſe, vt omnia inſtrumenta publica habeant paratam executio-
10 nem relati à Zacch. *d. q.2. n.19.* & multò plures ab Aſin. *d. §.1. c.26.* Parlad. *rerum quot. c. fin. 1. p. §.12. num. 8.* cum à ſtatuto ad pactum valeat argumentum, & è contra ſaltem affirmatiuè dicant citati à
11 Velaſ. *litt. A axiom.* 490. & quod in Regno Neapolitano ſemper intelligatur appoſita clauſula per
12 viam ritus, Franch. *dec. 366. in fin. iuncta num. 6.* Modernus Licien. *in ſemicenturia diſcept. for. c.15. n.57. 58. & 60.*

Sed quicquid ſit de omnibus extra dubium præſens reſolutio eſt, cum fundetur in inſtrumento
13 cenſus, quod executionem paratam habere ſæpiſſimè tenuit Rota, & multi alij citati per Cenc.
14 quos ſequitur *cenſ. q.95.* Præterquam quod in Regno Neapolitano hac lege ſpeciali Regis Alphonſi (emanata ad acceptationem, & corroborationem Bullæ Nicolai V. inſerta in ipſa pragmatica, & vtraque relata à Duard. *de cenſ. in pr.*) cautum expreſsè legitur & ita teſtantur Petr. de Greg. *ad dict. Bullam q.6. num. 4.* & alij relati à Duard. *vbi ſup. §.3. q.24. num. 9. in med verſ. in Regnis quoque,* Buratt. *deciſ. 879. n 3. verſ. vltra quod.*

15 Non obſtat; quod Bonij ſint hæredes, vulgatiſſimum enim eſt in hæredem dari eaſdem actiones ciuiles, quæ competebant contra defunctum; *cur enim recuſet, quam recuſare non potuit is cuius hereditatem ſuſcepit S. C. Paulus ait in l. poſtulante 44. in princ. ff. ad S.C. Trebell.* Bald. *in leg. fin. §. in*
16 *computatione n. 3. Cod. de iure delib.* Quia eſt vna perſona cum defuncto, Auth. *de iure iur. in fi. Principij Baſylicon lib.41. n.6.* hoc autem, & ibi Scho-
17 liaſtes optima ratione, & aliis iuribus, & auctoribus, Velaſc. *axiom. 19. litt. H,* Carp. *de execut. lib.1. c.20. num.* 22. Et ad omnia iura paſſiuè, & actiuè ſuccedit, & aliis vulgaritatibus per Saluſt. Tiber. *in pra. A.C. lib.1. c.45.* Paz *in prax. p.4. to.1. c.3. n.36.* Parlad. *dict. lib. 2. rer. quotid. c. fin part. 4. §.1. à n. 1.* Aſin. *vbi ſupra d. §.1. q. 29. n.10.* (vbi quod ſi ſtatutum diſponit, quem poſſe in carcerem detrudi, poſſe etiam hæredem detrudi) multis iuribus & Doctoribus Carleual. *de iud. lib. 1. tit.3. diſp.9. n.1.*
Non enim ex perſona hæredum conditio obliga- 18
tionis immutatur, ait Paulus *in l. 2. §. ex his 2. ff. de verb. obl.* Ciarl. *contr. lib.1. c.34. num* 51. Graſſ. *de ef-* 19
fect. 1. num.287. Rota *dec.28. num.4. p.5. & dec.39. num.1. & 8. p.6. rec. & in Romana cambiorum 4. Dec. 1592. coram Mellino,* quæ eſt apud Marcheſ. *de comm. p.2. fol. 151. num. 6.* quæ loquitur in puncto viæ executiuæ, facit ſan. mem. Greg. XV. *dec. 539. n.23.* & doctè tradita in Bonon. fideic. de Rubeis *11. Martij coram R.P.D. meo Corrado,* & in pacto executionis cenſus multis citatis Cenc. *de cenſ. q.73. num.17. q 95. num.12. & q.96. à num.2.* vbi latius Rota *dec.39. n.1. 8. & 9. p.6. rec. & dec.269 n.12.* poſt Zacch. *de oblig. Camer.*

Non obſtat, quod aiunt de inuentario; nam pleniſſimè fuit reſponſum in ſupra allegatis Bitontinis cenſus, & ex eiſdem rationibus ibi adductis reſpondetur ad id, quod dicitur, quod non fuerint citati ad oſtendendum inuentarium, & ad bona inuentariata exhibenda, & reddendam rationem ex Saluſt. Tib. *dec.45. num.* 17. nam hoc
procedit, quando dubitatur? An hæres ſit cum 20
beneficio legis, & inuentarij, non quando iam deciſum contrarium, vt in præſenti, citandus enim ille non eſt, quem conſtat nullam habere defenſionem, Rom. *conſ.499.* ibique Add. *lit. G,* Felin. *in c. cum olim n. 11. de re iud.* cum ſexcentis per Mod. Pan. *de citat. q.19. n.41.*

Nec refragatur, quod alias fuerit motum iudicium ſuper aſſociatione, vt videtur ſentire Surd.
alleg. conſ. 414. *numero* 18. quia ſi ipſe Surdus bene 21
inſpiciatur, concludit contrarium *num.19.* videli-
cet, quod vbi non eſt creditor plene ſatisfactus, 22
poteſt etiam poſt factam executionem in vna re ad alias tranſire, & quod in via executiua poſſit variari hac ipſa die, Rota decreuit in Romana cenſus §. Verum, quod dicta ſententia, coram me, & tenent Carleu. aliis antiquioribus adductis *l.1. de iud. tit.2. diſputat. 2. numero* 16. Galleſ. *de oblig. Cam. quaſt.11. num.* 2. & ibi multi citati per Zacch. *ante num.1.* Clarius Grat. *diſc. 593. num. 6. verſ. nec facit cum ſeqq.* Cenc. *de cenſ. dict. quaſi. 95. num.32. & 33.* Marta *de iuriſd. caſ.177. numero 1. cum ſeqq.* & rectè ad propoſitum explicat Rota *dec.163. n.3. & 161. à numero 4. per tot. & 140. numero 10. & 273. numero 11.* poſt Zacch. *de obl. Cam. & dec.161. numero 23. part. 6. rec. & in Romana datis 4. Iunij*
1635. co. Piron. qui omnes benè explicant, quod 23
vſquequò probetur plenè ſatisfactum creditorem etiam poſt executionem, ſeu immiſſionem, aut aſſecurationem ſuper vna re factam poſſe variari, & Iudicem, & iudicium, & remedium, & capturam perſonæ, alios refert, & ſequitur Canc. *lib.1. var. c.17. n.49.*

Tandem non obſtat, quod ſint Clerici: nam li- 24
cet iam dubitari non poſſit, quòd ſtatuta concedentia, publicis inſtrumentis executionem, nullo modo comprehendant clericos, vt benè probant multi laudati a Sperell. *dec. 10. n 13.* Marta *de iuriſd. p. 4. centu.1. caſ.61. num.13.* Reiecta opinione Cou. *pract. q. 18. n. 5. ad med. verſ nihilominus.* (Qui tentauit; hoc non procedere in ſtatutis
conditis à Principe habente iura Imperij; cum 25
ſint licita & honeſta, *ex c. 1. de nou. oper. nunc.*) &

Aſin.

Aſin. multis relatis pro vtraque ſententia *de exeq. ante §.1.cap.3. num.4.* Paz. *in prax. tota. 2. part.3.c. vnic.num.1.* Patlad. *d.c.fin.§.12.num.* 28. Vela alios referenti *diſcept. Hiſpalen. 23.num.fin.* Bart relati ab Abb. & penè recepti *conſ.33.lib.2. num.3. ex c.conſtitutus 8.de in integr. reſtit.& c.3.de eo qui mittitur*
26 *in poſſ.* &c. *cum cauſam 8. de re iud.* reiecta etiam
conſuetudine Regni Neapolitani relata per Genu.
in prax. Epiſc. Curiæ Neap.q.15.num.2. Recc. *in deciſ.eiuſdem Cur.part.1. dec.155. à num. 4. cum ſeqq.*
Graſſ. *vbi ſup. effect. 2. num.* 305. & conſtitutione
Synodali ipſiuſmet Archiepiſcopalis Curiæ; quæ
omnia reiicit optimè Rota *d.dec.*693. poſt Zacch.
*n.*12. & quacumque conſuetudine etiam mixta Clericorum & ſecularium, quam non eſſe attendendam, benè ait Ciarlin. *d.lib.1. c.31. n.16.* cui fauet
d.dec. 163. omnino videnda: quamuis contrarium
aſſerat RR. Vngent. *d. c. conſtitutus num.* 5.

Attamen ad præſentem cauſam iſta neceſſaria
non ſunt, cum hic agatur de Clericis qui ſucceſſerunt Laico executiuè obligato; cuius obligatio ex
27 perſona hæredum immutari non potuit ex ſupra
allegatis, & Surdus *c. 222. n.10.* Gom. *lib.2. var. c.11.n 11. & 24.* March. *vbi ſup. n.3. & 6.* quia adeundo ſe obligant, & quaſi contrahunt cum credito-
28 ribus *l.3.§.fin.ff.ex quibus cauſ. in poſſeſſ.ea. §.hæres inſt. de obl. quæ ex quaſi contractu*, & latè ibi Pichard. Don. *ad l.ſtipulationes non diuiduntur 71. n.55.ff.de verb.oblig.* Saluſt. Tiber. *in prax. d.lib.1. c.45. n.13.* Duaren. *ad tit. ff. de acqu. hæred. c.6.§.* 456. Sanchez *in decalog. lib. 6.c.11. n.12.* Mutatur
quidem forus; nam iſte Clericus hæres conuenietur coram ſuo Iudice, Carol. de Graſſ. *de effect.*
29 *Cler.* multis relatis *effect.* 1. *n.* 281. vbi vtrumque
probat, nempè conuenien. executiuè, coram ſuo
Iudice, Marta *de iuriſd. p.4.cent. 1. caſ.33. n.7.*

Et ita vtraque, &c.

R.P.D. VEROSPIO.

Ciuitatis Caſtelli Cenſus.

Veneris 10. Decembr. 1649.

ARGVMENTVM.

Extinctio cenſus poteſt fieri etiam conſignatione ſpeciei in locum pecuniæ, concurrente conſenſu. Traditio rei quomodo poſſit fieri epiſtola probat contra ſcribentem. Quietantia Procur. habentis facultatem, à principali impugnari non poteſt. Fides defuncti maiorem vim habet. Publica vox & fama probatur mediante atteſtatione Guber. loci actus in tempus collatus poteſt de conſenſu partium vlteriùs prorogari.

SVMMARIVM.

1 *Fructus non debentur cenſu extincto.*

2 *Extinctio cenſus, ex conſignatione alterius ſpeciei, ſiue æſtimata, ſiue in ſolutum data non reprobatur à iure, quoties domini conſenſus accedat.*

3 *Confeſſio aduerſarij eſt quibuſcunque probationibus præferenda.*

4 *Traditio rei exiſtentis penes creditorem naſcitur ex conſenſu debitoris, et in ſolutionem ipſam rem dantis, ac deliberantis, iuncta ipſius recipientis creditoris acceptatione.*

5 *Epiſtola traſmiſſa, cõtra ſcribentẽ plenè cõcludit.*

6 *Quietantia à Procuratore ſub ampliſſimis clauſulis ad exigendum, & quietandum conſtituto; peracta, eandem vim probationis obtinet; ac ſi ab eodemmet principali fuiſſet conſcripta: ita vt tanquam iniuria legitima, ab eodem impugnari nequeat.*

7. *Conſignatio rei conuincitur ex fide mediatoris, iuncta atteſtatione alterius.*

8 *Fides, defuncto teſte, vires ſumit, iunctis aliis adminiculis.*

9 *Et ex epiſtola conſcripta à conſignatorio, vbi deprehenditur ſeaſus hoc importans.*

10 *Et ex publica voce, & fama comprobata etiam ex literis à Gubernatore loci conſcriptis, ac de ea atteſtantibus.*

11 *Et ex taciturnitate eiuſdemmet creditoris, qui licet aliàs diligens eſſe ſoleat in ſuis exactionibus, hanc tamen diſtulit poſt obitum debitoris, licet mandatum ſufficiens habuiſſet expeditum.*

12 *Fides facta ab aliquo veriſimilis, ac de facto proprio concludens, ex pluribus coniecturis fulcita, eiuſque obitu adminiculata, plenè probat.*

13 *Actus, qui iuxta legem conuentionis non expeditur intra certum tempus, dum tamen de vtriuſque partis conſenſu poſt dictum tempus expleatur remiſſum quodcunque intereſſe inde reſultans cenſetur, ac ſi intra tempus conuentum fuiſſet expeditus.*

DECISIO LXXIV.

RElaxatum fuerat mandatum ab A. C. contra Pirrum, pro fructibus Cenſus ſuper propriis bonis in Citernæ Territorio conſiſtentibus impoſiti, ac venditi Domino Lucio Vitellio, pro ſcutis 1200. à quo appellationis cauſa ſub clauſula ſi quid exequendum, mihi commiſſa; Dubitaui An mandati prædicti exequutio, debeat ipſius Lucij fauore decerni, & Domini negatiuè reſponderunt, Quia poſt prædicti Cenſus extinctionem, vſque ab anno 1621. ſubſequutam, mandatum iure relaxari non potuit pro fructibus, ex tunc eidem Lucio indebitis, vti tradit Cenc. *de Cenſib.part.3. cap.1.queſt.3.art.7.num.76. & cap.2. num. 2.* & reſpondit Rota *coram Burats. 645. n. 2. in Romana fructuum dotis 14. Maij 1612. coram Manzanedo in Ariminen. Cenſus 26. Iunij 1610. coram Rembaldo, & in Romana Cenſus 2. Februarij 1612. & in Farſen. pecuniaria 25. Maij 1618. coram Sanctiſſ. D. N. rel.* in Add. ad eund. Cenc. *in vlt.cap.part.3.numero 2.* & in aliis manu congeſtis *in Ceſenaten. Cenſuum 3. Iunij.1644. coram R.P.D. meo Corrado.* Ab eo vero tempore prædicti Cenſus extinctionem contigiſſe conuincitur ex apoca à Pirro ac Lucio ſubſcripta, qua inter vtrumque legitur inita tranſactio, ſeu conuentio, vt ille ſtaria vltra ſexcenta Frumenti conſignaret, quorum quadringenta recollecta de anno antecedenti in ipſiuſmet Lucij horreo ſub Alberti Fancelli cuſtodia repoſita fuerant. Alia vero ducenta, & vltra tum de anno currenti, tum à diuerſis debitoribus exigenda. Hic vero eiuſdem frumenti partem in ſatisfactionem fructuum, hactenus decurſorum reciperet, reliquam vero in extinctionem, Cenſus teneretur concurrere. Ex hac enim conſignatione frumenti integrè ſubſequuta ex tunc Cenſus remanſit extinctus, quamuis actus

retroſi

2 retroſimilis numeratæ pecuniæ non interceſſerit
cum talis extinctio ex conſignatione alterius ſpe-
ciei, ſiue æſtimatæ, ſiue inſolutum datæ, non re-
probetur à iure quoties prout his Domini con-
ſenſus accedat, prout *in l. ſatisfactio ff. de ſolutioni-
bus, & in leg. ſi rem §. omni, ff. de pignor. act.* & tradit
Nauarr. *in comm. de vſur. in 37. quæſt. n.* 113. Cenc.
de cenſ. quæſt. 108. *num.* 1. *cum ſequent. & quæſt.* 109.
num. 13. Rota *in Ariminen. Cenſus* 26. *Iunij* 1620.
coram Remboldo, & in Romana Cenſus 7. *Maij*
1629. *coram Reuerendiſſ. Terracinen. impreſſa poſt
eund. Gene. deciſ.* 351. *n.* 2. *&* 530. *n.* 8.

Hanc quoque conſignationem in ſtatiis qua-
3 dringentis, iuxta legem conuentionis præceſſiſſe
comprobat propria ipſius Lutij confeſſio quibuſ-
cumque probationibus præferenda ex diſpoſitio-
ne *text. in l. cum te. C. de tranſact. & in l. generali-
ter. de non num. pecun.* Atque reſultans, tam ex ſe-
quentibus eiuſdem Apocæ verbis videlicet, *detto
Sig. Pirro da, & promette al medeſimo Sig. Lutio pre-
ſente, & accettante ſtara* 400. *di grano quale di già ſi
ritrouano nel Granaro di detto Signor Lutio*, quæ
4 à Pirro debitore prolata præſente Lutio credito-
re, ac acceptatione importat frumenti traditionē
penes ipſum tunc temporis exiſtentis cum conſē-
ſus ille debitoris, qui frumentum tradere teneba-
tur vim traditionis obtinet ex diſpoſitione *text.
in leg. 2. Cod. de acquir. poſſ.* vbi poſt gloſſ. *in verb.
dominium* notat Cagnol. *num.* 137. Alexand. *conſ.* 33.
numero 6. *in fine lib.* 6. Decius *conſ.* 179. *in fine*, Sur-
dus *conſ.* 221. *numero* 247. *&* 248. tum ex pluribus
epiſtolis ab ipſomet Lutio ſubſcriptis atque trāſ-
miſſis ad Pirrum debitorem hanc frumenti exi-
ſtentiam in proprio Lutij horreo concludentibus,
ac ſubſequutam illius conſignationem quæ ſanè
5 epiſtolæ contra eundem Lutium plenè concludunt
iuxta *text. in l publica, §. vltimo, ff. depoſiti*, & no-
tant ibi DD. *& in cap.* 2. *de fide inſtrum.* Iaſ. *in re-
cept. l. admonendi numero* 140. *&* 141. ibique Ripa
num. 133. *ff de iur. iur.* Couar. *pract. quæſt. c.* 22. *n.* 7.
Rota *coram Seraph. deciſ.* 996. *numero* 1. *coram Bu-
ratt. dec.* 266. *n* 4 *&* 154. *n.* 1. *p.* 7. *rec.*

Reſpectu vero alterius quantitatis promiſſæ in
Apoca trāſactionis iuſtificatur quoque ſubſequuta
traditio, ac menſuratio in ſtatiis 299. cum dimidio
6 ex quietantiis à Iacobo Fancello conſcriptis cum
illæ vti peractæ à Procuratore ſub ampliſſimis
clauſulis ad exigendum, & quietandum conſtitu-
to eandem vim probationis obtineant, ac ſi eo-
demmet Lutio principali fuiſſent conſcriptæ, ita
vt tanquam minus legitimæ ab eodem impugnari
nequeant iuxta *text. in l. vero Procuratori, & in l ſi
hominem, §. ſi Titium, ff. de ſolut. & in l. ſi Procurator
ff. de cond. indebiti, & in l. Lucius, §. tutela, & §. vlti-
mo. ff. de adminiſtr. tut.* Matth. Brunus *conſ.* 16. *n.* 19.
Rota *Cremonen penſion.* 2. *Maij* 1622. *coram Vbal-
do*; Et totius præterea quantitatis conſignatio cō-
uincitur tum ex iurata fide atq; recognita Camil-
7 li Rampaccij mediatoris, tum ex altera fide Ma-
rioti de totius frumenti menſuratione atteſtantis,
8 quæ ex ipſius obitu vires ſumit, ac iunctis aliis ad-
miniculis plenè concludit iuxta theoricam Bart.
in l. admon n. 27. *ff. de iure iurando, & in l. nuda ratio.
Digeſt. de donat.* Decius *conſ.* 42. *n.* 6. Aymon. *con-
ſil* 6. *n.* 52. Fulgoſ. 132. *n.* 2. Bero. *quæſt.* 65. *n.* 7. tum ex
9 epiſtola eiuſdem Lutij in hæc verba conſcripta
*Mi contento d'accordarmi, come però V. S. faccia il
conto di quanto importa il grano, che in quanto al
rezzo V. S. sa che è notorio.* Tum ex publica voce,
& fama comprobata, ex litteris à Gubernatore 10
Ciuitatis Caſtelli conſcriptis, ac de ea atteſtanti-
bus, & demum ex taciturnitate eiuſdemmet cre- 11
ditoris qui licet alias diligens eſſe ſoleat in ſuis
exactionibus, hanc tamen diſtulit poſt obitum
Pirri debitoris licet mandatum ſufficiens habuiſ-
ſet expeditum. Hinc enim inferebatur ſubſequu-
tam fuiſſe frumenti traditionem, & conſequenter
cenſum, tam reſpectu fructuum, quam ſortis ex ea
extinctum remanſiſſe.

Non obſtat, quod in tranſactionis apoca par-
tes conuenerant, vt menſuratio frumenti, ac ipſius
æſtimatio fieret à Mariotto ad hunc effectum à
partibus deputato ea ſiquidem menſuratio, ac
ſubſequuta æſtimatio conuincitur ex præfacta
Mariotti fide, quæ vti veriſimilis, ac de facto pro- 12
prio concludens ex pluribus coniecturis ſupra de-
ductis fulcita eiuſque obitu adminiculata plenam
meretur fidem *cap. cum in Eccleſiæ de maior. &
obed.* vbi notat Hoſt. *n.* 4. *Imol. n.* 9. Butrius *n.* 15.
Rota *dec. vlt. p.* 1. *diuerſ. n.* 2. *cum ſeqq. & coram Bu-
ratt.* 306. *n.* 6. *& in Romana aſſecurationis nauis Fe-
bruar.* 1630. *coram Reuerend. Terracinen.* Et licet
menſuratio iuxta legem conuentionis facta non
probetur intra diem videlicet 22. Auguſti anno
1621. Dum tantum de vtriuſque partis conſenſu 13
poſtmodum ſubſequuta dignoſcitur poſt tempus
prædictum, eam proinde menſurationem licet nō
ſequutam intra tempus legitimum partes appro-
baſſe cenſentur, & quodcumque intereſſe inde re-
ſultans remiſiſſe *ad text. in l. de lege §. vltimo, & in
l. poſt diem, ff. de leg. commiſſione, Digeſt. de pactis in-
ter emptorem, & venditorem*, & aliis relatis iuribus
reſpondit Rota *in add. Caſenaten. cenſus* 3. *Iunij*
1644. *in §. verum coram R. P. D. meo Corrado.*

Et ita vtraque.

R. P. D. Cerro.

Eugubina Prædij.

Lunæ 14. *Iunij* 1649.

ARGVMENTVM.

Statutum Eugubinum vult haberi duas ſententias conformes pro re iudicata. Sententia in ſecunda inſtantia lata in Curia vtique comprehenditur ſub dicto ſtatuto, ſicut ſub omni alio loci primæ inſtantiæ. Appellationis ſimplex delatio non facit appellabilem cauſam, aliàs inappellabilem. Venditor promittens rem liberam, poteſt cogi in caſum oneris detecti deponere pretium ad defenſionem rei donec liberetur: imò emptor poteſt contra eum agere pro reſciſſione contractus. Relatio periti de conſenſu partium facit probationem probatam.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio per biennium, vbi non prorogata fuerint fatalia remanet deſerta, ſententia in rem iudicatam tranſeunte, ac ſi nunquam ab ea fuiſſet appellatum.*

2 *Statutum Eugubinum prohibet appellationem à ſecunda ſententia, quæ concordet cum prima.*

3 *Senten*

3 *Sententiæ quando vna confirmat alteram vtique ſecunda, tam in ſubſtantia, quam in qualitate concordare videtur cum prima, & dicantur conformes.*

4 *Statutum quod prohibet vlteriorem, quam vnicam appellationem, operatur vt duæ ſententiæ habeant vim trium, & conſtituerint rem iudicatam executioni demandandam.*

5 *Idque etiamſi poſterior, prolata fuerit in Curia per A.C.*

6 *Sententia lata in Curia in gradu appellationis interpoſitæ à priori lata in partibus, vtique comprehenditur ſub diſpoſitione ſtatuti loci, quod proinde ſeruari debet etiam in Curia.*

7 *Appellatio dicitur de Appendiciis illius inſtantiæ cuius eſt ſententia, à qua interponitur.*

8 *Illiuſque cauſa cenſetur eadem in ſecunda inſtantia prout erat in prima.*

9 *Ita vt proinde ſemper ſubiaceat ſtatuto illius fori, in quod prima ſententia prolata fuit.*

10 *Appellationis ſimplex delatio, efficit quidem vt Iudex à quo, non poſſit amplius ſe in ea cauſa intermittere; non autem vt cauſam inappellabilem reddat appellabilem, in præiudicium partis.*

11 *Apoſtoli reuerentiales dati pro reſponſione appellanti à Iudice appellationis, non ſimpliciter, ſed in forma, quando cauſa non eſt appellabilis, continent etiam refutatorios.*

12 *Venditor promittens manutenere rem venditam liberam, & expeditam ab omnibus iuribus, & actionibus ſub clauſulis obligationis executiuæ: ſi poſtmodum detectum fuerit ſuper illa fuiſſe hypothecam, iure merito condemnari poteſt ad deponendam ſummam pretij habiti, pro cautione, & indemnitate emptoris, donec res vendita ab onere liberetur.*

13 *Quinimò Emptor iuſtam habet cauſam agendi pro reſciſione contractus, & compellendi venditores, cæteróſque obligatos ad reſtitutionem pretij, quamuis euictio actualiter ſequuta nō fuerit.*

14 *Relatio Periti, & calculatoris de conſenſu partium electi facit probationem probatam, & omninò debet attendi, donec de errore plenè & concludenter doceatur.*

15 *Exceptio opponi non poteſt à tertio, niſi concludenter per eum probetur.*

16 *Modus ſolutionis inter emptores, & debitores variatus, nullum poteſt creditoribus præiudicium inferre, neque illorum gradum & participationem vllo pacto turbare.*

DECISIO LXXV.

VEndiderunt anno 1635. Aloyſius, & Ioan. Carolus de Maggis quaſdam terras ſitas in Territorio Eugubij Petro, & Septimio de Becchettis pretio ſcutorum 2786. ſub expreſſa aſſertione illas eſſe liberas, & expeditas ab omnibus iuribus, & actionibus, & aliis non eſſe datas, ceſſas, nec quouis modo alienatas, cui venditioni, & aſſertioni acceſſerunt vti principales, principaliter & inſolidum Sebaſtianus, & Io. Baptiſta de Sebaſtianis, *ſum. de Becchettis num. 3.* Verum habita notitia per emptores quod dictæ terræ reperiebantur grauatæ nonnullis cenſibus ſortis principalis ſcutorum 1865. ideò inſteterunt coram prætore Eugubij pro relaxatione mandati contra dictos venditores, alioſque obligatos ad effectum deponendi in monte Pietatis quantitatem illis correſpondentem, donec dictas terras liberas præſtiterint, & ſententiam fauorabilem reportarunt, quæ deinde in gradu appellationis confirmata fuit ab A. C. ſed cauſa mihi commiſſa cum clauſula conſtito de re iudicata exequatur; propoſui dubium, an conſtet de re iudicata, quæ veniat exequendo, vel potius de cauſis reſtitutionis in integrum, & Domini affir- 1
matiuè quoad primam partem, negatiuè verò quoad ſecundam reſponderunt. Cum enim appellatio interpoſita fuerit 19. *Decembris* 1646 & toto ſequenti biennio nihil actum in cauſa nec prorogata fatalia, ipſa remanſit deſerta, & ſententia in rem iudicatam tranſiuit perinde, ac ſi nunquam ab ea fuiſſet appellatum, Auth. *ei qui, C. de tempor. appell. cap. cum ſit Romana extr. de appellat.* Clem. *ſi appellationem eod. tit.* Scacc. *de appell. quæſt. 15. art. 8. num. 119. cum ſeqq.* Veſtr. *in prax. lib. 3. cap. 5. num. 2.* cum aliis plenè adductis *in Caurien. iuriſpatronatus 13. Martij 1645. coram R. P. D. meo Royas in Aquilana iuriſpatronatus 4. Iunij 1646. coram R. P. D. meo Corrado §. quia cum ab eo tempore, in Caietana beneficium 3. Decembris eiuſdem anni, & in Ianuen. fructuum dotis 8. Februarij 1646. coram me.*

Et in ſuper ineuitabilis viſa fuit res iudicata 2
ob diſpoſitionem ſtatuti Eugubini prohibentis appellationem à ſecunda ſententia, quæ concordet cum prima *dicto ſum. numero 6.* Vnde cum in 3
caſu noſtro vna confirmet alteram *eodem ſumm. num. 4. & 5.* Vtique ſecunda tam in ſubſtantia, quam in qualitate concordare videtur prima, & dicuntur conformes, Gloſſ. & DD. *in clem. 1. de re iudicat.* Rot. *in recent. deciſ. 491. num. 1. part. 5.* cum 4
concordantibus adductis *in Senogallien. ſupplementi legitimæ 17. Maij 1645. §. conformitas, & in Romana domorum de Regardis 15. Ianuarij præteriti §. ſi quidem conformitas coram reuerendiſſ. D. meo Decano:* Et conſequenter intrat diſpoſitio dicti ſtatuti, quod prohibendo vlteriorem appellationem, operatur, vt præfatæ ſententiæ habeant vim trium, & conſtituerit rem iudicatam exequutioni demandandam, vt in terminis ſimilis ſtatuti reſpondit Rota *coram ſan. mem. Greg. deciſ. 491. n. 1. coram Cardinali Canaler. dec. 387. n. 2. coram bon. mem.* Buratt. *dec. 130. n. 3. & dec. 567. n. 1.* ac dictum in Romana ſaluiani *13. Aprilis 1646. coram R. P. D. meo Otthobono.*

Idque etiam ſi hæc poſterior prolata fuerit in 5
Curia per Auditorem Cameræ.

Quia cum emanauerit in gradu appellationis 6
interpoſitæ à Priori lata in partibus, vtique comprehenditur ſub diſpoſitione præfati ſtatuti, quod proinde ſeruari debet etiam in Curia, vt in proximis terminis tenuit Rota *in Bononien. ſucceſſionis 22. Maij 1609. coram bon. memor. Sacrato* penes Pacific. de ſaluian. *deciſ. 54. num. 10. verſ. quod quidem ſtatutum, & in Bononien. adminiſtrationis de Linis 2. Iulij 1620. coram recol. mem. Coccino.* Appellatio enim dicitur de Appendiciis illius inſtantiæ; cuius eſt ſententia, à qua interponitur *l. in iudiciis* vbi DD. *Cod. de procurat.* Caſtr. *in l. ab exequutore, §. ſi procurator n. 2. ff. de* 7
appellat. & in l. multum 4. C. de procurat. Angel. Aret. *in l. fin. §. ſi procurat. num. 4. ff. an per alium cau. appell. quæſt. 5. num. 12. verſ. ratio eſt, & quæſt. 18. num. 2. verſ. primò quia,* Acchill. de graſſ. *deciſ. 4 num. 1. de appell.* Rot. *diuerſ. deciſ. 330. num. 1. part. 2. repertita* penes eundem Pacific. *deciſ. 248. numero 2.* &

dictum fuit in Bononien. legati 3. Iulij 1645.
coram me §.prout etiam,verſ.hic auctoritate,Illiuſq;
8 cauſa cenſetur eadem ſecunda inſtantia, provt.
erat in prima,Gloſſ. in l. ſi ita demum verb. agitur
ibique Salyc. in fin.& in dicta l. iunctus num. 15. C.
de procurat. Ioan. Petr. Ferrar. in pract. papien. de
form. appellat. contr. teſt. gloſſ. ſuntque publicatis
ſub num.3.verſ.aut enim hac nona Rota Bononien.
diuerſ.deciſ. 138. num. 116. & coram recolen. memor.
Coccino deciſ.42.num.6.verſ.nam cauſa. Itavt pro-
inde ſemper ſubiaceat ſtatutis illius fori in quo
9 prima ſententia prolata fuit, vt probat Scacc. di-
cta quaſt 18. per tot. & ad propoſitum reſpondit
Rota diuerſ.dicta deciſ.330. num.2.part.2. & penes
Pacific.de ſaluian.dicta deciſ.154.ſub n.10.verſic.&
fuit ponderatum,& dicta deciſ. 248. dicto numero 2.
verſ.& ideo ſubiacet.

Nec refert, quod A. C. detulerit appellationi,
dum pro reſponſione de Apoſtolis dedit Reueren-
tiales.

10 Quia præter quod ſimplex appellationis de-
latio efficit quidem vt Iudex à quo non poſſit
amplius ſe in ea cauſa intromittere capit. cum ap-
pellationibus friuolis de appellat. non autem vt cau-
ſam inappellabilem reddat appellabilem in præ-
iudicium partis vt latè probat Gabr. conſ.35 num.
4. & 5. l. 1. Rota in Romana domorum, & in-
tereſſe 10. Iunij. 1591. coram bon. mem. Penia inter
eius impreſſ.deciſ. 179.n.4. verſ.ſed Domini. & ſeq.
11 Add. ad bon. mem. Buratt. deciſ. 556. numero 17.
Dum A. C. non dedit Apoſtolos Reuerentiales
ſimpliciter, ſed in forma dicti ſumm. num. 7. exin-
de non cenſetur detuliſſe appellationi niſi ipſa
competeret, cum ſub huiuſmodi reſponſione,
quando cauſa (provt hic) non eſt amplius ap-
pellabilis contineantur etiam refutatorij ad tra-
dita per Veſtr. in prax.lib.7.cap. vlt.num.2.Caſſad.
deciſ. 7. num. 5. appellat Rota in Anconitana de
Gozzis 1. Iulij 1592. coram clar. mem. Cardinali
Hieronymo Pamphilio relata per Add. ad bon. me-
mor.Buratt. dicta deciſione 556. num. 16. idemque
his adductis firmatum fuit in Volaterrana Priora-
tus 15. Dec. 1645. coram Reuerendiſſ. P. D. meo Bi-
chio §.final.

Et prædicta indubitanter Procedunt concur-
rentibus validitate,& iuſtitia ſententiarum, qua-
rum prima reſultat ex reuolutione proceſſuum;
ſecunda vero probatur ex publico Inſtrumento
ſupradictæ venditionis, inquo poſt emiſſam aſ-
ſertionem, quod terræ venditæ erant expeditæ
ſub omnibus iuribus, & actionibus, nulliſque
datæ, ceſſæ, nec quouis modo alienatæ vendito-
res illorumque fideiuſſores in ſolidum ſeſe obli-
12 garunt illas conſeruare liberas, & vacuas ab om-
nibus oneribus,& ipſos emptores indemnes pe-
nitus manutenere ad quamlibet eorum ſimpli-
cem requiſitionem, vt in extract. fol. 42. & dicto
ſummar. num. 3. Vnde cum deinde detectum fuerit
venditores ſuper illis antea impoſuiſſe plures
cenſus ſortis principalis ſcutorum 1865. Iure
merito condemnati fuerunt ad deponendam di-
ctam ſummam in Monte Pietatis pro cauſione,
& indemnitate ipſorum emptorum, donec dictæ
terræ ab illorum oneribus fuerint liberatæ, vt
13 eleganter probat text. in l. ex his prædiis C. de euict.
quem ſequuntur Surd. conſilio 13 numero 15. & 16.
Mangil. de euict quaſt.122. n.20. cum pluribus ſeqq.
Cacheran. deciſ. Pedem. 24 num 4. & firmatum fuit
coram Card. Seraphin. deciſ.321. numero 19.& 20.

Quinimo emptores iuſtam habebant cauſam
agendi pro reſciſione contractus,& compellen-
di venditores, cæteroſque obligatos ad reſtitu-
tionem pretij, quamuis euictio actualiter ſecu-
ta non fuerit, vt tenuit Rota diuerſ. deciſ.304.n.6.
& 2.part.4. repetita penes Cenc. de cenſ. deciſ.46.
numero 1.cum pluribus ſeqq. in Bononien. prædij 27.
Iunij 1639. coram Reuerendiſſ. D. meo Terracinen.
§.quæ dicuntur, & in Vrbeuetana bonorum 4. Fe-
bruarij 1643. 13. Maij 1644.& 19.Iunij 1645. coram
R.P.D. meo Royas.

Nec obſtaret, quod Becchetti aſſignauerint ven-
ditoribus pro parte pretij conuenienti cenſum
quẽ habebant cum illis de brunis ſortis princi-
palis ſcutorum 1350. ſub ea expreſſa lege quod in
euentum, in quem ipſi non intrarent in concurſu,
& ſententia graduatoria ferenda ad fauorem om-
nium creditorum præfatorum de Brunis teneren-
tur ad ſolutionem dictorum ſcutorum 1350. atque
ideo cum ipſi non intrauerint in præfato concur-
ſu conueniri poſſint ad dictam ſolutionem,& con-
ſequenter præfatam ſummam imputare debeant in
quantitate per ipſos petita.

Difficultas enim viſa fuit penitus remoueri,
tum ex ſententia graduatoria, in qua ipſi de Bec-
chettis poſiti, & graduati fuerunt in loco deci-
mo nono dict. ſumm. numero 2. Tum etiam ex rela-
tione periti,& Calculatoris ab A. C. de conſen-
ſu partium electi, ex qua apparet integrum debi-
tum dictorum de Brunis non excedere ſummam
ſcutorum 16307. eodem ſumm. numero 8. & ideò
cum valor bonorum ad ipſos ſpectantium, & 14
per eoſdem Maggios emptorum aſcendat ad ſcu-
ta 18000. vtique ipſi de Becchettis neceſſario
intrant in concurſu, & graduatione dictorum
creditorum. Relatio enim Periti, & Calculatoris
de conſenſu partium electi facit probationem
probatam; & omnino debet attendi donec de
errore plene,& concludenter doceatur iuxt. gloſſ.
in l. item ſi vnus §. principaliter, verb. authoritati
in fin ff. de recept. arbitr. Bart. in l. inſtar. numero 6.
C. de iur. fiſc. Angel. in l. aduerſus C. de vſur. & fruct.
Legat. Neuiz conſ.94.num.18. Pariſ. conſ. 96. num.
3.lib.1. Scacc. de appell. lib.3. cap.2. quaſt. 17. limit.
35. ſub num.1. ſanct. mem. Greg deciſ.220. num. 4.
Rota in recent. deciſ. 354. num. 1. part.1. deciſ. 533.
num.1. verſ. & propterea part.3. deciſ.129. numero 6.
part.5. deciſ.47. numero 7. part.7. & dictum fuit in
Romana ſupplementi legitimæ 6. Iulij 1646. coram
me §. nec dubitari.

Et hinc etiam ceſſaret prætenſio, quod credi-
tores anteriores ratione fructuum cenſum eis
debitorum aſſumerent integram ſummam dicto-
rum ſcutorum 18. mill.

Quia præter quod huiuſmodi exceptio ap- 15
poni non poterit à Maggis, qui ſunt tertij, niſi
concludenter per ipſos probetur adnotata per
Ioan. Andr. in cap. ſuper his 16. n.7. verſ. quia obij-
ciatur de accuſation. Lap. allegat. 94 num.4. prop. fin.
verſ. nam ſi accuſo Titium Cæphal. conſ 47. num.5.
Amat. deciſ. March. 61. n.13. & 14. Tollitur om-
nis ſcrupulus ex dicta relatione, cum ex ipſa ap-
pateat integrum debitum dictorum de Brunis non
excedere ſupra dictam ſummam ſcutorum 16307.
cui proinde omninò ſtandum eſſe videtur, vt
præter ſuperius allegat. dixit Rota deciſ.10. n 12.
part.6. recent.

Provt nec ſubſiſteret quod in dicto concurſu
ſit habenda ratio de ſcutis dumtaxat 12. mill. in
pecunia

pecunia numerata perſolutis, non autem de aliis ſcutis ſex mille aſſignatis in tot bonis.

Quia tum creditores dictorum de Brunis haberent obligata, & hypothecata omnia ipſorum bona, & ſignanter præfata vendita dictis de Maggis, atque ideo in iudicio concurſus pariformiter deducta, & in ſententia graduatoria pro dicta quantitate ſcutorum 18. mill. ad ipſorum fauorem
16 comprehenſa fuiſſent; modus ſolutionis inter emptores, & debitores variatus nullum potuit ipſis creditoribus præiudicium inferre neque illorum gradum, & participationem vllo pacto turbare, vt probat *textus apert. in lege debitorum pactionibus, Codice de pactis*, Surdus *decis.* 132. *numero* 8. *verſiculo & pactum*. Ac per conſequens ſiue dictum pretium promiſſum, & perſolutum fuerit in quantitate ſiue in bonis, de eo integraliter erit habenda ratio: Quod etiam ipſimet emptores, & debitores agnouiſſe videntur, dum inſtrumento dictæ venditionis conuenerunt, quod ſi creditores deſcribendi in ſententia graduatoria excederent ſcuta 18. mill. venditio haberetur pro non facta, ſignum euidens, quod ipſi creditores participare debebant de integro bonorum pretio, non autem de ſolis ſcutis 12. mill. Et ita vnica tantum, &c.

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISSIMO D. CARD. OTTHOBONO.

Romana Vineæ.

Mercurij 2. Iunij 1649.

ARGVMENTVM.

Remedium *l. fin Codice de Edict. Diui Adr. toll* competit hæredi ſcripto. Quæ ſint illius extrema, Poſſeſſor cum titulo, eſt legitimus contradictor. Agitur de validitate tituli, & de poſſeſſionem vitioſa. Hæres beneficiatus poteſt immitti iure proprio, & non hæreditario.

SVMMARIVM.

1 *Extrema interdicti adipiſcendæ ex remedio* lege finali, Codice de edit. Diui Adr. toll. *quod hæredi ſcripto competit, ſunt: exhibitio teſtamenti non aboliti, aut cancellati, docere de obitu teſtatoris, & de identitate rei.*

2 *Et quando ſumus in ſubſtitutione: docere etiam de morte illius, quo caſu legitur facta ſubſtitutio.*

3 *Poſſeſſor cum titulo eſt legitimus contradictor ad impediendum iudicium executiuum immiſſionis.*

4 *Legitimus contradictor in iudicio immiſſionis, non poteſt dici ille, qui vitioſe poſſidet, ac titulum habet inualidum.*

Et proinde ſublatum non eſt hæredi beneficium l. finali.

5 *Sententia lata in iudicio pendente in alio tribunali, dicitur attentata, & eodem vitio laborat poſſeſſio eius vigore capta: quæ proinde dicitur vitioſa.*

6 *His introducta contra authorem, tranſit etiam in illius ſucceſſorem, qui eadem perſona reputatur ac eodem iure defenſionis vtitur.*

7 *Modus cenſus preſcriptus à teſtatore in alienatione rei iuxta facultatem ab eo conceſſam eſt omnino ſeruandus, alias venditio eſt nulla.*

8 *Hæres beneficiatus non confundit eius propria iura cum iuribus defuncti.*

9 *Et poteſt ex propria perſona vendicare rem à defuncto alienatam, ex fideicommiſſo, & teſtamento anteriori ſibi competentem.*

10 *Quinimo quando alienatio facta à defuncto eſt nulla, poteſt etiam: circumſcripto inuentarij beneficio, illam impugnare, ac retractare.*

11 *Acquiſita per filium degentem ſub patria poteſtate die cum pecuniis à Patre Profectis, Patri ſunt quæſita pleno iure.*

12 *Creditum illiquidum nullo modo præbere poteſt retentionis commodum.*

DECISIO LXXVI.

SVb die 25. Maij anni præteriti coram Reuerendiſſimo Terracineñ. vtraque parte informante fuit reſolutum Ioannæ Baptiſtæ de Curtis vti vocatæ ad vniuerſale fideicommiſſum inſtitutum à Camillo de Curtis in defectum lineæ maſculinæ Reuerendiſſimi Patris Domini Franciſci de Curtis hæredis dicti Camilli concedendam eſſe immiſſionem vigore *legis finalis, Cod. de edict. Diu. Adr. toll.* in poſſeſſionem vineæ, de qua agitur, vt in deciſione deſuper emanata ſuper qua conceſſa Fabio noua audientia, & reaſſumpta hodie diſpu-
tatione coram me in hac cauſa ſubrogato DD. per- 1
ſtiterunt in deciſis, nam Ioanna Baptiſta docet de
teſtamento non abolito, aut cancellato, de obitu 2
teſtatoris, ac Reuerendiſſimi Patris Domini Franciſci de Curtis ſine filiis maſculis, quo caſu ſubſtituta legitur, ac de identitate vineæ, quæ ſunt extrema interdicti adipiſcendæ *ex remed. lege finali, quod hæredi ſcripto competit*. Menoch. *de adipiſc. remed. 4. numero* 199. Rota *deciſione* 206. *num* 1. *coram ſanct. mem. Greg. & in recent. deciſione* 35. *numero* 20, *& ſeq. part. 1.*

Neque hanc immiſſionem impedire poteſt Fabius ex eo quia Reuerendiſſimus Pater Dominus de Curtis hæres dicti Camilli alienauerit hanc vineam in perſonam Nicolai Clarelli, & quod ipſe Fabius obtinuerit illius poſſeſſionem in vim ſaluiani intentati coram A.C. aduerſus dictum Clarellum pro ſatisfactione ſui crediti anterioris credito pro quo in dictam vineam immitti obtinuit
Camillus fideicommittens. Quia licet poſſeſſor 3
cum titulo ſit legitimus contradictor ad impediendum iudicium executiuum immiſſionis ex alleg. per Argel. *de lege contrad. quæſt. 7. art. 1. num.*
30. *& ſequenti*, Rota *deciſione* 127. *numero* 3. & 4. 4
parte 7. recent. Tamen cum Fabius vitioſè poſſideat, ac titulus tam alienationis quam crediti ſit inualidus non poteſt is dici legitimus contradictor, nec per conſequens ſublatum eſt hæredi *beneſ. leg. finali*, vt de titulo inualido conſuluit Rolandus *conſ.* 48. *num.* 12. *lib.* 1. Rota *coram Cardin. Seraphin. dec.* 256. *num.* 1. *in Bononien. fideicomm. de Rubeis* 20. *Maij* 1646. *coram R.P.D. meo Corrado in fin. &* 16. *Martij* 1648. *coram R.D. meo Decano, & in aliis relatis in Romana domus 4 Maij eiuſdem anni coram Reuerendiſſimo Patre Domino meo Bichio*, & de poſſeſſione vitioſa Bartolus & Caſtr. *in l. filiam 56. D. ad Trebell.* Dec. *in l. fin num. 48. Cod. de edict. Diu. Adr. toll.* Menoch. *de adipiſc. remed. 4. num.* 635. Rolandus *conſilio* 78. *numero* 14. *& ſeqq. lib.* 3. Argel. *de lege contrad. quæſt. 6. numero* 23. Rota *dec.* 115. *part.* 1. *recent. & coram ſanct. mem. Greg. dec.* 206. *num.* 6.

5 Quod autem poſſeſſio Fabij ſit vitioſa controuerti non poteſt, nam ſententia A. C. cuius vigore apprehenſa fuit excuſari non poteſt à vitio attentatorum dum huiuſmodi cauſa pendebat in Rota, vt conſtat ex commiſſiooe *ſumm. num.* 2. ac ex productione iurium per ipſum Fabium facta *n.* 3. adeovt tam dicta ſententia, quam poſſeſſio eius vigore capta ſit attentata, Rota *deciſ.* 10. *vt lit. pend. in nou. coram Buratto dec.* 262. *num.* 3. *coram ſanct. mem. Greger. dec.* 465. *n.* 4. *in recent. deciſ.* 393. *per totam part.* 2. *recent.* & in aliis adductis *in Romana fideicommiſſo ſeu attentatorum* 11. *Februarij* 1647. *in* §. *ſi quidem coram R. Patre Domino meo Arguelles.*

Nec facit quod lis quæ in Rota pendebat eſſe inter Fabium, & Camillum, cauſa veto coram A. C. ageretur inter ipſum fabium, & Nicolaum Clarellum, quia cum Clarellus eſſet ſucceſſor Camilli ex perſona Franciſci hæredis illius d. litis pendentia reſpicit etiam perſonam Clarelli ex quo lis introducta contra autborem tranſit etiam in il-
6 lius ſucceſſorem qui eadem perſona reputatur, ac eodem iure defenſionis vtitur, Lancell. *de attent. part.* 2. *cap.* 20. *de attent. poſt inhib. limit.* 24. *num.* 17. *&* 18. & dixit Rota *dec.* 1. *vt lit. pendent in antiq. & facit dec.* 2. *num.* 3. *&* 4. *de indic.* apud Cæſarem de Graſſis *in Vicen. Canonicatuum* 28. *Iunij* 1647. *ſub* §. *ratio reſolutionis fuit coram Reuerendiſſimo, Terracinen.*

Sed neque alienatio huius vineæ facta per Reuerendiſſimium Dominum Patrem Franciſcum ſuſtineri vllatenus poteſt, quia licet teſtator facul-
7 tatem alienandi hæredibus conceſſerit, tamen certum modum quoad hoc ſeruandum præſcripſit vt legitur in ſummario hodie dato *num.* 5. quo non ſeruato certum eſt quod venditio eſt omnino nulla *l. ſi pupillorum* 7. § *ſi prætor. D. de rebus eorum.* Rimin. ſenior. *conſ.* 435. *num.* 17. Bero. *conſ.* 182. *numero* 9. *&* 10. *lib.* 1. Rota *deciſione* 83. *numero* 4. *& ſequent. coram Reuerendiſſimo Vrgell.* & in aliis relatis *in Romana domus* 4. *Maij* 1648. *in* §. *ſecundo coram Reuerendiſſimo Patre Domino meo Bichio.*

Neque releuat quod Ioanna Baptiſta ſit hæres
8 Reuerendiſſimi Patris Domini Franciſci alienantis, ac per conſequens teneatur habere ratum factum illius, ac alienationem huiuſmodi approbare, quia cum ipſa ſit hæres cum *benef. leg. & inuentarij* eius propria iura non potuerunt con-
9 fundi, nec prohibetur ex propria perſona vindicare hanc vineam ad ſe ſpectantem ex teſtamento, & fideicommiſſo Camilii. Baldus *in lege ſi vxor* 7. *num.* 1. *Cod. de bon. auct. iud. poſſ.* Surdus *conſ.* 7. *num.* 31. Laderch. *conſ.* 138. *num.* 4. Peregrinus *de fideicommiſſione, art.* 52. *num.* 97. Rota *in Romana domorum de Sciandeleriis* 4. *Aprilis* 1636. *coram Eminentiſſimo Domino Cardinali Panzirolo, & in Bonon. fideicommiſſi de Rubeis* 30. *Maij* 1646. *in* §. *nec obſtat quod ille ſit hæres coram Reuerendiſſimo Patre Domino meo Corrado.* Quinimo cum alienatio vti
10 facta contra expreſſam teſtatoris voluntatem, ſeu illa non ſeruata ſit nulla, vt dictum eſt, poſſet Ioanna Baptiſta etiam circumſcripto inuentarij beneficio illam impugnare, ac retractare, Laderch. *d. conſil.* 238. *numero* 1. Fuſar. *conſ.* 149. *num.* 6. *& de ſubſtitut. quæſt.* 557. *num.* 8. Rota *dec.* 110. *numero* 1. *& ſequentibus, part.* 2. *diuerſ. in recent. dec.* 176. *numero* 48. *& ſequentibus, part.* 5. *in Bonon. prædij* 27. *Iunij* 1639. *coram R. Terracinen.* & in aliis relatis *in d. Bonon. fideicommiſſi de Rubeis coram R. P. D. meo Corrado.*

Titulus pariter deductus ex credito anteriori credito Camilli fideicommittentis teleuare non poteſt ad impediendam immiſſionem, tum quia huiuſmodi creditum vti acquiſitum à Fabio cum pecuniis à patre profectis dum ipſe degebat ſub patria poteſtate, patri fuit quæſitum pleno iure, Cordub. *in l. ſi quis à liberis*, §. *ſed ſi filius num.* 136. *Cod. de liberis agnoſc.* Petrus de Vbald. *de duobus fratribus part.* 5. *quæſt.* 14. *num.* 17. cum aliis relatis *in Romana fideicommiſſi de Spiritibus* 12. *Decembris* 1644. *coram Reuerendiſſimo Patre Domino meo Bichio*, tum etiam quia Rota alias coram Remboldo cenſuit illud creditum quoad fructus eſſe ſatisfactum, & quoad ſortem cum eſſet cenſus perpetuus non eſſe exigibile, vt in deciſione edita 3. Iunij 1619. Neque vinea retineri poteſt pro fructibus poſtea decurſis, quia compenſari debeat cum fructibus perceptis ex domo debitorum cenſuum quam Fabius hodie poſſidet, & propterea cum aſſertum creditum ſit illiquidum nullo modo præbere poteſt retentionis commodum, Rota *in Romana retentionis domorum* 27. *Maij* 1642. *coram Reuerendiſſimo Domino Terracinen. & in Romana domus quarto Maij anni præteriti coram Reuerendiſſimo Patre Domino meo Bichio in fine.*

Et ita fuit reſolutum informante tantum Ioanna Baptiſta altera parte citata, &c. & moras inexcuſabiles afferente.

EMINENTISSIMO ET REVERENDISSIMO D. CARD. OTTHOBONO.

Romana domorum.

Veneris 20. *Iunij* 1650.

ARGVMENTVM.

Exceſſus, ad hoc vt vitiet deliberationem, debet concludenter probari excluditur ex non impugnatione partitarum in actis productarum, citata parte. Solutio quando dicatur facta metu mandati. Ordo ſolutionis demandatæ, quam vim habeat in termino ſatisfactionis. Sententiâ ſecunda lata, non poteſt validitas primæ controuerti.

SVMMARIVM.

1 *Deliberatio iudicialis præſumitur iuſta & valida.*

2 *Deliberatio pro manutentione ſufficit quod non conſtet clarè, & notoriè de nullitate, & iniuſtitiâ deliberationis, ex eiſdem actis.*

3 *Exceſſus prætenſus in deliberatione, debet concludenter probari.*

4 *Dictio* in circa *appoſita in confeſſione, vbi adeſt verbum* pro reſiduo: *non concludit confeſſionem certam, & determinatam.*

5 *Litarum pretium in* Statut. Vrb. lib. 1. cap. 197. *taxatur ad baioc.* 15. *pro qualibet.*

6 *Mandati verba intelligenda ſunt eo modo, quo exceſſus euitatur.*

7 *Productio calculi, cum nihil exaduerſo fuerit oppoſitum poſt lapſum terminum ad dicendum contra iura producta, tribuit ius quæſitum parti producenti, præſertim poſt latam ſententiam.*

Adeo

*Adeo vt ſtandum ſit notula per creditorem tradi-
ta, donec contrarium concludenter probetur.*

8 *Exceſſus excluditur ex non impugnatione parti-
tarum in actis productarum citata parte.*

9 *Solutio fructuum poſt deliberationem decurſorum
in ſubiecta materia inducit approbationem cal-
culi, ſuper quo fundatur: & ipſius delibera-
tionis.*

*Maxime quando pars ſoluens notitiam ipſius ha-
buit.*

10 *Solutio, ad hoc vt poſſit dici facta coacte metu
mandati, requirit præcedentem huius proteſta-
tionem, quamuis mandatum etiam præceſſerit.*

11 *In deliberationis actu præſens pecunia de iure re-
quiritur.*

12 *Ordo ſolutionis faciendæ, ad ſacrum montem Pie-
tatis directus, cum is, qui dirigit, habeat ibi il-
lam ſummam concurrentem poſtmodum tranſla-
tione, ſeu verſione partita ad fauorem illius cui
ſolutio eſt deſtinata; habet vim numerationis pe-
cuniæ ad validandum actum, vbi ea de forma
interuenire debet.*

13 *Declaratio procuratoris in iudicio ſe nolle eſſe
procuratorem non inficit actum, poſtquam eſt
iam dominus litis effectus, inuito Actore, qui
propterea valide contra ipſum proſequutus fuit
iudicium.*

14 *Ius vendendi totum fundum hypothecatum pluri-
bus creditoribus, competit cuilibet ex illis, etiam
aliis ſatisfactis.*

15 *Pariterque ſi plures creditores fundum hypothe-
catum poſſideant, alterove illis ſatisfacto, poteſt
aliter peragere bonorum venditionem.*

16 *Sententia ſecunda lata, non poteſt validitas primæ
controuerti, cum oppoſitio illius, debuiſſet fieri
ante ſecundam ſententiam.*

DECISIO LXXVII.

FVit poſt duas cauſæ propoſitiones, vtraque
parte informante, habitas, reſolutum manda-
tum de manutenendo petitum à Paulo Orlando,
eſſe illi concedendum in domibus, de quibus agi-
tur quia, cùm non reuocetur in dubium poſſeſſio
in ipſum translata vigore deſiderationis factæ
1 iuxta formam commiſſioni Sanctiſſimis, ipſi pro-
fectò eſt danda manutentio cum militet præſum-
ptio pro validitate, & iuſtitia deliberationis *lege
quoties, 13. D. de rebus dubiis, leg. quoties* 8. *D. de
verb.obligat.* Alexander *in lege qui Romæ* 122. §. *duo
fratres, numero* 29. *D. eodem*, Crauet. *Conſilio* 188.
2 *numero* 8. Abbas *conſ.41.num.2.lib.1.* Rota *deciſione*
48. *numero* 1. apud Mangil. *de ſubhaſtat.* & eidem
Orlando deliberatario extraneo ſufficit, quod non
conſtet clarè, & notoriè de nullitate, & inſtantia
talis deliberationis ex eiſdem actis ex adduct. per
modet. Peruſ. *de manut. obſeruat.* 12. *n.* 8. & per Ro-
tam *in Romana Cenſuum* 27. *Aprilis* 1644. *coram
R.P.D. meo Roias.*

In præſenti autem nullo modo conſtat de nul-
litate, vel iniuſtitia, ſed potius de iuſtitia delibera-
tionis Orlando factæ, cum ad eam fuerit deuen-
tum, ſeruatis omnibus de iure ſeruandis, & vigore
commiſſionis Sanctiſſimi ob cauſam, quod credi-
tores olim Proſper Caffarelli ex Saluiano immiſſi
in poſſeſſionem domorum de quibus agitur,
non poterant de eorum creditis ſatisfieri ſpatio
decennij, quæ cauſa verificata fuit in calculo
tunc exhibito per DD. Martinengos creditores,
qui etiam comprobatur ab Orlando in eius ſum-
mario primæ propoſitionis *numero* 6. & ſecundæ
propoſitionis *n.* 7.

Neque iuſtitia deliberationis turbatur ex præ-
tenſo exceſſu in quantitate crediti, ex quo dedu-
citur etiam defectus legitimæ probationis, quod
intra decennium creditores & fructibus domo-
rum ſatisfieri non potuiſſent, quia prætenſus ex-
ceſſus debet concludenter probari, Rota *coram Se- 3
raphino, dec.* 1189. *numero* 1. *&* 2. *in recent. deciſione*
405. *numero* 2. *part.* 3. *& deciſione* 306. *numero* 26.
part. 7. & ideo non reſultat ex ſolo mandato pro-
curæ facto à D D. de Martinenghis *per ſcodere ſcu-
di mille in circa de lire 7. l'vno.* Quia vltra quod,
ſtante illa dictione *in circa* verbum *pro reſiduo* non 4
concludit confeſſionem certam, & determinatam
ex traditis per Giurb. *ad conſuetud. Meſſan. cap.* 2.
gloſſa 3. *numero* 14. non poteſt inde deſumi con-
concludenter, quod ſenſerint de moneta Brixien, &
non de moneta Romana, cum & in vrbe currant
liræ florentinæ, & etiam in Stat. Vrb. *lib.* 1. *cap.*
197. lirarum pretium taxetur ad baioc. 15. pro
qualibet, & ſic ſeptem ex eis conſtituunt aureum
papalem, vel Florentinum iuliorum decem cum 5
dimidio. Ideo hoc mandatum non concludit ex-
ceſſum, cum verba ſint intelligenda eo modo, quo 6
exceſſus euitatur, vt dixit Rota *coram bonæ memo-
ria Coccino deciſione* 144. *numero* 12. *& ſequentibus
in recent. deciſione* 123. *num.* 3. *&* 4. *part.* 5. *& in Bo-
nonien. fideicommiſſi de Cataneis* 2. *February* 1634.
coram Merlino.

Verum Dominis viſum fuit tolli quemcunque
exceſſum ex calculo prædicto in actis exhibito
parte citata, ſtante enim præfati calculi productio-
ne cum nihil fuerit oppoſitum poſt lapſum ter-
minum ad dicendum contra iura producta, fuit ius 7
quæſitum parti producenti ex latè adductis per
Adden. ad ſanctæ memoriæ Gregorium, *deciſione*
292. *numer* 6. præſertim poſt latam ſententiam.
Mantic. *deciſione* 12. *numero* 2. Adeo, vt ſtandum
ſit notulæ per creditorem traditæ, donec contra-
rium concludenter probetur. Rota *deciſione* 161. 8
numero 29. *parte* 6. *recent.* Et in terminis excluden-
dum eſſe exceſſum ex non impugnatione partita-
rum in actis productarum, citata parte, dixit Rota,
deciſione 48. *numero* 6. *&* 7. poſt Mangl. *de ſubha-
ſtatione, & in Bononien. fructuum* 14. *Nouembris*
1617. *in* §. *Accedebat etiam calculus, coram bo.mem.
Pirouano.*

Et vlterius exceſſus tollitur, etiam ex eo, quia
DD. de Caffarellis poſt deliberationem calculum 9
prædictum approbarunt, ſoluendo fructus poſt
deliberationem decurſos, quos ſane non ſoluiſ-
ſent, ſi in dicto calculo fuiſſet exceſſum, maximè,
quia deliberationis notitiam habuerunt, vt con-
ſtat *ex ſecundo ſummario Orlandi num.* 10. inde
enim bene reſultat approbatio deliberationis, &
calculi prædicti, *l. ſi cui* 60. vbi Batt. *D. de l.* 2. *l.
ſiquidem* 24. *Codice de tranſact. lege ad ſolutionem* 5.
Codice de re iudic. Becc. *conſilio* 116. *numero* 41.
Rota *coram Canaler. dec.* 100. *num.* 7. *& in Romana
Cenſus* 18. *Maij* 1646. *ſub* §. *fin. coram R. P. D. meo
Melzio.*

Nec obſtat, quod DD. Caffarelli ſoluerint coa-
ctè, vigore mandati, quia vltra quod adſunt etiam
aliquæ ſolutiones ſponte factæ, verè non præceſ-
ſerat, niſi mandatum gratioſum, & DD. Caffa- 10
relli ſoluerunt abſque vlla proteſtatione, quæ
neceſſaria erat ad hoc, vt coactè ſoluiſſe diceren-
tur quamuis mandatum etiam rigoroſum præ-
ceſſiſſet

ceſſiſſet. Rota *coram Seraphin. deciſione* 1047. *numero* 11. cum alleg. ad Add. ſanctæ memoriæ Gregorium *deciſione* 365. *numero* 4. *& in Laureiana Predij* 28. *Ianuarij proxime præteriti coram R.P. D. meo Decano.*

Obiectum, quod in actu deliberationis non ad-
11 eſſet præſens pecunia, prout de iure requiritur, ſed tantum ordo ad ſanctum Montem Pietatis, tolli-
12 tur, quia, cum liquidè conſtet, quod Orlandus licitator de eo tempore haberet pecunias in Monte pietatis, eaque die ſequenti tranſlatæ fuerint in creditum Curſoris iuxta formam mandati de ſubhaſtando hoc ſufficit, cum his concurrentibus ordinem ad Montem habere vim numerationis, in fortioribus terminis firmauerit Rota *in Romana Saluiani* 4. *Martij* 1644. *coram R. P. Domino meo Veroſp.*

Nullitas vero ſubhaſtationis deducta ex eo, quod Procurator DD. de Caſſarellis citatus fuerit poſtquam declarauit ſe nolle eſſe procuratorem, corruit, quia hoc procurator declarare non pote-
13 rat, cum iam eſſet effectus Dominus litis, inuito Actore, qui propterea validè contra ipſum conſequutus fuit iudicium Abbas *in cap. auditis, n.* 8. *& in cap non iniuſte n.* 4. *in fin. de procurat.* Felin. *in cap. ex part. il.* 3. *n.* 27. *de reſcript.* Rota *in Romana cenſus, ſeu depoſiti* 26. *Ianuarij* 1646. *coram Reuerendiſſimo Patre Domino meo Melzio, & in Melenitana tenuta* 14. *Iunij* 1647. §. 1. *coram R.P.D. meo Bichio.*

Nec releuat, quod commiſſio deliberationis eſſet obtenta à Com. Paulo Æmilio, & Ricciarda ab iſta verò tantum fuerit proſequutum iudicium ob præcedentem ſatisfactionem Com. Pauli Æmi-
14 lij, quia ius vendendi totum fundum hypothecatum pluribus creditoribus, competit cuilibet ex illis, etiam aliis ſatisfactis, vt eſt *textus* ad litteram *in l. ſolutum* 11. §. *ſi creditore, D. de pignor. act.*
15 Pariterque ſi plures creditores fundum hypothecatum poſſideant altero ex illis ſatisfacto, poteſt alter peragere bonorum venditionem, vt ſunt verba *text. in l. cum vnus* 12. *verſ. alter atque, D. de bo. auth. iud. poſſid.*

Pluribus nullitatibus contra primam ſententiam in Saluiano obtentam cumulatis pro parte DD. de Caſſarellis, ſatisfaciebant informantes pro Orlando, & ſufficiens viſa fuit reſponſio, quod in ſecundo iudicio præfixo termino ad deducendum omnia, non fuerunt appoſitæ iſtæ nullitates; Ideo lata ſententia non poteſt validitas primæ controuerti, cum nullitas opponi debuiſſet in ſpecie ante ſecundam ſententiam. Rota *deciſione* 572. *numero* 2. *&* 3. *parte* 2. *recent.* Et ita fuit reſolutum vtraque parte informante, &c.

R. P. D. CERRO.

Caietana bonorum.

Lunæ 3. *Decembris* 1646.

ARGVMENTVM.

Nonnulla recenſentur circa ordinatoria iudicij, ad firmandã validitatem ſentẽtiæ. Quamplura de Emphyteuſi Eccleſiaſtica, vbi cadunt multa obſeruatione digna circa clauſulas in ea apponi ſolitas, & circa prohibitionem alienationis. Confraternitas inſtitura ad pium opus, habens Eccleſiam, & alia Eccleſiaſtica ſigna, non poteſt dici mere laicalis, manus mortua, ad effectum incapacitatis, emphyteuſis quæ dicatur.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio per biennium non prorogatio fatalibus efficitur deſerta, ac ſi nuſquam interpoſita fuiſſet.*

2 *Appellatione deſerta, ſufficit pro re iudicatà, cauſam ad partes remitti, & impedimenta remoueri.*

3 *Sententia eſt valida quæ habet requiſita* vulg. dec. Caputaq. 260. parte 2.

4 *Stylus fori inordinarius probatur ex atteſtationibus Notariorum, & cauſidicorum loci, licet extraiudicialibus.*

5 *Citatio ad ſententiam, non reſtricta ad primam diem, ſed concepta cum clauſula,* & deinde antea cum continuatione, *protrahitur ad duas, & tres alias ſequentes dies iuridicas.*

6 *Circunductio citationis non pendet à voluntate partium, ſed iudicis.*

7 *Emphyteuſis Eccleſiaſtica, finita generatione, ad Eccleſiam reuertitur, nec tranſit ad extraneos.*

8 *Hæredum, & ſucceſſorum appellatione, in materia emphyteuſis, veniunt ſoli heredes ſanguinis, & ſic deſcendentes ab ipſis inueſtitis.*

9 *Clauſula.* Ad habendum, *appoſita in emphyteuſi in parte diſpoſitiua, intelligitur iuxta naturam contractus emphyteutici.*

10 *Nec illam immutat, ſed reſtrictionem recipit ad limites ipſius contractus, cui apponitur.*

11 *Et ideo quando emphyteuſis de ſui natura, non eſt tranſitoria ad extraneos, non tribuit facultatem alienandi in extraneos in præiudicium vocatorum, ne in vna, eademque inueſtitura inducatur manifeſta contrarietas, & repugnantia.*

12 *Solemnibus non adhibitis in Emphyteuſi, clauſula,* Ad habendum, *non poteſt extendere conceſſionem.*

13 *Prohibitio expreſſa alienationis in emphyteuſi, exerceat vim præcedentis clauſula.* Ad habendum, *adeo vt tribuere ſolum poſſit facultatem alienandi inter illos de linea comprehenſos in inueſtitura, ſecus in extraneos.*

14 *Prohibitiones alienationis maturo conſilio in inueſtituris appoſita, plus attendi debent, quàm clauſulæ generales, vt plurimum per* Notarios *apponi ſolita*

15 *prohibitio alienationis repugnat natura clauſula.* Ad habendum.

16 *Clauſula.* Ad habendum, *vbi nihil aliud reſiſtat, tribuit facultatem alienandi.*

17 *Prohibitio alienandi concepta cum duabus negatiuis, puta* non poſſit alienari, niſi cum conſenſu *in affirmatiuam reſoluitur, & importat poſitiuam licentiam alienandi.*

18 *Concepta autem vna negatiua, puta* non poſſit, *prohibitio remanet abſoluta, & præceptum negatiuum importat.*

19 *Clauſula generales inueſtitura, alias quæ comprehenderent extraneos, ſtante prohibitione alienationis per præceptum negatiuum, reſtringuntur ad heredes ſanguinis.*

20 *Clauſula* in perpetuum, *appoſita in conceſſione de ſui natura non trãſitoria ad extraneos, perpetuat conceſſionem inter perſonas comprehenſas, illã tamen non extendit ad extraneos non vocatos.*

21 *Clau*

21 *Clauſulam* in perpetuum *tritum eſt regulari & intelligi iuxta ſubiectam materiam, in qua apponitur.*
22 *Clauſula* in perpetuum *appoſita in conceſſione ex pacto, non facit illam hæreditariam.*
23 *Bona emphyteutica Eccleſiaſtica, in Eccleſiam, vti manus mortuas deuenire non poſſunt.*
24 *Nec minus per viam inſtitutionis.*
25 *Relatio ſupponit relatum in referente, itavt pacta in antecedente inueſtitura, ad quam præſens relationem habens cenſeantur in hac repetita: perinde ac ſi etiam in iſta eadē fuiſſent appoſita.*
26 *Pactum quod res emphyteutica non poſſit deuenire ad manus mortuas, nec minus in illas poteſt transferri pro aſſequendâ æſtimatione, quia pactum huiuſmodi reſiſtit æſtimationi.*
27 *Confraternitas inſtituta ad pium opus habens Eccleſiam, aliaque Eccleſiaſtica ſigna, non poteſt dici mere laicalis.*
28 *Manus mortua, ad effectum incapacitatis emphyteuſis alienari prohibita dicitur etiam vniuerſitas Eccleſiaſtica, & laicalis, quæ nunquam moritur.*

DECISIO LXXVIII.

MOnaſterium Caſſinenſe D. Directus bonorum, de quibus agitur, conceſſit in emphyteuſim cum pacto renouandi de 29. in 29. annis, & iuxta formam antiquarum conceſſionum nonnulla bona ſua in territorio Traiettæ Flaminio Vellono, tam proprio nomine ſtipulanti, quam vice, & nomine Fabritij fratris, ac pro eius hæredibus, & ſucceſſoribus pacto, adiecto, quod bona præfata, nec aliquam ipſorum partem poſſet vendere, nec alienare ſine licentia, & aſſenſu præfati Monaſterij.

Defuncto prius Flaminio, obiit etiam Fabritius fratre ſcriptis ſibi hæredibus Fratribus Ordinis S. Franciſci de Obſeruantia, & quatenus eſſent incapaces Eccleſia Sanctiſſimi Sacramenti dictæ Terræ, quæ ob incapacitatem prædictorum Fratrum anno 1629. hæreditatem Fabritij adiuit, & poſſeſſionem dd. bonorum emphyteuticorum apprehendit, ſed habita de his notitia anno 1631. Monaſterium Caſſinenſe in Curia Epiſcopali Caietæ iudicium deuolutionis intentauit præcipuè ob mortem Flaminij, & Fabritij ſine liberis, & quia bona deuenerunt in manus mortuas, & anno 1643. emanauit ſententia pro deuolutione ad fauorem Monaſterij cum condemnatione alterius partis ad reſtitutionem fructuum indebitè perceptorum, ſummario Monaſterij numero 2. & 3.

Appellarunt Agentes pro Eccleſia à præfata ſententia ad Aud.Cam.& tranſportatis actis prioris inſtantiæ, ac ſententia in iudicatum tranſacta ob cauſæ non perſecutionem intra biennium, idem moderatus fuit inhibitionem vigore ſupradictæ appellationis conceſſam à cuius moderatione cum fuerit iterum appellatum pro parte Eccleſiæ Signatura mihi reſcripſit cum ſolita clauſula conſtituto, ideo dubitaui, an conſtet de re iudicata, quæ veniat exequenda, vel potius de cauſis reſtitutionis in integrum, & affirmatiuè quoad primam partem, negatiuè vero quoad ſecundam DD. reſponderunt, cum enim appellatio
1 fuerit interpoſita die 1. Aprilis 1645. & toto ſequenti biennio nihil actum in cauſa, nec prorogata fatalia, remanſit deſerta, & ſententia in rem iudicatam tranſiuit perindè, ac ſi nunquam ab ea fuiſſet appellatum, Auth. *ei, qui, Cod. de tempor. appell. cum ſit. Romana extr. de appellat. lem. ſi appellationem eod. tit.* Veſtr. *in prax. lib. 3. cap 5. num. 2.* Scacc. *de Appell. quæſt. 15. art. 8. num. 119. cum ſeqq.* Rot. *in recent. deciſ. 476. num. 1. & deciſ 548. n. 2. part. 8. in Tiraſonen. Vnionis 26. Iunij 1645. coram R.P.D. meo Ottbob. in Aquilana Iuriſpatr. 4. Iunij proximè præteriti coram R. P. D. meo Corrad §. non obſtat, quod fuerit ab ea appellatum.*

Non obſtante, quod ſuper deſertione cauſæ 2
nulla emanauit expreſſa declaratio, cum ſufficiat deſerta appellatione cauſam ad partes remitti, & impedimenta remoueri *ad text. in leg. ſi contra maiorem, Cod. de appell.* Card. Alexand. *in cap. ex ratione num. 44. verſ. in contrarium eſt communis*, relat. per Scacc. *vbi ſupra lib. 3. cap. 2. quæſt. 11. num. 154. & 145.* & delictum fuit in Pampilon. decimarum 19. *Iunij* 1628. *coram Eminentiſſ. D. meo Card. Veroſpio.*

De validitate ſententiæ dubitari non poteſt cum omnia requiſita concurrant vulg deciſ. Caputaquenſ. 260. *part.* 1. nec obeſſe poteſt, quod citatio ad ſententiam fuerit exequuta *die* 13. *Martij* reproducta *die* 16. ſententia vero lata non fuerit, niſi *die* 23. quia cum in Curia Epiſcopali Caietæ tribus tantum diebus ſingulis hebdomadis fiat audientia exceptis diebus Veneris menſis Martij, vt ea fidelibus, & atteſtationibus No- 4
tariorum, & Cauſidicorum illarum partium, quæ licet extraiudiciales bene probant ſtylum in ordinariis; Rot. *in recent. deciſ. 393. num. 2. part. 1. & deciſ.* 101. *numero 11. verſ. & cum iſte ſtylus part. 3.* 3
cum aliis per bon. mem. Buratt. *deciſ.* 124. *n.* 8. vbi Addent. *littera B. deciſ.* 148 *n.* 8. *& deciſ.* 690. *numero* 16. & citatio, de qua agitur non fuerit reſtricta ad primam diem, ſed concepta fuerit cum clauſula, *& deinde in antea cum continuatione* die autem 23. fuerit *tertia dies* iudicata, vt ex oculo ſententia dicitur lata in termino habili, quia citatio cum ſimili clauſula protrahitur ad duas, & tres alias ſequentes dies iuridicas Cæſ. de Graſſ. 5
deciſ. 9. n. 6. de ſentent. & re iudic. Rot. *in recent. deciſ. 307. numero 9. part. 1. & coram bon. mem. Buratt. deciſ. 317. num. 3. & in Toletana hæreditatis* 6. *Iunij* 1618. *coram bon. mem. Andrea.*

Prout etiam nihil refert ſubſequuta iurium 6
productio, dum neutra pars citata fuit, nec Iudex interloquutus pro eorum admiſſione, circumductio enim non pendet à voluntate partium, ſed Iudicis, Grat. *diſcept. for. cap. 438. numero* 11. *in fin. verſ. vbi etiam, quod ad effectum,* Rot. *in recent. deciſ. 277. numero 2. in fin. verſ. nec facit p. 1. & deciſ. 69. numero 5. part. 6.* coram ſanct. memor. Gregor. *deciſ.* 457. *numero* 7. Addend. ad eundem *deciſ. 140. numero 16. verſ. ſed ad iſtum effectum*, & coram bon. memor. Buratt. *dict. deciſ.* 720. *numero* 2.

Iuſtitia vero eſt euidens, quia emphyteuſis Ec- 7
cleſiaſtica finita generatione ad Eccleſiam reuertitur, nec tranſit ad extraneos, §. *emphyteuſim, Auth. non alien. Mantic. de tacit. lib* 14. *tit.* 19. *n.* 6. *Cald. de nominat. emphyt. lib. 2. quæſt. 33. à num. 23. verſ. in emphyteuſi vero cum ſeqq.* Rot. *in recent. deciſ. 381. numero 2. part. 5. & deciſ. 217. num. 9. part. 6.*
Quamuis conceſſa fuerit pro hæredibus, & ſuc- 8
ceſſoribus cum in hac materia illorum appellatione veniam ſoli hæredes ſanguinis, & ſic deſ-

cendentes ab ipſis inueſtitis, vt docuerunt Imol.
in leg. quod dicitur. Digeſt. de verb obligat. Caſtreoſ.
in leg. etiam num. 4 Digeſt. ſolut. matrim. Bald. conſ.
214. num. 2. verſ. ſed iſtud lib. 5. Alexander conſ 85.
numero 1. & 2. lib. 7. Roland. conſ. 96. & ſeqq. lib. 1.
Rimin. ſen. conſ. 437. numero 2. Rimin. iun. conſil.
365. num..... part. 9. lib. 2. Soccin. ſen. conſ. 121. numero 18. lib. 4. Soccin. iun. conſ. 71. numero 5. lib. 1.
Dec. con. 171. num. 1. & 2. Ruin. in conſ. 23. num. 34.
lib. 5. Honded. conſ. 92. numero 19. & ſeqq. lib. 1.
Beron. conſ. 102. numero 14. lib. 1. Cephal. conſil. 400.
numero 56. & 57. Gabr. conſ. 84. numero 51. lib. 2.
Mantic. vbi ſupra lib. 22. tit. 19. numero 20. cum ſeqq.
Clar. plures referens in §. emphyteuſis quæſtione 28.
ſub numero 5. §. tertius eſt caſus, verſ. fundamentum
autem, Grat. diſcept. forenſ. cap. 351. numero 17. &
firmault Rota coram Card. Seraphin. deciſ. 868. numero 1. & 2. latius in deciſ. 211. numero 3. & 4. cum
ſeqq. part. 6. recent. & in Nouar. bon. 13. Ianuarij
1642. coram bon. memor. Merlino, §. peccut. demum,
& primum Iulij 1644. coram Reuerendiſſimo D. meo
Decano, §. p. 1. quia Alexand. 6.

9 Non obſtat clauſula ad habendum appoſita in
parte diſpoſitiua cum hæc intelligitur iuxta naturam contractus emphyteutici, vt dixit Rota
coram Card. Seraphin. deciſ. 794. numero 8 & coram
bon. memor. Coccino inter eius impreſſ. deciſ. 75. numero 10. nec illam immutat, ſed reſtrictionem recipit, ad limites ipſius contractus, cuj appoоitur
10 vt pluries dixit Rot. & ſignanter in recent. dec. 60.
numero 12. & 15. part. 5. deciſ. 74. numero 89. 10. & 11.
& deciſ. 211. numero 12. part. 6. & ideò quando,
prout hic emphyteuſis de ſui natura non eſt tran-
11 ſitoria ad extraneos non tribuit facultatem alienandi in extraneos in præiudicium vocatorum oe
in vna eademque inueſtitura inducatur manifeſta
contrarietas, & repugnantia, vt ex his rationibus
conſulendo tradunt Bald. numero 5. lib. 5. Dec. conſil. 54. numero 6. Simon de Pret. conſ. 20 numero 11.
lib. 1. Rub. conſ. 110. numero 5. verſ. & ſic, Menoch.
conſ. 61. numero 20. Bardelloo. conſ. 4. numero 2. & 3.
Grouagnon. conſ. 44. numero 107. & 108. lib. 2. &
pluries firmatur Rota coram Card. Seraph. deciſ.
1290. numero 12. coram Card. Caualer. deciſ. 293.
numero 4. coram bon. memor. Coccino dict. deciſ. 75.
numero 9. coram Reuerendiſſ. Vrgellen. deciſ. 212.
numero 20. in recent. deciſ. 294. in fin. part. 2. deciſ.
265. numero 5. part. 4. deciſ. 60. numero 12. & deciſ.
86. numero 15. part. 5. & articulo maturè diſcuſſo
dict. deciſ. 74. numero 6. cum ſeqq. vſque in fine, &
dict. deciſ. 211. numero 7. cum ſeqq. part. 6. & aliis
relatis in deciſ. 415. n. 20. & 21. part. 8.

12 Quod ſine difficultate recipiendum eſt in caſu noſtro, quo ſolemnia non fuerunt adhibita,
ſine quibus hæc clauſula non poteſt extendere
conceſſionem, vt aduertit Dec. in cap. in præſentia
numero 33. aliàs 153. verſ. ſic ergo concluſio de probat. Aldobrand. conſ. 42. numero 3. Couar. var. reſolut. lib. 2. cap. 17. numero 5. dictu deciſ. 74. num. 14.
13 & 15. part. 6. & quod plus eſt adſit expreſſa prohibitio alienationis, quæ infringit, & eneruat
vim præcedentis clauſulæ ad habendum, adeo vt
tribuere ſolum poſſit facultatem alienandi inter
illos de linea comprehenſos in inueſtitura ſecus
in extraneos, Dec. conſ. 171. ſub numero 3. Gratian.
diſcept. for. cap. 344. numero 11. quos ſequuta fuit
Rota in recent. deciſ. 294. numero 8. part. 2. & dicta
deciſ. 74. numero 13. 14. & 15. & deciſ. 211. numero
8. cum ſeqq. part. vbi reſpondetur omnibus contrariis, & ſubditur plus attendi debere prohibitionem alienationis maturo conſilio appoſitam
quam huiuſmodi clauſulas generales vt pluri- 14
mum per Notarios apponi ſolitas, & in Cæſenaten. emphyteuſi 4. Decembris 1635. coram bon. mem.
Merlino in recent. deciſ. 781. numero 17. part. 8. 15
Prohibitio enim repugnat naturæ clauſulæ ad
habendum, quæ vbi nihil aliud reſiſtit, tribuit facultatem alienandi, Dec. dict. conſ. 171. dicto nume- 16
ro 5. verſic. quarto, & vltimo, Curt. iun. conſil. 130.
numero 6. verſic. præterea & ſecundo, Corbul. prinil. emphyt. ob alienat. limit. 3. numero 2. & 3. Cacher. deciſ. 164. ſub numero 4. cum aliis alleg. in ſuprudictis deciſionibus.

Pro quorum comprobatione ponderarunt Domini prohibitionem eſſe arctiſſimam cum vna ſolum negatiua, ibi, tuli etiam pacto quod bona præ-
ſata, nec aliquam partem poſſit vendere, vel aliena- 17
re ſine licentia, & aſſenſu præfati Monaſterij; quic-
quid enim ſit quando concipitur cum duabus ne- 18
gatiuis puta non poſſit alienari, niſi cum conſenſu,
quas in affirmatiuam reſolui, & importari politiuam licentiam alienandi dixit Rota Sarſinaten.
feudi 22. Iunij, & 18. Decembris 1645. coram Reuerendiſſimo Domino meo Decano. Quando prout hic 19
vna ſolum adeſt negatiua, ibi non poſſit prohibitio remanet abſoluta, & præceptum negatiuum,
importat, quod clauſulæ generales inueſtituræ
alias aptæ comprehendere extraneos reſtinguntur ad hæredes ſanguinis, vt in fortioribus terminis tradit Afflict. in cap. 1. §. feudum ex lege numero 35. verſ. videlicet quando contractus ſi de feudo
fuerunt contron. inter D. & agnat. Boſſ. de bon. publ.
ſub numero 34. Dec. dict. conſ. 171. verſ. 4. & vltimo,
Roſentall. de feud. cap. 2. conſ. 36. numero 5. verſ. vbi
idem, Cald. de emphyt. lib. 2. quæſtione 10. numero 16.
verſ. cæterum ego, Cæſar. Manent. deciſ. 2. num. 38.
cum duab. ſeqq.

Hinc etiam nihil facit clauſula in perpetuum, 20
quia, vbi prout hic apponitur in conceſſione de
ſui natura non tranſitoria ad extraneos perpetuas
conceſſionem inter perſonas comprehenſas, illam
tamen non extendit ad extraneos non vocatos
vt probat text. in dict. §. emphyteuſim. verſ. licentia,
Auth. de non alienand. Roland. 96. numero 7. 8. &
19. lib. 1. Alexander conſ. 9. ſub numero 9. in fin.
verſ. ſed ſolum dicimus lib. 2. Mantic. de tacit. lib. 27.
titul. 10. numero 21. Cald. vbi ſupra dict. lib. 2. quæſt.
23. numer. 19. cum ſeqq. & aliis relatis, Rot. in recent.
deciſ. 381. numero 4. part. 5. & ſæpius dict. deciſ. 211.
numero 7. part. 6. tritum enim eſt clauſulam huiuſmodi in perpetuum regulari, & intelligi iuxta ſub-
iectam materiam, in qua apponitur, Gloſſ. in leg. 21
& in perpetuum, Digeſtis de procurat. Alexander in
leg. 2. n. 2. Digeſtis ſolut. matrim. Cardin. Seraphin.
deciſ. 874. numero 5. Rot. deciſ...... num. 18. part. 7.
recent. & in Bononien. cenſus 21. Febr. 1642. coram
Reuerendiſſ. Patre Domino meo Ghiſilerio, & ideo
appoſita in conceſſione ex pacto non facit illam
hæreditariam, vt de magis communi teſtatur Dec. 22
in cap. in præſentia numero 53. verſ. ſit ergo concluſio
de probat. Rol. conſ. 96. & num. 6. & 18. & 19. lib. 1.
Mantic. de tacit. lib. 2. tit. 19. n. 27.

Sed vlterius dixerunt Domini rem eſſe extra
difficultatem, & deuolutionem eſſe ineuitabilem,
ex quo bona fuerunt relicta Eccleſiæ, in quam vti 25
manus mortuas bona Eccleſiaſtica deuenire non
poſſunt aduocat. in c. 1. de alien feud. & ibi Afflict.
in princ. n. 4. & 5. Gloſſ. in cap. potuit verb. prohibeatur,

tur, & ibi Abb. n. 10. Imol. num. 25. extr. locat. Burſ. conſ. 199. n. 42. verſ. 3. Rot. coram ſan. memor. Gregor.
24 deciſ. 520. n. 11. ibique Addent. n. 14. coram Ren. Vrgellen. deciſ. 334. num. 11. in fin. & dictum fuit in Neapolitana laudemij 14. Decemb. 1640. coram bon. mem. Coccino, nec minus per viam institutionis, Rot. d. dec. 211. n. 20 p. 6. recent.

Imò cum in antiquis inueſtituris iuxta quarum formam facta fuit hæc, de qua agitur, adſit explicata prohibitio, ne bona deueniant ad manus mor-
25 tuas, & vigore iſtius relationis pactum habeatur perinde, ac ſi etiam in iſta fuiſſet appoſitum, vt in his terminis dixit Rot. d. deciſ. 211. n. 5. & 6. part. 6.
26 non potuerunt bona in Eccleſiaſticam transferri, nec minus pro aſſequenda æſtimatione, quia pactum huiuſmodi reſiſtit acquiſitioni, Aldobr. conſil. 40. n. 9. lib. 1. Burſ. conſ. 299. n. 48. verſ. Doctores lib. 2. ſan. mem. Greg. dec. 529. n. 10. & latiùs dict. deciſ. 211. n. 31. part. 6. recent.

27 Quod autem Confraternitas Eccleſiæ Terræ Traiectæ ſit merè laicalis, nec iuſtificatur cum inſtituta ſit ad pium opus venerationis Sanctiſſ. Sacramenti, habeatque Eccleſiam, aliaque Eccleſiaſtica ſigna per ea, quæ dixit Rot. in Romana bonorum 19. Ianuarij 1643. coram R. P. D. meo Ghiſilerio, & in Romana ſaluiani, ſeu attentatorum 23. Maij eiuſdem anni coram R. D. meo Præſide Vallifoletano, nec releuat cum ad hunc effectum idem ſit Vniuerſitas Eccleſiaſtica, & Laicalis, quæ nunquam moritur, vt declarat Petr. Pecch. de Amortizat. bon. cap. 2. per tot. in tract. magnæ tom. 11. part. 1. fol. 316. Cal. de renouat. emphyteuſ. lib. 1. quæſt. 19.
28 Corbul. de cauſ. propriet. ob alienat. irrequiſitis Domin. fact. ampl. 12 n. 6. Anchar. conſ. vlt. ſub n. 3. verſ. propter hoc videtur, & latè firmauit Rota coram Martin. And. deciſ. 6. n. 2. & 3.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. CERRO.

Caietana Bonorum.

Mercurij 10. Iunij 1648.

ARGVMENTVM.

Clauſularum emphyteuſis importantia pertractatur. Nonnulla de beneplacito Apoſtolico, & de linea finita ad effectum deuolutionis, ac de prohibitione alienationis in emphyteuſi, recenſentur: ſententia recipit declarationem à libello.

SVMMARIVM.

1 *Verba pro hæredibus & ſucceſſoribus in conceſſione emphyteuſis Eccleſiaſticæ comprehenſa, extenduntur ſolum ad hæredes ſanguinis, & deſcendentes ab eis inueſtitis.*

2 *Clauſula* Ad habendum, *ac* in perpetuum *intelliguntur iuxta naturam contractus, cui adijciuntur.*

Indeque in emphyteuſi Eccleſiaſtica non tribuũt facultatẽ renunciandi, nec alienandi, in extraneos.

3 *Hæ clauſulæ in emphyteuſi Eccleſiaſtica, non impetrato Beneplacito Apoſtolico, non poſſunt extendere conceſſionem vltra perſonas expreſſas.*

4 *Beneplacitum Apoſtolicum, aliæque ſolemnitates requiſitæ in alienatione emphyteuſis Eccleſiæ in extraneos non præſumuntur excurſu temporis, niſi ſimul concurrat obſeruantia.*

5 *Prohibitio alienationis rei emphyteuticæ in conceſſione appoſita, eneruat vires præcedentium clauſularum.*

6 *Præſumptio, quod conceſſio emphyteuſis concepta pro ſe, ſuiſque hæredibus, & ſucceſſoribus ſit facta etiam in extraneos, non efficaciter inducitur ex eo ſolo, quod vnus ex ibi nominatis ſit Clericus, & proinde filiationis incapax, dum etiam in deſcendentes alterius nominati verificari poteſt ipſa conceſſio.*

7 *Linea ad effectum deuolutionis emphyteuſis, non poteſt dici finita per exiſtentiam in Religioſis vltima ex ipſa, dum ſaltem eius vita durante, commoditas bonorum remaneat penes monaſterium, declaratur num. ſeq.*

8 *Declaratur diſpoſitio* S. Conc. Trid. ſeſſ. 25. c. 3. de regul. *de hac loquentis, intelligi tantum de Capuccinis, non autem de Monialibus.*

9 *Procedit in emphyteuſi priuatorum, vel in emphyteuſi Eccleſiaſtica conceſſa etiam pro extraneis, & cum ſolemnitatibus requiſitis.*

Secus verò in emphyteuſi Eccleſiaſtica non tranſitoria ad extraneos, & in qua deficiunt ſolemnitates requiſitæ, & Beneplacitum Apoſtolicum.

10 *Hoc enim caſu etiam ſi monaſterium eſſet capax bonorum in communi, nihilominus bona in ea comprehenſa ab ipſo nec prætendi, nec minus retineri poſſunt pro ſola fructuum commoditate, durante vita monachi.*

11 *Prohibitio contrahentium explicita, ne bona emphyteutica Eccleſiaſtica, relinquantur, & deueniant ad aliam Eccleſiam, iuncta legali prohibitioni per relationem ad antiquas inueſtituras, interdicit omnem, & quamcunque potentiam alienandi dicta bona vſque ab initio, itavt nullo vnquam tempore, & ad nullum effectum illa à monaſterio poſſint acquiri, & apud ipſum retineri.*

12 *Nec minus ad effectum vendendi perſonæ habili, & æſtimationem conſequendi cum huiuſmodi pactum, & contrahentium prohibitio reſiſtat principio acquiſitionis.*

13 *Prohibitio alienationis in Emphyteuſi Eccleſiaſtica, omnem caſum comprehendit, etiam hæreditariæ inſtitutionis, alteriuſque vltimæ voluntatis.*

14 *Bona emphyteutica Eccleſiæ, ad aliam Eccleſiam, vti ad manus mortuas deuenire non poſſunt.*

15 *Mors ciuilis monachi ob emiſſam profeſſionem, æquiparatur naturali, ad effectum deuolutionis emphyteuſis Eccleſiæ.*

16 *Sententia intelligitur & declaratur ſecundum libellum, & petitionem Agentis.*

17 *Libellus, & petitio, quando continet duo capita ad fundandam intentionẽ Actori, & Iudex in corpore ſententiæ libello fauorabilis vnum duntaxat expreſſerit, cenſetur etiam de ſecundo intellexiſſe, vt illi ſententiam plenius conformaret.*

Accedente præſertim clauſula: omni meliori modo: *ibidem appoſita.*

18 *Clauſula* omni meliori modo *appoſita in ſententia, comprehendit omnem modum meliorem, quo ſententia ſuſtineri poteſt, etiam non expreſſum.*

DECISIO LXXIX.

DEciſionem ſub die 3. *Decembris* 1646. coram me emiſſam in præſenti diſputatione DD.

contig

confirmarunt. Quia omiſſa validitate ſententiæ
non amplius ab altera parte in dubium, reuocata,
iuſtiria patet, repetito quod agitur de emphy-
teuſi Eccleſiaſtica, quæ finita generatione ad Ec-
cleſiam reuertitur, nec ad extraneos tranſit licet
conceſſa pro hæredibus, & ſucceſſoribus, cum in
hac materia verba huiuſmodi extendantur ſolum
2 ad hæredes ſanguinis, & deſcendentes ab eiſdem
inueſtitis, ex latè deductis in 1. *deciſ. verſ. Iuſtitia
vero eſt euidens.*

Nec contrarium ſuadent pactum renouandi de
29. in 29. annos, & clauſulæ, ad habendum, ac in
perpetuum; Quia vt pariter reſponſum fuit in di-
3 cta deciſione intelliguntur iuxta naturam contra-
ctus cui adiiciuntur, indeque in emphyteuſi Ec-
cleſiaſtica non tribuunt facultatem renouandi,
nec alienandi in extraneus, vbi late deducitur in
Mediolanen. Bonorum 30. *Maij* 1633. *coram bon.
mem. Merlino qua eſt deciſ.* 211. *à num.* 7. *cum plu-
ribus ſeqq. part.* 6. *rec. cum aliis relatis in* 1. *dec.* vbi
vlterius fuit adnimaduerſum præfata faciliùs ad-
mittenda, cum nec ſolemnia fuerat adhibita, nec
impetratum Beneplacitum Apoſtolicum ſine qui-
bus huiuſmodi clauſulæ non poſſunt extendere
conceſſionem vltra perſonas expreſſas, *ex autho-
ritatibus ibidem cumulatis.*

. Præſumptio autem Beneplaciti Apoſtolici non
oritur ex lapſu 30. annorum dum non proban-
4 tur factæ alienationes in extraneos, & præfato
tempore obſeruatæ. Receptum enim & ſolum
curſum temporis non inducere præſumptionem
Beneplaciti aliarumque ſolemnitatum niſi ſimul
concurrat obſeruantia conceſſionis, vt reſpondit
Rota apud Put. *deciſ.* 7. *de præſumpt. coram bon. me-
mor. Coccino deciſ.* 301. *num.* 2. *&* 3. cum aliis *in Pe-
ruſina Reintegrationis* 13. *Iunij* 1644. *coram R.P.D.
meo Royas, & in Compoſtellana Parochialis* 10. *Febr.*
1645. *coram R.P.D. meo Verospio verſ. quia cum ex
tie. circa fin.*

Et proinde non applicantur deciſiones in con-
trarium adductæ. Deciſio enim 294. *part.* 2. *rec.
repet. part.* 3. *in ord.* 286. Loquitur de conceſſione
habente explicitam facultatem alienandi in ex-
traneos quæ multum mouit Dominos *vt ibidem
num.* 6. in altera vero 548. *p.* 8. *rec.* aderat Bene-
placitum Apoſtolicum, & oſtendebantur aliena-
tiones factæ extraneis, *vt num.* 11. 16. *&* 17. Deci-
ſio verò Card. Caual. 293. loquitur in inueſtitura
nullam habente prohibitionem, quæ concurrit
in caſu noſtro, & eneruat vires præcedentium
5 clauſularum, vt reſpondit Rota *in Foroſempronien.
emphyteuſis coram bon. mem. Merlino, quæ eſt dec.* 74.
num. 8. *cum ſeqq. part.* 6. *recent. cum aliis in* 1. *deciſ.
verſ. quod ſine difficultate cum verſ. ſeqq.*

Minus vrgent duæ coniecturæ ponderatæ in
contrarium. Prima enim, quod bona de quibus
agitur, deuenerint in Flaminium, & Fabritium
ſucceſſione cuiuſdam Marij Velloni cum permiſ-
ſione, & conſenſu eiuſdem Monaſterij Caſſinen-
ſis directi Domini ceſſat ex facto, cum Monaſte-
rium non approbauerit Marij ſucceſſionem, ſed
de nouo locauerit, & conceſſerit, ibi, *hodie præfa-
tus D. Germanus Procurator locauit, & de nouo con-
ceſſit præfato, &c. ac ibi, & titulo locationis, ac de no-
6 uo conceſſionis præfata*, &c. Secundò vero ex eo
quod conceſſio ſtipulata fuerit à Flaminio pro
ſe, ſuiſque hæredibus, & ſucceſſoribus, qui tamen
cum eſſet clericus deſcendentes habere non po-
terat ſed ſolos hæredes extraneos nihil releuat

dum inueſtitura fuit ab eodem Flaminio recc-
pta etiàm pro Fabritio fratre qui vti Laicus ha-
bere potuit Deſcendentes. Adducta autem præ-
ſumptio foret efficax ſi ſolum in extraneis con-
ceſſio verificari poſſet, vt tradunt Clar. *in §. feu-
dum quæſt.* 74. *num.* 4. Card. *de nomin. emphyt. lib.* 2.
quæſt. 20. *num* 37. & plures alij relati per Fuſar. *de
ſubſtit. q.* 339. *n.* 42. *&* 44.

Demum nihil obſtat quod Fabritius deceſſe-
rit relicta vnica filia fœmina Moniali Capuccina,
qua exiſtente declarari non potuit eſſe factum
locum deuolutioni ob lineam finitam cum ſal-
tem eius vita durante commoditas bonorum, de
quibus agitur remaneret penes Monaſterium, vt
trad. Bald. *in cap. poſt ceſſionem num.* 14. *de probat.*
Anchar. *conſ.* 420. *num.* 1. *& ſeqq.* Burſatt. *conſ.* 60.
num. 43. Sanchez *in præcept. decalog. tom.* 2. *lib.* 7.
cap. 15. *n.* 34.

Quia omiſſo an ſufficienter probetur exiſten- 8
tia dictæ filiæ, & non obſtet diſpoſitio S. Concil.
Trid. *ſeſſ.* 25. *cap.* 3. *de regul.* loquentis tantum de
Capuccinis, non autem, de Monialibus. Placuit
reſponſio quod obiectum procedit, vel in emphy-
teuſi priuatorum, vt tradit Iaſ. *in leg.* 2. *num.* 400.
Codic. de iur. emph. vel emphyteuſi Eccleſiaſtica 9
conceſſa etiam pro extraneis, & cum ſolemnita-
tibus requiſitis, in quibus terminis loquuntur
ſupra allegati, & præter illos primus omnium tra-
dit Bald. *in auth. ingreſſ. in* 2. *lect. num.* 37. *verſ. qua-
re ergo Codice de ſacr. ſanct. Eccl.* aliique relati per
Corbul. *de emphyteuſ. tit. de cauſ. priu. ob mort. ciuil.
numero* 6. *cum pluribus ſeqq.* Rota *in rec. dec.* 261. *nu-
mero* 7. *part.* 1. *& coram bon. mem. Burat. deciſ.* 394.
num. 5. Secus verò emphyteuſi Eccleſiaſtica non
tranſitoria ad extraneos, & in qua, prout hic, de-
ficiunt ſolemnitates requiſitæ, & Beneplacitum
Apoſtolicum, Hoc enim caſu etiamſi Monaſte- 10
rium eſſet capax bonorum in communi, nihilo-
minus bona in ea, comprehenſa ab ipſo nec præ-
tendi, nec minus retineri poſſunt pro ſola fru-
ctuum commoditate dorante vita Monachi, vt
ſecundum veriorem, & communiorem ſenten-
tiam firmant Odoffred. *in d. auth. ingreſſi ſub nu-
mero* 10. *Cod. de ſacr. ſanct. Eccl.* ibique Alberic.
& Caſtr. *num.* 34. quos refert, & ſequitur in pun-
ctualibus terminis pro veritate reſpondens Bur-
ſatt. *conſ.* 199. *à num.* 8. *vſque in fin. lib.* 2. eundem-
que approbarunt Corbul. *vbi ſupra ſub numero* 4.
verſ. Burſatus tamen, & Fulgin. *de iure emph. tit.
de ſucceſſ. in bon. emph. quæſt.* 14. *num.* 8. *verſ. & li-
cet*, ac ſic diſtinguendo reſponſum fuit in *Bonon.
bonorum* 7. *Iunij* 1647. *coram R.P.D. meo Meltio, §.
nec relenat quod ſaltem, &* 27. *Martij præteriti co-
ram R.P.D. meo Verospio.*

Quæ nullam in propoſito recipiunt dubieta- 11
tem, quo vltra legalem per relationem ad anti-
quas inueſtituras, adeſt etiam explicita contra-
hentium prohibitio, ne bona relinquantur, & de-
ueniant ad aliam Eccleſiam ex vi enim huiuſmodi
duplicis prohibitionis fuit penitus interdicta
omnis, & quæcunque potentia alienandi dicta
bona vſque ab initio, ita vt nullo vnquam tem-
pore, & ad nullum effectum illa Monaſterio
poſſint acquiri, & apud ipſum retineri §. *Sanctiſſi-
mus*, Auth. *de alien. emph.* Imol. *in §. filiuſfam. §. diui.
verſ. extra gloſ.* & ibi Alexand. *num.* 2. *circa med. ff.
de legat.* 1. Simon de Præt. *conſ.* 54. *num.* 4. 5. *&* 6.
Burſatt. *dict. conſ.* 299. *num.* 11. *verſ. non puto, &
numero* 48. *verſ.* 3. *Doctores, aliiſque relatis firmatur*
in

in d. Bononien. Bonorum coram R. P. D. meo Mel-
tio verſ. qua prohibitio , Nec minus ad effectum
12 vendendi perſonæ habili , & æſtimationem con-
ſequendi, cum huiuſmodi pactum , & contrahen-
tium prohibitio reſiſtat principio acquiſitionis,
vt diſtinguendo opinionem Specul. tit. de locat. §. nunc
aliqua num. 143. firmauit Rota apud ſan. memor.
Greg. *deciſ.* 529 *num.* 10. *in recent. dict. deciſ.* 211.
num. 31. *cum pluribus ſeqq. part.* 6. *& in aliis in d. de-*
ciſ. relatis §. Imo cum in antiquis. Nullatenus ſub-
ſiſtente , quod per huiuſmodi prohibitionem cen-
ſeatur duntaxat prohibita alienatio per contra-
ctum non autem per vltimam voluntatem , ſed
hæredis inſtitutionem , quia verior , & commu-
13 nior eſt opinio quod in emphyteuſi Eccleſiaſtica
prohibitio omnem caſum alienationis compre-
hendat etiam hæreditariæ inſtitutionis , alteriuſ-
que vltimæ voluntatis, vt in terminis conſulendo
firmat Aldobrand. *d. conſ.* 40. *ſub n.* 9. *verſ. cum*
igitur lib 1.

Hinc igitur ſubſiſtit pariter alterum deciſio-
nis fundamentum quod ſcilicet deuolutio ſit om-
14 nino clara , & ineuitabilis , ex quo bona de qui-
bus agitur fuerunt relicta Eccleſiæ in quam vti
manus mortuas bona Eccleſiaſtica deueniri non
poſſunt, nedum attenta iuris diſpoſitione, ad not.
in cap. 1. *de alien. feud.* ſed etiam ob prædictam
contrahentium prohibitionem, *ex deductis ibidem*
§. ſed vlterius, cum ſeq.

Ideoque non refragatur quod ſententia de Par-
tibus declararet eſſe locum deuolutioni ob lineam
finitam. Quia dum Monaſterium non potuit hæc
bona retinere , nec minus durante vita Monialis
propter naturam emphyteuſis Eccleſiaſticæ ad ex-
15 traneos non tranſitoriæ ex ſuperius deductis. Vti-
que linea dicitur finita, quia filia Fabritij habetur
pro naturaliter mortua , cum hoc caſu mors ci-
uilis ob emiſſam profeſſionem æquiparetur natu-
rali, ſecundum Barth. *in auth. ſi qua mulier Cod. de*
ſacroſ. Eccleſ. DD. communiter *in cap. in præſentia*
de probat. Alex. *conſ.* 13. *num.* 1. *lib.* 3. Parif. *conſ.* 65.
n. 7. *lib.* 2. Corbul. *vbi ſupra d. tit. de cauſ. priuat. ob*
mort. ciuil. n. 1.

Tamen ex duplici capite in prima inſtantia fuit
petita deuolutio bonorum, de quibus agitur, pri-
mo ſcilicet ob lineam finitam , Secundò ex quo
bona peruenerunt ad manus mortuas *Sum. Mona-*
ſterij præterita poſitionis n. 2. Vnde cum ſententia
intelligatur, & declaretur ſecundum libellum, &
petitionem Agentis, ad trad. per Aym. *conſ.* 188.
16 *n.* 1. *Creſc. dec.* 6. *n.* 2. *de ſent. & re iudic.* Card. Sera-
phin. *deciſ.* 640. *n.* 1. Licet iudex in corpore ipſius
ſententiæ expreſſerit dumtaxat cauſam lineæ fini-
tæ, nihilominus cenſeri debet declaraſſe deuolu-
tionem etiam ex ſecundo capite petitionis, vt illi
ſententiam conformaret , prout in dubio præſu-
mitur, per ea quæ tradunt Aym. & Card. Seraph.
17 *in locis ſupra allegatis.* Accedente præſertim clau-
ſula, *omni meliori modo*, ibidem appoſita, quæ com-
prehendit omnem modum meliorem quo ſenten-
tiæ ſuſtineri poteſt etiam non expreſſum. Ruin.
18 *conſ.* 9. *n.* 9. *lib.* 5. Acchil. *deciſ. vnic. de verbor. ſi-*
gnif. Rota *in rec. dec.* 553. *n.* 20. *part.* 1. *& in Seno-*
gallien. Pradij 28. *Iunij* 1645. *coram R. P. D. meo*
Meltio, verſ. Attendi etiam.

Et ita vtraque , &c.

R. P. D. Arovelles.

Piſauren. Iocalium.

Lunæ 28. Iunij 1649.

ARGVMENTVM.

Iocalia pretioſa, & veſtes feſtiuæ tranſmiſſæ per Sponſum ſponſæ, an ſoluto matrimonio, veniant reſtituendæ, & quomodo.

SVMMARIVM.

1 *Iocalia pretioſa , & veſtes feſtiuæ tranſmiſſa per Sponſum ſponſæ, non cenſentur donata, ſed ad vſum duntaxat accommodata , vt ſponſa gratia ipſius ſponſi honorificentior , & ſpecioſior incederet.*

2 *Et ideo ſoluto matrimonio veniunt reſtituenda.*

3 *Etiamſi ſponſus donare dixiſſet : quia iuxta ſubiectam materiam intelligendum eſſet de donatione ad vſum.*

4 *Et hoc procedit etiam in rebus ſponſæ tranſmiſſis à conſanguineis ſponſi , quas vti ad hunc ſpectantes , eius hæredi ſunt reſtituenda.*

5 *Licet ſint res ad vſum ſolius mulieris aptatæ, & conuenientes.*

6 *Et magis quando propter culpam ſponſæ , matrimonium non eſt conſummatum.*

DECISIO LXXX.

PLacuit Dominis deciſio coram me edita 22.
Iunij præteriti, qua firmatum fuit iocalia pre-
tioſa, & veſtes feſtiuas tranſmiſſas per bon. mem.
Dom. Camillum Pamphilium ſponſum D. Comi-
tiſſæ Mariæ Lauræ Santinellæ ſponſæ diſſoluto
per ſponſi obitum matrimonio , illius hæredi fo- 1
re reſtituen. Ideoque eandem deciſionem hodie
confirmarunt eo præcipuè fundamento, quod res
prædictæ non cenſentur donatæ, ſed ad vſum dun-
taxat accommodatæ, vt ſponſa gratia ipſius ſpon- 2
ſi honorificentior , & ſpecioſior incederet , &
ſic ſoluto matrimonio veniunt reſtituendæ *l. hoc*
legatum 45. *ff. de leg.* 3. *l. mortis ſuæ* 54. *ff. de do-*
nat. int. vir. & vxor. quos bene inducit Sanchez
de matrimon. lib. 6. *diſput.* 25. *numero* 10. *poſt prin-*
cipium, faciunt relati per Maſcard *de probat. con-*
cluſ. 564. *n.* 2. *&* 3. vbi quod hæc concluſio vna-
nimi Doctorum ſententia approbatur, Afflict *dec.*
315. *n.* 1. *&* 2. vbi ita plures iudicaſſe Conſilium
Neapolitanum ſanct. mem. Greg. XV. *deciſ.* 474.
n. 1. Rota *deciſ.* 113. *num.* 3. *part.* 1. *recent. Romana io-*
calium 11. *Decembris* 1641. *§. poſito autem*, &c. *co-*
ram Merlino , & aliis in dicta deciſione præterita
huius cauſæ *§. aut ſumus in dubio*, &c. *& ſeq. co-*
ram me cumulatis.

Etiam ſi ſponſus donare dixiſſet ; Quia iuxta 3
ſubiectam materiam intelligendum eſſet de do-
natione ad vſum, Batt. *in lege* 1. *§. nec Caſtrenſe nu-*
mero 10. *verſ. & ideo puto* , &c. *ff. de collat. bon.* Pa-
lat. Rub. *de donat. int. vir. & vx. §.* 7. *numer.* 1. *&*
ſeqq. & §. 11. *numer. eod.* Vtſill. ad Afflict. *d. deciſ.* 315.
num. 1. *cum pluribus in præterito §. abſque eo* , &c.
verſ. tum etiam quia, &c.

Et hoc procedere etiam in rebus ſponſæ tranſ- 4
miſſis

miſſis à conſanguineis ſponſi, quas vti ad hunc ſpectantes, eius hæredi teſtituendas tradit Bart. *in l. ſed & ſi plures 10. §. in arrogato numer. 4. verſ. ſi quidem donatio eſt facta à conſanguineis ex parte viri*, &c. ibique Adden. *littera H. verſic. quam vxori. ff. de vulg. & pupill.* Iaſ. *in l. vt liberis num. 17. Cod. de collation. vbi de magis communi.* Clar. *libr. 4. ſententiarum. §. donatio quæſt. 10. num. 2. verſ. ſed numquid ea*, &c. Io. Lup. *rubr. de donat. §. 11. num. 9.* Sanchez *de matrim. dicto lib. 6. diſput. 25. num. 11. verſic. eadem diſtinctio*, &c.

5 Licet ſint tes ad vſum ſolios mulieris aptatæ, & conuenientes, vt reiecta opinione Angeli benè Imol. *in dict. l. ſed & ſi plures 10. §. in arrogato. ſub num. 13. verſ. ſed certe hæc opinio Angeli non placet*, &c. & melius ibi Alex. *ſub num. 13.* vbi reiicit Angelum, ac etiam Baldum qui contra Bartolum limitauerat, ſubdens quod hæc non eſt limitatio, ſed deſtructio doctrinæ Bartuli, *vt verſ. hæc ſua limitatio*, &c. *ff. de vulg. & pupill.*

6 Et magis ex quo propter culpam ſponſæ, matrimonium non fuit conſummatum, Gregor. Lopez. *in l. 3. tit. 21. partit. 4.* Gomeſ. *in l. 50. Tauri, num. 3.* Sanchez. *d. lib. 6. diſput. 19. numer. 3. verſ. hinc infertur*, &c. & fuit latè oſtenſum in præterita, *§. vnus tamen, & ſeq.*

Et hæc quo ad iocalia, aliaque deſcripta in præterita deciſione §. *Et hæc concordes Domini*, &c. Quo vero ad alias res minoris valoris, neque io hodierna diſputatiooe Domini fuerunt concordes. Ideo, &c. Vnica, &c. altera taman citata, & intimata, &c.

R. P. D. CERRO.

Piſauren. Adminiſtrationis Montis.

Lunæ 27. Iunij 1650.

ARGVMENTVM.

Poſſeſſio, quæ ſufficiat ad effectum manutentionis, & quomodo probetur, & quando ſit vacans, obſeruantia circa ſolum in ordinatoriis Iudicij; quomodo conſideretur, & an inducatur per actum merè voluntarium.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſio ad effectum manutentionis probatur ex confeſſione Aduerſarij, petentis immitti.*

2 *Poſſeſſio capta, non citato Aduerſario præſumitur clandeſtina, & turbatiua.*

3 *Secundogenitus per mortem primogeniti, primogenitus efficitur.*

4 *Poſſeſſio limitata ad durationem alicuius gradus, expirato gradu, ſtatim expirat.*

5 *Et conſequenter ſubintrans in illo gradu, poteſt ingredi ipſam poſſeſſionem etiam propria auctoritate, & eo non citato.*

6 *Expreſſio in diſpoſitione quod per deficientiam vnius, alter in eius locum ſubrogetur ex propria eius natura vacationem per mortem ſignificare videtur.*

Et vbi alio modo contingat, requirit altiorem indaginem, & maiorem diſcuſſionem expoſcit.

8 *Poſſeſſio non vacat, vbi non eſt clara diſpoſitio de eius vacatione, & propterea donec in iudicio ordinario, & petitorio, cognita, & terminata fuerit, allegari non valet extincta, ſed debet manuteneri.*

8 *Vnus actus non poteſt inducere obſeruantiam, quæ pro ſequentibus ſufficientem tribuat interpretationem.*

9 *Obſeruantia amittendi citationem, vtpotè omnino contraria diſpoſitioni iuris, ne dum ciuilis, & Canonici, ſed etiam diuini, quamuis interpretatiua, debet eſſe legitimè præſcripta per ſpatium quadraginta Annorum.*

10 *Actus mere voluntarius obſeruantiam inducere non valet.*

DECISIO LXXXI.

CEnſuerunt Domini dandam eſſe maootentionem Com. Franciſco in quaſi poſſeſſione adminiſtrationis montis Santinelli, de quo agitur,
quia probat eius anteriorem poſſeſſionem nedum 1
ex publico inſtrumento adeptioois, & illius ceſſionis ſibi factæ 11. *Februarij 1631. eius ſumm. numero 2.* ſed etiam ex propria confeſſione alterius partis, quæ contra ipſum petiit immiſſionem 13. *Ianuarij præteriti eodem ſumm. numero 3.* Huiuſmodi enim confeſſionem optimè inſeruire pro illius iuſtificatione ad effectum de quo agitur ex theor. Bart. *in leg. Aurelius paragrapho idem quæſiuit numero ſecundo, ff. de liber legat. & in lege ſi duo ſub numero quarto, ff. vti poſſid.* pluries reſpondit Ruta in deciſiooibus relatis in Leodien. Dominij 10. *Ianuarij præteriti coram me §. Probatur ſi quidem.*

Non obſtat poſſeſſio Com. Alexandri, quia 2
cum ſit poſterior, & capta eo non citato præſumitur clandeſtina, & turbatiua *cap. licet Epiſcopus de præbend. in 6. cap. licet cauſam de probation. lege item poſſidere §. qui ad nundinas Digeſtis de acquir. poſſ.* cum vulgat. adductis in Beneuentana Parochialis 29. *Nou. 1649. coram me.*

Nec ſubſiſtit, quod poſſeſſio Com. Franciſci eſſet temporalis, & limitata, duratura ſcilicet tantummodo quo vſque ipſe continuaſſet in gradu ſecundo geniti, & ideo cum per obitum Comitis Odoardi olim primogeniti ipſe deſierit eſſe ſecundo genitus, & ipſo iure tranſiuerit in pri-
mogenitum Tiraquell. *de iur. primog. quæſt. 3. nu-* 3
mero 6. & 7. vtique expirato gradu ſtatim expira- 4
uit poſſeſſio, vt in ſimilibus terminis dictum fuit in Celſonen. Parrochialis 17. *Nouembris 1642. coram R. P. Domino meo Pentingero §. tollebatur etiam, & in Leodien. Præpoſitura Tongren. 22. Martij 1647. coram me. §. Ideoque eo facilius*, & conſequenter Comes Alexander effectus ſecun-
dogenitus potuit ingredi poſſeſſionem etiam pro- 5
pria autoritate, & eo non citato ex doctrina Inooc. *in c. ex parte ſub n. 3. verſ. ſed opponenti quod non poteſt de arbitr.*

Quia cum admioiſtratio montis, de quo agi- 6
tur legata, & demandata fuerit ſecundo genito abſque vlla temporis limitatione, ſed ſolum cum ſubſtitutione tertio geniti caſu deficientiæ illius ſibi, *E mancando lui il terzo di età habbia tal cura*, &c. Cuius ſanè deficientiæ expreſſio ex propria eius natura vacationem per mortem ſignificare videtur *iuxta text. in §. hinc nobis*, ibique gloſſ. *verb. deficientis*, Auth. *de hered. & falcid.* Pariſ. *conſ. 93. n. n. 9. lib. 2.* Cephal. *conſ. 150. num. 15.* Menoch. *conſ. 166. num. 342.* Fuſar. *conſ. 68. numer. 4.* Rota in *Germana Fideicommiſſi de Corradoris 11. Nouembris*

Nouembris 1630. *coram Reuerendiſſ. D. meo Decano in rec. dec.* 341. *num.* 6. *part.* 6. Et propterea allegatæ reſolutionis exceptio (non deſumptæ ex morte ſecundo geniti adhuc viuentis, ſed ex tranſitu ipſius ad gradum primogeniti ob deficientiam maioris natu) totaliter dependeat ab interpreta-
7 tione diſpoſitionis Comitis Petri Antonij teſtatoris, ac proinde non ſit adeò clara, & perſpicua, vt non poſſit in dubium probabiliter reuocari ſed requirat altiorem indaginem, & maiorem diſcuſſionem expoſcat: Donec in iudicio ordinario, & petitorio cognita & terminata fuerit poſſeſſio Comitis Franciſci allegari non valet terminata, & extincta, ſed debet manuteneri, vt ad propoſitum reſpondit Rota *in Elberen. præſtationis annuæ* 1. *Iulij*, & 2. *Decembris* 1616. *coram bon. memor.* Andrea inter *eius impreſſ. dec.* 75. *numero* 7. & 8. & *deciſ.* 81. *num.* 3. *in Romana ſub collectoria* 17. *Martij* 1645. *coram Reuerendiſſ. Patre Domino meo Bichio*, §. *quæ omnia ad impugnandum*, & *in Romana Parochialis* 23. *Maij proximi præteriti coram me*, Deciſiones verò Ceiſonen. Parochialis, & Leodien. Præpoſituræ *Tongren.* non applicantur, quia loquuntur in terminis Oeconomi, alteriuſque temporalis adminiſtrationis, cuius poſſeſſionis, ſeu detentionis reſolutio, & terminatio clara penitus, & in controuertibilis apparebat.

Minúſve ſuffragatur prætenſio probandi obſeruantiam capiendi huiuſmodi poſſeſſionem ſine citatione poſſeſſoris, prout continetur in poſitionibus ab altera parte exhibitis.

8 Quia etiamſi probaretur nullatenus tamen releuaret, aut enim deſumitur ex poſſeſſione Comitis Alphonſi apprehenſæ de anno 1622. & tanquam vnicus actus non poteſt inducere, obſeruantiam, quæ pro ſequentibus ſufficientem tribuat interpretationem, *vt reſponſum fuit in Aſſiſien. emphyteuſis* 18. *Martij* 1630. *coram bon. mem. Merlino in rec. de-*
9 *ciſ.* 512. *n.* 6. *p.* 5. Eoque certius in propoſito quo agitur de obſeruantia omittendi citationem, quæ vtpote omnino contraria diſpoſitioni iuris nedum ciuilis, & Canonici, ſed etiam Diuini quamuis interpretatiua debet eſſe legitimè præſcripta per ſpatium 40. annorum Anton. de Butr. *in c. cum dilectus n.* 18. *verſ. ita & in quantum de conſuetud.* Soccin. Sen. *conſ.* 260. *n.* 19. *l.* 2. Put. *dec.* 15. *n.* 4. *l.* 3. *in correct.* Aut verò deducitur ex poſſeſſione eiuſdem Comitis Franciſci, & cum iſta apprehenſa fuerit præuia ceſſione Odoardi tunc temporis illius poſſeſſoris tanquam actus mere voluntarius prætenſam obſeruantiam inducere non valet, vt tradunt
10 Burſat. *conſ.* 360. *n.* 82. *l.* 4. Marcabrun. *conſ.* 108. *n.* 13. & 14. Cyriac. *controu. forenſ. c.* 460. *n.* 28.

Et ita reſolutum vtraque, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. OTTHOBONO.

Romana Reintegrationis.
Lunæ 31. *Maij* 1649.

ARGVMENTVM.

In Saluiano, ſecunda creditoris ſatisfactione ſi denegetur reintegratio, datur actio ſpolij. Calculus probat contra producentem. Interuſuria dotalia debentur viduæ. Facta interpellatione pro credito illiquido, & incerto nõn cõpetit retẽtio.

SVMMARIVM.

1 *In Saluiano, ceſſante immiſſionis cauſa ex ſatisfactione crediti, illi, qui poſſidebant, ſunt proculdubio reintegrandi ad eorum priſtinam poſſeſſionem, & contra denegantem reſtitutionem datur actio ſpolij.*

2 *Calculus exhibitus, contra producentem probatur.*

Nec valet amplius impugnari.

3 *Quartum dotale, quod debetur coniugi ſuperſtiti ex* Statuto Vrbis lib. 1. cap. 137. *exiſtentibus filiis communis matrimonij ſuperlucratur ab vxore quoad vſumfructum tantum & acquiritur tunc filiis, vti hæredibus patris, non autem ex propria perſona.*

4 Statutum Vrbis lib. 1. cap. 137. *requirit quod ad hoc vt debeantur interuſuria dotalia mulieri relicta, ob commiſſam moram in reſtitutione dotis, ſeu reſidui, fuerit facta interpellatio iudicialis.*

5 *Interpellatio hæc facta alteri, quam hæredi illius, ex cuius bonis eſt facienda ſolutio dotis, non conſtituit illum in mora.*

6 *Pro credito illiquido, & incerto non competit retentio.*

DECISIO LXXXII.

FVit per DD. reſolutum dandum eſſe reintegrationem ad poſſeſſionem Domus, de qua agitur Ioann. Baptiſtæ, & aliis de S. Petro, quia Paulus Quertus filius, & hæres Septimiæ quæ vigore ſaluiani interdicti per A.C. immiſſa fuit in poſſeſſionem dictæ domus, quouſque ex illius penſionibus ſatisfieret in ſumma ſcutorum 900. pro reſiduo ſuæ dotis ſatisfactus, vt conſtat ex calculo exhibito, quo mediante Pauluſmet faſſus fuit exegiſſe poſt immiſſionem ab Inquilinis Domus, & Apothecarum ſubitus domum ſcuta 1431. 64. ceſſante itaque immiſſionis cauſa ex ſatisfactione crediti illi de ſancto Petro ſunt proculdubio reintegrandi ad eorum priſtinam poſſeſſio- 1
nem, & contra denegantem reſtitutionem datur actio ſpolij, Paeif. *de Saluian. inſpect.* 4. *cap.* 1. *num.* 216. & 220. Rota *coram Burats. deciſ.* 160. *numero* 10. *coram ſan. mem. Gregor. dec.* 254. *n.* 1. vbi Add. *n.* 6. *in Romana ſpolij* 9. *Iunij* 1627. *coram bon. mem. Merlino, in Tiburtina Caſtr. S. Angeli* 27. *Iunij* 1642. *coram R.P.D. meo Peutingero*, & *in Bononien ſpolij* 16. *Martij* 1648. *in* §. *quod ſpolium coram me.*

Calculus autem prædictus cum fuerit exhibi- 2
tus per Paulum contra ipſum producentem benè probat Bald. *in leg. ſcriptura* 14. *num.* 2. *Codic. de fid. inſtrum.* Alexand. *conſ.* 30. *num.* 1. *lib.* 1. Rota *coram ſan. mem. Greg. deciſ.* 238. *num.* 5. & ibi Add. *num.* 15. & *in recent. deciſ.* 29. *num.* 46. *parte* 7. nec valet hodie amplius impugnari *cap. cum venerabilis*, vbi omnes *de except.* Felyn. *in cap. imputari num.* 7. *de fin. inſtrument.* Add. *ad ſan. memor. Gregor. dict. deciſ.* 238. *numero* 15. cum aliis relatis per Rot. *in Meleuitana canonicatuum* 15. *Nouembris* 1647. *in princ. coram me.*

Neque obſtat, quod Paulus adhuc prætendat 3
retinere dictam domum quouſque ex illius penſionibus ſatisfiat de quarto dotali debito Septimiæ eius matri ex diſpoſitione Statuti Vrbis *lib.* 1.

cap. 131. quia huius ſtatuti vigore quartum dotale fuit ſuperlucratum à Septimia quoad vſumfructum tantum, cum ſupereſſent filij communes ex Thoma eius viro prædefuncto, & acquiritur tunc filijs vti hæredibus patris, non autem ex propria perſona, vt dixit Rota *in deciſ.* 117. *numero* 3. *& ſeqq. part.* 6. *recent. in Romana de Caualeriis* poſt Fenzon. *deciſ.* 79. *per tot. in Romana fideicommiſſ. de Caſareis* 24. *Nouembris* 1638. *coram Reuerendiſſ. Terracinen. & in Romana saluiani* 1. *Iulij* 1643. *coram Reuerendiſſ. Patre Domino meo Pentingero.*

Nec minus Paulo poteſt competere retentio ob interuſuria dotalia eidem Septimiæ debita occaſione prætenſæ moræ à die interpellationis incurſæ ob non reſtitutionem dicti reſidui dotis iuxta diſpoſitionem Statuti *libro* 1. *capite* 137. quia in hoc caſu non fuit facta iudicialis interpellatio prout Statutum requirit ad hoc, vt interuſuria debeantur, Rota *in recent. deciſ.* 106. *numero* 5. *parte* 3. *in Romana fructuum dotis* 13. *Nouembris* 1624. *coram Remboldo impreſſ. poſt Gilian. ad ſtatut. Peruſ. deciſ.* 72. *numero* 9. *coram ſan. mem. Gregor. deciſ.* 269. *numero* 1. & ibi Add. *numero* 7. *& in Romana dotis* 18. *Febr.* 1647. *in* §. *nam cum à prædicta die coram me.*

5 Neque ſuffragari poteſt interpellatio facta Paulo quia cum idem conuentus fuerit tanquam hæres Thomæ viri, non potuerunt ex ea in mora conſtitui hæredes Stephani, de cuius bonis hodie agitur *leg. mora* 32. §. *in bona fidei ff. de vſur. leg. in condemnatione* 134. §. *vnicuique*, ibique Gloſſ. *Digeſt. de regul. iur.* Roland. *conſ.* 58. *n.* 10. *ad fin. l.* 2. Honded. *conſ.* 50. *n.* 34. *l.* 1. Rota *dec.* 182. *n.* 6. *&* 7. *p.* 4. *t.* 2. *rec. & in Romana dotis* 18. *Febr.* 1647. *ſub* §. *&*
6 *hinc profecto coram me.*

Et in omnem caſum dum huiuſmodi credita ratione interuſuriorum non eſſent adhuc liquida, ſed tantum reſeruata in ſententia A.C. nec deinde fuerint declarata, aut liquidata ratione incertitudinis, aut illiquiditatis Paulo non poteſt competere retentio, Rota penes Buratt. *dec.* 160. *n.* 13. & ibi Add. *n.* 20. poſt Zacch. *de oblig. Camer. dec.* 130. *n.* 8. *in Recanaten. manutentionis* 27. *Iunij* 1642. *in fin. coram R.P.D. meo Cerro, in Tuſculana ſaluiani* 17. *Iunij* 1647. *in* §. *non tamen viſa fuit, coram R.P.D. meo Vereſpie, & in Romana domus* 4. *Maij anni præteriti in* § *fin. coram R.P.D. meo Bichie.*

Fuit itaque reſolutum reintegrationem eſſe concedendam Ioann. Baptiſtæ, & aliis de S. Petro, vtraque parte informante, &c.

R. P. D. CERRO.

Romana hæreditatis de Gratianis.

Veneris 28. *Maij* 1649.

ARGVMENTVM.

Filiatio reſpectu Patris, cum ſit difficilis probationis, probatur per coniecturas, quarum nonnullæ recenſentur, & per teſtes etiam aliàs inhabiles, & quomodo per confeſſionem illius, de cuius negotio agitur: legitimatus per ſubſequens matrimonium, efficitur verè, & propriè legitimus.

SVMMARIVM.

1 *Probatio filiationis reſpectu Progenitoris, cum ſit, vel impoſſibilis, vel difficillima, ſola præſumptiones, & coniectura admittuntur cum iſta ſimul coacervata in hac materia, faciant plenam, & concludentem probationem contra quaſcunque.*

2 *Partita libri Baptiſmalis magnum præbet pro deſcripto argumentum filiationis in ordine ad probationem.*

3 *Interuentus perſonalis Patris ad ſacrum Baptiſma filij, inſtando ipſum tanquam proprium filium baptizari, plurimum confert ad probationem filiationis.*

4 *Filiatio probatur ex nominatione, tractatu, præſtatione alimentorum educatione, ac communi reputatione, & fama apud omnes, & ſignanter apud vicinos, &c.*

Et quod non ſolum contra parentes ita tractantes ſe & dominantes, ſed etiam contra tertium, præſertim aliis concurrentibus.

5 *Forma ſimilitudo corrobat filiationis probationem.*

6 *Filius concubinæ certus, præſumitur etiam filius illius, qui eam in concubinam retinebat.*

7 *Teſtes, etiam inhabiles admittuntur ad probandam rem difficilis probationis, vbi non ita de facili poſſunt reperiri omnes exceptione maiores, & veritas aliter haberi non poteſt.*

8 *Confeſſio filiationis facta à Patruo conſtituit nepotē in quaſi poſſeſſionē filiationis contra ipſum confitentem, & illum pro tali denominantem.*

9 *Confeſſio facta in diuerſo Iudicio, & ad diuerſum effectum, quando eſt adminiculata, probat contra confitentem in quocunque alio Iudicio, & ad quemcunque alium effectum.*

10 *Confeſſiones emanata circa ſtatum perſonæ, plures & geminata, variari non poſſunt.*

11 *Minuſque reuocari in præiudicium Iuris alteri quæſiti.*

12 *Confeſſio emiſſa, quæ omninò dependet à voluntate confitentis, ipſi præiudicat.*

13 *Teſtes informati, veriſimilia deponentes, & concludentes de loco & tempore, in concurſu præferuntur aliis tales qualitates non habentibus.*

14 *Confeſſiones regulariter prævalent mille teſtibus in contrarium examinatis.*

15 *Legitimatus per ſubſequens matrimonium, efficitur verè & propriè legitimus.*

16 *Legitimatus per ſubſequens matrimonium, eſt habilitatus ad ſuccedendum, proinde ac ſi ab initio ex legitimo matrimonio progenitus fuiſſet, dum nulla cauſa impedimenti inter ipſos coniuges interceſſit.*

17 *Ius repræſentationis facit ſuccedere in ſtirpes in concurſu cum aliis eiuſdem gradus repræſentatis.*

DECISIO LXXXIII.

LÆlius de Gratianis Franciſci patruus non reuocauit in dubium validitatem ſententiæ Rotalis latæ ad fauorem ipſius Franciſci, ſed illius iuſtitiam, & iterum repetebat, quod ille nunquam probauerit ſe eſſe filium Horatij, Quod tamen etiam hodie DD. reiecerunt, & pro confirmatione ſententiæ reſpōderunt, ea moti ratione, quia cum probatio filiationis reſpectu Progenitoris, vel ſit impoſſibilis, vel difficillima ſolæ præſumptiones, & coniecturæ admittuntur, cum iſtę ſimul coacerua

coacervatæ in hac materia faciant plenam, & concludentem probationem contra quoſcunque cap.per tuas,de probat.leg. ſi vicinus, Codic. de nup. Alexander conſ. 88. ſub numero 9. verſicul. tamen
2 iſtis non obſtantibus lib.7.Natt.conſ.135.num.1.cum ſeqq. Rota deciſ.430. numero 13.& 14. part.5. deciſ.314. num. 19.verſ. quoniam quoad qualitatem, & num.20.part.6. ac admiſſum fuit in Farfen. bonorum 23. Ianuary 1647.coram Reuerendiſſ.Patre Domino meo Corrado §. quia licet, & firmatur in Bononien.ſpolij 16. Martij 1648, coram R.P.D. meo Ottobono §.quod verò.

3 Coniecturæ enim, & præſumptiones, quæ pro Franciſco deducuntur in deciſione emiſſa 7. Februarij 1642. coram Reuerendiſſ. Patre Domino Rojas, efficaces omnino, & concludentes adhuc Dominis viſæ fuerunt.

4 Prima namque ex eo deſumpta, quod ille in lucem proditus anno 1613. ex Olympia de Mercadantibus ſacro baptiſmatis fonte ablutus fuit tanquam filius eiuſdem Horatij, & vti talis deſcriptus in libro Baptiſmali, vt ex partita exinde extracta, Summario Franciſci numero 2. vehemens oſtendit argumentum filiationis, vt præter deductos in dicta deciſione conſiderauit Rota in Romana filiationis 10. Iunij 1611. §.2. ſubſequitur, coram bon. memor. Pirouano in Romana de Ianellis 13. Nouembris 1613. coram bon. memor. Vbaldo, & in Romana de Catalanis 27. Nouembris 1640, coram bon. memor. Merlino in recentior. deciſ.409. numero 5. & 6. part.5. Eoque magis cum ex depoſitione ſecundi teſtis iuxta 8. Interrogatorium probetur in dicto actu perſonaliter interueniſſe eundemmet Horatium Patrem, ipſumque inſtetiſſe; vt Franciſcus tanquam eius proprius filius baptizaretur dicto Summario numero 3. quod proinde plurimum conferet ad probationem filiationis, vt in fortioribus terminis tradit Surdus conſil.1. num. 45. & dixit Rota in recent. deciſ. 199. numero 2.verſicul. Baptizatio part.3.& in dicta Romana filiationis dicto §. ſecundo ſubſequitur circa finem ac admiſit in Romana de Bonellis 28 Nouembris 1614.coram bon.mem.Vbaldo,§.1.verſic. Nam coniectura.

Secunda ex nominatione, tractatu, præſtatione alimentorum, educatione, ac communi reputatione & fama apud omnes, & ſignanter apud vicinos, quod Franciſcus eſſet filius Horatij, & tanquam talis ab eo educaretur, alimentaretur, ac denominaretur, vt deponunt Teſtes, Summario dicto numero 13. efficax pariter, & valida non ſolùm contra Parentes, ita tractantes, & denominantes, ſed etiam contra tertium, præſertim aliis concurrentibus deducta fuit per Rotam deciſ.472.num.8. verſicul. verum etiam 1.part. dicta deciſ. 409. numero 10. & pleniùs dicta dec. 430. numero 67. & num. 68. parte quinta, & dicta deciſ. 314. num.3. part.6. recentiores, ac in dicta Romana Filiationis, §. Tertio conuincitur.

5 Tertia ex formæ ſimilitudine probata per Teſtes, Summario numero quarto, licet vt plurimum fallax de ſe ſola non releuet iuncta tamen, cum aliis illas corroborat, & adminiculatur, vt dixit Rota dicta deciſ. 314. numero 10. part. 6. recentior.

Quarta deprompta ex aliis pluribus Teſtibus concludentibus Olympiam è ſtatu meretricio tranſitum feciſſe ad concubinatum cum ſolo Horatio, quodque tempore conceptionis, & natiuitatis Franciſci ad illam nemo habebat acceſſum præter ipſum Horatium, qui eam domi ab eodem conductæ, & ſitæ è conſpectu propriæ habitationis ad meliorem illius cuſtodiam amore maritali retinebat, ibique alimenta, & alia neceſſaria dietim ſubminiſtrabat ſub ſpe illam ducendi in vxorem, provt tandem in articulo mortis
eam duxit eodem Summario num. 9. & 10. Ex 6
quo propterea neceſſaria reſultat iuris præſumptio, quod Franciſcus verè ſit Filius Horatij illam pro concubina retinentis ſecundum Gloſſ. magiſtr. in cap. Michael de fil.presbyt. quam ſequitur Alex. conſil.157. num 2.verſic. tamen non ita præſumitur, lib.5. aliique relati in dicta deciſ. R.P.D. mei Royas, §.quinta elicita, idemque tenuit Rot. dicta deciſ.314. num.14. part. 6 ac admiſſum fuit in dicta Farfen Bonorum, §.nam teſtes. Et licet nonnulli ex præfatis teſtibus patiantur aliquas exceptiones perſonales, quia tamen agitur de re, in qua non eſt, ita facile reperire teſtes omni exceptione maiores, & veritas aliter haberi non poteſt ad eam proban-
dam admittuntur teſtes etiam inhabiles ad textus 7
in cap.veniens il 2.in fine de Teſtibus, & præter adductos in dicta deciſione, §.nec obſtant exceptiones, in puncto reſponſum fuit in ſupra allegata Romana filiationis coram bon.me.Pirouano, § final. & in d.dec.314.n.27.p 6.rec.

Quinta denique reſultans ex propriis confeſſionibus eorumdemmet Lælij, & Octauij Patruorum tam extraiudicialibus, ex quo poſt mortem Horatij ipſi ſolicitè affectarunt Franciſci curam, Summario numero 5. & paſſi fuerunt ipſum poſſidere hæreditatem paternam, quæ aliàs ad eos ſpectaſſet: quam iudicialibus. agendo contra eundem Franciſcum vt filium, & hæredem Horatij, & contra ipſum obtinendo mandatum executiuum pro debito hæreditario illius, quod deinde exe-
qui curarunt ſuper quadam Domo pariter illius 8
hæreditaria, eiuſque pretium conſequuti fuerunt, eodem Summario numero 6.7. & 8. tanquam omnibus aliis validior, & ſe ſola ſufficiens illum conſtituit in quaſi poſſeſſione filiationis contra ipſos Lælium, & Octauium Patruos ita confitentes, & illum pro tali denominantes ad textus in leg. cum precum, Codice de liberal. cauſ. vt ad propoſitum tradunt Menoch. de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 33. num. 23. Gratian. diſceptat. forenſ. cap. 653. numero 71. & cap.734 numero 32. cæterique adducti in dicta deciſione §.Quarta, & quæ omnes, & præter ipſos faciunt deducta per Alex. conſil. 181.numero 8. lib.7. Pariſ. conſil. 10. num. 89. cum ſeqq. lib.2. Natt. conſil.59.num.15.lib.1.Petr. de fideic. q.11.n.299.

Nec releuat, quod huiuſmodi confeſſiones factæ fuerint in alio iudicio ad alium finem, & effectum quodque fuerint reuocatæ, & non præiudicent in non dependentibus à voluntate confitentium.

Quia vltra aliàs reſponſiones datas in dicta de- 9
ciſione Reuerendiſſ. Patris Dom. Royas, confeſſio facta in diuerſo iudicio, & ad diuerſum effectum, quando provt hic eſt adminiculata probat contra confitentem in quocumque alio iudicio, & ad quemcumque alium effectum, vt reſ-
pondit Rota in Romana Fideicommiſſi de Gui- 10
dis 18. Iunij 1630. coram Eminent. Domino Cardinali Hieronymo Verоſpio in recentior dec. 381 num.7.part.6. Et cum confeſſiones de quibus agitur emanauerint circa actus filiationi proportionabiles, & proprios, ac circa ſtatum perſonæ Fran-

 ciſci,

ciſci, ſintque plures,& geminatæ variati non po-
ruerunt leg. ingenuum cum ibi notat, Digeſtis de ſtat.
homin. Alexander conſil 35. num. 13. libr. 7. cum aliis
11 per Gratian. diſceptat. forenſ. cap. 869. n. 1. Minuſvè
renocari in præiudicium iuris ipſi Franciſco acqui-
ſiti, Gloſſ. final. in dicto cap per tuas, ibique Felin.
num. 14. verſic. quia ſicut, de probat. Surdus conſil.
169. num. 8. Gratian. vbi ſupra cap. 116. num. 5.
cum concordantibus congeſtis in Auenionen. Ali-
mentorum 28. Ianuary 1647. coram Reuerendiſſ. Pa-
tre Domino meo Corrado, §. nam aſſertio, verſ. Nec
deinde, & §. quoniam aſſertiones, prout nec reuocatæ
12 fuerunt,& præſertim ab Octauio, de cuius hæredi-
tate agitur, imò ab vtroque effectuatæ per ſupra-
dictam crediti exactionem; Nec dicuntur emiſſæ
circa non dependentia à voluntate confitentium,
quia exinde non prætenditur, quod Franciſcus effi-
ciatur filius Horatij, ſed deducuntur ad effectum
probandi veritatem eius filiationis, quod omnino
dependet à voluntate confitentis ipſique præiudi-
cat, vt benè reſpondetur in altera deciſione nec ob-
ſtat quod confeſſio.

Cæterum iterum DD. dixerunt non obſtare de-
poſitiones teſtium pro Lælio examinatorum. Tum
quia derecti fuerunt non informati, inuerisimilia
deponunt, conuincuntur de mendacio,& non per-
cutiunt tempus conceptionis,& natiuitatis Franciſ-
ci; Tum etiam quia in concurſu cum illis alijs pro
13 Franciſco examinatis numero pluribus, melius in-
formatis, veriſimilia deponentibus, & concluden-
tibus de loco,& tempore, non ſunt attendendi cum
magis ſit credendum præfatis teſtibus Franciſci tot
meliores qualitates habentibus, vt ſingulas ponde-
rando reſponſum fuit in dicta deciſione §. minus
obſtat, quod probatio cum quatuor ſeqq. Ideoque præ-
ſertim iunctis ſupra ponderatis confeſſionibus, quæ
regulariter præualent mille teſtibus in contrarium
14 examinatis, per ea quæ tradunt Aym. conſ. 61. n. 3.
verſ. Confeſſio enim, Gabr. de teſtibus concl. 4. n. 45.
bon. mem. Butant. deciſ. 317. n. 8.

Firmata igitur filiatione Franciſci per ſubſe-
15 quens matrimonium inter dictos Horatium, &
Olympiam eius Progenitores contractum anno
1621. effectus fuit vere,& propriè legitimus, §. pri-
mo Auth. quibus mod. natur. effic. legit. Iaſ. in leg. ge-
neraliter § cum autem n 9. Codice de inſtit. & ſub-
ſtitut. Rip. in leg. ſi vnquam num. 86. Codice de reuoc.
donat. Honded. conſ. 72. num. 26. lib. 2. Lup. de ille-
git. comment. 4. §. 3. n. 1. cum ſeqq. Manric. de coniect.
lib. 1. tit. 12. ſub num. 4. Gabriel. de legitimat. concl. 1,
num. 18. cum ſeqq. aliique adducti in dicta deciſio-
ne §. quod verò. Ac habilitatus ad ſuccedendum
proinde ac ſi vſque ab initio ex legitimo matrimo-
nio progenitus fuiſſet dum nulla cauſa impedi-
menti inter ipſos coniuges interceſſit, leg nemo
quis, verſ. Neque enim. Codic. de nat. liber. Hond.
dicto conſ. 72. num. 27. lib 2. Ita vt proinde ipſi ritè,
& rectè conceſſa fuerit immiſſio pro medietate
hæreditatis dicti Octauij Patrui in concurſu cum
16 Lælio altero Patruo ſuccedendo in ſtirpes iure re-
præſentationis eiuſdem Horatij Patris, & reſpecti-
17 vè germani fratris præfatorum Octauij, & Lælij
iuxta claram diſpoſitionem textus in §. ſi igitur,
Auth. de hered. ab inteſt. vt probatur in eadem deci-
ſione §. Tota difficultas.

Ad ea vero, quæ longa ſerie in contrarium de-
ducta fuerunt, vel pleniſſimè ſatisfactum fuit tam
in prædicta deciſione R.P.D. mei Royas, quam in
aliis deciſionibus contra Attauantem emanatis co-
ram eodem 29. Maij 1643. & coram R.P.D. meo
Melzio 11. Decembris 1648. vel non indigente
reſponſione.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. ROIAS.

Æſculana Hæreditatis.

Lunæ 7. Iuny 1649.

ARGVMENTVM.

Immiſſus iuſtè à Iudice in poſſeſſionem debet manu teneri. Quis ordo in ſucceſſione Fratrum ſeruetur. An fœminæ dotatæ, à ſucceſſione per Statutum excluſæ, ſint etiam excluſæ à bonis prouenientibus ex linea materna. Renunciatio facta per fœminas ſucceſſioni reſoluitur in pactum de non ſuccedendo, & quando requirat inſinuationem.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio, licet infra legitima tempora interpoſita, cum non fuerit infra biennium proſequuta, non impedit rem iudicatam.*

Attenta præſertim ſententiæ validitate, & iuſtitia.

2 *Immiſſus in poſſeſſionem auctoritate Iudicis ritè, & rectè procedentis, debet manuteneri.*

3 *In fratris ſucceſſione, ſorores vtrique coniunctæ præferuntur fratri conſanguineo.*

4 *Frater conſanguineus ſuccedit fratri in bonis quæſitis à linea paterna, vterinus verò à linea materna.*

Et eſt regula generalis.

5 *Statutum excludens fœminas dotatas, à dotantium ſucceſſione attendi debet, & prævalet Iuri communi, in territorio ſtatuentium.*

6 *Ambigitur inter DD. an ſub huiuſmodi excluſione comprehendantur bona, quæ ex materna linea proueniunt, & referuntur qui tenent negatiuam.*

7 *Referuntur qui ſtant pro affirmatiua.*

8 *Renunciatio facta per fœminas dotatas de omnibus bonis paternis, maternis, & fraternis, quæ quomodocunque, & qualitercunque tam ex teſtamento, quam ab inteſtato ac alia quauis cauſa prætendere poſſint, &c. clauſulis ampliſſimis, & generalibus concepta. Reſoluitur in pactum de non ſuccedendo eiſdem, in quorum hæreditate, nullum Ius, ob dotem receptam, nec competebat, nec competere poterat.*

9 *Stipulatio in actu facta pro hæredibus, illis etiam ſuffragari debet.*

10 *Inſinuatio non requiritur in renunciatione, quæ fit de hæreditate incerta, & nondum quæſita, ſuper qua nullum Ius, nec iure, nec in ſpe renuncianti competebat.*

11 *Odium conceptum contra virum, ob tranſitum ad ſecunda vota, non extenditur ad filios ex eodem matrimonio procreandos.*

12 *Renunciatio alicuius, quantumuis ampla, non excludit renunciantem à lucro ſibi obuento ob tranſitum parentum ad ſecunda vota.*

13 *Renunciatio materna non valet præiudicare filiis venientibus ex perſona propria, ob præcedentiam matris.*

14 *Declaratur non procedere, quando mater renunciauit, excepta dote, hoc enim caſu renunciatio per*

per ipſam facta, noces filiis, quamuis ex propria perſona, & mater deceſſerit antequam ſit delata ſucceſſio.

15 *Eoque magis, dum renuntians promiſit pro ſe, & Hæredibus.*

DECISIO LXXXIV.

QVamuis à mandato de manutenendo per
A. C. ad fauorem Fulchi de Fulchis decreto
fuerit infra legitima tempora interpoſita appella-
1 tio, cum tamen illa non fuerit infra biennium
proſequuta, ideo reſolutum fuit conſtare de re
iudicata præfati decreti ad textus in *cap. perſonas,*
& cap. cum ſit Romana de appellat. clement. ſicut
eodem tit. Alexander *conſ.164.num.2.lib.2.* Caſſad.
deciſ.6.numero 18. de app. Creſcent. *deciſ.8. eodem*
titul. Rota *deciſ.11.num.2. deciſ.69. num.8. part.6.*
recop. attenta præſertim illius validitate, & iuſti-
tia, validitas enim non reuocatur in dubium, iu-
2 ſtitia vero oritur ex eo quod dum dictus Fulchus
in poſſeſſionem bonorum, de quibus agitur im-
miſſus fuerit auctoritate Iudicis ritè, & rectè pro-
cedentis eidem denegari non poterat manutentio,
leg. iuſtè poſſidet, vbi DD. *ac acquir. poſſeſſ.* Rota
deciſ.589. numero 7. part.2. recentior. & part.5. de-
ciſ.229. numero 1. & dec.27. poſt pacific. *de Sal-*
uian. interdict. Caual. *deciſ.24. numer.1. & dictum*
fuit in Romana Manutentionis de Cecchinis 8. Iunij
1646. coram Reuerendiſſ. Patre Domino meo Otthe-
bono & coram Me in Romana Saluiani 18. Februar.
1647. & 15. Iunij 1648.
Nec prætendi poteſt quod huiuſmodi immiſſio
3 Fulcho conceſſa fuerit iniuſta dum agebatur de
ſucceſſione fratris in qua præferendæ erant illius
ſorores vtrinque coniunctæ excluſo d. Fulcho fra-
tre conſanguineo, vt expreſsè cauetur in Auth.
defuncto, & ad Senat. conſul. Tertull. auth. ceſſan-
te, Codic. de legit. hæred. & Auth. *itaque ex com-*
mun. de ſucceſſ. Bart. *in leg. coniunctì num.6. Dig.*
de legat.3. Iaſ. *conſ.143. numero 8. verſicul.2. lib.4.*
& dixit Rota *coram Durand. deciſ.36. num.27. &*
deciſ.11 1. numero 9. ac in Firmano fideicommiſſi 28.
4 *Nouembris 1646. coram Reuerendiſſ. Patre Domi-*
no meo Otthobono, & coram me in Rauennat. hære-
ditat. 23. Ianuarij præteriti. Eoque magis quia dd.
bona proueniunt ex hæreditate materna, & ideo
intrat regula generalis quod frater conſanguineus
ſuccedat fratri in bonis quæſitis à linea paterna,
vterinus verò à linea materna iuxta Gloſſ. *commu-*
niter recept. in Auth. *poſt fratres, in verbo filij, Co-*
dice de legit. hæred. Bart. *in tract. de ſucceſſ. ab in-*
teſtat. num.8. ad fin. & Durand. *d. dec.36. num.27.*
idcirco in dd. bonis prouenientibus ex linea mater-
na prædictus Fulchus vti frater conſanguineus nul-
lam prætendere poterat ſucceſſionem, cum illa de-
ferenda eſſet ad ſorores vtrinque coniunctas fra-
tris prædefuncti.
Quoniam ſtante diſpoſitione ſtatuti Aſculani
lib.1.c.3. vbi fœminæ dotatæ, vel a patre, vel à fra-
tre ſiue ex illorum bonis excluduntur ab illorum
ſucceſſione cuius vigore hæreditas Vincentij in-
5 teſtati defuncti defertur ad Fulchum fratrem con-
ſanguineum excluſis ſororibus illud attendi de-
bet, ac præualet iuri communi in territorio ſta-
tuentium *leg. omnes populi, Digeſtis de iuſt. & iur.*
Cephal. *conſ.191. num.9. verſic. cum ſtatutum, &*
ſeq. Rota *in Bononien. diuerſ. deciſ.1. num 2. verſic.*
nam vbi adeſt ſtatutum, & deciſ.14. num.46. ac di-
ctum fuit in *deciſ.36. num.43. part.5. recent. cum*
vulgoribus. Et licet inter Scribentes diſceptetur 6
an ſub huiuſmodi excluſione comprehendantur
bona, quæ ex materna linea proueniunt, nam ne-
gatiuam opinionem tenuit Caſtr. *in auth. itaque*
mortuo ſub num.2. verſ. in contrarium, C. commun.
de ſucceſſ & conſ.291. num.1. lib.2. Gabr. *conſ.6.*
n.5. circumſcriptis prædictis cum ſeq. Cialin. *con-*
trou. forenſ. lib.1. cap.80. n.2. verſic. & quamuis Pe-
regr. *deciſ. Petau.75. num.1. cum ſeqq.* Mart. *de ſuc-*
ceſſ. legal. p.3. quæſt 4. art 4. num.5. Donat. Anton. de
Marinis *quotid. reſol lib.1. cap.7. num.9 & n.10.* Blaſ.
Michelor. *tract. de fratr. part.3 cap.13. numero 33.*
Franc. *deciſ.99 n.1. & 2. & per tot.* & tenuit Rota
coram Canal. deciſ.50. num.2. & deciſ.267. num.18.
& 19. part.6. rec.
Contrariam verò ſententiam latè tuetur Anton. 7
de Roſſell. *de ſucceſſ. ab inteſt. numero 167. verſ. ad*
vnum, Socc. ſen. *conſil.89 num.5. & per tot lib 4.*
Rimmald. ſen. *conſil.251. per tot.* Ruin. *conſil.37.*
numero 10. & numero 13. lib.3. Minad. *deciſ. 36.*
numero 11. Couarruu. *de ſucceſſ. ab inteſt. numer.8.*
verſicul. verum extante, Capicol. *eodem tract. lib.3.*
numero 131. Batt. *eodem tractat. lib.18. titul. quo-*
modo collateral. ſucced. numero quinto, verſicul. certè
ſi per Statutum Hand. Tort. *ad ſtatut. Papie cap.96.*
numero 25. cum ſeqq. vſque ad numerum 47. Larat.
conſil.8. num.18. verſic. & licet. Peregrin. *deciſ.13.*
numero 6. poſt medium verſicul. qua ratione, & ad-
miſit Rota *deciſ.200. numero 27. verſicul.* & Caſtr.
part.6. recent. Nihilominus quicquid ſit de veri-
tate vtriuſque opinionis DD. exiſtimarunt nullo
modo dd. ſorores admittendas eſſe ad ſucceſſio-
nem fratris prædefuncti attenta illarum ampliſ-
ſima renunciatione, vbi expreſsè, & generaliter
renonciarunt omnibus bonis paternis, maternis,
& fraternis, quæ quomodocunque, & qualiter-
cunque tam ex teſtamento, quàm ab inteſtato,
ac alia quauis cauſa prætendere poſſint ad fauo-
rem Galeatij patris, & Vincentij fratris, ac illo-
rum hæredum quocirca dum agitur de ſucceſſio-
ne Vincentij prædicti cui expreſsè renunciatum 8
fuit vtrique ambigendum non eſt quin non ſint
dictæ ſorores ad illam admittendæ ſtante dicta re-
nunciatione ampliſſimis verbis concepta, quæ
cum fuerit facta ad fauorem patris, & fratris tunc
viuentium reſoluitur in pactum de non ſucceden-
do eidem in quorum hæreditate nullum ius dictis
ſororibus tunc competebat, nec competere po-
terat ob dotem receptam *leg. poſt emancipationem,*
§. illud, vbi Bart. *numero 2. & 3. Digeſtis de lib.*
cauſ. idem Bart. *in leg fin. in vltima quæſtione nu-*
mero 18. Codice de pact. Buratt. *deciſ.333. numero*
primo, quæ renunciatio cum ſtipulata fuerit etiam
pro hæredibus illis etiam ſuffragari debet. Rota
deciſ.393. numero 1. & num.2, parte prima diuerſ. & 9
part.1. recentior. deciſ.587. num.2. & num.3. Greg.
deciſ.85. num.1. cum ſeqq. Buratt. *deciſ.310. num.7.*
ac dec. 894. num.4.
Nec dicatur huiuſmodi renunciationes cor-
ruere ex defectu inſinuationis, quia cum in ipſis
renunciatum non fuerit hæreditatibus certis, &
iam delatis, ſed incertis, & nondum quæſitis ſu-
per quibus renunciantibus nullum ius competere- 10
bat, nec in re, nec in ſpe opus non erat aliqua
inſinuatione, vt tradit Baldus *in leg. illud num 41.*
verſicul. quid ergo, C. Sacroſ. Eccl. Gabr. *conſil.6.*
numero 3. cum ſeqq. volum.2. Gratian. *diſceptat.13.*

num.10. cum ſeq. & alij congeſti per Buratt. *deciſ. 333. num. 3. & num. 4. & deciſ. 12. n. 12. ac dec. 320. pariter n. 12. p. 6. recentiores.*

Nec refert quod mater iuxta cuius voluntatem renunciationes factæ fuerint odio habuit ſecundas nuptias Galeatij viri, adeo vt hac de cauſa illum priuauit medietate vſus fructus bonorum eidem relicti; proindeque dicendum eſt dictas renunciationes ſuffragari non poſſe Fulcho ex dicto ſecundo matrimonio procreato, ac ſub eodem odio comprehenſo, quia odium conceptum contra vi-
11 tum ob tranſitum ad ſecunda vota non extenditur ad filios ex eodem matrimonio procreandos vt firmat Theſaur. *dec. 170. num. 26. & num. 32. verſic. & ex hoc videtur mulieri de legitim. lib. 3. tit. 1. q. 21. num. 24.* Gregor. *deciſ. 173. num 4.* & admiſſo etiam quod odium prædictum conſiderari poſſit in Fulcho ex dicto matrimonio ſuſcepto, hoc tamen non efficit vt renunciationes illi non ſuffragentur dum ſtipulatæ fuerunt ad fauorem Vincentij, & eius hæredum prout eſt Fulchus qui ab inteſtato ſuccedit ex ſupra adductis.

12 Minus obſtat, quod renunciatio quantumuis ampla non excludat renunciantem à lucro ſibi obuento ob tranſitum parentum ad ſecunda vota, & benè declarat Faber. *in Codice lib. 5. titul. 5. de ſecund. nupt. d. ffinit. 15. numero 6.* Fontanell. *de pactis nupt. clauſul. 5.* Gloſſ. 8. *part. 4. numero 40. cum ſeqq.* qui alios refert, quia lucrum proueniens ex tranſitu ad ſecunda vota conſiſtens in medietate vſusfructus non ſpectabat ad ſorores renunciantes, ſed ad Vincentium fratrem, ideo effectum fuit dictum lucrum de hæreditate ipſius cui dum expreſsè renunciarunt remanſerunt inhabiles ad ſuccedendum, & animaduertit Fontanell. *loc. cit. n. 44. in fine.* Merlin. *de legit. lib. 3. tit. 1. q. 21. n. 24.*

Demum non afficit quod hodie Corinda filia
13 Virginiæ renunciantis ob præcedentiam matris veniat ex perſona propria, ideo illi nullo modo
14 obſtare deberet renunciatio materna ex adductis per Gratianum *diſceptat. 785. numero 21.* quia non procedit quando mater renunciauit excepta dote, hoc enim caſu renunciatio per ipſam facta nocet filiis quamuis ex propria perſona, & mater deceſſerit antequam ſit delata ſucceſſio, vt tradit Roman. *in l. qui ſuperſtitis vol. 4. verſicul. quod limita, Digeſt. de acquir. hæred.* Caſtrenſ. *conſ. 419. in fine verſicul. 4. principalis,* Ruio. *conſil. 181. n. 7.* Surdus *conſil. 355. num. 42. verſic. tertio reſponde-*
15 *tur, & numero 43.* Michelot. *de fratribus part. 3. cap. 12. numero 38.* eoque magis dum renuncians promiſit pro ſe, & hæredibus, vt firmat Surdus *dicto conſil. 355. num. 40. & num. 41.* Theſaur. iunior. *lib. 2. quæſt. 90. num. 5.* Noal *de tranſmiſſ. conſil. 73. numero 5.*

R. P. D. Celso.

Meleuitana Hæreditatis.

Veneris 28. Maij 1649.

ARGVMENTVM.

Saluianum, quando intret, & quibus concurrentibus. Clericus, quam diſpoſitionem habeat in fructibus beneficij. Immiſſio ex remedio *l. fi. C. de edict. Diu. Adr. toll.* quando habeat locum.

SVMMARIVM.

1 *Saluianum intrat, vbi eſt clauſula conſtituti, cum hypotheca & obligatione bonorum, concurrentibus extremis.*
2 *Saluianum datur etiam contra tertium titulo poſſidentem.*
3 *Et etiam pro conſequendis bonis donatis.*
4 *Clericus, ceſſante fraude poteſt diſponere de fructibus Beneficij per viam contractus, & donationis.*
5 *Beneficiatus habens adminiſtrationem in vita, æquiparatur vſufructuario.*
6 *Clericus poteſt diſponere de bonis patrimonialibus, & induſtrialibus.*
7 *Altari qui ſeruit, de altari viuere debet.*
8 *Immiſſio* ex remed. l. fi. C. de ed. Diu. Adr. toll. *conceditur ad exhibitionem teſtamenti non variati, nec cancellati, in quo exhibens inſtitutus ſit hæres.*
9 *Exceptio de Iure tertij non admittitur in Iudicio poſſeſſorio.*
10 *Legatarij tenentur capere de manu Hæredis.*

DECISIO LXXXV.

SEntentiam Rotalem, per quam Andreæ Vaſſallo conceditur immiſſio in bonis Bartholomæi fratris, dixerunt Domini, eſſe confirmandam; Siquidem conſtat de donatione ad eius fauorem facta cum clauſula Conſtitut. necnon hypotheca & obligatione omnium bon. mobilium, & ſtabilium pro illius obſeruantia, cuius vigore, concurrentibus extremis intrare ſaluianum probat textus in *leg. 1.* vbi Bart. *Digeſtis de ſalu. interd. leg. 1. Codice de precar. & ſalu* Azein. *in §. item Seruiana numero 9. inſtitut. de actio.* & in his terminis dixit Rota *deciſ. 291. numero 2. poſt Pacif. de ſalu. & in recent. deciſ. 539. num. 1. part. 4. deciſ. 308. in princip. & deciſ. 578. num. 1. part. 5. & deciſ. 205. per tot. part.*

Dari autem ſaluianum, etiam contra tertium titulo poſſidentem, notat gloſſ. *in leg. verbo vtile, Digeſtis de ſalu.* Rol. *conſil. 14. num. 1. lib. 1.* Menochius *de adipiſc. rem. 3. num. 57.* Pacific. *de ſalui. inſp 1. cap. 7. n. 14.* Rota *coram Seraph. dec. 935. n. 3.* & etiam pro conſequendis bonis donatis *d. deciſ. 308. n. 3. p. 5. in rec.*

Quibus ſtantibus non intrat ſpolium, ſub prætextu, quod eadem bona præſumantur acquiſita ex fructibus beneficij, quod retinebat Bartholomæus in Eccleſia Cathedrali Meliten. cum poſſit Clericus, ceſſante fraude, de illis diſponere per viam contractus, & donationis iuxta gloſſam communiter recept. *in cap. præſenti, verbo reſeruari eſſ. ord in 6.* Abb. *in cap. ad hæc, num. 4. verſ. ſed quando de teſtamentis, & in cap. cum conſtet num. 5. de pig. & aliis cautel.* Redoan, *de rebus Eccleſ. non alien. q. 1. cap. 5. in princ. fol. mihi 282. & cap. 14. num 2. cum ſeqq. & cap. 16. à num. 1.* Molin. qui affirmat, ſemper vidiſſe, ita pronunciari, *de primog. Hiſp. lib. 2. cap. 10. num. 33. & 34.* alter Molin. *de iuſt. & iur. diſp. 148. verſ. ſecunda concluſio,* Sarmient. *de redd. Eccleſ. part. 4. cap. 4. numero 5. in fin. & num. ſeq.* Azor. *inſtitut. moral. 2. part. lib. 7. cap. 9. quæſt. 5.* Garz. *de benef. part. 2. cap. 1. num. 10.* Lotth. *de re benef. lib. 2. quæſt. 36. num. 45.* Corn. *conſ. 313. n. 2. lib. 3.* Petr. Nunez *reſp. 19. num. 7.* Rota *coram ſa. me. Gregor. dec. 401. num. 1.* Beneficiatus enim habens admini

udminiſtrationem in vita æquiparatur vſufructuario, Clar. *lib.3 ſent.5.teſtamentum quaſt.* 28.*n.*8. Barboſa *in cap.præſenti eodem num.de eff.ord in* 6. Bellon. *conſ.3.n.2 cum ſeqq.* Rota *dec.41.n.1.cum ſeqq. de prebat.in antiq.*& coram Seraphin. *dec.594.n.7.*

Vlterius ex teſtibus formiter examinatis conſtat Bartholomæum, non ſolum poſſediſſe bona beneficij, ſed etiam patrimonialia, & fuiſſe ſulitum lucrari ex induſtria licita; itavt præſumeudum ſit, conſumpſiſſe fructus beneficij in alimenta, & alias impen. neceſſarias excedentes redditus eiuſdem beneficij, provt deponunt iidem teſtes, & de bonis patrimonialibus, & induſtrialibus diſpoſuiſſe, quod
6 vtique facere potuit iuxta notat per Abb. *quæſt.4. num.*14. Soccinus *conſ.91.col.3.n 3. verſ.ſecundum quod præſupponitur, lib.3.* Alex. *conſ.*119. *num.3. cum ſeqq.lib.7* eum plutibus adductis per Surdum *de alim.quæſt* 12 *num.*11.*& ſeqq.*

7 Et ratio eſt quod, qui Altari ſeruit de Altari viuere debet *cap. cum ſecundum Apoſtolum de prab.* Innoc. *in cap.Epiſcop.n.1.eodem tit.* Abb. *in c.1.n.3. de magiſtr.* Menoch. *de arbitr.caſ.195.n.5.* Rot. *coram Verall.dec.306.n 4.& in rec.dec.50.n.17 p.7.*

Eoque faciliùs Domini pro confirmatione reſponderunt, quia idem Andreas vltra prædictam
8 donationem exhibet etiam teſtamentum præfato Bartholomæo conditum non vitiatum nec cancellatu, in quo ipſe reperitur inſtitutus hæres, itavt bene propterea illius vigore fuerit conceſſa immiſſio ex *rem. leg finali, Codice de edict. Diu. Adr. toll.* Contard *in l.vnica in ampliat. ſeu quaſi, n.98. Cod ſi de mom poſſ.* Saluſt. *in prax.lib.2. cap.5.n.1.* Menoch. *de adipiſc. remed.4. num.16.* Rota *coram ſan. mem. Gregor. dec.206.num.1. in rec. deciſ.140. eodem num. part.6.*

Non obſtat exceptio, quoad legata facta ab eo-
9 dem Bartholomæo, nam illa, vti de iure tertij, non admittitur in hoc iudicio, Alex. *in dicta lege finali, num.23. circa medium. verſ. ſecus ſi allegatur Cod. de edict. D. Adr. coll.* Peregrinus *de fideicommiſſis art.38.num.46.* Rota *in Forolinien. de Monſignanis 3. Iunij 1602. coram Penia*, & tamen eſt certum quod legatarij tenentur capere de manu hæredis,
10 *cap. Raynaldus*, vbi Gl. & DD. *de teſt.* Rota *cor. Duran. dec.62. num.8. cum ſeq. & in recentiores, dec.315.n.5. part.5.*

Ex quibus, & aliis latè deduct. in deciſionibus reuerendiſſimi Patris Domini mei Royas reſponſum fuit pro confirmatione ſententiæ Rotalis, altera tantum, &c.

R.P.D. MELTIO.

Romana locorum Montium.

Veneris 3. Iunij 1650.

ARGVMENTVM.

Cauſa, quando efficiatur deſerta, etiam interpoſita appellatione citationis. Reproductio, an ſit neceſſaria, & qua de cauſa. Loca montium ſubrogata aliis extractis, mediante pecuniarum conuerſione, efficiuntur fideicommiſſaria, non minus quam aliâ, quibus ſubrogata fuere. Primogeniture vinculum, quando habeat locum: quæ requirantur ad hoc vt donatarius vniuerſalis teneatur ſeruare factum defuncti.

SVMMARIVM.

1 *Cauſa efficitur deſerta ſi appellatio interpoſita non fuerit intra tempus debitum proſequuta, & non obtenta fatalium prorogatione, perinde eſt res iudicata, ac ſi non fuiſſet interpoſita appellatio.*

2 *Appellans. ſi cauſam non proſequatur, videtur ab appellatione recedere, & facto proprio ſententiam confirmare.*

Ac proinde illa exequi debet.

Etiam inſtantibus hæredibus illius, ad cuius fauorem ea lata fuit.

Eoque facilius attenta validitate, & iuſtitia ſententia.

3 *Validitas ſententia probatur ex proceſſu, in quo conſtat de iuriſdictione, mandantis, & citationibus, ac obſeruatione terminorum ſubſtantialium.*

4 *Monitorij reproductio non requiritur de eſſentia, vbi pars citata comparet.*

5 *Citationis reproductio non alia ratione requiritur, quam ad effectum reddendi certum iudicem de vera, & actuali executione monitorij.*

6 *Citationis reproductio realis deducitur ex productione facta à curſore ſub illis verbis:* facto realiter ac tenoris, &c. *productionem realem denotantibus.*

7 *Immiſſio iuſta conceſſa defuncto, venit exequenda ad inſtantiam hæredis.*

8 *Loca montiũ fideicommiſſo ſubiecta in extractione conuerſa in aliorum locorum emptionem cum eiſdem vinculis, & oneribus, obtinent emptorum omnimodam, & plenariam ſubrogationem.*

9 *Identitatis bonorum probatio, eſt requiſitum ſubſtantiale ad obtinendam remiſſionem vigore leg.* fin. Cod de Ed. Diu. Adr. toll.

10 *Loca montium empta ſubrogata aliis fideicommiſſariis extractis, cum iiſdem iuribus, & prærogatiuis, perinde habentur fideicommiſſaria, ac ſi onus, & vinculum dicti fideicommiſſi, illis à principio adiectum fuiſſet.*

11 *Hypotheca regularitor ſuper feudalibus non cadit.*

12 *Primogenitura vinculum diuturna obſeruantia declaratur.*

13 *Actio ex empto contra venditorem, datur emptori ad tollendam fraudem.*

14 *Donatarius vniuerſalis, ad hoc vt teneatur ſeruare factum defuncti, duo copulatiuè requiruntur nempe quod donatio ſit vniuerſalis omnium bonorum, & quod nullus alius datus fuerit hæres vniuerſalis.*

DECISIO LXXXVI.

TVlit A. C. de anno 1639. ſub die 22. Auguſti ſententiam immiſſionis in poſſeſſionem vigintiquinque locorum Montium communitatis ſecundæ, & tertiæ erectionis ad fauorem D. Fabij Columnæ vti fideicommiſſarij q. Alphonſi eius patrui, contra Eccleſiam ſanctorum Ambroſij, & Caroli de Vrbe dictorum locorum tertiam poſſeditricem, quæ licet apellauerit, appellationem tamen proſequi, & fatalia iam elapſa prorogari nunquam curauit. Defuncto dicto Fabio DD. Marius & Dominicus Columna tanquam fideicommiſſarij prædicti Alphonſi, & eiuſdem Fabij filij, & hæredes prætendentes dictam ſententiam feciſſe tranſitum in iudicatum, obtinuerunt illius executionem mihi committi à ſignatura iuſtitiæ, quæ

 reſcri

reſcripſit cum ſolita clauſula *conſtito de re indicata*, ad cuius reſcripti formam poſito hodie dubio, an conſtet de re iudicata, fuit per Dominos affirmatiue reſponſum, ſiquidem à ſententia lata ſub dicta die 22. Auguſti 1639. licet fuerit appellatio interpoſita die 7. Octobris ejuſdem anni, ta-
1 men quia commiſſio appellationis non fuit impetrata, & ſi impetrata dicatur, non docetur de citatione facta ad dicendum contra intra annum, imo lapſum fuit integrum decennium abſque eo quod in cauſa quidquam actum fuerit, ſine aliqua fatalium prorogatione, vtique appellatio effecta fuit deſerta, & ſententia ipſa fecit tranſitum in iudicatum perinde, ac ſi ab ea appellatum non fuiſſet *cap. cum ſit Romana extr. de appell. clem ſi appell. clem. ſi appellationem eod tit. lib. 2. & lege fin. & Authent. ei, qui, Cod. de tempor. & repar. appell.* Rota *coram* Put. *dec. 28. lib. 2. & in recent. dec. 414. num. 3. part. 5.* & ex ſimilibus circumſtantiis pro re iudicata reſpondit Rota coram reuerendiſſimo Domino meo Decano in alia ſimili cauſa inter eoſdem Doctores Columnenſes, & excellentiſſimum D. Principem Burgheſium, *vt ex deciſione coram d. reuerendiſſimo Domino meo Decano emanata ſub 15. Februarij* 1641. & idem comprobatur *in Aquilana Iuriſpatronatus 4 Iunij 1646. coram reuerendiſſimo Patre Domino meo Corrado, §. quia cum ab eo tem-*
2 *pore citra*, vbi declaratur, quod appellans ſi cauſam non proſequatur videatur ab appellatione recedere, & facto proprio ſententiam confirmare, *& in Peruſina bonorum 18. Iunij 1649. coram eodem, §. 1. & in aliis*, ac proinde illa exequi debet *leg. poſt rem iudicatam, D. de re indicat. leg. 1. Cod. eodem, l. finali, Cod. de execut rei iudic.* Rota *in recent. deciſ. 601. num. 2. verſ. & conſequenter, part. 4. tom. 3.* etiam inſtantibus hæredibus Fabij, ad cuius fauorem ea lata fuit, *leg. ſi à te, §. Iulianus ſcribit, leg. ſi mater, §. idem Iulianus, l. exceptio rei indic. D. de except. rei indic.* Gloſſa *in l. & an eadem in verb. perſonarum eod. tit.* Alex. *in l. ſapè n. 69. verſ. vna eſt, D. de ſent. & re ind.* eoque facilius attenta validitate, & iuſtitia dictæ ſententiæ, Rota *in Anſculana hæreditatis 7. Iunij 1649. coram reuerendiſſimo Patre Domino meo Roias in princip.*

Validitas probatur ex ipſo proceſſu, in quo con-
3 ſtat de iuriſdictione, mandatis, & citationibus ac obſeruatione terminorum ſubſtantialium iuxta deciſionem Verall. 262. *part.* 1. Obiecta autem nullitas ex prætenſo defectu monitorij, illiuſque reproductionis viſa ſunt irreleuans, nam reproductio, vltra quod non requiritur de eſſentia vbi pars citata comparet, Caputaquen. *dec. 112. part.* 1. Rota *dec. 16. de iudic. in antiq. dec. 447. num. 3. part.* 1. *diuerſ.* Lancell. *de attent. 2 part. cap. 4 in præfat. à nu-*
4 *mero 128. vſque ad 142.* & comprobat Modern. *de cit. cap. 16. num. 64.* Rota *coram ſanct. mem. Gregor. XV. dec. 37. num. 2. & ibi adden. n. 9.* Ex comparitione enim citati reſultat ſufficiens probatio
5 monitorium fuiſſe ritè, ac rectè executum, quod ſufficit, cum alia ratione reproductio non requiratur, quàm ad effectum reddendi certum iudicem de vera, & actuali executione monitorij Caputaquen. *dicta dec. 142. n. 1.* & bene Gratianus *diſcept. forenſ. cap. 639. num. 1. cum ſeqq.* Viſum etiam fuit Dominis reproductionem realem adeſſe, cum illa optimè deducatur ex productione facta à Curſore ſub illis verbis facto realiter, ac tenoris denotantibus productionem realem, Gratianus *diſcept. forenſ. cap. 121. n. 33. add. ad Greg. XV. dec. 59. n. 13*, Rota *in Ferrarien. bonorum 9. Maij 1594. coram* Lancell. *& Vrbeuetana fideicommiſſi 16. Nouembris 1619. coram bon. mem. Coccine.*

Iuſtitia dictæ ſententiæ ſatis etiam eſt euidens: 6
nam non controuertitur inter partes, quod Alphonſus Columna donauerit ſuam tertiam partem Caſtri Rubiani Mario ſeniori eius germano fratri, cum fideicommiſſo ad fauorem primogeniti, ſin minus ſecondogeniti, ſeruato perpetuo ordine primogenituræ, & quod eadem pars Caſtri fuerit deinde vendita D. Carlo Barberino bon. me. pretiumque inde redactum ſubrogatum pro fideicommiſſo ordinato in dicta dotatione in tot locis Montium, quibus ſic ſtantibus cum Marius, & Mutius eius primogenitus prædeceſſerit Alphonſo donatori, ſicque factus fuerit locus fideicommiſſo ad fauorem Fabij ſecundogeniti, vtique immiſſio ei- 7
dem Fabio conceſſa vigore fideicommiſſi in d. donatione contenti fuit iuſta, & conſequenter venit hodie exequenda ad inſtantiam Marij iunioris, & Dominici eius filiorum, ac hæredum *leg. ſi à te, §. Iulianus ſcribit, D. de except. rei indic.* Innoc. *in cap: quamuis ſub num. 2. verſ. alias res indicata*, vbi etiam Imol. *ſub n. 1. verſ. & aduerte de ſent. & re indicat.* Pancyrolus *conſ. 13. ſub num. 9. verſ. & licet amplius non viuant cum ſeqq.* Surdus *conſ. 311. n. 12. verſ. & ratio eſt*, Modern. Neapol. ad Peregr. *art. 53. fol. 558. col. 1.*

Quibus non aduerſatur, quod immiſſio conceſſa fuerit contra loca Montium Communitatum ſecundæ, & tertiæ erectionis, quæ libera eſſe prætenduntur ex quo loca prouenientia ex pretio Caſtri ſint primæ erectionis. Quia ex datis in ſummario DD. Columnenſium apparet dicta loca primæ erectionis extracta fuiſſe, illaque conuerſa in emptione aliorum locorum ſecundæ, & tertiæ erectionis cum eiſdem vinculis, & oneribus, quæ important omnimodam, & plenariam ſubrogationem *l. impuri, §. hi, qui* vbi Dec. & Cagnol. *ff. de reg. 8
iur.* Ciauet. *conſ. 263. num. 7.* Soccin. *ſen. conſ. 10. n. 3. lib. 1.* Rota *poſt 2. volum. conſ. Farinac. dec. 81. num. 2. & 91. n. 2.* Vnde patet non deficere requiſitum ſubſtantialem ad obtinen. immiſſionem vigore *l. fin.* ſcilicet probationem identitatis, quan- 9
doquidem omnia iura, & prærogatiuæ tranſierunt in loca ſubrogata *l. decernimus*, vbi Bartol. *de aquaduct. lib. 11. l. ſi cum § qui iniuriarum. D. ſi quis caut.* & habetur perinde, ac ſi onus, & vinculum d. fideicommiſſi adiectum fuiſſet à principio locis ſe- 10
cundæ, & tertiæ erectionis, Gratianus *diſcept. forenſ. cap. 114. n. 81. & cap. 454. n. 16. lib. 3.* Greg. XV. *dec. 60. ſub n. 1. & 2.*

Minus releuat aliud prætenſæ iniuſtitiæ obiectum ex eo deductum, quod cum Alphonſus in donatione in qua dictum fideicommiſſum, ac primogenituram conſtituit ſibi expreſsè reſeruauerit mobilia, & gemmas, necnon ratam ſcut. 2000. ex hæreditate Lauræ eius auiæ, loca Montium, de quibus hodie agitur cenſeri debeant alienata in dictam cauſam, veniantque propterea imputanda in partem detractionis competentis eidem Alphonſo vigore dictæ reſeruationis *ad textum in l. Marcellus, §. res qua*, vbi communiter Doctores, *D. ad S. C. Trebell* Nam dicta loca Montium empta fuerunt ex pretio Caſtri, reſeruatio autem ratæ ſcutorum bis mille, & facultas de illis diſponendi cadit tantum ſuper hæreditate Lauræ Columnæ eius auiæ, ad quam cum certum ſit d. Caſtrum non pertinuiſſe, nec minus eam habuiſſe ſuper d.

Caſtro

Caſtro, aliquam hypothecã quæ regulariter ſuper
11 feudalibus non cadit, *cap. ſi de feudo. § licet vaſſallus, & verſ. in generali ſi de feud. defuncti. contr. fuer.* Speculat. *de pignor. n. 30.* Neguſantius *eodem tractata 2. part. 2. memb. n. 49.* Gabr. *de reg. iur concl. 12.*
12 *n. 15. & 21.* Maſtrillus *deciſ. 86. n. 2.* vtique obiectum penitus euaneſcit, eoque magis attenta obſeruantia ſubſecuta, dum Eccleſia dicta loca ſuper poſſedit ſub expreſſa ſubiectione primogenituræ, ex quo ſequitur vt ipſamet agnouerit in dictis locis non intrare dictam facultatem diſponendi, & ſic in illis negari hodie non poteſt vinculum primogenituræ vt in his terminis reſpondit Rota *deciſ. 108. numero 11. deciſione 108. numero 33.* apud Moder. Peruſ. *de ſubhaſt. & an Romana Saluiani de Caſalibus 17. Nouembris 1637. § & demum, coram bonæ memoriæ Buccabella, Romana Saluiani 14. Martij 1650. § non obſtat, verſ. ſedeerty poſſeſſore, coram R. P. D. meo Bichio.*

Non obſtat denique, quod præfati Marius, & Dominicus prout nec alij ſucceſſiue vocati ad dictam primogenituram tanquam donatarij vniuerſales, qui loco hæredes habentur, impugnare non valeant alienationem factam per Alphonſum donantem, ſed imo teneantur illam defendere, ac manutenere Eccleſiam cauſam habentem ab Andrea Turrio dictorum locorum Montium emptore.

Quia primo reſpondetur, quod nec etiam ipſe Alphonſus cogi poſſet ad aliquem manutentionem fauore Turri emptoris, ex quo in reſignatione dictorum locorum Montium per ipſum facta procedendo bona fide expreſſit omnia vincula,
13 quibus dicta loca ſubiacebant, ſicque ceſſat ratio fraudis cuius cauſa datur emptori actio ex empto contra venditorem, *ad text. expreſſam in lege 1 §. venditor ſi cum ſcilicet, & lege quarto, D. de act. empt. & vendit.* Manguil. *de euict. quæſt. 167. n. 23. & ſequentibus.*

Secundo prorſus remouetur obiectum ex eo, quod Marius nequaquam dici poteſt Donatarius vniuerſalis, ſtante reſeruatione plurium rerum facta per donantem, ſcilicet vſusfructus Caſtri donati, nec non ratæ ſcut. 2000. competent. ſuper hæreditate Lauræ auiæ, atque alterius portionis ad effectum teſtandi prout de ea teſtatus fuit, ſcribendo reſpectu illius ſibi hæredem. Vnde ſequitur, quod nec dictus Marius, ad nec alij ſucceſſiuè vocati ad primogenituram haberi poſſint loco hæredum, nec teneantur ſeruare factum defuncti, cum ad hunc effectum duo copulatiuè requirãtur, nempe quod donatio ſit vniuerſalis omnium bonorum, & quod nullus alius datus fuerit hæres vniuerſalis Ranchin ad Guidopap. q. 105. Celſus Vgo *conſ. 13. n. 22.* Ger. Spin. *conſ. 75. n. 33. & 34.* Carauit. *dec. 25. n. 9. verſ. & præfata vera ſunt.*

Et ita vtraque parte, &c.

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISSIMO
D. CARD. OTTHOBONO.

Piſauren. donationis.

Veneris 8. Februarij 1647.

ARGVMENTVM.

Donatio facta, alicui contemplatione matrimonij, vbi interuènit ſtipulatio pro hæredibus, & ſucceſſoribus quandiu ob generalitatem verborum extenditur etiam ad filios ex ſecundo matrimonio natos. Quæ habèatur huiuſmodi donationis cauſa finalis, & quæ impulſiua. In concurſu capitulorum, & inſtrumenti, cuinam ſit ſtandum,

SVMMARIVM.

1 *Bona donata Nepoti ab Auo in cauſam matrimonij contrahendi nulla facta mentione filiorum eiuſdem, ſiue ex primis, ſiue ex ſecundis nuptiis, cenſentur etiam æqualiter acquiſita pro omnibus filiis ex quocunque matrimonio procreandis, concurrentia æquali actione ega omnes, tam Aui donantis, quam Patris donatarij.*

2 *Filij ex quocumque matrimonio ſuſcepti, ad ſucceſſionem parentum æqualiter ſunt admittendi.*

3 *In donatione facta Patri, abſque mentione filiorum familia, tam primi, quam ſecundi matrimonij poſſunt conſequi contingentem ſibi portionem rei donata.*

Et hoc in terminis fuit ſemel, atque iterum iudicatum per Senatum Cathaloniæ.

4 *Donatio facta ſtipulanti pro ſe, ac heredibus, & ſucceſſoribus, extenditur ob verborum generalitatem, ad filios etiam ex ſecundo matrimonio naſcituros.*

5 *Clauſula* ad habendum, &c. *in inſtrumento donationis appoſita, conuincit perſonam donatarij fuiſſe principaliter contemplatam, non autem filios ex eo, aut ex alio matrimonio naſcituros.*

6 *Donatio contemplatione matrimonij, quando facta fuit viro, ac mulieri pro ſeipſis, ac eorum filiis ſtipulantibus, de filiis ex eorum matrimonio eſt intelligenda ſtipulatio.*

Hæc tamen opinio recipit diſtinctiones, & declarationes.

7 *Donatio contemplatione matrimonio facta coniugibus, vel alteri ex eis ſtipulantibus pro ſe, ac pro filiis, ex ipſis, vel ex eo matrimonio naſcituris, ad alios extendi non poteſt, quia ſtipulationis verba ad certas perſonas reſtricta ſunt.*

8 *Cauſa finalis eſt omnium prima, ac potiſſima in intentione agentis, sũma verò, ac poſtrema in executione, in cuius contemplato animus quieſcit.*

9 *Matrimonium in donatione facta contemplatione matrimonij, eſt magis cauſa efficiens, aut impulſiua quam finalis.*

10 *Cauſa finalis, & potiſſima in donatione facta contemplatione matrimonij, eſt commodum & honorificentia donatarij, atque ideo donans honeſtiores, ditioreſque nuptias affectat, tanquam media ad conſequutionem illius vltimi finis.*

11 *Cauſa dua poſſunt concurrere ad eundem finem.*

12 *Cauſa amoris, & affectionis oritur ex ſanguinis coniunctione, & ex impulſa natura.*

13 *Cauſa amorem, coniunctionem, ac vinculum naturale reſpiciens, comprehendit in donatione facta contemplatione matrimonij, ſuo effectu, omnes filios tam ex primis, quàm ex ſecundis nuptiis genitos.*

14 *In donatione, licet contemplatio matrimonij fuiſſet cauſa finalis, non tamen ex ea ſequitur quod filij donatarij veniant ex propria perſona, niſi ſint expreſsè, & diſpoſitiuè vocati.*

15 *An dote, quæ datur contemplatione matrimonij, mulier poteſt diſponere, & filij non poſſunt in eo ius aliquid prætendere, niſi vtè heredes.*

16 *Intellectus*

16 *Intellectus* textus in l. ſi inter virum & vxorem 24.ff.de pact.dotal.

17 *Liberorum appellatione inter coniuges, & maximè circa dotem, veniunt filij ex eis nati.*

Secus verò eſt quando verba non proferuntur à coniugibus, ſed à tertio.

18 *Intellectus* text.in l.ſi quid earum 45.§.interemptum,ff. de legat.3. & in l. Diui Conſtantini S.C.de nat.lib.

19 *Filij legitimati per ſubſequens matrimonium æqualiter ſuccedunt cum aliis fratribus ex eodem matrimonio legitimè poſtea natis in dote, ac donatione antenuptiale.*

20 *Filij omnes ex quocumque matrimonio ſuſcepti, admittuntur in bonis paternis.*

21 *In concurſu capitulorum matrimonialium, & inſtrumenti,magis eſt ſtandum primis,quæ à partibus fiunt, quam ſecundo, quod fit à Notario.*

22 *Inter captura matrimonialia, & inſtrumentum, vbi non adeſt contrarietas ſubſtantialis,ſemper eſt facienda interpretatio vt non diſcordent.*

23 *interpretatio & ſemper deſumi debet, per quam æqualitas inter filios reſultet.*

24 *Stipulatio pro filiis in donatione expreſſa foret neceſſaria, ad hoc vt aliquod ius filiis naſcituris quæſitum dici poſſet.*

DECISIO LXXXVII.

IOannes Andreas Oliuerius donauit Petro Antonio ex filia Nepoti ſcut. 36000. in tot bonis ſtabilibus pro ſe, & eius hæredibus, ac ſucceſſoribus cum clauſula ad habendum, tenendum, vtendum, poſſidendum, vendendum quicquid deinceps perpetuò dicto Petro Antonio, ſuiſque hæredibus, ac ſucceſſoribus placuerit faciendum, quæ quidem donatio fuit facta ad effectum, vt ſequeretur parentela, & ſucceſſiuè matrimonium inter dictum Petrum Antonium eius Nepotem, & Mariam filiam Hectoris de Muſchis, & ob ſinceram dilectionem,& perfectum amorem,quem,& quam habebat verſus d.Petrum Antonium eius Nepotem erga ipſum ſemper obedientem.&c.

Ex dicto matrimonio procreatus fuit ſolus Ioannes Andreas iunior; ſed defuncta Maria Petrus Antonius ad ſecundas nuptias conuolauit, & Dominicum, Annibales, aliosque filios ſuſcepit. Demum mortuo Petro Antonio orta eſt controuerſia inter Ioannem Andream ex primo, & alios ex ſecundo matrimonio genitos ſuper antedicta donatione ſcut.36000. cauſaque mihi commiſſa dedi Dub. An bona donata ſpectent in totum ad Ioannem Andream iuniorem, & Doctores cauſa ter propoſita partibus acerrimè informantibus reſponderunt bona donata non ſpectare in totum ad Ioannem Andream, ſed ad omnes filios Petri Antonij de Oliueriis tam ex primo, quam ex ſecundo matrimonio procreatos.

1 Mouit primum DD.ea ratio,quod cum hæc bona fuerunt per Ioannem Andream Auum maternum donari promiſſa, & deinde donata Petro Antonio eius Nepoti nulla facta mentione filiorum eiuſdem ſiue ex primis, ſiue ex ſecundis nuptiis, cenſentur etiam æqualiter acquiſita pro omnibus filiis ex quocumque matrimonio procreandis concurrente æquali affectione erga omnes tam Aui donantis, quàm Patris donatarij *lege 3. Codice de inoff.teſtament.§.fin.auth.de nupt.* Baldus *in authent. qui rem numero 7. Codice de Sacroſ. Eccleſ.* Dec. *conſ.236.num.6.* Pariſius *conſ.59.num.7. lib.3.* Decianus *conſilio 16. numero 80. lib.1. conſilio 143. num.18.lib.2.* Surdus *conſ.72. num. 10.* Tiraquellus *de tract. conſang. §.11.* Gloſſa 1. *num.14.* Mantica *de coniect.vlt.vol.lib.8. tit.7. ſub num.3.* Fontanella *de pact.nuptial.clauſula 4 gloſſa 9. ſub num.3. parte 1.Mart.de ſucceſſione legal.parte 4.quæſt.10.art.1. n.3.* Gregorius Lopez *part.2.tit.15.lib.2.* Gloſſà 10. *quæſt.7.*

2 Cui quidam rationi leges adſtipulantur, quibus ſæpè cautum fuit filios ex quocumque matrimonio ſuſceptos ad ſucceſſionem parentum æqualiter fore admittendos, *vt in l.1. Cod.de legit. hæred.l.cum aliis 4.§.ad maternas Cod. de ſecund.nupt.§.nec illud quoque auth.de nupt.*

3 Et hinc Doctores teſtati ſunt, quod quando donatio facta eſt Patri abſque mentione filiorum,hoc caſu tam filij primi, quàm filij ſecundi matrimonij poſſunt conſequi cõtingentem ſibi portionem rei dotatæ, Rouit. *conſil.94.ſub num.3.* Menoch.*conſil. 40. num. 20. & 22.* Theſaur. *quæſtione forenſ. lib.4. quæſt.2.n.4.* Cancer. *variarum reſolutionum, part.1. cap.8. ſub num. 70. verſic. circa iſtas donationes, & part.3.cap.7.num.100. & num.112* vbi ait in terminis præſentis quæſtionis ita ſemel,atque iterum fuiſſe iudicatum per Senatum Cathaloniæ, Fontanell. *de pact. nupt. dicta clauſula 4.* Gloſſa 9. *part.1. num. 36.* Ioannes Maria Nouar. *quæſt. forenſ.83.num.6. part. 1.* & fuit dictum in Interamnen. donationis coram Burat. inter eius impreſſ. *dec 861.per tot.*

4 Et hæc quidem maximè locum ſibi vendicant, quando donatio facta fuit viro ſtipulanti pro ſe, ac hæredibus, & ſucceſſoribus, nam eſto quod fiat in ipſis capitulis matrimonialibus contemplatione certi matrimonij, nihilominus receptiſſimum eſt, quod comprehenduntur quicumque filij, ac hæredes Donatarij, quia ex huiuſmodi verborum generalitate conſtat partium Intentionem non fuiſſe reſtrictam ad filios ex primo matrimonio naſcituros. Camill. de Laratha *conſ.9. num.14. & ſeq & num.24.* dicit hanc eſſe communem, & veriorem ſententiam, Pereg. *conſ.77. num.1. lib.3.* Menoch.*conſ.378.num.16.& 32.*Mareſcott.*variarum reſolutionum 20. numero 7. libro 2.* Flores de Mena *in additione ad deciſionem Gamma 233. in fine*, & dixit Rota *deciſione 251. numero 6. part.5 recent.*

Præſertim vero, quia in inſtrumento donationis factæ Petro Antonio fuit adiecta clauſula ad

5 habendum, & quicquid perpetuò dicto Petro Antonio, ſuiſque hæredibus placuerit faciendum, nam hæc conuincit perſonam donatarij fuiſſe principaliter contemplatam, non autem filios ex eo, aut ex alio matrimonio naſcituros, Laderch. *conſ.1.num.8.* Molfeſ.*conſ.2.num.33.& 34.*Menoch. *dicto conſilio 40. numero 26.* Cutel.*de donat. contempl.matrimon.tom.2.tract.2. diſcurſ.1. ſpecial. 36. num.28. fol. mibi* 477. & firmauit Rota *d.dec.861. n.4.coram Burat.*

6 Et quamquam ab informantibus pro Ioanne Andrea allegaretur auctoritas plurium Doctorum fauentium filiis primi matrimonij, tamen ſi rectè eorum dicta perpendantur, clarè apparet, quod loquuntur in diuerſo caſu, nempe vel quando donatio contemplatione matrimonij facta fuit viro, ac mulieri pro ſe ipſis, ac eorum filiis ſtipulantibus, & in his terminis de filiis ex eodem matrimonio eſſe intelligendam ſtipulationem cenſuerunt

ſuetunt Rim. iunior conſ. 295. num. 42. & conſilio
569. num.38. & ſequentibus Peder. Scot. conſ.9.n.7.
& 8. tom.2.lib.2. Ioannes Franc. de Ponte conſ. 25.
num.3.& 4. & conſ.8 num. 16. lib.1. Molin. de ritu
nupt.lib.3.quæſt.11.per tot. Statban. iunior reſol.22.
num.21.& ſeq. lib.1. Mar. Curel. de donat. contempl.
matrim. tom.2. tract.2.diſcurſ.1.ſpecial.36.numero 8.
ac 14. per tot. Cald. de iur. emphyt. lib. 2. quæſt. 15.
num.8. & 28. Gamm. dec. 233. num. 2. & ibi Add.
Viuius dec. 257. num.2. Larea dec. Granaten.33.nu-
mero 24. quicquid tamen ſit de illa opinione, quæ
recipit diſtinctiones, & declarationes certiſſi-
mum vero eſt huic caſui DD. prædictos applicari
non poſſe.

7 Vel loquuntur quando donatio contemplatio-
ne matrimonij fuit facta coniugibus, vel alteri ex
eis ſtipulantibus pro ſe, ac pro filiis ex ipſis, vel ex
eo matrimonio naſcituris, & tunc ad alios dona-
tio extendi non poteſt, quia ſtipulationis verba
ad certas perſonas reſtricta ſunt, & is erat caſus
deciſ. Gammæ 233. relat. per Cald. de iur. emphyt.
dicta quæſt. 15. & lib.3.cap.13. num.12. & Lareæ de-
ciſ.33.num.17. & ſub num.24. & 26. Federic. Scott.
dicto conſ.9.num.7.& 8.tom.2.lib.2. Rouit. dicto con-
ſil.94.ſub num.22. Hoguirol. allegat.23.ſub num.162.
& ſeq. ideo certum eſt, quod non applicantur ca-
ſui, de quo agitur.

Neque obſtat, quod donatio, de quo agitur fa-
cta fuerit contemplatione certi, ac determinati
matrimonij inter Petrum Antonium, & Mariam.
8 contrahen. & vt illud ſequeretur, ideoque contra-
cto matrimonio ius fuerit acquiſitum ſolis filiis
ex eo progenitis, non aliis ex ſecundo matrimo-
nio procreatis, quia contemplatio talis matrimo-
nij non fuit cauſa finalis Ioan. Andreæ donantis,
nam cauſa finalis eſt omnium prima, ac potiſſima
in intentione agentis, ſumma verò, ac poſtrema in
exequutione, in cuius complemento animus quieſ-
cit, vt declarat Bartolus in lege ambitioſa num. 19.
D. de decret. ab ord. fac. Rimin. iunior conſilio 662.
n. 31. Couar. variarum reſolutionum, lib.1.reſol. 20.
numero 2. matrimonium verò magis eſt cauſa effi-
9 ciens, aut impulſiua, vt in ſpecie not. Bertrand.
conſ.1.numero 4.vol.1.par.2. Decianus conſ.239.nu-
mero 2. Oldrad. conſilio 5. Natta conſilio 609. num.
10. Molin. de ritu nupt.lib.3. cap.12. num.22. Rota
coram Burat. dicta deciſione 861. numero 7. & ibi
Add. littera A, inter recent. deciſione 20.numero 5.
10 & 10.& deciſione 251. numero 1.parte 5. finalis au-
tem, atque potiſſima huius donationis fuit com-
modum & honorificentia Petri Antonij Nepotis
ex filia ipſius Aui donantis, atque ideo honeſtio-
res, ditioreſque nuptias affectabat tanquam media
ad conſequutionem illius vltimi finis, vt probatur
ex tradit per Couarr. ſub dicto numero 2. quem ſe-
quitur Rimin. iunior dicto conſilio 662. ſub nume-
ro 30. ac ſequenti, Bec. conſilio 20. numero 32. Surdus
conſilio 361. ſub numero 14.& ſeqq.& ſub numero 25.
Bomb. conſ.61.num. 9. Tellus Fernandez in leg. 22.
Tauri n.27.

Præterea certum eſt, quod contemplatio matri-
monij non fuit ſola cauſa donationis, cum fuerit
etiam expreſſa alia nempe amoris, & affectionis
Aui erga Nepotem, vt ibi, & ob ſinceram dile-
ctionem, & perfectum amorem, quem, & quam
habet verſus dictum Petrum Antonium eius Ne-
11 potem, & erga ipſum ſemper obedientiam, &c. do-
nauit, &c. ideo ſiue hæ cauſæ donandi fuerint
æquè principales, prout poſſe concurrere duas
cauſas ad eundem finem tradit Bartolus in dicta l.
ambitioſa numero 19. D. de decret. ab ord. fac. ſiue
fuerit potior, ac fortior cauſa amoris, & affectio-
nis, quæ oritur ex ſanguinis coniunctione, & ex
impulſu naturæ iuxta textum in lege Tutor 31. §.
qua Tutoribus D. de excuſ. Tutor. & probant Dec. 12
conſilio 120. numero 4. Cephal. conſ. 81. numero 12.
& conſ.210. numero 21. Surdus conſ.361. ſub num 14.
& ſub numero 23. verſiculo Demum, non adducitſa-
tur Rota dicta deciſione 20. numero parte 5. recent.
hoc vnum certè, abſolutè, ac ineuitabiliter re-
ſultat, quod licet vna ex prædictis cauſis deſit in
filiis ſecundi matrimonij, non tamen deficit alte-
ra amorem, coniunctionem, ac vinculum natura- 13
le reſpiciens, cuius effectus comprehendit omnes
filios tam ex primis, quam ex ſecundis nuptiis
progenitos, quod ſatis eſt §. affinitatis inſtit. de
nupt. Cephal. conſilio 81. numero 13. Surdus conſ. 361.
num.14. & conſilio 351. num.7. Barz. dec. Bonon.25.
num. 86. & in his terminis Rota coram Buratto d.
dec.861.num.9 & dec.251. num.12.& ſeqq. part.5. in
recent.

Sed etiam licet contemplatio matrimonij fuiſ- 14
ſet cauſa finalis donationis factæ Petro Antonio,
non tamen ex ea ſequitur, quod filij veniant ex
propria perſona, niſi ſint expreſsè, & diſpoſitiuè
vocati, vt tradunt Decius conſilio 216. numero 5.
verſ. & illa verba in fauorem, Alciat. conſilio 7. ad
finem, lib.8. Scipio Theodot. allegatione 42 numero 15
2. Suarez conſilio 9. numero 9. vbi dat exemplum
dotis, quæ datur contemplatione matrimonij, ta-
men mulier poteſt de ea diſponere, & filij non
poſſunt ius aliquod prætendere, niſi vti hæredes,
vt firmauit Rota coram Buratto dicta deciſ. 861.
num.8.& latius in Rom. fideicom. de Incoronatis
5. Nouembris 1639. & 5. Martij 1640. coram bon.
mem. Pirouano.

Neque plures textus allegati ab informantibus
pro Ioanne Andrea obſtare viſi ſunt, quia l. ſi habi-
tatio 10.§. ſed ſi D. de vſu, & habit. quatenus dicit
quod cauſa finalis arctat legatum ad eius terminos
non eſt applicabilis huic caſui, quia matrimo-
nium Petri Antonij cum Maria, vel non fuit cauſa
finalis, & præcipua, vel non ſola donationis, vt vi- 16
ſum eſt. Textus verò in lege ſi inter virum, & vxorem
24. D. de pact. dotal. loquitur de pacto inter virum, 17
& vxorem ſuper dote retinenda initio ob liberos
interuenientes, quorum appellatione inter ipſos
coniuges, & maximè circa dotem veniunt filij ex
eis nati iuxta textum in lege cum vir vxoris 25. &
in lege 9. vir vxori 60. cum lege ſequenti, D. de con-
dit. & demonſtr. ſecus verò eſt quando verba non
proferuntur à Coniugibus, ſed à tertio, vt in ſpe-
cie reſpondent Surd. conſ.72.n.13. & Cancer. d.p.3.
c. 7. n. 105. & quo ad hoc ceſſat omnis difficultas
in præſenti caſu, cum nulla fuerit facta mentio fi-
liorum in donatione.

Minus officiunt textus in lege ſi quid carum 45. 18
§. inter emptum D. de legat. 3. & in l. Diui Conſtan-
tini 5. Codice de nat. lib. quia ibi primus textus lo-
quitur de rebus emptis pro perſona primæ vxoris,
donatio autem de qua agitur non fuit facta vxori, 19
neque pro illius perſona. textus vero in dicta lege
Diui Conſtantini decernit, quod per ſubſequens ma-
trimonium legitimati æqualiter ſuccedant cum
aliis fratribus ex eodem matrimonio legitimè po-
ſtea natis in dote, ac donatione antenuptiali, quod
iuri, & æquitati conſonum eſſe docet textus in di-
cta lege cum aliis 4. Codice de ſecund. nupt. tamen

contra

20 contrarium ſeruatur in bonis paternis, in quibus omnes filij ex quocunque matrimonio ſuſcepti admittuntur *iuxta text. in l. 1. C. de legit. hæred. cum aliis ſupra citatis.*

Demum non obſtat, quod in capitulis matrimonialibus inter partes initis nulla mentio facta fuerit de hæredibus, & ſucceſſoribus, nec adſit clauſula *ad habendum*, quæ reperitur inſerta cum prædictis verbis in inſtrumento duntaxat poſtea
21 celebrato, adeovt in concurſu capitulorum, & inſtrumenti magis ſit ſtandum primis, quæ à partibus fiunt, quàm ſecundo, quod fit à Notario, vt tradit Surdus *deciſione 71. numero 4. & ſequentibus*, Add. ad ſan. mem. Gregorium, *deciſione* 168. *num.* 8. Rota *deciſ.* 59 *num.* 12. *part.* 4. *& deciſ.* 250. *num.* 16. *cum ſequentibus, part. 6. recent. & in Romana Situs* 25. *Maij* 1644. *coram R. P. D. meo Royas.*

22 Quia certum eſt, quod quando inter capitula, & inſtrumentum non adeſt contrarietas ſubſtantialis ſemper eſt facienda interpretatio, vt non diſcordeot, Dec. *conſilio* 195. *ſub numero* 3, Paul. de Montepico *conſilio* 52. *numero* 18. Crauett. *conſ.* 70. *numero* 5. Torniell. *conſ.* 49. *numero* 35. Rota *deciſione* 250. *numero* 15. *parte 6. recent.* ideoque cum io præſenti caſu, vt viſum eſt concurrant verba, & mens donantis, quæ nequaquam fuerunt reſtricta ad filios primi matrimonij, ex hoc apparet,
23 quod capitula bene ad concordiam reducuntur; & ſemper deſumi debet ea interpretatio, per quam æqualitas inter filios reſultet. Aldouin. *conſ.* 1. *numero* 163. Honded. *conſ.* 29. *n.* 95. *& ſequent. conſ.* 59. *n.* 60. *& ſeq. lib.* 1. Gratian. *diſcept.* 755. *n.* 8. Rota *in recent. deciſ.* 252. *n.* 22. *&* 23. *part.* 6. & maximè apparet ſubſtantialis concordia capitulorum, & inſtrumenti in eo, quod oeutrobique fuit facta mentio filiorum donatarij, ad hoc verò, vt aliquod ius filiis naſcituris quæſitum dici poſſet neceſſaria
24 fuiſſet expreſſa ſtipulatio pro filiis Dec. *dicto conſilio* 216. *num.* 6. *verſ. non obſtat ad finem iunctis dictis in princip num.* 1. & firmat ſæpe citata deciſio Buratti 851. *ſub num.* 1. cum aliis ſupra allegatis.

Fuit itaque reſolutum bona donata non ſpectare io totum ad Ionnem Aodream vtraque parte informante, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS.

D. CARD. OTTHOBONO.

Piſauren donationis.

Veneris 31. Ianuarij 1648.

ARGVMENTVM.

Hic cadit thema præcedentis deciſionis.

SVMMARIVM.

1 *Beneuolentia, & amor erga donatarium Nepotem ex ſanguinis coniunctione proueniens, in donatione antenuptialis, vel eſt cauſa præcipua, & finalis totius diſpoſitionis, vel eſt æque finalis cum aliis expreſſis.*

2 *Cauſa amoris, cum in donatione antenuptiali, ſit expreſſa, & naturalis, venit præferenda omnibus aliis, & præualet accidentalibus.*

3 *Conuentio certi, & determinati matrimonij in donatione ante naturali facta vero, reddit donationem irreuocabilem reſpectu vxoris intereſſe, vt vir ſcilicet ſit diues, & ſibi alimenta pinguiora ab ipſo præſtari valeant.*

4 *Non tamen excludit præcipuam ipſinſmet viri donatarij contemplationem, ac intereſſe, cum fuerit in ipſius ſolam perſonam concepta.*

5 *In ſucceſſionem ad donationem factam intuitu certi, & determinati matrimonij, vbi filij non ſint diſpoſitiuè vocati, veniunt æqualiter admittendi filij donatarij ex quocunque matrimonio ſuſcepti: nam ſola illius matrimonij, & conuentionis ratio excludere nequit filios ex ſecundis nuptiis ſuſceptos, niſi ex verbis ipſis, vel aliud actum appareat.*

6 *Et excluſio aliquorum ex his filiis à ſucceſſione in bonis donatis, non inducitur niſi per expreſſa etiam propria, ſeu ſaltem æquipollentia verba; importandum eſt enim ei, qui cum id intenderet, qualitates donationis non inueſtigauit, vel clarius non expreſſit.*

7 *Dos, & donatio propter nuptias, quæ conſtituuntur ex cauſa certi matrimonij, ſoluto matrimonio, ſpectant ad filios tam eiuſdem, quam alterius, matrimonij.*

8 *Clauſula:* ad habendum &c. *adiecta inſtrumento ſuper capitulis matrimonialibus celebrato, ſupplet ſtipulationem in illis omiſſam partium intentionem in capitulis antecedentibus declarando.*

9 *Expreſſum facit ceſſare tacitum, & interpretatiuum.*

10 *Diſpoſitio facta in teſtamento valet interpretari quid viuens teſtator ſenſerit.*

11 *Æqualitas inter filios apprimè venit ſeruanda.*

DECISIO LXXXVIII.

APprobarunt Doctores fundamenta reſolutionis coram me emanatæ die 8. Februarij ſuperiori anni, & proinde ſteterunt in deciſis; duo enim obiiciebant informantes pro Ioanne Andrea, alterum videlicet, quod donatio ſcut. 36. mil. per Ioannem Andream ſeniorem Petro Antonio eius nepoti facta fuerit contemplatione certi, & determinati Matrimonij cum Maria contrahendi, alterum vero quod dominatio non proceſſerit ex mera voluntate, & liberalitate donantis, ſed ex neceſſitate conuentionis præcedentis in capitulis matrimonialibus cum Patre Mariæ initis, à quo ſine tali donatione non fuiſſet Petro Antonio data in vxorem, ideoque inferebant bona donata ſpectare in totum ad Ioannem Andream iuniorem ex q. D. Maria, & Petro Antonio filium non autem ad alios Petri Antonij filios ex ſecundis nuptiis ex D. Victoria Iordana ſuſceptos.

Sed hæc viſa fuerunt nihil releuare, nam licet Ioannes Andreas illam tunc fecerit donationem Petro Antonio, vt matrimonium cum Maria contraheretur, tamen hæc non fuit ſola nec ſumma cauſa donationis, ſed potius contemplatio commodi donatarij, ac honoficentiæ familiæ illius, quem ſummopere diligebat, vt videre eſt in inſtrumento celebrato in executionem capitulorum, ibi, *ad effectum vt dicta parentela, & matrimonium ſequeretur, & ob ſinceram dilectionem, & perfectum amorem, quam, & quem habet verſus dictum Petrum Antonium eius Nepotem, & erga ipſum ſemper obedientem ſponte,* &c. *donauit,* &c.

Patet ergo, quod beneuolentia, & amor erga Nepotem ex ſanguinis coniunctione proueniens, vel eſt cauſa præcipua, & finalis totius diſpoſitionis,

nis,

nis, vel eſt æquè finalis cum aliis expreſſis, vt
in his terminis bene oſtendunt Surd conſilio 361.
n.14.& ſeqq Bec.conſ. 20. n. 32.Cephal. conſilio 811
2 n.12. Mareſcott.variar.reſol.lib.2.cap.20.n.8.Rota
coram Buratto deciſ.861. n.9.& in Romana Dona-
tionis de Iucaſatis in recent.deciſ.251.n. 12. parte 5.
& cum cauſa amoris ſit expreſſa, & naturalis ve-
nit præferenda omnibus aliis, & prævalet acci-
dentalibus l. qui habet 3. vbi Bartoll. l. ff. de tutel.
l.Tutor.31.§.qua Tutoribus ff.de excuſ.Tutor.Alex.
in l.ſi donatione 13.n.2. C. de collation. Tiraquel. de
retrac.lignag.§.30.Gloſſ.1. n. 26. Rota dec. 20.n.7.
part.5.recent.

Nec donans tali modo aliud vult Mulieri do-
natum, vt ratiocinatur Alciat. conſ.7. ſub num.22.
& ſeqq.lib.8.Io.Franciſcus à Ponte conſ.80.n.11.&
ſeqq.ſed vult tantum eum allicere ad matrimo-
nium per donationem ſponſo factam, quæ cauſa
3 magis demonſtrat affectionem, & amorem erga
Donatarium,in quem confert, & conuentio red-
dit quidem donationem irreuocabilem reſpectu
intereſſe Vxoris, vt Vir, ſcilicet ſit diues, & ſibi
alimenta pinguiora ab ipſo præſtari valeant, vt
probant plures relati per Add. ad Burat. d. deciſ.
861.& firmauit Rot.dec.44.per tot. parte 6. recent.
ſed non excludit præcipuam Petri Antonij con-
templationem, ac intereſſe, cum fuerit in ipſius
ſolam perſonam concepta, non autem Vxoris, ac
filiorum, vt ibi, che faccia donatione al Sig. Pie-
tro Antonio inter viuos irreuocabile, vt in indiui-
4 duo ſimilis donationis fuit reſolutum in dict.
deciſ.861.coram Buratto,in cuius facti contingen-
tia ſimilis huic omnino præceſſerat conuentio
in apocha matrimoniali ſequentibus verbis con-
cepta. E detto Sig. Gabriele ſimilmente promette di
pigliar per ſua legitima ſpoſa la ſudetta Sig. Arpali-
ce con queſto però, e non altrimente che prima, &c.
Item la Sig.Prudenza, &c. & il. Sig. Lodouico ſuo
figliuolo ſuo figliuolo &c.faccino libera donatione al
detto Sig.Gabriele intuitu matrimonij, vt apparet
ex reuolutione proceſſus illius cauſæ, & pariter
in Romana fideicommiſſi de Incoronatis 5. Nouem-
bris 1639. & 5. Maij 1640. coram bon. mem. Piro-
nano.Donatio facta fuerat Franciſco contempla-
tione certi,& determinati matrimonij cum. Emi-
lia de Caualeriis contrahendi, vt explicitè dici-
tur in 2.deciſ.§.non obſtant,quæ replicantur, & in-
tuitu,cauſa,& fauore dicti matrimonij,& libero-
rum procreandorum, vt dicitur in principio pri-
mæ deciſionis, & tamen Rota reſoluit filios non
fuiſſe diſpoſitiuè vocatos, ſed donationem hæ-
reditariam cenſendam.

Ac proinde omnes filij Donatarij ex quocum-
5 que matrimonio ſuſcepti ad eius ſucceſſionem
æqualiter veniunt admittendi, nam ſola illius
matrimonij, & conuentionis ratio excludere ne-
quit filios ex ſecundis nuptiis ſuſceptos, niſi ex
verbis ipſis, vel alias legitimè id actum appareat
Menoch.conſ.40.num.39. verſ. non obſtat ſeptimum,
& conſ.268. n.30. Rouit. conſ. 94. num. 3. Theſaur.
quæſt.forenſ.lib.4.quæſt.2.num.4. Fontanell.de pact.
nupt.clauſ 4.gloſ.8.parte 1.ſub num.36.verſ. per hac
ego Cancer.var.reſol.part.3.cap.7.n. 111. Cutel. de
donat.tract.2.diſcuſſ.1.ſpecial.36. numero 12.& 13.&
dixit Rota in dd.dec. Romana de Incoronatis coram
Pironano.

Ex lectura autem, & contextu capitulorum
liquido conſtat patrem ſponſæ intendiſſe, vt il-
la nuberet Viro diuiti, Auum verò ſponſi illum
donatione proſequi voluiſſe, vt ditiorem vxo-
rem inueniret, vt maioribus vndique opibus
conquiſitis familiæ ſtatum decentius ſuſtenta-
ret, ſed ex neutra parte apparet voluntas conſti-
tuendi vllum diſcrimen, aut differentiam inter
filios donatarij,vel aliquos ex eis à bonis dona-
tis repellendi, prout neceſſe erat ſaltem æqui-
pollentibus verbis exprimere alias imputandum
eſt ei,qui cum id intenderet qualitates donatio-
nis non inueſtigauit, vel clarius non expreſſit l.
labeo ſcribit 21.§.de contrah.empt. Mantic. de tacit.
& ambig. lib.4. tit.27. num. 9. & in his terminis
Alciat. d. conſ.7.n.29.lib.8.Fontanell.de pact.nupt.
clauſ.4.gloſ.9.parte 5.numero 152. Cutell.de Donat.
tract.2.diſcurſ.1.ſpecial.36. ſub numero 18.verſ.quod
ſumus.

Et quod ad hunc effectum non operetur ſola 6
cauſa finalis certi matrimonij patet ex dote, &
donatione propter nuptias, quæ indubitanter
conſtituuntur ex cauſa certi matrimonij, vt eius
oneribus inſeruiant, & conſtante matrimonio
alienari non poſſunt,nec alterari, ſed ex hoc non
ſequitur, quin ſoluto matrimonio ſpectent ad fi-
lios tam eiuſdem, quam alterius matrimonij, vt
de vtraque eſt text.clarus in l.ſi liberis 18.C.de Do-
nat.ante nupt.& ibi Bald.

Quæ certiora redduntur ex verbis inſtrumen- 7
ti ſuper iiſdem capitulis matrimonialibus cele-
brati in quo donatio apparet facta, ſpontè, purè,
liberè,ac ſimpliciter eidem Petro Antonio ſtipulanti
pro omnibus quorum intereſt, intererit, ſeu quomodo-
cumque intereſſe poterit, &c. cum clauſ. ad haben-
dum alienandum, & quicquid perpetuo d. Petro
Antonio, eiuſque hæredibus, & ſucceſſoribus
placuerit faciendum, quæ ſanè verba non ſolum
conuincunt perſonam donatarij fuiſſe principa-
liter contemplatam, nec donationem fuiſſe re-
ſtrictam ad filios ex primo matrimonio naſcitu-
ros,vt firmatur in alia deciſione huius cauſa in §.& 8
hac quidem, & ſeq. verum etiam manifeſtant di-
ctam Partium intentionem in capitulis antece-
dentibus,& declaratur,ac ſuppletur ſtipulatio in
illis omiſſa l.ſed Iulianus 9. §. proinde, ibique gloſſ.
& DD ff.ad S.C.Maced.Crauett. conſ. 964. n. 24. 9
Surd.conſ.202.n.24. Afflict.dec.319. n.5. Rot. deciſ.
174.n 4.p.4.t.2.rec.Expreſſum verò facit ceſſare ta-
citum,& interpretatiuum l.cum ex filio 39.§.1.l.ex
facto 43.§.item quæro ff.de vulgar.leg.fin. C. de pact.
conuent.Crau.reſp.1. pro Genero n. 282. Rota coram
Buratto dec.949.n.1.

Accedit Io. Andreæ Donatoris teſtamentum
in quo iuſſit ipſi Petro Antonio conſignari tot
bona hæreditaria, quæ ſufficerent pro ſatisfactio-
ne ſcutor.36.mil. donatorum, in reliquis ex æquo 10
inſtituit hæredes vniuerſales Io. Andream ex
præfata Maria ſuſceptum, & omnes eius filios
maſculos ex legitimo matrimonio naſcituros,
ex hoc enim apparet Donantem principaliter
fuiſſe contemplatum perſonam Nepotis, ac illius
commodo bona donata maximè cedere voluiſſe,
non autem aliorum, cum etiam ex diſpoſitis in
Teſtamento liceat interpretari quid viuens ſen-
ſerit l. vxori 32.§. cum ſcimus ff. de legat. 3. Suarez
conſ.1 n.20. Roman. conſ. 179. num. 11. Boer. deciſ.
172.n.22.

Omitti poterat ab informantibus pro Io. An-
drea, quod ipſi obuenerint in diuiſione ſcuta 27. 11
mill. tantum, fratribus vero ſcuta 81. mill. quia
cum fratres ex ſecundo matrimonio ſint tres

debent habere æqualem portionem bonorum paternorum, & ſic perfecta reſultat æqualitas inter ipſos, quæ inter filios apprimè venit ſeruanda *l. 3. C. de inoff. teſtam. §. fin.* Auth. *de nupt. cum aliis in ſuperiori dec. allegatis.*

Fuit itaque reſolutum bona donata non ſpectare in totum ad Io. Andream confirmando deciſionem emanatam die 8. Februarij ſuperioris anni vtraque parte accerrimè informante.

R.P.D. Royas.

Romana Cambij.

Mercurij 25. Martij 1650.

ARGVMENTVM.

Quando habens intereſſe admittatur, ad cauſam, & quale debeat intereſſe haberi. Tranſactio ſuper ſententiā, non niſi per tres ſententias conformes reſcindi poteſt.

SVMMARIVM

1 *Damnum paſſurus ex condemnatione alterius in iudicio, dicitur habere intereſſe ad illam cauſam: & ideo venit admittendus.*

2 *Admittendus ad cauſam, cum non agitur de ſuo intereſſe principali, ſed incidenter, ſufficit quod apparenter doceat de Iure, & det fumum per leuiores, & ſemiplenas probationes.*

3 *poſt ſententiam, à qua non appellauit, audiendus non eſt aliquis iterum ſuper eo, quod in alio iudicio principaliter excipiendo ad eundem finem deduxit.*

4 *Lis per tranſactionem terminata, non debet denuò inſtaurari.*

5 *Deciſio Sacræ Rotæ non poteſt impugnari, vbi non agitur principaliter ſuper illius reuiſione, ſed eſt ſupponenda, iuxta laudabilem, & inueteratum ſtylum huius S. Tribunalis.*

6 *Iuſtitia, & validitas ſententiæ agnoſcitur per tranſactionem ſuper ea factam.*

7 *Vnde donec tam ſententia, quam tranſactio, per tres conformes reſcindantur ab ea recedi non poteſt.*

DECISIO LXXXIX.

VErtente lite inter Io. de Manciois, & Hippolitum Coccapanium ſuper reſtitutione ſc. 2069. quam idem Coccapanius in actu receptionis illorum facere promiſit, quotieſcumque d. Mancinus fuiſſe declaratus verus, & legitimus Creditor Marchionis Paliauicini, à quo dd. ſc. 2069. vti debita fuerunt Coccapanio ſoluta Inſurrexit idem Marchio, & prætendens ad d. cauſam, dum agebatur de eius intereſſe admitti; fuit ſub die 28. Iunij præteriti coram bon. mem. Arguelles diſputatum dubium, ac reſponſum, conſtare de eius intereſſe ad effectum admiſſionis ad cauſam; ſuper quo hodie repropoſita cauſa DD. reſponderunt Marchionem eſſe admittendum reformando tamen intereſſe in altera deciſione exceſſiue conſideratum.

Siquidem d. intereſſe reſultat ex eo, quia ſi Mancinus obtineret condemnari Coccapanium ad reſtituendum dd. ſcut. 2069. iuxta formam obligationis eiuſdem; Marchio teneretur vti
Debitor ipſius Coccapanij d. ſummam eidem 1
reficere, ideò ſua valde intereſt, illum defendere, Coccin. *deciſ.* 237. *n.* 4. quod ſat eſt ad hoc vt ipſe ſit admittendus, cum quando non agitur de intereſſe principali ſed incidenter ad effectum admiſſionis ad cauſam ſufficiat apparenter docere
re de iure, & dare fumum per leuiores, & ſemiple- 2
nas probationes, vt notant Abbas *in capit. veniens il 2. num.* 9. vbi Felin *n.* 13. Bald. *num.* 2. *& ſeq. de Teſtibus* Cancer. *variar. reſolut. lib.* 3. *tit.* 16. *n.* 32. & ſæpe dixit Rot. *deciſione* 11. *de reſcript. in antiq. deciſ.* 13. *num.* 7. *coram Buratto, & deciſ.* 325. *num.* 9. *&* 10. *parte* 6. *recent. & parte* 7. *deciſ.* 176. *numero* 10. *&* 11. cum aliis latè relatis in præterita deciſ. *ſub §. Certum eſt enim.*

Intereſſe verò huiuſmodi conſiderari minimè poteſt in ſcutis 3000. pro ſorte principali Cambij debiti Mancino; Quia dum dictum creditum canonizatum fuit per ſententiam Reuerendiſſimi P. D. mei Peutingerij; à qua Marchio non appellauit reſpectu dictæ ſummæ ad cauſam ad-
mittendus non eſt, non enim debet iterum aliquis 3
audiri ſuper eo, quod in alio iudicio principaliter excipiendo ad eundem finem deduxit, vt per multos citatos tradit Gabr. *de recept. concl.* 2. *n.* 10. *& in puncto.* Feder. de Sen. *conſil.* 242. *circa med. verſ. aut vult admitti* Gratian. *diſcept.* 445. *n.* 10. *& ſeqq.* Nunez *in declarat. ad l.* 4. *&* 5 *Regni tit. de las exceptiones num.* 49. *impreſſ. poſt eius conſil.* Et vltra dictam ſententiam, quæ tranſiuit in iudicatum concurrit pro exiſtentia dicti crediti tranſactio inter eundem Marchionem, & Mancinum poſtea facta, in qua idem Marchio in il-
lius exequtionem ſoluit Mancino ſcuta 1900. 4
cum promiſſione ſoluendi reſiduum, ex qua tranſactione vti impediente litis ingreſſum non debet ad cauſam ſuper dicta ſumma Marchio admitti, ne lis denuo inſtauraretur, dum fuit per tranſactionem terminata, ad *text. in capite primo ibique gloſſ. verb. tranſactio de lit. conteſt. in* 6. *L. quamuis ff. de tranſact.* Bald. *in l. terminato in* 2. *notab. Cod. de fruct. & lit. expenſ.* cum aliis adductis per Rotam *deciſ.* 354. *num. primo &* 2. *coram Greg. XV.* Vnde certum eſt quod Marchio d. ſummam ſoluere debet tam vigore ſententiæ quam vigore tranſactionis, aut illam ſoluat Mancino Creditori, aut reficiat Coccapanio, nullum in hoc conſiderari poteſt intereſſe, pro quo veniat admittendus.

Nec ſubſiſtit, vt in præterita deciſ. firmatur, ſententiam prædictam eſſe nullam, & iniuſtam; Tum quia illius iuſtitia plenè iuſtificatur ex deciſ. in eo Iudicio ſub die 23. Ianuarij 1645. co-
ram eodem Reuerendiſſ. P. D. meo Peutingerio 5
emiſſa quæ cum hodie non agatur principaliter ſuper illius reuiſione, nec in gradu appellationis aduerſus d. ſententiam, in hoc articulo impugnari non poteſt, ſed ſupponenda eſt iuxta laudabilem, & inueteratum ſtylum huius S. Tribunalis, de quo Buratt. *deciſ.* 596 *n. primo, deciſ.* 857. *numero* 4. *ac deciſione* 354. *numero* 3. *in fin. numero* 8. *part.* 4. *recent.* & fuit dictum in Mediolanen. Penſionis 27 *Iunij* 1646. *coram Bichio.* Quapropter non eſt inſiſtendum ſuper nullitatibus aduerſus d. ſententiam in prædicta deciſ. ponderatis; Ideo in hac parte illam DD. reformarunt, cum hæc inſpectio non cadat ſuper præſenti diſpoſitione.

Tum

6 Tum etiam quia vltra d. ſententiam adeſt tranſactio prædicta, per quam Marchio videtur agnouiſſe illius iuſtitiam, & validitatem ipſiuſque debiti ſubſiſtentiam iuxta adducta per Buratt. *dec.* 783. *n.* 19. Vnde donec tam ſententia quam tranſa-
7 ctio per tres conformes reſcindatur ab ea recedi non poteſt, Decian. *reſp.* 28. *n.* 11. *lib.* 3. Mantic. *de ta-*
8 *cit. lib.* 26. *tit.* 9 *n* 47. Caual. *dec.* 407. *n.* 9. cum aliis latè relatis *in dec.* 86. *n.* 9. *p.* 6. *rec.*

Sed tamen intereſſe Marchionis ad effectum admiſſionis in hoc caſu deſumitur ex eo, quia Mancinus in contractu tranſactionis ad computum ſui Crediti conſiſtentis in prædictis ſcut. 3000. recepit ab eodem Marchione ſcut. 1900. itaque remanſit ſolum creditor in ſcut. 1100. ad quorum ſolutionem prædictus Marchio dumtaxat tenetur ad formam ſententiæ, & tranſactionis, non autem pro ſcutis 2069. pro quorum reſtitutione pulſatur Coccapanius, qui quatenus ad hoc condemnaretur, proculdubio reſultaret intereſſe Marchionis in ſcutis 969. quæ excedunt d. Summam ſcut. 3000. dum vltra ſcuta 1900. ſoluta in actu tranſactionis; teneretur reficere Coccapanio ſuccumbenti prædicta ſcuta 2069.

Et ita ſolum Mancino informante in d. ſumma ſcut. 969. DD. reſoluerunt conſtare de intereſſe Marchionis ad effectum admiſſionis coram bon. mem. Arguelles, quo morte præuento ante extenſam huiuſmodi deciſ. ego in eius locum ſubrogatus hoc munus expleui.

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISSIMO D. CARD. OTTHOBONO.

Ceruien. Bonorum.

Lunæ 18. Iunij 1649.

ARGVMENTVM.

An de melioramentis debeatur laudemium, & de quo tempore attendatur valor bonorum in renouatione facien. & an plura ſint ſoluen. laudemia ſi plures erant facien. renouationes.

SVMMARIVM.

1 *Durantibus precedentibus inueſtituris non licet nouam facere inueſtituram nec alterare formam antiquarum.*
2 *Ceſſante culpa Emphyteutæ melioramenta non deuoluuntur ad Eccleſiam, ſed remanent in Dominio Emphyteutæ.*
3 *Et in renouatione Emphyteuſis quoad illa non requiritur conſenſus Domini directi, & nullum ſoluitur laudemium.*
4 *Melioramenta ſequuntur naturam rei emphyteuticæ, & ideo pro eis ſolui debet laudemium.*
5 *Quod procedit quando res cum melioramentis alienatur in tertium vel deuoluitur ob delictũ ſecus in ſimplici renouatione facta ipſi emphyteutæ.*
6 *Ceſſante mora non eſt locus alicui intereſſe.*
7 *In renouatione emphyteuſis perpetua valor bonorum calculatur de tempore vltimæ venditionis.*
8 *Quia tunc renouatio nullam habet ſpeciem noui contractus.*
9 *Pactum de renouando adijcitur ad faciliorem probationem dominij directi non pro ſubſtantia contractus.*
10 *Declaratur Feret. in conſ. 21.*
11 *Solitum laudemium iudicari non poteſt niſi ex præcedentibus ſolutionibus.*
12 *Suadente materia valor & pretium bonorum pro eodem accipi poſſunt.*
13 *Tot ſoluuntur laudemia quot renouationes fieri debebunt iuxta pactum, quia omnia pacta emphyteutica ſunt ſeruanda.*
14 *Laudemia non exacta tranſmittuntur ad ſucceſſorem.*
15 *Vbi contractus eſt ab initio nullus, ceſſat exactio laudemij.*

DECISIO LXC.

FVit per Rotam reſolutum coram Reuerendiſſ. D. Terracinen. ſub die 23. Martij 1648. inueſtituram factam à Cardinali Vicecomite Epiſcopo Ceruiæ de anno 1595. eſſe nullam, quia durantibus aliis præcedentibus inueſtituris non licebat Prælato ſupplantando ſucceſſores nouam 1
facere inueſtituram *vt in c. 1. qui ſucceſſores feudar. teneant.* nec minus circa ſubſtantialia alterare formam conſuetam antiquarum inueſtiturarum abſque Beneplacito Apoſtolico, & ſine vtilitate Eccleſiæ, vt latè fuit deductum in ſupradicta deciſ. ſub §. non ſuſtinetur & ſeqq.

Ideoque Reuerendiſſ. D. Epiſcopo Ceruien. fuit dictum dandam eſſe aſſociationem in bonis in quibus non fuit petita renouatio iuxta antiquas inueſtituras, addito tamen (ex æquitate Canonica quam ſemper Rota ſeruat) niſi Fabius Lucatellus, qui habet inueſtituram obſeruata ab anno 1595. vſque ad diem motæ litis anni 1635. petat intra tres menſes renouationem iuxta formam antiquarum inueſtiturarum purgando moram, & reficiendo damna ſi quæ adſunt, vt in prædicta deciſ. ſub §. verum vſque ad finem.

Vtraque pars acquieuit deciſioni, ſed cum Lucatellus in partibus petierit nouam inueſtituram ad formam antiquarum ortæ ſunt plures controuerſiæ ſuper quantitate laudemiorum ſoluendorum menſæ Epiſcopali, quæ in inueſtituris ſunt taxata ad rationem quinque pro centenario valoris bonorum. Prima enim difficultas eſt an de melioramentis, quæ plurima, & magni valoris reperiuntur facta in dictis bonis à Lucatello debeatur laudemium, ſecunda an pro æſtimando valore bonorum ſit inſpiciendum tempus quo fuerunt vendita bona vltimo loco, vel tempus præſens faciendæ renouationis, tertia an debeantur plura laudemia, prout plures ſunt lapſi termini renouationis faciendæ ex forma antiquarum inueſtiturarum, aut vero vnicum tantum debitum pro hac præſenti renouatione.

Et DD. quoad primam difficultatem reſponderunt Lucatellum emphyteutam non teneri in propoſito caſu ad ſolutionem laudemij pro melioramentis, ratio eſt, quia cum Rota admiſerit Lucatellum ad purgationem moræ in petendo renouationem ceſſat ex hoc capite deuolutio ob culpam ipſius, nec per conſequens melioramenta ſunt deuoluta ad Eccleſiam, ſed adhuc remanent in dominio emphyteutæ iuxt. trad. per Clar. *in* §. *emphyteuſis q.* 45. Bero. *quaeſt.* 19. *numero* 3. 2
Modern. Roman. *diſcept.* 810. *numero* 7. Rot. *coram*

Cæſat. de Graſſ. *deciſ.* 5. *numero* 2. *de rebus. Eccleſ.*
3 *non alienand. & in rec. deciſ.* 294. *numero* 6. *& ſeq.*
ideo quoad illa non requiretur in renouatione ali-
quis conſenſus Domini directi, & proinde nul-
lum debet ſolui laudemium, Bart. *in l. & ideo* 12.
numero 4. *Digeſtis de condict. furtiu.* 1. M. Alb. Brun.
conſilio 44. *numero* 12. *& ſeq.* Soccin. iun. *conſilio* 70.
numero 2. *libro* 3. Amad. à Ponte *de laudem. quæſtion.*
13. *n.* 1. *&* 2. Antonius Faber *eod. tr. dec. ad* 4. *error* 1.
n. 12. *&* 13.

4 Neque obſtat, quod melioramenta ſequan-
tur naturam rei emphyteuticæ, & ideo etiam pro
illis ſolui debeat laudemium *iuxt. text. in leg. fin.
Codice de iur. emphyt.* & ibi Iaſ. *numero* 44. Maur.
Burg. *de laudem. parte* 2. *inſpect.* 6. *per tot.* quia præ-
dictæ auctoritates, & quotquot ad idem allega-
ri poſſent procedunt quando res emphyteutica
vna ſimul cum melioramentis alienatur in ter-
tium, vel alias deuoluitur ob delictum, quo ca-
ſu cum etiam quoad melioramenta requiratur
nouus directi Domini conſenſus, merito quo-
5 que pro illis ſoluitur laudemium, non autem
quando fit ſimplex renouatio ipſi emphyteutæ,
vt ſonant verba *Text. in dict. leg. fin. Cod. de iur. em-
phyt.* ibi *meliorationes ſuas aliis vendere, vel ius em-
phyteuticum transferre*, & de alienatione in tertium
loquitur Burg. *de laudem. parte* 2. *inſpect.* 6. *ſub nu-
mero* 15. Corbul. *de emphyt. titulo de cauſ. priuationis
ob alienationem ampliat.* 39. *n.* 1. cum pluribus relatis
à Modern. Fulginaten. *de iur. emphyt. tit. de laudem.
q.* 8. *n.* 23.

Neque aduerſatur pactum adiectum in anti-
quis inueſtituris, quod ſi emphyteuta non perie-
rit debito tempore renouationem inueſtituræ,
aliaque promiſſa, & contenta non adimpleue-
rit cadat ab omni iure ſuo, & liceat Reuerendiſſ.
Epiſcopo capere poſſeſſionem bonorum emphy-
teuticorum vna cum melioramentis, illaque pro
ſe retinere, quia omiſſa importantia dicti pacti
hodie certum eſt, quod cum Rota conceſſerit
Lucatello terminum trium menſium ad purgan-
dam motam in petendo renouationem, & pen-
dente termino illam petierit ſtante purgatio-
ne moræ nulla pœna poteſt Lucatello emphy-
teutæ infligi cum mora ceſſante non ſit locus
alicui intereſſe *leg. lecta* 40. vbi DD. *Digeſtis ſi cert.
6 petat.* Ruin. *conſilio* 48. *numero primo libro, quinto,*
Aym. *conſilio* 87. *in fin. latè* Honded. *conſilio* 50. *n.* 21.
libro 1. *& conſilio* 38. *n.* 9. *libro* 2. Rot. *dec.* 622. *n.* 5. *p.* 2.
recent.

Quo vero ad ſecundam difficultatem DD. re-
ſponderunt in propoſita facti ſpecie valorem bo-
7 norum emphyteuticorum in renouatione eſſe
calculandum inſpecto tempore, quo hæc bona
emphyteutica fuerunt vltimo loco vendita ſeu
reſpectiuè empta à Lucatellis, nam inueſtitu-
ræ, de quibus agitur cum non ſint limitatæ ad
tempus, ſed perpetuæ, & renouatio non fiat ob
lineam finitam, ſed fiat Lucatello in primis con-
ceſſionibus comprehenſo, & ad eorundem cor-
roborationem ab antiquis inueſtituris tanquam
8 à ſuo initio debet regulari, cum renouatio nul-
lam habeat ſpeciem, noui contractus, vt in pun-
cto diſtinguendo inter emphyteuſim tempora-
riam, & perpetuam reſpondet Alciat. *conſilio* 42.
numero primo, libro 8. Corbul. *de emphyteuſ. cauſ.* 11.
de cauſ. priuat. ob tempus finitum numero 17. Bero.
conſilio 116. *numero* 17. *verſiculo vbi facit libro primo.*
9 Quando enim inueſtituræ ſunt perpetuæ prout
hic pactum de renouando de certo tempore in
certum tempus adiectum cenſetur dumtaxat ad
faciliorem probationem dominij directi non
autem pro ſubſtantia contractus, neque ideo re-
nouatio dicitur contractus nouus, vt benè de-
clarat Rota *deciſione* 438. *numero* 1. *parte* 1. *recent. &
in Bononien. bonorum emphyteuticorum* 30. *Aprilis
præteriti in fin. coram R.P.D. meo Celſo.*

Et licet Æmilius Ferrett. *in conſ.* 21. *per tot.* abun-
de probet in ſolutione laudemij in renouatione
attendendum eſſe valorem rei de tempore renoua-
tionis non autem de tempore conceſſionis, aut
venditionis, illumque ſequitur Marius Burg. *in
tractatu de laudem. parte* 2. *inſpect.* 6. *numero.* 26.
attamen præterquam quod in præſenti caſu ver-
ſamur in contractu perpetuo, & vnico, vt vi-
ſum eſt, accedit, quod ex pacto expreſſo appo-
ſito in ſingulis inueſtituris, de quibus agitur
quantitas laudemij eſt determinanda ex ſolito,
& conſueto nam verba pacti ſunt *de viginti no-* 10
*uem in viginti nouem annos ad renouandum, & tunc
ſoluendum debitum, & conſuetum laudemium ad
rationem quinque pro centenario valoris dictorum
bonorum*, at conſuetum, ac ſolitum laudemium 11
iudicari non poteſt niſi ex præcedentibus ſolu-
tionibus *ad text. in leg. Mela* 14. *Digeſt. de alim. &
cibar. legat.* vbi Bart. *num.* 1. *& alij*, ideo caſus iſte
etiam diſtat à caſu Ferretti, cum in illo non fue-
rit habita relatio ad ſolitum, & conſuetum lau-
demium.

Nec refert quod verba habeant relationem ad
valorem bonorum, quia valor, & pretium pro eo- 12
dem accipi poſſunt ſic ſuadente materia, Burſatt.
conſ. 149. *n.* 74. *&* 75.

Ad tertiam vero difficultatem DD. reſponde- 13
runt tot eſſe ſoluenda laudemia quot ſunt reno-
uationes, quæ fieri debebant iuxta pactum anti-
quarum inueſtiturarum, omnia enim pacta em-
phyteutica ſunt ſeruanda *l.* 2. *Cod. de iur. emphyt.*
Albert. Brun. *conſ.* 44. *n.* 1. *&* 4. *in fin.* Burſat. *conſ.* 127.
n. 53. *&* 57. Amad. à Ponte *de laudem. q.* 4. *in princ.*
Burg. *eod. tr. p.* 2. *inſpect.* 6. *n.* 4.

Neque obſtare poteſt, ſi dicatur huiuſmodi lau-
demia non eſſe ſoluenda Reuerendiſſ. Dom. Epi-
ſcopo Ceruien. nunc viuenti, qui de tempore re-
nouandarum inueſtiturarum nullum iu habe-
bat in Epiſcopatu, quia laodemia non exacta 14
tranſmittuntur ad ſucceſſorem, Ioann. Baptiſta
Coſta *in tract. re integra quid liceat, diſtinct.* 53. *n.* 7.
Mar. Burg. *dict. lib. inſpect.* 4. *num* 55. *&* 56. Modern.
Fulginaten. *de iur. emphyt. tit. de laudem. q.* 28. *n.* 1.
Rot *deciſ.* 809. *n.* 1. *p.* 1. *diuerſ.* hoc tamen DD. ita
intellexerunt, vt computari debeant ſcuta 550.
ſoluta à Lucatellis pro laudemio renouationis
anni 1595. nam vbi contractus eſt ab initio nul-
lus ceſſat laudemij exactio, Tiraq. *de retract. lignag.* 15
§. 1. Gloſſ. 2. *n.* 7. *& de retract. conuent.* §. 6. Gloſſ. 2.
n. 6. Antonius Faber *de laud. decad.* 1. *error.* 1. *n.* 1.
Caſſan. *ad conſuet. Burgund. rubr.* 11. §. 1. *n.* 3. Cald.
de emphyt. lib. 4. *c.* 6. *n.* 10. *in fin.* &c. *c.* 16. *n.* 3. Peguee
dec. 156. *n.* 3. Amad. à Ponte *de laudem. q.* 39. *num.* 2.
ibique not. Carolus Antonius Blancard. *in princ.*

Itaque modo prædicto DD. mandarunt reſpon-
deri dubio, quod propoſueram in qua ſumma de-
beantur laudemia, nam facto calculo inter partes,
& ſublatis vt ſupra difficultatibus poterit per ſim-
plicem calculatorem de facili videri quæ ſumma
debeatur. Et ita fuit deciſum vtraque Parte infor-
mante, &c.

R.P.D.

R. D. P. Verospio.

Anconitana dotis.

Lunæ 30. Maij 165.

ARGVMENTVM.

Quæ exceptiones non retardent executionem mandati relaxati pro reſtitutione dotis maxime exceptio fideicommiſſi.

SVMMARIVM

1 *Cœpta executio mandati ritè, debet terminari vt lites finiantur.*
2 *Ex reuolutione actorum conſtat validitas mãdati.*
3 *Deciſiones Rotæ demonſtrant Iuſtitiam eiuſdem mandati.*
4 *Confeſſio viri de recepto vrgentibus coniecturis fulcita probat veram dotis ſolutionem.*
5 *Subhaſtatio mobilium reddit immunes ab eorum reſtitutione hæredes, & ſucceſſores vxoris.*
6 *Nec teneantur ad eorum valorem donec ſoluatur integra dos.*
7 *Pro validitate & iuſtitia ſubhaſtationis viget præſumptio iuris.*
8 *Exceptio illiquida & incerta non retardat executionem mandati.*
9 *Quoties bona libera non ſuperſunt ſunt hypothecata pro reſtitutione dotis bona fideicommiſſo aſcendentis ſuppoſita vigore auth.*
10 *Siue petatur reſtitutio dotis ab ipſa muliere, ſiue ab hæredibus eius.*
11 *Et iſta actio ipſa muliere viuente orta fuit.*
12 *Tertij poſſeſſores non poſſunt impedire executionem quando contra eos in quolibet actu reperitur citatio.*
13 *Pro ſuſtinenda validitate ſententiæ omnis interpretatio ſumi debet, vt inutiles circuitus euitentur.*
14 *Exceptio fideicommiſſi ad impediendam executionem debet incontinenti iuſtificari de praxi omnium tribunalium.*

DECISIO LXXXXI.

MAndatum Rotale contra hæreditaria bona
Hieronymi relaxatum pro dote Franciſcæ
vxori reſtituenda ipſa prædefuncta, ſancitum fuerat in ſententia ad Dianæ hæredis inſtantiam, ac Demetrij huius ceſſionarij in hoc Tribunali poſtmodum edita, exequendum eſſe contra bona per fratres de Fanellis modo poſſeſſa, Auito licet q. Galeati fideicommiſſo ſubiecta cum nulla Hieronymi debitoris bona ſuperſint; ſuper cuius vlteriori executione ſententiæ, propoſito per me dubio, affirmatiuè hodie DD reſponderunt; Quia iam cœpta per mandati relaxationem executio ritè tamen, ac rectè peracta, debet præuio ad vlteriora proceſſu terminari, vt debitus tandem litibus finis imponatur, *leg. quidem exiſtimauerint*
1 *in fine Digeſtis de rebus cred. leg. terminato, Codice de fruct. & lit. expenſ. leg. properandum Codic. de iudic.* Soccin. *in leg. ſingulis, numero ſecundo, Digeſtis, de except. rei iudic.* Alexand *in leg. qui bona §. vltim. numero 2. Digeſtis de damn. infect.* Surd. *conſil.* 271. *numero* 15. Rot. *in Montis Faliſci ſupplementi legitimæ 18. Iunij 1642. in §. Cuius ratio coram Reuerendiſſ. P. D. meo Bichio, & in hac eadem cauſa 24. Aprilis 1643. coram R. P. D. meo Cerro.*

Mandati autem validitatem acta ipſa reuoluta 2
demonſtrant, ex quibus omnia à iure requiſita ibidem conuincitur contineri, iuxta traditam praxim in *deciſ. Verall. 260. part. 2.* ſæpius in hoc Tribunali receptam.

Iuſtitiam verò deſignant deciſiones hactenus
editæ in hac cauſam tam coram bon. memor. Buc-
cabella ſub die 16. Martij, & 3. Decembris 1635. 3
quam coram Reuerendiſſimo Patre Domino meo Cerro die 23. Aprilis 1643. & 9. Decembris 1648. vt alias firmauit Rota *in vna Rauennaten. ſeu Ferrarien. Decimarum 24. Ianuarij 1650. coram me.*

Neque præfatam executionem retardare potuerunt exceptiones, à fratribus de Fanellis denuo repetitæ. Siquidem prima non iuſtificatæ dotis obiecto, quippe quæ ex ſola Hieronymi viri confeſſione de recepto ab ipſa vxore, eiuſque hæredibus deducatur, tollitur ex deciſionibus hactenus editis in hac cauſa, quibus fulcita dignoſcitur adducta confeſſio pluribus, atque vrgentibus coniecturis legitima proinde, veræ dotis probationem præſeferentibus ſe-
cundum Salycet. *in leg. ſi mater numero primo. Co- 4*
dice de contrahend. empt. Baldus *in leg. 1. numero quarto, Codice de priuileg. dot.* Dec. *conſil. 96 numero tertio,* Natt. *conſil. 548 numero* 25. Surdus *conſil. 486. numero 7. & 8. cum ſeqq.* Card. Mantic. *de tacit. lib. 11. tit. 20. numero* 19. Rota *coram Greg. dec. 62. n. 2.*

Altera verò obiectio exinde deducta, quod in ipſa dotis conſignatione ex A. C. decreto debuerant ab hæredibus Franciſcæ mobilia reſtitui in computum dotis receptæ, vel ſaltem certus eorundem valor tunc temporis compenſari; Remouetur pariter ex alio eiuſdem A. C. decreto, quo mediante à pluribus annis legitima eorundem mobilium ſubhaſtatio præceſſit, quæ proinde Franciſcæ ſucceſſores ab eorum reſtitutione mobilium reddidit immunes, vt reſpondit
Rota *coram Reuerendiſſ. Patre Domino meo Cerro* 5
ſub die 6. Dec. 1648. in §. aut verò prætenditur.

Ad compenſationem verò valoris dum in 6
eodem decreto reſtricta fuit ad caſum integræ dotis reſtitutæ adhuc arctati non fuerant, dum dos integrè ſoluta non extitit, ita vt ſe poſſint etiam retentionis ope tueri *per text. in leg. ſi non ſortem, §. ſi centum, Digeſtis de cond. ind. vbi poſt gloſſ. in verb. retinebitur,* tradit Bart. *in fine,* Caſtrenſ. & Alexand. *numero* 6. Iaſon. *num.* 10. cæterique communiter, idem Caſtrenſ. *in leg. ſi quis aliam numero 4. Digeſtis de ſolut. & in l. petenti in fine Digeſt. de pignor. & act.* Neguſ. *de pignor. in 2. membr. 3. p. n. 20.*

Non obſtat, quod eadem ſubſtaſtatio nullitati, videtur obnoxia poſtquam non obſtantibus oblationibus, atque depoſito per fratres de Fanellis oblato, ad eam Iudex procedi mandauit, cum præfata nullitatis obiectio ex contraria præſumptione tollatur pro ſubhaſtationis validitate, atque iuſtitia vigente ex tradita per Bald. *in l. ordo*
n. 5. C. de reſcind. vend. Gloſſ. *in l. a. Diuo Pio, ſi pi-* 7
gnora in verb. quam, ff. de re ind. vbi etiam Iaſ *numero 2. & 3.* Surdus *conſ.* 256. *num.* 8. Rot. *in Narnien. dotis 4. Februarij 1628. coram Vbaldo* poſt moder. Peruſ. *de ſubhaſt. dec. 75. num. 9.* Dum maximè damnum ex diſtractione mobilium Fanellis illa-

rum, ac læſio exinde contingens adhoc probata
non fuit, nec oblationes integre factæ fuerunt
ab ipſiſmet Fanellis, vt allegant illius Infor-
mantes.

Tertia denique exceptio ex iure fideicommiſſi
petita per quæ Galeatium de fanellis eorundem
auum præordinati (ſuper quo propter negant
mandatum contra bona hæreditaria Hieronymi
relaxatum exequi poſſe) ob nondum iuſtificatam
8 bonorum identitatem nec conſumptionem de-
tractionum ipſi Hieronymo fideicommittentis
deſcendenti competentium illi quidam redditur,
atque incerta, adeoque mandati executionem
retardare non valet, *iuxt. text. in leg. vt C. de Com-
penſat.* Affl. *deciſ.* 381. *ſub numero* 15. Rot. *coram Se-
raph. deciſ.* 1455 *num.* 3. *& coram Gregor.* 220. *num.* 5.
& in aliis recenſitis in Romana ſucceſſionis 24.
*Ianuarij præteriti coram R. P. Domino meo Corrado
in vlt. §. Remouetur præterea. ex* Auth. *reſq. Cod. om-
nia de leg. deſumpta, ex auth. de reſtitut. & ea quæ
pariter in §. quamobrem,* cuius virtute diſpoſitionis
aſcendentium bona licet fideicommiſſo ſuppo-
ſita hypothecata redduntur pro reſtituenda dote
deſcendentibus quoties bona libera, provt in
9 propoſito caſu, non ſuperſunt, vt pluries firma-
uit Rot. *videlicet coram Seraphin. deciſ.* 278. *nu-
mero* 5. *in Romana dotis* 30. *Martij.* 1618. *coram
bon. mem. Card. Veroſpio, & in alia Romana dotis*
23. *Maij* 1645. *coram Reuerend. Patre Domino meo
Otthobono, & in hac eadem cauſa* 9. *Decembr.* 1648.
in §. omiſſis enim coram R. P. Domino meo Cerro, ſiue
ab ipſa muliere, ſiue ab eius hæredibus dotis re-
ſtitutio petatur, vt notat Caſtr. *in authen. res quæ
num.* 10. Menoch. *conſ.* 34. *n.* 42. Rot. *coram Seraph.
deciſ.* 688. *num.* 11. vbi præterea conſiderat, quod
actio (provt in caſu propoſito) ipſa viuente mu-
liere orta iam fuerat, *in Romana dotis* 14. *Februar.*
10 1642. *in §. cuius auth. diſpoſitio, coram Reuerendiſſ.
D. meo Decano, & in hac eadem cauſa* 24. *Aprilis*
1643. *in vlt. §. coram R. P. D. meo Cerro.*

11 Neque iidem fratres de Fanellis vti tertij bo-
norum poſſeſſores proceſſum executiuum pote-
runt impedire vel quia in quolibet actu contra
ipſos fuit repetita citatio, iuxt. theoric. Caſtr. *in l.
cum filiusfam. num.* 3. *Digeſt. de verb. ſignif.* quam
12 probarunt Dec. *conſ.* 187. *numero* 2. Ruin. *conſ.* 34.
in fin. volum. 5. Aymon. *conſ.* 12. *num.* 8. Surdus *conſ.*
334. *n.* 12. & plures alij relati per Mareſc. *variar.
lib.* 1. *cap.* 86. *n.* 51. *& lib.* 2. *cap.* 121. *num.* 7. Scaco.
de appell. quæſt. 17. *limit.* 6. *membr.* 4. *num.* 52. Rot. *in
hac eadem cauſa ſub die* 24. *Aprilis* 1643. *coram R.
P. D. meo Cerro, & in Ciuitatis Caſtelli Spolij* 17.
Maij 1638. *coram Reuerendiſſ. Terracinen.* Et licet
citatio contra ipſos, vt hæredes Hieronymi ſup-
ponatur executa, non autem vt fideicommiſſa-
rios Galeatij, dum tamen de vtroque titulo in
actis conſtabat, citationes ex vtroque iure cen-
ſentur executæ ad ſuſtinendam actus, atque ſen-
tentiæ validitatem, pro qua vti inutiles, & ca-
lumnioſi circuitus euitentur, omnis debet inter-
pretatio deſumi *l. quoties, & l. merito, ff. pro ſocio, l.*
13 *cum in teſtamẽto, § hæc verba ff. de hæred. inſt.* Alciat.
reg. 3. *præſumpt.* 42. Rot. *coram Gregor. dec.* 282. *n.* 7.
ibique Add. *n.* 12.

Vel quia, vt ſuperiùs ponderatum fuit, & co-
ràm R. P. D. meo Cerro ſub die 24. Aprilis 1643.
exceptio fideicommiſſi turbida redditur, atque
illiquida, cuius proinde reſpectu mandata execu-
tiua contra hæreditaria Hieronymi bona relaxata,
exequi poterant contra bona, quæ vti fideicom-
miſſo ſuppoſita ex aduerſo allegantur poſſideri,
dum ipſius ſubſiſtentia, atque efficacia apta ad
impediendam executionem incontinenti iuſtifica-
ta non fuit, provt omnium Tribunalium praxis 14
obſeruare ſolet, de qua teſtatur Rot. *in Senogall.
Pradij* 10. *Iunij* 1619. *coram bon. mem. Pironano, & in
aliis recenſitis in d. deciſione R. P. D. mei Cerri in §.
contraria vero in fine.*

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. Bichio.

Romana Domorum.

Mercurij 15. *Decembris* 1649.

ARGVMENTVM.

Ex quibus probetur deuolutio Emphy-
teuſis, dominium directum Eccleſiæ,
& quando non teneatur inueſtire pro-
ximiorem vltimi Emphyteutæ.

SVMMARIVM.

1 *Finita Emphyteuſi per extinctionem generationis competit domino directo remedium retinendæ.*
2 *Quod procedit quando deuolutio eſt clara ſecus*
3 *è conuerſo.*
Mors hominis præſumitur ex lapſu centum annorum.
4 *Fides Parochi extracta è libris mortuorum probant mortem.*
5 *Dum non probatur quis in rerum natura extitiſſe non eſt probanda illius deficientia.*
6 *producens ſcripturam implicite confitetur contenta in illa.*
7 *Dominium directum Eccleſiæ probatur ex Inſtrumento inueſtituræ & ſolutionibus Canonum.*
8 *Proximiori vltimi Emphyteutæ debetur renouatio Inueſtituræ.*
9 *Intellige quando Dominus vult extraneos inueſtire, ſecus ſi velit pro ſe retinere.*
10 *Nemo tenetur de proprio alteri beneficium facere.*
11 *Etiamſi res emphyteutica ſit ſolita renouari niſi probetur conſuetudo etiam in caſu quo velit Dominus pro ſe retinere.*
12 *Antequam licentia petita pro renouando Inueſtituram obtineatur, poteſt Rector ſe pœnitere & pro ſe retinere ſecus poſt illam obtentam.*
13 *Statutum non vtens verbis aptis comprehendere perſonas Eccleſiaſticas præſumitur eas noluiſſe comprehendere.*

DECISIO LXXXXII.

CVm facultate manotenendi quem de iure
commiſſa mihi cauſa appellationis à man-
dato de manutenendo ad fauorem Eccleſiæ S. Sal-
uatoris in Vnda eiuſque rectoris relaxato per R. P.
D. Cinſium Locumtenentem Eminentiſſ. Dom.
Card. Vicarij in poſſeſſione trium domuncula-
rum, quæ in locum alterius domus emphyteuti-
cæ eiuſdem Eccleſiæ alias ſubrogatæ fuerunt, du-
bitaui hodie cui ſit dandum mandatum de ma-
nutenendo, & pro Eccleſia reſponſum fuit ex
communiter recepta concluſione, quod finita
emphyteuſi per extinctionem generationum ad
quas fuit conceſſa competit Domino directo

ſeme

remedium retinendæ ratione ſuæ ciuilis poſſeſſio-
nis animo retentæ pro recuperatione naturalis
aduerſus ſucceſſores vltimi emphyteutæ, Bart *in
l.1.§. quod ait prætor n.17. D. vti poſſid.* Bero. *conſil.*
102. *n.* 43. *& ſeqq. lib.* 1. Hond. *conſ.*21. *n.*19. *lib.*2.
Rota *dec.*79. *c.*3. *dec.* 317. *n.* 12. *part.* 5. *recent. & in
aliis pluribus alleg. in Auximana prædij* 15. *Maij*
1645. *cor. R. D. meo Decano.*

a Et licet iſta concluſio procedat quando deuo-
lutio eſt clara, ſecus è conuerſo, vt diſtinguendo
declarauit Rota *dec.*268. *n.*8 *&* 9. *dec.*293. *n.*3. *inter
impreſſ. apud Modern. Peruſ. de manus.* caſus noſter
præſefert claram deuolutionem, quia mors Ludo-
uici, & Nicolai, quibus ad eorum tertiam gene-
rationem emphyteuſis conceſſa fuit de anno 1538.
3 præſumitur ex lapſu centum, & amplius annorum
ad *text. in lege an vſuſfructus, D. vſufruct. lege vt in-
ter diuinum, §.1. leg. finali, Codice de ſacroſ. Eccleſ.*
Buratt. *deciſione* 551. *numero* 5. & in his terminis
dictum *in ſupracitata Auximana prædij §. finis co-
ram reuerendiſſ. Domino meo Decano.* Finis pariter
4 trium generationum Ludouici nempe obitus Cō-
ſtantiæ eius filiæ, & Cæciliæ ex dicta Conſtantia
neptis, ac Ioannis Antonij Hieronymi ex Cæcilia
pronepotis, probatur ex fidibus Parochi formiter
extractis è libris mortuorum quibus notum eſt
adhiberi fidem, Imol. *conſ.* 100. *in fine*, Rota *deci-
ſione* 605. *num.*4. *part.*2. *recent. deciſione* 168. *nume-
5 ro* 11. *parte* 7. Cumque exaduerſo non probetur
alios deſcendentes infra tertiam generationem di-
ctorum Ludouici, & Nicolai in rerum natura ex-
titiſſe, de eorum deficientia vlterior probatio non
requiritur Aldob. *conſilio* 80. *n.*4. *& ſeqq.* Seraph.
*dec.*1487. *n.* 1. Reuerendiſſ. Vrgellen. *dec.* 301. *n.*5.
Rota *in Licien. bonorum* 14. *Maij* 1641. *coram R.
Pasauino, & in d. Auximana prædij §. contra quam,
& §. ſeq. coram Reuerendiſſimo D. meo Decano.*

Dominium directum Eccleſiæ, & bonorum
identitas negari exaduerſo non poteſt, cum ipſe-
6 met Ioannes Petrus aduerſus produxerit memo-
riale in quo vtrumque continetur, & productioni
inſit implicata confeſſio contentorum in ſcriptu-
ra producta, vt notant Doctores *in cap. cum vene-
rabilis* vbi præcipue Dec. *num.* 90. *de except.* aliique
cumulati per Surdum *conſ.*151. *num.* 16. Burat. *dec.*
934. *num.* 4. Add. ad ſanct. mem. Gregor. XV. *dec.*
238. *num.*15. & ex abundanti domninium probatur
ex inſtrumento inueſtituræ, pluribus ſolutionibus
canonum per longum tempus factis, & ſubroga-
tione domuncularum de quibus agitur adminicu-
7 lato iuxta doctrinam Bartoli *communiter receptam
in lege ad probationem Cod. locat. quam paſſim ſecu-
ta eſt* Rota *dec.*299. *num.*1. penes Cardinalem Caua-
ler. *dec.* 602. *num.*1. penes Buratt. *dec.*264. *num.*7.
*part.*6. *recent.*

Non obſtat, quod Ioan. Petro aduerſario vel
proximiori vltimi emphyteutæ debeatur renoua-
8 tio inueſtituræ ex æquitate, Bartol. *in l.1.§ permit-
titur, D. aq. quotid. æſtiu.* quia æquitas huiuſmodi
militat quando Dominus vult extraneos inueſti-
9 re, quia prima caritas incipit à ſe ipſo *cap. cum ſa-
tis* 87. *diſtinct. lege præſes, Codice ſeruit. & aq.* tor-
queri æquitas ad fauorem Domini directi, cum
nemo proprio teneatur alteri beneficium facere,
vt in puncto reſpondit Rota penes Manticam,
10 *deciſione* 10. *numero* 6. *&* 7. *deciſione* 201. *num.*15. *&
ſequentibus, part.* 7. *recent. confirmata* 19. *Ianuarij*
1646. *coram reuerendiſſimo Domino meo Decano*, &
eſt doctrina originalis Abb. *in cap. bona il* 2. *num.*
28 *verſ. hæc dictum limitarem de poſtu. prælat.* quem
ſequitur Curt. ſenior *conſ.*47. *num.*10. Ruin. *conſil.*
152. *num.*3. *vſque ad fin. lib.*1. Clar. *in §. emphyteuſ.
quæſt.* 44. *in fine*, Trentacinq. *variarum reſolutio-
num, lib.*3. *tit.*1. *reſol.* 5. *num.* 7. Mareſcot. *variar.
reſol. lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 11. *&* 12. vbi hoc ampliat
quamuis res ſi ſolita renouari, niſi in ſpecie pro-
betur conſuetudo etiam in caſu quo Dominus ve- 11
lit retinere pro ſe, Honded. *conſ.* 51. *n.*41. *& plur.
ſeq. lib.* 1. aliiſque relati à Modern. Pedemontio *in
tract. de iur. emphyt. quæſt.*64. *per tot.*

Voluntas autem Eccleſiæ eiuſque Rectoris re-
tinendi pro ſe euidens eſt non attento quod alias
Rector ſupplicauerit ſacræ Congregationi Con-
cilij pro obtinenda licentia renouandi inueſtitu-
ram ad fauorem Ioannis Petri geniti ex vltimo
emphyteuta, quia preces huiuſmodi nuſquam ſor- 12
titæ fuerunt effectum, & antequam petita licen-
tia, ſeu beneplacitum Apoſtolicum obtineatur eſt
locus pœnitentiæ, licet ſecus ſit poſt illud obten-
tum etiam nondum ſecuta ſententia per executo-
rem ferenda, vt declarando deciſionem Putei 343.
*lib.*1. *in correct.* diſtinguit Rota *in nullius emphyteuſi
de Guaſtalla* 16. *Nouembris* 1607. *coram Card. Lan-
cellotto iun. impreſſ. apud Marcheſ. de commiſſ. tom.*1.
*fol.*100. *num.*1. *in dec.* 201. *num.*35. *in ſequentibus, p.*7.
recent. & in Rauennaten. emphyteuſis 29. *Ianuarij*
1646 §. *minus prodeſt cor. R. D. meo Decano.* aliaſque
deciſiones congerit, ac ſequitur Mareſc. *var. reſol.
d. lib.*1. *cap.*14 *num.*1. Gratianus *diſcept.*514. *num.* 7.
& ſeq. Eoque magis pœnitere licitum eſt in caſu
noſtro quo tempore dictæ ſupplicationis viuebat
adhuc vltimus emphyteuta.

Minus debetur renouatio vigore ſtatuti vrbis,
lib.1. cap. 214. quia cum ſtatutum nec verbis ex-
plicitis nec vniuerſalibus aptis comprehendere
Eccleſias, & Eccleſiaſticas perſonas vtatur, illas 13
comprehendere noluiſſe præſumitur, vt in puncto
fuit deciſum in Romana relocationis domus 13.
Martij 1598. *coram Gypſio impreſſ. apud Pich. ad
ſtatutum vrbis, dec.*38. *per tot. in Romana relocatio-
nis Caſalis* 16. *Martij* 1615. *coram Card. Sacrato, in
Romana domus* 20. *Maij* 1647. *coram reuerendiſſimo
Patre Domino meo Pentingero*, & in terminis alte-
rius ſtatuti vrbis loquentis de bonis emphyteuti-
cis dandis in dotem dixit Rota *in dicta Romana
domus, & in alia Romana domus* 27. *Maij* 1647.
coram reuerendiſſimo Domino meo Decano, & gene-
raliter in terminis ſtatutorum vrbis adſunt pluri-
mæ deciſiones relatæ in Romana dotis 11. *Febr.*
1647. *coram me.*

Et ita deciſum vna tantum parte Informante
præulis tamen pluribus citationibus contra Ioan.
Petrum aduerſarium executis.

R. P. D. CERRO.

Firmána Codicillorum.

Lunæ 3. *Martij* 1649.

ARGVMENTVM.

Ex quibus appareat legatum vſusfructus
relictum vxori non eſſe relictum ad ſo-
la alimenta, ſed integrè deberi etiam
exiſtenti filio & ipſa vxor dicatur im-
pleſſe conditiones appoſita.

SVMMARIVM.

1 *Non dicitur Procurator qui onus ſibi demandatum non acceptat.*

2 *Vſusfructus relictus vxoris exiſtentibus filiis reſtringitur ad alimenta.*

3 *Fallit quando aliter conſtat de intentione Teſtatoris volentis plenum vſumfructũ vxori legare.*

4 *Quando manifeſtè apparet teſtatorem ampliare voluiſſe relictum alias in ſolis alimentis vxori deſtinatum.*

5 *Verba generalia omnia & ſingula & vniuerſa deſignans integrum vſumfructum non ſola alimenta.*

6. *A conſecutione legati conditionalis excluditur qui conditionem non implet.*

7 *Dos à patre profecta ſoluto matrimonio per mortem viri ad patrem reuertitur etiam ſuper exiſtentibus filiis.*

8 *Procurator ad lites non poteſt recedere à declaratione facta à principali & illi præiudicare.*

9 *Legitima ſtatim mortuo patre & ſingulis corporibus hæreditariis ſeparatur ipſo iure.*

10 *Nec comprehenditur ſub vſufructu vniuerſali vxori relicto.*

11 *Verba ſententiæ intelligantur prout de iure & ab eo interpretantur.*

12 *Vſufructuarius tenetur præſtare cautionem de vtendo & fruendo arbitrio boni viri.*

13 *Stante tamen lite non tenetur ante rem iudicatam, & actualem vſusfructus conſecutionem cautionem offerre.*

14 *Et ſatis eſt quod per ſententiam ad eius præſtationem adſtringatur.*

15 *Vſusfructus relictus ſub conditione cohabitandi cum filio eo mortuo extinguitur.*

16 *Magis communis opinio eſt contraria quia cenſetur reliquiſſe contemplatione ipſius uxoris.*

17 *Et quando vſusfructus relictus legitur pro toto tempore vitæ ipſius legitur pro toto tempore vitæ ipſius legatariæ.*

18 *Et quando non vlterius prouidet teſtator non extinguitur legatum per mortem hæredis, ſed durat in vita legatariæ.*

DECISIO LXXXIIII.

DVm hodie coram me quæreretur, an ſententia Rotalis eſſet confirmanda, vel infirmanda, non impugnabatur amplius ſubſiſtentia codicillorum, ſed tota diſceptatio reducta fuit ad alia obiecta, tam in præteritis, quàm in hodierna propoſitione nouiter excitata, quibus tamen non obſtantibus pro illius confirmatione Domini reſponderunt.

Nullitas enim iterum appoſita, ex quo ſententia reuerendiſſimi Domini Terracinen. lata fuit per contradictas ob mortem Iacobi Franciſc. Vineæ Procuratoris, cum tamen in actis conſtaret de mandato procuræ Sinibaldi, qui proinde citandus erat; remouetur penitus ex reſponſione datis in deciſione edita 25. *Maij* 1648. *coram reuerendiſſimo Patre Domino meo Otthobono*, & ſignanter, quia non fuit proceſſum duntaxat per contradictas, ſed etiam citato Valterio, cuius mandatum, ſiue expreſſum, ſiue præſumptum iuſtificatur tam ex Chirographo ſubſtitutionis *Summariolo Dianæ, num.* 1. quàm ex coniecturis, & præſumptionibus in eadem deciſione deducti; nec opus erat vlteriori citatione contra eundem Sinibaldum, quia

eſto etiam, quod in actis conſtaret de eius mandato, non conſtabat tamen de illius acceptatione
omnino ad hunc effectum neceſſaria, cum quis 1
Procurator non dicatur, niſi onus ſibi demandatum acceptet *iuxta textum in lege* 2. *D. de procurat. cap. is, qui eodem titulo in* 6. Caputaq. *deciſ.* 319. *n.* 2 *part.* 1.

Prætenſam verò iniuſtitiam ex pluribus deſumptam dixerunt Domini funditus eneruari ſingula diſcutiendo.

Primo enim non obſtat, quod Dianæ concedatur vſusfructus integræ hæreditatis eius viri, cum tamen ſuperexiſtente Philippo communi filio alimenta duntaxat conſequi deberet, ex quo vſusfructus exiſtentibus filiis reſtringatur ad alimenta
iuxta conſuetudinem Bulg. relatis per Gloſſam in 2
auth. *hoc locum verb. derogari verſ. ſed ſecundum, C. de ſecund. nupt. commun. receptam.*

Quia ab huiuſmodi conſuetudine receditur, quoties alia colligitur teſtatoris intentio volentis plenum vſumfructum, non autem ſola alimenta
vxori relinquere, vt tradunt Doctores *relati in* 3
dec. 241. *num.* 13. *p.* 5. *recent. & in dicta deciſ. coram Reuerendiſſimo Patre Domino meo Otthobono, §. minuſque releuat.* Hic autem præ cæteris illam oſtendit diſcretiuus modus loquendi; nam Franciſcus Maria in præcedenti teſtamento nonnullos menſes antea condito, dum volebat illam prouidere de ſolis alimentis, diſpoſuit per hæc verba, ibi, & *dargli quel tanto, che gli far à biſogno per vitto & veſtito, per lei, & detto mio figliuolo.* In codicillis autem, non ſe reſtrinxit ad victum, & veſtitum, ſed verbis vniuerſalibus loquutus fuit, ibi, *reliquit eſſe voluit, & fieri mandauit d. D. Dianam eius vxorem Dominam, Madonnam, & vſufructuariam omnium & ſingulorum bonorum, ac vniuerſæ hæreditatis*
ipſius, &c. Hinc igitur clare licet, huiuſmodi reli- 4
ctum non reſtringi ad ſola alimenta, ſed intelligi de integro, & plenario vſufructu, cum manifeſtè appareat, teſtatorem illud ampliare voluiſſe, *vt in puncto* tradit Rimin. *ſen. conſ.* 456. *num.* 12. Bero. *conſ.* 34. *num.* 5. *lib.* 2. Cardinalis Mantica *de coniect. lib.* 9. *tit.* 7. *num.* 25. *in fine verſ. verum enim verè,* Menoch. *de præſumptione, libro* 4. *præſumpt.* 139. *num.* 44. Aliique congeſti *in dicta deciſione, dicto §. minuſque releuat verſ. tum etiam quia.* Ponderando præſertim generalitatem illam *omnium, & ſingulorum bonorum, ac vniuerſæ hæreditatis*, quæ non patitur reſtrictionem ad alimenta, ſed integrum, & plenarium vſumfructum deſignat, *vt poſt* Bald. *in lege finali, Codice de indict. Viduit.* tradit Soccin. ſen. *conſ.* 1. *n.* 11. *verſ. vnde primo facit, quem ſequuntur,* Gabr. *de vſufruct. concluſ.* 2. *n.* 50. & Card. Mant. *d. tit.* 7 *n.* 32.

Idque etiamſi reſtringendo relictum codicilla- 5
re ad ſola alimenta, nihilominus ipſa vxor maiorem vtilitatem conſequi videatur, quam conſequeretur vigore teſtamenti: cum ex forma iſtius teneretur conferre fructus dotales, ac alimenta recipere è manibus hæredis, & tamen vigore Codicillorum, nec teneretur ad onus conferendi dictos fructus dotales, ac alimenta conſequi poterat propria auctoritate cum præeminentia in domo, quia cum verba eorundem Codicillorum ſuperius ponderata ſint tam ampla, & effrænata extendunt omnino, & ampliant ſubſtantiam præſtationis, & relicti ad plenarium vſumfructum, nec reſtringi, aut verificari poſſe videntur ad ſimplicem præeminentiam, & non communicationem dictorum

fructuum

fructuum dotalium ex iuribus ſupra allegatis;
cum præſertim Doctores ad propoſitum adducti
de eiuſmodi præeminentia tanquam modicæ vti-
litatis caſum, & fundamentum non faciant, ſed
ita dictante defuncti voluntate integrum vſum-
fructum, nun autem alimenta vxori conſignari
defendant.

Secundo minus obſtat, quod præfatum reli-
ctum non fuerit purum, ſed conditionale, quate-
nus ſcilicet ipſa, ſeu eius pater, aut filius, ad quem
ſpectaret dotem teſtatori traditam recuperare,
contentus fuerit illam ſibi reſtitui in iiſdem ter-
tenis, & bonis, in quibus illi tradita, & conſignata
6 fuerat. *Summ. Monaſterij num.* 2. Itavt proinde cum
Diana huiuſmodi conditionem non impleuerit,
ſed petierit, & obtinuerit inſiſtentiam, & manu-
tentionem ſuper omnibus bonis mariti in ciuita-
te, & territorio Firmano exiſtentibus *eodem ſumm.
num.* 9. Vtique à conſequutione dicti relicti exclu-
ſa omnino videatur *per textum in l. hæc conditio D.
de condit. & demonſt.*

Placuit enim reſponſio, quod cum repetitio
huius dotis ſpecta ad Clandium Dianæ Progeni-
7 torem, ex quo dos à patre profecta, diſſoluto ma-
trimonio per mortem viri ad eundem patrem re-
uertitur etiam ſuperexiſtentibus filiis *l. dos à pa-
tre*, vbi Baldus *num.* 1. *Cod. ſolut. matrim. l. ſi ab ho-
ſtibus, D. eodem, & l. iure ſuccurſum, D. de iur. dot.*
Bartolus *in lege poſt dotem*, *numero* 31. ibique Ale-
xander *numero* 25. & Barboſa *numero* 49. *D. eodem*,
Baldus *conſilio* 7. *numero* 1. *lib.* 1. Caſtrenſis *conſ.* 11.
numero 1. *lib.* 1. Hondedeus *conſilio* 75. *numero* 28.
lib. 2. Fulgoſius *conſilio* 66. *per tot.* Theſaur. *deciſ.
Pedemont.* 138. *num.* 2. Rota *in recent. deciſione* 708.
num. 1. *&* 4. *part.* 1. *& deciſ.* 108. *num.* 6. 7. 16. *&* 17.
part. 8. Ipſe verò Claudius tam proprio, quàm filiæ
nomine ſub die 11. Iunij 1641. acceptauerit dictos
Codicillos, & obtulerit ſe ipſum, & filiam para-
tos recipere conſignationem, & reſtitutionem do-
tis iuxta illorum formam, & tenorem *dicto ſum-
mariolo num.* 2. Idemque poſtea in effectu eadem-
met Diana confirmauerit acquieſcendo d. ſenten-
tiæ reuerendiſſimi D. Terracinen. mandantis;
quod ipſa reciperet ſuam dotem in eiſdemmet bo-
nis, in quibus tradita & conſignata fuerat *eodem
ſummariolo num.* 3. Inde plene ſatisfactum videtur
præfatæ conditioni in eiſdem Codicillis adſcri-
ptæ, nec per actus deinde factos à ſimplici Procu-
ratore ad lites recedi potuit à dicta præcedenti le-
gitima declaratione, & contrauentionem in præ-
iudicium principalis induci *per textum in lege* 3. *§ ſi
Procurator. D. quod quiſque iur.* &c. *ſi hominem, D.
mand.* quem ad propoſitum expendit Rota *coram
bon. mem. Buratto, deciſione* 354. *numero* 6. 7. *&* 8.
Vltra quod dum idem Procurator in actu ſupra-
dictæ inſiſtentiæ, & manutentionis declarauerit
ſuam principalem ſibi mutaſſe cauſam poſſidendi
titulo dotis, & Codicillorum *Summ. Monaſterij d.
num.* 9. Huiuſmodi declaratio congruè referri po-
teſt ad titulum dotis ſuper bonis dotalibus. Ad ti-
tulum verò Codicillorum quoad cætera bona hæ-
reditaria viri ratione integri vſusfructus ſibi ibi-
dem relicti, ac proinde tanquam actus ſaltem
æquiuocus multominus inducere valet præten-
ſam contrauentionem, cum præſertim non fuerit
factus voluntariè, ſed coactè ob neceſſitatem de-
fenſionis ab inſtantiis Monialium, quæ primum
contrauenientes diſpoſitis in præfatis Codicillis
Dianam d. vſufructu priuare ſatagebant.

Tertiò nil facit, quod in eadem ſententia illi
fuerit adiudicatus integer vſusfructus nulla facta
mentione, neque detractione legitimæ eidem Phi-
lippo filio competentis.

Quia cum legitima filiorum legis miniſterio,
& iuris diſpoſitione abſque vllo facto hominis
ſtatim mortuo patre ex ſingulis corporibus hære-
ditariis ſeparetur *lege ſi minus, §. repletionem, Cod.* 9
*de inoff. teſtament. lege iubemus, Cod. dico ad Sen. Con-
ſul. Trebell.* Merlin. *de legit. lib.* 2. *tit.* 2. *quæſt.* 32. *n.* 2.
Non comprehenditur ſub vſufructu vniuerſali 10
vxori relicto vt tradit in terminis Alexander *conſ.
29. verſ. quia talis vſusfructus libro* 4. Surdus *de ali-
ment. tit.* 2. *quæſt.* 15. *numero* 178. Theſaur. *deciſione
Pedemont.* 137. *num.* 3. Et proinde ſub verbis ſen-
tentiæ illum generaliter adiudicantis ſubintelligi 11
nequit; verba enim ſententiæ intelliguntur provt
de iure, & ab eo interpretationem recipiunt *lege
miles, §. decem, D. de re iudic.* Angel Aretin. *conſ.* 95.
num. 13. *& ſequentibus* Rota *diuerſ. deciſione* 112.
numero 2. *part.* 2. *coram fel. mem. Gregor. deciſ.* 74.
num. 70. *& dec.* 176. *num.* 3. *coram bon. mem. Buratto
dec.* 240. *num.* 29. Ceſſatque difficultas dum in
ſententia reuerendiſſimi Patris Domini mei Or-
thoboni; de cuius confirmatione hodie agitur,
ad maiorem cautelam explicitè declaratur, in di-
cta præcedenti ſententia reuerendiſſimi Domini
Terracinen. non eſſe comprehenſam tertiam par-
tem bonorum iure legitimæ Philippo debitam;
hinc enim dum in hac parte dictam præcedentem
ſententiam declarauit, nullo pacto hoc prætextu
poteſt de iniuſtitia redargui.

Non obſtat quarto, quod Diana in petitione 12
vſusfructus non præſtiterit, nec obtulerit cautio-
nem de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri,
provt de iure requiritur *per text. in l. ſi vſusfructus
in princip. D. de vſufruct.*

Quod ſub eademmet die, qua Claudius eius pa-
ter ipſius nomine Codicillos acceptauit, & obtu-
lit ſe, & filiam paratos recipere dotem iuxta illo-
rum formam, & tenorem, vt ſuprà dictum eſt, ob-
tulit etiam huiuſmodi cautionem præſtare, om-
niaque adimplenda adimplere *dicto Summariolo di-
cto numero* 2. & tamen ſtante lite pro parte Philip-
pi contra eam inſtituta ſuper nullitate, & intelli-
gentia dictorum Codicillorum (quæ adhuc nimis
durè contenditur præuia retentione proprietatis,
& vſusfructus totius integræ hæreditatis, non te-
nebatur vtique ante rem iudicatam, & actualem
dicti vſusfructus conſequutionem præfatam cau-
tionem offerre iuxta Theoricam Baldi *in lege* 2.
ſub numero 11. *& circa finem, Cod. com. de lege & in
conſilio* 408. *numero* 10. *lib.* 1. communiter rece-
ptam, vt per Burſatt. *conſilio* 184. *num.* 10. *lib.* 2. 13
Ruin. *conſ.* 91. *num.* 8. *verſ. nec obſtat lib.* 2. Roland.
conſ. 92. *num.* 12. *lib.* 1. idemque firmauit Rota *in
Auenionen. vſusfructus* 4. *Februarij* 1637. *coram
reuerendiſſimo Domino meo Decano, &* 1. *Iulij eiuſ-
dem anni coram eminentiſſimo Domino Cardinali
Panzirolo in recentior. deciſione* 195. *num.* 19. *&* 20.
& dec. 238. *num.* 11. *part.* 7. *ac* 29. *Aprilis* 1641.
coram reuerendiſſimo Domino Terracinen. §. fin.
Ideoque prouide proceſſit reuerendiſſimus Pater
Dominus meus Otthobonus, dum in ſua ſenten-
tia declarando per alteram præcedentem Dianam
non fuiſſe exemptam ab onere præſtandi huiuſ-
modi cautionem ad illius præſtationem ipſam ad-
ſtrinxit, quod ſatis eſſe probant Caſtrenſis *in l.* 1. 14
num. 3. *verſiculo quod ſi non obtulit, Cod. de vſufruct.*

&.

& Decianus conſilio 418. numero decimo octauo.

Quinto denique nec ſubſiſtere viſum fuit,
quod cum ipſa relicta fuerit vſufructuaria, dum-
15 modo conuixerit, & cohabitauerit cum prædicto
Philippo communi filio, ſequuta morte ipſius fi-
lij vſusfructus cenſeatur extinctus per ea, quæ
tradunt Menoch. *conſ. 970. n. 26.* & Modern. Man-
tuan. *contr. 50. n. 8. cum ſeqq.*

Fuit enim reſponſum, quod huiuſmodi condi-
tio cohabitandi cum filio adiecta, duntaxat intel-
ligitur donec poſſit impleri, durante ſcilicet vita
ipſius filij, ipſo vero defuncto non operatur legati
reſolutionem, & extinctionem, ſed illud integrè
debetur vxori legatariæ ſuperuiuenti, donec ipſa
naturaliter viuat, ea ſcilicet ratione, quia teſta-
tor relinquendo vxori vſumfructum omnium ſuo-
rum bonorum cenſetur, illum reliquiſſe contem-
platione ipſius vxoris, non autem filij vniuerſalis
hæredis instituti, etiamſi cum eo cohabitare de-
16 beret, & proinde per mortem ipſius hæredis lega-
tum non remanet extinctum, vt reiectis contrariū
ſentientibus ſequendo Ancar. *conſ. 185. verſ. ſaluo
tamen ſaniori conſilio*, Dec. *conſ. 601. n. 4.* & Purpu-
rat. *conſ. 416. per tot.* iuxta magis communem & ve-
riorem opinionem firmauit Rota *in Ferrarien. le-
gati 4. Februarij 1626. coram bona memoria Man-
zanedo, in recentiori deciſione 636. per totum, p. 8.*

Idque præſertim in caſu noſtro, quo ante di-
ctam conditionem cohabitandi teſtator appoſuit
alteram conditionem ſeruandæ viduitatis, ibi,
*quovſque tamen, & donec ipſa Domina Diana natu-
raliter vixerit, & vitam vidualem duxerit, & dum-
modo conuixerit, & cohabitauerit cum prædicto D.
Philippo.* Hinc enim multò magis cenſeri debet,
17 legatum fuiſſe relictum contemplatione vxoris,
non autem filij, dum conditio viduitatis præcedit
conditionem cohabitionis; & vſusfructus reli-
ctus legitur pro toto tempore vitæ ipſius legata-
riæ, vt notat Dec. *dict. conſ. 601. num. 5. verſ. & cum
reſpectu vxoris, illonque ſequitur*, Rota *in d. Ferra-
rien. Legati n. 8. cum quatuor ſequentibus.*

Ponderando inſuper, quod teſtator ſimpliciter
appoſuit legatariæ dictum onus cohabitandi, nec
vlterius proceſſit aliter prouidendo in caſu, quo
18 non cohabitauerit. Vnde quicquid ſit, quando te-
ſtator aliter prouidet. Certum eſt, quod in caſu
non factæ vlterioris prouiſionis nullatenus lega-
tum extinguitur per mortem hæredis, ſed durat
durante vita legatariæ, vt diſtinguendo tradit
Modern. Mant. *d. contr. 50. num 21.*

Atque ita reſolutum fuit vtraque parte infor-
mante, &c.

R. D. P. Du Nozet.

Romana fideicommiſſi, ſeu Saluiani.

Mercurij 15. Iunij 1650.

ARGVMENTVM.

Fideicommiſſarij non poſſunt impugnare extinctionem cenſus legitima alienatione factam. Et ex quibus dicatur verè extinctus non in alium tranſlatus.

SVMMARIVM.

1 *Stante legitima alienatione fideicommiſſi pro ſoluendo ære alieno teſtatoris non competit actio fideicommiſſariis.*
2 *Pro ſorte cenſus non datur immiſſio ex Saluiano.*
3 *Solutione eius, quod debetur tollitur omnis obligatio.*
4 *Inſtante cenſuario Dominus cenſus tenetur extinguere.*
5 *Nec alij fideicommiſſarij poſſunt impugnare.*
6 *Ceſſio iurium reportata à creditoribus ad fauorem vxoris importat ſolum anterioritatem hypothecæ, & iurium prius competentium creditoribus de pecunia dotali ſatisfactis.*
7 *Conuentio facta pro maiori cautela non debet conuerti in præiudicium.*
8 *Per clauſulam omni meliori fine, & effectu dicitur electus omnis melior modus.*
9 *Res ſubiecta fideicommiſſo multiplico & auictioni vilius æſtimatur.*
10 *Cenſus dicitur extinctus dum exacti fuerunt fructus alterius cenſus ex pretio primi acquiſiti nec vnquam exacti amplius fructus primi cenſus.*
11 *Emptor bonorum fideicommiſſi non tenetur eſſe ſollicitus de multiplico ex forma breuis fiendo deque eius ſecuritate.*
12 *Licet ſecundus cenſus ex pretio primi acquiſitus ſit inexigibilis non ideo reuiuiſcit primus extinctus.*
13 *Locatio facta de re propria conductionis nulla eſt.*
14 *Clauſula ſine præiudicio iurium conſeruat omne ius proteſtantis.*

DECISIO XCIV.

SEntentiam ab A.C. latam ad fauorem Cæciliæ & ſororum de Amodeis contra D. Marchioniſſam Liuiam Primam Sancta Cruciam, & D. Tarquinium iuniorem eius filium, tanquam iniuſtam, infirmandam eſſe? DD. reſponderunt.

Iniuſtitia ex eo reſultare viſa fuit, quia dicta ſententia concedit prædictis ſororibus ad fideicommiſſum Franciſci coniugij vocatis, immiſſionem ex Saluiano in poſſeſſionem domus, olim dicto fideicommiſſo ſubiectæ, quam Lucretia hæres dicti Franciſci, & Petrus Paulus primus fideicommiſſarius, præuia æſtimatione Peritorum, ac derogatione Apoſtolica, pro diſſoluendo ære alieno teſtatoris alienarunt in Tarquinium ſeniorem Sancta Crucium pretio ſcut. 5380. qua ſtante legitima alienatione, nulla deſuper competebat actio fideicommiſſariis, Molina *de primogen. Hiſpan. lib. 4 n. 49. verſ. ſi vero facultas, &c. cum aliis allegat. in Romana Vineæ 2. Maij 1644. coram reuerendiſſimo Patre Domino meo Bichio § cenſenſus autem, verſ. quia cum Breue.*

Non obſtat, quod immiſſio conceſſa fuerit occaſione trium cenſuum, quos ſub diebus 1. Septembris 1611. 29. Martij 1616. ac 1. Octobris 1619. ex parte dicti pretij, & illius fructibus ad formam Breuis derogatorij multiplicatis, dictus Tarquinius emptor ſuper eadem domo impoſuit ad fauorem dicti Petri Pauli & aliorum fideicommiſſariorum, quia vltra quod pro ſorte cenſus non datur immiſſio ex Saluiano, vt dixit Rota *in Imolen. Saluiani 2. Decembris 1633. coram bona memoria Coccino apud Cencium de cenſ. deciſione 551. n. 1. v. quod dubium*, &c. Cenſus prædicti apparent ex publico inſtrumento extincti vſque ſub die 26. Sept. 1610. & conſequenter pro illis nulla competebat actio, cum per ſolutionē eius, quod debetur,

extin-

extinguatur, & tollatur omne debitum, & obli-
gatio *inſtit. quib. mod. toll. obligat. in princip.* gloſſ.
fin. in l. cum plures ff. de euict. Rota *deciſ.* 374 *n.* 14.
part. 5. *recent.*

Non refert, quod extinctio facta fuerit à præ-
dicto Petro Paulo, qui cum eſſet pariter grauatus
reſtituere, non poterat præiudicare aliis poſt
4 eum vocatis, quoniam reſponſum fuit, actum il-
lum extinctionis, tanquam neceſſarium validè
fuiſſe ab eo geſtum, cum extinctio fuerit ſequuta
inſtante, & requirente Cenſuario, quo caſu Do-
minus Cenſus tenetur extinguere vt expreſsè ſan-
citur in Bulla ſanct. memor. Pij Quinti ſuper for-
5 ma creandi cenſus, *in verſ. poſtremo cenſus omnes*,
& tradit Cen. *in tract. de cenſib. qu.* 105. *num.* 3.
Rota *deciſ.* 153. *n.* 8. *poſt eundem tract. de cenſ.* qua-
propter ob prætenſum defectum eius poteſtatis,
hodie ab aliis fideicommiſſariis ſucceſſiuè voca-
tis impugnari non valet dicta extinctio *argum.
text. in l. ante reſtitutam* 104. *ff. de ſolut.* & reſpon-
dit Rota *coram bon. mem. Remboldo in Auenionen.
fideicommiſſi* 14. *Nouemb.* 1614. *& in Ariminen. cen-
ſus* 26. *Iunij* 1620. *& in Romana liberationis à fi-
deicommiſſo* 20. *Nouembris* 1619. apud modern. Pe-
ruſin. *de cenſ. deciſ.* 351. *ſub n.* 4. *verſ. nec ſubſiſtit*,
deciſ. 363. *n.* 1. *verſ. non ſolum quia, & n.* 5. *verſ. nec
obſtat, & deciſ.* 469. *n.* 10. *verſ. tum quia licet vincu-
lum fideicommiſſi*, &c. & aliis relatis probat Giur-
ba *deciſ. Sicil.* 79. *à n.* 16. *verſ. cæterum, & plur. ſeqq.
per tot.* ac idem Modern. *de cenſib. quæſt.* 109. *à
n.* 58. *verſ. ego vero*, &c. *cum ſeq.*

Neque obſtat, quod dicatur cenſus prædictos
non fuiſſe extinctos, ſed tantummodo tranſlati-
uè ceſſos dictæ Marchioniſſæ Liuiæ, vnde infer-
tur illos adhuc vigere, & actum tranſlationis fa-
ctum à Petro Paulo fuiſſe voluntarium, per quem
propterea nullum illatum fuit præiudicium po-
ſterioribus fideicommiſſariis; nam obiectum re-
mouetur ponderando, quod ſolutio, ac reſtitutio
6 ſortis & fructuum dictorum facta fuit per Tar-
quinium de pecuniis dotalibus ipſius Marchio-
niſſæ Liuiæ, quæ dum nupſit Franciſco eiuſdem
Tarquinij filio, ſpecialiter conuenit, cum eius
Viro, & Socero, quod certa pars ſuæ dotis, eroga-
retur in ſolutionem debitorum dicti Tarquinij
ſoceri, & ſignanter in extinctionem cenſuum, de
quibus agitur, quodque ad eius fauorem repor-
tarentur à creditoribus ſatisfactis iurium ceſſio-
nes, pro cautiori conſeruatione, & recuperatio-
ne dictæ dotis, aduerſus poſteriores creditores, &
alios quoſcumque ſuperuenientes, prout factum
fuit, vnde dicta ſolutio veram, ac ſubſtantialem
præſefert extinctionem cenſuum formalium, &
ceſſio non importat illorum tranſlationem in
Dominam Liuiam, ſed ſolius anterioritatis hy-
pothecæ, & iurium prius competentium Petro
Paulo domino cenſuum pecunia dotali extincto-
rum, vt benè probauit Rota *in Romana Saluiani
interdict.* 27. *Maij* 1619. *coram bon. memor. Pirona-
no* apud dict. Modern. *de cenſ. deciſ.* 368. *ſub n.* 1.
verſ. atque ita non obſtans verba, &c. *& ſeq. per tot.
ac in Romana Reintegrationis* 22. *Iunij* 1643. *coram
Reuerendiſſimo Salamantino in §. nec ſubſiſtit, quod
ceſſio, & in Maceraten. Saluiani* 26. *Iunij* 1648. *co-
ram R. P. D. meo Peutingero*, in quibus reſponde-
tur omnibus obiectis, & comprobat Anton. de
Amac. *reſolution.* 7. *ſub numero* 32. *verſ. tertius eſt
caſus lib.* 1.

Potiſſimè cum in capitulis matrimonialibus
conuentum fuiſſet ceſſionem fieri debere ad fauo- 7
rem Dominæ Marchioniſſæ pro maiori cautela
ſuæ dotis, & idem in Inſtrumento dotali expreſ-
sè repetitum, quod certè contigere non potuiſ-
ſet ſi cenſus extincti non remanſiſſent, ſed ceſſi
eſſent Dominæ Marchioniſſæ, in hoc enim caſu
tenderet in perniciem dotis & effectus omnino
contrarius reſultaret, Rota *deciſ.* 178. *numer.* 8.
part. 3. *recentior.*

Quod eo facilius affirmandum cum addita
etiam fuerit clauſula illa *& in ogni altro miglior fi-* 8
ne, & effetto più proficuo a detta Signora Spoſa, &
ſic dicendum cenſus extinctos, cum iſte ſit melio-
ri modus, & effectus, Honded. *conſil.* 44. *n.* 25. *&*
31. *&* 45. *volum.* 2. Rota *in Reatina hæreditatis* 3.
Martij 1600. *coram Iuſto.*

Conuincitur vlterius, conſiderando, quod ni-
mis repugnat, quod Domina Marchioniſſa emere
voluiſſet cenſus, & fideicommiſſo, & euictioni,
& multiplico ſubiectos, & dotem totali amiſſ-
ſionis periculo ſubiicere, exburſando eandem
quantitatem pecuniæ, quam pro acquirendo cen-
ſu, omnino libero perſoluiſſet, vnde longè mi-
norem quantitatem exburſaſſet, cum res fidei- 9
commiſſo, multiplico, & euictioni ſubiecta, lon-
gè viliori pretio acquiratur, Cenc. *de cenſ. part.* 2.
cap. 2. *quæſt.* 2. *artic.* 6. *n.* 21. *& ſeqq.* Rota *in Roma-
na reſciſſionis tranſactionis* 29. *Maij* 1648. *coram
Reuerendiſſ. P. D. meo Corrado.*

Quod etiam benè confirmatur ex obſeruan-
tia ſubſequuta, cum pretium dictorum cenſuum
à prædicto Tarquinio ſeniori depoſitatum in
Banco illorum de Bonannis, fuerit deinde ab
eodem Petro Paulo, pro cautione eorundem fi-
deicommiſſariorum in aliis cenſibus ſub diebus
11. Nouembris eiuſdem anni 1620. 15. Aprilis
1624. ac 14. Aprilis 1625. ſuper eodem domo
nouiter conſtitutis, ab eodem Tarquinio ſeniori,
pro complemento multiplici in Inſtrumento ven-
ditionis domus conuenti, ac cum vinculo fidei-
commiſſi dicti Coniugij, & demum de anno 1626.
ab Excellentiſſimo D. Philippo Columna, qui à
dicto Marchione Franciſco emerat Terram Patri-
cæ, & dictos cenſus in diminutionem pretij in ſe
accollauerat, fuerunt extincti, quorum pretium
depoſitatum in Monte Pietatis, in alium cenſum,
per eoſdem fideicommiſſarios, ad fauorem vo-
catorum ad eundem fideicommiſſum 10. Decem-
bris eiuſdem anni fuit inueſtitum Summario Mar-
chioniſſæ n. 12. quorum fructus exegerunt dictus
Petrus Paulus, & alij fideicommiſſarij, ac etiam
prædictæ ſorores, vt conſtat ex quietantiis in Sum-
mario Marchioniſſæ relatis ſub num. 12. & è con- 10
uerſo dicta Domina Marchioniſſa nunquam exe-
gerit, vel prætenderit, nec prætendat fructus
dictorum cenſuum, vt ſupra extinctorum, vnde
omnis eliditur difficultas *ad text. in l. item* 7. *§.
proinde, ff. ad S. C. Macedonen.* Crauett. *conſ.* 101.
n. 4. Menoch. *conſ.* 49. *n.* 20. *& ſeq.* Surd. *conſ.* 224.
n. 7. & in noſtris terminis, Rota *dicta deciſ.* 368.
n. 4. *verſ. & obſeruantia ſubſequuta*, apud eundem
Modern. *de cenſ. ac in dicta Maceraten. Saluiani
§. vlterius hoc idem comprobatur*, &c.

Minus obſtat, quod dictæ ſorores prætendant
multiplicum in dicto Breue derogatorio ordi-
natum, & inſtrumento venditionis domus inter
partes conuentum, non eſſe completum, & cen-
ſus vltimo loco emptos per Petrum Paulum eſſe
inexigibiles, & non bonos, ob anterioritatem 11
quam

quam ſuper domo cenſuata acquiſiuit dicta Marchioniſſa Liuia, nam quoad multiplicum, præter quod ex publico Inſtrumento celebrato ſub die 14. Aprilis 1625. conſtat illud fuiſſe completum, atque perfectum; onus eiuſdem non ſpectabat ad Tarquinium, qui nec de eo, eiuſque ſecuritate non tenebatur eſſe ſollicitus, vt iam bis reſpondit Rota *coram Eminentiſſimo D. Cardinali Panzirolo ſub 20. Aprilis 1649. in §. quod verò multiplic. eſſet faciendum*, &c. *& coram me ſub 23. Ianuarij 1643. in §. & hinc ceſſat*, &c. *cum ſeqq.*

Quo vero ad inexigibilitatem, & malam qualitatem cenſuum, dicebatur nihil imputari poſſe dicto Tarquinio, itavt teneretur fideicommiſſariis ad intereſſe, cum cenſus multiplicati, vſque ad ſummam conuentam in Inſtrumento vendi-
tionis domus, fuerint exigibiles, tam quoad fru-
12 ctus, quam quoad ſortem, dum ab Excellentiſſi-
mo Domino Philippo Columna, qui illos, vt dictum eſt, in ſe accollauerat, fuerunt extincti, & pretium illorum, ad effectum reinueſtiendi pro vocatis ad fideicommiſſum, in Monte Pietatis fuit depoſitatum, quod licet poſtea defuncto Tarquinio, à dictis fideicommiſſariis fuerit reinueſtitum in alio cenſu, cum Marchione Franciſco illius filio, quod aſſeritur inexigibile, non ideo reuiuiſcere poſſunt cenſus extincti, nec vllum inde præiudicium inferri poteſt Marchioniſſæ cui dicta anterioritatis iura pecunia dotali antea acquiſita fuerunt iuxt. tradit. per Moliu. *vbi ſupra de primog. lib. 4. cap. 4. n. 49.* & fuit reſponſum *in d. Auenionen. fideicomm. coram Remboldo* apud Cenc. *de cenſ. deciſ. 469. ſub d. n. 10. verſ. tum quia licet*, &c. *cum ſeqq. & in d. Romana Vineæ 2. Maij 1644. coram R.P.D. meo Bichio d. §. conſenſus autem.*

Nec quicquam facit locatio eiuſdem domus à dd. ſororibus nuper facta D. Marchioniſſæ Liuiæ ſub die 13. Nouembris 1649. quia cum facta fuerit de re propria, fuit nulla, etiam ipſa exiſtimaſſet ſententiam A.C. fuiſſe iuſtam, vt eſt *text. apertus in l. qui rem 20. C. locat.* præſertim dum fuit facta à muliere, abſque ſolemnitatibus Statuti Vrbis, & legitur facta cum expreſſa iurium, ac litis
13 pendentiæ reſeruatione, ibi, *ſine tamen præiudicio*
14 *prudentia litis in Rota, ac iurium ambarum partium*, &c. quo fit, vt nullum ſuper ea conſtitui poſſit fundamentum in præiudicium D. Marchioniſſæ, cum dicta clauſula conſeruet omne ius proteſtantis, Rota penes Cardin. Seraphin. *deciſ. 144. num. 6. verſ. ſed dato, & ſeq. & deciſ. 718. n. 21. p. 4. tom 3. recentior.*

Atque vtrâque, &c.

R.P.D. Meltio.

Rauennaten, ſeu Ferrarien Decimarum.

Veneris 5. Martij 1649.

ARGVMENTVM.

Ius decimandi non poteſt concedi Laicis ſecus commoditas percipien. fructus decimales. Et ex quibus conſtet conceſſ. huiuſmodi non poſſe reſtringi ad ſolos fructus decimales ſed in totum corruere.

SVMMARIVM.

1 *Valida eſt ſententia quando concurrunt requiſita Caputaquen.*

2 *Citatio generalis ſufficit ad tollen. nullitatem ex defectu citationis.*

3 *Et non comparente citato poteſt ad vlteriora procedi abſque alia citatione.*

4 *Proceſſus per contradictas de ſtylo Curiæ fit potius ex vrbanitate quam ex neceſſitate & ſubſtantia cauſæ.*

5 *Nec attenditur nullitas ex defectu citationis quando citati non potuiſſent impedire vel mutare ſententiam.*

6 *Decimæ & Ius decimandi non poſſunt eſſe ſub commercio Laicorum.*

7 *Conceſſo Iure decimandi conceſſa dicitur nedum commoditas percipiendi decimas quod eſt temporale, ſed ipſa ſpiritualitas quæ nequit ſegregari à iure decimandi.*

8 *Aliud eſt Ius decimandi, aliud res quæ dantur nomine decimarum.*

9 *Sola facultas percipiendi fructus decimalis conſiſtit in mera temporalitate & poteſt pertinere ad Laicos.*

10 *Conceſſio de decimis & iure decimandi nequit reſtringi ad fructus decimales.*

11 *Declarantur DD. ex aduerſo allegati.*

12 *In vſufructu alienabili reſpectu ſolius commoditatis ſi fiat tranſactio expreſsè de vſufructu commoditatis.*

13 *Facultas percipiendi fructus decimales nomine proprio prohibetur Laicis per Conc. Lateranen.*

14 *Vna & eadem res diuerſo Iure cēſeri non debet.*

15 *Fuit correcta & declarata erronea opinio Bonifaciana Conſtitutionis ſuper Iure decimandi per Paulum V.*

16 *Voluntas concedentis regulatur à poteſtate & capacitate quam concedens habere opinatur iuxta conſuetudinem, & communem intellectum.*

17 *Quid fuerit comprehenſum in conceſſione declaratur ab obſeruantia.*

18 *Pro obſeruantia interpretatiua ſufficit vnius actus.*

19 *Nemo poteſt controuertere intellectum à ſemetipſis datum.*

20 *Standum eſt declarationi Papali, & ex certa ſcientia.*

21 *Verba conceſſionis ſunt intelligenda ſecundum potentiam concedentis & capacitatem ſubiecti.*

22 *In claris non eſt confugien. ad interpretationem.*

23 *Clauſula omni meliori modo operatur, vt ſi actus ſuſtineri non poteſt eo modo quo fit valeat omni alio meliori modo.*

24 *Conceſſio nulla in parte ſubſtantiali in totum corruit ratione connexitatis, & indiuiduitatis.*

25 *Clauſula omni meliori modo de per ſe non eſt apta vim addere & effectum tribuere actui re vera nullo.*

26 *Clauſula acceſſoria non alterant principalem diſpoſitionem contractus.*

27 *Ius decimandi eſt ſpirituale nec cadit ſub commercio Laicorum.*

28 *Illiuſque conceſſio facta Laicis ſemper eſt inualida ſiue fiat per modum infeudationis, ſiue locationis.*

29 *Maximè ſi fiat Iure principalis affictus per quem transfertur vtile dominium.*

30 *Non eſt ſtandum proteſtationi contrario factæ.*

31 *In*

31 *In contractu directè contrario conſtitutioni proteſtatio de contrahent. iuxta eius formam non ſuſtinet contradictum.*

32 *Declara id procedere quando eſt facta ſimpliciter ſecus ſi verbis ampliſſimis, ita vt totum, quod conſtitutioni repugnat habeatur pro non appoſito.*

33 *Conceſſum ad tempus poſt tempus cenſetur prohibitum.*

34 *Beneficium ſub conditione conceſſum ea non adimpleta reſoluitur.*

35 *Et conceſſum ſub conditione aliquid adimplendi infra certum tempus eo elapſo mora eſt impurgabilis, nec competit inſtitutio.*

DECISIO XCV.

SEntentia Rotalis concedens Capitulo, & Canonicis Cathedralis Eccleſiæ Rauennaten. reintegrationem ad quaſi poſſeſſionem decimarum, & iuris decimandi, eo quia inueſtituræ per dictum Capitulum factæ ad fauorem Doctorum de Taſſonis, continent ius decimandi cuius Laici ſunt prorſus incapaces, viſa fuit valida, & iuſta, ac proinde illam confirmandam eſſe Domini re-
1 ſponderunt.

Validitas autem probatur ex concurſu omnium requiſitorum, de quibus per Caputaq. *deciſ.* 160. *part* 2. Neque illa valet impugnari ex defectu citationis, dum non fuerunt citati aliqui ex reis in commiſſione Rotali nominati. Quia reſpectu Galeatij primi acquirentis, cum de tempore litis introductæ in Curia ſuper nouo iudicio reintegrationis ex hac vita migraſſet proculdubio, contra ipſum exequi non poterat citatio, minuſque citandus erat Nicolaus, qui cum ſit nepos primi acquirentis, & inueſtitura comprehendat tantum primum inueſtitutum, eiuſque filios, vt ex tenore dictæ inueſtituræ relatæ *in ſumm. Capituli num* 6. nullum intereſſe poteſt prætendere in hac cauſa.
2 Et nihilominus cum tam Fornaccinus actor ſpecialiter deputatus in hac cauſa ab Eliſabeta Eſtenſi matre, ac Tutrice teſtamentaria dicti Nicolai *eodem ſumm. Capituli num.* 3. quam alij Procuratores aliorum DD. de Taſſonis, qui in iudicio de partibus interuenerant, fuerint perſonaliter citati vigore dictæ commiſſionis Rotalis ad totam cauſam *ſumm. num.* 4. talis citatio generalis ſufficit ad tollen. nullitatem ex defectu citationis prouenientem *l. ſi Prætor de iudic. l. conſentaneum. Cod. quomod. & quand. iudic.* Caſtrenſ. *in l. ad peremptorium num.* 6. *ff. de iudic.* Rota *coram Seraphin. deciſ.* 455. *num.* 8. *verſ. ſecunda nullitas* Miſinger. *obſernat.* 71. *ſub num.* 1. *centur* 3. Moder. *de citat. tom.* 2. *cap.* 11.
3 *num.* 437. ex ſimili enim citatione cenſetur ſatisfactum defenſioni naturali, ita vt ſi citatus poſtea non
4 compareat, poſſit ad vlteriora procedi abſque alia vocatione, *cap. conſuluit de offic. delegat.* Et licet ſtylus Curiæ ſit, non comparente citato, procedere per contradictas, iſtud tamen reſpicit quandam potius vrbanitatem, quam neceſſitatem, & ſubſtantiam cauſæ. Rot. *diuerſ. deciſ.* 332. *n.* 3. *part.* 3. *lib.* 3. *in antiquis deciſ.* 4. *de dol & contumac. in nou. dec.* 8. *de ſeſſio.* Put. *deciſ* 381. *circa fin. lib.* 2. cum pluribus aliis relatis per eundem Modern. *de citat. dict. capit.* 11. *num.* 440. & Adden. *ad Gregor. deciſ.* 430. *num.* 6.

5 Eoque minus Domini dixerunt eſſe attendendam hanc prætenſam nullitatem ex defectu citationis, quia nec docetur quod etiam ſi ipſi fuiſſent citati, & auditi potuiſſent impedire huiuſmodi reintegrationem, vel aliquid adducere quod tra- 6
heret Rotam in diuerſam ſententiam, Alexand. *in leg. non ſolum* §. *morte num* 47. *ff. de non. oper. renunciat.* Crauett. *conſilio* 179. *num.* 6. *verſic. pro hoc adduco.* Surd. *conſ.* 181. *num.* 27. *cum ſequent. & conſ.* 227. *num.* 17. Vant. *de nullit. tit. quib. mod. ſent. null. repar. poſſ. num.* 107. cum plurib. cumulatis per Surd. *loco cit.*

Iuſtitia pariter dictæ ſententiæ controuerti non poteſt ex plenè deductis in binis deciſionibus in hac cauſa emanatis coram Reuerendiſſ. P. Domino nco Cerro ſub diebus 25. Februarij & 6. Iunij anni 1647. & illa clarè reſultat ex nullitate inueſtituræ factæ de decimis, & iure decimandi, quæ ſub commercio Laicorum eſſe non poſſunt propter reſiſtentiam Concilij Lateran. de quo *in c. prohibemus de decimis.*

Neque obſtat vnicum fundamentum ſcribentium pro parte dd. de Taſſonis, quod dicta inueſtitura ſuſtineri debeat reſpectu commoditatis, & emolumenti, quorum. Laici ſunt capaces. Nam quidquid dicendum eſſet quando conceſſio cantaret ſimpliciter de decimis, quo caſu quæri poſſet an intelligeretur conceſſum primario ius decimandi, vel mera perceptio decimarum, quæ temporali eſt, & ab ipſo iure ſpirituali ſeiuncta; In propoſito caſu, quia inueſtituræ nedum quæ vltimo loco de anno 1608. factæ fuerunt ad fauorem Iulij, & Galeatij de Taſſonis, ſed quæcumque aliæ
antecedentes relatæ in *ſumm. impreſſo Capituli nu-* 7
mero 2. 3. 4. & 5. continent expreſſam conceſſionem decimarum, & iuris decimandi, res viſa fuit extra omnem difficultatem, vt nempè, ſub dicta conceſſione veniat non ſolum commoditas prout
eſt quid temporale, ſed ipſa ſpiritualitas, quæ à 8
iure decimandi ſegregari non poteſt gloſſ. *in cap. quamuis verb, conceſſeris de decim. & in can. peruenit* 3 *quæſt.* 1. *verb. laicalibus, & in cap.* 2. *verb. ſtatuimus de locat.* Diu. Thom. 2. 2. *quæſt.* 87. *articul* 3. *verſic. reſpondeo*, vbi quod aliud eſt ius decimandi; aliud res, quæ dantur nomine decimarum, & hanc diſtinctionem ſequitur Bald. *in leg. vſufru-*
ctus 67. *in lect. antiqu. numero* 2. *verſiculo noto* 9
quod licet ius decimarum, ff. de iur. dot. Decian. *conſilio* 22. *num.* 36. & 37. *lib.* 1. Vis enim iuris decimandi conſiſtit in perceptione decimarum propria auctoritate de manu colentium prædia, quæ trahit ſecum ius ſpirituale, & valde differt à ſola facultate percipiendi fructus decimales nomine Eccleſiæ, quæ ſola vti conſiſtens in mera temporalitate ad Laicos pertinere poteſt, Alb. *in cap. ad hæc numero* 4. *verſiculo & intelligo hoc de decim.* Azor. *inſtitut. moral. lib.* 7. *cap.* 34. *quæſt.* 7. *num.* 1. Suar. *de Relig. lib.* 1. *cap.* 25. *num* 6. Rebuff. *de decim. quæſt.* 10. *num.* 34. *in fine*, Grat. *diſcept. forenſ. cap.* 238. *num.* 21. *cum ſeq.* ſic etiam Peregr. *conſ.* 74. *ſub n.* 12. *lib.* 1. ibi de decima, & iure decimandi, & in ſpecie inter conceſſionem decimæ, & iuris decimandi poſt Calderin. diſtinguit Barboſ. *in lege Titia* 35. *ſub numero quadrogeſimoquinto, verſiculo quia quando, & ſub numero* 46. *verſic. & ideo, ff. ſolut. matrim.* Couarr. *var. reſol. lib.* 1. *cap.* 17. *ſub num.* 5. ibi; Decimarum fructus non quidem ius ipſum percipiendi decimas, Giouagn. *reſponſ.* 27. *numero.* 27. & 28. *lib.* 2. Hancque opinionem in præciſis terminis conceſſionis factæ æquè principaliter, ac nominatim de decimis, & iure deci-

mandi quod non valeat reſtringi ad fructus deci-
10 males, ſed in totum corruat, firmauit ſæpius Ro-
ta, & ſignanter *deciſ.545. num.2. part. 4. recent.*
Mediolanenſ. reſciſſionis permutationis 21. *Maij*
1597. *coram recent. mem. Card. Hieronymo Pamphi-*
lio, Albiganen. decimarum 25. *Iunij* 1627. *coram*
bon. mem. Card. Virili, ac in aliis relatis in ſecunda
deciſione edita in hac cauſa *coram R. P. Dom. meo*
Cerro in § obiectum.
11 Vllus neque doctor ex allegatis pro parte dd.
de Taſſonis præfatæ concluſioni repugnat, vel lo-
quitur in conceſſione iuris decimandi, nam Bald.
conſilio 274. *numero* 1. *lib.* 5. & Giouagn. *reſponſ.*
12 27. *numero* 30. *lib.* 2. loquuntur vbi de decimis
cantat conceſſio, vel locatio, Beto. *conſilio* 84.
numero 41. *cum ſequent.* loquitur de decima tem-
porali, & Diu. Thom. 2.2. *quæſt.*87. *artic.* 3. *ad.* 3.
de perceptione decimarum nomine Eccleſiæ, Grat.
*diſcept.*238. *numero* 25. non repugnat, imò ſuf-
13 fragatur huic opinioni, dum firmat aliud eſſe ius,
aliud fructus, ſeu vtilitatem, quæ ex dicto iure
percipitur. Et exemplum de vſufructu alienabili
reſpectu ſolius commoditatis, retorquetur, nam
quando venditio ſeu tranſlatio facta fuit expreſsè
de vſufructu (multo magis ſi de iure vſusfructus)
dicta tranſlatio non ſuſtinetur, nec etiam reſpectu
commoditatis, Muoter. *deciſ.* 46. *n.*16. Caſtill. *de*
*vſufr c.*69. *n.*9.
Quæ eo magis procedere videntur dum con-
ceſſio, de qua agitur facta apparet de decimis, &
iure decimandi reſeruato ſolum pro Eccleſia dire-
cto dominio, ex qua quidem reſeruatione ſequitur
fuiſſe in inueſtitos de Taſſonis tranſlatum vtile do-
minium includens facultatem percipiendi fructus
decimales nomine proprio, quod tamen fuit per
14 Concilium Lateraneo. prohibitum, vt declarant
Abb. *in d. cap. ad hac* 15. *num* 4. *verſ. in effectu vo-*
lum. decim. Monet. *tract. de decim. cap.*5. *num.*68.
Laym. *Theolog moral. lib* 4. *tractat.*6. *cap.*6. *num.*4.
verſ. deinde verè, Barboſ. *d. l. Titia d n.*37. *verſ. ſed*
quando vtil. ff. ſolut. matr. Grat. *diſcept. forenſ. c.*238.
*ub n.*22.
Præterea actum fuiſſe de decimis prout ſunt
quid ſpirituale arguitur ex eo quod plures inue-
ſtituræ, & præſertim illæ factæ ad fauorem Do-
ctorum de Taſſonis, loquuntur de iure decimandi
pro duabus partibus pro indiuiſo cum Rectoribus
Eccleſiarum, qui cum percipiant eorum tertiam
partem nomine proprio, & ratione adminiſtra-
tionis ſpiritualium, benè exinde infertur, quod
etiam Conceſſionarij in partibus ſibi pro indiuiſo
15 coæqualiter conceſſis proprio nomine percipere
valeant, ne alioqui vna, & eadem res diuerſa cen-
ſeretur contra *vulgat. Text. in leg. in hoc iure, ff.*
de vulgar. & pupillar. & ita in indiuiduo dictum
16 fuit *in dict. Albiganen decimarum. coram Cardi-*
nal. Virili, §. quarto quia, & in Ferrarien. decima-
rum coram bon. mem. Pirouano, quæſt. 684. *part.* 1.
*recent. n.*2. *&* 3.
Accedit etiam quod ex quo de tempore in-
ueſtiturarum vigebat communis illa reputatio,
quam poſtea erroneam declarauit fel. rec. Paulus
V. per ſuam particularem Conſtitutionem, vt in
generalitate Bonifacianæ comprehenderetur fa-
cultas concedendi ius ſpirituale decimandi, & de-
cimas percipiendi prout teſtatur Rimin. iun. *con-*
ſilio 429. *numero* 25. & expreſsè declararunt ſta-
tuentes *libr.* 2. *capit.* 127. *ſumm. impreſſo Capituli*
numero 8. vt exinde ſequatur in dictis conceſſio-
nibus actum fuiſſe de decimis ſpiritualibus regu-
lando voluntatem à poteſtate, & capacitate quam
Ferrarienſes opinabantur habere iuxta conſuetu-
dinem regionis, & communem intellectum, Abb.
*in cap. ex parte num.*3. *de cenſibus* Bart. *in leg. viros* 17
*num.*1. *C. de diuerſ. offic. lib.* 12. Iaſ. *in l.* 1. *n.* 11. *verſ.*
tertiò principaliter. ff. ſi quis ius dicen. non obtemper.
Gabr. *concl.* 1. *num.*67. *de conſuet. lib.*6. Mant. *de ta-*
*cit. & ambig. lib.*3. *tit.*19. *n.*22. qui communis in-
tellectus comprobatus etiam fuit ex ſubſequuta 18
obſeruantia, dum poſtea inueſtiti dictum ius de-
cimandi nomine proprio nullaque facta mentio-
ne Capituli aliis vendiderunt *ſumm. Capituli nu-*
mero 2. & ad inſtant. eorundem inueſtitorum pro-
mulgata fuerunt ab Ordinario edicta contra De-
bitores Decimarum, ne ſegetes ab Agris amouere 19
auderent abſque licentia ipſorum, declaratur nam-
que ab obſeruantia quid fuerit in conceſſione
comprehenſum ex allegatis per Surd. *conſilio* 317.
num. 11. Rot. *deciſ.* 261. *num.*4. *deciſ* 301. *num.*8.
part. 1. *recent.* in ſpecie Rota *in d. Albiganen. deci-*
marum coram Virili §. tertio quia, ibi, *& in exten-*
tionem Rodini ab ipſis Parochianis exegerunt, &c.
& pro obſeruantia interpretatiua ſufficit vnicus
actus, Decian. *reſponſ.*51. *n.*56. *lib.*2. Rota *dec.* 136.
*n.*6. *deciſ.*419. *num.*6. *part.* 1. *recent.* Vnde Taſſoni
modo nequeunt contrarium profiteri, & intelle-
ctum ab ipſiſmet iam datum controuertere *l. poſt*
mortem ff de adopt.
Sed prædicta viſa fuerunt euidentius com- 20
probari ex Bulla Pauli V. Nam illa declarat
litteras Bonifacij non comprehendiſſe, neque
comprehendere ius decimandi, indulgetque, vt
conceſſiones fiant de nouo, non quoad ius de-
cimandi, nec quoad decimas, ſed quoad ipſarum
Decimarum emolumentum tantum, de quo ta-
men Laici teneantur infra biennium accipere no-
uam inueſtituram, aucto canone, ergo ex huiuſ-
modi declaratione, cui tanquam Papali, & ex cer-
ta ſcientia ſtandum eſt, Angel. *conſil.*274. *num.* 1.
poſt med. & 2. Bellam. *conſilio* 33. *numero* 39. *&* 41.
Dec. *conſ.*114. *& pro tenui. num.*3. remanet ſubla-
ta omnis difficultas, quandoquidem apparet quod
pro validitate fieri debet conceſſio de ſola com-
moditate, & facta de decimis, & iure decimandi
non ſuſtinetur.
Non obſtat, quod verba ſua poſita in inueſtituris 21
Decimas, & ius decimandi, intelligenda ſint ſe-
cundum potentiam, ac facultatem Capituli conce-
dentis, & capacitatem Laicorum, & ita de iure per-
cipiendi ex decimis id, quod eſt temporale, non au-
tem de iure ſpirituali non conceſſibili *ad text. in*
cap. fin. ne Prælat. vic. ſuas, quia obiectum poſſet
procedere quatenus verſaremur in caſu dubio, tunc
enim locus fieret ex præſumpta mente conceden-
tis, & ex capacitate ſubiecti, ſecus eſt quando in-
ueſtituræ expreſsè loquuntur de iure decimandi.
Nam tunc clara eſt mens concedendi, & conſe- 22
quendi decimas ipſas ipſumque ius decimandi, in
claris autem non eſt opus confugere ad interpreta-
tionem aliquam *ex l. ille aut ille* 25. *§. cum in verbis,*
*de leg.*3. Cyriac. *contr.*210. *n.*12. Rot. *deciſ.*135. *n.*8.
& 9. *part.*7. *rec.*
Nec etiam releuat quod conceſſiones loquantur
de decimis, iure decimandi, fructuſque decimales
percipiendi, & ita quatenus ſub iure decimandi
veniret ipſa ſpiritualitas, poſſint nihilominus di-
uidi, & ſuſtineri reſpectu perceptionis fructuum
ex clauſola omni meliori modo, quæ appoſita
in

23 in inueſtituris operatur, vt ſi illæ non poſſint ſu-
ſtineri eo modo, quo fuerunt factæ, valeant, & ſu-
ſtineantur omni alio meliori modo ex notat. per
Scriben. *in l. §. ſi quis ita, D. de verb. oblig. & in*
cap. cum ſuper de offic. delegat. quia vbicumque eſt
conceſſum ius, mentio fructuum ſtat conſecutiuè
à dicto iure, eundemque admittit ſpiritualitatis
intellectum, vnde tota inueſtitura corruit provt
alias dixit Rota in iam allegata *dec. 545. numero 2.*
24 *part. 4. recen. & in Albinganen. coram Card. virili*
& in terminis nullitatis conceſſionis in parte ſub-
ſtantiali, vt in totum illa corruat ratione conne-
xitatis, & indiuiduitatis firmauit Rota *dec. 30. n. 3.*
& 4. parte 1. & 176. n. 44. p. 5. recent. non obſtante
dicta clauſula omni meliori modo, quæ apta de
per ſe non eſt ad vim addendam atque effectum
25 tribuen. actui reuera nullo Ancharan. *conſilio. 358.*
quem ſequitur Menoch *arbit. iud. l. 1. q. 17. n. 4. cum*
ſeqq. Dec. *conſ. 413. n. 9. verſ. quia clauſula,* Barboſ. *de*
clauſ. clauſ. 95. n. 60.

Minuſque refragantur clauſulæ *ad habendum*
vſufructuandum, &c. poſitæ in vltima inueſtitura
dicti anni 1608. relata *in ſumm. impreſſo Capituli,*
26 *num.* 6. ex quibus informantes pro Taſſonis præ-
tendunt reſtitutionem conceſſionis ad ſolam
commoditatem emolumentorum. Quia tanquam
acceſſoriæ non habent alterare principalem di-
ſpoſitionem contractus, Dec. *conſ. 413. num. 9. verſ.*
quia clauſula, Curt. iunior. *conſ. 56. num 3.* Franch.
27 *dec. 6. num. 6.* propterea cum principaliter fuerit
alienatum ius decimandi quod vti ſpirituale ſub
commercio Laicorum eſſe non poteſt vt præter
iam illegatos teſtantur Abb. & Imol. *in cap. cum*
Apoſtolico de iis, quæ fiunt à Prælat. Felin. *in cap.*
cauſam quæ, num. 3. de præſcript. Rebuff. *de decim.*
quæſt. 13. num. 69. Rota *dec. 215. part. 2. diuerſ. & in*
Pampilonen. decimarum 29. Octobris 1599. coram
bon. mem. Card. Hieronymo Pamphilio, dictæ clauſu-
læ reſpiciunt fructus, qui ratione connexionis
participant de eadem ſpiritualitate, provt benè
Grat. *diſcept. forenſ. c. 38. n. 61.*

viſum pariter fuit ſatis leue argumentum de-
ductum ex eo, quod inueſtituræ factæ fuerint iure
perpetualis affictus, & ita titulo ſimplicis locatio-
nis, quæ conductori aliud ius non tribuit, quàm
percipiendi fructus ex re conducta: nam dum con-
ceſſio facta fuit Laicis de iure decimandi, quod
eſt ſpirituale, ſemper eſt inualida ſiue facta appa-
reat per modum infeudationis, ſiue locationis, vt
28 bene firmat Abb. *in dicto cap. ad hæc, n. 4. verſ. &*
intelligo hoc de decim. Redoan. *de rebus Eccleſ. non*
alien. quæſt. 63. num. 5. verſ. nec etiam poteſt Laico
locari, etiamſi dicta locatio fieret ad modicum
tempus Abb. *dicto cap. ad hæc num. 7. verſ. nam ius*
29 *decimandi.* Redoan. *quæſt. 63. num. 6.* quod fortius
procedit, quia hic demonſtratur, vt facta fuerit iu-
re principalis affictus, per quem fit tranſlatio do-
minij vtilis *ad text. in l. 1. §. quod autem, D. de ſuper-*
fic. Abb. *vbi ſupra n. 4. verſ. ſed per conceſſionem ad*
modicum tempus, Caſtr. *in l. vſusfructus 58. col. vlt. in*
princ. verſ. vnde facit, n. 3. D. ſolut. matr. Mantic. *de*
tacit. & ambig. l. 5. tit. 3. num. 11. in fin. facta autem
tranſlatione vtilis dominij conductor efficitur
dominus decimarum antequam illæ ſint perceptæ
eaſque colligit nomine proprio contra diſpoſitio-
nem *dicto cap. prohibemus de decim.* Gratianus *dicto*
c. 238. n. 22.

Neque vllius eſt releuantiæ, quod conceſſiones
factæ fuerint ſequendo formam Bonifacianæ, in
qua ſanct. mem. Paulus V. declarauit non compre-
hendi decimas, & ius decimandi, ſed ſolum de-
cimatum emolumentum.

Quia dicta Bonifaciana non loquitur de deci-
mis, & iure decimandi, neque mentionem ali-
quam facit de fructibus ſeparatis ab ipſo iure, ſed
generaliter declarat de bonis, & iuribus Eccleſia-
rum remouendo caducitatem ob non ſolutum
canonem, & in hac qualitate verificatur relatio ad
Bonifacianam, non autem reſpectu emolumenti
de quo illa nominatim, & expreſsè nihil diſpo-
nit, imo cum communiter crederetur Bullam Bo-
nifacianæ comprehendere etiam ius decimandi;
ex mentione *iurium,* cum dictione illa vniuerſali,
quæcumque, motiuum retorquetur, & relatio ad Bo-
nifacianam patefacit intentionem contrahentium
fuiſſe transferendi ius decimandi, provt eſt quid
ſpirituale iuxta opinatam capacitatem Ferrarien-
ſium, licet erroneè, & idcirco ad occurrendum vl-
teriori abuſui, & corruptelæ emanauit Paulina
declarans Bonifacianam non comprehendere de-
cimas, & ius decimandi, & ceſſat difficultas omnis;
quia cum inueſtitura loquatur in ſpecie de iure
decimandi ſpirituali non poteſt ſuſtineri in vim
ſimplicis relationis ad Bonifacianam quatenus il-
la de emolumento temporali diſponeret, ſtandum 30
enim potius eſt expreſſioni iuris decimandi, quam
relationi, ſeu ſimplici Proteſtationi de contrahen-
do iuxta formam Bonifacianæ cum talis proteſta-
tio ſit contraria facto, Peregrinus *de fideicommiſſ.*
art. 10. num. 111. verſ. limita, Surdus *conſ. 440. nu-*
mero 54. & ſub numero 55. & conſ. 524. numero. 15. &
16. aliique relati ab Adden. ad Burat. *dec. 52. numero*
13. Rota *in Romana attentatorum 27. Aprilis* 1640.
coram R. P. D. meo Bichio. & quod contrahens per 31
huiuſmodi proteſtationes non poſſit efficere, vt
ille contractus, qui in ſui formalitate directè con-
trariatur Bonifacianæ illi conueniat cenſeaturque
factus, & celebratus iuxta illius formam egregie
explicat Boccac. *de cenſibus, parte 2. numero 138. &*
ſequentibus, Surdus *conſilio 318. num. 22.* præſertim
dum dicta relatio poteſt operari ſuum effectum
quoad remiſſionem canonis, alia priuilegia in
eadem Bonifaciana expreſſa. Ponderando etiam
quod inueſtituræ, de quarum validitate nunc agi-
tur non ſunt relatiuæ ad Bonifacianam tantum,
ſed etiam ad antiquas inueſtituras, quæ loqueban-
tur de iure decimandi.

Obeſſe neque videtur ſimile adductum de pa-
ctis illicitis appoſitis in contractu cenſus cum
proteſtatione, contrahendo iuxta formam Bullæ
Pianæ. Nam licet huiuſmodi proteſtatio ſubſtineat
contractum in aliis non illicitis quando concepta
eſt verbis ampliſſimis, itavt totum id quod repu-
gnat Conſtitutioni Pianæ habeatur pro non ap- 32
poſito, & reducatur ad illius formam, verumque
ſenſum iuxta quem intendunt velle contrahere,
& non alias, aliter, nec alio modo, in quibus termi-
nis loquuntur Giurb. *deciſione 85. numero 8. & 9.*
Rota *deciſione 374. numero 18.* apud Cencium *de*
cenſ. ſecus eſt quando dicta proteſtatio ſimpliciter
vt in caſu iſto concepta fuit, vt benè diſtinguen-
do declarat Cencius *de cenſ. quæſtione 61. numero 3.*
& 7.

Non obſtat denique quod vigore dictæ Pauli-
næ Taſſoni prætendant nouam inueſtituram
quoad ſolum emolumentum. Quia cum facultas 33
fuerit per dictam Conſtitutionem reſtricta ad tē-
pus biennij expiratum vſq; de anno 1621. & ſic per

longum tempus non videtur quod amplius ſit locus renouationi inueſtituræ, ex regula, quod conceſſa ad tempus poſt tempus prohibita cenſentur ad tradita per Surdum *dec.75.num.1.& 1.& deciſ.291.n.21.*

Quo verò ad prætenſam reſtitutionem in integrum. Vltra quod illa non petitur in actis, nec cadere videtur ſub diſputatione præſentis dubij, Domini tranſierunt cum reſponſionibus iam datis in prima, & ſecunda deciſione in hac cauſa emanatis coram Reuerendiſſimo Patre Domino meo Cerro. Quibus addebant etiam vt cum verſemur in inueſtituris ab initio nullis, Taſſoni dicantur deſtituti omni titulo, vnde non poſſunt applicari terminis reſtitutionis in integrum, quæ ſupponit aliquod ius ſemper radicatum in ipſis petentibus ab initio; ſumus enim in ſimplici beneficio Principis conceſſo ex cauſa lucratiua, & ſub conditione accipiendi nouam inueſtituram infra bien-
34 nium cum augmento canonis, qua conditione non adimpleta beneficium reſoluitur, & habetur perinde ac ſi conceſſum non fuiſſet ex plenè deductis per Gabr. *conſ.162.per tot.l.1.* Cyriac. *contron. 240.n.14.* Corbul. *de iur. emphyt. tit. de cauſ. priu. ob non ſolut. canon. ampliat.28. n.4.* vbi in terminis de non amplianda conditione petendi inueſtituram intra tempus præfixum Rota *dec. 572.n.3.part.1.& dec.869.in fine verſ.nec ſumus p.1.diuerſ.& dec.282. n.11.* apud Pacif *de ſalu.* Greg. XV. *dec.559. n.6.* & ibi Adden. *n.10.limit.3.& dec.203.n.20.p.6.rec. in Toletana decimarum de Saiedon.13. Iunij 1590. coram Penia inter eius impreſſas dec.93.n.8.* & in terminis conceſſionis ſub conditione aliquid adimplendi infra certum tempus, quod eo elapſo mora ſit im-
35 purgabilis, nec competat reſtitutio Straiban. *iuxta reſolutionem forenſem 36. num. 12. & reſolutione 17. num.11.*

Et ita vtraque parte informante fuit reſolutum, &c.

REVERENDISSIMO PATRE DOMINO PEVTINGERO.

Romanā Saluiani.

Mercurij 22. Iunij 1650.

ARGVMENTVM.

Quando validitati cenſus non obſtet Conſtitutio Pauli V. 108. licet confirmata per Conſtitutionem Vrbani VIII. 65.

SVMMARIVM

1 *Competit remedium vtilis Saluiani contra poſſeſſores vigore hypotheca.*

2 *Conſtitutio Pauli V. 108. non comprehendebat Cenſus.*

3 *Licet Conſtitutio Vrbani VIII.65. eam extendat ad Cenſus non tamen obſtat eis quibus confirmauit contractum Cenſus cum derogatione, &c.*

4 *Et Conſtituti poſterior non praiudicat cum reſpicit tantum futura.*

5 *Bulla Baronum remouet impedimentum fideicommiſſi.*

DECISIO XCVI.

NOn acquieſcente D. Alexandro Caetano reſolutioni ſub die 24. Ianuarij præſentis anni captæ coram me ad fauorem Reuerendiſſimorum Beneficiatorum in Eccleſia Lateranen. à felicis recordationis Papa Vrbano VIII. inſtitutorum, in qua dictum fuerat ad vlteriora in iudicio Saluiani coram Vicario Eminentiſſimo dictæ Eccleſiæ Archipreſbyteri procedendum eſſe, hodie denuò cauſam repropoſui, & DD. ſteterunt in deciſis, quia de credito, & hypotheca Beneficiatorum ſuper bonis cenſuatis, aliiſque Proſperi Caetani, qui cenſum ſcutorum 104. de cuius fructibus agitur, ipſis vendidit, conſtat ex inſtrumento ſub die 19. Auguſti anni 1625. ſtipulato, cuius hypothecæ poſtea tranſlatio facta ſuper locis Montium ſancti Bonauenturæ ſecundæ erectionis emptis ex pretio venditorum dictorum bonorum vinculatorum verificatur ex Chirographo præfati ſummi Pontificis, cuius vigore eadem loca Montis eſſe 1
Beneficiatis hypothecata, proindéque eorundem locorum poſſeſſionem vtilis Saluiani remedia ab ipſis poſſeſſoribus, ſeu detentoribus poſſe auocari manifeſtum eſt *l.ſi eum 10. §.qui iniuriarum, D. ſi quis caut. & præter allegatos in dec. quæ reuidetur in fine principij,* Greg. XV. *dec. 511. num.30. & 31. & dec.681.n.7.p.1. recent.*

Neque ex Conſtitutione fel.record. Pauli V. de anno 1617. Kal. Decembris edita in ordine 108. incip. *Paſtorale munus, in §.5. præterea Bullar: tom.3. exaduerſo allegata*, huius impoſiti cenſus nullitas aliquo modo ſubſiſtit, dum hæc conſtitutio im- 2
poſitiones cenſuum tunc non comprehendebat, eo quia ſuper Caſtris cenſuatis, creditoribus nullum ius nec quoad dominium, ſeu proprietatem, nec quoad poſſeſſionem, aut iuriſdictionem, eiuſque exercitiu acquirebatur, ſed ij ſolam hypothecam per emptionem annui cenſus nanciſcebantur, vt reſpondit Rota *in Romana, ſeu Sabinen. Cenſus 17. Nouembris 1628. coram Cardinali Virili impreſſ. dec.211. num.5. & 6. part.5. recent.* Et quod dicta Conſtitutio Pauli V. prout alia fel. record. Clem. VIII. non comprehendat cenſus, fuit in puncto firmatum *in dicta deciſione 211. dicto numero 5. & 6. parte 5. & deciſione 118. numero 19. parte 6. recent.*

Nec refert, quod felicis recordationis Vrban. VIII. de anno 1627. Kalendas Iunij per nouam Conſtitutionem in ordine 65. incip. *Decens, & æquum eſſe cenſemus in §. 10. quam etiam ad quaſcumque Bull. tom.4.* ſupradictam Conſtitutionem Pauli V. ad contractus, & quaſcunque impoſitiones cenſuum annuorum extenderit, quia dum, idem Pontifex hunc contractum cenſus, de quo hic agitur cum ampla derogatione quarumcumque Conſtitutionum, quas cenſeri poſſet prohibitus, confirmauerit, vt in ipſo tenore confirmationis dato in ſumm. Beneficiatorum *n.* 8. legitur, de tempore quo nulla huiuſmodi nullitatis acceptio vel obiectio facta fuerat, neque alicui ſuper ea ius quæſitum, Beneficiatis obſtare eadem Conſtitutio non poteſt vt in ſimils fuit dictum *in Romana Barchi 19. Ianuary 1622. in S. non poteſt, coram bonæ memoriæ Remboldo.* Subſiſtit etiã optima ratio, quod dicta extenſio ad cenſus, tanquam po- 4
ſterior non præiudicat, cum non habeat oculos retro, & reſpiciat tantum futura *l.leges 7. Codice de lege capite ſecundo, & capite finali de conſtit.* Rota *in Romana aucrorum dicto Zecchariorum coram Cardin.*

Lancel

Langellotto impreſſ. apud Marcheſ. de commiſſ. tom. 1. fol. 652. n. 5. & in dicta dec. 211. n. 1. p. 5. rec.

Minus obſtat facultas ab eodem Vrbano VIII. in Chirographo confirmationis huius contractus conceſſa ſoluendi creditoribus ex eiſdem locis Montium vel ex eorum pretio, quia cum talis facultas non fuerit cum Beneficiatis deducta ad actum rectè eiſdem licet agere pro conſecutione fructuum huius eorum cenſus, donec eis ſatisfiat, vel ſaltem per legitimam oblationem in eodem Chirographo præſcriptam caueatur, vt fuit in ſimili reſolutum *in dec. 260. ante n. primum verſ. & deberi fructus p. 4. rec.*

Ceſſat quoque obiectum, quod bona de quibus
5 agitur ſint ſubiecta fideicommiſſo, quia hanc difficultatem ſubſtulit Bulla Baronum, vt latè dixit Rota *in Terracinen. bonorum 2 . Decembris* 1621. *coram Eminentiſſimo Card. Fabritio Verospio.*

Reliqua obiecta repetita ſatis fuerunt in ſupradicta deciſione ſublata, ideoque Domini eam confirmarunt vtraque, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Portuen. Stagni.

Veneris 8. Februarij 1647.

ARGVMENTVM.

Manutentio non datur ſine poſſeſſione, & quando poſſeſſio ad hunc effectum non iuſtificetur.

SVMMARIVM.

1 *Excluditur poſſeſſio portionum ex petita earundem intermiſſione.*
2 *Denegatur manutentio non iuſtificanti ſuam poſſeſſionem.*
3 *Poſſeſſio penes duos inſolidum eſſe non poteſt.*
4 *Decretum manutentionis ſine actuali apprehenſione non transfert poſſeſſionem.*
5 *Locatio non probat poſſeſſionem dum penſio non probatur recepta.*
6 *Nullitas poſſeſſionis impedit quin poſſit mutari cauſa poſſidendi.*
7 *Et poteſt etiam in ſummariſſimo opponi ex quo perimit poſſeſſionem.*

DECISIO XCVII.

Re propoſito dubio ſuper manutentione portionũ in Campo Salino, ac Stagno portuen.
1 Participantibus abſolutè denegata, Victorio verò Piccino poſt obitum ſui Patris, cui tanquam vltimo licitatori fuerant deliberatæ, ſub eadem forma iterum hodie Domini eadem denegarunt. Quia Victorio poſt mortem Patris obſtat defectus poſſeſſionis nullis actibus iuſtificatæ, ac excluſæ ex petita tunc temporis immiſſione earundem portionum, vt tradit Cardinalis Mantica *dec. 20. n. primo, & 174. n. 5. & 7. p. 4 diuerſ. & coram Seraph dec.*
2 *1268. in fine, coram Canal. 534. n. 5. coram Buratt.* 160. vbi latè Add. n. 17.

Participantibus vero pariter obſtat non iuſtificata poſſeſſio, ſine qua manutentio non conceditur vulgato *§. retinendæ, & §. hodie inſtit. de interd.* Menoch. *de retinend. remed. 3. n. 260.* Bocc. *de interd. vti poſſid. c. 10. n. 7.*

Hæc enim Participantium poſſeſſio excluditur
3 durante vita Marci Catalani ex pluribus locationum inſtrumentis proprio nomine ſtipulatis à Franciſco Piccino effectum ſortitis per receptionem penſionis conuentæ, cum penes duos in ſolidum eſſe non poſſit, iuxta *reg. text. in lege 3. §. ex contrario. D. de acquirenda poſſeſſione, & lege ſi duo D. vti poſſid.* Poſt obitum verò eiuſdem Marci, nec probata dici poterit, vel ex decreto manutentio-
4 nis reportato à iudicibus per A. C. deputatis, dum illud abſque actuali apprehenſione poſſeſſionem transferre non potuit iuxta *textum in lege 1. §. ſi vir, D. de acquirenda poſſeſſione, & in lege denique, D. quibus ex cauſis maiores* Oldradus *conſilio 227. numero 5, verſiculo ſed ad id reſpondetur dupliciter,* Rota *coram Gregorio, dec. 546. n. 9. & coram Caſſad.*
5 *dec. 7. de cauſ. poſſ. & prop. n. 1.* Vel ex locationibus de anno 1633. & 1639. poſt obitum Franciſci peractis, dum conuenta ibidem penſio à locatoribus non probatur recepta, vt probat *text. in cap. inter dilectos in fine de fid. inſtr.* & notant doctores *in lege qui vniuerſas, §. qui per Colonum, & in l. quamuis §. ſi conduct. D. de acquir. poſſeſſ.* Gabr. *de locat. concl. 4. n. 1.* Rota *dec. 1. ſid. inſtrum. in antiquis.*

Non obſtat, quod omnia emolumenta ex prædictis locationibus retracta, diuiſa probentur inter Participantes, qui idcirco, vti portionum controuerſarum detentores debeant manuteneri, attento præſertim ſuperuenienti titulo iuris accreſcendi per obitum Marci Aurelij purificato, ex quo detentionem in poſſeſſionem legitimam abſque alia animi declaratione ſibi mutaſſe cenſentur.

Quia controuerſarum portionum poſſeſſio Franciſco antea attributa, non probatur à Participantibus formaliter occupata poſt illius obitum, nec videtur idcirco manutenibilis vti innixa ſoli iuris acreſcendi titulo per plures deciſiones co-
6 ram Eminentiſſimo Domino meo Cardinali Panzirolo excluſo, atque reiecto, eius enim nullitas impedimento fuit, quin participantes cauſam poſſidendi ſibi mutare potuerint, vt præter relatos in deciſione præterita notant Add. ad deciſionem Gregorij 546. n. 15. & aduertit Rota *in Romana domus ad Transtiberim* 18. *Aprilis 1644. coram Re-*
7 *uerendiſſimo P. D. meo Bichio,* & poteſt in hoc, licet ſummariiſſimo poſſeſſionis iudicio opponi, ex quo poſſeſſionem perimi, vt firmat adducta *dec. in Romana dom. ad Transtiberim, & in Rom. iu. officij mandatariatus 23. Martij 1637. coram Eminentiſſimo Cardinali Panzirolo.*
Et ita vtraque &c.

REVERENDISSIMO PATRE DOMINO

VEROSPIO.

Bononien. Pecuniaria.

Veneris 5. Aprilis. 1647.

ARGVMENTVM.

Quando ſimplex ſubſcriptio Curatoris in litteris Cambij non inducat eius obligationem vel fideiuſſionem.

SVMMARIVM.

1 *Subſcriptio ſimpliciter concepta cenſetur facta in executionem præcedentis decreti., & ad eius limites reſtricta.*

2 *Actus præſumitur expeditus in executionem præcedentis mandati.*

3 *Maxime præcedente ſpeciali deputatione ad certum tantum actum.*

4 *Et intercedente breuitate temporis inter decretum, & actum.*

5 *Imo actus licet poſt longum temporis interuallum expeditus adſcribitur præcedenti mand.*

6 *A præcedentibus, & ſequentibus intermedia declarantur.*

7 *Simplex ſubſcriptio in litteris cambij denotat obligationem proprio nomine contractam.*

8 *Confitens debitum proprium, & agnoſcens creditum vti ſuum ſibi præiudicat.*

9 *Actus licet nomine proprio geſtus adſcribitur præambulo decreto.*

10 *Epiſtola verbis aulicis, & officioſis conſcripta non inducit obligationem ſcribentis.*

11 *Ex Statut. Bon. minor. 25. annis non poteſt ſe obligare ſine ſolemnitatibus ab eodem requiſitis.*

12 *Statutum aliquid prohibens ad certum tempus poſt illud concedere videtur.*

13 *Argumentum à contrario ſenſu in ſtatuto ſub verbis præſertim negatiuis concepto ſtrictè recipitur & ad limites diſpoſitionis in ſenſu directo ſauetur.*

DECISIO LXXXXVIII.

IOannes Baptiſta Medicens inſtituto hærede
ventre prægnante deceſſerat, ac pluribus in hæ-
reditate relictis cambiorum litteris ſubſcribendis
ad proximas tunc Auguſti Nundinas tranſmit-
tendis, pro quarum ſubſcriptione coram Eminen-
tiſſimo Legato Bononien. inſtantibus creditori-
bus, ab eo fuit in procuratorem ad hunc tantum
ſubſcriptionis actum deputatus Guicciardus fra-
ter Ioan. Baptiſtæ, quamuis in minori adhuc eſſet
ætate conſtitutus, qui litteras prædictas ſub clau-
ſula inſolidum conceptas ſimpliciter ſubſcripſit
præmiſſo tamen Legati Decreto, quod nullum inde
præiudicium Guicciardo contingeret, ſed littera-
rum extinctio cum ſolutione cambiorum ad hæ-
reditatem ipſam pertineret. Cum verò in curia
Bonon. eius vigore ſubſcriptionis fideiuſſorio no-
mine conuentus fuiſſet Guicciardus à Ludouico
Giouagnono, altero ex creditoribus hæreditarijs,
& ſententiam abſolutoriam ibidem obtinuiſſet,
ſed deinde in Tribunali A.C. reuocatoriam repor-
taſſet; per appellationem deuoluta mihi cauſa du-
bium propoſui; an hinc teneatur Guicciardus,
& ipſum non teneri fuit hodie reſponſum, quia
ſubſcriptio quamuis ſimpliciter concepta, in exe-
1 cutionem præcedentis Decreti facta cenſetur ad
eiuſque limites reſtricta, *vt not. in lege quadam mu-
lier, 76. D. de rei vendic. & in lege 2. C. de acquiren-
da poſſeſſione*, Baldus *in lege iubemus n. 1. Cod. ad Vel-
leianum*, Surd. *dec. 217. n. 3.* Rota *dec. 28. n. 5. p. 4. t. 2.
rec. & in Barchinon. Vicariæ 13. Iunij 1944. coram
2 R.P.D. meo Corrado in §. atque ideo*, prout etiam
actus in executionem antecedentis mandati præ-
ſumitur expeditus ex diſpoſitione *text. in l. ſeruus
communis, D. de ſtipulatione ſeruorum, & in l. vlt §.
quid enim, Cod. per quas perſonas nob. acquir.* & no-
tant doctores communiter *in l. qui in aliena §. is
cui de acquir. hered.* vbi Bart. & Ang. *n. 1.* Imula
num. 7, Caſtrenſis *num. 2.* Iaſon. *in l. 1. §. nunciatio* 3
n. 3. D. de oper. nou. nunciat. dum maxime præceſſit
deputatio ſpecialis ad certum tantum actum ſub-
ſcriptionis ponderata per Iaſon *in d. l. 1. §. nunciatio
numero 3. in 5. notab.* vbi etiam Curt. *num. 36. D. de
operis noui nunciatione.* Angelus *in l. ſi pupilli §. 1.
num. 4. D. de neg. geſt.* Ruin. *in l. poſt dotem num. 17.
D. ſol. matr.* Alciat. *de præſumpt. reg. 2. præſumpt. 24.* 4
num. 9. & breuitas temporis interceſſit inter decre-
tum, & actum ſubſcriptionis ſeptem dierum ſpa-
tium non excedens, licet hanc temporis breuita-
tem, nec fore neceſſariam tradat Menoch. *de præ-
ſumpt. lib. 3. præſumpt. 49. num. 14. & 15.* adſcribens 5
idcirco mandato præambulo actum longum poſt
licet temporis interuallum expeditum, ſequitur
Alc. *de præſ. reg. 2. præſumpt. 24. n. 10.* Lamberteng.
de contract. gloſſa 8. *num. 9.* & not. DD. communi-
ter *in l. qui mihi donatum, D. de donat.* vbi Alexand.
in Apoſtill. ad Bart. Imol. *in 2.* Rom. *num. 5.* ac de- 6
nique plures antecedunt, ac ſubſequuntur eiuſ-
dem Guicciardi ſubſcriptiones ad prædictum Le-
gati decretum ſe referentes, à quibus debet inter-
media ſubſcriptio ſimpliciter concepta declarari
*iuxta textum in l. ſi ſeruus plurium. §. vlt. D. de le-
gat. 1. lege hæredes palam §. ſed ſi necam D. de teſtam.
l. ſi fuerint, §. vlt. D. de reb. dub. l. ille aut ille §. cum in
verbis, D. de legat. 3.*

Hinc non videtur vrgere prædicta Guicciardi
ſubſcriptio ſimpliciter in litterarum cambiis exa- 7
rata ad denotandam eiuſdem obligationem pro-
prio idcirco nomine contractam *iuxta text. in l. ſi
pupilli, §. 1. in 2. reſponſo, D. de neg. geſt.* vbi id in ſpe-
cie not. Ang. cum aliis per Cardinalem Manticam
de tacit. libro 8. titulo 11. numero 14. & 15. Neque
epiſtola ab eodem tranſmiſſa ſub hac forma Gio-
uagnono creditori, videlicet, *ſubito aggiuſtato, che
trouarò modo, e maniera che ſarà ſodisfato lei, e tutti
i miei creditori* qua fatendo debitum proprium, ac
ipſum agnoſcendo creditorem ſuum ſibi præiu-
dicaſſe cenſetur, vt aduertit in ſpecie Cyriacus
controuerſia forenſ. capite 244. numero 30. & tradit
Cardinalis Mantica *de coniect. vltim. volum. lib. 12.
titulo 12. numero 26.* Rota *coram Gregorio, dec. 460.
num. 13.*

Actus enim ſubſcriptionis, proprio quamuis 8
fuiſſet nomine geſtus adſcribi nihilominus debet
præambulo Legati decreto, vt notat Angelus
*in lege qui in aliena, §. is cui, verſiculo & mandata-
rius*, Surdus *conſilio decimo nono, numero vigeſimo
quarto*, & aliis relatis authoritatibus firmauit Ro-
ta *in Romana ſocietatis 12. Iunij 1645. coram Reue-
rendiſſ. Patre Domino meo Otthobono. & in Fauenti-
na ſocietatis 16. Aprilis ſequentis anni coram Reue-
rendiſſimo Patre Domino meo Celſo in §. quamuis*
fuerit initus nomine proprio; epiſtola vero, vel
declarationem recipit ab eodem Decreto, vel dum
probatur à Guicciardo tranſmiſſa poſt aditam 9
Ioannis Baptiſtæ hæreditatem propriam illis
obligationem deſignat ex iure tamen hæreditario
reſultantem, vel ſaltem vti aulicis verbis, ac of-
ficioſis conſcripta eiuſdem obligationem induce-
re non potuit, vt notant Doctores communiter
in *capite cum veniſſent de iudic.* Tiraquell. *de pri-
uil. piæ cauſ. priuilegio quinquageſimo primo*, Genua
*de ſcriptura priuata libro tertio, titulo primo, nu-
mero decimo quarto*, Rota *coram Sераph. deciſ. 136.
num. 2.*

Ex alio prætetea fundamento fideiuſſoriam Guicciardi obligationem aliqui ex DD. excludebant, quia ſcilicet idem tunc temporis vigeſimum quartum ſuæ ætatis annum non expleuerat ex diſpoſitione ſtatuti Bonon. *in tit. de contract. commun. & fil. fam.* requiſitum pro ſubſtantia obligationis ſine ſolemnitatibus peractæ de cuius obſeruantia teſtatur Rota *in Bonon. cenſus* 17. *Martij* 1608. *&* 20. *Februarij* 1609. *coram Marquemontio impreſſ. poſt Pictum deciſ.* 59. *&* 60. *& coram Buratt. deciſ.* 27. *n.* 1.

11

Neque eiſdem DD. huius vis ſtatuti viſa fuit elidi ab altero ſtatuto de foro mercatorum per verba negatiua prohibente, quod nullus minor annorum 22. qui per ſemetipſum, aut alium, artem, ſeu mercaturam non exerceat, vti magiſter, vel ſocius validam contrahat obligationem, quaſi à contrario ſenſu per idem ſtatutum approbata fuerit obligatio Guicciardi vigeſimum ſecundum ſuæ ætatis annum tunc excedentis, vt in terminis ſtatuti ad certum tempus aliquid prohibentis videtur ſenſiſſe Caſtrenſ. *in conſ.* 106. *n.* 1. *&* 2. *lib.* 2. per Surd. *dec.* 75. *num.* 5. & per Rot. *coram Buratt. dec.* 396. *n.* 2.

12

Quia cenſuerunt per hanc conſtitutionem ſolum habilitatos fuiſſe minores annorum 22. per ſemetipſos, vel per alios artem, ſeu mercaturam exercentes in ſenſu directo ibidem recenſitos, non autem alios maiores annorum 22. non artifices, nec mercatores in ſenſu directo Conſtitutionis non nominatos, qui idcirco per argumentum à contrario ſenſu ibidem non cenſentur incluſi, ſed tanquam omiſſi remanent ſub diſpoſitione, vel legis communis, vel prædicti ſtatuti de contract. cum minori ac filiisfam. vigeſimum quintum annum expreſsè requirentis, vt aduertit Decian. *in leg.* 1. *numero* 53. *Digeſtis de officio eius, & in conſil.* 110. *numero* 5. vbi huius diſtinctionis rationem ſubiicit, quod in ſtatuto ſub verbis præſertim negatiuis concepto argumentum à contrario ſenſu pretium nonniſi ſtrictè recipiatur, & ad limites diſpoſitionis in ſenſu directo ſancitæ, quam etiam conſiderauit Zaſ. *ſuper ead. leg. num.* 7. Butr. *in cap. cum Apoſtolica numero* 10. *de his quæ fiunt à Prælatis ſine conſenſu Capituli.* Aym. *conſil.* 460. *numero* 12. Honded. *conſ.* 16. *numero* 60. *lib.* 1. & aliis relatis iuribus firmat Oſaſch. *dec.* 85. *num.* 14. ac egregiè diſcuſſo articulo cenſuit Rota *in Romana ſeu Perusina cenſus* 12. *Decembr.* 1644. *coram Reuerendiſſ. Patre Domino meo Bichia*, vbi præterea reſpondet argumento deducto ex tempore limitato per ſtatutum, quod ſcilicet non procedat quoties idem ſtatutum ſuum operetur effectum in ſenſu contrario, qui benè reſultat in caſu ſtatuti de foro mercatorum permittentis contrahere magiſtros, vel ſocios minores annorum 22. dum ibidem prædictam ætatem excedentes validè contraxiſſe cenſentur.

Eadem pariter reſponſione tollitur obiectio petita ab altero ſtatuto de foro mercatorum habilitante maiorem annorum 18. ad contrahendum, quod ſcilicet ſolum diſponat de perſonis mercaturam, vel artem exercentibus ſub qua idcirco comprehenſa dici non poterit obligatio Guicciardi, nec artificis, nec mercatoris.

Et ita vtraque parte, &c.

R. P. D. Coccino Decano.

Romana de Mazzaroſtis.

Lunæ 22. Iunij 1626.

ARGVMENTVM.

Quando in bonis futuris obligatis ſub conditione, ea eueniente conualeſcat pignus, vel hypotheca ad fauorem primi creditoris licet medio tempore fuerint ante impletam conditionem in alterum alienata. Et plura diſtinguntur & declarantur circa conditionem caſualem mixtam, & conditionem poteſtatiuam.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio ad bona futura intelligitur ſub conditione ſi acquiratur.*

2 *Poſt tamen acquiſitionem factam conualeſcit pignus creditoris.*

3 *Ad effectum hypothecæ generalis ſufficit quod res fuerit in dominio contrahentis ſiue de tempore contractus ſiue poſt.*

4 *Alienatio debitoris non poteſt facere conditionem creditoris deteriorem.*

5 *Hypotheca anterior licet generalis præfertur ſpecialiter poſteriori.*

6 *Eueniente conditione caſuali obligatio retrotrahitur ad initium conuentionis hypothecæ.*

7 *Tunc enim dicitur ius quæſitum conditionaliter, & eueniente conditione retrotrahitur & primus creditor præfertur ſecundo poſteriori.*

8 *Alienatio habet ſuam cauſam annexã videlicet hypothecam anteriorẽ & ſic habilitas extremi.*

9 *Beneficium conceſſum ſi conſentiat tertius poteſt alteri conferri ante præſtitum conſenſum qui licet poſtea superueniat non retrotrahitur in præiudicium vltimi.*

10 *Diſtingue id procedere in conditione poteſtatiua ſecus in conditione caſuali.*

11 *Quia conditio poteſtatiua non retrotrahitur.*

12 *Quando verò eſt caſualis dicitur Ius quæſitum & retrotrahitur.*

13 *Ad effectum acquiſitionis dominij gratia prima data ſub conditione etiam caſuali vel mixta ad fauorem ſecundi poteſt reuocari quod procedit etiam in donatione.*

14 *Secus reſpectu hypothecæ quæ ſemper ſequitur rẽ.*

15 *Declarantur DD. ex aduerſo allegati.*

16 *Hypotheca conditionalis conditione caſuali vel mixta retrotrahitur ad diem contractus licet hypotheca non ſit purificata ante alienationem.*

17.18.19. *Declarantur DD. in l. qui balneum §. Titia ff. qui pot. in pign. habeantur.*

20 *DD. allegantes legem ſecundum eius terminos ſunt intelligendi.*

21 *In legatis, & donationibus cauſa mortis tempus exiſtentis conditionis inſpicitur.*

22 *Donatio facta inter viuos quatenus tamen donans moriatur ſine filiis non dicitur donatio cauſa mortis.*

23 *In obligatione de non contraueniendo donationi cenſetur repetita conditio de qua in donatione principali.*

24 *In hoc tamen caſu videtur ſuſpenſum exerci-*

tium hypotheca non ipſa hypotheca videtur ſimpliciter conditionalis.

DECISIO XCIX.

IVlius Mazzatoſtus ſub conditione, ſi deceſſerit ſine filiis donauit omnia bona ſua præſentia, & futura Carolo de Caſtro, pro cujus donationis validitate obligauit bona præſentia, & futura, ac promiſit contrauenire d. Inſtrumento donationis, & pariter etiam in hoc caſu obligauit bona præſentia & futura.

Poſtmodum vero acquiſiuit alia bona, & purè cum traditione poſſeſſionis aliam donationem de bonis præſentibus, & futuris fecit bon. mem. R. P. D. Bonauenturæ: Vnde fuit dubitatum; An dicta bona medio tēpore quæſita veniant ſub hypotheca primæ donationis ad effectum de quo agitur ſcilicet prælationis, & bis affirmatiuè fuit reſolutum coram R. D. meo Patriarcha Hieroſolymitano videlicet 27. Iunij 1622. & 23. Ianuarij 1623. Quæ ſententia hodie per me repropoſito dubio tertia
1 vice placuit Dominis ex duplici fundamento. Primo, quia etſi obligatio ad bona futura intelligatur ſub conditione ſi acquirantur *leg. ſi fundus §. aliena Digeſtis de pign* Bero *conſ. 46. n. 12. lib. 1.* Tamen poſt acquiſitionem factam per Iulium conua-
2 luit pignus Caroli de Caſtro, Bart. *in leg. licet n. 20. C. qui pot. in pign. hab.* Bald. *in leg. hac. edictali §. in illud C. de ſecund nupt.* Ad effectum enim hypothecæ generalis quæ comprehendit etiam bona futura ſufficit quod res aliquando fuerit in dominio
3 donantis, ſiue de tempore contractus, ſiue poſt *leg. & quæ nondum §. 1. Digeſtis de pign.* Bart. *in leg. rem alienam n. 5. verſ. ſi vero ex generali Dig. de pignorat. act.* Neguſ. *de pign. 8. p. 3. memb. n. 6.* & in puncto videtur text. expreſſus, qui in contrarium allegatur *in leg. quib. alneum §. Titia Dig. qui pot. in pign. hab.* Vbi, inquit Africanus, quod Titio prædium alienum pignori dedit, poſt Meuio, deinde Domina eiuſdem pignoris facta marito in dotem æſtimatum dedit, ſi Titio ſoluta ſit pecunia non ideo magis Meuij pignus conualeſcere placebat, tunc enim priore demiſſo ſequentis pignus confirmatur, cum res in bonis debitoris inuenitur, in propoſito autem maritus emptoris loco eſt, atque ideo quia neque tunc cum Meuio obligaretur, neque cum Titio ſolueretur in bonis mulieris fuerit, nullum tempus inueniri quo Meuij pignus conualeſcere poſſit, hactenus Africanus qui claris verbis concedit pignus poſt acquiſitionem bonorum ad fauorem Titij conualuiſſe, & nil mirum ſi nunquam ad fauorem Meuij conualuit, quia dum bona obligauit ad fauorem Meuij bona non erant in bonis Ti iæ quæ obligationem fecerat, dum vero ſol t Titiu qui habebat priorem hypothecam bona erant alienata, & ſic nullum tempus inuenitur quo pignus Meuij conualeſcere poſſit, quæ eſt rationis text. quia non inde ſequitur quod etiam ſi etiam tempore contractus fuiſſet pignus in bonis debitoris id fuiſſet obligatum, cum adeſſet Titius anterior Meuio, quicquid dicat Fulgoſ. *in dict. §. Titia,* cum pignus non eſſet tale vt ex eo vtrique poſſet ſatisfieri, ſemper enim requiritur quod in bonis debitoris reperiatur pignus in tempore in quo potuerit conualeſcere Et ideò text. dicit de vtroque tempore, quia eo caſu nullo tempore reſpectu hypothecæ Meuij fuit in bonis debitoris, & ideo illius hypotheca nunquam conualuit, qui non eſt caſus noſter, ſed caſus Titij qui habebat priorem hypothecam, quæ ſtatim facta acquiſitione conualuit; Et licet poſtea fuerint alienata, tamen 4
tranſeunt cum ſua cauſa, ſcilicet affecta hypotheca cum alienatio debitoris non poſſit facere conditionem creditoris deteriorem *leg. debitorem C. de pign. l. res pignoris Cod. de remiſſ. pign.* eleganter Gabr. *conſ. 141. n 8. lib. 1.* & in noſtris terminis dicit etiam Bero. *conſ 46. num. 15. iuncto n. 7. & 8.* Et quibus numeris colligitur quod loquitur in caſu noſtro *lib. 1.* & ita intelligit nunc text. Cuiac. *in comment. ad Africanum tract. 8.* exponendo illam legem *fol.* mihi 1171. Inquit enim quod non eſt quærenda alia ratio quam quæ ab Africano redditur, nullum ſcilicet tempus inueniri poſſe, quo pignus datum Meuio valuerit, aut conualuerit, non valuit quo tempore contractum eſt, nec conualuit quo tempore dimiſſus eſt Titius, quia, & hoc, & illo tempore res fuit aliena. Ratio eſt ſumpta ab enumeratione partium, quia certe verius eſt, nec medio tempore conualuiſſe pignus Meuij, quia ei obſtabat Titius qui eum præcedebat, nec poterat vtrumque pignus implere, ac proinde infirmum erat Meuij pignus ex duabus cauſis, quod res aliena erat & quod Titius prior erat, quarum vna tantum efficit quantum altera, ex vna quidem cauſa conualuit pignus medio tempore dominio acquiſito mulieri, altera non conualuit quia medio tempore dimiſſus Titius non eſt ſed quo ad extimationem demum aut venditionem rei in maritum factam, nullo igitur tempore plene conualuit, & ideo nec agitur hypothecaria in maritum ignorantem, in ſcientem agit, quia id egit dolo malo cum muliere, vt res æſtimaretur fraudandi Meuij cauſa, quæ ſunt vltima verba text. quæ non faciunt ad caſum noſtrum, & ſubſequitur Cuiac. quod cum Accurſ. hæc non percipetet multa commiſcet in hunc §.

Hinc ſequitur quod cum hypotheca ad fauo- 5
rem Caroli conualuerit, etiam quod ſit generalis cum ſit anterior, præferatur hypothecæ ſpeciali Bonauenturæ *leg. generaliter Cod. qui pot. in pign. hab. leg. vlt. Cod. quæ res pign. oblig. poſſ. leg. qui generaliter leg. potior. Digeſt. qui pot. in pign. hab.* Et hæc concluſio procedit etiam quod Carolo ſub conditione bona fuerint obligata, cum poſtea fuerint obligata Bonauenturæ. Nam adueniente conditione prout euenit, in caſu iſto retrotrahitur obligatio ad initium conuentionis hypothecæ, cum conditio ſit c nalis, non autem poteſtatiua, ita vt dictus Carolus inueniatur, prior, & 6
antiquior creditor, ac præferatur Bonauenturæ poſteriori creditori puro; ex diſpoſitione *dict. leg. qui balneum §. Titia, & leg. potior, §. videamus, ff. qui pot. in pign. hab.* Quando enim diſpoſitio eſt ſub 7
conditione caſuali dicitur ius quæſitum licet conditionaliter, & ideo adueniente conditione retrotrahitur, & primus ille creditor præfertur ſecundo poſteriori vt in præcitatis iuribus, quæ in puncto allegat Menoch. *conſil. 852. numero 38. in fin. verſ. ratio differentiæ.* Et nil mirum cum nulla detur inhabilitas extremi a quo, quia inhabilitas ſolum conſideratur quando perſona vel res periit, aut fuit ine empta, non quando non eſt in bonis debitoris facto ſ o qui illam alienauit, cum alienatio habeat ſuam cauſam annexam; 8
videlicet hypothecam anteriorem *leg. debitorem Codice de pign. leg. res p gnoris. Cod. de remiſſ. pign.* Et ita habilita m extremi declarat. Neguſan-

de pign. memb. 2. 5. part. numero 41. Et hanc ſen-
tenciam ex text. in dict. leg. qui balneum, §. Titia
in dict. leg. potior, §. videamus, tenent ferè omnes
infraſcripti DD. videlicet Bart. in leg. ſi quis pro
emptore numero 46. & 47. Digeſtis de vſucap. &
ibidem Iaſ. n. 311. idem etiam Bart. Angel. Alexand.
& reliqui in leg. filius Digeſtis de verb. obli. Din.
conſ. 4. quem ſequitur Ioann. Andreas in addit.
ad ſpeculat. in titul. de Teſte, §. nunc tractemus,
verſ. 18. in addit, magna Alberic. in dict. leg. po-
tior per tot. ff. qui pot. in pign. hab. & ibidem Ful-
goſ. n. 2. Socin. ſen. conſ. 41. n. 19. lib. 4. Gabr. conſ.
141. n. 8 lib. 1. iterum Alberic. in d. leg. qui baln. §.
Titia, ibi in bonis mulieris fueris, & Fulgoſ. n. 1. & 5.
Oldrad. conſ. 114. numero quarto, Pariſ. conſ. 11. nu-
mero 83. & ſeqq. lib. 1. Alciat. reſponſ. 131. numero
quarto, eleganter Menoch. qui ponit rationem di-
uerſitatis inter conditionem poteſtatiuam & ca-
ſualem dict. conſ. 852. numero 37. & 38. Rebuff. in
tractat. de conſtitut. reddit. titul. 1. Gloſſ. 8. nume-
ro 9. Rodericus Suarez in leg. poſt rem iudicatam
in declaratione legis regni limit. 7. numero 4. ad fin.
Gutierrez alleg. 4. numero 16. Neguſan. de pignor.
memb. 2. part. 5 numero 12. Mantic. de tacit. & am-
big. lib. 11. tit. 23 numero 29. & lib. 14. tit. 46. nume-
ro 19. & de communi teſtatur Bero. conſ. 46. nume-
ro 15. & ſeqq. lib. 1. cum infinitis qui poſſent alle-
gari, & hanc etiam ſententiam tenuit Rota apud
Mohed. decif. 1. de pign. & alias etiam tenuiſſe te-
ſtatur Mantic. locis citatis, & bis in hac cauſa in
prædictis duabus decif. coram Reuerendiſſ. Domino
meo Patriarcha Hieroſolymitano, & prius coram
R. P. D. meo Veroſpio 25. Iunij 1617.

Neque eſt verum quod huic opinioni videatur
reſiſtere text. in cap. ſi pro te reſcript. in 6. & in
Clement. 1. de conceſſ. preben. vbi ſi conceſſum fue-
rit beneficium, ſi alicuius conſenſus acceſſerit,
deinde ante præſtationem conſenſus illud alteri
9 fuerit conceſſum ſimpliciter, iſte vltimus eſt po-
tior, quamuis poſtea ſuperueniſſet conſenſus illius
tertij, quia iſte conſenſus non trahitur retro in
præiudicium illius qui medio tempore ius quæſi-
uit, provt dicta iura ponderat Giouagnionius
modernus I. C. Bononien. in conſ. 35. num. 36. &
conſ. 98. numero 11. verſ. & pro hac opinione; vbi
conatur etiam probare numero 25. & 27. quod hæc
ſententia habeat multos contradictores. Nam
huic motiuo fuit reſponſum nullatenus prædi-
cta iura officere, quia ibi non agitur de condi-
tione caſuali provt in caſu noſtro, ſed conditio-
ne poteſtatiua, quæ licet dependeat à voluntate
tertij, non tamen trahitur retro ad tempus con-
ceſſionis actus, ſed vires aſſumit tantum tempo-
re quo adeſt conditio, quæ cum non dependeat
neque à Papa, neque à prouiſo, ſed à tertio, abſ-
que iniuria primi medio tempore Papa conferre
10 potuit, Ioann. Andr. in dict. c. ſi pro te, numero ter-
tio, Ioann. Monachus numero ſecundo, Geminian. nu-
mero quinto, Franc. numero tertio. Anchar. nume-
ro primo. Guglicl. de Monte Lauduno col. 1. verſ.
vnde hac conditio. At ſecus eſt in conditione mixta
vel caſuali qualis eſt iſta, vt dicunt DD. præcitati,
& in terminis dict. Clem. 1. conditio erat mere pote-
ſtatiua à voluntate promiſi, cum Papa prouiderit cum
conditione niſi beneficium minoris valoris duxerit ac-
ceptandum. Vnde ante declarationem potuit Epi-
ſcopus vtrumque beneficium conferre, quia illa
conditio poteſtatiua non retrotrahitur, Vitalis in
dict. Clem. numero 4. Cardinalis numero 9. verſ. ſe-
cundo oppono. Anchar. numero 21. Abb. col. 1. Ioann.
de Imola num. 3. & ſeqq. Et ratio eſt quia quando
conditio eſt poteſtatiua nullum ius dicitur par- 11
ti acquiſitum, ex quo pendet à voluntate alicuius
quod actus perficiatur, non enim ante imple-
tam conditionem contractus dicitur initus, ſed
ineundus, & ob id non trahitur retro. At ſecus
eſt quando conditio eſt caſualis, quia hoc caſu di- 12
citur ius quæſitum licet conditionaliter, & ideo
veniente conditione retrotrahitur, & ille prior
creditor præfertur ſecundo poſteriori, provt eſt
caſus noſter, vt poſt Ioann. de Lignano, Paul.
de Eleazaris, Ioan. de Fantuccio, Gemin. & alios,
diſtinguit Menoch. dict. conſ. 852. numero 39. cum
pluribus ſeqq. & optimè Socin. ſen. in conſ. 41. in
princ. lib. 4.

Alia etiam fuit per Dominos data reſponſio
videlicet quod etiam ſi conditio de qua in iuribus
Illis fuiſſet caſualis, vel mixta ad effectum ac-
quiſitionis dominij gratia prima ad fauorem ſe-
cundi faciendo illi collationem puram potuit re- 13
uocari, ita vt dominium acquiratur ſecundo leg.
quod de rei vendicat. Bart. in leg. ſi quis ius iuran-
dum numero primo. Cod. de reb. credit. Afflict. in
c. 1. mihi num. 31. de Vaſſal. qui contra conſtit. Lotat.
& latè Menoch. conſ. 388. numero 34. lib. 4. Surdus
conſ. 382. numero 79. & 80. lib. 3. Quod etiam fuit
admiſſum in hac cauſa ad effectum acquiſitionis
dominij per Bonauenturam cui ſimpliciter fuit
facta donatio cum traditione poſſeſſionis vt in
decif. ſub die 28. Aprilis 1617. & 7. Maij 1618. co- 14
ram R. P. D. meo Veroſpio. At ſecus eſt reſpectu
hypothecæ quæ non poterat conſiderari in caſi-
bus prædictorum iurium, quæ quidem hypotheca
ſemper ſequitur rem quæ dicitur tranſire cum ſua
cauſa vt ſupra probatum eſt, & eleganter diſtin-
guit Gabr. d. conſ. 141. n. 8. lib. 1.

Ad DD. verò allegatos per Giouagnion. fuit
reſponſum quod aliqui loquuntur quando extre-
mum à quo non repetitur habile, quod non eſt
in caſu noſtro cum ſit habile vt ſupra probatum 15
eſt. Et ita loquitur Neguſ. de pignor. dict. part. 5.
membr. 2. numero 40. & 41. Magon. dec. Florent. 21.
numero 13. Tiraquell de iur. conſtit. ampliat. 17. nu-
mero 6. & in hunc ſenſum loquitur Surdus in conſ.
43. numero 40. & 41. lib. 2. dum agit de reſtitutio-
ne facta à Principe, & in conſ. 382. numero 79. &
80. dum loquitur reſpectu dominij. Alij verò DD.
dicunt quod Conſtitutum conditionale non re-
trotrahitur purificata conditione, quando medio
tempore fuit facta realis traditio alteri, quod eſt
verum cum de poſſeſſione, & dominio tractatur,
ea ratione, quia donatio præcedens conditiona-
lis impedire nequit quin dominium, & poſſeſ-
ſio in alium transferatur, Ideo is in quem antea
tranſlata ſunt ſit potior, quaſi is qui donauit effi-
cere poſſit ne dominium & poſſeſſio primo dona-
tario acquiratur, illam in alium ante purifica-
tam conditionem transferendo vt in dict. leg. quo-
ties Codice de rei vendic. quia purificato conſtituto
extrema non ſunt amplius habilia. At ſecus eſt
reſpectu hypothecæ cum extrema ſint habilia,
cum hypotheca ſemper ſequatur rem, vt ſupra di-
ctum eſt, & ita reſpondet Gabr. dict. conſ. 141. n. 8.
lib. 1. & in iſtis terminis, qui non faciunt ad pro-
poſitum loquuntur DD. allegati per Giouagnion.
nempe Signorol conſ. 217. numero 1. Decian. conſ.
247. numero 3. verſ. non obſtat quod ſupra dictum, &
in leg. contractus 23. num. 22. verſ. ſexto limitatur, ff.
de

de reg. iur. Rip. *conſ.* 8. *tit. de donat.* & ad Trebell. *fol. mihi* 76. Gozadin. *conſ.* 58. *num.* 37. *&* 38. Grat. *conſ.* 69. *n.* 11. Mardell. *conſ.* 103. *lib.* 1. Monterent. *ad Statut. Bononiæ tit. de pacto prat.* §. *ita demum verſ. ſolutio in fin.* Tiraquell. *de iure conſtitut. ampliat.* 17. *numero* 5. *& ſeqq.* Honded. *conſ.* 18. *n.* 67. *vol.* 2. Marcambr. *conſ.* 31. *per tot.*

Non obſtat quod in omnem euentum prædicta poſſent procedere ſi hypothecs fuiſſet purifi-
16 cata ante alienatiooem, vel fuiſſet ab initio pura, ſecus autem quando purificatur poſt alienationem, quia iſto caſu nulla adeſt lex aut Doctor qui hoc dicant, imo multi DD. tenent expreſsè contrarium, vt dicit Giouagnion. *d. conſ.* 35 *n.* 33. *quod tuetur conſ.* 98. ſed certè ex prædictis apparet de contrario, quia veriſſima eſt concluſio quod hypotheca conditionalis conditione caſuali vel mixta retrotrahitur ad diem contractus vt ſupra probatum eſt, quod habet etiam locum quando bona futura fuerunt obligata, ſi poſtea acquirantur, & poteſt conſiderari tempus quo bona ſint affecta, vt etiam ſupra probatum eſt ex *d. leg. qui balneum,* §. *Titia,* ſupra inductum, quem DD. ſupra citati paſſim allegant ad probandam prædictam concluſiooem, vt habeat hunc intellectum: Et propterea ex eo non poteſt firmari concluſio, quod ad hunc effectum requiratur quod bona ſint in bonis, vel de tempore contractus, vel de tempore purificatæ conditionis, quia iſte non eſt verus intellectus iſtius text. vt ſupra ex Cuiac. probatum eſt, ſed ſufficit quod aliquando pignus conualuerit prout in caſu noſtro, quo ſtatim acquiſitis bonis conualuit, vt iam dictum eſt.

17 Nec DD. per ipſum Giouagnon. allegati contrarium dicunt, nam Bart. quem primo allegat. in *d. l. qui balneum,* §. *Titia, in princ.* ponens caſum ibi. Primo obligaui Titio rem alienatam, ſecundo obligaui etiam Caio, tertio emi rem alienam, quarto illam rem Sempronio vendidi, & pretium ſolui primo creditori, quamuis dicat quod ſecundus non poteſt auocare à primo poſſeſſore, quia nunquam fuit illa res ſibi obligata, quod eſt veriſſimum & non negatur non tamen dicit quod non conualuerit hypotheca Titij cui res fuit primo obligata, ita vt ſi non fuiſſet ſatisfactos non potuiſſet agere contra pignus quod admittit text. vt ſupra ponderatum fuit, & benè facit Angel. in contrarium per Giouagnion. allegatus, qui ponit vtrumque caſum videlicet Titij primi, & Meuij ſecundi creditoris in Summario legis, caſum Titij ponit hoc modo. *Conditio exiſtens retrotrahitur ſi habet extrema habilia,* & infra ponit caſum Meuij ibi. Secundo, nota *regulam auream* huius §. *quod tunc demum per ſubſequens dominium confirmatur pignus à principio inualidum ſi in bonis debitoris tempore confirmationis inueniatur.* Ergo non ſufficit ſola acquiſitio dominij, niſi perſeueret tempore confirmationis, quia tempore quo fuit confirmatum pignus Meuij per ſolutionem factam Titio pignus non erat amplius in bonis, ſecus ſi fuiſſet in bonis prout in caſu noſtro.

18 Ad doctrinam Bald. in qua Giouagnion. facit maximum fundamentum *in d.* §. *Titia* in lectura antiqua. Reſpondetur quod primo loco Bald. nihil aliud facit quam redigere in ſummarium text. in facti contingentia vt patet ibi, in §. *Titia prædium.* In re quæ non eſt in bonis debitoris tempore contractus non tempore conditionis exiſtens, licet ſit medio tempore non trahitur, hypotheca, hactenus Bald. cuius ſenſus eſt dum dicit, ſi bona non repериuntur in bonis tempore conditionis exiſtentis non trahitur hypotheca licet medio tempore fuerint, quod ſi non reperiantur in bonis quando hypotheca conualeſcit ſi non fuerint alienata in tertium qui eſt caſus d. §. Titia, quem in compendium redigit Bald. ſecundum quod propterea eſt intelligendus Bart. *in leg. non ſolum liberationis verbo, numero* 7. & ibi addent. *Digeſtis de legat. liberat.* qui non eſt caſus noſter; Quia conualuit hypothecs Caroli de Caſtro ſtatim quando bona fuerunt acquiſita, & ſic erant in bonis quando hypotheca conualuit, vt ſupra probatum eſt. Et in hunc ſenſum loquitur in ſecundâ lectura antiqua dum dicit. Nota quod dominium ſuperueniens debitori, qui obligauit rem bona fide creditori ſub caſu, vel conditione de futuro non confirmat pignus, niſi tempore confirmationis res ſit in bonis debitoris, quia requiritur quædam habilitas tempore confirmationis; Verba enim illa ſub caſu, vel conditione debent intelligi ſecundum *text. in d.* §. *Titia.* Videlicet ſi bona mea erunt, vel ſi Dominus conſenſerit, & ſic Bald. explicando illum text. loquitur ſub caſu, vel conditione de futuro, quæ reſpiciunt ipſum pignus, non autem res, & bona pro quibus conditionaliter fuit datum pignus, quia hoc caſu ſufficit, quod hypotheca conualeſcat, hoc eſt quod teneat primum locum, & non excludatur ab alio, quo caſu etiam quod ſit conditionalis conditione caſuali, vel mixta purificata conditione retrahitur in præiudicium tertij, cui medio tempore fuit dominium quæſitum, vt ſupra eſt probatum.

Et ex prædictis tollitur facillimè dictum Ful- 19
goſ. dum redigit in ſumm. §. Titia ibi Pignus in re alienata contractum non poteſt confirmari ſi tempore, quo cauſa confirmationem ſuperuenit non fuerit in bonis debitoris, hoc eſt, quia cum pignus Meuij eſſet excluſum per anterius pignus Titij, cum bona fuerint alienata, & poſtea ſatisfactum Titio, licet fuerit per talem ſatisfactionem Titij confirmatum pignus Meuij, non tamen ſuffragatur, cum bona non eſſent amplius in bonis debitoris, quod clarè ipſe Fulgoſ. declarat hoc modo *numero* 1. in loco in contrarium per Giouagnon. allegato dum dicit. Nota quod ſolutione facta primo creditori, ita demum pignus ſecundi creditoris confirmatur cum res pignorata in bonis debitoris inuenitur, quod ita verum puto ſi tempore ipſius pignoris ſecundi res non fuerit in bonis debitoris.

Et ſecundum terminos d. §. Titia ſunt intelli- 20
gendi Ripa *in leg. priuilegia numero* 42. *Digeſtis de priuileg. credit.* Aſin *de execut.* §. 7. *cap.* 33. Neguſ. *de pign part.* 5. *memb.* 2. *numero* 41. & Burſat. *conſ.* 45. *numero* 17. *lib.* 1. qui allegantur per Giouagnon. qui omnes cum allegent text. in d. §. Titia, iuxta illius terminos ſunt intelligendi, ex doctrina Bart. *in d. l. non ſolum,* §. *liberationis verbo ſup. allegato.* Nec eſt curandum de Grato *conſ.* 69. *numero* 11. *lib.* 1. quia loquitur in conſtituto, & huic obiectioni latè ſuprà fuit ſatisfactum.

Non obſtat tandem quod iſta videatur dona- 21
tio cauſa mortis ex adductis per Conſtan. Roger. *de proteſtat.* §. 3. *numero* 49. & ideo ſicuti in legatis tempus exiſtentis conditionis inſpicitur, ita & in donationibus cauſa mortis, Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.* 14. *tit.* 46. *num.* 11. *&* 12. Quia

fuit

fuit reſponſum quod Rogerius ponit caſum quando quis donat bona ſua inter viuos poſt mortem ſuam, & dicit ſenſum eſſe quod donat ex tunc inter viuos, ita tamen quod effectum, & executionem ſortiatur poſt mortem ſuam, quæ dies mortis cum certo ſit exitura dicit hanc donationem eſſe puram, & dicit ſtatim valere ſtipulationem quoad ſubſtantiam, licet ſecus quoad effectum exactionis. Et ſubdit ſecus eſſe ſi quis donat purè inter viuos cum proteſtatione quod habeat locum poſt mortem ſi deceſſerit ſine filiis propter repugnantiam quia primò dixit purè, & deinde ſi deceſſerit ſine liberis, repugnantia non poteſt ſaluari, & ideò dictum huius Doctor. non officit in caſu noſtro. Quia Iulius donauit purè inter viuos, quatenus ipſe Iulius moreretur ſine filiis, & ſic optimè ſaluatur iſta donatio quod ſit pura inter viuos, ad excluſionem donationis cauſa mortis, quatenus tamen ipſe Iulius moreretur ſine filiis, non autem ſimpliciter pura, quia erat facta ſub conditione quatenus moreretur ſine filiis, Alexand. *conſil.* 14 *num.* 1. *verſ.* & dicit Bart. *lib* 1. vbi ſi dono poſt mortem quamuis in dubio dicatur
22 donatio cauſa mortis, tamen ſecus dicendum quando exprimitur, quod ſit inter viuos prout in caſu noſtro, & dixit Alexand. hanc eſſe communem opinionem, maximè cum fuerit promiſſum de non contraueniendo donationi, vt ſtatim dicitur loco prædicto.

Secundum principale fundamentum deciſ. fuit quia in Inſtrumento donationis factæ per Iulium Mazzatoſtum Carolo de Caſtro duæ ſunt obligationes. Prima de qua ſupra dictum eſt. Secunda verò eſt de non contrauenien. d. Inſtrumento, & donationi, nec faciendo actum ipſi contrarium, & hæc obligatio, & promiſſio habet etiam ſuam particularem hypothecam ibi Pro quibus omnibus obligarunt ſeſe, & bona, &c. Vnde Carolus loco damnorum, & intereſſe poteſt agere ad bona medio tempore quæſita, quia cadunt ſub hypotheca ex ſupra ponderatis.

Neque obſtat, quod in d. obligatione cenſeatur repetita conditio, de qua in donatione principali ex Caſtrenſ. *in conſ.* 225. *in princip. verſ. nam omnia verba part.* 2. quia hoc eſt verum ad effe-
23 ctum quod donatio non teneret ſi conditio deficeret, non autem ad effectum, quod ſi fuiſſet contrauentum, obligatio non cenſeretur pura, ita vt ex eo Carolus poſſet iuuari, vt per eundem Caſtren. *loco citato num.* 1. ibi. Sicut enim ad hæredem defuncti tranſiiſſet onus ſoluendi, ſi aſſignatio prædicta, vel ſolutio facta non fuiſſet, & conditio fuiſſet impleta. Ita, & deficiente conditione debet ad hæredem eius tranſire emolumentum, & ſic exercitium huius hypothecæ videbatur tantummodò ſuſpenſum, non autem ipſa hypotheca videbatur in hoc caſu ſimpliciter conditionalis vt innuit
25 Caſtr. *loco allegato*, Bellarmer. *conſ.* 39. *n.* 17. *&* 18. *cum ſeqq.*

Et ita fuit concluſum cauſa bis propoſita, ac maturè diſcuſſa, &c.

R. P. D. Cerro.

Romana Renunciationis.

Mercurij 23. *Martij* 1650.

ARGVMENTVM.

Quando & ex quibus dicatur captatoria voluntas. Et renunciatio matris facta filio, vt de ſuis bonis diſponat ad fauorem familiæ non dicatur captatoria diſpoſitio neque à iure improbata.

SVMMARIVM.

1 *Pacta reſtringentia libertatem vltimæ voluntatis etiam facta cum eo de cuius hæreditate agitur improbantur à iure.*

2 *Suſtinentur reciproca vltimarum voluntatum diſpoſitiones quando fiunt ex mutua affectione.*

3 *Secus quando ex præambula conuentione, & pacto fiunt, quia tunc cenſentur captatoria alienæ voluntatis.*

4 *Dictio ſupradicta eſt perſonaliſſima, & reſtringit diſpoſitionem ad perſonas contemplatas, nec vltra eas extenditur.*

5 *Conſiderata conſeruatione agnationis omnes filij in pari gradu exiſtentes conſiderantur tanquam capita familiæ.*

6 *Mater præſumitur habere æqualem affectionem erga omnes eius filios.*

7 *Nec natus, nec conceptus tempore teſtamenti non poteſt dici de familia, & agnatione diſponentis.*

8 *Non videtur agnationis conſeruationi proſpicere qui vnicum tantùm vocat, & vnicum facit ſubſtitutionis gradum.*

9 *In renunciationibus debet Iudici cauſa inſinuari, & liberè exprimi cum omnibus ſuis circumſtantiis non ſub inuolucro verborum.*

10 *Stante enormiſſima læſione non ſuſtinetur renunciatio, ſed ab ipſo renunciante poteſt impugnari.*

11 *Concurrentibus ſolemnitatibus à Statuto requiſita præſumitur omnimoda validitas Inſtrumenti.*

12 *Captatoria voluntas tribus modis diſtinguitur, & qui ſint huiuſmodi.*

13 *Qui non renuntiat ſub pacto vt certa perſona inſtituantur, ſed approbat voluntatem futuræ diſpoſitionis iam ſibi declaratam, non captat liberam teſtandi facultatem.*

14 *Quando diſpoſitio non eſt conditionalis, ſed modalis ſuſtinetur, & vitio captatoriæ voluntatis nequit impugnari.*

15 *Quando renunciatarius poteſt inſtituere hæredes ſibi viſos nec vmbra captandæ voluntatis poteſt conſiderari.*

16 *Ex quibus dicatur, quis conſtituiſſe perpetuam primogenituram omnes in teſtamento expreſſos, & ordine ſucceſſiue vocatos.*

17 *Ordo ſucceſſiuæ vocationis cenſetur repetitus inter deſcendentes ſecundi, & vlterioris geniti, ne plus videatur tribuere remotioribus, quàm proximioribus magis dilectis.*

18 *Primogenituræ dicuntur inſtitutæ pro maiori agnationis conſeruatione.*

19 *Quia melius conſeruatur decor familiæ conſeruant. bona in primogenitis quam inter plures ea diſtribuent.*

20 *Dicitur reliquiſſe familiæ, qui vni de familia etiam remotiori relinquit.*

21 *Mat*

21 *Mandans inſtitui hæredem pro augmento decoris familiæ dat facultatem diſponendi ad libitum etiam in vnum tantum de familia.*

22 *Inſtituens nepotes ex fratre dicitur agnationem conſeruare.*

23 *Omnes teſtatoris deſcendentes tam ex linea effectiua quam contentiua vltra decimum gradum dicuntur de ipſius familia, & agnatione.*

24 *Et admittuntur ad fideicommiſſum perpetuum, & pro conſeruatione agnationis ordinatum.*

25 *Nati longè poſt obitum aui non illi ſuccedunt in præiudicium alterius etiam remotioris tunc temporis ſuperexiſtentis.*

26 *Inſtituens hæredes filios fratri cenſetur illos inſtituiſſe fauore conſeruandæ agnationis.*

17 *Onus aſſumendi cognomen & inſignia familiæ indicat teſtatorem voluiſſe illam ſemper, & perpetuo conſeruare.*

28 *Ad effectum renuntiationis ſufficit cauſam fuiſſe expreſſam nec eſt neceſſarium eius veritatem expendere.*

29 *Ex concurſu omnium ſolemnitatum omnia præſumuntur vera, ita vt dubitari non poſſit de ſufficientia & veritate cauſæ expreſſæ.*

30 *Cauſa pro conſeruatione agnationis eſt pia, & laudabilis & remouet omnem læſionis ſuſpicionem.*

31 *In renuntiatione Iuris dependentis à futuro euentu nulla poteſt conſiderari læſio.*

DECISIO C.

SEntentia Rotalis lata per Reuerendiſſ. P.Dom. meum Otthobonum, præuia deciſione edita 24. Iunij 1649. in qua dictum fuit, renunciationem ſuſtineri hodie impugnabatur à Valentia de Valentibus renunciante.

Et primo, quia ipſa fecit dictam renunciationem ad fauorem Philippi eius filij, vt ipſe de in-
1 tegra ſua hæreditate diſponeret ad fauoren certarum perſonarum, de quibus ſe certioratam aſſeruit; ideoque exinde filio ablata remanſit libera teſtandi facultas, & conſequenter renunciatio, tanquam captatoria nullius eſt roboris, & efficaciæ, cum huiuſmodi pacta reſtringentia libertatem vltimæ voluntatis à iure improbentur, etiam ſi fiant cum eo, de cuius hæreditate agitur, vt probant text. *in leg. licet* 19. *Cod. de pact. in leg. ſtipulatio hoc modo concepta* 61. *ff. de verbor. oblig.* gloſſ. *in leg. ex eo Inſtrumento, verb. ſucceſſiue, Cod. de inutil ſtipulat. & in l. ſi fratres* 53. *§. idem reſpondit il primo verb. Ideò, ff. pro ſoc.* Alexand *conſ.* 28. *per tot. lib.* 3. Bertrand. *conſ.* 246. *n.* 7. *lib.* 6. Bero. *conſil.* 30. *n.* 23. *vſque in fine lib.* 3. Capell. Tholoſan. *quæſt.* 453. *num.* 2. *& per tot.* Tiraquell. *de iur. primogen. quæſtione* 6. *num.* 18. *cum ſeqq* Gratian. *diſceps. forenſ. cap.* 908. *n.* 1. *cum ſeqq* Oſaſch. *deciſ. Pedemont.* 100 *n.* 17. cum aliis per Rotam *in Romana de Canaleciis* 25. *Iunij* 1632. *&* 12. *Februarij* 1633. *coram clar. mem. Coccino in rec. dec.* 178. *n.* 3. *&* 4. *& dec.* 350. *n.* 11. *&* 13. *pars.* 6.

Idque eo fortius, cum illa non fecerit ſimpliciter ex affectione erga filium, ſed ea lege & pacto, vt inſtitueret perſonas inter ipſos conuentas, ibi, *Certior facta de ipſius voluntate circa inſtitutionem hæredis, &c. vt hoc faciat ſummopere deſiderans obtulit eidem eius filio renunciare, &c:* & ibi, *Hanc autem renunciationem fecit, &c. ad effectum, vt dictus D. Philippus de tota, & integra ſua hæreditate ad eius libitum diſponere valeat ad fauorem ſupradictarum perſonarum, &c.* Licet enim ſuſtineantur reciprocæ vltimarum voluntatum diſpoſitiones, quando fiunt ex mutua diſponentium affectione *per text. in leg. captatorias, ff. de hered. inſtit.* Secus tamen eſt, vbi (provt hic) factæ fuerunt ex præambula conuentione, & pacto inter ipſos diſpo-
nentes præcedenter inito, tunc enim excluditur 2
mutuæ affectionis, ratio, & diſpoſitiones cenſentur captatoriæ alienæ voluntatis, vt tradit Bartol. 3
in dict. licet ſub num. 1. *Cod. de pact.* DD. communiter *in leg. captatorias, Cod. de teſtament. milit. & in leg. illa autem inſtitutiones, ff. de hered. inſtitut.* Gratian. *dict. cap.* 908. *n.* 5. *cum ſeqq.* Rota *in recent. deciſ.* 272. *n.* 1. *part.* 8. *& in Romana hæreditatis de Scarſellis* 17. *Decembris* 1645. *coram Reuerendiſſ. Dom. meo Decano, &* 27. *Iun.* §. 1646. *coram R.P. Dom. meo Celſo.* Attenta præſertim ſtipulatione, & acceptione facta à Philippo renunciatio pro ſe, ſuiſque hæredibus, & ſucceſſoribus in teſtamento declarandis, quæ non ſit adiecta vltimæ voluntati, ſed renunciationi factæ per contractum inter viuos, induxit neceſſitatem cauſatiuam teſtandi ad fauorem earundem perſonarum, & indicat, Valentiam aliter non renunciaſſe, niſi filius renunciatarius ſic teſtari promiſiſſet: Quæ quidem neceſſitas remiſſa non fuit ex facultate deinde ipſi conceſſa diſponendi ad eius libitum, dum addita fuerunt ſequentia verba, ibi, *ad fauorem ſupradicta-* 4
rum perſonarum, quibus ſatis explicatur, facultatem non ſuffragari ad diſponendum extrà perſonas concordatas: Dictio enim illa, *ſupradictarum*, tanquam perſonaliſſima reſtringit diſpoſitionem ad perſonas contemplatas, & vltra eas non compatitur extenſionem, Aym. *conſ.* 98. *n.* 8. Menoch. *conſ.* 86. *n* 43. *&* 44 *& conſ.* 610. *n.* 22. Fuſar. *conſ.* 99. *num.* 4. Surd. *conſ.* 123. *n.* 13.

Secundò quia deficit cauſa, cuius contempla- 5
tione renunciatio facta fuit; Valentia enim renunciauit pro conſeruatione bonorum in augmentum decoris familiæ, & agnitionis, ac proinde omnes eius filij in pari gradu exiſtentes, tanquam capita familiæ erant inſtituendi ad trad.
per Molin. *de primogen. Hiſpan. libr. primo, cap.* 5. 6
numero 31. Ponderatis præcipuè tum illis verbis *ad fauorem ſupradictarum perſonarum*, quæ demonſtrant plures perſonas à renunciante fuiſſe contemplatas; tum etiam qualitate ipſius renunciantis, quæ cum ſit communis mater, æqualem præſumitur habere affectionem erga omnes eius filios, & ſic voluiſſe, quod omnes æqualiter inſtituerentur, ad tradita per Angel. *in §. illud quoque, auth. de nupt.* Dec. *in leg.* 1. *ſub num.* 2. *Cod. vnd. liber.* Ideoque illi ſatisfactum non fuit à Philippo renunciatio, dum non inſtituit præfatos eius fratres, & reſpectiuè filios dictæ renunciantis viuentes, & extantes, ſed nepotem naſciturum ex vno ipſorum tunc nec etiam coniugato, qui cum eo tempore nec natos, nec conceptus fuiſſet, non poterat dici de familiâ, & agnatione diſponentis
leg. ſi quis filio ff. de iniuſt. rupt. & irrit. teſtam. l. Ti- 7
tius exhæredato filio ff. de ſuis, & legit. Nec agnationis conſeruationi proſpexiſſe videtur, dum vnicum tantum vocauit, & vnicum gradum ſubſtitutionis fecit ex allegatis per ſanct. mem. Gregor. *deciſ* 464. *n.* 17.

Tertio, quia decretum Iudicis interpoſitum 8
non fuit, cauſa cognita, eique inſinuata, provt requiritur per Statut. Vrb. *lib.* 1. *capit.* 151. Nam

modus

modus conſeruandi agnationem per inſtitutionem nepotis naſcituri cum excluſione omnium fratrum non erat palliandus ſub inuolucro verborum, ſed liberè exprimendus cum omnibus ſuis circumſtantiis, vt mater poſſet deliberare, an vellet eidem conſentire, ac iudex illum intelligere, & approbare per ea, quæ dicit Rota *coram bon.*
9 *mem. Buratto deciſ. 120. num. 8. & 22. & in recent. deciſione 1. numero 21. & deciſione 303. & 22. & 23. part. 8. ac in Romana domuncularum 10. Febr. 1648. coram Reuerendiſſ. D. meo Decano, §. non obſtans in fine.*

Quartò denique, quia fuit enormiſſimè læſiua, cum pro tenui menſtruo legato ſcutorum 25. temporaliter duraturo ipſa renunciauerit legitimam aſcendentem ad ſcuta quinquaginta mil-
10 le, & vltra, Stante enim enormiſſima læſione, renunciatio non ſuſtinetur, ſed ab ipſamet muliere renunciante validè poteſt impugnari, vt reſpondit Rota *deciſione 102. numero primo, cum ſequentibus part. 2. diuerſiculo deciſione 318. numero 1. cum ſeq. par. 8. recent. & in Romana donationis 16. Martij 1643. coram Reuerendiſſ. P. D. meo Bichie.*

Verùm cauſa propoſita, his minimè obſtantibus, Domini iterum exiſtimarunt renunciationem ſuſtineri & ſic ſententiam Rotalem eſſe con-
11 firmandam, quia eius validitas non reuocatur in dubium, & iuſtitia conuincitur ex ipſo renunciationis Inſtrumento, in quo ſeruatæ fuerunt omnes ſolemnitates per ſtatutum noſtrum requiſitæ *lib. 1. cap. 151.* omnimodæ validitatis præſumptionem præſeferentes, ex iuribus allegatis in dicta deciſione edita coram Reuerendiſſimo P. D. meo Otthobono, *§. ratio eſt, & in Romana prætenſa reſtitutionis dotis 15. Ianuarij, & 21. Iunij 1649. coram R. P. D. meo Pentingero.*

Primum ſiquidem obiectum remoueri viſum
12 fuit ex qualitate diſpoſitionis captatoriæ, quæ regulariter tripliciter diuiditur. Primò ſcilicet, quando ſubſtantia vltimæ voluntatis principaliter, & directo confertur in liberam voluntatem alterius, vt puta ſi teſtator dixerit. *Inſtituo hæredem Sempronium, ſi Titius voluerit*, quia ſi Titius dicat ſe nolle, Sempronius non erit inſtitutus, & Teſtator remanebit deceptus decedendo inteſtatus *lege ſi quis Sempronium 68. vbi gloſſ. in figuratione caſus, Digeſtis de hæredit. inſtitutione*, gloſſ. *in lege captatorias verb. aliena. Digeſtis eodem in lege captatoria in figurat. caſ. Digeſtis de legat. 1. & in lege captatorias Cod. de teſtamento milit.* Secundò quando non principaliter, ſed per indirectum committitur ſubſtantia diſpoſitionis, *vt inſtituo, quem Titius voluerit*; Nam Titio nolente, vel non eligente, inſtitutio remanet vacua. Tertiò denique quando inſtitutio fit ſub ſpe alterius inſtitutionis, videlicet, *Inſtituo te, ſi inſtitueris me.* gloſſ. *in dict. l. captatorias d. verb. captatorias. C. de teſtament. milit.* & huſce tribus modis captatoriam voluntatem diſtinxerunt Couarr. *in cap. cum tibi numero 1. de teſtam.* Graſſ. *in §. inſtitutio quæſtione 18. num. 2.* & Rota *in ſuperius allegata Romana de Caualeriis 25. Iunij 1631. coram clar. mem. Coccino in recent. d. deciſione 356. num. 4. vſque ad 14. par. 6.* Tertia verò ſpecies ſubdiuiditur etiam & comprehendit caſum, quo inſtitutio, vel alterius diſpoſitionis conditio tendat ad alium extraneum hæredem inſtituendum, vt puta, *Titius habeat centum, vel hæres meus eſto, ſi Mæuium hæredem inſtituerit, per text. in d. lege ſi fratres 53. d. §. idem reſpondit il primo, Digeſtis pro ſoc. & in illa autem inſtitutione 71. verſiculo ſed illud quæri poteſt. Digeſtis de hæreditate inſtitutionis.* Couar. *in d. cap. cum tibi, numero ſecundo verſiculo & ideo idem erit.*

Nulla autem ex præfatis ſpeciebus congruit caſui noſtro. Prima ſiquidem, & ſecunda non indigent diſcuſſione: tertia vero penitus tollitur ex contextu renunciationis: Valentia enim non renunciauit ſub prætenſa promiſſione, pacto, ſeu conditione, quod Philippus renunciatarius certas perſonas inſtitueret; ſed approbauit dumtaxat eius voluntatem futuræ diſpoſitionis antecedenter ſibi oretenus declaratam, atque ad renunciandum mota fuit, vt eo magis filius eandem ſuam voluntatem iam ſibi cognitam poſſet adimplere, vt ſunt clara verba eiuſdem renunciationis, ibi, *Per Illuſtriſſima D. Valentia,*
&c. expoſuit, & narrauit, quod Per-Illuſtriſſi- 13
mus D. Philippus de Valenſibus eius filius, &c. volens de bonis ſuis diſponere propoſuit teſtari, ipſaque exponens certior facta de ipſius voluntate circa inſtitutionem hæredis, & de cauſa, ex qua mouetur pro bonorum conſeruatione in augmentum decoris familiæ, & agnationis, &c. huiuſmodi voluntati adhærens, idemque intendens, ac propterea vt hoc faciat ſummoperè deſiderans obtulit eidem eius filio renunciare legitimam, & aliam quamcunque portionem ſibi in bonis illius de iure quomodolibet debitam &c. & ibi, *renunciauit, &c. legitimæ & alteri cuicumque portioni, &c. ipſamque legitimam, & aliam quamcunque portionem, ac iura, &c. vt ſupra ceſſit, &c. dicto D. Philippo eius filio præſenti, & pro ſe, ſuiſque hæredibus, & ſucceſſoribus in dicto teſtamento nominandis, ſeu declarandis acceptanti, &c. Hanc autem renunciationem fecis, &c. ad effectum, vt dictus Dominus Philippus de tota, & integra eius hæreditate ad eius libitum diſponere valeat ad fauorem ſupradictarum perſonarum, &c.* Hinc igitur inſtitutio hæ-
redis pendebat ab arbitrio renunciatarij iam an- 14
teà declarato, & conſequenter renuncians per huiuſmodi renunciationem non captauit, neque aucupauit illius liberam teſtandi facultatem ad tradita per Fontanell. *de pact. nuptial. clauſ. 5. gloſſ. 10 par. 2. numero 19. fol. mihi 241.* Maſtrill. *deciſione Sicul. 190. numero 1. & 2.* verba vero illa ibi, *vt hoc faciat ſummopere deſiderans*, & ibi, *vt dictus D. Philippus de tota, & integra eius hæreditate ad eius libitum diſponere valeret ad fauorem ſupradictarum perſonarum, &c.* non important conditionem, ſed modum, nec faciunt diſpoſitionem conditionalem, ſed modalem, quæ proinde ſuſtinetur, & vitio captatoriæ voluntatis impugnari non poteſt, eſto quod ſi modus eſſet illicitus, & à iure improbatus reiici deberet, vt docet gloſſ. *in lege cum donationis, verb. adſtringitur, verſiculo ſi verò remittat, C. de tranſact.*
Ruio. *conſ. 10. numero ſecundo & 3. lib. 2.* Pere- 3
grin. *conſ. 34. n. 3. cum ſeqq. lib. 5. & de fideicommiſſ. art. 33. num. 63.* Fuſar. *de ſubſtit. qu. 503. n. 27. cum ſeqq.*

Indeque ceſſant omnia ſuperiùs in contrarium adducta: Procederent enim, ſi Valentia

X re

renunciaſſet ſub explicita conditione inſtituendi
certas perſonas, itavt filius renunciatarius contra
eius voluntatem adſtrictus eſſet vnum magis quàm
alium habere hæredem, vt ad literam proban.
text. gloſſ. & DD. ſupra allegati, & facit Soccin.
iun. *conſil.* 143. *num* 40. *lib.* 1. Secus autem, vbi
renunciauit (prout hic) per modum ſimplicis
approbationis, & adhærendo voluntati eius filij
ſibi antea declaratæ. Hoc enim caſu cum renun-
ciatarius inſtituere potuiſſet hæredes ſibi viſos &
quos vellet, nec minima vmbra captandæ filialis
voluntatis in matre renunciante conſiderari po-
teſt, vt optime tradit Bart. *conſ.* 72. *ſub. num.* 1.
verſ. ſed in propoſito, volum. 1. quem refert & ſe-
quitur Soccin. iun. *d. conſ.* 143. *numero* 41. Ac-
ceptatio verò, & ſtipulatio pro hæredibus in te-
ſtamento declarandis nullius eſt releuantiæ,
quia illorum nominatio non pendebat à voluntate
renunciantis, ſed à libero arbitrio renunciatarij
iuxta declarationem præcedentem ab ipſo orete-
nus factam quod à iure non improbatur iuxta au-
ctoritates ſuperius allegatas.

Secundum penitus tollitur, tam in Facto,
quàm in Iure: In facto ſcilicet, quia cauſa renun-
ciationis non fuit in eo conſtituta, quod Phi-
lippus deliberauerit inſtituere eius familiam,
vel agnationem ſimpliciter, & abſolutè, ſed
15 quia deliberauerat inſtituere hæredem pro con-
ſeruatione bonorum in augmentum decoris fa-
miliæ, & agnationis, ibi, *Ipſaque expoaeas cer-
tior facta de ipſius voluntate circa inſtitutionem
haredis, & de cauſa, ex qua mouetur pro bono-
rum conſeruatione in augmentum decoris familia,
& agnationis, &c. huiuſmodi voluntati adharens,
&c.* Vnde cum ipſe in eius teſtamento hæredem
inſtituerit Primogenitum Andreæ Angeli eius
fratris, & illi ſubſtituerit omnes eius filios, &
deſcendentes maſculos in perpetuum omnibuſque
defectis, vocauerit ſecundo genitum, & eius deſ-
cendentes pariter maſculos, ac demum eodem
modo tertium, quartum, & vlteriorem genitum,
cum perpetuo, & ceſſiuo ordine primogenituræ:
Et caſu quo Andreas Angelus non haberet filios,
vel omnes illius deſcendentes deceſſerint, ſubſti-
tuerit alios eius nepotes, ſcilicet Ioannem Bapti-
ſtam, eiuſque filios; & deſcendentes, ac deinde
Iacobum, illiuſque pariter filios, & deſcendentes,
vt ſupra, cum prohibitionibus, oneribus, & aliis in
teſtamento adſcriptis pro perpetua eius agnatio-
nis & familiæ conſeruatione, ibi, *In tutti, e ſingoli
altri miei, &c. mio herede vniverſale faccio, &c.
il primo figliuolo maſchio legitimo, o naturale, che
hauerà con la Dio gratia il Sig. Andrea Angelo
mio fratello, & a lui voglio, che gli ſuccedino vol-
garmente, e per fideicommiſſo li ſuoi figliuoli, ne-
poti, e pronepoti, & altri deſcendenti maſchi le-
gitimi, o naturali in perpetuo, & infinito; Et
mancando detto figliuolo, e ſua deſcendenza maſ-
colina voglio, che ſimilmente ſucceda il ſecondo-
genito di detto Signor Andrea Angelo, e la ſua deſ-
cendenza maſcolina legitima, o naturale, come ſo-
pra, e coſi il terzo, quarto, & altri geniti di detto
Sig. Andrea Angelo, e loro deſcendenza, &c. E
caſo, che detto Sign. Andrea Angelo non haueſſe fi-
gliuoli, ò deſcendenti maſchi, come ſopra, a moriſſero,
&c. in queſto caſo voglio, che in detta mia heredità
interamente, e ſenza diminationem alcuna ſuccedo
detto Sig. Gio. Battiſta mio nepote, e li ſuoi figliuoli, e
deſcendenti maſchi, come ſopra, & in defetto loro re-
ſtando finita la lora deſcendenza, voglio, che ſucceda
detto Sig. Giacomo ſuo fratello, e mio nepote, li ſuoi fi-
gliuoli, e deſcendenti come ſopra, eſcluſe ſempre in
qualſiuoglia de dette deſcendenze le femine; e loro
deſcendenti, & in defetto di queſti, ò vero mancan-
do, e reſtando parimente finita la loro deſcendenza,
voglio, che quello, che ſarà vltimo, poſſa diſporre dè
tutta la mia heredità, inſtituendo herede vniverſale
vn figliuolo naturale di vna di dette deſcendenze, ſe* 16
*pure per fragilità humana ci fuſſe, à ſua elettione, e
quando ci fuſſe vno legitimo, e naturale delli noſtri
più proſſimi, parimente à ſua elettione, con le vo-
cationi, ſoſtitutioni, fideicommiſſi, prohibitioni, & al-
tro, che ſaranno neceſſary per la perpetua conſer-
uatione, e nome della mia famiglia, &c. che perciò
voglio, che quello, che ſuccedera pro tempore, pi-
gli, & vſi cognome, e l'arme della mia Caſa, &c.*
Vtique conſtituiſſe videtur perpetuam Primogeni-
turam inter omnes in eodem teſtamento expreſ-
ſos, & dicto ordine ſucceſſiuo vocatos, vt tradit
Menoch. *conſ* 904. *num.* 44. *vol.* 10. Rot. *in Aue-* 17
nionen. fideicommiſſi 5. *Decembris* 1655. *coram
Eminentiſſ. D. Card. Panzirolo in recent. deciſio-
ne* 77 *num.* 24. *part.* 7. Licet non expreſſerit ordi-
nem ſucceſſiuæ vocationis inter filios, & deſcen-
dentes primi, ſecundi, & vlterioris geniti, cum in
ipſis repetitus cenſeatur, ne alias valeat plus tri-
buiſſe remotioribus, quàm proximioribus magis
dilectis, vt in puncto reſpondent Anchar conſi-
lio 27. *per tot.* Roman. *conſilio* 438. *numero* 13.
Peregrinus *conſilio* 38. *numero* 6. *vſque in fine
lib.* 5. Menoch. *conſilio* 1006. *numero* 49. *vo-
lum.* 10. Tiraquell. *de iure primog. quæſtione* 3,
numero 6. *cum ſequentibus & ſignanter num.* 10.
Molin. *de primogenis. Hiſpan. lib. cap.* 5. *nume-
ro* 19. *&* 20. cum aliis optime adductis *in Tibur-
tina fideicommiſſi* 25. *Maij* 1646. *& lucet*, 14.
Iannarij 1647. *§. nec dubitare fecit coram Reue-
rendiſſ. P. D. meo Arguelles.* Et conſequenter
controuerti non poteſt, ipſum plenè adimpleuiſ-
ſe cauſam conſeruationis decoris familiæ, &
agnationis in dicto Inſtrumento renunciationis 19
expreſſam; Cum primogenituræ introductæ, ac
inſtitutæ dicantur pro maiori agnationis con-
ſeruatione, Cepol. *conſilio* 251. *numero* 48.
libro 2. Decian. *reſponſ.* 31. *ſub numero* 9.
verſiculo ſecundo ad probandum vol. 1. Gabr.
conſilio 106. *numero* 3. *verſiculo tamen dubiam fecit
libr.* 1. Menoch. *conſilia* 204. *numero* 18. *vol.* 3.
Tiraquellus *vbi ſupra quæſtione* 71. *numero* 2.
& 3. Card. Mantic. *de coniectur. vltim. volunt.
lib.* 6. *tit.* 15. *ante numerum* 16. *verſiculo item ſi
teſtator*, Rota *in recent. deciſione* 417. *nume-
ro* 40. *part.* 5. Ea ſcilicet ratione, quia fami-
liarum decor, & dignitas melius conſeruan-
tur ex inita bonorum conſeruatione in perſo-
nis primogenitorum, quam per illorum diſtri-
butionem inter plures, vt optimè ponderarunt
Soccin. ſenior *conſilio* 47. *numero* 6. *lib.* 3. Pa-
riſ. *conſilio* 72. *numero* 81. *part.* 4. benè ad
propoſitum relati *in dicta deciſione coram Reue-
rendiſſimo P. D. meo Ottobono*, *§. quia tan-
tum abeſt, quos refert*, & ſequitur Surd. *conſi-
lio* 241. *numero* 14. & doctè comprobauit Ro-
ta *in Romana locorum Montium* 15. *Februarij*
1641. *coram Reuerendiſſ. D. meo Decano*, *§. de* 20
iure namque.

In iure verò, quia familiæ reliquiſſe dicitur,
qui vni de familia etiam remotiori reliquit,
vt

vt probant text. clari *in leg. filiuſfamilias* 117. §. *cum prætor*, ibi, *Verum eſt in familia reliquiſſe licet vni reliquiſſet, Digeſtis de legatis* 1. *& in leg. vnum ex familia*, § *ſi falcidia*, ibi. *Itaque ſi cum fortè tres ex familia eius eſſent, qui fideicommiſſum reliquit eodem, vel diſpari gradu, ſatis erit vni reliquiſſe, &c.* ibique Gloſſ. *dict. verb. vni, Digeſtis de leg.* 2. Caſtrenſ. *conſil.* 35. *in fin. part.* 1. Alciat. *conſil.* 120. *num* 9. *lib.* 9. Crott. *conſ.* 48. *ante numerum* 11. *verſ. huic obiectioni lib.* 1. Ruin *conſ.* 114. *num.* 10. *& ſignanter, verſ. ideo poteſt fieri, conſ.* 116. *num,* 13. *verſ. & propterea, & conſ.* 127. *num.* 15. *verſ. ſicut quando lib.* 1. benè Surd. *conſ.* 19. *num.* 6. *& 7. cum ſeqq.*

Ideò non refert, quod mater cenſeatur æqualem habere affectionem inter omnes eius filios.

Quia ipſa in dicta renunciatione nullam diſpoſitionem fecit, nec fieri mandauit ad fauorem familiæ, ex qua proinde cenſeri poſſet, omnes æqualiter inſtituiſſe, vel inſtitui voluiſſe, in quibus terminis loquuntur iura ab altera parte allegata: Sed tantummodo approbauit, (vt dictum eſt) voluntatem renunciatarij ſibi oretenus declaratam inſtituendi hæredem pro augmento decoris familiæ, & agnationis, ideoque illi dediſſe videtur abſolutam diſponendi facultatem de re ſibi renunciata, vt poſſet de ea ad ſui libitum diſponere etiam in vnum tantum de familia ex iuribus
21 ſupra adductis, & ſignanter Ruin. *dict. conſ.* 114. *ſub num.* 10. *& dict. conſ.* 116 *num.* 12. *verſ. ratio ergo*, qui pro ratione conſiderat, quod ſimilis renunciatio in fauorem renunciatarij principaliter facta cenſetur.

Nec ſubſiſtit, quod primogenitus Andreæ Angeli, tanquam non natus, neque conceptus in vita teſtatoris non dicatur eius agnatus, & ſic deficiat cauſa conſeruandæ agnationis.

22 Quia præter quod obiectum euitatur animaduertendum, quod dum teſtator in defecto linearum omnium deſcendentium maſculorum Andreæ Angeli ſuſtituit dictos Ioann. Baptiſtam, & deinde Iacobum, eorumque deſcendentes, pariter eius ex altero fratre nepotes tunc natos, & ſuperexiſtentes, in ipſis cauſa agnationis conſeruandæ ſuum congruum habuit effectum, vt reſponſum fuit *in Romana ſucceſſionis* 13. *Iuny* 1614. *coram bon. mem. Merlino in recent. decif.* 561. *num.* 70.
23 *part.* 8. Tollitur hæc difficultas faciliori reſponſione, quia omnes deſcendentes teſtatoris iam ex linea effectiua, quàm contentiua etiam in remotiſſimo tempore vltra decimum gradum progeniti,
24 & vſque ad actualem linearum extinctionem dicuntur de ipſius familia, & agnatione *leg. Prætor ait, Digeſtis de ſuis, & legitim.* Ac admittuntur ad fideicommiſſum ab eo inſtitutum, quotieſcumque ipſe perpetuitatem conſiderauit, & voluit agnationem conſeruari, vt poſt Peregr. *conſil.* 44. *num.* 6. *lib.* 4. *& conſ.* 145. *ſub numero ſexto libro quinto*, Surdus *dict. conſ.* 245. *numero* 30. dictum fuit in Ferrarien. fideicommiſſi de Raſuriis 12. *Decembris* 1652. *coram bon. memor. Merlino in recent. decif.* 436. *numero quinto, & ſexto part. quinta.* Quomodo enim concepti, & nati poſt obitum teſtatoris admitti potuiſſent ad eius fideicommiſſum pro agnationis conſeruatione ordinatum, niſi de illius familia, & agnatione extitiſſent? Textus verò in obiecto allegati non dicunt non eſſe agnatum teſtatoris, qui poſt eius mortem concipitur, & naſcitur; ſed quod nepos conceptus, & natus longè poſt obitum patrui, vel aui, illi ab inteſtato non ſuccedit in præiudicium alterius etiam remotioris tunc temporis ſuperexiſtentis, vt ſunt verba *text. in dict.* 25
leg ſi quis filio, ibi, *Cæterum ſi poſtea conceptus eſt. Marcellus ſcribit, neque vt ſuum, neque vt nepotem, aut cognatum ad hæreditatem, vel ad bonorum poſſeſſionem poſſe admitti, Digeſtis de iniuſto. rupt. & irrit. teſtam. & in leg. Titius exhæredato filio*, ibi, *Reſpondi, qui poſt mortem aui ſui concipitur, is neque legitimam hæreditatem eius tanquam ſuus hæres, neque bonorum poſſeſſionem tanquam cognatus accipere poteſt, quia lex* 12. *tabularum eam vocat ad hæreditatem, qui moriente eo, de cuius bonis quæritur, in rerum natura fuerit, &c. Digeſtis de ſuis, & legitim.* ac bene explicat Petr, *de fideicommiſſ. quæſt.* 9. *n.* 180. *&* 181.

Et hinc etiam corruit ſuppoſitum, quod vnicum tantum vocauerit, & vnicum gradum ſubſtitutionis fecerit, ideoque non proſpexerit agnationis conſeruationi.

Quia vltra quod frater inſtituendo ſibi hæ- 26
redes filios alterius fratris etiam futuros, & incognitos, cenſetur illos inſtituiſſe fauore conſeruandæ agnationis, vt probat Soccin. iun. *conſ.* 172. *ſub numero* 26. *verſ. reſpondetur, quod etiam lib.* 2. Ex lectura teſtamenti ſuperiùs recenſita euidenter apparet, plures perſonas inſtituiſſe, vocaſſe, & ſubſtituiſſe vſque in infinitum, pluresque gradus ſubſtitutionum feciſſe, ſemper vocando maſculos, & excludendo fœminas, eorumque deſcendentes iuncto nominandis onere aſſumendi cognomen, & inſignia eius familiæ pro perpetua agnationis conſeruatione; itaue per conſequens clarior deducator diſponentis intentio, quod voluerit illam ſemper, & perpetuo eo magis conſeruare, vt in
puncto tradit Surdus *dict. conſil.* 241. *numero* 13. 27
ſan. memor. Gregor. *dict. decif.* 464. *num.* 18. Rota *in recent. decif.* 135. *num.* 7. *&* 8. *& dict. dec.* 427. *numero* 35. 36. *&* 39. *part.* 5. *& decif.* 136. *num.* 8. *part.* 7.

Ex his itaque ceſſat pariter tertium, quia cum ipſamet Valentia Iudici aſſeruerit ad dictam renunciationem deuenire propter augmentum familiæ, & agnationis, nec non etiam, quia ſciebat Philippum renunciatarium velle ipſi renuncianti relinquere ſcuta 25. quolibet menſe ſibi anticipatè ſoluenda: vtique ex facto apparet non ſolum huiuſmodi cauſam cognitam fuiſſe, & Iudici inſinuatam, prout atteſtatur notarius rogatus ſuper interpoſitione decreti, ibi, *Ex nunc dictus D. Index vt ſupra ſedens viſis, &c. conſideratis, &c. cauſaque plenè cognita, & maturè diſcuſſa, &c.* Sed etiam manifeſtè conuincitur veritas, & effectuatio euſdem cauſæ, dum filius renunciatarius omnia à renunciante eidem Iudici expoſita punctualiter adimpleuit, licet ad iſtum effectum ſufficiat, cauſam fuiſſe expreſſam, nec ſit neceſſarium eius veritatem expendere, vt dixit
Rota *in Romana donationis de Grandis* 16. *Februarij* 28
1601. *coram bon. memor. Penia apud Pic. ad Statut. Vrb decif. num.* 11. Ex ipſa enim decreti interpoſitione iuncta auctoritate conſanguineorum, ſiue aliorum eiuſdem renunciantis filiorum, & Curato-

29 ris, qui eidem renunciationi interfuerunt, eorumqoe conſenſum, & auctoritatem præſtiterunt, omnia præſumuntur vera, & rationabiliter, ac ſolemniter geſta, itavt de ſufficientia, & veritate cauſæ
30 expreſſæ dubitari non poſſit, vt reſpondit Rota *deciſ. 345. num. 9. part. 4. recent. in Anconitana redditionis rationis 2. Decembris 1647. coram Reuerendiſſ. D. Terracinen. § eſt enim & in dict. Romana pratenſa reſtitutionis dotis 15. Ianuarij, cuius quidam, & 21. Iunij 1649. § cuius quidam, & 21. Iunij 1649. §. ſed etiam coram Reuerendiſſ. P.D. meo Peutingero.*

Quartum denique optimè ſublatum fuit in dicta deciſione emiſſa coram Reuerendiſſ. Patre Domino meo Otthobono *§. penult. & final.* Ea ſcilicet ratione, quia huiuſmodi renunciatio facta fuit non ſolum contemplatione dictæ menſtruæ præſtationis ſcutorum 25. ſed etiam pro agnationis conſeruatione, vt toties dictum eſt, quæ cauſa tanquam pia, & laudabilis quamcunque remouet læſionis ſuſpicionem ad tradita per Rotam in ſimilibus terminis coram ſan. mem. Gregorio *deciſ.* 120. *num.* 12 *& ſeqq. & in recent. deciſ. 74. n. 23. part. 5.* Accedente inſuper, quod non agebatur de iure iam purificato, ſed à futuro euentu mortis filij dependente, cui licet infirmo mater ipſa ſeptuagenaria poterat prædecedere, vel ſaltem bona illius ab eo
31 tempore vſque ab obitum valdè diminui (prout quotidie maximè in mercatoribus contingere ſolet) ita vt per conſequens nulla penitus læſio conſiderari valeat, vt ponderatur in dicta deciſione §. *final.*

Atque ita reſolutum fuit, vtraque parte informante, &c.

R.P. D. Bichio.

Romana, ſeu Ianuen. Pecuniaria.

Prima Iulij 1645.

ARGVMENTVM.

Agitur de iuſtificatione cambiorum; de liquidatione intereſſe, & damnorum, & aliis ad negotiationem facientibus.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio debiti inter creditorem, & debitorem non probat in preiudicium alterius creditoris etiam poſterioris, ne ſit in poteſtate debitoris, creditores circumuenire.*
2 *Maximè quando debitor de tempore confeſſionis erat de proximo decocturus.*
3 *Paria ſunt quod tempore confeſſionis debitor ſit decoctus, vel de proximo decocturus.*
4 *In materia cambiorum non ſtatur confeſſioni, ſeu ſolidationi facta inter partes, ne ſub prætextu huiuſmodi confeſſionis, aperiatur via fraudibus, & illicitis vſuris, & n. 19.*
5 *Onus probandi cambia, competit creditoribus, qui ſunt Actores.*
6 *Lex ſolutum in cauſam indebitam, interpretatur in cauſam debitam.*
7 *Promittens pecunias negotiari ſuper cambiis, tenetur ad negotiandum, alias ad intereſſe, nec curatur an negotiatus fuerit, necne.*
8 *Dans pecunias ad cambium, non tenetur probare, illas fuiſſe ad cambium negotiatas.*
9 *Procurator, qui mandatum ſuſcepit ad aliquid faciendum, docere debet de illius executione, alloquin condemnatur.*
10 *Mandans ſi petit cambia vti cambia, tenetur probare pecuniarum tranſmiſſionem ad nundinas, & de ratione.*
11 *Qua tranſmiſſio probatur exhibendo ſaltem litteras redditus.*
12 *Sed ſi petit cambia tanquam damna, & intereſſe, illa obtinebit abſque eo quod probet pecunias fuiſſe per mandatarium ad cambium datas, n. 13.*
14 *Mandatarius ad certam quantitatem, loco damnorum, & intereſſe condemnari non poteſt, niſi mandans probet quantum poſt mandatum ſuſceptum, fuerit ab aliis ex cambiis perceptum.*
Et id ſolum conſequi debet, nec vltra petere poteſt.
16 *Liquidatio intereſſe, ſeu quantitatis debita facienda eſt à creditore, etiam in iudiciis executiuis.*
17 *Cambia non ſunt vniformia, ſed reddunt modo plus, modo minus, imò quandocumque damnum afferunt.*
18 *Procurator debet reſtituere domino, etiam indebitè percepta.*
20 *Susceptio riſici facta ab eo, qui ſimpliciter in ſe ſuſcepit riſicum capitalis, aut illud reſtituere promiſit, intelligitur de alio periculo amiſſionis capitalis, quam proueniente ex natura negotij, & habentur exempla.*
21 *Promiſſio de reſtituendo capitale, non intelligitur de toto capitali, ſed de eo quod ſupererit.*
22 *Inter Mercatores, idem eſt* Stare del credere *quod periculum amiſſionis reſpectu nominatorum debitorum.*
23 *Dictio,* Etiam, *eſt ampliatiua, & implicat etiam in materia ſtricta. & n. 24.*
25 *Verbum* Aliquo, *eſt vniuerſale, & omnes caſus comprehendit.*
26 *Conuentio, ſeu ſuſceptio omnis periculi eſt illicita, & vſuraria.*
27 *Eſt contra ius, quod dans pecunias habeat caput ſaluum, & accipiens habeat caput fractum, perdendo oleum, & operam.*
28 *Eſt contra omnem iuſtitiam, & æquitatem, quod accipiens pecunias ad cambium ſubeat omne damnum, & illas dans omne lucrum percipiat.*
29 *Quod procedit, tam in contractu Societatis, quam aſſicurationis, cum ſemper requiratur iuxtà compenſatio periculi ſuſcepti, dimittendo ſaltem aſſicuranti certam partem lucri ex pecuniis percipiendam.*
30 *Vſuraria dicitur conuentio per quam alteri, qui ſubit omne periculum capitalis, concedatur pars lucri, quatenus certam ſummam excedat, non autem ſi non excedat.*

DECISIO CI.

FRattes de Ferrariis vti Creditores Franciſci Viuiani io duabus partitis, altera ſcutorũ 6253. & ſolidorum 13. auri marcarum, altera ſcutorum 9000. ſimilium quæ Viuianus promiſerat negotiare, ſeu negotiari facere ſuper cambiis, egerunt pro reſtitutione ſortis principalis contra Octauium Coſtam Creditorem poſteriorem eiuſdem Viuiani, qui pecunias communis debitoris receperat ſub cautione de reſtit. prioribus, & potioribus creditoribus.

Et excipiente Coſta de ſatisfactione Ferrariorum ex pecuniis Viuiani, quæ ad illorũ manus peruenerãt, quæ imputari debent in ſortẽ; quia cambia non debentur; fuit coram bon. mem. Coccino propoſitũ dubiũ, An conſtet de tali ſatisfactione; Quo ſæpe

ſæpè propoſito, & nunquam reſoluto, tandem DD.
mandauerunt, vt videretur an cambia vtriuſque
partiæ ſint iuſtificata, Cuius dubij diſcuſſione aſ-
ſumpta, coràm me in hac cauſa ſubrogato per obi-
tum bonæ memoriæ Coccini; Informantes pro
Ferrariis, commiſſa pro nunc partita ſcutorum
6253. inſiſtebant alteri, ſcut. 9000. eiuſque cam-
bia non eſſe iuſtificata reſolutum fuit.

Neque enim ad hunc effectum ſufficit confeſſio
Viuiani debitoris in inſtrumento ſaldi, facti cum
Ferrariis; tum quia confeſſio debiti inter Debito-
rem, & Creditorem non probat in præiudicium
Coſtæ, ſeu alterius Creditoris etiam poſterioris; ne
ſit in poteſtate debitoris, Creditores circumuenire,
Cin. *in l. vbi adhuc, n. 1. Cod. de iur. dot.* Caſtr. *in l.
Seie Mancipia n. 5. ff. ad Velleianum*, Bald. *conſ.* 432.
n. 1. lib. 1. Grat. *diſcept.* 287. *n. 1. & ſeqq.* Rota *co-
ram bon. mem. Buratto deciſ. 9. num. 1. & deciſ.* 104.
num. 1. & 2.

2 Eo minus quando debitor tempore confeſſio-
nis erat de proximo decocturus, Baldus *dicto con-
ſilio* 432. *& conſ.* 399. *n. 3. lib. 5. Stracc. de decoct. tit.
qui pot. in bon. decoct. n.* 17. Grat. *diſcept.* 768. *n.* 7. 8.
Caſtill. *dec.* 22. *n.* 36. *lib.* 1. Burat. *d. deciſ.* 9. *& dec.*
104. vt in caſu noſtro erat Viuianus, quia poſt 20.
dies deceſſit cum fama publica decoctionis, relicto
ære alieno, ſupra ſuas facultates, in ſumma ſcut.
10000. vt teſtantùr primarij Ciues, & Mercatores
Ianuen. & comprobat deputatio aſſumptorum, &
deſcriptio bonorum illico facta, ad inſtantiam cre-
3 ditorum, præuio decreto Senatus; vt in *Summario
Coſta n. 1. & 2.* paria enim ſunt, quod tempore con-
feſſionis debitor ſit decoctus, vel de proximo de-
cocturus. Vrſill. ad Afflict. *dec.* 402. *n.* 7. cum aliis
allegat. per ad Buratt *d. deciſ.* 9 *litt. B.*

4 Tum, etiam quia in materia Cambiorum non
ſtatur confeſſioni, ſeu ſolidationi factæ inter par-
tes; ne ſub prætextu huiuſmodi confeſſionis, ape-
riatur via fraudibus, & illicitis vſuris, Grat. *diſcept.*
852. *num.* 11. 12. *&* 13. Rota *deciſ.* 775. *n.* 2. *par.* 4. *di-
uerſ. deciſ.* 51. *num.* 5. *deciſ.* 559. *n.* 2. *parte prima rec.
Dec.* 29. *n.* 3. 4. *part.* 7. *& in Romana Cambij* 17. *Fe-
5 bruarij* 1642. *coram me, &c.* Incumbit autem onus
probandi iuſtificandi cambia Ferrariis creditori-
bus, qui ſunt Actores, ad text. *in leg. nimis graue,
Cod. de teſtibus l. cogi poſſeſſorem, C. de petit. hered.
leg. exceptionem Cod. de probat. gloſſ. in leg. cum de
lege, ff. eod.* Grat. *conſ.* 38. *n.* 6. *lib.* 2. quamuis hodie
non petant cambia, ſed ſortem principalem; nam
pecunias quas hactenus receperunt pro cambiis,
niſi illa iuſtificentur, ceſſerunt ipſo iure in extin-
6 ctionem ſortis; cum lex ſolutum in cauſam indebi-
tam, interpretetur in cauſam debitam. Roman. *conſ.*
238. *n. primo* Franc. Anton. Coſta. *conſ.* 37. *n.* 58. Io.
Franciſ. de Ponte *conſ.* 70. *num.* 25. *& ſeqq. lib.* 1. *dec.*
373. *n.* 1. Et in puncto, Rota *in deciſ. Romana Cam-
bij*, in qua reſpondetur omnibus contrariis, & in alia
licentia pecuniaria 19. Maij 1643. coram me.

Nec releuat, quod agatur ex obligatione Viuia-
ni, qui promiſit ſcuta 9. M. negotiari ſuper cambiis;
ideoque opus non ſit iuſtificatione, quod pecuniæ
7 fuerint cambiatæ, cum talis promiſſor ratione man-
dati ſuſcepti ad negotiandum, teneatur; nec curatur
an negotiatus fuerit nec ne, vt in ſpecie, Ioſeph.
8 Roman. *conſil.* 41. *n.* 12. *&* 13. vbi quod dans pecu-
nias, non teneatur probare pecunias fuiſſe ad cam-
bium negotiatas, *lib.* 1. Bellon. *deciſ. Ianuen.* 9. *n.* 5.
diſtinct. 24. *num.* 2. Dec. 209. *n.* 2. *verſ. ſed Ioannes
Baptiſta inter impreſſ. poſt.* 2. *vol. conſ. Farin.* Ea
Salgado Labyrinth. Credit. *Tom. II.*

ratione, quia Procurator, qui mandatum ſuſcepit,
docere ipſe debet de illius executione, alioquin
condemnatur, *l. ſi procuratorem* 8. *l. idemque* 10. *§.
procur. l. ſi mandauero* 22. *§ ſicut ff. mandat. leg. ad
comparendas* 26. *Cod. eod. tit.* Cyriac. *contr.* 265. *n.* 1.
Surdus *deciſ.* 304. *n.* 4. 5.

Quia hoc procedit cum diſtinctione; Aut enim 10
mandans petit cambia, vt cambia; cumque illa
non debeantur niſi fuerit executum mandatum per
effectiuam tranſmiſſionem pecuniarum ad nundi-
nas, debet actor eandem tranſmiſſionem tanquam
ſuæ intentionis fundamentum probare; Mant. *dec.*
283. *n.* 5. Exhibendo litteras redditus, iuxta *deciſ.* 11
951. *in fine, lib.* 3. *parte* 3. *diuerſ. Deciſ.* 274. *num.* 6.
par. 5. *rec. Dec.* 32. *num.* 21. *coram Reuerendiſſimo
Vrgell. & in Anconitana Cambiorum* 8. *Febr.* 1629.
coram bon. mem. Cardinali Vbaldo.

Aut petit cambia tanquam damna, & intereſſe, 12
& niſi mandatarius doceat feciſſe diligentias, nec
inuenire potuiſſe, qui pecunias acciperet ad cam-
bium, aut tempeſtiuè mandato ſuſcepto, ex iuſta
cauſa renunciauerit, idque denunciauerit mandan-
ti, iuxta terminos textus in *lege ſi quis alicui*, 27. *§.
qui ſuſcepit*, & ibi notata per Odofredum, *ff. mand.*
Mantica *de tacit. lib.* 7. *tit.* 21. *ſub num.* 46. obtinebit
actor abſque eo, quod probet, pecunias fuiſſe per
mandatarium ad cambium datas, aut requiſitas, Ca-
ſtren. *in lege* 3. *ff. eo quod certo loco*, dummodo ad- 13
fuerint generaliter occaſiones cambiandi, vt fuit
decretum in *Romana multiplici* 25. *Februarij* 1619.
coram bon. mem. Vbaldo Seniori, quæ eſt deciſio 479.
num. 9. *&* 10. *inter impreſſas poſt Cencium de cenſ.
ſecundum impreſſionem Taurinen.* & deſumitur ori-
ginaliter ex traditis à Bartol. *in lege Tutor. §. ſi poſt,
num.* 3. *ff. adminiſtr. tutor.* quem ſequitur Dec. *conſ.*
178. *circa finem.* Gabriel *conſ.* 26. *num.* 9. *lib.* 1 Hon-
dedeus *conſ.* 39. *num.* 6. *lib.* 2. Gratianus *diſcept. for.
cap.* 240. *num.* 36.

Vt autem Mandatarius ad certam quantitatem 14
condemnetur loco damnorum, & intereſſe, incum-
bit mandanti onus probandi quantum poſt man-
datum ſuſceptum fuerit ab aliis, ex cambiis per-
ceptum, Hondedeus *dicto conſilio* 39. *num.* 13. Gra- 15
tianus *dict. diſcept.* 240. *num.* 35. 36. quia id ſolum
ei intereſt, nec vltra petere poteſt, *lege ſi fundus* 16
36. *ff. locati*, & liquidatio intereſſe, ſeu quantitatis
debitæ facienda eſt à creditore etiam in iudiciis
executiuis. Cagnol. *in rubr. Codic. de Senten. quæ
pro eo, quod inter ſub num.* 7. *& lege vnica, num.* 52.
& 54. *Codice, eodem titul.* Aym. *conſ.* 164. *num.* 2.
Surdus *conſ.* 248. *num.* 13. Mant. *deciſ.* 194. *num.* 5.
Burat. *deciſ.* 545. *num.* 1. Præſertim in caſu noſtro,
quo fuit expreſsè conuentum, quod cambia non
aſcenderent ad ſcuta ſeptem, cum vno quinto pro
quolibet centenario, & anno, illud minus ſolui
deberet pro intereſſe cambiorum, & cambia non 17
ſunt vniformia, ſed reddunt modo plus, modo mi-
nus; imò quandoque damnum afferunt, Molin. *de
contr. diſp.* 410. *n.* 6. Seraphin. *deciſ.* 59. *n.* 1. *& deciſ.*
446. *n.* 4. Rota *deciſ.* 315. *num.* 6. *parte* 2. *diuerſ. De-
ciſ.* 304. *num.* 5. *verſ. quia cambia. par.* 2. *recent.*

Cum igitur non probetur lucrum ex cambiis ab
aliis perceptum, & confeſſio, ſeu agnitio debiti fa-
cta à Viuiano debitore non ſufficiat; conſequens
eſt, vt deſideretur iuſtificatio ex parte Ferrariorum,
qui gratis dicunt, Viuianum, Lucrum, quod petitur,
percepiſſe ab aliis, quibus pecunias dederat ad
cambium; & propterea teneri reſtituere Ferrariis,
ſiue licitè, ſiue illicitè perceperit, cum Procurator

X 3 debeat

deberet reſtituere Domino etiam indebite perce-
pta, *lege qui proprio, §. Procurator ff. de procur. lege ſi
quis abſentis negotia ff. de neg. geſt. lege cum autem, §.
cum adhiberetur, ff. de ædil. edict.* Vinc. de Franc. *deciſ.*
172. *n.* 4. *&* 5. Nam in ſaldo facto cum Ferrariis,
Viuianus oon aſſeruit hoc lucrum ab aliis perce-
ptum, & quatenus aſſereret, eius aſſertio nõ deberet
19 attēdi in materia ſuſpecta vſurarum, & in præiudi-
ciũ Coſtæ poſterioris creditoris, ex ſupra allegatis.

Et in hac ſententiam DD. eo libentius venerũt,
quia contractus ipſe principalis inter Ferrarios, &
20 Viuianum redolere videtur vſurariam prauitatem,
cum Viuianus non ſuſceperit ſimpliciter in ſe riſi-
cum capitalis, aut illud reſtituere promiſerit, quo
caſu ſuſceptio riſici intelligitur de alio periculo
amiſſionis capitalis, quam prouenienie ex natura
negotij: puta per decoctiooem mercatorũ, quibus
dantur pecuniæ ad cambium, vel ex alio accidenti
propter naturam negotij, vt dixit Rota *dec.* 304. *n.*
21 45. *in fine, & n.* 7. *parte* 1. *recens. deciſ.* 556. *n.* 5. *parte*
2. ſicut promiſſio de reſtituendo capitali, non in-
telligitur de toto capitali, ſed de eo quod ſupererit.
Rota *dict. deciſ.* 557. *n.* 3. *& Deciſ.* 30. *n.* 3. *& De-
ciſ.* 4. *inter impreſſ. poſt. conſil. Farin.*

Sed ſuſceperit riſicum verbis ampliſſimis expri-
22 meotibus in ſpecie periculum amiſſionis reſpectu
nominatorum debitorum, quod Mercatores appel-
lant, *ſtare del credere*; & quodcumque aliud ibi, *riſi-
co ſemper pericolo, & fortuna ipſius Magnifici Do-
mini Ioannis Franciſci etiam reſpectu debitorũ cau-
23 ſando in quocumque foro, & loco, & non ex aliquo di-
ctorum Magnificorum de Ferrariis* ponderando ver-
bum *etiam* quod eſt ampliatiuum, & implicat alias
periculi ſpecies, *leg.* 2. *Cod. de teſtam. Clement.* 1. *§.
fin. de re iudic.* Pariſ. *conſil.* 46. *n.* 30. *& ſeq. lib.* 4. Ro-
24 ta *deciſ.* 55. *n.* 8. vbi quod hoc procedit etiam in ma-
teria ſtricta *parte* 1. *rec.* nec non verbum *aliquo*, cu-
ius vigore Ferrarij eximũtur ab omni periculo, ſiue
25 tamen mandatiuo negotij, ſiue præter contingat;
cum ſit vniuerſale, & omnes periculi caſus compre-
hendat. Gloſſ. *fin. in cap ſi propter, de reſcripto, in* 6.
Gemin. *conſ.* 29. *n.* 2. Soccin. *conſil.* 3. *n.* 10. *lib.* 3. Surd.
conſil. 37. *n.* 20. *& deciſ.* 183. *n.* 7. Rota, *deciſ.* 35. *n.* 5.
26 *parte* 1. *diuerſ.* Hæc namque conuentio, ſiue ſuſce-
ptio omnis periculi eſt illicita, & vſuraria, vt tradũt
Beatus Ioannes de Capiſtrano, *de vſuris parte* 2. *n.*
98. *inter tract. diuerſ. tom.* 2. *fol.* 108. dicens eſſe con-
tra ius, quod dans pecunias, habeat caput ſaluum, &
27 & recipiens habeat caput fractum, perdendo oleũ,
& operam Laur. de Rodulph. *de vſur. parte* 2. *quæſt.*
19. *n.* 61. *tom.* 2. *fol.* 21. Lupus *in cap. nauigant. de
vſur. §.* 9. *n.* 24. Mantic. *de tacit. lib.* 6. *tit.* 6. 22. Cor-
rad. *de contract. queſt.* 97. *per tot.* Molin. *de iuſtit. &
iur. diſp.* 417. *n.* 9. *in* 20. *concluſ.* Scacc. *de Cambiis, §.*
3. *gloſſ.* 3. *n.* 35. Rota *in Romana Cambij* 18. *Aprilis
prox. coram R. P. D. meo Peutingero.*

Maximè quia ex conuentione partium in caſu
quo cambia redderẽt tantùm ſcuta ſeptem cum vno
quinto pro quolibet cẽtenario, vel minus, nihil lu-
cri remaneat Viuiano in recompenſationem ſuſ-
ceptionis periculi, & aſſecurationis capitalis, & ſic
28 euenire poteſt, quod Viuianus ſubeat omne dam-
num, & Ferrarij omne lucrum percipiant quod eſt
contra omnem iuſtitiam, & æquitatem, *leg. ſi non
fuerit, § final. ff. pro ſoc.* Salon. *de contr* Socin. *cap.* 18.
art. 3. *n.* 11. *per tot* Felic. *de Societ. cap.* 18. *n.* 15. *& ſeq.*
Rota *deciſ.* 304. *ſub. n.* 7. ibi data aliqua competenti
29 mercede, *parte* 2. *rec.* tam in contrarium Societatis,
quam in contrarium aſſecurationis cum ſemper re-
compenſatio periculi ſuſcepti dimittendo ſaltẽ aſ-
ſecuranti certam partẽ lucri ex pecuniis percipien-
dis, Reginald. *in prax. pen. lib.* 25. *cap.* 29 *ſub. n.* 400.
Bonacin. *de contr. diſp.* 6. *quæſt.* 3 *punct.* 11. *ſub n.* 2.
verſic. 3. *eſt poſt.* Azor *inſt. moral. parte* 3. *lib.* 9. *cap.* 3.
quæſt. 7. *per totam*, Pater Layman. *Theol. moral. lib* 3.
tract. 4. *quæſt.* 20. *ſub n.* 21. *verſic. quia.* Salon. *de iuſt.
& iur. parte* 2. *titul. de contrah. aſſecur. art.* 2. *ſub n.* 7. 30
condict. 3. & in puncto quod ſit vſuraria conuentio
per quam alteri, qui ſubit omne periculum capitalis
conceditur pars lucri quatenus certam ſummã ex-
cedat, non autem ſi non excedat, vt in caſu noſtro
Ruin. *conſil.* 10. *n.* 2. *verſiculo, quia cum ſit actum, &
verſiculo quia quamuis, & verſiculo quia ſi lucrum
non excederet, & per tot. lib.* 1.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. Celso.

Fauentina Societatis.

Luna 16. *Aprilis* 1646.

ARGVMENTVM.

Contractus ſocialis producit obligatio-
nem, actionem, & excuſſionem conſo-
ciorum quomodo talis eſſe deprehen-
datur; & alia de Societate.

SVMMARIVM.

1 *Socius poteſt obligari conſocium inſolidum.*
2 *Socius cenſetur habere mandatum, & conſenſum tacitum ad obligandum conſocium in iis, quæ ſpectant ad Societatem.*
3 *Ad effectum vt ſocius remaneat obligatus, ſufficit, quod contractus fuerit factus intuitu, & contemplatione Societatis.*
4 *Quod procedit etiam ſi fuerit initus nomine proprio, & nomen ſocij non fuerit expreſſum.*
5 *Expreſſio cauſa operatur idem, ac ſi contractus ſociali nomine celebratus fuiſſet.*
6 *Coniectura, quod Socius contraxerit nomine proprio, non eſt adeo vrgens, quin tolli poſſit leuioribus probationibus.*
7 *Conſuetudo, & obſeruantia reſultans ex actibus ſocialibus multum operatur ad probandum acquiſitionem ſociali nomine fuiſſe factam.*
8 *Acquiſitio nomine ſociali facta dicitur, ſi merces acquiſita ad artem, & exercitium Societatis pertinent.*
9 *Societas non dicitur finita per diſdictam, ſi non conſtet, talem diſdictam fuiſſe exequutam, & reproductam.*
10 *Confeſſio ſuſpecta nõ eſt in conſideratione habẽda.*
11 *Nec poteſt retrotrahi in præiudicium creditorum, qui medio tempore contraxerunt.*
12 *Confeſſio quæ in actis non reperitur non probat,*

DECISIO CII.

CVm inter Matthæum Montanatiũ, & Fran-
ciſcum Vichium quædam Societas artis Fi-
guli vſque de anno 1633. inita fuerit, fratres de
Maiolis qui eidem Vichio præpoſito, & admini-
ſtratori prædictæ Societatis plures merces tradide-
rant, obtinuerunt ab A. C. pro pretio illarum, duo
mandata executiua contra Ioannem Paulum dicti
Matthæi hæredem, alterum pro lib. 3094. 13. alterũ
verò pro lib. 3541. Vnde propoſitu dubio, An illã
eſſent exequẽda, Doctores affirmatiuè reſpõderunt. 1

Et quo ad primum, res viſa fuit tranſire ſine dif-
ficultate, quia relaxatum fuit pro debito contracto
de annis 1635. 36. 37. quo tempore Societas non
controuertitur, & pro quo Vichius non ſolum ſe
ipſum,

ipſum,ſed etiam Matthæum conſocium inſolidum obligauit,prout facere potuit,*ad text. in leg. 1. §. fin. & l. ſi tamen plures. ff. de exerc. act.* Bald.*in leg. cum te in galliam ſub n. 2. verſ. aut ſunt plures*,& ibi Salyc. *circa fin. Cod. ſi certam petatur*, Rot.*dec. 246. n. 8. & ſequent. part. 6. recent. & fuit dictum in Romana Societatis de Rotignis 19. Iunij 1645. coram Reuerendiſſ. P. D. meo Ghiſilerio.*

2 Socius enim cenſetur habere mandatum,& conſenſum tacitum ad obligandum conſocium in iis, quæ ſpectant ad Societatem Surd.*dec. 213. n. 2. & 8.* Gratian.*diſcept. Foreaſ. c. 279. n. 2.* vbi loquitur in ſpecie de Obligatione Camerali, *& c. 967. num. 40.* Rot.*in Claranall. grani, 22. Iunij 1590. coram Orano, & coram S. M. Greg. XV. dec. 302. n. 1.*

Quo vero ad aliud mandatum pro lib. 3541. & pro quo actius inſiſtebant informantes, reſponderunt pariter Domini pro executione,quia prouenit
3 ex pretio mercium receptarum pro vſu exercitij Figulariæ,& pro ſeruitio apothecæ,quam conſtat eſſe ſocialem;nam ad effectum,vt ſocius remaneat obligatus,ſufficit,quod contractus fuerit factus intuitu, & contemplatione Societatis, iuxta Gloſſ. *in l. iure Societ. 83.* vbi Bald.*verſ. & iſta lex, ff pro ſocio*, Bart. *in l. poſt mortem, §. tutor n. 3. ff. quando ex fact. tut.* Decian. *in l. ſi ſocius 15. n. 3. verſ. & hoc declaratur, ff ſi certam pet. & conſ. 98. n. 2. verſ. quia etiam*, Aym. *conſ. 159. n. 8.*

4 Quamuis fuerit initus nomine proprio,& nomen ſocij non fuerit expreſſum. Caſtr.*conſ. 242. n. 2. verſ. prædicta procedunt lib. 1.* Ronchegall. *in l. eandem, num. 193. in fine verſ. licet ſit contractu ab vno, ff. de duob. reis*, Rota Ianu.*dec. 14. n. 13. verſ 4. inter alia, & n. ſeq.* & firmauit Rota *in Rom. prætenſa Societat. 12. Iunij 1645. coram R. P. D. meo Otthobone.*

5 Expreſſio enim cauſæ operatur idem, ac ſi contractus ſociali nomine celebratus fuiſſet Bart.*in l. 1. §. non autem, n. 2. verſ. 2. nota, ff de exerc. act & in l. poſt mortem, §. tutor, n. 3. verſ. expreſſio enim cauſa ff.*
6 *quando ex fact. tut.* Cum talis coniectura,quod ſocius contraxerit nomine proprio , non ſit adeo vrgens, quin tolli poſſit latioribus præſumptionibus, Rot.*in Roman. Societatis lignorum 22. Martij 1638. coram bon. mem. Coccino.*

Idque facilius dicendum venit in præſenti caſu; Tum quia Vicchius erat ſolitus expẽdere proprium nomen, dum contrahebat occaſione Societatis, vt apparet ex declaratione per ipſum facta in inſtrumento rogato ſub die 19. Auguſti. 1638. *Sum. Fratrum de Maielis, n. 1.* quæ conſuetudo,& obſeruan-
7 tia, reſultans ex actibus ſocialib. plurimum in hac materia operatur, Bald.*in l. ſi patrum, n. 4 in princ. & n. 5. verſ. nam ſi conſueuit, C. comm. vtr. Iud.* Petr. de Voald.*de duob. fratrib. p. 5. n. 3. verſ. nec obſtat, quod emit nomine proprio.* Felic.*de Soc. c. 3. n. 51.* Rot.*dec. 220 n. 4. verſ. & tanto magis, part. 4. tom 2. recent.*

8 Tum etiam quia merces per eum à Maiolis receptę,& pro quibus fuit relaxatum mãdatum,pertinent ad artem,& exercitium Figularię,vt benè conſiderat idem Petr. de Vbald.*de duob fratrib. p. 5. n. 3. verſ. an vero non cauſa lucri*, Monach.*dec. Bonon. 51. n. 9. verſ. & hac eo magis*, Milanen.*dec. Sicil. 11. n. 54. & 55. lib. 1.* Rot.*in Rom. Saponis 13. Febr. 1634. cor. Eminent. D. Panzirolo.*

Non obſtat,quod huiuſmodi debitum fuerit contractum de an. 1640. quo tempore non durabat Societas,attenta diſdicta emanata de anno antecedenti;quia huiuſmodi diſdictam non conſtat nec fuiſſe
9 executam,nec reproductam ; & propterea non releuare ex defectu primi requiſiti,firmat Caſt.*cõſ 81. n. 3. lib. 2.* & plures cumulat Mand.*ad reg. 34 de Annal. q. 35. n. 5. v. tertiũ eſt, & ex defectu ſecundi*, Fel.*de Soc. c. 35 n. 34.* Grat.*diſcept. Foreſ c. 715. n. 1 & ſeqq.*

Et quamuis ſocij in inſtrumento Concordiæ, inito 13. Maij. 1641. faſſi fuerint illã fuiſſe intimatam Franciſco Vichio die 10. Febr. 1639. de mãdato D. Vicarij Gener. Fauentiæ,& in illius actis reproductam,ad quã eiuſdẽ intimationis; Nihilominus hu- 10
iuſmodi confeſſionẽ tanquam ſuſpectam, dixerunt Dñi non eſſe habendam in conſideratione, ex trad. per Soc. ſen. *conſ. 78 n. 4. lib. 4.* Rot.*dec. 104 n. 1. & ſeq coram Buratto, & in Rom. Vinea, ſeu Saln. 1. Iulij* 11
1610. cor. Manzan. Nec potuiſſe retrotrahi in præiudiciũ creditorũ,qui medio tẽpore contraxerũt.*ad text. in l qui Balneã. & l. prior. ff. qui pot. in pign. hab. Rot. cor. Greg. XV. dec. 227. n. 1. Duran. dec. 463. n. 8.*
Præſertim cum ex actorum reuolutione nullo 12
modo illa appareat, Bart.*in l. hl qui ad Ciuilia, n. 4. verſ. & hic aduerte, Cod. de appell.* Menoch *de præſump. præſ. 2. n. 1 lib. 2.* Vant.*de nullit. ex defectu citat. n. 14.* Rot. *dec. 167. n. 42. p. 1. rec. & coram Cauoler, dec. 35. n. 2. & fuit dictum in Pampilonen. Penſionis 14. Maij 1612. coram Sacrato, & in Rem. legati 19. Febr. 1620. coram Vbaldo.*

Et ita deciſum vtraque parte informante, &c.

R. P. D. Celso.

Romana Pecuniaria.

Veneris 26. Iunij 1648.

ARGVMENTVM.

De probando debito, ex ſolidatione ſubſcriptione Apochæ , & debiti ipſius agnitione per ſolutionem partis ipſius.

SVMMARIVM.

1 *Solidatio probat concludenter creditum in ſumma quæ fuit in ſolidatione firmata.*
2 *Præſertim quando cauſa debiti fuit in ſolidatione expreſſa.*
3 *Verba*, Reſto debitore, *apertè debitũ demonſtrant.*
4 *Subſcribens Apocham, vel ſcripturam , omnia in Apocha, & Scriptura contenta approbat.*
5 *Debitum agnitum, & acceptatam per ſolutionem partis, amplius impugnari non poteſt.*
6 *Creditori, cui facienda eſt ſolutio, ſufficit negare ſibi factam eſſe ſolutionem.*

DECISIO CIII.

RESolutum fuit,conſtare de credito Eminentiſſimi Cardinalis Columnæ in ducatis 1132. 53. $\frac{11}{2}$ monetæ Regni. Nam cũm in ſolidatione facta de menſe Aprilis, 1639. Philippus remanſerit debitor occaſione ſuæ adminiſtrationis in ducatis 2961. 29. $\frac{1}{2}$ & ab inde citra ſoluerit tantummodo in quinque vicibus ſcuta 1728. 47. monetæ Romanæ conſtituẽtia ducatos Regni 1828. 76. remanet creditũ Cardinalis in prædicta ſumma ducatorum 1132. 53. $\frac{1}{2}$ Solidatio enim probat cõcludenter creditum, in ſumma, quæ fuit in ſolidatione firmata, vt notat Alex. *conſil. 141. n. 4 lib. 6.* vbi præſertim quando cauſa debiti fuit in ſolidatione expreſſa, & ſequitur Genua *de ſcript. priu. lib. 2. tit. 1. de Apocha manu deb. ſubſcr. n. 6* Rebuff.*de lib. oblig. art. 6. gloſſ. 3. n. 37.* Moderu.*Rom. diſcept. Forenſ. c. 391. n. 1.* Rot.*in Rom. pecun. 13. Maij 1644. & in Leodien. pecun. 28. Ianuar. 1647. & 2. Martij 1648. coram R. P. D. meo Richio.*

3 Er maximè in præſenti caſu, in quo præmiſſis partitia dati, & accepti, ac verbis illis, *Reſto Debito-*
4 *re, &c.* quæ debitum apertè demonſtrant, adeſt ſubſcripto Philippi in fine, ibi, *Io Filippo Mattbel Erario confermo quanto di ſopra*; per quam ſubſcriptionem omnia in Apocha, & ſcriptura cenſentur approbata, § 1. *Inſtit. de empt. & vendit leg. ſicut. §. non videtur*, vbi Bart. *num. 1. ff. quib. mod. pign. vel hypot. ſolu.* Angel. *in leg ſi ita ſtipulatus, 126. §. Griſogonus n. 1 ff. de verber. obligat* Dec. *in cap quoniam contra, n. 210. de probat.* Menoch. *de præſumpt. lib. 3. præſumpt 6c. n. 7.* Gabr. *eod. tract. concl. 3. n. 1. & ſeqq.* Gonzal. *ſuper reg 8 gloſſ 60. n. 3 & n. 17. & ſeqq.* Rot. *coram Buratto dec. 750. n. 1. & in recent.*
5 *dec. 263. n. 13. & 14. part. 4 tom 2.*

Imo vltra prædictam ſubſcriptionem debitum huiuſmodi fuit agnitum, & acceptatum per ſolutionem partis; Ita vt amplius impugnari non valeat, *l. ſi cui res*, vbi Bart *ff. delegat. 2 l. cum annis, n. 10. C. de pactis.* Dec. *conſ. 618 n. 2.* Menoch. *præſumpt 135. n 18 lib. 3.* & dictum fuit in *Æſina pecuniaria, 26 Iunij 1647. & 17. Februarij 1648 coram R. P. D meo Peutingerio, & in allegata Leodien. pe-*
6 *cuniaria coram R. P. D. meo Bichio.*

Non obſtant reliquæ prætenſæ ſolutiones. Nam dum illæ nullo modo probantur, ſufficit Eminentiſſ. Cardinali negare, illas fuiſſe factas, ad text. *in leg. quinquaginta, ff. de probat. gloſſ in l. 2. verb. repellere*, ibique Bart. *num. 4. C. de iur. emph.* Rot. *dec. 516. n. 2. p. 2. rec.* & coram ſanct. mem. Grégor. *deciſ 139 n 1. & ſeqq.*

Et ita deciſum fuit altera tantum parte informante.

R. P. D. Bichio.

Romana, ſeu Ianuen. Cambij.

Luna 27. Nouembris 1651.

ARGVMENTVM.

Tractatur Magiſtraliter de ſpeciebus Cambij, litterarum, eius; Executio an ſit parata pro ipſis; Et de debitis nundinalibus.

SVMMARIVM.

1 *Liber nuncupatus* Scartafaccio di fiera, *durantibus nundinis, fidem non facit, eo quod adhuc partita ibi deſcripta poſſunt variari, & contra ſcribi.*
2 *Sed completis nundinis, plena fide dignus aſſeritur; & de ratione.*
3 *Idem eſt dicere, Nundinas eſſe completas, ac Scartafaccia, & Bilancia ſingulorum Bancheriorum ritè proceſſiſſe.*
4 *Ex inueterato ſtylo Mercatorum, quis ſibimet ſoluere poteſt.*
5 *Vna & eadem perſona duarum vices repræſentare non poteſt.*
Secus tamen, quando perſona conſideratur ratione officij, quia cum poſſit plura officia exercere; nihil prohibet, quin vnico nomine plures perſonas repræſentet.
6 *Multa tractantur, quæ non perficiuntur.*
7 *Mandatum procura per Epiſtolas dari, & probari poteſt.*
8 *Littera d'Auiſo viam executiuam non habent.*
9 *Facultatibus A. C. eſt locus ex litteris Cambij, non autem in illis d'Auiſo, & ſimilibus mandatis de ſoluende.*
10 *A. C. licet vigore ſuarum facultatem, manu regia procedat in cedulis mercantilibus, admittitur tamen appellatio ad vtrumque effectum, quæ efficit ne mandatum ſit exequendum.*
11 *Cambium nuncupatum* con la Ricorſa *ceſſante facultate cambiandi, & recambiandi, ac cæteris requiſitis eſt illicitum.*
12 *Cambia contracta ſolum ob meram ſolutionis ſunt reprobata.*
13 *Quemadmodum & regularia pro ſecundis, & vlterioribus nundinis.*
14 *In cambiis tum nundinalibus, quam in irregularibus, ſeu intercalaribus, requiritur iuſtificatio.*
15 *A. C. habet in facultatibus poteſtatem procedendi inter, & contra Mercatores Curiæ vſque ad quamcumque ſummam, ſummariè ſimpliciter, & de plano, ſola facti veritate inſpecta, & manu regia.*
16 *Pro debito in nundinis contracto executiuè proceditur.*
17 *Littera* d'Auiſo *concurrentibus effectuatione, partis aduerſa approbatione, & confeſſione, executionem merentur, non ſecus ac littera cambij.*
18 *Via executiua, quæ competit vbi exhibetur publicum inſtrumentum teſtamenti, locum habet, etiam in inſtrumento minus ſolemni à parte confeſſate, & effectuato.*
19 *Scriptura priuata ſi vera apparet, vim publici inſtrumenti habet.*
20 *Scriptura priuata adminiculis fulcita idem operatur, quod publicum inſtrumentum.*
21 *Verba* Ponete à noſtro conto *in litteris cambij poſita non ſtant otioſa, & efficacius mandantem obligant.*
22 *Cambia* con la Ricorſa *quomodo contrahantur. Et quale verè dicatur cambium* con la Ricorſa, *num. 23. & 24.*
25 *Formula litterarum cambij* con la Ricorſa, *remiſſiuè.*
26 *Satis eſt cuilibet Procuratori ad effectum agendi contra mandantem contraria actione mandati, docere ſe mandatum adimpleuiſſe.*
27 *Noua negotia, & cambia in dies inter Mercatores contrahuntur, non complicata prioribus, & quæ habent ſuam particularem executionem.*
28 *Solutio cambiorum ab affirmante, & non à negante ſolutionem eſt probanda.*
29 *Exceptio altiorem indaginem requirens, non valet retardare mandati A. C. executionem.*

DECISIO CIV.

Relaxauit A. C. ad inſtantiam Franciſci Mariæ Balbi contra Ioan. Baptiſtam, & Alexandrum de Siris mandatum executiuum in ſcutis 5448. auri marcarum occaſione totidem, quæ idem Balbus, mandantibus Siris, ſoluit in nundinis Terræ Noui, in vim litterarum Cambij. ſub die 3. Septembris 1649. ipſi directarum è Ciuitate Mediolani à Ioan. Baptiſta Fliſco. A quo mãdato commiſſa mihi per Signaturam Iuſtitiæ, cauſa appellationis, cum clauſula, ſi quid exequendum, dubitatum hodie fuit, an illud ſit exequendum, & affirmatiuè reſponſum.

Solutio

Solutio enim facta à Balbo in vim dictarum lit-
1 terarum Fliſci, probatur,nedum ex libro nuncupa-
to *Scartafaccio di fiera*, qui licet fidem non faciat
durantibus nundinis, eo quod adhuc partitæ ibi
2 deſcriptæ poſſunt variari, & contraſcribi, *Bellon.
dec. Ianuen.prima,n.*10.*n*.19.*&* 10 plena ſine com-
pletis nundinis dignus aſſeritur à Modern.Ianuen.
*de camb.diſp.*2.*q* 1.*n.*16 *&* 27.*& clarius q* 17.*n.*14.
ea ratione, quia amplius dictæ partitæ variari non
poſſunt, & quia tam reſpectu debiti, quam crediti,
relatiuæ ſunt ad alia Scartafaccia, & Bilancia alio-
rum Bancheriorum, quibus niſi adamuſim corre-
ſponderent fieri non potuiſſet generale bilancium,
3 ſine quo, nundinæ non dicuntur completæ,vt pro-
pterea idem ſit dicere, nundinas eſſe completas, ac
ſcartafaccia,& bilancia ſingulorum Bancheriorum
ritè proceſſiſſe; ſed etiam ex quietantia ipſius Bal-
bi, qui iuxta præfatas litteras Mediolani, ſibimet
ſoluit,vt potuit,ex inueterato ſtylo Mercatorum,de
4 quo teſtatur idem Modern.Ianuen. *de camb.diſp.*1.
*q.*15.*per tot.poſt* Azor.*inſtit.moral.part.*3.*lib.*10.*de
camb c.*9 *q.*2. Nec abhorret à iure communi, quo
5 licet eadem perſona non poſſit repræſentare vices
duarum,quando habetur reſpectus perſonæ ad per-
ſonam, non poteſt tamen, quando conſideraretur
perſona ratione officij, quia cum poſſit plura offi-
cia exercere, nihil prohibet quin hoc nomine plures
perſonas repræſentet, *leg. ſtichum,*95.§.*additio, ff.
ſolut.leg.*1.§.*final.ff.depoſit.leg.fiſtulas,* §. *fundum,
ff.contrahen.empt.*Surd. *conſ.*7.*n.*32. *&* 33. Put. *de-
ciſ.*270.*ſub n.*2.*lic.*1.*in.correct.* Et hic eſt caſus præ-
ſens,quia Balbus ſoluit tanquam Procurator Domi-
norum de Siris,& recepit tanquam Procurator Fli-
ſci ſcribentis.

Quòd verò Balbus ſoluerit tanquam Procura-
tor, mandantibus Siris, apparet euidenter ex illo-
rum litteris, ibi, *viſar à tratto in Milano ſotto vo-
ſtro nome ſcudi* 5448. *&c. vi piacer à compirgli, e
valerui del mancamento nella ſeguente Fiera d'ape-
ritione, &c.* Summario Balbi num.1. ſiue dictæ lit-
teræ ſint *di ſpaccio*,ſiue *di auiſo*,& quia & ſi in hac
ſecunda ſpecie litterarum fieri non poſſit ius ad
fundamentum creditum, cum ſint tanquam tracta-
tus, & multa tractentur, quæ non perficiuntur, vt
6 tradunt Doctores, *in leg. ſi voluntate, C. reſcind.
vend.* Alex. *conſ.*28.*num.*3 *lib.*1.in puncto Gamma
*deciſ.*336.*n.*4. Rot. *deciſ.*16.*n.*12 *&* 13.*p.*5. *recent.*
fieri nihilominus poteſt ad probandum mandatum,
cum hoc reſpectu contineant determinatam diſpo-
7 ſitionem, illudque etiam per epiſtolas dari, & pro-
bari valeat, *l.*1 *leg. ſi procuratorem abſentem, ff. de
procur. Clementin.*1. *eodem titul.* Caputaquen. *de-
ciſ.*185. *per tot p.*2. Buratt. *deciſ.*190. *num.*1. & ibi
Adden.*lit.B.*cum aliis allegatis à Modern.Parauin.
*de ſcript. priuat. lib.*3. *quæſt.*14. *n.*1.*&* *n.*7.*& ſeqq.
fol.*129. iunctis præſertim adminiculis,& ſignanter
approbatione Dominorum de Siris,ſolutionis, vt
ſupra factæ Domino Balbo,*d.Summ.num.*6. Et gra-
tis dicitur dictas litteras conſcriptas fuiſſe ſub die
21. Iannarij 1650. ac loqui de ſolutione facienda
in nundinis apparitionis, ac proinde referri non
poſſe ad præcedentes litteras Modiolani, ſolutio-
nemque factam de anno 1649. in nundinis San-
ctorum. Nam duæ ſunt litteræ à Siris miſſæ eiuſ-
dem ſummæ, primæ ſub die 23. Octobris 1649.
effectuatæ vt ſupra per ſucceſſiuam ſolutionem po-
ſteriores allegatæ in obiecto, in quibus Siri appro-
bata ſolutione eorum tractæ in dictis ſcutis 5448.
ſequuta in præcedentibus nundinis Sanctorum, fe-
cerunt nouam tractam toridem ſummæ pro ſubſe-
quentibus nundinis apparitionis, & hanc Balbus
adimplere recuſauit, eo quod Siri non acceptarunt
ſimiles litteras ſoluibiles Gherardo quas illis
dixerat, vt ſe reimburſaret de ſumma vt ſupra ſo-
luta.

His poſitis duplex adhuc ſupereſt difficultas, al- 8
tera nempe circa validitatem mandati executiui A.
C. vtpote fundati in Siriorum litteris *d'Auiſo*, quæ
viam executiuam non habent. Monach. *d. c ſ. Flo-
rent.*70.*n.*10. *& ſeqq.* Giurb. *obſeru.*105.*n.*13.*p.*1. 9
non obſtantibus facultatibus A.C.quibus locus eſt
in litteris cambij, non autem in litteris *d'Auiſo*, &
ſimilibus mandatis de ſoluendo Saluſt. Tu et. *in
praxi A. C. lib.*2. *num.*3. vbi, quod præter litteras
cambij in aliis cedulis etiam quod ſuper re mer-
cantili agatur, & licet in illis A. C. vigore ſuarum 10
facultatum manu regia procedat, admittitur ap-
pellatio ad vtrumque effectum,quæ efficit,ne man-
datum ſit exequendum. Rot. *deciſ. num.* 10. apud
Pic.*ad Statut.Vrb.& in Roman.dotis* 11.*Febr.*1646.
coram me.

Altera circa iuſtitiam cambij, prætendentibus
Siris, illud non eſſe purum, ac nouum, ſed *con la* 11
ricorſa, vt aiunt & prouenire ex intereſſe multipli-
cato cambiorum, & recambiorum præcedentium,
contractorum pro ſecundis, & vlterioribus nundi-
nis, quod ceſſante facultate cambiandi, & recam-
biandi, ac cæteris requiſitis illicitum omnino eſſe,
tradit Camil. Medic. *conſil.*155. *n.*1. Filliuc. *oper.
moral.part.*2.*tract.*35.*cap.*7.*n.*410.*& ſeqq.*Modern.
Foroliuien. *de camb.nundin c.*2.*n.*18.*& c.*3.*num.*82.
Cum omnino reprobentur cambia contracta ſo- 12
lutionis: Rota *coram Cardin. Millino deciſ.*12.16.
*n.*1.*deciſ.*775.*per tot.part.*4. *diuerſor.* & regularia
pro ſecundis,ac vlterioribus nundinis. Azor.*inſtit.* 13
*moral.tom.*3.*lib.*10.*tit. de camb.cap.*8 *in fin. verſic.
quinta conditio, & cap.*10.*verſ ſeptimo.*Filliuc.*d.c.*7.
*n.*424.Scacc. *de camb.*§ 1.*q.*7.*limit.*2.*n.*1.*& lim.*14.
*n.*1. Modern. Ianuen. *eodem tract diſp.*1.*q.*13.*n.*81. 14
& 82. ſemperque tam in cambiis nundinalibus,
quam in irregularibus,ſeu intercalaribus requiratur
iuſtificatio. Azor. *d.cap.*8.*verſ.dicendum eſt.& ſeq.*
Filliuc.*d.c.*7.*n.*411.

Quo ad primam: quicquid ſit, An litteræ *d'a-
uiſo*, etiam in caſibus, quibus probant, habeant,
necne, viam executiuam, ceſſare videtur difficul-
tas in caſu noſtro ponderando ſimul cum faculta-
tes A. C. dantes poteſtatem procedenti inter, & 15
contra Mercatores Curiæ vſque ad quamcumque
ſummam ſummariè, ſimpliciter, & de plano, ſola
facti veritate inſpecta, & manu regia, vt pondera-
uit Rota *dec.*170 *num.*3.*&.*4.*& ſeqq. inter impreſſ.
apud* Zacch. *de obligat. Cameral.* Tum quod Siri in
litteris dederunt Balbo expreſſam facultatem ſe re-
ualendi ab ipſis in ſequentibus nundinis, ibi, *e va-* 16
*lerui del mancamento nella ſeguente fiera d'appari-
tione*, & ſic executiuè prout in cambiis nundinariis,
& in nundinis pro debito ibi contracto proceditur,
vt poſt Bald. Salic.Fulg.& alios tradit Peck.*de iure
ſiſten.cap.*10.*n.*6.*inter tract diuerſ.tom.*3.*p* 2.*fol.*16.
aliiſque relati à Moderno Aquilano *de cauſ. execut.
ampliat.*1.*num.*20.Tum quod etiam in litteris cam-
bij Mediolani diſponitur quod Balbus debitores
creet Siros, & ab illis ſe reualeat, prout fecit crean-
do illos in nundinis Noui debitores ſummæ ſolutæ;
Cumque poſtmodum Siri id totum approbauerint,
& confeſſi fuerint *Summ. Balbi,num.*5. non verſa- 17
mur in ſimplicibus terminis litterarum *d'auiſo*, ſed
vltro

vltro concurrit earum effectuatio, ac aduerſario-
rum approbatio, & conceſſio, quæ illis, & ſi lit-
terarum cambij vim non haberent, vim tribuit vt
executionem mereantur non ſecus, ac litteræ cam-
bij viam executiuam, quæ etiam in ſimili *ex re-
med.leg.fin.C.de edict. Diu.Adr.toll.* competit vbi ex-
hibetur publicum inſtrumentum teſtamenti, quod
18 locum habere etiam in inſtrumento minus ſolem-
ni à parte confeſſatio; & effectuatio, dixit Rota
in Bononien fideicommiſſi de Amorinis. 18. *Maij*
1648. §. *non obſtant deciſiones coram R.P.D. meo
Meltio*, vbi allegantur concordantes facit, Menoch.
de adipiſcen.remed 4.*n.* 103.*& ſeqq.* Bald.*conſ.* 198.
19 *num.* 5. vbi quod ſcriptura priuata ſi vera appareat,
50 vim habet publici inſtrumenti *lib.* 1. *& conſ.* 279.
ſub num 1. vbi quod ſcriptura priuata adminiculis
fulcita, idem operatur; quod publicum inſtrumen-
tum *lib* 4. Ciriac. *contron.* 252.*n.*13. Rota Bonien.
diuerſ. dec. 15.*num.*8 Et alioquin nuſquam pro ſui
releuatione, competeret contra mandantem via
executiua Mercatori, qui de mandato reſponſalis
per ſimplices litteras dato, ſoluit litteras ab alio
Mercatore ſibi directas ſub explicita conuentione
ſe reualendi à mandante, quia iſto caſu mandans
21 non conficit litteras cambij, ſed ſolum in manda-
to apponit verba, *e poneto à noſtro conto*, vel ſimi-
lia, quæ non eſſe otioſa, & efficacius obligare man-
dantem, aduertit Scacc.*de camb* § 2 *gloſſ* 9 *n.*3.*&* 4.
vbi loquitur in ſpecie de via executiua. Burſ. *con-
ſil.*39.*n.*4 *lib.*1. Manen.*dec.*72.*n.*6. Giurb.*obſer.*105.
*n.*15 *p* 1.

25 Altera ceſſat ex facto, quia non agitur de pecu-
nits à Balbo numeratis Siris, vt eas in nundinis, vel
alio loco illi ſoluerent, & ob earum non ſolutio-
nem recurſu ad reſponſalem Balbi in alio loco exi-
ſtentem, vt ipſe Balbo cambium ſoluat, qui eſt
propriè caſus cambij *con la ricorſa* iuxta tradita
per Modern Ianuenſ. *de camb.diſp* 3.*q* 13.*num.*48.
& 51. Modern. Forolinien. *de camb nundin.c.*2.*n.*1.
num 4. *& per tot.* vel de ſecundo cambio, roganti-
bus Sitis, contracto à Balbo, pro obtinenda ſatiſ-
23 factione primi, quod in loco deſtinatæ ſolutionis
effectum habere non poterat, ex quo illius litte-
ras nemo acceptare voluiſſet, quod verè eſſet cam-
bium cum recurſa, tradit Scacc. *de camb.* §.1. *q.*5.
*num.*85. vel tandem de ſecundo cambio, qui mi-
niſter, ſeu procurator Balbi exiſtens in loco deſti-
natæ ſolutionis primi contraxerit cum Siris, vt ſe
reualeret de pecuniis pro eodem primo cambio ſo-
lutis Balbo, quod dici cambium cum recurſa, tra-
24 dit Azor.*inſt.moral.p.*3.*lib.*10.*c.*9 *q.*2. Neque etiam
agitur de fructibus cambij, ſiu recambij præce-
dentium cambiorum.

Sed de repetenda ſorte principali cambij libe-
ri, ac noui ſc. 5448. quæ mandantibus Sitis Balbus
animo ab eis ſe reualendi ſoluit in nundinis Noui
25 in executionem litterarum Mediolani à Fliſco con-
ſcriptarum non cohærentium formulis cambij,
con la ricorſa, relatis à Scacc. *d q.*5 *num.*88.*& ſeqq.*
& à Modern. Forolinien. *d.cap.*2.*num.*1. *in fin.* aut
formulæ litterarum recambij relat. *in dict. cap. ſub*
26 *num.* 15. Vnde ſatis eſt iuſtificaſſe, quod Balbus
iuxta formam mandati Siriorum dictas pecunias
ſoluerit, prout ſatis eſt cuilibet procuratori ad effe-
ctum agendi contra mandantem contraria actione
mandati, docere ſe mandatum adimpleuiſſe *leg. ſi
vero non remunerandi* 12 § *ſi mihi mandaueris*, *l. ſi
mandato meo* 45. ibique Bald. *in princip. ff. mand.*
Mozz. *de mand.tit.de natural. mand.n.*35. Cald. *de
empt.& vendit.c.*33.*n.*25.*& ſeqq.* Monach.*dec.Lu-
cen,*33.*n.*19.*&* 20.

Nec obſtat, quod alia negotia, & cambia inter
Sitos, & Balbum præceſſerit, dum hoc illius con-
nexum, & ab illis dependens non probatur, docet
enim quotidiana praxis, quod in dies in Mercato- 27
res noua negotia, & cambia contrahuntur non
complicata prioribus, quæque ideo habent ſuam
particularem executionem Soccin.*in leg. pecuniam
quam,n* 10. *ff. ſi cert. pet.* Gramm. *deciſ.*8.*num.*11.
Vinc.de Franc. *deciſ.*595.*n.*2. Rota *in Aquitanien.
Prioratus* 19. *Aprilis* 1644. *coram bon. mem. Piro-
nano.* Et quamuis in ſupra memoratis litteris man-
dati dati s Siris dicatur, quod Balbus ſe reualeat
del mancamento nella ſeguente fiera d'apparitione;
hæc verba non denotant connexionem cum aliis
negotiis antecedentibus, ſed relata vt debet ad
ipſam ſummam ſcutorum 5448. quam à Balbo ſolui
Siri mandarunt, habent hunc ſenſum, vt ſcilicet
Balbus ſe reualeat de totidem, quæ ſibi deficiunt,
quia ea ſoluit in executionem mandati, vel quod
quatenus Siri ante nundinas apparitionis eum re-
imburſare deficerent, poſſit ille ſe in dictis nundi-
nis reualere, quem caſum eueniſſe conſtat, cum
Siri aliter Balbum reimburſaſſe non probant, vt de- 28
bent *leg. quinquaginta*, *ff probat* Natt. *conſil.*569.
*num.*1.*& ſeqq.* Surd.*deciſ.*105.*n.*9. Rot.*dec.*725.*n.*8.
*p.*4.*tom.*5.*rec.*

Et in omnem euentum, negari non poteſt, quin
ex prædictis, aliis adductis ab informantibus pro
Balbo exceptio oppoſita à Siris altiorem indaginem 29
requirat, ac propterea retardare non valeat execu-
tionem mandati ab A.C. relaxari. Buratt.*deciſ.*803.
*n.*9.*cum aliis allegatis in deciſ.*253.*num.*5.*inter im-
preſſ apud* Zacch. *de Oblig. Cameral. iuxta vltimam
impreſſionem.*

Quod exequendum eſſe deciſum fuit, cauſa bis
propoſita, & vtraque parte hodie informante.

R. P. D. BICHIO.

Romana, ſeu Ianuen. Cambij.

Lunæ 18. *Maij* 1655.

ARGVMENTVM.

De eadem re, & comprobatione Litte-
rarum cambij, ac ſolutionis factæ. Et
de mandato ad ſoluendum.

SVMMARIVM.

1 *Scripturæ, quæ fiunt ſine teſtibus, poſſunt reco-
gnoſci per Teſtes habentes notam manum ſcri-
bentis.*
2 *Iudex in contumaciam partis, poteſt decretare
ſcripturas haberi pro recognitis.*
3 *Identitas mandati ad ſoluendum ſummam, in
litteris cambij contentam, ex quibus pro-
betur.*
4 *Soluens vigore alicuius mandati, pro ſumma ſo-
luta agere poteſt contra mandantem contraria
actione mandati.*
5 *Solutio ſtante breuitate temporis, facta præſumi-
tur in vim præcedentis negotij.*
*Maximè ſi non conſtat, tunc temporis aliud ne-
gotium inter partes emanaſſe, n.*6.

7 Solutio

7 *Solutio probatur ex confeſſione partis.*
Et ex quietantia, n.8.
9 *Liber nuncupatus* Scartafaccio *poſt completas nundinas, concurrentibus adminiculis, plenè probat.*
10 *Exceptio requirens altiorem indaginem, non eſt apta retardare executionem, quam litteræ cambij habent.*

DECISIO CV.

OBiecta ab Alexandro, & Ioan. Baptiſta de Siris in memoriali menſibus præteritis porrecto pro obtinenda noua audientia (prout tunc obtinuerunt) aduerſus deciſionem editam die 27. Nouembris, proximè præteriti, cuius hodie examen aſſumptum fuit, circa tria verſabantur. Negarunt enim primo litteras quarum vigore Balbus creditor agit eſſe recognitas. Secundo ſolutionem factam à Balbo ſibimet in executionem litterarum cambij, quas Fliſcus è Ciuitate Mediolani ſub die 3. Septembris, anni 1649. ipſi dixerat, dici poſſe factam vigore mandati de ſoluendo à Siris per litteras recepti: quippe hoc emanauit die 23. Octobris, & ſic longè poſt litteras Fliſci. Tertio cambium non eſſe purum, ac directum, ſed vt dicitur *con la ricorſa*, & conflatum ex fructibus aliorum cambiorum præcedentium.

1 Primum obiectum tollitur, quia litteræ cambij conſcriptæ à Fliſco, cognitæ ſunt per teſtes bonam rationem reddentes, & cum agatur de ſcriptura, quæ ſine teſtibus confici ſolet, ſatis eſt, quod teſtes deponant ſe habere notam manum ſcribentis, iuxta ſtylum Curiæ, præſertim A. C. de quo teſtatur Scacc. *de Iudic. lib. 2. cap. 11. num. 971.* Burat. *deciſ. 582. n. 1. deciſ. 724. num. 1.* Ad recognoſcendas verò alias litteras ſcriptas à Siris, continentes mandatum de ſoluendo, citati fuerunt ipſimet Siri, *&* ob illorum contumaciam in recognoſcendo, Iudex decreuit eas haberi pro recognitis, vt ſolet in Tribunali A. C. vbi recognitio facta fuit, & diſponit Statutum Vrbis *lib. 1. cap. 25.* ac ſatis eſt tradit Coler. *de proceſſ. execut. part. 3. c. 1. n. 95. & 138.* *Gail. obſeru. lib. 1. obſeru. 80. n. 6.* Scacc. *de Iudic. d. cap. 11. num. 1055.*

2 Alteri obiecto ſatisfit animaduertendo, quod litteræ cambij, & ſi ſcriptæ die tertia Septembris, ſoluendæ non erant niſi in nundinis Sanctorum, vt conſtat ex ipſis litteris, ibi, *in coteſti pagamenti di fiera proſſima de Santi, pagarete, &c.* vnde ſatis eſt, quod mandatum de ſoluendo ante dictas nundinas emanauerit: præſertim cum idem mandatum non poſſit referri ad alias litteras cambij, ſed concordet cum iſtis, tum in nomine ſcribentis, ac loco, ibi, *vi ſarà tratto da Milano*, tum in ſumma, ibi, *ſcudi 448. 19. oro marche*, tum in tempore ſolutionis, ibi, *nella proſſima fiera de Santi*; tum in perſonis à quibus debetur releuatio, ibi, *per detto noſtro conto*, & in litteris cambij, ibi, *e ponete à conto delli Signori Gio. Battiſta, & Aleſſandro Siri*: tum tandem in perſona eius cui litteræ cambij pagabiles erant, ibi, *ſotto voſtro nome*, quæ omnia abundè identitatem probant, iuxta theoricam Bart. communiter 3 receptam *in l. demonſtr. n. 14. ff. condit. & demonſtr.* Alex. *conſ. 93. n. 6. lib. 3.* Socc. *conſ. 89. n. 1. lib. 1.* Caual. *dec. 311. n. 4.*

Vnde cum Balbus dictas litteras cambij ſoluerit in nundinis Sanctorum, & iam præceſſerit mandatum Siriorum, cuius contemplatione ſoluit, dubium non eſt, quin pro ſumma ſoluta agere poſſit contra mandantem contraria actione mandati, ex allegatis in prima deciſione, §. *altera, in fin.* præſertim quia ſucceſſiue ſub die 11. Nouembris, Balbus de dicta ſolutione per epiſtolam monuit Siros, vt *in Summario præterita poſitionis, num 5.* & Sirij reſpondendo, ſolutionem approbarunt, ibi, *in riſpoſta del voſtro ſpaccio di fiera proſſima paſſata de Santi. ſi dice hauer accommodato ſcrittura di voſtra conformità del negotiato per noſtro conto di detta fiera*, dicto Summario n. 6. Quæ approbatio ſubſecu- 5 ra cohærens in reſponſionem ad epiſtolam Balbi, ac proxima tempori, quo Balbus vt ſupra ſoluerat litteras cambij, refertur per neceſſe ad hoc ipſum negotium. Menoch. *de arbitr. caſ. 432. n. 38. & præſumpt. 35. ſum. n. 8. lib. 1.* Grat. *diſcept. 897 n. 11.* Rot. 6 *deciſ. 114. n. 6 & 7. part. 1 recent.* maximè quia non conſtat aliud inter has partes de dicto tempore emanaſſe, vt per Bart. *in l. qui Romæ. §. duo fratres, n. 19 ff. de verb. oblig.* Bald. *in rubr. C. de verb. ſignific. n. 4. verſ. niſi aliud*, Rom. *in l. ſi conſtante n. 33. verſ. hoc limitarem, ff. ſolut. matrim.* Surd. *conſ. 267. n. 31. & ſeqq.* Bacc. *conſ. 34. n. 14.*

Hinc gratis negatur, quod Balbus litteras cambij à Fliſco miſſas ſoluerit, cum id Siri in dicta approbatione implicitè faſſi fuerint, quod ſufficit. Ægid. Bellamer. *deciſ. 683. ante n. 1.* Rot. *in Marſicen. Iuriſdictionis, 29 Ianuarij 1644 § primum adminiculum in fin. coram me*, & vlterius probetur ex 8 quietantia ipſius Balbi data *in dicto Summario n. 4.* necnon ex libro nuncupato *ſcartafaccio di fiera* qui poſt completas nundinas, concurrentibus præſer- 9 tim dictis adminiculis, plenè probat, eſto quod alias non probaret. Caputaq. *deciſ. 254. n. 2. p. 1.* Rot. *deciſ. 198. n. 2. part. 1 recent. dec. 418. n. 5. p. 2. dec. 716. n. 4 coram coram bon. mem. Buratto.*

Tertium obiectum euacuatur ex deductis in prima deciſione §. *alteram*, vbi comprobatum fuit, nos verſari extra ſpecies cambij nuncupati *con la ricorſa*, de quo vltra ibi allegatos, loquitur Salon, *de iuſt. & iur. tom. 2. titul. de camb. quæſt. 4 artic. 2. num. 2. & ſeqq.* Et in omnem euentum, exceptio- 10 nem hanc vti requirentem altiorem indaginem, aptam non eſſe retardare executionem, quam litteræ cambij paratam habent, Scacc. *de camb. §. 7. gloſſ. 4. num.* Rota *deciſ. 7. n. 2. apud Zacch. de oblig. Cameral.*

Et ita deciſum informante ſolum Balbo; expectatis tamen diu, & citatis ſepties aduerſariis.

R. P. D. Bichio.

Romana, ſeu Ianuen. Cambij.

Veneris 16. Iunij 1653.

ARGVMENTVM.

Pergitur in materia Cambiorum. Diſſeritur de earum ſpeciebus; litteris in ipſis viſitatis; & eorum probatione.

SVMMARIVM.

1 *Recambium dicitur nouum cambium.*
2 *Diuerſitas ſummarum, etiam partitarum diuerſitatem demonſtrat.*
3 *In cambiis continuatis, ex diſpoſitione Sacræ Congregationis à S. mem. Vrbano VIII. deputatæ, ſemper eſt in poteſtate debitoris illorum ſortem reſtituere.*

4 Cambium

4 *Cambium dicitur reale, quando conſtat de tranſmiſſione litterarum ad ſingulas nundinas.*

5 *Tranſmiſſio litterarum cambij dicitur probata ex litteris redditus.*

6 *Littera originales vocata* d'andata *ſolent remanere penes Mercatorem cui diriguntur.*

Et illarum præexiſtentia in neceſſarium antecedens reſultat ex litteris reſponſiuis, quales dicuntur littera redditus, n.7.

8 *Verba* in riſpoſta del vero ſpatio, *non congruunt litteris* d'auiſo, *ſed litteris redditus, ſiue reſponſiuis, idem importantibus.*

9 *Littera Mercatorum ſcripta ad extraneum, non probant pro tertio contra tertium.*

Secus ſi ſcripta reperiantur ad ipſos, contra quos agitur, & ab ipſis producantur, n.10.

11 *Perſona Mercatorum ſcribentium cenſentur repræſentata in perſonis illorum, quorum nomine, & in quorum debitum cambia contrahuntur.*

12 *Littera redditus non ſunt intrinſecè de ſubſtantia cambij. Sed eius realitas conſiſtit in litteris* d'andata, *à legitimo Campſore, verè, & non fictè tranſmiſſis ad locum nundinarum, n.13.*

14 *Littera redditus recipiunt probationem, quod Campſarius in nundinis recepit, acceptauit, & adimplenit litteras* d'andata.

Et huiuſmodi probatio non eſt coacta ad vnum, vel alterum probationum genus, n.15.

Et deſumi etiam poteſt ex copiis litterarum in libris Mercatorum regiſtratis: qua probant, num.16.

Maximè concurrentibus adminiculis, qua efficiunt, vt etiam in caſibus habentibus à lege, vel Statuto præſcriptum certum genus probationum, aliud genus admittatur, n.17.

Item ſupradicta probatio elici valet è libro nuncupato Scartafaccio, *qui completis nundinis, fidem facit, n.18.*

Similiter ex multiplicitate partitarum, etiam ſi non verſemur in antiquis, n.19.

Præſertim attenta punctuali earum diſtinctione in ſingulas ferias, cum annotatione temporum, & ſubordinata continuatione, n.20.

21 *Littera* d'andata, *etiam abſque recognitione, concurrentibus quamplurimis adminiculis, aut plenè probant, aut ſaltem vehementem veritatis præſumptionem faciunt.*

22 *In epiſtolis ſubſcriptio attenditur, licet per alienam manum illa ſcripta reperiantur.*

23 *In materia etiam de vſuris ſuſpecta, concurrentibus adminiculis ſtatur confeſſionibus, maximè geminatis, & iudicialibus.*

24 *Inter Mercatores bona fama, & extimationis non iuris rigor, ſed bona fides ſpectanda eſt.*

25 *Intereſſe recambiorum ſemper vertitur in capitale, & cambium licitum, dummodo currant ſpacia.*

DECISIO CVI.

TRibus deciſionibus editis ſub die 21. Nouembris 1651. die 18. Martij, & 26. Iunij 1652. coram me, firmantibus, exequendum eſſe mandatum pro ſcutis 5448. auri marcatum; ad inſtantiam Balbi, contra Sirios relaxatum; quarta hodie dictarum confirmatoria acceſſit, ex rationibus ibi deductis.

1 Semper enim vrget dilema quod aut cambium, de quo agitur, eſt nouum; quale etiam dicitur reale cambium: Scacc. *de Camb. §.1. quæſt.4. num.3.* Rot. *deciſ.353. num.3. part.4. tom.2. recent.* & ſufficit Balbo, qui litteras Cambij, ſibi a Fliſco, è Ciuitate Mediolani directas, ſolum de ordine Sirorum docere, (prout docuit) de ſolutione, vt à Siris pecuniam ſolutam poſſit repetere, reiectis ab hoc iudicio executiuo ex aduerſo deductis, ad excludendum, quod Cambium non ſit nouum, & independens; cum ſaltem altiorem indaginem requirat; ponderando præſertim, quod hæc ſumma ſcutorum 5448 nullatenus correſpondet cambiis in ſorte principali, ſcutorum 40000. de anno
1640. inter has partes, contractis aliquibus illa ex 2
aduerſo dicitur deriuare, quod diuerſitatem vtriuſque partitæ demonſtrat, vt notant Doctores *in leg. quinquaginta, ff. de probat.* Surd. *conſ.80.n.14.* Menoch. *de Arbitrar. caſ.432.n.38.*

Aut cambium eſt præcedentium continuatiuum; 3
& cum ſemper fuerit in poteſtate debitoris illorum ſortem principalem reſtituere, vt neceſſe eſſe in cambiis continuatis, declarauit Sacra Congregatio à fel. recordationis Vrbano VIII. deputata, & relata à moder. Iouen. de Camb. *diſp.3. quæſt.1. prolegomena, ſub n.33* doceaturque, à dicto anno
1640. vſque ad 1649. quo emanarunt litteræ cam- 4
bij, de quibus agitur, fuiſſe in ſingulis feriis tranſmiſſas litteras cambij, & effectuatas; adhuc debetur, & reale eſt. Cagnolus *in leg. vnica, ſub n.46. verſic.3. quia, Cod. de ſentent. quæ pro eo,* Lap *de Vſur. cap 3 § 2. num.42.* Bellon. *deciſ. Ianuen.25. num.12.* Rot. *in Rom. ſeu Florentina cambiorum 12. Ianuarij 1615. coram bon. mem. Archiepiſcop. Seleucienſi.*

Et quod attinet ad tranſmiſſiones prædictarum 5
litterarum, in ſingulis feriis, ſatis illa dicitur probata ex litteris redditus, per ipſoſmet Siros productis, Durand. *deciſ.42.n.11.* Burat *deciſ.603. num.1.* Rot. *inter recent. deciſ.614. ſub num.2. part.4.* cum aliis allegatis in poſtrema Deciſione huius cauſæ, *§ penult.* quia nimirum litteræ originales, quas vo-
cant *d'andata* remanere ſolent penes Mercatorem, 6
cui diriguntur; & illarum præexiſtentia in neceſ- 7
ſarium antecedens reſultat ex litteris reſponſionis, quales dicuntur litteræ redditus, Rot. *dec.274.n.6. part.3. recent.*

Gratiſque dicitur, litteras à Balbo miſſas ad Siros, & ex aduerſo productas, eſſe *d'auiſo*, nec cenſeri poſſe redditus. cum non fuerint, directæ ad Fliſcum Mediolani, & Gilibertum Neapolis commorantes; qui litteras *d'andata* ſcripſerant ad Balbum: Nam prima pars obiecti tollitur ex lectura dictarum lit-
terarum Balbi, ibi: *in riſpoſta del vero ſpaccio,* quæ 8
forma ſcribendi non congruit litteris *d'auiſo*, ſed litteris redditus, ſiue reſponſiuis, idem importantibus; vt bene colligitur ex vtriuſque ſpeciei litterarum formulis, relatis à Scacc. *de camb. §.1. quæſt.5. num.78. & 79.*

Secunda pars vrgeret, ſi litteræ ſcriptæ fuiſſent ad 9
extraneum in hoc negotio intereſſe non habentem; quia tunc non probarent pro tertio contra tertium *leg. epiſtola in princ. ff. de pact.* Bald. *in leg. non epiſtolis num.5. Cod. de probat.* Rip. *in leg. admonendi,*
num.14. ff. de Iure iur. Menoch. *d. tr. Arbitr. caſ 94.* 10
n.22. Rot. *deciſ.717. n.6. part.2. recent.* At in caſu noſtro, quo litteræ ſcriptæ ſunt ad ipſos Siros, contra quos agitur, & ab ipſis productæ, & quod plus eſt, illi præcedenter ſcripſerant ad Balbum; ac, vt conſtat ex litteris, *d'andata*, ibi, *Et ponete in conto de Signori Gio. Battiſta, & Aleſſandro Sirio,*

(non

(nec ex adverſo controuertitur) negotium horum cambiorum contra illos principaliter currebat; & de illorum ordine Balbus litteras cambij ſoluebat, nihil intereſt, an litteræ reſponſiuæ fuerint di-
11 rectæ ad Mercatores, qui ſcripſerunt litteras *d'andata*, vel ad Siros, tum quia Mercatorum Mediolani, & Neapolis ſcribentium perſonæ cenſentur repreſentatæ in perſonis Sirorum, quorum nomine, & in quorum debitum, cambia contrahebantur ad text. *in l. tres tutores, § non ſolum: l. ita autem, § geſſiſſe ff. de adminiſtrat. tutor. l. ſolutam ff. de ſolut.* Latr. *deciſ* Grana *enſ 45 ſub n. 19* Rot. *deciſ 355 ſub n. 4. part 1. re. ent. & in Rom. Pecun. 15. Iunij 1645 § 1. coram Me.*
12 Tum etiam, quia cum litteræ reditus non ſint
13 intrinſecè de ſubſtantia cambij; quippe cuius realitas conſiſtit in litteris *d'andata* à legitimo campſore verè, & non fictè tranſmiſſis ad locum Nundinarum; earumque ſincera, ac reali effectuatione, iuxta ſuperius allegatam deciſionem, *in Romana, ſeu Florentina cambiorum coram D. Archiep. Seleucienſi*, litteræ verò redditus reſpiciant potius probationem, quod campſarius in nundinis recipit,
14 acceptauit, & adimpleuit litteras *d'andata* ſatis eſt; quod eiuſmodi ſint, vt probent contra debitorem
15 reum, conuentum, quæ probatio non eſt coarctata ad vnum, vel alterum genus, probationis, *l. quoniam, §. in finalib. verb. ibique Goff. verb. augustent r, C. de Heret. l. cerenti ff. de teſtibus l. ne quid, §. de iis, ff. Incend. ruin. & naufr.* Salon. de Pace *Conſ. 9.*
16 *n. 28.* Surd. *deciſ. 54. n. 25.* Vnde etiam copiis litterarum, regiſtratis in libro Mercatoris, fidem præbuit Rot. *in ſupracitata Romana. ſeu Florentina Cambiorum §. non obſtat, coram bon. mem. Seleucienſi.*
17 Eo magis concurrentibus adminiculis, quæ officiunt, vt etiam in caſibus habentibus à lege, vel Statuto præſcriptum certum genus probationum, aliud admittatur, Bald *conſ 229 ſub num. 1.* Cittac. *contron. 258. num. 23.* Rot. *in Bononien. Hereditatis, 24 Martij 1651 coram Me.* Reſultant autem ex productione dictarum litterarum reditus per Siros, facta ex computis cuiuſlibet Feriæ, per Siros pariter productis, congruentibus adamuſſim ſin-
18 gulis dictis litteris, partitis extractis à Scartafaccio, & bilancio ſingularum feriarum: quod completa feria probare, firmant primæ Deciſiones h i s
19 cauſæ. Item ex multiplicitate dictarum partitarum:
20 etiam ſi non verſemur in antiquis. Socein. Sen. *conſil. 187. num. 16 verſ. confirmatur, lib 2.* Rot. *deciſ. 472. num 7. part. 1. recent.* attenta præſertim punctuali earum dictione, in ſingulas Ferias, cum annotatione temporum: & ſubordinata continuatione, quam in proximis terminis, magni, facit Rota, *Deciſ. 286. num 7. parte 6. recent.*
21 Fueruntque ex abundanti nuper productæ litteræ *d'andata* quæ, etiam abſque recognitione (vbi tot adminiculis veritas eluceſcit) aut plenè probant; aut ſaltem vehementem veritatis præſumptionem faciunt, *leg. instantia domeſtica; Cod. de probat* Bald. *conſil 204. num. 7. lib. 3.* Rot. *deciſ. 198 num. 6 Deciſ 320. num. 3. part. 2. recen-*
22 *tior.* Nihil obſtante quod omnes, tam exaratæ Mediolani: quam Neapolis aſſerantur ſcriptæ in corpore, eadem manu: Nam præter quod id non probatur ſatis, ex diuerſa manu (prout diuerſi erant Mercatores, Mediolani, & Neapolis) fuiſſe ſubſcriptas; quæ ſubſcriptio ſola ſuffragatur. Alexand. *conſilio 147. numero 3. verſiculo ad hoc* *oſtendendum, & numeris ſequentibus, libro 2.* Caſtrenſ. *conſil. 216. numero 3. libro 1.* Peregrin. *conſilio 108. numero 1. libro 5.* Seraphin. *deciſ. 419. num. 8.*

Ex ſupra deductis apparet quoque probata effectuatio litterarum; ita vt non verſemur in caſu ſimplicis confeſſionis, quæ in ſimilibus materiis non attenditur, ſed probationis per ſcripturas fidem facientes, ac tot adminiculis ſuffultas, qui- 24
bus concurrentibus, etiam in materia dicta, vſuris ſuſpecta, ſtari confeſſionis, & maximè geminatis, ac iudicialibus, dixit Rota, *in Bacen. Salniani, 24. Martij proxim. coram. Me.* Et inter 24
Mercatores bonæ famæ, & æxiſtimationis; non iuris rigor, ſed bona fides ſpectanda eſt; vt in his terminis deciſum fuit *in ſupracitata Romana, ſeu Florentina Cambiorum, §. final. coram bon. memor. Seleucienſ.*

Non obſtat, quod Cambium hoc deriuet ab intereſſe aliorum cambiorum; quia non proba- 25
tur; & paſſim admittuntur recambia, & intereſſe illorum vtitur in capitale, & cabium licitum: dummodo, vt in caſo noſtro, currant diſpaccia, & alia de quibus ſupra. Scacc. *de Camb. §. ſeptimo, g'oſſa ſecunda, ſub num. 50* vbi allegat. concordat.

Et ita deciſum vtraque parte informante, &c.

R. P. D. Bichio.

Beneuentana Dotis.

Veneris 27. Iunij 1653.

ARGVMENTVM.

Agitur de eredito dotali ceſſo, eius probatione, iure, exactione, præſcriptione, &c.

SVMMARIVM.

1 *Diſpoſitiua attendi debet.*
2 *Verba*, Proprio, priuato, & principali nomine facta, &c. *poſita in inſtrumento acquiſitionis ceſſionis per Tutricem ſtipulato excludunt nomen officij Tutoris.*
3 *Et importans acquiſitionem nomine proprio.*
4 *Tutor acquirens cum bonis pupilli, ipſi acquirit, licet proprio nomine contraxit.*
5 *Creditum probatur per publicum inſtrumentum.*
6 *Dictio*, Cuiuſlibet, *eſt diſtributiua totius in ſingulos, & efficit, vt ſinguli promiſſores obligentur inſolidum.*
7 *Præſcriptio Statutaria Vrbis, aut tricennaria ſuffragatur debitori dotis.*
8 *Maritus ad libitum poteſt dotis debitorem liberare, & ſi id facit iuſſu vxoris, vterque, tam debitor, quam maritus ſunt liberati.*
Si vero non iuſſu vxoris, liberatur debitor, ſed maritus tenetur.
9 *Debitor dotis poteſt liberationem conſequi, etiam mediante præſcriptione completa viuente viro, firma tamen manente mulieris actione de dote contra bona viri.*
10 *Fundus dotalis eſt inalienabilibus, & conſequenter impræſcribilis conſtante matrimonio.*

11 *Deciſiones* 213. n.7. coram Cattal. & 193. n.8. apud Zacch. de oblig. Cam. *in quibus terminis loquantur.*

12 *Præſcriptio, no dum ordinaria, ſed nec longiſſimi temporis currit mulieri impedita conſtante matrimonio.*

13 *Præſcriptio Statutaria Vrbis excipit in ventre creditum dotis.*

14 *Mala fides debitoris excludit tricennariam, & reſiſtit etiam eius hæredi, ne præſcribere poſſit.*

15 *Promiſſio mariti de renunciatione vxoris ad fauorem dotantium, omnibus hæreditatibus, Paternis, fraternis, & alijs, ſibi deferendis, dicitur adimpleta per matrimonium iuxta formam dictæ promiſſionis contractum, & conſumatum.*

16 *Et ex quo mulier non contradixit, neque aliquid ex dictis hæreditatibus periit curſu longiſſimi temporis.*

17 *Tutor creditor pupilli, ex quo adminiſtrauit omnia eius bona, præſumitur ſatisfactus de ſuo credito.*

18 *Sed hoc procedit, quando probatur ad eius manus perueniſſe tot bona, ex quibus potuerit ſatisfieri.*

19 *Aditio hæreditatis inducitur ex qualibet voluntatis deliberata diſpoſitione, & etiam ex declaratione verbali.*

20 *Hæres per ſententiam Iudicis declaratus, licet bonorum poſſeſſionem acceperit, non exinde ſequitur, quin alius prædictam hæreditatem adire poſſit.*

21 *Perſona defuncti, etiam ſine bonis in hærede repræſentatur.*

22 *Verba ſententiæ debent intelligi prout ius diſponit.*

23 *Mandatum exceſſiuum, & executioni non miſſum, de ſtylo A.C. ſuſtinetur pro ſumma debita.*

24 *Rota poteſt declarare mandata A.C. quando ei à dictis mandatis commiſſa fuit cauſa appellationis cum clauſula, Si quid exequendum.*

Et ſi de dictorum mandatorum iniuſtitia conſtat, ex integro mandatum relaxare poteſt.

25 *Clauſula,* Si quid exequendum, *ſi conſtat de bono iure, præſeruat viam executiuam pro noua mandati relaxatione.*

DECISIO CXVII.

DOcuit D. Vincentia Caracciola coram A.C. de ceſſione ſibi facta à Laouinia Morra Crediti dotalis ducatorum bis mille contra Iuliam Morram, nec dubitari poteſt, quin eadem ceſſio acquiſita fuerit ipſi Vincentiæ, quamuis Tutrix eſſet filiorum
1 hæredum pro medietate d. Iuliæ debitricis, cum in parte diſpoſitiua, quæ debet attendi, Buratt. *dec.* 206. *n.*20 ſtipolata legatur Vincentiæ, nomine proprio,
2 ibi, *proprio, priuato, & principali nomine eiuſdem D. Vincentiæ, vt in Summario n.*2. quæ verba excludunt nomen officij tutoris, *l.*5. *§. tutor, & ibi Gloſſ. verb. recte,* Batt. *n.*1. *ff quam ex fact. tut.* Rot. *in Cæſarau-*
3 *guſtana Beneficij de Linares*, 21. *Iunij* 1643. *§ ſaltem, coram Me*, ac important acquiſitionem nomine
4 proprio præſertim cum pro habenda dicta ceſſione Vincentia domum non pupillarē, ſed propriam cedenti aſſignauerit, & ſic non applicatur concluſio, quod tutor acquirens cum bonis pupillorum, ipſis acquirit, licet proprio nomine contraxit, *l. Lucius*, 47. *§ interim ff. admin tut.* Larr. *dec* 92. *n.*9. *& ſeqq.* Rota *in Rom. prætenſæ Societ.* 12. *Iunij* 1645 *§.*2. *reſponſum, cor. Eminent. Dom. Card. Ottobono.*

Docuit pariter de credito Lauiniæ cedenti per 5
publicum inſtrumentum promiſſionis dotis in ſumma ducatorum 3500. à Liuia vna cum filiis factæ cum dictione *cuiuſlibet*, ibi, *& cuiuſlibet ipſorum* 6
nomine, &c. quæ cum ſit diſtributiua totius in ſingulos, efficit, vt ſinguli promiſſores obligentur inſolidum, *l. ſi pluribus*. 52 & ibi Gloſſa, *verb. ſed omnes, ff.l.*2. Tiraq. *de retract. lignag. §* 31. *gloſſ. vnica, n.*11. Rota *dec.*22. *num.*1. *deciſ.*23 *n.*3. *inter impreſſ apud* Zacch. *de oblig. Cameral.*

Neque contra idem creditum obiici poteſt, vel 7
præſcriptio Statuaria Vrbis, aut tricennaria, quam ſuffragari debitori dotis, dixit Rota penes Seraph.
deciſ. 569. *num.*2. ea ratione quia cum poſſit Maritus ad libitum, debitorem liberare, & ſiquidem id faciat iuſſu vxoris, vterque tam debitor, quam Maritus ſint liberati, ſi vero iniuſſa vxore, liberatur 8
quidem, ſed Maritus tenetur, *l. debitor. l. vir ab eo ff.* 9
de iur. dot. l. penult. §. ſi vir ſocero, ff. ſolut. matr poteſt debitor liberationem conſequi, etiam mediante Mulieris actione de dote contra bona viri; & ad contraria reſpondetur quod procedunt, quando
agitur de præſcribendo fundo dotali, qui cum ſit 10
inalienabilis, *l. ſi fundis, ff. fund. dot.* eſt per conſequēs in preſcriptibilis conſtante matrimonio, ex diſpoſi-
tione tex. *in l. in rebus §. omnis, C. de iur. dot* & in his 11
terminis loquitur Canal. *dec.*213. *n.*7 & intelligenda eſt *dec.*197. *n.*8. *impreſſ. apud Zacch* ſecus vero in debitore dotis, contra quem dos hoc priuilegium à lege non habet; eandemque diſtinctionem ſecutus fuit *Fontanell. de pact. nupt. clauſ.*6. *gloſſ.*1. *p.*2. *num.*61. *& duob. ſeqq.*

Nam præſcriptio Statutaria, Vrbis excipit in 12
ventre creditum Dotis, Put. *deciſ.*88. *lib.*1. *in Corr.* Rot. *in Romana Salniani*, 23. *Martij* 1650. *coram R.*
P. D. meo Vereſpio Tricennariam vero iuris com- 13
munis excludit mala fides debitoris, reſiſtens etiam eius hæredi, ne poſſit præſcribere. Couarr. *in c. poſſeſſor. mala fidei, p.*2. *ſelect. §* 8 *n* 3. *& ſeqq.* Facchin. *contr. forenſ. lib* 8. *c.*17. Surd. *conſ.*296. *n.*10 *& in Romana Diuiſionis*, 15. *Iunij* 1640 *In Ciuitatis Plebis, Salniani*, 1. *Iulij* 1647 *coram Me.*

Minus obiici poteſt defectus implementi, eo quod ſcilicet Maritus cui fuit promiſſa dos, promiſerit Laoiniam vxorem renunciaturam ad fauorem
promiſſorum, hæreditatibus Paternis, fraternis, & 14
aliis ſibi deferendis, id enim adimpletum dicitur, ex quo mulier iuxta formam dictæ promiſſionis, ma-
trimonium contraxit, & conſumauit, vt in ſimili, 15
Rot. *dec.*89. *n.*10. *&* 11. *p.*2. *diu.* ex quo neque contradixit, neque aliquid ex dd hæredibus periit curſu longiſſimi temporis, quod promiſſam à viro renunciationem ſecutam fuiſſe præſumi facit., Socc. Sen. *conſ* 46. *num.*3. *verſ. præterea, lib.*4. Gozz. *conſ.*11. *n.*16. Socc. Iun. *conſ.*48. *n.*9. *&* 10 *lib* 2. Mant *deciſ.*13. *n.*9. Rot. *dec.*159. *n* 6 *verſ. & quatenus. part.*1. *rec. Dec.*64 *n.*3 *p.*4. *& in Romana Diuiſionis*, 20. *Iunij* 1639 *coram Me.*

Gratis etiam excipitur, quod Vincentia Ceſſio- 16
naria præſumatur de hoc credito ſatisfacta; quia adminiſtrauit tanquam tutrix, bona filiorum, qui
ſunt hæredes Iuliæ debitricis dotis, nam præter 17
quod non probatur ad eius manus peruenire tot bona, ex quibus potuerit ſatisfieri, præſumptio huiuſmodi militare poſſet pro rata debiti ad

dictos

dictos filios paſſiuè ſpectantis, & ſic pro me-
dietate, pro qua ſunt hæredes Iuliæ, iuxt. text. *in
l. pro hæreditariis, C. hæred. act. l. licet pacto, Cod.
fam. ercīſ.* Surd. *conſ.* 4 5. *n.* 13. & 14. pro alia
medietate hæreditas Iuliæ delata fuit ad D. Mar-
chionem Goffredum Iuniorem Aduerſarium,
quem adiuiſſe hæreditatem Patris, & Iuliæ, Auiæ,
conſtat ex actis in id geſtis, eius nomine de an-
18 no 1646. in Curia Beneuentana, & decreto Iudi-
cis deſuper emanato, *Summ. Vincentia n.*3. & ad
hunc effectum ſufficit quælibet voluntatis delibe-
ratæ poſitiua declaratio, etiam verbalis, Bald. *conſ.*
224. *verſ. nam quatuor, lib.* 2. Rot. *dec.* 360. *n.* 30.
& *Dec* 474 *n.* 1 *dec.* 478. *n.* 3. *p.* 5 *rec.*

19 Nihilque vrget, quod de anno 1613. hæres Iu-
liæ fuiſſet à Iudice declaratus per ſententiam, Vin-
centius de Motta Iuliæ Nepos, ipſeque bonorum
poſſeſſionem accepiſſet, *Summ. D. Marchionis,
n.* 2. & 3 Quia hoc non excludit, quin poſtea adi-
re hæreditatem potuerit, vt fecit etiam D. Mar-
chio, qui pariter Iuliæ Auiæ Nepos est, & pro-
pterea illi non ſecus ac d. Vincentius ſucceſſit, Ber-
trand. *in l. hac edictali, verſ. quam obſeruationem.
4. C. ſecund. nupt.* Cancer. *var. reſol. lib.* 3. *c.* 2. *n.*
197. Io. Vinc. de Ann *alleg.* 117. *n.* 14. Surd. *dec.* 73.
n. 10. Cumque hodie agatur ſolùm contra bona
hæreditaria non intereſt à quo ex cohæredibus
20 poſſideantur, ac de cætero etiam ſine bonis per-
ſona defuncti repræſentatur in hærede, *l. item ve-
niunt, ff. pet. hæred leg. hæreditas. ff. de verb ſignif.*

Ex his meritò A.C. relaxauit ad inſtantiam Vin-
centiæ Ceſſionariæ, mandatum executiuum, ci-
tato D. Marchione, tanquam Iuliæ hærede, quod
& ſi indefinitè conceptum, intelligendum eſt pro
medietate ex bonis hæreditariis debita ab eodem
Marchione, pro qua, vt dicebam eſt hæres Iuliæ
debitricis, detractis inſuper ducatis 168. pro qui-
bus in alio inſtrumento cum Ceſſionaria poſtea
celebrato, Lauinia cedens declarauit nolle hære-
ditatem Iuliæ poſſe moleſtari; *Summ. Marchionis,*
21 *n.* 6. Atque ita mandatum reſtringendum eſt ad
ducatos 732. ſiuè quia ita ſenſerit A. C. declaran-
do verba eius ſententiæ à diſpoſitione Iuris, vt de-
bet, Vinc. de Franc. *dec.* 527. *n.* 14. Capic. Latr. *dec.*
25 *ſub n.* 38. Rot. *dec.* 66. *n.* 3. *p.* 2. *rec.* & *in Burgen.
Saluiani,* 10. *Iunij* 1652. *coram Me.*

22 Siuè quia cum nondum executioni miſſum fue-
rit, ſubſtinetur pro ſumma debita de ſtylo A. C.
de quo Saluſt. *in prax. lib.* 1. *c.* 37. *n.* 4 add. ad Bu-
ratt. *dec.* 19. *n.* 7. Rot. *in Romana Cambij,* 23. *Ia-
nuary* 1651. *coram Reuerendiſſ. Archiepiſcopo*
23 *Tarracenenſi,* § *idque nec non.* Quod mandatum
intelligendum ſit contra bona hæreditaria Iuliæ,
vt implicitè in decreto A. C. continetur, declarare
poteſt Rota cui ab eodem mandato, commiſſa fuit
cauſa appellationis cum clauſula, *Si quid exequen-*
24 *dum,* vt fuit deciſum *in d. Romana cambij,* quinimò
quod dum de iuſtitia, vt in caſu noſtro conſtat, poſ-
ſit Rota mandatum etiam ex integro relaxare, fuit
deciſum *in Romana pecuniaria,* 27. *Maij* 1651. *cor.
R. P. D. meo Celſo,* vbi *in* §. *fin.* redditur ratio;
25 quia clauſula, *Si quid exequendum,* quando con-
ſtat de bono iure, præſeruat viam executiuam pro
noua relaxatione mandati, & allegantur deciſiones
concordantes.

Propoſito ideo per me hodie dubio, an manda-
tum A. C. ſit exequendum, Domini cenſuerunt exe-
quendum, & quatenus opus ſit, relaxandum eſſe
contra bona hæreditaria Iuliæ pro ducatis 732.

Vtraque Parte informante, &c.

R. P. D. Bichio.

Beneuentana Dotis.

Mercurij 10. *Maij* 1654.

ARGVMENTVM.

Ceſſio acquiritur ei, cuius intereſt. De Præſcriptione Statutaria 30. annorum aduerſus creditum dotis. Et de renunciatione ipſius per Vxorem facta.

SVMMARIVM.

1 *Relatio reſtringitur ad immediatè expreſſa.*

2 *Ceſſio acquiſita, & nomine proprio ſtipulata præſumitur, quando ipſe acquirens, etiam nomine proprio aliquid cedenti tradidit.*

3 *Singula ſingulis referri debent.*

4 *Res acquiritur illis ad quos negotium ſpectat.*

5 *Ceſſio acquiritur habenti onus ſoluendi.*

6 *Promittens vti principalis, principaliter, & inſolidum, & ſub obligatione Camerali, conſtituitur principalis debitor.*

7 *Mulier conſtante matrimonio, nec reſpectu actionis perſonalis contra promiſſorem dotis agere poteſt, ſed benè Vir.*

8 *Non valenti agere non currit præſcriptio.*

9 *Debitor dotis conſtante matrimonio perpetuam liberationem conſequi poteſt à ſolo viro, mediante acceptilatione, aut confeſſione de recepto,*

10 *Vel mediante gratuita alienatione, aut remiſſione.*

11 *Aut mediante triginta annorum præſcriptione.*

12 *Quod eſt alienabile, & poſt remiſſibile, eſt etiam præſcriptibile.*

13 *Qui patitur præſcribi, dicitur alienare.*

14 *Præſcribens ſimilis eſt ſoluenti.*

15 *Actiones omnes perpetuæ tolluntur præſcriptione 30. annorum.*

16 *Fundus dotalis ſicut non poteſt alienari, ita nec præſcribi ex negligentia viri, ſecus eſt in debita dotis, cum Maritus poſſit talem debitorem ad libitum liberare.*

17 *Deciſio loquens perfunctoriè, & ex abundanti non attenditur.*

18 *Præſcriptio non currit ſtante mala fide præſcribentis.*

19 *Quæ malæ fidei etiam nocet debitoris hæredi, qui non poteſt præſcribere,*

20 *Ad præſcribendum dotis debitum. 30. anni completi requiruntur.*

21 *Statutaria præſcriptio ſolutionis per lapſum 30. annorum ceſſat, quoties militat contraria aliqua præponderans præſumptio.*

22 *Promiſſor dotis, ſi in aliquo inſtrumento ſe illius debitorem agnouit, certa eſt dicta dotis non ſolutio.*

23 *Præſcriptio locum non habet contra debitorem ex propria confeſſione conuentum.*

24 *Præſcriptio incohari non poteſt contra hæredem, qui hæreditatem non adiuit.*

25 *Renunciatio ab vxore facienda ſecundum viri promiſſionem in capitulis matrimonialibus adſcriptam, cenſetur facta, vel remiſſa ſtante longiſſimi temporis ſilentio, & inutilis ſolutionibus à ſocero factis, nuſquã petita dicta renũciatione.*

26 *Et ex eo, quod ipſa Mulier dicta capitula ſubſcripſit.*

DECISIO CVIII.

EVertere ſingula fuodamenta deciſionis editæ
ſub die 27. Iunij 1653. conati ſunt hodie, vt
ab ea recedatur, informantes pro D. Marchione
Goffredo; ſed iterum ſolidiſſima viſa ſunt. Quod
enim Iura Lauiniæ competentia contra Iuliá debi-
tricem dotis ceſſa fuerunt Dominæ Vincentiæ Ca-
racciolæ nomine proprio, mediante perſona Ful-
uij eius procuratoris, legitur oculariter in inſtru-
mento ceſſionis; ibi, *proprio, priuato, & perſonali
nomine eiuſdem Vincentiæ*, nec non infra, in ea par-
te, qua pro reportanda dicta ceſſione, Fuluius La-
niniæ cedenti aſſignauit Domum propriam ipſius
Vincentiæ, tanquam illius procurator; ibi, *detto
Signor Fuluio, procuratorio nomine di detta Si-
gnora Vincenza dà inſolutum, & pro ſolute, à detto
Signoro Lauinio, &c.* & conſonant ſubſequentia,
verba ceſſionis, ibi, *renunciarunt dicta D. Vincentia,
& prædicto Fuluio nomine quo ſupra, &c.* Gratiſ-
que Clauſula hæc nomine quo ſupra, exaduerſo
refertur ad nomen filiorum Vincentiæ, quorum
etiam Fuluius procurator erat; quia imò ſupra fuit
expreſſum tantum nomen Vincentiæ; cumque eo
tantum, procurator in re recompenſam ceſſionis
rem propriam Vincentiæ tradidiſſet cedenti ad
idem nomen, peroeceſſa prædicta Clauſula refer-
tur, ſic ſuadente tum regula, quod relatio reſtringi-
1 tur ad immediate expreſſa, vt notant Doctores, *in
cap. Cum dilecti, de donat.* Rot. *coram S. mem. Greg.
XV. deciſ 4545. n. 13. & inter rec. dec. 627. n. 9 p. 2.*
2 tum correſpectiuitate acquiſitionis ad traditionem;
quia nimirum ſicuti domus propria Vincentiæ eius
nomine tradita fuit cedenti; eodem nomine ceſſio
acquiſita, ac ſtipulata præſumitur. Ruio. *conſ.* 159.
n. 10. *verſ tamen alia, lib.* 1 Decian. *conſ.* 73. *n.* 8. *verſ.
qua etiam verba, lib.* 1. Card. Mant. *de tacit. lib.* 22.
tit. 8. *n.* 36. Caual. *dec.* 219. *n.* 6.

Vnde nihil vrget, quod in inſtrumento manda-
ti procuræ in perſonam Fuluij Vincentia il-
lum procuratorem conſtituiſſet, tam nomine pro-
prio, quam vti tutrix filiorum, quia nomen filio-
rum appoſitum fuit reſpectu concordiæ ſuper
quantitate debiti, & aliis prætenſionibus Lauiniæ,
à procuratore faciendæ; nomen verò Vincentiæ
reſpectu ſolutionis de re propria Vincentiæ, &
ceſſionis ad eius fauorem reportandæ; prout ſuc-
ceſſiuè reportata fuit, & ſic, ſingula ſingulis de-
3 bent referri, iuxta textum, *in leg. negotia, ff. neg.
geſt. leg. quoties, Cod. fam. ercisc.* Decian. *conſil.*
186. *num.* 4. Rota apud Peniam, *deciſ.* 231. *nu-
mero* 9. *deciſ.* 240. *num.* 7. Minus vrget quod ceſ-
4 ſio cenſeatur acquiſita filiis, eo, quod ad illos ne-
gotium ſpectaret, ex allegatis per Bell. *deciſion.
lamen.* 14. *numero* 46. Quia ſpectabat quidem
ad filium onus ſoluendi dotem, ſed non ius re-
5 portandi ceſſionem tranſlatiuam; quam imò re-
portare, cum intereſſet ſolius Vincentiæ, quæ
de proprio ſoluit; ipſi merito ceſſio acquiſita fuit;
vt ad litteram eſt textus, *in leg. poſt mortem, §.
tutor*, ibique notat Bartol. *in Summ. ff. quand. ex
fact. tutor.*

Quod verò Iulia, contra quam ceſſio emana-
uit Lauiniæ cedentis, ſit debitrix dotis, apparet
6 ex alio publico inſtrumento, in quo ipſa ſimul
cum filiis vti principalis perſonaliter, & inſoli-
dum, & ſub Obligatione Camerali, dotem La-
uiniæ ſoluere promiſit; atque ita (eſto, ſine veri
præiudicio) quod onus dotandi ſpectaret ad filios,
ipſa reſpectu creditricis, cuius fauore promiſit,
quidquid ſit reſpectu Filiorum, conſtituta fuit
principalis debitrix, Aym. *conſil.* 33. *num.* 8. Surdus,
conſil. 150. *num.* 57. Rota *deciſ.* 167. *num.* 6. ibique
Add. *num.* 10. *Deciſ.* 443. *num.* 2. *coram Sanct. me-
mor. Gregor. XV. deciſion.* 118. *num.* 8. *inter im-
preſſ. apud Zacch. de Obligatione Camerali*, & in
puncto dotis promiſſæ, ab eo qui dotare tenebatur,
tur, & ab alio; Surdus *conſil.* 448. *n.* 1. *in fin.*

Aliud obiectum præſcriptionis tricennariæ, ſi-
ue præſumptæ ſolutionis à Statuto Beneuent. ex
lapſu viginti annorum inductæ, fuit ſublatum in
prima deciſione, §. *neque.* Quidquid enim ſit,
an tricennariam, dotis debitor inchoare potue-
rit, in præiudicium Vxoris, marito viuente, quod,
etiam reſpectu actionis perſonalis, negant infra 7
allegandi, eo quod tunc Mulier agere contra pro-
miſſorem non poterat, ſed Vir. *leg. ſi pro dote,
C. de dot. promiſſ. leg. dece ancillam, C. de rei ven-
dicat.* Paris. *conſil.* 33. *num.* 67. *libro primo*, & non 8
volenti agere, non currit præſcriptio, *lege pri-
ma, §. finali, C. de annal. except. lege cum notiſſi-
mi, §. in his, C. de præſcriptione triginta, vel qua-
draginta annorum, &* in puncto Menoch. *conſil.*
88. *numer.* 43. quem ſequitur Rimin. Iun. *con-
ſil.* 670. *numero* 31. Rota *in Romana Dotis, &
Legati*, 16. *Iannarij* 1620. *coram bon. mem. Man-* 1
zanedo. Contraria verò ſententia probatur, ex quo 9
ſicuti, conſtante matrimonio debitor dotis per-
petuam liberationem conſequi poteſt à ſolo vi-
ro, mediante acceptilatione, aut etiam con-
feſſione de recepto, *leg. in iis rebus*, 66. *§. ſi
Vir ſocero, ff. ſoluto matrimonio*, ſiue gratuita alie-
natione, & remiſſione, *leg. vir. ab eo*, 50. *in fin. ff.* 10
de Iur. dot. ita mediante triginta annorum præ- 11
ſcriptione; cum eo modo, quo aliquid eſt alie- 12
nabile, ac irremiſſibile, ſit etiam præſcriptibile,
iuxta theoricam, quam tradit Marian. Socc. *in
cap. cum contingat, ſub num.* 53. *& ſequentibus,
de for. competen.* Rolan. *conſil.* 3. *num.* 83. *lib.* 1.
Michael Ilgur. *de regim. mund. quæſt.* 3. *num.* 78.
inter tract. diuerſ. tom. 16. *fol.* 120. *à tergo*; & aliena- 13
re dicatur, qui patitur præſcribi, Vaſquez *Illuſtr.
cap.* 52. *num.* 3. *& ſequentibus*, Surd. *conſil.* 316.
num. 7. Menoch. *conſil.* 825. *numero* 34. *&* 55. 14
Sicque præſcribens ſimilis ſoluenti, *leg. ſi pupil-
lus, in fine, ff. de adminiſtratione tutorum*, Sur-
dus *conſil.* 234. *numero* 12. Ac nimis durum
videatur, quod ſi matrimonium longiſſimo
tempore durauerit, promiſſor dotis, qui bo-
nam fidem habuit, non valeat contra Mulie- 15
rem vti præſcriptione triginta annorum, qua
omnes actiones perpetuo tolluntur, *lege ſicut,
lege finali, Codic. de præſcriptione triginta anno-
rum*, Neguſant. *quæſt.* 535. *num.* 9. Surdus *con-
ſil.* 296. *num.* 1. *& dec.* 30. *num.* 3. Fontanell. *de-
ciſ.* 78. *num.* 9. Et in puncto hanc opinionem di-
ſtinguendo, inter præſcriptionem fundi dota-
lis, & actionis de dote, ſecutus eſt idem Fonta-
nell. *de pact. nupt. clauſula* 6. *gloſſa* 1. *parte* 2. *nu-
mero* 63. poſt Seraph. *deciſion.* 569. *numero* 2.
Quam non reuocat exaduerſo allegata deciſio
In Romana Dotis, & Legati, coram Manzane- 17
do, ſed loquitur perfunctoriè, & ex abundanti
vltra quod, &c.

Quidquid inquam ſit de his, placuit reſponſio, 18
Quod præſcriptio currere non potuit, ſtante ma-
la fide præſcribentis, gnaræ videlicet, ſe fuiſſe ſem-
per

per debitricem, vt conſtat etiam ex eius vltimo teſtamento, vbi dotem promiſſam, ſolui ab hærede mandauit; & ſic illam non præſcriptam, ſed continuo à ſe debitam fuiſſe agnouit, Rota *de-*
19 *ciſ.62. num.1. & ſequenti, Deciſ.81. num.1. Deciſ.119. num.2. part.7. recent.* eademque mala fides nocet etiam debitricis hæredi, ne potuerit præſcribere; ex allegatis *in prima Deciſione, §. nam præſcriptio.* maximè quia à die mortis teſtatricis la-
20 pſi non fuerunt, niſi 27. anni, & ad hanc præſcriptionem requiruntur 30. completi. Iaſon. *in leg.3. §.labeo, num.17. ff. de acquir. poſſ.* Neguſ. *quaſt.330. num.95.* Bald *de praſcr.3. part.6. part. princip q.1. num* 8. Rot. *deciſ.304 num.2. part.1 recentior. & In Romana pretij viridarij, 11. Martij 1624. coram bon. mem. Vbald. Sen.*

21 Statutaria præſcriptio ſolutionis per lapſum 30. annorum ceſſat, quoties militat contraria aliqua præponderans præſumptio. Seraph. *deciſ.692. n 4. deciſ.926. num.3.* Meln. *deciſ.125. num.18.* Rota *In Romana pretij Viridarij, 11. Martij 1624. §. nec dicatur, in fin. coram bon mem. Vbaldo Sen. & In Rauennaten. Cenſus, 26. Aprilis 1641. § quare, coram Me*; prout in caſu noſtro, quo cum Liuia debitrix, ſe in teſtamento debitricem dotis agnouit
22 eiuſdem; exinde fit, quod dotem non ſoluerat, vt ponderat in terminis ſimilis Saturi allegati per adduct. ad Burat. *deciſ 8. num.10. verſ quarto caſus*; ea verò mortua, filij eius fatentur dotem non ſoluiſſe,
23 & ſatis eſt quod ſtatutariam præſcriptionem non allegent. Azeued. *in reg. Conſtit Hiſpan. lib.4. titul.15. num.64. & 65.* Cancer. *variarum reſolutionum, tom.1. cap.18. num.18.* Rot. *In Romana Cenſus, ſeu Saluiani, 26. Iunij 1646. §. præſcriptio item ſtatutaria, coram Me.* Aduerſarius autem qui hæreditatem Iuliæ voluiſſe ait, de anno 1646. à quo
24 tempore tempus ſtatutarium non concurrit, aſſerere non poteſt ſe antea ſoluiſſe; cum ſoluere non teneatur antequam hæreditatem adiret, *in l.ſi prædium, ff.de in diem adiect.* Bald. *conſil.48. in finem verſ. reuertendo, libr.1.* Alexand. *conſil.4. num.18. lib.2.* Balbus *de præſcriptionibus, in prima parte, ſexta partis princip. in vigeſimo quinto caſu, n.47. & ſequenti.*

25 Tandem non obſtat defectus renunciationis faciendæ ab Vxore, & à viro promiſſæ in capitulis matrimonialibus; quia ſtante ſilentio longiſſimi temporis, iunctis aliquibus ſolutionibus Dotis à Socero factis, nuſquam petita dicta renunciatione, illa præſumitur, vel facta, vel remiſſa, vt in terminis deciſum fuit *in Æſculana Dotis, 24. Ianuarij 1648. §. vlterius, coram R. P. D. meo Celſo, & in eadem, 34. Iann. 1653. § conſiderauerunt, coram Reue-*
26 *rendiſſimo meo Decano*; præſertim quia ſi Sponſa Capitulis matrimonialibus talem promiſſionem continentibus ſubſcripſit. ex hoc ipſo reſultat effectus renunciationis, vt per Bartol. *in leg. ſi intra, num.4. ff. de pact.* Caſtr. *conſil.342. num.1. lib.2.* Tiraquell. *de retract. conuent. in fin. num.28.* Cart. *dec.29. n.13. & 14.* cum aliis, quos refert, & ſequitur Surd. *conſ.392. n.11. & conſ.457.13.*

Ex quibus, & aliis in prima deciſione deductis, Domini ſteterunt in deciſis; Vtraque parte informante.

R. P. D. Celso.
Romana Pecuniaria.

Lunæ 18. Aprilis 1654.

ARGVMENTVM.

Agitur de Obligatione Camerali. Confeſſio de recepto extraiudicialis voluntarié facta à Tutore, non præiudicat Pupillo; & de coniecturis, & præſumptionibus pro comprobatione ſolutionis.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio Cameralis habet executionem paratam; & in vim illius poteſt executiuè procedi.*
2 *Clauſula*, Si quid exequendum, *non vulnerat obligationem; ſed ſuſpendit tantum executionem mandati, donec de illius iuſtitia cognoſcatur*
3 *Confeſſio de recepto extraiudicialis voluntaria facta à Tutore, non præiudicat Pupillo, dum de vera ſolutione non conſtat.*
4 *Amplia etiam in quolibet adminiſtratore.*
5 *Et adducuntur DD. qui contrarijs reſpondendo, prædictam ſententiam comprobant.*
6 *Confeſſio de recepto operatur crediti contracti remiſſionem, quæ ſapit naturam donationis.*
7 *Donatio rerum pupilli expreſsè eſt Tutori, & Curatori prohibita.*
8 *Si pro modica ſumma pecuniarum reperitur quietantia, vtique ſi maior ſumma fuiſſet ſoluta, ſimilis quietantia reperiretur.*
9 *Non eſt veriſimile, quod quis ſoluat quantitatem magnam pecuniarum ſine quietantia.*
10 *Non eſt credendum, quod quis voluerit ſoluere, id, ad quod de iure non tenebatur.*
11 Deciſio 28. n.8. part.6. recent. Deciſ.163. n.1.4. & ſequent. part.2. diuerſor. & Deciſ.603. n.1. coram Sanct. memor. Gregor. XV. *in quibus caſibus procedant.*
12 Text. in l. Lutius, ff. de adminiſtrat. Tutor. *quomodo ſit intelligendus.*
13 *Subſcriptio concludit veritatem ſubſcriptionis facta à Tutore, non autem veritatem confeſſionis de recepto.*
14 *Simplex confeſſio Tutoris non poteſt nocere pupillo.*
15 *Vna coniectura tollit aliam, & fortior debiliorem vincit.*
16 *Tempus non eſt modus tollendæ, vel inducendæ obligationis.*
17 *Præſumptio, quæ deducitur ex tarditate petendi, eſt leuis.*
18 *Præſcriptio eſſet fruſtratoria, ſi ex moroſitate in petendo creditum, præſumeretur ſolutum.*

DECISIO CIX.

Creditum Rainaldæ hæredis Antonij Patriſ, cuius vigore fuit relatum mandatum contra Michaëlem Marrottum, & deinde, Exequatur, contra bona hæreditaria ipſius reſultat ex Inſtrumento publico venditionis freni, & vtenſilium cum intamento, & obligatione ampliſſima in forma Reu. Cam. Vnde cenſuerunt Domini, mandatum præfatum eſſe exequendum. Quia obligatio Cameralis 1
habet executionem paratam, & in vim illius poteſt executiuè procedi, vt dixit Rot. poſt Zacch. *de oblig. Cam. dec.69. n.1. & Dec.203. eod. n.* Et clauſula. Si 2

quid exequendum, non vulnerat obligationem, ſed
ſuſpendit tantum executionem mandati, donec co-
gnoſcit de iuſtitia illius, ex pluribus relat. probat
Grat. *diſcept. for c.968.n.2.& ſeq* & firmauit Rot.
*In Roman pecun.7. Maij 1649. coram Me. & in Ro-
mana Cambij 23. Ianuarij 1641. coram Reuerendiſſ.
Terracinen.*

Nec fuit habita In conſideratione ſalidatio re-
portata à Ioan. Fetto vno ex Tutoribus dictæ Rai-
naldæ, in quadam apocha ſub die 21. Aprilis 1630.
In qua recipiendo ſcuta viginti, fatetur ſcut. 450.
Fuiſſe ſoluta Antonio Teſtatori, & ſcut. 350. Vguli-
no Magninn huiuſmodi enim confeſſio de recepro
extraiudicialis voluntaria facta à tutore non præ-
iudicat pupillo, dum de vera ſolutione non conſtat;
vt probat Text. *in l. Lucius, §.47 in fine*, ibique Bart.
in §. tutelæ, n.1. verſ. dico ergo ff. de adminiſtr. & pe-
4 *riculo tutorum*, quem ſequitur Iaſon. *in l.2 ſub n.20.
verſ. ego tamen pondero*; ibique etiam Alciatus *ſub
n.16.* vbi exemplificat in tutore, & quolibet admi-
niſtratore, *ff. ſi certum petatur*, Aretin. *in §. vendita,
n.5. inſtit. de rerum diuiſione*, Alex. *conſ.97.n.3 verſ.
quia reſpondeo, lib.7.* Anguiſc. *conſ.265.n 5.& ſeqq.
conſ.266.n.14.* Cald. qui plures cumulat *conſil 32.
n.25.* Maſcard. *de probationibus, concl.370.n.1.* Ca-
uale. *de tutore & curat. c.1.n.274.* Grat. *c.766.n.56.*
5 Franc. Marc. *diſ 148 n 1 p.1.* Surd. *dec.219. ſub n.24.
verſ. allegabat, & n ſeqq.*

Et hanc opinionem reſpondendo contrariis, plu-
ribus rationibus & auctoritatibus, cõprobat Natt.
qui illa veriorem aſſerit, *conſ.543 ſub n.18. & ſeqq.*
& de communi teſtatur Tiraq. *de retr. conuent. §.4.
Gloſſ.6.n.12. & 13.* Paſch. *de viribus Patria poteſtat.*
6 *c.1.n.12* Viuius *comm. concl.145 per tot.* & firmauit
Rota, *dec.714.n.2.p.3. recent.*

Et optima quidem ratione; nam cum ex confeſ-
7 ſione de recepto reſultat remiſſio crediti Iam con-
tracti, illa ſapit naturam donationis, quæ cum tuto-
ri, & curatori ſit expreſsè prohibita, conſequenter
prohibita eſt etiam confeſſio, prout ex Text. *in leg.
contra Iuris, 28. §. vlt ff. de pactis, & in l pactum Cu-
ratoris, 12. Iuncta Gloſſ. verb. remitt. C. eodem*, probat
Aym. *conſ.494.n.9.* Corn. *conſ 263.n.7 verſ ſi enim,
lib.1.* Menoch. *conſ 32 n.36. & ſequentibus* Surd. *d.
deciſ.119. ſub num.14. verſ. prima, & mouentur.
prædicti.*

In præſenti vero caſu, non ſolum apparet de
huiuſmodi receptione quinimo illa redditur valdè
8 inuerisimilis, dum tutor fatetur fuiſſe ſoluta An-
tonio Teſtatori ſcuta 450. & tamen exhibet quie-
tantiam tantummodo de ſcut. 100 reportatam pau-
lò ante eius obitum ſub rogitu publici Notarij.
Nam ſi maior ſumma fuiſſet ſoluta vtique quietan-
tia ſimilis reperiretur, vt bene in propoſito arguit
9 Lancellot. Gall. *conſ.86. num.6.* Riminald. iun. *con-
ſil.489. num 9. lib.5.* & dixit Rota *in Romana Do-
tis de Palnzzellis, 26. Octobris 1601. coram Litta
& Deciſ. 565. num 22. coram Penia*, præſertim
quia agitur de notabili ſumma ita vt non ſit cre-
dendum quod deſuper non fuerit reportata quie-
tantia, vt ponderauit Rota *coram Molino deci-
ſion.195. num.1. deciſ.485 num.7. part.3. lib.3. diuer-
ſor. & in recent. deciſ.772. ſub n.3. p.3. & deciſ.259.
n.5. & 5. part 6.*

Ruſſus in eadem ſolidatione declarat tutor fuiſſe
10 ſoluta ſcuta 350. Vgolino Magnino, qui tamen
non erat creditor in huiuſmodi ſumma; Inueriſi-
mile eſt autem quod Antonios voluerit ſoluere id,
ad quod de iure non tenebatur ad Text. *in l. cum de
indebito, ff de probat.* Rota *coram Durand. dec.359.
n.6. & dec.73. n 8. p 4. tom.2. recent.*

Nec obſtat Deciſio 28. *num.8. part.6. recentior.* 11
& aliæ in contrarium adductæ; Quia procedunt
concurrentibus adminiculis, & quomodo aliundè
conſtat de vera, & effectiua numeratione in qui-
bus terminis loquitur *Deciſ.167. num.1.4. & ſe-
quentibus, parte ſecunda diuerſorum, coram San-
ctæ memoriæ Gregor. deciſ 506. num.1. & ſequenti.*
Et intelligendum eſſe Textum, & Gloſſam *in di-* 12
*cta lege Lucius, ff. de adminiſtratione, & periculo
tutorum*, latè probat Iaſon. *in dicta lege ſecunda, §.
vltimo, num.20. ff ſi certum pet.* vbi ponderat ver-
bo, *ſi ſoluiſſent*, quæ important veram numera-
tionem, Riminald. Iunior. *conſil. 147. num. 14.
libr.1.* Natt. *conſil 843. ſub num. 18. & ſequenti-
bus*, Menoch. *conſi.39. num. 63.* & ſequitur Gut-
tierez *de iuramento confirmatorio, part.1. cap. 50.
num.6 & 7.*

Adminicula vero quæ deducuntur ad proban-
da numeratione huiuſmodi, vel ſunt leuia, vel re-
torquentur in contrarium, Primum enim quod di-
cta quietanna fuerit ſuſcripta ab eodem Vgolino
Magnino, & Angelo Herculano non releuat cum
talis ſubſcriptio concludat quidem veritate ſubſcri- 13
ptionis factæ à tutore, non autem veritate con-
feſſionis det recepto, & ideo cum nullum præ- 14
beat adminiculum confeſſio remanet ſimplex quæ
pupillo nocere non valet, prout ſupra allegatos
tradit Romanus *conſ.352 n.5.* ibique Adden. *lit-
tera F.* Magon. *deciſione Lucens. 5. num.25.* Man-
cin. *de confeſſione, cap.9. artic.2. num.2. & 4.* vbi
refert deciſio Rotæ *coram Rubeo*, & fuit dictum
*in Marſilien. pecuniaria, 9. Ianuarij 1607. coram
Lancellotto.*

Alterum quo Mariottus eſſet diligens in ſoluen-
do, ex quo ſoluerit Antonio ſcuta 100. ante diem
contrarium, tollitur ex eo quod poſt mortem eiuſ-
dem Antonij diſtulit ſoluere ſcut. 50. ad annum
1619. quæ ſolui debebant de anno 1625. Vnde
ex hac moroſitate, & tarditate per tot annos ceſ- 15
ſat coniectura ſupra deducta cum vna coniectura
tollat aliam, & fortior debiliorem vincat, *leg. non
ſolum. ff. de ritu nuptiarum, cap. litteras, de præ-
ſumpt.* Decian. *conſil 470. n.10.* Rota *coram S. mem.
Greg dec.147. n.3.*

Lapſus verò temporis non meretur allegari,
quia durante tutela, Rainaldo non poterat agere
ea vero finita non probatur habuiſſe ſcientiam
præfati crediti, & tamen eſt certum, quod tem-
pus non eſt modus tollendæ, vel inducendæ 16
obligationis *leg. obligatione ferè, §. planè, ff. de
actione, & obligatione, leg. ſi certis annis, Codice* 17
de pact. & præſumptio, quæ deducitur ex tardi-
tate petendi eſt leuis, vt aduertit Honded. *conſi-
lio 55. numero 69 libro quinto*, Hieron. Palm. *con-* 18
ſil.45. num 6. vbi ait, quod præſcriptio eſſet fru-
ſtratoria ſi ex moroſitate in petendo creditum præ-
ſumeretur ſolutum, quod etiam firmauit Rota *de-
ciſ.788. num.12. part.1. diuerſ.* & coram Peña *de-
ciſ 575. n.19.*

Et ita vtraque parte, &c.

R. P. D.

R. P. D. Celso.

Romana, Cenſus, ſeu Saluiani.

Mercurij 5. May 1655.

ARGVMENTVM.

De Hypothecæ viribus, quo ad hæredes debitoris; De hypotheca dotali præcipuè ſine beneficio Inuentarij adeuntibus. Creditum dotale anterius præfertur poſteriori creditori, etiam cum expreſſa hypotheca. De adiudicatione bonorum debitoris iuridicè facta creditori: Et hypotheca ob reintegrationem fideicommiſſi.

SVMMARIVM.

1 *Hypotheca non competit creditoribus ſuper bonis ad hæredem debitoris ſpectantibus.*

2 *Ex aditione hæreditatis, per quam hæres quaſi contrahit cum creditoribus hæreditariis, oritur contra ipſum ſola actio perſonalis.*

3 *Hypotheca competit ſuper bonis hæredis, vel quando adiuit ſine beneficio legis, & inuentarij, vel quando defunctus expreſſe eius bona obligauit.*

4 *Teſtator poteſt diſponere de bonis hæredis.*

5 *Hæres ſimpliciter adeundo, factum defuncti totaliter approbat.*

6 *Immiſſio nunquam conceditur contra creditorem poſſidentem anteriora, & potiora iura habentem.*

7 *Hypotheca tacita dotis præfertur anterioribus creditoribus qui habent expreſſam in bonis quæſitis à debitore poſt ipſius dotis hypothecam.*

8 *Text.* in leg. is qui res, ff. de iure fiſci *licet loquatur de Fiſco, locum etiam habet in dote.*

9 *Lex inducens hypothecam ad fauorem mulieris, citiùs operatur, quam hypotheca inducta ab homine.*

10 *Bona debitoris adiudicata creditori, efficiuntur propria ipſius ob præcedentem illorum adiudicationem ſibi factam à Iudice.*

11 *Crediti anterioritas iuſtificatur ex inſtrumento publico.*

12 *Hæres grauatus tenetur reintegrare fideicommiſſum, & pro huiuſmodi reintegratione ſuper eius bonis competit fideicommiſſario hypotheca, ſi ille alienauerit dolosè.*

13 *Quæ hypotheca non incipit à die alienationis, ſed à die qua cœpit adminiſtrare.*

14 *Hæres grauatus dicitur dolosè alienaſſe, quando ſcientiam fideiuſſor habuit.*

15 *Et quando alienando potuit cogitare, ſe non futurum ſoluendo.*

16 *Retentio non competit pro fructibus, de quorum perceptione præciſa quantitatis non conſtat.*

17 *Fructus poſt mortem hæredis grauati alienantis, maturati, non decurſi ad quem ſpectent.*

DECISIO CX.

Laurentio, & aliis de Piordis, vti creditoribus q. Anaſtaſij Coronæ ex cauſa fructuum Cenſus, per ipſum impoſiti, & venditi 22. Martij 1607. Hortenſiæ Pratæ de Piordiis petentibus immiſſionem in bonis q. Martini Coronæ, hæredis dicti Anaſtaſij, nempè in vinea extra Portam Latinam, tertia parte officij Notariatus Curiæ Capitolinæ, & domo ad Diuum Marcum, hodie poſſeſſa per Petrum Paulum de Roſis; pro-
poſito particulari dubio, DD. Negatiuè reſpon- 1
derunt non ex eo, quod actoribus non competat hypotheca ſuper dictis bonis ad hæredem debitoris ſpectantibus; quia etiam ſi regulariter ex
aditione hæreditatis, per quam hæres quaſi con- 2
trahit cum creditoribus hæreditariis, oritur contra ipſum ſola actio perſonalis, *leg. penult. ff. de act. & oblig.* cum aliis late à legat. per Franc. *deciſ. 13.*
numero 7. cum ſequentibus nihilominus, quatenus 3
hæres adiuit ſine beneficio inuentarij, & defunctus expreſſe obligauit, prout hic, etiam bona hæredum, ſuper ipſis pariter competit hypothe-
ca, concurrentibus in id, cum poteſtate defuncti, 4
qui potuit etiam de bonis hæredis diſponere, cum voluntate ipſius hæredis, aut adeundo ſimplici-
ter, factum defuncti totaliter approbaſſe cenſe- 5
tur, iuxta punctuales deciſiones, *In Romana Saluiani domus, 27. Nouembris 1634. coram bon. memor. Buccabella; Et Sancti Seuerinò Dotis, ſeu Saluiani, 4. May 1640. coram Reuerendiſſimo Decano, apud* Zacch. *de obl. cameral. deciſ.* 187. *numero 25. & 26. & deciſ. 639. per totam* ſed ex quo,
dicto Petro Paulo illorum moderno poſſeſſori de- 6
betur retentio, ex cauſa ex qua creditorum, quæ anteriora, vel potiora ſunt, nunquam impeditur immiſſio, vt reſpondit Rota, *coram Cardinali Mantica deciſ. 69. n. 1.* & alibi paſſim.

Primo ſiquidem ipſo credito dotali Mariæ Prouidæ vxoris dicti Martini non obſtante, quod vti contractum 13. Octobris 1611. ſit poſterius credito actorum, quia ſuper Vinea, & tertia parte
officij acquiſiti à Martino viro, de anno 1655. 7
& ſic poſt contractam hypothecam dotalem, mulier præfertur omnibus creditoribus, expreſſam hypothecam habentibus, per text. *in leg. in his*
qui, 28. ff. de iure fiſci ſuffragantem etiam doti; 8
cum minora fiſci priuilegia habeat, tradunt in terminis Angel. *in leg. aſſiduis, n. 8. Cod. qui potior. in pignor. habeant, & in lege 1. parte 2. n. 17. ff. ſolut. matrimon.* Cancer. *variarum reſolutionum, tom. 1. cap. 9. n. 2.* Cardinalis Mantica *de tacitis, libro 11. tit. 6. num. 23.* Vbi de magis communi, & hanc opinionem, quicquid in contrarium ſentiunt allegati per Modernum Foroliuien. *de pignoribus, lib. 3. quæſt. 88. per totam*, vti fauorabilem doti ſecuta fuit Rota *in Romana Saluiani*, 10. *Decembris 1629. coram. Quipp. in recentior. deciſ. 428.*
num. 19. cum ſequentibus, part. 5. Vbi pro ratione 9
conſiderat, quod lex inducens hypothecam ad fauorem mulieris, citius operatur, quam hypotheca ea inducta ab homine, gratis autem dicitur Mariam de ſua dote remanſiſſe integraliter ſatisfactam: quia contrarium patet ex calculo de Ordinatione Rotæ extraiudicialiter facto.

Secundo etiam ſuper domo, pro quodam Cenſu ſortis principalis ſcutorum 200. impoſiti ab Anaſtaſio communi debitore, anno 1604. & ceſſo eidem Mariæ tranſlatiuè, & non extinctiuè *Summario, n. 5. & 6.* Cui non obſtat, quod ipſa ceſſionem reportauerit, mediantibus pecuniis, ac bonis hæreditariis Martini; Quia iſta fuerunt effecta ipſius propria, ob præcedentem illarum adiudicationem ſibi factam à Iudice, & ad eius fauorem declarauit Rota *coram bon. me: Merlin. deciſ. 645. n. 11. verſic. non obſtat quod Maria.*

Tertio pro ſcutis 681. quæ à Maria, & ſucceſſi-
uè à Stephano de Roſis verè perſoluta probantur
Franciſco Coronæ, occaſione annuæ præſtationis
11 illi a Martino promiſſæ, *Summario n.* 10. Fran-
ciſcum enim fuiſſe creditorem anteriorem, ſaltem
pro rata ſcutorum 60. annuorum, iuſtificatur ex
Inſtrummento promiſſionis celebrato decima
Ianuarij 1606. *dicto Summario num.* 8. & firmauit
Rota *in deciſ. Merlin.* 645. *ſub. num.* 10. & quam-
uis informantes pro Petro Paulo, hac de cauſa
prætenderent retentionem pro ſcutis 1638. D. D.
pro dictis ſcutis 681. duntaxat illam ipſi compete-
re exiſtimarunt; quia hæc ſolum quantitas perſo-
luta probatur: aduertentes vlterius quod rata alio-
rum ſcutorum 20. annuorum eidem Franciſco pro-
miſſa, non eſt anterior, ſed poſterior dum pro-
miſſa fuerit anno 1612. vt patet *in dicto Summa-
rio num.* 8. Quodque non ſunt calculandi fructus
bonorum fideicommiſſi ad Sulpitiam Mariæ filiam
ſpectantis, quia prætenditur à Franciſco hac de
cauſa percepti, quia *in Summario num.* 9. Adeſt
quoddam Mandatum de immittendo, eiuſque exe-
cutio facta contra bona dictorum ad inſtantiam
ipſius Franciſci; ſed quod fructus ex dictis bonis
perceperit, non apparet.

Quartò demum pro ſcutis 1400. occaſione di-
ctæ alienationis factæ à Martino alterius domus,
& ſeptem locorum Montium fideicommiſſorum,
eodem Summario n. 12. *&* 13. Tenetur namque
hæres grauatus reintegrare fideicommiſſum, &
12 pro huiuſmodi reintegratione ſuper eius bonis,
competit fideicommiſſariis hypotheca, ſi ille alie-
nauit dolosè, vt declarauit præcedens deciſio. *In
Romana Saluiani* 28. *Iany* 1641. Et reſponſum
fuit. *In Romana Fideicommiſſi, ſeu Saluiani* 26. *No-
uembris* 1650. *coram Reuerendiſſimo Domino meo
Dreano, §. nihilque, & In Placentina Bonorum* 16.
Iuny, 1613. *coram R. P. D. meo Zaratan fine*,
13 quæ non incipit à die alienationis, ſed à die qua
cœpit adminiſtrare, vt pluribus aduerſis auctorita-
tibus, firmauit Rota *in Tiburtina redditionis ratio-
nis*, 3. *Iunij* 1647. *coram. Reuerend. Patre Domi-
14 no meo Melzio*, §. *quia dum hypotheca*, dolosè
autem alienaſſe conuincitur, ex quo ſciebat ad-
eſſe fideicommiſſum Bon. mem. Merlin. *deciſ* 844.
n. 6. *cum concordantibus allegatis in Romana fidei-*
15 *commiſſi de Matis, prima Decembris* 1650. *coram
me*, §. *quin obiectum, cum ſequentibus*, & fortius, ſi
cogitare potuiſſet, ſe poſtea euaſurum non ſol-
uendo, ex probatis per Ciriac. *contr.* 282. *n* 32. *&*
16 *ſeq.* & licet huic partitæ addita fuerint alia ſcu-
ta 560. pro fructibus dictorum bonorum, pro eis
tamen non competit retentio, quia non conſtat
de perceptione illorum præcisè quantitatis, quæ
17 etiam probata non eſſent calculanda, niſi fructus
poſt mortem alienantis, maturati non decurſi,
ipſo viuente, ad eum ſpectabant, vt notant Do-
ctores *in leg. deducta*, §. *qui fortè*, *ff. ad Trebell.*
Rota poſt Modern. Forotiuien. *de legitima*, *de-
ciſ.* 20. *cum.* 12.

Et ita vtraque parte informante, &c.

R. P. D. Bichio.

Romana Pecuniaria.

Luna 28. *Iunij* 1655.

ARGVMENTVM.

Locator tenetur de leui ſolum culpa; non de leuiſſima. Correi fideiubendi qui dicantur. De diligenti officij adminiſtratione, &c.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio in forma Cameræ, habet executionem paratam.*

2 *Plures obligati non dicuntur inuicem fideiuſſores eiuſdem ſummæ, niſi pro eadem perſona, & eadem ſumma, apud eundem, eodem tempore; vel ſaltem contemplatione mutui periculi fideiuſſerint.*

3 *Fideiuſſor non dicitur acceſſiſſe contemplatione mutui periculi, niſi ab initio fuiſſet conuentum, quod alius detur fideiuſſor.*

4 *Locator operarum de leuiſſima culpa non tenetur.*

Contrarium per text. in leg. ſi merces, §. calumniam, ff. locati, *num.* 6.

5 *Locatoris culpa abeſt, ſi omnia facta fuerint, quæ diligentiſſimus quiſque obſeruaturus fuiſſet.*

7 *Superlatiuus quandoque pro poſitiuo ponitur in legibus.*

8 *Locator ſi obligatione legali tenetur pro leui culpa, eo magis accedente eius promiſſione de diligenter adminiſtrando.*

9 *Verba*, diligenter adminiſtrando, *poſita in inſtrumento locationis recipiunt interpretationem a ſubiecta materia, & natura locationis obligantis ad leuem tantam culpam.*

10 *Obligatio fideiuſſorum reſtringitur ad ea, quæ ratione officij perſona ad illud aſſumpta facere tenebatur.*

11 *Obligatio fideiuſſoria non extenditur ad pertinentia, partim ad unum officium, partim ad aliud, vel per accidens cum eodem officio coniuncta.*

12 *Fideiuſſor officialis non tenetur, ſi officium pro quo fuit præſtita fideiuſſio, aliquam præſtiterit errandi occaſionem.*

13 *Aliud eſt delinquere in officio, aliud delinquere occaſione officij.*

14 *Statuta non comprehendunt geſta ante eorum publicationem.*

15 *Ad Computiſtæ officium ſolum ſpectat ſubducere rationes, & calculare.*

16 *Deciſiones de ſtylo Rotæ ſupponendæ ſunt.*

17 *Officialis Montis conuentus, poſt emanatas ſententias, earumque conſumatam executionem, non poteſt prætextu illarum iniuſtitiæ, euitare releuationem Monti debitam, ſed ſibi imputet, ſi tunc vocatus paſſus fuit Montem condemnari.*

18 *Locator, ſtante promiſſione de diligenter adminiſtrando, tenetur de leuiſſima culpa.*

19 *Verba* diligenter, & cum omni qua decet diligentia, *augent obligationem legalem, & obligant locatorem etiam ad leuiſſimam culpam.*

20 Et

20 *Et de iſta leuiſſima culpa poteſt cum locatore paciſci.*

21 *Ad effectum, vt locator teneatur de leuiſſima culpa, non eſt neceſſaria illius indiuidualis expreſſio, ſed ſatis eſt verbum vniuerſale* omnem.

22 *In lata culpa dicitur eſſe, qui eſt negligens in arte, & officio ſuo.*

23 *Ignorantia iuris non excuſat eum, qui facilè potuit conſulere Peritos.*

24 *Conſuetudo ex tribus actibus, iuncto decennij lapſu inducta, demonſtrat, quæ ſint partes officij.*

25 *Officialis dicitur in culpa, quando non facit illud, quod fieri eſt conſuetum.*

26 *Fideiuſſor, qui acceſſit obligationi de adminiſtrando officium diligenter, & cum omni diligentia, tenetur etiam de ijs, quæ ſaltem ratione conſuetudinis annexa ſunt officio, licet expreſſa non ſint.*

27 *Locator excedens fines officij, actione ex contractu locationis non caret.*

28 *Rota in reſpicientibus ſtylum, vel peritiam Mercaturæ, iudicium Mercatorum ſequi ſolet, ſecus in dependentibus à diſpoſitione iuris.*

DECISIO CXI.

MOns Pietatis Vrbis, per tres ſententias conformes coactus iterum ſoluere Domino Duci Sancti Gemini ſcuta 15000. quæ alias ſoluerat Flaminio Razzanti, eo quod primam ſolutionem fecerat, non ſeruata forma, & lege depoſiti, nempè non habita fide, à Foothia Notario, de adimplemento conditionum in Inſtrumento cenſus contentarum, culpa Petri Pauli Bonilli Computiſtæ, & Ratiocinatoris Montis, id eueniſſe aſſerens; agit executiuè pro ſui releuatione contra hæredes Pierotij Altouiti, & Ioannis Altouiti, quorum primus in ipſo Inſtrumento obligationis Bonilli, pro eo ad fauorem Montis fideiuſſit, vſque ad ſummam ſcutorum 68. mille; alter per Inſtrumentum ſeparatum eadem die pariter fideiuſſit vſque ad ſummam ſcutorum bis mille; Et examinato hodie articulo, An ſit relaxandum mandatum, pro ſumma, & contra quæ bona; Rota cenſuit eſſe relaxandum pro ſcutis bis mille, contra bona hæreditaria Pierotij, & pro alijs ſcutis bis mille, contra bona hæreditaria Ioannis;

1 Nam vtriuſque obligatio pro dictis ſummis apertiſſima eſt in forma Cameræ; habetque propterea executionem paratam, Zacch *de Obligatione Camerali, quæſt* 2. *n.* 5. Cumque non modo fideiuſſerint ſimul, & ſemel in eodem inſtrumento pro vna ſumma, ſed per diuerſa inſtrumenta, nulla facta mentione in primo, de fideiuſſione facienda ab alio, nec in ſecundo de facta à primo;

2 & ſummo promiſſa duplicationem reciperet, non cenſentur inuicem confideiuſſores eiuſdem ſummæ; tales enim non ſunt, niſi qui pro eadem perſona, & pro eadem ſumma apud eundem, eodem tempore, vel ſaltem contemplatione mutui periculi, fideiuſſerunt. Gottfred. *In lege, ſi à Titio,* 43. *ff de fideiuſſoribus.* Valenz. *conſilio* 9. *n.* 42. *&* 43. Vincentius de Franchis, *deciſion.* 35. *n.* 10. *&* 11. Rota *deciſ.* 617. *n.* 5. *& ſeqq.* Vbi in ſpecie dicitur, non dici fideiuſſiones acceſſiſſe contemplatione mutui periculi, niſi ab Initio fuiſſet conuentum, quod alius detur fideiuſſor, *part.* 5. *recentior.*

Quod verò contra fideiuſſores commiſſa fuerit ſtipulatio, pendet à duplici inſpectione videlicet, an ſolutioni, vt ſupra factæ Razzanti cauſam dederit culpa Bonilli, ex qua ille poſſit conueniri; & quatenus poſſit, an ad hunc caſum obligatio fideiuſſorum porrigatur. Primum negabant informantes pro hæredibus Altouitis, vel quia ſolutio legitimè facta fuerit, & nulla ne dum Bonillo, ſed nec ipſi Monti culpa tribui valeat, vel ſi quæ
Bonilli interueniſſet, leuiſſima ad ſummum eſſet, 4
de qua locator operarum, qualis ille erat, non
tenetur: nam licet text. *in lege ſi merces, § ca-*
lumniam, ff. locat. locatoris culpam abeſſe de- 5
claret, ſi omnia facta fuerint, quæ diligentiſſimus quiſque obſeruaturus fuiſſet: Vnde aliquibus viſum eſt, locatorem teneri de leuiſſima, quam
ſignificare ſolet ſuperlatiuum illud, *diligentiſſimus,* 6
tamen iuxta magis communem opinionem ſuper-
latiuum vſurpari hic debet regulariter pro poſiti- 7
uo: & ſic pro leui culpa, vt aduertit Gloſſa, *in dicto §. qui columnam; verbo, diligentiſſimus.* quam ſequitur ibidem Salycetus *num* 8 Baldus, *in lege, in iudicio. num* 4 *&* 5. *Cod. locat.* Myſingerius *in § qui pro vſu, n.* 2. *verſiculo diligentiſſimus, Inſtitution. eodem tit.* Piccard. *ibidem, n.* 4 *&* 5. Azzo, *in ſumma, Cod in rubric. de locat. & conduct. n.* 15. Azorius *Inſtitut. moral. part.* 3. *lib.* 17. *cap.* 7. *in princip.* Molin. *de iuſtit & iur. tom.* 2. *diſp.* 494. *num* 4 *verſic. item*, vbi per plures rationes latiſſimè id comprobat Gratian. *cap* 94. *num.* 24. Caualcan. *deciſ.* 37. *n.* 12. *&* 13. *n.* 21. *&* 22. *part.* 1.
Rota *in Bononien. Mercium* 26 *Maij prox. §. ne-*
que, coram R. P. D. meo Priolo; & Sicuti id proce- 8
dit quandò Locator tenetur ſolum obligatione le- 9
gali, ita accedente etiam eius promiſſione de diligenter adminiſtrando, quia verbum diligenter recipit interpretationem à ſubiecta materia, & natura Locatoris non obligantis niſi ad leuem culpam, vt notat Add. *ad* Dec. *conſ.* 274. *littera A.* Rimin. Iun. *conſil.* 795. *num.* 31. *& tribus ſequentibus*, Gozzadin. *conſil.* 63. *n.* 20. Fulgoſ. *conſ.* 193 *ſub num.* 2.

Alterum, quia fideiuſſorum obligatio reſtrin- 10
gitur ad ea, quæ ratione officij Computiſtæ Bonillus ad illud aſſumptus, facere tenebatur, Alberic. *in leg. fideiuſſores, num.* 2. *ff. de fideiuſſor.* Marſil. *in rubric. ff. eodem tit. n.* 208 *& in leg. final. n.* 167. *ff. de Iuriſ. omn. Iudic.* Bald. *conſ* 142. *n.* 1. *verſiculo quinimo, lib.* 5. Petrus de Vbaldis *de duobus fratribus, part.* 8. *quæſt* 40 *n.* 41. *verſic.* 2. *quia fideiuſſor.* Giurb. *deciſ* 88. *n* 8. Rot. *deciſ.* 156. *n.* 7.
parte 5. *recentior.* Itavt fideiuſſoria obligatio non 11
extendatur ad pertinentia partim ad officium Computiſtæ, partim ad aliud, vel per accidens cum eodem officio coniuncta Bald. *dict. conſil.* 142. *n.* 1. *verſiculo. & ideo, lib.* 3. Dec. *conſil.* 107.
n. 4. *& ſequentibus*, etiam ſi officium, pro quo fuit 12
præſtita fideiuſſio aliquam præſtitiſſet errandi oc-
caſionem, Giouagn. *reſponſ.* 43. *num.* 44 *&* 45. vbi 13
ait quod differt delinquere in officio, & delinquere cauſa officij, libro primo; error autem de quo Bonillus redarguitur, eo quod non habita fide à Notario de conditionibus, ideoque non ſeruata lege depoſiti, mandauerit Capſerio Montis, vt ſolueret Razzanti, aut non adeſt, quia Bonillo exhibita fuit fides Notarij de adimplemento conditionum, neque eam Iuris Conſultorum menſura debebat metiri; aut non verſatur circa officium Com-
putiſtæ, & quod (circumſcripto Statuto Montis, 14
longè

14 longè poſt fideinſſionem condito , & propterea
eam non comprehendente , ad text. *in lege tertia,*
C.de legibus, Menoch. *de arbitr. caſ.18, num.1.&*
15 *per tot.* remiſſiuè) non ſpectat niſi ſubducere ra-
tiones,& calculare ; non autem diſcernere an con-
ditiones fuerint adimpletæ , & mandata Capſerio
dirigere. Bart. *in leg. iuſtar, num 9. C.de error.calc.*
Ciriac. *controuerſ.202. numero 67.* Thomas *deciſ.*
March.1. num 4.

Sed quoad primum, reſponſum fuit, hodie,non
poſſe in dubium reuocare culpam Montis , eiuſque
Miniſtri. Cum ea canonizata fuit in duabus deci-
ſionibus, *ſub die 8. Martij,& 21.Iunij 1641. coram*
Reuerendiſſ. Domino meo Decano inter Montem,&
16 Dominum Ducem Sancti Gemini,editis ipſo etiam
Bonillo citato, quæ deciſiones iuxta ſtylum huius
Sacri Tribunalis ſupponendæ ſunt ; nec poſt ema-
natas ſententias, earumque conſumatam executio-
nem poteſt Bonillus prætextu illarum iniuſtitiæ,
17 euitare releuationem debitam Monti , ſed ſibi im-
putet , ſi tunc vocatus , paſſus fuit Montem con-
demnari ; Gloſſ. *in leg. ſi dictam,§ ſi præſenti,verb.*
poſſet, ff.de euict. & leg 2. Cod. de ſenten. & Inter-
loc.omn. Iudic. & in leg final. §. primo, ſub num.5.
verſ.nam qui ſemel, ff.de vſur. rei iudic. Alex. *in le-*
ge ſecunda. §.voluntatem, num. 15. ff.ſolut. matrim.
Decian.*conſil 69.num.17.lib.4* Rot. *deciſ.395.n.15.*
part.4 tom.2 recentior. & in Mediolanen. honorum
26.Iunij 1647. §.non obſtat, coram Me.

18 Eandemque culpam (eſto leuiſſima eſſet) ſuf-
ficere ad condemnandum locatorem , ſentiebant
aliqui ex Dominis, ſtante expreſſa promiſſione Bo-
nilli , nedum de adminiſtrando diligenter , in qui-
19 bus terminis loquuntur. Rimin. Iun. & alij ſupra
ex aduerſo allegati ; Sed vlterius cum omni dili-
gentia ibi : *officium* , &c. *diligenter* , *& cum omni,*
qua decet diligentia , iuncto præſertim ſigno vni-
uerſali, *Omni* , ne otioſa ſit , augere debet obliga-
tionem legalem , & obligare etiam ad leuiſſimam
culpam Ioan.Harprech. *& in §. Conductor autem,*
num.11 in fin. vbi loquitur in puncto , de eo , qui
diligentiam promiſit,*& num.20.* vbi de promiſſio-
ne cum ſigno vniuerſali,*& num.32.& ſequentibus,*
Inſt.locat. & in § 15 qui ſequitur, *num.21. in fine*
Inſtit.de mandato Gabr. *conſ.169 num.29.lib.5.*De-
cian. *conſil.274 num 3.verſic & à fortiori,& verſic.*
& magis diligens. Neguſ. *quæſt.192.ſub num.1.ver-*
ſic. hoc tamen, & num.2. & quarto fuit. Menoch.
conſil.1124.num.4.& ſeqq de qua certum eſt poſſe
20 cum locatore paciſci , Azor. *Inſtit. moral. part.3.*
lib.8.cap.7.in princip. Poſt annol. *conſ.143. num.16.*
21 *&.18* Becc. *conſil.94.num.34.& 35.* qui in fortio-
ribus terminis firmant non eſſe ad hunc effectum
neceſſariam indiuiduam expreſſionem ; ſed ſatis
eſſe verbum vniuerſale, *Omnem.*

Sed in caſu noſtro, leuiſſima dici non poteſt , &
leuiori imo etiam latam eſſe , firmatum fuit in ſu-
pra citata deciſione *coram Reuerendiſſ. Domino meo*
Decano 8 Martij 1641. § nec dicatur , in fine , ibi,
vnde Miniſtri Montis debebant perquirere an illa
eſſent apta adimplere conditiones requiſitas in inſtru-
mento , & propter huiuſmodi omiſſionem non poſſunt
22 *excuſari a negligentia,* ac in §. *ſequ.* ibi , *& in lata*
culpa dicitur eſſe,qui eſt negligens in arte , & officio
ſuo ; Eſtque aduertendum quod hæc verba deci-
ſionis diriguntur præcipuè ad Bonillum , qui man-
dauit Capſerio, vt ſolueret ; nam Capſerius tene-
batur obedire mandato, ſoluſque Bonillus peccauit
mandando ſolui , non adimpleta prius Conditio-
nibus , & ſibi non exhibita fide Notarij Fombiæ,
de conditionibus adimpletis , prout fuerat in de-
poſito promiſſum , nihil ſuffragante fide Notarij
de exhibitione inſtrumentorum , quia lex depoſiti
non loquitur de fide exhibitionis , ſed adimple-
mento conditionum , ibi , *ſempre che dal medeſmo*
Notaro ci ſar à fatta fede , che ſiano ſtate adempite
le conditioni contenute , &c. & facile erat Bonillo,
ſi fidem diligenter legiſſet , agnoſcere eam huiuſ- 23
modi an eſſet ; cumque facile poſſet conſulere pe-
ritos , nec ignorantia iuris eum excuſat, Menoch.
conſil.35.num.23. 24. Odd. *de reſtit.in integrum,*
quæſt.10. art.8.num.59.& 60; Ciriac. *controu.128.*
num.114.& ſeq.

Quo ad ſecundum , ponderarunt Domini,quod
Bonillus, nè dum fuit deputatus in Computiſtam,
ſed etiam in Ratiocinatorem Depoſitorum Mon-
tis, & ad hæc officia ſpectare, mandata de ſoluen-
do, Capſerio dare, ſiue depoſita fuerint libera,ſiue
conditionata , & conſequenter conditionum imple-
mentum antea ſcrutari , ſatis colligi ex pluribus
mandatis in vtraque depoſitorum ſpecie factis, ab
anteceſſoribus Bonilli , & ſignanter ab eo in cuius
locum Bonillus aſſumptus eſt, & ab eodem Bonil-
lo; conſuetudo enim quæ ex tribus etiam actibus 24
iuncto decennis lapſu inducitur ; demonſtrat , quæ
ſunt partes officij Ratiocinatoris, & Bonillus ſim-
pliciter in Ratiocinatorem deputatus explere ra-
tione officij debet ea, quæ ipſi officio incumbunt ;
vel ex ſpeciali prouiſione, vel ex conſuetudine , vt
per Purpur. *conſil.306. num.29.* Mozz. *de contract.*
titul.de mandat.rubric.de naturalibus mand num 18.
& 19. Surd.*deciſ 223.num.12.& 14.* Arias de Me-
ſa. *variar. reſolut.lib.1.cap.45. n.3.in fin.* & in ter-
minis locationis , Caualc. *deciſ.44. num. 6 verſic.*
niſi eſſet conſuetudo , part.1. aliiſque relatis à Mo-
dern. Lucano *in Pragmatica Regn Neapol. prag-*
mat.de locat.& conduct.Collectanea ſecunda,num.37.
fol.355. & magis in ſpecie quod dicatur in culpa,
officialis , qui non facit illud, quod conſuetum eſt 25
fieri, & è conuerſo, tradit Bart. *in leg.ſi pignorare,*
§ vlt num.1. ff pignorat.act Bald. *in leg ſi penes , in*
fine , C. depoſit. Ayin. *conſ.145.num.15.* Roland.
conſil.18.num.19 lib.4. Guttierez *pract.quæſt lib.3.*
quæſt.29.num.25. Arias de Meſa *dict.cap.45 ſub n 3.*
verſic.& ideo, Ioſeph.Ludouic. *deciſ.Peruſ.62.n.14.*

Quapropter fideiuſſores , qui acceſſerunt obli- 26
gationi Bonilli de officio adminiſtrando diligen-
ter , & cum omni diligentia , tenetur etiam de iis,
quæ ſaltem ratione conſuetudinis annexa ſunt of-
ficio, licet expreſſa non fuerint. Bart. *in leg. Lucius*
47. §. Paulus in princip. verſic.in eo , quod dicit. ff.
adminiſtrat. Tutor. Henrig. *de fideiuſſorib. cap.24.*
num.277.& ſeq. Maur. *eodem tractatu, ſect.5.cap.2,*
num.79. fol mihi, 313. eo magis, qui à Ioannes al-
ter ex fideiuſſoribus bene ſciebat hanc conſuetu-
dinem cum dicto anno 1601. die 11. Iulij feciſſet
quietantiam nomine Vrſolinæ Trombettæ , pecu-
niarum ei ſolutarum à Capſerio , vigore mandati
facti à Computiſta anteceſſore Bonilli , & quate-
nus Bonillus exceſſiſſet fines officij, iſto etiam caſu
competit actio ex contractu locationis, cum fide-
iuſſores acceſſerunt , *l.præterea , & l. ſeq. l. fin. ff.*
mand. Picard. *in §. is qui exequit. num.2. & 3. Inſti-*
tit. de mandato.

Et ita deciſum vtraque parte informante , non 27
obſtante contrario iudicio Mercatorum,quod Ro-
ta in reſpicientibus ſtylum , vel peritiam mercatu-
ræ ; non tamen in dependentibus à diſpoſitione
iuris,

iuris, qualia ſunt, iſta ſequi ſolet, vt, & aliis allegatis, fuit dictum in Romana Cambij, 17. *Februarij* 1642.*§.ad ſecundum, in fine, coram Me.*

R.P.D. Celso.

Romana Pecuniaria.

Lunæ 5. Iulij 1655.

ARGVMENTVM.

De Apocha non habente requiſita l. ſcripturas, C. *qui potior.* Nouatur debitum per creationem nouæ partitæ. In illud fit executio, quod fuit in obligatione deductum.

SVMMARIVM.

1 *Creditor quis apparet ex inſtrumentis in actis productis.*

2 *Obligatio de reſtituendo prioribus, & potioribus ſemper exequi poteſt contra obligatos, quando conſtat de prioritate, & potioritate, & in inſtrumentis productis obligatio Cameralis reperitur.*

3 *Clauſula* Ad omne mandatum Domini, *operatur, vt pecuniæ dicantur extare, perinde ac, ſi nunquam conſignata fuiſſent.*

4 *Clauſula* Si quid exequendum, *ſtante validitate, & iuſtitia mandati, non vulnerat obligationem Cameralem, ſed proceditur ad vlteriorem executionem.*

5 *Apocha priuata, carens requiſitis* l. ſcripturas C. qui por. in pign. hab. *non probat.*

6 *Nouatio tunc dicitur inducta, quando prima obligatio transfunditur in ſecundam.*

7 *Solutio referri debet ad cauſam expreſſam.*

8 *Pecunia ſi eſt in obligatione, illa venit reſtituenda, non autem quantitas.*

9 *Pecunia debetur loco rei, ſi ipſa res præſtari non poteſt.*

DECISIO CXII.

IO. Baptiſta, & alij de Scotis, quibus ex pretio Vallis Montanæ conſignata fuerunt ſcut. 18000. monetæ ſub obligatione de reſtituendo Prioribus, & Potioribus creditoribus DD. de Sfortiis, & ad omne mandatum cuiuſuis Iudicis, compulſati ab anterioribus. Coacti fuerunt dictas pecunias reſtituere, egerunt pro eorum reintegratione contra Philippum hæredem Octauij Coſtæ, qui ex eodem pretio ſcut. 4500. receperat ſub ſimili obligatione de reſtituendo. Et quia ab A. C. mandatum executiuum reportarunt, dubitatum an illud eſſet exequendum? Et DD. affirmatiuè reſponderunt; Nam cum Scotti
1 ex Inſtrumentis in actis productis appareant creditores de anno 1618. 19. 20. 22. 23. & 26. Coſta vero de anno 1627. rectè fuit contra ipſum relaxatum mandatum vigore prædictæ obligatio-
2 nis, vt probat Manent. *deciſ.* 45. *num.* 16. & 17. & firmauit Rota coram Seraph. *deciſ.* 1396. *numero* 1. *& ſeq. In Romana anterioritatis, penes Zacch. de oblig. Cam. dec.* 135. *num.* 1. *& in Romana Pecuniaria* 7. *Maij* 1649. *confirmata* 27. *Maij* 1650. *coram Me.* In quibus deciſionibus, & præſertim in prima, ponderata fuit clauſula, *ad om-*
3 *ne mandatum Domini*, quæ operatur, vt pecuniæ dicantur extare perinde, ac ſi nunquam conſignata fuiſſent, quod prius dictum fuerat in *deciſ.* 114. *n.6. par 4. tom.2. recent. & In Romana Saluiani de Caſalibus coram R.P.D. meo Cerro, penes eundem* 4
Zacch. *d.* 189 *num.* 35. Quamuis ſigna tuta reſeripſerit cum clauſula, *Si quid exequendum.* quia ſtante validitate, & iuſtitia mandati, dictum reſeriptum non vulnerat obligationem Cameralem, ſed proceditur ad vlteriorem executionem, Rota poſt Zacch. *de oblig. Camer. dec.* 12. *n.* 4. *& apud* Cenc. *de Cenſ d.* 384 *n.* 1. *&* 2. cum aliis adductis per Gratian. *cap.* 968. *n.* 1. *& ſeq.* 5

Prætenſio vero quod Octauius ſit Ceſſionarius Abraham Hæbrei creditoris Apochæ priuatæ de anno 1624. parum releuat ad hunc effectum; Tum 6
quia dicta Apocha non habet requiſita *l. ſcriptur. C. qui potior in pign. hab.* Canal. *dec* 492. *n.* 2. Buratt. *d.* 14. *n.* 36. Imo fuit nouata per ſolidationem & creationem nouæ partitæ de anno 1627. per quam extincta fuit origo debiti antecedentis, & ſublata obligatio procedens *l. nouat. & poſt.* Rebuff. *ad Conſtit. regulares, tom.* 2. *tit. de mercat: vend. art. p. gloſ.* 20. *n.* 1. *& ſeq.* tradit Gratian. *c.* 273. *n.* 53 Rota *in recent. dec.* 150. *n.* 19 *& ſeq par.* 5. Tum etiam, quia idem Octauius non recepit ſcuta 4500. in dictam cauſam, ſed ad computum ſcutorum 10065. alterius mutuatorum bon. me. D. Duci Alexandro ſub die 29. Martij 1627. vt apparet ex ordine cuius vigore exegit ibi: *Saranno contenti pagare al Sig. Ottauio à buon conto di ſorte principale di ſcut.* 10065. *di preſtito fatto al Sig. Duca Aleſſandro noſtro Padre, come per gli atti del Belgio* 29. *Marzo* 1627. & ideo cum cauſa fuerit expreſſa, in illam, & non aliam ſolutio referri debet,
l. 1. *ff. de ſol* Rota *d.* 293. *n.* 5. *p.* 5. *recent. & In Romana, ſeu Vellterna reſtitutionis dotis* 17. *Decembris coram R.P.D. meo Bicchio.* 7

Non obſtat, quod idem Octauius ſit debitor ſpeciei, non autem quantitatis, ex quo dicta ſcut. 4500. inueſtiuerit in locis Montium, eaque vinculauerit loco cautionis, & pro adimplemento contentorum in Chirographo venditionis Vallis Montanæ; Nam cum ipſe receperit à DD. de
Sfortiis pecuniam, non loca Montium, illaque 8
reſtituere promiſerit, pecunia, quæ eſt in obligatione, venit reſtituenda, non obſtante prætenſo inueſtimento, vt dixit Rota in *Romana locorum Montium* 27. *Nouembris* 1637. *coram Pirouano, & firmatum fuit pro iiſdem de Scottis In Vrbeuetana Cenſus* 6. *Iulij* 1640. *coram Reuerendiſſ. Terracinen.*

Præſertim cum ex *Summario ſub n.* 5. conſtet huiuſmodi loca fuiſſe alienata per eundem Octauium; Itavt hæres ipſius illa amplius præſtare non potuit, quo caſu teneri ſoluere pecuniam, probat
Text. in *l.* 1. *ff. de penu legat. l. ſi quis* 57. *ff. de ſolut.* 9
l. cum fine 19. *& l. ſi penum.* 24. *ff. quando dies leg. cedat*, Barz. *dec.* 84. *n.* 7. *& ſeq.* Rota coram Durano *Deciſ.* 47. *n.* 1. *&* 2.

Ex quibus pro exequutione mandati reſponſum fuit, informantibus tantum fratribus de Scottis, altera parte pluries, & pluries citata, &c.

R.P.D.

R. P. D. Celso.

Romana Mercium.

Luna 28. Iunij 1655.

ARGVMENTVM.

Poteſt creditor agere contra debitorem ſui debitoris; & ſi adſit obligatio Cameralis, etiam non præmiſſa primi debitoris excuſſione. De actione in venditorem ad rem, vel pretium, aut intereſſe, &c.

SVMMARIVM.

1 *Sententia ob non prorogationem fatalium, remanet deſerta, & tranſit in iudicatum.*

2 *Paria ſunt, non appellare, & debito tempore appellationem non proſequi.*

3 *Creditor bene poteſt agere contra debitores ſui debitoris, etiam non facta excuſſione, attenta obligatione Camerali.*

4 *Creditum probatur ex publico inſtrumento. Vel ex Apocha, trino teſte munita, num. 5.*

5 *Contra venditorem agi poteſt, vel pro rei vendita conſignatione, vel pro pretij reſtitutione.*

6 *Re per venditorem non tradita, poteſt emptor repetere pretium, non vt pretium, ſed vt intereſſe, ſicut re euicta.*

7 *Solutio ſi fuerit promiſſa intuitu alicuius rei, debet ſeruari ordo, vt res prius traditur, & poſtea ſolutio fiat.*

8 *Ex duobus contrauenientibus, attenditur tantummodo contrauentio primi, nec defectus ſecundi eſt in conſideratione habendus.*

DECISIO CXIII.

LVdouicus Pompilius creditor Caroli Tarditi in ſcutis, 3000. monetæ obtinuit per ſententiam condemnari hæredes Io. Andreæ Rotigni, vti debitores ſui debitoris, ad ſoluendum ſibi ſcuta 500. Et quia ab anno 1641. quo fuit inter-
1 poſita appellatio, nihil fuit geſtum, minuſque prorogata fatalia, remanſit deſerta, & ſententia tranſiuit in iudicatum, *Auth. hodie, C. de appellat. Clem. ſi appellationem, & Clem. ſicut, eodem tit.* Rot. *decis.* 233. *num.* 2. 3. *par.* 7. *recent. & in Caiotana Bonorum 3. Decembris 1646. coram R.P. D. Cerro.*

2 Paria enim ſunt non appellare, & debito tempore appellationem non proſequi, vt eſt text. *in l. final. §. illud etiam, C. de temper. app.* & dixit Rota *in Aquilana Iuriſpatronatus 4. Iunij 1646. coram Eminentiſſ. Card. Corrado.*

Executio vero dictæ rei iudicatæ nulla dici nequit ex eo, quod Rotigni non ſint debitores Pom-
3 pilij, ſed tantum Caroli Antonij Tarditi; Nam cum Pompilius ſit creditor eiuſdem Tarditi, bene potuit agere contra Rotignos tanquam debitores ſui debitoris, etiam non facta executione, attenta oblig. Cam. ad Tex. *in l. nomen, vbi DD. C. quæ res pign. oblig. poſſ.* Rota poſt Zacch. *de oblig. Cam. dec.* 7. *n.* 1. *& dec.* 190. *n.* 14. *&* 15. coram Merlino *decis.* 189. *n.* 4. cum aliis per Add. ad Burat. *decis.* 793. *n.* 10.

Minus de Creditis dubitari poteſt; Siquidem creditum Pompilij contra Tarditum reſultat ex 4
inſtrumento publico ſub die 11. Februarij 1639. *vt in Summario num.* 1. Et creditum Tarditi aduerſus Rotignos ex Apoca ſub die prima Apri- 5
lis 1640. Ab iiſdem ſubſcripta, & trino teſte munita, in qua fatentur habuiſſe ſcuta ſex: & occaſione illarum promiſerunt intra quattuor menſes conſignare merces conuentas cum iuramento, & obligatione Camerali, vt latius *in Summario num.* 2. Vnde cum nec tempore conuento, nec poſtea dictas merces conſignauerint, minuſque pecunias receptas ſoluerint, merito ad illarum conſigna- 6
tionem, & in defectum conſignationis, ac pecuniarum reſtitutionem, fuerunt condemnati, vt firmat Bald. *in l. ſi traditio n.* 7. *Cod. de act. empt.* Vbi quod re non tradita poteſt emptor repetere pre- 7
tium, non vt pretium, ſed vt intereſſe, ſicut re euicta, *Ruin. conſil.* 141. *num.* 9. *verſ. nec obſtant allegata in contrarium, lib.* 1. cum adductis per Gratian. *diſcept. for. cap.* 701. *num.* 1. *& ſeq.* & dixit Rot. *coram Buratto decis.* 819. *num.* 1. *& in recent. decis.* 322. *n.* 1. *par.* 5.

Nec poſſunt Rotigni iuuari exceptione non implementi, ſub prætextu, quod Tarditus non ſoluerit alia ſcuta 500. prout promiſerat; Nam cum illa non eſſent ſoluenda, niſi poſt tres menſes à die conſignationis mercium, & dictæ merces nunquam conſignatæ fuerint, vtique Tarditus nullo modo tenebatur implere; Nec obſtat 8
etiam huiuſmodi exceptio, quia ordo prius ſeruari debet, iuxta ea, quæ notat Bald. in *l.* 1. *n.* 22. *verſ. cum enim primum, C. de vſur & fruct. legat.* Rut. *decis.* 139. *num.* 2. *& ſeq. poſt* Zacch. *de obligat. cam. & in recent. decis.* 90. *num.* 13. *part.* 4. *tom.* 2. *& Decis.* 136. *eodem. numero part.* 5. Et regulare eſt, quod ex duobus contrauenientibus attenditur tantummodo contrauentio primi, nec defectus ſecundi eſt habendus in conſideratione, vt docet Matheſilan. *ſingul.* 10. Bald. *in l. cum proponas* 21. *n.* 1. *Cod. de pact.* & dixit Rota *decis.* 86. *n.* 15. *par.* 4. *diuerſ.*

Et ita altera parte tantum informante, &c.

R.P.D. Celso.

Anconitana Mannæ.

Mercurij 22. Martij 1656.

ARGVMENTVM.

Inſtrumenta vinculata obligatione Camerali habent paratam executionem. De probationibus, & variis coniecturis ſatisfactionis; De quietantiis, receptionibus, & aliis ad rem.

SVMMARIVM.

1 *Creditum probatur ex inſtrumento publico, quod indubitatam, & manifeſtam probationem facit.*

Et ex confeſſione partis in inſtrumento edita, num. 2.

3 *Inſtrumenta obligatione Camerali vallata paratam executionem habent.*

Et non ſolum in Tribunali A. C. ſed etiam in Rota, quando illa procedit cum facultatibus A. C. ei in commiſſione communicatis, num. 4.

5 Creditor

5 *Creditor accipiens à ſuo debitore rem æquiualentem ſatisfactioni ſui crediti, præſumitur ſatisfactus, donec contrarium plene, & concludenter probatur.*

6 *Creditor, ſi vendat rem à ſuo debitore acceptam, & concludenter non probet quid ex tota re retractum fuerit, tunc intrat præſumptio, vt ipſa res ſufficiens fuerit pro ſatisfactione debiti.*

7 *Datum ob cauſam, cauſa ſequuta, ceſſat repetitio.*

8 *Partita relata ad debitum vnius negotiationis, non ſunt trahenda ad diuerſum negotium.*

9 *Quietantia ſemper præſumitur reportata à ſoluente.*

Et ſine quietantia non eſt veriſimilis ſolutio, maxime quando ſumma ſoluta eſt notabilis, numero 10.

11 *Deponenti de proprio intereſſe, & de ſe exonerando non creditur, & n. 14.*

12 *Solutio præſumitur in cauſam debitam, dum nil aliud fuit expreſſum.*

13 *Diuerſitas temporis, & ordinis arguit diuerſitatem rei.*

15 *Debitor ſoluens alteri de ordine creditoris liberatur.*

16 *Exceptiones turbidæ non debeat admitti pro retardatione obligationis Cameralis.*

17 *Relatio extraiudicialis Periti non valet.*

Item quando eſt erronea, num. 18.

DECISIO CXIV.

DVm inſtarent ſorores de Fanis hæredes Marini Fani pro relaxatione mandati in ſumma ducat. 2172. monetæ Neapolitanæ; occaſione pretij controuerſæ Mannæ contra illos de Petrobellis, Rota conſtat ſub die 21. Iunij 1649. relaxandum eſſe mandatum pro ſcut. 900. tantum, relicto in ſuſpenſo reſiduo, ad effectum, vt ſuper eo melius rei veritas diſcuti, ac haberi poſſet, ſolutis per Petrobellos dictis ſcut. 920. Eædem ſorores obtinuerunt ſub die 23.......1651. diſputari dubium ſuper reſiduo ſed eo non reſoluto, ordinatum fuit, vt eligeretur extraiudicialiter peritus, quo electo, & facta per eum relatione, repropoſita fuit cauſa, & reſolutum coram R. P. D. Bichio bon. me. mandatum eſſe relaxandum pro aliis ſcut. 1272. eiuſdem monetæ. Quod eſt reſiduum dictæ ſummæ in ſuſpenſo relictæ. At quia idem R. P. D. Bichius morte præuentus deciſionem extendere non potuit, in eius locum ego ſubrogatus illam edidi.
1

Fundamentum reſolutionis fuit. Quia creditum illorum de Fanis in dicta ſumma prouenieos ex capitali Mannæ per Fannos tranſmiſſæ, vſque de anno 1613. è Ciuitate Neapolis ad Ciuitatem Anconæ, hæredibus Pauli Petrobelli apparet omninò clarum, & liquidum, tùm ex publicis Inſtrumentis, quæ indubitatam, ac manifeſtam faciunt probationem, *l. quoties in fine, C. de de Iudic. l. cum precib. de probat. l. mancipat. C. de fid. Inſtr. Bald. in l. Intereſt. 21. num. 2. C. de ſolut. Rota coram Cauallerio, deciſ. 282. num. 4. coram* Burat. *deciſ. 540. n. 4. & in Vrbinaten. Salary 26. Iunij 1652. coram R.*
2 *P. D. meo Zarate.* Tùm ex propria DD. de Petrobellis confeſſione, emiſſa in publico Inſtrumento, in quo faſſi ſunt dictam mannam recepiſſe, illiuſque pretium aſcendiſſe ad dicta ſcut. 2172. *d. cum te, ba ſecunda, Cod. de tranſact. l. generaliter, la 13. Cod. de non num. pecun. cap. per tuas il primo, de probat.*

cum aliis in *Regien penſionis 2. Iunij 1653. §. penultimo coram Merlino.* Et cum dicta iura ſint obligatione Camerali vallata, habent executionem paratam. Galleſ. *de oblig. Camer. quæſt. 2. ſub num 8. verſ. nempè*, Rota *coram Durano, deciſ. 112. num. 2. in recent. deciſ. 415. num. 3. & deciſ. 620. num. 1. verſ. ſatis enim parte 1.* Et non ſolum in Tribunali A. C. ſed etiam in Rota, quando (prout hic) illa procedit cum facultatibus A. C. ei communicatis in commiſſione. Rota coram Caſſadoro *deciſ. 8. de reſcript.* & poſt Zacch. *de Oblig. Cameral. dec. 12. num. 4. & 5.*
3
4

Neque huiuſmodi executionem retardare valent nonnullæ prætenſæ partitæ ſolutionum à Petrobellis factarum. Quia prima ſcut. 120. pro pretio pannorum venditorum Marino Fano, remanet compenſata cum ſcut. 147. quæ vice verſa Petrobelli retraxerunt ex libris 500. Mannæ ſibi ab eodem Marino traditæ ad effectum vendendi, & de eius pretio ſibi ſatisfaciendi, vt reſpondit deciſio in hac cauſa emanata *ſub die 21. Iunij 1649. coram Eminentiſſimo Domino Cardinali Corrado, §. quia non reſultat.*

Secunda partita conſiſtens in ſcut. 800. per Petrobellum traditis in duabus vicibus Marino Fano, nec paruit viſa attendenda; quia in illius extinctionem recepit Petrobellus alias libras 1100. Mannæ, quæ cum æquiualerent ſatisfactioni eius crediti, intrat præſumptio ſatisfactionis, donec contrarium plenè, & concludenter probetur, iuxta Gloſſ. *in l. 2. in verbo, redigere. C. de pignor.* Iaſ. *Inſt. de action. in princ. n. 94.* Pariſ. *conſ. 50. n. 28. vol. 1.* Surd. *dec. 49. n. 16. verſic. benè verum eſt.*
5

Neque talis præſumptio excluditur ex eo, quod per quoddam aſſertum calculum hodie probatum remanere dicatur Petrobellũ non retraxiſſe ex dicta Manna maiorem ſummam ſcu. 348. Quia dicta ſcuta fuerunt tantum pars pretij Mannæ venditæ, & ita dum non exhibentur rationes, & concludentius non probatur quid ex tota Manna retractum fuit, ſemper viget præſumptio, vt Manna ſufficiens fuerit pro ſatisfactione d. debiti, Neguſ. *de pign. in ſecundo membro, 3 p. princ. n. 37. verſic. Adde tamen in prædictis.*
6

Tertia partita ſcutorum 1200. habita per Marinum Fanum, ad effectum illa erogandi in emptione olei, euaneſcit eo ipſo, quod per Inſtrumentum ſtipulatum ſub 28. Aprilis 1614. iuſtificatum remanet, oleum emptum fuiſſe, illudque conſignatum vnà cum aliis mercibus Petrobellis tranſmiſſis, in totum aſcenden. ad ſcut. 1675. & b. 31. datum enim ob cauſam, cauſa ſecuta ceſſat repetitio, *leg. 1. & tot. tit. de condit. cauſa data.*
7

Quarta partita ſcutorum 800. rectè fuit. *In eadem deciſ. Eminentiſſ. D. Card. Corradi*, reiecta ex quo apparet, quod litteræ Cambij continentes dictam ſummam, & quæ erant directæ Andreæ Bonello Mercatori Neapolitano non fuerunt per eum acceptatæ, ſed reiectæ, vnde etiam petitus agnoſcens hanc veritatem, nec minus ipſe in ſuo calculo hanc partitam retulit.

Quo verò ad alias ſex partitas, ſuper quibus Rota reſeruauit particulariter videre, vltra quod ſemper viget reſponſio data in dicta deciſione Eminentiſſimi Cardinalis Corradi, vt ſcilicet tanquam reſpicientes alias cauſas, quæ in aliis rationibus initis cum Petrobellis relatæ fuerunt ad debitum Marini, propterea non ſint trahendæ ad hoc diuerſum negotium Mannæ, contra intentionē Partium,

volentium illud à cæteris computis eſſe diſtioctum;
nihilominus & ſingulariter diſcuſſæ nullius appar-
uerunt releuaotiæ pro retardanda exequutione
obligationis Cameralis. Prima enim ſcut. 657. de-
ducta ex quibuſdam aſſignatis litteris Cambij di-
rectis Balbis, & Friſonis Mercatoribus Neapolita-
nis non ſuffragatur. Quia non probatur, quod di-
ctæ litteræ fuerint effectuatæ mediaote actuali ſo-
lutione, quæ ſi reuera ſecuta fuiſſet, de illa coosta-
ret per quietantiam fieri ſolitam ab iis, qui pecu-
9 nias recipiunt: Quietantia enim præſumitur ſem-
per reportata à ſoluente. Rota coram S. mem. Gre-
10 gor. XV. *dec.* 253 *num.* 1. & ſine quietantiis non eſt
veriſimilis ſolutio, maximè, quando (provt hic)
ſummoa ſoluta, eſt notabilis. Rot. *coram eod. S. mem.*
Gregor. XV dec 188 *n.* 3.

Neque ad id ſuffragantur Epiſtolæ Mercatorum
reſponſiuæ illis Petrobelli in quibus dicunt, ſol-
11 uiſſe pecunias Marino Fano. Nam ex quo agitur
de proprio illorum intereſſe, ac de ſe exooerando
illis non creditur. *leg omnib. C. de teſtibus*, Bart. *in l.*
deſerre, poſt med. verſ. exemplum, ff. de iure fiſc.
Caſtr. *conſ* 301. *in fin.* Gratian. *diſcept. for. capit.*
727. *num* 8.

Alia partita ſcutorum 290. ſolutorum in tot
Cecchinis Donato Borello nuo eſt referenda in
debitum illorum de Fanis. Quia in eorum compu-
12 tum conſtat fuiſſe ab eodem Borello conſignatas
de ordine Fani ſex capſas Mannæ, de quibus dum
nulla redditur ratio, ſolutio cenſetur facta in cau-
ſam dictæ Mannæ, & non alterius rei, Rota *cor. S.*
mem. Gregor XV. dec. 62. *n* 9. *&* 10. *Deciſ.* 468. *n.* 8.
& Dec. 611. *n* 2. *&* 3.

Neque ſubſiſtit prætenſio, vt dictæ ſex capſæ
Mannæ fuerint comprehenſæ in conſignatione di-
ctarum librat. 9000. Quia in inſtrumento conſtat
vnica vice conſignatas fuiſſe dictas libras 9000.
vnde non poteſt in eis computari alia quantitas da-
ta diuerſo tempore, & cum diuerſo ordine; nem-
pè prima cum ordine illam tranſmittendi Vene-
tias, ſeu Piſas; Secunda verò liberè, & abſque vl-
13 lo ordine miſſa fuit, huiuſmodi autem temporis,
& ordinis diuerſitas arguit diuerſitatem rei, *leg.*
triticum, ff. de verber. oblig. l. quinquaginta. ff. de
probat. Rota *coram Buratte, dec.* 298. *n.* 4. *verſ.*
Tum quia.

Quarta partita ſcutorum 273. & quinta ſcuto-
rum 220 conſiſtentes in quibuſdam litteris Cam-
bij, viſæ pariter fuerunt irreleuantes, ex quo non
apparent iuſtificatæ illorum ſolutiones per quie-
tantiam factam, ſed ſolum per Epiſtolas Mercato-
rum reſponſiuas illis Mercatoribus, à quibus di-
14 ctæ litteræ cum ordine ſoluendi ſcriptæ fuerunt,
quod non ſufficit, dum vt dictum fuit, agitur de ſe
exonerando.

Sexta, & vltima partita ſcutorum 100. quorum
debitor remanebat Marinus Fanus, occaſione tot
mercium receptarum à Petrobellis, erat ex con-
uentione Partium ſoluenda Guertino Mercatori
Rauennæ, Et quia iſti factam fuiſſe ſolutiooem,
probatur ex computo eiuſdem Guertini, qui rece-
ptionem pecuniæ fatetur; vtique hinc ſatis libera-
tio Fani deducitur, ex vulgata iuris regula; quod
debitor ſoluendo alteri de ordine creditoris, libera-
tur, *§. ſi quis alij, Inſtit. tit. de inutil ſtipul. l. ſi ita ſtipu-*
latus, ff de ſolut.

Ex his itaque cum creditum illorum de Fanis
appareat liquidum; è contrà verò exceptiones reſ-
16 pectu prætenſæ ſatisfactionis datæ, vel non ſint ve-
ræ, vel ſaltem reddantur turbidæ, hoc ſufficit, vt illæ
non ſint admittendæ pro retardatione obligatio-
nis Cameralis, Marcus Antoo. *variar. reſolut. lib.* 2.
reſolut. 96. *n.* 11. Zacch. *de oblig. Camer. q.* 17. *n.* 72.
Rot. *in Romana Cambiorum*, 17. *Iuny* 1633. *coram*
bon mem. Cardinali Vereſpio.

Neque aduerſatur relatio Periti; Tum quia ex- 17
traiudicialis, Gabr. *conſ.* 168. *num* 110. *lib.* 1. Tum 18
quia erronea, ob non iuſtificationem partitarum,
quæ propterea non videntur attendendæ, Gabr.
conſ. 43. *n.* 18. *lib.* 1. Monac. *dec.* 110. *n.* 30. *ad med.*
Buratt *deciſ.* 165. *n.* 5. *ad med.*

Et ita vtraque parte, &c.

R.P.D. Beuilaqua.

Romana Pecuniaria.

Lunæ 16. Aprilis 1657.

ARGVMENTVM.

Agitur de Ceſſionis virtute, & qualitate.
Et de compenſationis effectibus.

SVMMARIVM.

1 *Creditor, qui in ſatisfactionem ſui crediti fuit contentus accipere nomen debitoris ceſſi, non poteſt deindè ad primaeuas actiones, & iura redire, quia debitum vnius, & creditum eſt extinctum.*

2 *Creditum probatur ex exhibitione inſtrumenti.*

3 *Inſtrumentum facit probationem probatam.*

4 *Ceſſio ſi fundata reperitur in credito, reſoluto, non poteſt operari extinctionem debiti, ſed illaſa remanet prima obligatio erga debitorem.*

5 *Compenſatio, per neceſſarium antecedens praeſupponit praexiſtentiam, veritatem, & liquidationem crediti.*

6 *Cedens nomen ſatisfacit, quando illud nomen eſt verum, & de iure ipſi obligatum tempore ceſſionis.*

7 *Relatio operatur, vt omnes conditiones, & qualitates cenſeantur ſpecialiter expreſſa, & inſerta in datione inſolutum.*

8 *Creditor ſi acceptat iura ceſſa, tunc extinguuntur omnes actiones ad fauorem ipſius, contemplatione cedentis.*

9 *Amplia magis procedere quando debitor cauiè agendo expreſsè declarauit cedere creditum pro tale quale erat; nec ad illius manutentionem teneri, quo fit vt ad illud non teneatur.*

10 *Compenſatio extinguit primaeuam actionem non ſecus ac datio inſolutum.*

DECISIO CXV.

AD reſtitutionem pecuniarum Campionum
teneri, iterum Domini reſponderunt inhærē-
do fuodamentis, de quibus in Dec. coram Me emâ-
nata, 24. *Martij* 1656. Certum enim eſt, quod Pa-
uia iotendens Campiono ſatisfacere, creditum ſent.
961.1. quod habebat cum Eminentiſſimo Domino
Cardin. Barberino ei ceſſit, & inſolutum dedit, &
vice verſa Campionus illud acceptando per ampliſ-
ſimam quietantiam de omnibus habitis, & receptis
illum abſoluit, & liberauit, vt ex inſtrumento con-
cordiæ initæ, 26. *Aprilis* 1650. *Summ, vtriuſque par-*
tis, num. 1. *&* 2. Vnde non potuit deinde Campio- 1
nus pecunias, de quibus agitur ex effectibus Pa- 2
uiæ prouenientibus, exigere; & ad primaeuas ſuas
actiones,

actiones, & iura redire, dum debitor prædictus
in ſatisfactionem, ſui debitoris nomen ceſſerat,
& ipſe contentus fuit acceptare, & recipere, qua
acceptatione mediante, fuit extinctum debitum
vnius, & creditum *l. ſatisfactio*, 52 *ff. de ſolut. l.
ſolutionis*, 176. *ff. de verb. ſignif.* Pariſ. *conſ.* 96.
num. 16. *lib.* 4. Rota Ianuen. *de mercatur. dec.* 4.
num. 11. *& in Romana ſequeſtri*, 11. *Decembris*
1645. §. *quia quicquid, & ſeq. coram Eminentiſſi-
mo Domino Card. Otthobono.*

Quod autem D. Cardinalis tempore ceſſionis
eſſet in prædicta ſumma certus Pauiæ debitor ap-
parebat ex inſtrumento antecedenter ſcilicet, 4.
Septembris 1649. inter ipſos ſtipulato, in quo
præuia reſciſſione contractus aſſictus Abbatiæ
Griptæ Ferriatæ, per d. Campionum ſibi ſublo-
cat eidem D. Cardin. Abbati, & Commen. effe-
ctus, nomina debitorum, & bona omnia ibi exi-
ſtentia dimiſit pro ſcutis 1500. ad effectum, vt
poſſit ſatisfieri de ſumma ſcutorum 532. in qui-
bus tunc certus creditor extabat; reliqua autem
vſque ac ſummam ſcutorum 961. dicto Pauiæ
reſtituere, vt ex inſtrumento pariter ab vtraque
parte, in Summario dato per quod abundè re-
3 manet iuſtificatum creditum, cum faciat pro-
bationem probatam, *l. emancipat.* 11. *C. de fid.
inſtr. c. cum dilect.* 6. *de donat.* Bald *in leg. intereſt.*
21. *n.* 2. *C. de ſolut.* Sanct. mem. Gregor. XV. *dec.*
180. *num.* 1.

Nec contra ſubſiſtentiam prædicti crediti ſuf-
fragari poteſt repetitum obiectum quod inter D.
Cardinalem, & Pauiam in dicto inſtrumento re-
ceſſus à ſubconductore Abbatiæ conuentum fuit,
quod ſcuta 962. vel alia rata erant reſtituenda ipſi
Pauiæ quatenus creditum Domini Cardinalis tunc
temporis certum in præfata ſumma ſcutorum 537.
ad maiorem factis calculis non aſcenderet, Cum-
que per ſententiam ſubindè latam declaratum
fuit Dominum Cardinalem nihil teneri reſtitue-
4 re Pauiæ, ſed dictum creditum eſſe compenſan-
dum in aliis expreſſis, ſequitur quod ceſſio de il-
la facta Campiono vti fundata in credito reſo-
luto non potuit operari extinctionem debiti,
ſed illæſa remanſit prima obligatio erga Pauiam
pro ſatisfactione non ſequuta, *l. ſi quis ante*,
num. 10. §. *ſi quis*, *ff. de acquir. poſſ.* Giurb. *dec.*
63. *num.* 1. *&* 2.

Placuit enim reſponſio data in deciſione quod
de tempore ceſſionis, creditum non erat reſolu-
tum, nec purificata conditio; ſed extabat ve-
rum reale non exactum, nec alteri ceſſum, qua-
le promiſerat. Quod ſatis ſuperque etiam com-
probat effectus ſubſecutus, ſcilicet compenſatio
5 appoſita per Dominum Cardinalem, & obten-
ta præuia dicta ſententia A. C. nam compenſatio
per neceſſarium antecedens præſupponit præexi-
ſtentiam veritatem, & liquidationem crediti, per-
inde ac ſi illud Cardinalis effectualiter Pauiæ ſol-
uiſſet, ad text. *in l. debitor*, *alias ſi debitor*, *ff. qui
pot. in pign* Bald. *in l. cum Papinianus*, *num.* 8.
C. de ſent. inter loq. Surd. *dec.* 24. *num.* 7. Rot.
dec. 626. *num.* 7. *part.* 1. *diuerſ.* & coram Ducan.
dec. 379. *num.* 9. & ex hac exiſtentia, & reali-
tate crediti de tempore factæ aſſignationis illius
Campiono, inſurgit, vt ceſſio non dicatur ſine
effectu, & nullius momenti, ſed adimpleta pro-
miſſio realitatis, & veritatis illius; quia ille, qui
6 cedit nomen, ſatisfacit quando illud nomen eſt
verum, & de iure ipſi obligatum tempore ceſſio-
nis, vt præter allegatos *in d. dec.* §. *nec viſum fuit
&* §. *ſequenti*, eſt text. *in d. l. inter cauſas*, 26. §.
abeſſe, *ff mandati*, *l.* 3. *in fin ff. de fideiuſſ* Bald.
in l ſi nomen, 4. *num* 2. *ff. de hæred. vel act. vend.*
Gloſſ. *in l. ſi plus*, *vel minus*, 74. *verb exigi*, *ff. de
euict.* Modern. *de vſur. quæſt* 80. *num.* 41. *& de
conſ. quæſt.* 72. *n.* 23. Rota poſt eundem *Dec.* 476.
n. 1. *& ſequenti*, *& Deciſ.* 506. *num.* 4 *& Deciſ* 507.
numero 2.

Et eo libentius in hanc ſententiam fuerunt Do-
mini, quoniam optimè innoteſcebat Campiono
qualitas crediti huius ex eo quod in inſtrumento
habetur expreſſa relatio ad illud, in quo Dominus
Cardinalis ſe conſtituit debitorem Pauiæ in dicta
quantitate ſcutorum 962. ac reſolutione, quæ
poterat euenire non attento illud, quod ſimpli-
citer in ſui ſatisfactionem recepit, quæ relatio 7
operatur, vt omnes conditiones, & qualitates
cenſeantur ſpecialiter expreſſæ, & inſertæ in da-
tione inſolutum, Bar. *in l.* 1. *in princ. ff. de recept.*
Bald. *conſ.* 212. *lib.* 1. Aym. *conſ.* 45. *n.* 4. Surd. *conſ.*
200. *num.* 5. *& conſ.* 188. *num.* 14. Menoch *conſ.* 1.
num. 83. cum aliis in alia deciſione adductis, §. *nec
facis.* Quapropter non valet amplius redarguere
Pauiam cedentem, nec regreſſum prætendere ad
antiqua iura ſub prætextu, quod creditum ob
præexiſtentem conditionem, deinde purificatam
euanuerit, eo enim ipſo quod creditor acceptauit 8
iura ceſſa extinguuntur omnes actiones ad fauo-
rem ipſius contemplatione cedentis, Crauett.
conſil. 166. *in fine*, *& conſil.* 191. *numero* 3. Ro-
ta *dict. deciſ.* 507. *numero* 1. apud Cenc. *de Cenſ.* 9
Præſertim quia Pauia cautè agendo expreſsè decla-
rauit, ſe creditum cedere pro tale quale erat; nec
ad illius manutentionem teneri voluit, quo fit vt
ad illud non teneatur ex citata deciſ. quæ reuide-
tur, § *præterea, & ſeq.*

Prætenſio verò Campioni, quod ceſſio lo-
quatur duntaxat de ſcut. 528. 80. Non autem dè
tota ſumma ſcutorum 962. Non viſa fuit rele-
uans, quia ex inſtrumento ceſſionis deprehen-
ditur, quod ſcut. 128. 80. Eſt reſiduum ſcut. 962.
quod iam fuerat compenſatum cum duabus par-
titis ab ipſo Campiono debitis in iudicio dedu-
ctis, & ſuper dicto nomine ceſſo exequutis; ſic-
que ceſſio non eſt reſtricta ad dictam ratam tan-
tum, ſed continet integrum debitum Cardina-
lis licet pro rata compenſatum; compenſatio
enim extinguit primæuam actionem, non ſecus 10
ac datio inſolutum, ac actualis ſolutio, cui æ-
quiparatur ad effectum liberationis, *leg. ſi pecu-
lium*, §. *vſura*, *ff. de ſtat. liber. leg. amplius non pe-
ti*, *ff. rem, rat. haben.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap.*
728. *num.* 7. *& ſeq.* Cum concord. ſuprà, & plenè
allegatis. *In Romana Dimiss*, 17. *Martij* 1649. §. *fin.
coram bon. mem. Bichio.*

Ex quibus, & aliis in alia deciſ. adductis Do-
mini in ea perſtiterunt pro reſtitutione pecuniam
ſub obligatione reſtituendi potioribus, & ante-
rioribus creditoribus exactarum, Vtraque parte
informante, &c.

R.P.D. Beuilaqua.

Amerina Succeſſionis.

Veneris, 22. Iunij 1657.

ARGVMENTVM.

Ius Retentionis non intrat pro credito, niſi, cum eſt liquidum, & bona retinenda perueniunt ex eadem crediti cauſa.

SVMMARIVM.

1 *Retentio pro credito non datur, niſi creditum ſit liquidum in ſubſtantia, & quantitate.*

2 *Creditum quando dicatur incertum, & illiquidum, itavt non detur retentio.*

3 *Creditor ſi immiſſus fuerit in poſſeſſionem bonorum debitoris, intrat exceptio, quod credita, aut fuerunt extincta per compenſationem cum fructibus faciendam.*

4 *Aut adeo diminuta, & effecta illiquida, vt niſi iterum liquidentur, non valeas affirmare de illis conſtare.*

5 *Retentio datur creditori, quando ad eum bona perueniunt ex eadem cauſa illius crediti, pro quo vult retinere: ſecus ſi ex cauſa diuerſa.*

6 *Fideicommiſſarius facit fructus ſuos, nec illos reſtituere tenetur, nec cum creditis compenſare.*

7 *Deciſio, ſecundum ſtylum Tribunalis Rotæ, in noua diſputatione eſt ſupponenda; & non poteſt in dubium reuocari, niſi, partibus denuò ſuper ibi deciſis auditis, reuideatur.*

DECISIO CXVI.

DVm in hac cauſa ſub die 15. Maij 1656. quæreretur, An Monaſterio S. Stephani de Ameria, ex perſona Mariæ Hieronymæ monialis ibi profeſſæ, danda eſſet immiſſio in bonis liberis Antonij fratris, Catharina communis ſoror oppoſuit retentionem pro diuerſis creditis ex ſolutionibus factis. Sed Rota immiſſionem pro medietate bonorum concedendam eſſe reſpondit, & quod de retentione particulariter videretur; Super qua aſſumpta hodie diſputatione, illam non competere, fuit reſponſum.

1 Quia ad effectum, vt locus ſit retentioni, opus eſt, quod creditum, pro quo prætenditur, ſit certum, & liquidum in ſubſtantia, & qualitate, alias enim ſi tale non eſt, & aliquam patiatur controuerſiam, non intrat retentio. DD. *in l. vnica C. de compenſ.* Surd. *dec. 46. in fin.* Rot. *dec. 559. n. 3. & 9. & dec. 639. n. 1. p. 1. recent. Deciſ. 433. n. 2. p. 2. Deciſ. 743. n. 11. p. 3. Deciſ. 157. num. 19. p. 4. tom. 2. & Dec. 411. n. 24 p. 5. coram Sanct. mem. Gregor. XV. Dec. 254. n. 3.* Buratt. *dec. 60. num. 14.* Card. Caual. *dec. 539. n. 5. & 6.*

2 Huiuſmodi autem viſa non ſunt credita per dictam Catharinam adducta; nam de pluribus non dabatur ſufficiens iuſtificatio. Alia verò multa ſoluta apparebant à quodam Cooſacco, non autem ab ipſa Catharina, vt patebat ex octaua, nona, decima nona, vigeſima prima, & vigeſima quarta partitis, in calculo dato contentis. Vnde certa proculdubio dici non poſſunt credita, vt requiritur ex ſupra allegatis, & dixit etiam Rota *dec. 130 num. 8.* apud Zacch. *de oblig. camer. & Dec. 151. n. 5.* apud Modern. Foroliuien. *de pign. & Hypoth.*

Præterea vbi credita eſſent omnia iuſtificata, ad- 3
hoc turbida, & illiquida remanent. Cum enim Catharina fuerit vſque de anno 1644. immiſſa in poſſeſſionem bonorum hæreditariorum Antonij, quorum reſtitutionem modo Monaſterium petit, & ab inde citra, lite pendente fructus perceperit: Intrat proinde exceptio, quod credita aut fuerunt extincta per compenſationem cum dictis fructibus faciendam, Ruin. *conſ. 135. n. 10. lib. 3.* Soccin. Iun. *conſ. 136. n. 14 lib. 1.* cum aliis relatis *in dec. 312. n. 4.*
& 10 coram bon. me. Merlino. Aut adeo diminuta, 4
& effecta illiquida, vt niſi iterum liquidentur non valeat affirmari de illis conſtare, ad effectum impediendi immiſſionem Monaſterij, Pariſ. *conſ. 25. n. 63. lib. 2.* Rot. *d. deciſ. 433. n. 4. p. 2. Deciſ. 77. n. 15. Deciſ. 391. n. 6. & dicta Deciſ. 411. n. 27. part. 5. rec.* apud Duran. *dec. 113. n. 1.* Caual. *d. dec. 539. n. 3. dec. 647. n. 59* poſt Modern. Peruſ. *de manut. & in Bononien fideicommiſſi de Pancaldis, 21. Iunij 1649. §. prætereа, coram bon. me. Pentingerio.*

Ex alio etiam dicebatur, retentionem non com- 5
petere Catharinæ; quoniam bona de quibus agitur, non fuerunt ſibi adiudicata pro hiſce creditis, ſed ex cauſa ſucceſſionis, quam ſolam prætendebat in bonis Antonij ab inteſtato defuncti; quo caſu non poteſt illa retinere, quamuis vera, & realia eſſent credita: ex quo retentio datur creditori, quando bona ad eum proueniunt ex eadem cauſa illius crediti, pro quo vult retinere: ſecus ſi ex cauſa diuerſa, iuxta diſtinct. Bart. *in l. ſi non ſortem, 26. §. centum, n. 8.* Bald. *in fine* Caſtr. *n. 5. ff. de condict. indeb.* Neguſ. *de pign. 4. membr. §. 1. n. 4. in fine,* Rota *coram Card. Caualer. dict. dec. 539. n. 4. & Deciſ. 543. n. 3.* Buratt. *dec. 449 n. 3. & citata Dec. 411. n.*
23. part. 5. rec. & poſt Mangil. *de ſubbaſt. dec. 54. n. 5.* 6
Non obſtat, quod bona ex quibus fuerunt percepti fructus, proueniant ex fideicommiſſo Archimandritæ Meſſaneñ. purificato ad fauorem ipſius Catharinæ, iuxta antecedentes reſolutiones, & ſententias promulgatas; ideo ipſa illos fecit ſuos, nec ſunt reſtituendi, vel cum creditis modo liquidis compenſandi; Siquidem iam fuit reſolutum in
vltima deciſione *ſub d. die 15. Maij edita* bona iſta
eſſe libera Antonij, & ſucceſſionem in illis æqua- 7
liter ad eandem Catharinam, & Monaſterium ſpectare; quæ deciſio, ſecundum ſtylum Tribunalis, in hac noua diſputatione eſt ſupponenda, & non poteſt in dubium reuocari, niſi partibus denuo ſuper ibi deciſis auditis, reuideatur, & reſponſum fuit coram bon. mem. Buratt *dec. 596. n. 2. Deciſ. 857. n. 4. & in rec. Deciſ. 604 part. 5. & In Romana Conſur. 28. Apr. 1653. coram R. P. D. Cerro.* & in aliàs ſæpè.
Et ita vtraque, &c.

R. P. D. Celso.

Viterbien. Tranſactionis.

Mercurij 11. Decembris 1658.

ARGVMENTVM.

Non debentur fructus pro ſimplici debito pecuniario, etiam inter Mercatores, niſi interuenientibus legalibus requiſitis.

SVMMA

SVMMARIVM.

1 *Fructus taxati, & promiſſi pro ſimplici debito pecuniario, non interuenientibus requiſitis Caſtr.* in leg.3.§.fin.ff.de eo quod certo loco, *nullo modo prætendi poſſunt.*

2 *Fructus indebiti, & vſurarij debent in ſortem computari.*

3 *Amplia, etiam ſi, illi ſcienter, & ſponte ſoluti fuerint.*

4 *Lex in ſoluente vſuram, præſumit coactam voluntatem; ne ſcilicet moleſtetur in ſorte.*

5 *Fructus indebiti, & vſurarij non debentur, non obſtante quacunque conuentione contraria, quia non debet eſſe in poteſtate partium facere licitas vſuras, de iure prohibitas.*

6 *Mercatores non ſolent retinere pecunias otioſas.*

7 *In Mercatoribus licet adſit generalis deſtinatio ad lucrum, deeſſe tamen poteſt particularis, ad hoc, vel illud inueſtimentum.*

8 *Mercatores quamuis ſint ſoliti lucrari, multoties tamen iacturam faciunt.*

9 *Taxatio intereſſe pro tempore futuro, eſt illicita, & fœneratitia, etiam in Mercatore ſolito negotiare.*

10 *Inſtrumentum diuiſionis benè probat contra diuidentes, & habentes cauſam ab eis.*

11 *Societas non præſumitur, niſi probetur.*

12 *Fructus debentur ex pecunia, quando illa ex pacto debet inueſtiri.*

13 *Creditores non poſſunt fructus pecuniæ debitæ prætendere non quando non ad debitorem, ſed ad illos ſpectat onus inueſtiendi.*

DECISIO CXVII.

POſt ſecundam reſolutionem captam ſuper capitali, & ſorte ſcut. 10000. quæ fuerunt promiſſa per Dominicum, & Tullium in inſtrumento tranſactionis, inito de anno 1634. cum filiis, & hæredibus Pauli, proſequendo diſputationem ſuper reſeruatis, Dubitaui, An pro dicta ſumma deberentur fructus, iuxta promiſſionem factam per eoſdem fratres; & Negatiuè fuit reſponſum, ſiue illi prætendantur, vt fructus recompenſatiui, & prouenientes ex re ceſſa tanquam fructifera, ſiue ex eo quod eadem ſumma deſtinata eſſet ad effectum inueſtiendi.

Etenim reſpectu primæ partis, exceptis ſcutis $\frac{2}{3}$ conſiſtentibus in ſtabilibus, & bonis de ſua natura fructiferis, & debitis, filiis qui Paoli pro eorum tertia parte ex hæreditate fraterna, & ab eiſdem ceſſis, & renunciatis ad fauorem Patruorum, quod bona ceſſa, & renunciata eſſent fructifera; Et remiſſoria, quæ ad hunc effectum vſque de menſe Iunij 1656 conceſſa fuit, adhuc non apparet expedita; atque ideo ceſſante huiuſmodi probatione,
1 fructus promiſſi, & taxati pro ſimplici debito pecuniario non interuenientibus requiſitis Caſtr. *in l.3.§ final ff.de eo quod certo loco*, nullo modo prætendi poſſunt iuxta text. *in leg. vſura pecuniæ*, 121. *ff.de verb ſignif. cap plerique*, 14 *quæſt*.3.c.....88.*diſtinct*. Et probat Bald.*conſ*.233.*ſub n*.1.*lib*.3. Purpur.*conſ*.117.*n*,14. Rota *in rec.dec*.72.*n*.1.*part*.2. *& In Romana quatuor Domorum*, 21.*Iunij* 1649.*coram bon.mem. Pentingero.*

2 Imò fructus huiuſque ſoluti, tanquam indebiti, & vſurarij debent in ſortem computari, *l.indebitas*.18.*C.de vſur.l ſi non ſortem*, ibique Bart. *num*.4.*ff.de condit.indebit*.Roman.*conſ*.238.*n*.1.*& ſeqq* Surd.*dec*.328.*n*.14 *&* 15. Rota coram S.M. Gregor. *dec*. 80.*n*.9. & latè firmatum fuit coram
Merlino, *dec*.409.*n* 29.*&* 30 Vbi dicitur, conclu- 3
ſionem procedere etiam ſi ſcienter, & ſponte illi 4
ſoluti fuerint; quia lex in ſoluente vſuram præſumit coactam voluntatem, ne ſcilicet moleſtetur pro ſorte, Ruin *conſil* 66 *n*.11.*verſ nec obſtat*, *lib*.4. Rot.*cor.Eminentiſſ Otthobono*, *dec*.2.*n*.1.*& ſeqq*. *& præſertim*, *n*.7.*in Romana Cambij*. 17. *Febr*. 1642. *coram bon me. Bichio*, & cumulatis concordantibus, dictum fuit. *In Romana pecuniaria*, 23. *Martij*
1648 *coram R.P.D.meo Melzio*, vbi non obſtante 5
quacunque conuentione contraria, quod non debet eſſe in poteſtate partium facere licitas vſuras, quæ de iure ſunt prohibitæ, *dec* 775 *num*.2.*p*.4. *diuerſ. & in Licien pecuniaria*, 29. *Maij* 1643.*coram bon.mem Bichio*.

Ne placuit reſponſio, quod agatur inter Mer- 6
catores, & ſolitos negotiari, qui pecunias ſuas non ſolent retinere otioſas; nam licet in illis adſit ge-
neralis deſtinatio ad lucrum, deeſſe tamen poteſt 7
particularis, ad hoc, vel illud inueſtimentum; & 8
quamuis ſint ſoliti lucrari, multoties tamen iactu- 9
ram faciunt; & ideo nec etiam fauore ipſorum ſuſtineri ſimile intereſſe, firmauit Rot. *poſt*. 2 *vol. conſ.Far.dec*.325.*n*.1.*& ſeqq* & vltra plures cumulatos per Grat *c* 67.*n*.13.*&* 4. latè diſcuſſo articulo diſcuſſum fuit. *In Auenionen. pecuniaria*. 10. *Febr*.1640.*coram bon me Bichio* penes Merlin. *de pign dec*.24.*per tot*. *& præſertim n*.5.*& in Senogallien. Prodij*, 27. *Iunij* 1644.*&* 28 *Iunij* 1648.*coram R.P.D. meo Melzio*, *& In Colonien. pecuniaria*.26. *Maij* 1553.*coram Reuerendiſſ. Præſide Valliſoletano*.

Obiectum quod hæc promiſſio quoad reliqua ſcuta 9166. 66.$\frac{2}{3}$ facta fuerit, habito reſpectu ad bona ſtabilia hæreditaria Pauli per ipſos filios, & hæredes ceſſa, nullo modo videtur ſubſiſtere; quia ex inſtrum. diuiſionis inito de anno 1617 apparet, omnia ſtabilia etiam fructifera obuenta in portionem Pauli, non excedere ratam ſcutorum 833.
33.$\frac{2}{3}$ quod inſtrumentum propterea benè probat 10
contra diuidentes, & habentes ab eo cauſam, Pariſ.*conſ*.26.*n*.54.*lib* 2. Rota coram S.me. Gregor. *dec*.271.*n*.9.*in rec.Dec*.122.*n*.1.*p* 4.& coram Merlin. *dec*.470.*eod.n* 1.

Prout minus videtur ſubſiſtere quod inter prædictos Dominicum, & Tullium, ac filios Pauli, eorum nepotes poſt ſequutam diuiſionem, inita fuerit de nouo ſocietas fundacalis, & ex effectibus einſdem ſocietatis plura fuerint empta bona ſtabilia; Siquidem huiuſmodi aſſertio nulla probatio-
ne fulcitur; & regulare eſt, quod ſocietas non 11
præſumatur, niſi probetur Surd.*conſ* 138.*n*.9.Conſ. Ale.134.*n*.4.*vol*.5.Rot.*in Tud. Socie*.21.*Iun*.1638. *coram Panz & Dec* 40 *n*.6.*&* 7 *cor Emin Otthob*.

Reſpectu vero ſecundæ partis, licet DD non re-
uocarent in dubium quod etiam ex pecunia fructus 12
debeantur, quando dicta pecunia ex pacto debet reinueſtiri, vt notat Grat.*c* 910.*n*.16.*& ſeqq*. Vbi quod de illa iudicatur ſicut de ſpecie, non ſicut de quantitate *& in dicta Romana quatuor Domorum*, 21.*Iunij* 1649 *coram bon.me. Pentingero*.

Attamen, cum onus inueſtiendi non ſpectaret 13
ad debitores, qui tantum pecunias debebant ſoluere, ſed illud creditori iniunctum fuit; vtique fructus ex hoc capite prætendi non poſſunt, vt firmauit Rota *In Romana crediti dotalis*, 3. *Martij* 1645. *coram R.P.D.meo Verospio*; *& in Romana fructuum*

dotis, 21. Aprilis 1651. coram Reuerendiſſ. D. meo Cerro.

Et ita vtraque parte informante, &c.

Reuerendiſſimo D. Meltio, Epiſcopo Papien.

Bononien Pecuniaria.

Veneris, 20. February 1660.

ARGVMENTVM.

Quietantia pro Reſiduo; & Taciturnitas creditoris diuturna arguunt pro ſolutione. De teſtibus ſuper recognitione ſcripturarum.

SVMMARIVM.

1 *Verba*, Pro reſiduo, *poſita in quietantia, facta à Matre tutrice, & curatrice filiorum cum debitis ſolemnitatibus, præſupponunt omnimodam ſolutionem aliarum antecedentium partitarum.*

2 *Et mediante tali quietantia, cenſetur inducta omnimoda liberatio ad fauorem ſoluentium.*

3 *Confeſſio facta per Tutricem, regulariter non importat liberationem in præiudicium pupillorum, niſi pro illa ſumma, quæ verè, & realiter recepta fuit.*

4 *Limita id non procedere, quando pro corroboratione prædictæ confeſſionis, concurrunt plures coniecturæ.*

5 *Confeſſio facta pro maiori parte debiti, arguit veritatem etiam reſpectu reſidui.*

6 *Solutionis præſumptio reſultat ex diligentia creditoris in exigendo ſua credita.*

7 *Et ex taciturnitate per multos annos.*

8 *Quod facilius in Mercatore, cum non ſit veriſimile, Mercatorem diù differre ſui crediti exactionem.*

9 *Teſtes ſuper recognitione ſcripturarum priuatarum, quomodo deponere debeant.*

10 *In ſcripturis priuatis, quæ regulariter fieri ſolent abſente parte, non requiritur rigoroſa probatio.*

11 *Probatio ſimplex reſultans ex ſcripturarum comparatione admittitur in coadiuuanda finali quietantia per Tutricem facta.*

12 *Teſtis de credulitate, licet non probet, fallit tamen in iis, quæ pendent à iudicio ipſius Teſtis.*

DECISIO CXVIII.

ALexander, & Laurentius fratres de Lentiis, anno 1641. in ſatisfactionem integri pretij negotij Artis Coraminis, quod aliàs à Iacobo Gaddio de anno 1629. pro pretio librarum 11037. emerant, cum reſeruatione ſoluendi in pluribus paghis, libras 9000. exburſarunt Antoniæ de Parulinis Matri, ac Tutrici, & Curatrici Caroli, & Peregrini filiorum, & hæredum ipſius Iacobi Venditoris, lib. 650. pro reſiduo dicti pretij, cum decreto Iudicis, aliiſque ſolemnitatibus ſtatutariis, & ampliſſimam quietantiam, & liberationem per inſtrumentum publicum ab ea reportarunt, quæ ſucceſſiue fuit approbata à prædictis hæredibus de anno 1645. mediante quietantia facta ad fauorem ipſius Mulieris, de geſtis, & adminiſtratis tempore ſuæ tutelæ, & curæ, quæ poſtea per plures annos nunquam fuit in dubium reuocata.

De anno 1657. inſurrexerunt prædicti hæredes aduerſus Fratres de Lentiis ſub prætextu, quod liberatio ab eis reportata nullitatis vitio ſubiaceret, & introducto iudicio in Curia Auditoris Generalis Bononiæ, obtinuerunt relaxari mandatum pro lib. 7970. reſidualibus d. pretij; quod tamē poſtea in gradu appellationis per A. C. fuit reductū ab lib. 7350.

Verum, cum deinde cauſa in tertia inſtantia ad Rotam deuenerit, dubitatum fuit ſub die 31. Martij ſuperioris anni, An & pro qua ſumma eſſet relaxandum mandatum; & quia ex parte dictorum de Lentiis ad comprobandam integram ſolutionem pretij, afferebantur nonnullæ receptæ priuatæ, & litteræ venditionis, quæ tantum ab informantibus pro illis de Gaddis controuertebantur, ex capite recognitionis; fuit reſponſum vt coadiuuarentur probationes; cuius vigore, præuia remiſſoria ad partes, tranſmiſſæ fuerunt formiter ſuper ea teſtes examinati; Vnde hodie dubio repropoſito, DD. reſponderunt, mandatum non eſſe relaxandum.

Quia ſatisfactio integri pretij ſatis reſultat ex
publica quietantia, facta ab Antonia, tanquam
Tutrice, & Curatrice dictorum filiorum, & hæ-
redum venditoris cum debitis ſolemnitatibus, in
qua aſſeruit ſe recepiſſe lib. 650. pro reſiduo dicti 1
crediti, cum illa verba *pro reſiduo*, præſupponant
omnimodam ſolutionem aliarum antecedentium
partitarum, iuxta tex. *in l. ſi ex pluribus*, vbi Gloſſ.
in verbo reliquum, ff. de ſolut. Alex. *conſ.* 216. *n.* 4.
ad med. li 7. Becc *conſ.* 47. *n.* 8. Beto. *conſ.* 192. *n.* 1.
& ſeq. li. . . Burſatt. *conſ.* 104. *n.* 15. Rota Ianuen *dec.*
16. *n.* 9. *& dec.* 60. *n.* 6. Coram Burat. *deciſ.* 344. *n.*
28. Coram Caual. *dec.* 228. *num.* 2. *In recent. dec.*
4701. *num.* 4. *part.* 4. *tom.* 2. *& dec.* 57. *n* 2. *part.* 4.
tom. 3. *In Romana Saluiani* 30. *January* 1645. *coram*
bon. me. Bichio in fine, & proinde ad fauorem ſol- 2
uentium, mediante tali quietantia, cenſetur indu-
cta omnimoda liberatio. *l. verborum obligatio*, 107.
ff. de ſol. Rota Coram Eminentiſſimi D. Cardinali
Otthobono *deciſ.* 64 *n.* 1. *& in Romana Pecunia-
ria* 24. *Nouembris præteriti, coram me.* §. *quibus
non aduerſatur.*

Et licet confeſſio facta per Tutricem regulariter
non importet liberationem in præiudicium Pu- 3
pillorum, niſi pro illa ſumma, quæ verè ac realiter
recepta fuit, per Text. *in l. Certum.* §. *ſed an ipſos,
ff. de Confeſſ.* Bart. *in leg. Lucius,* §. *tutela ff de ad-
min. tutor.* Rota *dec.* 714. *n.* 2. *p.* 3. *rec.* Id tamen non
procedit quando pro corroboratione huiuſmodi
confeſſionis, concurrunt, prout in caſu propoſito 4
coniecturæ, vt dixit Rota *dec.* 305. *num.* 2. *part.* 5.
rec. Coram S. M. Greg. XV. *dec.* 506. *n.* 2. Coram
Burat. *dec.* 239. *n.* 2. apud Zacch. *de oblig. Camer.
dec.* 192. *n.* 6. *&* 17. *In Romana crediti dotalis,* 19.
Marty 1645. §. *ad huius etiam crediti, coram R.
P. D. meo Veroſpio; In Romana fideicommiſſi de
Condidis,* 15. *Aprilis* 1653. *coram eodem,* §. *neque
obeſſe, &* 7. *Iunij, dicti anni coram Reu. Tarraconen.*
§. *tum etiam quia.*

Coniecturæ vero, quæ in hac facti ſpecie concurrunt, plures ſunt; & quidem vrgentiſſimæ, quarum prima reſultat ex quatuor receptis per Iacobum venditorem, ab anno 1630. vſque ad annum 1634. continentibus diuerſas pecuniarum ſolutiones, ac etiam ex epiſtola per eundem tranſmiſſa de ann. 1635. Fratribus de Lentiis in qua fatetur, ſe remanere creditorem in libris mille; quæ ſanè confeſſio vti facta pro maiori parte debiti, arguit

veritatem

veritatem etiam reſpectu aliarum liberarum, vſque ad totalem integram ſummam. Atg text. *in leg.2.* vbi Gloſſ & Doctores; *Cod.de non numer.pec.*Bero. *conſ.60.num.43.lib.*2.Soccio.Sen. *conſ.82.n.2.verſ. Confirmo,lib.3.*Aym.*conſ.158 num 6* Rota *dec.151. num.8.part.2.& deciſ.263.n.2.p.4.diuerſ.*Coram S. M.Gregor.XV.*dec.61.n.7.In Anconitana bonorum, 5.Iulij 1643.coram bon.memor.Bichio, §. validiſſimam*,&c.

Alia ſimilis coniectura reſultat ex diligentiis adhibitia per d.Iacobum pro faciliori ſui crediti conſequutione, aduerſus fideiuſſores emptorum, & ſpecie contra Antonium Sopranium, & Franciſcum de Lentiis, dum obtinuit mandatum, illudque ſumma celeritate exequi curauit ſuper bona fide-
6 iuſſorum, ac ipſorum Franciſci de Lentiis debitorum, & propterea ex hac diligentia creditoris facilius præſumendum eſt fuiſſe etiam poſtea deuentum ad effectuationem dictæ ſolutionis, vt tradit Pariſ.*conſ.83.n.27.& ſeq.*Aym.*conſ.129.n.6.*Ciriac. *controu.Foren. cap.516.n.17.*Surd. *dec.105.num.2.* Monach.*dec.Florea.2.n.4.& ſeqq.*Afflict. *deciſ.23. n.22. verſ. Decimo adducitur.* Rota coram Mant. *dec.370.num.1.&* 2. & coram Merlin.*dec.24.n.19. & ſeqq.*

7 Plurimum etiam ad idem comprobandum, facit taciturnitas 20. annorum, & vltra, quæ lapſa fuerunt poſt dictam confeſſionem emiſſam a Iacobo in ſua Epiſtola, & aliorum quindecim reſpectiuè à die celebrationis inſtrumenti quietantiæ; cum non
8 ſit veriſimile, Creditorem Mercatorem adeo diligentem in exigendo, voluiſſe tandiu differre exactionem huiuſmodi crediti; ad tradita per Honded. *conſ.39.n.77.lib.*2. Menoch. *de præſumpt.lib.3.præſumpt.135.n.3.&* 4.Ciriac. *d.contr.Foren.516.n.14.* Surd.*d.dec.105.n.4.*Rim.Iun. *conſ.407.n.13.&* 14. coram Rota Mant.*d.dec.370.n.2.verſ.quod eo facilius.* Coram Buratto *dec 98.n.2. & in Rauenaten. ſeu Fauentina pecuniaria 3. Decembris 1655. coram bon.mem. Dunozetto.*

Neque vrget defectus legitimæ recognitionis dictarum receptarum ac Epiſtolæ; quia cum ex relatis in preſenti ſummario illorum de Leotiis, appareat fuiſſe ſuper tali recognitione examinatos nonnullos teſtes in partibus, vigore remiſſoriæ, depo-
9 nentes ſe habere notam manum ipſius Iacobi, ex quo pluries illum viderunt ſcribere, & alios recognouiſſe per comparationem dictarum ſcripturarum fuiſſe ſubſcriptas ab eodem Iacobo, ſatis eſt, ad effectum de quo agitur; cum in ſcripturis priuatis quæ regulariter fieri ſolent abſente parte, non
10 requiratur magis rigoroſa probatio, vt tradit Soccin.*in l ſi ita ſcripſero, column.penult ff.de condit.& demonſtr.*Rota *dec.570 n.2.part.1.diuerſ. in recent. dec.41.n.1.p.4.*vbi quod talis recognitio ſufficit de ſtilo Rotæ, & latè diſtinguendo fuit reſponſum in *Bononien.de Magnolis 3.Martij 1626.coram Remboldo,§ aut agitur.*

Eoque magis viſa fuit ſufficiens talis recognitio, quia huiuſmodi receptæ, ac litteræ deducuntur pro adminiculanda ſupradicta finali quietantia, fa-
11 cta per Tutricem, quo caſu admittitur etiam ſimplex probatio reſultans ex comparatione ſcripturarum, iuxta notata per Bald. Imol. & alios, quos refert, & ſequitur Scacc. *de iudic. lib.2. capit.11. n.999.&* 1019.

Nihilque facit quod præfatus Teſtis dictas receptas, & epiſtolam pro parte Alexandri, & Franciſci productas recognouerit de proprio iudicio, ibi, *dico, che per quel poco giuditio m'ha dato Dio, eſſer tutta vna mano ſteſſa.* Quoniam in hac materia dependente à iudicio teſtis, fides adhibetur etiam deponenti de propria credulitate. Grat. *diſcept. forenſ. cap.895.num.33. &* 50 Rota coram Card.Seraph. *dec.522.n.1.3.4.*Coram Card.Caual. *deciſ 553.n.6.& in Romana Teſtamenti 12. Martij 1656. coram Reuerend.D.meo Decano,§ Identitat autem; in fine.*

Et ita informantibus tantum illis Lentiis, altera tamen parte pluries intimata, ac informare recuſante, fuit reſolutum, &c.

R. P. D. ALBERGATO:

Romana Saluiani.

Martij 9. Iunij 1660.

ARGVMENTVM.

De Saluiani requiſitis. Illud non retardatur ex credito illiquido, etiam dotali; De melioramentorum retentione, & probatione.

SVMMARIVM.

1 *Saluianum vt competat, quæ requirantur.*
2 *Creditum cum hypotheca probatur ex publico inſtrumento.*
3 *Inſtrumentum facit rem claram, & manifeſtam.*
4 *Poſſeſſio debitoris iuſtificatur ex inſtrumento venditionis.*
5 *Poſſeſſio Rei conuenti probatur ex inſtrumento locationis, iuncta ſubſtantatione litis.*
6 *Cedens non poteſt amplius iuribus ceſſis, & ad commodum ceſſionarij ſuum effectum ſortitis vti, nec de illis excipere.*
7 *Reſeruatio in ceſſione iurium eſt incompatibilis, & pro non appoſita habetur, & reſpectu iurium expreſſorum, nihil operatur.*
8 *Fructus dotales poſt mortem vxoris exigi non poſſunt, quia ceſſant matrimonij onera, quorum ratione percipiuntur.*
9 *Exactio indebitè facta venit imputanda in computum crediti.*
10 *Creditum Dotis illiquidum non retardat immiſſionem in Saluiano.*
11 *Retentio melioramentorum vt detur probandus eſt plene, & concludenter ſtatus antiquus rei melioratæ.*
12 *Ad melioramentorum probationem requiritur iuſtificatio impenſi & meliorati.*
13 *Retentio pro melioramentis non datur, quando illa mala fide facta fuerunt, & poſt monitorium ſuper immiſſione melioranti executum.*
14 *Fructus veniunt reſtituendi à die mota litis.*
15 *Compenſatio de fructibus mala fide perceptis admittitur ad melioramenta in re facta.*

DECISIO CXIX.

PRo credito ſcutorum vltra 1484.petiit Dominus Ioannes Tantinus immiſſionem in Saluiano ſuper domo hæreditaria Michaëlis Angeli Zeccadori debitoris, poſita in Regione Campi Martij

ad radices montis Pintij, à Spigliatis detenta;quam
1 concedendam eſſe Domini cenſuerunt; Quia pro-
bantur omnia in hoc iudicio neceſſaria; Creditum
cum hypotheca, Poſſeſſio debitoris poſt contra-
ctam obligationem, & Recens poſſeſſio illorum
de Spigliatis; quibus concurrentibus commiſſio
denegari non poteſt, Menoch. *de adipiſ. rem. 3. q. 29.
n. 161.* Rota coram S. M. Greg. *dec. 491. n. 6. Romana
Saluiani 5. Iunij 1657. Coram Reuer. D. meo Papien.
in princip.*

2 Creditum cum hypotheca probatur ex publico
Inſtrumento, in quo dictus Michaël Angelus om-
nia ſua bona hypothecauit ad fauorem dicti Domi-
3 ni de Taurinia, quod tanquam faciens tem claram
& manifeſtam, bene probat hunc extremum Dec.
conſil. 413. n. 10. Rot. poſt Zacch. *de obligat. Cam.
deciſ. 173. num. 1. & in Romana Saluiani. 20. Martij
1651. Coram R. P. D. meo Veroſpio. §. Sententiarum.*
Provt poſſeſſio debitoris iuſtificata remanet ex In-
ſtrumento venditionis domus ab ipſo ad fauorem
illorum de Spigliatis facto. *Sum. num. 1.* Rota in *Ro-
4 mana Saluiani 14. Iunij 1641. Coram bon. mem. Car-
dinale Panzirollo, §. ſi quidem omiſſio.* Et Recens
poſſeſſio ex Inſtrumento locationis ab ipſis facta,
mucta ſubſtentatione litis, coram A. C. agitata.
Rota coram Buratto, *deciſ. 584. num. 3. & in Tibur-
tina Saluiani. 8. Iunij 1646. coram Reuerend. Dom.
meo Decano, §. quod autem, & in dicta Romana
Saluiani 5. Aprilis 1658. coram me, §. etiam à poſ-
ſeſſione.*

5 Nec ſuffragari poteſt exceptio alias à R. P. D.
Zeccadoro oppoſita, quod ipſe ſit creditor ante-
rior ex cauſa dotis Lucretiæ matris, in ſumma Scu-
torum 1466. tum quia vſque de anno 1650. ad vi-
tandas moleſtias ſuper alia domo illatas à credito-
ribus dicti Michaëlis Angeli patris, ceſſit huiuſ-
modi creditum D. Catharinæ eius Sorori, vna cum
omnibus Iuribus, & actionibus ſibi competenti-
bus, & cum clauſula, *Ad habendum, ponens, Con-
ſtituens, nullo Iure*, ad hoc vt dicta Iura ceſſa ipſa
Catharina experiri poſſit ſuper dicta domo ſibi in
dotem pro ſcutis 3700. ab eodem Michaële Ange-
lo patre aſſignata, vt ex inſtrumento nuper produ-
cto *ſumm. num. 3.* provt cum effectu excludendo
6 creditores, dictam domum retinuit ex prædicto
titulo, & adhuc retinet. Vnde cedens non poteſt
amplius Iuribus ceſſis, & ad commodum ceſſio-
narij; ſuum effectum ſortitis vti, nec de illis exci-
pere, *leg. 3. Cod. de nouatio.* Pariſ. *conſ. 19. num. 64.
lib. 3.* Modern. *de pignor. lib. 2. quæſt. 32. num. 29* Ro-
ta *coram Vrgellen. deciſ. 99. num. 1.* non obſtante,
quod in eadem ceſſione R. P. D. Zeccadorus ſibi
reſeruauerit facultatem vtendi ſuper dicto credito,
ad effectum retentionis aliorum effectuum hære-
7 ditariorum matris; quia per ceſſionem Iura fuerunt
pleniſſimè tranſlata, & per retentionem dictæ do-
mus extincta; & proinde huiuſmodi reſeruatio,
tanquam incompatibilis, habetur pro non appoſi-
ta, & reſpectu Iurium expreſſorum nihil operari
poteſt, vt poſt Oldrad tradit Crauet. *conſ. 144. n. 15.*
Rollan, *conſ. 472. num. 4. Tudertina fundaci. 4. Maij
1654 §. nihilque refragatur, Et 29. Nouemb. 1655.
§ minus relenat, Coram Reuer. D. meo Papien.* tum
etiam qoia de dicto credito fuit plenè ſatisfactus,
cum poſt obitum Lucretiæ matris ex domo poſita
in Regione Arenulæ, fructus perceperit ab anno
8 1644. citra, qui ex Inſtrumento locationis dato *in
Summ. num. 9.* aſcenderunt ad annua ſcuta 72. illi-
que in ſortem imputantur, cum poſt obitum mu-
lieris fructus dotales amplius exigi non poſſint, eo
quia ceſſant onera Matrimonij, ratione quorum
recipiebantur. Alex. *conſ. 74. num. 1. & 2. lib. 5.* Grat.
dec. 527. n. 1. & ſeqq. Rota coram Caualer. *dec. 192.
n. 1. Dec. 607. num. 13* vbi plenè *part. 4. recen. tom. 3.
Romana Saluiani 4. Decembris 1643. §. reſpectu ve-
ro. Coram R. P. D. meo Veroſpio*, & aliis relatis *in
Romana fructuum dotis 21. Aprilis 1651. Coram
Reuer. D. meo Decano in princip.* pro cuius crediti
doralis ſatisfactione etiam concurrit exactio ſcu-
torum 600. facta per eandem Lucretiam de pecu-
niis hæreditariis Franciſci Zeccadori, occaſione
ſortis principalis cenſus, totidem ſummæ, altera
videlicet à Greſpis, altera verò ad Angelo Luciano,
ex Inſtrumentis datis *Sum. num. 6. & 7.* quæ ſecun- 9
da exactio tanquam indebitè facta venit impu-
tanda in computum dicti eius crediti dotalis, vel
in omnem euentum ex prædicta perceptione fru-
ctuum, creditum videretur illiquidum, & prom- 10
de non aptum opponi ad hunc effectum, vt in ſpe-
cie, quod creditum dotis illiquidum non retardet
Immiſſionem in Saluiano, Rota *deciſ. 59. num. 8.*
poſt Modern. *de pignor. & in Romana Vinea, ſeu
Saluiani 22. Iunij 1648. coram Reuer. D. meo Deca-
no, §. hic poſitis.*

Nec illis de Spigliatis ex capite meliotamento- 11
rum competere poteſt retentio ſiue quia non pro-
batur ſtatus antiquus domus plenè, & concluden-
ter, provt ad effectum requiritur, & aſſerta me-
liotamenta non erant neceſſaria, cum vnus ex te-
ſtibus eorundem deponat, quod domus erat com- 12
moda & habitabilis, & tamen in iſtis terminis de-
bet conſtare quid impenſum fuerit, & quod me-
lioratum, vt per Rotam, coram Seraph. *dec. 898.
num. 1. Romana fideicommiſſi de ſpiritibus, 16. Iunij
1643. & 4. Decembris 1644 coram bon. mem. Bichio,
§. dua autem*; Vel etiam qoia mala fide facta, poſt 13
executum contra eoſdem de Spigliatis monitorium
ſuper immiſſione in poſſeſſionē dictæ domus *Sum.
num. 16.* ad eludendum Iudicium ſuper eadem in-
tentatum Gabriel. *conſ. 157. num. 3. lib. 1.* plenè Rota
*in dicta Romana fideicommiſſi de ſpiritibus. 4. De-
cembris, §. augetur mala fides, & in Firmana do-
mus, ſeu fideicommiſſi 1. Febr. 1658. coram me, §.
final.* Siue tandem quia poſt melioramenta tot fru- 14
ctus perceperat, ex quibus remanent de illis ſa- 15
tisfacti, qui fructus reſtituendi veniunt à die mo-
tæ litis; & in his terminis admittendam eſſe com-
penſationem, de fructibus mala fide perceptis,
ad melioramenta in re facta, tradit Rota *deciſ. 391.
part. 5. recentior. num. 6. Romana hæreditatis 1.
Aprilis 1647. coram bon. memor. Arguelles. §. pe-
nultim, & in Romana Fideicommiſſi de Zuccaris.
4. Februarij 1650. coram bon. memor. Dunozet-
to, §. poſtremo & in Bononienſ. primogenit. 26.
Maij 1656. coram bon. memor. Bichio, §. idem re-
ſpondetur.*

Et ita altera tantum parte pluries citata, & in-
formare recuſante, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Romana Locationis.

Veneris 10. Iunij 1661.

ARGVMENTVM.

Quando, & ex quibus mora dicatur incurſa. De probatione per Epiſtolam. Nouatione, Solutione in certam cauſam, &c.

SVMMARIVM.

1 *Solutione eius quod debetur extinguitur omnis obligatio.*

2 *Accipiens literas miſſiuas ſimpliciter, & ſine contradictione, videtur conſentire, & approbare contenta in illis.*

Quod procedet etiam ex eius productione ſpeciali, n. 3.

4 *Mora per debitorem nunquam incurſa dicitur, quoties creditor de tempore ſolutionis peragenda in deſtinato loco non conſiſtat, vel Procuratorem ibidem non elegerit.*

5 *Ex receptione pecuniarum abſque vlla proteſtatione ſubſecuta, mora quecumque licet incurſa, remiſſa cenſetur.*

6 *Epiſtola probationis gradum conſtituit contra ſcribentem.*

7 *Epiſtola referens propriam ſcribentis factam, debet attendi.*

8 *Solutio adſcribi debet cauſæ duriori habenti vſuras, & n. 11.*

9 *Solutio facta cenſetur ad normam obligationis.*

10 *Solutio quantitatis proportionata ad vnum debitum, creditur facta in extinctionem dicti debiti, non autem diuerſi.*

12 *Solutio quæ fuit facta in certam cauſam, non poteſt deinde in aliam conuerti, ſine conſenſu partium.*

13 *Nouatio non cenſetur inducta, dum contractus compatiuntur adinuicem, nec ſecundus alteri aduerſatur.*

14 *Idque magis concurrente contrahentis vtriuſque voluntate, nouationi contraria, n. 14.*

15 *Creditum iam extinctum amplius non reuiniſcit.*

16 *Fructuum exactio fieri non valet, ceſſante mora.*

DECISIO CXX.

POſt quam Rota pluribus deciſionibus firmanit iuſtitiam locationis Venæ Ferrariæ; fuit à DD. Rinuccinis Conductoribus petita relaxatio mandati contra D. Plumbini Principem, cum pro reliquo Cambij ſcutorum 175000. ac fructibus, tùm etiam pro damnis, & intereſſe, exinde reſultantibus, quod locationis tempore, non dum expirato, ipſos ab affictu excluſerit; Hodie verò ſuper Cambiorum articulo per me propoſito dubio, petitam mandati relaxationem exinde DD. denega-
1 runt, quod Conductores à die adſtipulati contractus, tertia videlicet Iunij, anni 1635. vſque ad 15. Martij anni 1641. ſummam ſcut. 223000. exegerunt à D. Principe in cauſam Cambij, ex qua ſolutione, creditum ſortis, ac fructuum longè excedente, actio quæcumque ipſis debita, extincta fuit, *ad text. in l. pro me, ff. de ſolut. & l. nulla tibi, C. eod. tit.* Rot. cor. bon. mem. Merlino *dec. 463. n. 14. & Dec. 365. n. 9. p. 9. rec.*

Fructus autem huius Cambij non debent ſingulis annis in ſcutis ſeptem pro quolibet centenario taxari, licet quantitas hæc in Inſtrumento conuenta fuerit; Si quidem inter ipſoſmet contrahentes pactum ſpeciale præceſſit de menſe Decembris, anni 1636. vt quoties intra menſem Iunij ſequentis anni, ſcuta 60. m. D. Princeps in cauſam Cambij conſignaret, ac pretium Venæ pro proprijs officinis venditæ diſſolueret, Cambia ſcuta quinque non excederent, vt ex eiuſdemmet Principis Epiſtola apertè conuincitur, ibi, *Ho inteſo quel tanto ſi è ſtabilito con V. S. e con il Sig. Carlo in materia della reduttione degl'intereſſi, che io pago alla Signorie loro dalli ſette alli cinque, ogni volta, che Io per tutto Giugno li paghili ſcudi ſeſſanta mila, & il prezzo della Vena: il concertato ſi come è vniforme al mio deſiderio, e anche profitteuole, così l'accetto, e ratifico.*

Cuius Epiſtolæ tenor non valet à Dominis Rinuccinis amplius impugnari, poſtquam ex illius receptione ſine vlla contradictione ſcuta, ab ipſis approbatus eſſe cenſetur, ex theor. Bart. *in leg. ſi filius familias, ff. ad Senat. Conſ. Maced.* Bald. *in leg. Titius 24. n. 2. poſt med. ff. de conſtit. pecun.* Corn. *conſil. 319. n. 5. poſt med. lib. 3.* Pariſ. *conſ. 91. n. 3. lib. 1.* Rot. coram Caſſad. *deciſ. 3. n. 2. de reſcript. & Deciſ. 811. n. 9. part. 1. diuerſ. & in Rom. Pecuniaria 18. Iunij 1658. in §. adminicula, coram R. P. Dom. meo Celſo*, etiam ex eiuſdem productione ſpeciali, vt not. Abb. *in cap. cum Venerabilis, num. 31. de except.* Aym. *conſ. 201. num. 5. verſ. nec poteſt.* Rot. *dec. 123. n. 5. p. 1. & Dec. 88. n. 19. ad finem, & n. 20. p. 6. rec. & in Piſana damnorum, & intereſſe 10. Iunij 1652. coram R. P. D. meo Celſo.*

Dum itaque D. Princeps ex ſui parte, promiſſa in totum expleuit, mediante ſolutione ſcutorum ſeptuaginta millium, facta Nerlio Procuratori ad hunc effectum ſpecialiter à Conductoribus conſtituto; debet reductionis beneficio potiri; licet ſolutio infra menſem Iunij præfixum non prodierit, ſed ea dilata fuerit ad menſem Maij, ſequentis anni.

Si quidem Conſtitutio Procuratoris prius non præceſſerat in Vrbe, vbi ſolutionem Contrahentes deſtinauerant, ex qua cauſa D. Princeps excuſa- 4
tionem à mora conſequi debet, per debitorem nunquam incurſa, quoties Creditor de tempore ſolutionis peraegendæ in deſtinato loco non conſiſtat, vel Procuratorem ibidem non eligerit, vt tradit Bartol. *in l. item illa 18. num. 11. ff. de conſtit. pec.* Bald. *in leg. acceptam, num. 41. C. de vſur.* Alex. *conſ. 92. n. 9. & 10. lib. 1.* Dec. *conſ. 566. n. 4.* Roland. *conſ. 87. n. 14. cum ſeqq. lib. 1.* Rota coram Mohed. *deciſ. 15. de locat. & dec. 806. n. 1. p. 4. diuerſ. & deciſ. 219. num 6. cum ſeqq. p. 5. recent.* cum alijs relatis per Add. ad Buratt. *dec. 571. n. 7.* Quinimo ex rece- 5
ptione pecuniarum, abſque vlla proteſtatione ſubſecuta, mora quæcumque licet incurſa, remiſſa cenſetur, vt admittit Bald. *conſ. 108. lib. 5.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 301. n. 58. & 59. & cap. 302. n. 15. & 16. cum ſeqq.* Rot. coram ſanctæ mem. Greg. XV. *dec. 7. ſub n. 2. ibique Add. n. 5. & deciſ. 148.* vbi pariter Add. *n. 3.* coram Caual. *deciſ. 58. n. 3. & in rec. deciſ. 577. n. 10. part. 1. & coram* Buratt. *deciſ. 640. n. 17. cum ſeqq.*

Præterea dubitationem omnem videtur excludere Damini Ioānismet Rinuccini Epiſtola Theodoſio

doſio Henriquez ſub anno 1651. conſcripta ſub his verbis *Ci obligammo à dare à Cambio ſcudi 575000. à prezzo limitato di ſette, che dipoi per ſeruire Sua Eccelenza, che ne fece inſtanza, furidatto à cinque*, Talis quippe literarum tenor redu- 6 ctionem apertè concludens, Iuris Canonici æquitate perſpecta, indubium probationis gradum conſtituit contra ſcribentem, licet tertio tranſmiſſus fuerit, vt not. Abb. *in cap.* a *num.8.de fid.inſtrum.* Put.*dec.12.num. 2. lib.2.* Menoch. *de arbitr.caſ.94. num 9* Genu.*de ſcript priuat.lib.3.cap.1.num.193. cum ſeqq* Rota *in Viterbien.Cenſus 7.Iunij 1638.in § hac ad finem, coram bon mem.Card. Hieronymo Veroſpio. In recent. deciſ.153.num. 9. cum ſeqq. part 8. & in Romana Pecuniaria 18. Iunij 1658 in §. final. coram R. P. Dom. meo Celſo, & In Romana Cambij 23. Martij præteriti in, §. penultimo coram Me.*

Cui aduerſari non valet altera Epiſtola ab eodemmet Theodoſio de anno 1641. Ludouico Rudulpho conſcripta, ac continens dumtaxat tractatum reductionis; ipſe enim non benè informatus oſtenditur, dum contrarium omninò reſultat ea ſu- 7 perius recenſitis, & ea Epiſtola ſignanter Diu. Ioannis, quæ vti proprium ipſius Scribentis factum referens, debet attendi, ex iuribus ſupra relatis.

Hinc non vrget, quod Conductores de tempore ſecutæ ſolutionis, ex Venæ cauſa Creditores exiſterent, in ſumma ſcutorum 16000. cuius virtute contenditur, Creditum hoc ea perſoluta quantitate prius extinctum extitiſſe.

8 Præter quam enim in dubio, ſolutio hæc cauſæ Cambij debet adſcribi, tanquam duriori, ratione vſurarum, quas continet, ad Text. *in l.1.& 3 & leg.cum ex pluribus 97. ff.de ſolut.* Roman. *conſ.94. num.2.* Gabr *conſ.151.n.3.lib.1.* Rot. *dec.92 num. 1. deciſ.679.num.6.part.1.diuerſ.* Coram S. M. Greg. *deciſ.521.num.8.&* 10. cum aliis relatis *in Romana Cambiorum* 10. *Martij anni præteriti in, §. neque valent, coram me*; Eadem corruit obiectio, quod creditum ea Venæ diſtractione proueniens, ſcuta decem mille de tempore initæ conuentionis non 9 excedebat; quæ proindè quantitas dumtaxat in eam cauſam præſumitur perſoluta; reſiduum vero in Cambij diminutionem ceſſit, ad normam obligationis à Domino Principe contractæ, in cuius executionem cenſetur ſecuta ſolutio, iuxta doctrinam Bartol. *in leg.triticum 94 num.2 ff. de verbor. obligat.* Aym. *conſ.71.num.9* Decian. *conſ.52.n.41. cum ſeqq.lib.3.* Rot. *deciſ.35, num.1 ad med.p.3. recent.* Coram S.M.Greg. *dec.468.num.5.* Merlin. *deciſ.820.num.1.& Deciſ.456.n.10.& deciſ.647.n.6. p.4 recent.*

Cum maximè procuræ mandatum conceptum fuerit ſub ſpeciali facultate exigendi ſcuta ſexaginta millia, vti debita in maiori ſumma, quæ ex- 10 preſſio peroeceſſe relationem habet ad Cambium, dum præter illud, aliud creditum in maiori quantitate Conductoribus non competebat, vt admittit Rimio. Sen. *conſ.348.num.5.lib.2.* Magon. *dec. Florens.13.n.26.* Rot. coram Seraph. *deciſ.643.n.3. & penes* Zacch. *de obligat. Cam dec.152.pariterm 5.*

Qui præterea intellectus debet eo facilius admitti, quod locator cum aliis Redditibus Venæ ſolutionem deſtinauerat, vt expreſsè ipſius conuincit Epiſtola, non logè ante actum ſolutionis Conductoribus tranſmiſſa, nec non ab ipſis ſucceſſiuè producta

Neque poterunt Domini Rinuccini pretium Venæ, de quo agitur, neč non alteram ſucceſſiuè in Dominum Principem diſtractam compenſare pro concurrenti rata cum annuis ſcutis 22500. occaſione locationis Venæ Ferrariæ eidem Dom. Principi debitis.

Hæ namque penſiones in cauſam potius Cambij, tanquam duriorem debent accepto referri, 11 quam in alterius crediti diſſolutionem, nullis vſuris obnoxij. Menoch. *de præſumpt.lib.3. præſumpt. 136. num 15.* Rot. coram bon. mem. Merlino *deciſ. 507. num.7. & 8. & in Romana Pecuniaria de Columna, 11. Octobris 1615. coram Cardinali Sacrato*, Dum maximè hæc relatio in extinctionem 12 ſortis, ac fructuum fuit expreſsè conuenta in Inſtrumento Locationis, & Cambij, cuius virtute, pacti nequeunt Conductores ſolutionem in hanc cauſam deſtinatam conuertere in extinctionem alterius crediti, omninò diuerſi, nullo adhibito Dom. Principis aſſenſu, ad Text. *in leg. 1. in principio, & leg. creditor, §. cum de ſorte, ff de ſolut* Rot. Coram Sanct. M. Gregor. *dec.366., n.4.* Caualer. *deciſ.165. num.3.* & coram bon. memor. Merlin. *deciſ. 741. num.7. & 8.* cum aliis relatis *in Peruſina Cenſuum 23. Martij præteriti in, §. penultimo coram me.*

Et licet pretium Venæ idemmet Princeps penes ſe retinuerit, à præcedenti tamen conuentione non videtur receſſiſſe, ſeu eiuſdem Cambij diſſolutioni impedimentum aliquod præſtitiſſe, vt ex aduerſo contenditur.

Venæ quippe venditio cum augmento, ac lucro ſcutorum decem pro quolibet centeno pondere peracta, contractum omnino nouum, ac independentem à primo conſtituit; Princeps enim qui de tempore locationis fucinas non poſſidebat, non iure locatoris, ſed vti Titius contraxit, quem proindè poterant Conductores non ſecus, ac cæteros Emptores, pro pretij conſecutione compellere; Q immo in eorum poteſtate reſidebat, venditionem Venæ D. Principi denegare, cuius dominium 13 in ipſos tranſlatum fuerat; Hinc ceſſat prætextus impedimenti, & dum contractus compatiuntur ad inuicem, nec ſecundus alteri aduerſatur, non cenſetur inducta nouatio, ex theorica Bald. *in leg. pacta nouiſſima num.12. vbi etiam* Dec. *num.5.Cod.de pact.* Alex. *conſ.193, num 3.lib.6.* Aym. *conſ.26.n.7.* Pariſ. *conſ.78 num 14.cum ſeqq.lib.3* Gabr. *conſ.170. n.5.lib.2.* Menoch. *conſ.362 n.2.& 3* Surd. *dec.288. num.39.& 40.* Rot. *deciſ.571.n.2.part,1. diuerſ & dec.620.n.11 p.4.tom.3.rec.& not.* Add. ad dec. Gregor. *76. n.8* concurrente præſertim Contrahentis 14 vtriuſque voluntate, notationi contraria, ac exinde reſultante, quod Venditores penes Principem ſucceſſiuè inſteterant pro huius conſecutione crediti, cuius ſolutionem idemmet Princeps ex redditibus aliis peragendis demandauit, vt ſuperiùs oſtenſum fuit.

Non vrget, quod D. Princeps ſub die 26. Septembris 1636. Conductoribus iniunxerit, vt ex pretio Venæ, fructus alterius Cambij perſoluerent in ſcutis 40000. cum Nerlio contracti, perindè, ac ſi, dum huius virtute ordinis, ſcuta octo mille ipſi conſignarunt, debeat ex penſionibus locationis quantitas hæc detrahi, licet in proprij Cambij extinctionem deſtinatis.

Poſſet equidem admitti obiectio in caſu dumtaxat ordinis per Nerlium, ac Conductores acceptati tempore debito; ſecus verò dum ille de anno

anno 1639. propriis in libris deſcripſit Cambia, tunc vſque decurſa ad debitum D. Principis, & acceptatio cum ſolutione ex eorundem librorum inſpectione ſolum in anno 1641. peracta conuincitur, de quo tempore locatio expirauerat; Hoc ſanè caſu Conductores quantitatem perſolutam detrahere nequeunt ex penſionibus annor. 1636. ac trium ſequentium, dum tunc temporis noodum ipſi Creditores cuaſerant, & ex penſionibus ad formam pacti quolibet ſemeſtre, & anno exincti

15 fuerant fructus, nec non rata proprij Cambij, quæ proindè non valuit reuiuiſcere, admittit Cephal. *conſil.* 423. *num.* 53. *lib.* 3. Rot. *deciſ.* 409. *n.* 12. *part.* 9. *tom.* 1. *rec.*

Pro recambiis verò perperam petuntur fructus. Præterquam enim maxima difficultas inſurgit, an ea ſortem conſtituant in Cambio limitato, ita vt valeant ſuper Cambiis tranſmitti, ſuper quo articulo nihil pro nunc Domini firmarunt; Dum Domini Rinuccini fructus proprij Cambij ad menſem vſque Iunij 1639. exegerunt, ex penſionibus Locatæ Venæ, quæcumque in Domino Principe, mo-

16 ræ incurſus excluditur, qua ceſſante, nulla fructuum fieri valet exactio. Aym. *conſ.* 87. *ad fin.* Honded. *conſ.* 56. *n.* 21. *lib.* 1. *& conſ.* 38. *num.* 9. *lib.* 2. Rot. *deciſ.* 622. *n.* 5. *p.* 5. *rec. & coram S. M.* Gieg. *dec.* 148. *n.* 2. *ibique Add. n.* 4.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. Royas.

Poſtea Epiſcopo Tarraconn.

Ciuitate Caſtelli Saluiani

Luna 18. *Februarij* 1641.

ARGVMENTVM.

Præſcriptio ſolutionum fructuum, vt intret neceſſarius eſt curſus decem annorum, cùm tunc poſſit conſiderari negligentia, aut mora creditoris in non exigendo, cùm tunc in pœnam tam magnæ negligentiæ intret præſcriptio.

SVMMARIVM.

1 *Ad præſcriptionem ſolutionum fructuum requiritur ſpatium decem annorum.*

2 *Præſcriptio ſolutionum fructuum fundatur in negligentiâ, aut morâ creditoris.*

In cuius pœnam talis præſcriptio eſt fundata, num. 2.

3 *Saluiani vigore agitur contra tertios poſſeſſores.*

4 *Præſcriptio non currit contra non valentem agere.*

5 *Præſcriptio remanet interrupta per ſolutionem partis fructuum.*

6 *Negligentia ceſſat, dum quis non valet agere.*

7 *Præſcriptio fundatur in negligentia.*

8 *Negligentia præſumitur in facto alieno.*

9 *In Præſcriptione quacumque iurium requiritur ſcientia, & illa eſt probanda.*

10 *Præſcriptionis materia eſt odioſa.*

11 *Præſcriptio ſemper, & quando poteſt, eſt euitanda.*

DECISIO CXXI.

IOannes Vincentius Marchio vitellius impoſuit annuum cenſum ſcutorum 48. Monetæ de anno 1583. pretio ſcutorum 600. quem ſic impoſitum vendidit Angelo Guettino, cui acceſſiuum vti principales principaliter, & in ſolidum q. Thomas de Fuccis, nec Philippus de Comitibus cum obligatione dicti Ioan. Vincentij pro eorum releuatione; ſucceſſiuè de anno 1589. prædictus Angelus Guerinus cenſum præfatum ceſſit florido de libellis, & fructus fuerunt ſemper à florido exacti, vſque ad annum 1613. & 1615. licet vltimi termini ſolutionum non fuerunt integrè ſoluti.

Poſtmodum cum hæredes dicti Marchionis Io. Vincentij fructus dicti cenſus ſoluere recuſauerint ſub prætextu, quòd omnia bona dicti Marchionis impoſitoris cenſûs eſſent obnoxia antiquo fideicommiſſo, ideò prædictus floridus de libellis egit coram A. C. de anno 1623. & obtinuit mandatum executiuum pro ſcutis 506. contra DD. Fratres de Fuccis, vti hæredes ſupradicti q. Thomæ fideiuſſoris cenſus, qui fratres de Fuccis, ad hoc vt ſe liberarent ab eorum obligatione, emerunt dictum cenſum, eiuſque fructus vſque ad annum 1628. decurſos perſoluunt, cum reportatione, ac iurium ceſſione in farinâ, cuius vigore de anno 1633. egerunt contra Dominos de Vbertis tanquam tertios poſſeſſores vigore emptionis ſecutæ de anno 1613. vtius prædij olim poſſeſſi per q. Philippum de Comitibus in hoc cenſu pariter cum ſupradicto Thoma de Fuccis obligatum, & lata ſententia in Saluiano in partibus coram Vicario Ciuitatis Caſtelli ad fauorem ſupradictorum de Fuccis fuit eis conceſſa immiſſio ex Saluiano in bonis, de quibus agitur poſſeſſis per Vbertos cauſa in gradu appellationis ad Rotam fuit deuoluta, dubitaui, an obſtaret præſcriptio dictis Doctoribus de Fuccis, quominus poſſent venire contra prædium poſſeſſum per Vbertos, ad hoc vt Fuccij valeant ſatisfieri fructibus dicti cenſûs ſolitis, ac decurſis, & in poſterum decurrenda, & Domini negatiuè reſoluerunt.

Ex eo quia ab anno 1615. quo fructus adhuc exigebantur à Florido de Libellis Domino cenſûs vſque ad annum 1623. tempore litis motæ coram A. C. fuit factum pro ſolutione dictorum fructuum, vix elapſi ſint octo anni, † quod tempus nón eſt ſufficiens ad inducendam præſcriptionem ad quam ad minus requiritur curſus decem annorum iuxta *l. fin.* §. *fin autem Cod. de præſcript. longi temporis* Alex. *conſ.* 118. *n.* 116. *lib.* 2. Cephal. *conſ.* 19. *num.* 14. Maſcard. *de probat. concluſ.* 1214. *num.* 68. Gratian. *deciſ. Marchia* 15. *num.* 12. Thomat. *deciſ. March* 44. *num.* 2. Ioſeph Ludou. *deciſ. Lucen.* 31. *num.* 18. & fuit dictum in *Spoletana Saluiani* 3. *Iunij* 1639. *coram Ren. P. Dom. meo Merlino*; cum ante dictum temporis ſpatium non poſſit conſiderari aliqua † negligentia, aut mora 2
in Creditore, in cuius pœnam talis præſcriptio eſt fundata, & ſine quibus præſcriptio non habet locum Anchar. *in cap. poſſeſſor, num.* 4. *de reg. iur.* Surd. *deciſ.* 236. *num.* 14. Collan. *in conſuetud. Burg. rubr.* 11. *de cenſ.* §. 2. *num.* 37. Foller. *de cenſ. verbo, huiuſmodi num.* 95. Cenc. *de cenſ. quæſtione* 98. *num* 49. *&* 50. Rota *deciſ.* 407. *num.* 16. *part.* 5. *recentior.* quamuis Vberti emerint bona, de quibus agitur vſque ab anno 1613. & contra eos fuerit actum in Saluiano, vti poſſeſſores de anno 1633.

propterea

3 propterea † eos eſſe tutos ab hypothecâ, nec eſſe
amplius moleſtandos, cùm non tantum bona poſ-
ſederint ſpatio decem, verum etiam 20. annorum,
nihil facit, quia cum vſque ad annum 1615. fru-
ctus fuerint ſoluti per Ioan. Vincentium Principa-
lem debitorem, & ab inde de anno 1623. fuit
actum pro ſolutione fructuum, & reportatum man-
datum executiuum de anno 1624. coram A.C. quo
tempore nondum effluxerant anni decem requiſiti
ad præſcriptionem inducendam ex prædictis, &
ſucceſſiuè de anno 1628. Fuccij ſoluerant hoc de-
bitum cum reportatione iurium, propterea benè
fuiſſe intimatum Salniatum de anno 1633. Nec
Fuccis obſtare præſcriptionem, quia tempore, quo
fructus ſoluebantur à dicto Ioan. Vincentio Vitel-
lio Principali debitore non poterat agere, Floridus
de Libellis Dominus cenſus, nec ſua iura experiri
4 contra † tertios poſſeſſores, ideò nulla ei currebat
præſcriptio. Caſſaneus *in conſuet. Burg d. rubr. 11. de cenſ. §. 2. n. 37 verſ dicuntur, cum ſeqq.* Foller. *in prax. cenſual verbo. huiuſmodi n. 93.* Cenc. *de cenſ q. 98 n. 49. & 50* Caualc. *in ſpecul. com. contr. com. q. 3. n. 9. &* 10. & dixit Rot. *part. 5. recent deciſ* 407. *num.* 15.

Nec ex eo quòd dictus Floridus de Libellis de
anno 1624. reportauit mandatum pro ſolutione
fructuum dicti cenſus pro annis pluſquam decem
5 venit dicendum † fuiſſe elapſos integros decem
annos, & conſequenter completam præſcriptio-
nem decennalem, quia cùm conſtet pro annis
1613. & 1615. fuiſſe ſolutam aliquam partem fru-
ctuum, quamuis non integros fructus, prout de
tali ſolutione dictum fuit per quietantias quam-
6 uis cantantes ad bonum † computum dictorum
annorum per ſolutionem partis fructuum corun-
dem annorum remanet interrupta talis præſcriptio
decennalis, vt per Foller. *in praxi cenſual verbo, huiuſmodi n. 93. fol.* 81. Rot. *in Romana Dotis & legati 15. Ian. 1620 coram Manzanedo in x. sex. in l. cum notiſſima, §. & de quibus, C. de præſcr. 30. ann.* Natt. *conſ* 402 *n* 64.

Præterea cenſuerunt Domini non intrare præ-
ſcriptionem, quia vltra ceſſationem decennalem
requiritur etiam quod Creditor. Sciat alienatio-
nem bonorum factam fuiſſe in tertium, quod hic
7 deficit. † Vnde contra ignorantem agere non va-
lentem, non poterat currere præſcriptio, quia in
eo ceſſabat negligentia, in qua fundatur præſcri-
8 ptio, † & cùm agat de facto alieno, ignorantia
præſumitur, *l. verius ff. de probat. diu. in cap præſumitur de reg. iur in 6* & in his terminis firmant
Caſſan. *in conſuetud. Burgun. rubric.* 11. §. 2. *num.* 44.
qui in fine *d gloſſ* refert ita ſecundum ſuam opinio-
nem fuiſſe iudicatum, Foller. *in prax. cenſual. verbo, huiuſmodi ſub num. 95. verſ. item quarto facit,* Rodrig. *de ann. reddit lib. 2 quæſt. 9. ſub n* 65. Tho-
mat. *deciſ. Maceraten 44 num 16. & ſeq.* vbi quòd
ſcientia requiritur in quacumque præſcriptione iu-
9 rium, & illa eſt probanda Rot *dec 407 n 18. part. 5. recent.* & fuit dictum in *Spoletana Saluiani 3. Iulij* 1639. cor R.P.D meo Merlino.

10 Maximè cùm agatur de materia præſcriptionis
ſatis odioſa, & ſemper quando poteſt euitanda,
11 *& quantum fieri poteſt,* reſeruanda ex traditis per
Angel. *in leg 1. Cod. de præſcript. 30. vel 40. annorum dec. conſ 68 ſub num. 5 verſic. ſed tamen,* Decian. *conſil.* 108 *num.* 28. & ſæpius firmauit Rot. *deciſ* 304. *num. 2. in fin. part. 1. recent. & coram bon. mem.* Buratto, *deciſ. 457. in fin.* cum aliis latè
congeſtis per *R.P.D. meum Merlinum in Spoletana Saluian. 3. Iunij 1639.*

Et ita reſolutum vtraque parte informante, &c.

R. P. D. Cerro.

Sacræ Rotæ Decano.

Leodien. Modiorum Speltæ.

Lunæ 1. Martij 1641.

ARGVMENTVM.

Contractus, quod ſit Emphiteuticus ex quibus tutò arguatur. Dominus directus, ſicuti inuitus cogi non poteſt ad vendendum emphiteutæ ius directum, ita cogi nequit emphiteuta vendere Domino dominium vtile. Cenſus in dubio iudicatur irredimibilis.

SVMMARIVM.

1 *Contractus eſſentia regulariter declaratur ex verbis.*
2 *Modicitas annuæ præſtationis arguit contractum eſſe emphiteuticum.*
3 *Contractum eſſe emphiteuticum, ex quo pacto argui poſſit.*
4 *Emphiteuta cogi non poteſt ad redimendam ſuam annuam præſtationem.*
5 *Dominus directus cogi non poteſt inuitus ad vendendum emphiteutæ directum dominium.*
6 *Cenſus in dubio iudicatur irredimibilis.*
7 *Cenſus antiquiſſimis illis temporibus ante Bullam Pij V. de cenſibus frequentiſſimè erant irredimibiles.*
8 *Cenſus ex quo arguatur quod fuerit irredimibilis.*
9 *Cenſus ſi fuerit conſtitutus in perpetuum abſque vlla præfinitione temporis, arguitur quod ſit irredimibilis.*
10 *Dominus directus aliud eſt, quòd titulo venditionis directum dominium, vel annuam præſtationem cedat.*
11 *Et aliud eſt, quòd debitor canonis det facultatem redimendi, ſéque in poſterum liberandi ab annua præſtatione.*
12 *Illatio non fit ad diuerſa.*

DECISIO CXXII.

SEntentias de partibus condemnantes Abbatem Eccleſiæ Vallis Sancti Lamberti ad admittendam redemptionem annuæ præſtationis 24. modiorum Speltæ quam Ludouicus Maſſilion hodie ſoluit dictæ Eccleſiæ dixerunt DD. tanquam iniuſtas eſſe infirmandas, cùm Abbas nullatenus aſtringi poſſet ad huiuſmodi redemptionem admittendam, ſiue contractus, de quo agitur, iudicetur emphiteuticus, ſiue cenſualis.

Si enim iudicatur emphiteuticus, vt videntur
ſuadere tum verba contrahentium ibi in emphi-
teuſim perpetuam, ex quibus regulariter eſſen- 1
tia contractus declaratur, *Vt ex textu in l. qui fundum, qui argum verſ. fundi venditor ff de contrahen empt* tradunt in propoſito *Nat. conſ. 49. numero 13. poſt med. verſ. tamen præmiſſis & conſ. 194.*

conſ. 194. *num.* 1. Decian. *reſponſ.* 2. *num* 62. *lib.* 1.
Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſumpt.* 105. *num.*
1. & 2. Tum modicitas præſtationis reſpectu bo-
norum, quæ eodum numero plura recenſentur
in instrumento conceſſionis factæ vſque & ab an-
2 no 1394. Sed etiam à qualitatibus expreſſis li-
quet eſſe magni valoris, ex qua modicitate con-
tractum præſumi emphyteuticum aduertunt Spe-
culat. *tit. de emphyteut.* §. *nunc aliquo numero* 2.
verſ. 2. *quaritur. Inſ. in l.* 1. *num.* 35. *C. de iur. em-
phyt.* Bald. *in cap. litera num.* 3. *extra de dilat.*
Ruio. *conſ.* 161. *num.* 22. *lib.* 1. Barbat. *conſ.* 14.
num. 35. & *ſeq.* Vbi quod ita pluries, & vidit
iudicari, & *alij alleg. per* Menoch. *vbi ſupra de
præſumpt.* 105. *num.* 5. & *num. ſequent.* Iuncto
præſertim pacto oppoſito in d. instrumento, quod
in caſum moræ in ſoluendo dictam præſtationem
3 poſſent † Ioanna quæ conceſſionem fecit, & ab
ea cauſam habentes redire, & manus apponere ad
prædicta bona vti propria, ex quo etiam contra-
ctum iudicandum eſſe emphyteuticum ſuadent.
Dec. *conſ.* 138. *num.* 7. *verſ. ſecundo perſonaliter.*
Brunor. à Sole *quæſt. legal.* 5. *num.* 15. Roder. *de ann.
redd. lib.* 2. *quæſt.* 22. *num.* 11. Vtique Abbas cogi
4 † non poterat ad admittendam redemptionem
huiuſmodi præſtationis debitæ ex cauſa emphy-
teuſis, quia aliàs dominus directus cogeretur
5 † inuitus ad vendendum emphyteutæ directum
dominium contra *l. inuitum* 11. & *l. dudum* 14.
de contrah. empt. quas probauit Rota *in recent. deciſ.*
372. *num.* 2. *part.* 1.

Quatenus verò ex verbis, & pactis appoſitis in
dicto instrumento, & in aliis quæ dantur in ſum-
mario poſſit iudicari cenſualis, prout multis ra-
tionibus vnus ex DD. deducebat nihilominus di-
cta præſtatio erat irredimibilis vti debita pro cen-
ſu reſeruatiuo antiquiſſimo longè ante Bullam
6 ſanct. mem. Pij V. † qui in dubio irredimibilis
iudicatur, vt tradunt. Couar. *var. reſolut. cap.* 10.
num. 5. *verſ. primum illud*, & *verſ.* 3. *deprehendi
poteſt*, & *verſic. quarto. quoties lib.* 3. quem re-
ferunt & ſequuntur, Boccac. *de cenſibus part.* 2.
num. 188. Roder. *de annuis redditibus, lib.* 1. *quæſt.*
25. *num.* 43. & Molin. *de contract. diſp.* 382. *n.* 2.
verſ. ſecundus contractus. & plene, ac indiſtincte.
Auendan. *de cenſibus Hiſpan. cap.* 14. *numero* 6.
Oneto ſequitur nouiſſimè multis argumentis con-
firmans hanc opinionem. Duard. *de cenſib. in
proœm. quæſt.* 19. *num.* 3. & *ſeq.* Eàque affertur
7 ratio, † quia antiquiſſimis illis temporibus iſto-
rum cenſuum irredimibilium vſus erat frequen-
tiſſimus, vnde tales præſumendi ſunt, vt ex Pa-
riſ. *conſ.* 52. *num.* 44. & *conſ.* 13. *num.* 29. *lib.* 1.
& Cald. *de empt. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 31. tradit Grat.
diſcept. forenſ. cap. 985. *num.* 11. & firmauit Rota *in
Romana cenſus* 9. *Decembr.* 1621. *coram bon. mem.
Card. Veroſpio, quæ eſt dec.* 394. *n.* 1. & 2. poſt Cenc.
de cenſib. ſecundum Modern. *impreſſ. Taurinen.* Pon-
8 derando præſertim in caſu noſtro illud verbum †
in perpetuum, quod denotat cenſum fuiſſe con-
9 ſtitutum ſine vllâ præfinitione temporis † eùmque
ſemper duraturum *l. pure* §. *fin. ff. dol. except.* Cald.
conſ. 17. *de verb ſignific.* & 10 puncto Bald. *conſ.* 372.
ſub num. 2. *lib.* 4. & Rota *in dicta Romana Cenſus
num.* 1.

Nec ex eo quòd Ioannes de Liers, & eius filia
10 alteri vendiderint huiuſmodi † præſtationem, illa
videtur effecta redimibilis, nam aliud eſt, quod
Dominus titulo venditionis in aliud transferat
ſuum directum dominium, vel annuam præſtatio-
nem ſibi debitam, aliud verò quòd debitori † cano- 11
nis emphyteutici, vel cenſus reſeruatiui det facul-
tatem redimendi, ſéque in poſterum liberandi ab
eorum præſtatione, quia hæc nihil habent com-
mune inter ſe, vt patet ad ſenſum, ideóque iuxta 12
vulgata reg. *l. Pupillum exuli, ff. minor.* quod ex
diuerſis non fit illatio.

Et ita reſolutum informante tantum Abbate.

R. P. D. Royas.

Poſtea Epiſcopo Tarraconen.

Romana Pecuniaria.

Martij 29. *Maij* 1641.

ARGVMENTVM.

Debitor cambij ſi fuerit citatus ad docen-
dum de remiſſa, dum de eâ non fuerit
doctum, rectè contra eundem relaxa-
tur mandatum Auditor Cameræ inter
& contra Mercatores, procedit vti
Princeps.

SVMMARIVM.

1 *Sententia validitas colligitur ex reuolutione acto-
rum.*
2 *Iura ab aliquo producta plenè contra eundem
probant.*
3 *Ad mandati relaxationem quando benè dicatur
docendum.*
4 *Auditor Cameræ poteſt procedere inter, & con-
tra Mercatores Curiæ vſque ad quamcumque
ſummam de plano, & ſine figura iudicij*
*Inter Mercatores auditor Cameræ poteſt proce-
dere executiuè manu Regiâ, & ſolâ facti ve-
ritate inſpectâ, n.* 5.
6 *Iudex quando poſſit procedere, vti Princeps.
Clauſula manu Regiâ & ſolâ facti veritate inſpe-
ctâ quid importent, num.* 5. & 6.
7 *Inter Mercatores Iudex procedere debet ex bono
& æquo.*
8 *Vendens habitâ fide de pretio quis conueniri non
poteſt, niſi priùs diſcuſſis emptoribus limita.
num.* 10.
9 *Litteras Cambij tranſmittere ad nundinas quid
ſit.*
10 *Debitor principalis, quando quis efficiatur ſuſci-
piens in ſe nomina debitorum.*
12 *Mercatorum fidei, concernenti eorum profeſſio-
nem multum deferendum venit.*
23 *Clauſula, ſine præiudicio, præſeruat præiudicium
in non expreſſis.*

DECISIO CXXIII.

Dixerunt hodie Domini mandatum ab A. C.
relaxatum pro ſcutis aëri marcarum 612. con-
tra Antonium de Federighis debitorem Iacobi
Brigoni eſſe exequen. vti validum, & iuſtum: 1
De validitate conſtat † ex reuolutione actorum,
in quibus leguntur omnes citationes neceſſariæ in
hoc iudicio Varel. *dec.* 260. *part.* 2. Durand. *dec.* 310.
num. 5.

Iuſtitia verò deſumpta fuit, ex eo quia Federi-

ghius præfatus ſcripſit d.Brigono ſub die 1.Decem-
bris præteri 1 ſe remiſiſſe dd.pecuniarum ſummam
Procuratori Chriſtophori Brigoni ad Proximas
Nundinas Apparitionis Placentiæ, hocque pro
aliis ſcutis 910. monetæ de quibus per *contoſaldo*
dederat creditum D. Iacobo, necnon ex adnota-
tione facta in propriis libris eiuſdem Antonij de
Federighis, ex quibus omnibus benè remanet
probatum creditum Brigoni præſertim, cùm fue-
2 rint ab eodem Antonio producto,† quæ ideò con-
tra eum plenè probant Rota *in recent. deciſ.* 120.
*num.*4.*part.*1. & 2. *deciſ.*2. *num.*1. & 142.*num.*3.
Gregorius XV.*deciſ.*138 *num.*4. vbi Addit.*num* 15.
Durand.*deciſ.*185 *num.*17. quapropter cùm D An-
3 tonius fuerit conuentus coram A. C. ad docen̄. De
remiſſa, & de ea non fuerit doctum, † vtique fuit
benè deuentum ad relaxationem mandati, vt in ſi-
milibus terminis firmat Scacc.*de camb.*§.7.*gl.*4.*n.*1.

Nec obſtat quod fuerit actum ſine obligatione
Camerali, & abſque litteris Cambij, pro quibus
tantummodò executiuè procedi ſolet: fuit enim
reſponſum A.C. benè potuiſſe executiuè in hoc
caſu procedere per ampliſſimas facultates, quas
habet in negotiis ſpectantibus ad Mercatores, vt in
eius facultatibus impreſſis poſt Saluſtium Tiber. *in*
4 *in prax.* *num.*19. vbi expreſsè dicitur † Auditorum
Cameræ poſſe procedere inter, & contra Merca-
tores Curiæ vſque ad quamcumque ſummam ſum-
mariè, ſimpliciter, & de plano ſine ſtrepitu, &
5 figurâ iudicij, † ſola facta veritate inſpecta, & ma-
nu Regia, quæ clauſulæ remittunt ſolemnitates
iuris, Dec.*in cap. Paſtoralis*, *num.*17. *de appellat.*
Oldrad.*conſ.*115.Hond.*conſ.*49 *num.*32.*lib.*1.Cra-
uat.*ad veſtr.lib* 5.*cap.*1.*nam.*7.Mart.*de clauſ.part.*1.
clauſ. 80 Scacc.*de appellat quæſt.*161 *limit.*1 *n.*76.
Rot.*dec.*446.*num.*1.*part.*2.*recent.*& *par.*5.*dec.*120.
6 *num.*1. & operantur † vt Iudex poſſit procedere
vti princeps Mandoſ. *conſ.*65. *num.*10. & *conſ.*96.
*col.*1. Gratian. *deciſ. March* 68.*num.*5. Iaſon. *in* §.
*bona fidei inſtit.de action num.*45. Brun.*de ceſſ bon.*
*quæſt.*36.*in* 4 *quæſt princ.num.*6.cum aliis per Gra-
7 tian.*d.deciſ.*68.*num* 2. cum inter † Mercatores pro-
cedatur de bono,& æquo, Menoch, *de arbitr.q.*51.
n 396.Theſ.*dec.*166.*n.*7.Franch.*dec.*303.*n.*3. Rota
Ianuen.*dec.*23. *n.*15.& *p.*1.*dec.*641.*in fin* & *part.*5.
*dec.*395 *n.*12.

Minus obſtat, quod D. Antonios de Federi-
ghis ſit debitor prædictæ ſummæ occaſione mer-
8 cium tranſmiſſarum ad effectum vendendi, † quæ
ſucceſſiuè fuerunt venditæ diuerſis perſonis habi-
tâ fide de pretio, & conſequenter illum non eſſe
conueniendum non diſcuſſis prius emptoribus.

Fuit enim dupliciter reſponſum. Primò debi-
tum præfatum ſcut.612.auri marcharum benè pro-
uenire ex literis Cambij,cum D.Antonius debitum
de quo agitur pro tali recognouerit, dum dixit,
quod pro eo extingendo tranſmiſerat ad nundinas
Placentiæ litteras continentes proprij debiti ſolu-
9 tionem, tranſmittere † autem litteras hoc modo
nihil aliud importat, quam tranſmiſſionem littera-
rum cambij pro ſolutione facienda,ita Nauat.*con-*
*ſil.*31.*l* 6 *de vſur.*Alex.Rand.*in epus ſuper banco.S.*
Ambroſij n 37.Rota Ianuen. *dec.*2. *per tot. præſer-*
*tim n.*10.& 11.

Secundò reſponſum fuit, quod dum Antonius
& Brigonus conuenerunt, *del ſtare del credere*,
ſuſcipiendo dictum Antonium duplicatam proui-
ſionem, hoc caſu non eſſe deueniendum ad ex-
cuſſionem aotum, qui merces emerunt, ſed
eundem Antonium eſſe reputandum † principa- 10
lem debitorem, & in ſe ſucceſſiſſe nomina debi-
torum Scacc. *de camb.* §.3. *num.*6. & hoc de verbo
*del ſtare del credere eſt deciſ.*120.*part.*5. *recent.*vl-
terius data fuit fides Mercatorum atteſtantium hæc
verba importare, quod Mercatores teneantur poſt
acceptam duplicatam prouiſionem ac conuentio-
nem *del ſtare del credere* maturatis pagis mercium
venditarum tranſmittere pecunias retractas,quam-
uis non † exactas, & de proprio abſque vlla debi- 11
toris excuſſione, quibus plurimùm in hac materiâ
eſſe deferendum dixit Bald. *conſ.*40. *num.*10. *lib.*5.
Socc.Iun.*conſ.*27.*n.*22.*lib.*2.Greg.XV.*dec.*126.*n.*3.
& 7 Durand.*dec.*368.*n.*12.

Vltimò non obſtat quòd in Epiſtola dicti Anto-
nij adſint illa verba *ſenza pregiuditio*, quia dicta
verba benè † præſeruant præiudicium in aliis, non 12
autem expreſſis, ita Oldrad *conſ.* 310. *num.* 9. *in*
fin. Gratian. *diſcept.* 867. *num.* 10. Mart. *de clauſ.*
*part.*1.*clauſ.*142. *n.*2.

Et ita reſolutum vtraque parte informante, &c.

R. P. D. CARILLO.
Poſtea Præſide Valliſoletano.
Bononien̄. Pecuniaria.
Lunæ 17. Iuny 1641.

ARGVMENTVM.

Nomen debitoris ceſſi cum promiſſione exigibilitatis, vt inexigibile probetur ſufficiunt diligentiæ executorum, vnà cum citatione facta contra cedentem ad iudicandum bona debitoris: Inſtrumentum illud attenditur, quod magis præcisè loquitur,& clarius,vbi alterum per extenſum, alterum verò ſolum per Abbacum ſummam in eo contentam ſpecificat.

SVMMARIVM.

1 *Inexigibilitas debitoris ceſſi probatur ex mandato contra eum relaxato,quod exequi non potuit propter legitima impedimenta.*

Quinimò ex citationibus factis contra cedentem ad iudicandum bona debitoris,ibid.

2 *Inexigibilitatem ad probandam quoties agitur vigore obligationis de manutenendo nomen debitoris exigibile.*

Sufficiunt diligentia executorum, & citationes pro iudicatione bonorum, nec formalis requiritur excuſſio,ibid.

3 *Inexigibilitas debitoris probatur ex ceſſione bonorum per eum facta.*

Excuſſio non requiritur, vbi notoriè apparet de inexigibilitate debitoris, n.3.

4 *Bona æſtimantur ad rationem quinque pro centenario.*

5 *Inſtrumentum extractum à ſubſtituto Notarij cauſâ plenè probat etiam ſine citatione partis.*

6 *Inſtrumentum ſi alterum ſummam per extenſum ſpecificet, alterum verò illam per abbacum enunciet magis attenditur quod per extenſum loquitur.*

Inſtrumentum illud attendi debet,quod clarius loquitur,n.6.

7 *Inſtrumenta vbi duo ſunt, quorum alterum ab alio diſcrepat ſtatu plenieri.*

DECISIO

DECISIO CXXIV.

IOannes Cecchellus duo credita aſcendentia ad libras 5300. quæ habebat contra Petrum de Fonis, & Ioannem de Zannettis ceſſit cum promiſſione exigibilitatis D. Marchioni Fontanæ, qui eadem nomina debitorum ſic ceſſa denuò ceſſit Emilio de Sartis cum ſimili promiſſione exigibilitatis, ſed quia dictus Emilius Ceſſionarius nihil conſequi potuit à debitoribus ceſſis, nec à Cecchello cedente, Semidea eiuſdem D. Emilij filia, & hæres iudicium contra D. Marchionem inſtituit vigore obligationis per ipſum factæ de manutenendo Cecchellum exigibilem, & deuoluta in gradum appellationis cauſa ad Rotam, mihique commiſſa dubitaui, An conſtet de exigibilitate Ioannis Cecchelli, quæ ſuffragetur D. Semideæ, & affirmatiuè fui reſponſum.

Quandoquidem in ſummario eiuſdem Semideæ apparet contra D. Cecchellum fuiſſe relaxatum mandatum, & non potuiſſe exequi ob inhibitionem & decretum viſitæ gratioſæ Ciuitatis Bononiæ, quæ mandauerat eundem Cecchellum non moleſtari neque realiter, neque perſonaliter, attenta ceſſione bonorum per ipſum facta Creditoribus, prout conſtat ex relationibus Executorum,
1 † & vlterius dantur citationes contra dictum Marchionem ad iudicandum bona debitoris ſuper quibus fieri poſſet executio, qui ſunt boni modi probandi inexigibilitatem iuxta theoricam Gloſſ. *in l. à Diuo Pio, §. in venditione verb. capiantur. ff. de re iudic.* Quam ſequuntur Angel. Imol. Pacian. & alij plures relati per Citiac. *in contr. 5. à n. 142. vſque ad num. 147.*

Nec erat neceſſaria formalis excuſſio citato ipſo Marchione, quia dum agitur vigore obligationis de manutenendo nomen debitoris exigibile ſuffi-
2 ciunt † prædictæ diligentiæ Executorum & citationes pro indicatione bonorum Aretin. *in §. ſi quis in fraudem n. 13. inſtit. de action.* Papien. *in inform. reſp. libell. in action. hypothec. in verb. exceptionem Excuſſionis num. 57.* Thomat. *deciſ. 61. n. 10. & 11. cum ſeqq. facit deciſ. Forolinien. ceſſionis cenſus 19. Maij 1626. coram bon. mem. Patriarcha Manzanedo;* præſertim cum ex decreto Viſitæ emanato vigore ceſſionis bonorum notoria facta fuiſſet in-
3 exigibilitas Cecchelli, † qua notorietate ſtante opus non erat vlteriorem facere excuſſionem Bald. *in conſ. 198 lib. 1.* Roland. *conſ. 9. num. 20. lib. 1.* Neguſant. *de pignor. part. 8. membr. 1. n. 14.* Corn. *conſil. 46. col. pen. lib. 2.* Ioſeph. Ludou. *deciſ. Peruſ. 45. num. 15.*

Non obſtat quòd in indicationibus, & Decretis Viſitæ enunciententur plura bona annui redditus
4 librarum 3000., † quorum proprietas æſtimata ad rationem quinque pro centenario *iuxta gloſſ. final. in auth. perpetua de Sacr. ſanct. Eccleſ.* aſcendat ad libras 60. mill. circiter, Credita autem pro quibus bona prædicta fuerant aſſignata non excedant libras 26. mill. & ſic dicta Semidea potuerit ſe ſatisfieri procurando ſubhaſtationem dictorum bonorum.

Quia non ſubſiſtit quòd Credita prædicta ſint in libris 26. mill. ſed benè in ſcutis 26. mill. vt legitur in inſtrumento originali producto pro parte dictæ Semideæ duabus ab hinc menſibus parte ci-
5 tata, † quod plenè probat, vti extractum à ſubſtituto Actuarij cauſæ licet abſque citatione partis *iuxta dec. Greg. XV. 59. n. 4.* vbi aliæ plures Rotæ deciſiones concordantes cumulantur, quo ſuppoſito in facto certum eſt, quod nec redditus librar. 3000: nec proprietas ad rationem quinque pro centenario eiuſdem redditus ſatis fuiſſet pro ſoluendis dd. ſcut. 26000.

Nec releuat inſtrumentum pro parte d. D. Marchionis productum loquens de libris per abacum; quoniam viſum fuit Dominis magis ſtandum † eſſe 6
alteri inſtrumento loquenti per extenſum tam ex eo quod clarius loquitur ad notat. per Rota lauden. *in dec. 96. n. 1. 2. & 3.* quam etiam quia plus continet, quando autem duo adſunt inſtrumenta, quorum alterum ab alio diſcrepat, ſtatu pleniori, vt tenet Alex. *in conſ. 105. n. 3. lib. 2. arg. l. ſi ita ſcriptum fuerit 67. ff. de hæred. inſtit. & l. ſi quis ex argentarijs § ſi initium, ff. de edend.*

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. ROTAS.

Epiſcopo Tarraconn.

Romana Domorum.

Lunæ 9. Decembris 1641.

ARGVMENTVM.

Dominium directum ad effectum caducitatis ad probandum, inſtrumenta locationum, ſolutionum, aliæque confeſſiones, & adminicula nullius ſunt roboris, & momenti. Emptor rei emphiteuticæ, qui ſe obligauit aſſenſum Domini impetrare, quem poſtea neglexit, ſi exinde caducitatem incurrit, non poteſt euictionem prætendere.

SVMMARIVM.

1 *Reſtitutio in integrum conceditur ſtante iniuſtitia ſententiæ, qualiſcunque illa ſit etiam non notoria.*

2 *Tribunalia ſuprema reuocant ſententias vbi in actis conſtat de illarum iniuſtitia.*

3 *Deuolutioni locus eſſe non poteſt, nec identitate rei deuolutæ, nec directo probato dominio.*

4 *Deuolutionis in caſu ad probandum dominium directum, ac identitatem rei deuolutæ non ſufficiunt locationis ſolutiones, aliæque confeſſiones, & adminicula.*

5 *Caducitas non intrat in locatione.*

6 *Conſenſus Domini directi reſeruatus cum clauſula* quatenus requiratur, & non alias, *non præiudicat naturæ locationis.*

Sed imò iuuatur ab omni præiudicio ibidem.

7 *Euictio vt alicui præiudicet, debent illi intimari moleſtia.*

8 *Moleſtia intimata procuratori non legitimo, non habentur in aliqua conſideratione.*

9 *Emptor qui aſſenſum Domini directi impetrare tenebatur, ſi illum non impetrauit, ac proinde res ipſi fuerit euicta, non poteſt agere de euictione, & infra n. 12.*

10 *Caducitati locus eſſe ſolet ex alienationibus irrequiſito Domino factis, & ſine ſolutione laudemij.*

11 *Alienatio rei emphiteuticæ facta ex cauſa neceſſaria, qualis eſt aſſignatio dotis non requirit conſenſum Domini directi, nec illi ſoluitur laudemium.*

12 *Euictionem prætendere non poteſt, qui fuit cauſa euictionis, & ſup. n. 9.*
13 *Venditione facta rei emphiteuticæ cum clauſula* Saluo aſſenſu, & non alias, &c. *non dicitur incurſa caducitas, quamuis ad traditionem fuerit deuentum, & num. 14.*

DECISIO CXXV.

STeterunt hodie Domini in deciſis coram me
ſub die 22. Iunij 1649. * in qua dictum fuit
1 conſtare de cauſis reſtitutionis in integrum ad fa-
uorem Alphonſi Ferri, illis potiſſimum funda-
mentis, deſumptis ex iniuſtitia ſententiæ Vicarij
verbis contra Alphoſum latæ † quæ ſufficit ad
hunc effectum qualiſcumque ſit, etiam non noto-
ria Caſ. de Graſſ. *deciſ. 10. n. 12. de ſent. ac re iudic.*
Seraph *deciſ. 251.* Caputaq. *deciſ. 94. part. 3.* Rota *in*
2 *recent. deciſ. 491. n. 1. p. 1. & 307. n. 1. p. 2.* & fuit di-
ctum *in Ariminen. fideicommiſſi 24. Martij 1640. co-
ram R.P. D. meo Cerro*, præſertim in ſupremis Tri-
bunalibus, in quibus ſententiæ † reuocantur, vbi
in actis de iniuſtitia conſtat, vt per Guid. Pap. *de-
ciſ. 215. n. 7. & 368.* Caſ. de Graſſ. & Seraphin. *vbi
proximè.*
3 In præſenti illa deſumpta fuit ex pluribus; Pri-
mo quia non fuit probatum vineam permutatam
ab Alphonſo cum dominus Horatij Colutij extare
ſub directo dominio Monialium, nec † identita-
tem einſdem, quibus deficientibus deuolutioni
4 locus eſſe non poterat. Sarmien. *de redd. Eccleſ.
part. 3. c. 2. 23. & 24.* Caputaq. *deciſ. 280. part. 1. n. 1.
& 5.* vbi quod tali caſu non ſufficiunt inſtrumen-
ta locationum; ſolutiones, † aliæque confeſſiones,
& adminicula. Seraph. *deciſ. 1453. num. 1. & in per-
tinen. Stagni 29. Iunij 1637. coram R.P. Dom. meo
Panzirolo & in Peruſina emphiteuſis 13. Febr. 1640.
coram R. P. D. meo Dunozet.* & quamuis de nouo
fuerit adducta quædam releuatio facta per Bar-
tholomæum Perinum vſque de anno 1571. in
qua fatentur ſe retinere in locationem à Moniali-
5 bus Sancti Coſmati petias ſexdecim terreni, &c.
attamen dicta reuelatio non probat bona contro-
uerſa eſſe emphiteutica, imò ea potius remanet
excluſa, dum reuelatio loquitur de locatione, † in
qua non intrat caducitas Seraph. *dec. 286. n. 5. vſque
ad 6. & 288. per totam.*
Nec obſtat reſeruatio conſenſus Monialium in
6 venditione ſecuta de anno 1590. quia fuit animad-
uerſum non legi ſimpliciter reſeruatum, ſed cum
clauſula *quatenus requireretur, & non alias, &c* non
inde præiudicat propriæ naturæ locationis, † ſed
imò tuetur ab omni præiudicio Surd. *conſil. 186.
n. 10.* Seraph. *dec. 407. n. 7.* Grat. *diſc. cpt. 926. n. 4. &
7 p. 6. rec. dec. 110. n. 13. & 14.*
Secundò quia euictio vineæ ſecuta non potuit
nocere dicto Alphonſo, cum non fuerunt intimatæ
moleſtiæ, † prout erat neceſſe Rip. *in cap. cum M.
Ferrarien. num. 162. de conſtit.* Rota *deciſ. 588. n. 2.
part. 3. recent.* cum aliis in deciſione hodie confir-
8 mata; & quamuis habentes cauſam à Colutio con-
tenderent intimationem fuiſſe ſecutam, attamen
ſufficienter conſtitit illam fuiſſe factam Ioanni Do-
minico Belgio, † qui non erat legitimus procura-
tor Alphonſi, nec inde fuit habita in conſideratio-
ne vti non legitimè executa.
Tertiò dicebant Domini inconcuſſum remane-
re fundamentum, quòd euictio fuerit ſecuta culpam
Colutij; nam ſi vinea fortaſſe eſſet ſub proprieta-
te Monaſterij, ad Colutium tamen ſpectabat im-
petrare conſenſum Monialium ex peculiari con-
uentione. Vnde ſi Colutius neglexit conſenſum
impetrare, prout tenebatur propriis ſumptibus,
non inde valebat † agere ad euictionem cui ipſe 9
ipſe dederat cauſam, non curando aſſenſum illius
Azo *in Sicomen. C. de euiction.* Surd. *conſ. 15. n. 24.*
Rota *in Romana Societatis officij 4. Ianuarij 1594.
cor. Corduba, & part. 5. rec. dec. 337. n. 16.*
Minus obſtare dicebant Domini quòd deuolu-
tio intentata per Moniales fuerit prætenſa ob alias
alienationes prius ſecutas, & primò ob alienatio-
nem factam à Portia Domina vtili in Ioannem Ba-
ptiſtam Guidum eius primum virum; ſecundo in
Alphonſum, dum cum eo tranſiuit ad ſecunda vo-
ta, & tertiò in Colutium ſemper abſque ſolutione
laudemij, ac conſenſu Monialium, ex quibus alie- 10
nationibus ſic ſecutis † factum fuiſſe locum cadu-
citati iuxta Text. *in l. fin. C. de iur. emph. cap. potuit
de locat.* Inde ex iſtis eſſe præſumendum fuiſſe in-
timatam caducitatem, fuit tamen replicatum præ-
fatas primas alienationes per Portiam factas fuiſſe
ex cauſa aſſignationis dotis, & ſic ex cauſa neceſ- 11
ſaria, † quo caſu non requiritur conſenſus Domi-
ni directi; nec ſoluitur laudemium *in §. emphiteu-
ſim in auth. de non alien.* Alex *conſ. 173. lib. 2.* Iaſ. *in
l. fin. C. de iur. emphit. n. 107.* Cephal. *conſ. 59. n. 33.
lib. 1.* cum aliis per Cald *de iure emph. l. 4. c. 16. n. 21.
& 22.* Nec venit dicendum deuolutionem fuiſſe
intentatam ex d. cauſa, quod fuerit vinea data in
dotem, dum ex ea non fuit incurſa caducitas, ſed
benè ex alienatione facta in Colutium, cui ille
deerat cauſam non impetrando aſſenſum Monia- 12
lium, vt dictum eſt ſibi imputandum venit. † Nec
valet agere ad euictionem, *l. ſi mancipium in prin-
cip. ff. de euict.* Corn. *conſ. 326. vol. 2.* Surd. *dec. n. 1. &
p. 5. rec. dec. 377. n. 16.*
Demum non obſtat quòd vltima permutatio
fuerit facta ab Alphonſo in Colutium cum reſer-
uatione conſenſus Monialium, qui non legitur
impetratus, fuit tamen reſponſum in permutatio-
ne legi etiam clauſulas, *& non alias aliter nec alio
modo*, &c. quæ operantur vt venditio non cenſea-
tur facta non adhibito conſenſu, nec ideò fuiſſe
incurſam caducitatem, quamuis fuerit deuentum
ad traditionem rei ante impetratum conſenſum Ri-
min. inn. *conſ. 285. n. 57.* Corb. *in tit. de cauſ. priuat.
ob alien. lim. 37.* Grammat. *dec. 163.* Clar. *in §. emphi-
teuſim quæſt. 13. num. 5.* Rota *in Romana vinearum,
10 Iunij 1639. coram R.P. D. meo Carrillo*, poſtea
confirmata ſub die 27. Nouembris præteriti, ex
quo dicta verba *& non alias*, &c. † faciunt dedu- 13
cere partium conſenſum, ita vt nihil egiſſe videatur,
niſi Domini conſenſus acceſſerit, Curt. Sen. *conſ. 8.
num 4.* Gozad. *conſ. 3. n. 23.* Iaſ. *conſ. 86. n. 16. lib. 3.*
Cephal. *conſ. 118. n. 13.* cum aliis per Mareſcot. *var.
lib. 1. c. 78. num. 3.* Inde reſtitutio in integrum venit
concedenda.
Et ita reſolutum vtraque parte informante, &c.

R. P. D.

R. P. D. Royas.

Poſtea Epiſcopo Tarraconn.

Maceraten. Cenſus.

Veneris 21. Iunij 1647.

ARGVMENTVM.

Apocha penes aliquen exiſtẽs cum aliquâ adnotatione à tergo illius qui per antea dicit cã adnotatione catuiſſe probare debet. Simulatio ſcripturæ matrimonialis factæ in maiori ſumma, & quantitate pro matrimonij honorificentia ex quibus deducatur.

SVMMARIVM.

1 *Obſeruantia veritatem demonſtrat.*

2 *Adminiſtrator cenſetur dotaſſe de bonis adminiſtratis.*

3 *Non probatur hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe.*

4 *Scriptura penes aliquem exiſtens cum aliqua adnotatione, ſemper eadem adnotatione, penes illum extitiſſe praſumitur, dum de ſtatu praecedenti contrario non conſtat.*

5 *Probabilitas valdè vrget ad praſumptionem inducendam.*

6 *Confeſſio ſimpliciter loquens, recipit declarationem ex verbis praecedentibus, & ſubſequentibus.*

7 *Copulatiua orationis vna pars declarat alteram.*

8 *Capituli inſerti in inſtrumento dicuntur pars illius.*

9 *Confeſſio facta in capitulis in inſtrumento iurato contentis, & ipſa iurata dicitur.*

10 *Praſentia in actu ſtipulationis inſtrumenti arguitur ex verbis illius.*

11 *Calculus erroneus non habetur in conſideratione.*

12 *Verba qua aliter verificari non poſſent, eam admittunt intelligentiam, qua illis adaptatur.*

DECISIO CXXVI.

PLacuerunt hodie Dominis fundamenta deciſionis in hac cauſa factæ ſubdit 15. * Februarij præteriti, in qua fuit reſolutum Decretum Rotale eſſe infirmandum, & ſic depoſitum conſignandum Cæſari, ex quo dos primi Matrimonij Hieronymæ realiter fuit ſcutorum 3150. licet apocha ab ea producta cantet pro ſcutis 4000. cum expreſſio in maiori ſumma facta fuerit ad honorificentiam, & ad pompam, præſertum ſtante adnotatione à tergo apochæ per illa verba *Nota che queſto ſcritto non ſi deue rendere ſe non ci è il conſenſo Geronimo, Ludouico, e Mario, & all'incontro di Meſſer Gioſeppe, e Meſſer Ceſare Ridolfini, altrimento ci rimetteriano della conſcientia dell'honnore, e della robba*, ex quibus verbis apocham eſſe ſimulatam deductum fuit, maximè quia primus maritus Hieronymæ erat vir pompaliæ, & in loco aderat conſuetudo conficiendi ſimiles apochas ad matrimonij honorificentiam, accedit etiam quod apocha nunquam fuit cõſignata Hieronymæ de cuius intereſſe principaliter agetur, ſed ſemper fuit retenta tàm à Vincentio quàm à Ludouico eius fratre, † ac hærede, ex qua obſer- 1
uantia benè deſumitur veritas ipſius adnotationis Surd. *conſilio* 262. *num.* 26. Gratian. *diſcept.* 951. *num.* 8. & demum concurrunt ſex illæ coniecturæ in deciſionem ponderatæ, quæ Dominis hodie placuerunt ex rationibus in ea deductis.

Ex eo autem quòd dos conſtituta Hieronymæ in primis nuptiis realiter fuerit ſcut. 3150. ſequitur; quòd dum Cæſar adminiſtrator in ſecundis nuptiis anno 1573. conſtituit eidem dotem ſcutorum 4800. cenſeatur connumeraſſe in dicta quantitate etiam ſortem principalem cenſus ſcutorum 550. dictæ Hieronymæ aſſignati vnà cum aliis bonis ab hæredibus primi viri in concordia anni 1591. pro reſtitutione ſcutorum 400. primæ paghæ dotis, & pro complemento ſcutorum 1600. occaſione legatorum vſusfructus, & aliorum ſibi relictorum
à primo viro. Adminiſtrator enim † cenſetur do- 2
taſſe de bonis adminiſtratoris ex Bart. *in l. vxorem* 39. *§. Pater naturalis num.* 1 *ff. de legat.* 3. Corn. *conſ.* 124. *col.* 2. *verſ. idem voluit lib.* 1. *& conſ.* 316. *n.* 4. *in fine l.* 4. Rota *in Romana de Cinciis* 5. *Iunij* 1604. *coram Cardinale Merlino, & in Ariminen. dotis* 13. *Maij* 1624. *coram R.P.D. meo Merlino, & admittit prima deciſio in hac cauſa facta coram R.P.D. Verоſpio*; ex quibus benè remanſit extinctus dictus cenſus ſcutorum 550. in quo Cæſar fideiuſſerat ex latè deductis *in deciſione*, hodie confirmata *verſ. nec obſtat.*

Nec obſtare dicebant Domini deducta ad excludendam exiſtentiam dictæ adnotationis à tergo apochæ de tempore quo fuit cõfecta, ex eo quia in tranſumpto obtento per Hieronymam de anno 1610. dicta adnotatio non fuerit appoſita. Quia vl-
tra quod per dictum tranſumptum non † probatur 3
hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe *l. non hoc, C. vnde legit.* cum vulgatis tranſumptum apparet extraiudicialiter ad hoc, vt Hieronyma haberet copiam apochæ, eiuſque intererat, quod adnotatio non tranſumptaretur. Quinimò cum apocha originalis nunquam exiuerit è manibus Vicentij mediatoris, ſemperque remanſerit inter eius ſcripturas, vſquequo Hieronyma illam habuit, & in hac cauſa cum dicta adnotatione produxit, vtique venit dicendum à principio penes illum extitiſſe cum eadem adnotatione eodem modo ac forma, prout in præſen-
ti legitur † dum non conſtat de ſtatu præcedenti 4
contrario, vt poſt Oldrad. & Bald. comprobant Ruin. *conſ.* 143. *num.* 20. *verſ. in caſu autem noſtro, & num.* 21. *lib.* 5. Rota *deciſ.* 203. *num.* 5. *&* 6. *part.* 5. *recentior. & in Piſana Iuris patronatus* 14. *Iunij* 1630. *coram bon. memor. Motmonn.* Eóque ma-
gis, quia nedum † concurrit aliqua probabilitas 5
Bald. *in leg. ſi quis num.* 4. ibi Salic. *num.* 2. *Cod. ad Iul. de adulter.* Rota *in Illerden. Canonicatus* 24. *Februarij* 1620. *coram Patriarcha Manzanedo.* Sed etiam veritas eius facti eluceſcit ex litteris à Ludouico ſcriptis Paſſarino eius agenti anno 1620. in quibus legitur quòd non poterat Hieronymæ conſignare apocham ſine conſenſu aliorum intereſſe habentium ſtante prædicta adnotatione à tergo facta per Vincentium eius fratrem, eique iniunxit, vt ſumptum confici curaret, eique tradere, cùm nil aliud ad eius fauorem facere permiſſum eſſet, hócque etiam remanet comprobatum ex depoſitione dicti Paſſarini in vim litterarum monitorialium vt ex ſummario dato, in reſponſione pro Cæſare.

Minus obſtare dixerunt adducta per Hierony-

mum contra quartam coniecturam primæ deciſionis, quòd confeſſionis factæ a Ludouico, & D Mario eius fratribus in instrumentis cum ipſo Cæſare cantent de ſolutione, non de conſtitutione dotis florenorum 2300. conſtituentium ſcut. 3150. Nam confeſſio Ludouici clare loquitur, quòd Cæſar. administrator pro nubendis Sororibus præfatorum Ludouici, & Marij iuxta conditionem familiæ, & qualitatem temporum fuit coactus conſtituere Hieronymæ pro eius dote dictos florenos 6300. Confeſſio verò D. Canonici Marij, licet cantet de
6 ſolutione, remanet † tamen, declarata ex præcedentibus, & ſubſequentibus verbis, ex quibus colligitur dotis Sororum conſtituere fuiſſe à Cenſore in eâdem ſummâ perſoluto Mant. *deciſ.* 23. *n.* 3. Buratt. *dec.* 660. *num.* 1. quod comprobatur ex eo quia confeſſio eiſdem verbis copulatiuè facta legitur de dote Hieronymus, & Artemiſiæ, vnde cum indubitatum ſit dotem Artemiſiæ fuiſſe in ſumma expreſſa conſtitutam, & ſolutam eodem modo in ſumma expreſſa conſtitutam, ſolutam illam Hiero-
7 nymus intellexit, cùm † vna pars copulatiuæ alteram declaret Soccin. *in libr.* 2 *num.* 1. *ff. de rubr. dub.* Surd. *deciſ.* 124. *num.* 9 & quamuis confeſſio facta fuerit in articulis, attamen quia articuli fuerunt exhibiti ad effectum inſerendi (prout in-
8 ſerti fuerunt) in instrumento † dicuntur pars illius Seraphin. *deciſ.* 460. *num.* 3. & conſequenter cùm in fine adſit obligatio cameralis, & iuramentum continens omnia in instrumento contenta
9 eſſe vera † vtique confeſſio facta in articulis remanet per dictum iuramentum comprobata Alex. *conſ.* 17. *n.* 2. *lib.* 3. Ruin. *conſ.* 137. *n.* 6. *lib.* 1. Greg. XV. *dec.* 215. *n.* 2.

Neque aliquid facit reſponſio data contra quintam coniecturam, quòd Hieronyma tacuerit in petendis fructibus dicti cenſus ex quo non interuenerit in tranſactione anni 1592. & ignorauerit ſibi ceſſum fuiſſe. Quia vltra ponderata in dicta deciſione coram me facta, replicatum fuit quid in prima deciſ. in hac cauſa, ad cuius fauorem emanata coram R. P. Dom. meo Veroſpio verſ. Cæ-
10 tera, fuit firmatum ſe fuiſſe præſentem † dictæ tranſactioni, & ſic ceſſioni Cenſus, vt patet ex illis verbis instrumenti, ibi, *Però adeſſo eſſa Madonna Gerônima elegge & eſſo Miſſer odoardo glidà &c.* ex quibus, & alijs in dicta deciſione ponderatis, non poteſt controuerti eius præſentia, ac conſequenter ſcientia ceſſionis Cenſus.

Tandem non obſtat calculus hodie datus per Hieronymam ad demonſtrandum quòd in conſignatione ſecundæ dotis ſcutorum 4800. non fuerit comprehenſus cenſus ſcutorum 550. Quia calcu-
11 lus detegitur erroneus, † & capioſus, ſupponit enim id de quo diſputatur, videlicet, quòd ſores principalis dicti cenſus non fuerit comprehenſa in dicta ſumma ſcut. 4800. ſecundæ dotis, quod detegitur manifeſte erroneum ex quo, ſiue faciamus calculum in genere & ex ſupra, ac in deciſione hodie confirmata ponderatis patet, quòd in dicta quantitate ſcut. 4800. fuit comprehenſa tam prima vera dos ſcut. 3150. quam legata relicta Hieronymæ à primo viro conſtituentia ſcuta 600. & ſic ipſum cenſum benè remanſiſſe extinctum mediante compenſatione, ac integrali reſtitutione ſcutor. 4800.

Siue faciamus calculum magis ſpecifice, & apparet quòd 4. cenſus, nempe cenſus ſcutorum 550. de quo agitur, & alij tres ſcutorum 1050. ſimul conſtituentes ſcuta 1600. ceſſi fuerunt Hieronymæ in dicta tranſactione pro infraſcriptis partitis, ſcilicet pro reſtitutione ſcutor. 400. primæ partis dotis ſolutæ primo viro, & pro ſcutis 160. deficientibus æſtimationi legati veſtium, & iocalium factæ tantummodo in ſcutis 440. necnon pro ſcutis 1000. ratione legati vſusfructus ab eodem primo viro ſibi relicti, ac pro ſcut. 40. pro impenſis funerum, quæ partitis ſimul calculatæ conſtituunt eandem ſummam ſcut. 1600 & proptea dum Cæſar in ſecundo matrimonio pro dote ſcutor. 4800. aſſignauit tam dictos tres cenſus ſcutor. 1050. quàm integram primam dotem ſcutor. 3150. ac etiam veſtes, & iocalia pro ſcutis 600. vtique per hanc aſſignationem remanſit extinctus dictus cenſus ſcut. 550. in quo ipſe fideiuſſerat, cum d. partitæ conſtituant ſummam ſcutor. 4800. in qua neceſſario comprehenditur pretium eiuſdem cenſus ceſſi Hieronymæ in tranſactione pro ſatisfactione dictorum ſcutorum 400. primæ dotis, & ſcutorum 160. pro ſupplemento legati veſtium, & iocalium, ſtante præſertim, quòd dicta ſecunda conſtitutio dotis (ratificata per Hieronymam, vt in alia latè deductum fuit) facta fuit cum ea lege, quòd Hieronymæ deberet eſſe tacita, & contenta de omni, & toto eo quod prætendere poſſet à fratribus, & à Cæſare patruo, quod venit intelligendum de iure competente Hieronymæ ex dicta tranſactione, in qua fuerat ſibi ceſſus dictus Cenſus; ex quo præter verba generalia, dicta conſtitutio dotis ſcutor. 4800. longe excedebat primam dotem, & ſic verba non poterant intelligi de iure ratione dotis, & dabantur alia habita in di-
cta † tranſactione, nempe dicti tres Cenſus ſcu- 12
torum 1050. veſtes, & iocalia, vnde perinde eſt ac ſi de cenſu fuiſſet ſpecialiter dictum, cùm in alio non poſſit verificari. Ginrb. *deciſ.* 45. *num.* 9. Caſtill. *de vſufruct. cap.* 39. *num.* 29. *&* 30 Greg. XV. *deciſ.* 90. *num.* 3.

Et ita reſolutum vtraque parte informante, &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Poſtea Epiſcopo Tarraconen.

Romana fideicommiſſi de incoronatis.

Veneris 10. Maij 1642.

ARGVMENTVM.

Diſputatur articulus an donatio præcedens etiam cum hypotheca præiudicare poſſit creditori poſteriori habenti cauſam onerosam, & negatiuè concluditur, quoties, vel ille reperitur in poſſeſſione, vel donatio fraudulenta, & ſimulata coniungitur.

SVMMARIVM.

1 *Pater non poteſt filium grauare in legitimâ, & ſi fuiſſet grauatus, reijcitur onus.*
2 *Diſpoſitio generaliter facta non porrigitur ad caſum, in quo quis non habet poteſtatem.*
3 *Bona ſuper quibus filius elegit legitimam non continentur ſub fideicommiſſo.*
4 *Donatio, & ſi anterior, & cum hypotheca, non præiudicat ementi poſteà rem donatam ſi ille ſit in poſſeſſione, & n. ſeq. Amplia. vt ſub n 10.*
5 *Donans poteſt ante traditionem liberè diſponere de re donata.*

6 Clauſula,

6 *Clauſula, conſtituti & ſimilium effectus ceſſant per actualem traditionem poſteà ſubſecutam.*

7 *Clauſula qua veniunt acceſſorie ad contractum, ſi contractus eſt ſimulatus, & ipſa ſimulata iudicantur.*

8 *Simulatio probatur ex confeſſione partium, & contrahentium.*

9 *Fraus non ita de facili præſumitur, vt ſimulatio.*

10 *Donationis fraus & ſimulatio præſumitur ex immenſitate donationis, ac coniunctione ſanguinis.*

Donatio ſimulata, & fraudulenta non præiudicat creditoribus poſterioribus ex cauſa oneroſa, num. 10.

11 *Exceptio detractionis legitima, quæ fideicommiſſario competebat, competit etiam emptori bonorum illius.*

12 *Amplia concluſionem procedere, quamuis ipſe fideicommiſſarius per præcedentem donationem omnia bona fideicommiſſo ſubieciſſet, ibidem.*

DECISIO CXXVII.

FVit per DD. reſolutum tam ex fideicommiſſo Marcelli Incoronati de anno 1593. quàm ex donatione Franciſci filij de anno 1618. factæ inter viuos Cæſari filio præſenti, & acceptanti, eiuſque filiis, & deſcendentibus maſculis, illiſque deficientibus, Marcello alteri filio, ac deſcendentibus ex eo, in eorúmque defectum proximiori ſibi in gradu: non eſſe D. Angelo Incoronato dandam immiſſionem ſiue agat ex. *l. fin. C. de edict. diu. Adr. toll.* ſiue ex remedio vtilis Saluiani in poſſeſſionem Caſalis Aquæ Trauerſæ venditi anno 1615. Excellentiſſimo D. Principi Burgeſio pretio ſcut. 14000. ab eodem Franciſco de Incoronatis, ſub expreſſa narratiua approbata per eoſdemmet Cæſarem, & Marcellum donatarios, quod ſibi deberetur legitima in bonis Marcelli Patris, & quod ad illius computum elegiſſet dictum Caſale, illúdque ad ſe ſpectare pleno iure dominij, & pertinere, & eſſe penitus liberum, & immune ab omni, & quocumque cenſu canone, & reſponſione, recognitione, grauamine, aut ſeruitute, non eſſe ſubiectum caducitati, deuolutioni, reſtitutioni, vel alicui vinculo in toto, vel in parte, minuſque fuiſſe venditum, datum, donatum, ceſſum, atque conceſſum, aut alio quouis modo alienatum, alienationibus vocabulo lariſſimo, nec de eo in totum, vel in partem contractum, diſtractum, aut aliud quidquam factum, fuiſſe promittendo inſuper huic venditioni facere conſentire omnem perſonam ius aliquod habentem, ſeu quomodolibet habere prætendentem ad ſolam, ſimplicem, & extraiudicialem requiſitionem prædicti excellentiſſimi D. principis emptoris.

Non ex fideicommiſſo Marcelli lenioris; quia cùm Franciſcus alius auctor D. principis elegerit pro ſua legitima Caſale, in cuius poſſeſſionem Angelus petit immitti, & pater non poſſit filium
1 grauare in legitima, † & ſi grauatus fuiſſet, onus reiiciatur vt eſt in caſu in *l. quoniam in prioribus, C. de inoffic. teſtam.* Nec diſpoſitio generaliter fa-
2 cta porrigatur ad caſum, † in quo quis non habet poteſtatem, *ca. nobis in 5. de ſent. excomm. notat.* Bart. *in l. ſi quis ſub conditione ff. de condit. inſtit.* Bald. *in l. fin. §. in computatione C. de Iur. delib. cum ſimilibus.* Caſale de quo agitur non continetur ſub † dicto fideicommiſſo, vt decidit *gloſſ.* 3
in l. precibus C. de impub. & alius ſubſtit. & communiter omnes *in l. ex tribus, C. de inoff. teſt. & in l. 1. ff de vulg. & pup. per text. in l. coheredi, §. filia, ff. ad Trebell.*

Nec ex donatione dicti Franciſci, quia cùm Franciſcus poſt donationem factam ad fauorem filiorum, & deſcendentium, vendiderit Caſale D. Principi, cum relatione dominij, & poſſeſſionis: aſſerta donatio, etiam ſi anterior, & cum hypotheca, † non præiudicat D. Principi habenti 4
cauſam oneroſam, vt eſt *text. in l. fin. §. Lucius ff. de donat.* Vbi Lucius Titius donauerat Meuio fundum, & ante traditionem eundem fundum poſt paucos dies, Seiò pignori obligauerat, deinde dictum fundum tradidit Meuio, cui priùs illum donauerat, & cùm dubitaretur, an donatio fundi eſſet perfecta: ita vt poſteà pignori ſubiici potuerit, reſpondit Sceuola Iuriſconſultus perfectam quidem eſſe donationem per traditionem, ſed creditorem, licet poſteriorem firmam habere pignoris obligationem inductam ante traditionem, atque ita donans poteſt ante traditionem, † liberè 5
diſponere de re donata, vt tradit Cacocc. *deciſ. 155. num. 7.* & eſt ponderand. expoſitio Barthol. *ad illum text. in §. Lucius Titius in princ.* Vbi verbum dicti textus, *donauit* exponit, id eſt in cauſa donationis, obligauit, vel promiſit, & ſic *Bart.* intelligit illum textum, & præſupponit quòd fundus ibi fuit expreſsè obligatus pro donatione ipſi donatario, vt bene aduertit Gutierrez *de iuramento confirm.* *indic. iurat. cap. 15. ſub n. 22.* *pro hac eadem opinione,* accedit expoſitio Bartoli.

Nec dici poteſt in hàc donatione interueniſſe traditionem ex clauſulis reſeruationis vſusfructus, & conſtituti, quia vis, & effectus iſtarum, clauſularum, † vbi donatio fuiſſet vera, ceſſaſſet per 6
venditionem à donatore poſteà factam D. Principi, & actualem traditionem ſubſecutam, vt bene Grat. *conſ. 36. num. 38. & 39. lib. 1.* Gabriel *de empt. & vend. concl. 2. num. 28.* Cacocc. *deciſ. 125. num. 8.* Sed cum donatio DD. viſa fuerit ſimulata, non eſt de his clauſulis curan. cùm veniant acceſſoriè ad contractum, † in quo ſicut ſimulatio 7
fuit adhibita, ita etiam cenſeri debet adhibita circa acceſſoria, Aretin. *in l. 1. § ſi vir vxori col. 3. ante med. verſ. ſed hoc eſſet concedend. de plano, ff. de acquir. poſſeſſ.* quem ſequitur Alciat. *ibid. col. 5. in princ. num. 4.* vbi etiam Bologn. *num. 65. in princ.*

Simulatio autem huius donationis eſt euidens ex aſſertione venditionis, cui aſſenſerunt etiam Cæſar, & Marcellus Donatarij, quod de Caſale vendito nulla præceſſerat donatio. Vnde cùm veritas huius aſſertionis non poſſit ſtare cum veritate præcedentis donationis, neceſſe eſt intelligere dictam donationem ſimulatam, perinde, ac ſi partes dixiſſent nullam ad caſale præceſſiſſe donationem veram & validam: cum non ſit dubium ex confeſſione partium, † & contrahentium pro- 8
bari ſimulationem, Beroii. *conſ. 17. num. 11. lib. 1.* Decian. *conſ. 52. num. 51. & 52. & poſt num. 65. verſ. 2. conuincitur iſta ſimulatio lib. 3.* Angel. *conſ. 47. n. 2. verſic. 5 ſi poſt donationem,* vbi ponderat confeſſionem donatarij ad probationem fraudis, quæ cum non ita facile ſit præſumenda, vt ſimu-
latio, † ex quo hæc eſt honeſtior quàm illa Cu- 9
man. *conſ. 155. num. 4.* Vtique ſi ex confeſſione

 donata

donatarij probatur fraus à fortiori, probabitur ſimulatio, maximè concurrente immenſitate huius donationis, quæ continet omnia bona præſentia, & futura, & coniunctione ſanguinis ex quibus præſumit fraudem, & ſimulationem donationis,
10 † vt propterea non præiudicetur creditoribus poſterioribus ex cauſa oneroſa reſoluit, & latè probat Carocc. *deciſ.* 1. *per totam* quam approbat Anton. de Amat. *var. reſolut.* 16. *n.* 7.

Vlteriùs cùm ex ſupradictis pateat D. Principem emptorem habere fundatam intentionem in Inſtrumento emptionis non obſtante præcedenti donatione, eo magis cenſuerunt Domini dicendum eſſe, ipſum habere intentionem fundatam in
11 detractione legitimæ debitæ donatori, † qui in ſpecie in ipſa venditione dixit eam conſequi in Caſali de quo agitur, ex allegatis *Per Rotam coram Seraph. deciſ.* 416. *à num.* 8. *vſque ad finem.* Hæc autem exceptio detractionis legitimæ debitæ eidem donatori, & venditori reſpectiue in bonis relictis ab eius aſcendentibus ſuffragatur D. Principi non obſtante quòd idem donator omnia bona in dictà donatione præcedenti ſubieciſſet fideicommiſſo cum prohibitione cuiuſuis detractionis.

Et ex his duobus exceptionibus vtraque parte auditâ reſoluerunt Domini immiſſionem eſſe denegandam.

R.P.D. PANZIROLO.

Poſteà S. R. E. Cardinali.

Romana, ſeu Florentina reſtitutionis in integrum.

Veneris, 10. *Maij* 1641.

ARGVMENTVM.

Maioribus 25. annis, quantumuis ex capite iuſtæ ignorantiæ non ſoleat concedi reſtitutio in integrum aduerſus aditionem hæreditatis ſine inuentario factam, tamen ſemoto in tali hærede omni dolo, datur talis reſtitutio in integrum, quando magnum æs alienum patens, contra communem omnium expectationem, in hæreditate euerſit.

SVMMARIVM.

1 *Filius continuans habitare in domo paterna, & bona defuncti patris poſſidere dicitur ſimpliciter adire hæreditatem paternam, & numero* 18.
2 *Statutum Florentinum ſub Rubr.* 29. *de hæred. &c. quid diſponat.*
3 *Reſtitutionis in integrum remedium regulariter conceditur minoribus, & non maioribus.*
4 *Maior etiam reſtituitur in integrum concurrente iuſto & errore, vel ex ignorantiâ facti, vel ex nouâ, & magnâ cauſâ.*
5 *Maiori ſuccurritur per reſtitutionem in integrum, ſi adſit rationabilis cauſa.*
6 *Maior iuſto errore ductus, vel ignorantiâ facti lapſus adeundo hæreditatem primo aſpectu lucroſam, ſi eam deinde reperiat debitis onuſtam, tunc auditur petendo reſtitutionem in integrum.*
7 *Vel mallt talem hæreditatem creditoribus relaxare.*
8 *Reſtitutio in integrum, ex qua cauſa concedatur maioribus, qui hæreditatem adiuerunt ſine inuentario.*
9 *Maior non reſtituitur aduerſus aditionem hæreditatis ſine inuentario, niſi magna adſit cauſa.*
10 *Maiori competit reſtitutio in integrum ex clauſula ſi qua mihi iuſta cauſa ex dicto minorum aduerſus hæreditatem inconſultà aditam.*
11 *Ignorantia regulariter præſumitur in hærede, & maximè in rebus occultis, & numero* 12. *&* 13.
14 *Factum quando ſit occultum, ita vt fallere poſſit hominem etiam magnæ prudentiæ, & ſugacem, & num.* 15.
15 *Reſtitutio in integrum ex iuſta cauſa ignorantiæ conceditur maiori ad lucrum quærendum per aditionem hæreditatis, quam prius repudiauerat.*
17 *Multò fortiùs concedenda venit maiori, ſi agat tantùm de damno vitando.*
19 *Maior aduerſus additionem hæreditatis ſine inuentario aditum, reſtituitur ex iuſta cauſa, etiamſi poſt aditionem fecerit aliquem contractum, dummodo nihil perceperit, vel paratus ſit reddere.*
20 *Maioribus* 25. *annis, etiam in contractibus enormiter læſis, beneficium reſtitutionis in integrum ex iuſtis cauſis conceditur.*
21 *Actus principalis, ſi corruat, omnes alij actus ex eo dependentes pariter corruunt.*
22 *Minor an reſtituatur in integrum, ſi paternæ hæreditati ſe immiſcuit, & maior factus pecunias hæreditarias exegit.*
23 *Maiores aduerſum additionem hæreditatis ex capite iuſtæ ignorantiæ non ſunt reſtituendi.*
24 *Contraria tamen opinio eſt verior, ſuadente tamen aliqua inſigni cauſa.*
25 *Statutum Florentinum iubet, quod inuentario non obſtante hæres creditoribus hæreditariis ſatisfaciat.*
26 *Hæredes, dum non poſſunt iuuari beneficio inuentarij, æquum non eſt, vt etiam reſtitutio in integrum denegetur.*
27 *Quod ſanè durum admodum videretur, quod ſimul, & ſemel denegaretur inuentarium, & reſtitutio in integrum, dum ſunt ſine dolo enormiter læſi.*

DECISIO CXXVIII.

CVm poſt mortem bon. mem. Marchionis Bernardi Capponij ſequutam in Ciuitate Florentiæ D. Vincentius eius filius, quamplurima bona, tam in ſtatu Eccleſiaſtico, quam in ditione Florentinæ in paternâ hæreditate inueniſſet, ac inter alia vigere Florentiæ Rationem bancariam magni nominis, ac etiam Romæ accomanditam, credens propterea, tam ex his quàm ex inferius deducendis hæreditatem eſſe maximè lucroſam, licèt ſuper illius aditione nullum fuerit actum expreſſum † nihilominus continuando in paternâ 1
domo habitare, & bona vt priùs poſſidere dictus eſt adiuiſſe hæreditatem ſimpliciter, ſtante Statuto Florentino ſub *Rubr.* 29. *de hæredib. & hæreditatibus debitorum conueniendis*, in † quo diſ- 2
ponitur, quod hæres maſculus maior annor. 18. poſſidens

poſſidens, ſen detinens bona hæreditaria poſt 15. dies à die obitûs Teſtatoris hæreditatem ſimpliciter adiuiſſe intelligatur.

Verum cum illioc ad quatuor menſes ſuper prædicta hæreditate maximum detectum fuiſſet æs alienum, quod de tempore ſupradictæ tacitæ aditionis omnino latebat, abſorbens oedum totam ſubſtantiam, ſed ſuperans illius vires in ſcutis fere ducentis millibus. Ideò D. Vincentius, qui huiuſmodi debita prorſus ignorabat omnibus præfatis bonis, vnà cum illorum poſſeſſione priùs libere dimiſſis, obtiouit à Signatura Iuſtitiæ committi cauſam reſtitutionis in integrum, provt de iure aduerſus creditores Bernardi patris cum reſcripto A.C.vi de voto Rotę procederet cum clauſula, ſi qua mihi iuſta cauſa. Quapropter ſæpiſſimè monitis prædictis creditoribus, vt ex faſciculo citationum exhibitarum, & informare negligentibus, tandem hodie propoſita cauſa, reſolutum fuit conſtare de cauſis reſtitutionis in integrum.

3 Licet enim regulariter hoc † remedium ſit pro minoribus læſis, attamen concurrente iuſto errore, vel ignorantia facti, vel ex noua, & magna cauſa competere etiam maioribus 25. annis tradunt Omotiin. *in §. extraneis n.5 verſ. vel etiam ſi maiores inſt. de hæred. qual. & diffe* Qui dicit Prætorem deceptis † ſuccurrere per reſtitutionem
4 in integrum, etiamſi maiores ſint, quoties grande æs alienum latens ab adita hæreditate præter opinionem emerſerit, ſiue ſint milites, ſiue Pagani. Mauit. *de reſt. in integr. cap. 130. num. 6. verſ. ſed qui opiner. tract. tom. 5. fol. 145.* Vbi
5 dicit poſſe Maiori ſuccurri † per reſtitutionem in integrum, ſi adſit rationabilis cauſa vt puta, quia hæreditatis ſubſtantiam ab initio ſcire non potuit, & poſtea comperiit eſſe debitis onuſtam, nec longum tempus effluere permiſit ab ea traditione, cui opinioni adſtipulantur etiam Rebuffus *in conſtit. Regia tom. 2. tit. de reſtit. art. 1. gloſſ. 1. num. 33.* Vbi dicit maioribus ſe vidiſſe ſuccurrere. *Odd. de reſtit. in integr. part. 2. quæſt. 62. art. 14. num. 133.*
6 Vbi dicit quod ſi maior iuſto errore, vel ignorantia † facti lapſus eſt adeundo hæreditatem primo aſpectu lucroſam, & quam quilibet oculatiſſimus paterfamilias talem iudicaſſet, & audiuiſſet, ſed poſtea reperitur plena ære alieno, litibus, & periculis, audiendus eſt, ſi conſiderat aduerſus dictam aditionem reſtitui, & malit huiuſmodi
7 † hæreditatem creditoribus relaxare, *& quaſt 89. art. 7. num 52. verſ. primo vt procedat, & ſub num. 53.* Subdit ad huoc effectum magnam cauſam reputari, ſi maior poſt aditam hæreditatem
8 caſu reperiet ad eſſe magnum æs alienum, † quod priùs ignorabatur, tunc enim inquit ex capite iuſtæ ignorantiæ ſuccurritur etiam maiori per *Text ſingul. in §. extraneis verſic. ſciendum tamen inſtit. de hæred. qualit. & differ.* Capell. Toloſ. *deciſ. 55. num. 7.* Gratian. *diſcept. 797. num. 19 & ſeqq.* Vbi de veriori Marcheſ. *de commiſſ. reſt. in integr. part. 2. §. 3. n. 154. fol. 185.* Vbi dicit quod maior aduerſus noo confectum inuentarium, vel eius confectionem non reſtituitur in integrum, niſi magna
9 ſubſiſtente † cauſa, nempe ſi adita hæreditate reperiatur magna ære alieno conflata, quod aditionis tempore ignorabatur.

Et quod generaliter ex clauſula, ſi qua mihi iuſta cauſa, quæ datur ex edicto minorum competat reſtitutio in integrum etiam maiori aduerſus hæreditatem † inconſulto aditam Caſtr. *conſil. 328.* 10
n. 3 verſ. 3. lib. 2. Corn. *conſ. 84. ſub n 9 verſ. tamen licet l. 3.* Meooch. *conſ 952. num. 11.* Phanuo. *de innens. part. 1. num. 20. & part. 2. n. 22. & 23.* Franciſcus March. *deciſ. 291. n. 3. part. 1.* Matt. *clauſ. 366. num. 2.*

Quòd autem in D Vincentio filio adfuerit iuſta ignorantia, non ſolum ex eo patere viſum eſt,
quod regulariter † in hærede illa præſumitur *l. qui* 11
in alienus vbi doctor. ff. de reg. iur. & in terminis reſtitutionis in integrum firmauit Rota *deciſ 43. num. 2.* Poſt Moder. Peruſ. *de cenſ. in addit Canal. dec. 141. n. 1.* Sed ſpecialiter dum vidit quòd Marchio Bernardinus Pater, qui pro viro ſummæ prudentiæ & alias oculato patre familias communiter ab omnibus reputabatur, vt depoount teſtes
formiter examinati, nō ſolum reliquit † quamplu- 12
rima bona ſtabilia maximi valoris tam in ſtatu Eccleſiaſtico quàm in Ditione Florentina, cum ratione Bancaria, & accommandita, provt ſupra dictum fuit, ſed quod magis eſt in eius teſtamento, & codicillis perpetuum fideicommiſſum ad fauorem deſcendentium maſculorum ordinauit, & de opulentiſſima hæreditate ſe diſponere ſuppoſuit. Vnde nihil mirum, ſi D. Vincentius filius lucroſam
pariter paternam hæreditatem eredidit † præſer- 13
tim cum ipſe longo tempore à Patria abfuerit, & dum In ea permanſit, nunquam in rebus domeſticis, & multò minùs in rationis bancariæ adminiſtratione ſe ingeſſit, quod pro cauſa reſtitutionis in integrum aduerſus aditionem etiam Maiori 15. annis ſufficere tradit. *add. vbi ſupra quæſtion. 62. num. 133.*

Accedit quòd idem D Vincentius mortuo Patre ſuas adhibuit diligentias cum Miniſtris per Patrem viuentem retentis, pro habendâ notitiâ vi-
tium hæreditatis, † & iſti (qui alias communi- 14
ter pro viris probis, & fide dignis habebantur) firmiter aſſerebant hæreditàtem eſſe maximè lucroſam, vt etiam ſuper his bene deponunt teſtes, adeò vt cùm poſt 4 menſes à die obitûs Bernardini Patris in ipſius hæreditate maxi-
mum æs alienum † quod antea latebat, emerſerit 15
ſuperans illius vires in ſcutis 200000 negari non poteſt quin appareat de iuſta cauſa, per quam debeant in integrum reſtitui iuxta mentem Doctorum ſupra allegatorum.

Quæ quidem faciliùs amplectenda ſunt, ex quo D. Vincentius nititur maxime æquitate, ſcilicet ex ſola diſpoſitione ſtatuti vltra vires hæredita-
rias, † ſoluat ſcut. 200. mill. ex proprio. Si enim 16
reſtitutio ex iuſta cauſa ignorantiæ conceditur Maiori ad lucrum quærendum per aditionem hæreditatis, quam prius repudiauerat *l. Pantonius ff. de acquir. hæred. vbi* Bart. Alex. *conſ 169. num. 15. in princip. lib. 2.* Surd. *conſ. 232. num 43.* Multò for-
tiùs videtur concedenda † D. Vincentio Maiori 17
agenti de damno tantùm euitando, inter quos maxima viget differentia teſte Alex. *d. conſ. 169. n. 14. in princip.*

Nec releuare viſum eſt, quod poſt mortem Bernardini Miniſtri rationis Bancariæ nonnulla
cambia † continuauerint, quia aut hæc fecerunt 18
pro ratione bancaria, quæ adhuc cantabat ſub nomine defuncti, aut quando etiam id de ordine D. Vincentij filij feciſſent, quemadmodum ei ſuccurrendum eſt aduerſus hæreditatem aditam, ita pariformiter ſi poſt aditionem fecerit aliquem con-
tractum † ex eadem cauſa aditionis, dummodo 19
ex

ex eo nihil perceperit, vel paratus ſit refundere,
ſi quid perceperit ex adduct. per *Odd. dict. q 62. art. 14 num. 133.* Et facit regula quod Maioribus
20 25. annis etiam in contractibus enormiter † læſis
beneficio reſtitutionis iiſdem ex ſupradictis cauſis
ſuccurritur *iuxta l. in contractibus, C. quibus ex cauſis maior.* Cum aliis adductis per *Odd. d. q. 51. art. 1. num. 4. & ſeqq.* & quidem ſi corruit aditio,
21 omnes etiam actus † ex eâ dependentes corruere
debent, *l. cum principalis, ff. de reg. iur. & in his terminis eſt Textus in l. 3. §. Scio, ff. de minor.* Vbi
de minore, qui paternæ hæreditati ſe immiſcuerat, & maior factus pecunias hæreditarias exe-
22 gerat, † quod nihilominus reſtituitur, de quo
per Angel. *in l. damni §. Sabini num. 2. ff. de damn. infect.*

Nec aduerſari viſa fuit opinio quam plurimo-
23 rum Doctorum, quod ſcilicet maiores † aduer-
ſus aditionem ex capite iuſtæ ignorantiæ, non
ſunt reſtituendi, ex quo habent beneficium in-
uentarij, prout *iuxt. text. in §. pupillis, & in §. quia vero auth. de hered. & falcid.* Tradunt Bart.
conſ. 154 *num. 2. & 4. lib* 1. Felin. *in cap. quoniam n* 5. de Simon. Alciat. *conſ.* 139. *num. 7. lib* 9 Rol.
de inuent. quaſt. 81. *col. 2. fol.* 59. Petr. Pecch. *de teſtam coniug. cap. 23. n. 2.* Phanuc. *de inuent. part. 1. n. 24* Marc Anton. *var. lib. 2. reſol. 11. num. 19. in fin.* Quia nihilominus alia opinio in præſenti
caſu magis placuit Dominis. Tum quia æs alie-
24 num, quod fuit detectum eſt maximum. † & pro-
pterea ſuadente inſigni aliqua cauſa etiam Maio-
ribus, ſaltem ex æquitate iudicis officio ſuccur-
rendum eſſe vltra Doctores allegans, tenet idem
Petr. Pecch. *d cap 23 ſub num. 6. verſ. ego exiſtimo.* Tum etiam quia D. Vincentius beneficio
Inuentarij, quatenus etiam voluiſſet, vti non po-
terat propter Statutum Florentiæ, quod hæres
25 inuentario non obſtante creditoribus hæreditariis
ſatisficere cogatur, de quo tradit Phanuc. *de inuent. part. 6 num.* 138. Quo caſu, ſicut non potuit
26 vti beneficio inuentarij, † ita nec etiam priuari de-
buit beneficio reſtitutionis in integrum, vt poſt
Caſtr. *conſ* 322. *quod incipit viſo puncto n. 3. lib. 1. cum aliis allegatis.* In terminis d. Statuti Floren-
tini tradit Phanuc. *vbi ſuprà, n.* 138 Et certè du-
27 rum † admodum videretur, quod ſimul, & ſemel
denegaretur inuentarium, & reſtitutio in integrum,
etiam quando, prout hic ſemoto in hærede omni
dolo, magnum æs alienum latens, contra commu-
nem omnium ciuium expectationem, & credulitatem in hæreditate emergeret.

Et ita D. Vincentio ſolùm informante reſolutum fuit, &c.

R. P. D. Royas.

Poſtea Epiſcopo Tarraconen.

Vrbeuetana reſtitutionis dotis.

Veneris 31. Ianuarij 1642.

ARGVMENTVM.

L. hac ædictali. C. de ſecund. nupt. diſponens quod mulier quæ tranſiuit ad ſecundas nuptias, non poſſit plus relinquere ſecundo viro, quàm quòd reliquit filio primi matrimonij, ea lex intelligenda venit, quod ſiue mulier filium primi matrimonij inſtituerit hæredem, ſi non, ſemper prius eſt detrahenda legitima filij primi matrimonij, alias, &c.

SVMMARIVM.

1 Text. in l. hac edictali C. de ſecund. nupt. *mens qualis ſit.*
2 *Burſatt. & Bertrand. diſtinctio refutatur.*
3 *Matri non eſt danda anſa fraudandi diſpoſitionem* l. hac ædictali. C. de ſecund. nupt.
4 *Legitima debetur filiis velint, nolint parentes.*
5 *Filius non tenetur miſcere cum legitimâ, quod capit ex diuerſis principiis.*
6 *Filius quod capit ex ſubſtantia matris, tenetur imputare in legitimam.*
7 *Statutum Vrbiſueter.* lib. 2. rubr. 18. *Iubet matri, vt omnia ſua bona relinquat filiis.*
8 *Filius, tunc debet imputare in legitimam, quidquid habet ex ſubſtantia parentum.*
9 *Quando filius id habuit extra iudicium parentum, alias ſecus,* num. 10.
11 *Bona debita filio ex ſubſtantia matris per diſpoſitionem ſtatuti prohibentis mulieri aliis quam filiis relinquere bona ſua.*
12 *Id habet filius ex pracepto ſtatuti, quamuis mater ea bona filio reliquerit in teſtamento.*
13 *Statutum ſi prohibeat matri, nec aliis quam filiis relinquant bona ſua.*
Tunc filij tanquam ſucceſſores vniuerſales per conditionem ex ſtatuto, poſſunt prætendere hæreditatem recuſando diſpoſitionem matris.
14 *Legitima acta per ſtatutum an veniat etiam detrahenda ex alia portione, remaneate ſub libera diſpoſitione parentum.*
15 Hodiern. in l. hac ædictali C. de ſecund. nupt. quæſt. 12. & ſeq. *quo caſu loquatur, & declaratur,* num. 22.
16 *Statutum aliud eſt, quod promittat matri, liberam diſpoſitionem, & aliud ſi omnino inhibeat ei, vt poſſit tantum inter liberos diſponere de rebus ſuis.*
17 *Statuentes ex defectu iuriſdictionis vltra, territorium non poſſunt diſponere.*
18 *Patrimonia cenſentur diuerſa, reſpectu diuerſorum Territoriorum.*
19 *In Patrimoniis ſitis in diuerſis Territoriis in vnoquoque patrimonio ſeruandum eſt ſtatutum loci in quo degit,* & numero 20.
21 *Mulier tranſiens cum viro ad eius patriam remanet ſoluta legibus loci patris ſibi odioſis,* & num. 22.
23 *Mulier alibi nupta, in his, quæ ipſam non ſeiungunt à ſeruitiis, & obſequiis maritalibus ſemper reputatur de origine paterna.*
24 *Statutum porrigit vires extra Territorium, quando inhabilitat perſonam ſubditi, non ſecundum quid, ſed ſimpliciter.*
25 *Statutum Vrbiſueter.* lib. 2. rubr. 58. *non cunctatur in ſola prohibitione faciendi teſtamentum à muliere, ſed in faciendi illud cum conſenſu viri, &c.*
26 *Mulier alibi nupta, quo caſu obligetur legibus patriæ, & quocumque vadat, ſemper remaneat ſubdita illis.*
27 *Statutum prohibens ne mater non poſſit aliis quàm*

quàm filiis relinquere bona ſua, cedit in publicam vtilitatem.

28 *Statuentium obligatio eſt, conſeruandi bonum publicum ſuæ patriæ.*

29 *Ius, quando alicui fuit quæſito non poteſt ei amplius præiudicari,* & num. 30.

31 *Liberari quis non poteſt ſe à nexu proprij ſtatuti, nec etiam per pactum.*

32 *Statutum non auferens in totum mulieribus facultatem teſtandi, ſed niſi fauore filiorum dicendum eſt fauorabile.*

33 *Statutum dum eſt valdè odioſum, eget confirmatione Principis.*

34 *Statutum Vrbiſueteris* lib. 1. rubr. 58. *prohibens mulieri diſponere de rebus ſuis, niſi æqualiter inter filios, quare reputandum ſit fauorabile,* num. 35.

35 *Statuta ila reputanda ſunt fauorabilia, ſi emanarunt, ne mulieres decipiantur fragilitate ſexus, vel aliorum blanditiis.*

DECISIO CXXIX.

DOmini dixerunt eſſe confirmandam ſententiam Rotalem mandantem ex ſcutis duobus millibus legatis de ſua dote à Lucretia Teſtaſicca Comiti Aberto Ponfreno ſecundo viro reſtituendam, & ſoluendum fore fratribus de Teſtaſiccis hæredibus Ioſephi Auiamonſij filij dictæ Lucretiæ ex princ. matrimonio nati, tertiam partem pro legitima Ioſephi, ac de reſiduo medietatem ex diſpoſitione *l. hac edictali, C. de ſecund. nupt.*

Eius enim validitas non controuertebatur, iuſtitia verò reſultat ex luculenter de more deductis à Reuerendiſſ. D. meo Decano in deciſionibus 6. Februarij, & 14. Decembris 1640. ex quibus opti-
5 me apparet veriorem ac æquiorem eſſe † ſententiam earum Doctorum, qui indiſtincte tenent mentem *d. l. edictali*, eam eſſe quod ſiue mater filium primi matrimonij inſtituerit, ſiue non ſemper eſſe prius deducendam legitimam filij ex prius matrimonio procreati, & reſiduum deinde poſſe diuidi inter ipſum & Vitricum, & hanc opinionem in prædictis deciſionibus plurium DD. authoritate firmatam, & ſolidis argumentis munitam denuo amplexi fuerunt Domini reiectaque diſtinctione
2 *Burſat. & Bertrandi* eam omnino ſequendam, vti melioribus nixam rationibus vnanimi conſenſu commendàrunt, ne alias daretur anſa matri fraudandi filium prioris matrimonij æqualiter res in-
3 ſtituendo, ſicque declinandi † præfatam diſpoſitionem *d. l. hac edictali*, cuius verba bene ponderata à *Rimin. iun. conſ. 311. num. 19. & 20. cum ſeq. & conſ. 443. n. 3. cum ſeq. relato in ſecunda dd. deciſionum ſub §. nec eſt recipienda* in omni caſu ſemper præſeruant legitimam quæ ſicut debetur
4 filio, velit, † aut nolit mater *§ fin. inſtit. de hered. quæ ab inteſt. defer. cum concordantibus.* Ita nunquam venit in vnum miſcenda cum lucro *d. l. hac edictali* debito filio ex diuerſis principiis, nempe
5 propter tranſitum matris † ad ſecundas nuptias, vt animaduertunt *Hodierna ad l. hac edictali quæſt. 7. num. 19. & 14. & alij in dd. deciſionibus relati.*

Nec erat amplius ambigendum circa alterum principale fundamentum, quod multum inculcabant informationes pro Ponfrenis, nimirum, quod alia ſcuta 2000. Vrbeueteri exiſtentia, à dicta Lu-
6 cretia in eodem teſtamento relicta Ioſepho filio, eſſent et imputanda in dictam legitimam, vel tanquam percepta ex ſubſtantia matris, vel tanquam cenſenda eadem met legitima, virtualiter aucta per 7
ſtatutum Vrbiſueteris *lib. 2. rubr. 58.* mandans matri relinquere filiis bona ſua, vt alias in ſimili ſtatuto admiſit, Rota *deciſ. 588. num. 3. part. 4. recent. & in hac eadem cauſa, in prima dd. deciſionum §. verum nec applicatur, verſ. & dicitur virtualiter.*

Nam quoad primam partem dicti fundamenti, placuit reſponſio, quòd & ſi filius † debeat im- 8
putare legitimam quidquid habuit ex ſubſtantia parentum *iuxta text. in l. quoniam nouella C. de inoff. teſtam.* & docent Bart. *in l. in quartam n. 10. in princip. verſ. aut capitur*, vbi Ripa *num. 148. ff. ad l. falcid. cum ſimilibus.* Hoc tamen non eſſe admittendum † dicebant Domini, quando filius 9
id habuit extra iudicium parentum; ex congeſtis in terminis *d. l. hac edictali in prima dd. deciſ. ſub §. penultimo.* Ex quo cum Ioſephus dd. ſcuta 2. mill. perceperit ex ſola diſpoſitione ſtatuti Vrbiſueteris extra iudicium matris (licet ab ea ſibi relicta) ſequitur per neceſſe quod non veniunt imputanda † in legitimam ad ſe ſpectantem in 10
aliis eius bonis non ſibi debitis vigore dicti ſtatuti.

Et quòd bona debita filio ex ſubſtantia matris per diſpoſitionem ſtatuti prohibentis mulieri † relinquere ſua bona aliis quàm filiis non cen- 11
ſeantur obuenta ei ex teſtamento matris, quæ in eo eadem bona filio reliquerat, ſed tantum ex præcepto ſtatuti, † magiſtraliter tradidit Caſtr. *in* 12
conſ. 441. part. 1. Vbi per totam materiam plenè examinat *& num. 5. verſ. vocatur* reddit rationem, quia ſcilicet dd. filij vocantur † ad dd. bona 13
non tanquam hæredes ex teſtamento, vel ab inteſtato, ſed tanquam ſucceſſores vniuerſales per conditionem ex ſtatuto. Ideoque *dicto num. 5. verſ. ex quibus*, vlterius proſequitur poſſe dd. filiis ſuccedere matri vti ſucceſſoribus vniuerſalibus, recuſando eius hæreditatem: quod idem etiam tenuerunt relati per *Ruin. conſ. 132. num. 8. & 11. lib. 2.* Phanuc. *de lucr. dot. gloſſ. 4. num. 11. & ſeq.* Surdus *conſ. 81. num. 9. & 11.* Molpheſ. *ad conſuet.* Neapol. *part. 4. de ſucceſſ. ab Inteſt. quæſt. 61. à num. 6. per plures ſeqq.* Carol. Tapia *deciſ. Neapol. 56. num. 3.* Modern. Fotolin. *de legitim. lib. 3. tit. 2. quæſt. 14. num. 15.* & alios congeſtos *à Reuerendiſſ. D. meo Decano in prima dd. deciſionum ſub §. verum.*

Quo verò ad ſecundam partem Domini dixerunt, quòd etiam pro veriori admiſſa opinione Molpheſ. *ad conſuetud.* Neapol. *d. part. 4. de ſucceſſ. ab inteſt. quæſt. 60. num. 11.* Nimirum † quod au- 14
cta legitima per ſtatutum, ſeu conſuetudinem, non veniat etiam vlterius detrahenda ex alia portione remanenti ſub libera diſpoſitione matris, adeo vt ex hac ratione inferat. Hodiern. *ad d. l. hac edictali quæſt. 22. num. 10. & ſeq.* Quòd dictum augmentum ſit imputandum filio, ne de reſiduo libe- 15
ro ad quod concurrit Vitricus poſſit prætendere aliam detractionem vigore *d. l. hac edictali* non tamen prædicta ſententia ſit applicabilis caſui noſtro.

Non enim verſamur in terminis conſuetudinis, ſeu ſtatuti permittentis matri liberam diſpoſitionem de aliqua portione, ſed in ſtatuto prohibente † omnimodam diſpoſitionem de tota, & inte- 16
gra ſubſtantia, vnde caſus quod filius vltra ſubſtantiam ſibi delatam à ſtatuto prætendat etiam detrahere legitimam ex aliis bonis matris, non poteſt

poteſt euenire, niſi quando dd. alia bona ſint ex-
17 tra Territorium Vrbiſueteris † ad quæ ea defectu
poteſtatis ſtatuentium non poſſit trahi præfata diſ-
poſitio ſtatuti, vt euenit in præſenti, ideóque ſe-
quitur quòd cum reſpectu diuerſorum Territorio-
18 rum, diuerſa etiam cenſeantur patrimonia ex latè
cúmulatis in *Narnien. ſucceſſionis coram Reueren-
diſſimo D. meo Decano deciſ.* 177. *num* 35. *part.* 5.
*recent. & nuper coram R P. D. meo Cerro in Roma-
na ſupplementi legitimæ* 18. *Maij* 1640. Sic re-
ſpectu bonorum ſitorum Vrbeueteri veniat ſer-
19 uanda forma ſtatuti, & reſpectu bonorum † exi-
ſten. Peruſiæ, ſit ſeruandum ius commune, nul-
la habita conſideratione d. ſtatuti, ſicque legitima
debita de iure communi veniat detrahenda ex dd.
20 bonis extantibus Peruſiæ remanſis ſub † libera diſ-
poſitione matris vigore d. iuris communis, & non
ex permiſſione ſtatuti, provt ita dictam ſuam opi-
nionem declarat Hodiern. *d. quæſt.* 25. *n.* 11. *in fine
verſ. exceptis bonis.*

Neque obſtat quòd cum Lucretia tranſeundo
21 cum ſecundo viro ad ciuitatem Peruſianam re-
manſiſſet ſoluta legibus patriæ ſibi odioſis, pote-
rat teſtari ſecundum ſtatuta ciuitatis viri, ſibi per-
mittentia liberam facultatem teſtandi, & non ſe-
22 cundum ſtatuta originis in odium † ſui prohiben-
tia diſpoſitionem ſuorum bonorum.

Nam vltra duas reſponſiones datas in dd. de-
ciſionibus, prima nempe quòd mulier alibi nupta
in illis, quæ illam non ſeiungunt à ſeruitiis, &
23 † obſequiis coniugalibus, ſemper reputetur de
origine paternâ *iuxta doctr.* Bart. *in l. fin. §. item
reſcripſerunt num.* 6 *ff. ad municip. communiter re-
ceptam à DD. cumulatis in primâ deciſione ſub §.
non obſtat quòd Lucretia*, & altera quòd dictum
24 ſtatutum porrigat vires ſuas extra Territorium
† cùm inhabilitet perſonam mulieris, non ſe-
cundùm quid, ſed ſimpliciter *ſecundum Theori-
cam* Bart. *in l. cunctos populos num.* 3. *C. de ſacro-
ſancto Eccleſ.* quam pluribus relatis ſequuta fuit
Rota *deciſ.* 238. *n.* 2. *&* 3. *cum pluribus ſeqq part.* 6.
recent. & in ſpecie ſimilis ſtatuti in Mediolanen.
hereditatis 11. *Martij* 1596. coram Cardin. Mil-
lino *deciſ.* 7. *poſt* Fenſon. *ad ſtat. vrb.* Fuit hodie
omnino ſublatum obiectum aliâ nouâ reſpon-
ſione.

Et eſt quod ſtatutum prædictum non cuncta-
25 tur † in ſola prohibitione faciendi teſtamentum
à muliere niſi cum conſenſu viri, vel niſi cum
aliis ſolemnitatibus, vt ſtatuta de quibus loquun-
tur Bald. *conſ.* 418 *lib.* 4. *& conſ.* 139. *lib.* 5. Aliſ-
que adducti ab informantibus pro Ponſtenis, ſed
vlterius proſequitur tacitè conferendo filiis ſub-
ſtantiam matris, quo caſu mulier alibi nupta obli-
gatur legibus patriæ, & quocunque vadat, ſemper
26 remanet mancipata nexu iuriſdictionis ſuæ ciui-
tatis, vt in puncto perbelle diſtinxit Bald. *conſ.* 256.
n. 1. *verſ ſolutio vol.* 5.

Ac meritò, quia cùm ſtatutum tunc videatur
27 cedere in publicam vtilitatem municipij, † vt ſci-
licet municipales viri libentius contrahant matri-
monia, tunc quòd non aliis quàm filiis relinquant
dotes ſuas mulieres, per hoc ſtatutum liberæ à ca-
ptioſis circumuentionum deceptionibus, vt ex
Bald. *in cap.* 1. *§. ſi quis per triginta num* 9 *ſi de
feud. fuerit contr. inter Domin. & Agnat. Vaſſal. ar-
guit reuerendiſſ. Vrgellen deciſ.* 18. *num.* 4. Non
eſt dubitandum, quin etiam extra Territorium
extendat † effectum ſuæ diſpoſitionis, qui eſt obli- 28
gatio ſubditorum conſeruandi bonum publicum
ſuæ patriæ ad plenè tradita per Ferdinan. à Ca-
ſtro Pal. *oper. moral. tract.* 3. *diſp.* 1. *punct.* 24. *§.* 5.
num. 16. *&* 32.

Et tunc ceſſat omnis ſcrupulus in præſenti in
quo Lucretia, non primas, ſed ſecundas nuptias
contraxit extra Vrbemueterem ſuperſtite Ioſepho
ex primo viro Vrbeuetano, cui ex D. iure muni- 29
cipali in eius fauorem ab bonum publicum ema-
nato fuerat acquiſitum tale ius ſuccedendi in bo-
nis matris iuxta formam ibi præſcriptam, vt
quemadmodum ipſa vigore eiuſdem ſtatuti ne-
quiſſet in præiudicium d. filij aliquid diſponere
de ſuis bonis in eius vita, quod potuiſſet valere
poſt mortem, vt per Caſtr. *dict. conſ* 441. *num.* 3. 30
ante med. verſ. hinc eſt ipſa, qui ſub num. 5 *verſ.
& ſic magis*, ideo illorum comparauerat vſufru-
ctuariæ, cúmque ibi ſequitur Rota *d. deciſ* 588.
num. 5. *verſ. ibi dicit, part.* 4. *recent.* Ita etiam eſt
dicendum quòd non potuit in præiudicium d. iu-
ris filio acquiſiti liberare ſe à nexibus Patrij ſta-
tuti per tranſitum ad ſecundas nuptias extra Ter-
ritorium Vrbiſueteris, provt non † poſſe per pa- 31
ctum cum ſecundo viro tradunt Camill. Med.
conſ. 161. *num.* 12. *verſ & quòd tale ius, &* Carol.
Tap. *de deciſ. Neapol.* 59. *num.* 3. *verſ. qua illi
præiudicare.*

Ex quâ eâdem ratione cùm etiam pateat, quòd
dictum ſtatutum ſit dicendum principaliter fauo-
rabile tanquam non auferens in totum facultatem 32
teſtandi, ſed niſi fauore filiorum in ſpecie An-
char. *conſ.* 25. *num.* 3. *verſ. iſtud autem ſtatutum*
Mart. *de ſucceſſ. part.* 2. *quæſt.* 3. *art.* 12. *in Princ.*
Camill. Medic. *dicto conſ.* 161. *num.* 11. Theſaurus
deciſ. 270. *num.* 13. *cum aliis relatis in primâ di-
ctarum deciſ. coram reuerendiſſimo D. meo Deca-
no ſub §. non obſtat*, quod ſtatutum hinc tolli-
tur, & alterum obiectum, quod dictum ſtatu-
tum Vrbiſueteris tanquam odioſum, † vt va- 33
leret egiſſet ſpeciali confirmatione Sedis Apo-
ſtolicæ.

Vltrà quòd Rota *coram Puteo deciſ.* 388. *lib.* 1.
in correct. Cenſuit validum eſſe hoc idem ſtatu-
tum Vrbiſueteris, prohibens mulieri diſponere
de bonis ſuis, niſi æqualiter inter filios, & dictam
deciſionem ſequuta fuit in puncto huiuſmodi ſta-
tuti *in d. Mediolanen. hereditatis* 11. *Martij* 1596.
coram Cardin. Millino *deciſ.* 7. *poſt Fenzon.* Idem-
que etiam cenſuit in terminis alterius ſimilis
ſtatuti Beneuentani *dictâ deciſ.* 588. *numero* 13.
verſ. reſpondetur part. 4. *recent.* Vbi Rota ad-
miſit pro indubitato, † hæc ſtatuta eſſe fauora- 34
bilia, & attendenda tanquam emanata, nec mu-
lieres imbecillitate ſexûs, & aliorum blanditiis
deceptæ aliis ſuas dotes relinquant, quam pro-
priis filiis.

Et ita reſolutum vtraque parte informante, &c.

R.P.D. GHISLERIO.

Poſteà Epiſcopo Terracinen.

Anconitana bonorum.

Lunæ 12. *Martij* 1641.

ARGVMENTVM.

Donatio quando conditionaliter eſt
facta

facta, & in caſu contrauentionis op-
poſita aperiatur clauſula, quod in ca-
ſu, non adimplementi donatio alias,
nec aliter, nec alio modo valeat: tunc
eis conditionibus non adimpletis, ne-
ceſſe eſt vt donatio penitus corruat.

SVMMARIVM.

1 *Donatio conditionalis, niſi ſeruetur conditiones in eo appoſita, reſoluitur.*

2 *Quod multò magis procedit, ſi adſit pactum reſolutiuum in caſu inobſeruantia.*

3 *Clauſula* non alias aliter, nec alio modo *quid operetur in donatione conditionali.*

4 *Clauſula* non alias aliter, nec alio modo, *eſt tanta efficacia, vt faciat deficere conſenſum partium.*

5 *Et ſi non concurrunt omnes qualitates deſiderata annullat diſpoſitionem, in qua apponitur,* & num. 6. & 7.

8 *Donatoris intentioni eſt ſatisfaciendum.*

9 *Donatio quando dicatur omnino euanuiſſe.*

10 *Tempus certum, quando fuit praſixum poſt dictum tempus, cenſetur denegatum.*

11 *Conſenſus dicitur deficere mutato rerum ſtatu.*

12 *Donatarium & maxime affinem non praſumitur donans voluiſſe in plus grauare quàm ſit res donata.*

13 *Donatio facta ad finem conferendi lucrum, & vtilitatem donatario, non debet in eius damnum retorqueri.*

14 *Donans in donatione poteſt apponere pacta, & conditiones ſibi benè viſas.*

15 *In donatione valet pactum quod donatarius teneatur ad ſolutionem debitorum donantis, etiam de proprio.*

16 *Donatio facta ſub certis conditionibus*, & cum clauſolâ non alias aliter, &c. *Cenſetur donantem noluiſſe donare, niſi cum dictis conditionibus.*

17 *Acquieſcentia, & patientia colligitur mentem donantis eſſe non reuocandi donationem conditionalem.*

18 *Et ex quibus dicatur enacuata dicta acquieſcentia, & patientia*, & num. 19. & 20.

DECISIO CXXX.

POſtquam bon. mem. Cinthius Cardinalis Al-
dobrandinus 31. Iulij 1609. donatione irre-
uocabili inter viuos donauit omnia ſua bona exi-
ſtentia in territorio Senogalliæ, & Anconæ q. Io.
Baptiſtæ, & Conſtantino Paſſaris de Troglionibus
cum pacto expreſſo, quòd ſi in terminis trium
menſium talem donationem eum ſuis conditioni-
bus non acceptaſſet, nempe quòd tenerentur ad
omne commodum, & quod releuarent ipſum
Cardinalem ab omni obligatione, dicta donatio
eſſet nulla, ac ſi facta non fuiſſet, &c. Et dicti de
Troglionibus eodem anno 11. Auguſti prædi-
ctam donationem acceptârunt, cum declaratio-
ne tamen, quòd nolebant teneri niſi de pretio,
valore, & tetractu dictorum bonorum donato-
rum, & non aliter, nec vltra, addentes etiam
nolle in plus eſſe obligatos, &c. Idem Cardi-
nalis Cinthius ſuum vltimum condidit teſtamen-
tum, in quo hæredem vniuerſalem inſtituit bon.
mem. Petrum Cardinalem Aldobrandinum cum
expreſſo onere quòd omne id quod ſupereſſet ex
ſua hæreditate detracto ære alieno diſtribuere-
tur abſque aliquâ detractione pro ſalute ſuæ
animæ, & in remunerationem familiæ: & cum
inſurrexerit Fabrica S. Petri, & illius Procura-
torio nomine D. Guidobaldus Triumphus vti
etiam aſſertus creditor dicti Cardinalis Cinthij
prætendens ad ſe deuolutam dictam hæredita-
tem, ex eo quòd neque Cardin. Petrus hæres,
neque eius executores Teſtamenti partem vllam
dictæ hæreditatis diſtribuerant pro ſalute Ani-
mæ ipſius teſtatoris, prout mandauerat ſeſe op-
poſuerunt ſucceſſores donatariorum prædictorum,
prætendentes bona ſita in territorio Senogalliæ,
& Anconæ ad ſe ſpectare vigore prædictæ dona-
tionis. Ideò fuit diſputatum An dicta donatio eis
ſuffragetur, & fuit negatiue reſolutum ex ratio-
nibus deductis per Rotam in propriis terminis
iſtius donationis factæ Authoribus ſupradicto-
rum, *Coram bon. mem. Patriarcha Manzanedo
inter recent. decis. 612. & decis. 644. part. 3. &
decis. 338. part. 4.* In quibus ob † non imple- 1
tum, per Ioannem Baptiſtam, & Conſtantinum
fratres de Troglionibus modum, & conditionem
adiectam in donatione per bon. mem. Cardinalem
Cinthium illa10 fuiſſe reſolutam, & non ſuffragari
fuit firmatum.

Nam cum dicti fratres acceptauerint donatio-
nem eodem modo, & ſub illis pactis, quibus
eius fuit facta donatio ob non adimplementum
fuit reſoluta, ſtante expreſſo pacto reſolutiuo in
donatione † appoſito, quod præcedens donatio 2
ſit nulla, & nullus roboris, & momenti, ac ſi
facta non fuiſſet, quia ſic, &c. Cum clauſula
† *& non alias aliter, nec alio modo*, quæ ope- 3
ratur, vt dominium rei donatæ retro transfera-
tur in donantem. *Ex notatis* per Salyc. *in l. ex
lege C. de condit. ob cauſ. in vltima oppoſitione* Fe-
lin. *in cap. cum dilecta col. 8. verſ. ſeptimum ſi-
gnum de reſcript.* Pariſ. *conſ.* 19. *num.* 18. *vol.* 2.
Dec. *conſ.* 528. *in fin.* Cephal. *conſ.* 118. *num.* 13.
Talis enim clauſula eſt tantæ efficaciæ † & virtu- 4
tis, vt faceat deficere conſenſum partium Ceph.
d. conſ. 118. *numero* 14. *& conſ.* 296. *num.* 11. &
ſi non concurrunt in actu omnes qualitates præ-
cedentes, talis clauſula annullat diſpoſitionem in
† quâ proferuntur. Tiraquel. *in tract. de vtroque* 5
retractu, § 8. *gloſſ* 6. *num.* 2. Pariſ. *conſ.* 19. *numero* 10. *vol.* 192. Rol. à Vall. *conſ.* 63. *num.* 39.
& ſeqq. lib. 4. Mantic. *de tacit. lib.* 4. *tit* 30. *n.* 31.
Donationem autem non fuiſſe acceptatam iuxta
conditiones in eâdem appoſitas, paret, quia in
donatione fuit expreſsè cautum, vt donatarij
tenerentur infra tres menſes Donationem acce-
ptare, † & in ſeipſos aſſumere, & ſuſcipere om- 6
ne commodum, & incommodum ex dictis bo-
nis, & iuribus donatis, & promittere ab eis indem-
nem, & penitus ſine fundamento releuare ipſum
donantem etiam ſub obligatione in formâ Came-
tæ, & inſuper releuare indemnem Bartholomæum
Maſſerium, & C. quarum neutrum tantùm abeſt,
quòd adimpleuerint: quinimò inſtrumento acce-
ptationis Donationis 11. Auguſti eiuſdem an-
ni expreſsè declarârunt, acceptando Donationem
quod ad onera, & grauamina, nolle alio modo
teneri, niſi de pretio ac valore bonorum dona-
torum, & non aliter, nec vltrà, eum de proprio,
nempe in plus nolint, & intendant ad dicta one-
ra, & grauamina eſſe obligatas, dum autem † ipſi

limitarunt eorum promiſſionem ad valorem, &
retractum bonorum donatorum, & ſic noluerunt
teneri, quatenus dicta onera excedant, vtique
non fuit ſatisfactum intentioni Donatoris, qui
8 voluit eſſe ſecutus † quòd non poſſet vnquam pa-
ti aliquam moleſtiam, & ideò voluit quòd ſim-
pliciter omnia onera aſſumerentur, & propterea
implementum ad hoc, vt ſuffragetur debet eſſe
liberum, & purum, non autem conditionale, &
Donatarij tenebantur ſe ipſos obligare in forma
Cameræ tam pro ſecuritate, & idemnitate, &
releuatione perſonæ donantis ab omnibus oneri-
bus impoſitis ſuper bonis donatis de ſcriptis, & re-
giſtratis in fine Donationis, quam perſonæ Maſ-
ſerij, qui erat obligatus pro ſcutis 50. mill. Montis
9 fidei † quorum cum neutrum ab ipſis in neutro
fuerit factum, meritò per Rotam in ſupradictis tri-
bus deciſionibus fuit formatum donationem, eua-
nuiſſe, nulloque modo ſuffragari poſſe Troglioni-
bus ſucceſſoribus.

Secunda acceptatio onerum dictæ Donationis
plenariè facta cum declaratione, quod conditio
adiecta in acceptatione Donationis anteà facta 11.
Augusti 1609. ſecundùm eorum intentionem in
nullo aduerſabatur acceptationi ſimpliciter facien-
dæ per ipſos, & quod ſe obligabant releuare,
& conſeruare indemnes, & penitus ſine dam-
no dictos donantem, & Maſſerium reuocando
dictam conditionem, quatenus in aliquo defeciſ-
10 ſent, non ſuffragatur † cum fuerit facta longè
poſt lapſum trium menſium dictæ acceptationi,
& obligatione præfixum à Donatore cum dicto
pacto reſolutiuo, & clauſula, *non aliàs, &c.* Mor-
tuo iam Donatore, & Conſtantino altero ex duo-
bus Donatariis. Nec potuit vnus ex Donatariis
11 † altero defuncto, nec non etiam ipſo Donan-
te acceptare Donationem, quia mutato rerum
ſtatu defecit conſenſus Donantis, & vnius ex
Donatariis, vt tenuit Rota *in Peruſina hæredita-
tis* 11. *Decembris* 1628. *cor. bon. mem. Cardin.
Virili.*

Non obſtat quod ſtante declaratione Donato-
ris oppoſita in limine Donationis, quà declara-
bat ſe ad donandum motum fuiſſe ex fraternà di-
lectione, qua proſequutus fuerat, & proſeque-
12 batur Donatarios fratres Conſobrinos † non ſit
veriſimile quòd voluerit eos in plus grauare quàm
pateretur valor, & retractus bonorum Donatorum,
vt voluit Rota *in recentior. deciſ.* 254. *numero* 12.
part. 6. Ne contingat quòd Donatio inducta ad
finem † conferendi lucrum, & vtilitatem retor-
13 queatur in damnum. Qua ſubſiſtit reſponſio da-
ta in *deciſ.* 12. *numero* 3. *part.* 3. *recent.* Ex regulà
quòd Donator in contractu Donationis poſſit ap-
14 ponere conditiones, † modos, & pacta ſibi benè
viſa, cum valeat pactum inter Donantem, & Do-
natarium, quod iſte teneatur de proprio ad omnia
debita Donatoris, † & ſibi imputet Donatarius ſi
15 tale pactum acceptauit. Vnde in propoſito caſu
Troglioni non poterant Donationem cum certis
pactis, & formis factam acceptare, & huiuſmodi
pacta per modum conditionis appoſita recuſare
ſtante præſertim pacto reſolutiuo cum clauſula,
16 † *non aliter, nec alio modo*, cum ſemper ſubſiſtant
Donatorem noluiſſe donare niſi ſupradictis con-
ditionibus.

Nec releuat quòd cùm Donator habità ſcien-
tià acceptationis Donationis mediante adeptio-
ne, poſſeſſionis bonorum donatorum, non ſo-
lùm non curauerit recuperare bona, & vti pacto
reſolutiuo ſed nunquam contradixerit, † ex ac- 17
quieſcentia, & patientia quòd Donatarij poſſide-
rent ſequatur declaratio, quod implementum
præceſſerit iuxta eius intentionem, quia ſatisfa-
cit *dicta deciſ.* 144. *part.* 3. In qua datur particu-
lari dubio. An dicta ſcientia, & approbatione
Donatoris conſtaret negatiuè fuit reſolutum,
cum quà DD. tranſierunt, & tantùm abeſt quòd
probetur, † quod Donator habuerit ſcientiam di- 18
ctæ acceptationis, & illam ratificauerit, quinimò
magna reſultat veriſimilitudo de contrario, ex
eo quod poſt dictam Donationem diſponendo de
omnibus ſuis bonis mobilibus, & immobilibus,
iniunxit hæredibus eadem onera priùs iniuncta
Donatariis † nempe ſoluendi debita, & conſer- 19
uandi ipſum Maſſerum Indemnem, quod veriſi-
militer non feciſſet, ſi ius Maſſerij ſciuiſſet ſaluum
fuiſſe, & niſi exiſtimaſſet donationem reſolutam
non diſpoſuiſſet † iterum de bonis iam Donatis, & 20
præſertim in remunerationem familiæ, & ſalutem
eius Animæ.

Supereſt exceptio retentionis bonorum Dona-
torum pro debitis ſolutis à Donatariis de mandato
Donatoris, & vigore obligationis impoſitæ, in Do-
natione de qua poterit particulariter videri.

Et ita vtrâque parte, &c.

R.P.D. Cerro.

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Domus.

Lunæ 25. Februarij 1641.

ARGVMENTVM.

Creditum cum hypothecâ fuit probatum, & poſſeſſio debitoris de tempore hypothecæ, & poſſeſſio eius, contra quem agitur de tempore litis, tunc non poteſt denegari immiſſio vigore Saluiani. Sententia difformis libello, licet inualida ſit, tamen id non procedit, quando ſumus in iudicio ſummario, & quare. Inſtrumento impugnato, quouſque quis vti valeat.

SVMMARIVM.

1 *Immiſſio vigore Saluiani, quando non poſſit denegare.*
2 *Sententia difformis libello, & exceſſiua eſt valida.*
3 *Sententia non poteſt dici difformis libello, & exceſſiua ſi aliquid veniat acceſſoriè, & ineſt virtualiter in petitione.*
4 *Sententia etiam non conformis libello in iudicio ſummario, quale eſt Saluianum.*
5 *In iudicio ſummario non attenditur quid fuerit petitum, ſi quid in proſecutione Iudicij fuit probatum.*
6 *Inſtrumenti impugnatio non impedit, quominus quis eo vti poſſit, & petere eius executionem.*
Donec pendet lis ſuper illius reſciſione, num. 6.
7 *Præſtationem annuam exiſtens in quaſi, & poſſeſſione exigendi, agere poteſt abſolutionem, non obſtante pendentia litis.*
8 *Donatione quis non eſt priuandus, donec non fuerit per rem iudicatam reſciſſa, & reſoluta.*

9 Donata

9 *Donatarius pendente lite manu tenendus eſt in poſſeſſione rerum donatarum.*

10 *Donatarius pendente lite eſt manutenendus in poſſeſſione rerum donatarum, ſic eidem debentur quoque earundem rerum donatarum.*

11 *Retentio pro melioramentis non datur niſi fuerit probatus ſtatus anterior rei, & an melioramenta ſint neceſſaria vel vtilia.*

Melioramenta voluptuaria non reficiuntur, numero 11.

12 *Melioramentorum exceptio non eſt apta ad impediendam immiſſionem.*

Et hoc maximè quando in ipsâ ſententiâ fuit ordinatum de praſtanda cautione; quatenus melioramenta probentur, & veniunt reficienda, & num. 12.

13 *Creditor creditorum ſuccedit in eorum locum, ac ius, & habent, ac exercere poſſunt omnes actiones vtiles, quas ſui debitores exercere valent.*

14 *Iudicium criminale priùs inceptum impedit ne interim iudicium ciuile poſſit exerceri.*

15 *Retentio nulla poteſt competere pro credito litigioſo, ac illiquido aduerſus creditum liquidum, & certum.*

DECISIO CXXXI.

ANno 1625. D. Paulus Emilius Vrſinus donauit inter viuos omnia, & ſingula bona ſua, & ſignanter domum, de qua hodie agitur, D. Clarici Sabellæ, quæ vice verſâ eidem Donanti ſoluere promiſit annua ſcuta 800. Monetæ eius vita durante ſub obligatione Camerali, & hypotheca omnium bonorum præſentium, & futurorum.

Deficiente poſtmodum Clarice in ſolutione dictæ præſtationis, D. Vrſinus intentauit coram A. C. Saluianum interdictum aduerſus Lucretiam Fedelem ſuper d. domo ſibi vendita à Clarice petendo ſe immitti in poſſeſſionem illius, donec ſibi ſatisfieret de ſcutis 500. pro aliquibus terminis decurſis, & non ſolutis, ac pro ſcutis 800. interim decurrendis.

Cum verò A. C. pro Vrſino contra Lucretiam ſententiam definitiuam protuliſſet in gradu appellationis fuit coram me dubitatum, An ſententia A. C. eſſet conforman. vel infirman. & Rota conformam. cenſuit.

Nam tria extrema in hoc iudicio requiſita, nempe creditum cum hypotheca D. Vrſini poſſeſſio Claricis debitricis de tempore hypothecæ, & poſſeſſio Lucretiæ de tempore motæ litis contra quam hodie dirigitur ſaluianum, in controuerſiam non cadunt, & pars non impugnat, quibus probatis
1 immiſſio non † ſolet denegari iuxta opinionem quam ſequitur Rota Card. Seraph. *deciſ.* 1200. in princ. ſan. mem. Greg XV. *deciſ.* 491. Reuerend. D. meus Decanus *deciſ.* 135. *n.* 4. *part.* 6. *rec.*

Nec obſtant tria ab informantibus pro Lucretiâ contra ſententiam oppoſita.

Primum enim quod ſententia ſit diffamis libel-
2 lo, & † exceſſiua, cùm monitorio petita fuerint ſolummodo ſcuta 500. ſententia verò condemnet in ſcutis 860. dictum fuit non ſubſiſtere, quia petitio non fuit reſtricta ad ſola ſcuta 500. Sed vlterius petita fuerunt ſcuta 800. pro terminis in poſterum decurrendis, vt in ſummario Lucretiæ n. 3. & ita cum à die petitionis decurriſſent alia ſc.

360. Iudex potuit etiam pro illis condemnare Lucretiam, nec inde † ſententia dicitur difformis, & 3
exceſſiua, cùm veniret acceſſoriè, & ineſſent virtualiter in petitione, Bald. in *l. fin. n.* 10. *C. de fideicomm. libert.* Felin. *in cap. licet n.* 23. *&* 25. *de ſimon.* Oſaſch. *deciſ.* 1. *n.* 24. Maximè in iudicio † 4
ſummario quale eſt ſaluianum in quo ſuſtinetur ſententia etiam non conformis libello Verall. *in deciſ.* 126. *num.* 1 *part.* 3. Rota *deciſ.* 256. *ſub num.* 2. *& num. ſeq. part.* 1. *& deciſ.* 44. *num.* 2. *&* 3. *part* 2. *diuerſ. & in recent. deciſ.* 611. *num* 5. *part* 1. Nec attenditur quid petitum fuerit ſed † quid in pro- 5
ſequutione iudicij fuerit probatum Felin. *vbi ſupra num.* 28. Pariſ. *conſ.* 76. n. 12. *conſ.* 90. *n.* 20. *& ſeq. conſ.* 113. *num.* 3. *lib.* 1. Rota, *apud Caputaq. deciſ.* 262. *n.* 1. *&* 2. *& in recent. deciſ.* 69. *n* 15 *part.* 1.

Nec refragatur quod pro terminis lite pendente decurſis Vrſinus agere non potuerit, cum ad eius inſtantiam fuerit introducta lis ſuper reſciſione donationis, quia † impugnatio inſtrumenti 6
non impedit, quominus quis poſſit eo vti, & petere illius executionem, donec pendet lis ſuper illius reſciſſione, Felin. *in c. capitulum num.* 9. *&* 13. *de reſcript.* Rebuff. *ad conſtitut. reg. tit. de reſciſſ. contract. n.* 7. Franc. *deciſ.* 373. *per tot Intrigl. ſingul.* 55. *lib.* 2. Cartar. *deciſ. Genuen.* 2. *num.* 8. Cum aliis plene adductis per Giurb. *deciſ.* 2. *num.* 1. *deciſ.* 55. n. 11. *& deciſ.* 100. *num.* 33. Imò cùm Vrſinus reperiatur in quaſi poſſeſſione † exigen- 7
di hanc annuam præſtationem agere poteſt ad ſolutionem non obſtante pendentia litis, quia non eſt priuandus ſua poſſeſſione, donec donatio non
† fuerit per rem iudicatam reſciſſa, & reſoluta, 8
Bero *conſ.* 119. *num.* 1. *verſ. tertia diſput. libr.* 3. Honded. *conſ.* 17. *num.* 45. *lib.* 2. Guttierez, *de iuram. confirmat. part.* 1. *cap.* 2. *num.* 23. *verſic. Sic etiam ſi ſit inſtrumentum* Franc. *d. deciſ.* 375. *verſ. & ſicut rem*, Gratian. *diſcept. foren. cap.* 796. *n.* 39. *& ſeqq.* Rota, *poſt Cencinm de cenſibus deciſ.* 213. *n.* 7. *&* 8. *deciſ.* 235. *in fin.* Et id ſuadet maxima æquitas, quia ſicuti Clarix non † obſtante lite 9
permanſit, & adhuc permanet in poſſeſſionem bonorum donatorum, & fructus ex illis percipit, ita etiam omnis ratio poſtulat; quod teneatur ad ſolutionem pecuniarum in recompenſam
† donationis promiſſarum ex traditis per Bald. *in* 10
lib. 2. *num.* 7. *C. de vſuris*, Cagnol. *in l. curabit num.* 31. *& ſeq. C. de actionibus empti.* Dec. *conſ.* 119. *num.* 5. *verſ.* 6. *adduci poteſt.* Natta *conſ.* 4. *num.* 22. Cephal. *conſ.* 609. *numero* 3. *verſ. ſed his non obſtantibus, & num. ſeqq. plenè.* Surdus *conſ.* 101. *numero* 23. Gabriel *titul. de empt. & vend. concl.* 4. *num.* 9. Couar. *var. reſol. lib.* 3. *cap.* 4. *n.* 6. *verſ. duodecimo hinc adducitur.* Borgnin. Caual. *deciſ.* 5. *num.* 5. *part.* 1. Maſtrill. *deciſ.* 160. *num.* 13. *& ſeq.*

Secundum verò quod Lucretiæ competat retentio pro melioramentis DD. non placuit, † quia 11
cùm non fuerit probatus ſtatus anterior domus, & an melioramenta ſunt neceſſaria, vel vtilia, quia voluptaria non reficiuntur, Rota, coram Cardin. Seraph. *deciſ.* 1453. *num.* 5. & coram Buratt. *deciſ.* 834. *num.* 11. eorum exceptio non eſt apta retardare remiſſionem, Rota *deciſ.* 312. *num.* 4. *part.* 2. *diuerſ. & in recent. deciſ.* 610. *num.* 3. *part.* 1.
Et in omnem caſum Lucretiæ fuit conſultum per 12
condemnationem † in ipſa ſententia factam de præſtanda per Vrſinum cautione de illis reficiendis quatenus probari, & liquidari contigerit, Put.

*deciſ.461.lib.5. in correct.*Rot.*in recent. deciſ.322. ſub num.13. part. 4. & deciſ. 276. numero 3. & 4. part. 6.*

Maior difficultas videbatur conſiſtere in tertia oppoſitione, nempe quod cum Honorius, & Lucas de Sabellis ex vna parte ſunt debitores Lucretiæ ob fideiuſſionem, & promiſſionem de euictione ad eius fauorem præſtitam in emptione eiuſdem domus; ex aliâ verò ſunt creditores anteriores Vrſini in maiori quantitate occaſione cenſus ab eodem impoſiti vſque & de anno 1623. ad fauorem prædictorum Honorij, & Lucæ, quemadmodum iiſdem competeret retentio aduerſus Vrſinum eorum debitorem, ita eadem com-
13 petere debeat Lucretiæ, quæ † vti creditrix creditorum ſuccedit in eorum locum, & ius habet, ac exercere poteſt omnes actiones vtiles, quas ſui debitor habere, & exercere poſſent, *l. nomen. C. quæ res pignor. oblig. poſſ.* Bart. *in l. cum grege §. cum pign. n. 3. & ibid.* Salicet. *n. 3. ff de pign.* Neguſ. *de pign. 3. memb. 2. part. n. 24.* Surd. *conſ. 4. n. 13* Quos refert & ſequitur Thomat. *deciſ.* Maceraten. 44. *num. 11. & 13.*

Sed obiectum hoc viſum eſt facile euitari, quia cum ſuper inſtrumento cenſus pendeat iudicium
14 criminale, † quod vti prius inceptum impedit, nec interim ciuilis poſſit haberi ratio eiuſdem inſtrumenti, *l. fin. C. de ordine cognit.* Dec. *in l. edita num. 65. C. de edend.* Put. *deciſ. 268. per tot. lib. 1. in correct.* Pro dicto credito litigioſo, & illiquido nulla poteſt competere retentio aduerſus creditum Vrſini certum † & liquidum. Neguſ. *de pignor. 5. part. memb. 1. n. 37. verſ. ex quo etiam infertur.* Surd. *deciſ. 184. num. 12. in fin. verſ. & dicis.* Neguſ. Maſtrill. *deciſ. 88. n. 4.* Rota *dec. 433. num. 5. verſ. & conſequenter part. 5. recent. & Reuerendiſſ. Vrgellen. deciſ. 113. num. 7.*

Et ita reſolutum vtraque, &c.

R.P.D. CERRO.

Sacræ Rotæ Decano

Romana Cenſus.

Lunæ 10. Iunij 1641.

ARGVMENTVM.

Cenſus licet eo ipſo extinguatur, quod fundus ſuper quo impoſitus fuit per anteriores creditores euictus appareat tamen interim, dum reperitur in ſtatu validitatis, debentur fructus. Cenſus dum fuit impoſitus ſuper diuerſis fundis, ſi aliqui ex eis fuerint euicti, cum illi qui remanent, ſunt eius valoris, vt illum ſuſtinere valeant, tunc cenſus non dicitur extinctus.

SVMMARIVM.

1 *Cenſus reſoluitur eo ipſo, quod fundus cenſualis euincitur, ſeu auocatur per creditores anteriores.*

2 *Cenſus quando ſtat in validitatis ſtatu, adhuc non dicitur extinctus, & ideo debentur fructus.*

3 *Cenſus imponi poteſt, etiam ſuper fundo obnoxio hypothecis.*

Cenſus impoſitus ſuper fundo obnoxio hypothecis, quo vſque durêt, num. 3.

4 *Pro Cenſus ſufficiencia fundus præſumitur donec doceatur de inſufficientia.*

5 *Cenſus, ſi impoſitus reperiatur ſuper diuerſis bonis, ſi aliqua ex eis euincantur, dum ea, quæ remanſerunt, ſint capaces illius, non dicitur extinctus.*

6 *Cenſus, quando fuit impoſitus bona fide, & fundus de tempore impoſitionis reputabatur liber, & euictio eius ſecuta fuit ignorante creditore, tunc debentur fructus.*

7 *Cenſus ſuſtinetur in præiudicium imponentis.*

8 *Fructus cenſus quando fuit bona fide impoſitus & fundus fuit euictus, debentur ratione damnorum, & intereſſe vſque ad integram ſortis ſatisfactionem.*

9 *Fideiuſſor cenſus, eo extincto regulariter non tenetur ad damna, & intereſſe.*

10 *Fideiuſſionis materia ſanè non patitur extenſionem.*

11 *Fideiuſſor cenſus tunc tenetur ad damna, & intereſſe, etiam extincto cenſu; quando ſe obligauit, vti principalis principaliter, & in ſolidum.*

12 *Compenſatio ipſo iure intrat ad impediendum curſum vſurarum.*

13 *In Cenſibus compenſatio non fit ipſo iure, ſed ſolum factâ congrua oppoſitione, quæ loco ablationis eſt.*

14 *Cenſus quando eſt redimibilis ex vtraque parte ſtatim ſecuta euictione fundi cenſuati ſtatim agendum eſt ad reſtitutionem pretij.*

16 *Cenſus quando differat ab aliis creditis vſurariis, in quibus licet liciti ſint, datur tamen compenſatio ipſo iure.*

17 *Per euictionem fundi quando non dicatur contractus cenſus effectum eſſe redimibilem.*

18 *Cenſus quando per euictionem bonorum non fuit extinctus, vt quia adſunt alia bona ſufficientia ad illum ſuſtinendum.*

Et tunc non obſtante tali euictione cenſus remanet irredimibilis, ſicuti antea, & num. 19.

20 *Ignorantia ſtante ceſſat omnis negligentia.*

21 *Compenſatio omnis quando excluditur compenſatio tunc ſolum intrat, quando creditor poteſt ſortem exigere.*

22 *Compenſatio quando euitari non poteſt, tunc potiùs admittitur, quoad extinctionem fructuum. quàm ſortis.*

23 *Compenſatio regulariter non admittitur inter debita diuerſarum perſonarum.*

24 *Compenſatio non admittitur de credito particulare ad debitum ſociale.*

DECISIO CXXXII.

SEntentias Rotales quæ in prima parte declararunt cenſum ſcutorum 12800. fuiſſe extinctum tantummodo pro ſcutorum 7000. firmo, & in ſuo robore remanente pro reſiduo pretij non reſtituti vſque ad ſummam ſcutorum 5800. In ſecunda verò formant fructus illius ratæ cenſus inextincti concurriſſe, & currere, & propterea D. Nicolaum, & fratres de Gauottis condemnandos fore, & eſſe ad ſoluendum fructus hactenus decurſos, & non ſolutos conformandas eſſe reſponſum fuit, cum earum validitas non controuertatur, & de iuſtitia ſatis conſtet ex deductis in deciſionibus

ciſiooibus huius cauſæ ſub die 2. Decembr. 1639. & 11. Maij 1640. coram R. P. D. meo Merlino, & 4. Febr. præſentis anni coram R. P. D. meo Peutingerio.

Nec viſa ſunt obſtare ea, quæ contra primam partem ſententiarum nouiter in contrarium excitata fuerunt; Quod enim Dorothea Manſrona vxor Vallati impoſitoris cenſus ob vergentiam viri ad inopiam obtinuerit anno 1626. Aſſociationem bonorum cenſui ſuppoſitorum ſuper quibus habebat hypothecam anteriorem ratione ſuæ
1 dotis; Nihil facit, quia licet cenſus reſoluatur, & euaneſcat ſtatim ac eo ipſo quod fundus cenſualis euincitur, ſeu auocatur per creditores anteriores, vt aduertit, Cencius *de cenſ. quaſt. 110. num. 1. & ſeqq ſecundum impreſſ.* Taurinen. & ſæpius fuit à Rota firmatum, *in Romana cenſus 29. Aprilis 1630. & 14. Nouembris 1631. coram R. P. D. meo Dunozetto* quæ habentur *poſt eundem Cenc. in ordine deciſ. 548. & 549. & in firmana cenſus 14. Iunij 1634. coram R. P. D. meo Merlino*, & coram Reuerendiſſ. Vtgellen. *deciſ. 449. num. 2.* Et in alia Romana cenſus 21. Maij 1635. coram R. P. D. meo Veroſpio. Pro reſponſione tamen huius obiecti DD. duo tempore diſtinxerunt. Alterum à die impoſitionis cenſus vſque ad annum 1626. quo prætenditur ſequuta euictio, & alterum poſt d. annum 1626. Pro primo tempore
2 ſine † vlla hæſitatione dictum fuit cenſum non fuiſſe extinctum, ſed fructus percipi potuiſſe tanquam de cenſu vero, & valido, quia cum euictio, vt para aduerſa contendit, ſequuta non fuerit niſi de anno 1626. quantumuis fundi per prius hypothecati ad fauorem Dorotheæ, adhuc pro tempore antecedenti cenſus fuit in ſtatu validitatis, & minimè defecit, eum etiam ſuper fundo hypotheciæ
3 † obnoxio cenſus imponi poſſit, & impoſitus duret quo vſque fundus euincitur ex cauſa neceſſaria prioris hypothecæ, Intrigliol. *ſuper bulla de cenſibus, quaſt. 29. n. 2.* Petr. de Gregor. *de cenſ. quaſt. 5. num. 9.* Cum pluribus quos refert, & ſequitur Cenc. *de cenſ. vbi ſuprà q. 19. n. 1. & quaſt. 44. n. 7.* & Rota, *poſt eum cum deciſ. 6. n. 4. in fin. & dd. dec. 548. & 549. Vtrobique num. 2.* Coram R. P. D. meo Dunozetto.

Idemque reſponſum fuit pro tempore ſubſequenti. Cum enim cenſui ſubiugata fuerint vinea petiarum 35. in loco nuncupato Roſato vnum cannetum in eodem vocabulo, tres domus cum apotheciis in Platea Iudæorum, ac aliæ duæ domus poſitæ in foro piſcium ſumm. de Gauottis *n. 1.* Aſſociatio autem fuerit ſolum conceſſa ſuper vinea extra portam portuenſem ſuper vna domo, ac duobus apothecis in foro piſcium, & ſuper apothecis in platea Iudæorum, & petio terræ nuncupato il Canneto, *ſumm. num. 7.* ideoque ex bonis cenſitis adhuc remaneant tres domus in platea Iudæorum, & alia domus in foro piſcium, quæ ſuppetere præſumuntur pro ſuſtinendo cenſu
4 ſcut. 5800. donec † inſufficientia probetur ab allegante, vt in his terminis dixit Rot. *in recem. deciſ. 350. n. 2. part. 1.* Cenſus pro ea rata dici nequit extinctus, quantumuis aliqui ex fundis, ſuper
5 quibus eſt † impoſitus, euicti fuerint, & auocati, cùm adhuc remaneant alij fundi capaces pro illius ſuſtentatione *ex adductis per Duard. de cenſ. §. 1. quaſt. 3. num. 6. & 10. cum pluribus ſeqq. & num. 30. verſ. Niſi pereat in Romana cenſus 14. Ianuarij 1602.* coram bon. mem. Cardin. Sacrato

impreſſ. per eoſdem Duard. & Cenc. *vtrobique deciſ. 9. num. 8. & in Romana Cenſus 1. Iuly 1627. coram R. P. D. meo Merlino poſt Cenc. deciſ. 542. n. 7.* & in Imolen. Saluiani 11. *Maij 1635. coram Reuerendiſſ. Ferrarien.*

Præterea vbi etiam fuiſſet ſequuta totalis euictio omnium corporum cenſualium, quod tamen abſolute non poteſt dici, non idem minus fructus deberentur, quia cum cenſus fuerit impoſitus † bona fide, & fundus de tempore impoſitionis reputaretur liber, euictio vero ſequuta fuerit ignorante creditore, ſicut cenſus ſuſtinetur in præiudicium imponentis, ita certum eſt deberi fructus ſaltem ratione damnorum, † & intereſſe vſque ad integram ſortis reſtitutionem. *Cenc. vbi ſup. quaſt. 9. à num 41. vſque ad fin. & quaſt. 42. num. 13. cum ſeqq.* Rota *poſt eum deciſ. 13. num. 1. & deciſ. 17. num. 2. & 3. & deciſ. 59. num. 12. & 13. & coram Card. Seraph. deciſ. 787. num. 7. & coram Reuerend. Vtgellen. deciſ. 449. num. 15.* & in pluribus aliis relatis à Duard. *vbi ſup. §. 1. quaſt. 5. num. 8. & quaſt. 7. num. 43. & ſeqq.* 6 7

Nec releuat quod agatur contra Gauottum fideiuſſorem, qui regulariter † extincto cenſu non tenetur ad damna, & intereſſe *l. 2. §. fin. ff. qui ſatiſd. cogant.* Concluſio enim procedit quando fideiuſſor reſtrinxit obligationẽ dumtaxat ad eauſam fructuum, † quo caſu natura eius obligationis non patitur, vt extendatur vltra cauſam expreſſam DD. *in l. quaro vbi Salicet num. 1. in fin. ff. locati gloſſ. in l. cenum Capua verb. angeri verſ. ſed opponitur ff. de eo quod certo loco.* Secus quando prout hic ſe obligauit vt principalis, principaliter, & inſolidum † pro toto contracto, tunc enim indiſtinctè tenetur etiam ad damna, & intereſſe prout ipſe principalis imponens, *vt poſt Alex. conſ. 34. num. 5. lib. 2.* Crauet. *conſ. 45. n 6.* Firmat articulo plenè diſcuſſo Bero *conſ. 193. numero 34. v. aggredior vſque ad n. 56. lib. 1.* quem Rota ſequitur ſic diſtinguendo *in Romana Cenſus 29. Aprilis 1630. coram R. P. D. meo Dunozetto impreſſ. poſt Cenc. in ordine deciſ. 549 n. 6. & 7.* & admiſit in alia Romana fructuum Cenſus 21. Maij 1635. coram R. P. D. meo Veroſpio. 8 9 10

Minus contra ſecundam partem ſententiarum refragari dictum fuit, quod Puteobonellus eſſet creditor Reuerendiſſ. P. D. Herreræ in ſumma, vt prætenditur ſcut. 1636. Pro quibus proinde ſicut, & pro alia quantitate pecuniarum eidem ſolutarum pro fructibus ratæ cenſus ſcutor. 5800. Decurſis ab anno 1614. Vſque ad annum 1617. † Videtur ipſo iure inducta compenſatio ad impediendum curſum vſurarum, *iuxt. text. in l. ſi conſtat, Cod. de compenſat.* Surd. Qui plures cumulat *deciſ. 117. num. 2.* & dictum fuit *in Romana computorum 23. Martij 1618. coram bon. mem. Coccino.* Quia vltra quod exceptio compenſationis non eſt præſentis inſpectionis, cùm hodie quæratur tantummodo de extinctione cenſus, & de formando credito D. Herreræ, qui verè dici poteſt creditor ex cauſa fructuum, quamuis ex alià cauſà eſſet debitor in magnâ quantitate, vt dixit Rota, *in Meleuitana expenſarum 31. Ianuarij 1631. coram R. P. D. meo Ghiſilerio, qua eſt deciſ. 10. num. 18. part. 6. recent.* Reſponſum fuit concluſionem non procedere in cenſibus, in quibus compenſatio † non fit ipſo iure, ſed ſolùm facta congrua oppoſitione, 11 12

quæ loco oblationis ſit Petegr. *cenſ.* 107. *num.* 3.
verſ. & ad hoc extat lib. 2. Nouarr. *de vſur. quæſt.*
40. *n.* 125. Roderic. *de annuis redd. lib.* 2. *quæſt.* 18.
num. 9. *& ſeqq.* Et ita conſultus reſpondit Domi-
nus Ranoccius, qui in hac cauſa contrarias partes
defendit, *in eius reſponſo allegato per extenſum*
à Cenc. de cenſ. quæſt. 88. *ſub numero* 6. *verſ.*
contrarium tamen exiſtimo ſecundum impreſſ. Tau-
rinen.

Nec euertitur iſta reſponſio ex replicatione,
quod hoc procedat & cenſu vero, & irredimibili
14 ex parte creditoris, ſecus autem † quando eſt
redimibilis ab vtraque parte, prout conten-
ditur fuiſſe cenſum, de quo agitur, cùm ſtan-
te euictione fundi † cenſualis D. Herrera ſta-
15 tim, & quandocumque agere poſſet ad reſtitu-
tionem pretij. Grat. *deciſ.* Marchiæ 13. *numero*
18. Rota *apud Cenc. deciſ.* 46. *numero* 1. *&* 2.
Ac proinde cum eſſet redimibilis ex parte vtrinſ-
16 que, ſtatim & ipſo iure inducta fuerit † com-
penſatio, cum iſto caſu cenſus nihil differat ab
aliis creditis vſurariis, in quibus etiamſi liciti
ſint, datur compenſatio ipſo iure. Peregrin. *d.*
conſ. 107. *num* 3. *&* 4. Roderic. *vbi ſup. d. quæſt.* 18.
num. 14.

Plures enim fuerunt datæ reſponſiones, & pri-
17 mò negatum fuit per † euictionem fundi cen-
ſum fuiſſe effectum redimibilem, quia cum in fa-
cto fuerit iuſtificatum ex corporibus cenſitis,
remanſiſſe quatuor domus, quæ præſumuntur
ſufficere pro ſuſtinendo reſiduo cenſus inextincti,
18 vt ſupra dictum eſt, † vtique non obſtante eui-
ctione illorum corporum cenſus remanſit in eo-
dem ſtatu validitatis, eiuſdemque naturæ, & ſic
irredimibilis, prout erat antea ex iuribus ſupra
allegatis.

Secundo fuit animaduerſum dictam replica-
tionem potuiſſe procedere, ſi Dominus Herrera
ſciens agi poſſe ad repetitionem ſortis propter
aſſociationem obtentam à creditoribus ante-
19 rioribus ſuper † fundo cenſuato, neglexiſſet age-
re pro illius conſequutione, tunc enim indu-
ceretur compenſatio, & præſumeretur, quod
ideo non exegiſſet, quia pecunia debitoris pe-
nes ſe retinebat in computum proprij crediti. Ve-
rum cum penitus ignorauerit factum aſſocia-
20 tionis, & euictionis † non ſolùm ceſſat quæli-
bet negligentia, & præſumptio, ſed ſicuti pro-
pter ignorantiam reputatur, perinde ac ſi ſor-
tem exigere non potuiſſet, *l. annus* ibi *qui ne-*
ſcit videtur facultatem experiendi non habere, ff.
de calumniat. Ita & conſequenter excluditur
21 prætenſa compenſatio, quæ locum ſolum †
habet, quando creditor poteſt ſortem exi-
gere, vt declarando, *text. in d. l. ſi conſtat*,
tradit Rodericus, *de annuis redditibus quæ-*
ſtione 18. *numero* 14. *verſ. & intellige ex eo*
tempore.

Tertio cum de eo tempore eſſent in magnâ
quantitate decurſi fructus diuerſorum cenſuum
pro quibus Puteobonellus vti principalis, prin-
cipaliter, & inſolidum erat obligatus ad fauorem
22 D. Herreræ † in omnem caſum, quatenus com-
penſatio euitari non poſſet, ceſſiſſet prius in
extinctionem dictorum fructuum, ſicuti ceſſiſſet
ipſa realis ſolutio *iuxta text. in l. Paul. la* 2 *§.* 1.
ff. de ſolut. & l. cum in ſortis ff. de pignorat. act.
Grat. *diſcept. forenſ. c.* 224. *num.* 30. *& ſeqq. in*
puncto, Roderic. *d. quæſt.* 18. *num.* 8. & firma-
uit Rota *in recent. deciſ.* 403. *num.* 16. *part.* 5. &
fuit dictum *in Mediolanen. cenſus* 17. *Maij*, præ-
teriti coram R. P. D. meo Veroſpio, & in Seno-
gallien. compromiſſi 3. huius coram R. P. D. meo
Dunozetto.

Quarto & demum ceſſare viſa fuit omnis diffi-
cultas, quia debitum cenſus eſt ſociale & com-
mune inter Gauottos, & Puteobonellos, credi-
tum autem ſcutorum 1636. eſt proprium, & par-
ticulare ipſius Puteobonelli; vnde cùm ſocietas ſit
quid diſtinctum à ſociis in particulari non poteſt
eſſe locus compenſationi, cum † regulariter non 24
admittatur inter debita aduerſarum perſonarum,
nec de credito † particulare ad debitum ſociale
Salicet. *in l. eius num.* 2. *C. de compenſat.* Cuman.
conſ. 172. *in princ.* Soccin. ſen. *conſ.* 73. *num.* 10.
lib. 1. Tindar. *de compenſat.* *§ omnem debitorem*
num 7. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 948. *num.* 3. Ro-
ta *Iannen. deciſ.* 26. *n.* 30. & Rota, *noſtra dec.* 380.
ſub n. 1. *part.* 3. *recent.* & coram Card. Caualer. *de-*
ciſ. 38. *n.* 5. *cum aliis allegat. per add. ad ſan. mem.*
Greg. XV. *deciſ.* 366. *n.* 7.

Et ita reſolutum fuit vtraque parte infor-
mante.

R.P.D. Cornelio.

Poſtea Epiſcopo Patauino.

Reatina Cenſus.

Lunæ 23. *Iunij* 1642.

ARGVMENTVM.

Clauſula conſtituti licet non transferat
Dominium & poſſeſſionem in empto-
rem cenſus, tamen non poteſt de-
negari ei aſſociatio pro fructibus cen-
ſus. Cenſus ſi remaneat ſine fundo, fru-
ctus ex eo non debentur.

SVMMARIVM.

1 *Dominium, & poſſeſſio fundi cenſuati non tran-*
ſit in emptorem cenſus.
2 *Verum tamen eſt quod illi competit aſſociatio in*
illo pro fructibus eiuſdem cenſus.
3 *Liberatio quando non fuit realis, ſed tantum*
perſonalis, tunc fundus non liberatur à ſpeciali
hypotheca.
4 *Pactum perſonale ne ſcilicet aliquid à perſona*
petatur, non liberat ab hypotheca, ſed ſolum ab
actione perſonali.
5 *Dictiones* ſolum ipſi *ſunt perſonaliſſimæ.*
6 *Verba perſonalia reſtringuntur ad obligationem*
ad caſum expreſſum.
7 *Effectus reſtringitur ad limites ſuæ cauſæ.*
8 *Cenſuarius non præſumitur quod voluerit, quod*
cenſus remaneret ſine fundo.
9 *In Contractibus non attenditur, quod vnus ſen-*
ſit, ſed quod ambo veriſimiliter crediderant.
10 *Ex Cenſu, qui eſt ſine fundo non poſſunt perci-*
pi fructus.
11 *Soluere pro alio quilibet poteſt.*
12 *Verba quando ſunt clara, non eſt opus conie-*
cturis.

DECISIO CXXXIII.

POſt trinas propoſitiones fuit ſub hac die reſo-
lutum eſſe ſtandum in vltimo loco deciſis co-
ram me ſub die 17. Februarij præteriti, * quia
mandatum de aſſociando ad poſſeſſionem prædij,
de quo agitur relaxatum fuit ad fauorem Vincen-
tini emptoris Cenſus impoſiti à D. Vecchiarello
1 ſuper eodem prædio vigore clauſulæ conſtituti, †
quæ licet non trãsferat dominium,& poſſeſſionem
fundi cenſuati in emptorem cenſus, nihilominus
2 operatur, † vt illi competat aſſociatio pro fructi-
eiuſdem cenſus, prout ſæpè Rota *reſoluit & ſi-
gnanter in Bononien. de Zaualiis poſt* Cenc. de Cenſ.
deciſ. 149 *deciſ.* 150. *& deciſ.* 542. *n.* 2. *iuxta* Modern.
impreſſ. & in Romana Cenſus 5. Martij 1636. *cor.
R.P.D. meo Carillo.*

Neque obſtat quod Vincentinus liberauit D.
Vecchiarellum, & alios Abundantierios à dicto
cenſu, ex eo, quod Abundantierij ſucceſſores re-
cognoſcentes bonam fidem declarauerint ſe velle
teneri ad ſolutionem fructuum, ac reſtitutionem
ſortis eiuſdem Cenſus.

Quia placuit reſponſio nimirum dictam hoc-
3 rationem non fuiſſe ſolum perſonalem † non au-
tem realem, & ſic fundum fuiſſe liberatum à ſpe-
ciali hypothecæ deſuper conſtituta, cum pactum
4 perſonale, † ne ſcilicet à perſona petatur non libe-
ret ab hypotheca, ſed ſolùm ab actione perſonali
*leg. ſoluitur, 5 ff. quibus mod. pignor. vel hypoth.
ſoluitur, & ibidem* Oddofred. *in principio* Angel.
*in t. notabil. fulgoſ. poſt princip. in Gloſſ. iſte in-
tellige.*

Quod autem dicta liberatio fuerit ſolummodo
perſonalis clare colligitur ex verbis in antecedenti
deciſione ponderatis in principio, & ſignanter ex
illis *ma queſta ſerua à loro ſolamente per non potere
eſſere moleſtati, & inquietati per neſſuno tempo da
5 me detto Cenſo*, quæ dictiones *ſolamente eſſi* tan-
quam perſonaliſſimæ reſtringunt liberationem ad
caſum expreſſum iuxta concluſiones in deciſione
firmatas, attenta præſertim cauſa ob quam facta
fuit liberatio, quia nimirum noui Abundantierij
6 obligarunt pro † ſolutione d. cenſus, nulla tamen
facta aſſignatione alterius fundi. Vnd apparet Vin-
centinum voluiſſe liberare perſonas Vecchiarelli,&
7 aliorum anteceſſorum in officio non autem † fun-
dum cenſuatum, cùm effectus reſtringatur ad li-
mites ſuæ cauſæ Bald. *in leg. neque mater, num.* 3.
*Cod. de iur. dot. & in l. ſed & ſi me putem §. cum inter
ad fin. ff. de cond. indeb.* Caſtr. *conſ* 83. *n.* 2. *lib.* 2. Mant.
de tacit. & amb. lib. 1. *tit.* 9. *num.* 2. Rota *dec.* 46. *n.* 26.
part. 5. *recent.*

Nec releuare videntur coniecturæ ex aduerſo
ponderatæ pro liberatione fundi. Nam prima de
ſumpta ex eo, quòd non ſit veriſimile Vecchiarel-
lum finito officio, ratione cuius cenſus fuit impo-
ſitus voluiſſe res ſuas remanere ſub periculo, quia
8 nempe etiam † eſt veriſimile Vincentinum voluiſſe
cenſum impoſitum ad ſui fauorem remanere ſine
fundo. In contractibus autem non attenditur id
quod vnus ſenſit, ſed id quod ambo veriſimiliter
9 † crediderunt *l. ſi repetendi C. de condit. ob cauſam
l. inter ſtipulantem, §. ſi ſtichum de verb. oblig.* De-
cian. *reſponſ.* 21. *num.* 1. *lib.* 2. Crauet. *conſ.* 620. *n.* 7.
Gabr. *conſ.* 168. *n.* 33. *lib.* 1. Mant. *de tacit. lib.* 2. *tit.* 4.
num. 11.

Secunda verò quòd Vincentinus eſſet tutus pro-
pter obligationem factam à nouis Abundantieriis
non ſubſiſtit, quia ſi fundus cenſuatus eſſet libera-
tus, † cenſus remaneret ſine fundo, ſine quo fructus 10
illius ſumere non poſſunt iuxta conſtitutionem ſan.
mem. Pij V. & ex traditis in deciſione.

Tertia ducta ex obſeruantia ſolutionis factis à
nouis Abundantieriis non concludit liberationem
fundi cenſuati, † cum quilibet poſſit pro alio ſol- 11
uere *l. ſolutionem, ff. de ſolut. & liber. l. ſoluend. ff. de
negot. geſt* Roland. à Valle *conſ.* 14 *n.* 10. *lib.* 1. Rom.
conſ. 428. *n.* 8. Surd. *dec.* 174. *n.* 27.

Quarta demum quod debitum dicti Cenſus vel
contractum ratione Annonæ non obliget, niſi ra-
tione officij tollitur ex verbis Inſtrumenti, in quo
Vecchiarellus ne dum propriam poſſeſſionem ve-
rùm etiam propria bona, & proprium fundum 12
obligauit, vbi enim verba ſunt clara, non eſt opus
coniecturis. *L. ille, §. cum in verbis, ff. de leg.* 3. *l. con-
tinuus, §. cum ita, ff. de verb. oblig.* Mantic. *de tac. &
amb. lib.* 2. *titul.* 4. *num.* 101 Rota *deciſ.* 106. *num.* 4.
dec. 583. *n.* 4. *&* 754. *n.* 3. *p.* 2. *rec.* Greg. XV. *dec.* 157.
num. 12.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. CERRO.

Sacræ Rotæ Donatio.

Romana, ſeu Nepetina Tutelæ.

Veneris 4. Iulij 1642.

ARGVMENTVM.

Tutor ſi promiſerit reddere bonum,& fidele computum alias voluit teneri ad damna, id includit obligationem reſtitutionem, reliquatum, Tutor, quod remanſerit debitor in redditione rationum, ex quibus ſatis dicatur conſtare.

SVMMARIVM.

1 *Adminiſtrator quilibet tenetur reddere rationem, & reſtituere reliquatum.*
2 *Adminiſtrator promittens reddere bonum, & legale computum alias voluit teneri ad omnia damna, quid hoc includat.*
3 *Mandatum executiuum relaxari poteſt ſtante obligatione Camerali.*
4 *Inuentarium tutelare benè probat contra Tutorem.*
5 *Liberi depoſitarie publica ſufficienter probant pro tertio contra tertium.*
6 *Liber priuatus benè probat contra ſcribentem,& eius hæredes.*
7 *Librum priuatum à ſe ſcriptum in actis producens, fortius contra ipſum probat, cum cenſeatur illum quoad omnia approbaſſe.*
8 *Tutor in actis producens librum tutelarem, ſi ex eo, non poteſt elici veritas partitarum non probat ad ſui fauorem.*
9 *Liber tutelaris, vt validè dicatur factus, & tentus, qualiter debeat confici, & teneri.*
10 *Liber tutelaris ſi in aliquibus partitis reperitur erroneus, nulla fides in reliqua eſt adhibenda.*
11 *Tutor adminiſtrans gregem, & armenta, non ſolum tenetur reſtituere animalia, verùm etiam fructus, & fœtus.*

12 *Libris tutelaribus dum probatur aliquibus partitis fuiſſe erratum, ita etiam in cæteris potuit errari.*

13 *Inuentarium plenè probat contra Tutorem ſcribentem.*

14 *Teſtes aliqui ſi deponant de maiori ſumma, & alij de minori in iſta minori ſumma dicuntur omnes concordia.*

DECISIO CXXXIV.

CVm Veronica de Piſcibus tanquam filia, &
hæres q. Iacobi de Piſcibus conueniſſet Dio-
nyſium de Sanctis ad reddendam rationem admi-
niſtrationis bonorum, & introituum, cæterorum-
que effectuum hæreditariorum dicti Iacobi, quæ
ipſe vti eius Tutor, & Curator ſpatio 14. anno-
rum adminiſtrauit, iſta obtinuit à Sanctiſſimo hu-
iuſmodi cauſam cognoſci ab A. C. de voto Rotæ
appellatione remota. Vnde propoſito hodie du-
bio, An, & pro qua ſumma mandatum ſit rela-
xandum. Domini informante tantò Veronicâ
dixerunt pro nunc eſſe relaxãdum pro ſcutis 4587.
Necnon pro reſtitutione animalium deſcriptarum
in Inuentario tutelari ſine eorum valore, ac pro
rata Vaccarum, aliorúmque animalium n 13. quæ
conſtat remánſiſſe in hæreditate Iacobi; & à Dio-
nyſio fuiſſe retenta in ſoccitam, ſine tamen præiudi-
cio reſidui.

Nam quoad ſcuta 4587. conſtat Dionyſium eſſe
debitorem ſcutorum 19233. pro fructibus bono-
rum hæreditariorum, pecuniis in hæreditate re-
pertis, inditis exactis, ac pro pro frumenti, &
animalium, aliorumque fructuum, quæ ad eius
manus peruenisse apparet ex partitis regiſtratis in
Summario Veronicæ *num.3. cum ſeqq.* Ex quibus
demptis ſcutis 11951. erogatis in emptoribus Cen-
ſuum, & locorum Montium ad fauorem pupillæ,
ac in expenſis neceſſariis, quæ Informantes pro
Veronica admittũt eſſe ponenda in creditum Dio-
nyſij, necnon relictis in ſuſpenſo quatuor partitis
conſtituentibus in totum ſcuta 2695. nempe prima
ſcut. 1856. pro rubris 51. ſementæ, ſecunda ſcut.
240. pro rubris decem Ordei, tertia ſcut. 319. pro
tot ſutibus datis, vt dicitur à credenza diuerſis per-
ſonis, & quarta ſcut. 300. pro ſorte vnius cenſus,
qui prætenditur extinctus cum Communitate For-
melli, quas Domini cenſuerũt adhuc non eſſe ſuffi-
cienter iuſtificatas, debitum Dionyſij remanet cer-
tum, & liquidum in dd. ſcutis 4587. pro quibus
mandatum eſt relaxandum, tam ex diſpoſitione iu-
ris communis, quèm quilibet adminiſtrator de iure
1 teneatur reddere † rationem & reſtituere reliqua-
tum *l. 1. §. officio, ff. de tutel. & rat. diſtrah. l. rationes C. de adminiſtr. tutor.*

Quam etiam vigore eius particularis promiſſio-
nis, quia ipſe ſub obligatione Camerali promiſit
de adminiſtratis reddere bonum, & legale com-
putum, alias teneri voluit ad omnia damna, vt in
2 *ſummã num. 2.* quæ promiſſio † includit obligatio-
nem ſoluendi reliquatum. *L. cum ſeruus. ff. de condit. & demonſtr. l. bonus. § fin. & ibi gloſſ. ff. de verb. ſignif.*
Rota coram ſanct. mem. Greg. XV. *deciſ. 534. n. 2. & in Romana fideiuſſionis 21. Iunij 1631. coram Eminent. Dom. meo Card. Veroſpio.* & ſtante obli-
3 gatione † Camerali relaxandum eſt mandatum exe-
cutiuum, vt dictum fuit in Imol. *Tutela 2. Decembris 1593. coram bon. mem. Card. Pamphilio ſen. & in Romana redditionis rationum 19. Decemb. 1598. coram Litta, & in Arimin. adminiſtrationis tutelæ 24. Nouembris 1625. coram R. P. D. meo Merlino Decano.*

Nec dubitari poteſt de veritate partitarum, ex
quibus deducitur debitum Dionyſij. Quia plenè
iuſtificantur, partim ex inuentario tutelari quod
† contra tutorem ſcribentem plenè probat *ad trad.* 4
in leg. fin. vbi Gloſſ. & DD. *C. arbitr. tut.* Rota co-
ram bon. mem. Buratto *deciſ. 557. num. 6. & 7. & deciſ. 637. num 6 & in recentior. deciſ. 301. num. 4. part. 6. & in ſupracitata Ariminen. adminiſtrationis coram eodem D. meo Merlino.* Partim ex publicis
inſtrumentis, & ex partitis fideliter extractis ex pu- 5
blicis libris depoſitariæ Sacri Montis Pietatis Vrbis,
qui ſufficienter probant pro tertio contra tertium
Bart. *in leg. quadam § nummularios n. 4. ff. de edend.*
Card. Seraph. *deciſ. 1088 num. 4.* Rota *in recent. deciſ. 19. num. part 7* & fuit dictum *in Tiburtina adminiſtrationis rationis 9. Decembris 1641. coram R. P. D. meo Dunozetto* Partim ex receptis, &
notulis manu eiuſdem Dionyſij deſcriptis in ſuo
† libro, qui licet confectus à priuato, probat ta- 6
men contra ipſum, eiuſque hæredem *l. publica 16. § fin. depoſit. ſpecul. in 2. parte tit. de inſtrum. edit. §. 7. Nunc dicendum num. 5 verſic. niſi contra eum.*
Alex. *conſ. 84. num. 1. lib. 7.* Surd *conſ. 439. num. 10. lib. 4* Rota *in recent. deciſ. 195. num. 6. & 7. part. 6. & in ſupracitata Tiburtina adminiſtrationis.* Præ-
ſertim cum dictus liber fuerit in actis productus
eodem Dionyſio, qui propterea cenſetur tacitè 7
quoad omnia approbatus *l. ſcripturas. C. qui pot. in pign. hab.* Boëtius *deciſ. 333. n. 9. verſ. & in hac cauſa Reuerendiſſimus Vrgellen. deciſ 352. num. 2. & deciſ. 368. num. 4.* cum pluribus adductis in dicta
Tiburtina.

Nec releuat dictus liber, quatenus Dionyſius
illum exhibet pro ſui exoneratione, & ad ſuum
debitum extenuandum. Quia cum appareat con-
fectus de recenti, & in eo fere omnia ſint in con-
fuſo inordinatè, & in genere deſcripta ſine expreſ- 8
ſione cauſæ, & Diei, itavt non poſſit elici veritas,
& deprehendi iuſtificatio partitarum in eo deſcri-
ptarum, non probat ad eius fauorem, deſeruire
poteſt pro redditione rationis, quia ad huiuſmo-
di effectum liber tutelaris debet diſtincte, & ſin-
gulariter continere, quid in ſingulos annos, men- 9
ſes, & dies præceptum fuerit, quibus, & qua de
cauſa datum, & impenſum, à quo fundo fructus
recollecti, exactáque & integram continere deſcri-
ptionem omnium datorum, & receptorum, ac in-
troitus, & exitus totius temporis quo continuauit
adminiſtratio. Bart. *in leg. comperimus, Cod. de nauic. lib. 10. & conſ. 150. num 9 in fin. part. 1.* Rip.
in leg. admonendi num. 116. ff de iure iur. Eſcobar.
de ratiocin. adminiſtr. cap. 10. n. 42. & 43. & n 47. cum ſeqq Roland. à Valle. *conſ 49. n. 20 & ſeqq. lib. 1.*
Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 563. n. 32.* Menoch. *de arbitr. Iudic. caſu 208. n. 18 & ſeqq.* & ſæpius Rota
tenuit, & ſignanter in recentior. deciſ. 590. num. 5. part. 1. & deciſ. 111. num. 5. part. 7. & fuit di-
ctum *in dicta Ariminen. coram Reuerendiſſimo D. meo Merlino,* & aliis multis relatis *in Romana redditionis rationis 15. Decembris 1636. coram bon. memor. Coccino, & in d. Tiburtina coram R. P. D. meo Dunozetto.*

Idque multò magis cum in multis partitis di-
ctus liber detectus ſit erroneus nempe in ſeptima
octaua, & nona † in quibus Veronica creatur debi- 10
trix ſcut. 152. b. 20. pro expenſis in alendo boues,
Vaccas,

Vaccas, & cætera animalia, eorumque cuſtodes, quæ tamen non erant ponendæ ad ſui debitum, tum quia huiuſmodi expenſæ ſpectant ad ſocium minorem iuxta morem conſuetum omnium locorum, & vſum ſpecialem illatum partiuio, dequo dantur atteſtationes Summario *num.*23. tum quia compenſantur cum fructibus eorundem animalium, quorum tutor poſſeſſionem non fecit prout debebat, cùm Tutor adminiſtrans gregem, & ar-
11 menta non ſolum teneatur reſtituere animalia, ſed etiam fructus, & fœtus *l ſed, & ſi* 25.§.*fin.cum duabus ſequentibus ff.de petit.hered.*late Laderech.*conſil.99. num.9 & 10.* Item creatur debitrix in quinque partitis conſtituentibus ſcuta 2411. ba.34. pro alimentis præſtitis Donato, Veronicæ, & Hortenſiæ de Piſcibus, felicique eorum matri, Aotinæ, & alius perſonis ſpatio quatuor annorum, hoc eſt ab anno 1624. vſque & per totum 1628. ad rationem ſcut. ſex pro ſingulis quolibet menſe, & tamen ex teſtibus datis in Summario *num.* 11. & 22. probatur Animam nihil habuiſſe pro victu, Donato verò, Veronicæ, cæteriſque perſonis ſubminiſtrata fuiſſe ſolum ſcuta tria, vel tria $\frac{1}{2}$ pro omnibus inſimul, multæque aliæ partitæ fuerunt appoſitæ ad debitum Veronicæ nullatenus apponendæ, & aliæ plures repertæ ſunt exceſſiuæ, quas ſigillatim denumerant informantes pro Veronica, & propterea dicto libro ad eius fauorem minimè eſt ſtan-
12 duuo, niſi omnes partitæ aliundè plenè iuſtificentur, quia ſicut in ſuprà dictis interuenit error, ita etiam in cæteris potuit errari. Gabr. *conſilio* 148. *num.*9 *lib.* 1. Farinac. *conſil.* 100. *num.*14.*lib.*2. Rota *diuerſ. deciſ.* 743. *num.* 1. *& per tot. part.* 4. *& coram ſanct.mem.Greg.XV. dec.*79.*& ibi adden. n.*6.*& in recent.d.dec.*111.*n.*9.*part.*7.& fuit dictum *in Papien. bonorum* 1. *Iunij* 1605. *coram Ortembergo, & bis in Romana Tutela de Ferratinis, nempe* 13. *Martij* 1595.*&* 19. *Iunij* 1600. *coram bon. memor. Card. Pamphilio, quæ tres deciſiones habentur impreſſa apud Marcheſ. de commiſſ. part.*1. *fol.*898. Correcto tamen errore fol. & latè in *D. Rom.redditionis rationis* 13.*Decembris* 1636.*coram bon.mem.Coccino.*

Quo verò ad animalia, pro illis quæ deſcripta ſunt in Inuentario nulla adeſt difficultas, cum Inuentarium plenè probet contra Tutorem ſcribentem *l fin.C.arbitr.tut.*Bart.*in Tutor.qui repertorium n.*12.*adminiſtr.tut.* Pariſ. *conſ.*26.*num.*55.*lib.*2. Rota *diuerſ.deciſ.*71.*num.*3. *part.*1.*& in recent.deciſ.*762. *num.*1. *part.*2.*& in dicta Arimin. adminiſtrationis tutelæ* 24. *Nouembris* 1625. *coram Reuerendiſſ. D.meo Decano.* Pro iis verò quæ in ſocietatem retinebat ipſe Dionyſius dictus numer. 113. animalium iuſtificatur ex duobus teſtibus datis in *ſumm.n.*18. quibus non obſtat quòd ſint in quantitate diſcordes, ex quo alter deponat de 150. alter de 113. quia in hoc minori numero in quo conueniunt dicuntur conteſtes, & probant *l. diem proferri, ſi plures ff.de arbitr.* D D.*in l.penult.ff.de in litem iuram. & in l.*1.§.*ſi poſtulanti, ff de verb oblig.* Rota cor.Greg.*deciſ.*558.*n.*2.vbi adden.ſub littera A, & coram Butatt.*deciſ.*865.*n.*2.

Et ita vna tantum, &c.

R. P. D. CARRILLO.

Poſtea Præſide Valliſoletano.

Romana Succeſſionis.

Veneris 4. Iulij 1642.

ARGVMENTVM.

Compulſoria ſpecialis, vt concedatur, quidnam veniat probandum Epiſtolæ, vt aliqui probent quid requiratur. Remiſſoriam Rota ſolita eſt concedere etiam ſuper eiſdem articulis, ſed quid ad hoc ſit neceſſarium Remiſſoriæ petitio reiicitur quando didicita ſunt iuſtificata, & quando dicantur didicita.

SVMMARIVM.

1 *Compulſoria ſpecialis, tunc datur quando conſtat de exiſtentia, & relevantia ſcriptura compulſanda.*

2 *Scriptura vera exiſtentia ex quo non probetur.*

3 *Epiſtola priuata debent recognoſci, & recognitio in actu producere, alioquin nullam merentur fidem.*

4 *Copia, & exempla quando præbeant ſufficientem fumum ad præſumendam exiſtentiam alicuius ſcriptura.*

5 *Scripturarum exiſtentia penès heredes præſumitur, ſi conſtet fuiſſe penes defunctum.*

6 *Compulſoria ſpecialis dum petitur oritur vehementis ſuſpicio calumniæ, & ad quid.*

7 *Compulſoria ſpecialis petitio ob ſuſpicionem calumniæ ſæpe denegatur.*

8 *Remiſſoria denegatur, tum ob vehementem ſuſpicionem calumniæ, tum ob timorem ſubornationis teſtium.*

9 *Calumniæ vehementis ſuſpicio in petenda remiſſoria ſatis arguitur, ex quo plures teſtes iam fuerunt examinati, & nihil fuit probatum.*

10 *Remiſſoria ſuper eiſdem articulis Rota, quando ſoleat concedere.*

11 *Rota vt concedat remiſſoriam ſuper eiſdem articulis, requirit vt maior explicitus non ſit in cortice verborum.*

12 *Remiſſoria quando datur ſuper eiſdem articulis, articuli noui quid comprehendere debeant.*

13 *Remiſſoria non conceditur poſtquam teſtificata ſunt didicita, & n.*14.

15 *Quod procedit etiam ſi ſint didicita teſtificata alterius partis ſolum.*

16 *Teſtificata quod fuerunt didicita non eſt dubitandum quando vtrique fuit datum ſummarium examinis.*

17 *Teſtium exceptiones quando fuerunt diſcuſſa tam circa dicta quàm perſonas, quid ex hoc ſequatur.*

18 *Teſtium ſummarium ſimplex abſque nomine teſtium quando partibus fuit datum, an dicantur didicita teſtificata.*

19 *Rota benignius agendo, ac ſequendo ſuum ſtylum facilè in Curia admittit nouos articulos, & num.*20.

DECISIO

DECISIO CXXXV.

DVæ in hac cauſa emanarunt deciſiones inter
ſe contrariæ, in quarum altera deciſum fuit
teſtamentum Henrici Vicourt ſuſtineri ad fauorem
Henrici iunioris ſui nepotis non obſtante quod
Cæcilia eiuſdem teſtatoris filia prætenderet teſta-
mentum præfatum fuiſſe conditum ex falſa cauſa,
& ſic ſucceſſorem ad ſe ſpectare, quia re vera ex
tunc deductis prætenſa falſa cauſa concludenter
non probabatur, & in altera receſſum fuit à primo
loco deciſis, eo quia ex teſtibus nouiter hinc inde
examinatis conſtitit, teſtatorem realiter ex falſa
cauſa motum fuiſſe ad teſtandum, fauore nepotis.
Dumque debebat proponi dubium, an eſſet ſtan-
dum in primo; vel ſecundo loco deciſis; Agen-
tes pro d. Henrico iuniori exhibuerunt in actis
quaſdam copias epiſtolarum, (vt prætendunt di-
cti Henrici teſtatores) ac inſimul articulos pro
examinandis teſtibus in Curia, & extra, ad effe-
ctum habendi compulſoriam ſpecialem, & pro-
bandi d. teſtatorem non ex falsà causà inſtituiſſe
nepotem ex fratre, ſed ob amorem, quo ipſum
proſequebatur, & obtinuerunt ab A.C. Iudice hu-
ius cauſæ dubium, an ſit concedenda compulſo-
ria ſpecialis, & admitti debeant articuli ad effe-
ctum examinandi in Curia, & extra eum remiſſo-
ria, ſuper quo hodie conſulta Rota reſponſum
fuit, compulſoriam ſpecialem non eſſe dandam,
nec remiſſoriam, ſed admittendos articulos, in Cu-
ria duntaxat.

Ratio quæ mouit Dominos ad ſic reſponden-
dum fuit, quia quoad compulſoriam ſpecialem,
1 illa tunc demum datur, † quando conſtat de exi-
ſtentia, & releuantia ſcripturæ compulſandæ Veſtr.
in prax.lib.6.c.1.n.12. Mantic. *dec.*216.*n.*3. Buratt.
*dec.*555.*n.*1.

In præſenti autem non conſtat de exiſtentia,
quia licet fuerint exhibitæ in actis quædam copiæ
aſſertarum epiſtolarum d. Henrici teſtatoris, atta-
men ex quo poſſibile eſt, quod illæ fuerint ſtudio-
sè compoſitæ ab eadem parte, non poteſt inde de-
2 ſumi vera exiſtentia, † ſed debebat examinari te-
ſtes ſaltem ad perpetuam rei memoriam ſuper rea-
li exiſtentia, vel debebant eædem epiſtolæ reco-
3 gnoſci, & recognitio produci in actis, † alioquin
nullam fidem merentur. *ad notat. in § ſi quis igitur
Auth.de inſtrum.caut.& fid.* Ruio.*conſ.*61.*n.*3.*lib.*4.
Afflict. *deciſ.*181.*num* 9. Franch. *deciſ.*105.*num* 9.
Rota *deciſ.*1156. *num* 1. *ad fin.lib.* 3. *part.* 3.*diuerſ.*
Doctores verò allegari ex aduerſo, qui dicunt
quòd copiæ, & exempla præſtant ſufficientem fu-
mum in hac materia, loquuntur de exemplis, &
4 copiæ alicuius publici inſtrumenti † tranſumptati
extraiudicialiter à Notario, quod longè differt ab
iſto caſu, & propterea non applicantur, quia qui-
dem exiſtentia ceſſante, non eſt opus diſcutere re-
leuantiam.

Præterea conſideratum fuit, quod plures ex aſ-
ſertis epiſtolæ ſi veræ ſunt, vti ſcriptæ Patri Ad-
5 uerſarij, † præſumuntur originaliter exiſtere pe-
nes eundem aduerſarium Patris hæredem ad tra-
dit. per Aretin. *in conſ.*120. *num.*1. *verſ. defuncti
ergo*, Caual. *deciſ.*545.*num.*1. & ſic non eſt neceſ-
ſaria alia compulſio; cum eæ originaliter in actis
exhiberi poſſunt. Aliæ verò quæ ſupponuntur ſcri-
ptæ cuidam nuncupato maiori de Hiſramont, cùm
in illis non contineatur niſi intereſſe eiuſdem Ad-
uerſarij, de facili poſſunt ab eodem de Hizramont
recuperari, & parìformiter originaliter produci,
vel ſaltem negari non poteſt quin vigore compul-
ſoriæ generalis illæ compulſari poſſint; † vndè 6
dum petitur ſpecialis oritur vehemens ſuſpicio ca-
lumniæ, quod hoc fiat dumtaxat ad effectum im-
pediendi proſequutionem, & expeditionem cau-
ſæ, vt fuit in ſpecie dictum *in deciſ.*376.*n.*7. *coram
Durano inter eius impreſſ.* quo caſu paſſim † dene- 7
gatur compulſoria ſpecialis Felin. *in cap. de cætero
n.*12.*de re iud.* Caſſad.*deciſ.*3.*de dilat.* Caputaq.*de-
ciſ.*169.*n.*1 *part.*1.

Quo verò ad remiſſoriam, dictum fuit, eam eſſe
denegandam, tam ob vehementem ſuſpicionem,
calumniæ, † quam ob timorem ſubornationis te- 8
ſtium, vt fuit ſeruatum *in Camerin. Penſionis* 4. Maij
1640. cor. R.P.D. meo Bichio.

Vehemens autem calumniæ ſuſpicio deducitur
ex eo quod aduerſarius plures teſtes ſuper eadem
materia examinauit, † & nihil probauit & tamen 9
præſumitur elegiſſe meliores, & magis informatos,
Aym.*conſ.*134 *num.*3. Rotam coram ſanct.memor.
Greg.XV. *in deciſ.*211.*n.*6. *& dec.*23. *num.*2. *&* 3.
coram Buratto, & fuit dictum *in Cordoben. Deci-
marum de Lucena* 5. *Iulij* 1638. *coram me.* Et quam-
uis Rota ſoleat concedere Remiſſoriam † ſuper 10
eiſdem articulis, quando continent materias magis
explicitas, Greg. XV. *deciſ.*191.*num.*3. hoc tamen
procedit, dummodo, prout hic maior explicitas,
† & diſtinctio non ſit in cortice verborum, Rota 11
*deciſ.*467.*n.*7.*coram Greg XV.& deciſ* 266.*num.*14.
*part.*6 *rec.* Antiqui enim articuli continent idem,
quod moderni, vt patet ex eorum lectura, & ideo
non debet ſuper eis concedi remiſſoria, † cum ad 12
hunc effectum requiratur, quod articuli antiqui
tacitè idem non comprehendant, quoad neceſſi-
tatem facti, & probationis, ſed ſolum quoad ne-
ceſſitatem facti, non autem probationis, vt bene
explicat Abb. *in cap. fraternitatis num* 8. *de teſtib.*
Aym. *dicto conſ.*139. *num* 47. Rota *dec.*235. *n.*15.
*part.*5.*rec.*

Timor tandem ſubornationis, reſultat ex eo, 13
quod iam tria proceſſerunt teſtium examina in hac
cauſa, ſuper quibus duæ emanarunt deciſiones Ro-
tales, qua occaſione fuerunt publicatæ, atteſta-
tiones, & didicita teſtificata, tunc enim ne vn-
quam conceditur remiſſoria ſuper eiſdem articulis, 14
vel de directo contrariis per textum expreſſum *in
dicto cap. fraternitatis vbi Doctor. omnes de teſtib.
Clem fin.eod tit. Auth. At qui ſemel*, vbi Bartol. *in
princ.& n.*1.*C.de probat.* Greg XV. *in deciſ.*497.*n.*1. 15
quod procedit etiam, quod fuerint dicta teſtifica-
ta alterius partis, *d. Auth. at. qui ſemel in princ.* ibi,
Auth. ab Aduerſario, &c. ſequitur Gloſſ. *verb. di-
dicerit cum cæteris ſcribentibus, C de probat.* Marian.
Socc. *in d.cap. fraternitatis n.*46 *&* 62.*in fin.* & fuit
reſolutum *in Cremonen. Penſionis* 4 *Maij* 1635.*co-
ram bon mem Coccino.*

Quodque in propoſito fuerint didicita teſtifica-
ta, hæſitari non poteſt, quia vtrique parti fuit da-
tum integrum teſtium ſummarium, illorumque 16
dicta pleniſſimè percunctata, & in informationi-
bus hinc inde datis in diſputatione dubiorum, re-
cenſita ſunt nomina propria teſtium, ac in dec. 2.
emiſſa ſub die 21. Iunij ſuperioris anni fuerunt di-
ſcuſſæ omnes acceptiones allegatæ tam circa di-
cta, quàm circa eorum perſonas, & ſic perinde eſt, 17
ac ſi partes, ſiue eorum procuratores penes ſe ha-
buerint proceſſum originalem, illúmque perlege-
rint, & per conſequens teſtificata dicuntur didicita
ad

ad text. *in §. quia vero verſ. vero ibi*, aut omnino pro eo agens *Auth. de teſtib.* latè Farin. *de teſtib. q.* 75. *num.* 86. Greg. XV. *in dec.* 497. *&* 583. *vtrobique n.* 1. & fuit in ſpecie dictum in dicta *Cremonen. Penſionis coram bon. memor. Coccino ſub verſ. quod autem fuerint didicisſet*, quidquid ſit, & quando fuit datum ſimplex teſtium ſummarium abſque eorum nominibus, & cognominibus, in quibus terminis
18 procedunt deciſiones, & doctrinæ, quæ in contrarium allegari poſſent.

Quæ omnia licet forſan eſſent quoque ſufficientiæ pro excluſione admiſſionis articulorum in
19 Curia. Attamen Domini benignius agendo dixerunt illos eſſe admittendos ſequendo ſtylum huius Tribunalis, de quo in *deciſ.* 24. *de teſtib. in antiq. & in deciſ.* 47. *part.* 7. apud Caputaq. vbi quod articuli in Curia paſſim admittuntur.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. Royas.

Poſtea Epiſcopo Tarracon.

Romana Situs.

Lunæ 15. *Decembris* 1642.

ARGVMENTVM.

Vendens aliquid in quo ipſe nullum habet ius aſſerens eſſe ſuum, dum poſtea non reperitur eſſe tale, tenetur emptori ad intereſſe, cum ſumus in contractibus oneroſis, Capitulis contrahentium, quando magis ſtandum eſt, quàm inſtrumento, & è contra.

SVMMARIVM.

1 *Situs quando fuit venditus cum domo, ſi reperiatur quòd d. Situs eſt publicus, venditor tenetur ad intereſſe emptori, amplia n.* 2.

3 *Venditoris aſſertio dum reperitur erronea in contractibus oneroſis, ſemper obligat aſſerentem ad illius iuſtificationem, & aliàs ad intereſſe.*

4 *Quod maximè procedit ſtante peculiari promiſſione de præſtando intereſſe in euentum contrarij.*

5 *Obligatio Cameralis habet executionem paratam.*

6 *In contrahentibus ſi capitula diſcordent ab inſtrumento potiùs ſtandum Capitulis quàm Inſtrumento.*

7 *Capitula contractuum fiunt à partibus, inſtrumenta verò à Notarijs.*

8 *Capitulis quod potius ſit ſtandum, quam in inſtrumento, id intelligitur, quando ſtatim fuit celebratus contractus.*

9 *Secus verò ſi poſt temporis interuallum, quia cenſetur receſſum à Capitulis, & intrat præſumptio nouæ voluntatis n.* 9 *&* 10.

11 *Partes quando dicantur receſſiſſe à Capitulis datis Notario.*

12 *Declaratio nihil de nouo addit.*

13 *Inſtrumentum magis venit attendendum, quàm Capitula, quando inſtrumentum magis clarè loquitur.*

14 *Vendere quis non poteſt id, in quo nullum ius habet.*

15 *A Reſtitutione pretij ſuccedentis loco intereſſe, quando venditor excuſari non poſſit.*

16 *Ex pretij quantitate arguitur quantitas rei.*

17 *Pretij argumentum poteſt deuenire ex cauſa melioramentorum, & n.* 18.

19 *Valor bonorum immobilium ex varietate temporum, varietatem pretij recipit.*

DECISIO CXXXVI.

Virginius Pontinus vendidit domum, vna cum iuribus, Situs controuerſi, ſub die 15. Ianuarij 1591. Dominico Hattono pretio ſcutorum 3300. de qua venditione fuerunt ſub eadem die confecta capitula, & pro arrha, & parte pretij recepit ſcuta 100. monetæ, alia verò ſcuta 1200. fuerunt promiſſa ſolui in actu ſtipulationis inſtrumenti; quod fuit ſtipulari Decretum per totum menſem Martij ſequentis, cum pacto quod pro aſſecuratione dictorum ſcutorum 1200. ſe obligarent, tam Virginius, quàm Angela vxor, quò verò ad alia ſcuta 200. fuit conuentum, quod emptor deberet ea penès ſe retinere, donec, & quouſque ſib. fuiſſet ſufficienter cautum pro euictione ſcutor. 250. cum hoc, quod interim emptor teneretur ſoluere fructus compenſatiuos, ad rationem ſcutorum ſex pro Centenario ſucceſſiuè ſub die 22. Februarij ſequentis fuit confectum inſtrumentum venditionis, in quo non fuerunt vendita iura ſitus, ſed abſolutè vendita dicta domus, vnà cum dicto ſitu exiſtente ante eam, vti ad venditorem pleno iure ſpectante, fuerúntque ſoluta ſcuta 1200. abſque aliqua aſſecuratione, vt in Capitulis prius fuerat expreſſum; fuit deinde eadem domus, vnà cum iuribus ſitus vendita de anno 1616. bon. memor. Cardinal. Pignatello pretio ſcutorum 4000. & deinde ab hæredibus D. Cardinalis Abbati Pompilio Zuccarino, qui cùm tentaſſet ædificare in ſitu prædicto, inſurrexerunt vicini, qui reperta antiqua ſententia lata de anno 1587. per Magiſtros Viarum, cum voto Eminentiſſimi Camerarij contra eundem Virginium primum venditorem, in qua fuerat declaratum dictum ſitum eſſe publicum, indeque fabricari prohibuerunt.

Vndè Pompilius ſic excluſus, tanquam ceſſionarius hæredum Cardinalis Pignatelli, Iudicium intentauit contra D. Comitem Arconatum Hattoni hæredem, coram R.P.D. meo Caballetto, & æſtimato Situ in ſcutis 703. mandatum executiuum pro dicta ſumma reportauit, & addita ſignatura fuit reſcriptum ſine præiudicio, cuius vigore comes fuit coactus ſoluere, qua ſolutione ſequuta actum fuit ad eius inſtantiam coram eodem D. Caballetto pro repetitione dictorum ſcutorum 703. contra hæredes Virginij Pontini primi venditoris eadem via, qua fuerat conuentus, ſuper quo articulo conſulta Rota, & deputato Eminentiſſimo Cardinali Veroſpio, in cuius locum ego ſubrogatus, propoſui hodie dubium, an Hæredes quondam Virginij tenerentur reſtituere D. Comiti Arconato, & litis conſortibus ſcuta 703. per ipſos ſoluta Abbati Pompilio Zuccarino, & fuit affirmatiuè reſolutum.

Ex quo ſi attendatur inſtrumentum venditionis res caret omni ſcrupulo, dum in eo iſte Situs repetitur abſolutè venditus ſimul cum domo. Vnde cum venditor non certiorauit emptorem de ſen-

tentia

tentia prędicta contra eum lata per Magiſtros Viarum in iudicatum tranſacta, declarante Situm eſſe
1 publicum; tenetur ad intereſſe, & loco illius ad reſtitutionem ſcutorum 703. iuxta æſtimatio-
2 nem Petitorum, præſertim dum iam primi † emptores ſoluere coacti fuerunt, præcedente litis intimatione, iuxta *leg. 1. § venditor iuncta leg. in venditione, & leg creditor, §. 1. ff. de action. empt. leg. ex iis prædiis, Cod. de euict.* Ciriac. *controu.* 383. *num.* 10. Surd. *conſ.* 13. *num.* 9, 17. & 18 *& per tot.* Rota *decis.* 46 *poſt* Cenc. de Cenſ. *lib.* 2. quæ aſſer-
3 rio ventoris † dum remanet erronea in contractibus onerosis, ſemper obligat aſſerentem ad illius iuſtificationem, & alias ad intereſſe *l. Iulianus* 54. *ff. de act. empt. l. ſi plus* 74 §. *quæ nomen verſ. ali-*
4 *qua, ff. eodem tit.* ſtante præſertim peculiari † promiſſione Virginij de præſtando intereſſe in euentum contrarij Burſat. *conſ.* 184. *n.* 29. Surd. *conſ.* 3. *n.* 13. Oſaſc. *deciſ.* 19. *num.* 1. nec non obligatione
5 † Camerali, quæ habet executionem paratam Gabr. *conſ.* 67 *n.* 8. & 9 *lib.* 1. Gratian. *diſcept.* 978. *n.* 1. Rota *dec.* 866 *n.* 1. *p.* 2. *rec.* Durand. *dec.* 383. *n.* 3.
6 Non obſtat quod in contractibus † ſi Capitula diſcordent ab inſtrumento, potius ſtandum ſit Capitulis, quàm inſtrumento; ex quo Capitula
7 fiunt à partibus † inſtrumentum verò à Notario per textum *in l. Titia* §. 1. *ff. de verb. oblig. l. item quia* §. *ult. ubi communiter DD. ff. de pact.* Alex. *conſ.* 56. *num.* 8. *lib.* 6. Surd *conſ.* 01. *num.* 19. *& deciſ.* 71. *n.* 4. Add. ad Greg. XV. *deciſ.* 168. *n.* 8. *& in rec. dec.* 59. *num.* 15 *part.* 4 & 250. *num.* 18. *part.* 6. quia fuit reſponſum concluſionem præfatam limitari in præ-
8 ſenti caſu; dum inſtrumentum † fuit celebratum poſt temporis interuallum, nempe vnius menſis, & vltra; indè cenſendum eſſe contrahentes in ea parte receſſiſſe à Capitulis, & intrare præſumptio-
9 nem nouæ voluntatis, dum contrarium, † eo quod in Capitulis fuerat concluſum diſertis verbis reperitur in inſtrumento expreſſum Dec. *conſilio* 195. *num.* 3. *verſic. ſed tamen prædictis*, Paul. de Mont. Pic. *conſ.* 62. *num.* 17. *ad med. & ſeq.* Toruiell. *conſil.* 49 *num.* 55. cum aliis per Rotam *d. deciſ.* 250. *num.* 16. *part* 6. *recentior.* Eóque magis, quæ ex ratione Capitulorum ſolui debebant ſcuta mille in
10 partem pretij ſub cautione, † & obligatione etiam vxoris venditoris, & tamen in inſtrumento eadem ſcuta mille fuerunt ab emptore libere ſoluta, abſque aliquá obligatione, ſeu cautione, & ſic in inſtrumentum fuit etiam executum contrarium, quod in Capitulis extabat determinatum; propterea in
11 hac parte venit † dicendum contrahentes nouaſſe, & à Capitulis voluiſſe credere per text. *in l. pacta nouiſſima*, vbi Dec. *n.* 5. *C. de pactis* Amat. Panorm. *reſol.* 50. *num.* 4. Greg. XV. *dec.* 90. *n.* 13. *& dec.* 168. *num.* 6.
12 Dicebant etiam Domini quòd licèt in Capitulis dictum fuerit, quòd vendebantur iura Situs; Nihilominus dum in inſtrumento ſpecificatum fuit ius vtilis Dominij, non videntur diſcordare Capitula ab inſtrumento cum tantùm in eo declaretur pertinentia Situs ad fauorem dicti Virginij, quæ in capitulis offuſcata remanebat propterea magis venit attendendum inſtrumentum, in
13 quo † fuit dicta qualitas Dominij dilucidata. *Rom. conſ.* 53. *n.* 4 Alex. *conſ.* 158. *n.* 4. & 5. *lib.* 5. cum aliis per Mant. de tacit. *lib.* 3. *tit.* 3. *n.* 18. Put. *deciſ.* 265. *num.* 2. *lib.* 2. *in correct.* Et ſtante prædicta ſententia lata per Magiſtros Viarum in iudicatum tranſacta
14 non poterat Virginius vendere iura Situs, † cùm nullum ius haberet; Vnde ſiue attendatur inſtrumentum, ſiue capitula, vtroque caſu Virginius non poteſt excuſari à pretij † reſtitutione ſuccedentis 15
loci intereſſe *l. ſi plus* §. *finali ff. de euict.* Eug. *conſ.* 93. *n.* 5. *lib.* 5. Surd. *deciſ.* 288. *poſt n.* 28. *verſ. ad id autem.*

Nihil obſtat quòd dicta domus primo loco fuerit vendita de anno 1591. Pretio ſcutor. 3300. Poſteà verò de anno 1616. Pretio ſcut. 4000; & ſic 16
cum ſecunda venditio excedat in pretio primam in ſcutis 700. cenſendum eſſe in prima non fuiſſe venditum prædictum Situm, ſed bene in ſecunda facta Cardinali Pignatello, ob dictum exceſſum, præſertim dum in ſecunda † venditione expreſſe 17
venditur Situs de quo agitur. Quia fuit reſponſum dictum augmentum pretij potuiſſe prouenire tam ex melioramentis factis in domo † per Hat- 18
tonen Durand. *deciſ.* 153. *n.* 15. Quam etiam quia de anno 1591. illa Regio erat ferè inhabitata, & ideo pretium domus minus æſtimabatur, quòd ſufficit ad excludendam intentionem Pontini, vt inter vnam, & alteram venditionem effluxerit ſpatium 55. annorum, † & valor bonorum ſtabilium 19
ex varietate temporum varietatem pretij recipiat iuxta. *leg pretia rerum* 63. § *fin. ff. ad l. falc.* Rota *deciſ.* 241. *n.* 5. & 4. *verſ. quia de qualitate part.* 4. & *dec.* 46 *n.* 10. *part.* 6. *rec.* & fuit in puncto reſolutum in *Romana fideicommiſſi de Feuſchis* 1. *Decem.* 1641. *poſt med.* §. *nec relevat quod prædicta domus coram Ren. D. meo Decano.*

Et ita reſolutum vtraque parte, &c.

R. P. D. CARRILLO.

Poſtea Præſide Valliſoletano.

Romana Succeſſionis.

Mercurij 11. Martij 1643.

ARGVMENTVM.

Scripturarum recognitio, licet de iure rigorosè fieri debeat per teſtes, qui fuerunt præſentes, quando illæ fuerunt ſcriptæ. Attamen talis ceſſat rigor, quando ſcribuntur epiſtolæ miſſiuæ vel ſimiles, quæ ſcribi ſolent ſine alicuius præſentia, & qualiter tunc fiat talis cognitio.

SVMMARIVM.

1 *Littera miſſiua regulariter ſolent ſcribi ſine alicuius interuentu.*

2 *Litterarum miſſiuarum recognitio etiam fieri poteſt per teſtes habentes notam manum ſcribentis, quamuis non viderint eas ſcribere.*

3 *Recognitio illa rigoroſa, quæ fieri ſolet de ſcripturis priuatis per teſtes, qui fuerunt præſentes, dum illa ſcribebantur.*

4 *Ceſſat quando ſumus in epiſtolis miſſiuis, & ſchedulis mercatorum, quæ ſcribi ſolent ſine nullius interuentu.*

5 *Adminicula, quæ requiruntur, dum fit recognitio ſcripturæ per recognitionem habentes notam manum ſcribentis, non requiruntur in recognitione epiſtolarum miſſiuarum.*

6 *Scripturarum recognitio rigoroſa fieri debet in ſcripturis, in quarum confectione ſolent adhiberi teſtes.*

7 Secun

7 *Secus dum teſtes non requiruntur, nec ſolent adhiberi, dum ſcribitur.*
8 *Ab arbitrio iudicis pendet materia recognitionis manus ſcribentis.*
9 *Recognitio manus ſcribentis, quando ſit per teſtes habentes notam manuum ſcribentis, quando etiam coniunctim ſit facienda per comparationem.*
10 *Scripturarum recognitio per comparationem, quando ſit prius debet conſtare de certitudinali alicuius ſcriptura, ad quam eſt facienda comparatio.*
11 *Fraudibus vt occurratur in materia recognitionis ſcripturarum, eſt adhibenda omnis diligentia.*

DECISIO CXXXVII.

AGentes pro Henrico Iuniore poſtquam viderunt Rotam reſpondiſſe non eſſe dandam compulſoriam ſpecialem pro compulſandis litteris miſſiuis (vt aiebant) conſcriptis ab Henrico ſeniore, quibus probare intendunt dictum Henricum Seniorem non ex falſa cauſa inſtituiſſe dictum Henricum Iuniorem nepotem, ſed ob amorem, quo ipſum proſequebatur exhibuerunt in actis eaſdem litteras originaliter, & eorum recognitionem procurabant. At quia pro parte Ioannis Thomæ hæredis Cæciliæ filiæ eiuſdem Teſtatoris impugnabatur modus faciendi dictam recognitionem; dubitaui an, & quomodo ſit facienda recognitio, & Domini eam eſſe faciendam reſponderunt modo prout infra exprimendo.

Agitur enim de recognitione litterarum miſ-
1 ſiuarum, quæ regulariter † ſcribi ſolent abſque
interuentu alterius perſonæ, & propterea iudi-
catum fuit eam fieri poſſe per Teſtes, qui habeant
2 notam manum ſcribentis, & viderint eum alias
ſcribere iuxta diſtinctionem factam per Soccin. *in
leg. ſi ita ſcripſero column. penultim. in fin ff. de de-
monſtr.* benè Ruin. *conſ. 70. num. 4.* & ſequitur Ro-
ta in terminis epiſtolarum *in deciſ. 570. num. 2. p. 2.
3 diuerſor.* vbi firmatur rigoroſam † illam recogni-
tionem faciendam de ſcriptura priuata per teſtes,
qui fuerint præſentes, dum ipſa ſcriptura ſcribe-
retur, & recognoſcant manum ſcribentis ceſſa-
4 re in † Epiſtolis, & ſchedulis mercatoriis, quæ
ſcribi ſolent abſque alterius interuentu, idemque
declarat Saluſt. Tiber. *in praxi A. C. lib. 1. cap. 34.
numer. 10. & 14.* & eſſe de ſtylo Rotæ dictum fuit
in deciſ. 150. num. 2. coràm Seraphin. *& in dec. 173.
num. 3.* coram Coccino, *& in deciſ. 450. num 4. coram eodem.*

Addo, quòd in iſto caſu nec minus videantur
5 neceſſaria adminicula, † quæ alias cum teſtibus
habentibus notam manum ſcribentis concurrere
debent, vt firmatur *in deciſ 61. num. 8 part. 5. re-
centior.* & in aliis relatis per Add. ad Gregor. XV.
in deciſ. 389. numer. 6. quia tam *d. deciſ. 61.* quam
omnes aliæ in contrarium obligatæ loquuntur in
6 recognitione ſcripturæ priuatæ, † in cuius con-
fectione ſolent adhiberi teſtes, vt patet ex earum
littera, ſecus verò eſt dicendum, quando teſtes
7 non ſunt neceſſarij, nec ſolent adhiberi, vt colli-
gitur ex allegatis in præcedenti §. *& ex deciſ. 452.
num. 4.* coram Caualer. *& deciſ 354. num. 7. part. 9.
recent.*

Veruntamen ex quo verſamur in materia qua
8 omnis ratio ſuadet, vt † exuberet officium Iu-
dicis, à cuius arbitrio pendet releuantia recognitio-
nis Trentacinq. *variat. reſolut. lib. 2. tit. de fid. in-
ſtrum. reſol. 7. ſub n. 6 verſ. 2.* eſt opinio. Scacc. *de iu-
dic. lib. 2. c. 11. n. 1044.*

Ideo exiſtimatum fuit, vt non attenta recogni-
tione hactenus facta reſſos † alia fiat, non ſolùm 9
per teſtes habentes notam manum, ſed etiam con-
iunctim per comparationem iuxta tradita per Ga-
ſpar. Anton. Theſaur. *quæſtion. forenſ. lib. 1. quæ-
ſtione 24. numer. 14. & 18.* & per Scacc. *de iudic.
lib. 2. cap. 11. num. 1105. & ſeqq.* & per Caball. *in
conſ. 150. num. 7. lib. 1.* conſtito prius de exiſtentia
† certitudinali alicuius ſcripturæ manu dicti Hen-
rici Senioris conſcriptæ, ac ſeruatis aliis requiſitis 10
enumeratis à Menoch. *de arbitrar. lib. 2. caſ. 114.
num. 25. & ſeqq.* Caball. *d. conſil. 150. numero 5.
& 6. lib 1.* & vt fraudibus obuietur in quantum
† fieri poſſit voluerunt Domini, vt prædicta reco- 11
gnitio fiat cum interuentu alicuius procuratoris de
Collegio.

Et ita vtraque. &c.

R. P. D. Carillo,

Poſtea Præſide Valliſoletano.

Anconitana Cambiorum.

Mercurij 1. Iulij. 1643.

ARGVMENTVM.

Pecunias accipiendi ad cambium, vbi alicui conceditur facultas in certis caſibus, vt cambia debeantur, probari debet, & conditionis euentus, & quod ille fuerit debitori intimatus.

SVMMARIVM.

1 *Cambiandi, & recambiandi facultas in certis caſibus conceſſa, illis non euenientibus nihil operatur.*
2 *Facultas accipiendi pecunias ad cambium conditionaliter alicui data, vt ſuum operetur effectum, quæ probari debeant.*
3 *Denunciatio conditionis euentum, ſub qua fuerat conceſſa facultas accipiendi pecunias ad cambium probari debet maximè reſpectu fideiuſſoris.*
4 *Cambia vt licitè debeantur de realitate illorum cum effectu conſtare debet, per partitas nempè librorum, aut litteras nuncupatas,* de ſpacci.

DECISIO CXXXVIII.

COnſules Mercatorum Ciuitatis Anconæ pro definienda controuerſia, quæ coram eis vertitur inter Ioannem Sturanum adminiſtratorem deputatum ab Angelo Grimaldo in appaltu olei dictæ Ciuitatis ex vna, & Darium Scalemontem releuatorem eiuſdem Sturani ex altera, conſuluerunt noſtrum Tribunal ſuper dubiis ſequentibus, nempe.

An D. Ioan. Sturanus fideiuſſor, & adminiſtrator appaltus reddiderit rationem de dictis, & receptis D. Angelo Grimaldo principali ipſo viuente, & poſito quod non, An poſſit hodie conſequi ſuum creditum contra D. Darium Scalamontem, & ao debeantur cambia, & recambia.

Cum autem in poſitione habita ſub die 28. Nouembris 1641. Domini mandaſſent, quod Storanus redderet rationem citato etiam Scalamonte, fuerunt in partibus eo citato exhibiti libri adminiſtrationis, & poſtea iterum poſita cauſa ſub die 24. Aprilis anni currentis, quia viſum fuit ex datis ſummariis vtriuſque partis non conſtare de realitate crediti dicti Sturani reſponſum fuit eligantur periti, verùm ex quo Conſules prædicti reſeruando ſibi hanc cognitionem verificationis crediti ſupplicarunt, vt credito ſoppoſito decideretur, an cambia, & recambia debeantur hodie propoſui hoc dubium, & negatiuè fuit reſolutum, ſcilicet cambia, & recambia non deberi.

Ratio reſolutionis fuit, quia licet Angelus principalis conductor appellatus dederit prædicto Sturano adminiſtratori facultatem accipiendi pecunias ad cambium, attamen hæc facultas reſtricta fuit ad duos caſus tantùm, ſcilicet quatenus pecuniæ retractæ ex pretio olei ſibi conſignati non ſofficerent pro ſoluendo partito olei, tunc empti à Bertis, & quatenus idem Angelus non prouideret de
1 oleo neceſſario in futurum, quo † fit, vt non conſtito prædictos duos caſus eueniſſe dicta facultas cambiandi, vti conditionalis nihil operetur ad *leg. cedere diem ff de verb ſignif. leg acceſſoria §. quod ſi pendente. ff de peric & commod. rei vendit. l. pecuniam quam.* & ibi Alex. *n.4 ff ſi cert pet.* Pariſ. *conſil. 8. n. 25. lib. 3* Crauett. *conſ. 170. n. 8.* Mant. *dec. 343. n. 1.* Greg. XV *dec. 418. n. 3.* Rota *dec. 173. n. 2. par. 6. recent.*

Quinimò quatenus etiam purificata fuiſſet conditio, ſub qua conceſſa fuit facultas accipiendi pe-
2 cunias ad cambium, † deberet oſtendi Sturanum accepiſſe re vera pecunias ad cambium in d. cauſam, & eidem Angelo denunniaſſe conditionis euentum, ad effectum, vt certè ſciret debitum eſſe ſub vſuris, & ab eis ſe liberare poſſet in futurum ſi voluiſſet ſoluendo quòd debebat, vt in ſpecie dixit Rota *in deciſ. 52. num 2. & 3. part. 1. recent.* vbi allegat concordantes. Quod eò magis venit dicen-
3 dum † quoad Scalamontem fideiuſſorem Rota *deciſ. 19. & 20. impreſſ.* apud Cenc. *poſt addit ad tract. de cenſ.*

Præterea aduerterunt Domini quòd in Summario non apparet de realitate aſſertarum cambiorum, prout apparere debet, & quidem per parti-
4 tas librorum, † & per litteras Nuncupatas ſpacci verè tranſmiſſas ad nundinas, ad hoc vt cambia licitè debeantur. Lup. *in tract. de vſur. conſ. 5. §. 2. n. 23.* Azor. *moral. inſtit. part. 3 lib. 10. tit. de cambiis c. 10. verſ. 1. quando.* Scacc. *de camb lib. 1. q. 7. p. 3. limit. 5. num. 1.* Rot. *deciſ. 559. num. 2. p. 2. recent.* & fuit dictum in Romana Cambiorum 4. Iulij 1642. coram Reuerend. P. Dom. meo Peutingerio.

Et ita vtràque, &c.

R. P. D. Royas.

Poſtea Archiepiſcopo Tarracon.

Romana depoſiti.

Sabbati Rota Martiniana 23. Ian. 1644.

ARGVMENTVM.

Pecunias quas recepit creditor vigore ordinis ſui debitoris alicui banco directi, nullatenus ille reſtituere tenetur, quamuis appareat pecunias ſolutas debitoris minimè fuiſſe, idque nec in ſubſidium locum habere poteſt, quoties ſoluenti contra dirigentem ordinem remanet actio.

SVMMARIVM.

1 *Creditor, qui vigore ordinis ſui debitoris ab aliquo pecunias recepit ſimpliciter, & abſque conditione condemnari non poteſt reſtitutioni.*

2 *Depoſitarius, qui vigore ordinis debitoris pecunias creditori ſoluit, valet tantum contra facientem ordinem per ſuas actiones dirigere, non contra recipientem pecunias.*

3 *Repetitio non datur contra eum, qui ſuam recepit, quantumuis ab alio, quàm à ſuo debitore pecunias recipiat.*

4 *Repetitioni locus eſſe debet, ſi ſolutio ex falſa cauſa emanauit.*

5 *Solutio facta de ordine creditoris, perinde eſt ac ſi ipſi creditori facta fuiſſet.*

6 *Pœna incurri non poteſt ſtante bona fide.*

7 *Pecunia alicui ſoluta incontinenti fit accipientis, ita vt nullatenus condici, aut vendicari poſſit.*

8 *Venditor recipiens pecunias vigore ordinis ſui debitoris, quæ tamen illius non erant, quando in ſubſidium illas reſtituere teneatur, & num 9.*

10 *Remedium ſubſidiarium non datur, quoties competit ordinarium, & n. 11.*

11 *Actio extraordinaria non conceditur, vbi alicui competit ordinaria, & ſupra n 10.*

12 *Actio extraordinaria ob reſtitutionem pecuniarum non datur aduerſus eum qui recepit, quod ſibi verò debebatur, & bona fide conſumpſit.*

DECISIO CXXXIX.

POſt plures deciſiones in hac cauſa emanatas coram Reuerendiſſ. Domino meo Decano in
* quibus ſolutum fuit Sacr. Mont. Pietat. teneri ad reſtitutionem depoſiti ſcutor. 15000. facti per bon memor. D. Ioann. Anton. Vrſinum Ducem S. Gemini, & ſucceſſiuè lata ſententia, quæ fuit coram me confirmata, & reſeruatum videre An Mons poſſet dicta ſcuta 15000. repetere ab hæredibus q. Flaminij Razzantis, cui fuerunt ſoluta de ordine DD. de Aquauiua debitorum Razzantis, & ad quorum fauorem cantabat depoſitum. Dubitaui hodie An hæredes dicti q. Flaminij Razzantis teneantur reportare in Banco Sacr. Mont. Pietat. dicta ſcuta 15000. per eundem Flaminium extracta, & DD. negatiuè reſoluerunt.

Quia cum Razzantes dictas pecunias exegerit à DD. de Aquauiua eius debitoribus pro extinctione proprij crediti, & ſic titulo oneroſo, nec vllum vinculum reperiatur appoſitum in mandato
reportato, † inde ad aliquam reſtitutionem non 1
poteſt Razzantes condemnari, vt probant text. *expreſſ. in leg. 51. t5. 11.* vbi DDe communiter *l. qui hominem 34. in princ.* ibi (non Titio, ſed tibi partem hominis condicet) vbi Gloſſ. *& in l. ſi alieni 78 ff de ſolut.* Dec. *in l. ſingularia n. 6 ff ſi cert. pet.* Ioſeph. Ludou. *deciſ. Lucen. 25. n. 4.* Burat. *deciſ. 2. n. 1. cum ſeqq.* cum aliis per Rotam *deciſ. 77. n. 3. p. 6. recent.*

Indu

Indubitatum eſt enim Montem Piet. purè, &
ſimpliciter acceptaſſe ordinem illi directum à præ-
fatis DD de Aquauiua, ad hoc vt Razzanti ſolueret
dicta ſcut.15000.depoſitata ad eorum fauorem,per
quam acceptationem venit dicendum Montem vo-
luiſſe ſequi fidem illorum, vnde ſi Mons male, vel
2 indebite ſoluit, † valet tantum actionem dirigere
aduerſus præfatos DD. de Aquauiua ordinem fa-
cientes, non autem contra Razzantem *l. ſi pro-
curator in fin.ff.de condict. indeb.* Surd.*conſ.4.n.10.
& conſ.528. n.18. verſ. ſi igitur ſoluerunt, & n.29.*
Gratian. *diſcept.* 304. *num.* 1. Menoch. *conſ.* 300.
*num.*30. cum repetitio non detur contra eum, qui
3 ſuum recepit † licet ab alio quàm à ſuo debitore
pecunias recipiat. *l. repetit.44. ff. de condict. indeb.*
vbi optimè Faber in rationabili Caual. *deciſ.* 460.
*num.*4.

Nec obſtat quòd Miniſtri Sac. Mont. ſoluerint
dicta ſcuta 15000. indebite,ſiue ex falſa cauſa,pro-
vt remanet iuſtificatum ex deciſ. emanatis aduerſus
eundem Montem coràm Reuerendiſſimo D. meo
Decano ad fauorem Excellentiſſ. D. Ferdinandi
4 Vrſini Ducis S. Gemini propterea † eſſe locum re-
petitioni Argum.text. *in l.eleganter 23 ff.de condit.
indeb.* quia Miniſtri Sac. Montis ſoluerunt ex falſa
cauſa DD. de Aquauiua aduerſus quos competit
actio repetitionis indebiti, non autem contra Raz-
zantem verum, & legitimum creditorem DD. de
Aquauiua, de' quorum mandato fuit q. Flaminio
5 Razzanti facta ſolutio, † quo fit vt perinde habea-
tur ſiue reputetur, ac ſi præfatis DD. de Aquaui-
ua ſiue eorundem procuratori perſolutum fuiſſet,
*leg. vero procurator, leg. qui hominem, §. ſi Titium,
ff de ſolut.* *add.* ad Greg.XV. *deciſ.139.num.7.ver-
ſiculo ad exigendum*, Rota *deciſ.127.num.1.part.6.
recent.*

Remanſit etiam indubitatum Razzantem etiam
ignoraſſe ſolutionem faciendam per Montem de
6 ſcutis 15000. fuiſſe indebiti factam † qua bona
fide ſtante non valuit aliquam in pœnam incurre-
re argum. text. *in l.quicumque vbi gl.in verbo incu-
ſare, C.de ſeru. fugit.l. ſi quis abſentis ſupr.v. longè
magis,ff.de action.& obl.l.ſi procuratorem,§.ſi igno-
rantes,ff.mandat.*

Dicebant etiam Dominini, quòd cùm ſolutio
facta Razzanti non fuerit facta nomine proprio
Montis, ſed nomine debitorum Razzantis, & ad
effectum dictum debitum extinguendi, ita vt di-
catur ſequuta commixtio pecuniarum bona fide, &
ſucceſſiue conſumptio facta rei propriæ inde ad
reſtitutionem pulſari nullatenus poſſe, cum pecu-
7 nia ſtatim alteri ſoluta † incontinenti fiat accipien-
tis ita, & taliter condici, aut vendicari non po-
teſt *leg.ſi alieni nummi 78.ff. de ſolut. l. ſingularis,
ff de rebus credit.& ſi cert.pet.*vbi Bart.& Ang.*n.*7.
Menoch. *conſil.*300.*num* 32. Surd. *conſ.4.num.*10.
*& conſ.528.n.*16.*&* 29.Rota *deciſ.77.num.31.p.6.
recent.*

Nec dicatur Lazzantem teneri ad reſtitutionem
pecuniarum, ſaltem ex æquitate, & in ſubſidium
8 † iuxta text. *in l. ſi me, & Titium, ff. de rebus ven-
dit. & ſi cert. pet.* quia obiectum procederet ſi
Razzantes dicta ſcuta 15000. recepiſſet titulo lu-
cratiuo, quo caſu contra eum fortaſſe daretur di-
9 cta actio ſubſidiario, ſicut vero dum dictas pecu-
nias recepit titulo oneroſo in extinctionem pro-
prij ſui crediti præcedenti quietantia, ac iurium
ceſſione, quo caſu nulla de iure competit actio
ſubſidiarij, Alex. *conſ.* 92. *num.* 6. *lib.* 1. Menoch.
de recup. remed. 4. *n.* 1. *&* 4. Coſta *de remed ſub-
ſid remed.12 n 4 verſiculo ſecundum eſt*, Surd. *con-
ſil.* 528. *num.*21. Rota *deciſ.* 77. *num.*23, *cum tri-
bus ſequent. part.* 6. *recentior.* Buratt. *deciſ.* 874.
*num.*9.

Sed in præſenti cum detur remedium ordina-
rium aduerſus DD.de Aquauiua ad fauorem Mon-
tis ceſſat vtique ſubſidiarium, quod non datur, niſi
quando quis reperitur deſtitutus omni alio iuris 10
auxilio, & aliunde parti conſulere non poſſit *d.l ſi
me & Titium*,vbi Socc Rimin.& Alex.Coſta *de re-
med.ſubſid.prælud.7.n.9.& remed.12.n.5.*Surd. *con-
ſil.528.n.19.& 20.*Giouagn.*conſ.72.n.38.lib* 1.Ro-
ta *in recent. deciſ.351.n.9. part.5. & deciſ.77.n.27.
p.6.& in Anconitana cenſuum 24. Februarij* 1643.
coram me.

Nihil obſtat quòd Monti veniat tanquam mi-
nori concedenda reſtitutio in integrum aduerſus
ſolutionem perperam factam, quia cum vt ſupra
dictum eſt habeat actionem ordinariam aduerſus
mandantes, quibus ſolutio facta fuit, non autem
Razzanti habenti cauſam ab illis, ceſſat inde quæ- 11
cumque reſtitutio ſiue extractio extraordinaria
Menoch. *conſ.244.n.56.* Odd.*de reſt in integr q.17.
art.2,n.1.& art.1.n.48.* cum ea non detur aduerſus
eum qui recepit,quod ſibi verè competebat,& bo- 12
na fide conſumpſit Rot quæ alios refert. *d.dec.77.
n.30.& 31.part.6 recens.*

Et ita reſolutum vtraque parte, &c.

R. P. D. Cerro.

Sacræ Rotæ Decano.

Æſina Cenſus.

Mercurij 27. Aprilis 1644.

ARGVMENTVM.

Tertius redimens cenſum pro alio cuius
intentionis eſſe dicatur, & an actiones
in eum tranſeunt tranſlatiuè, vel ex-
tinctiuè. Verba ceſſit,conceſſit,& tran-
ſtulit, licet importent veram tranſla-
tionem, tamen ſecundùm ſubiectam
materiam ſunt intelligenda.

SVMMARIVM.

1 *Cenſus tertius redimens pro alio poteſt acqui-
rere iura tranſlatiuè, etiamſi inſcio debitore
ſoluat.*
2 *Sed non poteſt acquirere iura extinctionis.*
3 *Ad cenſus redemptionem, inuitus cogi
non poteſt debitor ad redimendum, & nu-
mer.4.*
5 *Verba, ceſſit, conceſſit, & tranſtulit important
veram dominij tranſlationem,& n.13.*
6 *Clauſula ponens in ſuum locum, quid im-
portet.*
Clauſulæ non ſunt iudicandæ inutiles,n.6.
7 *Tertius ſoluendo pro alio cenſum extinguit.*
8 *Rota* deciſio 368. & 369. *poſt Cenc. quo caſu
loquantur.*
9 *Debitor, & creditor eiuſdem cenſus quis eſſe
non poteſt.*
10 *Tertius ſoluendo pro alio cenſum, cuius inten-
tionis eſſe dicatur,& n.21.*

11 *Tertius ſoluens inſcio debitore,& ſtipulans ad ſui fauorem ceſſionem, qualiter cenſeatur facta.*
12 *Contra cenſus naturam eſt, quòd ſit perpetuus.*
14 *Verba ſunt intelligenda ſecundum ſubiectam materiam, & n. 15.*
16 *Contrahentium mens potius eſt attendenda quàm verborum formula.*
17 *Obſeruantia ſubſecuta deſeruit pro interpretatione.*
18 *Obſeruantia ſubſecuta plurimum deſeruit in materia extinctionis iurium.*
19 *A Proprietate verborum, quando ſit recedendum.*
Ad voluntatem declarandum ea, quæ deducuntur, ſuffragantur, licet ex interuallo deducantur.

DECISIO CXL.

ANnuum perpetuum Cenſum ſcutorum ſexdecim, quem Ludouicus Bondulus anno 1616. impoſuerat ſuper quodam eius prædio Æſino, & pretio ſcutorum 200. vendiderat Hieronymæ Ridolphinæ, eadem Hieronyma anno 1621. retrouendidit eidem Bondulo abſenti, & pro eo Scipioni Baldaſſino præſenti, eui eiuſque Hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque omnia iura, & priuilegia prioritatis, & potioritatis ceſſit, & conceſſit, transtulit, & renunciauit ad habendum, &c. ponens, &c. conſtituens, &c. declaramus hanc retrouenditionem, & ceſſionem facere, eo quia manualiter habuit, & recipit à d. Scipione præſente, ſoluente, & ſoluere declarante de ſuis propriis pecuniis pro habendis ſupradictis iuribus, & actionibus, & non alias, aliter nec alio modo, ſcuta bis centum pro ſorte principali, &c. vt latius habetur ex inſtrumento retrouenditionis *Summario Baldaſſini n. 1.*

Deceſſit Ludouicus cenſus impoſitor, eique ſucceſſit Iſabella Germana ſoror, cui pariter decedenti hæres remanſit Ioanna Vrſina; Scipioni vero cenſus redemptori ſucceſſit Petrus Nicolaus Baldaſſinus nepos, inter quos orta controuerſia ſuper extinctione dicti cenſus, & moto iudicio coram Iudice Æſino fuit ab eo pronunciatum cenſum fuiſſe extinctum, eiuſque ſententia fuit ab A.C. in gradu appellationis confirmata, ſed obtenta per Baldaſſinum commiſſione reſtitutionis in integrum aduerſus prætenſam rem iudicatam, fuit me proponente dubitatum: An conſtet de re iudicatâ, ſeu potiùs de cauſis reſtitutionis in integrum, & DD. negatiuè quoad primam, affirmatiuè verò quoad ſecundam partem reſponderunt, ob euidentem iniuſtitiam ſententiarum.

Si quidem retrouenditio facta fuit à Scipione nedum abſque mandato Bonduli, debitoris, ſed eo inſcio, & abſente, & quod plus eſt, pecuniæ fuerunt ſolutæ non ad effectū liberandi debitorem ab obligatione cenſus, ſed ad effectum acquirendi ceſſionem iurium, contra eundemmet debitorem cenſus ibi, *ſoluenti, & ſoluere declarante de ſuis propriis pecuniis pro habendis ſupradictis iuribus & actionibus & non alias, aliter nec alio modo.* Vnde videtur facta tranſlatiuè, non extinctiuè, quia
1 † tertius redimens cenſum pro alio poteſt quidem acquirere iura tranſlatiuè, etiam ſi inſcio debitore ſoluat, vt latè probat Roder. *de ann. redd. lib. 2. quæſt. 17. num. 1. cum ſeqq.* & plures relati per Modern. Hiſpan. *de iudic. tom. 2. diſp. 35. n. 23.* Hector. Capic. Latro *deciſ. 16. n. 28. & 19.* Sed non poteſt 2
acquirere iura extinctionis, cum debitor inuitus
cogi non poſſit ad cenſus redemptionem, & extin-
ctionem, † vt expreſsè cauetur in Bulla Prima, & de 3
veriori tradunt Roderic. *vbi ſupr. quæſt. 16. n. 7. cum ſeqq.* quem ſequuntur Auend. *de cenſib. cap. 106. n. 6.* Felician. *eodem tract. tom. 1. lib. 4. cap. 1. num. 11. verſ. verum,* cum aliis adductis à Cincio *q. 105. n. 13. & ſeq.* & dixit Rota *in Romana Saluiani interdicti coram bon. memor. Pirouano, quæ eſt deciſio 368. num. 5. poſt eundem. Cinc.* Alias ceſſio quam Scipio tantopere deſiderauit, foret inutilis, ex quo
extincto † cenſu fructus amplius non deberentur, 4
& ſors principalis à debitore inuito extorqueri non poſſet.

Idque manifeſtè deducitur ex Verbis ceſſionis ibi, *ceſſit, conceſſit, & tranſtulit,* quæ cum veram dominij tranſlationem importent, acquiſitionem po-
tius † tranſlatiuam, quàm extinctiuam ſignificant, 5
vt ad propoſitum notant Hector. Capic. Latro *d. dec. 16. n. 14. 34. & 45.* & Rota *in dec. 368. n. 2.* poſt
Cenc. & ex clauſula *ponens* † *in locum ſuum* quæ 6
idem operatur Capic. *d. deciſ. 16. n. 55.* nec non ex clauſula conſtituti, quæ alias eſſet inutilis, vt aduertit Cenc. *q. 103. n. 17. verſ mentem autem.*

Nec aduerſantur Authores, & Rotæ deciſio-
nes formantes poſſe tertium † ſoluentem pro alio 7
cenſum extinguere, quia vel loquuntur in ſoluente de conſenſu, & mandato debitoris, vel quando ſolutio fit ab Accollatario cenſus, in quibus ter-
minis † loquitur *d. deciſ. 368. & 369.* poſt Cenc. 8
Hoc enim caſu cum Accollatarius ſit verus debitor non poteſt ad ſui fauorem acquirere iura tranſ-
latiue propter incompatibilitatem, † quod idem 9
ſit debitor, & creditor eiuſdem cenſus, vt aduertit *eadem deciſio 368. num. 2. 3. & 4. & clarius declaratur in deciſ. 559. num. 18, 19. & 20. penes eundem Cencium,* vel demum loquuntur, quando tertius
intendit ſolum liberare † debitorem, in quibus 10
terminis loquitur *deciſ. 271. num. 2. & 3.* poſt eundem Cenc. & conſonans tradita per Roderic. *lib. 2. quæſt. 17. num. 1. cum ſeqq.* Vbi vero tertius ſoluit inſcio debitore, & ſtipulatur ad ſui fauorem ceſ-
ſionem iurium, † ceſſio non poteſt cenſeri facta 11
extinctiuè, ſed tranſlatiuè, ne vel remaneat inutilis, vel debitor inuitus cogatur ad ſortis reſtitutionem
contra naturam cenſus † de ſui forma perpetui, & 12
contra mentē expreſſam Bullæ, vt ſupra dictum eſt.

Hinc nullum poteſt fieri fundamentum ſuper illis
verbis, *retrouendidit, retroceſſit,* quæ † videntur 13
importare veram cenſus retrouenditionem, & extinctionem, Quia cum hæc, ſicut omnia alia, ſint intelligenda ſecundum ſubiectam materiam, poſ-
ſent † quidem operari extinctionem in redemptio- 1
ne cenſus facta per debitorem, vel extraneum, qui in ſe cenſum Accollaſſet, vel qui non fuiſſet ſollicitus de ceſſione iurium, ſed curaſſet ſolum debitoris liberationem; Sed in redemptione facta, prout hic per extraneum ſoluentem de propriis pecu-
niis ad effectum in ſpecie † reportandi ceſſionem 15
contra debitorem, non poſſunt intelligi de extinctione, ſed de tranſlatione, vt inſeruiant menti
contrahentium, quæ potiùs attendi debet, † quàm 16
verborum formula vt ad propoſitum arguunt in terminis Cenc. *quæſt. 103. n. 17. verſ. Etiam quod,* Antonin. de Amat. *var. reſolut. reſol. 7. ſub n. 34.* Modern. Hiſpan. *d. diſp. 35. n. 45. tom. 2.* Hect. Capic. Latro *d. deciſ. 16. n. 53. & 34.* Rota *deciſ. 366. n. 8. & 9.* poſt Cenc.

17 Comprobatur hæc interpretatio ex obſeruantia ſubſecuta, Iſabella enim hæres Ludouici Impoſitoris, & auctrix Vrſinæ agnouit cenſum non fuiſſe extinctum, ſed tranſlatum in Baldaſſinum obligando ſe ad fructuum ſolutionem ad ipſius fa-
18 uorem. Obſeruantia autem plurimum deſeruit in hac materia, vt in terminis admiſit Rot. *d. dec.* 368. *num.* 4. Vbi quod hoc caſu recedi poteſt à proprietate verborum; Iuncta præſertim declaratione Hieronymæ cedentis, quod intellexit cenſum transferre, non extinguere *Summ. n.* 3. quæ cum adducatur tantummodo ad probandam, & declarandam eius voluntatem, ſuffragatur licet ex interual-
19 lo facta fuerit, vt diſtinguendo tradit Bart. *in l. non ſolum, §. morte in prima ſpecie proteſtationes, ff. de non. oper. nunciat.* quem ſequuntur Rom. *conſ.* 149. *num.* 14. *in fin. verſ. & eſt ſatis lib.* 3. Merlin. *de legit. lib.* 2. *tit.* 2. *quæſt.* 25. *n.* 4. 5. *&* 6. Veriſimilius enim eſt tertium ſoluentem de propriis pecuniis cum ſu-
20 pradicta declaratione voluiſſe potius acquirere cenſum, & fructus lucrari, quàm illum extinguere, & ſimplicem pecuniæ creditorem effici, vt dixit Rota *d. deciſ.* 366. *num.* 8. *&* 9.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. Cecchino,

Poſtea S. R. E. Cardinali.

Romana pecuniaria, ſeu locorum montium.

Veneris 13. Maij 1642.

ARGVMENTVM.

Adminiſtrator tenetur reddere rationem ſuæ adminiſtrationis, & reſtituere reliquum, aliàs poteſt condemnari ad reſtitutionem rei vnà cum fructibus, quamuis ipſe eos non perceperit. Epiſtola plenè probat contra confitentem, quando eſt recognita manus.

SVMMARIVM.

1 *Epiſtola plenè probat contra ſcribentem.*

2 *Bona alicuius quando quis adminiſtrauit, poteſt conueniri ad reddendam rationem adminiſtrationis.*

3 *Adminiſtrator ſi aliquid non fecit ad quod tenebatur, ad id poterit condemnari vnà cum fructibus.*

4 *Quod procedit ſiue ipſe fructus perceperit, ſiue non.*

5 *Epiſtola quod ſit ſcripta manu alicuius, quando non poſſit controuerti.*

Epiſtola quod ſit manu alicuius ſcripta, bene probatur per duos teſtes habentes notam manum ſcribentis.

Quod procedit licet teſtes non viderint ſcribere ſcripturam, quam recognoſcunt, ſi ſiat de illis ſcripturis, in quibus non adhibentur teſtes.

6 *Epiſtola, eſt de illis ſcripturis, quæ dum ſcribuntur, non adhibentur teſtes.*

7 *Scriptura benè recognoſcitur per teſtes habentes notam manum ſcribentis ſecundum obſeruantiam Rotæ, & maximè concurrentibus adminiculis.*

8 *Actus ſequens declarat præcedentem.*

9 *Epiſtola ab aliquo ſubſcripta probat contra eum perinde ac ſi ab ipſomet eſſet ſcripta.*

10 *Teſtium contrarietates quando non ſunt contra ſubſtantialia non attenduntur.*

11 *Teſtium dicta non ſunt cauillanda, ſed potius adiuuanda.*

Teſtes deponentes ſuper recognitione manus alicuius, ſat eſt, quod omnibus ſimul iunctis characteribus, deponant de ea n. 11.

12 *Teſtes vt à falſitate, & mendacio ſoluantur facienda eſt omnis interpretatio.*

13 *Referens non probat ſine relato.*

14 *Verba enuntiatiua, & ad alium prolata non releuant.*

Limitatur tamen id, quando tenor ſcripturæ habetur in referente n. 14.

15 *Verba quando dicantur diſpoſitiuè, & deliberatè prolata.*

16 *Numerus pluralis ſaltem duo comprehendit.*

17 *Loca montium notorium eſt, quod æſtimantur ad rationem ſcutorum.*

18 *Locorum Montium fructus quales ſint.*

Fructus quando taxentur abſque alia liquidatione.

DECISIO CXLI.

SEntentiam Rotalem R. P. D. mei Cerri, in qua D. Abbas Paulus de Angelis condemnatus fuit ad reſtituendam D. Epiſcopo Pactenſi loca duo Montium, ſeu ſcuta ducenta, pro eorum valore, & ſcuta centum pro eorundem fructibus; confirmandam eſſe Domini dixerunt. Patens eſt enim aſſertio Abbatis in Epiſtola ad Dominum Epiſcopum ſcripta, quoad ipſius currum, & equos vendiderat, & ex pretio emerat loca Montium:
Ex qua quidem Epiſtola A. ſicuti oritur plena probatio contentorum † in præiudicium Abbatis, *leg.* A
Publica §. fin. ff. depoſ. leg cum tabernam, §. idem quæſiuit in fin. ff. de pignor. Couarruu. *pract. quæſt. cap.* 22. *num.* 7. Rota apud Cardin. Caual. *deciſ.* 248. *num.* 3. & apud Buratt. *deciſ.* 266. *n.* 4. *& deciſ.* 360. *num* 4. cum aliis relatis in deciſ. Reuerendiſſ. P. D. mei Cerri in hac cauſa facta. Ita potuit Abbas actione mandati, vel negotiorum geſtorum conue-
niri † ad reddendam rationem in ea confeſſatorum 2
Bartol. *in leg. decem in fine, ff. de verb. oblig.* Iaſ. *in l. certi conditio, §. ſi nummos num.* 34. *ff. ſi cert. pet.* Surd. *conſ.* 28. *n.* 50. & inſuper condemnari ad præſtanda loca montium, ſiue illorum pretium, vnà
cum † fructibus, ſiue loca montium emerit, ſiue 3
non, *l. idemque § ſi procurator, & ibi Doct. ff. mandat.* Menoch. *de arbitr. caſ.* 109. *n.* 32. cum aliis alle-
gatis *in d. deciſ. R. P. D. mei Cerri*, & iure † fructus 4
perceperit, ſiue non. Card. Seraph. *deciſ.* 1245. *n.* 6. Rota *deciſ.* 269. *num.* 2 *part.* 1. *recent.* & coram ſanct. mem. Greg. *deciſ.* 50. *n.* 2. *vbi addent. litera B. allegaat concord.*

Quòd autem Epiſtola fuerit ſcripta manu Abbatis, non † videbatur poſſe controuerti, cum fuerit plenè recognita per duos teſtes habentes no-
tam manum: B. quod ſufficit, licèt non viderint B
illum ſcribere, cum ſumus in iis in quibus teſtes
adhiberi † non ſolent, vt præter alios in eadem 5
deciſ. R. P. D mei Cerri allegatos de obſeruantia Rotæ teſtatur Card. Seraph. *deciſ.* 150. *num.* 2. Rota *diuerſ. deciſ.* 343. *num.* 4. *& deciſ.* 570. *n.* 2. *part.* 1. *& deciſ.* 303. *num.* 1. *part. recent.* Card. Mant. *deciſ.* 25. *num.* 2. Cardinal. Caualer. *deciſ.* 432. *num.* 4. iunctis † præcipuè adminiculis Rota *diuerſ. deciſ.* 124. *n.* 3.

part. 2. & apud Buratt. *deciſ.* 475. *num.*7. & in Ti-
burtina Caſtrorum 4.Iulij 1608. coram bon.mem.
Cardin. Marquemontio. Quæ adminicula ſatis hîc
verificantur ex præcedenti mandato D. Epiſcopi
8 facto in perſona Abbatis † præſentis, & acceptan-
tis ad vendendum equos, & currum, & ex ſubſe-
quuta venditione equorum plene probata ex parti-
ta libri Gabellæ, vt firmatur in eadem deciſ. R.P.D.
mei Cerri.

Nec fides dictæ Epiſtolæ minuitur, quia non
9 ſcripta, ſed ſubſcripta fuerit † manu Abbatis. So-
la enim ſubſcriptio operatur, vt omnia in Epiſtola
contenta ab ipſo actualiter ſcripta dicantur, Iaſ. *in
auth ſi quis in aliquo n.* 3. *verſ. ſed caue, & num.*4.*C.
de edend.* Natt. *conſ.*287. *num.*4. Cephal. *conſ.*272.
*num.*85. Surd. *conſ.*61 *num.*31. Rota *deciſ.*603. *ſub
n.*2. *part.*2. *recent.* & apud ſanct.mem.Greg. *dec.*454.
*num.*5.

Provt nec eandem fidem minui viſum fuit ex
10 his, quæ obiiciebantur contra dicta teſtium. Nam
contrarietates, ſeu potius varietates ab informan-
tibus pro Abbate conſideratæ, non ſunt circa
ſubſtantialia recognitionis, ſuper qua deponunt
Roman. *conſ.*30. *num.*2. Natta. *conſ.*96. *num.*4. Rota
apud ſanct.mem.Greg. *deciſ.*194. *num.*9 *& dec.*248.
*num.*13. *& deciſ.*351. *num.*29. Et ſat eſt quòd om-
nibus characteribus ſimul iunctis habuerint no-
11 tam manum Abbatis † teſtium enim dicta non
ſunt cauillanda, ſed potius coadiuuanda Bart. *in l.
de ætate n* 7. *circa med. verſ ſed contrarium, ff. de mi-
nor.* Corn. *conſ*119. *num.*6. *ante finem lib.*3. Alex. *con-
ſil.*185. *ſub n.*3. *lib.*7. Rota apud ſanct.mem Greg.
deciſ 252. *num.*11. *& d.dec.*351. *c.*37. *& deciſ.*487.
num 6. *&* 7.

Nec ex eo quòd primus teſtis dicat ſe neſcire
fuiſſe delectum ex albo Confratrum Nationis ſi-
culæ, & tamen conſtet fuiſſe deletum, poteſt ar-
gui ipſum fuiſſe mendacem, & falſum. Poſſunt
enim ſimul ſtare, quòd re vera fuit deletus, & ta-
12 men † illud ignorauerit, & ſufficit, quòd hæc in-
terpretatio fieri poſſit, vt teſtis à mendacio, &
falſitate ſaluetur. Felin. *in ca. cum. tu num.*13. *de teſt.*
Alex. *conſ.*101. *num.*21. *lib.*7. Bertaxxol. *conſ. crim.*
8. *num lib.*1. Surd. *conſ.*530. *n.*13. Rota apud ſanct.
mem Greg *d. dec.*252. *n.*12.

Non obſtat quòd dicta Epiſtola ſit relatiua ad
13 aliam epiſtolam † antea ſcriptam, ideoque non
probet non exhibito relato. Quia cum relati tenor
circa venditionem, & emptionem reſpectiuè adſit
14 in † referente, non eſt neceſſaria exhibitio relati
ex allegatis in eadem deciſ. R.P.D. mei Cerri, qui-
bus addi poſſunt Felin. *in cap. inter dilectos n.*7. *de
fid. inſtr.* Dec. *conciſ.*63. *n.*6. Pariſ. *conſ.*53. *n.*9. *lib.*1.
Ruin. *conſ.*31. *n.*7. *& conſ.*231. *n.*5. *&* 6. *lib.*1. & fuit
dictum *in Romana locorum Montium* 15. *Maij* 1611.
coram bon. mem. Vbaldo Seniore, & gratis dicitur
15 verba Epiſtolæ fuiſſe † enontiatiua, & prolata ad
alium effectum: cum in eo diſpoſitiuè & delibera-
tè reputant id quod latius in præcedenti Epiſtola
continebatur.

Nec denique obſtare videntur, quæ dicuntur
de liquidatione, quia reſpectu locorum montium
16 cum Epiſtola loquatur † in numero plurali, & ſic
duo ſaltem loca montium includat, vt vltra cita-
tos in eadem deciſione Reuer. P. D. mei Cerri tra-
dit Cardin. *in clem.* 1. §. *premiſſa num.* 1. *de ſupplen-
da neglig. Prælat.* Rota apud Buratt. *deciſ.*161. *n.*8.
Quatenus Abbas recuſet præſtare loca montium,
17 bene potuit fieri liquidatio iuxta † notorium illo-
rum pretium ad rationem ſcutorum 100. pro loco,
Bald. *in leg. ſi fundum in fine, Cod. de rei vendic.*
Achill. *deciſ.*22. *de reſtit ſpoliat.* Card. Caual. *dec.*17.
*num.*1.

Reſpectu verò fructuum, illis calculatis à da-
ta Epiſtola 13. Martij 1631. ad rationem minimi
redditus locorum montium, ſcilicet ſcut. 4. $\frac{2}{3}$ quo-
libet anno pro vnoquoque loco montium, † ſa- 18
tis iuſtificatur condemnatio Abbatis abſque alia li-
quidatione. Card. Caualer. *deciſ.*323. *n.*4. Rota *in re-
cent. deciſ.*58. *n.*26. *part.*6.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. Bichio.

Marſiceñ Iuriſdictionis

Veneris 3. Iunij 1644.

ARGVMENTVM.

Subtrahens aliquam ſcripturam oritur mala præſumptio contra occultantem, qualiter tamen veniat facienda talis probatio deputatus ad cuſtodiam talis ſcripturæ, ſi ea fuerit amiſſa, vt deputatus liberetur, ſufficit probare fuiſſe amiſſam non culpa ſua.

SVMMARIVM.

1 *Subtrahere non induit præſumptionem pro aduerſario.*
2 *Subtractio cum arguat dolum, & ſic non præſumatur, ideòque plene, & concludenter eſt probanda.*
3 *Factum ipſum cùm non præſumatur, ideòque probandum venit.*
4 *Ad Epiſcopum ſpectat deputatio Notarij Curiæ Epiſcopalis.*
5 *Ad Notarium, & non ad Epiſcopum ſpectat cuſtodia actorum Curiæ Epiſcopalis.*
6 *Doli præſumptio intrat illum, qui iudicialiter requiſitus aliquid producere, & recuſat producere.*
7 *Ad cuſtodiam deputatus Scripturarum liberatur probando caſum amiſſionis, abſque ſua culpa.*
8 *Scriptura aliqua an ſit originalis, necne quando ſit ſuperfluum quærere.*
9 *Scripturæ amiſſio ex quo datur iuſtificata.*
10 Abb. in cap. accipimus ſub num. 5. de fid. inſtr. *refutatur.*
11 *Epiſcopus an occultando aliquem proceſſum, oriatur ſiniſtra præſumptio contra Eccleſiam.*
12 *Probatio incerta, & non concludens, non releuat.*
13 *Probationes ſuperfluæ non ſunt attendendæ.*

DECISIO CXLII.

ROta confirmauit vltimam deciſionem * pro Reuerendiſſimo D. Epiſcopo Marſicenſi non obſtantibus iterum ex aduerſo deductis, quæ referendo ad olim Epiſcopum Pariſium culpam ſubtractionis proceſſus compilati de anno 1578. inter Epiſcopum Marſicenſem, & Archipresbyterum Terræ Saponariæ ſuper controuerſia Iuriſdictionis conabantur exinde elicere præſumptionem, † quod in eodem proceſſu probata eſſet intentio Archipresby

presbyteri, etiam in præiudicium ſucceſſorum in
Epiſcopatu, *iuxt. Doctrinam Abbatis in cap. acce-
pimus ſub numero 5. verſ. aut non poteſt de fide
inſtr.*

Verum hæc præſumptio non applicatur caſui
noſtro, quia non conſtat proceſſum fuiſſe ab Epi-
2 ſcopo Pariſio doloſe ſubtractum † quod ex aduerſo
probandum eſſet plene, & concludenter; nam li-
cet præſumptionem probare non oporteat, quia
ius illam inducit, tamen factum ipſum ex quo † re-
3 ſultat præſumptio, probare neceſſe eſt *cap. cum in-
ter, de elect. cap. 3. lore de probat. cap. illud de præ-
ſumpt.* & in his terminis notat Henricus Boych.
in cap. peruenit id primo n. 2. de teſtib. cogen. quem
ſequitur Bellam. *ibid. n. 2. & eſt textus in l. teſtium
in fin. ubi gloſſ. in verb. probantibus C. teſtib. gloſſ. fin.
in l. de poſſeſſ. C. probat.*

Huiuſmodi autem probatio nullatenus educi
poteſt ex eo, quod proceſſus in Archiuio Curiæ
Epiſcopalis non reperiatur, quia exinde non ſequi-
tur culpa, vel dolus Epiſcopi, cum ad ipſum ſpectet
4 † ſolum deputare Notarium actuarium, *cap ſtatu-
tum §. Notarium de reſcript. in 6.* Bero *in cap. quo-
niam, contra n. 46. de probat.* Bald. *conſ. 157. n. 1.
lib. 3.* Aſin. *in praxi §. 14. cap. 8. num. 2. cap. 20.
5 num. 2.* Ad quem, non autem ad † Epiſcopum ſpe-
ctat cuſtodia actorum, & ſcripturarum Curiæ Epi-
ſcopalis Abb. *in cap. quoniam, contra n. 3. & 4. de
probat.* Rota *deciſ. 97. numero 1. & 4. deciſ. 339.
numero 1. inter impreſſ. poſt conſ.* Farinac. & in
puncto, *coram bon. mem. Cardin. Canaler. deciſ.
542. num. 1. & 2.*

Et quatenus teſtes examinati ad inſtantiam Ar-
chipresbyteri deponunt, quòd proceſſus trans-
miſſus ad Archiepiſcopum Salernitanum, ac dein-
de de ordine Sacræ congregationis ſuper negotiis
Epiſcoporum ad curiam Romanam, rediit tandem
ad manus Epiſcopi Pariſij, qui ad hunc effectum,
Nuntium ſpecialem miſerat ad Procuratorem, pe-
nes quem reperiebatur. Obiectum facile tollitur,
tum quia iidem teſtes addunt plura folia originalia
ex dicto proceſſu retinuiſſe eundem procurato-
rem, eaque mediante opera Galeotti conſignata,
deinde fuiſſe Archipresbytero Cloſſo, prout etiam
alias faſſus fuit idem Archipresbyter, vt ponderat
prima deciſio §. *primum adminiculum*, & cum illa
6 exhibere recuſauerit, † quamuis ad id monitus iu-
dicialiter fuiſſe, in ipſum doli præſumptio retor-
quetur, Menoch. *præſumpt. 91. n. 4. lib. 2. tum aliis
allegatis in prima deciſ. §. quartum.*

Tum quia teſtes examinati ad inſtantiam mo-
derni Epiſcopi teſtantur de viſu, ac certa ſcientia,
quod ſtatim mortuo Epiſcopo Pariſio, Cæſar eius
nepos proceſſum ſubripuit è quodam ſcrinio Epi-
ſcopi, & vltro quod illum conſignauit mediante
pecunia Archipresbytero Cloſſo. Et eſto quod
in hâc ſecunda parte non bene concluderent, re-
manet ſaltem probata prima pars ſubtractionis fa-
ctæ à Cæſare, quod ſufficeret, etiamſi ipſemet
Epiſcopus proceſſum cuſtodire debuiſſet quia
7 obligatus † ad cuſtodiam ſcripturarum liberatur
probando caſum amiſſionis abſque ſua culpa Bart.
in l. ſi quis ex argentariis §. an hac hæredi n. 2. & 4.
& Caſtr. *in §. prætor ait n. 5. & 6.* Alberic. *in §. pro-
hibetur in fin. ff. de edend.* Grat. *conſ. 23. n. 19. lib. 5.*
Gozzadin. *conſ. 17. n. 51.* Surd. *conſ. 509. ſub n. 10.
verſ. idem.*

Non dubitari poteſt, quin proceſſus vt ſupra
ſubtractus à Cæſare nepote eſſet originalis, quia
quintus teſtis deponit in ſpecie de originali, & de
eo intelligendi ſunt alij teſtes generice loquentes;
præſertim quia vnicus tantum proceſſus probatur
perueniſſe ad manus Epiſcopi Pariſij, qui ſiue ori-
ginalis eſſet, ſiue copia ſubtractus fuit à nepote, li-
cet verius ſit fuiſſe originalem, vt pluribus com-
probat prima deciſio. Igitur ſuperuacaneum eſt
quærere, an proceſſus tranſmiſſus ad Curiam Ro-
manam eſſet † ſumptus ex originali, qui reman- 8
ſiſſet in Archiuio Marſici, an ipſemet originalis;
nam præter quod illum fuiſſe originalem compro-
bat prima deciſio §. *præter quod, nec non deciſ.* Bu-
ratti 278. Ad fauorem aduerſarij emanata *num. 53.*
in omnem euentum, data etiam diſtinctione pro-
ceſſuum ſatis eſt moderno Epiſcopo probaſſi per
teſtes amiſſionem eius, quem anteceſſor habue-
rat; alterius verò, qui in Archiuio dicitur reman-
ſiſſe, cura cum ad actuarium ſpectaret, probatur,
† amiſſio quoad Epiſcopum eo ipſo quod factis 9
diligentiis in Archiuio non reperitur Felin. *in cap.
ſicut col. 7. verſ. quinta declaratio de re iudic.* Are-
tin. *in cap. fin. in 3. notab. de probat.* Bart. *in l.
55. poſt num. 20.* ibi, *ſed opinio eſt ff. de acquir.
hæredit. per text. in l. 3. §. nerua, ff. acq. poſſeſſ.*
Surd. *conſ. 509. ſub numero 6. verſiculo dicit,*
Aretinus.

Atque ita corruunt omnia fundamenta deciſio-
num pro Archipresbytero, quia ſupponunt cul-
pam Epiſcopi in occultando proceſſum, aut ne-
gligentiam in perquirendo in Archiuio, & cogen-
do actuarium, vt exhibeat, quæ ex probationibus
poſtea factis, & aliis ſupra deductis minimè vi-
gent. Eóque minus vagent contra Modernum Epi-
ſcopum ſucceſſorem mediatum illius, à quo pro-
ceſſus occultatus aſſeritur quicquid † dixerit Ab- 10
bas initio allegatus, cui non aſſentitur Felin. *in
eod. cap. accepimus ſub num. 15. de fid. inſtr.*: & pro
ſucceſſione in Epiſcopatu ſpondit Rota, *coram Re-
uerendiſſimo Vrgellen. deciſ. 166. per tot.* Quando
vt in caſu noſtro ſucceſſor non venit ad cauſam
proſequendo factum occultationis proceſſus, ſed
pro defenſione iurium Eccleſiæ.

Cum præterea hodie ſtrictè agatur de conce-
denda necne audientia moderno Epiſcopo in quo
art. ſatis eſt quòd non conſtet de contumacia Epi-
ſcopi in exhibendo proceſſu. An verò ex quo
proceſſum anteceſſor occultaſſet, reſultaret præ-
ſumptio † mali iuris Eccleſiæ, & quod ibidem 11
probata eſſet immemorabilis ad fauorem Archi-
presbyteri reſpicit aliam quæſtionem particulari
ſi opus fuerit dubio diſcutiendam quam pluribus
declarat Farinacc. *de teſtib. quæſt. 78. num. 139. &
ſeqq.* Boer. *deciſ. 192. ſub n. 9.* Et probandum ex
aduerſo eſſe tenorem ſcripturæ à Reo ſubtractæ,
quia aliàs probatio † eſſet incerta, & non conclu- 12
dens, neceſſario tradit Bald. *in l ſic de poſſeſſ. n. 2.
C. de probat.* poſt Cyn. *ibid. ſub n. 2.* Felin. *in cap.
ſicut n. 7. de re iudic.* Sed hæc vt dicebam, vel ſu- 13
perflua ſunt, quia non probatur proceſſus occul-
tatus ab Epiſcopis anteceſſoribus, vel ſuo loco, &
tempore diſcutienda erunt.

Et ita deciſum vtraque parte informante.

R.P.D. Leona Verospio.

Rheginen. Manutentionis.

Lunæ 27. Iunij 1644.

ARGVMENTVM.

Alienatio facta lite pendente licet tanquam laborans vitio rei litigioſæ, ſubſiſtentiam non habeat, attamen quandó reperitur facta ex cauſa neceſſaria antecedenti valet, & tenet. Iudex quando non priuet aliquem ſua poſſeſſione. De liberatio bonorum, facta ſine citatione partis, & termino ad reluendum, tanquam nulliter facta non ſuſtinetur. Clericus non poteſt conueniri à Laico Iudice.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſio anterior eſt manutenenda.*

2 *Cum titulo poſſidens eo magis venit manutenendus.*

3 *Alienatio, ſeu datio in ſolutum facta lite pendente impugnari poteſt, tanquam affecta vitio litigioſi, quod tamen limitatur.*

4 *Iudex poteſt priuare aliquem ſua poſſeſſione, tam ciuiliter quam naturaliter.*

5 *Iudex nulliter, & iniuſtè procedens, non transfert poſſeſſionem manutenibilem in aliquem.*

6 *Poſſeſſionem animo retinens poteſt obtinere manutentionem aduerſus poſſidentem naturaliter.*

7 *Poſſeſſio capta poſt interpoſitam appellationem excuſari non poteſt à vitio attentatorum.*

8 *Clerico permiſſa vt appellatio de iure canonico in poſſeſſorio.*

9 *Iudicium factum ſine citatione ſubſiſtentiam non habet.*

10 *Deliberatio bonorum facta ſine citatione partis, non tenet.*

11 *Deliberatio bonorum, antequam fiat, debet concedi terminus parti ad reluendum.*

12 *Clericus non poteſt conueniri ex ſententia Iudicis Laici.*

13 *Clericus non arctatur ex inſtantia cœpta contra Laicum ſuum principalem.*

DECISIO CXLIII.

CÆſar Canoizzonus, vti Opeditor Olimpiæ in ſumma ſcutorum 900. iudicium aſſiſteotiæ iotentauit contra illius bona coſſeſſa ab Anna eiuſdem nepta, ac hærede, in eoque ſententiam fauorabilem reportaoit à Iudice, Vicariæ, quam contra Clericum Hieronymum de Capua vti poſſeſſorem eorundem bonorum exequi curauit impetrando Vicario Capitulari Rheginen. decretum de illa vendendo, ſeu deliberando Carolo de Capua, tanquam vltimo, & maiori oblatori, qui etiam ab eodem Vicario immiſſionem impetrauit. Cum verò ab eo deliberatione & ſubſecuta immiſſiooe appellaſſet Hieronymus coram A. C. & decretum manutentionis obtinuiſſet, vti anterior poſſeſſor ex cauſa dationis inſolutum ſibi factæ ab Anna pro anteriori credito, quod eidem ſoluere tenebatur ex cauſa Dotis Auiæ maternæ; Commiſſa mihi cauſa appellationis cum facultate manutenendi, quem de iure, dubitaui cui concedenda eſſet manutentio, reſolutum fuit ad fauorem Hieronymi quia de ſui † anterioti poſſeſſiooe docet in qua 1
manuteneri debet iuxta textum *in cap. licet cauſam de probat.* Bart. *in l. vnic. num. 8. verſ. ſi verò vterque probauit, Cod. vti poſſidetis*, Menoch. *de retin. remed. 3. num. 729.* Aretin. *in §. retinendæ num. 9. inſtit. de interdict.* dum maxime eadem poſſeſſio
† corroboratur ex legitimo titulo dationis in ſolu- 2
tum, vt ootant communiter Doctor. *in l. vnic. Cod. vti poſſidet idem* Menoch. *de retinend. remed. 3. numer. 733.* Bouat. *in interd. vti poſſidet cap. 2. num. 99.* Rot. coram Greg. *dec. 412. num. 2. vbi latè addent. num. 5. & in Bononien. poſſeſſionis 14. Martij 1622. coram bon. mem. Merlino, & Vincentina adminiſtrationis 16 Decembris 1624. coram Remboldo*, quæ datio, ſeu alienatio licet ſequuta fuerit pendente
lite impugnari non valet tanqoam affecta † vitio 3
litigioſi, dum facta fuit ex cauſa neceſſaria, anterioris ſcilicet crediti, quod ab eadem anna conſequi debuerat Hieronymus iuxt. text. *in l. alienationis, ff. famil. hereiſcund.* Lancellot. *de atten. 2. part. cap 4. lim. 8. num. 11. & 12.* Tiraquell. *de retract. lignag. §. 1 gloſſa 14 n. 16.* Roderic. *de ann. redd. lib. 2. q. 15. n 81.* cum aliis adductis *in Rom. Vineæ. 27. Iunij 1640. cor bon mem. Merlin.*

Non obſtat quòd Carolus Aduerſarius immiſſionem impetrauerit à Iudice in bonis controuerſis, quæ antea ex eiuſdem anthoritate, tanquam vltimo, ac maiori oblatori deliberari obtinuerat, à
quo propterea † Iudice tunc tam ciuili, quam na- 4
turali poſſeſſione priuatus fuerit Hieronymus iuxta textum *in l. clam poſſidere §. qui ad nundin. ff. de acquir. poſſeſſ. & l. qui vniuerſas § item prætor, ff. eodem tit.* & notant vtrobique Doct. Rot. *deciſ. 634. part. 1. rec. & in Squillacen. Abbatiæ 25. May 1625. cor. bon. mem. Merlino.*

Quia cum Iudex nulliter † & iniuſte proceſſe- 5
rit, nec tranſtulit poſſeſſionem manutenibilem in perſonam Caroli, nec Hieronymum anteriori
poſſeſſione priuauit, dum ſe non habuit pro ſpo- 6
liato, qui ideo ratione ciuilis, quam animo retinuit, debet contra Carolum occupantem naturaliter, manuteneri, vt tradit Angel. *de acquir. poſſeſſ. quæſt. 18. artic. 2, num. 97. & 101.* Boccac. *de interdict. vti poſſid. cap. 3. num. 13.* Honded. *conſ. 20. num. 19. lib. 1.* Rota coram Put. *deciſ. 409. num. 4. lib. 2.* & coram Gregor. *deciſ. 46. num. 5. & 9. & in deciſ. 106 num. 2. & 3. & deciſ. 135 num 3. part. 1. recent.* dum maximè eadem poſſeſſio Caroli excuſari
† noo valet à vitio attentorum, tanquam capta poſt 7
interpoſitam appellatiooem ab Hieronymo iuxta textum *in cap. de attent. part. 2. cap. 12. in præfato*
num. 78. Cui tanquam † clerico de iura canoni- 8
co permiſſa erat appellatio in iudicio aſſiſtentiæ, licet poſſeſſorio. *ex not. in Clem. 1. de cauſ. poſſ. & propr. & in Clem. 1. de ſequeſtr. poſſeſſ. & fruct. vbi Cardin. n. 10. & in cap. cum ad ſedem vbi gloſſ. not. in verb. inter dictum circa finem verſ. & not. de reſt. ſpol* Couarr. *pract. q. cap 23 n 9. verſ. prima concluſ.* Afflict. *deciſ. 169. n. 2.* Rota *deciſ. 391. n. 3. part. 2. recent.*

Nullitas verò proceſſus viſa fuit concludi, tum
ex omiſſa citatione Hieronymi poſſeſſoris † tam 9
in Iudicio ſubhaſtationis, quam ſubſequutæ immiſſionis, ſine qua oec conſiſtere potuit dictum Iudicium, nec Hieronymus io eo ſua poſſeſſione priuari iuxta textum, *in l. vltim. C. ſi per vim vel*

alia

aliſo modo, & in cap. licet Epiſcop. de preb. lib. 6. Hond. eodem. conſ. 20. num. 19. lib. 1. Menoch. conſ. 1073. num. 13. Rot. deciſ. 802. num. 7. part. 1. & dec. 179. num. 5. & deciſ. 187. num. 3. part. 4.
10 diuerſ. & in his terminis † Iudicij deliberationis eſt textus in l. creditor C. de diſtract. pign. notat. gloſſ. in l. à D. Pio §. 2. in verb. videatur ff. de re iudic. Mangil. de ſubhaſt. q. 147. num. 10. & quæſt. 180. n. 1. Rota, coram Seraphino deciſ. 103. n. 3. & coram Gregor. deciſ. 416. num. 1. Tum
11 ob non conceſſum terminum † ad reluen. poſt decretum delibetationis neceſſarium, iuxta tradita per Saluſt. Tibic. in prax. lib. 1. cap. 41. n. 5. Rota, coram Gregor. deciſ. 416. num. 2. & in Vrbeuetana domus, 15. Decembris 1594. cor. bon. mem. Card. Pampilio poſt Mangil. eodem tract. de ſubhaſt. dec. 51. num. 15. Tum demum, quia eadem
12 ſententia lata coram iudice † laico in iudicio aſſiſtentiæ contra bona poſſeſſa ab Anna exequi non poterat contra Hieronymum, in quem eadem bona transferant, cum ille tanquam clericus, & poſſeſſor conueniri non potuiſſet ex ſententia Iudicis Laici. iuxta not. in cap. At ſi clerici, cap. cum non ab homine, & in cap. qualiter de indic. & in cap. Sanctæ Mariæ de conſtit. & in auth. ſtatuimus C. de Epiſc. & Cler. Abb. in cap. quoniam frequenter §. ſunt & alij num. 28. verſ. conclude ergo. vt lit. non conteſtata. Soccin. Sen. conſ. 91. num. 13. & 14. lib. 3. Dec. conſ. 709. num. 7. Purpurat. conſ. 26. n. 1. Gaaſſ. de effect. Cleric. effect. 1.
13 num. 906. Nec arctetur ex inſtantia cœpta contra laicum ſuum authorem. iuxta reg. traditam in cap. Nullus Clericus, & in cap. Clericus 11. quæſt. 1. notant Doct. in cap. quia V. de iudic. vbi Butr. & Abb. num. 12. Imol. num. 3. Dec. num. 37. Add. ad fel. num. 3. verſ. & iſtam partem puto veriorem Rota, coram Seraph. deciſ. 957. n. 9. & in dec. 5. n. 1. de for. comp. in antiq.

Et ita vtraque, &c.

R.P.D. ROYAS.

Poſtea Epiſcopo Tarraſonen.

Peruſina Spolij.

Lunæ 27. Ianuary 1643.

ARGVMENTVM.

Subhaſtatio quando nulliter fuit facta, tunc emens tenetur ad reſtitutionem rei, vnà cum fructibus quoad procedit etiam ſi talis ſubhaſtatio fuerit facta inſtante fiſco, cum Fiſcus, quidquid nonnulli perperam ſenſerint, non reperitur in hoc priuilegiatus, vt in ſubhaſtatione faciat fructus ſuos.

SVMMARIVM.

1 *Spoliatus debet in primis reſtitui, nec admittitur retentio.*
2 *Fructus habiti lite pendente ſine dubio veniunt reſtituendi.*
Per litis conteſtationem remanet ſublata bona fides.
4 *Debitum illiquidum non poteſt impedire reintegrationem.*
5 *Emens ſub haſta à Fiſco, ob cuius priuilegium facit fructus ſuos, nec tenetur imputare in ſortem, & an id ſit verum,* num. 18.
6 *Emens ſub haſta à Fiſco, non amouetur à poſſeſſione, niſi reſtituto ei pretio.*
7 *Fructus rei ſubhaſtatæ debent reſtitui, quando ſubhaſtatio fuit nulla, etiam ab eo qui emit inſtante fiſco,* & num. 12.
8 Text. in l. 1. C. de fid. inſtrum. & iur. ſubhaſt. fiſc. lib. 10. *in quibus caſibus loquatur.*
9 *Verba omni ordine peracto, quid inducant.*
10 *Ad fructuum acquiſitionis effectum requiritur vel dominium, vel bona fides poſſeſſoris.*
11 *Priuilegium fiſci non operatur vt qui nulliter emit ſub haſta, dominium acquirat.*
13 *In ſubhaſtatione præſumitur mala fides eo ipſo quod non fuerunt adhibitæ ſolemnitates neceſſariæ.*
14 *Litis conteſtatio ſine dubio, & indiſtinctè inducit malam fidem.*
15 *Fides mala benè cauſatur ex venditione longè vltra dimidium iuſti pretij, facta.*
16 *Emptor poſt litem conteſtatam, & ſecutam ſententiam tenetur reſtituere fructus, ſi aliquid nulliter fuit emptum ſub haſta.*
17 *Titulus dum non reducitur ad non titulum, ex cuius defectu quis tenetur ad reſtitutionem fructuum.*
19 *Fiſcus in caſibus in quibus ipſe non reperitur priuilegiatus à iure communi, vtitur eodem iure, quo alij.*
20 *Subhaſtatio, quando fuit nulla ob imperitiam iudicis, durius agitur contra fiſcum, quam contra priuatum.*
21 *Fiſco competit priuilegium; vt ſibi eligere Iudicem.*
22 *Iudicem imprudentem, & ignarum, ſi quis ſibi elegerit, ſibi id imputare debet.*
23 *Bona quando nulliter ſubhaſtantur, emens facit fructus ſuos, dum ei non fuit reſtitutum pretium declara,* num. 24.
25 *Subhaſtationem impugnans tenetur ad reſtitutionem pecuniarum vnà cum vſuris.*
26 Text. in l. vſuræ C. de præd. minor. *contra quem loquatur.*
27 Mangil. de ſubhaſt. quæſt. 91. per tot. *in quibus terminis loquatur.*
28 *Fructus ſoluere ſi quis vnquam promiſerit nec ad illos ſoluendos fuit interpellatus, non tenetur illos ſoluere.*
29 *Cenſus eſt quid diuerſum à credito.*
Retentio pro credito non competit niſi pro eâdem cauſa, & pro eodem credito, pro quo ſubhaſtatio nulliter fuit facta.
30 *Retentio nunquam datur, quando creditum eſt illiquidum.*

DECISIO CXLIV.

Bis fuit coram me reſolutum DD. Comites de Vbaldis eſſe reintegrandos ad poſſeſſionem bonorum ſancti Mariani, & Beltrignanæ, fuitque per A. C. traditum votum ad hoc vt ad expeditionem cauſæ deueniret, cui placuit iterum conſulere Rotam, & dato dubio, an DD. de Chriſpoltis competeret retentio in dictis bonis, hodie diſcuſſo, Domini negatiuè reſponderunt.

Tum quia verſamur in ſpolio Iudiciali, in quo retentio non datur pro prætenſo credito ſcutorum 400. ſolutorum per Mariam matrem eorum de Chriſpoltis in ſubhaſtatione ſequuta, niſi in caſu

in

in quo poſſeſſio fuit omiſſa ob contumaciam, ſiue
ob culpam ſpoliati, quæ ceſſat in præſenti, cum
conſtet comites citatos ſemper comparuiſſe, &
ſubhaſtationi, & deliberationi ſe oppoſuiſſe, ſe-
cus verò vbi ſpolium fuit commiſſum per Iudicem
nulliter procedentem, vt io hoc caſu prout in
prioribus deciſionibns comprobatum fuit, & ſic
5 † ſpoliatus debet in primis reſtitui, nec admittitur
retentio Alex. *in l. 5. §. vltimo num. 27. cum ſeqq.
ff. de acquir. poſſeſſ.* Neguſant. *de pign. part. 5.
membr. 2. n. 20. 21. & 22.* Grat. *diſcept. 734. n. 48.
& 49.* Caual. *decif. 539. n. 10. & 543. num. 4. & in
Romana domus coram Vbaldo poſt Mangil. de ſub-
haſt. deciſ. 54 num. 6. & 7.*

Tum etiam quia aut obſtat Chriſpoltis excep-
tio ſatisfactionis, cum illi poſſederint bona ſub-
haſtata per 20. annos enumerando tempus ante
motam litem, vel poſt intentatum Iudicium quod
2 fuit de anno 1634. per nouennium † à quo tem-
pore indubitanter fructus annui veniunt reſtituen-
di *Cap. grauis de reſtit.* Spoliat. Verall. *deciſ. 28.
num. 2. part. 2.* Coccin. *dec. 439. n. 2.* Caual. *de-
ciſ. 586. ad fin.* Duran. *dec. 454. num. 6.* Qui fru-
ctus aſcendunt ad annua ſcuta 5000. vt teſtes
comprobant, ſunt ideò compenſandi cum dicto
credito ſcutor. 4000. quia ex tunc per conteſtatio-
nem litis ſublata † remanſit bona fides, aut ſal-
3 tem venit dicendum remanere prorſus illiquidum
creditum illorum de Chriſpoltis, ita vt illius vi-
4 gore non valeant † impedire reintegrationem,
Gratian. *diſcept. 734. n. 13.* Surd. *deciſ. 46. num. 16.*
Rota, *deciſ. 433. num. 2. part. 2. recent. & 411. n. 24.
part. 5 & dec. 54. ſub num. 11.* poſt Modern. Petuſ.
de Manut. Caual. *deciſione 539 n. 5.* & fuit dictum
*in Auximana cenſus 10. May 1636. coram R. P.
D. meo Chiſilerio.*

Nec obſtat quòd Domini de Chriſpoltis præ-
tendant ex perceptione fructuum non fuiſſe ex-
tinctum, nec redditum illiquidum eorum credi-
5 tum, ex † quo emerint ſubhaſta à fiſco, ob cuius
priuilegium feciſſe fructus ſuos, nec teneri impu-
tari in ſortem per *text. in l. fundus qui ff. de reſcind.
vendit. in l. fin.* Cod. *ſi aduerſ. fiſc. in l. ſi minor C.
de iur. fiſc. in l. 1. & 2. C. de fid. inſt. lib. 10.* Pe-
regr. *de iur. fiſc. l. 6. tit. 4. n. 11.* Quia fuit per Do-
minos reſponſum in præfatis iuribus nullibi repe-
6 riri ſcriptum, quod emptor non amoueatur † niſi
reſtituto pretio ſoluto, aliud autem eſt pretium,
aliud vero fructus ex bonis emptis percepti, quos
7 reſtituendos eſſe, quando ſubhaſtatio † eſt nulla
etiam ab eo qui emit inſtante fiſco diſponit ad li-
teram *text. in l. 1. C. de fid. inſtrum. cum fructibus.*
& text loquitur non ſolum quando fuit facta ſub-
8 haſtatio, & deliberatio nomine fiſci à non perſona
legitima, ſed etiam, quando deficiunt aliæ ſolem-
9 nitates, ibi, *neque omni ordine peracto*, inducant
neceſſitatem aliarum ſolemnitatum copulatiue, ita
vt vna deficiente intereat diſpoſitio dicti text. vt de-
clarat ibid. *gloſſ. in verb. in omni ordine.*

Vltra quod ad effectum acquiſitionis fructuum
10 requiritur vel dominium, vel † bona fides poſſeſſo-
ris, *l. fructus, & l. ex diuerſo iuncta l. in fundo ff.
de rei vendic. l.* Herennius, *ff de vſur.* At priui-
legium fiſci non efficit, vt qui nulliter emit ſub
11 haſta, dominium, † acquirat optimè, *gloſſ. in d. l.
fundus, verb. ſatisfactum eſſet in fin. ff. de reſcind.
vendit.* ibi, *& ideo dicitur eſſe non ſtatim*, in bo-
nis actoris, *ſcilicet vt poſſit petere cum effectu,
ſuus tamen eſt, & eſſe non deſiit*, Hinc Curt. iun.
conſ. vltimo num. 4. lib. 2. Adducitur per Peregrin.
de iur. fiſc. lib 6. tit. 4. num. 21. Ad comproban-
dum priuilegium fiſci, ait, † *Emptorem retinere* 12
*rem loco pignoris propterea fructus ſuos non
facere.*

Nec priuilegium fiſci efficit, vt emptor con-
ſtituatur in bona fide, imo in mala, † quæ præ- 13
ſumitur eo ipſo, quod in ſubhaſtatione non fuit
ſeruatus ordo, *gloſſ. in d. l. 1. verb. mala fide inſtr.
& iur. haſt. fiſc. lib. 10.* Præſertim ſtante litis † 14
conteſtatione, quæ indiſtincte malam fidem
inducit Bart. *in l. ſed & ſi lege §. ſi ante num. 1. ff.
de petit. hered.* Surd. *conſil. 293. num. 9.* Burſat. *de-
ciſ. 130. num. 8. in fin. & 714. n. 9.* Quæ etiam
cauſatur ex venditione † longe vltra dimidium iu- 15
ſti pretij facta Caſtr. *conſ. 156. n. 1. verſ. 1. quia
lib. 2.* Vbi adducuntur alia iura, cum teſtes de-
ponant bona valere ſcuta 12000. Et ita poſt litem
conteſtatam, & ſequutam ſententiam, tenetur † 16
emptor reſtituere fructus, vel eos in ſortem impu-
tare, quia nulliter ſub haſta emit ad inſtantiam
creditoris, *l. prima C. ſi vendit pign. agat.* hócque
etiam expreſſe diſpoſuit, *imperator in d. l. 1. C. de
fid. inſtrum. & iur. haſt. lib. 10.* Gratian. *diſc. 206.
n. 15.* Caual. *deciſione 409. n. 1.* Cum titulus redu-
catur ad † non titulum, ex cuius defectu poſſidens 17
tenetur ad reſtitutionem fructuum, Rot. *dec. 693.
num. 1. poſt med. part. 1. recent.* Nec fiſcus in hoc
aliquo † in loco reperitur priuilegiatus à iure 18
Gamm. *deciſ. 77. ſub n. 1. verſ. nec eſt ſpeciale.* Fi-
ſcus autem in caſibus in quibus † non reperitur 19
à iure priuilegiatus, vtitur eodem iure, quo alij,
*l. quod placuit ff. de iur. fiſc. gloſſ. communiter ap-
probata in l. item veniunt, §. in priuatorum ff. de
pet. har.* Dec. *conſ. 351. num. 3.* Peregr. *de iur. fiſc.
lib. 7. tit. 7. per tot.* Fontanella *deciſione 221. n. 4.*
Durand. *deciſ. 380. num. 7. & 8.* Imo quando vt
in † præſenti ſubhaſtatio fuit nulla ob imperitiam 20
iudicis durius agitur contra fiſcum, quàm contra
priuatum, quia cùm ſubhaſtatio † facta cum iu- 21
dice electo per fiſcum, vel habente ab eo cauſam,
† cui eligendi ſibi iudicem competit de iure facul- 22
tas, ſibi imputari debet fiſcus, ſi iudicem impru-
dentem, & ignarum elegit, vt in terminis ſubha-
ſtationis Caballin. *de euict. § 5. n. 227.* Fontan. *deciſ.
221. n. 23. & 24.*

Minùs obſtat, quòd dum non fuerunt oblata
dicta ſcuta 4000. Chriſpolti fecerint fructus ſuos
per *text. præfatos in d. l. fundus, & l. ex diuerſo, &* 23
l. in fundo ff. de rei vindic. ibi, *oblato pretio.* Quia
fuit per DD. reſponſum, Vbaldos non fuiſſe obli-
gatos ad oblationem præfatorum ſcutorum 4000.
antequam non fuiſſet oppoſitum de retentione
pro dictis ſcutis 4000. vt in puncto reſpondit Olſa- 24
cus *deciſ. 160. n. 16. & 17.*

Nec pariter obſtat, quòd fructus percepti ex
iſtis bonis veniant compenſandi cum fructibus cu-
iuſdam cenſus impoſiti per Martiam præfatam ma-
trem eorum de Chriſpoltis occaſione huius ſub-
haſtationis, & pro ſoluenda pecunia fiſco, vnde 25
impugnans ſubhaſtationem, tenetur ad reſtitutio-
nem pecuniarum cum vſuris *l. vſura, & l. ſi præ-
dium, C. de præd. minor.*

Quia fuit ſublata difficultas, tum ex eo, quod
fructus prædij longe maiores ſint, quàm fructus
cenſus. Tum etiam quia *text. in d. l. vſura.* Lo- 26
quitur contra debitorem, qui pretium rei vendi-
tæ receperat, & in ſui vtilitatem conuerterat, vn-
de æquum videbatur, vt pretij à ſe nulliter rece-
pti

pti ſolueret legitimas vſuras, dum reperebat fructus
27 fundi ab emptore, à quo pretium receperat, in quibus terminis loquitur Modern. Piſaur. *de ſubhaſt. q 91. per tot.* Allegando præſata iura; At in caſu noſtro ceſſat dicta æquitas, quia non agit debitor, ſed totius ex fideicommiſſo maiorum ad bona vocatus, quique nullum ex ſubhaſtatione commodum ſenſerat, imò in hoc caſu nec ipſe debitor ad vſuras teneretur, cum nunquam eas pro-
28 miſerit, nec interpellatus fuerit à Chriſpoltis, quando pecunias ad cenſus acceperunt, vt requirebatur ad hoc vt Vbaldi tenerentur ad reſtitutionem fructuum. Gratian. *diſcept.* 85. *n.* 14. *&* 15. Rot. *deciſ.* 52. *n.* 3. *part.* 1. *rec.* & in Romana *pecuniaria* 24. *Aprilis* 1637. *coram bon. mem. Merlina.*

Quinimo enim cenſus ſit quid diuerſum à credito, neque ſubhaſtata fuerint bona pro cenſu, ſed pro pœna pecuniaria fiſco debita ob contrauentionem Paroli, non poteſt pro fructibus cenſus
29 retinere bona, cum retentio non competat, niſi pro eadem cauſa, & pro eodem credito, pro quo ſubhaſtatio facta fuit, Surd. *deciſ.* 46 *n.* 2. Caual *deciſ.* 539. *n.* 4. *&* 543. *n.* 3. *& poſt Mangil. de ſubhaſt. deciſ.* 54. *num.* 5.

In omnem caſum cum pretium oblatum ſub haſta per Martiam aſcendat tantum ad ſcuta 4000. pro quibus in ſe accollauit cenſum ad dictam ſummam aſcendentem, & fructus bonorum de quibus agitur longe excedant interuſuria præfati cenſus, inde non poteſt negari quin creditum præfatorum de Chriſpoltis remanſerit ſaltem illiquidum, quo caſu nunquam datur retentio ex ſupradictis.

Et ita reſolutum vtraque, &c.

R.P.D. Cerro,

Sacræ Rotæ Decano.

Bononien. fideicommiſſi de Pancaldis.

Veneris 23. *Ianuarij* 1643.

ARGVMENTVM.

Filius quidquid habet à patre, tunc multò magis proueniſſe præſumitur, quando bona ſunt in eo loco, quo à Patre poſſidebantur, quia niſi doceatur de noua acquiſitione, præſumuntur paterna. Aliqua habes circa probationem identitatis, & maximè ſi ſumus in antiquis.

SVMMARIVM.

1 *Filius quidquid habet à Patre, proueniſſe præſumitur.*

2 *Bona poſſeſſa à filio in loco, vbi pater eius poſſidebat, præſumuntur eſſe illa eadem quæ à Patre poſſidebantur.*

3 *Intellige dum non exhibetur alius titulus, nec apparet de acquiſitionibus filij amplis*, numero 4.

5 *Identitatis probatio ex quibus reddatur indubitabilis.*

6 *Ad Bonorum identitatem probandam ſufficiunt dua demonſtrationes.*

7 *Identitatis probatio ex quibus ſatis iuſtificetur.*

8 *Identitas facilius probatur, quando ſumus in materia antiquiſſima, nunc probetur ſolis coniecturis, & præſumptionibus.*

9 *Identitatis probatio perſonam percutiens, qualiter veniat probanda*, & n. 10. 11. & 12.

13 *Teſtes examinati inter alias perſonas, non probant inter diuerſos.*

14 *Teſtes probant pro & contra hinc inde, & ſucceſſores tam particulares, quam vniuerſales.*

15 *Tertius admiſſus ad cauſam in ſtatu, & terminis, in quibus reperitur, omnia acta facit ſua.*

16 *Tertius admiſſus ad cauſam in ſtatu, & terminis, in quibus reperitur; dicitur ratificaſſe omnia geſta in l. te.*

17 *Identitatis probatio ex quibus non remaneat offuſcata.*

18 *Ius idem eſt de parte, quam de toto.*

19 *Summa minor, ineſt in maiori.*

DECISIO CXLV.

Suppoſita exiſtentia fideicommiſſi ad fauorem Thomaſiæ de Pancaldis in omnibus aliis deciſionibus huius cauſæ latè deductis & præcipuè 18. Iunij 1642. coram me, pro obtinenda immiſſione ſuper prædio tornaturarum 30. de quo igitur contra fratres Beatæ Mariæ charitatis Bononię illius poſſeſſores, Domini etiam hodie ſteterunt in deciſis, quoad identitatem prædicti prædij, ſuper qua fuit reſolutum ordinatum, vt ſtrictè informantes inſiſterent.

Nam quod iſtud prædium de quo agitur fuerit poſſeſſum à Berto Teſtatore de tempore obitus, ex eo benè deducitur, quòd idem Teſtator poſſedit in communi Longatiæ multas petias terræ aratiuas, arboratas, & viratas, iuxta bona illorum ab oleo, & alios confines, vt apparet ex eius Teſtamento, & poſt eius obitum Ioannes Baptiſta eius filius in eodem loco, & vocabulo poſſedit terras, de quibus hodie agitur ab eo peruentas ad Fratres Charitatis mediante Abberto Balzano, vt infra probabitur, habentes eaſdem qualitates, & eoſdem confines. Vnde præſumuntur illæ eædemmet, quas Bertus Teſtator in dicto loco poſ-
ſedit, non ſolum hoc ſuadente illa generali præ- 1
ſumptione, quòd quidquid habet filius à patre proueniſſe præſumitur, *l* 2. *C. de patr. poteſt.* Menoch. *conſ.* 207. *num* 17. Marzar. *in epit. de fideicomm. quaſt.* 58. *v. & pro fideic.* Rota, *in Montiſfaliſci fideicommiſſi*, 10. *Aprilis* 1628. *coram Eminentiſſimo Cardin. Vbalde.* Sed etiam ex alia magis ſtricta,
& vrgenti præſumptione, quòd bona † poſſeſſa 2
à filio in loco, in quo eius pater poſſedit, præſumuntur illa eademmet, quæ ibidem pater poſſidebat, dum non exhibetur alius titulus, nec ap-
paret de acquiſitionibus † filij iuxta vulgatum *conſ.* 3
Fulgoſ. 145. *ſub n.* 2. quod ſequuntur Peregr. *de fideic. art.* 44. *n.* 22. Ciriac. *controuerſ. Forenſ contr.* 304. *n.* 15. Rot. cor. ſan. mem. Gregor. XV. *dec.* 575. *n.* 9. *&* 11. *& deciſ.* 131. *n.* 5. *part.* 1. *& deciſ.* 421 *num.* 4. *& dec.* 129. *num.* 2. *part.* 5. Et paſſim in aliis.

Quod efficacius procedit in caſu noſtro, cum
hic non habeamus ſolummodo præſumptiones; 4
ſed vlterius concurrant qualitates, & demonſtra-
tiones † identitatis probationem concludentes, 5
nempe qualitas prædij aratiui, arborati, & vitati, ac etiam conuenientia confinium, cum iden-
tificentur

6 tificentur confinia † viæ publicæ, ſtradelli, &
bonorum illorum ab oleo, cùm tantum ſuffi-
ciant duæ *iuxta doctr.* Bart *in l. demonſtratio fal-
ſa, ff. de condit. & demonſtrat.* Quæ qualitates,
& demonſtrationes iunctis cum ſupradictis præ-
ſumptionibus, non eſt dubium, quod plenè pro-
7 bant identitatem accedentibus præſertim depoſi-
tionibus teſtium examinatorum in hac cauſa de
anno 1579 deponentium, quòd bona hæredita-
ria Berti Teſtatoris peruenerunt ad Ioannem Ba-
ptiſtam eius filium, vt patet ex datis in Summa-
rio vltimæ poſitionis *n.* 19. maximè cum verſe-
8 mur in materia adeo antiqua vltra 100. annos, quo
caſu identitas probatur etiam ſolis coniecturis,
& præſumptionibus, *iuxta cap. cum cauſam, de
probat.* Soccin. Sen. *conſ.* 116. *num.* 2. *lib.* 1. Ri-
min. iun. *conſ* 254. *num.* 11. Rota, *in rec. deciſ.* 81.
num. 20. *&* 360. *num.* 10. *part.* 5. *& dec.* 58. *n.* 14.
& 164. *numero* 38. *part.* 6. *cum aliis in deciſ. al-
legatis.*

Quod autem Ioannes Baptiſta poſſederit terras
de quibus hodie agitur, & quod ex eo deuene-
runt ad Fratres Charitatis, provt probandum eſt
9 ad effectum, vt probationes identitatis percutien-
tes perſonam Ioannis Baptiſtæ afficiant etiam di-
ctos fratres tanquam illius ſucceſſores, & ab eo
cauſam habentes clariſſimè patet. Nam mortuo
dicto Ioanne Baptiſta, Albertus Balſanus eius ex
Franciſca filia nepos adiuit eius hæreditatem, &
cœpit poſſeſſionem omnium eius bonorum, & ſi-
gnanter terrarum, quas ille poſſidebat in com-
10 muni Longatiæ habentes eaſdem qualitates, &
eoſdem confines quantitatis tornaturarum 120. vt
apparet ex petitione eiuſdem Alberti iudicialiter
facta, nec non ex mandato de immittendo ad eius
fauorem expedito, & demum ex Inſtrumento
poſſeſſionis illius vigore adeptæ, vt in eodem
Summario, *num* 19. Ex quibus terris poſtea Fra-
tres Charitatis acquiſiuerunt iſtas tornaturas 30.
quæ hodie controuertuntur, mediante mandato
de aſſociando, quod ipſi obtinuerunt contra Al-
11 bertum pro quodam eorum credito, cuius vigo-
re in poſſeſſionem dictarum tornaturarum 30.
immitti obtinuerunt, vt in dicto Summario *n.* 21.
Ex quo tranſitu bonorum Teſtatoris de illo in
Ioannem Baptiſtam eius filium, & ſucceſſiuè de
iſto in Albertum, & de Alberto in Fratris incer-
tiſſima redditur identitatis probatio, non ſolùm
reſpectu ipſius Ioannis Baptiſtæ Teſtatoris, ſed
12 etiam reſpectu dd. Fratrum, & aliorum quorum-
cumque illius ſucceſſorum, & alias cauſam ab eo
tam mediatè, quàm immediatè habentium, iam
titulo, & nomine vniuerſali, quam particulari,
Caſtr. *conſ.* 94. *in fin. lib.* 2 Barbat. *latiſſimè conſ.* 57.
per tot lib. 3. Crauet. *conſ.* 29. *n.* 1. Mazar. *in epi-
tom. fideic. quæſt.* 60. Peregrin. *de fideicomm. art* 44.
n. 22. Fuſar. *de ſubſtit. quæſt.* 628. *n* 50. Rota *in re-
centior. deciſ.* 706. *n.* 2. *part.* 2. *& deciſ.* 160. *num.* 1.
parte 5.

Nec obſtant ea, quæ ad infringendam identi-
tatis probationem in contrarium excitata fuerunt.
Et primo quòd Teſtes deponant † ſuper ſucceſ-
13 ſione Ioannis Baptiſtæ in bonis paternis fuerint
de anno 1579. inter alios examinati, quia vltra
quòd vis probationis non deſumitur ex ſolis te-
ſtibus, vt patet ex iam dictis, reſpondetur,
quòd dicti Teſtes fuerint ſer. examinati ad in-
ſtantiam, Petri aui, Thomaſiæ, & aliorum de
Paucaldis, qui tunc agebant contra tertios poſ-
ſeſſores pro iſtis, & aliis bonis vindicandis ab
Authoribus fratrum, & ab aliis, ac proinde pro- 14
bant pro & contra hinc inde ſucceſſores, tam par-
ticulares, quàm vniuerſales, Aret. *conſ.* 36. *n.* 3.
verſ. ſecundo dico, Soccin. ſen. *conſ.* 82. *num.* 4.
lib. 3. Peregrin. *de fideicomm. art.* 47. *num.* 27. *in
fin.* Rota coram Gregor. *deciſ.* 535. *num.* 1. *cum
aliis in deciſione coram me allegatis, verſ. quæ verò
obiiciebantur.*

Eoque magis, quia Thomaſia poſt mortem pa-
rentum obtinuit admitti ad proſequutionem cauſæ 15
per eius auctores motæ in ſtatu, & terminis, in
quibus ea reperiebatur, & ad eandem Fratres quo-
que poſtea vocati venerunt, quo caſu collitigan-
tes dicuntur feciſſe omnia acta ſua, & ratificaſſe 16
† omnia antea geſta, Innoc. *in cap. cum ſuper n.* 6.
verſ. ſi autem hac tertia perſona, & ibi Butr. *n.* 18.
Felin. *n.* 17. *de re iudic.* Put. *deciſ.* 32. *num.* 2. *lib.* 3.
Rota, *in Cæſaraugustana diſtributionum, 4 De-
cembris* 1634. coram R. D. meo Patriarcha
Panzirolo.

Minùs obſtat ſecundò, quòd prædium adiudi-
catum Fratribus ſit tornaturarum 30. & prædium
quod Albertus habuit ab hæreditate Ioannis Ba-
ptiſtæ eſſet tornatur. 120. quia diſtinctè ex præceden- 17
tibus conſtat, quòd Fratres non acquiſiuerunt
totum prædium, ſed ſolummodo ex eo tornatu-
ras 30. hinc nulla poteſt prætendi diuerſitas, nec
offuſcari identitatis probatio, ſed imò magis elu- 18
ceſcit, quia dum non controuertitur, nec con-
trouerti poteſt, quod totum integrum prædium
fuerit poſſeſſum à Teſtatore, ita etiam dicendum
eſt de his 30. tornaturis ab eo detractis, cum idem
ius ſit de parte, quod de toto, *l. quæ de tota ff.
de rei vind. l. cuius effectus ff. de regulis iuris*,
& vtrobique DD. & regulariter minor ſumma 19
ineſt in maiori, vt in his terminis, pro ſaluan-
da identitate reſpondet Rota, *deciſ.* 87. *num.* 8.
part. 5. *recent.*

Et ita deciſum vtraque parte informante.

R.P.D. CERRO.

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Saluiani,

Veneris 17. *Aprilis* 1643.

ARGVMENTVM.

Saluianum interdictum quibus concur-
rentibus intret. Bona quantumuis
ſint prohibita ſtricte alienari, & hy-
pothecari, &c. nihilominus immiſſio
poteſt concedi ſuper commoditate
percipiendi fructus donec, & quo
vſque, &c.

SVMMARIVM.

1 *Creditum cum hypotheca, probandum venit in iudicio Saluiani.*

2 *Stipulatio noſtra relenationis indemnitatis, quando dicatur commiſſa.*

3 *Poſſeſſio de tempore obligationis probanda venit, vt obtineatur in iudicio Saluiani.*

4 *Item poſſeſſio aduerſarij de tempore motæ litis, quæ probatur ex ipſa litis ſuſtentatione.*

5 *Domus ſi ſit prohibita quoquomodo vendi, aut alienari*

alienari irrequiſito proprietario ſub pœna caducitatis, tunc ſuper ea non poteſt reſtitui hypotheca.

6 *Alienatio etiam latiſſimè ſumpta vocabulo, hypothecam etiam comprehendit.*

7 *Venditio, & alienatio quid comprehendat.*

8 *Per hypothecam ſimplicem bona non alienantur, ſed remanent in bonis hypothecantis.*

9 *Immiſſio poteſt concedi ſuper commoditate percipiendi fructus.*

10 *Commoditas percipiendi fructus venit in generali obligatione, & ſemper remanet hypothecabilis, quamuis omnis hypotheca prohibita fuerit.*

11 *Quod procedit etiam in materia feudali.*

12 *Fructus percipiendi, qui habet facultatem; & commoditatem, alienare non dicitur obligando illos.*

13 *Saluianum etiam intrat, ratione commoditatis percipiendi fructus cadentis, ſeu obligatione generali.*

14 *Et conceditur immiſſio creditori, in poſſeſſionem rei prohibita alienari, & ad quem effectum.*

15 *Immiſſio, quandò conceditur ſuper commoditate percipiendi fructus, non tangitur ſubſtantia rei, aut vtile dominium.*

16 *Domino directo nullum praiudicium inferatur; ſi alius habeat vtile dominium, & iſte alteri fructus conſignet, vt ſibi ſatisfaciat de ſuo credito.*

17 *Fructus percipiendi facultas, quando non ſit perpetua, nec ad haredes extraneos tranſitoria.*

18 *Emphyteuſis quando eſt hareditaria, tunc primus acquirens poteſt illius fructus, ne de eius vita durante, ſed perpetuo etiam hypothecare in praiudicium emphiteuta, & quarumcumque haredum, & ſucceſſorum.*

20 *Emphyteuſis acquiſitio, quando fuit facta ex titulo oneroſo; tunc ſane primus acquirens poteſt praiudicare cateris*, & num. 21.

DECISIO CXLVI.

ANno 1580. Vincentius de Vetera ſuper vna eius domo dotali impoſuit annuum perpetuum cenſum ſcut. 35. ſortis principalis ſcutorum 500. ad fauorem filiorum, & hæredum bon. mem. Hieronymi Veroſpij ſub fideiuſſione q. Lutij Lilij, quem dictus Vincentius impoſitor releuare, & indemnes ſeruare promiſit ſub obligatione Camerali, Summar. illorum de Vetera, *numero* 1.

Deceſſit poſtmodum d. Lutius fideiuſſor inſtituto ſibi hærede vniuerſali Torquato de Vetera eius nepote, cui quandocumque decedenti ſubſtituit primum filium maſculum Valerij, ſi vocabitur Lutius Lilius, ſin minùs ſecundum, ſeu illum, qui huiuſmodi nomen, & cognomen habuerit, cum facultate illud aſſumendi, eodem Summario, *num.* 3. Vnde cum per obitum Torquati factus fuerit locus ſubſtitutioni præfatæ in fauorem Lutij Vincentij Lilij ſecundo geniti dicti Valerij, & ab Erſilia Zimenes ceſſionaria creditorum cenſus fuiſſet euicta vna domus hæreditaria in dicti Lutij Lilij fideiuſſoris, fuit pro releuatione indemnitatis introductum Iudicium Saluiani à Lutio Vincentio filio ſubſtituto contra Petrum Paulum Roſciolum detentorem vnius domus olim ſpectan. ad q. Vincentium principalem debitorem dicti cenſus, & ſententiam fauorabilem immiſſionis ſuper commoditate fructuum à Iudice ab A. C. deputato obtinuit, à qua commiſſa tantùm in deuolutiuo cauſa appellationis in Rota, dubitaui, an immiſſio ſit reuocanda, vel confirmanda; & Domini confirmandam eſſe dixerunt.

Quia cum de validitate dubitari non poſſit, & legitimatio perſonarum iuſtificetur in actis ex fide obitus Torquati primi hæredis inſtituti; & ex teſtibus deponentibus Lutium Vincentium Lilium eſſe filium ſecundogenitum Valerij, eiuſque cognomen aſſumpſiſſe ſtatim, ac notitiam habuit de obitu Torquati, primogenitum verò dicti Valerij ante obitum d. Torquati ingreſſum fuiſſe Religionem Canonicorum lateranen. ibique profeſſionem emittendo dimiſiſſe nomen, & cognomen Teſtatoris, quod habebat. Iuſtitia patet ex concurſu viam extremorum ad obtinendum in hoc Iudicio, Creditum enim
† cum hypotheca probatur ex Inſtrumento cenſus, in quo Vincentius ſub obligatione Camerali promiſit releuare indemnem Lutium fideiuſſorem iuncto alio Inſtrumento immiſſionis obtentæ ab Erſilia pro fructibus d. cenſus 1
ſuper domo hæreditaria Lutij, per quam fuit commiſſa ſtipulatio releuationis. Rota *in recent. decis.* 456. *numero* 2. *part.* 2. Poſſeſſio verò do- 2
mus de qua agitur † de tempore obligationis probatur ex Inſtrumento acquiſitionis factæ per Vincentium ab illis de Naris, à quibus fuit inueſtitus de d. terreno, ſuper quo domum poſtea fabricauit, *dicto Summario, numero* 6. Iu- 3
nior autem poſſeſſio Roſcioli ſatis probatur † 4
ex litis conteſtatione Caputaq. *deciſione* 369. *part.* 2. Cæſar. de Graſſ. *deciſione* 4. *de reſtitut. ſpoliat.*

Non obſtat defectus hypothecæ, ex eo quod domus hæc ſit emphyteutica prohibita quoquomodo vendi, aut alienari irrequiſito proprietario ſub pœna †. caducitatis, quia præter quod 5
non fuit expreſsè prohibita hypotheca, nec alienatio latiſſimè ſumpto vocabulo, quæ hypothe- 6
cam etiam comprehenderet *gloſſ. in l. final. verbo, vel hypothecam C. de rebus alien. non alienand.* Socein. *conſ.* 75. *num.* 2. *lib.* 1. Sed ſolùm venditio, & alienatio, † per quam ſcilicet ius 7
illud emphyteuticarium, in alterum transferatur, quæ nullo modo capit ſimplicem hypothecam, per quam bona non alienantur, ſed remanent † in bonis hypothecantis, *l. pignus C. de* 8
pignor. Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 12. *tit.* 28. *num.* 51. *cum duobus ſequentibus*, Rota, *diuerſ. deciſ.* 426. *num.* 6. *&* 7. *part.* 1. Immiſſio † fuit ſo- 9
lum conceſſa ſuper commoditate percipiendi fructus, quæ venit in generali obligatione, & ſemper remanet hypothecabilis, quantumuis omnis
† hypotheca prohibita fuerit, vt poſt Bartolum 10
in l. ſi is qui, §. *vſusfructus*, *num.* 2. *ff. de pign.* tradit Neguſ. *eo titulo* 2. *membr.* 5. *part. num.* 9. *ante med. verſ. Tamen hoc non obſtante*, Aym, *conſ.* 213. *num.* 2. Menoch. *conſ.* 1022. *numero* 6. *verſ. tertia eſt dubitatio, & num.* 7. *&* 2. *cum pluribus ſeqq.* Gratus *conſ.* 54. *num.* 14. *& ſeqq. lib.* 1. Giurba, *ad conſuetud.* Meſſan. *cap.* 1. *gloſſ.* 2. *part.* 1. *num.* 110. Gratianus *diſcept. forenſ. cap.* 43. *numero* 11. *cum ſeqq.* Rota, coram Put. *deciſ.* 111. *lib.* 3.
in correct. Quod idem in materia feudi tradunt. 11

Ioann. Faber. §. *Item ſeruiana n.26. verſ. ſed fru-*
ctus inſt. de action. Iſernia in cap. imperialem n. 3.
ibique Aluarot, & cæteri communiter *de prohib.*
feudi alienan. per Federicum, Alex. *conſ.* 18. *n.* 4.
ante med. verſ. ſed hanc obligationem lib. 5. *Clarus*
atteſtans de communi §. feudum quæſt. 31. *num.* 9.
Roſental. *de feudis cap* 9. *concluſ.* 10. *num.*4. *verſic.*
hoc omnibus placet Scradet *eodem, tract. pars.* 8.
*cap.*1.*num.*25. *ad fin. verſ. licet feudum*, Coler. *de*
proceſſ. execut. part. 2. *cap.* 3. *num.* 295. Kapper.
Dec. German. *n.*12. *cum ſeqq* Qui enim habet fa-
12 cultatem, & commoditatem percipiendi fructus
alienare non dicitur illos obligando, Molin. *de*
primogenit. Hiſpan. lib. 1. *cap.* 20. *num.* 20. *cum*
ſequentibus.

Et ratione huius commoditatis cadentis ſub
13 obligatione generali intrat Saluianum, † & con-
ceditur immiſſio creditori in poſſeſſionem rei pro-
hibitæ alienari ad effectum, vt immiſſus tandiu fru-
14 ctibus, & commoditatibus † fruatur, donec ſibi
de ſuo credito ſatisfiat, Specul. *de pignor.* §.2.*n.*30.
in fin. verſ. creditor tamen, Coler. *dicta part.* 2.
*cap.*3. *num.*29. *cum ſeqq.* Tiraq. *de retract. lignag.*
§.1. *gloſſ.* 7. *num.* 49. *cum ſeqq.* & dixit Rota in
Romana Saluiani 15. *Apr.* 1622. *coram bon. mem.*
Merline impreſſ. apud Cencium de cenſibus in ordi-
ne 403. *num.*7. 8. *&* 9. Nun enim modo immiſ-
15 ſio datur in ipſa re, vt tangatur † eius ſubſtan-
tia, aut vtile dominium, ad hoc vt Domino di-
recto inuito alteri introducatur, ſed ad effectum
duntaxat percipiendi commoditates, ex quarum
16 perceptione nullum Domino directo præiudicium
infert ut Coler. *vbi ſup. cap.*3. *num.*297. Kopper. *d.*
*dec.*39. *num.*11.

Minùs obſtat quod huiuſmodi facultas perci-
17 piendi fructus non ſit perpetua, † nec ad extra-
neos tranſitoria, ſed reſtringatur ad vitam obli-
18 gantis: obiectum enim † procedit in emphiteuſi
ex pacto, & prouidentia, ſecus innuere hære-
ditaria, prout hæc acquiſita à Laicis pro ſe, &
hæredibus, in hac enim primus acquirens poteſt
illius fructus ne dum eius vita durante, ſed perpe-
tuò obligare, & hypothecare in præiudicium em-
19 phyteutæ, & quarumcumque hæredum, & ſuc-
ceſſorum, & ab eis cauſam habentium, vt diſtin-
guendo tradunt Ruin. *conſ.* 176. *num.* 13. *&* 14.
*lib.*1. Alexand. *conſ.* 173. *num.* 3. *&* 4. *lib.* 2. Ro-
land. *conſ.*55. *num.*39. *cum ſeqq. lib.* 3. Caldaſ. *de*
*emphyt. extinct. lib.*4. *cap.*5. *num.*75. Scapucc. de
Saluian. *lib.*2. *quæſt.*10. *num.*3. Gratian. *diſceptat.*
forenſ. cap. 43. *num.* 15. Rota in Caſanaten. *em-*
phyteuſis 14. *Decembris* 1635. *coram bon. mem.*
Merlino Præſertim quia acquiſitio fuit facta titu-
lo oneroſo, dum Vincentius non ſolùm promiſit
20 pro ſitu fructifero annuum canonem ſoluere, ſed
domum ſuo proprio ære fabricare, quo caſu re-
putatur, ſicut reliquum patrimonium, & primus
21 † acquirens poteſt abſque difficultate hæredibus
ſucceſſoribus, & ab eis cauſam habentibus præ-
iudicare, Mareſc. *variar. reſolut. lib.* 1. *cap.* 74.
*num.*3. *&* 4. Rota in Peruſina de Alphanis 4. *De-*
cembris 1624. *&* 2. *May* 1625. *coram bon. mem.*
Coccino.

Et ita vtraque, &c.

R.P.D. Cerro.

Sacræ Rotæ Decano.

Ciuitatis vetulæ dotis.

Mercury 29. Aprilis 1643.

ARGVMENTVM.

Dos conſtituta primo viro, licet etiam cenſeatur conſtituta quoque ſecundo viro, ita vt ſi vir ſecundus adminiſtrauerit bona extradotalia præſumatur de ſua dote ſibi ſatisfeciſſe, tamen id non procedit, quando dictus ſecundus vir ignorauit quantitatem dotis datam primo viro, quæ tamen ignorantia non præſumitur, in viro ſagaci, & induſtrioſo, & præſertim cum in hoc ſoleant eſſe ſoliti mariti ad ſciendam quantitatem dotis. Hæres, quando dicatur particularis.

SVMMARIVM.

1 *Dos conſtituta primo viro, cenſetur data quoque ſecundo.* limna, num.3.

2 *Maritus ſi adminiſtrauerit bona extradotalia vxoris, præſumitur ſibi ſatisfeciſſe de ſua dote.*

4 *Maritus quando eſt ſagax, & induſtrioſus, non eſt veriſimile, quod per longum tempus non inueſtigauerit quantitatem dotis ſibi promiſſa.*

5 *Maritus quilibet ſolet eſſe valdè ſollicitus in inueſtiganda quantitate dotis, eòque magis dum adminiſtrat bona extradotalia vxoris, in quibus nullum habet intereſſe.*

6 *Maritus dum eſt informatus de bonis extradotalibus vxoris, multo magis cenſetur informatus de bonis dotalibus, quorum fructus ad eum ſpectant.*

7 *Ignorantia dum eſt iuſta, & probabilis excuſat, ſecus vero ſi ſit craſſa, & ſupina.*

8 *Fructus bonorum extradotalium, quando ſpectant ad maritum, tunc ceſſat præſumptio, quod maritus ſibi ſatisfecerit de ſua dote.*

9 *Fructus bonorum dotalium, quando de voluntate vxoris percipiuntur à marito, & fuerunt conſumpti in eius vtilitatem, vel communem vſum, & tunc ceſſat præſumptio ſatisfactionis dotis.*

10 *Secus verò ſi ad hunc exitum, & maritus factus fuit locupletior.*

11 *Fructus bonorum extradotalium maritus non lucratur, ſed omninò reſtituendi ſunt vxori, vel eius hæredibus.*

12 *Debitor ſi ſit inſtitutus hæres vniuerſalis à creditore, tunc actiones remanent confuſa, & extincta.*

13 *Hæres vniuerſalis, quando quis non poſſet dici, ſed potiùs particularis, & legatarius.*

14 *Inſtitutio generalis in hæredem, quando reſtringitur ad certa bona particularia, non ideò dicitur hæres generalis, ſed particularis.*

15 Inſtitu

15 *Inſtitutio ſemper reputabitur particularis, ſi non ſit de integra hæreditate, vel quota.*

16 *Inſtitutus in re certa bene colligitur, quod ſit hæres particularis, ſi poſtea alius hæres vniuerſaliter fuerit nominatus.*

17 *Hæres vniuerſalis, quando eſt inſtitutus, proculdubio inſtitutus in re certa remanet particularis, & legatarius.*

18 *Inſtitutus in re certa particulari, tunc habetur pro hærede vniuerſali, quando alius hæres vniuerſalis non fuit datus.*

19 *Inſtitutus in re certa particulari non dato alio hærede vniuerſali, tunc per ius accreſcendi totá hæreditas, defertur inſtituto in re certa.*

20 *Defunctus quando non poſſit dici, quòd decedat pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus.*

21 *Inſtitutus in re certa particulari ſemper remanet hæres particularis dato vniuerſali hærede.*

DECISIO CXLVII.

ITerum placuit DD. reſpondere pro confirmatione ſententiæ Rotalis ex eiſdem fundamentis, cum enim negari non poſſit Io. Pilippo primo viro, dotis nomine vltra ſcuta 900. in mobilibus, ſtabilibus, & lapidibus pretioſis ſoluta fuiſſe per Veronicam ſcuta 300. conſtituentia in totum ſcuta 1200. eademque ex præſumptione *l. dotem 31. & l. Diuus 41. ff. de iur. dot.* Fuiſſe tra-
1 dita Marino ſecundo viro; vtique hæredes illius tenentur ad reſtitution[illegible], cum ex adminiſtratione bonorum extradotalium, ipſe præſumatur ſibi de
2 ſua dote ſatisfeciſſe, vt latiſſimè firmatum fuit in deciſione huius cauſæ emanata ☞ 17. *Martij 1642. coram Reuerendiſſimo D. meo Dunozetto Decano verſ. quod autem, & in alia 27. Februarij præteriti coram me verſ. ſolutio verò.*

Et licet hæc concluſio limitetur, quando ſecundus vir ignorat quantitatem dotis primo viro traditam iuxta diſtinctionem Ruini communiter receptam, *rubr. ff. ſol. matrim. num. 207. quem refert, & ſequitur*, Menoch. *de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 6. num. 43.* Huiuſmodi tamen ignorantia non poteſt allegari à Marino, cùm matrimonium inter ipſum, & Veronicam durauerit per 15. annos, & vltra; ipſéque eſſet Phyſicus, vir ſagax, & induſtrioſus, vt deponunt teſtes, veriſimile enim non eſt, eum fuiſſe adeò ſupinum, & negligentem, vt tanto tempore quo habuit vxorem, & ſuſtinuit
4 onera matrimonij, nunquam inueſtigauerit dotem primo viro traditam, ſibique debitam, de quo quilibet ſolet eſſe valdè ſollicitus, eóque magis
5 dum adminiſtrauit † bona extradotalia Veronicæ; vnde ſicut ex eorum adminiſtratione notas habuit facultates extradotales mulieris, in quibus nullum habebat intereſſe Honded. *conſ. 66. numero 88. lib. 1.* Rota, *in Bononien. denegationis audientiæ 24. Nouemb. 1636. coram Reuerendiſſimo D. meo Decano.* Multò magis præſumi debet in-
6 formatus de bonis dotalibus, quorum fructus ad ipſum ſpectabant, *l. dotis fructum ff. de iur. dot. l. pro oneribus Cod. eodem*, & in quibus agebatur de proprio intereſſe, ad trad. *in l. quamque ff. ad Velleian.* Limitatio autem ſuperius adducta recipitur ſolùm, quando ignorantia eſt
7 probabilis, † ac iuſta, ſecùs vbi craſſa eſt, & ſupina, tunc enim non excuſat, Rom. *conſ. 340. in fin.* Aret. *conſ. 15. pariter in fin.* Roland. *conſ. 59. num. 21. lib. 4.* Rot. *cor. bon. mem. Buratto deciſ. 134. num. 7.*

Non obſtat fructus bonorum extradotalium ſpectare ad maritum, ideóque non ceſſiſſe in dotis ſatisfactionem, hoc enim procedit vbi fructus 8
de voluntate vxoris à marito percepti, fuerunt conſumpti in eius vtilitatem, vel in communes vſus ad honorem † matrimonij, & communium 9
liberorum, ſecus quando prout hic adhuc extant, ex eiſque maritus fuit effectus locupletior emendo 17. loca montium, † aliáque ad ſui fa- 10
uorem, vt apparet ex datis in Summario Veronicæ *num. 7.* Hos enim maritus non lucratur, ſed omnino reſtituendi † ſunt vxori, vel eius hære- 11
dibus, vt diſtinguendo tradunt Bart. *in leg. penult. in princ. ff. ad l. falcid.* Bald. *conſ. 276. in fin. lib. 3.* Soccin. ſen. *conſ. 83. ſub num. 8. poſt med. verſ. circa primum caſum lib. 4.* Menoch. *de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 9. lib. 6.* Latè Fontanell. *de pact. nupt. clauſ. 6. gloſſ. 2. part. 7. num. 18.* Theſaur. *dec. 187. num. 3.* Vrſill. *ad Afflict. deciſ. 44. num. 7.*

Minúſque iuſtificatur alterum ſuppoſitum in quo valde hodie inſiſtebant informantes pro altera parte, Veronicam ſcilicet fuiſſe inſtitutam hæredem vniuerſalem, indeque † actiones fuiſſe 12
confuſas, & extinctas per *text. in l. debitori C. de pact.* quia vt aduertebatur in alia deciſione coram me *verſ. quatenus verò.* Veronica fuit ſolum inſtituta hæres in certis bonis ſitis in ciuitate Vetula, vnde dici non poteſt hæres vniuerſalis, ſed particularis, ſeu legataria ex adductis per *DD. in l. quoties C. de hæred. inſtit.* Cuius actiones non confunduntur, nec extinguuntur vt probat Fontanell. *de pact. nupt. clauſ. 7. gloſſ. 3. part. 7. n. 53. cum ſeqq. cum aliis in dicta deciſione adductis d. verſ. quatenus verò.*

Nec contrarium ſuadent verba vniuerſalia, quibus inſtitutio non concipitur, ibi, *& in his omnibus, & aliis bonis in ciuitate Vetula ad ipſum ſpect. hæredem inſtituit vniuerſalem*, cùm enim hæc vniuerſalis inſtitutio fuerit reſtricta ad bona certi loci nempe † Ciuitatis Vetulæ, non ideo deſiit 13
eſſe particularis, vt probat. *text. in l. vbi autem §. illud ibi ſed qui vinum, aut oleum, vel triticum, quod in Horreo eſt ſtipulatur certum ſtipulari intelligitur, ff. de verb. oblig.* Sufficit enim conſtitutionem non eſſe de integra, † aut de 15
quota hæreditatis, vt ſemper reputetur particularis, & de certa. *DD. omnes in d. l. quoties C. de hæred. inſt.* Bald. *in l. cum à Matre numero 3. verſ. aduerte C. de rei vindic.* Alex. *conſ. 175. in princ. & num. 1. lib. 6.* Molin. *de primogen. Hiſp. lib. 1. cap. 8. num. 13. verſ. vt autem cum ſeqq.*

Idque ſine difficultate cum ſubſecuta fuerit 16
hæredis vniuerſalis inſtitutio ad fauorem alterius, ibi, *In omnibus autem ſuis bonis mobilibus ſtabilibus, ſemouentibus, iuribus, actionibus vbicumque vndecumque, & qualitercumque ad ipſum teſtatorem ſpect. exceptis bonis Ciuitatis Vitulæ relictis ſuprad. Veronicæ hæredes ſuos vniuerſales, inſtituit, & ore proprio nominauit Dominicum Stephani, & Catherinum Auguſtini*, quando enim alter eſt inſtitutus vniuerſalis hæres pro- 17
cul dubio inſtitutus in re certa remanet particularis, & legatarius, vt diſtinguendo tradunt,

Alex. *in d.l. quoties ſub n. 5. verſ. quod videtur intelligendum, ſbiq.* Albetic. *num. 3. verſ. ſi verò inſtitut.* Mulin. *de primog. Hiſpan. d. lib. 1. c. 14. n. 8. verſ. aut inſtitutus fuit* Couarr. *var. reſol. lib. 2. cap. 18. ſub num. 5. §. 11. in verſ. modo alius,* Menoch. *de adipiſc. rem. 4. q. 19. & 20.* Graſſus *in §. hæreditas quæſt. 7. num. 7.* Franc. *deciſ. 585. n. 3.* Gregor. *deciſ. 495. num. 3. & 4.* Reuerendiſſim. Vrgellen. *deciſ. 554. num. 18.*

18 Et proinde non aduerſantur † Bertrand. *conſ. 808. lib. 8.* nec Bellon. *de iur. accreſc. c. 7. quæſt. 10. n. 2. cum ſeqq.* Probantes inſtitutum in re certa reputari hæredem vniuerſalem, loquuntur enim, quando nullus alius datus eſt hæres vniuerſalis, vel datus deficit, quo caſu ne hæreditas remaneat in ſuſpenſo, vel defunctus partim
19 remaneat teſtatus, partim inteſtatus, tota hæreditas per ius accreſcendi defertur ad inſtitutum in re certa, vt claris verbis docet Bellon. *vbi ſupra in princ.* Secus verò alio dato vniuerſali hærede,
20 tunc enim hæreditas non eſt in ſuſpenſo, nec defunctus † remanet pro parte inteſtatus, cum integra hæreditas deueniat ad hæredem vniuerſalem, ideóque non recedend. à communi concluſione ſupra firmata, ſed ſic inſtitutus † ſemper remanet hæres particularis, vt probant omnes ſuprà adducti, & optime explicat Surd. *conſ. 439. num. 18. cum ſeqq.*

Quæ repetebantur ad inducendam compenſationem cum legatò DD. non habuerunt in conſideratione, cum abundè fuerint ſublata in aliis deciſionibus huius cauſæ, adeo vt ſuperuacaneum ſit illis denuo reſpondere.

Et ideò vtraque, &c.

R.P.D. Cornelio.

Poſtea Epiſcopo Patauino.

Rumana reintegrationis.

Luno 27. Iunij 1641.

ARGVMENTVM.

In Saluiano tunc datur retentio, quando ſumus in claris, quod procedit quamuis immiſſus ex aliâ cauſa fuerit ingreſſus poſſeſſionem, intellige tamen niſi ab initio prohibeatur, quòd ingreſſus fuerit vitioſus. Locator præſumitur exegiſſe penſiones. Locationês tacitè renouantur. Mandatum habens ad creandum cenſum, an poſſit illum accollare.

SVMMARIVM.

1 *Sententia tranſit in iudicatum ſi appellatio infra biennium non fuerit proſecuta abſque prorogatione fatalium.*

2 *Rota non exequitur ſententias aliorum tribunalium, niſi guſtata earum iuſtitia, & validitate.*

3 *In Saluiano retentionis exceptio admittitur, quando res eſt clara.*

4 *Quod procedit, quamuis ex alia cauſa quis fuerit poſſeſſionem ingreſſus.*

5 *Quidquid veniat dicendum, ſi ab initio fuerit vitioſus ingreſſus.*

6 *Poſſeſſio alicuius benè probatur, ex quo contra ipſum fuit obtenta aſſociatio.*

7 *Poſſeſſione bonorum locatorum data, penſiones præſumuntur à locatore exacta.*

8 *Ita vt ſufficiat ſemel locata fuiſſe domus, niſi ex aduerſo probetur, deinde domum remanſiſſe vacuam.*

Locationes tacitè renouantur, quando prima locatio euanuit, num. 8.

9 *Locationes quando ſunt finita tacitè renouantur, pro eadem tamen penſione.*

10 *Ex Locationum fructibus demendum venit id quod probatur impenſum, in reaptatione, & reſtauratione rerum locatarum.*

11 *Accollatio nihil aliud eſt quam obligationis alienæ in ſe ſuſceptio.*

12 *Mandatum habens ad imponendum cenſum, an poſſit illum, ſibi accollari.*

13 *Mandatum habens ad accollendum cenſum ſuper bonis principalis, multò magis illud habebit imponendi ſuper bonis alienis.*

14 *Procurator poteſt meliùs, & pinguiùs meliorem faciendo conditionem principalis, adimplere mandatum.*

15 *Procurator habens mandatum imponendi cenſum ſuper bonis ipſius principalis, multò magis poteſt agnoſcere bonam fidem cenſûs iam impoſiti ſuper rebus alienis.*

16 *Cenſum ſibi obuentum in diuiſione, ex quibus dicatur in totum illum agnouiſſe,* & n. 17.

18 *Ex Fructuum ſolutione bene arguitur ratificatio contractus.*

19 *Cenſus non poteſt dici extinctus, quando verba ſunt præciſa tranſlatiue, & non extenſiuè, & ſub promiſſione euictionis.*

DECISIO CXLVIII.

CVm q. Antonius Borius de anno 1601. annuum perpetuum cenſum ſcutorum 22. cum dimidio ſuper quâdam domo, & apothecis exiſtentibus in foro Piſcium impoſuerit, illudque Barbaræ Rectaræ pretio ſcutor. 300. vendiderit cum fideiuſſione q. Cæſaris Sanctorij, quarum apothecarum, & domus q. Anna Proijdia Mater Michaëlis, & Ioannis de Buriis pro reſtitutione ſuæ dotis aſſecuta fuit poſſeſſionem, & Ioannes Tarditus filius, & hæres ſupradictæ Barbaræ creditor fructuum dicti cenſûs de anno 1625. vigore clauſulæ Conſtituti aſſociationem obtinuit ad poſſeſſionem dictarum domus, & apothecarum, donec, & quo vſque, &c. Et de eodem anno D. Maria Cherobina Sanctoria Monialis in Monaſterio Sancti Ambroſij filia, & hæres d. q. Cæſaris Sanctorij fideiuſſoris in dicto cenſo, ne Tarditus contra bona hæreditaria ſui patris ageret, ſoluit fructus decurſos, & expenſas vſque ad menſem Iulij prædicti anni, pro quibus reportauit iurium ceſſionem tam mandatorum, quam poſſeſſionis, vt in *Summ. de Buriis num. 1.* Cuius ceſſionis vigore d. Monialis Sanctoria, dum vixit, & poſt eius obitum Monaſterium poſſederunt, domum, & apothecas, illarumque penſiones exegerunt, & prætendentes dicti de Buriis de anno 1638. Moniales eſſe de eorum credito integrè ſatisfactas, nec non maiorem quantitatem, & ſummam recepiſſe. Idcircò Iudicium Reintegrationis intentârunt ad poſſeſſionem domus, & apothecarum coram A. C. & ſub die 2. Decembris 1639. Sententiam Reintegratoriam obtinuerunt vt *in Summ. num. 2.*

Cauſáque

Cauſâque appellationis commiſſa bon. mem. Coc-
cino; in cuius locum cum fuerim ſubrogatus, &
dicti de Buriis aſſerentes ſententiam ſupra dictam
1 feciſſe tranſitum in iudicatum, † ob non proſecu-
tam appellationem infra biennium abſque proro-
gatione fatalium, iuxta *c. cum ſit*, Ri.n *de appell.*
l. fin. cap. de temp. oport. Clem *ſicut eod. tit.* Rota
coram Mantic. *deciſ. 176. n. 2. & in rec. deciſ. 233.*
num. 3. part. 7.

2 Sed quia Rota ſententias aliorum † Tribuna-
lium non exequitur, niſi cognita earum iuſtitia, &
3 validitate † *vt ex deciſ 69. num. 4. & deciſ. 159.*
num. vltim. part 6. rec. Bur. *deciſ. 31 num. 1.* Idem
deciſ. 650. n. 3 & deciſ. 746. num. 20. etiamſi fuiſ-
ſent in iudicatum tranſactæ Durand. *in dec. 71. n 2.*
cum aliis per adden. *ad San. mem. Gregor. deciſ.*
208. *num 5.* Ideóque dato dubio an conſtet de
re iudicata, quæ veniat exequenda in caſu, &c.
Illóque bis propoſito, quia iuſtitia ſententiæ viſa
fuit pendere à calculo faciendo DD. in reſolutio-
nem ſub hac die miſſerunt vt fieret calculus ad ra-
tionem infra exprimendam, cum in Saluiano ex-
3 ceptio † retentionis admittatur, quando eſt clara
Neguſ. *de pign. membr. 2. part. 3. quæſt. 10. n 20.*
Rota *in recent. deciſ. 743. num. 11. part. 3. deciſ.*
411. num. 24. part. 5. Quamuis ex alia cauſa quis
4 fuerit poſſeſſionem ingreſſus † ex allegat. per Gra-
tian. *in diſcept. 16. num. 36. & 356. num. 27.* Surd.
deciſ. 46. num. 7. & 14. Caualet. *deciſ. 539 num. 8.*
Gregor. XV. *deciſ. 254. num. 2.* & ibi *addea. n 7.*
Quidquid dicendum eſſet, ſi ab initio fuiſſet
5 † vitioſus ingreſſus, in quibus terminis loquuntur
allegata pro parte DD. de Buriis.

Nec intrat defectus probationis primi extremi,
6 quia poſſeſſio Annæ, perinde probatur † ex quo
contra ipſam fuit ex aduerſo obtenta aſſociatio
Rota *in recent. deciſ. 130. n. 1. part. 7.* Gregor *deciſ.*
458. num. 1. cum ſeq. Buratt. *deciſione 160. num. 4.*
cum ſimilibus.

Idcircò in debitum Monaſterij Rota compu-
tandas eſſe voluit omnes penſiones decurſas vſque
ad præſentem diem, licet non probentur exactæ,
7 quia data poſſeſſione bonorum † locatione, &
habitatione præſumuntur exactæ, vt fuit dictum
in Romanâ reſtitutionis in integrum 7. Maij 1633.
coram bon. mem. Buccabella, & in Romanâ, ſeu
Ceſenaten. hæreditatis 1. Febr. 1638. coram bon.
mem. Pironano. Seraphin. *deciſ. 1143. num. 1.* Ita
8 vt ſufficiat ſemel fuiſſe † locatam, niſi ex aduerſo
probetur deinde remanſiſſe vacuam, quia locatio-
nes præſumuntur tacitè renouatæ, iuxta *text. in*
l. cum quæritur. §. qui impleto, & l. qui ad certum
ff. locati, & l. legem C. eod. Menoch. *præſumpt 85*
num. 1. & ſeq. lib. 3. Mant. *de tacit. lib. 5. tit. 15. n. 1.*
Ioann. Andr. *in addit. ad ſpecul. in titul. de præ-*
ſumpt. §. ſpecies. num. 5. in verb. prædictis, iuxta ta-
9 men † quantitatem in inſtrumentis locationis con-
tentam, *ad text. l. ſi defectus C. arbitr. tut. & l cum*
de indebito ff. de probat. Egid. *deciſ. 703. n. 1.* Achill.
deciſ. 22. de reſtit. ſpol. n. 3. Seraph. *deciſ. 1397. n 4.*
& 1245. n. 6. Buratt. *deciſ. 173. n. 6.* & poſt Galian. *ad*
Stat. Peruſ. deciſ 85. n. 4.

Ex quibus penſionibus excomputandæ, ac de-
10 mendæ ſunt illæ, quæ probantur † erogatæ in
reaptionem, & reſtaurationem domorum, nec non
quæ probantur ab aliis perceptæ.

Ad creditum verò Monialium ponendum eſt
creditum illis ceſſum à Ioanne Tardito, cuius vigo-
re idem Tarditus fuerat immiſſus in poſſeſſionem
domûs, & Apothecarum, & ſucceſſiuæ Moniales
tanquam ceſſionariæ dicti Tarditi, etiam reſpectu
poſſeſſionis fuerunt conſequutæ fructus huc vſque
decurſos cenſûs ceſſio, de quo credito certum eſt
Moniales eſſe ſatisfactas.

Sed vltra id voluerunt Doctores ad creditum
Monialium calculari annuum cenſum ſcut. 24. in
ſorte vero ſcutorum 300. accollatum à Fabritio
Burio proprio nomine Antonij fratris, vt publi-
ca documenta teſtantur, de quibus in Summar.
Monialium, *num. 3. 4. & 5.* quia per accollationem
Antonius fuit ſubrogatus in locum principalis de-
bitoris, & impoſitoris † cum accollatio nihil aliud 11
ſit quàm obligationis alienæ in ſeipſum ſuſceptio;
Coſta *de rem. ſubſid. rem. 54 n. 2.* Greg. *dec. 386. n. 1.*
cum aliis in Auximana Alimentorum 6. Febr. 1640.
coram Reuerendiſſimo D. Dunozetto Decano.

Neque obſtat, quòd Fabritius † non haberet 12
mandatum ad accollandum, ſed tantùm ad im-
ponendum.

Tum quia datur poteſtas Procuratori imponen-
di cenſus ſuper bonis Antonij, ergo multò ma-
gis accollandi † cenſus in bonis alienis impoſitos, 13
adeò vt Procurator accollando mandatum pin-
guius, & vtilius impleuit, & meliorem fecit man-
dantis conditionem, vt facere potuit, *l. diligenter* 14
§. fin. & ibi Bart. *ff. mandati §. is qui exequitur in*
fin. inſtit. eod. tit. Iaſon. *in l. qui quantam §. primo*
ff. de leg. 1. & in l. 1. § ſi ſtipulanti col. 2. verſ. ſed
iſtum ff de verb. oblig. Tiraquell. *de retract. lignag.*
§. 36. gloſ. 2. n. 59. Rota *dec. 32. part. 2. diuerſ.* Bur.
deciſ 561. num. 1. & deciſ. 287. num. 12 & 13. part.
7. recent. & in puncto, quod Procurator habens
facultatem † imponendi cenſus ſuper bonis man- 15
dantis multò magis agnoſcere poſſit bonam fidem
cenſûs impoſiti ſuper bonis alienis Rota *in deciſ.*
194. n. 5. part. 6. rec.

In calculum deducendus eſt etiam annuus cen-
ſus ſcutorum 37 50. in ſorte 500. venditus à San-
ctoris Iacobo Piccardo, cuius ſolutio ſpectat ad
Antonium Burium vigore diuiſionis inter ipſos,
& Sanctorios factæ ab eodem Fabritio proprio no-
mine Antonij, qui ſoluendo deinde fructus cen-
ſuum ibi ad eius debitum deſcriptorum † ſub 16
expreſſâ mentione diuiſionis dicitur totum de-
bitum cenſus in diuiſione ſibi obuentum agno-
uiſſe ex *text in l. ſi cui*, vbi Bart. *ff. de legat. 2.*
l. ſiquidem 24. verſ ſi vero certam, C. de tranſact.
Dec. *conſ. 61. num. 2.* Rota, coram R. Vrgelleo. *de-*
ciſ. 124. num 5.

Quæ verò ad annuum cenſum ſcut. 16. vendi-
tum quibuſdam de Taſſis, cùm tantùm Moniales
ratificationem deſumant ex dictâ præcedenti ſo-
lutione fructuum dicti primi cenſus venditi Piccar-
do, cum diuiſio ratificata, quoad d. debitum cum
Piccardo cenſeatur † etiam ratificata, quoad alte- 17
rum, eo quia dicti Burij dant de inobſeruantia d.
deciſionis reſpectu eiuſdem ſolutionis, vt in Summ.
Burij, *num. 21.* viſum fuit non eſſe inductam rati-
ficationem, niſi quoad expreſſa, & ſic quoad
cenſum tantum venditum † Piccardo, de cuius ra- 18
tificatione expreſſe apparet ex ſolutione fructuum,
Soccin. ſen. *conſ. 159. n. 50. lib. 1.* Crauett *conſ. 737.*
n. 16. Rimin. iun. *conſil. 662. num. 45.* Ciriac *con-*
trou. 204. num. 21.

Medietas etiam alterius annui cenſûs ſc. 28. ven-
diti pro pretio ſcut. 400. Hieronymo Cialiæ calcu-
landa eſt, tum creditum videatur liquidum, vt *in*
Summ. n. 16. nec dici poteſt extinctum, quia verba

ſunt præciſa taxatiuè, non extenſiuè, & ſub promiſſione euictionis Gratian *diſcept.*885.*n.*25. Rota *deciſ.* 278. *n.*19. *part.* . *recent.* & per adden. ad Buratt. *deciſ.* 645. *n.*16.

Et ita fuit reſolutum vtràque, &c.

R.P.D. Verospio.

Romana Pecuniaria.

Lunæ 11. *Maij* 1643.

ARGVMENTVM.

Controuerſa licet valdè ſit in iure quæſtio, an compenſatio de quantitate ad quantitatem ipſo iure admittatur abſque alia oppoſitione, vel potiùs admittatur ex partis exceptione, attamen prima opinio palmam reportat, eámque amplectitur Rota, & maximè quando ſumus in cauſis Mercatorum, cum & hoc ſit de ſtylo inter eoſdem. Aliqua etiam habes iura literas cambij.

SVMMARIVM.

1 *Compenſatio de quantitate ad quantitatem, an ipſo iure inducatur, vel potius ex partis oppoſitione in iure controuerſum eſt.*

2 *Compenſatio de quantitate ad quantitatem quòd ex iuris miniſterio admittatur, multi DD. id tenent.*

3 *Compenſatio de quantitate ad quantitatem non admittitur, niſi à parte fuerit oppoſita ſecundum aliquot DD.*

4 *Compenſatio ſecundum ſtilum Mercatorum, & conſuetudinem inter eoſdem admittitur ipſo iure, licet creditum, & debitum procedat ex cauſa diuerſa.*

5 *Compenſatio admittitur ipſo iure inter Mercatores, licet credita, & debita ſint diuerſa, & in diuerſis libris deſcripta.*

6 *Mercatorum teſtimonio plena fides eſt habenda circa materiam probationis ſtyli.*

7 *In Mercatorum cauſis ſemper eorum ſtylus eſt ſeruandus.*

8 *Compenſatio inter credita, & debita, ſi inter mercatores non admitteretur, ſequerentur multa incommoda.*

9 *Compenſatio, quando ipſo iure admittatur, licet alias admitteretur partis oppoſitio*, & numero 10.

11 *Literæ cambij, licet ſint acceptatæ à Mercatoribus, quibus directè fuerunt, non liberant tamen ſcribentem à debito, niſi, donec eum effectu ſolutæ erunt*, & n.12.

13 *De Mercatorum ſtylo eſt, quòd per ſolam acceptationem literarum cambij non liberatur ſcribens literas cambij, niſi cum effectu illæ ſolutæ fuerint.*

14 *Literarum cambij acceptatio fit ſub ſpe numerationis futuræ, nec fit contractus nouus, ſed pars contractûs literarum cambij.*

15 *Per Literarum cambij acceptationem videtur facta nouatio, cum contractu depoſiti.*

16 *Contractus cambiorum, & depoſiti ſunt inter ſe diuerſi.*

17 *Depoſitarius præſumitur ſoluiſſe penes ſe depoſitatis.*

18 *Contractus literarum cambij dicitur nominatus, cùm reputetur emptionis, & venditionis.*

19 *Pœnitentiæ non eſt locus, quando ſumus in contractu nominato, etiam ſi res ſit integra.*

20 *In contractu literarum cambij acceptatio literarum fit pro pecuniâ ſoluendâ, non autem ſoluta.*

21 *Nouatio non poteſt dici facta, niſi contractûs effectum fuerit ſortitum.*

22 *Nouatio requirit implementum contractûs, in eo qui illius exceptionem opponit.*

23 *Donatio donec effectuetur remanent iura primæ obligationis.*

24 *Cambij contractus non poteſt dici impletus, ob non ſolutionem pecuniarum.*

25 *A contractu, quamuis nominato, quis poteſt recedere, dum adimplementum ab alterâ parte faciendum eſt impoſſibile.*

DECISIO CXLIX.

OB defectionem rationis Bancariæ Roberti primi mercatoris in Vrbe illius creditores, in quos tranſiuerant omnia eiuſdem rationis iura, iudicium intentarunt contra Philippum Coſtam vti ſucceſſorem alterius Rationis Bancariæ DD. de Herrera, & Coſta pro duabus partitis, altera ſcilicet ſcutorum 3307. auri, cuius illa fuerat deſcripta debitrix in libro Roberti vulgò liſtæ nuncupato, altera verò ſcutorum 3879. monetæ, cuius etiam conſtituta fuerat debitrix ipſa ratio in libro vulgò quaderno capſæ appellato. Cum verò idem Philippus Rationem oſtenderet deſcriptam creditricem ipſius Roberti in eodem libro liſtæ ex cauſa depoſiti pro ſummâ longè maiori, quàm eſſet debitum, quòd cum ipſo Roberto contraxerat, cuius cauſa ipſo iure fuiſſe inductam compenſationem inter vtraſque partitas aſſereret ad petitionem Eminentiſſimi Cardinalis Pamphilij, qui Iudex in hac cauſa deputatus voluit Rotam conſulere, propoſui dubium, an vtraque partita ſolui debeat à Philippo creditoribus Roberti; an potiùs illæ fuerint compenſatæ cum credito, quod rationi competebat ex cauſâ depoſiti, & DD. non eſſe ſoluendas reſponderunt,
licet enim controuerſa ſit in iure opinio, an com- 1
penſatio de quantitate ad quantitatem ipſo iure
inducatur, an potiùs ex partis oppoſitione ad-
mittatur, & opinionem affirmatiuam † quòd 2
ſcilicet ex iuris miniſterio procedat tueatur Martinus antiquus Gloſſator relatus à *gloſſ. in l. ſi conſtat, & in l. vltim. C. de compenſat.* quem ſequitur Tindar. *de compenſ. art.* 6. *num.* 47. & 51. Trentaciuq. *var. lib.* 3. *tit. de compenſ. reſolut.* 1. *num.* 24. Molin. *de contract. diſput.* 560. *num.* 3. Scaccia *de cambiis* §. 2. *gloſſ.* 5. *numero* 244. Afflict. *deciſ.* 121. *numero* 1. Rota Ianuen. *deciſ.* 4. *num.* 22. Negatiuam vero ſenten-
tiam, quòd compenſatio † ſcilicet tunc ſolùm ad- 3
mittatur, cum à parte opponitur illius exceptio, tenet Bart. *in l. verum ff. de compenſ. num.* 1. Vbi etiam Bald. *n.*1. *poſt gl. in verb. male pero gl. in l. ſi quid in verb. eligere ff. de compenſ. & in* §. *in bonæ fidei, in verb. compenſatio inſt. de act.* Vbi etiam Aret. *n.* 8. & 9. & notant DD. *in l. ſi conſtat. C. de compenſ.* vbi Cyn. Bart. & Bald. *n.*1. Salicet. *num.* 2.

poſt

poſt gloſſ. in verb.ipſo iure, & de communi teſtatur
Viu.*opin.*114 *num.*1.Trentacinq.*var.lib.*3.*&* *n.*24.
Surd.*conſ.*246.*num.*27.*&* *in deciſ.*17.*num.*4. eâ po-
tiſſimùm ratione , quia antequam compenſatio
4 † fuerit oppoſita ius compenſandi ſolùm in poten-
tia exiſtit , non autem in actu. Primam tamen
opinionem affirmatiuam amplexi fuerunt Domini
hoc caſu ; quia eſt conformis conſuetudini, & ſty-
5 lo mercatorum , ex cuius diſpoſitione admittitur
ipſo iure inter eius compenſatio , licet debitum,
& creditum procedat ex cauſis diuerſis , & in di-
uerſis libris fuerit deſcriptum , qui ſtylus , cum iu-
ſtificetur ex plurium Mercatorum atteſtatione pro
6 parte Philippi exhibita , quorum teſtimonio plena
fides in hâc materiâ ſtyli adhiberi ſolet , vt pluries
cenſuit Rota *vt in deciſ.*368.*num.*12.*&* *deciſ.*416.
*num.*8 coram Reuer.Vrgellen.& coram Buratt. *de-
ciſ.*298.*num.*14.& coram Gregor.*dec.*126.*n.*2.*&* 3.
& alias fuerit à Rota approbatus , *vt in deciſ.*331.
*num.*4.*part.*3.*&* *deciſ.*157.*num.*15.*part.*5.*recent* *&*
in Romana pecuniaria 13. *Ianuarij* 1642. coram
7 bon.mem.Pirouano, in † illorum caſus ſemper de-
bet admitti, vt tradit Soccin. iun. *conſ.*27.*num.*21.
Corn. *conſ.*319.*num.*11.*lib.*3. Bald. *in leg.*1.*in fin.*
Cod qua ſit long. conſuet. Rot. coram Gregor.*d.de-
ciſ.*126. *num* 3. *&* *in Romana liberationis , ſeu pe-
cuniaria* 6. *Februarij* 1643. coram Reuer.P.D.meo
Ghiſilerio.

In eandem etiam ſententiam affirmatiuam in-
clinarunt Domini propter detrimentum , quod
8 Philippo contingeret , ſi ex iuris miniſterio † ſe-
cuta non fuiſſet compenſatio inter credita , & de-
bita ipſius Roberti ; cum idem Philippus tenetur
ſoluere creditoribus Roberti. debitum Rationis
Herreræ , & Coſtæ , & tamen propter eiuſdem
Roberti decoctionem conſequi non poſſet credi-
tum , quod dictæ Rationi competebat ex cauſa de-
9 poſiti, & debitum excedebat , quo caſu admitti
compenſationem ipſo iure, licet alias requireretur
partis exceptio probat text. *in d.leg. ſi conſtat,C.de*
10 *compenſ.* & notant ibi communiter Doctores *&* *in*
l.cum cum alteri. ff.eod.tit.gloſſ.in l. ſi quod in verb.
eligere.ff.eod. Soccin.iun.*in l.Iulianus, num.*9.*ff.de*
condit.& *demonſtr.&* *in conſ.*130.*n.*20.*lib.*4.Ioann.
Faber. *in* §. *in bona fidei num.*12. *verſ. vnde credo*
inſtit.de action. vbi etiam Aret.*num.*9.Alex.*conſ.*74.
*num.*4.*lib.*5. Sebaſt. Medic. *in tractat. de compenſ.*
*part.*1.*q.*22.*num.*3.Tiraquell. *de retract.lignag* §.3.
gloſſ 3.*n.*8.*&* 9.

Quod verum creditum Philippi ex cauſa depo-
ſiti ſuperet illius debitum ex cauſa cambij viſum
fuit iuſtificari ex calculo ab eodem exhibito , ex
quo ſi detrahatur partita ſcut. 15000. auri deſcri-
pta ad debitum Herreræ, & Coſtæ , & proueniens
ex litteris cambij , quæ non fuerunt ſolutæ, ſed re-
dierunt proteſtatæ, apparet illius creditum excede-
re in ſumma ſcut. 11000. quam partitam detrahen-
dam eſſe ex eodē calculo Domini cenſuerunt.Quia
11 dictæ † litteræ cambij , licèt fuiſſent acceptatæ ab
iis mercatoribus , quibus directæ fuerant , non po-
terant nihilominùs liberare Robertum ſcriben-
12 tem à debitó , quod † cum Ratione Herreræ , &
Coſtæ habebat , donec cum effectu ſolutæ fuiſſent,
vt probat text.*in l. ſi litterarum,C.de ſolut. vbi poſt.*
*gloſſ.in verb.non impleto tradit.*Bald.& Salic.*num.*3.
Cagnol.*in l.ſingularia num.*161.*verſ. ſed contraria,*
ff.de reb.credit. & ibi etiam Soccin. Sen. *n.*18. Bo-
logn. *num.*89.*verſ. ſed in contrarium* , vbi teſtatur
de communi , & pluries formauit Rot. In vnâ Ro-
mana litterarum cambij 12. Maij 1595 coram Sa-
crato,& in Venetiarum litterarum cambij 18.Maij
1583. coram Gypſio , & coram Buratto *deciſ.*486.
*num.*4 & coram Greg.*deciſ.*217.*num.*1. & de con-
ſuetudine mercatorum , quod ſcilicet per ſolam † 13
acceptationem non liberetur ſcribens litteras
cambij , niſi cum effectu illæ ſolutæ fuerint teſta-
tur Rota Ianuen. *deciſ.* 1. *num.* 2. *&* 21. *&* *de-
ciſ.* 8. *num.* 17. *&* 18. cum talis acceptio fiat ſub
ſpe futuræ numerationis , † nec ſit contractus no- 14
uus , ſed pars contractûs litterarum cambij , vt
conſuluit Bald. *in conſ.*348. *num.*1. *volum.*1. Rota
Ianuen.*deciſ.*2.*num.*10. Scacc. *de camb.*§.2.*gloſſ.*5.
num 323.

Non obſtat quòd per eam acceptationem litte-
rarum videatur facta nouatio † cum contractu de- 15
poſiti,quod habebat Ratio Herreræ,& Coſtæ cum
Roberto,dum † vtrique contractus erant inter ſe in- 16
compatibiles,vt conſiderauit Menoch.*de præſumpt.*
*lib.*3.*præſ.*184.*n.*39.Card.Mant.*de tacitis,&* *ambi-
guis lib.*17.*tit.*3. *n.*13.*&* 14. cuius vigore nouatio-
nis cum præſumatur facta ſolutio à Roberto pecu-
niarum † penès ſe depoſitarum,vt probat text.*in l.* 17
rem.§.*ſi duo ff.de nouat.&* *in l.quamuis,*§.*interdum,*
ff.ad Velleian. Card.Mant. *eod.lib.*17.*lib.*7.*n.*5 non
videtur in cōtractu nominato,qualis reputatur con-
tractus † litterarum cambij , qui dicitur emptionis, 18
& venditionis,vt teſtatur Bald.*in adducto conſ.*348,
*n.*5.*&* 6.Bero.*conſ.*193.*n.*37.*lib.*1.Rota Ianuen.*de-
ciſ.*1. *n.* 41. potuiſſe locus eſſe pœnitentiæ poſt ſe-
quutum adimplementum ex parte vnius ex contra-
hentibus,ſed ſolum Philippo competere potuiſſe † 19
viam executiuam contra Robertum pro adimple-
mento contractûs nominati,vt probat text. *in l.ci-
uili,C.de rei vindicat.&* *l.non idcirco,C.de contrah.*
empt. & firmauit Rota *deciſ.*517.*n.*5.*part.*1.*diuerſ.*
& coram Seraph.*dec.*1275.*n.*1.*&* 2.

Ad hoc enim obiectum reſponſum fuit, quod in
contractu cambij acceptio † litterarum fit pro pe- 20
cunia ſoluenda,non autem pro ſoluta,vt tradit Sali-
cet.*in l.ſi litter.n.*1.*&*.2.*ff.de ſolut.&* *in l.filius n.*2.
*ff.ad Maced.*Rota Ianuen. *dec.*2.*num.*11. Scacc.*de
camb* §.1.*gloſſ.*5.*n.*323 & ita donec cum effectu di-
ctæ pecuniæ ſolutæ † non fuerint , dici non poteſt 21
facta nouatio,vt plenè tradit Maſtrill.*dec.*221.*n.*17.
Rota *deciſ.*629.*n.*2.*part.*1.*rec.*dum illa requirit im-
plementum contractus in eo,qui illius exceptionem 22
opponit,vt tradit Gozz.*conſ.*39.*n.*9. Soce.Sen.*con-
ſil.*21.*n.*11.*lib.*1. Surd. *conſ.*385.*n* 21.ſed remanent
iura † primæ obligationis,vt notat Bald. *in l.ſi lit-* 23
*terarum n.*1.*C.de ſolut.*vbi etiam Salic. *n.*1.*&* *in l ſi*
*pro debito num.*4 *circa fin.C.de bon.auth.iud.poſſid.*
Marc.Anton.de Amat.*dec. Ferrar.*3.*n.*12.Rota cor.
Greg.*d.dec.*217.*n.*2. Et ita cum ob non ſolutionem
pecuniarum dici non poſſit † adimpletus contra- 24
ctus cambij ex parte Roberti , poterit Philippus ab
eo contractu quamuis nominato recedere , dum
præſertim tale adimplementum † per decoctionem 25
Roberti redditur impoſſibile , vt notat Caſtr. *in l.*
*bona fides n.*2.*ff.de act empt.* Soc.Sen.*conſ.*26.*n.li.*3.
Surd.*conſ.*381.*n.*6.Rota coram Buratt.*dec.*106.*n.*7.
& in Senogallien. prædij 5.Iunij 1617. coram An-
drea , & in his terminis conſuluit Bald.*conſil.*348.
quem ſequitur Matant.*in ſpec.part.*6.*titul.de teſtam.*
*product.n.*52.

Et ita vtràque,&c.

R. P. D. Melzio.

Poſtea Epiſcopo Papinien.

Romana locorum Montium.

Veneris 18. Maij 1643.

ARGVMENTVM.

Euictio quando generaliter, & verbis amplis fuit promiſſa, tunc quamuis, quando promiſſio euictionis fuit facta non veniat, quando ea ſecuta fuit ex natura rei, tamen id non intrat, quando, vt dictum eſt, amplè fuit promiſſa euictio. Eccleſia an teneatur conficere inuentarium bonorum hæreditariorum, & quare tale inuentarium fiat.

SVMMARIVM.

1 *Loca Montium dicuntur bona ſtabilia*, & numero 15.
Loca Montium ſi pertineant ad aliquam Eccleſiam, non poſſunt alienari ſine beneplacito Apoſtolico, n. 1. & n. 16.
2 *Hæreditas quando fuit adita cum beneficio legis, & inuentarij, tunc hæres in nihilo poteſt grauari.*
3 *Mandatum relaxatum pro maiori ſumma, non tenet.*
4 *Poſſeſſor auctoritate Iudicis ritè, & rectè procedentis priuari poteſt ſua poſſeſſione.*
5 *Iudex valet priuare poſſeſſorem ſua poſſeſſione, illámque in alium transferre.*
6 *Remedium poſſeſſorium non datur contra factum Iudicis, niſi iniuſtitia, & nullitas ſit ita pateat, vt nulla ratione poſſit velari.*
7 *Venditor non tenetur de euictione, ſi ea proueniat ex naturâ rei.*
8 *Euictio, quando debeatur, quamuis proueniat ex naturâ rei.*
9 *Promiſſio de euictione, quando fuit ampliſſima, tunc qualibet euictio promiſſa cenſetur.*
10 *Euictio dicitur promiſſio, quando quis ſe obligauit in ſe ſuſcipere omnem litem.*
11 *Emptor quando nullo modo ſciuit rem emptam eſſe ſubiectam euictioni, & tunc illa ei debetur, quamuis proueniat ex naturâ rei.*
Stante generali promiſſione de euictione, numero 11.
12 *Venditor tenetur certiorare emptorem de naturâ rei venditæ*, & n. 13.
14 *In officio manuali non cenſetur quis voluiſſe erogare magnam ſummam pecuniarum, cùm alterâ die poſſit ab illo amoueri.*
17 *Alienatio, quando eſt neceſſaria, non requiritur aliqua ſolemnitas.*
20 *Inuentarium bonorum hæreditariorum fuit inuentum ad euitandas fraudes.*
Fraus non præſumitur in Eccleſiâ, & ideo non tenetur conficere inuentarium bonorum hæreditariorum & n. 20. & 21.
21 *Hæres dum eſt citatus ad exhibendum inuentarium, ac bona inuentariata, dum id non adimpleuit, præſumendum eſt, ipſum in propriam vtilitatem bona conſumpſiſſe, vndè tenetur de ſuo.*
22 *Eccleſia præſumitur facta locupletior, ex hæreditate ſibi relictâ, dum bona hæreditaria, & non ſua pro ſeruitio Eccleſiæ impendit.*
23 *Mandatum ratione exceſſus, vt ſit nullum, ſufficit exceſſus etiam in minimo.*
24 *Actione exempto, quando agitur attenditur tempus euictionis, ſiuè res ſit melior, ſiue deterior facta.*
25 *Venditio de diuerſis rebus, quando eſt facta ſimul, & vnicum pretium fuit conſtitutum videtur vnicus contractus, & indiuiduus.*
26 *Euictione ſecuta in parte, quoque illa debetur niſi conſtet, quod emptor, niſi totum fuiſſet empturus.*

DECISIO CL.

Loca Montium, de quibus agitur erant propria Monialium S. Ioſephi ad Capita domorum hæredum Franciſci Sorij, quæ fuerunt iudicialiter deliberata, & pretium Iacobo Ceſio exburſatum pro euictione officij Bancheriorum Hebræorum, emptum à dicto Franciſco per Michaëlem Angelum Scarpellium cum petonus eiuſdem Ceſij vna cum pulpitis, libris protocollis, raſtellis, & aliis ad dictum officium ſpectantibus, & cum cætaminibus in apothecâ, in quâ exercetur exiſtentibus pretio ſcut. 3250. aſſerens idem venditor dictum officium eſſe liberum, & ad ipſum pleno iure ſpectare, & pertinere, nulli fideicommiſſo eſſe obnoxium, nec aliquod factum in præiudium præſentis venditionis, eámque ſibi facere licuiſſe, & omnem litem in ſe ſuſcipere promiſit, & quamcumque perſonam prætendentem intereſſe deſuper facere conſentire, ac in poſſeſſione dicti officij manutenere, ac generaliter de omni, & quacumque euictione generali, & particulari in formâ iuris validâ, & in Vrbe conſuetâ teneri voluit, & ad prædicta ſe in formâ Cam. obligauit, prout latiùs in inſtrumento dictæ venditionis Summario Iacobi *num* 1. Hodie dd. Moniales prætendunt manutentionem ſuper dd. locis Montium, ſub prætextu, quòd tale officium ſit manuale, quòd dicta loca Montium, cum dicantur bona ſtabilia, non potuerint alienari abſque beneplacito Apoſtolico, quod executio fieri non potuerit in bonis propriis Monialium, cum iſtæ acceperint hæreditatem cum beneficio legis, & tandem quòd mandatum per Iacobum ſucceſſorem in dicto officio, mediante venditione ſibi facta à Scarpellio, & poſſeſſorem tempore euictionis ex eâdem cauſâ obtentum fuit exceſſiuum, eo † quia obtentum fuerat pro ſcutis 4500. Hic tamen non obſtantibus, fuit per Dominos reſponſum negatiuè. 1 2 3

Potuerunt enim dd. Moniales ſua poſſeſſione dictorum locorum Montium priuari † auctoritate Iudicis ritè, & rectè procedentis, *l. iuſtè poſſidet ff. de acquir. poſſ.* Angel. *in leg. clam poſſidere, §. qui ad nundinas num. 2. in fin. eod. tit.* Rota *deciſ.* 801. *n.* 7. *part.* 1. *diuerſ. &* 341. *n.* 2. *part.* 3. *recent. &* 582. *n.* 4. *&* 5 coram Papâ Greg. XV. *& in recent. deciſ.* 173. *num.* 2. *p.* 1. illámque in deliberatarium † transferre, vt in *deciſ.* 78. *num.* 4. *eâdem part.* 1. *recent.* aduersùs quam ſententiam Iudicis adiudicantis talem ſubhaſtationem ſer. non † datur remedium poſſeſſorium, niſi iniuſtitia, & nullitas ſit ita patens, & notoria, vt nulla ratione poſſit velari Abb. *in cap. cum cauſa* 4 5 6

cauſa num.4.verſ.ſecus de eff.de legat. Contard. *de monent. poſſ.limit.7. num.25.& ſeqq.* Rota *poſt* 1. *volum. conſil.* Farinac. *deciſ.*106. *num.*1. Poſth. *de manut. obſeru.*12. *num.*8. & 9 Gratian. *diſcept. forenſ.cap.*912.*num.*53.& *dec.*646.*num.*1.& 2.*part.*2. *recent.*

Et primò non obſtat quòd tale officium ſit manuale, vt firmatur *in deciſ.* 15. poſt Fenſonium ad ſtatutum Vrbis, & ſic Sotius non teneatur de
7 euictione, † quæ prouenit ex natura rei iuxta text.
in l.ſi ſeruus venditus in princip.ff.de euict. gl Bart.
& Bald. *in l.ſi filia,Cod. fam.ercißc.*Rom.*conſ.*503.
*num.*14. Crauet.*conſ.*1011.*n.*6.& Mangil.*q.*21.*n.*1.
& ſeqq.

Quia cùm venditio eius officij fuerit facta eiſdem verbis, & modo quo venditum fuerat aliud officium Capitolinum pro eodem pretio, cum expreſsâ declaratione, quòd ambo erant libera, & ad
8 venditorem pleno iure ſpectant, iunctâ promiſſione de faciendo conſentire omnem perſonam, vt ſuperiùs fuit narratum, quam venditionem Cardinalis Camerarius admiſit ad vitam emptoris, vtique ſub hâc ampliſſima euictionis promiſſione
9 comprehenditur etiam euictio, quæ prouenit ex naturâ rei Tiraq. *de retr. lign.* §.1. *gloſſ.*9. *num.*55.
*iunctis, quæ ſcribit ad fin.titul.*98. Decian. *conſ.*55.
*num.*94. *lib.*3. Honded. *conſ.*3. *num.*75. *lib.*1. Mareſcot.*var.reſol.lib.*2.*cap.*19 *num.*32. *& ſeq.* Ciriac.
*contron.*283.*num.*54. Rota *diuerſ. deciſ* 152,*num.* 2
10 *part.*2.& in ſpecie dicitur promiſſa euictio, † quando quis ſe obligauit in ſe ſuſcipere omnem litem, vt inquit idem Hond. *eod. conſ. verſic. ac etiam,* ex hâc enim amplâ promiſſione Sotij clarè patet Iacobum nullam habuiſſe ſcientiam, officium ſupradictum eſſe talis quantitatis, vt per Moniales
11 prætenditur, & ceſſante tali ſcientiâ, † debetur etiam euictio, quæ prouenit ex naturâ rei, per illam generalem promiſſionem euictionis, Surd. *con-*
12 *ſil.*311. *num.*27. cum tali caſu teneatur † venditor certiorare emptorem de naturâ rei, Bald. *in l.ſi filie num.*1.*C. famil.ercißc.& conſ.*443. *volum.*5. Aluarot.*conſ.*95. *vol.*4. Corn. *conſ.*190.*vol.*2. Crauet.
*conſ.*83.*num.*3.Surd. *conſ.*145.*num.*8. *& deciſ.*265.
num. pariter 8. & licet *in deciſ.* 15. apud Fenſon. ad ſtatut. Vrb. firmatur hoc officium eſſe venale,
13 ſeu vacabile, tamen non inde ſequitur Sotium † noluiſſe teneri de euictione proueniente ex naturâ rei ſtantibus clauſulis pregnantibus in inſtrumento venditionis appoſitis, *vt* in ſimilibus terminis firmat Seraphin. *deciſ.* 468. *numer.* 7. & quatenus etiam tale officium eſſet vacabile, tamen ex dd.
14 clauſulis contrahentes videntur magis † reſpexiſſe ad illorum contractum, quàm ad naturam officij, vt firmat idem Seraph. *in deciſ.*468. *in fin.* cum ſit inuerisimile, quod quis erogare vellet ſcuta 3250. pro emendo officio manuali, à quo die ſequenti amoueri poſſet.

15 Secundò non obſtat quòd loca † Montium inter ſtabilia connumerentur, vt firmauit Rota in Nornien. ſucceſſionis 22. Maij 1628. coram bon. mem.Merlino, & *in deciſ.*177.*num.*38.*part.*5. *diuerſ.* & ſic non potuerint alienari abſque benepla-
16 cito † Apoſtolico *c.*1.*de reb. Eccleſ. non alien. in* 6.
Clem.1. *eodem titul.* Rota in Papien. bonorum 17.
Maij 1622. cor. bon. mem. Coccino.

17 Quia cum talis alienatio fuerit † neceſſaria ex cauſa obligationis contradictæ propter aditionem hæreditatis nulla ſolemnitas erat neceſſaria *Authen. hoc ius. Cod.de ſacroſanct.Eccl.* & ibi Bart. & DD. communiter Rodoan. *de reb. Eccleſ. non alien. rubr.de caſibus in quibus ſit alienatio verſ.eſt etiam alienatio num.*1.*ſequens.fol.* 260. Fenſon. *ad ſtatut.Vrb.in annot.cap.*113. *num.*20. *lib.*1. Rota *deciſ.* 31. *per tot.* coram Papâ Gregor. XV. Verall. *dec.*199.*n.*2. *part.*3.Buratt.*deciſ.*49.*n.*17. *& ſeqq.&* 408.*n.*5.

Tertiò nec etiam releuat, † quòd talis execu- 18
tio fieri non potuerit in bonis propriis dd. Monialium, quæ cum acceperint hæreditatem cum bene-
ficio legis, † non tenebantur vltra vires hæredita- 19
rias, nec in obolo poterant grauari, etiamſi non confecerint inuentarium iuxta claram diſpoſitionem *leg. fin.* §. *etſi præfatam, Codic. de iure delib.* Rota *deciſ.* 181. *num.*1. *part 6. recentior.* cum
inuentarium fuerit inuentum ad obuiandas frau- 20
des, quæ videntur ceſſare in Eccleſiâ, & ſic non teneantur illud conficere, vt inquit Monticul. *de inuent. tractat. tom.*8. *part.* 2. *fol.*170. *part.* 2. *numero* 1.

Quia ſi bona omnia extarent hæreditatis, non te-
neretur Eccleſia aliquid exponere † de ſuo, ſed dum 21
dd. Moniales citatæ ad exhibendum inuentarium, ac bona inuentariata, non adimpleuerint, præſumendum eſt, eaſdem ipſarum vtilitatem res hære-
ditatis conſumpſiſſe, & ideò tenetur de ſuo, † cùm 22
dicantur factę locupletiores, dum bona hæreditatis, & propria pro ſeruitio Monaſterij impenderunt, vt
in l.pupillo. ff. de ſolut. Rota *dec.*72.*n.*40 *p.*2. *diuerſ.*
Grat.*diſcept.forenſ.c.*720.*n* 12.*& ſeqq.*Abb.*conſ.*23.
*n.*4.*verſ.venio nunc ad tertium dubium,* Rota in Sabinen. Cenſûs 21. Iunij 1641. coram bon. mem. Pirouano.

Quartò tandem non obſtat, quòd executio fuerit exceſſiua, cum fuerit conſomata pro ſcutis 4500.
& pretio eſſet ſcut. 3250. & vti talis non poſſit ſo- 23
ſtineri, cùm ad hunc effectum ſufficiat exceſſus etiam in obolo, vt firmauit Rota *in deciſ.*398. *n.*1. coram Papâ Greg.XV.

Quia licet à Principio tale officium fuerit emptum pretio ſcut. 3250. tamen probatur, quòd de tempore euictionis idem officium locabatur ad rationem ſc. 540. correſpondentem pretio ſc.4500.
quo fuit emptum ab ipſo Iacobo, qui proptereà in
tantâ ſummâ dicitur damnificatus, pro quibus fuit 24
relaxatum mandatum pro euictione, & dum agitur actione ex empto, attenditur tempus euictionis, ſiue res ſit melior, vel deterior facta *text.in l. re euicta la* 2 *ff de euict.* Vincent.de Franch. *dec.*297.*n.*2.
*& ſeq.*Steph.*dec.*1114.*n.*2.Magon.*dec. Florent.*110.
*n.*2.*& ſeq.* Mangil. *de euict.q.*20.*n.*28 *& ſeq.* Nec dictus exceſſus poteſt conſiderari in ſupradictis mobilibus, pro quibus non fuit promiſſa euictio. Quia cum vnica fuerit venditio, & de iſtis in hac fuerit
† facta mentio, & vnicum pretium fuerit conſtitu- 25
tum, ita videtur vnicus contractus, & indiuiduus, & per conſequens dicitur etiam promiſſa euictio pro
iſtis mobilibus, cum non ſit veriſimile † emptorem 26
voluiſſe emere officium ſine dd. mobilibus, pro quibus dicitur promiſſa euictio, dum eſt ſecuta pro negotio principali, *l.quod.autem, in fine,& leg.quod ſi vno ff.de in diem adiect.*Tiraq.*de retract.lignag.*§.23.
*gloſſ.*1.*n.*5. Mangill. *de euict.q.*133.*n.*4. Soccin.iun.
*conſ.*26.*n.*10.*n.*20 *vol.*1. Becc.*conſ.*106.*n.*40.Surd.
*conſ.*359. *n.*30. *& dec.*296. *num.*17.

Et ita vtraque, &c.

R.P.D.

R. P. D. CARRILLO.

Poſtea Præſide Valliſoletano.

Rheginen. ſeu Salernitana bonorum.

Veneris 19. Iunij 1643.

ARGVMENTVM.

Obligatio carcerati ad fauorem ſui creditoris facta, ſi pro illo carceratus detinebatur, nullius eſt roboris, vel momenti, quod procedit vbi carceratio detegitur iniuſta, vel inualida, ſecùs ſi valida, & iuſta. Sententia quando poſſit ferri extra diem cadentis citationis. Abſolutio à iuramento, an ſit neceſſaria in obligatione facta in carcere; & an plures requirantur abſolutiones, vbi plura interuenerunt iuramenta.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio illi conceditur, de cuius anteriori poſſeſſione conſtat.*

2 *Clauſula conſtituti transfert poſſeſſionem in conſtitutarium etiam ad effectum manutentionis.*

3 *Obligatio facta in carcere ad fauorem creditoris, ad cuius inſtantiam debitor detinebatur carceratus nullius eſt roboris, vel momenti. Intellige concluſionem procedere, vbi debitor iniuſte carceratus detinebatur, ſecùs ſi iuridicè, & validè,* n. 4. & 5.

5 *Carceratio iniuſta dicitur, vbi iuris ordo ſeruatus non fuit.*

6 *Sententia lata ſub die, in qua non cadebat citatio, perinde eſt, ac ſi ſine citatione lata fuiſſet.*

7 *Sententia poteſt ferri etiam poſt aliquot dies cadentis citationis, abſque eo quòd illa reiteretur, vbi in die, quâ cadit citatio accuſator Reb conuenti contumacia.*

Et in hoc attendatur ſtylus loci circa tempus, quo illa promulgari poteſt, num. 8. *ſed vide* num. 11.

9 *Conſanguineus, aliáque perſona coniuncta admittitur in iudicio ciuili, etiam ſine mandato.*

10 *Reus attenta comparitione perſonæ coniunctæ non dicitur contumax, vbi agitur in iudicio ciuili.*

11 *Sententia licèt ferri poſſit etiam poſt diem, in quâ cadit citatio, hoc tamen procedit, vbi tantùm die immediatè ſequenti illa promulgetur.*

12 *Stylus tantùm attenditur, quantùm ſecundum conſuetum ille ſeruetur, ita quod nihil vltra ſolitam obſeruantiam suppleri poſſit, &* numer. 3.

14 *Ritus magnæ curiæ Vicariæ Regni Neapolis non habet locum contra clericos, &* num. ſequent.

16 *Stylus, ſeu conſuetudo repugnans immunitati Eccleſiaſticæ, nullo vnquam tempore præſcribitur.*

17 *Corruptela dicitur conſuetudo, quæ eſt contrà immunitatem Eccleſiaſticam.*

Conſtitutio Synodalis non ſufficit aduerſus Eccleſiaſticam immunitatem, n. 17.

18 *Abſolutio à iuramento non eſt neceſſaria vbi agitur de obligatione in carceribus facta.*

19 *Abſolutiones à iuramento tot eſſe debent, quot ſunt iuramenta.*

20 *Abſolutio à iuramento, vbi plura ſunt iuramenta, ſufficit quòd verbis generalibus fuerit concepta.*

21 *Abſolutio à iuramento obtenta poſt ſententiam ſuffragatur, vbi antea de eâ non fuit oppoſitum.*

22 *Creditori cui fuerunt per debitorem data bona in ſolutum, licet manutentio non competat ob inualiditatem dationis in ſolutum, competit tamen retentio.*

Intellige concluſionem procedere, vbi creditum eſt omnino liquidum, alias ſecus n. 23.

DECISIO CLI.

COnceſſa coram R. P. Dom. meo Peutingerio
manotentione in bonis, de quibus agitur, ad
fauorem Ioannis Thomæ contra D. Principem Sa-
triani, iſte adiuit Signaturam, & cauſam mihi
committi obtinuit cum facultate manutenendi,
quem de iure, quamobrem dubitaui, cuinam ſit
danda manutentio, & eam eſſe dandam Ioanni
Thomæ fuit reſponſum, quia tam ex inſtrumento
dationis in ſolutum horum bonorum factæ per
ipſum ad fauorem Principis, quam ex depoſitioni-
bus duorum teſtium nouiter examinatorum con-
ſtat de eius anteriori poſſeſſione, ob quam conce-
ditur manutentio, *cap. licet cauſam. de probat.* Bart. 1
in leg. ſi duo in princ. n. 4. ff. vti poſſid. Couarr. *pract.
q. 16 verſ. 12. in hac controu.* latè Menoch. *retinend.
remed. 3. n 723.*

Non obſtat quòd à dictâ poſſeſſione Ioannes
Thomas ceciderit facto proprio, dum bona huiuſ-
modi dederit in ſolutum D. Principi ſuo creditori
cum clauſula conſtituti, quæ transfert poſſeſſio-
nem in conſtitutarium etiam ad effectum manu-
tentionis, *l. quod me, l. interdum. ff. de acq. poſſ.* Rota 2
dec. 531. n. 4 part. 2. recent. & fuit dictum in Roma-
na Palatij 16. Nouembris 1639. coram me, quia cùm
inſtrumentum dictæ dationis in ſolutum fuerit fa-
ctum tempore quo prædictus Io. Thomas præten-
ſus debitor detinebatur in carceribus ad inſtantiam
eiuſdem Principis † nullius eſt momenti, vt expreſ- 3
ſè decidit text. *in l. qui carcerem. ff. quod met. cauſ. l. ſi
quis Sempronium. ff. de bac. inſt.* Gutt. *de iuram. con-
firm. part. 1. c. 57. & ſeqq. part. 6. recent.* & in terminis
fuit dictum in Neapolitanâ domorum 13. Maij 1641.
coram Eminentiſſ. D. meo Cardinali Hieronymo
Veroſpio.

Et quamuis hoc non procedat, quando is qui
obligationem fecit in carceribus erat validè, & iu- 4
ſtè carceratus, vt aduertunt Bart. *in d. l. qui in carce-
rem num. 1. ff. quod met. cauſ. & ibid.* Bald. *primu le-
ctura verſ. item,* Albert. *num. 2.* Leſſ. *de iuſt. & iur.
lib. 2 cap. 17. dub. 6. n. 36. in fin. & num. 41.* Rot. *de-
ciſ. 122. num. 7. par. 6. recent.* in præſenti tamen cla-
rè conſtat de inualiditate carcerationis † ob non 5
ſeruatum iuris ordinem, Cuman. *conſ. 157. per tot.*
Guttier. *de iuram. confirmat. d. cap. 57. num. 7. verſ.
diceris,* Farinac. *tit. de carceribus tom. 2. part. 1. q. 35.
num. 28.* Afflict. *deciſ. 149. num. 1.* Rota *deciſ. 26. n. 7.
part. 6. recent.* Actum enim fuit vigore litterarum
execu

executorialium relaxatarum in vim ſententiæ latæ
6 ſub die, quâ non cadebat citatio, † & ſic perinde
eſt, ac ſi ſententia prolata fuiſſet ſine citatione Bartol.
*in leg. ant qui aliter, in princ. & in leg. vlt. §. fin.
ff. quod vi aut cap.* Vant. *in titul. de nullit. ex defect.
cit. n. num. 73.* Rota *deciſ. 252. num. 2. & deciſ. 340.
num. 1 part 1. recentior. & deciſ. 546. num. 6.* coram
Greg. XV.

Quæ quidem nullitas non tollitur ex eo, quòd
accuſata Rei conuenti contumacia in ipſa die,
7 quâ cadebat citatio, † poſſit ſententia ferri poſt
aliquot dies abſque aliâ citatione Bald. *in leg. cum
in eo die num. 1. verſicul. ego contrariam conſului
quando prouoc. non eſt neceſſ.* Doctor. *in cap. conſuluit*
& præcipuè Felin. *num. 4. verſ. & vota de offic.
de legat.* Decian. *conſil. 18. num. 212. lib. 1.* attento
maximè ſtylo Curiæ illarum partium de pro-
8 nunciando per triduum, poſt † accuſatam Rei conuenti
contumaciam, Rota *deciſ. 141. num. 3.* coram
Durann.

Quia hoc non procedit quando tempore cadentis
citationis nomine Rei conuenti legitimè comparitum
fuit, prout in caſu noſtro factum fuit per
9 coniunctam perſonam, † ſicuti fieri potuit in iudicio
profano ad defenſionem etiam ſine mandato
ad text. in leg. ſed & hæ perſonæ, ff. de procurat.
Rota *deciſ. 6. num. 1. verſ. in profana: tamen de procurat.
in nouis ibid. Add. & deciſ. 34. num. 1. eod.*
10 *tit. in antiq.* quâ comparitione attentâ reus conuentus
non poteſt dici contumax, *cap. 2. vbi gloſſ.
verſ. contumaciter de dol. & contum. leg. contumacia
in princip. & §. 1. vbi etiam gloſſ. ff. de re iud.*
& in terminis dixit Rota *in deciſ. 409. num. 2. in
fin. part. 1. recent.* Imo hunc modum proferendi
ſententias in contumaciam poſt lapſum diei, qua
11 cadebat citatio Rota aliâ reprobauit † niſi quando
probata fuiſſet ſententia die immediatè ſequenti,
vt de magis communi teſtatur *in deciſ. 265. num. 4.
part. 1. recent.* ſententia verò in præſenti fuit lata
poſt 10. dies, adeò quòd quatenus etiam adeſſet
contumacia, & ſtylus ex aduerſo allegatus proferendi
ſententiam per triduum poſt accuſatam
contumaciam eſſet legitimè probatus, adhuc non
poſſet ſuffragari vltra triduum, tantùm enim ſty-
12 lus habet de potentia, † quantum de vſu, ſicut
dicimus de conſuetudine Bald. *in l. final. verſ. vnum
aliud ſcias C. communia vtriuſque iudic.* Cephal.
conſ. 26. n. 17 Roland. *conſ. 94. num. 17. vol. 2.* Surd.
conſil. 424. num. 43 Rota *deciſ. 288. in fin part. 1. re-*
13 *cent.* nihilque debet in eo ſuppleri † vltra ſolitam
obſeruantiam, vt inquit Bald. *in conſ. 175. in fin.
volum. 2.* Surd. *conſil. 371. num. 3.* Olaſch. *deciſ. 19.
num. 16.*

Præterea executoriales prædictæ quidquid ex aduerſo
dicitur relaxatæ fuerunt vigore ritus magnæ
Curiæ, vt patet ex lecturâ ſententiæ, & tamen ri-
14 tus magnæ Curiæ † non poterat habere locum
contra dictum Ioann. Thomam Clericum, articulo
maturè diſcuſſo firmatum fuit in Baren. ſeu Neapolitanâ
pecuniâ 24. Maij 1641. coram R.P.D. meo
Royas, & in Hidruntina pecuniaria 26. eiuſdem
menſis, & anni coram bon. mem. Merlino allegatis
in deciſione huius cauſæ emiſſæ ſub die 13. Iunij
ſuperioris anni coram Reuerend. P. Domino meo
Peutingerio, & in hâc ſententiâ reſidet † Rota,
vt benè examinatâ materiâ deducitur in prædictis
Baren. & Hidruntina, quidquid ex abundanti
fuit dictum in Neapolitana pecuniaria 5. Iulij
1632. coram Eminentiſſimo Domino meo Cardinal.
Hieronymo Verʃpio, ibi, & dabat præterea &c.

Nec releuat aſſertus ſtylus illarum partium dandi
viam executiuam ritui magnæ Curiæ etiam Clericis,
quia quatenus eſſet legitimè probatus non
eſſet attendendus tanquam repugnans immunitati
Eccleſiaſticæ contra quam penitus exemptam à po- 16
teſtate laicali nullo tempore poterit aliquis ſtylus
induci, ſeu præſcribi, *cap. ad audientiam de conſuet.
cap inter cap. cauſam quæ de elect.* Carol. de Graſſis
effect. 1. n. 377. & ſeqq. vbi quod eſt corruptela, † 17
imò nec ſufficere conſtitutionem Synodalem fuit
declaratum in d. Boren. ſeu Neapolitana coram R.
P.D. meo Royas.

Prout non officit exceptio periurij, quia vltra
quod in hoc caſu vbi agitur de iuramento oppoſito
† in obligatione facta in carceribus non vide- 18
tur eſſe neceſſaria abſolutio per ea, quæ tradunt
Roland. à Valle *conſ. 2. num. 76. & ſeqq* & præcipuè
n. 82. lib. 1. Guttier. *de iuram confirmat. part. 1.
cap. 57. num. 19. verſ. ſed pro contraria,* & ſentit
Rota *in deciſ. 26. num. 49 part. 6. recentior.* ceſſat
penitus difficultas ex abſolutione obtentâ, de qua
in hodierno Summario *num. 5.* & quidem omnium
iuramentum ibi *petiit, & obtinuit à iuramento,
ſeu iuramentis in dd. inſtrumentis præſtitis, ſeu præſtitis,
tot quot cuiuſuis generis, & ſpeciei ad effectum
agendi tantum abſolui, &c.* adeò quòd dubitari
non poſſit quin adſint tot abſolutiones, † quot 19
iuramenta, prout requiritur ex Felin. *in cap. conſtitutus
num. 14. de reſcript.* Pariſ. *conſil. 99. num. 18.
lib. 1* Roland. *conſ. 240. num. 5. lib. 1.* Rot. penes
Zacchum poſt tractat. Galleſ. de obligat. Cameral.
deciſ. 29. num. 3. & 4. & quod ſufficiat abſolutio
† verbis generalibus concepta tenet Mareſcot. *var.* 20
reſolut. lib. 2. cap. 84. num. 6. & ſeqq. & licet abſolutio
obtenta fuerit poſt latam ſententiam ab A.
C. ſuper inualiditate carcerationis, & obligationis in
carceribus factæ, adhuc tamen Io. Thomas eſt au-
diendus, † quia nunquam fuit appoſitum de periu- 21
rio ante abſolutionem obtentam, ex benè ponderatis
per Surd. *conſ. 299. n. 21. & 22.* Cravet. *conſ. 199.
n. 12. verſ. tertio reſpondeo,* facit Mareſc. *loco ſuprà citato
n. 16.* & ſequitur Fontan. *de pact. nupt. clauſ. 7.
gloſſ. 2. part. 7. n. 7.*

Denique non facit, quod principi niſi competat
manutentio ob inualidam carcerationem, &
obligationem ſui debitoris † competat ſaltem re- 22
tentio pro ſuo credito ex allegat per Surd. *in deciſ.
46. num. 11. & 13.* quia quidquid ſit an hæc
exceptio poſſit admitti in hâc diſputatione certum
eſt, quod creditum D. Principis non eſt omnino
liquidum, imò eſt impugnatum, ac litigioſum,
cum reus conuentus obtinuerit ab A. C. ſententiam
reuocatoriam litterarum executorialium, quas
pro credito prædicto Princeps reportauerat, quando
creditum non eſt ita liquidum, vt contrarium 23
non poſſit probari in petitorio tunc non competit
retentio, & decidit eadem deciſio Surdi 46. *in fin.
& deciſ. 184. num 6.* ſequitur Gratian. *diſceſpt. 774.
num. 13. & ſeq.* Rota *in deciſ. 1455. num. 1.* coram
Card. Seraph. *& in deciſ. 539. n. 5 & 6.* coram Card.
Caualerio.

Et ita vtraque, &c.

R.P.D.

R. P. D. Ghisilio.]

Poſtea Epiſcopo Tarracinen.

Romana Palatij.

Veneris 22. Aprilis 1644.

ARGVMENTVM.

In Spolio, vt quis obtineat ad effectum obtinendi reintegrationem, primum extremum exactiſſimis, & concludentiſſimis probationibus venit iuſtificandum, & quando illius nullatenus dicatur iuſtificatum mandatum de deliberando, quando dicatur nulliter relaxatum. Pro validitate ſententiæ ſtat præſumptio.

SVMMARIVM.

1 *In ſpolio, vt obtineatur, quid ſit neceſſarium.*

2 *De Ratificatione mandati procura, quando dicatur conſtare.*

3 *In Spolio primum extremum requirit exactiſſimas probationes.*

4 *Et quidem concludentiſſimis probationibus iuſtificari debet.*

5 *Poſſeſſio ex actu nullo non poteſt validè acquiri,* & n.6.

6 *Poſſeſſio legitima in iudicio attendenda venit.*

7 *A terminis, vel confinibus deſignantur bona ſtabilia.*

8 *Periti circa ſolidationem computorum, quid agere debeant,* & n.9. & 10.

11 *Mandatum de adiudicando non inſeruit pro adiudicatione.*

12 *Poſſeſſio capta vigore mandati de adiudicando, non eſt valida, ſi non fuerit ſeruatis ſeruandis obtentum.*

13 *Mandatum de adiudicando, quando agitur de re ſtabili non debet interponi, niſi infra menſem.*

14 *Poſſeſſio quando non dicatur conſiderabilis, ad effectum obtinendi in ſpolio.*

15 *Poſſeſſio ſi ſit incerta ratione loci, & quota, non poteſt dici valida.*

16 *Et maximè ad effectum obtinendi aliquam reintegrationem.*

17 *Poſſeſſor mediantibus ſententiis contra eum prolatis, ſpoliatur omni poſſeſſione.*

18 *Poſſeſſionem quam quis acquiſiuit authore Prætore, non dicitur ſpoliaſſe.*

19 *Remedium reintegratorum non competit contra poſſidentem authore Prætore.*

20 *Sententia nulliter, & iniuſtè prolata non prodeſt.*

21 *Pro ſententia iuſtitià, & validitate ſtat præſumptio.*

22 *Sententia ex proceſſu debet iuſtificari.*

23 *Sententiæ nullitas, & iniuſtitia, à quo ſit iuſtificanda.*

24 *Pro actis validitate ſtat præſumptio ſtante curſu longiſſimi temporis.*

DECISIO CLII.

ROta coram me ſub die 29. Aprilis anni præteriti, * cenſuit Dominis de Cataneis hæredibus ex teſtamento Liuiæ, & aliarum hæredum Nicolai Pallauicini creditoris vna cum Daniele Spinola, Petri Franciſci Pallauicini, Epiſcopi Alerien.
non eſſe concedendam reintegrationem ad poſſeſ-
ſionem medietatis Palatij, de quo agitur, eo quia 1
non probârunt poſſeſſionem Nicolai Pallauicini,
eorum authoris, prout neceſſariò requiritur ad ob-
tinendum in ſpolio iuxta *gloſſ. in l. 1. in verb. filium
eſſe circa med. verſ. tu dic. C. quorum bonorum, cum
aliis allegatis in deciſ.*

Repropoſita cauſa ſuper eiſdem, Domini ſteterũt in deciſis, quia quidquid ſit de ſufficientià man-
dati procuræ Theſei de Rubeis Procuratoris con-
ſtituti à Nicolao Pallauicino, & Danièle Spinola,
etiamſi ex deductis ab informantibus pro Cataneis
† poſſet dici conſtare ſaltem de ratificatione poſ- 2
ſeſſionis partis Palatij, de quo agitur, per The-
ſeum captæ eodem Nicolao facta. Tum ex partitis
eiuſdem Nicolai manu deſcriptis in eius propriis
libris, tum ex publicis inſtrumentis. Altero ſcilicet
30. Maij 1577. quo eandem partem Palatij aſſigna-
uit pro fundo dotali Iuliæ de Nigris eius vxoris,
eámque ſe illius nomine poſſidere conſtituit cum
expreſſa mentione, & relatione ad inſtrumentum
poſſeſſionis captæ per dictum Theſeum. Altero
verò 28. Iunij 1578. ex quo conſtat dictum Nico-
laum eiuſdem partis Palatij penſione exegiſſe, ni-
hilominus ex ſuprà dictis Domini cenſuerunt non
conſtare ſufficienter de primo extremo ad fauo-
rem dicti Nicolai, ſcilicet de illius poſſeſſione de
anno 1590. quo tempore † prætenditur de facto 3
ſpoliatus à Marchioniſsâ Montoria, quod quidem
extremum præcipuè de ſtylo Rotæ, quæ in hoc re-
quirit probationes exactiſſimas, & indubitatas,
Rota coram Seraph. *dec. 392. in princ. dec. 952. ſub
n. 1. & 2.* cor. bon. mem. Buratto, & *dec. 768. n. 7. p. 2.
rec.* plenè iuſtificari debet † clariſſimis, & euidentiſ- 4
ſimis probationibus iuxta ſupradictam *gloſſ. in l. 1.
Cod. quor. bon.*

Siquidem conſiderabant Domini Palatium de
quo agitur, ſiue illius partem non fuiſſe delibera-
tam ſupradictis Nicolao, & Danièli tanquam in li-
citatione plus offerentibus, ſed illis immiſſionem
fuiſſe decretum ibi in portione, & parte medieta-
tis Palatij in executione captâ, ſeu partium dicto
D. Epiſcopo, & illius hæreditati competentium pro
concurrenti quantitate, crediti infraſcriptorum
DD. inſtantium, & pariter fuiſſe † executam iuxta 5
eiuſdem decreti, & mandati tenorem nullâ præ-
cedente æſtimatione, ſeparatione, atque adiudica-
tione, ex tali † autem actu nullo non potuit acqui- 6
ri poſſeſſio legitima, quæ in iudicio attendi debeat
iuxta text. *in l. 3. §. incertam ff. de acquir. poſſ. l. Mæuius
§. duobus ff. de legat. 3* Bero *conſ. 159. ſub n. 19. verſ.
præmiſſa etiam lib. 1.* in his terminis probat Surd.
conſ. 225. ſub num. 12. verſ. accedat, & firmauit Rota
coram bon. mem. Buratto *dec. 952. ſub n. 4 & 5.* vbi
aliæ concordantes referuntur. Nam incerta peni-
tus fuiſſe conſtat pars dicti Palatij, quæ ſpectaret
ad prædictos Pallauicinum, & Spinolam, Tum ra-
tione quotæ, nam illis non fuit conceſſa immiſſio
in poſſeſſionem medietatis, vel alterius quotæ dicti
Palatij, ſed tantum in portionem, & partem dictæ
medietatis pro concurrenti quantitate illorum cre-
diti. Cum ratione loci, quia ſtante communione
eiuſdem Palatij inter Epiſcopum Alerien. eorum
debitorum, ac alios eius fratres, quilibet eorum
habebat partem in qualibet parte, ita vt diſcerni
non poſſet locus, ac † pars propria ſingulorum an- 7
te

te factam partium ſeparationem, cùm nec aliquis
fuerit expreſſus terminus, vel confinis, à qua ea
portio deſignari poſſet, vt latè explicat Rota in Ma-
ceraten. hæreditatis 13 Iunij 1588. coram bon. me-
mor. Card. Pamphilio, quæ eſt *deciſ. 161. part. 4. di-
uerſ.* ſtante autem tali incertitudine, neceſſarium
omnino erat, cum non interuenerint oblatores, &
ipſi Nicolao aſſerto creditori facta fuerit talis adiu-
dicatio, tam ex verbis decreti ſuprà relatis, quàm ex
8 ipſius rei † qualitate eligere Peritos, qui æſtima-
rent, & ſepararent partem coæqualem credito Pal-
lauicini, & Spinolæ, eáque ſubindè illis adiudicare-
tur, iuxta tradita per Afflict. *deciſ. 318. n. 5. & ſeqq.
verſ. quarta ratio*. & ſequitur Rota coram Seraph.
deciſ. 984. n. 2. vbi firmatur, quòd ea verba in ſen-
9 tentiâ, † vel decreto Iudicis appoſita pro concur-
renti quantitate crediti, *&c.* Important, vt res non
cenſeatur tota adiudicata in ſolutum pro credito,
10 ſed tantùm † pro rata iuſtæ æſtimationis, idem fir-
matur cor. bon. mem. Buratto *dec. 524 ſub n. 6. & 7.
dec. 725. p. 4. rec.* & in Spolitana bonorum 1. Iulij
1615. cor. Remboldo, quæ eſt *dec. 226. poſt Scatil,
de Salu. interdict.*

Vlterius conſiderabant Domini non apparere
niſi de ſolo mandato de adiudicando, quod non
ſufficit, dum non conſtat de actuali adiudicatione
11 per curſorem factâ, † vt neceſſariò requiritur, eo
quia mandatum de adiudicando non inſeruit pro
adiudicatione, niſi doceatur de effectuatione ſubſe-
cutâ. Rota in Romana Syluæ 28. Iunij 1628. coram
Emin. Card. Veroſpio, in quâ ſpoliatiuâ declarata
fuit poſſeſſio capta vigore mandati de adiudicando
12 expectata adiudicatione, † & non ſeruatis omnibus,
quæ in ipſa erāt neceſſaria ſequendo in iſtis termi-
nis reſolutionem Rotæ cor. Cau. *dec. 171. poſt n. 4.
verſ. ſimiliter non putabant* & cor. Burat. *dec. 124. n.
11.* Eóque magis, quia fuit deuentum ad decretum
ſupradicti mandati de adiudicando, niſi ad primam
13 diem, & † tamen cùm ageretur de re ſtabili, debe-
bat fieri, niſi infra menſem de ſtylo Curiæ, de quo
teſtatur Saluſtius Tiber. *in praxi R. C. lib. 1. c. 43.
n. 2. & n. 12.* Vnde quamuis ex ſupradictis inferri
poſſet ad ratificationem poſſeſſionis adeptæ per
14 Theſeum, attamen † non ex hoc ſequitur acquiſi-
tam fuiſſe Nicolao aliquem conſiderabilem poſſeſ-
ſionem, pro obtinendâ reintegratione in hoc iudi-
cio ſpolij. Quoniam ſat eſt, quòd ex mandato de
deliberando appareat non fuiſſe conceſſam, niſi
poſſeſſionem pro indiuiſo cum aliis tunc poſſeſſo-
15 ribus, ac aliis creditoribus, † ſicque fuerit incerta
ratione loci, & quotæ, vt eâ mediante non fuerit
16 acquiſita aliqua conſiderabilis poſſeſſio, quæ † de-
ſeruire valeat pro reintegratione aſſequendâ *l. 3 §.
incertam vbi gl* Bart. & alij *de acquir. poſſ.* cum mul-
tis adductis per Surd. *conſ. 168. n 48. conſ. 125. n. 12.
lib. 2. & conſ. 423 n. 38. lib. 3.* Rota *d. dec. 151. ſub n. 2.
& ſeqq part. 4 diuerſ.* & in puncto ad excluſionem
ſpolij Pont. *de ſpol. lib. 2. c. 14. n. 131.*

His omnibus accedit quod ſupradicti Pallauici-
nus, & Spinola, quibus prætenditur adiudicatam
fuiſſe partem Palatij, fuerunt eâ priuati per ſen-
tentiam Fuſcherij, qua eadem medietas Palatij ci-
tato, & comparente eodem Theſeo fuit adiudica-
ta omnibus creditoribus Epiſcopi Alerien. in ea
deſcriptis pro concurrenti quantitate eorum credi-
ti, non autem ſolis Nicolao, & Danieli, quæ ſenten-
tia fuit executioni demandata, cùm illius vigore
fuerint expedita mandata, & facta locatio medie-
tatis dicti Palatij, nec non exactæ penſiones per
Auguſtinum Iuſtinianum. Poſt dictam ſententiam
Fulcherij ſuperuenit ſententia Rotæ, qui eandem
confirmauit redacta adiudicatione proprietatis eiuſ-
dem Palatij ad fructus, ac penſiones illius. Propter-
eà non eſt habenda ratio poſſeſſionis captæ per di- 17
ctum procuratorem, ſtantibus prædictis ſententiis
ſucceſſiuè prolatis, quarum vigore prædicti Palla-
uicinus, & Spinola fuiſſent eâ priuati, ſi quam le-
gitimam acquiſiuiſſent. Angel. *in l. clam poſſidere
§. qui ad nundinas, ſub num. 2. in fin ff. de acq. poſſ.*
quem ibi ſequitur Alex. *ſub n. 2 in fin verſ. dicit ta-
men.* Imol. Roman. Iaſon. & alij adducti per Rot.
dec. 802. n. 7. verſ. poteſt. enim iudex part. 1. diuerſ. &
in Romana Vineæ 7. Februarij 1620. coram bon.
mem. Reuerend. Seleucien.

Ad excluſionem petitæ reintegrationis facit;
quòd vſque de anno 1590. Marchioniſſa Hiero-
nyma Montoria aſſecuta fuit poſſeſſionem huius
Palatij, quam in præſenti retinet auctoritate Iudi-
cis, tam ex perſona propriâ, quam Annæ de Flo-
res matris, vt ex † pluribus ſententiis & manda- 18
tis etiam Rotalibus ad eorum fauorem emana-
tis, quæ cum poſſideat authore Prætore non di-
citur ſupradictos ſpoliaſſe, nec aduersùs illam com- 19
petit intentatum remedium reintegrationis, *l. iu-
ſtè poſſidet ff. de acq. poſſ.* Angel. *qui vniuerſas §.
item cum Prætor ff. eodem.* Bald. *in l. fin in 1. art.
C. vnde vi.* Rota in Romana prætenſi ſpolij 2.
Iunij 1634. coram Reuerendiſſ. Vrgellen. *deciſ.
454. ac alibi*, & licèt Catanei prætendant ſen-
tentias prædictas tanquam nulliter, ac iniuſtè pro-
latas, & † non citatis eorum auctoribus illis non 20
obeſſe, neque excludere deductam remedium pro
eorum parte, hoc tamen vbi agitur, vt in hoc ca-
ſu de ſpolio iudiciali, debent plenè, ac conclu-
denter probare, nec ſufficiunt duo extrema ſoli-
ta, ſed actor teſtium quoque tenetur concluden-
ter probare, ſcilicet iudicem nulliter, ac iniuſtè 21
proceſſiſſe, nam aliàs præſumitur pro iuſtitiâ, &
validitate ſententiæ, atque decreti, vt late probat
Rota *dec. 7. num. 16 & ſeqq. & dec. 454. num. 4. &
ſeqq* coram Reuerendiſſ. Vrgellen. & coram ſan.
mem. Gregor. XV. *deciſ. 485. n. 3. & deciſ. 668. ſub
num. 1. part. 3 recent.* Vbi quòd nullitas, vel iniu-
ſtitia hoc caſu debet eſſe adeò patens, vt nullo pa-
cto colorari poſſint.

Demùm non obſtat quòd pro parte Marchioniſ-
ſæ non fuerint exhibiti proceſſus, ex quibus dictæ 22
ſententiæ iuſtificentur. Quia cùm illa poſſideat,
& conueniatur in hoc iudicio, ſententiáque ac
decreta prædicta iam à 50. circiter annis emana-
uerint, & executionis complementum vſque ad
tempus huius litis motæ habuerint, inde reſultat
efficax præſumptio ſufficiens ad eius defenſionem,
† vt propterea ad eam non ſpectet illas, iuſtifica- 23
re, ſed Cataneis, quorum eſt onus, nullitatem, at-
que iniuſtitiam probare, eoſdémque proceſſus te-
netur exhibere. vt plenè fuit firmatum coram Re-
uerendiſſ. Vrgell. *d. dec. 7 n. 16. 21. & 24.* & compro-
batur, *deciſ. 223. n. 8 part. 7. recent.* vbi † ad præſu- 24
mendum omnia fuiſſe ritè, ac rectè facta conſidera-
tur curſus 40. annorum.

Ex quibus vtráque parte informante iterum
fuit deductum non conſtare de primo extremo, &
ſic Cataneis non eſſe dandam reintegratio-
nem, &c.

R. P. D. Corrado.

Poſtea S.R.E. Cardinali.

Romana Pecuniaria.

Veneris 19. Ianuarij 1646.

ARGVMENTVM.

Creditum quando eſt plenè, & concludenter probatum, quæritur tunc in caſsè impediri, ſeu retardari eius executio propter compenſationem crediti illiquidi, & turbidi. Sententia lata pendente termino probatario, quando dicatur nulla, & quando valida.

SVMMARIVM.

1 *Sententia validitas benè colligitur ex reuolutione actorum.*
2 *Crediti probatio facta per confeſſionem partis aduerſæ ſuperat omnem probationem.*
3 *Inter Mercatores, Auditor Cameræ, procedit ſummariè, de plano, ac manu regiâ.*
4 *Salarij creditum, ex quo reddatur turbidum.*
5 *Creditum quando dicatur illiquidum.*
6 *Creditum liquidum non poteſt compenſari cum illiquido, & turbido.*
7 *Ad creditum liquidandum eſt aſſignandum congruum tempus.*
8 *Crediti oppoſitio quando fuit dilata, poſtquam ſunt lapſi termini ſubſtantiales, tunc Iudex longiorem dilationem dicernere non tenetur,* & num. 8.
9 *Compenſatio vbi fuit oppoſita ante ſententiam, non aſſignantur noua dilationes, ſed ſi quod ſuperſit ad agendum, id remittitur arbitrio Iudicis circa dilationes.*
10 *Sententia in cauſa principali, quando non poſſit retardari ob nouas oppoſitiones partis,* & num. 11.
12 *Exceptio quando requirat altiorem, vel breuiorem indaginem, id remittitur arbitrio Iudicis.*
13 *Crediti probatio quando dicatur requirere ampliorem indaginem.*
14 *Exitus acta probat.*
15 *Creditum illiquidum non debet admitti ad impediendam ſententia prolationem ſuper debito liquido, & claro.*
16 *Sententia lata pendente termino conceſſo ad probandum eſt nulla.*
17 *Decretum quando eſt conditionale, ſi non appareat de non adimplemento conditionis euaneſcit.*
18 *Decretum, quando remaneat ſuſpenſum, & inane.*
19 *Termini ſubſtantiales, quando fuerunt ſeruati, & reiterati, cenſentur reuocata omnes dilationes probatoria antecedentes.*
20 *Iudex parte inſtante, ſi iam plenè fundauit ſuam intentionem, poteſt reuocare dilationes probatorias conceſſas.*
21 *Sententia quando non poſſit dici nulla, ſi fuerit lata pendente termino conceſſo ad probandum.*
22 *Iudex ex cauſâ poteſt tollere dilationes conceſſas ad probandum, & id facere ſolent Notarij in Curia etiam abſque partis inſtantia.*
23 *De Sententia Iuſtitiâ quando conſtat, ea venit confirmanda, etiam ſi ſit nulla, quod procedit etiamſi pars contradicat.*
24 *Quod tamen procedit ſi obiecta nullitas non implicet totalem iuriſdictionis defectum, vel non ſubſiſtens, vel ſaltem dubio probetur.*
25 *Sententia, quæ iuſta dignoſcitur, confirmari debet.*
26 Cconſtitut. ſanct. mem. Innoc. VIII. 13. in Bull. tom. 1. *quando conueniat.*
27 *Creditum, ſi dicatur quod non eſt liquidum, non ex hoc dicitur reprobatum.*
28 *Creditum, quando erit liquidatum, tunc de eo habenda erit ratio.*

DECISIO CLIII.

CEnſuerunt Domini ſententiam A.C. eſſe con-
firmandam, nam illius validitas probatur ex
inſpectione proceſsûs, † ex quo conſtat illam fuiſ- 1
ſe prolatam ſeruatis ſeruandis iuxta *dec. Verall.* 262.
p. 2 & penes ſanct mem. Gregor. *dec.* 228. ac bon.
mem. Buratt. *dec.* 812. *n.* 1. & bon. mem. Coccin. *deciſ.* 429. Iuſtitia verò ex partitis librorum DD. de Siris propriâ manu D. Franciſci conſcriptis, legitimè extractis, & habitis pro recognitis, quibus apparet illorum debitor de aureis 8258. 19. 9. ſtamp. (ad quorum reſtitutionem fuit condemnatus) pro re-
ſiduo maioris ſummæ. Vnde ipſius reſultat † con- 2
feſſio, quæ omnes alias probationes præcellit, & paratam aduersùs illum habet executionem *c. tuas extr. de prob. l. cum te. la* 2. *C. de tranſ.* Rota in Rom. pecuniaria 9. Decembris 1644. *in* §. *Iuſtitia* pariter cor. R.P.D. meo Bichio, & Modern. Rom. *diſcept.* 183. *à* 10. *& ſeqq. verſ. quibus adde*, &c. præſertim inter mercatores, inter, & contra quos idem A. C.
procedere † poteſt ſummariè, ſimpliciter, & de pla- 3
no, ſine ſtrepitu, & figurâ iudicij, ac mano regiâ, vt legitur in Bullâ S.M. Greg. XIII. Dat. prid. id. Decembr. anni 1590. *in* §. 10. *eas videlicet*, *& ſeqq.* & fuit ponderatum *in dec.* 446. *ſub num.* 1. *verſ. nam inter*, &c. *part.* 2. *rec.* & in d. Romana pecuniar. 13. Maij 1644. *in* § *poſt hac*, & 9. Decembr. eiuſd. anni *in* § *nam validitas* cor. præfato R.P.D. meo Bichio.

Neque redargui poteſt ob non admiſſam compenſationem Salarij per eundem Franciſcum prætenſi pro ſpatio 11. circiter annorum, quibus miniſterium, ac operam ſuam impendit in negotiis dd. de Siris, & participationis lucrorum ex nonnullis cum eo communicatis.

Quiacum illi impugnent prætenſum eius creditum, non ſolùm ratione qualitatis ſeruitij, ac quanti-
tatis Salarij, quod non fuit inter eos conuentum, 4
verùm etiam in ſubſtantiâ prætendentes ipſum ſuſcepti muneris partes ex æquo non præſtitiſſe, & deductam participationem negant, vt apparet ex eorum reſpûſionibus ad poſitiones pro parte d. Fran-
ciſci productas. Hinc certè dubium redditur, † & il- 5
liquidum eius creditum Rota *dec.* 520. *ſub n.* 2. *verſ. nam inſtrumenta*, &c. *& ſeqq. p.* 1. *diuerſ.* atque ideò non erat compenſandum cum credito actorum certo, ac indubitato ex dictis partitis probato *l. fin.* ibiq; gl. & Cyn. *n.* 2. *verſ. ſecundò nota*, &c. Odofr. *in princ verſ. & primus eſt*, &c. Bart. *n.* 4. *verſ. quæro dicitur hic*, &c. Bald. *n.* 4. *verſ. ſecundò nota*, &c. Alber. *ſub n* 1. *verſ. & quod de non liquido*, &c. Ang. *ſub n.* 1. Salic. *ſub num.* 1. *verſ. item nota quod compenſatio*, &c. & alij DD. *C. de compenſ.* Rota penès bon. memor. Card.

Card. Seraph. *dec.*1455.*n.*4.*verſ. tamen hoc procedit,* &c. & *in recent. dec.*194. *ſub n.*3.*verſ. & per conſequens part.*1.*& dec.*380. *ſub n.* 3. *verſ. Quantum ad compenſationem,*&c.*p.*3.*ac dec.*125.*n.*1.*verſ. non obſtat,*&c. *part.*4.*& dec.*305.*num* 4.*& ſeqq. verſ. cum itaq.*&c.*part.*5. ac penes Coccin. *dec.*326.*n.*3.*verſ. nec exceptio,*&c.

6 Nec obſtat quòd † ad liquidandum huiuſmodi creditum aſſignanda eſſet congrua dilatio Franciſco.

Quia cùm ipſe diſtulerit illud deducere poſtquam lapſi erant termini ſubſtantiales in cauſa prin-
7 cipali ſeruati, non tenebatur Iudex † longiorem dilationem ſtatuere, ſed benè potuit (vt fecit) illius iuribus, vti maiorem expoſcentibus diſcuſ-
8 ſionem reſeruatis ſuper actoris inſtantia † iam plenè probatâ ſententiam definitiuam proferre iuxta text. *in d.l.fin.Cod.de compenſ.* vbi ita declarat Bart. in lecturâ antiq. *ſub num.*8. *verſ. ad hoc reſpondeo,* &c. dicens, quòd vbi compenſatio fuerit oppoſita
9 ante ſententiam, non † aſſignantur nouæ dilationes, ſed ſi quid ſuperſit agendum, in causâ principali, admittitur intra eundem terminum eius probatio, ſin minùs eſt in arbitrio Iudicis illam ad-
10 mittere, vel reſeruare, ad hoc † vt ſententia in ipsâ principali causâ non impediatur & ſequitur Caſtr. *in l. in ea ſub num.*2.*verſ vel dic melius.* &c.
11 *Cod. eod.* dicens hanc † probationem eſſe faciendam intra terminum principalis inſtantiæ, ita quod ex eâ causâ ſuſpendi, vel prorogari non ſit neceſſe poſt Azor. *in ſumm. eiuſd. tit. ſub num.*12.*verſ. ſi verè maiorem*, &c: id enim eius arbitrio remiſſum
12 eſt, quando ſcilicet huiuſmodi exceptio † altiorem, vel breuiorem requirat indaginem, & dilationem, ac proinde admitti, vel reſeruari debeat, vt probatur ex *d.l.fin.ibique no.gl.in verb.indaginem verſ. vel officio Iudicis*, &c. Cyn. *ſub n.*18.*verſ. alij dicunt,* &c. Bald. *ſub n.*9. *verſ. ſecundò oppono,* &c. & alij DD. communiter, & rurſus idem Bald. *in d l. in ea ſub n.*4. *C. de compenſ.* & alij relati per Modern. Roman. *deciſ.*129. *à num.*16.*& ſeqq. verſ. præſertim quando,*&c.

Iuſtè arbitratus fuit Iudex in propoſito caſu deducta pro parte Franciſci ampliorem expoſcere indaginem, quippe vndique etiam in ſubſtantiâ (vt dictum eſt) controuerſa ad ſui perfectam liquida-
13 tionem † exactiores facti probationes, & iudicialem declarationem requirebant Bald. *in l. item, quia in ſecundâ lecturâ ſub num.*3. *verſ. nec poteſt dici,* &c. *ff. de pact.* & ſequitur Rot. penès bon. memor. Card. Manric. *deciſ.*221. *ſub num.*8.*&* 9. quæ non niſi longo cum temporis interuallo perfici pote-
14 rant, † vt exitus comprobauit, cùm adhuc elapſo iam ferè anno poſt introductam cauſam in Rota minùs completa fuerint, Ideóque meritò ad retar-
15 dandam ſententiam ſuper credito liquido admittenda non erant, vt benè probat Surd. *conſ.*246. *à n.*4.*verſ. & quamuis,*&c.*& ſeqq.* Rota penès Cæſar. de Graſſ. *dec.*2.*ſub n.*2.*verſ. vnde cùm non appareat,* &c.*ac ſeq. de ſolut.* & ſanct. mem. Greg. *dec.*220.*n.*5. *verſ. & denique,*&c.*p.*1.

Minùs viſa fuit releuans obiecta nullitas eiuſdem ſententiæ ex defectu iuriſdictionis, quia ſcilicet poſt quam Iudex admiſerant articulos pro parte eiuſdem Franciſci productos, mandaueratque ſuper eis
16 † recipi teſtes ad primam, & 30. ſequentes dies, nihilominus eâ dilatione pendente ſententiam protulit contra text. *in l. ſiue pars, C. de dilat. c. conſuluit extr. de off. deleg. cap. Significanti de appell.*

Quia (quidquid ſit de effectu illius Decreti) Domini exiſtimârunt ceſſare difficultatem. Tum quia
† non fuit ſimpliciter factum, ſed ſub conditione, 17
niſi tamen pars aduerſa hinc ad primam,&c. *aliquid releuans deduxerit cum inſinuatione prius d. parti aduerſæ legitimè facienda*, &c. quæ cùm ex proceſſu non appareat ſubſecuta, † ideò decretum ipſum 18
ſuſpenſum, & inane remanſit Grat. *conſ.*138. *ſub n.*7. *verſ. quòd apertius demonſtratur,*&c. *lib.*1. Oſaſc. *deciſ.*145.*ſub.n.*5 *ad fin. verſ. & idem dicendum eſt,*&c. Rota *in recent. deciſ.*90.*ſub n.*4.*verſ nec tertium Decretum,*&c.*p.*3.*& prius dec.*17.*ſub n* 3 *verſ. non obſtat*, &c. *& deciſ.*167.*ſub num.*7 *verſ. ſecundò,* &c. ac *deciſ.*725. *num.* 8.*ac ſeq. verſ. ſecundò principaliter,* &c.

Tum quia deinde inſtantibus prædictis de Siris fuerunt per eundem Iudicem citatâ parte, reiterati termini ſubſtantiales, & facta concluſio in cauſa,
† cuius vigore cenſentur reuocatæ omnes dilatio- 19
nes probatoriæ antecedentes, iuxta text. *in cap. cum dilectus, ibique gloſſ. in verb. concluſum & DD. extr. de fid. inſtr.* Alex. *conſ.*77.*in causâ accuſationis n.*9. *verſ. quia reſpondetur lib.*1. Cephal. *conſ.* 51. *ſub num.* 19. Præterea Gail. *obſeru.* 108. *num.* 2. *lib.*2. cum aliis adductis per Modern. Rom. *de iudic. lib.*2. *cap.*12. *num.*16. *& ſeq.* Quod quidem Iudex face-
re potuit, † dum pars inſtabat pronunciari ſuper 20
eo, quod iam plenè liquebat ad *leg. quod iuſſit*, vbi Bald. *ſub num.*5. *verſ. veniamus,* &c. & alij DD. *ff. de re iudic. gloſſ pen. in d. leg. ſiue pars* & ibi Bald *ſub num.*1. *verſic. niſi Iudex*, &c. *Cod. de dilat.* & ſucceſſiuè ſententiam proferre, † quæ ex hoc capite 21
nulla dici non poteſt Veſtr. *in praxi lib.*7. *cap.*1. *à num.*15.*verſ. cæterum & ſeq.* dicens *ſub n.* 17. *verſ. mos iudiciorum inoleuit,*&c. quod in Romana Curiâ huiuſmodi ſtylus adcò receptus eſt, quod ſo-
lent † Notarij abſque aliâ partis expreſsâ petitio- 22
ne prædictam reuocationem extendere tanquam clauſulam ſolitam Grat. *conſ.* 77. *ſub n.*16.*& ſeqq. verſ. non obſtat lib.*2. Gabr. *com. concl. lib.*2.*tit. de dilat. concl.* 1.*n.*9.*verſ. Tertio limita,* &c. Lancellot. *de attent. part.* 2.*cap.*7.*n.*10.*&* 11.*v. Primò niſi Iudex,* &c. Myſinger. *obſeru.* 10.*lib.*1. & Rot. penès Put. *deciſ.*65 *lib.*1.*in correct.* & Card. Seraph. *deciſ* 515. vbi agitur de ſententia A.C. *n.*4.*verſ. ſtante autem,* &c. *part.*2.

Et in omnem caſum cùm ex deductis coram
Rotâ iam conſtet de iuſtitiâ † prædictæ ſententiæ, 23
illa poteſt confirmari Bart. *in l. ſi expreſſim ſub numer.*14.*verſ. & dico quòd Iudex Nullitatis,* &c. *ff. de appellat.* Alex. *conſ.*111. *viſo themate ſupràſcripto per tot. lib.*5.*& conſ.*73.*in caſu appellationis ſub n.*11. *verſ. Tertio reſpondeo lib.*6. & adducti per Vant. *de de nullit. lib. fin. à n.*129.*verſ. erit etiam conſilium,* &c. *& plur. ſeqq.* Rimin. iun. *conſ.*591. *à n.*16. *verſ. ſed vlterius*, &c. *& ſeqq.* & alij, etiamſi pars contradicat, quia cum in propoſito caſu eiuſmodi ob-
iecta † nullitas non implicet totalem iuriſdictionis 24
defectum, vt firmauit Rota penès Puth. *d. dec.*65. *à num.*2. *verſ. fuit concluſum*, &c. *lib.* 1. nec clara dici poſſit, quin imò ex prædictis, vel non ſubſiſtens, vel ſaltem dubia probetur, Ideò illius oppoſitione non attentâ, confirmari poteſt ſententia,
† quæ iuſta dignoſcitur. Rota penès ſanct. mem. 25
Gregor. *deciſ.*131. *ſub num.*1.*& num.*8.*verſ. præſertim,*&c.*& in recent. deciſ.*474.*ſub n.*11.*verſ. niſi nullitas cadat in dubium,* &c. *& deciſ.*572. *ſub num.*5. *verſ. tertia eſt,* &c. *part.*2. Gabr. *conſ.*28.*n.*2. *verſic. ſi nullitas non ſit clara*, &c. *lib.*2. quod etiam con-

uenit † conſtitut. ſanct. mem. Innoc. VIII. *incip. ſinem litibus.* §. 10. *& ſi prima, vel ſecunda ſententia. Conſtit.* 13. *Bullar. part.*

Licèt autem Domini ex prædictis non potuerint habere rationem prætenſi crediti Franciſci tanquam adhuc non liquidi, non tamen intenderunt illud reprobare, ſed ipſi ſalua eſſe iura, quæ
27 competunt, vt fecit etiam D. Iudex, à quo iuxta text. *in l. ſi autem* § *final. de neg geſt. & in l. quod in diem, ff. ſi rationem, ff. de comp.* Ant. Fab. *def.* 5. *de compenſ.* quòd ſi in vlteriori proceſſu fuerit ſufficienter liquidatum † habebitur de eo ratio, prout
28 iuris conſonum erit ad *l. ſi cum militi,* §. *cum intra diem ff eod. tit.* Bald. *in d. l. in eâ ſub n.* 4. *C. eod.* Modern. Roman. *diſcept.* 445. *ſub num.* 22. *verſ. nam ſi Iudex,* &c.

Et ita fuit concluſum vtrâque parte, &c.

R. P. D. Bichio.

Bononien. Pecuniaria.
Veneris 19. *Ianuarij* 1646.

ARGVMENTVM.

Confeſſio mariti in publico inſtrumento emanata circa adminiſtrationem bonorum extradotalium cum conſenſu ipſius vxoris, & pacto reddendi rationem eorum fructuum, ſane probat contra confitentem, eámque approbare tenetur, & quando ex dictis fructibus præſumatur, maritum ſoluiſſe debita propria.

SVMMARIVM.

1 *Hæres quatenus ſuppetunt vires hæreditariæ tenetur ſoluere debita defuncti.*
2 *Notarius ſucceſſor poteſt extrahere inſtrumenta rogata per anteceſſorem.*
3 *Hæres bonis hæreditariis Vtens cenſetur adire hæreditatem.*
4 *Notarij ſucceſſoris aſſertioni quòd inſtrumentum fuerit repertum inter rogitus Notarij defuncti, an ſtandum ſit, vel facienda ſit recognitio.* n. 5.
6 *Notarij negligentia non debet præiudicare veritati.*
7 *Verba temporis præſentis functionem temporis præteriti non recipiunt.*
8 *Contrarietas, vt euitetur, facienda eſt interpretatio.*
9 *Repugnantia, vt euitetur capienda eſt omnis interpretatio.*
10 *Notarius poſtquam fidem fecit de inſtrumento ſi deinde ſuerit deperditus rogitus exiſtens in folio volanti, hoc partibus nocere non debet.*
11 *Confeſſionis error, vt probetur ad hoc requiruntur probationes omnino concludentes, ac neceſſariæ.*
12 *Confeſſio, quando eſt multis adminiculis ſuffulta, tunc pleniores probationes requiruntur ad probandum eius errorem.*
13 *Bona Extradotalia vxorum, mariti de conſuetudine ſolent adminiſtrare, vti procuratores.*
14 *Mandatum maritus non habet à lege pro adminiſtratione bonorum extradotalium.*
15 *Teſtium depoſitionibus ſuper interrogatoriis potius eſt ſtandum, quam ſuper articulis.*
16 *Teſtes examinati in iudicio criminali probant etiam in iudicio ciuili, ſi agatur de eadem re, & inter eaſdem perſonas.*
17 *Teſtes examinati in iudicio criminali tunc probat etiam in iudicio ciuili, quando fuerunt examinati parte citata, ſecùs ſi pro informatione Curiæ ſine citatione.*
18 *Maritus ſi faſſus fuerit conuertiſſe fructus bonorum extradotalium in proprios vſus modo ſi teſtes aſſerant, quod vxor adminiſtrabat d. bona, qualiter id interpretandum veniat.*
19 *Adminiſtrare ille dicitur, qui per alium adminiſtrat.*
20 *De fructuum perceptione in genere, quando conſtat, tunc quantitas eorum coniecturis probatur.*
21 *Maritus quando poſſit deduci quod ſoluerit debita propria ex fructibus bonorum extradotalium vxoris.*
22 *Donatio inter maritum, & vxorem eſt prohibita.*
23 *Inſinuatio non requiritur vbi donatio eſt roborata iuramento.*
24 *Donatio inter virum, & vxorem morte confirmatur.*
25 *Hæres tenetur ſtare facto defuncti.*

DECISIO CLIV.

INſtante Carolo Beccadello fuit hodie reaſſumpta diſputatio ſuper deciſis 26. Maij 1645. coram me, * & non obſtantibus ab ea longâ ſerie deductis, Domini ſteterunt in deciſis, reſpondendo conſtare de re iudicata, non autem de cauſis reſtitutionis in integrum, nam ipſa fuiſſe tempore ad appellandum non negatur, iuſtitia verò ſententiæ reſidet in publico inſtrumento continente confeſſionem Laurentij Bonſignorij de adminiſtratione bonorum extradotalium Geſiæ vxoris ipſâ conſentiente, præuio tamen pacto, quod fructuum perceptorum rationem reddere teneretur, ac de quantitate dd. fructuum in ſummâ librar. 32400. in proprios vſus viri conuerſa, quam confeſſionem inſtrumento publico probatam, & roboratam iuramento Beccadellus, cùm ſit hæres confitentis, tenetur † approbare, ſaltem quatenus vires hæredita- 1
tiæ ferunt Menoch. *conſ.* 86. *n.* 45. Honded. *conſ.* 3. *n.* 53. *lib.* 1. Rota *in rec. dec.* 61. *n.* 4. *dec.* 256. *num.* 5. *part.* 2.

Nec releuant ſæpiùs allegatæ exceptiones, vel contra fidem inſtrumenti, vel contra veritatem confeſſionis, viſæ enim ſunt elidi ex deductis in primâ deciſione huius cauſæ edita 27. Aprilis 1644. coram Reuerend. P. D. meo Royas; & in alterâ coram me, cum inſtrumentum ex rogitibus Laurentij Ciocchæ de eo rogati † fuerit extra- 2
ctum à Ioanne Baptiſtâ illius Patre, vt potuit etiam abſque patris citatione vigore ſtatuti Bononiæ concedentis hanc facultatem Notarij defuncti hæredi, qualem Ioann. Baptiſtam conſtat, quia eſt Pater, ac tanquam hæres hoc inſtrumentum è rogitibus filij vigore dicti ſtatuti in publicam formam redegit, omneſque alios filij rogitus retinet. 3
Retinendo enim, & vtendo rogitibus filij defuncti probatur illius hæreditatem adiuiſſe, cum ſint bona hæreditaria fructifera, & ſpectatiua ad hæredem Azeued. *ad nouam recop. lib.* 4. *titul.* 25. *lib.* 4 *num.* 1. Guid. Pap. *deciſ.* 19 *num.* 6. *ex text. in* §. *quæ verò agantur Auth. de defenſor. Ciuit.* cum

aliis allegatis per Borell. *in ſumm. deciſ.16.n.235.*
& 275.*&* 76.

Et gratis opponitur de non recognitione inſtru-
menti, cum illa nec deficiat in inſtrumento com-
pulſato ad inſtantiam Beccadelli, quo Geſia non vti-
tur, nec in originali, quod Geſia produxit, nam vti
rogitus filij fuit recognitus, ac tranſumptus à Patre
4 pariter † Notario, cui cum ſtatutum Bononiæ det fa-
cultatem tráſumptandi, ſtatur illius aſſertioni, quòd
inſtrumentum fuerit repertum inter rogitus filij
defuncti, quãuis (quod tamen eſt falſum) cor. Iudice
5 † compulſoriali nulla deinde fuiſſet facta recogni-
tio Seraph. *dec.* 1028. *n.* 8. vbi hoc ampliatur quan-
do aduerſarius eodem inſtrumento vſus fuit, qui
eſt caſus noſter, quia Beccadellus inſtrumentum
produxit, neque tunc impugnauit ex capite non
recognitus, ſed ſolum, quia non fuit protocolla-
tum, aut regiſtratum, vt ſtatutum Bononiæ re-
quirit, aut in aliquo libro deſcriptum, quæ non
tollunt fidem inſtrumenti, quia regiſtratio abiit in
diſſuetudinem, & omiſſio Notarij rogati in pro-
tocollando, ac deſcribendo inſtrumentum in li-
bro, ſiuè prouenerit à caſu, vt verius eſt, quia
6 ille, paulò poſt † rogitum deceſſit, ſiuè a negli-
gentiâ, eiuſdem Notarij, veritati inſtrumenti non
detrahit Caſtar. *conſ.* 307. *num* 1. *verſ. breuiter ergo*
libr 1. Caualer. *deciſ.* 122. *n.* 11. *vbi allegantur con-*
cordantes.

Non obſtat quòd idem Ioannes Baptiſta Pater
Notarij rogati declarauerit ſub die 20. Decembris
1639. ſe in protocollis, rogitibus, & ſcripturis
filij non inuenire inſtrumentum, de quo agitur,
quia inde non ſequitur, quòd non inuenerit de
menſe Aprilis præcedentis, quo inſtrumentum
tanquam repertum inter filij rogitus reaſſumpſit,
7 † cùm verba temporis præſentis functionem tem-
poris præteriti non recipiant, vt notant DD. *in*
leg. ſi vſusfructus, ff. vſufruct. leg. Bald. *in cap li-*
cet ſub num. 2. *verſ. tu dic. contra de ſuppl. neglig.*
Prælat. Rimin. iun. *conſ.* 203. *num.* 92. præſertim
ad euitandam contrarietatem, quæ vt euitetur
8 intelligenda eſt dicta declaratio de tempore † di-
uerſo Felin. *in cap. tranſlato num.* 8. *circa med. de*
conſt. Rimin. *con.* 130 *num.* 6. *lib.* 3. Rota *deciſ.* 147.
num. 18. *part.* 1. *recent. deciſ.* 351. *num.* 31. coram
Sanct. Mem. Gregor. XV. de rogitibus, ac ſcri-
pturis deſcriptis in protocollo, vel in libro, non
autem exiſtentibus in foliis volantibus, inter quæ
aderat præſens rogitus, maximè quia ipſe Ioann.
9 Baptiſta de anno 1640. affirmauit † inſtrumentum
reperiſſe in faſciculo rogituum filij, & omnis in-
terpretatio ſumenda Alex. *conſ.* 185 *n* 4. *& ſeqq. lib.* 7.
Rot. *dec.* 167 *num.* 51. *& ſeqq. p.* 1. *rec.* vel in omnem
euentum eſto poſtquam inſtrumentum de menſe
10 Aprilis fuerat reaſſumptum, deperditus † fuiſſet
rogitus exiſtens in folio volanti, hoc partibus non
noceret Corn. *conſ.* 210. *num.* 4. *&* 5. *lib* 4. Aym.
conſ. 121. *ſub num.* 11. *verſ. alibi ſcribit. il* 1. Pariſ.
conſ. 104. *num.* 62. *&* 63. *lib.* 1. Gratian. *diſcept.* 468.
n. 41. *&* 42.

Quo verò ad errorem confeſſionis quamuis alle-
11 gari poſſit, probandus tamen eſt per probationes †
omnino concludentes, ac neceſſarias, & quæ ex-
cludant etiam per poſſibile veritatem confeſſionis
Rota inter recent. *dec.* 261. *d* 25. *p.* 7. *dec.* 337. *n.* 34.
& ſeq. cor. R. Vrgellen. & in aliis allegatis *in* 1. *dec.*
cor. me §. & vxori, maximè quia confeſſio emana-
12 uit pro exoneratione † conſcientiæ, & fulcitur ad-
miniculis ibidem ponderatis, quibus concurren-
tibus ſolidior euadit, vt per Bald. *in l. fin n.* 3. *v. ex*
quibus verbis, C. probat Grammat. *dec.* 8. *ſub n.* 9. *&*
dec. 72. *n.* 4. Boër. *dec.* 163. *n.* 17.

Tales autem non ſunt probationes, quæ eli-
ciuntur ex locationibus bonorum factis commu-
ni nomine vxoris, & viri ex mandato Procuræ
vxoris perſonam eiuſdem viri ad petendam aſ-
ſociationem ad bona caducata, & ſimilibus, quia
benè ſe compatiuntur, quod maritus Geſiæ etiam
nomine vxoris locauerit, & alias actûs fecerit, &
tamen adminiſtratio fuerit † penès virum, cùm 13
etiam vigeat conſuetudo, quòd viri bona extra-
dotalia adminiſtrarent vxorum nomine tanquam
Procuratores Aym. *conſil.* 91. *num.* 7. Rot. *dec.* 519.
num. 8. *part.* 5. *recent.* dictóque mandato Procuræ
ad exigendum iudicialiter ad bona caducata opùs
fuerit, quia in bonis extradotalibus † qualia ſunt 14
iſta maritus, nec de iure communi habet manda-
tum *leg. maritus* vbi Bart. *num* 2. *Cod. Procur.* cum
aliis allegatis *in prima deciſ §. non etiam*, nec de
iure municipali Bononiæ, quo bona dotalia, &
extradotalia æquiparantur ſolùm reſpectu acqui-
ſitionis fructuum faciendæ per virum ex præſum-
ptâ voluntate vxoris.

Minus vrgent teſtes, quia examinatorum in
partibus. Primus ſuper interrugatoriis depoſuit ſe
neſcire, quòd Geſia adminiſtrauerit ante annum
1620. ſed ſolùm poſt infirmitatem vir, qui incœ-
pit anno 1621. & † inhærendum eſt depoſitio- 15
ni ſuper interrogatoriis, potiùs quàm ſuper arti-
culis Rota *dec.* 774. *n* 3. *par.* 3. *recent.* ſecundus non
percurit tempus ante annum 1621. vt ponderat
prima deciſio § *aſſertum* vbi vltra ſoluuntur depo-
ſitiones teſtium examinatorum in Curiâ, tam in
Iudicio ciuili, † quàm in criminali, & quatenus 16
additur, quòd examinati in criminali probant in
ciuili, ſi agitur de eâdem re, & inter eaſdem par-
tes ex allegatis per addent. ad Buratt. *dec.* 118 *n.* 15.
reſpondetur hoc procedere, quòd teſtes fuerint exa-
minati parte citatâ † ſecùs verò ſi pro informatio- 17
ne Curiæ ſine partis citatione, vt per allegat, per
Add. *ibid n.* 14. & alios quos refert, & ſequitur Ro-
ta *inter impreſſ. poſt conſ.* Farin. *dec.* 89 *n.* 2. *dec.* 150.
num 1.

Cum prætereà ſtante confeſſione viri, quod bo-
na adminiſtrauit, & fructus in ſuos † conuertit, 18
teſtes deponentes de adminiſtratione dependente
à viro, vt explicat primus teſtis Geſiæ examinatus
in prætenſo iudicio criminali, adeò quòd ſemper
verum eſt dicere, quòd vir fructus conſumpſit, &
bona adminiſtrauit, cùm adminiſtrare † dicatur, 19
qui per alium Adminiſtrat *leg. tres tutores §. non ſo-*
lum, leg. ita autem §. geſſiſſe, ff. de adminiſtr. tut.
leg. vero Procuratori, ff. ſolut. gloſſ. in leg. qui-
cumque §. non tamen verb. duntaxat, ff. inſtit. act
Grat. *diſcept.* 677. *n.* 23. *& ſeqq.* Rot. Ianuen. *dec.* 14.
num. 2. *&* 3.

Tandem error circa quantitatem fructuum per-
ceptorum tollitur ex deductis in *Primâ deciſ. § pe-*
nult. maximè quando † conſtito de perceptione 20
fructuum in genere quantitas etiam coniecturis
probatur Menoch. *præſ.* 9. *num.* 16. *lib.* 3. & ſolutio
æris alieni ad vxorem ſpectantis eo magis præ-
ſumi debet facta de bonis ipſius vxoris, quia alio-
quin maritus non ſe conſtituiſſet ſucceſſiuè debi-
torem totius ſummæ librarum 32400. Vnde con-
currentibus adminiculis, nempe quòd maritus bo-
norum adminiſtratorũ inuentarium non confecit, † 21
quod non reddidit rationẽ de bonis mobilibus, quæ

in dantibus tàm vrbanis, quàm ruſticis adfuiſſe pa-
ter ex teſtamento Patris Geſiæ, & aliis, reſultat
ſaltem poſſibilitas, quod maritus æs alienum non
ſoluerit de proprio, aut ſi fuerit alus boois vxotis
re imburſatus Iaſ. *in l. ſi quidem n. 3. C. tranſact.* Aym.
conſ. 129. n. 9. Hond. *conſ 47. num. 3. lib. 1. C conſ. 39.
n. 66. lib. 2.*

22 Et in omnem euentum † ſi confeſſio viri eſſet
exceſſiua, quod negatur, & ſic aliquo modo præ-
ſumi poſſet facta in fraudem prohibitæ donationis,
vt latè probat Guttier. *de Iuram confirm p. 1. c. 15.*
23 *n. 1. & pennlt.* quæ tanquam vallata iuramento, †
propter quod ceſſat neceſſitas inſinuationis ex alle-
gatis in Auximana *fideicommiſſi 28. Ian. 1641. § nec
dicatur* coram R. D. meo Decano morte viri con-
firmata fuiſſet *l. cum hic ſtatus 33. in princ. ff. donat.
inter vir & vxor l. donat 25. C. eod.* Itavt Beccadel-
lus, quia eſt hæres viri, † ſiue confeſſioni, ſiue do-
nationi ſtare teneatur *l. cum à matre 14. C. rei ven-
dicat. cum vulgar.*

Et ita reſolutum vtraque parte, &c.

R. P. D. BICHIO.

Romana alimentorum.

Mercurij 30. Iunij 1641.

ARGVMENTVM.

Socer, & maritus, licèt pro virili teneantur præſtare alimenta nurui, tamen tunc ſocer poteſt condemnari ad totam ſuſtentationem, quando conſtat de inexigibilitate filij, nam, & quando plures tenentur aliquem alimentare, eo caſu ſi aliqui ex eis ſint difficilis exactionis, cæteri ad id licitum eſt condemnare reliquos.

SVMMARIVM.

1 *Socer videtur in ſubſidium obligatus tradere alimenta nurui.*

Maritus & ſocer pro virili videntur condemnandi ad præſtanda alimenta nurui. n. 1.

2 *Super Matrimonij validitate litem agens ſocer tenetur præſtare alimenta nurui, non ſecus ac filio.*

3 *Quod procedit etiamſi filius duxiſſet vxorem ſine conſenſu patris.*

4 *Socer tenetur in ſolidum præſtare alimenta nurui, ſi filius iam diu verſatur in longinquis partibus.*

5 *Inexigibilitas debitoris probatur ex relatione executorum.*

6 *Alimenta plures, quando alicui præſtare tenentur, & difficilis eſt ab aliquo ex eis rata exactio.*

7 *Tunc licèt vnum ad totam ſummam condemnare, ne alimentarius ob minutam exactionem damnum patiatur.*

8 *Alimentarius ne ob non facilem exactionem totius ſummæ neceſſariæ ſuæ ſuſtentationi, fame pereat, & plures ſunt obligati, quid ſit faciendum*

9 *De filij inexigibilitate, quando conſtat, quoad præſtationem alimentorum vxori, tunc ſocer actione ſubſidiaria poteſt condemnari ad totalem ſubminiſtrationem.*

DECISIO CLV.

PEtronilla, cui præſtanda eſſe alimenta à Franci-
ſco viro, & Nicolao ſocero validitatem matri-
monij iudicialiter impugnantibus deciſum plures
fuit, inſtetit in relationibus cauſarum, vt manda-
tum exequutioni mitteretur contra ſocerum pro
integra ſummâ.

Ad quam Soceram non teneri informantes ex
aduerſo deducebant, ſiue quia Socer videatur obli-
gatus tantùm in ſubſidium, ſiue quia, cùm tenean-
tur † ad præſtationem alimentorum Socer & Vir 1
quilibet pro virili videtur condemnandus, *l. 1. C ſi
plur vna ſent l. ſi quis ſeparatim § quoties, ff de ap-
pell* Bertrand. *conſ 260. n. 1. lib. 3* Surd. *conſ. 150. ſub
n. 55.* Coſt. *de port. rat. q. 55. n. 3.* Milanenſ. *deciſ. 14.
n. 86. lib. 1.*

Sed nihilominus Domini dixerunt, quòd ſaltem
præuiis diligentiis contra Virum pro ratâ ad illum
ſpectante, Socer nedum ad ſuam ratam, ſed etiam
filij, & ſic ad integra alimenta tenetur, fuit enim
per alias deciſiones in cauſâ emanatas declaratus
alimentorum debitor, non ſolum in ſubſidium, ſed
etiam tanquam principalis, quia eodem nomine li-
tem egit ſuper matrimonij validitate, & debet de
alimentis prouidere Nurui, non ſecùs ac filio, vt 2
præter allegatos in *d. deciſ.* tradit Petrus Barboſa
in l. maritum n. 59. verſ. & facit, ff ſolut matr. Runin.
iun. *conſ. 133. n. 46. ex text. in l ſi quis à liberis § non
tantùm, ff. de liber. agnoſc.* Menoch. *de arbitr. caſ. 148.
n. 14 verſ. & quemadmodum cent. 4.* Coſt. *de remed.
ſubſidior. remed 105. ſub n. 3.* Vin. *dec 525 n. 1. & 5.*
vbi † ampliat quamuis filius exorem duxiſſet ſine 3
conſenſu Patris *lib 4.*

Vndè cùm difficile ſit ratam à filio exigere, vt pa-
tet; tum quia ille iamdiu † moraliter in longinquis 4
partibus Hiſpan. *ad text. in Auth. præſenio* & ibi
Cyn. *n. 5. C. de fideiuſſ.* Alexand. *conſ. 100. ſub n. 10.
verſ nam quando lib. 5.* Grat. *conſ. 28. n 17. lib 1* Hen-
riq. *de fideiuſſ c. 27. p. 1. n. 62.* Guid. Pap. *dec. 57. n. 1.
& ſeqq.* Tum quia eſt filiusfamilias peculio carens,
& patebit clarius ex relationibus executorum, &
citationibus Soceri ad indicandum bona filij, † per 5
quas illius inexigibilitas probatur, iuxta theoricam
*gloſſ. in l. à Diuo Pio § in vend. verb. capiantur, ff. de
re iud.* quam ſequitur Ang. Pacian. & alij allegati à
Ciriac. *contr. 5. n. 142 & ſeqq* Rota in Bonon. pecu-
niaria 17. Iun. 1641. cor. R. P. D. meo Carrillo.

Poteſt executio fieri † contra Socerum pro totâ 6
ſummâ, ita mandante iudice, cui vbi plures ad ali-
menta alicui præſtanda tenentur, & difficilis eſt † 7
ab altero ex illis eius ratæ exactio, licet vnum ad
totam ſummam condemnare, ne alimentarius ob
minutas exactiones incommodum patiatur, † ſiue 8
ob non facilem exactionem totius ſummæ neceſſa-
riæ ſuæ ſuſtentationi fame pereat, vt eſt text. expreſſ.
*in l. ſolent. in princ. de alim. & cibar l & ex hoc tex-
tu notat* Bart. *in l. cum ij § vlt. igitur n. 6 ff. de tranſact.*
Fulgoſ. *ibid. n. 4. in fin.* Iaſ. *n. 12.* Ruin. *conſ. 81 ſub n 4.
verſ. quia plurib. lib. 2.* Anch. *conſ. 154 circa fin. verſ.
niſi ad ipſorum* Surd. *de alim. tit. 3. q. 9. n. 22.* Grat. *in
addit. ad dec. Marcb. 107. n. 55.*

Præter quòd conſtituto de inexigibilitate filij in-
trat, quatenus opùs ſit, etiam † actio ſubſidiaria 9
contra Socerum Ruin. *conſ. 144. n. 6. verſ. vol. ſi non
poteſt lib. 5.*

Et ita vtràque, &c.

R. P. D

R. P. D. Carrillo.

Poſtea Præſide Valliſoleiano.

Eugubina Erroris Calculi.

Luna 10. Iuny 1641.

ARGVMENTVM.

De veritate quando conſtet, & clarè appareat, de eâ, tunc non obſtantibus quibuſcumque attendenda venit, & quando dicatur de errore conſtare. Ratio ſemel reddita licèt amplius reddi non debeat, tamen quando id non procedat.

SVMMARIVM.

1. *Veritas vbi conſtat non eſt attendendus error.*
2. *Negatiua benè probatur ex inſpectione rei.*
3. *Partita error, ex quo, ſatis dicatur conſtare.*
4. *Computa, & epiſtola benè probant contra eas conficientes.*
5. *Error probatur eò ipſo, quòd docetur, rem aliter ſe habere.*
6. *Ratio ſemel reddita non debet amplius reddi.*
7. *Periti relationis acceptatio, conſtito de notabili errore non præiudicat.*
8. *Computa ſæpius reuideri poſſunt, & denuò tractari conſtito de cauſa erroris.*
9. *Contractus à conuentione partium legem accipiunt.*
10. *De veritate aliquâ non poteſt dici conſtare, dum de contrario apparet.*

DECISIO CLVI.

SEntentiam Rotalem confirmatoriam alterius A.C. quâ Michaël Angelus Zeccadorus hæres Franciſci fratris condemnatus fuit ad reſtituendum Conuentionis duas partitas, nempe vnam ducatorum 216. aurei de Camera, & alteram ſcutorum 700. monetæ, dixerunt DD. eſſe confirmandam attentâ eius validitate, & Iuſtitiâ.

Validitas enim non impugnatur, & Iuſtitia eluceſſit ex tribus deciſionibus in Cauſa factis coram Reuerendiſſim. P. D. meo Pituuano Decano ſub diebus 27. Februarij, 22. Iunij, & 16. Nouembris anni præteriti, in quibus luculenter fuit diſcuſſum, & oſtenſum partitas præfatas adhue deberi d. Zeccadoro non obſtantibus inſtrumentis ſolidationis computorum, & acceptationis calculi facti ad † relationem Periti de
1 communi partium conſenſu electi, attento manifeſto errore in prædicta relatione calculi detecta *l. vnica C. de error. Calcul.* & tradunt communiter ſcribentes *in l. 2. C. de iur. fiſc. emptor §. de pact.* Roland. *conſ. 49. numero 44. lib. 1.*

Error autem quoad primam partitam ducatorum 216. clarè probatur, ex eo quòd d. Franciſcus Zeccadorus vti Procurator Murij Conuentini exegit eandem ſummam à depoſitariis officij Plumbi, & tamen Peritus in d. calculo non poſuit eam ad creditum eorundem Conuentinorum,
2 vt patet ex eius inſpectione, qui † eſt bonus modus probandi negatiuam Bart. *in l. fin C. de reb. credit.* Natt. *conſ. 45. num. 3. & conſ. 377. num. 9.* Roland. *conſ. 1. num. 72. & conſ. 2. numero 131. volum. 1.*

Quo verò ad ſecundam ſcut. 700. pariter error patet, quia Peritus faciens debitorem d. Mutium Conuentinum d. Zeccadori in ſcut. 2167. & b. 67. ſubiunxit, *annullando la Poliza di ſcudi 700. per eſſer compreſa in vn pagamento di ſcudi 1130. per il banco de Doni Sotto li 22. Settembre 1601.* & tamen in computis poſtea tranſmiſſis ab eodem Franciſco de anno 1602. prædicto Mutio, idem
† Mutius deſcribitur creditor in ſcutis 42. pro 3
fructibus dd. ſcut. 700. iuxta pactum inter eos conuentum in ſupradictâ Apochâ à Perito annullatâ in ſuâ relatione calculi, ſignum euidens, quòd ſi re vera d. ſcut. 700. fuiſſent reſtituta, & comprehenſa in d. partitâ ſcutorum 1130. ſoluta de anno 1601. anno ſubſequenti non deſcripſiſſet Zeccadorus Conuentinum creditorum pro fructibus, qui ex debito extincto prouenire non poſſunt.

Idémque comprobatur tam ex aliis computis manu dicti Michaëlis Angeli ſcriptis, ac eidem Mutio tranſmiſſis, quam ex epiſtolis eiuſdem Franciſci, & etiam Michaëlis Angeli, in quibus reſpectiuè apparet d. partitam ſcutorum 1130. fuiſſe contra diſtinctè poſitam à d. partita ſcutor. 700, hancque enunciatam vti exiſtentem, non autem extinctam, quæ quidem confeſſio ex dd. com-
putis, & epiſtolis reſultans † ſicut plenè probat 4
contra ſcribentes *leg. publica, ff. de polit.* Felin. *in cap. 2. de fid. Inſtr.* Crauet. *de ant. temp. 1. part. n. 4.* & in computis, & epiſtola dixit Rota Iamien. *in deciſ. 18. numer. 8.* ita quoque ad oculum de-
monſtrat errorem, † qui probetur eo ipſo, quòd 5
cùm conſtet rem aliter ſe habere *leg. ſi poſt diuiſionem, Cod. de Iur. & fact. Ign.* Soccin. *conſ. 25. num. 3. volum. 4.* Crau. *conſ. 188. num. 9. verſ. probatur autem.*

Non obſtat quòd Inſtrumentum ſolidationis computorum fuerit factum per viam tranſactionis,
† quo caſu ratio ſemel reddita amplius reddi non 6
debet, vt notat *in. d. l. vnicâ ibi, ſi res iudicata non ſunt, vel tranſactio non interuenit, Cod. de error. calcul.* Bart. *in l. 2. Cod. de iur fiſc.* Quia tranſactio non fuit facta ſuper computis ſolidatis, imo in eâ fuit explicitè reſeruata reuiſio computorum per Peritum facienda, in d. Inſtrumento *verſ. & nihilominus*, acceptio verò relationis calculi d. Periti poſt-
eà ſecuta minùs † præiudicat, conſtito de errore 7
in conſiderabili quantitate, vt conſuluit Soccin. *in conſ. 190 incipien nemini colum. 3. v. ex quibus patet lib. 2.* & ex pluribus author. firmat Muooz. *de ratiocin. admin. cap. 41. num. 5. & 2.* Cum aliis relatis *in 1. deciſ. cauſa §. attamen in fin.* & ratio eſt quia nemo debet locupletari cum alienâ iacturâ *l. nam hoc natura ff. de cond. indeb.* Maximè cum ſuper calculo nulla lis præceſſerit, tunc enim acceptatio calculi cum pacto de non conueniendo non impedit, quominùs ex † causâ erroris 8
ratio etiam ſæpiùs computata reuideri, & denuò tractari debeat, vt per Text. *in d. l. vnic. C. de error. calcul.* declarat Ruin. *conſ. 134. ante fin. lib. 1.* Quem in terminis ſequitur Tob. Nou. *conſ. 63. n. 19. & 20.* & dixit Rota in Romana, ſeu Camerin. pecuniaria 16. Febr. 1626. coram bon. mem. Remboldo.

Demum non aduerſatur, quod d. partita ſcutor. 700. aſſeratur remiſſa dict. Michaëli Angelo contemplatione remiſſionis honorarij prætenſi ob pa-

trocinia præſtita à d. Franciſco per annos 20. in litibus eorundem Conuentinorum defendendis, & propterea inducta ſit compenſatio in prætenſa tranſactione.

Quoniam ex lecturâ eiuſdem Inſtrumenti tollitur obiectum, dum apparet, partes poſt mutuam compenſationem vtriuſque prætenſionis ſubinnxiſſe, ibi, *& nihilominus non obſtantibus ſuprà expreſſis, vt veritas circa præmiſſa habeatur conuenêre dictæ partes per pactum expreſſum, quod computa inter eas tam facta, vt aſſeruère de datis & receptis iterum fiant, & reuideri poſſint, & debeant, &c. Prout etiam conuenêre dictum Michaelem Angelum teneri ad præciſias docendum, & oſtendendum ſcuta 700. eſſe comprehenſa in computis, ſeu pecuniis d. Mutio Vincenti reſtitutis per d. Franciſcum, prout dict. Michael Angelus reſtituta eſſe aſſeruit.* Vnde patet, quòd non obſtante remiſſione prætenſi honorarij idem Zoccadorus ſe obligauit aliundè docere præciſa reſtitutione dd. ſcut. 700. & propterea ceſſat compenſatio ex pacto appoſito in eiuſdem tranſactionis contractu, † qui à partium conuentione legem accipit, *l. contractus §. ſed hoc ita ff. de reg. Iur. lib. 1. § ſi conueniat. ff. depoſit. l. legem C. de pact.* Mant. *de contract. lib. 1. tit. 14. num 5.* Tantùm enim abeſt, quòd docuerit de verâ reſtitutione dd. ſcut. 700. quin potiùs † contrarium conſtet ex ſuperiùs deductis, & fuſiùs ponderatis in deciſionibus emanatis coram R. P. D. meo Decano, in quibus fuit plenè ſatisfactum cæteris omnibus obiectis, quæ contra prædicta replicabantur pro parte Zoccadori.

Et ita deciſum vtrâque tantùm parte informante, alterâ tamen pluries citatâ.

R.P.D. PANZIROLO.

Poſtea S. R. E. Cardinali.

Romana fructuum dotis.

Lunæ 19. Aprilis 1643.

ARGVMENTVM.

In Inſtrumento dotali, ſi fuerit promiſſa magna dos ad pompam, & honorificentiam matrimonij, ſi poſteà inter partes fuit declarata veræ dotis quantitas, tunc quoad illud plus, quod fuit expreſſum non debentur fructus dotales.

SVMMARIVM.

1 *Dotis fructus debentur ei, qui onera matrimonij ſubſtinuit.*

2 *Socer quando dicatur præſtitiſſe alimenta filio, & nurui.*

3 *Per errorem quando conſtat, quòd aliquid fuit factum, non attenditur.*

4 *Actio habita ſi quis vti intendit ad ſui fauorem, debet etiam ſtare ei, in eis, quæ ſunt contra ſe.*

5 *Epiſtola ſi ſit comminatoria, & fiat in ſimplicibus terminis comminationis non releuat.*

6 *Fructus dotis conſtitutæ ad maiorem pompam, non debentur quoad exceſſum.*

7 *Renunciare iuri quæſito, & nolle acquirere paria non ſunt.*

8 *De Iure tertij quis dare non poteſt, & quando id ceſſet.*

9 *Hominis ſpecialis prouiſio facit ceſſare prouiſionem legis.*

10 *Dotis quantitas illa eſt attendenda, quæ ab initio fuit conſtituta, non autem ea, quæ fuit expreſſa ad maiorem pompam.*

11 *Declaratio ex interuallo facta non poteſt præiudicare ei, cui medio tempore fuit ius quæſitum.*

12 *Veritatis actus ab initio dum ex poſt facto fuit declaratus, tunc ille eſt attendendus.*

13 *Filiis non eſt præſumendum, quod parentes voluerint præiudicare.*

14 *Iactare ſuum nemo præſumitur tenere velle. Actus geminati eò magis attendendi ſunt.*

15 *Simulationis cauſa quando adeſt, tunc facilius præſumitur ſimulatio.*

16 *Simulata ea omnia præſumuntur quæ fiunt in executionem actus ſimulati*, & numero 17.

DECISIO CLVII.

Octauius Coſta nuptui tradidit D. Aureliam filiam de anno 1616. D. Carolo de Aſte cum dote, prout fuit aſſertum, & Ioánn. Baptiſtam Caroli patrem ſcut. 16. mil. auri, quam promiſit ſoluere infra quinquennium, vel Carolo, vel Ioanni Baptiſtæ, & deinde ad omne eorundem beneplacitum, & interim teneri voluit ad fructus ad rationem duntaxat ſcutorum quinque pro centenario, & anno.

Poſt aliquos menſes à die celebrationis prædicti inſtrumenti Ioann. Baptiſta, & Octauius mediante apochâ priuatâ ab eiſdem ſubſcripta declararunt ad pompam, & pro maiori honorificentia matrimonij dotem fuiſſe promiſſam in ſummâ ſcutorum 16000. auri, ſed re vera illam ab initio conſtitutam ſolum fuiſſe in ſcutis 14000. auri, & idem Ioann. Baptiſta tam ſuo proprio nomine, quàm dictorum coniugum promiſit; & ſe obligauit nihil fore petituros præter dictam ſummam ſcutorum 14000. auri, quam poſtea ſub die 21. Aprilis 1622. recepit ab Octauio, eámque eſſe aſſeruit pro integrâ, & finali ſolutione dotis promiſſæ, reliqua verò ſcuta 2000. dixit relaxaſſe iuxta formam prænarratæ declarationis.

Verùm D. Carolus poſt obitum Ioann. Baptiſtæ patris coram A. C. petit interuſuria dictorum ſcutorum 2000. vt ſupra non ſolutorum decurſa à die promiſſionis vſque ad obitum dicti Ioannis Baptiſtæ ad rationem ſcutorum quinque pro quolibet centenario, & anno, & poſt obitum vſque ad præſens ad rationem taxatum à ſtatuto vrbis, videlicèt ſeptem cum dimidio conſtituentia in totum ſcuta 1425. auri, pro quibus obtinuit ab A. C. relaxari mandatum contra bona hæreditaria Octauij, & fuit vſque ad ſummam ſcutorum 710. auri pro fructibus decurſis poſt obitum Ioann. Baptiſtæ ad rationem ſcut. ſeptem ½ pro centenario executioni demandatum, à quo interpoſita pro parte D. Philippi Coſtæ hæredes Octauij appellatione, cauſaque per Signaturam mihi commiſsâ propoſui dubium, An mandatum A. C eſſet confirmandum, vel infirmandum, & Domini reſponderunt eſſe infirmandum, quoniam quoad fructus decurſos viuente Ioanne Baptiſtâ patre

non

non poterat relaxari ad fauorem D. Caroli cum
1 dicti fructus patri, † qui onera matrimonij ſuſti-
nuit, ſiue eius hærede non autem Carolo, qui
non ſuſtinuit, nec eſt hæres deberentur, *l. 5. is*
qui ſtichum 57. §. ibi dos ff. de iur. dot. Bald Nouell.
de dot. part. 7. priuil. 2. a 2 verſ. ſi autem ipſe filius
Rol. *de iur. dot. queſt* 110. *num.* 2. Alex. Galuan.
conſ. 26. num. 24 & plur. ſeqq. Barb. *in l. ſi eum do-*
tem §. transgredimur num. 41. ff. ſolut. matrimon.
Fontanella *de pact. nuptialib. clauſ. 6. gloſſ. 1.*
part. 1 num. 42.

Quòd autem pater ſuſtinuerit dd. onera patet
ex articulis medio iuramento pro parte Caroli pro-
ductis vbi fatetur ſe fuiſſe ſemper ſub cura, & po-
teſtate patris in illiuſque domo, vna cum vxore,
2 filiis, & familiâ † inhabitaſſe, & congrua alimen-
ta recepiſſe, cum aliis ponderatis in Romana Le-
gitimæ 22. Iunij præteriti coram R. P. D. meo
Dunozetto.

Non obſtat, quòd in apochâ prædictæ declara-
tionis legantur hæc verba *perche intanto il Sig.*
Carlo ſoſteata il peſo del matrimonio, pero il d. Sig.
ottauio s'obliga per detti cinque anni pagar i cinque
per cento per detti ſcudi 14. mila in loco d'alimen-
ti, quia vltra quòd ex antecedentibus, & ſubſe-
quentibus verbis dictæ apochæ apparet illud no-
3 men, *Carlo*, erroneè fuiſſe appoſitum loco *di Gio.*
Baptiſta. & hæc rei veritas conuincitur ex propriâ,
& explicitâ ipſius Caroli confeſſione in dictis ar-
ticulis emanata, ſi Carolus vult vel enuntiatiua
4 † circa ſuſtentationem onerum matrimonij con-
tenta in dictâ Apochâ tenetur ei ſtare contra ſe in
eo, quod ibidem particulariter diſponitur nimi-
rum, quòd verè dos fuerit conſtituta in ſcutis
14000. auri duntaxat *l. 1. quæritur ff. de admin. tut.*
Tiraquell. *de retract. conuent. ad fin. tit. n. 4 verſic.*
ex quibus, & ſeqq. Rota *deciſ.* 184. *num.* 3. *part.* 2.
recent.

Nec etiam obſtat epiſtola minatoria patris Ca-
5 rolo directa, quod cogitaret † ſe & vxorem alere
ex fructibus dotis, quia ſtat in ſimplicibus termi-
nis minarum, & adhuc eâ non obſtante pater ſu-
ſtinuit onera matrimonij, vt latè in d. Romana
Legitimæ firmatur, nec aduerſatur, quòd Ioann.
Baptiſta noluit acquirere fructus dd. ſcutorum
2000. dum illa per d. declarationem renuncia-
uit, & perpetua quòd debeantur Carolo, quia
declaratio Ioann. Baptiſtæ, quod dos ab initio
6 † fuerit conſtituta, in ſcutis 14000. eſt vera, &
certè fructus iſtorum ſcutot. 2000. de iure non
debentur, aut declaratio non eſt vera, dum
ipſe fecit ampliſſimum pactum, de non peten-
do ad fauorem debitoris dici non poteſt noluiſſe
7 fructus acquirere, † ſed renunciaſſe iuri iam
quæſito, quod facere poterat, nec de hoc Caro-
lus poteſt conqueri, ex quo non ſuſtinuit onera
matrimonij.

Non obſtat quòd hæres Octauij videatur dare
8 de iure Tertij, quia cum † ipſe ſit reus, & poſ-
ſeſſor bonorum contra quæ agit D. Carolus po-
teſt ſe, & ſuam poſſeſſionem defendere etiam al-
legando ius Tertij excluſiuum iuris Agentis, Surd.
conſ 415. *numero* 16. Menoch. *de adipiſc. retined.*
4 *num.* 595. Gratian. *diſcept.* 855. *num.* 24. Capu-
taq. *deciſ.* 133. *num.* 2. *part.* 3. Gregor. *deciſ.* 415.
num. 4. & ibi Addent. *num.* 6. *verſic. fallit* 2. *re-*
gula.

Quo verò ad fructus decurſos poſt mortem
Ioann. Baptiſtæ vſque ad diem petitionis Caroli
mandatum apparet exceſſiuum, ex quo fuerunt
taxati iuxta diſpoſitionem ſtatuti Vrbis ad ratio-
nem ſcutorum ſeptem cum dimidio pro quolibet
centenario, & anno; cùm tamen illi poſito, quòd
deberentur, eſſent potiùs taxandi ad rationem ſcu-
torum quinque iuxta pactum expreſſum in in-
ſtrumento dotali, quod cùm ſit ſpeciale ho- 9
minis facit ceſſare prouiſionem legis, *l. fin. de*
pact. conuent. Cephal. *conſ.* 156. *num.* 45. Surd.
conſ. 156. *num.* 21. & in terminis Rota Romana
alimentorum 25. Iunij 1632. coram bon. mem.
Mormanno.

Præterquàm quòd duo ex Dominis dicebant
expreſſionem dotis in ſcutis 16000. auri fuiſſe ſi-
mulatam vti factam ad pompam, ac pro maiori
honorificentia matrimonij, cùm re vera illa ab
initio fuerit conſtituta ſolùm in ſcutis 14000. au-
ri, vt conſtat ex prædictâ declaratione facta per
ipſos contrahentes parentes dictorum coniu-
gum, & conſequenter illam maiorem quantitatem 10
ſcutorum 2000. haberi pro non adiectâ, vt in
ſpecie trad. Valaſc. *conſult.* 235. *num.* 11. Buratt.
deciſ. 775. *num.* 1. Reuerendiſſ. Vrgellen. *dec.* 98.
num. 10. *ad med & ſeqq.* Rota in Romana pe-
cuniaria 25. Iunij 1632. coram Reuerendiſſ. D.
meo Decano, & in Romana dotis de Puliaſchis
10. Decembris 1639. coram R. P. D. meo Du-
nozetto.

Nec obſtare videbatur, quòd dicta declaratio
vti facta ex interuallo non potuerit præiudicare
Carolo, cui fuerat ius quæſitum ex inſtrumento
dotali, Peregrin. *conſ.* 80. *num.* 7. cum aliis al-
legatis.

Quia cùm illa patefaciat veritatem rei ab ini-
tio geſtæ, ac ſit veriſimilia, & roborata pluribus
adminiculis ſuadentibus dictam dotem fuiſſe ſcu- 12
tor. 14000. auri tantum videtur attendenda in
præiudicium D. Caroli quamuis facta ex inter-
uallo Griuell. *deciſ.* 48. *num.* 11. *& ſeqq.* quem
ſequitur in his terminis Fontanella *de pact. nupt.*
clauſ. 7. num. 3 part. 12. *num.* 61. Surd. *deciſ.* 55.
num. 3. & per tot Rota *deciſ.* 496. *num.* 1. *part.* 1.
diuerſ. & in Tudertina Societatis 21. Iunij 1638.
coram me.

Veriſimilitudo hîc autem eſt, quia res ge-
ſta fuit à parentibus, quos non eſt præſumen- 13
dum voluiſſe præiudicare filiis, pro adminiculis
verò concurrunt quantitas notabilis ſcutor. 2000.
auri, qualitas perſonæ D. Ioanni Baptiſtæ viri ma-
ximè prudentis, qui non paſſus fuiſſet dotem di-
minui, ſi verè fuiſſet ſcutorum 16000. ne aliàs vi-
deretur temerè voluiſſe lactare ſuum, gemina- 14
tio prædictæ declarationis, nam priùs emanauit
mediante apochâ, & poſtea in inſtrumento quie-
tantiæ totius dotis fuit ratificata, & ſimilis con-
ſtitutio dotis ſcutorum 14000. auri facta per
Octauium aliis filiabus, quæ iuncta cauſa ſimu- 15
landi videlicet, vt matrimonium honorificentius
appareret ſufficienter videbantur probare ſimula-
tionem ea benè deductis in his terminis in Mace-
raten. Cenſûs 25. Februarij præteriti coram R. P.
D. meo Royas.

Nec aduerſari dicebatur, quòd Octauius in pre-
cibus porrectis Sanctiſſimo pro derogatione Con-
ſtitutionis Sixti Quinti ſuper exceſſiuis dotibus,
narrauerit Dotem D. Aureliæ eſſe ſcutorum 16000.
auri, quia † huiuſmodi preces vti factæ in con- 16
ſequentiam promiſſionis dotis in ſummâ ſcut.
16000. retinent qualitatem eiuſdem ſimulationis,
adeò

adeò vt eodem modo quo promiſſio facta in in-
17 ſtrumento detegitur ſimulata, † ſic etiam dicatur
narratiua facta in dictis precibus ex deductis per
Farin. *de falſit. & ſimulat. quaſt.* 162. *n.* 52. Rot. in
dict. Maceraten. cenſus coram R.P.D. meo Royas
in §. nec coniectura.

Et ita parte vtraque, &c.

R.P.D. VEROSPIO.

Romana Saluiani.

Veneris 15. Ianuarij 1646.

ARGVMENTVM.

Immiſſio vigore Saluiani in vanum datur ſtante defectu crediti, & hypothecæ, & quando dicatur illud adeſſe. Et aliqua habes circa præſumptionem leg. Quintus ff. de don. inter vir. & vxor. Vidua ſumens tutelam filiorum ſine debitis ſolemnitatis, an tranſiens ad ſecunda vota teneatur poſtulare tutorem filiis apud Iudicem.

SVMMARIVM.

1 *Ægidiana non intrat ſtante iniuſtitia ſententia.*

2 *Immiſſio in iudicio Saluiani ſtante defectu crediti, & hypotheca perperam datur.*

3 *Bona mulieris, præſumuntur eſſe mariti, ad hoc vt in dubio excludatur præſumptio turpis quaſtus.*

4 *Sententia lata contra tertium poſſeſſorem, eo non citato illi non officit.*

5 *Præſumptio l. quintus ff. de donat. inter vir. & vxor. cuius fauore intret.*

6 *Dec. opinio* in conſ. 137. *refutatur.*

7 *Præſumptio l. quintus ff. de donat. inter vir. & vxor an intret in iudicio poſſeſſorio.*

8 *Paupertas alicuius ex quibus probetur.*

9 *Bona præſumuntur vxoris, & non viri, quando mulier præſtitit conſenſum in alienatione eorum.*

10 *Hypotheca ceſſatio, quando legitime fieri poſſit per mulierem.*

11 *Mulieri dos reſtitui debet, ſi ipſa ſibi eam conſtituit.*

12 *Hypotheca tacita legalis regulariter pro dotis reſtitutione contrahi ſolet in bonis mariti.*

13 *Mater, dum legitimè non ſuſcepit tutelam filiorum, an tranſiens ad ſecunda vota teneatur illam dimittere.*

14 *Mater dum non ſeruatis iuris ſolemnitatibus adminiſtrauit bona filiorum non cenſetur adminiſtraſſe,* & num. 15.

16 *Facto alterius nemo debet pragrauari.*

17 *Lex non debet vltra caſum expreſſum extendi.*

18 *Mulier illa non debet eſſe prioris conditionis, qua ſeruato iuris ordine filiorum tutelam ſuſcepit, quam illa, qua de facto adminiſtrauit.*

19 *Hypotheca non admittitur niſi in caſibus à iure expreſſis, amplia,* num. 20.

21 *Matris obligatio fortior eſt, dum legitimè tutelam ſuſcepit, ac expreſſe ſpopondit Iudici non nubere, quam illa alterius matris, qua de facto adminiſtrauit.*

22 *Mater qua legitimè ſuſcepit tutelam filiorum, antequam tranſeat ad ſecunda vota, rationem reddere, & reliquatum ſoluere tenetur.*

23 *Promittens aliquid non facere, fortiùs id tenetur ſeruare, quam ille, qui non promiſit.*

DECISIO CLVIII.

IMmiſſionem obtinuerant in iudicio ſaluiani ab
A. C. fratres de Ciambrottis ſuper Vineâ per
Pariſanum poſſeſſa, quam antea in bonis Sanctij
ſecundi viri Dignameritæ matris extitiſſe proba-
uerant, & onere affectam hypothecæ contende-
bant ex generali obligatione bonorum eiuſdem
Sanctij contracta pro reſtitutione dotis conſiſten-
tis in pluribus iocalibus, ac mobilibus pretioſis,
quorum illa nullam rationem reddiderat poſt ad-
miniſtratam filiorum tutelam, à quâ ſententia
interpoſita per eundem Pariſanum appellatione,
iuxta reſcriptum commiſſionis, propoſui du-
bium, an ſit locus Ægidianæ, & Domini ne-
gatiuè reſponderunt ob iuſtitiam ſententiæ, quæ
† eius conſtitutionis effectum impedit, vt in di- 1
ctâ conſtitutione ſancitur inter alias impreſſas
lib.6 cap. 2. & aduertit Menoch. *de adipiſc remed.*
4. *num.*450. Rota coram. Mantic. *dec.* 33. *num.* 2.
& coram Gregorio *deciſ.* 491. *num.* 5. *& in deciſ.*
221. *num.*7. *part.*4 *recent.* & deducitur ex defectu
† crediti, & hypothecæ, ſine quibus corruit im- 2
miſſio in iudicio ſaluiani decreta, *l.* 1. *ff. de ſaluian.*
Cost. *in l. vnicu C. ſi de moment. poſſeſſ. limit.* 14.
*num.*11. Aretin. in §. item Seruiana, *n.*31. *inſt. de*
action. Menoch. *de adipiſc remed.*3.*n.*163. cum aliis
per Honded. *conſ.*17.*n.*1. *&* 13. Rota coram Sera-
phino, *deciſ.*1290. *num.* 5. *&* 775. *num.* 1. *part.* 5.
recent.

Et licèt prædictum creditum deducerent iidem
Ciambrotti ex ſententiâ ab eodem A. C. ſuper
eius veritate obtenta contra matrem, ob plura
iocalia, ac pretioſa mobilia Sanctio ſecundo ma-
rito tradita in dotem, quæ † tanquam in domo 3
Dominici primi viri reperta eiuſdem fuiſſe cenſen-
tur, ad euitandam turpis quæſtûs præſumptio-
nem iuxta Textum *in l.* Quintus Mutius *de donat.*
inter vir. & vxor. l. etiam C. eodem tit. vbi gloſſ.
in verbo merito, & in l. cùm oporteat. C. de bon.
quæ liber. vbi gloſſ. *verb. eius ſubſtantia*, & Bald.
*num.*12. Alciat. *de præſ. reg.*3. *præſumpt.*26. *num* 1.
Mareſc. *variar. lib.*2.*c.*82.*n.*1. Non tamen viſa fuit
eadem ſententia iuſtificare prædictum creditum
contra Pariſanum † tertium poſſeſſorem in eo iu- 4
dicio non citatum Text. *in l. ſæp. ff. de re ind. &*
in cap. quamuis eodem tit. & in l. ſi vnus §. ante
omnia ff. de pactis, & notant vtrobique DD. Bart.
in l. ſi ſuperatus num. 1. *ff. de pign.* Couar. *pract.*
quaſt. cap. 16. *num.* 1. Surd. *deciſ.* 256. *num.* 4.
Contra quem tanquam extraneum, nec † mili- 5
tat ea legis præſumptio ſolum inducta contra vxo-
rem fauore mariti, & illius hæredum, vt notant
Bald. *in l. ſi vxorem ſuam, C. de cond. inſert. num.*8.
Alex. *in l. qui iure n.*5. *ff. de acq. poſſ & in conſ.*
101. *num.*3. *lib.*7. Et reprobatâ contrariâ opinio-
ne Dec. *conſ.*137. tradit Rim. iun. *in § primo inſt.* 6
per quas perſ. nob. acquir. num. 102. Burſatt. *conſ.*
209. *num.* 23. Mareſc. *var. lib.* 2. *cap.* 82. *num.* 7.
Maximè in hoc iudicio poſſeſſorio, † in quo illa 7
non admittitur, vt notat idem Bald. *in d. l. vxorem*
C. de

*C. de cond. inſert. num.*8. Grabr. *de praſ. concl.*16.
*num.*2. quos ſecuta fuit Rota *deciſ.* 209. *num.* 7.
*part.*2. *diuerſ.* & dum concurrit paupertas Domi-
mici primi viri, quem ex teſtium diſpoſitione con-
ſtat ex modico Extractiſtæ lucro ſibi victum com-
paráſſe, & ad vxoris domum poſt contractum ma-
8 trimonium fuiſſe † traductum, quia propriá ca-
rebat, & hanc habitationis indigentiam ad ex-
cludendam præſumptionem, *d. leges ponderauit*
Salic *in d. l. ab maritorum, num* 4. *C. ne vxor. pro
marito*, Socc. ſen. *conſ.* 128. *num.* 2. *verſ. pro hoc
accedat vol.*1. Aym. *conſ.* 61. *num.*7. Menoch. *de
præſumpt. lib.*3. *præſ.*51. *num.*4. Gabr. *eod. tit. concl.*
15. *num* 21.

Expreſſæ defectus hypothecæ oſtenditur in hâc
Vineâ, tum ex conſenſu ſolemniter præſtito per
Dignameritam, dum eam Sanctius alienauit vt
ſancitum eſt *in l. iubemus C. ad Velleian. & in l.
vnica, §. & cum lex, verſ. licet enim. C. de rei vxor.
action.* Petr Barr. *in l.*1. 5. *part. num.*59. *ff ſolut. ma-
trim.* Anton. Faber. *in C. tit. ad Senat. Conſult.* Vel-
leian. *deſ.* 15. *in princ.* Neguſ. *de pign.*4. *membr.* 2.
*n.*84. *ad med. & n.* 88. Rota coram Gregor. *dec.*
67. *num.*7. & coram Reuerend Vrgellen. *deciſ.*
141. *num.* 5. Tum etiam ex tranſactione per ean-
dem initâ cum Pariſano poſt obitum Sanctij, in
qua venditionem Vineæ iterum approbauit, &
caſſationi hypothecæ conſenſit, quæ caſſatio le-
10 gitimè fieri potuit ab eâdem Dignameritâ, † etiam
in præiudicium crediti filiorum antequam per de-
nunciationem interdicta fuiſſet, vt probat Text.
*in l.*3. *ff. de non. & l. nomen C. quæ res pign. oblig.
poſſ.* vbi poſt gloſſ. *in verb. certus* tradit Cyn. *n.* 1.
Barr. *n.*2. & 5. Alber. *num.* 5. Megus *de pign* 3.
*membr.*3. *part. n.*26. Pacific. *de ſaluian. in ſpect.*3.
*cap.*2. *num* 206. Rota *deciſ* 364. *num.*6. *p.*4. *recent.*
Et non obſtante ſtipulatione pro reſtitutione do-
tis alternatiuè conceptâ ad ſui fauorem vel eius
11 cui de iure, dum ex iuris diſpoſitione † prius ipſi
mulieri dos reſtitui debet, quæ ſibi dotem conſti-
tuerat, & alternatiuè ſe poſuerit in primâ parte ſti-
pulationis, vt notant DD *in l.* Caius. *ff. ſolut. ma-
trim.* & ibi Bart. & Caſtrenſ. *num.*5. Rom. *num.*19.
& 24. Gomeſ. *ad l. Tauri* 51. 52. & 53. *num.*28. *in
fin.* Surd. *conſ.*206. *num.* 25. Bald. *non. de dot. pri-
uil.* 28. *numero* 2. Macerat. *var. lib.* 2. *reſolut.* 59.
caſu 26.

12 Neque concurrit tacita legalis, quæ regulariter
pro dotis reſtitutione contrahi † ſolet in bonis ſe-
cundi viri, quoties mater ad ſecundas conuolet
nuptias ante poſtulatum à Iudice tutorem filiis,
eiſque redditam adminiſtrationis rationem iuxta
Text. *in l.* 2. *§. ne ſit facilis C. qui mul. tut. effic.
fung. poſſ. & in §. ſi autem tutela.* Auth. *de nupt.*
& aduertit Neguſ. *de pignorib.* 2. *part. membr.* 4.
num. 156. Pacific. *de ſaluian. inſpect.* 3. *cap.* 4.
num. 500. Gabriel de ſecundis nuptiis, *concl.* 9.
num. 4. & 6.

13 Quia ipſa Dignamerita filiorum † tutelam le-
gitimè non ſuſceperat, prout ad hunc effectum
expreſſe requirit Text. *in l. ſi mater C. in quib. cauſ.
pign. vel hypoth. tac. contr. & in d. l.*2. *C. qui mul.
tut. offic. fung. poſſ.* & voluit Bald. *in l. cum opor-
tet §. vlt. num.* 4. *verſ. modo incidenter C. de bon.
liber.* Dec. *conſ.*591. *num.*1. Surd. *conſ.*460. *num.*7.
Vrſill. ad Afflict. *deciſ.* 75. *num.*4. Gabr. *de ſecund.
nupt. concluſ.*9. *num.*27. Montan. *de tut. cap.* 55.
num. 98. Mant. *de tac. lib.* 11. *tit.* 16. *num.* 5. vbi
licet num. 4. In bonis matris legalem hanc hy-
pothecam conſtituat, eam tamen negat in bonis
ſecundi viri. Dum enim † mater non ſeruatis 14
iuris ſolemnibus adminiſtrauit, non cenſetur ad-
miniſtraſſe, vt tutrix, vt tradit Martha. *de ſucceſ-
ſione legati part.* 2. *quæſt.* 4. *art.* 4. *ſub n.* 13. *verſ.
quamobrem.* Fachinenſ. *conſ.*66 *num.*25. *circa fi-
nem lib.* 1. Rota *deciſ.* 543. *num.* 4. *part.* 3. *diuerſ.*
& coram Put. *deciſ.* 141. *num.*1. *lib.* 1. Prout ad-
miniſtrare debuiſſet, vt priuignis tacitè † hypo- 15
thecata ſint bona ſecundi viri, vt voluit Gutierr.
de tutelis part. 1. *cap.*9. *num.* 30. Bologn. *in l. pe-
nult. C. in quibus caſibus pignus, vel hypotheca con-
trahatur in prima interpr.* Boër *in conſuetudines
Biturricenſes de iure perſonarum §. vlt. col.* 2. Bacz.
*de decim. cap.*7. *num.* 17. *verſ. ſic licet.*

Alia à DD. prædictis adducitur ratio, quòd
obligatio mariti propter vxoris debita à iure com-
muni exorbitat, ex cuius diſpoſitione nemo † al- 16
terius facto debet prægrauari, vt *in l. ſi quis in
fin. §. legis autem C. de inofficioſo teſtamento l. cri-
men ff. de pœnis l. ſancimus C. eod. tit.* & improba-
tur, *in tot. tit. ff ne vxor. pro marito conuenia-
tur*, nec ideò extendi debet vltra expreſſum ca-
ſum legis, videlicet ſi mulier tutelam legatio-
ne ſuſcepit, † ſicut nec etiam extenditur priua- 17
tio ſucceſſionis contra matrem tutricem indu-
cta, ſi illa ſolum pro tutricis officio fungatur eſt
in l. vltim. C. de interd. matr. Bald. *in l. omnem
num.* 9. *C. ad Sen. Conſ.* Tertull. Bell. iun. *conſ.*
510. *numero* 19. & reprobatâ contrariâ opinione
Caſtr. latè proſequitur Surd. *conſ.*175. *numero* 38.
& 39.

Et licèt ab hâc opinione diſſentiant Ioann. de
Garron. *in auth. eiſdem n.*9. *C. de* 2. *nupt.* Brun.
*de form. limit.*15. *verſ. & mulier.* Adden. ad Dec.
*d. conſ.*591. *litera* A. Caſtr. *conſ.*154. *n.* 2. Trenta-
cinq. *var. lib.*2. *tit. de arb reſol.* 2. *num.* 20. *verſ.
ego concurro*, ex eâ potiſſimùm ratione quod me-
lioris conditionis eſſe non † debeat mulier, quæ 18
ſeruato iuris ordine tutelam aſſumpſit, quám-
que de facto adminiſtrauit. Hæc tamen ratio non
viſa fuit vigere in hypothecâ legali, quæ non
admittitur, niſi in caſibus † in iure expreſſis, vt 19
notat gloſſ. *in l.*2. *in fin. ff. de priuil. creditum.* Ri-
pa *in l.*4. *§. ſi quis cum tutor, numero* 9. poſt Bart.
*num.*9. *ff. eod. tit.* Aym. *conſ.*692. *num.*2. Pacific. *de
ſaluian. inſp* 3. *cap.*4. *num.* 55. Surd. *deciſ* 31. *nu-
mero* 9. præſertim † in præiudicium viri, qui ex 20
facto vxoris conuenitur, vt reſpondet Dec. *d. conſ.*
595. *num.*5. & 6. Alíque prioris ſententiæ ſe-
ctatores.

Diuerſitatem prætereà inter vtrumque caſum
ponderat Bald. *in d. l. cum oporteat §. vlt. num.* 4.
ff de bon. qua liber. quia † fortior eſt obligatio ma- 21
tris, quæ tutelam legitimè aſſumpſit, dum expreſ-
ſe ſpoponderat Iudici non nubere, & ante tran-
ſitum ad ſecunda vota rationem reddere, ac re-
liquatum reſtituere † ſtatim ac ſibi tutelam de- 22
creuit, ea verò quæ de facto adminiſtrauit hâc
obligatione non ſe adſtrinxit, & ideò tutelam ſpre-
uit, † nec contra fidem officij ad ſecundas nu-
ptias conuolauit, & ſequitur Io. de Garron. *in d.
auth. eiſd. num.*9. *C. de ſecund. nupt.* Surd. *conſ.*136.
*num.*98. *in fin.* Pacific. *de ſaluian. d. inſp.*3. *cap.* 4.
num. 498.

Et ita vtraque, &c.

Piſaren Repetitionis
Fructuum.

Luna 14. *Decembris* 1643.

ARGVMENTVM.

Empta, ſi ſit aliqua res, cum pacto ſoluendi fructus recompenſatiuos per aliquod tempus, ſi appareat fructus taxatos excedere quantitatem fructuum, qui ex ipſa re percipiuntur tunc exceſſus vel poteſt repeti condictione indebiti, vel computari in ſortem principalem, atque venditori agenti ad pretium, emptor opponere valebit, illud fuiſſe diminutum ex cauſâ de quâ ſuprà. Remiſſoria facilè conceditur ſuper omnibus articulis data releuantia vnius articuli, & maxime ſi ſimus in prophanis.

SVMMARIVM.

1 *Remiſſoria ſine dubio conceditur, quando materia articulata eſt releuans.*

2 *Emptor non tenetur vltra quantitatem perceptam ſoluere venditori fructus recompenſatiuos.*

3 *Emptor ſi ſoluat venditori fructus recompenſatiuos vltra quantitatem perceptam, an exceſſus vadat in ſortem.*

4 *Solutionem factam in cauſam indebitam lex interpretatur in cauſam debitam.*

5 *Condictio indebiti ſemper habet locum in repetitione vſurarum.*

Quæ concluſio procedit, ſiue ſolutio ſit facta ſcienter, ſiue ignoranter.

6 *In vſurarum ſolutione præſumitur in ſoluente coacta voluntas, ne ſcilicet aſtringatur ad ſolutionem ſortis principalis.*

7. *Venditori agenti ad ſolutionem pretij rei venditæ poterit opponi diminutio ſortis, ſi emptor ſoluerit fructus recompenſatiuos vltra debitum.*

8 *Conuentio fructuum recompenſatiuorum ad rationem ſeptem pro centenario, quando poſſit eſſe licita.*

De conuentionis exceſſu quoties conſtat, toties ea redditur illicita. & num. 10.

11 *Exceptio illiquida non poteſt impedire executionem obligationis cameralis.*

Gratian. diſcept. forens. 864. num. 19. *in quo caſu loquatur*, num. 11.

12 *Remiſſoria ſuper omnibus articulis conceditur ſtante releuantiâ vnius articuli.*

13 *Remiſſoria datur in materiâ prophanâ in quâlibet inſtantiâ, etiam ſine fumo.*

14 *Remiſſoria non conceditur quando materia articulata tendit ad probandum delictum, & quando id non ſit verum.*

15 *Fructus bonorum ſtabilium non præſumuntur excedere quinque pro centenario.*

16 *Manutentio non poteſt denegari exiſtenti in poſſeſſione.*

17 *Manutentio, quod vni concedatur alteri verò remiſſio, Rota paſſim ſeruat. & tunc.*

Remiſſoria conceditur ſine retardatione executionis, num. 17.

18 *Iuriſdictionis defectus quando perperam opponatur.*

19 *Computatio legalis fructuum in ſortem, ipſo iure extenuat ſortem.*

20 *Compenſatio opponi poteſt etiam in ſecundâ inſtantiâ, imò etiam poſt rem iudicatam.*

DECISIO CLIX.

MAſtini emerunt à Ioann. Maria Caualca, & Lauinia Carriola coniugibus quædam bona, & pro parte pretij non ſoluti promiſerunt ſoluere fructus recompenſatiuos ad rationem 7. pro quolibet centenario, & anno; Independenter nunc Maſtini probare fructus ab ipſis ſolutos exceſſiſſe perceptos in dictis bonis inſteterunt pro remiſſoriâ, quam Domini concedendam eſſe dixerunt.

Nam pactum ſoluendi fructus recompenſatiuos
ad ſummam ſcut. 7. pro centenario non controuertitur inter partes, & conſtat ex inſtrumento venditionis ſumm. illorum de Caualchis *num.* 1 de re-
leuantia materiæ † articulatæ non videtur dubita- 1
ri poſſe, quia ſi probabitur fructus perceptos, &
qui percipi potuerunt non aſcendere ad ſummam
conuentam, non ſuſtinebitur pactum prædictum,
nam emptor non tenetur vltra quantitatem per-
ceptam † ſoluere venditori fructus recompenſa- 2
tiuos Alex. *conſ.* 69. *num* 4. *lib.* 1. Cran. *conſ.* 105.
n. 1. Cephal. *conſ.* 190. *n.* 14. Gratian. *diſcept.* 716.
num. 1. Rota coram ſanct. mem. Greg. XV. *deciſ.*
347. *num.* 4. *& ſeq.*

Si verò dictos fructus ſoluerit, † ſtatim mini- 3
ſterio legis imputantur in cauſam ſortis, *l. ſi non
ſortem* 26. *in princ.* & ibi Bart. *num.* 4. *ff. de con-
dict. indeb. l. & poſt rem iudicatam* 7. §. 1. *verſ. ſi
tamen ff. de tranſact.* Surd. *dec.* 328. *num.* 14. & 17.
quamuis expreſsè fuiſſent ſoluti in cauſam fru- 4
ctuum, quia ſolutionem factam ex cauſâ indebi-
tâ lex interpretatur in cauſam verè debitam Ro-
man. *conſ.* 238. *num.* 1. quem ſequitur Caſtill. *dec.*
99. *n.* 1. Viu. *dec.* 373. *n.* 1. Ioann. Franc. Ant. Coſta
conſ. 73. *num.* 58. Rota in Romana Cambij 17.
Febr. 1642. cor. R. P. D. meo Bichio.

Vnde vel repeti poſſunt condictione indebi-
ti, quæ ſemper † locum habet in vſuris, ſiue ſcien- 5
ter, ſiue ignoranter fuerint ſolutæ, quia in om-
nem caſum præſumitur † in ſoluente coacta vo- 6
luntas, ne videlicet aſtringatur ad ſolutionem ſor-
tis principalis, Bart. *in d. l. ſi non ſortem* 26. §. *ſi
quis falſa ff. de condict. indeb.* Menoch. *conſ.* 300.
num. 13. Rimin. iun. *conſ.* 399. *num.* 70. Rota *deciſ.*
301. *num.* 29. *& ſeq. part* 5. *recent.* & in Auenion.
pecuniaria 10. Februarij 1640. coram R. P. D meo
Bichio; Siue per viam imputationis in ſortem † 7
adeò vt creditori agenti ad ſortem opponi poſ-
ſit eam eſſe diminutam, quatenus ſolutum fue-
rit vltra quantitatem fructuum verè debitam, vt in
dicta Romana Cambij *ſuprà* allegatâ.

Neque obſtat quod in caſu noſtro adſit expreſ-
ſa mentio fructuum recompenſatiuorum ad ratio-
nem ſeptem pro centenario, quæ † licita eſt, tan- 8
quam ſit quædam tranſactio inſpecto futuro euen-
tu, vt tollatur difficultas probationis Gratian. *diſ-
cept.* 864. *num.* 19. Quia quoties † conſtat de ex- 9
ceſſu conuentionis ea redditur illicita, Aymon.
conſ. 189. *num.* 5. *& ſeqq.* Syluan. *conſ.* 10. *num.* 46.
&

& ſeqq. Rimin. iun. *conſ.* 218. *numero* 86. *& ſeqq.*
Burſatt. *conſ.* 320. *num.* 53. Sicur è conuerſo li-
cita redderetur, ſi ex probationibus faciendis pro-
10 baretur correſpondens † fructibus. Cagn. *in l.*
curabit 5. *num.* 58. *C. de act. empt.* Dec. *conſ.* 39.
num. 5. Burſat. *d. conſ.* 320. *num.* 54. Surd. *conſ.* 485.
ſub num. 6. Donec itaque probationes fiant, eſto,
11 quòd non poſſet per exceptiones † exceſſus tan-
quam adhoc illiquidi retardari executio obli-
gationis cameralis, in quibus terminis loquitur
Gratian. *d. diſcept.* 864. *numero* 19. totum ta-
men reuocabitur factis probationibus iuxtà præ-
dicta.

Datâ autem releuantiâ vnius articuli circà ex-
12 ceſſum conuentionis † concedenda eſt remiſſoria
ſoper omnibus Mant. *deciſ.* 312. *num.* 1. *& ſeq.*
Coccin. *deciſ.* 149. *num.* 3. Greg. *deciſ.* 403. *in fin.*
Caual. *deciſ.* 289. *num.* 2. Buratt. *dec.* 246. *num.* 10.
Duran. *dec.* 61. *num* 8. *in recent. deciſ.* 661. *num.* 4.
part. 2. *& dec.* 212. *n.* 3. *part.* 6. Maximè in materiâ
13 prophanâ, † in quâ datur remiſſoria in quâli-
ber inſtantiâ, etiam ſine fumo Caputaq. *deciſ.*
68. *num.* 1. *part.* 3. Coccin. *d. deciſ.* 149. *num.* 1.
Gregor. *d. deciſ.* 403. *num.* 3. *in recent. deciſ.* 36.
numero 1. *& ſequent. part.* 3. *& deciſ.* 266. *num.* 1.
part. 6.

Non obſtat quòd materia articulata tendat ad
probandam vſurariam prauitatem, quia cùm prin-
14 cipalitèr † non petatur remiſſoria ad probandum
crimen, ſed quòd fructus rei venditæ non aſcen-
dunt ad valorem taxatum, non poteſt ex iſto ca-
pite denegari remiſſoria, Felin *in cap. cum cau-*
ſam 37. *num.* 23. *de teſtib.* Soccin. iun. *conſ.* 60.
num. 13. *lib.* 2. Menoch. *de recup. remed.* 15. *nu-*
mero 361. Maximè accedente fumo, pro quo
ſufficit veriſimilitudo, quæ conſiſtit in eo quòd
15 † fructus ſtabilium præſumuntur non excedere
quinque pro centenario, *gloſſ. in auth. perpetua*
verb. penſio iſta. C. de ſacroſ. Eccleſ. quam Ro-
ta ſequitur, vt coram Gregor. *deciſ.* 553. *nume-*
ro 8. *& in recent. deciſ.* 448. *numero* 3. *part.* 2.
& deciſ. 135. *num.* 18. *part.* 6. *& deciſ.* 94. *num* 56.
part. 7.

Ad illud verò obiectum, quòd ſi concedatur
16 remiſſoria Maſtinis, † videatur controuerti ma-
nutentio, quæ illis de Caualca denegari non po-
teſt ob poſſeſſionem, in quâ reperiontur exi-
gendi iſtos fructus quolibet anno iuxta con-
uentionem ab initio inter ipſos initam, fuit
17 reſponſum, † quòd Rota paſſim ſeruat, vt
vni concedatur manutentio, alteri vero remiſ-
ſoria, quæ datur ſine retardatione executionis
Seraph. *deciſ.* 294. *num.* 1. *& ſequent.* Caual. *de-*
ciſ. 610. *num.* 2. *in recent. deciſ.* 142. *numero* 10.
part. 7.

Minùs releuat defectus iuriſdictionis, quia em-
ptor non egit iodicio condictionis indebiti, ſed
18 cùm † in primâ inſtantiâ fuerit condemnatus ad
reſtitutionem ſortis, volt in ſecundâ inſtantiâ re-
uocari, aot reformari hanc condemnationem im-
19 putando in ſortem † fructus exceſſiuè, & in-
debitè ſolotos, vel per viam imputationis lega-
lis, quæ ipſo iure ſortem extenuat ex ſoprà alle-
gatis, vel per viam compenſationis, quæ opponi
poteſt etiam in ſecundâ inſtantiâ, imò & poſt
rem iudicatam *l.* 2. *& ibi DD. C. de compenſ.*
Afflict. *deciſion.* 121. *numero* 3. Surd. *deciſ.* 191.
numero 7. Rim. iun. *conſ.* 451. *numero* 37.
Gratian. *diſcept.* 660. *numero* 29. Ciriac. *controu.*
224. *numero* 6. & Rota coram Gregor. *deciſion.* 342.
num. 2.

Et ita vtrâque, &c.

Maceraten. Saluiani.

Mercurij 27. Iunij 1646.

ARGVMENTVM.

Immiſſio in Saluiano conceditur, conſtito de credito cum hypothecâ, conceſſione debitoris de tempore contractæ obligationis, vel pòſt, & poſſeſſione Rei conuenti de tempore motæ litis, eáque immiſſio competit hæredi, ſicut competebat eius Authori. Cenſus dicitur extinctus per actum retroſimilem, dum fuit retrouenditus pro eodem pretio.

SVMMARIVM.

1 *In Saluiani iudicio creditum cum hypothecâ iuſtificari debet.*
2 *Et probari debet poſſeſſio rei controuerſæ, quoad debitorem, de tempore contractæ obligationis.*
3 *Poſſeſſio rei conuenti in iudicio Saluiani probari poteſt ex litis ſuſtentatione, iunctis adminiculis.*
4 *Immiſſio in Saluiano conceditur, conſtito de credito cum hypotheca, poſſeſſione debitoris de tempore contracto obligationis, & poſſeſſione recenti rei conuenti.*
Hæredi competit immiſſio, quæ competebat eius authori, num. 4.
5 *Crediti anterioris exceptio fruſtra allegatur contra creditum poſterius, ſi illud appareat ſatisfactum.*
6 *Ceſſio cenſus aliud eſt, & aliud retrouenditio, & extinctio.*
7 *Cenſus quando retrouenditur pro eodem pretio, cum interueniat actus retroſimilis, cenſetur extinctus.*

DECISIO CLX.

PRonunciauit A. C. per ſententiam definitiuam vigore Saluiani interdicti dandam eſſe immiſſionem Ludouico de Vliſſis Hieronymi filio in poſſeſſionem bonorom, de qoibus agitur, ſolutis priùs per ipſum ſcutis 688. monetæ Franciſcæ Cotæ Guidonæ pro credito competente Laurentio eius viro, quam ſententiam hodie in gradu appellationis Domini confirmârunt.

Conſtat enim de extremis in hoc iudicio Sal-
uiani requiſitis, nam creditum † cum hypo- 1
thecâ Ludouici Filij, & hæredis Hieronymi de Vliſſis iuſtificatur ex publico inſtrumento impoſitionis, & venditionis cenſûs, de quo agitur factæ per Hieronymum de Guidonibus Cæſari Pellicano de anno 1590 8. Ianuarij ſummario Ludouici *numero* 1. Qui cenſus poſtea venditus fuit præfato Hieronymo de Vliſſis

Patri eiuſdem Ludouici de anno 1577. 10. Octo-
bris *eodem Summario numero* 2. Quòd verò
Hieronymus de Guidonibus de tempore impo-
2 ſitionis cenſûs † poſſederit bona ſuper quibus
conceſſa fuit immiſſio Ludouico apparet ex te-
ſtibus datis *in Summario numero* 5. Ex aliis ve-
rò ibidem relatis *numero* 6. Probatur eadem
bona nunc poſſideri per Franciſcam ream con-
3 uentam, † de cuius etiam poſſeſſione conſtat
ex ipſa litis ſuſtentatione, quæ iunctis admini-
culis probat poſſeſſionem Rota coram Cæſar.
de Graſſ. *deciſion. 4. numero 2. de reſtitut. ſpoliat.
& deciſion.* 210. *numero 3. part. 5. recent.* & in
Romana Salniani 15. Iunij 1643. & 4. Martij
1644 coram R. P. D. meo Veroſpio. His au-
4 tem concurrentibus rectè † conceſſa fuit im-
miſſio Ludouico, qui eſt hæres Hieronymi de
Vliſſis, & Dominus dicti cenſûs, Alexand.
conſ. 185. *numero* 4. *lib* 6. Soccin. Sen *conſ.* 1 2
numero 6. *lib.* 4. Roland. *conſ.* 14. *num.* 13. *lib* 1.
verſ. ſecundo quaritur, Afflict. *deciſ.* 383. *num.* 4.
Rota coram S. M. Gregor. *deciſ.* 401. *numero* 6.
& in recent. deciſ. 294. *num.* 3. *& deciſ.* 307. *nu-
mero* 4. *part.* 1. *& deciſ.* 308. *num.* 1. *& ſequent.
part.* 5. *recent.*

Nec prædicta immiſſio retardari debet pro-
pter exceptionem retentionis per Franciſcam
oppoſitam ratione crediti anterioris competen-
tis Laurentio de Guidonibus. Quia cum idem
Laurentius iam fuerit conſecutus ſcuta 515. in
cauſam dicti crediti, vt *in Summar. numero* 7 &
pro reſiduo eiuſdem crediti Aud. Cam. manda-
uerit eidem ſolui ſcuta 688. Antequam Ludo-
uicus conſequatur poſſeſſionem, vt legitur in
5 ſententia, *Summar. numero* 4. Vtique † exce-
ptio huius crediti anterioris, quod ex prædi-
ctis remanet ſatisfactum, non poteſt impedi-
re immiſſionem Ludouici poſterioris credito-
ris iuxta Text. *in l & quaſi.* 15. *§. qui res ſuas
ff. de pignor.* Ronchegall. *in lege eadem* 9. *ſub
numero* 282. *verſ. ſi vero ff. de duobus reis.* Sta-
til. *de Salman. interd. inſpect.* 3. *capit.* 2. *nu-
mero* 438.

Minùs obſtat prætenſa retentio, ſeu compen-
ſatio ratione alterius cenſûs per Hieronymum
Pellicanum ſuper eius bonis impoſiti ante fa-
ctam ceſſionem Hieronymo de Vliſſis ad fauo-
rem illorum de Angelellis à quibus deinde ceſ-
ſum fuiſſe prætenditur Hieronymo Guidono:
6 quia † iſta non fuit ceſſio, ſed retrouenditio,
& extinctio, vt apparet ex inſtrumento inter
eos celebrato de anno 1604. 4. Decembris *Sum-
mario numero* 8. quo mediante cenſus non fuit
7 ſimpliciter ceſſus, † ſed retrouenditus, pro
eodemmet pretio, ideóque dum actus retro-
ſimilis interceſſit, cenſus extinctus cenſetur,
Rota poſt Modern. *de cenſ. deciſione* 369. &
396. *Vtrobique numero* 1. Giurba *deciſion.* 24.
numero 11.

Fuit itaque reſolutum, ſententiam A. C. eſſe
confirmandam, Ludouico tantùm de Vliſſis infor-
mante, eiſdem tamen alterâ parte.

Viterbien redditionis
Rationis.

Veneris 13. *Maij* 1644.

ARGVMENTVM.

Adminiſtrator ſi reportauerit generalem quietantiam omnium adminiſtratorum in vim rationum redditarum, non poteſt iterum cogi ad eas reddendas, cum in dubio cenſeantur benè, & validè redditæ, & ſic ſine errore & dolo, & quatenùs pars inſtaret, vt ad id cogeretur, teneretur ipſe petens prius, probare dolum certum, clarum, & euidentem, cum habeat contra ſe præſumptionem Iuris.

SVMMARIVM.

1 *Ratio ſemel reddita amplius reddi non poteſt.*
2 *Quietantia dua, quando reperiuntur circa redditionem rationis, tunc eo minùs quis poteſt cogi ad eam denuò reddendam.*
3 *Reuiſioni computorum iudicialiter petita renunciari poteſt cum iuramento.*
4 *Renunciatio reuiſionis computorum redditur nulla, ſi renuncians ſit minor* 25. *annorum.*
5 *Statutum Vrbis* lib. 1. cap. 47. *diſponit, quod completo vigeſimo anno, minor habeatur pro maiori.*
6 *Statuta Vrbis habent locum in toto diſtrictu non exiſtente alio ſtatuto particulari.*
7 *Quietantia redditionum rationum habent ſtatum validitatis, donec non datur de eorum inualiditate.*
8 *Dolus in dubio non præſumitur.*
9 *Ad rationes iterum reddendas, vt quis cogi poſſit, debet conſtare de dolo certo, & euidenti.*
10 *Ad rationes reddendas tunc iterum, quis cogi non poterit, dum non tantùm conſtat de dolo certo & euidenti.*
11 *In Rationum redditione, quando cenſeatur ſublatus omnis error, & quacumque ſuſpicio falſitatis.*

DECISIO CLXI.

POſtquam Aſcanius Collemodius diſpunctis omnibus debitis, & creditis tutelaribus, quietauit in amplâ formâ, & ſub duplici iuramento Capitaneum Terentium Collemodium ſuum in pupillari ætate tutorem, iterum inſtetit coram A. C. & obtinuit mandatum pro nouâ redditione rationis, à quo cùm appellaſſet Capitaneus Terentius & cauſa fuiſſet mihi commiſſa, cum clauſula *ſi quid exequendum*, dubitaui an mandatum A. C. eſſet exequendum, & fuit per Dominos negatiuè reſponſum; Quia cùm Capitaneus Terentius reportauerit ab Aſcanio nepote generalem quietantiam omnium adminiſtratorum in vim tutelæ ſuſceptæ de anno 1623. intrat regula, quòd ampliùs non veniat 1
cogendus

cogendus ad reddendam ratiooem, dum ratio ſe-
mel reddita fuit *l.ſemel* 2.*C.de apocb public.lib.*10.
Ioann. Monac. *in cap. vnico n* 9.*de Cleric. agrot.*
*lib.*6. *& ibid.* Archidiac. *num.*11.Ioann. Andr.*n.*3.
Rota *deciſ.* 184. *num.*1. *part.* 2. *& deciſ.* 256. *nu-*
mero 4. *part.* 4.*recent.* Gregor. *deciſ.* 536. *num.* 2.
cum aliis relatis in Romana computorum 13.
Ianuarij 1640. coram R. P. D. meo Cerro, §. *ex*
quibus.

2 Quod eò magis procedit, quia † in caſu pro-
poſito ſunt duæ quietantiæ, & in ſecunda quietan-
tia ratificatur prima, & renunciatur cùm iuramen-
3 to reuiſioni computorum † iudicialiter petitæ, cui
renunciari poteſt vt ex text. *in l. Lucius* 13. *in fine*
ff. de liber. legat. Theſaur. *deciſ.* 260. *n.*7.*& ſeqq.*
Rota in d. Romana computorum 13. Ianuarij, &
20. Aprilis 1640. coram R.P.D. meo Cerro.

Neque talis renuociatio redargui poteſt de nul-
4 litate ob defectum ſolemnitatum † ſtatuti vrbis
*lib.*1.*cap.*151. quia Aſcanius de tempore renuncia-
tioois eſſet minor, nam exiſtente Ciuitate Vetula
5 intra diſtrictum vrbis † intrat ſtatutum 47. diſpo-
nens, quòd completo 20. anno minor habeatur
pro maiore, ſtatutum enim vrbis habet locum
6 in toto diſtrictu non exiſtente aliu ſtatuto parti-
culari Bartol. *in l.*1. *num.*41. *C. quæ ſit longa con-*
ſuet. Rota coram Greg. *deciſ.*269.*num.*2. & in Sa-
binen. ſeu Farfen. fideicomm. 2. Martij 1640. co-
ram R. P. D. meo Bichio, & Terracinen. fidei-
commiſſi 14. Decembris 1643. coram me §. *ad-*
debant inſuper. Et in omnem partem, qoia Aſca-
7 nius † hodie non dat de nullitate ſecundæ quie-
tantiæ, eo tacente, illa habet ſtatum validitatis
Roland. *conſ.*100. *num.* 71. *lib.* 4. Surd. *deciſ.* 70.
*num.*23. *& ſeqq.* Gratian. *diſcept.*122.*num.*15.Ro-
ta *dec.*62.*n.*19. *& deciſ.*219. *num.*25. *& deciſ.* 165.
num. 37.*part.*7.*recent.*

8 Minùs dici poteſt quietantiam eſſe † doloſam;
quia vltra quòd dolus non præſumitur maximè;
vt ex illius capite iterum rationes reddendæ ſint,
9 quo caſu requiritur dolus certus, clarus, & eui-
dens, vt tradunt Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *caſu*
209. *num.* 40. *& conſ.* 22. *num.* 20. Eſcobar. *de ra-*
*tiocin. cap.*41. *n.*28. Rota *deciſ.*184. *n.*4. *part.*2.*re-*
cent. & in Meliten. reuiſionis computorum 30.
Octobris 1595. cor. bon. mem. Card. Pampilio
ſeniore, quæ eſt *deciſ.*101. *num.*4. *poſt.* 2. *volum.*
conſil. Farinac. In hoc autem caſu non ſolùm do-
lus non probatur, ſed euidenter apparet contra-
10 rium, quia ex computis factis conſtat, ad manus
Terentij perueniſſe ſcuta 314. è conuerſo ipſum
erogaſſe pro pupillis nepotibus ſcuta 3876. vt *in*
*ſumm. num.*3.

Accedit quòd in *Summ.* Terentij *num* 9. datur
11 declaratio Aſcanij, quâ fatetur litem motam coram
A. C. pro reuiſione computorum fuiſſe calumnio-
ſam, eique propterea in amplâ formâ ceſſit, & re-
nunciauit, ex qua etiam declaratione videtur ſu-
blatus omnis error, & quæcumque ſuſpicio falſita-
tis ad text. *in l. vnica C. plus petit.* Roman. *conſ.*
391. *num.*6, Menoch. *conſ.* 22. *n.* 22. *& conſ.* 114.
num. 41.

Et ita fuit reſolutum ioformante Capitaneo
Terentio tantùm, Aſcanio pluries citato.

Romana Fideicommiſſi.

De maximis.

Mercurij 20. *Nouembr.* 1647.

ARGVMENTVM.

Liquidationis fructuum materia admit-
tit leuiores probationes, & in ea ſu-
perabundat probatio deſumpta ex lo-
cationibus effectuatis bonorum, quæ
fuerunt in lite.

SVMMARIVM.

1 *Lis dicitur mota quoad reum, à die quo monito-*
rium fuit reproductum.
2 *In liquidationis fructuum materiâ non requi-*
runtur exacta probationes.
In liquidationis fructuum materiâ leuiores pro-
bationes ſufficiunt, num. 2.
3 *Ex locationibus effectuatis reſultat certa,*
& ſufficiens probatio pro liquidatione fru-
ctuum.

DECISIO CLXII.

LAtis tribus ſententiis conformibus ad fauo-
rem Petri, & aliorum de Maximis ſuper im-
miſſione in poſſeſſionem quatuor partium cum
dimidia caſalis nuncupati Brauo, cum con-
demnatione in fructibus à die motæ litis du-
bitaui. Ad quam ſummam fructus ſint liqui-
dati.

Vt verò rectè procedi poſſet in calculo per-
agendo DD. firmârunt, quòd calculus erat in-
choandus à die 17. Nouembris anni 1642. quâ
fuit reprodoctum monitorium, vt apparet ex
Summario Petri *num.* 1. quia tunc dicitur lis mo- 1
ta, quoad reum, vt dixit Rota in Caſalen. Ca-
nonicatus 16. Nouembris 1609. coram Marc-
quemont. impreſſ. per Marcheſ. *de commiſſion.*
part. 3.*fol.* 76. *numero* 3. Et in Romana diui-
ſionis Societatis coram Buratto inter eius im-
preſſ. *deciſione* 652. *numero* 2. & progredi debet
vſque ad actualem immiſſionem, quæ conceſ-
ſa fuit 2. Aprilis 1647. vt *in eodem Summar. nu-*
mero 3.

Viſa etiam fuit indubitabilis probatio ad ef-
fectum liquidationis huiuſmodi ea, quæ re-
ſultat ex locationibus factis Petro Zaccono de
integro Caſali Prauo pro ſumma annua ſcuto-
rum 830. Ad hunc enim effectum † non re- 2
quiruntur probationes exactæ, ſed ſufficiunt
leuiores; & proindè cùm locationes prædictæ
durauerint toto tempore litis pendentis † ſequi-
tur quod ex illis ſic effectuatis reſultet certa,
& ſufficiens probatio Rota coram Reueren-
diſſimo Vrgellen. *deciſion.* 307. *ſub numero* 4.
in Neapolitana liquidationis fructuum 21. Iu-
nij 1610. coram Lancelloto Marcheſ. *de com-*
miſſion. part. 1. *fol.* 104. *numero* 3. In Bono-
nien. de Bonſignoribus 16. Februarij 1632. co-
ram Mormanno in Nouarien. Decimarum 5.
Iulij eiuſdem anni coram bon. memor. Piroua-
no, & in Camerinen. Spolij 4. Iulij 1646. co-
ram me.

Prædicta verò ſumma ſcutorum 830. redacta

ad quatuor partes cum dimidia ex duodecim totius Caſalis conſtituit ſummam ſcutorum 311. b. 25. ſingulis annis, quæ pro annia quatuor, & menſibus quatuor cum dimidio aſcendit ad ſummam ſcutorum 1361. 72. in quâ ſummâ DD. fructus liquidârunt.

Neque huic liquidationi obſtare poteſt, quòd affictus non fuerint exacti ab Horatio, & auctoribus illius, ſed inſimul etiam à creditoribus Innocentij Dominici, & Valerij de Maximis.

Quia hodie Petrus & conſortes non agunt pro repetitione fructuum, vel affictuum exactorum ſed ſolùm pro illorum liquidatione, etiam aduersùs prædictos creditores, qui firmata intendunt affictus exactos repetere proportionabiliter à dictis creditoribus, iuxta formam ſententiarum, quæ proinde condemnant, nedum Horatium, ſed omnes etiam præfatos aſſertos creditores ad fructuum reſtitutionem.

Fuerunt itaque fructus liquidati in ſummâ ſcutorum 1361. 72. Vtrâque parte informante, &c.

Firmana Prædij.

Veneris 3. Inaij 1644.

ARGVMENTVM.

Subhaſtatio quando eſt nulla, tunc non diſcutitur validitas deliberationis. Creditor ſpeciei licèt poſſit ſuper ea facere executionem abſque aliâ liquidatione, tamen ſecus erit ſi ipſa ſpecies amplius non extet, & in diuerſa re facienda ſit executio, quia tunc requiritur liquidatio. Sententia corruit, quoties lata eſt ex causâ, quæ non ſubſiſtit. Calculatorum relationi eſt ſtandum, dum à Iudice fuerunt deputati, & ab illorum relatione non fuit appellatum.

SVMMARIVM.

1 *Subhaſtatio quaado dicatur euidenter nulla.*

2 *Creditor ſpeciei poteſt ſpeciem ipſam vindicare, vel ſuper eâ executionem facere, quatenus extet.*

3 *Si verò ſpecies non extat, & ſuper aliâ re fieri velit executio, tunc pracedere debet liquidatio ſpeciei.*

4 *Debitor ſpecie non extante ſpecie teaetur ad intereſſe.*

5 *Intereſſe quando eſt incertum, tunc omnino requiritur liquidatio.*

6 *Pretia rerum quotidie variantur, non ſolùm ex tempore, ſed etiam ex loco, aut ex aliis accidentibus.*

7 *Speciei valor quando omnino ſit liquidandus.*

8 *Retentio ratione hypotheca in ſpolio datur ſolùm pro vero credito, quando poſſeſſio fuit amiſſa ob culpam rei conuenti, alias ſecus,* & num. 9.

9 *Reintegratio competit quando Iudex nulliter procedit.*

Iudex nulliter procedens dicitur ſpoliare, numero 10.

11 *Manutentio etiam ei competit, qui fuit reintegratus facto Iudicis ritè & rectè procedentis.*

12 *Deliberatio ex quibus reddatur inualida,* & num. 13.

14 *De ſubhaſtationis inualiditate, quando conſtat, tunc non venit diſcutienda validitas.*

15 *Calculatoris relationi ſtandum eſt, quando à Iudice ad id fuit deputatus.*

Calculatoris relationi à Iudice electi tunc maximè eſt ſtandum, ſi ab eâ partes non appellârunt, num. 15.

16 *Sententia reintegratoria facit reintegratos veros poſſeſſores, & ſic ſunt manutenendi.*

17 *Sententia corruit, quando cauſa propter quam fuit lata, deuenit ad non cauſam.*

18 *Sententia ſi fundetur ſuper ſuppoſitis euidenter nullis, ipſa etiam ſententia erit iniuſta.*

19 *Sententia notoriè iniuſta nunquam tranſit in rem iudicatam.*

DECISIO CLXIII.

OCtauianus Roſellus, & Ioannes Angelellus Creditores q. Baptiſtæ de Matthæuccijs ſcutorum 434. pro conſequenda manutentione prædij; de quo agitur aut fundant eorum intentionem in ſubhaſtatione ſequutâ vſque de anno 1618. aut in concordia de anno 1627. & neutram ſuffragari eiſdem Roſello, & Angelello, Domini reſoluerunt, & ideò perſtiterunt in deciſis coram R. P. D. meo Carillo Præſide Valliſoletano ſub die 26. Iunij præteriti.

Viſum enim fuit primum fundamentum deciſionis ſolidiſſimum, & irrefragabile, nempè nullitas ſubhaſtationis, quia cum mandatum ad inſtantiam Roſelli, & Angelelli fuerit relaxatum pro quatuor milliaribus olei, ante executionem, ſubhaſtationem, & deliberationem prædij omnino erat neceſſaria, & præcedere 1
debebat liquidatio pretij ipſiuſmet olei, Bald. *in l. 2. numero 7. & 8. C. de execut. rei iudic.* Alexand. *conſ. 115. numero 10. lib. 7.* Crauett. *conſ. 131. numero 8. & 9.* Surd. *deciſ. 27. numero 6. & ſequent.* Rota coram Andræa, *deciſ. 42. num. 4. in recent. deciſ. 340. num. 5. p. 1.* In Fauentina hæreditatis coram bon. mem. Manzanedo impreſſ. apud Modern. *de ſubhaſt. deciſ. 49. num. 4.* & in terminis ſimilis ſubhaſtationis factæ pro frumento, quod erat in obligatione Gregor. *deciſ. 485. num. 8.*

Cuius rei ratio eſt apertiſſima, quia licèt verum ſit, quòd creditor ſpeciei poſſit ſpeciem ipſam vin- 2
dicare, vel ſuper eâ executionem facere, ſi extat iuxta theoric. *gloſſ. in l. qui reſtituere 68. verb. condemnandus ff. de rei vindicat.* Attamen ſi ſuper aliâ re fiat executio, & ſpeciem debitam 3
præſtare debitor non poſſit, tunc omnino neceſſaria eſt liquidatio ſpeciei debitæ, quia hoc caſu debitor ſolùm tenetur ad intereſſe Bart. 4
in l. ſtipulationes non diuiduntur 72. numero 38. ff. de verb. obligat. Addent. ad Alex. *conſ. 214. littera*

littera L, libro 7. Intereſſe verò eſt incertum
5 non liquidato valore, etiam ſi ſpecies ſit
certa, quia pretia rerum quotidie variantur,
non ſolùm ex tempore, ſed etiam ex loco, aut
6 ex aliis circunſtantiis, vt eſt text. *in l. pretia
rerum 63. §. nonnullam ff. ad l. falcid.* Cephal.
conſ. 719. numero 14. Ciriac. *contr. 261. nume-
ro 15.* Greg. *deciſ. 101. num. 3.* & conſequen-
7 ter ſpeciei valor omninò priùs liquidari debuiſ-
ſet Couar. *var. reſol. lib. 2. cap. 11. num. 1. verſ.
in ſumma* Oſaſch. *deciſ. Pedem. 129. numero 6.*
Surd. *deciſ. 27. numero 4. & ſeq.* Rota in Ro-
mana domorum in Burgo coram Vbaldo im-
preſſ. apud eundem Modern. *de ſubhaſt. deciſ. 70.
numero 4.*

Neque hodie Roſellus, & conſortes poſſunt
prædium, de quo agitur retinere pro vero eorum
8 credito, quia hoc procederet ſi poſſeſſio fuiſſet
amiſſa culpa rei conuenti ob eius contumaciam,
9 vt declarat Alex. *in l. 3. §. fin. num. 27. & 28. ff.
de acquir. poſſ.* Secùs verò quando reus compa-
ruit, & ſe oppoſuit deliberationi, vt hic fuit factum
per Matthæuccios Gratian. *diſcept. 734. nume-
ro 48. & 49.* Caual. *deciſ. 539. num. 10. & de-
ciſ. 543. num. 4.* Cum aliis relatis in Perſinà ſpo-
10 lij 19. Ianuarij 1643. coram R. P. D. Meo Royas.
Et ideò Matthæucciis competit, non ſolùm re-
integratio, cum Iudex nulliter procedens dica-
tur ſpoliare ad text. *in l. meminerit 6. C. vnde vi.*
Abbas *in cap. cum cauſa 22. in 4. notab. de of-
fic. delegat.* Caput. *deciſ. 186. part. 3.* Cæſar. de
Graſſ. *deciſ. 1. num. 4. tit. de conſt.* Greg. *deciſ. 362.
num. 4.* Cum aliis allegatis in Anconitana Spolij 9.
Iunij 1610. coram bon. mem. Cardin. Sacrato
impreſſ. apud Marcheſ. *tom. 2. fol. 235. num. 1.*
11 Sed etiam manutentio, quæ competit, ei, qui
fuit reintegratus facto Iudicis ritè, & rectè
procedentis *l. iuſte poſſidet 11. ff. de acquir. poſſ.*
Gregor. *deciſ. 182. numero 2. in recent. deciſ. 173.
num. 1. & dec. 513. num. 2. part. 2. & dec. 305. n. 2.
p. 6. & dec. 199. num. 1. part. 7.*

Circa ſecundum, & tertium fundamentum
12 deciſionis R. P. D. Carilli, nempe quòd ſub vnica
oblatione ad deliberationem fuerit deuentum,
13 & quòd deliberatio facta fuerit per imaginariam
perſonam licitatoris, Domini hodie nihil fir-
mare voluerunt, & quicquid ſit de dictis conclu-
ſionibus, præſertim in hoc caſu, ceſſat hodie earum
diſcuſſio, quia ſatis apparet de nullitate ſubhaſta-
14 tionis ex ſupradictis.

Concordia verò anni 1627. Roſello, & An-
gelello ſuffragari minimè poteſt, quia cùm in
eà fuerit expreſsè ſtabilitum, *Che li ſudetti Ro-
ſello, & Angelello ſiano obligati all'hora, quando
ſaranno ſodisfatti delli detti ſcudi 434. rilaſſar li-
bera en ſa la detta poſſeſſione (de quâ agitur) a
detti heredi tanto nel poſſeſſorio, quando nella pro-
prietà*, cùm dicti conſortes ſint ſatisfacti iuxta for-
mam concordiæ ex relatione calculatoris à Iu-
15 dice deputati, cui ſtandum eſt, præſertim cum
ab illius relatione appellatum, aut reclamatum
non fuerit, Pariſ. *conſ. 96. numero 32. lib. 1.* Rot.
*deciſ. 531. numero 1. part. 1. & deciſ. 393. num. 2.
part. 4. recent.* Gregor. *deciſ. 220. num. 4.* Buratt.
deciſ. 419. num. 9. & deciſ. 913. num. 3. Meritò
reintegrari debuerunt, & ſententia reintegra-
16 toria facit reintegratos veros poſſeſſores, ita vt
illis ſit debita manutentio, *l. qui vniuerſas 30. §.
item cum Prætor ff. de acquir. poſſ.* Gregor. *de-
ciſ. 9. numero 4. & deciſ. 582. numero 2. & dec. 305.
numero 2. part. 6. recent.* Cum aliis ſuprà al-
legatis.

Non obſtat ſententia contraria prolata anno
1633. à Reuerendiſſ. Capuano ad fauorem Ro-
ſelli, & Angelelli cum impoſitione perpetui ſi-
lentij, quia de eo tempore non conſtabat di-
ctos conſortes fuiſſe ſatisfactos ex fructibus præ-
dij iuxta formam concordiæ, hodie verò, cum
ex relatione Calculatoris ad oculum demonſtre- 17
tur non ſolùm ſufficiens ſatisfactio, ſed exceſſi-
ua, corruit vis dictæ ſententiæ, quia cauſa pro-
pter quam fuit lata ſententia, deuenit ad non
cauſam ſtante ſatisfactione dd. conſortium ex
fructibus prædij iuxta concordiæ præſcriptum
Felin. *in cap. ſuborta 21. numero 10. & ſequent.
de re iud.* Ruin. *conſ. 89. numero 15. lib. 1.* Surd.
conſ. 268. numero 14. & ſequent. Cum aliis re-
latis à Gratian. *diſcept. 408. numero 2.* & fuit
optime reſponſum in deciſione, quæ confir-
matur.

Si verò dicta ſententia fundatur in ſubhaſta- 18
tione, & deliberatione, cum ſubhaſtatio ſit eui-
denter nulla, ſententia quoque erit notoriè 19
iniuſta, quæ nunquam tranſit in iudicatum,
Rota *deciſion. 427. numero 2. lib. 3. part. 3. di-
uerſ. & deciſione 594. part. 2. recent.* & *alibi*
paſſim.

Et ita vtrâque, &c.

Romana Sequeſtri.

Lunæ 13. Decembris 1645.

ARGVMENTVM.

Inter Mercatores, ac in eorum libris
paſſim fit contrapoſitio partitarum
crediti, & debiti, eáque mediante
inducitur compenſatio, ſolutio, &
debiti extinctio, ac iidem libri le-
galiter tenti, & adminiculati probant
etiam pro ſcribente contra tertium.
Hypotheca generalis non impedit
mercium venalium alienationem, nec
ex eâ datur auocatio ab eis, in
quos tranſlatæ ſunt, ne commer-
cium impediatur. Debitor poteſt an-
te diem ſoluere, & creditore volen-
te quælibet ſatisfactio eſt vera ſo-
lutio.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum non poteſt relaxari contra ſe-
queſtratarium, qui non reperitur de-
bitor.*

2 *Ex contrapoſitione debiti, & crediti in libris
Mercatorum inducitur compenſatio, & debiti
extinctio.*

3 *Libris fundacalibus plena fides adhibetur, quan-
do legaliter ſunt tenti.*

4 *Libri Mercatorum concurrentibus adminicu-
lis plene probant pro ipſo ſcribente contra
tertium.*

5 *Libris Mercatorum maior fides eſt adhi-*

benda, quando pars aduerſa eorum partitis vſa fuit.

6 *Libris Mercatorum ſi quis declarauerit velle ſtare pro & contra, illos deinde impugnare non valet.*

7 *Creditor hypothecarius in reipſa hypothecata eſt præferendus aliis creditoribus.*

8 *Hypotheca generalis non impedit mercium venalium alienationem.*

9 *Commercia impedirentur, ſi vigore hypotheca generalis merces vendita auocarentur ab emptoribus*, & num. 19.

10 *Creditor ante diem ſolutionis non poteſt agere contra debitorem vigore obligationis ad eius fauorem facta.*

11 *Debitor poteſt quandocumque etiam ante tempus ſatisfacere ſua obligationi creditore volenti.*

12 *Creditore volente qualibet ſatisfactio eſt vera ſolutio.*

13 *Compenſatio habet vim ſolutionis.*

14 *Mandatum exceſſiuum non eſt exequendum.*

15 *Exceſſus mandati nullum reddit ipſum mandatum, adeò vt exequi nullo modo poſſit.*

16 *Obligatio de aliquid agendo ad omne mandatum Iudicis, intelligitur de mandato iuſto, & valido.*

17 *Mandati exceſſus non excuſatur eo, quòd fuerit relaxatum ad effectum deponendi, & per modum prouiſionis.*

18 *Dominium transfertur ex venditione rei, vel datione in ſolutum.*

DECISIO CLXIV.

GReppius, & Sparapanlus Mercatores præfecerunt proprio fundaco penès Dohanam exiſtenti Bernabeum Benignum, qui anno 1643. tranſmiſit Iulio Chiriacio à Mathelica lanam, & pecunias ad effectum recipiendi ab eodem tot petias panni, prout habuit vſque ad concurrentem quantitatem pretij lanæ & pecuniarum tranſmiſſarum. Verum de menſe Nouembris eiuſdem anni, cùm Anthonius Ferrettus Mercator aſſereret de menſe Aprilis præcedentis Chiriacio vendidiſſe illam quantitatem lanæ cum reſeruatione dominij etiam ſuper pannis ex eâ conficiendis, cœpit prætendere petias 14. Bernabeo tranſmiſſas fuiſſe ex eius lanâ confectas, & à R. P. D. Præſide Dohanarum obtinuit, illas deſcribi modo quo tunc erant. Adiit deinde Ferrettus A. C. qui mandauit illas reſtitui, dimiſsâ tamen particulâ vniuſcuiuſque petiæ penes Paſchalem Paternum Mercatorem apud quem de illius mandato fuerunt exhibitæ; Idem Ferrettus, iurato de metu dilapidationis bonorum, & tanquam aſſertus creditor Chiriaci petiit ab A. C. ſequeſtrum, quod exequi fecit contra Benignum, contra quem vt ſequeſtratarium, mutato deinde iudicio, inſtetit pro conſignatione ſcutorum 2403. 90. ad quam ſummam aſcendit pretium 42. petiarum panni Bernabeo tranſmiſſarum, & obtinuit mandatum pro pretio petiarum 22. ad effectum deponendi. Commiſſa mihi à Signatura cauſa appellationis cum clauſula, ſi quid exequendum, & clauſula quam, & quas, ac cum eo toto negotio principali, dedi dubium, An Mandatum A. C. eſſet exequendum pro pretio 22. petiarum, & reſpectiuè aliud relaxandum pro pretio aliarum 20. petiarum panni, & fuit per Dominos reſolutum mandatum non eſſe exequendum, nec de nouo relaxandum.

Cùm enim Bernabeus Benignus conuentus
vti ſequeſtratarius nullo modo appareat † debi- 1
tor Chiriaci prætenſi debitoris Antonij Ferretti, mandatum contra eum relaxatum exequi non poteſt *l. 1. C. de probib ſequeſtr. pecun.* Gratian. *diſcept. 485. num. 1.* Buratt. *deciſ. 595. num. 1.* Ex libris verò fundacalibus Benigni, in quibus deſcriptæ ſunt partitæ dati, & accepti inter Benignum, & ſocios ex vnâ, & Chiriacum ex alterâ, conſtat, Benignum non eſſe debitorem, cùm ſit contrapoſitum debitum, & creditum vtriuſque
partis, ex quâ quidem contrapoſitione partitarum 2
benè inducitur compenſatio, & ſolutio, ac debiti extinctio, vt paſſim fit inter Mercatores Alex. *conſ. 85. num. 5. lib. 3.* Soccin. ſen. *conſ. 65. num. 5. lib. 4.* Rota Ianuen. *deciſ. 16. num. 7. & 8.* Menochius *conſ. 121. n. 43.* Rota coram S. M. Greg. XV. *deciſ. 566. n. 3.* & coram Card. Caual. *dec. 165. n. 1. & in rec. dec. 321. n. 1. & ſeqq. p. 2. & dec. 35. n. 5. part. 5.*

Libris autem † fundacalibus prædictis plena 3
fides eſt adhibenda, quia ſunt legaliter habiti, & plura concurrunt adminicula, cum iuſtificentur in aliquibus litteris Cambij, & quietantiis exhibitis in Summario Benigni *num. 3.* qui-
bus † concurrentibus omnimodè probant etiam 4
pro ipſo ſcribente contra tertium Bartol. *in l. admonendi 31. num. 27.* vbi etiam Iaſon. & alij *ff. de iureiur.* Surd. *dec. 199. num. 11. & per. tot.* Caual. *deciſ. 552. n. 1.* Buratt. *dec. 344. num 9. in rec. dec. 650. n. 4. p. 1. dec. 321. n. 2. part. 3. & deciſ. 246. num. 13. part. 5.* Et præſertim cùm Ferrettus vſus
fuerit dictis libris extrahendo † ab illis partitas, 5
per quem vſum ab ipſo approbati cenſentur Cranetta, *conſ. 275. num 2.* Surd. *d. deciſ. 599 num. 6.* cum aliis adductis per S. M. Greg. *dec. 238. num. 5.*
& ibi Addent. *n. 15.* Sed etiam quis † ipſemet Fer- 6
rettus declarauit, ſe velle iis ſtare pro, & contra, adeò vt hodie illos impugnare non poſſit, *l. Pomponius ſcribit 10. ff. de negot. geſt.* Mantica *deciſ. 363. num. 2. & in recent. deciſ. 123. num. 9. part. 7.*

Nec compenſatio antè dicta ex libris fundacalibus reſultans impediri, aut tolli poteſt, eò quòd
Ferrettus vigore hypothecæ generalis † ad eius 7
fauorem contractæ ſuper bonis ſeu pannis Chiriaci eſſet in iſtis petiis panni præferendus, tanquam creditor hypothecarius, quia nullo modo probatur, quòd petiæ panni Benigno tranſ-
miſſæ ex lana Ferretti confectæ fuerint, & † 8
hypotheca generalis non impedit mercium venalium alienationem, nec eius vigore † poſſunt 9
auocari ab eis, in quos tranſlatæ ſunt, aliàs impedirentur commercia, *l. cùm tabernam 34.* vbi omnes DD. *ff. de pign.* Bartol. *in l. ſi conſtante 25. num. 73. ff. ſolut. matr.* Couarr. *var. reſol. lib. 2. cap. 5. num. 2.* Strac. *de mercat. tit. mandati §. vlt. num. 7. inter tract. diuerſ. de mercat. fol. 418.* Puteus *deciſ. 289. lib. 2.* & fuit dictum in Romana pecun. 9. Iunij 1573. coram S. M. Clem. VIII. & in Romana pecudum 24. Aprilis 1598. coram Gypſio & 24. Maij 1600. coram Card. Millino penès Statil. *de ſeluian. interd. deciſ. 125. & 126. & 205.*

Non obſtat quòd Benignus non eſſet creditor Chiriaci pecuniarum, ſed dederit illi lanam

lanam ad pannos conficiendos, qui de tempore
tranſmiſſionis petiarum panni, de quibus agitur
non adhuc confecti eſſe potuerint, atque ideò
10 † cum nondum veniſſet dies illorum traditionis,
nec etiam poterat agere vigore obligationis ad
eius fauorem factæ *l. neceſſario 8. §. quòd ſi pendente ff. de peric. & commod. rei vendit.*

Quia (quicquid ſit de hoc) certum eſt, quòd
11 Chiriacus debitor potuit † quandocunque etiam
ante tempus ſatisfacere ſuæ obligationi creditore volente *l. ſtipulatio iſta 38. §. inter certam*
12 *ff. de verb. oblig.* Et ſic alias tradere petias †
panni qualitatis conuentæ, vel vlterius dum eas
Benignus creditor contentus fuit acceptare, &
recipere, *l. ſatisfactio 52. ff. de ſolut. & l. ſolutionis verbo 176. ff. de verb. ſignific.* Rota Ianuen. *deciſ. 4. numero* 11. Pariſ. *conſ. 69. num. 16. lib. 4.*

Ex quibus ſequitur quoad pannos tranſmiſſos ante ſequeſtrum pretium potuiſſe compenſari abſque dubio, etiam in præiudicium anteriorum, quia ſequens ſequeſtrum reperiit compen-
13 ſationem iam factam, & eà mediante † extinctum debitum Chiriaci, & creditum Benigni *l. ſi debitor 4. ff. qui potior in pign. habean.* Pariſ. *conſ. 121. num. 19. lib. 1.* Rota coram Reuerendiſſ. Vrgellen. *deciſ. 379. num. 9. & in recent. deciſ. 374. num. 29. part. 5. & deciſ. 148. num. 6. part. 6.*

14 Mandatum etiam non eſſe † exequendum ex
eo Domini dixerunt, quia fuit relaxatum pro
pretio 22. petiarum panni, & tamen ex actis apparet, quòd vſque ad diem ſequeſtri 10. & 8.
tantùm petiæ fuerunt ad Benignum tranſmiſſæ,
vt habetur in Summ. Fetretti, *num* 5. Et amplius
conſtat, quòd tempore ſequeſtri 14. tantùm extabant, cæteris iam diuenditis per Benignum,
vt in *eod. Summ. num. 6. & 7.* Qui exceſſus nul-
15 lum reddunt † ipſum mandatum, adeo vt exequi nullo modo poſſit, Rota penès S. M. Greg. *deciſ. 198. & 480. n. 5. & ſeq.* Burat. *deciſ. 91. n. 2. & 3. in rec. dec. 359. n. 8. p. 1. & dec. 36. num. 3. & ſeq. p. 3.*

Ideóque cum mandatum A. C. non fuerit iuſtum nihil releuat obligatio facta per Benignum
16 de præſentando † petias panni ad omne mandatum, quod ſemper intelligitur de iuſto & valido
l. 4. §. condemnatum ff. de re iudic. Neque etiam
17 ab exceſſu excuſat, quòd mandatum fuerit † relaxatum ad effectum deponendi tantùm, & per
modum prouiſionis, quia cùm mandatum ex
prædictis appareat iniuſtum, non potuit ab A. C.
relaxari Rota *deciſ. 130. num. 6 part. 4. recent.*

Idémque prorſus dicendum venit, quoad petias
panni tranſmiſſas poſt ſequeſtrum, quæ tranſierunt in Dominium Benigni, cùm fuerint illi à Chi-
18 riaco † venditæ vel datæ in ſolutum *l. ſi prædium 4.* cum *ibi* notatis *C. de euict.* Surd. *conſ. 145. numero 14. & ſeqq.* Buratt. *deciſ. 627. num. 1. & deciſ. 889. numero 1.* & ex generali hypothecâ Fet-
19 retti, † à Benigno auocari non poſſunt, vt ſuprà
viſum eſt.

Fuit itaque reſolutum mandatum, A. C. non eſſe exequendum, nec aliud relaxandum, vtrâque parte informante, &c.

Romana Domus.

Mercurij 27. Iunij 1646.

ARGVMENTVM.

Manutentio datur locatori docenti dè inſtrumento locationis, & perceptione fructuum, nec ſubconductor poteſt interuertere poſſeſſionem locatoris, cum pro eo cenſeatur poſſidere. In iudicio ſummariiſſimo manutentionis leuiores probationes ſufficiunt, & reiiciuntur ea, quæ requirunt altiorem indaginem.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio datur locatori, quando conſtat dè inſtrumento locationis, & ſubſequuta perceptione penſionum.*

2 *Ex locationibus, & ſolutionibus penſionum alicui factis, probatur eiuſdem poſſeſſio manutenibilis.*

3 *Quod multò magis procedit iunctis aliis adminiculis.*

4 *Probationes leuiores ſufficiunt in ſummariſſimo iudicio manutentionis.*

5 *Poſſeſſionem domûs accipiens titulo ſubconductionis, non poteſt interuertere poſſeſſionem locatoris, cùm pro eo cenſeatur poſſidere.*

6 *In Manutentionis ſummariiſſimo iudicio non diſcutiuntur ea, quæ requirunt altiorem indaginem.*

DECISIO CLXV.

FVit per Dominos reſolutum, Matthiæ & Plautillæ Coniugibus dandum, eſſe mandatum de manutenendo in poſſeſſione ſuperioris appartamenti domûs; de quâ agitur: quia ex publico Inſtrumento relato in Summario dd. Coniugum *num. 1.* conſtat, huiuſmodi appartamentum fuiſſe datum in dotem Terentiæ matri Plautillæ, & ab illa fuiſſe poſſeſſum, deponit teſtis examinatus ad inſtantiam Victoriæ, quæ etiam hoc fatetur in ſuis poſitionibus contra Terentiam datis, vt in *eodem Summario numero 7.*

Vnde cum poſteà Terentia aſſignauerit idem
appartamentum Plautillæ eius filiæ pro ſua dote;
vt in *dicto Summario, num. 4.* Et ex iuribus ibidem datis *num. 5.* appareat Matthiam; & Plau-
tillam illud pluries locaſſe cum † perceptione 1
penſionum, ſequitur quòd illis concedendum
ſit mandatum de manutenendo, cùm ex prædictis locationibus, & ſolutionibus penſionum
dictis Coniugibus factis † probetur eorundem 2
poſſeſſio manutenibilis, vt firmauit Rota coram
Seraphino *deciſ. 896. num. 1. in recent. deciſ. 171. num. 1. & deciſ. 649. num. 2. part. 2.* & in impreſſ. penès Modern. *poſt tract. de manut. deciſio 130. num. 1.* Accedentibus præſertim inſtru-
mentis aſſignationum dotis, & aliis † adminicu- 3
lis ſuperius conſideratis, quæ iuncta cum prædictis locationibus ſuperabundant ad probandam poſſeſſionem dd. Coniugum in hoc ſummariiſſimo
iudicio manutentionis, in quo † ſufficere leuiores 4

probationes paſſim dixit Rotæ, vt coram Sanct.M. Greg. *deciſ.*258. *num.*3. *& deciſ.*324 *n.*5. *& dec.*458. *num.*7. & in Florentinâ Hoſpitij coram Vbaldo impreſſ. apud Moderto. poſt tract. de manutent. *deciſ.*222. *n.*5.

Non obſtat poſſeſſio Victoriæ: quia cùm illam acceperit titulo ſubconductionis ab vltima con-
ductrice, † non ſolùm interuertere non potuit poſ-
5 ſeſſionem Matthiæ, & Plautillæ, quinimò pro illis
ceiſetur poſſidere iuxta notata *in l. quod meo, ff. de
acq. poſſeſſ.* Corn. *conſ.*40. *n.*6. *lib.*4. Rota *deciſ.*315.
num. 2. *part.*1. *diuerſ. & in recent. deciſ.*208. *num.*2.
*part.*2. *& deciſ.*513. *num.*8. *part.*4. *tom.*3. Quæ ve-
rò dicuntur de donatione factâ Victoriæ eiuſque
marito, † & filiis non ſunt præſentis inſpectionis,
6 ſed cum requirant altiorem indaginem ad petito-
rium ſunt remittenda Rota *deciſ.* 477. *num.*3. *&
deciſ.*614. *num.*4. *part.*1. *recent. cor. S. M. Gregor. de-
ciſ.*549. *n.*6.

Et ita vtrâque, &c.

Terracinen. fideicommiſſi.

Mercurij 4. Iulij 1646.

ARGVMENTVM.

Pater tenetur dotare filiam, & non patruus; ideò dos detrahi debet ex bonis patris, non autem ex fideicommiſſo patrui. Communio vniuerſalis non poteſt dici probata inter fratres, niſi interueniant requiſita neceſſaria. Succedens ex propriâ perſonâ in fideicommiſſo non tenetur ad debita hæredis grauati.

SVMMARIVM.

1 *Filiam propriam dotare, eſt debitum patris, & non patrui.*

2 *Fideiuſſor eſt ſeruandus indemnis à principali, vel eius hærede, etiamſi talis idemnitas non fuiſſet promiſſa.*

3 *Communio vniuerſalis inter fratres nequaquam dicitur probata, niſi probentur requiſita ad hoc neceſſaria.*

4 *Clauſula* ſciens, &c. *extenditur ſciens non teneri, ſed teneri volens.*

5 *Communio vniuerſalis bonorum excluditur inter fratres, quando alter ex eis promittit, vti principalis, alter verò vti fideiuſſor.*

6 *Fideicommiſſarius ſuccedens ex propriâ perſonâ, non tenetur ad debita hæredis grauati antecoſſoris.*

7 *Fideicommiſſario non retardatur immiſſio propter detractiones oppoſitas, ſi illa poſſent compenſari cum fructibus perceptis ex bonis à die purificati fideicommiſſi reſtituendis.*

DECISIO CLXVI.

BIs fuit reſolutum coram me, dandam eſſe immiſſionem Marco Paſchali iuniori in bonis Bonifacij Paſchalis fideicommittentis, & in vltimâ deciſione emanatâ ſub die 17. Februarij anni præteriti fuerunt firmatæ quædam detractiones, cui non acquieſcente Marinangelo Drago, placuit DD. mitius agendo eum de nouo audire, ſed cum nihil releuans deduxerit, perſtiterunt in deciſis.

Nam quoad bona Laurentiæ olim ſororis Bo-
nifacij fideicommittentis, & Horatij, qui hæc
promiſit pro dote Ludouicæ eius filiæ, & quæ eſſe
detrahenda Marinangelus plurimum contendit, ſa-
tis fuit reſponſum in vltimâ deciſione ſub §. *nihil
verò detrahendum.* Non enim apparet, quòd Liuia
à quâ cauſam habet Marinangelus, fuerit hæres
Laurentiæ, nec quòd Bonafacius fideicommit-
tens ad huiuſmodi debitum vllo modo ſit † obli- 1
gatus, ſed ſit proprium Horatij, ad quem ſpectat
propriam filiam dotare *l. quis liberos 19. ff. de ritu
nupt. l. final. Cod. de dot. promiſſ.* Seraphin. *deciſ.*451.
*num.*9. Durand. *deciſ.*26. *num.*9. ideò nec Bonifa-
cius, nec eius hæredes conueniri poſſunt vigore fi-
deiuſſionis factæ pro Horatio eius fratre a Liuiâ
eius filiâ, & hærede, quæ in omnem caſum tene-
netetur illum, † ac eius hæredes releuare indem- 2
nes, etiamſi releuatio non fuiſſet promiſſa *leg. ex
mandato 20. l. qui fideic.* 53 *ff. mand. § ſi quid autem
inſt. de fideiuſſ.* Buratt. *dec.*470 *n* 6.

Nec dici poteſt, quòd vigeret comunio vni-
uerſalis bonorum inter Bonifacium, & Horatium
fratres, quia hæc vniuerſalis communio nequiquam
probatur à teſtibus examinatis pro parte Marini
Angeli, cùm non concurrant † illa requiſita, ex 3
quibus vniuerſalis ſocietas induci ſolet iuxta *conſ.
Rom.*291. Felic. *de ſociet. cap.* 10. *num.*17. imò ex
verbis inſtrumenti relatis in Summ. Marinang. *n* 5.
ibi, *ſciens, &c.* † quæ extenditur, ſciens, ſe non te- 4
neri, ſed teneri volens, apparet non extitiſſe com-
munionem vniuerſalem bonorum, † ſed Horatium 5
eſſe principalem debitorem, Bonifacium verò fide-
iuſſorem Bertazz. *clauſ.*39 *gloſſ.*3. *per tot.*

Quo verò ad debita ſoluta per Liuiam, quæ
prætendit retinere Marinus Angelus ab eâ cau-
ſam habens, cùm non conſtet, debita ſpectâſſe
ad hæreditatem Bonifacij fideicommittentis, ſed
Marci, & Gregorij, qui fuerunt primi hæredes
grauati, † non tenetur Marcus iunior modo agens 6
ex propriâ perſona vti fideicommiſſarius Bonifacij
ea ſoluere iuxta notat. *in l. fin. peto* 71. *§. prædium.
A. de legat.* 2. *& in l. fin. § ſed quia, & §. ſin autem,
C. com. de legat.*

Cætera fuerunt ſublata in deciſione, 17. Fe-
bruarij aooi præteri, ad cuius formam fuit reſo-
lutum dandam eſſe immiſſionem Marco Paſchali
iuniori, ſine præiudicio melioris liquidationis fa-
ciendæ per Marinum Angelum Liuiæ hæredem,
quæ † poterunt compenſari cum fructibus à Ma- 7
rino Angelo perceptis ex fideicommiſſo à die hu-
ius litis conteſtatæ iuxta praxim Rotæ *in deciſ.*591.
*n.*5. *p.*5. *& dec.*249 *n.*21. *part.*5. *rec.*

Et ita vtraque, &c.

Romana Liberationis à Moleſtiis.

Lunæ 3. Decembris 1646.

ARGVMENTVM.

Creditor accipiens pecunias ſub vſuris ob moram debitoris, debitum ſoluere recuſantis, non poteſt illas repetere ex capite damni emergentis, niſi conſtet de antecedenti interpellatione, & ſubſequutâ intimatione factâ debitori,

quod

quod debitum eſſet ſub vſuris, & quod verè, & realiter pecunias ex eâ causâ acceperit, nec attendatur damnum quod à creditore apparet affectatum. Expenſæ litis quales, quomodò taxentur in Rotâ.

S V M M A R I V M.

1 *Cambia, & recambia non debitori creditori à debitore ob retardatam ſolutionem, niſi conſtet de antecedenti interpellatione, & ſubſequuta intimatione facta debitori, quod debitum eſſet ſub vſuris.*

2 *Cambia & recambia non debentur creditori à debitore ob retardatam ſolutionem, niſi conſtet realiter dictas pecunias fuiſſe acceptas in cauſam debiti.*

3 *Debitor vt condemnetur ad intereſſe, & damna paſſa per creditorem ob retardatam debiti ſolutionem, quid requiratur.*

4 *Damnum paſſum à creditore ob dilatam ſolutionem quando apparet affectatum, non eſt reficiendum per debitorem.*

5 *Litis expenſæ, quales taxentur in Rota, remiſſiuè.*

DECISIO CLXVII.

FVit per duas ſententias Rotales condemnatus Philippus Coſta ad liberandum D. Abbatem Ioann. Antonium Coſtam à moleſtiis ſibi allatis occaſione cambij ſcutorum 2115. nec non ad damna, expenſas, & intereſſe paſſa, & in futurum patienda, vnde hodie dubitatum fuit coram me, ad quam ſummam ſint liquidanda damna, & intereſſe, nec non expenſæ, & propoſitæ dubitationi DD. reſponderunt, non conſtare de damnis, & intereſſe, quæ debeantur, expenſas vero eſſe liquidandas pro ſummâ in hac deciſione exprimendâ.

Prætendebat enim Abbas pro ſolutione debiti prouenientis ex antedicto cambio accepiſſe primò ad cambium tantumdem à Iulio Caſtellano, qui poſteà illud ceſſit Aloyſiæ Erteræ, præuiâ interpellatione factâ contra Philippum, vt in Summ. Abbatis *num.* 3. eidémque Aloyſiæ ſoluiſſe pro fructibus eiuſdem cambij ſcuta 104.b. 30. & deinde præcedente noua interpellatione, de qua *in Sum. n.*7. extinxiſſe cambium prædictum, ſed ſummam præfatam recepiſſe ad Societatem officij à Ioſepho Cataneo, & Carolo de Ferrariis, & pro fructibus ſimilis Societatis ſoluiſſe Cataneo ſcuta 83.b.33. Ferrario verò ſcuta 116. b.66. & ſic in totum ſummam ſcut. 304

1 Verum prædicta DD. non ſunt viſa iuſtificata,
quia non conſtat de præcedenti interpellatione factâ Philippo pupillo, vel eius Tutori, † minuſque
de ſubſequuta intimatione ad effectum, vt habita
notitia intereſſe currentis poſſet ſe ab illo eximere,
& liberare Gratian. *diſcept.* 819. *num.*9. Rota *deciſ.*52.*num* 3 *part.*1.*recent.* Quin imò nec conſtat,
2 † pecunias illas in effectu fuiſſe acceptas, & erogatas in extinctionem debiti prædicti cum hæredibus Petri Erteræ, quæ omnia ſunt neceſſaria
3 ad effectum repetendi, etiam ex † capite damni
paſſi. Honded.*conſ.*50.*ſub.n.*3.*circa finem lib.*1.Gra. *diſcept.*240.*n.*8 & dixit Rota *in d. deciſ.*52. *num.*3. *&* 4.*part.*1.*recent.*

Quo verò ad Societates officiorum contractas in alterâ ex eis, quæ fuit inita de menſe Martij 1645. non fuit expreſſa hæc cauſa, nulláque fuit facta mentio dicti debiti, altera verò non apparet, quo tempore inita fuerit, licet referatur in Summario Abbatis *num.* 6. nec etiam conſtat, quòd Abbas alio minùs diſpendioſo modo non poſſet
præfatum cambium ſoluere, ideo damnum † re- 4
ſultans magis cenſetur affectatum, adeò vt Abbati non poſſit competere actio pro illius repetitione, vt concludit Baldus *in l. etiam* 3 *n.*5. *in fin. verſ. & modo dubitatur*, *Cod. de exec. rei iudic.* Surd. *de alim. titul.* 1. *quæſt.* 45. *num* 33. *& ſeqq* Gratian. *diſcept.*67.*n.*17. *& dictâ diſcept* 819 *n.*7.

Quo verò ex expenſas litis DD. mandârunt, vt eas taxarem in ſcutis 118. b. 17. iuxta liſtam per
ſenem, & probatam Notarium de more † ſub- 5
ſcriptam, ſeruatis tamen quoad omnia diſpoſitis in deciſ. Maceraten. hæreditatis 24. Ianuarij 1642. coram Reuerendiſſ. Pat. Domin. meo Bichio, quam DD. in omnibus, & per omnia approbarunt.

Et ita fuit reſolutum, vtráque parte, &c.

Romana Prætenſæ Societatis.

Luna 10. *Decembris* 1646.

A RG V M E N T V M.

Societas non probatur ex Apochâ imperfectâ, nec tacita inducitur ex actibus æquiuocis, qui citra ius, & nomen Societatis fieri poſſunt. Fama, & communis reputatio non ſufficit ad probandam ſocietatem, licet ſufficiat ad probandam hominis qualitatem, eáque vt probetur per teſtes, quid requiratur. Socius conueniri non poteſt ex contractu celebrato à conſocio, ſuo proprio nomine, maximè quandò contrahens nullam habuit notitiam ſocietatis, niſi probetur verſio pecuniarum, in illius vtilitatem, quæ tamen eſt plene, & concludenter probanda,

S V M M A R I V M.

1 *Appellans ſi non redit pro Apoſtolis intra terminum iuris, cenſetur appellationi renunciare, & ſententia tranſit in iudicatum.*

2 *Iuriſdictio Aud. Cameræ non expirat per obitum Summi Pontificis.*

3 *Fatalia in Tribunali A C. currunt Apoſtolica Sede vacante, & etiam tempore nouendialium exequiarum.*

4 *Societas non probatur ex apochâ imperfectâ, & non obſeruatâ.*

5 *Societas tacita non probatur per actus æquiuocos, & qui aptiſſimè poſſunt referri ad alios titulos, &* n.8.& 9.

6 *Societas tacita nunquam inducitur, niſi actus ſint omnino certi, & concludentes, & qui citra ius, & nomen ſocietatis fieri non poſſunt,* & num.7.

10 *Teſtes, vt probent publicam vocem, & famam, debent deponere quòd ſic publicè, & palam ab omnibus diceretur. & crederetur.*

11 *Teſtes deponentes ſuper publicâ voce, & famâ debent*

debent referre perſonas certas, à quibus audiuerint.

12 *Et ideò non probant ſi aſſerant, quòd fama orta fuerit ex ſermonibus incertis, variis, & contrariis.*

13 *A perſonis vilibus, dum publica vox, & fama ortum habuit, non attenditur.*

14 *Fama & communis reputatio non ſufficit ad probandam Societatem, vel alium contractum.*

15 *Fama & communis reputatio ſufficit ad probandum hominis qualitatem.*

16 *Socius conueniri non poteſt ex contractu celebrato ab altero ſocio, ſuo proprio nomine, & ſub obligatione ſui, & ſuorum hæredum.*

17 *Ampl. quando contrahens nullam habuit notitiam Societatis, nec intentionem obligandi conſocios.*

18 *Socius quamuis in contractu non nominatus, tenetur ſaltem vtili actione pro contractu alterius Socij, ſi pecunia verſa fuerunt in eius vtilitatem.*

19 *Verſio eſt plenè, & concludenter probanda cum qualitate tituli lucratiui, & locupletationis.*

20 *Socius neque actione ſubſidiaria tenetur ad debita ſocialia, ſi ſit creditor Socij in maiori ſumma, quam importet rata ſocialis.*

21 *Ceſſionarius non debet eſſe melioris conditionis, quam cedens*

DECISIO CLXVIII.

DOmini hodie perpenſis fundamentis deciſionis coram me emanatæ ſub die 12. Iunij anni præteriti ſteterunt in deciſis. Nam res iudicata ſatis reſultat ex deſertione appellationis, quæ be-
1 nè iuſtificatur † ex non reditu pro Apoſtolis intra
30. dies, qui non ſolùm decurrerunt Apoſtolicâ
2 Sede vacante † cum iuriſdictio A. C. per obitum
ſummi Pontificis non expirat iuxta gloſſ. *in Clem. ne Rom. 2. §. eo tamen, in verbo expirare de elect.* ſed
3 etiam † nouendialium exequiarũ tempore, quo concurrunt fatalia, licèt ſecùs eſſet in actibus iudicialibus, vt dixerunt Franc. *in cap. ſi iuſtus metus 73. num. 25 de appellat. & in cap. ab eo 6. §. illud autem, d. tit. in. 6.* & ibi Geminian. *num. 5.* Rota *deciſ. 82. de appell. in antiq. & deciſ 40. n. 2. eod. tit. in nou.* cum aliis adductis in aliâ deciſione huius cauſæ ſub §. *neque etiam dicendum eſt.*

Quo verò ad prætenſam in integrum reſtitutionem eam non competere DD. iterum firmârunt, cum nulla probetur ſocietas inter Petrum Antonium Riccium, & Franciſconum; Non expreſſa,
4 † quia hæc nullo modo conſiſtere poteſt, aut reſidere in apochâ imperfectâ, & non obſeruata. Tacita verò minus reſultat ex actibus per DD. Acto-
5 res productis, † quia ſunt æquiuoci, & poſſunt aptiſſimè referri potiùs ad titulum Amicitiæ, Agentiæ, vel creditoris ſuam curantis quouis modo ſatisfa-
6 ctionem, quam ad † titulum ſocietatis, quæ nunquam inducitur, niſi actus ſint omnino certi, &
7 concludentes, & † qui citra ius, & nomen ſocietatis fieri non poſſint Dec. *conſ. 21. n. 1. circa fin. verſ. talis enim ſocietas,* Cephal. *conſ. 247. num. 20. & ſeqq.* Corn. *conſ. 251. num. 3 vol. 4.* Aldobr. *conſil 116. & vltim. num. 2. lib. 1.* Mantic. de tacit. *lib. 6. tit. 10. n. 21.* Maſcard. *de probat. concl. 1316. num 48. vol. 3.* Cyriac. *contr. 477. n. 8.* Rota coram Buratt. *dec 467. n. 7.* In caſu verò propoſito plures concurrunt actus excluſiui Societatis, vt latè firmatum fuit in aliâ deciſione huius cauſæ *in §. præterea cum ſeqq.*

Verùm ex teſtibus vltimo loco per DD. Actores examinatis magis corroboratur deciſio emanata, & excluditur ſocietas, cùm teſtes deponant Riccium operam tuliſſe Franciosono in inueniendis
pecuniis pro retinendis affectibus Caſalium, † & 8
feciſſe omnia facta Franciosoni circa eoſdem affectus, vti eius amiciſſimum, & confidentiſſimum, non vti ſocium, ſed vti procuratorem reddentes optimam rationem ſui dicti, quia qui gerit negotia aliena non intelligitur ſocius, ſed procurator; & deponant de aliis actibus æquiuocis, & qui ad
amicitiam, familiaritatem, † & procuram congruè 9
adaptantur, ideóque nihil releuant, vt ſupra viſum eſt. Nec vis fieri poteſt in publica voce, & fa-
ma, quia cum Teſtes dicant, quòd ſic publicè & 10
palam ab omnibus diceretur, & crederetur, neque
referant † perſonas certas, à quibus audiuerint, 11
ſed quòd orta † fuerit in ſermonibus incertis, va- 12
riis, & contrariis, addentes, quod ſic loquentes ni-
hil concludebant, & erant pecudarij, † & aliæ vi- 13
les perſonæ, illa ex eorum depoſitionibus formiter ac legitimè vt opus eſſet non iuſtificatur iuxta tex. *in cap. licet ex quadam 47. de teſtib. in cap. qualiter, & quando il 2. de accuſat. & in l. 3 §. eo magis ſciro, ff de teſtibus* Maſcard. *de probat. concluſ. 748. n. 9. & concluſ ſeqq.*

Præter quàm quòd † communis reputatio, aut 14
fama non ſufficit ad probandam ſocietatem; vel
alium contractum, licèt † ſufficiat ad probandam 15
hominis qualitatem. Ruin. *conſ. 92. n. 10. in fin. & ſeqq. lib. 1.* Rimin. iun. *conſ. 377. n. 37.* Felic. *de ſociet. cap. 11. num 20.* Mantic. de tacit. *d. lib. 6. & tit. 10. num. 23.*

Alterum quoque fundamentum Domini amplexi ſunt: nam eſtò quòd inter Riccium, & Franciosonum fuiſſet contracta particularis ſocietas in locatione, de quâ agitur, vel ſuper illius emolumentis, tamen cùm contractus principalis ſocietatis, & cambij reſpectiuè fuerint celebrati cum DD. Actoribus, nempe contractus locationis cum D. Principe, & contractus cambij, cum D. Eugeniâ
per Franciosonum dumtaxat, † ſuo proprio nomi- 16
ne, & ſub obligatione ſui, ac ſuorum hæredum, non poteſt Riccius conueniri, qui huiuſmodi contractibus non interuenit, nec ſe obligauit, *l. iure ſocietatis 83. ff. pro ſoc.* Dec. *conſ. 98. n. 2.* Pariſ. *conſil. 9. num. 22. lib. 1.* Cephal. *conſ. 635. num 4. & ſeqq.* Theſaur *deciſ. 136. num. 2. & 6.* latè Rim. iun. *conſil. 331. n. 5. & ſeqq.* Rota penès Buratt. *deciſ. 514. num. 3.*

Quod maximè locum habet; quia non conſtat DD. Actores vllam habuiſſe notitiam dictæ ſocietatis, nec minus vllam habuiſſe intentionem obli-
gandi conſocios, quod † tamen neceſſarium eſſet 17
ad effectum, vt dici poſſet illos ſocietati credidiſſe, & proinde ſocios omnes ſibi obligatos eſſe voluiſſe, vt eſt text. *in l. fin.* ibi, *ita illud exigendum, ff. de exercit. act.* Alex. *conſ. 44 ſub n. 6. lib. 2. & conſ. 217. num. 14. lib. 7.* Natt. *conſ. 567. num. 6.* Gratian. *diſcept. 725. num. 8. verſ. præterea,* Seraph. *dec. 375. num. 6.*

Neque obſtat prætenſa verſio in ſocietatis vtili-
tatem, ex qua ſaltem † vtilis actio deduci poſſit iux- 18
ta *leg. iure ſocietatis 83. in fin. ibique gloſſ. penult ff. pro ſoc.* quia hæc verſio eſſet plenè, & concluden-
ter † probanda cum qualitate tituli lucratiui, & 19
locupletationis, quod adhuc factum non fuit, vt firmâ-

firmat deciſio huius cauſæ *ſub §. minùs obſtat, quòd Riccius*.

Demùm Riccius etiamſi fuiſſet ſocius Franciosoni, neque actione ſubſidiaria teneretur ad debi-
20 ta ſocialia, quia † eſt creditor Francioſoni in longe maiori ſummâ, quàm importet rata ſocialis medietatis crediti DD. Actorum, vt conſtat ex iuribus relatis in Summ. primæ poſitionis Riccij iuxta text. expreſſ. *in l. ſi pro part. 10. §. idem quærit. ff. de in rem verſo* & ibi Bart. Bald. & Salicet. & declarat Caſtrus *in d. l. in §. Domini num. 2.* ideo ſicuti
21 Francioſonus ſi ageret, remaneret excluſus, † ita excluduntur Domini præfatij ex eodem iure Francioſoni agentes arg. text. *in leg. non debet 42 ff. de reg. iur.* Natt. *conſil. 398. num. 3.* Rota *deciſ. 205. n. 4. p. 1. rec.*

Fuit itaque reſolutum ad fauorem Riccij, eo tantùm informante, alterâ tamen parte pluries citatâ, & expectatâ, ac informare recuſante, &c.

Neapolitana pecuniaria.

Lunæ 1. Iulij 1647.

ARGVMENTVM.

Inſtrumenta in vim Ritus Magnæ Curiæ Vicariæ Neapolis habet executionem paratam, etiam fauore hæredum, maximè ſi agitur ex cauſâ promiſſionis dotis, cuius petitionis actio tranſit etiam ad hæredes. Minoris obligatio facta ex cauſa neceſſaria valida eſt, nec ea irritari poteſt, præſertim quando minor factus maior tacuit per quinquennium, cum ex hoc eandem obligationem approbaſſe, & ratificaſſe cenſeatur.

SVMMARIVM.

1 *Inſtrumentum habet executionem paratam vigore Ritûs Magnæ Curiæ Vicariæ Neapolis.*

2 *Et hoc procedit etiam fauore hæredis.*

3 *Et præſertim, ſi agatur de obligatione ex causâ dotis.*

Actio petitionis dotis tranſit etiam in hæredem num. 3.

4 *Hæredem ſe probare tenetur, qui vti talis agere intendit.*

5 *Qualitas hæreditaria quomodo probetur ex ſtylo, & conſuetudine Neapolis.*

6 *Fratres plures æqualiter ſuccedunt in hæreditate maternâ.*

7 *In hæreditate fraternâ proueniente ex bonis maternis æqualiter ſuccedit frater ex latere matris, cum aliis vtrinque coniunctis iuxta conſuetudinem Nobilium Neapolis, &* n. 8.

9 *Minoris obligatio facta ſine debitis ſolemnitatibus eſt nulla.*

10 *Minoris obligatio pro conſtitutione dotis, ad quam tenebatur, & pro aliâ cauſâ neceſſaria eſt valida, &* n. 11.

12 *Minor, maior factus, ſi per quinquennium tacuerit, nec dederit de nullitate contractus geſti ſine ſolemnitatibus, intelligitur obligationem approbaſſe, & ratificaſſe.*

13 *Sententiæ validitas apparet ex reuolutione proceſsûs.*

DECISIO CLXIX.

INformante tantùm Portiâ de Rinaldo fuit hodie reſolutum, affictus, de quibus agitur, deberi & ſententiam A.C. eſſe confirmandam. Siquidem conſtat de datione in ſolutum dictorum affictuum, & inſuper de obligatione de illis ſoluendis ex cauſâ dotis per Horatium ad fauorem Victoriæ Auctricis Portiæ ex inſtrumento celebrato die 7. menſis Aprilis anno 1604. vt in *Summ. num. 1.* quod ſicuti vigore Ritûs Magnæ Curiæ Vicariæ, cuius † 1
eſt munitum paratam haberet executionem pro eorundem affictuum exactione ad fauorem Victoriæ Vincentius de Franchis *deciſ. 118. num. 6. & deciſ. 341. in princip.* ita idem inſtrumentum debet habere paratam executionem † ad fauorem Portiæ 2
pro portione hæreditaria ad eam ſpectante, tam vti hæredem Victoriæ, quàm vti hæredem Franciſci eiuſdem Victoriæ cohæredis Graſſ. *de ſucceſſ. §. hæreditas quæſt. 12. num. 5.* Galleſ. *de oblig. Camer. ſecundum ordinem Zacchia quæſt. 4. num. 1. 12. & 14.* & apud eum Rota *deciſ. 69. num. 1.* præſertim quia agitur de obligatione ex cauſâ promiſſionis dotis
† cuius petitionis actio tranſit etiam in hæredem 3
leg. vnic. Cod. vt act. & ab hæred. & contra hæred. Surd. *deciſ. 140. num. 8. in fine.* Rota in Bononien. fideicommiſſi de Caualea 13. Maij 1641. *in §. nam primo non obſtat* coram Reuer. P. Dom. meo Decano.

Quia verò ad hunc effectum potiùs † tenebatur 4
probare ſe eſſe hæredem *l. non ignorat. 9.* vbi Bart. *C. qui accuſ. non. poſſ.* Menoch. *de adipiſc. remed. 3. num. 164.* Rota apud Zacch. *de oblig. Camer. num. 2.* ſufficienter illa demonſtrauit ſe eſſe talem ex decreto vocato † præambuli ſecundùm ſtylum, & 5
conſuetudinem Ciuitatis Neapolis, nempe pro quinta parte ex perſona propria, & pro alia quarta parte ex perſona Franciſci fratris, quod quidem fuit iuſtificatum ex teſtibus datis in *Summ. num. 3.* nec huiuſmodi qualitas hæreditaria fuit vnquam controuerſa coram aliis Iudicibus, vt conſtat ex reuolutione proceſsûs.

Ideóque Portiæ debentur affictus in ducatis 96. quam ſummam conſtituunt, tam quinta pars eidem debita hæreditatis maternæ † pro æquali 6
portione cum aliis quatuor fratribus iuxta text. *in l. cum aliis 4. §. ad maternas C. de ſecund. nupt. & in §. nec illud verſ. reliqua verò quæcumque auth. de nupt.* quàm alia quarta pars hæreditatis fraternæ, † quæ 7
ſibi æqualiter competit etiam in concurſu cum aliis vtrinque coniunctis reſpectu affictuum, de quibus agitur, tanquam prouenientium ex bonis d. Victoriæ communis matris iuxta conſuetudinem † No- 8
bilium Ciuitatis Neapolis, de qua teſtatur Neapodan. *in conſtitut. Regn. ſi quis, vel ſi qua ab inteſtato deceſſerit num. 241.* Molpheſ. *ad conſuetudin. Neapol. p. 4. de ſucceſſ. ab inteſt. quæſt. 39. n. 8.* Vrſil. ad Afflict. *deciſ. 38. num. 7.* Vincent de Franch. *dec. 99. num 2.*

Neque obſtat quod Horatius eſſet minor de tempore obligationis, & proinde illius † obligatio 9
nullius fuerit roboris, & momenti. Quia cùm ſe obligauerit ex cauſa neceſſaria † dotis conſtituen- 10
dæ, ad quam tenebatur, vel tanquam Patris hæres, vel tanquam frater, obligatio Horatij minoris † ex hac cauſâ neceſſariâ proueniens eſt valida 11
Bald. *in l. final. n. 2. C. de legit. tutel.* Corn. *conſ. 254.*

ſub

ſub num.2. verſ. quarto, & vlt.lib.1. Caputaq. *deciſ.*199 *num.2.part.3.* Put.*deciſ.*100.*num.3.lib.2.in correct.* Rot.poſt Pic.ad Statur.Vrb.*dec.*16.*num.*1.
Io Camerinen. dotis 10. Decembris 1638.in §. *ratio reſolutionis fuit*, coram R.P.D.meo Ghiſilerio,
& in Rauennaten.dotis 11.Aprilis 1644. *in §.nam id procedis* coram Reuer.P.Dom.meo Corrado, &
12 cum maior factus per quinquennium, & vltra † tacuerit,
obligationem approbaſſe, & ratificaſſe intelligitur *leg.fin.C.ſi maior.fact.alien.* Menoch.*conſil.*242.*n.*31.*& in tract.de recuper remed.*15.*n.*179.
Rota *deciſ* 81. *num.*6. *part.*6.*& deciſ.*306. *num.*53. *part.*7. *recent.* in Romana fideicommiſſi de Alborinis 8. Aprilis præteriti *in §. nec relenat* & in Romana domus 27. Maij præteriti *in §.quia ex curſu coram me.*

Firmato itaque ex ſupradictis huiuſmodi affectus deberi euidenter reſultat, quod ſententia A.C. quà
condemnatus fuit Horatius ad illos ſoluendos ſit
13 iuſta: cùm verò eadem ſententia ſit valida,vt † apparet
ex reuolutione Proceſſus iuxta *deciſ.Caputaq.* 260. *part* 2. iure merito DD. illam confirmandam eſſe hodie cenſuerunt.

Et ita hodie reſolutum D. Portia tantùm informante, citatâ tamen ſæpius, & expectatâ altera parte, &c.

Meleuitana Canonicatuum.

Mercurij 13. Nouembris 1647.

ARGVMENTVM.

Producens ſimpliciter inſtrumentum, illud approbare cenſetur, & illud ſtare debet, cùm ampliùs impugnari non poſſet. Sequeſtrum iudiciale non priuat poſſeſſionem ſua poſſeſſione, niſi alia probetur Iudicis voluntas, & eſt omninò nullum, quando fuit conceſſum abſque cognitione cauſæ, & partis citatione. Ius non acquiritur ex contractu limitato; niſi cum ſua limitatione.

SVMMARIVM.

1 *Producens inſtrumentum, ſeu ſcripturam, illam approbare cenſetur.*

2 *Et tenetur illi ſtare, cum amplius impugnare non poſſit.*

3 *Poſſeſſio probatur ex ſequeſtro petito contra poſſidentem.*

4 *Poſſeſſio probatur ex confeſſione aduerſarij.*

5 *Sequeſtrum iudiciale non priuat poſſidentem ſuâ poſſeſſione, niſi alia probetur ipſius Iudicis voluntas.*

6 *Sequeſtrum eſt nullum, quando fuit conceſſum abſque partis citatione.*

7 *Sequeſtrum, vt validè dicatur conceſſum, debet decerni cauſa cognita.*

8 *Citatio neceſſario requiritur, vt quis ritè ſua poſſeſſione priuetur.*

9 *Ius non acquiritur ex contractu limitato, niſi cum ſuâ limitatione.*

10 *Poſſeſſor anterior, qui non habuit ſe pro ſpoliato, venit manutenendus.*

DECISIO CLXX.

Hodie per contradictas propoſui dubium. Cui ſit dandum mandatum de manutenendo in quaſi poſſeſſione exigendi annuum redditum ſcutorum trecentorum: & DD.dixerunt, dandum eſſe Philippo Borg.de cuius anteriori poſſeſſione conſtat, tum ex inſtrumento dotationis Collegiatæ Eccleſiæ S. Heleonæ Reginæ celebrando die 4. Iu-
nij 1632. quod vti † productum iudicialiter à Mat- 1
thæolo, & Saluatore aduersùs Philippum, conſequenter
ab ipſis cenſetur approbatum Bart.*in l.poſt legat.*3.*num.*4 *ff.de his quibus, vt indign.* Bald.*in l. ſcriptura* 14. *num.*2. *C.de fid.inſtr.* Alex. *conſil.* 30.
*num.*1.*lib.*7.Rota coram Sanct.M.Greg. *deciſ.*238.
*numer.*5. & ibi Add. *numer.* 15. ita vt non † va- 2
leat amplius impugnari *cap. cum venerabilis* 6. *vbi omnes de except.* Felin. *in cap. imputari* 13. *numer.*7. *de fid. inſtrum.* Veſtr. *in praxi lib.*6. *titul.*1. *num.*5. Add.ad Sanct.M.Greg. *d.deciſ.*238.*num.*15.
Caputaq. *deciſ.*188. *num.*4. *part.*1. Tum etiam ex
ſequeſtris ab iiſdem Matthæolo, & Saluatore † 3
petitis, & obtentis die 27.Ianuarij 1644. aduersùs
Philippum poſſidentem Rota poſt Pacif. de Salu. *deciſ.*141.*num.*2.& coram Caualer. *deciſ.*242.*n.*1.
Additaetiam eorundem confeſſione relatâ *in Sum*- 4
*mario n.*9.vt in *deciſ.*113.*n.*16. poſt Modern.Peruſ. *de manut.*

Neque Philippus poſſeſſione priuatus remanſit
per ſequeſtrum à Vicario Meleuitano conceſſum.
Tum quia ſequeſtrum iudiciale non † priuat ali- 5
quem ſuâ poſſeſſione, niſi alia probetur ipſius Iudicis voluntas, vt diſtinguendo declarat Cyn. *in l. vnic. ſub num.*1. *verſic. ſed quid de neceſſaria Cod. de prohibit. ſequeſtr.* Sarneo. *in reg. de annal. quaſtion.*46. *num* 4. Menoch. *de retinen. remed.*3. *numer.*88. Rota *deciſ.* 162. *num.*9. *& deciſ.*170. *numer.*8. *part.*4. *diuerſ.* Mantic. *deciſ.* 252. *num.*6. S. M. Gregor. *deciſ.*9. *num.* Caualer. *dec.* 86. *num.*6.
Tum etiam quia fuit nullum, † vtpotè conceſſum 6
abſque partis citatione, Angel. *conſ.* 107. *num* 1. Alex. *conſ.*6.*num.*9.*lib.*4. Marcabr. *conſ.*12.*num.*2. Rota coram Buratt. *deciſ.* 186. *num.* 8. & in Romana Caſalis 4. Iulij 1602. coram pœnia impreſſ. Marcheſ. *de commiſſ. part.* 1. *fol.* 1219. nec cauſa
† cognita, prout requiritur, Angel. *d. conſ.* 107. 7
*num.*1.Decius *conſ.* 366.*n.*13. Benintend. *deciſ.*73. *num.* 3. *&* 4. Rota in Bracharen. Parochialis de Baſto 15. Decembris 1606. coram Cardinal. Sacrato, quæ eſt *deciſ.*229. *num.*3. *poſt* 2.*volum.conſ.* Farinac.

Immiſſio verò conceſſa per eundem Vicarium Meleuitanum ſuper bonis aſſignatis pro dote Canonicatuum, ad quos fuerunt nominati Matthæolus, & Saluator, non priuauit Philippum ſua poſſeſſione, nec iiſdem Matthæolo, & Saluatori ſuffragari poteſt: quia Philippus licet bona aſſignauerit,
Fructus tamen ſibi reſeruauit ſua vita duran-
te, ideóque cum exactio dictorum fructuum ad 8
ipſum Philippum ſpectaret, ipſe erat omninò citandus *leg. fin.C.ſi per vim. vel alio modo cap, licet Epiſcopus* 28. & ibi gloſſ. *verſ. te non* vocato de præbend.in 6.S.M.Greg.*dec.*46.*n.*7.*& dec.*500.*n.*7. cum aliis allegatis in Colonien.Canonicatus, ſeu Ferculi 17. Iunij anni currentis in §. *nec poſſeſſio* coram R.P.D.meo Melzio.

Minùs relenat, quòd Philippus nominauerit Saluatorem, & Matthæolum ad Canonicatus, & proinde ad ipſos ſpectare debeant fructus: quia nominatio

9 nominatio vtriuſque legitur facta à Philippo † cum expreſsâ reſeruatione annuorum ſcut. 300. eius vitâ durante, & nun aliàs aliter, nec nec alio modo, ideò nominatio non poteſt à reſeruatione diuidi, ſed acceptari debet cum ſua qualitate *l. Pomponius 13. §. cum quis vtitur. ff. de acquir. poſſ.* Ayin. *conſ. 145. num. 4.* Tiraquell. *de retract. conuent. ad fin. tit. num 9.* Rota *deciſ. 853. num. 10. part. 4. diuerſ.* & coram Buratto *deciſ. 223. num. 25. & deciſ. 246. num. 8. & 9.*

Cùm itaque Philippus non fuerit priuatus ſuâ
10 anteriori poſſeſſione, † nec habuerit ſe pro ſpoliato in eâ venit manutenendus Seraph. *deciſ. 1041. num. 1. & ſeqq.* S. M. Greg. *deciſ. 9. num. 4. & ſeqq. & dec. 46. n. 9.* Caualer. *dec. 431. n. 1. & 2.* Bur. *dec. 250. n. 8.* Reuerendiſſ. Vrgellen. *dec. 220. num. 4.* & fuit dictum in Roſſanen. Parochialis 14. Iunij 1645. *§. fin.* coram me.

Et ita fuit reſolutum per contradictas, &c.

Rauennatenſ. Reſidui dotis.

Luna 16. Aprilis 1646.

ARGVMENTVM.

Quietantia ampliſſimis verbis concepta liberat penitus ſoluentem, & alios obligatos, & concludenter probari. Dos conſtituta in ſcutis auri, quæ poſtmodum fuerunt abrogata, reſtitui debet ad æſtimationem monetæ antiquæ currentis tempore contracti matrimonij.

SVMMARIVM.

1 *Abſolutio, & quietantia ampliſſimis verbis concepta liberat ſoluentem, & alios coobligatos.*

2 *Confeſſio ſi impugnatur tanquam erronea, error debet probari concludentiſſimus probationibus,* & n. 12.

3 *Dos conſtituta in ſcutis auri, in auro, diuerſo modo accipitur, quàm ſi fuerit conſtituta in ſcutis auri ſimpliciter.*

4 *Dos conſtituta in ſcutis auri ſimpliciter intelligitur de ſcutis, quæ tunc temporis currebant.*

5 *Hæres non poteſt impugnare confeſſionem defuncti.*

6 *Hæres hæredis non poteſt aliquid opponere contra confeſſionem defuncti.*

7 *Dotis reſtitutio debet fieri ſecundùm valorem monetæ, quæ currebat de tempore conſtitutionis dotis.*

8 *Dos conſtituta in ſcutis auri poſtmodum abrogatis reſtitui debet, non ad æſtimationem monetæ nouæ currentis, ſed ad æſtimationem antiquæ currentis tempore contracti matrimonij.*

9 *Teſtes examinati in vnâ cauſâ, non probant in diuersâ.*

10 *Teſtes non concludentes, & tempora non diſtinguentes non releuant.*

11 *Teſtium depoſitiones dum ſunt dubiæ, & quæ ad aliud referri poſſunt, non ſunt attendendæ.*

13 *Per debiti accollationem quis efficitur principalis debitor, ac ſi ab initio ad debiti ſolutionem ſe obligaſſet.*

14 *Debiti ſolutionem hæres fruſtra petit, ſi ſtatim idreſtiturus ſit.*

DECISIO CLXXI.

Contracto matrimonio anno 1587. inter Antonium Lunardum, & Valeriam ſpretam cum dote, & ſupradote ſcutorum 2250. auri, eoque ſoluto per mortem Antonij, cùm factus fuerit locus reſtitutioni dotis, Valeria illam recepit in tot bonis ſtabilibus pro ſummâ ſcut. 2250. ad rationem ſolid. 84. pro quolibet ſcuto, vt apparet ea eius finali quietantia Summ. Ioſephi, & litis conſortium *n. 7.* Verùm, quia Antonius Lunardus iunior hæres ex teſtamento Valeriæ prætendebat dotem reſtituendam eſſe in ſcutis auri, & ideò ſibi deberi illius ſupplementum, ſeu reſiduum vſque ad verum illorum valorem, egit coram A. C. qui ſententiam protulit ad fauorem Ioſephi, & litis conſortium: cauſâ verò appellationis mihi commiſsâ, propoſui dubium, an Antonio d. Supplementum debeatur, quod Domini negatiuè reſoluerunt.

Etenim ea prædictâ quietantiâ apertè conſtat, Valeriam fuiſſe integrè ſatisfactam de ſuâ dote, & ſupradote mediante aſſignatione tot bonorum ſtabilium eidem factâ per Vincentium vnum ex obligatis ad d. dotis reſtitutionem, qui cum reportauerit abſolutionem † ampliſſimis verbis conceptam, 1
non ſolùm idem Vincentius, qui ſoluit, ſed etiam Ioſeph. & alij coobligati fuerunt penitus liberati iuxt. text *in l. verb oblig. 107. ff. de ſolut. l. 2. & 3. ff. de duobus Reis.* Mant. *de tacit. lib. 15. tit. 6. n. 1. & 2.* Surd. *conſ. 221. n. 58* Rota in Rauennaten. dotis 11. Apr. 1644. cor. R. P. D. meo Corrado *§. cum itaque.*

Vndè cum Antonius hæres Valeriæ impugnet illius confeſſionem in eadem quietantiâ emanatam tanquam erroneam, ea eo quòd dos fuerit conſtituta in ſcutis auri, ſolutio verò facta fuerit in ſcutis valoris ſolid. 84. tenetur oſtendere huiuſmodi errorem † exactiſſimis, & concludentiſſimis pro- 2
bationibus, ita vt res aliter ſe habere non poſſit iuxta text. *in l. cum de indeb 25 §. vlt. ff. de prob.* vbi notant DD. communiter, Ruin. *conſ. 10. num. 16. lib. 3.* Socc. Sen. *conſ. 57. n. 11. lib. 4.* Rota *dec. 261 num. 25. part. 7. recent.* Qui tamen error ne dum hodiè non probatur, ſed imò contrarium euidenter conſtat ea ipsâ Apochâ ſponſalium *d. Summ. n. 1.* in quâ legitur † dotem conſtitutam fuiſſe, non in ſcutis au- 3
ri in auro, vt loquuntur Doctores, & deciſiones in contrarium adductæ, ſed in ſcutis auri ſimpliciter, pro quibus ſolutus fuit valor tunc currens in monetâ argentea, vt etiam apparet ea inſtrumentis ſolutionum, *eod. ſum. num. 2. & ſeqq.* ideóque intelligi debet † dotem conſtitutam fuiſſe in ſcutis 4
auri ſolid. 84. quæ tunc temporis communiter currebant in Ciuitate Rauennæ, ac in Prouincia Romandiolæ, vt dixit Rota in Foroliuien. legati 13. Ianu. 1642. coram Eminent. D. meo Card. Panzirolo, & fatetur etiam Iacobus Lunardus Socer Valeriæ, dum in ſuo teſtamento declarauit, huiuſmodi dotem ſibi ſolutam fuiſſe in ſcutis 2250. ad rationem ſolid. 84. pro ſcuto, iuxta quam ſummam mandauit etiam reſtitui, vt in *eod. ſum. n. 4.* quam † con- 5
feſſionem ſcuti non potuiſſet Vincentius illius hæres impugnare, ita nec poteſt aliquid contra eam opponere Antonius eiuſdem Vincentij filius, & hæres, vt † dixerunt Hond. *conſ. 3. n. 54. lib. 1.* Menoch. 6
conſ. 87. n. 127. & ſeq. Rot. cor. Andrea *dec. 86. n 6. & in recent. dec. 265. n. 3 part. 1.* & propterea in eadem ſummâ ſcut. 2250. ad rationem ſolid 84. pro † ſcu- 7
to debebat fieri dotis reſtitutio Natta. *conſil. 454. per tot.* Ioſeph. Ludouic. *concluſ. 10. col. 2. verſ. ſed*

quidquid, & firmauit Rota in Foroliuien. dotis 3.
Decemb 1629. cot. bon. mem. Coceino, & in Ra-
uennarenſ. Concordiæ 3. Martij 1638. cor. D. meo
Carrillo, & in d. Foroliu. Legati §. *nec viſum fuit*,
cor. Eminent. Panzitolo.

Præterea dum dicta ſcuta aurea, quæ de tempo-
pore contracti matrimonij currebant, fuerint de an-
no 1598. abrogata, & prohibita à S. M. Clem. VIII.
neque hodie reperiantur, ſed remanſerint ſcuta
imaginaria, vt dicitur in ſupradictis deciſionibus,
8 vtique † dotis reſtitutio non debetur ad æſtima-
tionem monetæ nouæ currentis, ſed ad æſtimatio-
nem antiquæ, quæ currebat de tempore contracti
matrimonij, vt tradunt Iſern. *in vſib. feud. tit. quæ
ſint regalia §. 1. n. 20. verſ. quocumque modo* Cynus
in l. quod te 5. n. 9 verſ. Sabinus, ff. ſi cert. pet. & ibi
Alex *n. 6.* Abbas *in cap. quanto 18. n. 12. de iureiur.*
Peregr. *conſ. 13. in fin. lib.* Minſinger. *obſeru. 1. n. 3. &
ſeq. cent. 4.* Chartar. *deciſ. Ianuen.* 134. *n. 6.* Rota in
Romana aureorum cor. Card. Lancell. apud Mar-
cheſ. *p. 1. pag* 652. *n. 1.* & impreſſ. penès Cenc. poſt
tract. de cenſibus *dec.* 216 *n. 1. & n. 6. & dec.* 217. *n. 1.*
& coram Bur. *dec.* 428. *n. 1.*

Non obſtat quòd deciſiones Forolin. ſuperius al-
legatæ loquantur de tempore longè diuerſo, quo
conſtituta fuit hæc dos: quia cùm de anno 1596.
ſcuta aurea ſolidor. 84. fuerint abrogata à S. M. Cle-
mente VIII. vt ſuprà dictum eſt, ſequitur, quod ante
dictum tempus, & ſic de anno 1587. quo dos con-
ſtituta fuit, erant in vſu; Teſtes verò *Sum.* Antonij
n. 6. aſſerentes, quòd ſcuta aurea de anno 1586. &
1587. erant eiuſdem valoris, prout ſunt ſcuta ho-
die currentia, nihil releuant, quia præterquàm quòd
9 † ſunt examinati in alia cauſa, & hàc lite penden-
te, neque etiam concludunt, quòd tunc temporis
10 non adeſſet, niſi vna ſpecies ſcuti † aurei, & dum
deponunt, ſcutum aureum aſcendiſſe ad medieta-
tem duplæ, intelligi poſſunt ſenſiſſe de aureis iuſti
ponderis, quæ non fuerunt abrogata, non autem
de illis ſolid. 84. in quibus conſtituta fuit dos, de
11 quâ agitur, & adeò illorum † depoſitio non eſt at-
tendenda, tanquam dubia, & quæ ad aliud referri
poteſt, *cap. in præſentia* 8. vbi gloſſ. & DD. *de probat.
l. non hoc* 4 vbi Iaſ. *n. 4 C. vnde legit.* Reu. Vrgellen.
deciſ. 397. *n.* 37. *& ſeq.* maximè ad oſtendendum
12 errorem ſupradictæ quietantiæ, † quo caſu requi-
runtur probationes concludentiſſimæ, vt dixit Ro-
ta *dec.* 261. *n.* 25. *p.* 7. *rec.* cum aliis *ſupra* allegatis.

Et eò libentiùs in hanc ſententiam iuerunt Do-
mini, quia Vincentius in inſtrumento diuiſionis fa-
ctæ de aonno 1614. inter ſe, ac alios hæredes Iaco-
bi di Lunardis accollauit ſibi hoc debitum dotis,
& Valeria tam diuiſionem, quàm accollationem
acceptauit, vt in Summ. Ioſephi *n. 5. &* 6. per quam
13 accollationem † idem Vincentius effectus fuit
principalis debitor, ac ſi ipſe ab initio ad d. dotis re-
ſtitutionem ſe obligaſſet, vt dixit Rota *dec.* 547. *n.* 1.
& 2 in impreſſ. apud Cencium tract. de cenſibus; &
14 ideò Antonius cùm ſit filius; † & hæres eiuſdem
Vincentij, fruſtra petit dotis ſupplementum, vti
hæres Valeriæ, quod ſtatim reſtituturus eſſet tanquã
hæres Vincentij iuxt. text. *in l. aliquando* 13. *§. fin.
ff. ad Senat. Conſ. Vellejan. & in l. hæc ſtipulatio* 14.
§. diuus. ff vt legat. nomin. caueatur, nam ſiue dos
eſſet ſoluenda in ſcutis auri ſolidor. 84. ſiue in ſcu-
tis auri, quæ conſtituunt medietatem duplæ, ta-
15 men non poteſt Antonius moleſtare † Ioſephum,
& alios coobligatos, quos mediante accollatione
prædicta tenetur eodem tempore conſeruare in-
demnes, vt firmauit Rota in Romana prætenſæ
nullitatis 14. Maij 1614. coram bon. mem. Cardin.
Veroſpio.

Et ita vtrâque, &c.

Romana Domorum in Burgo.

Veneris 18. Maij 1646.

ARGVMENTVM.

In Iudicio reintegrationis duo extrema ſunt neceſſariò probanda, ſcilicet anterior poſſeſſio actoris, & recentior rei conuenti, illáque datur aduerſus factum Iudicis, quando nulliter, & iniuſtè proceſſit. Subhaſtatio bonorum pupilli facta pro paruo debito de re magni valoris, exiſtentibus rebus minoris valoris, nullo modo poteſt ſuſtineri, ac vlteriùs euidenter corruit, quoties fuit in ea citatus Tutor, qui verè non erat talis, imò falſus poſteà fuit declaratus.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſio anterior alicuius probatur ex mandato, ſubhatione, & deliberatione contra eum factâ.*
2 *Poſſeſſio probatur ex inſtrumento adeptæ poſſeſſionis.*
3 *Poſſeſſio moderna partis probatur ex ſuſtentatione litis, quæ iunctis adminiculis ſufficit in iudicio reintegrationis.*
4 *Poſſeſſione quis priuatur mediante deliberatione rei poſſeſſæ factâ à Iudice.*
5 *Iudex nulliter, & iniuſtè procedens dicitur ſpoliare, & ſpoliato competit reintegratio.*
6 *Subhaſtatio, & deliberatio eſt nulla, quando fuit facta contra pupillum, citato eo, qui non erat tutor.*
7 *Et fortiùs ſi Tutor fuit declaratus falſus, quo ſtante non poteſt dubitari de inualiditate totius proceſſus*, & n 8.
9 *Tutor quando verè non eſt talis, & fuit falſus declaratus, tunc ex eius actibus non poteſt aliquod præiudicium inferri pupillo.*
10 *Subhaſtatio eſt iniuſta, dum pro modico debito res magni valoris ſubhaſtatur.*
11 *Pro debito paruo non poteſt ſubhaſtari res pupilli magni valoris, maximè dum conſtat adeſſe bona minoris valoris*, & n. 12.
13 *Ad reintegrationem agens probare tenetur duo extrema, nempe poſſeſſionem anteriorem ſuam, & iuniorem aduerſarij.*
14 *Reintegratio, quæ competebat auctori, competit etiam eius hæredi*, & n. 15.

DECISIO CLXXII.

Reſoluerunt Dñi concedendum eſſe mandatum
de reintegrando Franciſco de Alexandris hæ-
redi q. Antonij iunioris de Guidis ad poſſeſſionem
domorum in Burgo de quibus agitur, quia extrema
neceſſaria in hoc iudicio concludenter probantur,
Primum enim anterioris poſſeſſionis Antonij pro-
batur ex † mandato ſubhaſtatione, & deliberatione 1
dictarum domorum contra ipſum Antonium fa-
cta Rota coram S. M. Greg. *dec.* 362. *in princ. & de-
ciſ.* 402. *n.* 1. *& ſeq. & in rec. dec.* 406. *n.* 2. *p.* 4. *& de-
ciſ.* 229. *n.* 2. *part.* 7.

Secundum

Secundum verò extremum, videlicet iunior, &
moderna poſſeſſio illorum de Fabiis non contro-
2 uertitur,& ſatis probatur, † ne dum ex inſtrumen-
to adeptæ poſſeſſionis, de quo in Summ. Franciſci
n.3. vt firmauit Rota cor. Burat. *dec. 363. n. 1.* Sed
3 etiam ea ipſa litis ſuſtentatione,† qua iunctis admi-
niculis ſufficit in hoc reintegrationis iuxta *dec.* Ca-
putaq. 372. *p.2. & d.dec.406.n.3. p.4. & dec.229.*
n 4 part.7.rec.

Non obſtat quòd Antonius dictâ poſſeſſione
4 priuatus † fuerit mediante deliberatione factâ per
Iudicem ad text. *in l. iuſte poſſidet 11. ff. de acquir.*
poſſ. Quia cùm Iudex nulliter, & iniuſtè proceſſe-
5 rit, talis deliberatio non † eſt attendenda, nec po-
teſt aliquo modo reintegrationem impedire. Ayni.
conſ.18.n.8 & conſ.302.n.1. Grat.*conſ.76.n.3.lib.2.*
Rol.*conſ 6 n.34.lib.2.*Rota *dec.229.n.2.& dec.264.*
*n.3.impreſſ.*apud Pacif.poſt tract.de Salu.

Nullitas autem ſubbaſtationis,& ſubſecutæ deli-
6 berationis,† ex eo oſtenditur,quia actum fuit con-
tra Antonium, qui tunc temporis erat pupillus, ci-
tato Vincentio Berna,tanquam eius Tutore,qui ve-
7 rè talis non erat, imo falſus † declaratus fuit, vt
conſtat ea ſententiâ relatâ in Summ. Franciſci *n.4.*
8 ideóque dubitari non poteſt de inualiditate† totius
Iudicij, ac nullitate prædictæ ſubhaſtationis,& de-
liberationis, vt eſt text. *in l.ſi tutor 4.* ibique Bald.
num.1.C.in quibus cauſ.reſt.in integr. neceſſ. non eſt.
Montan. *de tutor. cap. 34.reg. 1.* & diait Rota
coram Cardinal.Caualer. *deciſ.67.num.7.& in re-
cent. deciſ.167. num.2. & deciſ.406. num.4.part.4.
recent.*

Nec releuat quòd Vincentius ſe publicè ge-
reret pro Tutore, & pro tali haberetur, ac etiam
pro pupillo in cauſa comparuerit. Quia cùm ille
verè tutor non eſſet, ſed fuerit falſus declaratus, vt
9 ſuprà dictum eſt, non potuit † ea huiuſmodi acti-
bus aliquod præiudicium inferri pupillo,vt eſt text.
expreſſ.*in l.1. §. idem Pomponius & toto tit ff. quod
falſo tutore* Auth. *leg. qui neque 8.ff.de reb eorum.*
Montan.*de tutor.c.34 reg.1.n.1.& ſeq.*Rota coram
Card.Caual.*dec.67 n.7.*

Concurrit præterea euidens iuſtitia prædictæ
10 ſubhaſtationis, † nam pro medico debito ſcuto-
rum 200. fuerunt ſubhaſtatæ domus valoris ſcut.
4000. vt conſtat ex relatione periti *in Summ. n 2.*
Tamen certum eſt pro paruo debito non poſſe
11 ſubhaſtari res magni valoris, præſertim cùm ex
inuentario confecto ab ipſomet Vincentio, appa-
reat plura extitiſſe loca Montium, ex quibus, vel
ex eorum venditione poterat non ſolum prædicto,
12 ſed † etiam alteri prætenſæ dotis debito ſatisfieri,
& tantum pupilli præiudicium, atque diſpendium
euitari iuxta text.*in leg. magis puto 5.§ non paſſim.
ff de reb.eorum.* Rota cor.Card.Caual. *dec.585.n.4.*
Buratt.*dec.627.n.9.& in rec.dec.406.n.5.part.4.&
dec.229.n.16.part.7.*

Probatis igitur extremis in hoc iudicio neceſſa-
riis, videlicet anteriori poſſeſſione harum domo-
13 rum Antonij, ac † earum poſteriori poſſeſſione
illorum de Fabiis, & probatâ etiam nullitate, ac
iniuſtitiâ ſubhaſtationis, vtique concedenda eſt
reintegratio ad poſſeſſionem earundem domo-
14 rum, † quæ ſicut competebat Antonio anteriori
poſſeſſori, iuxta doctrinam Abb. *in cap. conque-
rente 7. num.1. de reſtitut. ſpoliat.* Rota *deciſ.406.
num.1. part.4. recent.* ita competere debere Fran-
15 ciſco eiuſdem † Antonij hæredi, vt diait Rota co-
ram Creſcent. *deciſ.3.de reſtit. ſpoliat.* ſanct.mem.

Gregoi.*deciſ.542.num.2.* Buratt. *deciſ.271.num.1.*
& in Narrien bonorum 22. Aprilis 1622. coram
Remboldo.

Et ita vtraque, &c.

Romana officij Notariatus.

Veneris 19. Iunij 1648.

ARGVMENTVM.

Venditor recipiens pretium rei venditæ ab emptore,& cedens ipſi emptori iura ſua ſub obligatione de non contraueniendo, alias ad damna, & intereſſe, ſtante contrauentione poſteà ſecuta iuſtè condemnatur ad reſtitutionem pretij,cum ob contrauentionem fuerit commiſſa ſtipulatio in eum caſum concepta. Obligatio Cameralis habet executionem paratam.

SVMMARIVM.

1 *Læſio quando ceſſat, non eſt locus reſtitutioni in integrum.*

2 *Sententiarum iuſtitia benè remanet comprobata ex deciſionibus Rotalibus in cauſa factis.*

3 *Obligatio ſi non impletur, committitur ſtipulatio ad damna,& intereſſe in eum caſum concepta.*

4 *Via executiua rectè agitur vigore obligationis cameralis,cùm ea habeat executionem paratam.*

5 *In contractibus nominatis non licet recedere ob non implementum alterius partis,ſed agi debet ad implementum,& ad intereſſe,&* n.6.

7 *Sub obligatione ad damna, & intereſſe venit etiam reſtitutio pretij.*

8 *Renunciatio aliqua, quod fuerit tantùm verbalis, ex quo ſatis conuincatur.*

9 *Actus non effectuatus non debet attendi.*

DECISIO CLXXIII.

VEndidit Paradiſus medietatem officij Notariatus Marcello Iannotto pretio ſcut. 3100.& cùm tractu temporis idem Iānottus alienaſſet quintam partem dictæ medietatis in Righezzium,Paradiſus recepit ad computum dicti pretij ſcuta 250. ab eodem Righezzio, illiſque ceſſit iura ſua pro dictâ ratâ,cū promiſſione de non cōtraueniendo,aliàs ad omnia damna ſub obligatione Camerali. Verùm quia Paradiſus ex cauſa non adimpleti contractûs, ob non extinctionem certi cenſûs debiti Aſcanio Mandoſio per Iannott. primum emptorem promiſſam; obtinuit ſibi adiudicari præfatā officij medietatem, Righezz. egit pro reſtitutione pretij ſoluti, ex quo ratā ceſſa ſpoliatus remanſit,& mandatum executium ab A.C. obtinuit, quod Rota dixit eſſe exequendum in ſecunda inſtātia cor. bon.mem. Metl. & in tertia cor. R.P D. meo Peuting. præuiis pluribus deciſionibus. Commiſſâ mihi verò cauſâ, ac diſputato dubio: An conſtet de cenſus reſtitionis in integrum,& DD. negatiuè reſponderunt.

Ratio reſolutionis fuit, quia ſatis ſuperque conſtat de iuſtitiâ, ac validitate mandati A. C. & Exequatur conceſſi ab hoc Sacri Tribunali, quibus
concurrentibus ceſſat læſio, † ſine qua nunquam 1
datur reſtitutio in integrum *l. quod ſi minor. 25. §.1.ff de minor.* Caſtr. *in l fin.n.5.verſ.in Curia C.in quibus, cauſ.in integr.reſtit.non eſt neceſſ.* Alexand. *conſ.21.num.6. lib.1.* Odd. *de reſt.in integr. part.1.*

 quæſt.4.

q.4.art.1. per tot. Rota coram Seraph.*deciſ.*1238. *n.*1.*& dec.*194.*n.*2.coram Caual.

Validitas enim controuertitur ſolùm ex eo, quòd Signatura comiſerat cauſam R. P. D. meo Peutingero, cum clauſulâ, *alteri, qui ad legitimum executionem procedat*, cuius reſcripti formam non fuiſſe ſeruatam prætendit Paradiſus, ex quo nunc fuit diſputatum dubium, an ſit procedendum ad legitimam executionem. Sed huiuſmodi obiectum ceſſat ex facto, attentâ deciſione emanatâ ſub die 27.Maij anni præteriti coram eod. D. meo Peutin-
2 gero. Iuſtitia verò plenè † remanet comprobata ex deciſionibus in ſecundâ & tertiâ inſtantiâ emanatis 26.Maij.1641. coram bon.memor.Merlino 20. Nouembris 1645.27.Maij 1646.& 20.Febr.1647. coram Dom. meo Peutingero. Siquidem Paradiſus dum recepit à Righezzio emptore quintæ partis officij ſcuta 250.illique ceſſit iura ſua ſub obligatione de non contrauueniendo, aliàs ad damna, & intereſſe, ſtante contrauentione poſteà ſecuta ex adiudicatione obtentâ etiam pro ratâ Righezzio
3 ceſsâ, iuſtè fuit Paradiſus † condemnatus ad reſtitutionem pretij, cùm ob contrauentionem fuerit commiſſa ſtipulatio in eum caſum concepta, iuxta text. *in l ſtipulationes non diuiduntur* 72 *ff. de verb. oblig. l. fœnerator 6. verſ. ſi nauis, ff. de naut. fœnor.* Rota coram S. M Gregor. *deciſ.* 564. *num* 4 cum aliis relatis in Romana Permutationis 20.Februarij 1647.*in* § *ſiquidem* coram Reuerend.P.D. meo
4 Bichio, & quidem iuſtè etiam actum fuit viâ † executiuâ in vim obligationis Cameralis, quæ habet executionem paratam Zacch. *de oblig. Camer. quæſt.*2.*num.*5. Rota poſt eundem *deciſ.*12.*num.*1. *& deciſ.*118.*num.*5. *in rec.deciſ.*258.*n.*1.*part.*6.

Nec releuat, quòd in contractibus nominatis, qui † ſuum effectum ſortiti ſunt, prout eſt contra-
5 ctus, de quo agitur, quatenus altera ex partibus deficiat in implemento, non liceat alteri à contractu reſilire, ſed agi debeat ad implementum, ac ad ea damna, † quæ ob non implementum altera
6 pars paſſa fuit, vt dixit Rota coram S. M. Gregor. *deciſ.*130. *num.*2. Quia cùm in præſenti Paradiſus promiſerit non contrauenire aliàs ad † damna, &
7 intereſſe, certum eſt, quòd ſub huiuſmodi obligatione damnorum, & intereſſe venit etiam reſtitutio pretij, vt latè probat Gratian.*diſcept.*301.*n.*1. *& ſeqq.* Ruin *conſ.*141.*ſub n.*9.*poſt med.lib.*1. Rot. *dec.*741.*n.*1.*part.*1 *diuerſ* poſt Pacif.*dec.*28c.*n.*3.& coram S.M.Greg. *deciſ.*88 *n.*3. Adden. *ad eiuſdem deciſ.*564. *n.*5. & dictum fuit in hâc causâ 26.Iunij 1641. *in* §. *iuſtum apparet* coram bon.mem.Merlino.

Minúſque releuat renunciatio facta per Paradiſum dationi in ſolutum, ac iudicationi obtentæ totius medietatis officij. Quia cum appareat illum actualiter apprehendiſſe poſſeſſionem dicti officij, vt legitur in inſtrumento relato in fine Summarij illorũm de Lorcatiis, in eáque poſt dictam renunciationem continuaſſe, ac literas patẽtes ſuper titulo eiuſdem officij à Datariâ obtinuiſſe, ac demum de anno 1645. illius amplam donationem feciſſe Angelæ propriæ filiæ ex his ſanè conuincitur, re-
8 nunciationem illam † fuiſſe verbalem, nam ſi realis fuiſſet, prædicta vti de directo contraria, ac renunciationi repugnantia facta non fuiſſent, nec fieri potuiſſent *l. ſicut* 8.§.*ſuperuacuum ff quibus modis pign vel hypoth. ſoluat.* Bart. *in l poſt contract.* 25.*n.*4 *ff de donat.* Mantic. *de tac.& ambig.lib.*13. *tit.*36.*num.*1. Farin. *de falſit. & ſimulat. quæſt.*162. *n.*243. & latè probatur in deciſione in hâc causâ emanata 20.Feb. 1647.cor.R.P.D.meo Peuting.

Nec Contrarium deduci poteſt ex mandato, & declaratoria poſt dictum renunciationẽ per Paradiſum obtentis ab A.C.contra Iannottum. Quia in eo caſu actum fuit contra Iannotum, non pro ſorte principali Ceoſûs, pro qua priùs obtenta fuerat adiucatio prædicta, ſed pro ſcutis 637.& b.70.. per Paradiſum ſolutis Mandoſio creditori cenſûs pro fructibus eiuſdem cenſûs, ad quos vigore præcedentis accollationis tenebatur dictus Iannottus, vt patet ex ipſo mandato, & declaratoria, Summario Paradiſi *n.*9. vnde hinc nulla poteſt deduci probatio effectuationis renonciationis prædictæ, quæ ideò † vti non eſt affectuata, in nullâ conſiderationc habenda eſt, vt benè reſpondit Rota in hac cauſa 20.Februar. 1647. *in* §. *neque Paradiſum*, coram R P.D meo Peutingero.

Fuit itaque reſolutum, non conſtare de cauſis reſtitutionis in integrum, vtrâque parte informante, &c.

Beneuentana domus.

Veneris 16. *Nouembris* 1648.

ARGVMENTVM.

Immiſſio in vim Saluiani interdicti conceditur, conſtito de credito cum hypothecâ, poſſeſſione debitoris de tempore obligantis, vel poſt, ac poſſeſſione modernâ Rei conuenti. Pactum de retrouendendo tranſit ad hæredes, & tanquam indiuiduum, poteſt à quolibet ex hæredibus exerceri. Præſcriptio Vrbis ſtatutaria non habet locum in actione reali, & aduersùs legalem datur hæredibus reſtitutio in integrum ex capite probabilis ignorantiæ, quæ ſemper in hærede præſumitur, niſi contrarium probetur.

SVMMARIVM.

1 *Immiſſio vigore Saluiani interdicti, quibus concurrentibus denegarari non poſſit.*
2 *Apocha ſubſcripta plenè probat cõtra ſubſcribentẽ.*
3 *Sub obligatione Camerali, quod veniat hypotheca, dubitari non poteſt.*
4 *Clauſula, conſtituti, probat poſſeſſionem conſtituentis contra conſtitutorium.*
5 *Poſſeſſio poſterior rei conuenti in iudicio Saluiani probatur ex clauſula*, conſtituti, *in eius fauorem in inſtrumento appoſita.*
6 *Item ea probatur ex mandato Iudicis, ſuper manutentione ad eiuſdem fauorem relaxato.*
7 *Item ex ſuſtentatione litis, quæ ſola ſufficit, iuncto aliquali adminiculo.*
8 *Pactum de retrouendendo tranſit ad heredes.*
9 *Pactum de retrouendendo, tanquam indiuiduum, poteſt à quolibet ex heredibus exerceri.*
10 *Præſcriptio Vrbis Statutaria, non habet locum in actione reali.*
11 *In heredibus præſumitur ignorantia.*
12 *Heredibus datur reſtitutio in integrum ex capite ignorantiæ aduerſus præſcriptionem*
13 *Ex ſcriptura retentione in herede, licèt arguatur ſcientia dictæ ſcripturæ, non tamen concluditur ſcientia alienius pacti in eâ contenti.*

14 *Præſertim*

14 *Præſertim ſi agatur de magno præiudio.*
15 *Scientia certa, & indubita requiritur, dum agitur de magno præiudio, nec ſufficit præſumpta.*

DECISIO CLXXIV.

POſtquam Rota conceſſit manutentionem in poſſeſſione Domus, de quâ agitur Claudiæ Muſtæ, vt in deciſione coram me emanatâ 14. Decembris 1646. Catharina, & alij de Cariſſimis, acquieſcentes deciſioni prædictæ, ac refectis omnibus expenſis, conuolârunt ad aliud iudicium, & in vim pacti de reſtituendo eandem domum ſub obligatione Camerali appoſiti in apochâ confectâ per Lutium Muſtum Auctorem Claudiæ ad fauorem Bartholomei, & aliorum de Cariſſimis Auctorum Catharinæ, & aliorum nunc Agentium, petierunt ex remedio vtilis Saluiani immiſſionem, quàm hodiè DD. concedendam eſſe cenſuerunt.

Nam conſtare viſum fuit de omnibus extremis neceſſariis in hoc Iudicio, nempe de credito cum hypotheca, de poſſeſſione Lutij, qui promiſit domum reſtituere, & demum de poſſeſſione Claudiæ
1 reæ conueniæ, † quibus concurrentibus immiſſio
ex vtili Saluiano interdicto denegari non debet
Rota coram S.M.Greg. *dec.* 491. *n.* 6. *in rec. dec.* 104. *n.* 2. *part.* 4. *tom.* 2. *& deciſ.* 407. *n.* 1. *p.* 5. *rec.* & alibi paſſim.

Creditum enim cum hypothecâ euidenter reſultat ex pacto de reſtituendo ſub obligatione Camerali contento in Apochâ prædictâ, quæ vti per
2 Lutium ſubſcripta, ac pluribus teſtibus munita, † &
formiter recognita, plenè probat contra ſcribentem, & habentem cauſam ab eo *l. publia* 26. *§. fin. ff. de poſit. leg. ſi ego* 10. *verſic. Planè, ff. de iure dot. auth. contra qui propriam. Cod. de non num.*
3 *pec.* Rot. *deciſ.* 650. *num.* 1. *part.* 1. *recent.* ſub † obli-
gatione verò Camerali contineri hypothecam dubitari non poteſt, vt tradit Galleſ. *ſuper form. eiuſdem oblig. quæſt.* 5. *num.* 3. ibique Zacch. *num.* 37. Rot. poſt eundem *deciſ.* 189. *num.* 10. *deciſ.* 194. *num.* 15. *& deciſ.* 266. *num.* 1. & coram Buratt. *deciſ.* 905. *n.* 2.

Poſſeſſio Lutij promiſſoris probatur ex inſtrumento aſſignationis, ac donationis in dotem fa-
4 ctæ ad fauorem Claudiæ † cum clauſula, Conſti-
tuti quæ probat poſſeſſionem Conſtituentis contra Conſtitutarium Rota *deciſ.* 766 *num.* 11 *part.* 1. *diuerſ & deciſ.* 180. *num.* 5. poſt Cenc. *de cenſ.* coram Seraph. *deciſ.* 1415. *num.* 2. *& in recent. deciſ.* 412. *n.* 3. *& deciſ.* 539. *num.* 2. *part.* 4. & demum
6 probatur poſſeſſio poſterior Claudiæ, † nedum ex
clauſulâ prædictâ ad eius fauorem appoſitâ in dicto Inſtrumento Rot. *d. dec.* 539. *n.* 3. *part.* 4. *recent.* Verùm etiam ex mandato Rotali ſuper manutentione ad eiuſdem fauorem relaxato, ac ex litis ſu-
7 ſtentatione, † quæ ſola ſufficit, iuncto aliquali ad-
minieulo Rota poſt Pacif. de Saluian. *dec.* 98. *n.* 11. *& dec.* 73. *n.* 4. *in fin. poſt primum vol. conſ.* Farin. *in recent. dec.* 481. *n.* 7. *part* 4. *tom.* 2. & coram Gaualer. *dec.* 204. *num.* 6.

Non oſtat quod pactum de reſtituendo fuerit conceptum ad fauorem Bartholomæi, & aliorum de Cariſſimis, non autèm Catharinæ, & Eleonoræ nunc Agentium. Quia cum Catharina, & alij
8 de Cariſſimis † ſint hæredes Bartholomæi, ac alio-
rum, quorum fauore fuit promiſſa reſtitutio, vt in eorum *Summ. num* 3. in ipſos tranſiuit pactum prædictum Rota coram Buratt. *deciſ.* 937. *num.* 1. & cùm ſit indiuiduum, poſſet à quolibet etiam ipſorum hæredum exerceri. Iaſ. in *l. ſtipulationes non diuiduntur* 72. *ſub num.* 21. *verſicul. Tene. ff de verb. oblig.* Rub. Alex. *conſ.* 90. *num.* 4. Tiraquell. *de retract. conuent. §.* 1. *gloſſ* 6. *n.* 37. Mantic. *de taci & ambig lib.* 4 *tit.* 31 *n.* 27. Boër. *deciſ.* 251. *n.* 2. Ludou. *deciſ. Peruſ.* 112 *ſub. n.* 11. *& ſeqq.* Maſtrill. *deciſ* 21. *in princ. & in fin.* Rota coram Buratto *deciſ.* 937. *n.* 8.

Neque releuat exceptio præſcriptionis, quæ fuit
deducta † per Claudiam in Iudicio manutentio- 10
nis; quia Statutaria vrbis præſcriptio non habet locum in actione reali Gabr. *concl.* 4. *num.* 7. *de præſcript.* Rot. *deciſ.* 727. *num* 5. *part.* 1. *diuerſ.* coram Penia *deciſ.* 601. *num.* 7. & in Firmana Saluiani 10. Decembris 1618. *in §. nec viſum fuit*, coram Remboldo. Præſcriptio verò legalis, quatenus etiam completa fuiſſet, obſtare non poteſt, quia cùm Catharina, & alij de Cariſſimis ſint hæredes
Bartholomæi, & aliorum, ad quorum † fauorem 11
fuit promiſſa reſtitutio domûs, vt dictum eſt, in ipſis præſumitur ignorantia huius promiſſionis Bartol. *in l. Æmilius* 39 *num.* 5 *ff. de minor.* Surd. *conſil.* 226. *num.* 10. *& ſeqq.* Eugen. *conſ.* 95 *num.* 23. *lib.* 1. Rot. coram Reuerendiſſ. Vrgellen. *deciſ* 426. *num* 9 ac proinde eiſdem Actoribus ex hoc capite
† competit reſtitutio in integrum Surd. *d. conſ.* 226. 12
n. 11. *& ſeqq.* Caball. *conſ.* 123. *n.* 4. *&* 5. *lib.* 1. Theſaur. *dec.* 103. *n.* 4. Rota coram Reuerend. Vrgellen, *d. dec.* 426. *n.* 12.

Nec huiuſmodi probabilis, ac præſumpta ignorantia excludi poteſt ex eo, quod Catharina, & alij de Cariſſimis retinuerint apocham, in quâ
legitur pactum de reſtituendo: † quia licèt ex hu- 13
iuſmodi retentione deduci poſſit ſcientia ſcripturæ, non tamen concluditur ſcientia pacti in ea
appoſiti, † dum præſertim agitur de maximo 14
præiudicio Rot. coram Reuerendiſſ. Vrgellen. *d. deciſ.* 426. *num.* 16. *&* 18. nam tali caſu requi-
ritur certa, & indubitata ſcientia, † nec ſufficit 15
præſumpta Rot. *deciſ.* 95. *num.* 2. *& deciſ.* 118. *num* 7. *part.* 1. *recent.*

Fuit itaque reſolutum, dandam eſſe immiſſionem, Cariſſimis tantum informantibus, alterâ tamen parte ſæpiùs vocatâ.

Anconitana dotis.

Lunæ 28. Iunij 1649.

ARGVMENTVM.

Quietantia facta à marito de totâ, & integrâ dote, aliquo modo promiſſa non probat ſolutionem alteriùs partis dotis, ſi alio modo alliqua pars promiſſa fuit. Non dicitur augmentum dotis, ſed maior dos, quod vidua in limine matrimonij ſecundo viro tradidit, & proptèrea pro reſtitutione habet priuilegium, *Auth. res quæ Cod. commun. de leg.*

SVMMARIVM.

1 *Verba prædicantia de totâ, & integrâ dote ſunt limitatiua totalitatis in quantitate certa, & probant negatiuam quantitatis maioris.*

2 *Intellige de dote data, ſeu promiſſa, eo modo, de quo prædicta verba loquuntur, non autem de alia parte dotis, ſi alio modo promiſſa fuit* & num. 4.

3 *Verba generalia reſtringuntur, & interpretationem recipiunt ab alijs verbis ſpecialiter adiectis.*

5 *Probatum, & admiſſum in præcedentibus deciſionibus, ſupervacaneum eſt rurſus oſtendere.*

6 *Dotis augmentum magis ſuſpectum eſt, quàm dos.*

7 *Augmentum dotis non dicitur, ſed maior dos, quod in limine ſecundi matrimonij vidua tradidit ad compenſandam viduitatem.*

8 *Vidua indiget maiori dote, quàm virgo.*

9 *Dotis augmentum factum ab vxore in limine ſecundi matrimonij habet pro reſtitutione priuilegium* Auth. res quæ Cod. commun. de legat.

10 *Cùm ſit verè, & propriè dos, idémque de eo iudicetur, ac de ipsâ dote.*

11 *Et pro illius ſolutione, & reſtitutione alienari poſſunt bona fideicommiſſaria in ſubſidium.*

DECISIO CLXXV.

PEr plures deciſiones, & duas ſententias Rotales fuit firmatum, dotem Franciſcæ Lanfroconæ ſcutorum 4000. fuiſſe conſtitutum in limine ipſius contractûs matrimonij, adeo vt nihil protſùs ſupereſſet deducendum; Conceſſa tamen ex benignitate noua audientia, viſum fuit, quòd ea, quæ hodie denuò allata fuerunt, ſublata remanent, tam ex deciſionibus in hâc causâ emanatis coram bon. memor. Buccabella, quàm aliis coram R.P.D. meo Arguelles, coram Reuer. Decano, & demùm coram me ſub die 1. Martij præteriti, cuius deciſionis fundamenta, etiam hodiè DD. approbando, perſtiterunt in deciſis.

Nam Fanelli iterùm in medium adducebant vetus, & ſæpè deductum obiectum deſumptum ex inſtrumento celebrato de anno 1623. iterum dato in Summario de Fanellis *n.* 1. cuius verba ſunt, *Cum fuerunt contractum matrimonium cum dote, &c. verbo tenus, &c.* ſcuta 2250. & infra ibi, *Hieronymus d. eius vxorem præſentem de totâ, & integrâ dote ſibi verbo tenus promiſſâ ex nunc prout ex tunc, quietauit, &c.* ex quo Inſtrumento Fanelli potiſſimum
5 ponderabant illa † verba, *de totâ & integrâ dote*, quæ ſunt limitatiua totalitatis in quantitate certa, & probant negatiuam quantitatis maioris, vt ex doctrina Bald. *in l. Actor. 23. n. 6. & ſeqq. C. de probat.* tradit Pacian. *de probat. lib. 1. c. 42. n. 1. cum ſeqq.* Oldrad. *conſ. 254 n. 14.*

Sed huiuſmodi decretum fuit ſublatum ex reſponſionibus datis in deciſione in hac cauſa emanata 16. Martij 1635. coram bon. mem. Buccabella, & in aliis duabus coram R.P.D. meo Arguelles 17. Iunij 1647. *in §. nec attendenda venit,* & 31. Ianuarij 1648. *in §. minus ſexta,* & coram me 1. Martij præteriti, *ſub §. vetus obiectum.*

Et profectò DD. animaduertebant difficultatem penitus ceſſare ex eo, quia dos Franciſcæ fuit partim verbò tenus promiſſa, vt loquitur inſtrumentum ſuprà relatum, partim verò conſtituta, ac cum effectu tradita ſecundo viro in mobilibus, gemmis, & pecuniis in limine matrimonij, & eodem die quo mulier ad illum acceſſit; vnde licèt quie-
2 tantia prædicta anni 1623. loquatur de totâ, † ac integrâ dote, & ſit verbis generalibus concepta, tamen cùm loquebatur expreſsè de dote verbo tenus promiſſâ, quietantia reſtringenda eſt ad huiuſmodi partem dotis, cùm verba generalia † reſtringantur, & interpretationem recipiant ab aliis verbis ſpecialiter adiectis. *leg. ſed ſi adyciatur* 13. vbi gloſſ. pro ſoc. Felin. *in cap ſedes 15. n. 3. de reſcript.* Surd. *conſ. 34 num. 39.* Rota *deciſ. 387. num. 1. in fin.* coram Card Seraph. & in aliis relatis in Engubina refectionis domorum, 4. Iunij 1640. *in §. fin.* coram Reuerendiſſimo Salamantino. Ac propterea nullo modo ex quietantia dotis verbo tenus promiſſæ † deduci poteſt probatio negatiuæ maioris ſummæ dotis diuerſo modo conſtitutæ, ac traditæ, vt dictum eſt. 3 4

Fuiſſe verò à Franciſcâ in limine matrimonij tradita, & ſecum adduxiſſe quando acceſſit ad domum viri plura mobilia ingentis valoris, gemmas, & pecunias, adeò probatum fuit in aliis † huius cauſæ deciſionibus, vt ſupervacaneum DD. iudicauerint rurſus hoc oſtendere, & Sole clarior probatio reſultat ex deductis in deciſione 16. Martij 1635. *in princ. & ſub §. ex teſtib. & ſeqq.* coram bon. mem. Buccabella, & in deciſ. R.P.D. mei Arguelles 17. Iunij 1647. Septima autem coniectura, & ſeqq. & in alia 31. Ianuarij 1648. coram eodem in qua luculenter remouentur omnes exceptiones à Fanellis adductæ, & in deciſione coram me ſub *§. attamen DD. & ſeqq.* 5

Et gratis dicitur quòd non agatur de dote, ſed de illius † augmento, quod eſſe magis ſuſpectum quàm dotem tradit Barboſa *in l. part 6. num. 39 ff. ſolut. matrim.* Quiá hîc, vt viſum eſt, non agitur de augmento dotis facto conſtante Matrimonio, ſed † de maiori dote conſtitutâ in limine ſecundi matrimonij, quam ſecundo viro viduam non in fraudem præſumptæ donationis ſed ad compenſandam viduitatem dediſſe cenſetur, † cùm vidua indigeat maiori dote, quàm virgo Dec. *in l. ſi qua mulier. 1. num. 5. in fin. C. de ſecund. nupt.* Menoch. *de præſumpt. lib. 3. præſ. 6. num. 30.* Hodiern. *in leg. hac edictali quæſt. 26. num. 36. & ſeq. Cod. de ſecund. nupt.* 6 7 8

Et proinde cùm non agatur de augmento dotis facto à viro vocari, † ſed de maiori dote quam vxor vidua dedit ſecundo viro; pro reſtitutione competunt priuilegia *auth. res quæ Cod. commun. de leg.* nam augmentum factum ab vxore in limine † ſecundi matrimonij, eſt verè & propriè dos, idémque de eo iudicatur, ac de ipsâ dote per text. *in l. etiam 8. Cod. de iur. dot. & l. inter ſocerum 26. §. cum inter patrem, ff. de pact. dotal. auth. ſed iam neceſſe, C. de donat. ante nupt. & in §. aliud quoque auth. de æqualit. dot.* Surd. *conſ. 196. num. 20.* Gratian. *diſcept. 254. n. 66.* Thomat. *deciſ. March. 67. num. 28.* & pro illius ſolutione, & reſtitutione alienari † poſſunt bona fideicommiſſaria, ſicuti pro ipſa dote in ſubſidium. Cephal. *conſ. 177. num. 29. lib. 2. & conſ. 598. num. 30. lib. 4.* Fontan. *de pact. nupt. clauſ. 7. gloſſ. 3. part. 14. n. 10.* Rota coram Seraph. *deciſ. 666. n. 4.* & in ipſiſſimis terminis huiuſmet dotis Franciſcæ cum Fanellis in Anconitana dotis 9. Decembr. 1648. *§. omiſſis & ſeqq.* coram Reuer. P. Dom. meo Cerro. 9 10 11

Et ita fuit reſolutum vtraque parte, &c.

Romana Pecuniaria,

Luna 28. Ianuarij 1650.

ARGVMENTVM.

Contractus filijfamilias initus ſine conſenſu Patris, tanquam nullus, ſi transfundatur in alium contractum validum, puta mutui, non valet nec primus, nec ſecundus contractus, per quem primus ratificatus non dicitur. Ratificatio contractûs nulli, ex nullo actu inducitur non probata in ratificante ſcientia omnium nullitatum Facti, & Iuris, ad quem effectum ſcientia præſumpta non ſufficit. Ignorantia proprij facti, licèt allegari non poſſit, tamen circa qualitates eiuſdem facti poteſt allegari.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio filijfamilias, ſine conſenſu Patris non tenet.*
2 *Contractus primi nullitate ſtante non poteſt illе in alium contractum validum conuerti.*
3 *Obligationis prima ſubſtantia, dum deficit, deficere quoque debent alia obligationes ab eâ originata.*
4 *Contractus nullus non ratificatur, ſi poſtea conuertatur in alium contractum validum.*
5 *Ratio non inducitur, niſi adſit in ratificante plena ſcientia omnium nullitatum tam facti, quàm Iuris,* & num.9. & 14.
6 *Statuti præſentia præſumitur.*
7 *Scientia præſumpta pro ratificatione actus nulli non ſufficit.*
8 *Abſolutus per ſententiam etiam dubitare poteſt de viribus abſolutionis, quando ſententia fuit per appellationem ſuſpenſa, & lis adhuc non eſt terminata.*
10 *Ignorantia facti proprij allegari non poteſt.*
Procedit circa illum factum, & ſpeciem illius contractus, non tamen alias qualitates.
12 *Contractus filijfamilias initus cum conſenſu Patris valet.*
13 *Allegatio erroris proprij, quod opinatus fuerit contraxiſſe conſentiente, aut ratificante Patre, allegari poteſt per filium familias ad excludendum reuelantiam agnitionis debiti, defuncto patre facti.*
14 *Pro ratificationis excluſione ſatis eſt, dubitari poſſe de ignorantia facti.*
15 *Mutuum ſimulatum nullo modo ſuſtineri poteſt.*
16 *Mandatum relaxatum per A. C. vigore contractus ſimulati, eſt infirmandum cum omnibus inde ſecutis.*
17 *Apocha ſimulata nullam meretur executionem.*

DECISIO CLXXVI.

DOmini abſque vlla difficultate confirmarunt deciſionem, coram me in hàc causâ emanatam ſub die 28. Maij proximè præteriti, ex eo potiſſimùm fundamento, quia ante contractum ſimulatum mutui, de quo agitur, initum inter Benedictum Coſtam, & Hieronymum Viualdum, præcedebat alius contractus à præfatis contrahentibus nulliter geſtus, eo quòd Benedictus filiusfamilias contraxerat † ſine Patris conſenſu contra 1
diſpoſitionem Statuti Vrbis *lib. 1. cap. 151.* prout Rota ſemel, atque iterum reſoluit pro nullitate ſimilis obligationis Benedicti in Romana Societatis officij 19. Ianuarij 1643. & 27. Ianuarij 1644. coram R.P.D. meo Peutingero.

Ideóque ſtante nullitate clara Cambij primò
loco initi, † non poterat talis nullus, & inua- 2
lidus contractus in mutuum conuerti, ac ſimulari; nam deficiente præſuppoſito validitatis Cambij, & primæ obligationis ſubſtantia, † deficit 3
etiam mutuum ab eâ originatum ad text. *in l. mancipia. C. ſi ſeruit. fug.* Decius *conſ. 90. num. 2. & conſ. 251. n. 5.* & in his terminis Bald. *in l. ſi ex pretio 6. n. 2. v. quodam eſt ſimulatio. C. ſi cert. petat.* Surd. *conſ. 150. n. 78.* Farinac. *de ſimul. quæſt. 162. num. 43.*

Nec iterum viſum fuit obſtare, quòd Benedi-
ctus ſui iuris effectus † Cambium ratificauerit, 4
mediante mutuo poſtea celebrato, vt illud extingueretur; Quia ratificatio contractus nulli non
inducitur † niſi priùs in approbante, & ratifican- 5
te adſit ſcientia plena nullitatis non ſolùm facti, vt probat Text. *in l. fin. ibi (per ignorantiam facti) ff. ad S. C. Maced. gloſſ. in l.* Zenodorus 2. *verb. nouatione, C. eod. tit.* Alex. *in l. ſi ſilius 14. in fin. ff. ſi cert. petat.* Donell. *comment. iur. lib. 12. cap. 28. verſ. niſi in facto errauerit.* Sed etiam iuris. Rota, *deciſ. 260. num. 15.* & ibi Add. *numero 22.* coram S. M. Greg. & cor. Buratto *deciſ. 410. num. 12. in recent. deciſ. 535. num. 12. p. 1.* & in Anconitana Cenſus 19. Iunij 1648. & in §. *optimè enim.* coram R. P. D. meo Peutingero.

Deeſt autem ſcientia iuris, quia † licèt præ- 6
ſumatur ſcientia ſtatuti, tamen ad ratificandum
actum, † ſcientia præſumpta non ſufficit Rota *de- 7
ciſ. 410. num. 11.* & ibi Add. *num. 15.* coram Buratto, & licèt Benedictus ſententiam fauorabiliter reportaſſet, declarantem nullitatem obligationis ab ipſo factæ, dum in patris poteſtate reperiebatur abſque ipſius conſenſu; attamen dum
ſententia abſolutoria ad ipſius fauorem emanata 8
ſuſpenſa fuit per appellationem, quâ pendente deuenit ad contractum mutui, de quo agitur, dubitare poterat de viribus ſuæ obligationis, dum lis adhuc terminata non erat, idque euentus docuit, nam prima ſententia fuit reuocata, licèt poſteà per Rotam fuerit vltimo loco confirmata coram R. P. D. meo Peutingero, vnde in Be-
nedicto ratificante de tempore contractûs † mu- 9
tui non aderat ſcientia expreſſa, certa, & plena iuris, nec ideò valida ex eo contractu deduci poteſt ratificatio, Oſaſch. *deciſ. 179. num. 13. & ſeqq.* Ayman. *conſ. 197. num. 14.* Pariſ. *conſ. 47. num. 97. lib. 1.*

Quo verò ad ignorantiam facti proprij licet hoc
allegari † non poſſit: vt in his terminis tradit 10
Caſtr. *in l. fin. num. 2. ad S. C. Maced.* Tamen
hoc procedit circa ſpeciem contractus, † adeò vt 11
Benedictus allegare non poſſet ſe credidiſſe ex alio contractu, quàm mutui eſſe obligatum: non tamen procedit circa alias qualitates, ex quibus contractus potuiſſet ſuſtineri, puta ſi in contractu
filij † conſenſus patris interueniſſet, quo caſu 12

 obligatio

obligatio ſuſtineretur *l. ſi permittente patre 4. & l. fin. in princ. C. ad S. C. Maced. l. ſi tamen 14. & l. filium habeo 16. ff. eodem.* In hoc enim po-
teſt filiusfamilias maior fructus errare opinando
patris conſenſum, aut ratificationem acceſſiſſe, †
13 & talis allegatio erroris permiſſa eſt ad excluden-
dam releuantiam agnitionis debiti defuncto pa-
tre facti, vt benè declarat idem Caſtr. *in alleg. l. fin. ſub numero 2. verſ. bene ergo*, & ibidem Ful-
goſ. *verſ. vel dic.* Connan. *comment. iur. lib. 7. cap. 2. num. 9.*

Prætenſam itaque ratificationem excludit etiam
14 ignorantia facti, † de quâ ſufficit poſſe dubitari,
cum requiratur ſcientia certa, & ſpecifica, vt vi-
15 ſum eſt, & cùm apocha mutui † ſit ſimulata, &
ſuſtineri nullo modo poſſit, ex prædictis, aliiſque
16 ponderatis in alia deciſione huius cauſæ, † ideò
mandatum A. C. eius vigore relaxatum, iterum
Domini cenſuerunt eſſe intimandum, cum om-
nibus inde ſecutis, Apocha enim prædicta, vti ſi-
17 mulata † nullam merebatur executionem Farin.
de ſimul. quæſt. 162. num 64. Rota *in recent. deciſ. 61. num. 9. part. 5. & dec. 259. num. 8. part. 6.* & in Romana Cambij 30. Ianuarij 1643. *in §. inſpecto pariter credito.* coram Reuerendiſſ. D. meo Decano.

Et ita fuit reſolutum vtraque parte infor-
mante.

Romana Depoſiti.

Veneris 18. Martij 1650.

ARGVMENTVM.

Notarij ſecundùm *reformationem Sanctæ mem. Pauli V. tit. de Notar. Tribunal. Vrb. num. 37. §. ad rogandum.* Tenetur ad damna, & intereſſe parti læſæ ſi ſequantur ex eorum culpa, vel facto, quod tamen eſt intelligendum, quando damnum fuit ſecutum ex facto, & commiſſio ipſius Notarij, ſecùs ſi ex aliâ cauſâ. Item dicta reformatio eſt intelligenda, quatenus ex tali facto, vel culpa damnum ſecutum probetur. Creditor, qui cauſam non dedit euictioni, ad aliud non tenetur, quàm ad reſtitutionem recepti: Debitor verò, cuius erat res vendita, tenetur emptori pro fructibus, & damnis per eum paſſis.

SVMMARIVM.

1 *Contra Notarios atteſtantes, quæ vera non ſunt, relaxatur mandatum pro damnis, quæ tertius patitur propter eorum non veras atteſtationes.*

2 *Notarij debent attenti, & diligentes in faciendis atteſtationibus.*

3 *Notarij tenentur ad damna, & intereſſe, ſi aliquod damnum ex eorum incuriâ, culpâ, vel facto ſequatur.*

4 *Damnum extrinſecum ex commiſſo alterius, vt debeatur, probandum eſt alterius intereſſe.*

5 *Limita, niſi commiſſum, aut male factum interceſſiſſet.*

6 *Damnum, & intereſſe, ſi non fuerit ſecutum ex malefacto Notarij, ſed ex aliâ cauſâ non poteſt ab eo prætendi,* & num. 7.

8 *Creditor cui pecuniæ fuerunt ſolutæ, etiamſi iura ſimpliciter ceſſiſſet, conueniri ad aliud non poteſt, quàm ad reſtitutionem recepti.*

9 *Creditor, qui cauſam non dedit, euicta re ad aliud non tenetur, quam ad reſtitutionem pecuniarum.*

10 *Et emptor euicta pro fructibus, & damnis paſſis tenetur ſe vertere contra venditorem, ſeu debitorem, cuius erat res vendita.*

11 *Reformatio Pauli V.* tit. de Notariis Tribunal. num. 37. §. ad rogandum. *Diſponit quod Notarij teneantur ad damna, & intereſſe, ſi quid malè ab eis geſtum fuerit.*

12 *Hoc tamen intelligitur prout de iure.*

13 *Damna, & intereſſe de iure vt ab aliquo debeantur, probandum eſt, quòd illa prouenerint ex facto, vel culpâ illius.*

DECISIO CLXXVII.

HÆredes Alexandri Palladij Notarij fuerunt
condemnati ad reſtitutionem ſcutor. 159. ſo-
lut. à ſac. Monte Pietatis Paulo de Sanctis, ac
etiam ſcutor. 258. Dominico Sauio creditoribus
Iannotti, eo quia Palladius minus rectè † atte- 1
ſtationem fecerat, fuiſſe adimpletas conditiones
omnes in quodam inſtrumento contentas: quod
tamen verum non fuit, vt videre eſt in deciſione
coram me in hâc causâ, emanatâ, ſub die 24.
Aprilis 1648. cuius vigore fuit relaxatum, & exe-
cutum mandatum, & Lercarij fuerunt ſatisfacti;
Notarij † enim debent eſſe attenti, & diligentes 2
in faciendis huiuſmodi atteſtationibus, nam ſi
aliquod damnum ex eorum † incuriâ, culpâ, vel 3
facto ſequatur, tenentur ad omnia damna, & in-
tereſſe, vt cauetur *in reformatione Sanct. mem. Pauli V. ſub rubr. de Notar. Tribun. Vrb. num. 35. §. ad rogandum.*

Satisfactis inquam Lercariis de ſummis antedi-
ctis eiſdem in mentem venit prætendere damna,
& intereſſe, & informantibus ſolummodò Ler-
cariis DD. contra informantes reſponderunt.
Ratio eſt quia ad hoc vt ex commiſſo damnum
extrinſecum debeatur, probare concludenter 4
oportet, quòd intereſſe, quod petit, re vera ha-
buiſſet, niſi commiſſum, † aut malefactum in- 5
terceſſiſſet l. quemadmodum 29. *ſub §. ſi protectum meum. ff. ad l. aquiliam.* Rimin. iun. *conſ. 218. num. 103.* Burſatt. *conſ. 453. num. 34.* Honded. *conſ. 50. num. 30. lib. 1.* Ciriac. controu. 540. *n. 33. & 34.* Rota in Romana cenſus, ſeu Depoſiti 27. Iunij 1644. in §. ſecundo vltra culpam coram R. P. D. meo Bichio.

Verùm certum eſt quod ſi creditores iura ſim-
pliciter ceſſiſſent ad formam, in Inſtrumento præ-
ſcriptam, adhuc Lercarij euictionem, & fructuum
officij amiſſionem † paſſi fuiſſent, quia euictio 6
euenit non ex cauſa huius ceſſionis factæ à cre-
ditoribus Iannotti, ſed ex dominio, quod ſibi
reſeruauerat Flauius Paradiſus, vt firmauit Rota
coram me in hac cauſa *ſub §. nec etiam releuare viſum fuit*, ideòque non poſſunt † Lercarij dam- 7
num exinde ſecutum repetere à Palladio, ſiue eius
hæredi

hæredibus. Rota in dicta Romana Cenſus, ſeu depoſiti 27. Iunij 1644. coram R. P. D. meo Bichio.

Imo Paulus de Sanctis, & Dominicus Sauius
8 creditores † quibus pecuniæ fuerunt ſolutæ, etiamſi iura ſimpliciter ceſſiſſent, conueniri ad aliud non poterant, quàm ad reſtitutionem recepti,
9 nam cum ipſi non dederint cauſam damno † tenerentur re euictâ ad reſtitutionem pecuniarum
10 receptarum duntaxat, & emptor † pro fructibus, & damnis ob euictionem paſſis tenetur actionem dirigere contra venditorem, ſeu debitorem, cuius erat res vendita, *vt in l. ſi ob cauſam 13. C. de euict.* & ibi Bald. *in princ. verſ. repetitur.* Rota penes Seraph. *deciſ.* 1435. *n.* 2.

11 Non obſtat quòd ex † *d. reformatione ſanct. mem. Pauli V. tit. de Notar. Trib. Vrbis num.* 37. §. *ad rogandum.* Notarius, cuius culpâ, vel facto aliquid minus rectè geſtum fuerit obligetur ad reficienda damna, & intereſſe parti, damnum
12 paſſæ: Quia hoc intelligitur, prout de iure, quatenus videlicet ex tali facto, vel culpâ damnum
13 † ſequutum probetur, vt in fortioribus terminis tradit Gratian. *diſcept. forenſ.* 772. *num.* 18. *& ſeqq.* Rot. *deciſ.* 467. *n.* 2. *p.* 1. *diuerſ.* & in Romana, ſeu Sutrina Pecuniaria 19. Iunij 1648. coram R.P.D. meo Bichio.

Et ita fuit reſolutum contra Letearios informantes.

Romana Alimentorum.

Lunæ 2. Maij 1650.

ARGVMENTVM.

Maritus tenetur alere vxorem, etiamſi vxor habeat patrem, vel fratres diuites, qui aliquando breui manu alimenta præſtiterint, & licèt vir eam duxerit indotatam, vel cum modicâ dote, quam nec minus exegerit. Paupertas non probatur atteſtationibus, aut teſtibus negatiuam non coarctantibus; Imo excluditur probatis prioribus diuitiis, quia ſemel diues ſemper præſumitur diues. Pauper ad effectum denegandi alimenta vxori non dicitur, qui habet dotem maternam, eſt muſicus, & vir induſtrius, ac diu alimenta vxori, & familiæ præſtitit.

SVMMARIVM.

1 *Mulier nupta debet à Marito alimentari.*
2 *Filia dum habet aliunde alimenta, non poteſt moleſtare tertium poſſeſſorem bonorum Patris.*
3 *Maritus tenetur alere vxorem, etiam indotatam.*
4 *Etiamſi habeat patrem, vel fratrem diuitem.*
5 *Vxorem alendi onus primariò, & principaliter ſpectat ad maritum.*
6 *Dotis paruitas non liberat maritum ab onere alimentorum.*
7 *Maritus ſibi imputare debet quare duxit vxorem cum paruâ dote, vel ſine eâ.*
8 *Maritus dum dotem, aut illius fructus non exegit, non debet denegare alimenta vxori, ſed agere poterit pro dotis, & fructuum conſecutione.*
9 *Paupertas non probatur ex atteſtationibus, quia fides ſimplices non faciunt fidem.*
10 *Teſtes vt probent paupertatem, debent coarctare negatiuam, quòd quis aliquid habere non poſſit, quin ipſi ſcirent.*
11 *Pauper ad effectum non alendi vxorem dici non poteſt, qui habet dotem maternam, licet extra locum, & eſt muſicus, & induſtriâ praditus, ac vxorem, totámque familiam laudabiliter diu aluit.*
12 *Hominum ſtatus eſt variabilis.*
13 *Paupertas excluditur, dum probatur antecedens alendi facultas, & nullam cauſam ſuperueniſſe docetur.*
14 *Semel diues præſumitur ſemper diues.*
15 *Pater præſtans breui manu alimenta filiæ, non cenſetur hoc feciſſe animo obligandi ſe ad præſtationem alimentorum.*
16 *Præſertim in præiudicium fratris, qui bona patris præſtantis alimenta non poſſidet.*

DECISIO CLXXVIII.

A Gaſpare Rogerio prætendebat Anna alimenta tanquam filia Angeli Rogerij fratris eiuſdem Gaſparis: & licet Annæ filiatio ad effectum alimentorum, DD. videretur ſufficienter probata ex deductis ab informantibus attamen responderunt, alimenta non deberi. Nam cùm
Anna nupta reperiatur, † à viro debet alimentari, 1
ideóque cum alimenta ſibi neceſſaria aliunde conſequi valeat, illa prætendere † non poteſt à Gaſ- 2
pare tertio poſſeſſore bonorum fideicommiſſo
Pompeij Patris ſubiectorum: maritus † enim te- 3
neter alere vxorem etiam indotatam *l. ſi cum dotem* 23. §. *ſi autem in ſeniſſimo ff. ſolut. matrim.* Soccin. Sen. *conſ.* 64. *num.* 1. *& ſeqq.* Vbi quod hoc procedit etiam ſi vxor habeat patrem, vel
† fratrem diuites, qui eam commodè alere poſ- 4
ſint, cum onus vxorem alendi primariò & princi-
paliter † ſpectet ad eius virum. Ferret. *conſ.* 34. 5
ante numer. 7. Rota *diuerſ. deciſion.* 760. *num.* 6. *part.* 1. *recent. deciſ.* 673. *ſub num.* 6. *part.* 3. & coram Cardin. Caualer. *deciſ.* 554 *n.* 4.

Neque obſtat, quòd Anna habuerit paruam dotem, nempe ſcuta 100. ab Angelo Rogerio eius aſſerto genitore, quódque maritus illam in-
tegrè adhuc non exegerit. Quia † paruitas do- 6
tis maritum non liberat ab onere præſtationis alimentorum; nam ſibi imputare debet ſi contraxit
matrimonium ſine dote, † vel cum paruâ dote, vt 7
in his terminis reſpondet Ferrett. *d. conſ.* 34. *ante num.* 7. *verſ. licèt vxor.* Surdus *de alim. tit.* 7. *quæ.* 9. *num.* 18. *cum ſeqq.* Si verò dotem, aut illius fru-
ctus vir non exegit, agere † poterit pro illorum 8
conſecutione, & obtinere prout ius erit. Boët. *deciſ.* 22. *n.* 5. Rota coram Cardinal. Caual. *d. deciſ.* 554. *n.* 5.

Et ſuperuacaneum eſt allegare viri paupertatem; Nam ea non probatur ex datis in Sum-
mario Annæ *numero* 10. Quia † ſimplices fi- 9
des, quæ dantur fidem facere non poſſunt; Teſtes verò ſuper d. Paupertate examinati
non † concludunt, quòd ipſe vir nihil habeat, 10

coarctando

coarctando negatiuam, quòd babere non poſſet, quin ipſi ſcirent provt ad hunc effectum requiritur. Rot. coram Bur. *decis.* 41. *num.* 2. coram S.M. Greg. *decis.* 42 *num* 5. *in rec. decis.* 532. *num.* 2. *part.* 2. *& decis.* 162. *num.* 2. *part.* 7. in Romana de Catalanis 1. Iulij 1648. coram me, & in Toletana Matrimonij 1. Februar. 1649. coram R. P. D. meo Corrado.

Quin imò ex teſtibus ab Annâ inductis conſtat,
quòd Ioann. Baptiſta eius vir habet dotem maternam in Ciuitate Perusiæ, & præterea ipſe †
11 eſt muſicus vir gnauus, & induſtriâ præditus, &
vxorem totámque familiam laudabiliter aluit ab anno 1626. vſque ad annum 1646. vt deponit primus teſtis iuxta 6. interrogatorium Summ. Gaſparis *num* 16. Ideò excluditur allegata paupertatis cauſa, ciúſque probatio ex prædictis eliſa videtur ad text. *in l. ſi quis à liberis* 5. §. *ſed etſi filius ff. de liber. agnoſc. gloſſ. in l. ſi maritus* 44. *in verb. neque mandare ff. ſolut. matrim.* Angel. Aretin. *conſ.* 95. *num.* 16. Dec. *conſ.* 576. *num.* 5. Rota *dec.* 170. *num.* 3. *part.* 4. *recent.* & in dicta Toletana Matrimonij 1. Februarij 1649. coram R. P. D. meo Corradò.

Idque Dominis comprobare viſum fuit ex eo, quòd Ioann Baptiſta duxit annuin Annam in vxorem cum dicta dote ſcut. 100. & per 20. annos & vltra, quibus Angelus ſuperuixit prætenſa alimen-
12 ta non petiit: ideò † licet ſtatus hominum ſit variabilis, inuerisſimilis tamen, ac conficta omnino
13 viſa fuit hodiè allegata paupertas, † dum nulla cauſa ſuperueniſſe probatur, cùm ſemel diues
14 ſemper † diues præſumatur Alberic. *in l. ſi vero* 5. §. *qui pro rei qualitate numero* 5. *ff. qui ſatisdare cogunt.* Alciat. *de præſumpt. reg.* 2. *præſ.* 27. *num.* 1. Menoch. *eod. tract. lib.* 6. *præſumpt.* 25. *n.* 2. *& ſeqq.* Ciriac. *contr.* 91. *num.* 16.

Nec ſubſiſtit in facto, quòd Angelus, dum vixit, breui manu alimenta ſubminiſtrauerit. Quia contrarium probatur à dicto primo teſte per hæc verba deponente *e doppo maritata l'ha ſempre mantenutu il marito*, dicto Summario *num.* 16.
15 & quamuis Angelus illis aliquod auxilium † præſtitiſſet hoc tamen non cenſetur feciſſe animo ſe obligandi ad præſtationem alimentorum præſertim in præiudicium Gaſparis † fratris, qui nulla
16 bona Angeli poſſidet, ſed paterna tantum, & fideicommiſſo ſuppoſita.

Et ita fuit reſolutum vtrâque, &c.

Anconitana Cenſus.

Lunæ 9. Maij 1650.

ARGVMENTVM.

Contractus à muliere celebratus abſque ſolemnitatibus ſtatutariis eſt nullus, neque ex eo immiſſio concedi poteſt. Cooquaſſantur priuilegia in contractu mulieris cum minore, niſi ſtatutum, perſonas minorum, aut mulierum ſimpliciter reddat inhabiles, nullâ habitâ ratione contrahentium cum eis. Minoris priuilegium eſt fortius priuilegio mulieris de iure, ſecus ex conſtitutione Ægidiana. In æqualitate priuilegiorum potior eſt cauſa illius, qui agit de damno vitando, & eſt reus conuentus. Probatio, aliquem non poſſidere certo loco, non excludit quominus alibi poſſidere bona poſſit. Condemnatio ad reſtitutionem fructuum intelligitur de fructibus de iure debitis, de quibus in liquidatione maturiùs cognoſci poteſt.

SVMMARIVM.

1 *Mulier ſine ſolemnitatibus à ſtatuto requiſitis contrahens non obligatur.*

2 Statutum Anconæ rubr. 42. & 43. *requirit in contractibus mulierum interuentum proximiorum, & decretum Iudicis, vltra cæteras ſolemnitates, alias decernit contractus nullos, & inefficaces.*

3 *Immiſſio vigore contractûs nulli, concedi non poſſit.*

4 *Conquaſſantur priuilegia, quando mulier contrahit cum pupillis.*

5 *Fallit quando ſtatutum inhabilitat perſonas minorum vel mulierum, nullâ habitâ ratione contrahentium cum illis: Quia tunc non attenditur æqualitas priuilegiorum, & proinde non intrat conquaſſatio, & ſemper contractus geſti cum quibuſuis perſonis ſunt nulli, & inualidi.*

6 *Conſtitutio Ægidiana prohibens mulieres obligari ſine certa ſolemnitate, loquitur etiam de contractibus initis cum perſonis priuilegiatis.*

7 *Sicque locum habet, etiamſi mulier contraheret cum minore.*

8 *Minoris priuilegium eſt fortius priuilegio mulieris: ſed hoc procedit in terminis iuris communis.*

9 *Non autem in terminis conſtitutionis Ægidianæ, vel alterius ſtatutariæ diſpoſitionis perſonas ſimpliciter inhabilitantis.*

10 *In priuilegiorum æqualitate, quando verſamur, tunc potior eſt, qui agit de damno vitando.*

11 *Mulier & minor ſi ambo agant de damno vitando, vel lucro captando, tunc potior eſt cauſa rei conuenti.*

12 *Minor qui pecuniam dedit mulieri, dicitur tractare de damno vitando, & mulier de lucro captando.*

13 *Quod procedit, ſi probetur pecuniam fuiſſe verſam in vtilitatem mulieris, aliàs ſecus.*

14 L. ſi apud minorem 13. ff. de minor. *habet limitationem in ventre, quando ſcilicet minor aliunde non poteſt conſequi ſuum creditum.*

15 *Officialis alicuius loci, ſi atteſtetur aliquem non poſſidere, reſtringitur ad eundem locum & non tollit, eundem alibi non poſſidere.*

16 *Fides ſimplex nullum gradum probationis facit.*

17 *Ex cenſu nullo percipiens fructus, videtur excuſandus à reſtitutione pro eo tempore, quo cenſus pro valido fuit habitus, & reputatus.*

18 *Iudex ſi condemnat reum ad reſtituendum fructus perceptos abſque liquidatione intelligitur*

gitur condemnaſſe provt de iure.
19 *Neque condemnatio dici poteſt iniuſta, vel exceſſiua.*
20 *Dum ſententia ſimpliciter condemnat ad reſtitutionem fructuum, in liquidatione maturius cognoſcendum eſt, quinam fructus ſint reſtituendi.*

DECISIO CLXXIX.

EManârunt in hâc causâ duæ ſententiæ Rotales: Altera R. P. D. mei Peutingerij, præuiis
tribus deciſionibus 7. Maij 1647. 27. Martij 1647.
& 19. Iunij 1648. Altera R. P. D. mei Cerri,
præuiâ iisdem deciſione 1. Iunij 1649. Cauſa ve-
rò per appellationem mihi commiſſa, dubitaui
an ſententia Rotalis eſſet confirmanda, DD. vtrâ-
que parte informante affirmatiuè reſponderunt.
Nam cùm cenſus de quo agitur fuerit impoſitus à
1 Clarice tam † proprio, quàm eius filiorum pu-
pillorum nomine, ſine interuentu proximiorum,
decreto Iudicis, & aliis ſolemnitatibus requiſitis
2 tam ex ſtatuto † Anconæ, *ſub rubric. 41. & 43.*
quam ex Conſtitutione Ægidiana *lib. 5. cap. 25.*
declarantibus contractus taliter factos eſſe nullos,
ex illo oriri non poterat vlla obligatio, vel actio,
3 neque concedi † immiſſio, provt obtinuerat Cæ-
ſaranus ab A. C. Couarruu. *in cap. quamuis pa-
ctum 2. part. §. 4. num. 6. de pact. in 6.* Rom. *conſ. 12.
num.* 4. Rota *deciſ. 282. num. 1. & per tot. part. 4.
diuerſ.* & poſt Cenc. *de cenſ. deciſ. 31. num. 3.*
coram Reuerendiſſ. Vrgellen. *deciſ. 18. num. 13.
& ſequent.* & in Romana, ſeu Peruſina Cen-
ſus 12. Decembris 1644. coram R. P. D. meo
Bichio.

Non obſtat quòd mulier contraxerit cum pu-
4 pillis, quo caſu † priuilegia conquaſſantur ſubſi-
ſtere enim viſa fuit reſponſio in deciſionibus alla-
ta, nempe quòd præfatæ conſtitutiones inhabi-
5 litant perſonas † minorum, & mulierum nullâ
habitâ ratione contrahentium cum illis, ideò non
attenditur æqualitas priuilegiorum: ſed mulieres,
& minores etiam ſi contrahant ad fauorem alte-
rius mulieris, & minoris, non ſeruatâ formâ
ipſis præſcriptâ, nulliter agunt, & nullatenus
6 obligantur, præſertim attentâ conſtitutione † Æ-
gidiana, quæ loquitur de contractibus initis cum
7 perſonis priuilegiatis, & ſic comprehendit † etiam
minores; vt ponderatis illius verbis dictum fuit
in Romana, ſeu Peruſina Cenſus 23. Iunij 1645.
coram R. P. D. meo Bichio, & in Anconitana
nullitatis concordiæ 16. Aprilis 1646. coram bon.
mem. Arguelles, & proſequitur luculenter de-
ciſio R. P. D. mei Cerri *ſub §. placuit enim re-
ſponſio.*

Itaque non releuat repetitum obiectum, quòd
8 priuilegium † minoris ſit fortius priuilegio mu-
lieris. Quia hoc procedit in terminis iuris com-
munis ad limitationem Beneficij prouenientis ex
Sen. conſ. Vell. non autem in terminis conſtitu-
9 tionis Ægidianæ, † aut alterius ſtatutariæ omnes
caſus comprehendentis, & inhabilitantis perſo-
nas ipſas mulierum, etiam cum minoribus con-
trahentium. Et tollitur præterea omnis difficul-
tas, quia cenſus de quo agitur, fuit à Clarice
impoſitus, non ſolùm nomine proprio, ſed etiam,
vt dictum eſt tutorio eius filiorum, & proinde
10 † verſamur in æqualitate priuilegiorum, quo caſu
potior eſt cauſa rei conuenti, qui agit de damno
vitando, Rot. *inter diuerſ. deciſ. 557. num. 1. &
deciſ. 558. n. 1. part. 1. in recent. deciſ. 218. num. 6.
part. 2.* & coram S. M. Greg. *deciſ. 164. num. 6.*
& ibi Adden. *num. 12. & deciſ. 473. num. 13.* Imo
ſi vterque tractaret de damno, vel de lucro, po- 11
tior ſemper eſſet cauſa eius qui conuenitur. Pe-
regr. *conſ. 77. ſub num. 39. lib. 1.* Amat. *deciſion.
March. 77. num. 9.* Rota *d. deciſ. 473. num. 14.* &
coram S. M. Gregor. & *in deciſ. 190. num. 50.
part. 6. recent.* & in dicta Romana, ſeu Peruſina
Cenſus 23. Iunij 1645. *in fine.* coram R. P. D.
meo Bichio.

Nec dici poteſt, quòd minor, qui pecuniam
dedit, agat † de damno vitando, mulier verò ac 12
filij de lucro dum illam receperunt, nam dum non
conſtat eaſdem pecunias fuiſſe verſas in † vtilita- 13
tem mulieris recipientis, vel eius filiorum, hi ſem-
per dicuntur agere de damno vitando vt probat
text. *in l. verum 12. §. item quæritur ff. de minor.
l. ſi minor. 35. ff. eod* Peregr. *dicto conſ. 77. num. 39.
lib. 1.* Amat. *deciſ. March. 77. ſub. num. 9.* Rota
in Romana Saluiani 27. Ianuarij 1640. *in §. fin.*
coram R. D. meo Decano, & in d. Romana, ſeu
Peruſina Cenſus 23. Iunij 1645. coram R. P. D.
meo Bichio.

Neque diſpoſitio text. *in l. ſi apud minorem 13.
ff. de minor.* ſuffragari poteſt Cæſarano quia hæc
† lex habet limitationem in ventre, quando ſci- 14
licet minor non poteſt aliunde conſequi creditum
ſuum, prout poſſe conſequi à Tutore in præſen-
ti caſu ponderatum fuit in deciſione R. P. D. Peu-
tingeri 27. Martij 1647. *§. ſed nec minor.* & vſque
adhuc nullo modo fuit probatum, quòd Tutor
non ſit ſoluendo; Nam † fides officialis Anconæ, 15
quòd Tutor nihil poſſideat, non tollit, quo mi-
nus poſſidere alia bona poſſit in alio loco, & vti
ſimplex † fides nullum gradum probationis facit 16
l. Inſtrumenta 5. C. de probat. Rota *deciſ. 360. n. 6.
part. 1. recent.* & coram S. M. Greg. *deciſ. 214 n. 2.
& 260. num 5.*

Ceſſare etiam viſum fuit aliud obiectum nouiter
deductum, quòd ſcilicèt R. P. D. meus Peu-
tingerus in eius ſententia condemnauerit Cæſa-
ranum ad reſtituen. fructus ab ipſo perceptos, à
quorum reſtitutione † videbatur excuſandus, cùm 17
huiuſmodi cenſus à die eius impoſitionis vſque
ad annum 1640. pro valido ſemper fuerit habitus,
& obſeruatus. Quia cum D. Peutingerus prouidè
dè † condemnauerit Cæſaranum ad reſtituen. 18
fructus perceptos abſque vlla liquidatione, con-
demnatio intelligitur, provt de iure, ideóque † 19
ſententia ex hoc non poteſt dici iniuſta, aut ex-
ceſſiua, ſed poterit, & poteſt in liquidatione † 20
meliùs & maturiùs cognoſci, quinam fructus ve-
niunt reſtituendi, vt fuit in ſimilibus terminis
reſponſum, in Firmana Codicillorum 25. Mar-
tij 1648. *in §. & in omnem caſum* coram me.
Et ita fuit reſolutum vtraque, &c.

Piſauren. Pecuniaria.

Lunæ 15. Ianuarij 1652.

ARGVMENTVM.

Fideiuſſor debet releuari indemnis à principali, maximè ſi fuerit indemnitas promiſſa cum obligatione Camerali. Requiritur tamen notificatio perſona

perſonalis, vt quis teneatur ad damna, & intereſſe. Quando autem citatus habuit notitiam citationis, ſufficit citatio domi executa. Notitia verò arguitur ex pluralitate citationum, comparitione, & præſentia procuratoris citati, ex decretis emanatis, ac in iudicatum tranſactis. Statutum loquens *de Ciue habitatore*, vtramque qualitatem deſiderat, ſi non adſit diſiunctiua, *Vel*, & mandans citari domi ciues abſentes, ſeruandum eſt: & quando illius *Rubrica* continet orationem perfectam, allegari poteſt ad deciſionem cauſarum, etiamſi *nigrum* ſtrictius loquatur.

SVMMARIVM.

1 *Fideiuſſor releuari debet indemnis, quando adeſt promiſſio indemnitatis à principali cum obligatione Camerali.*

2 *De Fideiuſſionis natura eſt, vt fideiuſſor conſeruetur indemnis à principali licèt id non promiſſũ.*

3 *Diſpendium quis pati non debet, vnde premium meruiſſe videtur.*

4 *Ad damna, & intereſſe, vt quis teneatur regulariter eſt neceſſaria iuſtificatio intereſſe quod debitor patitur.*

5 *Intimatio perſonalis requiritur in re magni præiudicij.*

6 *Intimationi perſonali æquipollet ea, quæ fuit executa domi, quando conſtat, eam ad notitiam citati deueniſſe.*

Et tunc ſuffragatur perinde, ac ſi perſonaliter eſſet executa, num. 8.

7 *Citationis finis eſt deducere ad notitiam citati contenta in citatione.*

9 *Citati domi notitia apparet, quando citationes, vel intimationes ſunt plures, & diuerſis temporibus executa.*

Quando ſemper fuit præſens procurator citati.

Et ſi aliquando procurator, vel miniſter eiuſdem perſonaliter citatus fuit.

10 *Item quando in termino dictarum citationum emanauerint plura diuerſa decreta.*

Maximè ſi fecerint tranſitum in iudicatum.

Et ſi fuerit pro illis poſtmodum relaxata executio.

11 *Scientia probatio reſultat ex pluribus coniecturis ſimul iunctis.*

12 *Et ſic iuſtificata admittitur etiam in re magni præiudicij, quando coniectura ſunt vehementes.*

13 *Statuto Piſauri cauetur citari debere domi dimiſſa copia ciues, vel habitatores, qui à Ciuitate recedunt.*

14 *Citatio ad formam ſtatuti ſuffragatur.*

15 *Statutum loquens* de Ciue habitatore, *vtramque qualitatem requirit.*

16 *Limita quando loquitur* de Ciue, vel habitatore, *quia.*

Dictio vel *eſt diſiunctiua.*

17 *Rubrica ſtatuti continens orationem perfectam ſola ſufficit, & allegari poteſt ad deciſionem cauſarum, etiamſi nigrum ſtrictius loquatur.*

DECISIO CLXXX.

AVctores Comitum de Thienis in duobus inſtrumentis cenſuum promiſerunt releuare indemnes Comites Santinellos, qui pro ipſis fideiuſſerunt, ſed cum principales debitores differrent ſolutionem fructuum eorundem cenſuum, coacti fuerunt fideiuſſores pro illis exoluendis accipere pecunias ſub vſuris, quas in ſummâ notabili ſoluerunt: Ideo moto iudicio ſuper repetitione dictorum interuſuriorum, & hodie propoſito particulari dubio, Domini cenſuerunt interuſuria deberi.

Clara enim eſt obligatio auctorum comitum de Thienis pro indemnitate fideiuſſorum, ac proinde cùm ex publicis inſtrumentis conſtet de damnis paſſis à fideiuſſoribus, illa refici eiſdem
debent, non ſolùm ex † naturâ promiſſionis In- 1
demnitatis, ac vigore obligationis Cameralis, illi adiecta, quæ includit in ſe etiam obligationem ad damna, & intereſſe. Rota poſt Zacch. *de oblig. Camer. deciſ.* 275. *num.* 3. & in Romana fructuum dotis 10. Iunij 1648. coram R. P. D. meo Peutingero.
Sed etiam ex natura fideiuſſionis, quæ † 2
eſt vt fideiuſſor conſeruetur indemnis à debitore, etiamſi id expreſſè promiſſum non fuerit, cùm
diſpendium † pati non debeat, vnde premium 3
meruiſſe videtur, vt ſunt verba text. *in cap.* 2. *de fideiuſſ.* Gratian. *diſcept.* 459. *numero* 20. Rota *deciſion.* 222. *numero* 6. *& ſequentib. part.* 6. *recent.*

Neque Comites de Thienis tueri ſe poſſunt ex eo, quòd ipſis notificatum non fuerit debitum
† ſub vſuris, prout regulariter requiritur, vt cer- 4
tò ſciat debitor intereſſe, quod patitur, & vbi velit, poſſit ſe ab eo eximere, & liberare; Quia plures dantur Intimationes in Summario Comitis Santinelli *num.* 3. *& ſeqq.* & licèt nulla ex eis ap-
pareat facta perſonaliter, † prout requiritur in re 5
magni præiudicij, tamen intimationi perſonali
æquipollet ea † quæ fuit executa domi, quando 6
prout hic ex pluribus coniecturis conſtat eam de-
ueniſſe ad notitiam citati: † cum enim finis cita- 7
tionis ſit, ibi contenta deducere ad notitiam, ſatis
eſt, ſi id aliunde factum appareat, & hoc † caſu 8
citatio domi exequuta ſuffragatur, perinde ac ſi perſonaliter executa fuiſſet. Clement. *cauſam* 3. *in fine de elect.* Felin. *in cap. cum ſit Romana* 5. *n.* 15. *de appell.* Alter. *de cenſ. diſp.* 3. *lib.* 5. *cap.* 2. *verſ. excipiuntur tamen.* Bonac. *de cenſur. in commun. diſp.* 1. *quæſt.* 1. *puncto* 9. *num.* 9. Rota *deciſ.* 11. *in fine de dol. & contumac. in nou.* 10 Leodien. Abbatiſſatus 20. Iunij 1644. §. 1. coram Reuerendiſſ. Terracinen. & in Cæſaraugustana diſtributionum, ſeu attentatorum 25. Maij 1646. coram R. P. D. meo Cerro. In quibus aliæ cumulantur.

In præſentia verò ſatis conſtare viſum fuit de
certa notitia citatorum, † ponderando ſimul 9
quòd intimationes ſunt plures, & diuerſis temporibus exequutæ, ſemper fuit præſens procurator Comitum de Thienis, & aliquando ipſe procurator, & alter ipſorum miniſter perſonaliter citatus fuit, vt in Summario Comitis Santinelli
num. 6. *& duobus ſeqq.* † Vlterius in vim ha- 10
rum citationum emanarunt diuerſis temporibus plura Iudicum decreta ſuper refectione damnorum quæ etiam tranſitum fecerunt in iudicatum, & pro ipſis poſtmodum fuit relaxata executio, vt

11 *in d. Summ. n. 8. in fine.* Ex quibus coniecturis ſimul
iunctis negari non poteſt quin reſultet certa pro-
12 batio ſcientiæ, cum † hæc etiam in re grauis præ-
iudicij iuſtificetur ex coniecturis, & præſumptio-
nibus, quando ſunt vehementes. Rota *deciſ. 612. n. 4. part. 4. diuerſ.* coram Seraph. *deciſ. 1459. n. 12. in recent. dec. 336. n. 4. & ſeq. part. 2.* & in Romana diuiſionis 15. Iunij 1640 coram Reuer. P. D. meo Bichio.

Quæ omnia eò magis ſuffragari debent Comiti
13 Santinello attentâ diſpoſitione ſtatuti Piſauri, †
mandantis quòd citationes fiant domi dimiſſa co-
pia contra ciues, vel habitatores, quia à Ciuitate
recedunt; vt clarè legitur *in rubric. eiuſdem ſtatuti lib. 2. tit. de pœn. contum. & de modo & forma citationis*: nam cùm Comites de Thienis fuerint ha-
bitatores Piſauri, & à Ciuitate receſſerint, intrat
14 clara diſpoſitio ſtatuti, & ſufficit contra eos citatio
domi executa; vt reſpondit Rota coram Cardin. Seraph. *deciſ. 564. n. 1. & in recent. deciſ. 509. n. 2. part. 1.*

Nec ſubſiſtit quòd ſtatutum loquatur de Ciui
15 † habitatore, quodque vtraque qualitas non
concurrat in Comitibus de Thienis; Quia Rubri-
16 ca Statuti † loquitur de Ciue, vel habitatore diſ-
junctiuè per dictionem *vel*, interpoſitam, &
17 † cùm contineat orationem perfectam, ipſa ſola
ſufficit, & allegari poteſt ad deciſionem cauſæ; quamuis Nigrum ſtrictius loqueretur. Iaſon. *in leg. 1. num. 10. ff. ſi cert. pet.* Aldetan. Maſcard. *de ſtat. concluſ. 2. num. 196.* Rota coram ſanct. mem. Gregor. *deciſ. 5. num. 2.* & in Fanen. nullitatis apochæ 13. Maij 1648. coram Reuerendiſſ. P. D. meo Royas.

Fuit itaque reſolutum interuſaria deberi vtraque, &c.

Romana ſeptem Ballarum.

Veneris 9. Maij 1636.

ARGVMENTVM.

Auditor Cameræ habet facultatem procedendi hic in Curiâ inter Mercatores manu regiâ: litteræ Mercatorum plenè inter eos probant. Requiſita ad hoc vt frater pro fratre poſſit conueniri.

SVMMARIVM.

1 *Auditor Cameræ poteſt inter Mercatores ſummariè, & ſimpliciter, & manu Regiâ, ſolâ facti veritate inſpectâ.*

2 *Litteræ Mercatorum inter eos plenam faciunt probationem, & habent vim rei iudicatæ.*

3 *Conſuetudo facit authenticam ſcripturam priuatam.*

4 *Partita extracta Parte citatâ per Notarium ex libro Mercatorum, facit plenam probationem.*

5 *Frater pro fratre, ad hoc vt poſſit conueniri, tria debent concurrere, habitatio communis, communicatio lucrorum, & non reddita ratio expenſarum.*

6 *Sequeſtra valent doctè de bono iure ſequeſtrantis.*

DECISIO CLXXXI.

TRanſmiſſis Horatio Benetto Mercatori in vrbe ab Hieronymo Martinello Mercatore Veneto ſeptem Ballis Telæ Sangallæ; D. Horatius illas, vel illarum pretium ſoluere recuſauit ſub prætextu, quod fuerunt ſequeſtratæ ab Antonio Benetto fratre ſuo, vti creditore Iacobi Martinelli d. Hieronymi fratris.

Et causâ introductâ, ſeruandis cor. R. P. D. Meltio A. C. Locum tenente mandatum executiuum contra D. Horatium relaxauit.

Et hodie cauſa propoſita ſuper confirmatione d. mandati, Domini affirmatiuè reſponderunt; & d. Horatium dictas Septem Ballas, vel illarum pretium D. Hieronymo reſtituere teneri.

De Iuſtitiâ non eſt dubitandum; quia executiuè procedi potuit contra D. Horatium, cùm cauſa in Curiâ cognoſcenda eſſet, ac ſi inter Mercatores ageretur, quorum Iudex eſt A. C. qui ſummariè, & ſimpliciter, ſolâ facti veritate inſpectâ,
& manu Regiâ abſque terminorum obſeruantiâ 1
procedere etiam potuit Rota expreſsè coram Domino meo Coccino *deciſ. 446. num. 1. part. 2. rec.* plenè.

Nec etiam de identitate Ballarum, cùm ex pluribus litteris conſtet D. Horatium fuiſſe confeſſum d. ſeptem Ballas à D. Hieronymo eſſe tranſmiſſas,
& ad ſuas manus perueniſſe; quæ litteræ inter Mer- 2
catores plenam faciunt probationem, & vim rei iudicatæ habent; præſertim vbi & mercium, & negotiorum viget conſuetudo: *leg. Publica §. fin. in fin. & ibi* Bart. & Bald. & Ang. *ff. depoſiti.* Boër. *de-* 3
ciſ. 333. num. 8. & conſuetudo ſcripturam priuatam, fuit authenticam: *cap. cum dilectus, de fid. inſtrum.* Card. Zarabella *conſ. 153.* Ianuen. *dec. 126. num. 8.*

Corroboratur rurſus facti veritas ex partita per 4
Notarium extractâ, parte citatâ ex libro eiuſdem Horatij, in qua fatetur ſe recepiſſe d. Septem Ballas, quæ eſt pleniſſima probatio contra eum: *d. l. Publia, §. fin. ff. depoſiti, l. Deſiderius, C. depoſiti; l. quadam §. nummularias,* cum gloſſ. *ff. dec. 37. num. 14. & ſeq.* Bart. *in l. admonendis, ff. de iureiurand.*

Nec ad rem facit prætenſum creditum d. Antonij Benetti, vti creditoris Iacobi Martinelli fratris, d. Hieronymi, ſic vt tale creditum ſit ex pretio dictarum Ballarum ſatisfaciendum: quia ad hoc vt frater pro fratre poſſit conueniri, & teneatur, tria concurrere debent, ſcilicet communis habitatio, communicatio lucrorum, & non reddita ratio ex-
penſarum circa res, & perſonas: Bart. *in l. teſtium.* 5
§. altero. n. 5. ff. de adminiſtr. & peric. tutor. Angel. *conſil. 31. in fin.* Anchar. *conſ. 30. lib. 2.* Alex. *conſil. 24. num. 5. & conſil. 48. num. 5.* quæ requiſita in noſtro caſu nullatenus demonſtrantur, & ſequeſtra valent
docto de bono iure ſequeſtrantis. Rot. *deciſ. 293.* 6
n. 1. p. 1. recent.

Et ita vnâ tantùm parte, &c.

Albanen. Vineæ.

Lunæ 30. Martij 1637.

ARGVMENTVM.

Adminiſtrator, ſeu Tutor tenetur reddere rationem rei adminiſtratæ, quamuis à teſtatore ſit remiſſio redditionis ratio-

num, quæ obligatio eſt tranſitoria etiam ad hæredes.

SVMMARIVM.

1 *Tutor & quilibet adminiſtrator tenetur reddere rationem officij ſui.*
2 *Pupilli negotia regens tenetur reddere rationem.*
3 *Et procedit ſiue fiat cum mandato, ſiue non.*
4 *Teſtator remittens redditionem rationis, eam tamen reddere tenetur cùm cenſeatur remiſſa ſcrupuloſa inquiſitio, quoad culpam, non quoad dolum.*
5 *Obligatio reddendi rationem tranſit ad hæredes.*

DECISIO CLXXXII.

1 CErta, & veriſſima eſt in iure concluſio, quod quilibet tutor, ſeu adminiſtrator reddere tenetur rationem officij ſui: *l. §. officio ff. de tutel. & ration. diſtrah.* & *ibi* Bartol. *num.* 2. quem textum in tutore loquentem ad Adminiſtratores extendit Aretin. *ibid. leg. tutor. Cod. arbitrium tutela l. ſi quis rationes ff. de deliberatione legata*: Iaſon. *conſ.* 100. *num.* 6. *lib.* 4. Roman. *conſ.* 414 *& ſeq. in princip.* Dec. *conſ.* 510 *num.* 7. Aymon. *conſ.* 218. *n.* 1. Ruin. *conſ.* 29. *n.* 11. *lib.* 5. Menoch. *de arbitrariis, caſu* 209. *n.* 1. Rot. coram Caual. *deciſ.* 412. *n.* 3. coram Greg. *deciſ.* 30. *n.* 4. coram Decano *deciſ.* 241. *n.* 11. *& deciſ.* 522. *n.* 1. *p.* 1. *recent.*

2 Et hoc quocumque titulo, vel cauſa pupilli negotia gerat: Gabriel. *conſ.* 148. *in princ. lib.* 1. Gutierrez *de tutelis part.* 3. *cap.* 1. *num.* 9 *& cap.* 45. *n.* 4.
3 & ſiue cum mandato, vel ſine illo; Eſcobar *de ratiociniis cap.* 3. *num.* 31. & quod fortius eſt, etiamſi à teſtatore remiſſa ſit rationis redditio, eam adhuc reddere tenetur, quia ſolùm videtur remiſſa
4 ſcrupuloſa inquiſitio quoad culpam, non quoad dolum, vel reliquorum reſtitutionem: *l. quidam* 6. *de leg.* 1. Salicet. *in leg. nulli num.* 14. *Cod. de Epiſc. & Cler.* Matienzo *in lib.* 5. *recop. tit.* 4. *lib.* 14. *gloſſ.* 2. *num.* 67.

5 Tum etiam verum eſt, iſtam obligationem reddendi rationem ad hæredes tranſire: *l.* 3. *§. hac autem actio ff. de negot. geſt.* Roman. *conſ.* 415. *num.* 2. Alciat. *reſponſ.* 31. *n.* 7. *lib.* 5. Eſcobar. *d. n.* 31. Aymon. *d. conſ.* 218. *n.* 18.

Hoc firmato, & conſtito per teſtes, ab vtraque parte productos, ac adminiſtratione quorundam bonorum Dom. Angelæ Cappellæ Pyrrhum Nutum, Domini dixerunt Ioannem Mariam Nutum teneri Domin. Angelæ reddere rationem adminiſtrationis vti hæredem D. Pyrrhi Nuti.

Informante tantùm D. Angela, &c.

Peruſina Pecuniaria.

Lunæ 4. Maij 1637.

ARGVMENTVM.

Emptor quando teneatur ad fructus recompenſatiuos, iuxta, æquitatem *l. curab. C. de act. empt.* Conuentio ſecuta inter partes de fructibus recompenſatiuis eſt ſeruanda; nec eſt neceſſaria mora ad hoc, vt fructus rei debitæ venditori debeantur.

SVMMARIVM.

1 *Emptor re, & pretio frui debet.*
2 *Mora non eſt neceſſaria, vt fructus rei debita vſque ad quantitatem pretij non ſoluti ab emptore venditori debeantur.*
3 *Conuentio ſecuta inter partes de fructibus recompenſatiuis, eſt ſeruanda.*
4 *Probatio, fructus non fuiſſe perceptos ad ſummam conuentam, cui incumbit.*
5 *Venditor non debet priùs tradere emptori rem, quam pretium ei ſoluatur.*
6 *Vſura lucratiua non dicuntur, ſed fructus recompenſatiui, qui debentur, quando pretium rei vendita non ſoluitur.*

DECISIO CLXXXIII.

IN hâc cauſa fuit reſolutum 22. Maij 1626. *coram Reuerend. D. Vrgellen.* D. Angelæ, & eius ſororibus deberi fructus ad rationem 4. pro 100. ex ſummâ pretij ſcutorum 5000. non ſoluta, quam Annibal, vel eius ſucceſſores d. Angelæ, & ſororibus ex quodam contractu emptionis ſoluere debebant, ne emptor & re, & pretio fruatur cum venditoris iacturâ: Couar. *var. lib.* 3. *c.* 4. *n.* 2. & vt pleno calamo *in dicta dec.* 22. Maij fuit dictum. a

Hodie propoſito dubio, An eſſet relaxandum mandatum pro fructibus à d. anno 1626. DD. affirmatiuè reſponderunt ex eiſdem rationibus, & fundamentis *cor. D. Vrgell.* allatis, & ponderatis cum à d. tempore hæredes Annibalis Vegliæ ſint in morà, quamuis hæc non ſit neceſſaria, vt fructus rei venditæ vſque ad quantitatem pretij non ſoluti ab emptore venditori debeantur: *l. curabit* & *ibi* Bald. *d. n.* 19. Salic. *in fin. C. de act. empt.* 2

Tum etiam quia fuit conuentum inter partes, quòd circa fructus recompenſatiuos deberentur quatuor pro centenario, quæ conuentio ſeruanda eſt: Couarr. *lib.* 1. *var. cap.* 15. *num.* 6. Anton. Gom. 2. *tom. var. cap.* 2. *num.* 11 *o leg. qui fundus* 40. *§. fundi l. qui fundum* 75. *ff. de contrah. empt. leg. Iulianus* 13. *§. ſi fructibus* 10. *ff. de act. empt.* bonus text. *in l. vlt. ff. de periculo, & commodo rei vend.* donec ex aduerſo non probetur fructus non fuiſſe perceptos ad dictam ſummam: vt concludit Negul. *de pign. in* 2. *memb. part.* 3. *n.* 19. *verſ. ſed in hoc poſſet dubitari.* Neque enim æquitas patitur, vt priùs venditor rem emptori tradat, aut vt priùs res emptori fructificet, quàm emptor pretium venditori ſoluat, vt is illo vtatur, poſſitque ei fructus parere, vt ipſius ſubeſt induſtriæ: Ludouic. Molin. *de contr. tract.* 2. *diſp.* 368. *n.* 8 *per totum.* 3 4

Neque hæc dici poſſunt vſuræ lucratoriæ, ſed compenſatoriæ fructuum, quæ ratio non patitur, vt ſint emptoris, interim, dicto in mora eſt ſoluendi pretium. Conſequens itaque eſt, vt non ſint de earum vſurarum numero, quas naturale, & canonicum ius damnant. 5

Et ita vna tantùm parte informante, &c.

Beneuentana Molendini.

Veneris 19. Iunij 1637.

ARGVMENTVM.

Contractus nullus non cenſetur ratificatus per acquieſcentiam, nec per taciturnitatem, quando reſultat nullitas non ſolùm

ſolùm ex defectu decreti Iudicis, verùm etiam Statuti ſolemnitatis omiſſæ. Appellatio interpoſita poſt 10. dies dicitur deſerta. Læſio eſt neceſſaria pro obtinenda in integrum reſtitutione.

SVMMARIVM.

1 *Contractus nullus per acquieſcentiam non cenſetur ratificatus, nec per lapſum temporis,* & num. 6.

2 *Appellatio interpoſita poſt terminum decem dierum, dicitur deſerta, & inducitur res iudicata.*

3 *Læſio eſt neceſſaria pro obtinendâ in integrum reſtitutione.*

4 *Læſio eſt fundamentum reſtitutionis in integrum.*

5 *Læſio excluditur, quando ſententia eſt valida, & iuſta.*

7 *Ratificatio inducitur ex taciturnitate plurium annorum.*

8 *Acquieſcentia poteſt ſolùm tollere defectum decreti Iudicis, non autem omiſſarum ſolemnitatum Statuti.*

DECISIO CLXXXIV.

VEndito Molendino de quo agitur de anno 1596. à Billota tunc conſtituto, in ætate 18. annorum, idem Bitta ſub prætextu, quòd venditio eſſet nulla ex defectu ſolemnitatum in contractibus à Statuto Beneuen. requiſitarum, iudicium reintegrationis contra Marium Latinum emptorem
1 in partibus intentauit; eóque ad Rotam deinde deuoluto fuit *coram R. P. D. Merlino* diſputatum ſuper nullitate dicti contractus, qui pro parte Latini emptoris vel prætendebatur validus, vel ſal-
2 tem per acquieſcentiam Billotæ maioris facti ratificatus. Et pleoè diſcuſſis articulis *coram eodem D. meo Merlino ſub die 28. Iunij* 1614. DD. reſponderunt pro nullitate cõtractus, & quod per acquieſcentiam Billotæ ex lapſu temporis reſultan. non cenſeretur ratificatus, vt *in d. c. eiuſdem D. mei*
3 *Merlini*, qui pro reintegratione pronunciauit.

Ab hâc ſententiâ pro parte Latini fuit poſt 10. dies appellatum, & cauſa mihi commiſſa fuit pro parte Billotæ reformata huiuſmodi commiſſio; & obtentum mihi reſcribi, vt conſtito de re iudicata procederem ad illius executionem; cuius vigore dato dubio an conſtaret de re iudicata, vel cauſis reſtitutionis in integrum? DD. pro Billota tantum informante reſponderunt.

Conſtat enim de re iudicatâ, ex quò Rotalis ſen-
2 tentia fuit lata *ſub die 27. Iunij*, & appellatio à Latino interpoſita *ſub die 20. Iuly ſuſequentis*, & ſic extra tempus decem dierum, quo cauſam dici deſertam, & inductam rem iudicatam, firmat text. *in l. fin C. de tranſact. l. 1. §. biduum ff. quando appell. ſit, Auth. hodie, C. de appell.* cum aliis per Scac. *de ap-*
3 *pell q. 7. limit. 2. n. 69.*

Non conſtare autem de cauſis reſtitutionis in integrum, DD. deducebant, ex eo, quia non conſtabat de læſione, quæ eſt neceſſaria ad effectum obtinendi reſtitutionem *cap. 1.* & *ibi* Abb. *n. 2. de reſtit. in integr.* Salic. *in l. 1. num* 8. *C. ſi aduerſ. rem ind.*
4 Innoc. *in cap. cum ex litteris, n.* 7. & Cæteri DD. præſertim Abb. *n. 16. de reſtit. in integr* Rota *deciſ. 154. n. 1 p. 5. diuerſ* vbi quòd læſio eſt fundamentum reſtitutionis in integrum, & *dec. 49. n. 3. & 69. n. 1. in eiſdem.*

Quin imò læſio viſa fuit penitus excludi, tam reſpectu nullitatis, quia apparent interueniſſe omnia pro validitate neceſſaria, de quibus per Caputaq. 5
deciſ. 260. p. 2. quàm etiam reſpectu iniuſtitiæ; ex latè deductis *in deciſione D. mei Merlini*, vbi, quòd firmatâ nullitate contractûs à principio, non potuit idem contractus ex diuturnitate temporis videri ratificatus per acquieſcentiam Billotæ, poſtquàm fuit factus maior: Quia licèt ex eâ taciturnitate videatur ab eo contractus ratificatus, vt habetur *in leg vltim. Cod. ſi maior fact.* & voluit Rota coram Gregor. *deciſ. 473. num.* 17. Nihilominùs ea acquieſcentia poterat ſolùm tollere defectum decreti Iu- 6
dicis, non autem aliarum ſolemnitatum requiſitarum à Statuto Beneuent. quæ probantur omiſſæ in hoc contractu; vt firmat Lancell. Galliaul. *in conſil. 105. num.* 18 Bardell. *conſ. 58. num.* 92. & Rot. coram Gregor. *deciſ. 260. num. 13. & 21.* & in Romana dotis 10. Iunij 1616. coram Illuſtriſſ. D. meo Decano, cum aliis latè deductis *in d. deciſ. D. mei Merlini*, quæ DD. placuerunt.

Et ita Billota tantùm informante DD. reſponderunt, &c.

Romana Domus.

Mercury 9. Iunij 1638.

ARGVMENTVM.

Tertius veniens ad cauſam pro ſuo intereſſe, de eo ſufficit apparenter docere. Venditor defendere tenetur emptorem, intimatis moleſtiis, quamuis expreſsè obligatus non ſit.

SVMMARIVM.

1 *Venditor intimatis ei moleſtiis, tenetur emptorem defendere, quamuis i inſtrumento expreſsè obligatus non ſit,* & 0.6.

2 *De intereſſe, vt conſtet, ſufficit quòd apparenter doceatur.*

3 *De intereſſe dicitur conſtare propter venditionem factam cum reſeruatione dominij vſque ad ſatisfactionem, & de eâ non docetur.*

4 *Intereſſe maius dici non poteſt, quàm prætenſio dominij.*

5 *Venditori incumbit defenſio ratione euictionis promiſſa.*

7 *Intereſſe non poteſt extingui ſine facto proprio.*

8 *Exceptio* noſtra intereſt, *quid importet.*

DECISIO CLXXXV.

MOtó in Rota iudicio vſque de anno 1627. per Angelum Cruciarium contra Ioan. Paulum, & Atilium de Vadis, & Aſcanium ab eis cauſam habentem ſuper immiſſione in poſſeſſionem nonnullorum bonorum, & ſignanter cuiuſdam ſitûs, & aliarum domorum in vrbe exiſtentium vigore aſſerti fideicommiſſi, quæ bona dict. de Vadis vſque de anno 1611. emerunt ab Elizabetha Magdalenâ, & ſorore Maria Colomba in ſæculo *Agnete* nuncupata, ſororibus germanis de Turrinettis, & earum nomine à Cæcilia de Quadris earundem Turrice, cum conſenſu Iuliæ Marochiæ pro annuo legato ſcut. 50. ex fructibus pretij dd. domorum ſibi perſoluendo, cum promiſſione ad fauorẽ emptorũ de euictione in forma, & obligatione rem liberã

tradere,& quemlibet conſentire facere,cum reſer-
uatione dominij vſque ad integralem pretij ſolu-
tionem, aliiſque fauorabilibus clauſulis , de quibus
in inſtrumento, qood datur *ſumm. num.* 1.

Vnde intimatis moleſtiis per illos de Vadis ſo-
roribus Turrinetis fuerunt hæ mulieres coactæ di-
1 ctos emptores defendere, & liberare,prout tenebã-
tur qoantumuis in inſtrumento expreſſe obligatæ
non eſſent : *l ſi plus*,§.*mota quaſt.ff.de euict*.Rimin.
iun.*conſ*.316.*n*.1.*lib*.3.Natt.*conſ*.232.*n*.1.& Rota in
Arimininen. Domus 10. Decembris 1636. coram
boo mem.Motman.Ideò Magdalena,& Maria Co-
lumba ſorores de Turrinetis,& Iulia Marochia le-
gataria petunt ad cauſam admitti prænià commiſ-
ſione Sanctiſſimi mihi directâ , cum clauſulâ *Con-
ſtito de intereſſe*:& cùm Cruciarius hanc admiſſio-
nem impugnet,fuit dubitatum an conſtaret de in-
tereſſe.

Et Domini abſque vllâ hæſitatione affirmatiuè
reſponderunt,plene illud deducendo ex duobus &
2 tamen ex vulgatis Rotæ regulis apparenter ſufficie-
ter de eodem docere,vt *in deciſ*.47.*num*.19.coram
Reuerendiſſ. D. meo Decano,*&* 53.*num*.7. coram
bonæ mem. Butatto ſeqoendo Cardinalem Zaba-
rellam *in c.veniens il* 2.*n*.3 & Abb.ibid.*n*.9.

Et pr; nò probatur hoc intereſſe ex eo,quod ſo-
rores præfatæ vendiderunt ſupradicta bona illis de
3 Vadis cum Dominij reſeruatione vſque ad integra-
lem pretij ſatisfactionem,& Iulia Marochia pro an-
nuo legato ſcut.50 ſuper iiſdem rebus idem ius re-
ſeruauit:quod pretium,& legatum reſpectiuè, cum
adhuc non fuerint completè perſoluta, dominium
dictarum domorum procul dubio remanſit penès
ipſas venditrices,& conſentientem reſpectiuè. Abb.
conſ.66.*n*.2.*part*.1.Surd.*dec*.305.*n*.39 *&* 40.Rota
deciſ.704 *n*.3.*part*.1.*&* *dec*.507.*part*.3.*rec*. Maiuſ-
4 que intereſſe non poteſt in alio conſiderari quàm
prætextu dominij rei controuerſæ.

Secundò deducebatur etiã hoc intereſſe ex obli-
5 gatione iuratâ de euictione,de tradendo rem libe-
ram,& de faciendo omnem perſonam cõſentire ad
fauorem dd. de Vadis emptorum , propter quam
Turrinetæ tenentur dictos emptores defendere:
Mangil.*de euict.quaſt*.184.*n*.18.Giurba *deciſ*.8.*n* 3.
Rimin.iun.*conſ* 526.*n*.4.*lib*.3.quod procedit vt *ſu-
6 prà* dixi,etiam ſi ſpecialiter , & expreſsè non eſſent
obligatæ:per *l ſi plus* §.*mota quaſtione ff.de euict*.

Non obſtat vnicum fundamentum per Crucia-
riũ oppoſitum, ſcilicet cauſam in Rota introductã
inter ipſum Cruciarium, & illos de Vadis,eſſe iam
per concordiam terminatam , per quam iidem de
Vadis remanſerunt per Turrinetas liberati:& hodie
ſolummodò in Curiâ Capitolinâ agatur pro obſer-
uatione Concordiæ inter ipſaſmet Turrinetas.

Quia vltra quòd hæc concordia in hâc petitio-
ne per Cruciarium non fuit exhibita,prout teneba-
tur;& intereſſe,de quo agitur non ſolùm pertineat
ad Ioannem.& Eliſabetham , quæ Concordiæ in-
terfuerunt , ſed etiam ad Magdalenam,& Mariam
Colombam ,ex *ſuprà* deductis, & ad Iuliam Ma-
rochiam ,iure legati ; quæ duæ ſorores, & Maro-
7 chia , cùm in dicta Concordiã non interuenerint,
nec nominatæ fuerint, certum eſt quòd eorum in-
tereſſe ſine facto proprio non potuit extingui,cum
8 ipſis ſororibus ſufficiat dicere , *Concordia de nobis
non loquitur* ; & propterea obſtat exceptio *noſtra
intereſt*,Greg. *deciſ*.396.cum aliis allegatis.

Et ita vtraque,&c.

Romana Computorum.

Lunæ 17. *Martij* 1642.

ARGVMENTVM.

Scriptura probatur per recognitionem de
manu notâ,& comparatione literarum.

SVMMARIVM.

1 *Quando alia deficiunt probationes probatur ſcri-
ptura per comparationem literarum.*
2 *Præſertim ſi præceſſit iuramentum calumniæ , &
non adeſt alius modus iuſtificandi ſcripturam.*
3 *Et præſertim in apochâ confectâ per magnatem.*
4 *Et in ſcripturâ antiquâ.*
5 *Et in vrbe Româ ex æquiſſimo ſtylo admittitur
iſta probatio.*

DECISIO CLXXXVI.

RESolutum fuit in hâc cauſâ coram bon. mem.
Pirouano ſub die 14.Iunij 1634. excellent.D.
Ducem Sermonetæ hæredem bon.mem. Cardina-
lis Henrici Camerarij fuiſſe ſatisfactum de credito
ſcut.2778. quoad ſcuta 1400. tantùm ex ſolutioni-
bus per Ambrunum factis ad commodum Cardi-
nalis , quo verò ad reſiduum ſub die 20. Nouem-
bris 1637. dictum fuit conſtare de ſatisfactione ex
apochâ manu eiuſdem Cardinalis Henrici tunc
Camerarij ſubſcripta , & cùm contigerit diſputari
ſuper recognitione facienda ſubſcriptionis apo-
chę,fuit datum dubium coram bon.mem.Pirouano,
an recognitioni per comparitionem locus eſſet ?
quod hodiè per me propoſitum in eius locum ſuf-
fecto fuit affirmatiuè reſolutum.

Etenim ſemper eſt locus recognitioni per com-
paritionem , dum aliæ probationes deficiunt , ne 1
veritas occultetur Text. *in* §. *ſi verò moriatur auth.
de inſtrum.cautel.&* *fid*. Gloſſ. *in l.comparitiones in
verbo ab his verſ. curant.autem*, *C.de fid. inſtr*. vbi
Angel. & Salic. præſertim , dum prout in præſenti
præceſſit calumniæ iuramentum,& eos non habere
alium modum iuſtificandi apocham , Menoch. *de* 2
arbitr.lib.2 *c*.114.*n*.34. Farin. qui alios congerit *in
fragm. part*.1. *in verb.comparitio.n*.491. Rot. *p*.5.
recent.dec.199 *n*.18. Addent. ad Burat.*dec*.611. *ad
fin.verſ notandum autem*, cum verſemur in apochâ 3
confecta per magnatem , in qua eſſet indecentia
adducere teſtes in ſubſcriptione,vt per Rot.*part*.4.
rec.dec.41.*ad fin. verſ. præterea*, iuncto etiam, quia 4
agitur de ſcriptura ſubſcripta vſque de anno 1589.
& ſic antiqua , quo caſu leuiora ſufficiunt , Caual.
dec.457.*n*.3.*verſ.talis autem laterculus*,*&* *n*.4.Theſ.
iun.*lib*. 1.*q*.24.*n*.19.

Prædictis accedit,quòd ſomus in Vrbe ex æquiſ-
ſimo ſtylo admittitur hæc probatio per teſtes ha-
bentes notam manum abſque eo quòd viderint 5
ſcribere,Rota *diuerſ.dec*.124.*n*.2.*part*.2.Seraph.*de-
ciſ*.150.*n*.1. *&* *in recent. deciſ*.303. *n*.1. *&* 582.*n*.8.
part.1.*&* *deciſ*.192. *n*.3. *p*.3.*&* *dec*.76. *n*.32.*p*.6.*&*
dec.39.*n*.5 *p*.7.

Sed quia quamplura fuerunt per D.Ducem appo-
ſita contra d.Apocham , ideò Domini admiſerunt
hanc recognitionem , ſaluis tamen exceptionibus 4
ſuo tempore diſcutiendis. Vtraque parte infor-
mante, &c.

Hortana Spolij;

Luna 25. Iunij 1640.

ARGVMENTVM.

Melioramenta vt impediant reſtitutionem Spoliati debent probari plenè, & fuiſſe neceſſaria, ſeu vtilia, eiſque non poteſt, illorum cautione præſtitutio concedenda eſt.

SVMMARIVM.

1 *Proponenti melioramenta ad impediendam reintegrationem, poſſeſſionem præfigendus terminus ad ea probanda.*
2 *Contra ſpoliationem competit reintegratio.*
3 *Quæ requirantur ad tranſactionem.*
4 *Ex ſtatuto aliquo duæ ſententiæ conformes habent vim trium, & tranſeunt in iudicatum, & propterea exequenda ſunt.*
5 *Melioramenta reficienda non ſunt, niſi neceſſaria, & vtilia ſint.*
6 *Melioramenta debent probari plenè, vt illis impediatur immiſſio in poſſeſſionem.*
7 *Impenſi, & meliorati collatio facienda eſt, & illud, quod minus eſt venit reficiendum.*
8 *Plantationes arborum non connumerantur, inter melioramenta vtilia neceſſariò reficienda, ex opinione Rotæ.*
9 *Quando ſunt aliqua melioramenta, de quibus, vt debet, non conſtat, illis non obſtantibus immiſſio in poſſeſſionem alteri conceditur præſtitâ cautione de reficiendis melioramentis, quando de eis conſtiterit.*

DECISIO CLXXXVII.

BIs fuit coram me reſolutum conſtare de duabus conformibus, ad fauorem Diamantis de Rubeis, & litis conſortium ſuper reintegratione ad poſſeſſionem Terreni arborati, poſiti in agro Hortano ſub vocabulo *il Renaro* contra Capitulum Hortanum ac litis conſortes, & eſſe locum ſtatuto Vrbis *cap.* 178. *lib.* 1. Nempe ſub die 14. Iunij 1638. & 16. Ianuarij 1640. *vt latius in dd. deciſion.*

1 Sed cùm præfatum capitulum exciperet de melioramentis ibi factis, propterea non competere Diamanti reintegrationem, niſi illis refectis pro eis probandis fuit præfixus, & aſſignatus certus terminus dicto Capitulo *iuxta dec.* Put. 461. *l.* 2. *in corrrect.* eiſque conceſſa remiſſoria, cuius vigore fuerunt examinati nonnulli teſtes, & propoſito hodiè dubio, an conſtaret de melioramentis, quæ venirent reficienda, Domini dixerunt Diamanti, ac litis conſortibus dandam eſſe immiſſionem datâ cautione de reficiendis melioramentis.

2 Ratio reſolutionis fuit quia illi immiſſio non poteſt denegari, cùm ex tot deciſionibus tam coram R. P. D. meo Ghiſlerio, quàm coram me conſtet ſubhaſtationem, & deliberationem ſecutam de hoc prædio nullam extitiſſe, ac ſpoliatiuam, propterea benè competere Diamanti reintegrationem ex Greg. *dec.* 335. *n.* 2. Nullitas deducta fuit ratione exceſſus, cùm Diamantes ſe obligauerit ad fructus ſocietatis officij pro Michaële Marito, ad quos non tenebatur Michaël, cùm ſocietas officij eſſet contracta per Planos pro ſoluendis debitis Michaëlis, pro quo Plani fideiuſſerant non præcedente intimatione in perſonam dicti Michaëlis, prout latiùs in dd. deciſionibus, cuius obligationis vigore fuit deuentum ad ſubhaſtationem, huius prædij.

Similiter nec obſtare tranſactionem factam inter 3
Diamantem, & Planos, qui bene reſpondent deciſiones tranſactioni non potuiſſe locus eſſe, cùm illa careret tribus illis requiſitis neceſſariis pro eâ ſuſtinenda, nempè quòd fuerit facta ſuper re dubiâ aliquo dato, vel retento, & tandem quod interuenerit bona fides, quæ omnia requiſita in d. tranſactione deficiunt, ideò cenſuit Angel. *conſ.* 94.
n. 6. Duran. *deciſ.* 120. *n.* 25. Vlterius locum eſſe ſta- 4
tuto de duabus conformibus *cap.* 178. *lib.* 1. cùm ſententiæ ſunt in omnibus conformes, vt in vltimâ deciſione coram me 16. Ianuarij præteriti, quibus ſtantibus venit Diamanti concedenda immiſſio, ex quo dictæ ſententiæ propter ſtatutum vrbis habent vim trium, ac rei iudicatæ, & poſt rem iudicatam, nihil aliud remanet, quàm vt & executioni demandetur, vt dixit Rota in Romana vineæ de Fabiis 24. Maij 1612. coram Litta apud Marcheſ. *de commiſſ. tom.* 2. *fol.* 139. Mant. *deciſ.* 187 *n.* 4. & fuit coram me reſolutum hâc eâdem die 25. Iun. 1640. in Romana Tutelæ.

Nec obſtant præfata melioramenta oppoſita per 5
capitulum, quæ reducuntur ad duo genera. Primò ad conſtructionem vnius domunculæ, quia à quo fuerit ædificata non probatur, nec quid fuerit impenſum, nec valor præſentis temporis, imò teſtes deponunt prædium præfatum domo non egere, cùm reperiatur poſitum propè ciuitatem: Certum tamen eſt, quòd melioramenta non veniunt reficienda, niſi neceſſaria, & vtilia, & quæ fructus rei augent *l.* 1. *&* 2. *& l. impenſa & l. voluntaria, & ibi* Gloſſ. *in verb. exornat ff. de impenſ. in reb. dot. fact.* Rot. *dec.* 650. *n.* 4. *p.* 2. *rec. dec.* 834. *num.* 12. coram bon mem. Buratto.

Quo verò ad plantationes arborum hodiè pari- 6
ter reſolutum de iſtis melioramentis non conſtare, itavt impediant immiſſionem, cùm vnicus tantùm teſtis deponat, prædium, ſeu vineam fuiſſe prius tantummodò in medietate arboratam, in præſenti verò totam, alij verò teſtes non benè deponũt quid fuerit melioratum, vt per Seraph. *dec.* 952. *n.* 9. *&*
deciſ. 1453. *n.* 5. & coram Burat. *dec.* 834. *n.* 11. *&* 13. 7
non apparet quid fuerit impenſum, prout requiritur ex quibus factâ collatione impenſi, & meliorati illud, quod minus eſt veniat reficiendum ex Alber. *in l. in fundo n.* 5 vbi etiam Bart. *ff. de rei vendic.* Menoch. *de recuper. remed.* 15 *n.* 15. Rot. *dec.* 399 *n* 47. *p.* 5. *& dec.* 116. *n.* 2 *p.* 6. & fuit dictum in Spoletana Abbatiæ 19. Decembr. 1625. cor. Reuerend. D meo Decano, & in Imolen. melioramentorum 18. Apr. 1636. coram R. Patriarcha Macchianello

Vltra quòd Rota tenet opinionem, quòd plan- 8
tationes arborum non reputentur inter melioramenta vtilia neceſſariò reficienda, vt apud Cæſ. de Graſſ. *dec.* 5. *de reb. Eccl. non alien. alias* 136. *& dec.* 316. *n.* 6. *p.* 1. *diuerſ. & dec.* 650. *n.* 5. *p.* 2. *rec. in puncto.* Duran. *dec.* 338. *n.* 7. *v. Rota verò.*

In omnem caſum quamuis dicta melioramenta 9
eſſent reficienda, quia ex teſtibus datis de illis præfatis non conſtat vt debet immiſſiò Diamanti, ac litis conſortibus nequit denegari datâ cautione de illis reficiendis, quando fuerint liquidati, vt Rota ſolet paſſim practicare Put. *deciſ.* 461. *lib.* 2. *in corr.* Rot. *dec.* 37. *n.* 7. *part.* 2. *rec* Caual. *deciſ.* 54. *in fin.* & in Peruſina melioramentorum 18. Ianuarij 1616. coram Illuſtriſſ. D. meo Decano.

Et ita reſolutum, &c.

Romana, ſeu Ianuen. Locorum Montium.

Veneris 1. Martij 1641.

ARGVMENTVM.

Ad impediendam reſtitutionem alicuius rei debitæ credita debent per liquida, & clara.

SVMMARIVM.

1 *Qui poſt lapſum tempus aliquid promiſit, eo lapſo tenetur.*

2 *Credita ad impediendam reſtitutionem adducta, vt illam impediant clara eſſe debent.*

3 *Ita vt ſi altiorem requirant indaginem retentio non competat.*

4 *Partita Gabellæ cambiorum ſolùm probat denunciationem reſpectu intereſſe gabellarum; non autem numerationem pecuniarum.*

5 *Non eſt perfectè liquidum, quod per Iudicis ſententiam non eſt liquidatum.*

6 *Ex mandato ſoluendi cambium factum non eſt liquidum: præſertim ſi ab eo appellatum ſit.*

DECISIO CLXXXVIII.

SEcutâ venditione Palatij ad fauorem D. Aloyſij Centurioni D. Simon ab Aria fideiuſſit & de euictione promiſit pro DD. Angelo, & Ioanne Vincentio fratribus de Lomellinis, venditoribus pro limitato tempore 15. annorum, & pro indemnitate D. Simonis D. Maria Lomellina Mater ſupradictorum venditorum reſignauit hîc in vrbe quamplura loca Montium, cum hâc conditione, *Quod elapſo tempore 15. annorum teneretur d. D. Simon reſignare dd. loca Montium eidem D. Mariæ, vel eius heredibus, & interim ſoluere fructus exigendos.*

Elapſo tempore præfixo 15. annorum D. Angelus vti hæres teſtamentarius ſupradictæ D. Mariæ Matris inſtitit, pro actuali conſignatione medietatis dd. locorum Montium, & introducta cauſa coram bon. mem. Buccabella emanauit deciſio ſuper bono iure d. D. Angeli ſub die 31. Maij 1638. & D. Buccabella vita functo fuit in eius locum ſubrogatus R. D. meus Pirouanus, coram quo emanauit ſecunda deciſio ſub die 25. Iunij 1640 in quibus bene diſcuſſis, ac diligenter examinatis omnibus prætenſis creditis D. Simonis, quorum vigore prætendebat retentionem dd. locorum montium fuit lata ſententia ad fauorem d. D. Angeli, & in gradu appellationis mihi cauſâ commiſsâ dubitaui hodiè an præfata ſententia Rotalis eſſet confirmanda, affirmatiuè reſolutum fuit, cum viſa fuerit Dominis valida, & iuſta.

De validitate non poteſt dubitari, cum neque à parte fuerit appoſitum.

Iuſtitia verò deſumpta fuit ex eo quia debitum
1 D. Simonis eſt clarum cùm lapſo termino 15. annorum teneri voluerit ad reſtitutionem præfatorum locorum Montium ei, vt ſuprà, conſignatorum quod tempus cum iam effluxerit, & inſuper D. Angelus expreſſam liberationem D. Simonis à præfato Centurione reportauerit, vt in præfatis deciſionibus deducitur, non eſt dubium, quin teneatur eius obligationem adimplère iuxta *l. fideiuſſor. §. vlt.* vbi Gloſſ. *ff. mandati* Dec. *conſ. 72. n. 13.* Seraph. *dec. 55. n. 1* Rota *dec. 567. n. 1. & ſeqq part. 1. diuerſ.* cum aliis latè deductis *in prædictis deciſionibus*, in hâc cauſâ.

Non obſtat quòd pro parte D Simonis adducantur alia credita pro retentione dd. locorum 2
Montium, quia cum de iſtis creditis deberet concludentiſſimè conſtare, vel per confeſſionem, vel 3
per rem iudicatam, vel per inſtrumenta publica, quæ nullam admittant controuerſiam, & tamen de hoc non doceatur, ideò illa non fuerunt habita in conſideratione præſertim, cùm ea ſatis fuerint diſcuſſa in deciſionibus, tam bon. mem. Buccabellæ, quàm R D. mei Decani, & præter in eis deductos dixerunt Menoch. *conſ. 838. n. 8.* Mareſc. *var. lib. 2. cap. 121. n. 8.* Rota *dec. 435. n. 3. part. 2. recent.* Duran. *dec. 197. n. 1.* adeò vt ſi altiorem requirant indaginem retentio non competat; Rota poſt Zacch. *de oblig. Camer. dec. 130. n. 8 & in rec. dec. 435. n. 2. part. 2.* Greg XV. *deciſ. 154. num. 3* vbi Adden. *n. 8. & poſt tract. de manut. deciſ. 313 n. 24.*

Credita autem quæ pro parte D. Simonis addu- 4
cebantur pro retentione dd. locorum Montium non viſa fuerunt DD. adeò clara & iuſtificata, ac demùm talia, vt pro illis retentio competere poſſit Simoni cum adducta in præſenti diſputatione ad duas partitas reducantur, quarum prima eſt ſcut. 1700. continens in ſe aliud creditum ſcut. 1725. Vt literis *in ſumm* datis, ex quibus clarè videtur inferri vnicum tantùm eſſe creditum, ſecunda verò ſcutorum 1213. multas ipſa quoque patitur exceptiones, nec concludenter apparet iuſtificata ex partitâ gabellæ Cambiorum, quia non probat, niſi denunciationem reſpectu intereſſe Gabellarij, non autem numerationem pecuniarū, & Scac. *de camb. §. 7. gloſſ. 3. num. 8.* pro parte Simonis adductus, cùm loquatur de Chartular. S. Georgij. quod eſt longè diuerſum à manuali Gabellæ non applicatur, & ſuper dictis partitis nulla adeſt Iudicis ſententia illas liquidans, quod neceſſarium videtur pro retentione ex doctrinâ Baldi *in l. item quia in ſecundà lecturâ in princ. ff. de pact.* dicentis, non eſſe perfectè liquidum, quod per Iudicem non fuit liquidatum, & idem firmauit Rota *in deciſ 90. numero 10.* poſt Staril. *de Saluian.* Afflict. *deciſ. 105. num. 1.* & quamuis ſuper dictâ primâ partitâ detur mandatum Genuæ relaxatum, illud tamen non apparet iuſtificatum, vt requiritur, & fuit ſuſpenſum per appellationem ab eo interpoſitam, Lap. *alleg. 2. num. 5* Pariſ. *conſ. 28. n. 22. lib. 4* Oſaſch. *deciſ. Pedemon. 5. num. 1.* Gratian. *deciſ. Marcb 9. num. 11.*

Ex qua partitarum dubietate, ac illiquido D Simonis credito viſum fuit DD. ei non competere retentionem, ſed potiùs hoc ſpectare ad aliud iudicium reconuentionis, in quo ſupradictæ partitæ ſigillatim diſcuti poterunt.

Et ita reſolutum, &c.

Romana Pecuniaria.

Mercurij 29. Maij 1641.

ARGVMENTVM.

Quando probetur debitum literarum cambij inter Mercatores, & quomodo illo probato procedi poſſit.

SVMMA

SVMMARIVM.

1 *Partita computi libri alienius contra ſcribentem probant: præſertim ſi fuerint ab eo producti.*

2 *Mercator qui acceptauit literas cambij, & non docuit remiſſam, condemnandus eſt.*

3 *A. C. poteſt procedere contra mercatores executiuè, & de plano, ſolâ facti veritate inſpectâ.*

4 *Clauſulâ, ſola veritate inſpectâ, de plano & ſine figura iudicij, & manu regiâ proced. operantur, vt Iudex poſſit procedere vti Princeps.*

5 *Inter mercatores proceditur ex bono, & æquo.*

6 *Tranſmiſſio literarum cambij pro extinguendo debito quomodo fiat, & quid importet.*

7 *Quid importent verba* del ſtare, del credere.

8 *In materiâ cambiorum plurimùm creditur mercatoribus.*

9 *Verba ſine præiudicio ſeruant præiudicium in rebus non expreſſis.*

DECISIO CLXXXIX.

Dixerunt hodiè Domini mandatum ab A. C. relaxatum pro ſcutis auri Marcatum 612. contra Antonium de Federighis debitorem Iacobi Brignoni eſſe exequendum, vti validum, & iuſtum, de validitate conſtat ex reuolutione actorum, in quibus leguntur omnes citationes neceſſariæ in hoc iudicio, Veral. *deciſ.* 260. *part.* 2. Durand. *deciſ.* 310 *n.* 1.

1 Iuſtitia verò deſumpta fuit ex eo; quia Federighius præfatus ſcripſit D. Brignono ſub die 1. Decembr. præteriti ſe remiſiſſe d. pecuniarum ſummam Procuratori Chriſtophori Brignoni ad proximas nundinas Apparitionis Placentiæ; húcque pro aliis ſcut. 910 de quibus per *conto ſaldo* dederat creditum d. Iacobo, necnon ex adnotatione facta in propriis libris eiuſdem Antonij de Federighis, ex quibus omnibus benè remanet probatum creditum Brignoni, præſertim cum fuerint, ab eodem Antonio producta, quæ ideò contra eum plenè probant Rota *in recent. deciſ.* 120. *n.* 4 *p.* 1 *& p.* 8. *dec.* 1. *n.* 1. *&* 142. *n.* 3. Gregor XV. *dec.* 138. *n.* 4. vbi Addent. *n.* 15. Durand. *deciſ.* 185. *n.* 17. quapropter
2 cùm D. Antonius fuerit conuentus coram A. C. ad docendum de remiſſa, & de eâ non fuerit doctum, vtique fuit benè deuentum ad relaxationem mandati, vt in ſimilibus terminis firmat Scac. *de camb.* §. 7. *gloſſ.* 4 *n.* 2.

3 Non obſtat quòd fuerit actum ſine obligatione Camerali, & abſque litteris Cambij, pro quibus tantummodò executiuè procedi ſolet, fuit enim reſponſum A. C. benè potuiſſe executiuè in hoc caſu procedere per ampliſſimas facultates, quas habet in negotiis ſpectantibus ad Mercatores, vt in eius facultatibus impreſſis poſt Saluſt. Tiber. *in prax. n.* 19. vbi expreſsè dicitur A. C. poſſe procedere inter, & contra Mercatores, Curiæ vſque ad quamcumque ſummam ſummariè ſimpliciter, de
4 plano & ſine ſtrepitu, & figura iudicij ſolâ facti veritate inſpectâ, & manu Regiâ, quæ clauſulæ remittunt ſolemnitates Iuris. Dec. *in cap. Paſtoralibus num.* 17. *de appellat.* Oldrad. *conſ.* 115. Honded. *conſ.* 49. *num.* 32. *lib.* 1. Grauat. ad Veſtr. *lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 7. Mart. *de clauſ. part. clauſ.* 180. Scacc. *de appell. quæſt.* 161. *limit.* 1. *num.* 76. Rota *deciſ.* 446. *n.* 1. *p.* 2. *recent. & p.* 5. *deciſ.* 120. *num.* 1. & operantur vt Iudex poſſit procedere vti princeps, Mandoſ. *conſil.* 65. *num.* 10. *& conſ.* 96. *volum.* 1. Gratian. *deciſ. March.* 68. *n.* 5. Iaſ. *in* §. *bonæ fidei inſtit. de action. num.* 45. Burr. *de ceſſ. bon. quæſt.* 36. *in* 4. *q. princip. n.* 6. cum aliis per Gratian. *d. dec.* 68. *n.* 2. cum inter Mercatores procedatur de bono & æquo, Menoch. 5
de arbitr. q. 51. *n.* 396. Theſ. *dec.* 166. *n.* 7. Franch. *deciſ.* 303. *n.* 3. Rota Ianuen. *dec.* 641. *in fin. & p.* 5. *deciſ.* 395. *n.* 12.

Minùs obſtat quòd d. Antonius de Federighis 6
ſit debitor præfatæ ſummæ, occaſione mercium tranſmiſſarum ad effectum vendendi, quæ ſucceſſiuè fuerunt venditæ diuerſis perſonis habitâ fide de pretio, & conſequenter illum non eſſe conueniendum non diſcuſſis prius emptoribus.

Fuit enim dupliciter reſponſum. Primo debitum præfatum ſcut. 612. auri marcarum benè prouenire ex litteras cambij, cum dictus Antonius debitum, de quo, pro tali recognouerit, dum dixit, quòd pro eo extinguendo tranſmiſerat ad Nundinas Placentiæ litteras continentes proprij debiti ſolutionem traſmittere autem litteras, hoc modo, nihil aliud importat, quàm tranſmiſſionem litterarum cambij pro ſolutione facienda ita Nauar. *conſ.* 31. *lib.* 6. *vſur.* Alex. Raduen. *in opuſ. ſuper bacco S. Ambroſij n.* 37. Rota Ianuen. *dec.* 2. *per tot.* præſertim *n.* 10. *&* 11.

Secundò reſponſum fuit, quod dum Antonius, & 7
Brignonus conuenerunt *del ſtare del credere* ſuſcipiendo d. Antonium duplicatam prouiſionem, hoc caſu non eſſe deueniendum ad excuſſionem eorum, qui merces emerunt, ſed eundem Antonium eſſe reputandum perſonalem debitorem, & in ſe ſuſcepiſſe nomina debitorum Scacc. *de camb* §. 3. *n.* 6. & de hoc verbo *del ſtare del credere* eſt *deciſ.* 120. *part.* 5. *recent.*

Vlteriùs data fuit fides mercatorum atteſtantium hæc verba importare, quòd Mercatores teneātur poſt acceptam duplicatam prouiſionem ad conuentionem *del ſtare del credere* maturatis pagis Mercium venditarum tranſmittere pecunias retractas, quamuis non exactas, & de proprio abſque
vllâ debitoris excuſſione, quibus plurimùm in 8
hâc materiâ eſſe deferendum dixit Bald. *conſ.* 40. *num.* 10 *lib.* 5. Soccin. Iun. *conſ.* 27. *lib.* 21. *lib.* 1. Gregor. XV. *deciſ.* 126. *num.* 3. *&* 7. Durand. *deciſ.* 368. *num.* 12.

Vltimò non obſtat quòd in Epiſtolâ dicti An- 9
tonij adſint illa verba *ſenia pregiuditio*. Quia dicta verba benè præſeruant præiudicium in aliis, non autem expreſſis, ita Oldrad. *conſ.* 330. *n.* 9. *in fin.* Gratian. *diſc.* 867. *num.* 10. Marta *de clauſ. part.* 2. *clauſ.* 142. *n.* 2.

Et ita vtraque, &c.

Comen. Bonorum.

Veneris 29. Ianuarij 1644.

ARGVMENTVM.

Quando ex aliquâ causâ reſcinditur permutatio, vna quæque pars ad ſuam rem redire debet, æqualitáſque ſeruanda eſt.

SVMMARIVM.

1 *Reſciſsâ permutatione vnuſquiſque ex permutantibus redit ad ſua bona.*

2 *Eccleſia, quæ eſt iuſtitia cultrix, tenetur reſtituere omnia, quæ occaſione contractus reſciſſi acceperit.*

3 *Quando reſtituuntur bona permutata reſciſſa permutatione, valor fructuum ad æqualitatem ex æquitate reſtituendus eſt, & compenſandus.*

4 *Si tamen liquida ſit inæqualitas.*

5 *Requiriturque ita clara, & liquida probatio, vt nullo modo offuſcari poſſit.*

6 *Relatio peritorum ſine die, menſe, & anno, nec in actis producta non eſt in conſideratione.*

DECISIO CXC.

1 CEnſuere hodie Domini Ludouico Vaccano, & Barbaræ coniugibus dandam eſſe reintegrationem ad bona permutata cum aliis bonis ſpectantibus ad Canonicatum Eccleſiæ Cornen. poſſeſſ. per Canonicum Peregrinum, quia cùm per ſententiam A.C. fuerit reſciſſa permutatio ad inſtantiam Eccleſiæ, cuius vigore recuperauit bona, quæ ex causâ permutationis præfatæ tradiderant Autoribus dictorum Ludouici, & Barbaræ, inde quiſque debet redire ad ſua primæua iura, & ſic debet dicta Eccleſia relaxare bona, quæ eandem cauſam recuperat iuxta terminos, *l. ſi. diuerſa pars, Cod. de tranſact. & l. primâ, C. quando liceat ab emptore diſced. & l. 1. Cod. de reſcindendâ venditione* Surd. *conſ.* 179. *n.* 37. Pedrach. *conſ. vnic. num.* 556. Caldas *de empt. & vendit. num.* 31. *n.* 42. Rebuff. *in Prax. tit. de permut. num.* 55. *& in concordan. de collat. §. volumus in verb. permutationis.* Seraph. *deciſ.* 547. *num.* 4. *&* 5. Gregor. XV. *deciſ.* 418. *num.* 9. *& part.* 5. *recent. deciſ.* 315. *num.* 15. cùm non ſit 2 æquum quòd Eccleſia quæ eſt cultrix iuſtitiæ, & Pietatis locupletetur cum alienâ iactura, vnde tenetur omnia occaſione huius contractûs accepta reſtituere gloſſ. *in Auth. hoc Ius in fine, Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.* Abbas *in cap. ſi quis in fine, de reb. Eccleſ. non alienandis.* Denian. *conſ.* 36 *ſub num.* 8. Rota poſt Cenc. *de cenſ. deciſ.* 463. & in Peruſina oblationum 4. Iulij 1640. coram bon. mem. Merlino, & 10. Febr. 1642. & 4. Maij 1643. coram R.P.D. meo Cerro.

3 Nec obſtat exceptio retentionis oppoſita per d. Canonicum Peregrinum pro fructibus recompenſatiuis promiſſi, pro ratâ declaratâ per Peritos electos iuxta tenorem prætenſæ tranſactionis initæ de ſoluendo ſcuta quinque pro 100. pro eo, quod plus valeant bona Eccleſiæ permutata cum Autoribus præfatorum coniugum iuxta æquitatem *l. curabit, C. de act. empt.* Greg. XV. *dec.* 214 *num.* 6. vbi Adden. *n.* 7.

4 Quia fuit per Dominos reſponſum obiectum ceſſare in præſenti, ex quo negari non poteſt, quin dictum prætenſum Eccleſiæ creditum ſit ſaltem illiquidum, & turbidum, tam in quantitate, quàm in ſubſtantiâ, vnde retentio venit neganda aduersùs petitam reintegrationem *leg. finali, C. de compenſ.* Alex. *conſ.* 93. *num.* 1. *lib.* 4. Pariſ. *conſ.* 121. *column.* 3. *lib.* 1. Menoch. *de arbitrar. caſu* 24. *num.* 5. Gratian. *diſcept.* 734. *num.* 3. *& ſeq.* Surd. *deciſ.* 184. *num.* 6. Seraphin. *deciſ.* 1455 *num.* 4. *& part.* 1. *recent. deciſ.* 679. *in fine, & part.* 3. *& deciſ.* 743. *n.* 8. Burat. 5 *deciſ.* 49. *num.* 3. cum ad hunc effectum requiratur probatio tam clara, & liquida, vt nulla exceptione, ſeu velamine offuſcari & adumbrari queat; vt fuit reſolutum in Romana, ſeu Ianuen. locorum Montium 31. Maij 1638. coram bon. mem. Buccabella, & in ead. coram me 1. Maij 1641. poſtea confirmata coram R.P.D. meo Merlino ſub 26. Ianuarij 1643. & in Romana Retentionis Domorum 23. Maij 1643. coram Reuer. P. D. meo Ghiſilerio, & in Neapolitana penſionis 2. Maij 1643. coram me.

Nec pro liquidatione fructuum facit adducta 6 æſtimatio, ſeu relatio Peritorum, quia cùm illa careat die, menſe, & anno, & non in actis producta, nec minùs recognita non fuit habita in conſideratione, & perinde ſe habet ac ſi eſſet extra mundum Rota *dec.* 404. *n.* 3. *part.* 1. *recent.* Add. ad Gregor. XV. *deciſ.* 224. *num.* 6.

Et ita vtrâque, &c.

Peruſina Saluiani.

Veneris 22. Maij 1643.

ARGVMENTVM.

Ex Deciſ.

SVMMARIVM.

1 *Fructus crediti ſociales debent eſſe communes inter ſocios.*

2 *Non poteſt agi aduerſus ſocium, niſi prius calculatis omnibus partitis.*

3 *Partita non probata non eſt in conſideratione.*

4 *Inſtrumentum non productum in actis non eſt in conſideratione.*

5 *Omnes ſocij præſumuntur poſſidere ſuam ratam.*

6 *Sententia præſeruatiua iurium nihil tribuit, ſed tantùm conſeruant, quod aliundè competit probatum fuerit.*

7 *Principales conductores reſpectu locatoris ſunt & dicuntur correi, inter ſe tamen proportionibus ſociorum dicuntur ad inuicem fideiuſſores.*

8 *Soluens præſumitur vt propriam tantummodò obligationem extinguat.*

DECISIO CXCI.

PErſtiterunt hodie DD. in deciſ. coram me emanatâ ſub die 15. Decembris 1639. in quâ fuit confirmata ſententia Vicarij Peruſini in Saluiano lata ad fauorem eorum de contemptis, ac litis conſortium, dum concurrunt omnia requiſita neceſſaria in hoc iudicio ex rationibus, & fundamentis in eâ deductis.

Nec obſtat nouiter excitata per DD. de Oddis 1 pro receſſu à deciſis ad effectum inducendi extinctionem crediti ex duplici partitâ prima ex ſolutione facta ex iuribus coloniæ, & meliotamentis ab hæredibus Euſebij Ceccantis in florenis 1050. quæ iura, & meliotamenta, eorúmque fructus debuerunt eſſe communes etiam Iulio Cæſari Danzettæ alteri ex ſociis, à quo DD. de Oddis cauſam habent, prout erat commune creditum ſociale ad dd. hæredes Ceccantes, vt declarauit etiam ſententia Vicelegati Peruſiæ, iuxta text. *in l. cum duobus §. quidam ſagariam, verſ. proinde, ff. pro ſoc.* Buratt. *deciſ.* 79. *n.* 7.

Inde prædictâ ratâ ſpectante ad Iulium Cæſarem Danzettam erat diminuendum creditum ſociorum.

Secunda ex aliâ rata ſcutorum 1400. exacta à 5 ſociis de anno 1602. pro pretio frumenti communis, nec propterea potuiſſe agi ad aliquid decre-

tum

tum aduerſùs DD. de Oddis, niſi præfatis omnibus priùs calculatis ac demptis *leg. de illo, ff pro ſoc.* Franc. Ant. Conſt. *conſ. 56. n. 1. lib. 1.* Aciat. *conſ. 192. per tot.* Surd. *dec. 184. n. 2.*

Quia fuit reſponſum exactionem frumenti nolibi remanere probatam, in quâ conſiſtit maior ſumma, imò nec de eâ dari ſumum, vnde dicta ſecunda partita non fuit habita in conſideratione.

4 Quo verò ad aſſignationem factam ab hæredibus Euſebij Ceccantis, quæ conſtat ex publico inſtrumento, quamuis in actis non producto, inde ſolemus dicere non eſſe habendum in conſideratione, ac ſi eſſet extra mundum Rot. *deciſ. 285. n. 5. part. 5. recent.* nihilominùs animaduertebant Domini traditionem; ſeu ceſſionem iurium de Coloniæ, ac melioramentorum emanare ad fauorem omnium locorum, aliunde non conſtare, nec quòd alter ex ſociis aliunde poſſederit, prout eſſet probandum, ad hoc vt poſſet inferri ad creditum d. Iulij Cæſaris pro ſuâ virili aduerſus poſſeſſorem, cùm alioquin omnes præſumantur poſſediſſe ſuam ratam, dum cùm aſſignationem ſtipulati fuerunt, & ad omnium fauorem reperitur oppoſita clauſula Conſtituti: Cuman. *conſ. 183. in fin. verſ. in dub.* Mantic. *de tacit. lib. 15. tit. 3. n. 12.*

5 Nec aduerſatur præfata ſententia Vicelegati; quæ ſola declarat dd. bona, ac fructus debere eſſe communes, etiam Iulio Cæſari, ſed non condemnat conſocios ad aliquid reſtituendum ſignum euidens, quod pro d. ratâ Iulij Cæſaris nihil fuerit præceptum, & quamuis d. ſententia in fine præſeruet Iulio Cæſari Iura contra conſocios pro redditione rationis computorum adminiſtrationis affictó, quia tamen ibi nullum verbum ſit de bonis aſſignatis, ſed de affictu habito à Marchione à Cornea, inde remanet verum dicere, quòd non conſtet portionem bonorum aſſignatorum ſpectantem ad Iulium Cæſarem fuiſſe ab aliis poſſeſſam, vel illi fuiſſe aliquid debitum ex cauſâ affictûs, ad hoc vt hodiè ſit locus compenſationi, & d. Iulium Cæſarem in tantum poſſe agere pro redditione rationis affictûs, in quantum doceret fuiſſe à ſolis conſociis adminiſtratum, aliter quàm ex d. ſententiâ relegati, cùm ea tantùm contineat præſeruatiuam iurium, quæ tribuit, ſed tantummodò eſt apta conſeruare quod aliundè competebat, ſi comperete probaretur Crauett. *conſ. 29. n. 8. & 127. n. 7. & 144. n. 15.* Rot. *deciſ. 242. n. 2. & part. 1. rec.* & in Romana cenſus 1800. 23. Iunij 1613. coram bon. mem. Coccino.

6 Vltra quòd ſi probaretur exactum, quod ad Iulium Cæſarem præfatum ſpectaret, adhuc portio debita eiſdem aſcenderet ad ſcut. 971. prout cantat d. ſententia Vicarij Peruſini per Rotam confirmata, etenim creditor ceſſit iura Alexiis ex his actoribus, non ſolùm pro rata ſcut. 366. quæ repartita in quinque partes, quælibet aſcendit ad ſcuta 971. verùm etiam pro ſcutis 7300. quæ iuxta eandem repartitionem, ſpectant ad ſingulos pro rata ſcutor. 1300. circiter, vnde ceſſant ea, quæ dicuntur de exceſſiuitate d. ſententiæ Vicarij.

Nihil obſtat, quòd ex ſcutis 7300. fuiſſent ante ſecutam ceſſionem ſoluta ſcuta 3926. quia cùm verſemur in principalibus conductoribus, qui licèt reſpectu locatoris, dicantur correi debendi, & principales debitores, inter ſe tantum proportionibus ſpectantibus ad conſocios, dicuntur fideiuſſores ad inuicem, iuxta diſtinctionem gloſſ. *vir vxori §. mulier verb. interceſſione factus verſ. in diſtingue. ff. ad Vell.* & *ibidem* Caſtreoſ. *num. 5.* Fulgoſ. *num. 7.* Bart. *in l. reos num. 1. verſ. aut non merâ liberalitate; ff. de duobus reis,* Bald. *in l. 1. num. 1. & 3. C. eod.* & in noſtris terminis plurium conductorum, qui in ſolidum ſe obligarunt Surd. *conſ. 150. ſub num. 7. infra med. verſ. in præſenti,* inde potuit etiam ex interuallo pro ſummâ anteà ſolutâ reportari ceſſio, cùm ſoluens, ſoluiſſe præſumatur, vt propriam tantùm obligationem extingueret, non autem aliorum, *l. Papinianus ff. mand.* Caſanat. *conſ. 14. n. 6. verſ. ſed etiam,* Herman. Piſtorien. *obſeru. 44. n. 14.* Rota *deciſ. 41. n. 5. 16. & per tot. part. 6. recent.*

Et ita reſolutum, &c.

Romana Societatis officij

Veneris 11. Martij 1650.

ARGVMENTVM.

Fructus Societatis non poteſt quis habere, ſi Societas non habet effectum,

SVMMARIVM.

1 *Fructus nulli debentur ſtante caſſatione ſocietatis.*
2 *Actus factus contemplatione alterius dicitur correſpectiuus.*
3 *Ex natura correſpectiuorum, ſublato vno corruit & alter.*

DECISIO CXCII.

CEnſuerunt DD. nullum eſſe relaxandum mandatum ad fauorem Pauli Roſſi contra Fuardos pro fructibus Societatis Officij ſcut. 900. ex eo; quia licet d. Societas fuerit inita ad fauorem Alphonſi Lucij, à quo cauſam habet præfatus Paulus, vt apparet ex inſtrumento publico rogatorio ſub die 28. Octobris 1638. tamen die 10. Ianuar. ſubſequentis declaratum fuit d. Societatem officij nullum habuiſſe effectum propterea D. Alphonſus medio iuramento conſenſit caſſationi præfatæ Societatis, & inſtrumento, vnde ſtante d. caſſatione, quæ virtualiter importat reductionem ad priſtinum 1 ſtatum, vt benè per Ang. *in l. ab empt. num. 6. v. & ſic, ff. de pact.* Rot. *deciſ. 374. num. 17. part. 5. rec.* nulli debentur fructus: nam Societate officij non, non extante illi non debentur Gabr. *conſ. 78. in fin. l. 1. & conſ. 63. n. 16. lib. 2.* Pacif. *de Salu. interd. inſpect. 4. cap. 1. ſub n. 51.* Mant. *de tacit. lib. 6. tit. 24. n. 36,* Mareſc. *var. reſol. lib. 1. c. 67. per tot.* cum aliis per Zacch. *de ſociet. offic. num. 307.* & dixit Rota *deciſ. 14. num. 6.* poſt eundem Zacch. ac in Romana fructuum, & intereſſe 10. Decembr. 1614. cor. Sanctiſſimo Domino noſtro.

Nec releuat quòd huiuſmodi caſſatio facta fuit, ex quo dd. de Fuardis eâdem die ſe accollârunt, 2 aliam ſocietatem ſcut. 450. per d. Paulum debitum, ita vt dd. actus dici debeant correſpectiui ad inuicem, & vnus factus contemplatione alterius, vt firmatum fuit coram me ſub die 14. Maij præteriti. Quapropter dum Fuardi impugnant d. accollationem reuiuiſcere debeat d. inſtrumentum primæ ſociet. ſcut. 900. ex natura correſpectiuorum, quod vno ſublato corruit, & alterum, *leg. fin. ff. de accept.* Burat. *deciſ. 325. num. 9. deciſ. 62. num. 68. part. 5. rec. cum vulg.* 4

Quoniam ſuppoſitum impugnationis ſocietatis accollatæ

áceollatæ tollitur ex facto, dum non docetur verè Fuardos aceollationem impugnaſſe, imò ipſi illam fatentur præſtando, quòd nullam aliam habent cauſam cum Roſſio, niſi ſuper prætensâ accollatione ſocietatis ſcut 450. ideóque non intrat regula correſpectiuorum, cùm hoc caſu requireretur certa, & indubitata impugnatio, cum expreſsâ declaratione, quod ipſi nollent accollationem acceptare, nec debitum accollatum perſoluere ad hoc vt dici poſſit ſublatum alterum ex correſpectiuis iuxta notat. per Soccin. *conſ.63.num.14.lib.3.* Menoch. *conſ.233.num.6.* ac poſt Rot. *deciſ.166.n.7. part. 7.recem.* Propterea Paulus agere debet ad obſeruationem inſtrumenti accollationis, non autem ad ſolutionem fructum primæ Societatis iam ceſſæ, ex qua nullibi debentur fructus ex *ſupra* deductis.

Et ita contra Paulum ſolum informantem, &c.

Romana Saluiani.

Veneris 4. Aprilis 1650.

ARGVMENTVM.

Manutentio datur immiſſo vigore Saluiani auctore prætore, in præiudicium poſſeſſorum anteriorum.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſor authore prætore iuſtè poſſidere cenſetur, niſi de nullitate, & iniuſtitia ſententia clare doceatur.*

2 *Validitas ſententia reſultat ex actorum reuolutione iuxta capusaq.*dec.260.p.2.

3 *Iudex ritè procedens poteſt priuare reum ſua poſſeſſione abſque alia expulſione.*

4 *Poſſibilitas deducendi non attenditur in iudiciis executiuis, ſed quid fuerit deductum.*

5 *Creditum illiquidum nequit impedire manutentionem.*

DECISIO CXCIII.

DEciſiones coram me factas ſub diebus 18. Februarij 1647. & 15. Ianuarij 1648. concedentes Franciſcæ Peruſiæ manutentionem in poſſeſſionem domûs controuerſæ DD. in nouâ cauſæ propoſitione confirmârunt, nam dubitari nequit de eius poſſeſſione capta vigore ſententiæ ad eius fauorem in Saluiano latæ A.C. ritè, & rectè procedente, quoad hunc effectum ſuffragari debet ad Text. *in l. iuste poſſidet, & l. qui vniuerſas §. item cum prœter, ff de acquir. poſſ.* Angel. *in l. cam poſſidere §. qui ad nundinas num.2. in fin.* vbi Iaſ. *n.20. eod.eis* & dixit Rota coram Caual. *dec.42. num. 1.*
1 *ac deciſ.321.num.6.part.6.recent.* adeo vt poſſeſſor aothore prætore iuſtè poſſidere cenſeatur, niſi de nullitate, & iniuſtitia ſententiæ ita clarè doceatur, vt nulla tergiuerſatione defendi poſſit Abb. *in cap. cum cauſam num 4. verſic. ſecus ſi de offic. delegat.* Cravet. *conſ.5 num 8 & conſ.300.num.2. in princ.*
2 Seraph. *deciſ.616. num.8. & 9.* cum aliis latè congeſtis in terminis per Rotam *deciſ.199.num.12. deciſ.306. num.1.part.7. recent.* nec reuocari poteſt in dubium validitas, & iuſtitia d. ſententiæ, quia illa reſultat ex actorum reuolutione iuxta vulg. Caputaq. *deciſ.260.part.2.* hæc vero optimè probatur ex eo, quia omnia requiſita in huiuſmodi iudicio Saluiani neceſſaria iuſtificata apparent, vt in vtraque deciſ. firmatum fuit.

Non obſtat anterior poſſeſſio Antonij Rubei, 3
& vxoris, quia A.C. ritè, & rectè procedens potuit ipſos citatos ſuâ anteriori poſſeſſione priuare abſque aliâ expulſione Angel. *in d.l. qui vniuerſas, §. item cum præter in fin. ff. de acquir. poſſeſſ.* Greg. *deciſ.9.num.8. & deciſ.69. num.9. & ſeq.* illámque in Peruſiam transferre ad *d. leg iuſtè poſſidet. ff de acquir. poſſeſſ.* etiam ad dictum effectum manutentionis Greg. *d. deciſ.9.num.4. & deciſ.582.num.2. ac deciſ.305. num 1. & 2. part.6. recent.* ac in Romana vineæ 25. Octobris, & 14. Nouemb. 1633. coram Motmanno.

Nec pariter obſtat, quòd dd. Antonius, & vxor vti creditores anteriores Peruſiæ vigore dotis Dorotheæ eorum auctricis debitæ non potuerunt eorum poſſeſſione priuari abſque notoriâ iniuſtitiâ, vt probant Text. *in leg. 1. ff. quibus modis pignus & hipoth ſolu. & in leg. qui æquitate, ff. de dol. & mal. & met. except.* & tradit Neguſ. *de pignor. part.5. memb.2.n.1. & ſeqq* Mantic. *dec 69. num.1. & deciſ.318. num.25. part.6. rec.* tum quia de hac hypothecâ anteriori Dorotheæ oppoſitum non fuit, antequam dict. Paruſia per ſententiam in Saluiano bonorum immiſſionem reportauit, ideò hæc exceptio nouiter adducta non eſt apta impedire manutentionem Peruſiæ debitam, cùm ſuffi- 4
ciat quòd ſententia ex eiſdem actis dicatur iuſta ad hoc, vt poſſeſſionem manutenibilem transferat eâ ratione, quâ in iudiciis exequutiuis non attenditur poſſibilitas deducendi, ſed quid fuerit deductum
Put. *deciſ. 391. lib.1.* Seraph. *deciſ. 965. num.10.* 5
Buratt. *deciſ.610.num.2. & deciſ.850.num.4. ac deciſ.80.num.10.cum ſeqq.part.4 tom.2. recent.* ac in terminis dictum fuit *deciſ.306. num.34. cum ſeqq. part.7.recens.* & in Romana additionis hæreditatis 23. Februar. 1613. coram Coccino quæ eſt *dec.69.* poſt Magon. *de ſubhaſt.* ac coram me in Auenion. hæreditatis 10. Iunij 1648. *ſub § alia verò Credita,* tum etiam quia eadem Dorothea habuit in vim ſententiæ præſidis Zeccarum omnia bona Coſimi viri conſiderabilis valoris, ac dicta domus, quæ locabatur pro annuis ſcutis 140. vnde ex his, vel remanſit ſuâ dote integrâ ſatisfactâ, vel ſaltem eius creditum redditur adeò incertum, & illiquidum, vt ex illo nequeat impedire manutentionem Peruſiæ authore prætore poſſidenti, vt in his terminis reſoluit Rota *d. deciſ.306.n.44. & 45.*

Et ita vtraque, &c.

Romana Donationis.

Veneris 16. Aprilis 1649.

ARGVMENTVM.

Immiſſio in poſſeſſionem bonorum datur ex Saluiano extremis requiſitis probatis ex ipſo.

SVMMARIVM.

1 *Factum.*

2 *Inſtrumentum publicum facit probationem probatam, & rem manifeſtam.*

3 *Immiſſio nunquam denegatur ſi concurrat anterior Donantis, & poſterior rei conuentis.*

4 *Credita heredis adeuntis ſine inuentario præſumuntur conſumpta ex alienationibus factis ab ipſo.*

5 *Victoria*

5 *Victoriâ Legis,& inuentarij,caret conficiens illud non legitimum.*
6 *Sententia iuſta & valida eſt confirmanda.*

DECISIO CXCIV.

1 DEcreta fuit per ſententiam R.P.D.mei Veroſpij ex remedio Saluiaoi interdicto Hieronymo, Boneſino in poſſeſſionem bonorum q. Petri Baietti in eâ deſcriptorum, ex eo quia probata fuerunt omnia extrema in huiuſmodi iudicio requiſita.Creditum enim cum hypotheca prędicti Hieronymi optimè reſultabat ex inſtrumento donationis, vbi legitur dictum Petrû omnia ſua bona tempore ſui obitus exiſtentia inter viuos donaſſe Vincentio eius fratri xuthori dicti Hieronymi, reſeruâta duntaxat ſibi facultate teſtandi in ſcut. 100. xc illorum vſufructu, vitâ eius durante, vnde benè probatur dictum creditum cum hypothecâ, cùm huiuſmodi inſtrumentum faciat probationem probatam, xc tem manifeſtam Bart.*in l.1. num.*8.vbi Iaſ. *num. ff.de nou oper.nunciat.* Decian.*conſ.*36.*num.*6.Surd. *conſ.*173.*num.*31.& dixit Rota *deciſ.*x77.*num.*2.*& dec.*451.*num.*1.*part.*1.*recem.* & coram Gregor.*de-*
2 *ciſ.*58. *num.*2. *ad fin.* xc coram me in Cremen. ſeu Ianuen. Pecuniaria 1.Iulij 1648. §.*hec ſunt.* Poſſeſ-
3 ſio verò tam anterior Petri donantis, quam poſterior rei conuenti controuertebatur,hìs itaque concurreotibus nunquam immiſſio denegatur ad text. *in l.*1.vbi gloſſ. *in verb.competis in fin C.de prec ar. & Salu interd.*Barth.*in l.num.*3.*ff.eodem.* Aretin. *in §. Item Seruiana num.*9. *inſtit. de action* latè Gabr. *conſ.*141.*n.*7.*lib.*1. Rota *deciſ.*44.*n.*4.*lib.*1. Diuerſ. *deciſ.* 294. *num.*3. *deciſ.*307. *num.*4. *part.*1. *ac deciſ.*497.*n.*1.*part.*4.*tom.* x. *recent.* ac Buſat. *dec.*728. *num.*4.

4 Nec huiuſmodi immiſſionem retardare poterat retentio ſuper dd. bonis competens Victoriæ Auctricis poſſeſſoris pro ſuis creditis dotalibus, quia cum ipſa vti hæres ſcripta prædicti Petri debitoris illius hæreditatem adiuerit nullo conuentario, xc nonnulla illius bona alienauerit, præſumuntur dd. credita ex præfatis alienationibus fuiſſe conſumptx, & proſus extincta, vt de credito legitimæ tenuit Rota *deciſ.*2x6.*num.*16. *& deciſ.*399 *n* 28. *part.*5. *recent.* ac coram me in Bononien. fidei commiſſi de Clauatinis 10.Decembris 1636. in Romana fideicommiſſi de Marianis 4.Iulij 1648. §.*nec pariter obſtat* confirmata 20.Decembr.eiuſdem anni,& 3.Iunij 1647. *ſub num.*2. *part.*2. *recent. deciſ.*x54. *num.*3. coram Gregor.XV. *deciſ.*150. *num.*8. poſt Zacch. *de obligat. Camer. ſecundum antiquam impreſſ.*& in Ariminen. Salutani 18.Iunij 1643.§ *non obſtat retentio* & 30. Maij 1646. §. *fin.* coram R.P. D.meo Bichio.

5 Nec ad excludenda ſupradicta inuentxrium exhibitum ſoffrxgari poterat, ex quo illud non fuit legitimè confectum. Tum quia in eo deſcripta fuerunt ſolùm bona mobilia teſtatoris, non autem ſtabilia contrx diſpoſitionem Text.*in l fin.§.fin autem dubius, C. de iur. deliber.* Ideo Victoria carere debet beneficio d. legis, & inuentarij, vt tenent Dec.*conſ.*633.*n.*10.*&* 11.Hond.*conſ.*34.*n.*12.*lib.*1. Suid. *deciſ.*21x. *num.*1. Roland.*de inuentar.par.*3. *omittendum n.*4. Tum etiam, quia citatus non fuerat in confectione illius Viocentius prædictus certus creditor hæreditatis. Ideóque ipſi nocere non poteſt *in l. fin.§.cum igitur num.*3.*C.de iur. deliber.* Bald.*in auth. ſed cum teſtator n.*8.*C.ad leg. Falcid.* Greg. *deciſ.*496. *n.*1. cum àllis adductis per Buratt. *deciſ.*715.*n.*5. vbi Add.*num* 7. & ponderatum fuis in hâc causâ coram R.P. D. meo Veroſpio ſub die 21.Iunij 1648.

Cum itaque tam ex prædictis, quàm ex aliis adductis in deciſion. 31. Iannar. & 5. Iunij 1648. coram Reuerendiſſ. P. Dom. meo Veroſpio clare xpparebas de iuſtitia d. ſententiæ Rotalis, ac de validitate non dubitetur illam eſſe confirmxndam reſolutum fuit Bonetino ſolum ioformxnte,&c. 6

Romana Societatis Officij.

Veneris 14. Maij 1649.

ARGVMENTVM.

Societas aliquando præſumitur facta contemplatione alterius Societatis.

SVMMARIVM.

1 *Factum.*
2 *Societatem eſſe factam contemplatione alterius deſumitur ex correſpectiuitate actuum.*
3 *Actus dicuntur correſpectiui, & vnus factus contemplatione alterius, ſi ad inuicem compatiantur. & ad eundem finem tendant.*
4 *Commodum, & incommodum Societatis ſpectat ad ſocios.*
5 *Effectus remouetur, remotâ causâ.*

DECISIO CXCV.

CEnſuerunt DD. ſocietatem officij ſcut. 900. 1
per Reuerend.Epiſcopum Mantecanum Marchionem Cinthium, & Com. Franciſcum de Suardis eius nepotes factam xd fauorem Alphonſi Lucij ceſſant eſſe contemplatione alterius ſocietatis ſcutor.450. per dd. de Suardis accollatæ, quia hoc benè ſuadet correſpectiuitas actuum deſumpta 2
non ſolùm ex eo quia eodem die geſti fuerint, ita vt cenſeatur vnum factum fuiſſe propter alium, vt notxt Cran.*conſ.*356.*in princ.*Menoch *de præſumpt. lib.*6.*præſ.*12.*num.*5.Grxtian.*diſcept.*897.*n.*13.*verſ. & ſatis eſt*, Rota *deciſ.*12. *num.*4.*p.*5.*& deciſ.*323. *num.*26. *part.*6. *recent.* Sed etiam quia tam contractus caſſationis, quàm accollationis ſocietatis in eodem loco, & coram eod. Notario celebratus fuit ad Text. *in l.ſi vnneri §.vlt.* vbi gloſſ.*de priuil. credit.* Alex. *conſ.*90.*num.*8.*verſ.nec habent obſtare lib.*3. Crauett.*conſ.*298. *ſub num.*13. Gabr.*de praſ. concl.* 13. *num.* 28. & alij adducti Mantic.*de tacit. lib.*3.*tit.* 15. *num.*50. Eóque magis, quia cùm dd. 3
actus ſe xd inuicem compatiuntur, & ad eundem finem tendant, dicuntur correſpectiui, ideò præſumitur vnus factus contemplatione alterius iuxta gloſſ. *in l.vt.iuriſiurandi in verb. libertatis in princ. ff.de libert.*Bald. *in l. præſent n.*49.*ff. de pact.*Corn. *conſ.*10.*n.*13. *& conſ.*117. *n.*14. *lib.*4. ac aliàs alios cumulat Menoch. *de præſumpt. n.*4. *&* 5. Rot. *deciſ* 89.*n.*2.*p.*x.*rec.*

Hocque fortiùs dicendum eſt in præſenti caſu, dum ex depoſitionibus trium teſtium examinatorum optimè concluditur, dictam caſſationem ſocietatis Officij ſcutor. 900. factam fuiſſe occaſione accollationis alterius ſocietatis ſcut.450. vnde dubitari non poteſt de correſpectiuitate actuum, cum illa ſatis remanet probare ex dd. tribus teſtibus, quorum alter eſt inſtrumentarius, alter notarius

rogatus

rogatus ad Text. *in cap. omni negotio , & cap. licet*
de teſtib. cum aliis per Buratt. *deciſ.46. n.1. & de-*
ciſ.886.n.2.

Nec dici poteſt prædicta non procedere attenta
cauſarum, & perſonarum in vtroque actu interue-
nientium , nam accollatio facta fuit ad fauorem
Pauli Roſſi debitoris ſocietatis ſcut. 450. ex cauſa
ceſſionis penſionis ab Epiſcopo eidem Paulo de-
bitæ , caſſatio verò ad fauorem illorum de Suar-
dis facta legitur per Alphonſum Lucium Credi-
torem , ex eo quia Societas prædicta effectum non
habuit.

Quia ad perſonas nulla adeſt diuerſitas, licèt
enim dicta Societas ſcut. 900. inita fuerit ad fauo-
4 rem Alphonſi , ipſe tamen in eâ habebat nudum
nomen , vt conſtat ex eiuſdemmet declaratione,
ac ex teſtium depoſitionibus, commodum verò,&
5 incommodum prædictæ ſocietatis ſpectabat ad
ipſum Paulum , cui exinde planum ius ſuper illâ
acquiſitum fuit Bald. poſt gloſſ. *in leg.proprietatis,*
Cod. de probat. Rot. *deciſ. 262. num.1. part.1. &*
deciſ 771. num.5. in fin. part. 2. recentior. Caual.
deciſ. 221. n.5. & in Romana Pecuniaria 20. Mar-
tij 1620. coram Remboldo , ac in Anconitana
Prædij 18.Iunij 1642. coram Reuerend. P.D. meo
Bichio. Vnde virtualiter eadem concurrit perſona
tam in inſtrumento accollationis, quam in inſtru-
mento caſſationis.

6 Quidquid dicitur reſpectu diuerſitatis cauſarum
non ſubſiſtit, quia quamuis in inſtrumento Caſſa-
tionis legatur illam factam fuiſſe , ex quo dicta ſo-
cietas non habuit effectum, hoc tamen non indu-
cit diuerſitatem cauſæ animaduertendo , quod illa
contracta fuit ad effectum ſoluendi penſiones,qua-
rum ſatisfactio , dum proueniebat ex inſtrumento
accollationis, non poterat prædicta ſocietas ſuum
ſortiri effectum ; vnde clarè apparet vtrumque
actum tam caſſationis,quàm accollationis eſſe cor-
reſpectiuos , dum tendunt ad eundem finem ſatiſ-
faciendi penſiones , quæ ſola fuit cauſa , vt præ-
dicta ſocietas contraheretur , quo remota per ac-
collationem alterius ſocietatis , remotus pariter
fuit eius effectus, itaque dubitari nequit , quin caſ-
ſatio facta fuerit contemplatione accollationis ex
iuribus ſupra adductis.

Et ita Paulo ſolùm informante reſolutum,&c.

Fauentina Dotis.

Luna 16. Februarij 1651.

ARGVMENTVM.

Dos reſtitui debet eiſdem modis , quibus
recepta fuit & non alias , quando in-
ſtrumento dotali hoc pactatum fuit.

SVMMARIVM.

1 *Factum.*
2 *Pactum omnino ſeruandum venit.*
3 *Lucratione dimidiæ partis dotis ſtante ex ſtatuto adhuc datur idem tempus ad reſtituendum , ac ſi illam partem non lucraretur,* & n.5.
4 *Dos reſtitui debet de iure communi ſtatim , ſi conſiſtat in ſtabilibus, ſiue mobilibus.ſi verò in pecuniâ, infra annum.*
6 *Conditio contrahentium , vt æqualis ſit, in dubio facienda eſt interpretatio.*
7 *Pactum appoſitum in reſtitutione dotis non cen-ſetur appoſitum reſpectu quantitatis dotis , ſed reſpectu temporis.*
8 *Diſpoſitio contrahentium reſtringitur, & modificatur ex forma Statuti.*

DECISIO CXCVI.

CVm dos promiſſa per Laderchium Gratiolo
ſoluta fuerit in octo paghis certam ratam quo-
libet anno , in eiſdem octo paghis illam reſtituen-
dam eſſe DD. exiſtimarunt attento pacto expreſ-
ſo in inſtrumento dotali,vbi conuentum fuit,quòd 1
dos reſtitueretur eiſdem modis , & ſolutionibus,
quibus recepta fuit, & non alias, ideo dum Lader-
chius huiuſmodi dotem ſoluit termino octo anno-
rum , eodem temporis ſpatio reſtitutio fieri debet
ad formam pacti præfati , quòd venit omnino ſer- 2
uandum ad Text. *in l.1.ff.de.pact. & l. hoc amplius*
in fin.ff.de reg.iur. cap.1.eod.tit. Crauett. *conſil.31.*
ſub num.30. Barz. *deciſ. Bonon. 90. n.1.& ſeqq. &*
deciſ.139.n.1.& Rot. *dec.172.n.75.rec.& dec.691.*
n 1 part 8.

Nec officit, quòd in præſenti caſu reſtituenda 3
venit ſolummodo medietas præfatæ dotis ; cùm
altera medietas ſuperlucrata fuerit iuxtà diſpoſitio-
nem ſtatuti Fauentini, quapropter ſoluendo eaſ-
dem ſummas , vt in pacto exprimitur potiùs reſti-
tutio facienda ſit 4. quàm 8. annorum , aliàs di- 4
ci non poſſet , quod eiſdem modis, & ſolutionibus
reſtituatur , hocque eſſe magis conforme diſpo-
ſitioni iuris communis iuxta quod ſtatim dos re-
ſtitui debet , ſi conſiſtit in ſtabilibus , ſeu mobi-
libus , ſi verò in pecuniâ , infra annum ad Text. *in*
leg.vnica §. cum autem in exactione , Codic. de rei
vxor.act.

Quoniam præfata optimè procederent, quando 5
pactum non adeſſet , in quo pariter contrahentes
conſiderârunt præfatum lucrum , dum conuene-
runt , quòd reſtitutio dotis fieri debet eiſdem mo-
dis , & ſolutionibus , quibus ſoluta fuit ſaluo iure
lucrandi dimidiam ad formam ſtatuti,itaque ſtante
etiam præfato lucro contrahentes voluerunt,quòd
eiſdem ſolutionibus , & eodem temporis ſpatio,
quòd conſiderari in hoc caſu duntaxat debet,cùm
in eo conſiſtat vtilitas ſoluentis , reſtitutio facien-
da eſſet. Nam æquum eſt , quòd ſi Laderchius ad
ſatisfactionem hanc dotem gauiſus fuit dilatione
octo annorum eodem temporis ſpatio concedi de-
bet Gratiolo pro illius reſtitutione , non ſolùm
attento præfato pacto ad tradita per Menoch. *con-*
ſil.768. num.7. cum ſeqq. Sed etiam in dubio hæc 6
facienda eſt interpretatio,vt contrahentium æqua-
lis ſit conditio , ad ſuſtinendam enim æqualita-
tem verba includuntur in diſpoſitione , quæ aliàs
non includerentur , & ad hunc effectum etiam re-
ceditur à proprietate verborum , itavt ſemper in-
hærendum ſit interpretationi , & opinioni , quæ
fauet inæqualitati, præſertim in contractibus , qui
mutuam pariunt obligationem , vt latè firmat Rot.
deciſ.567. num.7. part.4. & deciſ 232. num.31. &
ſeqq. part. 6. recent. ac coram Buratto *deciſ. 295.*
num.12.

Nec dicatur , quòd hoc modo reſtitutio non
fieret eiſdem ſolutionibus, ſed illis dimidiatis, Quia
DD. conſiderârunt pactum non fuiſſe appoſitum
reſpectu quantitatis ſummæ tam ſoluendæ per La-
derchium , quàm reſtituendæ per Gratiolum , ſed
reſpectu dilationis temporis ſub qua cadit benefi-
cium pacti , ſicque ſi Laderchius in ſoluendo dila-
tionem reportauit, ita pariter Gratiolus in reſti-
tuendo

tuendo eâdem dilatione gaudere debet, dum hanc contrahentes conſiderârunt, vt apparet ex lectura inſtrumenti dotalis, vltra quòd eædem poſſunt dici ſolutiones, dum adueniente quolibet termino illarum debet Gratiolus maritus retinere medietatem pro eius lucro, ſoluendo alteram medietatem hæredi vxoris attento præfato vbi, vbi ſolutiones reſtrictæ, & modificatæ fuerunt ex illis verbis, ſaluo iure lucrandi dimidiam ad formam ſtatuti, ex hâc enim clauſulâ reſtringitur, & modificatur præcedens diſpoſitio, Angel. *conſ. 790. vol. 2. verſ. & hoc importa.* Dec. *conſ. 556. num.* 6. Benint. *deciſ.* 164. *num. 7. &* 8. Butatt. *deciſ. 165. num.* 1.

Et ita vtrâque, &c.

Romana Lucri Dotis.

Luna 15. Maij 1651.

ARGVMENTVM.

Lucrum dotale debetur marito poſt obitum vxoris, & in quo conſiſtit, oſtenditur.

SVMMARIVM.

1 *Factum.*
2 *Quartum dotale defertur ad fauorem coniugis ſuperſtitis ratione ſtatuti.*
3 *Dotatio facta à muliere conſtante matrimonio ſine ſolemnitatibus eſt nulla.*
4 *Dos in iure ſpecialiter eſt priuilegiata.*
5 *Relationibus peritorum ſtandum eſt in æſtimantibus.*
6 *Ratio habetur de dote habitâ, non autem promiſſa ad effectum detrahendi lucrum dotale.*
7 *Sententia ſine actis nullam præbet probationem etiam excipiendo.*

DECISIO CXCVII.

1 Diſſoluto matrimonio per obitum Marguaritæ Manſuetæ, conſtructo cum Ioanne Baptiſta Barzellino conſtituta dote in quâdam domo, & Vinea, ac duobus cenſibus, & iocalibus dubitari contingit, an præfato Ioanni Baptiſtæ deberetur lucrum dotale, & ad quam ſummam aſcenderet, & quoad primam partem dubij DD. tranſierunt ſine difficultate attentâ expreſsâ diſpoſitione ſtatuti Vrbis *lib. 1. cap.* 131. Cuius vigore ſemper defertur quartum dotale ad fauorem Coniugis
2 ſuperſtitis, niſi expreſsè de voluntate contrahentium fuerit remiſſum, aut aliàs conuentum.

Nec obſtat ſi dicatur huiuſmodi dotationem fuiſſe nullam, vti factam conſtante matrimonio
3 à muliere ſine ſolemnitatibus, vt diſponitur in eodem ſtatuto Vrbis *lib. 1. cap. 151. & tradit* Gabr. *conſ. 10. num. 4. & ſeqq. lib.* 1. Gratian. *diſcept. 498. num. 14. & ſeq.* Coccin. *deciſ. 433. num. 3. & dec. 479. num.* 5. Nam obiectum ceſſat, ex eo quia præfata dotatio facta fuit præcedente promiſſione dotandi, ac à muliere maiori, quo caſu non requiruntur huiuſmodi ſolemnitates ſtatu-
4 tariæ, cùm dos in iure ſit ſpecialiter priuilegiata; ita vt hæſitandum non ſit, an præfata dotatio fuerit voluntaria, ſeu neceſſaria; ſemper enim ſine ſolemnitatibus præfatis ſuſtinetur, vt tradit in terminis huius ſtatuti, Rota *deciſ. 13. num.* 6. poſt Pic. *ad d. ſtatut. & deciſ. 113. num 4 5. & 6. ac deciſ. 289. num. 27. cum ſeqq.* poſt Pacif. *de Salu. interd.* Coccin. *d. dec. 433. num.* 1. cum aliis latè congeſtis *in d. deciſ. 168. n.*...*: & deciſ. 241. n 8. & ſeq. part. 6. recent.* Authoritates verò ſupra adductæ loquuntur in muliere minori, & in augmento dotis, quod præſumitur factum in fraudem ſtatuti, vt *in d. deciſ. 289. num. 29.* poſt Pacif. & ponderat Coccin. *d. dec. 433. num. 3. verſ. & propterea.*

Quo verò ad ſecundam partem dubij reſpectu 5
ſummæ, ad quam lucrum aſcenderet DD. conſiderando bona ſtabilia in dotem tradita, illorumque æſtimationem factam à tertio perito; cuius relationi ſtandum eſt, etiamſi diſcordet ab illis iuxta gloſſ. *in l. item ſi vnus §. principaliter in verb. authoritate in fin.* ibique Bald. *ff. de arb.* Specul. *eod. tit. §. ſequitur num. 19. verſ. ſed nunquid ſtabitur* cum aliis relatis per Rotam *deciſ. 194. num. 12. part. 1. recent.* Exiſtimârunt lucri lucrum dotale aſcendere ad ſcuta 488. ſc. 73. $\frac{1}{2}$ nam licèt iuxta præfatam relationem domus in dotem tradita, vnà cum manſionibus terrenis, æſtimata fuerit in ſcut. 1195. ſc. 33. ex hâc tamen ſummâ demenda ſunt ſcut. 173. ſ. 93. pro dd. manſionibus, ac ſcut. 340. ſ. 46. pro tertiâ parte eiuſdem domûs, quæ non erat ipſius Marguaritæ, vt apparet ex inſtrumento ipſius poſſeſſionis, quæ capta fuit ſolùm pro duabus ex tribus partibus, manſiones verò ſpectabant ad Clitiam eius ſororem, vt conſtat ex poſſeſſione de illis adeptâ de anno 1636. antè matrimonium contractum; ſicque
valor præfatæ domûs remanet duntaxat in ſcut. 6
680. ſ. 94. cùm ad hunc effectum habenda ſit ratio de dote habitâ, non autem promiſsâ; ex quo non apparet fuiſſe eius quantitatis, quam Marguarita in promiſſione affirmauerat, illiuſque æſtimatio facienda eſt de tempore obitus, non autem de tempore promiſſionis, vt firmauit Rota coram Seraph. *deciſ. 882. num. 2. & 3.* & notat Fenzon. *ad ſtatut. vrbis in annot. d. cap. 131. num.* 28.

Itaque attento valore domus in præfatis ſcut. 680. ſ. 94. ac vineæ in ſcut. 924. iuxta præfatam relationem, nec non cenſuum ſcut. 150. in ſorte perſonali, ac iocalium, quæ fuerunt tradita æſtimata in ſcut. 200. vt ex inſtrumento dotali totam dotem aſcendit ad ſummam ſcutor. 1954. 94. $\frac{1}{11}$. quorum quartum dotale conſiſtit in ſcut. 488. 73. ſed ad iſtius computum calculari debent ſcut. 200. pro iocalibus æſtimatis per virum retentis.

Nec releuat, ſi dicatur vineam in dotem da- 7
tam integram non ſpectare ad præfatam Marguaritam, cuius eius quarta pars prætenditur pertinere ad hæredes Victoriæ ipſius ſororis. Quia hoc non iuſtificatur ex ſolâ ſententiâ adiudicatoriâ, quæ ſine actis nullam præbet probationem etiam excipiendo, vt latè firmauit Rota coram Mohed. *deciſ. 3. num. 1. de teſtib. ac dec. 665. num. 2. part. 1. & deciſ. 639.* pariter *num. 2. part. 2. recent.*

Et ita vtraque, &c.

Vrbeuetana bonorum.

Veneris 13 May 1644.

ARGVMENTVM.
Ex Deciſion.

SVMMARIVM.

1 *Quando bona vendita aliis ſunt obligata, qui in venditione expreſſi non fuerint, poteſt illorum pretium à venditore retineri.*

2 *Et ſic locum habet diſpoſitio* l. ſi poſt perfectam C de euict.

3 *Si emptor non certiorauerit emptorem de omni futuro damno poteſt pretium retineri.*

4 *Quando venditio non aſcendit ad ſummam crediti anterioris non eſt locus excomputationi.*

5 *Decretum executorium Aud. Cam. iuſtificandum ex eiſdem, non ex nouis.*

6 *Valor moneta dotis inſpiciendus eſt iuxta valorem loci contractus.*

7 *Si in dotem datum fuerit prædium illius probatio requiritur.*

8 *Statutum extra territorium non extenditur.*

DECISIO CXCVIII.

1 FVndamenta deciſionis in hàc causà emanatæ coram me ſub die 4. Febr. 1643. Domini hodie approbârunt ex eiſdem motiuis, & rationibus de quibus in eâ. Interim dum Venturini mediante iuramento aſſeruerunt bona Dominico Fabritio, vendita non reperiri aliis hypothecata, præter creditoribus deſcriptis in folio, & tamen apparet de contrario, vt ex cenſuum impoſitionibus, certè eſt locus retentioni pretij ac reſciſſioni contractus, Surd. *deciſ.* 53. *num.* 7. *&* 13. *ac* 17. Gratian. *diſcept.* 175. *n.* 23 Rot. *deciſ.* 318 *n.* 2. *part.* 1. *rec.* in Romana Officij 5. Maij 1627. coram bon. mem. Pirouano.

2 Nec dicatur dicta bona diſtracta non reperiri hypothecata præterquam creditoribus d. Fabritio bene notis, quia dum actum fuit de creditoribus deſcribendis in folio, eiſque ſoluendis, vt folium cantabat, rectè hæc æqualitas conciliari cum diſtinctione, quòd aliqui ex creditoribus fuerint noti emptori præfato, non autem alij creditores in folio non deſcripti, & de quibus actum non fuit cùm euictio Fabritio imminens caueret ad inſtantiam aliorum creditorum anteriorum, qui in liſta non ſunt deſcripti, prout ſunt DD. de Lante, & Stephanuccij, idcirco rectè locum ſibi vendicat diſpoſitio, *l. ſi poſt perfectum C. de euict.* Dec. *conſ.* 483. *n.* 18. Ofaſch. *deciſ.* 24. *num.* 4. Seraph. *deciſ.* 321. *num.* 8.

3 Non obſtat quòd euictio proueniat ex culpâ præfati Dominici emptoris ob non ſecutam ſolutionem iuxta legem conuentionis, quia hoc non remanſit iuſtificatum, dum ipſe ignorabat quinam eſſent anteriores creditores, vnde non valebat ſoluere ſub periculo, cum ſpectaret ad Venturinos dare liſtam anteriorum, & ita certificare emptorem de omni imminenti futuro damno, aliàs rectè idem Dominicus valebat retardare ſolutionem ſub prætextu moleſtiarum per DD. de Lante, & Pallagiis illatarum, licèt ſat eſſet, quòd de facili poſſent inferri, Sord. *deciſ.* 295. *n.* 7. *in fine verſ. imò ſi lis.*

4 In omnem euentum adhuc factâ ſolutione creditoribus anterioribus non venit dicendum d. emptorem potuiſſe excomputare proprium creditum ſcut. 850. in hâc venditione, nam quà emptio bonorum aſcendentium ad ſcut. 3434. vt cantat relatio Periti per Rotam electi, ſecuta non fuiſſet, vt deſumitur ex inſtrumento; prima enim partita crediti anterioris eſt creditum Palagij ſcut. mille pro cenſu ſummæ. Debentur etiam ſcut. 500. pro fructibus eiuſdem. Secunda ſcut. 500. debita Stephanuccis ceſſionariis Matabottini. Tertia verò ſcut. mille, DD. de Lante habentibus iura Octauiæ de Miraculia creditricis eorum de Venturinis anterioris ex causâ dotis, & pariter alia ſcuta 474. Sbarræ, & Antoniatæ. Quibus omnibus ſimul coaceruatis conſtituunt ſummam ſcut. 3474. Vnde dum venditio non aſcendit ad hanc ſummam non erat locus excomputationi.

Nihil obſtat quod creditum Palagij quoad fructus hodiè doceatur ſolutum, quia cum agatur de 5 executione decreti Auditoris Cameræ certe erat illud iuſtificandum ex eiſdem, non ex nouiter deductis, Pot. *dec.* 591. *lib.* 1. *in correct.* Seraph. *deciſ.* 290. *n.* 2. Buratt. *dec.* 584. *n.* 6. Vltra quod non con- 6 ſtat ſolutionem factam fuiſſe legitimo Procuratori, prout de iure requiritur ex congeſtis in fine deciſionis hodiè confirmatæ.

Minùs obſtat, quòd D. Octauiæ non eſſet ſcut. 1000. monetæ Romanæ, ſed monetæ Viterbienſis, cùm fuerit ibi conſtituta, vt per Barbat. *conſ.* 15. *vol.* 2. Surd. *dec.* 227. *n.* 2. Quæ ad rationem mo- 7 netæ Romanæ non excedit ſcuta 666. quia dum fuit datum in dotem totum certum prædium, non autem certa quantitas pecuniarum certè requirebatur probatio valoris dicti Prædij in omnem euentum Venturini debebant hanc declarationem 8 ſpecialiter reportare.

Vltimò non obſtat ſtatutum Piſauri prohibens mulieribus proprias dotes hypothecare, ſine conſenſu Principis, quia dum contractus fuit celebratus in terrâ Ficuli ſub Comitatu vrbis veteris, & ſic extra territorium ſtatutum illud non extenditur, nec porrigitur vltra ſuos fines iuxta theoricam, Bart. *in l. cunctos populos n.* 32. *C. de ſumm. Trin. & fid. Cathol.* Ruin. *conſ.* 160. *n.* 1. *&* 3. *lib.* 4. Aret. *conſ.* 54. *col.* 2. *in fin.* Buratt. *dec* 27. *n.* 7. Cæterà verò deducta tanquam nullius momenti non fuerunt habita in conſideratione.

Et ita reſolutum, &c.

Vrbeuetana Bonorum.

Lunæ 19. Iuny 1645.

ARGVMENTVM.
Ex Deciſ.

SVMMARIVM.

1 *Quando bona vendita ſunt obligata creditoribus non expreſſis in contractu venditionis locus eſt retentioni pretij, & ceſſioni contractus.*

2 *Licet venditor caueat emptori ſi bona vendita ſint ſpecialiter obligata alteri, non poteſt emptorem compellere ad ſoluendum pretium.*

3 *Lite motâ ſuper re vendita emptor non tenetur ad pretium, niſi cautio præſtetur non ſolum pro lite motâ, ſed etiam mouenda.*

4 *Statutum referens annullans obligationem.*

5. Mulier.

5 *Mulier habens releuationem in bonis viri non remanet indotata.*

DECISIO CXCIX.

1 PLacuerunt Dominis fundamenta deciſionum in hâc causâ ſub diebus 4. Febr. 1643. & 13. Maij 1644. coram me pro confirmatione ſententiæ Rotalis emanatarum, cùm verum ſit dicere Venturinos venditores medio iuramento aſſeruiſſe bona vendita Fabritio eſſe libera, nec aliis reperiri hypothecata, quam creditoribus in folio ſpecificatis, & cùm conſtet de contrario ob motas poſtea moleſtias ſuper dd. bonis emptis ab aliis creditoribus eorundem venditorum: non ſolùm fuit locus retentioni pretij, iuxta *l. ſi poſt perfectum* 24. *C. de euict.* verum etiam reſciſſioni contractûs, cùm bona non dicantur data libera, iuxta *l. ſi in emptione* 2. *§. vacua cum l. ſeqq. ff. de act. empt. ex his prædiis* 5. *C. de euict.* Vbi optimè Bald. Tiraquell. *in tractat. conſang. §. 1. gloſſ.* 9. *num.* 56. Citiac. *contron.* 278. *num.* 24. Grat. *diſcept.* 175. *num.* 23. Surd. *deciſ.* 253. *numero* 7. 17. *&* 18. Rot. *deciſ.* 244. *num.* 12. *&* 322. *n.* 9. *p.* 5. *recent.*

2 Nec ſuffragari dictum fuit, quòd Venturinus hodiè offerat ſe promptum ad fideiubendum, ita vt Fabritius, emptor remaneat tutus, quia cum doctum fuerit ſub iſtis bonis venditis factam fuiſſe executionem del 1629. ad inſtantiam Excellentiſſimi Principis Burgheſij, nec non Stephanuccij, fuiſſe pariter conceſſam aſſociationem DD. de Lante habentibus iura anteriora Octauiæ de Miraculis Matris Venturini, idcirco dum Fabritius emptor non habuerit, nec habeat poſſeſſionem vacuam bonorum emptorum, non poteſt cogi ad ſoluendum pretium, licèt Venturinus præfatus obtulerit modo cautionem pro liberatione à moleſtiis, cùm ea cautio non reddat poſſeſſionem vacuam, nec locum ſibi vendicet, quando eſt clarum bona eſſe alteri ſpecialiter obligata, vt declarando doctrinam Bart. tradit ex ſententia Cumani Alex. *in l. Iulianus* 31. *§ qui fundum n.* 20. *in fine verſ. tamen vno modo ff. de verb. oblig.* Vbi quòd tunc venditor tenetur liberare, non autem cauere. Rot. *deciſ.* 586. *num.* 8. *in fin. p.* 1. *diu.* & in Romana Palatij, poſt Mangel. *de ſubhaſt. deciſ.* 15. *num.* 20.

3 Minùs obſtat, quòd ſi Fabritius emptor ſoluiſſet pretium dd. bonorum euictio non fuiſſet ſequuta, quia cùm lis per creditores fuiſſet mota, & ius eorum clarum extitiſſet, non tenebatur dictus emptor ſoluere pretium, niſi fideiuſſio fuiſſet præſtita, non ſolùm pro motâ, ſed etiam pro mouenda iuxta *deciſ.* Surd. 195. *num.* 8. *&* 9. cùm dicatur euictionem imminere in limine contractûs, quæ cautio tunc non fuit præſtita, nec oblata, hodiè verò res non eſt amplius in eodem ſtatu, cùm fuerint decuſſi quamplures fructus debitorum; idcircò excomputatio crediti ſcut. 850. præfati Fabritij reddittur impoſſibilis.

4 Vlterius adfuiſſe plures creditores Venturini non deſcriptos in folio, ſeu notulâ habentes hypothecam ſpecialem, quòd ſi fuiſſet notum d. Fabritio bona non emiſſet, prout, nec emptio ſequuta fuiſſet, ſi ſciuiſſet dictum ſuum creditum ſcut. 850. non valuiſſe excomputare, vt ex combinatione partitarum æris alieni, de quibus in deciſionibus, *& præſertim vltimâ §. in omnem euentum.*

Nec obſtat prætenſa nullitas obligationis dictæ 5
Octauiæ de Miraculis matris Venturini ex ſtatuto vrbis veteris Put. *deciſ.* 388. *lib.* 2. *in corr.* & fuit dictum in Vrbeuetana reſtitutionis dotis 6. Februarij 1640. *§. nec obſtat,* coram bon. mem. Merlino, quia cùm illud emanauerit fauore filiorum, fauor iſte ceſſat in præſenti, dum ipſe filius vnà cum progenitoribus contraxit ad fauorem DD. de Lante, nec eandem Octauiam remanſiſſe penitùs indotatam probatur, cum haberet releuationem in bonis viri, quod ſufficit, Caſtr. *in l. mæuia* 50. *§.* 1. *num.* 4 *ff. ſolut. matrim.* Gutierr. *de iuram. confirm. p.* 1. *c.* 1. *numero* 20. *& ſequentib.* Barboſ. *in* 5. *part. l.* 1. *numero* 68. *ff. ſolut. matrimon.* Duran. *deciſione* 141. *numero* 6. *&* 7. In omnem euentum iſtas exceptiones eſſe diſcutiendas cum ipſiſmet DD. de Lante, & aliis habentibus pro ſe decretum aſſociationis, cuius vigore d. Fabritius emptor nòn habet liberum vſum Prædiorum.

Et ita reſolutum, &c.

Lucana Canonicatus.

Veneris 1. *Februarij* 1647.

ARGVMENTVM.

Iudex mixtus literarum Apoſtolicarum à ſuâ ſententia debet admittere appellationem ad vtrumque effectum.

SVMMARIVM.

1 *Sententia appellabilis non poteſt exequi interpoſita appellatione.*
2 *In iudicio executiuo literarum Apoſtolicarum datur appellatio ſuſpenſiua, quando iudex eſt mixtus.*
3 *Iudex an ſit mixtus deſumitur ex clauſulis poſitis in literis.*
4 *Quæ clauſula inducant mixturam.*
5 *Attentatorum priuilegio non renunciat, qui commiſit cauſam ſuper eis.*
6 *Attentata ſi non ad inſtantiam partis, ſaltem officio Iudicis ſunt reuocanda.*
7 *Clauſula* ſine præiudicio literarum Apoſtolicarum *appoſita in commiſſione præſeruat iuriſdictionem Iudicis à quo.*
8 *Sed non arctat Iudicem ad quem, quin valeat executionem nullam non reuocare.*
9 *Sequeſtrum apponitur in poſſeſſione attentatâ.*

DECISIO CC.

FVit hodiè reſolutum poſſeſſionem Dominichi- 1
ni eſſe attentatam, indéque ſequeſtrandam. Attentata deſumpta fuere ex eo, quòd Dominichinus vigore ſententiæ latæ ſuper executione literarum Apoſtolicarum ab executore in eiſdem literis deputato poſſeſſionem Canonicatus controuerſi fuit aſſecutus poſt appellationem interpoſitam à Lemmetto, quæ appellatio licèt fuerit à Iudice reiecta, nihilominus, quia d. ſententia erat appellabilis, appellatio veniebat admittenda, aliter omnia poſteà geſta attentatorum vitio ſubiiciuntur *c. non ſolùm de appell. in* 6. Gonz. *ſuper reg.* 8. *in annot. conc. nullit. n.* 34. *& n.* 103. Rot. *dec.* 32. *n.* 2. *p.* 1. *rec. & deciſ.* 488. *n.* 5. *part.* 3. *&* 613. *p.* 4. & in Burgen. dimidij beneficij 5. Decembr. 1639. coram Me.

2 Nec dicatur quòd in iudicio executiuo litera-
rum Apoſtolicarum non ſoleat concedi appellatio
ſuſpenſiua, quia Domini dicebant etiam in tali iu-
dicio dari appellationem, quando executor eſt
mixtus *c. exhibita* vbi Abb. *num.*6. Felin. *n* 4. *de iu-*
dic. Gonzal. *ad reg.*8. *gloſſ* 4. *in annotat. contr. nul-*
*lit.*235. Buratt. *deciſ.*185. *num.* 3. *&* 524. *num.* 5.
Coccin. *deciſ.*146. *num.* 1. *& p.*5. *recent* 538. *n.*16.
3 & in Gerunden. Parochialis 26. Nouembr. 1646.
coram R.P.D.nico Bichio Qualis autem ſit exe-
cutor rectè dignoſcitur ex clauſulis poſitis in lite-
ris Apoſtolicis, vt cenſuit Rot coram Greg. XV.
*deciſ.*403. *num.* 2. *& per tot.* Vbi latè addit, & in
caſu noſtro concurrunt plures clauſulæ facientes
executorem mixtum, nempe clauſula, verificato
iure patronatus ex fundatiooe, vt fuit reſolutum
4 in Spoletana Capellaniæ 17. Maij 1619. coram
Martino Andrea; relata per Addent. ad Greg. XV.
*deciſ.*413. *num.* 4. circa finem, nec non clauſula
dummodò non ſit alteri ius quæſitum Caputaq. *de-*
ciſ 413. *num.* 4. Barboſ. *clauſul.* 44. *num.* 12. Rot.
*deciſ.*21. *n.* 2. *p.* 2. *recem.* & in Lucana beneficij 12.
Ianuarij 1626. coram Remboldo, vbi quod hoc
procedit, etiamſi in literis Apoſtolicis adſit clauſu-
la *appellatione poſtpoſita*, quia intelligitur, quando
ritè & rectè proceſſit, nec refertur ad contradi-
centes de iure, ſed tantùm ad contradicentes de
facto Gonz. *in annot. cont. nullit. num.* 242. Achill.
de Graſſ. *deciſ.*11. *de ſent. excomm.* Rota in Ca-
laguritanas beneficij, 18. Aprilis 1603. coram
Lancellott. poſt Marcheſ. *de commiſſ. part.* 1. *fol.*
311. Quibus clauſulis concludentibus certè iudi-
cium non erat executiuum. Sed ordinarium, &
5 veniebat admittenda appellatio ſuſpenſiua, Za-
bar. *conſ.*63. *num.* 1. *&* 2. Rot. *deciſ.*30. *de reſcript.*
*in nou. & deciſ.*32. *eod. tit. in antiq.* Gonz. *in an-*
not. cont. nullit. num. 226. Gregor. XV. *d. deciſ.*91.
num. 3.

Nihil obſtat, quòd Iudex ſecundæ inſtantiæ non
pronunciauerit ſuper attentatis, ſed tantùm ſuper
negotio perſonali, vndè veniat cenſendum tacitè
fuiſſe renunciatum priuilegio attentatorum, quia
hoc videtur procedere in eo, qui patitur ſenten-
tiam tranſire in iudicatum, ſecùs verò, ſi vt in caſu
6 præſenti repetitur commiſſa cauſa ſuper attentatis,
vt per Cæſar. de Graſſ. *deciſ.*2. *de appell.* Greg. XV.
*deciſ.*91. *n.* 7. *&* 8. In omnem caſum adhuc ſemper
eſſet reuocanda executio attentata, ſi non ad in-
ſtantiam partis ſaltem officio iudicis Cæſar. de
Graſſ. *d. deciſ.*2. *num.* 1. *de appell.* Gonz. *ſupr. reg.*8.
quæſt 7. *prohem. n.*6. cum aliis congeſtis per Gre-
gor. XV. *d. deciſ.*91. *n.*8 & vbi Addent. *n.*12. Rot. 7
*deciſ.*235. *n* 7. *part.* 1. *recent.*

Demùm non obſtat quòd d. Iudici ſecundæ in-
ſtantiæ ſignaturæ commiſſerit cauſam appellatio-
nis cum clauſulâ *ſine preiudicio* literarum Apoſto-
licarum, quia cùm præſeruet iuriſdictionem Iudi-
cis à quo, efficit, vt idem procedendum ad exe-
cutionem noo dicatur attentatum committere, 8
Coccin. *deciſ.*144. *numero* 7. Rota in Vrbinaten.
beneficij 22. Iunij 1629. coram bon. mem. Mer-
lino.

Nam Domini dicebant præfatam concluſionem
non eſſe abſolutè intelligendam, vt procédat omni
caſu, ſed potiùs dictam clauſulam non ſuſpendere,
nec impedire, quin Iudex ad quem valeat executio-
nem reuocare, ſi nulla ſit, & attentata Garz *de be-*
nefic. part. 1. *cap.* 5. *num.* 573. *cum ſeqq.* & fuit reſo-
lutum in Hiſpalen. & Caurien. permutationis 11.
Martij 1596. coram Gipſio, apud eundem Garz.
poſt d. n. 573. & penès Marcheſan. *de commiſſ.*
part 1. *fol.* 366. & in Senogallien bonorum 14.
Aprilis 1623. coram Remboldo. Greg. XV. *d. de-*
*ciſ.*91. *num.* 11. Vbi Add. *n.* 13. Buratt. *deciſ.* 185.
num 7. Sed ceſſat omnis ſcrupulus in præſenti, quò
cauſa reperitur commiſſa cum facultate reuo-
candi attentata, vt declarauit Rota coram Buratt.
*deciſ.*185. *n.* 7. *verſ. vt in ſimili*, vbi quod idem ad-
mittitur in Borgomeo. beneficij, ſeu iuriſpatrona-
tùs, 24. Nouembris 1614. coram Vbaldo Senio- 9
re *in fin.* & tradit Add. ad Gregor. XV. *deciſ.*91.
num. 13. *in fin.*

Quibus ſtantibus cùm poſſeſſio ſit attentata ex
prædictis meritò dictum fuit eſſe apponendum
ſequeſtrum iuxta notatium ſtylum huius ſacri tri-
bunalis, de quo per Cæſar. de Graſſ. *deciſ.* 2.
num. 1. *de appellat.* Caſſad. *deciſ.*3. *num.*6. *de reſtit.*
Spoliat. Caputaq. *deciſ.*157. *part.* 3. Garz. *de bene-*
fic. part. 9. *cap.* 4. *num.* 22. 23. *&* 24. vbi quamplu-
res deciſiones cumulantur Rota *deciſ.*586. *num.* 1.
part. 2. *recent.* Coccin. *deciſ.*225. *n.* 1. *&* 293. *num.* 4.
& in dicta Burgen. dimidij beneficij 5. Decembris
1639. coram Me.

Et ita reſolutum altera tantum, &c.

SERIES

SERIES HVIVS CENTVRIÆ
Deciſionum, earúmque Argumenta.

DECIS. I. BONONIEN. Pecuniaria. *Adminiſtratio bonorum ex quibus probetur: Statutum Bononiæ de probation. non comprehendit rationem adminiſtrationis.* Otthobono. pag. 3.

II. Auenionen. pecuniaria. *Danda eſt remiſſoria in prophanis, data aliquali articulorum releuantia. Vnus articulus continens materiam obiectiuam, non valet impedire remiſſoriam quoad alios.* Royas. 5

III. Romana dotis. *Confeſſio dotis de recepto, à viro poſt decoctionem emiſſa, vbi clara eſt obligatio de reſtituendo, probat quoque ad præiudiciū tertij, concurrentibus coniecturis, & quæ coniecturæ ſuffragentur: remiſſio hypothecæ non inducitur per actum factum ab eo, qui duplicem repræſentat perſonam, quando poteſt actus ex vno capite abſque eo poſſideri.* Bichio. ibid.

IV. Romana pecuniaria. *Cambia debentur vti damna & intereſſe, ex capite non adimplementi, ab eo qui mandatum ad cambiandū ſuſcepit, quando non docuit ſe feciſſe debitas diligentias, & rationem Nundinarum currentium de eo tempore, quo peti poſſunt; de quibus ſtatur atteſtationi mercatorum. Quomodo probetur dominium. Et quando mutetur cauſa poſſeſſionis.* Meltio. 9

V. Romana Pecuniaria. *Mandata de conſignando quando ſit locus. Quomodo ex partita pecuniarum deſcripta in libro per Bancherium, transferatur dominium. Solutio in quam cauſam cedat. Et quando in Apocha habeat locum præſumptio* leg. Scripturas, Cod. qui potior in pign. Dunozet Decano. 11

VI. Bononien. pecuniaria, ſeu dotis. *Fructus debentur à die motæ litis: & illorum perceptio, ac liquidatio, ex quibus deducatur.* Dunozet Decano. 13

VII. Romana pecuniaria. *Cambia iniuſtè percepta, extenuant ſortem, debentur ab eo, per quem ſtetit non cambiari, quando ſuſcepit mandatum ad cambiandum, loco damnorum, & intereſſe, & ad quam rationem debeantur. Facultas in obligatione ad commodum creditoris, non potuit conditionem in ipſa obligatione admittere, & ſuffragatur creditori, licèt non declarauerit ſe vti velle.* Dunozet Decano. 14

VIII. Romana pecuniaria. *Apocha mutui ſimulata, nullam meretur exequutionem, licèt ſit obligatione Camerarij munita. Ad conuincendam ſimulationem ſufficit cauſa ſimulandi, & concurſus ſaltem duarum coniecturarum. Quid accipiatur pro tali cauſa. Et quæ habeantur tales coniecturæ. Simulatio eſt licita de perſona ad perſonam, vel de contractu ad contractum, data validitate primi contractus.* Otthobono. 16

IX. Romana pecuniaria. *Fideiuſſor Adminiſtratoris, pro reliquatu fideiuſſiſſe cenſetur, & maximè vbi verba continent expreſſam obligationem reddendi rationem.* Otthobono. 17

X. Romana pecuniaria. *Cambia quæ non debentur vti cambia, quando de eorum realitate non conſtat ex literis expeditionis. Et reditus nundinarum iuxta ſtylum Mercatorum; debentur ſaltem vti damna & intereſſe, quando illi, qui mandatum ad cambiandum ſuſceperat non docuit ſe feciſſe debitas diligentias de inueniendo perſonas, quæ ad cambium pecunias acciperent. Et quomodo ſit facienda talis liquidatio.* Meltio. 18

XI. Brunduſina Bonorum. *Poſſeſſio probatur tum ex ceſſione qualificata partis, tum ex præcepto de exhibendo & dimittendo. Et plura de poſſeſſione, & ſequeſtro.* Meltio. 20

XII. Romana de Luraghis. *Aſſignatio, & receptio in ſolutum pro credito impoſitorum declarando, nullum habet reſpectum ad hoc, vel illud creditum.* Cerro. 21

XIII. Bononien, litterarum Cambij. *Breui numeratione recenſentur requiſita habilia ad ceſſionem crediti, vt ſolutionem in emptione importet.* Veroſpio. 24

XIV. Romana lucri dotis. *Quartum dotale, iuxta ſtatuta detrahendum, quando detrahi debeat; & an detrahi poſſit, præmortua iuſtè, nondum ſoluta dote.* Terracinen. 24

XV. Romana affictus Ferreriæ. *Retentio rei locatæ ex parte conductoris, & exactio penſionum ex parte locatoris, important tacitum vtriuſque partis conſenſum ad continuandam, ſeu renouandam locationem, & alia circa materiam tacitæ continuationis ſeu renouationis locationis, præcipuè ad releuandum partium conſenſum: & maximè in pupillo, & hæreditate iacente; vbi etiam agitur de importantia ſolemnitatum.* Meltio. 27

XVI. Romana Cenſus. *Alienatio, ſeu diſtractio bonorum fideicommiſſo ſubiectorum, quando ſit facienda in defectum librorum ad dotandam mulierē ſubſidiariè, vigere Authent. Res quæ. C. communia de legatis. Agitur de vigore clauſulæ conſtituti, & de aliis contractibus apponi ſolitis.* Bichio. 29

XVII. Bituntina cenſus. *Intendens gaudere beneficio Scripturæ amiſſæ, debet ante omnia probare, illam in rerum natura extitiſſe, eaque forma, ac tenore conceptam, vt ſi realiter exhiberi poſſet, illi omnino profutura eſſet, deinde caſu amiſſam fuiſſe. Et plura circa materiam, & probationem amiſſionis Scripturæ.* Cotrado. 32

XVIII. Romana lucri dotis. *Quartum dotale ſtatutarium, debetur etiam ex portione dotis non ſoluta: actioni ſubſidiariæ quando ſit locus. Quando poſſit auocari pecunia ſoluta, poſteriori creditori, ab anteriùs creditum habente. Et multa de excurſione debitoris.* Albergato. p.35

XIX. Romana Saluiani. *Hypotheca extinguitur quando res hypothecata iam peruenit ad manus creditoris iure dominij, etiamſi poſtea eadem res denuo redeat ad debitorem, ſiue eius heredem vigore redemptionis. Et multa de reſolutione hypothecæ.* Cotrado. 37

XX. Romana legati. *Legatum ſatis probatur ad effectum executionis ex teſtamento heredis legantis, & eo maximè vbi verſamur in cauſa per plura de confeſſione facta in teſtamento, & parte non acceptante, & de fauore piæ cauſæ.* Cotrado. 40

XXI. Romana, ſeu Spoletana redditionis rationis. *Relatio Periti non debet excedere fines ſui officij: Suſpectus de fuga non dicitur qui habet fideiuſſorem, ac proinde vti talis, non poteſt carcerari. Obligatio facta ab exiſtente in carceribus non valet.* Orthobono. 42

XXII. Romana dotis. *Confeſſio viri de dote recepta, aliàs non iuſtificata, non probat dotis numerationem: ac proinde nulla datur actio mulieri de dote repetenda, ſed in tutum collocanda. Donatio inter virum, & vxorem, eſt de iure prohibita, & etiam ex diſpoſitione ſtatuti vrbis, quod vlteriùs, implicitò, ac aliquo apparenti prætextu factas, irritat. Voluntas donandi iuſtificatur ex legitimis coniecturis, ex facti circumſtantiis, Iudicis arbitrio penſandis. Plures coniecturæ ſimulationis enumerantur.* Cotrado. 44

XXIII. Romana dotis. *Plura de ſimulatione reſultante ex confeſſione dotis de recepto facta, à viro, abſque quod aliunde appareat eius ſolutio, & de cauſis ipſius ſimulationis. Et de iuramento contractu ſimulato appoſito.* Cotrado. 48

XXIV. Romana Reſciſſionis Tranſactionis. *Tranſactio inita à filio cum matre, ratione adminiſtrationis bonorum, ex cauſa læſionis enormiſſimæ reſcinditur. Læſio enormiſſima, quæ de iure communi, eſt vltra dimidiam, ex diſpoſitione ſtatuti vrbis deſignatur vltra tertiam partem. Multa capita læſionis enumerantur. Et luculenter agitur de competentia, ac congruitate dotis filiæ conſtituendæ.* Cotrado. 51

XXV. Romana Reſciſſionis Concordiæ. *Concordia verbis generalibus, & amplis, quamlibet litis etiam futuræ, & incognitæ renunciationem præſeferentibus tollens: non poteſt reſcindi, ſeu poſtponi ſub prætextu inſtrumenti, ſeu iuris non memorati. Plura de Perſonarum legitimatione circa natalium reſtitutionem, ac de firmitate, & obſeruantia tranſactionis.* Cotrado. 57

XXVI. Romana Reſciſſionis Concordiæ. *Articuli irreleuantes, vel ſuſpecti, non admittuntur contra inſtrumentum; & nonnullorum irreleuantia in hac hypotheſi ruminatur. Concordia ſatis roboratur verbis generalibus, & amplis, ad hoc vt comprehendatur etiam non expreſſa. Teſtatoris voluntas magis elicitur ex verbis teſtamenti, quàm ex aliis probationibus extrinſecis. Communis vſus loquendi, an habeat locum in Inſtrumento: & quomodo probetur. Et an legitimati veniant ſub nomine legitimorum, ſeu baſtardorum attento communi vſu loquendi.* Cotrado. 62

XXVII. Romana Reſciſſionis Tranſactionis. *Tutor tenetur reddere rationem adminiſtrationis, & partitas diſtinctas in calculo deſcribere. Tranſactio reſcindi debet ex capite enormiſſimæ læſionis.* Cotrado. 68

XXVIII. Callien. Bonorum. *Stante Bulla fel. rec. Vrban. VIII. de qua in Bullario nouo, in ordine 51. §.2. vetante alienationem bonorum iuriſdictionalium abſque beneplacito Apoſtolico; ſi Eccleſia, defunctis omnibus illis, quibus facta erat inueſtitura, promittat fœminæ deſcendenti ex inueſtitis facere inueſtituram, quatenus beneplacitum Apoſtolicum obtineatur, poſſit, eo obtento, alterum inueſtire, & fœminæ detur reſtitutio in integrum aduerſus inueſtientem.* Meltio. 76

XXIX. Callien. Bonorum. *Habetur ſuprà, in deciſione in hac cauſa 8. Aprilis 1647.* Meltio. 79

XXX. Rom. Societatis de Rotignis. *Socius tenetur ad debita Societatis, etiam inita poſt diſſolutionem Societatis, quando contrahentibus cum ſociis non eſt notificata diſſolutio.* Ghiſilerio. 81

XXXI. Rom. Succeſſionis. *Statutum vrbis l. c. 131. quo cauetur vxori ſuperſtiti deberi lucrum dotale prædefuncto viro, quomodo intelligatur extantibus liberis eiuſdem matrimonij. Impenſa funeris vxoris, quando facienda. Contractus filij familias validus redditur, interueniente Patris conſenſu. Exceptio requirens altiorem indaginem, non impedit reſtitutionem dotis.* Cotrado. 85

XXXII. Eugubina prædij. *Statutum fori, vnde emanauit prima ſententia, debet attendi etiam in curia in gradu appellationis. Venditor, qui promiſit rem liberam & immunem, poteſt cogi in caſu detecti grauaminis, ad deponendum pretium, donec liberatio ſequatur. Pacta inter emptorem, & venditorem, circa modum ſolutionis pretij, non poſſunt præiudicare creditoribus, nec graduationem turbare.* Cerro. 87

XXXIII. Beneuentana Domus. *Immiſſio ex remedio vtilis Saluiani interdicti conceditur concurrentibus extremis. Quæ enumerantur, multa de præſcriptione, & ſcientia, quæ ibi requiritur. Minor poteſt agere contra Tutorem, ex cuius ſcientis negligentia*

gentia paſſus eſt præſcriptionem. Otthobono. 89

XXXIV. Rom. Dotis. *Teſtator non poteſt derogare Teſtamento facto iam perfecto per Epiſtolam, vel aliquem ſimplicem actum, abſque ſolemnitatibus ad Teſtamentum requiſitis. Per Epiſtolam duobus teſtibus munitam poteſt à Teſtatore declarari diſpoſitio Teſtamenti dubia. Legatarius in re legata præfertur creditoribus non habentibus hypothecam, quando hæreditas eſt ſoluenda.* Cerro. 91

XXXV. Rom. Domus. *Agitur latiſſimè de alienatione Emphyteuſis ex pacto, & prouidentia.* Peutingero. 93

XXXVI. Rom. vineæ. *Hæc deciſio latè tractat de Emphyteuſi Eccleſiaſtica; eius clauſularum natura, caducitate, identitatis rei probatione, aſſociatione domini directi: illius iudicio, & cauſis: ſpolio, ac reintegratione inde occurrente, ac alijs fusè ad materiam facientibus, & obiter incidentibus; adeò vt plenior horum tractatus vix deſiderari queat, prout magis diſtinctè per ſummarium.* Cotrado. 96

XXXVII. Verulana bonorum. *Attentorum materia, ſecundum præcipuas inſpectiones ad terminos iudicij enucleatur.* Dunozet Decano. 100

XXXVIII. Ceſenat. Emphyt. *Emphyteuſis ex pacto & prouidentia, per ſuos articulos latè expenditur, ad inferendum præcipuè circa renouationem, quid iuris ſit de comprehenſis in inueſtitura, & quid de proximioribus. Plura de alienatione: ac ipſius translatione; graduum prorogatione; linearum ratione, & conſimilibus.* Meltio. 101

XXXIX. Meleuitana hæreditatis. *Agitur de materia donationis inter viuos, quæve potiſſimum ad illam concurrant. Item aliqua ex quibus arguatur cauſa mortis. Item & de materia ſpolij reſpectu bonorum Eccleſiaſticorum. Item & de conſtituto donationi appoſito.* Royas. 104

XL. Bononien. de Toſtinis. *Transactio habet in ventre exceptionem litis finitæ. Emanata ex falſa cauſa, eſt ipſo iure nulla; debet tamen per tres ſententias conformes declarari. Suſtinetur ex quauis probabili dubitandi ratione. Fideicommiſſarius, quando poſſit impedire immiſſionem hærede ſcripto.* Cerro. 106

XLI. Peruſina bonorum. *Fatalia appellationis, ſpatio triginta annorum interenut; quod limitatur in ſacr. Tribunali Rotæ, ſtante iniuſtitia ſententiæ: & plura de materia rei iudicatæ. Exceptio liquida requirens, altiorem indaginem non valet impedire immiſſionem iudicati. Plura de præſcriptione, ac temporis lapſu: & de ſtylo Rotæ circa executionem.* Cotrado. 108

XLII. Foroſempronien. bonorum. *Matri debetur legitima ex bonis filij prædefuncti: limitatur in binuba quoad bona à patre prouenientia. Excutiuntur textus, in leg. fœmina §. illud Cod. de ſecund nupt. in §. cum igitur, Auth. de non eligen. ſecund. nup. & in §. hinc nos Auth. de nupt. & in propoſito agitur de pœna matris ſecundò nubentis. Item & non petentis à iudice tutorem filio impuberi. Et quomodo intelligatur, & de alijs ad ſpeciem facientibus.* Bichio. 111

XLIII. Rom. Cenſus. *Virtus clauſulæ conſtituti latè inſpicitur: vbi facultas capiendi poſſeſſionem propria auctoritate, inde reſultans, non modicum expenditur: & quid ſingularius in cenſu operetur. Hinc ſumpta occaſione, aſſociationis materia dilucidatur; & termini poſſeſſionis ciuilis ac naturalis in propoſitum ſuaptè veniunt.* Ghiſilerio. 115

XLIV. Rom. Reintegrationis. *Immiſſio in Saluiano ceſſat ex ſatisfactione crediti: & illius continuatio prouocat ad actionem ſpolij. Calculus probat contra ſcribentem. Varia illius inſpectiones circa legitimum creditum in hac ſpecie perpenduntur; vbi magis de lucro, & interuſurijs dotalibus aperitur.* Otthobono. 117

XLV. Rom. Supplementi legitimæ. *Supplementum legitimæ debetur filio, & pro eius hæredibus in bonis patris. Status hæreditatis concordatus à partibus coram iudice attenditur, donec de errore concludenter probetur. Ipſius deterioratio quomodo probetur. Legitima debetur iuxta valorem ſtatus de tempore obitus Patris. An imminuatur diminutione bonorum, quæ contingit ex poſt. diminutio, pendente mora ſoluendi ſupplementum, ſequitur hæredem poſſeſſorem.* Meltio. 118

XLVI. Rom. ſucceſſionis. *Diſpoſitio leg. hac Edictali Cod. de ſecund. nupt. vbi occurritur præiudicia filiorum primi matrimonij ſedulò perpenditur, & coniectura contemplationis habita ſecundi viri à muliere binuba teſtante, luculenti ratiocinio recenſentur, & latè de materia.* Cotrado. 119

XLVII. Auenionen. hæreditatis. *Ægediana conſtitutio quando habeat locum, ad effectum reijciendi appellationem ſaltem ipſiſſimè interpoſitā à ſententia in iudicio poſſeſſorio latā. Agitur de mixtura iudicij: & quandò ex iuribus poſt ſententiam deductis, executio illius ſit retardanda. Et quando competat retentio creditori.* Royas. 124

XLVIII. Meleuitana territorij. *Fideicommiſſarius quando debeat poſſeſſionem bonorum fideicommiſſo ſubiectorum obtinere. Agitur de poſſeſſione defuncti continuata in hæredem. Termini donationis nonnulli inſpiciuntur. Exceptio requirens altiorem indaginem, reintegrationem aduerſus ſpolium, retardare non poteſt.* Otthobono. 125

XLIX. Rom. ſeu Albanen. diuiſionis. *Diuiſionis ſtabilium, facultas deſuper parietorum ad imponenda ſeruitute, & illius verba in ſcriptura: qualitas duorum inſtrumentorum coram eodem Notario, Teſtibus, & incontinenti celebratorum, attenta correſpectiuitate, ſeu dependentia, vel non, contractuum: ipſorum ſucceſſiuitas, & continuatio, ſeu diuerſio, & alia his cognata ſuaptè ponderantur.* Cerro. 127

L. Interamnen. Vſusfructus. *Agitur de ſtatuto, fœminarum propter maſculos, à ſucceſſione excluſiuo. De cautione ab vſufructuario*

Argumenta Deciſionum.

præſtanda. De effectu aditionis hæreditatis cum beneficio legis, & inuentarij. De iure accreſcendi circa legata. Et de melioramentis quando habeantur in conſideratione. Cerro. 129

L I. Rom. Vineæ. *Agitur de deuolutione rei emphyteuticæ ad directum, ob alienationē factam ab Emphyteuta, ipſo requiſito, & quando habeat locum, & ob defectum ſolutionis Canonum per biennium, & quando habeat locum: & vbi Dominus teneatur probare ſuum dominium: & de pactis in inueſtitura appoſitis: de alienatione conditionata, & aliis conſimilibus.* Corrado. 132

L II. Rom. ſeparationis bonorum. *Dominium locorum montium, quomodo oſtendatur. Confeſſio emanata in iudicio, eſt quibuſdam aliis efficacior. Plura de confeſſione, negatiua, errore, aditione hæreditatis; ac de ſtatuto Veronen. circa exterorum ſucceſſiones in ſtabilibus.* Veroſpio. 137

L III. Mediolanen. bonorum. *Fructus reſtituendi ſunt à die motæ litis, & vlterius. Cauſa appellationis eſt eadem cum prima, licet inſtantia ſit diuerſa. Plura de materia, & de mala fide reſpectu poſſeſſoris. De locatione circa probationem: ac de melioramentis tam circa liquidationem, quàm circa reſtitutionem.* Arguelles. 138

L IV. Peruſina bonorum. *Res iudicata in terminis luculenter demonſtratur. Hæredi fideicommiſſario aduerſus immiſſionem ex aduerſo petitam competit retentio pro valore bonorum fideicommiſſo ſubiectorum ab hærede grauato alienatorum. Plures recenſentur fideicommiſſi in propoſito legitimæ detractiones. Statutum Peruſinum, fœminarum propter maſculos excluſiuum, perpenditur, & quando exceptio fideicommiſſi valeat impedire executionem rei iudicatæ.* Corrado. 142

L V. Mediolanen. bonorum. *Saluianum interdictum. Clauſula apprehenſionis bonorum, & pacta executiua inſtrumentorum: euictionis remedium, ac iudicium. Prohibitio alienationis. Subſtitutio. Fideicommiſſum. Detractiones. Incapacitas ſucceſſionis: & conſimilia facti ſpeciem ſuapte contingentia, ſummo ſtudij calculo per ſuas inſpectiones digeruntur.* Corrado. 146

L VI. Bononien. prædij. *Remedium euictionis, ad quæ extendatur, quando illi ſit locus: & quæ in eius iudicio deducantur. Valor bonorum quis attendatur, & quomodo hac procedant in perturbatione, vbi ſtatutum Bononiæ ſub rub. Pactum conſtituti, & libelli in permutatione, conſideratur.* Corrado. 151

LVII. Rom. quatuor domorum. *Extrema in Saluiano requiſita, quæ ſint. Obligatus inueſtire pecunias, in caſu non implementi, ad quæ teneatur. Præſcriptio quando detur.* Peutingero. 154

LVIII. Rom. Retentionis domorum. *Ægidiana non habet locum, ſtante iniuſtitia ſententiæ. Bona fideicommiſſi debent contribuere ad ſolutionem legatorum: extinctio crediti, quomodo inducatur inter ſecios. Probationes poſt ſententiam, cuius ſint valoris. Legata de quo ſoluantur, an de ſubſtantia, an de fructibus hæreditatis: attento fideicommiſſo, & modo legandi teſtatori.* Veroſpio. ibid.

LIX. Anconitana Saluiani. *Poſſeſſio ex decreto iudicis capta eſt manutenibilis in præiudicium anterioris aduerſarij. Saluianum cuius ſit naturæ. Poſſeſſio, quæ prouenit ex aditione hæreditatis, eſt mere ciuilis. Exceptiones illiquidæ non impediunt immiſſionem in Saluiano, & plura de manutentione.* Corrado. 156

L X. Anconitana Cambiorum. *Quando debeantur cambia illo, qui habuit facultatem recipiendi pecunias ad cambia: & quomodo intelligatur illa facultas. & cambia, quando debeantur vti damna, & intereſſe.* Peutingero. 159

LXI. Rom. fructuum cenſus. *Accollatio facta ab emptore, non extenditur vltra expreſſa in venditione. Diſpoſitio* l. curabit, Cod. de actio. empt. *exornatur, & declaratur. Euictionis periculum, ſi excuſat emptorem retinentem pretium, is mora non excuſat emptorem retinentem pretium à mora, non excuſat à fructibus compenſationis.* Veroſpio. 160

LXI. Rom. Cambij. *Obligatio conditionalis mandatur executioni, impleta conditione concipitur etiam, per aduerbium futuri temporis. Demonſtratio eſt quid diuerſum à conditione. Sententia lata cum legitimo contradictore, afficit etiam non citatum, in conſequentiam. Pupillus, ſicut obligari, neque ſine tutore conditionem implere poteſt. Non creditur procuratori niſi mediante exhibitione mandati. Mandatum aliquando probatur coniecturis, & præſumptionibus, & quocunque legitimo modo probatum validum reddit iudicium. Plura huius generis habentur in Summario.* Arguelles. 161

LXIII. Rom. fructuum cenſus. *Cenſus impoſitus à minore abſque ſolemnitatibus eſt nullus, nec iuramentum conualidatur: præſumitur enim à ſtatuto vrbis dolo, & metu extortum, ratificatur tamen ab ipſo facto maiore, & ſoluente fructus, nullitatem non ignorante. Priuilegium minoris, & ratificationis materia tangitur: obligatio naturalis ligat ſolam conſcientiam. Promiſſio facta de ſoluendo debita intelligitur de debitis. Procurator, excedendo fines mandati, principalem non obligat: iudex in iudicando debet attendere factum cum circunſtantiis.* Meltio. 165

LXIV. Rom. ſubhaſtationis. *Nullitas mandati extenditur ad inde ſequentia: & inſurgit ex relaxatione contra minorem abſque curatore. Citatio ipſiuſmet abſque curatore, quomodo ſit conſideranda. Actio pro certa ſumma non competit, non liquidata ſumma retentio pro ſumma debita in ſpolio non admittitur, ne iudicium reddatur eluſorium.* Veroſpio. 169

LXV. Rom. redditionis rationis. *Emergentia circa rationum redditionem in adminiſtratione neceſſariam hic breuiſſimo contextu valde*

valde perſpicua cadunt, & notatu digna, prout in ſummario. Peutingero. 171

LXVI. Ianuen. prætenſæ ſeparationis tori. *Nullitas exceſſus valde officit adiudicationem, & executionem. Exequutio quomodo fiat in annuis præſtationibus. Læſio vltra dimidiam datur in ſubhaſtatione; & proinde remedium* l. fin. Cod. de reſcind. vend. *contra eã habet locum. Fructus dotales veniunt in iudicio dotis. Præſentia partis ſupplet defectũ intimationis pignoris natura, & neceſſitas in executione examinatur. Stylus fori eſt attendendus: & quomodo probetur. Læſio quomodo probetur. Res ciuili vinculo alligata, pretio minuitur. Manutentio non datur ſine ſpoliato.* Meltio. 175

LXVII. Romana domus. *Agitur de deuolutione rei emphyteuticæ ob finitam lineam, & canones non ſolutos; vbi plura ſecundùm propoſitam facti ſpeciem, congeruntur ad materiam; & in ſpecie de facultate domino directo competenti, capiendi poſſeſſionem rei propria authoritate: de probatione deponentis de facto proprio, & de Emphyteutæ excuſatione ob non ſolutos canones.* Celſo. 176

LXVIII. Rom. prætenſæ reſtitutionis dotis. *Actio ſpolij non competit aduerſus ſententiam ſimpliciter iniuſtam, quando iniuſtitia non eſt valde notoria. Competit ſpoliato ex mandato ex falſa cauſa relaxato pro omnibus, etiam inde ſequutis. Læſio enormis datur etiam in ſubhaſtatione rei facta viliſſimo pretio citra omnem proportionem. Executio iudicis à quo, iniuſta, poteſt reuocari à iudice ad quem per viam attentatorum.* Peutingero. pag. 179

LXIX. Rom. ſupplementi legitimæ. *Sententia probatur valida ex reuolutione Actorum, & Rotalis iuſta ex deciſionibus. Exceſſiua, eſt iniuſta. Dos filiæ imputatur in legitimam. Legitima filiis debita, eſt tertia pars hæreditatis. Exceptio partita non iuſtificata, non valet retardare executionem ſententiæ. Legitima non minuitur ex legatis hæreditatis etiam debentis. Diſtractiones, ac deductiones quales admittantur, & quomodo iuſtificentur ad præiudicium legitimæ.* Veroſpio. 179

LXX. Rom. hæreditatis de Gratianis. *Via executiua non habet locum contra tertium. Limitatur in ſuccedente in re litigioſa. Interdictum* quorum bonorum, *eſt actio perſonalis. Res litigioſa ex cauſa dotis, legati, tranſactionis, & diuiſionis, ſine vitio alienari poteſt. Colluſio, etſi regulariter non præſumatur, cum tamen ſecretè ſoleat committi, etiam ex coniecturis, & ſuſpicionibus probatur: plures enumerantur in caſu coniectura. Quinquennium non tollit colluſionem, niſi ingenuitatis. In alienatione facta in fraudem, vbi exiſtant alia bona penes alienationem, non poteſt agi recta via contra tertium poſſeſſorem, ſed prius agendum eſt reuocatoria ad reſciſſionem contractus.* Mehio. 182

LXXI. Rom. hæreditatis de Gratianis. *Vitium litigioſi, quando afficiat poſſeſſionem. Et quomodo in actione perſonali contrahatur. Alienatio dotis nomine, poteſt fieri. Non obſtante vitio litigioſi. Nonnulla afferuntur de priuilegio dotis. Contractus ſimulatus redditur nullus. Actus iudiciales non nocent non citato. Via executiua competit contra tertium, attento vitio litigioſi, & fraude.* Bichio. 185

LXXII. Rom. domorum in Burgo. *Fructus etiam in iudicio ſpolij debentur à die mota litis, quando ſpolium non eſt attentatum, vel violentum; non debentur tamen qui percipi potuerunt, ſpolium iudiciale, quando dicatur attentatum, aut violentum. Fructus ciuiles non præſumuntur in ſimplici poſſeſſione rei penes aliquem. Fructus domus veniunt ex habitatione, & ex locatione, ex vltima locatione infertur ad alias reſpectus penſionum domus. In ſpolio canones ſoluti à ſpoliatore, debent refici per ſpoliatum.* Otthobono. 187

LXXIII. Bituntina cenſus. *Inſtrumenta habent viam executiuam, pacta ſiunt ad libitum partium, modò licita, & honeſta clauſula guarentigia, ſiue obligatio cameralis, non eſt neceſſaria vbi adeſt publicum inſtrumentum obligationis. A ſtatuto ad pactum valet argumentum, & è contra, ſaltem affirmatiuè. Hæres, & defunctus, vna & eadem perſona cenſentur. In via executiua licita eſt variatio. Statuta laicorum non comprehendunt Clericos. Limitatur, in Clerico hæreditatio rei hæreditariæ, conuenitur tamen in ſuo foro, & coram ſuo iudice.* Arguelles. 189

LXXIV. Ciuitatis Caſtelli cenſus. *Extinctio cenſus poteſt fieri etiam conſignatione ſpeciei; in locum pecuniæ concurrẽte conſenſu. Traditio rei quomodo poſſit fieri. Epiſtola probat contra ſcribentem. Quietantia Procur. habentis facultatem, à principali impugnari non poteſt. Fides defuncti maiorem vim habet. Publica vox & fama probatur mediante atteſtatione Guber. loci: Actus in tempus collatus poteſt de conſenſu partium vlteriùs prorogari.* Veroſpio. 191

LXXV. Eugubina prædij. *Statutum Eugubinum vult haberi duas ſententias conformes pro re iudicata. Sententia in ſecunda inſtantia lata in Curia, vtique comprehenditur ſub dicto ſtatuto, ſicut ſub omni alio loci prima inſtantia. Appellationis ſimplex delatio non facit appellabilem cauſam, aliàs inappellabilem. Venditor promittens rem liberam, poteſt cogi in caſum oneris detecti deponere pretium ad defenſionem rei donec liberetur; imo emptor poteſt contra eum agere pro reſciſſione contractus. Relatio periti de conſenſu partium facit probationem probatam.* Cerro. 192

LXXVI. Rom. Vineæ. *Remedium* l. fin. Cod. de edict. diu. Adr. toll. *competit hæredi ſcriptæ. Quæ ſint illius extrema. Poſſeſſor cum titulo eſt legitimus contradictor. Agitur de validitate tituli, & de poſſeſſione vitioſa. Hæres beneficiarius poteſt immitti iure proprio, & non hæreditario.* Otthobono. 195

LXXVII. Rom. domorum. *Exceſſus ad hoc vt vitiet*

tiet deliberationem, debet concludenter probari. Excluditur ex non impugnatione partitarum in actis producitarum, citata parte. Solutio quando dicatur facta metu mandati. Ordo ſolutionis demandata, quam vim habeat in termino ſatisfactionis. Sententia ſecunda lata, non poteſt validitas prima controuerti. Otthobono. 196

LXXVIII. Caietana bonorum. *Nonnulla recenſentur circa ordinatoria iudicij, ad firmandam validitatem ſententia. Quamplura de Emphyteuſi Eccleſiaſtica, vbi cadunt multa obſeruatione digna circa clauſulas in ea apponi ſolitas, & circa prohibitionem alienationis. Confraternitas instituta ad pium opus, habens Eccleſiam, & alia Eccleſiaſtica ſigna, non poteſt dici merè laicalis, manus mortua ad effectum incapacitatis emphyteuſis, qua dicatur.* Cerro. 198

LXXIX. Caietana bonorum. *Clauſularum emphyteuſis importantia pertractatur. Nonnulla de beneplacito Apoſtolico, & de linea finita ad effectum deuolutionis, ac de prohibitione alienationis in emphyteuſi, recenſentur: ſententia recipit declarationem à libello.* Cerro. 201

LXXX. Piſauren Iocalium, *Iocalia pretioſa, & veſtes feſtiua transmiſſa per ſponſum ſponſa, an ſoluto matrimonio, veniant reſtituenda, & quomodo.* Arguelles. 203

LXXXI. Piſauren. adminiſtrationis montis. *Poſſeſſio, qua ſufficiat ad effectum manutentionis, & quomodo probetur, & quando ſit vacans; obſeruantia circa ſolum in ordinatorius iudicii, quomodo conſideretur, & an inducatur per actum mere voluntarium.* Cerro. 204

LXXXII. Rom. Reintegrationis. *In Saluiano ſecunda crediteris ſatisfactione ſi denegetur reintegratio, datur actio ſpolij. Calculus probat contra producentem. Interuſuria dotalia debentur vidua. Facta interpellatione pro credito illiquido, & incerto non competit retentio.* Otthobono. pag. 205.

LXXXIII. Rom. hæreditatis de Gratianis. *Filiatio reſpectu patris, cum ſit difficilis probationis, probatur per coniecturas, quarum nonnulla recenſentur, & per teſtes etiam aliàs inhabiles, & quomodo per confeſſionem illius, de cuius negotio agitur: legitimatus per ſubſequens matrimonium, efficitur verè, & propriè legitimus.* Cerro. 206

LXXXIV. Aſculana hæreditatis. *Immiſſus iuſtè à iudice in poſſeſſionem, debet manuteneri. Quis ordo in ſucceſſione fratrum ſeruetur. An fœmina dotata, à ſucceſſione per ſtatutum excluſa, ſint etiam excluſa à bonis prouenientibus ex linea materna. Renunciatio facta per fœminas ſucceſſioni reſoluitur in pactum de non ſuccedendo, & quando requirat inſinuationem.* Royas. 208

LXXXV. Meleuitana hæreditatis. *Saluianum quando intret, & quibus concurrentibus, quam diſpoſitionem habeat in fructibus beneficij. Immiſſio ex remedio* leg. fin. Cod. de edict. D. Andr. Toll *quando habeat locum.* Celſo. 210

LXXXVI. Rom. locorum Montium. *Cauſa, quando efficiatur deſerta, etiam interpoſita appellatione citationis. Reproductio, an ſit neceſſaria, & qua de cauſa. Loca montium ſubrogata aliis extractis, mediante pecuniarum conuerſione, efficiuntur fideicommiſſaria, non minus quàm alia, quibus ſubrogata fuere. Primogenitura vinculum, quando habeat locum: qua requirantur ad hoc vt donatarius vniuerſalis teneatur ſeruare factum defuncti.* Meltio. 211

LXXXVII. Piſauren. donationis. *Donatio facta alicui contemplatione matrimonij, vbi interuenit ſtipulatio pro hæredibus, & ſucceſſoribus, quando ob generalitatem verborum extendatur etiam ad filios ex ſecundo matrimonio natos. Qua habeatur huiuſmodi donationis cauſa finalis, & qua impulſiua. In concurſu capitulorum, & inſtrumenti cuinam ſit ſtandum.* Otthobono. 213

LXXXVIII. Piſauren. donationis. *Hic cadit thema pracedentis deciſionis.* Otthobono. 216

LXXXIX. Rom. Cambij. *Quando habens intereſſe admittatur ad cauſam, & quale debeat intereſſe habere. Tranſactio ſuper ſententia, non niſi per tres ſententias conformes reſcindi poteſt.* Royas. 218

LXXXX. Ceruien. Bonorum. *An de melioramentis debeatur laudemium, & de quo tempore attendatur valor bonorum in renouatione facien. & an plura ſint ſoluen. laudemia ſi plures erant facien. renouationes.* Otthobono. 219

LXXXXI. Anconitana dotis. *Quæ exceptiones non retardent executionem mandati relaxati pro reſtitutione dotis maximè exceptio fideicommiſſi.* Veroſpio. 221

LXXXXII. Rom. domorum. *Ex quibus probetur deuolutio emphyteuſis, & dominium directum Eccleſia, & quando non teneatur inueſtire proximiorem vltimi Emphyteuta.* Bichio. 222

LXXXXIII. Firmana codicillorum. *Ex quibus appareat legatum vſusfructus relictum vxori non eſſe relictum ad ſola alimenta, ſed integrè deberi etiam exiſtenti filio, & ipſa vxor dicatur impleſſe conditiones appoſitas.* Cerro. 223

LXXXXIV. Rom. fideicommiſſi, ſeu Saluiani. *Fideicommiſſarij non poſſunt impugnare extinctionem cenſus legitima alienatione factam. Et ex quibus dicatur verè extinctus non in alium tranſlatus.* du Nozet, 226

LXXXXV. Rauennaten. ſeu Ferrarien. decimarum. *Ius decimandi non poteſt concedi laicis, ſecus commoditas percipien. fructus decimales. Et ex quibus conſtet conceſſ. huiuſmodi non poſſe reſtringi ad ſolos fructus decimales ſed in totum corruere.* Meltio. 228.

LXXXXVI. Rom. Saluiani. *Quando validitati cenſus non obſtet conſtitutio Pauli V. 108. licet confirmata per conſtitutionem Vrbani VIII.*

VIII.65. Peutingero. 232

LXXXXVII. Portuen. Stagni. *Manutentio non datur ſine poſſeſſione, & quando poſſeſſio ad hunc effectum non iuſtificetur.* Veroſpio. 233

LXXXXVIII. Bononien. pecuniaria. *Quando ſimplex ſubſcriptio curatoris in litteris cambij non inducat eius obligationem vel fideiuſſionem.* Veróſpio. ibid.

LXXXXIX. Rom. de Mazzaroſtis. *Quando in bonis futuris obligatis ſub conditione, ea eueniente conualeſcat pignus, vel hypotheca ad fauorem primi creditoris, licet medio tempore fuerint ante impletam conditionem in alterum alienata. Et plura diſtinguuntur, & declarantur circa conditionem caſualem vel mixtam, & conditionem poteſtatiuam.* Coccino Decano. 235

C. Rom. Renunciationis. *Quando & ex quibus dicatur captatoria voluntas? Et renunciatio matris facta filio, vt de ſuis bonis diſponat ad fauorem familiæ non dicatur captatoria diſpoſitio, neque à iure improbata.* Cerro. 239

CI. Rom. ſeu Ianuen. pecuniaria. *Agitur de iuſtificatione cambiorum; de liquidatione intereſſe, & damnorum, & aliis ad negotiationem facientibus.* Bichio. 244

CII. Fauentina Societatis. *Contractus ſocialis producit obligationem, actionem, & excuſſionem, conſociorum; Quomodo talis eſſe deprehendatur, & alia de Societate.* Celſo. 246

CIII. Rom. pecuniariâ. *De probando debito, ex ſolidatione, ſubſcriptione Apochæ, & debiti ipſius agnitione per ſolutionem partis ipſius.* Celſo. 247

CIV. Rom. ſeu Ianuen. Cambij. *Tractatur Magiſtraliter de ſpeciebus Cambij, & litterarum eius; Executio an ſit parata pro ipſis. Et de debitis nundinalibus.* Celſo. 248

CV. Rom. ſeu Ianuen. cambij. *De eadem re, & comprobatione Litterarum cambij, ac ſolutionis facta. Et de mandato ad ſoluendum.* Bichio. 250

CVI. Rom. ſeu Ianuen. Cambij. *Pergitur in materia Cambiorum. Diſſeritur de earum ſpeciebus, litteris in ipſis vſitatis; & eorum probatione.* Bichio. 251

CVII. Beneuentana dotis. *Agitur de credito dotali ceſſo; eius probatione, iure, exactione, præſcriptione, &c.* 253

CVIII. Beneuentana dotis. *Ceſſio acquiritur ei, cuius intereſt. De Præſcriptione Statutaria 30. annorum aduerſus creditum dotis. Et de renunciatione ipſius per Vxorem facta.* Bichio. 255

CIX. Rom. pecuniaria. *Agitur de Obligatione Camerali. Confeſſio de recepto extraiudicialis voluntariè facta à Tutore, non præiudicat Pupillo; & de coniecturis, & præſumptionibus pro comprobatione ſolutionis.* Celſo. 257

CX. Rom. cenſus, ſeu Saluiani. *De Hypothecæ viribus, quoad heredes debitoris, De hypotheca dotali præcipuè quoad adeuntes ſine beneficio Inuentarij. Creditum dotale anterius præfertur poſteriori creditori, etiã cum expreſſa hypotheca. De adiudicatione bonorum debitoris iuridicè facta creditori. Et hypotheca ob reintegrationem fideicommiſſi.* Celſo. 259

CXI. Rom. pecuniaria. *Locator tenetur de leui ſolum culpa; non de leuiſſima. Correi fideiubendi qui dicantur. De diligenti officij adminiſtratione, &c.* Bichio. 260

CXII. Rom. pecuniaria. *De Apocha non habente requiſita,* l. ſcripturas, C. qui pot. *Nouatur debitum per creationem nouæ partitæ. In illud fit executio, quod fuit in obligatione deductum.* Celſo. 263

CXIII. Rom. mercium. *Poteſt creditor agere contra debitorem ſui debitoris; & ſi adſit obligatio Cameralis, etiam non præmiſſa primi debitoris excuſſione. De actione in venditorem ad rem, vel pretium, aut intereſſe, &c.* Celſo. 264

CXIV. Anconitaua mannæ. *Inſtrumenta vinculata obligatione Camerali habent paratam executionem. De probationibus, & variis coniecturis ſatisfactionis; De quietantiis, receptionibus, & aliis ad rem.* Celſo. ibid.

CXV. Rom. pecuniaria. *Agitur de ceſſionis virtute, & qualitate. Et de compenſationis effectibus.* Breuilaqua. 266

CXVI. Amerina ſucceſſionis. *Ius Retentionis non intrat pro credito, niſi, cum eſt liquidum, & bona retinenda perueniunt ex eadem crediti cauſa.* Breuilaqua. 268

CXVII. Viterbien. Tranſactionis. *Non debentur fructus pro ſimplici debito pecuniario, etiam inter Mercatores, niſi interuenientibus legalibus requiſitis.* Celſo. ibid.

CXVIII. Bononien. pecuniaria. *Quietantia pro Reſiduo, & Taciturnitas creditoris diuturna arguunt pro ſolutione. De teſtibus ſuper recognitione ſcripturarum.* Meltio. 270

CXIX. Romana Saluiani. *De Saluiani requiſitis. Illud non retardatur ex credito illiquido, etiam dotali; De meliorамentorum retentione, & probatione.* Alborgato. 271

CXX. Romana locationis. *Quando, & ex quibus mora dicatur incurſa. De probatione per Epiſtolam; Nouatione, ſolutione in certam cauſam, &c.* Veroſpio. 273

CXXI. Ciuitate Caſtelli Saluiani. *Præſcriptio ſolutionum fructuum, vt intret neceſſarius eſt curſus decem annorum cum tunc poſſit conſiderari negligentia, aut mora creditoris in exigendo, cum tunc in pœnam tam magnæ negligentiæ intret præſcriptio.* Royas. 275

CXXII. Leodien. modiorum ſpeltæ. *Contractus quod ſit Emphyteuticus ex quibus tutò arguatur. Dominus directus, ſicuti inuitus cogi non poteſt ad vendendum emphyteutæ Ius directum, ita cogi nequit emphyteuta vendere Domino dominium vtile. Cenſus in dubio iudicatur irredimibilis.* Cerro. 276.

CXXIII. Rom. pecuniaria, *Debitor cambij ſi fuerit citatus ad docendum de re miſſa, dum de ea non fuerit doctus, rectè contra eundem relaxatur mandatum: auditor Cameræ, inter & contra mercatores procedit vti princeps.* Royas. 277

CXXIV. Bononien. pecuniaria. *Nomen debitoris ceſſi cum promiſſione exigibilitatis, vt inexigibile*

exigibile probetur, ſufficiunt diligentiæ executorum, vna cum citatione facta contra cedentem ad indicandum bona debitoris, inſtrumentum illud attenditur; quod magis præcisè loquitur & clarius, vbi alterum per extenſum, alterum vero ſolum per Abbatum ſummam in eo contentam ſpecificat. Cattillo. 278

CXXV. Rom. domorum. *Dominium directum ad effectum caducitatis ad probandum, inſtrumenta locationum, ſolutionum, aliaque confeſſiones, & adminicula nullius ſunt roboris, & momenti. Emptor rei Emphyteuticæ, qui ſe obligauit aſſenſum Domini impetrare, quem poſtea neglexit, ſi exinde caducitatem incurrit, non poteſt euictionem prætendere.* Royas. 279

CXXVI. Maceraten. cenſus. *Apocha penes aliquem exiſtens cum aliqua adnotatione à tergo illius qui per antea dicit ea adnotatione caruiſſe, probare debet. Simulatio ſcripturæ matrimonialis facta in maiori ſumma, & quantitate pro matrimonij honorificentia ex quibus deducatur.* Royas. 281.

CXXVII. Rom. fideicommiſſi de incoronatis. *Diſputatur Articulus an donatio præcedens etiam cum hypotheca præiudicare poſſit creditori poſteriori habenti cauſam onerosam & negatiuè concluditur, quoties, vel ille reperitur in poſſeſſione, vel donatio fraudulenta & ſimulata conuincitur.* Ghiſiletio. 282

CXXVIII. Rom. ſeu Florentina reſtitutionis in integrum. *Maioribus 25. annis quantumuis ex capite iuſtæ ignorantiæ non ſoleat concedi reſtitutio in integrum aduerſus aditionem hereditatis ſine Inuentario factam, tamen ſemoto in tali herede omni dolo, datur talis reſtitutio in integrum, quando magnum æs alienum patens contra communem omnium expectationem, in hereditate emerſit.* Panzuolo. 284

CXXIX. Vrbeuetana reſtitutionis dotis. *L. hac edictali. C. de ſecund. nupt. diſponens quod mulier quæ tranſiuit ad ſecundas nuptias non poſſit plus relinquere ſecundo viro, quam quod reliquit filio primi matrimonij, ea lex intelligenda venit, quod ſiue mulier filium primi matrimonij inſtituerit heredem, ſiue non, ſemper prius eſt detrahenda legitima filij primi matrimonij, alias, &c.* Royas. 286

CXXX. Anconitana bonorum. *Donatio quando conditionaliter eſt facta, & in caſu contrauentionis oppoſita apponatur clauſula, quod in caſu non ad implementi donatio alias, nec aliter nec alio modo valeat, tunc eis conditionibus non adimpletis, neceſſe eſt vt donatio penitus corruat.* Ghiſiletio. 288

CXXXI. Rom. domus. *Creditum cum hypotheca fuit probatum & poſſeſſio debitoris de tempore hypothecæ, & poſſeſſio eius, cõtra quem agitur de tempore litis, tunc non poteſt denegari immiſſio vigore Saluiani, ſententia difformis libello, licet inualida ſit, tamen id non procedit, quando ſumus in iudicio ſummario, & quare. Inſtrumento impugnato, quo vſque quis viti valeat.* Certo. 290

CXXXII. Rom. Cenſus. *Cenſus licet eo ipſo extinguatur, quod fundus ſuper quo impoſitus fuit per anteriores creditores euictus appareat, tamen interim dum reperitur in ſtatu validitatis, debentur fructus. Cenſus dum fuit impoſitus ſuper diuerſis fundis, ſi aliqui ex eis fuerint euicti cum illi qui remanent ſunt eius valoris, vt illum ſuſtinere valeant, tunc cenſus non dicitur extinctus.* Certo. 292

CXXXIII. Reatina cenſus. *Clauſula conſtituti licet non transferat dominium & poſſeſſionẽ in emptorem cenſus, tamen non poteſt denegari ei aſſociatio pro fructibus cenſus. Cenſus ſi remaneat ſine fundo, fructus ex eo non debentur.* Cornelio. 294

CXXXIV. Rom. ſeu Nepetina Tutelæ. *Tutor ſi promiſerit reddere bonum & fidele computum alias voluit teneri ad damna id includit obligationem, reſtitutionem, reliquatum. Tutor, quod remanſerit debitor in redditione rationum, ex quibus ſatis dicatur conſtare.* Certo. 295

CXXXV. Rom. ſucceſſionis. *Compulſoria ſpecialis vt concedatur quidnam veniat probandum Epiſtola vt aliqui probent quid requiratur. Remiſſoriam Rota ſolita eſt concedere etiam ſuper eiſdem articulis, ſed quid ad hoc ſit neceſſarium. Remiſſori appetitio reyicitur, quando dedicta ſunt iuſtificata, & quando dicantur dedicta.* Cattillo. 297

CXXXVI. Romana ſitus. *Vendens aliquid in quo ipſe nullum habet ius aſſerens eſſe ſuum, dum poſtea non reperitur eſſe tale, tenetur emptori ad intereſſe, cum ſumus in contractibus onerosis, °capitulis contrahentium, quando magis ſtandum eſt, quam inſtrumento & è contra.* Royas. 299

CXXXVII. Rom. ſucceſſionis. *Scripturarum recognitio licet de Iure rigorosè fieri debeat per teſtes, qui fuerunt præſentes, quando illa fuerunt ſcripta; attamen talis ceſſat rigor, quando ſcribuntur epiſtolæ miſſiuæ, vel ſimiles, quæ ſcribi ſolent ſine alicuius præſentia, & qualiter tunc fiat talis cognitio.* Catillo. 300

CXXXVIII. Anconitana cambiorum. *Pecunias accipiendi ad cambium, vbi alicui conceditur facultas in certis caſibus, vt cambia debeantur, probari debet & conditionis euentus, & quod ille fuerit debitori intimatus.* Cattillo. 301

CXXXIX. Rom. depoſiti. *Pecunias quas recepit creditor vigore ordinis ſui debitoris alicui banco directi, nullatenus ille reſtituere tenetur, quamuis appareat pecunias ſolutas debitori minimè fuiſſe, idque nec in ſubſidium locum habere poteſt, quoties ſoluenti contra dirigentem ordinem remaneat actio.* Royas. 302

CXL. Æſina cenſus. *Tertius redimens cenſum pro alio cuius Intentionis eſſe dicatur, & an actiones in eum tranſeunt tranſlatiuè, vel extinctiuè, verba ceſſit, conceſſit, & tranſtulit, licet importent veram tranſlationem, tamen ſecundum ſubiectam materiam ſunt intelligenda.* Certo. 303

CXLI. Rom. pecuniaria ſeu locorum montium.

Adminiſtrator

Adminiſtrator tenetur reddere rationem ſuæ adminiſtrationis, & reſtituere reliquã, alias poteſt condemnari ad reſtitutionem rei vna cum fructibus, quamuis ipſe eos non perceperit. Epiſtola plenè probat contra confitentem, quando eſt recognita manus. Cecchino. 305

CXLII. Maſicen. Iuriſdictionis. *Subtrahens aliquam ſcripturam, oritur mala præſumptio contra occultantem, qualiter tamen veniat, facienda talis probatio, vt deputatus ad cuſtodiam talis ſcripturæ, ſi ea fuerit amiſſa, vt liberetur, ſufficit probare fuiſſe amiſſam non culpa ſua.* Bicchio. 306.

CXLIII. Rheginen. Manutentionis. *Alienatio facta lite pendente licet tanquam laborans vitio rei litigioſæ, ſubſiſtentiam non habeat, attamen quando reperitur facta ex cauſa neceſſaria antecedenti valet, & tenet. Iudex quando non priuet aliquem ſua poſſeſſione. Deliberatio bonorum facta ſine citatione partis, & termino ad reluendum, tanquam nulliter facta non ſuſtinetur.* Veroſpio. 308

CXLIV. Peruſina Spolij. *Subhaſtatio quando nulliter fuit facta, tunc emens tenetur ad reſtitutionem rei, vna cum fructibus quoad procedit, etiãſi talis ſubhaſtatio fuerit facta inſtante fiſco, cum fiſcus, quidquid nonnulli perperam ſenſerint, non reperitur in hoc priuilegiatus, vt in ſubhaſtatione faciat fructus ſuos.* Royas. 309

CXLV. Bononien. fideicommiſſi de Pancaldis. *Filius quidquid habet à patre, tunc multo magis proueniſſe præſumitur, quando bona ſunt in eo loco, quo à Patre poſſidebantur, quia niſi doceatur de noua acquiſitione, præſumuntur paterna, aliqua habeo circa probationem identitatis, & maximè ſi ſumus in antiquis.* Cerro. 311

CXLVI. Rom. Saluiani, *Saluianum interdictum quibus concurrentibus intret, bona quantumuis ſint prohibita strictè alienari, & hypothecari, &c. nihilominus immiſſio poteſt concedi ſuper commoditate percipiendi fructus donec & quouſque, &c.* Cerro. 312.

CXLVII. Ciuitatis vetulæ dotis. *Dos conſtituta primo viro licet etiam cenſeatur conſtituta quoque ſecundo viro, itavt ſi vir ſecundus adminiſtrauerit bona extradotalia præſumatur de ſua dote ſibi ſatisfeciſſe, tamen id non procedit, quando dictus ſecundus vir ignorauit quantitatem dotis datam primo viro, quæ tamen ignorantia non præſumitur, in viro ſagaci, & induſtrioſo, & præſertim cum in hoc ſoleant eſſe ſoliti mariti ad ſciendam quantitatem dotis, hæres quando dicatur particularis.* Cerro. 314

CXLVIII. Rom. reintegrationis. *In Saluiano tunc datur retentio, quando ſumus in clarис, quod procedit quãuis immiſſus ex alia cauſa fuerit ingreſſus poſſeſſionem, intellige tamen niſi ab initio prohibetur, quod ingreſſus fuerit vitioſus; Locator præſumitur exegiſſe penſiones. Locationes tacitè renouantur mandatum habens ad creandum cenſum, an poſſit illum accollare.* Cornelio. 316

CXLIX. Rom pecuniaria. *Controuerſa licet valde ſit in iure quæſtio, an compenſatio de quantitate ad quantitatem ipſo iure admittatur abſque alia oppoſitione, vel potius admittatur ex partis exceptione, attamen prima opinio palmam reportat; eamque amplectitur Rota, & maximè quando ſumus in cauſis mercatorum, cum & hoc ſit de ſtylo inter eoſdem, aliquã etiam habes iuxta literas camby.* Veroſpio. 318

CL. Rom. locorum montium. *Euictio quando generaliter & verbis amplis fuit promiſſa, tunc quamuis quando promiſſio euictionis fuit facta non veniat, quando ea ſecuta fuit ex natura rei, tamen id non intrat, quando, vt dictum eſt, ample fuit promiſſa euictio, Eccleſia an teneatur conficere Inuentarium bonorum hæreditariorum, & quare tale inuentarium fiat.* Mellio. 320

CLI. Rheginen. ſeu Salernitana bonorum. *Obligatio carcerati ad fauorem ſui creditoris facta, ſi pro illo carceratus detinebatur; nullius eſt roboris, vel momenti, quod procedit vbi carceratio detegitur iniuſta, vel inualida, ſecus ſi valida, & iuſta. Sententia quando poſſit ferri extra diem cadentis citationis. Abſolutio à iuramento, an ſit neceſſaria in obligatione facta in carcere, & an plures requirantur abſolutiones, vbi plura interuenerunt iuramenta.* Carrillo. 322

CLII. Rom. Palatij. *In ſpolio vt quis obtineat ad effectum obtinendi reintegrationem, primum extremum exactiſſimis, & concludentiſſimis probationibus venit iuſtificandum, & quando illius nullatenus dicatur iuſtificatum mandatum de deliberando, quando dicatur nulliter relaxatum pro validitate ſententiæ ſtat præſumptio.* Ghiſilio. 324

CLIII. Rom. Pecuniaria. *Creditum quando eſt plenè & concludenter probatum quæritur tunc incaſſè impediri, ſeu retardari eius executio propter compenſationem crediti illiquidi & turbidi. Sententia lata pendente termino probatario, quando dicatur nulla, & quando valida.* Corrado. 326

CLIV. Bononien. pecuniaria. *Confeſſio mariti in publico inſtrumento emanata circa adminiſtrationem bonorum extradotalium cum conſenſu ipſius vxoris, & pacto reddendi rationem eorum fructuum, ſanè probat contra confitentem, eamque approbare tenetur, & quando ex dictis fructibus præſumatur, maritum ſoluiſſe debita propria.* Bicchio. 328

CLV. Rom alimentorum. *Socer & maritus, licet pro virili teneantur præſtare alimenta nurus, tamen tunc ſocer poteſt condemnari ad totam ſuſtentationem quando conſtat de inexigibilitate filij, nam & quando plures tenentur aliquem alimentare eo caſu ſi aliquis ex eis ſint difficilis exactionis, cæteris ad id licitum eſt condemnare reliquos.* Bichio. 330

CLVI. Eugubina erroris calculi. *De veritate quando conſtet & clarè appareat, de ea, nunc non obſtantibus quibuſcunque attendenda venit, & quando dicatur de errore conſtare. Ratio ſemel reddita, licet amplius reddi non debeat, tamen quando id non procedat.* Carrillo. 331

CLVII. Rom. fructuum dotis. *In Inſtrumento dotali ſi fuerit promiſſa magna dos ad pompam honorificentiam matrimonij, ſi poſtea inter partes fuit declarata vera dotis quantitas, tunc quoad illud plus, quod fuit expreſſum non debentur fructus dotales.* Panzirolo. 332

CLVIII. Rom. Saluiani. *Immiſſio vigore Saluiani in vanum datur ſtante defectu crediti, & hypotheca & quando dicatur illud adeſſe. Et aliqua habes circa præſumptionē* leg. quintus ff de don. inter vir. & vxor. *vidua ſumens tutelam filiorum ſine debitis ſolemnitatibus, an tranſiens ad ſecūda vota teneatur poſtulare tutorem filiis apud Iudicem.* Verolpio. 334

CLIX. Piſaren. Repetitionis fructuum. *Empta ſi ſit aliqua res cum pacto ſoluendi fructus recompenſationis per aliquod tempus, ſi appareat fructus taxatos excedere quantitatem fructuum, qui ex ipſa re percipiuntur, tunc exceſſus vel poteſt repeti conditione indebiti, vel computari in ſortem principalem, atque venditori agenti ad pretium, emptor opponere valebit, illud fuiſſe diminutum ex cauſa de qua ſupra. Remiſſoria facilè conceditur ſuper omnibus articulis data releuantia vnius articuli, & maximè ſi ſimus in prophanis.* 336

CLX. Maceraten. Saluiani. *Immiſſio in Saluiano conceditur, conſtituto de credito cum hypotheca conceſſione debitoris de tempore contracta obligationis, vel poſt & poſſeſſione rei conuenti de tempore mota litis, eaque immiſſio competit hæredi, ſicut competebat eius authori. Cenſus dicitur extinctus per actum retroſimilem, dum fuit retrouenditus pro eodem pretio.* 337

CLXI. Viterbien. redditionis rationis. *Adminiſtrator ſi reportauerit generalem quietantiam omnium adminiſtrationum in vim rationum redditarum, non poteſt iterum cogi ad eas reddendas, cum in dubio cenſeantur bene, & validè reddita, & ſic ſine errore & dolo & quatenus pars inſtaret, vt ad id cogeretur, teneretur ipſe petēs prius, probare dolum, certum, clarum & euidentem, cum habeat contra ſe præſumptionem iuris.* 338

CLXII. Rom. fideicommiſſi de maximis. *Liquidationis fructuum materia admittit leniores probationes, & in ea ſuperabundat probatio deſumpta ex locationibus effectuatis bonorum quæ fuerunt in lite.* 339

CLXIII. Firmana prædij. *Subhaſtatio quando eſt nulla, tunc non diſcutitur validitas deliberationis. Creditor ſpecies licet poſſit ſuper ea facere exequutionem abſque alia liquidatione, tamen ſecus erit ſi ipſa ſpecies amplius non extet & in diuerſa re facienda ſit executio, quia tunc requiritur liquidatio. Sententia corruit, quoties lata eſt ex cauſa quæ non ſubſiſtit. Calculatorum relationi eſt ſtandum, dum à Iudice fuerunt deputati, & ab illorum relatione non fuit appellatum.* 340

CLXIV. Rom. ſequeſtris. *Inter mercatores, ac in eorum libris paſſim fit contrapoſitio partitarum crediti & debiti, eaque mediante inducitur compenſatio, ſolutio & debiti extinctio, ac iidem libri legaliter tenti, & adminiculati probant etiam pro ſcribente contra tertium. Hypotheca generalis non impedit mercium venalium alienationem, nec ex ea datur auocatio ab eis, in quos tranſlata ſunt, ne commercium impediatur. Debitor poteſt ante diem ſoluere, & creditore volente qualibet ſatisfactio eſt vera ſolutio.* 341

CLXV. Rom. Domus. *Manutentio datur locatori docenti de inſtrumento locationis, & perceptione fructuum, nec ſubconductor poteſt interuertere poſſeſſionem locatoris, cum pro eo cenſeatur poſſidere. In Iudicio ſummariſſimo manutentionis leuiores probationes ſufficiunt, & reijciuntur ea, quæ requirunt altiorem indaginem.* 343

CXLVI. Terracinen. fideicommiſſi. *Pater tenetur dotare filiam, & non patruus, ideo dos detrahi debet ex dono Patris, non autem ex fideicommiſſo patrui. Communio vniuerſalis non poteſt dici probata inter fratres, niſi interueniant requiſita neceſſaria. Succedens ex propria perſona in fideicommiſſo non tenetur ad debita heredis grauati.* 344

CLXVII. Rom. libertationis à moleſtiis. *Creditor accipiens pecunias ſub vſuris ob moram debitoris, debitum ſoluere recuſantis, non poteſt illas repetere ex capite damni emergentis, niſi conſtet de antecedenti interpellatione, & ſubſequuta intimatione facta debitori, quod debitum eſt ſub vſuris, & quod verè, & realiter pecunias ex ea cauſa acceperit, nec attendatur damnum quod à creditore apparet affectatum. Expenſæ litis quales quomodo taxentur in Rota.* ibid.

CLXVIII. Rom. prætenſæ ſocietatis. *Societas non probatur ex apocha imperfecta, nec tacita inducitur ex actibus æquiuocis, qui circa Ias & nomen Societatis fieri poſſunt. Fama, & communis reputatio non ſufficit ad probandam ſocietatem, licet ſufficiat ad probandam hominis qualitatem, eaque vt probetur per teſtes, quid requiratur, ſocius non poteſt conueniri ex contractu celebrato à conſocio, ſuo proprio nomine, maximè quando contrahens nullam habuit notitiam ſocietatis, niſi probetur verſio pecuniarum in illius vtilitatem, quæ tamen eſt plenè & concludenter probanda.* 345

CLXIX. Neapolitana pecuniaria. *Inſtrumenta in vim ritus magnæ curiæ Vicariæ Neapolis habent executionem paratam, etiam fauore hæredum, maximè ſi agitur ex cauſa promiſſionis dotis, cuius petitionis actio tranſit etiam ad hæredes. Minoris obligatio facta ex cauſa neceſſaria valida eſt,*

eſt, nec ea irritari poteſt, præſertim quando minor factus maior tacuit per quinquennium, cum ex hoc eandem obligationem approbaſſe & ratificaſſe cenſeatur. 347

CLXX. Meleuitana canonicatuum. *Producens ſimpliciter inſtrumentum illud approbare cenſetur, & illud ſtare debet, cum amplius impugnari non poſſet. Sequeſtrum iudiciale non priuat poſſeſſorem ſua poſſeſſione, niſi alia probetur iudicis voluntas, & eſt omnino nullum, quando fuit conceſſum abſque cognitione cauſæ & partis citatione. Ius non acquiritur ex contractu limitato; niſi cum ſua limitatione.* 348

CLXXI. Rauennatenſ. reſidui dotis. *Quietantia ampliſſimis verbis concepta liberat penitus ſoluentem, & alios obligatos, & concludenter probari. Dos conſtituta in ſcutis auri, quæ poſtmodum fuerunt abrogata, reſtitui debet ad æſtimationem monetæ antiquæ currentis tempore contracti matrimonij.* 349

CLXXII. Rom domorum in Burgo. *In iudicio reintegrationis duo extrema ſunt neceſſariò probanda, ſcilicet anterior poſſeſſio actoris, & recentior rei conuentus, illaque datur aduerſus factum iudicis, quando nullitèr & iniuſtè proceſſit. Subhaſtatio bonorum pupilli facta pro paruo debito de re magni valoris, exiſtentibus rebus minoris valoris, nullo modo poteſt ſuſtineri, ac vlterius euidentèr corruit, quoties fuit in ea citatus Tutor, qui verè non erat talis, imò falſus poſtea fuit declaratus.* 350

CLXXIII. Rom. officij Notariatus *Venditor recipiens pretium rei venditæ ab emptore, & cedens ipſi emptori iura ſub obligatione de non contraueniendo, alias ad damna, & intereſſe, ſtante contrauentione poſtea ſecuta iuſtè condemnatur ad reſtitutionem pretij, cum ob contrauentionem fuerit commiſſa ſtipulatio in eum caſum concepta. Obligatio cameralis habet executionem paratam.* 351

CLXXIV. Beneuentana domus. *Immiſſio in vim Saluiani interdicti conceditur conſtito de credito cum hypotheca, poſſeſſione debitoris de tempore obligantis vel poſt ac poſſeſſione moderna rei conuenti. Pactum de retrouendendo tranſit ad hæredes, & tanquã indiuiduum, poteſt à quolibet ex hæredibus exerceri. Præſcriptio vrbis ſtatutaria non habet locum in actione reali, & aduerſus legalem datur hæredibus reſtitutio in integrum ex capite probabilis ignorantiæ, quæ ſemper in hærede præſumitur, niſi contrarium probetur.* 352

CLXXV. Anconitana dotis. *Quietantia facta à marito de tota & integra dote aliquo modo promiſſa non probat ſolutionem alterius partis dotis, ſi alio modo aliqua pars promiſſa fuit. Non dicitur argumentum dotis, ſed maior dos, quod vidua in limine matrimonij ſecundo viro tradidit, & propterea pro reſtitutione habet priuilegium.* auth. res quæ Cod. comm. de leg. 353

CLXXVI. Rom. pecuniaria. *Contractus filij familias initus ſine conſenſu patris, tanquam nullus, ſi transfundatur in alium contractum validum, puta mutui, non valet nec primus, nec ſecundus contractus, per quem primus ratificatus non dicitur. Ratificatio contractus nulli, ex nullo actu inducitur non probata in ratificante ſcientia omnium nullitatum facti & iuris, ad quem effectum ſcientia præſumpta non ſufficit. Ignorantia proprij facti, licet allegari non poſſit, tamen circa qualitates eiuſdem facti poteſt allegari.* 355

CLXXVII Rom. depoſiti. *Notarij ſecundum reformationem S. mem. Pauli V.* tit. de Notar. Tribunal. Vrb. n. 37. §. ad rogandum. *Tenetur ad damna, & intereſſe parti læſæ ſi ſequantur ex eorum culpa, vel facto quod tamen eſt intelligendum, quando damnum fuit ſecutum ex facto, & commiſſo ipſius Notarij, ſecus ſi ex alia cauſa; Item dicta reformatio eſt intelligẽda, quatenus ex tali facto, vel culpa damnum ſecutum probetur. Creditor, qui cauſam non dedit euictioni, ad aliud non tenetur, quam ad reſtitutionem recepti: Debitor verò, cuius erat res vendita, tenetur emptori pro fructibus, & damnis per eum paſſis.* 356

CLXXVIII. Rom. alimentorum. *Maritus tenetur alere vxorem, etiamſi vxor habeat patrem, vel fratres diuites, qui aliquando breui manu alimenta præſtiterint, & licet vir eam duxerit indotatam vel cum modica dote, quam nec minus exegerit. Paupertas non probatur atteſtationibus, aut teſtibus negatiuam non coarctantibus; imò excluditur probatis prioribus diuitiis, quia ſemel diues ſemper præſumitur diues. Pauper ad effectum denegandi alimenta vxori non dicitur, qui habet dotem maternam, eſt muſicus, & vir induſtrius, ac diu alimenta vxori, & familiæ præſtitit.* 357

CLXXIX. Anconitana cenſus. *Contractus à muliere celebratus abſque ſolemnitatibus ſtatutariis eſt nullus, neque ex eo immiſſio concedi poteſt. Conquaſſantur priuilegia in contractu mulieris cum minore, niſi ſtatutum perſonas minorum, aut mulierum ſimpliciter reddat inhabiles, nulla habita ratione contrahentium cum eis minoris priuilegium eſt fortius priuilegio mulieris de iure, ſecus ex conſtitutione Ægidiana.* 358

CLXXX. Piſauren. pecuniaria. *Fideiuſſor debet releuari indemnis à principali, maximè ſi fuerit indemnitas promiſſa cum obligatione camerali. Requiritur tamen notificatio perſonalis, vt quis teneatur ad damna & intereſſe. Quando autem citatus habuit notitiam citationis, ſufficit citatio domi executa. Notitia vero arguitur ex pluralitate citationum, comparitione & præſentia procuratoris citati, ex decretis emanatis, ac in iudicatum tranſactis. Statutum loquens de ciue habitatore, vtramque qualitatem deſiderat, ſi non adſit disiunctiua, vel, & mandans citari domi ciues abſentes, ſeruandum eſt, & quando illius rubrica continet orationem*

 perfectam,

perfectam, allegari poteſt ad Deciſionum caaſarum, etiamſi nigrum ſtrictius loquatur. 360

CLXXXI. Rom. ſeptem Bullarum. *Auditor cameræ habet facultatem procedendi hic in curia inter mercatores manu regiâ: littera mercatorum plenè inter eos probaas, requiſita ad hoc vt frater pro fratre poſſit conueniri.* 361

CLXXXII. Albanen. vineæ. *Adminiſtrator, ſeu Tutor tenetur reddere rationem rei adminiſtratæ, quamuis à teſtatore ſit remiſſio redditionis rationum, quæ obligatio eſt tranſitoria etiam ad heredes.* ibid.

CLXXXIII. Peruſina pecuniaria. *Emptor quando teneatur ad fructus recompenſationes iuxta æquitatem* l.curab. C.de act.empt. *conuentio ſecuta inter partes de fructibus recompenſationis eſt ſeruanda; nec eſt neceſſaria mora ad hoc, vt fructus rei debita venditori debeantur.* 362

CLXXXIV. Beneuentana molendini. *Contractus nullus non cenſetur ratificatus per acquieſcentiam, nec per taciturnitatem, quando reſultat nullitas non ſolum ex defectu decreti Iudicis verum etiam ſtatuti ſolemnitatis omiſſa. Appellatio interpoſita poſt 10. dies dicitur deſerta. Læſio eſt neceſſaria pro obtinenda in integrum reſtitutione.* ibid.

CLXXXV. Rom. domus. *Tertius veniens ad cauſam pro ſuo intereſſe, de eo ſufficit apparenter docere. Venditor defendere tenetur emptorem, intimatis moleſtiis, quamuis expreſsè obligatus non ſit.* 363

CLXXXVI. Rom. computorum. *Scriptura probatur per recognitionem de manu nota, & comparatione litterarum.* 364

CLXXXVII. Hortana Spolij. *Melioramenta vt impediant reſtitutionem ſpoliati debent probari plenè, & fuiſſe neceſſaria, ſeu vtilia, eiſque non poteſt illorum cautione reſtitutio concedenda eſt.* 365

CLXXXVIII. Rom. ſeu Ianuen. locorum. *Ad impedimenta reſtitutionem alicuius rei debita credita debent per liquida & clara.* 366

CLXXXIX. Rom. pecuniaria. *Quando probetur debitum literarum camby inter mercatores, & quomodo illo probato procedi poſſit.* ibid.

CXC. Comen. bonorum. *Quando ex aliqua cauſa reſcinditur permutatio, vnaquæque pars ad ſuam rem redire debet, æqualitaſque ſeruanda eſt.* 367

CXCI. Peruſina Saluiani. *Argumentum ex Deciſ.* 368

CXCII. Rom. ſocietatis officij. *Fructus ſocietatis non poteſt quis habere, ſi ſocietas non habet effectum.* 369

CXCIII. Rom. Saluiani. *Manutentio datur immiſſo vigore Saluiani auctore prætore, in præiudicium poſſeſſorum anteriorum.* 370

CXCIV. Rom. donationis. *Immiſſio in poſſeſſionem bonorum datur ex Saluiano extremis requiſitis probatis ex ipſo.* ibid.

CXCV. Rom Societatis officij. *Societas aliquando præſumitur facta contemplatione alterius ſocietatis.* 371

CXCVI. Fauentina dotis. *Dos reſtitui debet eiſdem modis, quibus recepta fuit & non aliàs, quando inſtrumento dotali hoc pactum fuit.* 372

CXCVII. Rom. lucri dotis. *Lucrum dotale debetur marito poſt obitum vxoris & in quo conſiſtit, oſtenditur.* 373

CXCVIII. Vrbeuetana bonorum. *Argumentum ex Deciſ.* 374

CXCIX. Vrbeuetana bonorum. *Argumentum ex Deciſ.* ibid.

CC. Lucana Canonicatus. *Iudex mixtas litterarum Apoſtolicarum à ſua ſententia debet admittere appellationem ad vtrumque effectum.* 375

INDEX

INDEX
RERVM NOTABILIVM.

A

Abſolutio. Abſolutus.

ABSOLVTIO à iuramento non eſt neceſſaria vbi agitur de obligatione in carceribus facta. deciſ.151. num.18. *Carrillo.* pag.323

Abſolutiones à iuramento tot eſſe debent, quot ſunt iuramenta, ibid. n.19. ibid.

Abſolutio à iuramento, vbi plura ſunt iuramenta, ſufficit quòd verbis generalibus fuerit concepta. ibid.n.20. ibid.

Abſolutio à iuramento obtenta poſt ſententiam ſuffragatur, vbi antea de eâ non fuit oppoſitum. ibid.n.11. ibid.

Abſolutio, & quietantia ampliſſimis verbis concepta liberat ſoluentem, & alios obligatos. d.171. *Royas.* 349

Abſolutus per ſententiam etiam dubitare poteſt de viribus abſolutionis, quando ſententia fuit per appellationem ſuſpenſa, & lis adhuc non eſt terminata. d.176.n.8. *Royas.* 355

A. C.

A.C. habet facultatem procedendi manu regia in litteris cambij; non tamen in litteris *d'Auiſo*, & ſimilibus mandatis de ſoluendo. *Bichio*, dec. 104.n.5. 249

A. C. vigore ſuarum facultatum etſi manu regia procedat in cedulis mercantilibus; tamen admittitur appellatio quoad vtrumque effectum, quæ efficit vt mandatum non ſit exequendum. *Bichio*, ibid.n.10. ibid.

A.C. habet facultatem procedendi, inter, & contra Mercatores Curiæ vſque ad quamcumque ſummam, ſummariè, ſimpliciter, & de plano, ſola facti veritate inſpecta, & manu regia. *ibid.* n.15. ibid.

A.C. mandatum non retardatur per exceptionem requirentem altiorem indaginem. *ibid*, num.29. p.250.

A.C. Tribunal ſuſtinet mandata exceſſiua non executa, pro ſumma debita. *Bichio*.d.107.n.23. p.257.

A.C. mandata poſſunt, declarari per Rotam, quando ei à dictis mandatis commiſſa fuit cauſa appellationis cum clauſula, *Si quid exequendum, &c. ibid.*n.24. ibid.

Etſi de iniuſtitia eorum conſtat poteſt ex integro illud relaxare, *ibid.*

A.C. poteſt procedere inter & contra mercatores curiæ vſque ad quamcumque ſummam de plano & ſine figura Iudicij, d.123.n.4 *Royas.* 278

A.C. poteſt procedere inter mercatores executiuè manu regia & ſola facti veritate inſpecta, ibid. num.5. ibid.

A.C. poteſt inter Mercatores ſummariè, & ſimpliciter, & manu Regià, ſolá facti veritate inſpectà. d.181.n.1.*Royas.* 361

Acceptatio.

Acceptatio in donatione merè lucratiua non eſt neceſſaria, ſecùs in aliqualiter oneroſa, dec.39. n.25.*Royas.* 103

Bona hæreditaria ſtatim poſt hæreditatis acceptationem cadunt ſub hypotheca ad fauorem Creditorum hæredis, d.34 n.6. *Cerro.* 72

Acceptatio contentorum in litteris miſſiuis præſumitur ex ipſarum receptione ſine contradictione. *Veroſpio*, d.120.n.2. 273

Acceptatio debiti per ſolutionem partis impedit eius impugnationem, *Celſo*, d.103.n.5. 248

Accollatio.

Accollatio nihil aliud eſt quam obligationis alienæ in ſe ſuſceptio, d.148.n.11. *Cornelio.* 317

Acquirens.

Acquirens primus poteſt alienare bona emphyteutica & ex pacto, & prouidentia, d.35. n.7. *Pemingero* p.94. Declaratur, ſi primus acquirens habeat deſcendentes vocatos in poteſtate, aliàs ipſis præiudicare non poteſt, ibid.n.8. 94

Acquirens primus dicitur ſolus ille, qui inueſtituram ſtipulatus eſt; eo vero mortuo; eius filius non habetur tanquam primus acquirens, ibid. num 9. 94

Acquirens primus, quod poſſit alienare Emphyteuſim: intelligitur de primo acquirente ex cauſa oneroſa, non vero ex cauſa lucratiua, ib.n.10. p.94.

A primo acquirente filij, & alij inueſtiti in cauſa oneroſa, dicuntur habere bona illa; ſed in cauſa lucratiua, ea recipiũt ex liberalitate emphytheuſim concedentis, & ex propria perſona, tanquam ad illa vocati ſub nomine collectiuo filiorum, vel deſcendentium, ibid.n.11. 94

Acquirens primus, quando aliquam pecuniam domino directo pro habenda Inueſtitura non dederit, & cum annuus Canon, eſt ſatis tenuis reſpectu valoris rei; Emphyteuſis eſt ex cauſa lucratiua, ibid.n.14. 94

Acquirentis agnati, & primi inueſtiti, qui lapſo tempore, renouationẽ ex æquitatè prætendunt, nullum ius quæſitum habent in re ſed tantum in ſpe; quod ad effectum inficiendi alienationis Emphyteoſis alias validè factæ non cenſetur conſiderabile, d.38.n.18. *Melrio.* 101

Acquiſitionis titulum, vel cauſam habilem non habentis in fauorem facta deſcriptio pecuniarum non transfert dominium in ipſum recipientem, ſed in ſimplicem reſoluitur traditionem, d.5.n.5. *Deciano.* 11

Acquiſitio dominij directi, quando agitur de illius probatione, ad effectum rei emphyteuticæ deuolutionis, non autem ſimplicis recognitionis, eſt directò iuſtificanda ſecundum Ius gentium, vel Ciuile, d.51.n.6. *Corrado.* 154

Acquiſitio facta per filium degentem, ſub Patria poteſtate cum pecuniis à Patre profectis, cedit Patri pleno iure, d.76 n.11. *Ottbobono.* 197

Obligatio ad bona futura, intelligitur ſub conditione, ſi acquirantur, dec.99.n.1. *Decano.* 236.

Poſt tamen acquiſitionem factam, conualeſcit pignus creditoris, ibid.n.2. 236

Acquiſitio nomine ſociali facta dicitur, ſi merces acquiſitæ ad artem, & exercitium Societatis pertinent, d.102.n.8. *Celſo.* 247

Acquiritur res illis, ad quos negotium ſpectat, d.108.n.4. *Bicchio.* 256

Acquiſita præſumitur ceſſio nomine proprio, cum acquirens etiam nomine proprio, aliquid cedenti tradidit, d.108.n.2. *Bicchio.* ibid.

Acquiritur res illis ad quos negotium ſpectat, ibid. num.4. ibid.

Acquiritur ceſſio habenti onus ſoluendi, ibid.n.5. ibid.

Acquiſitio quod ſit facta ſociali nomine, poteſt probari ex conſuetudine, & obſeruantia reſultante ex actibus, d.102.n.7. *Celſo.* 247

Acta.

Exceſſus excluditur ex non impugnatione partitarum in actis productarum citata parte, d.77. n.8. *Ottbobono.* 197

Ex eiſdem actis reſultare debet Iniuſtitia ſententiæ ad effectum excludendi Ægidianam, d.58.n.5. *Veroſpio.* 155

Sententia abſque actis non probat, dec.4.num.20. *Meltio.* 11

Notoria Iniuſtitia ſemper probata dicitur, quando ex actis ſententia non remanet iuſtificata; cum Acta ipſa faciant notorium, ibidem num.21. p.11.

Ex reuolutione Actorum validitas mandati executiui probatur quando conſtat de ſolitis citationibus legitimatione perſonarum, Iuriſdictione Iudicis, & ſic ſeru.ſeruan. illud fuiſſe relaxatum, d.4 n.1. *Meltio.* 9

Ex reuolutione Actorum inſurgit validitas mandati vbi apparet interueniſſe omnia ad validitatem neceſſaria, de quibus, ex *Vulg. deciſ. Caputaq.*260.*part.*2. d.5.n.1. *Decano.* 11

Actio.

Actio ſpolij datur contra denegantem reſtitutionem.

Actio pro liberatione à moleſtiis contra Authorem non competit priuſquam ipſæ moleſtiæ ſint illatæ. Eoque minus ſtante facultate emptori attributa pleniorem procurandi ſecuritatem, d.56.n.17.& 18. *Corrado.* 153

Actio ex empto contra venditorem, datur emptori ad tollendam fraudē, d.86.n.13. *Meltio.* 212

Extrema Saluiani ſunt, creditum cum hypothecā, poſſeſſio debitoris, de emptore obligationis, & poſſeſſio detentoris, contra quem dirigitur actio: quibus concurrentibus immiſſio eſt concedenda, d.33.n.1. *Ottbobono.* p.90.

Præſcriptio Statutaria non habet locum in actione reali, ibid.n.6. 90

Quo caſu datur actio Minori contra Tutorem.

Minores nullam habent actionem contra Tutorem non negligentem pro releuatione damni ex præſcriptione paſſi, cum præſcriptio non potuerit tribui negligentiæ Tutoris, dum poſt Tutelam adhuc tempus ad agendum ſupereſt, ibid.n.12. 90

In Saluiano ceſſante immiſſionis cauſa ex ſatisfactione crediti, illi qui poſſidebant ſunt proculdubio reintegrandi ad eorum priſtinam poſſeſſionem, & contra denegantem reſtitutionem datur actio ſpolij, d.82.n.1. *Ottbobono.* 205

Præſcriptio non datur contra actionem non natam, neque intra in vita illius, qui eſt in mala fide, d.57.n.4.5. *Peutingero.* 154

Priuilegium mulieri competens, viro vergente ad inopiam agendi vt dos ponatur in tuto pro alimoniis ſuis, & familiæ, perſonaliſſimum eſt, ad filios non tranſit, deciſ.3. num.26. *Bicchio.* p.8.

Ius Creditori competens agendi ante diem, ſi debitor conditionem deteriorauerit, exercibile non eſt ad effectum exigendi.

Actio, vel obligatio in contractu conditionali non oritur ex conditionis implemento, ſed & præambula conditionali diſpoſitione, d.62.n.18. *Arguelles.* 164

Actio pro certa ſumma experiri non poteſt antequam ipſiua liquidatio præceſſerit, d.64. n.8. *Veroſpio.* 170

Actio à principio intentata ad factum contra vnū ex hæredibus diſtinguitur ab actione æquè principaliter contra eundem excitata ad ſoluendum intereſſe, vt primo caſu teneatur inſolidum, ſecundo verò tantum pro virili, dec.64. n.12. 171

Actio de dote, nec etiam perſonalis contra dotis permiſſorem competit vxori, conſtante matrimonio, ſed ſolum viro, dec.108.n.7. *Bicchio* 256

Actiones omnes perpetuæ tolluntur præſcriptione triginta annorum, ibid.n.15. ibid.

Agere non valenti non currit præſcriptio, d.108. n.8. ibid.

Actiones omnes perpetuæ tolluntur præſcriptione triginta annorum, ibid.n.15. ibid.

Actio perſonalis competit creditori contra hæredē ex aditione hæreditatis, d.110.n.2. *Cerro.* 259

Actiones omnes ad fauorem creditoris, extinguuntur contemplatione cedentis, ſi acceperat tuta ſibi ab eo ceſſa. *Beuilaqua*, d.115.n.8. 267

Actio primæua tollitur, & extinguitur compenſatione, & datione inſolutum, ibid.n.10. ibid.

Actionibus ceſſis non poteſt cedens amplius vti poſt ceſſionem, nec de illis excipere, d.119 n.6. *Albergato.* 272

Actio extraordinaria non conceditur, vbi alicui competit ordinaria, & ſopra n.10.d.139.n.10. *Royas.* 302

Actio extraordinaria ad reſtitutionem pecuniarum non datur aduerſus eum qui recepit, quod ſibi verè debebatur, & bona fide conſumpſit, ibid. n.12. ibid.

Actione exempta, quando agitur attenditur tempus euictionis, ſiue res ſit melior, ſiue deterior facta, d.150.n.24. *Meltio.* 321

Actio petitionis dotis tranſit etiam in hæredem, d.169.n.3. *Royas.* 347

Actor.

Actor probare debet fundamentum ſuæ intentionis, d.51.n.13. *Corrado.* 134

Declaratio

Declaratio Procuratoris, ſe nolle eſſe Procuratorem, non inficit actum, poſtquam eſt iam Dominus litis effectus, inuito Actore qui propterea validè contra ipſum proſequutus fuit Iudicium, d.77.n.13. *Ottobono.* 197

Actus.

Actus præiudiciales, cuiuſmodi ſunt obligatio & alij facti per Carceratum, nullius ſunt momenti, d.21.n.2. *Ottobono.* 45

Actus obligationis, ſubſcriptionis, recognitionis, & huiuſmodi, factus à debitore in carceribus exiſtente, non valet, ibid.n.6. 45

Actus etiam nullus contrahentium voluntatem, & animum probat, & oſtendit, d.22.n.11. *Corrado.* 46

Actus, in quo validè ſimulationis præſumptio reſultat non purgatur ob interuentum perſonæ diuerſæ illi tamen cum quo ſimulatur coniunctiſſimè, d.23.n.14 *Corrado.* 50

Actus ſimulatus ex Iuramento pro obſeruatione appoſito, non roboratur, d.23.n.16. *Corrado.* p.51.

Actus ſociales, an probent ſocietatem, quæ nuſquam apparet contracta, Remiſſiuè, d.30.n.16. *Ghiſilerio.*

Actus ſociales, ſocietatis præexiſtentis continuationem probant, vel illius afferunt præſumptionem, ibid.n.17. 84

Actus, qui citra nomen ſocietatis exerceri nequeũt, probantur, & inducunt ſocietatem inter illos qui ſibi inuicem tales actus exercendi facultatem impartiuntur, ibid.n.19. 84

Actus, ſeu res inter alios acta, ſi ei, cuius intereſt non denuncietur, non præiudicat, potiſſimum ſi aliter credendi iuſtam habeat cauſam, ibid. n.10. 84

Actus vnicus, pro obſeruantia interpretatiua ſufficit, d.95.n.18. *Meltio.* 230

Actus ſi non poteſt ſuſtineri eo modo, quo producitur; adiecta clauſula (omni meliori modo:) valet omni meliori modo, quo valere poteſt, d.95.n.23. *Meltio.* 231

Actus re vera nullus non deſumit robur ex clauſula omni meliori modo, abſque alio adiecta, itavt ſit potens producere effectum, ib.n.25. 231

Actus præſumitur expeditus in executionem præcedentis mandati. Maximè præcedente ſpeciali deputatione ad certum tantum actum, d.98. n.2 & 3. *Veroſpio.* 234. Et intercedente breuitate temporis inter decretum, & actum, ibid. n.4. 234. Imò actus, licet poſt longum temporis interuallum expeditus, adſcribitur præcedenti mandato, ibid.n.5. 234

Actus, licèt nomine proprio geſtus, adſcribitur præambulo decreto, ibid.n.9. 234

Per Actum ſimplicem voluntatis declaratiuum; vel per Epiſtolam Teſtator diuerſimodè diſponendo, non poteſt derogare diſpoſitioni in Teſtamento factæ, & perfectæ, non adhibitis ſeptem Teſtibus, aliiſque ſolemnitatibus adhiberi ſolitis, d.34.n.1. *Cerro.* 92

Ad actum vbi non producitur oblatio, & exhibitio, nihil ponit in eſſe, ibid.n.4. 92

Actus vnicus non poteſt inducere obſeruantiam, quæ pro ſequentibus ſufficientem tribuat interpretationem, d.81.n.8. *Cerro.* 205

Actus merè voluntarius, obſeruantiam inducere non valet, ibid. n.10. 205

In Actu ſtipulatio facta pro hæredibus, illis etiam ſuffragari debet, d.8.n.9. *Royas.* 209

Actus non poteſt impugnari per eum qui approbauit vtendo, d.54.n.27. *Corrado.* 146

Actus non poteſt impugnari ex aliquo defectu niſi ab illis ſolum ad quorum commodum fuerat geſtus, d.3.n.12. *Bicchio.* 7

Actus geſtus ab eo, qui duplicem repræſentat perſonam, interpretandus eſt pro ea parte, in qua minus læditur, ibid.n.17. 7

Actus validitas ſemper in dubio præſumitur, d.4. n.2. *Meltio.* 9

Continuatio non eſt primus actus, ſed ſucceſſiuus, d.7.n.4. *Decano.* 15

Actus ratificatio, ſemper continet in ſe conditionem, ſi aliàs firmus ſit, & validus, dec.8. n.11. *Ottobono.* 17. Et ea ratione, quia ratificans potuit credere obligationem fuiſſe validam, ib. n.12. 17

Ratificatio idem operatur ac mandatum, licet ſpeciale in actu requiratur, d.12.n.10. *Cerro.* p.21.

Actus diſpoſitiuus ad alium, ab aliquo intentatus, quando ille poſtea abſtinuit deuenire ad actum ſecundum, non inducit aliquam præſumptionem contra ipſum, quæ illi præiudicare poſſit quoad alia inde obuenientia, d.15.n.15. *Meltio.* 27

Et eo magis vbi primus actus potuit aliàs verificari, & fuit munitus clauſula præſeruatiua, ne ſibi quoad alia præiudicaret, ibid. n.16. 29

Confeſſio de recepto, non coarctata ad certum tempus, refertur etiam ad ſolutionem factam de præterito tempore. Et in terminis dotis, quando præcedit conuentio quod pecuniæ ſoluerentur in Actu celebrationis Matrimonij, præſumptio eſt quod tunc fuerint ſolutæ in continenti, d.16.n.27. *Bicchio.* 31

Probatio verſionis pecuniarum in cauſam in Inſtrumento cenſus expreſſam, reſultat ex vicinitate contractus Cenſualis, & Actus de quo fuit cauſa expreſſa, ibid.n.28. 31

Aditio hæreditatis, ex quolibet Actu Iudicis declaratiuo, & ex actu per ipſum hæredem ſimpliciter geſto, qui citra ius, & nomen hæredis fieri non poſſit, plenè probatur, tum reipſa, tum expreſſis verbis, d.17.n.19. *Corrado.* 34

Actus aliàs etiam de rigore iuris Imperfectus, animæ ſalutis fauore ſuſtineri debet omni meliori, & efficaciori modo, deciſ.20. n.11. *Corrado.* 41

Hæres non poteſt ex aliquo ſuo Actu præiudicare legatario in Iuribus illi competentibus; tàm in bonis legantis, quàm etiam ipſius hæredis, ibid n.17. 42

Actus Iudiciales etiam coniecturis ſuſpecti redduntur, d.71.n.22. *Bicchio.* 185

Actus Iudiciales non poſſunt nocere non citato, ibid.n.23. 185

Actus plenè probatur ex depoſitione duorum Teſtium, d.72.n.13. *Ottobono.* 187

Actus, qui iuxta legem conuentionis, non expeditur intra certum tempus, dum tamen de vtriuſque partis conſenſu poſt dictum tempus expleatur, quodcunque intereſt inde reſultans remiſſum cenſetur, ac ſi intra tempus conuentum fuiſſet expeditus, d.74.n.13. *Veroſpio.* 192

Actus principalis, ſi corruat, omnes alij ex eo

depen

dependentes pariter corruunt, d.128. *Panzirolo*, n.21. 286
Actua factus contemplatione alterius dicitur correſpectiuus, d.192.n.2. *Royas*. 369
Actus ſequens declarat præcedentem, d.141.n.8. *Cecchino*. 305
Actus non effectuatus non debet attendi, d.171. n.9. *Royas*. 351.352
Actus factus contemplatione alterius dicitur correſpectiuus, d.192.n.2. *Royas*. 369
Actus dicuntur correſpectiui, & vnus factus contemplatione alterius, ſi ad inuicem compatiantur, & ad eundem finem tendant, dec.195. n.3. *Royas*. 172
Pro actûs validitate ſtat præſumptio ſtante curſu longiſſimi temporis, d.152,0.24. *Ghiſilio*. 325

Acquieſcentia.

Acquieſcentia poteſt ſolùm tollere defectum decreti Iudicis, non autem omiſſarum ſolemnitatum Statuti, d.184.n.8. *Royas*. 363

Aditio.

Aditio hæreditatis, ex quolibet actu Iudicis declaratiuo, & ex actu per ipſum hæredem ſimpliciter geſto, qui citra ius & nomen hæredis fieri non poſſit; plenè probatur, tum ſe ipſa, tum expreſſis verbis.
Ab Aditione hæreditatis inchoatur præſcriptio in hæredem, d.41.n.18. *Corrado*. 110
Aditio hæreditatis in Maſculo requiritur ad effectum huiuſmodi excluſionis in fœmina, dec.50. o.17. *Cerro*. 131
Aditio, quæ deſumitur ex poſſeſſione Patris bonorum hæreditariorum nomine filij, intelligitur ad fauorem ſolius maſculi, licet adſint & fœminæ, ſtante ſtatuto fœminarum excluſiuo, ibid.n.22. 131
Aditio hæreditatis cum beneficio Legis, & Inuentarij, præſeruat actiones ſeparatas ne confundantur, ibid.n.29. 132
Aditio hæreditatis inducitur ex ceſſione facta per hæredem Iurium ſibi competentium, d.52.n.10. *Veroſpio*, Declaratur n.11. 138
Aditio hæreditatis inducitur ex qualibet voluntatis deliberata diſpoſitione & etiam ex declaratione verbali, d.107.n.19. *Bichio*. 255
Ex aditione hæreditatis hæres quaſi contrahit cum creditoribus hæreditariis, d.110. n.2. *Cerro*. 259
Adeundo hæreditatem ſimpliciter hæres factum defuncti totaliter approbat, ibid.n.5.
Ex aditione, ſine beneficio legis, & inuentarij competit ſuper hæredis bonis hypotheca, ibid.n.3.

Adiudicatio.

Adiudicatio bonorum debitoris facta per Iudicem creditori efficis ea propria ipſius creditoris deciſ. 110.n.5. *Cerro*. 259

Adminiculum.

Ex Adminiculis Inſtrumentorum coadiuuant dicta Teſtium, d.1.n.3. *Ottobono*. 3
Adminiculum veritatis magnum in re dubia vel ſaltem præbet ſententia contra vnum ex concreditoribus lata, & in Iudicatum lapſa, vel os claudit aliis, d.3.n.9. *Bicchio*. 7
Adminiculis pluribus cum fulcita ſit depoſitio Teſtis, licèt nulliter examinati, & ſit veriſimilis, plurimum inſeruit ad inducendam ſimulationis probationem, d.8.n.8. *Ottobono*. 17
Adminicula, quæ requiruntur, dum fit recognitio ſcripturæ per recognitionem habentes notam manum Scribentis, non requiruntur in recognitione epiſtolarum miſſiuarum, dec.137.n.5. *Carillo*. 301

Adminiſtratio. Adminiſtrator.

Ante diſcuſſas rationes, non poteſt adhuc dici debitor occaſione Adminiſtrationis per eum geſtæ, d.21.n.3. *Ottobono*. 43
Adminiſtrator, qui ſit creditor, & ad cuius manus magnæ pecuniarum ſummæ ex opulenti patrimonio adminiſtrationi peruenerunt: præſumitur facta etiam legitimatum, ac veriſimilium expenſarum detractione, ſibi ſatisfeciſſe, de ſuo credito in bonis Adminiſtrationis, donec redditis rationibus, aliter conſtet, d.24.n.4. 53
Quod expreſſius procedit in Muliere Adminiſtratrice, legitimam rationem non reddente, prout Rota multis deciſionibus comprobat.
Adminiſtrator, vel Inſtitor ad certum tempus alicui negotiationi præpoſitus, eo finito non obligat præponentes, licet contrahentes ignorent finitum eſſe officium, d.30.n.9. *Ghiſilerio*. 65
Adminiſtrator non facit præiudicium, domino ex confeſſione extraiudiciali de recepto, dum non conſtat de vera ſolutione, d.109.n.4. 258
Qui pro adminiſtratione diligenti alterius, in officio, fideiuſſit, tenetur etiam de iis, quæ tacitè inſunt officio, etſi non ſint expreſſa, d.111.n.26. *Bichio*. 262.
Adminiſtratoris confeſſio de recepto extraiudicialiter, & voluntaria non præiudicat ei cuius bona adminiſtrat niſi de ſolutione vera non conſtet, d.109.n.4. *Celſo*. 258
Et adducuntur Doctores qui contrariis reſpondendo prædictam ſententiam comprobant, ib.n.5.
A die Adminiſtrationis competit fideicommiſſario contra grauatum, hypotheca pro reintegratione fideicommiſſi, d.110.n.12. p.260. vid. Verb. *Officialis*.
Adminiſtrator cenſetur dotaſſe de bonis Adminiſtrationis, d.126.n 2. *Royas*. 287
Non probatur hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe, ibid.n.3. ibid.
Adminiſtrator quilibet tenetur reddere rationem, & reſtituere reliquatum, d.134.n.1. *Cerro*. 296
Adminiſtrator promittens reddere bonum & legale computū alias voluit teneri ad omnia damna, quid hoc includat. ibid.n.2. ibid.
Bona alicuius quando quis adminiſtrauit, poteſt conueniri ad reddendam rationem adminiſtrationis, d.141.n.2. *Cecchino*. 305
Adminiſtrator ſi aliquid non fecit ad quod tenebatur, ad id poterit condemnari vnà cum fructibus, ibid.o.3. ibid.
Quod procedit ſiue ipſe fructus perceperit, ſiue non, ibid.n.4. ibid.
Adminiſtrare ille dicitur, qui per alium adminiſtrat, d.154.n.19. *Bichio*. 329

Aduerſarius.

Ex Aduerſarij confeſſione, petentis immitti, probatur poſſeſſio ad effectum manutentionis, dec. 81.n.1. *Cerro*. 204
Aduerſario non citato, poſſeſſio capta, præſumitur clandeſtina, & turbatiua, ibid.n.2. 204
Atque aduerſarij attentionem elidit, ac excludit, ita quod illa non eſt manutenibilis, dec.59.n.2. p.156.

Ægidiana.

Ægidiana non intrat ſtante iniuſtitia ſententiæ, d.158.0.1. *Veroſpio*. 334

Æquitas

Æquitas.

Æquitas Canonica repugnat quod cõfeſſio extraiudicialis ad fauorem abſentis, pro quo nemo fuit ſtipulatus legitimam indueat probationem d.10.n.7.*Corrado.* 41

Æquitas Canonica in cauſis piis ſeruari debet in vtroque foro, ibid.n.6.

Æquitate Canonica attenta confeſſio, &c. extraiudicialis ad fauorem abſentis pro quo nemo eſt ſtipulatus plenam facit probationem, & Rota ſemper ſecuta fuit hanc opinionem, ibid. num.7.

Æquitas *l. curabit*, Semper admitti ſolet fauore Domini rei venditæ,ac ipſius hæredum,quoties conuentum pretium cum graui eiuſdem iactura penes emptores, vel in totum, vel in aliqua ſui parte remanſerit, d 61.0.5. *Veroſpio.* 161

Æſtimatio.

Æſtimatio bonorum minuitur onere fideicommiſſi adiecto, d.24.n.9.*Corrado.* 54

Æſtimatio, ſeu valor bonorum ratione ininocti fideicommiſſi minuitur pro quantitate Iudicis arbitrio declaranda, quando non eſt ſpeciali Conſtitutione determinata, ibid.n.10. 54

Æſtimatio rei minuitur per pactum de retrouendendo.

Æſtimatio non minuitur vltra ſextam partem per pactum de retrouendendo abſolutè.& indefinitè conuentum,ex ſententis Rotæ,ibid.n.34. 56

Æſtimatio vitæ hominis attendenda eſt iuxta diſpoſita *in l. hæreditas. ff. ad l. fal.* d.57.num.56. *Corrado.* 27

Æſtimatio de Communi partium conſenſu facta pro litibus dirimendis, non excludit veritatem æſtimationis coſuetæ, & iuramento firmatæ, ibid.n.46. 74

Æſtimatio actionis ad rem non eſt tanti quanti ipſa res, imò inutilis reputatur ſi eam habeat perſona pauper,vel qui niſi cum magna impenſa aliquid conſecutus ſit, ib.n.48.& 49. 75

Æſtimatio expreſſa in Inſtrumento venditionis probat rei valorem, d.56.n.8. 152

Æſtimatur tanti,ſeu valere cenſetur res,quanti fuit empta niſi aliud probetur, quia emptor non præſumitur ſtultus, ibid.n.6. 152

Pactum, quod res emphyteutica non poſſit deuenire ad manus mortuas, operatur quod nec minus in illas poſſit transferri pro aſſequenda æſtimatione, quia pactum huiuſmodi reſiſtit acquiſitioni,d.78.n.76. *Cerro.* 100

Prohibitio contrahentium explicita ne bona emphyteutica, Eccleſiaſtica relinquantur, & deueniant ad aliam Eccleſiam iuncta legali prohibitione pro relatione ad antiquas inueſtituras: interdicit omnem,& quamcumque potentiam alienandi dict. bona vſque ab initio, itavt nullo vnquam tempore, & ad nullum effectum illa à Monaſterio poſſint requiri, & apud ipſum retineri. Nec minus ad effectum vendendi perſonæ habili, & æſtimationem conſequendi;cum huiuſmodi pactum,& contrahentium prohibitio reſiſtat principio acquiſitionis,d.79.n.11.& 12. *Cerro.* 201

Affectio.

Mutua affectio quando eſt motiuum diſpoſitionis reciprocæ vltimarum voluntatum ipſam ſuſtinet, d.100.n.2.*Cerro.* 240

Secùs quando ex præambulo, conuentione, & pacto fiunt, quia tunc cenſentur captatoriæ alienæ voluntatis, ibid.n,3. 240

Mater præſumitur habere æqualem affectionem, erga omnes eius filios, ibid.n.6. 240

Affictus.

Iure principalis affictus ſit tranſlatio vtilis Dominij; *Vide in verbo fructus.*

Agens.

Agentis petitio, & libellus ſententiam declarat.

Agere.

Priuilegium mulieri competens, viro vergente ad inopiam agendi vt dos remaneat in tuto pro alimoniis ſuis, & familiæ, perſonaliſſimum eſt, nec ad filios tranſit, dec.3.0.56. *Bicchio.* 8

Ius creditori competens agendi ante diem, ſi debitor conditionem deteriorauerit, exercibile non eſt ad effectum exigendi,ib.n.57. 8

Agnatio.

Agnationis agnatione conſiderata, omnes filij in pari gradu exiſtentes conſiderantur tanquam capita familiæ, d.100.n.5.*Cerro.* 240

Filius, nec natus, nec conceptus tempore teſtamenti,non poteſt dici de familia, & agnatione diſponentis,ibid.n.7. 240

Non videtur agnationis conſeruationi proſpicere, qui vnicum tantum vocat, & vnicum facit ſubſtitutionis gradum.

Primogenituræ dicuntur inſtitutæ pro maiori agnationis conſeruatione, ib.n.18.ratio,n.19. 542

Agnationi,ſeu familiæ reliquiſſe is dicitur, qui vni de familia, ſeu agnatione,etiam remotiori, reliquit, ibid.n.51. 242

De agnatione,& familia Teſtatoris dicuntur omnes ipſius deſcendentes, tam ex linea effectiua, quam contentiua, etiam vltra decimum gradum,ibid.n.23. 243

Et admittuntur ad fideicommiſſum perpetuum, & pro conſeruatione agnationis ordinatum, num.24. 243

Agnationis conſeruandæ fauore cenſetur inſtituiſſe quis hæredes filios fratris, ibid.n.26. 243

Agnationis ſeu familiæ conſeruationem reſpicit onus à Teſtatore hæredibus iniunctum aſſumendi cognomen, & inſignia familiæ, ibid. num.29. 243

Agnationis conſeruandæ cauſa eſt pia, & laudabilis, & remouet omnem læſionis ſuſpicionem, ibid.n.30. 244

Agnatus.

Agnati acquirentis, & primi inueſtiti, qui lapſo tempore,renouationem ex æquitate prætendũt, nullum ius quæſitum habent in re, ſed tantum in ſpe, quod ad effectum inficiendi alienationem Emphyteuſis alias validè factam,non cenſetur conſiderabile,d.38.n.18.*Meltio.* 101

Alienatio, Alienare.

Alienationi, ſeu venditioni fundi hypothecati conſenſus præſtitus, non præiudicat reſpectu actionis ſuper pretio competentis, deciſ.3.n.2. *Royas*, declaratur, n.3. 6

Alienationi bonorum communis debitoris conſenſus præſtitus ad fauorem aliorum creditorum, non operatur niſi remiſſionem iuris tunc temporis competentis,& exercibilis, ib.n.54. 8,

Ampliatur, n.55. 8

Alienatio ſeu venditio, probat dominium in venditore, ſeu alienante: & procedit in quolibet contractu,

contractu, in quo bona accipiuntur ab alio, d.4. num.7. *Melsio.* 10

Fideicommiſſarius, qui vult donationem, ſeu alienationem ex cauſa dotis infringere allegando potuiſſe dotem conſtitui, aut ſolui in bonis liberis: illorum exiſtentiam, in qua ſe fundat probare debet. Et eo magis quando pro negatiua concurrit aliqua præſumptio, vt quando Pater puellæ dotatæ erat pauper: & ſimili, d.16.n.20.& 21. *Bicchio.* 31

Impoſitio Cenſus eſt ſpecies alienationis, ibid. num.22. ibid.

Alienatio bonorum fideicommiſſi, tenet ſolum pro concurrenti quantitate æris alieni ex bonis fideicommiſſi detrahendi, ibid.n.30. 32

Alienatio facta per Emphyteutam non pura, ſed conditionalis, & ſic ſuſpenſa ſub expreſſo pacto, ſeu reſeruatione conſenſus ſuperinde obtinendi in tempus illius præſtandi à directo Domino; ad nullam dirigitur caducitatem ipſo non interueniente, ſed contractus ſoluitur, vel pro non facto habetur, d.36.n.11. *Corrado.* 98

Alienationis probatio non deducitur ex Inſtrumento non effectuato, cum nullius ſit ad hunc effectum conſiderationis, perinde ac ſi celebratum non fuiſſet, d.41.n.9. *Corrado.* 104

Alienatio non eſt imputanda Emphyteutæ, qui requiſierit Dominum directum de ſuo conſenſu, & negatum fuerit, d.51.n.23. *Corrado.* 136

Alienatio facta cum huiuſmodi clauſula reſeruationis non eſt perfecta, ſed conditionalis, & remanet in ſuo penſo, ac habeatur, pro non facta donec huiuſmodi conſenſus interuenerit, ibid. n.25. 136

Alienatio bonorum fideicommiſſo ſubiectorum ſuſtinetur ſaltem ratione legitimæ, & aliarum detractionum venditoribus in bonis debitorum, d.55.n.15. *Corrado.* 148

Alienationis prohibitio realis, & verbis ampliatiuis in particulari oratione principaliter ordinata continet abſolutum, atque perpetuum fideicommiſſum inter illos quorum fauore facta cenſetur, vt eadem bona inter eos perpetuò conſeruentur, ibid.n.16. 148

Vocatus in fideicõmiſſo non ſolùm in caſu mortis, verum etiam in caſu alienationis ſtatim poſt alienationem ſequutam poteſt agere ad vindicanda bona aliena non expectata morte alienantium, ibid.n.25. 150

Etiam ſi alij extarent prouocati capaces qui tamen non agerent, nec velle agere declararent pro illorum reuocatione, ibid.n.26. 150

Detractiones ex fideicommiſſo legitimæ, per alienationes ſequutas cenſentur factæ, & in ſupellectilibus, mercibus, ac aliis hæreditariis affectibus, ad eas prætendentem delatis, alio non conſtito cenſentur conſumptæ. Horum valoris liquidatio per ſententias conformes, ac in iudicatum tranſactas cũ legitimis contradictoribus ſcientibus etiam hac intimatis intereſſe habentibus latas donec aliud appareat, n.27.& 28.ib.150.& 151.

Alienatio titulo oneroſo facta, videlicet quod alia bona debitoris non adſint, quoad fraudem requiritur ipſe fraudis euentus, d.71.n.25. *Bicchio.* 185

In Alienatione rei facta lite pendente, fraudis euentus dicitur adeſſe ſi alia extent bona apud alienantem, dum lis erat ſuper quantitate quæ ex aliis bonis debitoris poſſit recuperari, ſed ſuper re ipſa alienata conſequenda, ibid.n.26. ratio aſſignatur, n.27.

Modus certus præſcriptus à Teſtatore in alienatione rei iuxta facultatem ab eo conceſſa, eſt omnino ſeruandus; alias venditio eſt nulla, d.76.n.7. *Otthobono.* 196

Alienatio quinimò quando facta à defuncto eſt nulla, poteſt etiam circumſcripto Inuentarij beneficio illam impugnare, ac retractare, ibid. num.10. 196

Alienationis prohibitio in Emphyteuſi expreſſa exerceat vim præcedentis clauſulæ *ad habendũ*, adeò vt tribuere ſolum poſſit facultatẽ alienandi inter illos de linea comprehenſos in inueſtitura, ſecus in extraneos, d.78.n.13. *Cerro.* 200

Alienationis prohibitiones maturo conſilio in inueſtituris appoſitæ, plus attendi debent, quam clauſulæ generales, vt plurimum per Notarios apponi ſolitæ, ibid.n.14. 200

Alienationis prohibitio repugnat naturæ clauſulæ, *ad habendum*, ibid.n.15. 200

Alienandi facultatem tribuit clauſula, *ad habendum*, vbi nihil aliud reſiſtit, ibid.n.16. 200

Prohibitio alienandi concepta cum duabus negatiuis, puta, non poſſit alienari niſi cum conſenſu, in affirmatiuam reſoluitur, & importat poſitiuam licentiam alienandi, ibid.n.17. 200

Clauſulæ generales Inueſtituræ, alias quæ cõprehendere extraneos, ſtante prohibitione alienationis per præceptum negatiuum reſtringuntur ad hæredes ſanguinis, ib.n.19. 200

Manus mortua ad effectum incapacitatis Emphyteuſis alienari prohibitæ dicitur etiam vniuerſitas Eccleſiaſtica, & laicalis, quæ nunquam moritur, ibid.n.28. 200

Alienationis prohibitio rei Emphiteuticæ in conceſſione appoſita enernat vires præcedentium clauſularum, d.79.n.5. *Cerro.* 201

Prohibitio contrahentium explicita, ne bona Emphyteutica Eccleſiaſtica relinquantur, & deueniant ad aliam Eccleſiam iuncta legali prohibitione per relationem ad antiquas inueſtituras interdicit omnem, & quamcumque potentiam alienandi dicta bona vſque ab initio, ita vt nullo vnquam tempore & ad nullum effectum illa à Monaſterio poſſint acquiri, & apud ipſum retineri, ibid.n.11. 202

Nec minus ad effectum vendendi perſonæ habili, & æſtimationem conſequendi, cum huiuſmodi pactum, & contrahentium prohibitio reſiſtat principio acquiſitionis, ib.n.12. 201

Alienationis prohibitio in emphyteuſi Eccleſiaſtica omnem caſum comprehendit etiam hæreditariæ inſtitutionis alteriuſque vltimæ voluntatis, ibid.n.13. 201

Alienatio debitoris non poteſt facere conditionem creditoris deteriorem, ibid.n.4. 201

Alienatio habet ſuam cauſam annexam videlicet hypothecam anteriorem, & ſic habilitatem extremi, d.99.n.8. *Decano.* 236

Hypotheca conditionalis conditione cauſali, vel mixta retrotrahitur ad diem contractus licet hypotheca non ſit purificata ante alienationem, ibid.n.16. 238

Eoque minus cum obiectæ detractiones, alienationes, ac alia pro exceptione deducta longiorem diſcuſſionem expoſcunt, quàm ſubiectæ materiæ poſtulat ratio, d.59.n.18. *Corrado.* 156

Alienabile quod eſt, & poſt remiſſibile, eſt etiam præſcriptibile, d.108.n.12. *Bicchio.* 256

Alienare dicitur, qui patitur rem præſcribi, ibid. n.13. ibid.

Alienari non poteſt fundus dotalis, nec præſcribi ex negligentia Viri, ibid.

Alienari tamen poteſt, & præſcribi debitum dotis, dum maritus poteſt debitorem liberare, ibid. n.16. ibid.

Alienans doloſè rem fideicommiſſo ſubiectam, fideicommiſſum illud reintegrare debet, & pro hoc habet honoratus in onerati alienantis bonis hypothecam, d.110.n.10. 260

Et competit non à die alienationis, ſed à die ſuſceptæ adminiſtrationis. ibid.

Alienaſſe dicitur doloſè cum ſcientiam fideicommiſſi habuit. ibid.

Vel ſi alienando potuit cogitare, ſe non futurum ſoluendo, ibid.n.15. ibid.

Alienatio, ſeu datio inſolutum facta lite pendente impugnari poteſt, tanquam affecta vitio litigioſi, quod tamen limitatur, d.143.n.3. *Vereſpio.* 308

Alienatio quando eſt neceſſaria, non requiritur aliqua ſolemnitas, d.150.n.17. *Meltio.* 321

Alienatio, & venditio quid comprehendat, d.146. n.7. *Cerro.* 315

Alienatio etiam latiſſimè, ſumpto vocabulo, hypothecam etiam comprehendit, d.26.n 6. ibid.

Alienatio rei Emphyteúticæ facta ex cauſa neceſſaria, qualis eſt aſſignatio dotis non requirit conſenſum Domini directi, nec illi ſoluitur laudemium, ibid.n.11. ibid.

Alimenta. Alimentarius.

Alimenta præſtita à viro vxori, non ſolum ad maritalem affectionnem ſed etiam ad conuentæ, & ſolutæ dotis quantitatem referri poſſunt, & debent, d.23.n.9. *Corrado.* 50

Alimenta potius, quam plenum vſumfructum præſumitur legatum Matri in Teſtamento, vbi filius eſt Patris hæres vniuerſalis inſtitutus, quando verba *ſaluis prædictis*, in tali teſtamento fuerint appoſita, d.24.n.13. *Corrado.* 55

Filiatio probatur ex nominatione, tractatu, præſtatione, alimentorum educatione, ac communi reputatione, & fama apud omnes, & ſignanter apud vicinos. &c & quid non ſolum contra parentes, in tractantes, & denominantes, ſed etiam contra tertium, præſertim aliis concurrentibus, d 83.n.4. *Cerro.* 207

Licèt vnus ad totam ſummam condemnare, ne alimentarius ob minutam exactionem damnum patiatur, d.355.n.7. *Bicchio.* 330

Alimentarius ne ob non facilem exactionem totius ſummæ neceſſaria ſuæ ſuſtentationi, fama pareat, & plures ſint obligati; quid ſit faciendum, ibid.n.8. *Bicchio.* ibid.

Allegatio.

Allegatio erroris proprij, quod opinatus fuerit contraxiſſe conſentiente, aut ratificante Patre, allegari poteſt per filiumfamilias ad excludendum renunciantiam agnitionis debiti, defuncto patre factu, d.176.n.13. *Royas.* 356

Amiſſio.

Amiſſæ ſcripturæ beneficio ad hoc vt quis poſſit gaudere, debet ante omnia probare illam in rerum natura extitiſſe, eaque forma, ac tenore conceptum, vt ſi realiter exhiberi poſſet, illi omnino profutura eſſet; Deinde verò caſu amiſſam fuiſſe, d.17.n.4. *Corrado.* 33

Amiſſio ſcripturæ non præſumitur in eo, apud quem nullæ apparent factæ diligentiæ, nulluſque contigiſſe probatur caſus, quo perierint eius ſcripturæ, & ideò ſic allegata, non poteſt dici iuſtificata, ibid n.14. 34

Amiſſio inſtrumenti non probatur, ſi ſimpliciter teſtes deponant ſe illud vidiſſe; Sed neceſſe eſt probare amiſſionem originalis: & quod illi Teſtes ſint valde periti, qui literas illius notarij cognoſcant, ibid.n.15. 34

Amiſſum dici non debet illud, quod peti, ac recuperari poteſt, ibid n.11. 34

Amiſſio ſcripturæ ex quo datur iuſtificata, d.142 n.9. *Bichio.* 306

Anima.

Legatum etſi oretenus diſpoſitum, ſatis probatur abſque ſcriptura, & teſtium diſpoſitione, ſi per teſtamentum ab hærede confirmetur ad effectum vt à ſucceſſoribus debeatur, & executioni mandetur. Eoque magis cum huiuſmodi diſpoſitio ad piam cauſam ſit ordinata, & præſeferat, non ſolum ſuffragium animæ legantis, qui legauit ea lege, vt ſacrificia diuina celebrentur, verum etiam exonerationem conſcientiæ ipſius hæredis, qui diutius defecit, atque diſtulit adimplere, d.20.n.1. & 2. *Corrado.* 40

Animæ ſalutis fauore actus etiam alias de rigore Iuris imperfectus ſuſtineri debet omni meliori, & efficaciori modo, quod conceditur fauore Religionis iuſitæ iuramento pariter concedi debet fauore animæ pro cuius ſalute, conſcientiæque exoneratione iuramentum ipſum relaxari, & moderari ſolet, ibid.n.11.& 12. 41

Opinio, per quam conſulitur ſaluti animæ tanquam tutior, ſemper eſt amplectenda reiectis iuris apicibus, ibid.n.15. 42

Animus.

Animus requiritur ad acquirendam poſſeſſionem, d.49.n.22. *Royas.* 229

Annus.

Minor 25. annis ex Statut. Bon. non poteſt ſe obligare ſine ſolemnitatibus ab eadem requiſitis, d.98.n.11. *Vereſpio.* 235

Annorum triginta ſpatio fatalia appellationis intererunt, & reſtitutionis in integrum, & propterea exequi debet ſententia, dec.54.num.3.4. *Corrado.* 143

Anterior.

Anterior hypotheca licet generalis præfertur ſpecialiter poſteriori, d.99.n.5. *Decano.* 256

Alienatio habet ſuam cauſam annexam, videlicet hypothecam Anteriorem, & ſic habilitatem decimandi, ibid.n.8. 236

Anterioritas.

Anterioribus creditoribus, qui habent expreſſam hypothecam, ſed poſteriorem in bonis quæſitis à debitore poſt dotis hypothecam, præfertur illa ipſius dotis expreſſa, dec.110. num.7. 259

Stante anterioritate, & poſterioritate, in quem caſum, quis ſe obligauit, ipſa obligatio demandatur executioni, præcipuè ſi in inſtrumentis productis obligatio Cameralis reperitur, ib. d.112. n.3. 263

Anulus.

Anuli pretioſi legatum ob memoriæ conſeruationem, cæteris iunctis, ex eodem Teſtamento coniugis morientis in ſurgentibus adminiculis; eſt præſtantior probatio amoris, quàm ſit quælibet contraria ex teſtibus elicita odij, ac diſcordiæ, qui eſſent inter coniuges, d.46.n.31. *Corrado.* 123

Apocha.

Ad Apocham infirmandam, præſumptio *legis Scripturas, C. qui pot. in pign. hab.* ex pluribus colligitur, d.5.n.9. *Decano.* 12

Apocha mutui ſimulata, nullam meretur executionem, licet ſit obligatione Camerali munita, d.8.n.1. *Ottobono.* 16

Apocha, quam præceſſit cōtractus nullus, & inefficax cauſam ſimulandi ſatis præſefert, ib.n.3. 16

Apocham, vel ſcripturam ſubſcribens approbat omnia in ipſis contenta, d.104.n.4. *Celſo.* 248

Apocha priuata carens requiſitis, *l. ſcripturas, C. qui potiores in pignore habeantur*, non probat, d.112. n.5. *Celſo.* 263

Apocha trino teſte munita, probat creditum, ac inſtrumentum, d.113.n.5. 264

Apocha ſubſcripta plenè probat contra ſubſcribentem, d.174 n.2. *Royas.* 353

Apocha ſi quis vti intendit ad ſui fauorem, debet etiam ſtare ei, in eis, quæ ſunt contra ſe, d.157. n.4. *Panzirolo.* 332

Apocha ſimulata nullam meretur executionem, d.176.n.17. *Royas.* 356

Appellatio. Appellans.

Appellationis cauſa per biennium non proſequuta, efficitur deſerta, niſi prorogata ſint fatalia: & ſententia in rem iudicatam tranſit, perinde ac ſi nunquam ab ea fuiſſet appellatum, d.32.n.1. *Cerro.* 87

Appellationem à ſecunda ſententia, quæ concordet cum prima, prohibet Statutum Eugubinum, ibid.n.2. 88

Appellatio dicitur de Appendiciis illius inſtantiæ, cuius eſt ſententia, à qua interponitur, ibid.n.7. p.88.

Appellationis delatio ſimplex, efficit vt Iudex, à quo non poſſit amplius in ea cauſa ſe ingerere, ibid.n.10. 88

Non autem vt cauſam inappellabilem, reddat appellabilem in præiudicium partis, ib.n.11. 88

Appellatio, quatenus cauſæ non competat reſponſio de Apoſtolis reuerentialibus in forma, continet etiam refutatorios, ibid.n.12. 88

Per appellationem cauſa non mutatur, ſed continuatur, d.53.n.3. *Arguelles.* 139

Per appellationem extinguitur iudicatum, vel ſuſpenditur, ibid.n.5. 139

Et appellans reponitur in eo ſtatu, quo erat tempore litis conteſtatæ, n.6. Nullumque poteſt effectum producere, n.7. nec propter eam fructuum reſtitutiò impeditur, n.8. 139

Appellationem ſuſpenſiuam, Ægidiana conſtitutio reiiciens locum ſibi vendicat, quotieſcumque ſententia lata in iudicio poſſeſſorio eſt valida, d.47.n.2. *Royas.* 124

Appellationis fatalia intereunt ſpatio triginta annorum: & reſtitutionis in integrum; & propterea exequi debet ſententia, d.54.n.2.3.& 4. *Corrado.* 143

Ægidiana conſtitutio excluſiua appellationis in iudiciis omnino ſummariis, non habet locum attenta iniuſtitia ſententiæ, d.58.num.1. *Veroſpio.* p.155.

Statutum, quod prohibet vlteriorem, quam vnicam appellationem operatur, vt duæ ſententiæ habeant vim trium, & conſtituerint, rem iudicatam executione demandandam, d.75. n.4. *Cerro.* 193

Sententia lata in Curia in gradu appellationis interpoſitæ à Priori lata in partibus, vtique comprehenditur ſub diſpoſitione Statuti loci; quod proinde ſeruari debet etiam in Curia, ibid.n.6. 193

Appellatio dicitur de Appendiciis illius inſtantiæ, cuius eſt ſententia, à qua interponitur, ibid.n.7. 193.

Appellationis ſimplex delatio, efficit quidem, vt Iudex, à quo non poſſit amplius ſe in ea cauſa ingerere, non autem vt cauſam inappellabilem reddat appellabilem in præiudicium partis, ibid. num.10. 194

Appellatio, licet infra legitima tempora interpoſita, cùm non fuerit infra biennium proſequuta, non impedit rem iudicatam, d.84.n.1. *Royas.* 209

Appellans, ſi cauſam non proſequatur videtur ab appellatione recedere, & facto proprio ſententiam confirmare, ac proinde illa exequi debet, d.86.n.2. a 11. *Meltio*, vbi ampliatur.

Cauſa efficitur deſerta, ſi appellatio interpoſita non fuerit intra tempus debitum proſequuta, & non obtenta fatalium prorogatione, perinde eſt res iudicata, ac ſi non fuiſſet interpoſita appellatio, ibid.n 1. 211

Appellatio admittitur ad vtrumque effectum in litteris Cambij, etſi manu regia poſſit A.C. procedere vigore ſuarum facultatum, d.104.n.10. *Bichio.* 249

Non appellare, & appellationem non proſequi, paria ſunt, d.113.n.2. *Celſo.* 264

Appellans ſi non redit pro Apoſtolis intra terminum iuris, cenſetur appellationi renunciare, & ſententia tranſit in iudicatum, d.168.n.1. *Royas.* 346

Appellatio interpoſita poſt terminum decem dierum, dicitur deſerta, & inducitur res iudicata, d.184.n.2. *Royas.* 363

Approbatio.

Approbatio calculi inducitur per ſolutionem fructuum poſt deliberationem decurſorum in ſubiecta materia, ſuper quo fundatur, dec.77.n.9. *Ottobono.* 197

Et ipſius deliberationis, maximè quando pars ſoluens notitiam ipſius habuit.

Approbantur omnia in ſcriptura contenta per ſubſcriptionem eiuſdem ſcripturæ, d.103. num.4. *Celſo.* 248

Approbatis litteris d'*Auiſo*, & confeſſis, ſtante earum effectuatione, datur earum executio, ac ſi eſſent litteræ Cambij, d.104.n.17. *Bichio.* 249

Approbat hæres totaliter factum defuncti, per aditionem hæreditatis ſimpliciter, d.110. num.5. *Cerro.* 259

Approbaſſe cenſetur contenta in litteris miſſiuis ille, qui illas ad ſe miſſas acceptat ſimpliciter, & ſine

ſine contradictione, d.110.0.1.*Veroſpio.* 273

Argumentum.

Argumentum à coottario ſenſu io ſtatuto, ſub verbis præſertim oegatiuis concepto, ſtrictè recipitur, & ad limites diſpoſitionis io ſeoſu directo ſancitæ, d.98.n.13.*Veroſpio.* 235

Articulus.

Articuli regulariter in Curia admitti ſolent, etiam parte oppooeote, cum Clauſulis præſeruatiuis, quoquo modo ad cauſam conferant; dummodo noo ſint omnino irreleuantes, vel aliter ſuſpecti, d.26.n.1.& n.2.*Corrado.* 63

Articulus Inſtrumento publico aduerſarius ſuſpectus admodum redditur, proindeque iure merito eſt reiiciendus, ibid.n.10. 66

Sententia non poteſt tranſire in iudicatum contra oon citatos, & ſuper Articulo iudicato intereſſe non habentes, oec illis vllum poteſt inferre præiudicium, d.54.n.8. *Corrado.* 143

Aſſecuratio.

Fructus dotales debentur pro tempore, quo lis per mulierem inſtituta pro aſſecuratione, & ſucceſſiuè reſtitutione ſuæ dotis, contra virum, ſeu eius creditores durauit, dec.6. o.1. *Decano.* 11

Aſſecurationis contractus requirit iuſtam compenſationem periculi ſuſcepti, dimittendo ſaltem aſſecuranti certam partem lucri ex pecuniis percipieodam, d.101.n.5.*Bichio.* 245

Aſſertio.

Aſſertio facta in Inuentario hæreditatis, probationem, niſi aliunde iuſtificetur, oon coocludit, d.50.n.21.*Cerro.* 131

Aſſignatio.

Aſſignatio Crediti declarandi, ſe habet indeterminatè ad hanc, vel illam declarationem, d.12. o.3.*Cerro.* 21

Aſſignatio rei cum declaratione facienda, transfert domioium temporaneum, & reuocabile, ibid.n.5. 21

Aſſociatio.

In Iudicio poſſeſſorio Aſſociationis, ad bona emphyteutica ratione caducitatis per emphyteutam incurſæ quæ probari requirantur, dec.13. n.14. *Corrado.* 27

In Iudicio Aſſociationis ſententia ex nouis probationibus poteſt iuſtificari quando agitur de illius coofirmatione, ibid.o.18.vbi vide n.ſeqq.

Mandatum de aſſociando in bonis emphyteuſis, quod à Iudice petitur extra Iudicium ad euitandas rixas, & ſcandala, nec citationem partis, nec cauſæ cognitionem requirit, ibidem num.21.

Aſſociatio petita ratione ciuilis poſſeſſionis, non datur conſtitutario, qui patiendo ab alio rem naturaliter poſſideri, amiſit ciuilem poſſeſſionem, d.43.n.8. *Ghiſilerio.*p.116. petita verò vigore facultatis capiendi poſſeſſionem propria authoritate datur, quia hæc eſt poſſibilis, cum poſſeſſione alterius, ibid o.9.& 12. Quioimo alium poſſidere ſupponit, n.10.

Aſſociatio, quæ fundatur in facultate capiendi poſſeſſionem propria auctoritate, non amittitur ex ſola patientia, & oegligentia modici temporis, ſed præſcriptione triginta anuorum. Et non petit oiſi qooad effectum retinendæ tantum, ſecus quoad alios, n.13.

Aſſociatio petita, per exceptionem nullitatis ſuper articulo Iuris controuerſo, vt per opinionum diſcrepantiam non poteſt retardari, ibid. num.15. 117

Attentatum.

Attentata petuntur reuocari via priuilegiata, d.37. num.9.*Decano.* 105

Veniens autem ex alia via, neglecta via attentatorum, non gaudet illius priuilegio, n.8.

Attentatorum purgationis prætextus quoad expenſas damna, &c. quæ ſunt purgando, non poteſt retardare proceſſum negotio principali, quando de illis non conſtat ſaltem in geoere, & attentans poteſt ſupplere mediante depoſito vnius ſolij cum obligatione ſoluendi reſiduum facta liquidatione, ibid.n.5. 37

Atteſtatio.

Conſignatio rei conuincitur, ex fide mediatoris, iuncta atteſtatione alterius, dec.74. n.7. *Veroſpio.* 191

Stylus fori in ordinariis probatur ex atteſtationibus Notariorum, & Cauſidicorum loci, licet extraiudicialibus, d.78.o.4.*Cerro.* 199

Auctoritas.

Auctoritate propria capiendi poſſeſſionem fundi cenſualis licentia explicita continetur in ventre Inſtrumenti, in quo appoſita eſt clauſula *dans, & concedens*, &c. d.16.n.6.*Bichio*, p.30. Et hæc ſola facultas in omni contractu ſufficit pro obtinenda aſſociatione, ibid.n.7. 30

Poſſeſſio Iudicis auctoritate adempta iuſtam præbet manumiſſionis cauſam, d.59.n.1. 156

Augmentum.

Augmentum dotis, Iure permiſſum eſt etiam conſtante matrimonio, d.22.n.13.*Corrado.* 47

Augmentoio dotis explicitè factum iuxta formam in legibus de hoc diſponentibus conſtitutam permiſſum eſt: ſecus ſi animo donandi ſimulata dotis receptiooe fingeretur, ibid.n.4.& 25. 47

Mandans inſtitui hæredem pro Augmento decoris familiæ, dat facultateio diſponeodi ad libitum etiam in vnum tantum de familia, decis.100.n.21.*Cerro.* 242

Auiſo.

Litteræ *d'Auiſo*, non habent viam executiuam, d.104.o.8.*Bichio.* 249

Litteræ *d'Auiſo*, non ſubſunt facultatibus A.C. ve nec alia mandata de ſoluendo, ibid.n.9. ibid.

Litteræ *d'Auiſo*, concurrentibus effectuatione, partis aduerſæ approbatione, & cõfeſſione, executionem merentur, oon ſecus, ac litteræ Cambij, ibid.

Auocatio.

Auocatio bonorum, nulla excuſſiooe hæreditatis facta, fauore dotis valet, d.14.n.14.*Terracinen.* 27

Creditor ex cauſa onerosa, poteſt auocare à poſteriore ex cauſa lucratiua, etiam pecunias bona fide conſumptas, ibid.n.15. 27

Author.

contra Authorem lis introducta tranſit etiam in illius ſucceſſorem, qui eadem perſooa reputatur, ac eodem iure defenſionis vtitur, d.76.n.6. *Ottbobono.* 196

Auus.

poſt Aui obitum longè oati noo illi ſuccedunt in præiudicium alterius etiam remotioris tunc temporis ſuperexiſtentis, dec.100.n.25. *Cerro.* 243

B

Benefactor.

BEnefactoris inſignia ſeu alterius, exculpta in fabrica Eccleſiæ à Regularibus, vel aliis Eccleſiaſticis constructa, non faciunt, quio ad ipſoſmet adhuc pertineant, deciſ. 18. num. 11. *Albergato.* 36

Beneficiatus.

Beneficiatus habens adminiſtrationem in vita, æqoiparatur vſufructuario, deciſ. 85. oum. 5. *Celſo.* 210

Beneficium.

Hæres abſque beneficio Inuentarij, tenetur ſatisfacere etiam de proprio, creditoribus hæreditariis; licet aliud ſit quoad fideicommiſſarios vniuerſales, d. 17. n. 1. *Corrado.* 33

Beneficio ſcripturæ amiſſæ ad hoc vt quis poſſet gaudere, debet ante omnia probare, illam in rerum natura extitiſſe, eaque forma ac tenore conceptam, vt, ſi res aliter exhiberi poſſet, illi omnino profutura eſſet; deinde verò caſu amiſſam fuiſſe, ibid. n 4. 33.

Diſpoſitio Iuris Canonici, quod hæres etiam ceſſante beneficio Inuentarij non teneatur de proprio: non habet locum in foro iudiciali vbi contrarium eſt verius, atque receptius, ibid n. 20. 20

Beneplacitum.

Clauſulæ, in emphyteuſi Eccleſiaſtica, non impetrato beneplacito Apoſtolico, non poſſunt extendere conceſſionem, vltra perſonas expreſſas, d. 79. n. 3. *Cerro.* 201

Beneplacitum Apoſtolicum, aliæque ſolemnitates requiſitæ in alienatione emphyteuſis Eccleſiæ in extraneos, non præſumuntur ex curſu temporis, niſi ſimul concurrat obſeruantia, ibid. num. 4. 201

Linea ad effectum deuolutionis emphyteuſis, non poteſt dici finita per exiſtentiam in Religione vltimi ex ipſa, dum ſaltem eius vita durante, commoditas bonorum remaneat penes Monaſterium, ibid. n. 7. Declaratur, n. 8. procedit in emphyteuſi priuatorum, vel in emphyteuſi Eccleſiaſtica conceſſa etiam pro extraneis, & cum ſolemnitatibus requiſitis, ſecùs verò in emphyteuſi Eccleſiaſtica non tranſitoria ad extraneos, & in quas deficiunt ſolemnitates requiſitæ, & Beneplacitum Apoſtolicum, ibid. n. 9. 201

Bona.

Regula, quæ aſſiſtit fideicommiſſario, quod bona fideicommiſſi non poſſint creditoribus hypothecari, vel ab illis capi, ita vt dicenti ſe eſſe in caſu limitationis, fundamentum hæc exceptionis probare incumbat, non habet locum in creditore ex cauſa dotis, negante adeſſe bona libera, cum imò ſufficiat ei ſimpliciter allegare, ex quo plus alitas de iure non præſumitur, dec. 16. n. 19. *Bicchio.* 31.

Fideicommiſſarius, qui vult dotationem, ſeu alienationem ex cauſa dotis infringere, allegando potuiſſe dotem conſtitui, aut ſolui in bonis liberis, illorum exiſtentiam, in qua ſe fundat, probare debet, ib. n. 20. ampliatur, num. 21. 31

Alienatio bonorum fideicommiſſi, tenet ſolum pro concurrenti quantitate æris alieni ex bonis fideicommiſſi detrahendi, ibid. n. 30. 32

Immiſſio creditoris in bonis, quæ prætenduntur fideicommiſſo ſubiecta ſemper datur, vbi exceptio fideicommiſſi non eſt omnino clara, ibid. n. 31. 32

Bonorum alicuius exiſtentia non præſumitur vbi, facta diſcuſſione fuit relatum ab executore deputato, & per diligentias non fuiſſe adinuenta, d. 18. n. 12. *Albergato.* 36

In Bonorum hæreditariorum excuſſione neceſſaria eſt citatio hæredis, & deputatio duorum executorum cum Iudicis decreto, excuſſionem eſſe legitimè factam declarantis, ibid. n. 14. 37

Hæres non poteſt ex aliquo ſuo actu præiudicare legatario in iuribus illi competentibus, tàm in bonis legatis, quàm etiam ipſius hæredis, d. 20. n. 12. *Corrado.* 41

Bona hæreditaria, ſtatim poſt hæreditatis acceptationem, cadunt ſub hypotheca ad fauorem creditori hæredis, d. 34. n. 6. *Cerro.* 91

Bona emphyteutica ex pacto, & prouidentia, ſunt alienabilia, d. 35. n. 2. *Pentingero.* 94

Bona emphyteutica, etiam ex pacto, & prouidentia poſſunt alienari à primo acquirente, ibid. num. 7.

Filij, & alij inueſtiti in cauſa oneroſa, dicuntur habere bona illi à primo acquirente, ſed in cauſa lucratiua, illa recipiunt ex liberalitate emphyteuſim concedentis, & ex propria perſona, tanquam ad illa vocati ſub nomine collectiuo filiorum, vel deſcendentium, ibidem, num. 11. pag. 94. Et hoc ſecundo caſu, bona filius aliunde habet, quam à Patre, n. 12. Vnde ſicut Pater aduentitia filij bona in eius præiudicium alienare non poteſt ita, neque pariter ad eius præiudicium de eiuſmodi emphyteuſi diſponere valet, præſertim ſine conſenſu Domini directi, ibid. n. 13. 94

Bona Eccleſiæ ſemper conceduntur ad meliorandum, ibid. n. 15.

Bonorum emphyteuticorum alienatio valet, quando de præiudicio ſolius Domini directi agitur, ibid. n. 17. 94

Domini concedentis emphyteuſim non intereſt quòd bona citius ad remotiorem tranſeunt, ad quem alias quandocunque ſunt tranſitura, & ab initio erat notus concedenti, ac ſecundum eius voluntatem ſuccedit, ibid. num. 18. 94

Bona emphyteutica dotis priuilegio alienari poſſunt, taliqne modo alienata, mortua muliere transferuntur ad hæredes, ibid n. 25. 95

Bona reuertuntur ad comprehenſos in Inueſtitura, mortuo alienante ex cauſa dotis, ibidem num. 24. 95

Statutum Vrbis *cap. 22. lib. 1.* diſponens, bona emphyteutica dari poſſe in dotem, cum non habeat verba vniuerſalia apta etiam comprehendere bona Eccleſiæ, talia bona non comprehendit, ibid. n. 26. pag. 95. Et talia ſtatuta quamuis auctoritate Apoſtolica condita, non comprehendunt bona Eccleſiæ, niſi fuerint ſaltem ibi implicita, & ſub vniuerſalitate verborum ſpecificata, ibidem num. 27. 95

Bona Eccleſiaſticorum præſumuntur acquiſita ex redditibus Eccleſiæ, & ideo cadunt ſub ſpolio, d. 39. n. 3. & 14. *Royas.* 104. & 105

Bona

Bona donata reuocabiliter cadunt ſub ſpolio in quibus terminis intelligatur, ibid.n.14. 105

In bonis filij prædefuncti, Matri legitimæ ſupplementum debetur, ſiue cum Teſtamento, ſiue ab inteſtato, ibid.num.14 pag.105. diſtinguitur ex mente Menoch. conſ.327.n.12.105 inter bona paterna, & alia: vbi videatur diſtinctio. n.15. 105

Ex bonis filij profectitiis morientis, mater biona non capit, niſi quod ſi filius relinquit, quia cenſetur agnita, ſeu inſtituta, vt quilibet extranea, & hoc ob iniuriam filio illatam, ob quam excluditur à plena ſucceſſione inteſtati, d.42.n.42. p.114. quæ inmutiæ ratio non habetur in bonis aliunde quæſitis, in quibus poteſt pleno iure ab inteſtato ſuccedere, ibid. n.43. *Corrado.* 113

Bonorum liberorum exiſtentia pro ſatisfactione dotis ſufficientium ad effectum excludendi remedium Auth. reſque C. communia de legat. debet ab allegante tanquam fundamentum ſuæ intentionis probari. Et quod talia eſſent bona de tempore reſtitutionis dotis, vt ex illis ſine lite, & controuerſia, dos debita cum effectu poſſet reſtitui, d.43. n.33 & 34. *Ghiſilerio.* 117

In bonis hæreditariis immiſſio debetur hæredi ſcripto iuxta diſpoſitionem *legis fin. Cod. de edict. diu. Adr.toll.* deciſ.47. num.1. *Royas.* 124

Bona dotalia vxoris à Patre retenta vſque ad eius obitum cenſetur hæreditatem illius prædefunctæ, nomine filij, cui delata fuit, adiuiſſe. Hæc concluſio procedere videtur in ſolis filiis infantibus, ſecus verò in maioribus infante, dec.50. n.19. limitatur, n.20. *Cerro.* 131

Ex bonis Emphyteuticis dotes poſſunt mulieribus conſtitui ſine conſenſu Domini directi, etiam aliter ex pacto conuento ea ſpeciali diſpoſitione Statuti Vrbis lib.1.c.122. dec.51. n.18. *Corrado.* 135

Statutum Peruſinum prædictum in §. item ſi aliquis receperit, verſ.& intelligatur dos, &c. ponit caſum dotem poſſe eſſe conſtitutam de bonis mulieris dotatæ, d.54.n.14. *Corrado.* 144

De bonis paternis filia dotari debet, & ex diſpoſitione dicti Statuti in §. item ſi aliquis Pater, & ex diſpoſitione Iuris communis, ibid, num.15.

In bonis Auiæ legitima debetur filiæ naturali Patre prædefuncto, quæ firmiter aſſeruit illum fuiſſe ipſa inſtante legitimatum, & pro tali haberi volun, atque diſpoſuit, ibid.n.14. 145

Alienatio bonorum fideicommiſſo ſubiectorum ſuſtinetur ſaltem ratione legitimæ, & aliarum detractionum venditoribus bonis debitorum, d.55.n.15. *Corrado.* 149

Bona fideicommiſſi viuentibus naturaliter profeſſis regulariter remanent penes Monaſteria aliter capacia ea retinendi in communi, intereaque ſubſtituti non admittuntur, ibid. n.21. limitatur n.22. 150

Detractiones poſſunt eximere bona à fideicommiſſo, d.56.n.15. *Corrado.* 153

Bona fideicommiſſo poſſunt eximi mediante aliorum liberorum ſubrogatione concurrente Apoſtolica derogatione, ibid.n.16. 153

Bona fideicommiſſo particulari obnoxia debent contribuere ad ſolutionem legatorum ab eodem fideicommittente relictorum; dum patrimonij vires legatorum onera non ſuſtinebunt; d.58.n.2. *Vtroſpio.* 155

Prohibitio facta à Teſtatore de alienandis bonis, quæ fideicommiſſu ſuppoſuit non extenditur ad præiudicium legatariorum in eodem teſtamento, ſed videtur potius adiecta ex erronea pinguioris fortunæ credulitate, quam teſtatur in ſuo patrimonio ſperauerat, ibid. num.9. 156

Bonorum venditionem poteſt alter peragere ſi plures creditores fundum hypothecatum poſſideant alteroue illis ſatisfactum, dec.77.n.15. *Otthobono.* 198

Bona emphyteutica Eccleſiaſtica in Eccleſiam vel manus mortuas deuenire non poſſunt, dec.78. n.23.& 24. *Cerro.* 200

Linea ad effectum deuolutionis emphyteuſis non poteſt dici finita per exiſtentiam religionis vltimæ ex ipſa eum ſaltem eius vita durante commoditas bonorum remaneat penes Monaſterium, d 79 n.7. declaratur, n.8. *Cerro.* 201

Hoc enim caſu etiamſi Monaſterium eſſet capax bonorum in communi nihilominus bona in ea comprehenſa ab ipſo, nec prætendi, nec minus retineri poſſunt pro ſola fructuum commoditate durante vita Monachi, ibid.n.10. 205

Prohibitio contrahentium explicita, ne bona emphyteutica Eccleſiaſtica relinquantur, & deueniant ad aliam Eccleſiam iuncta legali prohibitione per relationem ad antiquas inueſtituras interdicit omnem, & quamcumque potentiam alienandi dicta bona vſque ab initio, ita vt nullo vnquam tempore, & ad nullum effectum illa Monaſterio poſſint acquiri, & apud ipſum retineri, d.79.n.11. ibid. 205

Interpellatio alteri facta, quam hæredi illius ex cuius bonis eſt facienda ſolutio dotis, non conſtituit illum in mora, d.82.n.5. *Otthobono.* 207

Renunciatio facta per fœminas dotatas de omnibus bonis maternis, paternis, & fraternis, quæ quomodocumque, & qualitercumque tam ex teſtamento, quam ab inteſtato, ac alia quauis cauſa prætendere poſſit, clauſulis ampliſſimis ac generalibus concepta reſoluitur in pacto de non ſuccedendo eiſdem, in quorum hæreditate nullum Ius ob dotem receptam, nec competebat, nec competere poterat, deciſ.84.n.8. *Royas.* 209

Saluianum intrat vbi eſt clauſula conſtituti cum hypotheca, & obligatione bonorum concurrentibus extremis, d.85. num.1. *Celſo.* 210

Saluianum datur etiam contra tertium titulo poſſidentem, & etiam pro conſequendis bonis donatis, ibid.n.3. 210

Clericus poteſt diſponere de bonis patrimonialibus, & induſtrialibus, ibid.n.6. 210

Identitatis bonorum probatio eſt requiſitum ſubſtantiale ad obtinendam omiſſionem vigore, *legis fin. C. de ed.diu. Adr.toll.* d.86.n.9. *Meltio.* 211

Donatarius vniuerſalis ad hoc vt teneatur ſeruare factum defuncti duo copulatiua requiruntur, nempe quod donatio ſit vniuerſalis omnium bonorum, & quod nullus alius datus fuerit hæres vniuerſalis, ibid.n.14. 211

Bona donata Nepoti ab Auo in cauſa matrimonij contrahendi nulla facta mentione filiorum eiuſdem ſiue ex primis, ſiue ea ſecundis nuptiis, cenſentur etiam æqualiter acquiſita pro omnibus filiis ea quocunque matrimonio procreandis conueniente æquali affectione, erga omnes tam Aui donantis, quam Patris donatarij, d.87. n.1. *Otthobono.* 214

Obligatio ad bona futura intelligitur ſub conditione ſi aequirantur, dec.99.n.1. *Coccino.* 236

Bona conſeruantur in primogenitis melius, quam inter plures ea diſtribuendo, d.100.n.19.*Cerro.* 242

Bona fides non iuris rigor ſpectandus eſt inter mercatores bonæ famæ, & exiſtimationis, d.106 num.24. *Bicchio.* 253

Bona quando nulliter ſubhaſtantur, emens facit fructus ſuos, dum ei non fuit teſtitutum pretium decl. n.14. d.144.n.2.*Royas.* 309

Bona poſſeſſa à filio in loco, vbi pater eius poſſidebat, præſumuntur eſſe illa eadem quæ à patre poſſidebantur, d.145.n.2. *Cerro.* 313

Intellige dum non exhibetur alius titulus, nec apparet de acquiſitionibus filij amplis, num.4. D. ibid. n.5. ibid.

Bona æſtimantur ad rationem quinque pro centenario, d.124.n.4.*Carrillo.* 279

Bona ſuper quibus elegit filius legitimam non continentur ſub fideicommiſſo, d.127. num.3. *Ghiſilerio.* 283

Quando reſtituuntur bona permutata reſciſſa permutatione, valor fructuum ad æqualitatem ex æquitate reſtituendus eſt, & compenſandus. d.190.n.3 *Royas.* 368

Bona mulieris, præſumuntur eſſe mariti, ad hoc vt in dubio excludatur præſumptio turpis quæſtus, d 158.n.3. *Veroſpio.* 334

Bona præſumuntur vxoris, & non viri, quando mulier præſtitit conſenſum in alienatione eorum, ibid.n 9. ibid.

Bona Extradotalia vxorum, mariti de conſuetudine ſolent adminiſtrare, vti procuratores, d.154. n.13. *Bichio.* 329

Breue.

Breue Pontificium habet vim legis, d.12.n.6.*Cerro.* 21

Breuitas.

Intercedente breuitate temporis inter decretum, & actum, d.98.n.4. *Veroſpio.* 234

Bulla.

Bulla Baronum remouet impedimentum fideicommiſſi, d.96.n.5.*Peutingero.* 233

C

Caducitas.

Caducitas, quæ præſumitur incurſa ab inueſtito ſcilicet eo viuente non declaratur poſt illius mortem per ſucceſſorem declarari non poteſt, d.29.n.14 *Meltio.* 80

Caducitas nō intrat in locatione, d.125.n.5.*Royas.* 280

Caducitatis locus eſſe ſolet ex alienationibus irrequiſito Domino factis, & ſine ſolutione laudemij, ibid n.10. ibid.

Incurſa caducitas non dicitur venditione facta rei emphyteuticæ, cum clauſula, *ſaluo aſſenſu & non alias* quamuis ad traditionem fuerit deuentum, ibid.n.13. ibid.

Calculus. Calculator.

Calculus ſiue Bilantium confuſum continens partitas, quæ ex ipſa lectura dignoſcuntur erroneæ nullius eſt releuantiæ pro redditione rationum, d.24.n.1.*Corrado.* 53

Calculus probat contra ipſum confitentem, & ab eo cauſam habentem, d.27.n.2.53.54.*Corrado.* 75.& 76

Calculus debet rectè, & ritè confici, quando in eo partitas diſtinctas iuſtificandas per iuramentum confitentis ſi modicæ ſint, ſi verò magnæ arbitrio Iudicis, ibid.n.3. 69

Calculus debet continere partitas diſtinctas etiamſi omnia in eo poſita conneaa dici poſſint tanquam ſub eadem adminiſtratione comprehenſa, ibid n 4. 69

Calculus non debet continere genericas, confuſas in verſimiles, & erroneas partitas alias rationes dicuntur in ſolle, ibid n 5. 69

Calculus factus à Tutore vltra qualitatem, & conditionem Pupilli ea pendente, & formam ſibi à Tutore præſcriptam tranſgrediente non attenditur, indeque doli, & læſionis pupilli, & præſumptio reſultat, ibid.n.15. 71

Calculus ſupra Statutum hæreditatis cum pactum conſenſu prævia exactiſſima bonorum inquiſitione Iudicis decreto, ac præſentia confectus eundem Statum hæreditatis comprobat, & omnino attenditur, bonorum alia in hæreditate non extare præter ea quæ ibi deſcripta ſunt præſumitur, & contrarium aſſerenti incumbit probatio, decıſ.14.num.36. p.57. & deciſ.27. num.51. & 52. & n.55. *Corrado.* 75. & 76

Calculus probat contra producentem nec valet amplius impugnari, deciſ.44. n.3. *Otthobono.* 118

Calculus erroneus non habetur in conſideratione, d.126.n.11.*Royas.* 282

Calculatoris relationi ſtandum eſt, quando à Iudice ad id fuit deputatus, d.163.n.15.*Royas.* 341

Calculatoris relationi à Iudice elect. nunc maximè eſt ſtandum, ſi ab eà partes non appellarunt, dec.ibid. 22

Calumnia.

Calumnioſa protelatio cauſæ non præſumitur in Creditore petente remiſſoria, cum in eo ceſſet ſuſpicio vt faciat ad effugiendam ſolutionem, d.2.n.10.*Royas.* 5

Per ſolius Calumniæ præſumptionem in Sacr. Trib. Rotæ remiſſoria non ſolet denegari in vlteriori Inſtantia, ib.n.11. 5

Cambium.

Cambia, vti damna, & intereſſe, poſſunt prætendi, ab eo, qui, cum mandatum ad cambiandum ſuſceperit, illud non adimpleuit, nec minus docuit ſe feciſſe debitas diligentias pro reperiendis perſonis, quæ pecunias ad cambium acciperent, d.4.n.4.*Meltio.* 10

per Cambiorum deſitionem ex defectu implementi cambiare debentis, damna, & intereſſe paſſa, optimè iuſtificantur & atteſtationibus Merca

Mercatorum, non defeciſſe occaſiones cambiandi. Et liquidantur ex paritis, ac giratis cambiorum ſingularum feriarum, ibid n.5. 10

Cambia iniuſtè ſoluta ſortem extenuant, d.7.n.2. *Decano.* 15

In cambiorum materia, mercatorum atteſtationibus eſt defendendum, ibid.n.5. 15

Cambia non debentur, niſi ex pecunia numerata, & effectiua, quæ ſuper Cambiis negotiari poſſit, ibid.n.13. 15

Cambia exercere ſolitus creditor in ſtatu exigendi pecunias à ſuo debitore, qui ſit Mercator publicus in Nundinis quando non exegit illas penes eundem debitorem, concurrente aliqua conſenſus coniectura in Nundinis Cambiorum exercendas, dimiſere cenſetur, ibid. num.14 p.15. Eoque maximè ſi debitor in Nundinis, Ære, vel Creditor, eam ſummam reperiri, ac paratam habere poteſt, ibid. n.15. 15

Cambia, non debentur vti Cambia, niſi quando de eorum realitate conſtat ex litteris, quæ vocantur expeditionis, ſiue, *dell'andata*, ad Nundinas tranſmiſſis, & ex aliis litteris, quæ nuncupantur, reditus dictæ Nundinis, ex quibus illorum laſtitia ſufficienter probatur, d.10, n.3. *Melsio.* 19

Cambia, quando non conſtat de iſtis ſubſtantialibus cambiorum, non debentur, & exacta, cedunt in extinctionem ſortis, ibid.n.4. 19

Cambia debentur vti damna, & intereſſe, ab eo, qui, cum Mandatum ad cambiandum ſuſceperit, non adimpleuit quod debuit pro inuenien- dis perſonis, quæ pecunias ad cambium reciperent, ibid.n.5. 19

Cambia, vti damna, & intereſſe, debentur ad illam rationem, ad quam demonſtratur aſcendiſſe giratas Cambiorum ſingularum feriarum temporis, quo Cambia petuntur, ibid n.6. 19

In litteris Cambij ſimplex ſubſcriptio denotat obligationem proprio nomine contractam, deciſ.98.n.7.*Vereſpio.* 19

In Cambiorum materia non ſtatur partis confeſſioni & ſolidationi inter eos factæ; ne ſub prætextu talis confeſſionis aperiatur via fraudibus, & illicitis vſuris, d.101.n.4.*Bicchio.* 245

Cambia probanda ſunt à creditoribus, qui ſunt actores, ibid.n.5. ibid.

Promittens negotiari pecunias ſuper cambiis, tenetur ad intereſſe, nec curatur an negotiatus fuerit, necne, d.101.n.7. 245

Dans pecuniam ad cambium, non tenetur probare illas fuiſſe ad cambium negotiatas, ibid. n.8. ibid.

Petens cambia, vti cambia, tenetur probare pecuniarum tranſmiſſionem ad nundinas; & cur, d.dec.101.n.10.*Bicchio.* ibid.

Petens cambia, vti damna, & intereſſe, illa obtinebit abſque quo probet eas pecunias fuiſſe per mandatarium ad cambium datas, ibid. num.12. ibid.

Mandatarius ad certam quantitatem, loco damnorum, & intereſſe, condemnari non poteſt, niſi mandans probet quantum poſt mandatum ſuſceptum fuerit ab aliis ex cambiis perceptum, ibid.n.14. ibid.

Cambia non ſunt vniformia, ſed reddunt modo plus, modo minus, imo quandocumque damnum afferunt, d. dec.17.*Bichio.* ibid.

Accipiens pecunias ad cambium, non debet ſubire omne damnum, & eas dans habere omnè lucrum, ibid.n.28. 4

Eſt contrarius, vt dans ad cambium habeat caput ſaluum, & recipiens habeat caput fractum, ibid. n.23. 246

Cambium nuncupatum, *con la Ricorſa*, ceſſante facultate cambiandi, & recambiandi, ac cæteris requiſitis, eſt illicitum, d.104.n.11. 249

Cambia contracta ſolum ob moram ſolutionis, ſunt reprobata, d.dec.n.12. *Bichio.* ibid.

Cambia etiam regularia, pro ſecundis, & vlterioribus nundinis, ſunt reprobata, ibid.n.13. ibid.

Cambia tam nundinalia, quam irregularia, ſeu intercalaria requirunt iuſtificationem, ibid.n.14. ibid.

Cambia *con la Ricorſa*, quomodo contrahantur, ibid.n.22. 250

Cambium, *con la Ricorſa*, qualiter verè dicatur, ibid.n.23.& 24. ibid.

Cambia noua, & negotia ſolent fieri in dies inter mercatores, quæ vti diſtincta particularem habent executionem, d.dec.n.27.*Bichio.* 250

Cambiorum ſolutio eſt probanda ab affirmante, non à negante ſolutionem, ibid.

Cambij litteræ ſumma in mandato quomodo probetur, d.105.n.3. 251

In cambiis continuatis ex diſpoſitione Sacræ Cõgregationis à Sancta memor. Vrbano VIII. deputatæ, ſemper eſt in poteſtate debitoris, illorum ſortem reſtituere, d.106.n.3 *Bichio.* 252

Cambium dicitur reale, quando conſtat de tranſmiſſione litterarum ad ſingulas nundinas, ibid. num.4. ibid.

Cambij litteræ quod ſint tranſmiſſæ probatur ex litteris reditus, ibid.n.5. ibid.

De Cambij ſubſtantia non ſunt litteræ reditus, ſed eius realitas conſiſtit in litteris *d'Andata*, à legitimo Campſore verè, & realiter tranſmiſſis ad locum nundinarum, ibid.n.12.& 13. *Bichio.* 253

Cambium licitum, & capitale ſunt intereſſe recambiorum; dummodo tamen entrant diſpaccia, ibid.n.25. ibid.

Facultas accipiendi pecunias ad cambium conditionaliter alicui data, vt ſuum operetur effectum quæ probari debeant, ibid n.2. ibid.

Denuntiatio condictionis euentum, ſub qua fuerat conceſſa facultas accipiendi pecunias ad cambium probari debet maximè reſpectu fideiuſſoris, ibid.n.3. Ibid.

Cambia vt licitè debeantur de realitate illorum cum effectu conſtare debet, per partitas nempe librorum, aut litteras nuncupatas, *de Spacci*, ibid.n.4. ibid.

Cambij contractus non poteſt dici impletus, ob non ſolutionem pecuniarum, d.147.n.24. *Vereſpio.* 318

Cambia, & recambia non debitori creditori à debitore ob retardatam ſolutionem, niſi conſtet de antecedenti interpellatione, & ſubſequuta intimatione facta debitori, quod debitum eſſet ſub vſuris, d.167.*Royas.* 345

Cambia & recambia non debentur creditori à debitore ob retardatam ſolutionem, niſi conſtet realiter dictas pecunias fuiſſe acceptas in cauſam debiti, ibid.n.2. ibid.

In materia cambiorum plurimùm creditur mercatoribus, d.189.n.8. ibid.

Cambiare.

Cambiandi & recambiandi facultas in certis caſibus conceſſa, illis non euenientibus nihil operatur, d.138.n.1.*Carillo.* 302

Cameralis Obligatio.

Sub Obligatione Camerali promittens principaliter, & inſolidum conſtituitur principalis debitor, d.108.n.6. *Bicbio.* 256

Cameralis obligatio habet executionem paratam, & probatur executiuè procedi in vim illius, dec.109.n.1. *Celſo.*257. & *Bicchio.* d 101.n.1. 262. & *Celſo*, d.112.n.2.262. & *Celſo*, d.114. num 3. 265

Cameralis Obligatio non læditur per clauſulam, *Si quid exequendum*, ſtante validitate, & iuſtitia mandati, ſed proceditur ad vlteriorem executionem, d.112 n.4.*Celſo.* 263

Camerali Obligatione attenta, poteſt creditor agere contra debitorem ſui debitoris, etiam non facta excuſſione, d.113.n.3. *Celſo.* 264

Cameralis Obligationis executio non retardatur per exceptiones turbidas, d.114.n.16.*Celſo.*266

Canon.

Canonum ſolutionis defectus per biennium continuum requiritur, ad effectum vt emphyteuta Eccleſiæ, ex eo capite expelli poſſit, d.51.n.15. *Corrado.* 135

Biennium huiuſmodi ſuppleri non poteſt ex tempore decurſo pendente lite, ibid.num.16. 135

Canones ſoluti à ſpoliatore, debent refici per ſpoliatum, d.72.n.15.*Onbobono.* 187

Capacitas.

Capacitas, & poteſtas, quam concedens habere opinatur, iuxta conſuetudinem, & communem Intellectum, regulant voluntatem concedentis, d.95.n.16. *Meltio.* 230

Capacitas ſubiecti, & potentia concedentis, dant intelligentiam verbis conceſſionis, ib.n.21. 230

Capitale.

Capitalis periculum, ſeu riſicum qui ſuſcepit, intelligitur, promiſiſſe reſpectu periculi amiſſionis ipſius capitalis, extra naturam negotij, dec. 101.n.2. *Bicbio.* 245

Promiſſio de reſtituendo capitale non intelligitur de toto capitali, ſed de eo quod ſupereſt, ibid. n.21. 246

Vt dans pecunias habeat capitale ſaluum, & damnum ſpectet ad recipientem, eſt omnino contra iuſtitiam & vſurarium, ibid.n.27.& 28. ibid.

Capitale, & Cambium licitum, ſi tamen currant diſpaccia, ſunt intereſſe recambiorum, d.106. n.25.*Bicchio.* 255

Capitulum.

Si Capitula, in contrahentibus, diſcordent, ab Inſtrumento potius ſtandum capitulis quam inſtrumento, d.136.n 6. *Royas.* 299

Capitula contractuum fiunt à partibus, inſtrumenta vero à Notariis, ibid.n.7. ibid.

Capitulis quod potius ſit ſtandum, quam in inſtrumento, id intelligitur, quando ſtatim fuit celebratus contractus, ibid n 8. ibid.

Secus verò ſi poſt temporis interuallum, quia cenſetur receſſum à Capitulis, & intrat præſumptio nouæ voluntatis, n.9.& 10.

A Capitulis, partes quando dicantur receſſiſſe, datis notario, ibid n.11. ibid.

Caput.

Tanquam Capita familiæ, conſiderantur omnes filij in pari gradu exiſtentes, attenta agnationis conſeruatione, d.100.n.5.*Cerro.* 240

Carcer. Carceratio.

In carcerem, quem poſſe detrudi, ſi ſtatutum diſponat etiam hæres detrudi poteſt, dec.73.n.18. *Arguelles.* 190

Carceratio iniuſta dicitur, vbi iuris ordo ſeruatus non fuit, d.151.n.5.*Carrillo.* 321

Caſus.

Dicenti ſe eſſe in caſu limitationis ad regulam, quæ aſſiſtit fideicommiſſario, quod bona fideicommiſſi non poſſint creditoribus hypothecari, vel ab illis capi, fundamentum ſuæ exceptionis probare incumbit, d.16.n.19.*Bicchio.* 31

Caſu omiſſam fuiſſe ſcripturam, poſtquam probauerit, illam in rerum natura extitiſſe, eaque forma ac tenore conceptam, vt, ſi realiter exhiberi poſſet, illi omnino profutura eſſet; probare debet, qui vult gaudere beneficio ſcripturæ amiſſæ, d.17.n.4.*Corrado.* 33

Amiſſio ſcripturæ non præſumitur in eo, apud quem nullæ apparent factæ diligentiæ, nulluſque contigiſſe probatur Caſus, quo perierint eius ſcripturæ, & ideo ſic allegata non poteſt dici iuſtificata, d.17.n 14. *Corrado.* 34

Prohibitio alienationis in emphyteuſi Eccleſiaſtica omnem caſum comprehendit, etiam hæreditariæ inſtitutionis, alteriuſque vltimæ voluntatis, d.79.n.13.*Cerro.* 201

Cauſa.

Cauſa de præterito non excuſat ab adminiſtratione. Secus verò cauſa de nouo ſuperueniente, d.1.n.9.*Onbobono.* 4

Cauſa legitima non dicitur Podagra, excuſandi aliquem ab adminiſtratione, ibid.n.10. 4

Cauſa in tranſactione dignoſcitur ex tenore litis expreſſo, etiam ſi in ea legentur Clauſulæ vniuerſales pro omni, & toto eo; & ex quacunque cauſa, d 3.n.20.*Bicchio.* 7

Deſcriptio pecuniarum ad fauorem eius qui non habet titulum, vel Cauſam habilem ad acquirendum, non transfert in ipſum recipientem dominium, ſed reſoluitur in ſimplicem traditionem, d.5.n.5. *Decáno.* 21

Abſque Cauſæ expreſſione pecuniæ ſolutæ præſumitur facta ex cauſa, quæ de proximo præcedit, ibid.n.6. 21

Ex Cauſa ſimulandi, conuincitur contractus ſimulatio, & concurſu ſaltem duarum Coniecturarum, d.8 n.2. *Ottbobono.* 16

Cauſa ſimulandi ſatis deducitur, quando Apocham mutui præceſſit contractus nullus, & inefficax, ibid.n.3. 16

Cauſa ſolutionis colligi debet à veriſimili mente ſoluentis, & recipientis, d.9.n.4.*Ottbobono.* 17

ex Cauſa oneroſa, Creditor in iudicio ſubſidiario, deficientibus aliis bonis, poteſt auocare bona à creditoribus poſterioribus cum cauſa lucratiua, vt ſibi fiat. Et Creditor ex Cauſa oneroſa poteſt auocare à poſteriore ex cauſa lucratiua, etiam pecunias bona fide conſumptas, dec.19. n.13.& 15.*Terracinen.* 39

Obligatio Pupillorum ex contractu, quando non eſt noua, ſed prouenit ex cauſa præcedentis obligationis, nullis indiget ſolemnitatibus, d.15.n.9. *Meltio.* 27

in Cauſa penſionis, quando primus conductor poſt pecuniarum ſolutionem à ſecundo conductore factam continuat retinere rem locatam, poteſt

poteſt condemnari ad ſolutionem penſionum poſtea decurſarum, ibid.n.14. 27

Cauſæ lucratiuæ, & oneroſæ diſtinctio, non poteſt applicari ad effectum repetendi ſolutum poſteriori creditori, quando agitur de locis montium adhuc extantibus, d.18.n.8. *Albergato.* 36

Cauſa oneroſa non concurrit in vſufructuario, qui habet meram cauſam lucratiuam ex legato abſque vllo onere, ibid.n.9. 36

Fideicommiſſarius qui vult ex Cauſa dotis, donationem, ſeu alienationem reſtringere allegando potuiſſe dotem conſtitui, aut ſolui in bonis liberis illorum exiſtentiam, in qua ſe fundat probare debet. Et eo magis, quando pro negatiua concurrit aliqua præſumptio, vt quando Pater puellæ dotatæ erat pauper, & ſimilia, d.16.n.20.& 21.*Bichio.* 31

Cauſæ expreſſio in Inſtrumento cenſus præbet coniecturam verſionis pecuniarum in cauſam expreſſam, ibid.n.16. 31

In cauſam in Inſtrumento cenſus expreſſam, probatio verſionis pecuniarum reſultat ex contractus vicinitate cenſualis, & actus, de quo fuit cauſa expreſſa.

Ex cauſa oneroſa, pecuniæ ſolutæ poſteriori creditori, poſſunt retrahi per anteriorem, vt de communi opinione teſtatur à pluribus, d.18 n.7. *Albergato.* 36

Cauſæ lucratiuæ,& oneroſæ diſtinctio non poteſt applicari ad effectum repetendi ſolutum poſteriori creditori, quando agitur de locis montium adhuc extantibus, ibid.n.8. 36

Cauſa oneroſa non concurrit in vſufructuario, qui habet meram cauſam lucratiuam ex legato abſque vllo errore, ibid n.9. 36

Cauſa ſimulandi ſufficit, quod ſit probabilis, & ex coniecturis iuſtificetur, d.23.num.10. *Corrado.* 50

Cauſa ſimulationis quæ ſub honorificæ dotis velamine coniugij celat diſparitatem, vel donationis animum legibus communibus, ſeu municipalibus aduerſantem obducit non eliditur, ſi confeſſio dotis receptæ facta per virum emanauerit tempore non ſuſpecto, quo non erat alieno ære grauatus, d.23 n.12. *Corrado.* 50

Cauſa etiam remotiſſima comprehenditur, ſub verbis amplis vlterius per dictionem occaſionis in Inſtrumento appoſitam amplificatis, dec.25. n.7. *Corrado.* 60

Cauſa ſpecificata, & quietantia debitorum adhiberi debent in partitis ſolutionum ſimul iunctis notabilem ſummam continentibus, d.27. num.7. 70

Cauſa iuſta aliter credenda facit maximè, quod res inter alias acta illi, cuius intereſt non denunciata, non producitur, deciſ.30. num.20. *Ghiſilerio.*

Cauſa appellationis per biennium non proſequuta efficitur deſerta niſi prorogata ſint fatalia, & ſententia in rem iudicatam tranſit, perinde, ac ſi nunquam ab ea fuiſſet appellatum, d.32.n.1. *Cerro.* 82

Ex cauſa oneroſa, non verò ex cauſa lucratiua primus acquirens, poteſt alienare emphyteuſim, d.35.n.10. *Peutingero.* 94

In cauſa oneroſa filij & alij inueſtiri dicuntur habere bona iſta primo acquirente, ſed in cauſa lucratiua illa recipiunt ex liberalitate emphyteuſim, & ex propria perſona tanquam ad illa vocati ſub nomine collectiuo filiorum, vel deſcendentium, ibid.n.11. 94

Ex cauſa lucratiua emphyteuſis eſt, cum annuus Canon eſt valde tenuis reſpectu valoris, neque primus acquirens aliquam pecuniam Domino directo pro habenda inueſtitura dederit, ibid.n.14. 94

Cauſa oneroſa non reſultat in emphyteuſi ex quo acquirens promiſit bona meliorare, ibid.n.15. p 94. Et dum melioramenta non fuerunt promiſſa in quantitate notabili adeoque gratia cõcedentis præponderet, tanto magis dicuntur eſſe ex cauſa lucratiua conceſſa, ib.n.16. 94

Cauſæ citatio, & punitio, ac proinde iuſtificatio neceſſario debent præcedere iudicis decretum in eo, quod petitur in forma iudicij, & quando poſſeſſor ſe opponit, & prætenſam caducitatem impugnat, d.36.n.22. *Corrado.* 99

Cauſa reſtitutionis in integrum infra quadriennium eſt terminanda deciſ.41.num.2. *Corrado.* 109

Cauſæ odij filiorum debent eſſe graues, quæ inducant matrem ad diſponendum in illorum præiudicium, alias ſic diſponens præſumitur extraneis artibus circumuenta, d.46.n.38. *Corrado.* 123

Cauſæ merita exceptio reſpiciens, & requirens altiorem indaginem, & reintegrationem aduerſus ſpolium retardare non poteſt, dec.48. n.13. *Otthobono.* 126

Error iuris præſumptus iuſtam errandi cauſam præbere potuit, & proinde actum in eo fundatum plus in opinione, quam in veritate conſiſtentem annullat, d.52.n.14.15.*Veroſpio.* 138

Cauſa per appellationem non mutatur, ſed continuatur, d.53.n.3. *Arguelles.* 139

Contradictor legitimus ille dicitur; ad quem cauſa ipſa eiuſque defenſio principaliter ſpectat, d.54.n.7.*Corrado.* 143

Clauſula, *ad habendum*, in contractu appoſita in ſtipulantem transferri dominium, dum pro ipſius tranſlatione habilis cauſa præceſſit, d.58. n 7. *Veroſpio.* 155

Appellationis ſimplex delatio afficit quidem, vt Iudex, à quo non poſſit amplius ſe in ea cauſa intromittere, non autem, vt cauſam inappellabilem, reddat appellabilem in præiudicium partis, d.75.n.10. *Cerro.* 194

Appellatione deſerta ſufficit pro re iudicata cauſam ad partes remitti, & impedimenta remoueri, d.78.n.1.*Cerro.* 199

In Salniano ceſſante immiſſionis cauſa ex ſatisfactione crediti, illi qui poſſidebant ſunt proculdubio reintegrandi ad eorum priſtinam poſſeſſionem, & contra denegantem reſtitutionem datur actio ſpolij, d.82.n.1.*Otthobono.* 205

Dum nulla cauſa impedimenti inter coniuges intercesſit legitimatio per ſubſequens matrimonium eſt habilitatus ad ſuccedendum proinde, ac ſi ab initio ex legitimo matrimonio progenitus fuiſſet, d.83.n.16.*Cerro.* 208

Cauſa efficitur deſerta ſi appellatio interpoſita nõ fuerit intra tempus debitum proſequuta, & non obtenta fatalium prorogatione perinde eſt res iudicata, ac ſi non fuiſſet appellatio, d.86.n.1. *Meltio.* 211

Appellaos ſi cauſa non proſequatur videtur ab appellatioue recedere, & facto proprio ſententiam confirmare, ibid,n.1. 211

Nullitas poſſeſſionis impedit quin poſſit mutari cauſa poſſidendi, d 97.n.6.*Veroſpio.* 233

Alienatio habet ſuam cauſam annexam, vel hypothecariam aoteriorem, ac ſic habilitatem decimandi, d.99.n.8.*Coccino.* 236

In legatis, & donationibus cauſa mortis tempus exiſtentis conditionis inſpicitur,ib.n.21. 238

Cauſa debet Iudici inſinuari in renunciationibus, & liberè exprimi cum omnibus ſuis circunſtantiis non ſub inuolucro verborum, dec.100.n.9. *Cerro.* 241

Sufficit cauſam fuiſſe expreſſam ad effectum renunciationis nec eſt neceſſarium eius veritatem expendere, ibid.n.28. 443. Et concurſu omnium ſolemnitatum omnia præſumuntur vera,itavt dubitari non poſſit de ſufficientia, & veritate cauſæ expreſſa, ibid.n.29. 243

Cauſa pro conſeruatione agnationis eſt pia,& laudabilis, & remouet læſionis ſuſpicionem, ibid. n.32. 245

Ceſſante cauſa occaſionali adminiſtrationis præſumitur, d.1 n. . *Ozchebono.* 4

Cauſæ expreſſio in contractu ſocij,idem operatur, ac ſi ... nomine fuiſſet initus, dec.102.n.5. *Celſo.* 247

Ad cauſam expreſſam ſolutio referri debet,d.112. n.7. 263

Datum ob cauſam, cauſa ſecuta, ceſſat repetitio, d.114 n.7.*Celſo.* 265

In cauſam debitam præſumitur facta ſolutio, ſi aliud non exprimatur, d dec,114.n.12. 266

Ex eadem cauſa crediti debent peruenire bona debitoris, vt ipſa retineri poſſint pro ipſo, d.116. n.5. *Breuilaqua.* 268

Contra cauſam habentes à diuidentibus,vt & contra ipſos diuidentes bene probat inſtrumentum diuiſionis, d.117.n.10. *Celſo.* 269

Si in cauſam aliquam fuit facta ſolutio,non poteſt deinde in aliam conuerti ſine conſenſu partium, d.1 o.n 12.*Veroſpio.* 272

Cum cauſa debiti reſpondet quantitati ſolutæ,cenſetur extinctum debitum ex ea cauſa, non ex alia, ibid.n.110. ibid.

Cauſidicus.

Stylus fori in ordinariis probatur ex atteſtationibus Notariorum Cauſidicorumque loci licet extraiudicialibus, d.78.n.4.*Cerro.* 199

Cautela.

Cautela quo magis adhibetur in rebus ſuſpectis eo magis præſumitur dolus, ac frans eius acrior, ac Iure merito inuentor contra DD.excogitantes, ac approbantes cautelas in fraudem *l. ac edict. C.de ſecund.nupt.* ac præiudicium filiorum primi matrimonij, & dicitur illas eſſe verbales, & reiciendas, d.46.n.13.14.15, *Corrado.* 122

Cautio.

Cautio Mutiana non eſt præſtanda niſi in inſtitutione non autem in legato vſusfructus temporaliter duraturo,d.50.n.24.*Cerro.* 513

Cautio, de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri ſufficit, quod præſtetur ab vſufructuario in actu pacificæ conuentionis vſusfructus, ibid. n.25. 131

Celebratio.

Vide in verbo, *Confeſſio,* &c.

Cenſus.

In Cenſu clauſula *dans, & concedens,* appoſita ſecundum formularium Inſtrumentorum vrbis habet in ventre explicitam facultatem capiendi poſſeſſionem propria authoritate, d.43.n.3.4. *Ghiſilerio.* 116

Cenſus fructus taxantur ad rationem ſex cum dimidio,ibid.n.30. 117

Cenſus ad effectum ſoluendæ dotis mulieri fideicommiſſo deſcendenti validè poteſt imponi ſuper bonis fideicommiſſo ſubiectis in defectum liberorum ex diſpoſitione Auth. res,quæ Cod. communia de leg. cuius remedium & ſubſidiarium.

Cenſus Inſtrumentorum executionem paratam habere ſæpiſſimè tenuit Rot. d.73.n.13. *Arguelles.* 190

Fructus non debentur cenſu extincto, d.14 o.s. 24

Cenſus extinctio ex conſignatione alterius ſpeciei ſiue æſtimatæ ſine inſolutum datæ non reprobatur à iure, quando Domini conſenſus accedat, ibid.n.2. 24

Conſtitutio Pauli Quinti, non comprehendebat cenſus, d.96.n.2.*Peningero.* 233

Licet conſtitutio Vrbani Octaui 65. eam extendat ad cenſus, non tamen obſtat eis quibus confirmauit contractum cenſus cum derogatione, ibid.n.3. 233

Cenſus reſoluitur eo ipſo quod fundus cenſualis euincitur, ſeu auocatur per creditores anteriores, d.132.n.1. *Cerro.* 593

Cenſus quando ſtat in validitatis ſtatu, adhuc non dicitur extinctus,& ideo debentur fructus,ibid. n.2. ibid.

Cenſus imponi poteſt, etiam ſuper fundo obnoxio hypothecis, ibid.n 3. ibid.

Cenſus impoſitus ſuper fundo obnoxio hypothecis quovſque duret, ibid.

Pro cenſus ſufficientia fundus præſumitur donec doceatur de inſufficientia, ibid.n.4. ibid.

Cenſus, ſi impoſitus reperiatur ſuper diuerſis bonis, ſi aliqua ex eis euincantur, dum ea quæ remanſerunt, ſint capaces illius, non dicitur extinctus, d.132.n.5. 593

Cenſus, quando fuit impoſitus bona fide, & fundus de tempore impoſitionis reputabatur liber, & euictio eius ſecuta fuit ignorante creditore, tunc debentur fructus, ibid.n.6.

Cenſus ſuſtinetur in præiudicium imponentis, ibid.n.7. ibid.

Cenſus fructus quando fuit bona fide impoſitus & fundus fuit euictus, debentur ratione damnorum,& intereſſe vſque ad integram ſortis ſatisfactionem, ibid.n.8.

Cenſus fideiuſſor, eo extincto regulariter non tenetur ad damna, & intereſſe, ibid.n.9.

Fideiuſſionis materia ſanè non patitur extenſionem, dec,132.n.10. 593

Cenſus fideiuſſor tunc tenetur ad damna & intereſſe, etiam extincto cenſu, quando ſe obligauit, vti principalis principaliter, & inſolidum, ibid.n.11. ibid.

In Cenſibus compenſatio non fit ipſo Iure,ſed ſolum facta congrua oppoſitione, quæ loco ablationis eſt, ibid,n.13. 594

Cenſus quando eſt redimibilis ex vtraque parte, ſecuta euictione fundi cenſuati ſtatim agendum eſt ad reſtitutionem pretij, ibid.n.14.15. ibid.

Cenſus

Cenſus quando differat ab aliis creditis vſurariis, in quibus licet liciti ſini, datur tamen compenſatio ipſo iure, ibid.n 16.

Per euictionem fundi quando non dicatur contractus cenſus effectum eſſe redimibilem, d.132.n.17. 194

Cenſus quando per euictionem bonorum non fuit extinctus, vt quia adſunt alia bona ſufficientia ad illum ſuſtinendum, ibid.n.18. ibid.

Et tunc non obſtante tali euictione cenſus remanet irredimibilis, ſicuti antea, n.18.19. ibid.

Ex Cenſu qui eſt ſine fundo non poſſunt percipi fructus, d.133.n.10. *Cornelio.* 295

Cenſus in dubio iudicatur irredimibilis, d.122.n.6. *Cerro.* 277

Cenſus antiquiſſimis illis temporibus ante Bullam Pij V. de cenſibus frequentiſſimè erant irredimibiles, ibid.n.7. ibid.

Cenſus ex quo arguatur quod fuerit irredimibilis, ibid.n.8. ibid.

Cenſus ſi fuerit conſtitutus in perpetuum abſque vlla præfinitione temporis, arguitur quod ſit irredimibilis, ibid.n.9. ibid.

Cenſus tertius redimens pro alio poteſt acquirere iura tranſlatiuè, etiamſi inſcio debitore ſoluat d.140.n.1. *Cerro.* 304

Sed non poteſt acquieſcere iura extinctionis, ibid. num.2. ibid.

Cenſus ad redemptionem, inuitus cogi non poteſt debitor ad redimendum & num.4.ibid.n.3. ibid.

Cenſus contra naturam eſt, quod ſit perpetuus, ibid.n.12. ibid.

Cenſum ſibi obuentum in diuiſione, ex quibus dicatur in totum illum agnouiſſe, d.148.n.16.17. *Cornelio.* 317

Cenſus non poteſt dici extinctus, quando verba ſunt præciſa tranſlatiuè & non extenſiuè. & ſub promiſſione euictionis, ibid.n.19. ibid.

Cenſus eſt quid diuerſum à credito, d.144. n.29. *Royas.* ibid.

Ex cenſu nullo percipiens fructus, videtur excuſandus à reſtitutione pro eo tempore, quo cenſus pro valido fuit habitus, & reputatus, d.179. n.17. *Royas,* 359

Cenſus quando retrouenditur pro eodem pretio, cum interueniat actus retroſimilis, cenſetur extinctus, d.160.n 7. *Royas.* 338

Cenſuarius non præſumitur quod voluerit, quod cenſus remaneret ſine fundo, d.133. n.8. *Cornelio.* 295

Ceſſio.

Aditio hæreditatis inducitur ex ceſſione facta per hæredem iurium ſibi competentium, d.52. n.10. declaratur, n.11. *Veroſpio.* 138

Ceſſio acquiſita, & nomine proprio ſtipulata præſumitur, quando ipſe acquirens etiam nomine proprio aliquid cedenti tradidit, d.108.num.2. 256

Ceſſio acquiritur habenti onus ſoluendi, ibid n.5. ibid.

Ceſſi debitoris nomen accipiens creditor non poteſt redire ad primæuas obligationes, & iura; quia debitum vnius & creditum iam eſt extinctum, d.115.n.1. 266

Ceſſio ſi fundata eſt in credito reſoluto, non poteſt operari extinctionem debiti, ſed illæſa remanet prima obligatio erga debitorem, ib.n.4. 267

Cedens nomen, ſatisfacit, quando illud nomen eſt verum, & de iure ipſi obligatum tempore ceſſionis, ibid. d.dec.115.n.6. 267

Ceſſa iura dum acceptat creditor, extinguuntur omnes actiones ad fauorem ipſius, contemplatione cedentis, ibid.n.8.

Quod magis procedit etiam cum debitor cautè agendo expreſsè declarauit cedere creditum pro tale, quale erat, nec ad illius manutentionem teneri; quo fit vt ad illud non teneatur, ibid.n.9.

Cedens non poteſt amplius iuribus ceſſis, & ad commodum ceſſionarij, ſuum effectum ſortitis vti, nec de illis excipere, d.119.n.6. *Albergato.* 272

In Ceſſione iurium reſeruatio eſt incompatibilis, & pro non appoſita habetur; & reſpectu iurium expreſſorum nihil operatur, ibid.n 7.

Ceſſio cenſus aliud eſt, & aliud retrouenditio, & extinctio, d.160.n 6. *Royas.* 338

Ceſſionarius.

Ceſſionarius ſuccedit in locum cedentis, eodemque iure vti poteſt in re ceſſa, ac facere potuiſſet cedens, d 4.n.12. *Meltio.* 10

Cedens iura non poteſt eis amplius, vti ſuper re ceſſa in præiudicium ceſſionarij, & cauſam habentium ab eo, d.19.n.15. *Corrado.* 39

Ceſſionarius non debet eſſe melioris conditionis, quam cedens, d.168.n.51. *Royas.* 347

Citatio.

Citatio ad dicendum contra, in productione Iurium omnino requiritur, dec.10.n.11. *Meltio.* 11.

Citationis omiſſio vitiat ſequeſtrum, dec.11.n.8. *Meltio.* 11

Citatio in excuſſione bonorum hæreditariorum eſt neceſſaria hæredi, & deputatio duorum executorum cum Iudicis decreto excuſſionem eſſe legitimè factam declarantis, d.18.n.14. *Albergato.* 37

Citatio ad ſententiam non reſtricta ad primam diem, ſed concepta cum clauſula, *& deinde antea cum continuatione*, protrahitur ad duas, & tres alias ſequentes dies iuridicas, dec.78.n.5. *Cerro.* 199

Citationis circumdictio non pendet à voluntate partium, ſed Iudicis, ibid.n.6. 199

Citationis reproductio non alia ratione requiritur, quam ad effectum reddendi certum Iudicem de vera, & actuali executione monitorij d.86.n.5. *Meltio.* 196

Citationis reproductio realis deducitur ex productione facta à curſore ſub illis verbis, *facto realiter, ac tenoris, &c.* productionem realem denotantibus, ibid.n.6. 196

Obſeruantia omittendi citationem vtpotè omninò contraria diſpoſitioni iuris, ne dum Ciuilis, & Canonici, ſed etiam Diuini, quamuis interpretatiua debet eſſe legitimè præſcripta per ſpatium quadraginta annorum.

Citatio generalis ſufficit ad tollend. nullitatem ex defectu citationis, d.95.n.2. *Meltio.* 219

Et non comparente citato poteſt ad vlteriora procedi abſque alia citatione, ibid.n.3. Nec attenditur nullitas ex defectu citationis quando citati non potuiſſent impedire, vel mutare ſententiam, ibid.n.5. 219

Citati domi notitia apparet, quando citationes, vel intimationes ſunt plures, & diuerſis temporibus

poribus executæ, d.180.n.9. *Royas.* 360

Quando ſemper fuit præſens procurator citati, ibid.

Item quando in termino dictarum citationum emanauerint plura diuerſa decreta, d.180. n.10.*Royas.* 360

Maximè ſi fecerint tranſitum in iudicatum, ibid.

Et ſi fuerit pro illis poſtmodum relaxata executio. ibid.n.16. ibid.

Citationis finis eſt deducere ad notitiam citati contenta in citatione, d.180 n.7.*Royas.* 360

Citatio neceſſariò requiritur, vt quis tiè ſuâ poſſeſſione priuetur, d.170.n 8.*Royas.* 347

Clauſula.

Clauſulæ vniuerſales in fine contractus poſitæ reſtringuntur ad cauſam ſuperius expreſſam, ita vt nihil amplius comprehendant, & maximè quando ſunt in executiuis Inſtr. d.3.n.31. *Bicchio.* 8

Clauſulæ ſolitæ apponi de ſtylo Notariorum contractum non extendunt, ibid.n.32. 8

Clauſula *ſine præiudicio*, eſt præſeruatiua iurium prius competentium, d.15.n.13. *Meltio.* 57

Clauſula conſtituti ad fauorem cenſuarij, ſuffragatur: ad obtinendam aſſociationem, d.16.n.1. *Bicchio.* 30

Clauſula conſtituti appoſita in Inſtrumento cenſus, videtur inepta, &c.n 2. 30

Clauſula conſtituti ad fauorem cenſuarij præbet ipſi facultatem capiendi propria authoritate fructus rei cenſuatæ ad effectum ſibi ſatisfaciendi de fructibus cenſus, ibid n.3. 30

Clauſulæ cæteratæ in Inſtrumento appoſitæ recipiunt extenſionem iuxta formulam Inſtrumentorum, ſiue clauſularum loci vbi Inſtrumenta ſtipulantur, ibid.n.5. 30

Clauſula *dans, & concedens, &c.* appoſita in Inſtrumento cenſus in Vrbe, ſeu eius diſtrictu ſtipulato, continet in ventre explicitam licentiam capiendi poſſeſſionem fundi cenſualis propria authoritate, ibid.n.6. 30

Clauſula conſtituti amittit virtutem, vbi hæres conſtituentis occupat poſſeſſionem fundi, ſuper quo cadit conſtitutum non reclamante conſtitutario, ibid.n.8.ampliatur, n.9. limitatur, num.10. 30

Clauſula, *ne quod non retorqueatur, &c.* & aliæ ſimiles appoſitæ in ceſſione non comprehendunt caſum, quo ab ipſo cedente inferuntur moleſtiæ ſuper eadem re, cuius pretium illi ſolutum fuit, d.19.n.16.*Corrado.* 39

Clauſula, *omni meliori modo*, in contractu appoſita talis efficaciæ capenditur, vt æquipolleat alij clauſulæ magis præciſæ, quæ ibi de natura contractus deſideratur, modo aliunde declaretur animus contrahentium conformis, d 36.n.12. *Corrado.* 98

Clauſula *alias, &c.* præſe fert conditionem aduerſatiuam antecedenti proteſtationi, atque diſſenſum proteſtationis in caſu contrario ſupra expreſſo perinde, ac ſi dictum fuiſſet, & aliter habeatur pro non facto, ibid.n.13. 98

Clauſula conſtituti, clauſula ad habendum, inſinuatio, ac promiſſio rathi conueniunt naturæ donationis inter viuos, dec.39. n.7.8.9. *Royas.* 105

Clauſula conſtituti continet facultatem capiendi poſſeſſionem propria auctoritate, dec.43. n.1. *Ghiſilerio.* 116

Clauſula, *dans, & concedens*, in cenſo appoſita ſecundùm formularium Inſtrumentorum vrbis, habet in ventre explicitam facultatem capiendi poſſeſſionem propria auctoritate, ibid. n.3 limitatur, n.7. 116

Clauſula, *Actum*, in Inſtrumento appoſita regulariter indicat conſummationem actus, & contractus perfectionem. Concluſio huiuſmodi procedit, quando appoſita fuit in fine ipſius contractus, & Inſtrumenti, &c. d.49.num.5.6. *Cerro.* 128

Verba importantia reſeruationem conſenſus directi Dominij cum clauſula, *& non alias, &c.* appoſita in contractu venditionis fundi Emphyteutici reddunt huiuſmodi contractum conditionalem eiuſque conferunt perfectionem in tempus præſtiti per Dominum directum conſenſus, ita quod antea pro non facto, & propterea nulla ea eo inducitur caducitas, quia ceſſat eiuſdem Domini contemptus ex quo prouenit huiuſmodi pœna, d.51. n.20. ampliatur, num.21. declaratur, n.22. *Corrado.* 135

Clauſula *donec*, appoſita in locatione eſt repetitiua, ita vt finita locatio repetita cenſeatur, d.55. n.24.& 25. 140

Clauſula *conſtituti*, operari non poteſt, tranſlationem poſſeſſionis eorum bonorum, quæ non apparent penes ipſum conſtituentem realiter extitiſſe, d.54.n.23. *Corrado.* 145

Clauſulæ promiſſiones defenſionis, ac pacta executiua, ſeu ſimilia, apprehenſionem bonorum importantes appoſitæ in Inſtrumento contractus, & diſtinctæ, & multo magis coniunctæ præſeferunt hypothecam bonorum, partium pro plena obſeruantia illius contractus, & conuentorum in eo, d.55.n.5.*Corrado.* 147

Clauſulæ generales, quæ in fine inſtrumenti apponuntur ad omnia in eo conuenta congruè referuntur, ibid n.11. 148

Clauſula, *ad habendum*, in contractu appoſita in ſtipulatum transfert Dominium, dum pro ipſius tranſlatione habilis eam præceſſit.

Clauſula quarentigia non eſt neceſſaria, vbi adeſt publicum Inſtrumentum obligationis, d.53.n.6. *Arguelles.* 139

Clauſula, *per viam ritus*, appoſita, in Regno Neapolitano ſemper intelligitur, ibid.n.12. 139

Clauſula *ad habendum*, poſita in Emphyteuſi in parte diſpoſitiua intelligitur iuxta naturam contractus Emphyteutici, deciſ.78.n.9. *Cerro.* 197

Clauſula *ad habendum*, vbi nihil aliud reſiſtit tribuit facultatem alienandi, ibid.n.16. 198

Clauſulæ generales inueſtituræ alias, quæ comprehendere extraneos ſtante prohibitione alienationis per præceptum negatiuum reſtringitur ad hæredes ſanguinis, ibid.n.19. 198

Claoſula *in perpetuum*, appoſita in conceſſione de ſui natura non traſitoria ad extraneos perpetuat conceſſionem inter perſonas comprehenſas, illam tamen non extendit ad extraneos non vocatos, ibid.n.20. 198

Clauſula *in perpetuum*, tritum eſt regulari, & intelligi iuxta ſubiectam materiam, in qua apponitur, ibid.n.21

Clauſula in perpetuum appoſita in conceſſione ex pacto non facit illam hæreditariam, ibid. n.22. 198

Clauſula

Clauſula, *Si quid exequendum*, ſi conſtat de bonitate, præſeruat viam executiuam pro noua mandati relaxatione, d.107.n.25. 255
Clauſula, *Si quid exequendum*, non vulnerat obligationem, ſed ſuſpendit tantum executionem mandati, donec de illius iuſtitia cognoſcatur, ibid.n.2.
Clauſula, *Ad omne mandatum Domini*, operatur, vt pecuniæ dicantur extare, perinde ac ſi numquam conſignatæ fuiſſent, d.115.n.3.*Celſo*.263
Clauſula, *Si quid exequendum*, ſtante validitate, & iuſtitia mandati, non vulnerat Obligationem Cameralem, ſed proceditur ad vlteriorem executionem, ibid,n 4.
Clauſulæ, *manu regia & ſola facti veritate inſpecta*, quid importent, d.123.n.5.6.*Royas*. 278
Clauſula, *ſine præiudicio*, præſeruat præiudicium in non expreſſis, ibid.n.13.*Royas*. ibid.
Clauſulæ, *conſtituti*, *& ſimilium* effectus ceſſant per actualem traditionem poſtea ſubſecutam, d.127.n.6.*Ghiſilerio*. 283
Clauſulæ quæ veniunt acceſſoriè ad contractum, ſi contractus eſt ſimulatus, & ipſæ ſimulatæ iudicantur, ibid.n.7. ibid.
Clauſula, *non alias aliter, nec alio modo*. quid operetur in donatione conditionali, dec.130.n.3. *Ghiſilerio*. 289
Clauſula, *non alias aliter, nec alio modo*, eſt tantæ efficaciæ, vt faciat deficere conſenſum partium ibid.n.4. ibid.
Et ſi non occurrunt omnes qualitates deſideratæ annullat diſpoſitionem, in qua apponitur, ibid. n.5.6.& 7. ibid.
Clauſula, *ponens in ſuum locum*, quid importet, d.140.n.6.*Cerro*. 304
Clauſulæ non ſunt iudicandæ inutiles, n.6.
Clauſula, conſtituti, probat poſſeſſionem conſtituentis contra conſtitutarium, d.174.n.4.*Royas*. 353
Clauſula *conſtituti* transfert poſſeſſionem in conſtitutarium etiam ad effectum manutentionis, d.151.n.2.*Carrillo*. 323
Clauſula *ſciens,&c.* extenditur ſciens non teneri, ſed teneri volens, d.166.n.4.*Royas*. 344
Clauſula, ſola veritate inſpectâ, de plano & ſine figura iudicij, & manu regiâ proced. operantur, vt Iudex poſſit procedere vti Princeps. d.189 n.4.*Royas*. 367

Clericus.

Clericus quando ſuccedit laico executiuè obligato ſubiicitur diſpoſitione Statuti laici in eo, in quo ſucceſſit, d.73.n.26.*Arguelles*. 190
Forus tamen mutatur, nam Clericus hæres conuenietur coram ſuo Iudice, ibid.n.29. 191
Clericus ſiue Eccleſiaſticus quidquid impendit in victu, & veſtitu præſumitur impendere de rebus Eccleſiæ, d.39.n.16.*Royas*. 105
Clericus de quæſitis aliundè, quam ex redditibus Eccleſiæ poteſt teſtari, ibid.n.17. 105
Clerico permiſſa vt appellatio de Iure canonico in poſſeſſorio, d.143.n.8.*Bicchio*, 308
Clericus non poteſt conueniri ex ſententia Iudicis laici, ibid.n.12. ibid.
Clericus non arctatur ex inſtantia capta contra laicum ſuum principalem, ibid.n.13. ibid.

Cognomen.

onus aſſumendi Cognomen & inſignia familiæ indicat Teſtatorem voluiſſe illum ſemper, & perpetuo conſeruare, d.100.n.27.*Cerro*. 245

Cohabitatio.

Cohabitatio inducit præſumptionem ſcientiæ actuum ſucceſſiuorum, qui fiunt domi, & parent ex oculari inſpectione, ſecus eſt in actibus momentaneis, & his, qui continentur in Inſtrumentis, & contractibus, d.33.n.15. *Otthebono*.

Colluſio.

ad hoc vt Colluſio cognoſcatur, commodum, cuius reſpiciat dotis promiſſio, licet ſit facta diuerſæ perſonæ, potiſſimum attendi debere, d.23. n.15.*Corrado*. 51
de Colluſione, lapſu quinquennii amplius opponi non poteſt, d.70.n.34.*Meltio*, declaratur, num.35. 184

Commercium.

ſub Commercio laicorum non cadit ius decimandi ſpirituale, d.95.n.27.*Meltio*. 131
Commercia impedirentur, ſi vigore hypothecæ generalis merces venditæ auocarentur ab emptoribus, d.164.n.19.*Royas*. 343

Commiſſio.

in Commiſſionibus appoſitæ Clauſulæ, ſummariæ, &c. important facultatem procedendi executiuè, d.15.n.2.*Meltio*. 27

Commoditas.

Linea ad effectum deuolutionis emphyteuſis non poteſt dici finita per exiſtentiam in Religiones vltimi ex ipſa, dum ſaltem eius vita durante Commoditas bonorum remaneat penes Monaſterium, d.75.n.7. Declaratur n.ſeq. *Cerro*. 193
Conceſſio iure decimandi conceſſa dicitur nedum Commoditas percipiendi decimas, quod eſt temporale, ſed ipſa ſpiritualitas, quæ nequit ſegregari à iure decimandi, d.95.num.7. *Meltio*. 229.
In vſufructu alienabili reſpectu ſolius Commoditatis, ſi fiat tranſlatio expreſsè de vſufructu, vel eius iure non ſuſtinetur, neque reſpectu commoditatis, ibid.n.12. 230
Commoditas percipiendi fructus, venit in generali obligatione & ſemper remanet hypothecabilis, quamuis omnis hypotheca prohibita fuerit, d.146.n.10.*Cerro*. 313
Quod procedit etiam in materia feudali, ibid.n.11. ibid.

Commodum.

Inducta in alicuius Commodum, non debent in ipſius odium retorqueri, d.3.num.14. *Bicchio*. 7
Commodum, quod ex amplitudine verborum inſtitutionis, ac tota teſtamenti ſerie, intenditur Teſtatricem voluiſſe conferre marito, qualecunque ſit, ſufficit ad hunc effectum, d.46.n.16. *Corrado*. 122
Commodum retentionis nullo modo præbere poteſt creditum illiquidum, d.76.n.12.*Otthebono*. 198
Commodum, & incommodum Societatis ſpectat ad ſocios, d.195.n.4.*Royas*. 371

Communio.

Communio vniuerſalis inter fratres nequaquam dicitur probata, niſi probentur requiſita ad hoc neceſſaria, d.166.n 2.*Royas*. 344
Communio vniuerſalis bonorum excluditur inter fratres, quando alter ex eis promittit, vti principalis, alter verò vti fideiuſſor, ibid. num.5. ibid.

Compenſatio.

Compenſationis exceptio non poteſt admitti in præiudicium illorum, quatum non probatur aliquod creditum, d.10.n.7.*Meltio.* 19
Compenſatio periculi ſuſcepti facienda eſt cum lucro in omnibus contractibus, vt ſeruetur æqualitas, d.108.n.29.*Bicchio.* 146
Compenſatio per neceſſarium antecedens præſupponit præexiſtentiam, veritatem, & liquidationem crediti, d.115.n.5. *Beuilaqua.* 167
Compenſatio extinguit primæuam obligationem non ſecus, ac datio in ſolutum, ibid.n.10.
Compenſatio de fructibus mala fide perceptis admittitur ad meliorameta in re facta, d.119. n.15.*Albergato.* 172
Compenſatio de quantitate ad quantitatem, an ipſo iure iudicatur, vel potius ex partis oppoſitione in iure controuerſum eſt, d.149. n.1. *Veroſpio.* 318
Compenſatio de quantitate ad quantitatem quod ex ſuris miniſterio admittatur, multi DD.id tenent, ibid n.2.
Compenſatio de quantitate ad quantitatem non admittitur, niſi à parte fuerit oppoſita ſecundum aliquot DD. ibid. n.3. ibid.
Compenſatio ſecundum ſtylum mercatorum & conſuetudinem inter eoſdem admittitur ipſo iure, licet creditum & debitum procedat ex cauſa diuerſa, ibid.n 4. 319
Compenſatio admittitur ipſo Iure inter mercatores licet credita & debita ſint diuerſa & in diuerſis libris deſcripta, d.149.n.5. ibid.
Compenſatio Inter credita, & debita, ſi inter mercatores non admitteretur partis oppoſitio, ibid. num.9. ibid.
Compenſatio ipſo iure intrat ad impediendum curſum vſurarum, d.132.n.12. 293
Compenſatio omnis quando excluditur, compenſatio tunc ſolum intrat, quando creditor poteſt ſortem exigere, ibid.n.11. 294
Compenſatio quando euitari non poteſt tunc potius admittitur, quoad extinctionem fructuum, quam ſortis, ibid.n.12. ibid.
Compenſatio regulariter non admittitur inter debita diuerſarum perſonarum, ibid.n.23.
Compenſatio non admittitur de credito particulari ad debitum ſociale, ibid.n.24. 294
Compenſatio vbi fuit oppoſita ante ſententiam, non aſſignantur nouæ dilationes, ſed ſi quod ſuperſit ad agendum, id remittitur arbitrio Iudicis circa dilationes, d.153.n.9.*Corrado.* 327
Compenſatio opponi poteſt etiam in ſecunda inſtantiâ, imò etiam poſt rem iudicatam, d.159. n.10 *Royas.* 337
Compenſatio habet vim ſolutionis, d.164.n.13. *Royas.* 343

Compromiſſum.

Compromiſſum non poteſt extendi ad alia, quam in eo expreſſa, d.54.n.16.*Corrado.* 146

Computum. Computa. Computiſta.

Computa, & Epiſtolæ benè probant contra eas conficientes, d.156.n.4.*Carrillo.* 331
Computa ſæpius reuideri poſſunt, & denuo tractari conſtito de cauſa erroris, ibid. numero 8. ibid.
Computiſtæ officium eſt ſolum ſubducere rationes, & calculare, d.111.n.13. 161
Computatio legalis fructuum in ſortem, ipſo iure extenuat ſortem, d.159.n.19.*Royas.* 337

Compulſoria.

Compulſoria ſpecialis, tunc datur quando conſtat de exiſtentia, & relevantia ſcripturæ compulſandæ, d.135.n.1.*Carrillo.* 198
Compulſoria ſpecialis dum petitur, oritur vehementis ſuſpicio calumniæ, ibid n.6. ibid.
Compulſoria ſpecialis petitio ob ſuſpicionem calumniæ ſæpè denegatur, ibid.n.7. ibid.

Conceſſio.

Conceſſionis gradus prorogatio in Emphyteuſi, perſona non approbata ſine conſenſu non eſt admittenda, d.38.n.8.*Meltio.* 101
Conceſſio de decimis, & iure decimandi nequit reſtringi ad fructus decimales, d.95.n.10. *Meltio.* Declaratur, n.11. 130

Concordia.

Concordia litibus, controuerſiis, ac prætenſionibus, finem imponit, d.15.n.1.*Corrado.* 27
Concordia præfert virtutem rei Iudicatæ, ibid. num.2. 27

Concubina.

Filius Concubinæ certus, præſumitur etiam filius illius, qui eam in Concubinam retinebat, d.83.n.6.*Cerro.* 107

Concurſus.

Ex Concurſu omnium ſolemnitatum omnia præſumuntur vera itavt dubitari non poſſit de ſufficientia, & veritate cauſæ expreſſæ, d.100.n.29. *Cerro.* 143

Condemnatio.

Condemnatio non debet reſtringi ad diem motæ litis in Rota, ſed eius initio in partibus, d.53.n.1. *Arguelles.* 139
Neque condemnatio dici poteſt iniuſta, vel exceſſiua, d.179.n.19.*Royas.* 319

Conditio.

Conditionem repetiti appoſitam in alio caſu, immediatè præcedentem, Dictio, *pariments*, eamque pariſicat, atque connectit cum ſequenti, d.60.n.2. 159
Eoque magis cum eadem Conditio vtrique caſui bene conueniat, & æqualiter adaptetur, ibid.n.4.*Peutingero.* 159
Conditio contrahentium, vt æqualis ſit, in dubio facienda eſt interpretatio, dec.196.n.6. *Royas,* 372

Condictio.

Condictio indebiti ſemper habet locum in repetitione vſurarum, d.159.n.5.*Royas.* 336
Quæ concluſio procedit, ſiue ſolutio ſit facta ſcienter, ſiue ignoranter, ibid.

Conductor.

Retentio rei locatæ ex parte Conductoris, & exactio penſionum ex parte locatoris important tacitum vtriuſque partis conſenſum ad continuandam, ſed renouandam locationem, d.15.n.4.*Meltio.* 27
Principales conductores reſpectu locatoris ſunt & dicuntur correi, inter ſe tamen proportionibus ſociorum dicuntur ad inuicem fideiuſſores, d.191.n.7.*Royas.* 368
Conductor primus quando poſt ſolutionem pecuniarum in cauſa penſionis factam à ſecundo conductore continuat retinere rem locatam poteſt condemnari ad ſolutionem penſionum poſtea decurſarum, ibid.n.14. 27

Confeſſio.

Confeſſio.

Confeſſio dotis de recepto à viro poſt ipſius decoctionem emiſſa in præiudicium Creditorum fidem non facit, quatouis promiſſio præceſſerit, d.3.n.1. *Bicchio.* 7

Confeſſio dotis de recepto à viro etiam poſt decoctionem emiſſa vbi habetur obligatio de reſtituendo probat quoque ad præiudicium creditorum concurrentibus coniecturis, ibidem num.5. 7

Quæ maximè reſultant ex præcedenti promiſſione, diuturna alimentorum præſtatione, & Iuramento Confeſſionibus adiecto, ibid. num.6. 7

Vbi apparet de Confeſſione, & recognitione facta per Aduerſarium Dominium non poteſt in dubium reuocari, d.4.n.14. *Meltio.* 11

Confeſſio adeo plenè probat contra confitentem vt illa impugnanda non veniat, ibidem num.15. 11

Confeſſio ac declaratio partis, quæ ex obſeruantia ſubſequuta deprehenditur in materia probationis teſtis depoſitioni præualet, deciſ.7.n.12. *Decano.* 15

Confeſſio qualificata partis præcipitur In poſſeſſorio Iudicio fauore poſſidentis abſque vlla qualitate vitij, d.11.n.2. *Meltio.* 20

Confeſſio alicuius non poteſt impugnari à ſuis ſucceſſoribus, & cauſam ab eo habentibus, d.20.n.3. *Corrado.* 41

Confeſſio extraiudicialis ad fauorem abſenti pro quo nemo fuit ſtipulatus non plenam facit probationem, & Rota ſemper ſequuta fuit hanc opinionem, ibid.n.41. 41

Confeſſio in Teſtamento facta regulariter non ſufficit ad probationem debiti, quando non concurrat etiam confitentis diſpoſitio, ibidem num.8. 41

Pia diſpoſitio finaliter ordinatur in Deum, ac illius acceptationem præfertur, & veriſimilitudo operatur in illis etiam caſibus in quibus alias non probaret, ibid. numero 13. & 14. 41

Æquitate Canonica attenta, Confeſſio, &c. extraiudicialis ad fauorem abſentis pro quo nemo eſt ſtipulatus plenam facit probationem, ibid. n.7. 41

Confeſſio de recepto non coarctata ad certum tempus referatur ad ſolutionem factam de præterito tempore, d.16.n.27. *Bicchio.* 31

Confeſſionem factam Rota non attendit, dec.51. num.7. Eoque minus quando non fuit ſeruata forma. ibid.n.8. *Corrado.* 134

Confeſſio emanata in Iudicio præferri debet alteri extraiudicialiter emiſſæ in Teſtamento, deciſ.52 n.4. *Vereſpio.* 137

Confeſſio erronea defuncti facta in Teſtamento poteſt habere, & reuocare non ſecus ac ab ipſomet confitente impugnari, ibid.n.4. 137

Confeſſio relatiua ad aliquid ex quo ipſius error dignoſcatur tanquàm erronea poteſt ab ipſomet confitente impugnari, ibid.n.5.

Confeſſio ſimplex facta à Viro aliundè non iuſtificata non probat dotis numerationem, d.21.n. *Corrado.* 47

Confeſſio dotis facta à viro præſumitur ſimulata, quando non iuſtificatur aliunde, ibidem num.6. 47

Confeſſio ſimulata dotis ſolet eſſe, vel ad coho-neſtandam ſpecioſæ dotis prætextu inæqualem ſponſæ conditionem, vt matrimonium cum illa honorificentius appareat, dec.23. n.1. *Corrado.* 49

Confeſſio dotis ſimulata non habet executionem, ibid.n.3. 49

Confeſſio dotis etiamſi facta ante contractum Matrimonium non probat veram numerationem niſi ex præcedenti promiſſione, vel aliis probabilibus coniecturis iuſtificetur, ibidem num.4. 49

Confeſſio ſequens à præcedenti promiſſione dotis ſolet comprobari, deciſ.22. num.16. *Corrado.* 47

Confeſſio partium repetita, qualificata, & Iuramento firmata in Inſtrumento publico contenta facit ipſum præferri diſpoſitioni vnius teſtis, d.22.n.45. *Corrado.* 48

Confeſſio debiti inter creditorem, & debitorem non probat in præiudicium alterius creditoris etiam poſterioris, ne ſit in poteſtate debitoris creditores circumuenire, dec.101.n.1. *Bicchio.* 245

Confeſſio ſuſpecta non eſt in conſideratione habenda, d.102.n.10. 247

Confeſſio, quæ in actis non repetitur, non probat, ibid.n.12. ibid.

Confeſſio debiti non poteſt retrotrahi in præiudicium creditorum, qui medio tempore contraxerunt, ibid.n.11. ibid.

Confeſſio talis non probat, maximè quando debitor eſt de proximo decoctus, ibid.n.2.

Confeſſionis tempore eſſe decoctum, vel eſſe de proximo decoctum quoad tertij præiudicium patia ſunt, d.dec.101.n.3. *Bicchio.* 245

Confeſſioni, ſeu ſolidationi inter partes non ſtatur in materia cambiorum, ne ſub prætextu huius confeſſionis aperiatur via fraudibus, & illicitis vſuris, [illegible]

Confeſſio, & probatio litterarum *d'Auiſo*, ac earum effectuatio producit ipſarum executionem, ac ſi eſſent litteræ Cambij, d.104.n.17. *Bicchio.* 249

Confeſſione partis probatur ſolutio, d.5.num.7. *Bicchio.* 9

Confeſſionibus maximè geminatis, & iudicialibus ſtatur, in materia etiam de vſuris ſuſpecta, concurrentibus adminiculis, d.106.n.23. *Bicchio.* 253

Confeſſio de recepto extraiudicialis voluntaria, facta à Tutore non præiudicat pupillo, dum de vera ſolutione nõ conſtat, d.109.n.3. *Celſo.* 258

Quod procedit, & in quolibet adminiſtratore, ibid. num.4.

Confeſſio de recepto operatur crediti contracti remiſſionem, quæ ſapit naturam donationis, ibid.n.6. 258

Confeſſio facta per Tutricem, regulariter non importat liberationem in præiudicium pupillorum, niſi pro ſumma, quæ verè, & realiter recepta fuit, d.118.n.3. *Meltio.* 270

Limitatur tamen cum pro corroboratione prædictæ confeſſionis concurrunt plures coniecturæ, ibid.n.4.

Confeſſio pro maiori parte debiti, arguit veritatem etiam reſpectu reſidui, ibid.n.5. 275

Confeſſio ſimpliciter loquens, recipit declarationem ex verbis præcedentibus, & ſubſequentibus, d.126.n.6. *Royas.* 282

Confeſſio facta in capitulis in inſtrumento iurato contentis, & ipſa iurata dicitur, ibid.numero 9. 281

Confeſſionis error, vt probetur ad hoc requiruntur probationes omnino concludentes, ac neceſſariæ, d.154.n.11.*Bicchio.* 329

Confeſſio, quan[illegible]eſt multis adminiculis ſuffulta, tunc pleniores probationes requiruntur ad probandum eius errorem, ibid.n.12. ibid.

Confeſſio ſi impugnatur tanquam erronea, error debet probari concludentiſſimis probationibus, d.171.n.1.12.*Royas.* 349.350

Confraternitas.

Confraternitates, & aliæ congregation[illegible]rum non fori exemptione, ac priuilegio Eccleſiæ fruuntur niſi Epiſcopi, vel alterius facultatem habentis auctoritate inſtitutæ fuerint; Et alia ad hunc effectum neceſſaria concurrant, d.55.n.14.*Corrado.* 117

Confraternitas inſtituta ad pium opus habens Eccleſiam, aliaque Eccleſiaſtica ſigna non poteſt dici merè laicalis, deciſ.58.num.27. *Cerro.* 150

Coniectura.

Coniectura aliqua concurrente præterita arguunt continuationem in futurum, deciſ.1. num.6. *Otthobono.* 4

Coniectura ſimulationis elidıtur ex contrariorum probatione, d.3.n.10.*Bicchio.* 7

Coniectura ſimulationis oritur ex actuum proximitate; & ex veriſimilitudine; & ex pactis inſolitis appoſitis in Inſtrumento, dec.7. n.5.6.7. *Otthobono.* 15

ex aliis Coniecturis ſumma diuerſitas non excludit verſionem probatam, deciſ. 16. num.29. *Bicchio.* 31

Coniectura vehemens donationis cauſa mortis eſt reſeruatio facultatis reuocandi donationem tam in vita, quàm in morte [illegible] potentiores coniecturæ in contrarium, dec.39. num.10. *Royas.* 105

Coniectura vna tollit aliam, & fortior debiliorem excludit, d.109.n.15.*Celſo.* 258

Coniecturæ plures concurrentes cum tutoris confeſſione de recepto, conualidant ipſam confeſſionem, reſpectu liberationis debitoris, & præiudicij ipſius pupilli, d.118.n.4.*Meltio.* 270

Coniunctio.

Ex Coniunctione ſanguinis oritur cauſa amoris & affectionis, & ex impulſu naturæ, d.87.n.12. *Otthobono.* 215

Coniunctio, cauſam amoris, ac vinculum naturale reſpiciens, comprehenditur in donatione facta contemplatione Matrimonij ſuo effectu, omnes filios tam ex primis, quam ex ſecundis Nuptiis genitos, ibid.n.13. 215

ex Coniunctione ſanguinis proueniens beneuolentia, & Amor erga donatarium in donatione antenuptiali, vel eſt cauſa præcipua & finalis totius diſpoſitionis, vel eſt finalis cum aliis expreſſis.

Conſanguinitas.

In fratris ſucceſſione, ſorores vtrique coniunctæ præferuntur fratri Conſanguineo, d.84.n.3. *Royas.* 209

Conſanguineus frater ſuccedit fratri in bonis quæſitis à linea Paterna, vterinus vero à linea Materna, ibid.n.4. 209

Conſanguineus, aliaque perſona coniuncta admittitur in iudicio ciuili, etiam ſine mandato, d.151. n.5.*Carrillo.* 323

Conſenſus.

Conſenſus præſtitus venditioni fundi hypothecati non præiudicat reſpectu actionis ſuper pretio competentis, d.3.n.2. 6

Conſenſus alienationi bonorum communis debitoris præſtitus ad fauorem aliorum creditorum non operatur niſi remiſſione iuris tunc temporis competentis, & exercibilis, ibid. num.24. pag.8.

Conſenſus continuatur in locatione etiam defuncto perſonalem exiſtentiam hæredis habitualiter, d.15.n.7.*Meltio.* 27

Conſenſus, & voluntas defuncti, antequam hæreditas adeatur, conſeruantur in hæreditate iacente, quæ perſonam defuncti repræſentat, ibid. num.8. 27

Conſenſus dicitur deficere mutato rerum ſtatu, d.130.n.11. *Ghiſilerio.* 290

Conſeruatio.

Conſeruatione conſi[illegible]nationis omnes filij in pari gradu exiſtentes, conſiderantur tanquam capita familiæ, d.100.n.5.*Cerro.* 140

Conſeruationi agnationis proſpicere non videtur, qui vnicum tantum vocat, & vnicum facit ſubſtitutionis gradum, ibid.n.8. 140

Pro maiori Conſeruatione agnat[illegible]is inſtitutæ dicuntur primogenituræ, i[illegible] n.18. 242

pro Conſeruatione agnationis cauſa eſt pia & laudabilis, & remouet omnem læſionis ſuſpicionem, ibid.n.30. 245

Conſtitutio.

ex Conſtitutione Vrbana, loca montium non cadunt ſub hypotheca, d.18.n.5.*Albergato.* 37

Conſtitutionis Ægidianæ effectum impedit iniuſtitia ſententiæ, ac in ea ſpecialiter excepta legitur, d.19.n.1.*Corrado.* 38

Conſtitutio Ægidiana reiiciens appellationem ſuſpenſiuam locum ſibi vindicat quotieſcumque ſententia lata in Iudicio poſſeſſorio, eſt valida, d.47.n.2.*Royas.* 124

Conſtitutio, ſeu Statutum de capienda poſſeſſione non intrat in bonis fideicommiſſo ſubiectis, quæ no[illegible]ſunt tranſitoria ad hæredes, d.48.n.4. intelli[illegible]c.n.5.*Otthobono.* 126

Conſtitutio Ægidiana excluſiua appellationis in Iudiciis omnino ſummariis, non habet locum, attenta Iniuſtitia ſententiæ, d.58.n.1. *Verospio.* 155

Conſtitutio Ægidiana prohibens mulieres obligari ſine certa ſolemnitate, loquitur etiam de contractibus initis cum perſonis priuilegiatis, d.179.n.6.*Royas.* 359

Sicque locum habet, etiamſi mulier contraheret cum minore, ibid.n.7. ibid.

Conſtitutio Synodalis non ſufficit aduerſus Eccleſiaſticam immunitatem, deciſ.151.num.17. [illegible]rillo. 319

Conſtitut. ſanct. mem. Innoc.VIII. 15. in Bull. tom.1. *quando conueniat*, d.153.n.16. *Corrado.* 328

Conſtitutum.

Conſtitutum non excludit, quin ſuper eodem fundo oriatur hypotheca ad fauorem emptoris cenſus; cui ideo competit etiam Saluianum inter

interdictum, dec.16.n.15. *Bicchio.* 30
Conſtituto, non obſtante in Inſtrumento cenſus oppoſito, immiſſio hæc conceditur etiam ſuper fundo cenſuali, ibid.n.17. 31

Conſuetudo.

Conſuetudo, & vſus loquendi communis niſi ex pluribus concurrentibus non probatur, d.26. n.16 *Corrado.* 67
Conſuetudo loquendi de illegitimis ad legitimatos in forma ampla, & ad omnia legitimationis iura reſtitutos referri non poteſt, ib.n.18. 68
Cnuſuetudo loci attenditur in dote congrua filiabus conſtituenda, d.27.n.38. *Corrado.* 73
Conſuetudo contrahentium in inueſtituris dandis, & accipiendis magis attenditur quam conſuetudo regionis, d.28.n.2. *Meltio.* 76
Conſuetudo admittit fœminam ſuperiorem inueſtito proximiorem ad renouationem inueſtituræ, d.29.n.18.& 19. *Meltio.* 81
Conſuetudo ex tribus actibus, iuncto decennij lapſu inducta demonſtrat quæ ſint partes officij, d.111.n.24. *Bicchio.* 261
Quod conſuetum eſt non faciens officialis, dicitur eſſe in culpa, ibid.n.25. 262
Etiamque ratione conſuetudinis ſunt annexa officio, etſi non expreſſa, veniunt in obligatione fideiuſſoris ſuper adminiſtrando officium diligenter per officialem, ibid.dict. dec.111.n.26. 262
Conſuetudo facit authenticam ſcripturam priuatam, d.181.n.2. *Royas.* 361

Contemplatio.

Contemplatio ſecundi viri præſumitur habita fuiſſe à muliere binuba in odium filiorum primi matrimonij, quando in caſu contradictionis ipſorum ſuæ odioſæ diſpoſitioni impoſuit caducitatem alicui portioni, & illi reliquit executorem primus ſecundum virum, deinde ſuos filios hæredes inſtitutos, cum pleniſſima liberatione à redditione rationum, dec.55.num.25. *Corrado.* 150

Conteſtatio.

per Conteſtationem litis remanet ſublata bona fides, d.144.n.3. *Royas* 309
Conteſtatio litis ſine dubio, & indiſtinctè inducit nullam fidem, ibid.n.14. ibid.

Contractus.

Contractus initus à Pupillo, licet cum ſolemnitatibus ſtatuti, quando nihil ex eo lucratur, ſed potius Ius ſuum remittit, reſoluitur in meram donationem, & eſt proſſus nullus, dec.3.n.28. *Bicchio.* 8
In fine Contractus, Clauſulæ Vniuerſales poſitæ reſtringuntur ad cauſam ſuperius expreſſam, itavt nihil amplius comprehendant, & maximè quando ſunt in executiuis Inſtrument. ibid. 8
Contractus ſimulatio conuincitur ex cauſa ſimulandi, & concurſu ſaltem duarum coniecturarum, d.8.n.2. *Otthobono.* 16
Quando Contractus nullus, & efficax præceſſit mutui Apocham, ſatis ſimulandi cauſa deducitur, ibid.n.3. 16
Contractus in quo pacta ſolita apponuntur, & conuentiones ſolitæ omittuntur, magnam præſefert inueriſimilitudinem, quæ plurimum obtinet, vt contractus ipſe claudicet, dec.22.n.9. *Corrado.* 46
Contractus ſimulatus non poteſt confirmari iuramento pro obſeruantia appoſita, d.23.n.16. *Corrado.* 51
Contractus vbi ſunt plures ſuper eadem re debent ſinguli cum eorum affectibus & conuentionibus diſtinctè conſiderari, deciſ.24. n.33. *Corrado.* 56
Contractus factus poſt aliquem contractum debet diuerſo iure cenſeri, & idem contractus cum primo non debet reputari, deciſ.27. n.47. *Corrado.* 75
Contractus præſumitur approbatus, & etiam conſenſu ex præſentia, interuentu, & fideiuſſione illius, de quo agitur, dec.26. num.13. *Corrado.* 67
Contractus filiifam. per conſenſum Patris validitatem acquirit, d.31.n.7. *Corrado.* 86
in Contractu verba coram Me Notario, &c. manualiter, &c. habuit & recepit ab N. præſenti danti, &c. in tot Iuliis, & Teſtonibus, & Duplis aureis, &c. appoſita, ſiue ſimilia verba in Inſtrumento appoſita numerationem probant, d.43.n.35. *Ghiſilerio.* 117
Contractus in eodem inſtrumento contenti ſunt ad inuicem independentes, & non correſpectiui, quando vnus non venit ad terminationem alterius; ſecus autem è conuerſo, dec.49.n.17. *Cerro.* 128
Contractus plures in eodem inſtrumento tunc dicuntur ad determinationem vnus alterius, quando alias ad alterum illorum contrahentes non deueniſſent, ibid.n.18. 128
Contractus venditionis bonorum emphyteuticorum cum expreſſa reſeruatione eius dominij, ac poſſeſſionis vſque ad integram pretij ſolutionem, & interim locatio ſub annua penſione, non requirit domini directi conſenſum, alias in alienatione neceſſarium, dec.51.n.19. *Corrado.* 135
ex ipſa Contractus locationis natura, ex quo perſeueratum eſt in conductione præſumitur eodem pretio, & conditionibus renouatâ, & præſumitur perſeueraſſe niſi contrarium probetur & ſufficit ad effectum de quo agitur, quod bona prædicta tanti fuerint ſolita locari, deciſ.53. n.26.27.& 28. *Arguelles.* 140
Contractus eſt vſurarius ille, per quem alteri qui ſubit omne periculum capitalis, conceditur pars lucri, quatenus certam ſummam excedat, non autem ſi non excedat, d.101.n.30. *Bicchio.* 246
Quod contraxerit ſocius ius nomine proprio, eſt coniectura, quæ poteſt leuioribus probationibus tolli, d.102.n.6. *Celſo.* 247
In contractibus, qui ad inuicem compatiuntur; nec ſecundus alteri obſeruatur, nouatio non cenſetur inducta, deciſ.120. num.13. *Veroſpio.* 274
Contractus eſſentia regulariter declaratur ex verbis, d.122.n.1. *Cerro.* 276
Modicitas annuæ præſtationis arguit Contractum eſſe emphyteuticum, ibid.n.2. 277
Contractum eſſe emphyteuticum, ex quo pacto argui poſſit, ibid.n.3. ibid.
In contractibus non attenditur, quod vnus ſenſit, ſed quod ambo infimiliter crediderunt, d.133. num.9. *Cornelio.* 295
Contractus cambiorum & depoſiti ſunt inter ſe diuerſi, d.149.n.16. *Veroſpio.* 319

Contractus litterarum cambij dicitur nominatus, cum reputetur emptionis, & venditionis, ibid. num.18. ibid.

In contractu litterarum cambij acceptatio litterarum fit pro pecunia ſoluenda, non autem ſoluta, ibid.n.20. ibid.

Contractus cambij non poteſt dici impletus, ob non ſolutionem pecuniarum, ibid.n.24. ibid.

A contractu quamuis nominato, quis poteſt recedere, dum adimplementum ab altera parte faciendum eſt impoſſibile, ibid.n.25. ibid.

Contractus à conuentione partium legem accipiunt, d.156.n.9.*Carrillo.* 331

In contractibus nominatis non licet recedere ob non implementum alterius partis, ſed agi debet ad implementum, & ad intereſſe, d.173. n 6.& 5.*Royas.* 351.352

Contractus primi nullitate ſtante non poteſt ille in alium contractum validum conuerti, d.176. num.2.*Royas.* 155

Contractus filiifamilias initus cum conſenſu Patris valet, ibid.n.12. 356

Contractus nullus per acquieſcentiam non cenſetur ratificatus, nec per lapſum temporis, d.184. n.1.6. *Royas.* 363

Contractus nullus non ratificatur, ſi poſtea conuertatur in alium contractum validum, ibid. num.4. 36

Contradictor.

Contradictor legitimus cum titulo eſt poſſeſſor ad impediendum iudicium executiuum immiſſionis, d.76.n.3.*Ottbobono.* 195

Contradictor legitimus in immiſſionis Iudicio non poteſt dici ille, qui vitioſè poſſidet, ac titulum habet inualidum, ibid.n.4. 195

Contradictor legitimus quis dici non poteſt, non docto incontinenti de iure ſuo, d.40.num.11. *Cerro.* 106

Contradictor legitimus ille dicitur, ad quem cauſa ipſa, eiuſque defenſio particulariter ſpectat, d.54.n.7.*Corrado.* 140

Compoſitio.

Ex contrapoſitione debiti, & crediti in libris Mercatorum inducitur compenſatio, & debiti extinctio, d 164 n.2.*Royas.* 342

Contrarietas.

Contrarietas, vt euitetur, facienda eſt interpretatio, d.154.n.8. *Bicchio.* 329

Contumacia.

Contumacia poſſeſſoris, ſiue detentoris bonorum ſatis excuſatur ob quamlibet cauſam, etiam probabilem, & coloratam, quam haberet contradicendi, d.36.n.15.*Corrado.* 98

In contumaciam partis Iudex poteſt decernere ſcripturas haberi pro recognitis, d.105.num.2. *Bicchio.* 255

Conuentio.

Conuentione partium acquiritur auctoritate Iudicis ius exequendi, deciſ.75.num.7. *Arguelles.* 190

Conuentionis actus, qui iuxta legem, non expeditur intra certum tempus dum tantum de vtriuſque partis conſenſu, poſt dictum tempus expleatur remiſſum quodcunque intereſſe inde reſultans cenſetur, ſi intra tempus conuentum fuiſſet expeditus, deciſ.74.n.13. *Veroſpio.* 191

Conuentio facta pro maiori cautela non debet conuerti in præiudicium, d.94.num.7. *Nozet.* 226

ad Conuentionis hypothecæ initium, eueniente caſuali conditione retrotrahitur obligatio, d.99. n.6.*Decano.* 236

Conuentio partium non poteſt facere licitas vſuras de iure prohibitas, d.117.n.5.*Celſo.* 260

Conuentio ſecuta inter partes de fructibus recompenſatiuis, eſt ſeruanda, dec.103.n.3. *Royas.* 262

Conuentio fructuum recompenſatiuorum ad rationem ſeptem pro centenario, quando poſſit eſſe licita, d.159.n.8. *Royas.* 336

De conuentionis exceſſu quoties conſtat, toties ea redditur illicita, 161.n.9 10.

Correſpectiuus.

Ex natura correſpectiuorum, ſublato vno corruit & alter, d.192.n.3.*Royas.* 369

Corruptela.

Corruptela dicitur conſuetudo, quæ eſt contra immunitatem Eccleſiaſticam, d.151.n.17. *Carrillo.* 313

Creditor.

Remiſſio debitori hypothecæ facta ab anteriori creditorem in concurſu præiudicat remittenti, quoad prioritatem, ita vt anterioritas ſibi remaneat inofficioſa contra creditores hypothecarios, d.3.n.4.*Bicchio.* 6

Creditori ius competens agendi ante diem, ſi debitor conditionem deteriorauerit, exercibile non eſt ad effectum exigendi, ibid.n.27. 8

Vide in verbo *Obligatio*, d.4.n.8.& d.7.n.3. 10

Creditor in ſtatu exigendi pecunias à ſuo debitore, qui ſit Mercator publicus in Nundinis, cambia exercere ſolitus, quando non exigit; illas penes eundem debitorem concurrente aliqua conſenſus coniectura, in Nundinis cambiorum exercendas, dimittere cenſetur, d.7.n.14. 15. eo maximè ſi debitor in Nundinis ære vel credito eam ſummam reperire, ac paratam habere poteſt, ibid.n.15. *Decano.* 15

Creditor non impeditur, quotieſcunque debitor condemnatus facit nouas probationes, quin nouis iuribus, & probationibus vti valeat, ad elidendam probationem iam factam, d.10.n.9. *Meltio.* 20

Creditor ex cauſa onéroſa in iudicio ſubſidiario deficientibus aliis bonis, poteſt auocare bona à creditoribus poſterioribus cum cauſa lucratiua, vt ſibi ſatisfiat, dec.14.n.13. *Terracinen.* 26

Creditor ex cauſa oneroſa, poteſt auocare à poſteriore ex cauſa lucratiua, etiam pecunias bona fide conſumptas, ibid.n.15. 27

Creditor anterior, ſolam perſonalem habens, regulariter non poteſt auocare pecunias poſteriori ſolutas, d.18.n.4.*Albergato.* 36

Creditor anterior, etiam cum ſola perſonali poteſt auocare pecunias poſteriori ſolutas, ex cauſa dotis, & lucri, ibid.n.6. 36

Creditori poſteriori pecuniæ ſolutæ ex cauſa oneroſa, poſſunt retrahi per anteriorem, vt de communi opinione teſtatur à pluribus, ib.n.7. 36

In creditorem ceſſat hypotheca per tranſlationem Dominij rei hypothecatæ, dec.19 n.4. *Corrado.* 38. ampliatur, n.5. ibid.

Creditor, recepto rei hypothecatæ pretio eiuſdem rei commodum ſubſtantialiter conſecutus eſt, perinde ac ſi illam penes ſe haberet, ita

ita quod finalem adiudicationis effectum obtinuit, ibid.n.9. 39
Creditor inops, & pecuniis etiam in exiguis ſummis indigens, ſi in longum tempus crediti differat exactionem eſt in cauſa quod oriatur incertiſimilitudo debiti, d.11.n 9. *Otthobono.* 43
Creditor adminiſtrans opulentum Patrimonium debitoris præſumitur ſibi ſatisfeciſſe de credito in bonis adminiſtrationis, donec reddatio rationum, &c. aliter conſtet, deciſ.23. n.4. *Corrado.* 53
Creditores, tempore finito cur debeant inueſtigare, cum quo negotiantur, d 30.n.7. *Ghiſilerio.* 83
Creditoris pacta vigore quorum inita eſt ſocietas, & tempus durationis eiuſdem debent ſciſcitari, ibid.n.8. 83
Vide in verbo *emptor* d.32.n.18.&c. 89
Creditoribus competit retentio aduerſus legatarium, d.34.n.8. *Cerro.* 91
Creditoribus incumbit onus probandi hæreditatis inopiam aduerſus legatarium, ib.n.10. 91
Creditores teſtatoris non tenentur diſcutere res admodum intricatas, & litibus inuolutas, ſed poſſunt ſe dirigere in rem legatam etiam ad præiudicium legatarij, ibid.n.11. 91
Creditor ſub obligatione Camerali poteſt eligere vnum ex pignoribus debitoris ſibi benè viſum pro ſatisfactione ſui crediti, ibid.n.14. Et teſtator non poteſt, hoc ius creditoribus impedire, ibid.n.15. 91
Vt creditor propria auctoritate cogere valeat, & in carcerem debitorem detrudere non ſoluentem; quid per pactum fieri poſſit, diſputatur remiſſiuè, d.73.n.5. *Arguelles.* 90
Creditor non ſatisfactus plenè, executione in vna re facta; ad aliam tranſitus fieri poteſt, ibid. num.21. 190
Creditor vſquequo probetur plenè ſatisfactum etiam poſt executionem, ſeu immiſſionem, aut aſſecutationem ſuper vna re factam, poteſt variari, & Iudex, & Iudicium, & remedium, & captura perſonæ, ibid.n.23. 190
Cum creditoribus defuncti, hæredes adeundo ſe obligant, & quaſi contrahunt, ibid.n.28. 191
Traditio rei exiſtentis penes creditorem naſcitur ex conſenſu debitoris, ei in ſolutionem ipſam rem dantis, ac deliberantis iuncta ipſius recipientis creditoris acceptatione, deciſ.74. num.4. 191
Creditoribus præiudicium nullum poteſt inferre, neque illorum gradum, & participationem vllo pacto turbare, modus ſolutionis inter emptores, & venditores variatus, dec.75. num.16. *Cerro.* 195
Vide in verbo *calculus*, d.77.n.2.&c. 197
Ius vendendi creditoribus pluribus totum hypothecatum fundum, competit cuilibet ex illis, etiam aliis ſatisfactis; Pariterque ſi plures creditores fundum hypothecatum poſſideant, alterove illis ſatisfacto, poteſt aliter peragere bonorum venditionem, deciſ.77.n.14.& 15. *Otthobono.* 198
Alienatio debitoris non poteſt facere conditionem creditoris deteriorem, dec.99. num.4. *Decano.* 236
Creditum aliquod non probatum à quibus compenſationis exceptio non poteſt admitti in illorum præiudicium, d.10.n.7. *Meltio.* 16
Vt crediti ſolutio habeat vim ſolutionis in emptione, & inducere poſſit nouationem, quid requiratur ad hoc, d 13.n.1. *Veroſpio.* 19
In creditis dos non debet conſtitui ex officij ſocietatibus, & ſimilibus, cum vt plurimum ſint difficilis exactionis, & ideò in his terminis habentur, ac ſi non exiſterent, d.16.num.13. *Bicchio.* 31
Extrema Saluiani ſunt Creditum cum hypotheca. Poſſeſſio debitoris de tempore obligationis, & poſſeſſio præſens detentoris, contra quem dirigitur actio; quibus concurrentibus immiſſio eſt concedenda.
Vide in verbo *creditor*, d.34.n.14.&c. 91
Pro credito illiquido non competit retentio, dec.47.n.7. *Royas.* 115
Creditum inter ſocios ſuper aliquo negotio ex aſſignatione totius negotij cum clauſulis pleniſſimis tranſlationem dominij importantibus, ac omnibus iuribus actiuis & paſſiuis, facta ab altero ex ipſis, vel remanet imputari, d.58.n.3. *Veroſpio.* 155
An de credito Actoris liquido conſtet cognoſcere prætenſa poſt litem cum aduerſario conteſtatam cambia, quando non debentur vti cambia; an, debeantur ſaltem ratione damnorum, & intereſſe, cadit ſub illa inſpectione, d.60.n.9. *Pemingero.* 159
Creditum illiquidum nullo modo præbere poteſt retentionis commodum, d.76.n.12. *Otthobono.* 198
Ex crediti ſatisfactione, ceſſante immiſſione etiā in Saluiano, illi qui poſſidebant, ſunt proculdubio reintegrandi ad eorum priſtinam poſſeſſionem, & contra denegantem reſtitutionem datur actio ſpolij.
Pro credito illiquido, & incerto non competit retentio.

Creditor, Creditum.

Creditores, qui ſunt actores, habent onus probandi cambia, d.101.n.1. *Bicchio.* 244
Creditore ſolum interueniente, confeſſio facta per debitorem non præiudicat iuribus aliorum creditorum etiam poſteriorum, ibid.n.1. ibid.
Creditum concludenter probatur ex ſolidatione, & quidem in ſumma ibi firmata, dec.103. n.1. *Celſo.* 247
Maximè ſi cauſa debiti fuit expreſſa in ea, ib.n.2.
Creditori, cui facienda eſt ſolutio, ſufficit negare ſibi factam fuiſſe ſolutionem, ib.n.6. *Celſo.* 148.
Creditum probatur per publicum inſtrumentum, d.117.n.5. *Bicchio.* 269
Crediti contracti remiſſio, quæ ſapit donationem, inducitur per confeſſionem de recepto, d.109. n.6. *Celſo.* 258
Creditoribus non competit hypotheca ſuper bonis ad hæredem debitoris ſpectantibus, d.110. num.1. *Cerro.* 250
Cum creditoribus hæreditariis contrahit hæres, adeundo hæreditatem, ibid.n.2.
Contra creditorem poſſidentem, & anteriora iura habentem non datur immiſſio, ibid.n.6.
Creditoribus anterioribus, præfertur hypotheca tacita dotis, ſi habent expreſſam hypothecam in bonis quæſitis à debitore poſt ipſius dotis hypothecam, dec.110.n.7. ibid.
Creditor facit propria ea bona debitoris, ſibi per Iudicem adiudicata, d.110.n.8. *Cerro.* ibid.
Crediti anterioritas iuſtificatur ex inſtrumento ibid.num.11.

Creditor quis apparet ex inſtrumentis in actis productis,d.112.n.1.*Celſo.* 263

Creditor bene puteſt agere contra debitores ſui debitoris,etiam non facta excuſſione , attenta Obligatione camerali,d.113.n.3.*Celſo.* 264

Creditum probatur ea publico inſtrumento,ibid. n.4.& d.114.n.1 265

Vel ex Apocha trino teſte munita,ibid n.5.

Vel ex confeſſione partis in d.inſtumento , ibid. n.2.

Creditor accipiens à ſuo debitore rem æquiualentem ſatisfactioni ſui crediti, præſumitur ſatisfactus,donec contrarium plenè,& concludenter probatur,d.14.n.5.*Celſo.* 265

Creditor ſi vendat rem a ſuo debitore acceptam, & concludenter non probat quid ea tota re retractum fuerit.tunc intrat præſumptio vt ipſa res ſufficiens fuerit pro ſatisfactione debiti, ibid.n.6. ibid.

De creditoris ordine ſoluens alicui debitor liberatur,d.114.n.13.*Celſo.* 266

Creditor , qui in ſatisfactionem ſui crediti fuit contentus accipere nomen debitoris ceſſi,non poteſt deinde ad primæuas actiones , & iura redire;quia debitum vnius, & creditum eſt extinctum,d.15.n.1.*Beuilaqua.* 266

Creditum probatur ea exhibitione inſtrumenti, ibid.n.2. 267

Crediti reſoluti ceſſio , vti nulla non extinguit debitum , ſed remanet illæſa prima obligatio creditoris erga debitorem,ibid.n.4. 267

Creditor ſi acceptat iura ceſſa,tunc extinguuntur omnes actiones ad fauorem ipſius contemplatione cedentis,ibid.n.8. 267

Crediti exiſtentia verè,& liquidè ſupponenda eſt, vt compenſatio locum habere poſſit , ibid.n.5. 267

Creditum debet eſſe liquidum in ſubſtantia , & quantitate,d.116.n.1.*Beuilaqua.* 268

Creditum quando dicatur incertum , vel illiquidum ad effectum retentionis,ibid.n.2. ibid.

Creditor ſi immiſſus fuerit in poſſeſſionem bonorum debitoris,intrat exceptio,quod credita aut fuerunt extincta per compenſationem cum fructibus faciendam,ibid.n.3.

Aut adeo diminuta , & effecta Illiquida , vt niſi iterum liquidentur non valeat affirmari de illis conſtare,ibid.n.4

Creditori datur retentio ,quando ad eum bona perueniunt ea eadem cauſa illius crediti , pro quo vult retinere ; ſecus ſi ex diuerſa,d.116.n.3. *Beuilaqua* 268

Cum reditis compenſare fructus non tenetur fideicommiſſarius,nec illos reſtituere,cum ipſos ſuos faciat,ibid.n6

Creditores non poſſunt fructus pecuniæ debitæ prætendere;non quando non ad debitorem ſed ad illos ſpectat onus inueſtiendi , d.117.n.13. *Celſo.* 269

Creditum cum hypotheca probatur ex publico inſtrumento,d.119.n.2.*Albergato.* 273

Creditum dotis illiquidum non retardat immiſſionem in Saluiano,ibid.n.10

In crediti computum imputatur exactio indebitè facta,ibid.num.9

Creditum iam extinctum non poteſt amplius reuiuiſcere,ibid.n.15. ibid.

Creditor creditorum ſuccedit in eorum locum ac ius habens , ac exercere poſſunt omnes actiones vtiles, quas ſui debitores exercere valent,d.139.n.13.*Cerro.* 291

Creditor, & debitor eiuſdem cenſus quis eſſe non poteſt,d.140.n.9 304

Creditor, qui vigore ordinis ſui debitoris ab aliquo pecunias recepit ſimpliciter , & abſque conditione condemnari non poteſt reſtitutioni,d.139.n.1.*Royas.* 302

Creditori cui fuerunt per debitorem data bona inſolutum , licet manutentio non competat ob inualiditatem dationis inſolutum, competit tamen retentio,d.151.n.22.*Carillo.* 323

Intellige concluſionem procedere , vbi creditum eſt omnino liquidum, alias ſecus,n.23

Creditor ſpeciei poteſt ſpeciem ipſam vindicare, vel ſuper eâ executionem facere, quatenus extet,d.163.n.12.*Royas.* 340

Creditore volente quælibet ſatisfactio eſt vera ſolutio,d.ibid.n.12. ibid.

Creditor ante diem ſolutionis non poteſt agere contra debitorem vigore obligationis ad eius fauorem factæ,d.ibid.n.10. 343

Creditor hypothecarius in reipſa hypothecatâ,eſt præferendus altis creditoribus , d.164. num.7. *Royas*

Creditor cui pecuniæ fuerunt ſolutæ, etiamſi iura ſimpliciter ceſſiſſet,conueniri ad aliud non poteſt,quàm ad reſtitutionem recepti, d.177.n.8. *Royas.* 357

Creditur,qui cauſam non dedit , euicta re ad aliud non tenetur, quam ad reſtitutionem pecuniarum,d.26.n.9. 36

Creditum cum hypotheca , probandum venit in iudicio Saluiani,d.146.n.1.*Cerro.* 313

Crediti probatio quando dicatur requirere ampliorem indaginem,d.153.n.13.*Corrado.* 327

Creditum illiquidum non debet admitti ad impediendam ſententiæ prolationem ſuper debito liquido,& claro,d.153 n.15.*Corrado.* 327

Creditum quando dicatur illiquidum , d. 133. n.5. *Corrado,* 316

Creditum liquidum non poteſt compenſari cum illiquido,& turbido,d.ibid.n.6. ibid.

Ad creditum liquidandum eſt aſſignandum congruum tempus,d.ibid.n.7. ibid.

Crediti oppoſitio quando fuit dilata , poſtquam ſunt lapſi termini ſubſtantiales , tunc Iudex loogiorem dilationem dicernere non tenetur, d.ibid.n.8. ibid.

Creditum,ſi dicatur quod non eſt liquidum , non ex hoc dicitur reprobatum,d.ibid.n.27. 3:8

Creditum , qoando erit liquidatum , tunc de eo habenda erit ratio,d.ibid.n.28. ibid.

Credita ad impediendam reſtitutionem adducta, vt illam impediant clara eſſe debent,d.188.n.2. *Royas.* 366

Ita vt ſi altiorem requirant indaginem retentio ; non competat,d.188.n.3.*Royas.* 366

Creditum illiquidum nequit impedire manutentionem,d.193.n.3.*Royas.* 370.

Crediti probatio facta per confeſſionem partis aduerſæ ſuperat omnem probationem , d. 153. n.2.*Corrado.* 326

Crediti anterioris exceptio fruſtra allegatur contra creditum poſterius , ſi illud appareat ſatisfactum,d.160.n.5.*Royas.* 338

Credita hæredis adeuntis ſine inuentario præſumuntur coonſumpta ea alienationibus factis ab ipſo,d.44.n.4.*Royas.* 371

Culpa.

Culpa.

Culpa propria nemo iuuari debet d.3.n.15.*Bichio.* 11

Culpa, vel negligentia viri, vel non inueſtiendo, vel etiam in non exigendo dotem mulieri præiudicare non poteſt, maximè quando fuit ab alio, quam ab ea promiſſa. Et vir quomodocunque ſemper dotem reſtituere tenetur, ibid.n.16. 11

Ex culpa, vel tarditate vnius partis probationes poſtea ſuo tempore omiſſæ factæ in alio iudicio ad iuſtificandam ſententiam, ſeu decretum, non debent parti obeſſe. Et quæ ſit ratio, d.36.n.26.*Corrado.* 38

Culpam leuiſſimam non præſtat locator operarum, *Bichio* d.111.n.4. 261

Sed vide de contraria, ibid.n.5.

Culpa, locatoris abeſt, ſi omnia facta fuerint, quæ diligentiſſimus quiſque obſeruaturus fuiſſet, ibid.n.5.

Si de culpa leui tenetur locator ex lege, multo magis tenebitur ex promiſſione de diligenter adminiſtrando, ibid.n.8. ibid.

Natura locationis obligantis ad leuem ſolum culpam interpretatur verba inſtrumenti, *diligenter adminiſtrando*, ibid.n.9

Culpa leuiſſima eſt præſtanda à locatore, ſi id promiſit, ibid.n.18. 262

Si videlicet poſuit in locatione, *diligenter, & qua decet diligentia, &c.* ibid.

Vel ſi promiſit præſtare *omnem culpam*, ibid.n.19. ibid.

De culpa leuiſſima poteſt conductor cum locatore paciſci, ibid.d.16.n.21

In culpa lata eſt, qui eſt negligens in actione, & in officio ſuo, ibid n 22. ibid.

In culpa eſt officialis, quando non facit id, quod fieri eſt conſuetum, ibid.

Curator.

Curator in teſtamento relictus non attenditur, niſi à minore petatur, & a Iudice confirmetur, d.33.n.10.*Otthobono.* 90

Curia.

Statutum, quod prohibet vlteriorem, quam vnicam appellationem operatur, vt duæ ſententiæ habeant vim trium, & conſtituerint rem iudicatam executioni demandandam, idque etiam ſi poſterior prolata fuerit in Curia A.C.d.75.n.4.5.*Cerro.* 193

Sententia in Curia lata in gradu appellationis interpoſitæ à priori lata in partibus, vtique comprehenditur ſub diſpoſitione Statuti loci, quod proinde ſeruari debet etiam in Curia, ibid.n.6. 193

Proceſſus per contractus de ſtylo curiæ fit potius ex vrbanitate, quam ex neceſſitate, & ſuſtantia cauſæ, d.95.n 4. *Meltio.* 229

Curſor.

Citationis reproductio realis à curſore facta deducitur ex productione ſub illis verbis: *facto realiter, ac teneris, &c.* productionem realem denotantibus, d.95 n.6. *Meltio.* 229

Cuſtodia.

Cuſtodia actorum curiæ Epiſcopalis ſpectat ad Notarium & non ad Epiſcopum, d.142.n.5. *Bichio.* 306

Ad cuſtodiam deputatus ſcripturarum liberatur probando caſum emiſſionis abſque ſua culpa, d.ibid.n.7. ibid.

D

Damnum.

Vti damna, & intereſſe debentur cambia ab eo, qui cum mandatum ad cambiandum ſuſceperit, non adimpleuit, quod debuit pro inueniendis perſonis, quæ cambium reciperent, d.9.n.5. *Meltio.* 17

Vti damna debentur, & intereſſe ad illam rationem, ad quam demonſtratur aſcendiſſe giratas cambiorum ſingularum feriarum temporis quo cambia petuntur, ibid.n.6. 17

Damnum ſentienti competit actio aduerſus eum cuius facto, & culpa damnum euenerit, pro releuatione damni, d.17.n.12.*Corrado.* 34

Damnum ſentienti ex propria culpa, ſiue inexcuſabili negligentia, quod facilè poterat euitare non eſt ſubueniendum, ibid.n 8. 33

Cognoſcere prætenſa poſt litem cum aduerſario conteſtatam cambia, quando non debentur vti cambia, an debeantur ſaltem ratione damnorum, & intereſſe cadit ſub illa inſpectione, an conſtet de credito liquido actoris, d.60.n.9.*Peutingero.* 159

Damna, & intereſſe paſſa per deſitionem cambiorum nec defectu implementi cambiare debentis optimè iuſtificantur, ex atteſtationibus mercatorum non defeciſſe occaſiones cambiandi, d.4.n.5.

Damnum in vno ſocio, & lucrum totum in alio, non poteſt de iuſtitia ſtare circa vſuram, *Bichio.* d.101.n.26.& 27. 246

Damnum paſſum à creditore ob dilatam ſolutionem quando apparet affectatum, non eſt reficiendum per debitorem, d.163.n.4.*Royas.* 345

Damnum, & intereſſe, ſi non fuerit ſecutum ex malefacto Notarij, ſed ex alia cauſa non poteſt ab eo prætendi, d.36.n.6.7. 26

Damna, & Intereſſe de iure vt ab aliquo debeantur, probandum eſt, quod illa prouenerint ex facto, vel culpa illius, d.36.n.15. 357

Damnum extrinſecum ex commiſſo alterius, vt debeatur, probandum eſt actoris intereſſe d.177.n.4.*Royas.* 356

Ad damna, & intereſſe, vt quis teneatur regulariter eſt neceſſaria iuſtificatio intereſſe quod debitor patitur, d 130.n.4*Royas.*

Debitor.

Debitor condemnatus, quotieſcumque facit nouas probationes, non impeditur creditor, quin nouis iuribus, & probationibus vti valeat ad elidendam probationem iam factam, d.10.n.9. *Meltio.* 20

Inter debitorem ceſſum, & ceſſionarium, formalem ſtipulationem requirit, vt delegatus ad hoc vim ſolutionis habeat, d.13.n.2. 24

Debitori facta hypothecæ remiſſio ab anteriori in concurſu creditorum præiudicat remittente quoad potioritatem, ita vt anterioritas ſibi remaneat inofficioſa contra concreditores hypothecarios, d.3.n.4. *Bichio.* 7

A debitore obligatio ſimpliciter facta de ſatisfaciendo creditoribus creditoris, extenditur etiam ad non expreſſè nominatos, d. 4. n. 8. *Meltio.* 10

Ad debitorem, quotieſcumque pecunias ſequeſtratas conſtat ſpectare mandatum de conſignando

 gnando

gnando denogari non poteſt,d.5.n.2. *Decano*.11
Debitor non poteſt carcerari, vti de fuga ſuſpectus,liquido non exiſtente debito,d.21.n.4.*Orthobono*. 43
Hypotheca ſemel extincta,non poſſunt cauſam habentes à debitore in re iam hypothecata ex lucri cauſis amplius moleſtari, d. 19. n.11. *Corrado*. 59
Vide in verbo *creditum*, d.73.n.3.*Corrado*. 190
Inter debitores; & emptores ſolutionis modus variatur,donec de errore plenè, & concludenter doceat,d.75.n.45.*Cerro*. 193
Ex debitoris conſenſu naſcitur traditio rei exiſtentis penes creditorem, ſe in ſolutionem reddentis,ac deliberantis, iuncta ipſius recipientis creditoris acceptatione, d. 74. n.4. *Verоſpio*. 191
Debiti inueriſimilitudo oritur ex longa dilatione exigendi creditum facta a creditore inope, & pecuniis etiam in exiguis ſommis indigente,d.21.n.9 *Orthobono*. 43
Debita ſoluere tenetur adminiſtrator bonorum, qui fructus hæreditatis percepit,nec ſufficientem de illis aſſignat rationem,d.27.n.23.*Corrado*. 71
Debitum,quoad habet hæres cum defuncto computatur in hæreditate defuncti,d.31.n.5.*Corrado*. 85
Debita teſtatoris de iure ſunt ſoluenda ab hærede abſque mandato teſtatoris,d.34.n.17. *Cerro*. 91
Debiti ſolutio liberat fundum ab hypotheca.
Debitum non probatur ex confeſſione debitoris, cum creditore dumtaxat, maximè cum eſt decocturus; ne in eius ſit poteſtate defraudare creditores,d.101.n.1.& 2.*Bichio*. 245
Debitorem eſſe decoctum, vel de proximo decocturum paria ſunt.ibid.n.3. ibid.
Debitum agnitum,& acceptatum per ſolutionem partis amplius non poteſt impugnari,d.103.n.5. *Celſo*. 248
Debitor quis euidenter apparet ex verbis per ſe ſcriptis *Reſto debitore*.ibid.n.3.*Celſo*. ibid.
Pro debito in nundinis contracto executiuè proceditur,d.110.n.16.*Bichio*. 258
Debitor dotis poteſt liberationem conſequi à viro etiam inſcia vxore; ſed ipſe tenebitur, ſecus ſi ea aſſentiat,d.107.n.8.& 9.*Bichio*. 254
Debitor dotis poteſt liberationem conſequi, etiam mediante præſcriptione completa, viuente viro;firma tamen manente mulieris actione de dote contra bona viri, ibid. n. 9. *Bichio* ibid.
Debitorem ſi declarans in aliquo inſtrumento qui ante promiſit, conuincitur non ſoluiſſe, d.257.n.21.*Celſo*. 108
Contra debitorem, ex propria confeſſione conuentum non habet locum præſcriptio, d. 257. n.23. 108
Debitor debitoris,etiam primi excuſſione non facta,poteſt à creditore ex Camerali Obligatione conueniri,& excuti,d.113.n.3.*Celſo*. 264
Debitoris bona adiudicata creditori per Iudicem eius fiunt propria,d.110.n.10. 260
Debitoris res æquiualens, vendita à creditore, præſumitur ſufficiens pro debito,niſi ipſe probet quid ex tota re retractum fuerit,d.265.n.6. *Celſo*. 114
Debitoris res accepta à creditore,præſumitur ſufficiens pro debito,niſi diuerſum creditor probet,ibid.n.5.
Debitoris prima obligatio remanet illæſa cum ceſſio fundata eſt in credito reſoluto; dum per eam,debitum non potuit extingui, d. 115. n.4. *Beuilaqua*. 267
Debitor multo minus tenetur ex ceſſione, cum eam fecit de nomine, tale quale eſt, declarans ſe ad illius manutentionem nolle teneri, ibid. n.9.
Pro debito ſimplici pecuniario non interuenientibus requiſitis Caſtrenſ. *in leg*.3. § *fin.ff. de eo quod certo loc*. fructus etiam promiſſi, & taxati non poſſunt prætendi,d.117.n.1.*Celſo*. 269
Debitor non eſt in mora, creditore non exiſtente in loco conuento ad ſoluendom, vel non conſtituente ibi procuratorem,d.120.n.4.*Verоſpio*, 279.
Debiti ſolutione tollitur omnis obligatio, ibid. n.1.*Verоſpio*. ibid.
Cum debitum eſt proportionatum ſolutæ quantitati,creditur ſolutio facta in extinctionem illius debiti,non autem diuerſi, ibid. n. 10. *Verоſpio*. 274

Debitor.

Debitor Principalis,quando quis efficiatur ſuſcipiens in ſe nomine debitorum, d. 123. *Royas*. n.10. 278
Debitoris ceſſi inexigibilitas probatur ex mandato contra eum relaxato,quod exequi non potuit propter legitima impedimenta,d.124.n.1. *Carrillo*. 279
Quinimo ex citationibus factis contra cedentem ad iudicandum bona debitoris, ibid.
Inexigibilitatem ad probandam quoties agitur vigore obligationis de manutenendo nomen debitoris exigibile,ibid.n.2. 279
Sufficiunt diligentiæ executorum & citationes pro indicatione bonorum per eum facta, ib.
Debitor ſi ſit inſtitutus hæres vniuerſalis à creditore,tunc actiones remanent confuſæ & extinctæ,d.147.n.12.*Cerro*. 315.
Debitor ſpecie non extante ſpecie non tenetur ad intereſſe,d.163.n.4.*Royas*. 340
Debitor poteſt quandocumque etiam ante tempus ſatisfacere ſuæ obligationi creditore volenti,d.164.n.11.*Royas*. 343
Debitor vt condemnetur ad intereſſe, & damna paſſa per creditorem ob retardatam debiti ſolutionem,quid requiratur,d.173.n.3.*Royas*. 345
Debitum illiquidum non poteſt impedire reintegrationem,d.144.n.4.*Royas*. 309
Per debiti accollationem quis efficitur principalis debitor, ac ſi ab initio ad debiti ſolutionem ſe obligaſſet,d.171.n.13.*Royas*.349.350
Debiti ſolutionem hæres fruſtra petit, ſi ſtatim id reſtiturus ſit,d.26.n.14. ibid.

Decima.

Decimandi ius eſt ſpirituale, nec cadit ſub commercio laicali,d.95.n.20.*Meltio* 230
Decimæ,& ius decimandi Laicorum non poſſunt eſſe ſub commercio,ibid.n.6. 229

Deciſio.

Deciſio in eadem cauſa facta de ſtylo Rotæ non poteſt oppugnari in alia diſputatione,ſed præſupponi debet,d.4.n.6.*Meltio*. 10
Deciſiones 213.n.7.*coram Caualer.& d*.193. *num* 8. *apud Zacch.de Oblig. Cameral*. in quibus terminis loquantur,d.107.n.11.*Bichio*. 254

Deciſio

Deciſio loquens perfunctoriè, & ex abundanti, non attenditur,d.108.n.17.*Celſo.* 256

Deciſio 28.n.8.p.6.recent.Dec.163.n.14.& ſeq.p.2.diverſ.& deciſ.506 n.1 coram Sanct.me.Greg.XV. quomodo loquantur,& in quibus caſibus procedant,d.109.n.11.*Celſo.* 258

Deciſiones de Stylo Rotæ ſupponendæ ſunt,d.111.n.16.*Bichio.* 262

Deciſio ſecundum ſtylum Tribunalis Rotæ, in noua diſputatione eſt ſupponenda, & non poteſt in dubium reuocari, niſi partibus denuo ſuper ibi deciſis auditis reuideatur, d.116. n.7. *Beuilaqua.* 268

6 Dec.opinio in conſ. 137. *refutatur*, d.158.n.6. *Veroſpio.* 335

Declaratio.

Declaratio facienda,mutat titulum ipſo iure,ſi ſequatur à poſſidente,d.12.n.4.*Cerro.* 21

Declaratio non poteſt fieri continens nouam diſpoſitionem,niſi adhibitis ſeptem teſtibus,aliiſque ſolemnitatibus in teſtamento requiſitis, d.34.n.3.*Cerro.* 91

Donatio contemplatione matrimonij quando facta fuit viro,ac mulieri pro ſe ipſis,ac eorum filiis ſtipulantibus de filiis ex eodem matrimonio eſt intelligenda ſtipulatio.Hæc tamen opinio recipit diſtinctiones, & declarationes, d. 87.n.6.*Otthobono.* 214

Declaratio nihil de nouo addit,d.136.n.12. *Reyas.* 299

Declaratio ex interuallo facta non poteſt præiudicare ei,cui medio tempore fuit ius quæſitum, d.157.n.11.*Panzirolo.* 333

Decoctio.

Confeſſio de recepto dotis, à viro poſt decoctionem ipſius emiſſa in præiudicium creditorum fidem non facit, quamuis promiſſio præceſſerit,d.3.n.1.*Bichio.* 6

Confeſſio dotis de recepto, à viro, poſt etiam decoctionem emiſſa, vbi habetur obligatio de reſtituendo, probat quoque ad præiudicium creditorum concurrentibus coniecturis,ibid.n.5. 6

Decor.

Decor familiæ conſeruan. mèlius conſeruatur, quia bona in primogenitis quam inter plures ea diſtribuen. pro decoris familiæ augmento, mandans inſtitui hæredem dat facultatem diſponendi ad libitum etiam in vnum tantum de familia,d.100.n.19.& 21.*Cerro.* 242

Decretum.

Decretum, vigore cuius fit inſtrumentum explicatur ab ipſo inſtrumento,d.12.n.2.*Cerro.* 21

Decreta,& ſententiæ,quoad telam iudiciariam,& ordinem proceſſus iuſtificantur ex legitimatione perſonarum, & ex citationibus ad omnes actus ſubſtantiales concurrente Iudicis iuriſdictione,d.15.n.1.*Meltio.* 27

Decretum Iudicis etiam non ſufficit,quod habeatur Inſtrumentum pro inſinuato, d. 63. n. 25. *Meltio.* 169

Subſcriptio ſimpliciter concepta cenſetur facta in executionem præcedentis decreti, & ad eius limites reſtricta,d.88.n.1.*Veroſpio.* 216

Et intercedente temporis breuitate inter decretum,& actum,ibid.n.4. 216

Decretum quando eſt conditionale, ſi non appareat de non adimplemento conditionis euaneſcit,d.153.n.17.*Corrado.* 327

Decretum, quando remaneat ſuſpenſum, & inane,d.153.n.18.*Corrado.* ibid.

Defectus.

Defectus ſolemnitatum non habetur in conſideratione in actu pupillo vtili, & quando ipſe non dat de nullitate:imo agit pro obſeruantia contractus,d.15.n.10.*Meltio.* 27

Ex defectu citationis ſufficit generalis citatio ad tollendam nullitatem,d.95.n.2. 229

Neque attenditur nullitas defectu citationis, quando citati non potuiſſent impedire, vel mutare ſententiam,ibid.n.5.*Meltio.* 229

Defenſio.

Citandus ille non eſt, quem conſtat nullam habere defenſionem, d. 73. n. 20. *Arguelles.* 190

Deficientia.

Fideicommiſſum, vti hæres grauatus ſub conditione deficientiæ illius filiorum ipſis de tempore eius mortis ſuperextantibus euaneſcit,d.59.n.14.*Corrado.* 157

Defunctus.

Defuncti voluntate, & conſenſus antequam hæreditas adeatur, conſeruetur in hæreditate iacente,quæ perſonam defuncti repræſentat, d. 15.n.8.*Meltio.* 27

Vulgatiſſimum eſt in hæredem dari eaſdem actiones ciuiles, quæ contra defunctum competebant, quia eſt vna perſona cum defuncto,d.73.n.15.16.*Arguelles.* 187

Defuncti obligatio, ex perſona hæredis immutari non poteſt.ibid.n.27. 188

Defuncti factum totaliter approbat hæres,adeundo ſimpliciter hæreditatem, d. 110. n.5. *Cerro.* 259

Defunctus quando non poſſit dici,quod decedat pro parte teſtatus & pro parte inteſtatus d. 147.n.20.*Cerro.* 316

Delatio.

Delatio ſimplex appellationis afficit quidem vt Iudex,à quo non poſſit amplius ſe in ea cauſa intermittere,non autem vt cauſam inappellabilem,ſed dat appellabilem in præiudicium partis,d.75.n.10 *Cerro.* 194

Delegatus.

Delegato ad hoc,vt vim ſolutionis habeat requirit ſtipulationem formalem inter debitorem ceſſum,& ceſſionarium, d.13.n. 2. *Veroſpio.* 24

Deliberatarius.

Deliberatario pro manutentione ſufficit, quod non conſtet clarè,& notoriè de nullitate, & iniuſtitia deliberationis ex eiſdem actis, d.77. n.2.*Otthobono.* 197

Deliberatio.

Deliberatio iudicialis præſumitur iuſta,& valida, d.77.n.1.*Otthobono.* 197

In deliberatione prætenſus exceſſus debet concludenter probari,ibid.n.3. 197

Poſt deliberationem,ſolutio fructuum decurſorum in ſubiecta materia inducit approbationem calculi,ſuper quo fundatur;& ipſius deliberationis,ibid.n.9. 197

In deliberationis actu præſens pecunia de iure requiritur,ibid.n.11. 198

Deliberatio bonorum facta ſine citatione partis, non tenet,d.143.n.10.*Bichio.* 308

Deliberatio bonorum,antequam fiat, debet concedi terminus parti ad reluendum, ib.n.11.ib.

Demonſtratio.

Demonſtratio conditionem non inducit,& nihil intereſt,an vera ſit,aut falſa,dummodo conſtet de demonſtrato,d.62.n.8.*Arguelles.* 163

Demonſtratio nihil aliud eſt, quam ſignum adiectum pro maiori declaratione,ibid.n.9. 163

Demonſtratio,& conditio inter ſe differunt remiſſiuè.

Delinquens.

Aliud eſt delinquere in officio , & aliud delinquere occaſione officij,d.111.num. 13. *Bichio.* 261

Deponere quomodo debeat teſtis ſuper recognitione ſcripturarum priuatarum,d.118.n.9.*Meltio.* 271

Depoſitarius.

Depoſitarius, qui vigore ordinis debitoris pecunias creditori ſoluit, valet tantum contra facientem ordinem per ſuas actiones dirigere , non contra recipientem pecunias , d. 139. n. 2. *Royas.* 302

Depoſitarius præſumitur ſoluiſſe penes ſe depoſitatis,d.149.n.17.*Veroſpio.* 318

Depoſito.

Vide in verbo mandatum,d.4.n.18. *Meltio.* 11

Deputatio.

Actus præſumitur expeditus in executionem præcedentis mandati : maximè præcedente deputatione ſpeciali ad certum tantum actum,d.78.n.2.3. 199

Deputatio notarij curiæ Epiſcopalis, ad Epiſcopum ſpectat,d.142.n.4.*Bichio.* 306

Derogatio.

Teſtator per Epiſtolam , vel alium ſimplicem actum voluntatis declaratiuum dumtaxat modò diſponendo non poteſt diſpoſitioni derogare in teſtamento factæ,& perfectæ non adhibitis ſeptem teſtibus,aliiſque ſolemnitatibus adhiberi ſolitis,d.34.n.1.*Cerro.* 91

Licet conſtitutio Vrbani Octaui 65.eam extendat ad cenſus,non tamen obſtat eis , quibus confirmauit contractum Cenſus cum derogatione,&c.

Deſcendens.

Inter deſcendentes ſecundi,& vlterioris generis, ordo ſucceſſiuæ vocationis cenſetur repetitus ne plus videatur tribuere remotioribus, quam proximioribus magis dilectis , d. 100. n.17.*Cerro.* 242

Deſcriptio.

Deſcriptio pecuniæ in banco ad fauorem alicuius de ordine Domini , habet vim ſolutionis, d.5.n.4.*Decano.* 11

Deſcriptio pecuniarum ad fauorem eius, qui non habet titulum , vel cauſam habilem ad acquirendum , non transfert in ipſum recipientem Dominium, ſed reſoluitur in ſimplicem traditionem,ibid.n.5. 11

Deſertio.

Deſerta eſt ſententia ob non prorogationem , & tranſit in iudicatum,d.113.n.1.*Celſo.* 264

Diues.

Semel diues præſumitur ſemper diues , d. 178. n.14.*Royas.* 358

Detractio.

Cum detractiones obiectæ eò minus alienationis, ac alia pro exceptione deducta, longiorem diſcutionem expoſcunt, quam ſubiectæ materiæ poſtulat ratio , d. 59. n. 18. *Corr.* 157

Deuolutio.

Deuolutio, vbi non eſt clara,non poteſt procedi per viam manutentionis,d.67.n.24. *Celſo.* 178

Deuolutioni locus eſſe non poteſt nec identitate rei deuolutæ , nec directo probato dominio, d.125.n.3.*Royas.* 280

Deuolutionis in caſu ad probandum dominium directum,ac identitatem rei deuolutæ non ſufficiunt locationis ſolutiones , aliæque confeſſiones & adminicula,ibid.n.4. ibid.

Dictio.

Dictio *Alias* facit diſpoſitionem contrariam diſpoſitioni præcedenti,d.14.n.11.*Terracinen.* 25

Dictio *Forte* quandò reſpicit factum , dubitationem præfert,d.40.n.6.*Cerro.* 106

Statutum Interamnen.videtur excludere. fœminas tantummodo ab hæreditate donantis; dum enumerando perſonas,à quarum ſucceſſione illas excludit,procedit per dictiones alternatiuas, &c. Secus vbi procedit per dictiones alternatiuas dumtaxat in parte donationis,in parte verò excluſionis vtitur verbis, & dictionibus coniunctiuis , & copulatiuis, &c.d.50.n.10.11.12.*Cerro.* 130

Dictiones ſolum ipſi ſunt perſonaliſſimæ , d. 133. n.5.*Cornelio.* 295

Dictio vel eſt diſiunctiua,ibid.

Dies.

Citatio ad ſententiam non reſtricta ad primam diem,ſed concepta cum clauſula , *Et deinde ante a cum continuatione*; probatur ad duas,& tres alias ſequentes dies iuridicas , d. 78. n. *Cerro.* 199

Dies obligationis conditionalis ceſſit , & venit, impleta conditione,d.62.n.21.*Arguelles.* 164

Dilatio.

Dilationibus inutilibus,ac expenſis litigantes fatigari,ſicque eorum iura periclitari non decet, d.26.n.3.*Corrado.* 63

Dilatio conceſſa debitori ad ſoluendum, ceſſat,ſi debitor ſuccedat creditori,d.31.n.9.*Corrado.* 86

Diligentia.

Diligentia creditoris in exigendo ſua credita , facit præſumere ſolutionem.d.118.n.6. *Albergato* 271

Diminutio.

An diminutione rerum , & bonorum diminui valeat,contingenter poſt mortem Patris remiſſiuè.d.45.n.5.*Meltio.* 119

Diminutio pretij hæreditatis,quæ contingit pendente mora contumaciali hæredis ad ſoluendum ſupplementum legitimæ filio debitæ, cedere debet ad damnum ipſius poſſidentis, ibid. n 6. 119

Diſdicta.

Diſdicta non terminat Societatem,niſi ſit executa,& reproducta,d.102.n 9.*Celſo.* 247

Diſpendium.

Diſpendium quis pati non debet, vnde præmium metuiſſe videtur,d.180.n.3.*Royas.* 360

Diſpoſitio.

Diſpoſitio Mulieris ſecundo nuptæ , ex qua filij ex primis Nuptiis ſuſcepti neque legitimam conſequantur , tanquam iniqua , ac iniuſtis artibus extorta penitus reprobatur, d. 46. n.36. *Corrado.* 124

Diſpoſitio *leg.curabit*,declaratur obtinere locum in caſu , quo pretium penes emptorem pro ſecuritate euictionis remanſiſſet,d.61. n.3. *Veroſpio.* 161

Diſpo

Diſpoſitio ſubſequens certas perſonas comprehendens, ac grauans, præcedentem illarum vocationem comprobat, d.55.n.19. Corrado. 149
Diſpoſitiua pars ſcripturæ attendi debet, d. 167. n.1. 254
Diſponere teſtator poteſt de bonis hæredis. d. 110. n. 4. Cerro. 159
Diſpoſitio generaliter facta non porrigitur ad caſum, in quo quis non habet poteſtatem, d. 127. n.2 Ghiſilerio. 183
Diſpoſitio contrahentium reſtringitur, & modificatur ex forma ſtatuti, d. 196. n. 8. Royas. 372
Diſpoſitio Iuris Canonici, quod, hæres etiam ceſſante beneficiu inuentarij non teneatur de proprio non habet locum in foro iudiciali, vbi contrarium eſt verius atque receptius, d. 17. n. 20. Corrado. 35

Diuerſitas.

Diuerſitas temporis, & ordinis arguit diuerſitatem rei, d. 114. n. 13. Celſo. 266

Diuiſio.

Diuiſio, quæ pro iuſta, & valida à partibus acceptata fuerit, non poteſt poſtea ab altera earum ex parte impugnari, &c d. 49. n. 1. Cerro. 127
Diuiſionis inſtrumentum benè probat contra diuidentes, & habentes cauſam ab eis, d. 117. n. 10. Celſo. 269

Dolus.

Dolus in contractu minoris abſque ſolemnitatibus, à ſtatuto præſumptus excludit omnem ratificationem ex lapſu temporis deductam, d. 63. n. 11. Meltio. 167
Doloſè alienare dicitur hæres grauatus, cum habet ſcientiam fideicommiſſi in re alienata, d. 110. n. 14. Bichio. 263
Vel cum alienando potuit cogitare ſe non futurum eſſe ſoluendo, ibid. n. 15
Doli præſumptio intrat illum qui iudicialiter requiſitus aliquid producere, & recuſat producere, d 141. n. 6. Bichio. 306
Dolus in dubio non præſumitur, d. 161. n. 8. Royas. 339

Dominium.

Dominium non poteſt in dubium reuocari vbi apparet de Confeſſione, & recognitione facta per Aduerſarium, d. 4. n. 14. Meltio. 11
Dominium locorum, montium oſtenditur ex literis patentibus, vbi deſcriptio vim habet traditionis fictæ, verè equiparabilis, d. 52. n. 1. Veroſpio. 137
Vide in Clauſula *ad habendum*, d. 58. n. 7. Veroſpio. 155
Conceſſio facta laicis ſemper eſt inualida, ſiue fiat per modum infeudationis, ſiue locationis: maximè ſi fiat iure principalis affictus, per quem transfertur vtile dominium, d. 95. n. 28. & 29. Meltio. 231
Decretum manutentionis ſine actuali apprehenſione non transfert dominium, d. 97. n. 4. Veroſpio. 233
Ad effectum hypothecæ generalis ſufficit, quod res fuerit in Dominio contrahentis ſiue de tempore contractus, ſiue poſt, d. 99. n. 3. Decano. 236
Dominium transfertur ex venditione rei, vel datione in ſolutum, d. 164. n. 13. Royas. 343

Dominus.

Domini concedentis emphyteuſim non intereſt, quod bona citius ad remotionem tranſeant, ad quem alias quandocunque ſunt tranſitura, & ab initio erat motus concedenti, ad ſecundam eius voluntatem ſuccedit, d. 35. n. 18. Penningero. 94
Et intrat defectus poteſtatis in alienante, qui neque cum conſenſu Domini vnì ex comprehenſis in præiudicium aliorum comprehenſorum, qui ex lege inueſtituræ prius ſuccedere debuiſſent, diſponendo gratificare potuit, ibid. n. 10. 95
Procedit etiam ſolum quod conſideratur præiudicium Domini directi, quia ſi Dominus prætendit caducitatem, vel laudemium, quia dos eſt cauſa neceſſaria, præſertim quando aliunde mulier dotari non poteſt. Æquitas *leg. curabit*. Semper admitti ſolet fauore Domini rei venditæ ac ipſius hæredum, quoties conuentum pretium cum graui eiuſdem iactura penes emptores vel in totum vel in aliqua ſui parte remanſerit, d. 61. n. 2. Veroſpio. 161
Declaratio Procuratoris in Iudicio ſe nolle eſſe Procuratorem non inficit actum, poſtquam eſt iam Dominus litis effectus, innito Actore, qui propterea validè contra ipſum proſequutus fuit iudicium, d. 27. n. 13. Ottobono 70
Conſenſus Domini directi ... cum, *clauſula quatenus requiretur & non alias*, non præiudicat naturæ locationis, d. 123. n. 6. Royas. 280
Sed imo tuetur ab omni præiudicio, ibid.
Dominus directus aliud eſt quod titulo venditoris, directum dominium, vel annuam præſtationem cedat, d. 122. n. 10. Cerro. 277
Dominus directus cogi non poteſt inuitus ad vendendum emphyteutæ directum dominium, d. 122. n. 5. Cerro. ibid.
Domino directo nullum præiudicium infertur, ſi alius habeat vtile dominium, & ille alteri fructus conſignet, vt ſibi ſatisfaciat de ſuo credito, d. 146. n. 16. Cerro. 313

Domus.

Domus ſi ſit prohibita quoquo modo vendi, aut alienari irrequiſito proprietario ſub pœna caducitatis, tum ſuper ea non poteſt reſtitui hypotheca, d. 146. n. 5. Cerro. 313

Donans.

Donans inter viuos tenetur ſibi reſeruare certam quantitatem cauſa teſtandi, d. 39. n. 6. Royas. 105
Donans verba donationis, quatenus eſſent dubia, declarare etiam ex interuallo poteſt, d. 48. n. 9. Ottobono. 126
Donans eo modo quo ipſe poſſidet, non cenſetur voluiſſe includere, niſi partem quæ ſua erat, ib. n. 12. 126

Donatarius.

Donatarius vniuerſalis, ad hæc vt teneatur ſeruare factum defuncti, duo copulatiuè requiruntur, nempe quod donatio ſit vniuerſalis omnium bonor. & quod nullus alius datus fuerit hæres vniuerſalis, d. 86. n. 14. Meltio. 214
Clauſula *ad habendum*, &c. in inſtrumento donationis appoſita, conuincit perſonam donatarij fuiſſe principaliter contemplatam, non autem filios ex eo, aut ex alio matrimonio naſcituros, d. 87. n. 5. Ottobono. 214
Donatarius vniuerſalis reputatur loco hæredis, d. 39. n. 20. Royas. 105

Donatio.

Donatio.

Donatio inter Virum, & Vxorem, prohibita eſt de Iure communi, d. 21. n. 3. *Corrado.* 43

Donatio inter virum, & vxorem prohibita eſt per *Statutum Vrbis lib. 1. c.* 135. cuius diſpoſitio extenditur etiam ad palliatas, & quolibet prætextu veſtitas, vbi procedit irritando, ib. n. 4 43

Donandi voluntas, quæ ex facti circumſtantiis apparet legitimis coniecturis, Iudiciis arbitrio penſandis, ſatis iuſtificatur, ibid. n. 5. 43

Donatio inter ſponſos, ante contractum Matrimonium non eſt probibita, ibid. n. 19. 45

Donatio inter ſponſos, quæ ſimulato receptæ dotis prætextu intenditur fieri à lege maximè improbatur, ac ſpecialiter irritatur, licet Matrimonij contractum præceſſerit, & n. 18. ib. n. 20. 45

Donatio inter ſponſos, cuius effectus conſeruetur in tempus ſequentis Matrimonij ſpecialiter eſt interdicta, ibid. n. 21. 45

Donatio propter nuptias etiam matrimonio conſtante, eſt à lege permiſſa, ibid. n. 16. 45

Donatio acceptari poteſt etiam poſt mortem donantis, ſi modo donator medio tempore bona in alium non tranſtulerit titulo ſingulari, d. 39. n 2. *Royas.* 104

Donatio inter viuos reputatur, ſi quis id claris verbis, & iiſdem id expreſſerit, ibid n. 4. 104

Donatio facta ſtipulantis pro ſe, ac hæredibus, & ſucceſſoribus extenditur ob verborum generalitatem, ad filios etiam ex ſecundo Matrimonio naſcituros, d. 87. n. 4. *Otthobono.* 214

Donatio contemplatione Matrimonij quando facta fuit viro ac mulieri pro ipſis, ac eorum filiis ſtipulantibus, de filiis ex eodem Matrimonio eſt intelligenda ſtipulatio. Hæc tamen opinio recipit diſtinctiones, & declarationes, d. 87. n. 6. ibid. &c. 214

Donatio contemplatione Matrimonij facta coniugibus, vel alteri ex eis ſtipolantibus pro ſe, ac pro filiis ex ipſis, vel ex Matrimonio naſcituris, ad alios extendi non poteſt, quia ſtipulationia verba ad certas perſonas reſtricta ſunt, ibid. 7. n. 215

in Donationibus, & legatis, cauſa mortis tempus exiſtentis conditionis inſpicitur, d. 99. n. 21. *Docano.* 187. 238

Donatio facta inter viuos, quatenus tamen donans moriatur ſine filiis, non dicitur donatio cauſa mortis, ibid. n. 22. 239

Donationem ſapit crediti contracti remiſſio, d. 109 n. 6. 258

Donatio rerum pupilli eſt tutoribus, & curatoribus expreſſè prohibita, ibid. n. 7

Donatio conditionalis, niſi ſeruentur conditiones in eo appoſitæ reſoluitur, d. 139. n. 7. *Ghiſilerio.* 289

Quod multo magis procedit, ſi adſit pactum reſolutiuum in caſu inobſeruantiæ, ibid. n. 2. ibid.

Donatio quando dicatur omnino euanuiſſe, ibid. n. 9. 290

Donatio facta ad finem conferendi lucrum, & vtilitatem Donatario, non debet in eius damnum retorqueri, ibid. n. 13. ibid.

in Donatione valet pactum quod donatarius teneatur ad ſolutionem debitorum donantis etiam de proprio, ibid. n. 15. ibid.

Donatio facta ſub certis conditionibus, *& cum clauſulà non alias aliter &c.* cenſetur donantem noluiſſe donare, niſi cum dictis conditionibus, d. 130. n. 16 290

Donatione quis non eſt priuandus donec non fuerit per rem iudicatam reſciſſa & reſoluta, d. 139. n. 8. *Cerro.* 295

Donatio inter maritum, & vxorem eſt prohibita, d. 154. n. 22. *Bichio.* 330

Donatio inter virum, & vxorem morte confirmatur, ibid. n. 24. ibid.

Donans, Donator.

Donatoris intentioni eſt ſatisfaciendum, d. 30. n. 8. *Ghiſilerio.* 290

Donans in donatione poteſt aperire pacta, & conditiones ſibi bene viſas, ibid. n. 14. ibid.

Acquieſcentia & patientiâ colligitur mentem donantis eſſe non reuocandi donationem conditionalem, ibid. n. 17. ibid.

Et ex quibus dicatur euacuata dicta acquieſcentia & patientia, n. 18. 19. 20 ibid.

Donatio etſi anterior, & cum hypotheca, non præiudicat ementi poſtea rem donatam, ſi ille ſit in poſſeſſione, d. 137. n. 4. *Ghiſilerio.* 283

Donans poteſt ante aditionem libere diſponere de re donata, ibid. n. 5. ibid.

Donationis fraus & ſimulatio præſumitur ex immenſitate donationis, ac coniunctione ſanguinis, ibid. n. 10. 284

Donatio ſimulata & fraudulenta non præiudicat creditoribus poſterioribus ex cauſa onéroſa, ib.

Donationis legitimæ exceptio, quæ fidei commiſſario competebat, competit etiam emptori bonorum illius, ibid. n. 11. ibid.

Donatarium & maximè affinem non præſumitur donans voluiſſe in plus grauare quam ſit res donata, d. 130. n. 12. *Ghiſilerio.* 290

Donatarius pacto tenetur in donatione ad ſolutionem debitorum donantis, etiam de proprio, ibid. n. 15. ibid.

Donatarius pendente lite manutenendus eſt in poſſeſſione rerũ donatarũ, d. 130. n. 9. *Cerro.* 295

Donatarius pendente lite eſt manutenendus in poſſeſſione rerum donatarum ſic eidem debentur quoque earundem rerum donatarum, d. 131. n. 10. ibid.

Dos.

Dos, quæ apparet non data non poteſt repeti, d. 25. n. 29 *Corrado.* 48

Dos dicitur congrua, quando non conſtituitur in legitima, d. 24. n. 24 *Corrado.* 55

Dos exceſſiua ad iuſtam quantitatem, iuxta vires patrimonij moderanda, ac reducenda venit, ibid. n. 25. 56

Dos promiſſa in exceſſu per minorem, poteſt pro ſumma excedenti non ſoluta retineri, & ſoluta repeti, ibid. n. 27. 56

Dos congrua aliquando maior, quam ſit præſcripta legitimæ quantitas, attenta dignitate viri, & aliis circumſtantiis prudentis arbitrio, poteſt conſtitui, ibid. n. 29. 56

Dos non poteſt conſtitui in moderato exceſſu ad præiudicium minoris, ac euerſionem fideicommiſſi habita etiam ratione dignitatis, & meritorum viri quando mulier alteri nuberet æqualis ſibi conditionis viro, licet minus qualificato, ibid. n. 30. 56

Dotis priuilegio bona emphyteutica alienari poſſunt, talique modo alienata, mortua muliere transferuntur ad hæredes, d. 35. n. 21. *Pensing.* 95

Dos

Dos filiæ cenſetur conſtituta ex bonis paternis, prout fieri debet, d.41.n.13. *Corrado.* 110
Dos Materna non imputatur in legitimam ex bonis Auiæ Matre prædefuncta, debitam Nepoti ex propria perſona, cum illam ipſe conſequatur vigore ſtipulationis adhibitæ in inſtrumento dotali, vt hæres matris, ibid. n.14. 110
Dos non debetur, niſi Matrimonium, & Nuptiæ actualiter contrahantur, ibid. n 8. 109
Dos, & donatio propter Nuptias, quæ conſtituuntur ex cauſa certi Matrimonij, ſoluto matrimonio ſpectãt ad filios, tam eiuſdem, quam alterius Matrimonij, d.88.n.7. *Ottobono.* 216
Dos à patre profecta ſoluto matrimonio per mortem viri ad patrem reuertitur etiam ſuperexiſtentibus filiis, d.93.n.7. *Cerro.* 225
Interpellatio facta alteri, quam hæredi illius, ex cuius bonis eſt facienda ſolutio dotis, non conſtituit illum in Mora, dec.82.n.5. *Ottobono.* 206
Dos ad effectum lucri pro ſoluta habetur, licet peti non poſſit antequam ſolutionis dies cedat, d.14 n.5. *Terracinen.* 25
Dotis debitori ſuffragatur præſcriptio ſtatutaria Vrbis, vel triceunaria, d.107.n.7. *Bicchio.* 254
Dotis debitor liberatur efficaciter à viro; etiam ſine conſenſu vxoris, ſed ipſe ei tenetur, ibid. dec.107.n.8. ibid.
Sed omnes liberantur, ſi vxoris accedit aſſenſus, ibid.n.9.
Dotalis fundus eſt inalienabilis, & per conſequens impræſcriptibilis conſtante matrimonio, ibid. n.10. *Bicchio.* ibid.
Dotantium fauore promiſſio viri de renunciatione vxoris omnibus hæreditatibus paternis, fraternis, & aliis ſibi deferendis adimpletur per matrimonium, iuxta formam dictæ promiſſionis contractum, & conſummatum, ib.n.15. ibid.
Et ob non contradictionem ſpatio longiſſimi temporis, ibid.n.15.
Dotis promiſſor non poteſt conueniri ab vxore, ſed ſolum à viro ſtante matrimonio, d.108. n.7. *Bicchio.* 256
Dotis debitor liberatur à viro, mediante acceptilatione, vel confeſſione de recepto, ibid. n.9. ibid.
Vel mediante gratuita alienatione, aut remiſſione, ibid.n.11.
Aut ex triginta annorum præſcriptione, ib.n.10.
Dotalis fundus non poteſt alienari, ſed benè debitum dotis, ibid.n.16.p.13.
Dotis debitum vt præſcribatur exigit triginta annos completos, ibid n.10. *Celſo.* 257
Dotis promiſſor, ſi in aliquo inſtrumento ſe illius debitorem agnouit, certa eſt dictæ dotis non ſolutio, ibid.n.11. ibid.
Dotales Fructus poſt mortem vxoris exigi non poſſunt; quia ceſſant matrimonij onera, quorũ actione percipiuntur, d.119.n.8. *Albergato.* 172
Dotis creditum illiquidum non retardat immiſſionem in Saluiano, ibid.n.10. ibid.
Dos conſtituta primo viro cenſetur data quoque ſecundo, limita, d.147.n.1.3. *Cerro.* 315
Dotis pauitas non liberat maritum ab onere alimentorum, d.178.n.6. *Royas.* 357
Dotis fructus debentur ei, qui onera matrimonij ſubſtinuit, d.157.n.1. *Panzirolo.* 333
Dotis quantitas illa eſt attendenda, quæ ab initio fuit conſtituta, non autem ea, quæ fuit expreſſa ad maiorem pompam, ibid.n.10. ibid.
Dotis augmentum magis ſuſpectum eſt, quam dos, d.175.n.6. *Royas.* 354
Augmentum dotis non dicitur, ſed maior dos, quod in limine ſecundi matrimonij vidua tradidit ad compenſandam viduitatem, ib.n.7. ibid.
Vidua indiget maiori dote, quàm virgo, d.175.n.8. *Royas.* 354
Dotis augmentum factum ab vxore in limine ſecundi matrimonij, habet pro reſtitutione priuilegium *Auth. res quæ Cod. commun. de legat.* ibid.n.9. ibid.
Cùm ſit verè, & propriè dos, idémque de eo iudicetur, ac de ipsâ dote, ibid n.10. ibid.
Et pro illius ſolutione, & reſtitutione alienari poſſunt bona fideicommiſſaria iu ſubſidium, ibid. num.11. ibid.
Dotis reſtitutio debet fieri ſecundùm valorem monetæ, quæ currebat de tempore conſtitutionis dotis, ibid.n.7. ibid.
Dos conſtituta in ſcutis auri poſtmodum abrogatis reſtitui debet, non ad æſtimationem monetæ nouæ currentis, ſed ad æſtimationem antiquæ currentis tempore contracti matrimonij, ibid.n.8. 349.350
Dos reſtitui debet de iure communi ſtatim, ſi conſiſtat in ſtabilibus, ſiue mobilibus, ſi vero in pecuniâ, infra annum, d.156.n.4. *Royas.* 372
Intellige de dote data, ſeu promiſſa, eo modo, de quo prædicta verba loquuntur, non autem de alia parte dotis, ſi alio modo promiſſa fuit, d.175.n.4.x. *Royas.* 354
Dos conſtituta in ſcutis auri, in auro, diuerſo modo accipitur, quàm ſi fuerit conſtituta in ſcutis auri ſimpliciter, d.171.n.3. *Royas.* 349
Dos conſtituta in ſcutis auri ſimpliciter intelligitur de ſcutis, quæ tunc temporis currebant, ibi, num.4. ibid.

Dotatio.

Excluſio ſtatutaria fœminarum propter maſculos, habet tacitam conditionem quatenus ſoli maſculi velint ſuccedere, & fœminas dotare, d.33.n.10. *Ottobono.* 91

Dubium.

In Dubio ſemper validitas actus præſumitur, d.4. n.2. *Meltio.* 9
In Dubium non poteſt reuocari dominium, vbi apparet de Confeſſione, & recognitione pec Aduerſarium facta, ibid.n.14. 11

E

Eccleſia.

INueſtitura tam æquitate attenta concedendi debetur proximiori ſuperſtiti, quam ex conſuetudine Eccleſiaſtica, quæ attendi debet. Maximè quando Eccleſia non vult pro ſe retinere emphyteuſim, d.28.n.8.9.10.& 12. *Meltio.* 58
Eccleſia quando pro ſe non vult retinere, fœmina tam ex ordine Charitatis, quam affectionis debet præferri, ibid.n.15. 58
Eccleſiæ facultas à Sanctiſſimo conceſſa renouãdi non dicitur data contemplatione perſonarũ etiamſi ſolum attenditur vtilitas Eccleſiæ, ib.n.19. 58
Eccleſia, cui ob lineam finitam obuenerunt bona, poteſt ad ſui beneplacitum alterum inueſtire, nec tenetur Inueſtire proximiores defuncti, d.29.n.1. *Meltio.* 79
ad Eccleſiam Emphyteuſis deuoluta ob alienationes factas, & Canones non ſolutos, & ab Ec-

cleſia acceptata amplius oon debet concedi proximioribus, ibid.n.9. 80

Eccleſiæ caducitas in emphyteuta non poteſt declarari, niſi per defectum ſolutionis Canonum per biennium continuum ante intentatum ſuper ea iudicium,d.36.n.7.*Corrado.* 97

Eccleſiaſtica emphytheuſis finita generatione ad Eccleſiam reuertitur, nec tranſit ad extraneos, d.78.n.7.*Cerro.* 199

Eccleſiaſtica bona Emphyteutica in Eccleſiam,vti manus mortuas deuenire non poſſunt, ib.o.23. minus per viam reſtitutionis, ib.n.54. 200

Eccleſiam habens Confraternitas ad plum opus inſtituta, aliaque Eccleſiaſtica ſigna,non poteſt dici merè laicalis, ibid.n.27. 201

Beneplacitum Apoſtolicum, aliæque ſolemnitates requiſitæ in alienatione emphyteuſis Eccleſiæ in extraneos non præſumuntur ea curſu temporis,niſi ſimul concurrat obſeruantia, deciſ.79.n.7.*Cerro.* 201

Prohibitio contrahentium explicita, ne bona emphyteutica Eccleſiaſtica relinquantur, & deueniant ad aliam Eccleſiam iuncta legal prohibitione per relationẽ ad antiquas inueſtituras, interdicit omnem & quamcumque potentiam alienandi d. bona vſque ab initio, itavt, nullo vnquam tempore, & ad nullum effectum illa à Monaſterio poſſint acquiri, & apud ipſum retineri, ib.n.11. 201

Eccleſiæ bona emphyteutica ad aliam Eccleſiam vti ad manus mortuas deuenire non poſſunt, ibid.n.14. 201

Eccleſia præſumitur facta locupletior, ex hæreditate ſibi relicta, dum bona hæreditaria, & non ſus pro ſeruitio Eccleſiæ impendit, d.150.n.21. *Meltio.* 321

Eccleſia, quæ eſt iuſtitiæ cultrix, tenetur reſtituere omnia, quæ occaſione contractus reſciſſi acceperit, d.190.n.2.*Royas.* 368

Educatio.

Filiatio probatur ex nominatione, tractatu, præſtatione alimentorum, Educatione, ac communi reputatione, & fama apud omnes, & ſignanter apud vicinos, &c.d.83.n.4. *Cerro.* 207

Effectus.

Mandantis ſcientia præſumpta ſufficiens eſt, ſed certa, & indubitata requiritur ad effectum vt ad intereſſe cauobiorum teneatur, d.60.n.7. *Pentingero.* 159

Clauſula, *omni meliori modo*, per ſe non deeſt apta vim addere, & effectum tribuere actu renera nullo, d.95.n.13.*Meltio.* 232

Ad effectum hypothecæ generalis ſufficit, quod res fuerit in Dominio contrahentis ſiuè de tempore contractus ſiue poſt, dec.99.num.3. *Decano.* 236

Effectus reſtringitur ad limites ſuæ cauſæ, d.133. n.7.*Cornelio.* 295

Effectus remouetur, remota cauſâ, dec.195. n.5. *Royas.* 372

Ad effectum renunciationis ſufficit cauſam fuiſſe expreſſam nec eſt neceſſarium eius veritatem expendere, d.160 n.28 *Cerro.* 243

Emphyteuſis.

Emphyteuſis deuoluta ad Eccleſiam ob alienationes factas,& Canones non ſolutos, & ab Eccleſia acceptata amplius non debet concedi proximioribus,&c. d.29.n.9.*Meltio.* 80

In emphyteuſi hæreditaria, inſtantia cepta per defunctum tranſit in hæredem,d.38.n.1. 101

Quod ſecus eſt, in emphyteuſi conceſſa ea pacto, & prouidentia, vbi vt ſuffragetur inſtantia defuncti,debet hæres eſſe de comprehenſis in inueſtitura, ib.n.2.*Meltio.* 101

In Emphyteuſi non admittitur repræſentatio Eccleſiaſtica ſub hac forma pro ſe, filiis, & nepotibus, ibid.n.3. Et de hac cauſa quia Emphyteuſi ſub tali forma conceſſa vnuſquiſque ex propria perſona cenſetur vocatus, ibid n.5. 101

Emphyteuſis vt duret,non ſolum requiritur, quod extent vocati,ſed vlterius, quod ipſi etiam ſint intra tempus in inueſtitura limitatum,alias ſemper dicitur Emphyteuſim expirate, & dominium vtile conſolidari cum directo.ib.n.7. 101

in Emphyteuſi prorogatio gradus conceſſionis in perſonas non approbatas, ſine conſenſu non eſt admittenda, ibid.n.8.

Emphyteuſis tranſlatione ſemel facta valida in alios, non attenditur amplius linea primi acquirentis,nec illius proximitas,ſed eueniẽte renouationis caſu illa debetur proximioribus eius in quem facta fuit alienatio, ibid.n.16. 101

Emphyteuſis conceſſa pro ſe filiis, ac nepotibus, eſt ex pacto,& prouidentia, dec.35.n.1. *Pentingero.* 94

Emphyteuſis ex cauſa lucratiua, eſt cum annuus canon eſt ſatis tenuis reſpectu valoris rei, neque primus acquirens, aliquam pecuniam Domino directo pro habenda inueſtitura dederit, ibid.n.14. 94

Emphyteuſis vnius lineam ingreſſa in eius deſcendentia permanere debet, exclusis illis alterius lineæ,donec aliquis de illa linea ſuperſit,ib. num.29. 95

Emphyteuſis Eccleſiaſtica, finita generatione, ad Eccleſiam reuertitur, nec tranſit ad extraneos, dec.78.n.7.*Cerro.* 199

in Emphyteuſi ſolemnibus non adhibitis, clauſula *ad habendum*, non poteſt extendere conceſſionem, ibid.n.12. 200

in Emphyteuſi prohibitio alienationis expreſſa exercet vim præcedentis clauſulæ, *ad habendum*, adeo vt tribuere ſolum poſſit facultatem alienandi inter illos de linea comprehenſos in inueſtitura, ſecus in extraneos, ib.n.13. 200

Manus mortua, ad effectum incapacitatis Emphyteuſis alicoati prohibitæ, dicitur etiam vniuerſitas Eccleſiaſtica,& laicalis,quæ nunquam moritur, ibid.n.28. 201

in Emphyteuſi Eccleſiaſtica non tribuitur facultas renunciandi,ac alienandi in extraneos,d.79.n.2. *Cerro.* 201

in Emphyteuſi Eccleſiaſtica hæ clauſulæ, non impetrato beneplacito Apoſtolico non poſſunt extendere conceſſionem vltra perſonas expreſſas, ibid n.3. 201

Præſumptio,quod conceſſio Emphyteuſis concepta pro ſe,ſuiſque hæred.bus,& ſucceſſoribus etiam in extraneos ſit facta, efficaciter non inducitur ea ſolo,quod vnus ea ibi nominatis ſit clericus,& proinde filiationis incapax dum etiam in deſcendentes alterius nominati verificari poteſt ipſa conceſſio, ibid.n.6. 201

linea Emphyteuſis deuolutionis ad effectum, non poteſt dici finita per exiſtentiam religionis vltimæ ex ipſa, dum ſaltem eius vita durante,

commo

commoditas bonorum remaneat penes monaſterinm declaratur, n.ſeq.&c.ibid.n.7. 201
in Emphyteoſi priuatorum, procedit, vel in Emphytenſi Eccleſiaſtica conceſſa etiam pro extraneis, & cum ſolemnitatibus requiſitis, ſecus verò in emphyteuſi Eccleſiaſtica non tranſitoria ad extraneos, & in qua deficiunt ſolemnitates requiſitæ, & beneplacitum Apoſtolicum, ibid.n.9. 201

Emphyteutica.

ad bona Emphyteutica in iudicio aſſociationis poſſeſſorio, ratione caducitatis per emphyteutam incurſæ, quæ probare requirantur, dec.36. num 77. 98
Emphyteutica res legitimo iure manet penes illos, in quos fuit valide facta alienatio; accedente noua inueſtitura à domino directo ad præiudicium etiam proximiorum primi acquirentis, ampliatur n.24.d.38.n.20. *Meltio.* 103
Emphyteutica res titulo diuiſionis, vnius lineam ingreſſa, in ea continuare debet vſque ad totalem illius extinctionem, ibid.n.21. 103
Emphyteutica res vnius ex hæredibus inueſtiti in partem obuenta, donec ſupereſt aliquis ex dicta linea, alij de diuerſa linea, etiam ſi ſint in inueſtitura cõprehenſi, non admittũtur, ib.n.24. 103
Dominus directus, qui vult deducere deuolutionem bonorum emphyteuticorum ob alienationes irrequiſito domino factas, & canones non ſolutas, dominum directum plenè, ac concludenter probare debet, dec.51.n.4. *Corrado.* 133. Et identitas rei emphyteuticæ cum ea, quæ in inueſtitura comprehenditur per probationes concludentes, & non æquiuocas, iuſtificanda eſt ita, quod de illa dubitari non poſſit, ibid.n.5. 134
Acquiſitio dominij directi, quando agitur de illius probatione ad effectum rei emphyteuticæ deuolutionis, non autem ſimplicis recognitionis, eſt directo iuſtificanda ſecundum ius gentium, vel ciuile, ib.n.6. 134
bonorum Emphyteuticorum venditionis contractus, cum expreſſa reſeruatione eius dominij ac poſſeſſionis, vſque ad integram pretij ſolutionem, & interim locatio ſub annua penſione non requirit domini directi conſenſum, alias in alienatione neceſſarium, ibid.n.19. 135
Emphyteuſis quando eſt hæreditaria, tunc primus acquirens poteſt illius fructus, non de eius vita durante, ſed perpetuo etiam hypothecare in præiudicium Emphyteutæ & quorumcunque hæredũ, & ſucceſſorum, d.146.n.18.*Cerro.* 313
Emphyteuſis acquiſitio, quando fuit facta ex titulo oneroſo, tunc ſanè primus acquirens poteſt præiudicare cæteris & n.21. d.146. num.20. ibid.

Emphyteuta.

ab Emphyteuta locatio ad ſeptennium poteſt validè fieri abſque domini directi conſenſu, d.36. num.10.*Corrado.* 98
per Emphyteutam facta alienatio; non pura, ſed conditionalis, & ſic ſuſpenſa ſub expreſſo pacto, ſeu reſeruatione conſenſus ſuperinde obtinendi in tempus illius præſtandi à domino directo, ad nullam dirigitur caducitatem, ipſo non interueniente, ſed contractus reſoluitur, vel pro non facto habetur, ibid.n.11. 98
vt Emphyteuta Eccleſiæ requiritur ad effectum per biennium continuum canonum ſolutionis defectus, vt ex eo capite expelli poſſit, dec.51. n.15.*Corrado.* 135
Emphyteutæ, qui requiſierit dominum directum de ſuo conſenſu, & negatum fuerit, alienatio non eſt imputanda, ibid.n.23. 136
Emphyteuta vendens, irrequiſito domino pro pretio, declarando per tertium, illo non declarante, non cadit à iure ſuo, quia negotium eſt imperfectum, ibid.n.26. 136
Emphyteuta cogi non poteſt ad redimendam ſuã annuam præſtationem, d.122. n.4.*Cerro.* 277
Dominus directus cogi non poteſt inuitus ad vendendum Emphteutæ directum dominium, ibid.n.5. ibid.
Alienatio rei emphyteuticæ facta ex cauſa neceſſaria qualis eſt aſſignatio dotis non requirit conſenſum Domini directi, nec illi ſoluitur laudemium, d.125.n.11.*Royas.* 280
Venditione rei Emphyteuticæ cum clauſula *ſaluo ſenſu, & non alias, &c.* non dicitur incurſa caducitas, quamuis ad traditionem fuerit deuentum, ibid n.14. ibid.

Emptio.

Vide in verbo ſolutio, d.13.n.1.*Veroſpio.* 24
Vide in verbo fideicommiſſum, dec.86. num.8. *Meltio.* 212.

Emptor.

Vide in verbo clauſula, d.16.n.2. *Bicchio.* 30
ad Emptoris fauorem cenſus hypotheca conſtitutum non excludit, quin ſuper eodẽ fundo oriatur, cui ideo cõpetit etiam Saluianũ interdictũ.
Emptor iuſtã habet cauſam agendi pro reſciſſione contractus, & compellendi venditionẽ, cæteroſque obligatos ad pretij reſtitutionem, quamuis ſequuta non fuerit euictio, d.32.n.13.*Cerro.* 88
inter Emptorem, & venditorem ſolutionis modus variatus, nullum poteſt creditoribus præiudicium inferre, neque illorum gradum, & participationem vllo pacto turbare, ib.n.18. 89
Actio pro liberatione à moleſtiis contra Authorem non competit priuſquam ipſæ moleſtiæ ſint illatæ. Eoque minus ſtante emptori facultate attributa pleniorem procurandi ſecuritatem, d.56.n.16.*Corrado.* 153
Actio ex empto datur emptori ad fraudem tollendam contra venditorem, dec.86.num.13. *Meltio.* 213
Emens ſub haſta à fiſco, ob cuius priuilegium facit fructus ſuos, nec tenetur imputare in ſortem, & an id ſit verum, n.18. dec.144.n.5. *Royas.* 309
Emens ſub haſta à fiſco, non amouetur à poſſeſſione, niſi reſtituto ei pretio, ib.n.6. ibid.
Emptor poſt litem conteſtatam, & ſecundũ ſententiam tenetur reſtituere fructus, ſi aliquid nulliter fuit emptum ſub haſta, ibid.n.16. ibid.
Emptor quando nullo modo ſciuit rem emptam eſſe ſubiectam euictioni, & tunc illa ei debetur, quamuis proueniat ex natura rei dec.150. n.11. *Meltio.* 321
Stante generali promiſſione de euictione, ibid.
Emptor qui aſſenſum Domini directi impetrare tenebatur, ſi illum non impetrauit, ac proinde res ipſi fuerit euicta, non poteſt agere de euictione, d.125.n.9.*Royas.* 280
Emptor non tenetur vltra quantitatem perceptam ſoluere venditori fructus recompenſatiuos, dec.159.n.2.*Royas.* 336
Emptor ſi ſoluat venditori fructus recompen-

ſatiuos vltra quantitatem perceptam, an exceſſus vadat in ſortem, ibid.n.5. ibid.

Et emptor euictæ pro fructibus, & damnia paſſis senctur ſe vertere contra venditorem; ſeu debitorem, cuius erat res vendita, d.177.num.10. *Royas.* 357

Emptor re, & pretio frui debet, d.183.n.1. *Royas.* 362

Epiſcopus.

Epiſcopus an occultando aliquem proceſſum, oriatur ſiniſtra præſumptio contra Eccleſiam, d.142 n.11, *Bicchio.* 306

Epiſtola.

per Epiſtulam teſtator, vel alium ſimplicem actum voluntatis declaratiuum, diuerſimodè diſponendo, non poteſt derogari diſpoſitioni in teſtamento factæ, & perfectæ non adhibitis ſeptem teſtibus, aliiſve ſolemnitatibus adhiberi ſolitis. Textus eſt in *l. Epiſtola 75. ff. ad Trebell.* diſponens, quod liceat teſtatori voluntatem ſuam per epiſtolam declarare, vbi duo tantum teſtes ſufficiunt; declaratur procedere, vbi diſpoſitio eſt dubia, ſecus vbi omnino eſt clara, & perfecta, non enim recipit declarationem, d.34.n.1.& 2.*Cerro.* 91

Vide in verbo Teſtator, ibid.n.5. 91

Epiſtula tranſmiſſa contra ſcribentem plenè concludit, d 74.n.5.*Veroſpio.* 191

Epiſtola verbis aulicis, & officioſis conſcripta, non inducit obligationem ſcribentis, dec 98.n.10. *Veroſpio.* 234

Epiſtolæ priuatæ debent recognoſci, & recognitio in actis producere, alioquin nullam merentur fidem, d.135 n.3. 298

Epiſtola quod ſit ſcripta manu alicuius, quando non poſſit controuerti, d.141.n.5.*Cocchino.* 305

Epiſtola quod ſit manu alicuius ſcripta, bene probatur per duos teſtes habentes notam manum ſcribentis. ibid.

Quod procedit licet teſtes non viderint ſcribere ſcripturam, quam recognoſcunt, ſi ſint de illis ſcripturis, in quibus non adhibentur teſtes. ibid.

Epiſtola eſt de illis ſcripturis, quæ dum ſcribuntur, non adhibentur teſtes, ibid.n.6. ibid.

Epiſtola ab aliquo ſubſcripta probat contra eum perinde ac ſi ab ipſomet eſſet ſcripta, ibid.n.9. ibid.

Epiſtola plenè probat contra ſcribentem, d.141. num.1. ibid.

Epiſtola ſi ſit comminatoria, & fiat in ſimplicibus terminis comminationis non releuat, d.157.n.5. *Panzirolo.* 333

Equiuoca.

Obſeruantia in quacunque materia eſt adeo efficax, in declarando, & interpretando, vt etiam propriæ verborum ſignificationi præferri debeat. Secus ſi ſit æquiuoca, quia tunc non releuat, d.7.n.7 & 8. *Decano.* 15

Error.

non Erroris poſſibilitas non admittitur contra habentem fundatam intentionem in errore, d.52. n.7.*Veroſpio.* 138

Error iuris præſumptus iuſtam errandi cauſam præbere potuit, ibid.n.14. 138

Error debet probari ab eo, qui ſe fundat in illo, ibid.n.18.

Relatio periti, & calculatoris, &c. facit probatam probationem, & omninò debet attendi, nec de errore plenè, & concludenter doceatur, d.75.n.24.*Cerro.* 194

Error Partitæ, ex quo ſatis dicatur conſtare, d.156. n 2.*Carrillo.* 331

Error probatur ex ipſo, quod docetur, rem aliter ſe habere, ibid n.5. ibid.

Per errorem quando conſtat, quod aliquid fuit factum, non attenditur, d 157.n 3.*Panzirol.* 332

Erronea.

Erronea Periti Relatio non valet, dec.114. n.18. *Celſo.* 266

Euentus.

In iuris renunciatione dependentis à futuro Euentu, nulla poteſt conſiderari læſio, d.100. n.31.*Cerro.* 245

Euictio.

Euictionis remedium competens pro reſtitutione pretij ſoluti, extenditur etiam ad damna, & intereſſe, d 55.n.12.*Corrado.* 148

Euictionis iudicium eſt maximè bonæ fidei, ibid. n.30. 151

Obligatio de euictione ſe extendit etiam ad reſtitutionem fructuum paſſam per euictum, & hæc procedit etiam in bonorum permutatione, d.56.n.1.2.*Corrado.* 152

ob Euictionem, intereſſe, quod paſſus eſt euictus, attendi debet, ac proinde præſtari ab eo, qui eſt de euictione obligatus vigore ſuæ obligationis, ibid.n.7. 152

Fructuum liquidatio in materia euictionis, ſtante ipſius, ac temporis certitudine, leuiores probationes requirit arbitrio iudicis, ib.n.12. 153

Euicta re, poteſt emptor petere à venditore pretium non vt pretium; ſed vt intereſſe, dec.113. num.6. 264

Euictio vt alicui præiudicet, debent illis intimari moleſtiæ, d.125.n.7.*Royas.* 280

Euictionem prætendere non poteſt qui fuit cauſa euictionis, ibid n.12. ibid.

Emptor qui aſſenſum Domini directi, impetrare tenebatur, ſi illum non impetrauit, ac proinde res ipſi fuerit euicta, non poteſt agere de euictione, ibid.n 9. ibid.

Euictio quando debeatur, quamuis proueniat ex natura rei, d.150.n.8. *Meltio.* 321

Euictio dicitur promiſſio, quando quis ſe obligauit, in ſe ſuſcipere omnem litem, ibid n.10. ib.

Euictione ſecuta in parte, quoque illa debetur niſi conſtet, quod emptor, niſi totum fuiſſet empturus, ibid.n.26. ibid.

Exactio.

Vide in verbo creditor, d.74.n.11.*Veroſpio.* 193

Exactio indebitè facta venit imputanda in computum crediti, d.119 n 9.*Albergato.* 274

Exigi non poſſunt fructus dotales poſt mortem vxoris, quia ceſſant matrimonij onera, quorum ratione percipiuntur, ibid n.8.

Exactio fructuum ceſſat, ceſſante mora, d.120.n.16. 274

Examen.

In teſtibus ceſſat ſubornationis timor vbi examen aliorum teſtium in eadem cauſa examinatorum non eſt publicatum, & eo maximè quando petitur examinari teſtes ſuper diuerſis articulis, d.2.n.29.*Royas.* 8

Exceptio.

Exceptio compenſationis non poteſt admitti in præiudicium illorum, quorum non probatur aliquod creditum, d.10.n.7.*Meltio.* 19

Exceptio ad effectum, vt pro releuanti ſit admittenda, opponenda eſt ſpecificè, non autem in genere, ibid.n.18.

Vide in verbo fideicommiſſum, d.16.n.19.& 32. *Bicchio.* 31

Exceptio tertij apposita non releuat, niſi concludenter probetur, d.32.n.16.*Cerro.* 89

Exceptio apponi non poteſt à tertio niſi concludenter per eum probetur, d.25.n.15.*Cerro.* 60

Vide in verbo teſtis, d.83.n.7.*Cerro.* 207

Exceptio de iure tertij non admittitur in iudicio poſſeſſorio, d.85.n.9.*Celſo.* 210

Exceptio de iure tertij tenetur, deciſ.4. num.9. *Meltio.* 10

Exceptio requirens altiorem indaginem non retardat executionem mandati A.C. d.104.n.9. *Bicchio.* 249

Exceptio turbida non retardat executionem Cameralis Obligationis, deciſ.114.num.16.*Celſo.* 266

Exceptio donationis legitimæ, quæ fideicommiſſario competebat, competit etiam emptori bonorum illius, d.127.n.11.*Ghiſilerio.* 284

Amplia conclusionem procedere, quamuis ipſe fideicommiſſarius per præcedentem donationem omnia bona fideicommiſſo ſubiecisſet, ibid.

Exceptio quando requirat altiorem, vel breuiorem indaginem, id remittitur arbitrio Iudicis, d.153.n.12. *Corrado.* 817

Exceptio illiquida non poteſt impedire executionem obligationis cameralis, d.159.n.11.*Royas.* 336

Exceptio *noſtra intereſt*, quid importet, d.185.n.8. *Royas.* 364

Exceſſus.

Exceſſus in dote, eſt probandus ab eo, qui illum prætendit, quia dos ſemper congrua præſumitur, d.16.n.24.*Bicchio.* 31

Exceſſus prætenſus in deliberatione, debet concludenter probari, d.77.n.5 *Ottobono.* 197

Eo modo, quo Exceſſus euitatur, intelligenda ſunt mandati verba, ib.n.6. Exceſſus excluditur ex non impugnatione partitarum in actis, parte citata productarum, ib.n 8. 197

Exceſſus mandati nullum reddit ipſum mandatum, adeò vt exequi nullo modo poſſit, d.164. n.15.*Royas.* 343

Exceſſiuitas.

Exceſſiuum mandatum, & executioni non demandatum ſuſtinetur de ſtylo A.C. in ſumma debita, d.107.n.23. 257

Excuſſio.

in Excuſſione facienda contra pecunias depoſitas in banco notoriæ decoctionis, non eſt neceſſaria vlterior executio, deciſ.18.num.13. *Albergato.* 37

in Excuſſione bonorum hæreditariorum, neceſſaria eſt citatio hæredis, & deputatio duorum executorum cum iudicis decreto, excuſſionem eſſe legitimè factam declarantis, ibid. n.14.37.

In Tribunal. A. C. forma iudicij non attenditur in rigore. Ideo in excuſſione, ſi vnus tantum ibi deputatur executor, non tam præuertitur excuſſionis forma, ibid.n.18. 37

in Excuſſione ſufficiunt etiam diligentiæ per vnum executorem factæ, ib.n.16. 37

Excuſſione non facta debitoris, poteſt creditor ex obligatione Camerali agere contra debitoris ipſius debitores, d.113.n.3.*Celſo.* 264

Inexigibilitas debitoris probatur ex ceſſione bonorum per eum facta, ibid.n.3. ibid.

Excuſſio non requiritur, vbi notoriè apparet de inexigibilitate creditoris, ibid.

Executio.

Executioni appoſita conditio, quando cenſeatur, non obligationi, d.26.n.3.*Terracinen.* 63

Executio non eſt neceſſaria vlterior in facienda excuſſione contra pecunias in banco depoſitas decoctionis notoriæ, d.18.n.13. 37

Teſtatoris declaratio de ſolutione legati facienda ex certis redditibus non reſpicit ſubſtantiam legati prius facti, ſed illius executionem per viam demonſtrationis, non autem conditionis, vel taxationis, dec.20. num.16. *Corrado.* 42

Executio paratur, ſed per pactum executiuum, vt quis pro debito in carcerem detineatur, poteſt paciſci, d.73.n.9. *Arguelles.* 190

Executionem paratam habere cenſus inſtrumentum, ſæpiſſimè tenuit Rota, ib.n.13. 190

Executione facta in vna re, poteſt ad aliam fieri tranſitus, vbi non eſt creditor plenè ſatisfactus, in via executiua poteſt variari, vſquequo creditorem probetur plenè ſatisfactum etiam poſt executionem, ſeu immiſſionem, aut aſſecurationem ſuper vna re factam, poteſt variari, & iudex, & iudicium, & remedium, & captura perſonæ, deciſ.73. num.21.22.23. *Arguelles.* pag.190

Executio conceſſa à ſtatutis publicis inſtrumentis nullo modo comprehendit clericos, ibid.n.24. 190

Citationis reproductio non alia ratione requiritur, quam ad effectum reddendi certum iudicem de vera, & actuali monitorij executione, d 86.n.5.*Meltio.* 215

Executio ſic cepta, impedit curſum præſcriptionis ſecundum opinionem, quam ſequitur Rota, d.44.n.24.*Corrado.* 122

In executiuis etiam iudiciis, liquidatio intereſſe Societatis debitè facienda eſt, dec.101.num.5. *Bicchio.* 245

Executiuè proceditur pro debito in nundinis contracto, d.104.n.16.*Bicchio.* 249

Executiua via, quæ competit, vbi exhibetur publicum inſtrumentum teſtamenti, locum habet in inſtrumento minus ſolemni à parte confeſſato, & effectuato, ibid.n.18. 250

Executio mandati A. C. non retardatur per exceptionem requirentem altiorem indaginem, ib. num.19. ibid.

Executiua via præſeruatur ad nouam mandati relaxationem, per clauſulam, *Si quid exequendum, &c.* ſi conſtat de bono iure, d.107.n.8. *Bicchio.* 255

Executionem paratam habet Obligatio Cameralis, & in vim illius poteſt executiuè procedi, dec.109. num.1. pag.257. & deciſ.111. num.1. *Bicchio.* 261

Executio mandati ſolum ſuſpenditur per clauſulam, Si *quid exequendum*, donec de eius iuſtitia cognoſcatur, illæſa remanente obligatione, ibid.n.1.

Executio Obligationis Cameralis non retardatur per clauſulam, *Si quid exequendum*, ſtante eius iuſtitia, & validitate, d.112.n.4.*Celſo.* 263

Executor.

Vide in verbo excuſſio, dec.18. n.12.16.17.18. *Albergato.* 38

Exæquatio.

Exæquationes iuris attenta fideicommiſſarij,& legatarij atteſtatione, cenſentur æq; delicti, d.58. n.8. *Veroſpio.* 156

Exhibitio.

Exhibitio,& oblatio,niſi ad actum perducatur, nihil ponit in eſſe, d. 34.n.4.*Cerro.* 91

ad Exhibitionem teſtamenti non variati, nec cancellati,in quo exhibens inſtitutus ſit hæres,conceditur immiſſio, *ex remed. l.fin. C. de ed. diu. Adr.toll.* d.85.n.8.*Celſo.* 210

Exiſtentia.

per Exiſtentiam religionis vltimæ ex ipſa ad effectum deuolutionis emphyteuſis linea non poteſt dici finita ,dum ſaltem eius vita durante bonorum commoditas remaneat penes monaſterium declaratur, d.79.n.7.*Cerro.* 201

Exitus.

Exitus acta probat,d.153.n.14.*Corrado.* ibid.

Exoneratio.

Exoneratio grauaminum in hæreditate non ſolius proprietarij ſed vſufructuarij etiam commodum, & contemplationem præſefert, dec.46. n.27.*Corrado.* 122

Expreſſio.

Expreſſio in diſpoſitione, quod per deficientiam vnius, alter in eius locum ſubrogetur ex propria eius natura vacationem per mortem videtur ſignificare, d.81.n.6.*Cerro.* 204

Expreſſa hypotheca, obtenta ab anteriore creditore in bonis quæſitis à debitore poſt dotis hypothecam, non habet prælationem cum ipſa tacita dotis, d.110 n.7.*Cerro.* 259

Extinctio.

Extinctum creditum præſumitur per compenſationem cum fructibus, ex immiſſione creditoris in poſſeſſionem bonorum debitoris, d.116. n.3.*Beuilaqua.* 268

Extinctio eius debiti in dubio præſumitur, quod durius eſt, vt ſi grauatum ſit vſuris, d.120.n.8. *Veroſpio.* 274

Extinctum illud debitum in dubio præſumitur, quod eſt magis proportionatum quantitati pecuniæ ſolutæ, nec in aliam cauſam ea ſolutio facta creditur, ibid.n.10.

Extinctum creditum amplius non reuiuiſcit, ibid. num.15.

Extraneus.

Clauſula in perpetuum in conceſſione appoſita de ſui natura tranſitoria ad extraneos.perpetuam conceſſionem inter perſonas comprehenſas, illam tamen non extendit ad extraneos vocatos, d.78.n.20.*Cerro.* 200

in Extraneos ex curſu temporis non præſumuntur, beneplacitum Apoſtolicum,aliæque ſolemnitates in alienatione emphyteuſis Eccleſiæ requiſitæ, niſi ſimul ad obſeruantiam concurrat, d.79.n.4.*Cerro.* 201

pro Extraneis etiam proceditur in Emphyteuſi priuatorum, vel in Emphyteuſi Eccleſiaſtica conceſſa & cum ſolemnitatibus requiſitis,d.79. n....*Cerro.* 201

Si vero in Emphyteuſi Eccleſiaſtica non tranſitoria ad extraneos, & in qua deficiunt ſolemnitates requiſitæ, & beneplacitum Apoſtolicum, ibid. n.eod.

Extremum.

Extrema requiſita in Salviano ſunt poſſeſſio bonorum, de quibus agitur in obligato de tempore obligationis:moderna poſſeſſio illius,cum quo iudicium intentatur, d,47.n.1.*Royas.* 100

F

Factum.

NOn eſt ſtandum proteſtationi contrariæ Facto, d.95.n.30. *Meltio.* pag.231

Factum, d.194.n.1.*Royas.* 371

Factum, d.195.n.1. *Royas.* 371

Factum, d.196.n.1.*Royas.* 372

Facto alterius nemo debet prægrauari, dec.158. n.16.*Veroſpio.* 335

Procedit circa illud factum, & ſpeciem illius contractus,non tamen alias qualitates,d.176. n.11.*Royas.* 355

Facultas.

Clauſula conſtituti ad fauorem cenſuarij, præbet ipſi Facultatem, capiendi propria auctoritate fructus rei cenſuatæ, ad effectum ſibi ſatisfaciendi de fructibus cenſus,dec.16.n.5. *Bichio.* 30

Et hæc ſola Facultas in omni contractu ſufficit pro obtinenda aſſociatione,d.16.n.7. *Bichio.* 30

Facultas conceſſa patri legandi filiæ ſpuriæ dotem, ceſſat ſi ſpuria cum alia dote iam nupſit, d.71. n.15.*Bichio.* 185

Fama.

Fama & communis reputatio non ſufficit ad probandam Societatem, vel aliam contractum, d.168.n.14. *Royas.* 346

Fama & communis reputatio ſufficit ad probandam hominis qualitatem, ibid.n.15. 161

Familia.

Omnes deſcendentes teſtatoris tam ex linea effectiua, quam contentiua, etiam in remotiſſimo tempore vltra decimum gradum progeniti vſque ad actualem linearum extinctionem dicuntur de ipſius familia,& agnatione, d.100.n.23. *Cerro.* 243

Agnationis conſeruationi non proſpexiſſe videtur, dum vnicum tantum vocauit, & vnicum gradum ſubſtitutionis fecit,ib.n.7. 240

Melius conſeruantur decor, dignitaſque ex inita bonorum conſeruatione in perſonis primogenitorum quam per illorum diſtributionem inter plures,d.100.n.19.*Cerro.* 242

In iure Familiæ reliquiſſe dicitur, qui vni de familia etiam remotiori reliquit,ib n.20. 242

Fatalia.

Cum interpellatio interpoſita fuerit, & nihil actum in cauſa fuerit, nec prorogata Fatalia, ipſa remanſit deſerta, & ſententia in rem iudicatam tranſiuit, perinde ac ſi nunquam ab ea fuiſſet appellatum, d.32.n.1.*Cerro.* 87

Fatalibus non prorogatis, ſententia eſt deſerta, & tranſit in rem iudicatam, d.113.num.1.*Celſo.* 264

Fatalia in Tribunali A.C, currunt Apoſtolica Sede vacante, & etiam tempore nouendialium exequiarum, d.168.n.3.*Royas.* 346

Fauor.

Legis æquitas ſemper admitti ſolet fauore Domini rei venditæ ac ipſius hæredum quoties conuentum pretium cum graui eiuſdem iactura

ctura penes emptores, vel in totum, vel in aliqua ſui parte remanſerit, d.61.n.2. *Veroſpio.* 161

Etiam ſi fuiſſet data conditio, de quà in iuribus illis, caſualis, vel mixta ad effectum acquiſitionis dominij gratia prima ad fauorem ſecundi faciendo illi collationem puram potuit reuocari, itavt dominium acquiratur ſecundo, d.99.n.13. *Coccino.* 237

Frater inſtituendo ſibi hæredes filios alterius fratris etiam futuros, & incognitos cenſetur illos inſtituiſſe Fauore agnationis conſeruandæ, d.100.n.26. *Cerro.* 243

Regulariter quamuis minor non teneatur ex contractu nulliter facto, volens tamen poteſt compellere contrahentem ad illios obſeruantiam, ex quo ſolemnitas ſtatutaria fuit illius fauore inducta, d.15.n.11. *Meltio.* 27

Clauſulæ conſtitutio ad fauorem cenſuarij, quæ ſuffragatur ad obtinendam aſſociationem non quia in cenſuarium transtulerit dominium fundi cenſualis, cum hoc reſpectu non reſpiciat rem cenſitam; ſed cenſum, d.16.n.1. *Bichio.* 30

Inſtrumentum conſtitutum non excludit quin ſuper eodem fundo oriatur hypotheca ad fauorem emptoris cenſus, ibid.n.15. 30

Obiectio in confeſſione facta ob exoncrationem conſcientiæ quæ attenta eadem æquitate canonica bene probat. Ideoque reuocari non poteſt niſi erronea probetur perinde ac ſi fuiſſet iurata, vel ex tunc, vel ab ipſis quorum intereſt acceptata, ſic namque magis conſulitur ſaluti animæ, in cuius fauorem facta cenſetur, & ſuſtineri debet omni meliori modo, d.20.n.11. *Corrado.* 41

Fœmina.

Quando ſtatutum excludit fœminas, ſi fuerint dotatæ, expreſſa, & formalis requiritur dotatio, quæ cenſetur cauſa finalis ſtatuentiom, d.50.n.5. *Cerro.* 130

Excluſio fœminarum cum his verbis (nec actionem contra patruum, fratreſqoe habeant nec petere poſſint) non eſt perpetua excluſio, ſed temporalis quovſque ſcilicet adſint Maſculi de Agnatione, ipſis vero defectis fœminæ ad ſucceſſionem reintegrentur, d.50.n.14. *Cerro.* 130

Fideicommiſſum.

Æſtimatio bonorum minuitur onere fideicommiſſi adiecto, d.14.n.9. *Corrado.* 54

Valor bonorum ratione fideicommiſſi iniuncti minuitur pro quantitate, Iudicis arbitrio declaranda, quando non eſt ſpeciali conſtitutione determinata, ibid.n.10. 54

Proprietas ſubiecta fideicommiſſo cum expreſſa prohibitione alienationis non poteſt aſſignari, neque ipſi Vſufructuario, ibidem, n.16. 54

Fideicommiſſum in congruitate dotis potiſſimum debet conſiderari, ibid n.28. 56

Fideicommiſſum conſtitutom in tranſactione validum eſt illis pactis, quibus initum eſt inter partes, d.25.n.10. *Corrado.* 60

Immiſſio Creditoris in bonis, quæ prætenduntur ſubiecta fideicommiſſo, ſemper datur vbi exceptio fideicommiſſi non eſt, d.31. *Bicchio.*

Loca montium empta ſubrogata aliis fideicommiſſariis extractis, cum iiſdem prærogatiuis, perinde habentur fideicommiſſaria ac ſi onus, & vinculum dicti fideicommiſſi illis à principio adiectum fuiſſet, deciſ.86.num.10. *Meltio.* 211

Fideicommiſſum vbi hæres grauatus ſub conditione deficientiæ filiorum illius, ipſis de tempore eius mortis ſuper extantibus euaneſcit, d.59.n.14. *Corrado.* 157

Bulla Baronum remouet impedimentum fideicommiſſi, d.99.n.5. *Peutingero.* 236

Exceptio fideicommiſſi admitti non debet ad retardandam executionem Iudicij poſſeſſorij, d.43.n.31. *Ghiſilerio.* 117

Quando iam fuit deuentum ad dotationem ex bonis fideicommiſſi, ſiue eorum alienationem, tonc non agitur de dote conſtituta, & fideicommiſſarius, qui volt donationem, ſeu alienationem infringere allegando potuiſſe dotem conſtitui, aut ſolui in bonis liberis; illorum exiſtentiam, in qua ſe fundat probare debet, d.16.n.19. *Bicchio.* 31

Non deficit requiſitum ſubſtantiale per abſtinen. immiſſionem vigore legis finalis, ſcilicet probationem identitatis, quandoquidem omnia iura, & prærogatiuæ tranſierunt in loca ſubrogata, & habetur perinde ac ſi onos, & vinculum fideicommiſſi adiectum fuiſſet à principio locis ſecundæ, ac tertiæ erectionis, d 88.n.10. *Meltio.* 216

Nullo pacto permitti poteſt in tanto exceſſu ad præiudicium minoris ac euerſionem fideicommiſſi, dum Mulier alteri nubere valet æqualis ſibi conditionis viro licet minus qualificato, d.24.n.30. *Corrado.* 56

Onus fideicommiſſi impoſito minuit æſtimationem, quantum prudens Iudex arbitratur, d.27.n.30. *Corrado.* 72

Vocatus in fideicommiſſo non ſolum in caſu mortis, ſed etiam in caſu alienationis ſtatim poſt alienationem ſequutam poteſt agere ad vindicanda bona alienata non expectata morte alienantium, deciſ.55.n.25. *Corrado.* 150

Differentia in ſpecialiter grauatos non poteſt argui reſiſtentia voluntatis in Teſtatore, quia æqualiter fideicommiſſarios prædilexiſſe cenſetur, ac legatarios ex Iuris diſpoſitiooe in omnibus exæquatos.

Alienatio bonorum fideicommiſſo ſubiectorum ſuſtinetur ſaltem ratione legitimæ, & aliarum detractionum venditoribus in bonis debitorum, d.55.n.15. *Corrado.* 149

Detractiones ex fideicommiſſo legitimæ per alienationes ſequutas cenſentur factæ in ſupellectilibus, mercibus, ac aliis hæreditariis affectibus ad eas prætendentem delatis, alio non conſtituto cenſentur conſumptæ, d.55. n.21. *Corrado.* 150

Pro fideicommiſſi reintegratione habet fideicommiſſarius in grauati bonis hypothecam, ſi doloſè alienauit, d.110.n.12. *Cerro.* 260

Fideicommiſſarius facit fructus ſuos, nec illos reſtituere tenetur, nec cum creditis compenſare, d.116.n.6. 268

Fideicommiſſarius ſuccedens ex propriâ perſonâ, non tenetur ad debita hæredis grauati anteceſſoris, d.166.n.6. *Royas.* 344

Fideicommiſſario non retardatur immiſſio propter

detractiones oppoſitas,ſi illæ poſſent compenſari cum fructibus perceptis ex bonis a die purificati fideicommiſſi reſtituendis, d. 166. n.7. *Royas.* 344

Fideiuſſor.

Inſtrumentum obligatione Camerali vallatum habet excuſſionem paratam, etiam contra fideiuſſorem inſolidum obligatum,d. 9. n. 1. *Otthobono.* 17

Fideiuſſores non dicuntur inuicem eiuſdem ſummæ, plures qui ſunt obligati,niſi pro eadem perſona, & eadem ſumma apud eumdem, eodem tempore, vel ſaltem contemplatione mutui periculi fideiuſſerint,d.111.n.2.*Bichio.* 261

Fideiuſſor non dicitur acceſſiſſe contemplatione mutui periculi,niſi ab initio fuiſſet conuentum, quod alius detur fideiuſſor,ibid.n.3.

Fideiuſſorum obligatio reſtringitur ad ea,quæ ratione officij, perſona ad illud aſſumpta facere tenebatur,ibid.n.10

Fideiuſſoria obligatio non extenditur ad pertinentia partim ad vnum officium, partim ad aliud,vel per accidens cum eodem officio coniuncta,d.110.n.11.*Bichio.* 260

Fideiuſſor officialis non tenetur,ſi officium pro quo fuit præſtita fideiuſſio aliquam præſtiterit errandi occaſionem.d.111.n.12.*Celſo.* 261

Fideiuſſor, qui acceſſit obligationi de adminiſtrando officium diligenter,& cum omni diligentia,tenetur etiam de iis,quæ ſaltem ratione conſuetudinis annexa ſunt officio, licet expreſſa non ſint,d.111.n.26.*Bichio.* 262

Fideiuſſor eſt ſeruandus indemnis à principali, vel eius hærede,etiamſi talis indemnitas non fuiſſet promiſſa,d.165.n.2.*Royas.* 344

Fideiuſſor releuari debet indemnis, quando adeſt promiſſio indemnitatis à principali cum obligatione Camerali.d.180.n.1.*Royas.* 360

Fideiuſſionis natura eſt, vt fideiuſſor conſeruetur indemnis à principali licet id non ſit promiſſum,d.180.n.2.*Royas.* 360

Fides.

Quantitatis conſignatio rei conuincitur ex fide mediatoris iuncta atteſtatione alterius,d.74. n.7.*Veroſpio.* 191

Fides defuncto teſte vires ſumit iunctis aliis adminiculis,d.74.n.8.*Veroſpio.* 191

Fides facta ab aliquo veriſimilis, ac de facto proprio concludens ex pluribus coniecturis fulcita,eiuſque obitu adminiculata plene probat, d.74.n.11.*Veroſpio.* 191

Teſtis affectatus non eſt integræ fidei,d.17. n.7. *Corrado.* 33

Teſtes deponentes inſtrumentum fuiſſe factum exprimere debent ſic fuiſſeſcriptum, & ſic fuiſſe lectum,alias non facerent fidem, d.17. n.5.*Corrado.* 33

Fides mala bene cauſatur ex venditione longè vltra dimidium iuſti pretij facta, d. 144. n. 15. *Royas.*309

Fides ſimplex nullum gradum probationis facit d.179.n.16.*Royas.* 359

Filiatio.

Confeſſio filiationis facta à Patre conſtituit nepotem in quaſi poſſeſſione filiationis contra ipſum confitentem, & illum pro tali denominantem,d.83.n.8.*Cerro.* 207

Partita libri Baptiſmalis magnum præbet pro deſcripto argumentum filiationis in ordine ad probationem,d.83.n.2.*Cerro.* 207

Filius.

Donatio facta inter viuos, quatenus tamen donans moriatur ſine filiis non dicitur donatio cauſa mortis,d.99.n.22.*Coccino.* 239

Mater præſumitur habens æqualem affectionem erga ſuos filios, d. 100. num.6. *Cerro.* 240

Inſtituens filios fratris cenſetur inſtituiſſe illos conſeruandæ agnationis, d.100.n.26. *Cerro.* 243

Dote promiſſa poſt mortem Matris ſi filia præcedat ,an extinguatur promiſſio, d. 14. n.2. *Terracinen.* 24

Filij ex quocumque Matrimonio ſuſcepti ad ſucceſſionem parentum æqualiter ſunt admittendi,d.87.n.2.*Otthobono.* 214

In donatione facta Patri abſque mentione filiorum tam primi, quam ſecundi Matrimonij poſſunt conſequi contingentem ſibi portionem rei donatæ, d. 87. num. 4. *Otthobono.* 214

Donatio contemplatione Matrimonij quando facta fuit viro,ac Mulieri pro ſe, ac eorum filiis ſtipulantibus de filiis,ex eodem Matrimonio eſt intelligenda ſtipulatio, d.87.n.6. *Otthobono.* 214

Filius Moriens non prohibetur teſtamento relinquens pleno iure bona ſua vice paterna aduentitia patri ſuperſtiti ſicut ea relinquere, & poteſt ad extraneos, d.42. num. 30. *Bichio.* 113

Pœnæ ſecundo nubentis fauore filiorum inductæ,non militant in bonis aliunde,quam ex parte quæſitis,d.42.n.14.*Bichio.* 113

Vſusfructus hæreditatis relictæ filiis ex legis diſpoſitione acquiritur patri,ſiue ſint abſolutè inſtituti,ſiue in proprietate non alio addito; nullum autem ius proprietatis ipſi regulariter acquiritur,d.46.n.9.*Corrado* 121

Legitima debetur filio naturali in bonis Auiæ, Patre prædefuncto,quæ aſſeruit fuiſſe illum firmiter ipſa inſtante legitimatum, & pro tali haberi diſpoſuit, d.54.num.24.*Corrado* 145

Legitima debetur filio ex dote Matris defunctæ, etiam cum Teſtamento, vel illo prædefuncto eius filiis,d.24.n.5.*Corrado.* 54

Filius cenſetur habere certiorem notitiam intentionis, ac voluntatis Patris, quam alij, d.26. n.14.*Corrado.* 67

De ordine naturæ filius præſumitur ſupraiuiuere matri,d.27.n.21.*Corrado.* 71

Fideicommiſſum vbi hæres grauatus ſub conditione deficientiæ illius filiorum ipſis de tempore eius mortis ſuperextantibus euaneſcit. d.59.n.14.*Corrado.* 157

Filius continuans habitare in domo paterna & bona defuncti patris poſſidere,dicitur ſimpliciter adire hæreditatem paternam, d.128.n.1.18. *Panzirolo.* 284

Filiis legitima debetur velint, nolint parentes, d.129.n.3.*Royas.* 287

Filius non tenetur miſcere cum legitima quod capit ex diuerſis principiis.ibid.n.5. ibid.

Filius quod capit ex ſubſtantia matris tenetur imputare in legitimam,ibid.n.6.

Statutum vrbis veter.*lib.2.rub.*18.iubet matri, vt omnia ſua bona relinquat filiis.ibid.n.7. 287

Filius tunc debet imputare in legitimam, quidquid habet ex ſubſtantia parentum, d.129.n 8. ibid.
Quando filius id habuit extra indicium parentum, alias ſecus, ibid.n.9.10. ibid.
Bona debita filio ex ſubſtantia matris per diſpoſitionem ſtatuti prohibentis mulieri aliis quam filiis relinquere bona ſua, ibid. n. 11. ibid.
Id habet filius ex præcepto ſtatuti, quamuis mater ea bona filio reliquerit in Teſtamento, d.129.n.12. 287
Statutum ſi prohibeat matri, nec aliis quam filiis relinquat bona ſua, ibid.n.13. t
Tunc filij tanquam ſucceſſores vniuerſales per conditionem ex ſtatuto, poſſunt prætendere hæreditatem recuſando diſpoſitionem Matris.
Filius quicquid habet, à patre proueniſſe præſumitur, d.145.n.1. *Cerro.* 311
Filia dum habet aliunde alimenta non poteſt moleſtare tertium poſſeſſorem bonorum patris, d 178.num.2. *Royas.* 357
Filiis non eſt præſumendum, quod parentes voluerint præiudicare, d.157.n.13. *Panzirolo.* 333
Filiam propriam dotare, eſt debitum patris, & non patrui, d.166.n.1. *Royas.* 344

Forma.

Formæ ſimilitudo corroborat filiationis probationem, d.83.n.5. *Cerro.* 207

Forum.

Stilus fori in ordinariis probatur ex atteſtationibus Notariorum loci licet extraiudicialibus, d.78.n.4. *Cerro.* 199
Appellatio dicitur de appendiciis illius inſtantiæ cuius eſt ſententia à qua interponitur, illiuſque cauſa cenſetur eaque in ſecunda inſtantia prout etiam in prima, itavt proinde ſemper ſubiaceat ſtatutis illius fori in quo prima ſententia prolata fuit, d.82.num.9. *Cerro.* 206

Frater.

In Fratris ſucceſſione ſorores vtrique coniunctæ præferuntur conſanguineo, d.84. num.3. *Royas.* 209
Frater conſanguineus ſuccedit in bonis quæſitis à linea paterna, vterinus verò à linea materna, d.84.n.4. *Royas.* 209
Inſtituens nepotes, ex Fratre dicitur agnationem conſeruare, d.100.n.22. *Cerro.* 243
Fratres plures æqualiter ſuccedunt in hæreditate maternâ, d.169 n.6. *Royas.* 247
Frater pro fratre, ad hoc vt poſſit conueniri, tria debent concurrere, habitatio communis, communicatio lucrorum, & non reddita ratio expenſarum, d.171.n.5. *Royas.* 361

Fraus.

Fraus, & colluſio coniecturis probantur, d. 71. n.21. *Bichio.* 185
Quoad Fraudem requiritur ipſe fraudis euentus videlicet quod bona debitoris non fuerint quando facta fuit alienatio. d.71. n. 25. *Bichio.* 185
Fraudis euentus dicitur adeſſe in alienatione rei factæ pendente lite, d.71.num.26. *Bicchio.* 185
Via executiua competit contra tertium poſſeſſorem ex prætenſo titulo oneroſo, tam ratione vitij litigioſi, quam fraudis, d.71. n. 24. *Bicchio.* 185
Actio ex empto contra venditorem datur emptori ad tollendam fraudem, d. 86. n.13. *Meltio.* 313
Scientia non exigit exactam probationem, ſed ſatis eſt, quod illa colligatur ex indiciis, & maximè dum agitur de probanda ſcientia, quę dolum, & alienandi fraudem infert, d.70. n.24 *Meltio.* 184
Fraus non ita de facili præſumitur, vt ſimulatio, d.127.n.9. *Ghiſilerio.* 283
Fraus non præſumitur in Eccleſia, & ideo non tenetur conficere inuentarium bonorum hæreditariorum, d.150.n.20.21. *Meltio.* 321

Fructus.

Fructus ſunt liquidandi pro tempore, quo lis inſtituta à principali pro aſſecuratione, & ſucceſſiuè reſtitutione ſuæ dotis contra creditores eius viri durauit, d.6.n.1. *Dunozet.* 13
Fructus præſumuntur à detentoribus bonorum percepti, in illa quantitate, ad quam aſcendit annua penſio locationis per aliquod temporis ſpatium continuatæ, ibid.6.n.4. 13
Fructuum liquidatio fit habita ratione annuæ penſionis, ſeu affictuum in locatione ſemel facta, quæ tam ex diſpoſitione Iuris communis, quam Statuti Bononienſis præſumitur renouata, ibid.n.3. 13
Per locutionem, & litis ſuſtentationem ſicuti probatur poſſeſſio, ita etiam iuſtificatur perceptio fructuum, d.6.n.5. *Dunozet.* 14
Solutio Fructuum, poſt deliberationem decurſorum in ſubiecta materia induci approbationem calculi ſuper quo fundatur, & ipſius deliberationis, d.77.n.9. *Ottbobono.* 197
Euictionis periculum ſolum excuſat emptorem retinentem pretium à mora non autem à fructibus compenſatiuis, d.61.num. 4. *Veroſpio.* 161
Sorte extincta ceſſant fructus debiti, d. 12. n.11. *Cerro.* 21
Clauſula conſtituto ad fauorem cenſuarij præbet ipſi facultatem capiendi propria auctoritate fructus rei cenſuatæ ad effectum ſibi ſatisfaciendi de fructibus cenſus, d. 16. n.5. *Bicchio.* 30
Et illius vigore facultatis, cenſuario competit aſſociatio contra tertium poſſeſſorem fundi cenſualis, ibid. 30
Fructus in omni iudicio liquidari ſolent à die motæ litis, d.72.n.1. *Ottbobono.* 187
In iudicio ſpolij etiam veniunt fructus à die motæ litis quando ſpolium non eſt attentatum, & violentum, d.72.n.3. ibid. 187
In ſpolio non violento non debentur à die motæ litis fructus qui percipi potuerunt, ſed duntaxat illi, qui fuerunt à reo conuento percecepti, ibid.n.5. 187
Fructuum perceptionis præſumptio non intrat ex poſſeſſione ſubſequuta rei quotieſcumque ſumus in fructibus ciuilibus, ſicuti domorum, ibid.n.7. 187
Fructus non debentur cenſu extincto, d. 74. n.1. *Veroſpio.* 191
Fructus dotis liquidantur, à Statuto vrbis ad rationem ſeptem cum dimidio, d.48.n.29. *Ghiſilerio.* 127
Fructus rei litigioſæ reſtituendi, ab initio litis ſunt computandi, dec. 55. num.1. *Arguelles.* 139
Fructus reſtituuntur ratione malæ fidei, quæ per

contro

controuerſiam motam inducitur, ibid. num. 11. 1391
Imo, & poſt litis conteſtationem fructus debentur, ibid. n. 12. 139
Mala fides, & fructuum reſtitutio inducitur per ſolam denunciationem factam emptori, quod venditor Dominus non erat, ibid. n. 14 140
Ad Fructuum reſtitutionem non ſolum à die motæ litis, ſed ab ipſa occupatione ſufficit declarari titulum fuiſſe iniuſtum per quod titulus reducitur ad non titulum, ibid. n. 15. 140
Fructus ex aliqua re vigore tituli inualidi percipiens regulare eſt, quod omnes reſtituere tenetur perceptos etiam ante litem, ibid. n. 16. 140
Titulus quando reſolubilis eſt, facta reſolutione, fructus omnes percepti interim reſtituuntur, ibid. n. 17. 140
Sententia, cuius cauſa, quis poſſidebat reuocata, res cum fructibus eſt reſtituenda, ibid. n. 18. 140
Iuris præſumptione probatur perceptio fructuum vſque ad diem reſtitutionis, ibid. n. 23. 140
Rota non onerat poſſeſſorem malæ fidei in fructibus qui percipi potuerunt quando violenti non ſunt, ibid. n. 31. 141
Vel aliquo titulo colorato ſe defendunt, ib. n. 33. 141
Fructus hæreditatis ad fauorem creditorum ſunt computandi, d. 58. n. 13. *Veroſpio.* 156
Pro fructibus, de quorum perceptione præciſæ quantitatis non conſtat, retentio non competit. d. 110. n. 16. *Bichio.* 260
Fructus poſt mortem hæredis grauati alienantis, maturati, non decurſi, ad quem ſpectent, ibid. n. 17
Fructus ſuos facit fideicommiſſarius, nec illos reſtituere tenetur, nec cum creditis compenſare, d. 116. n. 6. *Beuilaqua.* 268
Fructus taxati, & promiſſi prò ſimplici debito pecuniario, non interuenientibus requiſitis Caſtrenſ. *in leg. 3. §. fin. ff. de eo quod cert. loc.* nullo modo prætendi poſſunt, d. 117. num. 1. *Celſo.* 269
Fructus indebiti, & vſurarij debent in ſortem computari, ibid n. 2.
Amplia, etiamſi illi ſcienter, & ſpontè ſoluti fuerint, ibid. n. 3.
Fructus indebiti, & vſurarij non debentur, non obſtante quacumque contraria conuentione, quia non debet eſſe in poteſtate partium facere licitas vſuras, de iure prohibitas, ibid, n. 5.
Fructus debentur ex pecunia, quando illa ex pàcto debet inueſtiri, ibid. n. 12
Fructus pecuniæ debitæ non poſſunt à creditoribus prætendi, quando non ad debitorem, ſed ad illos ſpectat onus inueſtiendi, ibid. n. 13
Fructus dotales poſt mortem vxoris exigi non poſſunt; quia ceſſant matrimonij onera, quorum ratione percipiuntur, d. 119. n. 8. *Albergato* 272
Fructus veniunt reſtituendi à die motæ litis, ibid. n. 14
De fructibus mala fide perceptis, ad melioramenta in re facta, ad admittitur compenſatio, ibid. n. 15
Fructuum exactio fieri non poteſt ceſſante mora, d. 120. n. 16. *Veroſpio.* 274
Fructus percipiendi, qui habet facultatem, & commoditatem alienare non dicitur obligando illos, d. 146. n. 12. *Cerro.* 313
Fructus percipiendi facultas, quando non ſit perpetua, nec ad hæredes extraneos tranſitoria, ib. n. 17. 7. ibid.
Fructus bonorum extradotalium, quando ſpectant ad maritum, tunc ceſſat præſumptio, quod maritus ſibi ſatisfecerit de ſua dote, d. 147. n. 8. *Cerro.* 315
Fructus bonorum dotalium, quando de voluntate vxoris percipiuntur à marito, & fuerunt conſumpti in eius vtilitatem vel communem vſum & tunc ceſſat præſumptio ſatisfactionis dotis, ibid. n. 9. ibid.
Secus vero ſi adhuc extent, & maritus factus ſuit locupletior, ibid. n. 10. ibid.
Fructus bonorum extradotalium maritus non lucratur, ſed omnino reſtituendi ſunt vxori, vel eius hæredibus, ibid. n. 11. ibid.
Fructibus locorum montium quales ſint, d. 141. n. 18. *Cocchino.* 305
Fructus quando taxentur abſque alia liquidatione. ibid.
Fructus habiti lite pendente ſine dubio veniunt reſtituendi, d. 144. n. 2. *Royas.* 309
Fructus rei ſubhaſtatæ debent reſtitui, quando ſubhaſtatio fuit nulla, etiam ab eo qui emit inſtante fiſco, & n. 12. d. ibid. n. 7. ibid.
Ad fructuum acquiſitionis effectum requiritur vel dominium vel bona fides poſſeſſoris, ib. n. 10. ib.
Fructus ſoluere ſi quis nunquam promiſerit, nec ad illos ſoluendos fuit interpellatus, non tenetur illos ſoluere, ibid. n. 28. ibid.
Ea fructuum ſolutione bene arguitur ratificatio contractus, d. 148 n. 18. *Cornelio.* 317
Fructus nulli debentur ſtante ceſſatione ſocietatis, d. 192. n. 2. *Royas.* 369
De fructuum perceptione in genere, quando conſtat, tunc quantitas eorum coniecturis probatur. d. 154. n. 20. *Bichio.* 329
Fructus dotis conſtitutæ ad maiorem pompam, non debentur quoad exceſſum, d. 157. n. 6. *Panzirolo.* 333
Fructus bonorum ſtabilium non præſumuntur excedere pro centenario. d. 159. num. 15. *Royas.* 256
Fructus crediti ſociales debent eſſe communes inter ſocios, d. 191. n. 1. *Royas.* 368
Fructus nulli debentur ſtante ceſſatione ſocietatis, d. 132. n. 2. *Royas.* 369

Frumentum.

Frumenti nomine veniunt etiam ſegetes, d. 65. n. 5. *Peutingero.* 272

Fundus.

Solutio debiti liberat Fundum ab hypotheca, d. 59. n. 11. *Corrado.* 156
Si plures creditores Fundum hypothecatum poſſideant, alterove illis ſatisfacto, poteſt alter peragere bonorum venditionem, d. 57. n. 15. *Dubebono.* 155
Fundus hypotheticus poteſt dari in dotem à fœmina ſub nomine filiæ, & hæredis inueſtitura comprehenſa ſine alio domini directi conſenſu, d. 36. n. 8. *Corrado.* 97
Immiſſio ex vtili ſaluiano interdicto, conceditur etiam ſuper fundo cenſuali non obſtante conſtituto inſtrumento cenſus appoſito, d. 16. n. 14. *Bichio.* 30

Conſti

Conſtitutum non excludit, quin ſuper eodem fundo oriatur hypotheca ad fauorem emptoris cenſus, cui ideo competit etiam Saluianum interdictum, ibid. n. 15. 30

Cenſus vbi imponitur ſuper fundo ſubiecto fideicommiſſo, vel eſt nullus, quia ab initio non naſcitur hypotheca, vel per mortem impoſitoris expirat cum ipſa hypotheca, ib. n. 17. 3

Limitatur quando cenſus imponitur pro ſolutione dotis ſubſidiariæ alicui fœminæ fideicommitteotis deſcendenti, ibid. n. 18. 31

Fundus dotalis.

Fundus dotalis eſt inalienabilis, & per conſeqnens impræſcriptibilis conſtaute matrimonio, d. 107. o. 10. 254

Fundi cenſuati dominium & poſſeſſio oon tranſit in emptorem ceoſus, d. 133. num. 1. *Cornelio.* 295

Veruntamen eſt qood illi competit aſſociatum in illo pro fructibus eiuſdem cenſus ibid. n. 1. ibid.

Fuodus non liberatur à ſpeciali hypotheca quando liberatio oon fuit realis, ſed tantum perſonalis, ibid. n. 3. ibid.

G

Generatio.

EMphyteoſis Eccleſiaſtica finita Generatione, non tranſit ad extraneos, ſed reuertitur ad Eccleſiam, d. 78. n. 7. *Cerro.* 199

Gradus.

Cooſiderata conſeruatione agnationis omnes filij in pari gradu exiſtentes conſiderantur tanquam capita familiæ, d. 100. n. 5. *Cerro.* 240

Non videtur agnationis conſeruationi proſpicere, qui vnum tantum vocat, & vnicum facit ſubſtitutionis gradum, ibid. n. 8. 240

Omnes teſtatoris aſcendentes, tam ea linea affectiua, quam contentiua dicuntur, etiam vltra decimum gradom, de ipſius familia ea agnatione, ibid. n. 23. 243

Ius repræſentatioois facit ſuccedere in ſtirpes in concurſu, cum aliis eiuſdem gradus repræſentatis, d. 83. o. 17. *Cerro.* 208

H

Habilitas.

ALienatio habet ſuam cauſam annexam, videlicet hypothecam anteriorem, & ſic habilitatem extremi, d. 99. n. 8. *Coccino.* 236

Habitatio.

Fructuum receptio in domo reſultat ex habitatione, non ſecus ac locatione ad effectum reſtitutionis ratione ſpolij, d. 72. num. 9. *Otthobono.* 187

Paria ſunt ad hone effectum, quod quis inhabitaoerit, vel quod locauerit, ibid. n. 10. 187

Hæreditas.

Hæreditatis aditio inducitur per deliberatam voluntatis expreſſionem, & verbalem declarationem, d. 107. n. 19. *Bichio.* 155

Hæres per ſententiam Iudicis declaratus, licet bonorum poſſeſſionem acceperit, non exinde ſequitur, quin alius prædictam hæreditatem adire poſſit, ibid. n. 20

Contra hæredem, qui hæreditatem non adiuit, non poteſt inchoari præſcriptio, d. 108. n. 24. *Bichio.* 257

Super bonis ad hæredem debitoris ſpectantibus non competit creditori hypotheca, d. 110. n. 1. *Bichio.* 159

Ex aditione hæreditatis, per quam hæredes quaſi contrahit com creditoribus hæreditariis, oritur contra ipſum ſola actio perſonalis, ibid. n. 2.

Super hæredis bonis competit hypotheca, vel quando adiuit ſine beneficio legis, & inuentarij, vel quando defunctus expreſsè eius bona alienauit, ibid. n. 3.

De hæredis bonis poteſt teſtator diſponere, ibid. n. 4.

Hæres ſimpliciter adeundo, factum defuncti totaliter approbat, ibid. n. 5.

Hæres grauatus tenetur reintegrare fideicommiſſum, & pro huiuſmodi reintegratione ſuper eius bonis competit fideicommiſſariis hypotheca, ſi ille alienauerit doloſè, ibid. n. 12. 260

Hæres grauatus dicitur doloſè alienaſſe, quando ſcientiam fideicommiſſi habuit, ibid. num. 45. 259

Et quando alienando potuit cogitare ſe non futurum ſoluendo, ibid n. 15. 260

In hæreditate fraterna prouenieote ex bonis materois æqualiter ſuccedit frater ex latere matris, cum aliis vtrinque coniunctis iuxta conſuetudinem Nobilium Neapolis, d. 169. num. 7. 8. *Royas.* 347

Legitima quæ debetur filiis eſt tertia pars bonorum defuncti. d. 34. n 7. *Corrado.* 91

Legitima debet eſſe libera ab omni grauamine, & fideicommiſſo, ibid. n 10. 91

Ioſinuatio non requiritur in renooriatione, quæ fit de hæreditate incerta, & nondum quæſita ſuper qua oullum ius, oec in rem, nec in ſpe renuncianti competebat, d. 84. o. 10. *Royas.* 209

Aditio Hæreditatis non transfert in adeuntem naturalem bonorum poſſeſſionem, antequam fuerit naturaliter apprehenſa, d. 59. n. 9. *Corrado.* 156

Aduocatio bonorum, nulla excuſſione hæreditatis facta fauore dotis valet, d. 14. n. 14. *Terracinen.* 27

Cooſenſus, & voluntas defuncti antequam hæreditas adeatur, conſeruetur in hæreditate iacente, quæ perſonam defuncti repræſentat, d. 15. n. 8. *Meltio.* 27

Aditio hæreditatis, ea quolibet actu Iudicis declaratiuo, & ex actu per ipſum hæredem ſimpliciter geſto, qui citra ius, & nomen hæredis fieri non poſſit plenè probatur tum reipſa, tum expreſſis verbis, d. 17. n. 19 *Corrado.* 34

Hæres.

Conſenſus conoineatur in locatore etiam defuncto per ſolam exiſteotiam habitualiter, d. 15. n. 7. *Meltio.* 27

Hæres abſque beneficio inuentarij, tenetur ſatisfacere etiam de proprio creditoribus hæreditariis, d. 17 n. 1. *Corrado.* 33

Inuentarium allegatum non releuat hæredem quando non fuit exhibitum, quia tunc allegaoti noo poteſt ſuffragari, ibid. n. 2. 33

Inuentarium non confectum congruo tempore, & cum omnibus ſolemnitatibus à quauis lege præſcriptis,non prodeſt hæredi,ac ſi nunquam factum fuiſſet,ibid.n.3. 33

Diſpoſitio Iuris Canonici, quod hæres etiam ceſſante beneficio inuentarij, non teneatur de proprio,non habet locum in foro iudiciali,vbi contrarium eſt verius,atque receptius, ibid.n.20. 33

In executione bonorum hæreditariorum neceſſaria eſt citatio hæredis,& deputatio duorum executorum, cum Iudicis decreto validam eſſe declarantis,d.18.n.2.*Albergato.* 56

Verba pro hæredibus,& ſucceſſoribus in conceſſione Emphyteuſis Eccleſiaſticæ comprehenſa, extenduntur ſolum ad hæredes ſanguinis, & deſcendentes ab eis inueſtitis,d,79. n. 1. *Cerro.* 201

Immiſſio iuſta conceſſa defuncto,venit exequenda ad inſtantiam hæredis,d.86. n.7. *Meltio.* 211

Donatio facta pro ſe,ac eius hæredibus extenditur etiam vſque ad filios etiam ex ſecundo matrimonio naſcituros,d.87.n.4. *Ottbobono.* 214

Hæredum,& ſucceſſorum appellatione in materia Emphyteuſis veniunt ſoli hæredes ſanguinis, & ſic deſcendentes ab inueſtitis,d. 78. n.8. *Cerro.* 199

In Hæredem dari eaſdem actiones Ciuiles, quæ competebant contra defunctum vulgatiſſimum eſt,d.73.n.17.*Arguellos.* 190

Hæres detrudi poteſt in carcerem, ſi ſtatutum diſponat,ibid.n.18. 190

Obligationis conditio non ex perſona hæredum immutatur,ibid.n.19. 190

Obligatio defuncti,ex perſona hæredis immutari non poteſt,ibid.n.27. 191

Hæredes adeundo ſe obligant, & quaſi contrahunt cum creditoribus defuncti, ibid. n. 28. 191

Forus tamen mutatur, nam Clericus hæres conuenitur coram ſuo Iudice,ibid. num.29. 191

Hæres beneficiatus non confundit eius propria iura cum iuribus defuncti,d.76.num.8.*Ottbobono.* 196

Hæredum omiſſa mentio in contractu, vbi agitur de re ſui natura ad hæredes tranſitoria, non excludit quin in dubio cenſeantur comprehenſi,cum omnia pacta tam actiua, quàm paſſiua tranſeant in hæredes,dec.33.num.2. *Ottbobono* 90

Maximè dum agitur vigore obligationis cameralis,quæ ipſos indubitanter comprehendit, ibid.n.3. 90

Pacti de retrouendendo natura eſt, quod tranſeat ad hæredes,ibid.n.4. 90

Bona hæreditaria ſtatim poſt hæreditatis acceptationem cadunt ſub hypotheca ad fauorem creditorum hæredis, dec. 34. num. 6. *Cerro.* 91.

Debita teſtatoris de iure ſunt ſoluenda ab hærede abſque teſtatoris mandato,ibid.num.17. 92

Hæredibus vltimi inueſtiti etiam non comprehenſis in inueſtitura immiſſio danda eſt, donec de eorum iure cognoſcatur,d.35.n.31.*Penting.*96.

Immiſſio *ex re in l.fin.C.de edit.D.Adr.toll.*conceditur ad exhibitionem teſtamenti non variati,nec cancellati, in quo exhibens inſtitutus ſit hæres,d.85.n.8.*Celſo.* 215

Legatarij tenentur capere de manu hæredis, ibid. n.10. 215

Poſſeſſio continuat in hæredem defuncti vigore conſtitutionis Regis Ferdinandi,d.48. n.2. *Ottbobono.* 126

Confeſſio erronea facta in teſtamento poteſt ab hærede reuocari, non ſecus, ac ab ipſomet defuncto ſi adhuc degeret in humanis, d. 52. n.4. *Veroſpio.* 137

Hæredi fideicommiſſario aduerſus immiſſionem ex aduerſo petitam non competit retentio pro valore bonorum fideicommiſſo ſubiectorum ab hærede grauato alienatorum,d 54.n.9. *Corrado.* 144

Hæres grauatus poteſt commoditatem fructuum fideicommiſſi bonorum validè cedere, & alienare pro tempore vitæ ſuæ, d.54.num.25.ibid. 146

In Hærede præſumitur regulariter ignorantia & maxime in rebus occultis, d. 128.n.11.12.13. *Panzirolo.* 285

Statutum florentinum iubet,quod inuentario non obſtante,hæres creditoribus hæreditariis ſatiſfaciat,ibid.n.25. 286

Hæredes dum non poſſunt iuuari beneficio inuentarij,æquum non eſt, vt etiam, reſtitutio in integrum denegetur,ibid.n.26. ibid.

Quod ſane durum admodum videretur, quod ſimul & ſemel denegaretur inuentarium,& reſtitutio in integrum dum ſunt ſine dolo enormiter læſi,ibid n.27. 286

Hæres vniuerſalis,quando quis non poſſet dici,ſed potius particularis & legatarius,d.147.num.13. 315

Hæres vniuerſalis,quando eſt inſtitutus,proculdubio inſtitutus in re certa remanet particularis & legatarius,ibid.n.17. ibid.

Hæreditas quando fuit adita cum beneficio legis, & inuentarij, tunc hæres in nihilo poteſt grauari,d.150.n.2.*Meltio.* 310

Hæres dum eſt citatus ad exhibendum inuentarium,ac bona inuentariata, dum id non adimpleuit, præſumendum eſt ipſum in propriam vtilitatem bona conſumpſiſſe, inde tenetur de ſuo,d.150.n.21.*Meltio.* 321

Hæres quatenus ſuppetunt vires hæreditariæ, tenetur ſoluere debita defuncti,d.154.n.1.*Bicchio.* 328

Hæres bonis hæreditariis vtens cenſetur adire hæreditatem,d.154.n.3. ibid.

Hæres tenetur ſtare facto defuncti,d. 154. n.25. *Bicchio.* 327

Hæredi competit immiſſio,quæ competebat eius authori,d.160.n.4.*Royas.* 338

Hæredem ſe probare tenetur, qui vti talis agere intendit,d.169.n.4.*Royas.* 347

Hæres non poteſt impugnare confeſſionem defuncti,d.171.n.5.*Royas.* 349

Hæres hæredis non poteſt aliquid opponere contra confeſſionem defuncti,d.171.n.6. ibid.

In hæredibus præſumitur ignorantia, d.174 n 11. *Royas.* 353

Hypotheca.

Extremum primum cum iudicio Saluiani eſt creditum

creditum cum hypotheca, deciſ.53. num.3. *Corrado.* 139

In Saluiani interdicto neceſſaria ſunt creditum actoris cum hypotheca omnium bonorum debitoris præſentium, & futurorum; dec.59. n.5. *Corrado.* 156

Ad effectum hypothecæ generalis ſufficit, quod res fuerit in dominio contrahentis, ſiue de tempore contractus, ſiue poſt, deciſ.99.n.5. *Coccino.* 236

Eueniente conditione caſuali obligatio retrotrahitur ad initium conuentionis hypothecæ, ibid.n.6. 236

Alienatio habet ſuam cauſam annexam videlicet hypothecam anteriorem, & ſic habilitate extremi, ibid.n.8. 236

Hypotheca anterior licet generalis præfertur ſpecialiter poſteriori, ibid.n.5. 236

Hypotheca conditionalis conditione caſuali, vel mixta retrotrahitur ad diem contractus licet hypotheca non ſit purificata ante alienationem, ibid.n.16. 238

Conſenſu fundi hypothecati præſtitus venditioni non præiudicat reſpectu actionis ſuper pretio non præiudicat reſpectu actionis ſuper pretio competenti, d.3.n.2. *Bicchio.* 7

Hypothecæ remiſſio facta debitori ab anteriori in concurſu creditorum præiudicat rem mittenti, quoad potioritatem, itavt anterioritas ſibi remaneat inſufficienſa contra concreditores hypothecarios, ibid.n.4. 7

Conſtitutum non excludit quin ſuper fundo oriatur hypotheca ad fauorem prioris cenſus, cui ideò competit etiam Saluianum interdictum, d.16.n.15. *Bicchio.* 30

Cenſus vbi imponitur ſuper fundo ſubiecto fideicommiſſo, vel eſt nullus, quia ab initio non naſcitur hypotheca, vel per mortem impoſitoris expirat cum ipſa hypotheca, ib. num.17. 31

Limitatur quando cenſus imponitur ſolutione dotis ſubſidiariæ alicui fœminæ fideicommittentis deſcendenti vigore, *Auth. reſque, C. communia de leg.* ibid.18. 31

Saluianum interdictum non datur abſque hypotheca, d.19.n.3. *Corrado.* 38

Hypotheca reſoluto contractu tunc ſolum reintegratur, quando eadem ratio ob quam contractus reſoluitur æquè viget pro conſeruatione hypothecæ, ſecus ſi non vigeat, dec.19.num.11. *Corrado.* 39

Hypotheca ſemel extincta non poſſunt cauſam habentes à debitore in re iam hypothecata ex lucri cauſis amplius moleſtari, ib.n.12. 39

Hypotheca ceſſat per tranſlationem dominij rei hypothecatæ in creditorem, ibid.n.4. 38

Hypotheca regulariter ſuper feudalibus non cadit, d.86.n.11. *Meltio.* 213

Obligatio Cameralis continet hypothecam abſque vlla dubitatione, deciſ.33. num.5. *Otthobono.* 90

Bona Hæreditaria ſtatim poſt hæreditatis acceptationem cadunt ſub hypotheca ad fauorem creditorum hæredis, d.34.n.6. *Cerro.* 91

Legatarius præfertur in bonis legatis creditori Chirographario non habenti hypothecam, d.34.n.12. *Cerro.* 91

Legatarius non valet exercere ſibi tacitã hypothecam ſibi pro legato competentem, niſi in eo quod remanet ſatisfactis creditoribus, ib. num.16. 91

Saluianum intrat vbi eſt clauſula conſtituto cum hypotheca, & obligatione bonorum concurrentibus extremis, d.85.n.1. *Celſo.* 210

Solutio debiti liberat fundum ab hypotheca, dec.59.n.11. *Corrado.* 156

Hypotheca non competit creditoribus, ſuper bonis ad hæredem debitoris ſpectantibus, dec. 110.n.1. *Cerro.* 259

Hypotheca competit ſuper bonis hæredis, vel quando adiuit ſine beneficio legis, & inuentarij, vel quando defunctus expreſſè eius bona obligauit, ibid.n.2.

Hypotheca tacita dotis præfertur anterioribus creditoribus, qui habent expreſſam in bonis quæſitis à debitore poſt ipſius dotis hypothecam, ibid.n.7.

Hypotheca competit fideicommiſſariis contra hæredem, pro reintegratione fideicommiſſi dolosè deminuti, ibid.n.12. 260

Hypotheca talis competit non à die alienationis, ſed qua cœpit adminiſtrare, ibid.n.13. ibid.

Hypotheca à lege inducta pro muliere citius operatur quam ea inducta ab homine, ib.n.9. 259

Hypotheca in credito probatur ex inſtrumento publico, d.119.n.2. *Albergato.* 272

Hypothecæ ceſſatio, quando legitimè fieri poſſit per mulierem, d.158 n.10. *Veroſpio.* 335

Hypotheca tacita legalis regulariter pro dotis reſtitutione contrahi ſolet in bonis mariti, d.161. num.12. ibid.

Hypotheca non admittitur niſi à caſibus à iure expreſſis, amplia, d.161.n.19.20. ibid.

Hypotheca generalis non impedit mercium venalium alienationem, d.164.n.8. *Royas.* 342

Hæredibus datur reſtitutio in integrum ex capite ignorantiæ aduersùs præſcriptionem, d.174. n.12. *Royas.* 353

I

Iactura.

CVm aliena iactura locupletari, eſt contra naturam, d.53 n.45. *Arguelles.* 142

Nec fortè intereſſet, ſi detentor ſic immunis, ſpontè ſoluiſſet, ibid n.46. 142

Æquitas *leg. curabit*, ſemper admitti ſolet fauore Domini rei venditæ, ac ipſius hæredum, quoties conuentum pretium cum graui eiuſdem iactura penes emptores, vel in totum, vel in aliqua ſui parte remanſerit, d.61.n.2. *Veroſpio.* 161

Identitas.

Identitatis bonorum probatio, eſt requiſitum ſubſtantiale ad obtinendam immiſſionem vigore *leg. fin. C. de Edict. Diu. Adrian. Tollen.* deciſ.86. n.9. *Meltio.* 211

Ignorantia.

Ignorantiæ prætextus non ſuffragatur, vbi varia pro notitia, ac ſcientia concurrunt argumenta, deciſ.16.n.8. *Corrado.* 65

Et vt elidatur ignorantia, ſufficit generalis notitia, & cogitatio, quæ reſultat etiam ex renunciatione inrata cuiuſcumque Iuris contingentis, incogitati, ac ſuperuenientis, ac Inſtrumenti de nouo reperti, ibid.

Ex capite probabilis ignorantiæ competit reſtitutio in integrum aduerſus præſcriptionem, d.36.n.7. *Otthobono.* 97

Immiſſio.

Ad Immiſſionem in iudicio Saluiani obtinendam quæ requirantur, & quæ ſufficiant, d.59. n.5.*Corrado.* 156

Immiſſionem non valent impedire exceptiones illiquidæ, ac diſcuſſionem requirentes, cùm eius iudicij ſummarij natura admittat ſolum, quæ certa ſunt, & liquida, nullamque probabilem recipiunt controuerſiam, ibid.num.12. & 13. 156

Contra Immiſſum iudicis authoritate, ac eius ſententiam, manutentionis remedium, quibus caſibus concedi ſoleat, & quomodo procedatur, ibid.n.19. 159

Immiſſio ex vtili Saluiano interdicto, obtinetur; probatis extremis neceſſariis in poſſeſſione in reo conuento; necnon credito cum hypotheca, d.16.n.13.*Bicchio.* 30

Immiſſio hæc conceditur etiam ſuper fundo cenſuali, non obſtante conſtituto in inſtrumento cenſus appoſito, ibid.n.14. 30

Immiſſio creditoris in bonis, quæ prætenduntur fideicommiſſo ſubiecta, ſemper datur vbi exceptio fideicommiſſi non eſt omnino clara, ib. num.31. 32

Immiſſio iuſta conceſſa defuncto, venit exequenda ad inſtantiam hæredis, deciſ.86. num.7. *Meltio.* 211

Immiſſio in Saluiano eſt concedenda, concurrentibus Interdicti extremis; quæ enumerantur, d.31.n.1.*Otthobono.* 90

Immiſſio danda eſt hæredibus vltimi inueſtiti, etiam non comprehenſis in inueſtitura, donec de eorum iure cognoſcatur, deciſ.35. num.51. *Peutingero.* 96

Immiſſio competit donatario vniuerſali omnium bonorum poſt mortem donantis, contra tertium tam ex remedio, *leg.fin.C.de Edict.Diu. Adrian. Tollen.* quàm ex Saluiano, dec.39.n.1. *Royas.* 104

Immiſſionem non impedit exceptio turbida, & requirens altiorem indaginem, ibid. num.19. 105

Immiſſionem fideicommiſſarius non poteſt impedire hæredi ſcripto, niſi tribus copulatiuè concurrentibus, d.40.num.10.*Cerro.* & quæ, ibid. 106

Immiſſio in bonis hæreditariis, debetur hæredi ſcripto, iuxta diſpoſitionem, *leg. fin.C.de Edict. Diu. Adrian.Toll.*d.47.n.1.*Royas.* 124

Aduerſus Immiſſionem ex aduerſo petitam, hæredi fideicommiſſario non competit retentio pro valore bonorum fideicommiſſo ſubiectorum, ab hærede grauato alienatorum, d.54.num.9. *Corrado.* 144

Ad Immiſſionis executiuum iudicium impediendum, poſſeſſor cum titulo, eſt legitimus contradictor, d.76.n.3. *Otthobono.* 195

In iudicio Immiſſionis, legitimus contradictor, non poteſt dici ille, qui vitiosè poſſidet, ac titulum habet inualidum, ibid.n.4. 195

Immiſſionis in Saluiano, ceſſante cauſa ex ſatisfactione crediti, illi, qui poſſidebant ſunt proculdubio reintegrandi ad eorum priſtinam poſſeſſionem, & contra denegantem reſtitutionem datur actio ſpolij, d.82.n.1.*Otthobono.* 205

Immiſſio *ex remedio leg.fin.C.de Edict. D. Adrian. Tollend.* conceditur ad exhibitionem teſtamenti, non viriati, nec cancellati, in quo exhibens inſtitutus ſit hæres, deciſ.85. numero 8. *Colſo.* 210

Immiſſionem in Saluiano interdicto, non valeat impedire exceptiones illiquidæ, ac diſcuſſionem requirentes; cùm eius iudicij ſummarij natura admittat ſolum, quæ certa ſunt, & liquida, nullamque probabilem recipiat controuerſiam, d.59.n.12.& 13.*Corrado.* 156

Impedimentum.

Impedimentum medium, impedit retrotractionem, d.39.n.16.*Royas.* 106

Impedire immiſſionem in Saluiano interdicto, nō valent exceptiones illiquidæ, ac diſcuſſionem requirentes, d.59.n.12.& 13.*Corrado.* 156

Impedimenta remoueri, & cauſam ad partes remitti, ſufficit pro re iudicata, appellatione deſerta, d.78.n.2.*Cerro.* 199

Impedimentum fideicommiſſi remouet Bulla *Baronum.*

Imperium.

Imperij iura Princeps habens non poteſt concedere ſtatuta publicis inſtrumentis executionem contra Clericos concedentia: contra opinionem *Couarruuia*, d.73.n.25.*Arguelles.* 190

Impugnatio.

Ex non impugnatione partitarum in actis, parte citata productarum exceſſus, excluditur, d.77. n.8.*Otthobono.* 197

Inalienabile.

Bona emphyteutica ex pacto, & prouidentia, ſunt inalienabilia, d.35.n.2.*Peutingero.* 94

Incertitudo.

Incertitudo valoris rei, excludit læſionem.

Indemnitas.

Pro Indemnitate mandantis recipi pecunias ſub intereſſe cambiorum ſub aliqua conditione: purificatio conditionis, & facultatis conceſſæ executio, debet concedenti intimari, quod etiam operatur iuſtificationem mandatarij, &c. d.60. n.6.*Peutingero.* 159

Indiuiduitas.

Indiuiduitatis, & connexitatis ratione, conceſſio nulla in parte ſubſtantiali, in totum corruit, d.95.n.24.*Meltio.* 231

Infeudatio.

Ius decimandi eſt ſpirituale, nec cadit ſub commercio laicorum; illiuſque conceſſio facta laicis, ſemper eſt inualida, ſiue fiat per modum infeudationis, ſiue locationis, deciſ.95. num.28. *Meltio.* 231

Initium.

Ad Initium conuentionis hypothecæ obligatio retrotrahitur, eueniente occaſione caſuali, d.99. n.6.*Decano.* 236

Iniuſtitia.

Deliberatio pro manutentione ſufficit quod non conſtet clarè, & notoriè de nullitate, & iniuſtitia deliberationis ex eiſdem actis, dec.77.n.2. *Otthobono.* 197

Iniuſtitia ſententiæ impedit conſtitutionis Ægidianæ effectum, ac in ea ſpecialiter excepta legitur, d.19.n.1.*Corrado.* 38

Inſignia.

Onus aſſumendi cognomen, & Inſignia familiæ indicat teſtatorem voluiſſe illam ſemper, & perpetuo conſeruare, d.100.n.27.*Cerro.* 243

Inſinuatio.

Frater conſanguineus ſuccedit fratri in bonis quæſitis à linea paterna, vterinus verò à linea materna,

eterna,& eſt regula generalis, dec.84.n.4. *Royas.* 209

Inſinuatio nou requiritur in renunciatione, quæ fit de hæreditate incerta, & nondum quæſita, ſuper qua oullum ius, nec io re, nec io ſpe, renuncianti competebat, ibid. n.10. 209

Inſinuatio in contractibus minorum requiſita à conſtitutione Ægidiana, præſumitur ex curſu triginta Annorum cum obſeruantia interueniſſe, d.38.n.17. *Melsio.* 101

Clauſula conſtituto, clauſula ad habeodum, inſinuatio, ac promiſſio trahi, conueniunt naturæ donationis inter viuos, dec.39.n.8.& 9. *Royas.* 505

Inſpectio.

Cohabitatio inducit præſumptionem ſcientiæ actuum ſucceſſiuorum, qui fiunt domi, & parent ex oculari inſpectione, ſecùs eſt in actibus momentaneis, & his qui continentur in inſtrumentis, & contractibus, d.33.n.15. *Otthobono.* 91

Librorum inſpectio inter ſocios poſt finitum negotium, non ſuffragari poteſt pro iuſtificatione cambiorum priùs minùs legitimè receptorum, quæ à conſenſu, & voluntate partium ono pendent, dec.60. n.8. *Pentingero.* 159

Cognoſcere prætenſa poſt litem cum aduerſario conteſtatam cambia, quando non debentur vti cambia; an debeantur ſaltem ratione damnorum, & intereſſe cadit ſub illa inſpectione. An conſtet de credito liquido actoris, ibid. 159

Inſtantia.

Remiſſoria in ſacro Tribunali Rotæ, per ſolius calumniæ præſumptionem, in vlteriori inſtantia, noo ſolet denegari, deciſ.2.num.12. *Royas.* 5

Appellatio dicitur de appendiciis illius inſtantiæ, cuius eſt ſententia, à qua interponitur, deciſ.31.n.7.*Cerro.* 88

Illiuſque cauſa cenſetur eadem in ſecunda inſtantia, prout etiam in prima, ibid.

In emphyteuſi hæreditaria, inſtantia cœpta per defunctum, tranſit in hæredem, dec.38.n.1. *Melsio.* 105

Mala fides non tollitur ex ſententia in prima inſtantia fauorabili, d.50.0.4.*Arguelles.* 130

Inſtantia non tranſit in ſingularem ſucceſſorem, n.19.ibid. 131

Appellatio dicitur de appendiciis illius inſtantiæ: cuius eſt ſententia, à qua interponitur, d.75. n.7.*Cerro.* 193

Illiuſque cauſa cenſetur eadem io ſecunda inſtantia prout erat in prima,n.8.ibid. 194

Inſtrumentum.

Ioſtrumentis potiùs ſtandum eſt, quàm teſtibus, d.1.0.15.*Otthobono.* 4

Verba in executione præmiſſorum in inſtrumento apposita, ſubſequentes clauſulas quantumuis alias vniuerſales, ad præmiſſum titulum coarctant, d.3.n.21.*Bicchio.* 8

Clauſulæ vniuerſales in fine contractus poſitæ reſtringuntur ad cauſam ſuperius expreſſam, itavt nihil amplius comprehendant: & maximè quando ſunt in executiuis inſtrumentis, ibid.n.31. 81

Adminiſtratio probatur per Inſtrumentum locationis, d.1.n.1.*Otthobono.* 3

Dicta teſtium coadiuuantur, ex adminiculis inſtrumentorum, ibid.o.3. 3

Et in verſiculo poſſint tamen teſtes; nec minus comprehendere ea,quæ probantur partim ex teſtibus,partim ex ioſtrumentis, deciſ.1.n.5. *Otthobono.* 4

Et ex pactis in ſolitis appoſitis in Inſtrumento, dec.8.n.7.*Otthobono.* 17

Inſtrumentum obligatione Camerali vallatum, habet executionem paratam,etiam contra fideiuſſorem inſolidum obligatum, d.10.n.1. *Meltio.* 19

Decretum vigore cuius fit inſtrumentum explicatur ab ipſo ioſtrumento, d.12.n.2. *Cerro.* 21

Inſtrumentum facit probationem probatam,d.15. n.3.*Melsio.* 27

Et habet pro ſe omnem iuris præſumptionem, ibid.n.4. 27

Clauſula conſtituti appoſita in inſtrumento cenſus, videtur inepta, quia venditor cenſus non vendit rem cenſuariam, nec minus eam poſſidet, tam poſt venditum cenſum, quàm antea: & cenſum, quàm vendidit nullo modo poſſidet ipſe, ſed emptor, deciſ.16.n.8. *Bicchio.* 30

Immiſſio hæc conceditur etiam ſuper fundo cenſuali, non obſtante conſtituto in inſtrumento cenſus appoſito, ibid.n.14. 31

Expreſſio cauſæ in inſtrumento cenſus, præbet coniecturam verſionis pecuniarum in cauſam expreſſam, ibid.n.26. 31

Inſtrumentum ſecundum ſuper eadem re diuerſum à primo,voluntatem partium circa primum declarat; quod ſcilicet vel partes non intenderunt id verè agere, quod in præcedenti fuerat expreſſum, ſed ex cauſis tunc eis bene viſis ſimulare; vel ſaltem voluerunt ab illo poſteà recedere, ac illud reformare, deciſ.22. num.11. *Corrado.* 46

Inſtrumentum ſecundum diuerſum à primo ſuper eadem re,auget præcedentem ſimulationis præſumptionem, ibid.n.13. 46

Declaratur procedere, quando præcedens promiſſio legitur, vel in antecedenti ſeparato inſtrumento, vel apocha matrimoniali, ſeu aliis aliunde legitimis iuſtificetur probationibus; alias enim facilè nimiùm legum diſpoſitio illuderetur, cum eadem procliuitate fieri poſſet dotis promiſſio, qua eiuſdem ſolutionis confeſſio, ibid.n.17. 47

Inſtrumentum, quod iuſtè veritatis eſſentiam, ac ſubſtantiam obligationis in partium conſenſu poſitam, non habet, non eſt executioni demandandum,ibid.n.30. 48

Ioſtrumentum ſimulatum non poteſt curſu temporis conualidari, quia ſimulationis exceptio non tollitur, quæ perpetua eſt, ibid.n.32. 48

Probatio oriens ex Inſtrumento,adminiculis,& iuris præſumptione pro actus veritate munito præualet teſti,ipſum eſſe ſimulatom deponenti, d.24.n.35.*Corrado.* 57

Clauſula, ſine præiudicio venientium ab inteſtato, &c. in inſtrumento legitimationis appoſita, pleoam legitimationem perſonæ non impedit, ſed effectum ſucceſſionis duntaxat moderatur, d.25.n.6. *Corrado.* 59

Inſtrumentum clariorem, ac certiorem facit veri-

tatis probationem, quàm teſtes, qui, vel obliuione, vel alio defectu, facilè labi poſſunt. Ideoque illis eſt præferendum, dec.26. num.9. *Corrado.* 66

Originale Inſtrumenti publici, veriſimile eſt, penes Notarium de illo rogatum, vt par erat remanſiſſe, d.17.n.13.*Corrado.* 34

Copia inſtrumenti in forma probandi extracta, deficiente originali, poteſt aliis concurrentibus ſuffragari, ibid n.17. 34

Etſi omnia, quæ continentur in eodem inſtrumento, coram eiſdem Notario & teſtibus facta fuerint, dicuntur pars illius contractus, & ex omnibus vnicus dumtaxat reputatur, tot diuerſiſque partibus compoſitus, dec.49. n.3. *Corrado.* 127

Et in fortioribus terminis, ſi duo inſtrumenta eodem die, & loco & coram eiſdem Notario, & teſtibus fuerint confecta, videtur vnum alteri intereſſe, & perinde habentur, ac ſi vnico inſtrumento peracta fuiſſent, d.49.n.4. *Corro.* 127

Clauſula actum, in inſtrumento appoſita, regulariter indicat conſummationem actus, & contractus perfectionem, ibid.n.5. 128

Contractus in eodem inſtrumento contenti, ſunt ad inuicem independentes, & non correſpectiui, quando vnus non venit ad determinationem alterius, ſecus autem è conuerſo, ib. num.17. 128

Contractus plures in eodem inſtrumento, tunc dicuntur ad determinationem vnus alterius, quando alias ad alterum illorum contrahentes non deueniſſent, ibid.n.18. 128

Teſtes deponentes inſtrumentum fuiſſe factum, exprimere debent ſic fuiſſe ſcriptum, & ſic fuiſſe lectum, aliàs non facerent fidem, d.17. n.5.*Corrado.* 33

Teſtes huiuſmodi neceſſarium eſt, quòd ſint valdè periti, qui defectum inſtrumentorum, & litteras Notarij rogati cognoſcant, & n.15. 34

Amiſſio inſtrumenti non probatur, ſi ſimpliciter teſtes deponant ſe illud vidiſſe; ſed neceſſe eſt probare amiſſionem originalis: & quod illi teſtes ſint valde periti, qui litteras illius Notarij cognoſcant, ibidem, vt ſupra citaui. 34

Cohabitatio inducit præſumptionem ſcientiæ actuum ſucceſſiuorum, qui fiunt domi, & patent ex oculari inſpectione, ſecus eſt in actibus momentaneis, & his, qui continentur in inſtrumentis, & contractibus, deciſ.33.n.15. *Otthobono.* 91

Inſtrumenta in iudicio debent exhiberi, ad hoc vt de eis habeatur ratio, d.51.n.17.*Corrado.* 135

Pacta executiua appoſita in inſtrumento venditionis, iuxta formularium, ac ſtylum Notariorum ciuitatis Mediolani, continent facultatem apprehendendi bona venditoris, eaque etiam iure pignoris retinendi pro defenſione, ac obſeruantia conuenta, dec.55. num.4. *Corrado.* 147

Clauſulæ generales, quæ in fine inſtrumenti apponuntur ad omnia in eo conuenta congruè referuntur, ibid n.11. 148

Valor rei probatur ex inſtrumento venditionis, in quo legitur illius æſtimatio, deciſ.56.n.5. *Corrado.* 152

Inſtrumentum venditionis bonorum, quæ ex cauſa in iure admiſſa, prætenduntur detrahi in diminutionem patrimonij defuncti, dato quod alias eſſet iuſtificata, non concludens verum eorundem valorem, in præiudicium hæredis non approbatur, deciſ.69. num.15. *Veroſpio.* 181

Exceptio appoſita à reo in Saluiano, ſe non poſſidere; vbi mediantibus inſtrumentis locationum cum receptione penſionum, vel aliis ſimilibus probetur, non eſt attendenda, niſi iuſtificetur, d.59 n.7.*Corrado.* 156

Mandatum executiuum relaxatur vigore inſtrumenti, vbi legitur pactum executiuum, licet non fuerit expreſſa clauſula guarentigia, aut obligationis cameralis, & deciſione communi, d.73.n.2. *Arguelles.* 190

Clauſula guarentigia non eſt neceſſaria, vbi adeſt publicum inſtrumentum obligationis, ibid. num.6. 190

Statuto fieri poteſt, vt omnia inſtrumenta publica habeant paratam executionem, ib n.10. 190

Inſtrumentum cenſus executionem paratam habere, ſæpiſſimè tenuit Rota, ib.n.13. 190

Statuta concedentia publicis inſtrumentis executionem, nullo modo comprehendunt Clericos, ibid.n.24. 190

Clauſula *ad habendum*, &c. in inſtrumento donationis appoſita, conuincit perſonam donatarij fuiſſe principaliter contemplatam, non autem filios ex eo aut ex alio matrimonio naſciturós, d.87.n.5.*Otthobono.* 214

Inter capitula matrimonialia, & inſtrumentum vbi non adeſt contrarietas ſubſtantialis, ſemper eſt facienda interpretatio, vt non diſcordent, ibid.n.22. 216

Intellectus.

Intellectus textus in l. ſi inter virum, & vxorem 24.ff.de pact.dotal d.87.n 6.*Otthobono.* 215

Intellectus text. in l. ſi quid earum 45. §.interempium ff.de legat.3.& in l.diui Conſtantini, S.C. de nat. lib.ibid.n 18. 215

Voluntas concedentis regulatur à poteſtate, & capacitate quam concedens habere opinatur iuxta conſuetudinem, & communem intellectum, d.95.n.16.*Meltio.* 230

Nemo poteſt controuertere intellectum à ſemetipſis datum, ib.n.19. 230

Interdictum.

Conſtitutum non excludit, quin ſuper eodem fundo oriatur hypotheca ad fauorem emptoris cenſus; cui ideo competit etiam Saluianum interdictum, d.16.n.15. *Bicchio.* 30

Saluianum interdictum hodie poteſt intentari etiam ſuper locis montium in locum fundi ſubrogatis, quia perinde eſt, ac ſi ſuper ipſis locis montium fuiſſet ab initio impoſitus cenſus, ib.n.16. 31

Immiſſio ex vtili Saluiano interdicto, obtinetur; probatis extremis neceſſariis in poſſeſſione in reo conuento; necnon credito cum hypotheca, ibid.n.13. 30

Saluianum, licet ſit interdictum adipiſcendæ poſſeſſionis, eſt tamen de pignoribus, ideſt de poſſeſſione rerum obligatarum, d.19.n.3. *Corrado.* 38

In Saluiani interdicto neceſſaria ſunt, creditum actoris cum hypotheca omnium bonorum debitoris præſentium, & futurorum. Et quod de tempore inſtituti iudicij poſſiderentur ab aduerſario

aduerſario quod probatur etiam per ſuſtentationem litis. Quæ ad obtinendam in hoc iudicio immiſſionem pleuè ſufficiunt, d.59. n.5.*Corrado.* 157

Saluiani interdicti remedium, cum ſit in rem ſcriptum, ſequitur poſſeſſorem bonorum, ib. num.6. 157

Exceptiones illiquidæ; ac diſcuſſionem requirentes, non valent impedire immiſſionem in Salniano interdicto, cum eius iudicij ſummarij natura admittat ſolum, quæ certa ſunt, & liquida, nullamque probabilem recipiunt controuerſiam, ib.n.12.& 13. 158

Extrema interdicti adipiſcendæ ex remedio *l.fin. Cod.de edict. D.Adr.toll.* quod hæredi ſcripto competit, ſunt: exhibitio teſtamenti non aboleri, aut cancellati, docere de obitu teſtatoris, & de idẽtitate rei, d.76.n.1.*Ottbob.* 195

Intereſſe.

Facultate recipiendi pecunias ſub intereſſe cambiorum conceſſa ſub aliqua conditione: purificatio cõditionis, & facultatis executio debet concedenti intimari, tum pro iuſtificatione mandatarij, tum pro indemnitate mandantis, vt ille poſſet vel pecunias aliunde ſub leuioribus fortè vſuris, vel aliter prouidendo, grauiores cambiorũ euitare, vel ab eis demũ ſe eximere, & liberare, d.60.n 6.*Peuting.* 159

Cognoſcere prætenſa poſt litem cum aduerſario conteſtatam cambia, quando non debentur vri cambia; an debeantur ſaltem ratione damnorum, & intereſſe, cadit ſub illa inſpectione. An conſtet de credito liquido actoris, ibid.n.9. 159

Intermiſſio.

Excluditur poſſeſſio portionum ex petita earundem intermiſſione, d.97.n.1.*Veroſpio.* 233

Interpellatio.

& Interpellatio non prodeſt, ſi fiat alij, quàm propriis hæredibus illius, de cuius bonis agitur, d.44.n.7.*Ottbobono.* 118

Statutum Vrbis lib.1. cap.137. requirit quod ad hoc vt debeantur interuſuria dotalia, mulieri relicta, ob commiſſam moram in reſtitutione dotis, ſeu reſidui, fuerit facta interpellatio iudicialis, d.82.n.4.& 5.*Ottbobono.* 206

Interpellatio hæc facta alteri, quàm hæredi illius ex cuius bonis eſt facienda ſolutio dotis, non conſtituit illum in mora, vt ſupra in n. citato 5. 206

Interpretatio.

Interpretatio ea ſemper deſumi debet, per quam æqualitas inter filios reſultet, dec.87. num.22. *Ottbobono.* 216

Expreſſum facit ceſſare tacitum, & interpretatiuum, d.88 n.9.*Ottbobono.* 216

Vnius actus non poteſt inducere obſeruantiam, quæ pro ſequentibus ſufficientem tribuat interpretationem, d.81.n.8.*Cerro.* 205

In claris non eſt confugiendum ad interpretationem, d.95.n.21.*Meltio.* 230

Interpretatio voluntatis teſtatoris ex coniecturis adducta, ſubdubia eſt, ac plurimum controuerſa, ita vt conſtans, ac certa dici non poſſit, antequam fuerit per rem iudicatam approbata, d.59. num.15.*Corrado.* 158

Obſeruantia in quacunque materia eſt adeo efficax in declarando, & interpretando, vt etiam propriæ verborum ſignificationi præferri debeat, d.7.n.7.*DunoZeto.* 15

Interuallum.

Imo actus licet poſt longum temporis interuallum expeditus adſcribitur præmand. dec.98. n.5.*Veroſpio.* 234

Intimatio.

A die videlicet quo, contradictum fuit in iudicio, habita per aduerſarium intimatio libelli & ſic à die litis conteſtatæ, d.6.n.2.*DunoZet.* 13

Inuentarium.

Aſſertio facta in inuentário hæreditatis, probationem, niſi aliunde iuſtificetur, non concludit, d.50.n.21.*Cerro.* 138

Hæres abſque beneficio inuentarij tenetur ſatisfacere eam de proprio creditoribus hæreditariis, d.17.n.1.*Corrado.* 33

Inuentarium allegatum non releuat hæredi, quando non fuit exhibitum, quia tunc allegauti non poteſt ſuffragari, ibid.n.2. 33

Inuentarium non confectum congruo tempore, & cum omnibus ſolemnitatibus, iuxta formam à lege præſcriptam, vel municipali iure, ſeu legitima conſuetudine approbatam, vt neceſſarium eſt, non prodeſt hæredi, perinde, ac ſi nunquam factum fuiſſet, ibid.n.3. 33

Diſpoſitio iuris canonici, quod hæres etiam ceſſante beneficio inuentarij, non teneatur de proprio: non habet locum in foro iudiciali, vbi contrarium eſt verius, atq; receptius, ib.n.20. 34

Inueriſimilitudo.

Inueriſimilitudo debiti oritur ex longa dilatione exigendi creditum facta à creditore inope, & pecuniis, etiam in exiguis ſummis, indigente, d.21.n.9.*Ottbobono.* 43

Inueriſimilitudo magna, & euidens, facit oriri præſumptionem contra veritatem, ib.n.10. 43

Confeſſio dotis facta à viro, præſumitur ſimulata, quando non iuſtificatur aliunde, concurrenti maximè pro coniectura inueriſimilitudine ſummæ reſpectu inopiæ, & exigui ſtatus mulieris, d.22.n.6.*Corrado.* 45

Paupertas mulieris præſefert magnum inueriſimile, quod notabilem ſummam ſuum ſtatum excedentem, in dotem ſoluerit. Vnde arguitur ſimulatio promiſſionis, ib n.8. 46

Paupertas mulieris, & non viri facit ſuper inueriſimili præſumere, confeſſionem dotis eſſe ſimulatã, d.23.n.8.idem Authore *Corrado.* 50

Memoria in homine decrepitæ ætatis adeo labefactatur, ac ruit, vt eius teſtimonium de auditis ab alio in iuuentute, de re ad ipsũ non pertinenti, magna veritatis ſuſpicione laboret: ac quo plus exacte deponit, eo magis ab omni veriſimilitudine, & prudentis iudicio alienum ſuum dictum reddit, d.26.n.15.*Corrado.* 67

Inueſtimentum.

Obligatio ad inueſtimentum pecuniarum in cenſibus, ſeu locis montium in caſu non adimplementi, tenetur ad fructus, qui ex hac capitali percipi potuiſſent, facto inueſtimento, d.57.n.3.*Penſingero.* 154

Inueſtitura.

Durantibus præcedentibus inueſtituris non licet nouam facere inueſtituram, nec alterare formam antiquarum, d.90.n.11.*Ottbobono.* 220

Et minor reſtituitur vt inueſtituram conſequi poſſit, d.28.n.3.*Meltio.* 77

Inueſtitura non poteſt denegari, quando cum iuramento eſt promiſſa, & legitimè fuit petita, ib. num.5. 77

Et ſufficit inueſtituram eſſe petitam, vt dicatur facta, ibid. num. 6.
Annus conceditur ad petendam inſtituram, ibid. num. 20. 78
Inſtantia facta de renouando, eſt ſufficiens ad conſeruandum ius competens inſtanti, cùm dicatur tunc renouatio conceſſa quatenus de iure concedenda ſit, maximè contra extraneum poſtea inueſtitum, ib. n. 21. 78
Annus inueſtituræ petendæ non currit niſi à die recuperationis bonorum, & adeptæ poſſeſſionis per dominium directum, ib. n. 22. 78
Inueſtitura tam æquitate attenta concedi debet proximiori ſuperſtiti, ibid. n. 8. 77
Intra annum inueſtitura petenda, & concedi poteſt proximiori emphyteutæ Inueſtiti, etiam emphyteuta viuente, ſub conditione, quod locum habeat ſecuta morte vltimi emphyteutæ inueſtiti, dum bona ob illius mortem ad Eccleſiam euertebantur, dec. 29. num. 22. *Meltio.* 81
Eccleſia, cui ob lineam obuenerunt bona, poteſt ad ſui beneplacitum alterum inueſtire, nec tenetur inueſtire proximiores defuncti, dec. 29. n. 1. *Meltio*. ibid. 79
Licet prima inueſtitura de ea non loquatur, cum ſufficiat, vt pacta primæ inueſtituræ, & in renunciatione non alterentur, neque immutentur, ibid. n. 6. 80
Inueſtitura conceſſa proximioribus, ob lineam finitam non cenſetur noua conceſſio, nec nouus titulus, ſed renouatio prioris tituli iam conceſſi, ibid. n. 7. 80
Promiſſio de inueſtiendo inducit contractum, & idem operatur, ac ſi inueſtitura facta fuiſſet, ibid. n. 12. 80
Primus acquirens dicitur ſolus ille qui inueſtituram ſtipulatus eſt, eo vero mortuo eius filius non habetur tanquam primus acquirens, dec. 35. n. 9. *Peutingero.* 94
Emphyteuſis ex cauſa lucratiua vide in verbo emphyteuſis, ib. n. 14. & 25. & 31. 94

Iocalia.

Iocalia pretioſa, & veſtes feſtiuæ tranſmiſſæ per ſponſum ſpõſæ non ſunt donatæ, ſed ad vſum duntaxat accommodatæ, vt ſponſa gratia ipſius ſponſi honorificetur & ſpecioſior, &c. incederet, d. 80. n. 1. 2. & 3. *Arguelles.* 203

Iudex.

Aditio hæreditatis ex qualibet iudicis acta declaratione, & ex actu per ipſum hæredem ſimpliciter geſto, qui citra ius, & nomen hæredis fieri non poſſit plenè probatur tum re ipſa tum expreſſis verbis, d. 17. n. 19. *Corrado.* 34. & d. 32. n. 10. 88. 90. d. 53. & dec. 84. n. 8. 207. & dec. 100. n. 9. 241. & dec. 78. n. 6. 199

Iudicium.

In Saluiani interdicto neceſſaria ſunt, creditum actoris cum hypotheca omnium bonorũ debitoris præſentiom, & futurorum, & quod de tempore inſtituti iudicij poſſiderent ab aduerſario, quod probatur etiam per ſuſtentationem litis; quæ ad obtinendam in hoc iudicio immiſſionem plenè ſufficiunt, d. 59. n. 6. *Corrado.* 157
Exceptiones illiquidæ ac diſcuſſionem requirentes, non valent impedire immiſſionem in Saluiano interdicto, cum eius iudicij ſummarij natura admittat ſolum quæ certa ſunt, & liquida, nullamque probabilem recipiunt controuerſiam, ibid. n. 12. & 15. 158
Confeſſio in diuerſo iudicio, & ad diuerſum effectum, quando ſcilicet adminiculata probat contra confitentem in quocumque alio iudicio, & ad quemcumque alium effectum, d. 85. n. 9. *Cerro.* 207
Exceptio de iure tertij non admittitur in iudicio poſſeſſorio, d. 85. n. 9 *Celſo.* 210
Fructus in omni iudicio liquidari ſolent à die motæ litis, d. 72. n. 1. & 3. *Ottobono.* 188
Creditorem vſquequo probetur plenè ſatisfactum exequutio ſuper vna re facta poteſt variari, d. 73. n. 23. *Arguelles.* 190
Poſſeſſor cum titulo eſt legitimus contradictor ad impediendum iudicium executiuum immiſſionis, d. 76. n. 3. & 5. & 4. *Ottobono.* 195

Iura.

Iura dotalia per tranſactionem factam à viro alio nomine non cenſentur ſublata, dec. 3. n. 18. & 19. *Bicchio.* 7. & 8
Ceſſionarius ſuccedit in locum cedentis eodemque iure vti poteſt in re ceſſa, ac ſi recte potuiſſet cedens, d. 4. n. 12. & 13. *Meltio.* 10
Productio calculi cum nihil ex aduerſo fuerit appoſitum, tribuit ius quæſitum poſt lapſum terminum ad dicendum præſertim poſt latam ſententiam, dec. 77. n. 8. 14. *Ottobono.* 197
Loca montium, empta ſubrogata aliis fideicommiſſariis extractis, cum eiſdem iuribus, & prærogatiuis proinde habentur, ac ſi onus à principio adiectum fuiſſet, dec. 86. n. 10. *Meltio.* 218

Iuramentum.

Iuramentum non poteſt confirmari quando partes nihil, vel aliquod prohibitum agere voluerint, quia tunc, vel deeſt conſenſus, vel poteſtas agentium, d. 22. n. 33. *Corrado.* 48

Iuriſdictio.

Sententiæ, & decreta quoad telam Iudiciariam, & ordinem proceſſus iuſtificantur ex legitimatione perſonarum, & ex Citationibus ad omnes actus ſubſtantiales concurrente Iudicis iuriſdictione, d. 15. n. 1. *Meltio.* 27

Ius.

Iura producta abſque citatione non dicuntur de actis, d. 10. n. 11. & 12. *Meltio.* 21
Clauſula *ſine præiudicio*, vt præſeruatiua iurium prius competentium, d. 15. n. 13 *Meltio* 27
Diſpoſitio Iuris Canonici quod hæres etiam ceſſante beneficio inuentarij non tenetur de proprio in foro iudiciali non habet locum, vbi in contrarium eſt receptius, d. 17. n. 20. *Corrado.* 35
Ceſſio Iurium operatur illorum tranſlatione integrè in Ceſſionarium, d. 19. n. 14 *Corrado.* 39
Opinio per quam conſulitur ſaluti animæ tanquam tutior eſt amplectenda reiectis iuris apicibus, d. 20. n. 15. *Corrado.* 42
Obſeruantia omittendi citationem, vt omnino contraria diſpoſitioni Iuris nedum Ciuilis, & Canonici, ſed etiam Diuini quamuis interpretatiuè debet eſſe legitima præſcripta per ſpatium quadraginta annorum, deciſ. 81. n. 9. *Cerro.* 205
Statutum excludens fœminas dotatas à dotantium ſucceſſione attendi debet, & præualet

ſet Iuri Communi in territorio ſtatuentium, dec.84.n.5.8.& 10.*Royas.* 209

Iuſtitia.

Iuſtitia ſententiæ Rotalis probatur ex deciſionibus,d.55.n.2.*Corrado.* 147

L

Laicus.

CLericus quando ſuccedit Laico executiuè, obligatio ſubiicitur diſpoſitiooi ſtatuti laici in eo,in quo ſucceſſit, d.74.n. 26. *Arguelles.* 191

Sub commercio Laicorum non poſſunt eſſe decimæ, & ius decimandi, d. 95. num.6. *Melzio.* 229

Facultas percipiendi fructus decimales conſiſtit in mera temporalitate,& poteſt pertinere ad laicos,d 95.n.9. 229

Ius decimandi eſt ſpirituale,nec cadit ſub commercio laicorum,ibid.n.27. 131

Illiuſque conceſſio facta Laico ſemper eſt inualida ſiue fiat per modum infeudationis, ſiue locationis,ibid.n.27. 231

Laudemium.

In renunciatione emphyteuſis, quoad illa non requiritor conſenſus domini directi, & nollum ſoluitur Laudemium, d.90. oum. 3. *Otthobono.* 220

Laudemium ſolui debet pro melioramentis, quia ſequuotur naturam rei emphyteuticæ,ibid.n.4. 220

Laudemium ſolitum iudicari non poteſt, niſi ex præcedentibus ſolutionibus,ibid.n.11. 220

Tot ſoluuntur Laudemia quot renouationes fieri debebunt iuxta pactum, quo omnia pactá emphyteuticea ſunt ſeruanda,ibid.n.17. 221

Laudemia non exacta tranſmittuntur ad ſucceſſorem,ibid.n.14. 220

Vbi contractus eſt ab ioitio nullus, ceſſat exactio Laudemij,ibid.n.15. 220

Legatarius.

Hæres non poteſt ex aliquo ſuo actu, præiudicare Legatario in iuribus illi competentibus, tam in boois legantis, quàm etiam ipſius hæredis,d.20.n.17.*Corrado.* 42

Legatum non debetur legatario, niſi prius deducto ære alieno grauantis, dec.34.num.7.*Cerro.* 92

Et Creditoribus compètit aduerſus eum retentio,ibid.n.8. 92

Legatarius in re legata præfertur cæteris creditoribus teſtatoris, quando hæreditas eſt ſoluendo,ſecus autem ea reperta oon ſoluendo, ibid. n.9.declaratur,n.10. 92

Quo caſu eiſdem creditoribus incumbit onus probandi ioopiam hæreditatis,ibid.num.10. 92

Creditores teſtatoris non tenentur diſcotere res admodum intricatas, & litibus inuolutas,ſed poſſunt ſe dirigere io rem legatam etiam ad præiudicium legatarij,ibid.n.11. 92

Legatarius præfertur in legata creditori chyrographario noo habenti hypothecam,ibid. n.12. 92

Legatarius non valet exercere tacitam hypothecam ſibi pro legato competentem, niſi io eo quod remanet ſatisfactis creditoribus,ib.n.16.93

Legatarij tenentur capere de manu hæredis, d.85. n.10.*Celſo.* 210

Legatum

Cauſa onerosa oon concurrit in vſufructuario, qui habet meram cauſam locratiuam ex legato abſque vllo onere, d.18.n.9.*Albergato.* 36

Idem eſt in proprietario quantitatis ex legato cum onere, vbi valor legati relicti, ioiunctum onus excedit,ibid.n.10. 36

Legatum & ſi oretenos diſpoſitum ſatis probatur abſque ſcriptura, & teſtium diſpoſitione, d.20. n.1.*Corrado.* 40

Declaratio Teſtatoris de ſolutione legati faciendæ ex certis redditibus ooo reſpicit ſubſtantiam legati prius facti,ibid.n.16. 42

Legatum non debetur legatario niſi prius deducto ære alieno grauatis,d.34.num.7.*Peutingero.* 91

Legatum annuli pretioſi ob memoriæ conſeruationem, cæteris iunctis ex eodem teſtameoto coniugis morientis inſurgentibus adminiculis, eſt præſtantior probatio amoris, quam ſi qualibet contraria ex teſtibus elicita odij,ae diſcordiæ,quæ eſſent ioter coniuges,d.46.n.31.*Corrado.* 123

Legatum in parte vacaote accreſcit Collegatario per ius accreſcendi,non hæredi,d.50.n.33. redditur ratio,n.34.*Cerro.* 132

Ob Legatum factum ab auia nepotibus legitimá non imminuitor,nec vllom poteſt ipſis inferri præiudicium,d.54.n.19.& 20 *Corrado.* 145

Io Legatis,& Donationibus cauſa mortis tempus exiſtentis conditioois inſpicitur,d.99.n.21.*Coccino Decano.* 238

A coosecutione Legati conditionalis excluditur qui conditiooem non implet.d.93. n. 6. *Cerro.* 225

Quando vlterius non prouidet teſtator non extinguitur legatum per mortem hæredis, ſed durat in vita legatariæ,ibid.n.18. 226

Legitima.

Legitima ex legis diſpoſitione debetur nepotibus, ex filia prædefuncta primum locum obtinentibus tempore mortis auiæ,d.41.n.10. 110

Et eſt tertia pars bonorum,ibid.n.11. 110

Et debet eſſe libera prorſus ab omni grauamine, ac fideicommiſſo,ibid.n.12. *Corrado.* 110

Legitima debetur filio ex bonis matris defunctæ etiam cum teſtamento, vel illo prædefuncto, eius filiis,d 44.n.5.*Corrado.* 118

Legitima quæ debetor filiis eſt tertia pars bonorum defuncti,ibid.n.6. 118

Legitima non debetur filiabus fœminis iam dotatis,ex diſpoſitione Statuti Vrbis lib.1.c. 145. ibid.n.7. 118

Legitima debet eſſe libera ab omni grauamine & fideicommiſſo,ibid.n.8. 118

Legitimæ ſupplementum debetur matri ex bonis filij prædefuncti,d.41.n.1.*Bicchio.* 112

Siue cum teſtamento,ſiue ab inteſtato,ibid.n.14. 113

Legitimæ ſupplementum filius non poteſt prohibere matri,quæ ſecundo noo nupſit, ibid. o.17. 113

Io propoſito Legitimæ non eſt cooſiderabilis differentia, an contra voluntatem, vel ſecundum voluntatem filij mater veniat, ſed tantom ſpe-

ctandum eſt, an matri ſit debita legitima, ibid. n.20. 113

Legitima debita Matri etiam inuitis filiis debetur, ibid.n.21. 113

Legitimæ ſupplementum eſt contra teſtamentum, ibid.n.23 113

Legitima extraneo, aut eius ſupplementum non debetur, ibid.n.24. 113

Legitima relinqui debet titulo inſtitutionis, ibid. n.25. 114

Legitima aſcendentibus, etiam titulo legati poteſt relinqui, ibid.n.34. 113

Legitimæ petendæ ius nunquam cenſetur à lege, vel ſtatuto prohibitum vbi in lege, vel ſtatuto non legatur dictio aliqua taxatiua, aut nominatim excluſiua, ibid.n.35. 114

Legitimæ detractio facta per matrem ex hæreditate, filij dicitur ſecundum tacitam eius voluntatem, vbi non adeſt expreſſa illius prohibitio, ibid.n.48. 114

Ad Legitimæ ſupplementum agi non poteſt ante firmatum ſtatum hæreditatis, ibid.n. 51. 114

Legitima debita in ſucceſſione ſtatuitur in triente bonorum ex quibus debetur, ibid.n.53. 114

Legitima debetur filio naturali in bonis auiæ patre prædefuncto, quæ firmiter aſſeruit, illum fuiſſe ipſa inſtante legitimatum, & pro tali hæredi voluit, atque diſpoſuit, d.44.n. 24. *Corrado*. 124

Legitima non imminuitur ob legatum factum ab auia nepotibus, nec vllum poteſt inferri ipſis præiudicium, ibid.n.19.

Detractiones legitimæ ex fideicommiſſo, per alias ſequutas cenſentur factæ, & in ſuperlectilibus, mercibus, ac aliis hæreditariis effectibus, ad eas prætendentem delatis, alio non conſtituto cenſentur conſumptæ, ibid.n.27

Legitima de vniuerſo patrimonio ſupputatis, etiam dotibus detrahenda, d.69. n.7. *Veroſpio*. 180

in Legitima non poteſt grauare filium & ſi fuiſſet grauatur, reiicitur onus, d.127. n. 1. *Ghiſilerio*. 283

Legitima debetur filiis, velint, nolint parentes, d.129.n.4 *Royas*. 287

Legitima acta per ſtatutum an vendat etiam detrahenda ex alia portione, remanente ſub libera diſpoſitione parentum, ibid. n.14. ibid.

Legitima filiis debita, eſt tertia pars hæreditatis, ibid.n.8

Legitimatio.

Validitas mandati executiui probatur quando ex reuolutione Actorum conſtat de ſolitis citationibus legitimatione perſonarum, Iuriſdictione iudicis, & ſic ſeriu, illud fuiſſe relaxatum, d 4.n.1. *Meltio*. 9

Legitimatio omnem prorſus illegitimis maculam abolet, d.15.n.4. *Corrado*. 59

Legitimatio facta Principis auctoritate legitimat primæuum naturæ Ius, quo omnes liberi, ac legitimi naſcebantur, ibid.n.5. 59

Clauſula ſiue præiudicio venientium ab inteſtato, &c. in inſtrumento legitimationis appoſita, plenam legitimationem perſonæ non impedit, ſed effectum ſucceſſionis dumtaxat moderatur, ibid.n.6. 59

Sententiæ, & decreta, quoad telam iudiciariam, & ordinem proceſſus iuſtificantur ex legitimatione perſonarum, & ex citationibus ad omnes actus ſubſtantiales concurrente Iudicis iuriſdictione, deciſ. 15. num. 1. *Meltio*. 27

Patet per ſpuriorum legitimationem non poteſt priuare legitimam ſobolem debita portione, d.55.n.18. *Corrado*. 149

Legitimatus.

Legitimati, cum ſint vere legitimi, & naturales, ſecundùm iuris interpretationem appellatione legitimorum, ac naturalium comprehenduntur, d 26.n.17. *Corrado*. 67

Legitimati in forma ampla, ac ad omnia legitimati iura plene reſtituti, ac reintegrati ſunt, atque cenſeri debent verè legitimi, ſublata penitus omni geniture macula, ibidem num.18. 68

Legitimatus per ſubſequens matrimonium efficitur verè, & propriè legitimus, d.83.n.15. *Corro*. 208

Legitimatus per ſubſequens matrimonium, eſt habilitatus ad ſuccedendum, proinde, ac ſi ab initio ex legitimo matrimonio progenitus fuiſſet dum nulla cauſa impedimenti inter ipſos coniuges interuenit, ibid.n.16. 208

Læſio.

Læſio enormiſſima iuxta diſpoſitionem ſtatuti Vrbis, lib.1.c.54. deſignatur vltra tertiam partem veræ importantiæ, d.24.n.18. *Corrado*. 55

Læſio enormiſſima in trãſactione etiam iuramento firmata attendi debet, quando læditur altera pars in magno exceſſu vltra dimidiam, nam illa præſefert dolum re ipſa, qui ſemper cenſetur exceptus, ibid.n.19. 55

Læſionis modus, quando in tranſactione non eſt clarus Iudicis arbitrio conſideratis conſiderandis, eſt remiſſus, ibid.n.20. 55

Vtilitas quæ prouenit ex tranſactione parti aliter læſæ, non impedit reſciſſionem ipſius tranſactionis ex capite læſionis, quando eadem poterat ei alio, etiam meliori titulo competere, d.24. num.21. 55

Tutor debet expendere ſecundùm qualitatem, & conditionem Pupilli. Nec formam à teſtatore præfixam tranſgredi, alias calculus ab eo factus non attenditur, indeque doli, & læſionis pupilli præſumptio reſultat, deciſ.27. n.11. *Corrado*. 70

Læſionis modus Iudicis arbitrio remittitur, ibid. num.32. 73

Donatio exiſtens in tranſactionibus non tranſfundit tranſactionem in aliam ſpeciem, nec alterat eius naturam, ſed ab ea dependet, maximè attenta magna læſione, quæ dolum præſefert, ibid.n.34. 73

Petens reſciſſionem tranſactionis tenetur reſtituere quod habuit, quod non procedit attenta magna læſione, cùm detur retentio, donec appareat quid verè debeatur, ib.n.36. 73

Læſio, quando clara apparet, non eſt opus alia diſcuſſione, ibid.n.50. 75

Stante enormiſſima læſione non ſuſtinetur renunciatio, ſed ſed ab ipſo renunciante poteſt impugnari, d.100.n.10. *Corro*. 245

In renuntiatione iuris dependentis à futuro euentu nulla poteſt conſiderari læſio, ibid. n.31. 245

Læſio quando ceſſat, non eſt locus reſtitutioni in integrum, d.173.n.1 *Royas*. 351

Læſio eſt neceſſaria pro obtinenda in Integrum

reſtitu

reſtitutione,d.184.n.3.*Royas.* 363

Læſio eſt fundamentum reſtitutionis in integrum, ibid.n.4. ibid.

Læſio excluditur quando ſententia eſt valida, & iuſta,ibid.n.5. ibid.

Lex.

Lex ſolutum in cauſam indebitam, interpretatur in cauſam debitam, dec.101. num.6. *Bicchio.* 245

Lex Lucius,ff.de administrat.tut. quomodo ſit intelligenda,d.109.n.12 *Celſo.* 258

L.is qui res,ff.de iure fiſc. licet loquatur de fiſco,locum etiam habet in dote,d.110.num.8. *Cerro.* 259

Lex inducens hypothecam ad fauorem mulieris cuius operatur, quam hypotheca inducta ab homine,ibid.n.9.

Sine legis,beneficio hæres adeundo hæreditatem, habet hypothecæ obnoxia propria bona creditoribus hæreditatis,d.110.n.3.*Bicchio.*

In legibus aliquando ſuperlatiuus ponitur pro poſitiuo,d.111.n.7.*Bicchio.* 261

Legalis obligatio locatoris operarum, qui non tenetur niſi de leui culpa,poteſt augeri ex pacto & extendi ad leuiſſimam,ibid.n.19. 262

Lex in ſoluente vſuram præſumit coactam voluntatem;ne ſcilicet moleſtetur in ſorte, d.117. n.4.*Celſo.* 269

Lex non debet vltra caſum expreſſum extendi, d.158.*Veroſpio.* 335

L.ſi apud.minorem 13.ff. de minor. habet limitationem in ventre,quando ſcilicet minor aliunde non poteſt conſequi ſuum creditum, d.178. n.14.*Royas.* 354

Lex, & contrahentium pacta æquipollent, d.73. n.15.*Arguelles.* 190

Libellus.

Libellus,& petitio declarat ſententiam,d.79.n.16. *Cerro.* 201

Libellus,& petitio quando continet duo capita ad fundandam intentionem actori, & Iudex in corpore ſententiæ libello fauorabili vnum dumtaxat expreſſerit, cenſetur etiam de ſecundo intellexiſſe, vt illi ſententiam plenius conformaret,ibid.n.17. 201

Liber.

Librorum Inſpectio inter ſocios poſt finitum negotium non ſuffragari poteſt pro iuſtificatione cambiorum prius, minus legitimè receptorum, quæ à conſenſu,& voluntate partium non pendent,d.60.n.8.*Peutingero.* 159

Liber nuncupatus *Scartafaccio.di fiera*,durantibus nundinis, fidem non facit, dum partitæ ibi deſcriptæ poſſunt variari, d.4.n. 1. *Bicchio.7.* & d.105.n 9.*Bicchio.* 251

Libri depoſitariæ publicæ ſufficienter probant pro tertio contra tertium,d.134.n.5.*Cerro.* 296

Liber priuatus bene probat contra ſcribentem, & eius hæredes,ibid.n.6. ibid.

Librum priuatum à ſe ſcriptum in actis producens, fortius contra ipſum probat, cum cenſeatur illum quoad omnia approbaſſe,ibid.n.7. ibid.

Liber tutelaris, vt validè dicatur factus, & tentus, qualiter debeat confici,& teneri, ibid. num. 9. ibid.

Liber tutelaris ſi in aliquibus partitis reperitur erroneus,nulla fides in reliqua eſt adhibenda, ib. n.10. ibid.

Libris tutelaribus dum probatur aliquibus partitis fuiſſe erratum,ita etiam in cæteris potuit errari,ibid.n.12. ibid.

Liber tutelaris à tutore in actis productus,ſi ex eo non poteſt elici veritas partitarum non probatur ad ſui fauorem,ibid.n.8. ibid.

Libris fundacalibus plena fides adhibetur,quando legaliter ſunt tenti,d.164.n.3,*Royas.* 342

Libri Mercatorum concurrentibus adminiculis plene probant pro ipſo ſcribente contra tertium,ibid.n.4 .ibid.

Libris Mercatorum maior fides eſt adhibenda, quando pars aduerſa eorum partitis vſa fuit, ibid.n.5. ibid.

Libris Mercatorum ſi quis declarauerit velle ſtare pro & contra, illos deinde impugnare non valet,ibid.n.6. ibid.

Partita libri Baptiſmalis magnum præbet pro deſcripto argumentum filiationis in ordine ad probationem,d.8.n.1.*Cerro.* 205

Liberatio.

Diſpoſitum ritè,& rectè factum,vel à parte approbatum parit effectum liberationis,d.37.n.2.*Dunozet Decano.* 100

Liberationem conſequi poteſt debitor dotalis à ſolo viro,mediante acceptilatione, vel confeſſione de recepto, d.108.n.9. *Bicchio.* 258

Vel mediante gratuita alienatione, aut remiſſione, ibid.n.10.

Vel mediante præſcriptione triginta annorum, ibid.n.11.

Liberatur debitor ex ſolutione per ſe facta alteri, de ordine creditoris,d.114.n.13.*Celſo.* 266

Liberatur debitor ex ceſſione nominis alterius creditoris facta, & acceptata à creditore; nec iſte habet amplius regreſſum contra ſeipſum, eſt enim debitum extinctum,d.115.n.1. *Beuilaqua.* 226

Non liberatur autem ſi creditum ceſſum ſit reſolutum,remanet enim prima obligatio illæſa, ib. n.4

Liberatur omnino ſoluens, & obtinens quietantiam cum verbis.*Pro reſiduo*,d.118.n.1.*Meltio.* 170

Non liberatur debitor per confeſſionem de recepto,factam à tutore, niſi pro ſumma, quæ verè apparet ſoluta,& recepta,ibid.n.3.

Limita ſi appareat vera confeſſio ex aliis coniecturis concurrentibus,ibid.n.4.

Libertas.

Facta reſtringentia libertatem vltimæ voluntatis etiam facta cum eo,de cuius hæreditate agitur improbantur à iure,d.100.n.1.*Cerro.* 240

Limes, Limita.

Subſcriptio ſimpliciter concepta cenſetur facta in executionem præcedentis decreti, & ad eius limites reſtricta,d.98.n.1.*Veroſpio.* 234

Argumentum à contrario ſenſu in ſtatuto ſub verbis præſertim negatiuis concepto ſtrictè accipitur,& ad limites diſpoſitionis in ſenſu directo ſancitæ,ibid.n.13. 235

Limita quando loquitur de Ciue, vel habitatore, quia,d.180.n.16.*Royas.* 361

Limita niſi commiſſum,aut male factum intercesſiſſet,ibid.n.5. ib.

Linea.

Linea ad effectum deuolutionis emphyteuſis non poteſt dici finita per exiſtentiam in Religionis vltimæ ex ipſa,dum ſaltem eius vita durante, commoditas bonorum remaneat penes monaſterium

ſtetium,d.79.n.7.Declaratur,num.8.&9. *Cerro.* 201

Omnes Teſtatoris deſcendentes, tam ex linea effectiua, quàm contentiua etiam vltra decimum gradum dicuntur de ipſius familia, & agnatione,d.100.n.23.*Cerro.* 243

Liquidum. Liquidatio.

Liquidatio ſummæ ad effectum poſſeſſori in ipſo iudicio poſſeſſorio non facit ſententiam continere mixturam,d.47.n.5.*Royas.* 125

Liquidatio fructuum bonorum immobilium,fit ad rationem quinque pro centenario, & anno, quia ex præſumptione legali tanti regulariter huiuſmodi fructus æſtimari ſolent, d.56.n. 10. *Corrodo.* 153

Liquidatio fructuum in materia euictionis, ſtante ipſius,ac temporis certitudine leuiores probationes requirit arbitrio iudicis,ibid. n.12.declarat,n.13.& 14 155

Teſtis vnicus,in iudicio liquidationis non probat,quando probatio non verſatur ſimpliciter circa quantitatem fructuum, ſed circa perceptionem,d.72.n.12.*Ottbobono.* 188

Liquidatio intereſſe,ſeu quantitatis debitæ facienda eſt à creditore etiam in iudiciis executiuis, d.101.n.10 *Bicchio.* 245

Liquidum debet eſſe creditum & verum, vt compenſatio in ipſo poſſit obtinere, d.115.n.5. *Beuilaqua.* 267

Liquidum debet eſſe creditum in ſubſtantia & in quantitate,vt retentio pro eo detur, d.116.n.1. *Beuilaqua.* 268

Non liquidum dotis creditum non retardat immiſſionem ex Saluiano,d.119.n.10. *Albergato.* 278

In liquidationis fructuum materiâ non requiruntur exactæ probationes, d.162.n.2. *Royas.* 339

In liquidationis fructuum materiâ leuiores probationes ſufficiunt. ibid.

Non eſt perfectè liquidum, quod per Iudicis ſententiâ non eſt liquidatum,d.188.n.5.*Royas.* 336

Lira.

Lirarum pretium *in Statuto Vrbis lib.*1. c.197. taxatur ad Baioc.15. pro qualibet, dec.77.num.5. *Ottbobono.* 197

Lis.

Litis merita in tranſactione expreſſa cauſam ipſius demonſtrant, & à narratiua proœmij tota regulatur,ac reſtringitur tranſactio, deciſ.3.n.19. *Bicchio.* 7

Cauſa in tranſactione dignoſcitur ex tenore litis expreſſo, ibid.n.20. 7

Fructus dotales debentur pro tempore quo lis per mulierem inſtituta pro aſſecuratione, & ſucceſſiuè reſtitutione ſuæ dotis contra virum, ſeu eius creditores durauit, d.6.n.1.declaratur, n.1. *Dunozet Decano.* 13

Per Litis ſuſtentationem, & locationem ſicuti probatur poſſeſſio, ita etiam manet iuſtificata perceptio fructuum,ibid.n.5. 15

Litis ſcientia conſortio non nocet ad effectum præſcriptionis, d.33.n.18. *Ottbobono.* 91

Per Litis ſuſtentationem probatur poſſeſſio illius, qui vti poſſeſſor conuenitur, deciſ.43.num.19. *Ghiſilerio.* 116

Ab inito Litis ſunt computandi fructus rei litigioſæ reſtituendi,& exinde conſtituitur poſſeſſor in mala fide, deciſ.33.n.1. declaratur, n.2. *Arguelles.* 390

Lite pendente, fraudis euentus dicitur adeſſe in alienatione rei factæ, alia extant bona apud alienantem, dum lis erat non ſuper quantitate, quæ ex aliis bonis debitoris poſſit recuperari, ſed ſuper ipſa re alienata conſequenda, dec.71. num.26.*Bicchio.* 185

Lis, quoad reum mota Intelligitur à die, qua fuit executum, ac reproductum monitorium, d.72. num.2.*Ottbobono.* 188

A die litis motæ veniunt reſtituendi fructus, d.119.n.14 *Albergato.* 278

Lis dicitur mota quoad reum, à die quo monitorium fuit reproductum, d.162.n.1.*Royas.* 339

Litis expenſæ, quales taxentur in Rota, remiſſiuè, d.167.n.5 *Royas.* 345

A die motæ litis fructus in ſpolio non violento, nec attentato non debentur, ibid. num. 5. 188

Lis introducta contra authorem tranſit etiam in illius ſucceſſorem, dec. 76. num. 6. *Ottbobono.* 196

Littera.

Litteræ *d'Auiſo* viam executiuam non habent, d.104 n.8.*Bicchio.* 249

Litteræ Cambij ſubſunt facultatibus A.C.non autem litteræ *d'Auiſo*, vel ſimilia mandata de ſoluendo, ibid.n.9.*Bicchio.* ibid.

Litteræ *d'Auiſo*, concurrentibus effectuatione, partis aduerſæ approbatione, & confeſſione, executionem merentur, non ſecus ac litteræ cambij, ibid.n.17. ibid.

In litteris cambij,verba, *Ponete ò noſtro conto*,efficacius obligant mandantem, ibid.n.21. 249

Litterarum Cambij,*con lo Ricorſo*, formula remiſſiuè, ibid.

Litterarum Cambij ſumma in mandato, quomodo probetur, d.105.n.3.*Bicchio.* 251

Litterarum Cambij tranſmiſſio dicitur probata ex litteris redditus, d.106.n.5.*Bicchio.* 255

Litteræ originales vocatæ *d'andato*, ſolent remanere penes mercatorem, cui diriguntur, d.106. n.6.*Bicchio.* 252

Litteræ reſponſiuæ, quales dicuntur ex reditus, probant neceſſariò illas originales tranſmiſſas, ibid n.7.

Litteræ Mercatorum ſcriptæ ad extraneum, non probant pro tertio contra tertium,ib.n.5. ibid.

Litteræ ſcriptæ ad ipſos contra quos agitur, ſi ab ipſis producantur probant contra tertium,ibid. num.10. 252

Litteræ reditus non ſunt intrinſecè de ſubſtantia cambij,ſed eius realitas conſiſtit in litteris *d'andata*, à legitimo campſore, verè, & non fictè tranſmiſſis ad locum nundinarum, ibid. n.25.& n.12.&13.*Celſo.* ibid.

Litteræ reditus recipiunt ex eo probationem,quod Campſarius in nundinis recepit, acceptauit, & adimpleuit litteris *d'andata*, ibid n.15. ibid.

Et huiuſmodi probatio non eſt coarctata ad vnum, vel alterum probationis genus, ibid n.15.

Et deſumi poteſt ex copiis litterarum in libris Mercatorum, quæ probant, ibid.n.16.

Maximè concurrentibus adminiculis, quæ efficiunt vt etiam in caſibus habentibus à lege vel ſtatuto præſcriptum certum genus probationum aliud genus admittatur, ibid.n.17. 255

Item ſupradicta probatio effici valet è libro nuncupato, *Scartafaccio*, qui completis nundinis, fidem facit, ibid.n.18. 253

Similiter

Similiter ex partitarum multiplicitate;etiamſi non verſemur in antiquis, d.106.n.19.*Bicchio.* 253

Præſertim attenta punctuali earum diſtinctione in ſingulas ferias, cum annotatione temporum, & ſubordinata continuatione, ibid. num.20. ibid.

Litteræ *d'andata*,etiam abſque recognitione,concurrentibus quamplurimis adminiculis,aut plenè probant, aut ſaltem vehementem veritatis præſumptionem faciunt,ibid.n.21. ibid.

In litteris ſubſcriptio attenditur,licet per alienam manum illæ ſcriptæ reperiantur,ibid.

Litteras miſſiuas accipiens ſimpliciter ſine contradictione, videtur conſentire, & approbare contenta in illis,d.180.n.2.*Verospio.* 273

Quod procedit etiam ex earum productione ſpeciali,ibid.n.3.

Litteræ probationis gradum conſtituunt contra ſcribentem,ibid.n.6. 274

Littera referens proprium ſcribentis factum, debet attendi,ibid.n.7.

Litteræ cambij licet ſint acceptatæ à mercatoribus,quibus directæ fuerunt,non liberant tamen ſcribentem à debito,niſi,donec cum effectu illæ ſolutæ erunt,d.149.n.11.*Verospio.* 319

Litterarum cambij acceptatio fit ſub ſpe numerationis futuræ,nec fit contractus nouus, ſed pars contractus litterarum cambij,ibid.n.14. ibid.

Per litterarum cambij acceptationem videtur facta nouatio,cum contractu depoſiti,ibid. n.15. ibid.

Litteras cambij tranſmittere ad nundinas quid ſit, d.125.*Royas*.n.9. 278

Litteræ miſſiuæ regulariter ſolent ſcribi ſine alicuius interuentu,d.157.n.1.*Carillo.* 301

Litterarum miſſiuarum recognitio etiam fieri poteſt per teſtes habentes notam manum ſcribentis,quamuis non viderint eas ſcribere,ibid. n.2. ibid.

Litteræ Mercatorum inter eas plenam faciunt probationem, & habent vim rei iudicatæ,d.181. n.12.*Royas.* 361

Locator, Locatio.

Per locationis inſtrumentum adminiſtratio probatur,d.1.n.1.*Ottbobono.* 3

Locatio probat fructuum perceptionem, & quantitatem in locatore,dec.53.num.22. *Arguelles.* 40

Clauſula *donec* appoſita in locatione, eſt repetitiua,itavt finita locatio repetitá cenſeatur,ib. n.24.decl.n.ſeq. 140

Locatio non probat poſſeſſionem dum penſio non probatur recepta, dec. 97. num. 3. *Verospio.* 233

Retentio rei locatæ ex parte conductoris, & exactio penſionum ex parte locatoris, important tacitum vtriuſque partis conſenſum ad continuandam,ſiue renouandam locationem, d. 15. n.5.*Meltio.* 27

Conſenſus continuatur in locatore etiam defuncto per ſolam exiſtentiam hæredis habitualiter,ibid.n.7. 27

Conductor agnouit poſſeſſionem ex parte locatoris,d.3.n.30.*Bicchio.* 8

Locator operarum de leuiſſima culpa non tenetur,d.111.n.4.*Bichio.* 261

Contraria ſententia affertur,ibid.n.6

Locatoris culpa abeſt ſi omnia facta fuerant, quæ diligentiſſimus quiſque obſeruaturus fuiſſet, ibid n.5.

Locationis natura non obligans niſi ad leuem culpam,recipit interpretationem à verbis, *diligenter adminiſtrando, &c.* poſitis in locationis inſtrumento, per quæ quis obligat & ad culpam leuiſſimam,d.16.n.9.*Bichio.* ibid.

Locator ſtante promiſſione de diligenter adminiſtrando tenetur de leuiſſima culpa, ibid. n. 18. 262

Locator obligatur ad leuiſſimam culpam, per verba,*diligenter,& cum omni qua decet diligentia*, ibid.n.19

Cum locatore poteſt paciſci de iſta leuiſſima culpa,ibid.n.20

Locator vt teneatur de leuiſſima culpa,non eſt neceſſaria illius indiuidualis expreſſio,ſed ſatis eſt verbum vniuerſale,*Omnem*,d.112.n.21. *Bichio*, ibid.

Locator excedens fines officij, actione ex contractu locationis non caret,ibid.n.27

Locationis inſtrumentum probat poſſeſſionem rei conuentæ in Saluiano Interdicto,d.119.n.5. *Albergato.* 272

Locationes tacitæ renouantur, quando prima locatio euanuit,d.148.n.8.*Cornelio.* 317

Locationes quando ſunt finitæ tacitè renouantur, pro eadem tamen penſione,ibid.n.9. ibid.

Ex locationum fructibus demendum venit id quod probatur impenſum, in receptatione & reſtauratione rerum locatarum, ibid. num. 10. ibid.

Ex locationibus effectuatis reſultat certa, & ſufficiens probatio pro liquidatione fructuum, d 162.n.3.*Royas.* 339

Ex locationibus,& ſolutionibus penſionum alicui factis,probatur eiuſdem poſſeſſio manutenibilis,d.165.n.2.*Royas.* 243

Locus.

Loca montium ex conſtitutione vrbana, non cadunt ſub hypotheca, d.18. num. 3. *Albergato.* 36

Quando agitur de locis montium adhuc extantibus,cauſæ lucratiuæ & oneroſæ diſtinctio, non poteſt applicari ad effectum repetendi ſolutum poſteriori creditori,ibid.num.8. 36

Locorum montium dominium oſtenditur ex litteris patentibus, vbi deſcriptio non habet traditiones fictæ veræ æquiparabilis,d.52. n.1.*Verospio.* 137

Loca montium fideicommiſſo ſubiecta in extractione conuerſa, in aliorum locorum emptionem cum eiſdem vinculis,& oneribus obtinent emptorum omnimodam, & plenariam ſubrogationem,d.86.n.8.*Meltio.* 211

Loca montium empta ſubrogata aliis fideicommiſſariis extractis,cum iiſdem iuribus,& prærogatiuis perinde habentur,ibid.n.10. 211

Loca montium notorium eſt,quod æſtimantur ad rationem ſcutorum,d. 141. num. 17. *Cecchino*, 303

Loca montium dicuntur bona ſtatuta, d. 250. n. 1. *Meltio.* 310

Loca montium ſi pertineant ad aliquam Eccleſiam,non poſſunt alienari ſine beneplacito apoſtolico,ibid.n.2. ibid.

Locupletatio.

Locupletatio non debet fieri, cum aliena iactura, d.68.n.5.*Peutingero.* 179

Lucrum, Lucratio.

Lucrum dotale non debetur ante tempus ſolutioni dotis præſtitutum, dec. 14. num. 6. *Terracinen.* 9

Dos promiſſa & non ſoluta, ad effectum lucri habetur perinde, ac ſi ſoluta fuiſſet, d. 18. n. 2. *Albergato.* 36

Ex cauſa lucri & dotis, creditor anterior, etiam cum ſola perſonali, poteſt auocare pecunias poſteriori ſolutas, ibid. n. 6. 36

Lucrum dotale ſpectat ad mulierem, ſuperſtitibus liberis quoad vſumfructum tantum, ex diſpoſitione *Statuti vrbis lib. 1. cap.* 131. d. 24. n. 11. *Corrado.* 54

Lucrum dotale, quod per *Statut. vrbis, l. 1. cap.* 131. defertur vxori ſuperſtiti viro prædefuncto, intelligitur quoad vſumfructum tantum, d. 31. n. 1. *Corrado.* 85

Lucrum ſolum penes vnum, & totum damnum eſſe penes aliud, eſt contra omnem iuſtitiam, & rationem, & vſurarium, d. 101. n. 26. & 37. *Bichio.* 146

Lucrum ſemper non cadit in mercatore, ſed multoties damnum, d. 117. n. 8. *Celſo.* 269

Ad lucrum generalis diſtinctio non ſufficit, ſed requiritur ſpecialis, vt intereſſe poſſit mercator petere, ibid. n. 7.

Lucratione dimidiæ partis dotis ſtante ex ſtatuto adhuc datur idem tempus ad reſtituendum, ac ſi illam partem non lucraretur, d. 196. n. 3. & 5. *Royas.* 372

M

Mala fides.

MAla fides non tollitur ex ſententia in prima inſtantia fauorabili, d. 53. n. 4. *Arg.* 139

Sententia non purgat malam fidem poſſeſſoris, ibid. n. 9. *Arguelles.* 139

Mala fides cùm propter motam controuerſiam inducatur nihil intereſſe poterit, an victor pulſet, aut pulſetur, cum vtroque modo controuerſiam faciat, ibid. n. 13. *Arguelles.* 140

Mala fides, & fructuum reſtitutio inducitur per ſolam denuntiationem factam emptori, quod venditor Dominus non erat, ibid. n. 14. *Arguelles.* 140

Malæ fidei Rota non onerat poſſeſſores in fructibus, qui percipi potuerunt quando violenti non ſunt, ibid. n. 32. *Arguelles.* 141

Mala fides debitoris excludit tricennariam, & reſiſtit etiam eius hæredi, ne præſcribere poſſit, d. 107. n. 14. *Bicchio.* 254

Mala fides reſiſtit præſcriptioni, d. 108. n. 18. *Bichio.* 256

Etiam in hæredibus, ibid. n. 19. 257

Mala fides in faciendis melioramentis, ſcilicet poſt monitorium ſuper immiſſione melioranti executum, non ſinit competere ipſi melioranti ius retentionis pro ipſis, d. 119. n. 13. *Albergato.* 272

Mala fide percepti fructus poſſunt compenſari cum melioramentis in re factis, ibid. n. 15

Mandans, Mandatum, Mandatarius.

Mandati validitas executiui probatur quando ex reuolutione Actorum conſtat de ſolitis citationibus legitimatione Perſonarum, iuriſdictione Iudicis, & ſic ſer. illud fuiſſe relaxatum, d. 4. n. 1. *Meltio.* 9

Cambia vti damna, & intereſſe poſſunt prætendi ab eo, qui cum mandatum ad cambium ſuſceperit, illud non adimpleuit, nec minus docuit ſe feciſſe debitas diligentias pro reperiendis perſonis, quæ pecunias ad cambium acciperent, ibid. n. 4. *Meltio.* 10

Mandatum dicitur ritè relaxatum, præcedere citationem, ibid. n. 10. *Meltio.* 10

Mandati ad executionem impediendam, exceptiones domini, incontinenti, clarè, & concludenter ſunt probandæ, ibid. n. 16. *Meltio.* 11

Mandatum relaxatum ad effectum deponendi pecunias pro illis poſtea conſignandis cui de iure, conſulit vtrique parti, & omnibus intereſſe habentibus, ibid. n. 18. *Meltio.* 11

Mandatum executiuum vigore obligationis cameralis relaxatum, vbi per ſententiam, vel decretum eſt vulneratum, non extenditur ad vulnerandam ipſam obligationem cameralem, ibid. n. 19. *Meltio.* 11

Mandati validitas inſurgit ex reuolutione actorum in quibus apparet interueniſſe omnia ad vtilitatem neceſſaria de quibus *ex vulg. deciſ. Caputaq.* 160. 2. d. 5. n. 5. *Decano.* 11

Mandatum de conſignando denegari non poteſt quotieſcumque conſtat pecunias ſequeſtratas ſpectare ad debitorem, ibid. num. 2. *Decano.* 11

Mandatum executiuum dicitur validum, quando ex reuolutione actorum apparet interueniſſe omnia neceſſaria requiſita pro valore iudicij, *iuxta deciſ. Caputaq.* 160. *part.* 2. d. 10. n. 2 *Meltio.* 19

Mandatum generale ſufficit ad electionem, in quam cauſam cedat ſolutio quando creditum eſt determinandum, d. 12. n. 8. *Cerro.* 21

Mandatum, ac ratificatio idem operatur, licet ſpeciale in actu requiratur, ibid. num. 10. *Cerro.* 21

Mandati verba intelligenda ſunt eodem modo quo exceſſus euitatur, d. 77. num. 6. *Ottobono.* 197

Mandati metu, ſolutio ad hoc vt poſſit dici facta coactè, requirit præcedentem huius proteſtationem, quamuis mandatum etiam præceſſerit, ib. n. 10. *Ottobono.* 197

Mandato præcedenti, imo actus licet poſt longum temporis interuallum expeditus, adſcribitur, d. 98. n. 5. *Veroſpio.* 234

Mandatum executiuum relaxatum vigore inſtrumenti, vbi legitur pactum executiuum, licet non fuerit expreſſa clauſula guarentigia, aut obligationis Cameralis, & de iure communi, d. 73. n. 2. *Arguelles.* 190

Mandatum licet ſufficiens habuiſſet expeditum, & ex taciturnitate eiuſdem mei creditoris, qui licet alias diligens eſſe ſoleat in ſuis exactionibus, hanc tamen diſtulit poſt obitum debitoris, d. 74. n. 11. *Veroſpio.* 192

Mandatum de immittendo ſupponit poſſeſſionem in aduerſario, d. 43. n. 18. *Ghiſilerio.* 116

Mandatum poſtquam fuit executum in præiudicium partis conquerentis ſe fuiſſe illius vigore iniuſte ſpoliatum, iuſtificatur ex probationibus quæ in prima deficiebant, in ſecunda inſtantia adductis: ſed debet in priſtinum ſtatum ante omnia reponi, ac reintegrari, d. 36. n. 16. *Vinea.* 98

Mandatum de aſſociando de emphyteuticis, quod à Iudice petitur extra iudicium ad euitandas rixas & ſcandala, nec citationem partis, nec cauſæ cognitionem requirit, ib.n.21. *Vinea.* 99
Mandatum de aſſociando quod non iuſtificatur ex actis iniuſtum eſt, d.51.n.2.*Vinea.* 133
Mandatum poteſt relaxari contra eum, qui ſuſcepit in ſe iudicium, ac defenſionem cauſæ cum propria obligatione penes acta ex eodem proceſſu pro indemnitate ſuccumbentis, d.56.n.4. *Corrado.* 152
Mandatarij tum pro iuſtificatione, facultate recipiendi pecunias ſub intereſſe cambiorum conceſſa ſub aliqua conditione, purificatio conditionis & facultatis executio debet concedenti intimari, dum proindemnitate mandantis, vt ille poſſet, vel pecunias aliunde ſub leuioribus fortè vſuris, vel aliter prouidendo grauiorea cambiorum euitare, vel ab eis demum ſe eximere, & liberare, d.60.n 6. *Pentingero.* 160
Debet Procurator, cui mandatum commiſſum eſt docere ſe adimpleuiſſe; alias condemnandus eſt, d.101.n.9.*Bicchio.* 245
Mandans, ſi petit cambia, vti cambia, tenetur probare tranſmiſſionem pecuniarum ad nundinas, & cur, ibid.n.10.*Bicchio.* ibid.
Mandans petens cambia vt intereſſe, & damna, ſufficit, vt probet eas pecunias per mandatarium fuiſſe ad cambium datas, d.16 n.12.&13. *Bicchio.* ibid.
Mandatarius ad certam quantitatem loco damnorum, & intereſſe condemnari non poteſt, niſi mandans probet quantum poſt mandatum ſuſceptum fuerit ab aliis, ex cambiis perceptum. Nec aliud conſequi poteſt, d.16.n.14 & 15. ib.
Mandatum, & conſenſum tacitum præſumitur ſocius habuiſſe ad obligandum conſocium in iis, quæ ſpectant ad ſocietatem, d.105.n.2. *Celſo.* 147
Mandatum procuræ per Epiſtolas dari, & probari poteſt, d.104.n.2.*Bicchio.* 249
Mandatarius vt agere poſſit contraria actione mandati in mandantem, ſufficit ſi doceat ſe mandatum adimpleuiſſe, ib.n.26. *Bicchio.* ibid.
Mandatum ſoluendi ſummam ad cambium datam quomodo probetur, d.101.n 3.*Bicchio.* 245
Mandati actione contraria poteſt agere mandatarius pro ſumma ſoluta vigore mandati, ibid. num.4. 245
Mandatum exceſſiuum, & executioni non miſſum, de ſtylo A. C. ſuſtinetur pro ſumma debita, d.107.n.23. 255
Mandati executio ſolum ſuſpenditur per clauſulam; *Si quid exequendum, donec de eius iuſtitia appareat,* in nihilo violata obligatione, ibid.
Mandatum executiuum relaxari poteſt ſtante obligatione Camerali, d.134.n.3.*Cerro.* 296
Mandatum habens ad imponendum cenſum, an poſſit illum ſibi accollari, d.148.n.12. 317
Mandatum habens ad accollendum cenſum ſuper bonis principalis, multò magis illud habet & imponendi ſuper bonis alienis, ib. n.13. ibid.
Mandatum relaxatum pro maiori ſumma non tenet, d.150.n.3.*Meltio.* 320
Mandatum ratione exceſſus, vt ſit nullum ſufficit exceſſus etiam in minimo, ibid.n.53. 321
ad Mandati relaxationem quando bene dicatur deuentum, d.123.n.3.*Royas.* 278
Mandatum maritus non habet à lege pro adminiſtratione bonorum extradotalium, dec.154. n.14.*Bicchio.* 329
Mandatum de adiudicando non inſeruit pro adiudicatione, d.152.n.2.*Ghiſilerio.* 325
Mandatum de adiudicando, quando agitur de re ſtabili non debet interponi, niſi infra menſam, ibid.n.13. ibid.
Mandatum non poteſt relaxari contra ſequeſtratarium, qui non reperitur debitor; d.164. n.5. *Royas.* 342
Mandatum exceſſiuum non eſt exequendum, deciſ.164.n.14.*Royas.* 343
Item ea probatur ex mandato Iudicis, ſuper manutentione ad eiuſdem fauorem, d.174.n.6. *Royas.* 358
Mandati exceſſus non excuſatur, eo quod fuerit relaxatum ad effectum deponendi, & per modum prouiſionis, ibid.n.17. 343
Ex mandato ſoluendi cambium factum non eſt liquidum: præſertim ſi ab eo appellatum ſit, d.188.n.6.*Royas.* 366
Mandatum relaxatum per A.C. vigore contractus ſimulati, eſt infirmandum cum omnibus inde ſecutis, d.176.n.16.*Royas.* 356

Manutentio.

Pro manutentione declaratio ſufficit quod non conſtet clarè, & notoriè de nullitate, & iniuſtitia deliberationis, ex eiuſdem actis, d.77. n.2.*Ottobono.* 197
Manutentionis ad effectum, poſſeſſio probatur ex confeſſione aduerſarij, petentis immitti, d.81. n.3.*Cerro.* 204
Manuteneri cum debet poſſeſſio non vacat, vbi non eſt clara diſpoſitio de eius vacatione, & propterea donec in iudicio ordinario, & petitorio, cognita, & terminata fuerit allegari non valet extincta, ibid.n.7.*Cerro.* 205
Manuteneri debet immiſſus in poſſeſſionem auctoritate iudicis ritè, & rectè procedentis, d.84. n.2.*Royas.* 209
Manutentio denegatur non iuſtificanti ſuam poſſeſſionem, d.97.n.2.*Veroſpio.* 233
Manutentionis decretum ſine actuali apprehenſione non transfert poſſeſſionem, ibid. num.4. *Veroſpio.* 233
Manutentionis ad effectum poſſidere dicitur, qui detinet rem controuerſam, deciſ.11. num.5. *Meltio.* 20
Manutentionis, ibid.n.5.*Meltio.* 25
Manutentionis cauſam iuſtam præbet poſſeſſio Iudicis auctoritate adepta, d.59.n.1.*Corrado.* 157
Manutentiones in ſummariiſſimo attendi non debent, ibid.n.17.*Corrado.* 159
Manutentionis, ibid.n.19.*Corrado* 160
Manutentio, d.67.n.21.22.23 24.25. *Celſo.* 178
Manutentio illi conceditur, de cuius anteriori poſſeſſione conſtat, d.151.*Carrillo.* 327
Manutentio non poteſt denegari exiſtenti in poſſeſſione, d.159.n.16.*Royas.* 337
Manutentio, quod vni concedatur, alteri verò ſemiſſio, Rota paſſim ſeruat, & tunc, ibid.n.37.
Manutentio etiam ei competit, qui ſuis reintegratus facto Iudicis ritè & rectè procedentis, d.163. n.11.*Royas.* 341
Manutentio datur locatori, quando conſtat de inſtrumento locationis, & ſubſequuta perceptione penſionum, d.165.n.1.*Royas.* 345
In Manutentionis ſummariiſſimo iudicio non diſcutiũtur ea, quę requirũt altiorẽ indaginẽ, ib.n.6.ib.

Maritus.

Maritus ad libitum poteſt dotis debitorem liberare; & ſi facit iuſſu vxoris, vterque tam debitor, quam maritus liberatur, d.107.n.7.*Bicchio*.254

Sed ſi facit non iuſſu vxoris, maritus tenetur, & ſolus debitor liberatur, ibid.n.8.

Maritus poteſt liberare dotis debitorem ab obligatione, ſed ipſe tenebitur vxori, actione de dote, ibid n.9. ibid.

Mariti promiſſio de renunciatione vxoris ad fauorem dotantiom, omnibus hæreditatibus paternis, fraternis, & aliis ſibi deferendis, dicitur adimpleta per matrimonium, iuxta formam dictæ promiſſionis contractum, & conſummatum, ibid.n.15. ibid.

Et ex quo non contradicit, nec aliquid periit ex dictis hæreditatibus, ſpatio longiſſimi temporis, ibid.n.16.

Maritus ſolus poteſt agere conſtante matrimonio aduerſus promiſſorem dotis; non etiam mulier, etiam reſpectu actionis perſonalis, d.108.n.7. *Bicchio*. 256

Maritus ſi adminiſtrauerit bona extradotalia vxoris, præſumitur ſibi ſatisfeciſſe de ſua dote, d.147.n.2.*Cerro*. 315

Maritus quando eſt ſagax & induſtrioſus non eſt veriſimile, quod per longum tempus non inueſtigauerit quantitatem dotis ſibi promiſſæ, ibid. num.4. ibid.

Maritus quilibet ſolet eſſe valde ſollicitus in inueſtiganda quantitate dotis, eoque magis dum adminiſtrat bona extradotalia vxoris, in quibus nullum habet intereſſe, ibid.n.5. ibid.

Maritus dum eſt informatus de bonis extradotalibus vxoris, multo magis cenſetur informatus de bonis dotalibus, quorum fructus ad eam ſpectant, ibid.n.6. ibid.

Maritus tenetur alere vxorem, etiam indotatam, d.578.n.3.*Royas*. 357

Etiamſi habeat patrem, vel fratrem diuitem, ibid.n.4. ibid.

Maritus ſibi imputare debet quare duxit vxorem cum parua dote, vel ſine eâ, ibid.n.7. ibid.

Maritus dum dotem, aut illius fructus non exegit, non debet denegare alimenta vxori, ſed agere poterit pro dotis, & fructuum conſecutione, ibid.n.8. ibid.

Maritus ſi faſſus fuerit conuertiſſe fructus bonorum extradotalium in proprios vſus, modo ſi teſtes aſſerant, quod vxor adminiſtrabat d. bona, qualiter id interpretandum veniat, d.154.n.18. *Bicchio*. 329

Maritus quando poſſit deduci quod ſoluerit debita propria ex fructibus bonorum extradotalium vxoris, ibid.n.21. ibid.

Maritus & ſocer pro virili videntur condemnandi ad præſtanda alimenta nurui, dec.155. num.5. *Bicchio*. 330

Maſculus.

Maſculis filiis nominatim tutor relictus, non extenditur ad fœminas, d.33.n.16.*Otthobono*. 91

Ob maſculos Statutum Beneuentanum excludit fœminas, d.ibid.n.19.*Otthobono*. 91

Maſculi ſoli quatenus velint ſuccedere, & fœminas dotare; excluſio ſtatutaria fœminarum propter maſculos habet tacitam conditionem, ib.n.20. *Otthobono*. 91

Mater.

Matris poſt mortem dote promiſſa ſi filia prædecedat, an extinguatur promiſſio, dec.14.n.1. *Terracinen.* 24

Matris in puncto firmatur, d 42.n.4.*Bicchio*. 112

Mater, d.42.n.1.1.6.7.8 9.12. 14.17. 20.21.29.31. 32.33.36 37.48.50 *Bicchio*. 113.& 114

Matris ab hæreditate *Statutum Peruſinum lib.2. rub 45.* ab inteſtato excludit fœminas dotatas, ac deſcendentes ab eis ſtantibus maſculis, & maſculina deſcendentia, dec.54.n.13. *Corrado*. 144

Matri non eſt danda anſa fraudandi diſpoſitionem *l.hac edictali C. de ſecundis nupt.* deciſ.129.n.3. *Royas*. 287

Mater, dum legitimè non ſuſcepit tutelam filiorum, an tranſiens ad ſecunda vota teneatur illam dimittere, d.155 n.13.*Veroſpio*. 335

Mater dum non ſeruatis iuris ſolemnitatibus adminiſtrauit bona filiorum, non cenſetur adminiſtraſſe, ibid.n.14.15. ibid.

Mater quæ legitimè ſuſcepit tutelam filiorum, antequam tranſeat ad ſecunda vota, rationem reddere, & reliquatum ſoluere tenetur, d.158.n.22. *Veroſpio*. 338

Matris obligatio fortior eſt, dum legitimè tutelam ſuſcepit, ac expreſsè ſpopondit Iudici non nubere, quam illa alterius matris, quæ de facto adminiſtrauit, d.161.n.11. ibid.

Materia.

Materiæ quam ſubiecta poſtulat ratio, eoque minus cum obiectæ detractiones, ac alia pro exceptione deducta, longiorem diſcuſſionem expoſcunt, d.59.n.18.*Corrado*. 159

In materia ſubiecta ſolutio fructuum poſt deliberationem decurſorum, inducit approbationem calculi ſuper quo fundatur, & ipſius deliberationis, deciſ.77. num.9. *Otthobono*. 197

In materia emphyteuſis hæredum, & ſucceſſorum appellatione veniunt ſoli hæredes ſanguinis, & ſic deſcendentes ab ipſis inueſtitis, d.78.n.8.*Cerro*. 599

Matrimonium.

Matrimonij communis exiſtentibus filiis ſuperlucratur ab vxore quoad vſumfructum tantum, & acquiritur tunc filiis, vti hæredibus patris, non autem ex propria perſona. Quartum dotale quod debetur corrigi ex *Statuto Vrbis lib.1. cap.147.* d 82.n.3.*Otthobono*. 205

Matrimonium ſubſequens legitimatus efficitur verè, & propriè legitimus, dec.83.n.15.& 16. *Cerro*. 208

Ex matrimonio eodem ad filios procreandos odium conceptum contra virum ob tranſitum ad ſecunda vota non extenditur, d.84. n.11.*Royas*. 210

Matrimonium, & nuptiæ actualiter niſi contrahantur, dos non debetur, dec.56.num.8. *Cerro*. 130

Matrimonium, d.87. n.1.2.3.4.5.6.7.9.13.14.15. 19.20.21.22.*Otthobono*. 214.& 215

Matrimonij determinati, & certi conuentio in donatione ante nuptiali facta viro reddit donationem irreuocabilem reſpectu vxoris intereſſe, vt vir ſcilicet ſit diues, & ſibi alimenta pinguiora ab ipſo præſtari valeant, dec.88. n.... *Otthobono*. 217

Matrimonium, d.88.n.5.7.8.*Otthobono*. 217

Matrimonij in celebrationis actu præſumptio

eſt quod tunc fuerint ſolutæ incontinenti, & in terminis dotis, quando præcedit conuentio quod pecuniæ ſoluerentur, conuentio de recepto non coarctata ad certum tempus refertur etiam ad ſolutionem factam de præterito tempore, d.16.n.27. *Bicchio.* 31

Matrimonium, deciſ.22.num.17.19.20.21.23.26. *Corrado.* 47

Matrimonio coſtante ex aſſertione partium amiſſa, non iuſtificata valor rei datæ in dotem non probat in præiudicium tertij, d.71.n.17. vide etiam n.18. *Bicchio.* 186

Matrimonij onera ceſſant poſt mortem vxoris; & ideo fructus dotales pro illis oneribus competentes viro, ex tunc amplius ab eo exigi non poſſunt, d.119.n.8. *Albergato.* 271

Melioramentum.

Melioramenta, quæ non iuſtificantur neque in ſpecie, neque in genere, non habentur in conſideratione, d.50.n.35. *Cerro.* 132

Melioramenta ſunt probanda ſecundum formam traditam à Rota *in Romana hereditatis* 14. *Decembris* 1646. *à* §. *nec magis vſque ad* §. *minus ſuffragatur coram eodem Arguelles*, d.53.n.38. vide etiam n.39.40.41. *Arguelles.* 141

Melioramenta non deuoluuntur ad Eccleſiam ceſſante culpa Emphyteutæ, ſed remanent in Dominio Emphyteutæ, dec.90.num.2. *Otthobono.* 219

Melioramenta ſequuntur naturam rei Emphyteuticæ, & ideò pro eis ſolui debet laudemium, ibid.n.4. *Otthobono.* 220

Melioramentis quando res alienatur, quod præcedit in tertium, vel deuoluitur ob delictum ſecus in ſimplici in renouatione facta ipſi Emphyteutæ, ibid.n.5. *Otthobono.* 220

Melioramentorum retentio vt detur, probandus eſt plenè, & concludenter ſtatus antiquus rei melioratæ, d.119.n.11. *Albergato.* 271

Pro melioramentis non datur retentio, quando illa fuerunt mala fide facta, & poſt monitorium ſuper immiſſione meliorantí executum, ib.n.13.

Melioramenta voluptuaria non reficiuntur, d.131. n.11. *Cerro.* 291

Melioramentorum exceptio non eſt apta ad impediendam immiſſionem, ibid.n.12. ibid.

Et hoc maximè quando in ipſa ſententia fuit ordinatum de præſtanda cautione, quatenus melioramenta probentur, & veniunt reficienda, ibid.

Melioramenta reficienda non ſunt, niſi neceſſaria, & vtilia ſint, d.187.n.5. *Royas.* 365

Melioramenta debent probari plenè, vt illis impeditur immiſſio in poſſeſſionem, ibid.n.6. ibid.

Impenſi, & meliorati collatio facienda eſt, & illud, quod minus eſt venit reficiendum, d.187. n.7. *Royas.* 365

Plantationes arborum non connumerantur, inter melioramenta vtilia neceſſariò reficienda, ex opinione Rotæ, d.111.n.8. *Royas.* 365

Quando ſunt aliqua melioramenta, de quibus, vt debet, non conſtat, illis non obſtantibus immiſſio in poſſeſſionem alteri conceditur præſtità cautione de reficiendis melioramentis, quando de eis conſtiterit, ibid. num.9. ibid.

Proponenti melioramenta ad impediendam reintegrationem poſſeſſionem præfigendus terminus ad ea probanda, d.187.n.1. *Royas.* 365

Mens.

Mens contrahentium potius eſt attendenda quam verborum formula, d.140.n.16. *Cerro.* 304

In Saluiano retentionis exceptio admittitur quando res eſt clara, c.148.n.3. *Cornelio.* 317

Mentio.

Mentio omiſſa hæredum in contractu vbi agitur de re ſui natura ad hæredes tranſitoria, non excludit, quin in dubio cenſeantur comprehenſi, cum omnia pacta tam actiua, quam paſſiua, tranſeant in hæredem, dec.33.n.2. *Otthobono.* 90

Mercator.

Inter Mercatores idem eſt, *Stare del credere*, quoad periculum amiſſionis reſpectu nominatorum debitorum, d.101.n.21. *Bicchio.* 246

Mercatorum ſtylo, quis ſibimet ſoluere poteſt, ibid.n.3. 7

Inter, & contra Mercatores Curiæ habet A.C. facultatem procedendi vſque ad quamcumque ſummam, ſummariè, ſimpliciter, & de plano, ſola facti veritate inſpecta, & manu Regia, deciſ.104.n.15. 249

Mercator efficacius obligatur ex illis verbis, *Ponete a noſtro conto*, in litteris cambij inſertis, ibid.n.21. 250

Inter Mercatores ſolent in dies noua contrahi cambia non complicata prioribus, & quæ habent particularem executionem, ibid.n.27.

Apud Mercatorem, cui diriguntur, remanent litteræ originales vocatæ *d'Andata*, d.106.num.6. *Bicchio.* 202

Et illarum præexiſtentiam in neceſſarium antecedens reſultat ex litteris reſponſiuis, quales dicunt litteræ reditus, ibid.n.7.

Mercatorum litteræ ſcriptæ ad extraneum non probant pro tertio contra tertium, ib.n.9. ibid.

Mercatorum ſcribentium perſonæ repreſentatæ cenſentur in perſonis illorum, quorum nomine, & in quorum debitum cambia contrahuntur, ibid.n.11. ibid.

Mercatorum libri, in quibus adeſt copia litterarum, reditus ipſas litteras probant, ib.n.16. 253

Inter Mercatores bonæ famæ, & exiſtimationis, non iuris rigor, ſed bona fides ſpectanda eſt, ibid n.24. ibid.

Mercatorum iudicium ſequi ſolet Rota, in reſpicientibus ſtylum, vel peritiam mercaturæ, non verò in dependentibus à diſpoſitione iuris, deciſ.111.n.28. *Bicchio.* 262

In Mercatoribus licet generalis adſit deſtinatio ad lucrum, deeſſe tamen poteſt particularis ad hoc, vel illud inueſtimentum, ibid.n.7. 261

Mercatores quamuis ſint ſoliti lucrari, multoties tamen iacturam faciunt, d 117.n.8. 269

Mercator etiam ſolitus negotiari non poteſt prætendere licitè intereſſe pro tempore futuro, ibid.n 9.

Mercator tacens per multos annos, & negligens in exactione præſumitur ſatisfactus, d.118.n.8. *Meltio.* 273

Mercatorem non eſt veriſimile diu differre ſui crediti exactionem, ibid.

Inter & contra Mercatores curiæ poteſt procedere A. C. ad quamcumque ſummam de plano, & ſine figura iudicij, d.113.n.4. *Royas.* 278

Inter Mercatores A.C. poteſt procedere executiuè manu regia, & ſola facti veritate inſpecta, ibid, num.5. ibid.

Inter mercatores Iudex procedere debet ex bono & æquo, ibid.n.7. ibid.
Mercatorum fidei concernenti eorum profeſſionem, multum deferendum venit, ibid.num.12. ibid.
Mercatorum teſtimonio plena fides eſt habenda circa materiam probationis ſtyli, d.149. num.6. *Veroſpio*. 319
De mercatorum ſtylo eſt quod per ſolam acceptationem litterarum cambij non liberatur ſcribens litteras cambij, niſi cum effectu illæ ſolutæ fuerint, ibid.n.13. ibid.
In Mercatorum cauſis ſemper eorum ſtylus eſt ſeruandus, ibid.n.7. ibid.
Inter Mercatores, Auditor Cameræ procedit ſummariè, de plano, ac manu regiá, d.153.num.5. *Corrado*. 326
Mercator qui acceptauit literas cambij, & non docuit remiſſam, condemnandus eſt, d.189.n.1. *Royas*. 367
A. C. poteſt procedere contra mercatores executiuè, & de plano, ſolà facti veritate inſpectâ, ibid.n.3. ibid.
Inter Mercatores proceditur ex bono, & æquo, d.189.n.3.*Royas*. 156

Merces.

Merces ſpectantes ad ſocietatem cenſentur ipſi acquiſitæ à ſocio, etſi contraxerit nomine proprio, d.102.n.3.4.& 8.*Celſo*. 247

Metus.

Metu mandati ſolutio, ad hoc vt poſſit dici facta coactè requirit præcedentem huius proteſtationem, quamuis mandatum etiam præceſſerit, d.77.n.10.*Ottbobono*. 197

Minor.

Minori non ſolum licitum eſt denuo cum beneficio adire, ſed hæreditatem totaliter repudiare, d.40.n.6.*Cerro*. 107
Minori actio, quo caſu datur contra tutorem, d.33. n.9.*Ottbobono*. 90
à Minore niſi petatur, & à Iudice confirmetur Curator in teſtamento relictus non attenditur, ibid.n.10. 90
Minor ibid.n.11.12.13.& 14. 90
Minor quamuis regulariter non teneatur ex contractu nulliter geſto; volens tamen poteſt compellere contrahentem ad illius obſeruantiam: ex quo ſolemnitas ſtatutaria fuit illius fauore inducta, d.15.n.11.*Meltio*. 27
Hæreditas non dicitur adita à muliere, ex ſolo mandato per eam ad eundum dato ſine ſolemnitatibus ad obligandum mulieres, & minores neceſſariis, deciſ.18.n.15. *Albergato*. 37
Minor, etiam nullo aſſignato curatore, validè inueniri poteſt, d.64.n.3.*Veroſpio*. 170
Minoris obligatio facta ſine debitis ſolemnitatibus eſt nulla, d.169.n.9.*Royas*. 347
Minoris obligatio pro conſtitutione dotis, ad quam tenebatur, & pro aliâ cauſâ neceſſaria, eſt valida, ibid.n.10.11. ibid.
Minor, maior factus, ſi per quinquennium tacuerit, nec dederit de nullitate contractus geſti ſine ſolemnitatibus, intelligitur obligationem approbaſſe, & ratificaſſe, ibid.n.12. 347
Minoris priuilegium eſt fortius priuilegio mulieris: ſed hoc procedit in terminis iuris communis, d.179.n.8.*Royas*. 359
Minor qui pecuniam dedit mulieri, dicitur tractare de damno vitando, & mulier de lucro captando, ibid.n.12. ibid.
Quod procedit, ſi probetur pecuniam fuiſſe verſam in vtilitatem mulieris, aliàs ſecùs, ibid. num.13. ibid.

Modus.

Modus cenſus præſcriptus à teſtatore in alienatione rei iuxta facultatem ab eo conceſſam eſt omnino ſeruandus, alias venditio eſt nulla, d.76. n.7.*Ottbobono*. 196
Modus legitimus probandi mandatum eſt etiam per præſumptionem ſecundum Rotam, d.62. n.56.*Arguelles*. 165
Modo omni meliori Clauſula operatur, vt ſi actus ſuſtineri non poteſt eo modo quo fit, valeat omni alio meliori modo, dec.95.n.23. *Meltio*. 131
Modo omni meliori Clauſula de per ſe non eſt apta vim addere, & effectum tribuere actui re-uera nullo, ibid.n.25. 130
Illinſque conceſſio facta Laicis ſemper eſt inualida, ſiue fiat per modum infeudationis; ſiue locationis, ibid.n.18. 132
Modis tribus diſtinguitur Captatoria voluntas, & qui ſint huiuſmodi, d.100.n.12.*Cerro*. 241

Moleſtia.

Moleſtiæ intimatæ procuratori non legitimo, non habentur in aliqua conſideratione, d.125.n 8. *Royas*. 280

Momentum.

Momenti eſt nullius proteſtatio afferens aliquid cum careat Iuſtificatione; ad effectum impediendi executionem ſententiæ iam antea prolatæ, d.59.n.8.*Corrado*. 157

Monaſterium.

Monaſteria aliter bonorum capacia ex diſponentium tamen ipſorum voluntate à ſucceſſione excluſa, perinde efficiuntur, ac ſi ex propriis regulis, ſeu conſtitutionibus talium bonorum eſſent omnino incapacia, d 55.n.13.*Corrado*. 150
Linea ad effectum deuolutionis emphyteuſis non poteſt dici finita per exiſtentiam in Religionis vltimæ ex ipſa, dum ſaltem eius vita durante commoditas bonorum remaneat penes monaſterium, d.79.n.7.*Cerro*. 202

Monitorium.

Monitorij reproductio non requiritur de eſſentia vbi pars citata comparet, dec.86.n.4. *Meltio*. 211
Monitorij executione actuali, & citationis reproductio non alia ratione requiritur, quam ad effectum reddendi certum Iudicem de vero, d.86. n.5.*Meltio*. 211
Monitorium reproductum, ac à die, qua fuit executum lis, quoad Reum mota intelligitur, d.72. n.2.*Ottbobono*. 187

Mons Pietatis.

Montem ad Sacrum Pietatis directus Ordo ſolutionis faciendæ, cum is, qui dirigit, habeat illam ſummam concurrétem poſtmodum tranſlatione, ſeu verſione partitæ ad fauorem illius cui ſolutio eſt deſtinata, habet vim numerationis pecuniæ ad validandum actum vbi ea de forma interuenire, d.77.n.12.*Ottbobono*. 198

Mons.

Mons Officiális conuentus poſt emanatas ſententias, eorumque conſúmatam executionem, non poteſt prætextu illarum iniuſtitiæ euitare reuelationem Monti debitam, ſed ſibi imputet, ſi tunc

tunc vocatus, paſſus eſt Montem condemnari, d.111.n.17.*Bicchio.* 261

Mora.

Mora eſt impurgabilis, nec competit inſtituto, conceſſum ſub conditione aliquid adimplendi infrà certum tempus eo elapſo, dec.95.num 33. *Meltio.* 232

Mora ceſſante non eſt locus alicui intereſſe, d.90. n.6. *Ottobono.* 220

Mora ſoluendi non eſt licita cauſa contrahendi cambium, d.104.n.12.*Bicchio.* 249

Mora per debitorem nunquam incurritur, quoties creditor de tempore ſolutionis peragendæ in deſtinato loco non exiſtat, vel ibi non elegerit Procuratorem, d.120.n.4.*Veroſpio.* 273

Mora quæcumque, licet incurſa, cenſetur remiſſa ex pecuniarum receptione abſque vlla proteſtatione, d.120.n.5.*Veroſpio.* 273

Mora ceſſante non poteſt fieri fructuum exactio, ibid.n.16. 274

Mora non eſt neceſſaria, vt fructus rei debitæ vſque ad quantitatem pretij non ſoluti ab emptore venditori debeantur, d.183.n.2.*Royas.* 362

Mors.

Mortis eius de tempore ipſis ſuperextantibus, euaneſcit fideicommiſſum, vbi hæres grauatus ſub conditione deficientiæ illius filiorum, d.59.n.14. *Corrado.* 185

Mortem probant Parochi fides extractæ in libris mortuorum, d.92.n.4.*Bicchio.* 222

Morte primogeniti, ſecundus genitus efficitur primogenitus, d.81.n.3.*Cerro.* 204

Morte aui nati longè non illi ſuccedunt in præiudicium alterius etiam remotioris tunc temporis ſuperexiſtentis, d.100.n.25.*Cerro.* 243

Morte impoſitoris vel expirat cum ipſa hypotheca vel eſt nullus, quia ab initio non naſcitur hypotheca; Cenſus vbi imponitur ſuper fundo ſubiecto fideicommiſſo, deciſ.16. num.17. *Bicchio.* 31

Mors Ciuilis monachi ob emiſſam profeſſionem æquiparatur naturali ad effectum deuolutionis emphyteuſis Eccleſiæ, d.79.n.15.*Cerro.* 201

Mulier.

à Muliere hæreditas non dicitur adita, ex ſolo mandato per eam ad adeundum dato ſine ſolemnitatibus ad obligandum mulieres, & minores neceſſariis, d.18.n.15.*Albergato.* 37

Mulieri, ac viro quando facta fuit donatio contemplatione matrimonij pro ſeipſis, ac eorum filiis ſtipulantibus, de filiis ex eodem matrimonio eſt intelligenda ſtipulatio. Hæc tamen opinio recipit diſtinctiones, & declarationes, d.87. *Ottobono.* 214

Mulier an poſſit diſponere de dote, quæ datur contemplatione Matrimonij, & filij non poſſunt in ea ius aliquod prætendere, niſi vti hæredes, ibid.n.15. 215

Mulier non poteſt matrimonio conſtante, agere contra promiſſorem dotis, nec etiam perſonali actione, ſed bene Vir, dec.108.n.7. *Bicchio.* 256

Mulier tranſiens cum viro ad eius patriam remaner ſoluta legibus loci patris ſibi odioſis, d.129. n.22.*Royas.* 288

Mulier alibi nupta, in his, quæ ipſam non ſeiungunt à ſeruitiis, & obſequiis manualibus ſemper reputatur de origine paterna, ibid. num.23. ibid.

Mulier alibi nupta, quo caſu obligetur legibus patriæ, & quocumque vadat, ſemper remaneat ſubdita illis, ibid.n.26. ibid.

Mulier nupta debet à marito alimentari, d.178. n.5.*Royas.* 357

Mulieri dos reſtitui debet, ſi ipſa ſibi eam conſtituit, d.158.n.11.*Veroſpio.* 335

Mulier ſine ſolemnitatibus à ſtatuto requiſitis contrahens non obligatur, dec.179.n.1. *Royas.* 359

Mulier & minor ſi ambo agant de damno vitando, vel lucro captando, tunc potior eſt cauſa rei conuenti, ibid.n.11. ibid.

Mulier illa non debet eſſe prioris conditionis, quæ ſeruato iuris ordine filiorum tutelam ſuſcepit, quam illa, quæ de facto adminiſtrauit, ibid. num.18. ibid.

Mutuum.

Mutuum ſimulatum nullo modo ſuſtineri poteſt, d.176.n.15.*Royas.* 356

N

Natura.

NAtura cum eius Iudicij ſummarij admittat ſolum quæ certa ſunt & liquida, nullamque probabilem recipiunt controuerſiam; exceptiones illiquidæ, ac diſcuſſionem requirentes non valent impedire immiſſionem in Saluiano Interdicto, d.59.n.12.& 13. *Corrado.* 158

Clauſula *ad habendum* appoſita in emphyteuſi in parte diſpoſitiua, intelligitur iuxta naturam contractus emphyteutici, deciſ.78. n.9. *Cerro.* 200

Ex natura correſpectiuorum, ſublato vno corruit & alter, d.192.n.3. *Royas.* 369

Neceſſitas.

Proceſſus per contradictas de Stylo Curiæ fit potius ex vrbanitate, quam ex neceſſitate, & ſubſtantia Cauſæ, d.95.n.4. *Meltio.* 229

Negatiua.

Negatiua debet concludenter probari ab eo qui ſe fundat in ea, d.52.n.9.*Veroſpio.* 138

Negatiua bene probatur ex inſpectione rei, d.156. n.1.*Carrillo.* 331

Negligens.

Negligens in arte, & officio ſuo, dicitur eſſe in culpa lata, d.111 n.22.*Bicchio.* 262

Negligentia creditoris in exigendo, facit præſumere creditum ſolutum, dec.108.num.6.7.& 8. *Meltio.* 256

Negligentia ceſſat, dum quis non valet agere, d.221.n.6.*Royas.* 276

Negotium. Negotiatio.

Negotium finitum inter ſocios, librorum inſpectio non ſuffragari poteſt pro iuſtificatione cambiorum minus legitimè receptorum, quæ à conſenſu, & voluntate partium non pendent, d.60. n.8.*Peutingero.* 160

Negotiatio pecuniæ ſuper cambiis promiſſa, facit promittentem obligatum ad eas negotiandas, alias ad intereſſe; nec curatur an negotiatus fuerit; necne, d.101.n.7.*Bicchio.* 245

Negotia noua, & cambia, in dies contrahuntur à Mercatoribus non complicatis prioribus, quæ habent ſuam particularem executionem, d.134. n.27.*Bicchio.* 250

Negotij præcedentis vigore ſoluere præſumitur,

qui breue poſt tempus ſoluit, dec.105. num.5. *Bicchio.* 251

Ei ad quem negotium ſpectat, res acquiritur, d.108. num.4. 356

Negotiationis vnius debitum partitæ concernentes non debent trahi ad alia negotia diuerſa, d.114.n.8. 366

Negotiari ſolitus Mercator nec ipſe poteſt petere intereſſe pro tempore futuro, d.117.n.5. *Cerro.* 269

Nepos.

Nepotes inſtituens ex fratre dicitur agnitionem conſeruare, d.100.n.21. *Cerro.* 353

Nomen.

Nomine proprio facultas percipiendi fructus decimales prohibetur Laicis per Cuncil. Lateranen. d 95.n.13. *Moltio.* 230

Nomine proprio ſubſcriptio ſimplex in litteris cambij denotat obligationem contractam, dec. 98.n.7. *Veroſpio.* 334

Nomine proprio licet actus geſtus adſcribitur præambulo decreto, ibid.n.9. 234

Nominis deſcriptio dominium concludere non valet inter conſanguineos, inter quos nomen adhiberi ſolet in re ad alterum conſanguineum ſpectante, d.52.n.3. *Veroſpio.* 137

Nominatio.

Nominatione, tractatu, præſtatione alimentorum, educatione, ac communi reputatione, & fama apud omnes, & ſignanter apud omnes, &c. filiatio probatur.

Et quid non ſolum contra parentes ita tractantes, & denominantes, ſed etiam contra tertium præſertim aliis concurrentibus, dec.83. n.4. *Cerro.* 206

Nouatio.

Nouationem, vt inducere poſſit, & ſolutio crediti habeat vim ſolutionis in emptione, quid requiratur ad hoc, d.13.n.1. *Veroſpio.* 24

Nouatio tunc dicitur inducta, quando prima obligatio transfunditur in ſecundam, dec.115.n.6. *Celſo,* 363

Nouatio non cenſetur inducta, dum contractus compatiuntur ad inuicem, nec ſecundus alteri aduerſatur, d.120.n.13 *Veroſpio.* 374

Concurrente multo magis voluntate contrahentium nouationi contraria, ibid.n.14. ibid.

Nouatio non poteſt dici facta, niſi contractu effectum fuerit ſortitum, dec.149.n.31. *Veroſpio.* 318

Nouatio requirit implementum contractuum in eo qui illius exceptionem opponit, ibid. n.32. ibid.

Nouatio donec effectuetur remanent iura primæ obligationis, ibid.n.33. ibid.

Notarius.

Notariorum, & Cauſidicorum loci, et atteſtationibus licet extraiudicialibus. Stylus fori in ordinariis probatur, d.78.n.4. *Cerro.* 199

Notarius ſucceſſor poteſt extrahere inſtrumenta rogata per anteceſſorem, d.154.n.2. *Bicchio.* 328

Contra Notarios atteſtantes, quæ vera non ſunt, relaxatur mandatum pro damnis, quæ tertius patitur propter eorum non veras atteſtationes, d.177.n.1. *Royas.* 356

Notarij debent eſſe attenti, & diligentes in faciendis atteſtationibus, ibid.n.3. ibid.

Notarij tenentur ad damna & intereſſe, ſi aliquod damnum ex eorum iniuriâ, culpâ, vel facto ſequatur, ibid.n.3. ibid.

Notarij ſucceſſoris aſſertioni quòd inſtrumentum fuerit repertum inter rogitus Notarij defuncti, an ſtandum ſit; vel facienda ſit recognitio, ib. n.4.5. ibid.

Notarij negligentia non debet præiudicare veritati, ibid.n.6. 1319

Notarius poſtquam fidem fecit de inſtrumento, ſi deinde fuerit deperditus rogitus exiſtens in folio volanti, hoc partibus nocere non debet, ib. num.10. ibid.

Notitia.

Notitia pacti deuolutionis requiritur ad hunc effectum in Emphyteuta, certa, explicata, & indubitata, ita quod nullo modo excuſari poſſit, d.51.n 28. *Corrado.* 136

Notitia Authoris primi inueſtiti non probata de aliquo pacto inueſtitutæ præſumitur ignorantia in illis, qui ſucceſſerunt in locum illius, ibid, num.29. 136

Notula.

Notulæ per creditorem traditæ, adeo vt ſtandum ſit, donec contrarium concludenter probetur, d.77.n.7. in fine. *Ottbobono.* 197

Nullitas.

Deliberatio pro manutentione ſufficit quod non conſtet clarè, & notoriè, de nullitate, & iniuſtitia deliberationis ex iiſdem actis, d 77. n.2. *Ottbobono.* 197

Nullitatem tollendam citatio generalis ſufficit ex defectu Citationis, d.95.n.2. vide etiam n.5. *Moltio.* 229

Nullitas poſſeſſionis impedit quin poſſit mutari cauſa poſſidendi, d.97.n.6. *Veroſpio.* 233

Nullitas mandati, in ſubſequutæ etiam ſubbaſtationis influit nullitatem, dec.64.n.1. *Veroſpio.* 170

Numeratio.

Numerationem dotis, Confeſſio ſimplex facta à viro, aliunde non iuſtificata non probat, d.22. n.1. *Corrado.* 45

Numerationis vim habet pecunia ad validandum actum, vbi ea de forma interuenire debet. Ordo ſolutionis faciendæ ad Sacrum montem Pietatis directus; cum his, qui dirigit, habeat ibi illam ſummam concurrente poſtmodum tranſlatione, ſeu verſione partitæ ad fauorem illius cui ſolutio eſt deſtinata, d.77.n.22. *Ottbobono.* 198

Numerus.

Numerus pluralis ſaltem duo comprehendit, d.141. n.16. *Cecchino.* 305

Nundinæ.

Nundinarum ſcartafaccium non facit fidem, niſi ipſis completis; quia tunc partitæ non poſſunt variari, d.104.n.1. *Bicchio.* 249

Nundinas eſſe completas, & Bilancia ſingulorum Bancheriorum ritè proceſſiſſe idem ſunt, ibid. num.2. ibid.

Pro ſecundis, & vlterioribus nundinis cambia regularia prohibentur, vt illicita, dec.104. n.13. *Bicchio.* ibid.

In cambiis & nundinalibus, & irregularibus, ſeu intercalaribus requiritur iuſtificatio, ibid.n.14. ibid.

Pro debito in nundinis contracto executiuè proceditur, d.161.n.16. ibid.

Oblatio.

O

Oblatio.

OBlatio & exhibitio oiſi ad actum producatur, nihil ponit in eſſe, d.34.o.4. *Cerro.* 92

Obligatio.

Sripulatio pro omnibus quorum intereſt contenta in obligatiooe camerali ooo ſuffragatur, niſi illis de quorum commodo agitur, vel ab illit cauſam habentibus, d.3.o.13. *Bicchio.* 7

Obligatio ſimpliciter facta à debitore de ſatiſfaciendo Creditoribus Creditoris extenditur etiam ad non expreſſe nominatos, d.4.o.8. *Meltio.* 10

Obligatio magis attenditur in cauſis executiuis, & ſummarie commiſſis, quam ipſa petitio vnde non quid Actor petierit, ſed quid ei deberi probatum fuerit conſideratur, d.4.n.11. *Meltio.* 10

Exceptiones extrinſecæ altiorem indaginem requirentes non valent retardare executionem obligationis Cameralis, ibid. num.17. 11

Mandatum executiuum vigore obligationis Cameralis relaxatum, vbi per ſententiam vel decretum eſt vulneratum, non extenditur ad vulnerandam ipſam obligatiooem Cameralem, ibid.n.19. 11

Obligatio in forma Cameræ paratam habet executiooem, d.7.n.1. *Dunozet, Decano.* 14

Obligatio præciſa, & coactiua non ſuſpenditur nec minuitur per facultatem commodum Creditoris reſpicientem, licet dicat illa ſe velle vel declaratione, ibid.n.3. 15

Apocha mutui ſimulata, nullam meretur executiooem, licet ſit obligatione Camerali munita, d.8.n.1. *Otthobono.* 16

Fideiuſſor adminiſtrationis pro reliquatu fideiuſſiſſe cenſetur. Et eo magis vbi verba continent expreſſam obligationem reddendi rationem; clare cõuincunt promiſſionum quod Adminiſtrator reliquatum reſtituet, d.9. n.2. *Otthobono.* 17

Solutio in adminiſtratione debet in dubio referri ad obligatiooem ſoluendi pecunias exactas; non autem ad obligationem ſoluendi reliquatum, ibid.n.15. 17

Mandatum executiuum relaxatur vigore inſtrumenti vbi legitur pactum executiuum, licet non fuerit expreſſe clauſula guarentigia aut obligationis Cameralis, & de iure communi, d.73.n.2. *Arguelles.* 190

Venditor promittens manutenere rem venditam liberam & expeditam ab omnibus Iuribus, & Actionibus ſub clauſulis obligationis executiuis, ſi poſtmodum detectum fuerit ſuper illum fuiſſe hypothecam, iure merito condemnari poteſt ad depooendam ſummam pretij habiti pro cautione, & indemnitate emptoris, donec res vendita ab onere liberetur, d.75.n.12. *Cerro.* 194

Obligatio Cameralis habet paratam executionem, & ideo eius vigore agitur executiuè, d. 62. n.7. *Arguelles.* 163

Actio vel obligatio in contractu conditionali non oritur ex conditionis implemento, ſed ex præambula conditionali diſpoſitione, ibid.n.28 164

Simplex ſubſcriptio in litteris cambij denotat obligationem proprio nomine contractam, d.98.n.7. *Veroſpio.* 234

Epiſtola verbis Aulicis, & Officioſis conſcripta nooinducit obligationem ſcribentis, ib.n.10. 234

Eueniente conditione Caſuali obligatio retrotrahitur ad initium conuentionis hypothecæ, d.99.n.6. *Coccino Decano.* 236

In Obligatione de non contraueniendo donationi cenſetur repetita conditio de qua in donatione principali, ibid.o.23. 239

Obligatio, & alij Actus præiudiciales facti per Carceratum nullius ſunt roboris, d.21. n.2. *Otthobono.* 43

Obligatio non valet neque ſubſcriptio, neque recognitio, neque actus ſimiles facti à debitore in Carceribus exiſtente, ibid.n.6. 43

Extrema Saluiani ſunt. Creditum cum hypotheca. Poſſeſſio debitoris de tempore obligationis, & poſſeſſio præſens detentoris conſequendi, vnde dirigitur actio: quibus concurrentibus immiſſio eſt concedenda, d.23.n.1. *Otthobono.* 49

Creditor ſub obligatione Camerali poteſt eligere vnum ex pignoribus debitoris ſibi bene viſum pro ſatisfactione ſui Crediti, d.34.n.14. *Cerro.* 92

Saluianum intrat vbi ex Clauſula Conſtituti cum hypotheca, & obligatione bonorum concurrentibus extremis, d.85.n.1. *Celſo.* 216

Obligatio defendendi, &c. in forma communi, &c. & Iutis, &c. comprehendit etiam litis ſuſceptionem refectionemque damnorum ac intereſſe, &c. & plenam indemnitatis conſeruationem, d.55.n.13. *Corrado.* 148

Obligatio de euictione ſe extendit etiam ad reſtitutionem fructuum paſſam per euictum, d.56.o.1. *Corrado.* 152

Mandatum poteſt relaxari contra eum qui ſuſcepit in ſe iudicium ac defenſionem cauſæ cum propria obligatione penes acta ex eodem proceſſu pro indemnitate ſuccumbentis, ibid.n.4. 152

Extrema requiſita in Saluiano ſunt poſſeſſio bonorum de quibus agitur in obligato de tempore obligationis, moderna poſſeſſio illius cum quo iudicium intentatur, d.57.n.1. *Pettingero.* 154

Obligatio Cameralis dat executionem paratam, ibid.n.2. 154

Conditio quando cenſeatur appoſita executioni non obligationi, d.14.num. 15. *Terracinen.* 27

Obligatio pupilli oriens ex contractu quando non eſt noua, ſed prouenit ex cauſa præcedentis obligationis nullis indiget ſolemnitatibus, d.15 n.9. *Meltio.* 27

Obligatio ſocij ligat conſocium inſolidum, d.102. n.1. *Celſo.* 246

Obligatur ſocius cum contractus fuit initus intuitu ſocietatis, ibid.n.2. ibid.

Obligatio non vulneratur per clauſulam, *Siquid. exequendum*, ea enim ſolutio ſuſpendit mandati executionem, donec de illius iuſtitia cognoſcitur, ibid.o.2.

Obligatis expreſsè bonis hæredi à defuncto com-

petit hypotheca creditoribus contra ea, d. 110. n. 3. *Cerro.* 259

Obligati cum ſunt plures, non dicuntur ij inuicem fideiuſſores eiuſdem ſummæ, niſi pro eadem perſona, & eadem ſumma, apud eundem, eodem tempore, vel ſaltem contemplatione mutui periculi fideiuſſerint, ibid. n 2. ibid.

Cum obligatio prima transfunditur in ſecundam, tunc Nouatio dicitur inducta, d. 112. n. 6. *Celſo.* 263

Si in obligatione exiſtit pecunia, illa eſt reſtituenda, non autem quantitas, ibid. n. 8. ibid.

Obligatum eſſe debet de iure ipſi cedenti nomen quod cedit & quidem de ceſſionis tempore, ad hoc vt cedendu dicatur ſatisfacere, & ſe liberet ab obligatione, d. 115. n. 6. *Beuilaqua.* 267

Obligatio omnis tollitur ſolutione eius, quod debetur. d. 120 n 1. *Veroſpio.* 273

Ad obligationis notam cenſetur facta ſolutio, ib. n 9.

Obligatio fideiuſſorum reſtringitur ad ea, quæ ratione officij perſona ad illud aſſumpta facere tenebatur, d. 111. n. 10 *Bichio.* 261

Obligatio fideiuſſoria non extenditur ad pertinentia partim ad vnum officium, partim ad aliud, vel per accidens cum eodem officio coniuncta, ibid. n. 11. ibid.

Obligatio de reſtituendo prioribus, & potioribus ſemper exequi poteſt contra obligatos, cum conſtat de prioritate, & potioritate, & in inſtrumentis productis obligatio Cameralis reperitur, d. 112. n. 2 *Celſo.* 263

Obligatio Cameralis habet executionem paratam d. 136. n. 5. *Royas.* 599

Obligatio facta in carcere ad fauorem creditoris, ad cuius inſtantiam debitor detinebatur carceratus nullius eſt roboris, vel momenti. Intellige concluſionem procedere, vbi debitor iniuſtè carceratus detinebatur, ſecùs ſi iuridicè, & validè, n. 3. 4. & 5. *Carillo.* 322

Obligatio ſi non impletur, committitur ſtipulatio ad damna, & intereſſe in eum caſum concepta, d. 173. n 3. *Royas.* 351

Sub obligatione Camerali, quod veniat hypotheca, dubitari non poteſt, d. 174. n. 3. *Royas.* 353

Obligationis primæ ſubſtantia, dum deficit, deficere quoque debent aliæ obligationes ab ea originatæ, d. 176. n. 3. *Royas.* 355

Obligatio filiifamilias, ſine conſenſu Patris non tenet, d. 176. n. 1. *Royas.* 355

Sub obligatione ad damna, & intereſſe venit etiam reſtitutio pretij, ibid. n. 7. ibid.

Obligatio de aliquid agendo ad omne mandatum Iudicis, intelligitur de mandato iuſto, & valido, d. 164. n. 56. *Royas.* 343

Obligatio reddendi rationem tranſit ad hæredes, d. 181. n. 5. *Royas.* 362

Obſeruantia.

Obſeruantia in quacumque materia eſt adeo efficax in declarando, & interpretando vt etiam propriè verborum ſignificationi præferri debeat, d. 7. n. 7. *Dunozet Decano.* 15

Confeſſio ac declaratio partis quæ ex obſeruantia ſubſequuta deprehenditur in materia probationis Teſtis depoſitioni præualet; ibid. n. 12. 16

Obſeruantia ſubſecutiua contractus declarat contrahentium intentionem, d. 38. num. 15. *Meltio.* 101

Ex communi vſu, & obſeruantia vbique ferè recepta circa formam contrahendi in ſimilibus negotiis, d. 5. n. 10. *Corrado.* 148

vnus actus non poteſt inducere obſeruantiam quæ pro ſequentibus ſufficientem tribuat interpretationem, d. 81. n. 8. *Cerro.* 204

Obſeruantia mittendi citationem, vtpotè omninò contraria diſpoſitioni iuris nedum Ciuilis, & Canonici, ſed etiam diuini, quamuis interpretatiua debet eſſe legitime reſcripta per ſpatium 40. Annorum, d. 81. n. 9. *Cerro.* 204

Pro obſeruantia interpretatiua ſufficit vnus actus, d. 95. n. 18. *Meltio.* 530

Primogenituræ obſeruantia declaratur, d. 86. n. 15. *Meltio.* 213

Obſeruantiæ veritatem demonſtrat, d. 126. n. 1. *Royas.* 281

Obſeruantia ſubſecuta deſeruit pro interpretatione d. 140. n. 17 *Cerro.* 304

Obſeruantia ſubſecuta plurimum deſeruit in materia extinctionis iurium, ibid. n. 18. ibid.

Obſeruatio.

Validitas ſententiæ probatur ex proceſſu in quo conſtat de iuriſdictione mandantis, & citationibus, ac obſeruatione terminorum ſubſtantialium, d 86. n. 3. *Meltio.* 315

Odium.

Odium conceptum contra virum ob tranſitum ad ſecunda vota non extenditur ad filios ex eodem matrimonio procreandos, d. 84. n. 11. *Royas.* 210

Officium.

Dos non debet conſtitui in creditis ex ſocietatibus officij, & ſimilibus, vt cum plurimum ſint difficilis exactionis, & ideò in his terminis habentur ac ſi non exiſterent, d. 16. n. 23. *Bicch.* 55

Officiorum ratione, vna perſona poteſt repræſentare vices plurium, non alias, d. 104 n. 5. & 6. *Bicchio.* 259

Officium ſuſcipiens quatenus eſt obligatus, catenus etiam tenentur eius fideiuſſores, d. 111. n. 10. *Bicchio.* 261

Aliud eſt delinquere in officio, aliud delinquere occaſione officij, ibid. n. 19. 262

Officium computiſtæ eſt ſubducere rationes; & calculare, ibid. n. 11. 261

Officij partes quæ ſint, demonſtrat conſuetudo; & qualis, ibid. n. 4.

Officij fines excedens locatos, actione ex contractu locati non caret, d. 161. n. 17. *Bicchio.* 262

In officio manuali non cenſetur quis voluiſſe erogare magnam ſummam pecuniarum, cum altera die poſſit ab illo amoueri, d. 150. n. 14. *Meltio.* 351

Officialis.

Officialis fideiuſſor non tenetur, ſi officium pro quo fuit præſtita fideiuſſio, aliquam præſtiterit errandi occaſionem, d. 111. num. 12. *Bicchio.* 261

Officialis Montis conuentus poſt emanatas ſententias, eorumque conſummatam executionem, non poteſt prætextu illarum iniuſtitiæ euitare releuationem Montis debitam, ſed ſibi imputet, ſi tunc vocatus, paſſus fuit Montem condemnari, ibid. n. 17. 262

Officialis dicitur in culpa, quando non facit illud quod fieri eſt conſuetum, ibid. d. 111. n. 25. ibid

Officiali

Officialis alicuius loci, ſi atteſtetur aliqnem non poſſidere, reſtringitur ad eundem locum & non tolli, eundem alibi non poſſidere, d. 179. n. 15. *Royas.* 359

Onus.

Onus aſſumendi cognomen, & Inſignia familiæ indicat teſtatorem voluiſſe illam ſemper & perpetuo conſeruate, d. 100. n. 27. *Cerro.* 243

Oppoſitio.

Sententia ſecunda lata non poteſt validitas primæ controuerti, cum oppoſitio illius debuiſſet fieri ante ſecundam ſeotentiam, d. 77. n. 16. *Otthobono.* 198

Oratio.

Orationis copulatinæ vna pars declarat alteram, d. 126. n. 7. *Royas.* 282

Ordo.

Partita libri baptiſmalis magnum præber pro deſcripto argumentum filiationis io ordine ad probationem, d. 83. n. 2. *Cerro,* 206

Ordo ſucceſſiuè vocationis cenſetur repetitus inter deſcendentes ſecundi, & vlteriotis geoti, neque plus videatur tribuere remotiotibus quam proximioribus magis dilectis, d. 100. n. 17. *Cerro.* 142

Ordo ſolutionis faciendæ ad ſacrum montem Pietatis directus cum is, qui dirigi habeat ibi illam ſummam cooeurrente poſtmodum tranſlatione, ſeu verſione partita ad fauorem illius cui ſolutio eſt deſtinata; habet vim numetationis peconiæ ad validandum actum, vbi ea de forma interuenire debet, d. 77. n. 12. *Otthobono.* 198

P

Pactum.

PActum de renouando appoſitum in Inueſtitura operatur, vt proximiori debeat inueſtiri emphyteuſi ex quadam æquitate deſumpta ex doctrina Bart. tam de iure quam ex iodulto Pontificio, d. 38. o. 10. *Meltio.* 101

Pactum ſpeciale conuentum in inueſtitura conſenſum domini directi interuenire debere ante alienationem, vel in actu alienationis faciendæ, ſub pœna deuolutionis intelligendum videtur de alienationibus puris, & abſolutis non autem de illis quæ factæ fuerunt ſub expreſſa reſeruatione dominij, & conſenſus Domini directi, cum clauſula, & non alias, &c. d. 51. n. 24. *Corrado.* 136

Pacta hoiuſmodi in hac præſertim materia odioſa & præiudiciali ſtrictè intelligi debent, & in dubio contra ſtipulantem, ibid. n. 27. 136

Notitia pacti deuolutionis requiritur ad hunc effectum in Emphyteuta certè explicata, & indubitata, ita quod nullo modo excuſari poſſit, ibid. n. 28. 136

Pacta executiua poſita in inſtrumento venditionis iuxta formularium, ac ſtylum Notariorum Ciuitatis Mediolani continent facultatem apprehendendi bona venditoris eaque etiam iure pignoris retinend. pro defenſiooe, ac obſeruantia cooocenta, d. 55. n. 4. *Corrado.* 147

Pactum quod res emphyteutica non poſſit deuenire ad manus mortuas, nec minus io illas poteſt transferri pro aſſequenda exiſtimatione, quia pactum huiuſmodi reſiſtit æſtimationi, d. 78. n. 26. *Cerrò.* 161

Pacta quæ contra ius & bonos mores non ſunt, debent ſeruari, d. 73. n. 4. *Arguelles.* 190

Statutum ad pactum valet argumeotum, & è contra ſaltem affirmatiuè, ibid. n. 11. 190

Pacta inſolita appoſita, & cautionum ſolitarum omiſſio in contractu dat causam magnam inuerisimilitudini, quæ plurimum obtinet, vt ipſe contractus claudicet, d. 22. num. 9. *Corrado.* 43

Pactum de retrouendendo tanquam onus, ac ſeruitutem quandoque præſeferens minuit verum rei valorem, d. 24. n. 32. *Corrado.* 56

Pactum de retrouendendo vbi non eſt abſolutum ac indefinitè conuentum, ſed ad certum, tempus reſtrictum non ſolet ipſius rei æſtimationem minuere vltra ſextam partem ex ſententia Rotæ, ibid. n. 34. 56

Pactum comprehendens etiam incognita plenam parat ſecuritatem, d. 25. n. 15. *Corrado.* 60

Pactum reſolutiuum non operatur deficiente conditiooe, ſub qua conceptum fuit, d. 25. n. 22. *Corrado.* 60

Stante pacto inito de fœmina proximiore inueſtienda ſi alius inueſtiatur, inueſtitura redditur ineffieax, d. 29. n. 21. *Meltio.* 81

Ciuilis poſſeſſio quæ reſultat ex pacto conſtituti ſemper amittitur, vbi conſtituarius patitur alium poſſidere, & negligit capere naturalem poſſeſſiooem, d. 43. n. 11. *Ghiſilerio.* 116

Pactum cum locatore poteſt initi, vt teneatur de leuiſſima culpa, d. 111. n. 20. *Bicchio.* 262

Pactum perſonale ne ſcilicet aliquid à perſona petatur, non liberat ab hypotheca, ſed ſolum ab actione perſooali, d. 133. n. 4. *Cornelio.* 295

Pactum appoſitum in reſtitutione dotis non cenſetur appoſitum reſpectu quantitatis dotis, ſed reſpectu temporis, d. 196. n. 7. *Royas.* 372

Pactum de retrouendendo tranſit ad hæredes, d. 174. u. 8. *Royas.* 353

Pactum de retrouendendo, tanquam iodiuiduum, poteſt à quolibet ex hæredibus exerceri, d. 174. n. 9. *Royas.* 353

Pactum omoino ſeruandum venit, d. 196. n. 2. *Royas.* 372

Parens.

Renunciatio alicuius quantumuis ampla non excludit renunciantem à lucro ſibi obuento ob tranſitum parentum ad ſecunda vota, d. 84. n. 12. *Royas.* 210

Pars.

Conceſſio nulla in parte ſubſtantiali in totum corruit ratione connexitatis & indiuiduitatis, d. 95. n. 24. *Meltio.* 232

Monitorij reproductio non requiritur de eſſentia, vbi pars citata comparet, d. 86. num. 4. *Meltio.* 211

Circonductio citationis non pendet à voluntate partium, ſed Iudicis, d. 78. n. 6. *Cerro.* 199

Cooſeſſio qualificata partis recipitur in poſſeſſorio iudicio fauore poſſidentis abſque vlla qualitate vitij, d. 11. n. 2. *Meltio.* 20

In partium facultate non eſt facere licitas vſuras de iure prohibitas, d. 117. n. 5. *Celſo.* 269

Partes denuo citandæ ſoot ad effectum vt reuideatur, Deciſio de Rotæ ſtylo, d. 116. n. 7. *Beuilaqua.* 268

à Partis maioris debiti confeſſione deducitur præſumptio veritatis etiam reſpectu reſidui, d. 118. n. 5. *Meltio.* 270

Pater,

Pater.

Acquiſita per filium degentem ſub patria poteſtate cum pecuniis à patre profectis patri ſunt quæſita pleno iure, d.76.num. 11. *Ottobono.* 196

In donatione facta Patri abſque mentione filiorum filiæ tam primi quam ſecundi matrimonij, poſſunt conſequi contingentem ſibi portionem rei donatæ, d.87.n. 5. *Ottobono.* 214

Additio quæ deſumitur ex poſſeſſione Patris bonorum hæreditariorum nomine filij intelligitur ad fauorem ſolius maſculi, licet adſint, & fœminæ, ſtante Statuto fœminarum excluſiuo, d.50.n.21. *Cerro.* 131

Pater per ſpuriorum legitimationem non poteſt priuare legitimam ſobolem debita portione, d.54.n.18. *Corrado.* 144

Teſtator inſtituens filios alterius poteſt prohibere vſumfructum hæreditatis Patri, d.46.n.10. *Corrado.* 121

Pater non poteſt filium grauare in legitima & ſi fuiſſet grauatus reiicitur onus, d.127.n.1. *Ghiſilerio.* 283

Pater præſtans breui manu alimenta filiæ, non cenſetur hoc feciſſe omnino obligandi ſe ad præſtationem alimentorum, d.178.n.15. *Royas.* 358

Patrimonium.

Patrimonia cenſentur diuerſa reſpectu diuerſorum Territoriorum, d.129.n.18. *Royas.* 288

In patrimoniis ſitis in diuerſis Territoriis in vnoquoque patrimonio ſeruandum eſt ſtatutum loci in quo degit, ibid.n.19.20. ibid.

Participatio.

Participatio commodi proprietatis in hæreditate filiis relicta ſatis reſultat, & euidenter probatur in Patre ex inſtitutione ipſius in vſufructu cum plena bonorum adminiſtratione ac ab omni redditionis rationum, ac confectionis inuentarij plena liberatione, d.46.n.7. *Corrado.* 121

Particula.

Particula copulatiua, & quam naturam habeat, & quomodo diſtinguatur *à particula ſiue*, d. 14. n.30. *Terracinen.* 26

Partita.

Partitæ diuerſæ dignoſcuntur ex ſummarum diuerſitate, d.106.n.2. *Bicchio.* 252

Partitarum diuerſitas probat litteras reditus, etſi non verſemur in antiquis, ibid.n.19. 253

Maxime attenta punctuali earum diſtinctione in ſingulas ferias, cum annotatione temporum, & ſubordinata confirmatione, ibid.n.20.

Partitæ relatæ ad debitum vnius negotiationis non ſunt trahendæ ad diuerſum negotium, d.114.n.8. *Celſo.* 266

Partitæ antecedentes præſumuntur ſolutæ, cum pro vltima ſit quietantia cum verbis, *Pro reſiduo*, d.118.n.1. *Meltio.* 270

Partita extracta parte citata per Notarium ex libro Mercatorum, facit plenam probationem, d.181.n.4. *Royas.* 361

Partita Gabellæ cambiorum ſolum probat denunciationem reſpectu intereſſe gabellarum; non autem numerationem pecuniarum, d.188. n.4. *Royas.* 366

Partita computi libri alicuius contra ſcribentem probant, præſertim ſi fuerint ab eo producti, d.189.n.1. *Royas.* 367

Partita non probata non eſt in conſideratione, d.191.n.3. *Royas.* 368

Paupertas.

Paupertas ſatis dicitur probari cum iuris communis præſumptioni conueniat & veriſimilis admodum ſit, ac proinde ad perſuadendum iudicis animum ſufficienter iuſtificatur, d.22.n.7. & 8. *Corrado.* 45. & 46

Paupertas ad effectum arguendæ concluſionis in inſtrumentis dotalibus ſatis dicitur probata ex leuioribus probationibus ſatis etiam multis adminiculis conſtantibus, quæ iuris communis præſumptioni conueniunt, & maximè veriſimiles ſunt, d 23.n.6.7. & 8. *Corrado.* 49. & 50

Paupertas alicuius ex quibus probetur, d. 168. *Veroſpio.* 335

Paupertas non probatur ex atteſtationibus, quia fines ſimplices non faciunt fidem, d. 178. n. 9. *Royas.* 357

Teſtes vt probent paupertatem, debent coarctare negatiuam, quòd quis aliquid habere non poſſit, quin ipſi ſcirent, d 178.n.10. *Royas.* 388

Pauper ad effectum non alendi vxorem dici non poteſt, qui habet dotem maternam, licet extra locum, & eſt muſicus, & eſt induſtria præditus ac vxorem, totamque familiam laudabiliter diu aluit, d.178.n.11. *Royas.* 358

Paupertas excluditur, dum probatur antecedens alcodi facultas, & nullam cauſam ſuperueniſſe docetur, ibid.n.13. ibid

Patruus.

Confeſſio facta filiationis à Patruo conſtituit Nepotem, in quaſi filiationis poſſeſſione contra ipſum confitentem, & illum pro tali denominantem, d.83.n.8. *Cerro.* 207

Pecunia.

Expreſſio cauſæ in inſtrumento cenſus præbet coniecturam verſionis pecuniarum in cauſam expreſſam, d.16.n.26. *Bicchio.* 31

Anterior creditor ſolum perſonalem habens regulariter non poteſt auocare pecunias poſteriori ſolutas, d.18.n.4. *Albergato.* 36

Creditor anterior etiam cum ſola perſonali poteſt auocare pecunias poſteriori ſolutas ex cauſa dotis, & lucri, ibid.n.6.7. 36

Probatio verſionis pecuniarum in cauſam in inſtrumento cenſus expreſſam reſultat ex vicinitate contractus cenſualis, & actus de quo fuit cauſa expreſſa, d.16.n.28. *Bicchio.* 32

In deliberationis actu præſens pecunia de iure requiritur, d.77.n.11. *Ottobono.* 198

Facultatem recipiendi pecuniam ſub intereſſe cambiorum conceſſam ſub aliqua conditione: purificatio conditionis, & facultatis executio debet concedenti intimari tum pro iuſtificatione mandatarij, tum pro indemnitate mandantis, vt ille poſſet vel pecunias aliunde ſub leuioribus fortè vſuris vel aliter prouidendo grauiores cambiorum euitare, vel ab eis demum ſe eximere, & liberare, d. 60. n.6, *Pemingero.* 159

Mandatum relaxatum ad effectum deponendi pecunias pro illis poſtea conſignandis de iure conſolit vtrique parti, & omnibus intereſſe habentibus, d.4.n. 18. *Meltio.* 11

Mandatum

Mandatum de conſignando denegari non poteſt quotieſcumque conſtat pecunias ſequeſtratas ſpectare ad debitorem,d.5.n.2.*Dunozet Decano.* 12

Pecuniæ in banco dicuntur eſſe in dominio illius ſub nomine cuius ſunt deſcriptæ, ibid. n. 3.4.5, 6.7.& 8. 12

Cambia non debentur niſi ea pecunia numerata,& effectiuè non niſi debentur cambia, quò ſuper cambiis negotiari poſſit,d.7. n.13 *Dunozet Decano.* 16

Pecunias negotiari promittens,ad id tenetur;alias ad intereſſe nec curatur , an fuerit negociata, d.101.n.9.*Bicchio.* 245

Pecunia dicitur extare, perinde ac ſi nunquam conſignata fuiſſet,cum appoſita eſt clauſula, *Ad omne mandatum Domini,* d. 112. num. 3. *Celſo.* 261

Pecunia ſi eſt in obligatione,illa venit reſtituenda, non autem quantitas,ibid.n.8. ibid.

Pecunia debetur rei,ſi ipſa res præſtari non poteſt, ibid.n.9.

Pecunia otioſa eſſe non ſolet penes Mecatores, d.117.n.6.*Celſo.* 269

Ea pecunia debentur fructus quando illa ea pacto debet inueſtiri,ibid.n.12.*Celſo.* 269

Pecuniæ fructus non poſſunt à creditore prætendi,quando non ad debitorem , ſed ad illud ſpectat onus inueſtiendi,d.117 n.15.*Celſo.*

Pecunia alicui ſoluta incontinenti fit accipientis ita vt nullatenus condici,aut vendicari poſſit, d.139.n.7.*Royas.* 302

Pœna.

Pœnæ ſecundo nubentium quoad ſucceſſionem in bonis filij non habent locum niſi in prouenientibus ex paterna ſubſtantia,d.42.n.16.& 19. *Bicchio.* 113

Pœnæ ſecundò nubentium fauore filiorum inductæ non militant in bonis aliunde quam ex parte quæſitis,d.ibid.n.44. 114

Pœna incurri non poteſt ſtante bona fide d. 139. n.6. ibid.

Pœnitentia.

Pœnitentiæ non eſt locus quando ſumus in contractu nominato,etiamſi res ſit integra,d. 149. n.18.*Veroſpio.* 318

Penſio.

Fructus præſumuntur à detentoribus bonorum percepti in illa quantitate ad quam aſcendit annua penſio locationis per aliquod temporis ſpatium continuatæ, d.6. n.4. *Dunozet Decano.* 13

Primus conductor quando poſt ſolutionem pecuniarum in cauſa penſionis factam à ſecundo conductore continuat retinere rem locatam poteſt condemnari ad ſolutionem penſionum poſtea decurſarum,d.15.n.14 *Melzio.* 27

Peritus.

Relatio ſecunda periti,& ſi poſt ſententiam conformis primæ ante ſententiam in proceſſu exiſtente non vti noua probatio , ſed cum validatio eius primæ delucidatio reputatur, d.58.n.6.*Veroſpio.* 155

Peritus ad certam peritiam, electus extendendo fines officij ſui , nullam reddit ſuam peritiam, d.21.n.7.& 8.*Ottobono.* 53

Periti relatio extraiudicialis non valet,d.114.n.17. *Celſo.* 266

Item ſi ſit erronea,ibid.n.18.

In reſpicientibus peritiam mercaturæ , ſolet Rota ſequi iudicium Mercatorum,d.111.n.28. *Bicch.* 262

Peritos conſulere valens,iuris ignorans non excuſatur,d.101.n.23.*Bicchio.* ibid.

Periti relationis acceptatio,conſtito de notabili errore non præiudicat,d.156.n.7.*Carillo.* 331

Periti circa ſolidationem computorum, quid agere debeant,n.8.9.& 10,*Ghiſilerio.* 325

Periculum.

Euictionis periculum ſolum excuſat emptorem retinentem pretium à mora non autem à fructibus compenſatiuis, d.61. n.4. *Veroſpio.* 161

Periculum , ſeu riſicum capitalis in ſe ſuſcipiens ſimpliciter;intelligitur de periculo contingente extra naturam negotij,d.101.n.20. *Bicchio.* 246

Periculi omnis in ſe ſuſceptio eſt illicita, & vſuraria conuentio,ibid.n.26.

Periculum amiſſionis pecuniæ reſpectu nominatorum , *Staro del credere* ,perſonæ prodeſt,ibid. n.25.

Periculi mutui contemplatione non dicitur acceſſiſſe fideiuſſor,niſi ab initio fuiſſet conuentum, quod alius detur fideiuſſor,d.111. n. 2. *Bicchio.* 261

Perſona.

Dictio ſupradicta eſt perſonaliſſima & reſtringit diſpoſitionem ad perſonas contemplatas, nec vltra eas extenditur , d. 100. n. 4 *Cerro.* 240

Qui non renunciat ſub pacto , vt certæ perſonæ conſtituatur,ſed approbat voluntatem futuræ diſpoſitionis iam ſibi declaratam , non captat liberam tentandi facultatem, d. 100. n. 14. *Cerro.* 241

Vna perſona non poteſt,plurium vice fungi,d.104. n.5.*Bicchio.* 249

Poteſt tamen , cum perſona conſideratur ratione officij,quia cum vna perſona poſſit habere plura officia,poteſt ea plurium vices repræſentare, ibid.n.6.

Perſonæ Mercatorum ſcribentium cenſentur repræſentatæ in perſonis illorum,quorum nomine,& in quorum debitum cambia con[illegible]hunt, d.108 n.11.*Bicchio.* 258

Perſona defuncti,etiam ſine bonis , in hærede repræſentatur,d.107.n.21.*Bicchio.* 255

A perſonę obligatione,quæ gerit officium,regulatur illa fideiuſſorum in tali cauſa,ib.d.111.n.10. 261

A perſonis vilibus , dum publica vox , & fama ortum habuit,non attenditur,d.168.n. 13. *Royas.* 346

Permutatio.

Reſciſſa permutatione vnuſquiſque ex permutantibus redit ad ſua bona,d.190. n. 1. *Royas* 368

Petitio.

Libellus,& petitio quando continet duo capita ad fundandam intentionem actori, & iudex in corpore ſententiæ libello fauorabilis vnum dumtaxat expreſſerit,cenſetur etiam de ſecundo intellexiſſe, vt illi ſententiam plenius conformaret,d.79.n.17.*Cerro.* 201

Pignus.

Saluianum licet ſit interdictum adipiſcendæ poſſeſſionis,eſt tamen de pignoribus id eſt

de poſſeſſione rerum obligatarum, d. 19. n. 13. *Corrado.* 39

Executio mediante captione pignorum non eſt neceſſe, quod præcedat ex primo decreto adiudicationem quotieſcumque bona adiudicata reperiuntur iam ſuppoſita pignori, & hypothecæ ad fauorem creditoris, d. 66. n. 17. *Meltio.* 171

Aliud dici poteſt reſpectu adiudicationis pignoris prætoris, ibid. n. 18. 175

Pignore conuentionali ceſſante præcedere debet executio ex qua formatur pignus prætorium, ibid. n. 19. Autor. ibid. 175

Creditor ſub obligatione camerali poteſt eligere vnum ex pignoribus debitoris ſibi benè viſum pro ſatisfactione ſui crediti, d. 34. n. 14. *Cerro.* 92

Pignora pecunia ſoluta ipſo iure ad dominium reuertuntur, d. 35. n. 10. *Peutingero.* 95

Pecuniæ etiam pignori dari poſſunt, d. 5. n. 8. *Dunozet.* 12

Excluditur poſſeſſio portionum ex petita earundem interioſſione, d. 9. n. 1. *Veroſpio.* 18

Plures.

Ex pluribus contrauenientibus attenditur ſolum contrauentio primi, nec defectus ſecundi habetur in conſideratione, d. 113. n. 8. 264

Cum plures ſunt obligati, hi non ſunt inuicem fideiuſſores eiuſdem ſummæ, niſi pro eadem perſona, & eadem ſumma, apud eundem, eodem tempore, vel ſaltem contemplatione motui periculi fideiuſſerint, d. 111. n. 2. *Bicchio.* 261

Poſitiuus.

Poſitiui loco aliquando lex adhibet ſuperlatiuum, d. 111. n. 7. *Bicchio.* 261

Poſſeſſio.

Præceptum de diſcedendo è domo ſupponit poſſeſſionem in præceptore, d. 11. n. 4. *Meltio.* 20

Poſſeſſio titulata non titulatæ, præfertur in iudicio poſſeſſorio, ibid. n. 6. Autor. ibid. 21

Sequeſtrum iudicis ritè, & rectè procedentis turbat poſſeſſionem naturalem, & ciuilem, ibid. n. 7. 21

Poſſeſſor lite pendente non eſt remouendus à ſua poſſeſſione, ibid. n. 11. *Meltio.* 21

Poſſe... conſtitutarij compatibilis eſt cum poſſeſſione alterius, imo alium poſſidere ſupponit, d. 16. n. 11. *Bicchio.* 30

Immiſſio ex vtili Saluiano interdicto obtinetur probari extremis neceſſariis in poſſeſſione in reo conuento nec non creditor cum hypotheca, d. 16. n. 13. *Bicchio.* 30

Saluianum licet ſit interdictum adipiſcendæ poſſeſſionis, eſt tamen de pignoribus id eſt poſſeſſione rerum obligatarum, d. 19. n. 3. *Corrado.* 38

In Saluianum ceſſante immiſſionis cauſa ex ſatisfactione crediti, illi qui poſſidebant ſunt proculdubio reintegrandi ad eorum priſtinam poſſeſſionem, & contra delegantem reſtitutionem datur actio ſpolij, d. 82. n. 1. *Otthobono.* 205

Confeſſio filiationis facta à Patruo conſtituit nepotem in quaſi poſſeſſione filiationis contra ipſum confitentem, & illum pro tali denominantem, d. 83. n. 8. *Cerro.* 207

Immiſſus in poſſeſſionem auctoritate Iudicis ritè, & rectè procedentis, debet manuteneri, d. 84. n. 2. *Royas.* 209

Locatio non probat poſſeſſionem, dum penſio non probatur recepta, d. 97. n. 5. *Veroſpio.* 235

Poſſeſſio emphyteutæ probatur ex locationibus rei emphyteuticæ continuatis & effectum ſortitis, d. 67. n. 1. *Celſo.* 177

Poſſeſſio apprehenſa propria auctoritate, & ſine citatione dicitur clandeſtina, & turbatiua, d. 67. n. 4. *Celſo.* 177

Mandatum de manutenendo conceditur exiſtenti in poſſeſſione ipſa probata, ibid. num. 3. *Celſo.* 177

Qui interim debet in ſua poſſeſſione manuteneri ibid. n. 8. 177

Aditio hæreditatis non transfert in adeuntem naturalem bonorum poſſeſſionem anteaquam fuerit actualiter apprehenſa, d. 59. n. 9. *Corrado.* 158

Conductor agnouit poſſeſſionem ex parte locatoris, d. 3. n. 30. *Bicchio.* 8

Ius dominij ſuperueniens adminiſtratori illico mutat cauſam poſſeſſionis ex iure adminiſtrationis in ius proprij dominij, & poſſeſſionis, d. 4. n. 13. *Meltio.* 10

Contumacia poſſeſſoris, ſiue detentoris bonorum ſatis excuſatur ob quamlibet cauſam etiam probabilem, & coloratam quam haberet contradicendi, d. 36. n. 15. *Corrado.* 98

Sententia non purgat malam fidem poſſeſſoris, d. 53. n. 9. *Arguelles.* 139

Rota non onerat bonæ fidei poſſeſſores in fructibus, qui percipi potuerunt quando violenti non fuit, ibid. n. 32. ibid. 141

Poſſeſſor malæ fidei eſt condemnandus ad fructuum etiam non exactorum, & qui poterunt exigi reſtitutionem, quando debitores minus idonei aperiantur. ibid. n. 55. ibid. 141

Poſſeſſor eſt citandus in iudicio immiſſionis, d. 66. n. 3. *Meltio.* 174

Poſſeſſor cum titulo eſt legitimus contradictor ad impediendum iudicium executiuum immiſſionis, d. 76. n. 13. *Otthobono.* 196

Poſſeſſio debitoris in Saluiano Interdicto, probatur ex inſtrumento venditionis, d. 119. n. 4. *Albergato.* 271

Poſſeſſio rei conuenti in eo iudicio iuſtificatur ex inſtrumento locationis, iuncta ſuſtentatione litis ibid. n. 5. ibid.

Poſſeſſione anterior eſt manutenenda, d. 143. n. 1. *Veroſpio.* 308

Poſſidens cum titulo eo magis venit manutenendus ibid. n. 2. ibid.

Poſſeſſionem animo retinens poteſt obtinere manutentionem aduerſus poſſidentem naturaliter ibid. n. 6. ibid.

Poſſeſſio capta poſt interpoſitam appellationem excuſari non poteſt à vitio attentatorum, ibid. n. 7. ibid.

Poſſeſſio de tempore obligationis probanda venit, vt obtineatur in iudicio Saluiani, d. 146. n. 3. *Cerro.* 313

Poſſeſſio item aduerſarij de tempore motæ litis, quæ probatur ex ipſa litis ſuſtentatione, ibid. n. 4. ibid.

Poſſeſſio alicuius bene probatur, ex quo contra ipſum fuit obtenta aſſociatio, d. 148. n. 6. *Cerro.* 317

Poſſeſſione bonorum locatorum data, penſiones præſumuntur à locatore exactæ, ibid. n. 7. ibid.

Ita vt ſufficiat ſemel locata fuiſse domus, niſi ex aduerſo probetur, deinde domum remanſiſſe vacuum

vacuam, ibid.num.8. ibid.
Poſſeſſor auctoritate Iudicis ritè & rectè procedentia priuati poteſt ſua poſſeſſione, d.150 n 4. *Meltio.* 320
Poſſeſſio anterior alicuius probatur ex mandato, ſubhaſtatione, & deliberatione contra eum factâ, d.172.n.1. 350
Poſſeſſio probatur ex inſtrumento adeptæ poſſeſſionis, d.172.n.2. ibid.
Poſſeſſio modernæ partis probatur ex ſuſtentatione litis, quæ iunctis adminiculis ſufficit in Iudicio reintegrationis, ibid.n.3. ibid.
Poſſeſſione quis priuatur mediante deliberatione rei poſſeſſæ factâ à Iudice, ibid.n.4. ibid.
Poſſeſſor authore prætore iuſte poſſidere cenſetur niſi de nullitate, & iniuſtitia ſententiæ clarè doceatur, d.193.n.1.*Royas.* 370
Poſſeſſio ex actu nullo non poteſt validè acquiri, d.152.n.6.*Ghiſilio.* 324
Poſſeſſio legitima in iudicio attendenda venit, ibid.n.6.
Poſſeſſio capta vigore mandati de adiudicando, non eſt valida, ſi non fuerit ſeruatis ſeruandis obtentum, ibid.n.12. 325
Poſſeſſio quando non dicatur conſiderabilis ad effectum obtinendi in ſpolio, ibid.n.14. 325
Poſſeſſio ſi ſit in certa ratione loci, & quotæ, non poteſt dici valida, ibid.n 15. ibid.
Et maximè ad effectum obtinendi aliquam reintegrationem; ibid n.16.
Poſſeſſor mediantibus ſententiis contra eum prolatis, ſpoliatur omni poſſeſſione, ibid.n.17.
Poſſeſſionem quam quis acquiſiuit authore Prætore, non dicitur ſpoliaſſe, ibid.n.18. ibid.
Et probari debet poſſeſſio rei controuerſæ quoad debitorem, de tempore contractæ obligationis, d.160.n.3.*Royas.* 338
Poſſeſſio rei conuenti in iudicio Saluiani probari poteſt ex litis ſuſtentatione, iunctis adminiculis, ibid.n.3. ibid.
Poſſeſſionem domus accipiens titulo ſubconductionis, non poteſt interuertere poſſeſſionem locatoris, cùm pro eo cenſeatur poſſidere, dec.165. n.5.*Royas.* 344
Poſſeſſio probatur ex ſequeſtro petito contra poſſidentem, d.170.n.3.*Royas.* 347
Poſſeſſio probatur ex confeſſione aduerſarij, ibid. num.4. ibid.
Poſſeſſor anterior, qui non habuit ſe pro ſpoliato venit manutenendus, d 170.n.10.*Royas.* 348
Poſſeſſio poſterior rei conuenti in iudicio Saluiani probatur ex clauſula, *conſtituti*, in eius fauorẽ in inſtrumento appoſita, d.174.n.5.*Royas.* 353

Poſſibilitas.

Poſſibilitas deducendi non attenditur in iudiciis executiuis, ſed quid fuerit deductum, d.142.n.4. *Royas.* 370

Poſſeſſorium.

Confeſſio qualificata partis recipitur in poſſeſſorio iudicio fauore poſſidentis abſque vlla qualitate vitij, d.11.n.2.*Meltio.* 20
Probationes leuiores ſufficiunt in poſſeſſorio iudicio ad conſequen. mandatum manutentionis, ibid.n.54.*Meltio.* 22
Sequeſtrum præmittitur contra ſuccumbentem in cauſa; non tamen in iudicio poſſeſſorio, ibid n 10. 11.*Meltio.* 21
Interpratio voluntatis teſtatoris ex coniecturis adducta vbi ſubdubia admittenda non eſt in poſſeſſorio ſummarioque Saluiani iudicio, d.59.n.16.*Corrado.* 159

Poteſtas.

Voluntas quandoque metitur à poteſtate, d.12. n.7.*Cerro.* 22

Præiudicium.

Sententia non poteſt tranſire in Iudicatum contra non citatos, & ſuper articulo iudicato intereſſe non habentes, nec illis vllum poteſt inferre præiudicium, d.54.n.8.*Corrado.* 143
Cedens iura non poteſt eis amplius vti ſuper re ceſſa in præiudicium ceſſionarij, & cauſam habentium ab eo, d.19.n.13.*Corrado.* 39
Nati longè poſt obitum Aui non illis ſuccedunt in præiudiciũ alterius etiam remotioris tunc tẽporis ſuperexiſtentis, d.100.n.25.*Cerro.* 143
Præiudicium non fit tertio ex confeſſione facta inter debitorem, & creditorem; ne ſit in eorum poteſtate creditores circumuenire, d.101. num.1. 245
Præcipuè cum eſt decocturus, ibid.n.2.

Præſentia.

Præſentia vel ſcientia contrahentium generaliter in implemento conditionis non eſt neceſſaria, d.62.n.26.*Arguellez.* 164
Præſentia partis ſupplet defectum citationis, d.66. n.15.*Meltio.* 175
Præſentia in actu ſtipulationis inſtrumenti arguitur ex verbis illius, d.126.n.10. *Royas.* 282

Prælatio.

Præfertur hypotheca tacita dotis anterioribus creditoribus; qui habent expreſſam in bonis quæſitis à debitore poſt ipſius dotis hypothecam, d.110 n.7.*Cerro.* 259
Cum de prioritate alterius, & potioritate apparet, exequi poteſt obligatio de reſtituendo in eum caſum facta, maximè ſi in inſtrumento viget Cameralis Obligatio, d.112.n.2.*Celſo.* 263

Præſcriptio.

Præſcriptio contra hæredem non inchoatur niſi ab aditione hæreditatis, dec.41.n.18. *Corrado.* 110
Præſcriptionem opponens tenetur principium ac finem temporis neceſſarij pro eius complemento probare, d.41.n.19.ibid. 110
Præſcriptio interrumpitur ex actis, & inſtãtiis Iudicialiter factis etiam ſimilibus præſcriptioni, detrahendum eſt tempus popillaris actionis illius contra quẽ prætenditur, d.41.21 22.ib.110.& 111.
Præſcriptio non datur contra actionem non natam, neque intrat in vitam illius qui eſt in mala fide, d.57.n.4.5.*Peutingera.* 154
Præſcriptio Statutaria non habet locum in actione reali, d.33. *Ottobono.* 70
Reſtitutio in integrum aduerſus præſcriptionem competit probabili ignorantiæ, ibid. num.7.
Scientia tutoris in illa re cuius implementi durat tempus poſt finitam tutelam non debet illi in negligentiam imputari, ſi finita tutela inde ſequatur minori aliquod præiudicium, maximè in terminis præſcriptionis, dec.33. n.31.& ſeq.*Ottobono.* 90
Scientia in fœminis non præſumitur ex retentione ſcripturarum & maximè in terminis reſtitutionis aduerſus præſcriptionem, d.43. num.17. 116

Præſcriptio ſtatutaria Vrbis, vel tricennaria ſuffragatur debitori dotis, d.107.n.7. *Bicchio.* 254
Præſcriptione poteſt debitor dotis liberari, ſed vir tenebitur vxori actione de dote, ib.n.7. *Bicchio.* ibid.
Præſcriptio non habet locum in fundo dotali, ib.n.10. *Bicchio.* ibid.
Præſcriptio nedum ordinaria, ſed nec longiſſimi temporis currit mulieri impeditæ, conſtante matrimonio, ibid.n.12. *Bicchio.* ibid.
Præſcriptio ſtatutaria Vrbis, excipit in ventre creditum dotis, ibid.n.13.
Præſcriptionem etiam tricenariam excludit mala fides debitoris, & reſiſtit etiam eius hæredi ne præſcribere poſſit, ibid n.14.
Præſcriptio non currit agere non valenti, dec.108. n.8. *Bicchio.* 256
Præſcriptione triginta annorum tollitur debitum dotis, ibid.n.12. ibid.
Præſcriptibile eſt, quod eſt alienabile, & poſt remiſſibile, ibid.n.12.
Qui præſcribi patitur, dicitur alienare, ibid.n.13.
Præſcribens ſimilis eſt ſoluenti, dec.108. num.14. 256
Præſcriptione triginta annorum omnes actiones tolluntur, ibid.n.15.
Præſcribi non poteſt fundus dotalis, ex viri negligentia, ibid.n.16.
Præſcriptio non currit, ſtante mala fide præſcribentis, ibid.n.18.
Nec hæredis debitor poteſt præſcribere ob malam fidem, ibid.n.19.
Ad præſcribendum dotis debitum, exiguntur triginta anni completi, ibid.n.20.
Præſcriptio ſtatutaria ſolutionis per lapſum triginta annorum ceſſat, quoties in contrarium viget alia præponderans præſumptio, ib. 257.
Præſcriptio locum non habet contra debitorem ex propria confeſſione conuentum, ibid n.13. *Bicchio.* ibid.
Præſcriptio inchoari non poteſt contra hæredem, qui hæreditatem non adiuit, ibid.n.14. *Bicchio.*
Præſcriptio eſt fruſtratoria, ſi ex morofitate in petendo creditum, præſumeretur ſolutum, d.109. n.18. *Celſo.* 258
Ad ſolutionum fructuum præſcriptionem requiritur ſpatium decem annorum, deciſ.111.n.1. *Royas.* 275
Solutionum fructuum præſcriptio fundatur in negligentia aut mora creditoris, ibid. num.2. ibid.
In cuius pœnam talis præſcriptio eſt fundata, ibid.
Præſcriptio non currit contra non valentem agere d.111.n.4. *Royas.* 276
Præſcriptio remanet interrupta per ſolutionem partis fructuum, ibid.n.5. ibid.
Præſcriptio fundatur in negligentia, ib.n.7. ibid.
in Præſcriptione quarumque iurium requiritur ſcientia, & illa eſt probanda, ibid.n.9. ibid.
Præſcriptionis materia eſt odioſa, ibid. num.10. ibid.
Præſcriptio ſemper & quando poteſt, eſt euitanda, ibid n.11. ibid.

Præſtatio.

ad Præſtationem ſuam annuam redimendam cogi non poteſt emphyteuta, deciſ.122.n.4. *Cerro.* 277
Dominus directus aliud eſt quod titulo venditoris directum dominium, vel annuam præſtationem cedat, d.122.n.10. *Cerro.* ibid.
Et aliud eſt, quod debitor canonis det facultatem redimendi, ſeque in poſterum liberandi ab annua præſtatione, ibid.n.11. ibid.
Illatio non fit ad diuerſa, ibid.n.12. ibid.
Præſtationem annuam exiſtens in quaſi, & poſſeſſione exigendi, agere poteſt ad ſolutionem, non obſtante pendentia litis, d.131.n.7. *Cerro.* 298

Præſumptio.

Præſumptio leg. ſcripturas C.qui pot. in pign. habeantur ex pluribus colligitur ad infirmandam Apocham, d.5.n.9. *Dunozet.* 12
Præſumptio valida plurimum operatur ad mouendum animum Iudicis, d.21.n.11. *Otthobono.* 43
Paupertas ſatis dicitur probari, cum iuris communis præſumptioni conueniat, & veriſimilis admodum ſit, ac proinde ad perſuadendum Iudicis animum ſufficienter iuſtificatur, d.22.num.7. *Corrado.* 41
Simulationis præſumptio validè reſultans in actu, non eliditur per interuentum perſonæ diuerſæ, illi tamen cum quo ſimulatur coniunctiſſimè, d.23 n.14 *Corrado.* 50
Inſtrumentum ſecundum diuerſum à primo ſuper eadem re auget præcedentem ſimulationis præſumptionem, d.22.n.13. *Corrado.* 46
Probatio oriens ex inſtrumento, adminiculis, & iuris præſumptione pro actus veritate munito, præualet teſti, ipſum eſſe ſimulatum deponenti, d.24.n 35 *Corrado.* 57
Probatio filiationis reſpectu progenitoris, cum ſit, vel impoſſibilis, vel difficillima, ſolæ præſumptiones & coniecturæ admittuntur, cum iſtæ ſimul coaceruatæ, in hac materia, faciant plenam, & concludentem probationem contra quoſcumque, d 83.n.1. *Cerro.* 206
Actus diſpoſitiuus ad alium ab aliquo intentatus, quando ille poſtea abſtinuit deuenire ad actum ſecundum, non inducit aliquam præſumptionem contra ipſum quæ illi præiudicare poſſit, quoad alia inde obuenientia, d.15.n.15. *Meltio.* 27
Præſumptio pro ſolemnitate actus non iuuat, quando controuertitur adhuc illius ſubſtantia, d.17.n 9 *Corrado.* 34
Fideicommiſſarius, qui vult dotationem, ſeu alienationem ex cauſa dotis infringere, quando pro negatiua occurrit aliqua præſumptio, vt quando Pater puellæ erat pauper allegando potuiſſe dotem conſtitui aut ſolui in bonis liberis, illorum exiſtentiam, in qua ſe fundat probare debet, d.16.n.21. *Bicchio.* 31
Præſumptio, quod diſpoſitio teſtamentaria ſit facta contemplatione alterius, non tollitur ex eo quod commodum ipſius referatur in alterum concurrentibus aliis, quibus eâ rectè percipitur demonſtrationibus, dec.46.num.3. & ſeq. *Corrado.* 121
Liquidatio fructuum bonorum immobilium, fit, ad rationem quinque pro centenario, & anno, quia ex præſumptione legali tanti regulariter huiuſmodi fructus æſtimari ſolent, d.56 n.10. *Corrado.* 153
Præſumitur initus à ſocio contractus nomine ſocietatis, cum illud pertinet ad ſocietatem, deciſ.102.

Præſumitur ſolutio facta vigore præcedentis negotij, cum poſt breue tempus ab illo ſoluitur, d.105.n.5.*Bicchio.* 251
Præcipuè ſi non conſtat aliud negotium eſſe initum, ibid.n.10.
Præſumitur tutorem, pupilli creditorem, ſibi ſatisfeciſſe de debito, ex quo omnia eius bona adminiſtrauit, ſi tamen probetur tranſire ad eius manus præcisè, d.107.n.17.*Bicchio.* 254
Præſumitur ceſſio acquiſita, & ſtipulata nomine proprio, quando ipſe acquiteos etiam nomine proprio aliquid cedenti tradidit, d.108.num.2. *Bicchio.* 256
Præſumitur renunciatio vxoris à viro promiſſa tunc eſſe facta, cum adſunt ſolutiones à ſocero factæ, & ſilentium longiſſimi temporis, ibid. n.5.*Bicchio.* ibid.
Et etiam ſubſcriptio capitulis matrimonialibus ab vxore facta, in quibus ſit renuntiatio, ibid.n.26. 257
Præſumitur ex quietantia in modica ſumma, non defuturam fuiſſe etiam in maiori ſumma, ſi ea ſoluta fuiſſet, d.109 n.8.*Celſo.* 258
Præſumptio non cadit, quem ſoluere voluiſſe magnam pecuniæ ſummam ſine quietantia, ibid. num 9.
Nec quod quis voluerit ſoluere id, ad quod non tenebatur, ibid.n.10.
Præſumptio vna tollit aliam, & fortior tollit debiliorem, ibid.n.15.
Præſumptio, quæ deducitur ex tarditate petendi, eſt leuis, ibid.n.17.
Cum præſumitur ſolutum debitum ex moroſitate petendi, ſuperflua eſt præſcriptio, ibid.n.18.
Præſumitur creditor ſatisfactus ex re ad id accepta à debitore, niſi contrarium plenè, & concludenter probetur, d.114.n.1.*Celſo.* 266
Præſumitur etiam rem fuiſſe ſufficientem, quæ à debitore accepta, fuit per creditorem vendita, vt ſibi ſatisfaceret, niſi ipſe creditor probet quid ex tota re fuerit retractum, ibid.n.6.*Celſo.* ibid.
Præſumitur ſemper fuiſſe reportatam quietantiam à ſoluente, ibid.n.9. 267
Nec ſine ea præſumitur quem ſoluiſſe maximè quando ſumma ſoluta eſt notabilis, ibid.n.10.
Præſumitur ſolutio eſſe facta in cauſam debitam, dum nil aliud fuit expreſſum, ibid.n.12.
Præſumitur diuerſitas rei ex diuerſitate temporis, & ordine, ibid n.13.
Præſumitur ex immiſſione creditoris in bona debitoris, quod creditum fuerit extinctum per compenſationem cum fructibus, deciſ.116.n.3. *Beuilaqua.* 268
Vel quod ea ſint effecta diminuta, & illiquida, vt niſi iterum liquidentur non valeat affirmari de illis conſtare, ibid.n.4.
Præſumit lex in ſoluente vſuram, ipſius coactam voluntatem, ne ſcilicet moleſtetur in ſorte, d.17. n.4.*Celſo.* 270
Non præſumitur Societas niſi probetur, dec.117. n.11.*Celſo.* 269
Præſumitur ſolutio omnium partitarum etiam antecedentium, cum adeſt in quietantia verbum, *Pro reſiduo*, d.118.n.12.*Meltio.* 271
Præſumitur ex tali quietantia debitor totaliter liberari, ibid.n.2. 270
Præſumitur ex confeſſione pro maiori debiti parte, etiam veritas reſidui, ibid.n.5.
Præſumptio ſolutionis reſultat ex diligentia creditoris in exigendo ſua credita, ibid.n.6. 271
Et ex taciturnitate per multos annos, ibid.n.7.
Præcipuè in Mercatore, ibid.n.8.
Non præſumitur Mercator negligens in exactione ſui crediti, ibid.n.16.
Præſumitur omnimoda remiſſio moræ etiam incurſæ, ex receptione pecuniæ abſque vlla proteſtatione, d.120.n.5.*Veroſpio.* 273
Præſumitur ſolutio facta in cauſam duriorem, ſi aliter non ſit expreſſum per ſoluentē, ib.n.8. 274
Et ad normam obligationis, ibid.n.9.
Præſumitur accipiens literas miſſiuas abſque contradictione, conſentire & approbare contenta in illis, ibid n.2. 273
Præſumitur ſolutio eſſe facta in eam cauſam, quæ magis propornonata eſt in quantitate ſummæ pecuniæ ſolutæ, ibid.n.10. 274
Non præſumitur nouatio inducta in contractibus, qui compatiuntur ad inuicem, ib.n.13. ibid.
Præcipuè ſi voluntas contrahentium ſit contraria nouationi, ibid.n.14.
Præſumptio *l. quintus ff. de donat. inter vir. & vxor.* cuius fauore intret, d.158.n.5 *Veroſpio.* 334
Præſumptio *l. quintus ff. de donat. inter vir. & vxor.* an intret in iudicio poſſeſſorio, ib.n.7. ibi

Pretium.

Æquitas leg. curabit, declaratur obtinere locum in caſu, quo pretium penes emptorem pro ſecuritate euictionis remanſiſſet, d.16.n.3.& 4. *Veroſpio.* 161
Bona ſubhaſtata minori pretio illorum veri valoris, vendi ſolent, d.66 n.11.*Meltio.* 176
Litterarum pretium in *Statut. vrb. lib.1.c.147.* taxatur ad baiocos quindecim pro qualibet, d.77.n.5. *Otthobono.* 197
Creditor recepto pretio rei hypothecatæ eiuſdem rei commodum ſubſtantialiter conſecutum perinde, ac ſi illam penes ſe haberet, ita quod finalem adiudicationis effectum obtinuit, d.19 n 9.*Corrado.* 32.
Conſenſus præſtitus venditioni fundi hypothecati, non præiudicat reſpectu actionis ſuper pretio competenti, niſi iam conſenſum fuerit etiam diſtractioni pretij exinde redigendi, d.3. n.2.& ſeq.*Bicchio.* 6
Pro pretij reſtitutione agere poteſt emptor contra venditorem, aut pro rei conſignatione, deciſ.113.n.5.*Celſo.* 264
Pretium, non vt pretium, ſed vt intereſſe, poteſt ab ipſo venditore per emptorem repeti, re non tradita, vel euicta, ibid.n.6.
Pretij ex quantitate, arguitur quantitas rei, d.136. n.16.*Royas.* 299
Pretij argumentum poteſt deuenire ex cauſa melioramentorum & n.18. ibid.n.17. ibid.
Pretij varietatem recipit valor bonorum immobilium ex varietate temporum, ibid.n.18. ibid.
Pretia rerum quotidie variantur, non ſolùm ex tempore, ſed etiam ex loco, aut ex aliis accidentibus, d.163.n.6.*Royas.* 340

Prætor.

Pignore conuentionali ceſſante, procedere debet executio ex qua formatur pignus prætorium, d.66.n.19.*Meltio.* 175

Primogenitura.

Ex quibus dicatur quis conſtituiſſe perpetuam primogenituram inter omnes in teſtamento expreſſos, & ordine ſucceſſiuo vocatos, d.190 n.16.Auctore *Cerro.* 242

Primogenituræ dicuntur inſtitutæ pro maiori agnationis conſeruatione, ibid.num.18.& 19. *Carro.* 242

Primogenituræ vinculum diuturna obſeruantia declaratur, d.86.n.12.*Meltio.* 213

Princeps.

Opinio *Couarruuia* tenentis, hoc non procedere in Statutis conditis à principe habente iura Imperij, cum ſint licita, & honeſta reiicitur, d.73.n.55.*Arguelles.* 190

Priuilegium.

Priuilegium mulieri competens viro vergente ad inopiam, agendi vt dos ponatur in tuto pro alimoniis ſuis, & familiæ, perſonaliſſimum eſt, & nec ad filios tranſit, d.3.n.16.*Bicchio.* 8

Attentata petuntur reuocari via priuilegiata. Venientes autem ex alia via neglecta hac via attentator non gaudet illius priuilegio, d.37. n.4.*Dunozet.* 100

Priuilegium fiſci non operatur vt qui nulliter emit ſubhaſta adminium acquirat, deciſ.144.n.12. *Royas.* 309

Conquaſſantur priuilegia, quando mulier contrahit cum pupillis, d.179.n 4.*Royas.* 359

In priuilegium æqualitate, quando verſamur, tunc potior eſt, qui agit de damno vitando, d.179. n.10.*Royas.* 359

Probatum. Probatio.

Quando probatio deſumitur, ex ſola aſſertione emiſſa conſtante matrimonio, priuilegia dotis non militant, d.71.n.18.*Bicchio.* 186

Confeſſio aduerſarij quibuſcumque probationibus præferenda, d.74 n.3.*Verоſpio.* 193

Quietantia à Procuratore ſub ampliſſimis clauſulis ad exigendum, & quietandum conſtituto petacta eandem vim probationis obtinet ac ſi ab eadem principali fuiſſet conſcripta, itavt tanquam minùs legitima ad eodem impugnari nequeat, d.74.n 6. 192

Relatio periti, & calculatores de conſenſu partium electi facit probationem probatam, & omnino debet attendi donec de errore plenè, & concludenter doceatur, d.75.num.14. *Carro.* 194

Exceptio apponi non poteſt à tertio niſi concludenter per eum fiat probatio, ib.n.15. 194

Probatio mandati facta per Teſtes nihil operatur, niſi ad excuſandum procuratorem à pœna falſi, & expenſis, d.62.n.41.*Arguelles.* 164

Probatio mandati facta per Teſtes reum iuuare non poteſt ſi quando is cœperit poſtea à domino conuentus, ibid.n.42.& 46. 164

Probatio quæ reſpectu temporis dubia redditur attendenda, n.5. d.66.n.13.*Meltio.* 175

Statutum Bononiæ de probationibus, verſic. *poſſit etiam probari per Teſtes*, declaratur non habere locum in ratione adminiſtrationis, dec. 1.n 4.*Otthobono.* 4

Coniectura ex probatione contrariorum eliditur, d.3.n.10.*Royas.* 7

Probatio oriens ex inſtrumento adminiculis, & iuris præſumptione pro actus veritate munito præualet Teſti ipſum etiam ſimulatum deponenti, d.14 n.15.*Corrado.* 51

Probationes in arduis cenſentur ſufficientes, quæ haberi poſſunt ac Iudicis animum inducere ad credendum talem eſſe veritatem, procedit concluſio etiamſi agatur de probatione negatiua, ibid.n.36. 51

Non admittitur probatio vnius Teſtis nec Teſtium de auditu contra declarationem ſolemniter factam in inſtrumento, dec.31.num.10. *Corrado.* 86

Probationes non admittuntur in illa inſtantia, vbi cauſa commiſſa fuit cum clauſula *ſi quid exequendum*, d.10 n 8.limitatur, n.10.*Meltio.* 19

Debitor condemnatus quotieſcunque nouas probationes facit non impeditur creditor quin nouis iuribus, & probationibus vti valent ad elidendam probationem iam factam, ibid.n.9. 20

Inſtrumentum facit probationem probatam, deciſ.15.n.3.*Meltio.* 28

Probatio verſionis pecuniarum in cauſa inſtrumenti cenſus expreſſa reſultat ex vicinitate contractus cenſualis, & actus de quo fuit cauſa expreſſa, d.16.n.18.*Bicchio.* 32

Probationem non inducit legitima confeſſio extraiudicialis ad fauorem abſenti pro quo nemo fuit ſtipulatus, d.20.n.4.*Corrado.* 41

Æquitate canonica attenta confeſſio etiam extraiudicialis ad fauorem abſentis pro quo nemo eſt ſtipulatus plenam facit probationem, & Rota ſemper ſecuta fuit hanc opinionem, ibid. num.7.8.9.10.& 14. pag.41. & 42.

Probatio alienationis non deducitur ex inſtrumento non effectuato cum nullius ſit ad hunc effectum conſiderationis, perinde ac ſi celebratum non fuiſſet, d.41.n 9.*Corrado.* 86

Probationes in materia difficilis probationis ſunt coniecturis, ac præſumptionibus Iudicis arbitrio penſandis, d.46.n.2.*Corrado.* 109

Ex nouis probationibus ſententia poteſt iuſtificari quando agitur de illius confirmatione, non autem ſi agatur de manutentione eius; qui de tempore inſtituti Iudicij poſſidebat, d.56.n.18.*Corrado.* 99

In Iudicio poſſeſſorio leuiores probationes ſufficiunt pro iuſtificatione Dominij cum de illo tunc non agatur principaliter ſed incidenter, d.51.n 9.*Corrado.* 134

in Probationes exactiſſimè non requiruntur materiæ liquidationes, ſed leuiores ſufficiunt, d.53. n.31.*Arguelles.* 141

Liquidatio fructuum in materia euictionis ſtante ipſius temporis certitudine leuiores probationes requirit arbitrio Iudicis, d.56.n.12. 13 & 14.*Corrado.* 148

Relatio ſecunda periti, & ſi poſt ſententiam conformis primæ ante ſententiam in proceſſu exiſtenti non vti noua probatio, ſed conualidatio eiuſque primæ dilucidatio reputatur, d.58.n.6.*Veroſpio.* 155

Probatio identitatis bonorum eſt requiſitum ſubſtantiale ad obtinendam immiſſionem vigore *l. fin.C.de Ed.D.Adr.toll.*86.n.9.*Meltio.* 221

Probatum, & admiſſum in præcedentibus deciſionibus, ſuperuacaneum eſt rurſus oſtendere, d.175.n.5.*Royas.* 354

Probatio ſufficiens in cambiis non elicitur ex confeſſione, ſeu ſolidatione facta inter partes, ne ſub prætextu tali, aperiatur via fraudibus, & vſuris, d.101.n.4.*Bicchio.* 245

Probanda ſunt cambia à creditoribus, qui ſunt actores, ibid.n.5.*Bicchio.* ibid.

Dans pecunias ad cambiũ, non tenetur probare illas fuiſſe ad cambium negotiatas, ibid.n.8.

Probanda eſt, per procuratorem executio mandati ſibi commiſſi; alias condemnandus, ibid. num. 9.

Probatur tranſmiſſio pecuniæ ad nundinas ob cambia, ex litteris reditus, d. 1. n. 11.

Ad effectum vt mandatarius condemnetur in certa quantitate, loco damnorum, & intereſſe, debet mandans probare quantum fuerit ex cambiis perceptum ab aliis, poſt illud mandatum ſuſceptum, d. 16. n. 14.

Probatur ex ſolidatione creditum in ſummam quæ fuit firmata in ſolidatione, d. 103. n. 1. *Celſo.* 248

Præſertim cum cauſa crediti fuit in ſolidatione expreſſa, ibid. num. 2.

Probatur debitum ex ſolidatione, quoad ſummam in ea firmatam, ibid. n. 1.

Probatur debitum, ſeu creditum ex verbo; *Reſto debitore*, ibid. n. 3.

Probat ſcartafaccium cum nundinæ ſunt completæ, non tamen ante, d. 104. n. 1. *Bicchio.* 249

Probatur mandatum procuræ per Epiſtolas: dum & per eas dari poteſt, ibid. n. 7.

Probans mandatum adimpletum à ſe, poteſt agere contraria actione mandati, d. 4. n. 26. 8

Probatio ſolutionis cambiorum facienda eſt ab affirmante, non à negante, ibid. n. 18. 8

Probatur ſolutio ex confeſſione partis, d. 105. n. 7. 251

Et ex quietantia, ibid.

Probatur tranſmiſſio litterarum cambij ex litteris reditus, d. 106. n. 5. *Bicchio.* 252

Probare pro tertio contra tertium non poſſunt litteræ mercatorum ſcriptæ ad extraneum, ib. n. 9.

Probant tamen cum ſint ſcriptæ ad ipſos contra quos agitur, & ab ipſis producātur, ib. n. 10. ib.

Probantur litteræ redditus ex eo quod Campſerius in nundinis recepit, acceptauit, & adimplevit litteras *d'Andata*, d. 106. n. 14. *Bicchio.* 254

Probatio talis, non eſt coarctata ad vnum, vel alterum probationis genus, ibid. n. 15.

Probatio talium litterarum poteſt deſumi ex copiis litterarum in libris Mercatorum regiſtratis, quæ probant, ibid. n. 16.

Maximè concurrentibus adminiculis, quæ efficiunt vt etiam in caſibus habentibus à lege, vel ſtatuto præſcriptum certum genus probationis, aliud genus admittatur, ibid. n. 17.

Probatio ſupradictarum litterarum poteſt etiam elici è libro nuncupato *Scartafaccio*, qui completis nundinis fidem facit, ibid. n. 18.

Probantur etiam ex multiplicitate partitarum, etiam ſi non verſemur in antiquis, ibid. n. 19.

Præſertim attenta punctuali earum diſtinctione in ſingulas ferias, cum annotatione temporum, & ſubordinata continuatione, ibid. n. 20.

Probatio plena, vel ſaltem vehemens præſumptio deducitur ex litteris *d'Andata*, etiam abſque recognitione, concurrentibus adminiculis, ibid. num. 21.

Probatur creditum per inſtrumentum publicum, d. 107. n. 5. *Bicchio.* 12

Probandum eſt tantum perueniſſe ad manus tutoris creditoris pupilli, quod potuerit ſibi ſatisfacere, ad effectum vt excludatur à petitione contra ipſum pupillum, d. 7. n. 18. *Bicchio.* 254

Non probatur eum ſolum adiuiſſe hæreditatem, ex quo fuit per ſententiam Iudicis declaratus hæres, & bonorum poſſeſſionem accepit, ib. n. 20.

Probationem non facit Apocha abſque requiſitis leg. *ſcripturas*, *C qui potior in pignor. habe.* in d. 112. n. 5. *Celſo.* 263

Probationem crediti indubitatam, & manifeſtam facit inſtrumentum publicum, d. 114. n. 1. *Celſo.* 265

Et confeſſio partis in ipſo inſtrumento, ibid. n. 20. 266

Niſi Probetur contrarium concludenter, præſumitur creditorem fuiſſe plenè ſatisfactum ex re debitoris, per ipſum vendita ob ſatisfactionem, d. 16. n. 5. 265

Non probat teſtis deponens de ſuo intereſſe, & de ſe exonerando, d. 16. n. 11. *Celſo.* 266

Probat benè inſtrumentum diuiſionis contra diuidentes, & cauſam habentes ab eis, d. 117. n. 10. *Celſo.* 269

Probatio rigoroſa non exigitur in ſcripturis priuatis, quæ regulariter ſolent fieri abſente parte, d. 118. n. 10. *Meltio.* 271

Probatio ſimplex reſultans ex ſcripturarum comparatione admittitur in coadiuuanda finali quietantia per tutricem facta, ibid. n. 11.

Non probat teſtis de credulitate. Probat tamen in iis, quæ pendent à iudicio teſtatoris, ibid. n. 12.

Probandus eſt ſtatus rei antiquæ, vt refectio melioramentorum detur, d. 119. n. 11. *Albergato.* 272

Ad probationem melioramentorum requiritur iuſtificatio impenſi, & meliorati, ibid. n. 12.

Probationis gradum facit ſcriptura, & Epiſtola contra ſcribentem, d. 120. n. 6. *Veroſpio.* 274

Probabilitas valdè vrget ad præſumptionem inducendam, d. 126. n. 5. *Royas.* 281

Probatio incerta, & non concludens, non releuat, d. 142. n. 12. *Bicchio.* 306

Probationes ſuperfluæ non ſunt attendendæ, ibid. num. 13. ibid.

Probationes aliæ quando deficiunt, probatur ſcriptura per comparationem literarum, d. 186. n. 1. *Royas.* 364

Probationes leuiores ſufficiunt in ſummariſſimo iudicio manutentionis, d. 165. n. 4. *Royas.* 343

Probatio, fructus non fuiſſe perceptos ad ſummam conuentam, cui incumbit, deciſ. 183. n. 4. *Royas.* 362

Requiriturque ita clara, & liquida probatio, vt nullo modo offuſcari poſſit, d. 190. n. 5. *Royas.* 368

Proceſſus.

Proceſſus factus cum Procuratore pupilli à Tutoribus conſtituto ante litem conteſtatam ſine Iudicis decreto non valet, d. 28. n. 7. *Meltio.* 77

Ex ipſo proceſſu veritas ſentētiæ probatur in quo conſtat de iuriſdictione mandantis, & citationibus ac obſeruantia terminorum ſubſtantialium *iuxta dec. Verall.* 262. p. 1. d. 54. n. 1. *Corrad.* 143. d. 55. n. 1. 147. & d. 86. n. 3. *Meltio.* 213

Relatio ſecunda poſiti & ſi poſt ſententiam conformis primæ ante ſententiam in proceſſu exiſtenti non vti noua probatio, ſed conualidatio eiuſque primæ dilucidatio reputatur, d. 58. n. 6. *Veroſpio.* 155

Proceſſus per contradictas de Stylo Curiæ fit potius ex vrbanitate, quam ex neceſſitate, & ſubſtantia cauſæ, d. 95. n. 4. *Meltio.* 229

Procurator.

Solutio pecuniarum facta agenti ſeu Procuratori non eſt ex cauſa habili ad transferendum in eam pecuniarum ſolutarum domi-

nium, dec. 5. num. 2. *Dunozet Decano.* 22

Procurator in Iudicio non creditur quiſquam niſi mandatum proferatur ita vt legi poſſit, dec. 72. n. 35. & 41. 47. & 49 *Arguelles.* 187

Procuratoris declarati in Iudicio ſe nolle eſſe Procuratorem non inficit actum poſtquam eſt iam Dominus litis effectus, inuito actore qui propterea validè contra ipſum perſecutus fuit iudicium, d. 77. n. 13. *Otthobono.* 198

Procurator non dicitur qui onus ſibi de mandato non acceptato, d. 35. n. 1. *Cerro.* 214

Procurator debet reſtituere domino etiam indebitè percepta, d. 101. n. 18. 246

Procurator, vt poſſit agere contra mandantem contraria actione mandati, ſufficit ſi doceat mandatum adimpleuiſſe, d. 104. n. 16. *Bicchio.* 250

Procurator poteſt melius & pinguius meliorem faciendo conditionem principalis, adimplere mandatum, d. 148. n. 14. *Cornelio.* 317

Procurator habens mandatum imponendi cenſum ſuper bonis ipſius principalis, multò magis poteſt agnoſcere bonam fidem cenſus iam impoſiti ſuper rebus alienis, ibid. n. 15. ibid.

Et ſi aliquando procurator, vel miniſter eiuſdem perſonaliter citatus fuit. ibid.

Productio.

Productio calculi cum nihil ex aduerſo fuerit appoſitum poſt lapſum terminum ad dicendum contra iura producta tribuit ius quæſitum parti producenti, d. 77. n. 7. *Otthobono.* 197

Producens ſpecialiter in iudicio litteras cenſetur approbare omnia in illis contenta, dec. 20. n. 2. *Veroſpio.* 273

Producens inſtrumentum, ſeu ſcripturam, illam approbare cenſetur, d. 170 n. 1. *Royas.* 347

Et tenetur illi ſtare; cum amplius impugnare non poſſit, ibid. n. 2.

Prohibitio.

Prohibitio reſtricta ad certam perſonam non porrigitur ad alias, vbi etiam concurrit eadem ratio, d. 25 n. 9. *Corrado.* 60

Prohibitio facta à Teſtatore de alienandis bonis, quæ fideicommiſſo ſuppoſuit non extenditur ad præiudicium legatariorum in eodem Teſtamento, ſed videtur potius adiecta ex erronea pinguioris fortunæ credulitate, quam Teſtator in ſuo patrimonio ſperauerat, dec. 58. n. 9. *Veroſpio.* 255

Prohibitio expreſſa alienationis in emphyteuſi exercet vim præcedentis clauſulæ *ad habendum*, d. 78. n. 13. 14. 15. & 17. *Corrado.* 200

Prohibitio alienationis rei emphyteuticæ in conceſſione appoſita enervat vires præcedentium clauſularum, d. 79. n. 5. 11. 12. & 13. *Cerro.* 202

Promiſſio. Promiſſor.

Quamuis Promiſſio præceſſerit confeſſionem dotis dum receptio à viro poſt eius decoctionem emiſſa in præiudicium Creditorum fidem non facit, d. 3. n. 1. *Bicchio.* 6

Vbi verba continent expreſſam obligationem reddendi rationem clarè conuincunt promiſſionem quod adminiſtrator reliquatum reſtituat, d. 9. n. 2. *Otthobono.* 13

An extinguatur promiſſio dote promiſſa per mortem matris ſi filia prædecedat, d. 14. n. 2. *Terracinen.* 24

Dos promiſſa, & non ſoluta ad effectum lucri habetur perinde ac ſi ſoluta fuiſſet, dec. 18. num. 2. *Albergato.* 36

Paupertas mulieris præſefert magnum inuerisimile quod notabilem ſummam, ſuum ſtatum excedentem in dotem ſoluerit, vnde arguitur ſimulatio promiſſionis, d. 22. n. 8. *Corrado.* 46

Promiſſio præcedens dotis ſequentis veritatis confeſſionem comprobare ſolet, ib. n. 16. 47

Commodum cuius reſpiciat promiſſio dotis licèt ſit facta diuerſæ perſonæ ad hoc vt cognoſcatur colluſio, potiſſimum attendi debet, d. 23. n. 19. *Corrado.* 51

Promiſſio de inueſtiendo inducit contractum, & idem operatur ſi inueſtitura facta fuiſſet, & importat ſtipulationem, decis. 29. n. 12. & 13. *Meltio.* 80

Venditor aſſerens rem liberam ipſamque ſolum ſeruare promittens poteſt in caſu detecti oneris condemnari ad deponendum pretium pro cautione, & identitate emptoris, donec liberatio ſequatur, d. 32. n. 16. *Cerro.* 89

Promittens pecunias negotiari ſuper cambiis, tenetur ad negotiandum, alias ad intereſſe; nec curatur an negotiatus fuerit, necne, d. 101. num. 7. *Bicchio.* 245

Promittens reſtituere capitale, intelligitur non da toto, ſed de eo quod ſupereſt, ibid. n. 21.

Promiſſores obligantur inſolidum, ex verbo, *Cuiuſlibet*, poſito in contractu, d. 107. n. 6. *Bicchio.* 254

Promiſſio mariti de renunciatione vxoris ad fauorem dotantium, omnibus hæreditatibus paternis, fraternis, & aliis ſibi deferendis dicitur adimpleta per matrimonium, iuxta formam dictæ promiſſionis contractum, & conſummatum, ibid. n. 15. *Bicchio.* ibid.

Et ex quo non contradixit, nec aliquid ex dictis hæreditatibus petiit per ſpatium longiſſimi temporis, ibid. n. 16.

Promittens vti principalis, principaliter, & inſolidum, & ſub Obligatione Camerali, conſtituitur principalis debitor, d. 108. n. 6. *Bicchio.* 256

Promiſſorem dotis non poteſt mulier conſtante matrimonio conuenire, nec reſpectu actionis perſonalis, ſed ſolum vis, ibid. n. 7.

Promiſſio de euictione quando fuit ampliſſima, tunc qualibet euictio promiſſa cenſetur, d. 150. n. 9. *Meltio.* 321

Promittens aliquid non facere, fortiùs id tenetur ſeruare, quam ille, qui non promiſit, dec. 158. n. 23. *Veroſpio.* 335

Proprietas.

à Proprietate verborum, quando ſit recedendum d. 140. n. 19. *Cerro.* 340

Prorogatio.

in Emphyteuſi, Prorogatio gradus conceſſionis in perſonas non approbatas, ſine conſenſu non eſt admittenda, d. 38. n. 8. *Meltio.* 103

Proteſtatio.

Proteſtatio non emiſſa in actu receptionis pecuniæ, facit præſumere remiſſam fuiſſe quamcumque licet incurſam moram, d. 120. n. 5 *Veroſpio.* 273

Prouiſio.

Hominis ſpecialis prouiſio facit ceſſare prouiſionem legis, d. 157. n. 9 *Panzirolo.* 333

Publicatio.

A publicationis ſolum tempore incipiunt ligare ſtatuta, non quidem ante, d. 112. n. 14. *Bich.* 262

Pupillus.

Pupillus.

Pupillo non præiudicat confeſſio de recepto, voluntaria, & extraiudicialiter à tutore facta, deciſ. 109. n. 3. *Celſo.* 257
Pupillorum res donare eſt tutoribus, & curatoribus prohibitum, ibid. n. 7. 258
Pupillo nocere non poteſt ſimplex tutoris confeſſio, ibid
Ex pupilli facultatibus præſumitur tutor creditor ſibi ſatisfeciſſe, ſi probetur tantum ad eius manus ex ipſius facultatibus perueniſſe, dec. 107. n. 16. & 17. *Bicchio.* 254
Quod amplia ad quemlibet adminiſtratorem in bonis domini, ibid n. 4.
Pupillo non infert præiudicium confeſſio de recepto facta à tutore, dum debitor non liberatur, d. 118. n. 4 *Meltio.* 270
Limita id non procedere, quando pro corroboratione prædictæ confeſſionis concurrunt plures coniecturæ, ibid. n. 5.
Otia regens tenetur reddere rationem, d. 182. n. 2. *Royas.* 362

Q

Qualitas.

QValitas vitij reiicitur à confeſſione qualificata partis in poſſeſſorio Iudicio, fauore poſſidentis, d. 77. n. 2. *Meltio.* 198

Quantitas.

Pro concurrenti quantitate ſolùm æris alieni ex fideicommiſſo detrahendi; tenet Alienatio bonorum fideicommiſſi, d. 16. n. 30. *Bicchio.* 32
In Quantitatis proprietario ex legato cum onere, vbi valor legati relicti, iniunctum onus excedit; cauſa oneroſa non concurrit ad effectum repetendi ſolutum poſteriori creditori, dec. 18. n. 10. *Albergato.* 36

Quietantia.

Quietantia à Procuratore, ſub ampliſſimis clauſulis ad exigendum, & quietandum conſtituto, peracta: eandem vim probationis obtinet, ac ſi ab eodemmet principali fuiſſet conſcripta: ita vt tanquàm minùs legitima, ab eodem impugnari nequeat, d. 74. n. 6. *Veroſpio.* 192
Quietantia probat ſolutionem, d. 105. n. 8. *Bicchio.* 251
Quietantia ſi reperitur pro ſumma modica, etiam adeſſet in maiori ſumma ſi ea ſoluta fuiſſet, deciſ. 109. n. 8. *Celſo.* 258
Sine quietantia non eſt veriſimile quem ſoluiſſe magnam pecuniarum ſummam, ibid n 9. ibid.
Quietantia ſemper præſumitur reportata à ſoluente, d 114. n. 2. *Celſo.* 266
Et ſine quietantia non eſt veriſimilis ſolutio, præcipuè quando ſumma ſoluta eſt notabilis, ibid. num. 10. ibid.
Quietantia facta à matre nutrice, & curatrice filiorum, cum debitis ſolemnitatibus, & cum verbis, *Pro reſiduo, &c.* præſupponunt omnimodam ſolutionem aliarum præcedentium partitarum, d. 118. n. 1. *Meltio.* 270
Et mediante tali quietantia cenſetur inducta omnimoda liberatio ad fauorem ſoluentium, ibid. num. 2. ibid.
Quietantiæ duæ, quando reperiuntur circa redditionem rationis, tunc eo minùs quis poteſt cogi ad eam denuò reddendam, d. 161. n. 2. *Royas.* 339
Quietantiæ redditionum rationum habent ſtatum validitatis, donec non datur de earum inualiditate, d. 161. n. 7. 161

R

Ratificatio.

PEr Ratificationem ſubſequentem contrahentis non conualidatur contractus nullus, niſi probetur prius in ipſo plena ſcientia nullitatis, ne dum facti, ſed etiam Iuris, dec. 8. num. 10. *Ottobono.* 17
Ratificatio actus, ſemper continet in ſe conditionem, ſi aliàs firmus ſit, & validus, ib. n. 12. 17
Et ea ratione, quia ratificans potuit credere, obligationem fuiſſe validam, ib. n. 12. 17
Ratificationem partis indicant moleſtiæ iudiciales ab vna parte ceſſantes, & quòd ampliùs acta impugnari nequeant, d. 12. n. 9. *Cerro.* 22
Ratificatio idem operatur, ac mandatum, licèt ſpecialis in actis requiratur, ibid. n. 10. 22
De Ratificatione mandati procuræ, quando dicatur conſtare, d. 132 n. 1. *Ghiſilerio.* 324
Ratificatio inducitur ex taciturnitate plurium annorum, d. 184. n. 7 *Royas.* 363
Pro ratificationis excluſione ſatis eſt, dubitari poſſe de ignorantia facti, d. 176. n. 14. *Royas.* 356

Ratio.

Ratio prima in periodo teſtantis, licèt addita ſit, & ſecunda ad eius corroborationem, præſefert contemplationem teſtatoris, ac diſpoſitionis finalem, & præcipuam cauſam, d. 46. num. 32. *Corrado.* 123
Licèt ad hunc effectum ſufficeret quod eſſet æquè principalis, & coniunctim adiecta, n. 33. 123
Imo, & ſecundaria, n. 34. 123
Eoque maximè vbi ſunt commemorata merita filiorum, ob ætatis tenuitatem, nondum meritorum compotum, niſi Patris contemplatio ſuppleuiſſet, ibid. n. 35. 123
Rationes expreſſæ, & cumulatæ in teſtamento facto à muliere, cenſentur deductæ ad obtegendam, & colorandam mariti contemplationem, quando aliæ fortiores pro ea vigent coniecturæ, ac verba, quæ non ſolum ſuadent, ſed demonſtrant; principium, medium, & finem, ac totius diſpoſitionis ſubſtantiam fuiſſe in præſcripta contemplatione conſtitutā, ib. n. 39. 124
Et propterea, licet aliàs veræ forent, cum tamen ſic adiectæ cenſeantur in fraudem, ac circumſcriptionem legis; attendi non debent, ſed ſunt reiiciendæ, ibid. n. 40. 124
Ratione connexitatis, & indiuiduitatis conceſſio nulla in parte ſubſtantiali in totum corruit, d. 95. n 42. *Meltio.* 131
Ratio ſemel reddita non debet amplius reddi, d 156. n. 6. *Carrillo.* 331
Ad rationes iterum reddendas, vt quis cogi poſſit, debet conſtare de dolo certo, & euidenti; d. 161. n. 9. *Royas.* 339
Ad rationes reddendas tunc iterum, quis cogi non poterit, dum non tantùm conſtat de dolo certo & euidenti, ibid. n. 10. 161
In Rationum redditione, quando cenſeatur ſublatus omnis error, & quæcumque ſuſpicio

ſalſitatis,ibid.n.11. ibid.

Ratio ſemel reddita amplius reddi non poteſt, d.163.n.1.*Royas.* 338

Ratio non inducitur, niſi adſit in ratificante plena ſcientia omnium nullitatum tam facti, quàm Iuris,n.9.& 54.d.176.n.5.*Royas.* 355

Ratiocinium.

In ſimplex ratiocinium reſoluitur epiſtola à teſtatore ſuper ſua diſpoſitione ſcripta: ita vt haberi debeat perinde,ac ſi ſcripta non fuiſſet,vnde ſi nouam diſpoſitionem non fecit, in eadem permanſiſſe cenſetur,d.34.n.3.*Cerro.* 28

Reale.

Reale cambium dicitur quando conſtat de tranſmiſſione litterarum ad ſingulas nundinas,d.106 n.4.*Bicchio.* 252

Recambium.

Recambium dicitur nouum cambium,d.106. n.1. *Bicchio.* 252

Recognitio.

Recognoſci poſſunt ſcripturæ ſine teſtibus factæ, ſi teſtes habeant notam manum ſcribentis d.105.n.1.*Bicchio.* 251

Pro recognitis haberi ſcripturas, poteſt Iudex decernere in partis contumaciam;ibid.n.2. ibid.

Super recognitione ſcripturarum priuatarum, teſtes quomodo deponere debeant, d. 118. n. 9. *Melsio.* 271

Ceſſat quando ſumus in epiſtolis miſſiuis,& ſchedulis mercatorum, quæ ſcribi ſolent ſine vllius interuentu,ibid.n.4. ibid.

Recognitio ſcripturarum rigoroſa fieri debet in ſcripturis,in quarum confectione ſolent adhiberi teſtes,ibid.n.6. ibid.

Secus dum teſtes non requiruntur, nec ſolent adhiberi dum ſcribitur,ibid.n.7. ibid.

Recognitionis materia manus ſcribentis, ab arbitrio iudicis pendet,ibid.n.8. ibid.

Recognitio manus ſcribentis,quando fit per teſtes habentes notam manum ſcribentis, quando etiam coniunctum ſit facienda per comparationem,ibid.n.9. ibid.

Recognitio ſcripturarum per comparationem quando fit,prius debet conſtare de certitudinali alicuius ſcripturæ ad quam eſt facienda comparatio,ibid.n.10. ibid.

Fraudibus vt occurratur in materia recognitionis ſcripturarum, eſt adhibenda omnis diligentia, ibid.n.11.ibid.

Recognoſcitur bene ſcriptura per teſtes habentes notam manum ſcribentis ſecundum obſeruantiam Rotæ,& maxime concurrentibus adminiculis,n.141.n.7.*Cecchino.* 309

Receptio.

Receptio ſolutionis ab alio, quam à debitore, regulariter non inducit liberationem ipſius debitoris, deficientibus requiſitis neceſſariis ad delegationem inducendam,d.15. n.12. *Melsio.* 27

Quod procedit etiam in receptione nouæ obligationis, deficientibus requiſitis neceſſariis ad nouationem inducendam,ex quo tunc cenſetur potius facta cumulatiue,ibid.

Receptionis confeſſio per tutorem non præiudicat pupillo, niſi pro ea parte qua fuit realiter ſoluta per debitorem,d.118.n.5.*Melsio.* 270

Recipiens litteras miſſiuas ſimpliciter,& ſine contradictione videtur conſentire, & approbare contenta in illa,d.120.n.2. 274

Ex receptione pecuniæ abſque vlla proteſtatione ſubſequuta,mora quæcumque licet incurſa, remiſſa cenſetur,ibid.n.5.

Reconductio.

Reconductio rei locatæ intelligitur facta cum eadem penſione,& ſub eiſdem pactis, & obligationibus poſitis in primo contractu,d.15. n. 6. *Melsio.* 28

Reformatio.

Reformatio Pauli V.tit de notariis Tribunal.n.37. § ad rogandum, *Diſponit quod Notarij teneantur ad damna,& intereſſe,ſi quid male ab eis geſtum fuerit*,d.16.n.1. 357

Reintegratio.

Poſſeſſio ad effectum reintegrationis expoliati, ſatis probatur ex ipſo iudicio contra eam per expoliantes inſtituto, mandatoque retro ac relaxato,d.36.n.25.*Corrado.* 99

Reintegratio iniuſtè ſpoliati, non impeditur niſi ius præſenti ſpoliantis euidenter conſtet per confeſſionem partis, vel rem iudicatam, aut aliam æque indubitatam probationem, alias enim dici non poteſt conſtare de iure, vel non iure alterius partis, quamdiu contrarium probari valet,d.36.n.29. 100

Reintegratio, quæ competebat auctori, competit etiam eius hæredi, n.15.d.172.n.14. 350

ad Reintegrationem agens probare tenetur duo extrema nempe poſſeſſionem anteriorem ſuam, & iuniorem aduerſarij,ibid.n.13. 350

Reintegratio competit,quando Iudex nullus procedit,d.163.n.9.*Royas.* 345

Reintegratio competit contra ſpoliationem,d.187. n.2.*Royas.* 369

Relatio.

Relatio ſecunda periti,etſi poſt ſententiam, conformis primæ ante ſententiam in proceſſu exiſtenti,non vti noua probatio, ſed conualidatio, eiuſque primæ dilucidatio reputatur, d.85. n.7. *Veroſpio.* 155

Adeoque pro adiudicanda probatione iuſtitiæ ſententiæ admitti debet,ac ſi tunc temporis fuiſſet in actis producta, ibid.

Relatio ſupponit relatum in referente,ita vt pacta in antecedenti inueſtitura, ad quam præſens relationem habet,cenſeantur in hac repetita: perinde ac ſi etiam in iſta eadem fuiſſent appoſita, d.78.n.25.*Cerro.* 201

Legalis prohibitio per relationem ad antiquas inueſtituras, iuncta prohibitioni contrahentium explicitæ,ne bona emphyteutica Eccleſiaſtica relinquantur, & deueniant ad aliam Eccleſiam,interdicit omnem,& quamcunque potentiam alienandi dicta bona vſque ab initio, ita vt nullo vnquam tempore, & ad nullum effectum illa à monaſterio poſſint acquiri, & apud ipſum retineri, d. 70. n. 11. *Cerro.* 202

Relatio periti, & calculatoris de conſenſu partium electi,facit probationem probatam,& omnino debet attendi donec de errore plenè, & concludenter doceatur, d.32.n.15.& 17.*Cerro.* 89

Relatio reſtringitur ad immediate expreſſa, d.108. n.1.*Bicchio.* 256

Referre

Referri debent ſingula ſingulis,ibid.n.3. ibid.

Referri debet ſolutio ad cauſam capteſſam,d.112. n.7.*Celſo.* 263

Relatio periti extraiudicialis non valet, d. 114. n 17.*Celſo.* 266

Item cum eſt erronea,ibid.n.18

Relatio operatur vt omnes conditiones, & qualitates cenſeantur ſpecialiter expreſſæ, & inſertæ in datione in ſolutum,d.115.num. 7.*Beuilaqua.* 267

Relatio peritorum ſine die,menſe,& anno, nec in actis producta non eſt in conſideratione,d.190. 0.6.*Royas.* 368

Remedium.

Remedium ſubſidiarium reſtitutionis in integrum,eatenus competit minori,quatenus habere uon poteſt recurſum contra tutorem, ſcientem & negligentem ,occaſione palſæ præſcriptionis,d 33.n.13.*Otthobono.* 90

Remedij *l. fin. Cod.de edict. Diu. Adr.toll.* interd. adipiſcendæ, quod hæredi ſcripto competit, extrema ſunt:exhibitio teſtamenti non aboliti, aut cancellati:docere de obitu teſtatoris, & de identitate rei,d.76 n.1.*Otthobono.* 195

Remedium vtilis Saluiani, competit contra poſſeſſores vigore hypothecæ,d.95.n.1.*Peutingero.* 229

Remedium ſubſidiarium non datur, quoties competit ordinarium & n.11.d. 139 n. 10. *Royas.* 302

Remedium poſſeſſorium non datur contra factum iudicis, niſi iniuſtitia,& nullitas ſit ita patens vt nulla ratione poſſit velari, d. 15c. n.6. *Meltio.* 320

Remedium reintegratorium non competit contra poſſidentem authore Prætore,ibid n. 10. *Ghiſilerio.* 325

Remiſſoria.

Remiſſoria denegatur,tum ob vehementem ſuſpicionem calumniæ, tum ob minorem ſubornationis teſtium,d.135.n.8. 398

in Remiſſoria petenda calumniæ vehementis ſuſpicio arguitur, ex quo plures teſtes iam fuerunt examinati, & nihil fuit probatum, ibid.num.9. ibid

Remiſſoriam ſuper eiſdem articulis Rotæ,quando ſoleat concedere,ibid.n.10. ibid.

Remiſſoriam vt concedat Rota ſuper eiſdem articulis, requirit vt maior explicitus non ſit in cortice verborum,ibid.n.10. ibid.

Remiſſoria quando datur ſuper eiſdem articulis, articuli noui quid comprehendere debeant, ibid n.12. ibid.

Remiſſoria non conceditur poſtquam teſtificata ſunt didicita,d.135.n.13.14. 298

Quod procedit etiam ſi ſint didicita teſtificata alterius partis ſolum,ibid.n.15. ibid.

Remiſſoria ſine dubio conceditur, quando materia articulata eſt releuans,d.159. num. 1.*Royas* 336

Remiſſoria ſuper omnibus articulis conceditur ſtante releuantia vnius articuli,ibid.n.12. 337

Remiſſoria datur in materia prophana in qualibet inſtantia,etiam ſine fumo,ibid.n.13. ibid.

Remiſſoria non conceditur quando materia articulata tendit ad probandum delictum, & quando id non ſit verum,ibid.n.14. ibid.

Remiſſoria conceditur ſine retardatione executionis,ibid.n.17. ibid.

Religio.

per Religionis ingreſſum vltimi ex linea inueſtiti, ipſa linea,ad effectum deuolutionis emphyteuſis,non poteſt dici finita; dum ſaltem eius vita durante, commoditas bonorum remaneat penes monaſterium,d.79.n.7.*Cerro*,201. n. 2. declaratur,n.ſeq.

Remiſſio.

Remiſſio crediti contracti ſapit naturam donationis, & eius effectum operatur confeſſio de recepto,d.109.n.6.*Celſo.* 258

Renouatio.

Renouata, & continuata præſumitur locatio ſemel facta,eadem penſione, ſeu affictu:ea diſpoſitione tam iuris communis,quam ſtatuti Bononien.d.6.n.3.*Decano,* 13

Renouationi emphyteuſis vt ſit locus res debet ad dominum directum eſſe reuerſa,d.58. n. 19. *Meltio.* 156

Renouandi, nec alienandi in extraneos facultas non tribuitur in emphyteuſi Eccleſiaſtica, vigore clauſularum *Ad habendum, & in perpetuum* in inueſtitura appoſitarum, quæ debent intelligi iuxta naturam contractus,cui adiciuntur,d.79.n.2.*Cerro.* 202

Renunciatio.

Renunciatio facta per fœminas dotatas, de omnibus bonis paternis,maternis, & fraternis, quæ quomodocumque, & qualitercumque tam ex teſtamento, quam ab inteſtato, ac alia quauis cauſa prætendere poſſint,&c. clauſulis ampliſſimis, & generalibus concepta. Reſoluitur in pactum de non ſuccedendo eiſdem, in quorum hæreditate nullum ius, ob dotem receptam, nec competebat,nec competere poterat, d. 84. n.8.*Royas.* 209

In renunciatione, non requiritur inſinuatio, quæ fit de hæreditate incerta, & nondum quæſita,ſuper qua nullum ius, nec in re, nec in ſpe,renuncianti competebat, ibid.n. 10. 209

Renunciatio materna, non valet præiudicare filiis venientibus ex perſona propria, ob præcedentiam matris, ibid.n.13.declaratur.n.14.

Eoque magis,dum renuncians promiſit pro ſe, & hæredibus,n.15. 210

Renunciatio ab vxore facienda ſecundum viri promiſſionem in capitulis matrimonialibus adſcriptam cenſetur facta,vel remiſſa ſtante longiſſimi temporis ſilentio, & iunctis ſolutionibus à ſocero factis, nunquam petita dicta renunciatione,d.108.n.25. *Bicchio.* 257

Et ex eo quod ipſa mulier dicta capitula ſubſcripſit,ibid.n.26. ibid.

Renunciare iuri quæſito,& nolle acquirere paria non ſunt,d.257.n.7.*Panzirolo.* 339

Renunciatio reuiſionis computorum redditur nulla,ſi renuncians ſit minor 25.annorum, d. 161. n 4.*Royas.* 339

Renunciatio aliqua, quod fuerit tantùm verbalis, ex quo ſatis conuincatur,d. 171. num. 8. *Royas* 351

Repetitio. 352.

Repetitio ceſſat,ex cauſa ſecuta, ob quam cauſam quid datum eſt,d.114.n.7.*Celſo.* 265

Repetitio non datur contra eum, qui ſuum recepit quantumuis ab alio, quam à ſuo debitore pecunias recipiat,d.189.n.3.*Royas.* 302

Repetitioni locus eſſe debet,ſi ſolutio ex falſa cauſa emanauit,ibid.n.4. ibid.

Repra

Repræſentatio.

Repræſentatio non admittitur in emphyteuſi Eccleſiaſtica,ſub hac forma,*pro ſe,Filiis,& Nepotibus*,d.38.n.3.*Meltio.* 10

Vna & eadem perſona non poteſt duarum vicem repræſentare,d.104.n.5.*Bicchio.* 249

Repræſentatur defuncti perſona per hæredem etiam ſine bonis,d.107.n.21.*Bicchio.* 255

Reproductio.

Reproductio monitorij non requiritur de eſſentia,vbi pars citata comparet,d.86. n.4. *Meltio.* 211

Reproductio citationis , non alia ratione requiritur , quam ad effectum reddendi certum Iudicem de vera , & actuali executione monitorij, ibid.n 5. 211

Reproductio realis citationis deducitur ex productione facta à curſore , ſub illis verbis : *facto realiter, ac tenoris , &c.* productionem realem denotantibus,ibid.n.6. 211

Repudiatio.

Repudiatio,ſeu renunciatio commodi Hæreditatis vxoris,facta a vitrico,non poteſt tollere ius filiis primi matrimonij:ex *l.hac edictali* prouenientis : quibus non expectata alia ipſius acceptatione,ſtatim illud defertur,d 46.n.21.*Corrado.* 122

Repudiatio huiuſmodi præſumitur facta in fraudem filiorum primi matrimonij ad priuandum illos lucro à lege delato , ibid. num. 22. 122

Repugnantia.

Repugnantia,vt euitetur, capienda eſt omnis interpretatio,d.154 n.9 *Bicchio.* 319

Requiſita.

Requiſita *vulg deciſ.Caputaq.*260. per ſententiam validam,reddunt,d.78.n.3.*Cerro.* 199

Res.

Legatarius in re legata,præfertur cæteris creditoribus teſtatoris,quando hæreditas eſt ſoluendo:ſecus autem , ea reperta non ſoluendo, d.34.n.9.*Cerro.* 92

Declaratur quod præferatur in re legata creditori chyrographario,non habenti hypothecam,n.12. 92

Res admodum intricatas , & litibus inuolutas, non tenentur diſcutere creditores teſtatoris, ſed poſſunt ſe dirigere in rem legatam , etiam ad præiudicium legatarij,ibid.n.11. 92

De re emphyteutica melioramenta , non debeotur, donec pleniſſime probatum fuerit,quid impenſum,aut melioratum fuerit,d.35. n.32. *Pentingero.* 96

Res ſponſæ à conſanguineis ſponſi tranſmiſſæ, quia ad vſum tantùm , ſoluto matrimonio , veniunt eius hæredibus reſtituendæ , d. 80. n. 4. *Arguelles.* 204

Licet ſint res ad vſum ſolius mulieris aptatæ , & conuenientes,ibid.n.5.ampliatur,n.6. 204

Ad rem difficilis probationis probandam,admittuntur teſtes etiam inhabiles , vbi non ita de facili poſſunt reperiri omni exceptione maiores, & veritas aliter haberi non poteſt, d.83.n.3.*Cerro.* 206

Vbi nec in re , nec in ſpe vllum ius renuncianti competebat ſuper hæreditate incerta , & nondum quæſita,inſinuatio in renunciatione non requiritur,d.84.n.10.*Royas.* 209

Res inter alios actas,vel iudicata, alteri nocere non debet,d.41.n 8.*Corrado.* 109

Rem controuerſam,qua detinet, is poſſidere dicitur,ad effectum manutentionis,d.11.n.1.*Meltio.* 20.& qui rem exhibere , vel dimittere mandatur,n.3.

A re promiſſa,promiſſio formaliter diſtinguitur, d.14.n.8.*Terracinen.* 25

Rei locatæ retentio ex parte conductoris, & exactio penſionum ex parte locatoris , important tacitum vtriuſque partis conſenſum , ad continuandam, ſeu renouandam locationem , d.15. n.5.*Meltio.* 18

Rem locatam , quando continuat retinere primus conductor , poſt ſolutionem pecuniarum in cauſa penſionis, facta à ſecundo conductore, poteſt condemnari ad ſolutionem penſionum poſtea decurſarum,ibid.n.14. 29

Quia rem cenſuatiam non vendit venditor cenſus,nec minùs eam poſſidet , tam poſt venditum cenſum quàm antea:& cenſum, quem vendidit, nullo modo poſſidet ipſe , ſed emptor clauſula conſtituti appoſita in inſtrumento cenſus,videtur inepta,d.16. n. 2. *Bicchio.* 30

Rei cenſuatæ fructus capiendi propria auctoritate, clauſula conſtituti ad fauorem cenſuarij , præbet ipſi facultatem,ad effectum ſibi ſatisfaciendi de fructibus cenſus,ibid.n.3. 30

Et illius facultatis vigore cenſuario competit aſſociatio contra tertium poſſeſſorem fundi cenſualis,ibid n.4. 30

Rem ipſam dumtaxat , prout geſta fuit , teſtes diſtinctè exponere debent alias enim quando depoſitionibus interſerunt talia,quorum cognitio, ac definitio ad Iudicem ſpectat : & ſic videntur potius aliquod iudicium ferre; confuſa eiuſmodi depoſitio nihil concludit, d.17.n.8. *Corrado.* 33

Tum re ipſa,tum expreſſis verbis plenè probatur Aditio hæreditatis ex quolibet actu Iudicis declaratiuo, & ex actu per ipſum hæredem ſimpliciter geſto qui citra ius , & nomen hæredis fieri poſſit,ibid.n.19. 34

Saluianum,licet ſit interdictum adipiſcendæ poſſeſſionis,eſt tamen de pignoribus,id eſt de poſſeſſione rerum obligatarum,d.19.n.3.*Corr.* 38

Rei hypothecatæ recepto pretio , creditor , eiuſdem rei commodum ſubſtantialiter conſequutus eſt,perinde ac ſi illam penes ſe haberet , ita quod finalem adiudicationis effectum obtinuit ibid.n.9. 39

Super re ceſſa cedens iura,non poteſt eis amplius vti in præiudicium ceſſionarij , cauſam habentium ab eo,ibid n 15. 39

Æquitas *l.curabit*,ſemper admitti ſolet fauore domini rei venditæ, ac ipſius hæredum, quoties conuentum pretium cum graui eiuſdem iactura,penes emptores,vel in totum,vel in aliqua ſui parte permanſerit , d.61. n.2.*Vereſpio.* 161

Quando agitur reſpectu certæ rei , & ad rem aliquam petendam,atque ad illius traditionem: limitatur concluſio,quòd duo concurrere debeant ad præſumendam fraudem , &c. d. 70. n.30.*Meltio.*184.quod recipit declarationem à n.præcedenti.

Pactum, quod res emphyteutica non poſſit deuenire ad manus mortuas operatur : quod nec minus in illa poſſit transferri pro aſſequenda

quenda æſtimatione,d.78. n. 26. *Cerro.* 201.
Ratio. ibid.
Rei emphyteuticæ alienationis prohibitio in conceſſione appoſita, eneruat vires præcedentium clauſularum,d.79 n.5.*Cerro.* 202
Res acquiritur illis, ad quos negotium ſpectat, d.108.n.4.*Bicchio.* 256
Rei loco pecunia debetur cum res præſtari non poteſt,d.112.n.9.*Celſo.* 263
Ad rei venditæ conſignationem poteſt emptor agere, vel ad pretij reſtitutionem, d. 123.n.5. *Celſo.* 264
Re vendita non tradita, vel euicta, emptor poteſt repetere pretium,non vt pretium, ſed vt intereſſe,ibid n 6. ibid.
Rei alicuius intuitu, ſolutione permiſſa, ordo ſeruari debet vt primo res tradatur,& poſtea ſolutio fiat,ibid.n 7. ibid.
Res debitoris accepta à creditore, vt ſibi ſatisfiat præſumitur ſufficiens, niſi aliud fuerit exaduerſo plenè probatum,d.114.n.5.*Celſo.* 265

Res dubia.

Sententia contra vnum ex creditoribus lata, & in iudicatum lapſa,vel occludit aliis, vel ſaltem magnum præbet in ea dubia veritatis adminiculum,d.3.n.9.*Bicchio.* 7

Res indicata.

In rem iudicatam ſententia tranſit, cauſa appellationis per biennium non proſequuta:quo caſu & efficitur deſerta, niſi prorogata ſint fatalia: perinde ac ſi nunquam ab ea fuiſſet appellatum,d 32.n.1.*Meltio.* 97
Res iudicata inducitur per ſecundam ſententiam primæ conformem vigore ſtatuti, de duabus conformibus: ac proinde ſecunda executioni demandatur,ibid.n.4 88
pro Rei iudicatæ Appellatione deſerta ſufficit, cauſam ad partes remitti, & impedimenta remoueri,d.78.n.2.*Cerro.* 199
Rem iudicatam non impedit Appellatio, licet infrà legitima tempora interpoſita,cum non fuerit infra biennium proſequuta,d.84 n.1. *Royas.* 209

Reſeruatio.

Reſeruatio Iuris tacita,in contractu non inducitur, vbi alterius iuris in eodem contractu facta eſt renunciatio expreſſa: quia id pariter, ſi voluiſſent,partes expreſſiſſent,dec. 38. n. 14. *Meltio.* 101
Reſeruatio in ceſſione iurium eſt incompatibilis, & pro non appoſita habetur, & reſpectu iurium expreſſorum nihil operatur,d.119.n.7. *Albergato.* 272

Reſtitutio.

Reſtituere tenetur vir fructus perceptos bonorum extradotalium, vxore diſſentiente,d.1.n.17. *Otthobono.* 4
Reſtitutio in integrum aduerſus præſcriptionem, competit ex capite probabilis ignorantiæ,d.33. n.7.*Otthobono.* 90
Remedium ſubſidiarium Reſtitutionis in integrum,catenus competit minori,quatenus habere non poteſt recurſum contra tutorem, ſcientem,& negligentem, occaſione paſſæ præſcriptionis,ibid.n. 13. 90
in terminis Reſtitutionis aduerſus præſcriptionem,ſcientia in fœminis non præſumitur ex retentione ſcripturarum,ibid.n.17. 91
Vtilitas,quæ prouenit ex tranſactione parti alter læſæ, non impedit reſciſſionem ipſius tranſactionis ex capite læſionis, quando eadem poterat ei alio, etiam meliori titulo competere. Nec ideo inde recepta tenetur reſtituere,donec altera pars iuſtificet, legitimo iure ad ſe rem aſſignatam ſpectare, ex qua vtilitas fuit alteri percepta, d. 24. n. 21. *Corrado.* 55
Reſtitutionem in bonis maternis faciendam, non poteſt impedire exceptio requirens altiorem indaginem,d.31.n.12.*Corrado.* 86
quæ Reſtitutio comprehenditur, quando maritus ſtipulatus eſt in Inſtrumento dotis, eam reſtituere illis,quorum intereſt,ibid.n.13. 88
Quo caſu,nullo modo retardanda,n.14. 88
Reſtitutio fructuum debetur,& mala fides inducitur per ſolam denunciationem factam emptori,quod venditor Dominus non erat,d.53.n.14. *Arguelles.* 140
ad reſtitutionem fructuum, non ſolum à die moræ,aut denunciatæ litis, ſed ab ipſa occupatione;ſufficit declarari,titulum fuiſſe iniuſtum, per quod,titulus reducitur ad non titulum, ib n.15. 140
pro Reſtitutione pretij ſolutionis, competens euictionis remedium,extenditur etiam ad damna, & intereſſe,d.55.n.12.*Corrado.* 148
ad Reſtitutionem pretij Rei venditæ, emptor iuſtam habet cauſam compellendi venditores, cæteroſque obligatos,experiendo actionem pro reſciſſione contractus, ob hypothecam in re vendita detectam,quam liberam, immunem,& expeditam ſub clauſulis executiuis promiſit manutenere Venditor; quamvis euictio actualiter ſequuta non fuerit, d. 73. num. 13. *Cerro,* 194
ob commiſſam moram in Reſtitutione dotis, ſeu reſidui, ad hoc vt debeantur interuſuria dotalia mulieri relicta, ex diſpoſitione *Statuti Vrbis lib.1.capit.*137.requiritur quod ſit facta interpellatio Iudicialis, dec.82.num.4 *Otthobono,* 206
pro Reſtitutione dotis, quoties bona libera non ſuperſunt, bona fideicommiſſo Aſcendentis ſuppoſita tenentur vigore *Auth. res qua, Cod. communia de legat.*d.91.n.9 *Veroſpio.* 228
Beneficium conceſſum ſub conditione aliquid adimplendi infrà certum tempus, eo elapſo, mora eſt impurgabilis, nec competit reſtitutio, d.95 d.35 *Meltio.* 232
Reſtituere debet Procurator domino lucra etiam indebitè percepta,d.101.n.18.*Bicchio.* 246
Reſtitutio facienda prioribus, & potioribus:ex propria promiſſione, poteſt illico cum de ea apparet in executionem deduci per iudiciale mandatum,maxime ſtante Obligatione Camerali in inſtrumento,d.102.n.2.*Celſo.* 247
Reſtituenda eſt pecunia cum ea eſt in obligatione; non autem quantitas,ibid.n.8. ibid.
Reſtituere non tenetur fideicommiſſarius fructus, aut compenſari cum creditis, ipſos enim facit ſuos,d.118.n.6.*Beuilaqua.* 271
Reſtitutio in integrum conceditur ſtante iniuſtitia ſententiæ qualiſcumque illa ſit etiam non notoria,d.125.n.1.*Royas.* 280
Reſtitutionis in integrum remedium regulariter conceditur minoribus & non maioribus,d.128. n.3.*Panzirolo.* 285
Reſtituitur etiam in integrum maior concurrente iuſto

iuſto & errore vel ex ignorantia facti vel ex noua & magna cauſa, ibid.n.4. ibid.

Maiori ſuccurritur per reſtitutionem in integrum, ſi adſit rationabilis cauſa, ibid.n.5. ibid.

Maior iuſto onere ductus, vel ignorantia facti lapſus adeundo hæreditatem, primo aſpectu lucroſam, ſi eam deinde reperiat debitis onuſtam, tunc auditur petendo reſtitutionem in integrum, d.128.n.6. 285

Vel malit talem hæreditatem creditoribus relaxare, ibid.n.7. ibid.

Reſtitutio in integrum, ex qua cauſa concedatur maioribus, qui hæreditatem adiuerunt ſine inuentario, ibid.n 8. ibid.

Maior non reſtituitur aduerſos aditionem hæreditatis ſine inuentario, niſi magna adſit cauſa, ibid n.9. ibid.

Maiori cōpetit reſtitutio in integrum ex clauſula, ſi qua mihi iuſta cauſa ex dictominorum aduerſus hæreditatem inconſultò aditam ib.n.10. 285

Reſtitutio in integrum ex iuſta cauſa ignorantiæ conceditur Maiori ad lucrum quærendum per aditionem hæreditatis quam prius repudiauerat, ibid.n.15. ibid.

Multo fortius concedenda venit maiori, ſi agat tantum de damno vitando, ibid.n.17

Maior aduerſus aditionem hæreditatis ſine inuentario aditam, reſtituitur ex iuſta cauſa, etiamſi poſt aditionem fecerit aliquem contractum, dummodo nihil perceperit, vel paratus ſit reddere, d.128.n.19. 286

Maioribus 25.annis, etiam in contractibus, enormiter læſis, beneficium reſtitutionis in integrum ex iuſtis cauſis conceditur, ibid n.19. ibid.

Minor an reſtituatur in integrum, ſi paternæ hæreditati immiſcuit, & maior factas pecunias hæreditarias exegit, ibid.n.22. ibid.

Maiores aduerſum aditionem hæreditatis ex capite iuſtæ ignorantiæ non ſunt reſtituendi, d.128.23. 286

Contraria tamen opinio eſt verior, ſuadente tamen aliqua inſigni cauſa, ibid.n.24. ibid.

heredes eum non poſſunt iuuari beneficio inuentarij, æquum non eſt, vt etiam reſtitutio in integrum denegetur, ibid.n.26. ibid.

Quod ſane durum admodum videretur quod ſimul & ſemel denegaretur inuentarium, & reſtitutio in integrum, dum ſunt ſine dolo enormiter læſi, ibid.n.27. ibid.

à Reſtitutione pretij ſuccedentis loco intereſſe, quando venditor excuſari non poſſit, d. 136. n.15.*Royas.* 299

Retentio.

ex Retentione ſcripturarum ſcientia in fœminis non præſumitur: & maximè in terminis reſtitutionis aduerſus præſcriptionem, d. 33. n. 17. *Ottbobono.* 95

Retentio non competit pro credito illiquido, d.47. n.7.*Royas.* 125

Excipitur in dote, in qua, vti priuilegiata, nulla conſiderari poteſt præſumptio ſatisfactionis ex fructibus perceptis, niſi conſtet, ad manus creditoris tot fructus perueniſſe, ex quibus probabiliter ſatisfieri potuerit, ibid. n. 9. Ampliatur n.10. 125

Retentio rei locatæ ex parte conductoris, & exactio penſionum ex parte locatoris important tacitum vtriuſque partis conſenſum ad continuandam, ſeu renouandam locationem, d.15. n.5.*Melio.* 28

Prohibitio contrahentium explicita; ne bona emphyteutica Eccleſiaſtica relinquantur, & deueniant ad aliam Eccleſiam: iuncta legali prohibitione per relationem ad antiquas Inueſtituras; interdicit omnem, & quamcunque potentiam alienandi dicta bona vſque ab initio, ita vt nullo vnquam tempore, & ad nullum effectum illa à Monaſterio poſſint acquiri, & apud ipſum retineri, d.79.n.11. *Cerro.* 202

Et vbi emphyteuſis Eccleſiaſtica non eſt tranſitoria ad extraneos, & in qua deficiunt ſolemnitates requiſitæ, & Beneplacitum Apoſtolicum; Monaſterium, etiamſi eſſet capax Bonorum in communi, nihilominus bona in eo comprehenſa, ab ipſo, nec prætendi, nec minus retineri poſſunt pro ſola fructuum commoditate durante vita Monachi, ibid. n.10. 202

Retentio non competit pro fructibus, de quorum perceptione præciſæ quantitatis non conſtat, d.110.n.16.*Cerro.* 260

Retentio pro credito non datur, niſi redditum ſit liquidum in ſubſtantia, & in quantitate, d. 116. n.1.*Beuilaqua.* 268

Retentio datur creditori, quando ad eum bona perueniunt ex eadem cauſa illius crediti pro quo vult retinere; ſecus, ſi ex cauſa diuerſa, ibid. n 5. ibid.

Retentio melioramentorum vt detur, probandus eſt plenè, & concludenter ſtatus antiquus rei melioratæ, d.119.n.11.*Albergato.* 272

Retentio pro melioramentis non datur, quando illa mala fide facta fuerunt, & poſt monitorium ſuper immiſſione meliorantı executum, ib.n.13. ibid.

Retentio pro melioramentis non datur niſi fuerit probatus ſtatus anterior rei, & an melioramenta ſint neceſſaria vel vtilia, d. 131. n. 11. *Cerro.* 291

Retentio nulla poteſt competere pro credito litigioſo, ac illiquido aduerſus creditum liquidum & certum, ib.n.15. 291

Retentio ratione hypothecæ in ſpolio datur ſolum pro vero credito, quando poſſeſſio fuit amiſſa ob culpam rei conuenti, alias ſecus, d.163.n.8.9.*Royas.* 341

Retractatio.

Retractare, ac impugnare poteſt Hæres beneficiatus alienationem nullam factam à defuncto, etiam circumſcripto Inuentarij beneficio, d.76. n.10.*Ottbobono.* 196

Retrotractio.

Retrotrahi non debet confeſſio ſuſpecta in præiudicium creditorum medio tempore contrahentium, d. 102.n.11.*Celſo.* 247

Reuiſio.

Reuiſioni computorum iudicialiter petitæ renunciari poteſt cum iuramento, d.161.n.3.*Royas.* 339

Ricorſa.

Cambium nuncupatum, *con la Ricorſa*, ceſſante facultate cambiandi, & recambiandi, ac aliis requiſitis eſt illicitum, d.104.n.11. 249

Cambium, *con la Ricorſa*, quando contrahatur, ibi. n.22. 260

Et quale verè dicatur cambium, *con la Ricorſa*, ib. n.23.& 24. ibid.

Litte

Littetarum cambij, *con la Ricorſa*, formula remiſſiuè, ibid.n.25. ibid.

Ritus.

Ritus magnæ curiæ Vicariæ Regni Neapolis non habet locum contra clericos, dec.151. n.14.15. *Carrillo.* 323

Retractatio.

Retractare, ac impugnare poteſt Hæres beneficiarus alienationem nullam factam à defuncto, etiam circumſcripto Inuentarij beneficio, d.76. n.10. *Ottobono.* 196

Rota.

Deciſiones plures Sacr. Rotæ circa materiam ſpolij, declarantur, d.36.n.17. *Corrado.* 98

Rota obſeruat, relaxari litteras executoriales pro executione ſententiæ, loco mandati executiui, poſt ſententiam, dec.41 n.23. *Corrado.* 111. & executio ſic cœpta, impedit curſum præſcriptionis, ſecundum opinionem, quam ſequitur Rota, ibid.n.24. 111

Rota confeſſionem fictam non attendit, d.51.n.7. *Corrado.* 134

Eoque minus quando non fuit ſeruata forma, ibid.n.8. 134

Rota non onerat malæ fidei poſſeſſores in fructibus, qui percipi potuerunt, quand violenti non ſunt, d.53.n.31. *Arguelles.* 141

Vel aliquo titulo colorato ſe defendunt, n.33. 141

Meliotamenta ſunt probanda ſecundùm formam traditam à Rota *in Romana Hæreditatis* 14. *Decemb.*1646. à §. *nec magis*, *vſque ad* § *nec minus ſuffragatur, corā Arguelles*, ib.n.38. 141

In melioramentorum æſtimatione ineunda, moltùm Iudicis arbitrium verſatur; & ideò Rota mediam viam eligit, ibid.n.40. 141

Deciſiones Rotæ referuntur, in quibus traduntur requiſita, quæ concurrunt adhoc vt cambia, ſi non debentur vti cambia, debeantur ſaltem ratione damnorum & intereſſe, dec.60. n.10. *Peutingero.* 160

Deciſio Verall. 260. *p.*1. ſententiæ validitatem concernens, ſemper in Sac. Trib. Rotæ fuit recepta, d.69.n.1. *Veroſpio.* 180

Rotalis ſententiæ iuſtitia, deducitur à Rota ex deciſionibus in ea cauſa factis, dec.69. num.3. *Veroſpio.* 180

Rota poteſt declarare mandata A.C. quando ei à dictis mandatis commiſſa fuit cauſa appellationis cum clauſula, *Si quid exequendum, &c.* deciſ.107.n.24. *Bicchio.* 255

Etſi de dictorum mandatorum iuſtitia conſtat ex integro mandatum relaxari poteſt, ib.n.25. ib.

Rota in reſpicientibus ſtylum, vel peritiam mercaturæ, iudicium mercatorum ſequi ſolet; ſecus in dependentibus à diſpoſitione iuris, d.111.n.58. *Bicchio.* 262

Rotæ ſtylo attento, deciſiones ſupponendæ ſunt, ibid.n.16. ibid.

Rota etiam præcedens cum facultatibus A.C. ei in commiſſione communicatis, dat paratam executionem inſtrumento, Camerali obligatione vallato, d.113.n.4. *Celſo.* 264

De ſtylo Tribunalis Rotæ deciſio in vna diſputatione eſt ſupponenda; & non poteſt in dubium reuocari niſi partibus denuo ſuper ibi deciſis, auditis, reuideatur, d.116.n.7. *Beuilaqua.* 168

Rota vt concedat remiſſoriam ſuper eiſdem articulis, requirit vt maior explicitus non ſit in cortice verborum, d.135.n.11. *Carrillo.* 298

Rota benignius agendo, ac ſequendo ſuum ſtylum facilè in curia admittit nouos articulos, ibid.n.19.50. 299

Reus.

In Reo oppoſita exceptio in Saluiano, ſe non poſſidere: vbi mediantibus inſtrumentis locationum, cum receptione penſionum, vel aliis ſimilibus probetur, non eſt attendenda, niſi iuſtificetur, d.59.n.7. *Corrado.* 157

Reus conuentus; an iuſtam habuerit cauſam contradicendi, debet cognoſci, cum aliis requiſitis, quando agitur de Cambiis, quæ non debeantur vti cambia; an debeantur ſaltem ratione damnorum, & intereſſe, poſt litem cum Aduerſario conteſtatam, d.60.n.10. *Peuting.* 160

Rei conuenti poſſeſſio in Saluiano, probatur per inſtrumentum locationis, iuncta ſubſtentatione litis, d.119.n.5. *Albergato.* 272

Reus attenta comparitione perſonæ coniunctæ non dicitur contumax, vbi agitur in iudicio ciuili, d.151.n.10. *Carrillo.* 353

Rubrica.

Rubrica ſtatuti continens orationem perfectam ſola ſufficit, & allegari poteſt ad deciſionem cauſarum, etiamſi nigrum ſtrictius loquatur, d.180.n.17. *Royas.* 361

S

Sacrificium.

Legatum, & ſi oretenùs diſpoſitum, ſatis probatur abſque ſcriptura & teſtium depoſitione ſi per teſtamentum ab Hærede confitetur ad effectum, vt à ſucceſſoribus debeatur, & executioni demandetur. Eoque magis cum huiuſmodi diſpoſitio ad piam cauſam ſit ordinata, & præſeferat, non ſolùm ſuffragium Animæ legantis, qui legauit ea lege, vt Sacrificia Diuina celebrentur, verùm etiam exonerationem conſcientiæ ipſius Hæredis, qui diutiùs defecit, atque diſtulit adimplere, d.10.n.1. & 2. *Corrado.* 40

Salarium.

Salarij creditum, ex quo reddatur turbidum, d.153. n.4. *Corrado,* 356

Saluianum.

ex Saluiano vtili Interdicto, Immiſſio obtinetur, probatis extremis neceſſariis, poſſeſſione. ſ. in Reo conuento, & credito cum hypotheca in Actore, d.16.n.13. *Bicchio.* 30

Immiſſio hæc conceditur etiam ſuper fundo cenſuali, non obſtante conſtituto in inſtrumento cenſus appoſito, n.14. 30

Conſtitutum non excludit, quin ſuper eodem fundo oriatur hypotheca ad fauorem emptoris cenſus, cui ideò competit etiam Saluianum Interdictum, n.15. 30

Saluianum Interdictum hodie poteſt intentari etiam ſuper locis Montium, in locum fundi ſubrogatis; quia perinde eſt, ac ſi ſuper ipſis locis montium fuiſſet ab initio impoſitus cenſus, ibid.n.16. 31

Saluianum Interdictum non datur abſque hypotheca, d.19.n.2. *Corrado.* 38

Saluianum, licèt ſit Interdictum Adipiſcendæ poſſeſſionis; eſt tamen de pignoribus, id eſt de poſſeſſione rerum obligatarum, ibid.n.3. 38

in Saluiano, ceſſante immiſſionis cauſa ex ſatisfactione

factione crediti, illi, qui poſſidebant, ſunt proculdubio reintegrandi ad eorum priſtinam poſſeſſionem : & contra denegantem reſtitutionem, datur actio Spolij, dec.82.n.1. *Otthobono.* 205

Saluianum intrat, vbi eſt clauſula conſtituti, cum hypotheca & obligatione bonorum, concurrentibus extremis, d.85.n.1.*Celſo.* 211

Saluianum datur etiam contra tertium titulum poſſidentem, ibid.n.2. 211

Et etiam pro conſequendis bonis donatis, n.3. 211

Vtilis Saluiani remedium competit contra poſſeſſores vigore hypothecæ, deciſ.96. num.1. *Pontingero.* 232

Saluianum vt competat, quæ requirantur, d.119. n.1.*Albergato.* 272

Saluianum Interdictum non retardatur ex illiquido credito, ibid.n.10. ibid.

Saluiani vigore agitur contra tertios poſſeſſores, d.121.n.3.*Royas.* 276

Saluianum etiam intrat, ratione commoditatis percipiendi fructus cadentes, ſeu obligatione Generali, d.146.n.13.*Cerro.* 313

In Saluiani iudicio creditum cum hypotheca iuſtificari debet, d.160.n.1.*Royas.* 337

Sanguis.

Sanguinis ſoli Hæredes veniunt Hæredum, & ſucceſſorum appellatione, in materia emphyteuſis : & ſic deſcendentes ab ipſis inueſtitis, d.78. num.8.*Cerro.* 199

Satisfactio.

pro Satisfactione ſui Crediti, poteſt creditor ſub obligatione Camerali, eligere vnum ex pignoribus debitoris, ſibi benè viſum, dec.34.n.14. *Cerro.* 92

Satisfactus, vbi non remanet plenè Creditor, executione facta in vna re, poteſt ad aliam fieri tranſitus, d.73.n.21.*Arguelles.* 190

Satisfactum vſquequo plene probetur creditorem, etiam poſt executionem, ſeu immiſſionem, aut aſſecurationem ſuper vna re factam poteſt variari, & Iudex, & Iudicium, & remedium, & capiura perſonæ, ibid.n.23. 190

Satisfactio præſumitur debiti, cum creditor accepit rem pro ſuo credito, niſi contrarium plenè, & concludenter probetur, d.114.num.5. *Celſo.* 265

Satisfactioni debiti ſufficiẽs fuiſſe creditur res debitoris accepta per creditorem, vt ſibi ſatisfaciat, niſi concludenter probet quid ex tota rẽ retractum fuerit, ibid n.6. ibid.

Satisfacit per ceſſionem nominis, debitor, ſi illud eſt verum, & de iure ipſi obligatum tempore ceſſionis, ibid.n.22. 266

Satisfactio præſumitur ex diuturna taciturnitate, & negligentia in ſoluendo, præcipuè ſi ſit in Mercatore, d.118.n.8.*Meltio.* 271

Scartafacium.

Scartafacium durantibus nundinis non probat, dum poſſunt partitæ variari, & contraſcribi, d.104.n.1.*Bicchio.* 249

Scartafacium non probat litteras reditus, ante nundinas, d.105.n.18. 250

Sed benè, illis expletis, ibid.n.9. ibid.

Scientia.

Scientia tutoris ſufficit ad præſcribendum contra pupillum, d.33.n.8.*Otthobono.* 70

Scientia tutoris in illa re, cuius implementi durat tempus poſt finitam tutelam, non debet illi in negligentiam imputari, ſi finita tutela, inde ſequatur minori aliquod præiudicium & maximè in terminis præſcriptionis, ibid num.11. cum ſeq. 90

Scientia tutoris poſt finitam tutelam, vti perſonæ priuatæ, non nocet minori, ibid.n.14. 90

Præſumptio ſcientiæ actuum ſucceſſiuorum, qui fiunt domi & patent ex oculari inſpectione, inducitur ex cohabitatione; ſecus eſt in actibus momentaneis, & in his, qui continentur in inſtrumentis, & contractibus, ibid.n.15. 91

Scientia in fœminis non præſumitur ex retentione ſcripturarum, & maximè in terminis reſtitutionis aduersùs præſcriptionem, ib.17. 91

Scientia mandantis præſumpta, ſufficiens non eſt, ſed certa, & indubitata requiritur ad effectum, vt ad intereſſe cambiorum teneatur in caſu, &c. d.60.n.7.*Pentingero.* 160

Scientia requiritur in præſcriptione quacumque iurium, & illa eſt probanda, d.121.n.9. *Royas.* 276

Scientia certa, & indubitata requiritur, dum agitur de magno præiudicio, nec ſufficit præſumpta, d.174.n.15.*Royas.* 353

Scientia præſumpta pro ratificatione actus nulli non ſufficit, d.176.n.7.*Royas.* 355

Scientiæ probatio reſultat ex pluribus coniecturis ſimul iunctis, d.180.n.11.*Royas.* 361

Scriptura.

Scriptura id continere videtur, quod continet illa, ad quam refertur, d.12.n.1.*Cerro.* 22

Scripturæ amiſſæ beneficio, ad hoc vt quis gaudere poſſit, debet ante omnia probare illam in rerum natura extitiſſe, eaque forma, ac tenore conceptam, vt, ſi realiter exhibere poſſet, illi omninò profutura eſſet, deinde verò caſu omiſſam fuiſſe, d.17.n.14 *Corrado.* 36

Ad ſcripturam requiſitæ ſolemnitates extrinſecæ, non præſumuntur: niſi lapſo temporis triginta annorum, ibid.n.10. 34

Scripturæ amiſſio non præſumitur in eo, apud quẽ nullæ apparent factæ diligentiæ, nulluſque contigiſſe probatur caſus, quo perierint eius ſcripturæ, & ideò ſic allegata non poteſt dici iuſtificata, ibid.n.14. 34

Abſque ſcriptura, & teſtium depoſitione ſatis probatur legatum oretenus factum, ſi per teſtamentum ab hærede confirmetur ad effectum, vt à ſucceſſoribus debeatur, & executioni mandetur, d.10.n.1. *Corrado.* p.40. fortius procedit in diſpoſitione ad piam cauſam, num.ſeq.

In ſcriptura, clauſula ſalutaris operatur, quod habeatur pro non appoſito, quod deſcribendum non foret, d.52.n.6.*Veroſpio.* 137

Scripturam producens, implicitè confitetur contenta in illa, d.91.6.*Bicchio.* 222

Scriptura priuata, ſi vera appares, habet vim publici inſtrumenti, d.104 n.19. 250

Scriptura priuata adminiculis fulcita, idem operatur, ac publicum inſtrumentum, ibid.

Scripturæ factæ ſine teſtibus poſſunt recognoſci per teſtes habentes notam manum ſcribentis, d.105.n.10. 251

Scripturam haberi pro recognita, poteſt Iudex decernere in contumaciam partis, ibid.n.9.

Scripturæ pars diſpoſitiua attendi debet, dec.107. n.1.*Bicchio.* 254
Pro ſcripturæ priuatæ recognitione, quomodo teſtis deponere debeat, diſſeritur, d.118. num.9. *Meltio.* 271
In ſcripturis priuatis, quæ regulariter fieri ſolent abſente parte, non requiritur rigoroſa probatio, ibid.n.10. ibid.
Ex ſcripturarum comparatione deducta probatio admittitur ad coadiuuandam finalem quietantiam per tutricem factam, ibid.n.11. ibid.
Scriptura facit probationis gradum contra ſcribentem; & etiam Epiſtola miſſiua, d.120.n.6. *Veroſpio.* 274
Si ſcribentis factum proprium refert Epiſtola, ſeu ſcriptura, ea attendi debet, ibid.n.7. ibid.
Scriptura penes aliquem exiſtens cum aliqua adnotatione, penes illum extitiſſe præſumitur, dum de ſtatu præcedenti contrario non conſtat, d.126.n.4.*Royas.* 281
Scripturæ vera exiſtentia ea quo non probetur, d.135.n.2.*Carrillo.* 298
Scripturarum exiſtentia penes hæredes præſumitur, ſi conſtet fuiſſe penes defunctum, ibid.n.5. ibid.
Copiæ & Exempla quando præbeant ſufficientem fumum ad præſumendam exiſtentiam alicuius ſcripturæ, ibid.n.4. ibid.
Scriptura aliqua an ſit originalis, necne quando ſit ſuperfluum quærere, d.142.n.8.*Bicchio.* 306
Scripturæ amiſſio ex quo datur iuſtificata, ibid. num.9. ibid.
Ex ſcripturæ retentione in hærede, licèt arguatur ſcientia dictæ ſcripturæ, non tamen concluditur ſcientia alicuius pacti in ea contenti, dec.174. n.13.*Royas.* 353

Securitas.

Pro ſecuritate euictionis caſu, quo pretium penes emptorem remanſiſſet, diſpoſitio *l. curabit*, declaratur habere locum, deciſ.61, n.3. *Veroſpio.* 121

Sententia.

Sententiæ, & decreta, quoad telam iudiciariam, & ordinem proceſſus, iuſtificantur ex legitimatione perſonarum, & ex citationibus ad omnes actus ſubſtantiales, concurrente Iudicis iuriſdictione, d.15.n.7.*Meltio.* 27
Sententiæ iniuſtitia, impedit conſtitutionis Ægidianæ effectum, ac in ea ſpecialiter excepta legitur, d.19.n.7.*Corrado.* 39
Citatio non coactiua, nec vllius roboris, contra tertium facta, non inficit proceſſum, ac ſententias, contra alios pro eorum particulari, ac diſtincto intereſſe, legitimè latas, dec.55. n.29.*Corrado.* 151
Sententia Iudicis præſumitur iuxta, deciſ.59.n.3. *Corrado.* 157
Et probatur valida ex proceſſu, in quo fuerunt rectè ſeruati termini, & cætera omnia iudicij ordinem concernentia, iuata, *dec.Verall.*262. ibid.num.4. 157
Sententiæ iam antea prolatæ, ad effectum impediendi executionem, proteſtatio aſſerens aliquid, nullius eſt momenti cum careat aſſerti iuſtificatione, ibid.n.8. 157
Contra ſententiam Iudicis, ac eius auctoritate immiſſum manutentionis remedium, quibus caſibus concedi ſoleat: & quomodo procedatur, ibid.n.19. 160
Sententiæ iniuſtitia attenta, Ægidiana conſtitutio excluſiua appellationis, in iudiciis omninò ſummariis, non habet locum, d.58.n.1. *Veroſpio.* 155
Sententiam legis offendens, nihil validè gerit, d.23.n.11.*Corrado.* 50
Sententia lata contra pupillum indefenſum eſt ipſo iure nulla, d.39.n.17.*Meltio.* 105
Sententiæ duæ, quando vna confirmat alteram, vtique ſecunda, tàm in ſubſtantia, quàm in qualitate, concordare videtur cum prima; & dicuntur conformes, dec.32.n.3.*Cerro.*p.88. & ſubſequenter intrat diſpoſitio ſtatuti de duabus conformibus ad effectum rei iudicatæ, vt ſecunda executioni demandetur, n.4.
Sententia ſecunda confirmatoria primæ, etiamſi ſit lata in Curia, tamen comprehenditur ſub diſpoſitione ſtatuti fori primæ: quod proinde ſtatutum ſeruari debet etiam in Curia, ibid.n.6. *Cerro.* 88
Sententiæ nullitas probatur quando lata eſt contra minorem, nulla prævia citatione, neque curatoris deputatione, d.28.n.1.*Meltio.* 77
Et minor reſtituitur, &c. ibid.n.3. 77
Sententia non afficit non citatum, ad vulg. reg. *Res inter alia acta*, &c. d.62.n.18.*Arguelles.* 163
Sententia lata cum legitimo contradictore, ad quem cauſæ defenſio primo loco pertinet, nocet etiam non citatis (licet non vt exequi poſſit contra eos) ſaltem in conſequentiam; ibid. num.19. 163
Sententiæ validitas, reſultat ex actorum reuolutione, d.69.n.1.*Veroſpio.* p.180. deciſio *Verall.* 260. huiuſmodi decernens, ſemper in Sac. Rota fuit recepta, ibid.n.2. 180
Sententia exceſſiua, eſt iniuſta, ibid.n.4. 180
Sententia in rem iudicatam tranſit appellatione per biennium deſerta, vbi non prorogata fuerint fatalia: ac ſi nunquam ab ea fuiſſet appellatum, d.75.n.1.*Cerro.* 193
A ſecunda ſententia, quæ concordet cum prima, Statutum Eugubinum appellationem prohibet, ibid.n.2. 193
Sententiæ, quando vna confirmat alteram, vtique ſecunda, tam in ſubſtantia, quam in qualitate, concordare videtur cum prima, & dicuntur conformes, ibid n.3. 193
Sententiæ duæ, vt habeant vim trium, & conſtituerint rem iudicatam executioni demandandam, operatur *Statutum Eugubinum*, quod prohibet vlteriorem, quàm vnicam appellationem, ibid n.4. Idque etiamſi poſterior prolata fuerit in curia per *A.C.* n.5. 193
Cuius inſtantiæ eſt ſententia, à qua appellatur, appellatio dicitur, de illius appendiciis, ibid. num.7. ſui effectus, num.ſeqq. 193
Sententia lata in iudicio, vbi cauſa pendebat in alio Tribunali, dicitur attentata, & eodem vitio laborat poſſeſſio eius vigore capta, quæ perinde dicitur vitioſa, d.76.n.5.*Ottbobono.* 196
Productio calculi, cum nihil ex aduerſo fuerit oppoſitum poſt lapſum terminum ad dicendum contra iura producta: tribuit ius quæſitum parti producenti, præſertim poſt latam ſententiam, d.77.n.7.*Ottbobono.* 197
Sententia ſecunda lata, non poteſt validitas primæ controuerti, cum oppoſitio illius debuiſſet fieri ante ſecundam ſententiam, ibid. num.16. 199

Sententia eſt valida, quæ habet requiſita *vulg. deciſ. Capuaquen.* 160. d.78.n.3.*Cerro.* 199

Ad ſententiam citatio, non reſtricta ad primam diem, ſed concepta cum clauſula, *& deinde in antea cum continuatione*, protrahitur ad duas, & tres alias ſequentes dies iuridicas, ibid.n.5. 199

Sententia intelligitur, & declaratur ſecundum libellum, & petitionem agentis, dec.79.num.16. *Cerro.* 201

Vt ſententiam Iudex plenius libello conformaret, quando ipſe libellus, & petitio contineat duo capita ad fundandam intentionem actoris, & ludere in corpore ſententiæ libello fauorabilis, vnum duntaxat expreſſerit, etiam de ſecundo intellexiſſe cenſetur, ibid. n.17. Accedente præſertim clauſula, *omni meliori modo*, ibid. appoſita. 201

Io ſententia, clauſula, *omni meliori modo*, appoſita comprehendit omnem modum meliorem, quo ſententia ſuſtineri poteſt, etiam non expreſſum, ibid.n.18. 201

Sententiæ iuſtitia, & validitate attenta, appellatio, licèr infra legitima tempora interpoſita, cum non fuerit infra biennium proſequuta, non impedit rem iudicatam, d.84.n.1.*Royas.* 209

Appellans ſi cauſam non proſequatur, videtur ab appellatione recedere. Et facto proprio ſententiam confirmare. Ac proinde illa exequi debet etiam inſtantibus hæredibus illius, ad cuius fauorem ea lata fuit. Eoque facilius attenta validitate, & iuſtitia ſententiæ, d.86.n.2.*Melsio.* 211

Sententiæ validitas probatur ex proceſſu, in quo conſtat de iuriſdictione mandantis, & citationibus, ac obſeruatione terminorum ſubſtantialium, ibid.o.3. 211

Poſt ſententiam à qua non appellauit, audiendus non eſt aliquis iterum ſuper eo, quod in alio iudicio principaliter excipiendo, ad eundem finem deduxit, d.89.n.3.*Royas.* 218

Sententiæ iuſtantia, & validitas, agnoſcitur per tranſactionem ſuper ea factam, ibid.n.6. 219

Vnde donec tam ſententia, quàm tranſactio, per tres conformes reſcindatur, ab ea recedi non poteſt, ibid.n.7. 220

Pro ſententiæ validitate ſuſtinenda omnis interpretatio ſumi debet, vt inutilis euitetur circuitus, d.91.n.13 *Veroſpio.* 222

Sententiæ verba intelliguntur prout de iure, & ab eo interpretantur, deciſ.93. num.11.*Cerro.* 225

Satis eſt, quod per ſententiam vſufructuarius teneatur præſtare cautionem de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri: cum ſtante lite, non teneatur ante rem iudicatam, & actualem vſusfructus conſequutionem, ipſam offerre, d.93.n.12.13.& 14.*Cerro.* 226

Sententiæ iniuſtæ prætextu non poteſt Officialis Montis poſt illas emanatas, & executionem conſummatam euitare releuationem Monti debitam, ſed ſibi imputet ſi tunc vocatus paſſus fuit Montem condemnari, d.111.n.17.*Bicchio.* 262

Sententiæ verba debent intelligi prout ius diſponit, d.107.n.22.*Bicchio.* 255

Sententia ob non prorogationem fatalium remanet deſerta, & tranſit in iudicatum, d.113.n.1. *Celſo.* 264

Sententiæ validitas colligitur ex reuolutione actorum, d.123.n.1.*Royas.* 277

Sententia difformis libello, & exceſſus eſt valida, d.130.n.2.*Cerro.* 291

Sententia etiam non conformis libello in iudicio ſummario, quale eſt Saluianum, ib.n.4. ibid.

Sententia non poteſt dici difformis libello & exceſſiua, ſi aliquid veniat acceſſione, & ineſt virtualiter in petitione, ibid.n.3. ibid.

Sententia tranſit in iudicatum, ſi appellatio infra biennium fuerit proſecuta abſque prorogatione fatalium, d.148.n.1.*Cornelio.* 317

Sententias aliorum Tribunalium non exequitur Rota, niſi guſtata earum iuſtitia & validitate, ibid.n.2. ibid.

Sententia lata ſub die, in qua non cadebat citatio, perinde eſt, ac ſi ſine citatione lata fuiſſet, d.151

Sententia poteſt ferri etiam poſt aliquot dies cadentis citationis, abſque eo quòd illa reiteretur, vbi in die, quà cadit citatio accuſator Rei conuenti contumacia, ibid.n.7. ibid.

Et in hoc attendatur ſtylus loci circa tempus, quo illa promulgari poteſt, ibid.n.8.

Sententia lata pendente termino concoſſo ad probandum eſt nulla, d.151.n.16.*Corrado.* 327

Sententiæ nullæ, & iniuſtè prolatæ non proſunt, d.152.n.20.*Ghiſilerio.* 325

Pro ſententiæ iuſtitià, & validitate ſtat præſumptio, d.152.n.21.*Ghiſilerio.* ibid.

Sententia ex proceſſu debet iuſtificari, ibid n.21.

Sententiæ nullitas, & iniuſtitia, à quo ſit iuſtificanda, ibid.n.23. ibid.

Sententiæ validitas benè colligitur ex reuolutione actorum, d.153.n.1.*Corrado.* 316

Sententia in cauſa principali, quando non poſſit retardari ob nouas oppoſitiones partis, d.153. n.10.*Corrado.* 326

Sententia quando non poſſit dici nulla, ſi fuerit lata pendente termino conceſſo ad probandum, d.153.n.21.*Corrado.* 327

De Sententiæ iuſtitia quando conſtat, ea venit confirmanda, etiam ſi ſit nulla, quod procedit etiamſi para contradicat, ibid.n.23. ibid.

Quod tamen procedit ſi obiecta nullitas non implicet totalem iuriſdictionis defectum, vel non ſubſiſtens, vel ſaltem dubio probetur, ibid.n.24. ibid.

Sententia, quæ iuſta dignoſcitur, confirmari debet, ibid.o.25. ibid.

Sententia lata contra tertium poſſeſſorem, eo non citato illi non officit, deciſ.158.n.4. *Veroſpio.* 334

Solutionem factam in cauſam indebitam, lex interpretatur in cauſam debitam, d.159.o.4.

Sententia reintegratoria facit reintegratos veros poſſeſſores, & ſic ſunt manutenendi, d.163. n.16.*Royas.* 341

Sententia corruit, quando cauſa propter quam fuit lata, deuenit ad non cauſam, ib.n.17. ibid.

Sententia ſi fundetur ſuper ſuppoſitis euidenter nullis, ipſa etiam ſententia erit iniuſta, ib.n.18. ibid.

Sententia notoriè iniuſta nunquam tranſit in rem iudicatam, ibid.o.19. ibid.

Sententiæ validitas apparet ex reuolutione proceſſus, d.169.n.13.*Royas.* 347

Sententiarum iuſtitia benè remanet comprobata ex deciſionibus Rotalibus in cauſa factus, d.173. n.2.*Royas.* 351

Dum ſententia ſimpliciter condemnat ad reſtitutionem fructuum, in liquidatione maturius cognoſcendum eſt, quinam fructus ſint reſtituendi, d.178.n.20.*Royas.* 359

Sententia præſeruatiua iurium nihil tribuit, ſed tantùm conſeruat, quod aliundè competit probatum fuerit, d.191.n.6.*Royas.* 369

Sententia licèt ferri poſſit etiam poſt diem quà cadit citatio, hoc tamen procedit, vbi tantùm die immediatè ſequenti illa promulgetur, ibid. num.11. ibid.

Sententia iuſta & valida eſt confirmanda, d.194. n.6.*Royas.* 371

Sequeſtra.

Mandatum de conſignando denegari non poteſt, quotieſcunque conſtat, pecunias ſequeſtratas ſpectare ad debitorem, dec.5. num.2. *Decano.* 12

Sequeſtrum Iudicis, ritè, & rectè procedentis, turbat poſſeſſionem naturalem, & ciuilem, dec.11. num.7. *Meltio.* 21

Citationis omiſſio, vitiat ſequeſtrum, ibidem, num.8. 21

Sequeſtrum, vt odioſum regulariter eſt prohibitum, nec conceditur, niſi iure expreſſo permittente, ibid.num.9. 21

Sequeſtrum permittitur contra ſuccumbentem in cauſa; non tamen in iudicio poſſeſſorio, ibid. num.10. 21

Sequeſtrum iudiciale non priuat poſſidentem ſua poſſeſſione, niſi alia probetur ipſius Iudicis voluntas, d.170.n.5.*Royas.* 347

Sequeſtrum eſt nullum, quando fuit conceſſum abſque partis citatione, ibid n.6. ibid.

Sequeſtrum, vt validè dicatur conceſſum, debet decerni cauſa cogniti, ibid.n.7. ibid.

Sequeſtra valent docto de bono iure ſequeſtrantis, d.180.n.6.*Royas.* 361

Seruitus.

Seruitutem imponere non poſſunt periti in diuiſione, poſt adiudicatas vnicuique ſuas portiones, d.49.n.10.*Cerro.* 128

Procedit quando ſeruitus imponitur ex interuallo, ibid.n.11. 128

Secus autem vbi apposita fuit incontinenti: tunc enim ſeruitus imponi poteſt, ib.n.12. 128

Signatura.

Signatura gratiæ, ſemper attendi, ac ſeruari debet, d.28.n.16.*Meltio.* 78

Signatura regentis, in reſcriptis Papæ merè gratioſis, nunquam attenditur, ibid.n.17. 78

Signatura Papæ potius attendenda quàm extenſio Regentis Cancellariæ, ſiuè agatur de materiis merè gratioſis, ſiue Iuſtitiæ, cum ſufficiat, ipſum Pontificem reſcripſiſſe, & ſignaſſe, d.29.n.15. *Meltio.* 81

Signum.

Demonſtratio, nihil aliud eſt, quàm ſignum adiectum pro maiori declaratione, dec.62.n.9. *Arguelles.* 163

Confraternitas inſtituta ad pium opus, habens Eccleſiam aliaque Eccleſiaſtica ſigna, non poteſt dici merè laicalis, deciſ.78. num.27. *Cerro.* 201

Similitudo.

Similitudo formæ, corroborat filiationis probationem, d.83.n.5.*Cerro.* 206

Simulatio.

Apocha mutui ſimulata, nullam meretur executionem, licet ſit obligatione camerali munita, d.8.n.1.*Ottobono.* 16

Simulatio contractus conuincitur ex cauſa ſimulandi, & concurſu ſaltem duarum coniecturarum, ibid.n.2. 16

Simulandi cauſa ſatis deducitur, quando apocham mutui præceſſit contractus nullus, & inefficax, ibid.n.3.

Ad ſimulationis cauſam arguendam ſufficit ipſam ſimulandi cauſam fuiſſe à partibus opinatam, & veriſimilem, ibid.n.4. 16

Simulationis coniectura oritur ex actuum proximitate, ibid. n.5. Et ex inueriſimilitudine, 6. & ex pactis inſolitis appoſitis in inſtrumento, num.7. 17

Ad ſimulationis probationem inducendam, depoſitio teſtis, licet nulliter examinati, cum ſit pluribus adminiculis fulcita, & ſit veriſimilis, plurimum inſeruit, ibid.n.8. 19

Simulatio, quòd licita ſit, & permiſſa de perſona ad perſonam, vel de contractu ad contractum declaratur procedere, data validitate primi contractus, ſecus autem quando contractus eſt nullus, quia tunc deficit prima obligationis ſubſtantia, quæ omninò ad hunc effectum requiritur, ibid.n.9. 21

Simulatio præſumitur ſub colore quæſito, ac apparentis ſolutionis dotis prætextu: vel ob quandam honorificentiam, ad coæquandam coniugum diſparitatem, non rarò iactari ſolitam, nullam habens veritatis ſubſtantiam, deciſ.22. n.2.*Corrado.* 45

Simulata præſumitur confeſſio dotis facta à viro quando non iuſtificatur aliunde: concurrenti maximè pro coniectura, inueriſimilitudine ſummæ, reſpectu inopiæ, & exigui ſtatus mulieris, ibid.n.6. 45

Simulatio promiſſionis arguitur ex paupertate mulieris; quæ præſefert magnum inueriſimile, quod notabilem ſummam ſuum ſtatum excedentem, in dotem ſoluerit, ibid n.8. 46

Ad ſimulationem coniecturandam pacta inſolida appoſita, & cautionum ſolitarum omiſſio in contractu, valdè vrgent, vbi partes ſine ipſarum altera, fuerit aliter ſtudioſa, ac ſollicita in ſe præcauendo, ib.n.10. 46

Simulatio dotis oriens ex confeſſione dotis de recepto, facta à viro, non eliditur per iuſtificationem exiguæ illius partis ſolutionis: & maximè vbi fiat à diuerſa perſona, quam ab ea, ad cuius fauorem facta eſt promiſſio, aliter ſuſpecta, ib, num.11. 47

Simulata dotis receptatione donandi animo facta, augmentum dotis iure permiſſum non eſt, conſtante matrimonio, ibidem, num.25. 47

Simulatum inſtrumentum, licet ſuperficialiter appareat inſtrumentum, tamen ſubſtantialiter, & intellectualiter non eſt tale, ibid.n.31. 48

Simulatum inſtrumentum non poteſt curſu temporis conualidari, ibid.n.31. 45

Simulata confeſſio dotis ſolet eſſe, vel ad cohoneſtandam, ſpecioſæ dotis prætextu, inæqualem ſponſæ conditionem, vt matrimonium cum illa honorificentius appareat, vel ad celandam, ſub eo titulo donationem, etiam inter ſponſos prohibitam, ex diſpoſitione *Statuti*

urbis lib. primo, cap. 135. d. 25. n. 1. & 1. 2. *Cerro.* 49

Simulata confeſſio dotis, non habet executionem, ibid n. 3. 49

Simulationis coniecturæ, cum ex variis cauſarum figuris & occultis partium machinationibus multipliciter reſultent, non poſſunt certa omninò lege determinari, ſed prudentis arbitrio, in ſingulis ſpeciebus æſtimari debent, ponderatis circumſtantiis facti, qualitate perſonarum, & totius rei geſtæ ſerie, ac præcipuè veriſimilitudine, ibid. n. 5. 49

Paupertas, ad effectum arguendæ colluſionis in inſtrumentis dotalibus, ſatis dicitur probata ex leuioribus probationibus, etiam multis adminiculis conſtantibus, quæ iuris communis præſumptioni conueniant, & maximè veriſimiles ſunt, ibid. n. 6. 49

Paupertas mulieris, & non viri, facit ſuper inueriſimili præſumere confeſſiunem dotis ſimulatam, ibid. n. 8. 50

Probatio oriens ex inſtrumento, adminiculis, & iuris præſumptione pro actus veritate munito, præualet teſti, ipſum eſſe ſimulatum deponenti, d. 24. n. 35. *Corrado.* 57

Simulatio, ac colluſio, naſcitur ex inſolitis, & inueriſimilitudine, d. 70. n. 22, *Meltio.* 184

Simulatus contractus eſt nullius momenti, & ipſo iure nullus, d. 71. n. 20. *Bicchio.* 187

Simulatio probatur ex confeſſione partis & contrahentium, d. 127. n. 8. *Ghiſilerio.* 283

Simulationis cauſa quando adeſt, tunc facilius præſumitur ſimulatio, d. 157. n. 13. *Panzirolo.* 333

Simulata ex omnia præſumuntur quæ fiunt in executionem actus ſimulati, d. 157. n. 16. 17. *Panzirolo.* 333

Sitatio.

Sitatio ad formam ſtatuti ſuffragatur, d. 180. n. 14. *Royas.* 361

Situs.

Situs quando fuit venditus cum domo, ſi reperiatur quod d. ſitus eſt publicus, venditor tenetur ad intereſſe emptori, amplia, n. 2. d. 136. n. 1. *Royas.* 299

Socer.

Socer videtur in ſubſidium obligatus tradere alimenta nurui, d. 155. n. 1. *Bicchio.* 330

Super matrimonij validitate litem agens ſocer tenetur præſtare alimenta nurui, non ſecus ac filio, ibid. n. 2. ibid.

Quod procedit etiamſi filius duxiſſet vxorem ſine conſenſu patris, ibid. n. 3. ibid.

Socer tenetur in ſolidum præſtare alimenta nurui, ſi filius iam diu verſatur in longinquis partibus, ibid. n. 4. ibid.

Socer quando dicatur præſtitiſſe alimenta filio, & nurui, d. 157. n. 2. *Panzirolo.* 333

Societas, Socius.

Societatem obligare poteſt ſocius complimentarius, & omnes ſocij, ex eius facto in ſolidum tenentur, d. 30. n. 1. 82

Societate etiam diſſoluta, quando mercatoribus, cum quibus negociatio non eſt denunciata ſolutio ſocietatis, ibidem numero 2. *Ghiſilerio.* 82

Cur ſolum denunciatio requiratur, quando diſſolutio euenit durante ſocietate, ſecus ex finita, vel per mortem, vel per lapſum temporis, ibid. n. 6. 82

Prout etiam pacta, vigore quorum inita eſt ſocietas, & pro quanto tempore duret, alias ſibi imputandum, ib. n. 8. 83

Societate contracta inter duos mercatores ſimpliciter, etiam ſi poſt ea diſſoluantur; alter tamen tenetur ex contractibus ab altero celebratis, niſi faciat proclamare, & omnibus notificari, diſſolutionem ſocietatis, ib. n. 12. 83

Societatis diſſolutio non præſumitur, ſed continuare creditur, quando contrarium non demonſtratur, ſtantibus litteris oblatoriis indefinitè, prolatis, ibid. n. 14. & 17. 83

Societas contracta cum hæredibus verificatur in vno tantum ſuperſtite, & per vnius mortem non finitur, ib. n. 15. 84

an Societatem probent actus ſociales, quæ nunquam apparet contracta, remiſſiuè. Sed &c. ib. n. 16. 17. 18. & n. 19. 84

Socius complimentarius poteſt obligare ſocietatem, & omnes ſocij ex eius facto in ſolidum tenentur, d. 30. n. 1. & 2. 82

Etiamſi tacita renouatio contingat per mortem alterius ex ſociis quando complimentarius palam negotiatur, ibid. n. 3. *Ghiſilerio.* 82

Inter ſocios creditum ſuper aliquo negotio ex aſſignatione totius negotij cum clauſulis pleniſſimis tranſlationem dominij importantibus, ac omnibus iuribus actiuis & paſſiuis facta ab altero ex ipſis vel remanet extinctum, d. 58. n. 5. *Veraſpio.* 155

Societas contractus exigit compenſationem periculi ſuſcepti dimittendo ſaltem aſſecuranti partem lucri ex pecuniis percipiendam, d. 101. n. 19. *Bicchio.* 246

Socius poteſt obligare conſocium in ſolidum, d. 102. n. 1. 248

Socius cenſetur habere mandatum, & conſenſum tacitum ad obligandum conſocium in iis, quæ ſpectant ad Societatem. ib. n. 2. ibid.

Socius vt obligetur, ſufficit, vt contractus ſit factus intuitu, & contemplatione Societatis, ibid. n. 3. ibid.

Socius obligatur ex contractu inito per conſocium nomine proprio, & non expreſſo ſocij nomine, ib. n. 4

Sociali nomine eſt celebratus contractus, cum exprimitur cauſa ipſius, d. 101. num. 5. *Celſo.* 251.

Coniectura quod ſocius contraxerit nomine proprio, non eſt adeo vrgens, quin tolli poſſit leuioribus probationib. ib. n. 6. *Celſo.* ibid.

Sociali nomine acquiſitionem eſſe factam, probatur ex conſuetudine, & obſeruantia reſultante ex actibus ſocialibus, ib. n. 7.

Sociali nomine dicitur facta acquiſitio, ſi merces acquiſitæ pertinent ad artem, & exercitium Societatis ib. n. 8.

Societas non dicitur finita per diſdictam, ſi non conſtet eam fuiſſe executam, & reproductam, ib. n. 9

Societas non præſumitur, niſi probetur, d. 117. n. 11. *Celſo.* 269

Societas non probatur ex apocha imperfecta, & non obſeruata, d. 168. n. 4 *Royas.* 346

Societas tacita non probatur per actus æquiuocos,

cos, & ſi aptiſſimè poſſunt referri ad alios titulos, ibid. n. 5. 8. 9 ibid.

Socictas tacita nunquam inducitur, niſi actus ſint omnino certi, & concludentes, & qui citra ius, & nomen ſocietatis fieri non poſſunt, ibid. n. 6. ibid.

Socius conueniri non poteſt ex contractu celebrato ab altero ſocio, ſuo proprio nomine, & ſub obligatione ſui, & ſuorum hæredum, d. 168. n. 16. *Royas.* 346

Ampl. quando contrahens nullam habuit notitiam Societatis, nec intentionem obligandi conſocios, ibid n. 17. ibid.

Socius quamuis in contractu non nominatus, tenetur ſaltem vtili actione pro contractu alterius Socij, ſi pecuniæ verſæ fuerunt in eius vtilitatem, ibid. n. 18. ibid.

Verſio eſt plenè & concludenter probanda cum qualitate tituli lucratiui, & locupletationis, d. 168. n. 19. *Royas.* 347

Socius neque actione ſubſidiaria tenetur ad debita ſocialia, ſi ſit creditor Socij in maiori ſumma, quam importet rata ſocialis, ibid n. 20. ibid.

Omnes ſocij præſumuntur poſſidere ſuam ratam, d. 191. n. 5. *Royas.* 369

Non poteſt agi aduerſus ſocium, niſi prius calculatis omnibus partitis, d. 191. n. 2. *Royas.* 369

Societatem eſſe factam contemplatione alterius deſumitur ex correſpectiuitate actuum, d. 195. n. 2. *Royas.* 371

Solemnitas.

Nullis indiget ſolemnitatibus oriens ex contractu obligatio pupilli, quando non eſt noua, ſed prouenit ex cauſa præcedentis obligationis, d. 15. n. .. *Meltio.* 27

Solemnitatum defectus non habetur in conſideratione in actu pupillo vtili, & quando ipſe non dat de nullitate: imo agit pro obſeruantia contractus, ibid. n. 20. 27

pro Solemnitate actus non iuuat præſumptio, quando controuertitur adhuc illius ſubſtantiæ, d. 17. n. 9. *Corrado.* 34

Solemnitates extrinſecæ ad ſcripturam requiſitæ non præſumuntur niſi lapſu temporis triginta annorum, ibid. n. 10. 34

Teſtator non poteſt derogare diſpoſitioni in teſtamento factæ non adhibitis ſolitis ſolemnitatibus; &c. d. 54. n. 1. *Cerro.* 92

Vbi ſtylus, & conſuetudo vigent, tacitam derogationem indueunt ſolemnitatibus à iure in ſubhaſtationis iudicio requiſitis, d. 66. n. 21. *Meltio.* 175

Solemnitatibus non adhibitis in emphyteuſi, clauſula *ad habendum*, non poteſt extendere conceſſionem, d. 78. n. 12. *Cerro.* 200

Solemnitatibus concurrentibus à ſtatuto requiſitis præſumitur omnimoda validitas inſtrumenti, d. 100. n. 11. *Cerro.* 241

Ex omnium ſolemnitatum concurſu omnia præſumuntur vera, ita vt dubitari non poſſit de ſufficientia, & veritate cauſæ expreſſæ, ib. n. 29. 243

Solemne inſtrumentum, imò & inſolemne à parte confeſſatum, & effectuatum, via executiua eſt iudicandum, d. 104. n. 18. *Bicchio.* 250

Solidatio.

Solidatio, & redditio rationis inter partes habentes principale intereſſe in aliqua re abſque interuentu creditorum fieri poteſt, d. 65. n. 2. *Pettingero.* 229

Solidatio probat concludenter creditum in ſumma, quæ fuit in ſolidatione firmata, d. 103. n. 1. *Celſo.* 248

Probatur cum cauſa eſt expreſſa in ſolidatione, ibid. n. 2.

Solutio.

Mandatum generale ſufficit ad electionem, in quam cauſam cedat ſolutio, quando creditum eſt determinandum, d. 12. num. 8. *Cerro* 21

vt Solutio crediti habeat vim ſolutionis in emptione, quid ad hoc requiratur, vt inducere poſſit nouationem, d. 13. n. 1. 24

Solutio dotis ad tempus dilata non operatur quod poſt non ſit promiſſa, d. 14. num. 7. *Terracinen.* 25

Solutionis receptio ab alio, quam à debitore regulariter non inducit liberationem ipſius debitoris, deficientibus requiſitis neceſſarijs ad nouationem inducendam: ex quo tunc cenſetur potius facta cumulatiuè, d. 15. n. 12. *Meltio.* 27

Confeſſio de recepto, non coarctata ad certum tempus refertur etiam ad ſolutionem, factam de præterito tempore, d. 16. num. 27. *Bicchio.* 32

Solutionis modus inter emptorem, & venditorem variatus, nullum poteſt creditoribus præiudicium inferre, neque illorum gradum, & participationem vllo pacto turbare, d. 32. n. 18. *Cerro.* 89

Solutionem æris alieni deducenti contra bona hæreditaria debitoris, ſufficit vera, & actualis ſolutio, vt proinde abſque alia ceſſione ſuper illis ſatisfieri debeat de concurrenti quantitate ſummæ perſolutæ, d. 50. n. 27. *Cerro.* 132

Solutio debiti liberat fundum ab hypotheca, d. 59. n. 11. *Corrado.* 158

Solutio fructuum poſt deliberationem decurſorum in ſubiecta materia inducit approbationem calculi ſuper quo fundatur, & ipſius deliberationis, d. 77. n. 9. & 10. *Otthobono.* 197

niſi ex Solutionibus præcedentibus laudemium ſolitum iudicari non poteſt, d. 90. n. 11. *Otthobono.* 220

Solutio in cauſam indebitam facta interpretatur à lege vt facta ſit in cauſam debitam, d. 101. n. 6. *Bicchio.* 245

Per ſolutionem partis debitum acceptatum, amplius non poteſt impugnari, d. 103. n. 5. *Celſo.* 248

Creditori cui facienda eſt ſolutio, ſufficit negare ſibi factam eſſe ſolutionem, ibid n. 6. *Celſo.* ibid.

Soluere quis ſibi poteſt de ſtylo inueterato Mercatorum, d. 104. n. 4. *Bicchio.* 249

Solutionis mora non eſt cauſa licita contrahendi cambium, ibid. n. 12. *Bicchio.* ibid.

Solutio cambiorum ab affirmante, & non à negante ſolutionem probanda eſt, ibid. num. 28. 250

Soluens vigore alicuius mandati, pro ſumma ſoluta poteſt agere contraria actione mandati, d. 101. n. 4. *Bicchio.* 245

Solutio ſtante breuitate temporis, facta præſumitur in vim præcedentis negotij, ibid. n. 5.

Solutio probatur ex confeſſione partis, ibid. n. 7. 9.

Et ex quietantia, ibid. n. 8.

Soluendi onus habenti, ceſſio acquiritur, ibidem d.108.n.1. 256
Soluenti ſimilis eſt præſcribens, ibid. n.14.
Solutionis præſumptio ceſſat cum ex aduerſo præponderat alia præſumptio, ibid.n.21. 257
Non ſolutio dotis certa eſt, cum promiſſor ſe debitorem eius agnouit in aliquo Inſtrumento, ibid.n.22.
Solutio dotis facta à ſocero, arguit factam renunciationem vxori promiſſam per virum, adiuncto ſilentio diuturno, &c. ibid.n.25.
Si de ſolutione vera non conſtat, non fit præiudicium pupillo per tutoris confeſſionem voluntariam, & extraiudicialem de recepto, d.109. n.3. 258
Quod ampliatur in quolibet adminiſtratore, ibid. n.4
Soluere velle nemo præſumitur, id, ad quod de iure non tenebatur, ibid.n.10.
Solutio referri debet ad cauſam expreſſam, d.112. n.7. *Celſo.* 263
Solutio ſi fuerit promiſſa intuitu alicuius rei, debet ſeruari ordo, vt prius res tradatur, & poſtea ſolutio fiat, d.113.n.7. *Celſo.* 264
Soluens ſemper præſumitur reportare quietantiam d.114.n.9. *Celſo.* 266
Solutio non eſt veriſſimilis ſine quietantia; maximè cum ſumma ſoluta eſt notabilis, ibid n.10.
Solutio præſumitur in cauſam debitam, ibidem n.11.
Solutio debitoris de ordine creditoris, facta alteri, eum liberat à debito, ibid n.15.
Solutio præſumitur omnium partitarum, cum in quietancia adſunt verba. *Pro reſiduo*, etiam ſi facta ſit à matre tutrice, & curatrice filiorum, ſed cum debitis ſolemnitatibus, d.118. n.1. *Meltio.* 270
Solutione eius quod debetur, omnis tollitur obligatio, d.120.n.1. *Veroſpio.* 273
Solutio adſcribi debet cauſæ duriori, habenti vſuras, ibid.n.8.& 11. 274
Solutio facta cenſetur ad normam obligationis, ibid.n.9.
Solutio quantitatis proportionata ad vnum debitum, creditur facta in extinctionem dicti debiti, non autem diuerſi, d.111. n.10. *Veroſpio.*
Solutio, quæ fuit facta in certam cauſam, non poteſt deinde in aliam conuerti ſine conſenſu partium, ibid.
ad Solutionum fructuum præſcriptionem requiritur ſpatium decem annorum, d.121.n.1. *Royas,* 275
Solutionum fructuum præſcriptio fundatur in negligentia aut mora creditoris, ibid. n.2. *Royas*, ibid.
In cuius pœnam talis præſcriptio eſt fundata, ibid.
Solutio facta de ordine creditoris, perinde eſt ac ſi ipſi creditori facta fuiſſet, d.139. n.5. *Royas.* 302
In vſurarum ſolutione præſumitur in ſoluente coacta voluntas, ne ſcilicet aſtringatur ad ſolutionem ſortis principalis, d.159.n.6. *Royas.* 316

Soluere.

Soluere pro alio quilibet poteſt, d.133.n.53. *Cornelio.* 295
Soluens præſumitur vt propriam tantummodò obligationem extinguat, d.191.num.8. *Royas.* 369
Confeſſio viri de recepto vrgentibus coniecturis fulcita probat veram dotis ſolutionem, d.91.n.4. *Veroſpio.* 221

Sors.

Sortem extenuant, cambia iniuſtè ſoluta, d.7. n.2. *Decano.* 15

Species.

Si ſpecies non extat, & ſuper alia te fieri velit executio, tunc præcedere debet liquidatio ſpeciei, d.163.n.3. *Royas.* 340
Speciei valor quando omnino ſit liquidandus, d.163.n.7. *Royas.* 341

Spiritualitas.

Conceſſo iure decimandi, conceſſa dicitur ne dum commoditas percipiendi decimas, quod eſt temporale, ſed ipſa ſpiritualitas quæ nequit ſegregari à iure decimandi, d.95. n.7. *Meltio.* 229

Spoliatus.

Spoliatus dicitur ille, penes quem verè erat poſſeſſio, ac proinde reintegrari debet, d.36. n.28. *Corrado.* 100
mediante Spoliati manutentione purgantur attentata, d.37.n.1. *Meltio.* 100
Spoliatus debet imprimis reſtitui, nec admittitur retentio, d.144.n.1. *Royas.* 309

Spolium.

Spolium iudiciale non dicitur attentatum, aut violentum niſi fuerit commiſſum cum vi expulſiua, d.72.n.3.4.5. *Ottobono.* 188
In ſpolio, vt obtineatur, quid ſit neceſſarium, d.152. n.1. *Ghiſilio.* 324
In Spolio primum extremum requirit exactiſſimas probationes, ibid.n.3. ibid.

Sponſa.

Sponſæ per ſponſum pretioſa iocalia veſtes tranſmiſſæ non cenſentur donatæ, ſed ad vſum duntaxat accommodatæ, vt ſponſa gratia ipſius ſponſi honorificentior, & ſpecioſior incederet, d.80.n.1.2.4 5.6. *Arguelles.* 203

Sponſus.

Vide in verbo ſponſa loco ſup. citato.

Spurius.

per Spuriorum legitimationem, pater non poteſt priuare legitimam ſobolem portione legitima, d.54.n.18. *Corrado.* 144

Status.

Status hæreditatis à partibus firmatus, in ſimul conuenientibus ex iudicis decreto, &c. omnino attenditur, d.24.n.36. *Corrado.* 57
Status hæreditatis coram iudice à partibus concordatus eſt attendendus, donec de errore concludenter probetur, d.45.n.2. *Meltio.* 119
Status hæreditatis deterioratio, cauſata ex bello, peſte, & aliis accidentibus, quomodo probetur remiſſiuè, ibid.n 3. 119
Hominibus ſtatus eſt variabilis, d.178.n.12. *Royas.* 358

Statutum.

Statutum loquens de dote ſimpliciter, tam promiſſa, quam data comprehenditur, d.4.n.4. *Tarracinen.* 10
Statutum vrbis cap.131.lib.1. ſimpliciter loquens quartum dotale deberi, intelligitur de dote, tam data, quam promiſſa, & non ſoluta, d.18. n.1. *Albergato.* 36
Statutum vrbis lib.1.cap.135. ex particulari diſpoſitione prohibet expreſſè donationes, non ſolum inter virum, & vxorem, verum etiam inter ſponſum, & ſponſam, præterquam in caſibus à iure

iure permiſſis, d.12.n.22.*Corrado.* 47

Statutum idem præſumit huiuſmodi iuramentum doloſo metu extortum, quo caſu nihil operatur, ibid.n.34. 48

Statuta vrbis fuerunt Apoſtolica auctoritate, in his etiam caſibus in quibus iuramenti validitatem reſtringunt ſpecialiter confirmata, ibid. num.49.

Ex ſtatuto vrbis lib.1. cap.47. maiores 20. annis habebantur pro maioribus 25. annis, d.31.n.6. *Corrado.* 86

Statutum Eugubinum probibet appellationem à ſecunda ſententia, quæ concordet cum prima, d.32.n.1.*Corro.* 88

Statutum Beneuentanum excludit fœminas propter maſculos, deciſ.33. num.19. *Otthobono.* 91

Statutum vrbis cap.22.lib.1.diſponens bona Emphyteutica dati poſſe in dotem, cum non habeat verba vniuerſalia apta etiam comprehendere bona Eccleſiæ, talia bona non comprehendit, deciſ.35. numero 26. 27. *Peutingero.* 95

ex Statuti diſpoſitione Vrbis lib.1. cap.131. ſub rubr. de lucranda dote, vſusfructus debetur patri ex hæreditate filij à matre obuenta, dec.46. n.17.18.19.*Corrado.* 122

Statutum Peruſinum lib.2.Rubric.45.ab hæreditate matris ab inteſtato excludit fœminas dotatas ac deſcendentes ab eis ſtantibus maſculis, & maſculina deſcendentia, d.54.n.13. 14. 15. 16. *Corrado.* 144

Statutum vrbis, eſt auctoritate Apoſtolica confirmatum, provt conſtat, ex litteris ſanct.memor. Gregorij decimitertij in princ. appoſitis, d.83. num.6. *Melzio.* 106

Statuto fieri poteſt vt omnia inſtrumenta publica habeant paratam executionem, dec.73.n.10.11. 18.24. *Arguelles.* 190

Statutum vrbis lib.1. cap.177. requirit, quod ad hoc vt debeantur interuſuria dotalia mulieri relictæ ob commiſſam moram in reſtitutione dotis, ſeu reſidui fuerint facta interpellatione iudiciali, d 82.n 4. *Otthobono.* 205

Statutum excludens fœminas dotatas à dotantium ſucceſſione attendi debet, & prævalet iuri communi in Territorio ſtatuentium, deciſ.84. n.5.*Rojas.* 209

ex Statuto Bonnnien, minor 25.annis non poteſt ſe obligare ſine ſolemnitatibus ab eadem requiſitis, deciſione 98. numero 11.12. *Verolſpio.* 235

Statutum non vtens verbis aptis comprehendere perſonas Eccleſiaſticas, præſumitur eas noluiſſe comprehendere, d.92.n.13. *Bicchio.* pag.178. d.100 n.11.*Corro.* 241

Statutaria Vrbis præſcriptio excipit in ventre creditum dotis, d.107.n.13.*Bicchio.* 254

Statutaria præſcriptio ſolutionis per lapſum triginta annorum ceſſat, quoties militat contraria aliqua præponderans præſumptio, d.108.n.21. *Bicchio.* 257

Statuta non comprehendunt geſta ante eorum publicationem, d.111.n.14.*Bicchio.* 261

Statutum florentinum *ſub. rub.*29. *de hæred. &c.* qui diſponat, d.128 n.2.*PanZirolo.* 284

Statutum florentinum iubet, quod Inuentatio non obſtante bæres creditoribus hæreditariis ſatisfaciat, d.16 n.25. 286

Statutum Vrbis *veter.lib.*2 *rubr.*18. iubet matri, vt omnia ſua bona relinquat filiis, d.129. num.7. *Royas.* 287

Statutum ſi prohibeat matri, nec aliis quam filiis relinquat bona ſua, ibid.n.13.

Statutum aliud eſt, quod promittat matri liberam diſpoſitionem, & aliud ſi omnino inhibeat ei, vt poſſit tantum inter liberos diſponere de rebus ſuis, ibid n.16. ibid.

Statuentes ex defectu iuriſdictionis vltra, territorium non poſſunt diſponere, ibid.n.17. 288

Statutum porrigit vires extra territorium quando inhabilitat perſonam ſubditi ; non ſecundum quid, ſed ſimpliciter, ibid.n.24. ibid.

Statutum Vrbis veter. *lib.*2.*rub.*58. non tunctatur in ſola prohibitione faciendi teſtamentum à muliere, ſed in faciendi illud cum conſenſu viri, &c. d.129 n.23. 288

Statutum prohibens ne mater non poſſit aliis quam filiis relinquere bona ſua, cedit in publicam vtilitatem, ibid n 27. ibid.

Statuentium obligatio eſt, conſeruandi bonum publicum ſuæ patriæ, ibid.n.28. ibid.

Statutum non auferens in totum mulieribus facultatem teſtandi, ſed niſi fauore filiorum dicendum eſt fauorabile, ibid.n.32. ibid.

Statutum dum eſt valde odioſum, eget confirmatione Principis, d.129 n.33. ibid.

Statutum Vrbis veter. *lib.*1. *rub.*58. prohibet mulieri diſponere de rebus ſuis, niſi æqualiter inter filios, quare reputandum ſit fauorabile, ibid. num.34. 288

Statuta illa reputanda ſunt fauorabilia ſi emanarunt, ne mulieres decipiantur fragilitate ſexus, vel aliorum blanditiis, ibid.n.35. ibid.

Liberari quis non poteſt ſe a nexu proprij ſtatuti, nec etiam per pactum, ibid o.31. ibid.

Statuti præſentia præſumitur, dec.176.n.6. *Royas.* 355

*Statutum Ancona rubr.*41. & 43. requirit in contractibus mulierum interuentum proximiorum, & decretum Iudicis, vltra cæteras ſolemnitates, alias decernit contractus nullos, & inefficaces, d.179.n.2.*Royas.* 359

Fallit quando ſtatutum inhabilitat perſonas minorum vel mulierum, nullà habità ratione contrahentium cum illis : Quia tunc non attenditur æqualitas priuilegiorum, & proinde non intrat conquaſſatio, & ſemper contractus geſti cum quibuſuis perſonis ſunt nulli, & inualidi, d.179.n.5.*Royas.* 359

Statuto Piſarum cauetur citari debere domi dimiſſa copia ciues, vel habitatores, qui à Ciuitate recedunt, d.180.n.13.*Royas.* 361

Statutum loquens *de Ciue habitatore*, vtramque qualitatem requirit, d.180.n.15.*Royas.* 361

Ex ſtatuto aliquo duæ ſententiæ conformes habent vim trium, & tranſeunt iudicatum, & propterea exequendæ ſunt, deciſ.187. num.4. *Royas.* 365

Statutum Vrbis *lib.*1 *cap.*47. diſponit, quod completo vigeſimo anno, minor habeatur pro maiori, ibid.n.5.*Royas.* 359

Statuta Vrbis habent locum in toto diſtrictu non exiſtente alio ſtatuto particulari, ib.n.6. ibid.

Stipulans.

Stipulanti facta donatio pro ſe, ac hæredibus, & ſucceſſoribus extenditur ob verborum generalitatem ad filios etiam ex ſecundo matrimonio naſci

naſcituros, deciſione 87. numero 4. *Ottbobono.* 214

Stipulatio.

Stipulatio pro omnibus, quorum intereſt, contenta in obligatione Cameıali, non ſuffragatur niſi illis, de quorum commodo agitur, vel ab illis cauſam habentibus, dec. 3. num. 13. *Bicchio.* 7. & dec. 14. n. 1. pag. 14. & dec. 84. n. 9. 209. & dec. 87. num. 6. 7. 214

Stipulatio noſtræ relenationis ad indemnitates, quando dicatur commiſſa, d. 146. n. 2. *Cerro.* 313

Stylus.

Stylus ciuitatis Neapolis eſt, quod ad venditionem fiſcalium, ſiue illorum adiudicationem procedatur nulla præcedente executione, ſi illi ſequeſtrati ſint ad inſtantiam creditorum, d. 66. n. 20. 21. 22. *Melsio.* 175

Stylus tantùm attenditur, quantùm ſecundum conſuetum ille ſeruetur, ita quod nihil vltra ſolitam obſeruantiam ſuppleri poſſit, dec. 131. n. 12. 13. *Carrillo.* 325

Stylus, ſeu conſuetudo repugnans immunitati Eccleſiaſticæ, nullo vnquam tempore præſcribitur, ibid. n. 16. ibid.

Subhaſtatio.

Subhaſtatio mobilium reddit immunes ab eorum reſtitutione hæredes, & ſucceſſores vxoris, d. 91. n. 3. 7. *Vereſpio.* 221

In ſubhaſtatione præſumitur mala fides eo ipſo quod non fuerunt adhibitæ ſolemnitates neceſſariæ, d. 144. n. 13 *Royas.* 309

Subhaſtatio quando fuit nulla, ob imperitiam iudicis, durius agitur contra fiſcum, quam contra priuatum, ibid. n. 20. ibid.

Subhaſtationem impugnans, tenetur ad reſtitutionem pecuniarum vna cum vſuris, ibid. num. 25. ibid.

Subhaſtatio, & deliberatio eſt nulla, quando fuit facta contra pupillum, citato eo, qui non erat tutor, d. 172. n. 6. 7. 350

Subhaſtatio eſt iniuſta, dum pro modico debito res magni valoris ſubhaſtatur, ib. n. 10. ibid.

Subhaſtari non poteſt res pupilli magni valoris, pro debito paruo, maximè dum conſtat adeſſe bona minoris valoris & n. 12. deciſ. 172. n. 11. ibid.

De ſubhaſtationis inualiditate, quando conſtat, tunc non venit diſcutienda validitas, d. 162. n. 14. *Royas.* 341

Subhaſtatio quando dicatur euidenter nulla, deciſ. 163. n. 1. *Royas.* 340

Item ex ſuſtentatione litis, quæ ſola ſufficit, iuncto aliquali adminiculo, d. 174. n. 7. *Royas.* 353

Subſcribens. Subſcriptio.

Subſcriptio ſimpliciter concepta cenſetur facta in executionem præcedentis decreti, & ad eius limites reſtricta, d. 98. n. 1. *Vereſpio.* 234

Subſcriptio ſimplex in literis cambij denotat obligationem proprio nomine contractam, ib. n. 7. 234

Subſcribens ſcripturam, vel Apocham approbat omnia in ea contenta, d. 103. n. 4. *Celſo.* 248

Subſcriptio attēditur in litteris, etſi per aliam manum ſcriptæ reperiatur, d. 106. n. 22. *Bicchio.* 253

Subſcriptio facta ab vxore capitulis ſuper renuntiatione hæreditatis promiſſa à viro, inducit præſumptionem talem renuntiationem factam eſſe, d. 108. n. 16. *Bicchio.* 257

Subſcriptio concludit veritatem ſubſcriptionis factæ à tutore, non autem veritatem confeſſionis de recepto, d. 109. n. 13. *Celſo.* 258

Subſtantia.

Proceſſus per contradictas de ſtylo curiæ fit potius ex vrbanitate, quàm ex neceſſitate, & ſubſtantia cauſæ, d. 95. n. 4. *Melsio.* 229

Subſtitutio.

Subſtitutio facta in teſtamento, licet in futurum, ac incertum euentum collata, eſt conſiderabilis ad effectum, vt præſumatur contemplatione illius, cuius linea in propria & deſcendentium perſonis vocatur, d. 46. n. 13. *Corrado.* 122. & deciſ. 55. n. 18. 149. & d. 56. n. 2. 150. & d. 100. n. 8. 240

Subtrahere.

Subtrahere non induit præſumptionem pro aduerſario, d. 142. n. 1. *Bicchio.* 306

Subtractio cum arguat dolum, & ſic non præſumitur, ideóque plenè, & concludenter eſt probanda, ibid. n. 2. ibid.

Factum ipſum cum non præſumatur, ideóque probandum venit, ib. n. 3. ibid.

Succeſſio.

In Succeſſione fratris, ſorores vtrique coniunctæ præferuntur fratri conſanguineo, dec. 84. n. 3. 5. *Royas.* 209

ad Succeſſionem parentum æqualiter ſunt admittendi filij ex quocuoque matrimonio ſuſcepti, d. 87. n. 2. *Ottbobono.* 210

Succeſſor.

à Succeſſoribus ſuis non poteſt impugnari alicuius confeſſio & cauſam ab eo habentibus, d. 20. n. 3. *Corrado.* 41

Succeſſorum, & hæredum appellatione, in materia Emphyteuſis, veniunt ſoli hæredes ſanguinis, & ſic deſcendentes ab ipſis inueſtitis, d 78. n. 8. *Cerro* 199. Et d. 79. n. 1. *Cerro.* 202. & d. 87. n. 4. *Ottbobono.* 214

Sufficientia.

Ex concurſu omnium ſolemnitatum omnia præſumuntur vera: ita vt dubitari non poſſit de ſufficientia, & veritate cauſæ expreſſæ, deciſ. 100. n. 29. *Cerro.* 243

Suffragium.

Vide in verbo legatum, d. 20. n. 2. *Corrado.* 41

Summa.

Vide in verbo ſolutio, d. 77. n. 12. *Ottbobono.* 198

Summa litterarum Cambij quomodo probetur fuiſſe mandata, d. 105. n. 3. *Bicchio.* 251

Summa diuerſa arguit diuerſitatem partitarum, d. 106. n. 2. 252

Summa minor, ineſt in maiori, dec. 145. num. 19. *Cerro.* 311

Summariè.

Summariè procedit in tribunali A. C. in materia litterarum Cambij, non tamen ad denegandam appellationem etiam ad vtrumque effectum, & quoad relaxationem mandati executiui, d. 104. n. 10. *Bicchio.* 249

Summariè, ſimpliciter, & de plano proceditur inter, & contra Mercatores Curiæ, ob facultatem A. C. ibid. n. 25. *Bicchio.*

Suſpenſio.

Suſpenſione cauſæ, &c. purificata conditione, ſtipulatio committitur, d. 14. n. 1. *Terracinen.* 24

Suſpenditur executio mandati per clauſulam, *Si quid exequendum, &c.* donec appareat de eius iuſtitia, non vulnerata obligatione, d. 109. n. 2. *Celſo.* 256

Suſpicio.

Suſpicio.

Suſpicio non poteſt oriri, ex ſufficientia, & veritate cauſæ expreſſæ, ex concurſu omnium ſolemnitatum, &c. d.100.n.29.*Cerro.* 24

Suſpecta confeſſio non habetur in conſideratione; Nec retrotrahitur in præiudicium creditorum medio tempore contrahentium, dec.102.n.10.& 11.*Celſo.* 247

Superlatiuus.

Superlatiuus quandoque pro poſitiuo ponitur in legib. d.111.n.7.*Bicchio.* 261

T

Taciturnitas.

EX taciturnitate eiuſdemmet creditoris, qui licet alias diligens eſſe ſoleat in ſuis exactionibus, hanc tamen diſtulit poſt obitum debitoris, licet mandatum ſufficiens habuiſſet expeditum, d.74.n.11.*Veroſpio.* 210

Taciturnitas per longiſſimum tempus, & ſolutio ſoceri arguunt factam renunciationem hæreditatis per. vxorem promiſſam à viro, dec.108.n.25.*Bicchio.* 257

Maximè ſi ea ſubſcripſerit capitulis id continentibus, ibid.n.26.

Taciturnitas per multos annos, petendi credita, præſumit ſolutionem eſſe factam, dec.118.n.7.*Meltio.* 271

Tarditas.

Tarditas petendi eſt præſumptio leuis, d.109.n.15.*Celſo.* 258

Tempus.

Inuentarium non confectum congruo tempore, & cum omnibus ſolemnitatibus iuxta formam à lege præſcriptam, vel municipali iure, ſeu legitima conſuetudine approbatam, vt neceſſarium eſt, non prodeſt hæredi perinde ac ſi nunquam factum fuiſſet, d.17.n.5.*Corrado.*35.ibid.n.10.

Obligatio concepta per aduerbium futuri temporis, eſt conditionalis, dec.62.num.1. & 2.*Arguelles.* 162

Beneplacitum Apoſtolicum aliæque ſolemnitates requiſitæ in alienatione emphyteuſis Eccleſiæ in extraneos non præſumuntur ex curſu temporis, niſi ſimul concurrat obſeruantia, d.79.n.4.& 11.*Cerro.* 202

Statutum aliquid prohibens ad certum tempus, poſt illud concedere videtur, d.98.n.12.*Veroſpio.* 235

In legatis, & donationibus cauſa mortis tempus exiſtentis conditionis inſpicitur, d.99.n.21.*Decano.* 238. & dec.100.num.7. & 25. 240. & 243.

Tempus non eſt modus tollendæ, vel inducendæ obligationis, d.109.n.16.*Celſo.* 258

Temporis futuri intereſſe non poteſt taxari ſine vſura, etiam in Mercatore ſolito negotiari, d.117.n.9.*Celſo.* 269

Tempus certum, quando fuit præfixum poſt dictum tempus, cenſetur denegatum, d.130.n.10.*Ghiſilerio.* 290

Qui poſt lapſum tempus aliquid promiſit, eo lapſo tenetur, d.188.n.1.*Royas.* 366

Temporalitas.

Sola facultas percipiendi fructus decimales conſiſtit in mera temporalitate, & poteſt pertinere ad laicos, d.95.n 9.*Meltio.* 229

Terminus.

Productio calculi, cum nihil ex aduerſo fuerit oppoſitum poſt lapſum terminum ad dicendum contra iura producta, tribuit ius quæſitum parti producenti, præſertim poſt latam ſententiam, d.77.n.7.*Ottbobono.* 71 197

Validitas ſententiæ probatur ex proceſſu, in quo conſtat de iuriſdictione, mandatis, & citationibus ac obſeruatione terminorum ſubſtantialium, d.86.n.3.*Meltio.* 218

A terminis, vel confinibus deſignantur bona ſtabilia, d.152.n.7.*Ghiſilerio.* 324

Termini ſubſtantiales, quando fuerunt ſeruati, & reiterati, cenſentur reuocatæ omnes dilationes probatoriæ antecedentes, deciſ.155.num.17.*Corrado.* 327

Non autem in terminis conſtitutionis Ægidianæ, vel alterius ſtatutariæ diſpoſitionis perſonas ſimpliciter inhabilitantis, dec.179.num.9.*Royas.* 359

Tertius.

Beneficium conceſſum ſi conſentiat tertius, poteſt alteri conferri ante præſtitum conceſſum d.99.n.9.*Decano.* 237

Tertius ſoluendo pro alio cenſum extinguit, d.140,n.7.*Cerro.* 304

Tertius ſoluendo pro alio cenſum, cuius intentionis eſſe dicatur & n.21. ibid.n.10. ibid.

Tertius ſoluens inſcio debitore, & ſtipulans ad ſui fauorem ceſſionem, qualiter cenſeatur facta, ibid.n.11. ibid.

Tertius admiſſus ad cauſam in ſtatu, & terminis, in quibus reperitur, omnia acta facit ſua, d.145.n.15.*Cerro.* 315

Tertius admiſſus ad cauſam in ſtatu, & terminis, in quibus reperitur; dicitur ratificaſſe omnia geſta in l.te, ibid.n.16. ibid.

Teſtamentum.

Legatum, etſi oretenus diſpoſitum ſatis probatur abſque ſcriptura, & teſtium depoſitione, ſi per teſtamentum ab hærede confirmetur ad effectum, vt à ſucceſſoribus debeatur, & executioni mandetur, dec.20.n.1.& 8.*Corrado.* 40.& 41.

Curator in teſtamento relictus non attenditur, niſi à minore petatur, & à iudice confirmetur, d 33.n.10.*Ottbobono.* 90

Teſtator per epiſtolam non poteſt derogare diſpoſitioni in teſtamento factæ, & perfectæ, d.34.n.1.*Cerro.* 91

Immiſſio *ex remed. leg. fin. Cod. de ed. Diu. Adr. Toll.* conceditur ad exhibitionem teſtamenti non variati, nec cancellati, in quo exhiberis inſtitutus ſit hæres, d.85.n.8.*Celſo.* 215

Teſtator.

Teſtatoris declaratio de ſolutione legati faciendi ex certis reditibus non reſpicit ſubſtantiam legati prius facti, d.20.n.16.*Corrado.* 42

Tutor cui à teſtatore patre pupilli eſt ſimpliciter remiſſa, confectio inuentarij, & redditio rationum, non poteſt excuſari à redditione bonorum, d.24.n.2.*Corrado.* 53

Iactatio Teſtatoris circa ſuam voluntatem, ante conditum teſtamentum nihil operatur, d.26.n.11.& 12.*Corrado.* 66

Teſtator per epiſtolam, vel alium ſimplicem actum voluntatis declaratiuum, diuerſimodè diſponendo

nendo non poteſt derogare diſpoſitioni in teſtamento factæ, & perfectæ, d.34.n.1.& 2.5.13.17.*Cerro.* 116

Teſtator inſtituens filios alterius, poteſt prohibere vſumfructum hæreditatis patri, dec.46.n.10. & 24.*Corrado.* 121

Teſtatoris voluntas legantis ad vnguem ſeruari debet, d.50.n.31.*Cerro.* 132

Subſtitutio perſonarum ordine ſuperius expreſſo facta certiorem reddit teſtatoris intentionem, d.55.n.18 & 14.*Corrado.* 149

Fideicommiſſarij, & legatarij à teſtatore attenta iuris exæquatione æq; dilecti, dec.58. n.8.9. *Veroſpio.* 155

Interpretatio voluntatis teſtatoris ex coniecturis adducta eſt ſubdubia, d.59.n.15.*Corrado.* 159

Teſtator legans aliquam ſummam pro extinctione omnium eius debitorum, cenſetur per huiuſmodi diſpoſitionem intellexiſſe de quibuſcunque debitis, d.63.n.12.& 13.*Meltio.* 167

Teſtator poteſt diſponere de bonis hæredis, d.110. n.4.*Cerro.* 259

Teſtator remittens redditionem rationis, eam tamen reddere tenetur cùm cenſeatur remiſſa ſcrupuloſa inquiſitio, quoad culpam, non quoad dolum, d.182.n.4 *Royas.* 362

Teſtificata.

Teſtificata quòd fuerunt didicita, non eſt dubitandum, quando vtrique fuit datum ſummarium examinis, d.135.n.16.*Carrillo.* 298

Teſtis.

Teſtes ad aliquid deponendum requiſiti, ſi vlterius ſuper negotium iudicium ferant, tanquam affectati reiici debent, dec.7, num.6.11.& 12. *Decano.* 15

depoſitio Teſtis licet nulliter examinati, cum ſit pluribus adminiculis fulcita, & ſit veriſimilis plurimum inſeruit ad inducendam ſimulationis probationem, d 8.n.8.*Otthobono.* 17

Puta producta abſque citatione non dicuntur de actis, quamuis illorum exhibitio facta fuerit coram Notario, & Teſtibus, d.10.n.13. *Meltio.* 20

Teſtes deponentes inſtrumentum fuiſſe factum, exprimere debent ſic fuiſſe ſcriptum, & lectum; alias non facerent fidem, d.12.n.5.*Corrado.* 21

Teſtes huiuſmodi neceſſarium eſt, quod ſint valdè periti, qui defectum inſtrumentorum, & litteras Notarij rogati cognoſcant, ibid.n.6. 21

Teſtis affectatus non eſt integræ fidei, ibid.n.7. & 8. 21

Teſtes licet deponant de proprio indicio, tamen ſi reddant optimam rationem ſcientiæ probantur, d.39.n.15.*Royas.* 105

Teſtes loquentes ex ſuo capite, nulla reddita ratione, non debent attendi, d.53.n.37. *Arguelles* 141

Teſtium dicta coadiuuantur ex adminiculis inſtrumentorum, d.1.n.3.4.5.11.12.13.& 15. *Otthobono.* 3 & 4.

Teſtis deponens de facto proprio etiamſi eſſet vnicus, pluſquam ſemiplenam facit probationem, d.66.n.28.*Meltio.* 176

Teſtis dictum à cauſa ſcientiæ regulatur, dec.72. n.11.& 12.*Otthobono.* 218

Teſtes poſſunt recognoſcere ſcripturam abſque ipſis factam, ſi habeant notam manum ſcribentis, d.105.n.1.*Bicchio.* 251

Teſti deponenti de proprio intereſſe, & de ſe exonerando non creditur, d.114.n.11.*Celſo.* 266

Teſtes ſuper recognitione ſcripturarum priuatarum, quomodo deponere debeant, d.118.n.9. *Meltio.* 271

Teſtis de credulitate non probat: Fallit tamen in iis, quæ pendent à iudicio ipſius teſtis, ib.n.12.

Teſtium contrarietates quando non ſunt contra ſubſtantialia non attenduntur, d.141. num.10. *Cecchino.* 305

Teſtium dicta non ſunt cauillanda, ſed potius adiuuanda, ibid.n.11. ibid.

Teſtes reponentes ſuper recognitione manus alicuius, ſat eſt, quod omnibus ſimul iunctis characteribus, deponant de ea numer. 011. ibid.

Teſtes vt à falſitate, & mendacio ſoluantur, facienda eſt omnis interpretatio, ibid.n.12. ibid.

Teſtes aliqui ſi deponant de maiori ſumma, & alij de minori, in iſta minori ſumma dicuntur omnes concordes, d.834.n.14.*Cerro.* 296

Teſtes examinati inter alias perſonas, non probant inter diuerſas, d.145.n.13.*Cerro.* 311

Teſtes probant pro & contra hinc inde, & ſucceſſores tam particulares, quam vniuerſales, ibid. num.14. ibid.

Teſtium exceptiones quando fuerunt diſcuſſæ tam circa dicta quam perſonas, quid ex hoc ſequatur, d.135.n.17.*Carrillo.* 298

Teſtium ſummarium ſimplex abſque nomine teſtium quando partibus fuit datum, an dicantur didicita teſtificata, ibid.n.18. 299

Teſtium depoſitionibus ſuper interrogatoriis potius eſt ſtandum, quam ſuper articulis, d.154. n.15.*Bicchio.* 329

Teſtes examinati in iudicio criminali probant etiam in iudicio ciuili, ſi agatur de eadem re, & inter eaſdem perſonas, ibid.n.16. ibid.

Teſtes examinati in iudicio criminali tunc probat etiam in iudicio ciuili, quando fuerunt examinati parte citata, ſecùs ſi pro informatione Curiæ ſine citatione, ibid.n.17. ibid.

Teſtes, vt probent publicam vocem, & famam, debent deponere quòd ſic publicè, & palam ab omnibus diceretur, & crederetur, ibid.num.10, *Royas.* 346

Teſtes deponentes ſuper publicâ voce, & famâ debent referre perſonas certas, à quibus audiuerint, ibid.n.11. ibid.

Et ideò non probant ſi aſſerant, quòd fama orta fuerit ex ſermonibus incertis, variis, & contrariis, ibid.n.12.

Teſtes examinati in vnâ causâ, non probant in diuersâ, d.171.n.9.*Royas.* 349.350

Teſtes non concludentes, & tempora non diſtinguentes non releuant, ibid.n.10. ibid.

Teſtium depoſitiones dum ſunt dubiæ, & quæ ad aliud referri poſſunt, non ſunt attendendæ. ibid.n.11. ibid.

Textus.

Textus *in l.fæmina, §.illud, Cod.de ſecund.nupt.* reſtringit matris binubæ ſucceſſionem in bonis filij prædefuncti ad ſolum vſumfructum, donec vixerit reſeruata proprietate aliis prioris matrimonij, d.48.n.6.*Bicchio.* 113. declaratur, n.31.

Textus diſpoſitio *in dict. l. fæmina*, corrigitur per textum *in §.cum igitur Auth.de non elig.ſecund. nupt.* ib.n.13.& 26. 113

Textus *in §.hinc vos Auth. de nupt. declaratur*, & n.30.ib.n.22. 113

Textus correctio nunquam cenſetur inducta niſi expreſſim,ibid.n.39. 114

Titulus.

Titulus quando raſolubilis eſt, facta reſolutione fructus,omnes interim percepti reſtituuntur, d.53.n.17.*Arguelles.* 140

Titulus dotis non ſufficit ad euitandam executionem contra tertium poſſeſſorem, lite pendente poſſeſſionem nactum, vbi interuenit fraudis ſuſpicio,d.73.n.24.25. 190

cum Titulo poſſeſſor eſt legitimus contradictor ad impediendum iudicium executiuum immiſſionis,d.76.n.3.*Ottbobono.* 95

Titulus dum non reducitur ad non titulum,ex cuius defectu quis tenetur ad reſtitutionem fructuum,d.144.n.17.*Rojas.* 309

Tractatio.

Multa tractantur,quæ non perficiuntur, d.104.n.6. *Bicchio.*249

Traditio.

Traditio rei exiſtentis penes creditorem naſcitur ex conſenſu debitoris, ei in ſolutionem ipſam rem dantis, ac deliberantis, iuncta ipſius recipientis creditoris acceptatione,d.74. n.4. *Veroſpio.* 192

Tranſactio.

per Tranſactionem factam à viro alio nomine, non ex voluntate,ſed ex mera neceſſitate, iura dotalia non cenſentur ſubiata,d.3. n.18.*Bicc.*7.

Tranſactio, atque concordia ſemper poteſt iniri, vbi adſit quæuis probabilis dubitandi ratio,quæ calumniam euidentem actoris excludat, d.25. n.3.4.& 11.*Corrado* 59

in Tranſactione verba ampla,& appoſita, per quæ remiſſa fuit omnis cauſa,& omne eius, quod competere poſſet, comprehendunt etiam iura ignorata,ibid.n.13. 60

Tranſactio omnibus controuerſiis,& prætentionibus finem imponit,& agentem à limine iudicij repellit,ex quo obſtat exceptio litis finitæ, d.40.n.1.*Cerro.* 107

Tranſactio emanata ex falſa cauſa, eſt ipſo iure nulla,nec aliquem operari poteſt iuris effectum, ibid.n.3. 107

Tranſactio,quæ prætenditur nulla, ſeu inualida ex falſitate cauſæ,remanet in ſtatu validitatis, donec, & quouſque per tres ſententias conformes reſcindatur,ibid.n.7.& 8. 107

Quæ requirantur ad tranſactionem, d.187. n. 34. *Rojas.* 365

Tranſmiſſio.

Tranſmiſſio litterarum cambij pro extinguendo debito quomodo fiat,& quid importet,d. 180. n.6.*Rojas.* 367

Tranſlatio.

Vide in Verbo ſolutio,d.78.n.12.*Ottbobono.* 198

Tribunal.

Tribunalis ſuprema reuocant ſententias vbi in altis conſtat de illorum iniuſtitia,d.125.n.2.*Rojas.* 280

Tributum.

Tributa,& Collectæ, quæ ſoluerentur ratione rei controuerſæ à Victore,ſi non ſoluta fuerint,ratione particularis exemptionis, ſeu priuilegij à victo detentore, non debentur illi in reſtitutione fructuum condemnata excomputari,d.53. n.44.*Arguelles.* 142

Tutor.

Tutor tenetur reddere rationem Adminiſtrationis, & conficere inuentarium etiamſi, Teſtator hæc omnia ei remiſerit,d.17.n.1.*Corrado.* 69

Tutor debet expendere ſecundum qualitatem,& conditionem pupilli,ibid.n.9. 70

Nec formam à Teſtatore præfixam tranſgredi, ibid n.10.& n.11. 70

Tutoris ſcientia ſufficit ad præſcribendum contra pupillum,d.33.n.8.*Ottbobono.* 90

Quo caſu datur actio Minori contra tutorem, num.9. 90

Tutoris ſcientia in illa re,cujus implementi durat tempus poſt finitam Tutelam,non debet illi in negligentiam imputari, ſi finita tutela, inde ſequatur minori aliquod præiudicium,& maximè in terminis præſcriptionis, & n ſeq.ib n.11.90

Tutoris ſcientia poſt finitam tutelam, vti perſonæ priuatæ non nocet minori,ibid.n.14 90

Tutor relictus filiis maſculis nominatim non extenditur ad fœminas,ibid.n.16. 91

Tutor non datur pupillo exiſtenti in poteſtate Aui paterni, & proinde ſuperflua eſt eius petitio; d.41.n.49.*Bicchio.* 114

Mater quæ tranſiens ad ſecunda vota, non petiit à Iudice Tutorem filio impuberi, dicitur redintegrata ad eius ſucceſſionem, ſi filius maior factus, dum viueret mater, huiuſmodi exceptionem non oppoſuit,ibid n.56. 114

Tutor tenetur conficere Inuentarium, d.24.n.15. *Meltio.* 54

Tutor vbi Pupillus ſit maior infante, & fari poſſit habeatque aliquod animi Iudicium,non poteſt ſolus contrahere,ſed requiritur,vt pupillus præſens cum auctoritate Tutoris contrahat, d.45. n.21.*Ghiſilerio.* 116

Sine Tutoris auctoritate, Pupillus conditionem implere non poteſt, neque poteſt ſe obligare, d.62.n.29.& 30.*Arguelles.* 164

Tutoris officium excluditur ex inſtrumento celebrato cum verbis *Proprio priuato, & principali nomine,&c.*d.107.n.2 *Bicchio.* 254

Dum ea important acquiſitionem nomine proprio ibid.n.3.

Tutor acquirens cum bonis pupilli,ipſi acquirit,licet proprio nomine contraxit,ibid.n.4.

Tutor ſi ſit creditor pupilli,ex quo omnia eius bona adminiſtrauit, præſumitur ſatisfactus de ſuo credito,ibid.n.16.

Sed hoc procedit, quando probatur ad eius manus perueniſſe tot bona, ex quibus potuerit ſatisfieri,ibid.

Tutoris confeſſio extraiudicialis, & voluntaria facta de recepto,non præiudicat pupillo dum de vera ſolutione non conſtat,d.109.n.3. *Celſo.*261

Quod ampliatur ad quemlibet adminiſtratorem, ibid.n.4.

Tutor,vel curator faciens quietantiam cum verbo; *Pro reſiduo*, præſumitur ſatisfactus de omnibus partitis debitis etiam anterioribus,d.118.num.1. *Meltio.*270

Tutor in actis producens librum tutelarem, ſi ex eo,non poteſt elici veritas partitarum non probat ad ſui fauorem,d.134.n.8.*Cerro.* 296

Tutor adminiſtrans gregem,& armenta,non ſolum tenetur reſtituere animalia, verum etiam fructus,& fœtus,ibid.n.11. ibid.

Etſi tutor fortius fuit declaratus falſus, quo ſtante non poteſt dubitari de inualiditate totius proceſſus & n.8.d.172.n.7. 350

Tutor quando vere non eſt talis, & fuit falſus declaratus;

claratus, tunc ex eius actibus non poteſt aliquod præiudicium inferri pupillo, ibid. n. 9. ibid.

Tutor & quilibet adminiſtrator tenetur reddere rationem officij ſui, d. 182. n. 1. *Royas*, 364

V

Validitas.

Validitas ſententiæ probatur ex reuolutione Proceſſus, in quo fuerunt ſeruata ſeruanda, d. 51. n. 1. *Corrado.* 133

Validitas ſententiæ probatur ex ipſo proceſſu in quo conſtat de Iuriſdictione mandantis, & citationibus, ac obſeruantia terminorum ſubſtantialium iuxta *decif. Verall.* 262. d. 54. n. 1. *Corrado.* 43

Validitas ſententiæ probatur ex reuolutione proceſſus, iuxta, *dec. Verall.* 262. *part.* 2. d. 55. n. 1. *Corrado.* 147

Validitas ſententiæ probatur ex proceſſu in quo conſtat de iuriſdictione mandantis, & citationibus ac obſeruatione terminorum ſubſtantialium, d. 86. n. 3. *Meltio.* 211

Concurrentibus ſolemnitatibus à ſtatuto requiſitis præſumitur omnimoda validitas inſtrumenti, d. 100. n. 11. *Cerro.* 241

Validitas madati executiui probatur, quando ex reuolutione Actorum conſtat de ſolis citationibus, legitimatione perſonarum, Iuriſdictione Iudicis, & ſic ſeruat. ſeruand. illud fuiſſe relaxatum, d. 4. n. 2. & 2. *Meltio.* 9

Validitas mandati inſurgit ex reuolutione Actorum, in quibus apparet interueniſſe omnia ad validitatem neceſſaria de quibus, & vulg. d. Caputaq. 260. d. 5. n. 1. *Dunoz et Decano.* 22

Venditio.

Contractus venditionis bonorum emphyteuticorum, cum expreſſa reſeruatione eius dominij, ac poſſeſſionis, vſque ad integram pretij ſolutionem, & intereſſe locat. ſub annua penſione non requirit Domini directi conſenſum, alias in alienatione neceſſarium, d. 51. n. 19. *Corrado.* 135

Pacta executiua poſita in inſtrumento venditionis iuxta formularium ac Stylum notariorum Ciuitatis Mediolani, continent facultatem apprehendendi bona venditoris eaque etiam Iure pignoris retinendi pro defenſione ac obſeruantia conuenta d. 55. n. 4. *Corrado.* 147

Valor rei probatur ex inſtrumento venditionis, in quo legitur illius æſtimatio, d. 56. n. 5. *Corrado.* 152

Accollatio facta in venditione ab emptore, ad aliam cauſam præter ibi expreſſam referri non poteſt, d. 61. n. 1. *Veroſpio.* 161

Conſenſus præſtitus venditionis fundi hypothecati, non præiudicat reſpectu Actionis ſuper pretio competentis, d. 3. n. 2. *Bicchio.* 6

Venditio probat dominium in venditore, & procedit in quolibet contractu, in quo bona accipiuntur ab alio, d. 4. n. 7. *Meltio.* 10

Venditor.

Venditor aſſerens rem liberam, ipſamque talem ſeruare promittens, poteſt in caſu detecti oneris condemnari ad deponendum pretium, pro cautione, & indemnitate emptoris, donec liberatio ſequatur, d. 35. n. 13. *Cerro.* 88

Actio ex empto contra venditorem datur emptori ad tollendam fraudem, d. 86. n. 13. *Meltio.* 213

Venditor promittens manutenere rem venditam liberam, & expeditam ab omnibus iuribus, & actionibus, ſub clauſulis obligationis executiuis: ſi poſtmodum detectum fuerit per illa fuiſſe hypothecam, iure merito condemnari poteſt ad deponendam ſummam pretij habiti pro cautione, & indemnitate emptoris, donec res vendita ab onere liberetur, d. 75. n. 12. & n. 13. *Cerro.* 194

Venditor conueniri poteſt, vel pro rei venditæ conſignatione, vel pro pretij reſtitutione, d. 113. n. 5. *Celſo.* 264

Venditore rem non tradente, vel ipſa re euicta, poteſt ab eo per emptorem repeti pretium, non vt pretium, ſed vt intereſſe, ibid. n. 6. *Celſo.* 264

Vendens rem debitoris, vt ſibi de credito ſatisfaciat, præſumitur in totum ſibi ſatisfactus, & res eſſe ſufficiens, niſi plenè probet quid ex tota re retractum fuerit, d. 114. n 6. *Celſo.* 265

Venditor recipiens pecunias, vigore ordinis ſui debitoris, quæ tamen illius non erant, quando in ſubſidium illa reſtituere teneatur, & n. 9. d. 139. n. 8. *Royas.* 302

Venditor non tenetur de euictione, ſi ea proueniat ea natura rei, d. 150. n. 7. *Meltio.* 321

Venditor tenetur certiorare emptorem de natura rei venditæ, ibid. n. 12. 13. ibid.

Vendens habitâ fide de pretio, quis conueniri non poteſt, niſi prius diſcuſſis emptoribus limita, d. 123. n. 8. *Royas.* 278

Venditoris aſſertio dum reperitur erronea in contractibus oneroſis ſemper obligat aſſerentem ad illius iuſtificationem, & alias ad intereſſe, d. 136. n. 3. *Royas.* 199

Quod maxime procedit ſtante peculiari promiſſione de præſtando intereſſe in euentum contracij, ibid n. 4. ibid.

Vendere quis non poteſt id, io quo nullum ius habet, d. 136. n. 14. ibid. ibid.

Venditio de diuerſis rebus quando eſt facta ſimul, & vnicum pretium fuit conſtitutum, videtur vnicus contractus, & indiuiduus, d. 150. n. 25. *Meltio.* 321

Venditori agenti ad ſolutionem pretij rei venditæ poterit opponi diminutio ſortis, ſi emptor ſoluerit fructus recompenſatiuos vltra debitum, d. 159. n. 7. *Royas.* 336

Venditor non debet priùs tradere emptori rem, quàm pretium ei ſoluatur, d. 183. n. 5. *Royas.* 362

Venditor intimatis ei moleſtiis, tenetur emptorem defendere, quamuis io inſtrumento expreſsè obligatus non ſit, d. 185. n 1. 6. *Royas.* 364

Venditori incumbit defenſio ratione euictionis promiſſæ, d. 185. n. 3. *Royas.* 364

Verbum. Verba.

Verba pro hæredibus, & ſucceſſoribus in conceſſione emphyteuſis Eccleſiaſticæ comprehenſa extenduntur ſolum ad hæredes ſanguinis, & deſcendẽtes ab eis inueſtitis, d. 77. n. 1. *Cerro.* 197

Citationis reproductio realis deducitur ea productione facta à curſore ſub illis verbis, facto realiter ac tenoris, &c. productionem realem denotantibus, d. 86. n. 6. *Meltio.* 211

Verba in executionem præmiſſorum in inſtrumento appoſita ſubſequente clauſula, quantumvis alias vniuerſales ad præmiſſum titulum coarctant, d. 3. n. 21. *Bicchio.* 8

Verbum

Verbum *rogo* aptum eſt quandoque importare præceptum, ac prohibitionem in vltimis voluntatibus, d.42.n.45. *Bicchio*. 114

Verba *totum*, integrum & indiminutum, & ſimilia appoſita in donatione totalitatem ſignificant, & voluntatem donandi officium totum vt totum comprehendatur, adeo vt veniat etiam ea pars quæ ad donationem non ſpectabat, & quam ad ſe ſpectare donator ſciebat, d. 48. n.6. 7.& 11. *Otthobono*. 126

Verba in diuiſione appoſita, mandarunt eſſe liberam, diuiſam, & exemptam, &c. intelliguntur de libertate, & exemptione, conſortio dominorum, non autem de libertate ſeruitutis, ſi etiam poſtea reſeruarunt, d.49.n.13. *Cerro*. 128

Verbum *quandoque* accipitur etiam pro *quandocunque*, & importat conditionem, d.62. n.3. & 11. 12.16 *Arguelles* 163

Verba *prout quilibet ſimilis emphyteuta de re ſimili conducta fuiſſe, & diſponere poteſt*, appoſita in contractu Emphyteutico immediatè poſt clauſulam *ad habendum*, vires ipſius clauſulæ eneruant, d.35.n.6 *Peutingero*. 97

Verbum, *Etiam*, eſt ampliatiuum, & ampliat etiam in materia ſtricta, d.101.n.23.& 24. *Bicchio*. 246

Verbum, *Aliquo*, eſt vniuerſale, & omnea caſus comprehendit, ibid.n.25

Verba *Reſto debitore*, apertè debitum demonſtrant, d.103.n.3. *Celſo*. 248

Verba *Ponete à noſtro conto*, in litteris cambij non ſtant otioſa, ſed efficacius mandantem obligant d.104.n.21. *Bicchio*. 250

Verba *Inriſpoſta del vero ſpaccio*, non congruunt litteris d' *Auiſo*, ſed litteris reditus, ſiue reſponſiuis, idē importantibus, d.106.n.8 *Bicchio*. 252

Verba *Proprio Priuato, & principali nomine facta, &c.* poſita in inſtrumento acquiſitionis ceſſionis per tutorem ſtipulato, excludunt nomen officij tutoris, 107.n.2. *Bicchio*. 254

Et important acquiſitionem nomine proprio, ibid n.3.

Verbum, *Cuiuſlibet*, eſt diſtributiuum totius in ſingulos, & efficit, vt ſinguli promiſſores obligentur in ſolidum, ibid.n.6. *Bicchio*. ibid.

Verbalis declaratio inducit aditionem hæreditatis, ibid.n.19.

Verba ſententiæ debent intelligi prout ius diſponit, ibid.n.22. 255

Verba *diligenter adminiſtrando*, poſita in inſtrumento locationis, accipiunt interpretationem à ſubiecta materia, & natura locationis obligantis ad leuem tantum culpam.d.111.n.9. *Bicchio*. 261

Verba, *diligenter, & cum omni qua decet diligentia*, augent obligationem legalem, & obligant locatorē etiam ad culpā leuiſſimā, ibid.n.19. 262

Verbum vniuerſale, *Omnem culpam*, comprehendit etiam leuiſſimam, ibid.n.21

Verba, *Pro reſiduo*, poſita in quietantia facta à matre tutrice curatrice filiorum cum debitis ſolemnitatibus, præſupponunt omnimodam ſolutionem aliarum antecedentium partitarum, d.118. n.1. *Meltio*. 270

Et mediante tali quietantia, cenſetur inducta omnimoda liberatio ad fauorem ſoluentis, ib.n.2.

Verba perſonalia reſtringuntur ad obligationem ad caſum expreſſum, d.133.n.6. *Cornelio*, 295

Verba quando ſunt clara, non eſt opus coniecturis, d.133.n.12. *Cornelio*. 195

Verba, *ceſſit, conceſſit, & tranſtulit*, importat veram dominij tranſlationem & n.13.d.140. n.5. *Cerro*. 304

Verba ſunt intelligenda ſecundum ſubiectam materiam & n.15.ibid.n.14 ibid.

Verba enunciatiua, & ad alium probata non releuant, d.141.n.14. *Cecchino*. 305

Limitatur tamen id, quando tenor ſcripturas habetur in referente, n.14. ibid.

Verba quando dicantur diſpoſitiuè, & deliberatē prolata, ibid.n.15. ibid.

Verba omni ordine peracto, quid inducant, d.144. n.9. *Royas*. 309

Verba temporis præſentis functionem temporis præteriti non recipiunt, d.154.n.7 *Bicchio*. 329

Verba prædicantia da tota, & integra dote ſunt limitatiua totalitatis in quantitate certa, & probant negatiuam quantitatis maioris, d.175.n.1. *Royas*. 354

Verba generalia reſtringuntur, & Interpretationem recipiunt ab aliis verbis ſpecialiter adiectis, d.175.n.9. *Royas*. 354

Quid important veba *del ſtare, del creditore*, d 189 n.7. *Royas*. 369

Verba ſiue præiudicio ſeruant præiudicium in rebus non expreſſis, d.189.n.9. *Royas*. 367

Veriſimilitudo

Veriſimilitudo operatur vt confeſſio attendi debeat in illis etiam caſibus in quibus alias probaret, d.20.n.14. *Corrado*. 42.

Veritas.

Veritat vbi conſtat non eſt attendendus error, d.156.n.1. *Carillo*. 331

De veritate aliqua non poteſt dici conſtare, dum de contrario apparet, d.156.n.10. *Carillo*. 331

Veritatis actus ab initio dum ex poſt facto fuit declaratus, tunc ille eſt attendendus, d.157. n.12. *Panzirol*. 333

Verſio.

Ordo ſolutionis faciendæ ad Sacrum Montē Pietatis directus cum iis quæ dirigit, debeat ibi illam ſummam concurrente poſtmodum tranſlatione, ſiue verſione. Partita ad fauorem illius cui ſolutio eſt deſtinata habet vim numerationis pecuniæ ad validandum actū vbi ea forma interuenire debet, d.77.n.12. *Otthob*. 200

Via.

Via executiua competit contra tertium poſſeſſorē, ex prætenſo titulo oneroſo tam ratione vitij litigioſi, quam fraudis, d.71.n.24. *Bicchio*. 185

In Via executiua poteſt variari, d.73.n.22. *Arg*. 190

Vicinus.

Filiatio probatur ex nominatione, tractatu, præſtatione alimentorum educatione, ac communi reputatione, & fama apud omnes, & ſignanter apud vicinos, d.83.n 4. *Cerro*. 206

Vigor.

Obligatus ſub conditione poteſt cogi vigore obligationis implicita conditione, d. 62. n. 5. & 7. *Arguelles*. 128

Vinculum.

Loca montium fideicommiſſo ſubiecta in extractione conuerſa in aliorum locorum emptionē cum eiſdē vinculis & oneribus, obtinet emptor omnimodam, & plenariam ſubrogationem d.86n.8.10.& 12. *Meltio*. 211

Vir.

Donatio contemplatione Matrimonij, quando facta fuit Viro ac Mulieri pro ſeipſis, ac eorum filiis ſtipulantibus, de filiis ex eodem Matrimonio eſt intelligenda ſtipulatio.

Hæc

Hæc tantum opinio recepit diſtinctiones,& declarationes,d.87.n.6.*Otthob.* 214

Virtus.

Virtus dictarum clauſularum,non expirat per mortem conſtituentis,d.43.n.5. *Ghiſilerio.* 116

Virtus conſtituti quod expiret per decennium procedit ad effectum obtinendi manutentionem,non autem immiſſionem , ex alio iudicio poſſeſſorio,ibid.n.4. 116

Vita.

Vita executiua rectè agitur vigore obligationis cameralis,cùm ea habeat executionem paratam, d. 173.n.4.*Royas.* 351.352

Validitas ſententiæ reſultat ex actorum reuolutione iuxta Caputaq.d.160.p.2 193.n.2.*Roy.*370

Victoria Legis,& inuentarij,cater conficiens illud non legitimum,d.194.n.5.*Royas.* 371

Vitium.

Vitium litigioſum non contrahitur per ſolam litis pendentiam in Iudicio poſſeſſorio vigore interdicti *quorum bonorum*, non enim efficitur dominium rei ,d.72.n.1.*Bicchio.* 186

Vniuerſitas.

Manus mortua ad effectum incapacitatis emphyteuſis alienari prohibitæ, dicitur etiam Vniuerſitas Eccleſiaſtica , & Laicalis , quæ nunquam moritur,d 78 n 28.*Cerro.* 201

Voluntas.

Voluntatum diſpoſitiones quando fiunt, ex mutua effectione ſuſtinentur reciprocè vltimarum voluntatum,d.100.n.1.& .2.& n.12.*Cerro.* 240

À Voluntate partium circunductio citationis ,non pendet , ſed Iudicis,d.78.n 6 *Cerro.* 199

Voluntas teſtatoris legantis ad vnguem ſeruari debet, alias legatarius legatum amitteret , d.50. n.31.*Cerro.* 152

Teſtamenti omnes partes coniungi debent ac in ſimul conſiderari ad contineendam voluntatem teſtatoris,d.55.n.19.*Corrado.* 149

Interpretatio Voluntatis teſtatoris ex coniectura adducta ſubdubia eſt , ac plurimum controuerſa,itavt conſtans, ac certa dici non poſſit,anteaquam fuerit per rem iudicatam approbata,d.59.n.15.*Corrado.* 159

Confeſſio emiſſa,quæ omnino pendet à voluntate confitentis ipſi præiudicat,d.83.n.12. 208

Teſtator per Epiſtolam vel alium ſimplicem actum voluntatis declaratiuum diuerſimodè diſponendo non poteſt derogare diſpoſitioni in teſtamento factæ,& perfectæ non adhibitis ſeptem teſtibus,aliiſque ſolemnitatibus adhiberi ſolitis,d.34.n.1.& n.1.*Cerro.* 92

Voluntatis quævis deliberata diſpoſitio,ſeu verbalis declaratio inducit aditionem hæreditatis, d.107.n.19. 254

Voluntas coacta præſumitur in debitore ſoluente vſuras ne moleſtetur in ſorte,d. 117. n.4. *Celſo.* 269

ad voluntatem declarandam , ea quæ deducuntur, ſuffragantur , licet ex interuallo deducantur, d.140.n.10.*Cerro.* 304

Vſusfructus.

Lucrum dotale ſpectat ad mulierem ſuperſtitibus liberis quoad vſumfructum tantum, ex diſpoſitione Statuti Vrbis *libro primo cap.* 131.d.24. n.11.12.& n.34.*Corrado* & n.22.23. 117

Vſusfructus morte vſufructuarij finitur,d.27.n.21. *Corrado.* 71

Beneficiatus habens adminiſtrationem in vita æquiparatur Vſufructuario,d.85.n.5.*Celſo.*210

Vſusfructus hæreditatis relictæ filiis, ex legis diſpoſitione acquiritur patri ſiue ſint abſolutè inſtituti,ſiue in proprietate non alio addito,nullum autem ius proprietatis ipſi regulariter acquiritur,d.86 n.9 *Corrado.* 211

Teſtator inſtituens filios alterius, poteſt prohibere Vſumfructum hæreditatis patri,ib.n. 10.211

Vſusfructus in quod vniuerſaliter vxor à viro inſtituitur,in totum ei acquiritur in eius hæreditate: ſicut in totum ipſa bona relicta vt proprium eius patrimonium ad eum ſpectabant,d.50.n.3. *Cerro.* 130

Vſura.

Facultate recipiendi pecunias ſub intereſſe cambiorum conceſſa ſub aliqua conditione : purificatio conditionis, & facultatis executio debet concedenti intimari , tum pro Iuſtificatione Mandatarij,tum pro indemnitate mandantis ,vt ille poſſet , vel pecunias aliunde ſub leuioribus fortè Vſuris , vel aliter prouidendu grauiores Cambiorum euitare, vel ab eis demum ſe eximere,& liberare,d.60.n 6.*Penzingero.* 159

Vſuraria eſt conuentio quòd quis habeat caput ſaluum,alius caput fractum in cambiis , d. 101. n 27.*Bicchio.* 246

Vſuraria eſt ſuſceptio omnis periculi,ibid.n. 26

Vſurarium eſt quod accipiens pecunias ad cambium habeat omne damnum , & dans totum lucrum,ibid.n.18

Vſura eſt, cum alteri , qui ſubit omne periculum capitalis,conceditur pars lucri,quatenus certam ſummam excedat , non autem ſi non excedat, ibid.n 30

In materia etiam de vſuris ſuſpecta concurrentibus adminiculis, ſtantib confeſſionibus maximè geminatis,& iudicialibus, d.106.n.33. *Bicchio.* 253

Vſurarij fructus,& indebiti,ſunt in ſortem computandi,d.117.n.2. 269

Etiam ſi ſpontè,& merè fuerint ſoluti,ibid.n.3.

Vſuram ſoluens præſumitur à iure coactè ſoluere ne ſcilicet moleſtetur in ſorte,n.4.*Celſo.*

Vſurarij fructus,& indebiti non debentur,non obſtante quacunque conuentione contraria, quia non debet eſſe in poteſtate partium facere licitas vſuras de iure prohibitas,ibid.n.5.

Vſuraria,& illicita eſt conuentio , vt debeatur intereſſe pro tempore futuro;etiam in mercatorio ſolito negociari,ibid.n.9.

Vſuris cauſa grauata,in ipſam vti duriorem præ cæteris ſolutionem factam fuiſſe præſumitur d.120.n.8.*Vereſpio.* 274

Vſuræ lucratiuæ non dicũtur,ſed fructus recõpenſatiui,qui debentur,quando pretium rei venditæ non ſoluitur,d.183.n.6.*Royas.* 362

Vxor.

Vxor ſemper habet actionem de dote contra virum alienantem rem dotalem , vel patientem eam præſcribi,d.107.n.9.*Bicchio.* 254

Vxori conſtante matrimonio impeditæ nulla currit præſcriptio,nedum ordinaria,ſed nec longiſſimi temporis,ibid.n.12.

Poſt Vxoris mortẽ non poſſunt amplius exigi fructus dotales,quia ceſſant matrimonij onera,quorum ratione percipiuntur,*Alberg.*d.119.n.8.276

F I N I S.

005643262